T.C.
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

NEF'Î DİVANI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]
CİLT I

Gülcan ALICI

Danışman
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

ADIYAMAN 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK danışmanlığında, Gülcan ALICI tarafından hazırlanan "Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" başlıklı çalışma 30/12/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman): Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK İmza:..............................

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ İmza: ....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL İmza: ....

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Özkan CİĞA İmza: ....

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Uğurlu ARSLAN İmza: ....

30 /12 /2019

Doç.Dr.M.Gokhan DALYAN
Enstitü Müdür V.

BEYAN

Doktora tezi olarak sunduğum "Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30 / 12 / 2019

Gülcan ALICI

ÖZET

Doktora Tezi

Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]

Gülcan ALICI

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

2019

Her edebiyat, içinde bulunduğu devrin hususiyetlerini, inançlarını, zevklerini, sanat anlayışını taşır. Klasik Türk şiiri de oluştuğu ve geliştiği devirlerin sanat, dil ve kültür anlayışını yansıtmaktadır. Değişen hayat şartları ve düşünce sistemi ile birlikte bu kültüre yabancılaşma klasik edebiyat ürünlerinin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Klasik Türk edebiyatı metinlerini anlama yolunda yapılan güncel çalışmalardan biri de TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) projesidir. Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] çalışması da bu proje kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada bütün kelime ve kelime gruplarının beyitte ifade ettikleri anlamlar tespit edilmeye çalışılmış, daha sonra da sözlük formatına dönüştürülmüştür. Çalışmanın bağlamlı dizin bölümü tanıkların alfabetik madde başlıkları altında toplanması ve divandaki kullanım sıklıklarının verilmesini; işlevsel sözlük kısmı ise sözcüklerin kullanıldıkları bağlama göre kazandıkları anlamın tespitini ifade etmektedir. Bu çalışma ile Nef'î Divanı'nın söz varlığı ortaya konularak dönemin kültürel unsurları Nef'î'nin şiirlerine yansıdığı ölçüde tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle özelde Nef'î'nin şiirlerinin genelde klasik Türk şiirinin anlaşılabilir kılınması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Şiiri, Nef'î Divanı, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

Ph. D. Thesis

Glossory of Nef'î's Divan [Contextual Index and Functional Glossory]

Gülcan ALICI

University of Adıyaman

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

Department of Old Turkish Literature

2019

Classical Turkish poetry reflects the understanding of art, language and culture of the periods in which it was formed and developed. The alienation of this culture with changing life conditions and thought system made it difficult to understand the works of classical literature. One of the current studies on understanding the texts of classical Turkish literature is the TEBDİZ (Contextual Index and Functional Dictionary of Historical and Literary Texts) project. The Divan of Nef'î Glossory [Contextual Index and Functional Glossory] was also prepared within this project. In this study, the meaning of all words and phrases in the couplet was tried to be determined and then converted into dictionary format. The context index section of the study includes the collection of witnesses under the headings of alphabetical articles and the frequency of their use in the divan; the functional dictionary part refers to the determination of the meaning gained by the context in which words are used. With this study, the vocabulary of the Nef'î's Divan was revealed and also the cultural elements of the period were tried to be determined as reflected in the poems of Nef'î. Thus, it is aimed to make Nef'î's poems understandable in particular and to make understandable classical Turkish poetry in general.

Key words: Classical Turkish Poetry, Divan of Nef'î, Contextual Index, Functional Glossory.

ÖN SÖZ

İslâm medeniyeti tesiri altında meydana gelen ve altı asır boyunca Türk milletinin bedii zevkini oluşturan, kendine has düşünce, zevk ve hayal dünyası olan Klasik edebiyatın ürünleri kültür ve medeniyetteki değişimler sebebiyle günümüz insanı tarafından kolay anlaşılamamaktadır. Bu sebepten bu metinlerin anlaşılmasına yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır. Günümüzde bu metinleri anlamaya yönelik yapılan çalışmalardan biri de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır.

TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) projesi kapsamında hazırlanan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile Türk dilinde yazılmış eserlerin sözcüklerinin hangi anlamlarda ve bağlamlarda kullanıldığı ortaya konulmaktadır. Böylelikle klasik dönem eserlerinin günümüz insanına hitap etmesi sağlanmış olmakla birlikte edebiyatımızın söz varlığı da tespit edilmiş olacaktır. Ayrıca proje kapsamında hazırlanan çalışmalar ile yazarların/şairlerin üsluplarının ve söz varlıklarının mukayesesine imkân sağlanacaktır.

"Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı çalışma TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmış bir çalışmadır. Metin Akkuş tarafından hazırlanan ve Akçağ Yayınları tarafından yayımlanan "Nef'î Divanı" esas alınarak yapılan bu çalışma ile klasik Türk şiirinin kaside üstadı olarak tanınan 17. yüzyılın büyük şairlerinden Nef'î'nin divanındaki söz varlığının tüm yönleriyle ortaya çıkarılması ve bu söz varlığının hangi bağlamlarda kullanıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamız neticesinde elde edilen bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğün özelde Nef'î'nin üslubu ve sanatı hakkında bilgi vermesinin yanı sıra ortaya koyduğu bağlamsal anlamlar ile Nef'î Divanı'nın günümüz insanı için anlaşılmasını kolaylaştıracağı genelde ise klasik şiirleri anlamlandırma çalışmalarına ve TEBDİZ projesiyle oluşturulmak istenen Türkçenin tarihsel sözlüğüne katkı sağlayacağı ayrıca klasik metinler üzerinde yapılacak üslup çalışmaları için de veri oluşturacağı kanaatindeyiz.

Çalışmada ilk olarak Metin Akkuş'un hazırladığı Nef'î Divanı, word ortamına aktarılarak "gentium plus" fontunda transkribe edilmiştir. Daha sonra Nef'î Divanı'ndaki 62 kaside, 1 terkib-bend, 1 mesnevi, 10 kıta-i kebire, 1 müseddes, 1 tesdis, 144 gazel, 2 kıt'a, 6 nazm, 5 rubai ve 18 müfret www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklenmiştir. Bu aşamadan sonra anlamlandırma sürecine geçilmiştir. Anlamlandırma aşamasında birçok lügat ve ilgili kaynak eserlerin yanı sıra TEBDİZ sisteminin sağladığı ortak veri

alanından da istifade edilmiştir. Anlamlandırma işlemi bittikten sonra sisteme işlenen verilerin word hali dizinsel olarak elde edilmiş, sistemin sağladığı bu imkân sayesinde sözlüğün dizini oluşturulmuştur.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Nef'î'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, Nef'î'nin üslubunun belirleyici bazı özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise sözlüğün kullanım kılavuzu ve Nef'î Divanı bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü yer almaktadır.

Çalışmanın her aşamasında sağladığı katkılarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk'a, çalışmayı yaptığımız sistemi hazırlayan TEBDİZ projesinin yürütücüsü Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'a ve bu projede emeği geçen tüm hocalarıma, maddî ve manevî desteğiyle hep yanımda olan eşim Lütfi Alıcı'ya teşekkür ederim.

Çalışma, "Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" proje adı ve FEFDP/2016-0001 proje numarası ile Adıyaman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından desteklenmiştir.

Adıyaman 2019 **Gülcan Alıcı**

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Altı asırlık geçmişiyle kültür ve medeniyet tarihimizde önemli biri yeri bulunan klasik Türk edebiyatı kendine has düşünce, zevk ve hayal dünyasına sahiptir. Bugün farklılaşan dil ve kültürel değişim nedeniyle anlamakta zorlanılan bu edebiyat metinlerini doğru bir şekilde yorumlamak ve değerlendirmek adına çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları da bu amaca hizmet etmektedir.

Klasik Türk şiirinin 17. yy.'daki en önemli temsilcilerinden birisi de Nef'î'dir. Nef'î Divanı üzerinde yapılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışması ile divandaki kelimelerin ve kelime guruplarının sözlük anlamlarına ek olarak metin içerisinde kazandıkları bağlamsal anlamlar tespit edilmiştir. Çalışma bu açıdan; Nef'î'nin yaşadığı dönemin sosyal, kültürel ortamı hakkında bilgi edinme, kelime kadrosundan hareketle onun edebî kişiliği ve dönemin edebî geleneği hakkında çıkarımlarda bulunma imkânı sağlamakta, kullanılan deyim, atasözü, ayet, hadis ve kalıplaşmış sözlerin tamamına topluca ulaşarak bu alanda yapılacak akademik çalışmalara katkı sunmaktadır. Bu çalışma, Nef'î Divanı üzerinde bu zamana kadar yapılan çalışmaları ileriye taşıyacak ve Nef'î'nin divanını daha anlaşılır hâle getirecektir.

TEBDİZ sistemi vasıtasıyla farklı yüzyıllara ait yüzlerce eserin bağlamsal sözlüğünün oluşturulması, klasik Türk edebiyatı metinlerinin kelime kadrosunun tarihsel süreçte geçirdiği değişimleri de ortaya koyacaktır. Ayrıca sanatçıların üslupları hakkında somut ve istatistiki verilere ulaşarak mukayeseli çalışmalara da imkân sağlanmış olacaktır. Çalışma, tanıklı ve tarihsel Türkçe sözlüğün oluşturulmasına katkı sağlaması açısından da önemlidir.

KISALTMALAR DİZİNİ

AKDTYK	: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri
C	: Cilt
CBÜ	: Celal Bayar Üniversitesi
çev.	: Çeviren
ÇÜ	: Çukurova Üniversitesi
ed.	: Editör
EKEV	: Erzurum Kültür Eğitim Vakfı
G	: Gazel
haz.	: Hazırlayan
K	: Kaside
Ktb.	: Kütüphane
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
No.	: Numara
OSEDAM	: Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi
S	: Sayı
SAV	: Sallallahu Aleyhi Vesellem
ss.	: Sayfalar arası
SÜ	: Selçuk Üniversitesi
T	: Terkibibend
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEBDİZ	: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
TÜBAR:	: Türklük Bilimi Araştırmaları
TÜBAV	: Türk Bilim Araştırma Vakfı
UÜ	: Uludağ Üniversitesi
vb.	: Ve başkası, ve benzeri, ve bunun gibi
vd.	: Ve devamı, ve diğerleri

Yay.	: Yayını, yayınları
YKY	: Yapı Kredi Yayınları

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

NEF'Î'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

GİRİŞ

Farklı bir zaman diliminin dil ve kültür ürünleri olan klasik edebiyat metinlerini günümüz dili ve kültürü ile doğru anlamak ve yorumlamak oldukça zordur. Günümüz insanı için pek çok yönden kapalı bir yapı arz eden bu metinleri anlamaya yönelik birçok metodolojik çalışma yapılmaktadır. Bu konuda yapılan güncel çalışmalardan birisi de bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır.

Bağlam, bir dilbilim terimi olarak sözlükte; "bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst" (http://sozluk.gov.tr/: 19.06.2019) olarak tanımlanır. Doğan Aksan da bağlam kavramı için; "Bir göstergenin birlikte bulunduğu öteki göstergelerle oluşturduğu ve anlamını aydınlatan bütün, kontekst" (Aksan, 1999: 75) tanımını yapar. Zeynep Korkmaz da benzer ifadelerle "Bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi için, kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge ve ögelerle oluşturduğu bütün" (Korkmaz, 1992: 18-19) şeklinde tanımlamıştır. Bütün bu tanımların ortak tarafı, bağlamın; bir sözcüğün anlamını birlikte olduğu sözcüklerle belirleyen bir etken oluşudur. Örneğin baş sözü, "Dün başım çok ağrıyordu." cümlesinde "insan başı" anlamına gelirken, "havuz başı, ocak başı" sözlerinde "bir şeyin yakını, çevresi", "başı çekmek" deyiminde "bir işe önayak olmak, öncülük etmek", "Her işin başı sağlıktır." cümlesinde ise "ana, esas, temel" anlamlarındadır (Karaağaç, 2018: 175). Yine anlamın belirlenmesinde dil dışı etkenler, konuşanların özellikleri ve içinde bulunulan durum da etkilidir. Bu da "durum bağlamı" veya "dil dışı bağlam" kavramı ile ifade edilmektedir. Örnek olarak; bir iş için birlikte masraf etmiş olan iki arkadaştan birinin ötekine söyleyebileceği "Yarın akşam seninle hesaplaşırız." cümlesinde hesaplaşmak eylemi bir para hesabını görmek anlamında iken, bir kimsenin kızgın olduğu bir başkasına karşı kullandığı "Yarın akşam seninle hesaplaşırız." cümlesi ise bir öç alma isteği ve kararını yansıtır (Aksan, 1999: 76).

"*Bağlamsal sözlük (işlevsel sözlük)*"; bir eserin söz varlığını en ince anlam farklılıklarına değin ortaya çıkaran sözlük (Boz, 2011:91), *"bağlamlı dizin" ise* bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelge (Vardar, 2007: 32) olarak tanımlanır. Bağlamsal sözlükle, sözcüklerdeki anlam zenginliği ortaya

koyulurken, bağlamlı dizinler de öğelerin bağlam içindeki işlevlerini belirleme ve bunların diğer yapılarla olan ilişkilerinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Vardar, 2002: 32). Bağlamlı dizinin kullanılışı hakkında Özcan Başkan; "... herhangi bir sözcüğün kullanımına bakan birisi, bu sözcük belli bir metinde kaç kere geçmişse, o kadar da tümceyi bulabilmektedir. O zaman da hem belli bir sözcüğün ne kadar sık kullanıldığı anlaşılmakta, hem de o sözcüğün belli bir tümce bağlamı içindeki kullanımı ortaya çıkmaktadır" (2003: 150) demektedir.

Bağlamsal dizinin, bir metindeki her bir sözcüğün tek tek alınıp bunların kullanıldıkları her bir cümlenin bütününün veya parçasının tek tek yazılarak oluşturulması oldukça zahmetli bir iş olduğundan bu çalışmalar Batı'da başlangıçta İncil metinlerine uygulanmıştır (Başkan, 2003:150). Alexander Cruden'in 1846 yılında Londra'da ve John Eadie'nin 1857 yılında Boston'da yayımladıkları concordancelar, F. P Dutripon tarafından hazırlanan ve 1861 yılında yayımlanan Bibliorum Sacrorum Concordantiae, 1890 yılında James Strong tarafından yayımlanan Strong's Exhaustive Concordance of the Bible ya da yaygın bilinen adıyla Strong's Concordance ve Newton Thompson ve Raymond Stock tarafından 1947 yılında yayımlanan Complete Concordance to the Bible (Douay Version) İncil üzerine yapılmış bağlamlı dizin çalışmalarıdır (Şenödeyici, 2017: 283).

Batı'da edebî metinlerin de bağlamlı dizinlerinin hazırlandığı görülmektedir. Albert S. Cook'un 1911 yılında yayımladığı A Concordence To Beowulf, bir Anglosakson destanı olan Beowulf'un bağlamlı dizinidir. Sheakespeare'in eserleri üzerine de benzer çalışmalar yapılmıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük yöntemi Doğu'da da 1987 yılında İran şairi Hafız'ın Divan'ına tatbik edilmiştir (Şenödeyici, 2017: 283).

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları Batı'da başlamışsa da esasen bağlama dayalı çalışmaların eskiden beri Doğu'da İslam âleminde var olduğu bilinmektedir. Kur'ân'ın doğru anlaşılıp yorumlanabilmesi için, ayetlerin yer aldığı bağlamları içinde ve bütünlüğü göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı Arapçada bağlam kelimesini karşılayan tefsir, belagat, sözlük ve usul ilimlerinde kullanılan siyâk ve sibâk kavramlarının varlığı söz konusudur. Siyâk terim olarak "sözün gelişi, ifade tarzı, üslup, tarz, anlatım biçimi" gibi manalarda kullanıldığı gibi, bir terkip olarak siyâku'l-kelâm da "sözün gelişi, sevk edilişi" anlamına

gelmektedir. Başka bir ifadeyle siyâk, sözün kullanılış tarzı ve ortamından yola çıkarak o sözün söyleniş gayesini ortaya koymak demektir. Sibâk kavramı ise terim olarak, "bir şeyin geçmişi, öncesi, üst tarafı, başlangıcı, dil açısından bir ifadenin öncesi, yukarısı" gibi manalarda kullanıldığı gibi; bir terkip olarak sibâku'l-kelâm, "sözün baş tarafı ile olan bağlantısı, sözün evvelinden, öncesinden gelen mana, evveliyet" karşılığı olarak kullanılır. Genel olarak siyâk-sibâk kavramları birlikte kullanıldığı zaman, öncesine ve sonrasına bakarak, sözün hangi anlamda kullanıldığını tespit etmeye çalışmak anlamına gelir (Bakkal, 2009: 12-13). Edebiyatımızda da eski metinlerin doğru okunmasında ve anlaşılmasında siyâk ve sibâktan yararlanılmıştır (Mengi, 2010: 119).

Türkçede bağlama dayalı sözlük ve dizin çalışmalarının da eskiden beri var olduğu, günümüzde de kimi araştırmacılar tarafından yapıldığı bilinmektedir (Boz, 2011: 91). Ancak bu çalışmaların yukarıda sözü edilen yönteme (sözcüklerin geçiş sıklığını gösteren ve bağlam içindeki anlam ve işleyişini anlamayı kolaylaştıran yöntem) göre gerçekleştirildiğini söylemek zordur. Türkiye'de bu usul ve işleyişe göre yapılmış ilk kapsamlı çalışma 2007'de Furkan Öztürk tarafından hazırlanan "Bâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı doktora çalışmasıdır. Söz konusu çalışmada Bâkî Divanı'nın söz varlığı ortaya konmuş, sözcüklere bağlamlarından hareketle anlamlar verilmiştir. Daha sonra 2011'de Özer Şenödeyici aynı yöntemi kullanarak Nâilî Divanı'nın bağlamlı dizinini ve işlevsel sözlüğünü hazırlamıştır. Günümüzde ise birçok araştırmacı, TEBDİZ projesi kapsamında eş zamanlı olarak birçok eserin dijital ortamda bağlamlı dizinini ve işlevsel sözlüğünü çıkarmak amacıyla çalışmaktadır (Şenödeyici, 2017: 284).

Bu çalışmada da klasik Türk şiirinin kaside üstadı olarak tanınan 17. yüzyılın büyük şairlerinden Nef'î'nin divanının TEBDİZ sisteminin sağladığı kolaylıklardan istifade edilerek bağlamsal dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda Metin Akkuş'un hazırladığı ve Akçağ yayınları tarafından yayınlanan Nef'î Divanı isimli eser esas alınmıştır. Fakat sözü edilen bu çalışmada 2 numarada bulunan Ol ki sad fehm ü hıred bir sözünün mükremidir / "Ene efsah" haberi mu'ciz-i nutk-ı demidir matla'lı kaside, Nef'î'nin muasırı Cevrî'ye ait olduğu tespit edildiğinden ve Metin Akkuş tarafından da Nef'î Divanı'nın 2018 baskısına dâhil edilmediğinden bu çalışmanın da kapsamına alınmamıştır. Sisteme veriler girilmeden önce metin word ortamına aktarılarak "gentium plus" fontunda transkribe edilmiştir. Bu aşamada Nef'î

Divanı’nın Mısır Bulak baskısı ile birçok yazma nüshalarından da istifade edilmiştir. Nitekim anlam verme aşamasında, anlam vermede zorlanılan kelimelerin okuma hatasından veya tashiften kaynaklanıp kaynaklanmadığını anlamak için de nüshalara başvurulmuştur. Bundan sonra Nef’î Divanı’ndaki 62 kaside, 1 terkib-bend, 1 mesnevi, 10 kıta-i kebire, 1 müseddes, 1 tesdis, 144 gazel, 2 kıt’a, 6 nazm, 5 rubai ve 18 müfret şekil ve tür özellikleri dikkate alınarak sisteme yüklenmiştir. Sisteme girilen şiirlere otomatik olarak mısra numarası verilmiştir. Numaralandırılmış şiirlerde anlamlandırılacak kelime ve kelime grupları ek kök/gövde hâlinde ayrılmış, anlamlar kök veya gövde esas alınarak verilmiştir. Anlamlandırma aşamasında birçok lügat ve ilgili kaynak eserlerin yanı sıra TEBDİZ sisteminin sağladığı ortak veri alanından da istifade edilmiştir. Bu aşamada metinde bulunan okuma veya tashif hataları da düzeltilmiştir. Örneğin, “Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı **tār u ẕi-ḥisāb**” (K 31/ 67 b) mısraındaki “tār u ẕi-ḥisāb” bağlama grubunu anlamlandırdığımız zaman “hesap sahibi/hesaplı ve karanlık” gibi bir mana ortaya çıkmaktadır. Oysa “Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı **tā rûz-ı ḥisāb**” şeklinde okunduğunda “hesap gününe kadar keder temmuzunun sıcağını görmeye” anlamı ortaya çıkar ki bu da bağlama uygundur. Yine, “Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı **pür-tāb**” mısraı “Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı **pertāb”(** K 31/ 65) şeklinde, “Nesīmi tāzeler **pür-müjde** olmış berk-i ezhārı” mısraı “Nesīmi tāzeler **pejmürde** olmış berk-i ezhārı” (K 34/12) şeklinde, “**Ḳıysa** başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān” mısraı ise “**Ḳaysa** başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān” (G 111/ 4) şeklinde düzeltilen hatalardır. Hataların düzeltilmesi ile daha sağlam bir metnin teşekkülü sağlanmıştır.

Anlamlandırma işlemi bittikten sonra sisteme işlenen veriler word hâlinde TEBDİZ sistemi tarafından sözlük formatında dizinlenmiştir.

Dizinlenen veriler şu şekilde görünmektedir:

Örnek 1:

<u>el çekmez:</u>

1. **el çekmez:***-mez*

Gazel 59

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini çekmek, bırakmak // vazgeçmek.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

İlk satırda yer alan "**el çekmez**" madde başı olup koyu ve altı çizili olarak gösterilir. İkinci satırda ise tanık verilmiştir. Kelime grubunun başındaki "1", tanığın sıklık sayısı yani metinde kaçıncı kez geçtiğini gösteren sayıdır. Kelime grubuna gelen ek "*-mez*" italik olarak ayrı yazılmıştır. Üçüncü satır şiirin divandaki 59. gazel olduğunu göstermektedir. 4. satırda ise tanığın bu gazelde 7. mısrada geçtiği gösterilir. 5. satırda geçen "Kelime Tipi: **Deyim**" kısmı ise kelime grubunun deyim olduğunu belirtmektedir. 6. satırda ise kelime grubunun şiirde her iki manayı da ihtiva etmesi sebebiyle önce gerçek anlamı, // işaretinden sonra ise deyim anlamı verilmiştir. Daha sonra da kelime grubunun geçtiği tanık /beyit verilmiştir.

Örnek 2:

düş:

1. **düşmişdür:***-miş, -dür*

Kaside 5

Mısra: **37**

Yansımak, aksetmek.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

38. **düşmedi:***-me, -di*

Gazel 121

Mısra: **1**

Nasip olmak, kısmet olmak.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

80. **düşdükce:***-dükce*

Gazel 112

Mısra: **9**

Gerekmek // içinde bulunulan durumun uygun olması, yeri gelmek

Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel
Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine

Yukarıdaki örneklerde ise "düşmek" fiiline bağlama göre nasıl değişik anlam değerleri yüklendiği görülmektedir.

Bu minval üzere hazırlanan çalışmamız iki bölümden müteşekkildir. Birinci bölümü Nef'î'nin hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve üslubunun belirleyici özellikleri; ikinci bölümü ise çalışmanın asıl kısmı olan sözlük oluşturmaktadır. Sözlük bölümünde ilk olarak sözlük kullanma kılavuzu verilmiştir. Daha sonra metinde yer alan tüm sözcükler bağlamdaki yerleri ve işlevleriyle alfabetik olarak dizilmiştir. Bu çalışma ile Nef'î Divanı'nın anlam dünyası ortaya koyulmaya çalışılırken divan şiirinin kelime kadrosu ve bu kelimelerin bağlamsal karşılıklarının tespitine de katkı sağlanmış olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

NEF'Î'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

1.1. HAYATI

Klasik Türk edebiyatının XVII. yüzyıl şairleri arasında en başta geleni ve Türk edebiyatının en büyük kaside şairi olan Nef'î'nin asıl adı Ömer'dir. Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğduğu için kaynaklarda Erzenü'r-rûmî Ömer Bey veya Erzurûmî Ömer Efendi diye adlandırılır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de 980/1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Pasinler Sancak Beyi Mirza Ali'nin torunu, Mıcıngerd (Sarıkamış) Sancak Beyi Mehmed Bey'in oğludur. Babası Mehmed Bey'in, Kırım hanına nedimlik yaptığı, bu nedenle ailesini ihmal ettiği Sihâm-ı Kazâ'daki bir hicivden anlaşılmaktadır. Çocukluk ve gençlik yılları hakkında bilgi bulunmayan Nef'î'nin iyi bir medrese eğitimi gördüğü, Arapçayı özellikle Farsçayı, Fars edebiyatını iyi bildiği anlaşılmaktadır (Karahan, 1992: 1-2; Selçuk, 2013).

Gelibolulu Âlî'nin Mecma'u'l-Bahreyn'inde iyi yetişmiş, zeki bir genç olarak tanıtılan Nef'î üzerinde, şair olan babasının ve o sırada Erzurum'da defterdar olarak görev yapan tarihçi Gelibolulu Âlî'nin önemli etkisi vardır. Önceden zarara mensup anlamına gelen Darrî mahlasını almışken bu mahlas Âlî tarafından Nef'î olarak değiştirilmiştir. Bunu şair, gençlik çağı eseri olan "suhan" redifli kasidesinde "*Eyledin mahlâs-ı Nef'î ile kadrim i'lâ*" mısraı ile açıklamıştır (Karahan, 1992: 2; Selçuk, 2013).

Nef'î'nin hangi tarihte ve ne sebeple İstanbul'a geldiği bilinmemektedir. Şiirlerinden hareketle onun I. Ahmed devrinde İstanbul'a geldiği anlaşılmaktadır. Edirne'deki kısa bir ikamet süresi dışında yaklaşık olarak otuz sene İstanbul'da yaşamıştır. Nef'î, bu dönemde üçü şair olan şu dört padişahın saltanatına tanıklık etmiştir. I. Ahmed / Bahtî (1603-1617), I. Mustafa (1617-1618 /1622-1623), II. Osman /Fârisî (1618-1622) ve IV. Murad /Murâdî (1623-1640) (Ocak, 1991: 4-5).

Hayatının en rahat günlerini I. Ahmed döneminde yaşayan Nef'î, bu dönemde ilkin *maden mukataacısı*, sonra *maden kâtibi* olmuştur. I. Ahmed'e sekiz kaside sunmuş, padişahın kendisine gösterdiği yakın ilgi sebebiyle şöhrete ulaşmıştır. Bu yılların

sadrazamları olan Kuyucu Murad Paşa, Nasûh Paşa, Damad Mehmet Paşa, Halil Paşa'ya da kasideler sunmuş, onların takdir ve iltifatlarını kazanarak şöhretini artırmıştır (Karahan, 1992: 4; Selçuk, 2013). Şair, kısa süreli de olsa iki defa tahta geçen I. Mustafa'ya kaside yazmamış, bu padişaha ilgi göstermemiştir. Sultan II. Osman'ın dört yıl süren kısa saltanatı sırasında ise padişaha dört kaside sunmuştur. Dönemin vezirlerinden Sadrazam Ali Paşa'ya ve Hüseyin Paşa'ya da kasideler yazmıştır (İpekten, 2012: 58).

Nef'î'nin en fazla iltifat gördüğü, sanatının ve şöhretinin doruğuna ulaştığı devir IV. Murad dönemidir. Bu dönem aynı zamanda şairin azil ve musibete en çok uğradığı hatta hayatını bile kaybettiği dönem olmuştur. Kendisi de bir şair olan ve şairleri, bilginleri, sanatkârları koruyan IV. Murad, kendi sert ve taşkın karakterine uygun olan Nef'î'nin övgülerini ve yergilerini çok beğenmiş, onu meclislerine çağırmış ve ihsanlarda bulunmuştur. Padişahın yücelttiği ve diğer şairlerden üstün gördüğü Nef'î'ye devlet erkânı da ilgi göstermiştir. Nef'î Sultan IV. Murad için on iki kaside söylemiş, devrin sadrazamlarından Sadrazam Hâfız Mehmed Paşa'ya, Hüsrev Paşa'ya İlyas Paşa'ya da kasideler sunmuştur. Nef'î'nin, başta padişah olmak üzere devrin büyükleri tarafından korunup gözetilmesi diğer şairlerin kıskançlığını artırmıştır. Üstelik onun hırçın kişiliği ve davranışları, özellikle sınır tanımayan yergileri katlini vacip gören düşmanlar kazanmasına, devlet adamlarının hedefi durumuna gelmesine yol açmış, pek çok kez zor durumda kalmış, görevinden uzaklaştırılmıştır. Hicivlerinden dolayı Gürcü Mehmed Paşa tarafından üç defa azledilmiştir (İpekten, 2012:60; Akkuş, 2006: 523; Selçuk, 2013).

Nef'î'nin IV. Murad'ın himayesindeki güzel ve ferahlı günleri kısa bir süre sonra sona ermiştir. Naîmâ'nın yer verdiği bir rivayete göre IV. Murad, sarayda şairin Sihâm-ı Kazâ adlı eserini okurken taht yakınına yıldırım düşmesini uğursuzluk kabul etmiş ve Nef'î'ye hicvi yasaklamış, onu görevinden azlederek Edirne'ye sürmüştür. Bu olay üzerine devrin şairlerinden İbrahim Vehbî tarafından şu beyit söylenmiştir:

Gökden nazîre indi Sihâm-ı Kazâ'sına

Nef'î diliyle uğradı Hakk'ın belâsına (İpekten 1998:61; Karahan, 1992: 6).

Sürgünde bulunduğu Edirne'de Murâdiye Mütevelliliği görevinde iken Hüsrev Paşa'nın Bağdat seferi vesilesiyle IV. Murad'a gönderdiği bir kasidede pişmanlığını ifade ederek padişahtan af dilemiş ve 1634'te Sultan Mura'ın Edirne'ye gelişi üzerine yazdığı kasidesiyle yeniden padişahın iltifatını kazanarak İstanbul'a dönmüştür. Şairin

İstanbul'daki en son görevi "Cizye Muhasebeciliği" olmuştur (Akkuş, 2006: 524).

Üstün bir sanat gücüne sahip olan Nef'î'de hiciv tutkusu şahsıyla birleşmiştir. O hayatı pahasına üslubuna bağlı kalmış, acı tecrübelerine rağmen hicivlerine devam etmiştir. Böylelikle kendi sonunu hazırlamış ve hicivleri yüzünden ölüme mahkûm edilmiştir. Şairin öldürülme sebebi olarak farklı rivayetler bulunmaktadır. Bunlardan biri Vezir Bayram Paşa'yı hicvettiği için IV. Murad'ın izniyle boğdurulup denize atıldığı görüşüdür. Padişahın son derece takdir edip koruyup kolladığı Nef'î'yi sırf Bayram Paşa'nın hatırına öldürtmediği makul görünmektedir. Bir diğer rivayet ise Nef'î'nin IV. Murad aleyhine yazdığı ya da düşmanlarınca kendisine isnat edilen ağır bir hicivden dolayı padişahın gazabına uğramış olduğudur. Fuad Köprülü ve Abdülkadir Karahan, IV. Murad aleyhinde yazılmış ve Nef'î'ye isnat edilen böyle bir hicve rastladıklarını belirtmişlerdir (Ocak 1991:12-13). Sebebi ne olursa olsun Nef'î, yerici ve sataşıcı kalemi yüzünden öldürülmek üzere Bayram Paşa'ya teslim edilmiştir. Nef'î, Ocak 1635'te (Şaban 1044) Boynueğri Mehmed Ağa tarafından saray odunluğunda boğdurulup cesedi denize atılmıştır. Fakat Sihâm-ı Kazâ'nın bir nüshasında şairin İstanbul Sirkeci İskelesi yakınlarında mezarının bulunduğu belirtilmekte ayrıca Mevlânâ dergâhı içindeki Hadîkatü'l-ervâh'ta kendisine bir mezar atfedilmektedir (Akkuş 2006:524, Selçuk, 2013). Nef'î'nin ölümüne düşürülen tarihler de onun hiciv yüzünden öldürüldüğünü doğrulamaktadır: "Geçdi Sihâm-ı Kazâ", "Katline oldı sebeb hicvi hele Nef'î'nün" (Ocak, 1991: 14).

1.2. ESERLERİ

Nef'î'nin biri Türkçe, diğeri Farsça iki divanı ve Sihâm-ı Kazâ adını verdiği hiciv mecmuası vardır.

1. Türkçe Dîvân: Nef'î'nin şiirdeki kudretini gösteren en önemli eseri Türkçe divanıdır. Bulak ve İstanbul'da iki defa basılan divanın, 100'ü aşkın yazma nüshası vardır. Metin Akkuş (1991) tarafından karşılaştırmalı metni hazırlanan ve daha sonra yayımlanan (1993) baskısında "altmış iki kaside, bir terkib-bend (sâkînâme), bir mesnevi, dokuz kıta-i kebire, yüz kırk dört gazel, iki kıta, on kıta-i kebire, bir müseddes, bir tesdis, altı nazım, beş rübai ve on sekiz müfred" bulunmaktadır. Divanda hacim bakımından

kasideler daha fazla yer tutar. Peygamber ve Mevlânâ övgüsü dışındaki bütün kasideler Nef'î'nin, saltanatlarına şahitlik ettiği padişahlara, vezirlere ve önemli devlet adamlarına sunulmuştur. Türk edebiyatının en mükemmel örneklerini oluşturan bu kasidelerde şair; savaş, kahramanlık, at ve silah sevgisi, mimari özelliği olan yapıların tasvirleri, şehir ve çevre güzellikleri, cülusiye, bahariye, ıydiyye gibi değişik konuları bu alanın en güçlü ve başarılı sanatçısı olarak ele almıştır. Gazellerinde ise Nef'î, döneminin az beyitli gazel söyleme geleneğine uymuş, sözü öz anlamı yoğun beyitler yazmıştır. Kasidelerdeki tok ve gür sesin aksine gazellerde daha yumuşak bir ses tonu hissedilir. Divan üzerine F. Tulga Ocak (1980) bir doçentlik çalışması, Metin Akkuş (1991) doktora çalışması, Bahir Selçuk (2004) ahenk unsurları bakımından bir tahlil çalışması yapmıştır (Karahan, 1992: 10; Akkuş, 2018; Selçuk, 2013).

2. Farsça Dîvân: Türkçe Dîvân'ın aksine daha çok tasavvufi aşka dair şiirlerin yer aldığı eser şairin Fars dili ve kültürüyle ilgili birikimi açısından önemlidir. Ali Nihad Tarlan (1944) tercümesini yayımlamıştır. Mehmet Atalay (1988) tarafından doktora tezi olarak hazırlanan divanda sekiz na't, sekiz kaside, bir terci-bend, bir kıt'a-i kebire, yirmi bir gazel ve 171 rubai bulunmaktadır (Akkuş, 2006: 525). Şairin Tuhfetü'l-Uşşâk adıyla bilinen Farsça kasidesi de bu divandadır. Divanda na'tlar arasında bulunan doksan yedi beyitlik kaside Fuzûlî'nin Enîsü'l-Kalb adlı eserine naziredir. Kasidenin metnini ve Türkçe çevirisini Ali Nihad Tarlan neşretmiştir (Akkuş, 2018).

3. Sihâm-ı Kazâ: Mukadderat okları manasına gelen Siham-ı Kazâ manzum ve mensur parçaların toplandığı bir hiciv mecmuasıdır. İnce bir zekâ ürünü olan manzumelerin yanı sıra argo ifadeler, ağır ve sert küfürler içeren manzumeler de barındırması eserin edebî değerine gölge düşürmüştür. Eserde şairin Şeyhülislam Yahya, Tahir Efendi gibi şairlere yazmış olduğu zarif hicivlerin yanında başta babası Mehmed Bey'e ve Gürcü Mehmed Paşa, Kemankeş Ali Paşa, Kafzâde Fâ'izî, Veysî gibi dönemin önemli isimlerine yazmış olduğu ağır hicivler de bulunmaktadır. Manzumelerin bazılarında muhatabın ismi geçmese de bunların devrin bilinen kişileri olduğu anlaşılmaktadır. Birbirinden hayli farklı yazma nüshaları bulunan eser, Saffet Sıdkı Bilmen (1943), Metin Akkuş (1998) tarafından seçmeler yapılarak yayımlanmıştır (İpekten, 2012: 72; Selçuk, 2013).

1.3. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Nef'î edebiyatımızın en tanınmış kaside üstadıdır. Kendi döneminden itibaren kaleme alınan edebiyat tarihlerinin tamamı bu hususta aynı görüştedir. O edebiyatımızın gür sesli, atak, taze dilli ve kendine güveni olan şairidir. Onun sanatında müşahede edilen ilk nokta vezin ve kafiyeye olan hâkimiyetidir. Vezin ve kafiyeyi kendi duygu ve düşüncesine son derece uygun kullanmıştır. Vezin ve kafiye endişesiyle şiirine uygun düşmeyen kelime kullanmamıştır. Nef'î'nin kelime hazinesi çok geniştir. Yeni mazmunlar ve hayaller peşinde koşan şair edebiyatımızda yeni bir dil kullanmaya çalışmış, Farsçadan dilimize yeni kelime ve deyimler aktarmış bunun yanı sıra temiz ve sağlam bir Türkçeyi ve halk deyimlerini de büyük bir ustalıkla kullanmıştır (Karahan, 1992: 13; Ocak, 1991: 17).

Nef'î'nin geniş muhayyile ile buna dayanan mübalağa sanatını oldukça fazla kullanması şiirinin en belirgin özelliklerindendir. Şairin kasideleri mübalağa ve muhayyile kuvvetinin en güzel örnekleriyle doludur. Onun şiirinin temel özelliklerinden biri de ahenkli söyleyişidir. Ahenge çok önem veren şair kelimelerinin şiirin konusu ve ahengi ile uyuşmasına çok dikkat etmiş ve bunda büyük başarı göstermiştir. Bir savaş alanını anlattığı mısralarında, asker kalabalığını, kılıç şakırtılarını, savaşın dehşetini seçtiği kelimelerle, ses ve söz tekrarları; kafiye ve redif gibi ritmik unsurlarla okuyucuya adeta yaşatmaktadır (Ocak, 1991: 17; Selçuk, 2013).

Nef'î'nin şiirinin önemli özelliklerinde bir diğeri de açık, düzgün ve kusursuz söyleyiştir. Nef'î, söylemek istediklerini divan şiiri lügati içinde apaçık ve kusursuz olarak söylemiştir. Şiirinde kapalı, girift mazmunlar, sanatlı ifade endişesi, anlamda gizlilik yoktur. Nef'î' bu konuda Mütenebbî'den etkilenmiştir (İpekten, 2012: 92).

Fahriyeye çok fazla yer ayırması Nef'î'nin şiirinin başka bir özelliğidir. Sadece kasidelerinde değil, gazellerinde bile kendini övmekten geri kalmamıştır. Övgü ve yergilerinde olduğu gibi övünmelerinde de ölçü ve sınır tanımamıştır. Bu, onun; aşırılığa yatkın, kabına sığmayan yaradılışı ve kendine duyduğu sonsuz güvenle açıklanmaktadır. Şairlik yeteneğine ve şiirlerine rakip tanımayan şair, kendini birçok ünlü İran şairleri ile mukayese etmiş ve hatta onlardan bile üstün olduğunu dile getirmiştir (Ünver, 1991: 62).

Kasidede üstat olarak tanınmış olan Nef'î, gazellerinde daha zarif ve ince bir havaya bürünmüş; rindane, âşıkane ve tasavvufi konuları işlemiştir. Döneminin az beyitli

gazel söyleme geleneğine uyarak her bakımdan muhtasar ve anlamlı beyitler yazmıştır. Gazelleri, kasidelerine göre dil bakımından daha sadedir. Zincirleme tamlamalar kullanmaktan kaçındığı gazellerinin çoğu yek-ahenktir (Ocak, 1991: 18).

Nef'î, İran şairlerinden Örfî'nin etkisi ile Hind üslubunu edebiyatımıza ilk tanıtan, örneklerini ilk defa şiirlerine sokan şairimiz olmuştur. Manaya önem verme, ince ve zarif söyleme, mübalağa, uzun izafet ve vasıf terkipleri, halk deyimleri ve Farsçadan yeni kelimeler kullanma onun şiirlerinde görülen Hind üslubunun özellikleridir (Ocak, 1991: 18).

Nef'î, Örfî dışında İran şairlerinde Hâfız, Enverî, Muhteşem-i Kâşânî'nin ve Arap şairi Mütenebbî'nin etkisinde kalmış, Türk şairleri içinde başta Bâkî olmak üzere Fuzûlî, Şeyhülislâm Zekeriyyâzâde Yahyâ, Şâhidî (İbrâhim Dede) gibi şairlere nazireler yazmıştır. (Ocak, 1991: 18; Akkuş, 2006: 524).

Nef'î'nin kendi çağında ve daha sonraki dönemlerde şiirlerinden etkilenen bir hayli şair olmuştur. O, kaside vadisinde kendinden sonra yetişen her şairin ustası olmuştur. Şeyhülislam Yahya, Neşâtî, Nâilî, Nâbî ve Sâbit onun ustalığını kabul eden şairlerdendir. Sabrî, Edirneli Âlî, Fehîm, Nedim, Şeyh Gâlib, Haşmet, Keçecizâde İzzet Molla, İbrahim Hakkı Bey gibi şairler onun etkisinde kalmış ve ona nazireler yazmışlardır. Nef'î'ye duyulan hayranlık Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemlerinde de devam etmiş; Nâmık Kemâl, Ziyâ Paşa, Tevfik Fikret gibi ünlü şairler ona olan ilgi ve hayranlıklarını ifade etmişlerdir (Ocak, 1991: 3243; Akkuş, 2018). Tevfik Fikret, Rübâb-ı Şikeste'sinin şairlerin tasvirlerini yaptığı "Aveng-i Tesavir" adlı bölümünde Nef'î'nin fikirleri, şiiri, mizacı ile görünüşü arasında ilgi kurarak kelimelerle Nef'i'nin portresini çizmiştir.

"Bir yağız çehre, çatılmış iki hançer kaşlar;
Yine hançer gibi keskin iki mânalı nazar...
Yâd-ı ulvîsi hayalimde bu simâyı taşır,
Bence Nef'î'ye bu sima-yı mehâbet yaraşır." (Enginün, 2011: 180)

Tevfik Fikret, eserinde Nef'î'nin şiirleri hakkındaki düşüncelerini de şöyle anlatmıştır:

Başkadır feyz-i hüner kilk-i füsun-sâzında
Canlanır, vecde gelir söz, leb-i icâzında
(Onun büyülü kalemindeki sanatın feyzi başkadır. Söz, güçlü dudağında canlanır ve coşar.)

Duyulur ka'r-ı beyânında sadâ-yı âhen
Darb-ı şeşperle çıkan ka'kaa miğferlerden
(İfadesinin derinliklerinde topuz darbeleri ile miğferlerden çıkan demir sesleri duyulur.)

Aks-i âvâze-i heycâ gibi eyler izhâr
Bir derin gulgule nazmında hurûş-ı efkâr.
(Nazmında savaş naraları gibi fikirlerin coşkusu derinden uğuldar.)(Okay,1990:95,96).

1.4. NEF'Î'NİN ÜSLUBUNUN BELİRLEYİCİ ÖZELİKLERİ

Üslup, edebiyatta duygu ve düşünceleri ifade etme şekline, kelimelerin seçiminden onların terkibine, cümle ve paragraflar hâline gelişine, söz ve yazı sanatlarıyla günlük dilin dışına çıkmasına denilmektedir. Bir şairin, dili kendine özgü kullanış biçimine üslup denildiği gibi çağa bağlı, edebî akımlara bağlı üsluplardan da söz edilmiştir. (Kahraman, 2012: 387). Şairler/yazarlar, bağlı bulundukları çağların, akımların genel havası içinde kendilerine özgü bir üslup oluştururlar.

Klasik üslubun önemli temsilcilerinden kabul edilen Nef'î, klasik şiir üslubunu daha da ileriye götürerek Sebk-i Hindî'nin de etkisiyle kendine özgü bir üslup oluşturmuştur. Bazı araştırmacılar tarafından Hint üslubunun temsilcileri arasında gösterilmese de bu üslubun bazı özellikleri onun şiirlerinde görülmektedir. Nef'î'nin üslubunun belirleyici özellikleri şöyle incelenebilir:

1.4.1. Tamlamalar

Klasik Türk edebiyatı içinde daha ziyade Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Nef'î divanında da Arapça tamlamalardan çok daha fazla Farsça tamlamalar yer almaktadır. Bu tamlamalar içerisinde de gerek anlatım derinliği ve zenginliği kazandırmak gerekse lafzı

kısaltmak amacıyla genişletilmiş tamlamalara da -daha ziyade kasidelerde- oldukça fazla yer verilmiştir. Aşağıdaki beyitlerin ikinci mısraları tamamen tamlamadan ibarettir.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm (K 7/5)

((Şiir odur ki) Kim okursa nefesinin feyzi dünyaya Hz. İsa ve Hz. Musa'nın konuşurken verdikleri soluğun tesirini yaya.)

Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum
Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḥasm-ı cebāndur (K 9/54)

(Şimdi/bu zamanda o eşsiz kahraman benim ki hücumum korkak düşman ordusunu ve mahiyetini karmakarışık eder/ dağıtır.)

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem (K 23/26)

(Gamla o kadar ahbaplık ettim/kaynaştım ki dünyanın annesiz ve babasız (kalmış) gam oğlu oldum.)

Daha önce söylenmemiş bir anlam peşinde koşan şair, bu uzun terkiplerin dışında yeni anlamlar ve mecazi kavramlar oluşturmaya müsait yapı ve terkipler kullanarak orijinal bir söylem oluşturmaya çalışmıştır.

Çekme ġam bir **āfet-i pā-der-hevādur** ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i **ser-der-kemīndür** ġamzesi (G 137/2)

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde **ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur** (K 9/59)

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde **dāmen-der-miyān oldı**
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī (K 11/5)

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā **kūh-ı pā-ber-cā** mıdur (K 6/31)

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām (K 50/72)

Yukarıdaki beyitlerde "âfet-i pâ-der-hevâ / ayağı havada olan bela (kâkülün bağlı olmaması, serbest hareket etmesi, onun hareketlerinin de âşık için bir afet olması bağlamında)", "fitne-i ser-der-kemîn / pusuda bekleyen baş fitnesi", "ser-ender-ham-ı âgûş-ı benân / başı parmakların kucağının kıvrımında (olan kalem)", "dâmen-der-miyân olmak/ eteği belinde olmak // işe hazır durumda olmak", "kûh-ı pâ-ber-câ / ayağı yerde, sabit dağ" ve "tıfl-ı nev-reste-i nâ-şüste-leb-i şîr-âşâm / süt içen ağzı yıkanmamış yeni yetişmiş çocuk // ağzı süt kokan çocuk" tamlamaları orijinal terkiplere; "zafer-kiş / zafer kılıçlı", "adû-fersâ / düşmanı yok eden", "ceng-âver / savaşçı", " hûn-âgışte / kan bulaşmış" , "merdüm-hû / insan huylu // izzetli, şerefli", "dânâ-dil / gönlü uyanık, ârif", "deryâ-dil / gönlü geniş, himmetli", "bûkalemûn-hüsn / çeşit çeşit, çok çeşitli güzellik", "felek-mesned / mecazi anlamlar kazanmış birleşik isim ve sıfatlara örnek verilebilir.

Nef'î Divanı'nda Arapça tamlama Farsça tamlamaya göre oldukça az kullanılmıştır. Divanda yer alan Arapça tamlamalar da genellikle iki kelimeden oluşan tamlamalardır. Yalnız Arapça tamlamalarla Farsça tamlama yaparak bu şekilde de çoklu tamlama oluşturulduğu görülmektedir: "dârâ-yı dârü'l-mülk-i hüsn-i hulk u sîret", "serîʿü's-seyr-i endîşe", "kehfü'l-ümem-i rûzgâr", "pür-hüner-i bü'l-aceb", "Cümletü'l-mülk-i şehenşâh-ı kader-istiklâl", "veliyyü'n-ni'am-i rûzgâr", "tercemân-ı sırr-ı gaybu'l-gayb-ı lâhûtî".

1.4.2. Deyimler, Atasözleri ve Veciz İfadeler

Deyimler, bir kavramı veya bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime gruplarıdır (Aksoy, 1988: 52) Atasözleri gibi deyimler de toplumların inançlarını, duygu ve düşüncelerini, gelenek ve göreneklerini, günlük yaşantılarını ve pek çok kültür unsurunu yansıtan özlü ve kalıplaşmış dil yapılarıdır. Klasik Türk şiiri metinlerinde

şairlerimizin birçoğunun, şiirlerini süslemek, düşüncelerini güçlendirmek, söylemek istediklerini daha açık ve etkili biçimde ifade etmek için bu söz varlıklarına başvurduğu görülmektedir. Nef'î de şiirinde deyimlere sıklıkla yer vermiştir. Divanda sadece "can" kelimesi ile oluşturulan deyim çeşidi 16'dır. Nef'î Divanı'nda can kelimesi ile oluşturulmuş deyimler şunlardır: "can almak, canına kâr itmek, canına geçmek, canına kasteylemek, canına minnet bilmek, canı yanmak, canı ağzına gelmek, cana revan vermek, cana minnet, cana can katmak, can vermek, can feda etmek, can bulmak, can bağışlamak, can atmak, can almak".

'Deyimler kalıplaşmış sözler olduğundan bir deyimin sözcüklerinin değiştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- başka sözcükler getirilemez' şeklindeki genel kaideye rağmen klasik Türk şiirinde deyimi oluşturan kelimelerin zaman zaman değiştiği görülmektedir. Nef'î Divanı'nda da sıklıkla Türkçe sözcüklerle kurulan deyimler, aynı manayı verecek Türkçe ya da Farsça kelimeler kullanılarak değiştirilmiştir. Örneğin "at koşturmak" deyimi "*at koparmak*"; "(bir şeyin) çaresine bakmak" deyimi, "*çare görmek*"; "baş üstünde yeri var" deyimi "başımız üstünde yer eyler"; "gönül yapmak" deyimi "*cebr-i hâtır itmek*"; "arayıp sormak" deyimi " *cüst ü cū etmek*"; "el uzatmak" deyimi "*dest dırâz etmek*"; "dillere destan olmak" deyimi "*dâstân virmek*"; "dünyayı tutmak" deyimi "*dehri tutmak*"; "gönül avlamak" deyimi "*gönül sayd etmek*"; "dünyayı başına dar etmek" deyimi "*dünyâyı teng itmek*"; "yolu düşmek" deyimi "*güzeri düşmek*"; "gözden kaybolmak" deyimi "*dîdeden gâib olmak*"; "geceden gündüzü seçememek" deyimi "*şebden rûzı seçememek*" şeklinde geçmektedir.

Olurdı peykeri evvel ḳademde **dīdeden ġāʾib**
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı (K 27/20)

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz (G 51/8)

Deyimler kullanılırken şairler, kelime anlamı ile çağrışımlarını göz ardı etmemişlerdir. Bu durum tenasüp, ihâm-ı tenasüp, tevriye, cinas gibi sanatların kullanımını da beraberinde getirmiştir. Örneğin aşağıdaki beyitte "çeşm ü gûş olmak" şeklinde yazılan "göz kulak olmak" deyiminde nergis göze, gül kulağa teşbih edilmiştir.

“Başdan çıḳmak” deyiminde de hem gerçek anlam “kâkülün fesin kenarından çıkması” hem de mecaz anlam doğru yoldan sapmak” kastedilmiştir. Yine “ayağı yere değmemek” deyimi ile de hem “kadehin elinden düşmemesi” hem de “çok sevinmek” anlamları ifade edilmiştir.

Kākülüñ de **çıḳdı başdan** fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi (G 134/2)

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca **yere degmez ayaġum** (G 9/2)

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis **oldı çeşm ü gūş**
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen (G 105/2)

Divanda bazı deyimlerin ise gerek vezne uydurmak gerekse söyleyiş açısından mısrada tamlamalar içerisinde başka kelimelerle karışık şekilde verildiği de görülür. Aşağıdaki beyitlerde “başına talih kuşu konmak, gözünde uyku bırakmamak/uyku vermemek” deyimleri bu şekilde yer almıştır.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād (K 25/10)

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli **ḳosa çeşm-i kevākibde menām** (K 50/33)

Divanda Farsça kurallarla oluşturulmuş deyim anlamlı terkiplere de yer verilmiştir. “Eteği belinde olmak, dudak dudağa gelmek, başını vermek/kendini feda etmek, el ele vermek, yüz yüze ” deyimleri aşağıdaki beyitlerde şöyle yer almıştır:

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde **dāmen-der-miyān oldı**
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī (K 11/5)

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-**i ser-endāz**-ı maḥabbet (G 23/7)

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile **dest-be-destiz** (G 49/2)

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile **leb-be-leb** ü dūş-be-dūşuz (G 54/5)

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi (G 140/1)

Atalarımızın tecrübeleri sonucu söylemiş olduğu, toplum tarafından benimsenmiş özlü ve kalıplaşmış yapılardan olan atasözleri, Nef'î Divanı'nda deyimler kadar fazla yer almamıştır. "Ne ekersen onu biçersin" ve "altının kıymetini sarraf bilir" atasözleri divanda Farsça olarak söylenmiştir. Türkçe olarak da yine "altının kıymetini sarraf bilir" atasözünü muhtevi birkaç beyit yer almaktadır.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi (Kıta-i Kebir 3/4)

(Altının kıymetini kuyumcu, cevherin kıymetini mücevherci bilir. O yüzden kerem sahibi padişah gibi senin kıymetini bilen yok.)

Toḫm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil
Çün mes̱el bāşed ki her çīzī ki kārī bed-revī (K 2/15)

(Ne ekersen onu biçersin atasözünde olduğu gibi, can ve gönül zeminine onun sevgi tohumunu ekerim.) (Akkuş, 2018).

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīraṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı (K 49/25)

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm (K 1/4)

Kalıp ifadeler içinde atasözü olarak adlandırılamayan fakat "veciz ifade" ya da "özlü söz" olarak adlandırabileceğimiz nasihat içeren ve tecrübeye dayalı yargılar da divanda mevcuttur.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn (K 46/34)

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest (G 25/1)

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest (G 26/2)

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider (G 43/4)

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül (G 79/4)

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol (G 80/2)

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur (G 37/5)

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler (K 10/11)

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler (K 10/47)

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler (K 10/48)

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ (G 69/2)

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ (G 69/4)

1.4.3. Konuşma Dili

Sebk-i Hindî üslubunun belirgin özelliklerinden biri olan konuşma dilinin özelliklerine yer verme Nef'î'nin şiirlerinde de görülmektedir. Onun zincirleme tamlamalardan kurulmuş anlaşılması zor girift söyleyişinin yanında yer yer günlük konuşma dilini ve sade Türkçe söyleşi beraber görürüz. Divanda yer alan "*gösgötüri, göz yumup açıncaya kadar, beter eylemek, başımız üstünde yer eyler, neyledi dahi neyler, yel gibi geçmek, canı ağzına gelmek, başına çalmak, var kıyas et, el mi değer, nemüz var, tutalım, gün başına, bir avuç, söyündürmek, kelle, peşkeş çekmek, canı var ise desün, olur mu acaba, şimdengirü lafı koyalum, tevbeler olsun, cuma ahşamı, değme bela, ben neyleyeyin, ne demekdir bu ki, uydı ulaşdı, alıver, başka başına, dünya dolusu, Allahı seversen, Allah Teala şahidümdür, yazuklar, aklı başında olan, koluna kuvvet ola, güzelüm, kendümi bileli, yanalum yakılalum, sencileyin, vallahi, yok yere, söylemez söylemez amma söze gelse, sevmezem sevmezem amma sevicek, başdan başa, bir gün dimez misin ki, gitdükce güzellenmededür, sözi söz, bundan kıyas eyle, günden güne, bilmem ne çare eylesek"* kelime ve söyleyişler günlük konuşma diline örnek gösterilebilir. Ayrıca "*bahteklik etmek, nopran, bun-zede, apordos, yavan-siret, kaşmer, mashara, harlık, âmî, herze yemek, köpek, câhil*" gibi amiyane kullanışlara da divanda rastlanmaktadır.

Günlük konuşma dili ve deyimlerin sıklıkla kullanıldığı divanda sade Türkçe ile

söylenmiş mısralar Farsça tamlamalardan örülmüş mısraların yanında dikkat çekmektedir.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından (G 100/5)

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim (G 94/4)

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne (K 41/46)

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz (G 53/4)

1.4.4. Mübalağa

Nef'î'nin şiirinin en belirgin özelliği geniş bir muhayyileye sahip olması ve buna dayalı olarak mübalağa sanatını çok kullanmasıdır. Anlatımı çarpıcı hâle getirmek ve muhatabı etkilemek maksadıyla şairlerin sıklıkla kullandığı bir söz sanatı olan mübalağa, genel olarak herhangi bir şeyi olduğundan fazla veya az göstermeye denir (Coşkun, 2007: 163). Klasik belagatçilerimiz mübalağayı üç kısma ayırmışlardır: "Var olan veya var olduğu iddia edilen durum aklın kabul edeceği bir derecede ise veya olduğu görülmüş ise tebliğ, olduğu hiç görülmemiş ama aklen olabilir ise iğrak; akıl ne olmuş olduğunu ne de olabileceğini kabul ediyor ise guluv adını alır"(Saraç, 2007: 220). Geniş bir hayal dünyasına sahip olan şair hayallerini ifade edebilmek için doğal olarak mübalağa sanatına yönelir. Nef'î Divanı'ndaki mübalağalar genellikle iğrak ve gulüv derecesindedir. Şair, Temmuziye'sinden alınan aşağıdaki ilk beyitte havanın sıcaklığını o derece abartmıştır ki, karınca sıcak bir nefesiyle yedi deryayı kurutmuştur. Karıncanın bir nefesiyle yedi deryayı kurutması aklın kabul edebileceği bir şey olmadığından bu mübalağa gulüv derecesindedir.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bu mūr

Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb (K 31/2)

(*Havanın sıcaklığı o derece arttı ki, bir karınca nefesinin sıcaklığı ile yedi deryayı kurutur*.)

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh peykerle

Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre (K 5/38)

((At) o kadar hızlıdır ki, dağ gibi vücuduyla zayıf bir karıncanın gözünde gezse /gözüne bazsa karınca duymaz.)

Şair mübalağadaki aşırılığı çoğu zaman birbirine zıt unsurları kullanarak verir. Dolayısıyla mübalağa ile tezadın yan yana olduğu örnekler çok fazladır. Aşağıdaki beyitlerde büyük bir dağ ile küçük bir karınca ve yine küçük bir karınca ile iri bir fil yan yana verilerek cisim olarak bir zıtlık ortaya koyulmuştur. Yine keklik ve şahin kuşları arasında birinin avcı kuş olması diğerinin ise avlanan kuş olması bakımından zıtlık bulunmaktadır. Kükremiş aslanla ceylan arasında da böyle bir zıtlık söz konusudur.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr

Mūr-ı pā-māl idemez pīl-i cesīm (K 26/32)

((Padişahın hükmü umumileşse) Karıncanın vuruşu Elbürz /Kaf Dağı'nı yıkar (da) iri bir fil karıncayı ayaklarının altına alamaz/çiğneyemez.)

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz

Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur (K 8/25)

((Onun) adâleti o dereceye ulaştı ki, (onun adaletli) devrinde keklik ile doğan aynı yuvada birbirine misafir olur.)

Ger olsa münteşīr fermān-ı 'adli kūh u sahrāya

Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-jiyān üzre Nef'î (K 5/25)

(Eğer onun adâlet fermanı dağ ve ovaya yayılsa, ceylan yavrusu kükremiş aslanların dizinde uyur.)

Mübalağa çoğu zaman içinde teşbih unsurunu da bulunduran bir sanattır. Bu şekilde yapılması onu daha etkili kılmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, atın süratini anlatmak için "yel gibi hızlı" malzemesini kullanarak teşbih yapmıştır.

Yedisinde güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya (K 18/18)
((Atın) yolu yedi deryaya rastlasa yedisini de rüzgâr gibi ayağı bile ıslanmadan aşar.)

1.4.5. Tezat

Edebî sanat olarak "aralarında bir ilgiden dolayı, birbirine aykırı iki manayı bir ifadede toplamak" olarak tanımlanan tezat söze güzellik ve kuvvet katmanın yollarından biridir. Bir fikir zıddıyla veya mukabiliyle daha güçlü ifade edildiğinden tezadın söz sanatları içerisinde özel bir yeri olmuştur. (Bilgegil,1980: 184) Nef'î de daha etkili bir söyleyiş, daha güçlü bir ifade için bu söz sanatından istifade etmiştir. Aşağıdaki beyitlerde "safâ ile belâ", "âteş ile su", "semender ile harçeng (semender ateşte yanmadığına inanılan masal hayvanı, harçeng ise yengeçtir", "hal ile izâr ve Rûm ile Habeş (beyazlık ve siyahlık bağlamında)" kelimeleri arasında tezat bulunmaktadır.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne **belā**dur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne **ṣafā**dur bu (G 108/1)
(*Gam canıma işledi, bu nasıl bir beladır, bilmem. Gönül dert ile dingin, bu nasıl bir safadır bilmem.*)

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin **āteş** ü **āb**
Bir olur ṭabʿ-ı **semender**le mizāc-ı **ḫarçeng** (K 37/17)
(Ateş ve su (senin) adaletinin terbiyesinden geçse semenderin tabiatı ile yengecin mizacı aynı olurdu.)

Ḫālüñ ʿaceb mi olsa ʿ**iẕār**uñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i **Ḥabeş** (G 66/3)

((Senin o siyah) Benin yanağında gönül çekse şaşılır mı? Habeşlinin Anadolu'ya gelince dikkat çekmesi mümkün olur.)

Bunun yanı sıra Sebk-i Hindî üslubunun belirli bir kolunun ayır edici özelliği olan zıt kelimelerden yeni ve çelişkili bir kavram oluşturma Nef'î'nin şiirlerinde de görülmektedir. "paradoksal imaj" adı verilen bu tarz kullanımda önemli olan zıt anlamlı kelime kullanma değil, şairin bu kelimeleri kullanarak yeni fakat çelişkili bir kavrama ulaşmasıdır (Mum, 2006: 130). Aşağıdaki beyitde şair, nur ve siyah kelimeleriyle yeni bir ifade oluşturmuştur. "Siyah, zulmet çağrışımını yaptıran bir renktir. *Nûr-ı siyâh* terkibi siyahın içine zıddı olan nuru yerleştirerek tevhit yapılmıştır. Nûr-ı siyâh terkibi, tasavvufi seyr ü sülukta Mutlak'a ulaşma ve O'nda kendi varlığını yok etme düşüncesini ifadede kullanılan simgesel bir anlatım olmuştur (Karaköse, 2012: 41; Yıldırım, 2007: 149). Yine "lezzet-i gam", "âb-ı âteşpâre", "kahhâr-ı halîm", "zevk-i gam" tamlamaları paradoksal ifadelerdir.

Ġarḳ ider bir noḳṭada **nūr**-ı **siyāh**a ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür (G 41/3)
(*Ârifin siyah kaleminin sermayesi bir noktasıyla tüm evreni siyah nura boğar.)*

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var **leẕẕet**-i **ġam**dan ḫaberdārız hele (G 111/2)

Ābsın maʿnāda ammā **āb**-ı **āteş-pāre**sin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin (T, II/3)

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe **ḳahhār**-ı **ḥalīm** (K 26/37)

Cevrüñ çekerek **ẕevḳ**-i **ġam** idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz (G 54/2)

1.4.6. Alışılmamış Bağdaştırmalar/ Somutlaştırma ve Duyumlar Arası Geçiş İçeren İfadeler

Tamlama, deyim gibi söz varlığı içindeki ögeleri anlamlı, kabul edilebilir birimler hâlinde bir araya getirmeye bağdaştırma adı verilmektedir (Aksan,1999:83). Bağdaştırmayı oluşturan kelimeler arasında temel ve göndergesel anlamları arasında mantık ve uyum olan bağdaştırmalara "alışılmış bağdaştırma" adı verilir. Buna "sokak lambası, sarı elbise" örnek gösterilebilir. Dildeki genel kullanıma aykırı olan ve birleşmelerinde mantıksal ayrılıklar bulunan bağdaştırmalara da "alışılmamış bağdaştırma" denilmektedir. "Sarı ilgi, yorgun yağmur tamlamaları mantığa aykırı, alışılmamış ve algılanmaları güç bağdaştırmalardır (Aksan, 1995:151; Babacan, 2012: 246). Bu bağdaştırmalar da somutlayıcı ad aktarması/somutlama anlatım yolu ile oluşturulmuştur. Somutlama Aksan tarafından soyut kavramların daha canlı daha somut anlatılabilmesi için onların somut nesnelerle bağdaştırılarak tamlamalar oluşturulması olarak tanımlanmıştır (1995: 139). Alışılmamış bağdaştırmalar veyahut somutlama şiir dilinde bir etkileme ve anlatımı güçlendirme ögesi olarak şairlerin sıklıkla başvurduğu bir yöntem olmuştur. Şairin muhayyile gücünü de gösteren bu bağdaştırmalar Nef'î Divanı'nda da oldukça fazla yer almaktadır.

Aşağıdaki beyitlerde "dâm-ı belâ" tamlamasında sevgilinin kâkülü "dâm-ı belâ/ belâ tuzağı" olarak nitelendirilmiş ve belaya ait özellikler tuzak üzerine aktarılarak somutlaştırılmıştır. Böylece bela sözcüğüyle okuyucunun zihnine tuzağa ait olumsuz çağrışımlar getirilmek istenmiştir. Yine "bend-i belâ" tamlamasında da belaya ait özellikler bend kelimesine aktarılmıştır. Bela zincirini/bela bağını çekmek" ifadesiyle âşığın tutsaklığı, ayağının zincire bağlı oluşu, sürekli sıkıntı içinde olması çağrıştırılmıştır.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası **dām-ı belā**
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dilsitānı bilmiş ol (G 82/3)

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā **bend-i belā** çekmege muʿtād ister (G 38/4)

Ġamze **cāsūs-ı naẓar** ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün (G 106/2)

Casus kelimesi, "gözetleyen, araştıran" manasındadır. Bu faaliyet sırasında göz önemli bir fonksiyon icra ettiğinden kelimenin gizlice iş yapmak, haber almak gibi özellikleri nazar/bakış kelimesine aktarılmıştır. Beyitte süzgün yan bakış anlamlarına gelen gamze, gizlice bakışı hususiyetiyle casus olarak nitelendirilmiştir.

Aşağıdaki beyitte de şair, baht sözcüğünü dide/göz sözcüğüyle bağdaştırmış, gözün görme, açık olma veya görmeme/kapalı olma gibi özelliklerinden yararlanmıştır. Bahtın uyuması/görmemesi işlerin sürekli ters gitmesi; uyanık olması/gözlerin açık ve görüyor olması ise işlerin yolunda gitmesi manasındadır. Bu tamlamayı bütünleyip, zenginleştiren bir başka öge de aynı dizedeki "sebel inme/perde inme" ifadesidir. Beyitte bahtın gözüne perde inmesi, dolayısıyla göremez hâle gelmesi talihin yaver gitmemesi olarak anlaşılmalıdır.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel (K 53/13)

"Pençe-i âh" tamlasında ise pençe kelimesinin aktardığı çeşitli duygular (kavramak, zaptetmek, yırtıcılık), âh kelimesine yüklenmiştir.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek (K 24/10)

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp **mühr-i sükūt** urmam dehān üzre (K 5/41)

Yukarıdaki "mühr-i sükût urmak" ifadesinde sükût/susma, konuşmama kelimesine mühre ait (açılmaması gerektiğini belirtmek, faaliyetini men etmek amacıyla kapatmak, kilit vurmak) manaları yüklenmiştir. Şair "mühr-i sükût urmak" ile cihan sultanını tam manasıyla methetmekte aciz olduğunu, dolayısıyla haddini bilip susması

gerektiğini ifade etmektedir. Susmak, ağzın mühürlenmesi aynı zamanda mühre benzeme hâlidir.

Leşker-i gam tamlamasıyla gam askerlere benzetilerek gam ile asker arasında bir bağlantı kurulmuştur. Bu yapılırken askerlerin toplu hâlde bulunması, çokluğu dikkate alınarak gamın, kederin fazlalığı ifade edilmiştir. Ayrıca askerî bir terim olan siper kelimesi de kullanılarak tamlama zenginleştirilmiştir. Kûh-ı belâ tamlamasında da yine kûh/dağ kelimesinin ifade ettiği büyüklük, heybet, ağırlık bela kelimesi ile ilişkilendirilmiş, böylelikle gamın/derdin çokluğu, büyüklüğü, giderilemez oluşu ifade edilmiştir.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim **leşker-i ġam** birbirini bī-siper eyler (K 10/5)

Bir **kūh-ı belā** oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne (K 41/ 39)

"*Şahin-i hayâl, çeh-i gam, dide-i baht, beyâbân-ı adem, gûş-ı eyyâm, çeşm-i temennâ, levh-i dil, âyine-i re'y, kemend-i re'y, gerden-i fitne, meyhâne-i nâz, dâmân-ı temennâ, âb-ı adâlet, âsmân-ı adl, gûş-ı insâf, tohm-ı adâlet, kasr-ı temennâ, şâtır-ı endîşe, âteş-i kahr, âteş-i âh, tîr-i âh-ı arş-peymâ, kilk-i kudret, pençe-i âh, pençe-i kahr, nâvek-i âh, kâse-i zehr-i gam, jeng-i gam, meydân-ı tahayyül, meydân-ı mana, bâğ-ı murâd, bâğ-ı hayâl, bâğ-ı adâlet, bahr-ı sehâ, bahr-ı endîşe, bahr-ı kerem, dür-i bahr-ı hayâl, bahr-ı efkâr, bahr-ı maânî, bahr-ı lutf, bahr-ı fikr, bahr-ı kef-i ihsân, bahr-ı adâlet, gülşen-i emn ü amân, gülşen-i ikbâl, gülşen-i manâ, mirât-ı endîşe, hadeng-i hışm, meyhâne-i nâz, hâne-i zühd, hâne-i iclâl, mezraʿa-i tohm-ı adâlet, kuvvet-i bâzû-yı kahr, çeşm-i ümîd, çeşm-i baht, kemend-i re'y, dest-i ümîd, hayme-i âmâl, sarîr-i hâme, râiz-i baht, şemşîr-i zebân, şemşîr-i cefâ, şemşîr-i kîn, şemşîr-i istiğnâ, peyker-i kûh-ı vakar, casûs-ı nazar, hücûm-ı nâz, şîve-i güftâr, çârsû-yı fitne kân-ı ma'ârif, cüllâb-ı maânî, dest-i lutf, bâr-ı belâ, tîg-i tegâfül, ukde-i gam, kân-ı kerem, rahş-ı hayâl, şehsüvâr-ı endîşe, merdüm-i çeşm-i hûrşîd, deryâ-yı himmet, Hayder-i kerrâr-ı ma'nâ, keyf-i sahbâ-yı hayâl, mühr-i sükût*" Nef'î Divanı'nda yer alan alışılmamış bağdaştırmalara örnek olarak verilebilir.

Sebk-i Hindî şairlerinde görülen özel bir bağdaştırma türü de hiss-âmizî (hislerin karışması) adı verilen bağdaştırmadır. Türkçede duyumlar arası geçiş veya çoklu duyulama olarak ifade edilen bu bağdaştırma “İki farklı duyu ile ilgili iki ayrı sözcüğün (aynı tamlamada) arka arkaya gelmesi”, “İki duyunun birbirine karışmasını veya birbirinin yerini almasını anlatan ifadeler” şeklinde tarif edilmektedir” (Mum; 2006: 135-136; Babacan, 2012: 257). Nef’î Divanı’nda da bu tarz kullanımların olduğu görülmektedir. Aşağıdaki beyitlerde Nef’î, “çeşm-i mazmûn-gûy” (nükteli konuşan /ince manalar kasteden göz) tabirinde konuşma melekesine ait bir özelliği göze atfetmiştir. “suhan-ı şîrîn” (tatlı söz) ve “lezzet-i güftâr” (tatlı söz) tamlamalarında ise işitme duyu alanında yer alan bir şey tat alma duyusu alanında gösterilmiştir.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur (K 8/10)

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar **leẕẕet-i güftār**
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur (K 33/40)

Leẕẕetinden kim oḳursa **suḫan-ı şīrīnüm**
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb (K 31/54)

1.4.7. Fahriye

Nef’î’nin üslubunun ayırt edici bir özelliği de fahriyedir. O, edebiyatımızda övgüde olduğu gibi övünmede de ön sırada olan şairimizdir. F. Tulga Ocak, Nef’î’nin fahriyeciliğinde Örfî’nin etkisi olduğunu söylemektedir. Mağrur ve hırçın bir kişiliğe sahip olan Örfî, soyuyla övünen, kendini beğenmiş bir şairdir. Nef’î de, kişilik olarak kendisine çok benzeyen, şiirlerini çok beğendiği Örfî’den bu bağlamda etkilenmiştir (1991: 23-24). Bu etki kişiliklerin benzeşmesinin yanı sıra Sebk-i Hindî akımı ile de ilgilidir. M. Muhsin Kalkışım “Klasik Şiirde ‘Benlik’ Psikolojisi” başlıklı makalesinde fahriyeler üzerinde Sebk-i Hindî akımının tesirini şöyle ifade etmektedir: “*Fahriyyelerde 14. yüzyılda muhatabından talepte bulunan ve mütevâzı olan şair, 16. yüzyılda kendi san’atını öne çıkarır. Bu ivme 17. yüzyılda Sebk-i Hindî’nin de etkisiyle yükselir ve*

bilhassa Nef'î ile önemli bir 'benlik' psikolojisine bürünür. Bu hal 19. yüzyılda da devam eder" (2010: 149). Cafer Mum da Sebkî Hindî akımı özellikleri ile fahriye arasındaki ilişkiyi şu şekilde değerlendirmektedir: "*Sebk-i Hindî, yeni teşbihler bulma, yeni istiareler kullanma ve yeni mazmunlar yaratma konusunda şaire doğrudan sorumluluk yükleyen bir üslûptur. Bu da ister istemez şiirde ferdiliği öne çıkarmıştır. Ferdilik öne çıkınca da, şair kendine vurgu yapmak, dikkatleri üzerine çekmek, farklılığının görülmesini sağlamak zorunda kalmıştır* (2013: 220).

Sebk-i Hindî'den etkilenen Nef'î'de de "ben vurgusu" ön plana çıkmıştır. Divanda bu tavır, 315 kez kullanılan "ben" zamiri ve bunu ifade eden diğer zamir ve kelimelerin sıklıkla kullanılmasıyla temin edilmiştir. Nef'î'deki bu kendini ön plana çıkarma, kendini yüceltme tavrı, sanat kabiliyetinin yüksekliğinden, sözdeki kudretinden kaynaklanmaktadır. Kabiliyetinin son derece farkında olan şair, "ben" zamirlerini kullanırken çoğunlukla da şairliği ile övünmektedir. "*Ben cihân-ârâ şehenşâh-ı cihân-ı ma'nâyım, Hâsılı şimdi benüm nâdîre-senc-i âlem, Benim o Mânî-i endîşe, Benim bu demde husûsâ o cevherî-i suhan, Benim ol saf-der-i endîşe, Benim ol şâir-i hak-gûy u cerî, Benim ol şâir-i hoş-nükte, Benim ol sâhir-i vahy-azmâ, Ben şâir-i mu'ciz-dem-i ilhâm-tırâzum, Benim ol hâce-i bâzâr-ı ma'ânî, Ben ol suhanver-i mu'ciz-beyân-ı devrânım, Her hayâlüm bir arûs-ı nâz-perverdür benüm, Sözde nazîr olmaz bana, Ben Süleymân-ı hayâlüm, Ne benüm gibi senâkâra felek akrân bulur, Şimdi benüm nâdîre-senc-i âlem, İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür, Hâlâ benim ol sâhir-i üstâd*" gibi söylemler bu bağlamdadır.

Nef'î, bu kabiliyeti sonradan kazanmamıştır. Bu, yaratılışında olan bir şeydir, Allah vergisidir. Bundan dolayı şairliğini ifade için tabiat, yaradılış manasındaki tab' kelimesini sıklıkla kullanır. O, tabiatını yani şairliğini çeşitli unsurlara benzeterek okuyucunun zihninde somut hâle gelmesini sağlamıştır. "*Bahr-ı ma'ânî, sâhir, deryâ-yı güher-pâş-ı ma'ânî, büt-hâne, âteşkede-i sîne-i sûzân-ı felek, bahr-ı pür-hurûş-ı le'âlî-feşân, bülbül-i şûh-ı çemen-i ma'nâ, gamze-i şûh-ı büt-i ma'nâ, bahr-ı güher-pâş-ı suhan, Vassâf-ı hudâvend-i pesendîde-şiyem, endîşe pâdişâhı, genc-i firâvân, güher-i ma'nâ, gevher, meşşâte, bahr-ı suhan, tûtî-i gûyâ, Rüstem-i ceng-âver-i âlem, kulzüm-i tab'-ı dür-efşân, semend-i tab', pür-hüner-i bü'l-'aceb, sadef, sâkî, bahr, şîve-i reftâr-ı rahş, gencîne, şehsüvâr, râ'iz, bülbül-i şûrîde-nagam, dürr-i pâk, Yûsuf, kevkebe, âsumân, bülbül-i gûyâ, ma'nâ-âferîn*" gibi kullanımla Nef'î'nin şairliğini ifade için kullandığı

ifadelerdir.

Nef'î, şiirlerinin kolay kolay taklit edilemeyeceğini, böyle bir söyleyişin ancak Allah vergisi bir kabiliyetle olacağını ve böyle bir yeteneğin de dünyaya her zaman gelemeyeceğini söyler. Allah ona öyle bir kabiliyet ihsan etmiştir ki, şiir yazmak için kendini hiç zorlamamıştır.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur (K 33/40)

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister (G 38/5)

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı (K 27/49)

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām (K 50/47)

Nef'î, Allah vergisi olan bu tabiatıyla kendini söz sultanı olarak görmektedir. Şairlik tabiatını sultanın zatıyla eş konumda gören şair, böylelikle hem kendini hem de övdüğü kişinin değerini yüceltmektedir.

Benim gibi senā-ḫ^{v}ānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur (K 47/52,53)

Yukarıdaki beyitte "eşsiz ve benzersiz bir sultanın yine öyle bir şair tarafından övülmesinin uygun olacağını ifade eden Nef'î, şair olarak kıymetinin bilinmesi ve gereken izzet ve ikramın gösterilmesi noktasında da şöyle söylemektedir: Ona göre, şairlerin övgüsü sultanlar için çok mühimdir çünkü sultanlar ancak şairlerin eserleriyle

ölümsüzleşecektir. Öyle ki Kânûnî gibi bir padişah bile isminin anılmasını Bâkî'nin şiirine borçludur.

İlṭifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

(Şairlere iltifat et ki, cihanı koruyan padişahları en güzel şekilde övenler onlardır.)

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

(Eğer şairler olmasaydı geçmişte devletle dünyaya gelip yine giden padişahları kim tanırdı.)

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

(Süleyman Hanın adını kıyamete kadar canlı tutacak olan Bâkî'nin âb-ı hayvâna benzeyen şiiridir.) (K 3/ 42,43,44)

Şairliği ile tefahür eden Nef'î, elbette şiirleri ile de övünmektedir. Onun "sözüm" redifli kasidesi bunu gösteren güzel bir örnektir.

ʿUḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mes̱ānīdür sözüm

(Benim sözüm gizlilik sırlarının ipucunun düğümü, Fatiha suresinin incilerinin dizildiği tesbihin ipidir.)

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm (K 1/1,2)

(Benim sözüm âlemin bir benzerini daha görmediği bir cevherdir. Sözüm bu zamana gayb âleminden getirdiğim bir armağandır.)

Yukardaki beyitlerle başlayan kasidenin diğer beyitlerinde şair, şiirini; "ebedî hayatın feyzi, âlemin denizlerinin ve maden ocaklarının sermayesi, saf bir cevher,

şairlerin kılıç ve mızraklarının süsü, şairlerin kalemlerinin cızırtısı, [şairlerin] sürekli tekrarladıkları zikir/söz, ansızın gelen kaza kılıcının cevheri, bahtlı kişinin gönlünü nazara karşı koruyan muska, düşünce bakiresinin acımasız, yiğitleri öldüren gamzesi, şuh bir güzelin misk kokulu yay kaşlarının oku (bakışı), gönül Mushaf'ındaki "Nun ve'l Kalem" ayeti, düşünce Rüstem'inin oku ve yayı, hayal bahçesinin latif akan suyu, gelin odasının gönül alıcı gelini, tuzağın minnet borçlu olduğu tanesi, kıskanç insanların dillerini bağlayan bir muska, manalar yaratıcı (Kemaleddin-i İsfehanî)'nin gözünün açtığı yarayı def edici (muska), Kemal-i İsfehanî'nin ruhunun unsuru, Hayalin kuru kalıbına (Hallak-ı Ma'anî'den) sonra ikinci bir ruh, her söylediği gerçekleşen bir imtihan hitabı, ilahî nüktelerin açıklayıcısı, gizli sırların toplandığı bir mecmua, sözlerin bahtiyar sultanı, nazım ülkesinin güven/dirlik hutbesi, hazine bekçisinin elindeki kandil, aşk meclisinin büyük kadehi, vahdet nişanı, ahir zaman ümmetinin yüzü suyu/övünme vesilesi, gönül cihanının canı, peygamberin övücüsü, şairlik cevherinin dükkânının süsü, Hüsrev'in (genc-i şayegânın) hazinesinin anahtarı, kutsal ışıklı yıldızlar saçan güneş, Ülker yıldızının ipi kopmuş gerdanlığı, Ümmühani'nin kulağındaki büyük inci, mucizeleri söyleyen bir rivayetçi, hazretin (Hz. Muhammed'in) eşiğine yüz süren, cihanın bahtsızlarına bir müjde, meleklerin dilinin zikir ve tespihi, sevinç duası, her an (Peygamber'in) ruhuna yüz bin selam ulaştıran bir haberci" ifadeleriyle nitelendirmiştir.

Onun şiiri öyle kıymetli bir cevherdir ki felek terazisinin kefesi onun değerini ölçemez. Bu mücevher dizisine benzeyen şiirinin bir tanesini, denizlerin ve karaların mahsulüne (inci ve elmas, yakut gibi kıymetli taşların tümüne) değişen onu bedava vermiş olur.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek (K 24/48)

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür (K 4/8)

Nef'î'nin şiirinde övündüğü hususlardan biri edası/söyleyiş tarzı, üslubudur. O, üslubunun özelliklerini "*tarz-ı tâze, nâdir-edâ, pâkize-edâ, hoş-edâ, tarz-ı hâs, tarz-ı hasen, edâ-yı pâk*" olarak ifade eder. Şair söyleyişin yanı sıra orijinal mana ve ince hayalleriyle de övünür. "Bikr-i fikr, bikr-i mânâ" tamlamasıyla ifade ettiği orijinal

manaları söylemek her şaire nasip olan bir şey değildir. Nef'î, sözlerinin her ne kadar bilindik sözler olsa da manasının farklı/orijinal olduğunu bir gazelinde şöyle dile getirir:

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb (G 14/5)

Pākīze kelāmım ki dür-i baḥr-i ḫayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur (K 33/43)

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm (K 7/33)

Şair bu manaları da ince hayallerle süsler. Onun hayalleri güzellik unsurları bu âlemden olmayan nazlı bir gelin gibidir. O mana padişahı olduğu gibi aynı zamanda hayal padişahıdır da. İnce hayaller bulmada da kendini zorlamasına hiç gerek yoktur çünkü yaradılışında bu yetenek vardır. Hayalini avcı kuşa benzeten şair, "eğer hayalim avlanmak için kanat açsa avladığı mutlaka ankâ veya hümâdır" diyerek hayal gücünün büyüklüğünü, kuvvetini ifade eder.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri (K 14/49)

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri (K 14/59)

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbetde yā ʿanḳā yā hümādur (K 33/48)

Nef'î, şairliğini de şiirini hep yüksek perden över. O, mucize söyleyen bir şairdir. Divanında "*Nazm-âver-i mu'ciz-kelimâtum, Nef'î-yi mu'ciz-beyânum, sihr-sâz-ı mucize-gûyum, mu'ciz-gûy-ı manâyım, Nef'î-i mu'ciz-demim, suhanver-i muciz-beyân-ı devrânım, şâir-i muciz-dem-i ilham-tırâzım, tûtî-i mucize-gûyum*" gibi tamlamalarla bunu

ifade eder. Nef'î'nin sözleri şiir değil, Allah'ın ilhamıdır. O, şiirini İlahî sözlerle, peygamberlerin mucizeleriyle eşleştirir. Aşağıdaki beyitte de beytiyle/şiiriyle (beyt kelimesinin ev anlamını kast ederek) Kâbe'yi eşleştirmiştir. Hicaz bölgesi nasıl Kâbe ile şereflendiyse şiir zemini de Nef'î'nin şiiriyle şeref kazanmıştır.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe-i ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz (K 57/11)

Şairliğine ve şiirine olan sonsuz güveni ile Nef'î, şiir vadisinde kendisine rakip tanımamaktadır. Şiir mülkünün sultanı olan şair, başka şairlere meydan okumakla birlikte karşısına çıkmaya cüret edecek bir şair olacağını da sanmamaktadır.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur (K 6 /33)

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur (K 28/ 70)

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā (K 17/ 79)

Nef'î'nin şiirde üstünlük iddiası sadece Türk dünyasıyla sınırlı olmayıp, kendi ifadesiyle şarktan garba kadar uzanmaktadır. O kendini İran edebiyatının büyük şairleriyle bir tutmakta, hatta onlardan da üstün olduğunu iddia etmektedir. Nef'î'nin İran şairleri içerisinde özellikle Örfî-i Şirâzî'den etkilendiği bilinmektedir. Aşağıdaki beyitlerinde Nef'î, Örfî'yi beğendiğini, kendini ona denk gördüğünü hatta ondan da üstün olduğunu ifade etmektedir.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā (K 17/ 81)

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām (K 50 /66)

Oldı nāzük-suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz (K 57/7)

Örfî'nin dışında Nef'î'nin değer verdiği bir diğer İran şairi de Enverî'dir. Nef'î, divanında "Enverî-i asr, Enverî-i devr-i zamân, Enverî-i rüzgâr" tamlamalarıyla kendisini zamanın Enverî'si olarak ifade eder.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne (K 41/32)

Şairin sıklıkla andığı diğer İran şairi de Hakânî'dir. Hakânî'yi üstat kabul etmekle birlikte yer yer kendisini ona denk tutar hatta ondan da üstün olduğunu söyler.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī (K 11/ 36)

Nef'î'nin şiirlerinde adı en çok geçen şair Kemâl-i İsfahânî'dir. O, divanda, "Kemâl, Kemâl-i İsfahânî, Hallâk-ı Maânî ("manalar yaratıcısı", Kemâl-i İsfâhânî'nin lakabıdır) ve Şâir-i Sfâhânî" şeklinde zikredilmiştir. Asıl "manalar yaratıcısı"nın kendisi olduğunu ifade eden şair, şiirlerinin karşısında Kemâl-i İsfâfânî'nin kendi kusurlarının büyüklüğünü fark edeceğini söyleyerek ondan daha üstün olduğunu dile getirir.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī (K 30/ 60)

Bu şairlerden başka Nef'î'nin kendisiyle bir tuttuğu ya da üstünlük iddiasında bulunduğu İranlı şairler şunlardır: Firdevsî, Hayyâm, Zahir-i Faryâbî, Sa'dî-i Şirâzî, Vassâf, İbn-i Yemîn, Selmân-ı Savecî, Hâfız-ı Şirâzî, Nizâmî, Muhteşem-i Kâşânî, Enverî.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī (K 11/ 37)

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī (K 11/ 36)

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī (K 11/38)

Şair, gazel sahasında Hâfız, kıtada İbn-i Yemîn gibi olduğunu eğer rubai söyleseydi, o sahada da Hayyam gibi olacağını dile getirir. Nef'î, İranlı şairlerin yanı sıra Sebk-i Hindî akımının önde gelen şairlerinden Feyzî-i Hindî'yi de zikretmiş ve kendisini Anadolu'nun Feyzî'si olarak nitelendirmiştir.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām (K 50/ 65)

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm (K 12/7)

Şairlik yeteneği, tarzı, edası, manalar yaratma ve ince hayaller bulması kendini tüm şairlerden üstün gören Nef'î, öldükten sonra bile etkisinin devam edeceğini yine tefahür ile şöyle dile getirir:

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden (Kıta-i kebîr 8/ 11)
(*Ben ölsem de halk, mezarımdan çıkan çimenlerin ifade ettiği güzellikle kendinden geçer.)* (Ünver, 1991: 69).

1.4.8. Ahenk ve Musiki

Nef'î'nin üslubunun özelliklerinden biri de ahenkli söyleyişidir. Onun şiirlerindeki ahenk kudreti, sanatının ana vasfı olarak birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Haluk İpekten, kelimelerin onun şiirinde musiki ve ahenk yeteneği kazandığını, mısralarının yüksek, ihtişamlı bir orkestra sesi verdiğini ve Nef'î'nin mükemmel ahengi anlamla birleştirme ustalığı gösterdiğini dile getirir (2012: 92). Aynı şekilde Fatma Tulga Ocak da onun kelimelerinin şiirin konusu ve ahengi ile uyuşmasına son derece dikkat ettiğini ve bunda da büyük başarı gösterdiğini söyler (1991: 17).

Aruz vezni, kafiye ve redif, klasik şiirin ritim ve ahenk oluşturan ana unsurlarıdır. Nef'î bu unsurları titizlikle kullanmakla birlikte onun şiirlerindeki ahenk ve ritim daha çok söz tekrarlarına dayanmaktadır. Ahenkle manayı uyumlu bir biçimde harmanlayan Nef'î böylelikle bir ahenk içerisinde vurgulamak istediği kavramı da ifade etmiş olmaktadır. Beyit içerisinde değişik şekillerde bir kompozisyonla yerleştirilen kelime tekrarları, anlamın etkili kılınmasında ve sese dayalı ahenk oluşturmada önemli bir rol üstlenmiştir (Selçuk, 2004: 348).

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür (K 4/24, 25, 26)

mısralarında tekrarlanan "ol şeh ki" söz grubu ile hem memduh ön plana çıkarılmış hem de kasidede söyleyişe hareketlilik kazandırılmıştır. Aşağıdaki beyitte ikinci mısra ise âşinâ ve bîgâne kelimelerinin tekrarıyla oluşmuştur.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā *bīgāneye bīgāneyiz* (G 61/5)

Nef'î Divanı'nda gerek kelime gerekse kelime grubu şeklinde birçok tekrar bulunmaktadır. Bunlardan bağlaç tekrarları dikkat çekecek derecede sık kullanılmıştır. Divanda "hem hem, ne ne, gâh gâh, gerek gerek, ya ya" bağlaçlarının tekrarı mısra içinde meydana getirdiği duraksamalarla ritim oluştururken aynı zamanda anlatılan konuyu, hareketi, sürekliliği de vurgulamıştır.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ **hem** bāde **hem** bir şūḫ sāḳīdür göñül (G 81/5)

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur (G 35/1)

Nefî Divanı'nda sıklıkla kullanılan ve şiirde ahenk oluşturan bağlaçlardan biri de atıf vavı'dır. Arapça, Farsça ve Türkçede kullanılan bu "ve bağlacı" kelimeleri, kelime gruplarını ve cümlecikleri birbirine bağlamaktadır. Ünsüzle biten kelimelerden sonra "u, ü", ünlüyle biten kelimelerden sonra "vü" şeklinde okunan atıf vavı, sözcükler (karşıt, yakın, eş anlamlı vb.) arasında sekte meydana getirerek bir ritim oluşturur. Özellikle şiirde iki ve daha fazla sözcükle oluşturulan atıf terkiplerindeki iniş-çıkış ve dalgalanmalar anlamı vurgulayan veya dile getirilen düşünceye görsellik katan, aynı zamanda müzikalite sağlayan bir özellik eklerler (Selçuk, 2014: 2). Aşağıdaki beyitlerin ilkinde şair, Sultan Murâd'ın özelliklerini ikincisinde de kendi özelliklerini dile getirirken bağlaç vasıtasıyla güzel hasletlerin çokluğunu ifade ederken söyleyişe de ahenk katmıştır.

Firişte-ḫūy **u** meh-rūy **u** sebük-rūḥ **u** girān-temkin̲
Mülāyim ṭabʿ **u** ḫoş-ẕāt **ü** suḫandān **u** suḫan-perver (K 20/4)

Nedim̲-i beẕle-senc **ü** nüktedān **u** rind **ü** ḫoş-soḥbet
Suḫan-pir̲ā **vü** siḥr-ārā **vü** muʿciz-gūy **u** vaḥy-āver (K 20/36)

Kelime, kelime grubu, bağlaç tekrarlarının yanı sıra Nef'î Divanı'nda mısra tekrarlarına da yer verilmiştir. Matla beytinin birinci ya da ikinci mısraının, gazelin son beytinde tekrarlanması ile meydana gelen redd-i matla, hem söyleyişe ahenk katmak hem

de şiirde konu bütünlüğü sağlamak için başvurulan bir yöntemdir. Nef'î Divanı'nda 8 gazelde redd-i matla yapılmıştır. Divanda, **Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep /** Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb (G 13), **İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür/** Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür (G 42), **Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz** / Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz (G 50), **Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz** /Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz(G 57), **Hem kadeh hem bâde hem bir şüh sâkîdür gönül /** Ehl-i 'aşkın hâsılı sâhib-mezâkıdur gönül (G 81), **Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm**/ İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm (G 88) , **Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum**/ Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum (G 89), **Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem** /Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem (G 91) matlalı gazeller redd-i matla gazellerdir. Bu gazellerin tamamında matla beytinin ilk mısraının makta beytinin ikinci mısraı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle şair, şiire başladığı mısra ile şiirini tamamlamıştır.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül (G 81/1)
....
İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül (G 81/5)

Nef'î Divanı'nda matla beytindeki mısraın tamamen aynısıyla değil de küçük değişikliklerle tekrar edildiği de görülmektedir.

Yoḳlamazsın hīç var mı **dilde dāğın yāresin**
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin (G 96/1)
....
Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün **dilde dāğın yāresin** (G 96/5)

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile **pür-nemek olsa**
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa (G 113/1)
....

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele **şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa** (G 113/5)

Dil **ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme**
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme (G 131/1)
....
Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem **ḫaste vü hem cān ile müşṭāḳ-ı girişme** (G 131/5)

Divanda hem ahenk unsuru olarak hem de anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, anlama mübalağa katmak gibi sebeplerle ikilemeler kullanılmıştır. "İkileme kurulurken ya aynı sesi veren aynı sözcük tekrar edilir yahut sesleri birbirine yakın olan, birbirini andıran sözcükler yan yana kullanılır" (Hatipoğlu, 1981: 13) Dolayısıyla ikilemelerde ses benzerliği ve ses uygunluğu önemlidir. Divanda aynı kelimenin tekrarıyla oluşturulan "başdan başa, günden güne, elden ele, bir bir, deste deste, gül gül, halka halka, kat kat, sâf sâf, çâk çâk, yer yer" ikilemeleri ile Farsça kurala göre oluşturulmuş "gün-be-gün, gün-â-gün, pey-der-pey, keş-â-keş, reng-â-reng, dem-â-dem, mâl-â-mâl, leb-â leb, leb-ber-leb, ser-â-ser, pey-â-pey, ham-be-ham, câ-be-câ, dem-be-dem, ham-der-ham, pâ-der-pâ, behişt-ender-behişt, belâ-ender-belâ, ser-te-ser, haşr-ender-haşr, zer-ender-zer, har-ender-har, hâm-ender-hâm, harâb-ender-harâb" ikilemeleri kullanılmıştır.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı (K 27/3)

beyitte "başdan başa" ikilemesinde sürekli ünsüz olan "ş" sesinin de etkisiyle mübalağalı bir söyleyiş oluşturulmuştur.

Şiirde ahengi sağlayan unsurlardan biri de ritimdir. Macit, şiirde ritmin "Hecelerin belli sayıda öbekleşmesiyle, vurgulu ve vurgusuz, uzun ya da kısa hecelerin düzenli dizilişiyle" sağlandığını söyler (1996: 75). Şiirde vezin, kafiye ve redif ritim meydana getiren unsurlardır.

Klasik şiirde hâkim vezin olan aruz, temelde hecelerin uzun ve kısa oluşuna dayan

bir ritim meydana getirir. Nef'î Divanı'nda 16 aruz kalıbı kullanılmıştır. Söz konusu kalıplardan en fazla kullanılanlar ise üç veya dört tefileli yeknesak kalıpların sonlarından birer hece eksiltilerek oluşturulan Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün ve Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün kalıplardır. Son tefileden bir hecenin eksiltilmesiyle ritmik akışkanlığın sağlandığı bu kalıplar divan şairlerinin en çok kullandığı aruz kalıplarıdır (Macit, 1996: 81). Bunların dışında divanda sık kullanılan diğer iki kalıp ise Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün ve Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün kalıplarıdır.

Redif ve kafiye de divan şiirinde mısraların ritmik düzenlenmesine zemin hazırlayan unsurlardır. Kafiye ses, redif ise söz tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılmasıdır (Macit, 1996: 83). Nef'î Divanı'nda yer alan 144 gazelin ve 62 kasidenin tamamında kafiye kullanılmıştır. Şairin, kafiye türleri içerisinde en fazla bir uzun ünlü ve ünsüzden oluşan (âb, ân, âr, âd, ûz, gibi), günümüz şiirinde zengin kafiye, klasik şiirimizde de "kafiye-i mürdefe" adı verilen kafiyeye yer verdiği görülmektedir. Bu kafiyelerde "â" ünlüsüne çok yer verildiği görülmektedir. Bunun dışında da "â" ünlüsü ile yapılan kafiyelerin sıklığı da dikkat çekmektedir.

"Divan şiirinde çok bendli nazım şekillerine genel olarak musammat adı verildiği gibi matladan sonra gelen beyitlerin ilk ve ikinci mısra ortalarının, ilk mısraın sonu ile kafiyelendiği gazellere 'musammat gazel', kasidelere 'musammat kaside', mısra ortalarındaki kafiyelere de 'iç kafiye' denilmektedir" (Macit, 1996: 85). Bu tür kaside ve gazellerde iç kafiyenin sağladığı ritimle güzel bir ahenk meydana gelmektedir. Nef î'nin bu özellikte 2 gazeli ve 2 kasidesi vardır. Söz konusu şiirlerin dördünün de vezni ortadan ikiye bölünebilen Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün kalıbıdır. Nef'î'nin, "Esdi nesi̮m-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem /Açsun bizüm de göñlümüz sāḳi̮ meded ṣun cām-ı Cem" matlalı kasidesi musammat kaside için en güzel örneklerdendir.

İrdi yine ürd-i beh**işt** oldı hevā ʿanber-sir**işt**
ʿĀlem behişt-ender-beh**işt** her küşe bir bāġ-ı İrem

Yā n'eylesün bi̮-ç**āre*ler*** ālüfteler āv**āre*ler***
Sāġar ṣunar meh-p**āre*ler*** nūş itmemek olur sitem (K 15/ 2, 6)

Nef'î Divanı'nda şiire ahenk dışında anlam bütünlüğü de kazandıran redifler sıklıkla kullanmıştır. Divanda 144 gazelin sadece 12 tanesi redifsiz olarak söylenmiştir. Şair, 132 gazelinde ek, kelime veya ek+kelime/kelime grubu şeklinde redifler kullanmıştır.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı n*āb* **gelsün çeşmüñe**
Mest olursañ nāza başla ḫᵛ*āb* **gelsün çeşmüñe** (G122/1)

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübt*elā***dur n'eylesün**
Ādeme mihr ü maḥabbet bir b*elā***dur n'eylesün** (G 99/1)

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣaf*ā***yı çekemez dil**
Her neyse çeker böyle bel*ā***yı çekemez dil** (G 83/1)

Yukarıdaki beyitler divanda kullanılan kelime grubu ve ek+kelime şeklindeki rediflere örnek verilmiştir. Kafiyelerdeki ve mısra içindeki uzun a (â)'ların sağlamış olduğu çıkışlarla beyitlerde ahenk oluşturulmuştur.

Beytin iki mısraının ses ve anlam yönünden denklik gösterdiği paralel yapılar da Nef'î Divanı'nda ahenk sağlayıcı unsur olarak kullanılmıştır. Paralellizm, Macit tarafından "şiir dilinde beyti oluşturan mısralar arasındaki benzer dil birliklerinin ve mütevâzin kelimelerin anlamla bütünleşen sesin eşliğinde parelel sıralanışım ifade eden bir terimdir." şeklinde tanımlamaktadır. Paralelizm divan şiirindeki tarsi sanatına da benzetilmektedir. Tarsi sanatını "divan şiirinde, dizelerdeki sözcükleri ölçü ve uyak bakımından birbirine denk getirme (mütevâzin ve mukaffa) sanatı" olarak tanımlayan Dilçin, dizelerdeki sözcüklerin sayı bakımından da birbirine eşit olması gerektiğini ve bu denkliğin sadece sözcüklerde değil tamlamalar ve Türkçe eklerde de arandığını dile getirir (Dilçin, 1991: 86). Nef'î de özellikle kasidelerinde tekdüzeliği kırmak ve şiire ahenkli bir söyleyiş ve ritim kazandırmak için sıklıkla paralel söyleyişlere yer vermiştir.

Zamîr-**i** cevher-**i** küll **gibi** sâf iz'ân**ı**
Zülâl-**i** çeşme-**i** dil **gibi** pâk güftâr**ı** (K45/30)

Çâh-ı Bâbil **gibi** yere geçirir kûhsâr**ı**
Ebr-i tûfân **gibi** çarha çıkarır deryây**ı** (K 44/ 14)

Lezzet-**i** vuslat **için** firkat-i yâr**i çekemem**
Sohbet-**i** bâde **için** renc-i humâr**ı çekemem** (G 91/1)

Yukarıdaki paralel söyleyişlerde kavramlar arasında, ortak sözlerle veya gramatik yapılarla (bağlaç, terkib, hâl ekleri...) bir bağ kurulmuştur. Kelimelerin ölçü bakımından birbirine denk getirildiği, ayrıca "lezzet-sohbet", "küll-dil" kelimeleri arasında uyak denkliğinin de oluşturulduğu görülmektedir.

Şiirde ahengi sağlayan unsurlardan biri de ses tekrarlarıdır. Tekrarın en küçük birimi sayılan ses tekrarları "İki veya daha çok sesin aynı anda kulağa hoş gelecek bir biçimdeki uyumu" olarak tanımlanan armoni başlığında incelenmektedir. Şiirde armoniyi sağlayan unsurlar için aliterasyon ve assonans terimleri kullanılmaktadır. Aliterasyon, mısra içinde veya birkaç mısrada aynı ünsüzlerin; assonans ise ünlülerin ahenk oluşturacak şekilde tekrar edilmesi anlamına gelmektedir (Macit, 1996: 71, 73). Armoni ile şiirlerinde musiki oluşturan şairin, anlama uygun seçtiği kelimelerin ses değerlerini de dikkate aldığını görürüz, Bu da Nef'î'nin Türkçeye hâkimiyetini gösterirken Arapça ve Farsça kelime hazinesinin zenginliğini de ortaya koymaktadır. Şairin IV. Murad'a sunduğu ve Hacı Arif Bey tarafından da bestelenmiş olan bahariyesi onun şiirindeki musikiyi gösteren güzel bir örnektir. İlk beyitte sürtünmeli ses olan "s"nin tekrarıyla oluşan aliterasyonda rüzgârın sesi hissettirilmek istenmiştir. Geniz sesleri olan "m" ve "n" seslerinin tekrarından meydana gelen armoni ile beyitteki ritme katkı sağlanmıştır. İkinci beyitte yine geniz sesleri "m ve n"nin kullanım sıklığı ile ritim oluşturulurken dönmek, raks eylemek, mestâne, peymâne kelimeleri ile bir dönüş hareketi resmedilirken "âne" kafiyeleri ile de içindeki uzun a sebebiyle sarhoşluk hissi verilmiştir. Gramatikal tekrarlar da (üçüncü tekil emir kipleri -sun, -sün ve çokluk eki -lar, -ler) beyitteki ahengi sağlamada etkili unsurlardır. Üçüncü beyitte ise "â" seslerinin kullanım sıklığı ile oluşturulan assonans söz konusudur. Uzun a'ların sağladığı çıkışlarla beyitte bir ritim sağlanmıştır.

E**s**di ne**s**īm-i nev-bahār açıldı güller **ṣ**ubḥ-dem
Aç**s**un bizüm de göñlümüz **s**āḳī meded **ṣ**un cām-ı Cem (K 15/1)

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam (K 15/4)

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm (K 1/25)

Divanda “cinas, iştikak, nida” gibi ses tekrarlarına dayalı sanatlarla da ahenk sağlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

2.1. SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU

1. Sözlükte alfabetik sıralama esas alınmıştır. Madde başları sola dayalı ve altı çizili olarak verilmiş, tanıklar ise ayrı ayrı numaralandırılarak gösterilmiştir.

2. Bir kelime divan içerisinde kaç defa kullanılmış ise tamamı alt alta sıralanmış ve her kelimenin temel anlamı ile -varsa- bağlamsal anlamı verilmiştir.

3. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük metnin /eserin anlam dünyasına ışık tutmak amacıyla oluşturulduğundan kelimelerin tür ve köken bilgisi verilmemiştir.

4. Arapça, Farsça sözcüklerin çoğulları, Farsça birleşik sözcükler ve Türkçe sözcüklerin türemiş biçimleri madde başı olarak alınmıştır.

5. Arapça ve Farsça tamlamalar ve kalıplaşmış ifadeler parçalanmadan bir bütün olarak değerlendirilmiş ve anlamlandırılmıştır.

6. Türkçe tamlamalarda tamlamayı oluşturan kelimelerin tek tek anlamları verilmiş; deyimler, kalıplaşmış söz grupları, birleşik fiiller ise parçalanmadan anlamlandırılmıştır.

7. Türkçe kelime ve kelime gruplarını anlamlandırmada istisnalar dışında çokluk eki (-lar/-ler) ve olumsuzluk eki (-ma/-me) dikkate alınmamıştır.

8. Deyimlerin ve söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmış fakat birleşik konumda olan kelimelerin aralarına gelen ekler ayrılmamıştır. Örneğin; minnetin çeker "minnet<u>in</u> çek-er".

9. Sözcüklerin gerçek anlamları sıralamada ilk olarak verilmiştir. Mecazi ve yan anlamlar // işaretinin ardından verilmiştir. Kelime ve kelime guruplarının yalnızca temel anlamı

bulunuyorsa bağlamsal anlam kullanılmadan doğrudan temel anlam verilmiştir.

10. Bağlamın veya sözcüğün anlaşılabilmesi için kimi açıklamalar yapmak gerektiğinde verilen anlamın ardından açıklamaya yer verilmiştir.

11. Özel isimler hariç diğer kelime ve kelime grupları küçük harfle başlatılmıştır.

2.2. NEF'Î DİVANI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

2.2.1. A, Ā, ʿA

āb:

1. **āba:**-*a*
   Kaside 29
   Mısra: **75**
   Su.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

2. **āb:**
   Kaside 37
   Mısra: **33**
   Su.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

3. **āb:**
   Kaside 58
   Mısra: **6**
   Su.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

4. **ābsın:**-*sın*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **21**
   Su.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

5. **āb:**
   Gazel 11
   Mısra: **6**
   Su.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

6. **ābdur:**-*dur*
   Gazel 11
   Mısra: **7**
   Su.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

7. **āb:**
   Kaside 4
   Mısra: **24**
   Su.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

8. **āb:**
   Kaside 4
   Mısra: **84**
   Su.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı ṣubān virür

9. **ābı:**-*ı*
   Kaside 5
   Mısra: **45**
   Su.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

10. **āb:**
    Kaside 10
    Mısra: **65**
    Su.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

11. **āb:**
    Kaside 31
    Mısra: **132**
    Su.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

12. **āb:**
    Kaside 45
    Mısra: **27**
    Su.

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

13. **āb:**
    Kaside 49
    Mısra: **93**
    Su.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

14. **āba:**-*a*
    Kaside 54
    Mısra: **61**
    Su.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

15. **āb:**
Kaside 55
Mısra: **64**
Su.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

16. **ābı:**-*ı*
Kaside 61
Mısra: **16**
Su.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

17. **āb:**
Kaside 49
Mısra: **13**
Su // deniz, nehir.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

18. **āba:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **19**
Su // nehir, akarsu.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

19. **āb:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Su // nehir, akarsu.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

20. **āb:**
Kaside 31
Mısra: **10**
Su // nehir, akarsu.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

21. **āb:**
Kaside 31
Mısra: **56**
Su // nehir, akarsu.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfi çemen-i devlete āb

22. **āb:**
Kaside 49
Mısra: **31**
Su // kabarcık.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

āb ider:

1. **āb ider:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Su hâline getirmek.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

āb u hevāsı:

1. **āb u hevāsı:**-*sı*
Kaside 6
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

2. **āb u hevāsı:**-*sı*
Kaside 52
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

āb u hevāsın:

1. **āb u hevāsın:**-*sı, -n*
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hava ve su, iklim.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

āb u tāb:

1. **āb u tāb:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik, parlaklık, tazelik // su ve hararet.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

2. **āb u tāb:**
Gazel 115

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlaklık, güzellik.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

3. **āb u tāb:**
Kaside 61
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Parlaklık, güzellik // bayındırlık, refahlık, huzur.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

4. **āb u tāb:**
Kaside 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Coşkunluk, heyecan, heves.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

āb u tāb buldı:

1. **āb u tāb buldı:***-dı*
Kaside 55
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Parlaklık ve güzellik bulmak.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

āb u tābdan:

1. **āb u tābdan:***-dan*
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik, parlaklık, tazelik // su ve hararet.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

āb u tāb-ı Edrine:

1. **āb u tāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin güzelliği, letafeti.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum:

1. **āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum:***-u, -m*
Kaside 34
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Şairliğin feyzinin letafeti, canlılığı.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

āb u tāb-ı rūzgār:

1. **āb u tāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Devrin güzel ve müsait olması.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

āb u tāb-ı şemşīri:

1. **āb u tāb-ı şemşīri:***-i*
Kaside 27
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kılıcın parlaklığı.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

āb u türāb:

1. **āb u türāb:**
Kaside 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Toprak ve su.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u türāb

āb u türāb-ı Edrine:

1. **āb u türāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin toprağı ve suyu.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

ābād itdügin:

1. **ābād itdügin:***-dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, şenlendirmek // mesut etmek, neşelendirmek.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

āb-ı ʿadāletüñ:

Kelime Tipi: -
Adalet suyu // adalet.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

āb-ı ʿadliyle:

1. **āb-ı ʿadliyle:***-i, -y, -le*
   Gazel 104
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Adalet suyu // adalet.

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

2. **āb-ı ʿadliyle:***-i, -y, -le*
   Kaside 31
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Adalet suyu // adalet.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

āb-ı āteş-pāresin:

1. **āb-ı āteş-pāresin:***-sin*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Ateş parçası gibi su // kırmızı ve keskin şarap.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

āb-ı çeşme-i luṭfı:

1. **āb-ı çeşme-i luṭfı:***-ı*
   Kaside 56
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf çeşmesinin suyu.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

āb-ı deşne-i cellād:

1. **āb-ı deşne-i cellād:**
   Kaside 29
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   Celladın hançerinin suyu.

Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl āb-ı deşne-i cellād

āb-ı dīvāne:

1. **āb-ı dīvāne:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Deli akan su (bahar mevsiminde coşkun akan su).

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

āb-ı ḥayāt:

1. **āb-ı ḥayāt:**
Kaside 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

2. **āb-ı ḥayāt:**
Kaside 47
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmemem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

āb-ı ḥayāt ola:

1. **āb-ı ḥayāt ola:***-a*
Kaside 31
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyu olmak.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

āb-ı ḥayāt olsa:

1. **āb-ı ḥayāt olsa:***-sa*
Kaside 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyu olmak.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

āb-ı ḥayāta:

1. **āb-ı ḥayāta:***-a*
Kaside 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, ölümsüzlük suyu

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūh-ı revān virür

āb-ı ḥayātāsā:

1. **āb-ı ḥayātāsā:**
Kaside 13
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Abıhayat gibi, ebedi hayata sebep olan hayat suyu gibi.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

āb-ı ḥayāt-ı feyże:

1. **āb-ı ḥayāt-ı feyże:***-e*
Kaside 44
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Feyzin hayat suyu.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

āb-ı ḥayāt-ı revān:

1. **āb-ı ḥayāt-ı revān:**
Kaside 21
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Akan ölümsüzlük suyu // cana can katan bir akarsu.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

āb-ı ḥayāt-ı suḫane:

1. **āb-ı ḥayāt-ı suḫane:***-e*
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hayat bağışlayan sözler.

N'ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür:

1. **āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür:***-dür*
Kaside 3
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bâkî'nin abıhayata benzeyen şiiri.

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle:

1. **āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 40
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Şiirin hayat suyu // abıhayat gibi olan şiir.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

āb-ı ḥayvānı:

1. **āb-ı ḥayvānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

āb-ı ḥayvānsın:

1. **āb-ı ḥayvānsın:**-*sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

āb-ı ʿineb:

1. **āb-ı ʿineb:**
Kaside 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üzüm suyu // şarap.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

āb-ı kevser:

1. **āb-ı kevs̱er:**
Kaside 56
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kevser suyu.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

āb-ı luṭf:

1. **āb-ı luṭf:**
Kaside 61
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İyilik, cömertlik suyu.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

āb-ı luṭfuñ:

1. **āb-ı luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Lütuf suyu, lütufkârlık.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

2. **āb-ı luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Lütuf suyu, lütufkârlık.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

āb-ı muṣaffā:

1. **āb-ı muṣaffā:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saf su.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

āb-ı naẓm:

1. **āb-ı naẓm:**
Kaside 60
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Nazım suyu // şiir.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

āb-ı naẓmumla:

1. **āb-ı naẓmumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 31
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Nazım suyu // şiir.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül şād-āb

āb-ı Nīle:

1. **āb-ı Nīle:**-*e*
Kaside 61
Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Nil nehrinin suyu, Nil nehri.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

__āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur:__

1. **āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur:***-ı, -dur*
Kaside 55
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Çok dalgalı lütuf denizinin temiz suyu.

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

__āb-ı revān:__

1. **āb-ı revān:**
Kaside 50
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

2. **āb-ı revān:**
Kaside 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

3. **āb-ı revān:**
Kaside 61
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

__āb-ı revāndur:__

1. **āb-ı revāndur:***-dur*
Kaside 31
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak // şiir (akıcı, ince şiir).

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

2. **āb-ı revāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak (canlılık vermesi bağlamında).

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

__āb-ı revānıdur:__

1. **āb-ı revānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak // şiir (akıcı, ince şiir).

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

__āb-ı ruḥ-ı cevher-i ʿālem:__

1. **āb-ı ruḫ-ı cevher-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Âlemin özünün, esasının övüncü.

Taʿbīr idemem ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın
Mirʿāt-ı Ḫudā āb-ı ruḫ-ı cevher-i ʿālem

__āb-ı ruḥ-ı kāşāne-i cennet:__

1. **āb-ı ruḫ-ı kāşāne-i cennet:**
Kaside 34
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Cennet köşkünün iftihar vesilesi.

Ṣafā-yı ṣuffası āb-ı ruḫ-ı kāşāne-i cennet
Duḫān-ı micmeri gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī

__āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng:__

1. **āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Peşeng'in töresinin ve Cem'in devletinin övüncü.

Merḥabā ey yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng

__āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür:__

1. **āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Ahir zaman ümmetinin yüz suyu, övünme vesilesi.

Olalı Peyġam-ber-i āḫir zamāne naʿt-gū
Āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür sözüm

__āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm içürsem:__

1. **āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm içürsem:**-*se, -m*
Kaside 5
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Tatlı nazmın kılıcının suyunu içirmek // (kılıcın çeliğine gerekli sertliğe ulaşması için su verilmesinden hareketle) öldürmek.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

āb-ı tīġ-ı tābdāruñla:

1. **āb-ı tīġ-ı tābdāruñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 27
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Parlak kılıcın suyu (kılıç yapımında çeliğe su verilmesi dolayısıyla).

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

āb-ı zemzemden:

1. **āb-ı zemzemden:**-*den*
Kaside 47
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Zemzem suyu.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merḥūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

āb-ı zer:

1. **āb-ı zer:**
Kaside 57
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Altın suyu, yaldız.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān:

1. **āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān:**
Kaside 24
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesinin tatlı suyu.

Suḫanum āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān
Ṭabʿum āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek

ʿabīr-efşān olur:

1. **ʿabīr-efşān olur:**-*u, -r*
Kaside 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Güzel koku saçmak.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

ʿabīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı:

1. **ʿabīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 18
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Güzel koku saçmak.

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

ʿabīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı:

1. **ʿabīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ferhar'ın ve Çin'in güzellerinin saçlarındaki güzel koku.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

ablaḳ-süvār-ı rūzgār:

1. **ablaḳ-süvār-ı rūzgār:**
Kaside 15
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zamanın gösterişli ata bineni // zamanın kahraman, yiğit kişisi.

Ablaḳ-süvār-ı rūzgār āşūb-ı Rūm u Zengbār
Leşker-şikār-ı kāmkār Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem

āb-rūy-ı şuʿarā:

1. **āb-rūy-ı şuʿarā:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şairlerin iftihar vesilesi, övüncü.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

ʿacabā:

1. **ʿacabā:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

ʿaceb:

1. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **72**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

2. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **72**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

3. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **72**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

4. ʿ**aceb:**
Gazel 45
Mısra: **5**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

5. ʿ**aceb:**
Kaside 38
Mısra: **93**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

6. ʿ**aceb:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Acaba.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

7. ʿ**aceb:**
Kaside 11
Mısra: **55**
Şaşırtan, hayrette bırakan.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

8. ʿ**aceb:**
Kaside 19
Mısra: **13**
Şaşırtan, hayrette bırakan.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

9. ʿ**acebdir:**-*dir*
Gazel 11
Mısra: **4**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdir āteş üstinde ḥabāb

10. ʿ**acebdir:**-*dir*
Gazel 47
Mısra: **7**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

11. ʿ**aceb:**
Kaside 20
Mısra: **73**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

12. ʿ**aceb:**
Kaside 33
Mısra: **30**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

13. ʿ**aceb:**
Kaside 43
Mısra: **32**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı güsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

14. ʿ**aceb:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

15. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **128**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

16. ʿ**aceb:**
Kaside 46
Mısra: **19**
Acaba.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

17. ʿ**aceb:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Acaba.

Bağladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

18. ʿ**aceb:**
Kaside 20
Mısra: **70**
Acaba.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

19. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **5**
Şaşırtıcı, acayip.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

20. ʿ**aceb:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Öyle bir.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

21. ʿ**aceb:**
Kaside 19
Mısra: **60**
Öyle bir.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

22. ʿ**aceb:**
Kaside 43
Mısra: **25**
Öyle bir.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

23. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **48**
Öyle bir.

Ṣadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

24. ʿ**aceb:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

25. ʿ**aceb:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

26. ʿ**aceb:**
Kaside 38
Mısra: **100**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

27. ʿ**acebdür:***-dür*
Kaside 41
Mısra: **67**
Şaşırtıcı, acayip.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

28. ʿ**aceb:**
Kaside 20
Mısra: **63**
Şaşırtıcı, hayrette bırakan.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

29. ʿ**acebdür:***-dür*
Kaside 27
Mısra: **100**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

30. ʿ**acebdür:***-dür*
Kaside 36
Mısra: **58**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

31. ʿ**aceb:**
Gazel 107
Mısra: **2**
Acaba.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

32. ʿ**aceb:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Acaba.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

33. ʿ**aceb:**
Gazel 113
Mısra: **3**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

34. ʿ**aceb:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

35. ʿ**aceb:**
Kaside 27
Mısra: **67**
Öyle bir.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

36. ʿ**aceb:**
Kaside 46
Mısra: **29**
Öyle bir.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

37. ʿ**aceb:**
Kaside 17
Mısra: **82**
Acaba.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

38. ʿ**aceb:**
Kaside 20
Mısra: **6**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

39. ʿ**aceb:**
Kaside 43
Mısra: **3**
Şaşılacak şekilde.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

40. ʿ**aceb:**
Kaside 43
Mısra: **3**
Şaşılacak şekilde.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

41. ʿ**aceb:**
Kaside 19
Mısra: **6**
Öyle bir.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

42. ʿ**aceb:**
Kaside 47
Mısra: **70**
Acayip, garip, tuhaf, şaşırtıcı.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

ʿaceb gelür:

1. ʿ**aceb gelür:**-*ü, -r*
Kaside 62
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Garip gelmek, garipsemek.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

ʿaceb mi:

1. ʿ**aceb mi:**
Gazel 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

2. ʿ**aceb mi:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

3. ʿ**aceb mi:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

4. ʿ**aceb mi:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

5. ʿ**aceb mi:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāğ-ı ḫānmān-sūzı

6. ʿ**aceb mi:**
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe bānī

7. ʿ**aceb mi:**
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

8. ʿ**aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

9. ʿ**aceb mi:**
Kaside 32
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

10. ʿ**aceb mi:**
Kaside 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

11. ʿ**aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

12. ʿ**aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

13. ʿ**aceb mi:**
Kaside 54
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

14. ʿ**aceb mi:**
Kaside 58
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

15. ʿ**aceb mi:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

16. ʿ**aceb mi:**
Gazel 86
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

17. ʿ**aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

18. ʿ**aceb mi:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

19. ʿ**aceb mi:**
Kaside 30
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

20. ʿ**aceb mi:**
Kaside 32
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña ṭabʿum
ʿAceb mi eylese daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm

21. ʿ**aceb mi:**
Kaside 34
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿzūrı

22. ʿ**aceb mi:**
Kaside 43
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

23. ʿ**aceb mi:**
Kaside 47
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

24. ʿ**aceb mi:**
Kaside 49
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

25. ʿ**aceb mi:**
Kaside 52
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi ṣāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

26. ʿ**aceb mi:**
Kaside 52
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānın ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ
Peyk-i endīşe ʿaceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

27. ʿ**aceb mi:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

28. ʿ**aceb mi:**
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

29. ʿ**aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

30. ʿ**aceb mi:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

31. ʿ**aceb mi:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

32. ʿ**aceb mi:**
Kaside 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

33. ʿ**aceb mi:**
Kaside 30
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

34. ʿ**aceb mi:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

35. ʿ**aceb mi:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

36. ʿ**aceb mi:**
Gazel 50
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

37. ʿ**aceb mi:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Duʿā-yı devletüñ itse ʿaceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

<u>ʿ**aceb midür:**</u>

1. ʿ**aceb midür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

2. ʿ**aceb midür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

<u>ʿ**aceb midür ki:**</u>

1. ʿ**aceb midür ki:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı ki?.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

<u>ʿ**aceb-ter:**</u>

1. ʿ**aceb-terdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **14**
Daha şaşılacak, daha hayrette bırakacak.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

<u>ʿ**Acem:**</u>

1. ʿ**Acem:**
Kaside 36
Mısra: **7**
İran ülkesi.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

<u>**acı:**</u>

1. **acır:**-*r, -*
Gazel 117
Mısra: **2**
Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir durumu üzülmek.

Ġamze şunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

ʿāciz:

1. ʿ**āciz:**
 Gazel 14
 Mısra: **3**
 Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

2. ʿ**ācizdür:**-*dür*
 Kaside 11
 Mısra: **53**
 Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

3. ʿ**ācizim:**-*im*
 Kaside 14
 Mısra: **81**
 Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

4. ʿ**ācizim:**-*im*
 Kaside 44
 Mısra: **63**
 Güçsüz, kudretsiz, yetersiz.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

ʿāciz ḳala:

1. ʿ**āciz ḳala:**-*a*
 Kaside 7
 Mısra: **22**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Aciz kalmak, gücü yetmemek, çaresiz duruma düşmek.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster olsa:

1. ʿ**āciz-nüvāz u taḳviyet-güster olsa:**-*sa*
 Kaside 22
 Mısra: **41**
 Kelime Tipi: **-**
 Aciz kimseleri hoş tutmak ve onları desteklemek.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

ʿacz:

1. ʿ**aczi:**-*i*
 Kaside 9
 Mısra: **109**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

2. ʿ**aczüme:**-*ü, -m, -e*
 Kaside 14
 Mısra: **79**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

3. ʿ**acz:**
 Kaside 23
 Mısra: **50**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

4. ʿ**aczüme:**-*ü, -m, -e*
 Kaside 37
 Mısra: **57**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n’eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

5. ʿ**aczüme:**-*ü, -m, -e*
 Kaside 38
 Mısra: **81**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

6. ʿ**aczüm:**-*ü, -m*
 Kaside 41
 Mısra: **87**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

El-minnetü li’llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

7. ʿ**aczini:**-*i, -n, -i*
 Kaside 44
 Mısra: **55**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n’ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

8. ʿ**aczümi:**-*ü, -m, -i*
 Kaside 44
 Mısra: **65**
 Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

9. ʿ**acz:**
Kaside 5
Mısra: **79**
Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

10. ʿ**acz:**
Kaside 59
Mısra: **65**
Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

aç:

1. **açınca:**-*ınca*
Kaside 8
Mısra: **27**
Açık hâle getirmek.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

2. **açar:**-*ar*
Gazel 1
Mısra: **5**
Oluşmak, ortaya çıkmak.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

3. **açma:**-*ma*
Gazel 122
Mısra: **9**
Açık hâle getirmek.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

4. **açdı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **13**
Söylemek, açıklamak.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

5. **açsun:**-*sun*
Kaside 15
Mısra: **2**
Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

6. **açar:**-*ar*
Kaside 45
Mısra: **20**
Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

7. **açmış:**-*mış*
Kaside 15
Mısra: **28**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

8. **açınca:**-*ınca*
Kaside 13
Mısra: **90**
(Bir işi, bir tesisi) kurup faaliyete geçirmek.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

9. **açsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **34**
(Bir işi, bir tesisi) kurup faaliyete geçirmek.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

10. **açdı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **3**
Sıkıntısını gidermek, (içine, gönlüne) ferahlık vermek.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

açıl:

1. **açıl:**
Gazel 129
Mısra: **2**
Ferahlamak, rahatlamak.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

2. **açıldı:**-*dı*
Kaside 30
Mısra: **85**
Ferahlamak, rahatlamak.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

3. **açıldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **4**
Ferahlamak, rahatlamak.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

4. **açılmaduḳ:**-*ma, -duḳ*
Kaside 52
Mısra: **81**
Ferahlamak, rahatlamak.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

5. **açılsa:**-*sa*
Kaside 58
Mısra: **22**
Ferahlamak, rahatlamak.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

6. **açıldı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **17**
Açık hâle gelmek.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

7. **açıldı:**-*dı*
Kaside 32
Mısra: **2**
Açık hâle gelmek.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

8. **açılup:**-*up*
Kaside 60
Mısra: **1**
Açık hâle gelmek.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

9. **açılup:**-*up*
Gazel 116
Mısra: **7**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

10. **açıl:**
Gazel 142
Mısra: **7**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

11. **açıldı:**-*dı*
Gazel 143
Mısra: **5**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

12. **açıl:**
Kaside 15
Mısra: **20**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

13. **açıldı:**-*dı*
Kaside 15
Mısra: **1**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

14. **açılmış:**-*mış*
Kaside 19
Mısra: **10**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

15. **açılur:**-*u, -r*
Kaside 46
Mısra: **5**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

16. **açıldı:**-*dı*
Kaside 62
Mısra: **5**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

17. **açıldı:**-*dı*
Gazel 105
Mısra: **2**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

18. **açılsa:**-*sa*
Gazel 120
Mısra: **6**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

19. **açıldı:**-*dı*
Gazel 142
Mısra: **2**
(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak II gülmek (talihin açılması bağlamında).

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

20. **açılduḳca:**-*duḳca*
Kaside 49
Mısra: **19**
Açık hâle gelmek // (çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

<u>ad:</u>

1. **adı:**-*ı*
Müfret 9
Mısra: **2**
İsim, san.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

2. **adın:**-*ın*
Müfret 18
Mısra: **1**
İsim, san.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

3. **adım:**-*ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **15**
İsim, san.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

<u>ad ḳoyam:</u>

1. **ad ḳoyam:**-*a, -m*
Kaside 29
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad bırakmak, nam yapmak, bir alanda ün kazanmak.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

<u>aʿdā:</u>

1. **aʿdāsı:**-*sı*
Kaside 3
Mısra: **119**
Düşmanlar, hasımlar.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

2. **aʿdā:**
Kaside 8
Mısra: **77**
Düşmanlar, hasımlar.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

3. **aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 9
Mısra: **121**
Düşmanlar, hasımlar.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

4. **aʿdā:**
Kaside 17
Mısra: **138**
Düşmanlar, hasımlar.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tīġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

5. **aʿdaya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **58**
Düşmanlar, hasımlar.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

6. **aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 19
Mısra: **77**
Düşmanlar, hasımlar.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

7. **aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 21
Mısra: **32**
Düşmanlar, hasımlar.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

8. **aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 25
Mısra: **102**
Düşmanlar, hasımlar.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

9. **aʿdādan:**-*dan*
Kaside 27
Mısra: **109**
Düşmanlar, hasımlar.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

10. **aʿdānuñ:**-*nuñ*
Kaside 27
Mısra: **77**
Düşmanlar, hasımlar.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

11. **aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 27
Mısra: **4**
Düşmanlar, hasımlar.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

12. **aʿdāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **60**
Düşmanlar, hasımlar.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

13. **aʿdānı:**-*n, -ı*
Kaside 62
Mısra: **61**
Düşmanlar, hasımlar.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

ʿadālet:

1. **ʿadāletle:**-*le*
Gazel 143
Mısra: **13**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

2. **ʿadāletde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **50**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

3. **ʿadāletde:**-*de*
Kaside 34
Mısra: **44**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

4. **ʿadāletdür:**-*dür*
Kaside 35
Mısra: **32**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işġāl

5. **ʿadāletle:**-*le*
Kaside 38
Mısra: **106**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

6. **ʿadāletle:**-*le*
Kaside 39
Mısra: **19**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

7. **ʿadāletde:**-*de*
Kaside 40
Mısra: **34**
Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

ʿadālet eyle:

1. ʿ**adālet eyle:**
   Kaside 39
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Adaletle davranmak.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

ʿadālet-pīşe:

1. ʿ**adālet-pīşe:**
   Kaside 38
   Mısra: **29**
   Adaletli olmayı huy edinmiş olan, adaletli (kimse).

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

aʿdā-yı zamāne:

1. **aʿdā-yı zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Zamane düşmanları // dönemin düşmanları.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

ʿadd eyle:

1. ʿ**addeyleyüp:**-*y, -üp*
   Gazel 47
   Mısra: **7**
   Saymak, kabul etmek.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

ʿaddolun:

1. ʿ**addolunmaz:**-*maz*
   Kaside 1
   Mısra: **77**
   Sayılmak.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n’eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

ādem:

1. **ādem:**
   Gazel 13
   Mısra: **4**
   İnsan.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. **ādeme:**-*e*
   Gazel 65
   Mısra: **5**
   İnsan.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

3. **ādeme:**-*e*
   Kaside 9
   Mısra: **13**
   İnsan.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

4. **ādeme:**-*e*
   Kaside 11
   Mısra: **95**
   İnsan.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n’eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

5. **ādeme:**-*e*
   Kaside 17
   Mısra: **134**
   İnsan.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

6. **ādem:**
   Kaside 20
   Mısra: **80**
   İnsan.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

7. **ādemdür:**-*dür*
   Kaside 23
   Mısra: **72**
   İnsan.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

8. **ādemde:**-*de*
   Kaside 24
   Mısra: **3**
   İnsan.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

9. **ādem:**
Kaside 38
Mısra: **12**
İnsan.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

10. **ādem:**
Kaside 40
Mısra: **34**
İnsan.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

11. **ādem:**
Kaside 48
Mısra: **18**
İnsan.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḳunduḳca ṣafā kesb eyler ādem

12. **ādem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
İnsan.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

13. **ādem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
İnsan.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

14. **ādem:**
Kaside 38
Mısra: **68**
İnsan.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

15. **Ādeme:**-*e*
Kaside 19
Mısra: **28**
Hz. Âdem.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

16. **Ādem:**
Kaside 51
Mısra: **26**
Hz. Âdem.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

17. **ādeme:**-*e*
Gazel 43
Mısra: **7**
İnsan.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

18. **ādem:**
Gazel 109
Mısra: **10**
İnsan.

Gör n’eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

19. **ādem:**
Kaside 6
Mısra: **11**
İnsan.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

20. **ādemler:**-*ler*
Müfret 9
Mısra: **1**
İnsan // âşık.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

21. **ādem:**
Gazel 68
Mısra: **1**
İnsan.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

22. **ādeme:**-*e*
Gazel 99
Mısra: **2**
İnsan.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n’eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n’eylesün

23. **ādem:**
Gazel 100
Mısra: **2**
İnsan.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

24. **ādem:**
Rübai 4
Mısra: **1**

İnsan // değerli, ahlaklı, faziletli, güvenilir kimse.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

25. **ādeme:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **22**
İnsan.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

ʿadem:

1. ʿ**ademde:**-*de*
Kaside 32
Mısra: **73**
Yokluk, var olmama // ruhlar âlemi.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

ʿādet:

1. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **84**
Alışkanlık hâline getirilen davranış // gelenek.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

2. ʿ**ādeti:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **60**
Alışkanlık hâline getirilen davranış, huy.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere bez̠l-i zer ü sīm

3. ʿ**ādeti:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **15**
Alışkanlık hâline getirilen davranış, huy.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

ʿādet idinmişdi:

1. ʿ**ādet idinmişdi:**-*miş, -di*
Kaside 32
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Alışkanlık hâline getirmek.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

ʿādet itdi:

1. ʿ**ādet itdi:**-*di*
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alışkanlık hâline getirmek.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N’eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

ʿādet-i cefā:

1. ʿ**ādet-i cefā:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cefa etmenin usulü.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

ʿādet-i ġamze:

1. ʿ**ādet-i ġamze:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gamzenin (yan bakışın) âdeti (alışkanlığı).

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

ʿādet-i naẓm-āverān:

1. ʿ**ādet-i naẓm-āverān:**
Kaside 20
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Nazım söyleyenlerin, manzume yazanların âdeti.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̠er

2. ʿ**ādet-i naẓm-āverān:**
Kaside 28
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Nazım söyleyenlerin, manzume yazanların âdeti.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

ʿādil:

1. ʿ**ādil:**
Müfret 18
Mısra: **1**
Haktan, adaletten ayrılmayan, adaletli.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

ʿadīl olmaz:

1. ʿ**adīl olmaz:**-*maz*
   Kaside 60
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Denk olmak.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

2. ʿ**adīl olmaz:**-*maz*
   Kaside 40
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Denk olmak.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

ʿādil şāh:

1. ʿ**ādil şāh:**
   Kaside 13
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: -
   Adaletli padişah // Sultan II. Osman.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

ʿadīm:

1. ʿ**adīm:**
   Kaside 26
   Mısra: **46**
   Yok olan, bulunmayan.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

2. ʿ**adīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **8**
   Yok olan, bulunmayan.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

ʿadīm olur:

1. ʿ**adīm olur:**-*u, -r*
   Kaside 7
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Yok olmak.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

ʿadl:

1. ʿ**adli:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **63**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

2. ʿ**adli:**-*i*
   Kaside 8
   Mısra: **49**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

3. ʿ**adlüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 3
   Mısra: **63**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

4. ʿ**adli:**-*i*
   Kaside 4
   Mısra: **83**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı şubān virür

5. ʿ**adliyle:**-*i, -y, -le*
   Kaside 4
   Mısra: **54**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

6. ʿ**adli:**-*i*
   Kaside 7
   Mısra: **85**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

7. ʿ**adli:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **69**
   Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

8. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **81**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

9. ʿ**adl:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

10. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **41**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

11. ʿ**adliyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 19
Mısra: **40**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

12. ʿ**adl:**
Kaside 25
Mısra: **100**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

13. ʿ**adl:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

14. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **24**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

15. ʿ**adlüñ:**-*üñ*
Kaside 27
Mısra: **61**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

16. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **59**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

17. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **81**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

18. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **69**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

19. ʿ**adl:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

20. ʿ**adl:**
Kaside 32
Mısra: **109**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

21. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **107**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

22. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **60**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Elṭāfı mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret
ʿAdli reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur

23. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 36

Mısra: **51**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

24. ʿ**adl:**
Kaside 39
Mısra: **40**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

25. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **51**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

26. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **55**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

27. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **49**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

28. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **55**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger istese ıṣlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

29. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 53
Mısra: **53**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

30. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **59**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

31. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **39**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

32. ʿ**adli:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **55**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

33. ʿ**adl:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

<u>ʿadl ü dād itsün:</u>

1. ʿ**adl ü dād itsün:**-*sün*
Kaside 11
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğrulukla muamelede bulunmak.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḫşer gibi meydān-ı dīvānı

<u>ʿadl u dād-ı Ḳassāmı:</u>

1. ʿ**adl u dād-ı Ḳassāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Taksim edenin (Allah'ın) adaleti.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı Ḳassāmı

<u>ʿadl ü dāduñ:</u>

1. ʿ**adl ü dāduñ:**-*u, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ve adalet.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

<u>ʿadl-i Fārūḳī:</u>

1. ʿ**adl-i Fārūḳī:**
Kaside 34
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hz. Ömer'in adaleti.

Nihād-ı āb u ḫākinde sirişte ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

ʿadl-i mücessem:

1. ʿ**adl-i mücessem:**
Kaside 48
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cisimlenmiş adalet, adaletin şekil bulmuşu.

Müşīr-i salṭanat ʿaḳl-ı muṣavver
Penāh-ı memleket ʿadl-i mücessem

ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm:

1. ʿ**adl-i şehenşāh-ı kerīm:**
Kaside 26
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cömert şahlar şahının adaleti.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

ʿadū:

1. ʿ**adūya:***-y, -a*
Kaside 29
Mısra: **62**
Düşman.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

2. ʿ**adūya:***-y, -a*
Kaside 47
Mısra: **53**
Düşman.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

3. ʿ**adūnuñ:***-nuñ*
Kaside 3
Mısra: **32**
Düşman.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

4. ʿ**adū:**
Kaside 25
Mısra: **84**
Düşman.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

5. ʿ**adū:**
Kaside 27
Mısra: **58**
Düşman.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

6. ʿ**adū:**
Kaside 29
Mısra: **51**
Düşman.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

7. ʿ**adūya:***-y, -a*
Kaside 29
Mısra: **54**
Düşman.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

8. ʿ**adūya:***-y, -a*
Kaside 31
Mısra: **106**
Düşman.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

9. ʿ**adū:**
Kaside 36
Mısra: **32**
Düşman.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

10. ʿ**adū:**
Kaside 42
Mısra: **69**
Düşman.

Ḥamlesine tāb getürmez ʿadū
Olsa eger Güstehem-i rūzgār

11. ʿ**adūya:***-y, -a*
Kaside 58
Mısra: **100**
Düşman.

Neʿūzü biʾl-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

12. ʿ**adū:**
Kaside 7
Mısra: **98**
Düşman.

Eser-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz olur:

1. ʿ**adū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz olur:**-*u, -r*
Gazel 86
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşmanla yapılan sohbetin yabancısı olmak, dışında kalmak.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

āfāḳ:

1. **āfāḳı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **102**
Her yer, etraf, bütün çevre.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

āfāt-ı ḳıyāmet:

1. **āfāt-ı ḳıyāmet:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıyamet afetleri // sevgilinin cevr ü cefası.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

āferīn:

1. **āferīn:**
Gazel 141
Mısra: **9**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

2. **āferīn:**
Kaside 7
Mısra: **11**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu güne dür-i iʿcāzı naẓīm

3. **āferīn:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

4. **āferīn:**
Kaside 25
Mısra: **66**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

5. **āferīn:**
Kaside 26
Mısra: **1**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

6. **āferīn:**
Kaside 39
Mısra: **1**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn ey ʿālem-efrāḫte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

7. **āferīn:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **24**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

8. **āferīn:**
Kaside 3
Mısra: **33**
Takdir ve övgü sözü, bravo.

Āferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

āferīniş:

1. **āferīniş:**
Kaside 1
Mısra: **27**
Yaratılış, tabiat // şairlik tabiatı.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

āfet:

1. **āfete:**-*e*
Gazel 23
Mısra: **12**
İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḫṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

2. **āfet:**
Gazel 84
Mısra: **7**
İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

3. **āfeti:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **4**
İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

4. **āfet:**
Gazel 117
Mısra: **3**
İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

5. **āfetüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **19**
İnsanı aşk belasına düşürecek derecede güzel dilber, sevgili.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

6. **āfet:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Bela, musibet, sıkıntı.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

7. **āfet:**
Gazel 38
Mısra: **3**
Bela, musibet, sıkıntı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

āfet olur:

1. **āfet olur:**-*u, -r*
Gazel 35
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Afet kesilmek, insanı şaşkına çevirip aklını başından alacak duruma gelmek.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

2. **āfet olur:**-*u, -r*
Nazm 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Bela, musibet olmak.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

āfet olursa:

1. **āfet olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 22
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Bela, musibet olmak // dert vermek, ızdırap çektirmek.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

āfet-i ʿaḳl oldı:

1. **āfet-i ʿaḳl oldı:**-*dı*
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Aklı baştan almak, düşünemeyecek duruma getirmek.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

āfet-i ʿaşḳ:

1. **āfet-i ʿaşḳ:**
Kaside 37
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Aşk belası, derdi.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk:

1. **āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk:**
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kıskançlığın en keskin gözünün felaketi.

Āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Defʿ-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı maʿānīdür sözüm

āfet-i cān:

1. **āfet-i cān:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

āfet-i cān olsa:

1. **āfet-i cān olsa:***-sa*
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cana bela vermek, ızdırap çektirmek.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

āfet-i cāndur:

1. **āfet-i cāndur:***-dur*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

2. **āfet-i cāndur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Cana bela veren, ızdırap çektiren.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

āfet-i cāngāh:

1. **āfet-i cāngāh:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can azaltıcı bir afet.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam:

1. **āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam:**
Kaside 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gamın karanlık gönlünün can azaltıcı felaketi // gamı yok eden afet.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

āfet-i cānı:

1. **āfet-i cānı:***-ı*
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cana bela veren, ızdırap çektiren güzel.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

āfet-i cān-ı cihān olur:

1. **āfet-i cān-ı cihān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünyanın canına bela olmak.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

āfet-i cān-ı cihāndur:

1. **āfet-i cān-ı cihāndur:***-dur*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın can yakan afeti.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

āfet-i cānum:

1. **āfet-i cānum:***-u, -m*
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cana bela veren, ızdırap çektiren güzel.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

ʿāfet-i devrān:

1. **ʿāfet-i devrān:**
Gazel 46

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

āfet-i devrāna:

1. **āfet-i devrāna:**-*a*
Gazel 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

2. **āfet-i devrāna:**-*a*
Gazel 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

āfet-i dīn:

1. **āfet-i dīn:**
Kaside 47
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dinin afeti // dinden çıkaran.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu güne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

āfet-i dünyāsın:

1. **āfet-i dünyāsın:**-*sın*
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

āfet-i mekkāra:

1. **āfet-i mekkāra:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çok hile yapan, hilekâr güzel.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

āfet-i pā-der-hevādur:

1. **āfet-i pā-der-hevādur:**-*dur*
Gazel 137
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayağı havada olan bela (kakülün bağlı olmaması, serbest hareket etmesi, onun hareketlerinin de âşık için bir afet olması bağlamında).

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

āfet-i pür-şīve:

1. **āfet-i pür-şīve:**
Kaside 33
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Çok işveli, nazlı güzel.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

āfet-i raʿnā-yı zamāne:

1. **āfet-i raʿnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zamanın hoş, göz alıcı güzeli.

Ārāste ol güne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

āfet-resān olur:

1. **āfet-resān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Bela getirmek.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

āfitāb:

1. **āfitābınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 2
Mısra: **4**
Güneş.

Meṡnevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

2. **āfitāba:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **52**
Güneş.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

3. **āfitābum:**-*um*
Kaside 12
Mısra: **19**
Güneş.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

āfitāb-ı ālem-ārā:

1. **āfitāb-ı ālem-ārā:**
Kaside 11
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

āfitāb-ı reʾy-i pinhānı:

1. **āfitāb-ı reʾy-i pinhānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gizli düşüncenin güneşi.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

ʿāfiyet buldı:

1. ʿ**āfiyet buldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyileşmek.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

āftāb:

1. **āftāb:**
Kaside 61
Mısra: **54**
Güneş.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

2. **āftāb:**
Kaside 61
Mısra: **22**
Güneş.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

3. **āftāb:**-*ur, -sa*
Gazel 9
Mısra: **8**
Güneş.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣığmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

4. **āftāb:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Güneş.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

5. **āftāb:**
Gazel 70
Mısra: **3**
Güneş.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

6. **āftāb:**
Gazel 115
Mısra: **1**
Güneş.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

7. **āftāb:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Güneş.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

8. **āftābuñ:**-*uñ*
Gazel 122
Mısra: **6**
Güneş.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

9. **āftāb:**
Gazel 140
Mısra: **5**
Güneş.

Oldı ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi

10. **āftāb:**
Kaside 6
Mısra: **57**
Güneş.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

11. **āftāb:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Güneş.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

12. **āftāb:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Güneş.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

13. **āftāb:**
Kaside 7
Mısra: **62**
Güneş.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

14. **āftāb:**
Kaside 12
Mısra: **57**
Güneş.

Olalı vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i dīvān-ı muḫayyel-dāstānumdur benüm

15. **āftāb:**
Kaside 25
Mısra: **97**
Güneş.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

16. **āftāba:***-a*
Kaside 32
Mısra: **49**
Güneş.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

17. **āftābı:***-ı*
Kaside 32
Mısra: **30**
Güneş.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

18. **āftābuñ:***-uñ*
Kaside 34
Mısra: **17**
Güneş.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

19. **āftāb:**
Kaside 37
Mısra: **16**
Güneş.

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

20. **āftāb:**
Kaside 44
Mısra: **40**
Güneş.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

21. **āftāb:**
Kaside 55
Mısra: **34**
Güneş.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

22. **āftāb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **6**
Güneş.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

23. **āftāb:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **6**
Güneş.

Ḫusrev-i kāmrān ki lāyıḳdur
Āftāb olsa naʿl-i Şebdīzi

24. **āftāba:***-a*
Gazel 138
Mısra: **10**
Güneş // sevgilinin yüzü.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

āftāb olmış:

1. **āftāb olmış:**-*mış*
Kaside 55
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Güneş olmak.

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

āftāb olsa:

1. **āftāb olsa:**-*sa*
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş olmak // güneş gibi parlak olmak.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

āftāb u aḫteri olsa:

1. **āftāb u aḫteri olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Güneş ve yıldız olmak.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

āftābāsā:

1. **āftābāsā:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Güneş gibi.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

āftāb-ı ʿalem-ārā:

1. **āftāb-ı ʿalem-ārā:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş // sevgili.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

2. **āftāb-ı ʿālem-ārā:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

āftāb-ı ʿālem-ārādur:

1. **āftāb-ı ʿālem-ārādur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Şanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

āftāb-ı ʿālem-ārāyı:

1. **āftāb-ı ʿālem-ārāyı:**-*y, -ı*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāş eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh:

1. **āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh:**
Kaside 25
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki göğünün güneşi.

ʿĀlem-efrūz āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı taḫtgāh-ı ʿadl ü dād

āftāb-ı āsmān-sāye:

1. **āftāb-ı āsmān-sāye:**
Kaside 13
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yüce gölgeli güneş // gölgesi tüm cihanı kaplayan, cihana hükmeden hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Ḫudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

2. **āftāb-ı āsmān-sāye:**
Kaside 18
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yüce gölgeli güneş // gölgesi tüm cihanı kaplayan, cihana hükmeden hükümdar.

Şehenşāh-ı zamāne Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib
Ḫudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

āftāb-ı baḥr u ber:

1. **āftāb-ı baḥr u ber:**
Kaside 14
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Deniz ve karanın güneşi.

Āftāb-ı baḥr u ber ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-güşā-yı ṣaf-deri

āftāb-ı bāmdād:

1. **āftāb-ı bāmdād:**
   Kaside 25
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Sabah güneşi.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

āftāb-ı bī-zevāl:

1. **āftāb-ı bī-zevāl:**
   Kaside 52
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Batmayan güneş.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb:

1. **āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   İlmi parlatan ve cehaleti yakan güneş.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost
ʿĀlem-ārā āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb

āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā:

1. **āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā:**
   Kaside 6
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı süsleyen padişahın devlet güneşi.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

āftāb-ı dü-cihān:

1. **āftāb-ı dü-cihān:**
   Kaside 17
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   İki cihanın güneşi.

Mehdi̱-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān ẓıll-ı Ḫudā nūr-ı Hüdā

āftāb-ı evc-i himem:

1. **āftāb-ı evc-i himem:**
   Kaside 36
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Himmet /yardım zirvesinin güneşi.

Cihān-ı ʿadl ü kerem āsmān-ı şevket ü şān
Muḥīṭ-i ʿālem-i cūd āftāb-ı evc-i himem

āftāb-ı felegi:

1. **āftāb-ı felegi:***-i*
   Kaside 37
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünün güneşi.

Düşse ger ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

āftāb-ı ḫāveri:

1. **āftāb-ı ḫāveri:**
   Kaside 14
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Doğunun güneşi // doğan güneş.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

āftāb-ı heft-kişver:

1. **āftāb-ı heft-kişver:**
   Nazm 1
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yedi iklimin güneşi, dünyanın güneşi.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

āftāb-ı kīmyāger:

1. **āftāb-ı kīmyāger:**
   Gazel 18
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Kimyager güneş.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

2. **āftāb-ı kīmyāger:**
   Kaside 14
   Mısra: **111**
   Kelime Tipi: -
   Kimyager güneş.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

āftāb-ı kīmyāgerdür:

1. **āftāb-ı kīmyāgerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kimyager güneş.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme şankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret:

1. **āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret:**
Kaside 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zaferin doğan güneşi.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

āftāb-ı pür-kerem:

1. **āftāb-ı pür-kerem:**
Kaside 15
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Çok cömert ve lütufkâr güneş.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

āftāb-ı rūzgār:

1. **āftāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin güneşi.

Şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat Sulṭān Murād
Şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem āftāb-ı rūzgār

āftāb-ı salṭanat:

1. **āftāb-ı salṭanat:**
Kaside 15
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Saltanat güneşi // padişah.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

āftāb-ı şān u şükūh:

1. **āftāb-ı şān u şükūh:**
Kaside 29
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Haşmet ve yücelik güneşi.

Muḥīṭ-i cūd u kerem āftāb-ı şān u şükūh
Sipihr-i hükm ü taṣarruf cihān-ı rüşd ü sedād

āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā:

1. **āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā:**
Kaside 12
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Mana sabahının güneşi, mana ufkunu aydınlatan güneş.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

āftāb-ı ṣubḥuñ:

1. **āftāb-ı ṣubḥuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabah güneşi.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

āftāb-ı tābānı:

1. **āftāb-ı tābānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.

Fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

āftāb-ı ẕerre-perverdür:

1. **āftāb-ı ẕerre-perverdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Zerre besleyen /koruyan güneş (zerrelerin varlığına sebep olan güneş).

Sipihr-i ʿizz ü cāha āftāb-ı ẕerre-perverdür
Serīr-i ʿadl ü dāda dāver-i dīndār u dānādur

afyon:

1. **afyon:**
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
Haşhaş başlarından çıkan zehirli ve uyutucu madde.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

aġ:

1. **ağdı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **4**
Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

<u>Aġa Alcası:</u>

1. **Aġa Alcası:**
Kaside 17
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
IV. Murad'ın atının ismi.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

2. **Aġa Alcası:**
Kaside 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
IV. Murad'ın atının ismi.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

<u>aġa-yı mükerrem:</u>

1. **aġa-yı mükerrem:**
Kaside 59
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Kerem sahibi, cömert ağa.

Aġa-yı mükerrem ki kef-i dest-i kerīmi
Ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür

<u>āġāz:</u>

1. **āġāz:**
Kaside 57
Mısra: **42**
Başlangıç.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

2. **āġāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **82**
Başlangıç.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

<u>āġāz eylesün:</u>

1. **āġāz eylesün:**-*sün*
Kaside 14
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Başlamak (özellikle söze ve musikiye başlamak).

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

<u>āġāz ideli:</u>

1. **āġāz ideli:**-*eli*
Kaside 57
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Başlamak.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

<u>āġāz idelüm:</u>

1. **āġāz idelüm:**-*elüm*
Kaside 57
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
Başlamak.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

<u>āġāz ideyin:</u>

1. **āġāz ideyin:**-*eyin*
Kaside 50
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Başlamak.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür miẟlini çeşm-i eyyām

<u>āġāz-ı dem-i ṣubḥ-ı cihān-tāb-ı ṣafādur:</u>

1. **āġāz-ı dem-i ṣubḥ-ı cihān-tāb-ı ṣafādur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Neşenin cihanı aydınlatan sabah vaktinin başlangıcı.

Āġāz-ı dem-i ṣubḥ-ı cihān-tāb-ı ṣafādur
Encām-ı şeb-i tīre vü tārīk-i elemdür

<u>āġāz-ı duʿā itmek:</u>

1. **āġāz-ı duʿā itmek:**-*mek*
Kaside 59
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmeye başlamak.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

āġāz-ı duʿā itsem:

1. **āġāz-ı duʿā itsem:***-se, -m*
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dua etmeye başlamak.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

āġāz-ı duʿā-yı encām idelüm:

1. **āġāz-ı duʿā-yı encām idelüm:***-elüm*
Kaside 50
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Akıbeti için duaya başlamak.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

āġāzı ide:

1. **āġāzı ide:***-e*
Kaside 22
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Başlamak.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

aġır:

1. **aġır:**
Kaside 29
Mısra: **115**
Yüklü // kıymetli, pahalı.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

āġışte eylese:

1. **āġışte eylese:***-se*
Kaside 14
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bulaştırmak, sirayet ettirmek, bir şeyi diğerine karıştırmak.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

aġ(ı)z:

1. **aġzumda:***-u, -m, -da*
Kaside 52
Mısra: **103**
Ağız.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

2. **aġzında:***-ı, -n, -da*
Kaside 31
Mısra: **108**
Ağız.

Lezzetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

aġla:

1. **aġlamaḳla:***-maḳ, -la*
Gazel 122
Mısra: **7**
Gözyaşı dökmek // üzülmek.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

2. **aġlayup:***-y, -up*
Kaside 50
Mısra: **78**
Gözyaşı dökmek.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

aġyār:

1. **aġyāra:***-a*
Gazel 13
Mısra: **3**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. **aġyāra:***-a*
Gazel 47
Mısra: **3**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

3. **aġyār:**
Gazel 75
Mısra: **3**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

4. **aġyār:**
Gazel 76
Mısra: **1**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

5. **aġyāre:**-*e*
Gazel 93
Mısra: **1**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

6. **aġyār:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Rakipler, sevgilinin dost edindiği kimseler.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

<u>aġyār-ı denīnüñ:</u>

1. **aġyār-ı denīnüñ:**-*nüñ*
Gazel 126
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Alçak, soysuz rakipler.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

<u>āh:</u>

1. **āh:**
Kaside 57
Mısra: **65**
İnilti, feryat.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

2. **āh:**
Gazel 31
Mısra: **6**
İnilti, feryat.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

3. **āh:**
Tesdis 1
Mısra: **14**
İnilti, feryat.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

4. **āh:**
Kaside 39
Mısra: **76**
Manevi bir acıyı, pişmanlık ve ümitsizlik duygusunu pekiştirmeye yarayan ses taklidi sözcük.

Bāʿiṡ-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

5. **āh:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü// inilti, feryat.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

6. **āhına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 37
Mısra: **3**
İnilti, feryat.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N’eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

7. **āh:**
Gazel 96
Mısra: **3**
İnilti, feryat.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

8. **āhı:**-*ı*
Gazel 96
Mısra: **4**
İnilti, feryat.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

9. **āh:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

10. **āhum:**-*u, -m*
Gazel 28
Mısra: **2**
İnilti, feryat.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿiṡ
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿiṡ

11. **āh:**
Gazel 123
Mısra: **7**
İnilti, feryat.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

12. **āh:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̱

13. **āhumla:**-*um, -la*
Gazel 132
Mısra: **4**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

14. **āhum:**-*u, -m*
Kaside 53
Mısra: **20**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

15. **āh:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü (ateşi canlandırmak için üfleme bağlamında kullanılmıştır).

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

16. **āh:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü (ateşi canlandırmak için üfleme bağlamında kullanılmıştır).

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

17. **āhımuzdan:**-*ı, -muz, -dan*
Gazel 39
Mısra: **4**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

18. **āhıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 73
Mısra: **8**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü // beddua.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

19. **āh:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü // inilti, feryat.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

20. **āh:**
Gazel 38
Mısra: **1**
İnilti, feryat.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

21. **āh:**
Kaside 29
Mısra: **30**
İnilti, feryat.

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

22. **āh:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

23. **āhum:**-*u, -m*
Gazel 114
Mısra: **7**
Âşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hâllerinin ateş, duman vb. benzetmeliklerle sembolü.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

24. **āh:**
Kaside 24
Mısra: **21**
İlenme, beddua.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

āh eyler:

1. **āh eyler:**-*r*
Kaside 48
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Saḫī şāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

āh eylesem:

1. **āh eylesem:**-*se, -m*
Kaside 61
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

āh idüp:

1. **āh idüp:**-*üp*
Kaside 26
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Ṣāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

āh itmemege:

1. **āh itmemege:**-*me, -mek, -e*
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

2. **āh itmemege:**-*me, -mek, -e*
Gazel 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

āh itmesün:

1. **āh itmesün:**-*me, -sün*
Kaside 48
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

āh u zār:

1. **āh u zār:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah edip inlemek.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

ahālī:

1. **ahālī:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Halk.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

2. **ahālīde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **73**
İnsanlar, devrin sakinleri // devrin şairleri.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

ahālī-i eşrāf:

1. **ahālī-i eşrāf:**
Kaside 29
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
İleri gelenlerin, büyüklerin cemaati.

Ola s̱enāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

ahass:

1. **aḫass:**
Kaside 36
Mısra: **64**
Çok bayağı, adi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

aḥbāb:

1. **aḥbāb:**
Kaside 7

Mısra: **4**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

2. **aḥbāba:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **122**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

3. **aḥbāba:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **57**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

4. **aḥbāba:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **31**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

5. **aḥbābdan:**-*dan*
Kaside 41
Mısra: **92**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

6. **aḥbāb:**
Gazel 69
Mısra: **4**
Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler // aşkın verdiği gam.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

ʿahd:

1. **ʿahdi:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **44**
Yemin, söz.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

2. **ʿahdüm:**-*ü, -m*
Kaside 29
Mısra: **103**
Yemin, söz.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

3. **ʿahdinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 9
Mısra: **49**
Zaman, devir, hüküm sürülen devir.

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

4. **ʿahdi:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **65**
Zaman, devir, hüküm sürülen devir.

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

ʿahd olsun:

1. **ʿahd olsun:**
Kaside 21
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemin olsun, ant olsun; bir işin yapılmasına veya yapılmamasına niyet edildiğinde söylenilen söz.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̱enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

ʿahd ü ḳarāra:

1. **ʿahd ü ḳarāra:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavl ü karar, anlaşma, sözleşme.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

ʿahd-i ʿadli:

1. **ʿahd-i ʿadli:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı // adaletle hükmedilen zaman.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

2. **ʿahd-i ʿadli:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı // adaletle hükmedilen zaman.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

ʿahd-i keremdür:

1. **ʿahd-i keremdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, lütuf zamanı.

El-minnetü li'l-lāh ki zamān ʿahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muġtenem-i nāz u niʿamdür

ʿahd-ı vifāḳı:

1. **ʿahd-ı vifāḳı:**-*ı*
Kaside 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Barış antlaşması.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

ʿahdinden dönmez:

1. **ʿahdinden dönmez:**-*mez*
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Verdiği sözden dönmek, verdiği sözü veya yemini yerine getirmemek.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

ʿahdüm olsun:

1. **ʿahdüm olsun:**
Kaside 22
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemin olsun! andolsun!

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

āhen:

1. **āhen:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Demir.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

āheng idemez:

1. **āheng idemez:**-*emez*
Kaside 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, teşebbüs etmek, yönelmek.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

āheng ṭutarın:

1. **āheng ṭutarın:**-*ar, -ın*
Kaside 37
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Ritim tutmak, katılmak, eşlik etmek.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

āheng-i duʿā ḳılsam:

1. **āheng-i duʿā ḳılsam:**-*sa, -m*
Kaside 49
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Duaya azmetmek, duaya başlamak.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

āhengi itsün:

1. **āhengi itsün:**-*sün*
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, teşebbüs etmek, yönelmek.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

āheng-i nevā eylese:

1. **āheng-i nevā eylese:**-*se*
Gazel 126
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neva makamını düzenlemek, akort etmek // Neva makamında çalmak.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

āheng-i şitāb ider:

1. **āheng-i şitāb ider:**-*er*
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşünü düzenlemek, uygun hâle getirmek.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

__āheste:__

1. **āheste:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Yavaş, hızlı olmayan.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

__āheste hırām eylese:__

1. **āheste ḫırām eylese:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, sakin bir şekilde salınarak yürümek.

Pertāb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese ṭāvūs-ı cināndur

__āheste-hırām itse:__

1. **āheste-ḫırām itse:**
Kaside 37
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, sakin bir şekilde salınarak yürümek.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

__āh-ı ʿandelībānı:__

1. **āh-ı ʿandelībānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bülbüllerin ahı.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

__āh-ı ʿāşıḳ:__

1. **āh-ı ʿāşıḳ:**
Kaside 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Âşığın ahı.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

__āh-ı āteş-bār:__

1. **āh-ı āteş-bār:**
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ateş yağdıran/yakıcı ah.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

__āh-ı āteş-bārımuz:__

1. **āh-ı āteş-bārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ateş yağdıran/yakıcı ah.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

__āh-ı cān-güdāza:__

1. **āh-ı cān-güdāza:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cana tesir eden, cana işleyen ah.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

__āh-ı ciger-sūzı:__

1. **āh-ı ciger-sūzı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ciğer yakan ah.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

__āh-ı dem-ā-demdür:__

1. **āh-ı dem-ā-demdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sürekli ah, her an ah çekme.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

__āh-ı derūnī:__

1. **āh-ı derūnī:**
Tesdis 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gönlün derinliklerinden gelen ah.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

<u>āh-ı derūnum:</u>

1. **āh-ı derūnum:**-*u, -m*
    Kaside 22
    Mısra: **57**
    Kelime Tipi: -
    Gönülden, içten gelen feryat.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

2. **āh-ı derūnum:**-*u, -m*
    Kaside 34
    Mısra: **80**
    Kelime Tipi: -
    Gönülden, içten gelen feryat.

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendürse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

<u>āh-ı maḥabbetle:</u>

1. **āh-ı maḥabbetle:**-*le*
    Müfret 12
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Aşk ahı, aşk acısından çekilen ah.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

<u>āh-ı mücessem oldum:</u>

1. **āh-ı mücessem oldum:**-*du, -m*
    Gazel 90
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: -
    Ahın vücut bulmuş hâli olmak, baştan ayağa ah olmak.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

<u>āh-ı sehergāh:</u>

1. **āh-ı sehergāh:**
    Gazel 45
    Mısra: **4**
    Kelime Tipi: -
    Seher vakti çekilen ah.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

<u>āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ:</u>

1. **āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ:**-*uñ*
    Kaside 35
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: -
    Talihsiz gönlün kıvılcım saçan ahı.

Gūyiyā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl

<u>ahibbā:</u>

1. **ahibbā:**
    Kaside 7
    Mısra: **97**
    Ahbaplar, dostlar.

Es̱er-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

2. **aḥibbā:**
    Kaside 10
    Mısra: **116**
    Ahbaplar, dostlar.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

<u>aḥibbā-yı zamāne:</u>

1. **aḥibbā-yı zamāne:**
    Kaside 41
    Mısra: **90**
    Kelime Tipi: -
    Zamane dostları.

Şemşīr-i zebānumla cezāsını bulurlar
Baḫteklik iderlerse aḥibbā-yı zamāne

<u>āḫir:</u>

1. **āḫir:**
    Gazel 101
    Mısra: **2**
    Sonunda, nihayet.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

2. **āḫir:**
    Gazel 93
    Mısra: **3**
    Sonunda, nihayet.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

3. **āḫir:**
    Tesdis 1
    Mısra: **3**
    Sonunda, nihayet.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

4. **āḫir:**
    Tesdis 1
    Mısra: **25**
    Sonunda, nihayet.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

5. **āḫir:**
Tesdis 1
Mısra: **26**
Sonunda, nihayet.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

6. **āḫir:**
Tesdis 1
Mısra: **27**
Sonunda, nihayet.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

7. **āḫir:**
Tesdis 1
Mısra: **28**
Sonunda, nihayet.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

8. **āḫir:**
Tesdis 1
Mısra: **39**
Sonunda, nihayet.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

9. **āḫirinde:***-i, -n, -de*
Kaside 32
Mısra: **104**
Son, bitiş.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫirinde duʿāyı temedduḥa taḳdīm

10. **āḫirinde:***-i, -n, -de*
Kaside 5
Mısra: **102**
Son, bitiş.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫirinde farż olur naẓm-āverān üzre

11. **āḫirinde:***-i, -n, -de*
Kaside 28
Mısra: **142**
Son, bitiş.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫirinde ʿādet-i naẓm-āverān olur

<u>āḫir oldı:</u>

1. **āḫir oldı:***-dı*
Kaside 58
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

2. **āḫir oldı:***-dı*
Kaside 29
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

3. **āḫir oldı:***-dı*
Kaside 4
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

<u>āḫir-i bezm-i cihān:</u>

1. **āḫir-i bezm-i cihān:**
Kaside 28
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Cihan bezminin sonu // dünyanın sonu, kıyamet.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫir-ı bezm-i cihān olur

<u>āḫir-i hengāme-i endūh ü elem:</u>

1. **āḫir-i hengāme-i endūh ü elem:**
Kaside 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder ve sıkıntı zamanının sonu.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

<u>āḫir-i māh-ı ramażāndur:</u>

1. **āḫir-i māh-ı ramażāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Ramazan ayının sonu.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

<u>aḥkām:</u>

1. **aḥkāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **104**
Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

2. **aḥkāmına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **41**
Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

3. **aḥkāmı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **50**
Hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

4. **aḥkāmını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 7
Mısra: **84**
Yıldızlardan ve muhtelif alametlerden çıkarılan anlamlar ve varılan sonuçlar.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

aḥkām verür:

1. **aḥkām verür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Belge, diploma vermek // değer vermek.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

aḥkām-ı ʿanāṣırla:

1. **aḥkām-ı ʿanāṣırla:**-*la*
Kaside 40
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Unsurların hükümleri // yaratılıştaki unsurların tesirleri.

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

aḥkām-ı fażīletde:

1. **aḥkām-ı fażīletde:**-*de*
Kaside 49
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Fazilet hükümleri, ahlaki meziyetlerle ilgili hükümler.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

aḥkām-ı felekden:

1. **aḥkām-ı felekden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yıldızların ve burçların durumlarından çıkarılan manalar.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

aḥkām-ı ḳaderden:

1. **aḥkām-ı ḳaderden:**-*den*
Kaside 53
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kaderin hükümleri.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

aḥkām-ı ḳażāya:

1. **aḥkām-ı ḳażāya:**-*y, -a*
Kaside 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kader hükümleri, Allah tarafından evvelce verilmiş olan hükümler.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

aḫker:

1. **aḫkerdür:**-*dür*
Gazel 11
Mısra: **2**
Ateş koru.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

2. **aḫkeri:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **22**
Ateş koru.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

aḫker-i sūzān olur:

1. **aḫker-i sūzān olur:***-u, -r*
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yakıcı kor olmak, yanan kor kesilmek.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

aḫker-i sūzān-ı caḥīm ider:

1. **aḫker-i sūzān-ı caḥīm ider:***-er*
Kaside 7
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Cehennemin yakıcı koru etmek.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

aḫker-pāre:

1. **aḫker-pāredir:***-dir*
Gazel 67
Mısra: **3**
Kor parçası (ateş koru).

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı fīrūzān bir ocaġ

aḫker-pāre ider:

1. **aḫker-pāre ider:***-er*
Kaside 56
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ateş koru etmek.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

aḫlāḳ-ı girişme:

1. **aḫlāḳ-ı girişme:**
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın ahlakı, tavrı.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan:

1. **aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan:***-dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonsuz, nihayetsiz ahlak // bütün güzel faziletler.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

aḥmaḳ:

1. **aḥmaḳ:**
Kaside 62
Mısra: **32**
Gafil, divane, aklı kıt, akılsız.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

Aḥmed-i mürsel:

1. **Aḥmed-i mürsel:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Allah tarafından gönderilmiş Ahmed // Hz. Muhammed (SAV).

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

Aḥmed-reviş:

1. **Aḥmed-reviş:**
Kaside 51
Mısra: **78**
Ahmed gidişli // Hz. Peygamber yolunu takip eden.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿİsā-dem

aḫşām (it):

1. **aḫşām (it):**
Kaside 50
Mısra: **72**
Akşam hâline getirmek.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

aḥsente:

1. **aḥsente:**
Kaside 41
Mısra: **72**
Aferin.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

2. **aḥsente:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Aferin.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

aḫsentü:

1. **aḫsentü:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **1**
   Ne güzel.

Aḫsentü zihī ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mübārek
El ḳudretü liʾl-lāhi Teʿālā ve tebārek

āhsız:

1. **āhsız:**
   Gazel 31
   Mısra: **6**
   Ah olmadan, ah edip inlemeden.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

aḫter:

1. **aḫtere:**-*e*
   Gazel 52
   Mısra: **3**
   Yıldız.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

aḫter-i baḫtından:

1. **aḫter-i baḫtından:**-*ı, -n, -dan*
   Kaside 31
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: **-**
   Talih yıldızı.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i nişāb

aḫter-i ṭāliʿ-i Sulṭān Aḥmed:

1. **aḫter-i ṭāliʿ-i Sulṭān Aḥmed:**
   Kaside 26
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: **-**
   Sultan Ahmed'in talih yıldızı.

Aḫter-i ṭāliʿ-i Sulṭān Aḥmed
Gevher-efser-i Sulṭān Selīm

āhū:

1. **āhūya:**-*y, -a*
   Kaside 37
   Mısra: **32**
   Ceylan, gazal.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

2. **āhū:**
   Gazel 76
   Mısra: **5**
   Dilber, güzel // sevgili.

Bağlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

āhū-bere:

1. **āhū-bere:**
   Kaside 5
   Mısra: **50**
   Ceylan yavrusu.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

2. **āhū-bere:**
   Kaside 9
   Mısra: **56**
   Ceylan yavrusu.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

3. **āhū-bereyi:**-*y, -i*
   Kaside 39
   Mısra: **52**
   Ceylan yavrusu.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi düşına şīr

4. **āhū-bere:**
   Kaside 46
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: **-**
   Ceylan yavrusu.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū-bere zānū-yı pelengi bālīn

āhū-yı ḥarem:

1. **āhū-yı ḥarem:**
   Kaside 17
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: **-**
   Kâbe civarında avlanılması yasak olan yerlerdeki ceylan // ehlileştirilmiş ceylan.

Nāmı Ṭağlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

aḥvāl:

1. **aḥvāl:**
Gazel 31
Mısra: **15**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

2. **aḥvālin:**-*i, -n*
Kaside 26
Mısra: **19**
Durum, vaziyet, hâl.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesüñ māşiṭāsına tefhīm

3. **aḥvāl:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Durum, vaziyet, hâl.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

4. **aḥvālümi:**-*ü, -m, -i*
Rübai 2
Mısra: **2**
Durum, vaziyet, hâl.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

5. **aḥvālümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 53
Mısra: **14**
Durum, vaziyet, hâl.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

aḥvāl-i dehri:

1. **aḥvāl-i dehri:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hâli, durumu.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

aḥvāl-i dīn ü devlete:

1. **aḥvāl-i dīn ü devlete:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Din ve devletin durumu.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

aḥvāl-i dīn ü devletinde:

1. **aḥvāl-i dīn ü devletinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 43
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Din ve devletin durumu.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne:

1. **aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Zamanın baştan ayağa durumu.

Ammā olurın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

aḥvāl-i vicdānī:

1. **aḥvāl-i vicdānī:**
Kaside 11
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kalbî his ile ilgili durumlar.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

aḥvāl-i zamāne:

1. **aḥvāl-i zamāne:**
Kaside 59
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Zamanın hâlleri.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

Ahvāz:

1. **Ahvāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **8**
Güneybatı İran'da Hûzistan eyaletinin merkezi olan şehir.

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

aḥyānā:

1. **aḥyānā:**
Kaside 17

Mısra: **32**
Ara sıra, bazen.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

ājeng:

1. **ājeng:**
Kaside 37
Mısra: **90**
Öfke, dargınlık veya ihtiyarlık sebebiyle yüzde oluşan kırışıklar.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

ak:

1. **aḳmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 61
Mısra: **40**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

2. **aḳ:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Beyaz.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

3. **aḳar:**-*ar*
Gazel 7
Mısra: **1**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

4. **aḳmadadur:**-*mada, -dur*
Kaside 31
Mısra: **12**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

5. **aḳsa:**-*sa*
Kaside 56
Mısra: **39**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

6. **aḳar:**-*ar*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

7. **aḳsa:**-*sa*
Gazel 39
Mısra: **5**
(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

8. **aḳ:**
Kaside 34
Mısra: **54**
Beyaz.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

ak sāde:

1. **aḳ sāde:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Süssüz, dümdüz beyaz elbise.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

aḳdem:

1. **aḳdem:**
Kaside 38
Mısra: **62**
Önce, evvel.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

2. **aḳdem:**
Kaside 48
Mısra: **32**
Önce, evvel.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

ʿāḳıbet:

1. ʿ**āḳıbetinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 10
Mısra: **2**
Son, netice, nihayet.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

ʿāḳıl:

1. ʿ**āḳıl:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Akıllı, akıl sahibi.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

2. ʿ**āḳıl:**
Kaside 10
Mısra: **8**
Akıllı, akıl sahibi.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler

3. ʿ**āḳılı:**-*ı*
Kaside 15
Mısra: **25**
Akıllı, akıl sahibi.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

4. ʿ**āḳıl:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Akıllı, akıl sahibi.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

ʿaḳīm ola:

1. ʿ**aḳīm ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **-**
Bereketsiz, verimsiz olmak.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

ʿaḳl:

1. ʿ**aḳla:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **12**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

2. ʿ**aḳl:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

3. ʿ**aḳlı:**-*ı*
Gazel 122
Mısra: **4**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

4. ʿ**aḳl:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

5. ʿ**aḳlı:**-*ı*
Kaside 2
Mısra: **13**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

ʿAḳlı nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳı maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī

6. ʿ**aḳluñ:**-*uñ*
Kaside 10
Mısra: **15**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. ʿ**aḳlı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **68**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

8. ʿ**aḳlı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **43**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

9. ʿaḳl:
Kaside 33
Mısra: **68**
Akıl, us, düşünme ve anlama yeteneği.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

ʿaḳl almada:

1. **ʿaḳl almada:***-ma, -da*
Terkib-bend 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünemez, aklını kullanamaz duruma getirmek.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

ʿaḳl u fikr eylerse:

1. **ʿaḳl u fikr eylerse:***-r, -se*
Müseddes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşünmek.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

ʿaḳla maġrūr olma:

1. **ʿaḳla maġrūr olma:***-ma*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aklıyla gururlanmak.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

ʿaḳla uyarsa:

1. **ʿaḳla uyarsa:***-ar, -sa*
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla göre iş yapmak, davranmak.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

ʿaḳla uyduḳ:

1. **ʿaḳla uyduḳ:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla göre iş yapmak, davranmak.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

aḳlām:

1. **aḳlāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **46**
Kalemler.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

ʿaḳl-ı ʿayyārı:

1. **ʿaḳl-ı ʿayyārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zeki, kurnaz akıl.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

ʿaḳlı başında olan:

1. **ʿaḳlı başında olan:***-an*
Kaside 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünerek davranmak, ne yaptığını bilmek.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

ʿaḳl-ı evvel:

1. **ʿaḳl-ı evvel:**
Kaside 51
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı ilk mahluk" manasında bazı eski filozofların görüşü.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

ʿaḳl-ı ḥakīm:

1. **ʿaḳl-ı ḥakīm:**
Kaside 26
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Filozof aklı.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

ʿaḳl-ı insānı alur:

1. ʿaḳl-ı insānı alur:*-u, -r*
Kaside 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsanın aklını almak; şaşırtmak, etkilemek.

Ne ṣūret bağladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

ʿaḳl-ı küll:

1. ʿaḳl-ı küll:
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan akıl.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

2. ʿaḳl-ı küll:
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan akıl.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

3. ʿaḳl-ı küll:
Kaside 26
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan akıl.

ʿAḳl-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına olduḳça nedīm

4. ʿaḳl-ı küll:
Kaside 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cebrail.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

5. ʿaḳl-ı küll:
Kaside 58
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Cebrail.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müştāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

6. ʿaḳl-ı küll:
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan akıl.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

7. ʿaḳl-ı küll:
Kaside 12
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan akıl // akıl.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

ʿaḳl-ı muṣavver:

1. ʿaḳl-ı muṣavver:
Kaside 48
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cisimleşmiş akıl.

Müşīr-i salṭanat ʿaḳl-ı muṣavver
Penāh-ı memleket ʿadl-i mücessem

ʿaḳl-ı müstefād:

1. ʿaḳl-ı müstefād:
Kaside 25
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Faydalanılan, istifade edilen akıl.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

2. ʿaḳl-ı müstefād:
Kaside 43
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Faydalanılan, istifade edilen akıl.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

ʿaḳl-ı pür-ḥikmet-i İlāhīdür:

1. ʿaḳl-ı pür-ḥikmet-i İlāhīdür:*-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İlahî hikmetlerle dolu akıl.

Feylesof-ı daḳīḳa-peymā kim
ʿAḳl-ı pür-ḥikmet-i İlāhīdür

ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel:

1. ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel:
Kaside 30
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İlk ve doğru akıl.

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī

ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı:

1. ʿ**aḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı:**-*ı*
   Gazel 143
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **-**
   Bilgi kazanarak iyiyi kötüden ayıran akıl.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

ʿaḳlımızı almışdur:

1. ʿ**aḳlımızı almışdur:**-*mış, -dur*
   Kaside 33
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aklını almak; düşünemez, aklını kullanamaz duruma getirmek.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

ʿaḳlımuz almışdur:

1. ʿ**aḳlımuz almışdur:**-*mış, -dur*
   Gazel 22
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aklını almak; düşünemez, aklını kullanamaz duruma getirmek.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

ʿaḳlın perīşān itse:

1. ʿ**aḳlın perīşān itse:**
   Gazel 128
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **-**
   Doğru dürüst düşünemez hâle getirmek, düşüncelerini alt üst etmek, kafasını karıştırmak.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

aḳrān:

1. **aḳrānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **102**
   Denk, eş, benzer.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

2. **aḳrān:**
   Kaside 8
   Mısra: **62**
   Denk, eş, benzer.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

aḳrān-ı felek olsa:

1. **aḳrān-ı felek olsa:**-*sa*
   Kaside 24
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: **-**
   Feleğin akranı (dengi) olmak (yücelik bağlamında).

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n’ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

ʿaks:

1. ʿ**aksine:**-*i, -n, -e*
   Gazel 58
   Mısra: **2**
   Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

2. ʿ**aksi:**-*i*
   Gazel 87
   Mısra: **3**
   Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

3. ʿ**aksi:**-*i*
   Kaside 58
   Mısra: **6**
   Bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

4. ʿ**aḳsini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 8
   Mısra: **12**
   Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

5. ʿ**aḳsini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 8
   Mısra: **14**

Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

6. ʿ**aks:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

7. ʿ**aksidür:**-*i, -dür*
Kaside 14
Mısra: **69**
Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

8. ʿ**aksiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 49
Mısra: **5**
Yansıma, bir cismin parlak bir yerde görünen hayali, görüntüsü.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

ʿaks olur:

1. ʿ**aks olur:**-*u, -r*
Kaside 54
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Tersine dönmek, tam tersi olmak.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

aḳsām-ı belādan:

1. **aḳsām-ı belādan:**-*dan*
Kaside 10
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Bela çeşitleri, çeşitli belalar.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

aḳsām-ı hünerle:

1. **aḳsām-ı hünerle:**-*le*
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Sanat dalları.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

aḳṣā-yı emel itdüm:

1. **aḳṣā-yı emel itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 53
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Erişilmek istenen en büyük emel etmek, amaç edinmek.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

aḳṣā-yı emel oldı:

1. **aḳṣā-yı emel oldı:**-*dı*
Gazel 130
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
En büyük istek olmak.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

ʿaks-i ʿālem-i idrāk:

1. ʿ**aks-i** ʿ**ālem-i idrāk:**
Kaside 47
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İdrak / düşünce âleminin yansıması.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı:

1. ʿ**aks-ı cām-ı gül-fāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Gül renkli kadehin aksi.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

ʿaks-i cām-ı zeridür:

1. ʿ**aks-i cām-ı zeridür:**-*i, -dür*
Kaside 24
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Altın kadehinin aksi.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
ʿAks-i cām-ı zeridür şemʿ-i şebistān-ı felek

ʿaks-i çarḫ-ı devvārı:

1. ʿ**aks-i çarḫ-ı devvārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Dönen feleğin/gökyüzünün yansıması.

Ṣanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

ʿaks-i cemālüñ:

1. ʿ**aks-i cemālüñ:**-*üñ*
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin/yüzünün yansıması.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi:

1. ʿ**aks-i çerāġ-ı reʾyi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Düşünce mumunun yansıması.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

ʿaksi düşmeden:

1. ʿ**aksi düşmeden:**-*meden*
Kaside 11
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Yansımak, gölgesi düşmek.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

ʿaks-i elif ü peyker-i cīm:

1. ʿ**aks-i elif ü peyker-i cīm:**
Kaside 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Cimin sureti ve elifin yansıması // "ca", makam.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

ʿaks-i enhārı:

1. ʿ**aks-i enhārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Nehirlerin aksi, yansıması.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

ʿaks-i eşkāl-i felek:

1. ʿ**aks-i eşkāl-i felek:**
Kaside 34
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki şekillerin aksi, yansıması.

Zemīni āsmān olmış ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

ʿaks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna:

1. ʿ**aks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Güzellerin yanağındaki benin aksi, yansıması.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

ʿaḳs-i ḫāmeyle:

1. ʿ**aḳs-i ḫāmeyle:**-*y, -le*
Kaside 50
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Kalemin yansıması.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

ʿaks-i hūrşīd:

1. ʿ**aks-i ḫūrşīd:**
Kaside 54
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Güneşin yansıması.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

ʿaks-i hūrşīd-i pür-envārı:

1. ʿ**aks-i ḫūrşīd-i pür-envārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Pırıl pırıl güneşin aksi.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

2. ʿ**aks-i ḫūrşīd-i pür-envārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu güneşin aksi.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

ʿaks-i ḳubbesi:

1. ʿ**aks-i ḳubbesi:**-*si*
Kaside 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kubbenin (yarım küre şeklinde olan bina çatısı) yansıması.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā:

1. ʿ**aḳs-ı künbed-i ḫaḍrā:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mavi (yeşil) kubbenin yansıması // gökyüzünün yansıması.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

ʿaks-i murād üzre:

1. ʿ**aks-i murād üzre:**
Kaside 41
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Arzu ve isteklerin ters doğrultusunda.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

ʿaḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā:

1. ʿ**aḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā:**
Kaside 6
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kader levhasından yansımalar.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm:

1. ʿ**aks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 37
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hayal bakiresinin yanağının aksi // orijinal hayalin verdiği renk, canlılık.

Düşse ger ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

ʿaks-i ṣafā-güsteri:

1. ʿ**aks-i ṣafā-güsteri:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Neşe, zevk yayan yansıma.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

ʿaksine:

1. ʿ**aksine:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Tersine, karşıt olarak // yansımak.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

2. ʿ**aksine:**
Gazel 72
Mısra: **8**
Tersine, tam tersi.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

3. ʿ**aksine:**
Gazel 102
Mısra: **6**
Tersine, tam tersi.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

4. ʿ**aksine:**
Kaside 24
Mısra: **38**
Tersine, tam tersi.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

5. ʿ**aksine:**
Kaside 24
Mısra: **86**
Tersine, tam tersi.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

6. ʿ**aksine:**
Kaside 30
Mısra: **65**
Tersine, tam tersi.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

7. ʿ**aksine:**
Kaside 32
Mısra: **23**
Tersine, tam tersi.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

8. ʿ**aksine:**
Kaside 53
Mısra: **29**
Tersine, tam tersi.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

9. ʿ**aḳsine:**
Kaside 53
Mısra: **44**
Tersine, tam tersi.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

10. ʿ**aksine:**
Kaside 56
Mısra: **4**
Tersine, tam tersi.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

11. ʿ**aksine:**
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Tersine, tam tersi.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

<u>akşam:</u>

1. **akşam:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Güneşin batma zamanı, günün sonu.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi akşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

<u>aḳvāl:</u>

1. **aḳvāli:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **54**
Sözler.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde meṯel
Ṣubḥ-ı ṯānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

<u>al:</u>

1. **al:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Kırmızı.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

2. **al:**
Kaside 18
Mısra: **10**
Kırmızı.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

3. **al:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Kırmızı.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

4. **alur:**-*u, -r*
Kaside 49
Mısra: **95**
Elde etmek.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

5. **almış:**-*mış*
Gazel 10
Mısra: **3**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

6. **almış:**-*mış*
Gazel 24
Mısra: **5**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

7. **alsun:**-*sun*
Gazel 88
Mısra: **3**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

8. **alup:**-*up*
Gazel 112
Mısra: **2**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

9. **alduḳca:**-*duḳca*
Gazel 128
Mısra: **7**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

10. **al:**
Gazel 142
Mısra: **9**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

11. **alduġımca:**-*duġ, -ı, -m, -ca*
Kaside 3
Mısra: **96**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

12. **alsam:**-*sa, -m*
Kaside 7
Mısra: **109**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

13. **alam:**-*a, -m*
Kaside 15
Mısra: **34**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

14. **alur:**-*u, -r*
Kaside 15
Mısra: **55**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele basduḳca meydāna ḳadem

15. **ala:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **80**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

16. **alınca:**-*ınca*
Kaside 22
Mısra: **74**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

17. **alduḳca:**-*duḳca*
Kaside 24
Mısra: **42**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

18. **ala:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **30**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

19. **alınca:**-*ınca*
Kaside 31
Mısra: **118**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

20. **alınca:**-*ınca*
Kaside 36
Mısra: **20**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafḥaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

21. **alayın:**-*a, -yın*
Kaside 39
Mısra: **83**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥūñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-pez̠īr

22. **almasun:**-*ma, -sun*
Kaside 40
Mısra: **80**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

23. **alduġumca:**-*duġ, -u, -m, -ca*
Kaside 44
Mısra: **80**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

24. **alsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **16**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

25. **alduḳca:**-*duḳca*
Kaside 53
Mısra: **9**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

26. **almış:**-*mış*
Kaside 55
Mısra: **81**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

27. **alur:**-*u, -r*
Kaside 57
Mısra: **60**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

28. **alup:**-*up*
Kaside 60
Mısra: **3**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

29. **alur:**-*u, -r*
Gazel 121
Mısra: **8**
Temin etmek, satın almak.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

30. **alduñsa:**-*duñ, -sa*
Gazel 48
Mısra: **12**
Almak, elde etmek.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

31. **almış:**-*mış*
Gazel 79
Mısra: **5**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

32. **alsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **97**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

33. **alurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Kaside 14
Mısra: **79**
Sağlamak, elde etmek, temin etmek.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

34. **alur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **96**
Sağlamak, elde etmek, temin etmek.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

35. **alır:**-*ı, -r*
Kaside 10
Mısra: **54**
(Bir şeyi veya kimseyi) bir yerden veya kimseden ayırmak.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

36. **aldı:**-*dı*
Kaside 15
Mısra: **19**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak, tutmak.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

37. **alamaz:**-*amaz*
Kaside 24
Mısra: **31**
Geri almak, verdiğini almak.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

38. **alur:**-*u, -r*
Kaside 50
Mısra: **126**
Elde etmek, kazanmak.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

39. **alduḳca:**- *duḳca*
Gazel 23
Mısra: **1**
(Herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

<u>aʿlā:</u>

1. **aʿlā:**
Kaside 13
Mısra: **28**
Daha güzel, daha üstün.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

2. **aʿlā:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Daha güzel, daha üstün.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

3. **aʿlādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **102**
Daha güzel, daha üstün.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

4. **aʿlāsın:**-*sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Daha güzel, daha üstün.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

5. **aʿlā:**
Kaside 46
Mısra: **79**
Daha iyi.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

6. **aʿlā:**
Kaside 41
Mısra: **22**
Yüce, soylu kişi.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

7. **aʿlā:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce//(uzun boylu) sevgili.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

8. **aʿlā:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Pek güzel, çok güzel.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

9. **aʿlā:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

10. **aʿlā:**
Kaside 27
Mısra: **26**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

11. **aʿlāya:***-y, -a*
Kaside 33
Mısra: **55**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

12. **aʿlā:**
Kaside 11
Mısra: **44**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

13. **aʿlā:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Daha iyi.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

14. **aʿlā:**
Kaside 6
Mısra: **28**
Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

15. **aʿlā:**
Kaside 17
Mısra: **92**
Yüce, güzel.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

16. **aʿlā:**
Kaside 16
Mısra: **21**
Daha üstün, daha yüce, daha güzel.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

17. **aʿlā:**
Kaside 6
Mısra: **80**
Yüce.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

18. **aʿlā:**
Kaside 25
Mısra: **90**
Daha iyi.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

19. **aʿlā:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Daha üstün, daha yüce.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

20. **aʿlāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **46**
Yüce // zengin kimseler, üst seviyedekiler.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

21. **aʿlādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **29**
Yüce.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

<u>aʿlā vü ednā:</u>

1. **aʿlā vü ednā:**
Kaside 56
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yüksek ve alçak yerler // iyi ve alçak kimseler.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

<u>aʿlā vü ednāya:</u>

1. **aʿlā vü ednāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yüce ve alçak (iyi ve kötü) bütün insanlar.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

<u>aʿlādan aʿlāyı:</u>

1. **aʿlādan aʿlāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Yüceden daha yüce.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

aʿlālıġ:

1. **aʿlālığı:**-*ı*
   Kaside 7
   Mısra: **23**
   Yücelik, mükemmellik.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālığı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

ālām:

1. **ālāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **62**
   Elemler, acılar, üzüntüler.

Gelince medḫüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

2. **ālāmı:**-*ı*
   Kaside 59
   Mısra: **67**
   Elemler, acılar, üzüntüler.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

aʿlām:

1. **aʿlāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **8**
   Bayraklar, sancaklar.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

ʿalāmet-i iḳbāl:

1. **ʿalāmet-i iḳbāl:**
   Kaside 21
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Talih belirtisi, emaresi.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

ālām-ı dehr:

1. **ālām-ı dehr:**
   Müseddes 1
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın dertleri.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

alay:

1. **alay:**
   Kaside 14
   Mısra: **29**
   Orduda iki veya daha fazla taburun birleşmesiyle meydana gelen birlik.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

2. **alayı:**-*ı*
   Kaside 27
   Mısra: **62**
   Orduda iki veya daha fazla taburun birleşmesiyle meydana gelen birlik.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

ʿalāyıḳ:

1. **ʿalāyıḳdan:**-*dan*
   Gazel 80
   Mısra: **9**
   İnsanı meşgul eden dünyevi ilgiler.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

ālāyiş-i ḫāşākümden:

1. **ālāyiş-i ḫāşākümden:**-*ü, -m, -den*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Çer çöpün bulaşması.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

aldan:

1. **aldanma:**-*ma*
   Gazel 117
   Mısra: **10**
   Kanmak, yanılmak, hataya düşmek.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

ʿālem:

1. **ʿāleme:**-*e*
   Gazel 20
   Mısra: **3**
   Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

2. ʿ**ālemdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **8**
Kâinat, dünya.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

3. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **86**
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

4. ʿ**ālem:**
Kaside 40
Mısra: **10**
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

5. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **83**
Dünya, cihan.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

6. ʿ**ālemiñ:**-*iñ*
Gazel 47
Mısra: **7**
Dünya, cihan.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

7. ʿ**ālem:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

8. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 130
Mısra: **8**
Dünya, cihan.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

9. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **121**
Dünya, cihan.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

10. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **143**
Dünya, cihan.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

11. ʿ**ālem:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Dünya, cihan.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her kūşe bir bāġ-ı İrem

12. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **19**
Dünya, cihan.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

13. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **47**
Dünya, cihan.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

14. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **53**
Dünya, cihan.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

15. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **81**
Dünya, cihan.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

16. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **136**
Dünya, cihan.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

17. ʿ**ālem:**
Kaside 19
Mısra: **40**
Dünya, cihan.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

18. ʿ**ālem:**
Kaside 31
Mısra: **132**
Dünya, cihan.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

19. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **52**
Dünya, cihan.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

20. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **122**
Dünya, cihan.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

21. ʿ**ālem:**
Kaside 37
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

22. ʿ**ālem:**
Kaside 38
Mısra: **12**
Dünya, cihan.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

23. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 38
Mısra: **4**
Dünya, cihan.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

24. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 38
Mısra: **3**
Dünya, cihan.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

25. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **102**
Dünya, cihan.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

26. ʿ**ālem:**
Kaside 40
Mısra: **94**
Dünya, cihan.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

27. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **3**
Dünya, cihan.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

28. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **3**
Dünya, cihan.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

29. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **21**
Dünya, cihan.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

30. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **63**
Dünya, cihan.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

31. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **32**
Dünya, cihan.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı meṯel

32. ʿ**ālem:**
Kaside 54

Mısra: **15**
Dünya, cihan.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-eser̲ kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

33. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 55
Mısra: **41**
Dünya, cihan.

Şöyledür teʾs̲īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

34. ʿ**ālem:**
Kaside 59
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

35. ʿ**ālem:**
Kaside 59
Mısra: **12**
Dünya, cihan.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

36. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 60
Mısra: **24**
Dünya, cihan.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

37. ʿ**ālemde:**-*de*
Rübai 4
Mısra: **1**
Dünya, cihan.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

38. ʿ**alemdür:**-*dür*
Kaside 33
Mısra: **93**
Sancak, bayrak.

Geh ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre ʿalemdür
Geh dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya ʿaṣādur

39. ʿ**ālem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Kendine has bir özellik, bir başkalık.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

40. ʿ**ālem:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Dünya, cihan.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

41. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 104
Mısra: **14**
Dünya, cihan.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

42. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 127
Mısra: **11**
Dünya, cihan.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

43. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **35**
Dünya, cihan.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̲ārını kim tercemānıdur sözüm

44. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kaside 3
Mısra: **16**
Dünya, cihan.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

45. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **80**
Dünya, cihan.

Āsmān dāʾire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

46. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **55**
Dünya, cihan.

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

47. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **78**
Dünya, cihan.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

48. ʿ**ālem:**
Kaside 12
Mısra: **16**
Dünya, cihan.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

49. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **49**
Dünya, cihan.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

50. ʿ**ālem:**
Kaside 13
Mısra: **74**
Dünya, cihan.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

51. ʿ**ālem:**
Kaside 14
Mısra: **65**
Dünya, cihan.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

52. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **67**
Dünya, cihan.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

53. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **71**
Dünya, cihan.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

54. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **88**
Dünya, cihan.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

55. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **7**
Dünya, cihan.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

56. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **15**
Dünya, cihan.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

57. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **34**
Dünya, cihan.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

58. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 19
Mısra: **47**
Dünya, cihan.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme ṣankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

59. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **41**
Dünya, cihan.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

60. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **59**
Dünya, cihan.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

61. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **39**
Dünya, cihan.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

62. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **87**
Dünya, cihan.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

63. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 24
Mısra: **75**
Dünya, cihan.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

64. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **49**
Dünya, cihan.

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

65. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **3**
Dünya, cihan.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

66. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **93**
Dünya, cihan.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm

67. ʿ**ālem:**
Kaside 27
Mısra: **81**
Dünya, cihan.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

68. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 34
Mısra: **61**
Dünya, cihan.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

69. ʿ**ālem:**
Kaside 38
Mısra: **52**
Dünya, cihan.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılur ʿālem

70. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **35**
Dünya, cihan.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

71. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **97**
Dünya, cihan.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

72. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **106**
Dünya, cihan.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

73. ʿ**ālem:**
Kaside 49
Mısra: **59**
Dünya, cihan.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

74. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **75**
Dünya, cihan.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

75. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 56
Mısra: **85**
Dünya, cihan.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

76. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 56
Mısra: **37**
Dünya, cihan.

N'ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

77. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **50**
Dünya, cihan.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

78. ʿ**ālem:**
Kaside 59

Mısra: **41**
Dünya, cihan.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-feżādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

79. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 59
Mısra: **49**
Dünya, cihan.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

80. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 60
Mısra: **85**
Dünya, cihan.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

81. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 60
Mısra: **89**
Dünya, cihan.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

82. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 61
Mısra: **39**
Dünya, cihan.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

83. ʿ**ālem:**
Kaside 62
Mısra: **58**
Dünya, cihan.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

84. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **10**
Dünya, cihan.

Noḳṭa-i kilk-i ʿanber-efşānum
ʿĀlemüñ dāġ-ı mihr ü māhıdur

85. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **54**
Dünya, cihan.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

86. ʿ**ālem:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Dünya, cihan.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

87. ʿ**ālem:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

88. ʿ**ālem:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Dünya, cihan.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

89. ʿ**ālemde:**-*de*
Müseddes 1
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

90. ʿ**ālemde:**-*de*
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Dünya, cihan.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

91. ʿ**ālemi:**-*i*
Terkib-bend 1
Mısra: **57**
Dünya, cihan.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

92. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Dünya, cihan.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

93. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 142
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

94. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 53
Mısra: **56**
Kâinat, dünya.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

95. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 139
Mısra: **3**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

96. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **43**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Ḫaṭṭı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

97. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **47**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

98. ʿ**ālem:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

99. ʿ**alemi:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **74**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

100. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **3**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

101. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kaside 36
Mısra: **70**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

102. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **86**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Ṭutsa dünyāyı n'ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

103. ʿ**ālem:**
Kaside 51
Mısra: **86**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

104. ʿ**ālem:**
Kaside 56
Mısra: **93**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

105. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 90
Mısra: **1**
El âlem, dünyadaki herkes.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

106. ʿ**ālem:**
Gazel 6
Mısra: **5**
Herkes.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

107. ʿ**ālem:**
Gazel 46
Mısra: **17**
Herkes.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

108. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 52
Mısra: **14**
Herkes.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

109. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 73
Mısra: **5**
Herkes.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

110. ʿ**ālem:**
Kaside 20
Mısra: **77**
Herkes.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

111. ʿ**ālem:**
Kaside 60
Mısra: **86**
Herkes.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

112. ʿ**ālem:**
Kaside 61
Mısra: **17**
Herkes.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduğun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

113. ʿ**ālem:**
Kaside 50
Mısra: **65**
Kâinat, dünya // herkes.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

114. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 13
Mısra: **8**
Herkes.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

115. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 59
Mısra: **3**
Herkes.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

116. ʿ**ālem:**
Gazel 68
Mısra: **2**
Herkes.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

117. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 107
Mısra: **6**
Herkes.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

118. ʿ**ālem:**
Kaside 25
Mısra: **65**
Herkes.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

119. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **41**
Herkes.

Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

120. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **7**
Herkes.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

121. ʿ**ālem:**
Müfret 7
Mısra: **1**
Herkes.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

122. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Herkes.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

123. ʿ**ālem:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Herkes.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

124. ʿ**ālem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Eğlence.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

125. ʿ**ālem:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Dünya // dünyadaki insanlar, herkes, ahali.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

126. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **34**
Dünya, cihan.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

127. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 70
Mısra: **4**
Kâinat, dünya.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

128. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 78
Mısra: **8**
Dünya // insanlar.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

129. ʿ**ālem:**
Rübai 4
Mısra: **4**
Kâinat, dünya.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

130. ʿ**ālem:**
Gazel 87
Mısra: **4**
Dünya//hâl, hâlet, ortam.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

131. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 41
Mısra: **5**
Dünya, cihan.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

132. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **2**
Dünya, cihan.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

133. ʿ**ālemdür:**-*dür*
Gazel 30
Mısra: **8**
Kâinat, dünya.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

134. ʿ**āleminde:**-*i, -n, -de*
Gazel 132
Mısra: **6**
İçinde bulunulan yaşam dairesi, ortam.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

135. ʿ**ālem:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Kâinat, dünya.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

136. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 79
Mısra: **4**
Dünya // zevk ve safa meclisi.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

137. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 109
Mısra: **2**
Eğlence, zevk ve safa.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

138. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 126
Mısra: **5**
Dünya // zevk ve safa meclisi.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

139. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 1

Mısra: **6**
Dünya, cihan // insanlar.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

140. ʿ**ālem:**
Kaside 38
Mısra: **2**
Dünya, cihan // insanlar.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

141. ʿ**āleme:***-e*
Kaside 61
Mısra: **18**
Dünya, cihan // insanlar.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

142. ʿ**ālemüñ:***-üñ*
Kaside 1
Mısra: **8**
Dünya, cihan.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

143. ʿ**ālemi:***-i*
Kaside 10
Mısra: **80**
Dünya, cihan.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

144. ʿ**ālem:**
Kaside 1
Mısra: **39**
Dünya // insanlar, herkes // şairler.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

145. ʿ**āleme:***-e*
Kaside 14
Mısra: **23**
Dünya, cihan.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī murașșaʿ şeşperi

146. ʿ**āleme:***-e*
Kaside 28
Mısra: **53**
Dünya, cihan.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

147. ʿ**ālemi:***-i*
Kaside 14
Mısra: **117**
Kâinat, dünya // dünyadaki herkes ve her şey.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

148. ʿ**ālemi:***-i*
Kaside 25
Mısra: **10**
Dünya, yeryüzü.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

149. ʿ**ālemi:***-i*
Kaside 50
Mısra: **5**
Hâl, hâlet, ortam.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

150. ʿ**alem:**
Kaside 51
Mısra: **54**
Alamet, nişan, sembol.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

151. ʿ**alemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **52**
Alamet, nişan, sembol.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

152. ʿ**ālemi:***-i*
Kaside 36
Mısra: **68**
Dünya, cihan.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ʿālemi ḫurrem

153. ʿ**ālemde:***-de*
Kaside 42
Mısra: **67**
Dünya, cihan.

Aña naẓīr ola mı ʿālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

154. ʿ**ālemde:***-de*
Kaside 58
Mısra: **15**
Dünya, cihan.

ʿAceb mi olmasa ʿālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

155. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **18**
Dünya, cihan.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ʿālemde enbāzı

156. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 60
Mısra: **76**
Dünya, cihan.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm ʿāleme destān-ı suḫan

157. ʿ**ālemdür:**-*dür*
Kaside 43
Mısra: **97**
Hâl, hâlet.

Vücūdı her birinüñ başḳa ʿālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

158. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **68**
Dünya, cihan.

Ger itse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

159. ʿ**ālemüñ:**- *üñ*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Dünya, cihan // insanlar, ahali.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

ʿālem bir yaña olsa:

1. ʿ**ālem bir yaña olsa:**-*sa*
Kaside 15
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herkes bir araya gelmek.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

ʿalem çeke:

1. ʿ**alem çeke:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayrak çekmek // sefere çıkmak.

Nitekim ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maġrıb-zemīni fetḥa ʿalem

ʿalem dikdi:

1. ʿ**alem dikdi:**-*di*
Kaside 40
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Bayrak dikmek // bir yeri mülkiyet ve kanun sahasına almak, fethetmek.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

ʿālem-ārā:

1. ʿ**ālem-ārā:**
Kaside 8
Mısra: **35**
Dünyayı süsleyen.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān bulur

2. ʿ**ālem-ārā:**
Kaside 27
Mısra: **5**
Dünyayı süsleyen.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

3. ʿ**ālem-ārā:**
Kaside 55
Mısra: **14**
Dünyayı süsleyen.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost
ʿĀlem-ārā āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb

ʿālem-ārā dil-beri olur:

1. ʿ**ālem-ārā dil-beri olur:**-*u, -r*
Kaside 14
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **-**
Cihanı süsleyen dilber olmak.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

ʿāleme gelseler:

1. ʿ**āleme gelseler:**-*se, -ler*
Kaside 17
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Dünyaya gelmek, doğmak // yaşamak.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

ʿālem-efrāḫte:

1. ʿ**ālem-efrāḫte:**
   Kaside 39
   Mısra: **1**
   Sancağı yukarı kaldırılmış, yükseltilmiş.

Āferīn ey ʿālem-efrāḫte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

ʿalem-efrāz-ı cihān-ārāyī:

1. ʿ**alem-efrāz-ı cihān-ārāyī:**
   Kaside 44
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Cihan süsleyiciliğinin bayrağını yücelten.

Revnaḳ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Ḥāmī-i dīn ʿalem-efrāz-ı cihān-ārāyī

ʿalem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem:

1. ʿ**alem-efrāz-ı nigehbānī-i** ʿ**ālem:**
   Kaside 35
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Âlemin bekçilik (hükümdarlık, sadrazamlık) bayrağını yükselten.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

ʿālem-efrūz:

1. ʿ**ālem-efrūz:**
   Kaside 25
   Mısra: **31**
   Cihanı aydınlatan.

ʿĀlem-efrūz āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı taḫtgāh-ı ʿadl ü dād

ʿālem-efrūz-ı beyān:

1. ʿ**ālem-efrūz-ı beyān:**
   Kaside 54
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Söyledikleri cihanı aydınlatan.

ʿĀlem-efrūz-ı beyān Enverī-i devr-i zamān
Suḫan-ārā-yı cihān muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd

ʿālem-gerd-i reh-peymā:

1. ʿ**ālem-gerd-i reh-peymā:**
   Kaside 5
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Alemi dolaşan yolcu.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

ʿālem-i ʿaşḳuñ:

1. ʿ**ālem-i** ʿ**aşḳuñ:**-*uñ*
   Gazel 28
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Aşk dünyası.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

ʿālem-i bālāda:

1. ʿ**ālem-i bālāda:**-*da*
   Kaside 24
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Yüce âlem, sema âlemi, gökyüzü.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

ʿālem-i bālāya:

1. ʿ**ālem-i bālāya:**-*y, -a*
   Kaside 57
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Yüce âlem, sema âlemi, gökyüzü.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

ʿālem-i cāha:

1. ʿ**ālem-i cāha:**-*a*
   Kaside 54
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Makam, mevki dünyası.

Kişver-i maʿdelete dāver-i Mehdī-sīret
ʿĀlem-i cāha cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd

ʿālem-i cān:

1. ʿ**ālem-i cān:**
   Kaside 13
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Can âlemi, gönül.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

ʿālem-i cūd:

1. **ʿālem-i cūd:**
   Kaside 37
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik âlemi.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

ʿālem-i cūd u himmet:

1. **ʿālem-i cūd u himmet:**
   Kaside 40
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik ve ihsan dünyası.

Āsmān-ı ʿaẓamet ʿālem-i cūd u himmet
Baḥr-ı mevvāc-ı kerem ebr-i güher-pāş-ı himem

ʿālem-i endīşede:

1. **ʿālem-i endīşede:***-de*
   Gazel 51
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

ʿālem-i endīşenüñ:

1. **ʿālem-i endīşenüñ:***-nüñ*
   Kaside 14
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

ʿālem-i endīşeye:

1. **ʿālem-i endīşeye:***-y, -e*
   Kaside 38
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce âlemi, tefekkür dünyası.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

ʿālem-i fānī:

1. **ʿālem-i fānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Geçici âlem, dünya.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

ʿālem-i ferdāya:

1. **ʿālem-i ferdāya:***-y, -a*
   Gazel 65
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Ahiret, öbür dünya.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

ʿālem-i fıṭratda:

1. **ʿālem-i fıṭratda:***-da*
   Kaside 38
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılış âlemi // tabiat, yaratılış olarak.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

ʿālem-i ġayb:

1. **ʿālem-i ġayb:**
   Kaside 1
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gayb âlemi, görünmeyen, bilinmeyen âlem.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

ʿālem-i himmet:

1. **ʿālem-i himmet:**
   Kaside 52
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Himmet âlemi, cömertlik dünyası.

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

ʿālem-i himmete:

1. **ʿālem-i himmete:***-e*
   Kaside 39
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Himmet âlemi, cömertlik dünyası.

ʿĀlem-i himmete fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem
Mesned-i maʿdelete āṣaf-ı Cemşīd-serīr

ʿālem-i maʿnā:

1. **ʿālem-i maʿnā:**
   Gazel 1
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

2. **ʿālem-i maʿnā:**
   Kaside 2
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

ʿālem-i maʿnāda:

1. **ʿālem-i maʿnāda:***-da*
   Gazel 41
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

2. **ʿālem-i maʿnāda:***-da*
   Gazel 81
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

3. **ʿālem-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 16
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi, iç âlem, batın.

Ṣūretā fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan
ʿĀlem-i maʿnāda bir ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār

ʿālem-i maʿnāyı:

1. **ʿālem-i maʿnāyı:***-y, -ı*
   Kaside 56
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelẕül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

ʿālem-i maʿnīyüm:

1. **ʿālem-i maʿnīyüm:***-y, -üm*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Mana âlemi.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

ʿālem-i nev-rūz:

1. **ʿālem-i nev-rūz:**
   Gazel 50
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Nevruz âlemi, nevruz şenliği.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

ʿalem-i rūzgār:

1. **ʿalem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Devrin sancağı.

Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Ṣadr-ı cihān
Mehdī-i Aḥmed ʿalem-i rūzgār

ʿālem-i taḫayyülde:

1. **ʿālem-i taḫayyülde:***-de*
   Kaside 45
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Hayal, düşünce âlemi.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

ʿālemi ṭutaldan:

1. **ʿālemi ṭutaldan:***-aldan*
   Kaside 61
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

ʿĀlemi āvāze-i ʿadlüñ ṭutaldan ḫavf idüp
Perdeden çıḳmaz ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb

ʿālemi ṭutar:

1. ʿ**ālemi ṭutar:**-*ar*
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

ʿālemi ṭutdı:

1. ʿ**ālemi ṭutdı:**-*dı*
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

2. ʿ**ālemi ṭutdı:**-*dı*
Kaside 13
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

3. ʿ**ālemi ṭutdı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

4. ʿ**ālemi ṭutdı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

5. ʿ**ālemi ṭutdı:**-*dı*
Kaside 30
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

ʿālemi ṭutsa:

1. ʿ**ālemi ṭutsa:**-*sa*
Gazel 86
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

ʿālemi ṭutsun:

1. ʿ**ālemi ṭutsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her tarafa yayılmak, dünyayı kaplamak.

ʿĀlemi kevkebe-i şevket ü şānı ṭutsun
Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

ʿālem-i vaḥdet:

1. ʿ**ālem-i vaḥdet:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birlik âlemi.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

ʿālemüñ şāhı olsam:

1. ʿ**ālemüñ şāhı olsam:**-*sa, -m*
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı olmak.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

ʿalev-i āh:

1. ʿ**alev-i āh:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ahın alevi.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

ʿalevlen:

1. ʿ**alevlendirse:**-*dir, -se*
Kaside 34
Mısra: **80**
Tutuşturmak, alev alıp yanmasına sebep olmak.

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendirse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

2. ʿ**alevlendi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **29**
Tutuşturmak, alev alıp yanmasına sebep olmak.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile şanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

ʿālī:

1. ʿ**ālīdür:**-*dür*
    Kaside 7
    Mısra: **83**
    Yüce.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

2. ʿ**ālīdür:**-*dür*
    Kaside 31
    Mısra: **77**
    Yüce.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

3. ʿ**ālī:**
    Kaside 35
    Mısra: **61**
    Yüce.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġıçün bedr ü hilāl

4. ʿ**ālīdür:**-*dür*
    Kaside 35
    Mısra: **89**
    Yüce.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

5. ʿ**ālī:**
    Kaside 39
    Mısra: **47**
    Yüce.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

6. ʿ**ālīdür:**-*dür*
    Kaside 47
    Mısra: **31**
    Yüce.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

7. ʿ**ālīdür:**-*dür*
    Kaside 62
    Mısra: **23**
    Yüce.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler veʾl-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

ʿAli Pāşā:

1. ʿ**Alī Pāşā:**
    Gazel 74
    Mısra: **13**
    Kelime Tipi: **-**
    Güzelce Ali Paşa (ö. 1030/1621). Osmanlı kaptan-ı deryası ve sadrazamı.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

2. ʿ**Ali Pāşā:**
    Kaside 37
    Mısra: **21**
    Kelime Tipi: **-**
    Güzelce Ali Paşa (ö. 1030/1621). Osmanlı kaptan-ı deryası ve sadrazamı.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

ʿālī-āstān:

1. ʿ**ālī-āstān:**
    Kaside 55
    Mısra: **11**
    Yüce eşik, dergâh.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

ʿālī-bārgāh:

1. ʿ**ālī-bārgāh:**
    Kaside 56
    Mısra: **57**
    Yüce eşik, makam.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

ʿālī-binā:

1. ʿ**ālī-binā:**
    Kaside 34
    Mısra: **5**
    Yüce yapı.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

2. ʿ**ālī-binā:**
    Kaside 34

Mısra: **7**
Yüce yapı.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

ʿālī-himem olsa:

1. **ʿālī-himem olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yüce himmetli olmak, son derece cömert, lütufkâr olmak.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

ʿAlī-ʿilm:

1. **ʿAlī-ʿilm:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Hz. Ali ilimli.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

ʿalī-kevkebe:

1. **ʿalī-kevkebe:**
Kaside 31
Mısra: **47**
İhtişamlı, gösterişli.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

2. **ʿalī-kevkebe:**
Kaside 39
Mısra: **70**
İhtişamlı, gösterişli.

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

ʿalīlik it:

1. **ʿalīlik it:**
Kaside 27
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Büyüklük göstermek.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

ʿālī-neseb:

1. **ʿālī-neseb:**
Kaside 19
Mısra: **25**
Soylu, soyu yüce.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

2. **ʿālī-neseb:**
Kaside 62
Mısra: **46**
Soylu, soyu yüce.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

ʿAlī-rezm:

1. **ʿAlī-rezm:**
Kaside 13
Mısra: **61**
Hz. Ali gibi savaşan.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

alış:

1. **alışdı:**-*dı*
Gazel 35
Mısra: **9**
Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peyda etmek.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

2. **alışdı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **4**
Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peyda etmek.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

ʿAlī-sīret:

1. **ʿalī-sīret:**
Kaside 38
Mısra: **25**
Hz. Ali ahlaklı.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

Allāh:

1. **Allāh:**
Gazel 31
Mısra: **18**

Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

2. **Allāh:**
Gazel 45
Mısra: **2**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

3. **Allāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

Allah belā virsün:

1. **Allah belā virsün:**
Müfret 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kızılan bir kimseye söylenen "Allah seni cezalandırsın" anlamında beddua sözü.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

Allāh bilür:

1. **Allāh bilür:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah bilir, Allah şahittir.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

Allah içün:

1. **Allah içün:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah rızası için.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

2. **Allāh içün:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah rızası için.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿiṡ

Allāh muʿīn ola:

1. **Allāh muʿīn ola:**-*a*
Kaside 46
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Allah yardım etsin.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

Allāh Teʿālā:

1. **Allāh Teʿālā:**
Kaside 17
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

Allāh Teʿālā mübārek eyleye:

1. **Allāh Teʿālā mübārek eyleye:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah mübarek eylesin / hayırlı uğurlu eylesin" anlamında dua sözü.

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

Allāh Teʿālā şāhidümdür:

1. **Allāh Teʿālā şāhidümdür:**-*ü, -m, -dür*
Kaside 48
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce Allah şahidimdir, Allah tanıktır.

Buna Allāh Teʿālā şāhidümdür
Ki mektūb-ı şerīfüñden muḳaddem

Allāhı seversen:

1. **Allāhı seversen:**
Kaside 40
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah için, Allah aşkına.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

Allāhu aʿlem:

1. **Allāhu aʿlem:**
Kaside 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusunu Allah bilir, Allah en iyi bilendir.

Denilmez ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı
Lisānü'l-ġaybdur Allāhu aʿlem

Allāhu ʿalīm:

1. **Allāhu ʿalīm:**
Kaside 26
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Allah en iyi bilendir" sözünden" Allah bilir, hiç şüphe etmeyin, muhakkak" anlamında bir yemin sözü.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

Allāhü Teʿālā aʿlem:

1. **Allāhü Teʿālā aʿlem:**
Kaside 40
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusunu yüce Allah bilir, yüce Allah en iyi bilendir.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Teʿālā aʿlem

Allāhu Teʿālā aʿlem:

1. **Allāhu Teʿālā aʿlem:**
Kaside 51
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusunu yüce Allah bilir, yüce Allah en iyi bilendir.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

ʿallāme-i ʿālem:

1. **ʿallāme-i ʿālem:**
Kaside 49
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dünyanın allamesi, büyük âlimi.

Ser-i erbāb-ı fażl üstād-ı küll ʿallāme-i ʿālem
Serīr-i ʿilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

ʿallāme-i dānişveri:

1. **ʿallāme-i dānişveri:**
Kaside 14
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin âlimi, en büyük bilgin.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

ʿallāme-i idrākimüñ:

1. **ʿallāme-i idrākimüñ:**-*i, -m, -üñ*
Kaside 13
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Anlayış allamesi / her şeyi bilen, her ilimde üstat olan anlayış.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

alt:

1. **altında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 46
Mısra: **17**
Bir şeyin yere bakan yüzü.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

altun:

1. **altundan:**-*dan*
Kaside 17
Mısra: **53**
Sarı, kızıl renkte, parlak ve ağır, kolayca işlenebilen kıymetli element, zer.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler:

1. **ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ciğer kanına bulamak, kan kusturmak.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

ālüfte:

1. **ālüfte:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Alışkın.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **ālüfte:**
Rübai 3
Mısra: **2**
Alışık, müptela, düşkün // açık meşrepli.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

3. **ālüfteler:***-ler*
Kaside 15
Mısra: **11**
Alışık, müptela, düşkün // âşık.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar şunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

4. **ālüfteyüz:***-y, -üz*
Kaside 15
Mısra: **32**
Alışık, müptela, düşkün.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

5. **ālüfte:**
Kaside 47
Mısra: **71**
Alışık, müptela, düşkün.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

6. **ālüfte:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Alışık, müptela, düşkün.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

ʿām:

1. **ʿām:**
Kaside 50
Mısra: **56**
Herkese ait, umuma mahsus.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫāṣṣ
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

āmāde:

1. **āmāde:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Hazır, hazırlanmış.

Ṭurralar gökde hümā şaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

2. **āmādeyim:***-y, -im*
Gazel 92
Mısra: **8**
Hazır, hazırlanmış.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

3. **āmāde:**
Kaside 34
Mısra: **9**
Hazır, hazırlanmış.

Cihān şaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

4. **āmāde:**
Kaside 34
Mısra: **29**
Hazır, hazırlanmış.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

5. **āmādedür:***-dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **38**
Hazır, hazırlanmış.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

āmāde oldı:

1. **āmāde oldı:***-dı*
Nazm 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hazır olmak.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

āmāde-i ʿaşḳız:

1. **āmāde-i ʿaşḳız:***-ız*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşka hazır (olmak).

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

āmāde-i taḥrīr olur:

1. **āmāde-i taḥrīr olur:**
Kaside 5
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Yazılmaya hazır olmak.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

amān verürse:

1. **amān verürse:***-ü, -r, -se*
Kaside 21
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fırsat vermek.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
Senāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

amānı vermez:

1. **amānı vermez:***-mez*
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermek, canını bağışlamak, öldürmemek.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

āmed-şud-ı şāh-rāh-ı maʿnā ola:

1. **āmed-şud-ı şāh-rāh-ı maʿnā ola:***-a*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Mana yolunun geliş gidişi olmak.

Tā kim ola kişver-i suḫande
Āmed-şud-ı şāh-rāh-ı maʿnā

āmī:

1. **āmī:**
Kaside 47
Mısra: **125**
Avamca, ileri gelenlerden olmayan, cahil, avama ait.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

ʿāmī (ol):

1. **ʿāmī (ol):**
Kaside 21
Mısra: **96**
Cahil olmak, avam olmak.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

āmīḫte-i şerm ü ḥayādur:

1. **āmīḫte-i şerm ü ḥayādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Utanma karışmış // utangaç.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

ʿamīḳ (ol):

1. **ʿamīḳ (ol):**
Kaside 31
Mısra: **124**
Derin olmak.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

āmīn diye:

1. **āmīn diye:***-y, -e*
Kaside 16
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

2. **āmīn diye:***-y, -e*
Kaside 24
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

3. **āmīn diye:***-y, -e*
Kaside 46
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

4. **āmīn diye:***-y, -e*
Kaside 56
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu’l-Emīn

<u>ammā:</u>

1. **ammā:**
   Gazel 11
   Mısra: **7**
   Ancak, ama.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

2. **ammā:**
   Gazel 13
   Mısra: **6**
   Ancak, ama.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

3. **ammā:**
   Gazel 18
   Mısra: **5**
   Ancak, ama.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n’eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

4. **ammā:**
   Gazel 94
   Mısra: **7**
   Ancak, ama.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

5. **ammā:**
   Gazel 113
   Mısra: **9**
   Ancak, ama.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

6. **ammā:**
   Gazel 133
   Mısra: **8**
   Ancak, ama.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

7. **ammā:**
   Gazel 29
   Mısra: **6**
   Ancak, ama.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

8. **ammā:**
   Gazel 112
   Mısra: **8**
   Ancak, ama.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

9. **ammā:**
   Gazel 112
   Mısra: **10**
   Ancak, ama.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

10. **ammā:**
   Kaside 14
   Mısra: **77**
   Ancak, ama.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n’eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

11. **ammā:**
   Gazel 57
   Mısra: **6**
   Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

12. **ammā:**
   Kaside 19
   Mısra: **76**
   Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

13. **ammā:**
   Kaside 20
   Mısra: **73**
   Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

14. **ammā:**
   Kaside 52
   Mısra: **100**
   Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

15. **ammā:**
   Kaside 56
   Mısra: **13**
   Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

16. **ammā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **21**
Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

17. **ammā:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

18. **ammā:**
Kaside 47
Mısra: **66**
Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

19. **ammā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Sözü pekiştirmek, kuvvetlendirmek için.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

20. **ammā:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Bundan ötürü.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

21. **ammā:**
Kaside 18
Mısra: **25**
Bundan ötürü.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

22. **ammā:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Ancak, fakat.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

23. **ammā:**
Kaside 38
Mısra: **94**
Ancak, fakat.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

24. **ammā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Ancak, fakat.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

25. **ammā:**
Kaside 62
Mısra: **38**
Ama ne yazık ki.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

26. **ammā:**
Gazel 1
Mısra: **11**
Ancak, fakat.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

27. **ammā:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Ancak, fakat.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

28. **ammā:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Ancak, fakat.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

29. **ammā:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Ancak, fakat.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

30. **ammā:**
Gazel 60
Mısra: **13**
Ancak, fakat.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

31. **ammā:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Ancak, fakat.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

32. **ammā:**
Gazel 90
Mısra: **7**
Ancak, fakat.

Sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim ammā
Gördügüm bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı taḳrīr idemem

33. **ammā:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Ancak, fakat.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

34. **ammā:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Ancak, fakat.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

35. **ammā:**
Gazel 131
Mısra: **4**
Ancak, fakat.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

36. **ammā:**
Gazel 137
Mısra: **1**
Ancak, fakat.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

37. **ammā:**
Gazel 138
Mısra: **1**
Ancak, fakat.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

38. **ammā:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Ancak, fakat.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

39. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **103**
Ancak, fakat.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

40. **ammā:**
Kaside 17
Mısra: **151**
Ancak, fakat.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

41. **ammā:**
Kaside 33
Mısra: **11**
Ancak, fakat.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

42. **ammā:**
Kaside 21
Mısra: **6**
Ancak, fakat.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

43. **ammā:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Buna rağmen, yine de.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

44. **ammā:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Buna rağmen, yine de.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

45. **ammā:**
Kaside 38
Mısra: **67**
Buna rağmen, yine de.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

46. **ammā:**
Kaside 47

Mısra: **85**
Buna rağmen, yine de.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

47. **ammā:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Ancak, fakat.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

48. **ammā:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Ancak, fakat.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

49. **ammā:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Ancak, fakat.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

50. **ammā:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Ancak, fakat.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

51. **ammā:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Ancak, fakat.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

52. **ammā:**
Kaside 9
Mısra: **105**
Ancak, fakat.

Ammā yine ḫasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

53. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Ancak, fakat.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

54. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Ancak, fakat.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

55. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **101**
Ancak, fakat.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

56. **ammā:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Ancak, fakat.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

57. **ammā:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Ancak, fakat.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İlṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

58. **ammā:**
Kaside 15
Mısra: **31**
Ancak, fakat.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

59. **ammā:**
Kaside 25
Mısra: **88**
Ancak, fakat.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

60. **ammā:**
Kaside 27
Mısra: **59**
Ancak, fakat.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

61. **ammā:**
Kaside 39
Mısra: **81**
Ancak, fakat.

Ẓerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u başīr

62. **ammā:**
Kaside 41
Mısra: **67**
Ancak, fakat.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

63. **ammā:**
Kaside 47
Mısra: **29**
Ancak, fakat.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

64. **ammā:**
Kaside 47
Mısra: **77**
Ancak, fakat.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

65. **ammā:**
Kaside 62
Mısra: **43**
Ancak, fakat.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

66. **ammā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **49**
Ancak, fakat.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

67. **ammā:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Ancak, fakat.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

68. **ammā:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Ancak, fakat.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

69. **ammā:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Ancak, fakat.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

70. **ammā:**
Kaside 23
Mısra: **69**
Ancak, fakat.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

71. **ammā:**
Gazel 64
Mısra: **5**
Ne yazık ki.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

72. **ammā:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Ne yazık ki.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

73. **ammā:**
Kaside 41
Mısra: **105**
Ama, acaba (belirsizlik).

Ammā kimi ḥaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

74. **ammā:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Ancak, fakat.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

75. **ammā:**
Kaside 19
Mısra: **3**
Ancak, fakat.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

76. **ammā:**
Kaside 19
Mısra: **12**
Ancak, fakat.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

77. **ammā:**
Kaside 39
Mısra: **26**
Ancak, fakat.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

78. **ammā:**
Kaside 41
Mısra: **99**
Ancak, fakat.

Ammā oluṙın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

79. **ammā:**
Kaside 43
Mısra: **87**
Ancak, fakat.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur iṣbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

80. **ammā:**
Kaside 44
Mısra: **55**
Ancak, fakat.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

81. **ammā:**
Kaside 44
Mısra: **83**
Ancak, fakat.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

82. **ammā:**
Kaside 47
Mısra: **107**
Ancak, fakat.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

83. **ammā:**
Tesdis 1
Mısra: **21**
Ancak, fakat.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

84. **ammā:**
Kaside 4
Mısra: **30**
Ancak, fakat.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

85. **ammā:**
Kaside 24
Mısra: **33**
Ancak, fakat.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

86. **ammā:**
Kaside 17
Mısra: **72**
Ancak, fakat.

Ṣarṣılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

87. **ammā:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Ancak, fakat.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

<u>**ammā ki:**</u>

1. **ammā ki:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakat, ancak, buna karşılık.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

2. **ammā ki:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakat, ancak, buna karşılık.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

3. **ammā ki:**
Kaside 33
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakat, ancak, buna karşılık.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

4. **ammā ki:**
Kaside 51
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakat, ancak, buna karşılık.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

5. **ammā ki:**
Tesdis 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakat, ancak, buna karşılık.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

6. **ammā ki:**
Kaside 33
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ama, ancak, ne var ki.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümüzden
Gūyā ki ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

7. **ammā ki:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Meṡnevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

8. **ammā ki:**
Kaside 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

9. **ammā ki:**
Kaside 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amma sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

10. **ammā ki:**
Kaside 23
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ama sözünün daha kuvvetli şekli, fakat.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

<u>añ:</u>

1. **añsa:***-sa*
Kaside 3
Mısra: **69**
Hatırlamak, akla getirmek.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

2. **añarlar:***-ar, -lar*
Kaside 27
Mısra: **91**
Hatırlamak, akla getirmek.

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

3. **añmaz:***-maz*
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Adını söylemek, zikretmek.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

4. **añsa:***-sa*
Kaside 50
Mısra: **106**
Hatırlamak, akla getirmek.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

5. **añmazsın:***-maz, -sın*
Gazel 112
Mısra: **8**
Hatırlamak, akla getirmek.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

6. **añup:***-up*
Kaside 3
Mısra: **60**
Hatırlamak, akla getirmek.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

7. **añmaz:***-maz*
Kaside 11
Mısra: **59**
Hatırlamak, akla getirmek.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

8. **añmasun:***-ma, -sun*
Gazel 40
Mısra: **7**
Adını söylemek, zikretmek // hatırlatmak.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi keṡretde vaḥdet ʿālemin

9. **ānı:**-*ı*
Gazel 29
Mısra: **8**
Güzellik, alım, câzibe.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

10. **āñsa:**-*sa*
Gazel 89
Mısra: **7**
Adını söylemek, zikretmek.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr āñsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

11. **ān:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Güzellik, alım, cazibe.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

12. **āñmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 34
Mısra: **83**
Adını söylemek, zikretmek.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi āñmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güz̠eşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

__ān virür:__

1. **ān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çekicilik kazandırmak, cazibe vermek.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

__aña:__

1. **aña:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Ona.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

2. **aña:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Ona.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

3. **aña:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Ona.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

4. **aña:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Ona.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

5. **aña:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Ona.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

6. **aña:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Ona.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

7. **aña:**
Gazel 115
Mısra: **2**
Ona.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

8. **aña:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Ona.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı z̠eḳanuñ ṣanma tehī

9. **aña:**
Gazel 140
Mısra: **2**
Ona.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

10. **aña:**
Gazel 142
Mısra: **18**
Ona.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

11. **aña:**
Kaside 2
Mısra: **18**
Ona.

Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī
Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim

12. **aña:**
Kaside 3
Mısra: **89**
Ona.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

13. **aña:**
Kaside 4
Mısra: **81**
Ona.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

14. **aña:**
Kaside 4
Mısra: **83**
Ona.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫışāl-ı şubān virür

15. **aña:**
Kaside 4
Mısra: **100**
Ona.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

16. **aña:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Ona.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

17. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Ona.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

18. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Ona.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

19. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **64**
Ona.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

20. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Ona.

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

21. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **75**
Ona.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

22. **ana:**
Kaside 9
Mısra: **84**
Ona.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

23. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **98**
Ona.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

24. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **112**
Ona.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

25. **aña:**
Kaside 9
Mısra: **136**
Ona.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

26. **aña:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Ona.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

27. **aña:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Ona.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

28. **aña:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Ona.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

29. **aña:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Ona.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

30. **aña:**
Kaside 11
Mısra: **10**
Ona.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

31. **aña:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Ona.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

32. **aña:**
Kaside 14
Mısra: **90**
Ona.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

33. **aña:**
Kaside 16
Mısra: **27**
Ona.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫiṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

34. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **36**
Ona.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

35. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **38**
Ona.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña feżā-yı pehnā

36. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Ona.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

37. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **87**
Ona.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

38. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Ona.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

39. **aña:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Ona.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

40. **aña:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Ona.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

41. **aña:**
Kaside 20

Mısra: **23**
Ona.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

42. **aña:**
Kaside 21
Mısra: **18**
Ona.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

43. **aña:**
Kaside 22
Mısra: **20**
Ona.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

44. **aña:**
Kaside 22
Mısra: **33**
Ona.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

45. **aña:**
Kaside 23
Mısra: **37**
Ona.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

46. **aña:**
Kaside 24
Mısra: **94**
Ona.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

47. **aña:**
Kaside 27
Mısra: **52**
Ona.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḥāyı

48. **aña:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Ona.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

49. **aña:**
Kaside 27
Mısra: **22**
Ona.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

50. **aña:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Ona.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

51. **aña:**
Kaside 28
Mısra: **12**
Ona.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

52. **aña:**
Kaside 28
Mısra: **78**
Ona.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

53. **aña:**
Kaside 28
Mısra: **84**
Ona.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

54. **aña:**
Kaside 28
Mısra: **106**
Ona.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

55. **aña:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Ona.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

56. **aña:**
Kaside 31
Mısra: **33**
Ona.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

57. **aña:**
Kaside 31
Mısra: **78**
Ona.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

58. **aña:**
Kaside 32
Mısra: **92**
Ona.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

59. **aña:**
Kaside 33
Mısra: **17**
Ona.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

60. **aña:**
Kaside 33
Mısra: **67**
Ona.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

61. **aña:**
Kaside 33
Mısra: **68**
Ona.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

62. **aña:**
Kaside 34
Mısra: **48**
Ona.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

63. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **30**
Ona.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

64. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **64**
Ona.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

65. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **110**
Ona.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

66. **aña:**
Kaside 37
Mısra: **26**
Ona.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

67. **aña:**
Kaside 39
Mısra: **34**
Ona.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

68. **aña:**
Kaside 39
Mısra: **35**
Ona.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

69. **aña:**
Kaside 40
Mısra: **26**
Ona.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

70. **aña:**
Kaside 40
Mısra: **34**
Ona.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

71. **aña:**
Kaside 41
Mısra: **73**
Ona.

Hîç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

72. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **35**
Ona.

Ola ḫuṣūṣā ki mürebbī aña
Himmet-i ṣāḥib-kerem-i rūzgār

73. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **67**
Ona.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

74. **aña:**
Kaside 43
Mısra: **85**
Ona.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

75. **aña:**
Kaside 44
Mısra: **40**
Ona.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

76. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **36**
Ona.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

77. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **49**
Ona.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

78. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **51**
Ona.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

79. **aña:**
Kaside 49
Mısra: **26**
Ona.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

80. **aña:**
Kaside 49
Mısra: **56**
Ona.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

81. **aña:**
Kaside 49
Mısra: **98**
Ona.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

82. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **78**
Ona.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

83. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **138**
Ona.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

84. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **12**
Ona.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

85. **aña:**
Kaside 52
Mısra: **50**
Ona.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

86. **ana:**
Kaside 52
Mısra: **88**
Ona.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

87. **aña:**
Kaside 52
Mısra: **120**
Ona.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

88. **aña:**
Kaside 53
Mısra: **56**
Ona.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

89. **aña:**
Kaside 53
Mısra: **72**
Ona.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

90. **aña:**
Kaside 53
Mısra: **100**
Ona.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

91. **aña:**
Kaside 55
Mısra: **15**
Ona.

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

92. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **8**
Ona.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

93. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **17**
Ona.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

94. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **58**
Ona.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

95. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **79**
Ona.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

96. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **84**
Ona.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

97. **aña:**
Kaside 57
Mısra: **12**
Ona.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

98. **aña:**
Kaside 57
Mısra: **38**
Ona.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

99. **aña:**
Kaside 58
Mısra: **48**
Ona.

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

100. **aña:**
Kaside 59
Mısra: **40**
Ona.

Ol ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña ḫayl ü ḥaşemdür

101. **aña:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Ona.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

102. **aña:**
Kaside 60

Mısra: **37**
Ona.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

103. **aña:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Ona.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

104. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Ona.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

105. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **16**
Ona.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

106. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **6**
Ona.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

107. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **10**
Ona.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

108. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **3**
Ona.

K’olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

109. **ana:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Ona.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

110. **ana:**
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Ona.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

111. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **94**
Onun için.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

112. **aña:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Ona.

N’ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

113. **aña:**
Kaside 3
Mısra: **32**
Ona.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

114. **aña:**
Kaside 4
Mısra: **108**
Ona.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

115. **aña:**
Kaside 11
Mısra: **19**
Ona.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

116. **aña:**
Kaside 14
Mısra: **26**
Ona.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

117. **aña:**
Kaside 17

Mısra: **4**
Ona.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

118. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Ona.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

119. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **30**
Ona.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

120. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **66**
Ona.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

121. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **97**
Ona.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

122. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **106**
Ona.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

123. **aña:**
Kaside 17
Mısra: **152**
Ona.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

124. **aña:**
Kaside 18
Mısra: **65**
Ona.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

125. **aña:**
Kaside 19
Mısra: **29**
Ona.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

126. **aña:**
Kaside 19
Mısra: **46**
Ona.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

127. **aña:**
Kaside 19
Mısra: **70**
Ona.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

128. **aña:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Ona.

N’eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli’llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

129. **aña:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Ona.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

130. **aña:**
Kaside 25
Mısra: **93**
Ona.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

131. **aña:**
Kaside 30
Mısra: **88**
Ona.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

132. **aña:**
Kaside 31
Mısra: **64**
Ona.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

133. **aña:**
Kaside 32
Mısra: **38**
Ona.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

134. **aña:**
Kaside 34
Mısra: **59**
Ona.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyżа-i güncişk ü ʿuṣfūrı

135. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **32**
Ona.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işgāl

136. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Ona.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

137. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **39**
Ona.

Ol ki aña maṣraf-ı yek-rūzedir
Mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār

138. **aña:**
Kaside 42
Mısra: **91**
Ona.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

139. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **16**
Ona.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

140. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **30**
Ona.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

141. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **39**
Ona.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

142. **aña:**
Kaside 45
Mısra: **46**
Ona.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Musaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

143. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Ona.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

144. **aña:**
Kaside 47
Mısra: **116**
Ona.

Nice divānçe metn-i Ḥikmetü'l-İşrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

145. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **122**
Ona.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

146. **aña:**
Kaside 50
Mısra: **124**
Ona.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

147. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **18**
Ona.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

148. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **70**
Ona.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

149. **aña:**
Kaside 52
Mısra: **21**
Ona.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

150. **aña:**
Kaside 53
Mısra: **28**
Ona.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

151. **aña:**
Kaside 55
Mısra: **77**
Ona.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

152. **aña:**
Kaside 56
Mısra: **82**
Ona.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

153. **aña:**
Kaside 58
Mısra: **44**
Ona.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

154. **aña:**
Kaside 59
Mısra: **12**
Ona.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

155. **aña:**
Kaside 59
Mısra: **14**
Ona.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

156. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **26**
Ona.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

157. **aña:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **15**
Ona.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

158. **aña:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Ona.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

159. **aña:**
Kaside 35
Mısra: **44**
Ona.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

160. **aña:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Ona.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

161. **aña:**
Kaside 40
Mısra: **56**
Ona.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

162. **aña:**
Kaside 44
Mısra: **16**
Ona.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

163. **aña:**
Kaside 45

Mısra: **56**
Ona.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

164. **aña:**
Kaside 51
Mısra: **66**
Ona.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

165. **aña:**
Kaside 61
Mısra: **66**
Ona.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

aña dek:

1. **aña dek:**
Kaside 28
Mısra: **146**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zamana kadar.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

ʿanāṣır:

1. ʿ**anāṣırdan:**-*dan*
Kaside 52
Mısra: **18**
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

2. ʿ**anāṣırdan:**-*dan*
Kaside 19
Mısra: **7**
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar // dört unsur (toprak, hava, su, ateş).

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

3. ʿ**anāṣır:**
Kaside 50
Mısra: **40**
Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

ʿanber:

1. ʿ**anberi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **79**
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde, güzel koku.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

2. ʿ**anberi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **74**
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde, güzel koku.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

3. ʿ**anberdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **54**
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde, güzel koku.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

4. ʿ**anberden:**-*den*
Kaside 29
Mısra: **119**
Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde, güzel koku.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

ʿanber-i ḫām:

1. ʿ**anber-i ḫām:**
Kaside 50
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Tabi hâlde, işlenmemiş, saf amber.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

ʿanber-i sārā:

1. ʿ**anber-i sārā:**
Kaside 6
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Hilesiz, katıksız amber // katıksız güzel koku bağlamında.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı ṣāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

ʿanber-siriṣt oldı:

1. ʿ**anber-siriṣt oldı:**-*dı*
Kaside 15

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Amber yaradılışlı, amber gibi güzel kokulu olmak.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her kūşe bir bāġ-ı İrem

ancaḳ:

1. **ancaḳ:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Yalnızca, sadece.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

2. **ancaḳ:**
Gazel 60
Mısra: **11**
Yalnızca, sadece.

Pīşānī-i ḫurşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

3. **ancaḳ:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Yalnızca, sadece.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

4. **ancaḳ:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Yalnızca, sadece.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

5. **ancaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **38**
Yalnızca, sadece.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

6. **ancaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **15**
Yalnızca, sadece.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. **ancaḳ:**
Kaside 19
Mısra: **19**
Yalnızca, sadece.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

8. **ancaḳ:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Yalnızca, sadece.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

9. **ancaḳ:**
Kaside 23
Mısra: **70**
Yalnızca, sadece.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

10. **ancaḳ:**
Kaside 39
Mısra: **92**
Yalnızca, sadece.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

11. **ancaḳ:**
Kaside 41
Mısra: **36**
Yalnızca, sadece.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

12. **ancaḳ:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Yalnızca, sadece.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

13. **ancaḳ:**
Kaside 56
Mısra: **55**
Yalnızca, sadece.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

14. **ancaḳ:**
Kaside 60
Mısra: **37**
Yalnızca, sadece.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

15. **ancaḳ:**
Mesnevi 1

Mısra: **31**
Yalnızca, sadece.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

16. **ancaḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Yalnızca, sadece.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

17. **ancaḳ:**
Tesdis 1
Mısra: **10**
Ama, fakat.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

18. **ancaḳ:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Ama, fakat.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

19. **ancaḳ:**
Gazel 34
Mısra: **11**
Yalnızca, sadece.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

20. **ancaḳ:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Yalnızca, sadece.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

21. **ancaḳ:**
Kaside 17
Mısra: **96**
Olsa olsa.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

22. **ancaḳ:**
Kaside 26
Mısra: **2**
Olsa olsa.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

23. **ancaḳ:**
Kaside 39
Mısra: **16**
Olsa olsa.

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

24. **ancaḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Olsa olsa.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

25. **ancaḳ:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Yalnızca, sadece.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

anda:

1. **anda:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Orada.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

2. **anda:**
Kaside 28
Mısra: **139**
Onda.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

3. **anda:**
Gazel 144
Mısra: **6**
Orada.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

4. **anda:**
Kaside 2
Mısra: **6**
Orada.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

5. **anda:**
Kaside 2
Mısra: **20**
Orada.

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

6. **anda:**
Kaside 3
Mısra: **42**
Orada.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

7. **anda:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Orada.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

8. **anda:**
Kaside 6
Mısra: **18**
Orada.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

9. **anda:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Orada.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

10. **anda:**
Kaside 50
Mısra: **5**
Orada.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

11. **anda:**
Kaside 52
Mısra: **102**
Orada.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

12. **anda:**
Kaside 56
Mısra: **78**
Orada.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

13. **anda:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Orada.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

14. **anda:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Onda.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

15. **anda:**
Kaside 7
Mısra: **82**
Onda.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

16. **anda:**
Kaside 8
Mısra: **6**
Onda.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

17. **anda:**
Kaside 47
Mısra: **6**
Onda.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

18. **anda:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Orada.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

andan:

1. **andan:**
Kaside 55
Mısra: **98**
Ondan.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

2. **andan:**
Kaside 57
Mısra: **48**
Ondan.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

3. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Oradan.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

4. **andan:**
Gazel 136
Mısra: **2**
Oradan.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

5. **andan:**
Kaside 28
Mısra: **123**
Oradan.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

6. **andan:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Oradan.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

7. **andan:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Ondan.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı fīrūzān bir ocaġ

8. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **2**
Ondan.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

9. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Ondan.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

10. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Ondan.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

11. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Ondan.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

12. **andan:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Ondan.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

13. **andan:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Ondan.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

14. **andan:**
Kaside 29
Mısra: **6**
Ondan.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

15. **andan:**
Kaside 49
Mısra: **9**
Ondan.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

16. **andan:**
Kaside 10
Mısra: **78**
Onun için, ondan dolayı, o yüzden.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

andan ṣoñra:

1. **andan ṣoñra:**
Kaside 18
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonra, daha sonra.

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

ʿandelīb:

1. ʿ**andelīb:**
Kaside 30
Mısra: **97**
Bülbül.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

ʿandelībān-ı çemen:

1. ʿ**andelībān-ı çemen:**
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bahçenin bülbülleri.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

añdur:

1. **añdurup:**-*up*
Kaside 3
Mısra: **88**
Hatırlatmak.

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

2. **añdurur:**-*u, -r*
Kaside 4
Mısra: **69**
Bir şeye onu akla ve hatıra getirecek şekilde benzemek // hatırlatmak.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

3. **añdurur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **26**
Bir şeye onu akla ve hatıra getirecek şekilde benzemek.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

4. **añdurmaz:**-*maz*
Kaside 13
Mısra: **39**
Hatırlatmak, zikrettirmek.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

anı:

1. **anı:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Onu.

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

2. **anı:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Onu.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

3. **anı:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Onu.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

4. **anı:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Onu.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

5. **anı:**
Gazel 68
Mısra: **7**
Onu.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

6. **anı:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Onu.

Ceẕbe-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

7. **anı:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Onu.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

8. **anı:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Onu.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

9. **anı:**
Gazel 99
Mısra: **8**
Onu.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

10. **anı:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Onu.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

11. **anı:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Onu.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

12. **anı:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Onu.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

13. **anı:**
Kaside 1
Mısra: **42**
Onu.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̠bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

14. **anı:**
Kaside 3
Mısra: **36**
Onu.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

15. **anı:**
Kaside 3
Mısra: **55**
Onu.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

16. **anı:**
Kaside 4
Mısra: **2**
Onu.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

17. **anı:**
Kaside 9
Mısra: **92**
Onu.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

18. **anı:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Onu.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

19. **anı:**
Kaside 11
Mısra: **94**
Onu.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

20. **anı:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Onu.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

21. **anı:**
Kaside 25
Mısra: **86**
Onu.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

22. **anı:**
Kaside 26
Mısra: **80**
Onu.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

23. **anı:**
Kaside 27
Mısra: **57**
Onu.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

24. **anı:**
Kaside 27
Mısra: **75**
Onu.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

25. **anı:**
Kaside 28
Mısra: **130**
Onu.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

26. **ānı:**
Kaside 30
Mısra: **24**
Onu.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

27. **anı:**
Kaside 31
Mısra: **128**
Onu.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

28. **anı:**
Kaside 34
Mısra: **19**
Onu.

Zemīni āsmān olmış ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

29. **anı:**
Kaside 41
Mısra: **74**
Onu.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

30. **anı:**
Kaside 47
Mısra: **133**
Onu.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

31. **anı:**
Kaside 48
Mısra: **6**
Onu.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

32. **anı:**
Kaside 48
Mısra: **34**
Onu.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

33. **anı:**
Kaside 50
Mısra: **106**
Onu.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

34. **anı:**
Kaside 52
Mısra: **19**
Onu.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

35. **anı:**
Kaside 52
Mısra: **106**
Onu.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim ṭāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

36. **anı:**
Kaside 53
Mısra: **44**
Onu.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

37. **anı:**
Kaside 53
Mısra: **63**
Onu.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

38. **anı:**
Kaside 53

Mısra: **94**
Onu.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

39. **anı:**
Kaside 55
Mısra: **62**
Onu.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

40. **anı:**
Kaside 55
Mısra: **88**
Onu.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

41. **anı:**
Kaside 56
Mısra: **15**
Onu.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

42. **anı:**
Kaside 58
Mısra: **13**
Onu.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

43. **anı:**
Kaside 60
Mısra: **13**
Onu.

Anı taḳsīm idicek ḥażret-i Feyyāż-ı ezel
Herkesi eylememiş maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan

44. **anı:**
Kaside 61
Mısra: **59**
Onu.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

45. **anı:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **4**
Onu.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

46. **anı:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **16**
Onu.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

47. **anı:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Onu.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

48. **anı:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Onu // ânı (cazibeyi, güzelliği).

Māʾilim ceẕbe-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

añıl:

1. **añılsa:**-*sa*
Müfret 9
Mısra: **2**
Zikredilmek, hatırlanmak.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

2. **añılduḳca:**-*duḳca*
Kaside 34
Mısra: **3**
Adı geçmek, zikredilmek, bahsedilmek.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

ʿanḳā:

1. ʿ**anḳā:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿanḳā ne hümā

2. ʿ**anḳā:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿanḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

3. ʿ**anḳā:**
Kaside 33
Mısra: **96**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿanḳā yā hümādur

4. ʿ**anḳā:**
Kaside 38
Mısra: **4**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿanḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

5. ʿ**anḳā:**
Kaside 38
Mısra: **61**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Ne ejderdür ne ʿanḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

6. ʿ**anḳāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **78**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿanḳāyı

7. ʿ**anḳā:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Kaf Dağı'nda bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿanḳā

ʿanḳā-per:

1. ʿ**anḳā-perdür:**-*dür*
Kaside 39
Mısra: **57**
Anka kanatlı.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿanḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

ʿanḳā-yı zamāne olurdı:

1. ʿ**anḳā-yı zamāne olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın ankası olmak.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān ṭutsa olurdı
Ḳadriyle piristū-beçe ʿanḳā-yı zamāne

ʿankebūt:

1. ʿ**ankebūta:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **63**
Örümcek.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

añla:

1. **añlayın:**-*y, -ın*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kavramak, idrak etmek.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

2. **añlar:**-*r*
Kaside 34
Mısra: **11**
Sanmak, zannetmek.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

3. **añlayan:**-*y, -an*
Kaside 11
Mısra: **94**
Kavramak, idrak etmek.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

4. **añlama:**-*ma*
Kaside 59
Mısra: **72**
Sanmak, zannetmek.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

5. **añlar:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **94**
Kavramak, idrak etmek.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

6. **añlamadım:**-*ma, -dı, -m*
Gazel 109
Mısra: **3**

Zevk almak // umduğu sonucu elde etmek, faydalanmak.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

7. **añlaya:***-y, -a*
Kaside 6
Mısra: **79**
Kavramak, idrak etmek.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

8. **añlayam:***-y, -a, -m*
Kaside 49
Mısra: **84**
Kavramak, idrak etmek.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

9. **anladıġum:***-dıġ, -um*
Kaside 3
Mısra: **110**
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

10. **añlardı:***-r, -dı*
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

11. **añlamaz:***-maz*
Kaside 62
Mısra: **51**
Kavramak, idrak etmek.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

12. **añlardı:***-r, -dı*
Kaside 45
Mısra: **14**
Bir kimsenin duygu ve düşüncelerini sezebilmek, hislerine katılmak, ortak olmak.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

<u>anlar:</u>

1. **anlardur:***-dur*
Kaside 3
Mısra: **83**
Onlar.

İltifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

2. **añlar:**
Kaside 43
Mısra: **96**
Onlar.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

3. **anları:***-ı*
Kaside 57
Mısra: **88**
Onlar.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

4. **anlaruñ:***-uñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **54**
Onlar.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

5. **añları:***-ı*
Kaside 50
Mısra: **119**
Onlar.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

6. **añlar:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Onlar.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

<u>ansuz:</u>

1. **ansuz:**
Gazel 113
Mısra: **4**
Onsuz, o olmadan.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

<u>anuñ:</u>

1. **anuñ:**
Kaside 50
Mısra: **84**
Onun.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

2. **anuñ:**
Kaside 57
Mısra: **58**
Onun.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

3. **anuñ:**
Gazel 117
Mısra: **10**
Onun.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

4. **anuñ:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Onun.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

5. **anuñ:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Onun.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

6. **anuñ:**
Kaside 7
Mısra: **3**
Onun.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

7. **anuñ:**
Kaside 13
Mısra: **106**
Onun.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

8. **anuñ:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Onun.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

9. **anuñ:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Onun.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

10. **anuñ:**
Kaside 14
Mısra: **69**
Onun.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

11. **anuñ:**
Kaside 17
Mısra: **26**
Onun.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

12. **anuñ:**
Kaside 17
Mısra: **59**
Onun.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

13. **anuñ:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Onun.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

14. **anuñ:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Onun.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

15. **anuñ:**
Kaside 17
Mısra: **143**
Onun.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

16. **anuñ:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Onun.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

17. **anuñ:**
Kaside 24

Mısra: **105**
Onun.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

18. **anuñ:**
Kaside 31
Mısra: **116**
Onun.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

19. **anuñ:**
Kaside 32
Mısra: **81**
Onun.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

20. **anuñ:**
Kaside 33
Mısra: **69**
Onun.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

21. **anuñ:**
Kaside 35
Mısra: **67**
Onun.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

22. **anuñ:**
Kaside 35
Mısra: **111**
Onun.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

23. **anuñla:***-la*
Kaside 36
Mısra: **44**
Onun.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

24. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: **13**
Onun.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

25. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: **33**
Onun.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

26. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: **72**
Onun.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

27. **anuñla:***-la*
Kaside 51
Mısra: **29**
Onun.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

28. **anuñ:**
Kaside 53
Mısra: **46**
Onun.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

29. **anuñ:**
Kaside 55
Mısra: **95**
Onun.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

30. **anuñ:**
Kaside 59
Mısra: **53**
Onun.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

31. **anuñ:**
Kaside 59
Mısra: **68**
Onun.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

32. **anuñ:**
Kaside 60
Mısra: **36**
Onun.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

33. **anuñ:**
Kaside 61
Mısra: **16**
Onun.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

34. **anuñ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **6**
Onun.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Ṣanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

35. **anuñla:***-la*
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Onun.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

36. **anuñ:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Onun.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

37. **anuñ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Onun.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bagışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

38. **anuñ:**
Gazel 14
Mısra: **2**
Onun.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

39. **anuñ:**
Kaside 1
Mısra: **63**
Onun.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

40. **anuñ:**
Kaside 3
Mısra: **48**
Onun.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

41. **anuñ:**
Kaside 34
Mısra: **53**
Onun.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

42. **anuñ:**
Kaside 49
Mısra: **91**
Onun.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāṣ eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

43. **anuñ:**
Kaside 51
Mısra: **97**
Onun.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

44. **anuñ:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Onun.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

45. **anuñ:**
Gazel 34
Mısra: **14**
Onun.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

anuñ içün:

1. **anuñ içün:**
Kaside 17
Mısra: **53**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

anuñçün:

1. **anuñçün:**
Gazel 63

Mısra: **9**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Dili dil-berden anuñçün şaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

2. **anuñçün:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

3. **anuñçün:**
Gazel 96
Mısra: **6**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

4. **anuñçün:**
Gazel 100
Mısra: **8**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

5. **anuñçün:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

6. **anuñçün:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Nice mīrā<u>s</u>a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

7. **anuñçün:**
Kaside 16
Mısra: **61**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

8. **anuñçün:**
Kaside 18
Mısra: **21**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

9. **anuñçün:**
Kaside 19
Mısra: **16**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı <u>s</u>ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

10. **anuñçün:**
Kaside 22
Mısra: **70**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

11. **anuñçün:**
Kaside 30
Mısra: **79**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ḳażā selāsil-i devrāna çekdi anuñçün
Sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı

12. **anuñçün:**
Kaside 43
Mısra: **95**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

13. **anuñçün:**
Kaside 43
Mısra: **98**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

14. **anuñçün:**
Kaside 47
Mısra: **34**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḥtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

15. **anuñçün:**
Kaside 47
Mısra: **80**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

16. **anuñçün:**
Kaside 48
Mısra: **27**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

17. **anuñçün:**
Kaside 59
Mısra: **58**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

18. **anuñçün:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **8**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi

19. **anuñçün:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **16**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

20. **anuñçün:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **10**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

anuñla: 70

1. **anuñla:**
Kaside 58
Mısra: **31**
Onunla.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

2. **anuñla:**
Gazel 66
Mısra: **10**
Onunla.

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

3. **anuñla:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Onunla.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

4. **anuñla:**
Kaside 18
Mısra: **30**
Onunla.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

5. **anuñla:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Onunla.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

6. **anuñla:**
Kaside 30
Mısra: **110**
Onunla.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

7. **anuñla:**
Kaside 37
Mısra: **49**
Onunla.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

8. **anuñla:**
Kaside 49
Mısra: **84**
Onunla.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

apordos:

1. **apordosın:**-*ın*
Kaside 43
Mısra: **27**
Budala.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

ʿār eylemek:

1. ʿ**ār eylemek:**-*mek*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Utanmak.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

ʿār eylemezdi:

1. ʿ**ār eylemezdi:**-*mez, -di*
Gazel 57
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Utanmak.

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger ṣād-āb-ı nāz

ʿār ider:

1. ʿ**ār ider:**-*er*
Kaside 43
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Utanmak.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

2. ʿ**ār ider:**-*er*
Kaside 57
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Utanmak.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

ara:

1. **arasañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **102**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

2. **ararken:**-*r, -ken*
Kaside 8
Mısra: **76**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

3. **arasañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 9
Mısra: **53**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

ʿArab:

1. ʿ**Arab:**
Kaside 17
Mısra: **39**
Arap ırkına mensup kimse.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

2. ʿ**Arab:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Arabistan.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

ʿaraḳ:

1. ʿ**araḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Rakı.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

2. ʿ**araḳ:**
Kaside 18
Mısra: **11**
Ter.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

ʿaraḳ-ı cebhe-i endīşe:

1. ʿ**araḳ-ı cebhe-i endīşe:**
Kaside 31
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin alın teri.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

ʿaraḳnāk olsa:

1. ʿ**araḳnāk olsa:**-*sa*
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Terlemek.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

ʿaraḳ-rīz olarak:

1. ʿ**araḳ-rīz olarak:**-*arak*
Nazm 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ter dökmek, terlemek.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

araların ıṣlāḥ idemez:

1. **araların ıṣlāḥ idemez:**-*emez*
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aralarını düzeltmek; araları bozulmuş kişi veya tarafları uzlaştırmak, barıştırmak.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

ārām:

1. **ārāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **64**
Rahat, huzur.

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

2. **ārām:**
Kaside 50
Mısra: **110**
Rahat, huzur.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

3. **ārāma:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **5**
Durmak, kalmak, oyalanmak.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

ārām eylemez:

1. **ārām eylemez:**-*mez*
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rahat ve huzur içinde olmak.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

ārām eylemezdi:

1. **ārām eylemezdi:**-*mez, -di*
Kaside 56
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Durmak, kalmak, karar kılmak.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

ārām idemem:

1. **ārām idemem:**-*eme, -m*
Gazel 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Durmak // rahat ve huzur içinde olmak // sabretmek.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

ārām ider:

1. **ārām ider:**-*er*
Kaside 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Durmak, kalmak, oyalanmak.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

ārāmgāh:

1. **ārāmgāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 34
Mısra: **10**
Bulunulan, kalınan yer// dinlenme yeri.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

ārām-ı cān:

1. **ārām-ı cān:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cana huzur ve sükun veren // mey.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

ārām-ı cān-ı leşker ü kişver:

1. **ārām-ı cān-ı leşker ü kişver:**
Kaside 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ülkenin ve askerin gönül rahatlığı.

Çerāġ-ı dūde-i ādem şeh ü şehzāde-i ʿālem
Ḫıdīv-i muḥterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

ārām-ı cānumdur:

1. **ārām-ı cānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12

Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru, rahatlık.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

mest-i ġam-ārām-ı dil-i hurrem-i ʿaşḳız:

1. **mest-i ġam-ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız:***-ız*
Gazel 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşktan neşeli gönülleri gamla dolduran sarhoş.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

ārāste:

1. **ārāstedür:***-dür*
Gazel 71
Mısra: **7**
Süslenmiş, bezenmiş.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

2. **ārāste:**
Kaside 23
Mısra: **33**
Süslenmiş, bezenmiş.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

3. **ārāste:**
Kaside 41
Mısra: **55**
Süslenmiş, bezenmiş.

Ārāste ol güne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

4. **ārāste:**
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Süslenmiş, bezenmiş.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

ārāyiş:

1. **ārāyiş:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Süs, ziynet.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

ārāyiş-i āyīn-i düstūrī:

1. **ārāyiş-i āyīn-i düstūrī:**
Kaside 34
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Vezirlik yolunun, töresinin süsü.

Şeref-baḫş-ı vezāret mesned- efrūz-ı cihānbānī
Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd ārāyiş-i āyīn-i düstūrī

ārāyiş-i bezm-i cihān itse:

1. **ārāyiş-i bezm-i cihān itse:***-se*
Kaside 14
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Dünya meclisini süslemek.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

ārāyiş-i devlet:

1. **ārāyiş-i devlet:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Devletin süsü.

Pīrāye-dih-i salṭanat ārāyiş-i devlet
Sermāye-i iḥsān u kerem zīver-i ʿālem

ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne olsa:

1. **ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne olsa:***-sa*
Kaside 41
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın gönül avutan felek süsü olmak.

Ḫurşīd gibi olsa n'ola kevkeb-i cāhuñ
Ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler:

1. **ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Ahir zamanın süsü yapmak.

Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür:

1. **ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür:***-dür*
Kaside 59

Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hikmetler divanının ön sözünün süsü.

Naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum ki fesānem
Ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür

ārāyiş-i dīhīm ü taht:

1. **ārāyiş-i dīhīm ü taḫt:**
Kaside 15
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Tahtı ve tacı süsleyen.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

ārāyiş-i dīn ü dünyā:

1. **ārāyiş-i dīn ü dünyā:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Dinin ve dünyanın süsü // din ve dünya işlerinde bütün Müslümanların önderi, halife.

Kām-baḫş-ı ʿaẓamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnaḳ-ı salṭanat ārāyiş-i din ü dünyā

ārāyiş-i dükkān-ı felek:

1. **ārāyiş-i dükkān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Felek dükkânının süsü // dünyanın süsü.

Ol şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i naẓmıdur ārāyiş-i dükkān-ı felek

ārāyiş-i dünyānuñ:

1. **ārāyiş-i dünyānuñ:***-nuñ*
Kaside 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünyanın süsü.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

ārāyiş-i evreng:

1. **ārāyiş-i evreng:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tahtın süsü (padişahlık tahtının süsü).

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

ārāyiş-i eyvān:

1. **ārāyiş-i eyvān:**
Kaside 8
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Köşk, çardak süsü.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi s̱ırāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-hāne-i devlet:

1. **ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet:**
Kaside 47
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devlet sarayının büyük salonunun süsü // devlet sarayının salonunda oturan, orayı süsleyen.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet
Ki cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı bāl-i ʿAnḳādur

ārāyiş-i ezhār-ı gülzār:

1. **ārāyiş-i ezhār-ı gülzār:**
Kaside 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin çiçeklerinin süsü.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur:

1. **ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Kâinat hazinelerinin süsü olmak.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem:

1. **ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem:**
Kaside 38
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dünya mülkünün süsü.

Mürebbī-i ahālī kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Niẓāmü'l-mülk-i ahd ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem

ārāyiş-i silk-i eyyām oldı:

1. **ārāyiş-i silk-i eyyām oldı:**-*dı*
Kaside 50
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Zaman/devir ipinin süsü olmak.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

ardınca düşdi:

1. **ardınca düşdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkasından gitmek, peşini bırakmamak.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

ʿārī:

1. **ʿārī:**
Kaside 13
Mısra: **42**
(Bir şeyden) kurtulmuş, soyunmuş olan, (o şeyi) üzerinden atmış bulunan.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

ʿārī iderdi:

1. **ʿārī iderdi:**-*er, -di*
Kaside 45
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Arındırmak, kurtarmak.

Ger etse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

ʿārī olsa:

1. **ʿārī olsa:**-*sa*
Kaside 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temizlenmek.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

ʿārif:

1. **ʿārifüñ:**-*üñ*
Gazel 41
Mısra: **6**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

2. **ʿārifi:**-*i*
Gazel 59
Mısra: **9**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

3. **ʿārifim:**-*im*
Kaside 14
Mısra: **88**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

4. **ʿārif:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

5. **ʿārif:**
Kaside 21
Mısra: **97**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

6. **ʿārife:**-*e*
Kaside 41
Mısra: **116**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

7. **ʿārife:**-*e*
Kaside 42
Mısra: **13**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

8. **ʿārifi:**-*i*
Kaside 42

Mısra: **15**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

9. ʿ**ārif:**
Kaside 50
Mısra: **4**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

10. ʿ**ārif:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

11. ʿ**ārif:**
Rübai 4
Mısra: **3**
Zihnî olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, irfan sahibi.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

ʿārif ol:

1. ʿ**ārif ol:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

2. ʿ**ārif ol:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

3. ʿ**ārif ol:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

4. ʿ**ārif ol:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

5. ʿ**ārif ol:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

ʿārif olan:

1. ʿ**ārif olan:**-*an*
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi olma, hakkıyla bilme, gönül ehli olma.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

ʿārifāne:

1. ʿ**ārifāne:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Arif olana yakışacak şekilde.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

ʿārif-i Cāmī:

1. ʿ**ārif-i Cāmī:**
Kaside 21
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Molla Camî.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

ʿārif-i ehl-i dile:

1. ʿ**ārif-i ehl-i dile:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **89**

Kelime Tipi: -
Gönül ehli arif.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān olan:

1. **ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān olan:***-an*
Kaside 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İrfanın sembollerinin sırlarını bilen olmak.

Ey olan ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān
V'ey olan vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan

ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne:

1. **ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Devrin şeyhi ve sohbeti güzel irfan sahibi (kimsesi).

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

ʿārifibi'l-lāh:

1. **ʿārifibi'l-lāh:**
Kaside 39
Mısra: **92**
Veli, ermiş.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

Arisṭo-ḥikmet:

1. **Arisṭo-ḥikmet:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Aristo hikmetli, Aristo gibi bilge.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

Arisṭo-yı sebük-rūḥ:

1. **Arisṭo-yı sebük-rūḥ:**
Kaside 41
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Tez canlı Aristo.

Taḥḳīḳ-i taṣavvurda Arisṭo-yı sebük-rūḥ
İḥyā-yı maʿānīde Mesiḥā-yı zamāne

ʿārıż-ı gül-gūn:

1. **ʿārıż-ı gül-gūn:**
Kaside 20
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gül renkli yanak // gül yanaklı sevgili.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

armaġān:

1. **armaġānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **4**
Hediye.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

2. **armaġān:**
Kaside 4
Mısra: **78**
Hediye.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

3. **armaġānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **54**
Hediye.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

4. **armaġān:**
Kaside 17
Mısra: **95**
Hediye.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

5. **armaġān:**
Kaside 52
Mısra: **20**
Hediye.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

armaġān olur:

1. **armaġān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Armağan olmak, hediye edilmek.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

ʿarş:

1. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **90**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

2. ʿ**arşdan:**-*dan*
Kaside 6
Mısra: **28**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

3. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **2**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

4. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **57**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

5. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **85**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

6. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **91**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

7. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **91**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

8. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **45**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

9. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **66**
İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

10. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **30**
Gökyüzü, gök.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

11. ʿ**arşa:**-*a*
Kaside 37
Mısra: **64**
Gökyüzü, gök.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

ʿarṣa-i ʿālemde:

1. ʿ**arṣa-i ʿālemde:**-*de*
Kaside 55
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Dünya meydanı.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

ʿarṣa-i dünyāyı:

1. ʿ**arṣa-i dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 53
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü, dünya.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

ʿarṣa-i heycāda:

1. ʿ**arṣa-i heycāda:**-*da*
   Kaside 22
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Savaş meydanı.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

ʿarṣa-i heycāde:

1. ʿ**arṣa-i heycāde:**-*de*
   Kaside 29
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Savaş meydanı.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

ʿarṣa-i maḥşer:

1. ʿ**arṣa-i maḫşer:**
   Kaside 11
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Mahşer yeri.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḫşer gibi meydān-ı dīvānı

ʿarṣa-i maʿnāda:

1. ʿ**arṣa-i maʿnāda:**-*da*
   Kaside 23
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Anlam meydanı // söz meydanı.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

2. ʿ**arṣa-i maʿnāda:**-*da*
   Kaside 23
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Anlam meydanı // söz meydanı.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

ʿarṣa-i medḥ ü senānın:

1. ʿ**arṣa-i medḥ ü s̱enānın:**-*nın*
   Kaside 52
   Mısra: **115**
   Kelime Tipi: -
   Övme yüceltme alanı, vadisi.

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānın ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ
Peyk-i endīşe ʿaceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

ʿarṣa-i meydān-ı suḫan:

1. ʿ**arṣa-i meydān-ı suḫan:**
   Kaside 60
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Şiir meydanı.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

ʿarṣa-i mülk-i maʿnā olsa:

1. ʿ**arṣa-i mülk-i maʿnā olsa:**-*sa*
   Kaside 17
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Mana ülkesi olmak.

Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār
Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā

ʿarṣa-i pehnā-yı felek:

1. ʿ**arṣa-i pehnā-yı felek:**
   Kaside 3
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin geniş arsası // gökyüzü.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

ʿarṣa-i pehnā-yı maʿnāyı:

1. ʿ**arṣa-i pehnā-yı maʿnāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 52
   Mısra: **111**
   Kelime Tipi: -
   Mananın geniş arsası, geniş mana vadisi.

ʿArṣa-i pehnā-yı maʿnāyı ḳılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ṭabʿum itse raḫş-ı fikri zīr-i rān

ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem:

1. ʿ**arṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın geniş arsası // geniş, büyük yeryüzü.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-feżādır
Bu ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem

ʿarş-ı aʿlā:

1. ʿ**arş-ı aʿlā:**
   Kaside 6

Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yüce arş; İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

2. ʿ**arş-ı aʿlā:**
Kaside 6
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yüce arş; İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

ʿarş-ı aʿẓamuñ:

1. ʿ**arş-ı aʿẓamuñ:***-uñ*
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kâinatı kuşatan en yüksek âlem // melekût âlemi.

Ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı aʿẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur sözüm

ʿarş-ı aẓīm:

1. ʿ**arş-ı aẓīm:**
Kaside 26
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yüce arş.

Maʿdelet-güster-i aʿẓam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem ʿarş-ı aẓīm

ʿarş-ı istiġnā-yı himmet:

1. ʿ**arş-ı istiġnā-yı himmet:**
Kaside 12
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Lütfa ihtiyaç duymama arşı // lütfa karşı gönül tokluğunun en üst noktası.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

ʿarş-ı rifʿat:

1. ʿ**arş-ı rifʿat:**
Kaside 20
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yücelik arşı, yüceliğin en üst noktası.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salṭanat şehper

Arslan Ṭorısıdur:

1. **Arslan Ṭorısıdur:***-dur*
Kaside 17
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

ʿarş-peymālıġ:

1. ʿ**arş-peymālıġa:***-a*
Kaside 17
Mısra: **145**
Arşı ölçme // (at için) yükseklerde dolaşma, uçar gibi gitme.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

ʿarş-temkīn:

1. ʿ**arş-temkīn:**
Kaside 35
Mısra: **39**
Kudreti, vakarı yüce olan.

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

2. ʿ**arş-temkīn:**
Kaside 50
Mısra: **46**
Kudreti, vakarı yüce olan.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

art:

1. **arta:***-a*
Kaside 3
Mısra: **118**
Çoğalmak, fazlalaşmak.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

2. **artarsa:***-ar, -sa*
Kaside 41
Mısra: **54**
Çoğalmak, fazlalaşmak.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n’ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

artık:

1. **artıḳ:**
    Tesdis 1
    Mısra: **33**
    Artık, bundan sonra.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

ʿarūsān-ı bahār:

1. ʿ**arūsān-ı bahār:**
    Gazel 116
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Bahar gelinleri // bahar çiçekleri.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

ʿarūsān-ı ḫayālüm:

1. ʿ**arūsān-ı ḫayālüm:**-*ü, -m*
    Kaside 41
    Mısra: **55**
    Kelime Tipi: -
    Hayal gelinleri // daha önce söylenmemiş manalar.

Āraste ol gūne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

ʿarūs-ı dil-sitān:

1. ʿ**arūs-ı dil-sitān:**
    Kaside 5
    Mısra: **96**
    Kelime Tipi: -
    Gönül alan gelin // şiir.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

ʿarūs-ı dil-sitānıdur:

1. ʿ**arūs-ı dil-sitānıdur:**-*ı, -dur*
    Kaside 1
    Mısra: **26**
    Kelime Tipi: -
    Gönül alan gelin // şiir.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

ʿarūs-ı ḫūbdur:

1. ʿ**arūs-ı ḫūbdur:**-*dur*
    Kıt'a-ı Kebir 6
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: -
    Güzel gelin.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

ʿarūs-ı maʿniye:

1. ʿ**arūs-ı maʿniye:**-*y, -e*
    Kaside 4
    Mısra: **17**
    Kelime Tipi: -
    Mana gelini.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

2. ʿ**arūs-ı maʿnīye:**-*y, -e*
    Kaside 29
    Mısra: **114**
    Kelime Tipi: -
    Mana gelini.

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

ʿarūs-ı medḥüñi:

1. ʿ**arūs-ı medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
    Kaside 34
    Mısra: **77**
    Kelime Tipi: -
    Övgü gelini.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

2. ʿ**arūs-ı medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
    Kaside 55
    Mısra: **97**
    Kelime Tipi: -
    Övgü gelini.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb:

1. ʿ**arūs-ı naġme-i çeng ü rebāb:**
    Kaside 61
    Mısra: **44**
    Kelime Tipi: -
    Çeng ve rebabın nağme gelini, ezgisi.

ʿĀlemi āvāze-i ʿadlüñ ṭutaldan ḫavf idüp
Perdeden çıḳmaz ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb

ʿarūs-ı nāz-perverdür:

1. ʿ**arūs-ı nāz-perverdür:**-*dür*
    Kaside 14

Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Nazlı gelin.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

ʿarūs-ı ṭabʿumuñ:

1. ʿ**arūs-ı ṭabʿumuñ:**-*u, -m, -uñ*
Kaside 13
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Şairliğin gelini // el değmemiş hayallere, fikirlere sahip şairlik.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur:

1. ʿ**arūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Peçe süsleyen edalı gelin.

Meşşāṭa-i ṭabʿumdan ider kesb-i tezeyyün
Maʿnā ki ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

arż:

1. **arż:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Yer, yeryüzü.

Ṣarṣılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

ʿarż eyler:

1. ʿ**arż eyler:**-*r*
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

ʿarż idem:

1. ʿ**arż idem:**-*e, -m*
Gazel 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

ʿarż iderdim:

1. ʿ**arż iderdim:**-*er, -di, -m*
Kaside 61
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Sunmak.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

ʿarż itmedür:

1. ʿ**arż itmedür:**-*me, -dür*
Kaside 58
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Göstermek, sunmak.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

ʿarż itmek:

1. ʿ**arż itmek:**-*mek*
Gazel 36
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göstermek.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

ʿarż itmem:

1. ʿ**arż itmem:**-*me, -m*
Kaside 53
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, bildirmek.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

ʿarż itse:

1. ʿ**arż itse:**-*se*
Kaside 62
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Sunmak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

ʿarż itseler:

1. ʿ**arż itseler:**-*se, -ler*
Kaside 62
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Sunmak, vermek, takdim etmek.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

arża ḳıldıñ:

1. **arża ḳıldıñ:***-dıñ*
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sunmak, takdim etmek.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

ʿarż-ı ḥāl itmede:

1. **ʿarż-ı ḥāl itmede:***-me, -de*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

ʿarż-ı ḥāle:

1. **ʿarż-ı ḥāle:***-e*
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

ʿarż-ı ḥāli:

1. **ʿarż-ı ḥāli:***-i*
Kaside 39
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu anlatma.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur:

1. **ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur:***-dur*
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönlün gizli hâlinin ifadesi.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür:

1. **ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür:***-me, -dür*
Kaside 38
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Sevgi gösterme ve elinden geleni yapma.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

ʿarż-ı ihlāṣ-ı vidād iderler:

1. **ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād iderler:***-er, -ler*
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İçtenlikle sevgi sunmak.

Hem çekerler şevḳ-i teşrīfüñle derd-i intiẓār
Hem iderler cān u dilden ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād

ʿarż-ı iltifāt u vidād ḳıla:

1. **ʿarż-ı iltifāt u vidād ḳıla:***-a*
Kaside 29
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve ilgi alaka göstermek.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

ʿarż-ı niyāza:

1. **ʿarż-ı niyāza:***-a*
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İsteğini arz etmek, arzusunu söylemek.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

Arẓ-ı Rūmı:

1. **Arẓ-ı rūmı:***-ı*
Kaside 40
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Erzurum.

Arẓ-ı Rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

ʿarż-ı zer ü sīm itse:

1. **ʿarż-ı zer ü sīm itse:***-se*
Kaside 7
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş sunmak // yüz sürüp gözyaşı dökmek.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

ārzū-yı būs u kenārı:

1. **ārzū-yı būs u kenārı:**-*ı*
   Gazel 91
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Öpme ve kucaklama arzusu.

Naḳd-i vaḳt olsa baña ẕevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

ārzū-yı devlet:

1. **ārzū-yı devlet:**
   Kaside 31
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Büyük mevki ve makam arzusu.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl:

1. **ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl:**
   Kaside 38
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Durumun düzenli olması arzusu, isteği.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ itmese:

1. **ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ itmese:**-*me, -se*
   Kaside 56
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Kapının toprağına secde etmeyi istemek.

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

ārzū-yı şemm:

1. **ārzū-yı şemm:**
   Kaside 38
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Koklama isteği.

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

aş:

1. **aşmazdı:**-*maz, -dı*
   Kaside 5
   Mısra: **64**
   Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

2. **aş:**
   Kaside 14
   Mısra: **2**
   Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

3. **aş:**
   Kaside 25
   Mısra: **85**
   Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

ʿaṣā:

1. ʿ**aṣādur:**-*dur*
   Kaside 33
   Mısra: **94**
   Uzun sopa, değnek, baston (Hz. Musa'nın asası kastedilmektedir).

Geh ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre ʿalemdür
Geh dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya ʿaṣādur

āṣaf:

1. **āṣaf:**
   Kaside 37
   Mısra: **3**
   Vezir, sadrazam.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

2. **āṣaf:**
   Kaside 37
   Mısra: **5**
   Vezir, sadrazam.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

3. **āṣaf:**
   Kaside 43
   Mısra: **39**
   Vezir, sadrazam.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rācіḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

4. **āṣafı:**-*ı*
Kaside 60
Mısra: **29**
Vezir, sadrazam.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

5. **Āṣaf:**
Kaside 40
Mısra: **49**
Hz. Süleyman'ın veziri.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

6. **Āṣafda:**-*da*
Kaside 61
Mısra: **38**
Hz. Süleyman'ın veziri.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

7. **Āṣaf:**
Kaside 30
Mısra: **31**
Vezir // Hz. Süleyman'ın veziri.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

8. **Āṣafı:**-*ı*
Kaside 56
Mısra: **51**
Vezir // Hz. Süleyman'ın veziri.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

<u>āṣafā:</u>

1. **āṣafā:**
Kaside 35
Mısra: **81**
Ey vezir.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

2. **āṣafā:**
Kaside 57
Mısra: **61**
Ey vezir.

Āṣafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-ṣadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz

3. **āṣafā:**
Kaside 56
Mısra: **47**
Ey vezir.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

<u>āṣaf-ı ʿahde:</u>

1. **āṣaf-ı ʿahde:**-*e*
Gazel 142
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zamanın veziri.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

<u>āṣaf-ı ʿālī-güherā:</u>

1. **āṣaf-ı ʿālī-güherā:**
Kaside 37
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ey yüce yaradılışlı vezir.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

2. **āṣaf-ı ʿālī-güherā:**
Kaside 39
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey yüce yaradılışlı vezir.

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

<u>āṣaf-ı ʿālī-meşreb:</u>

1. **āṣaf-ı ʿālī-meşreb:**
Kaside 37
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yüce yaradılışlı vezir.

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

<u>āṣaf-ı Cem-cāh:</u>

1. **āṣaf-ı Cem-cāh:**
Gazel 31
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cem mertebeli sadrazam.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam:

1. **āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam:**
   Kaside 41
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Cem mertebeli yüce vezir.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

āṣaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān:

1. **āṣaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān:**
   Kaside 42
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Cem rütbeli veziri.

Āṣaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān
Ṣaf-der-i ʿālī-himem-i rūzgār

āṣaf-ı Cem-pāye:

1. **āṣaf-ı Cem-pāye:**
   Kaside 61
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Cem makamlı/rütbeli sadrazam.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād
Āṣaf-ı Cem-pāye pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb

āṣaf-ı Cemşīd-cenāb:

1. **āṣaf-ı Cemşīd-cenāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Cemşid şanlı vezir.

Ḳıblegāh-ı ʿulemā dād-penāh-ı fuḳarā
Pādişāh-ı vüzerā Āṣaf-ı Cemşīd-cenāb

āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe:

1. **āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe:**
   Kaside 28
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Cemşid azametli Asaf // Cemşid azametli vezir.

Dīvāna çıḳsa Āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur

āṣaf-ı Cemşīd-serīr:

1. **āṣaf-ı Cemşīd-serīr:**
   Kaside 39
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Cemşid tahtlı vezir.

ʿĀlem-i himmete fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem
Mesned-i maʿdelete āṣaf-ı Cemşīd-serīr

āṣaf-ı dānā-yı zamāne:

1. **āṣaf-ı dānā-yı zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın bilgili veziri // zamanın âlim Asaf'ı.

Faḫr-ı şuʿarā ḳıble-i erbāb-ı maʿārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Āṣaf-ı dānā-yı zamāne

Āṣaf-ı devrān:

1. **Āṣaf-ı devrān:**
   Kaside 32
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Asaf'ı // zamanın veziri.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

2. **Āṣaf-ı devrān:**
   Kaside 43
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Asaf'ı // zamanın veziri.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil:

1. **āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil:**
   Kaside 34
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Dine hizmet eden adaletli vezir.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

āṣaf-ı ḫusrev-i ẕī-şān:

1. **āṣaf-ı ḫusrev-i ẕī-şān:**
   Kaside 35
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı hükümdarın veziri.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

<u>āṣaf-ı maʿdeleti:</u>

1. **āṣaf-ı maʿdeleti:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adaletli vezir.

Āṣaf-ı maʿdeleti ḥāris-i mülk-i inṣāf
Ḳahramān-ı ġażabı ṣaf-şiken-i ḫayl-i sitem

<u>āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng:</u>

1. **āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng:**
Kaside 37
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlim, hüner sahibi vezir.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

<u>āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem ola:</u>

1. **āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem ola:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mühür sahibi vezir olmak.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

<u>āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā:</u>

1. **āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā:**
Kaside 31
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Ey hüner sahibi vezir.

Ṣadr-ı ʿālī-naẓarā āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā
Ey şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb

<u>āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn:</u>

1. **āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn:**
Kaside 46
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Vakar sahibi vezir / vakarlı, kudretli, yüce vezir.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

<u>Āṣaf-ı s̱ānī:</u>

1. **Āṣaf-ı s̱ānī:**
Kaside 33
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İkinci Asaf (Hz. Süleyman'ın veziri).

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

2. **Āṣaf-ı s̱ānī:**
Kaside 30
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İkinci Asaf // ikinci Asaf denilmeye layık Nasuh Paşa.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

<u>āṣaf-ı sütūde-şiyem:</u>

1. **āṣaf-ı sütūde-şiyem:**
Kaside 36
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Övülmeye değer, seçkin nitelikli sadrazam.

Penāh-ı ehl-i hüner dāver-i ḫuceste-nihād
Mürebbī-i fużālā āṣaf-ı sütūde-şiyem

<u>āṣaf-ı vālā-nihād:</u>

1. **āṣaf-ı vālā-nihād:**
Kaside 43
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Yüce yaradılışlı vezir.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

<u>Āṣaf-ı zamāne:</u>

1. **Āṣaf-ı zamāne:**
Kaside 28
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Zamanın Asaf'ı // zamanın büyük ve ünlü veziri.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

<u>āṣaf-ı zī-şān:</u>

1. **āṣaf-ı ẕī-şān:**
Kaside 38
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şanlı vezir.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

āṣaf-ı ẕī-şāna:

1. **āṣaf-ı ẕī-şāna:**-*a*
   Kaside 44
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı vezir.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

āsān:

1. **āsān:**
   Gazel 29
   Mısra: **1**
   Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

2. **āsān:**
   Kaside 8
   Mısra: **60**
   Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

3. **āsān:**
   Kaside 49
   Mısra: **40**
   Kolay, kolayca, zahmetsiz.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

āsān eyle:

1. **āsān eyle:**
   Rübai 2
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaştırmak.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

āsān eyleye:

1. **āsān eyleye:**-*y, -e*
   Kaside 56
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaştırmak.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

āsān ide:

1. **āsān ide:**-*e*
   Kaside 48
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaştırmak.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem

āsān ola:

1. **āsān ola:**-*a*
   Kaside 17
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaşmak, kolay olmak.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

āsān olduğın:

1. **āsān olduğın:**-*duk, -ı, -n*
   Gazel 87
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaşmak, kolay olmak.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduğın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduğın görsem

āsān olsun:

1. **āsān olsun:**-*sun*
   Gazel 104
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylaşmak, kolay olmak.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

āsār:

1. **ās̱āruñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 60
   Mısra: **89**
   Eserler.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

2. **ās̱ārım:**-*ı, -m*
   Kaside 43
   Mısra: **81**
   Eserler // şiirler.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

3. **ās̱ārı:**-*ı*
   Kaside 45

Mısra: **82**
Bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

4. **ās̱ārını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 1
Mısra: **36**
Eserler // izler, alametler.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

5. **ās̱ārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **58**
Eserler // izler, alametler.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

6. **ās̱ārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

<u>āsār-ı bīmārī:</u>

1. **ās̱ār-ı bīmārī:**
Kaside 49
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Hastalık eserleri, alametleri // süzgün, baygın bakış.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

<u>āsār-ı hayālüm:</u>

1. **ās̱ār-ı ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 9
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Hayalin, düşüncenin ürünü.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

<u>āsār-ı hayālümdür:</u>

1. **ās̱ār-ı ḫayālümdür:**-*ü, -m, -dür*
Kaside 50
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hayalin, düşüncenin ürünü.

Zūr-ı endīşe vü ās̱ār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

<u>āsār-ı istiʿdād:</u>

1. **ās̱ār-ı istiʿdād:**
Kaside 19
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kabiliyet belirtisi, alameti.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

<u>āsār-ı mahmūrī:</u>

1. **ās̱ār-ı maḫmūrī:**
Kaside 34
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mahmurluk belirtisi.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

<u>āsār-ı saʿādetle:</u>

1. **ās̱ār-ı saʿādetle:**-*le*
Kaside 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluk izleri, alametleri.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḫt u iḳbāl
Oldum ās̱ār-ı saʿādetle yine ferruḫ-fāl

<u>āsār-ı şer ü şūrı:</u>

1. **ās̱ār-ı şer ü şūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kötülük ve fitne eserleri, izleri.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

<u>āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya:</u>

1. **āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın yarattığı eserler.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

<u>āsār-ı ṣunʿ-ı Müsteʿān:</u>

1. **āsār-ı ṣunʿ-ı Müsteʿān:**
   Kaside 5
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın yarattığı eserler, varlıklar.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Müsteʿān üzre

āsār-ı ṭabīʿatlerine:

1. **āsār-ı ṭabīʿatlerine:**-*leri, -n, -e*
   Kaside 10
   Mısra: **112**
   Kelime Tipi: -
   Mizacın eserleri // (kişilerin tabiatları gereği) söyledikleri, yazdıkları, yaptıkları.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Āsār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

āsār-ı ṭalel:

1. **āsār-ı ṭalel:**
   Kaside 53
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Temel izi, nişanı (yıkılmış binada kalan duvar temelinin izi).

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger āsār-ı ṭalel

āsār-ı teveccühleri:

1. **āsār-ı teveccühleri:**-*ler, -i*
   Kaside 54
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Beğeninin, iltifatın eserleri.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı āsār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

ʿaṣā-yı dest-i Mūsāyı:

1. **ʿaṣā-yı dest-i Mūsāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Musa'nın elindeki asa.

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

āsāyiş:

1. **āsāyiş:**
   Kaside 31
   Mısra: **65**
   Rahat, huzur, sükûnet.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

2. **āsāyiş:**
   Kaside 7
   Mısra: **86**
   Huzur, emniyet.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

3. **āsāyiş:**
   Kaside 23
   Mısra: **87**
   Huzur, emniyet.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

4. **āsāyiş:**
   Kaside 24
   Mısra: **75**
   Huzur, emniyet.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

āsāyiş virdüñ:

1. **āsāyiş virdüñ:**-*dü, -ñ*
   Kaside 27
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Emniyet, huzur kazandırmak.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

ʿases:

1. **ʿasesümdür:**-*ü, -m, -dür*
   Gazel 42
   Mısra: **4**
   Gece bekçisi.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

aṣḥāb:

1. **aṣḥābı:**-*ı*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **51**
   Halk, ahali.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende zerrece ġam bulmadım

aṣḥāb-ı dile:

1. **aṣḥāb-ı dile:**-*e*
   Kaside 59

Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Gönül erbabı, arifler.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

aṣıl:

1. **aṣılursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 13
Mısra: **62**
Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak, sallandırılmak.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

2. **aṣıldı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **2**
Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak, sallandırılmak.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aṣıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

āsīb-i dūr-ā-dūrdan:

1. **āsīb-i dūr-ā-dūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Uzun uzadıya felaket, bela.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

āsitān:

1. **āsitānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **29**
Eşik (sevgilinin kapısının eşiği).

Yine her gün āsitānı kes̱ret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya:

1. **āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya:**-*y, -a*
Kaside 11
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Yüce arş dergâhının eşiği // Allah'ın huzuru.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

āsitān-ı keremüñ:

1. **āsitān-ı keremüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 31
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Cömertlik dergâhı.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya:

1. **āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuf dergâhı.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan:

1. **ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan:**-*dan*
Kaside 28
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü asileri.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

aṣl:

1. **aṣlını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 26
Mısra: **90**
Gerçek, hakikat.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

aṣlā:

1. **aṣlā:**
Gazel 83
Mısra: **12**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

2. **aṣlā:**
Kaside 9
Mısra: **109**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

3. **aṣlā:**
Kaside 15

Mısra: **60**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Sürdükce ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

4. **aṣlā:**
Kaside 26
Mısra: **18**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

5. **aṣlā:**
Kaside 42
Mısra: **29**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Belki ḫuṭūr eylemez aṣlā dile
Yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār

6. **aṣlā:**
Kaside 51
Mısra: **94**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

7. **aṣlā:**
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Hiç, hiçbir zaman, kesinlikle.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

8. **aṣlā:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Hiçbir zaman, katiyyen.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

9. **aṣlā:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Hiçbir zaman, katiyyen.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

10. **aṣlā:**
Kaside 22
Mısra: **70**
Hiçbir zaman, katiyyen.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

11. **aṣlā:**
Kaside 43
Mısra: **5**
Hiçbir zaman, katiyyen.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtiḳād üzre

12. **aṣlā:**
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Hiçbir zaman, katiyyen.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

13. **aṣlā:**
Kaside 17
Mısra: **40**
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyen.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

14. **aṣlā:**
Kaside 46
Mısra: **42**
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyen.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

15. **aṣlā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **3**
Kesinlikle, hiçbir şekilde, katiyen.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

<u>**āsmān:**</u>

1. **āsmān:**
Kaside 5
Mısra: **2**
Gökyüzü, sema.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

2. **āsmānda:***-ad*
Kaside 11
Mısra: **43**
Gökyüzü, sema.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

3. **āsmān:**
Kaside 28

Mısra: **86**
Gökyüzü, sema.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

4. **āsmān:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

5. **āsmānuñ:**-*uñ*
Gazel 87
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

6. **āsmānuñ:**-*uñ*
Gazel 132
Mısra: **4**
Gökyüzü, sema.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

7. **āsmānı:**-*ı*
Kaside 2
Mısra: **24**
Gökyüzü, sema.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

8. **āsmān:**
Kaside 4
Mısra: **99**
Gökyüzü, sema.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

9. **āsmān:**
Kaside 6
Mısra: **57**
Gökyüzü, sema.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

10. **āsmān:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Gökyüzü, sema.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

11. **āsmān:**
Kaside 7
Mısra: **79**
Gökyüzü, sema.

Āsmān dāʾire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

12. **āsmānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **20**
Gökyüzü, sema.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

13. **āsmān:**
Kaside 28
Mısra: **70**
Gökyüzü, sema.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

14. **āsmān:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Gökyüzü, sema.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

15. **āsmān:**
Kaside 31
Mısra: **93**
Gökyüzü, sema.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

16. **āsmān:**
Kaside 32
Mısra: **41**
Gökyüzü, sema.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān fežā-yı ḥarīm

17. **āsmānuñ:**-*uñ*
Kaside 34
Mısra: **18**
Gökyüzü, sema.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

18. **āsmān:**
Kaside 38
Mısra: **40**
Gökyüzü, sema.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

19. **āsmān:**
Kaside 52
Mısra: **93**
Gökyüzü, sema.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

20. **āsmān:**
Kaside 55
Mısra: **55**
Gökyüzü, sema.

Ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyż-i iḥsānuñ seḥāb

21. **āsmānda:**-*da*
Kaside 56
Mısra: **36**
Gökyüzü, sema.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

22. **āsmān:**
Kaside 20
Mısra: **86**
Gökyüzü, felek // talih, baht.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

23. **āsmāne:**-*e*
Kaside 34
Mısra: **31**
Gökyüzü, felek // talih, baht.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿẕūrı

āsmān eyler:

1. **āsmān eyler:**-*r*
Gazel 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü gibi yapmak.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

2. **āsmān eyler:**-*r*
Kaside 19
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü yapmak // göğe çıkartmak.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

āsmān olmış:

1. **āsmān olmuş:**-*muş*
Kaside 34
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü olmak.

Zemīni āsmān olmuş ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

2. **āsmān olmuş:**-*muş*
Kaside 55
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü olmak.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

āsmān-ı ʿadl:

1. **āsmān-ı ʿadl:**
Kaside 11
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Adalet göğü.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

āsmān-ı ʿaẓamet:

1. **āsmān-ı ʿaẓamet:**
Kaside 40
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Büyük, yücelik göğü.

Āsmān-ı ʿaẓamet ʿālem-i cūd u himmet
Baḥr-ı mevvāc-ı kerem ebr-i güher-pāş-ı himem

āsmān-ı cihān-ı şevket ü şān:

1. **āsmān-ı cihān-ı şevket ü şān:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Haşmet ve yücelik dünyasının göğü.

Āsmān-ı cihān-ı şevket ü şān
Dāmen-i sāyebān-ı cāhıdur

āsmān-ı devletüñ:

1. **āsmān-ı devletüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Devlet göğü // talih, mutluluk göğü.

Āsmān-ı devletüñ ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri

āsmān-ı devletüñ māhı olsa:

1. **āsmān-ı devletüñ māhı olsa:**
   Müseddes 1
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Talih, mutluluk göğünün ayı olmak.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

āsmān-ı dīn ü devletdür:

1. **āsmān-ı dīn ü devletdür:***-dür*
   Kaside 55
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Din ve devletin göğü.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

āsmān-ı mülke:

1. **āsmān-ı mülke:***-e*
   Kaside 52
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın göğü.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

āsmān-ı şevket ü şān:

1. **āsmān-ı şevket ü şān:**
   Kaside 36
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük ve heybet göğü.

Cihān-ı ʿadl ü kerem āsmān-ı şevket ü şān
Muḥīṭ-i ʿālem-i cūd āftāb-ı evc-i himem

āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost:

1. **āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost:**
   Kaside 55
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Dost ehlinin ve alçak düşmanın göğü.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost
ʿĀlem-ārā āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb

āsmān-ı tabʿumuñ:

1. **āsmān-ı tabʿumuñ:***-um, -uñ*
   Gazel 41
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik tabiatının göğü.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

āsmān-pāye:

1. **āsmān-pāye:**
   Kaside 57
   Mısra: **37**
   Yüce rütbeli, rütbesi gök gibi yüce olan.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

āsmān-pūye:

1. **āsmān-pūye:**
   Kaside 17
   Mısra: **61**
   Gökyüzünde koşmak.

Āsmān-pūye zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt
Bād-pā şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā

āsmān-sāye:

1. **āsmān-sāye:**
   Kaside 35
   Mısra: **33**
   Yüce gölgeli // gölgesi tüm cihanı kaplayan, cihana hükmeden.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl

āsmān-seyr:

1. **āsmān-seyr:**
   Kaside 3
   Mısra: **52**
   Gökyüzünde dolaşan, gezinen.

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

āsmān-şitāb:

1. **āsmān-şitāb:**
   Kaside 28
   Mısra: **79**
   Gökyüzünde koşan // göğe doğru seğirten.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

āsmānvār:

1. **āsmānvārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **44**
Asuman gibi, gökyüzü gibi.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

ʿasker:

1. ʿ**askerle:**-*le*
Kaside 10
Mısra: **48**
Ordunun her kademesinde görevli subay, astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.

Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
ʿAskerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

2. ʿ**askeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **30**
Ordunun her kademesinde görevli subay, astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

3. ʿ**askerinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 36
Mısra: **12**
Ordunun her kademesinde görevli subay, astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

ʿ**asker çeküp:**

1. ʿ**asker çeküp:**-*üp*
Kaside 5
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
Asker sevk etmek, asker göndermek.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

ʿ**asker-i hūn-hᵛārdur:**

1. ʿ**asker-i ḫūn-ḫᵛārdur:**-*dur*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kana susamış, zalim asker.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

ʿ**asker-i Tātāra:**

1. ʿ**asker-i Tātāra:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Tatar askeri.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

aṣnām:

1. **aṣnām:**
Kaside 50
Mısra: **28**
Putlar.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

āstān:

1. **āstānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **44**
Eşik.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

2. **āstāne:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **5**
Eşik, dergâh.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

3. **āstānı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **46**
Eşik, huzur.

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

4. **āstānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **110**
Eşik, huzur.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

āstān-ı ḥaremi:

1. **āstān-ı ḥaremi:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Huzurunun, makamının eşiği.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāḳ-ı cihān
Āstān-ı ḥaremi ḳıble-i ḥācāt-ı enām

āstān-rūbān:

1. **āstān-rūbān:**
Kaside 34
Mısra: **32**
Eşik süpürenler.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿẕūrı

āstān-rūb-ı sarāyı:

1. **āstān-rūb-ı sarāyı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sarayın eşiğini süpüren.

Ben o Ḫāḳānį-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

āstīn:

1. **āstīn:**
Kaside 56
Mısra: **38**
Elbise kolu, yen.

N'ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

āstīn-i keremi:

1. **āstīn-i keremi:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Cömertlik yeni // cömertlik.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāḳ-ı cihān
Āstān-ı ḥaremi ḳıble-i ḥācāt-ı enām

āsūde:

1. **āsūde:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Rahat, huzurlu.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

2. **āsūde:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Rahat, huzurlu.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

3. **āsūde:**
Kaside 14
Mısra: **65**
Rahat, huzurlu.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

4. **āsūde:**
Kaside 43
Mısra: **77**
Rahat, huzurlu.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

5. **āsūde:**
Kaside 55
Mısra: **106**
Rahat, huzurlu.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

āsūde ola:

1. **āsūde ola:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Rahat, huzurlu olmak.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

āsūde oldı:

1. **āsūde oldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Rahat, huzurlu olmak.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

āsūde olsa:

1. **āsūde olsa:**-*sa*
Kaside 49
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Rahat, huzurlu olmak.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

āsūde ṭurur:

1. **āsūde ṭurur:**-*u, -r*
Kaside 48

Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Rahat durmak // sessiz, sakin durmak, kımıldamamak.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

āsumān-pāye:

1. **āsumān-pāye:**
Kaside 31
Mısra: **44**
Payesi gök kadar yüksek olan, yüksek rütbeli.

Müşterī-kevkebe düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr
Āsumān-pāye Ḫudāvend-i hümāyūn- elḳāb

āsyābāsā:

1. **āsyābāsā:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Su değirmeni gibi.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

ʿāşıḳ:

1. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿiṣ

2. ʿ**āşıḳum:***-um*
Gazel 1
Mısra: **11**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

3. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 6
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

4. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 14
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

5. ʿ**āşıḳlar:***-lar*
Gazel 16
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

6. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

7. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

8. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 25
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

9. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

10. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 29
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

11. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 31
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

12. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 32
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

13. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

14. ʿ**āşıḳuñ:***-uñ*
Gazel 40
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

15. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

16. ʿ**āşıḳum:***-um*
Gazel 45
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

17. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

18. ʿ**āşıḳız:***-ız*
Gazel 53
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

19. ʿ**āşıḳı:***-ı*
Gazel 58
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

20. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 64
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

21. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 66
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını niṡār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

22. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

23. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 68
Mısra: **6**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

24. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

25. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

26. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

27. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 75
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

28. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 91
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

29. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 99
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n’eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n’eylesün

30. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 99
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n’eylesün

31. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 123
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

32. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 123
Mısra: **8**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

33. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

34. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 132
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

35. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 22
Mısra: **44**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

36. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **69**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

37. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **72**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

38. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

39. ʿ**āşıḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

40. ʿ**āşıḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

41. ʿ**āşıḳlara:***-lar, -a*
Tesdis 1
Mısra: **19**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

42. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

43. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 5
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

44. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 5
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

45. ʿ**āşıḳa:***-a*
Gazel 10
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

46. ʿ**āşıḳuñ:***-uñ*
Gazel 12
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

47. ʿ**āşıḳuz:***-uz*
Gazel 16
Mısra: **4**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

48. ʿ**āşıḳuñ:***-uñ*
Gazel 23
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

49. ʿ**āşıḳlarız:***-lar, -ız*
Gazel 52
Mısra: **9**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

50. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 63
Mısra: **11**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

51. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

52. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 68
Mısra: **12**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

53. ʿ**āşıḳım:***-ım*
Gazel 91

Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̲ıḳlet-i ʿārı çekemem

54. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **2**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

55. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

56. ʿ**āşıḳını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 76
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Baġlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāġlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

57. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

58. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 84
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

59. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 92
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

60. ʿ**āşıḳların:**-*lar, -ı, -n*
Gazel 98
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

61. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

62. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 110
Mısra: **3**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

63. ʿ**āşıḳız:**-*ız*
Gazel 111
Mısra: **1**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

64. ʿ**āşıḳlarınuñ:**-*ları, -nuñ*
Gazel 113
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳlarınuñ bilse ʿayār-ı zer-i rūyın
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı mihekk olsa

65. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 117
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

66. ʿ**āşıḳınuñ:**-*ı, -nuñ*
Gazel 117
Mısra: **4**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

67. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

68. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 140
Mısra: **7**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

69. ʿ**āşıkın:**-*ı, -n*
Kaside 8
Mısra: **27**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

70. ʿ**āşıḳım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **33**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

71. ʿ**āşıḳım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **65**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

72. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Kaside 15
Mısra: **25**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

73. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 15
Mısra: **6**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

74. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **11**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

75. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Kaside 28
Mısra: **14**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

76. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 45
Mısra: **71**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

77. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 47
Mısra: **72**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

78. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 49
Mısra: **70**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

79. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 49
Mısra: **86**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

80. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Kaside 55
Mısra: **79**
Aşka düşmüş, aşk derdine tutulmuş, seven, tutkun.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

ʿâşık ider:

1. ʿ**āşıḳ ider:**-*er*
   Gazel 107
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Âşık etmek, meftun etmek, gönül çekmek.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

2. ʿ**āşıḳ ider:**-*er*
   Gazel 59
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Âşık etmek, meftun etmek, gönül çekmek.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

ʿâşık (ol):

1. ʿ**āşıḳ (ol):**
   Gazel 68
   Mısra: **14**
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

ʿâşık ol:

1. ʿ**āşıḳ ol:**
   Gazel 80
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

ʿâşık olan:

1. ʿ**āşıḳ olan:**-*an*
   Kaside 33
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

ʿâşık olduk:

1. ʿ**āşıḳ olduḳ:**-*duḳ*
   Gazel 51
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

ʿâşık olmakdur:

1. ʿ**āşıḳ olmaḳdur:**-*maḳ, -dur*
   Gazel 51
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

ʿâşık olmasun:

1. ʿ**āşıḳ olmasun:**-*ma, -sun*
   Gazel 68
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

ʿâşık olunca:

1. ʿ**āşıḳ olunca:**-*unca*
   Gazel 46
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

ʿâşık olur:

1. ʿ**āşıḳ olur:**-*u, -r*
   Gazel 68
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

ʿâşık olurdı:

1. ʿ**āşıḳ olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Gazel 107
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -

Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

ʿāşık olursañ:

1. ʿ**āşıḳ olursañ:**-*u, -r, -sa, -ñ*
Gazel 19
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

ʿāşıkāne:

1. ʿ**āşıḳāne:**
Kaside 22
Mısra: **63**
İçinde aşk ifadesi bulunan, konusu aşk olan // âşıkçasına, âşığa yakışacak şekilde.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

2. ʿ**āşıḳāne:**
Kaside 52
Mısra: **92**
İçinde aşk ifadesi bulunan, konusu aşk olan // âşıkçasına, âşığa yakışacak şekilde.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

ʿāşık-ı āzādeyüz:

1. ʿ**āşıḳ-ı āzādeyüz:**-*y, -üz*
Kaside 15
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hür, kayıtsız, başına buyruk âşık.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

ʿāşık-ı bī-çārenüñ:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-çārenüñ:**-*nüñ*
Gazel 96
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı âşık.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

ʿāşık-ı bī-çāresin:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-çāresin:**-*si, -n*
Gazel 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı âşık.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

ʿāşık-ı bī-çāresine:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-çāresine:**-*si, -n, -e*
Gazel 117
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı âşık.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

ʿāşık-ı bī-çāreye:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-çāreye:**-*y, -e*
Kaside 22
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı âşık.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

ʿāşık-ı bī-dillere:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-dillere:**-*ler, -e*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlünü kaptırmış âşık.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

ʿāşık-ı bikr-i hayāl-i medhūñdür:

1. ʿ**āşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür:**-*ü, -ñ, -dür*
Kaside 21
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) övgüsünün taze hayalinin âşığı (daha önce hayal edilmemiş, söylenmemiş övgünün âşığı).

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

ʿāşık-ı bīmārı:

1. ʿ**āşıḳ-ı bīmārı:**-*ı*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Hasta âşık.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

ʿāşık-ı bī-tāb:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-tāb:**
   Gazel 46
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Güçsüz, kuvvetsiz, zavallı, biçare âşık.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

ʿāşık-ı dil-āvāresin:

1. ʿ**āşıḳ-ı dil-āvāresin:**-*si, -n*
   Gazel 96
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Perişan gönüllü âşık.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

ʿāşık-ı dil-dāde-i ʿaşḳız:

1. ʿ**āşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
   Gazel 56
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşka gönül vermiş âşık.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

ʿāşık-ı dil-hastelere:

1. ʿ**āşıḳ-ı dil-ḫastelere:**-*ler, -e*
   Gazel 133
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Hasta gönüllü âşık // dertli, üzüntülü âşık.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

ʿāşık-ı dīvānenüñ:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīvānenüñ:**-*nüñ*
   Gazel 37
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Çılgın âşık.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

ʿāşık-ı dīvāneyim:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīvāneyim:**-*y, -im*
   Gazel 67
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Çılgın âşık.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

ʿāşık-ı dīvāneyiz:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīvāneyiz:**-*y, -iz*
   Gazel 61
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çılgın âşık.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

ʿāşık-ı efsürde-dil:

1. ʿ**āşıḳ-ı efsürde-dil:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Duygusuz, hissiz âşık.

Cürʿaña virmezdi cān her ʿāşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

ʿāşık-ı giryān u ser-gerdāna:

1. ʿ**āşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna:**-*a*
   Gazel 98
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Başı dönen ve ağlayan âşık.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna ṣor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

ʿāşık-ı hāṭır-şikest:

1. ʿ**āşıḳ-ı ḫāṭır-şikest:**
   Gazel 17
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gönlü kırılmış âşık.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

ʿāşıḳ-ı ḥayrān:

1. ʿ**āşıḳ-ı ḥayrān:**
   Gazel 27
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Hayran kalmış, tutkun âşık.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte:

1. ʿ**āşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte:**
   Rübai 3
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Hercayi (kararsız,vefasız) ve perişan gönüllü âşık.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

ʿāşıḳ-ı hercāyīyim:

1. ʿ**āşıḳ-ı hercāyīyim:***-y, -im*
   Kaside 1
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Her sevgiliye kapılan çapkın âşık.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

ʿāşıḳ-ı ser-bāza:

1. ʿ**āşıḳ-ı ser-bāza:***-a*
   Gazel 18
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Korkusuz, cesur, yiğit âşık.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet:

1. ʿ**āşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet:**
   Gazel 23
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Sevginin yiğit âşığı.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān:

1. ʿ**āşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān:**
   Kaside 46
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gazel okuyan sarhoş âşık.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

ʿāşıḳ-ı şūrīde:

1. ʿ**āşıḳ-ı şūrīde:**
   Gazel 124
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Divane âşık.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

ʿāşıḳ-ı üftādeyim:

1. ʿ**āşıḳ-ı üftādeyim:***-y, -im*
   Gazel 92
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Düşkün, biçare âşık.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

ʿāşıḳ-ı yek-reng:

1. ʿ**āşıḳ-ı yek-reng:**
   Gazel 61
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sadık âşık.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

ʿāşıḳ-ı zāra:

1. ʿ**āşıḳ-ı zāra:***-a*
   Gazel 64
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

2. ʿ**āşıḳ-ı zāra:***-a*
   Kaside 9
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

ʿāşıḳ-ı zāre:

1. ʿ**āşıḳ-ı zāre:**-*e*
   Gazel 47
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

ʿāşıḳ-ı zārı:

1. ʿ**āşıḳ-ı zārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayıp inleyen âşık, zavallı âşık.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

āşikāre:

1. **āşikāre:**
   Kaside 4
   Mısra: **29**
   Açıkça, alenen, herkesin içinde.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

āşinā:

1. **āşinā:**
   Gazel 61
   Mısra: **10**
   Bildik, tanıdık.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

2. **āşināya:**-*y, -a*
   Gazel 61
   Mısra: **10**
   Bildik, tanıdık.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

3. **āşinā:**
   Kaside 29
   Mısra: **104**
   Bildik, tanıdık.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

āşinālıḳ:

1. **āşinālıḳ:**
   Kaside 48
   Mısra: **87**
   Tanışıklık // dostluk ve yakınlık.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

āşiyān:

1. **āşiyānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **72**
   Kuş yuvası, yuva.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

2. **āşiyānıdur:**-*ı, -dur*
   Müfret 3
   Mısra: **2**
   Kuş yuvası, yuva.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

ʿaşḳ:

1. ʿ**aşḳ:**
   Gazel 63
   Mısra: **1**
   Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

2. ʿ**aşḳ:**
   Gazel 1
   Mısra: **3**
   Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

3. ʿ**aşḳ:**
   Gazel 29
   Mısra: **3**
   Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

4. ʿ**aşḳ:**
   Gazel 29
   Mısra: **5**
   Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

5. ʿ**aşḳı:**-*ı*
Gazel 37
Mısra: **5**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

6. ʿ**aşḳ:**
Gazel 53
Mısra: **3**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

7. ʿ**aşḳ:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

8. ʿ**aşḳa:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **6**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

9. ʿ**aşḳ:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

10. ʿ**aşḳı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **7**
Candan sevme, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alaka.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

11. ʿ**aşḳa:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **14**
Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

12. ʿ**aşḳ:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

13. ʿ**aşḳ:**
Gazel 92
Mısra: **2**
Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

14. ʿ**aşḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 111
Mısra: **6**
Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

15. ʿ**aşḳı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **24**
Sevgi, muhabbet // candan sevme, gönül verme.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

16. ʿ**aşḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 84
Mısra: **7**
Sevgi, muhabbet.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

17. ʿ**aşḳı:**-*ı*
Gazel 106
Mısra: **10**
Sevgi, muhabbet.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

<u>ʿaşḳ ehline:</u>

1. ʿ**aşḳ ehline:**-*n, -e*
Kaside 33
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Âşıklar.

ʿAşḳ ehline tā nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektūb-ı ḫuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

ʿaşḳ olsun:

1. ʿ**aşḳ olsun:**
Kaside 43
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

2. ʿ**aşḳ olsun:**
Gazel 123
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

aşkar:

1. **āşkār:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Belli, açık, meydanda.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

2. **Aşḳara:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **13**
Al renkli at // Behram'ın Aşkar isimli atı.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

3. **Aşḳarı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **57**
Al renkli at // Behram'ın Aşkar isimli atı.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

Aşḳar-ı Behrāmda:

1. **Aşḳar-ı Behrāmda:**-*da*
Kaside 17
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Behram'ın Aşkar isimli atı.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle:

1. ʿ**aşḳ-ı bikr-i fikrümle:**-*ü, -m, -le*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşüncelerin verdiği coşku, heyecan, aşk.

Oldı ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi

aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn:

1. **aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn:**
Kaside 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hüsameddin Çelebi'nin aşkı (Mevlana Celaleddin-i Rumî'nin, Mebnevî'yi yazmasına vesile olan müridi ve halifesi).

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

ʿaşḳ-ı İlāhī:

1. ʿ**aşḳ-ı İlāhī:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlahi aşk.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

ʿaşḳ-ı mecāzī:

1. ʿ**aşḳ-ı mecāzī:**
Kaside 33
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mecazi aşk, dünyevî aşk.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳş-ı riyādur

ʿaşḳına:

1. ʿ**aşḳına:**
Gazel 134
Mısra: **7**
... uğruna, yoluna, hürmetine.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

ʿaşḳına düşdükce:

1. ʿ**aşḳına düşdükce:**-*dükce*
Kaside 21
Mısra: **29**

Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şeyi) hatırlayarak huruşa gelmek, coşmak.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

āşnā:

1. **āşnādur:***-dur*
Gazel 14
Mısra: **10**
Aşina, bildik, tanıdık.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

2. **āşnādur:***-dur*
Gazel 99
Mısra: **4**
Aşina, bildik, tanıdık.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

3. **āşnāña:**- *ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **8**
Bildik, tanıdık kimse // âşık.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

4. **āşnāsına:***-sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **4**
Yüzücü.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

āşnā çıḳdım:

1. **āşnā çıḳdım:***-dı, -m*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tanıdık çıkmak, önceden birbirlerini tanımış olmak, tanış olmak.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

āşūb:

1. **āşūba:***-a*
Kaside 25
Mısra: **74**
Karışıklık, kargaşalık.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

āşūb-ı cāndur:

1. **āşūb-ı cāndur:***-dur*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can afeti.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

āşūb-ı cihān olsa:

1. **āşūb-ı cihān olsa:***-sa*
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı birbirine katmak, karıştırmak.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

āşūb-ı dil:

1. **āşūb-ı dil:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, gönül karıştırıcı.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

2. **āşūb-ı dil:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, gönül karıştırıcı // mey.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ:

1. **āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Gazel 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül kargaşasına sebep olmak, canı ve gönlü karıştırmak.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

āşūb-ı dīndür:

1. **āşūb-ı dīndür:***-dür*
Gazel 137

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Din karıştırıcı, dini yağma eden, dine zarar veren.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

āşūb-ı dünyādur:

1. **āşūb-ı dünyādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dünya fitnesi, dünyayı karıştıran.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

āşūb-ı hırāmıyla:

1. **āşūb-ı ḫırāmıyla:***-ı, -y, -la*
Gazel 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Salına salına yürüyüşün çıkardığı kargaşa.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīrī-i fitne
Āşūb-ı ḫırāmıyla mübāhāt-ı ḳıyāmet

āşūb-ı Rūm u Zengbār:

1. **āşūb-ı Rūm u Zengbār:**
Kaside 15
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Rum ve Zengbar ülkelerinin afeti (siyahilerin ve beyazların memleketlerini bozgunluğa uğratan).

Ablaḳ-süvār-ı rūzgār āşūb-ı Rūm u Zengbār
Leşker-şikār-ı kāmkār Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem

āşūb-ı rüstehīz- i ḳıyāmet:

1. **āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet:**
Kaside 28
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kıyamet ve mahşer kargaşalığı.

Ṣarşıldıġınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet ʿayān olur

āşüfte:

1. **āşüfteler:***-ler*
Kaside 33
Mısra: **31**
Meftun, tutkun, divane.

Gerçi ser-i kūyundaki āşüfteler ekṡer
Dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur

2. **āşüfte:**
Kaside 47
Mısra: **71**
Meftun, tutkun, divane.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

3. **āşüfte:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Meftun, tutkun, divane.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

4. **āşüftedür:***-dür*
Gazel 43
Mısra: **2**
Karışık, dağınık, perişan.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

5. **āşüfte:**
Gazel 83
Mısra: **3**
Karışık, dağınık, perişan.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

6. **āşüfte:**
Gazel 100
Mısra: **4**
Perişan, dağılmış.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

7. **āşüfte:**
Gazel 60
Mısra: **1**
Meftun, tutkun, divane.

Āşüfte esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

āşüfte- dil:

1. **āşüfte- dil:**
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlü perişan olan, perişan gönüllü.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

āşüfte olur:

1. **āşüfte olur:**-*u, -r*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Meftun olmak, aklı başından gitmek.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

āşüfte-i ser-der-hevādur:

1. **āşüfte-i ser-der-hevādur:**-*dur*
   Gazel 99
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

2. **āşüfte-i ser-der-hevādur:**-*dur*
   Gazel 138
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

āşüfte-nümā:

1. **āşüfte-nümāyız:**-*y, -ız*
   Gazel 60
   Mısra: **4**
   Aşüfte gibi perişan, karmakarışık.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

āşyān:

1. **āşyān:**
   Kaside 5
   Mısra: **28**
   Kuş yuvası, kafes.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

2. **āşyānında:**-*nın, -da*
   Kaside 8
   Mısra: **50**
   Kuş yuvası.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

3. **āşyān:**
   Gazel 111
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Kuş yuvası.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

āşyān eylemezdi:

1. **āşyān eylemezdi:**-*mez, -di*
   Kaside 52
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Yuva yapmak.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

āşyān eyler:

1. **āşyān eyler:**-*r*
   Gazel 36
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yuva yapmak.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

āşyān ṭutmada:

1. **āşyān ṭutmada:**-*mada*
   Kaside 57
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Yuva edinmek.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

āşyān-ı bülbüle:

1. **āşyān-ı bülbüle:**-*e*
   Gazel 143
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Bülbülün yuvası // âşığın gönlü.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

at:

1. **atmadı:**-*ma, -dı*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **17**
Atmak, fırlatmak.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

2. **atlar:**-*lar*
Kaside 17
Mısra: **46**
Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

3. **atduġı:**-*duġ, -ı*
Kaside 39
Mısra: **66**
Kurşun, gülle, ok vb. şeyleri hedefe fırlatmak.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

4. **atardı:**-*ar, -dı*
Kaside 29
Mısra: **111**
Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

at ḳoparur:

1. **at ḳoparur:**-*u, -r*
Kaside 23
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
At koşturmak; bir alanda istediği gibi davranmak, çok serbest hareket etmek.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

At Meydānı:

1. **At Meydānı:**
Kaside 3
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Sultanahmed Meydanı.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

ʿaṭā-yı Ḫātemi:

1. **ʿaṭā-yı Ḫātemi:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
Hâtem'in ihsanı, bağışı (Hâtem-i Tay; Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd).

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḫātemi güm-nām-ı genc-i nisyānı

āteş:

1. **āteş:**
Kaside 37
Mısra: **33**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

2. **āteş:**
Kaside 29
Mısra: **77**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

3. **āteşi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **27**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

4. **āteşden:**-*den*
Gazel 11
Mısra: **2**
Ateş // gönül ateşi, aşk ve sevgi harareti.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

5. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 11
Mısra: **1**
Ateş // gönül ateşi, aşk ve sevgi harareti.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

6. **āteşim:**-*im*
Kaside 12
Mısra: **73**
Ateş // gönül ateşi, aşk ve sevgi harareti.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḫalḳa ḫalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

7. **āteş:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Od, hararet, kızgınlık.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

8. **āteşler:**-*ler*
Kaside 49
Mısra: **9**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık (kırmızı rengi bağlamında).

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

9. **āteş:**
Kaside 21
Mısra: **53**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık // at.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

10. **āteş:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

11. **āteş:**
Kaside 30
Mısra: **111**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

12. **āteşdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **25**
Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

āteş düşse:

1. **āteş düşse:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yakmak, tutuşturmak // aşk ızdırabı duymak.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

āteş ü bād:

1. **āteş ü bād:**
Kaside 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateş ve hava.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

āteş urmazdı:

1. **āteş urmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dağlamak, yakmak.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

āteş urur:

1. **āteş urur:**-*u, -r*
Kaside 36
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ateş salmak, ateş düşürmek, yakmak, ateşler içinde bırakmak.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

āteşe yansun:

1. **āteşe yansun:**-*sun*
Terkib-bend 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Ateşler içinde yanmak.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

āteş-fiken-i hırmen-i endūh u melāl:

1. **āteş-fiken-i ḫırmen-i endūh u melāl:**
Kaside 35
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hüzün ve keder harmanını yakan.

Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab
Berḳın āteş-fiken-i ḫırmen-i endūh u melāl

āteşī:

1. **āteşī:**
Kaside 6
Mısra: **70**
Ateş renkli.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

āteş-i āhum:

1. **āteş-i āhum:**-*u, -m*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşığın göğe çıkan ve gökyüzünü kaplayan ahının ateşi.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

āteş-i ʿaşḳım:

1. **āteş-i ʿaşḳım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

āteş-i cān-sūzumuz:

1. **āteş-i cān-sūzumuz:**-*u, -muz*
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can yakan ateş.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

āteş-i çāpük-ʿinān:

1. **āteş-i çāpük-ʿinān:**
Kaside 21
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Çabuk giden, süratli ateş.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

āteş-i cehende:

1. **āteş-i cehende:**
Kaside 28
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Sıçrayan ateş // kıvılcım.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

āteş-i dilden:

1. **āteş-i dilden:**-*den*
Gazel 52
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

āteş-i ḳahruñ:

1. **āteş-i ḳahruñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kahır ateşi, öfke ateşi.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

2. **āteş-i ḳahruñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kahır ateşi, öfke ateşi.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

āteş-i mey:

1. **āteş-i mey:**
Kaside 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şarabın coşkunluğu, harareti.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

āteş-i Mūsā:
1. **āteş-i Mūsā:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın ateşi. Hz. Musa'nın Tur dağında Allah ile konuşurken yanan ateş.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

āteş-i reşk-i kef-i desti:

1. **āteş-i reşk-i kef-i desti:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Avucun kıskançlık ateşi.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

āteş-i seyyāledür:

1. **āteş-i seyyāledür:**-*dür*
Kaside 15

Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Akan ateş // mey.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

āteş-i sīneme:

1. **āteş-i sīneme:**-*m, -e*
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

āteş-i sūzana:

1. **āteş-i sūzana:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz:

1. **āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz:**
Kaside 57
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Gamın düşünce eriten, düşünceyi mahveden yakıcı ateşi.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

āteş-i Ṭūrı:

1. **āteş-i Ṭūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Tur Dağı'nın ateşi.

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendürse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

āteşīn:

1. **āteşīn:**
Gazel 141
Mısra: **7**
Ateşli, coşkun.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş:

1. **āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş:**
Kaside 18
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yıldırım hareketli çevik dizgin // yıldırım gibi hızlı ve çevik at yürütme.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

āteşkede olur:

1. **āteşkede olur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Ateş yanan yer olmak.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek:

1. **āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Feleğin yanan sine ocağı.

Suḫanum āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān
Ṭabʿum āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek

āteş-pāre:

1. **āteş-pāre:**
Kaside 49
Mısra: **93**
Ateş parçası.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

āteş-pāre olur:

1. **āteş-pāre olur:**-*ur*
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ateş parçası, kıvılcım olmak.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir güne tāb

āteş-tāb (ol):

1. **āteş-tāb (ol):**
Kaside 31
Mısra: **132**
Kızgın, sıcak olmak.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

ʿāṭıfet:

1. ʿ**āṭıfetle:**-*le*
Kaside 30
Mısra: **90**
Cömertlik, kerem.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

ʿāṭıfet-i Ḥayy-ı Ḳadīr:

1. ʿ**āṭıfet-i Ḥayy-ı Ḳadīr:**
Kaside 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Her şeye gücü yeten ve bütün varlıkların hayat kaynağı Allah'ın lütfu, ihsanı.

Bāreka'llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa'llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

ʿāṭıfet-i Rabbānī:

1. ʿ**āṭıfet-i Rabbānī:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
İlahî ihsan, Allah'ın ihsanı.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver:

1. ʿ**āṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver:**
Kaside 46
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Adaletli cihan hükümdarının ihsanı.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

atıl:

1. **atılur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **21**
(Bir kimse) bir yere doğru fırlamak.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

ʿaṭiyye-i cūdıyla:

1. ʿ**aṭiyye-i cūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 30
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Cömertliğin hediyesi.

Kerem ki sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür
İder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānı

aṭlas:

1. **aṭlasını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 57
Mısra: **38**
Atlas-ı çarh; feleklerden sonra geldiği ve bütün felekleri sardığı kabul edilen gök tabakası.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

aṭlas u dībāya:

1. **aṭlas u dībāya:**-*y, -a*
Gazel 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
İpekli kumaş ve diba denilen çiçekli kumaş // varlık ve gösterişi temsil eden kıyafet.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

aṭlas-ı çarḫ:

1. **aṭlas-ı çarḫ:**
Kaside 26
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin atlası // gökyüzü.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

2. **aṭlas-ı çarḫ:**
Kaside 17
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin atlası // gökyüzü.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

3. **aṭlas-ı çarḫ:**
Kaside 52
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin atlası // gökyüzü.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

aṭlas-ı çarḫa:

1. **aṭlas-ı çarḫa:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü // dünyanın ipekli kumaşı.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

aṭlas-ı gerdūn:

1. **aṭlas-ı gerdūn:**
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

ʿaṭṭār:

1. **ʿaṭṭār:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Itriyat/güzel kokular satan kimse.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

2. **ʿAṭṭār:**
Kaside 60
Mısra: **27**
Feridüddin Attar. Nişabur'da 1136 yılında doğmuş 1221 yılında vefat etmiş ünlü bir İranlı şair ve mutasavvıftır.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

ʿaṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur:

1. **ʿaṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kâinat çarşısının attarı olmak.

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

āvāre:

1. **āvāreler:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **11**
Perişan, derbeder, zavallı // âşık.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

āvāre düşdi:

1. **āvāre düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan, şaşkın olmak, başıboş ve kararsız hâle gelmek.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

āvāre iden:

1. **āvāre iden:**-*en*
Gazel 84
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, acınacak duruma getirmek.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

āvāre ḳıldı:

1. **āvāre ḳıldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kararsız, perişan etmek // başıboş bırakmak.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

āvārelik:

1. **āvāreligin:**-*in*
Gazel 101
Mısra: **8**
Avare olma durumu, başıboşluk, serserilik.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

2. **āvārelik:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Avare olma durumu, başıboşluk, serserilik.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

āvāz:

1. **āvāz:**
Kaside 57

Mısra: **68**
Ses, seda.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

āvāze-i ʿadli:

1. **āvāze-i ʿadli:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Adaletin sesi // adaletin, hakkaniyetin şöhreti.

Olalı nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet
Ṭutdı āvāze-i ʿadli o ḳadar dünyāyı

āvāze-i ʿadlüñ:

1. **āvāze-i ʿadlüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Adaletin sesi // adaletin, hakkaniyetin şöhreti.

ʿĀlemi āvāze-i ʿadlüñ ṭutaldan ḫavf idüp
Perdeden çıḳmaz ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb

āvāz-ı der-gūş-ı ricā:

1. **āvāz-ı der-gūş-ı ricā:**
Kaside 59
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Rica, istek kulağındaki ses.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa:

1. **āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa:**
Kaside 28
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Gök gürültüsü ve yıldırım sesi.

Evc-i hevāda şıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan
Āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa reh-güm-künān olur

āvāz-ı taḥsīn-i melek:

1. **āvāz-ı taḥsīn-i melek:**
Kaside 52
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Meleklerin övgü, takdir sesleri.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

āveng olmaz:

1. **āveng olmaz:**-*maz*
Kaside 37
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sıralanmak.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

āvīze-i gūş-ı bilād eylesem:

1. **āvīze-i gūş-ı bilād eylesem:**-*se, -m*
Kaside 25
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Beldelerin kulağına küpe yapmak // şiirle dört bir yanda şöhretini duyurmak.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur:

1. **āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Safa dostlarının gönül kulağına asılı.

Pākīze- kelāmım ki dür-i baḥr-i ḫayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur

āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür:

1. **āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İrem bağının gülünün küpesi.

Destān- zen-i ḳudsī-naġamātım ki terānem
Āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı iremdür

avla:

1. **avlayan:**-*y, -an*
Gazel 40
Mısra: **8**
Bulmak, ele geçirmek, yakalamak.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi keṡretde vaḥdet ʿālemin

ʿavn-ı İlāhī:

1. ʿ**avn-ı İlāhī:**
Kaside 9
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

ʿavn-ı inṣāfıyla:

1. ʿ**avn-ı inṣāfıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 55
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Adaletin, merhametin yardımı.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

ʿavn-i millet:

1. ʿ**avn-i millet:**
Kaside 52
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Millete yardım eden.

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

ʿavn-ı Rabbānī:

1. ʿ**avn-ı Rabbānī:**
Kaside 56
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

ay:

1. **ay:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Ay, mah, kamer // sevgili.

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

ayaġ:

1. **ayaġuña:**-*u, -ñ, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **38**
Ayak // kadeh.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

ayaġ çeker:

1. **ayaġ çeker:**
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgiyi kesmek, ilgilenmez olmak.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol küşe-i vaḥdet-nişest

ayaġum yere degmez:

1. **ayaġum yere degmez:**-*mez*
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevinçten uçuyormuş gibi olmak, çok sevinmek.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

2. **ayaġum yere degmez:**-*z*
Kaside 35
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevinçten uçuyormuş gibi olmak, çok sevinmek.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

ayak:

1. **ayaḳ:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Ayak, kadem.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

ayak başşa:

1. **ayaḳ başṣa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bir yere varmak, uğramak.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ başṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

ayak şuna:

1. **ayaḳ ṣuna:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kadeh (içki) sunmak, ikram etmek.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ ṣuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

ayaḳda ḳaldum:

1. **ayaḳda ḳaldum:**-*du, -m*
Gazel 31
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortada kalakalmak, ne yapacağını bilemez olmak.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

ʿayān:

1. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **126**
Açık, aşikâr, gözle görülür, belli.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

2. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **60**
Açık, aşikâr, gözle görülür, belli.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

ʿayān olur:

1. ʿ**ayān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Ṣarṣılduġınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet ʿayān olur

aʿyān-ı Ṣıfāhān:

1. **aʿyān-ı Ṣıfāhān:**
Kaside 27
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İsfahan'ın gözleri // İsfahan'ın ileri gelenleri, yöneticileri.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

ʿayār-ı zer-i rūyın:

1. ʿ**ayār-ı zer-i rūyın:**-*ı, -n*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz altınının değeri, saflık derecesi // âşığın sararmış yüzünün değeri, kıymeti.

ʿĀşıḳlarınuñ bilse ʿayār-ı zer-i rūyın
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı mihekk olsa

āyāt-ı ḫūbīdür:

1. **āyāt-ı ḫūbīdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik alameti.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

ʿayb-ı ıṭnāb:

1. ʿ**ayb-ı ıṭnāb:**
Kaside 31
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Sözü gereksiz uzatma kusuru.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

āyet-i kübrā-yı zamāne:

1. **āyet-i kübrā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zamanın en büyük delili.

Feyż-i nefesüm muʿcize-perdāz-ı belāġat
Siḥr-i ḳalemüm āyet-i kübrā-yı zamāne

āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür:

1. **āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Ayet**
Nûn ve'l-kalem ayeti.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

āyīn:

1. **āyīn:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Âdet, töre, usul.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

āyīne:

1. **āyīnesine:**-*si, -n, -e*
Gazel 9
Mısra: **9**
Ayna.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

2. **āyīne:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Ayna.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

3. **āyīnede:**-*de*
Gazel 93
Mısra: **5**
Ayna.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

4. **āyīnede:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **4**
Ayna.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

5. **āyīne:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Ayna.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

6. **āyīnedür:**-*dür*
Gazel 136
Mısra: **6**
Ayna.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

7. **āyīnede:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **13**
Ayna.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

8. **āyīneden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **11**
Ayna.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

9. **āyīnedür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **63**
Ayna.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

10. **āyīnede:**-*de*
Kaside 31
Mısra: **23**
Ayna.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

11. **āyīnedür:**-*dür*
Kaside 33
Mısra: **68**
Ayna.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

12. **āyīne:**
Kaside 36
Mısra: **41**
Ayna.

Dili cemāl-i ḥaḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

13. **āyīne:**
Kaside 37
Mısra: **89**
Ayna.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

14. **āyīnesi:**-*si*
Gazel 140
Mısra: **1**
Ayna.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

15. **āyīnesün:**-*sün*
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Ayna.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

16. **āyīnesi:**-*si*
Gazel 78
Mısra: **2**
Ayna // kalp.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

<u>āyīne itmiş:</u>

1. **āyīne itmiş:**-*miş*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Ayna yapmak, ayna gibi kullanmak.

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

<u>āyīne olmış:</u>

1. **āyīne olmış:**-*mış*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Ayna olmak.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

2. āyīne **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 9
Mısra: **8**
Ayna olmak.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

<u>āyīne virür:</u>

1. **āyīne virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Ayna vermek; ayna tutmak, göstermek, aksettirmek.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

<u>āyīnedān:</u>

1. **āyīnedān:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Ayna mahfazası // sevgilinin gömleği.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

2. **āyīnedāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **64**
Ayna mahfazası.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

3. **āyīnedān:**
Kaside 52
Mısra: **64**
Ayna mahfazası.

Bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

<u>āyīne-i āba:</u>

1. **āyīne-i āba:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Su aynası, suyun parlak yüzü.

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḥacīl ebr-i güher-zāyı

<u>āyīne-i ʿālem-nümā:</u>

1. **āyīne-i ʿālem-nümā:**
Kaside 52
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Cihanı gösteren ayna // İskender'in çok uzakları gösteren aynası..

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

2. **āyīne-i ʿālem-nümā:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Cihanı gösteren ayna // İskender'in çok uzakları gösteren aynası.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

āyīne-i ʿālem-nümādur:

1. **āyīne-i ʿālem-nümādur:**-*dur*
    Gazel 99
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: -
    Cihanı gösteren ayna // İskender'in çok uzakları gösteren aynası.

N'ola olsa mużṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:

1. **āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:**-*y, -ı*
    Müseddes 1
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

2. **āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:**-*y, -ı*
    Müseddes 1
    Mısra: **11**
    Kelime Tipi: -
    İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

3. **āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:**-*y, -ı*
    Müseddes 1
    Mısra: **17**
    Kelime Tipi: -
    İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:**-*y, -ı*
    Müseddes 1
    Mısra: **23**
    Kelime Tipi: -
    İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı:**-*y, -ı*
    Müseddes 1
    Mısra: **29**
    Kelime Tipi: -
    İçki kadehinin cihanı gösteren aynası.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

āyīne-i çarḫa:

1. **āyīne-i çarḫa:**-*a*
    Kaside 11
    Mısra: **65**
    Kelime Tipi: -
    Felek aynası // gökyüzü.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

2. **āyīne-i çarḫa:**-*a*
    Kaside 49
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: -
    Felek aynası // gökyüzü.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

āyīne-i çarhı:

1. **āyīne-i çarḫı:**-*ı*
    Kaside 53
    Mısra: **71**
    Kelime Tipi: -
    Felek aynası // gökyüzü.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn:

1. **āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn:**
    Kaside 60
    Mısra: **39**
    Kelime Tipi: -
    Mazmunun yüz gösteren aynası.

Sīnesi āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn
Ḫāṭırı maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan

āyīne-i dil:

1. **āyīne-i dil:**
    Gazel 17
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Gönül aynası // âşığın gönlü.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

āyīne-i endīşemde:

1. **āyīne-i endīşemde:**-*m, -de*
Kaside 37
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşünce aynası // zihin.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

āyīne-i endīşemden:

1. **āyīne-i endīşemden:**-*m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düşünce aynası.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

āyīne-i endīşeme:

1. **āyīne-i endīşeme:**-*m, -e*
Kaside 39
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Düşünce aynası // zihin.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

āyīne-i ġayba:

1. **āyīne-i ġayba:**-*a*
Gazel 83
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gayp aynası.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek:

1. **āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek:**
Kaside 37
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Feleğin cihanı aydınlatan güneş aynası.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

āyīne-i idrākde:

1. **āyīne-i idrākde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Anlayış, kavrayış aynası.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

āyīne-i idrāküñde:

1. **āyīne-i idrāküñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 24
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Anlayış, kavrayış aynası.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

āyīne-i İskenderi:

1. **āyīne-i İskenderi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
İskender'in aynası (Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna).

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem:

1. **āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem:**
Kaside 24
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü süsleyicisinin aynası.

Ṭabʿı āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem
Fikri üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek

āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre:

1. **āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre:**-*e*
Kaside 33
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki tozlu, bulanık ay aynası.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mıṣḳala-i jeng-zidādur

āyīne-i rāst-nümādur:

1. **āyīne-i rāst-nümādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Doğru gösteren ayna.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

āyīne-i reʾyine:

1. **āyīne-i reʾyine:**-*i, -n, -e*
Kaside 54
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Düşünce aynası.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ:

1. **āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ:**
Kaside 51
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevincin cihanı aydınlatan yüz aynası.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

āyīne-i ṣaf u mücellādur:

1. **āyīne-i ṣaf u mücellādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Parlak ve berrak ayna.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

āyīne-i sīnesi:

1. **āyīne-i sīnesi:**-*si*
Kaside 40
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

āyīne-i ṣūret-i Çīn:

1. **āyīne-i ṣūret-i Çīn:**
Kaside 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çin resimlerinin aynası (Hz. Mevlana'nın Mesnevi'sindeki Çin ve Rum ressamların yarışması hikâyesine telmihen).

Ṭabʿ-ı rūşen- güherüm āyīne-i ṣūret-i Çīn
Bikr-i fikr-i suḫanum reşk-i ʿarūsān- ṭırāz

āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā:

1. **āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā:**
Kaside 34
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Mana güzelinin suretini gösteren ayna.

Dili āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā
Żamīri nūr-baḫş-ı āftāb-ı ʿālem-i şūrī

āyīne-i ṭabʿumda:

1. **āyīne-i ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 6
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Şairlik aynası // şiir.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

āyīne-i ṭāliʿinde:

1. **āyīne-i ṭāliʿinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Talih aynası.

Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naḳş-ı murād

āyīneveş:

1. **āyīneveş:**
Kaside 52
Mısra: **47**
Ayna gibi.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

āyīn-i ʿadl ü dād:

1. **āyīn-i ʿadl ü dād:**
Kaside 20
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ve adalet kanunu.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

āyīn-i aḥyāyı:

1. **āyīn-i aḥyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Diriler ayini // diriltme, canlandırma ayini.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

āyīn-i ḫūbī:

1. **āyīn-i ḫūbī:**
Tesdis 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Güzellik kanunu.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

āyīn-i s̱enākārı:

1. **āyīn-i s̱enākārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Övmenin, kasideciliğin usulü, adabı.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

ʿaynı:

1. ʿ**aynı:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Birbirinin eşi, ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

ʿayn-ı ṣafā:

1. ʿ**ayn-ı ṣafā:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru kaynağı // mutluluk kaynağı.

Ḥāṭıf-ı ḳudsī dedi tārīḫini
ʿAyn-ı ṣafā çeşme-i Sulṭān Murād

ʿayn-ı şereng:

1. ʿ**ayn-ı şereng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zehir çeşmesi // zehrin ta kendisi.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

ʿayş:

1. ʿ**ayş:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Yiyip içme, zevk u sefa, eğlence.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

2. ʿ**ayş:**
Kaside 15
Mısra: **5**
Yiyip içme, zevk u sefa, eğlence.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

ʿayş u ʿişretde:

1. ʿ**ayş u** ʿ**işretde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sefa, yeme ve içme.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

ʿayyār:

1. ʿ**ayyāruñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **43**
Hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse).

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

2. ʿ**ayyāruñ:**-*uñ*
Kaside 47
Mısra: **43**
Hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse).

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

az:

1. **az:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

2. **az:**
Gazel 108

Mısra: **8**
Birlikte kullanıldığı kelimenin manasını kuvvetlendirerek kinaye yoluyla takdir veya tenkit bildirir.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

3. **az:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

4. **az:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

5. **az:**-, -
Gazel 111
Mısra: **10**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

6. **az:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

7. **azı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **60**
Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

az çoḳ:

1. **az çoḳ:**
Gazel 68
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

2. **az çoḳ:**
Kaside 47
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

3. **az çoḳ:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise baġışlar saña az çoḳ günehüñde

4. **az çoḳ:**
Kaside 24
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

5. **az çok:**
Kaside 26
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

6. **az çoḳ:**
Kaside 42
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Az çoḳ ehl olana virmez keder
Ḳayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār

7. **az çoḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, biraz.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

az ḳalmışdı:

1. **az ḳalmışdı:**-*mış, -dı*
Kaside 40
Mısra: **16**

Kelime Tipi: -
Az kalsın, bir işin gerçekleşmesi söz konusuyken gerçekleşmemesi durumunda kullanılan bir söz.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

az olur:

1. **az olur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Az olmak, kendisinde az bulunmak.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

ʿaẕāb:

1. **ʿaẕāb:**
Kaside 36
Mısra: **60**
Pek büyük sıkıntı, eziyet.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

ʿaẕāb itmeye:

1. **ʿaẕāb itmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 31
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Eziyet etmek, sıkıntı vermek, acı çektirmek.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

ʿaẕāb-ı nihān virür:

1. **ʿaẕāb-ı nihān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli bir acı (iç acısı) çektirmek.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

āzād:

1. **āzād:**
Kaside 29
Mısra: **4**
Özgür, hür, kölelikten kurtulmuş kimse.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

2. **āzād:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Serbest bırakılmış, kurtulmuş.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

āzād itdügin:

1. **āzād itdügin:**-*dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, hürriyetini geri vermek.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

āzād itmedüñ:

1. **āzād itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, hürriyetini geri vermek.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

āzāde:

1. **āzādeler:**-*ler*
Kaside 55
Mısra: **10**
Özgür, tutsak olmayan.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

2. **āzāde:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Kurtulmuş, serbest, hür.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

3. **āzādeyim:**-*y, -im*
Gazel 92
Mısra: **2**
(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye bağlı olmayan, özgür.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

4. **āzādelere:**-*ler, -e*
Kaside 33
Mısra: **34**
(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye bağlı olmayan, özgür.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

5. **āzādelere:**-*ler, -e*
Kaside 59
Mısra: **4**
(Gönlü) kayıt altında olmayan, kimseye bağlı olmayan, özgür.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

6. **āzāde:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Kurtulmuş, serbest, hür.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

7. **āzāde:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **13**
Kurtulmuş, serbest, hür.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

8. **āzādedür:**-*dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **34**
Kurtulmuş, serbest, hür.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

āzāde-i ʿaşḳız:

1. **āzāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Aşk azadesi // aşka düşmemiş.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

āzādelik:

1. **āzādelik:**
Gazel 92
Mısra: **3**
Bağımsız olma, serbestlik.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

ʿazīmet eylesem:

1. **ʿazīmet eylesem:**-*se, -m*
Kaside 50
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Yönelmek, meyletmek, niyet etmek.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

ʿazīmet itdi:

1. **ʿazīmet itdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Bir yere yönelmek, gitmek.

İşidüp ġulġul-ı ṣıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
ʿAzīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

ʿazīmet itse:

1. **ʿazīmet itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Bir yere yönelmek, gitmek.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

ʿazīmü'ş-şān:

1. **ʿazīmü'ş-şān:**
Kaside 20
Mısra: **17**
Şanı yüce.

ʿAzīmü'ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib
Cihānbān-ı ḳavī-devlet cihān-gīr-i ẓafer-yāver

2. **ʿaẓīmü'ş-şānuñ:**-*uñ*
Kaside 26
Mısra: **85**
Şanı yüce.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

ʿAzīz Efendi:

1. **ʿAzīz Efendi:**
Kaside 58
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **-**
Şeyhülislam Aziz Efendi.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

ʿazīz eylememiş:

1. ʿ**azīz eylememiş:**-*me, -miş*
   Kaside 7
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Değerini yükseltmek, yüceltmek.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

ʿazīz olmasa:

1. ʿ**azīz olmasa:**-*ma, -sa*
   Gazel 133
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Kıymetli, değerli olmak.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

aẓlem:

1. **aẓlem:**
   Kaside 36
   Mısra: **64**
   En zalim, pek ziyade zulmeden.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

ʿazm eylerse:

1. ʿ**azm eylerse:**-*r, -se*
   Kaside 14
   Mısra: **126**
   Kelime Tipi: -
   Gitmek, yönelmek.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

ʿaẓm eylese:

1. ʿ**aẓm eylese:**-*se*
   Kaside 9
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Gitmek, yönelmek.

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

ʿazm iderse:

1. ʿ**azm iderse:**-*er, -se*
   Kaside 27
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   Gitmek, yönelmek.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

ʿaẓm itse:

1. ʿ**aẓm itse:**-*se*
   Kaside 51
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Gitmek, yönelmek.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

ʿaẓm itseñ:

1. ʿ**aẓm itseñ:**-*se, -ñ*
   Kaside 36
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Gitmek, yönelmek.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿaẓm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

ʿazmi:

1. ʿ**azmi:**
   Kaside 4
   Mısra: **91**
   Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme, kararlılık.

ʿAzmi olursa ger sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk
Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

ʿazm-i cihād eyleye:

1. ʿ**azm-i cihād eyleye:**-*y, -e*
   Kaside 25
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

ʿaẓm-i cihād iderse:

1. ʿ**aẓm-i cihād iderse:**-*er, -se*
   Kaside 29
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

ʿazm-i cihād itdüñ:

1. ʿ**azm-i cihād itdüñ:**-*düñ*
   Rübai 5
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Savaşa yönelmek, savaşa çıkmak.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

ʿazm-i kenār itmege:

1. ʿ**azm-i kenār itmege:**-*meg, -e*
   Gazel 95
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Kıyıya doğru gitmek // gamdan kurtulmaya çalışmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

ʿazm-i kenār itsem:

1. ʿ**azm-i kenār itsem:**-*se, -m*
   Gazel 87
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Kıyıya doğru gitmek // kenara, köşeye çekilmek.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

ʿazm-i meydān-ı ġazā eyledükce:

1. ʿ**azm-i meydān-ı ġazā eyledükce:**-*dükce*
   Kaside 14
   Mısra: **127**
   Kelime Tipi: -
   Savaş meydanına yönelmek.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

ʿaẓm-i remīm:

1. ʿ**aẓm-i remīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Çürümüş kemik.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

āzürde olmasa:

1. **āzürde olmasa:**-*ma, -sa*
   Gazel 120
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   İncinmek, rahatsız olmak.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

ʿazze ve cell:

1. ʿ**azze ve cell:**
   Kaside 53
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Allah isminden sonra "aziz ve şanı yüce olsun" anlamında kullanılır.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

2.2.2. B

bāb:

1. **bābı:**-*ı*
   Kaside 58
   Mısra: **84**
   Bölüm, kısım.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

2. **bāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **12**
   Kapı // huzur, makam.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

3. **bābda:**-*da*
   Kaside 45
   Mısra: **87**
   Husus, mesele, konu.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

bāb-ı emn ü emān:

1. **bāb-ı emn ü emān:**
   Kaside 29
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Huzur ve güven kapısı.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

bāb-ı hümāyūnunda:

1. **bāb-ı hümāyūnunda:**-*u, -n, -da*
Kaside 11
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı, sarayın kapısı.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

bāc:

1. **bāc:**
Kaside 25
Mısra: **84**
Vergi.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḥtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād:

1. **bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād:**
Kaside 29
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kubad'ın ülkesinin vergisi // İran'ın vergisi, haracı.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn:

1. **bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn:**
Kaside 46
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu saçtan alınan vergi.

Lālesi ḥāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber
Sünbüli bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn

bād:

1. **bād:**
Kaside 29
Mısra: **56**
Yel, rüzgâr.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

2. **bād:**
Kaside 18
Mısra: **30**
Yel, rüzgâr.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

3. **bād:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Yel, rüzgâr.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

bāda vermiş:

1. **bāda vermiş:**-*miş*
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yele vermek, dağıtmak, yok etmek.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

bādāmuñ ezhārı:

1. **bādāmuñ ezhārı:**
Kaside 49
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Badem çiçekleri.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

bādbān:

1. **bādbān:**
Kaside 5
Mısra: **68**
Yelken.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

2. **bādbān:**
Kaside 14
Mısra: **20**
Yelken.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

bādbān olur:

1. **bādbān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Yelken olmak .

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

bāde:

1. **bāde:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Şarap, mey.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

2. **bāde:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Şarap, mey.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

3. **bāde:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Şarap, mey.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

4. **bādesi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **23**
Şarap, mey.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

5. **bāde:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Şarap, mey.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

6. **bādedür:***-dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **33**
Şarap, mey.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

7. **bāde:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Şarap, mey.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

8. **bāde:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Şarap, mey.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

9. **bāde:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Şarap, mey.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

10. **bāde:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Şarap, mey.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

11. **bāde:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Şarap, mey.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

12. **bāde:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Şarap, mey.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

13. **bāde:**
Kaside 12
Mısra: **32**
Şarap, mey.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

14. **bādedür:***-dür*
Kaside 50
Mısra: **9**
Şarap, mey.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

15. **bāde:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Şarap, mey.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

16. **bāde:**
Gazel 81

Mısra: **10**
Şarap, mey.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

17. **bāde:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Şarap, mey.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

18. **bāde:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Şarap, mey // kadeh.

Müʾes̱sirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

19. **bādesiz:***-siz*
Gazel 27
Mısra: **7**
Şarap, mey.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesiz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

20. **bādesiz:***-siz*
Gazel 27
Mısra: **6**
Şarap, mey.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesiz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

<u>bāde-furūş:</u>

1. **bāde-furūşuñ:***-uñ*
Gazel 121
Mısra: **7**
Şarap satan (kimse), meyhaneci.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

<u>bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış:</u>

1. **bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış:***-mış*
Gazel 52
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının küpü olmak.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

<u>bāde-i gülgūna:</u>

1. **bāde-i gülgūna:***-a*
Kaside 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül renkli kırmızı şarap.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

<u>bāde-i idrākimüñ:</u>

1. **bāde-i idrākimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 14
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Anlama, anlayış şarabı.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ ṭahḳīḳ dürd-i sāġarı

<u>bāde-i nāz:</u>

1. **bāde-i nāz:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. **bāde-i nāz:**
Kaside 55
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

<u>bāde-i pür-feyż:</u>

1. **bāde-i pür-feyż:**
Kaside 50
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu, feyiz veren içki.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

<u>bāde-i surḫ:</u>

1. **bāde-i surḫ:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

bāde-i ter:

1. **bāde-i ter:**
   Gazel 9
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Taze, latif, saf şarap.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

bāde-keş:

1. **bāde-keşiz:**-*iz*
   Gazel 121
   Mısra: **7**
   Şarap içici, şarap içen.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

bādem-i çeşmini:

1. **bādem-i çeşmini:**-*i, -n, -i*
   Gazel 144
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Göz bademi, badem göz.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

bāde-perest:

1. **bāde-perestiz:**-*iz*
   Gazel 49
   Mısra: **10**
   İçkiye çok düşkün olan kimse, ayyaş.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

bād-ı ʿaşk:

1. **bād-ı ʿaşḳ:**
   Gazel 7
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Aşk rüzgârı.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

bād-ı bahār:

1. **bād-ı bahār:**
   Kaside 39
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: -
   Bahar rüzgârı.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

bād-ı çemen-i hulkı:

1. **bād-ı çemen-i ḫulḳı:**-*ı*
   Kaside 33
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılış çimenliğinin havası // yaratılışın, ahlakın kokusu.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

bād-ı cezbe-i medḫüñle:

1. **bād-ı cezbe-i medḫüñle:**-*ü, -ñ, -le*
   Kaside 28
   Mısra: **121**
   Kelime Tipi: -
   Övgü coşkunluğunun rüzgârı.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḫüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

bād-ı cihān-gerd:

1. **bād-ı cihān-gerd:**
   Kaside 9
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Dünyayı dolaşan rüzgâr.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ:

1. **bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ:**
   Kaside 35
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sabah vakti esen tevfik (Allah'ın yardım) rüzgârı.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

bād-ı hazān:

1. **bād-ı ḫazān:**
   Kaside 53
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Sonbahar rüzgârı.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

bād-ı himem:

1. **bād-ı himem:**
Kaside 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Himmet rüzgârı.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

<u>bād-ı ḳahrı:</u>

1. **bād-ı ḳahrı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kahır rüzgârı.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

<u>bād-ı nesīm:</u>

1. **bād-ı nesīm:**
Kaside 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hafif hafif esen latif rüzgâr.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

<u>bād-ı perr-i megesi:</u>

1. **bād-ı perr-i megesi:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sinek kanadının rüzgârı, sineğin kanat çırparken oluşturduğu hava.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

<u>bād-ı reftārı:</u>

1. **bād-ı reftārı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşün rüzgârı, yürürken oluşan hava akımı.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

<u>bād-ı ṣabā:</u>

1. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

2. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

3. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

4. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

5. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

6. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

7. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 7
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

8. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 17

Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Reşḫa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

9. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

10. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 39
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşk ü ʿabīr

11. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 40
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

12. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 45
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

13. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 49
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

14. **bād-ı ṣabā:**
Müfret 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

15. **bād-ı Ṣabā:**
Kaside 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

<u>bād-ı ṣabādur:</u>

1. **bād-ı ṣabādur:***-dur*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

<u>bād-ı ṣarṣara:</u>

1. **bād-ı ṣarṣara:***-a*
Kaside 45
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr, fırtına.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi ṣarṣar nihād-ı kūhsārı

<u>bād-ı ṣarṣarda:</u>

1. **bād-ı ṣarṣarda:***-da*
Kaside 51
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr, fırtına.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

<u>bād-ı seḥer:</u>

1. **bād-ı seḥer:**
Kaside 9
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Seher yeli.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

<u>bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ:</u>

1. **bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ:**
Kaside 49
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Övme arzusunun rüzgârı.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

2. **bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ:**
Kaside 49
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Övme arzusunun rüzgârı.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

bād-ı şimāl:

1. **bād-ı şimāl:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kuzey rüzgârı.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

bād-ı vezān:

1. **bād-ı vezān:**
Kaside 9
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Esen yel.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

bād-ı vezāna:

1. **bād-ı vezāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Esen yel.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

bād-ı vezāndur:

1. **bād-ı vezāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Esen yel.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

bād-ı yekrānı:

1. **bād-ı yekrānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Soylu cins atın (rengi sarı ve kırmızı arasında olan at) rüzgârı.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın:

1. **bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın:**-*sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zevk ve neşe veren, zevk ve neşe sebebi.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

bād-pā:

1. **bād-pā:**
Kaside 17
Mısra: **62**
Rüzgâr ayaklı (at), ayağına çabuk, çabuk koşan (at).

Āsmān-pūye zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt
Bād-pā şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā

bāġ:

1. **bāġ:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Bahçe.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

2. **bāġa:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **9**
Bahçe.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

3. **bāġa:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **9**
Bahçe.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

4. **bāġa:**-*a*
Kaside 48
Mısra: **67**
Bahçe.

Müʾes̱s̱ir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

5. **bāġa:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **6**
Bahçe.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

6. **bāġımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **8**
Bahçe.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

7. **bāġa:**-*a*
Gazel 77
Mısra: **5**
Bahçe.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫsār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

8. **bāġa:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **1**
Bahçe.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

9. **bāġuñ:**-*uñ*
Kaside 62
Mısra: **5**
Bahçe.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

10. **bāġ:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi birbirine bağlamaya yarayan ip, sicim, tel gibi şeyler, bent.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

11. **bāġı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **18**
Bahçe, gül bahçesi.

Ya Rıḍvān bahs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

<u>bāġ u rāġ-ı firdevse:</u>

1. **bāġ u rāġ-ı firdevse:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Cennet bağı ve bahçesi.

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

<u>bāġbān:</u>

1. **bāġbānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 58
Mısra: **29**
Bağcı, bahçıvan // bekçi.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāh-ı cenneti merhūn

<u>bāġbān-ı maʿnevī:</u>

1. **bāġbān-ı maʿnevī:**
Kaside 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ma'nevî'nin bahçıvanı/yazarı // İbrahim Gülşenî (Gülşenî, Ma'nevî isimli kırk bin beyitlik Farsça mesnevisini Mevlana'nın Mesnevisine nazire olarak yazmıştır.).

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

<u>bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk:</u>

1. **bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk:**
Kaside 55
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Tam sadakat bahçıvanı.

Vaḳtidür dest-i edeble bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk
Olsa gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb

<u>bāġçe seyrine çıḳduḳca:</u>

1. **bāġçe seyrine çıḳduḳca:**-*duḳca*
Kaside 17
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Bahçede gezintiye çıkmak, dolaşmak.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

<u>baġçe-i ḫāṣṣāda:</u>

1. **baġçe-i ḫāṣṣāda:**-*da*
Kaside 17
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Saray bahçesi.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür bagçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

<u>baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn:</u>

1. **baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Cihan padişahının bahçesi.

Ḥabbeẕā baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

<u>Baġdād:</u>

1. **Baġdād:**
   Kaside 22
   Mısra: **8**
   İslam dünyasının önemli tarih, ilim ve kültür merkezlerinden biri ve bugünkü Irak'ın başşehri.

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

<u>Bāġdād-ı suhan:</u>

1. **Bāġdād-ı suḫan:**
   Kıt'a 1
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Sözün/şiirin Bağdat'ı.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

<u>bāġ-ı behişt:</u>

1. **bāġ-ı behişt:**
   Gazel 27
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

<u>bāġ-ı behişte:</u>

1. **bāġ-ı behişte:***-e*
   Gazel 104
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı behişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

<u>bāġ-ı behiştüñ:</u>

1. **bāġ-ı behiştüñ:***-üñ*
   Kaside 13
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

<u>bāġ-ı bezme:</u>

1. **bāġ-ı bezme:***-e*
   Gazel 30
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Bezm bağı, eğlence yapılan, işret edilen bağ.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i ṣād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

<u>bāġ-ı cennetüñ:</u>

1. **bāġ-ı cennetüñ:***-üñ*
   Kaside 6
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

<u>bāġ-ı cihān:</u>

1. **bāġ-ı cihān:**
   Kaside 28
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Dünya bahçesi // dünya.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

2. **bāġ-ı cihān:**
   Kaside 31
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Dünya bahçesi // dünya.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

<u>bāġ-ı cihānda:</u>

1. **bāġ-ı cihānda:***-da*
   Kaside 26
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Dünya bahçesi // dünya.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

<u>bāġ-ı cihānı:</u>

1. **bāġ-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi // dünya.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

bāġ-ı fetḥüñ:

1. **bāġ-ı fetḥüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fetih bahçesi.

Oldı gūyā ḫadeng-i ḫūn-pāşı
Bāġ-ı fetḥüñ nesīm-i gül-bīzi

bāġ-ı hayāle:

1. **bāġ-ı hayāle:**-*e*
Kaside 51
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Hayal bahçesi.

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

bāġ-ı irem:

1. **bāġ-ı irem:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âd kavminin kralı olan Şeddad tarafından Tanrılık iddiasıyla cennet bahçelerinin özelliklerine benzetilerek yaptırılan bahçe // cennet bahçesi.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı irem

bāġ-ı murāduñ:

1. **bāġ-ı murāduñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Arzu, istek bahçesi.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür:

1. **bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bereketli, feyizli bir ilkbahar bahçesi // Nef'î'nin şair tabiatı.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

bāġ-ı Rıḍvāna:

1. **bāġ-ı Rıḍvāna:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

baġışla:

1. **baġışlarsa:**-*r, -sa*
Gazel 64
Mısra: **8**
Vermek, ihsan etmek.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev baġışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

2. **baġışlar:**-*r*
Gazel 118
Mısra: **10**
Affetmek.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise baġışlar saña az çoḳ günehüñde

baġla:

1. **baġlamaz:**-*maz*
Gazel 76
Mısra: **5**
Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.

Baġlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāġlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

2. **baġladı:**-*dı*
Gazel 2
Mısra: **5**
İp ve benzeri şeylerle dolamak, sarmalamak // takmak, kuşanmak.

Baġladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

bahā:

1. **bahāsın:**-*sı, -n*
Kaside 24
Mısra: **96**
Kıymet, değer, bedel.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

2. **bahāña:**-*ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **10**
Kıymet, değer.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

3. **bahā:**
Kaside 9
Mısra: **98**
Kıymet, değer.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

<u>bahā taḫmīn ider:</u>

1. **bahā taḫmīn ider:**-*er*
Kaside 43
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Kıymet biçmek, ne değerde olduğunu takdir etmek.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

<u>bā-haber eyler:</u>

1. **bā-ḫaber eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Haberli, bilgi sahibi etmek.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

<u>bā-haber olsa:</u>

1. **bā-ḫaber olsa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Haberdar olmak.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

<u>bahādır:</u>

1. **bahādır:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Yiğit, cesur, kahraman.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

<u>bahālara çıḳdı:</u>

1. **bahālara çıḳdı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değerlenmek.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

<u>bahāne:</u>

1. **bahāneyle:**-*y, -le*
Gazel 103
Mısra: **3**
Vesile, sebep.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

2. **bahāneyle:**-*y, -le*
Kaside 29
Mısra: **112**
Vesile, sebep.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

3. **bahāne:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

4. **bahāneyle:**-*y, -le*
Gazel 2
Mısra: **6**
Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep.

Baġladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

<u>bahār:</u>

1. **bahār:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

2. **bahār:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

3. **bahār:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

4. **bahār:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

5. **bahār:**
Kaside 26
Mısra: **101**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

6. **bahār:**
Kaside 62
Mısra: **56**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

7. **bahāruñ:***-uñ*
Gazel 36
Mısra: **10**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

8. **bahār:**
Gazel 50
Mısra: **14**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

9. **bahār:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

10. **bahār:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

11. **bahār:**
Kaside 49
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

12. **bahār:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

bahār eyyāmıdur:

1. **bahār eyyāmıdur:***-dur*
Kaside 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İlkbahar mevsimi.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

bahār-ı bādām olur:

1. **bahār-ı bādām olur:***-u, -r*
Kaside 50
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Badem çiçeği olmak.

Bulsa ger nāmiye feyż-i kef-i iḥsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

bahār-ı bāġ-ı devletdür:

1. **bahār-ı bāġ-ı devletdür:***-dür*
Gazel 143
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Devlet bağının baharı // devleti ihya eden, canlandıran anlamında.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat kim
Bahār-ı bāġ-ı devletdür cemāl-i ʿālem-efrūzı

bahār-ı devletinden:

1. **bahār-ı devletinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 5
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) hükümranlığının baharı.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet:

1. **bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet:**
Kaside 27
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Adalet gül fidanını yükselten, büyüten bahar.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet devr-i iclāli
Çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet pertev-i reʾyi

bahār-ı gülşeni:

1. **bahār-ı gülşeni:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin baharı.

Bahār-ı gülşeni endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī
Buḫūr-efrūz-ı bezmi rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī

bahār-ı maʿreke:

1. **bahār-ı maʿreke:**
Kaside 38
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanının çiçekleri // cenk meydanının bahar mevsimi.

Hevā-yı ebr-i tīġıyle bahār-ı maʿreke ṣād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

bahā-yı ruḫṣat:

1. **bahā-yı ruḫṣat:**
Kaside 58
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İzin, müsaade bedeli.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāḥ-ı cenneti merhūn

bāhir:

1. **bāhir:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Aşikâr, açık, belli.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

baḥr:

1. **baḥre:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **12**
Deniz.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

2. **baḥr:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Deniz.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

3. **baḥri:**-*i*
Kaside 5
Mısra: **44**
Deniz.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

4. **baḥr:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Deniz.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

5. **baḥrı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **42**
Deniz.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

6. **baḥr:**
Kaside 11
Mısra: **52**
Deniz.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

7. **baḥrı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **48**
Deniz.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

8. **baḥrüñ:**-*üñ*
Kaside 11
Mısra: **50**
Deniz.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

9. **baḥr:**
Kaside 13
Mısra: **77**
Deniz.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

10. **baḥrüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **104**
Deniz.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

11. **baḥr:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Deniz.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

12. **baḥra:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **120**
Deniz.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

13. **baḥre:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **57**
Deniz.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

14. **baḥr:**
Kaside 50
Mısra: **77**
Deniz.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

15. **baḥre:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **58**
Deniz.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

16. **baḥr:**
Rübai 5
Mısra: **2**
Deniz.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

17. **baḥra:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **27**
Deniz // ordu.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

18. **baḥr:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Deniz.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

baḥr ü kān olsa:

1. **baḥr ü kān olsa:**-*sa*
Kaside 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Deniz ve maden yatağı olmak (incinin ve cevherin çıkartıldığı yer olmak) // cömert olmak.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

baḥr-ı ʿadālet:

1. **baḥr-ı ʿadālet:**
Gazel 105
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Adalet denizi.

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẓü'l-minen

baḥr-ı ʿaşḳa:

1. **baḥr-ı ʿaşḳa:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Aşk denizi.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn:

1. **baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn:**
Kaside 24
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün inci saçan denizi.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

baḥr-i efkārı:

1. **baḥr-i efkārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Düşünce denizi.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

baḥr-ı endīşe:

1. **baḥr-ı endīşe:**
Kaside 31
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Düşünce denizi.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem:

1. **baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem:**-*m*
Kaside 47
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin inci saçan denizi.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür:

1. **baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür:**-*dür*
Kaside 55
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İnci saçan söz denizi.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

baḥr-ı kef-i iḥsānı:

1. **baḥr-ı kef-i iḥsānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin denizi, lütuf denizi.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

baḥr-ı keremdür:

1. **baḥr-ı keremdür:**-*dür*
Kaside 33
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

baḥr-ı maʿānī:

1. **baḥr-ı maʿānī:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Manalar denizi.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḫālet ü cürʿa gibi pestiz

baḥr-ı maʿnā:

1. **baḥr-ı maʿnā:**
Kaside 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mana denizi.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

baḥr-ı maʿnādur:

1. **baḥr-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Mana denizi.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

baḥr-ı maʿnāyı:

1. **baḥr-ı maʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 55
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Mana denizi.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür:

1. **baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür:**-*dür*
Kaside 32
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İnci dolu dalgalı deniz.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

baḥr-ı mevvāc-ı kerem:

1. **baḥr-ı mevvāc-ı kerem:**
Kaside 40
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İhsan dalgalı deniz.

Āsmān-ı ʿaẓamet ʿālem-i cūd u himmet
Baḥr-ı mevvāc-ı kerem ebr-i güher-pāş-ı himem

baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur:

1. **baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
İnciler saçan coşkun/dalgalı deniz olmak.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḥüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

baḥr-ı revāndur:

1. **baḥr-ı revāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Akıcı deniz.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

baḥr-ı seḫādur:

1. **baḥr-ı seḫādur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi // eli açık.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

baḥr-ı sīm-āb eyler:

1. **baḥr-ı sīm-āb eyler:**
Kaside 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Civa denizi hâline getirmek.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

baḥr-ı suḫande:

1. **baḥr-ı suḫande:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Söz denizi.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

baḥr-ı suḫandur:

1. **baḥr-ı suḫandur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Söz denizi.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

baḥr-ı suḫane:

1. **baḥr-ı suḫane:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Söz denizi // şiir denizi.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

baḥr-ı ṭabʿum:

1. **baḥr-ı ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 31
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın denizi, şairlik denizi.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

baḥr-ı zehhārı:

1. **baḥr-ı zehhārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dalgalı, coşkun deniz.

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

baḥr-kefā:

1. **baḥr-kefā:**
Kaside 57
Mısra: **61**
Ey avucu deniz gibi olan // cömert olan.

Āṣafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-ṣadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz

baḥs:

1. **baḥs̱:**
Kaside 5
Mısra: **17**
İddialaşma.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

2. **baḥs̱:**
Kaside 53
Mısra: **35**
İddialaşma.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

baḥs idemez:

1. **baḥs̱ idemez:**-*emez*
Kaside 28
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
İddialaşmak, bir konu hakkında üstünlük iddiasında bulunmak.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

baḥs ider:

1. **baḥs̱ ider:**-*er*
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahse tutuşmak, bir konu üzerinde iddialaşmak.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

baḥs idüp:

1. **baḥs̱ idüp:**-*üp*
Tesdis 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
(Bir meseleden veya bir kimseden) söz etmek, hakkında konuşmak.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

baḥs-i ʿaẓīm ideler:

1. **baḥs̱-i ʿaẓīm ideler:**-*e, -ler*
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Büyük bahislere girmek.

Yaʿni yā vaḥy ola maẑmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

baḥs-i ḥaḳīḳatde:

1. **baḥs̱-i ḥaḳīḳatde:**-*de*
Kaside 33
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hakikat mevzusu/ konusu.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

baḥs-ı ḥudūs ü ḳıdem-i rūzgār eyleyeler:

1. **baḥs̱-ı ḥudūs̱ ü ḳıdem-i rūzgār eyleyeler:**-*y, -e, -ler*
Kaside 42
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Devrin eskiliği ve meydana gelişi hakkında konuşmak.

Eyleyeler tā ḥukemā-yı zamān
Baḥs̱-ı ḥudūs̱ ü ḳıdem-i rūzgār

baḫşiş:

1. **baḫşişi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **43**
Armağan, hediye, ihsan, atiye.

Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

2. **baḫşişi:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **67**
Armağan, hediye, ihsan, atiye.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

baḫşiş-āmūz-ı himem:

1. **baḫşiş-āmūz-ı himem:**
Kaside 50
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
İhsanları bağışlama, verme öğreten.

Baẖşiş-āmūz-ı himem ḥavṣala-sūz-ı ẖısset
Kīse-perdāz-ı kerem ḳāfile-sālār-ı kirām

bahşiş-i firāvānı:

1. **baẖşiş-i firāvānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Çok, bol bahşiş.

Suẖanverān-ı tehī-kīse-i s̱enākāra
Vire ġınā-yı ebed baẖşiş-i firāvānı

bahşiş-i naḳd u selem-i rūzgār olur:

1. **baẖşiş-i naḳd u selem-i rūzgār olur:**-*u, -r*
Kaside 42
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Devrin peşin olarak verilen bahşişi olmak.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baẖşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

bahşiş-i şāhāne:

1. **baẖşiş-i şāhāne:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Harika, mükemmel bir ihsan, hediye.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baẖşiş-i şāhāne idi

baht:

1. **baẖtı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **26**
Talih, kader.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baẖtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

2. **baẖt:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Talih, kader.

O deñlü himmeti var baẖt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿazm-i cihād

3. **baẖt:**
Kaside 55
Mısra: **2**
Talih, kısmet, mutluluk.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ẖāk-i derinden baẖt u devlet behreyāb

4. **baẖtuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 56
Mısra: **94**
Talih, kısmet, mutluluk.

Emrüñe ʿālem müsaẖẖar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baẖtuña devlet ḳarīn

5. **baẖt:**
Gazel 52
Mısra: **1**
Talih, kısmet.

Baẖt uyansa ẖᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

6. **baẖtı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **7**
Talih, kısmet.

Uyandı gerçi baẖtı rūzgāruñ ẖᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

7. **baẖtı:**-*ı*
Kaside 15
Mısra: **46**
Talih, kısmet.

Şāhenşeh-i ferẖunde-baẖt ārāyiş-i dīhīm ü taẖt
Baẖtı ḳavī iḳbāli saẖt İskender-i Yūsuf-şiyem

8. **baẖtı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **45**
Talih, kısmet.

O ḳuṭb-ı çarẖ-ı saʿādet ki döndürür baẖtı
Ne yaña istese pergār-ı çarẖ-ı gerdānı

9. **baẖtına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 42
Mısra: **85**
Talih, kısmet.

Ola müsāʿid o ḳadar baẖtına
Gerdiş-i pür-pīç ü ẖam-ı rūzgār

10. **baẖt:**
Kaside 43
Mısra: **5**
Talih, kısmet.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baẖt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtiḳād üzre

11. **baẖt:**
Kaside 48
Mısra: **90**
Talih, kısmet.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baẖt hem-dem

12. **baẖtum:**-*u, -m*
Kaside 54
Mısra: **2**
Talih, kısmet.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarẖ-ı ʿanīd
Eyledi baẖtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

13. **baẖtı:**-*ı*
Kaside 55
Mısra: **35**
Talih, kısmet.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baẖtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyẖ u şāb

14. **baẖtumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 55
Mısra: **5**
Talih, kısmet.

Baẖtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ẖᵛāb

15. **baẖtum:**-*u, -m*
Kaside 57
Mısra: **66**
Talih, kısmet.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baẖtum ile itdügi vaʿdi incāz

16. **baẖtum:**-*u, -m*
Kaside 61
Mısra: **67**
Talih, kısmet.

Kevkebüm menḥūs u baẖtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

17. **baẖtuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 61
Mısra: **82**
Talih, kısmet.

Sen civān-baẖt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baẖtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

18. **baẖtuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 36
Mısra: **3**
Taih, kader, kısmet.

Ṣunuldı baẖtuña dest-i iʿnāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem

baẖt uyandı:

1. **baẖt uyandı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Talihin açılması.

Tāliʿümde baẖt uyandı ẖᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ẖᵛāb-ı rūzgār

baẖtek-i aʿlem:

1. **baẖtek-i aʿlem:**
Kaside 38
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Kötü talihli âlim.

Yegāne şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ẖāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baẖtek-i aʿlem

baẖteklik iderlerse:

1. **baẖteklik iderlerse:**-*er, -ler, -se*
Kaside 41
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Bahtek gibi davranmak (Nuşirevan'ın ikinci veziri olan Bahtek; kin ve garez sahibi haset bir kişidir) // fitnecilik yapmak, ortalığı karıştırmak.

Şemşīr-i zebānumla cezāsını bulurlar
Baẖteklik iderlerse aḥibbā-yı zamāne

bāẖter:

1. **bāẖter:**
Kaside 10
Mısra: **124**
Güneşin battığı taraf, batı, garp.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāẖter eyler

baẖtı açıldı:

1. **baẖtı açıldı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahtı açılmak; talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Açıldı baẖtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naḳş-ı murād

baẖt-ı bīdārı:

1. **baẖt-ı bīdārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **70**

Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

Seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret tīġ-ı sīr-ābı
Çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet baḫt-ı bīdārı

2. **baḫt-ı bīdārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

baht-ı bīdāruñ:

1. **baḫt-ı bīdāruñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Uyanık baht // açık, iyi talih.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

baht-ı cihāngīri:

1. **baḫt-ı cihāngīri:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Cihangir talih, dünyayı hükmü altına alan talih.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

baht-ı fīrūzı:

1. **baḫt-ı fīrūzı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

baht-ı hᵛāb-ālūdı:

1. **baḫt-ı ḫvāb-ālūdı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uyuyan baht // bahtsızlık, talihsizlik.

Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūdı bīdār itdi gūyā ḫᵛābdan
Nāle-i dolāb-ı çarḫ-ı āsyāb-ı rūzgār

baht-ı nā-sāzı:

1. **baḫt-ı nā-sāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yaver gitmeyen talih.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

baht-ı Pervīzī:

1. **baḫt-ı Pervīzī:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Perviz /Hüsrev talihli, Perviz'in talihi gibi bir talih.

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

baht-ı rūz-efzūn:

1. **baḫt-ı rūz-efzūn:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uzun ömürlü talih, saadetin uzun, devamlı olması.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

baht-ı yāver:

1. **baḫt-ı yāver:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Talihi iyi, güzel talihli.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dịn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

bā-hüner:

1. **bā-hüner:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Hünerli, marifet sahibi, usta.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

bā-huṣūṣ:

1. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kaside 3

Mısra: **93**
Özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

2. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kaside 25
Mısra: **13**
Özellikle.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

3. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kaside 55
Mısra: **97**
Özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

4. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
Özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

bāʿis:

1. **bāʿis̱:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Sebep olan şey, sebep.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

2. **bāʿis̱:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Sebep olan şey, sebep.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

bāʿis ol:

1. **bāʿis̱ ol:**
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Sebep olmak.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̱

bāʿis olmaz:

1. **bāʿis̱ olmaz:***-maz*
Gazel 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Sebep olmak.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

bāʿis olsa:

1. **bāʿis̱ olsa:***-sa*
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Sebep olmak.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

bāʿis olur:

1. **bāʿis̱ olur:***-u, -r*
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Sebep olmak.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

2. **bāʿis̱ olur:***-u, -r*
Gazel 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Sebep olmak.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

bāʿis-i kīne:

1. **bāʿis̱-i kīne:**
Kaside 39
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Kinin sebebi.

Bāʿis̱-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

bāʿis-i meserret olur:

1. **bāʿis̱-i meserret olur:***-u, -r*
Gazel 35
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Sevinç sebebi olmak.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

baʿis-i şūr u şeġab:

1. **baʿis̱-i şūr u şeġab:**
Kaside 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne ve kavga sebebi.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿis̱-i şūr u şeġab

bak:

1. **baḳ:**
Gazel 110
Mısra: **3**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

2. **baḳmaḳsa:**-*maḳ, -sa*
Gazel 110
Mısra: **3**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

3. **baḳamam:**-*ama, -m*
Gazel 113
Mısra: **4**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

4. **baḳ:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

5. **baḳar:**-*ar*
Gazel 140
Mısra: **3**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

6. **baḳar:**-*ar*
Kaside 53
Mısra: **24**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

7. **baḳarsa:**-*ar, -sa*
Kaside 52
Mısra: **48**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

8. **baḳup:**-*up*
Müseddes 1
Mısra: **15**
Durumunu anlamak ve aslına vâkıf olmak amacıyla seyretmek, nazar etmek.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

9. **baḳup:**-*up*
Gazel 87
Mısra: **11**
Seyretmek, temaşa etmek.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

10. **baḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 119
Mısra: **9**
Seyretmek, temaşa etmek.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

11. **baḳsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 57
Mısra: **6**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

12. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **1**
Nazar etmek, gözleri bir şey üzerine çevirmek.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

13. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **4**
Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

14. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **8**

Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

15. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **10**
Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Ġamze-i nerkis-i maḫmūrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına baḳ

16. **baḳduḳca:**-*duḳca*
Kaside 4
Mısra: **37**
Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

17. **baḳmaz:**-*maz*
Kaside 15
Mısra: **59**
Göz önünde bulundurmak, nazarıitibara almak.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

18. **baḳduḳca:**-*duḳca*
Kaside 53
Mısra: **33**
Nazar etmek, gözlemlemek.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

19. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, görmek.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

20. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **2**
Nazar etmek, bakışı bir şey üzerine çevirmek, seyretmek.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

21. **baḳ:**
Gazel 71
Mısra: **12**
Nazar etmek, görmek, okumak.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

bāḳī:

1. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **6**
Ebedi, sonsuz, ölümsüz.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

2. **Bāḳīnüñ:**-*nüñ*
Kaside 46
Mısra: **30**
16. yy.da yaşamış meşhur divan şairi.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

baḳmaz oldı:

1. **baḳmaz oldı:**-*dı*
Gazel 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önem vermemeye başlamak.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

bāl:

1. **bāl:**
Kaside 35
Mısra: **110**
Kanat.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

2. **bāl:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Kanat.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

bāl açar:

1. **bāl açar:**-*ar*
Kaside 17
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı seräserle ne dem cilve-nümā

2. **bāl açar:**-*ar*
Kaside 39
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

bāl açdı:

1. **bāl açdı:**-*dı*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

bāl açsa:

1. **bāl açsa:**-*sa*
Kaside 33
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

bāl ü per ide:

1. **bāl ü per ide:**-*e*
Kaside 45
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kanat yapmak.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

bāl ü peri:

1. **bāl ü peri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kanat.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

bālā-bülend:

1. **bālā-bülendi:**-*i*
Gazel 40
Mısra: **5**
Uzun boylu, boyu uzun (olan).

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

bāl-güşā:

1. **bāl-güşā:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Kanat açan, uçan.

Nice Şaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

bāl-i ʿanḳādur:

1. **bāl-i ʿanḳādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Anka kuşunun kanadı.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet
Ki cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı bāl-i ʿanḳādur

bāl-i ʿanḳāya:

1. **bāl-i ʿanḳāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Anka kuşunun kanadı.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿanḳāya

bāl-i Cibrīl:

1. **bāl-i Cibrīl:**
Kaside 17
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in kanadı.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

bāl-i hümā:

1. **bāl-i hümā:**
Kaside 39
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşunun kanadı.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i hümā ferş-i ḥaṣīr

bāl-i hümā-yı salṭanat:

1. **bāl-i hümā-yı salṭanat:**
Kaside 20

Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadı.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i hümā-yı salṭanat şehper

bāl-i ṭayarāndur:

1. **bāl-i ṭayarāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Uçma kanadı, uçuracak kanat.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

bālīn ider:

1. **bālīn ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yastık etmek, yastık olarak kullanmak.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

bām-ı felekde:

1. **bām-ı felekde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

2. **bām-ı felekde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

baña ne:

1. **baña ne:**
Kaside 42
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bana ne // beni ilgilendirmiyor.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez es̱er baña ġam-ı rūzgār

bā-naṣīb:

1. **bā-naṣīb:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Nasipli, talihli.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

bānī olsa:

1. **bānī olsa:**-*sa*
Kaside 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Bir yapıyı inşa eden, inşa ettiren, yapan, yaptıran kimse olmak.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe bānī

bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine:

1. **bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Düşünce sarayının sultanı, hanımı.

Bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür:

1. **bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür:**-*i, -dür*
Kaside 42
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin Meryem huylu kadını.

Bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ārā ṣanem-i rūzgār

bār:

1. **bārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **88**
Meyve.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

2. **bārı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **6**
Yük (minnet yükü).

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

bārān:

1. **bārān:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Yağmur.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

2. **bārānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **62**
Yağmur.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

3. **bārān:**
Kaside 31
Mısra: **7**
Yağmur.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

<u>bārān-ı ebr-i himmeti:</u>

1. **bārān-ı ebr-i himmeti:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Lütuf bulutunun yağmuru.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

<u>bārān-ı eşkim:</u>

1. **bārān-ı eşkim:**-*im*
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Gözyaşı yağmuru.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

<u>bāreka’llāh:</u>

1. **bāreka’llāh:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

2. **bāreka’llāh:**
Kaside 17
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

3. **bāreka’llāh:**
Kaside 37
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

4. **bāreka’llāh:**
Kaside 39
Mısra: **5**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa’llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

5. **bāreka’llāh:**
Kaside 39
Mısra: **59**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

6. **bāreka’llāh:**
Kaside 54
Mısra: **14**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Levḥaşa’l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka’llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

7. **bāreka’llāh:**
Kaside 46
Mısra: **48**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Ḫarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka’llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

8. **bāreka’llāh:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz.

Bāreka’llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Ṣāneka’l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

<u>bārgāh-ı ʿarş- pīrāye:</u>

1. **bārgāh-ı ʿarş- pīrāye:**
    Nazm 1
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Arşı süsleyen makam, divan.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

<u>bārgāh-ı luṭfa:</u>

1. **bārgāh-ı luṭfa:**-*a*
    Kaside 55
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    İhsan, iyilik kapısı.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

<u>bārgāh-ı muʿallā:</u>

1. **bārgāh-ı muʿallā:**
    Kaside 29
    Mısra: **92**
    Kelime Tipi: -
    Yüce divan // gökyüzü.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

<u>bārgeh:</u>

1. **bārgehi:**-*i*
    Kaside 42
    Mısra: **57**
    Makam, huzur.

Bārgehi maḥkeme-i ʿadl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rūzgār

<u>bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet:</u>

1. **bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet:**
    Kaside 59
    Mısra: **29**
    Kelime Tipi: -
    Büyüklük sarayı makamını süsleyen.

Ol bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet kim
Cārūb-ı deri perr-i kūleh-gūşe-i Cemdür

<u>bārgeh-i rifʿatinüñ:</u>

1. **bārgeh-i rifʿatinüñ:**-*i, -nüñ*
    Kaside 31
    Mısra: **51**
    Kelime Tipi: -
    Yücelik sarayı.

Ol ki bir kūşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

<u>bāri:</u>

1. **bārī:**
    Gazel 52
    Mısra: **2**
    Hiç olmazsa, en azından.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

2. **bārī:**
    Gazel 103
    Mısra: **3**
    Hiç olmazsa, en azından.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

3. **bārī:**
    Gazel 104
    Mısra: **11**
    Hiç olmazsa, en azından.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bārī
Ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

4. **bāri:**
    Gazel 128
    Mısra: **4**
    Hiç olmazsa, en azından.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

5. **bāri:**
    Gazel 130
    Mısra: **6**
    Hiç olmazsa, en azından.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

6. **bāri:**
    Kaside 24
    Mısra: **27**
    Hiç olmazsa, en azından.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

7. **bāri:**
    Kaside 35
    Mısra: **24**
    Hiç olmazsa, en azından.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

8. **bārī:**
Kaside 36
Mısra: **69**
Hiç olmazsa, en azından.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

9. **bāri:**
Kaside 42
Mısra: **23**
Hiç olmazsa, en azından.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

10. **bārī:**
Kaside 50
Mısra: **139**
Hiç olmazsa, en azından.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

11. **bāri:**
Tesdis 1
Mısra: **33**
Hiç olmazsa, en azından.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

12. **bārī:**
Kaside 3
Mısra: **73**
Bari, hiç olmazsa, en azından.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

13. **Bārī:**
Kaside 21
Mısra: **102**
Allah.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

14. **bārī:**
Kaside 43
Mısra: **14**
Hiç olmazsa, en azından.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

15. **bāri:**
Kaside 44
Mısra: **64**
Hiç olmazsa, en azından.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

bār-ı belāñı:

1. **bār-ı belāñı:***-ñ, -ı*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Bela yükü // sevgilinin çektirdiği eziyet.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

bār-ı ġayrı:

1. **bār-ı ġayr:***-ı*
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Başkalarının sıkıntısı.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

bār-ı ṣanavber:

1. **bār-ı ṣanavber:**
Kaside 17
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **-**
Sanavber meyvesi, kozalak.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tiġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

Bārī Teʿālā:

1. **Bārī Teʿālā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Yüce Allah.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

bāriḳa-i reʾyini:

1. **bāriḳa-i reʾyini:***-i, -n, -i*
Kaside 31
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Fikrin parıltısı // parlak fikir.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

baş:

1. **başmadın:**-*madın*
Kaside 36
Mısra: **32**
Basmak, bir şeyin üzerine ayak koymak.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

2. **başmaz:**-*maz*
Gazel 74
Mısra: **4**
Basmak, bir şeyin üzerine ayak koymak.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

başagör:

1. **başagör:**
Kaside 36
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Basadurmak, basmaya devam etmek.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muḥkem

başdur:

1. **başdurdı:**-*dı*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kaplamak, bürümek.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

başīret:

1. **başīret:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Kalp gözüyle görme, kalp gözüyle görerek bir şeyin gerçeğini kavrama, anlama, idrak etme.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda başīret var ise mest-i ḫarāb

basīṭ-i zemīne:

1. **basīṭ-i zemīne:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü düzlüğü, yeryüzü.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

Başra:

1. **Başra:**
Kaside 22
Mısra: **8**
Osmanlı'da vilayet merkezi olan ve günümüzde Irak'ta bir şehir.

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

basṭ-ı maḳāl idemez:

1. **basṭ-ı maḳāl idemez:**-*emez*
Kaside 35
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Söz açmak, konuşmaya başlamak.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

baş:

1. **başı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **94**
İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

2. **başı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **41**
İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblīs tekyegāhıdur

3. **baş:**
Gazel 8
Mısra: **9**
İlk, öncelikli.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

5. **başını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 26
Mısra: **7**
İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

6. **baş:**
Kaside 13

Mısra: **12**
İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

7. **başında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 30
Mısra: **29**
İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

8. **başından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 49
Mısra: **30**
İnsan ve hayvanlarda göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

9. **başuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 45
Mısra: **9**
Kişinin kendi şahsı, zatı.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

baş eger:

1. **baş eger:**-*er*
Kaside 40
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

baş gösterür:

1. **baş gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 25
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

baş ḳaldura:

1. **baş ḳaldura:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başını kaldırmak // ayaklanmak, isyan etmek.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

başa çıḳmasa:

1. **başa çıḳmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir işi başarıyla sonuçlandırmak.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

başdan:

1. **başdan:**
Gazel 111
Mısra: **7**
Başta, başlangıçta.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

başdan ayaġa:

1. **başdan ayaġa:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tamamen, bütünüyle, baştan aşağı.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

başdan başa:

1. **başdan başa:**
Kaside 5
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

2. **başdan başa:**
Kaside 33
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

3. **başdan başa:**
Gazel 102

Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

4. **başdan başa:**
Kaside 25
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

5. **başdan başa:**
Kaside 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

6. **başdan başa:**
Kaside 41
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uçtan bir uca, tamamen.

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

başdan çıḳdı:

1. **başdan çıḳdı:**-*dı*
Gazel 134
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğru yoldan sapmak // kâkülün fesin kenarından çıkması.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

başı göge irse:

1. **başı göge irse:**-*se*
Gazel 116
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok istediği bir şeye kavuşmaktan veya bir iltifattan dolayı çok sevinmek, büyük bir sevinç duymak.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

başımuz üstünde yer eyler:

1. **başımuz üstünde yer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerleri baş üstünde olmak // baş üstünde yeri olmak; büyük bir saygı ve ilgi ile karşılanıp ağırlanmak.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

başına belā eylemesün:

1. **başına belā eylemesün:**-*me, -sün*
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimseyi birine musallat etmek veya güç bir işle uğraşmaya mecbur bırakmak.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

başına çalsun:

1. **başına çalsun:**-*sun*
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

2. **başına çalsun:**
Kaside 14
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

3. **başına çalsun:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birine verilmek istenilen bir şeyin öfke ve nefretle geri çevrildiğini anlatmak için kullanılan bir söz.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

başına ṭopraḳ ṣavurur:

1. **başına ṭopraḳ ṣavurur:**-*u, -r*
Kaside 3
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına toprak saçmak; büyük üzüntü duymak //

toprağın altında kalmak, üzerine toprak örtmek (madenin toprağın altında olması dolayısıyla).

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

başında sevdā-yı zülfüñ olmasa:

1. **başında sevdā-yı zülfüñ olmasa:***-ma, -sa*
Nazm 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zülfün sevdasına tutulmak, (sevgilinin) saçına âşık olmak.

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

başını āzād iderdi:

1. **başını āzād iderdi:***-er, -di*
Kaside 29
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **-**
Kendini kurtarmak, özgürlüğüne kavuşmak.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

başını ḫırḳaya çekdi:

1. **başını ḫırḳaya çekdi:***-di*
Kaside 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlenmek, saklanmak.

Rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe kim ḫavfından
Başını ḫırḳaya çekdi felek-i pür-nīreng

başḳa:

1. **başḳa:**
Gazel 87
Mısra: **4**
Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduğın görsem

2. **başḳa:**
Kaside 6
Mısra: **22**
Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

3. **başḳadur:***-dur*
Kaside 19
Mısra: **12**
Farklı, değişik.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

4. **başḳa:**
Kaside 43
Mısra: **97**
Özge, kendine has.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

5. **başḳa:**
Kaside 50
Mısra: **5**
Özge, kendine has.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

6. **başḳa:**
Kaside 46
Mısra: **70**
Ayrı, değişik.

İnşāʾaʼllāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

başḳa başına:

1. **başḳa başına:**
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi başına, başlı başına, tek başına.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

2. **başḳa başına:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi başına, başlı başına, tek başına.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

başla:

1. **başladı:***-dı*
Gazel 135
Mısra: **1**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

2. **başladı:***-dı*
Gazel 135
Mısra: **4**

Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

3. **başladı:**-*dı*
Gazel 135
Mısra: **6**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

4. **başladı:**-*dı*
Gazel 135
Mısra: **8**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

5. **başladı:**-*dı*
Gazel 135
Mısra: **10**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

6. **başla:**
Gazel 142
Mısra: **11**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

7. **başlasam:**-*sa, -m*
Kaside 1
Mısra: **75**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

8. **başlayalum:**-*y, -alum*
Kaside 4
Mısra: **109**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

9. **başladı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **8**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

10. **başla:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

11. **başla:**
Kaside 11
Mısra: **98**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

12. **başlasun:**-*sun*
Kaside 11
Mısra: **39**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

13. **başla:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

14. **başla:**
Kaside 14
Mısra: **121**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

15. **başlasa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **74**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

16. **başla:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

17. **başla:**
Kaside 20
Mısra: **81**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān ekse̱r

18. **başla:**
Kaside 21
Mısra: **99**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

19. **başlamayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Kaside 21
Mısra: **64**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

20. **başla:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

21. **başla:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

22. **başla:**
Kaside 28
Mısra: **141**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

23. **başlasa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **9**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

24. **başla:**
Kaside 30
Mısra: **124**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

25. **başladı:**-*dı*
Kaside 35
Mısra: **116**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

26. **başlasa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **68**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

27. **başlasa:**-*sa*
Kaside 36
Mısra: **44**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

28. **başla:**
Kaside 38
Mısra: **101**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

29. **başladı:**-*dı*
Kaside 39
Mısra: **9**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

30. **başla:**
Kaside 41
Mısra: **115**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

31. **başla:**
Kaside 42
Mısra: **79**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla duʿā itmege Nefʿī yeter
Şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār

32. **başla:**
Kaside 43
Mısra: **100**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

33. **başla:**
Kaside 44
Mısra: **87**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

34. **başla:**
Kaside 45
Mısra: **89**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

35. **başla:**
Kaside 48
Mısra: **84**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

36. **başladuḳca:***-duḳca*
Kaside 52
Mısra: **105**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

37. **başlar:***-r*
Kaside 52
Mısra: **105**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

38. **başladı:***-dı*
Kaside 54
Mısra: **7**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱s̱eri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

39. **başlasa:***-sa*
Kaside 57
Mısra: **19**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

40. **başlasun:***-sun*
Nazm 2
Mısra: **3**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

41. **başlasañ:***-sa, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

42. **başladı:***-dı*
Gazel 135
Mısra: **2**
Belirmek, görünmek, ortaya çıkmak.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

43. **başladı:***-dı*
Gazel 116

Mısra: **5**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

44. **başladı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **11**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

45. **başla:**
Kaside 5
Mısra: **101**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

46. **başlasam:**-*sa, -m*
Kaside 8
Mısra: **79**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam endīşeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānī cān bulur

47. **başlasa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **37**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña feżā-yı pehnā

48. **başlasa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **67**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

49. **başlasam:**-*sa, -m*
Kaside 25
Mısra: **23**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

bāṭıl:

1. **bāṭıl:**
Kaside 20
Mısra: **76**
Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

2. **bāṭıl:**
Kaside 47
Mısra: **125**
Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

3. **bāṭıl:**
Kaside 38
Mısra: **93**
Kabiliyetsiz, münasebetsiz, yalancı.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

Bāyezīd-i Bistāmī olursa:

1. **Bāyezīd-i Bistāmī olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 21
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Bayezid-i Bistamî olmak // Bayezid-i Bistamî gibi olmak.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

bāyiste:

1. **bāyiste:**
Kaside 20
Mısra: **1**
Zaruri, lazım, gerekli.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

bayram:

1. **bayramıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 15
Mısra: **6**
Bayram, büyük sevinç, sevinç vesilesi.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

Bayram Pāşā:

1. **Bayram Pāşā:**
Kaside 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Osmanlı veziriazamı (ö. 1048/1638).

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

bāz:

1. **bāz:**
Kaside 57
Mısra: **18**
Doğan denilen yırtıcı kuş.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

bāzār:

1. **bāzārımuz:**-*ı, -muz*
Kaside 61
Mısra: **69**
Pazar, alışveriş, pazarlık.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

bāzār-ı endīşem:

1. **bāzār-ı endīşem:**-*m*
Kaside 43
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin pazarı, düşüncenin alım satımı.

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

bāzār-ı fesād:

1. **bāzār-ı fesād:**
Kaside 25
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Fitne pazarı.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

bāzārı germ olursa:

1. **bāzārı germ olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 45
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Piyasası kızışmak, alışverişi hararetlenmek / coşkun olmak.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

bāzgūne:

1. **bāzgūne:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Ters, baş aşağı.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

bāzī iderdi:

1. **bāzī iderdi:**-*er, -di*
Kaside 22
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Oynamak.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beçęe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

bāzū-şiken-i şīr-i ücem ola:

1. **bāzū-şiken-i şīr-i ücem ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Orman aslanının (vahşi aslanın) kolunu kırmak.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

beçęe-i kebg-i derī:

1. **beçęe-i kebg-i derī:**
Kaside 22
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dağ kekliğinin yavrusu.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beçęe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

beçęe-i şāhīn:

1. **beçęe-i şāhīn:**
Kaside 19
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Şahin yavrusu.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beçęe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

bedel:

1. **bedel:**
Kaside 53
Mısra: **10**
Karşılık, denk olma.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

beden:

1. **bedende:***-de*
Gazel 35
Mısra: **2**
Vücut, gövde.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

2. **beden:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Vücut, gövde, ten.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

bedīd oldı:

1. **bedīd oldı:***-dı*
Kaside 54
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Görünmek, belirmek, zuhur etmek.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı ās̱ār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

bedīd olur:

1. **bedīd olur:***-u, -r*
Kaside 54
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Görünmek, belirmek.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

bedr ide:

1. **bedr ide:***-e*
Kaside 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Bedr/dolunay hâline getirmek, dolunaya çevirmek.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

bedr ü hilāl olur:

1. **bedr ü hilāl olur:***-u, -r*
Kaside 35
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dolunay ve hilal olmak.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġıçün bedr ü hilāl

bedraḳa-i kārbān olur:

1. **bedraḳa-i kārbān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Kervan rehberi olmak / kervana yol göstermek.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ:

1. **bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Parlak düşünce kılavuzu.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn:

1. **bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn:**
Kaside 50
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Doğru yolu gösteren.

Hādī-i vādī-i dīn bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn
Pey-rev-i müctehidīn ḥażret-i Şeyḫü'l-islām

bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan:

1. **bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Sözün yol alanlarının kılavuzu // şiir vadisinde dolaşanların, şairlerin rehberi.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

begen:

1. **begenmez:**-*mez*
Kaside 41
Mısra: **109**
Beğenmek, hoşuna gitmek, güzel bulmak // kabul etmek.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā:

1. **be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā:**
Kaside 29
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Hz. Muhammed hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ʿillet-i īcād

be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende:

1. **be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende:**
Kaside 47
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **-**
Bağışlayan, ihsan ve ikramı sınırsız olan Allah hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende kim luṭfı
Mürebbī-i müselmān u yehūd-ı kibr ü tersādur

be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā:

1. **be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā:**
Kaside 29
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Eşsiz yaratıcının hakkı için.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

behcet-fezā:

1. **behcet-fezā:**
Kaside 58
Mısra: **21**
Sevinç arttıran.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

be-hey:

1. **be-hey:**
Gazel 65
Mısra: **3**
Hey, ey, be, ekseriya hiddet ve tekdir manasında kullanılır.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

behişt:

1. **behişt:**
Kaside 58
Mısra: **2**
Cennet.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

2. **behişti:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **26**
Cennet.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

3. **behişti:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **5**
Cennet.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

behişt olur:

1. **behişt olur:**-*u, -r*
Kaside 48
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Cennet olmak, cennete dönmek.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

behişt-ābād:

1. **behişt-ābād:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Cennet gibi olan.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

behişt-ābād iderdi:

1. **behişt-ābād iderdi:**-*er, -di*
Kaside 38
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Cennet gibi etmek.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

behişt-ender-behişt:

1. **behişt-ender-behişt:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Cennet içinde cennet.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

behişt-i cāvidān:

1. **behişt-i cāvidān:**
Kaside 34
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ebedi cennet.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

Behrām:

1. **Behrām:**
Kaside 18
Mısra: **13**
Sasaniler sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan İranlı hükümdar.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

2. **Behrām:**
Kaside 18
Mısra: **77**
Sasaniler sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan İranlı hükümdar.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

3. **Behrām:**
Kaside 21
Mısra: **27**
Sasaniler sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan İranlı hükümdar.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

4. **Behrām:**
Kaside 23
Mısra: **10**
Sasaniler sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan İranlı hükümdar.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

5. **Behrām:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **12**
Sasaniler sülalesinden, Yezdgird'in oğlu olan ve Behram-ı Gur adıyla anılan İranlı hükümdar.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

6. **Behrām:**
Kaside 14
Mısra: **12**
Behram, Merih, Mars (Doğu mitolojisinde feleğin celladı olarak bilinir ve minyatürlerde bir elinde kılıç diğer elinde kesik baş tutan delikanlı olarak tasvir edilir. Yeryüzünde savaşların çıkmasında da bu gezegenin etkili olduğuna inanılmıştır).

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykārūñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem:

1. **Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem:**
Kaside 15
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Feridun sancaklı Behram.

Ablaḳ-süvār-ı rūzgār āşūb-ı Rūm u Zengbār
Leşker-şikār-ı kāmkār Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem

Behrām-ı bī-pervā:

1. **Behrām-ı bī-pervā:**
Kaside 15
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gözü pek, korkusuz Behram.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

Behrām-ı ḫayālüm:

1. **Behrām-ı ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 23
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hayal Behram'ı.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

Behrām-ı silaḥ-şōrı:

1. **behrām-ı silaḥ-şōrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İyi silah kullanan, savaşçı Behram.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

behre alsa:

1. **behre alsa:**-*sa*
Kaside 54
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hisse almak, nasiplenmek.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

behre bulmış:

1. **behre bulmış:**-*mış*
Kaside 51
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hisse almak, nasiplenmek.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

behredār:

1. **behredār:**
Kaside 62
Mısra: **45**
Nasiplenmiş.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

behremend olmaġa:

1. **behremend olmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 60
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, nasip almak.

Behremend olmaġa eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā
Eylemiş ẕātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḫan

behreyāb ola:

1. **behreyāb ola:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

behreyāb oldılar:

1. **behreyāb oldılar:**-*dı, -lar*
Kaside 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behreyāb

behreyāb oldum:

1. **behreyāb oldum:**-*du, -m*
Kaside 61
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behreyāb

behreyāb olsa:

1. **behreyāb olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Behreyāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

2. **behreyāb olsa:**-*sa*
Kaside 44
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Behreyāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġraduġı ṣaḥrāyı

behreyāb olur:

1. **behreyāb olur:**-*u, -r*
Kaside 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hissedar olmak, pay almak, nasiplenmek.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

behreyāb-ı rūzgār:

1. **behreyāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kâm almışı, dünyanın nasiplenmiş kişisi.

Ḫusrev-i evreng-i naẓmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

beḳā yaḳasına çıḳa:

1. **beḳā yaḳasına çıḳa:**-*a*
Müfret 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Ebedilik kıyısına çıkmak // (şair için) şiir yazarak ebedi olarak anılmak.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm:

1. **be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm:**
Kaside 47
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Merhum Bakî'nin dediğine/sözüne göre.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

be-ḳavl-i Ṣabrī-i Şākir:

1. **be-ḳavl-i Ṣabrī-i Şākir:**
Kaside 47
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Şükreden Sabrî'nin dediğine/sözüne göre (Sabrî, (ö. 1055/1645) 17. yüzyıl şairi.).

Bi-ḥamdi'l-lāh zamānında be-ḳavl-i Ṣabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

beḳā-yı emān virür:

1. **beḳā-yı emān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Emniyet, huzur sürekliliğini sağlamak.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

bekle:

1. **bekledi:***-di*
Kaside 56
Mısra: **12**
Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

belā:

1. **belā:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Felaket, musibet.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

2. **belādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **34**
Felaket, musibet.

Dil baġlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

3. **belā:**
Kaside 36
Mısra: **65**
Felaket, musibet.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

4. **belālardan:***-lar, -dan*
Kaside 47
Mısra: **139**
Felaket, musibet.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

5. **belā:**
Kaside 62
Mısra: **44**
Felaket, musibet.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

6. **belā:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Felaket, musibet.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

7. **belā:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Afet, musibet, çok zor iş.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

8. **belā:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Afet, musibet, çok zor iş.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

9. **belā:**
Gazel 5

Mısra: **4**
Afet, musibet, çok zor iş.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

10. **belā:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Afet, musibet, çok zor iş.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

11. **belā:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Afet, musibet, çok zor iş.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

12. **belā:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Afet, musibet, çok zor iş.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

13. **belādur:**-*dur*
Gazel 20
Mısra: **3**
Felaket, afet.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

14. **belā:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Felaket, afet.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

15. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **4**
Felaket, afet.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

16. **belādur:**-*dur*
Gazel 108
Mısra: **1**
Felaket, afet.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

17. **belāyı:**-*y, -ı*
Gazel 121
Mısra: **2**
Felaket, afet.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

18. **belālaruñla:**-*lar, -u, -ñ, -la*
Gazel 35
Mısra: **9**
Eziyet, mihnet, gam, keder.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿiṡ-i meserret olur

19. **belā:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Eziyet, mihnet, gam, keder.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

20. **belādur:**-*dur*
Gazel 45
Mısra: **9**
Felaket, afet.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

21. **belādur:**-*dur*
Gazel 83
Mısra: **7**
Afet, musibet, dert, gam, keder.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

22. **belāyı:**-*y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **2**
Afet, musibet, dert, gam, keder.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

23. **belāya:**-*y, -a*
Gazel 92
Mısra: **6**
Afet, musibet, dert, gam, keder.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

24. **belādur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **2**
Afet, musibet, dert, gam, keder.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

25. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **1**
Dert, sıkıntı, mihnet.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

26. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **2**
Dert, sıkıntı, mihnet.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

27. **belā:**
Kaside 53
Mısra: **31**
Dert, sıkıntı, mihnet.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

28. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **6**
İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, katlanılması güç iş.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

29. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **14**
İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, katlanılması güç iş.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

30. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **8**
İnsana büyük sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, musibet, felaket, dert.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

31. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **10**
Felaket, afet, musibet.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

32. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **12**
Felaket, afet, musibet.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

33. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **18**
Sıkıntı, yük.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

34. **belādur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **16**
Sıkıntı, dert.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

35. **belā:**
Kaside 44
Mısra: **53**
İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

belā oldı:

1. **belā oldı:**-*dı*
Gazel 34
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çok sıkıntı ve üzüntü vermek, başına bela olmak.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

belā-ender-belā:

1. **belā-ender-belādur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **67**
Bela içinde bela, çok şiddetli bela.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

2. **belā-ender-belādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **77**
Bela içinde bela, çok şiddetli bela.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

belāsın buldı:

1. **belāsın buldı:**-*dı*
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belasını bulmak, hak ettiği cezaya uğramak.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

belā-yı ʿaşḳ:

1. **belā-yı ʿaşḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk derdi.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

belā-yı ʿaşḳuñ:

1. **belā-yı ʿaşḳuñ:**-*uñ*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk derdi.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

belā-yı ehl-i ʿaşḳı:

1. **belā-yı ehl-i ʿaşḳı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin /âşıkların derdi.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

belā-yı nā-gehānī:

1. **belā-yı nā-gehānī:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen bela, göz yumup açınca gelen bela // sevgilinin gamze oku.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

belā-yı nāgehānīdür:

1. **belā-yı nāgehānīdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen bela.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

2. **belā-yı nāgehānīdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen bela.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

belā-yı nāgehānumdur:

1. **belā-yı nāgehānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen bela.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

belki:

1. **belki:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Hatta, üstelik.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

2. **belki:**
Kaside 14
Mısra: **83**
Hatta, üstelik.

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesof-ı ekberi

3. **belki:**
Kaside 17
Mısra: **32**
Hatta, üstelik.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

4. **belki:**
Kaside 25
Mısra: **68**
Hatta, üstelik.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

5. **belki:**
Kaside 42
Mısra: **29**
Hatta, üstelik.

Belki ḫuṭūr eylemez aṣlā dile
Yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār

6. **belki:**
Kaside 58
Mısra: **59**
Hatta, üstelik.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

7. **belki:**
Kaside 21
Mısra: **79**
Bir ihtimal, ola ki...

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

8. **belki:**
Kaside 40
Mısra: **39**
Muhtemelen, olası.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

9. **belki:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Hatta, bile.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

10. **belki:**
Kaside 14
Mısra: **17**
Bir ihtimal, muhtemelen, olabilir ki.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

11. **belki:**
Kaside 25
Mısra: **81**
Bir ihtimal, muhtemelen, olabilir ki.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

12. **belki:**
Kaside 36
Mısra: **9**
Hatta, üstelik, bile.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

13. **belki:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Hatta.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

14. **belki:**
Kaside 45
Mısra: **16**
Hatta.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

15. **belki:**
Kaside 3
Mısra: **98**
Muhtemelen, olabilir ki.

Sözlerüm oldı ḥased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ
Belki reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Kāşānī

16. **belki:**
Kaside 50
Mısra: **130**
Muhtemelen, olabilir ki.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

17. **belki:**
Kaside 13
Mısra: **118**
Muhtemelen, olabilir ki.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

18. **belki:**
Kaside 42
Mısra: **19**
Muhtemelen, olabilir ki.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

Belḳīs:

1. **Belḳīs:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Belkıs (Saba Melikesi Belkıs, günümüz Habeşistan (Etiyopya) veya Yemen'inin olduğu

topraklarda hüküm sürdüğü farz edilen, tarih öncesi Saba Krallığı'nın hükümdarıdır.).

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

ben:

1. **baña:**-*a*
   Gazel 1
   Mısra: **1**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

2. **baña:**-*a*
   Gazel 1
   Mısra: **2**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

3. **baña:**-*a*
   Gazel 1
   Mısra: **4**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

4. **baña:**-*a*
   Gazel 1
   Mısra: **6**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

5. **baña:**-*a*
   Gazel 1
   Mısra: **13**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

6. **baña:**-*a*
   Gazel 9
   Mısra: **5**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

7. **ben:**
   Gazel 14
   Mısra: **3**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

8. **benümle:**-*üm, -le*
   Gazel 15
   Mısra: **9**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

9. **ben:**
   Gazel 16
   Mısra: **7**
   Birinci teklik şahıs zamiri.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

10. **beni:**-*i*
    Gazel 20
    Mısra: **11**
    Birinci teklik şahıs zamiri.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

11. **baña:**-*a*
    Gazel 31
    Mısra: **16**
    Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

12. **ben:**
    Gazel 31
    Mısra: **6**
    Birinci teklik şahıs zamiri.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

13. **ben:**
    Gazel 42
    Mısra: **3**
    Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

14. **benim:**-*im*
    Gazel 42
    Mısra: **2**
    Birinci teklik şahıs zamiri.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

15. **ben:**
    Gazel 63

Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

16. **benim:**-*im*
Gazel 63
Mısra: **13**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

17. **baña:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

18. **beni:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

19. **ben:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

20. **benim:**-*im*
Gazel 85
Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

21. **ben:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

22. **ben:**
Gazel 90
Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

23. **baña:**-*a*
Gazel 91
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Naḳd-i vaḳt olsa baña ẕevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

24. **ben:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

25. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

26. **ben:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

27. **ben:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

28. **beni:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

29. **beni:**-*i*
Gazel 132
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

30. **baña:**-*a*
Gazel 144
Mısra: **4**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

31. **baña:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **31**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Defʿ-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı maʿānīdür sözüm

32. **baña:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **39**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

33. **ben:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

34. **ben:**
Kaside 1
Mısra: **49**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

35. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **5**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

36. **benüm:**-*üm*
Kaside 3
Mısra: **107**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

37. **baña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **36**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

38. **benden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

39. **beni:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **31**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

40. **ben:**
Kaside 5
Mısra: **81**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

41. **bende:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **108**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

42. **benüm:**-*üm*
Kaside 7
Mısra: **91**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

43. **benüm:**-*üm*
Kaside 8
Mısra: **62**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

44. **baña:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **33**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

45. **ben:**
Kaside 9
Mısra: **31**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

46. **benüm:**-*üm*
Kaside 9
Mısra: **107**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

47. **ben:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

48. **baña:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

49. **ben:**
Kaside 12
Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

50. **ben:**
Kaside 12
Mısra: **21**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

51. **bendedür:**-*de, -dür*
Kaside 12
Mısra: **15**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

52. **benden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **51**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

53. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **18**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Enverī-i rūzgārım noḳṭa-i pergār-ı ġayb
Gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur benüm

54. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **20**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

55. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **24**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

56. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **28**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Köhne üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

57. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **30**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ol nedīm-i beẕle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

58. **benüm:**-*üm, -*
Kaside 12
Mısra: **32**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

59. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **34**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

60. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **42**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İlṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

61. **benüm:**-*üm*
Kaside 12

Mısra: **44**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

62. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **50**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

63. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **52**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

64. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **54**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

65. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **56**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

66. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **60**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

67. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **66**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

68. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **70**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Fitne ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm
Ben girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ

69. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **84**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur benüm

70. **baña:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **88**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

71. **ben:**
Kaside 14
Mısra: **87**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

72. **ben:**
Kaside 14
Mısra: **114**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

73. **ben:**
Kaside 14
Mısra: **118**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n’eyleyin engüşteri

74. **benim:**-*im*
Kaside 14
Mısra: **81**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

75. **benüm:**-*üm*
Kaside 14
Mısra: **97**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

76. **baña:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **67**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

77. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **69**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

78. **bana:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **18**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

79. **baña:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **57**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

80. **baña:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **62**
Birinci teklik şahıs zamiri.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

81. **ben:**
Kaside 16
Mısra: **17**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

82. **benim:**-*im*
Kaside 16
Mısra: **19**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

83. **benüm:**-*üm*
Kaside 16
Mısra: **65**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫusrev-i evreng-i naẓmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

84. **ben:**
Kaside 17
Mısra: **160**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

85. **ben:**
Kaside 21
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

86. **beni:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **49**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

87. **bende:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **74**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

88. **baña:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

89. **benüm:**-*üm*
Kaside 24
Mısra: **79**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

90. **ben:**
Kaside 27
Mısra: **85**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

91. **ben:**
Kaside 27
Mısra: **87**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

92. **ben:**
Kaside 27
Mısra: **102**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

93. **ben:**
Kaside 28
Mısra: **137**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

94. **ben:**
Kaside 28
Mısra: **139**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

95. **benim:***-im, -*
Kaside 28
Mısra: **119**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

96. **benimle:***-im, -le*
Kaside 28
Mısra: **131**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

97. **benimle:***-im, -le*
Kaside 28
Mısra: **140**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

98. **benim:***-im*
Kaside 29
Mısra: **109**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

99. **benüm:***-üm*
Kaside 29
Mısra: **106**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

100. **benüm:***-üm*
Kaside 31
Mısra: **123**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

101. **ben:**
Kaside 32
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

102. **benim:***-im*
Kaside 32
Mısra: **84**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

103. **benim:***-im*
Kaside 32
Mısra: **85**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

104. **baña:***-a*
Kaside 33
Mısra: **80**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

105. **ben:**
Kaside 35
Mısra: **93**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

106. **ben:**
Kaside 35
Mısra: **104**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

107. **benden:***-den*
Kaside 35

Mısra: **96**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

108. **benim:**-*im*
Kaside 35
Mısra: **95**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

109. **benim:**-*im*
Kaside 35
Mısra: **97**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

110. **benim:**-*im*
Kaside 35
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭutsa meydānı dilīrān-ı suḫan yine benim
Sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl

111. **benüm:**-*üm*
Kaside 35
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

112. **benüm:**-*üm*
Kaside 35
Mısra: **91**
Birinci teklik şahıs zamiri.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

113. **benüm:**-*üm*
Kaside 35
Mısra: **109**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

114. **baña:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **61**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

115. **benden:**-*den*
Kaside 36
Mısra: **13**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

116. **beni:**-*i*
Kaside 38
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

117. **ben:**
Kaside 39
Mısra: **79**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

118. **ben:**
Kaside 40
Mısra: **82**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

119. **benim:**-*im*
Kaside 40
Mısra: **85**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

120. **baña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **86**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

121. **baña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **93**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

122. **baña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **101**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

123. **baña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

124. **ben:**
Kaside 41
Mısra: **63**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

125. **ben:**
Kaside 41
Mısra: **65**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum
Bilmezse n'ola ḳadrümi mollā-yı zamāne

126. **ben:**
Kaside 41
Mısra: **85**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

127. **beni:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **76**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

128. **benim:**-*im*
Kaside 41
Mısra: **57**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

129. **baña:**-*a*
Kaside 42
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

130. **baña:**-*a*
Kaside 42
Mısra: **28**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez es̱er baña ġam-ı rūzgār

131. **ben:**
Kaside 42
Mısra: **27**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez es̱er baña ġam-ı rūzgār

132. **benim:**-*im*
Kaside 43
Mısra: **81**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

133. **ben:**
Kaside 44
Mısra: **71**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

134. **benüm:**-*üm*
Kaside 44
Mısra: **49**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

135. **benim:**-*im*
Kaside 46
Mısra: **61**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

136. **bana:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **125**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

137. **benim:**-*im*
Kaside 47
Mısra: **103**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

138. **ben:**
Kaside 50
Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

139. **benim:**-*im*
Kaside 50
Mısra: **103**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿī-i tīġ-zebānım ki zamānumda benim
Ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām

140. **benim:**-*im*
Kaside 50
Mısra: **125**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

141. **benim:**-*im*
Kaside 51
Mısra: **101**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

142. **baña:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **23**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

143. **ben:**
Kaside 53
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

144. **ben:**
Kaside 53
Mısra: **27**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḥal

145. **beni:**-*i*
Kaside 53
Mısra: **25**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

146. **beni:**-*i*
Kaside 53
Mısra: **38**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dāġ-ı ḥırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

147. **benim:**-*im*
Kaside 53
Mısra: **32**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

148. **benim:**-*im*
Kaside 53
Mısra: **75**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

149. **benim:**-*im*
Kaside 54
Mısra: **71**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

150. **benim:**-*im*
Kaside 54
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

151. **benüm:**-*ü, -m*
Kaside 54
Mısra: **75**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

152. **ben:**
Kaside 55
Mısra: **99**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

153. **ben:**
Kaside 56

Mısra: **67**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

154. **benüm:**-*üm*
Kaside 56
Mısra: **75**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

155. **ben:**
Kaside 57
Mısra: **79**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

156. **beni:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **67**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

157. **benim:**-*im*
Kaside 57
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

158. **benim:**-*im*
Kaside 58
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

159. **benim:**-*im*
Kaside 58
Mısra: **87**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

160. **benim:**-*im*
Kaside 58
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

161. **baña:**-*a*
Kaside 59
Mısra: **74**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

162. **baña:**-*a*
Kaside 59
Mısra: **75**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

163. **baña:**-*a*
Kaside 60
Mısra: **78**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

164. **beni:**-*i*
Kaside 60
Mısra: **58**
Birinci teklik şahıs zamiri.

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

165. **benim:**-*im*
Kaside 60
Mısra: **77**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

166. **benim:**-*im*
Kaside 60
Mısra: **79**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

167. **baña:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **70**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

168. **baña:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **77**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

169. **ben:**
Kaside 62
Mısra: **38**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

170. **benim:**-*im*
Kıt'a 2
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

171. **ben:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **21**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

172. **beni:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

173. **benim:**-*im*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

174. **baña:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

175. **baña:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **16**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hiç görinmez baña va’llāhī

176. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n’eyleyim bilmem

177. **benim:**-*im*
Müseddes 1
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

178. **benim:**-*im*
Müseddes 1
Mısra: **12**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

179. **benim:**-*im*
Müseddes 1
Mısra: **24**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

180. **benim:**-*im*
Müseddes 1
Mısra: **30**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

181. **ben:**
Rübai 3
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

182. **ben:**
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

183. **baña:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

184. **ben:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

185. **ben:**
Tesdis 1
Mısra: **38**
Birinci teklik şahıs zamiri.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

186. **baña:**-*a*
Gazel 1
Mısra: **8**
Birinci teklik şahıs zamiri.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

187. **baña:**-*a*
Gazel 1
Mısra: **10**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

188. **beni:**-*i*
Gazel 32
Mısra: **4**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

189. **benim:**-*im*
Gazel 32
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

190. **benümle:**-*üm, -le*
Gazel 44
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

191. **bana:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

192. **ben:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

193. **baña:**-*a*
Gazel 140
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

194. **ben:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

195. **benim:**-*im*
Kaside 1
Mısra: **13**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

196. **benüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **25**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

197. **benim:**-*im*
Kaside 5
Mısra: **87**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

198. **baña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **97**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

199. **baña:**-*a*
Kaside 12

Mısra: **35**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

200. **ben:**
Kaside 12
Mısra: **69**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Fitne ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm
Ben girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ

201. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **12**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

202. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **16**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

203. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **26**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Cevher-i ferdim heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

204. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **36**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

205. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **48**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

206. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **65**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

207. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **72**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

208. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **76**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

209. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **78**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

210. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **80**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

211. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **86**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

212. **ben:**
Kaside 14
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

213. **ben:**
Kaside 14
Mısra: **115**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

214. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **64**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

215. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **65**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

216. **ben:**
Kaside 17
Mısra: **141**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

217. **benüm:***-üm, -*
Kaside 19
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

218. **benüm:***-üm*
Kaside 19
Mısra: **76**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

219. **baña:***-a*
Kaside 22
Mısra: **59**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

220. **ben:**
Kaside 23
Mısra: **49**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

221. **baña:***-a*
Kaside 24
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

222. **ben:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Birinci teklik şahıs zamiri.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

223. **ben:**
Kaside 24
Mısra: **88**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

224. **benim:***-im*
Kaside 24
Mısra: **91**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

225. **benim:***-im*
Kaside 28
Mısra: **117**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

226. **ben:**
Kaside 37
Mısra: **59**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Oluṙın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

227. **beni:***-i*
Kaside 37
Mısra: **71**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

228. **benim:***-im*
Kaside 38
Mısra: **81**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

229. **benim:***-im*
Kaside 39
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

230. **ben:**
Kaside 44
Mısra: **52**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

231. **benim:***-im*
Kaside 44
Mısra: **67**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

232. **beni:***-i*
Kaside 47
Mısra: **133**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

233. **beni:***-i*
Kaside 50
Mısra: **140**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

234. **baña:***-a*
Kaside 53
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

235. **ben:**
Kaside 55
Mısra: **89**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

236. **benimle:***-im, -le*
Kaside 55
Mısra: **100**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

237. **benüm:***-üm*
Kaside 57
Mısra: **25**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

238. **baña:***-a*
Kaside 61
Mısra: **65**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

239. **ben:**
Kaside 61
Mısra: **70**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

240. **ben:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N’eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

241. **beni:***-i*
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

242. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

243. **benim:***-im*
Müseddes 1
Mısra: **18**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

244. **baña:***-a*
Gazel 1
Mısra: **12**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

245. **baña:***-a*
Gazel 1

Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

246. **ben:**
Gazel 85
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

247. **ben:**
Gazel 87
Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

248. **ben:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

249. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

250. **benüm:**-*üm*
Gazel 120
Mısra: **13**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

251. **benim:**-*im*
Gazel 124
Mısra: **5**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

252. **ben:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

253. **benüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **39**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

254. **benüm:**-*üm*
Kaside 3
Mısra: **93**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

255. **ben:**
Kaside 12
Mısra: **59**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

256. **beni:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **75**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

257. **benüm:**-*üm, -*
Kaside 12
Mısra: **14**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

258. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **22**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

259. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **38**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

260. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **46**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

261. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **58**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Olalı vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i dīvān-ı muḫayyel-dāstānumdur benüm

262. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **62**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

263. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **64**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

264. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **68**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

265. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **74**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḥalḳa ḥalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

266. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **82**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

267. **beni:**-*i*
Kaside 20
Mısra: **47**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

268. **baña:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **31**
Birinci teklik şahıs zamiri.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

269. **ben:**
Kaside 24
Mısra: **26**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

270. **baña:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

271. **benim:**-*im*
Kaside 34
Mısra: **67**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

272. **ben:**
Kaside 37
Mısra: **57**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

273. **baña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **52**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

274. **ben:**
Kaside 47
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

275. **benden:**-*den*
Kaside 50
Mısra: **126**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

276. **benim:**-*im*
Kaside 53
Mısra: **13**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

277. **beni:**-*i*
Kaside 61
Mısra: **63**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

278. **ben:**
Kaside 62
Mısra: **34**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

279. **benüm:**-*üm*
Gazel 4
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

280. **baña:**-*a*
Gazel 32
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

281. **ben:**
Gazel 92
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

282. **baña:**-*a*
Gazel 94
Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

283. **ben:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

284. **benüm:**-*üm*
Gazel 98
Mısra: **9**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

285. **ben:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

286. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **40**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

287. **ben:**
Kaside 24
Mısra: **22**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

288. **benim:**-*im*
Kaside 50
Mısra: **88**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide bez̠l-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

289. **ben:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

290. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **7**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

291. **ben:**
Gazel 102

Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

292. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **4**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

293. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

294. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

295. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

296. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **12**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

297. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **11**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

298. **ben:**
Kaside 8
Mısra: **63**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

299. **baña:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **87**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

300. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīġı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

301. **ben:**
Kaside 13
Mısra: **99**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

302. **benim:**-*im*
Kaside 30
Mısra: **103**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

303. **benimle:**-*im, -le*
Kaside 11
Mısra: **74**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

304. **benüm:**-*m*
Kaside 12
Mısra: **2**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīġı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

305. **ben:**
Kaside 13
Mısra: **88**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

306. **benim:**-*im*
Kaside 30
Mısra: **105**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

307. **ben:**
Kaside 11
Mısra: **73**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

308. **benim:***-im*
Kaside 11
Mısra: **85**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

309. **benüm:***-üm*
Kaside 12
Mısra: **4**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

310. **benüm:***-üm*
Kaside 12
Mısra: **6**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

311. **benim:***-im*
Kaside 30
Mısra: **101**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

312. **benüm:***-üm*
Kaside 8
Mısra: **63**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

313. **benüm:***-üm*
Kaside 12
Mısra: **8**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Sāḥir-i vaḥy-āzmāyım muʿciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

314. **benüm:***-üm*
Kaside 30
Mısra: **99**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

315. **benüm:***-üm*
Kaside 12
Mısra: **10**
Birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

<u>benān:</u>

1. **benān:**
Kaside 5
Mısra: **92**
Parmak.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

2. **benānı:***-ı*
Kaside 32
Mısra: **49**
Parmak.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

<u>benān-ı fikri:</u>

1. **benān-ı fikri:***-i*
Kaside 49
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Fikir parmağı.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

<u>bencileyin:</u>

1. **bencileyin:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Benim gibi.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

2. **bencileyin:**
Kaside 23
Mısra: **46**
Benim gibi.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

3. **bencileyin:**
Kaside 24
Mısra: **23**
Benim gibi.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

4. **bencileyin:**
Kaside 31
Mısra: **95**
Benim gibi.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

5. **bencileyin:**
Kaside 41
Mısra: **58**
Benim gibi.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

bend:

1. **bend:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Bağ, rabıt.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

2. **bend:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Bağ, ip // sevgilinin saçının kıvrımı.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

3. **bend:**
Gazel 138
Mısra: **7**
Bağ, ip // sevgilinin saçının kıvrımı.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

bend eylemek:

1. **bend eylemek:***-mek*
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

bend eylerdi:

1. **bend eylerdi:***-r, -di*
Kaside 49
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak, zincirlemek, tutsak etmek.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

bend idemez:

1. **bend idemez:***-emez*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak, tutsak etmek.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

bend itdi:

1. **bend itdi:***-di*
Gazel 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

2. **bend itdi:***-di*
Gazel 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

3. **bend itdi:***-di*
Gazel 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

bend itmese:

1. **bend itmese:***-me, -se*
Kaside 16
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

bend itmesün:

1. **bend itmesün:***-me, -sün*
Gazel 96
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Bağlamak, zincirlemek.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

bend oldı:

1. **bend oldı:***-dı*
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Bağlanmak.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

bend olur:

1. **bend olur:***-u, -r*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bağlanmak (gönlün bağlanması, tutulması // divanelerin zapt edilmesi).

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

bende:

1. **bende:**
Kaside 29
Mısra: **4**
Kul, köle.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

2. **bendeñi:***-ñ, -i*
Kaside 48
Mısra: **78**
Kul, köle.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

3. **bendesin:***-si, -n*
Gazel 73
Mısra: **6**
Kul, köle // kalben bağlı âşık.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

4. **bendeñe:***-ñ, -e*
Rübai 2
Mısra: **1**
Kul, abd (Allah'ın kulu olması sebebiyle İnsan).

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

5. **bendesidür:***-si, -dür*
Kaside 17
Mısra: **120**
Kul, köle, hizmetkâr.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

6. **bendesine:***-si, -n, -e*
Kaside 11
Mısra: **42**
Kul, köle, hizmetkâr.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

7. **bendeñ:***-ñ*
Kaside 23
Mısra: **58**
Kul, köle, hizmetkâr.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

8. **bendesinüñ:***-si, -nüñ*
Kaside 23
Mısra: **38**
Kul, köle, hizmetkâr.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

9. **bendeñe:***-ñ, -e*
Kaside 24
Mısra: **25**
Kul, köle, hizmetkâr.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

10. **bendesin:***-si, -n*
Kaside 6
Mısra: **35**
Kul, köle, hizmetkâr.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

11. **bendeñi:***-ñ, -i*
Kaside 60
Mısra: **62**
Kul, köle, hizmetkâr.

Mülk-i maʿnāda biraz ḳūşiş idüp ḳullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

12. **bendedür:***-dür*
Kaside 62
Mısra: **35**
Kul, köle, hizmetkâr.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

13. **bendeñi:***-ñ, -i*
Tesdis 1
Mısra: **28**
Kul, köle, hizmetkâr.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

bende-i dergāhuñ olurlarsa:

1. **bende-i dergāhuñ olurlarsa:***-u, -r, -lar, -sa*
Kaside 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kapısında köle olmak.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

bende-i dergāhuñdur:

1. **bende-i dergāhuñdur:***-u, -ñ, -dur*
Kaside 24
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) kapısının kulu, kölesi.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

bende-i fermān olsun:

1. **bende-i fermān olsun:***-sun*
Gazel 104
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Emir kulu olmak, birisinin emri altına girmek, itaat etmek.

ʿĀlemi kevkebe-i şevket ü şānı ṭutsun
Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

bende-i fermān-ber:

1. **bende-i fermān-ber:**
Kaside 19
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Emre itaat eden köle.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

bende-i fermān-beri:

1. **bende-i fermān-beri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Emre itaat eden köle.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı:

1. **bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Fermanının hizmet eden kölesi // buyruğunu yerine getiren köle.

Zemīn ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı

bende-i Mollā-yı Rūm:

1. **bende-i Mollā-yı Rūm:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Mevlana Celaleddîn'in kölesi.

Nefʿī-i muʿciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

bende-i vaṣṣāfuñı:

1. **bende-i vaṣṣāfuñı:***-u, -ñ, -ı*
Kaside 47
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Öven kul (metheden, övgü yapan kul, köle).

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

bend-i belā çekmege:

1. **bend-i belā çekmege:***-meg, -e*
Gazel 38
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela bağını çekmek // cevr ü cefa çekmek.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

bend-i ham-ı silsile-i zülfinde:

1. **bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Zülüf zincirinin kıvrılmış halkası (sevgilinin örülmüş saçının halkası).

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

bend-i zülfine:

1. **bend-i zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 125
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı, bağı.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

bend-i zülfüñe:

1. **bend-i zülfüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Saç kıvrımı, bağı.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

benefşe:

1. **benefşeyle:**-*y, -le*
Kaside 61
Mısra: **60**
Güzel kokulu, mor renkli çiçek.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

2. **benefşe:**
Gazel 36
Mısra: **7**
Güzel kokulu, mor renkli çiçek.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

benefşezār-ı behişte:

1. **benefşezār-ı behişte:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Cennetin menekşe bahçesi.

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı behişte döner sevād-ı raḳam

beng:

1. **bengüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
Esrar, afyon.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

beñze:

1. **beñzer:**-*r*
Gazel 7
Mısra: **7**
Benzemek, andırmak.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

2. **beñzer:**-*r*
Gazel 119
Mısra: **13**
Benzemek, andırmak.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

3. **beñzer:**-*r*
Gazel 140
Mısra: **10**
Benzemek, andırmak.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n’ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

4. **beñzer:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **21**
Benzemek, andırmak.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

5. **beñzerdi:**-*r, -di*
Gazel 120
Mısra: **5**
Benzemek, andırmak.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

6. **beñzemez:**-*mez*
Kaside 17
Mısra: **143**
Benzemek, andırmak.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

7. **beñzemez:**-*mez*
Kaside 19
Mısra: **71**
Benzemek, andırmak.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

8. **beñzer:**-*r*
Kaside 25
Mısra: **59**
Benzemek, andırmak.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

9. **beñzerdi:**-*r, -di*
Kaside 30
Mısra: **61**
Benzemek, andırmak.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

10. **beñzer:**-*r*
Kaside 44
Mısra: **33**
Benzemek, andırmak.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

11. **beñzer:**-*r*
Kaside 49
Mısra: **92**
Benzemek, andırmak.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

12. **beñzemez:**-*mez*
Kaside 60
Mısra: **81**
Benzemek, andırmak.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

13. **beñzemez:**-*mez*
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Benzemek, andırmak.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

14. **beñzer:**-*r*
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
Benzemek, andırmak.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

15. **beñzer:**-*r*
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Benzemek, andırmak.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

beñzedürmiş:

1. **beñzedürmiş:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Benzer duruma getirmek.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

beñzet:

1. **beñzedürsem:**-*ü, -r, -se, -m*
Kaside 18
Mısra: **10**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

2. **beñzedürdüm:**-*ü, -r, -dü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **11**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

3. **beñzedem:**-*em*
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

ber:

1. **beri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **16**
Kara, toprak.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

2. **berde:**-*de*
Rübai 5
Mısra: **2**
Kara, toprak.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

ber eyler:

1. **ber eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kara (deniz karşılığı) hâline getirmek.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

ber- sebīl-i ıṭṭırād:

1. **ber- sebīl-i ıṭṭırād:**
Kaside 25
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Birbirine uygun biçimde olarak.

İki ḫāʾin idi bunlar kim işābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

berāber:

1. **berāberdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **16**
Denk, eşdeğer, benzer.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

2. **berāber:**
Kaside 2
Mısra: **4**
Aynı değer ve kıymette, eşit.

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

3. **berāberdür:**-*dür*
Kaside 22
Mısra: **60**
Aynı değer ve kıymette, eşit.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

4. **berāberdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **48**
Bir, aynı, eşit.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

5. **berāber:**
Kaside 17
Mısra: **57**
Birlikte, aynı anda.

Menzile nūr-ı başar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

6. **berāberdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **18**
Birlikte, aynı anda.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

berāber olamaz:

1. **berāber olamaz:**-*amaz*
Kaside 37
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Denk, eşdeğer olmak // benzemek.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

berāber olmaz:

1. **berāber olmaz:**-*maz*
Kaside 41
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Denk, eşdeğer olmak // benzemek.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

berāber olur:

1. **berāber olur:**-*u, -r*
Kaside 51
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Eşit olmak, denk olmak.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

2. **berāber olur:**-*u, -r*
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Birlikte, bir arada olmak // eş, denk olmak.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

ber-ʿaks:

1. **ber-ʿaks:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Aksine, tersine.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

berāt:

1. **berātumda:***-u, -m, -da*
Kaside 34
Mısra: **68**
Ferman // alın (alın yazısı, kader).

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem:

1. **berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem:**
Kaside 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hükümdarlık makamının fermanı /izni.

Ṣunuldı baḫtuña dest-i iʿnāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem

berāt-ı müsellemi:

1. **berāt-ı müsellemi:***-i*
Kaside 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bağışlanma, affedilme fermanı.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

berāt-ı şāʿirī:

1. **berāt-ı şāʿirī:**
Kaside 8
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Şairlik belgesi.

Ḫusrev-i dīvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿirī
Naḳş-ı elḳābumla zīb ü zīver-i ʿunvān bulur

berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür:

1. **berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür:***-dür*
Kaside 49
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bülbülün aşk beratı, bülbülün aşkının izin belgesi.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

ber-bād eyledüñ:

1. **ber-bād eyledüñ:***-dü, -ñ*
Kaside 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mahvetmek, darmadağın etmek.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

ber-bād ider:

1. **ber-bād ider:***-er*
Kaside 61
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Harap etmek, mahvetmek, perişan etmek.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

2. **ber-bād ider:***-er*
Kaside 15
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Harap etmek, mahvetmek.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

ber-bād itdügin:

1. **ber-bād itdügin:***-dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Harap etmek, mahvetmek, perişan etmek.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

ber-bād olurdı:

1. **ber-bād olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 29
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Rüzgârda savrulmak, zarar görmek, yok olmak.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

ber-cā:

1. **ber-cādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **138**
Yerinde, kaim, sabit, daim.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

berg:

1. **berg:**
Kaside 49
Mısra: **88**
Yaprak.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

bergüstvān olsa:

1. **bergüstvān olsa:***-sa*
Kaside 52
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **-**
At zırhı olmak.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

ber-güẕār eylerse:

1. **ber-güẕār eylerse:***-r, -se*
Gazel 127
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Hediye etmek.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

berhemen-i ṣad sāle:

1. **berhemen-i ṣad sāle:**
Kaside 50
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Yüz yıllık brehmen.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫasm-ı cebāndur:

1. **berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫasm-ı cebāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **-**
Korkak düşman ordusunu ve mahiyetini karmakarışık eden dağıtan.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

ber-hūrdār idüp:

1. **ber-ḫūrdār idüp:***-üp*
Kaside 52
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **-**
Muradına erdirmek, mesut etmek.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

beri:

1. **berīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

2. **beri:**
Terkib-bend 1
Mısra: **42**
Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

3. **beri:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Uzak // kurtulmuş, arınmış.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

beri eylemiş:

1. **beri eylemiş:***-miş*
Kaside 14
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Uzak eylemek, münezzeh kılmak.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

beri gel:

1. **beri gel:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yaklaşmak.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

berī it:

1. **berī it:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Kurtarmak, temizlemek, arındırmak.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

berī olursam:

1. **berī olursam:***-u, -r, -sa, -m*
   Kaside 14
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Uzak olmak, uzak kalmak.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

berḳ:

1. **berḳ:**
   Kaside 18
   Mısra: **30**
   Şimşek.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

2. **berḳ:**
   Kaside 27
   Mısra: **38**
   Şimşek.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

3. **berḳ:**
   Kaside 29
   Mısra: **56**
   Şimşek.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

4. **berḳın:***-ı, -n*
   Kaside 35
   Mısra: **10**
   Şimşek.

Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab
Berḳın āteş-fiken-i ḫırmen-i endūh u melāl

5. **berk:**
   Gazel 79
   Mısra: **5**
   Yaprak.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

6. **berk:**
   Kaside 30
   Mısra: **25**
   Yaprak.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

berk ü nevāy-ı cāvidān viren:

1. **berk ü nevāy-ı cāvidān viren:***-en*
   Kaside 52
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Daimi parlaklık ve ahenk/ses vermek.

Resm-i gülmīḫ-ı deri gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

berḳ uran:

1. **berk uran:***-an*
   Kaside 14
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

2. **berḳ uran:***-an*
   Kaside 6
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Parlamak.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

berḳ urduġı:

1. **berḳ urduġı:***-duġ, -ı*
   Kaside 9
   Mısra: **115**
   Kelime Tipi: -
   Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

berḳ urur:

1. **berḳ urur:***-u, -r*
   Kaside 52
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Şimşek çakmak, parlamak.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

2. **berḳ urur:***-u, -r*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şimşek çakmak, parlamak // zuhur etmek.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

3. **berḳ urur:**-*u, -r*
Kaside 25
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaşfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

ber-ḳāʿide:

1. **ber-ḳāʿide:**
Kaside 46
Mısra: **52**
Usule uygun olarak.

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

ber-ḳarār ola:

1. **ber-ḳarār ola:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Devamlı olmak, daimi olmak.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

ber-ḳarār olmak:

1. **ber-ḳarār olmaḳ:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı kararda devam etmek, devamlı olmak.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

ber-ḳarār olsa:

1. **ber-ḳarār olsa:**-*sa*
Kaside 61
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı kararda devam etmek, devamlı olmak.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

ber-ḳarār olsun:

1. **ber-ḳarār olsun:**-*sun*
Kaside 11
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Bir yerde veya bir hâl üzere karar kılmak, aynı kararda devam etmek, devamlı olmak.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ:

1. **berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 27
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kılıcın cihanı yakan şimşeği.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

berḳ-ı cehān olur:

1. **berḳ-ı cehān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Çakan şimşek olmak.

Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur:

1. **berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 16
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan kılıcın gevherinin/maddesinin şimşeği/parıltısı.

Ol ki berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur
Nūr-baḫş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār

berḳ-i cihāndur:

1. **berḳ-i cihāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Cihanın şimşeği.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi şarşar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

berḳ-ı ebr-i ġażabı:

1. **berḳ-ı ebr-i ġażabı:**-*ı*
Kaside 57
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Öfke bulutunun şimşeği.

Nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı nesīm-i gül-bīz
Berḳ-ı ebr-i ġażabı ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz

berk-i ezhārı:

1. **berk-i ezhārı:**-*ı*
   Kaside 34
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Çiçek yaprakları.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

berḳ-ı ḫāṭıf:

1. **berḳ-ı ḫāṭıf:**
   Kaside 3
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Göz kamaştıran şimşek.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

berḳ-i ḫāṭıfdan:

1. **berḳ-i ḫāṭıfdan:**-*dan*
   Kaside 35
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Göz kamaştıran şimşek.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭıfdn ola aña meger kim per ü bāl

berk-i ḫazān:

1. **berk-i ḫazān:**
   Kaside 25
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Sonbahar yaprağı.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

berk-i hevā vü hevesi:

1. **berk-i hevā vü hevesi:**-*i*
   Kaside 53
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Arzu ve istek yaprağı.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

berḳ-ı maḥż:

1. **berḳ-ı maḥż:**
   Kaside 6
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Şimşeğin ta kendisi.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

berḳ-ı naʿli:

1. **berḳ-ı naʿli:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Nalın şimşeği (atın sert bir şekilde bastığında nalından çıkan kıvılcım).

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

2. **berḳ-i naʿli:**-*i*
   Kaside 27
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Nalın şimşeği (atın sert bir şekilde bastığında nalından çıkan kıvılcım).

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

berḳ-ı ṣamṣāmı:

1. **berḳ-ı ṣamṣāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Keskin kılıcın şimşeği.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna ṣaʿṣaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

berḳ-ı seḥāb-ı keremi:

1. **berḳ-ı seḥāb-ı keremi:**-*i*
   Kaside 23
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik, lütuf bulutunun şimşeği.

Ger berḳ-ı seḥāb-ı keremi yaḳsa olurdı
İksīr-i ṭılā cevher-i ḫākister-i ʿālem

berk-i semeni:

1. **berk-i semeni:**-*i*
   Gazel 120
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Yasemin yaprağı.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

berk-i sūsende:

1. **berk-i sūsende:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Susen çiçeğinin yaprağı.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

berḳ-ı tīġı:

1. **berḳ-ı tīġı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

2. **berḳ-ı tīġı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

3. **berḳ-ı tīġı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

berḳ-i tīġ-ı peykārı:

1. **berḳ-i tīġ-ı peykārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Cenk kılıcının şimşeği.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri:

1. **berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
(Kabzası) mücevher dolu kılıcın şimşeği.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

berḳ-i tīġından:

1. **berḳ-i tīġından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 29
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

berḳ-ı tīġüñ:

1. **berḳ-ı tīġüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

ber-pā:

1. **ber-pā:**
Kaside 52
Mısra: **11**
Ayak üzerinde, ayakta, kaim.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

2. **ber-pā:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Ayakta, kaim, var olan, devam eden.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

ber-pā ola:

1. **ber-pā ola:**-*a*
Kaside 55
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Ayakta kalma, kaim olma, daim olma.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

ber-pā ṭura:

1. **ber-pā ṭura:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **80**

Kelime Tipi: -
Ayakta kalma, kaim olma, daim olma.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

berr:

1. **berr:**
Gazel 87
Mısra: **12**
Kara, toprak.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān oldugın görsem

2. **berr:**
Kaside 13
Mısra: **77**
Kara, toprak.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

ber-ṭaraf:

1. **ber-ṭaraf:**
Kaside 6
Mısra: **78**
Bir yana, şöyle dursun.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

2. **ber-ṭaraf:**
Kaside 14
Mısra: **85**
Bir yana, şöyle dursun.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̠eri

3. **ber-ṭarafdur:***-dur*
Kaside 49
Mısra: **72**
Ortadan kalkmış, yok olmuş.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

ber-ṭaraf eyleyelüm:

1. **ber-ṭaraf eyleyelüm:***-y, -elüm*
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ortadan kaldırmak, bir kenara atmak.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

ber-ṭaraf olsa:

1. **ber-ṭaraf olsa:***-sa*
Kaside 42
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ortadan kalkmak, etkisiz hâle gelmek.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

ber-ter eyledi:

1. **ber-ter eyledi:***-di*
Kaside 3
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek, artırmak.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

ber-vefḳ-ı hevā:

1. **ber-vefḳ-ı hevā:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Arzuya, hevese uygun.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

bes:

1. **besdür:***-dür*
Kaside 31
Mısra: **105**
Kâfi, yeter, yetişir.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

2. **besdür:***-dür*
Kaside 62
Mısra: **26**
Kâfi, yeter, yetişir.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

3. **besdür:***-dür*
Kaside 62
Mısra: **53**
Kâfi, yeter, yetişir.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

4. **besdür:***-dür*
Gazel 86

Mısra: **4**
Kâfî, yeter, yetişir.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

beş biñ:

1. **beş biñ:**
Kaside 43
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Beş bin.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

beşer:

1. **beşer:**
Gazel 72
Mısra: **6**
İnsan, insanoğlu.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

2. **beşer:**
Kaside 18
Mısra: **17**
İnsan, insanoğlu.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N’ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

besīm:

1. **besīm:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Güler yüzlü // şen.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

2. **besīm:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Güler yüzlü.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

3. **besīm:**
Kaside 32
Mısra: **46**
Güler yüzlü.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

besīm eyledi:

1. **besīm eyledi:**-*di*
Kaside 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güler yüzlü etmek, sevinçli etmek.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

beste-dehān:

1. **beste-dehāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **130**
Dili bağlanmış, dili tutulmuş.

Bir kimseden irmezse n’ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

be-tarīḳi’t-teʾbīd:

1. **be-tarīḳi’t-teʾbīd:**
Kaside 54
Mısra: **44**
Ebediyen.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki şunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi’t-teʾbīd

beter:

1. **beter:**
Gazel 35
Mısra: **8**
Daha kötü, çok fena.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

beter eyler:

1. **beter eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Söz konusu durumdan daha kötü hâle düşürmek.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

beyābān-ı ʿadem:

1. **beyābān-ı ʿadem:**
Kaside 15
Mısra: **60**

Kelime Tipi: -
Yokluk çölü // ölüm.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

beyān:

1. **beyān:**
Kaside 30
Mısra: **115**
Anlatma, söyleme.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Feżā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

beyān ideyin:

1. **beyān ideyin:***-eyin*
Kaside 29
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, bildirmek.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

beyān itmege:

1. **beyān itmege:***-meg, -e*
Kaside 53
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, açık bir şekilde ifade etmek.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

beyān-ı ḳalemi:

1. **beyān-ı ḳalemi:***-i*
Kaside 54
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kalemin anlatması // yazılanlar.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı:

1. **beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Nükte bilenlerin yaratılışının / şairliğinin güzel söz söyleme melekesi.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

beyāża çıḳdı:

1. **beyāża çıḳdı:***-dı*
Kaside 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Beyaza bulanmak, beyazlanmak.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

beyāż-ı dīde-i giryāne:

1. **beyāż-ı dīde-i giryāne:***-e*
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gözlerin beyazı.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

beyāż-ı ṣubḥ:

1. **beyāż-ı ṣubḥ:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sabah beyazlığı, sabah aydınlığı.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet:

1. **beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet:**
Kaside 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Baht /mutluluk sabahının beyazı.

Sevād-ı şām-ı ʿişret dūde-i şemʿ-i şebistānı
Beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

beyn:

1. **beyninde:***-i, -n, -de*
Kaside 48
Mısra: **88**
Arası, arasında, iki şeyin arası.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

beyt:

1. **beytimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 50
Mısra: **121**
İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

2. **beytini:**-*i, -n, -i*
Kaside 46
Mısra: **30**
İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

3. **beyti:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **83**
İki mısradan oluşan nazım

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

4. **beyti:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **3**
İki mısradan oluşan nazım.

Meṡnevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

5. **beyti:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **76**
İki mısradan oluşan nazım

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

6. **beyt:**
Kaside 29
Mısra: **28**
İki mısradan oluşan nazım // şiir.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

7. **beyti:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **66**
İki mısradan oluşan nazım.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

Beyt-i maʿmūrı:

1. **Beyt-i maʿmūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâbe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱āliṡ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

Beyt-i maʿmūr-ı felek:

1. **Beyt-i maʿmūr-ı felek:**
Kaside 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki Beyt-i ma'mûr.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

2. **Beyt-i maʿmūr-ı felek:**
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki Beyt-i ma'mûr.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vịrān bulur

3. **Beyt-i maʿmūr-ı felek:**
Kaside 46
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki Beyt-i ma'mûr.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

Beyt-i maʿmūr-ı felekden:

1. **beyt-i maʿmūr-ı felekden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin Beyt-i ma'mur'u.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

beyt-i maʿmūr-ı maʿānī:

1. **beyt-i maʿmūr-ı maʿānī:**
Kaside 12
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Manaların mukaddes evi // manaların mamur evi.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur:

1. **Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **28**

Kelime Tipi: -
Yüce Beyt-i ma'mûr.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

beyt-i metīn:

1. **beyt-i metīn:**
Kaside 56
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Sağlam, güçlü beyit.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

beyt-i meẕkūrı:

1. **beyt-i meẕkūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sözü edilen, zikrolunan mesken, yer.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

beyt-i muṣannaʿdur:

1. **beyt-i muṣannaʿdur:***-dur*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sanatlı, süslü ev /köşk.

Şanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

beyt-i müzaḫrefle:

1. **beyt-i müzaḫrefle:***-le*
Kaside 23
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yaldızlanmış, boyanmış beyit // güzel gösterilmeye çalışılmış, işe yaramaz beyit.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

beyt-i nādirü'l-mażmūn:

1. **beyt-i nādirü'l-mażmūn:**
Kaside 58
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mazmunu nadir olan beyit.

ʿAceb mi olmasa ālemde miṡl ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

beyt-i naẓmumla:

1. **beyt-i naẓmumla:***-u, -m, -la*
Kaside 57
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şiir beyti.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

beyt-i ṣafā-baḫşı:

1. **beyt-i ṣafā-baḫşı:***-ı*
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutluluk veren, eğlendiren beyit.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

beyt-i ṣafā-güsteri:

1. **beyt-i ṣafā-güsteri:***-i*
Kaside 23
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Neşe ve huzur yayan, sefa veren beyit.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

beyt-i şāʿir:

1. **beyt-i şāʿir:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Şairin beyti.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

Beytü'l-ḥarām ifhāmı:

1. **Beytü'l-ḥarām ifhāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Beytü'l-haram gibi olan ifadeler dünyası // ifadeler dünyasının kâbesi.

Ḫayāl-i naḳş-ı ʿarūsān-ı ḥacle-i ṭabʿum
İder ṣanemkede Beytü'l-ḥarām ifhāmı

beyża:

1. **beyża:**
Kaside 35
Mısra: **45**
Yumurta.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı:

1. **beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Serçe kuşunun yumurtaları // serçe kuşunun yavruları.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

beyża-i ḥabāb:

1. **beyża-i ḥabāb:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hava kabarcığı yumurtası // âşığın gönlü.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

bezl:

1. **bez̠l:**
Kaside 29
Mısra: **87**
Esirgemeden bol bol verme, sarf etme, harcama.

Virürdi mā-melekin bez̠l içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

bezl ider:

1. **bez̠l ider:**-*er*
Gazel 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Esirgemeden bol bol vermek, saçmak, dağıtmak.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bez̠l ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

2. **bez̠l ider:**-*er*
Gazel 134
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Esirgemeden bol bol vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bez̠l ider dünyāya deryālar gibi

3. **bez̠l ider:**-*er*
Kaside 8
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Vermek, saçmak, feda etmek.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın bez̠l ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

bezl itdügi:

1. **bez̠l itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme bez̠l itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

bezl itmede:

1. **bez̠l itmede:**-*mede*
Kaside 62
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̠l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

bezl itmedür:

1. **bez̠l itmedür:**-*me, -dür*
Kaside 19
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

Ġaraż maḳdūrumı bez̠l itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

bezl itse:

1. **bez̠l itse:**-*se*
Kaside 56
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Bol bol vermek, dağıtmak.

N'ola hem zer hem güher bez̠l itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

bezl-i dest-i keremi:

1. **bezl-i dest-i keremi:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin bol bol vermesi.

Feyż-i reşh-i ḳalemi māye-i iksīr-i murād
Bezl-i dest-i keremi mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm

bezl-i güher eylesem:

1. **bezl-i güher eylesem:**-*se, -m*
Gazel 78
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bol bol inci saçmak.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

bezl-i maḳdūr eylemez:

1. **bez̠l-i maḳdūr eylemez:**-*mez*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Elinden geleni yapmak, var gücünü sarf etmek.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bez̠l-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

bez̠l-i maḳdūr ide:

1. **bez̠l-i maḳdūr ide:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Elinden geleni yapmak, var gücünü sarf etmek.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Bez̠l-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

2. **bez̠l-i maḳdūr ide:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Elinden geleni yapma, tüm gücünü harcama.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide bez̠l-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

bezl-i maḳdūrı:

1. **bezl-i maḳdūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kudret gösterme, elinden geleni yapma, var gücünü harcama.

O düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

bez̠l-i saʿādet-kevkebi itse:

1. **bez̠l-i saʿādet-kevkebi itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Mutluluk yıldızı saçmak, mutluluk dağıtmak.

İtse bir iḳlīme ger bez̠l-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

bez̠l-i zer ü sīm:

1. **bez̠l-i zer ü sīm:**
Kaside 26
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş dağıtma // ulufe dağıtma.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere bez̠l-i zer ü sīm

bezm:

1. **bezmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Meclis, dergâh, divan.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̠enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

2. **bezme:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **2**
İçkili, eğlenceli meclis.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

3. **bezmi:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **3**
İçkili, eğlenceli meclis.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

4. **bezmi:**-*i*
Gazel 126
Mısra: **7**
İçkili, eğlenceli meclis.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣūrāḥī gibi ʿālī-himem olsa

5. **bezmümüze:**-*ü, -müz, -e*
Gazel 144
Mısra: **5**
İçkili, eğlenceli meclis.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

6. **bezm:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
İçkili, eğlenceli meclis.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

7. **bezm:**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
İçkili, eğlenceli meclis.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

8. **bezmi:***-i*
Terkib-bend 1
Mısra: **37**
İçkili, eğlenceli meclis.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

9. **bezmüñ:***-ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
İçkili, eğlenceli meclis.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

10. **bezmini:***-i, -n, -i*
Gazel 50
Mısra: **13**
Meclis, sohbet meclisi.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

11. **bezme:***-e*
Gazel 61
Mısra: **2**
Meclis // dünya.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

12. **bezmine:***-i, -n, -e*
Kaside 13
Mısra: **4**
Sohbet ve eğlence meclisi.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

13. **bezminde:***-i, -n, -de*
Kaside 34
Mısra: **10**
Sohbet ve eğlence meclisi.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

<u>bezm ehline:</u>

1. **bezm ehline:***-i, -n, -e*
Kaside 55
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisine katılan kişi.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

<u>bezm-efrūz-ı Cem-meşreb:</u>

1. **bezm-efrūz-ı Cem-meşreb:**
Kaside 19
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cem mizaçlı meclisi aydınlatan (hükümdar).

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

<u>bezmgāh:</u>

1. **bezmgāh:**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Sohbet ve işret için toplanılan, meclis kurulan yer.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

<u>bezmgāh-ı ʿāleme:</u>

1. **bezmgāh-ı ʿāleme:***-e*
Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünyanın meclis kurulan, sohbet ve eğlence yapılan yeri // çimenlik, bahçe.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

<u>bezmgāh-ı şevketüñ:</u>

1. **bezmgāh-ı şevketüñ:***-ü,-ñ*
Kaside 14
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Büyüklük, haşmet meclisi.

Āsmān-ı devletüñ ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri

bezmgeh:

1. **bezmgehi:**-*i*
   Kaside 28
   Mısra: **72**
   Eğlence meclisi, eğlence yeri.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz:

1. **bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz:**
   Gazel 50
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzun sevinçli eğlence yeri, nevruzda düzenlenen eğlence meclisi.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

bezm-i ʿālemde:

1. **bezm-i ʿālemde:**-*de*
   Kaside 34
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Dünya meclisi // dünya.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-peẕīrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

bezm-i ʿaşḳa:

1. **bezm-i ʿaşḳa:**-*a*
   Gazel 4
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Aşk meclisi.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

bezm-i ʿaşḳuñ:

1. **bezm-i ʿaşḳuñ:**-*uñ*
   Kaside 1
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Aşk meclisi.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

bezm-i ʿaşḳuñda:

1. **bezm-i ʿaşḳuñda:**-*u, -ñ, -da*
   Gazel 7
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Aşk meclisi.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳuñda rebābāsā

2. **bezm-i ʿaşḳuñda:**-*u, -ñ, -da*
   Gazel 76
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Aşk meclisi.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

bezm-i bāġ:

1. **bezm-i bāġ:**
   Gazel 79
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Bağ meclisi, bağda tertip edilen eğlence meclisi.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

bezm-i bāġa:

1. **bezm-i bāġa:**-*a*
   Gazel 30
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Bağ meclisi, bağda tertip edilen eğlence meclisi.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḥurremdür ḳadeḥ

bezm-i bahāruñ:

1. **bezm-i bahāruñ:**-*uñ*
   Gazel 112
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Bahar meclisi, baharda kurulan meclis // çiçeklerin meclisi.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

bezm-i Ceme:

1. **bezm-i Ceme:**-*e*
   Gazel 24
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Cem meclisi.

Bezm-i Ceme revnaḳ viremez olmayıcaḳ tā
Cārūb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

bezm-i çırāġān-ı felek:

1. **bezm-i çırāġān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün kandil meclisi/gece şenliği // gökyüzünün yıldızlarla donanması.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

bezm-i endīşemde:

1. **bezm-i endīşemde:***-m, -de*
Kaside 12
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Tefekkür, düşünce meclisi.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

bezm-i fānīden:

1. **bezm-i fānīden:***-den*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya, hayat.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

bezm-i fitne:

1. **bezm-i fitne:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fitne meclisi (sevgilinin âşıklarını birbirine düşüren, karışıklık çıkaran güzellik unsurlarının oluşturduğu meclis).

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

bezm-i fitne ḳurmuş:

1. **bezm-i fitne ḳurmuş:***-muş*
Kaside 55
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Fitne meclisi kurmak, fitnelerin bir araya gelmesi.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

bezm-i ġamda:

1. **bezm-i ġamda:***-da*
Gazel 52
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gam meclisi.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

bezm-i güle:

1. **bezm-i güle:***-e*
Kaside 50
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gül meclisi.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

bezm-i ḫāṣ itse:

1. **bezm-i ḫāṣ itse:***-se*
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Özel, kendine has (tek başına) zevk meclisi kurmak.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

bezm-i ḫāṣa:

1. **bezm-i ḫāṣa:***-a*
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Özel meclis // içki meclisi.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne:

1. **bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne:**
Kaside 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şahlara yakışacak şekilde /mükemmel hususi meclis.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete:

1. **bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete:***-e*
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vahdetin hususi (halvet) meclisi.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

bezm-i ḫayāle:

1. **bezm-i ḫayāle:**-*e*
    Gazel 85
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Hayal meclisi.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

bezm-i ḫayālümde:

1. **bezm-i ḫayālümde:**-*ü, -m, -de*
    Kaside 37
    Mısra: **70**
    Kelime Tipi: -
    Hayal meclisi.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

bezm-i ḫurrem:

1. **bezm-i ḫurrem:**
    Terkib-bend 1
    Mısra: **50**
    Kelime Tipi: -
    Mutluluk meclisi.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

bezm-i ḥüsnüñe:

1. **bezm-i ḥüsnüñe:**-*ü, -ñ, -e*
    Kaside 61
    Mısra: **55**
    Kelime Tipi: -
    Güzellik meclisi // sevgilinin yüzü.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

bezm-i iḳbāli:

1. **bezm-i iḳbāli:**-*i*
    Kaside 50
    Mısra: **154**
    Kelime Tipi: -
    Mutluluk, saadet meclisi.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

bezm-i ʿirfāna:

1. **bezm-i ʿirfāna:**-*a*
    Kaside 60
    Mısra: **28**
    Kelime Tipi: -
    İrfan meclisi.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

bezm-i irfānına:

1. **bezm-i irfānına:**-*ı, -n, -a*
    Kaside 26
    Mısra: **52**
    Kelime Tipi: -
    İrfan meclisi.

ʿAḳl-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına olduḳça nedīm

bezm-i Keykubāde:

1. **bezm-i keykubād:**-*e*
    Gazel 48
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: -
    Keykubad'ın meclisi.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşīd
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

bezm-i maʿrifet:

1. **bezm-i maʿrifet:**
    Kaside 55
    Mısra: **89**
    Kelime Tipi: -
    İrfan meclisi.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

bezm-i meyüñ:

1. **bezm-i meyüñ:**-*üñ*
    Kaside 50
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    İçki meclisi.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

2. **bezm-i meyüñ:**-*üñ*
    Kaside 9
    Mısra: **21**
    Kelime Tipi: -
    İçki meclisi.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

bezm-i naẓma:

1. **bezm-i naẓma:**-*a*
Kaside 56
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şiir meclisi.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

bezm-i rezm:

1. **bezm-i rezm:**
Kaside 27
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Savaş meclisi // savaş meydanı.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

bezm-i ṣafā-baḫşa:

1. **bezm-i ṣafā-baḫşa:**-*a*
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşe, zevk veren meclis.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı:

1. **bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nevruz şahının meclisi // bahar meclisi.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

bezm-i şāh-ı ʿaşḳda:

1. **bezm-i şāh-ı ʿaşḳda:**-*da*
Kaside 12
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahının meclisi.

Ol nedīm-i bezle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

bezm-i şāh-ı nev-rūzı:

1. **bezm-i şāh-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nevruz şahının meclisi // bahar meclisi.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

bezm-i sāḳī-i cūdında:

1. **bezm-i sāḳī-i cūdında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sakisinin meclisi.

Meh sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sāḳī-i cūdında cām-ı zer-nişān

bezm-i şarāb:

1. **bezm-i şarāb:**
Gazel 70
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

bezm-i şehe:

1. **bezm-i şehe:**-*e*
Gazel 50
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Padişah meclisi.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

bezm-i ṭarab-ı maʿniye:

1. **bezm-i ṭarab-ı maʿniye:**-*y, -e*
Kaside 54
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mananın sevinç meclisi.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

bırak:

1. **bıraġur:**-*u, -r*
Kaside 37
Mısra: **46**
(Bir şeyi, bir kimseyi) beraberinde getirmemek veya götürmemek // koyup gitmek.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

bī-ʿarāż:

1. **bī-ʿaraż:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Arazsız, cevhere vücut veren arazdan arınmış.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

bī-āşyān olur:

1. **bī-āşyān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Yuvasız olmak, yuvada durmamak.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

bī-bahā olmış:

1. **bī-bahā olmış:**-*mış*
Kaside 62
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **-**
Değersiz olmak, kıymeti olmamak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

bī-bedel:

1. **bī-bedel:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Eşsiz, benzersiz.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

2. **bī-bedel:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Eşsiz, benzersiz.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

bī-çāre:

1. **bī-çāre:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Çaresiz, zavallı, düşkün.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

2. **bī-çāre:**
Gazel 37
Mısra: **4**
Çaresiz, zavallı // âşık.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

3. **bī-çāre:**
Gazel 57
Mısra: **9**
Çaresiz, zavallı.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

4. **bī-çāreler:**-*ler*
Kaside 48
Mısra: **49**
Çaresiz, zavallı.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

5. **bī-çārenüñ:**-*nüñ*
Gazel 106
Mısra: **2**
Çaresiz, zavallı // âşığın gönlü.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

6. **bī-çāreler:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **11**
Çaresiz, zavallı, düşkün // âşık.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

bī-çāre düşdi:

1. **bī-çāre düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresiz kalmak, çıkar yolu bulamamak.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

bīçāre-i derd ü ġama:

1. **bīçāre-i derd ü ġama:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Derli ve üzüntülü çaresiz /zavallı (kimse).

Şimden girü bîçāre-i derd ü ġama çāre
Feyż-i es̱er-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur

bī-çūn u çerā:

1. **bī-çūn u çerā:**
   Kaside 46
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Niçin ve nedensiz.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

bīdār:

1. **bīdār:**
   Kaside 35
   Mısra: **13**
   Uyanık // açık, talihin açık olması.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

bīdār olıcaḳ:

1. **bīdār olıcaḳ:***-ıcaḳ*
   Kaside 37
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Uyanmak, uyanık olmak.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

bī-dilek:

1. **bī-dilek:**
   Kaside 62
   Mısra: **14**
   İstemeden, rica etmeden.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

bī-dīn:

1. **bī-dīn:**
   Kaside 47
   Mısra: **131**
   Dinsiz, kâfir.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

bī-emān:

1. **bī-emāndur:***-dur*
   Gazel 141
   Mısra: **4**
   Amansız, acımasız, zalim // sevgilinin gözleri.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

bī-emān olur:

1. **bī-emān olur:***-u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Amansız, insafsız, merhametsiz olmak.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

bīgāne:

1. **bīgāne:**
   Gazel 6
   Mısra: **12**
   Yabancı, aşina olmayan.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

2. **bīgāne:**
   Gazel 55
   Mısra: **14**
   Yabancı, aşina olmayan.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

3. **bīgāne:**
   Gazel 14
   Mısra: **9**
   Yabancı, aşina olmayan.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

4. **bīgāneye:***-y, -e*
   Gazel 61
   Mısra: **10**
   Yabancı, aşina olmayan.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

5. **bīgāneyiz:***-y, -iz*
   Gazel 61
   Mısra: **10**
   Yabancı, aşina olmayan.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

6. **bīgānesin:**-*sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **30**
Yabancı, el.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

7. **bīgāneler:**-*ler*
Gazel 75
Mısra: **7**
Yabancı // rakip.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

8. **bīgāne:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Kayıtsız, ilgisiz // yabancı.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

bī-ḥadd ü kerāndur:

1. **bī-ḥadd ü kerāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Hadsiz hesapsız.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

bi-ḥamdi'llāh:

1. **bi-ḥamdi'llāh:**
Kaside 47
Mısra: **63**
"*Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.*

Bi-ḥamdi'l-lāh zamānında be-ḳavl-i Ṣabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

2. **bi-ḥamdi'llāh:**
Kaside 29
Mısra: **101**
"*Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.*

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

3. **bi-ḥamdi'llāh:**
Kaside 43
Mısra: **1**
"*Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.*

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

4. **bi-ḥamdi'llāh:**
Kaside 27
Mısra: **101**
"*Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.*

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

5. **bi-ḥamdi'llāh:**
Kaside 20
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
"*Allah'a şükürler olsun" anlamında kalıp dua sözü.*

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

biḥār-ı keremi:

1. **biḥār-ı keremi:**
Kaside 35
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

bī-ḥāṣıl:

1. **bī-ḥāṣılım:**-*ım*
Kaside 15
Mısra: **65**
Yoksul, verimsiz // eseri az.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

bī-ḫātem:

1. **bī-ḫātem:**
Kaside 51
Mısra: **44**
Yüzüksüz // mühürsüz.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

bī-ḥicāb:

1. **bī-ḥicāb:**
Kaside 55
Mısra: **92**
Perdesiz, örtüsüz, açık bir şekilde.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger şaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

bī-ḥicāb-ı rūzgār:

1. **bī-ḥicāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın utanmazı.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

bī-ḫıred:

1. **bī-ḫıred:**
Kaside 53
Mısra: **92**
Akılsız, fikirsiz.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

bihişt:

1. **bihişte:**-*e*
Gazel 105
Mısra: **6**
Cennet, firdevs.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

bihişt-i cāvidān:

1. **bihişt-i cāvidān:**
Kaside 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Ebedi cennet.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

bihter-i ʿālem:

1. **bihter-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın en iyisi, en kabiliyetlisi.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

bīhūde:

1. **bīhūde:**
Kaside 47
Mısra: **128**
Nafile, boş, faydasız.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

2. **bīhūde:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Boşuna, boş yere.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

3. **bīhūde:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Boşuna, boş yere.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

4. **bīhūde:**
Kaside 9
Mısra: **119**
Boşuna, boş yere.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

5. **bīhūde:**
Kaside 53
Mısra: **36**
Boşuna, boş yere.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

6. **bīhūde:**
Kaside 11
Mısra: **96**
Boş, gereksiz, faydasız.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

bī-hūş:

1. **bī-hūş:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

Bihzād:

1. **Bihzād:**
Kaside 11
Mısra: **54**
15. yüzyılda yaşamış, İranlı ünlü ressam ve minyatür sanatkârı.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

2. **Bihzād:**
Kaside 29
Mısra: **60**
15. yüzyılda yaşamış, İranlı ünlü minyatür ve ressam sanatkarı.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

bī-īhām:

1. **bī-īhām:**
Kaside 50
Mısra: **134**
İham sanatının kullanılmadığı, ihamsız // doğrudan, apaçık.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

bī-iḥtilāl:

1. **bī-iḫtilāl:**
Kaside 55
Mısra: **31**
Düzenli, kargaşa olmayan.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

bī-iḥtiyār:

1. **bī-iḫtiyār:**
Gazel 97
Mısra: **2**
Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

2. **bī-iḫtiyār:**
Kaside 62
Mısra: **46**
Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

3. **bī-iḫtiyār:**
Kaside 55
Mısra: **10**
Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

bī-irtiyāb:

1. **bī-irtiyāb:**
Kaside 61
Mısra: **18**
Şüphesiz.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

2. **bī-irtiyāb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **4**
Şüphesiz.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

bī-irtiyāb olur:

1. **bī-irtiyāb olur:**-*u, -r*
Kaside 55
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Şüpheden kurtulmak, şüpheden arınmak.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

bī-ḳarār olup:

1. **bī-ḳarār olup:**-*up*
Kaside 61
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yerinde duramamak.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

bī-kem ü bīş:

1. **bī-kem ü bīş:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne eksik ne fazla (olduğu gibi).

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

bī-kevkeb ol:

1. **bī-kevkeb ol:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yıldızsız olmak // gösterişsiz olmak, tevazu sahibi olmak.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

bī-keyf ü kem oldı:

1. **bī-keyf ü kem oldı:**-*dı*
Kaside 62
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Keyifsiz ve kötü olmak.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

bikr-i fikri:

1. **bikr-i fikri:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

2. **bikr-i fikri:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

bikr-i fikr-i şuʿarā:

1. **bikr-i fikr-i şuʿarā:**
Kaside 53
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şairlerin düşünce bakireleri // şairlerin yeni fikirleri.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḫulel

bikr-i fikr-i suhanum:

1. **bikr-i fikr-i suḫanum:**-*u, -m*
Kaside 57
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sözün orijinalliği, fikrin yeniliği.

Ṭabʿ-ı rūşen- güherüm āyīne-i ṣūret-i Çīn
Bikr-i fikr-i suḫanum reşk-i ʿarūsān- ṭırāz

bikr-i fikrimüñ:

1. **bikr-i fikrimüñ:**-*i, -m, -üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Nāzenin bikr-i fikrimüñ zühre
Şūḫ-ı gīsū-berīde dāhıdur

bikr-i fikrüm:

1. **bikr-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 16
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bikr-i fikrüm şehr-bānū-yı şebistān-ı ḫayāl
Ṭabʿ-ı şūḫum ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār

2. **bikr-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 24
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

3. **bikr-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 40
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

4. **bikr-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 57
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -

Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

bikr-i fikrüme:

1. **bikr-i fikrüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 16
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Vechi var dinse sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār

2. **bikr-i fikrüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 55
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

bikr-i fikrümle:

1. **bikr-i fikrümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 47
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

bikr-i fikrümüñ:

1. **bikr-i fikrümüñ:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin bakir kızı // daha önce hiç kimsenin ifade etmediği yeni düşünce.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

bikr-i maʿnā:

1. **bikr-i maʿnā:**
Kaside 6
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Anlam yeniliği, ilk olarak söylenen, daha önce kimsenin ifade etmediği anlam.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

2. **bikr-i maʿnā:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Anlam yeniliği, ilk olarak söylenen, daha önce kimsenin ifade etmediği anlam.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

bil:

1. **bilmez:**-*mez*
Gazel 13
Mısra: **9**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

2. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **6**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

3. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **8**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

4. **bilmez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **42**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı i̱s̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

5. **bilesin:**-*e, -sin*
Kaside 44
Mısra: **66**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

6. **bildim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **40**
Anlamak, farkına varmak, bilebilmek.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

7. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 55
Mısra: **10**
İdrak etmek, kavramak.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

8. **bilmekdür:**-*mek, -dür*
Kaside 11
Mısra: **91**
İdrak etmek, kavramak.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

9. **bilürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 3
Mısra: **85**
Bilmek, tanımak.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

10. **bilseydi:**-*se, -y, -di*
Gazel 25
Mısra: **8**
Bilmek, öğrenmek // daha önce tecrübe etmiş olmak.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

11. **bilürin:**-*ü, -r, -in*
Kaside 24
Mısra: **33**
Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

12. **bilmez:**-*mez*
Kaside 51
Mısra: **92**
Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

13. **bilür:**-*ü, -r*
Kaside 61
Mısra: **17**
Bilmek, farkında olmak, idrak etmek.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

14. **bilürin:**-*ü, -r, -in*
Kaside 39
Mısra: **94**
Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

15. **bilmem:**-*me, -m*
Müseddes 1
Mısra: **8**
Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

16. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 51
Mısra: **3**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

17. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 60
Mısra: **3**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

18. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **1**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

19. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **2**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

20. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **4**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

21. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

22. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **10**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Eşʿāruñ oḳunduḳça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

23. **bilmez:**-*mez*
Gazel 98
Mısra: **7**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna ṣor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

24. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 102
Mısra: **8**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

25. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 131
Mısra: **9**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

26. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 142
Mısra: **4**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

27. **bilmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 6
Mısra: **81**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

28. **bilmez:**-*mez*
Kaside 6
Mısra: **48**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme bez̠l itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

29. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 39
Mısra: **75**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bāʿis̱-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

30. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 48
Mısra: **20**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

31. **bilemem:**-*emem*
Kaside 53
Mısra: **27**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

32. **bilmez:**-*mez*
Müseddes 1
Mısra: **20**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

33. **bilürsin:**-*ü, -r, -sin*
Kaside 41
Mısra: **51**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak // bir şeyi öteden beri bilmek.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

34. **bilürsin:**-*ü, -r, -sin*
Kaside 58
Mısra: **103**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak // bir şeyi öteden beri bilmek.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

35. **bilür:**-*ü, -r*
Kaside 38
Mısra: **93**
Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

36. **bilmez:**-*mez*
Kaside 62
Mısra: **47**

Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

37. **bilmemek:***-me, -mek*
Müseddes 1
Mısra: **26**
Anlamak, idrak etmek // kıymetini bilmek ve önemini kavramak.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

38. **bilse:***-se*
Gazel 4
Mısra: **3**
Anlamak, farkına varmak.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

39. **bilmez:***-mez*
Kaside 6
Mısra: **67**
Farkında olmak, anlamak.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

40. **bilürin:***-ü, -r, -in*
Kaside 44
Mısra: **55**
Farkında olmak, anlamak.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

41. **bilüp:***-üp*
Tesdis 1
Mısra: **27**
Bir şey hakkında bilgisi olmak.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

42. **bilür:***-ü, -r*
Gazel 63
Mısra: **10**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

43. **bilmez:***-mez*
Gazel 98
Mısra: **6**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳaṭl-i merdüm n'eydügin

44. **bilirsin:***-i, -r, -sin*
Kaside 21
Mısra: **86**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

45. **bilürin:***-ü, -r, -in*
Kaside 24
Mısra: **22**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

46. **bilürin:***-ü, -r, -in*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **48**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

47. **bilür:***-ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **4**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

48. **bilmez:***-mez*
Gazel 46
Mısra: **4**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i küyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

49. **bilmese:***-me, -se*
Gazel 59
Mısra: **10**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

50. **bilmem:***-me, -m*
Gazel 92
Mısra: **3**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

51. **bilmez:**-*mez*
Gazel 93
Mısra: **7**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

52. **bilür:**-*ü, -r*
Kaside 27
Mısra: **18**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

53. **bilmemiş:**-*me, -miş*
Terkib-bend 1
Mısra: **71**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

54. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **2**
Allahu Teala'nın gönüllerdekine vâkıf olması ve bilmesi.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

55. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **1**
Anlamak, idrak etmek, farkına varmak.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

56. **bilmemek:**-*me, -mek*
Gazel 78
Mısra: **4**
Tanımak.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

57. **bilür:**-*ü, -r*
Kaside 24
Mısra: **18**
Tanımak.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

58. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 78
Mısra: **5**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

59. **bilmemiş:**-*me, -miş*
Kaside 1
Mısra: **5**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

60. **bilmiş:**-*miş*
Kaside 1
Mısra: **5**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

61. **bilmese:**-*me, -se*
Kaside 41
Mısra: **67**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

62. **bilmesüñ:**-*me, -süñ*
Gazel 44
Mısra: **7**
Anlamak, idrak etmek.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

63. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 46
Mısra: **9**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

64. **bilmem:**-*me, -m,*
Gazel 139
Mısra: **9**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-ṣāde gelmez mi

65. **bilmez:**-*mez*
Gazel 101
Mısra: **8**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

66. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 44
Mısra: **1**
Tanımak.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

67. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 44
Mısra: **4**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak // daha önce tecrübe etmiş olmak.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

68. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 40
Mısra: **72**
Bir şey anlamış ya öğrenmiş bulunmak, bir konuda bilgisi bulunmak // daha önce tecrübe etmiş olmak.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

69. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 44
Mısra: **8**
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

70. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 44
Mısra: **10**
Bir iş yapmaya muktedir olmak, elinden gelmek.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

71. **bilmez:**-*mez*
Gazel 82
Mısra: **2**
Tanımak.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

72. **bilmez:**-*mez*
Gazel 98
Mısra: **2**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

73. **bilse:**-*se*
Gazel 113
Mısra: **7**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

ʿĀşıḳlarınuñ bilse ʿayār-ı zer-i rūyın
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı mihekk olsa

74. **bilseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 9
Mısra: **101**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

75. **bilen:**-*en*
Gazel 114
Mısra: **10**
Anlamak.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

76. **bilmek:**-*mek*
Gazel 122
Mısra: **5**
Öğrenmek, farkına varmak.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

77. **bilürken:**-*ü, -r, -ken*
Tesdis 1
Mısra: **13**
Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak II farkında olmak, haberi olmak.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

78. **bilür:**-*ü, -r*
Kaside 32
Mısra: **76**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

79. **bilmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 44
Mısra: **94**
Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak // tecrübe etmek, yaşamak.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

80. **bilen:**-*en*
Nazm 4

Mısra: **2**
Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak // tecrübe etmek, yaşamak.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

81. **bilür:**-*ür*
Gazel 45
Mısra: **10**
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

82. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 36
Mısra: **70**
İdrak etmek, kavramak.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

83. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 38
Mısra: **82**
İdrak etmek, kavramak, anlamak.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

84. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 108
Mısra: **1**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

85. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 139
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

86. **bilmem:**-*me, -m*
Müfret 7
Mısra: **2**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

87. **bilmem:**-*me, -m*
Rübai 3
Mısra: **3**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

88. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 84
Mısra: **8**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

89. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 6
Mısra: **9**
Anlamak, idrak etmek, akıl erdirmek.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

90. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 15
Mısra: **3**
Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

91. **bilür:**-*ü, -r*
Gazel 44
Mısra: **6**
Kabul etmek, addetmek, saymak.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

bilād:

1. **bilād:**
Kaside 29
Mısra: **44**
Şehirler.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

bilā-isnād:

1. **bilā-isnād:**
Kaside 29
Mısra: **108**
İftirasız, iftira atmadan.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

bilā-mücādele:

1. **bilā-mücādele:**
Kaside 36
Mısra: **6**
Mücadele etmeksizin, savaşmadan.

Çekildi nāmuña dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda
Bilā-mücādele ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem

bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm:

1. **bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Tab-ı selimden bir aracı olmaksızın.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

bildür:

1. **bildürem:**-*e, -m*
Gazel 16
Mısra: **2**
Anlatmak, ifade etmek.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

2. **bildürür:**-*ü, -r*
Gazel 16
Mısra: **3**
Anlatmak, ifade etmek.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

3. **bildürmede:**-*me, -de*
Gazel 90
Mısra: **12**
Anlatmak, ifade etmek.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

4. **bildürdi:**-*di*
Gazel 135
Mısra: **3**
Anlatmak, ifade etmek.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

5. **bildürür:**-*ü, -r*
Gazel 137
Mısra: **7**
Anlatmak, ifade etmek.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

6. **bildüre:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **79**
Herhangi bir şeyi haber vermek, bilinir duruma koymak.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

7. **bildüre:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **84**
Herhangi bir şeyi haber vermek, bilinir duruma koymak.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

8. **bildürürdüm:**-*ü, -r, -dü, -m*
Gazel 15
Mısra: **1**
Anlatmak, ifade etmek.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

bile:

1. **bile:**
Kaside 36
Mısra: **2**
Hatta, hem de, üstelik.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

bilin:

1. **bilindi:**-*di*
Gazel 47
Mısra: **9**
Anlaşılmak, idrak edilmek.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

2. **bilinmez:**-*mez*
Gazel 96
Mısra: **3**
Anlaşılmak, idrak edilmek.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

3. **bilinse:**-*se*
Gazel 115
Mısra: **8**
Anlaşılmak, idrak edilmek.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

4. **biline:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **69**
Anlaşılmak, idrak edilmek.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

5. **bilinmez:***-mez*
Gazel 68
Mısra: **9**
Anlaşılmak, idrak edilmek, gerçeğine erişilmek.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

6. **bilinmez:***-mez*
Kaside 6
Mısra: **61**
Anlaşılmak, fark edilmek.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

bi'llāh:

1. **bi'llāh:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Allah için // inan olsun, inan ki anlamında yemin sözü.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

2. **bi'llāh:**
Kaside 43
Mısra: **25**
Allah için // inan olsun, inan ki anlamında yemin sözü.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

bilmez görinür:

1. **bilmez görinür:***-ü, -r*
Gazel 62
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilmezlikten gelmek, tecahül göstermek.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

bilmiş ol:

1. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi:
İyi bil, haberin olsun.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

2. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

3. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

4. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

5. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

6. **bilmiş ol:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

7. **bilmiş ol:**
Gazel 82
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

bilür:

1. **bilür:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Bilen, anlayan.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

bīm:

1. **bīm:**
   Gazel 20
   Mısra: **12**
   Korku.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

bī-maḥal:

1. **bī-maḥal:**
   Gazel 130
   Mısra: **16**
   Zamansız, vakitsiz.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

bī-maʿnā:

1. **bī-maʿnā:**
   Kaside 6
   Mısra: **44**
   Anlamsız, manasız.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

bī-mānend ü hemtādur:

1. **bī-mānend ü hemtādur:***-dur*
   Kaside 47
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: **-**
   Eşsiz benzersiz.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

bīmār:

1. **bīmārız:***-ız*
   Gazel 111
   Mısra: **2**
   Hasta, dertli // aşk derdine düşmüş.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

2. **bīmār:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **72**
   Hasta.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

bīmār-ı derd-i iḥtiyāc:

1. **bīmār-ı derd-i iḥtiyāc:**
   Kaside 52
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: **-**
   İhtiyaç derdinin hastası, yoksulluk derdinin hastası // yoksul.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

bī-meze:

1. **bī-mezedür:***-dür*
   Kaside 42
   Mısra: **14**
   Tatsız, lezzetsiz.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

bīm-i dil-i ʿuşşāḳ:

1. **bīm-i dil-i ʿuşşāḳ:**
   Kaside 7
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: **-**
   Âşıkların gönlündeki korku.

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler eṡeri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

bīm-i dūzeḫi:

1. **bīm-i dūzeḫi:***-i*
   Kaside 28
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: **-**
   Cehennem korkusu.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

bīm-i ġam-ı dehr:

1. **bīm-i ġam-ı dehr:**
   Kaside 41
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: **-**
   Dünya gamının korkusu.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

bīm-i ʿiḳāb:

1. **bīm-i ʿiḳāb:**
Kaside 31
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Azap, eziyet korkusu.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

bīm-i ḳahrıyla:

1. **bīm-i ḳahrıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 7
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Celalin, gazabın korkusu.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

2. **bīm-i ḳahrıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 43
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Celalin, gazabın korkusu.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

3. **bīm-i ḳahrıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 47
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Celalin, gazabın korkusu.

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

4. **bīm-i ḳahrıyla:***-ı, -y, -la*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Celalin, gazabın korkusu.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

bīm-i kef-i cūdiyle:

1. **bīm-i kef-i cūdiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 20
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin korkusu // elin son derece açık olması.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

bī-mihr ü vefāyı:

1. **bī-mihr ü vefāyı:***-y, -ı*
Gazel 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgisiz ve vefasız // sevgili.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār:

1. **bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyaya minnet etmeden ve dünyanın ıstırabını çekmeden.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

bī-minnet-i baḫt u iḳbāl:

1. **bī-minnet-i baḫt u iḳbāl:**
Kaside 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Talihe minnet etmeksizin.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḫt u iḳbāl
Oldum ās̱ār-ı saʿādetle yine ferruḫ-fāl

biñ:

1. **biñ:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Binlerce, pek çok.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

2. **biñ:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Binlerce, pek çok.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

3. **biñ:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Binlerce, pek çok.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

4. **biñ:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Binlerce, pek çok.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

5. **biñ:**
Gazel 92
Mısra: **8**
Binlerce, pek çok.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

6. **biñ:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Binlerce, pek çok.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

7. **biñ:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Binlerce, pek çok.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

8. **biñ:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Binlerce, pek çok.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

9. **biñ:**
Gazel 125
Mısra: **12**
Binlerce, pek çok.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

10. **biñ:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Binlerce, pek çok.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

11. **biñ:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Binlerce, pek çok.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

12. **biñ:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Binlerce, pek çok.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

13. **biñ:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Binlerce, pek çok.

Ol ki bir nüktesi biñ cān u dili mest eyler
Maʿni-i rāz-ı İlāhī suḫan-ı mülhemidür

14. **biñ:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Binlerce, pek çok.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

15. **biñ:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Binlerce, pek çok.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

16. **biñ:**
Kaside 8
Mısra: **10**
Binlerce, pek çok.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

17. **biñ:**
Kaside 10
Mısra: **82**
Binlerce, pek çok.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

18. **biñ:**
Kaside 13
Mısra: **50**
Binlerce, pek çok.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

19. **biñ:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Binlerce, pek çok.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

20. **biñ:**
Kaside 20
Mısra: **53**
Binlerce, pek çok.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

21. **biñ:**
Kaside 26
Mısra: **7**
Binlerce, pek çok.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

22. **biñ:**
Kaside 27
Mısra: **41**
Binlerce, pek çok.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

23. **biñ:**
Kaside 38
Mısra: **78**
Binlerce, pek çok.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

24. **biñ:**
Kaside 46
Mısra: **62**
Binlerce, pek çok.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

25. **biñ:**
Kaside 47
Mısra: **79**
Binlerce, pek çok.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

26. **biñ:**
Kaside 49
Mısra: **89**
Binlerce, pek çok.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

27. **biñ:**
Kaside 53
Mısra: **40**
Binlerce, pek çok.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

28. **biñ:**
Kaside 58
Mısra: **82**
Binlerce, pek çok.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

29. **biñ:**
Kaside 61
Mısra: **71**
Binlerce, pek çok.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

30. **biñ:**
Müfret 5
Mısra: **2**
Binlerce, pek çok.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

31. **biñ:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Binlerce, pek çok.

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

32. **biñ:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Bin sayısı.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

33. **biñ:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Bin sayısı.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

34. **biñ:**
Kaside 61

Mısra: **72**
Bin sayısı // binlerce, pek çok.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

35. **biñ:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Binlerce, pek çok.

Biz n'eyleriz çerāğı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

36. **biñ:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Binlerce, pek çok.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum

37. **biñ:**
Kaside 9
Mısra: **13**
Bin sayısı.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

38. **biñ:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Bin sayısı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

39. **biñ:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Binlerce, pek çok.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

40. **biñ:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Binlerce, pek çok.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

<u>biñ cān ile:</u>

1. **biñ cān ile:**
Kaside 49
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

2. **biñ cān ile:**
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

3. **biñ cān ile:**
Tesdis 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok isteyerek, gönülden, bütün varlığı ile.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmağı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

<u>biñ cihān:</u>

1. **biñ cihān:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyalar kadar, dünyalar dolusu.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

<u>biñ dürlü:</u>

1. **biñ dürlü:**
Kaside 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **biñ dürlü:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

3. **biñ dürlü:**
Kaside 31
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

4. **biñ dürlü:**
Kaside 41
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birbirinden çok farklı, çok değişik bir biçimde.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

biñ yıl:

1. **biñ yıl:**
Kaside 55
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin yıl, çok uzun zaman.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

biñ yılda:

1. **biñ yılda:**-*da*
Kaside 44
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin yıl, çok uzun zaman.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

biñ yılda bir:

1. **biñ yılda bir:**
Kaside 38
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin yılda bir kere (olmak), çok nadir olmak.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

2. **biñ yılda bir:**
Kaside 43
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin yılda bir kere (olmak), çok nadir olmak.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

binā:

1. **binā:**
Kaside 49
Mısra: **78**
Yapı, inşa edilmiş bina.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

2. **binānuñ:**-*nuñ*
Kaside 3
Mısra: **43**
Yapı, inşa edilmiş bina.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

binā-yı salṭanat:

1. **binā-yı salṭanat:**
Kaside 38
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Saltanat binası // devlet.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

bī-naẓīr:

1. **bī-naẓīr:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Benzersiz, eşsiz.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

biñde bir:

1. **biñde bir:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin tanede biri, çok azı.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

biñde birin:

1. **biñde birin:**-*i, -n*
Kaside 3
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin tanede bir, çok az.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

bī-nihāyet ü bī-imtinān olur:

1. **bī-nihāyet ü bī-imtinān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Nihayetsiz ve minnetsiz olmak.

Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

bīniş:

1. **bīnişi:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **52**
Basiret, uyanıklık.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

bī-pā vü ser eyler:

1. **bī-pā vü ser eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Başsız ve ayaksız etmek, iradesiz olmak, kendini kaderin eline bırakmak.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

bī-perde:

1. **bī-perde:**
Gazel 85
Mısra: **10**
Makamsız, usulsüz (musikide).

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

bī-pervā:

1. **bī-pervā:**
Kaside 17
Mısra: **24**
Çekinmeden, korkusuz bir biçimde.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

bir:

1. **bir:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **bir:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

3. **bir:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

4. **bir:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

5. **bir:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

6. **bir:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

7. **bir:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

8. **bir:**-*sa*
Gazel 15
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

9. **bir:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

10. **bir:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

11. **bir:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

12. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

13. **bir:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

14. **bir:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

15. **bir:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

16. **bir:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

17. **bir:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

18. **bir:**
Gazel 30
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

19. **bir:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

20. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

21. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

22. **bir:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Duʿā-yı Ḫıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

23. **bir:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

24. **bir:**
Gazel 34
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

25. **bir:**
Gazel 36

Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

26. **bir:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

27. **bir:**
Gazel 38
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

28. **bir:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Felekde miṡli yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

29. **bir:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

30. **bir:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

31. **bir:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

32. **bir:**
Gazel 43
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

33. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

34. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

35. **bir:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

36. **bir:**
Gazel 46
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

37. **bir:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

38. **bir:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

39. **bir:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

40. **bir:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

41. **bir:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

42. **bir:**
Gazel 51
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

43. **bir:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

44. **bir:**
Gazel 52
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

45. **bir:**-*mış*
Gazel 52
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

46. **bir:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

47. **bir:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

48. **bir:**
Gazel 57
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

49. **bir:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

50. **bir:**
Gazel 58
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

51. **bir:**
Gazel 58
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

52. **bir:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

53. **bir:**
Gazel 62
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

54. **bir:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

55. **bir:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

56. **bir:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

57. **bir:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḥker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı firūzān bir ocaġ

58. **bir:**
Gazel 73
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

59. **bir:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

60. **bir:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

61. **bir:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

62. **bir:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

63. **bir:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

64. **bir:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

65. **bir:**
Gazel 80
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

66. **bir:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

67. **bir:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

68. **bir:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

69. **bir:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

70. **bir:**
Gazel 83
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

71. **bir:**
Gazel 87

Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

72. **bir:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

73. **bir:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

74. **bir:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

75. **bir:**
Gazel 88
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

76. **birinüñ:**-*i, -nüñ*
Gazel 90
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Kes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

77. **bir:**
Gazel 92
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

78. **bir:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

79. **bir:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

80. **bir:**
Gazel 92
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

81. **bir:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

82. **bir:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

83. **bir:**
Gazel 94
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

84. **bir:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

85. **bir:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

86. **bir:**
Gazel 99
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

87. **bir:**
Gazel 99
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

88. **bir:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

89. **bir:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

90. **bir:**
Gazel 107
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

91. **bir:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Feryādı müʾessirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

92. **bir:***-dur*
Gazel 108
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

93. **bir:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

94. **bir:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

95. **bir:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

96. **bir:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

97. **bir:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

98. **bir:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir güft ü gūdayuz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

99. **bir:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

100. **bir:**
Gazel 124
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Müʾessirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

101. **bir:**
Gazel 126
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

102. **bir:**
Gazel 126
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

103. **bir:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

104. **bir:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

105. **bir:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

106. **bir:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

107. **bir:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

108. **bir:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

109. **bir:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

110. **bir:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

111. **bir:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

112. **bir:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

113. **bir:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

114. **bir:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

115. **bir:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

116. **bir:**
Gazel 137
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

117. **bir:**
Gazel 137

Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

118. **bir:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

119. **bir:**
Gazel 138
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

120. **bir:**
Gazel 140
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Oldı ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi

121. **bir:**
Gazel 140
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

122. **bir:-, -**
Gazel 140
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

123. **bir:**
Gazel 141
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

124. **bir:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

125. **bir:**
Gazel 141
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

126. **bir:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

127. **bir:**
Gazel 142
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

128. **bir:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

129. **bir:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

130. **bir:**
Gazel 143
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

131. **bir:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

132. **bir:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

133. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

134. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

135. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

136. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

137. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

138. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

139. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **27**
Bir, belgisiz sıfat.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

140. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Bir, belgisiz sıfat.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

141. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **53**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

142. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **54**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

143. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Bir, belgisiz sıfat.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

144. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

145. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **88**
Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

146. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī
Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim

147. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

148. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki bir nüktesi biñ cān u dili mest eyler
Maʿni-i rāz-ı İlāhī suḫan-ı mülhemidür

149. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

150. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **40**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḥ u laṭīfe bānī

151. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

152. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

153. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

154. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **77**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

155. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **89**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

156. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **95**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

157. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

158. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

159. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

160. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Bir, belgisiz sıfat.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

161. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

162. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

163. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **107**
Bir, belgisiz sıfat.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

164. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

165. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **27**
Bir, belgisiz sıfat.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

166. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

167. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Bir, belgisiz sıfat.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

168. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

169. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

170. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **67**
Bir, belgisiz sıfat.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

171. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **94**
Bir, belgisiz sıfat.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿişmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

172. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

173. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

174. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

175. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

176. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

177. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Bir, belgisiz sıfat.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

178. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

179. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Bir, belgisiz sıfat.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

180. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **70**
Bir, belgisiz sıfat.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

181. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

182. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Bir, belgisiz sıfat.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

183. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

184. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **19**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

185. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

186. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **67**
Bir, belgisiz sıfat.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

187. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

188. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **81**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

189. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **82**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

190. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **108**
Bir, belgisiz sıfat.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı eṡer ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

191. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

192. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **20**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir küşe-i pinhān bulur

193. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Bir, belgisiz sıfat.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

194. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

195. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

196. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **45**
Bir, belgisiz sıfat.

İtse bir iḳlīme ger bez̠l-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

197. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **61**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

198. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **72**
Bir, belgisiz sıfat.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

199. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **74**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

200. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

201. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

202. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

203. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

204. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güz̠erāndur

205. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

206. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

207. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

208. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **72**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

209. **bir:**
Kaside 9

Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

210. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

211. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

212. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

213. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **113**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

214. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **114**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

215. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **132**
Bir, belgisiz sıfat.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

216. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **133**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

217. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **134**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

218. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **135**
Bir, belgisiz sıfat.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

219. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **143**
Bir, belgisiz sıfat.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

220. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

221. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

222. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

223. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

224. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

225. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

226. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

227. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **82**
Bir, belgisiz sıfat.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

228. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **84**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

229. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **90**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

230. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **90**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

231. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Bir, belgisiz sıfat.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

232. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **98**
Bir, belgisiz sıfat.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir ṭāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

233. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

234. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

235. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

236. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

237. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

238. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

239. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **42**
Bir, belgisiz sıfat.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

240. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **50**
Bir, belgisiz sıfat.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

241. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Bir, belgisiz sıfat.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

242. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **94**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

243. **bir:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Bir, belgisiz sıfat.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

244. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

245. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

246. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

247. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

248. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

249. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Bir, belgisiz sıfat.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

250. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

251. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **91**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫired ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

252. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **92**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫired ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

253. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **93**
Bir, belgisiz sıfat.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

254. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **94**
Bir, belgisiz sıfat.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

255. **bir:**
Kaside 13

Mısra: **95**
Bir, belgisiz sıfat.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

256. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **96**
Bir, belgisiz sıfat.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

257. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **98**
Bir, belgisiz sıfat.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

258. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

259. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

260. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **28**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

261. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

262. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

263. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

264. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **79**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

265. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **96**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

266. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

267. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

268. **bir:**
Kaside 14
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

269 **bir:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

270. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

271. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

272. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **52**
Bir, belgisiz sıfat.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

273. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **63**
Bir, belgisiz sıfat.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

274. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **65**
Bir, belgisiz sıfat.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

275. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

276. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

277. **bir:**
Kaside 16
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣūretā fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan
ʿĀlem-i maʿnāda bir ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār

278. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

279. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

280. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

281. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice Şaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

282. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

283. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

284. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **73**
Bir, belgisiz sıfat.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

285. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Bir, belgisiz sıfat.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

286. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **86**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

287. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

288. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **155**
Bir, belgisiz sıfat.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

289. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Bir, belgisiz sıfat.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

290. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

291. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

292. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

293. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **38**
Bir, belgisiz sıfat.

Erişmez gerdine peyk-i serīü's-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

294. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

295. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **65**
Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

296. **bir:**
Kaside 18
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

297. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

298. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

299. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **21**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫurşīd-ṭalʿatdur

300. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫurşīd-ṭalʿatdur

301. **bir:**
Kaside 19

Mısra: **42**
Bir, belgisiz sıfat.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

302. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **44**
Bir, belgisiz sıfat.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

303. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

304. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **69**
Bir, belgisiz sıfat.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

305. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **70**
Bir, belgisiz sıfat.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

306. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **72**
Bir, belgisiz sıfat.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

307. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **84**
Bir, belgisiz sıfat.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

308. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

309. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **35**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

310. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **50**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

311. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **56**
Bir, belgisiz sıfat.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

312. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

313. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

314. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

315. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **70**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

316. **bir:**
Kaside 20

Mısra: **74**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

317. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

318. **bir:**
Kaside 21
Mısra: **45**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

319. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **16**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

320. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **50**
Bir, belgisiz sıfat.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

321. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Bir, belgisiz sıfat.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

322. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

323. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **61**
Bir, belgisiz sıfat.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

324. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **63**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

325. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Bir, belgisiz sıfat.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

326. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-feżādır
Bu ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem

327. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

328. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **30**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

329. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **36**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

330. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **38**
Bir, belgisiz sıfat.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

331. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **42**
Bir, belgisiz sıfat.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

332. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

333. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **48**
Bir, belgisiz sıfat.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

334. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **48**
Bir, belgisiz sıfat.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

335. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

336. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **58**
Bir, belgisiz sıfat.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

337. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **61**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i bü'l-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

338. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

339. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

340. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **81**
Bir, belgisiz sıfat.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

341. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **82**
Bir, belgisiz sıfat.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

342. **bir:**
Kaside 24
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

343. **bir:**
Kaside 24
Mısra: **88**
Bir, belgisiz sıfat.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

344. **bir:**
Kaside 24
Mısra: **95**
Bir, belgisiz sıfat.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

345. **bir:**
Kaside 24
Mısra: **102**
Bir, belgisiz sıfat.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

346. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

347. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

348. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Bir, belgisiz sıfat.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

349. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

350. **bir:**
Kaside 26
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

351. **bir:**
Kaside 26
Mısra: **85**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

352. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

353. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

354. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **52**
Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḥāyı

355. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

356. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

357. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

358. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **84**
Bir, belgisiz sıfat.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

359. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **86**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

360. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **101**
Bir, belgisiz sıfat.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

361. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

362. **bir:**
Kaside 28

Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

363. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Bir, belgisiz sıfat.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

364. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **52**
Bir, belgisiz sıfat.

Reʾy-i münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur

365. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **57**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

366. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

367. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

368. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **103**
Bir, belgisiz sıfat.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

369. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **110**
Bir, belgisiz sıfat.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

370. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **120**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

371. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḥüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

372. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **135**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

373. **bir:**
Kaside 28
Mısra: **140**
Bir, belgisiz sıfat.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

374. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

375. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

376. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

377. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

378. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **100**
Bir, belgisiz sıfat.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

379. **bir:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

380. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

381. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **27**
Bir, belgisiz sıfat.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

382. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

383. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **93**
Bir, belgisiz sıfat.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

384. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **100**
Bir, belgisiz sıfat.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

385. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **111**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

386. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **126**
Bir, belgisiz sıfat.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

387. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **16**
Bir, belgisiz sıfat.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

388. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **51**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki bir küşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

389. **bir:**
Kaside 32
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

390. **bir:**
Kaside 32
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

Müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner bir merdüm-ḫū
Cihān-sitān-ı kerem-pīşe Ḳahramān-ı ḥalīm

391. **bir:**
Kaside 32
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

392. **bir:**
Kaside 32
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

393. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

394. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **23**
Bir, belgisiz sıfat.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

395. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

396. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

397. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **67**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

398. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

399. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **69**
Bir, belgisiz sıfat.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

400. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **71**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülkün
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

401. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

402. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mıṣḳala-i jeng-zidādur

403. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **81**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

404. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **92**
Bir, belgisiz sıfat.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

405. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

406. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

407. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **10**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

408. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

409. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **44**
Bir, belgisiz sıfat.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

410. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **54**
Bir, belgisiz sıfat.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

411. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **56**
Bir, belgisiz sıfat.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

412. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **71**
Bir, belgisiz sıfat.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

413. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **73**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

414. **bir:**
Kaside 34
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

415. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fī'l-ḥāl

416. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

417. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **45**
Bir, belgisiz sıfat.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

418. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

419. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

420. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

421. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **93**
Bir, belgisiz sıfat.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

422. **bir:**
Kaside 35
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

423. **bir:**
Kaside 36
Mısra: **18**
Bir, belgisiz sıfat.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

424. **bir:**
Kaside 36
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

425. **bir:**
Kaside 36
Mısra: **50**
Bir, belgisiz sıfat.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

426. **bir:**
Kaside 37
Mısra: **37**
Bir, belgisiz sıfat.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

427. **bir:**
Kaside 37
Mısra: **54**
Bir, belgisiz sıfat.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

428. **bir:**
Kaside 37
Mısra: **61**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

429. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

430. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

431. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **69**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

432. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

433. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **84**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

434. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **92**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

435. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **99**
Bir, belgisiz sıfat.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

436. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

437. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

438. **bir:**
Kaside 39

Mısra: **40**
Bir, belgisiz sıfat.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

439. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **68**
Bir, belgisiz sıfat.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

440. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **85**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

441. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

442. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

443. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

444. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

445. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

446. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

447. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

448. **bir:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Bir, belgisiz sıfat.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

449. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **56**
Bir, belgisiz sıfat.

Ārāste ol gūne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

450. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **58**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

451. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **77**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

452. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **104**
Bir, belgisiz sıfat.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

453. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **107**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir Eḫrimen-i bāṭıl u ʿİfrīt-şemāʾil
Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne

454. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **112**
Bir, belgisiz sıfat.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

455. **bir:**
Kaside 42
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

456. **bir:**
Kaside 42
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ḫar-ı dü- pāda görinür hemān
Devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār

457. **bir:**
Kaside 42
Mısra: **37**
Bir, belgisiz sıfat.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

458. **bir:**
Kaside 43
Mısra: **27**
Bir, belgisiz sıfat.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

459. **bir:**
Kaside 43
Mısra: **38**
Bir, belgisiz sıfat.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

460. **bir:**
Kaside 43
Mısra: **70**
Bir, belgisiz sıfat.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

461. **bir:**
Kaside 44
Mısra: **60**
Bir, belgisiz sıfat.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

462. **bir:**
Kaside 44
Mısra: **76**
Bir, belgisiz sıfat.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

463. **bir:**
Kaside 44
Mısra: **89**
Bir, belgisiz sıfat.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

464. **bir:**
Kaside 45
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

465. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **18**
Bir, belgisiz sıfat.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

466. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **20**
Bir, belgisiz sıfat.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

467. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **21**
Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

468. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

469. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **55**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

470. **bir:**
Kaside 46
Mısra: **74**
Bir, belgisiz sıfat.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

471. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

472. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **16**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

473. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

474. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **58**
Bir, belgisiz sıfat.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

475. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **74**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

476. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

477. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **79**
Bir, belgisiz sıfat.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

478. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

479. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **96**
Bir, belgisiz sıfat.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

480. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **97**
Bir, belgisiz sıfat.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

481. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **105**
Bir, belgisiz sıfat.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

482. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **116**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice divānçe metn-i Ḥikmetü'l-İşrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

483. **bir:**
Kaside 49
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

484. **bir:**
Kaside 49

Mısra: **63**
Bir, belgisiz sıfat.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

485. **bir:**
Kaside 49
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

486. **bir:**
Kaside 49
Mısra: **89**
Bir, belgisiz sıfat.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

487. **bir:**
Kaside 49
Mısra: **99**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

488. **bir:**
Kaside 49
Mısra: **103**
Bir, belgisiz sıfat.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

489. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

490. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

491. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **75**
Bir, belgisiz sıfat.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

492. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **82**
Bir, belgisiz sıfat.

Virdi miʿmār-ı ḳażā hendese-i tedbīrüñ
Ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

493. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **88**
Bir, belgisiz sıfat.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide bezl-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

494. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **139**
Bir, belgisiz sıfat.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

495. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Bir, belgisiz sıfat.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

496. **bir:**
Kaside 51
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

497. **bir:**
Kaside 51
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

498. **bir:**
Kaside 51
Mısra: **16**
Bir, belgisiz sıfat.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

499. **bir:**
Kaside 51
Mısra: **20**
Bir, belgisiz sıfat.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

500. **bir:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

501. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **26**
Bir, belgisiz sıfat.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

502. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **39**
Bir, belgisiz sıfat.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

503. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **47**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

504. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **49**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

505. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **71**
Bir, belgisiz sıfat.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

506. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **81**
Bir, belgisiz sıfat.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

507. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **86**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

508. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **92**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

509. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **100**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

510. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **122**
Bir, belgisiz sıfat.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

511. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

512. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

513. **bir:**
Kaside 53
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

514. **bir:**
Kaside 53
Mısra: **40**
Bir, belgisiz sıfat.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

515. **bir:**
Kaside 53
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ ṣuna meger sāḳī-i ṣahbā-yı ecel

516. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

517. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eṣeri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

518. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **15**
Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-eṣer kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

519. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **19**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

520. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

521. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **25**
Bir, belgisiz sıfat.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı āṣār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

522. **bir:**
Kaside 54
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

523. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

524. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

525. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

526. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **33**
Bir, belgisiz sıfat.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

527. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

528. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **40**
Bir, belgisiz sıfat.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

529. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **42**
Bir, belgisiz sıfat.

Şöyledür teʾṣīr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

530. **bir:**
Kaside 55

Mısra: **51**
Bir, belgisiz sıfat.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

531. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **59**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

532. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **66**
Bir, belgisiz sıfat.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

533. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **77**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

534. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

535. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **85**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

536. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **86**
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

537. **bir:**
Kaside 55
Mısra: **91**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

538. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

539. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **32**
Bir, belgisiz sıfat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

540. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

541. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **64**
Bir, belgisiz sıfat.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

542. **bir:**
Kaside 56
Mısra: **78**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

543. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **49**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

544. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **69**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

545. **bir:**
Kaside 57

Mısra: **73**
Bir, belgisiz sıfat.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

546. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **80**
Bir, belgisiz sıfat.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

547. **bir:**
Kaside 58
Mısra: **5**
Bir, belgisiz sıfat.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

548. **bir:**
Kaside 58
Mısra: **22**
Bir, belgisiz sıfat.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

549. **bir:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Bir, belgisiz sıfat.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

550. **bir:**
Kaside 59
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

551. **bir:**
Kaside 59
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

552. **bir:**
Kaside 59
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

553. **bir:**
Kaside 59
Mısra: **71**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

554. **bir:**
Kaside 59
Mısra: **74**
Bir, belgisiz sıfat.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

555. **bir:**
Kaside 60
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

556. **bir:**
Kaside 60
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

557. **bir:**
Kaside 60
Mısra: **11**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

558. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **35**
Bir, belgisiz sıfat.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

559. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **47**
Bir, belgisiz sıfat.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

560. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **47**
Bir, belgisiz sıfat.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

561. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **48**
Bir, belgisiz sıfat.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

562. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

563. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **35**
Bir, belgisiz sıfat.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

564. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **37**
Bir, belgisiz sıfat.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

565. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **39**
Bir, belgisiz sıfat.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

566. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **46**
Bir, belgisiz sıfat.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

567. **bir:**
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

568. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **18**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

569. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

570. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **6**
Bir, belgisiz sıfat.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

571. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **12**
Bir, belgisiz sıfat.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

572. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **14**
Bir, belgisiz sıfat.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

573. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **17**
Bir, belgisiz sıfat.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

574. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **18**
Bir, belgisiz sıfat.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

575. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **7**
Bir, belgisiz sıfat.

Şanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

576. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

577. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **13**
Bir, belgisiz sıfat.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

578. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **21**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḫda
Geldi mektūb-ı behcet-āmīzi

579. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eṡer
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

580. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

581. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

582. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Bir, belgisiz sıfat.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

583. **bir:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

584. **bir:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

585. **bir:**
Nazm 2
Mısra: **1**
Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

586. **bir:**
Nazm 2
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

587. **bir:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

588. **bir:**
Nazm 3
Mısra: **2**
Bir, belgisiz sıfat.

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

589. **bir:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

590. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Bir, belgisiz sıfat.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

591. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Bir, belgisiz sıfat.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

592. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
Bir, belgisiz sıfat.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

593. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Bir, belgisiz sıfat.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

594. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
Bir, belgisiz sıfat.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

595. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **66**
Aynı, ortak.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

596. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **2**
Aynı, ortak.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

597. **bir:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Bir, sayı sıfatı.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

598. **bir:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Bir, sayı sıfatı.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

599. **bir:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Bir, sayı sıfatı.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

600. **bir:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Bir, sayı sıfatı.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

601. **bir:**
Gazel 11
Mısra: **1**
Bir, sayı sıfatı.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

602. **bir:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Bir, sayı sıfatı.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

603. **bir:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Bir, sayı sıfatı.

Ceẕbe-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

604. **bir:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Bir, sayı sıfatı.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

605. **bir:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Bir, sayı sıfatı.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

606. **bir:**
Gazel 23

Mısra: **4**
Bir, sayı sıfatı.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

607. **bir:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Bir, sayı sıfatı.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

608. **bir:**
Gazel 41
Mısra: **5**
Bir, sayı sıfatı.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

609. **bir:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Bir, sayı sıfatı.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

610. **bir:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Bir, sayı sıfatı.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

611. **bir:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Bir, sayı sıfatı.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

612. **bir:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Bir, sayı sıfatı.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

613. **bir:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Bir, sayı sıfatı.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

614. **bir:**
Gazel 138
Mısra: **7**
Bir, sayı sıfatı.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

615. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Bir, sayı sıfatı.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

616. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **77**
Bir, sayı sıfatı.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

617. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **15**
Bir, sayı sıfatı.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

618. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Bir, sayı sıfatı.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

619. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Bir, sayı sıfatı.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

620. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Bir, sayı sıfatı.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

621. **bir:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Bir, sayı sıfatı.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

622. **bir:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Bir, sayı sıfatı.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

623. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Bir, sayı sıfatı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

624. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Bir, sayı sıfatı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

625. **bir:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Bir, sayı sıfatı.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

626. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **16**
Bir, sayı sıfatı.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

627. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **16**
Bir, sayı sıfatı.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

628. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **24**
Bir, sayı sıfatı.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

629. **bir:**
Kaside 22
Mısra: **72**
Bir, sayı sıfatı.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

630. **bir:**
Kaside 26
Mısra: **99**
Bir, sayı sıfatı.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

631. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **62**
Bir, sayı sıfatı.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

632. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **80**
Bir, sayı sıfatı.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

633. **bir:**
Kaside 27
Mısra: **98**
Bir, sayı sıfatı.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

634. **bir:**
Kaside 30
Mısra: **57**
Bir, sayı sıfatı.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

635. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **4**
Bir, sayı sıfatı.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

636. **bir:**
Kaside 33
Mısra: **105**
Bir, sayı sıfatı.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

637. **bir:**
Kaside 36
Mısra: **12**
Bir, sayı sıfatı.

Saña bu ḳuvvet-i baẖt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

638. **bir:**
Kaside 38
Mısra: **78**
Bir, sayı sıfatı.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

639. **bir:**
Kaside 39
Mısra: **102**
Bir, sayı sıfatı.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesẖīr

640. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Bir, sayı sıfatı.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daẖi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

641. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **68**
Bir, sayı sıfatı.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

642. **bir:**
Kaside 41
Mısra: **98**
Bir, sayı sıfatı.

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ẖoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

643. **bir:**
Kaside 47
Mısra: **44**
Bir, sayı sıfatı.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

644. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **27**
Bir, sayı sıfatı.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

645. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **121**
Bir, sayı sıfatı.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ẖūbāndan aña ferş-i ruẖām

646. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **135**
Bir, sayı sıfatı.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

647. **bir:**
Kaside 50
Mısra: **136**
Bir, sayı sıfatı.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

648. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **31**
Bir, sayı sıfatı.

Her ruẖām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

649. **bir:**
Kaside 52
Mısra: **32**
Bir, sayı sıfatı.

Her ruẖām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

650. **bir:**
Kaside 58
Mısra: **16**
Bir, sayı sıfatı.

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü’l-mażmūn

651. **bir:**
Kaside 60
Mısra: **26**
Bir, sayı sıfatı.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vażʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suẖan

652. **bir:**
Kaside 61

Mısra: **22**
Bir, sayı sıfatı.

Sen o mihr-i āsmān-ı baẖt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

653. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **49**
Bir, sayı sıfatı.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ẖāṭırdan itdim bir ġazel de intiẖāb

654. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **50**
Bir, sayı sıfatı.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ẖāṭırdan itdim bir ġazel de intiẖāb

655. **bir:**
Kaside 61
Mısra: **71**
Bir, sayı sıfatı.

Çarẖ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

656. **bir:**
Rübai 4
Mısra: **1**
Bir, sayı sıfatı.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

657. **bir:**
Kaside 19
Mısra: **10**
Bir, sayı sıfatı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

658. **bir:**
Kaside 60
Mısra: **82**
Aynı, denk.

Beñzemez ẖāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suẖan

659. **bir:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Bir, belgisiz sıfat.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

660. **bir:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

661. **bir:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Bir, sayı sıfatı.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūẖını ġāyetde pesend itdi ṣabā

662. **bir:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

663. **biribirine:***-n, -e*
Gazel 3
Mısra: **1**
Zamir, karşılıklı olarak bir diğeri.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

664. **bir:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Bir, sayı sıfatı.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taẖayyül ne belā

665. **bir:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Aynı.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taẖayyül ne belā

666. **bir:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Bir, belgisiz sıfat.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

667. **birdür:***-dür*
Kaside 41
Mısra: **93**
Aynı, farksız.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

668. **bir:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Öyle bir, o derece.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

669. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **3**
Öyle bir, o derece.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler ydi deryāyı serāb

670. **bir:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Öyle bir.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

671. **bir:**
Kaside 20
Mısra: **89**
Öyle bir.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

672. **bir:**
Kaside 23
Mısra: **55**
Öyle bir.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

673. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Öyle bir.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

674. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **65**
Öyle bir.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

675. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **67**
Öyle bir.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

676. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **89**
Öyle bir.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

677. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **67**
Öyle bir.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

678. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **49**
Öyle bir.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

679. **bir:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
Öyle bir.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

680. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **75**
Biri.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

681. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Ortak, müşterek.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

682. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Biri, diğeri, başkası.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

683. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **63**
Biri, diğeri, başkası.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Şanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

684. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **69**
Biri, diğeri, başkası.

Bir de Ṭağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

685. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **42**
Bir defa, bir kere.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

686. **bir:**
Kaside 25
Mısra: **60**
Aynı, benzer, eş.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

687. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Bir, belgisiz sıfat.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

688. **bir:**
Kaside 57
Mısra: **18**
Aynı, denk, eşit.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

689. **bir:**
Kaside 62
Mısra: **24**
Aynı, denk, eşit.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

690. **bir:**
Kaside 17
Mısra: **122**
Öbür, diğer, öteki.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

691. **bir:**
Kaside 31
Mısra: **3**
Bir, belgisiz sıfat.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

<u>bir alay:</u>

1. **bir alay:**
Kaside 11
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup, bölük, zümre, güruh.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

2. **bir alay:**
Kaside 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup, bölük, zümre, güruh.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

3. **bir alay:**
Kaside 33
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup, bölük, zümre, güruh.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

<u>bir ān:</u>

1. **bir ān:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa süre.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

<u>bir avuç:</u>

1. **bir avuc:**
Kaside 43
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir avuç, azıcık, birazcık (azlığını ifade eden bir tavırla).

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

2. **bir avuç:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir avuç, azıcık, birazcık (azlığını ifade eden bir tavırla).

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

3. **bir avuç:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avuç dolusu, pek çok.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

bir ayaġ üzre:

1. **bir ayaġ üzre:**
Kaside 52
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Tek ayak üzerinde.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

bir bir:

1. **bir bir:**
Kaside 26
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

2. **bir bir:**
Kaside 32
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

3. **bir bir:**
Kaside 53
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

4. **bir bir:**
Kaside 55
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

5. **bir bir:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

bir bölük:

1. **bir bölük:**
Gazel 121
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kısım, bir grup, birkaç.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

2. **bir bölük:**
Kaside 53
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kısım, bir grup, birkaç.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

3. **bir bölük:**
Kaside 53
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kısım, bir grup, birkaç.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

bir cins:

1. **bir cins:**
Kaside 61
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çeşit.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

bir daḫi:

1. **bir daḫi:**
Kaside 17

Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

2. **bir daḫi:**
Kaside 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kez daha, bir daha.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

3. **bir daḫi:**
Kaside 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

4. **bir daḫi:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka bir, diğer.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bezl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

bir dem:

1. **bir dem:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

2. **bir dem:**
Kaside 41
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

3. **bir dem:**
Kaside 50
Mısra: **153**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

4. **bir dem:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

5. **bir dem:**
Kaside 32
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

6. **bir dem:**
Kaside 44
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

7. **bir dem:**
Kaside 39
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an (olsun), kısa bir süreliğine (bile).

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

8. **bir dem:**
Kaside 56
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an (olsun), kısa bir süreliğine (bile).

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

9. **bir dem:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

10. **bir dem:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

11. **bir dem:**
   Kaside 48
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Müʾes̲s̲ir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

12. **bir dem:**
   Kaside 58
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

13. **bir dem:**
   Kaside 31
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

14. **bir dem:**
   Gazel 125
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, bir anda, kısa bir süre içinde.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

15. **bir dem:**
   Kaside 4
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, hiçbir zaman.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

16. **bir dem:**
   Gazel 35
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

bir demde:

1. **bir demde:***-de*
   Gazel 65
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

2. **bir demde:***-de*
   Kaside 26
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

3. **bir demde:***-de*
   Gazel 72
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

4. **bir demde:***-de*
   Kaside 10
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

5. **bir demde:***-de*
   Kaside 51
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

6. **bir demde:***-de*
   Kaside 58
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

7. **bir demde:***-de*
   Gazel 125
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir an, kısa bir süre.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

8. **bir demde:**-*de*
Kaside 38
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

9. **bir demde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

10. **bir demde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

11. **bir demde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

12. **bir demde:**-*de*
Kaside 31
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

13. **bir demde:**-*de*
Kaside 31
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

14. **bir demde:**-*de*
Kaside 39
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

15. **bir demde:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

16. **bir demde:**-*de*
Kaside 45
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

17. **bir demde:**-*de*
Kaside 50
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

18. **bir demde:**-*de*
Terkib-bend 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, kısa bir süre.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

bir dem olursa daḫi:

1. **bir dem olursa daḫi:**
Kaside 24
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an olsa bile.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

bir dilim nānı çok gördiler:

1. **bir dilim nānı çok gördiler:**-*diler*
Kaside 16
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir dilim ekmeği çok görmek, bir kişinin bir yerde bulunmasını, barınmasını istememek.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

bir dizi:

1. **bir dizi:**
   Kaside 13
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

O ḳānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

2. **bir dizi:**
   Kaside 46
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

3. **bir dizi:**
   Kaside 47
   Mısra: **122**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir sıra // sıralanmış, dizilmiş.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

bir ġāyetde:

1. **bir ġāyetde:**
   Kaside 8
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   O derecede, çok fazla.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü ṣāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

bir gūne:

1. **bir gūne:**
   Kaside 17
   Mısra: **142**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Farklı, bir çeşit, müstesna.

Pi̮ş-keş çeksem olur bende semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

2. **bir gūne:**
   Gazel 11
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir tür, bir çeşit.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

3. **bir gūne:**
   Kaside 35
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir tür, bir çeşit.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

4. **bir gūne:**
   Kaside 35
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir tür, bir çeşit.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

5. **bir gūne:**
   Kaside 59
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir tür, bir çeşit.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

bir gün:

1. **bir gün:**
   Kaside 61
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

2. **bir gün:**
   Kaside 28
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

3. **bir gün:**
   Gazel 110
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

4. **bir gün:**
   Gazel 37
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

5. **bir gün:**
  Kaside 11
  Mısra: **41**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Günün birinde.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

6. **bir gün:**
  Gazel 73
  Mısra: **4**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Günün birinde, belirsiz bir zamanda.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

7. **bir gün:**
  Gazel 96
  Mısra: **12**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Bir gün olsun.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

8. **bir gün:**
  Müfret 12
  Mısra: **2**
  Günün birinde, herhangi bir zaman.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Bir gün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

<u>bir ḥamlede:</u>

1. **bir ḥamlede:**
  Kaside 14
  Mısra: **9**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Bir atılışta.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

2. **bir ḥamlede:**
  Kaside 22
  Mısra: **11**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Bir atılışta, bir saldırışta.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

<u>bir içim ṣuyı:</u>

1. **bir içim ṣuyı:**-*y, -ı*
  Gazel 64
  Mısra: **4**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Bir yudum su (hançerin çeliğinin suyu).

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

<u>bir iki:</u>

1. **bir iki:**
  Kaside 29
  Mısra: **28**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

2. **bir iki:**
  Kıt'a-ı Kebir 1
  Mısra: **39**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

3. **bir iki:**
  Kıt'a-ı Kebir 1
  Mısra: **38**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

Bu ṣafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

4. **bir iki:**
  Gazel 73
  Mısra: **2**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

5. **bir iki:**
  Kaside 33
  Mısra: **98**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

6. **bir iki:**
  Kaside 36
  Mısra: **61**
  Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
  Birkaç.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

7. **bir iki:**
Kaside 51
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

8. **bir iki:**
Kaside 23
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

9. **bir iki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

bir iki günlük:

1. **bir iki günlük:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısa bir zaman dilimi.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

bir ḳarār üzre:

1. **bir ḳarār üzre:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değişmeyen, istikrarlı, düzenli bir hâlde, aynı şekilde.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

2. **bir ḳarār üzre:**
Kaside 55
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değişmeyen, istikrarlı, düzenli bir hâlde, aynı şekilde.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

bir kerre:

1. **bir kerre:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kez.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

2. **bir kerre:**
Tesdis 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kez.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

bir kez:

1. **bir kez:**
Kaside 48
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

bir kimse:

1. **bir kimse:**
Kaside 42
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Herhangi bir kişi, hiç kimse.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

2. **bir kimse:**
Kaside 40
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Hiç kimse.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

3. **bir kimse:**
Kaside 41
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Hiç kimse.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

4. **bir kimse:**
Kaside 43
Mısra: **91**

Kelime Tipi: **-**
Hiç kimse.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

bir kimseden:

1. **bir kimseden:***-den*
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **-**
Hiç kimse.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

bir kıṭʿa:

1. **bir ḳıṭʿa:**
Kaside 13
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir boyda, bir ölçüde, aynı ölçüde.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

bir laḥẓa:

1. **bir laḥẓa:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa bir an.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

2. **bir laḥẓa:**
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa bir an.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

3. **bir laḥẓa:**
Kaside 43
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa bir an.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

4. **bir laḥẓa:**
Kaside 35
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir vakit.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

5. **bir laḥẓa:**
Terkib-bend 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Bir an, çok kısa bir vakit.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

bir laḥzada:

1. **bir laḥzada:***-da*
Kaside 27
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir vakit.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

bir mertebe:

1. **bir mertebe:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

2. **bir mertebe:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

3. **bir mertebe:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

4. **bir mertebe:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

5. **bir mertebe:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

6. **bir mertebe:**
Kaside 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

7. **bir mertebe:**
Kaside 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

8. **bir mertebe:**
Kaside 46
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

9. **bir mertebe:**
Kaside 50
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Mes̱elā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

10. **bir mertebe:**
Kaside 50
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

11. **bir mertebe:**
Kaside 53
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

12. **bir mertebe:**
Kaside 57
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

bir naẓar:

1. **bir naẓar:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir bakış, bir an (olsun), bir kerecik.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

bir nefes:

1. **bir nefes:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir zaman.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

2. **bir nefes:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir zaman.

Naḳd-i vaḳt olsa baña ẕevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

3. **bir nefes:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir zaman.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

4. **bir nefes:**
Kaside 48
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir zaman.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

bir nefesde:

1. **bir nefesde:**-*de*
Kaside 40
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir zaman.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

bir nice:

1. **bir nice:**
Kaside 27
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir hayli, birçok.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

2. **bir nice:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir hayli, birçok.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

bir ola:

1. **bir ola:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Bir olmak; bir araya gelmek, iş birliği yapmak.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

2. **bir ola:**-*a*
Gazel 132
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak, benzer olmak.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **bir ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak, benzer olmak.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

bir olur:

1. **bir olur:**-*u, -r*
Kaside 3
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

2. **bir olur:**-*u, -r*
Kaside 37
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

3. **bir olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak, eş olmak, benzer olmak.

Bir de Ṭaġlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

4. **bir olur:**-*u, -r*
Kaside 50
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eş, müsavi, denk olmak.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

bir pāre:

1. **bir pāre:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

2. **bir pāre:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

3. **bir pāre:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **bir pāre:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **bir pāre:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

6. **bir pāre:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık, bir nebze.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

bir seferde:

1. **bir seferde:***-de*
Kaside 39
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Bir defa, bir kere.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

bir ṭabaḳ:

1. **bir ṭabaḳ:**
Kaside 34
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Tabak dolusu.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

bir ṭutarsa:

1. **bir ṭutarsa:***-ar, -sa*
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşit saymak, eşit görmek.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

bir vech ile:

1. **bir vech ile:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Bir yönüyle, tek bir özelliği ile.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

bir yaña:

1. **bir yaña:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir taraftan.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

2. **bir yaña:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir taraftan.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

bir yanı:

1. **bir yanı:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bir tarafı.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫşār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

2. **bir yanı:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bir tarafı.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫşār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

bir yerde:

1. **bir yerde:***-de*
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Aynı yer, aynı mekân.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾiẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

2. **bir yerde:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Hiçbir yer.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

<u>bir yere geldi:</u>

1. **bir yere geldi:**-*di*
Kaside 41
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

<u>bir yere gelmezdi:</u>

1. **bir yere gelmezdi:**-*mez, -di*
Kaside 41
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

<u>bir yere gelmiş:</u>

1. **bir yere gelmiş:**-*miş*
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

<u>bir yere gelse:</u>

1. **bir yere gelse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣide teklif
Ki naẓire diyemez bir yere gelse şuʿarā

<u>bir yere gelüp:</u>

1. **bir yere gelüp:**-*üp*
Kaside 49
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, bir yerde toplanmak.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

<u>bir yüzden:</u>

1. **bir yüzden:**-*den*
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sebepten, herhangi bir sebeple // bir yüz, çehre sebebiyle.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

2. **bir yüzden:**
Kaside 22
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sebepten, herhangi bir sebeple.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

<u>bir zamān:</u>

1. **bir zamān:**
Kaside 48
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir vakit.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

2. **bir zamān:**
Kaside 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

<u>bir zerre:</u>

1. **bir ẕerre:**
Kaside 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zerre kadar, bir parça, çok az.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

<u>birāder:</u>

1. **birāderdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **16**
Kardeş, erkek kardeş.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

birāz:

1. **biraz:**
   Kaside 58
   Mısra: **71**
   Az da olsa.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

2. **biraz:**
   Gazel 101
   Mısra: **4**
   Biraz, bir parça, azıcık.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

3. **birāz:**
   Kaside 16
   Mısra: **61**
   Biraz, bir parça, azıcık.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

4. **biraz:**
   Kaside 26
   Mısra: **19**
   Biraz, bir parça, azıcık.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesüñ māşiṭāsına tefhīm

5. **biraz:**
   Kaside 43
   Mısra: **80**
   Biraz, bir parça, azıcık.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

6. **biraz:**
   Kaside 44
   Mısra: **61**
   Biraz, bir parça, azıcık.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

7. **biraz:**
   Kaside 60
   Mısra: **61**
   Biraz, bir parça, azıcık.

Mülk-i maʿnāda biraz kūşiş idüp ḳullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

birbiri:

1. **birbirine:**-*n, -e*
   Gazel 29
   Mısra: **4**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

2. **birbirini:**-*n, -i, -*
   Gazel 78
   Mısra: **4**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

3. **birbirinüñ:**-*nüñ*
   Gazel 87
   Mısra: **9**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

4. **birbirinüñ:**-*nüñ*
   Gazel 134
   Mısra: **7**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

5. **birbirini:**-*n, -i*
   Kaside 8
   Mısra: **50**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

6. **birbirini:**-*n, -i*
   Kaside 10
   Mısra: **10**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

7. **birbirinden:**-*i, -n, -den*
   Kaside 13
   Mısra: **80**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

8. **birbirine:**-*n, -e*
   Kaside 14
   Mısra: **74**
   Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

9. **birbirine:**-*n, -e*
Kaside 22
Mısra: **70**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

10. **birbirine:**-*n, -e*
Kaside 24
Mısra: **84**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

11. **birbiriyle:**-*y, -le*
Kaside 25
Mısra: **88**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

12. **birbirin:**-*n*
Kaside 39
Mısra: **8**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

13. **birbirinden:**-*n, -den*
Kaside 47
Mısra: **102**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

14. **birbirin:**-*n*
Kaside 61
Mısra: **29**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

15. **birbirinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 61
Mısra: **46**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

16. **birbiri:**
Müfret 7
Mısra: **1**
Karşılıklı olarak bir diğeri.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

birbiri ardınca:

1. **birbiri ardınca:**
Kaside 17
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Biri birinin arkasından giderek, silsile ile.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

birbirine düşdi:

1. **birbirine düşdi:**-*di*
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

birbirine düşürür:

1. **birbirine düşürür:**-*ü, -r*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aralarında anlaşmazlık çıkarmak, ortalığı karıştırmak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

birbirine urur:

1. **birbirine urur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İki şeyi tokuşturmak, çarpıştırmak.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

birbirini buldı:

1. **birbirini buldı:**-*dı*
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

birden:

1. **birden:**
Kaside 28
Mısra: **8**
Aynı anda.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

bī-reng:

1. **bī-reng:**
Kaside 37
Mısra: **76**
Renksiz.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

biri:

1. **biri:**
Kaside 60
Mısra: **18**
Birisi, bir tanesi.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

2. **biri:**
Kaside 60
Mısra: **19**
Birisi, bir tanesi.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

3. **biri:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Birisi, bir tanesi.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

4. **biri:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **32**
Birisi, bir tanesi.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

5. **biri:**
Kaside 33
Mısra: **29**
Bir kimse, herhangi bir şahıs.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

6. **biri:**
Kaside 35
Mısra: **104**
Biri, birisi, herhangi biri.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

7. **biri:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Bir tanesi // bir tanesi bile.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

8. **biri:**
Kaside 61
Mısra: **72**
Bir tanesi // bir tanesi bile.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

9. **biri:**
Kaside 7
Mısra: **63**
Bir tanesi.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

10. **birinüñ:***-nüñ*
Kaside 7
Mısra: **28**
Bir tanesi.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

11. **birisi:***-si*
Kaside 17
Mısra: **47**
Bir tanesi.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

12. **biri:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Bir tanesi.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

13. **biri:**
Kaside 36

Mısra: **63**
Bir tanesi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

14. **biri:**
Kaside 36
Mısra: **63**
Bir tanesi.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

15. **birini:**-*n, -i*
Kaside 36
Mısra: **67**
Bir tanesi.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

16. **birin:**-*n*
Kaside 37
Mısra: **69**
Bir tanesi.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

17. **biri:**
Kaside 61
Mısra: **30**
Bir tanesi.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

18. **birinüñ:**-*nüñ*
Kaside 17
Mısra: **43**
Bir tanesi.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

19. **biri:**
Kaside 19
Mısra: **20**
Bir tanesi.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beçce-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

20. **biri:**
Kaside 7
Mısra: **64**
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

21. **birisi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **59**
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu güne edā

22. **birisi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **79**
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birisi daḫi Ṣurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

23. **biri:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

24. **birin:**-*n*
Kaside 36
Mısra: **68**
Bir tanesi, bir diğeri, bir başkası.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

25. **biri:**
Kaside 17
Mısra: **123**
İçlerinden bir tanesi, belgisiz zamir.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

26. **biri:**
Kaside 17
Mısra: **123**
İçlerinden bir tanesi, belgisiz zamir.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

27. **biri:**
Kaside 25
Mısra: **73**
Birisi, bir tanesi.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

28. **biri:**
Kaside 19
Mısra: **20**
Bir tanesi, bir diğeri.

Ḥaķīķatde tefāvüt yoķ meger taʿrīfde ancaķ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

29. **biri:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Biri, birisi, herhangi biri.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāķ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

biri birinden:

1. **biri birinden:**- *n, -den*
Kaside 36
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

2. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 17
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoķ biri birinden aṣlā

3. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 17
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

4. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 17
Mısra: **92**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ḥüsn-i aḫlāķı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biri birinden aʿlā

5. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 19
Mısra: **14**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biri birine ġālib biri birinden ʿaceb-terdür

6. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 20
Mısra: **64**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biri birinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

7. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 47
Mısra: **29**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri birinden aʿlādur ķıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāķ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

8. **biri birinden:**-*n, -den*
Kaside 47
Mısra: **30**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Biri birinden aʿlādur ķıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāķ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

biri birine:

1. **biri birine:**-*n, -e*
Kaside 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

2. **biri birine:**-*n, -e*
Kaside 19
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başķadur ammā biri birine hem-serdür

3. **biri birine:**-*n, -e*
Gazel 57
Mısra: **2**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biri birine nezāketle ider işrāb-ı nāz

4. **biri birine:**-*n, -e*
Kaside 19
Mısra: **14**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biri birine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

5. **biri birine:**-*n, -e*
Kaside 19
Mısra: **16**
Birbiri, karşılıklı olarak bir diğeri.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biri birine anuñçün birāderdür

biri birine girdi:

1. **biri birine girdi:**-*di*
   Kaside 38
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Birbirine karışmak, dolaşmak.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

biricik:

1. **biricik:**
   Gazel 72
   Mısra: **7**
   Eşi, benzeri, ikincisi olmayan ve çok sevilen, tek, yegâne

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

bir iki günlük:

1. **bir-iki günlük:**
   Kaside 43
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Kısa bir zaman.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

birḳaç:

1. **birḳaç:**
   Kaside 16
   Mısra: **58**
   Çok olmayan, az sayıda, az.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

2. **birḳaç:**
   Kaside 25
   Mısra: **16**
   Çok olmayan, az sayıda, az.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

bīrūn ider:

1. **bīrūn ider:**-*er*
   Kaside 28
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Dışarı çıkarmak, uzaklaştırmak, atmak.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

bīrūn itsem:

1. **bīrūn itsem:**-*se, -m*
   Kaside 58
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Dışarı çıkarmak.

Neʿūzü bi'l-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur:

1. **bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Beyan/söyleyiş kaleminin ifade kudretinin dışında olmak.

Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur

bīş ü kem:

1. **bīş ü kem:**
   Kaside 38
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Az çok.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem:

1. **bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem:**
   Kaside 51
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Dünya meclisine yaygı seren // dünyayı aydınlatan.

Es̱er-i feyżi ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān
Pertev-i luṭfı bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem

bisāṭ-endāz-ı dīvān-ḫāne-i taḫt-ı Süleymānī:

1. **bisāṭ-endāz-ı dīvān-ḫāne-i taḫt-ı Süleymānī:**
   Kaside 18
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Hükümdarlık tahtının divanına oturan.

Bisāṭ-endāz-ı dīvān-ḫāne-i taḫt-ı Süleymānī
Şeref-baḫş-ı serīr-i bārgāh-ı ʿarş-pīrāye

bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī:

1. **bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī:**
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Süleyman'ın tahtına yaygı atan // padişahlık tahtına oturan.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ:

1. **bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ:***-üñ*
Kaside 13
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin döşemesi, yaygısı // yeryüzü.

Bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ çerāġ-ı ʿālem-efrūzı
Serīr-i nüh revāḳuñ pādişāh-ı māh-dīdārı

bisāṭ-ı pāy-endāz:

1. **bisāṭ-ı pāy-endāz:**
Kaside 58
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yoluna serilmiş halı.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

bī-saʿy ü ṭaleb:

1. **bī-saʿy ü ṭaleb:**
Kaside 62
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çabalamadan ve talep etmeden.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

bī-şeb-nem:

1. **bī-şeb-nem:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Şebnemsiz, çiğ tanesi olmadan.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

bī-ser ü pāyı:

1. **bī-ser ü pāyı:***-y, -ı*
Kaside 10
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Perişan, zavallı, güçsüz, kudretsiz.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

bī-ser ü pāyız:

1. **bī-ser ü pāyız:***-y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Başsız ve ayaksız // somut varlığını kaybetmiş.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

bī-ser ü sāmān idersin:

1. **bī-ser ü sāmān idersin:***-er, -sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sefil ve perişan etme.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

bī-siper eyler:

1. **bī-siper eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Engellememek, önünü açmak.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

bī-sütūn u bī-ṭınāb:

1. **bī-sütūn u bī-ṭınāb:**
Kaside 55
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Direksiz ve ipsiz.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

bī-şübhe:

1. **bī-şübhe:**
Kaside 43
Mısra: **15**
Şüphesiz.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

2. **bī-şübhe:**
Kaside 47
Mısra: **60**
Şüphesiz.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

bit:

1. **bitmez:***-mez*
Gazel 122
Mısra: **7**
Sona ermek, tamamlanmak.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

2. **biter:***-er*
Kaside 5
Mısra: **48**
Meydana gelmek, hasıl olmak, çıkmak.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

3. **biterdi:***-er, -di*
Kaside 38
Mısra: **48**
Meydana gelmek, hasıl olmak, çıkmak.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

bī-tāb:

1. **bī-tāb:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Güçsüz, hâlsiz // mest.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

bī-tāb olıcaḳ:

1. **bī-tāb olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü kalmamak.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

bī-tāb olmayınca:

1. **bī-tāb olmayınca:***-ma, -y, -ınca*
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi:
Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü kalmamak.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

bī-tāb olur:

1. **bī-tāb olur:***-u, -r*
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü kalmamak.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

bī-tāb olursa:

1. **bī-tāb olursa:***-u, -r, -sa*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hâlsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü kalmamak.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

bī-tāb u direng olurın:

1. **bī-tāb u direng olurın:***-u, -r, -ın*
Kaside 37
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Güçsüz ve yavaş olmak.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

bī-tāb ü tüvān olsa:

1. **bī-tāb ü tüvān olsa:***-sa*
Kaside 52
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Güçsüz , kuvvetsiz olmak.

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānın ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ
Peyk-i endīşe ʿaceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

bī-tāb u tüvāndur:

1. **bī-tāb u tüvāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Güçsüz kuvvetsiz.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

bī-tābāne:

1. **bī-tābāne:**
Kaside 47
Mısra: **67**
Dermansız, güçsüz bir şekilde.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

2. **bī-tābāne:**
Kaside 48
Mısra: **29**
Dermansız, güçsüz bir şekilde.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

bī-ṭāḳat u hūşuz:

1. **bī-ṭāḳat u hūşuz:**-*uz*
Gazel 54
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güçsüz, kuvvetsiz ve aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

bī-taʿḳīd:

1. **bī-taʿḳīd:**
Kaside 54
Mısra: **48**
Ta'kid olmaksızın, anlaşılır şekilde.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

bī-tereddüd:

1. **bī-tereddüd:**
Kaside 54
Mısra: **23**
Kararlı bir biçimde, kararlılıkla.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fi'l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

bī-tevriye:

1. **bī-tevriye:**
Kaside 50
Mısra: **134**
Tevriye sanatının kullanılmadığı, tevriyesiz // doğrudan, apaçık.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

bitür:

1. **bitürdi:**-*di*
Gazel 135
Mısra: **6**
Tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

bī-vefā:

1. **bī-vefāsına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **10**
Vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

2. **bī-vefā:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

3. **bī-vefā:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Vefasız // sevgili.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

bī-vücūd:

1. **bī-vücūdum:**-*um*
Kaside 12
Mısra: **23**
Vücutsuz, maddi varlığı olmayan.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

biz:

1. **bize:**-*e*
Gazel 4
Mısra: **6**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

2. **biz:**
Gazel 46
Mısra: **13**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

3. **bize:**-*e*
Gazel 46
Mısra: **13**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

4. **bize:**-*e*
Gazel 47
Mısra: **5**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

5. **bize:**-*e*
Gazel 48
Mısra: **4**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

6. **biz:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

7. **bize:**-*e*
Gazel 55
Mısra: **5**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

8. **bize:**-*e*
Gazel 55
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

9. **biz:**
Gazel 56
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

10. **biz:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

11. **biz:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

12. **biz:**
Gazel 86
Mısra: **5**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

13. **biz:**
Gazel 86
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i ṭurradadur lānemüz bizüm

14. **bize:**-*e*
Gazel 86
Mısra: **9**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

15. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

16. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **4**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

17. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **6**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

18. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **8**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i ṭurradadur lānemüz bizüm

19. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

20. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **12**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

21. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **16**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

22. **biz:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

23. **biz:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

24. **biz:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

25. **biz:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

26. **bize:**-*e*
Gazel 123
Mısra: **9**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

27. **biz:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

28. **bizüm:**-*üm*
Kaside 10
Mısra: **106**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

29. **biz:**
Kaside 15
Mısra: **31**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

30. **bizden:**-*den*
Kaside 15
Mısra: **32**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

31. **bize:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **29**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sāḳī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

32. **bize:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **29**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sāḳī meded mey şun bize cām-ı Cem ü Key şun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey şun bize gitsün gönüllerden elem

33. **bizüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller şubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded şun cām-ı Cem

34. **bizi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **11**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

35. **bize:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **14**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

36. **biz:**
Kaside 33
Mısra: **21**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz
Mestüñ sözi maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur

37. **biz:**
Kaside 33
Mısra: **33**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

38. **bizi:**-*i*
Gazel 12
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi şun sāḳiyā luṭf it şarāb

39. **biz:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

40. **biz:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

41. **biz:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

42. **bizi:**-*i*
Gazel 56
Mısra: **6**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

43. **biz:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

44. **bize:**-*e*
Gazel 61
Mısra: **1**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

45. **bize:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **30**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

46. **bize:**-*e*
Gazel 14
Mısra: **6**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

47. **bizüm:**-*üm*
Gazel 39
Mısra: **4**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

48. **bizüm:**-*üm*
Gazel 39
Mısra: **8**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

49. **biz:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

50. **biz:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

51. **bizi:**-*i*
Gazel 53
Mısra: **3**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

52. **biz:**
Gazel 119
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

53. **bize:**-*e*
Gazel 119
Mısra: **3**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

54. **biz:**
Gazel 18
Mısra: **9**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

55. **biz:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

56. **bizüm:**-*üm*
Gazel 55
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

57. **bizi:**-*i*
Gazel 56
Mısra: **2**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

58. **biz:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

59. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **1**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

60. **bizüm:**-*üm*
Gazel 86
Mısra: **14**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

61. **bizüm:**-*üm*
Gazel 39
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

62. **bizi:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **7**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

63. **bizi:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **8**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

64. **biz:**
Gazel 123
Mısra: **10**
Birinci çokluk şahıs zamiri.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

bostān-ı suḫan:

1. **bostān-ı suḫan:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Söz bahçesi.

Perverde-i feyż-i ebr-i fikrüñ
Bostān-ı suḫan giyāh-ı maʿnā

boş:

1. **boş:**
Kaside 15
Mısra: **18**
İçinde bir şey ya da bir kimse olmayan.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

böyle:

1. **böyledür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **4**
Bu şekilde.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

2. **böyle:**
Kaside 38
Mısra: **99**
Bu şekilde.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

3. **böyle:**
Kaside 39
Mısra: **26**
Bu şekilde.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

4. **böyledür:**-*dür*
Kaside 41
Mısra: **100**
Bu şekilde.

Ammā oluṛın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

5. **böyle:**
Kaside 42
Mısra: **7**
Bu şekilde.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

6. **böyledür:**-*dür*
Kaside 42
Mısra: **21**
Bu şekilde.

Çāre ne çün devr ideli böyledür
Ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār

7. **böyle:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Bu şekilde.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

8. **böyle:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Bu şekilde.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

9. **böyle:**
Kaside 48

Mısra: **77**
Bu şekilde.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

10. **böyle:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Bu derece.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

11. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: **13**
Bu derece.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

12. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Bu derece.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

13. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **11**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

14. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Bu derece.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

15. **böyle:**
Kaside 29
Mısra: **14**
Bu derece.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

16. **böyle:**
Kaside 31
Mısra: **9**
Bu derece.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

17. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **21**
Bu derece, böylesine.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

18. **böyle:**
Kaside 54
Mısra: **4**
Bu derece.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

19. **böyle:**
Kaside 56
Mısra: **62**
Bu derece.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

20. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **17**
Bu derece.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

21. **böyle:**
Nazm 3
Mısra: **3**
Bu derece // bu şekilde.

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

22. **böyle:**
Gazel 18
Mısra: **11**
Bu şekilde, bunun gibi.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

23. **böyle:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Bu şekilde, böyle anlamlarına gelen işaret sıfatı.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

24. **böyle:**
Kaside 20
Mısra: **57**
Bu şekilde.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

25. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Bu şekilde, bunun gibi.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

26. **böyle:**
Kaside 31
Mısra: **20**
Bu şekilde.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

27. **böyle:**
Kaside 34
Mısra: **7**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

28. **böyle:**
Kaside 51
Mısra: **16**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

29. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

30. **böyle:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

31. **böyle:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Bu şekilde, bu derece.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

32. **böyle:**
Kaside 3
Mısra: **40**
Bu şekilde, bu derece.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe bānī

33. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Bu şekilde, bu derece.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

34. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Bu şekilde, bu derece.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

35. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **14**
Bu şekilde, bu derece.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

36. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **45**
Bu şekilde, bu derece.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

37. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **53**
Bu şekilde, bu derece.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

38. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **25**
Bu şekilde, bu derece.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

39. **böyle:**
Gazel 31
Mısra: **17**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

40. **böyle:**
Gazel 137
Mısra: **5**
Bu şekilde, bunun gibi.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

41. **böyle:**
Kaside 40
Mısra: **19**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

42. **böyle:**
Kaside 40
Mısra: **37**
Bu şekilde, bunun gibi.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

43. **böyle:**
Kaside 56
Mısra: **16**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

44. **böyle:**
Kaside 56
Mısra: **18**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

45. **böyle:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Bu şekilde, bu derece.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

46. **böyledür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **6**
Bu şekilde, bu derece.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

47. **böyledür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **8**
Bu şekilde, bu derece.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

48. **böyle:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

49. **böyle:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

50. **böyle:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Bu şekilde, bu derece.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

51. **böyle:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

52. **böyle:**
Gazel 64
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu derece.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

53. **böyle:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Bu şekilde, bu derece.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

54. **böyle:**
Gazel 110
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu derece.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

55. **böyle:**
Kaside 6

Mısra: **12**
Bu şekilde, bu derece.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

56. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **23**
Bu şekilde, bu derece.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

57. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Bu şekilde, bu derece.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

58. **böyle:**
Kaside 12
Mısra: **49**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

59. **böyle:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Bu şekilde, bu derece.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

60. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **29**
Bu şekilde, bu derece.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

61. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **38**
Bu şekilde, bu derece.

Erişmez gerdine peyk-i serīü’s-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

62. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **46**
Bu şekilde, bu derece.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

63. **böyle:**
Kaside 31
Mısra: **13**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

64. **böyle:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Bu şekilde, bu derece.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

65. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **50**
Bu şekilde, bu derece.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n’ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

66. **böyle:**
Kaside 48
Mısra: **23**
Bu şekilde, bu derece.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

67. **böyle:**
Kaside 54
Mısra: **15**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-es̱er kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

68. **böyle:**
Kaside 61
Mısra: **28**
Bu şekilde, bu derece.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

69. **böyle:**
Kaside 61
Mısra: **38**
Bu şekilde, bu derece.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

70. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **5**
Bu şekilde, bu derece.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

71. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **19**
Bu şekilde, bu derece.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

72. **böyle:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Bu şekilde, bu derece.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

73. **böyle:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Bu şekilde, bu derece.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

74. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Bu şekilde.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

75. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Bu şekilde.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

76. **böyledür:***-dür*
Kaside 24
Mısra: **82**
Bu şekilde.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

77. **böyle:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

78. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: **23**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

79. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **155**
Bu şekilde, bunun gibi.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

80. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **16**
Bu şekilde, bunun gibi.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

81. **böyle:**
Kaside 27
Mısra: **84**
Bu şekilde, bunun gibi.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

82. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **5**
Bu şekilde, bunun gibi.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

83. **böyle:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Bu şekilde, bunun gibi.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

84. **böyledür:***-dür*
Gazel 41
Mısra: **1**
Bu şekilde, bu tarzda.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

85. **böyledür:***-dür*
Gazel 41
Mısra: **2**
Bu şekilde, bu tarzda.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

86. **böyledür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu tarzda.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

87. **böyle:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Bu şekilde, bunun gibi.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

88. **böyle:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Bu şekilde, bu tarzda.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

89. **böyle:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Bu şekilde, bu tarzda.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İltifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

90. **böyledür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **72**
Bu şekilde, bu tarzda.

Şarşılur arż u semā şanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

91. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **17**
Bu şekilde, bu tarzda.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

92. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **15**
Bu şekilde, bu tarzda.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

93. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **20**
Bu şekilde, bu tarzda.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

94. **böyle:**
Kaside 39
Mısra: **72**
Bu şekilde, bu tarzda.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

95. **böyle:**
Kaside 42
Mısra: **75**
Bu şekilde, bu tarzda.

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

96. **böyle:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **51**
Bu şekilde.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

97. **böyle:**
Müfret 16
Mısra: **2**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

98. **böyle:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Bu şekilde, bunun gibi, buna benzer.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

99. **böyle:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Bu şekilde, bunun gibi.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

100. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **46**
Bunun gibi, buna benzer.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

101. **böyle:**
Kaside 20

Mısra: **5**
Bunun gibi, buna benzer.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

102. **böyle:**
Kaside 26
Mısra: **45**
Bunun gibi, buna benzer.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede miẕli ʿadīm

103. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **20**
Bunun gibi, buna benzer.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

104. **böyle:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Bunun gibi, buna benzer.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Beẕl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

105. **böyle:**
Gazel 96
Mısra: **2**
Bu şekilde.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

106. **böyle:**
Gazel 139
Mısra: **1**
Bu şekilde.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

107. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Bu şekilde.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

108. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Bu şekilde, bunun gibi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

109. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Bu şekilde, bu derece.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

110. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

111. **böyle:**
Kaside 16
Mısra: **53**
Bu şekilde.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

112. **böyledür:***-dür*
Kaside 16
Mısra: **28**
Bu şekilde.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

113. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **49**
Bu şekilde.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

114. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **6**
Bu şekilde.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

115. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **41**
Bu şekilde.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

116. **böyle:**
Kaside 41
Mısra: **27**
Bu şekilde.

Böyle ider evṣāfuñı levḥ-ı dile taḥrīr
Nevk-i ḳalem-i nātıḳa-peymā-yı zamāne

117. **böyle:**
Kaside 41
Mısra: **111**
Bu şekilde.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

118. **böyledir:***-dir*
Kaside 43
Mısra: **87**
Bu şekilde.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

119. **böyledür:***-dür*
Kaside 45
Mısra: **84**
Bu şekilde.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

120. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **59**
Bu şekilde.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

121. **böyle:**
Kaside 57
Mısra: **63**
Bu şekilde.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

122. **böyle:**
Kaside 57
Mısra: **69**
Bu şekilde.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

123. **böyle:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Aynıyla, bu şekilde.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

124. **böyle:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

125. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Bu şekilde, bunun gibi.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

126. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **14**
Bu şekilde, bunun gibi.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

127. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **37**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

128. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **115**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

129. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **157**
Bu şekilde, bunun gibi.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

130. **böyle:**
Kaside 39
Mısra: **4**
Bu şekilde, bunun gibi.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

131. **böyle:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

132. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **43**
Bu şekilde, bunun gibi.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

133. **böyle:**
Kaside 46
Mısra: **45**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

134. **böyle:**
Kaside 52
Mısra: **6**
Bu şekilde, bunun gibi.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

135. **böyle:**
Kaside 52
Mısra: **6**
Bu şekilde, bunun gibi.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

136. **böyle:**
Müfret 16
Mısra: **2**
Bu şekilde, bunun gibi.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

137. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Bu şekilde, bu durumda.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

138. **böyledür:***-dür*
Kaside 16
Mısra: **62**
Bu şekilde.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

139. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **13**
Bu şekilde.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

140. **böyle:**
Gazel 83
Mısra: **2**
Bu şekilde, bunun gibi.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

141. **böyle:**
Kaside 3
Mısra: **90**
Bu şekilde, bunun gibi.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

142. **böyle:**
Kaside 35
Mısra: **87**
Bu şekilde, bunun gibi.

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur meẕheb-i endīşede itsem ihmāl

143. **böyle:**
Kaside 27
Mısra: **2**
Bunun gibi.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

144. **böyle:**
Kaside 39
Mısra: **40**
Bunun gibi.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

145. **böyle:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu derece, bunun gibi.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

<u>böyle iken:</u>

1. **böyle iken:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hâl böyle iken, durum bu hâldeyken.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

böyle olsa:

1. **böyle olsa:**-*sa*
Kaside 40
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Bu şekilde, bunun gibi olmak.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

böylece:

1. **böylece:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu tarzda.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

2. **böylece:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Bu şekilde, bu tarzda.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

boynına:

1. **boynına:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Başı bedene rapteden uzuv.

Bağladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

boyunca:

1. **boyunca:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Boyu veya uzunluğu kadar.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

boz:

1. **bozup:**-*up*
Kaside 27
Mısra: **60**
Ortadan kaldırmak, yok etmek, gidermek.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

2. **boza:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **16**
Değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, halel getirmek.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

3. **boza:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **11**
Düşmanı bozguna uğratmak, dağıtmak.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

4. **bozar:**-*ar*
Kaside 27
Mısra: **62**
Düşmanı bozguna uğratmak, dağıtmak.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

bozul:

1. **bozulur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **80**
Bozulmak, dağılmak, düzgünlüğü kaybolmak.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozulur eşkāl

2. **bozulmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 42
Mısra: **81**
İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntaẓam-ı rūzgār

bu:

1. **bu:**
Gazel 135
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

2. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **119**
Bu, işaret zamiri.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

3. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Bu, işaret zamiri.

Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler
Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā

4. **bu:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

5. **bu:**
Gazel 17
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol küşe-i vaḥdet-nişest

6. **bu:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

7. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

8. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Bu, işaret sıfatı.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

9. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

10. **bu:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

11. **bu:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

12. **bu:**
Gazel 50
Mısra: **5**
Bu, işaret sıfatı.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

13. **bu:**
Gazel 50
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

14. **bu:**
Gazel 50
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

15. **bu:**
Gazel 58
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

16. **bu:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

17. **bu:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

18. **bu:**
Gazel 70

Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Sen bu rüsvālığı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

19. **bu:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

20. **bu:**
Gazel 82
Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

21. **bu:**
Gazel 101
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

22. **bu:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

23. **bu:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

24. **bu:**
Gazel 102
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

25. **bu:**
Gazel 103
Mısra: **3**
Bu, işaret sıfatı.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

26. **bu:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

27. **bu:**
Gazel 105
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

28. **bu:**
Gazel 105
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

29. **bu:**
Gazel 105
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

30. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

31. **bu:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

32. **bu:**
Gazel 118
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

33. **bu:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

34. **bu:**
Gazel 120
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

35. **bu:**
Gazel 120
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

36. **bu:**
Gazel 120
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

37. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

38. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Bu, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

39. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

40. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

41. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

42. **bu:**
Gazel 121
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

43. **bu:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

44. **bu:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

45. **bu:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

46. **bu:**
Gazel 135
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

47. **bu:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

48. **bu:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

49. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Bu, işaret sıfatı.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

50. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **73**
Bu, işaret sıfatı.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

51. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

52. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **30**
Bu, işaret sıfatı.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

53. **bu:**
Kaside 5
Mısra: **57**
Bu, işaret sıfatı.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

54. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **63**
Bu, işaret sıfatı.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

55. **bu:**
Kaside 7
Mısra: **32**
Bu, işaret sıfatı.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

56. **bu:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Bu, işaret sıfatı.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

57. **bu:**
Kaside 7
Mısra: **44**
Bu, işaret sıfatı.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

58. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

59. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

60. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

61. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

62. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Bu, işaret sıfatı.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

63. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Bu, işaret sıfatı.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

64. **bu:**
Kaside 9

Mısra: **131**
Bu, işaret sıfatı.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

65. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

66. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Bu, işaret sıfatı.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

67. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

68. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Bu, işaret sıfatı.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

69. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **93**
Bu, işaret sıfatı.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

70. **bu:**
Kaside 11
Mısra: **100**
Bu, işaret sıfatı.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

71. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **48**
Bu, işaret sıfatı.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

72. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **64**
Bu, işaret sıfatı.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

73. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Bu, işaret sıfatı.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

74. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

75. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

76. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Bu, işaret sıfatı.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

77. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **118**
Bu, işaret sıfatı.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

78. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Bu, işaret sıfatı.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

79. **bu:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Bu, işaret sıfatı.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

80. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

81. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

82. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

83. **bu:**
Kaside 16
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

84. **bu:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Bu, işaret sıfatı.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

85. **bu:**
Kaside 16
Mısra: **80**
Bu, işaret sıfatı.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

86. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Bu, işaret sıfatı.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

87. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Bu, işaret sıfatı.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

88. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **105**
Bu, işaret sıfatı.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

89. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **154**
Bu, işaret sıfatı.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

90. **bu:**
Kaside 18
Mısra: **90**
Bu, işaret sıfatı.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

91. **bu:**
Kaside 19
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

92. **bu:**
Kaside 19
Mısra: **73**
Bu, işaret sıfatı.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

93. **bu:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

94. **bu:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Bu, işaret sıfatı.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

95. **bu:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Bu, işaret sıfatı.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

96. **bu:**
Kaside 20
Mısra: **82**
Bu, işaret sıfatı.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

97. **bu:**
Kaside 21
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

98. **bu:**
Kaside 21
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

99. **bu:**
Kaside 21
Mısra: **101**
Bu, işaret sıfatı.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

100. **bu:**
Kaside 22
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

101. **bu:**
Kaside 22
Mısra: **75**
Bu, işaret sıfatı.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

102. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

103. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

104. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa revādır
Bu ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem

105. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **16**
Bu, işaret sıfatı.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-feżādır
Bu ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem

106. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **77**
Bu, işaret sıfatı.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

107. **bu:**
Kaside 23
Mısra: **79**
Bu, işaret sıfatı.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

108. **bu:**
Kaside 24
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

109. **bu:**
Kaside 24
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

110. **bu:**
Kaside 25

Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

111. **bu:**
Kaside 25
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

112. **bu:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Bu, işaret sıfatı.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

113. **bu:**
Kaside 25
Mısra: **73**
Bu, işaret sıfatı.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

114. **bu:**
Kaside 26
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

115. **bu:**
Kaside 26
Mısra: **87**
Bu, işaret sıfatı.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

116. **bu:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

117. **bu:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

118. **bu:**
Kaside 27
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

119. **bu:**
Kaside 27
Mısra: **85**
Bu, işaret sıfatı.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

120. **bu:**
Kaside 27
Mısra: **99**
Bu, işaret sıfatı.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

121. **bu:**
Kaside 27
Mısra: **102**
Bu, işaret sıfatı.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

122. **bu:**
Kaside 27
Mısra: **104**
Bu, işaret sıfatı.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

123. **bu:**
Kaside 28
Mısra: **18**
Bu, işaret sıfatı.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

124. **bu:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Bu, işaret sıfatı.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

125. **bu:**
Kaside 28

Mısra: **133**
Bu, işaret sıfatı.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

126. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı żamīme-i evrād

127. **bu:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **32**
Bu, işaret sıfatı.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

128. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **34**
Bu, işaret sıfatı.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

129. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **92**
Bu, işaret sıfatı.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

130. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **95**
Bu, işaret sıfatı.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

131. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **96**
Bu, işaret sıfatı.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

132. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Bu, işaret sıfatı.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdiʾllāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

133. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **107**
Bu, işaret sıfatı.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

134. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **112**
Bu, işaret sıfatı.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

135. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **89**
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

136. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **89**
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

137. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **90**
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

138. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **93**
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

139. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **94**
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

140. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **94**
Bu, işaret sıfatı.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

141. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **95**
Bu, işaret zamiri.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

142. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

143. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

144. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **52**
Bu, işaret zamiri.

Ol ki bir kūşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

145. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **54**
Bu, işaret sıfatı.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

146. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **72**
Bu, işaret sıfatı.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

147. **bu:**
Kaside 31
Mısra: **105**
Bu, işaret sıfatı.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

148. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

149. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

150. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **14**
Bu, işaret sıfatı.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

151. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

152. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **16**
Bu, işaret sıfatı.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

153. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **17**
Bu, işaret sıfatı.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

154. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **101**
Bu, işaret sıfatı.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

155. **bu:**
Kaside 32
Mısra: **103**
Bu, işaret sıfatı.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

156. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Bu, işaret sıfatı.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

157. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

158. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

159. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **12**
Bu, işaret sıfatı.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

160. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **17**
Bu, işaret sıfatı.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

161. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **80**
Bu, işaret sıfatı.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

162. **bu:**
Kaside 34
Mısra: **32**
Bu, işaret sıfatı.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿẕūrı

163. **bu:**
Kaside 34
Mısra: **68**
Bu, işaret sıfatı.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

164. **bu:**
Kaside 34
Mısra: **85**
Bu, işaret sıfatı.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-peẕīrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

165. **bu:**
Kaside 34
Mısra: **89**
Bu, işaret sıfatı.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

166. **bu:**
Kaside 35
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

167. **bu:**
Kaside 35
Mısra: **24**
Bu, işaret sıfatı.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

168. **bu:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Bu, işaret sıfatı.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

169. **bu:**
Kaside 36
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

170. **bu:**
Kaside 36
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

171. **bu:**
Kaside 36
Mısra: **17**
Bu, işaret sıfatı.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

172. **bu:**
Kaside 36
Mısra: **60**
Bu, işaret sıfatı.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

173. **bu:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Bu, işaret sıfatı.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

174. **bu:**
Kaside 38
Mısra: **64**
Bu, işaret sıfatı.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

175. **bu:**
Kaside 39
Mısra: **19**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

176. **bu:**
Kaside 39
Mısra: **19**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

177. **bu:**
Kaside 39
Mısra: **73**
Bu, işaret sıfatı.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N’ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

178. **bu:**
Kaside 40
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

179. **bu:**
Kaside 40
Mısra: **58**
Bu, işaret sıfatı.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı ḳahrı ile şarşıla bu nüh-ṭārem

180. **bu:**
Kaside 40
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẓāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

181. **bu:**
Kaside 41
Mısra: **109**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

182. **bu:**
Kaside 41
Mısra: **109**
Bu, işaret sıfatı.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

183. **bu:**
Kaside 41
Mısra: **115**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

184. **bu:**
Kaside 42
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

185. **bu:**
Kaside 42
Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

186. **bu:**
Kaside 43
Mısra: **5**
Bu, işaret sıfatı.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baẖt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

187. **bu:**
Kaside 43
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baẖt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

188. **bu:**
Kaside 43
Mısra: **12**
Bu, işaret sıfatı.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarẖ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

189. **bu:**
Kaside 44
Mısra: **16**
Bu, işaret sıfatı.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

190. **bu:**
Kaside 44
Mısra: **74**
Bu, işaret sıfatı.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

191. **bu:**
Kaside 45
Mısra: **87**
Bu, işaret sıfatı.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

192. **bu:**
Kaside 46
Mısra: **30**
Bu, işaret sıfatı.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

193. **bu:**
Kaside 46
Mısra: **42**
Bu, işaret sıfatı.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoẖsa bu himmete mümkin degül aṣlā taẖmīn

194. **bu:**
Kaside 46
Mısra: **75**
Bu, işaret sıfatı.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

195. **bu:**
Kaside 47
Mısra: **60**
Bu, işaret sıfatı.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

196. **bu:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Bu, işaret sıfatı.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

197. **bu:**
Kaside 47
Mısra: **67**
Bu, işaret sıfatı.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

198. **bu:**
Kaside 49
Mısra: **84**
Bu, işaret sıfatı.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

199. **bu:**
Kaside 49
Mısra: **102**
Bu, işaret sıfatı.

Suẖan kālā-yı fāẖirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ẖᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ẖarīdārı

200. **bu:**
Kaside 49
Mısra: **104**
Bu, işaret sıfatı.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

201. **bu:**
Kaside 50

Mısra: **31**
Bu, işaret sıfatı.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

202. **bu:**
Kaside 50
Mısra: **132**
Bu, işaret sıfatı.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

203. **bu:**
Kaside 51
Mısra: **81**
Bu, işaret sıfatı.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

204. **bu:**
Kaside 51
Mısra: **82**
Bu, işaret sıfatı.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

205. **bu:**
Kaside 53
Mısra: **27**
Bu, işaret sıfatı.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

206. **bu:**
Kaside 53
Mısra: **31**
Bu, işaret sıfatı.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

207. **bu:**
Kaside 53
Mısra: **32**
Bu, işaret sıfatı.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

208. **bu:**
Kaside 53
Mısra: **34**
Bu, işaret sıfatı.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

209. **bu:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Bu, işaret sıfatı.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

210. **bu:**
Kaside 54
Mısra: **19**
Bu, işaret sıfatı.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

211. **bu:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Bu, işaret sıfatı.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

212. **bu:**
Kaside 55
Mısra: **103**
Bu, işaret sıfatı.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

213. **bu:**
Kaside 56
Mısra: **75**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

214. **bu:**
Kaside 58
Mısra: **77**
Bu, işaret sıfatı.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

215. **bu:**
Kaside 58
Mısra: **87**
Bu, işaret sıfatı.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

216. **bu:**
Kaside 58
Mısra: **97**
Bu, işaret sıfatı.

Gören şanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

217. **bu:**
Kaside 58
Mısra: **105**
Bu, işaret sıfatı.

Nite ki ola bu ḳaṣr-ı bülend-i ḥalkārī
Gezend-i ẕelẕele-i fitneden emīn ü maṣūn

218. **bu:**
Kaside 59
Mısra: **3**
Bu, işaret sıfatı.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

219. **bu:**
Kaside 59
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

220. **bu:**
Kaside 59
Mısra: **72**
Bu, işaret sıfatı.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

221. **bu:**
Kaside 59
Mısra: **77**
Bu, işaret sıfatı.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

222. **bu:**
Kaside 60
Mısra: **5**
Bu, işaret sıfatı.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

223. **bu:**
Kaside 60
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

224. **bu:**
Kaside 60
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

225. **bu:**
Kaside 60
Mısra: **69**
Bu, işaret sıfatı.

Kilk-i üstād-ı ḳader eyleye bu maṭlaʿumı
Ḥall ile ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan

226. **bu:**
Kaside 62
Mısra: **38**
Bu, işaret sıfatı.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

227. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **20**
Bu, işaret sıfatı.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

228. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **28**
Bu, işaret sıfatı.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

229. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **29**
Bu, işaret sıfatı.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

230. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **37**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ṣafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

231. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **47**
Bu, işaret sıfatı.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

232. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Bu, işaret sıfatı.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

233. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **15**
Bu, işaret sıfatı.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

234. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **21**
Bu, işaret sıfatı.

Bu maḳām-ı dil-güşāda dāʾimā
Eyleye ẕevḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb

235. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **20**
Bu, işaret sıfatı.

İltifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi

236. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

237. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
Bu, işaret sıfatı.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

238. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **19**
Bu, işaret sıfatı.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

239. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk es̱er
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

240. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

241. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

242. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Bu, işaret sıfatı.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

243. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Bu, işaret sıfatı.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

244. **bu:**
Nazm 4
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

245. **bu:**
Nazm 6
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

246. **bu:**
Rübai 3
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

247. **bu:**
Tesdis 1

Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

248. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Bu, işaret sıfatı.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

249. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: **34**
Bu, işaret sıfatı.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

250. **bu:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Bu, işaret sıfatı.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

251. **bu:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

252. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **23**
Bu, işaret sıfatı.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

253. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **58**
Bu, işaret sıfatı.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

254. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Bu, işaret sıfatı.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

255. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **90**
Bu, işaret sıfatı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

256. **bu:**
Kaside 48
Mısra: **30**
Bu, işaret sıfatı.

Ki bī-tābāne fiʾl-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

257. **bu:**
Müfret 15
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

258. **bu:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

259. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **19**
Bu, işaret sıfatı.

Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler
Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā

260. **bu:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

261. **bu:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Bu, işaret sıfatı.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

262. **budur:***-dur*
Gazel 28
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Zevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

263. **bu:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

264. **bu:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Bu, işaret zamiri.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

265. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

266. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Bu, işaret zamiri.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

267. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Bu, işaret zamiri.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

268. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

269. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **12**
Bu, işaret zamiri.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

270. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **14**
Bu, işaret zamiri.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

271. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

272. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Bu, işaret zamiri.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

273. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

274. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Bu, işaret zamiri.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

275. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Bu, işaret zamiri.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

276. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Bu, işaret zamiri.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

277. **bu:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

278. **buña:**-*ñ, -a*
Gazel 109
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

279. **bunuñ:**-*nuñ*
Gazel 109
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

280. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 134
Mısra: **11**
Bu, işaret zamiri.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

281. **budur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **79**
Bu, işaret zamiri.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

282. **buna:**-*n, -a*
Kaside 3
Mısra: **108**
Bu, işaret zamiri.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

283. **budur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **79**
Bu, işaret zamiri.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

284. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

285. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Bu, işaret zamiri.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

286. **bundadur:**-*n, -da, -dur*
Kaside 7
Mısra: **23**
Bu, işaret zamiri.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

287. **bunı:**-*n, -ı*
Kaside 7
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

288. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **105**
Bu, işaret zamiri.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

289. **budur:**-*dur*
Kaside 11
Mısra: **92**
Bu, işaret zamiri.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

290. **bu:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Bu, işaret zamiri.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

291. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Bu, işaret zamiri.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

292. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Bu, işaret zamiri.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

293. **bu:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Bu, işaret zamiri.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

294. **buña:***-ñ, -a*
Kaside 16
Mısra: **13**
Bu, işaret zamiri.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

295. **bundan:***-n, -dan*
Kaside 16
Mısra: **21**
Bu, işaret zamiri.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

296. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **15**
Bu, işaret zamiri.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

297. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

298. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Bu, işaret zamiri.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

299. **bu:**
Kaside 17
Mısra: **43**
Bu, işaret zamiri.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

300. **buña:***-ñ, -a*
Kaside 17
Mısra: **102**
Bu, işaret zamiri.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

301. **bu:**
Kaside 18
Mısra: **85**
Bu, işaret zamiri.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

302. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Kaside 18
Mısra: **25**
Bu, işaret zamiri.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

303. **bu:**
Kaside 19
Mısra: **15**
Bu, işaret zamiri.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

304. **bu:**
Kaside 19
Mısra: **22**
Bu, işaret zamiri.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur

305. **bu:**
Kaside 19
Mısra: **72**
Bu, işaret zamiri.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

306. **bunuñ:***-nuñ*
Kaside 19
Mısra: **24**
Bu, işaret zamiri.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

307. **bu:**
Kaside 20
Mısra: **49**
Bu, işaret zamiri.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

308. **bu:**
Kaside 20

Mısra: **49**
Bu, işaret sıfatı.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

309. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 20
Mısra: **77**
Bu, işaret zamiri.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

310. **bunuñ:**-*nuñ*
Kaside 20
Mısra: **51**
Bu, işaret zamiri.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿş-şān-ı Peyġam-ber

311. **budur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **87**
Bu, işaret zamiri.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ẖodkāmı

312. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 21
Mısra: **97**
Bu, işaret zamiri.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

313. **bu:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Bu, işaret zamiri.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āẖer kim ne yāri var ne dem-sāzı

314. **bu:**
Kaside 28
Mısra: **116**
Bu, işaret zamiri.

Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

315. **buna:**-*n, -a*
Kaside 28
Mısra: **19**
Bu, işaret zamiri.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

316. **bu:**
Kaside 29
Mısra: **105**
Bu, işaret zamiri.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

317. **budur:**-*dur*
Kaside 29
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

318. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 29
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

319. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 29
Mısra: **35**
Bu, işaret zamiri.

Degül zamānede ẖod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

320. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

321. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

322. **bu:**
Kaside 30
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

323. **bunuñ:**-*nuñ*
Kaside 32
Mısra: **19**
Bu, işaret zamiri.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

324. **bunuñ:**-*nuñ*
Kaside 32
Mısra: **21**
Bu, işaret zamiri.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

325. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **8**
Bu, işaret zamiri.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

326. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **9**
Bu, işaret zamiri.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

327. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **64**
Bu, işaret zamiri.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

328. **bu:**
Kaside 33
Mısra: **81**
Bu, işaret zamiri.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

329. **budur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **11**
Bu, işaret zamiri.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

330. **bu:**
Kaside 36
Mısra: **14**
Bu, işaret zamiri.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

331. **budur:**-*dur*
Kaside 36
Mısra: **65**
Bu, işaret zamiri.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

332. **budur:**-*dur*
Kaside 36
Mısra: **77**
Bu, işaret zamiri.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

333. **bu:**
Kaside 39
Mısra: **15**
Bu, işaret zamiri.

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

334. **bu:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Bu, işaret zamiri.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

335. **bu:**
Kaside 40
Mısra: **21**
Bu, işaret zamiri.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

336. **bu:**
Kaside 40
Mısra: **91**
Bu, işaret zamiri.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

337. **bu:**
Kaside 41
Mısra: **67**
Bu, işaret zamiri.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

338. **budur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **91**
Bu, işaret zamiri.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

339. **bunı:**-*n, -ı*
Kaside 41
Mısra: **51**
Bu, işaret zamiri.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

340. **bunuñla:**-*nuñ, -la*
Kaside 41
Mısra: **99**
Bu, işaret zamiri.

Ammā oluran yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

341. **bu:**
Kaside 42
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

342. **bu:**
Kaside 43
Mısra: **13**
Bu, işaret zamiri.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

343. **bu:**
Kaside 43
Mısra: **15**
Bu, işaret zamiri.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

344. **bu:**
Kaside 44
Mısra: **53**
Bu, işaret zamiri.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

345. **bunda:**-*n, -da*
Kaside 45
Mısra: **86**
Bu, işaret zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

346. **bu:**
Kaside 46
Mısra: **41**
Bu, işaret zamiri.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

347. **bu:**
Kaside 47
Mısra: **122**
Bu, işaret zamiri.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

348. **bunuñla:**-*nuñ, -la*
Kaside 47
Mısra: **123**
Bu, işaret zamiri.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

349. **buna:**-*n, -a*
Kaside 48
Mısra: **73**
Bu, işaret zamiri.

Buna Allāh Teʿālā şāhidümdür
Ki mektūb-ı şerīfüñden muḳaddem

350. **bundan:**-*n, -dan*
Kaside 49
Mısra: **91**
Bu, işaret zamiri.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāṣ eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

351. **bunuñ:**-*nuñ*
Kaside 49
Mısra: **91**
Bu, işaret zamiri.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāṣ eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

352. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 50
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

353. **bu:**
Kaside 51
Mısra: **30**
Bu, işaret zamiri.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

354. **bu:**
Kaside 56

Mısra: **9**
Bu, işaret zamiri.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

355. **bu:**
Kaside 56
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

356. **bu:**
Kaside 56
Mısra: **12**
Bu, işaret zamiri.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

357. **buña:***-ñ, -a*
Kaside 57
Mısra: **79**
Bu, işaret zamiri.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

358. **bu:**
Kaside 59
Mısra: **69**
Bu, işaret zamiri.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

359. **bunuñ:***-nuñ*
Kaside 59
Mısra: **54**
Bu, işaret zamiri.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

360. **budur:***-dur*
Kaside 61
Mısra: **78**
Bu, işaret zamiri.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

361. **budur:***-dur*
Kaside 62
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

362. **budur:***-dur*
Kaside 62
Mısra: **44**
Bu, işaret zamiri.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

363. **budur:***-dur*
Kaside 62
Mısra: **44**
Bu, işaret zamiri.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

364. **bu:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **48**
Bu, işaret zamiri.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

3656. **budur:***-dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **53**
Bu, işaret zamiri.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

366. **bunuñ:***-nuñ*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **15**
Bu, işaret zamiri.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bez̠l-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

367. **budur:***-dur*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **16**
Bu, işaret zamiri.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

368. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

369. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

370. **bu:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

371. **budur:***-dur*
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Bu, işaret zamiri.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

372. **bu:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

373. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Bu, işaret zamiri.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

374. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **66**
Bu, işaret zamiri.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

375. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Bu, işaret zamiri.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

376. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Bu, işaret zamiri.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmağa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

377. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Bu, işaret zamiri.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

378. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **74**
Bu, işaret zamiri.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n’ola ġayrı ḥalāvet bundadur

379. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Bu, işaret zamiri.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

380. **bundadur:***-n, -da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **78**
Bu, işaret zamiri.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

381. **budur:***-dur*
Tesdis 1
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

382. **bu:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Bu, işaret sıfatı.

Bağladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

383. **bu:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Bu, işaret sıfatı.

Dese Nefʿī bu zemīnde n’ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

384. **bu:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Bu, işaret zamiri.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

385. **budur:**-*dur*
Gazel 28
Mısra: **10**
Bu, işaret zamiri.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

386. **budur:**-*dur*
Gazel 35
Mısra: **9**
Bu, işaret zamiri.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

387. **bu:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

388. **bu:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

389. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

390. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **6**
Bu, işaret zamiri.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

391. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 11
Mısra: **16**
Bu, işaret zamiri.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

392. **bunuñ:**-*nuñ*
Kaside 51
Mısra: **34**
Bu, işaret zamiri.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

393. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

394. **bu:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Bu, işaret zamiri.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

395. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Bu, işaret zamiri.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʿīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

396. **budur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **27**
Bu, işaret zamiri.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

397. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 97
Mısra: **6**
Bu, işaret zamiri.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

398. **buña:**-*ñ, -a*
Gazel 97
Mısra: **8**
Bu, işaret zamiri.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

399. **bu:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Bu, işaret zamiri.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

400. **budurur:**-*durur*
Gazel 8

Mısra: **9**
Bu, işaret zamiri.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

401. **bunlara:**-*n, -lar, -a*
Kaside 17
Mısra: **143**
Bu, işaret zamiri.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

402. **bunları:**-*n, -lar, -ı*
Kaside 17
Mısra: **41**
Bu, işaret zamiri.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

403. **bunlar:**-*n, lar*
Kaside 25
Mısra: **71**
Bu, işaret zamiri.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

404. **bunlarda:**-*n, -lar, -da*
Kaside 19
Mısra: **17**
Bu, işaret zamiri.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

405. **bunlara:**-*n, -lar,-a*
Kaside 19
Mısra: **17**
Bu, işaret zamiri.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

406. **bunlaruñ:**-*n, -lar, -uñ*
Kaside 19
Mısra: **7**
Bu, işaret zamiri.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

bu ʿālem:

1. **bu ʿālem:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bu dünya, yaşadığımız geçici dünya, fani dünya.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

bu ʿālemden:

1. **bu ʿālemden:**-*den*
Kaside 14
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bu dünya, dünya.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

bu ʿāleme:

1. **bu ʿāleme:**-*e*
Gazel 65
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bu dünya, dünya.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

Bū ʿAlī:

1. **Bū ʿAlī:**
Kaside 54
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İbn-i Sina.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne:

1. **Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zamanın İbni Sina'sı.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

bu āna dek:

1. **bu ana dek:**
Kaside 25
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana kadar.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

2. **bu ana dek:**-*a*
Kaside 61

Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana kadar.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

3. **bu āna dek:**
Terkib-bend 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana kadar.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

Bū Cehl:

1. **Bū Cehli:**-*i*
Gazel 48
Mısra: **10**
Ebu Cehil.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

2. **Bū Cehl:**
Kaside 48
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ebu Cehil.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

bu deñlü:

1. **bu deñlü:**
Kaside 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

2. **bu deñlü:**
Kaside 62
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

3. **bu deñlü:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü saña bāʿiṣ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

4. **bu deñlü:**
Kaside 36
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

5. **bu deñlü:**
Kaside 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

6. **bu deñlü:**
Kaside 38
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

7. **bu deñlü:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

bu gūne:

1. **bu gūne:**
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

2. **bu gūne:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

3. **bu gūne:**
Gazel 121

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

4. **bu gūne:**
Kaside 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

5. **bu gūne:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

6. **bu gūne:**
Kaside 29
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

7. **bu gūne:**
Kaside 30
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

8. **bu gūne:**
Kaside 32
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

9. **bu gūne:**
Kaside 41
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

10. **bu gūne:**
Kaside 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

11. **bu gūne:**
Kaside 43
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu derece.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

12. **bu gūne:**
Kaside 17
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

13. **bu gūne:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

14. **bu gūne:**
Kaside 20
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

15. **bu gūne:**
Kaside 22
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

16. **bu gūne:**
Kaside 25
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

17. **bu gūne:**
Kaside 36
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafhaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

18. **bu gūne:**
Kaside 47
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

19. **bu gūne:**
Kaside 54
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu şekilde.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

20. **bu gūne:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu derece, bu kadar.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

bu gün:

1. **bu gün:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan gün.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

2. **bu gün:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan gün, bugün.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

3. **bu gün:**
Kaside 61
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

4. **bu gün:**
Kaside 60
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Benim ol zerger-i kāmil ki bu gün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

5. **bu gün:**
Kaside 61
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bu gün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

bu günden:

1. **bu günden:**
Kaside 22
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulunulan andan itibaren, bundan sonra, artık.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

bu günden böyle:

1. **bu günden böyle:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu andan itibaren, bundan sonra, artık.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

Bu Ḥanīfe-şiyem:

1. **Bu Ḥanīfe-şiyem:**
Kaside 54
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Ebu Hanife huylu.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

bu ḳadar:

1. **bu ḳadar:**
Gazel 13
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. **bu ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

3. **bu ḳadar:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

4. **bu ḳadar:**
Kaside 23
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

5. **bu ḳadar:**
Kaside 39
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

6. **bu ḳadar:**
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

7. **bu ḳadar:**
Gazel 72
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

8. **bu ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

9. **bu ḳadar:**
Kaside 39
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

10. **bu ḳadar:**
Kaside 41
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

11. **bu ḳadar:**
Kaside 59
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli, çok fazla.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

12. **bu ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

13. **bu ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

14. **bu ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Bu ḳadar neşr-i şemīm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳīm

15. **bu ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

16. **bu ḳadar:**
Kaside 31
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu denli.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

17. **bu ḳadar:**
Kaside 33
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

18. **bu ḳadar:**
Kaside 46
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu denli, çok fazla.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

19. **bu ḳadar:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu denli, bu derece.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

bu maḥalde:

1. **bu maḥalde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Burada, bu anda (mevzunun uygun olduğu an /yer).

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

bu mertebe:

1. **bu mertebe:**
Kaside 31
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu kadar, çok fazla.

Nehyi bu mertebe rüsvālığına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

2. **bu mertebe:**
Kaside 29
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu kadar, çok fazla.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

3. **bu mertebe:**
Kaside 41
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

bu miḳdār:

1. **bu miḳdār:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu kadar.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

2. **bu miḳdār:**
Kaside 35
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu derece, bu kadar.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

bu zamānda:

1. **bu zamānda:**
Kaside 30
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günümüzde, bu devirde.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

buḫūr olur:

1. **buḫūr olur:**-*u, -r*
Kaside 36
Mısra: **45**

Kelime Tipi: -
Tütsü olmak // güzel koku yaymak.

Devātı ġāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

buḫūr-efrūz-ı bezmi:

1. **buḫūr-efrūz-ı bezmi:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Meclisin tütsü yakanı.

Bahār-ı gülşeni endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī
Buḫūr-efrūz-ı bezmi rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī

buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur:

1. **buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Amber ve kâfur tütsüsü olmak // amber ve kâfur gibi kokmak.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

buḫūr-ı ʿanberīn olur:

1. **buḫūr-ı ʿanberīn olur:**-*u, -r*
Kaside 56
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu tütsü olmak.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem eyler:

1. **buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem eyler:**-*r*
Kaside 48
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Perçemin kıvrım kıvrım ucunun tütsüsü /güzel kokusu yapmak.

Ṣabā ger bulsa būy-ı ḫulḳın eyler
Buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem

būḳalemūn-ḫüsn:

1. **būḳalemūn-ḫüsn:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Çeşit çeşit, çok çeşitli güzellik.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm:

1. **būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 37
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Fikrin rengarenk ışığı // parlak, orijinal fikir.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

bul:

1. **bulur:**-*ur*
Kaside 8
Mısra: **2**
Elde etmek, ulaşmak.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

2. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **70**
Elde etmek, kavuşmak.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

3. **bulsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **57**
Elde etmek, ulaşmak.

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

4. **buldum:**-*du, -m*
Kaside 35
Mısra: **93**
Elde etmek, ulaşmak.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

5. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **40**
Elde etmek, kavuşmak.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

6. **buldum:**-*du, -m*
Kaside 62
Mısra: **51**
Elde etmek, kavuşmak.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

7. **bulsa:**-*sa*
Kaside 54
Mısra: **63**
Elde etmek, ulaşmak.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden eṡer ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

8. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Elde etmek, ulaşmak.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

9. **bul:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

10. **bulamaz:**-*amaz*
Kaside 35
Mısra: **49**
Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

11. **bulmaz:**-*maz*
Kaside 62
Mısra: **39**
Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

12. **bulmayup:**-*ma, -y, -up*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **23**
Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

13. **bulsa:**-*sa*
Gazel 15
Mısra: **6**
Görmek, rastlamak.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

14. **bulmazam:**-*maz, -am*
Gazel 16
Mısra: **1**
Görmek, rastlamak.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

15. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **28**
Görmek, rastlamak.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

16. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **72**
Görmek, rastlamak.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

17. **bulsa:**-*sa*
Kaside 3
Mısra: **79**
Elde etmek, ulaşmak.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

18. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 3
Mısra: **41**
Elde etmek, ulaşmak.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

19. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **32**
Elde etmek, ulaşmak.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

20. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **36**
Elde etmek, ulaşmak.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān bulur

21. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **42**
Elde etmek, ulaşmak.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi sīrāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

22. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **64**
Elde etmek, ulaşmak.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

23. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **78**
Elde etmek, ulaşmak.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

24. **bulsa:**-*sa*
Kaside 29
Mısra: **117**
Elde etmek, ulaşmak.

Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl āb-ı deşne-i cellād

25. **bulaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 30
Mısra: **118**
Elde etmek, ulaşmak.

İderdi vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender
Bulaydı nüsḫa-i şiʿrüm ḥakīm-i Yūnānī

26. **bulsa:**-*sa*
Kaside 34
Mısra: **15**
Elde etmek, ulaşmak.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

27. **bulamaz:**-*amaz*
Kaside 39
Mısra: **55**
Elde etmek, ulaşmak.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşk ü ʿabīr

28. **bulaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 45
Mısra: **75**
Elde etmek, ulaşmak.

Bulaydı feyż-i nem-i cūdın ebr-i nīsānī
İderdi ġarḳ-ı cevāhir muḥīṭ-i zeḫḫārı

29. **bulaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 47
Mısra: **123**
Elde etmek, ulaşmak.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

30. **bulsa:**-*sa*
Kaside 48
Mısra: **63**
Elde etmek, ulaşmak.

Ṣabā ger bulsa būy-ı ḫulḳın eyler
Buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem

31. **bulmaz:**-*maz*
Kaside 61
Mısra: **51**
Elde etmek, ulaşmak.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

32. **bulmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 61
Mısra: **28**
Elde etmek, ulaşmak.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

33. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **48**
...olduğuna tanık olmak, ...olduğunu görmek.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

34. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **88**
...olduğuna tanık olmak, ...olduğunu görmek.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

35. **bulamazsın:**-*amaz, -sın, -*
Kaside 41
Mısra: **97**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak; bir şeyi elde etmek.

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

36. **bulursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 29
Mısra: **20**
Denk gelmek, ...ya maruz kalmak.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

37. **bulsa:**-*sa*
Kaside 37

Mısra: **33**
Denk gelmek, ...ya maruz kalmak.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

38. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 63
Mısra: **11**
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

39. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **50**
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

40. **buldum:**-*du, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **57**
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

41. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

42. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **60**
... olarak görmek, ... olarak kabul etmek.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẕühdi ḫarāb

43. **bulsa:**-*sa*
Gazel 43
Mısra: **4**
Rast gelmek, karşılaşmak.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

44. **bulur:**-*u, -r*
Gazel 73
Mısra: **9**
İlk kez yeni bir şey ortaya koymak, icat etmek.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

45. **bulamam:**-*amam*
Gazel 69
Mısra: **2**
Elde etmek, ulaşmak.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

46. **bulayduñ:**-*a, -y, -duñ*
Gazel 110
Mısra: **6**
Elde etmek, ulaşmak.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

47. **bulduġum:**-*duġ, -um*
Gazel 110
Mısra: **6**
Elde etmek, ulaşmak.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

48. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **60**
Elde etmek, ulaşmak.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

49. **bulmasun:**-*ma, -sun*
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Elde etmek, ulaşmak.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

50. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **22**
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

51. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **30**
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Yine her gün āsitānı kes̱ret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

52. **buldum:**-*du, -m*
Kaside 12
Mısra: **55**
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

53. **bulurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 20
Mısra: **34**
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

54. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 54
Mısra: **16**
Ermek, elde etmek, kazanmak.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-es̱er kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

55. **bulmaz:**-*maz*
Kaside 10
Mısra: **11**
Uygun görüp seçmek, ayırmak.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

56. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 3
Mısra: **76**
Sağlamak, temin etmek.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

57. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **6**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

58. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **8**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

59. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **10**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

60. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **62**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

61. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **74**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

62. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **76**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

63. **bulmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 11
Mısra: **81**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

64. **bulurın:**-*u, -r, -ın*
Kaside 37
Mısra: **76**
Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

65. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **16**
Rastlamak, görmek.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

66. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **20**
Rastlamak, görmek.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

67. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
Rastlamak, görmek.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

68. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **18**
Görmek, karşılaşmak.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

69. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **44**
Elde etmek, kazanmak.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

70. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **46**
Elde etmek, kazanmak.

İtse bir iḳlīme ger beẕl-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

71. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **52**
Elde etmek, kazanmak.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

72. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **54**
Elde etmek, kazanmak.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

73. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **56**
Elde etmek, kazanmak.

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

74. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **58**
Elde etmek, kazanmak.

Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur
Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet

75. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **66**
Elde etmek, kazanmak.

Enverī-i rūzgārum kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żıyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

76. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **68**
Elde etmek, kazanmak.

Ḫusrev-i dīvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿirī
Naḳş-ı elḳābumla zīb ü zīver-i ʿunvān bulur

77. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **82**
Elde etmek, kazanmak.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın beẕl ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

78. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **86**
Elde etmek, kazanmak.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫīz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

79. **buldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **3**
Kavuşmak, kazanmak.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

80. **bulurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 21
Mısra: **36**
Elde etmek, kazanmak.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

81. **bula:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **9**
Elde etmek, kazanmak.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

82. **buldı:**-*dı*
Kaside 40

Mısra: **11**
Elde etmek, kazanmak.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

83. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 53
Mısra: **49**
Elde etmek, kazanmak.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

84. **bulur:**-*u, -r*
Kaside 27
Mısra: **76**
Arayarak temin etmek.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

85. **bulup:**-*up*
Kaside 27
Mısra: **90**
Görmek.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşṭ-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

86. **bulsa:**-*sa*
Kaside 46
Mısra: **46**
Ulaşmak, erişmek, elde etmek.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

87. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
Görmek, rastlamak.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

88. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **52**
Görmek, rastlamak.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

89. **bulmadım:**-*ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Rastlamak // elde etmek, sahip olmak.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

90. **bulmasaḳ:**-*ma, -sa, -ḳ*
Gazel 121
Mısra: **10**
Karşılaşmak, görmek // bir arada olmak.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

91. **bulmasam:**-*ma, -sa, -m*
Gazel 4
Mısra: **8**
Elde etmek, ulaşmak.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

bulaş:

1. **bulaşmaz:**-*maz*
Gazel 114
Mısra: **4**
Sürülmek, sıvaşmak, sıvaşıp yapışmak.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

2. **bulaşmaz:**-*maz*
Kaside 49
Mısra: **89**
Sürülmek, sıvaşmak, sıvaşıp yapışmak.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

Bulġār:

1. **Bulġārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **76**
Esasen Asya'da Ural dağları cihetinde sakin iken muahharan Rumeli cihetine gelip İslâvlaşmış bir millet. Balkan devletlerinden biri.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

2. **Bulġārı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **7**
Esasen Asya'da Ural dağları cihetinde sakin iken muahharan Rumeli cihetine gelip İslâvlaşmış bir millet. Balkan devletlerinden biri.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

bulun:

1. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 13
Mısra: **83**

Var olmak, mevcut olmak // ele geçmek, karşılaşmak.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

2. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 39
Mısra: **34**
Var olmak, mevcut olmak // ele geçmek, karşılaşmak.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

3. **bulunmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 38
Mısra: **11**
Var olmak, mevcut olmak.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

4. **bulunmaz:**-*ma, -z*
Gazel 106
Mısra: **6**
Var olmak, mevcut olmak.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

5. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 9
Mısra: **53**
Var olmak, mevcut olmak.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

6. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 9
Mısra: **75**
Var olmak, mevcut olmak.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

7. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 17
Mısra: **43**
Var olmak, mevcut olmak.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

8. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 17
Mısra: **88**
Var olmak, mevcut olmak.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

9. **bulunur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **46**
Var olmak, mevcut olmak.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

10. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 20
Mısra: **29**
Var olmak, mevcut olmak.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

11. **bulunmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 51
Mısra: **23**
Var olmak, mevcut olmak.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

12. **bulunur:**-*u, -r*
Kaside 53
Mısra: **33**
Var olmak, mevcut olmak.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

13. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 3
Mısra: **102**
Görülmek, rast gelmek, ele geçirmek.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

14. **bulunursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 17
Mısra: **44**
Görülmek, rast gelmek, ele geçirmek.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

15. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 41
Mısra: **52**
Görülmek, rast gelmek, ele geçirmek.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

16. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 17
Mısra: **44**
Bir yerde olmak.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

17. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 52
Mısra: **107**
Sağlanmak, temin edilmek.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

bunca:

1. **bunca:**
Tesdis 1
Mısra: **25**
Bu kadar, bu kadar çok, böylesi.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

bunca demdir:

1. **bunca demdir:**-*dir*
Nazm 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uzun zamandan beri.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

bunca demdür:

1. **bunca demdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Uzun zamandan beri.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

buncılayın:

1. **buncılayın:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Bunun gibi, böyle.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

2. **buncılayın:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Bunun gibi, böyle.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

3. **buncılayın:**
Kaside 51
Mısra: **24**
Bunun gibi, böyle.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

4. **buncılayın:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Bunca, bu kadar.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

5. **buncılayın:**
Kaside 17
Mısra: **90**
Bunun gibi.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim buncılayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

6. **buncılayın:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Bunun gibi.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

bunda:

1. **bunda:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **12**
Burada.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

2. **bundadur:**-*dur*
Gazel 40
Mısra: **1**
Burada.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

3. **bundadur:**-*dur*
Gazel 40
Mısra: **2**
Burada.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

4. **bundadur:**-*dur*
Gazel 40
Mısra: **4**
Burada.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

5. **bundadur:**-*dur*
   Gazel 40
   Mısra: **6**
   Burada.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

6. **bundadur:**-*dur*
   Gazel 40
   Mısra: **8**
   Burada.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

7. **bundadur:**-*dur*
   Gazel 40
   Mısra: **10**
   Burada.

Cümleden ol güne ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden
Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadur

8. **bunda:**-*i*
   Kaside 7
   Mısra: **25**
   Burada.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

9. **bunda:**
   Gazel 43
   Mısra: **7**
   Burada.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

10. **bunda:**
   Kaside 6
   Mısra: **17**
   Burada // buradaki, dünyadaki.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşḳāsā mıdur

bundan aḳdem:

1. **bundan aḳdem:**
   Kaside 40
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bundan önce.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

bundan özge:

1. **bundan özge:**
   Kaside 38
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bundan başka.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

bunuñçün:

1. **bunuñçün:**
   Kaside 43
   Mısra: **17**
   Bunun için, bu yüzden, bundan ötürü.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

buñ-zede:

1. **buñ-zede:**
   Kaside 41
   Mısra: **112**
   Bunamış.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

bur:

1. **burmasa:**-*ma, -sa*
   Gazel 59
   Mısra: **8**
   Bükmek, çevirmek, kıvırmak.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

bura:

1. **burada:**-*da*
   Kaside 10
   Mısra: **14**
   Bu yer // bu dünya.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

2. **burada:**-*da*
   Kaside 39
   Mısra: **14**
   Bu yer // bu konu.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

Burāḳ:

1. **Burāḳ:**
Kaside 45
Mısra: **39**
Hz. Muhammed'in Miraç'ta bindiği binek.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

Buraḳāsā:

1. **Buraḳāsā:**
Kaside 11
Mısra: **66**
Burak gibi.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

2. **Buraḳāsā:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Burak gibi.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür:

1. **Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür:**-*dür*
Kaside 38
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Şimşek gibi süratli Burak.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

Burāḳ-ı cennet:

1. **Burāḳ-ı cennet:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Cennet Burak'ı.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

2. **Burāḳ-ı cennet:**
Kaside 35
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cennet Burak'ı.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

Burāḳ-ı firdevsī:

1. **Burāḳ-ı firdevsī:**
Kaside 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cennet bineği.

Fütāde-i ser-i rāhı Burāḳ-ı firdevsī
Esīr-i dām-ı nigāhı ġazāl-ı Tātārī

burc:

1. **burcundan:**-*u, -n, -dan*
Kaside 25
Mısra: **97**
Zodyak üzerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

2. **burca:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **97**
Zodyak üzerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

burc-ı esed ḳıldı:

1. **burc-ı esed ḳıldı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Arslan burcu yapmak.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

burc-ı ḥamel:

1. **burc-ı ḥamel:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Koç burcu.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

būriyā-bāfān-ı naẓma:

1. **būriyā-bāfān-ı naẓma:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazım hasırı dokuyanlar // şairlik iddiasında bulunanlar.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

būs itmiş:

1. **būs itmiş:**-*miş*
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öpmek.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

būse:

1. **būse:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Öpme, öpücük.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

būse-cāy-ı ins ü cān:

1. **būse-cāy-ı ins ü cān:**
Kaside 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsan ve cin taifesinin öptüğü, yüz sürdüğü yer.

Dergeh-i devlet-penāhı mültecā-yı ḫāṣ u ʿām
Ḫāk-i pāk-i āstānı būse-cāy-ı ins ü cān

būstān:

1. **būstān:**
Kaside 5
Mısra: **4**
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

2. **būstān:**
Kaside 13
Mısra: **27**
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

3. **būstān:**
Kaside 37
Mısra: **66**
Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

bustān-ı suhan:

1. **bustān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Şiir bahçesi.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

būstān-pīrā:

1. **būstān-pīrā:**
Kaside 6
Mısra: **14**
Bahçe süsleyici // güllerin açılmasını sağladığı için sabah rüzgârı.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

būy:

1. **būy:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Koku, güzel koku.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

būyā olurdı:

1. **būyā olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 17
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu olmak, güzel kokmak.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

būy-ı dil-āvīz:

1. **būy-ı dil-āvīz:**
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül alan koku, gönlü kendisine çeken koku.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

būy-ı endīşeme:

1. **būy-ı endīşeme:**-*m, -e*
Kaside 35
Mısra: **99**

Kelime Tipi: -
Düşüncenin kokusu.

Būy-ı endīşeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eşʿāruma emvāc-ı girih-gīr-i zülāl

būy-ı ezhārı:

1. **būy-ı ezhārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Çiçeklerin kokusu.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

būy-ı ezhār-ı çemen:

1. **būy-ı ezhār-ı çemen:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bahçe çiçeklerinin kokusu.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

būy-ı gül:

1. **būy-ı gül:**
Kaside 49
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gül kokusu.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

būy-ı gül ü gülsitān virür:

1. **būy-ı gül ü gülsitān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gül kokusu salmak, gül bahçesine çevirmek.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

būy-ı gül ü yāsemīn:

1. **būy-ı gül ü yāsemīn:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yasemin ve gül kokusu.

Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

būy-ı gül-āb:

1. **būy-ı gül-āb:**
Kaside 31
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gül suyu kokusu.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

2. **būy-ı gül-āb:**
Kaside 55
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gül suyu kokusu.

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

būy-ı haṭ-ı yāri:

1. **būy-ı ḫaṭ-ı yāri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerinin kokusu.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

būy-ı hulkı:

1. **būy-ı ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

būy-ı hulkın:

1. **būy-ı ḫulḳın:**-*ı, -n*
Kaside 48
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu

Ṣabā ger bulsa būy-ı ḫulḳın eyler
Buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem

būy-ı hulkınuñ:

1. **būy-ı ḫulḳınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 28
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İyi huy ve ahlakın kokusu

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

būy-ı hulḳıyla:

1. **būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Gazel 104
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   İyi huy ve ahlakın kokusu

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

2. **būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 7
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   İyi huy ve ahlakın kokusu

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

3. **būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 13
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   İyi huy ve ahlakın kokusu.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

4. **būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 35
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   İyi huy ve ahlakın kokusu

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

5. **būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 38
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   İyi huy ve ahlakın kokusu

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

būy-ı laṭīfiyle:

1. **būy-ı laṭīfiyle:**-*i, -y, -le*
   Kaside 10
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Hoş, güzel koku.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

būy-ı müşk-i ezferi:

1. **būy-ı müşk-i ezferi:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Güzel kokulu miskin kokusu.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

būy-ı nesrīn:

1. **būy-ı nesrīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Yaban gülünün kokusu.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

būy-ı şarāb-ı reyḥānı:

1. **būy-ı şarāb-ı reyḥānı:**-*ı*
   Kaside 30
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Reyhan şerbetinin kokusu.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

būy-ı sünbül-i hulḳıyla:

1. **būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 47
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılışın /mizacın sümbül kokusu.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

bü'l-ʿaceb:

1. **bü'l-ʿaceb:**
   Kaside 11
   Mısra: **55**
   Çok şaşırtıcı, çok garip.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

2. **bü'l-ʿaceb:**
   Kaside 26
   Mısra: **28**
   Çok şaşırtıcı, çok garip.

Ḳahramān-ṣavlet ü Yūsuf-ṣūret
Bü'l-ʿaceb ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ʿalīm

3. **bü'l-ʿaceb:**
Kaside 39
Mısra: **93**
Çok şaşırtıcı, çok garip.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

<u>bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı:</u>

1. **bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı:***-y, -ı*
Gazel 90
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Çok acayip, çok tuhaf mana.

Sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim ammā
Gördügüm bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı taḳrīr idemem

<u>bülbül:</u>

1. **bülbüle:***-e*
Gazel 3
Mısra: **8**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

2. **bülbül:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

3. **bülbül:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

4. **bülbüldür:***-dür*
Gazel 124
Mısra: **3**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

5. **bülbül:**
Gazel 142
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

6. **bülbül:**
Müfret 3
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

7. **bülbülleriz:***-ler, -iz*
Gazel 52
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

8. **bülbülüz:***-üz*
Gazel 61
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

9. **bülbül:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

10. **bülbüli:***-i*
Gazel 79
Mısra: **3**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

11. **bülbülüm:***-üm*
Gazel 91
Mısra: **12**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

12. **bülbülüñ:***-üñ*
Gazel 112
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş // âşık.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

13. **bülbül:**
Gazel 50

Mısra: **10**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

14. **bülbül:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

15. **bülbül:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

16. **bülbüli:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **9**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

17. **bülbül:**
Kaside 49
Mısra: **25**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

18. **bülbüller:**-*ler*
Kaside 62
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿiṣ̱-i şūr u şeġab

19. **bülbülleri:**-*ler, -i*
Kaside 62
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

20. **bülbül:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

21. **bülbüle:**-*e*
Gazel 129
Mısra: **5**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

22. **bülbülleri:**-*leri*
Gazel 134
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

23. **bülbüli:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **23**
Güzel sesiyle bilinen kuş // şairin gönlü.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

bülbül olsañ:

1. **bülbül olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 129
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bülbül gibi şakımak, çok kolay ve güzel söylemek.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

bülbül olsun:

1. **bülbül olsun:**-*sun*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bülbül gibi şakımak, çok kolay ve güzel söylemek.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

bülbülāsā:

1. **bülbülāsā:**
Gazel 130
Mısra: **16**
Bülbül gibi.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur:

1. **bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 30
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Mananın destan söyleyen bülbülü.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Feżā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım:

1. **bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesinin bülbülü // âşık.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

bülbül-i gūyādur:

1. **bülbül-i gūyādur:**-*dur*
Kaside 52
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Şakıyan bülbül.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum:

1. **bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum:**-*um*
Kaside 59
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Anadolu gül bahçesinin hoş nağmeli bülbülü // Anadolu'nun güzel söyleyen şairi.

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum
Kim nağmelerüm şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür

bülbül-i ser-mest ol:

1. **bülbül-i ser-mest ol:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoş bülbül olmak.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur:

1. **bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 35
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Mana çimenliğinin neşeli bülbülü.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

bülbül-i şūrīde-naġamdur:

1. **bülbül-i şūrīde-naġamdur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çılgın, âşık bülbül nağmesi.

Yā şaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

bülbül-i zāruñ:

1. **bülbül-i zāruñ:**-*uñ*
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen bülbül // âşık.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

2. **bülbül-i zāruñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen bülbül.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

büleġā-yı Aʿcām:

1. **büleġā-yı Aʿcām:**
Kaside 50
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Acem'in güzel sözden anlayanları, İranlı edebiyatçılar.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

bülend:

1. **bülend:**
Kaside 58
Mısra: **11**
Yüce.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

bülend ide:

1. **bülend ide:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **101**

Kelime Tipi: -
Yükseltmek, yüceltmek.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

bülend itdi:

1. **bülend itdi:**-*di*
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yükseltmek, yüceltmek.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

bülend ola:

1. **bülend ola:**-*a*
Kaside 42
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Yüce olmak, yücelmek.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

bülend olsun:

1. **bülend olsun:**-*sun*
Kaside 6
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yüce olmak, yücelmek.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

bülend-iḳbāl:

1. **bülend-iḳbāl:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Yüksek talihli.

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

bülend-iḳbāl-i devrān:

1. **bülend-iḳbāl-i devrān:**
Gazel 34
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın yüce bahtlısı.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

bülend-mertebe:

1. **bülend-mertebe:**
Kaside 29
Mısra: **89**
Makamı yüce, şanlı.

Bülend-mertebe Ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

bünyād:

1. **bünyādını:**-*ı, -n, -ı*
Terkib-bend 1
Mısra: **60**
Temel, yapı.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẕühdi ḫarāb

bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa:

1. **bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa:**
Kaside 53
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Keder ve hüzün sarayının temeli.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger āẟār-ı ṭalel

bürhān-ı ḳavī oldı:

1. **bürhān-ı ḳavī oldı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güçlü bir kanıt olmak.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

bürīde olur:

1. **bürīde olur:**-*u, -r*
Kaside 36
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kesilmek.

Ḥadīẟ-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

büt:

1. **büt:**
Kaside 7
Mısra: **107**
Put gibi güzel sevgili.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı eẟer ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

2. **büti:**-*i*
Gazel 8
Mısra: **5**
Put // güzel, sevgili.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

3. **büte:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **95**
Put // güzel, sevgili.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

büt-ḫāne:

1. **büt-ḫānedür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **93**
Puthane, içinde güzel heykeller bulunan tapınak // put gibi güzelleri hayal edebilen şairlik yeteneği.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

büt-i nev-res:

1. **büt-i nev-res:**
Kaside 33
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş güzel.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

büt-i raʿnā:

1. **büt-i raʿnā:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzel, fevkalade güzel.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

büt-i raʿnāsın:

1. **büt-i raʿnāsın:**-*sın*
Gazel 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzel, fevkalade güzel.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

büt-i şūḫuñ:

1. **büt-i şūḫuñ:**-*uñ*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşveli güzel/sevgili.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

bütkede:

1. **bütkede:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Putperestlerin ibadethanesi, puthane.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

2. **bütkededür:**-*dür*
Kaside 50
Mısra: **121**
Puthane.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

bütün:

1. **bütün:**
Kaside 23
Mısra: **38**
Hep, tamamen, tüm.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

2.2.3. C

cā-be-cā:

1. **cā-be-cā:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Yer yer.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

2. **cā-be-cā:**
Gazel 143
Mısra: **5**
Yer yer.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

3. **cā-be-cā:**
Kaside 13

Mısra: **16**
Yer yer.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

4. **cā-be-cā:**
Kaside 27
Mısra: **47**
Yer yer.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

5. **cā-be-cā:**
Kaside 49
Mısra: **23**
Yer yer.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

6. **cā-be-cā:**
Kaside 52
Mısra: **50**
Yer yer.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

7. **cā-be-cā:**
Kaside 61
Mısra: **57**
Yer yer.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

cādū:

1. **cādū:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Büyücü, cadı.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

2. **cādū:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Büyücü, cadı.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne:

1. **cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Zamanın ciğer çiğneyen cadısı.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

cādū-yı efsūnger:

1. **cādū-yı efsūnger:**
Kaside 20
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Büyüleyici, büyücü cadı.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

cādū-yı ʿĪsā-dem:

1. **cādū-yı ʿĪsā-dem:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İsa nefesli büyücü.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k’olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

cādū-yı maḥabbet:

1. **cādū-yı maḥabbet:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet büyücüsü, muhabbet büyüsü yapan, herkesi kendine âşık eden // sevgili.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

cāh:

1. **cāhına:***-ı, -n, -a*
Kaside 40
Mısra: **49**
Yüksek mevki, makam, rütbe.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

2. **cāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **26**
Yüksek mevki, makam, rütbe.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

3. **cāh:**
Kaside 58

Mısra: **75**
Makam, mevki.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

4. **cāh:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Makam, mevki.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

5. **cāh:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Yücelik, izzet, ihtişam.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

<u>cāhil:</u>

1. **cāhil:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Bilimsiz, bilgisiz.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

2. **cāhil:**
Kaside 47
Mısra: **125**
Bilgisiz // kendini bilmeyen.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

<u>cāhil-i ebter:</u>

1. **cāhil-i ebter:**
Kaside 20
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kuyruğu kesik eşek // ölümünden sonra anılacak eseri olmayan bilgisiz, cahil kişi.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

<u>caḥīm:</u>

1. **caḥīm:**
Kaside 29
Mısra: **62**
Cehennem.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

<u>cāʾiz:</u>

1. **cāʾiz:**
Kaside 46
Mısra: **17**
Dinî ve yasal yönden yapılmasında herhangi bir sakınca bulunmayan // yerinde, uygun.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

<u>cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş:</u>

1. **cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş:**
Kaside 60
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Bilgi ve fazilet seccadesinde (postunda, makamında) oturan.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

<u>cām:</u>

1. **cām:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kadeh.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. **cāmını:***-ın, -ı*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kadeh.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşīd
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

3. **cāmın:***-ı, -n*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kadeh.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

4. **cāmı:***-ı*
Kaside 20
Mısra: **26**
Kadeh.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

5. **cām:**
Gazel 74

Mısra: **8**
Kadeh.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

6. **cām:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Kadeh.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

7. **cām:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Kadeh.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

8. **cām:**
Kaside 4
Mısra: **25**
Kadeh.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

9. **cām:**
Kaside 12
Mısra: **31**
Kadeh.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

10. **cāmın:**-*ı, -n*
Kaside 53
Mısra: **9**
Kadeh // şarap.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

11. **cām:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Kadeh // şarap.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

12. **cāmımuza:**-*ı, -muz, -a*
Gazel 55
Mısra: **2**
Kadeh // şarap.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

13. **cām:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Kadeh // şarap.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

14. **cām:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Kadeh / /şarap.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

15. **cāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **30**
Kadeh // şarap.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

16. **cām:**
Kaside 51
Mısra: **2**
Kadeh // şarap.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

17. **cām:**
Kaside 55
Mısra: **81**
Kadeh.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

18. **cāmlar:**-*lar*
Kaside 52
Mısra: **45**
Sırça; bu maddenin pencere, kapı, dolap gibi yerlere takılan tabaka hâlindeki şekli.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

<u>cāme:</u>

1. **cāme:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Elbise // çiçeğin çanak yaprağı.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

<u>cāme-hᵛāb:</u>

1. **cāme-ḫᵛāb:**
Kaside 61
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yatak.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

2. **cāme-ḫᵛāb:**
Müfret 8
Mısra: **1**
Yatak.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

cāme-i iḳbāline:

1. **cāme-i iḳbāline:***-i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Baht açıklığı, talih elbisesi.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

cām-ı ʿaşḳ:

1. **cām-ı ʿaşḳ:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehi // aşk şarabı.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

cām-ı billūrı:

1. **cām-ı billūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çok parlak, kristal kadeh.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa:

1. **cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa:***-a*
Kaside 55
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Neşe, zevk veren billur kadeh.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

cām-ı billūrında:

1. **cām-ı billūrında:***-ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Parlak, şeffaf cam // pencere.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

cām-ı Cem:

1. **cām-ı Cem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

2. **cām-ı Cem:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

3. **cām-ı Cem:**
Kaside 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

4. **cām-ı Cem:**
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi // şarap kadehi.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

cām-ı Cem ü Key:

1. **cām-ı Cem ü Key:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Cem ve Key'in kadehi.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

cām-ı Cem-i nev-rūz:

1. **cām-ı Cem-i nev-rūz:**
   Gazel 50
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Nevruz padişahının kadehi.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

cām-ı Cem-i rūzgār:

1. **cām-ı Cem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Cem kadehi // zamanın şarap kadehi.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

cām-ı Cemşīd:

1. **cām-ı Cemşīd:**
   Kaside 40
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Çemşid'in kadehi // şarap kadehi.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i mez̠āḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

cām-ı Cemşīd oldı:

1. **cām-ı Cemşīd oldı:**-*dı*
   Kaside 54
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Cemşid'in kadehi olmak // neşe, sevinç vermek.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

cām-ı Cemşīdi:

1. **cām-ı Cemşīdi:**-*i*
   Kaside 21
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Çemşid'in kadehi // şarap kadehi.

Ṣununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza:

1. **cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza:**-*a*
   Gazel 18
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Hâfız-ı Şirazî'nin feyz veren kadehi.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

cām-ı ġam-fersā-yı mey:

1. **cām-ı ġam-fersā-yı mey:**
   Kaside 55
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Gam gideren içki kadehi.

Sāḳīye tāc-ı ʿ inābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

cām-ı gül-fām:

1. **cām-ı gül-fām:**
   Gazel 27
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Gül renkli kadeh // kırmızı şarap.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

cām-ı hilāle:

1. **cām-ı hilāle:**-*e*
   Kaside 9
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Hilal kadehi // yeni doğan ay.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

cām-ı hilāl-i ʿıydı:

1. **cām-ı hilāl-i ʿıydı:**-*ı*
   Gazel 130
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Bayram hilali kadehi // kadeh gibi olan hilal.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

cām-ı ḫūrşīd:

1. **cām-ı ḫūrşīd:**
   Kaside 24
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Güneş kadehi.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

cām-ı lāle-fām:

1. **cām-ı lāle-fām:**
Kaside 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Lale renkli kadeh // kırmızı şarapla dolu kadeh.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

cām-ı lebrīz-i maḥabbetden:

1. **cām-ı lebrīz-i maḥabbetden:**-*den*
Gazel 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu muhabbet kadehi.

Nūş idelden cām-ı lebrīz-i maḥabbetden göñül
Oldı gūyā mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest

cām-ı mey:

1. **cām-ı mey:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

2. **cām-ı mey:**
Kaside 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

3. **cām-ı mey:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi // şarap.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

4. **cām-ı mey:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi // şarap.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

cām-ı meyi:

1. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

2. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

cām-ı mey-i ʿaşḳ:

1. **cām-ı mey-i ʿaşḳ:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının kadehi.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

cām-ı mey-i devlet:

1. **cām-ı mey-i devlet:**
Kaside 50
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Saadet, talih meyinin kadehi.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

cām-ı mey-i nābe:

1. **cām-ı mey-i nābe:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Saf şarap kadehi.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng:

1. **cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Yakut renkli şarabın sırça kadehi.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

cām-ı mül:

1. **cām-ı mül:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
(Kırmızı) şarap kadehi // gül.

Her nev-resīde şāh-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

cām-ı mülleri:

1. **cām-ı mülleri:***-ler, -i*
Kaside 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

cām-ı murāda:

1. **cām-ı murāda:***-a*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İstek, dilek kadehi.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

cām-ı muṣaffāya:

1. **cām-ı muṣaffāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

cām-ı muṣaffāyı:

1. **cām-ı muṣaffāyı:***-y, -ı*
Müseddes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

cām-ı nāza:

1. **cām-ı nāza:***-a*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz kadehi // naz şarabı.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

cām-ı nāzı:

1. **cām-ı nāzı:***-ı*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Naz şarabı.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

cām-ı pür-mey:

1. **cām-ı pür-mey:**
Kaside 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarapla dolu kadeh.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

cām-ı revzen olsa:

1. **cām-ı revzen olsa:***-sa*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Pencere camı olmak.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

cām-ı ṣafā:

1. **cām-ı ṣafā:**
Kaside 53
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **cām-ı ṣafā:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

cām-ı ṣafādan:

1. **cām-ı ṣafādan:**-*dan*
   Gazel 47
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

cām-ı ṣafāyı:

1. **cām-ı ṣafāyı:**-*y, -ı*
   Gazel 83
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

2. **cām-ı ṣafāyı:**-*y, -ı*
   Gazel 121
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Neşe, esenlik veren kadeh/şarap.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

cām-ı şarāb:

1. **cām-ı şarāb:**
   Kaside 17
   Mısra: **131**
   Kelime Tipi: -
   Şarap kadehi // keyif veren kadeh.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

cām-ı şarāb-ı gül-reng eyler:

1. **cām-ı şarāb-ı gül-reng eyler:**-*r*
   Kaside 37
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Gül renkli/kırmızı şarap kadehi yapmak.

Düşse ger ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ:

1. **cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ:**
   Kaside 56
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Neşe veren şarap kadehi.

Maʿnī-i rengīnüme laʿl-i bütān-ı nāzenīn
Lafẓ-ı maʿnīdārıma cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ

2. **cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ:**
   Kaside 56
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Neşe veren şarap kadehi.

Maʿnī-i rengīnüme laʿl-i bütān-ı nāzenīn
Lafẓ-ı maʿnīdārıma cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ

cām-ı ṭarab:

1. **cām-ı ṭarab:**
   Gazel 112
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sevinç, neşe kadehi.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

2. **cām-ı ṭarab:**
   Kaside 62
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevinç, neşe kadehi.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿis̱-i şūr u şeġab

cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür:

1. **cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür:**-*dür*
   Kaside 59
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Cem'in sevinç yerinin kadehi // Cem meclisinin kadehi.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

cām-ı vaṣluñdan:

1. **cām-ı vaṣluñdan:**-*u, -ñ, -dan*
   Gazel 17
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşma kadehi.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

cām-ı zer-endūdı:

1. **cām-ı zer-endūdı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Altınla parlatılmış, yaldızlı kadeh.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

cām-ı zeri:

1. **cām-ı zeri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh // nergisin kadehe benzeyen sarı yaprakları.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

cām-ı zer-nişān:

1. **cām-ı zer-nişān:**
Kaside 52
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli kadeh.

Meh sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sākī-i cūdında cām-ı zer-nişān

cām-ı zerrīn:

1. **cām-ı zerrīn:**
Kaside 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe:

1. **cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Güzel tertip edilmiş hoş cami.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe bānī

cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ:

1. **cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Dokuz kubbeli kâinat camisi.

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

cāmiʿ-i vālā:

1. **cāmiʿ-i vālā:**
Kaside 3
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüce cami // Sultan Ahmed Camii.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

cān:

1. **cān:**
Kaside 32
Mısra: **78**
Can, ruh.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

2. **cāna:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Can, ruh.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

3. **cān:**
Kaside 13
Mısra: **50**
Can, ruh // gönül.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

4. **cānı:**-*ı*
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Can, ruh // sevgili.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

5. **cānımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Gazel 133
Mısra: **1**
Can, ruh // gönül.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

6. **cān:**
Kaside 40

Mısra: **7**
Can, ruh // gönül.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

7. **cāne:***-a*
Kaside 50
Mısra: **12**
Can, ruh // gönül.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

8. **cāna:***-a*
Kaside 58
Mısra: **19**
Can, ruh // gönül.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

9. **cānım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Can, ruh ‖ gönül.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

10. **cān:**
Kaside 20
Mısra: **10**
Can, ruh.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

11. **cān:**
Kaside 52
Mısra: **70**
Ruh, yaşam kaynağı, öz.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

12. **cān:**
Kaside 59
Mısra: **70**
Ruh // gönül // hayat.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

13. **cān:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Can, ruh.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

14. **cānımuñ:***-ım, -uñ*
Gazel 1
Mısra: **10**
Gönül, kalp.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

15. **cān:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Ruh, can.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

16. **cānım:***-ım*
Gazel 8
Mısra: **8**
Hayat, varlık.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

17. **cānımı:***-ım, -ı*
Gazel 8
Mısra: **10**
Hayat, varlık.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

18. **cān:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Can, ruh.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

19. **cān:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Gönül, kalp.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

20. **cān:**
Gazel 31
Mısra: **3**
Can, ruh.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

21. **cān:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Can, ruh.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

22. **cān:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Can, ruh.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

23. **cān:**
Gazel 64
Mısra: **1**
Can, ruh.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

24. **cān:**
Gazel 73
Mısra: **1**
Can, ruh.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

25. **cān:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Can, ruh.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

26. **cān:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Can, ruh.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

27. **cāndan:***-dan*
Kaside 4
Mısra: **1**
Can, ruh.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

28. **cān:**
Kaside 18
Mısra: **74**
Can, ruh.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

29. **cān:**
Kaside 31
Mısra: **40**
Can, ruh.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

30. **cānı:***-ı*
Kaside 50
Mısra: **32**
Can, ruh.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

31. **cān:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Can, ruh.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

32. **cān:***-dı*
Müfret 6
Mısra: **1**
Can, ruh.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

33. **cānını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 38
Mısra: **6**
Gönül, kalp.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

34. **cānda:***-da*
Gazel 69
Mısra: **3**
Gönül, kalp.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

35. **cānuma:***-u, -m, -a*
Gazel 72
Mısra: **1**
Gönül, kalp.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

36. **cānına:***-ı, -n, -a*
Gazel 79
Mısra: **3**
Gönül, kalp.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

37. **cānı:**-*ı*
Kaside 62
Mısra: **36**
Can, ruh.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

38. **cānuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 61
Mısra: **71**
İnsanın kendi varlığı, hayat, yaşam.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

39. **cān:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Can, ruh // hayat, varlık.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem nʾola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

40. **cān:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Can, ruh.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

41. **cāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **30**
Can, ruh.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

42. **cānların:**-*ları, -n*
Gazel 8
Mısra: **6**
Ruh, can.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

<u>cān almaġa:</u>

1. **cān almaġa:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **cān almaġa:**-*a-maġ, -a*
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

<u>cān almayınca:</u>

1. **cān almayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

<u>cān alur:</u>

1. **cān alur:**-*u, -r*
Kaside 4
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

<u>cān alurken:</u>

1. **cān alurken:**-*u, -r, -ken*
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

<u>cān atdı:</u>

1. **cān atdı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini atmak, bir yere yönelmek // ölmek.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

<u>cān bağışlar:</u>

1. **cān bağışlar:**-*r*
Terkib-bend 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, can bağışlamak, canlandırmak.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

<u>cān bulsa:</u>

1. **cān bulsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak, dirilmek.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

cān bulur:

1. **cān bulur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

2. **cān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak, dirilmek.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

3. **cān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak, dirilmek.

Başlasam endişeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānį cān bulur

cān fedā itmeyicek:

1. **cān fedā itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 68
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şey uğruna canını vermek, ölmek.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

cān güherin:

1. **cān güherin:**-*i, -n*
Gazel 8
Mısra: **4**
Can İncisi // can

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

cān ile:

1. **cān ile:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿiṡ

2. **cān ile:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

3. **cān ile:**
Kaside 32
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

4. **cān ile:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

5. **cān ile:**
Kaside 16
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

6. **cān ile:**
Kaside 60
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

7. **cān ile:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

cān olur:

1. **cān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ruh olmak, hayat vermek.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

cān u dilden:

1. **cān u dilden:**
Kaside 61
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

2. **cān u dilden:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

3. **cān u dilden:**
Gazel 142
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

4. **cān u dilden:**
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Hem çekerler şevḳ-i teşrīfüñle derd-i intiẓār
Hem iderler cān u dilden ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād

5. **cān u dilden:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Derundan, büyük bir samimiyetle, içten gelerek.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

cān virmemiş:

1. **cān virmemiş:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

cān virmesün:

1. **cān virmesün:**-*me, -sün*
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

cān virmez:

1. **cān virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek, (bir şey uğruna) canını feda etmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

cān virmezdi:

1. **cān virmezdi:**-*mez, -di*
Terkib-bend 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğruna can feda edecek kadar çok istemek, canını vermek.

Cürʿaña virmezdi cān her ʿāşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

cān virür:

1. **cān virür:**-*ü, -r*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek, canlandırmak // ihsanda bulunmak.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

2. **cān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek, canlandırmak // ihsanda bulunmak.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

3. **cān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek, canlandırmak.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

4. **cān virür:**-*ü, -r*
Kaside 25
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

5. **cān virür:**-*ü, -r*
Kaside 39
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğruna can feda edecek kadar çok istemek, canını vermek.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

6. **cān virür:**-*ü, -r*
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek // bir şeyi çok istemek.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bagışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

cānā:

1. **cānā:**
Tesdis 1
Mısra: **19**
Ey sevgili.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

2. **cānā:**
Gazel 47
Mısra: **7**
Ey sevgili.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

cāna cān ḳaṭar:

1. **cāna cān ḳaṭar:**-*ar*
Kaside 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşama gücünü artırmak, canlılık ve keyif vermek.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

cāna cān ḳatmaḳ:

1. **cāna cān ḳatmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 129
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşama gücünü artırmak, canlılık ve keyif vermek.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

cāna minnet:

1. **cāna minnet:**
Gazel 91
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir lütuf olarak kabul etmek, çoktan razı olmak.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

cāna minnetdür:

1. **cāna minnetdür:**-*dür*
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir lütuf olarak kabul etmek, çoktan razı olmak.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

cāna revān virmez:

1. **cāna revān virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını vermek, canını feda etmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

cānān:

1. **cānānı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **3**
Sevgili.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

2. **cānān:**
Gazel 123
Mısra: **1**
Sevgili.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

3. **cānāne:***-e*
Gazel 15
Mısra: **1**
Sevgili.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

4. **cānāna:***-a*
Gazel 16
Mısra: **1**
Sevgili.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

5. **cānānı:***-ı*
Gazel 1
Mısra: **10**
Sevgili.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

cān-bahş:

1. **cān-baḫş:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Can bağışlayan, can bağışlarcasına, insanı memnun ve mutlu eden, ferahlık veren.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿÌsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

2. **cān-baḫş:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Can bağışlayan, can bağışlarcasına, insanı memnun ve mutlu eden, ferahlık veren.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

cān-baḫş olur:

1. **cān-baḫş olur:***-u, -r*
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Can bağışlamak, can vermek.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

cānbāz:

1. **cānbāz:**
Gazel 103
Mısra: **7**
İp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimse, akrobat.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

Cānbek Girāy-ı Çingīzī:

1. **Cānbek Girāy-ı Çingīzī:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Cengiz soylu Canbek Giray Han (Kırım Hanı).

Ḫān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād
Yaʿni Cānbek Girāy-ı Çingīzī

cāndan seven:

1. **cāndan seven:***-en*
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Tüm kalbiyle sevmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

cānı aġzına gelse:

1. **cānı aġzına gelse:***-se*
Kaside 3
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek üzere olmak.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

cān-ı ʿālem:

1. **cān-ı ʿālem:**
Gazel 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Âlemin canı.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

2. **cān-ı ʿālem:**
Kaside 19
Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Âlemin canı.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

3. **cān-ı ʿālem:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Âlemin canı // Hz. Muhammed (SAV).

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

cān-ı ʿālemsün:

1. **cān-ı ʿālemsün:***-sün*
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinin canı.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

cān-ı cihān:

1. **cān-ı cihān:**
Kaside 52
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Dünyanın canı // çok kıymetli olan.

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

cān-ı cihānı:

1. **cān-ı cihānı:***-ı*
Kaside 17
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dünyanın canı // herkesin canı.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

cān-ı cihān-ı devlet:

1. **cān-ı cihān-ı devlet:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Ululuk, yücelik dünyasının canı.

Kām-baḫş-ı ʿaẓamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnaḳ-ı salṭanat ārāyiş-i dīn ü dünyā

cān-ı cihānıdur:

1. **cān-ı cihānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dünyanın canı // çok kıymetli olan.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

cān-ı dil-efkārı:

1. **cān-ı dil-efkārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı can // gönlü yaralı âşık.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

cān-ı felek:

1. **cān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Feleğin canı.

Maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl
Ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil ü cān-ı felek

cānı yanar:

1. **cānı yanar:***-ar*
Kaside 49
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı yanmak, acı çekmek // üzülmek.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

cānib-i gerdūna:

1. **cānib-i gerdūna:***-a*
Kaside 35
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Felek tarafı // gökyüzü.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

cānib-i iḳlīm-i Rūma:

1. **cānib-i iḳlīm-i Rūma:***-a*
Kaside 58
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Anadolu tarafı.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

cānıma minnet bilirüm:

1. **cānıma minnet bilirüm:***-i, -r, -üm*
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir lütuf olarak kabul etmek.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

cānına ḳaṣd eyleyeni:

1. **cānına ḳaṣd eyleyeni:***-y, -en, -i*
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birini öldürmeye hazırlanmak.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

cā-nişīn eyledi:

1. **cā-nişīn eyledi:***-di*
Kaside 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Vekil yapmak, birinin yerini vermek.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

canlan:

1. **canlandı:***-dı*
Gazel 105
Mısra: **1**
Can kazanmak, hayat bulmak, canlı duruma gelmek, dirilmek.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

cānlar deger:

1. **cānlar deger:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can teslim edecek kadar değerli olmak.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

cānlar virür:

1. **cānlar virür:***-ü, -r-ür*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fedakârlık yapmak, hiç bir şey esirgememek.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

cān-perver:

1. **cān-perver:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Gönle ferahlık veren, iç açan.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

cānuma geçdi:

1. **cānuma geçdi:***-di*
Kaside 41
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canına geçmek (işlemek veya kâr etmek); çok etkilemek, bir durumun acısını derinden duymak.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

cānuma kār itdi:

1. **cānuma kār itdi:***-di*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok etkilemek.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

cānumı almasun:

1. **cānumı almasun:***-ma, -sun*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını almak, öldürmek.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

cānumuzdan bīzār eyledi:

1. **cānumuzdan bīzār eyledi:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Canından bıktırmak(usandırmak); ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde bırakmak.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

cārī:

1. **cārī:**
    Kaside 14
    Mısra: **15**
    Akan.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

2. **cārī:**
    Kaside 40
    Mısra: **44**
    Etkin, yürürlükte.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

3. **cārīdür:***-dür*
    Kaside 43
    Mısra: **68**
    Etkin, yürürlükte.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

4. **cārī:**
    Kaside 53
    Mısra: **55**
    Etkin, yürürlükte.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

cārī idem:

1. **cārī idem:***-e, -m*
    Kaside 49
    Mısra: **82**
    Kelime Tipi: -
    Akıtmak.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

cārī ider:

1. **cārī ider:***-er*
    Kaside 5
    Mısra: **21**
    Kelime Tipi: -
    Yürürlükte etmek, geçerli hâle getirmek.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

2. **cārī ider:***-er*
    Kaside 5
    Mısra: **53**
    Kelime Tipi: -
    Akıtmak.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

3. **cārī ider:***-er*
    Kaside 7
    Mısra: **101**
    Kelime Tipi: -
    Yürürlükte, geçerli etmek, muteber hâle getirmek.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

cārī ola:

1. **cārī ola:***-a*
    Kaside 24
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: -
    Geçerli olmak, yürürlükte olmak.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

2. **cārī ola:***-a*
    Kaside 56
    Mısra: **85**
    Kelime Tipi: -
    Geçerli olmak, yürürlükte olmak.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

cārī olan:

1. **cārī olan:***-an*
    Kaside 33
    Mısra: **50**
    Kelime Tipi: -
    Akmak, dökülmek.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

cārī olur:

1. **cārī olur:***-u, -r*
    Gazel 77
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: -
    Akmak // söylenmek, söylenir olmak.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

2. **cārī olur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Akmak.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

cārūb:

1. **cārūb:**
Kaside 29
Mısra: **69**
Süpürge.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur:

1. **cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Ülkeler alan padişahın eşiğinin süpürgesi olmak.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

cārūb-ı deri:

1. **cārūb-ı deri:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kapının süpürgesi (padişahın kapısının süpürgesi).

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

2. **cārūb-ı deri:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kapının süpürgesi, kapı süpürgesi.

Ol bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet kim
Cārūb-ı deri perr-i kūleh-gūşe-i Cemdür

cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı:

1. **cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı:**
Kaside 47
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cihanın sığındığı kapının süpürgesi.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet
Ki cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı bāl-i ʿAnḳādur

cārūb-ı der-i meykede olmayıcaḳ:

1. **cārūb-ı der-i meykede olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meyhane kapısının süpürgesi olmak.

Bezm-i Ceme revnaḳ viremez olmayıcaḳ tā
Cārūb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

cārūb-ı ḥarem olsa:

1. **cārūb-ı ḥarem olsa:**-*sa*
Kaside 40
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Harem dairesinin süpürgesi olmak.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

cārūb-ı maḥabbet:

1. **cārūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet süpürgesi.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

cāsūs-ı naẓar:

1. **cāsūs-ı naẓar:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Casusluk eden, gizlice haber toplayan bakış // gamze.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

cāygeh:

1. **cāygehi:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **1**
Yer, mekân.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

cāy-gīr olmışdur:

1. **cāy-gīr olmışdur:***-mış, -dur*
   Kaside 47
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Yer etmek, yerleşmek.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

cāy-ı āsāyiş:

1. **cāy-ı āsāyiş:**
   Kaside 20
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Emniyetli, huzurlu yer.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

cāy-ı dil-güşā:

1. **cāy-ı dil-güşā:**
   Kaside 6
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Gönül açan, gönül açıcı yer.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

cāy-ı fitne:

1. **cāy-ı fitne:**
   Kaside 52
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Fitnenin yeri, fitnenin bulunduğu yer.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

cāy-ı ḳıyāmet:

1. **cāy-ı ḳıyāmet:**
   Gazel 20
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kıyamet yeri // sevgilinin boy gösterdiği yer.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Ṣarṣılsa nʾola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine:

1. **cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine:**
   Gazel 127
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Edirne'nin harap olmuş ve imar edilmiş yerleri.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

cāy-ı neşāṭ-efzā:

1. **cāy-ı neşāṭ-efzā:**
   Kaside 6
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Neşe artıran yer.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā:

1. **cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā:**
   Kaside 6
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü gideren ve sevinç veren yer.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

cāy-ı temāşādur:

1. **cāy-ı temāşādur:***-dur*
   Kaside 47
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Gezinti yeri, seyir yeri.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

cāẕibe-i dil:

1. **cāẕibe-i dil:**
   Gazel 113
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gönlü çekiciliği, gönlü cezbetme // cazibe.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

cāẕibe-i hūş-rübā:

1. **cāẕibe-i hūş-rübā:**
   Gazel 118
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   İnsanın aklını başından alan bir çekicilik.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

cāzim olur:

1. **cāzim olur:**-*u, -r*
Kaside 43
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Anlamak, bilmek.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

cebbārī:

1. **cebbārī:**
Kaside 13
Mısra: **66**
Cebreden, zor kullanan (kimse), zorba.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

cebel:

1. **cebel:**
Kaside 53
Mısra: **58**
Dağ.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

Cebeli Ṭorı:

1. **Cebeli Ṭorı:**
Kaside 17
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

cebhe:

1. **cebhesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **76**
Alın.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

cebhe-i berrāḳ:

1. **cebhe-i berrāḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlak alın.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

cebhe-i endīşe:

1. **cebhe-i endīşe:**
Kaside 7
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Düşünce alnı.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

cebīn:

1. **cebīn:**
Kaside 11
Mısra: **62**
Alın.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

2. **cebīninde:**-*i, -n, -de*
Kaside 19
Mısra: **23**
Alın.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

3. **cebīni:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **17**
Alın.

Cebīni kim seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir
Sevād-ı perçem-i müşgīnidiür şeb-i tārī

cebīn-fersāyī eylesün:

1. **cebīn-fersāyī eylesün:**-*sün*
Kaside 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alın aşındıcı yer etmek // yüz sürülen yer hâline getirmek.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

cebīn-i āsmān:

1. **cebīn-i āsmān:**
Kaside 5
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün alnı // gökyüzü.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

cebīn-i ḫāki:

1. **cebīn-i ḫāki:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Toprağın alnı // yeryüzü.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

cebr iderse:

1. **cebr iderse:**-*er, -se*
Kaside 58
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Zorlamak, mecbur etmek.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

Cebraʾīl:

1. **Cebraʾīlüm:**-*üm*
Gazel 1
Mısra: **12**
Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

2. **Cebraʾīl:**
Kaside 14
Mısra: **50**
Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

cebr-i ḫāṭır itmedür:

1. **cebr-i ḫāṭır itmedür:**-*me, -dür*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül yapmak; bir kimseyi hoşnut etmek, memnun etmek, sevindirmek.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt itse:

1. **cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt itse:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Keyif verici içkilerin niteliklerini değiştirmek, bozmak.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

cebr-i noḳṣāna baḳma:

1. **cebr-i noḳṣāna baḳma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Eksiği tamamlamaya bakmak, eksiği tamamlamaya çalışmak.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

cedd:

1. **ceddiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 50
Mısra: **145**
Büyük baba, ata // nesil, soy sop.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

cedel:

1. **cedel:**
Kaside 53
Mısra: **36**
Kavga, münakaşa.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

cedvel:

1. **cedvel:**
Kaside 53
Mısra: **84**
Yazma kitaplarda levhaların sayfa kenarlarında bulunan çizgiler.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāğlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

cedvel-i taḳvīm-i ẓafer:

1. **cedvel-i taḳvīm-i ẓafer:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Zafer takviminin (tarihinin) listesi.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

cefā:

1. **cefāña:**-*ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **4**
Eziyet, sıkıntı.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

2. **cefāsın:**-*sı, -n*
Gazel 101
Mısra: **4**
Eziyet, sıkıntı.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

3. **cefāsına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **8**
Eziyet, sıkıntı.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

4. **cefāyı:**-*y, -ı*
Kaside 32
Mısra: **24**
Eziyet, sıkıntı.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

5. **cefāsı:**-*sı*
Kaside 4
Mısra: **32**
Eziyet, sıkıntı, zulüm.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

cefā itmede:

1. **cefā itmede:**-*me, -de*
Kaside 39
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Eziyet etmek, üzmek, acı çektirmek.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

cefā itmek:

1. **cefā itmek:**-*mek*
Kaside 3
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Eziyet etmek, üzmek, acı çektirmek.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

cehd:

1. **cehd:**
Kaside 11
Mısra: **93**
Çaba, gayret, uğraş.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

cehende vü cārī olsa:

1. **cehende vü cārī olsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Sıçramak ve akmak (yokuş yukarı sıçramak ve yokuş aşağı akarak gitmek).

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

cehende-āteş-i bālā-devān:

1. **cehende-āteş-i bālā-devān:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Yüksekte koşan sıçrayan ateş.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

cehennem:

1. **cehennem:**
Kaside 48
Mısra: **22**
Ahirette günahkârların ceza ve azap görecekleri yer.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

celācil:

1. **celācildür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **56**
Küçük çanlar, ufak çıngıraklar.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

celāl:

1. **celāl:**
Kaside 61
Mısra: **79**
Yücelik, ululuk.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

Celālī Yaġuzı:

1. **Celālī Yaġuzı:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **-**
IV. Murad'ın atının ismi (yağız; esmer, doru).

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

2. **Celālī Yaġuzı:**
Kaside 17
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
IV. Murad'ın atının ismi (yağız; esmer, doru).

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel:

1. **celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel:**
Kaside 53
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **-**
En güzel şekilde otururlar ve en hayırlı ameli yaparlar.

Ḳullaruñla oturup ḫidmetüñ itsek dirler
Celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel

cellād:

1. **cellādı:**-*ı*
Müfret 7
Mısra: **2**
Cana kıyıcı, can alıcı bakış // sevgilinin yan bakışı.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

2. **cellād:**
Gazel 38
Mısra: **2**
Cana kıyıcı, can alıcı kimse veya şey.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

cellād-ı ḳahrı:

1. **cellād-ı ḳahrı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Kudret, kuvvet celladı.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

Cem:

1. **Cem:**
Kaside 38
Mısra: **30**
İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

2. **Cem:**
Gazel 56
Mısra: **7**
İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

3. **Cem:**
Kaside 15
Mısra: **49**
İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿİsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

4. **Cem:**
Kaside 23
Mısra: **10**
İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

5. **Cem:**
Kaside 24
Mısra: **103**
İran'ın Pişdadiyan sülalesinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

cemʿ eylese:

1. **cemʿ eylese:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bir araya getirmek.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

cemʿ iderse:

1. **cemʿ iderse:**-*er, -se*
Kaside 28
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Bir araya getirmek // dizmek // nazım yazmak.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

cemʿ olsa:

1. **cemʿ olsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, toplanmak.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

2. **cemʿ olsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, toplanmak.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

3. **cemʿ olsa:**-*sa*
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, toplanmak.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

cemʿ olur:

1. **cemʿ olur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, toplanmak.

Başlasam endişeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānį cān bulur

cemād:

1. **cemāda:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **10**
Taş, toprak, maden gibi cansız cisim.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

cemādāt:

1. **cemādāta:**-*a*
Kaside 37
Mısra: **35**
Cansız varlıklar.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

2. **cemādāta:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **67**
Cansız varlıklar // taş.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

cemāl:

1. **cemālī:**-*i*
Gazel 33
Mısra: **2**
Güzellik, yüz güzelliği.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

2. **cemālüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 52
Mısra: **95**
Güzellik, yüz güzelliği.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

cemāl-i ʿālem-efrūzı:

1. **cemāl-i ʿālem-efrūzı:**-*ı*
Gazel 143
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güzel yüzü.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat kim
Bahār-ı bāġ-ı devletdür cemāl-i ʿālem-efrūzı

cemāl-i bā-kemālüñ:

1. **cemāl-i bā-kemālüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Benzersiz, mükemmel güzellik (yüz güzelliği).

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

cemāl-i haḳīḳat-nümāya:

1. **cemāl-i haḳīḳat-nümāya:***-y, -a*
Kaside 36
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gerçeği gösteren güzellik.

Dili cemāl-i haḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

cemāl-i şāhid-i maʿnāya:

1. **cemāl-i şāhid-i maʿnāya:***-y, -a*
Kaside 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mana güzelinin güzelliği.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

cemāl-i şāhid-i reʾyine:

1. **cemāl-i şāhid-i reʾyine:***-i, -n, -e*
Kaside 58
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Fikir, düşünce güzelinin güzelliği.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müştāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

Cem-bezm:

1. **Cem-bezm:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Cem meclisli, meclisi Cem'in meclisi gibi zevk ve safa dolu olan.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

Cem-cāh:

1. **Cem-cāh:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Cem mertebeli.

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

2. **Cem-cāh:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Cem mertebeli.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

Cem-i ʿaşḳız:

1. **cem-i ʿaşḳız:***-ız*
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk Cem'i.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

Cem-i devrāna:

1. **cem-i devrāna:***-a*
Kaside 50
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem'i.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

Cem-i endīşemüñ:

1. **Cem-i endīşemüñ:***-m, -üñ*
Kaside 13
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Düşünce Cem'i.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān:

1. **Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān:**
Kaside 20
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Zamanın bulunduğu meclisi süsleyen soyu yüce Cem'i.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

cemʿiyyet-i aġyārı:

1. **cemʿiyyet-i aġyārı:***-ı*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rakipler topluluğu.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

2. **cemʿiyyet-i aġyārı:**-*ı*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rakipler topluluğu.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

cemʿiyyet-i cevāhir:

1. **cemʿiyyet-i cevāhir:**
Kaside 28
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Cevher topluluğu // mücevher kesesi, hazine.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

cemʿiyyet-i ḫāṭır:

1. **cemʿiyyet-i ḫāṭır:**
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zihnin ve fikrin dağınıklıktan kurtulup bir noktada toplanmış hâlde bulunması, aklını başına toplama, kendine hâkim olma.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān:

1. **cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cihan güzellerinin topluluğu, dünyanın bütün güzelleri.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

cemmāze-keşān-ı eflāk:

1. **cemmāze-keşān-ı eflāk:**
Kaside 50
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Feleklerin deve çekeni, kervan başı // talih, baht.

Ṣadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş ḳāʾid-i iḳbāline teslīm-i zimām

Cem-rütbe:

1. **Cem-rütbe:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **3**
Cem makamlı, Cem gibi rütbesi yüce.

Cem-rütbe şeh-i suḫan ḳalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı maʿnā

Cemşīd:

1. **Cemşīd:**
Kaside 18
Mısra: **55**
Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

2. **Cemşīd:**
Kaside 41
Mısra: **13**
Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.

Cemşīd gibi olsa n'ola meşreb-i pāküñ
Sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne

3. **Cemşīddür:**-*dür*
Kaside 28
Mısra: **72**
Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr:

1. **Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yönetme/ idare etme tahtının cihanı koruyan Cemşit'i // hükümdarlık tahtının cihanı koruyan Cemşit'i.

Fikri Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr
Reʾyi ḫūrşīd-i celī-şaʿşaʿa-i ṣubḥ-ı ṣavāb

Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri:

1. **Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Güneş taçlı Cemşit.

Āsmān-ı devletüñ ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri

Cemşīd-i kāmrān:

1. **Cemşīd-i kāmrān:**
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Güçlü, azametli padişah // Cemşit azametli padişah.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

Cemşīd-i kerem-pīşe:

1. **Cemşīd-i kerem-pīşe:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş Cemşid/hükümdar.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

Cemşīd-i zamān:

1. **Cemşīd-i zamān:**
Kaside 23
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Cemşit'i.

Cemşīd-i zamān tācver-i maşrıḳ u maġrib
Ḫūrşīd-i zemīn şemʿ-i żiyā-güster-i ʿālem

Cemşīd-meşreb:

1. **Cemşīd-meşreb:**
Kaside 18
Mısra: **53**
Cemşit tabiatlı /mizaçlı.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

cenāb:

1. **cenābı:***-ı*
Gazel 34
Mısra: **18**
Dergâh, huzur, makam.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

2. **cenābından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 1
Mısra: **79**
Dergâh, huzur, makam.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

3. **cenābuñda:***-u, -ñ, -da*
Kaside 5
Mısra: **79**
Dergâh, huzur, makam.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

4. **cenābında:***-ı, -n, -da*
Kaside 9
Mısra: **61**
Dergâh, huzur, makam.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

5. **cenābuñda:***-u, -ñ, -da*
Kaside 38
Mısra: **29**
Dergâh, huzur, makam.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

6. **cenābı:***-ı*
Kaside 41
Mısra: **69**
Dergâh, huzur, makam.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

7. **cenābuñda:***-u, -ñ, -da*
Kaside 47
Mısra: **25**
Dergâh, huzur, makam.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

8. **cenābuñdan:***-u, -ñ, -dan*
Kaside 56
Mısra: **90**
Dergâh, huzur, makam.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

9. **cenābı:***-ı*
Kaside 59
Mısra: **27**
Dergâh, huzur, makam.

Ol ḳıble-i iḳbāl-i ekābir ki cenābı
Miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

cenāb-ı āṣaf-ı zī-şān:

1. **cenāb-ı āṣaf-ı zī-şān:**
   Gazel 74
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı vezir hazretleri (Güzelce Ali Paşa).

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

cenāb-ı āsmān-rifʿat:

1. **cenāb-ı āsmān-rifʿat:**
   Kaside 55
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Yüce mertebeli hazret (yüceliği gök kadar olan saygın kişi).

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati:

1. **cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati:***-i*
   Kaside 47
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Yüce makam, huzur.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

cenāb-ı bārgāhuñda:

1. **cenāb-ı bārgāhuñda:***-u, -ñ, -da*
   Kaside 22
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   (Padişahın) sarayı // huzuru.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña:

1. **cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña:***-u, -ñ, -a*
   Kaside 32
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   İlmin dayanağı olan kapı /huzur.

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña ṭabʿum
ʿAceb mi eylese daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm

cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn:

1. **cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn:**
   Kaside 43
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Dinin muhafızı (Hâfız) hazretleri (Hâfız Ahmed Paşa).

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

cenāb-ı ḥarem-i kaʿbe-i cāh:

1. **cenāb-ı ḥarem-i kaʿbe-i cāh:**
   Kaside 44
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Makam kâbesinin haremi.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan:

1. **cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan:***-dan*
   Kaside 27
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Cenab-ı Allah.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā:

1. **cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā:**
   Kaside 48
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   İlyas Paşa hazretleri.

Cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıḳdur olursa ṣadr-ı aʿẓam

cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā:

1. **cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā:**
   Kaside 20
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı süsleyen Sultan Murad Han Hazretleri.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-şavlet:

1. **cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-şavlet:**
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -

Kahraman saldırışlı Sultan Murad Han Hazretleri.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

cenāb-ı luṭfınuñ:

1. **cenāb-ı luṭfınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 11
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yüce ihsan.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

cenāb-ı müftī-i ʿālem:

1. **cenāb-ı müftī-i ʿālem:**
Kaside 49
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dünyanın müftüsü cenapları (Şeyhülislam Mehmet Efendi (1567-1615).

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

cenāb-ı Rabb-i ʿibād:

1. **cenāb-ı rabb-i ʿibād:**
Kaside 29
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kulların yüce Allah'ı.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

cenāb-ı ṭabʿumdan:

1. **cenāb-ı ṭabʿumdan:**-*u, -m, -dan*
Kaside 30
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Şairliğin yüceliği // yüce şairlik.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

cenāb-ı ṭabʿuñ:

1. **cenāb-ı ṭabʿuñ:**-*u, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüce tabiat // yüce zat (saygı bağlamında).

Deryūzeger cenāb-ı ṭabʿuñ
Şāhān-ı cihān-penāh-ı maʿnā

ceng:

1. **ceng:**
Kaside 62
Mısra: **26**
Savaş, muharebe.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

2. **ceng:**
Kaside 28
Mısra: **73**
Savaş, muharebe.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

3. **cenge:**-*e*
Gazel 76
Mısra: **2**
Kavga, çekişme // savaş.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

ceng idelüm:

1. **ceng idelüm:**-*elüm*
Kaside 45
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

ceng ider:

1. **ceng ider:**-*er*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

ceng iderler:

1. **ceng iderler:**-*er, -ler*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

ceng idicek:

1. **ceng idicek:**-*icek*
Kaside 15
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb ceng idicek şīr-i ücem

ceng itmeyicek:

1. **ceng itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

ceng itse:

1. **ceng itse:**-*se*
Kaside 62
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, çekişmek.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret:

1. **ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret:**
Kaside 47
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zafer meydanının kan bulaşmış savaşçısı // zafer meydanının kan dökmüş savaşçısı.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret
Ki hengām-ı veġāda ṣaf-der-i bī-bāk ü pervādur

ceng-āver-i yektā:

1. **ceng-āver-i yektā:**
Kaside 41
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Biricik, eşsiz kahraman/ savaşçı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

cenge çıḳdukca:

1. **cenge çıḳduḳca:**-*duḳca*
Kaside 14
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Savaşa gitmek.

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

ceng-i şāh-bāzından:

1. **ceng-i şāh-bāzından:**-*ı, -n, -dan*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğan (kuşunun) mücadelesi, çekişmesi.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

ceng-i zergerī eylerin:

1. **ceng-i zergerī eylerin:**-*r, -in*
Kaside 14
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Kuyumculuk kavgası etmek (iksiri sen buldun, ben buldum iddiasına girmek).

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

cenībet-keş-i iḳbāl:

1. **cenībet-keş-i iḳbāl:**
Kaside 33
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Baht açıklığının/saadetin yedek atını çeken.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

cennet:

1. **cennetde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **19**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

2. **cennet:**
Kaside 15
Mısra: **51**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer // pek süslü ve ferah verici.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

3. **cennet:**
Kaside 46

Mısra: **17**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

4. **cennet:**
Kaside 52
Mısra: **46**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

5. **cennet:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **4**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

6. **cennet:**
Gazel 50
Mısra: **8**
Çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

7. **cenneti:***-i*
Kaside 6
Mısra: **11**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

8. **cenneti:***-i*
Rübai 2
Mısra: **4**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

9. **cennetden:***-den*
Gazel 105
Mısra: **6**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

10. **cennet:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yer.

Ḥabbez̠ā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

__**cennet olmış:**__

1. **cennet olmış:***-mış*
Kaside 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennete benzemek.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

2. **cennet olmış:***-mış*
Kaside 46
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Cennete benzemek.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

__**cennet taʿyīn olaydı:**__

1. **cennet taʿyīn olaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 46
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Cennet olarak belirlenmek, cennet olarak kabul edilmek.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

__**cennete dönmiş:**__

1. **cennete dönmiş:***-miş*
Gazel 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cennete benzemek, cenneti andırmak, cennet gibi olmak.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

__**cennet-i aʿlā:**__

1. **cennet-i aʿlā:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce cennet // en güzel cennet.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

cenūben:

1. **cenūben:**
   Kaside 22
   Mısra: **8**
   Güney yönünden, güneyden.

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

cerīde-i eflāk:

1. **cerīde-i eflāk:**
   Kaside 32
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Feleklerin defteri.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur:

1. **cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur:***-u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Bahçe yolunda zavallı dilenci olmak.

Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

cevāb virmezdi:

1. **cevāb virmezdi:***-mez, -di*
   Kaside 61
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Karşılık vermek, mukabelede bulunmak.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

cevāb-ı "len terānī"dür:

1. **cevāb-ı "len terānī"dür:***-dür*
   Kaside 1
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   "Sen beni göremezsin" cevabı // gaibden gelen bir söz gibi.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

cevāhir:

1. **cevāhir:**
   Gazel 100
   Mısra: **10**
   Kıymetli taş, cevherler.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

2. **cevāhir:**
   Kaside 37
   Mısra: **67**
   Kıymetli taş, cevherler.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

3. **cevāhir:**
   Kaside 37
   Mısra: **69**
   Kıymetli taş, cevherler.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

cevāhir-i maḫzūn:

1. **cevāhir-i maḫzūn:**
   Kaside 58
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Saklanmış mücevher.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

cevāhir-i suḫanum:

1. **cevāhir-i suḫanum:***-u, -m*
   Kaside 29
   Mısra: **115**
   Kelime Tipi: -
   Söz /şiir mücevheri.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

cevāhir-pāş:

1. **cevāhir-pāş:**
   Kaside 6
   Mısra: **46**
   Mücevherler saçan, dağıtan.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

cevān:

1. **cevānı:***-ı*
   Gazel 94
   Mısra: **10**
   Genç, taze delikanlı.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

2. **cevāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **16**
Genç, taze delikanlı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

cevān-ı nev-heves-i dil-rübā:

1. **cevān-ı nev-heves-i dil-rübā:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gönül almaya yeni heves eden taze, genç.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

cevf-i ḫāke:

1. **cevf-i ḫāke:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Yeryüzü boşluğu, yeryüzü.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

cevher:

1. **cevherüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **7**
Mücevher // şiir.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

2. **cevher:**
Kaside 14
Mısra: **115**
Mücevher.

Böyle cevher var elümde n’eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

3. **cevher:**
Kaside 33
Mısra: **75**
Mücevher.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

4. **cevherdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **8**
Var olan bir şeyin özü, esası, varlığındaki maya, gevher.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

5. **cevheri:**-*i*
Kaside 62
Mısra: **39**
Mücevher, inci.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

6. **cevherin:**-*i, -n*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **5**
Yaratılıştan gelen değer, fıtrî kabiliyet, değer, kıymet.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

cevherī:

1. **cevherīyim:**-*y, -im*
Kaside 12
Mısra: **64**
Kuyumcu, cevherci.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

2. **cevherīyim:**-*y, -im*
Kaside 14
Mısra: **114**
Kuyumcu, cevherci.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

cevher-i ʿaşk:

1. **cevher-i ʿaşḳ:**
Kaside 33
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Aşk cevheri, aşkın özü, aşkın hakikati.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

cevher-i cān:

1. **cevher-i cān:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Canın özü, ruh.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

2. **cevher-i cān:**
Kaside 40
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Canın özü, ruh.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

cevher-i cān u dil-i ʿālem:

1. **cevher-i cān u dil-i ʿālem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihanın canının ve gönlünün özü, mayası.

Ḳāle gelmez vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti
Ẕāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i ʿālem gibi

cevher-i endīşe:

1. **cevher-i endīşe:**
Kaside 9
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Düşünce cevheri // parlak fikir.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

cevher-i ferd:

1. **cevher-i ferd:**
Kaside 10
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Maddenin bölünemeyen en küçük parçası, atom.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

cevher-i ferdim:

1. **cevher-i ferdim:***-i, -m*
Kaside 12
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Şekil ve surete girmez, eşsiz cevher, öz.

Cevher-i ferdim heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

cevher-i ḫākister-i ʿālem:

1. **cevher-i ḫākister-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dünyanın külünün(ateş külünün) özü, mayası.

Ger berḳ-ı seḥāb-ı keremi yaḳsa olurdı
İksīr-i ṭılā cevher-i ḫākister-i ʿālem

cevher-i ḫançer:

1. **cevher-i ḫançer:**
Kaside 56
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Hançer mücevheri.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

cevher-i iksīr-i medḥüñ:

1. **cevher-i iksīr-i medḥüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 14
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Övme iksirinin özü.

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

cevher-i māhiyyet-i insān:

1. **cevher-i māhiyyet-i insān:**
Kaside 37
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İnsan tabiatının özü, mayası.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

cevher-i medḥine:

1. **cevher-i medḥine:***-i, -n, -e*
Kaside 44
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Övgü cevheri.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlü-yı suḫan-lālāyı

cevher-i medḥüñ:

1. **cevher-i medḥüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 33
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Övgü cevheri.

Ey ṣaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḥüñ
Pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur

cevher-i nāmūs u neng:

1. **cevher-i nāmūs u neng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Namus ve haya cevheri/madeni.

Sensin ol ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

cevher-i pākine:

1. **cevher-i pākine:***-i, -n, -e*
Kaside 50
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, asıl.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

cevher-i rūḥ-ı kelāmı:

1. **cevher-i rūḥ-ı kelāmı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Sözün canlılık mayası, özü.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

cevher-i ṣāfīdür:

1. **cevher-i ṣāfīdür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Katışıksız, saf cevher // şiir.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

cevher-i şemşīrini:

1. **cevher-i şemşīrini:***-i, -n, -i*
Kaside 5
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kılıcın (kabzasındaki) mücevherleri.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aşmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

cevher-i ṭabʿumuñ:

1. **cevher-i ṭabʿumuñ:** *-m, -uñ*
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Şairlik cevheri.

Olalı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati
Cevher-i ṭabʿumuñ zīb-i dükānıdur sözüm

cevher-i tīġ-ı Behrām:

1. **cevher-i tīġ-ı Behrām:**
Kaside 50
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Behram'ın (Mirrih yıldızı / harp ilahı) kılıcının mücevheri.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür:

1. **cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen kaza kılıcının cevheri / esası, özü.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

cevher-i ʿulvī:

1. **cevher-i ʿulvī:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Yüksek değerde inci.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

2. **cevher-i ʿulvī:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Yüksek değerde inci.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvi̱
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-i kevn ü mekāndur

cevherī-i suḫan:

1. **cevherī-i suḫan:**
Kaside 58
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Söz kuyumcusu.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī:

1. **cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī:**
Kaside 49
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Nüktedanlık çarşısının cevherden anlayanı // nükteden anlayan, nükte bilen.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīrāṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

cevlān:

1. **cevlān:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Gezme, dolaşma.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ baṣṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

2. **cevlāna:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **19**
Gezme, dolaşma.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

cevlān edince:

1. **cevlān edince:**-*ince*
Kaside 38
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince ṣarşılur ʿālem

cevlān ide:

1. **cevlān ide:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

cevlān ider:

1. **cevlān ider:**-*er*
Kaside 17
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

cevlān idüp:

1. **cevlān idüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

cevlān itdigiyçün:

1. **cevlān itdigiyçün:**-*dig, -i, -y, -çün*
Kaside 52
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

cevlān itmege:

1. **cevlān itmege:**-*meg, -e*
Kaside 8
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endişem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādi̱-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

cevlān itse:

1. **cevlān itse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

2. **cevlān itse:**-*se*
Kaside 27
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

cevlāngeh:

1. **cevlāngehi:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **101**
Gezilip dolaşılan yer, dolaşma yeri.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

2. **cevlāngeh:**
Kaside 53
Mısra: **15**
Gezilip dolaşılan yer, dolaşma yeri.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

cevlāngeri eyleye:

1. **cevlāngeri eyleye:**-*y, -e*
Kaside 14
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezinti yapmak.

Eyleye tā Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

cevlāngeri ide:

1. **cevlāngeri ide:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezinti yapmak.

İde tā kim nuḳre-ḫınk-i çarḫ ile cevlāngeri
Ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār

cevlāngeri itdügince:

1. **cevlāngeri itdügince:**-*düg, -i, -n, -ce*
Kaside 14
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezinti yapmak.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

cevlānı eylese:

1. **cevlānı eylese:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

cevlānı itse:

1. **cevlānı itse:**-*se*
Kaside 11
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezip dolaşmak.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

cevlān-ı şebān-rūzī:

1. **cevlān-ı şebān-rūzī:**
Kaside 18
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüzün devri.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

cevlān-ı suḫan eylese:

1. **cevlān-ı suḫan eylese:**-*se*
Kaside 60
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Şiirde gezmek, dolaşmak.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

cevr:

1. **cevri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **30**
Zulüm, eziyet, cefa.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

2. **cevrüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **7**
Zulüm, eziyet, cefa.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

3. **cevre:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **3**
Zulüm, eziyet, cefa.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

4. **cevriyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 73
Mısra: **3**
Zulüm, eziyet, cefa.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

5. **cevri:**-*i*
Gazel 76
Mısra: **8**
Zulüm, eziyet, cefa.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

cevr iderdi:

1. **cevr iderdi:**-*er, -di*
Kaside 61
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Eziyet etmek, acı çektirmek.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

cevr ü cefāñı:

1. **cevr ü cefāñı:**-*ñ, -ı-ñı*
Gazel 47
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

cevr-i firāvān-ı felek:

1. **cevr-i firāvān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin aşırı eziyeti.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

cevrüñ çekerek:

1. **cevrüñ çekerek:**-*erek*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet (eziyetini) çekmek, meşakkate (meşakkatine) katlanmak.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

cevşen:

1. **cevşene:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **59**
Zırh.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

2. **cevşeni:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **67**
Zırh.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur:

1. **cevşen-güdāz-ı tehmeten ü ḳahramān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Kahraman ve Tehmeten (Rüstem)'in zırhını eritmek.

Ol ṣaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

cevzā:

1. **cevzā:**
Kaside 7
Mısra: **70**
İkizler burcu (semanın kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı bir burçtur).

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

ceyb:

1. **ceybi:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **60**
Cep.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

2. **ceyb:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
Yaka, kıyı, kenar taraf (deniz kıyısı).

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

ceyb ü kīse-i ʿālem:

1. **ceyb ü kīse-i ʿālem:**
Kaside 36
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **-**
Halkın cebi ve kesesi.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

ceyb-i ḥavrāya:

1. **ceyb-i ḥavrāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Hurilerin yakası (gömleğinin açıklığı).

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

ceyb-i keremi:

1. **ceyb-i keremi:**-*i*
   Kaside 33
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik cebi.

Ḫāk-i ḥaremi menşe-i iḳbāl-i ekābir
Ceyb-i keremi kīse-i erbāb-ı recādur

ceyb-i maʿīşet:

1. **ceyb-i maʿīşet:**
   Kaside 43
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Geçinme cebi.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

cezāsın buldılar:

1. **cezāsın buldılar:**-*dılar*
   Kaside 25
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Cezasını bulmak; hak ettiği kötü sona uğramak.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

cezāsını bulurlar:

1. **cezāsını bulurlar:**-*u, -r, -lar*
   Kaside 41
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hak ettiği kötü sona uğramak.

Şemşīr-i zebānumla cezāsını bulurlar
Baḫteklik iderlerse aḥibbā-yı zamāne

cezb ide:

1. **cezb ide:**-*e*
   Kaside 45
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Kendine çekmek.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

cezbe:

1. **cez̠besi:**-*si*
   Kaside 2
   Mısra: **24**
   Bir yöne çekilme, heyecan coşku // kendinden geçme hâli.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cez̠besi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

cez̠be-i dīdāra:

1. **cez̠be-i dīdāra:**-*a*
   Gazel 94
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   (Sevgilinin) güzel yüzünün çekiciliği.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

cez̠be-i fikr:

1. **cez̠be-i fikr:**
   Kaside 49
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin çoşkunluğu, kendinden geçirmesi.

Alur levḥ-i ḳaderden cez̠be-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

cez̠be-i ḥüsne:

1. **cez̠be-i ḥüsne:**-*e*
   Gazel 14
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Güzelliğin çekiciliği.

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

cez̠be-i ḥüsni:

1. **cez̠be-i ḥüsni:**-*i*
   Gazel 70
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Güzelliğin çekiciliği.

Cez̠be-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

<u>cezīre-i meskūn:</u>

1. **cezīre-i meskūn:**
Kaside 58
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Mamur ada, içinde oturulan ada.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

<u>cibāl:</u>

1. **cibāl:**
Kaside 35
Mısra: **54**
Dağlar.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

<u>Cibrīl:</u>

1. **Cibrīl:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

2. **Cibrīli:**-*i*
Gazel 25
Mısra: **1**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

3. **Cibrīl:**
Gazel 124
Mısra: **5**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳş eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

4. **Cibrīli:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **68**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

5. **Cibrīlden:**-*den*
Kaside 38
Mısra: **62**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

6. **Cibrīl:**
Kaside 39
Mısra: **9**
Cebrail, Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

<u>Cibrīl-i emīn:</u>

1. **Cibrīl-i emīn:**
Kaside 20
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Hz. Cebrail.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

<u>ciger:</u>

1. **ciger:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Yürek, iç.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

<u>cigerdār:</u>

1. **cigerdār:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Cesaretli, yürekli, yiğit.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

<u>cihād:</u>

1. **cihād:**
Kaside 43
Mısra: **74**
Savaş, kavga, mücadele.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

cihān:

1. **cihān:**
   Gazel 50
   Mısra: **3**
   Dünya.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

2. **cihānda:**-*da*
   Gazel 75
   Mısra: **11**
   Dünya.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

3. **cihānı:**-*ı*
   Gazel 80
   Mısra: **6**
   Dünya.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

4. **cihāna:**-*a*
   Gazel 86
   Mısra: **4**
   Dünya.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

5. **cihān:**
   Gazel 104
   Mısra: **17**
   Dünya.

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla şabā micmere-gerdān olsun

6. **cihān:**
   Gazel 116
   Mısra: **3**
   Dünya.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

7. **cihān:**
   Gazel 116
   Mısra: **18**
   Dünya.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

8. **cihān:**
   Kaside 5
   Mısra: **11**
   Dünya.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

9. **cihān:**
   Kaside 7
   Mısra: **27**
   Dünya.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaşm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

10. **cihānı:**-*ı*
   Kaside 10
   Mısra: **48**
   Dünya.

Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
ʿAskerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

11. **cihān:**
   Kaside 11
   Mısra: **5**
   Dünya.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

12. **cihān:**
   Kaside 11
   Mısra: **101**
   Dünya.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

13. **cihānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **106**
   Dünya.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

14. **cihān:**
   Kaside 13
   Mısra: **120**
   Dünya.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

15. **cihāna:**-*a*
   Kaside 16
   Mısra: **49**
   Dünya.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

16. **cihānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **104**
Dünya.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

17. **cihānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **105**
Dünya.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

18. **cihānı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **2**
Dünya.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

19. **cihānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **133**
Dünya.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

20. **cihān:**
Kaside 31
Mısra: **1**
Dünya.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

21. **cihān:**
Kaside 32
Mısra: **11**
Dünya.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şükūfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

22. **cihāna:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **48**
Dünya.

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

23. **cihānı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **105**
Dünya.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

24. **cihānı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **109**
Dünya.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

25. **cihān:**
Kaside 34
Mısra: **9**
Dünya.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

26. **cihān:**
Kaside 35
Mısra: **92**
Dünya.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

27. **cihān:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Dünya.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

28. **cihāna:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **30**
Dünya.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

29. **cihāna:**-*a*
Kaside 37
Mısra: **31**
Dünya.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

30. **cihān:**
Kaside 38
Mısra: **6**
Dünya.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

31. **cihāna:**-*a*
Kaside 38
Mısra: **26**
Dünya.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

32. **cihān:**
Kaside 39
Mısra: **38**
Dünya.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

33. **cihān:**
Kaside 40
Mısra: **4**
Dünya.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

34. **cihān:**
Kaside 40
Mısra: **15**
Dünya.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

35. **cihāna:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **65**
Dünya.

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

36. **cihān:**
Kaside 41
Mısra: **121**
Dünya.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

37. **cihān:**
Kaside 43
Mısra: **101**
Dünya.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

38. **cihānda:**-*da*
Kaside 43
Mısra: **98**
Dünya.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

39. **cihānı:**-*ı*
Kaside 46
Mısra: **44**
Dünya.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

40. **cihānı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **119**
Dünya.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

41. **cihānda:**-*da*
Kaside 48
Mısra: **87**
Dünya.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

42. **cihānda:**-*da*
Kaside 49
Mısra: **42**
Dünya.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

43. **cihānda:**-*da*
Kaside 49
Mısra: **72**
Dünya.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

44. **cihān:**
Kaside 50
Mısra: **83**
Dünya.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

45. **cihān:**
Kaside 51
Mısra: **110**
Dünya.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

46. **cihānı:**-*ı*
Kaside 51

Mısra: **109**
Dünya.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

47. **cihāna:***-a*
Kaside 58
Mısra: **57**
Dünya.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

48. **cihānı:***-ı*
Kaside 61
Mısra: **53**
Dünya.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

49. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Dünya.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

50. **cihānda:***-da*
Kaside 5
Mısra: **61**
Dünya.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

51. **cihāna:***-a*
Kaside 13
Mısra: **114**
Dünya.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

52. **cihān:**
Kaside 15
Mısra: **77**
Dünya.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

53. **cihāna:***-a*
Kaside 21
Mısra: **20**
Dünya.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna ṣaʿṣaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

54. **cihānda:***-da*
Kaside 29
Mısra: **104**
Dünya.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

55. **cihānı:***-ı*
Kaside 31
Mısra: **112**
Dünya.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

56. **cihānda:***-da*
Kaside 36
Mısra: **74**
Dünya.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

57. **cihānda:***-da*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **3**
Dünya.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

58. **cihān:**
Kaside 10
Mısra: **37**
Dünya.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

59. **cihān:**
Kaside 47
Mısra: **25**
Dünya.

Cihān güyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

60. **cihānuñ:***-uñ*
Müseddes 1
Mısra: **16**
Dünya.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va’llāhī

61. **cihān:**
Kaside 13
Mısra: **79**
Dünya // dünya halkı.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

62. **cihān:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Dünya.

Cezbe-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

63. **cihān:**
Kaside 5
Mısra: **73**
Dünya.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

64. **cihān:**
Kaside 7
Mısra: **55**
Dünya.

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

65. **cihān:**
Kaside 8
Mısra: **35**
Dünya.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān bulur

66. **cihāna:***-a*
Kaside 9
Mısra: **125**
Dünya.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

67. **cihān:**
Kaside 12
Mısra: **22**
Dünya.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

68. **cihān:**
Kaside 17
Mısra: **135**
Dünya.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

69. **cihān:**
Kaside 19
Mısra: **61**
Dünya.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

70. **cihānuñ:***-uñ*
Gazel 41
Mısra: **2**
Dünya, kâinat, âlem.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

71. **cihāna:***-a*
Gazel 98
Mısra: **3**
Bütün insanlar, herkes.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

72. **cihān:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Bütün insanlar, herkes.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

73. **cihān:**
Kaside 9
Mısra: **130**
Bütün insanlar, herkes.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

74. **cihān:**
Kaside 26
Mısra: **7**
Bütün insanlar, herkes.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

75. **cihān:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Dünya.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

76. **cihāna:***-a*
Kaside 4
Mısra: **72**
Dünya.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

77. **cihān:**
Kaside 15
Mısra: **56**
Dünya.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīğ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

78. **cihān:**
Kaside 9
Mısra: **71**
Dünya // herkes, bütün insanlar.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

79. **cihāna:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **88**
Dünya // herkes, bütün insanlar.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

80. **cihān:**
Kaside 58
Mısra: **56**
Dünya // herkes, bütün insanlar.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

81. **cihānuñ:**- *uñ*
Gazel 4
Mısra: **9**
Dünya.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

cihān mülki:

1. **cihān mülki:**
Kaside 26
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **-**
Dünya.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

cihān ṭurduḳca:

1. **cihān ṭurduḳca:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya durdukça, çok uzun zaman.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

2. **cihān ṭurduḳca:**
Gazel 143
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya durdukça, çok uzun zaman.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

cihāna gelmemişdür:

1. **cihāna gelmemişdür:**-*me, -miş, -dir*
Kaside 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya gelmek, doğmak, cihana teşrif etmek.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

cihāna virmem:

1. **cihāna virmem:**-*m*
Kaside 14
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya değişmemek, dünyadaki her şeyden daha değerli görmek.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

cihān-ārā:

1. **cihān-ārā:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Dünyayı süsleyen.

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

2. **cihān-ārā:**
Kaside 1
Mısra: **49**
Dünyayı süsleyen.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

cihān-ārā şehenşāha:

1. **cihān-ārā şehenşāha:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Cihanı süsleyen şahlar şahı.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

cihān-bānī:

1. **cihān-bānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **36**
   Hükümdarlık.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

cihānbān-ı aʿdel ü ekrem:

1. **cihānbān-ı aʿdel ü ekrem:**
   Kaside 36
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: **-**
   Çok adil ve cömert hükümdar // çok adil ve cömert vezir.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

cihānbān-ı āftāb-efser:

1. **cihānbān-ı āftāb-efser:**
   Kaside 32
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: **-**
   Güneş taçlı hükümdar.

Serīr-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevkete şāhenşeh-i felek-dīhīm

cihānbān-ı ʿazīmü'ş-şān:

1. **cihānbān-ı ʿazīmü'ş-şān:**
   Kaside 25
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: **-**
   Şanı yüce hükümdar.

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

2. **cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān:**
   Kaside 37
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **-**
   Şanı yüce hükümdar.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

cihānbān-ı felek-eyvān:

1. **cihānbān-ı felek-eyvān:**
   Kaside 38
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: **-**
   Köşkü felek olan /rütbesi yüce olan hükümdar (vezir).

Cihān-sālār-ı ʿālī-şān cihān-gīr-i ḳader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezīr-i aʿẓam u ekrem

cihān-bān-ı felek-mesned:

1. **cihān-bān-ı felek-mesned:**
   Kaside 18
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: **-**
   Felek makamlı/yüce makamlı hükümdar.

Cihāngīr-i müʾeyyed pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serīr-ārā-yı Cem-pāye

cihānbān-ı hümā-sāye:

1. **cihānbān-ı hümā-sāye:**
   Kaside 17
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: **-**
   Hüma gibi gölgesi âleme uğur ve zenginlik veren, lütuf ve iyilikleri her yanı kaplamış olan hükümdar.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

cihānbān-ı hümāyūn-sāye:

1. **cihānbān-ı hümāyūn-sāye:**
   Nazm 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **-**
   Gölgesi kutlu hükümdar.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

cihānbān-ı hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl:

1. **cihānbān-ı hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl:**
   Kaside 35
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: **-**
   Yüce talihli /yüce rütbeli ve hüma gölgeli hükümdar.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

cihānbān-ı ḳader- ḳudret:

1. **cihānbān-ı ḳader- ḳudret:**
   Kaside 5

Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kudreti kader gibi olan hükümdar.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

cihānbān-ı ḳavī-devlet:

1. **cihānbān-ı ḳavī-devlet:**
Kaside 20
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Talihi güçlü hükümdar.

ʿAzīmü'ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib
Cihānbān-ı ḳavī-devlet cihān-gīr-i ẓafer-yāver

cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb:

1. **cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb:**
Kaside 24
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Cem mizaçlı ve lütuf saçan, cömert hükümdar.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
ʿAks-i cām-ı zeridür şemʿ-i şebistān-ı felek

cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd:

1. **cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd:**
Kaside 54
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa gibi dünyalıktan arınmış hükümdar.

Kişver-i maʿdelete dāver-i Mehdī-sīret
ʿĀlem-i cāha cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd

cihānbān-ı muʿallā-pāye:

1. **cihānbān-ı muʿallā-pāye:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yüce rütbeli hükümdar.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

cihānbān-ı muʿaẓẓam:

1. **cihānbān-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 39
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Yüce hükümdar // yüce sadrazam.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

2. **cihān-bān-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihanı koruyan yüce padişah.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

cihānbān-ı yegāne:

1. **cihānbān-ı yegāne:**
Kaside 13
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Biricik hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Ḫudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

cihān-dāver:

1. **cihān-dāver:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Cihan hükümdarı.

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

2. **cihān-dāver:**
Kaside 16
Mısra: **56**
Cihan hükümdarı.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

3. **cihān-dāver:**
Kaside 20
Mısra: **16**
Cihan hükümdarı.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

4. **cihān-dāver:**
Kaside 27
Mısra: **53**
Cihanın adil veziri.

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

5. **cihān-dāver:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Cihanın adil veziri.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

6. **cihān-dāver:**
Kaside 48
Mısra: **42**
Cihanın adil veziri.

Cihān-pīrā ḫıdīv-i dād-güster
Cihān-dāver Ḫudāvend-i muʿaẓẓam

7. **cihān-dāver:**
Kaside 55
Mısra: **46**
Cihanın adil veziri.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

<u>cihān-dāver-i ʿādil:</u>

1. **cihān-dāver-i ʿādil:**
Kaside 26
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Adaletli cihan hükümdarı.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

<u>cihān-dāver-i ʿālem:</u>

1. **cihān-dāver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âlemin cihan hükümdarı, dünyanın en büyük hükümdarı.

Sulṭān-ı kerem-pīşe ḫudāvend-i mükerrem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ʿālem

<u>cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām:</u>

1. **cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām:**
Kaside 50
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Lütuf bulutu ve cömertlik denizi olan adil cihan hâkimi (Şeyhülislam Muhammed Efendi).

O felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām

<u>cihān-dāver-i devrān:</u>

1. **cihān-dāver-i devrān:**
Kaside 44
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Zamanın cihan hâkimi // devrin cihan veziri.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

<u>cihān-dāver-i dīn-perver:</u>

1. **cihān-dāver-i dīn-perver:**
Kaside 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dini koruyan / dine hizmet eden cihan veziri.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

<u>cihān-dāver-i felek-dergāh:</u>

1. **cihān-dāver-i felek-dergāh:**
Kaside 36
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Felek dergâhlı cihan veziri // makamı yüce cihan veziri.

Serīr-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı ḥaşmete şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem

<u>cihān-dāver-i gerdūn-mesned:</u>

1. **cihān-dāver-i gerdūn-mesned:**
Kaside 51
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Felek makamlı cihan hükümdarı // yüce makamlı cihan hâkimi.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i luṭfa şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem

<u>cihān-dāver-i vālā-mesned:</u>

1. **cihān-dāver-i vālā-mesned:**
Kaside 35
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cihanın yüce rütbeli adil veziri.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl

<u>cihān-gerd:</u>

1. **cihān-gerd:**
Kaside 39
Mısra: **59**
Dünyayı dolaşan (at).

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

<u>cihān-gerd-i sebük-pāy:</u>

1. **cihān-gerd-i sebük-pāy:**
Kaside 37
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cihanı dolaşan ayağına çabuk/hızlı (at).

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

cihān-gerd-i sebük-rev:

1. **cihān-gerd-i sebük-rev:**
Kaside 6
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hızlı bir şekilde cihanı dolaşan // çok hızlı giden (at).

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

cihān-gīr-i ḫayāl:

1. **cihān-gīr-i ḫayāl:**
Kaside 34
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hayal, fikir hükümdarı.

Cihān-gīr-i ḫayāl efser-rübāy-ı baḫt-ı İskender
Sipeh-sālār-ı maʿnā ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī

cihān-gīr-i hümāyūn-fer:

1. **cihān-gīr-i hümāyūn-fer:**
Kaside 19
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce hükümdar.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

cihān-gīr-i ḳader-fermān:

1. **cihān-gīr-i ḳader-fermān:**
Kaside 38
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kader fermanlı (hükmü kader gibi etkili, gerçekleşmesi kesin) hükümdar/vezir.

Cihān-sālār-ı ʿālī-şān cihān-gīr-i ḳader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezīr-i aʿẓam u ekrem

cihān-gīr-i müʾeyyed:

1. **cihān-gīr-i müʾeyyed:**
Kaside 18
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Varlığı şüphe götürmeyen hükümdar.

Cihāngīr-i müʾeyyed pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serīr-ārā-yı Cem-pāye

cihān-gīr-i mużaffer:

1. **cihān-gīr-i mużaffer:**
Kaside 13
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zafer kazanmış büyük fatih/ hükümdar.

Ḫıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taḫt-ı Süleymānī
Cihān-gīr-i mużaffer ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı

cihān-gīr-i ẓafer-yāver:

1. **cihān-gīr-i ẓafer-yāver:**
Kaside 20
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yardımcısı zafer olan (her zaman muzaffer olan) dünyayı hükmü altına almış hükümdar.

ʿAzīmü'ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib
Cihānbān-ı ḳavī-devlet cihān-gīr-i ẓafer-yāver

2. **cihān-gīr-i ẓafer-yāver:**
Kaside 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yardımcısı zafer olan (her zaman muzaffer olan) dünyayı hükmü altına almış fatih.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i ẓafer-yāver
Dilīr-i nāmver şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı

cihān-gīrī-i fitne:

1. **cihān-gīrī-i fitne:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fitnesi dünyayı tutan, dünyaya yayılan.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīrī-i fitne
Āşūb-ı ḫırāmıyla mübāhāt-ı ḳıyāmet

cihān-güşā:

1. **cihān-güşā:**
Kaside 36
Mısra: **55**
Cihanı fetheden, fatih.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

<u>**cihān-ı ʿadl ü kerem:**</u>

1. **cihān-ı ʿadl ü kerem:**
   Kaside 36
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Adalet ve cömertlik dünyası.

Cihān-ı ʿadl ü kerem āsmān-ı şevket ü şān
Muḥīṭ-i ʿālem-i cūd āftāb-ı evc-i himem

<u>**cihān-ı ʿaẓamet:**</u>

1. **cihān-ı ʿaẓamet:**
   Kaside 37
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük dünyası.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

<u>**cihān-ı cūd u himmetdür:**</u>

1. **cihān-ı cūd u himmetdür:***-dür*
   Kaside 47
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   İhsan ve cömertlik dünyası.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

<u>**cihān-ı ḥaşmete:**</u>

1. **cihān-ı ḥaşmete:***-e*
   Kaside 36
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük, yücelik dünyası.

Serīr-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı ḥaşmete şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem

<u>**cihān-ı himmet ü cūduñ:**</u>

1. **cihān-ı himmet ü cūduñ:***-uñ*
   Kaside 22
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik ve ihsan dünyası.

Zamān-ı ʿadl u dāduñ Mehdī-i ferḫunde- ās̱ārı
Cihān-ı himmet ü cūduñ kerīm-i kīse-perdāzı

<u>**cihān-ı himmetüñ:**</u>

1. **cihān-ı himmetüñ:***-üñ*
   Kaside 11
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   İyilik, ihsan dünyası.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

<u>**cihān-ı lā-mekānumdur:**</u>

1. **cihān-ı lā-mekānumdur:***-u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Mekânsız dünya, fizik ötesi dünya.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

<u>**cihān-ı maʿnāya:**</u>

1. **cihān-ı maʿnāya:***-y, -a*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Mana dünyası.

Feyż-i ṭabʿum cihān-ı maʿnāya
Tāb-ı ḫūrşīd-i ṣubḥgāhīdür

<u>**cihān-ı maʿnīyüm:**</u>

1. **cihān-ı maʿnīyüm:***-y, -üm*
   Kaside 12
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Mana dünyası.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

<u>**cihān-ı maʿrifet:**</u>

1. **cihān-ı maʿrifet:**
   Kaside 2
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   İrfan (bilgi, hüner ve sanat) dünyası.

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

<u>**cihān-ı mekrümet:**</u>

1. **cihān-ı mekrümet:**
   Kaside 52
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliği cihana yayılan.

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

cihān-ı mücmelim:

1. **cihān-ı mücmelim:**-*im*
   Kaside 13
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Özetlenmiş cihan, cihanın özü, zübde-i âlem.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

cihān-ı naẓma:

1. **cihān-ı naẓma:**-*a*
   Kaside 57
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Şiir dünyası.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür:

1. **cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür:**-*dür*
   Kaside 56
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Bütün âlemi kaplayan şiir dünyası.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

cihān-ı nüh pedere:

1. **cihān-ı nüh pedere:**-*e*
   Kaside 32
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Dokuz babalı cihan // dokuz felekli dünya.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

cihān-ı rüşd ü sedād:

1. **cihān-ı rüşd ü sedād:**
   Kaside 29
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Doğruluk ve olgunluk dünyası.

Muḥīṭ-i cūd u kerem āftāb-ı şān u şükūh
Sipihr-i hükm ü taṣarruf cihān-ı rüşd ü sedād

cihān-ı salṭanatuñ:

1. **cihān-ı salṭanatuñ:**-*uñ*
   Kaside 30
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Hükümdarlık /hâkimiyet dünyası.

Fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

cihān-ı şevket ü cāhına:

1. **cihān-ı şevket ü cāhına:**-*ı, -n, -a*
   Kaside 38
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Makam ve yücelik dünyası.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munẓam

cihān-ı şevket ü şānuñ:

1. **cihān-ı şevket ü şānuñ:**-*uñ*
   Kaside 11
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Azamet ve büyüklük dünyası.

Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

cihān-ı şevkete:

1. **cihān-ı şevkete:**-*e*
   Kaside 32
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük âlemi.

Serīr-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevkete şāhenşeh-i felek-dīhīm

cihān-ı sürʿate:

1. **cihān-ı sürʿate:**-*e*
   Kaside 27
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Çabukluk, hızlılık alemi.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

cihānı ṭutdı:

1. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
   Kaside 39
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dünyayı kaplamak, dünyaya yayılmak.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

2. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Kaside 28
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyayı kaplamak, dünyaya yayılmak.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

cihāniyān:

1. **cihāniyān:**
Kaside 32
Mısra: **11**
Dünyada yaşayanlar, insanlar.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

cihān-pehlevān olur:

1. **cihān-pehlevān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Cihan kahramanı olmak.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

cihān-penāh-ı ʿadālet:

1. **cihān-penāh-ı ʿadālet:**
Kaside 45
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Adaletin cihan koruyucusu // adaleti ile cihanı koruyan.

Cihān-penāh-ı ʿadālet ki ṣadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

cihān-perver-i gencīne-güşādur:

1. **cihān-perver-i gencīne-güşādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Hazineler açıp cihanı besleyen.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

cihān-peymā:

1. **cihān-peymā:**
Kaside 35
Mısra: **63**
Dünyayı gezen.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

cihān-pīrā:

1. **cihān-pīrā:**
Kaside 22
Mısra: **45**
Cihanı süsleyen.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

2. **cihān-pīrā:**
Kaside 48
Mısra: **41**
Cihanı süsleyen.

Cihān-pīrā ḫıdīv-i dād-güster
Cihān-dāver Ḫudāvend-i muʿaẓẓam

cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat:

1. **cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat:**
Kaside 19
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yüce yaradılışlı padişah.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

cihān-sālār-ı ʿālī-şān:

1. **cihān-sālār-ı ʿālī-şān:**
Kaside 38
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce hükümdar // şanı yüce vezir.

Cihān-sālār-ı ʿālī-şān cihān-gīr-i ḳader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezīr-i aʿẓam u ekrem

cihān-sālār-ı ceng-āver:

1. **cihān-sālār-ı ceng-āver:**
Kaside 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kahraman cihan kumandanı.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i ẓafer-yāver
Dilīr-i nāmver şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı

cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān:

1. **cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān:**
Kaside 52
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Beyan ve meani ülkesinin hükümdarı.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

cihān-sitān-ı bahādır:

1. **cihān-sitān-ı bahādır:**
Kaside 21
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cengaver hükümdar.

Cihān-sitān-ı bahādır ki ṭarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı

cihān-sitān-ı kerem-pīşe:

1. **cihān-sitān-ı kerem-pīşe:**
Kaside 32
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş cihanı fetheden büyük fatih.

Müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner bir merdüm-ḫū
Cihān-sitān-ı kerem-pīşe Ḳahramān-ı ḥalīm

cilā:

1. **cilādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **68**
Parlaklık // ışıltı.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

cilā vireyin:

1. **cilā vireyin:**-*e, -yin*
Kaside 39
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Parlatmak, parlaklık vermek, temizlemek.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

cilā virsün:

1. **cilā virsün:**-*sün*
Müfret 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keskinleştirmek, perdahlamak.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

cilā-yı āyīne-i dīde:

1. **cilā-yı āyīne-i dīde:**
Kaside 45
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Göz aynasının cilası.

Metāʿ-ı maḫzen-i sīne ḫayāl-i evṣāfı
Cilā-yı āyīne-i dīde nūr-ı dīdārı

cild-i dīvān-ı muḥayyel-dāstānumdur:

1. **cild-i dīvān-ı muḫayyel-dāstānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Destansı hayallerle yazılmış divanın cildi (cildin üzerindeki şemse adı verilen süs).

Olalı vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i dīvān-ı muḫayyel-dāstānumdur benüm

cild-i muṭallādur:

1. **cild-i muṭallādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Yaldızlı cilt (kitap cildi).

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

cild-i zerkārı:

1. **cild-i zerkārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Atınla işlenmiş cilt.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

cilve:

1. **cilveye:**-*y, -e*
Gazel 116
Mısra: **5**
Hoş ve latif bir şekilde görünme, ortaya çıkma, tecelli etme.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

2. **cilvesini:**-*si, -n, -i*
Kaside 17
Mısra: **33**
Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

3. **cilveye:**-*y, -e*
Kaside 17
Mısra: **37**
Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña feżā-yı pehnā

4. **cilvesin:**-*si, -n*
Kaside 38
Mısra: **60**
Göz alıcı ve zevkli hareketlilik.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

5. **cilve:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Edalı davranış, naz, işve.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

6. **cilvede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **83**
Edalı davranış, naz, işve.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

7. **cilvesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **92**
Edalı davranış, naz, işve.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

8. **cilvesi:**-*si*
Kaside 11
Mısra: **58**
Salınarak gezinme.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

9. **cilvesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **142**
Salınarak gezinme.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

10. **cilvesine:**-*si, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **146**
Salınarak gezinme.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

11. **cilveye:**-*y, -e*
Kaside 17
Mısra: **74**
Salınarak gezinme.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

12. **cilve:**
Kaside 21
Mısra: **58**
Salınarak gezinme.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

<u>cilve itdükce:</u>

1. **cilve itdükce:**-*dükce*
Kaside 17
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Naz ve eda ile hareket etmek.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

2. **cilve itdükce:**-*dükce*
Kaside 35
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Naz ve eda ile hareket etmek.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

3. **cilve itdükce:**-*dük, -ce*
Kaside 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Naz ve eda ile hareket etmek.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

<u>cilvegāh:</u>

1. **cilvegāhuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **96**
Görünme, tecelli ve zuhur etme yeri.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

cilvegeh:

1. **cilvegehüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **6**
Görünme yeri // gezinti yeri (sevgilinin göründüğü/bulunduğu yer).

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

2. **cilvegehi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **50**
Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

3. **cilvegehi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **70**
Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫurşīddür cilvegehi āsmān olur

4. **cilvegehi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **78**
Gezip dolaşılan yer, gezinti yeri.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

cilvegeh-i rāyetini:

1. **cilvegeh-i rāyetini:**-*i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **-**
Sancağın görünme yeri, göründüğü yer.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

cilveger:

1. **cilveger:**
Kaside 55
Mısra: **92**
Görünen // gezinen.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

cilveger olsa:

1. **cilveger olsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Görünmek, ortaya çıkmak.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

cilve-i eşheb-i iḳbāline:

1. **cilve-i eşheb-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Talih atının salınarak yürümesi.

Ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iḳbāline meydān-ı felek

cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ:

1. **cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ:**
Kaside 54
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Baht güzelliğinin tecellisi.

Levḥaşa'l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

cilve-i nāzük:

1. **cilve-i nāzük:**
Kaside 38
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Zarif, ince hareket.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

cilve-i pür-istiġnā eylese:

1. **cilve-i pür-istiġnā eylese:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
İstiğna dolu tavırla görünmek.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

cilve-i şāhid-i naẓmum:

1. **cilve-i şāhid-i naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 50
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **-**
Şiir güzelinin edası, cilvesi // şiirin üslubu, tarzı.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

<u>cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına:</u>

1. **cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına:**-*ı, -n, -a*
   Gazel 71
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Uzun ve düzgün boylunun (sevgilinin) serbest salınışı.

Ġamze-i nerkis-i maḫmūrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına baḳ

<u>cilve-i yārı:</u>

1. **cilve-i yārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin cilvesi.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

<u>cilveler eyler:</u>

1. **cilveler eyler:**-*r*
   Kaside 38
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlı hareketler sergilemek.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

<u>cilve-nümā ola:</u>

1. **cilve-nümā ola:**-*a*
   Kaside 17
   Mısra: **166**
   Kelime Tipi: -
   Tecelli etmek, görünmek.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

<u>cilve-nümā olsa:</u>
1. **cilve-nümā olsa:**-*sa*
   Kaside 17
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Hareket etmek.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

<u>cinān:</u>

1. **cināndan:**-*dan*
   Kaside 50
   Mısra: **12**
   Cennetler.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

<u>cins:</u>

1. **cinsün:**-*ün*
   Kaside 49
   Mısra: **102**
   Tür, çeşit.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

<u>Circīs:</u>

1. **Circīs:**
   Gazel 8
   Mısra: **7**
   İsa Peygamberden üç asır sonra yaşamış olup peygamber olduğu hakkında rivayetler olan tarihî bir kişidir. Dinine davet ettiği milleti tarafından 70 kez öldürüldüğü hâlde her seferinde tekrar dirildiğine inanılır.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

<u>cirid oynamaġa:</u>

1. **cirid oynamaġa:**-*maġ, -a*
   Kaside 17
   Mısra: **151**
   Kelime Tipi: -
   Cirit oyununu oynamak.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

<u>cirm-i āftāb:</u>

1. **cirm-i āftāb:**
   Kaside 34
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Güneş küresi, topu // güneş.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

<u>cirm-i zemīn:</u>

1. **cirm-i zemīn:**
   Kaside 47
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Yeryüzü.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

cism:

1. **cismi:**-*i*
    Kaside 49
    Mısra: **18**
    Vücut, beden.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

2. **cismimüz:**-*i, -müz*
    Gazel 53
    Mısra: **8**
    Vücut, beden.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

3. **cism:**
    Terkib-bend 1
    Mısra: **65**
    Vücut, beden.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

4. **cismimüz:**-*i, -müz*
    Gazel 52
    Mısra: **11**
    Vücut, beden.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

5. **cismini:**-*i, -n, -i*
    Gazel 76
    Mısra: **6**
    Vücut, beden.

Bağlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāġlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

6. **cisminde:**-*i, -n, -de*
    Kaside 18
    Mısra: **11**
    Vücut, beden.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

7. **cismi:**-*i*
    Kaside 49
    Mısra: **91**
    Vücut, beden.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

8. **cismini:**-*i, -n, -i*
    Kıt'a-ı Kebir 4
    Mısra: **4**
    Vücut, beden.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

9. **cismim:**-*i, -m*
    Gazel 7
    Mısra: **7**
    Vücut, beden.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

cism-i kūh- peykerle:

1. **cism-i kūh- peykerle:**-*le*
    Kaside 5
    Mısra: **75**
    Kelime Tipi: -
    Dağ gibi heybetli vücut.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

cism-i kūh-ı peykerle:

1. **cism-i kūh-ı peykerle:**-*le*
    Kaside 11
    Mısra: **63**
    Kelime Tipi: -
    Dağ gibi heybetli vücut.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

cism-i pākinde:

1. **cism-i pākinde:**-*i, -n, -de*
    Gazel 136
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Temiz, saf beden.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

cismimi ḫāk iderim:

1. **cismimi ḫāk iderim:**-*er, -im*
    Müfret 17
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: -
    Bedenini toprak etmek // (sevgili) yolunda/uğruna kendini feda etmek.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

civān-baḫt ol:

1. **civān-baḫt ol:**
Kaside 61
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Talihli, bahtiyar olmak.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

civān-ı pür-şükūh:

1. **civān-ı pür-şükūh:**
Kaside 55
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Haşmetli genç.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

civān-merd-i cihāndur:

1. **civān-merd-i cihāndur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yiğidi.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

cūd:

1. **cūd:**
Kaside 61
Mısra: **26**
Cömertlik, el açıklığı.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

2. **cūd:**
Kaside 62
Mısra: **14**
Cömertlik, el açıklığı.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

cumʿa aḫşāmı:

1. **cumʿa aḫşāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Cuma akşamı // Cuma gecesi.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

cūş ider:

1. **cūş ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Coşmak.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

cūşa geldikçe:

1. **cūşa geldikçe:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Coşmak, galeyana gelmek.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

cūşa getürse:

1. **cūşa getürse:**-*se*
Kaside 49
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Coşturmak, heyecana getirmek.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

cūy:

1. **cūylar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **5**
Akarsu, ırmak.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

2. **cūylar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **9**
Akarsu, ırmak.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

3. **cūyuñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **29**
Akarsu, ırmak.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

cūybār-ı tīġuñ:

1. **cūybār-ı tīġuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61

Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kılıcının ırmağı.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

cūy-ı elṭāfuñ:

1. **cūy-ı elṭāfuñ:***-u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İyiliklerin, lütufların ırmağı.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

cūy-ı maḥabbet:

1. **cūy-ı maḥabbet:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet, sevgi nehri.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

cūy-ı maʿnā:

1. **cūy-ı maʿnā:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mana nehri.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

cūy-ı müselsel:

1. **cūy-ı müselsel:**
Kaside 9
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım akan ırmak // akıcı, ahenkli şiir.

Yā naẓm-ı dil-āviz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿni̱-i rengi̱n ile bir lālesitāndur

cūy-ı revān:

1. **cūy-ı revān:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akan ırmak.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

cūyveş:

1. **cūyveş:**
Kaside 31
Mısra: **12**
Akarsu gibi.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

cüdā:

1. **cüdādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **10**
Uzak.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ:

1. **cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ:***-uñ*
Kaside 20
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Lütuf kadehinin gülsuyu // övme, taltif etme.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

cüllāb-ı maʿānīdür:

1. **cüllāb-ı maʿānīdür:***-dür*
Kaside 13
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Manaların gül suyu // hoş manalar.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

cümle:

1. **cümle:**
Kaside 48
Mısra: **91**
Bütünüyle, tamamen.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̱enāsın ideler evrāda munẓam

2. **cümle:**
Kaside 62
Mısra: **4**
Tamamen, hep.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

3. **cümle:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Bütün, hep, tüm.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

4. **cümle:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Bütün, hep, tüm.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

5. **cümle:**
Kaside 12
Mısra: **50**
Bütün, hep, tüm.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

6. **cümle:**
Kaside 39
Mısra: **21**
Tüm, bütün.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

7. **cümle:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Bütün, tüm.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

8. **cümle:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Bütün, tüm.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

9. **cümle:**
Kaside 16
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

10. **cümle:**
Kaside 17
Mısra: **120**
Bütün, tüm.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

11. **cümle:**
Kaside 41
Mısra: **22**
Bütün, tüm.

İtse n’ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

12. **cümle:**
Kaside 62
Mısra: **60**
Bütün, tüm.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

13. **cümlesi:**-*si*
Gazel 75
Mısra: **12**
Bütün, hep.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

14. **cümle:**
Kaside 25
Mısra: **81**
Tamamen, hep.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

15. **cümlesinden:**-*si, -n, -den*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **8**
Bütün, hep, tüm.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

16. **cümle:**
Kaside 50
Mısra: **131**
Herkes.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

17. **cümle:**
Kaside 17
Mısra: **68**
Bütün, tüm.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḫınnā

<u>cümleden:</u>

1. **cümleden:**
   Gazel 40
   Mısra: **9**
   Hepsinden, tümünden.

Cümleden ol gūne ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden
Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadur

2. **cümleden:**
   Kaside 19
   Mısra: **76**
   Hepsinden, tümünden.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

3. **cümleden:**-*de*
   Kaside 21
   Mısra: **72**
   Hepsinden, tümünden.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

4. **cümleden:**
   Kaside 31
   Mısra: **95**
   Hepsinden, tümünden.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

5. **cümleden:**
   Kaside 59
   Mısra: **38**
   Hepsinden, tümünden.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

<u>cümleten:</u>

1. **cümleten:**
   Kaside 56
   Mısra: **60**
   Bütünüyle, tamamen.

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

2. **cümleten:**
   Kaside 62
   Mısra: **15**
   Bütün, hepsi.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

<u>cümletü'l-mülk-i şehenşāh-ı ḳader-istiḳlāl:</u>

1. **cümletü'l-mülk-i şehenşāh-ı ḳader-istiḳlāl:**
   Kaside 35
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Bağımsızlığı kader olan, ezelden bağımsız olan şahlar şahının sadrazamı.

Ḥāris̱-i salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Cümletü'l-mülk-i şehenşāh-ı ḳader-istiḳlāl

<u>cünbānı itse:</u>

1. **cünbānı itse:**-*se*
   Kaside 30
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Hareket etmek, kımıldamak.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse s̱ebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

<u>cünbiş:</u>

1. **cünbişi:**-*i*
   Kaside 56
   Mısra: **73**
   Hareket etme, kımıldanma, salınma.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelẕül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

2. **cünbişi:**-*i*
   Kaside 17
   Mısra: **144**
   Hareket etme, salınma.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

3. **cünbişine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 60
   Mısra: **72**
   Hareket etme, salınma.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

4. **cünbişinden:**-*i, -n, -den*
   Kaside 5
   Mısra: **73**
   Hareket etme, kımıldama.

Cihān pür-gerd olurken cünbişinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

<u>cünbiş-dih-i istiġnā:</u>

1. **cünbiş-dih-i istiġnā:**
   Kaside 50
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -

Gönül tokluğunu, tenezzül etmemeyi hareketlendiren.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Mes̱elā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

cünbiş-i müjgan:

1. **cünbiş-i müjgan:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin hareketi, kımıldaması // hışımlı bakışlar.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

cünbiş-i müjgānından:

1. **cünbiş-i müjgānından:***-ı, -n, -dan*
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin hareketi, kımıldaması.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

cünbiş-i bād-ı vezān virür:

1. **cünbiş-i bād-ı vezān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Esen yelin hareketliliğini kazandırmak, esen yel gibi harekete getirmek.

ʿAzmi olursa ger sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk
Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

cünd-i ervāḥ:

1. **cünd-i ervāḥ:**
Kaside 39
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ruhlar ordusu.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür:

1. **cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür:***-dür*
Kaside 40
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Melek ve ruh askerleri.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı:

1. **cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı:***-ı*
Kaside 50
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Söz söylemede ileri gelenlerin ruhlarının askeri.

İderin ḳuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum ile
Cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı istiḫdām

cürʿa:

1. **cürʿasını:***-sı, -n, -ı*
Kaside 50
Mısra: **27**
Damla, yudum (bir yudum şarap).

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

2. **cürʿaña:***-ñ, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **13**
Damla, yudum (bir yudum şarap).

Cürʿaña virmezdi cān her ʿāşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

3. **cürʿañı:***-a, -ñ, -ı*
Terkib-bend 1
Mısra: **34**
Damla, yudum (bir yudum şarap).

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

4. **cürʿa:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Kadehin dibinde kalan son yudum (Harabat müdavimleri arasında son cür'ayı yere dökmek bir âdetmiş. Böylelikle şarabın bulucusu olan Cem'in ruhunu tazim ettiklerini düşünürlermiş.).

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

cürʿa-i cāmını:

1. **cürʿa-i cāmını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 50
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kadehin yudumu, bir damlası // kadehin dibinde kalan son yudum.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

cürʿa-i cān-bahşuña:

1. **cürʿa-i cān-baḫşuña:**-*u, -ñ, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Can bağışlayan yudum.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

cürʿa-i peymānemüz:

1. **cürʿa-i peymānemüz:**-*müz*
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçki kadehindeki son yudum // sevgi, muhabbet.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

cürʾet:

1. **cürʾeti:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **99**
Cesaret, yiğitlik, korkmayarak ileriye atılma.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

cürʾet idelden:

1. **cürʾet idelden:**-*elden*
Kaside 29
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

cürʾet idemez:

1. **cürʾet idemez:**-*emez*
Kaside 18
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

cürʾet ider:

1. **cürʾet ider:**-*er*
Kaside 39
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

2. **cürʾet ider:**-*er*
Kaside 17
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak, yüreklilikle davranmak.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

cürʾet iderdi:
1. **cürʾet iderdi:**-*er, -di*
Kaside 46
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

cürm:

1. **cürmüm:**-*ü, -m*
Gazel 70
Mısra: **2**
Suç, kabahat.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

cürm olur:

1. **cürm olur:**-*u, -r*
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Suç, kabahat olmak.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

cürre şāhīn:

1. **cürre şāhīn:**
Kaside 35
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Erkek şahin.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

2. **cürre-şāhīn:**
Kaside 22
Mısra: **42**
Erkek şahin.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

cüst:

1. **cüst:**
   Kaside 5
   Mısra: **75**
   Çabuk davranan, hızlı olan.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

2. **cüst:**
   Kaside 38
   Mısra: **55**
   Çabuk davranan, hızlı olan.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

cüst ü cū itdük:

1. **cüst ü cū itdük:**-*dük*
   Gazel 51
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Arayıp sorma, araştırma, arama.

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

cüst ü cūda:

1. **cüst ü cūda:**-*da*
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Aramak, araştırmak.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

cüzʾ-i lā-yetecezzāyı:

1. **cüzʾ-i lā-yetecezzāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 32
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Maddenin bölünemez kabul edilen en ufak parçası, zerre, atom.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

2.2.4. Ç

çāder:

1. **çāderi:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **26**
   Çadır.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

çāh:

1. **çāhıdur:**-*ı, -dur*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **16**
   Kuyu.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

çāh-ı ʿadem olsa:

1. **çāh-ı ʿadem olsa:**-*sa*
   Gazel 126
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Yokluk kuyusu olmak.

Ol bezm-i ṣafā-baḫṣa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe:

1. **çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe:**-*e*
   Kaside 50
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Yokluğun derin kuyusu.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe ẓulmet-i şām

çāh-ı Bābil:

1. **çāh-ı Bābil:**
   Kaside 44
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Babil kuyusu.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

çāh-ı devātı:

1. **çāh-ı devātı:**-*ı*
   Mesnevi 1
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Divit kuyusu.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

çāh-ı zeḳana:

1. **çāh-ı ẕeḳana:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

2. **çāh-ı ẕeḳana:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

çāh-ı zeḳanuñ:

1. **çāh-ı ẕeḳanuñ:**-*uñ*
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

çāh-ı zenaḫdānında:

1. **çāh-ı zenaḫdānında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 34
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru, çene gamzesi.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

çāḫ-ı zenaḫdānuña:

1. **çāḫ-ı zenaḫdānuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru, çene gamzesi.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

çāk çāk ide:

1. **çāk çāk ide:**-*e*
Gazel 96
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parça parça etmek, parçalamak.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

çāk çāk itmekde:

1. **çāk çāk itmekde:**-*mekde*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Parça parça etmek, parçalamak.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

çāk eyledüm:

1. **çāk eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parçalamak, yırtmak.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

çāk iderdi:

1. **çāk iderdi:**-*er, -di*
Kaside 54
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Parçalamak, yırtmak.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

çāk ideriz:

1. **çāk ideriz:**-*er, -iz*
Gazel 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yırtmak, parçalayıp açmak (elbisenin yakası bağlamında).

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

çāk idüp:

1. **çāk idüp:**-*üp*
Kaside 31
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Yırtmak, parçalamak.

Çāk idüp küşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

çāk olur:

1. **çāk olur:**-*u, -r*
Kaside 38

Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Parçalanmak.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

çāker:

1. **çākeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **58**
Kul, köle, bende.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

2. **çākerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **30**
Kul, köle, bende.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

çāker-i senā-hᵛānı:

1. **çāker-i senā-ḫᵛānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Öven/metheden kul, köle.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

çāk-ı girībān:

1. **çāk-ı girībān:**
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtığı //yaka yırtma, dövünüp ağlama.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

2. **çāk-ı girībān:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtığı //yaka yırtma.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

çāk-ı girībānı:

1. **çāk-ı girībānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtmacı, yakanın kesilip açılmış olan yeri.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

çāk-ı girībān itse:

1. **çāk-ı girībān itse:**-*se*
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtmak // goncanın yeşil çanak yapraklarını açması.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

çal:

1. **çala:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **47**
Aşırmak, hak etmeden almak.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

çālāk:

1. **çālāk:**
Kaside 55
Mısra: **99**
Hareketi süratli, çevik, cevval.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

çalın:

1. **çalındı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **3**
(Kös bağlamında) çalınmak, vurulmak.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

çalıp çāk eyledi:

1. **çalıp çāk eyledi:**-*di*
Kaside 13
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vurup parçalamak, parça parça etmek.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

çāpük:

1. **çāpükdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **75**
Süratli, hızlı.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

2. **çāpüklügi:**-*lüg, -i*
Kaside 9
Mısra: **79**
Süratli, hızlı.

Çāpüklügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

3. **çāpükdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **35**
Süratli, hızlı.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

4. **çāpük:**
Kaside 35
Mısra: **79**
Süratli, hızlı.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

5. **çāpükdür:**-*dür*
Kaside 38
Mısra: **55**
Süratli, hızlı.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

<u>çāpük ü çālāk olur:</u>

1. **çāpük ü çālāk olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Çabuk ve süratli olmak, çevik olmak.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

<u>çāpüklük:</u>

1. **çāpüklügi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **83**
Hızlılık, çabukluk.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

<u>çāpük-rahş olur:</u>

1. **çāpük-raḫş olur:**-*u, -r*
Kaside 27
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Hızlı koşan at olmak, hızlı koşmak.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

2. **çāpük-raḫş olur:**-*u, -r*
Kaside 38
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Hızlı koşan at olmak, hızlı koşmak.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

<u>çāpük-rāyiż-i rahş-ı girān-reftār-ı ḥikmet:</u>

1. **çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet:**
Kaside 49
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **-**
Bilgeliğin yürüyüşü ağır atının hızlı seyisi.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

<u>çāpük-rev:</u>

1. **çāpük-rev:**
Kaside 17
Mısra: **29**
Süratli, hızlı giden.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

<u>çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān:</u>

1. **çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān:**
Kaside 22
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın usta binicisi (ata en iyi binen, hızlı at süren).

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

<u>çāpük-ter-i ʿālem:</u>

1. **çāpük-ter-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın atılganı, gözü pek olanı, cüretlisi.

Hem mekteb-i endīşede üstād-ı siḥir-sāz
Hem maʿreke-i fitnede çāpük-ter-i ʿālem

__çār dīvārı:__

1. **çār dīvārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
(Yapılar için) dört duvar, her taraf.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

__çār- māderdür:__

1. **çār- māderdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dört anne // anasır-ı erbaa.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

__çāre:__

1. **çāre:**
Kaside 41
Mısra: **95**
Çözüm, çıkar yol.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

2. **çāre:**
Kaside 42
Mısra: **3**
Çözüm, çıkar yol.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

3. **çāre:**
Gazel 20
Mısra: **13**
Çözüm, çıkar yol.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

4. **çāre:**
Kaside 45
Mısra: **87**
Çözüm, çıkar yol.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

5. **çāre:**
Gazel 31
Mısra: **5**
İlaç, deva, tedbir.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

6. **çāre:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Çözüm, çıkar yol.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

7. **çāre:**
Gazel 35
Mısra: **3**
Çözüm, çıkar yol.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

8. **çāre:**
Gazel 94
Mısra: **13**
Çözüm, çıkar yol.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

9. **çāre:**
Gazel 95
Mısra: **6**
Çözüm, çıkar yol.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

10. **çāre:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Çözüm, çıkar yol.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

11. **çāre:**
Kaside 9
Mısra: **92**
Çözüm, çıkar yol.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

12. **çāre:**
Kaside 41
Mısra: **81**
Çözüm, çıkar yol.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

13. **çāre:**
Gazel 46

Mısra: **5**
Çözüm, çıkar yol, tedbir.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

14. **çāre:**
Gazel 106
Mısra: **8**
Çözüm, çıkar yol, tedbir..

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

15. **çāre:**
Kaside 46
Mısra: **23**
Çözüm, çıkar yol, tedbir.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

16. **çāre:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **49**
Çözüm, çıkar yol.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

17. **çāre:**
Gazel 85
Mısra: **15**
Çözüm, çıkar yol.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

18. **çāre:**
Kaside 9
Mısra: **9**
Deva // çıkar yol.

Şimden girü bīçāre-i derd ü ġama çāre
Feyż-i es̱er-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur

çāre eylesek:

1. **çāre eylesek:***-se, -k*
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Çare bulmak, çözüm yolu aramak.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

çāre gör:

1. **çāre gör:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresine bakmak; gerekeni yapmak, çözüm yolu aramak.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

çāre mi var:

1. **çāre mi var:**
Kaside 58
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, imkânsız, olmayacak iş.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

çāre ne:

1. **çāre ne:**
Kaside 24
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare yok; yapılacak bir şeyin olmaması, elden hiçbir şeyin gelmemesi.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

2. **çāre ne:**
Kaside 42
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Çare yok; yapılacak bir şeyin olmaması, elden hiçbir şeyin gelmemesi.

Çāre ne çün devr ideli böyledür
Ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār

çāre-sāz-ı dīn ü devlet:

1. **çāre-sāz-ı dīn ü devlet:**
Kaside 52
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Din ve devlet (meselelerine) çare bulan.

Fitne-bend-i dehr-i dūn müşkil-güşā-yı rūzgār
Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārdān

çarh:

1. **çarḫ:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Felek.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

2. **çarḫ:**
Gazel 130
Mısra: **19**
Felek.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

3. **çarḫ:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Felek.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

4. **çarḫ:**
Kaside 52
Mısra: **17**
Felek.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

5. **çarḫ:**
Kaside 52
Mısra: **21**
Felek.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

6. **çarḫ:**
Kaside 52
Mısra: **66**
Felek.

Meh sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sāḳī-i cūdında cām-ı zer-nişān

7. **çarḫ:**
Kaside 21
Mısra: **68**
Baht, talih, felek.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

8. **çarḫ:**
Kaside 61
Mısra: **18**
Baht, talih, felek.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

9. **çarḫ:**
Kaside 61
Mısra: **71**
Baht, talih, felek.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

10. **çarḫ:**
Kaside 8
Mısra: **42**
Felek, gökyüzü.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi sīrāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

11. **çarḫ:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Felek, gökyüzü.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

12. **çarḫa:***-a*
Kaside 6
Mısra: **67**
Felek, gökyüzü.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

13. **çarḫ:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Felek, gökyüzü.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

14. **çarḫuñ:***-uñ*
Kaside 14
Mısra: **48**
Felek, gökyüzü.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

15. **çarḫ:**
Kaside 17
Mısra: **79**
Felek, gökyüzü.

Birisi daḫi Ṣurāḥī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

16. **çarḫı:***-ı*
Kaside 19
Mısra: **51**
Felek, gökyüzü.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

17. **çarḫuñ:***-uñ*
Kaside 21

Mısra: **1**
Felek, gökyüzü.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

18. **çarḫ:**
Kaside 34
Mısra: **8**
Felek, gökyüzü.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

19. **çarḫuñ:**-*uñ*
Kaside 34
Mısra: **4**
Felek, gökyüzü.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

20. **çarḫ:**
Kaside 39
Mısra: **62**
Felek, gökyüzü.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

21. **çarḫ:**
Kaside 49
Mısra: **6**
Felek, gökyüzü.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

22. **çarḫa:**-*a*
Kaside 54
Mısra: **55**
Felek, gökyüzü.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

23. **çarḫ:**
Kaside 61
Mısra: **41**
Felek, gökyüzü.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

24. **çarḫ:**
Kaside 61
Mısra: **48**
Felek, gökyüzü.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

25. **çarḫı:**-*ı*
Gazel 52
Mısra: **4**
Felek, gökyüzü.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

26. **çarḫı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **53**
Felek, gökyüzü.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

27. **çarḫa:**-*a*
Kaside 44
Mısra: **28**
Felek, gökyüzü.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

28. **çarḫı:**-*ı*
Müfret 12
Mısra: **2**
Felek, gökyüzü.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

29. **çarḫ:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Felek, âlem, dünya.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

30. **çarḫa:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **4**
Felek, âlem, dünya.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

31. **çarḫuñ:**-*uñ*
Gazel 139
Mısra: **7**
Felek, âlem, dünya.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

32. **çarḫı:**-*ı*
Kaside 3

Mısra: **25**
Felek, âlem, dünya.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

33. **çarḫa:**-*a*
Kaside 44
Mısra: **6**
Felek, âlem, dünya.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

34. **çarḫa:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **30**
Felek, âlem, dünya.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

35. **çarḫuñ:**-*uñ*
Kaside 12
Mısra: **3**
Felek, dünya // baht, talih.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

36. **çarḫ:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Felek, baht, talih.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

37. **çarḫa:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **24**
Felek, baht, talih.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

38. **çarḫ:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Felek, baht, talih.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

39. **çarḫ:**
Kaside 31
Mısra: **64**
Felek, baht, talih.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

40. **çarḫı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **57**
Felek, baht, talih.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ āṡār-ı şer ü şūrı

41. **çarḫ:**
Kaside 37
Mısra: **27**
Felek, baht, talih.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

42. **çarḫ:**
Kaside 53
Mısra: **1**
Felek, baht, talih.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

43. **çarḫ:**
Kaside 61
Mısra: **24**
Felek, baht, talih.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

44. **çarḫdan:**-*dan*
Kaside 6
Mısra: **28**
Felek, gökyüzü // baht, talih.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

45. **çarḫ:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Felek, dünya, zaman.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i ṡānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müsteṡnā mıdur

46. **çarḫı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **66**
Dünya // gökyüzü.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

47. **çarḫa:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **16**
Felek, dünya.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

48. **çarḫuñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **62**
Felek, dünya.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

49. **çarḫ:**
Gazel 15
Mısra: **5**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

50. **çarḫ:**
Kaside 31
Mısra: **96**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

51. **çarḫ:**
Kaside 43
Mısra: **12**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

52. **çarḫı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **19**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

53. **çarḫ:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

54. **çarḫ:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

55. **çarḫ:**
Kaside 47
Mısra: **62**
Felek, talih, baht // dünya, zaman, devran.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

56. **çarḫ:**
Gazel 140
Mısra: **2**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

57. **çarḫa:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **42**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

58. **çarḫuñ:**- *uñ*
Kaside 41
Mısra: **83**
Felek, talih, baht // dünya, zaman, devran.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

<u>çarh urup:</u>

1. **çarḫ urup:**-*up*
Kaside 57
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Daireler çizerek dönmek.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

<u>çarh urur:</u>

1. **çarḫ urur:**-*u, -r*
Kaside 25
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Daireler çizerek dönmek.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

<u>çarha çekme:</u>

1. **çarḫa çekme:**-*me*
Kaside 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çarka verme, (kesici bir aleti) bileği taşında bilemek.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n’eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

__çarḫ-aḥkām:__

1. **çarḫ-aḥkām:**
Kaside 50
Mısra: **46**
Hükümleri kader gibi olan.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

__çarḫ-ı āftāba ṭutdı:__

1. **çarḫ-ı āftāba ṭutdı:**-*dı*
Kaside 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güneş çarkına tutmak, çarka tutmak; kesici araçları bileği çarkı ile biletmek.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

__çarḫ-ı ʿanīd:__

1. **çarḫ-ı ʿanīd:**
Kaside 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnatçı felek.

Ḥamdüli’l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

__çarḫ-ı berīn:__

1. **çarḫ-ı berīn:**
Kaside 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek tabakası.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

__çarḫ-ı çārümla:__

1. **çarḫ-ı çārümla:**-*la*
Kaside 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dördüncü felek.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

__çarḫ-ı denī-perverden:__

1. **çarḫ-ı denī-perverden:**-*den*
Kaside 3
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Alçakları koruyan felek / devir.

Alıver dādumuzı çarḫ-ı denī-perverden
Pāymāl itdi ḳatı ehl-i dil ü ʿirfānı

__çarḫ-ı denī-perver-i dūn:__

1. **çarḫ-ı denī-perver-i dūn:**
Kaside 31
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Alçakları seven, alçakları koruyan alçak felek.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

__çarḫ-ı devletüñ:__

1. **çarḫ-ı devletüñ:**-*üñ*
Kaside 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Devlet çarkı, devlet idaresi.

N’ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

2. **çarḫ-ı devletüñ:** -*üñ*
Kaside 11
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Devlet çarkı, devlet idaresi.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

__çarḫ-ı devvārı:__

1. **çarḫ-ı devvārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Dönen dünya.

Ṣanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

__çarḫ-ı dü-rengi:__

1. **çarḫ-ı dü- rengi:**-*i*
Kaside 37
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
İki renkli felek // iki yüzlü, vefasız felek.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

çarḫ-ı dūn:

1. **çarḫ-ı dūn:**
   Gazel 16
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Alçak talih.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

çarḫ-ı dūn u ġaddārı:

1. **çarḫ-ı dūn u ġaddārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Zalim ve alçak felek.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

2. **çarḫ-ı dūn u ġaddārı:**-*ı*
   Kaside 49
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Zalim ve alçak felek.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

çarḫ-ı felegi:

1. **çarḫ-ı felegi:**-*i*
   Gazel 102
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin çarkı, çarkıfelek // baht, talih.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

çarḫ-ı felek:

1. **çarḫ-ı felek:**
   Gazel 72
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin çarkı, çarkıfelek // baht, talih.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

2. **çarḫ-ı felek:**
   Kaside 23
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzü.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

çarḫ-ı ġaddār-ı fitne-engīzi:

1. **çarḫ-ı ġaddār-ı fitne-engīzi:**-*i*
   Kıt'a-ı Kebir 7
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Fitne çıkaran zalim felek.

Ṣadme-i ḳahrı ser-nigūn itdi
Çarḫ-ı ġaddār-ı fitne-engīzi

çarḫ-ı gerdān:

1. **çarḫ-ı gerdān:**
   Kaside 53
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Dönen dünya // felek, talih.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

çarḫ-ı ʿişret:

1. **çarḫ-ı ʿişret:**
   Kaside 50
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   İçme ve eğlenme dairesi, halkası.

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

çarḫ-ı kühen:

1. **çarḫ-ı kühen:**
   Gazel 120
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Köhne, eski felek.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

çarḫ-ı leʾīm:

1. **çarḫ-ı leʾīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Cimri felek, talih.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

çarḫ-ı müşebbek:

1. **çarḫ-ı müşebbek:**
   Kaside 20
   Mısra: **32**

Kelime Tipi: -
Kafes gibi örülmüş felek.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

çarḫ-ı pür-kevākible:

1. **çarḫ-ı pür-kevākible:***-le*
Kaside 52
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yıldızlarla dolu gökyüzü.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

çarḫ-ı vaḳārında:

1. **çarḫ-ı vaḳārında:***-ı, -n, -da*
Kaside 45
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Büyüklük göğü.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

çarḫ-ı vālāya:

1. **çarḫ-ı vālāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yüce gök // gökyüzü.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

çarḫ-ı vālāyı:

1. **çarḫ-ı vālāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yüce gök // gökyüzü.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb olur:

1. **çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb olur:***-u, -r*
Kaside 31
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Uyku döşeğinin çarşafı olmak.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

çārsū-yı fitnede:

1. **çārsū-yı fitnede:***-de*
Kaside 13
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Fitne çarşısı.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

çeb düşer:

1. **çeb düşer:***-er*
Kaside 24
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ters düşmek, aykırı durumda olmak, arası iyi olmamak.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

çehār erkānı:

1. **çehār erkānı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dört esas, dört unsur (ateş, hava, su, toprak) ve dört unsurdan meydana gelen dünya.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

çehār pāre:

1. **çehār pāre:**
Kaside 21
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dört parça, dört mısra // rubai.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

çeh-i Kenʿān:

1. **çeh-i kenʿān:**
Kaside 13
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Kenan kuyusu // Hz. Yusuf'un atıldığı kuyu.

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

çehre:

1. **çehrede:***-de*
Gazel 94

Mısra: **2**
Yüz, surat, sima.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

<u>çehre-fersā:</u>

1. **çehre-fersādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **32**
Yüz süren.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

<u>çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur:</u>

1. **çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Hazretin (Hz. Muhammed'in) eşiğine yüz süren.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

<u>çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār oldum:</u>

1. **çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı cem-cenāb-ı rūzgār oldum:***-du, -m*
Kaside 16
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem makamlı (padişahının) ayağının toprağına yüz süren olmak.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

<u>çehre-güşā:</u>

1. **çehre-güşā:**
Kaside 44
Mısra: **67**
Yüz açan, yüz açıcı // gösteren.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

<u>çehre-i dil-bere:</u>

1. **çehre-i dil-bere:***-e*
Kaside 35
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzelin /sevgilinin yüzü.

Çehre-i dil-bere feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk
Meşreb-i ʿāşıḳa keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl

<u>çehre-i eyyām:</u>

1. **çehre-i eyyām:**
Kaside 20
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Günlerin yüzü // günler, zaman.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

<u>çehre-i eyyāmı:</u>

1. **çehre-i eyyāmı:***-ı*
Kaside 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Günlerin yüzü // günler, zaman.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

<u>çehre-i ḫūbānda:</u>

1. **çehre-i ḫūbānda:***-da*
Kaside 36
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Güzellerin yüzü.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

<u>çehre-i iḳbāl ü baḫtum:</u>

1. **çehre-i iḳbāl ü baḫtum:***-u, -m*
Kaside 61
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Talihin yüzü.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

<u>çehre-nümā olmada:</u>

1. **çehre-nümā olmada:***-mada*
Kaside 31
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Yüz göstermek, görünmek.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

<u>çehre-nümāy oldı:</u>

1. **çehre-nümāy oldı:***-dı*
Gazel 116
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Yüz göstermek, görünmek (gülün açılması).

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

çehre-perdāz-ı ʿarūsān-ı suḫan ola:

1. **çehre-perdāz-ı ʿarūsān-ı suḫan ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Söz gelinlerinin ressamı (resmini yapan) olmak.

Çehre-perdāz-ı ʿarūsān-ı suḫan ola meger
Ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı Şehenşāh-ı kerīm

çehre-pīrā-yı nikū-kārī:

1. **çehre-pīrā-yı nikū-kārī:**
Kaside 49
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İyiliğin ve cömertliğin yüz ağartanı, iyi ve cömert olma özelliğini en mükemmel surette temsil eden.

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı ḫudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pīrā-yı nikū-kārī

çehre-şūy-ı şefḳat:

1. **çehre-şūy-ı şefḳat:**
Kaside 55
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Şefkatin yüz yıkayıcılığı.

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

çek:

1. **çeker:**-*er*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **47**
Katlanmak, tahammül etmek.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

2. **çekmeden:**-*me, -den*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Katlanmak, tahammül etmek.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

3. **çekerdim:**-*er, -di, -m*
Kaside 5
Mısra: **89**
Dizmek, sıralamak.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

4. **çekeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 29
Mısra: **60**
Çizmek, nakşetmek.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

5. **çeker:**-*er*
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

6. **çekemez:**-*emez*
Gazel 63
Mısra: **4**
Katlanmak, tahammül etmek.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

7. **çekdügi:**-*düg, -i*
Kaside 36
Mısra: **60**
Katlanmak, tahammül etmek.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

8. **çeker:**-*er*
Kaside 42
Mısra: **7**
Katlanmak, tahammül etmek.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

9. **çekmezdi:**-*mez, -di*
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

10. **çeker:**-*er*
Kaside 29
Mısra: **53**
(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

11. **çekdügi:***-düg, -i*
Kaside 36
Mısra: **30**
(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) ullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

12. **çekemem:***-eme, -m,*
Gazel 31
Mısra: **1**
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

13. **çekemez:***-emez*
Gazel 63
Mısra: **8**
Katlanmak, tahammül etmek.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

14. **çekemez:***-emez*
Gazel 63
Mısra: **10**
Katlanmak, tahammül etmek.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

15. **çekemez:***-emez*
Gazel 83
Mısra: **12**
Katlanmak, tahammül etmek.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

16. **çekemem:***-eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **6**
Katlanmak, tahammül etmek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

17. **çekemem:***-eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **10**
Katlanmak, tahammül etmek.

Naḳd-i vaḳt olsa baña ẕevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

18. **çekemem:***-eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **12**
Katlanmak, tahammül etmek.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

19. **çekdigüm:***-dig, -ü, -m*
Gazel 92
Mısra: **9**
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

20. **çekerdi:***-er, -di*
Gazel 115
Mısra: **9**
Katlanmak, tahammül etmek.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

21. **çekdigim:***-dig, -i, -m*
Kaside 16
Mısra: **7**
Katlanmak, tahammül etmek.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

22. **çekdügim:***-düg, -i, -m*
Kaside 59
Mısra: **67**
Katlanmak, tahammül etmek.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

23. **çekdigüm:***-dig, -ü, -m*
Gazel 45
Mısra: **1**
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

24. **çekmeziz:***-mez, -iz*
Gazel 61
Mısra: **3**
Katlanmak, tahammül etmek.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

25. **çekemez:***-emez*
Gazel 63
Mısra: **14**
Katlanmak, tahammül etmek.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

26. **çekemez:**-*emez*
Gazel 83
Mısra: **2**
Katlanmak, tahammül etmek.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

27. **çekemez:**-*emez*
Gazel 83
Mısra: **14**
Katlanmak, tahammül etmek.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

28. **çeker:**-*er*
Gazel 83
Mısra: **2**
Katlanmak, tahammül etmek.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

29. **çekemem:**-*eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **8**
Katlanmak, tahammül etmek.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

30. **çekermiş:**-*er, -miş*
Gazel 101
Mısra: **5**
Katlanmak, tahammül etmek.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

31. **çekemez:**-*emez*
Gazel 63
Mısra: **12**
Katlanmak, tahammül etmek.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

32. **çekemem:**-*eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **4**
Katlanmak, tahammül etmek.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

33. **çekemem:**-*eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **14**
Katlanmak, tahammül etmek.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

34. **çekemem:**-*eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **2**
Katlanmak, tahammül etmek.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

35. **çekersem:**-*er, -se, -m*
Gazel 91
Mısra: **13**
Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırap içinde olmak.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

36. **çekeyin:**-*eyin*
Gazel 91
Mısra: **13**
Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırap içinde olmak.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

37. **çekmez:**-*mez*
Gazel 100
Mısra: **8**
Uzaklaştırmak, ayırmak.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

38. **çekmezin:**-*mez, -in*
Kaside 53
Mısra: **79**
Uzaklaştırmak, ayırmak.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ şuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

39. **çekerdi:**-*er, -di*
Gazel 4
Mısra: **4**
İçmek, içki içmek.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

40. **çeker:**-*er*
Gazel 24
Mısra: **3**
İçmek, içki içmek.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

41. **çekmezdi:***-mez, -di*
Gazel 74
Mısra: **8**
İçmek, içki içmek.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

42. **çekemez:***-emez*
Gazel 83
Mısra: **1**
İçmek, içki içmek.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

43. **çekemez:***-emez*
Gazel 83
Mısra: **4**
İçmek, içki içmek.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

44. **çekerdi:***-er, -di*
Kaside 21
Mısra: **29**
İçmek, içki içmek.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

45. **çeker:***-er*
Kaside 50
Mısra: **15**
Çizmek, resmetmek.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

46. **çekse:***-se*
Kaside 50
Mısra: **29**
İçmek, içki içmek.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

47. **çekemez:***-emez*
Gazel 83
Mısra: **8**
Taşımak, taşıma gücü olmak.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

48. **çekemez:***-emez*
Gazel 83
Mısra: **6**
Katlanmak, tahammül etmek.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

49. **çekemez:***-emez*
Gazel 63
Mısra: **6**
İçmek // kaldırabilmek, ağırlığını taşıyabilmek.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

50. **çekemez:***-emez*
Kaside 24
Mısra: **96**
Çekmek, ağırlığını tartmak, kaldırmak.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

51. **çekdükçe:***-dükçe*
Kaside 4
Mısra: **99**
Dizmek, sıralamak.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

52. **çekdim:***-di, -m*
Kaside 55
Mısra: **71**
Dizmek, sıralamak.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

53. **çekerin:***-er, -in*
Kaside 3
Mısra: **109**
Çağırıp bir yere gelmesini istemek.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

54. **çeker:***-er*
Kaside 24
Mısra: **22**
Duymak, hissetmek.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

55. **çekdigüm:***-dig, -ü, -m*
Kaside 27
Mısra: **86**
(İp, yay gibi şeyleri) germek.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

56. **çekmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 27
Mısra: **86**
(İp, yay gibi şeyleri) germek.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

57. **çekerdi:**-*er, -di*
Kaside 30
Mısra: **78**
Almak // çalmak.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

58. **çekerek:**-*erek*
Gazel 72
Mısra: **2**
Bir nesneyi yerinden çıkarmak.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

59. **çekdügi:**-*düg, -i*
Kaside 33
Mısra: **28**
(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silahları) kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

60. **çekmege:**-*meg, -e*
Kaside 52
Mısra: **43**
(Sürme) çekmek, sürmek.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

61. **çekeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 36
Mısra: **50**
Suyu ve nemi emmek, içine almak, içmek.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

62. **çeker:**-*er*
Kaside 51
Mısra: **14**
Örtmek.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

63. **çeküp:**-*üp*
Kaside 60
Mısra: **59**
(Prangaya, zincire…) bağlamak, vurmak.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

64. **çekdügim:**-*düg, -i, m*
Gazel 4
Mısra: **7**
Katlanmak, tahammül etmek.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

65. **çekemem:**-*eme, -m*
Gazel 91
Mısra: **1**
Katlanmak, tahammül etmek.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

66. **çekmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 14
Mısra: **5**
Katlanmak, tahammül etmek.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

67. **çeksün:**-*sün*
Gazel 101
Mısra: **4**
Duymak, hissetmek // katlanmak, tahammül etmek.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

<u>**çekīde olaydı:**</u>

1. **çekīde olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 43
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Damlamak.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

<u>**çekil:**</u>

1. **çekildi:**-*di*
Kaside 29
Mısra: **116**
Vazgeçmek, pes etmek.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

2. **çekilsün:**-*sün*
Gazel 4
Mısra: **12**
İçilmek, içki içilmesi.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

3. **çekile:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **90**
Katlanmak, tahammül etmek.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

4. **çekilse:**-*se*
Kaside 21
Mısra: **62**
Katlanmak, tahammül etmek.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

5. **çekilse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **7**
(Bir yere) gitmek, girmek, dönmek.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

6. **çekilür:**-*ü, -r*
Kaside 35
Mısra: **54**
(Bir yere) gitmek, girmek, dönmek.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

7. **çekilse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **68**
Asılmak.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

8. **çekilmiş:**-*miş*
Kaside 47
Mısra: **22**
Örtülmek, kapatılmak, serilmek.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫvān-ı yaġmādur

çemen:

1. **çemen:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Çim, çayır, çimenlik.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

2. **çemende:**-*de*
Gazel 87
Mısra: **4**
Çimenlik, bahçe.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

3. **çemen:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Çimenlik, bahçe // sevgilinin yüzü.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

4. **çemeni:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **7**
Çimenlik, bahçe.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

çemen-i ʿāleme:

1. **çemen-i ʿāleme:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Dünya çimenliği // yeryüzü.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

çemen-i bāġ-ı naʿīm:

1. **çemen-i bāġ-ı naʿīm:**
Kaside 7
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

çemen-i baḫtımuñ:

1. **çemen-i baḫtımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Kaside 35
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bahtın çimenliği // talih.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

çemen-i devlete:

çemen-i devlete:

1. **çemen-i devlete:**-*e*
   Kaside 31
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Saadet, talih çimenliği /bahçesi.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfī çemen-i devlete āb

<u>**çemen-i maʿnīye:**</u>

1. **çemen-i maʿnīye:**-*y, -e*
   Kaside 9
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Mana çimenliği.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

<u>**çemen-i memlekete:**</u>

1. **çemen-i memlekete:**-*e*
   Kaside 33
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Ülke bahçesi // ülke toprakları.

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

<u>**çemenistān-ı dil-ārā:**</u>

1. **çemenistān-ı dil-ārā:**
   Kaside 59
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Gönül süsleyen bahçe.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

<u>**çemenistān-ı ḫayāle:**</u>

1. **çemenistān-ı ḫayāle:**-*e*
   Kaside 39
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Hayal çimenliği.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

<u>**çemenzār ola:**</u>

1. **çemenzār ola:**-*a*
   Gazel 77
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Çimenlik olmak, yeşilliklerle kaplanmak (sevgilinin ayva tüyleri bağlamında).

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

<u>**Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim:**</u>

1. **Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim:**-*im*
   Kaside 44
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Feyzin sevinç evinin Cemşid'i // feyiz meclisinin Cemşid'i.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

<u>**çenber:**</u>

1. **çenberi:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **34**
   Daire şeklinde olan, halka.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

<u>**çenber-i dāʾire-i meclisi:**</u>

1. **çenber-i dāʾire-i meclisi:**-*i*
   Kaside 50
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Meclis halkası.

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

<u>**çenber-i gerdān-ı felek:**</u>

1. **çenber-i gerdān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin dönen çenberi // dünya.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

çeng:

1. **çeng:**
   Gazel 139
   Mısra: **8**
   Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde kullanılmış bir alet.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

<u>**çeng idicek:**</u>

1. **çeng idicek:**-*icek*
Kaside 49
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Çeng (saz aleti) yapmak.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

2. **çeng itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 76
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
İki kat etmek, bükmek (sevgilinin hasreti ve cevr ü cefasıyla âşığın boyunun çeng gibi olması bağlamında).

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

çeng olurdı:

1. **çeng olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Telli çalgı / saz olmak.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

çeng urdı:

1. **çeng urdı:**-*dı*
Kaside 37
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Pençe atmak, el uzatmak.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

çengāline almaġa:

1. **çengāline almaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 57
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Pençesine almak, avlamak, yakalamak.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

çengi:

1. **çengi:**
Kaside 13
Mısra: **96**
Çeng çalan, sazende.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

çep ü rāst düşe:

1. **çep ü rāst düşe:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Doğru ve yanlış manaya gelmek, doğru ve yanlış anlaşılmak.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

çep-endāz:

1. **çep-endāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **50**
Hilekâr, desiseci.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

çerā itse:

1. **çerā itse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **150**
Kelime Tipi: **-**
Otlamak; hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür bağçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

çerāġ:

1. **çerāġ:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Mum, kandil.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

2. **çerāġı:**-*ı*
Gazel 86
Mısra: **5**
Mum, kandil.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

3. **çerāġum:**-*u, -m*
Gazel 89
Mısra: **2**
Mum, kandil.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

4. **çerāġuñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **21**
Mum, kandil.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

çerāgāh:

1. **çerāgāhı:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **73**
Hayvan otlayacak yer, otlak, mera.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

çerāġ-ı ʿālem-efrūzı:

1. **çerāġ-ı ʿālem-efrūzı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlemi aydınlatan mum.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

2. **çerāġ-ı ʿālem-efrūzı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Âlemi aydınlatan mum.

Bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ çerāġ-ı ʿālem-efrūzı
Serīr-i nüh revāḳuñ pādişāh-ı māh-dīdārı

çerāġ-ı baht-ı bīdārıdur:

1. **çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 47
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Uyanık talih mumu, yanan talih mumu // açık, iyi talih.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

çerāġ-ı dūde-i ādem:

1. **çerāġ-ı dūde-i ādem:**
Kaside 20
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnsan soyunun mumu // insanlığın yüz akı // insanlığı (tüm cihanı) aydınlatan.

Çerāġ-ı dūde-i ādem şeh ü şehzāde-i ʿālem
Ḫıdīv-i muḥterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

çerāġ-ı dūde-i iḳbāl:

1. **çerāġ-ı dūde-i iḳbāl:**
Kaside 21
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Talih ocağının kandili.

Çerāġ-ı dūde-i iḳbāl gevher-i tācı
Fürūġ-ı dīde-i devlet ġubār-ı aḳdāmı

çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet:

1. **çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet:**
Kaside 13
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet ocağının mumu.

Seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret tīġ-ı sīr-ābı
Çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet baḫt-ı bīdārı

çerāġ-ı hānem:

1. **çerāġ-ı ḫānem:**-*m*
Müseddes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Evin lambası.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

çerāġ-ı ḫānmān-sūzı:

1. **çerāġ-ı ḫānmān-sūzı:**-*ı*
Gazel 143
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ev bark yakan mum // gönül yakan aşk ateşi.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet:

1. **çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet:**
Kaside 27
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mutluluk meclisini aydınlatan kandil.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet devr-i iclāli
Çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet pertev-i reʾyi

çerāġ-ı reʾyidür:

1. **çerāġ-ı reʾyidür:**-*i, -dür*
Kaside 27
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Düşünce kandili // parlak düşünce.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

çerāġ-ı Ṭūrdan:

1. **çerāġ-ı Ṭūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tur Dağı'nın kandili.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

çesbān görinür:

1. **çesbān görinür:**-*ü, -r*
Kaside 46
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Uygun, layık görünmek.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

çeşm:

1. **çeşmi:**-*i*
Gazel 10
Mısra: **3**
Göz.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. **çeşmi:**-*i*
Gazel 18
Mısra: **3**
Göz.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

3. **çeşmi:**-*i*
Gazel 34
Mısra: **9**
Göz.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

4. **çeşmi:**-*i*
Gazel 43
Mısra: **5**
Göz.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

5. **çeşmi:**-*i*
Gazel 44
Mısra: **5**
Göz.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

6. **çeşmi:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **7**
Göz.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

7. **çeşmi:**-*i*
Gazel 57
Mısra: **1**
Göz.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

8. **çeşmi:**-*i*
Gazel 57
Mısra: **10**
Göz.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

9. **çeşmine:**-*i, -n, -e*
Gazel 57
Mısra: **6**
Göz.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

10. **çeşminüñ:**-*i, -nüñ*
Gazel 59
Mısra: **5**
Göz.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

11. **çeşmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 91
Mısra: **3**
Göz.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

12. **çeşmi:**-*i*
Gazel 98

Mısra: **2**
Göz.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

13. **çeşmi:**-*i*
Gazel 98
Mısra: **5**
Göz.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

14. **çeşmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 122
Mısra: **6**
Göz.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

15. **çeşmüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 134
Mısra: **8**
Göz.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

16. **çeşmi:**-*i*
Gazel 137
Mısra: **8**
Göz.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

17. **çeşmi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **60**
Göz.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

18. **çeşmi:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **79**
Göz.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

19. **çeşmine:**-*i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **43**
Göz.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

20. **çeşmüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 52
Mısra: **97**
Göz.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

21. **çeşmi:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **81**
Göz.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

22. **çeşmi:**-*i*
Gazel 58
Mısra: **7**
Göz.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

23. **çeşmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 122
Mısra: **4**
Göz.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

24. **çeşmi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **39**
Göz.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

25. **çeşmüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 28
Mısra: **3**
Göz.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

26. **çeşmi:**-*i*
Müfret 14
Mısra: **2**
Göz.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

çeşm ü gūş oldı:

1. **çeşm ü gūş oldı:**-*dı*
Gazel 105
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**
Göz kulak olmak, dikkatle gözlemek, bakmak // göz ve kulak gibi olmak (şekil yönünden).

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

çeşme:

1. **çeşmeyi:***-y, -i*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Çeşme.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk eṡer
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

çeşme-i āb-ı ḥayāt:

1. **çeşme-i āb-ı ḥayāt:**
Kaside 56
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun çeşmesi.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

2. **çeşme-i āb-ı ḥayāt:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun çeşmesi.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

çeşme-i āb-ı ḥayāt ola:

1. **çeşme-i āb-ı ḥayāt ola:***-a*
Kaside 40
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun çeşmesi olmak.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür:

1. **çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür:***-dür*
Kaside 52
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin hayat veren çeşmesi.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

çeşme-i āb-ı Ḫıżır:

1. **çeşme-i āb-ı Ḫıżır:**
Terkib-bend 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayat suyunun çeşmesi.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

çeşme-i dil:

1. **çeşme-i dil:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gönül çeşmesi.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

çeşme-i mihr:

1. **çeşme-i mihr:**
Kaside 61
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Güneş çeşmesi // güneş ışığı, güneşin parıltısı.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

çeşme-i reʾyinden:

1. **çeşme-i reʾyinden:***-i, -n, -den*
Kaside 36
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Düşünce çeşmesi.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

çeşme-i Sulṭān Murād:

1. **çeşme-i Sulṭān Murād:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad çeşmesi.

Ḫāṭıf-ı ḳudsī dedi tārīḫini
ʿAyn-ı ṣafā çeşme-i Sulṭān Murād

çeşmesār-ı Ḫıżr:

1. **çeşmesār-ı Ḫıżr:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hızır çeşmesi // abıhayat suyunun çokça olduğu yer.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı H̱ıżr olur cārī

çeşm-i baht:

1. **çeşm-i baẖt:**
   Kaside 47
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Talihin gözü // talih.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baẖt ise ẖufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

çeşm-i baht-ı lā-yenāmı:

1. **çeşm-i baẖt-ı lā-yenāmı:***-ı*
   Kaside 16
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Uyanık bahtın gözü // iyi talih.

Çeşm-i baẖt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ġarb
Dest-i ḳahr-ı iḳtidārı nice tāb-ı rūzgār

çeşm-i bīnādur:

1. **çeşm-i bīnādur:***-dur*
   Kaside 47
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Gören göz.

Cihān gūyā ki bir şaẖṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ẖam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

çeşm-i cādū-yı sihir-sāzına:

1. **çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına:***-ı, -n, -a*
   Gazel 68
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Sihir yapan büyücü göz // büyüleyici göz.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

çeşm-i cān:

1. **çeşm-i cān:**
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Can gözü.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

çeşm-i cellādı:

1. **çeşm-i cellādı:***-ı*
   Müfret 9
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin merhametsiz, cana kıyıcı gözü.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ẖastedür adı

çeşm-i dil-berde:

1. **çeşm-i dil-berde:***-de*
   Kaside 49
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin gözü.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daẖi ās̱ār-ı bīmārī

çeşm-i düşmenden geçse:

1. **çeşm-i düşmenden geçse:***-se*
   Kaside 7
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Düşmanın gözünün önünden geçmek // hatırlamak.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ẖayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü-nīm

çeşm-i endīşem:

1. **çeşm-i endīşem:***-m*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce gözü, basiret gözü.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Şanki ẖūrşīd anuñ siyāhıdur

çeşm-i eyyām:

1. **çeşm-i eyyām:**
   Kaside 44
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın gözü // dünyada bütün zamanlarda yaşayan ve yaşayacak insanlar.

Fitne maẖlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūẖum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

2. **çeşm-i eyyām:**
   Kaside 50
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın gözü // dünyada bütün zamanlarda yaşayan ve yaşayacak insanlar.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̱lini çeşm-i eyyām

çeşm-i fetḥ ü ẓafere:

1. **çeşm-i fetḥ ü ẓafere:**-*e*
   Kaside 39
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Fethin ve zaferin gözü.

Çeşm-i fetḥ ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

çeşm-i füsūn-sāz:

1. **çeşm-i füsūn-sāz:**
   Gazel 23
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Çekici, büyüleyici göz.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

çeşm-i ġazāl:

1. **çeşm-i ġazāl:**
   Gazel 105
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Ceylan göz // ceylan gözlü güzel.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

çeşm-i giryānum:

1. **çeşm-i giryānum:**-*u, -m*
   Müfret 1
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan göz.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı:

1. **çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı:**-*ı*
   Kaside 49
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Kan dökücü, kana susamış göz.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

çeşm-i kevākib:

1. **çeşm-i kevākib:**
   Kaside 53
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızların gözü.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

çeşm-i kevākibde:

1. **çeşm-i kevākibde:**-*de*
   Kaside 50
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızların gözü.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Şıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

çeşm-i maḫmūr-ı bütān:

1. **çeşm-i maḫmūr-ı bütān:**
   Kaside 57
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin sarhoş gözleri.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

çeşm-i mażmūn-gūyı:

1. **çeşm-i mażmūn-gūyı:**-*ı*
   Kaside 8
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Nükteli konuşan /ince manalar kasteden göz.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhi dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

çeşm-i mesti:

1. **çeşm-i mesti:**-*i*
   Gazel 10
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoş bakışlı, süzgün bakan göz.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **çeşm-i mesti:**-*i*
   Kaside 55
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoş bakışlı, süzgün bakan göz.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

çeşm-i mūr-ı nātüvān:

1. **çeşm-i mūr-ı nātüvān:**
Kaside 5
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zayıf karıncanın gözü.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

çeşm-i nergisde:

1. **çeşm-i nergisde:***-de*
Kaside 34
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Nergisin gözü.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

çeşm-i Rūşenīdür:

1. **çeşm-i Rūşenīdür:***-dür*
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Rûşenî'nin gözü (Rûşenî Ömer Dede, mutasavvıf şair. Rûşeniyye tarikatının kurucusu.).

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete:

1. **çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete:***-e*
Kaside 28
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Zaferin güzel dilberinin gözü.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

çeşm-i şāhin üzre:

1. **çeşm-i şāhin üzre:**
Kaside 13
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şahinin gözünün önünde.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

çeşm-i ser-mestinüñ:

1. **çeşm-i ser-mestinüñ:***-i, -nüñ*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sarhoş göz.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

çeşm-i siḥir-sāzına:

1. **çeşm-i siḥir-sāzına:***-ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan göz, büyüleyici göz.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

çeşm-i sihr-sāzı:

1. **çeşm-i sihr-sāzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan göz, büyüleyici göz.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

çeşm-i siyehdür:

1. **çeşm-i siyehdür:***-dür*
Kaside 51
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Siyah göz.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

çeşm-i siyeh-i mest:

1. **çeşm-i siyeh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş kara göz.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

2. **çeşm-i siyeh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş kara göz.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

3. **çeşm-i siyeh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoş kara göz.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

çeşm-i temennā-yı zamāne:

1. **çeşm-i temennā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Devrin istek gözü (gözü ayağın toprağına sürme bağlamında).

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

çeşm-i ümmīd:

1. **çeşm-i ümmīd:**
Kaside 54
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Ümit gözü // ümit etmek, beklenti içinde olmak.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

çeşm-i yāra:

1. **çeşm-i yāra:***-a*
Gazel 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin gözü.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

çeşmine tārīk olur:

1. **çeşmine tārīk olur:***-u, -r*
Gazel 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne karanlık olmak // gözü kararmak, bir şey görememek.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

çeşmüñe gelsün:

1. **çeşmüñe gelsün:***-sün*
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

2. **çeşmüñe gelsün:***-sün*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, görünmek.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

çeşmüñe ḫūn-āb gelsün:

1. **çeşmüñe ḫūn-āb gelsün:***-sün*
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne kanlı su gelmek; kanlı gözyaşı dökmek, çok ağlamak.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

çeşmüñe hᵛāb gelsün:

1. **çeşmüñe ḫᵛāb gelsün:***-sün*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gözüne uyku gelmek, gözün yarı kapanık olması (naz uykusu).

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

çetr-i aṭlas:

1. **çetr-i aṭlas:**
Kaside 51
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Atlastan çadır, gölgelik.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sıpihr-i aʿẓam

çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār:

1. **çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin ipsiz (kazığa bağlanmamış, direksiz) çadırı // gökyüzü.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

çetr-i fersāyī olursa:

1. **çetr-i fersāyī olursa:***-u, -r, -sa*
   Kaside 27
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Eskimiş, yıpranmış çadır olmak.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

çetr-i iḳbālüñ:

1. **çetr-i iḳbālüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 55
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Talih açıklığı, saadet çadırı.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

çetr-i sefīdin:

1. **çetr-i sefīdin:***-i, -n*
   Kaside 5
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Beyaz çadır.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

çevgān:

1. **çevgānı:***-ı*
   Kaside 3
   Mısra: **54**
   Ucu eğri cirit değneği.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

çevgān idince:

1. **çevgān idince:***-ince*
   Kaside 49
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Çevgan etmek, değnek yapmak.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

çevgān-bāz-ı devlet:

1. **çevgān-bāz-ı devlet:**
   Kaside 20
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Talihin çevgan oynayıcısı.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

çevgān-ı belāya:

1. **çevgān-ı belāya:***-y, -a*
   Gazel 60
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Bela, dert sopası.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

çevgān-ı felek:

1. **çevgān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin sopası.

Vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür
Gūy-ı ḫūrşīd-i zer-endūd ile çevgān-ı felek

çık:

1. **çıḳar:***-ar*
   Kaside 50
   Mısra: **133**
   Düşmek, nasip olmak.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

2. **çıḳdı:***-dı*
   Kaside 56
   Mısra: **11**
   Yükselmek.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

3. **çıḳar:***-ar*
   Kaside 18
   Mısra: **28**
   Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

4. **çıḳan:***-an*
   Kaside 30
   Mısra: **44**
   Ortaya çıkmak.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

5. **çıḳup:**-*up*
Kaside 23
Mısra: **85**
(Ay, güneş ve yıldızlar vb. için) görünmek, doğmak.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

6. **çıḳar:**-*ar*
Gazel 52
Mısra: **13**
Doğmak, meydana çıkmak, türemek.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

7. **çıḳmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 132
Mısra: **3**
Ulaşmak, erişmek, varmak, yükselmek.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

8. **çıḳar:**-*ar*
Kaside 22
Mısra: **57**
Ulaşmak, erişmek, varmak, yükselmek.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

9. **çıḳamaz:**-*amaz*
Kaside 45
Mısra: **69**
Ortaya çıkmak, görünmek.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

10. **çıḳamazdı:**-*amaz, -dı*
Gazel 136
Mısra: **2**
İçeriden dışarıya varmak, gitmek (sözün ağızdan çıkması bağlamında).

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

11. **çıḳup:**-*up*
Kaside 3
Mısra: **115**
İçeriden dışarıya varmak, gitmek // doğmak, tulu etmek.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

12. **çıḳup:**-*up*
Kaside 27
Mısra: **82**
İçeriden dışarıya varmak, gitmek // doğmak, tulu etmek.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

13. **çıḳduḳca:**-*duḳca*
Kaside 5
Mısra: **25**
Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

14. **çıḳsa:**-*sa*
Kaside 25
Mısra: **56**
Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

15. **çıḳa:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **57**
Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

16. **çıḳar:**-*ar*
Kaside 57
Mısra: **19**
Yukarı doğru gitmek, yükselmek.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

17. **çıḳsam:**-*sa, -m*
Kaside 60
Mısra: **63**
Harekete geçmek, bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

18. **çıḳınca:**-*ınca*
Kaside 19
Mısra: **28**
Ulaşmak, erişmek, varmak.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

çıḳar:

1. **çıḳardı:**-*dı*
Kaside 11

Mısra: **13**
Ortaya çıkarmak, görünür hâle getirmek.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

2. **çıḳardım:**-*dı, -m*
Kaside 34
Mısra: **78**
Elde edilmek, sağlanmak.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

3. **çıḳarur:**-*u, -r*
Kaside 44
Mısra: **28**
(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

4. **çıḳardım:**-*dı, -m*
Kaside 50
Mısra: **89**
(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

5. **çıḳarmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 50
Mısra: **91**
(Bir şeyi) yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

6. **çıḳarup:**-*up*
Kaside 50
Mısra: **35**
Bulunduğu yerden dışarı çıkarmak, ortaya koymak // ifade etmek, söylemek.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

7. **çıḳarsam:**-*sa, -m*
Kaside 53
Mısra: **89**
Bulunduğu yerden dışarı çıkarmak, ortaya koymak // ifade etmek, söylemek.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḫulel

8. **çıḳarduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 27
Mısra: **71**
(Bir yerden) çıkmak zorunda bırakmak, sürmek, atmak.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

<u>çın seḥer:</u>

1. **çın seḥer:**
Nazm 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah erkenden, tan yeri ağarmakta olduğu zaman.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

<u>çift ola:</u>

1. **çift ola:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
İki tane olmak.

Ḳulağın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

<u>Çīn:</u>

1. **Çīn:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Çin ülkesi.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

2. **Çīne:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **95**
Çin ülkesi.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

3. **Çīn:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Çin ülkesi.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

4. **Çīne:**-*e*
Kaside 52
Mısra: **20**
Çin ülkesi.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armağān

çīn-i ebrūya:

1. **çīn-i ebrūya:**-*y, -a*
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaş çatıklığı.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

2. **çīn-i ebrūya:**-*y, -a*
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaş çatıklığı.

Çīn-i ebrūya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getür

çīn-i küleh-kūşe-i istiġnāyı:

1. **çīn-i küleh-kūşe-i istiġnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İstiğna külahının köşesinin kıvrımı.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-kūşe-i istiġnāyı

çīn-i zülfüñde:

1. **çīn-i zülfüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesinin kıvrımı.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

çoban olurdı:

1. **çoban olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Çobanlık yapmak.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

çoġ:

1. **çoġ:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

2. **çoġı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **60**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

çoḳ:

1. **çoḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **22**
Epey, pek çok defa.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

2. **çoḳ:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

3. **çoḳ:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

4. **çoḳ:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

5. **çoḳ:**
Kaside 23
Mısra: **69**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

6. **çoḳ:**
Kaside 28
Mısra: **18**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

7. **çoḳ:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

8. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 75
Mısra: **11**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

9. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **2**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

10. **çoḳ:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

11. **çoḳ:**
Gazel 107
Mısra: **2**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

12. **çoḳ:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

13. **çoḳ:**
Kaside 4
Mısra: **103**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

14. **çoḳ:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

15. **çoḳ:**
Kaside 17
Mısra: **105**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

16. **çoḳ:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

17. **çoḳ:**
Kaside 41
Mısra: **91**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

18. **çoḳ:**
Kaside 59
Mısra: **25**
Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

19. **çoḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **68**

Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

20. **çoḳ:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Büyük.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

21. **çoḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **10**
Aşırı, fazla // umulmayacak, beklenmedik.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

çok görmez:

1. **çoḳ görmez:**-*mez*
Kaside 23
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
(birine bir şeyi) yakıştıramamak, layık bulmamak, fazla bulmak.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

çok yaşaya:

1. **çoḳ yaşaya:**
Kaside 42
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ömrü uzun ola.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

çöz:

1. **çözme:**-*me*
Nazm 3
Mısra: **2**
Bağlı bir şeyi açmak, dağıtmak (örülmüş veya bağlı saçı açmak).

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

2. **çöz:**
Gazel 103
Mısra: **3**
Bağlı bir şeyi açmak, dağıtmak (örülmüş veya bağlı saçı açmak).

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

çul-ı dībā-yı zībāyı:

1. **çul-ı dībā-yı zībāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Süslü ipek örtü.

Şanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

çūp-ı Kelīm:

1. **çūp-ı Kelīm:**
Kaside 40
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın sopası /asası.

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm:

1. **çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm:**
Kaside 7
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
İbrahim'in put kırdığı baltasının sapı.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

çūp-ı zerrīn:

1. **çūp-ı zerrīn:**
Kaside 52
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Altından sopa, altın değnek // güneş ışını.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

çün:

1. **çün:**
Kaside 60
Mısra: **84**
Çünkü.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

2. **çün:**
Kaside 61
Mısra: **74**
Çünkü.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

3. **çün:**
Kaside 62
Mısra: **11**
Ne vakit ki.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey ṣāyet ḳıla meyl-i ṭarab

4. **çün:**
Gazel 3
Mısra: **10**
Çünkü.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

5. **çün:**
Kaside 40
Mısra: **14**
Çünkü.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

6. **çün:**
Kaside 42
Mısra: **21**
Çünkü.

Çāre ne çün devr ideli böyledür
Ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār

7. **çün:**
Kaside 41
Mısra: **93**
-dığı için.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

8. **çün:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **19**
-dığı için.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

9. **çün:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Olduğu için.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

10. **çün:**
Kaside 61
Mısra: **11**
-diği için, -dığından dolayı.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde iṣābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

11. **çün:**
Gazel 115
Mısra: **6**
Çünkü, zira.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

12. **çün:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Madem.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

<u>çün mesel bāşed ki her çīzī ki kārī bed-revī:</u>

1. **çün meṯel bāşed ki her çīzī ki kārī bed-revī:**
Kaside 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Ki, ne ekersen onu biçersin'e örnek olsun.

Toḫm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil
Çün meṯel bāşed ki her çīzī ki kārī bed-revī

<u>çünki:</u>

1. **çünki:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Çünkü, zira.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

2. **çünki:**
Kaside 8
Mısra: **84**
Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira.

Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Çünki ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur

<u>çünkim:</u>

1. **çünkim:**
Gazel 14

Mısra: **6**
Çünkü.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

çüst ü çālāk:

1. **çüst ü çālāk:**
Kaside 35
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hareketli ve çevik.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

2.2.5. D

da:

1. **da:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

2. **da:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Bağlama edatı.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿiṡ-i meserret olur

3. **da:**
Gazel 56
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

4. **da:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Bağlama edatı.

Ẓevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

5. **da:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Bağlama edatı.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

6. **da:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Bağlama edatı.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

7. **da:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

8. **da:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Bağlama edatı.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

9. **da:**
Gazel 133
Mısra: **4**
Bağlama edatı.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

10. **da:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Bağlama edatı.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

11. **da:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Bağlama edatı.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

12. **da:**
Kaside 8
Mısra: **13**
Bağlama edatı.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

13. **da:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Bağlama edatı.

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

14. **da:**
Kaside 17
Mısra: **27**
Bağlama edatı.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

15. **da:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Bağlama edatı.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

16. **da:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Bağlama edatı.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

17. **da:**
Kaside 17
Mısra: **59**
Bağlama edatı.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

18. **da:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Bağlama edatı.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

19. **da:**
Kaside 18
Mısra: **79**
Bağlama edatı.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

20. **da:**
Kaside 18
Mısra: **85**
Bağlama edatı.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

21. **da:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Bağlama edatı.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

22. **da:**
Kaside 25
Mısra: **93**
Bağlama edatı.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

23. **da:**
Kaside 35
Mısra: **21**
Bağlama edatı.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

24. **da:**
Kaside 40
Mısra: **104**
Bağlama edatı.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

25. **da:**
Kaside 41
Mısra: **74**
Bağlama edatı.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

26. **da:**
Kaside 43
Mısra: **82**
Bağlama edatı.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

27. **da:**
Kaside 46
Mısra: **65**
Bağlama edatı.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

28. **da:**
Kaside 50
Mısra: **91**
Bağlama edatı.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

29. **da:**
Kaside 58
Mısra: **71**
Bağlama edatı.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

30. **da:**
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Bağlama edatı.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

31. **da:**
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Bağlama edatı.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

32. **da:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

33. **da:**
Gazel 68
Mısra: **14**
Bağlama edatı.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

34. **da:**
Gazel 99
Mısra: **8**
Bağlama edatı.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

35. **da:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Bağlama edatı.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

36. **da:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Bağlama edatı.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

37. **da:**
Kaside 17
Mısra: **15**
Bağlama edatı.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

<u>dād:</u>

1. **dād:**
Gazel 45
Mısra: **3**
İmdat, yardım.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

2. **dād:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Adalet, insaf // ihsan.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

3. **dād:**
Kaside 3
Mısra: **75**
İmdat, yardım.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

4. **dādumı:***-u, -m, -ı*
Kaside 24
Mısra: **15**
Hak.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

5. **dād:**
Kaside 25
Mısra: **100**
Adalet, doğruluk, insaf.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

6. **dād:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Adalet, doğruluk, insaf.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

<u>dād itdügin:</u>

1. **dād itdügin:**-*dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
İnsaf etmek.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

<u>dād itmedüñ:</u>

1. **dād itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
İnsaf etmek, merhamette bulunmak.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

<u>dād itmez:</u>

1. **dād itmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Hakkını almak, adaleti yerine getirmek.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

<u>dāde gelmez:</u>

1. **dāde gelmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yardım etmek.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

<u>dādger:</u>

1. **dādger:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Adil, adaletli.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

2. **dādger:**
Kaside 17
Mısra: **115**
Adil, adaletli.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

<u>dādgerā:</u>

1. **dādgerā:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Ey adaletli (padişah).

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

2. **dādgerā:**
Kaside 35
Mısra: **81**
Ey adaletli (sadrazam).

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

3. **dādgerā:**
Kaside 42
Mısra: **73**
Ey adaletli (sadrazam).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḫalef-i muḥterem-i rūzgār

4. **dādgerā:**
Kaside 50
Mısra: **73**
Ey adaletli (şeyhülislam).

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām

5. **dādgerā:**
Kaside 26
Mısra: **73**
Ey adaletli (padişah).

Ḫusrevā pādişehā dādgerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḥalīm

<u>dādger-i ferd ü yegāne:</u>

1. **dādger-i ferd ü yegāne:**
Kaside 23
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Biricik ve tek adil hükümdar.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sulṭān-ı cihān mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem

<u>dād-güster:</u>

1. **dād-güster:**
Kaside 16
Mısra: **32**
Adalet yayan, adaletini her yerde gösteren.

Kāmkār-ı heft-kişver pādişāh-ı baḥr ü ber
Dād-güster dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār

2. **dād-güster:**
Kaside 25
Mısra: **57**
Adalet yayan, adaletini her yerde gösteren.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür:

1. **dād-ı devlet-i nūşīrevān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Nuşirevan'ın hâkimliğinin/hükmünün adaletini vermek, Nuşirevan'ın adaleti gibi bir adalet vermek.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

dad-ı edāyı:

1. **dad-ı edāyı:**-*y, -ı*
Kaside 4
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Anlatış biçimi, üslubun tadı // güzel söyleyiş.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

dād-ı Ḫudādur:

1. **dād-ı Ḫudādur:**-*dur*
Kaside 11
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi, Allah'ın lütfu.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

2. **dād-ı Ḫudādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi, Allah'ın lütfu.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

dād-ı naẓm-ı Selmānı virür:

1. **dād-ı naẓm-ı Selmānı virür:**-*ü, -r*
Kaside 30
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Selman'ın şiirinin tadını vermek, onun şiiri gibi haz vermek.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i neẕri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

dadı vü lāla olmaġa:

1. **dadı vü lāla olmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 18
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dadı ve lala olmak.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

dādım ala:

1. **dādım ala:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hakkını almak, öcünü almak.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

dādımız alıver:

1. **dādımız alıver:**-*ıver*
Kaside 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İntikamını almak, hakkını almak.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

dādımızı alıver:

1. **dādımızı alıver:**-*ıver*
Kaside 3
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
İntikamını almak, hakkını almak.

Alıver dādımızı çarḫ-ı denī-perverden
Pāymāl itdi ḳatı ehl-i dil ü ʿirfānı

dādını al:

1. **dādını al:**
Kaside 27
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İntikamını almak, öcünü almak, hakkını almak.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

dād-penāh:

1. **dād-penāh:**
Kaside 37

Mısra: **55**
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

dād-penāhā:

1. **dād-penāhā:**
Kaside 23
Mısra: **43**
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Ferḫunde-şiyem pādişehā dād-penāhā
Ey Ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem

2. **dād-penāhā:**
Kaside 51
Mısra: **59**
Ey adaletin hamisi, koruyucusu.

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

dād-penāh-ı ʿālem:

1. **dād-penāh-ı ʿālem:**
Kaside 40
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın adalet koruyucusu, dünyanın adil hükümdarı.

Kāmkār-ı vüzerā ḳıble-i cāh-ı fużalā
Dest-gīr-i fuḳarā dād-penāh-ı ʿālem

dād-penāh-ı fuḳarā:

1. **dād-penāh-ı fuḳarā:**
Kaside 31
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Biçarelerin adaletine sığındığı.

Ḳıblegāh-ı ʿulemā dād-penāh-ı fuḳarā
Pādişāh-ı vüzerā Āṣaf-ı Cemşīd-cenāb

dāfiʿ-i menāhīdür:

1. **dāfiʿ-i menāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Yasakları ortadan kaldıran.

Rūzgār iḥtisāb-ı ʿadli ile
Ol ḳadar dāfiʿ-i menāhīdür

dāġ:

1. **dāġlar:***-lar*
Kaside 53
Mısra: **84**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāġlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

2. **dāġlar:***-lar*
Gazel 31
Mısra: **7**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

3. **dāġum:***-u, -m*
Gazel 89
Mısra: **1**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

4. **dāġ:**
Gazel 91
Mısra: **11**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

5. **dāġın:***-ın*
Gazel 96
Mısra: **1**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

6. **dāġın:***-ın*
Gazel 96
Mısra: **12**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

7. **dāġum:**-*u, -m*
Gazel 89
Mısra: **10**
Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan // gönülde açılmış yara.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

dāġ urmaz:

1. **dāġ urmaz:**-*maz*
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yakmak, kızgın bir alet ile yanık izi yapmak.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

daġdaġa-i havf:

1. **daġdaġa-i ḫavf:**
Kaside 31
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Korku telaşı, sıkıntısı.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

dāġ-ı āteşnāk olur:

1. **dāġ-ı āteşnāk olur:**-*u, -r*
Kaside 52
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Ateşli, kızgın yara olmak.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

dāġ-ı bī-ḥisāb:

1. **dāġ-ı bī-ḥisāb:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sayısız, sayılamayacak kadar çok yara.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

dāġ-ı derde:

1. **dāġ-ı derde:**-*e*
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dert yarası.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

dāġ-ı derūn-ı felegi:

1. **dāġ-ı derūn-ı felegi:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Feleğin kalbindeki yara // güneş.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd:

1. **dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd:**
Kaside 26
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Güneşin bağrındaki yanık yarası.

Kevkebi dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd
Meşrebi rūḥ-ı revān-ı Tesnīm

dāġ-ı dilüñ:

1. **dāġ-ı dilüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 142
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül yarası, aşk yarası.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

dāġ-ı fermān:

1. **dāġ-ı fermān:**
Kaside 7
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Fermanın mührü.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

dāġ-ı fermānı:

1. **dāġ-ı fermānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Fermanın mührü.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

dāġ-ı hırmān:

1. **dāġ-ı ḫırmān:**
Kaside 53
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Nasipsizlik yarası.

Dāġ-ı ḫırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

dāġ-ı ḫūn-feşān:

1. **dāġ-ı ḫūn-feşān:**
Kaside 52
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kan saçan yara.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

dāġ-ı mihr ü māhıdur:

1. **dāġ-ı mihr ü māhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ay ve güneş yanığı // ay ve güneş.

Noḳṭa-i kilk-i ʿanber-efşānum
ʿĀlemüñ dāġ-ı mihr ü māhıdur

dāġ-ı surḫ:

1. **dāġ-ı surḫ:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kırmızı yara.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı firūzān bir ocaġ

dāġı yaḳar:

1. **dāġı yaḳar:***-ar*
Kaside 27
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dağ yakmak; dağlamak.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

dāġla:

1. **dāġlar:***-r*
Gazel 76
Mısra: **6**
Vücuda kızgın demirle damga vurmak, yakmak.

Baġlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāġlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

dāh:

1. **dāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **18**
Hizmetçi, cariye.

Nāzenin bikr-i fikrimüñ zühre
Şūḫ-ı gīsū-berīde dāhıdur

daḫi:

1. **daḫi:**
Kaside 25
Mısra: **45**
Henüz.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

2. **daḫi:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **18**
Henüz.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

3. **daḫi:**
Gazel 11
Mısra: **8**
Bile, da/de.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

4. **daḫi:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Bile, da/de.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda başīret var ise mest-i ḫarāb

5. **daḫi:**
Gazel 20
Mısra: **9**
Bile, da/de.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

6. **daḫi:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Bile, da/de.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

7. **daḫi:**
Gazel 102
Mısra: **13**
Bile, da/de.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

8. **daḫi:**
Kaside 3
Mısra: **104**
Bile, da/de.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

9. **daḫi:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Bile, da/de.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

10. **daḫi:**
Kaside 7
Mısra: **35**
Bile, da/de.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

11. **daḫi:**
Kaside 13
Mısra: **118**
Bile, da/de.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

12. **daḫi:**
Kaside 26
Mısra: **21**
Bile, da/de.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

13. **daḫi:**
Kaside 28
Mısra: **4**
Bile, da/de.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

14. **daḫi:**
Kaside 44
Mısra: **50**
Bile, da/de.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

15. **daḫi:**
Kaside 47
Mısra: **126**
Bile, da/de.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

16. **daḫi:**
Kaside 51
Mısra: **97**
Bile, da/de.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

17. **daḫi:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Bile, da/de.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

18. **daḫi:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Daha.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

19. **daḫi:**
Kaside 25
Mısra: **16**
Daha.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

20. **daḫi:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Daha.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

21. **daḫi:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Daha.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

22. **daḫi:**
Nazm 3
Mısra: **2**
Daha.

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

23. **daḫi:**
Kaside 40
Mısra: **95**
Bu zamana kadar, şimdiye dek.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

24. **daḫi:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Bile, da/de.

Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler
Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā

25. **daḫi:**
Müfret 12
Mısra: **2**
Bile, da/de.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

26. **daḫi:**
Kaside 53
Mısra: **6**
Henüz, daha.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

27. **daḫi:**
Kaside 53
Mısra: **62**
Henüz, daha.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

28. **daḫi:**
Kaside 57
Mısra: **25**
Henüz, daha.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

29. **daḫi:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
Henüz, daha.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

30. **daḫi:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Bundan sonra, artık.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

31. **daḫi:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Bundan sonra, artık.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

32. **daḫi:**
Kaside 44
Mısra: **1**
Bundan sonra, artık.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

33. **daḫi:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Bundan sonra, artık.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

34. **daḫi:**
Kaside 60
Mısra: **10**
De/da bağlama edatı.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

35. **daḫi:**
Kaside 60
Mısra: **20**
De/da bağlama edatı.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

36. **daḫi:**
Terkib-bend 1
Mısra: **54**
De/da bağlama edatı.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

37. **daḫi:**
Kaside 27

Mısra: **86**
Bile.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

38. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **50**
Henüz, daha.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

39. **daḫi:**
Kaside 29
Mısra: **51**
Henüz, daha.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

40. **daḫi:**
Kaside 31
Mısra: **17**
Henüz, daha.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

41. **daḫi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Henüz, daha.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

42. **daḫi:**
Kaside 44
Mısra: **44**
Bile.

K'idemez ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān
Mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda daḫi yaġmāyı

43. **daḫi:**
Kaside 49
Mısra: **54**
Bile.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

44. **daḫi:**
Kaside 50
Mısra: **63**
Bile.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

45. **daḫi:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Bile.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

46. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Başka, bundan başka.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

47. **daḫi:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Bundan sonra, artık, bir daha.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aşmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

48. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **56**
Bundan sonra, artık, bir daha.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

49. **daḫi:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Bundan sonra, artık, bir daha.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

50. **daḫi:**
Kaside 31
Mısra: **69**
Bundan sonra, artık, bir daha.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

51. **daḫi:**
Kaside 39
Mısra: **49**
Bundan sonra, artık, bir daha.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

52. **daḫi:**
Kaside 44
Mısra: **36**
Bundan sonra, artık, bir daha.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

53. **daḫi:**
Kaside 6
Mısra: **12**
De/da bağlama edatı.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

54. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **59**
De/da bağlama edatı.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

55. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **79**
De/da bağlama edatı.

Birisi daḫi Ṣurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

56. **daḫi:**
Kaside 24
Mısra: **23**
De/da bağlama edatı.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

57. **daḫi:**
Kaside 25
Mısra: **72**
De/da bağlama edatı.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

58. **daḫi:**
Kaside 28
Mısra: **12**
De/da bağlama edatı.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

59. **daḫi:**
Kaside 47
Mısra: **104**
De/da bağlama edatı.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

60. **daḫi:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Daha, artık, bundan sonra.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

61. **daḫi:**
Kaside 40
Mısra: **39**
Daha, henüz.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

62. **daḫi:**
Kaside 59
Mısra: **24**
Bile, da/de.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

63. **daḫi:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Bile, da/de.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

64. **daḫi:**
Gazel 97
Mısra: **2**
Bile, da/de.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

65. **daḫi:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Bile, da/de.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

66. **daḫi:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Bile, da/de.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

67. **daḫi:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Bile, da/de.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

68. **daḫi:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Bile, da/de.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

69. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Bile, da/de.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

70. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Bile, da/de.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

71. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Bile, da/de.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

72. **daḫi:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Daha, başka.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

73. **daḫi:**
Kaside 41
Mısra: **111**
Bu zamana kadar, henüz, daha.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

74. **daḫi:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Daha.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

75. **daḫi:**
Kaside 57
Mısra: **55**
Bir daha.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

76. **daḫi:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **15**
Bir daha.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

77. **daḫi:**
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Bir daha.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

78. **daḫi:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Başka, bundan başka.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

79. **daḫi:**
Gazel 63
Mısra: **14**
Bile.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

80. **daḫi:**
Kaside 34
Mısra: **62**
Bile.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

81. **daḫi:**
Kaside 34
Mısra: **83**
Bile.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

82. **daḫi:**
Kaside 35
Mısra: **60**
Bile.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

83. **daḫi:**-*i*
Kaside 4

Mısra: **43**
Henüz, şimdi, şu sıralarda.

Ḥattı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḥavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

84. **daḫi:**
Kaside 10
Mısra: **114**
Daha, başka.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

85. **daḫi:**
Kaside 15
Mısra: **20**
De/da bağlama edatı.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

86. **daḫi:**
Kaside 41
Mısra: **46**
Artık, bundan sonra.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

87. **daḫi:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Artık, daha.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

88. **daḫi:**
Kaside 41
Mısra: **95**
Artık, daha.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

89. **daḫi:**
Mesnevi 1
Mısra: **40**
Artık.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

90. **daḫi:**
Kaside 25
Mısra: **68**
Ve dahi, üstelik.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

dahl:

1. **daḫli:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **94**
İtiraz, dil uzatma, kötüleme.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

daḫl eyleyemez:

1. **daḫl eyleyemez:**-*y, -emez*
Gazel 108
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Karışmak, sataşmak, dil uzatmak.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

daḫl iden:

1. **daḫl iden:**-*en*
Kaside 50
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Sataşmak, eleştirmek, dil uzatmak.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

dahl-i ḥasūd-ı ḫodkām:

1. **daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām:**
Kaside 50
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Kendini düşünen kıskançların müdahalesi.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

dahl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur:

1. **daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Denizlerin ve madenlerin bin yıllık geliri /hasılı olmak.

Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

dāʾim:

1. **dāʾim:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

2. **dāʾim:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Daima, her zaman.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

3. **dāʾim:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Daima, her zaman.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

4. **dāʾim:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Daima, her zaman.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

5. **dāʾim:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Daima, her zaman.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

6. **dāʾim:**
Gazel 140
Mısra: **2**
Daima, her zaman.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

7. **dāʾim:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Daima, her zaman.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

8. **dāʾim:**
Gazel 143
Mısra: **17**
Daima, her zaman.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

9. **dāʾim:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Daima, her zaman.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

10. **dāʾim:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Daima, her zaman.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

11. **dāʾim:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Daima, her zaman.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

12. **dāʾim:**
Kaside 13
Mısra: **48**
Daima, her zaman.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

13. **dāʾim:**
Kaside 13
Mısra: **121**
Daima, her zaman.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

14. **dāʾim:**
Kaside 16
Mısra: **62**
Daima, her zaman.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

15. **dāʾim:**
Kaside 43
Mısra: **54**
Daima, her zaman.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

16. **dāʾim:**
Kaside 16
Mısra: **28**
Daima, her zaman.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

17. **dāʾim:**
Kaside 19
Mısra: **83**
Daima, her zaman.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

18. **dāʾim:**
Kaside 28
Mısra: **32**
Daima, her zaman.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

19. **dāʾim:**
Kaside 34
Mısra: **92**
Daima, her zaman.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

20. **dāʾim:**
Kaside 35
Mısra: **111**
Daima, her zaman.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

21. **dāʾim:**
Kaside 41
Mısra: **41**
Daima, her zaman.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

22. **dāʾim:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Daima, her zaman.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

23. **dāʾim:**
Kaside 47
Mısra: **139**
Daima, her zaman.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

24. **dāʾim:**
Kaside 48
Mısra: **89**
Daima, her zaman.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

25. **dāʾim:**
Kaside 59
Mısra: **57**
Daima, her zaman.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

26. **dāʾim:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **33**
Daima, her zaman.

Ol mesned-i mekrümetde dāʾim
Memdūḥ-ı suḫan penāḥ-ı maʿnā

27. **dāʾim:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **15**
Daima, her zaman.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

28. **dāʾim:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **17**
Daima, her zaman.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

29. **dāʾim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **14**
Daima, her zaman.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

30. **dāʾim:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **5**
Daima, her zaman.

Niyyeti dāʾim es̱er-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

31. **dāʾim:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Daima, her zaman.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

dāʾim ola:

1. **dāʾim ola:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

<u>dāʾim olasın:</u>

1. **dāʾim olasın:**-*asın*
Kaside 26
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **-**
Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

<u>dāʾimā:</u>

1. **dāʾimā:**
Kaside 46
Mısra: **7**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā ḫurrem ü ṣād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

2. **dāʾimā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **62**
Daima, her zaman.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

3. **dāʾimā:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Sürekli, her zaman.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

4. **dāʾimā:**
Gazel 38
Mısra: **8**
Sürekli, her zaman.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

5. **dāʾimā:**
Gazel 59
Mısra: **6**
Sürekli, her zaman.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

6. **dāʾimā:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Sürekli, her zaman.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

7. **dāʾimā:**
Kaside 1
Mısra: **11**
Sürekli, her zaman.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

8. **dāʾimā:**
Kaside 6
Mısra: **23**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

9. **dāʾimā:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Sürekli, her zaman.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

10. **dāʾimā:**
Kaside 8
Mısra: **60**
Sürekli, her zaman.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

11. **dāʾimā:**
Kaside 24
Mısra: **109**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā ḫurrem ü ferḫunde ola devrinde
Ṣubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı ġarībān-ı felek

12. **dāʾimā:**
Kaside 26
Mısra: **58**
Sürekli, her zaman.

Olsa devrinde n'ola ḫalḳ-ı cihān
Dāʾimā muġtenem-i nāz u naʿīm

13. **dāʾimā:**
Kaside 35
Mısra: **123**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

14. **dāʾimā:**
Kaside 36
Mısra: **78**
Sürekli, her zaman.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

15. **dāʾimā:**
Kaside 40
Mısra: **101**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

16. **dāʾimā:**
Kaside 56
Mısra: **68**
Sürekli, her zaman.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

17. **dāʾimā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **21**
Sürekli, her zaman.

Bu maḳām-ı dil-güşāda dāʾimā
Eyleye ẕevḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb

18. **dāʾimā:**
Kaside 46
Mısra: **77**
Sürekli, her zaman.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

19. **dāʾimā:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **6**
Sürekli, her zaman.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

<u>dāʾir:</u>

1. **dāʾirdür:***-dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **29**
Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

<u>dāʾir olursa:</u>

1. **dāʾir olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 24
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **-**
Dönmek.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

<u>dāʾire:</u>

1. **dāʾiredür:***-dür*
Kaside 3
Mısra: **18**
Halka, çember.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

2. **dāʾiredür:***-dür*
Kaside 33
Mısra: **67**
Halka, çember.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

<u>dāʾire-i ʿāleme:</u>

1. **dāʾire-i ʿāleme:***-e*
Kaside 10
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Dünya çemberi, dünya.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

<u>dāʾire-i āsmān:</u>

1. **dāʾire-i āsmān:**
Kaside 58
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Gök dairesi.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

<u>dāʾire-i cāhını:</u>

1. **dāʾire-i cāhını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Makam dairesi, hükmünü yürüttüğü alan // dünya.

Āsmān dā᾽ire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

dā᾽ire-i emn ü emāndur:

1. **dā᾽ire-i emn ü emāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Huzur ve güven dairesi (dünya bağlamında).

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dā᾽ire-i emn ü emāndur

dā᾽ire-i naẓma:

1. **dā᾽ire-i naẓma:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Nazım sahası, şiir vadisi.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ḳalemüm dā᾽ire-i naẓma ḳadem

dāʿiye-i maʿnāyı:

1. **dāʿiye-i maʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Mana davası (orijinal mana bulmaktaki iddia).

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

dāl:

1. **dāl:**
Kaside 35
Mısra: **14**
Arap alfabesinin sekizinci harfi ve bu harfin ismi // gösteren, işaret eden.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

dām:

1. **dāmdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **27**
Tuzak.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

2. **dāmuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **28**
Tuzak.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

3. **dāma:**-*a*
Gazel 2
Mısra: **3**
Tuzak.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

dāma çekmege:

1. **dāma çekmege:**-*meg, -e*
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tuzağa çekmek.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

dāma çeker:

1. **dāma çeker:**-*er*
Kaside 44
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Tuzağa çekmek.

Ḳalmasa ger per-i ṣāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāma çeker ʿAnḳāyı

dāma düşmez:

1. **dāma düşmez:**-*mez*
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tuzağa düşmek, yakalanmak.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāma düşmez bir Hümādur n'eylesün

dāma ṭutulmaz:

1. **dāma ṭutulmaz:**-*maz*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tuzağa yakalanmak.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

dāmād olalı:

1. **dāmād olalı:**-*alı*
Kaside 29
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -

Damat olmak (aradaki sıkı ilişkinin kurulması bağlamında).

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

dāmān:

1. **dāmānuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 103
Mısra: **2**
Etek.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

2. **dāmānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **62**
Etek.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

3. **dāmānını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **30**
Etek.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

4. **dāmānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **80**
Etek.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

dāmān-ı felek:

1. **dāmān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteği.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

dāmān-ı Ḫudāyı:

1. **dāmān-ı Ḫudāyı:**-*y, -ı*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'ın dini/kitabı, İslam.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bagışlar saña az çoḳ günehüñde

dāmān-ı keşīde:

1. **dāmān-ı keşīde:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çekilmiş etek; nazlanmak, uzak durmak, yüz vermemek.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

dāmān-ı rūzgāra:

1. **dāmān-ı rūzgāra:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın eteği.

Ḥażret-i Ḫān Murād kim ʿömri
Ola dāmān-ı rūzgāra ṭırāz

dāmān-ı serā-perde-i iclāline:

1. **dāmān-ı serā-perde-i iclāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 37
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Büyüklük sarayının perdesinin eteği.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

dāmān-ı şitāb-ı rūzgār:

1. **dāmān-ı şitāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın seğirten eteği.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

dāmān-ı temennāyı:

1. **dāmān-ı temennāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Arzu, istek eteği.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

dāmānuña düşsem:

1. **dāmānuña düşsem:**-*se, -m*
Kaside 62
Mısra: **34**

Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine düşmek // etek öpmek, yalvarmak.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n’ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

dāmānuñı ṭutsam:

1. **dāmānuñı ṭutsam:**-*sa, -m*
Gazel 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım istemek.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n’ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

dāmen:

1. **dāmenin:**-*i, -n*
Kaside 4
Mısra: **67**
Etek.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

2. **dāmeninde:**-*i, -n, -de*
Kaside 8
Mısra: **16**
Etek.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

3. **dāmenin:**-*i, -n*
Kaside 39
Mısra: **56**
Etek.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşḳ ü ʿabīr

4. **dāmenine:**-*i, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **17**
Etek // (feleğin) ihsan eteği.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

5. **dāmenine:**-*i, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **19**
Etek // (feleğin) ihsan eteği.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

dāmen-der-miyān:

1. **dāmen-der-miyān:**
Kaside 52
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteği belinde.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-miyān

dāmen-der-miyān oldı:

1. **dāmen-der-miyān oldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteği belinde olmak // işe hazır durumda olmak.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

dāmen-i āḫir zamān:

1. **dāmen-i āḫir zamān:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Ahir zamanın eteği, dünyanın son zamanı.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

dāmen-i çarhı:

1. **dāmen-i çarḫı:**-*ı*
Kaside 46
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteği // yeryüzü.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

dāmen-i deşt ü cibāli:

1. **dāmen-i deşt ü cibāli:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Dağların ve çölün eteği // dağların aşağı kısımları ve çöller.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

dāmen-i eflāki:

1. **dāmen-i eflāki:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteği // yeryüzü.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

dāmen-i eyyāma:

1. **dāmen-i eyyāma:**-*a*
   Kaside 57
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın, devrin eteği.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

dāmen-i iclāline:

1. **dāmen-i iclāline:**-*i, -n, -e*
   Kaside 59
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük, kudret eteği.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

dāmen-i iḳbālini:

1. **dāmen-i iḳbālini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 38
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Talih eteği.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

dāmen-i luṭfuña:

1. **dāmen-i luṭfuña:**-*u, -ñ, -a*
   Kaside 44
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   İhsan eteği.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

dāmen-i medḥüñ:

1. **dāmen-i medḥüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 58
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Övgü eteği.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

dāmen-i pāke:

1. **dāmen-i pāke:**-*e*
   Gazel 97
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Namus timsali (temiz etek).

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

dāmen-i sāyebān-ı cāhıdur:

1. **dāmen-i sāyebān-ı cāhıdur:**-*ı, -dur*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Makam çadırının eteği.

Āsmān-ı cihān-ı şevket ü şān
Dāmen-i sāyebān-ı cāhıdur

dāmen-i sulṭān-ı ser-efrāza:

1. **dāmen-i sulṭān-ı ser-efrāza:**-*a*
   Gazel 18
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin, yüce sultanın eteği.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

dāmen-i ṭurra-i dil-berde:

1. **dāmen-i ṭurra-i dil-berde:**-*de*
   Kaside 35
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin (alna düşen) saçının ucu.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

dāmen-i zülf-i dil-āvīzini:

1. **dāmen-i zülf-i dil-āvīzini:**-*i, -n, -i*
   Gazel 125
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Dilberin/sevgilinin saçının ucu.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

dāmen-i zülfinden:

1. **dāmen-i zülfinden:**-*i, -n, -den*
   Gazel 59
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Saçın ucu.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

dām-ı belā:

1. **dām-ı belā:**
   Gazel 82
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Bela tuzağı.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

dām-ı girih-gīr-i zülfüñi:

1. **dām-ı girih-gīr-i zülfüñi:**-*üñ, -i*
   Kaside 28
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Saçın düğümlü (kıvrım kıvrım) tuzağı.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

dām-ı ḫayāle:

1. **dām-ı ḫayāle:**-*e*
   Kaside 31
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Hayal tuzağı.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

dām-ı taḥayyürde:

1. **dām-ı taḥayyürde:**-*a, -m-de*
   Kaside 23
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Hayret, şaşma tuzağı.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

dām-ı tezvīr eylemek:

1. **dām-ı tezvīr eylemek:**-*mek*
   Kaside 11
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Yalan dolan tuzağı kurmak.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

dām-ı ṭurra-i pīçāna:

1. **dām-ı ṭurra-i pīçāna:**-*a*
   Gazel 16
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım saçın tuzağı.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

dām-ı zülf-i yāre düşdi:

1. **dām-ı zülf-i yāre düşdi:**-*di*
   Gazel 51
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin zülüf tuzağına yakalanmak, sevgilinin zülfüne giriftar olmak.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

dānā:

1. **dānāya:**-*y, -a*
   Gazel 16
   Mısra: **9**
   Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

dānā-dil:

1. **dānā-dil:**
   Kaside 46
   Mısra: **53**
   Gönlü uyanık, arif.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

dānā-yı bülend-aḫter:

1. **dānā-yı bülend-aḫter:**
   Kaside 49
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızı yüksek, talihli âlim.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

dāne:

1. **dāne:**
   Gazel 2
   Mısra: **4**
   Tane, tohum.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

2. **dāne:**
Gazel 15
Mısra: **5**
Tane, tohum // çok az miktar.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bez̠l ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

3. **dānesini:***-si, -n, -i*
Kaside 4
Mısra: **15**
Tane, adet, miktar.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

4. **dāne:**
Kaside 20
Mısra: **53**
Tane, adet, miktar.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

dāne-i pür-imtinānıdur:

1. **dāne-i pür-imtinānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Minnet borçlu olduğu tane.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

dāniş:

1. **dāniş:**
Kaside 57
Mısra: **32**
Bilgi, ilim, irfan.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

2. **dānişine:***-i, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **71**
Bilgi, ilim, irfan.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

3. **dāniş:**
Kaside 46
Mısra: **52**
Bilgi, ilim, irfan.

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

dāniş ü ʿirfān-ı felek:

1. **dāniş ü ʿirfān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin /talihin ilmi ve irfanı.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

dāniş-āmūz-ı dil-i ʿaḳl-ı kül:

1. **dāniş-āmūz-ı dil-i ʿaḳl-ı kül:**
Kaside 54
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Tüm akıl ve gönle ilim öğreten.

Mürşid-i ṣavmaʿa-i ḫalvetiyān-ı maʿnā
Dāniş-āmūz-ı dil-i ʿaḳl-ı kül üstād-ı reşīd

dāniş-efrūz hıdīvā:

1. **dāniş-efrūz ḫıdīvā:**
Kaside 54
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Ey bilgiyi aydınlatan vezir.

Dāniş-efrūz ḫıdīvā suḫan-ārā ṣadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endūz-ı vaḥīd

dānişver:

1. **dānişver:**
Kaside 19
Mısra: **41**
Bilgin, âlim.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

2. **dānişver:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Bilgin, âlim.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

dānişverā:

1. **dānişverā:**
Kaside 52
Mısra: **75**
Ey bilgin.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

2. **dānişverā:**
Kaside 56
Mısra: **47**
Ey bilgin.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

Dārā:

1. **Dārā:**
Kaside 17
Mısra: **124**
İran'ın Keyaniyan sülalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

2. **Dārā:**
Kaside 4
Mısra: **56**
İran'ın Keyaniyan sülalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

3. **Dārā:**
Kaside 6
Mısra: **36**
İran'ın Keyaniyan sülalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

4. **Dārā:**
Kaside 8
Mısra: **37**
İran'ın Keyaniyan sülalesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Ekber ve Keykubad da derler.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

dārāt:

1. **dārātuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 41
Mısra: **7**
Büyüklük, heybet, azamet.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

dārāt-ı şevket ü şānı:

1. **dārāt-ı şevket ü şānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Büyüklük ve şanın debdebesi, heybeti.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

dārāt-ı Sikenderle:

1. **dārāt-ı Sikenderle:**-*le*
Kaside 6
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İskender'in ihtişamı, heybeti.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret:

1. **dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret:**
Kaside 49
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Ahlak ve huy güzelliği mülkünün hükümdarı.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

dārā-yı mülk-i salṭanat:

1. **dārā-yı mülk-i salṭanat:**
Gazel 105
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Saltanat ülkesinin hükümdarı // padişahlar padişahı.

Dārā-yı mülk-i salṭanat Ḫāḳān-ı gerdūn-menzilet
Ḫān-ı serīr-i maʿdelet şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken

Dārā-yı zamāne olursa:

1. **Dārā-yı zamāne olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Devrin Darâ'sı olmak.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

ḍarb:

1. **ḍarbı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **4**
Vuruş, vurma.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

ḍarb-ı mesel:

1. **ḍarb-ı meṡel:**
Kaside 53
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Atasözü // herkes tarafından bilinir olan.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı meṡel

ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle:

1. **ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle:***-ü, -m, -le*
Kaside 27
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Fikir yumruğunun vuruşu.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

ḍarb-ı seng-i ḥicr:

1. **ḍarb-ı seng-i ḥicr:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık taşının darbesi.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

ḍarb-ı ser-i tīġıyla:

1. **ḍarb-ı ser-i tīġıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 9
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kılıcın ucuyla vurma.

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

darb-ı taʿn-ı ḥāside:

1. **darb-ı taʿn-ı ḥāside:***-e*
Gazel 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasetçinin kınama darbesi, kıskanç kişinin ayıplaması.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

darbü'l-mesel-i nükte-şināsān-ı cihāndur:

1. **darbü'l-meṡel-i nükte-şināsān-ı cihāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Cihanın nükteden anlayan kişilerinin atasözü (sözün, cihanın nükteden anlayan kişileri arasında atasözü gibi olması).

Ol nādire-perdāz-ı belīġim ki kelāmum
Darbü'l-meṡel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

dārende-i ḥilm ü edeb:

1. **dārende-i ḥilm ü edeb:**
Kaside 62
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Edep ve yumuşak huyluluğa sahip olan, edepli ve yumuşak huylu.

Hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn maḳbūl-ı Sulṭān-ı güzīn
Ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn dārende-i ḥilm ü edeb

dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader:

1. **dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader:**
Kaside 52
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kaderin hükümlerinin fermanını tutan.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

ḍarīr eyleye:

1. **ḍarīr eyleye:***-y, -e*
Kaside 39
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Kör etmek.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

dārū-yı maḥabbet:

1. **dārū-yı maḥabbet:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet, sevgi ilacı.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

dārū-yı ṣıḥḥati:

1. **dārū-yı ṣıḥḥati:***-i*
Kaside 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sağlık ilacı, sıhhat verecek / iyileştirecek ilaç.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

dārü'l-cihād olmış:

1. **dārü'l-cihād olmış:**-*mış*
   Kaside 25
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Cenk yeri olmak, savaş alanı olmak.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

dārü'l-ḳarār:

1. **dārü'l-ḳarār:**
   Kaside 58
   Mısra: **19**
   Kararlı surette kalınan yer, cennet.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde:

1. **dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde:**-*de*
   Kaside 47
   Mısra: **137**
   Kelime Tipi: -
   Sağlık, afiyet başkenti.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

dārü's-selām olsun:

1. **dārü's-selām olsun:**-*sun*
   Kaside 25
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Cennet kadar güzel ve rahat bir yer olmak.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

dārü'ş-şifā:

1. **dārü'ş-şifā:**
   Kaside 52
   Mısra: **86**
   Şifahane, hastane.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

dāstān:

1. **dāstānıdur:**-*ı, -dur*
   Kaside 1
   Mısra: **88**
   Destan.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

dāstān olur:

1. **dāstān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Destan kadar uzun olmak.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

dāstān virür:

1. **dāstān virür:**-*ü, -r*
   Kaside 4
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dillere destan olmak, herkes tarafından konuşulur olmak.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

dāstān-ı māh-ı Kenʿānī:

1. **dāstān-ı māh-ı Kenʿānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Kenan ülkesinin ayının destanı // Yusuf peygamberin destanı.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

dāstān-ı peykārı:

1. **dāstān-ı peykārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Cenk destanı.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

daʿvā:

1. **daʿvāma:**-*m, -a*
   Kaside 23
   Mısra: **79**
   İddia.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

2. **daʿvā:**
Kaside 6
Mısra: **78**
İddia.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

3. **daʿvā:**
Kaside 14
Mısra: **85**
Iddia.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ ekseri

4. **daʿvāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **30**
İddia.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

5. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Kaside 28
Mısra: **141**
İddia.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

6. **daʿvā:**
Kaside 6
Mısra: **64**
İddia.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

7. **daʿvāya:**-*y, -a*
Kaside 13
Mısra: **118**
İddia.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

8. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Kaside 13
Mısra: **117**
İddia.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

9. **daʿvā:**
Kaside 16
Mısra: **73**
İddia.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

10. **daʿvāmı:**-*m, -ı*
Kaside 19
Mısra: **73**
İddia.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

11. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **103**
İddia.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

12. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Kaside 15
Mısra: **71**
İddia, çekişme.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

13. **daʿvāya:**-*y, -a*
Kaside 33
Mısra: **102**
İddia.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

14. **daʿvādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **128**
İddia, çekişme.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

15. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Kaside 57
Mısra: **83**
İddia.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

16. **daʿvāya:**-*y, -a*
Kaside 39
Mısra: **87**
İddia.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

daʿvā eyler:

1. **daʿvā eyler:**-*r*
Gazel 70
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hak iddia etmek.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

daʿvā itdügin:

1. **daʿvā itdügin:**-*düg, -in*
Tesdis 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İddiada bulunmak, bir konuyu savunmak.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

daʿvāya eyledügüm:

1. **daʿvāya eyledügüm:**-*düg, -üm*
Kaside 44
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İddiada bulunmak, iddia etmek.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

daʿvā-yı bahs ü imtiḥān:

1. **daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sınama ve iddialaşma mücadelesi.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

daʿvāyı idemez:

1. **daʿvāyı idemez:**-*emez*
Kaside 27
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürüp üstünlük taslamak, iddia etmek.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

daʿvāyı ider:

1. **daʿvāyı ider:**-*er*
Kaside 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üstünlük taslamak, iddia etmek.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm eylese:

1. **daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm eylese:**-*se*
Kaside 32
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ezeli bağlılık (ezelden beri bağlı olma) iddiasında bulunmak.

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña ṭabʿum
ʿAceb mi eylese daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm

daʿvā-yı kerāmet eylesem:

1. **daʿvā-yı kerāmet eylesem:**-*se, -m*
Kaside 31
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Keramet (gösterdiği) iddiası gütmek.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

daʿvā-yı seḥḥārı itse:

1. **daʿvā-yı seḥḥārı itse:**-*se*
Kaside 49
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Büyücülük iddiasında bulunmak.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri:

1. **daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Şiir ve şairlik idiiası.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

dāverā:

1. **dāverā:**
Kaside 37
Mısra: **55**
Ey adil (sadrazam).

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

2. **dāverā:**
Kaside 42

Mısra: **73**
Ey adil (sadrazam).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḫalef-i muḥterem-i rūzgār

3. **dāverā:**
Kaside 46
Mısra: **59**
Ey adil (sadrazam).

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

4. **dāverā:**
Kaside 49
Mısra: **65**
Ey adil (sadrazam).

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sāları

5. **dāverā:**
Kaside 51
Mısra: **59**
Ey adil (sadrazam).

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

6. **dāverā:**
Kaside 3
Mısra: **75**
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

7. **dāverā:**
Kaside 24
Mısra: **77**
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

8. **dāverā:**
Kaside 25
Mısra: **57**
Ey adaletli hükümdar.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

9. **dāverā:**
Kaside 52
Mısra: **75**
Ey adaletli hükümdar.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

<u>dāver-i ʿādil:</u>

1. **dāver-i ʿādil:**
Kaside 37
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Adaletli vezir.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

2. **dāver-i ʿādil:**
Kaside 38
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Adaletli vezir.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

<u>dāver-i ʿādil ü ʿālī-naẓar u pāk-nihād:</u>

1. **dāver-i ʿādil ü ʿālī-naẓar u pāk-nihād:**
Kaside 39
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı, yüce idrakli ve adil sadrazam.

Dāver-i ʿādil ü ʿālī-naẓar u pāk-nihād
Ṣaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü ṣāf-żamīr

<u>dāver-i ʿālem:</u>

1. **dāver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Cihan hükümdarı.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

<u>dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i däniş ü dād:</u>

1. **dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i däniş ü dād:**
Kaside 29
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Adalet ve ilim ülkesinin bayrağını yücelten adaletli vezir.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i däniş ü dād

<u>dāver-i ʿālī-cenāb:</u>

1. **dāver-i ʿālī-cenāb:**
Kaside 61
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Yüce ruhlu adil vezir.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣultān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

dāver-i Cem- şevket ü şāndur:

1. **dāver-i Cem- şevket ü şāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cem haşmetli ve şanlı adil hükümdar.

Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

dāver-i Cem-cāh-ı devrānı:

1. **dāver-i Cem-cāh-ı devrānı:***-ı*
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem rütbeli adil hükümdarı.

Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār:

1. **dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli ve insaflı hükümdarı.

Kāmkār-ı heft-kişver pādişāh-ı baḥr ü ber
Dād-güster dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār

dāver-i devrān:

1. **dāver-i devrān:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

dāver-i devrān-ı felek:

1. **dāver-i devrān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

dāver-i devr-i zamān:

1. **dāver-i devr-i zamān:**
Kaside 24
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli hükümdarı.

Dāver-i devr-i zamān pādişeh-i ʿālī-şān
Revnaḳ-ı mülk-i cihān zīver-i eyvān-ı felek

dāver-i dīn:

1. **dāver-i dīn:**
Kaside 53
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Dinin hâkimi, hükümdarı // şeyhülislam.

Muḳtedā-yı ʿulemā server-i ḫayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faḫr-ı milel

dāver-i dīn ü devlet:

1. **dāver-i dīn ü devlet:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dinin ve devletin adil hükümdarı.

Dest-gīr-i ʿaẓamet dāver-i dīn ü devlet
Revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm

dāver-i dīndār u dānādur:

1. **dāver-i dīndār u dānādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âlim ve dindar olan adil vezir.

Sipihr-i ʿizz ü cāha āftāb-ı ẕerre-perverdür
Serīr-i ʿadl ü dāda dāver-i dīndār u dānādur

dāver-i dīn-perveri:

1. **dāver-i dīn-perveri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dine hizmet eden hükümdar.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī:

1. **dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī:**
Kaside 45
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Adalet divanının Hz. Ömer adaletli veziri.

Güzīde dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

dāver-i ferḫunde- şiyem:

1. **dāver-i ferḫunde- şiyem:**
Kaside 51
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mübarek huylu adil vezir.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

dāver-i ferḫunde-pey:

1. **dāver-i ferḫunde-pey:**
Kaside 62
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayağı uğurlu vezir.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

dāver-i huceste-nihād:

1. **dāver-i ḫuceste-nihād:**
Kaside 36
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yaratılışı kutlu vezir.

Penāh-ı ehl-i hüner dāver-i ḫuceste-nihād
Mürebbī-i fużalā āṣaf-ı sütūde-şiyem

dāver-i kāmil:

1. **dāver-i kāmil:**
Kaside 22
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İlim, fazilet ve hüner sahibi adil hükümdar.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

dāver-i kāmil-nihād:

1. **dāver-i kāmil-nihād:**
Kaside 62
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kâmil yaradılışlı vezir // ilim, hüner, fazilet sahibi vezir.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

dāver-i Mehdī-sīret:

1. **dāver-i Mehdī-sīret:**
Kaside 54
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Mehdî ahlaklı (doğru yolda olan) adil hükümdar.

Kişver-i maʿdelete dāver-i Mehdī-sīret
ʿĀlem-i cāha cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd

dāver-i memleket-ārā-yı pesendīde-şiyem:

1. **dāver-i memleket-ārā-yı pesendīde-şiyem:**
Kaside 40
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Huyu beğenilmiş memleketi süsleyen adil vezir.

Ṣaf-der-i maʿreke-perdāz-ı Nerīmān-ṣavlet
Dāver-i memleket-ārā-yı pesendīde-şiyem

dāver-i pāk- iʿtiḳād:

1. **dāver-i pāk- iʿtiḳād:**
Kaside 15
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Temiz inançlı adaletli hükümdar.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

dāver-i pür-şevket ü pür-iḥtişām:

1. **dāver-i pür-şevket ü pür-iḥtişām:**
Kaside 42
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Çok heybetli ve ihtişamlı vezir.

Dāver-i pür-şevket ü pür-iḥtişām
Muḥterem ü muḥteşem-i rūzgār

dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver:

1. **dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver:**
Kaside 35
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dindar ve gönlü Hakk'a bağlı olan vezir.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

dāver-i tīġ ü ḳalem:

1. **dāver-i tīġ ü ḳalem:**
Kaside 35
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kalem ve kılıç hâkimi // kalemi ve kılıcı kuvvetli vezir.

Dāver-i tīġ ü ḳalem nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem
Ṣāḥib-i luṭf u kerem Ṣadr-ı sütūde-aḥvāl

dāver-i vālā-güherā:

1. **dāver-i vālā-güherā:**
Kaside 50
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Ey mayası yüce hâkim /şeyhülislam.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām

dāver-i zamāne:

1. **dāver-i zamāne:**
Kaside 28
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli veziri.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ʿadāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

dāver-i zemāne:

1. **dāver-i zemāne:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Zamanın adaletli ve insaflı hükümdarı.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

daʿvet ider:

1. **daʿvet ider:**-*er*
Kaside 51
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Çağırmak.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ḳalemüm dāʾire-i naẓma ḳadem

daʿvī-i bī-bürhānı:

1. **daʿvī-i bī-bürhānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Delilsiz, dayanaksız iddia.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

daʿvī-i fażl u hüner eyler:

1. **daʿvī-i fażl u hüner eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bilgi ve hüner sahibi olduğunu iddia etmek.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir ṭāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

daʿvi-i ḥüsne:

1. **daʿvi-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik davası (güzelliğin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia etme).

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

daʿvī-i isbāt-ı hüner eyler:

1. **daʿvī-i is̱bāt-ı hüner eyler:**-*r*
Kaside 51
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hüner gösterme iddiasında olmak, hüneri ispat etmek.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

daʿvī-i lāf u güzāfı:

1. **daʿvī-i lāf u güzāfı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Söz iddiası // şairlik iddiası // büyüklük iddiası.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

daʿvī-i maʿrifet:

1. **daʿvī-i maʿrifet:**
Kaside 44
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Hüner iddiasında bulunma.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

daʿvi-i naẓm eyler:

1. **daʿvi-i naẓm eyler:**-*r*
   Kaside 40
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Oluṛın ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

daʿvī-i naẓm eylese:

1. **daʿvī-i naẓm eylese:**-*se*
   Kaside 28
   Mısra: **131**
   Kelime Tipi: -
   Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

daʿvi-i naẓm eylesem:

1. **daʿvi-i naẓm eylesem:**-*se, -m*
   Kaside 5
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ iṡbāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin:

1. **daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin:**-*r, -in*
   Kaside 6
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   (Şiirde) hükümdarlık (en güçlü, en başarılı olma) iddiası gütmek.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

daʿvī-i şiʿr eyleye:

1. **daʿvī-i şiʿr eyleye:**-*y, -e*
   Kaside 20
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Şiir davası gütmek, şiirde iddia sahibi olmak.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

daʿvī-i tezvīrini:

1. **daʿvī-i tezvīrini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 57
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Yalan dolan iddiası.

İderim daʿvī-i tezvīrini ḫaṣmuñ ibṭāl
Eylesem ḥüccet-i maẓmūn-ı kelāmum ibrāz

dāye:

1. **dāye:**
   Kaside 39
   Mısra: **52**
   Dadı, çocuk bakıcısı.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

dāye olsalar:

1. **dāye olsalar:**-*sa, -lar*
   Kaside 18
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Dadı, mürebbi olmak.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

de:

1. **de:**
   Gazel 2
   Mısra: **3**
   Bağlama edatı.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

2. **de:**
   Gazel 2
   Mısra: **10**
   Bağlama edatı.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

3. **de:**
   Gazel 4
   Mısra: **7**
   Bağlama edatı.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

4. **dedi:**-*di*
   Kıt'a-ı Kebir 10

Mısra: **7**
Demek, söylemek.

Ḫāṭıf-ı ḳudsī dedi tārīḫini
ʿAyn-ı ṣafā çeşme-i Sulṭān Murād

5. **derdim:**-*r, -di, -m*
Kaside 34
Mısra: **30**
Demek, söylemek.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behiṣt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

6. **der:**-*r*
Kaside 40
Mısra: **91**
Demek, söylemek.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

7. **demek:**-*mek*
Kaside 47
Mısra: **75**
Demek, söylemek.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

8. **dedi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **23**
Demek, söylemek.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

9. **dedi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **25**
Demek, söylemek.

Fikr idüp Nefʿī dedi tārīḫini
Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb

10. **derdi:**-*r, -di*
Kaside 6
Mısra: **20**
Demek, söylemek.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

11. **dedigüm:**-*dig, -ü, -m*
Kaside 10
Mısra: **107**
Demek, söylemek.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

12. **der:**-*r*
Kaside 12
Mısra: **46**
Demek, söylemek.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

13. **der:**-*r*
Kaside 12
Mısra: **47**
Demek, söylemek.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

14. **desünler:**-*sünler*
Kaside 33
Mısra: **99**
Demek, söylemek.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

15. **dedigim:**-*dig, -i, -m*
Kaside 44
Mısra: **38**
Demek, söylemek.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

16. **der:**-*r*
Kaside 44
Mısra: **33**
Demek, söylemek.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

17. **desem:**-*se, -m*
Kaside 47
Mısra: **21**
Demek, söylemek.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

18. **derse:**-*r, -se*
Kaside 51
Mısra: **94**
Demek, söylemek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

19. **desin:**-*sin*
Kaside 51
Mısra: **94**
Demek, söylemek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

20. **derseñ:***-r, -se, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Demek, söylemek.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

21. **dese:***-se*
Gazel 3
Mısra: **9**
Demek, söylemek.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

22. **der:***-r*
Kaside 9
Mısra: **81**
Demek, söylemek.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

23. **der:***-r*
Kaside 9
Mısra: **82**
Demek, söylemek.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

24. **dedimse:***-di, -m, -se*
Kaside 35
Mısra: **3**
Demek, söylemek.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

25. **der:***-r*
Kaside 38
Mısra: **59**
Demek, söylemek.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

26. **de:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Bağlama edatı.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

27. **de:**
Gazel 25
Mısra: **6**
Bağlama edatı.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

28. **de:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Bağlama edatı.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

29. **da:**
Gazel 31
Mısra: **18**
Bağlama edatı.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

30. **de:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Bağlama edatı.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

31. **de:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Bağlama edatı.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfī gibi itme dırāz

32. **de:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Bağlama edatı.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

33. **de:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Bağlama edatı.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

34. **de:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

35. **de:**
Gazel 92
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

36. **de:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Bağlama edatı.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

37. **de:**
Gazel 100
Mısra: **7**
Bağlama edatı.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

38. **de:**
Gazel 103
Mısra: **2**
Bağlama edatı.

Diller nice bir çāẖ-ı zenaẖdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

39. **de:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Bağlama edatı.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

40. **de:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Bağlama edatı.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

41. **de:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Bağlama edatı.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

42. **de:**
Gazel 126
Mısra: **12**
Bağlama edatı.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

43. **de:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Bağlama edatı.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

44. **de:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Bağlama edatı.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

45. **de:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Bağlama edatı.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

46. **de:**
Gazel 137
Mısra: **5**
Bağlama edatı.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

47. **de:**
Gazel 140
Mısra: **7**
Bağlama edatı.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

48. **de:**
Kaside 1
Mısra: **50**
Bağlama edatı.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

49. **de:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Bağlama edatı.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

50. **de:**
Kaside 7

Mısra: **21**
Bağlama edatı.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

51. **de:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Bağlama edatı.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

52. **de:**
Kaside 15
Mısra: **2**
Bağlama edatı.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

53. **de:**
Kaside 15
Mısra: **22**
Bağlama edatı.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

54. **de:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Bağlama edatı.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

55. **de:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Bağlama edatı.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

56. **de:**
Kaside 17
Mısra: **63**
Bağlama edatı.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

57. **de:**
Kaside 17
Mısra: **69**
Bağlama edatı.

Bir de Ṭağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

58. **de:**
Kaside 17
Mısra: **141**
Bağlama edatı.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

59. **de:**
Kaside 18
Mısra: **16**
Bağlama edatı.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

60. **de:**
Kaside 18
Mısra: **35**
Bağlama edatı.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

61. **de:**
Kaside 19
Mısra: **6**
Bağlama edatı.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

62. **de:**
Kaside 19
Mısra: **13**
Bağlama edatı.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

63. **de:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Bağlama edatı.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

64. **de:**
Kaside 25
Mısra: **75**
Bağlama edatı.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

65. **de:**
Kaside 25

Mısra: **77**
Bağlama edatı.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

66. **de:**
Kaside 31
Mısra: **35**
Bağlama edatı.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

67. **de:**
Kaside 31
Mısra: **111**
Bağlama edatı.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

68. **de:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Bağlama edatı.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

69. **de:**
Kaside 33
Mısra: **12**
Bağlama edatı.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

70. **de:**
Kaside 36
Mısra: **68**
Bağlama edatı.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

71. **de:**
Kaside 36
Mısra: **69**
Bağlama edatı.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

72. **de:**
Kaside 37
Mısra: **57**
Bağlama edatı.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

73. **de:**
Kaside 38
Mısra: **81**
Bağlama edatı.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

74. **de:**
Kaside 41
Mısra: **51**
Bağlama edatı.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

75. **de:**
Kaside 43
Mısra: **87**
Bağlama edatı.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur iṣbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

76. **de:**
Kaside 44
Mısra: **49**
Bağlama edatı.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

77. **de:**
Kaside 44
Mısra: **52**
Bağlama edatı.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

78. **de:**
Kaside 44
Mısra: **53**
Bağlama edatı.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

79. **de:**
Kaside 50
Mısra: **10**
Bağlama edatı.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

80. **de:**
Kaside 50
Mısra: **139**
Bağlama edatı.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

81. **de:**
Kaside 51
Mısra: **31**
Bağlama edatı.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

82. **de:**
Kaside 52
Mısra: **92**
Bağlama edatı.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

83. **de:**
Kaside 53
Mısra: **27**
Bağlama edatı.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

84. **de:**
Kaside 57
Mısra: **71**
Bağlama edatı.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

85. **de:**
Kaside 59
Mısra: **68**
Bağlama edatı.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

86. **de:**
Kaside 60
Mısra: **19**
Bağlama edatı.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

87. **de:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Bağlama edatı.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

88. **de:**
Kaside 60
Mısra: **58**
Bağlama edatı.

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

89. **de:**
Kaside 61
Mısra: **50**
Bağlama edatı.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

90. **de:**
Kaside 62
Mısra: **6**
Bağlama edatı.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

91. **de:**
Kaside 62
Mısra: **34**
Bağlama edatı.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

92. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Bağlama edatı.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

93. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Bağlama edatı.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

94. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Bağlama edatı.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

95. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Bağlama edatı.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

96. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Bağlama edatı.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

97. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Bağlama edatı.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

98. **de:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Bağlama edatı.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

99. **de:**
Rübai 4
Mısra: **2**
Bağlama edatı.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

100. **de:**
Tesdis 1
Mısra: **32**
Bağlama edatı.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

101. **de:**
Tesdis 1
Mısra: **38**
Bağlama edatı.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

102. **derdi:***-r, -di*
Gazel 18
Mısra: **13**
Demek, söylemek.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

103. **deme:***-me*
Kaside 15
Mısra: **21**
Demek, söylemek.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

104. **derdim:***-r, -di, -m*
Kaside 18
Mısra: **31**
Demek, söylemek.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

105. **de:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Bağlama edatı.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

106. **de:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Bağlama edatı.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

107. **de:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Bağlama edatı.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

108. **de:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
Bağlama edatı.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

109. **demek:***-mek*
Gazel 72
Mısra: **10**
Demek, söylemek (gazel söylemek, gazel yazmak).

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

110. **de:**
Gazel 94
Mısra: **11**
Demek, söylemek.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

111. **derseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 94
Mısra: **11**
Demek, söylemek.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

112. **der:**-*r*
Kaside 3
Mısra: **37**
Demek, söylemek, hitap etmek.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

113. **desün:**-*sün*
Kaside 50
Mısra: **32**
Demek, söylemek.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

debdebe-i Ḫāḳānī:

1. **debdebe-i Ḫāḳānī:**
Kaside 3
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Hakanî'nin (şiirlerinin) ihtişamı, şöhreti.

İşidüp ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

debdebe-i kūs-ı şevketiyle:

1. **debdebe-i kūs-ı şevketiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 29
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Büyüklük davulunun ihtişamlı sesi.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

debdebe-i kūs-ı şöhretüm:

1. **debdebe-i kūs-ı şöhretüm:**-*ü, -m*
Kaside 28
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Şöhret davulunun tantanası // şöhretin büyüklüğü, ihtişamı.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

debdebe-i müjde:

1. **debdebe-i müjde:**
Kaside 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Müjde (için çalınan davulun) gürültüsü, patırtısı.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

debīrān-ı ḫayāl:

1. **debīrān-ı ḫayāl:**
Kaside 54
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Hayal kâtipleri, hayalleri yazanlar.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

debīr-i endīşem:

1. **debīr-i endīşem:**-*m*
Kaside 36
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Düşünce kâtibi.

Bu gūne yazdı ṡenā ṣafhaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne:

1. **Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Zamanın görünüşü ve ahlakı kötü, sevimsiz olan Deccal'i.

Bir Eḫrimen-i bāṭıl u ʿİfrīt-şemāʾil
Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne

def:

1. **def:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

2. **def:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

Feryādı müʾessirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz def ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

defʿ:

1. **defʿini:**-*i, -n, -i*
   Gazel 47
   Mısra: **6**
   Savma, uzaklaştırma, kovma.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

2. **defʿine:**-*i, -n, -e*
   Gazel 139
   Mısra: **4**
   Savma, uzaklaştırma, kovma.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

3. **defʿi:**-*i*
   Kaside 7
   Mısra: **87**
   Savma, savuşturma, kovma.

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler eṡeri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

defʿ ide:

1. **defʿ ide:**-*e*
   Kaside 62
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

defʿ itdüñ:

1. **defʿ itdüñ:**-*düñ*
   Kaside 27
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Kovmak, uzaklaştırmak.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

defʿ oldı:

1. **defʿ oldı:**-*dı*
   Gazel 105
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Çekip gitmek, uzaklaşmak.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

defʿa:

1. **defʿa:**
   Kaside 41
   Mısra: **43**
   Kez, kere.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

defʿ-i ġam ḳılmaġa:

1. **defʿ-i ġam ḳılmaġa:**-*maġ, -a*
   Müseddes 1
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Gamı, sıkıntıyı def etmek, yok etmek.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

defʿ-i ġama:

1. **defʿ-i ġama:**-*a*
   Kaside 59
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

2. **defʿ-i ġama:**-*a*
   Kaside 41
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

3. **defʿ-i ġama:**-*a*
   Kaside 42
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntüyü uzaklaştırma, sıkıntıyı savma.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

defʿ-i ġam-ı hicrān iderim:

1. **defʿ-i ġam-ı hicrān iderim:**-*er, -im*
   Gazel 102
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılığın acısını defetmek, gidermek.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

def῾-i ġam-ı taḥkḳīḳ ü mecāz itmege:

1. **def῾-i ġam-ı taḥkḳīḳ ü mecāz itmege:**-*e*
   Gazel 28
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gerçek ve mecaz tasasını savup savuşturmak.

Rind iseñ eger ῾ālem-i vaḥdet gibi olmaz
Def῾-i ġam-ı taḥkḳīḳ ü mecāz itmege bā῾iṡ

def῾-i gezend itdi:

1. **def῾-i gezend itdi:**-*di*
   Gazel 2
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Belayı, musibeti savma/giderme.

Baġladı boynına zülfini ḥamā᾿il yerine
Bu bahāneyle ῾aceb def῾-i gezend itdi ṣabā

def῾-i ġumūm u ālām itmek:

1. **def῾-i ġumūm u ālām itmek:**-*mek*
   Kaside 50
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Kederleri ve acıları yok etmek, ortadan kaldırmak.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Meṡelā itmek içün def῾-i ġumūm u ālām

def῾-i ḫumār itmege:

1. **def῾-i ḫumār itmege:**
   Gazel 59
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   (İçkiden sonra gelen) baş ağrısını savmak, gidermek.

Def῾-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dā᾿imā ġamzesi işrāb-ı nāz

def῾-i Ye᾿cūc itmege:

1. **def῾-i Ye᾿cūc itmege:**-*meg, -e*
   Kaside 27
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Yecüc kavmini uzaklaştırmak, kovmak.

Sikender def῾-i ye᾿cūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ a῾dāyı

def῾-i Ye᾿cūc-ı ġama:

1. **def῾-i Ye᾿cūc-ı ġama:**-*a*
   Kaside 46
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Keder Yecüc'ünün uzaklaştırılması.

Def῾-i ye᾿cūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Men῾-i ceyş-i eleme dergehidür ḥıṣn-ı ḥaṣīn

def῾-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı Ma῾ānīdür:

1. **def῾-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı Ma῾ānīdür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Hallâk-ı Maânî'nin gözünün yaralayıcı etkisini /nazar değmesini ortadan kaldırıcı ("Hallâk-ı maanî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemâl-i İsfehanî).

Āfet-i ῾aynü᾿l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Def῾-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı ma῾ānīdür sözüm

defter:

1. **defter:**
   Gazel 46
   Mısra: **18**
   Şiir yazılan mecmua veya divan.

Nef῾ī sözini vird-i zebān eyledi ῾ālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

defterdār-ı gül:

1. **defterdār-ı gül:**
   Gazel 130
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gül defterdarı, defterdar gül (baharda açılan güllerin yaprakları defter yaprakları olarak tasavvur edilmiş, nevruzun mali yıl başı olması dolayısıyla gül defterdar olarak düşünülmüştür).

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
῾Āleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

defter-i a῾māle:

1. **defter-i a῾māle:**-*e*
   Gazel 115
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Amel defteri.

Rūz-ı şumār u defter-i a῾māle ḳā᾿iliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

defter-i dīvān-ı suḫan:

1. **defter-i dīvān-ı suḫan:**
   Kaside 60

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Söz meclisinin defteri.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

deg:

1. **deger:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **94**
Bedel olmak, karşılık gelmek, kıymetinde ve karşılığında olmak.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

2. **deger:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **42**
Eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

degiş:

1. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

2. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

3. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **4**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

4. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

5. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **8**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

6. **degiş:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübadele etmek.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

7. **degişmezdüñ:**-*mez, -dün*
Gazel 110
Mısra: **5**
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

8. **degişmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **74**
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

9. **degişirdüm:**-*i, -r, -dü, -m*
Kaside 39
Mısra: **79**
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

10. **degişmem:**-*me, -m*
Kaside 39
Mısra: **81**
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u baṣīr

11. **degişmem:**-*me, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **6**
Bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

degme:

1. **degme:**
Kaside 60
Mısra: **12**
Herhangi bir, olur olmaz, sıradan.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

2. **degme:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Herhangi bir, olur olmaz, sıradan.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

degme sözde:

1. **degme sözde:***-de*
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her söz, herhangi bir söz, gelişigüzel söylenmiş söz.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

degül:

1. **degül:**
Kaside 11
Mısra: **43**
Değil, sadece .... değil.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

2. **degül:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

3. **degül:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

4. **degül:**
Gazel 1
Mısra: **7**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

5. **degül:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

6. **degül:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

7. **degül:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

8. **degül:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

9. **degülüm:***-üm*
Gazel 26
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

10. **degüldür:***-dür*
Gazel 32
Mısra: **5**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

11. **degül:**
Gazel 33
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

12. **degül:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

13. **degül:**
Gazel 34
Mısra: **2**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

14. **degüldür:***-dür*
Gazel 34
Mısra: **14**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

15. **degül:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

16. **degül:**
Gazel 50
Mısra: **8**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

17. **degülüz:***-üz*
Gazel 54
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

18. **degül:**
Gazel 55
Mısra: **14**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

19. **degülüz:***-üz*
Gazel 56
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

20. **degülüz:***-üz*
Gazel 56
Mısra: **13**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız

21. **degül:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

22. **degül:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

23. **degül:**
Gazel 60
Mısra: **2**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Āşüfte esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

24. **degül:**
Gazel 60
Mısra: **13**

Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

25. **degül:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

26. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

27. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

28. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **4**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

29. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

30. **degülse:***-se*
Gazel 84
Mısra: **2**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

31. **degülem:***-em*
Gazel 91
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

32. **degül:**
Gazel 100
Mısra: **4**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

33. **degül:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N’eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

34. **degül:**
Gazel 108
Mısra: **12**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

35. **degül:**
Gazel 109
Mısra: **7**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

36. **degül:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

37. **degül:**
Gazel 114
Mısra: **8**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ẓāhir olmazsa n’ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

38. **degül:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

39. **degül:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

40. **degül:**
Gazel 135
Mısra: **5**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

41. **degüldür:**-*dür*
Gazel 136
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

42. **degül:**
Kaside 3
Mısra: **47**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

43. **degül:**
Kaside 4
Mısra: **97**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

44. **degül:**
Kaside 5
Mısra: **25**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

45. **degül:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

46. **degülse:**-*se*
Kaside 6
Mısra: **28**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

47. **degül:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

48. **degül:**
Kaside 9
Mısra: **23**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

49. **degül:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

50. **degüldür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **119**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

51. **degül:**
Kaside 11
Mısra: **16**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

52. **degül:**
Kaside 12
Mısra: **33**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

53. **degüldür:***-dür*
Kaside 12
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

54. **degül:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

55. **degül:**
Kaside 13
Mısra: **15**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

56. **degül:**
Kaside 13
Mısra: **43**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

57. **degüldür:***-dür*
Kaside 13
Mısra: **67**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

58. **degül:**
Kaside 14
Mısra: **69**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

59. **degül:**
Kaside 14
Mısra: **98**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

60. **degül:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

61. **degül:**
Kaside 17
Mısra: **151**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

62. **degüldür:***-dür*
Kaside 17
Mısra: **149**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür baġçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

63. **degüldür:***-dür*
Kaside 18
Mısra: **4**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

64. **degüldür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **7**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

65. **degül:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

66. **degül:**
Kaside 25
Mısra: **86**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

67. **degüldür:***-dür*
Kaside 26
Mısra: **65**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

68. **degülse:***-se*
Kaside 28
Mısra: **19**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

69. **degül:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

70. **degüldi:***-di*
Kaside 29
Mısra: **26**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

71. **degül:**
Kaside 30
Mısra: **95**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

72. **degül:**
Kaside 31
Mısra: **99**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

73. **degül:**
Kaside 31
Mısra: **115**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

74. **degüldür:***-dür*
Kaside 31
Mısra: **7**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

75. **degül:**
Kaside 32
Mısra: **21**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

76. **degül:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

77. **degül:**
Kaside 40
Mısra: **79**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

78. **degüldüm:***-dü, -m*
Kaside 43
Mısra: **6**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

79. **degül:**
Kaside 46

Mısra: **42**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

80. **degül:**
Kaside 47
Mısra: **37**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

81. **degül:**
Kaside 47
Mısra: **38**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

82. **degül:**
Kaside 47
Mısra: **117**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

83. **degül:**
Kaside 47
Mısra: **133**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

84. **degüldür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **122**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

85. **degül:**
Kaside 49
Mısra: **29**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

86. **degül:**
Kaside 49
Mısra: **31**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

87. **degüldür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **9**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

88. **degüldür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **20**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

89. **degül:**
Kaside 50
Mısra: **91**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

90. **degül:**
Kaside 52
Mısra: **27**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

91. **degül:**
Kaside 55
Mısra: **83**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

92. **degüldür:**-*dür*
Kaside 55
Mısra: **64**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

93. **degül:**
Kaside 56
Mısra: **55**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

94. **degül:**
Kaside 58
Mısra: **86**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

95. **degül:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

96. **degül:**
Kaside 62
Mısra: **26**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

97. **degül:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **14**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

98. **degüldür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **10**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

99. **degül:**
Mesnevi 1
Mısra: **20**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

100. **degül:**
Terkib-bend 1
Mısra: **15**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

101. **degül:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

102. **degülsen:**-*sen*
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

103. **degül:**
Tesdis 1
Mısra: **21**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

104. **degül:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Değil, sadece ... değil.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

105. **degül:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Değil, sadece ... değil.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

106. **degül:**
Gazel 69
Mısra: **5**
Değil, sadece ... değil.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

107. **degül:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Değil, sadece ... değil.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

108. **degül:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Değil, sadece ... değil.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

109. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **10**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

110. **degül:**
Gazel 78
Mısra: **8**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

111. **degül:**
Terkib-bend 1
Mısra: **61**
Şöyle dursun, bir tarafa.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

112. **degülüm:***-üm*
Kaside 24
Mısra: **32**
Cümle içinde yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degülüm düşmen-i nādān-ı felek

<u>**degül mi yā:**</u>

1. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

2. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

3. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

4. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

5. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

6. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Değil de nedir, kesinlikle öyledir.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

7. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Değil midir, değil mi yoksa.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

8. **degül mi yā:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Değil midir, değil mi yoksa.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

dehān:

1. **dehān:**
   Kaside 5
   Mısra: **82**
   Ağız.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

2. **dehānumdur:***-u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **40**
   Ağız.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

3. **dehāna:***-a*
   Kaside 13
   Mısra: **115**
   Ağız.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

4. **dehānum:***-u, -m*
   Kaside 20
   Mısra: **46**
   Ağız.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

dehān açsam:

1. **dehān açsam:***-sa, -m*
   Kaside 52
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Söz söylemek, konuşmak.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

dehān-ı erḳam:

1. **dehān-ı erḳam:**
   Kaside 40
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Yazıların ağzı.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

dehān-ı şāʿirān:

1. **dehān-ı şāʿirān:**
   Kaside 52
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Şairlerin ağzı.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

dehān-ı sāmiʿa-i cāna:

1. **dehān-ı sāmiʿa-i cāna:***-a*
   Kaside 30
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Can kulağının ağzı.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

dehen:

1. **deheniñ:***-iñ*
   Gazel 95
   Mısra: **2**
   Ağız.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

2. **deheni:***-i*
   Gazel 136
   Mısra: **1**
   Ağız.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

3. **deheninden:***-i, -n, -den*
   Kaside 35
   Mısra: **108**
   Ağız // kalemin ağzı, ucu.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle miṡāl

dehr:

1. **dehre:***-e*
   Gazel 20
   Mısra: **5**
   Dünya, cihan, âlem.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

2. **dehre:***-e*
   Kaside 1
   Mısra: **37**
   Dünya, cihan, âlem.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

3. **dehre:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **54**
Dünya, cihan, âlem.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

4. **dehre:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **58**
Dünya, cihan, âlem.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

5. **dehri:**-*i*
Kaside 5
Mısra: **65**
Dünya, cihan, âlem.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

6. **dehre:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **53**
Dünya, cihan, âlem.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

7. **dehre:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **48**
Dünya, cihan, âlem.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

8. **dehri:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **108**
Dünya, cihan, âlem.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

9. **dehre:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **9**
Dünya, cihan, âlem.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

10. **dehre:**-*e*
Kaside 48
Mısra: **61**
Dünya, cihan, âlem.

Olaydı feyż-i luṭfı dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdı sāġar-ı Cem

11. **dehre:**-*e*
Nazm 2
Mısra: **1**
Dünya, cihan, âlem.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

12. **dehre:**-*e*
Gazel 43
Mısra: **7**
Dünya // dünya varlığı.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

13. **dehr:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Dünya // insanlar.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

14. **dehr:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Dünya // insanlar.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

15. **dehre:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **60**
Dünya // insanlar.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

16. **dehre:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **4**
Dünya // insanlar.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

17. **dehr:**
Kaside 52
Mısra: **86**
Dünya, cihan.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

18. **dehre:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **59**
Dünya, cihan.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

19. **dehri:**-*i*
Kaside 62
Mısra: **56**
Dünya, cihan.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

20. **dehre:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **86**
Dünya, cihan.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

21. **dehr:**
Kaside 5
Mısra: **106**
Dünya, cihan.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

22. **dehre:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **32**
Dünya, cihan.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

23. **dehre:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **97**
Dünya, cihan.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

24. **dehri:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **71**
Dünya, cihan.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

<u>dehre geleydi:</u>

1. **dehre geleydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 48
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya gelmek, doğmak.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḥātem

<u>dehre gelüp:</u>

1. **dehre gelüp:**-*üp*
Kaside 24
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya gelmek, doğmak.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

<u>dehre maġrūr olma:</u>

1. **dehre maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya varlığı, dünya ikbali ile gururlanmak, övünmek.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül

<u>dehri ṭutdı:</u>

1. **dehri ṭutdı:**-*dı*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyayı tutmak; çok yayılmak, her yere dağılmak.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

<u>dehşet:</u>

1. **dehşetle:**-*le*
Kaside 28
Mısra: **86**
Korku, telaş.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

2. **dehşetle:**-*le*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Korku, telaş.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

<u>dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur:</u>

1. **dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanındaki yiğitlerin kalbine dehşet salan.

Ol ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet ki hücūmı
Dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur

dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür:

1. **dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kahraman'ın öfkesinin korkusunu vermek.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

dek:

1. **dek:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Kadar, değin.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

2. **dek:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kadar, değin.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

3. **dek:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Kadar, değin.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

4. **dek:**
Kaside 1
Mısra: **90**
Kadar, değin.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

5. **dek:**
Kaside 9
Mısra: **19**
Kadar, değin.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

6. **dek:**
Kaside 11
Mısra: **66**
Kadar, değin.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

7. **dek:**
Kaside 32
Mısra: **60**
Kadar, değin.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

deḳāyıḳ ehli olan:

1. **deḳāyıḳ ehli olan:**-*an*
Kaside 32
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Anlaşılması dikkat isteyen incelikleri anlayan olmak // inceliklerden anlayan.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

del:

1. **deldi:**-*di*
Gazel 72
Mısra: **1**
Delik açmak, yırtmak, açmak.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

2. **deler:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **34**
Delik açmak, yırtmak, açmak.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

3. **delse:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **38**
Delik açmak, yırtmak, açmak.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

deler geçerdi:

1. **deler geçerdi:**-*di*
Kaside 21

Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delip geçmek, aşmak.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

dellāl oldı:

1. **dellāl oldı:**-*dı*
Kaside 35
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Tellal olmak.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış:

1. **dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış:**-*mış*
Kaside 13
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Çin'in ticaret limanının tellalı olmak.

Ṣabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārı

delv:

1. **delv:**
Kaside 61
Mısra: **34**
Kova // kova burcu.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

dem:

1. **demde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **67**
Zaman, an.

Ġazel-perdāz olursa n’ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

2. **demde:**-*de*
Gazel 36
Mısra: **3**
Zaman, an.

N’ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

3. **demdür:**-*dür*
Gazel 36
Mısra: **4**
Zaman, an.

N’ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

4. **demi:**-*i*
Gazel 65
Mısra: **5**
Zaman, an.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

5. **dem:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Zaman, an.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

6. **dem:**
Kaside 9
Mısra: **115**
Zaman, an.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

7. **dem:**
Kaside 9
Mısra: **4**
Zaman, an.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

8. **dem:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Zaman, an.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

9. **demde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **19**
Zaman, an.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

10. **demlerde:**-*ler, -de*
Kaside 9
Mısra: **33**
Zaman, an.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

11. **dem:**
Kaside 15

Mısra: **14**
Zaman, an.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

12. **demde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **9**
Zaman, an.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

13. **dem:**
Kaside 17
Mısra: **24**
Zaman, an.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

14. **dem:**
Kaside 21
Mısra: **52**
Zaman, an.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

15. **dem:**
Kaside 28
Mısra: **71**
Zaman, an.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

16. **deminde:**-*i, -n, -de*
Kaside 29
Mısra: **57**
Zaman, an.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

17. **demleridür:**-*ler, -i, -dür*
Kaside 29
Mısra: **127**
Zaman, an.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

18. **demde:**-*de*
Kaside 35
Mısra: **12**
Zaman, an.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

19. **dem:**
Kaside 36
Mısra: **30**
Zaman, an.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

20. **dem:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Zaman, an.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

21. **demdür:**-*dür*
Kaside 38
Mısra: **11**
Zaman, an.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

22. **demleridür:**-*ler, -i, -dür*
Kaside 39
Mısra: **99**
Zaman, an.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

23. **demine:**-*i, -n, -e*
Kaside 51
Mısra: **20**
Zaman, an.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

24. **demde:**-*de*
Kaside 54
Mısra: **5**
Zaman, an.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

25. **demdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **66**
Zaman, an.

Maʿẕūr ola medḫūñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

26. **dem:**
Kaside 9

Mısra: **89**
Zaman, an.

Pertāb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese ṭāvūs-ı cināndur

27. **demde:**-*de*
Kaside 24
Mısra: **87**
Zaman, an.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

28. **dem:**
Kaside 53
Mısra: **7**
Zaman, an.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

29. **deme:**-*e*
Gazel 144
Mısra: **9**
Zaman, an.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

30. **deme:**-*e*
Kaside 30
Mısra: **93**
Zaman, an.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

31. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 51
Mısra: **85**
Zaman, an.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

32. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 54
Mısra: **89**
Zaman, an.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

33. **demdür:**-*dür*
Gazel 143
Mısra: **7**
Zaman, an.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

34. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 31
Mısra: **129**
Zaman.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

35. **demde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **37**
Zaman, devir.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

36. **demde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **13**
Zaman, devir.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

37. **demde:**-*de*
Kaside 32
Mısra: **17**
Zaman, devir.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

38. **demde:**-*de*
Kaside 58
Mısra: **87**
Zaman, devir.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

39. **demdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **4**
Zaman, devir.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

40. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 53
Mısra: **93**
Zaman, an, vakit.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

dem bu demdür:

1. **dem bu demdür:**-*dür*
Gazel 65
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman bu zaman, an bu an.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı şahbāya degiş

dem urma:

1. **dem urma:***-ma*
Tesdis 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

dem urmaġa:

1. **dem urmaġa:***-maġ, -a*
Kaside 36
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

dem urmazdım:

1. **dem urmazdım:***-maz, -dı, -m*
Kaside 38
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Her zaman, daima, her an.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

2. **dem-ā-dem:**
Kaside 34
Mısra: **29**
Her zaman, daima, her an.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

3. **dem-ā-dem:**
Kaside 48
Mısra: **80**
Her zaman, daima, her an.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

4. **dem-ā-dem:**
Kaside 29
Mısra: **30**
Her zaman, daima, her an.

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**
Kaside 28
Mısra: **121**
Her zaman, daima.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḥüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

2. **dem-be-dem:**
Kaside 58
Mısra: **55**
Her zaman, daima.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

3. **dem-be-dem:**
Kaside 61
Mısra: **81**
Her zaman, daima.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

4. **dem-be-dem:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Her zaman, daima.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

5. **dem-be-dem:**
Kaside 15
Mısra: **22**
Durmadan.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

6. **dem-be-dem:**
Gazel 134
Mısra: **13**
Her zaman, daima.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

7. **dem-be-dem:**
Kaside 47
Mısra: **119**
Her zaman, daima.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

8. **dem-be-dem:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Bazen, vakit vakit, ara sıra.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

dem-ber-dem:

1. **dem-ber-dem:**
Kaside 40
Mısra: **52**
Nefes üstüne nefes // çokça huzur, ferahlık.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

2. **dem-ber-dem:**
Kaside 51
Mısra: **8**
Nefes üstüne nefes // çokça huzur, ferahlık.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

dem-beste:

1. **dem-bestedür:**-*dür*
Kaside 52
Mısra: **102**
Dudağı kapalı, suskun.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

demek:

1. **demekdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **5**
Bir şey anlamına gelmek.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʿīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

dem-i būyāyı:

1. **dem-i būyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu kan (ceylanın göbeğindeki kan pıhtısı).

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

dem-i cevlānda:

1. **dem-i cevlānda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Gezinti zamanı.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

2. **dem-i cevlānda:**-*da*
Kaside 27
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gezinti zamanı.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

3. **dem-i cevlānda:**-*da*
Kaside 38
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gezinti zamanı.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

dem-i dil-sūz idelüm:

1. **dem-i dil-sūz idelüm:**-*elüm*
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül yakıcı bir sohbet, işret etmek.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

dem-i evvel bahār:

1. **dem-i evvel bahār:**
Kaside 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İlkbahar mevsimi.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur hem

dem-i ferhunde:

1. **dem-i ferḫunde:**
Gazel 50

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutlu, uğurlu zaman.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

dem-i firāḳda:

1. **dem-i firāḳda:**-*da*
Kaside 45
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ayrılık zamanı.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

dem-i germ:

1. **dem-i germ:**
Kaside 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıcak nefes.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

dem-i ḫurrem:

1. **dem-i ḫurrem:**
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Neşeli, mesut zaman.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

dem-i ḫurrem ü ferḫunde:

1. **dem-i ḫurrem ü ferḫunde:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Sevinçli ve kutlu zaman.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz:

1. **dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Coşkulu bayram zamanı.

Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

dem-i ʿĪsā:

1. **dem-i ʿĪsā:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın nefesi.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

dem-i ʿĪsā-veş:

1. **dem-i ʿĪsā-veş:**
Kaside 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın nefesi gibi.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

dem-i küşte-i endīşesin:

1. **dem-i küşte-i endīşesin:**-*si, -n*
Kaside 10
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin öldürdüğü kişinin kanı.

Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin eks̱er
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

dem-i luṭfıyla:

1. **dem-i luṭfıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 32
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
İyilik, yumuşaklık nefesi.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

dem-i maḥşer:

1. **dem-i maḥşer:**
Kaside 20
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Mahşer günü.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

dem-i nutḳı:

1. **dem-i nutḳı:**-*ı*
Kaside 43

Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Konuşmadaki, kelamdaki nefes // sadrazamın ağzından çıkan söz, emir.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nuṭḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

dem-i nuṭḳ-ı dil-keşüñde:

1. **dem-i nuṭḳ-ı dil-keşüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönlü çeken, cezbedici konuşmanın nefesi, soluğu.

Mużmir dem-i nuṭḳ-ı dil-keşüñde
Feyż-i dem-i ṣubḥgāh-ı maʿnā

dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı:

1. **dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın konuşmasındaki nefes (Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi).

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

dem-i semenderi:

1. **dem-i semenderi:***-i*
Kaside 30
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Semenderin nefesi.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

dem-i ṣubḥa:

1. **dem-i ṣubḥa:***-a*
Kaside 13
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

dem-i ürd-i behişt:

1. **dem-i ürd-i behişt:**
Kaside 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nisan vakti, nisan ayı.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

dem-sāz:

1. **dem-sāz:**
Kaside 22
Mısra: **54**
Dost, arkadaş.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

2. **dem-sāzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **52**
Dost, arkadaş.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

3. **dem-sāz:**
Kaside 57
Mısra: **8**
Dost, arkadaş.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

4. **dem-sāzdur:***-dur*
Gazel 85
Mısra: **10**
Uygun, muvafık.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

dem-sāz olsa:

1. **dem-sāz olsa:***-sa*
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem-ahenk olmak, aynı ahenkte eşlik etmek.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

den:

1. **dense:***-se*
Gazel 49
Mısra: **7**
Denilmek // diye söylenmek.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

2. **denür:***-ü, -r*
Kaside 21

Mısra: **93**
Denilmek // diye söylenmek.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

3. **dense:**-*se*
Kaside 55
Mısra: **93**
Denilmek // diye söylenmek.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen ṣāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

4. **dense:**-*se*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **3**
Denilmek // diye söylenmek.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

5. **denen:**-*en*
Kaside 46
Mısra: **68**
Söylenmek, söylenilmek.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġaṣṣ ü semīn

denāʾet görinür:

1. **denāʾet görinür:**-*ü, -r*
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Aşağılık görünmek.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

deng ü ḥayrānı oldı:

1. **deng ü ḥayrānı oldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Hayran olmak, çok beğenmek.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

denī:

1. **denī:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Alçak.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

2. **denī:**
Kaside 49
Mısra: **101**
Alçak.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

denil:

1. **deñile:**-*e*
Gazel 88
Mısra: **5**
Söylenmek, söylenilmek.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

2. **denilmez:**-*mez*
Kaside 34
Mısra: **36**
Söylenmek, sıralanmak.

O düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

3. **denilse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **122**
Adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Görünce lez̠zet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

4. **denilse:**-*se*
Kaside 38
Mısra: **28**
Adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

5. **denilmez:**-*mez*
Kaside 62
Mısra: **43**
Söylenmek.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

6. **denilmez:**-*mez*
Kaside 48
Mısra: **9**
Söylenmek, ifade edilmek.

Denilmez ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı
Lisānü'l-ġaybdur Allāhu aʿlem

deniz:

1. **denizdür:**-*dür*
   Kaside 49
   Mısra: **79**
   Deniz, bahr.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pākūñ dürr-i şehvārı

deñlü:

1. **deñlü:**
   Kaside 50
   Mısra: **147**
   Kadar.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

2. **deñlü:**
   Kaside 61
   Mısra: **51**
   Gibi.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

depren:

1. **deprenmez:**-*mez*
   Kaside 46
   Mısra: **47**
   Sarsılmak, hareket etmek, çalkanmak.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

2. **deprenmez:**-*mez*
   Kaside 43
   Mısra: **63**
   Harekete gelmek, kımıldamak.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

der:

1. **der:**
   Gazel 8
   Mısra: **6**
   Kapı.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

der- niyām idince:

1. **der- niyām idince:**-*ince*
   Kaside 58
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   (Kılıcı) kın içine koymak, kında bulundurmak.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl ġarḳa-i ḫūn

der-ʿaḳeb:

1. **der-ʿaḳeb:**
   Kaside 62
   Mısra: **6**
   Hemen arkasından.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

derbān:

1. **derbān:**
   Kaside 11
   Mısra: **22**
   Kapıcı.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

derbān-ı dergāhı olmaġa:

1. **derbān-ı dergāhı olmaġa:**-*maġ, -a*
   Kaside 52
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Dergâhının kapıcısı olmak.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

derbān-ı der-i bārgehi:

1. **derbān-ı der-i bārgehi:**-*i*
   Kaside 9
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Sarayın kapısındaki kapıcı.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

derbān-ı kemterdür:

1. **derbān-ı kemterdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Değersiz, hakir kapıcı.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

derbānı olamaz:

1. **derbānı olamaz:**-*amaz*
Kaside 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Kapıcısı olmak.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

derbānı olurdı:

1. **derbānı olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 17
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Kapıcısı olmak.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

der-be-der eyler:

1. **der-be-der eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Perişan etmek, kapı kapı dolaşan dilenci hâline getirmek.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

der-beste:

1. **der-beste:**
Kaside 27
Mısra: **90**
Kapalı.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

derc eylesem:

1. **derc eylesem:**-*se, -m*
Kaside 38
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Yazmak, kaydetmek.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

derc olur:

1. **derc olur:**-*u, -r*
Kaside 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Toplanmak.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

derd:

1. **derdümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 3
Mısra: **73**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

2. **derdi:**-*i*
Gazel 96
Mısra: **3**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

3. **derdüm:**-*ü, -m*
Gazel 102
Mısra: **1**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

4. **derdini:**-*i, -n, -i*
Gazel 106
Mısra: **5**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

5. **derdi:**-*i*
Gazel 112
Mısra: **7**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

6. **derdimüz:**-*i, -müz*
Gazel 115
Mısra: **8**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

7. **derdimüz:**-*i, -müz*
Gazel 130
Mısra: **11**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

8. **derdümi:**-*üm, -i*
Gazel 85
Mısra: **7**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

9. **derd:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

10. **derdin:**-*i, -n*
Gazel 96
Mısra: **11**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

11. **derdi:**-*i*
Gazel 106
Mısra: **10**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

12. **derdimüz:**-*i, -müz*
Gazel 111
Mısra: **1**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

13. **derd:**
Kaside 47
Mısra: **70**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu güne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

14. **derd:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

15. **derdine:**-*i, -n, -e*
Gazel 31
Mısra: **17**
Gam, keder.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

16. **derdi:**-*i*
Gazel 45
Mısra: **1**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

17. **derde:**-*e*
Gazel 92
Mısra: **9**
Gam, keder.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

18. **derd:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Gam, keder//aşk hastalığı, aşk derdi.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

19. **derd:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Gam, keder.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

20. **derdüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **51**
Gam, keder.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

21. **derdi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **89**
Gam, keder.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

22. **derdi:**-*i*
Gazel 35
Mısra: **11**
Sorun, sıkıntı, problem.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

23. **derd:**
Kaside 42

Mısra: **5**
Sorun, sıkıntı, problem.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

24. **derd:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

25. **derdüm:**-*ü, -m*
Gazel 70
Mısra: **1**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

26. **derdini:**-*i, -n, -i*
Gazel 29
Mısra: **4**
Aşk, âşıklık durumu.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

27. **derdüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Gazel 111
Mısra: **2**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

28. **derdimüñ:**-*i, -m, -üñ*
Gazel 14
Mısra: **3**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

29. **derdümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 15
Mısra: **1**
Gam, keder // aşk hastalığı, aşk derdi.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

derde düşdim:

1. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

2. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

3. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

4. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **derde düşdim:**-*di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Derde müptela olmak // aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

derd-i āḫer:

1. **derd-i āḫer:**
   Kaside 22
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Başka (bir) dert.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

derd-i ʿaşḳ-ı yār:

1. **derd-i ʿaşḳ-ı yār:**
   Kaside 47
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin aşk derdi.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

derd-i firāḳuñ:

1. **derd-i firāḳuñ:**-*u, -ñ*
   Gazel 31
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık derdi.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

derd-i ḥayret-efzādur:

1. **derd-i ḥayret-efzādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Hayret uyandıran, şaşırtan dert.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

derd-i hecri:

1. **derd-i hecri:**-*i*
   Gazel 16
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık derdi.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

derd-i ḥırmāna:

1. **derd-i ḥırmāna:**-*a*
   Kaside 51
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Nasipsizlik derdi.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

derd-i intiẓār çekerler:

1. **derd-i intiẓār çekerler:**-*er, -ler*
   Kaside 25
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Beklemenin verdiği sıkıntıyı çekmek.

Hem çekerler şevḳ-i teşrīfüñle derd-i intiẓār
Hem iderler cān u dilden ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād

derd-i iştiyāḳuñ:

1. **derd-i iştiyāḳuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 25
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Özleme derdi, hasretlik derdi.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

derd-i iştiyāḳuñla:

1. **derd-i iştiyāḳuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Kaside 22
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Özleme derdi, hasretlik derdi.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

derd-i maḥabbetle:

1. **derd-i maḥabbetle:**-*le*
   Gazel 91
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

derd-i nihānum:

1. **derd-i nihānum:**-*u, -m*
   Gazel 63
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Gizli dert // aşk derdi.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

derd-i zahmı:

1. **derd-i zaḫmı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Yaranın acısı.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

derd-i Züleyhā-yı zamāne:

1. **derd-i Züleyhā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zamanın Züleyha'sının derdi // şiire rağbet edenlerin iştiyakı.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

derdmend:

1. **derdmendi:**-*i*
Nazm 6
Mısra: **4**
Dertli.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

derdmendāne:

1. **derdmendāne:**
Kaside 26
Mısra: **19**
Dertlilere yakışır şekilde.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesüñ māşiṭāsına tefhīm

der-enbān-ı felek:

1. **der-enbān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Feleğin heybesinde.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

dergāh:

1. **dergāhuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 23
Mısra: **6**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

2. **dergāhuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 25
Mısra: **36**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

3. **dergāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 33
Mısra: **38**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

4. **dergāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 8
Mısra: **37**
Makam, huzur.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

5. **dergāhı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **55**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Müftī-i kāmrān ki dergāhı
Felegüñ ṣadr-ı bārgāhıdur

6. **dergāhuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 41
Mısra: **21**
Huzur, makam.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

7. **dergāh:**
Kaside 44
Mısra: **3**
Huzur, makam.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

dergāh-ı muʿallāya:

1. **dergāh-ı muʿallāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yüce dergâh, Allah'ın huzuru.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

dergāh-ı rıżā-yı tevvāb:

1. **dergāh-ı rıżā-yı tevvāb:**
Kaside 31
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Tövbeleri kabul eden Allah'ın rıza kapısı.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

dergeh:

1. **dergehi:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **42**
Kapı, eşik.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

2. **dergehüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 44
Mısra: **47**
Makam, huzur.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-kūşe-i istiġnāyı

3. **dergehi:**-*i*
Kaside 42
Mısra: **58**
Makam, huzur.

Bārgehi maḥkeme-i ʿadl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rūzgār

4. **dergehine:**-*i, -n, -e*
Kaside 43
Mısra: **44**
Makam, huzur.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

5. **dergehine:**-*i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **77**
Makam, huzur // kapı.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

6. **dergehine:**-*i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **118**
Kapı, eşik // huzur, makam.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

7. **dergehüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 16
Mısra: **57**
Kapı // padişah kapısı.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

8. **dergehidür:**-*i, -dür*
Kaside 46
Mısra: **32**
Kapı // makam, huzur.

Defʿ-i yeʾcūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Menʿ-i ceyş-i eleme dergehidür ḥıṣn-ı ḥaṣīn

9. **dergehine:**-*i, -n, -e*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **14**
Kapı, eşik // huzur, makam.

Şest-i destin göreydi Toz Ḳoparan
Dergehine sürerdi rūy-ı niyāz

dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān:

1. **dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān:**
Kaside 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan sadrazamının divanının kapısı, huzuru.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

dergeh-i cūdında:

1. **dergeh-i cūdında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 33
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Cömertlik dergâhı // huzur, eşik.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

dergeh-i devleti:

1. **dergeh-i devleti:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı // makamın eşiği, huzuru.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

dergeh-i devlet-penāhı:

1. **dergeh-i devlet-penāhı:**-*ı*
Kaside 52

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Devletin koruyucusu olan kapı, makam.

Dergeh-i devlet-penāhı mültecā-yı ḫāṣ u ʿām
Ḫāk-i pāk-i āstānı būse-cāy-ı ins ü cān

dergeh-i devlet-penāhuñdan:

1. **dergeh-i devlet-penāhuñdan:**-*u, -ñ, -dan*
Kaside 22
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Mübarek, saadetli dergâh // padişahın huzuru.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

dergeh-i fażlı:

1. **dergeh-i fażlı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Lütuf, cömertlik dergâhı // lütuf kapısı, makamı.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

dergeh-i iḳbāle:

1. **dergeh-i iḳbāle:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saadet kapısı, yüce makam.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

dergeh-i iḳbāline:

1. **dergeh-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 35
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Saadet kapısı, yüce makam.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

dergeh-i iḳbālinüñ:

1. **dergeh-i iḳbālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 14
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Talih sarayı.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

dergeh-i pāşāya:

1. **dergeh-i pāşāya:**-*y, -a*
Kaside 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Paşanın eşiği, kapısı.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

dergeh-i Rabbü'l-ʿibād:

1. **dergeh-i Rabbü'l-ʿibād:**
Kaside 43
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Allah'ın dergâhı.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

der-güşāde:

1. **der-güşāde:**
Kaside 2
Mısra: **19**
Açık kapılı, kapısı açık.

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

derhem idince:

1. **derhem idince:**-*ince*
Kaside 38
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Karıştırmak.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

derhem itmese:

1. **derhem itmese:**-*me, -se*
Kaside 40
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, karıştırmak.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

derhem ḳılur:

1. **derhem ḳılur:**-*u, -r*
Kaside 51
Mısra: **74**

Kelime Tipi: -
Karıştırmak, bükmek, eğri büğrü yapmak.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

derhem olur:

1. **derhem olur:***-u, -r*
Kaside 38
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Karışık, dağınık olmak.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

der-i ʿadlidür:

1. **der-i ʿadlidür:***-i, -dür*
Kaside 42
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Adalet kapısı // makam, huzur.

Ṣadr-ı muʿaẓẓam ki der-i ʿadlidür
Ḳıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

der-i çāker-nevāz u bende-perver:

1. **der-i çāker-nevāz u bende-perver:**
Kaside 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kölelerini besleyen ve onlara iyi muamelede bulunan kapı, dergâh.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

der-i cānānı:

1. **der-i cānānı:***-ı*
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısı.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

der-i cūdında:

1. **der-i cūdında:***-ı, -n, -da*
Kaside 47
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cömertlik kapısı.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

der-i devletidür:

1. **der-i devletidür:***-i, -dür*
Kaside 35
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı // makam kapısı (sadrazamlık makamının kapısı).

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

der-i dīvān-ı iclālinde:

1. **der-i dīvān-ı iclālinde:***-i, -n, -de*
Kaside 19
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yücelik, büyüklük divanının kapısı.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān:

1. **der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān:**
Kaside 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İskender şanlı cihanı koruyan vezirin kapısı, huzuru.

Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

der-i luṭf-ı Kirdgār-ı kerīm:

1. **der-i luṭf-ı Kirdgār-ı kerīm:**
Kaside 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kerim olan Allah'ın lütuf kapısı.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

derīçe-i bīdād:

1. **derīçe-i bīdād:**
Kaside 29
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zulüm, adaletsizlik kapıcığı (küçük kapı).

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

derk idemez:

1. **derk idemez:**-*emez*
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

<u>der-kemān ḳıldı:</u>

1. **der-kemān ḳıldı:**-*dı*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Oku yaya germek.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

<u>der-kemān oldı:</u>

1. **der-kemān oldı:**-*dı*
Kaside 52
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yaya koyulmak (çekilmek üzere okun yayın kirişine yerleştirilmesi).

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

<u>der-kemān olur:</u>

1. **der-kemān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaya koyulmak (çekilmek üzere okun yayın kirişine yerleştirilmesi).

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

<u>der-kemīn oldı:</u>

1. **der-kemīn oldı:**-*dı*
Kaside 56
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Pusuda beklemek.

Küşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

<u>derk-i ḥikmetinde:</u>

1. **derk-i ḥikmetinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 32
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hikmeti (sebebi, sırrı) anlama, kavrama.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

<u>derle:</u>

1. **derlese:**-*se*
Kaside 61
Mısra: **59**
Terlemek.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

<u>dermān:</u>

1. **dermān:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Çare, ilaç, deva.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

2. **dermānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **74**
Çare, ilaç, deva.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

3. **dermānım:**-*ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Kuvvet, mecal.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

<u>dermān it:</u>

1. **dermān it:**
Gazel 31
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Çare olmak, çare göstermek.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

<u>dermāndan geçse:</u>

1. **dermāndan geçse:**-*se*
Gazel 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çare bulmaktan vazgeçmek.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

dermānde:

1. **dermāndelerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 31
Mısra: **17**
Âciz, çaresiz, güçsüz.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

der-meyān ola:

1. **der-meyān ola:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ortada olmak.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

ders oḳur:

1. **ders oḳur:**-*r*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ders almak, bir konu üzerinde bir öğrenci yetkili bir kimseden bilgi edinmek.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

derūn:

1. **derūnuñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 142
Mısra: **8**
Kalp, yürek, iç.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

2. **derūnumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 47
Mısra: **89**
Kalp, yürek, iç.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

3. **derūnı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **53**
Kalp, yürek, iç.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḫzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

4. **derūnı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **11**
İçi, iç tarafı.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

5. **derūnunda:**-*u, -n, -da*
Kaside 20
Mısra: **39**
İç, iç taraf, dâhil.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

derūn-ı āyīneye:

1. **derūn-ı āyīneye:**-*y, -e*
Gazel 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aynanın içi.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

derūn-ı dilde:

1. **derūn-ı dilde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Gönlün derinlikleri.

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

2. **derūn-ı dilde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Gönülden, samimi olarak.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

derūn-ı ḳubbesi:

1. **derūn-ı ḳubbesi:**-*si*
Kaside 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kubbenin içi.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

derūn-ı zerrede:

1. **derūn-ı ẕerrede:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Zerrenin içi.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

dervāze:

1. **dervāze:**
Kaside 34
Mısra: **90**
Şehir veya kale kapısı // büyük kapı.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

derviş:

1. **derviş:**
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Fakir, kalender.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

deryā:

1. **deryā:**
Kaside 5
Mısra: **45**
Deniz.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

2. **deryā:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Deniz.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

3. **deryā:**
Kaside 6
Mısra: **60**
Deniz.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

4. **deryā:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Deniz.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

5. **deryāda:**-*da*
Kaside 11
Mısra: **43**
Deniz.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

6. **deryālar:**-*lar*
Kaside 12
Mısra: **41**
Deniz.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İlṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

7. **deryālar:**-*lar*
Kaside 12
Mısra: **75**
Deniz.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

8. **deryā:**
Kaside 13
Mısra: **43**
Deniz.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

9. **deryādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **25**
Deniz.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

10. **deryāya:**-*y, -a*
Kaside 14
Mısra: **22**
Deniz.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

11. **deryā:**
Kaside 20
Mısra: **40**
Deniz.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

12. **deryā:**
Kaside 31
Mısra: **58**
Deniz.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

13. **deryāda:**-*da*
Kaside 31
Mısra: **24**
Deniz.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

14. **deryāları:**-*lar, -ı*
Kaside 31
Mısra: **9**
Deniz.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

15. **deryāyı:**-*y, -ı*
Kaside 31
Mısra: **4**
Deniz.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

16. **deryādan:**-*dan*
Kaside 38
Mısra: **55**
Deniz.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

17. **deryāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **28**
Deniz.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

18. **deryā:**
Kaside 46
Mısra: **47**
Deniz.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

19. **deryā:**
Kaside 53
Mısra: **57**
Deniz.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

20. **deryālaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 56
Mısra: **41**
Deniz.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

21. **deryādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **2**
Deniz.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

22. **deryālar:**-*lar*
Gazel 134
Mısra: **14**
Deniz.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

23. **deryādur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **43**
Deniz // genişlik, büyüklük, bolluk.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

24. **deryā:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Deniz (incinin kaynağı olması yönüyle).

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

25. **deryā:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Deniz // kıymetliler menbaı, değerli şeylerin bol olduğu yer.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

26. **deryālar:**-*lar*
Kaside 61
Mısra: **25**
Deniz.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

27. **deryālar:**-*lar*
Kaside 61
Mısra: **40**
Deniz.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

deryā-dil:

1. **deryā-dil:**
   Kaside 62
   Mısra: **21**
   Gönlü geniş, himmetli.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Beẕl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

deryā-kefā:

1. **deryā-kefā:**
   Kaside 56
   Mısra: **47**
   Ey avucu deniz gibi olan // cömert olan.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş:

1. **deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş:**
   Kaside 55
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Sonsuz ilim denizi.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

deryā-yı eşkim:

1. **deryā-yı eşkim:**
   Gazel 7
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gözyaşı denizi, gözyaşının çokluğu veya yoğunluğu.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī:

1. **deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī:**
   Kaside 10
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Mana incileri saçan deniz.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler

deryā-yı himmetdür:

1. **deryā-yı himmetdür:***-dür*
   Kaside 11
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf, cömertlik denizi.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

deryā-yı ḫurūşān:

1. **deryā-yı ḫurūşān:**
   Kaside 13
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Coşkun deniz.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

deryā-yı kerem:

1. **deryā-yı kerem:**
   Kaside 37
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik denizi.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

deryā-yı maʿānī:

1. **deryā-yı maʿānī:**
   Kaside 9
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Manalar denizi.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

2. **deryā-yı maʿānī:**
   Kaside 59
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Manalar denizi.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

deryā-yı maʿānī oldum:

1. **deryā-yı maʿānī oldum:***-du, -m*
   Gazel 42
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Manalar denizi olmak.

Oldum güher-i feyż ile deryā-yı maʿānī
İʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum ḫār u ḫasumdur

deryā-yı muḥīṭ-i felegi:

1. **deryā-yı muḥīṭ-i felegi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünü çepeçevre kuşatan deniz // gökyüzü, sema.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

deryā-yı pür-gevher:

1. **deryā-yı pür-gevher:**
Kaside 19
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
İnci dolu deniz.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum şanki bir mevc-i mücevherdür

deryā-yı tüvān-gerdür:

1. **deryā-yı tüvān-gerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zengin deniz // incisi bol deniz.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

deryūze eylesün:

1. **deryūze eylesün:**-*sün*
Gazel 79
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dilenmek.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

deryūzeger:

1. **deryūzeger:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **5**
Dilenci.

Deryūzeger cenāb-ı ṭabʿuñ
Şāhān-ı cihān-penāh-ı maʿnā

deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd eyle:

1. **deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd eyle:**
Kaside 54
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın kerem kapısında dilenmek.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

deryūze-i dergāh-ı Ḫudāvend-i kerīm eyle:

1. **deryūze-i dergāh-ı Ḫudāvend-i kerīm eyle:**
Kaside 7
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Kerim olan Allah'ın huzurunda dilenmek, yalvarmak.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

der-zencīr:

1. **der-zencīr:**
Kaside 39
Mısra: **42**
Zincire vurulmuş.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

2. **der-zencīr:**
Kaside 7
Mısra: **95**
Zincire vurulmuş.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zencīr
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

dest:

1. **dest:**
Gazel 18
Mısra: **6**
El.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

2. **dest:**
Gazel 18
Mısra: **10**
El.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

3. **destinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 74

Mısra: **9**
El.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

4. **desti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **66**
El.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

5. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 9
Mısra: **118**
El.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

6. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 22
Mısra: **80**
El.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

7. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 31
Mısra: **118**
El.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

8. **destinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 35
Mısra: **69**
El.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

9. **destinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 39
Mısra: **62**
El.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

10. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 41
Mısra: **84**
El.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

11. **desti:**-*i*
Kaside 42
Mısra: **59**
El.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

12. **destüm:**-*ü, -m*
Kaside 44
Mısra: **49**
El.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

13. **desti:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **4**
El.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

14. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 47
Mısra: **66**
El.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

15. **desti:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **37**
El.

N'ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

16. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 57
Mısra: **60**
El.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

17. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 60
Mısra: **3**
El.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

18. **dest:**
Gazel 18
Mısra: **4**
El // yardım.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

19. **dest:**
Gazel 18
Mısra: **8**
El.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

20. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Gazel 32
Mısra: **1**
El.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

21. **destine:**-*i, -n, -e*
Gazel 33
Mısra: **6**
El.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

22. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Gazel 114
Mısra: **1**
El.

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

23. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 4
Mısra: **25**
El.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

24. **destinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 14
Mısra: **21**
El.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

25. **destümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 43
Mısra: **84**
El.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

26. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 22
Mısra: **74**
El.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

27. **dest:**
Kaside 6
Mısra: **43**
El (cömertlik bağlamında).

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

28. **destine:**-*i, -n, -e*
Kaside 36
Mısra: **20**
El.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafhaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

dest açmasa:

1. **dest açmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 18
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilenmek, başkasının yardımını isteyecek durumda olmak.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

dest dırāz itdükçe:

1. **dest dırāz itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak; birinden bir hakkı almaya kalkışmak.

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

dest ṣundukca:

1. **dest ṣunduḳca:**-*duḳca*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, elini uzatmak.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

dest ṣunmasa:

1. **dest ṣunmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 18

Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, yaklaşmak istemek.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

dest ü girībān olduġın:

1. **dest ü girībān olduġın:**-*duk, -ı, -n*
Gazel 87
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaka paça olmak, elle yakasına yapışmak, çekişmek.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

dest urduġınca:

1. **dest urduġınca:**-*duġınca*
Gazel 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
El açmak, dua etmek.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

dest urmasa:

1. **dest urmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini sürmek, dokunmak.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

dest urmayınca:

1. **dest urmayınca:**-*y, -ınca*
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak, bir işe girişmek, teşebbüs etmek.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

dest ursa:

1. **dest ursa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
El atmak, almak.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

dest urur:

1. **dest urur:**-*u, -r*
Gazel 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak, el atmak.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

destān- zen-i ḳudsī-naġamātım:

1. **destān- zen-i ḳudsī-naġamātım:**-*ım*
Kaside 59
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Nağmeleri kutsal destan okuyucu.

Destān- zen-i ḳudsī-naġamātım ki terānem
Āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı İremdür

destānı iderse:

1. **destānı iderse:**-*er, -se*
Kaside 30
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Destan söylemek.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

destān-ı suḫan oldı:

1. **destān-ı suḫan oldı:**-*dı*
Kaside 60
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Şiir destanı olmak (destan gibi olmak).

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

destār:

1. **destārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **12**
Sarık.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

2. **destār:**
Kaside 4

Mısra: **88**
Sarık.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

3. **destārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **30**
Sarık.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

dest-be-dest:

1. **dest-be-destiz:**-*iz*
Gazel 49
Mısra: **4**
El ele, elden ele.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

dest-bürd-i Ḥayderi:

1. **dest-bürd-i Ḥayderi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Hz. Ali'nin kudreti.

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

deste:

1. **deste:**
Kaside 7
Mısra: **110**
Tutulacak yer, kabza, sap.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

deste deste:

1. **deste deste:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutam tutam, demet demet.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

2. **deste deste:**
Kaside 32
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutam tutam, demet demet.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

deste deste idüp:

1. **deste deste idüp:**-*üp*
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Tutam tutam etmek, bir araya getirip bağlamak.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bārī
Ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

dest-efşān olsam:

1. **dest-efşān olsam:**-*sa, -m*
Kaside 35
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
El sallamak, el çırpmak.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

dest-gīr ol:

1. **dest-gīr ol:**
Gazel 31
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Elinden tutmak, yardımcı olmak.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

dest-gīr-i ʿaẓamet:

1. **dest-gīr-i ʿaẓamet:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
İhtişamı, yüceliği elinde tutan.

Dest-gīr-i ʿaẓamet dāver-i dīn ü devlet
Revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm

dest-gīr-i dīn ü devlet:

1. **dest-gīr-i dīn ü devlet:**
Kaside 14
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Din ve devletin yardımcısı, dini ve devleti himaye eden.

Naḳd-i vaḳt-i salṭanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gīr-i dīn ü devlet kām-baḫş-ı serverī

dest-gīr-i fuḳarā:

1. **dest-gīr-i fuḳarā:**
Kaside 40
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Düşenin elinden tutan, çaresize yardımcı olan.

Kāmkār-ı vüzerā ḳıble-i cāh-ı fużalā
Dest-gīr-i fuḳarā dād-penāh-ı ʿālem

desti:

1. **desti:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Testi.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

dest-i ʿāleme:

1. **dest-i ʿāleme:***-e*
Kaside 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnsanların eli // insanların dili (dillerde söylenmek bağlamında).

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

dest-i cūdında:

1. **dest-i cūdında:***-ı, -n, -da*
Kaside 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli, cömertlik.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

dest-i dırāz itmemege:

1. **dest-i dırāz itmemege:***-me, -meg, -e*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Elini uzatmak.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

dest-i edeble:

1. **dest-i edeble:**
Kaside 55
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Edepli bir şekilde.

Vaḳtidür dest-i edeble bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk
Olsa gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb

dest-i hevese girdi:

1. **dest-i hevese girdi:***-di*
Kaside 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Heves eline geçmek // elde etmek, isteğine kavuşmak.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

dest-i iʿnāyet:

1. **dest-i iʿnāyet:**
Kaside 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yardım, lütuf eli.

Ṣunuldı baḫtuña dest-i iʿnāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem

dest-i ḳahr-ı iḳtidārı:

1. **dest-i ḳahr-ı iḳtidārı:***-ı*
Kaside 16
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Gücün perişan edici eli.

Çeşm-i baḫt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ġarb
Dest-i ḳahr-ı iḳtidārı nice tāb-ı rūzgār

dest-i ḳazā:

1. **dest-i ḳazā:**
Kaside 54
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kaza eli // kader.

Nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat ki urur dest-i ḳazā
Ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına mühr-i teʾkīd

dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya:

1. **dest-i kelīmu'llāh-ı maʿnāya:***-y, -a*
Kaside 33
Mısra: **94**

Kelime Tipi: -
Mana Masa'sının eli.

Geh ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre ʿalemdür
Geh dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya ʿaṣādur

dest-i kerem:

1. **dest-i kerem:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

dest-i ḳudretdür:

1. **dest-i ḳudretdür:***-dür*
Gazel 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"Kudret eli" Cenabıhak için kullanılır.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

dest-i luṭfı:

1. **dest-i luṭfı:***-ı*
Kaside 14
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Lütuf eli.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

dest-i Mesīḥāda:

1. **dest-i Mesīḥāda:***-da*
Kaside 50
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın eli.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

dest-i miʿmārı:

1. **dest-i miʿmārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mimarın eli.

Teʿāla'llāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḫalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ:

1. **dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ:**
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her şeye gücü yeten Allah'ın yaratma eli, yaratma kudreti.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

dest-i ümīd:

1. **dest-i ümīd:**
Kaside 54
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

dest-i zer-feşānı:

1. **dest-i zer-feşānı:***-ı*
Kaside 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Altın saçan el, cömert el // cömertlik.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

destinden düşmez:

1. **destinden düşmez:***-mez*
Kaside 17
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Birinin) elinden (bir şey) düşmemek, bir şeyle sürekli ilgilenmek.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

destüme erince:

1. **destüme erince:***-ince*
Kaside 30
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şey birinin) eline geçmek; o şeyi elde etmek, ona ulaşmak.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

2. **destüme erince:***-ince*
Kaside 48
Mısra: **27**

Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şey birinin) eline geçmek; o şeyi elde etmek, ona ulaşmak.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

destūr eyledi:

1. **destūr eyledi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vezir-i azam, baş vezir yapmak.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

destūrı virürse:

1. **destūrı virürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 34
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Destur vermek; izin vermek, yetkili kılmak.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

deşne-i ġamzesi:

1. **deşne-i ġamzesi:**-*si*
Gazel 125
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış hançeri.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

deşne-i ser-tīz-i zebānum:

1. **deşne-i ser-tīz-i zebānum:**-*u, -m*
Kaside 33
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dilin keskin hançeri.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

deşt-i Ḫoten oldı:

1. **deşt-i Ḫoten oldı:**-*dı*
Gazel 105
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hoten sahrası gibi olmak (misk ahusunun çok olması cihetiyle).

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

devām:

1. **devām:**
Kaside 50
Mısra: **84**
Sürüp gitme, sürme, devam etme.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

devām-ı ʿömrin:

1. **devām-ı ʿömrin:**-*i, -n*
Gazel 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ömrün devamı, uzun ömür.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

devāt:

1. **devātum:**-*u, -m*
Kaside 1
Mısra: **25**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

2. **devāt:**
Kaside 25
Mısra: **54**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

3. **devātı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **45**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

4. **devāt:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

5. **devāt:**
Kaside 51
Mısra: **70**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

6. **devāt:**
Kaside 51
Mısra: **71**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Ṣāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

7. **devāt:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **11**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap.

Gūyā ki olur devāt u ḫāmeñ
Ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā

devlet:

1. **devletle:***-le*
Kaside 59
Mısra: **81**
Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

2. **devletle:***-le*
Kaside 22
Mısra: **18**
Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

3. **devlet:**
Kaside 56
Mısra: **94**
Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

4. **devlet:**
Kaside 58
Mısra: **75**
Mutluluk, talih // makam, haşmet, şan.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı ḳażāyile cebr eger gerdūn

5. **devlet:**
Kaside 17
Mısra: **164**
Mutluluk // saltanat.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

6. **devleti:***-i*
Kaside 26
Mısra: **56**
Saltanat, iktidar.

Himmeti muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd
Devleti nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm

7. **devleti:***-i*
Kaside 44
Mısra: **14**
Saltanat, iktidar.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

8. **devlet:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
Saltanat, iktidar.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaşma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

9. **devlet:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Saltanat, iktidar.

Niyyeti dā'im eser-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

10. **devlet:**
Kaside 52
Mısra: **123**
Devlet, makam // mutluluk, talih.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

11. **devlet:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Devlet, makam // mutluluk, talih.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

12. **devlet:**
Gazel 18
Mısra: **9**
Talih, baht.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

13. **devlet:**
Kaside 25
Mısra: **17**
Talih, baht.

Ḥamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

14. **devlet:**
Kaside 29
Mısra: **50**
Talih, baht.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

15. **devletle:**-*le*
Kaside 30
Mısra: **134**
Talih, baht.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

16. **devlet:**
Kaside 33
Mısra: **61**
Talih, baht.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

17. **devletinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 27
Mısra: **12**
Saltanat, iktidar.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efgān mest

18. **devletle:**-*le*
Kaside 3
Mısra: **86**
Saltanat, iktidar.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

19. **devletüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 7
Mısra: **91**
Saltanat, iktidar.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

20. **devletüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 8
Mısra: **59**
Saltanat, iktidar.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

21. **devletle:**-*le*
Kaside 16
Mısra: **40**
Saltanat, iktidar.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

22. **devlet:**
Kaside 40
Mısra: **103**
Saltanat, iktidar.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

23. **devlet:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

24. **devlet:**
Kaside 32
Mısra: **110**
Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

25. **devlet:**
Kaside 40
Mısra: **14**
Kutluluk, mübareklik, ikbal.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

26. **devlet:**
Kaside 40
Mısra: **101**
Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Dāʾimā devlet ü ʿiẓẓetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

27. **devlet:**
Kaside 54
Mısra: **94**
Kutluluk, mübareklik, ikbal.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

28. **devletle:**-*le*
Gazel 127
Mısra: **18**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle ẕevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

29. **devlet:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Devlet ü iḳbāl ile dārü’s-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü’l-cihād

30. **devletle:**-*le*
Kaside 27
Mısra: **110**
Saadet, kutluluk, ikbal.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

31. **devlet:**
Kaside 33
Mısra: **67**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

32. **devletle:**-*le*
Kaside 41
Mısra: **119**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

33. **devlet:**
Kaside 44
Mısra: **93**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

34. **devletle:**-*le*
Kaside 47
Mısra: **137**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü’l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

35. **devlet:**
Kaside 55
Mısra: **2**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

36. **devlet:**
Kaside 60
Mısra: **90**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

37. **devletle:**-*le*
Gazel 142
Mısra: **12**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

38. **devlet:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir ṭāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

39. **devlet:**
Kaside 14
Mısra: **58**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

40. **devlet:**
Kaside 22
Mısra: **59**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

41. **devletle:**-*le*
Kaside 25
Mısra: **20**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

42. **devletle:**-*le*
Kaside 25
Mısra: **99**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü’l-fuʿād

43. **devlete:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **9**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n’ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

44. **devlete:**-*e*
Kaside 33

Mısra: **106**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

45. **devlet:**
Kaside 35
Mısra: **126**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

46. **devlete:***-e*
Kaside 35
Mısra: **14**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

47. **devletle:***-le*
Kaside 43
Mısra: **103**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

48. **devlet:**
Kaside 48
Mısra: **90**
Saadet, mutluluk, ikbal.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

49. **devletle:***-le*
Rübai 5
Mısra: **4**
Saadet, mutluluk, ikbal.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

50. **devletüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kaside 4
Mısra: **103**
Saltanat, hüküm sürülen zaman.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

51. **devletüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kaside 17
Mısra: **161**
Saltanat, hüküm sürülen zaman.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

52. **devletine:***-i, -n, -e*
Kaside 40
Mısra: **24**
Saltanat, hüküm sürülen zaman.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

53. **devlet:**
Kaside 35
Mısra: **27**
Mutluluk, saadet, talih.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

54. **devlet:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

55. **devlet:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

56. **devlet:**
Kaside 25
Mısra: **88**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

57. **devlete:***-e*
Kaside 25
Mısra: **91**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

58. **devlete:***-e*
Kaside 36
Mısra: **66**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında

teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

59. **devlete:**-*e*
Kaside 37
Mısra: **61**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

60. **devlet:**
Kaside 40
Mısra: **13**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

61. **devletleri:**-*ler, -i*
Kaside 40
Mısra: **18**
Belli bir toprakta bir hükumet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

62. **devlete:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **17**
Makam, mertebe.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

63. **devlet:**
Kaside 42
Mısra: **16**
Makam, mertebe.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

64. **devletle:**-*le*
Kaside 18
Mısra: **71**
Mutluluk, saadet, talih, baht.

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

65. **devletle:**-*le*
Kaside 41
Mısra: **70**
Mutluluk, saadet, talih, baht.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

66. **devlet:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Mutluluk, saadet.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

67. **devlet:**
Kaside 26
Mısra: **108**
Ululuk, büyüklük // talih, saadet.

Mesned-i salṭanat-ı ʿālemde
Olasın devlet ü ʿizzetle muḳīm

68. **devletle:**-*le*
Kaside 26
Mısra: **92**
Ululuk, büyüklük // talih, saadet.

Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle nice fetḥ-i ʿaẓīm

69. **devleti:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **21**
Saltanat, iktidar // talih.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

70. **devleti:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **73**
Saltanat, iktidar // talih.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

71. **devlet:**
Kaside 52
Mısra: **67**
Yüksek mevki, makam.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

72. **devlet:**
Kaside 4
Mısra: **114**
Saltanat, iktidar.

Olsun ḳapuñda muntaẓam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intiẓām-ı umūr-ı cihān virür

73. **devletle:**-*le*
Gazel 130
Mısra: **7**
Ululuk, büyüklük.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

devlet-i ʿaşḳuñda:

1. **devlet-i ʿaşḳuñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk saadeti, aşk nimeti.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

devlet-i dāreynüñ:

1. **devlet-i dāreynüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İki cihan saadeti.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

devlet-i dünyā:

1. **devlet-i dünyā:**
Kaside 42
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dünya makamı // dünya menfaati.

Ġam mı çeker devlet-i dünyā içün
Rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār

devlet-i fażl:

1. **devlet-i fażl:**
Kaside 52
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Faziletler, sahip olunan değerler, kıymetler.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

devlet-i feth ü nuṣret:

1. **devlet-i fetḥ ü nuṣret:**
Kaside 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer saadeti.

Bāreka'llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa'llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

devlet-i ḫāḳān:

1. **devlet-i ḫāḳān:**
Kaside 8
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Hükümdar talihi, hükümdar rütbesi.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

devlet-i ʿOsmāniyān:

1. **devlet-i ʿOs̱māniyān:**
Kaside 61
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Devleti.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

devlet-i sābit-ḳadem-i rūzgār:

1. **devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Devrin sabit, devamlı olan makam ve rütbesi // zamanın devamlı olan talihi, saadeti.

Bir ḫar-ı dü- pāda görinür hemān
Devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār

devlet-i sermedle:

1. **devlet-i sermedle:**-*le*
Kaside 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ebedi mutluluk.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

devr:

1. **devri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **69**
Zaman, devir, çağ.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

2. **devre:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **55**
Zaman, devir, çağ.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

3. **devre:**-*e*
Kaside 62
Mısra: **49**
Zaman, devir, çağ.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

4. **devre:**-*e*
Kaside 54
Mısra: **7**
Dönme, dönüş.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱seri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

5. **devri:**-*i*
Terkib-bend 1
Mısra: **2**
Dönme, dönüş.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

6. **devr:**
Kaside 47
Mısra: **60**
Zaman, devir, çağ.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

7. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 4
Mısra: **85**
Zaman, dönem.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

8. **devr:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Dönme, dönüş.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

9. **devrin:**-*i, -n*
Kaside 3
Mısra: **60**
Dönme, dönüş.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

10. **devrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **56**
Dönme, dönüş.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

11. **devre:**-*e*
Kaside 43
Mısra: **12**
Dönme, dönüş.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

12. **devrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 50
Mısra: **152**
Dönme, dönüş.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

13. **devre:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **26**
Dönme, dönüş.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

14. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 17
Mısra: **124**
Zaman, devir, dönem.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

15. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 24
Mısra: **5**
Zaman, devir, dönem.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

16. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 41
Mısra: **121**
Zaman, devir, dönem.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

17. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 52

Mısra: **81**
Zaman, devir, dönem.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

18. **devrümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 57
Mısra: **17**
Zaman, devir, dönem.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

19. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 59
Mısra: **49**
Zaman, devir, dönem.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

20. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Zaman, devir, dönem.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

21. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **106**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

22. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 8
Mısra: **49**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

23. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 9
Mısra: **50**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

24. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 11
Mısra: **72**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

25. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 15
Mısra: **64**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

26. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 20
Mısra: **89**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

27. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 24
Mısra: **109**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Dāʾimā ḫurrem ü ferḫunde ola devrinde
Ṣubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı ġarībān-ı felek

28. **devrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 24
Mısra: **76**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

29. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 26
Mısra: **57**
Zaman, hükümdarın saltanat devri.

Olsa devrinde n'ola ḫalḳ-ı cihān
Dāʾimā muġtenem-i nāz u naʿīm

30. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 27
Mısra: **55**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

31. **devrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 27
Mısra: **69**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

32. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 31
Mısra: **63**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

33. **devrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 31
Mısra: **89**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

34. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 33
Mısra: **57**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

35. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 35
Mısra: **49**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

36. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 43
Mısra: **67**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

37. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 43
Mısra: **56**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

38. **devrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 55
Mısra: **51**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

39. **devrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 56
Mısra: **56**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

40. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 57
Mısra: **51**
Zaman // hüküm sürülen zaman.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

41. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 3
Mısra: **66**
Zaman, dönem // hükümdarın saltanat devri.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

42. **devre:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **87**
Zaman, devir, çağ.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

43. **devre:**-*e*
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Dönme, dönüş // şarap kadehinin elden ele dönmesi.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

devr eylemeden:

1. **devr eylemeden:**-*meden*
Kaside 41
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

devr eylemese:

1. **devr eylemese:**-*me, -se*
Gazel 72
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

devr eylemez:

1. **devr eylemez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

devr eylemezdi:

1. **devr eylemezdi:**-*mez, -di*
Kaside 16
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Dönmek, devran etmek, dolaşmak.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

devr ide:

1. **devr ide:**-*e*
Kaside 41
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

2. **devr ide:**-*e*
Kaside 42
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntaẓam-ı rūzgār

3. **devr ide:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

devr ideli:

1. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nażmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

2. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 24
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

3. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 39
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

4. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 42
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Çāre ne çün devr ideli böyledür
Ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār

5. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 45
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

6. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 53
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

7. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

8. **devr ideli:**-*eli*
Kaside 47
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

devr iden:

1. **devr iden:**-*en*
   Kaside 6
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dolaşmak.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

devr ider:

1. **devr ider:**-*er*
   Kaside 2
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

2. **devr ider:**-*er*
   Kaside 17
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dönüp dolaşmak.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

3. **devr ider:**-*er*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dönüp dolaşmak.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

devr iderek:

1. **devr iderek:**-*erek*
   Kaside 35
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

devr iderler:

1. **devr iderler:**-*er, -ler*
   Kaside 61
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dolaşmak.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

devr itmeden:

1. **devr itmeden:**-*me, -den*
   Kaside 56
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

devr itmege:

1. **devr itmege:**-*meg, -e*
   Kaside 49
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

devr itmez:

1. **devr itmez:**-*mez*
   Gazel 77
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dönüp dolaşmak // elden ele gezmek (kadeh dolaştırma).

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

devr itmezdi:

1. **devr itmezdi:**-*mez, -di*
   Kaside 43
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Hareket etmek.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

devr itse:

1. **devr itse:**-*se*
   Gazel 126
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Dönmek, dönüp dolaşmak // elden ele gezmek (kadeh dolaştırma).

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

2. **devr itse:**-*se*
Kaside 35
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Dönmek, dolaşmak.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

3. **devr itse:**-*se*
Kaside 47
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Dönmek, dönüp dolaşmak // gezmek.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

devr uṣūlini:

1. **devr uṣūlini:**-*n, -i*
Kaside 32
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Dönme şekli, dönme tarzı.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

devrān:

1. **devrān:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Zaman, devir.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

2. **devrān:**
Kaside 23
Mısra: **55**
Zaman, devir.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

3. **devrānuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 52
Mısra: **79**
Zaman, devir.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne kūşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

4. **devrān:**
Kaside 48
Mısra: **89**
Felek, dünya // baht, talih.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

5. **devrān:**
Kaside 4
Mısra: **112**
Kader, talih, felek.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

6. **devrān:**
Kaside 41
Mısra: **79**
Kader, talih, felek.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

7. **devrān:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Felek, gök kubbe.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

8. **devrān:**
Kaside 34
Mısra: **55**
Dünya, zamane // felek, talih, kader.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

9. **devrān:**
Kaside 9
Mısra: **99**
Zaman, devir // dünya, felek.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nażmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

10. **devrān:**
Kaside 14
Mısra: **60**
Zaman, devir // dünya, felek.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

11. **devrān:**
Kaside 43
Mısra: **95**
Zaman, devir // dünya, felek.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

12. **devrān:**
Kaside 10

Mısra: **28**
Kader, talih, baht.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

13. **devrān:**
Kaside 10
Mısra: **108**
Dünya, felek.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

14. **devrān:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Zaman, devir // mevsim.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

15. **devrānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **16**
Zaman, dönem // hükümdarın saltanat devri.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

16. **devrān:**
Kaside 31
Mısra: **5**
Felek, zaman, devir.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

devrān-ı beḳā:

1. **devrān-ı beḳā:**
Kaside 38
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Ebedilik âlemi, ahiret.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munẓam

devrān-ı güldür:

1. **devrān-ı güldür:**-*dür*
Kaside 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gül devri // ilkbahar.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿis̱-i şūr u şeġab

devrān-ı hümāyūnı:

1. **devrān-ı hümāyūnı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Kutlu devir (padişahın hüküm sürdüğü dönem).

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baḫş-ı zamāndur

devrān-ı kemāle:

1. **devrān-ı kemāle:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Olgunluk devri.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

devrān-ı müsāʿid:

1. **devrān-ı müsāʿid:**
Kaside 59
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Elverişli, uygun zaman.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme:

1. **devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Cem'in eğlenceli, neşe dolu zamanı.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

devrānuñ sürmekde:

1. **devrānuñ sürmekde:**-*mekde*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zamanını yaşamak, keyif içinde yaşamak.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

devr-i Ādemden berī:

1. **devr-i Ādemden berī:**
Kaside 62
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Adem peygamber zamanından beri.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

__**devr-i ʿadlinde:**__

1. **devr-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 12
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Adil dönem, adaletli devir (Sultan II. Osman devri).

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

2. **devr-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 8
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir (padişahın adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşirvān bulur

3. **devr-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 19
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir (padişahın adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

__**devr-i ʿadlüñde:**__

1. **devr-i ʿadlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 49
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir (vezirin adaletle hüküm sürdüğü zaman, devir).

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

2. **devr-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 53
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir (adaletle hükmedilen zaman, devir).

Nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet k'olamaz
Devr-i ʿadlüñde güşāde gül-i bostān-ı ḥiyel

__**devr-i bezmi:**__

1. **devr-i bezmi:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinin seyri.

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

__**devr-i cām-ı bāde:**__

1. **devr-i cām-ı bāde:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin devri (işret meclisinde şarap kadehinin sırayla sunulması).

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

__**devr-i cām-ı mül:**__

1. **devr-i cām-ı mül:**
Kaside 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap zamanı // işret zamanı.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

__**devr-i çarḫ-ı dūn:**__

1. **devr-i çarḫ-ı dūn:**-*r, -se*
Kaside 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alçak feleğin devri.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

__**devr-i çep-endāz-ı felekden:**__

1. **devr-i çep-endāz-ı felekden:**-*den*
Kaside 43
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin hilekâr, aldatıcı, ters dönüşü.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

__**devr-i çep-endāzına:**__

1. **devr-i çep-endāzına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hilekâr, aldatıcı dönüş.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler

devr-i cihān:

1. **devr-i cihān:**
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Dünyanın, zamanın devri.

Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

devr-i cūdında:

1. **devr-i cūdında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 116
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin devri, zamanı (kerem sahibi padişahın hüküm sürdüğü devir).

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

devr-i cūduñda:

1. **devr-i cūduñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 50
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin devri, zamanı (kerem sahibi şeyhülislamın hüküm sürdüğü devir).

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

devr-i devletidür:

1. **devr-i devletidür:**-*i, -dür*
Gazel 142
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Emirliğinin, hükûmetinin zamanı.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā:

1. **devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā:**
Kaside 54
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen gönül avutucu devir.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser es̱eri revnaḳ-ı ʿıyd

devr-i dil-ārā-yı murād-āver:

1. **devr-i dil-ārā-yı murād-āver:**
Kaside 43
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Murat veren mutlu, güzel bir çağ.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

devr-i dilsitānıdur:

1. **devr-i dilsitānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 13
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül alan, gönlü cezbeden zaman.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

devr-i felek:

1. **devr-i felek:**
Kaside 31
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönmesi.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

2. **devr-i felek:**
Kaside 59
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönmesi.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

devr-i gül:

1. **devr-i gül:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

2. **devr-i gül:**
Kaside 62
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

devr-i ḥüsnüñde:

1. **devr-i ḥüsnüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik çağı, zamanı.

Devr-i ḥüsnüñde n’ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

devr-i iclāli:

1. **devr-i iclāli:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün, azametin zamanı // vezirin hüküm sürdüğü zaman.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet devr-i iclāli
Çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet pertev-i reʾyi

devr-i ḳadeḥ:

1. **devr-i ḳadeḥ:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap mevsimi.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

2. **devr-i ḳadeḥ:**
Kaside 62
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kadehin elden ele dolaşması.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

devr-i lā-mekān eyler:

1. **devr-i lā-mekān eyler:**-*r*
Kaside 5
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Mekânsızlık âlemini dolaşmak.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

devr-i luṭfı:

1. **devr-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
(Sultanın) ihsanının devri // padişahın saltanatının devri.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

2. **devr-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 55
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Sultanın) ihsanının devri // hüküm sürülen zaman.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

devr-i luṭfında:

1. **devr-i luṭfında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 5
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
(Sultanın) ihsanının devri // padişahın saltanatının devri.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i būtān üzre

devr-i Mesīḥ-i Meryem:

1. **devr-i Mesīḥ-i Meryem:**
Kaside 51
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu Mesih'in zamanı.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

devr-i mīm-i keremi:

1. **devr-i mīm-i keremi:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kerem kelimesindeki mim harfinin dairesi.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

devr-i muvāfıḳ:

1. **devr-i muvāfıḳ:**
Kaside 54
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Münasip, uygun zaman.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

devr-i ṣafādur:

1. **devr-i ṣafādur:**-*dur*
Kaside 62

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

devr-i ṭarab-zādur:

1. **devr-i ṭarab-zādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Sevinç ve coşkunluk veren devir.

Ṣadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

dey faṣlınuñ:

1. **dey faṣlınuñ:**-*nuñ*
Kaside 62
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

deyr:

1. **deyre:**-*e*
Gazel 8
Mısra: **5**
Kilise, manastır.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

deyü:

1. **deyü:**
Kaside 53
Mısra: **19**
Diye, amacıyla.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

2. **deyü:**
Kaside 53
Mısra: **21**
Diye, amacıyla.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

dıraḫşān:

1. **dıraḫşān:**
Kaside 31
Mısra: **54**
Parlayan, parlak.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

dıraht:

1. **dıraḫtın:**-*ın*
Kaside 10
Mısra: **61**
Ağaç.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

dıraḫt-ı bādāmı:

1. **dıraḫt-ı bādāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Badem ağacı.

Ger olsa feyż-i kef-i dest-i cūdı nāmiyede
İderdi maʿden-i nuḳre dıraḫt-ı bādāmı

dıraḫt-ı ḫuşke:

1. **dıraḫt-ı ḫuşke:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kuru ağaç.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

dıraḫt-ı pür-şükūfe:

1. **dıraḫt-ı pür-şükūfe:**
Kaside 5
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Çiçeklerle dolu ağaç.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

dıraḫt-ı ser-firāzı:

1. **dıraḫt-ı ser-firāzı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu, yükseklere uzanan ağaç.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

dırāz itmege:

1. **dırāz itmege:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uzatmak.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̠

di:

1. **dir:**-*r*
Gazel 22
Mısra: **1**
Demek, söylemek.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

2. **dimezler:**-*mez, -ler*
Gazel 39
Mısra: **8**
Demek, söylemek.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

3. **dimez:**-*mez*
Gazel 47
Mısra: **3**
Demek, söylemek.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

4. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **2**
Demek, söylemek.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

5. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **6**
Demek, söylemek.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

6. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **8**
Demek, söylemek.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

7. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **8**
Demek, söylemek.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

8. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **10**
Demek, söylemek.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

9. **dime:**-*me*
Gazel 64
Mısra: **1**
Demek, söylemek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

10. **diyemem:**-*y, -eme, -m*
Gazel 70
Mısra: **1**
Demek, söylemek.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

11. **disem:**-*se, -m*
Gazel 78
Mısra: **1**
Demek, söylemek.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

12. **dimem:**-*me, -m*
Gazel 85
Mısra: **7**
Demek, söylemek.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

13. **dimek:**-*mek*
Gazel 94
Mısra: **14**
Demek, söylemek.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

14. **dise:**-*se*
Gazel 126
Mısra: **13**
Demek, söylemek.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

15. **dimege:**-*meg, -e*
Kaside 3
Mısra: **72**
Demek, söylemek.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

16. **disün:**-*sün*
Kaside 6
Mısra: **11**
Demek, söylemek.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

17. **diyen:**-*y, -en*
Kaside 6
Mısra: **43**
Demek, söylemek.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

18. **dir:**-*r*
Kaside 9
Mısra: **29**
Demek, söylemek.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

19. **dirsem:**-*se, -m*
Kaside 9
Mısra: **13**
Demek, söylemek.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

20. **dirlerse:**-*r, -ler, -se*
Kaside 10
Mısra: **111**
Demek, söylemek.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

21. **dise:**-*se*
Kaside 12
Mısra: **43**
Demek, söylemek.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

22. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Kaside 14
Mısra: **119**
Demek, söylemek.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

23. **dir:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **9**
Demek, söylemek.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

24. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Kaside 24
Mısra: **17**
Demek, söylemek.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

25. **dise:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **77**
Demek, söylemek.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

26. **dir:**-*r*
Kaside 28
Mısra: **7**
Demek, söylemek.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

27. **dirse:**-*r, -se*
Kaside 28
Mısra: **20**
Demek, söylemek.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

28. **disem:**-*se, -m*
Kaside 28
Mısra: **139**
Demek, söylemek.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

29. **didükleri:**-*dük, -leri*
Kaside 36
Mısra: **59**
Demek, söylemek.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

30. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Kaside 42

Mısra: **63**
Demek, söylemek.

Muʿciz-i güftār ile dirsem n'ola
ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

31. **diyemem:***-y, -eme, -m*
Kaside 42
Mısra: **19**
Demek, söylemek.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

32. **dimek:***-mek*
Kaside 46
Mısra: **17**
Demek, söylemek.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

33. **diyen:***-y, -en*
Kaside 47
Mısra: **125**
Demek, söylemek.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

34. **dise:***-se*
Kaside 50
Mısra: **72**
Demek, söylemek.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

35. **disem:***-se, -m*
Kaside 50
Mısra: **133**
Demek, söylemek.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

36. **dirsem:***-r, -se, -m*
Kaside 52
Mısra: **51**
Demek, söylemek.

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi ṣāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

37. **dirler:***-r, -ler*
Kaside 53
Mısra: **81**
Demek, söylemek.

Ḳullaruñla oturup ḫidmetüñ itsek dirler
Celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel

38. **diyen:***-y, -en*
Kaside 62
Mısra: **32**
Demek, söylemek.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

39. **dirsem:***-se, -m*
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Demek, söylemek.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

40. **dimek:***-mek*
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Demek, söylemek.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

41. **dimek:***-mek*
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Demek, söylemek.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

42. **dirlerdi:***-r, -ler, -di*
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Demek, söylemek.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

43. **dirlerse:***-r, -ler, -se*
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
Demek, söylemek.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

44. **disem:***-se, -m*
Kaside 40
Mısra: **71**
Demek, söylemek.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

45. **didükce:***-dükce*
Gazel 35
Mısra: **12**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

46. **disem:**-*se, -m*
Kaside 30
Mısra: **13**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

47. **diyemem:**-*y, -eme, -m*
Gazel 78
Mısra: **3**
Söylemek, saymak, kabul etmek.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

48. **diyemem:**-*y, -eme, -m*
Gazel 108
Mısra: **6**
Söylemek, saymak, kabul etmek.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

49. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **1**
Demek, söylemek.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

50. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 47
Mısra: **4**
Demek, söylemek.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

51. **dirlerse:**-*r, -ler, -se*
Gazel 47
Mısra: **2**
Demek, söylemek.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

52. **dime:**-*me*
Gazel 34
Mısra: **15**
Söylemek // düşünmek.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

53. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Kaside 5
Mısra: **61**
Söylemek // düşünmek.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

54. **dirsün:**-*r, -sün*
Gazel 97
Mısra: **7**
Söylemek // istemek.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

55. **dime:**-*me*
Gazel 109
Mısra: **1**
Demek, adlandırmak.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

56. **dimedi:**-*me, -di*
Gazel 109
Mısra: **10**
Saymak, kabul etmek.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

57. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Kaside 13
Mısra: **13**
Demek // ... diye adlandırmak.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

58. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Kaside 17
Mısra: **3**
Demek // ... diye adlandırmak.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

59. **dirsem:**-*r, -se*
Kaside 17
Mısra: **101**
Demek, söylemek, hitap etmek.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

60. **dimez:**-*mez*
Kaside 28
Mısra: **22**
Demek // düşünmek.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

61. **dimek:**-*mek*
Kaside 6
Mısra: **33**
Demek, söylemek, hitap etmek.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

62. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **6**
Demek, söylemek, bahsetmek.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

63. **dimez:**-*mez*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Demek // düşünmek.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

64. **dirseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 26
Mısra: **89**
Demek, söylemek.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

dībā:

1. **dībāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **10**
Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

2. **dībā:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

3. **dībā:**
Kaside 34
Mısra: **54**
Desenli, ağır dokuma ipekli kumaş.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

4. **dībāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **6**
İpek kumaş // giysi, elbise.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

dībā-yı Ḫıṭā:

1. **dībā-yı Ḫıṭā:**
Kaside 17
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Hıta ipeği.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

dībā-yı Hıṭāyī:

1. **dībā-yı Ḫıṭāyī:**
Kaside 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Hıta memleketinde dokunan kıymetli ipekli kumaş.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

dīdār:

1. **dīdār:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Yüz, çehre, sevgilinin güzel yüzü // tas. Cenabıhakk'ın müminlere vadettiği görünüşü, tecellisi.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

2. **dīdārı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **35**
Yüz, çehre, güzel yüz.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

3. **dīdārı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **56**
Yüz, çehre.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

4. **dīdāruñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 23
Mısra: **11**
Yüz, çehre.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

5. **dīdāruña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 25
Mısra: **7**
Yüz, çehre.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

6. **dīdāruñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 25
Mısra: **21**
Yüz, çehre.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

dīdār-ı pür-nūrı:

1. **dīdār-ı pür-nūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Çok nurlu yüz.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

dīde:

1. **dīdede:**-*de*
Gazel 15
Mısra: **7**
Göz.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

2. **dīdesi:**-*si*
Gazel 37
Mısra: **6**
Göz.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

3. **dīdem:**-*m*
Gazel 144
Mısra: **4**
Göz.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

4. **dīdelerdür:**-*ler, -dür*
Kaside 52
Mısra: **95**
Göz.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

5. **dīdelerüm:**-*ler, -ü, -m*
Gazel 102
Mısra: **9**
Göz.

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

dīdebān-ı münzevī:

1. **dīdebān-ı münzevī:**
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Bir köşeye çekilmiş, tek başına yaşayan bekçi.

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

dīdeden ġāʾib olurdı:

1. **dīdeden ġāʾib olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 27
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden kaybolmak; görünmez olmak, ortadan çekilmek.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

dīde-i aḫter:

1. **dīde-i aḫter:**
Kaside 20
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yıldızın gözü, talihin gözü.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

dīde-i bahtı:

1. **dīde-i baḫtı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **39**

Kelime Tipi: -
Bahtın gözü // talih.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

dīde-i baḫt-ı siyehkāruma:

1. **dīde-i baḫt-ı siyehkāruma:**-*u, -m, -a*
Kaside 53
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kötü talihin gözü.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

dīde-i bīdārımuz:

1. **dīde-i bīdārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uykusuz göz.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

dīde-i devlet:

1. **dīde-i devlet:**
Kaside 19
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Devletin basireti, idraki.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

dīde-i ḥayrān-ı felek:

1. **dīde-i ḥayrān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Feleğin hayran olmuş gözü.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur:

1. **dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur:**
Kaside 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kanlı göz yaşı damlayan göz.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

dīde-i ḫurşīdi:

1. **dīde-i ḫurşīdi:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Güneşin gözü.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

dīde-i pür-ḥavel:

1. **dīde-i pür-ḥavel:**
Kaside 51
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Şaşı göz.

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

dīhīm:

1. **dīhīm:**
Kaside 7
Mısra: **118**
Taç.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

dijem:

1. **dijemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **80**
Mahzun, kederli.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

dik:

1. **dikdi:**-*di*
Kaside 52
Mısra: **97**
Saplamak, çakmak.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

dik ṭutup:

1. **dik ṭutup:**-*up*
Kaside 11

Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Dik durumda kalmasını sağlamak, dik duruma getirmek.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

diken:

1. **diken:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

dikil:

1. **dikildi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **8**
Dikilmek, (bir şey) dik olarak bir yere konup yerleştirilmek.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

diḳḳat eylerse:

1. **diḳḳat eylerse:**-*r, -se*
Kaside 11
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dikkat etmek, bir şeyin üzerinde itina ile durmak.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

diḳḳat iderse:

1. **diḳḳat iderse:**-*er, -se*
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin üzerinde itina ile durmak, özen göstermek.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

diḳḳat itse:

1. **diḳḳat itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dikkatle bakmak, incelemek.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

dikme abālı:

1. **dikme abālı:**
Kaside 61
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Dikme abalı.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

dil:

1. **dildeki:**-*de, -ki*
Gazel 1
Mısra: **10**
Gönül.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

2. **dile:**-*e*
Gazel 5
Mısra: **7**
Gönül.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

3. **dil:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Gönül.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

4. **dil:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Gönül.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

5. **dil:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Gönül.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

6. **dili:**-*i*
Gazel 28
Mısra: **6**
Gönül.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

7. **dili:**-*i*
Gazel 28
Mısra: **10**
Gönül.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

8. **dil:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Gönül.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

9. **dile:**-*e*
Gazel 53
Mısra: **5**
Gönül.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

10. **dile:**-*e*
Gazel 57
Mısra: **7**
Gönül.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

11. **dili:**-*i*
Gazel 63
Mısra: **9**
Gönül.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

12. **dil:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Gönül.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bagışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

13. **dildedür:**-*de, -dür*
Gazel 81
Mısra: **5**
Gönül.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

14. **dil:**
Gazel 91
Mısra: **11**
Gönül.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

15. **dil:**
Gazel 96
Mısra: **9**
Gönül.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

16. **dilde:**-*de*
Gazel 96
Mısra: **1**
Gönül.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

17. **dilden:**-*den*
Gazel 97
Mısra: **2**
Gönül.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

18. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 102
Mısra: **3**
Gönül.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

19. **diller:**-*ler*
Gazel 103
Mısra: **1**
Gönül.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

20. **dil:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Gönül.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

21. **dilde:**-*de*
Gazel 105
Mısra: **12**
Gönül.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

22. **dil:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Gönül.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

23. **dile:***-e*
Gazel 106
Mısra: **4**
Gönül.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

24. **dilde:***-de*
Gazel 110
Mısra: **1**
Gönül.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

25. **dil:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Gönül.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

26. **dilleri:***-ler, -i*
Gazel 125
Mısra: **5**
Gönül.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

27. **dil:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Gönül.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

28. **dillerle:***-ler, -le*
Gazel 141
Mısra: **7**
Gönül.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

29. **dil:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Gönül.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

30. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **59**
Gönül.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

31. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **71**
Gönül.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

32. **dil:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Gönül.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

33. **dilde:***-de*
Kaside 5
Mısra: **91**
Gönül.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

34. **dil:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Gönül.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

35. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 8
Mısra: **72**
Gönül.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

36. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 11
Mısra: **78**
Gönül.

Ḫayālüm kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür
Dilüm gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī

37. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 13

Mısra: **101**
Gönül.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

38. **dil:**
Kaside 14
Mısra: **108**
Gönül.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

39. **dil:**
Kaside 18
Mısra: **74**
Gönül.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

40. **dil:**
Kaside 19
Mısra: **67**
Gönül.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

41. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 19
Mısra: **69**
Gönül.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

42. **dil:**
Kaside 22
Mısra: **65**
Gönül.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

43. **dilüñ:***-üñ*
Kaside 22
Mısra: **51**
Gönül.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

44. **dil:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Gönül.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

45. **dilinde:***-i, -n, -de*
Kaside 25
Mısra: **13**
Gönül.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

46. **dilinde:***-i, -n, -de*
Kaside 27
Mısra: **29**
Gönül.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

47. **dil:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Gönül.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

48. **dilinden:***-i, -n, -den*
Kaside 28
Mısra: **105**
Gönül.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

49. **diller:***-ler*
Kaside 28
Mısra: **73**
Gönül.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

50. **dile:***-e*
Kaside 32
Mısra: **80**
Gönül.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

51. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 32
Mısra: **88**
Gönül.

Sözüm ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm

52. **dil:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Gönül.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

53. **dil:**
Kaside 33
Mısra: **6**
Gönül.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

54. **dilde:***-de*
Kaside 40
Mısra: **89**
Gönül.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

55. **dili:***-i*
Kaside 40
Mısra: **46**
Gönül.

Sözleri münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

56. **dile:***-e*
Kaside 41
Mısra: **77**
Gönül.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

57. **dili:***-i*
Kaside 41
Mısra: **80**
Gönül.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

58. **dilde:***-de*
Kaside 42
Mısra: **2**
Gönül.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

59. **dilde:***-de*
Kaside 42
Mısra: **13**
Gönül.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

60. **dil:**
Kaside 43
Mısra: **93**
Gönül.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

61. **dilde:***-de*
Kaside 44
Mısra: **32**
Gönül.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

62. **dilde:***-de*
Kaside 45
Mısra: **82**
Gönül.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

63. **dilüm:***-ü, -m*
Kaside 47
Mısra: **111**
Gönül.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

64. **dil:**
Kaside 48
Mısra: **33**
Gönül.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

65. **dil:**
Kaside 52
Mısra: **81**
Gönül.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

66. **dilde:***-de*
Kaside 52
Mısra: **96**
Gönül.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

67. **dilde:***-de*
Kaside 53
Mısra: **11**
Gönül.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger ās̱ār-ı ṭalel

68. **dilde:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **31**
Gönül.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

69. **dilde:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **34**
Gönül.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

70. **dilde:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **78**
Gönül.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

71. **dili:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **49**
Gönül.

Dili genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī
Sözi miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd

72. **dilinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 58
Mısra: **54**
Gönül.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

73. **dili:**-*i*
Kaside 62
Mısra: **23**
Gönül.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

74. **dillerden:**-*ler, -den*
Kaside 62
Mısra: **58**
Gönül.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

75. **dili:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **74**
Gönül.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

76. **dilüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **35**
Gönül.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

77. **dili:**-*i*
Müfret 5
Mısra: **2**
Gönül.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

78. **dil:**
Müfret 13
Mısra: **1**
Gönül.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

79. **dil:**
Rübai 4
Mısra: **1**
Gönül.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

80. **dilde:**-*de*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Gönül.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

81. **dili:**-*i*
Gazel 30
Mısra: **1**
Gönül.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

82. **dildeki:**-*de, -ki*
Gazel 32
Mısra: **9**
Gönül.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

83. **dile:**-*e*
Gazel 34

Mısra: **11**
Gönül.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

84. **dil:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Gönül.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

85. **dile:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **10**
Gönül.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

86. **dil:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Gönül.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

87. **dil:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Gönül.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

88. **dil:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Gönül.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

89. **dili:**-*i*
Gazel 46
Mısra: **11**
Gönül.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

90. **dilimiz:**-*i, -miz*
Gazel 48
Mısra: **3**
Gönül.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

91. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 50
Mısra: **2**
Gönül.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

92. **dil:**
Gazel 59
Mısra: **7**
Gönül.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

93. **dilimüz:**-*i, -müz*
Gazel 60
Mısra: **9**
Gönül.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

94. **dillerde:**-*ler, -de*
Gazel 62
Mısra: **3**
Gönül.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

95. **dilden:**-*den*
Gazel 66
Mısra: **1**
Gönül.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

96. **dil:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Gönül.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı firūzān bir ocaġ

97. **dil:**
Gazel 68
Mısra: **11**
Gönül.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

98. **dil:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Gönül.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

99. **dil:**
Gazel 69
Mısra: **5**
Gönül.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

100. **dile:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **3**
Gönül.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

101. **dile:**-*e*
Gazel 73
Mısra: **1**
Gönül.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

102. **dil:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Gönül.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

103. **dil:**
Gazel 77
Mısra: **5**
Gönül.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

104. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **1**
Gönül.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

105. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **2**
Gönül.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

106. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **4**
Gönül.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

107. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **6**
Gönül.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

108. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **8**
Gönül.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

109. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Gönül.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

110. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **12**
Gönül.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

111. **dil:**
Gazel 83
Mısra: **14**
Gönül.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

112. **dilde:**-*de*
Gazel 90
Mısra: **1**
Gönül.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

113. **dilde:**-*de*
Gazel 96
Mısra: **12**
Gönül.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

114. **dil:**
Gazel 97

Mısra: **2**
Gönül.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

115. **dil:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Gönül.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

116. **dil:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Gönül.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

117. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 99
Mısra: **7**
Gönül.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

118. **dil:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Gönül.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

119. **dil:**-*lar*
Gazel 103
Mısra: **7**
Gönül.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

120. **dil:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Gönül.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

121. **dil:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Gönül.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

122. **diller:**-*ler*
Gazel 108
Mısra: **7**
Gönül.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

123. **dil:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Gönül.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

124. **dilde:**-*de*
Gazel 111
Mısra: **3**
Gönül.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

125. **dili:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **5**
Gönül.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

126. **dil:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Gönül.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

127. **dil:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Gönül.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

128. **dili:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **1**
Gönül.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

129. **dili:**-*i*
Gazel 126
Mısra: **3**
Gönül.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

130. **dil:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Gönül.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

131. **diller:***-ler*
Gazel 131
Mısra: **7**
Gönül.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

132. **diller:***-ler*
Gazel 137
Mısra: **9**
Gönül.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

133. **dilleri:***-ler, -i*
Gazel 141
Mısra: **5**
Gönül.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

134. **dil:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Gönül.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

135. **dilüñ:***-üñ*
Kaside 1
Mısra: **64**
Gönül.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

136. **dil:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Gönül.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

137. **dilde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **9**
Gönül.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

138. **dilde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **16**
Gönül.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

139. **dilümden:***-ü, -m, -den*
Kaside 10
Mısra: **76**
Gönül.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

140. **dillerde:***-ler, -de*
Kaside 15
Mısra: **26**
Gönül.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

141. **dile:***-e*
Kaside 17
Mısra: **131**
Gönül.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

142. **dillerin:***-leri, -n*
Kaside 25
Mısra: **6**
Gönül.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

143. **dile:***-e*
Kaside 31
Mısra: **40**
Gönül.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

144. **dil:**
Kaside 32
Mısra: **78**
Gönül.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

145. **dili:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **51**
Gönül.

Dili āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā
Żamīri nūr-baḫş-ı āftāb-ı ʿālem-i ṣūrī

146. **dili:**-*i*
Kaside 36
Mısra: **41**
Gönül.

Dili cemāl-i ḥaḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

147. **dili:**-*i*
Kaside 37
Mısra: **89**
Gönül.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

148. **dile:**-*e*
Kaside 38
Mısra: **38**
Gönül.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

149. **dili:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **43**
Gönül.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

150. **dile:**-*e*
Kaside 42
Mısra: **29**
Gönül.

Belki ḫuṭūr eylemez aṣlā dile
Yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār

151. **dili:**-*i*
Kaside 42
Mısra: **59**
Gönül.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

152. **dil:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Gönül.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

153. **dil:**
Kaside 47
Mısra: **73**
Gönül.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

154. **dil:**
Kaside 47
Mısra: **82**
Gönül.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

155. **dilde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **77**
Gönül.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

156. **dilümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 47
Mısra: **95**
Gönül.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

157. **dil:**
Kaside 48
Mısra: **28**
Gönül.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

158. **dili:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **32**
Gönül.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

159. **dilde:**-*de*
Kaside 49
Mısra: **83**
Gönül.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

160. **dilden:**-*den*
Kaside 49

Mısra: **89**
Gönül.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

161. **dilde:***-de*
Kaside 58
Mısra: **20**
Gönül.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

162. **dili:***-i*
Kaside 58
Mısra: **108**
Gönül.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

163. **dil:**
Kaside 61
Mısra: **49**
Gönül.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

164. **dil:**
Kaside 61
Mısra: **55**
Gönül.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-ṣürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

165. **dil:**
Kaside 62
Mısra: **50**
Gönül.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

166. **dil:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **28**
Gönül.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

167. **dili:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **33**
Gönül.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

168. **dili:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **42**
Gönül.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblīs tekyegāhıdur

169. **dil:**
Müfret 6
Mısra: **1**
Gönül.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

170. **dil:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Gönül.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

171. **dilde:***-de*
Nazm 2
Mısra: **4**
Gönül.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

172. **dilleri:***-ler, -i*
Nazm 6
Mısra: **2**
Gönül.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

173. **dil:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Gönül.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

174. **dilüñ:***-üñ*
Kaside 13
Mısra: **116**
Gönül.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

175. **dile:***-e*
Kaside 59
Mısra: **70**
Gönül.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

176. **dilüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
Gönül.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

177. **dil:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **11**
Gönül.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

178. **dilde:**-*de*
Kaside 54
Mısra: **78**
Lisan.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

179. **dilleri:**-*ler, -i*
Kaside 17
Mısra: **137**
Konuşma ve tat alma organı.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tīġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

180. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 2
Mısra: **1**
Gönül.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

181. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 2
Mısra: **4**
Gönül.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

182. **diller:**-*ler*
Gazel 3
Mısra: **3**
Gönül.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

183. **dilde:**-*de*
Gazel 5
Mısra: **2**
Gönül.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

184. **dil:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Gönül.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

185. **dili:**-*i*
Gazel 19
Mısra: **5**
Gönül.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

186. **dile:**-*e*
Gazel 135
Mısra: **3**
Gönül.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

187. **dil:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Gönül.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

188. **dil:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Gönül, gönül kuşu.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

189. **dili:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **3**
Gönül.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

190. **dilüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 62
Mısra: **13**
Söz, ifade etme, söyleme.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

191. **dil:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Söz, ifade etme, söyleme.

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

192. **dile:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **18**
Konuşma ve tat alma organı // lisan, zeban.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

193. **dilden:**-*den*
Gazel 74
Mısra: **6**
Gönül.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

194. **dil:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Gönül.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

195. **dilden:**-*den*
Gazel 77
Mısra: **9**
Konuşma ve tat alma organı.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

196. **dilümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 6
Mısra: **73**
Gönül // lisan, ifade etme, söyleme.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

197. **dilümi:**-*ü, -m, -i*
Rübai 1
Mısra: **1**
Lisan, zeban.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi teẕvīr ü riyādan ṣaḳla

198. **dil:**
Kaside 13
Mısra: **94**
Lisan, zeban, konuşma.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

199. **dil:**
Kaside 52
Mısra: **103**
Konuşma ve tat alma organı // söz, söylem.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

dil açılmasun:

1. **dil açılmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 13
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü açılmak // ferahlamak.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

dil bağlamazız:

1. **dil bağlamazız:**-*maz, -ız*
Kaside 33
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek // âşık olmak.

Dil baġlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

dil ehlinden:

1. **dil ehlinden:**-*n, -den*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ehli // âşık.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

dil -i ʿaḳl:

1. **dil -i ʿaḳl:**
Kaside 37
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Akıl ve gönül.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

dil ü cāndan:

1. **dil ü cāndan:**
Kaside 54
Mısra: **22**

Kelime Tipi: -
Gönülden.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

2. **dil ü cāndan:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Canıgönülden; içtenlikle, çok isteyerek.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

dil ü dest-i kerīmi:

1. **dil ü dest-i kerīmi:**-*i*
Gazel 134
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cömert gönül ve el (elin ve gönlün cömertliği).

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

dil ü ṭabʿ ehli:

1. **dil ü ṭabʿ ehli:**
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Akıl ve gönül sahibi kişiler.

Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā
Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler

dil ü tāb ehline:

1. **dil ü tāb ehline:**-*n, -e*
Gazel 130
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şairler.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı:

1. **dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gamlıların gönlü ve tabiatı.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

dil verdi:

1. **dil verdi:**-*di*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

dil viren:

1. **dil viren:**-*en*
Kaside 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

dil virmek:

1. **dil virmek:**-*mek*
Kaside 47
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

dilā:

1. **dilā:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Ey gönül.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

2. **dilā:**
Nazm 4
Mısra: **3**
Ey gönül.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

dil-ārā:

1. **dil-ārāsın:**-*sın*
Gazel 107
Mısra: **8**
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

2. **dil-ārā:**
Kaside 1

Mısra: **88**
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

3. **dil-ārādur:***-dur*
Kaside 24
Mısra: **97**
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

4. **dil-ārā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **9**
Gönül süsleyen, gönle hoş gelen.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

<u>Dil-ārām:</u>

1. **Dil-ārāmı:***-ı*
Kaside 18
Mısra: **13**
Behram'ın sevgilisi.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

2. **Dil-ārāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **28**
Behram'ın sevgilisi.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

3. **Dil-ārāmuñ:***-u, -ñ*
Kaside 21
Mısra: **29**
Behram'ın sevgilisi.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

<u>dil-ārām olurdı:</u>

1. **dil-ārām olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 17
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gönül eğlendirici olmak // yoldaşlık, arkadaşlık etmek.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

<u>dil-āşūb:</u>

1. **dil-āşūb:**
Gazel 20
Mısra: **7**
Gönlü karıştıran, kalbi meftun eden.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

<u>dil-āver:</u>

1. **dil-āverdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **76**
Yürekli, cesur, yiğit.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

2. **dil-āver:**
Kaside 48
Mısra: **45**
Yürekli, cesur, yiğit.

Dil-āver Ḳahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

3. **dil-āver:**
Kaside 23
Mısra: **69**
Yürekli, cesur, yiğit (şair).

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

<u>dil-āver-i ʿālem:</u>

1. **dil-āver-i ʿālem:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kahramanı / dünyanın cesur, yiğit kişisi.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

<u>dil-ber:</u>

1. **dil-ber:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

2. **dil-berden:***-den*
Gazel 63
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dili dil-berden anuñçün şaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

3. **dil-berden:**-*den*
Gazel 99
Mısra: **3**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

4. **dil-ber:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūẖ olsa güzel pür-nemek olsa

5. **dil-beri:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **31**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

6. **dil-bersüz:**-*süz*
Kaside 9
Mısra: **21**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ẖūn-ābe-çekāndur

7. **dil-ber:**
Kaside 38
Mısra: **68**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

8. **dil-ber:**
Kaside 47
Mısra: **72**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baẖt ise ẖufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

9. **dil-ber:**
Kaside 47
Mısra: **97**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Olur mı şāhid-i ẖulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

10. **dil-berler:**-*ler*
Müfret 14
Mısra: **2**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ẖᵛāb-ı nāzda maẖmūr dil-berler gibi

11. **dil-ber:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

12. **dil-ber:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

13. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 40
Mısra: **5**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

14. **dil-berler:**-*ler*
Gazel 57
Mısra: **8**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

15. **dil-ber:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

16. **dil-ber:**
Gazel 123
Mısra: **6**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

17. **dil-bere:**-*e*
Gazel 123
Mısra: **7**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

18. **dil-berler:**-*ler*
Kaside 25
Mısra: **81**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

19. **dil-ber:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

20. **dil-ber:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

21. **dil-bersüz:**-*süz*
Gazel 68
Mısra: **13**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

22. **dil-berler:**-*ler*
Gazel 87
Mısra: **9**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

23. **dil-ber:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

24. **dil-ber:**
Kaside 15
Mısra: **10**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

25. **dil-ber:**
Kaside 17
Mısra: **87**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

26. **dil-beridür:**-*i, -dür*
Kaside 17
Mısra: **39**
Gönül alan, gönül çeken, güzel.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

dil-berān-ı şīvekāra:

1. **dil-berān-ı şīvekāra:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Edalı, nazlı güzeller.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür:

1. **dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür:**-*dür*
Kaside 51
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü ve çehresi mübarek güzel.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

dil-ber-i fettānsın:

1. **dil-ber-i fettānsın:**-*sın*
Müfret 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül alıcı güzel.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

dil-ber-i mümtāz:

1. **dil-ber-i mümtāz:**
Gazel 124
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Müʾes̱sirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

dil-ber-i mümtāza:

1. **dil-ber-i mümtāza:***-a*
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

dil-ber-i mümtāzına:

1. **dil-ber-i mümtāzına:***-ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seçkin güzel.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

dil-ber-i raḳḳāṣdur:

1. **dil-ber-i raḳḳāṣdur:***-dur*
Kaside 52
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Rakseden güzel.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

dil-ber-i raʿnā:

1. **dil-ber-i raʿnā:**
Kaside 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, hoş, latif dilber.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

dil-ber-i raʿnāsın:

1. **dil-ber-i raʿnāsın:***-sın*
Gazel 107
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, hoş, latif dilber.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

dil-ber-i şūḫ:

1. **dil-ber-i şūḫ:**
Kaside 17
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli güzel.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

2. **dil-ber-i şūḫ:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli güzel.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

dil-ber-i şūḫ u raʿnā:

1. **dil-ber-i şūḫ u raʿnā:**
Kaside 17
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şuh ve hoş (bir) güzel.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz:

1. **dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz:**
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşıklarına iyi muamelede bulunan, âşıklarının gönlünü hoş eden güzel, sevgili.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

dil-ber-i yektāsın:

1. **dil-ber-i yektāsın:***-sın*
Gazel 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz güzel.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

dil-ber-şeng:

1. **dil-ber-şeng:**
Kaside 37
Mısra: **54**
Şuh dilber.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

dil-beste:

1. **dil-beste:**
Kaside 44
Mısra: **70**
Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

2. **dil-bestedür:***-dür*
Kaside 58
Mısra: **88**
Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

3. **dil-beste:**
Kaside 32
Mısra: **89**
Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

4. **dil-beste:**
Kaside 33
Mısra: **27**
Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

<u>dil-beste olmasa:</u>

1. **dil-beste olmasa:***-ma, -sa*
Gazel 99
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül bağlamak, gönül vermek, kendini kaptırmak.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

<u>dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur:</u>

1. **dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Dolaşık saçın kıvrımına gönül bağlamış.

Gerçi ser-i kūyundaki āşüfteler eks̱er
Dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur

<u>dil-cū:</u>

1. **dil-cū:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Gönlü (kendine) çeken, gönlü cezbeden.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

<u>dil-dāde:</u>

1. **dil-dādesini:***-si, -n, -i*
Gazel 38
Mısra: **7**
Gönül vermiş, âşık.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

2. **dil-dāde:**
Gazel 92
Mısra: **2**
Gönül vermiş, âşık.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

3. **dil-dādeyim:***-y, -im*
Gazel 92
Mısra: **1**
Gönül vermiş, âşık.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşk reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

4. **dil-dādeyüz:***-y, -üz*
Kaside 15
Mısra: **32**
Gönül vermiş, âşık.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

5. **dil-dādedür:***-dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Gönül vermiş.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

<u>dil-dāde-i ḳaddüñde:</u>

1. **dil-dāde-i ḳaddüñde:***-ü, -ñ, -de*
Gazel 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyuna gönül vermiş, âşık.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

<u>dil-dār:</u>

1. **dil-dārdan:***-dan*
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Gönül alan güzel // sevgili.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

2. **dil-dār:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Gönül alan güzel // sevgili.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

dilden geçürse:

1. **dilden geçürse:***-se*
Kaside 21
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünden geçirmek, bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek; aklından geçirmek, düşünmek.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

dilden gitdi:

1. **dilden gitdi:***-di*
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülden gitmek, unutmak.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

2. **dilden gitdi:***-di*
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülden gitmek, unutmak.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

dil-dūz:

1. **dil-dūzdur:***-dur*
Kaside 1
Mısra: **19**
Gönül delici, acı verici.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

dil-dūz olıcaḳ:

1. **dil-dūz olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Gazel 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gönül delici, acı verici olmak.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

dile:

1. **dilerseñ:***-r, -se, -ñ*
Gazel 122
Mısra: **5**
İstemek, arzulamak.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

2. **dilerseñ:***-r, -señ*
Gazel 129
Mısra: **9**
İstemek, arzulamak.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

3. **dilerin:***-r, -in*
Müfret 12
Mısra: **2**
İstemek, arzulamak.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

4. **diler:***-r*
Müseddes 1
Mısra: **22**
İstemek, arzulamak.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

5. **dilerim:***-r, -im*
Gazel 94
Mısra: **3**
İstemek, arzulamak, talep etmek.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

6. **dilerin:***-r, -in*
Gazel 104
Mısra: **13**
İstemek, talep etmek.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

7. **dilerin:***-r, -in*
Kaside 17
Mısra: **153**
İstemek, talep etmek.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

8. **dilerin:**-*r, -in*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
İstemek, talep etmek.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḥaşma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

dil-efkār:

1. **dil-efkārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **20**
Gönlü yaralı.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

dil-figen olġıl:

1. **dil-figen olġıl:**-*ġıl*
Gazel 105
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
(Kederleri) gönülden atmak, gönülden çıkarmak.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

dil-firīb:

1. **dil-firīb:**
Kaside 15
Mısra: **54**
Gönül aldatıcı, cazibeli, güzel.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

2. **dil-firīb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Gönül aldatıcı, cazibeli, güzel.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

dil-firīb olsa:

1. **dil-firīb olsa:**-*sa*
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Gönül almak, gönül çekmek.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

dil-firībāne:

1. **dil-firībāne:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Gönül aldatırcasına.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

dil-güşā:

1. **dil-güşādur:**-*dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **63**
Gönül açan, kalbe ferah veren.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

dil-i ʿālem:

1. **dil-i ʿālem:**
Kaside 41
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
İnsanların gönlü.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

dil-i ʿālemi:

1. **dil-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
İnsanların gönlü.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

dil-i ʿāşıḳ:

1. **dil-i ʿāşıḳ:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Âşığın gönlü.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

2. **dil-i ʿāşıḳ:**
Kaside 20
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Âşığın gönlü.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

3. **dil-i ʿāşıḳ:**
Kaside 46
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

dil-i āşüfte:

1. **dil-i āşüfte:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çılgın, perişan gönül.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

dil-i āvāresine:

1. **dil-i āvāresine:***-si, -n, -e*
Gazel 117
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Perişan gönül.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

dil-i āyīne-girdārı:

1. **dil-i āyīne-girdārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Ayna davranışlı gönül, ayna gibi olan gönül // gönül aynası.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

dil-i bī-bākümde:

1. **dil-i bī-bākümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 54
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Korkusuz gönül.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

dil-i bī-dilān-ı nākāma:

1. **dil-i bī-dilān-ı nākāma:***-a*
Kaside 21
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Muradına erememiş cansız, ölü gönüller.

Virür ḥayāt dil-i bī-dilān-ı nākāma
İder şikeste ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı

dil-i bī-tāb:

1. **dil-i bī-tāb:**
Gazel 92
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hâlsiz, güçsüz gönül.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

dil-i bī-tābını:

1. **dil-i bī-tābını:***-ı, -n, -ı*
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yorgun gönül.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

dil-i çālākümden:

1. **dil-i çālākümden:***-ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tez canlı, yerinde duramayan gönül.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

dil-i Cibrīli:

1. **dil-i Cibrīli:***-i*
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in gönlü.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

2. **dil-i Cibrīli:***-i*
Gazel 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in gönlü.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

dil-i dānāña:

1. **dil-i dānāña:**-*ñ, -a*
   Kaside 51
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Arif, bilge gönül.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

dil-i dīvāne:

1. **dil-i dīvāne:**
   Gazel 87
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

2. **dil-i dīvāne:**
   Gazel 95
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

3. **dil-i dīvāne:**
   Gazel 104
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

dil-i dīvānemüz:

1. **dil-i dīvānemüz:**-*müz*
   Gazel 86
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

dil-i dīvānenüñ:

1. **dil-i dīvānenüñ:**-*nüñ*
   Gazel 138
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

dil-i dīvāneyi:

1. **dil-i dīvāneyi:**-*y, -i*
   Gazel 104
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Divane gönül.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı:

1. **dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı:**-*ı*
   Kaside 19
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Dalgalarla dolu inci saçan gönül.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

dil-i endīşe:

1. **dil-i endīşe:**
   Kaside 19
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin gönlü.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

dil-i erbāb-ı ġam:

1. **dil-i erbāb-ı ġam:**
   Gazel 74
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gam erbabının gönlü // âşıkların gönlü.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

2. **dil-i erbāb-ı ġam:**
   Kaside 40
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gam erbabının gönlü // âşıkların gönlü.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

dil-i erbāb-ı ġama:

1. **dil-i erbāb-ı ġama:**-*a*
   Gazel 104

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam erbabının gönlü // âşıkların gönlü.

Ne ṭoḳunsun dil-i erbāb-ı ġama zülfüñde
Ne perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun

__**dil-i erbāb-ı maḥabbet:**__

1. **dil-i erbāb-ı maḥabbet:**
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet erbabının gönlü, âşıkların gönlü.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

2. **dil-i erbāb-ı maḥabbet:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet erbabının gönlü, âşıkların gönlü.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

__**dil-i erbāb-ı suḫan:**__

1. **dil-i erbāb-ı suḫan:**
Kaside 35
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Söz erbabının /şairlerin dili (zebanı).

Vaḳf-ı endīşe-i medḥi dil-i erbāb-ı suḫan
Vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı suḫan-ı ehl-i kemāl

__**dil-i ervāḥ-ı ḳudsī:**__

1. **dil-i ervāḥ-ı ḳudsī:**
Kaside 13
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Meleklerin gönlü.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

__**dil-i fettān-ı cihānum:**__

1. **dil-i fettān-ı cihānum:**-*u, -m*
Gazel 63
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cihanı hayran bırakan dil /lisan.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

__**dil-i fitne:**__

1. **dil-i fitne:**
Kaside 26
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Fitnenin gönlü.

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

__**dil-i giryān:**__

1. **dil-i giryān:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gönül // inleyen, sızlanan âşık.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

__**dil-i ḫārādan:**__

1. **dil-i ḫārādan:**-*dan*
Kaside 55
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Çok sert mermerin gönlü, içi.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

__**dil-i Ḫıżrı:**__

1. **dil-i Ḫıżrı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın gönlü.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

2. **dil-i Ḫıżrı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın gönlü.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

__**dil-i ḫūrşīd:**__

1. **dil-i ḫūrşīd:**
Kaside 54
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güneşin gönlü.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

dil-i imsāke:

1. **dil-i imsāke:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Cimriliğin gönlü.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

dil-i ʿĪsādaki:

1. **dil-i ʿĪsādaki:**-*da, -ki*
Kaside 51
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İsa'nın gönlü.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

dil-i kān:

1. **dil-i kān:**
Kaside 19
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Maden yatağının gönlü // maden yatağı.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

dil-i kerrūbiyānı:

1. **dil-i kerrūbiyānı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Allah'a yakın kabul edilen meleklerin en büyüklerinin gönlü.

Dil-i kerrūbiyānı ṣayd itsün
Ṭūġunuñ perçem-i dil-āvīzi

dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem:

1. **dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem:**
Gazel 74
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Temiz ahlaklı efendinin gönlü.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

dil-i maḥzūn:

1. **dil-i maḥzūn:**
Kaside 58
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kederli gönül.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

dil-i maḥzūnumı:

1. **dil-i maḥzūnumı:**-*u, -m, -ı*
Tesdis 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kederli gönül.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

dil-i maʿnādaki:

1. **dil-i maʿnādaki:**-*da, -ki*
Kaside 50
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Mana gönlü.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

dil-i mecrūḥuma:

1. **dil-i mecrūḥuma:**-*u, -m, -a*
Gazel 125
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

dil-i meksūrdan:

1. **dil-i meksūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kırılmış gönül.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

dil-i mestānemüz:

1. **dil-i mestānemüz:**-*müz*
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş gönül.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

<u>dil-i nāşād u şād:</u>

1. **dil-i nāşād u şād:**
   Kaside 43
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Sevinçli ve kederli gönüller.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

<u>dil-i nā-şāda:</u>

1. **dil-i nā-şāda:**-*a*
   Kaside 38
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Kederli gönül.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

<u>dil-i Nefʿī:</u>

1. **dil-i Nefʿī:**
   Gazel 30
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin gönlü.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

2. **dil-i Nefʿī:**
   Gazel 36
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin gönlü.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

3. **dil-i Nefʿī:**
   Gazel 104
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin gönlü.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

4. **dil-i Nefʿī:**
   Gazel 80
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin gönlü.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

5. **dil-i Nefʿī:**
   Gazel 90
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin gönlü.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

<u>dil-i Nefʿī-i şeydāya:</u>

1. **dil-i Nefʿī-i şeydāya:**-*y, -a*
   Gazel 65
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin çılgın gönlü.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

<u>dil-i pāki:</u>

1. **dil-i pāki:**-*i*
   Kaside 47
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Saf, temiz gönül.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

<u>dil-i pāk-i Nefʿī:</u>

1. **dil-i pāk-i Nefʿī:**
   Gazel 78
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin temiz kalbi.

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

<u>dil-i pūlādı:</u>

1. **dil-i pūlādı:**-*ı*
   Kaside 54
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Çelik gönül // çelik gibi sert, katı gönül.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

<u>dil-i pür-feyżi:</u>

1. **dil-i pür-feyżi:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu gönül.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

2. **dil-i pür-feyżi:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu gönül.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

3. **dil-i pür-feyżi:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu gönül.

Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī
Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim

dil-i pür-feyż-i mesrūrı:

1. **dil-i pür-feyż-i mesrūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu sevinçli gönül.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

dil-i pür-feyżüñ:

1. **dil-i pür-feyżüñ:**-*üñ*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu gönül.

Eşʿāruñ oḳundukça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

dil-i pür-ġam:

1. **dil-i pür-ġam:**
Kaside 48
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Keder dolu gönül.

Olaydı feyż-i luṭfı dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdı sāġar-ı Cem

dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde:

1. **dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde:**-*de*
Kaside 49
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bülbülün kanlı gönlü.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

dil-i pür-iştiyāḳa:

1. **dil-i pür-iştiyāḳa:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Arzu dolu gönül.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

dil-i pür-ıżṭırāb:

1. **dil-i pür-ıżṭırāb:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Izdırap dolu gönül.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

2. **dil-i pür-ıżṭırāb:**
Kaside 55
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Izdırap dolu gönül.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

dil-i rūşen-żamīri:

1. **dil-i rūşen-żamīri:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlık, hakikatleri bilen gönül.

Leb-i muʿciz-beyānı mevrid-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rūşen-żamīri maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i enverdür

dil-i Rüstem ü Sām:

1. **dil-i Rüstem ü Sām:**
Kaside 50
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Sam ve Rüstem'in gönlü.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

dil-i ṣad-pāre:

1. **dil-i ṣad-pāre:**
   Gazel 8
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça olmuş gönül.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

dil-i ṣad-pāresin:

1. **dil-i ṣad-pāresin:***-si, -n*
   Gazel 96
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça olmuş gönül.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

dil-i ṣāfı:

1. **dil-i ṣāfı:***-ı*
   Gazel 125
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Saf, temiz gönül.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur:

1. **dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur:***-u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   İyi talihli, bahtiyar sultan gönül.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīğı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

dil-i ṣāḥib-suḫanda:

1. **dil-i ṣāḥib-suḫanda:***-da*
   Kaside 48
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Söz sahibinin/şairin gönlü.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

dil-i sevdā-zedeye:

1. **dil-i sevdā-zedeye:***-y, -e*
   Kaside 26
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Sevdaya düşmüş gönül.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeye yār-ı ḳadīm

dil-i şāh-ı cihāndārı:

1. **dil-i şāh-ı cihāndārı:***-ı*
   Kaside 13
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Dünyaya sahip olan padişahın gönlü.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

dil-i şeydāya:

1. **dil-i şeydāya:***-ya*
   Gazel 6
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Divane, çılgın gönül.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

dil-i şeydāyı:

1. **dil-i şeydāyı:***-y, -ı*
   Kaside 44
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Divane, çılgın gönül.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

dil-i şuʿle-feşān:

1. **dil-i şuʿle-feşān:**
   Gazel 45
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Alev saçan gönül, aşk derdiyle yanan gönül.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

dil-i şūrīde:

1. **dil-i şūrīde:**
   Gazel 124
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Perişan gönül.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum:

1. **dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 37
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Şairliğin perişan tabiatlı gönlü.

Ḫᵛāba varmaz dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng

dil-i sūzān:

1. **dil-i sūzān:**
   Kaside 8
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yanan gönül (âşığın gönlü).

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

dil-i ṭabʿumda:

1. **dil-i ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Şair tabiatlı gönül.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

dil-i tersān-ı felek:

1. **dil-i tersān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin korkak gönlü.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

dil-i ʿuşşāḳ:

1. **dil-i ʿuşşāḳ:**
   Kaside 8
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Aşıkların gönlü.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhi̱ dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

dil-i ʿuşşāḳa:

1. **dil-i ʿuşşāḳa:**-*a*
   Gazel 67
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlü.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

2. **dil-i ʿuşşāḳa:**-*a*
   Kaside 45
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlü.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

dil-i ʿuşşāḳı:

1. **dil-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
   Kaside 39
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlü.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

dil-i żaʿīf ü şikeste:

1. **dil-i żaʿīf ü şikeste:**-*dı*
   Gazel 132
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Zayıf ve kederli, mahzun gönül.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**
   Gazel 31
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   İnleyen gönül.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

2. **dil-i zār:**
   Gazel 103
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   İnleyen gönül.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

dil-i zāra:

1. **dil-i zāra:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İnleyen gönül.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

dil-i zārı:

1. **dil-i zārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İnleyen gönül.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

dilim:

1. **dilim:**
Kaside 3
Mısra: **77**
Bir şeyin boyuna veya enine bölünmüş, kesilmiş veya ayrılmış parçası.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

dilīr:

1. **dilīr:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Yürekli, cesur, yiğit.

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

dilīr ola:

1. **dilīr ola:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cesur olmak, kahraman olmak.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

dilīrāne:

1. **dilīrāne:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Yiğitçesine, mertçe.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

dilīrān-ı ḫayāle:

1. **dilīrān-ı ḫayāle:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Hayal yiğitleri, bahadırları.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

dilīrān-ı suḫan:

1. **dilīrān-ı suḫan:**
Kaside 35
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Söz yiğitleri // şairler.

Ṭutsa meydānı dilīrān-ı suḫan yine benim
Sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl

dilīr-i maʿreke-i ʿarṣa-i Nerīmānı:

1. **dilīr-i maʿreke-i ʿarṣa-i Nerīmānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Neriman'ın dolaştığı cenk meydanının kahramanı.

Medār-ı kevkebe-i iḥtişām-ı Cemşīdī
Dilīr-i maʿreke-i ʿarṣa-i Nerīmānı

dilīr-i maʿreke-perdāz-ı Ḳahramān- ṣavlet:

1. **dilīr-i maʿreke-perdāz-ı Ḳahramān- ṣavlet:**
Kaside 29
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kahraman hücumlu cenk eden yiğit.

Dilīr-i maʿreke-perdāz-ı Ḳahramān- ṣavlet
Müşīr-i memleket-ārā-yı Āṣaf-istiʿdād

dilīr-i nāmver:

1. **dilīr-i nāmver:**
Kaside 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Namlı yiğit.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i ẓafer-yāver
Dilīr-i nāmver şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı

dilīr-i ṣaf-şikendür:

1. **dilīr-i ṣaf-şikendür:**-*dür*
   Kaside 47
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Düşman saflarını kıran yürekli, cesur (kimse).

Dilīr-i ṣaf-şikendür Erdşīr-i şīr-efkendür
Müşīr-i müʾtemendür müsteşār-ı kār-fermādur

dil-keş:

1. **dil-keş:**
   Kaside 6
   Mısra: **12**
   Gönül çekici, gönül cezbedici.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

2. **dil-keşdür:**-*dür*
   Kaside 20
   Mısra: **63**
   Gönül çekici, gönül cezbedici.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

3. **dil-keş:**
   Kaside 32
   Mısra: **11**
   Gönül çekici, gönül cezbedici.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

4. **dil-keş:**
   Kaside 45
   Mısra: **11**
   Gönül çekici, gönül cezbedici.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

dil-keş ü tīz olduġın:

1. **dil-keş ü tīz olduġın:**-*duġ, -ı, -n*
   Kaside 29
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: -
   Cezbedici ve seri/akıcı olmak.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın idenler yād

dil-mürde:

1. **dil-mürdeyi:**-*y, -i*
   Kaside 17
   Mısra: **154**
   Gönlü ölü, duygusuz.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İltifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

dil-nevāz:

1. **dil-nevāz:**
   Kaside 17
   Mısra: **87**
   Gönül okşayan.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

dil-nişīn:

1. **dil-nişīndür:**-*dür*
   Gazel 138
   Mısra: **1**
   Gönülde yer tutan, çok hoşa giden, latif.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

dil-nişīndür:

1. **dil-nişīndür:**
   Gazel 137
   Mısra: **1**
   Gönülde yer tutan, çok hoşa giden, latif.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

dil-perīşān olma:

1. **dil-perīşān olma:**-*ma*
   Gazel 128
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Perişan gönüllü olmak.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

dil-rübā:

1. **dil-rübālar:**-*lar*
   Gazel 39
   Mısra: **3**
   Gönül kapan, gönül alan güzel.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

2. **dil-rübāyı:**-*y, -ı*
Müfret 8
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül alan güzel.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

3. **dil-rübāsına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **2**
Gönül kapan, gönül alan güzel // sevgili.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

4. **dil-rübāya:**-*y, -a*
Gazel 137
Mısra: **5**
Gönül kapan, gönül alan güzel // sevgili.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

5. **dil-rübādur:**-*dur*
Gazel 137
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül alan.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

6. **dil-rübādur:**-*dur*
Gazel 138
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül alan.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

<u>dil-rübālıḳ:</u>

1. **dil-rübālıḳ:**
Gazel 34
Mısra: **12**
Gönül alma, gönül kapma durumu.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

<u>dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya:</u>

1. **dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzü kırmızı peçeli sevgili.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

<u>dil-rübā-yı cebīn-güşāde:</u>

1. **dil-rübā-yı cebīn-güşāde:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güler yüzlü güzel, sevgili (alnı kırışık olmayan yani kızgın olmayan).

Çīn-i ebrūya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getür

<u>dil-rübā-yı sāde:</u>

1. **dil-rübā-yı sāde:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Henüz ayva tüyleri belirmemiş, körpe güzel.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

<u>dil-sitān:</u>

1. **dil-sitānı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **6**
Gönül alan, gönlü kendine bağlayan güzel // sevgili.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

<u>dil-şād ider:</u>

1. **dil-şād ider:**-*er*
Kaside 15
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

<u>dil-şād olmasunlar:</u>

1. **dil-şād olmasunlar:**-*ma, -sunlar*
Gazel 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

<u>dil-teng ü ḥazīn olsa:</u>

1. **dil-teng ü ḫazīn olsa:**-*sa*
Kaside 46
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gönlü daralmak, kederli olmak.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḫazīn

dil-teşne:

1. **dil-teşne:**
Kaside 9
Mısra: **71**
Gönlü susamış, bağrı yanık // çok hevesli, gönülden arzulayan.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

dil-teşne olan:

1. **dil-teşne olan:**-*an*
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok istekli, çok hevesli olmak.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **dil-teşne olan:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çok istekli, çok hevesli olmak.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

dimāġ:

1. **dimāġum:**-*u, -m*
Gazel 83
Mısra: **3**
Akıl, bilinç, şuur.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

dimāġ-ı cān:

1. **dimāġ-ı cān:**
Kaside 19
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
İnsanın şuuru, zihni.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

dimāġ-ı dānişe:

1. **dimāġ-ı dānişe:**-*e*
Kaside 30
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin aklı, beyni.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

dimāġ-ı mülki:

1. **dimāġ-ı mülki:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Memleketin aklı, şuuru.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

dimāġ-ı rūzgārı:

1. **dimāġ-ı rūzgārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Rüzgârın beyni /zihni.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

din:

1. **dinmese:**-*me, -se*
Gazel 7
Mısra: **9**
Sona ermek, kesilmek, durmak, devam etmemek.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

2. **dinse:**-*se*
Kaside 16
Mısra: **71**
Söylenmek, adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Vechi var dinse sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār

dīn:

1. **dīn:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

2. **dīn:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīğı āb u tāb-ı rūzgār

3. **dīnüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **28**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

4. **dīn:**
Kaside 25
Mısra: **88**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīğuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

5. **dīn:**
Kaside 36
Mısra: **66**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

6. **dīn:**
Kaside 56
Mısra: **6**
Bir milletin itikatça umumen tuttuğu yol // İslam dini.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

dīn ġayretine:

1. **dīn ġayretine:**-*n, -e*
Rübai 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aziz ve mukaddes bir şeye yabancıların el uzattığını, göz diktiğini görmeye tahammül edememe duygusu.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

dīn ü devlete:

1. **dīn ü devlete:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Din ve devlet, saltanat.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

dīnār:

1. **dīnār:**
Kaside 59
Mısra: **46**
Yaklaşık bir çeyrek lira değerinde eski bir altın sikke.

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

dinil:

1. **dinilür:**-*ü, -r*
Gazel 114
Mısra: **9**
Denilmek, söylenmek // yazılmak.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

2. **dinilür:**-*ü, -r*
Kaside 7
Mısra: **29**
Denilmek, söylenmek.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

diñle:

1. **diñlesün:**-*sün*
Gazel 98
Mısra: **9**
İşitmek için kulak vermek.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

2. **diñlese:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **26**
İşitmek için kulak vermek.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

3. **diñlemez:**-*mez*
Kaside 57
Mısra: **77**
İşitmek için kulak vermek.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

4. **diñle:**-*le*
Kaside 62
Mısra: **54**
Dinlemek, kulak vermek.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

<u>dīn-perver:</u>

1. **dīn-perver:**
Kaside 43
Mısra: **41**
Dine hizmet ve yardım eden.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

<u>dīn-perverā:</u>

1. **dīn-perverā:**
Kaside 25
Mısra: **57**
Ey dine hizmet ve yardım eden.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

2. **dīn-perverā:**
Kaside 56
Mısra: **47**
Ey dine hizmet ve yardım eden.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

<u>direm:</u>

1. **direm:**
Kaside 36
Mısra: **74**
Akçe, para, dirhem.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

2. **diremdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **46**
Akçe, para, dirhem.

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

<u>direm-i rāyic-i bī-sikke:</u>

1. **direm-i rāyic-i bī-sikke:**
Kaside 50
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Damgasız geçer akçe.

Bulsa ger nāmiye feyż-i kef-i iḥsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

<u>direng itdügi:</u>

1. **direng itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 21
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Yavaşlamak, durmak.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

<u>direng itse:</u>

1. **direng itse:**-*se*
Kaside 6
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Yavaşlamak, durmak.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

2. **direng itse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Yavaşlamak, durmak.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

<u>dirgür:</u>

1. **dirgürür:**-*ü, -r*
Terkib-bend 1
Mısra: **77**
Diriltmek, canlandırmak // mutlu etmek, neşelendirmek.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

<u>dirhem:</u>

1. **dirhem:**
Kaside 38
Mısra: **48**

Eskiden kullanılan ve beş kuruş değerindeki gümüş para.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

dirhem-i bī-sikkesin:

1. **dirhem-i bī-sikkesin:***-si, -n*
Kaside 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Damgasız (üzerinde damga olmayan) akçe // gül yaprağı.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

dirhem-i encüme:

1. **dirhem-i encüme:***-e*
Kaside 24
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
(Feleğin) yıldız /gümüş akçesi.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

dirhem-i eşk-i revān:

1. **dirhem-i eşk-i revān:**
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akan gözyaşının damlası // gümüş para.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

dirīġ itme:

1. **dirīġ itme:***-me*
Kaside 15
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Esirgemek, bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālūfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

dirīġā:

1. **dirīġā:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Yazık, ne yazık ki.

İltifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

dirileyim:

1. **dirileyim:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Canlanmak, hayat bulmak.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

dīrīne:

1. **dīrīne:**
Kaside 19
Mısra: **30**
Eski, kadim.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

ditre:

1. **ditrese:***-se*
Kaside 21
Mısra: **1**
Titremek, sallanmak.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aṣıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

2. **ditredi:***-di*
Kaside 14
Mısra: **12**
Titremek // birinden veya bir şeyden korkmak, korkuya kapılmak.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

dīv:

1. **dīv:**
Kaside 43
Mısra: **38**
Şeytan, dev.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

2. **dīvde:***-de*
Kaside 56
Mısra: **52**
Şeytan, dev.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

__dīvān:__

1. **dīvān:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Divan şairlerinin, şiirlerini kafiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

2. **dīvānın:**-*ı, -n*
Gazel 112
Mısra: **10**
Divan şairlerinin, şiirlerini kafiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

__dīvāna çıḳınca:__

1. **dīvāna çıḳınca:**-*ınca*
Kaside 40
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **-**
Karar verme, dava görme makamına çıkmak.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

__dīvāna çıḳsa:__

1. **dīvāna çıḳsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Karar verme, dava görme makamına çıkmak.

Dīvāna çıḳsa Āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur

__dīvāna turdı:__

1. **dīvāna turdı:**-*dı*
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Huzurda emre hazır beklemek.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

__divānçe:__

1. **divānçe:**
Kaside 47
Mısra: **115**
Küçük divan.

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

__dīvāne:__

1. **dīvāne:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

2. **dīvāne:**
Gazel 84
Mısra: **2**
Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

3. **dīvāne:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun // âşık.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

4. **dīvāne:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Deli, aklını yitirmiş, mecnun.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

5. **dīvāne:**
Gazel 60
Mısra: **2**
Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.

Āşüfte esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

__dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur:__

1. **dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Güzel ifadenin düşkünü.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

dīvān-ḫāne-i devlet:

1. **dīvān-ḫāne-i devlet:**
   Kaside 20
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Devlet sarayı (devlet işlerinin yürütüldüğü, padişahın ikamet ettiği saray).

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

dīvān-ı ʿālī:

1. **dīvān-ı ʿālī:**
   Kaside 56
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Yüce divan.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda:

1. **dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda:**-*da*
   Kaside 36
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın kudret ve azametinin tecelli ettiği yer, yüce divan.

Çekildi nāmuña dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda
Bilā-mücādele ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem

dīvān-ı celālinde:

1. **dīvān-ı celālinde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 33
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Ululuk divanı, yüce divan (Divan-ı Hümayun; devlet işlerinin görüldüğü padişah meclisi).

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

dīvān-ı hümāyūn:

1. **dīvān-ı hümāyūn:**
   Kaside 40
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

dīvān-ı hümāyūna çıḳa:

1. **dīvān-ı hümāyūna çıḳa:**-*a*
   Kaside 20
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   Devletin yönetildiği divana çıkmak // tahta çıkmak, tahta oturmak.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

dīvān-ı hümāyūnda:

1. **dīvān-ı hümāyūnda:**-*da*
   Kaside 43
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

dīvān-ı hümāyūnı:

1. **dīvān-ı hümāyūnı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **117**
   Kelime Tipi: -
   Devlet işlerinin görüldüğü büyük meclis // padişahın hükumeti, hükümranlığı.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

dīvānı ide:

1. **dīvānı ide:**-*e*
   Kaside 3
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: -
   Divan kurmak, devlet işlerini görüşmek üzere meclis toplamak, devleti yönetmek // güneşin gökyüzünde hüküm sürmesi.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

dīvān-ı müretteb:

1. **dīvān-ı müretteb:**
   Gazel 13
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Şiirlerin belirli bir düzene uygun şekilde yerleştirildiği divan // sevgilinin yüzü.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

dīvān-ı şāhīde:

1. **dīvān-ı şāhīde:***-de*
   Kaside 61
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Şahlık meclisi.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

dīvār:

1. **dīvāra:***-a*
   Gazel 8
   Mısra: **6**
   Duvar.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

2. **dīvāruñ:***-uñ*
   Kaside 34
   Mısra: **89**
   Duvar.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

dīv-i buḫlı:

1. **dīv-i buḫlı:***-i*
   Kaside 55
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Pintilik, cimrilik devi.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

dīv-i şikem-perver-i āz:

1. **dīv-i şikem-perver-i āz:**
   Kaside 57
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Açgözlülüğün obur devi.

Rīze- çīn-i niʿamı ṣofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

diyār:

1. **diyārdan:***-dan*
   Nazm 4
   Mısra: **2**
   Memleket, ülke, yer.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

diyār-ı ʿademe:

1. **diyār-ı ʿademe:***-e*
   Kaside 40
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Yokluk memleketi // ahiret.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

diyār-ı naẓmı:

1. **diyār-ı naẓmı:***-ı*
   Kaside 60
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Nazım/şiir ülkesi.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

diyār-ı pür-āşūba:

1. **diyār-ı pür-āşūba:***-a*
   Kaside 28
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Karışıklık dolu ülke.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

diyār-ı Rūma:

1. **diyār-ı Rūma:***-a*
   Kaside 32
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Anadolu // Osmanlı ülkesi.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

diye:

1. **diye:**
   Gazel 133
   Mısra: **6**
   Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi birbirine bağlar.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

2. **diye:**
Tesdis 1
Mısra: **37**
Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi birbirine bağlar.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

diyü:

1. **diyü:**
Gazel 54
Mısra: **5**
Diye.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

2. **diyü:**
Gazel 53
Mısra: **5**
Diye.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

diyüben:

1. **diyüben:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Diye.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

diz:

1. **dizdi:***-di*
Gazel 112
Mısra: **1**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

2. **dizer:***-er*
Kaside 5
Mısra: **88**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

3. **dizsem:***-se, -m*
Kaside 5
Mısra: **90**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

4. **dizdim:***-di, -m*
Kaside 34
Mısra: **78**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

5. **dizeyin:***-eyin*
Kaside 37
Mısra: **67**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

6. **dizer:***-er*
Kaside 49
Mısra: **26**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

7. **dizdim:***-di, -m*
Kaside 56
Mısra: **82**
Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

dizil:

1. **dizildi:***-di*
Kaside 5
Mısra: **23**
Sıralanmak.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

2. **dizilür:***-ü, -r*
Kaside 35
Mısra: **58**
Sıralanmak.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

3. **dizilmiş:***-miş*
Gazel 34
Mısra: **4**
Sıralanmak.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

4. **dizilse:**-*se*
Kaside 43
Mısra: **86**
Sıralanmak.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

5. **dizilmiş:**-*miş*
Kaside 27
Mısra: **62**
Sıralanmak.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ dizilmiş nice alayı

dolāb-ı felek:

1. **dolāb-ı felek:**
Kaside 41
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Felek çarkı, dünya.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

dolu:

1. **dolu:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Dolmuş olan, pür, boş karşıtı.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

donanma çıḳarup:

1. **donanma çıḳarup:**-*up*
Kaside 46
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gemileri denize indirmek // düşman üzerine deniz kuvvetlerini göndermek.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

dost:

1. **dosta:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **106**
Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

2. **dostlar:**-*lar*
Müfret 15
Mısra: **1**
Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

3. **dosta:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **135**
Seven, arkadaş.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

dostān:

1. **dostāne:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **54**
Dostlar.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

dögersem:

1. **dögersem:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Dövmek // öğütmek.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

dök:

1. **dökse:**-*se*
Gazel 120
Mısra: **4**
Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

2. **dökse:**-*se*
Gazel 136
Mısra: **8**
Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

3. **döker:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **22**
Düşürmek (yaprakları düşürmek, dağıtmak).

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

4. **dökdügi:**-*düg, -i*
Kaside 27
Mısra: **33**
Akıtmak.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

dökül:

1. **dökülür:**-*ü, -r*
Gazel 100
Mısra: **10**
Saçılmak, serpilmek // çıkmak, ortaya konulmak (şiir yazılmak bağlamında).

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökülür kilk-i dür-efşānından

2. **dökülürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 50
Mısra: **60**
Dökülmek, saçılmak, düşmek.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökülürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

3. **dökülmiş:**-*miş*
Gazel 10
Mısra: **6**
Saçılmak, yerlere dağılmak.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

4. **döküldi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **87**
Saçılmak, yerlere dağılmak.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

5. **dökülen:**-*en*
Kaside 31
Mısra: **7**
Sıvı maddeler için yukarıdan aşağıya akmak, düşmek.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

6. **dökülür:**-*ü, -r*
Kaside 31
Mısra: **80**
Sıvı maddeler için yukarıdan aşağıya akmak, düşmek.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

7. **döküldükce:**-*dükce*
Kaside 49
Mısra: **24**
Saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

6. **dökülmiş:**-*miş*
Kaside 55
Mısra: **84**
Saçılmak, yerlere dağılmak.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

dön:

1. **döne:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **79**
Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

2. **döner:**-*er*
Kaside 24
Mısra: **86**
Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

3. **dönse:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **51**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

4. **döner:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **68**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

5. **döner:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **27**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

6. **döner:**-*er*
Kaside 7

Mısra: **101**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

7. **döner:**-*er*
Kaside 11
Mısra: **68**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ḳulağın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

8. **döndi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **14**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

9. **döner:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **8**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

10. **döner:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **12**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

11. **dönerdi:**-*er, -di*
Kaside 18
Mısra: **61**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uğrasa ger kūh u ṣaḥrāya

12. **dönerdi:**-*er, -di*
Kaside 18
Mısra: **65**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

13. **döner:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **71**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

14. **dönerdi:**-*er, -di*
Kaside 27
Mısra: **51**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḥāyı

15. **dönerdi:**-*er, -di*
Kaside 30
Mısra: **72**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

16. **döndi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **21**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

17. **döner:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **23**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

18. **döner:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **75**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

19. **döner:**-*er*
Kaside 36
Mısra: **46**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

20. **dönerdi:**-*er, -di*
Kaside 36
Mısra: **49**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

21. **döner:**-*er*
Kaside 40
Mısra: **53**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

22. **döndüm:***-dü, -m*
Kaside 49
Mısra: **88**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

23. **döner:***-er*
Kaside 54
Mısra: **66**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

24. **döner:***-er*
Kaside 58
Mısra: **92**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

25. **döndi:***-di*
Gazel 7
Mısra: **7**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

26. **döner:***-er*
Gazel 66
Mısra: **2**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

27. **döner:***-er*
Kaside 17
Mısra: **73**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

28. **döndi:***-di*
Kaside 29
Mısra: **18**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

29. **döner:***-er*
Kaside 32
Mısra: **49**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

30. **döner:***-er*
Kaside 34
Mısra: **53**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

31. **dönmüşdür:***-müş, -dür*
Gazel 36
Mısra: **9**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

32. **döner:***-er*
Gazel 77
Mısra: **5**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

33. **dönüp:***-üp*
Gazel 79
Mısra: **1**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

34. **döner:***-er*
Kaside 21
Mısra: **57**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

35. **dönerdi:***-er, -di*
Kaside 32
Mısra: **67**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes ʿiẓām-ı remīm

36. **döner:***-er*
Kaside 49
Mısra: **23**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

37. **dönüp:***-üp*
Kaside 49
Mısra: **11**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

38. **döner:***-er*
Gazel 112
Mısra: **3**
Devretmek, elden ele dolaşmak.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

39. **dönsün:***-sün*
Kaside 15
Mısra: **7**
Devretmek, elden ele dolaşmak.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

40. **dönsün:***-sün*
Kaside 15
Mısra: **21**
Devretmek, elden ele dolaşmak.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

41. **döndi:***-di*
Kaside 43
Mısra: **1**
Feleğin dönmesi // talihi olumlu veya olumsuz etkilemek bağlamında.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

42. **döndi:***-di*
Kaside 43
Mısra: **3**
Feleğin dönmesi // talihi olumlu veya olumsuz etkilemek bağlamında.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

43. **dönsün:***-sün*
Kaside 62
Mısra: **1**
Bir şeyin dolayında daire şeklinde hareket etmek (içki kadehinin dönmesi).

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿiṡ-i şūr u şeġab

44. **döne:***-e*
Kaside 24
Mısra: **103**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

45. **döner:***-er*
Kaside 24
Mısra: **38**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

46. **dönerdi:***-er, -di*
Kaside 30
Mısra: **65**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

47. **döner:***-er*
Kaside 31
Mısra: **72**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

48. **döne:***-e*
Kaside 38
Mısra: **104**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

49. **döne:***-e*
Kaside 48
Mısra: **89**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

50. **döner:***-er*
Kaside 52
Mısra: **38**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Mevlevīdür ṣan o ṣadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

51. **dönse:**-*se*
Kaside 53
Mısra: **29**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

52. **döndi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **3**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

53. **döndi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **5**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

54. **dönsün:**-*sün*
Kaside 62
Mısra: **59**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

55. **dönsün:**-*sün*
Kaside 28
Mısra: **145**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek // devretmek,.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

56. **döner:**-*er*
Kaside 41
Mısra: **79**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek // devretmek,.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

57. **döne:**-*e*
Kaside 43
Mısra: **102**
Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek // devretmek,.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

58. **dönsün:**-*sün*
Gazel 104
Mısra: **17**
Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

döndür:

1. **döndürür:**-*ü, -r*
Kaside 30
Mısra: **45**
Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

2. **döndürüp:**-*üp*
Kaside 32
Mısra: **23**
Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

3. **döndürür:**-*ü, -r*
Kaside 44
Mısra: **19**
Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

4. **döndürür:**-*ü, -r*
Kaside 53
Mısra: **44**
Dönmesini sağlamak; bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

döşen:

1. **döşendi:**-*di*
Gazel 143
Mısra: **6**
Yayılmak, serilmek.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

2. **döşenmiş:**-*miş*
Gazel 120

Mısra: **2**
Yayılmak, serilmek.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

3. **döşendi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **1**
Yayılmak, serilmek.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

4. **döşendi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **93**
Örtülmek, kaplanmak, yayılmak.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

5. **döşendi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **7**
Yayılmak, serilmek // hazırlanmak, donatılmak.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

döy:

1. **döymez:**-*mez*
Gazel 14
Mısra: **8**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Cez̲be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

2. **döyer:**-*er*
Gazel 38
Mısra: **6**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

3. **döyer:**-*er*
Kaside 28
Mısra: **73**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

4. **döymedi:**-*me, -di*
Kaside 40
Mısra: **60**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

5. **döymez:**-*mez*
Kaside 48
Mısra: **46**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Dil-āver Ḳahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

duʿā:

1. **duʿālar:**-*lar*
Kaside 56
Mısra: **84**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

2. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 58
Mısra: **104**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳaṣīdede ḳānūn

3. **duʿā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **16**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

4. **duʿāmuz:**-*muz*
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

5. **duʿāya:**-*y, -a*
Gazel 142
Mısra: **11**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

6. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 4
Mısra: **109**

Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

7. **duʿā:**
Kaside 5
Mısra: **102**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

8. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 5
Mısra: **101**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

9. **duʿā:**
Kaside 6
Mısra: **78**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

10. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 7
Mısra: **113**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

11. **duʿā:**
Kaside 8
Mısra: **84**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

12. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 8
Mısra: **83**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

13. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 9
Mısra: **137**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

14. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 11
Mısra: **98**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

15. **duʿā:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

16. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 13
Mısra: **117**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

17. **duʿāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **87**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

18. **duʿā:**
Kaside 19
Mısra: **80**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

19. **duʿādur:***-dur*
Kaside 20
Mısra: **82**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān ekṯer

20. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 20
Mısra: **81**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

21. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 21
Mısra: **99**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

22. **duʿāyile:**-*y, -ile*
Kaside 22
Mısra: **77**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

23. **duʿā:**
Kaside 23
Mısra: **83**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

24. **duʿāñı:**-*ñ, -ı*
Kaside 25
Mısra: **96**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

25. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 25
Mısra: **95**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

26. **duʿāyı:**-*y, -ı*
Kaside 26
Mısra: **100**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

27. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 27
Mısra: **103**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

28. **duʿā:**
Kaside 28
Mısra: **141**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

29. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 28
Mısra: **141**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

30. **duʿā:**
Kaside 29
Mısra: **127**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

31. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 29
Mısra: **128**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

32. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 30
Mısra: **124**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

33. **duʿāyı:**-*y, -ı*
Kaside 32
Mısra: **104**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

34. **duʿāsı:**-*sı*
Kaside 36
Mısra: **77**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

35. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 38
Mısra: **101**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

36. **duʿā:**
Kaside 39
Mısra: **99**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

37. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 40
Mısra: **98**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

38. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 41
Mısra: **115**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

39. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 43
Mısra: **100**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

40. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 45
Mısra: **89**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

41. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 48
Mısra: **84**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

42. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 49
Mısra: **106**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

43. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 54
Mısra: **89**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

44. **duʿāya:**-*y, -a*
Kaside 57
Mısra: **84**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

45. **duʿāsı:**-*sı*
Kaside 59
Mısra: **37**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

46. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 60
Mısra: **84**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

47. **duʿāmı:**-*m, -ı*
Kaside 61

Mısra: **78**
Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

duʿā eyle:

1. **duʿā eyle:**
Kaside 15
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

2. **duʿā eyle:**
Kaside 24
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

3. **duʿā eyle:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẕāf eyleme kim ḳāfiye teng

duʿā eyleyelüm:

1. **duʿā eyleyelüm:***-y, -elüm*
Kaside 53
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

2. **duʿā eyleyelüm:***-y, -elüm*
Kaside 3
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **-**
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

duʿā ḫirmeni oldı:

1. **duʿā ḫirmeni oldı:***-dı*
Kaside 3
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Dua harmanı olmak, duanın çok yapıldığı yer olmak.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

duʿā idelüm:

1. **duʿā idelüm:***-elüm*
Kaside 17
Mısra: **164**
Kelime Tipi: **-**
Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldı güẕāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

2. **duʿā idelüm:***-elüm*
Kaside 52
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **-**
Allah'a yalvarmak.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

duʿā it:

1. **duʿā it:**
Kaside 46
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

2. **duʿā it:**
Kaside 14
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **-**
Allah'a yalvarmak.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

duʿā itmege:

1. **duʿā itmege:***-meg, -e*
Kaside 42
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Allah'a yalvarmak.

Başla duʿā itmege Nefʿī yeter
Şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār

2. **duʿā itmege:***-meg, -e*
Kaside 44
Mısra: **87**

Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

<u>duʿā itmek:</u>

1. **duʿā itmek:**-*mek*
Kaside 15
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

2. **duʿāñ itmek:**-*mek*
Kaside 61
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Cān u dilden baña vācibdür duʿāñ itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

<u>duʿā itsem:</u>

1. **duʿā itsem:**-*se, -m*
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

<u>duʿā ḳıl:</u>

1. **duʿā ḳıl:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Dua etmek.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

<u>duʿā vü tekbīr eyledi:</u>

1. **duʿā vü tekbīr eyledi:**-*di*
Kaside 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tekbir okuyup dua etmek.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

<u>duʿālar itsem:</u>

1. **duʿālar itsem:**-*se, -m*
Kaside 56
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarmak.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

<u>duʿāya el açup:</u>

1. **duʿāya el açup:**-*up*
Kaside 35
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Dua etmek için elini açmak.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

<u>duʿāya elüñ ḳaldur:</u>

1. **duʿāya elüñ ḳaldur:**-*dur*
Kaside 11
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Dua etmek için elini açmak.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

<u>duʿā-yı bī-ḥisāb:</u>

1. **duʿā-yı bī-ḥisāb:**
Kaside 2
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hesapsız, sonsuz dualar.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

<u>duʿā-yı devlet ü iḳbālidür:</u>

1. **duʿā-yı devlet ü iḳbālidür:**-*i, -dür*
Kaside 38
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Sadaret ve baht açıklığı için dua.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

<u>duʿā-yı devlet ü iḳbāline başla:</u>

1. **duʿā-yı devlet ü iḳbāline başla:**
Kaside 16
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Saltanat ve baht açıklığı için dua etmeye başlamak.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

<u>duʿā-yı devlet ü ʿömrine:</u>

1. **duʿā-yı devlet ü ʿömrine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 34
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Ömrün ve sadaretin devamı için dua.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

<u>duʿā-yı devlete:</u>

1. **duʿā-yı devlete:**-*e*
   Kaside 14
   Mısra: **121**
   Kelime Tipi: -
   Saltanatın devamı için dua.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

<u>duʿā-yı devleti:</u>

1. **duʿā-yı devleti:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Saltanatın devamı için dua.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

2. **duʿā-yı devleti:**-*i*
   Kaside 43
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

3. **duʿā-yı devleti:**-*i*
   Kaside 48
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

<u>duʿā-yı devletüñ:</u>

1. **duʿā-yı devletüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 62
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Sadaretin, vezirliğin devamı için dua.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

<u>duʿā-yı devletüñ itse:</u>

1. **duʿā-yı devletüñ itse:**-*se*
   Kaside 19
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Saltanatın devamı için dua etmek.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

<u>duʿā-yı Ḫıżrı:</u>

1. **duʿā-yı Ḫıżrı:**-*ı*
   Gazel 33
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Hızır Duası.

Duʿā-yı Ḫıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

<u>duʿā-yı imtidād-ı devletin:</u>

1. **duʿā-yı imtidād-ı devletin:**-*i, -n*
   Kaside 20
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Hükûmetin uzun sürmesi duası (padişahın hükümranlığının uzun sürmesi için dua).

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

<u>duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār ola:</u>

1. **duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār ola:**-*a*
   Kaside 16
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın kabul edilmiş duası (üzerinde) olmak.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

<u>duʿā-yı şādmānīdür:</u>

1. **duʿā-yı şādmānīdür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Mutluluk duası.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

<u>dūd:</u>

1. **dūd:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Duman.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

2. **dūdından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 5
Mısra: **3**
Duman.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

3. **dūdıdur:***-ı, -dur*
Kaside 17
Mısra: **26**
Duman.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

4. **dūdın:***-ı, -n*
Kaside 35
Mısra: **9**
Duman.

Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab
Berḳın āteş-fiken-i ḫırmen-i endūh u melāl

5. **dūdı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **44**
Duman.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

dūde-i āhum:

1. **dūde-i āhum:***-u, -m*
Kaside 53
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Ahının isi, dumanı.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

dūde-i şemʿ-i şebistānı:

1. **dūde-i şemʿ-i şebistānı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Yatak odası mumunun dumanı.

Sevād-ı şām-ı ʿişret dūde-i şemʿ-i şebistānı
Beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

dūdgāh:

1. **dūdgāhı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **44**
Baca, ocak.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

dūd-ı āh:

1. **dūd-ı āh:**
Kaside 53
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Ah dumanı.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

dūd-ı āhum:

1. **dūd-ı āhum:***-u, -m*
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Ah dumanı, çekilen ateşli ahlardan çıkan duman.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

2. **dūd-ı āhum:***-u, -m*
Gazel 76
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Ah dumanı, çekilen ateşli ahlardan çıkan duman.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

dūd-ı buḫūr iderdi:

1. **dūd-ı buḫūr iderdi:***-er, -di*
Kaside 30
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
Tütsü dumanı hâline getirmek.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

dūd-ı derūnuñ:

1. **dūd-ı derūnuñ:***-uñ*
Kaside 49
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Gönülden yükselen duman.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur:

1. **dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur:**-*ı, -dur*
   Gazel 34
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Ahın kıvrım kıvrım dumanı.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

dūdmān:

1. **dūdmānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **76**
   Ocak, ateş yakılan yer.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

duḫān:

1. **duḫān:**
   Kaside 5
   Mısra: **48**
   Duman.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

2. **duḫāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **88**
   Duman.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

3. **duḫānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **74**
   Duman.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḥalḳa ḥalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

duḫān olur:

1. **duḫān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Duman olmak // duman gibi etrafa yayılmak.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

duḫān-ı caḥīm:

1. **duḫān-ı caḥīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Cehennem dumanı.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti
Olurdı ebr-i bahār-ı cinān duḫān-ı caḥīm

duḫān-ı micmeri:

1. **duḫān-ı micmeri:**-*i*
   Kaside 34
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Tütsü kabından çıkan duman.

Ṣafā-yı ṣuffası āb-ı ruḫ-ı kāşāne-i cennet
Duḫān-ı micmeri gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī

duḫter-i pīr-i muġān:

1. **duḫter-i pīr-i muġān:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Meyhanecinin kızı.

Merḥabā ey şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede
Duḫter-i pīr-i muġān hemşīre-i sāḳī-i şeng

duḫter-i rez:

1. **duḫter-i rez:**
   Gazel 77
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Üzüm kızı // şarap.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

duḫter-i rezsin:

1. **duḫter-i rezsin:**-*sin*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Üzüm kızı // şarap.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

dūn:

1. **dūnuñ:**-*uñ*
   Kaside 24

Mısra: **11**
Alçak, soysuz, denî.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

2. **dūn:**
Kaside 58
Mısra: **46**
Alçak, soysuz, denî.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

dur:

1. **durma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **1**
Durmak, beklemek, oyalanmak, eğleşmek.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Ẕevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

2. **durma:**-*ma*
Kaside 24
Mısra: **101**
Durmak, beklemek, oyalanmak, eğleşmek.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

dūr:

1. **dūrum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **79**
Uzak.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

dūr itdi:

1. **dūr itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Uzaklaştırmak.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

dūr olmasun:

1. **dūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Uzak düşmek, uzak kalmak.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

dūş-be-dūş:

1. **dūş-be-dūşuz:**-*uz*
Gazel 54
Mısra: **10**
Omuz omuza.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

dūşuna almış:

1. **dūşuna almış:**-*mış*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Omuzuna almak, omuzunda taşımak.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

dūşına alur:

1. **dūşına alur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Omzuna almak, omuzunda taşımak.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

dūşīzegān-ı fikrüme:

1. **dūşīzegān-ı fikrüme:**-*ü, -m, -e*
Gazel 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düşünce bakireleri, bikr-i manalar, söylenmemiş sözler.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

dūşīze-i devrān:

1. **dūşīze-i devrān:**
Kaside 61
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Feleğin el değmemiş genç kızı // devrin kimseye yüzünü göstermemiş bakir manaları.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

dūşīze-i maʿnāya:

1. **dūşīze-i maʿnāya:**-*y, -a*
Kaside 38
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Mananın kızı // söylenmemiş anlam.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

duy:

1. **duymış:**-*mış*
Gazel 54
Mısra: **8**
İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

dūzah:

1. **dūzaḫı:**-*ı*
Kaside 38
Mısra: **46**
Cehennem.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

dūzah-ı ʿiṣyān:

1. **dūzaḫ-ı ʿiṣyān:**
Kaside 55
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İsyan cehennemi.

Dūzaḫ-ı ʿiṣyān olurdı reşk-i firdevs-i s̱evāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ

dükān-ı müflise:

1. **dükān-ı müflise:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İflas etmiş kimsenin dükkânı.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

düken:

1. **dükendi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **81**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

2. **dükenmez:**-*mez*
Kaside 49
Mısra: **81**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

3. **dükenmez:**-*mez*
Gazel 140
Mısra: **10**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

4. **dükendi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **83**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Söz dükendi başla ey Nefʿi̱ duʿāya ṣıdḳ ile
Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur

5. **dükenmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **9**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

6. **dükenmez:**-*mez*
Kaside 8
Mısra: **76**
Tükenmek, bitmek, sona ermek.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

dükkānçe-i ṣahḥāf:

1. **dükkānçe-i ṣaḥḥāf:**
Gazel 78
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Küçücük bir sahaf /kitapçı dükkânı.

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

dükkān-ı ʿaṭṭārı:

1. **dükkān-ı ʿaṭṭārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Attar dükkânı.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

dükkān-ı saḥḥārı:

1. **dükkān-ı saḥḥārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Sihirbaz, büyücü dükkânı.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

düldül-i sīmurġ-per:

1. **düldül-i sīmurġ-per:**
   Kaside 38
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Simurg/anka kanatlı at.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

düm:

1. **dümi:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **4**
   Kuyruk.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

2. **düm:**
   Kaside 35
   Mısra: **44**
   Kuyruk.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

3. **düm:**
   Kaside 38
   Mısra: **72**
   Kuyruk.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

dün:

1. **dün:**
   Gazel 144
   Mısra: **1**
   İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

2. **dün:**
   Gazel 144
   Mısra: **3**
   İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

dü- nīm ider:

1. **dü- nīm ider:**-*er*
   Kaside 32
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   İki parça etmek, ikiye bölmek.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

dü-nīm olur:

1. **dü-nīm olur:**-*u, -r*
   Kaside 26
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

2. **dü-nīm olur:**-*u, -r*
   Kaside 50
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

dü-nīm olurdı:

1. **dü-nīm olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 7
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

2. **dü-nīm olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 21
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   İkiye ayrılmak, iki parça olmak.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

dü-nīme ider:

1. **dü- nīme ider:***-er*
Kaside 32
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
İki parça etmek.

Ki cüz᾽-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

dü nūr-ı çeşm-i yektā:

1. **dü nūr-ı çeşm-i yektā:**
Kaside 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gözünün biricik iki nuru.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

dünyā:

1. **dünyā:**
Kaside 35
Mısra: **125**
Dünya, cihan.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

2. **dünyāda:***-da*
Kaside 56
Mısra: **86**
Dünya, cihan.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

3. **dünyā:**
Kaside 56
Mısra: **6**
Dünya, cihan.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

4. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 44
Mısra: **23**
Dünya, yeryüzü.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

5. **dünyāyı:***-y, -ı*
Gazel 18
Mısra: **9**
Hayat, ömür, yaşayış.

Devlet el virmezse geçdük n’eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

6. **dünyāda:***-da*
Gazel 8
Mısra: **7**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

7. **dünyā:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

8. **dünyāda:***-da*
Gazel 21
Mısra: **8**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

9. **dünyāyı:***-y, -ı*
Gazel 102
Mısra: **12**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

10. **dünyā:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

11. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **72**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

12. **dünyāda:***-da*
Kaside 32
Mısra: **21**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

13. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 33

Mısra: **40**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

14. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 38
Mısra: **66**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

15. **dünyāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **14**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

16. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 62
Mısra: **57**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

17. **dünyāya:***-y, -a*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

18. **dünyāyı:***-y, -ı*
Müseddes 1
Mısra: **22**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

19. **dünyāyı:***-y, -ı*
Gazel 21
Mısra: **3**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

20. **dünyāyı:***-y, -ı*
Gazel 30
Mısra: **9**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

N’ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

21. **dünyāya:***-y, -a*
Gazel 134
Mısra: **14**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bez̠l ider dünyāya deryālar gibi

22. **dünyāya:***-y, -a*
Gazel 137
Mısra: **7**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

23. **dünyāyı:***-y, -ı*
Kaside 18
Mısra: **15**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

24. **dünyā:**
Kaside 31
Mısra: **104**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

25. **dünyāyı:***-y, -ı*
Kaside 41
Mısra: **109**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

26. **dünyāya:***-y, -a*
Kaside 47
Mısra: **22**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

27. **dünyā:**
Kaside 56
Mısra: **93**
Dünya // bütün herkes, insanlar.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

28. **dünyā:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Bütün herkes, insanlar.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

29. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 46
Mısra: **9**
Bütün herkes, insanlar.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

30. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 43
Mısra: **17**
Bütün herkes, insanlar.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

31. **dünyā:**
Rübai 2
Mısra: **3**
Yaşamakta olduğumuz bu geçici âlemde insanı kendine bağlayıp Hak'tan gafil eden her şey, maddî âlem, nefsin arzu ettiği şeyler.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

32. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 30
Mısra: **7**
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

33. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 34
Mısra: **20**
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

34. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 110
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

35. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 136
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

36. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 2
Mısra: **10**
Dünya, cihan.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

37. **dünyā:**
Kaside 5
Mısra: **41**
Dünya, cihan.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

38. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 7
Mısra: **9**
Dünya, cihan.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

39. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 10
Mısra: **42**
Dünya, cihan.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

40. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 11
Mısra: **20**
Dünya, cihan.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

41. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 21
Mısra: **83**
Dünya, cihan.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

42. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 25
Mısra: **103**
Dünya, cihan.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

43. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **6**
Dünya, cihan.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa feth itdi dünyāyı

44. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **64**
Dünya, cihan.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

45. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 47
Mısra: **55**
Dünya, cihan.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

46. **dünyā:**
Kaside 52
Mısra: **79**
Dünya, cihan.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne kūşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

47. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 52
Mısra: **82**
Dünya, cihan.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

48. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 134
Mısra: **6**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

49. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **2**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

50. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 25
Mısra: **100**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

51. **dünyā:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

52. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 43
Mısra: **3**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

53. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 48
Mısra: **85**
Dünya, yeryüzü // bütün herkes.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

54. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 14
Mısra: **115**
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey, dünya nimetleri.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

55. **dünyāya:**-*y, -a*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **6**
Dünya, yeryüzü // dünyaya ait her şey, dünya nimetleri.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

56. **dünyā:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

57. **dünyāya:**-*y, -a*
Kaside 43
Mısra: **57**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

58. **dünyāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **90**
Dünya, yeryüzü, yaşadığımız âlem.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

59. **dünyā:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Dünya hayatı, yalan dünya, dünyalık.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

60. **dünyāyı:***-y, -ı*
Kaside 5
Mısra: **51**
Dünya, cihan.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

61. **dünyāyı:***-y, -ı*
Kaside 41
Mısra: **97**
Dünya, cihan.

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

62. **dünyā:**
Kaside 7
Mısra: **52**
Dünyaya ait her şey, bütün herkes.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Ṣulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

63. **dünyānuñ:***-nuñ*
Kaside 22
Mısra: **60**
Dünyalık, dünya malı, makam.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

64. **dünyānuñ:***-nuñ*
Kaside 62
Mısra: **23**
Dünyalık, dünya malı, makam.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

65. **dünyāda:***-da*
Kaside 52
Mısra: **46**
Bu dünya, yaşadığımız dünya.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

dünyā deger:

1. **dünyā deger:**
Kaside 49
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Dünya değerinde, dünyalara bedel" anlamında.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

dünyā evi:

1. **dünyā evi:**
Kaside 2
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünya.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

dünyā ṭolısı:

1. **dünyā ṭolısı:**
Kaside 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya kadar, pek çok.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

dünyā vü mā-fīhā:

1. **dünyā vü mā-fīhā:**
Kaside 15
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dünya ve içindekiler.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

dünyāya gelmemişdür:

1. **dünyāya gelmemişdür:***-me, -miş, -dür*
Kaside 18
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğmak, cihana teşrif etmek.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

2. **dünyāya gelmemişdür:***-me, -miş, -dür*
Kaside 40
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Doğmak, cihana teşrif etmek.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

dünyāya gelse:

1. **dünyāya gelse:**-*se*
   Kaside 43
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Doğmak, cihana teşrif etmek.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

dünyāyı teng ider:

1. **dünyāyı teng ider:**-*er*
   Kaside 15
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dünyayı dar etmek, dünyaya sığdırmamak, zor durumda bırakmak.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

dünyāyı ṭuta:

1. **dünyāyı ṭuta:**-*a*
   Kaside 22
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyaya yayılmak.

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

dünyāyı ṭutar:

1. **dünyāyı ṭutar:**-*ar*
   Gazel 23
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyaya yayılmak.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

dünyāyı ṭutdı:

1. **dünyāyı ṭutdı:**-*dı*
   Kaside 44
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyaya yayılmak.

Olalı nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet
Ṭutdı āvāze-i ʿadli o ḳadar dünyāyı

dünyāyı ṭutmış:

1. **dünyāyı ṭutmış:**-*mış*
   Kaside 6
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyaya yayılmak.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

dünyāyı ṭutsa:

1. **dünyāyı ṭutsa:**-*sa*
   Kaside 50
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok yayılmak, her yere dağılmak // dünyaya yayılmak.

Ṭutsa dünyāyı n'ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

dür:

1. **dür:**
   Kaside 48
   Mısra: **50**
   İnci.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

2. **düridür:**-*i, -dür*
   Kaside 37
   Mısra: **24**
   İnci.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

3. **dür:**
   Kaside 39
   Mısra: **54**
   İnci.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

4. **dürler:**-*ler*
   Kaside 5
   Mısra: **88**
   İnci.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

5. **dür:**
   Kaside 9
   Mısra: **101**
   İnci.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

6. **dür:**
Kaside 30
Mısra: **96**
İnci.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

dür ü gevher-i ʿālem:

1. **dür ü gevher-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Cihanın mücevherleri ve incileri.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

dürc-i dilden:

1. **dürc-i dilden:**-*den*
Kaside 50
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gönül kutusu // mücevher kutusu.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

dürd:

1. **dürd:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Tortu, çöküntü // şarap sürahisinin veya kadehinin dibindeki tortu.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

dürdāne-i ṭall:

1. **dürdāne-i ṭall:**
Kaside 53
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şebnem incisi, çiğ inci tanesi.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

dürd-i sāġarı:

1. **dürd-i sāġarı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kadehin tortusu, içki kadehinin dibinde kalan tortu.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ taḥḳīḳ dürd-i sāġarı

dür-efşānlıġ:

1. **dür-efşānlıġa:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **67**
İnci saçmak // ihsanda bulunmak.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

dür-i baḥr-i ḫayālüm:

1. **dür-i baḥr-i ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 33
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hayal denizinin incisi // hayalinin ürünleri.

Pākīze- kelāmım ki dür-i baḥr-i ḫayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur

dür-i güftārı:

1. **dür-i güftārı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

dür-i güftārum:

1. **dür-i güftārum:**-*u, -m*
Kaside 53
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

dür-i iʿcāzı:

1. **dür-i iʿcāzı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mucize incisi // mucize derecesinde şiir.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

dür-i maʿnā:

1. **dür-i maʿnā:**
Kaside 31
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Mana incisi.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

dür-i medḥin:

1. **dür-i medḥin:***-i, -n*
Kaside 4
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Övgü incisi.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

dür-i medḥiyle:

1. **dür-i medḥiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 7
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Övgü incisi.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

dür-i meknūn:

1. **dür-i meknūn:**
Kaside 58
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Saklı, henüz ortaya çıkmamış çok değerli inci (Şiirdeki güzel ve saklı sözler bağlamında kullanılmıştır.).

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

dür-i nāb:

1. **dür-i nāb:**
Kaside 31
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Parlak, beyaz, halis inci.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

dür-i naẓmum:

1. **dür-i naẓmum:***-u, -m*
Kaside 43
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Nazım incisi // şiir.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

dür-i naẓmumla:

1. **dür-i naẓmumla:***-u, -m, -la*
Kaside 58
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Nazım incisi // şiir.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

dür-i şehvār-ı naẓmım:

1. **dür-i şehvār-ı naẓmım:***-ı, -m*
Kaside 5
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Nazmın iri incisi // şiir.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

dür-i sīrābı:

1. **dür-i sīrābı:***-ı*
Kaside 55
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İri inci.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

dür-i yektā:

1. **dür-i yektā:**
Kaside 48
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Eşsiz inci.

Dür-i yektā gibi ziynet virürdi
Külāh-ı kelle-i ḫūrşīde şeb-nem

dür-pāş:

1. **dür-pāş:**
Kaside 17
Mısra: **125**
İnci saçan (yağmur yağması bağlamında).

Reşḫa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

2. **dür-pāşı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **2**
İnci saçan.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

dürr:

1. **dürr:**
Gazel 134
Mısra: **14**
İnci.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

2. **dürr:**
Kaside 19
Mısra: **3**
İnci.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

3. **dürrin:**-*i, -n*
Kaside 56
Mısra: **42**
İnci.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

4. **dürr:**
Müfret 2
Mısra: **1**
İnci.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

dürr-i girān-māye:

1. **dürr-i girān-māye:**
Kaside 18
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kıymetli inci.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

dürr-i gūşvāre-i nāhīde:

1. **dürr-i gūşvāre-i nāhīde:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının küpesinin incisi.

Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

dürr-i ḫoş-āb:

1. **dürr-i ḫoş-āb:**
Kaside 55
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Parlak inci.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

dürr-i lafẓuñ:

1. **dürr-i lafẓuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

dürr-i medhüñ:

1. **dürr-i medhüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Övme incisi // methiye, şiir.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

dürr-i meknūn:

1. **dürr-i meknūn:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Dizilmiş inci.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

dürr-i mengūşuñla:

1. **dürr-i mengūşuñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 61
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Küpe incisi.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

dürr-i nāb:

1. **dürr-i nāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Parlak, beyaz, halis inci.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

dürr-i naẓīm:

1. **dürr-i naẓīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Sıra sıra inciler.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

dürr-i naẓīm olsa:

1. **dürr-i naẓīm olsa:***-sa*
   Kaside 26
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Sıraya dizilmiş inci olmak.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

dürr-i naẓmum:

1. **dürr-i naẓmum:***-u, -m*
   Kaside 6
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Şiir incisi // şiir.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

2. **dürr-i nazmum:***-u, -m*
   Kaside 11
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Şiir incisi // şiir.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

dürr-i pāk:

1. **dürr-i pāk:**
   Kaside 62
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Saf inci.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

dürr-i şehvārı:

1. **dürr-i şehvārı:***-ı*
   Kaside 49
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   İri, büyük inci.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pākuñ dürr-i şehvārı

dürr-i semīn:

1. **dürr-i s̱emīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Değerli, kıymetli inci.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

dürr-i sitāre:

1. **dürr-i sitāre:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Yıldız incisi.

Her dürr-i sitāre tāb-ı naẓmuñ
Pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā

dürr-i suḫanı:

1. **dürr-i suḫanı:***-ı*
   Kaside 57
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Söz incisi.

Tā ki dürr-i suḫanı nādire-sencān-ı cihān
İde pīrāye-i memdūḥ-ı s̱enā- gūy-ı nevāz

dürr-i yektāyı:

1. **dürr-i yektāyı:***-y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Benzeri olmayan tek inci.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

dürr-i yetīm:

1. **dürr-i yetīm:**
Kaside 26
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.

Felek-i maʿdelete māh-ı tamām
Ṣadef-i salṭanata dürr-i yetīm

2. **dürr-i yetīm:**
Kaside 32
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

dü-rūze:

1. **dü-rūze:**
Kaside 29
Mısra: **68**
İki günlük.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

dürüst:

1. **dürüst:**
Kaside 13
Mısra: **72**
Doğru, düzgün.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

2. **dürüst:**
Kaside 46
Mısra: **51**
Doğru, düzgün.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

düstūr-ı ʿadālet-evreng:

1. **düstūr-ı ʿadālet-evreng:**
Kaside 37
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Adalet tahtlı vezir // adalet tahtına oturmuş vezir, adil vezir.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn:

1. **düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn:**
Kaside 56
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İlmi seçen, halkı koruyan vezir.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet:

1. **düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet:**
Kaside 34
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İskender yürekli ve Aristo akıllı sadrazam (İskender gibi cesur, yürekli ve Aristo gibi akıllı sadrazam).

O düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet:

1. **düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet:**
Kaside 27
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Âsaf faziletli / hünerli vezir.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

düstūr-ı cihānbāna:

1. **düstūr-ı cihānbāna:***-a*
Kaside 40
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Cihanı koruyan vezir.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil:

1. **düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil:**
Kaside 43
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Arif ve âlim sadrazam.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

düstūr-ı hoş-zāt:

1. **düstūr-ı ḫoş-ẕāt:**
Kaside 48
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Güzel yaradılışlı/iyi, zarif vezir.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ḫoş-ẕāt
Kerīm-i kāmrān Pāşā-yı ekrem

düstūr-ı kāmkār:

1. **düstūr-ı kāmkār:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Devlet ve ikbal sahibi sadrazam.

Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān:

1. **düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān:**
Kaside 46
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İhsanı güçlü şanlı vezir.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

düstūr-ı kerem-pīşe:

1. **düstūr-ı kerem-pīşe:**
Kaside 41
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş vezir.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

düstūr-ı muʿaẓẓam:

1. **düstūr-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 38
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yüce vezir.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

düstūr-ı mükerrem:

1. **düstūr-ı mükerrem:**
Kaside 33
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüce saygı değer vezir .

Düstūr-ı mükerrem ki kemāl-ı kereminden
Endīşesi taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur

2. **düstūr-ı mükerrem:**
Kaside 39
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yüce saygı değer vezir .

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl:

1. **düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl:**
Kaside 35
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Beğenilmiş hasletlere sahip/güzel ahlaklı sadrazam.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl

düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn:

1. **düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn:**
Kaside 38
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünyanın şahlar şahının veziri.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr:

1. **düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr:**
Kaside 31
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Utarid fermanlı vezir // Anadolu'ya hükmeden vezir (Yedi iklimin her birine gökteki seyyar yıldızlardan biri hâkimdir. İklim-i Rum'un hâkimi Utarit'tir.).

Müşterī-kevkebe düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr
Āsumān-pāye Ḫudāvend-i hümāyūn- elḳāb

düstūr-ı vālā-menzilet:

1. **düstūr-ı vālā-menzilet:**
Kaside 62
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce makamlı vezir.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

düstūr-ı ẕī-şān-ı müfaḫḫam:

1. **düstūr-ı ẕī-şān-ı müfaḫḫam:**
   Kaside 48
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Şanı büyük vezir, muhterem şanlı vezir.

Kerīmā kāmkārā kām-baḫşā
Eyā düstūr-ı ẕī-şān-ı müfaḫḫam

düş:

1. **düşde:**-*de*
   Kaside 8
   Mısra: **16**
   Rüya.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

2. **düşde:**-*de*
   Kaside 8
   Mısra: **17**
   Rüya.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

3. **düşde:**-*de*
   Kaside 20
   Mısra: **68**
   Rüya.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

4. **düşde:**-*de*
   Kaside 37
   Mısra: **75**
   Rüya.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

5. **düşde:**-*de*
   Kaside 44
   Mısra: **69**
   Rüya.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

6. **düşde:**-*de*
   Kaside 44
   Mısra: **84**
   Rüya.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

7. **düşde:**-*de*
   Gazel 26
   Mısra: **7**
   Rüya.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

8. **düşde:**-*de*
   Gazel 121
   Mısra: **2**
   Rüya.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

9. **düş:**
   Kaside 10
   Mısra: **3**
   Rüya.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

10. **düşde:**-*de*
   Gazel 52
   Mısra: **2**
   Rüya.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

düş:

1. **düşmişdür:**-*miş, -dür*
   Kaside 5
   Mısra: **37**
   Yansımak, aksetmek.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

2. **düşmez:**-*mez*
   Kaside 12
   Mısra: **19**
   Yansımak, aksetmek.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

3. **düşse:**-*se*
   Kaside 18
   Mısra: **66**
   Yansımak, aksetmek.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

4. **düşeydi:**-*se, -y, -di*
Kaside 20
Mısra: **37**
Yansımak, aksetmek.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

5. **düşe:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **4**
Yansımak, aksetmek.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

6. **düşdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **19**
Yansımak, aksetmek.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

7. **düşünce:**-*ünce*
Kaside 28
Mısra: **84**
Yansımak, aksetmek.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

8. **düşerdi:**-*e, -r, -di*
Kaside 29
Mısra: **74**
Yansımak, aksetmek.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

9. **düşeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 32
Mısra: **57**
Yansımak, aksetmek.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

10. **düşse:**-*se*
Kaside 37
Mısra: **83**
Yansımak, aksetmek.

Düşse ger ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

11. **düşeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 38
Mısra: **37**
Yansımak, aksetmek.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

12. **düşeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 43
Mısra: **64**
Yansımak, aksetmek.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

13. **düşeydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 43
Mısra: **66**
Yansımak, aksetmek.

Zer-i maḫlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

14. **düşmiş:**-*miş*
Kaside 49
Mısra: **16**
Yansımak, aksetmek.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

15. **düşse:**-*se*
Kaside 54
Mısra: **54**
Yansımak, aksetmek.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

16. **düşünce:**-*ünce*
Kaside 58
Mısra: **6**
Yansımak, aksetmek.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

17. **düşdi:**-*di*
Kaside 61
Mısra: **15**
Yansımak, aksetmek.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

18. **düşer:**-*er*
Kaside 20
Mısra: **79**
Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

19. **düşmez:**-*mez*
Kaside 41
Mısra: **116**
Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

20. **düşdi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **1**
Vaki olmak, meydana gelmek.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

21. **düşse:**-*se*
Kaside 34
Mısra: **93**
Vaki olmak, meydana gelmek.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

22. **düşdükce:**-*dükce*
Kaside 48
Mısra: **93**
Vaki olmak, meydana gelmek.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem

23. **düşdi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **6**
(Tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafil avlanıp tutulmak, yakalanmak.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

24. **düşmedin:**-*medin*
Kaside 31
Mısra: **17**
(Tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafil avlanıp tutulmak, yakalanmak.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

25. **düşelden:**-*el(i), -den*
Gazel 9
Mısra: **10**
Yansımak, aksetmek // âşık olmak.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

26. **düşer:**-*er*
Kaside 39
Mısra: **66**
Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

27. **düşer:**-*er*
Gazel 50
Mısra: **12**
Yağmak.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

28. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 121
Mısra: **1**
Nasip olmak, kısmet olmak.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

29. **düşdi:**-*di*
Gazel 83
Mısra: **11**
Yansımak, aksetmek, vurmak.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

30. **düşer:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **41**
Yansımak, aksetmek, vurmak.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

31. **düşse:**-*se*
Gazel 58
Mısra: **8**
Bir kimsenin bir şeyi yapması gerekmek, o iş ona terettüp etmek, ona ait olmak.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

32. **düşer:**-*er*
Gazel 60
Mısra: **11**
Yansımak, aksetmek, vurmak.

Pīşānī-i ḫūrşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

33. **düşünce:**-*ünce*
Gazel 66
Mısra: **6**
Zuhur etmek, görünmek.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

34. **düşse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **43**
Hatırlanmak, akla gelmek.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

35. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **1**
Tutulmak, yakalanmak.

Diller nice bir çāh-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

36. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **4**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

37. **düşse:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **65**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

38. **düşer:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **26**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

39. **düşmiş:**-*miş*
Kaside 13
Mısra: **44**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

40. **düşdi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **12**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

41. **düşdükce:**-*dükce*
Kaside 28
Mısra: **77**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

42. **düşse:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **111**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

43. **düşmiş:**-*miş*
Kaside 49
Mısra: **88**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

44. **düşüp:**-*üp*
Kaside 49
Mısra: **30**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

45. **düşse:**-*se*
Kaside 50
Mısra: **57**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

46. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **2**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi // değmek.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

47. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **6**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

48. **düşdi:**-*di*
Kaside 13
Mısra: **12**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

49. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **8**
Kapılmak, yakalanmak // müptela olmak, âşık olmak (dil bağlamında).

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

50. **düşdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **87**
Uğramak, kapılmak.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

51. **düşsek:**-*se, -k*
Gazel 126
Mısra: **5**
Tesadüf etmek, rastlamak, denk gelmek.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

52. **düşmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 133
Mısra: **5**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi // meyletmek, müptela olmak, kapılmak.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

53. **düşmez:**-*mez*
Kaside 14
Mısra: **88**
Yakışmak, uygun olmak, uygun gelmek.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

54. **düşmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **35**
Yakışmak, uygun olmak, uygun gelmek.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

55. **düşmedin:**-*medin*
Kaside 17
Mısra: **7**
Yansımak, aksetmek, vurmak.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

56. **düşe:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **17**
Yolu düşmek, rastlamak.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

57. **düşer:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **73**
Yokken var olmak, meydana çıkmak.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

58. **düşse:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **131**
Bulunmak, ortaya çıkmak.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

59. **düşse:**-*se*
Kaside 31
Mısra: **24**
Bulunmak, denk gelmek.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

60. **düşse:**-*se*
Kaside 35
Mısra: **55**
Değmek, rastlamak.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

61. **düşse:**-*se*
Kaside 56
Mısra: **41**
İsabet etmek.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

62. **düşe:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **22**
Bulunduğu yerden ayrılıp aşağı doğru inmek, düşmek.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe ẓulmet-i şām

63. **düşse:**-*se*
Kaside 46
Mısra: **80**
Meydana gelmek, vuku bulmak.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

64. **düşdüm:**-*dü, -m*
Kaside 59
Mısra: **71**
Meyletmek, müptela olmak, kapılmak.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

65. **düşe:**-*e*
Kaside 34
Mısra: **94**
... duruma gelmek, ... olmak.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

66. **düşmeyelüm:**-*me, -y, -elüm*
Nazm 3
Mısra: **2**
Yakalanmak, tutulmak, uğramak.

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

67. **düşünce:**-*ünce*
Gazel 120
Mısra: **12**
Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

68. **düşdi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **5**
Bulunduğu yerden ayrılıp aşağı doğru inmek // bulunduğu hâlden başka bir hâle geçmek.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

69. **düşsün:**-*sün*
Gazel 103
Mısra: **10**
Uğramak, kapılmak.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

70. **düşdükce:**-*dükce*
Gazel 112
Mısra: **9**
Gerekmek // içinde bulunulan durumun uygun olması, yeri gelmek

Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel
Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine

<u>düşeş atsalar:</u>

1. **düşeş atsalar:**-*sa, -lar*
Gazel 66
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tavlada zarlar altı altı gelmek // gece ile gündüzün eşit olması.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n’ola ger atsalar düşeş

<u>düşmen:</u>

1. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **16**
Düşman, hasım.

Ser-be-ser ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun
Düşmenüñ kişver-i sitem-ḫīzi

2. **düşmeni:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **136**
Düşman, hasım.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

3. **düşmene:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **50**
Düşman, hasım.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

4. **düşmenlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 62
Mısra: **62**
Düşman, hasım.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

5. **düşmene:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **59**
Düşman, hasım.

Yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki düşmene
Ḫavf-ı hücūmı tefriḳa-i ḫānümān virür

6. **düşmene:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **99**
Düşman, hasım.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫakinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

7. **düşmene:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **24**
Düşman, hasım.

Bir avuç gevher şaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

8. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **36**
Düşman, hasım.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

9. **düşmene:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **60**
Düşman, hasım.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

10. **düşmenle:**-*le*
Kaside 27
Mısra: **63**
Düşman, hasım.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

11. **düşmen:**
Kaside 30
Mısra: **71**
Düşman, hasım.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

12. **düşmenlerini:**-*ler, -i, -n, -i*
Kaside 39
Mısra: **104**
Düşman, hasım.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

13. **düşmenle:**-*le*
Kaside 62
Mısra: **25**
Düşman, hasım.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

düşmen ü dosta:

1. **düşmen ü dosta:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Dost düşman // herkes.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

düşmen-i dīnüñ:

1. **düşmen-i dīnüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Din düşmanı.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

düşmen-i erbāb-ı dil:

1. **düşmen-i erbāb-ı dil:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin düşmanı.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

düşmen-i İlāhīdür:

1. **düşmen-i İlāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Allah düşmanı.

Kiminüñ ṣūreti veliyy-i Ḫudā
Maʿnīde düşmen-i İlāhīdür

düşmen-i nādān-ı felek:

1. **düşmen-i nādān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Feleğin /talihin cahil düşmanı.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

düşnāmı eylemesün:

1. **düşnāmı eylemesün:**-*me, -sün*
Kaside 21
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Sövmek, lanet okumak.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

düşünde görsün:

1. **düşünde görsün:**-*sün*
Kaside 27
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Rüyasında görmek.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

düşür:

1. **düşürdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 27
Mısra: **72**
Bir durumun içine koymak, bir durumu yaşatmak.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

2. **düşürür:**-*ü, -r*
Gazel 125
Mısra: **5**
Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

3. **düşürmez:**-*mez*
Kaside 33
Mısra: **7**
Rastlatmak, denk getirmek.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

4. **düşürmez:**-*mez*
Kaside 45
Mısra: **36**
Yansıtmak, aksettirmek.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

düşvār olan:

1. **düşvār olan:**-*an*
Rübai 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zor, güç olmak, perişan olmak.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

2. **düşvār olan:**-*an*
Kaside 8
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zor, güç olmak.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

dü-tā:

1. **dü-tādur:**-*dur*
Gazel 138
Mısra: **8**
İki kat, iki büklüm, kıvrım kıvrım.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

dü-tā olsa:

1. **dü-tā olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
İki kat olmak, eğilmek.

Birisi daḫi Ṣurāḥī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dü-tā

düzd:

1. **düzd:**
Kaside 22
Mısra: **43**
Hırsız, çalan kimse.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

düzd-i bī-pervā:

1. **düzd-i bī-pervā:**
Kaside 6
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Gözü pek, korkusuz hırsız.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

düzd-i ecel:

1. **düzd-i ecel:**
Kaside 30
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Ecel hırsızı.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

düzd-i ḥarāmī:

1. **düzd-i ḥarāmī:**
Kaside 28
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Yol kesici hırsız.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

düzd-i müflise:

1. **düzd-i müflise:***-e*
Kaside 4
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
(Soygun yapamadığı için) sefil ve perişan olan yol kesici haydut, hırsız.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş:

1. **düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş:**
Kaside 28
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Mana yontan işe yaramaz /işsiz hırsız // mana çalan hayırsız hırsız.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

düzd-i şeb-revi:

1. **düzd-i şeb-revi:***-i*
Kaside 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gece yürüyen/dolaşan hırsız.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

düzenlik olmasa:

1. **düzenlik olmasa:***-ma, -sa*
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Barışık olmak, uzlaşı içinde olmak, uyum içinde olmak.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

2.2.6. E

eb:

1. **eb:**
Kaside 50
Mısra: **145**
Baba, ata.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

ebced-ḫᵛān:

1. **ebced-ḫᵛānuñ:**-*uñ*
Kaside 50
Mısra: **145**
"Ebced okuyan" okumaya yeni başlayan, ebcedden başka bir şey okuyamayan (kimse), acemi.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

ebkār:

1. **ebkārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **98**
Kız oğlan kızlar, bakireler // daha önce kullanılmamış orijinal hayaller.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

ebkār-ı endīşe:

1. **ebkār-ı endīşe:**
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal bekârları // bikr-i manalar.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ baṣṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

ebkār-ı maʿānī:

1. **ebkār-ı maʿānī:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hiç söylenmemiş mana güzelleri, yeni manalar.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Ḳes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

2. **ebkār-ı maʿānī:**
Kaside 55
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hiç söylenmemiş mana güzelleri, yeni manalar.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

ebkār-ı maʿānīyi:

1. **ebkār-ı maʿānīyi:**-*y, -i*
Kaside 51
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Mana bakireleri // yeni manalar.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ḳalemüm dāʾire-i naẓma ḳadem

ebkār-ı mażmūnı:

1. **ebkār-ı mażmūnı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İlk defa söylenmiş nükteli/ince söz.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

ebkem olmadıġum:

1. **ebkem olmadıġum:**-*ma, -dıġ, -um*
Kaside 36
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Dilsiz olmak // konuşamayacak duruma gelmek.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

ebkem olur:

1. **ebkem olur:**-*u, -r*
Kaside 38
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dilsiz olmak // konuşamayacak duruma gelmek.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

eblāḳ-çarḫ:

1. **eblāḳ-çarḫ:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Feleğin alaca atı, felek atı.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

eblāḳ-ı cāhına:

1. **eblāḳ-ı cāhına:***-ı, -n, -a*
Kaside 7
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Makamın gösterişli atı.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

ebleh-firīb-i rūzgār:

1. **ebleh-firīb-i rūzgār:**
Kaside 38
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Zamanın ahmakları aldatan (kimsesi).

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

ebnā-yı zamān:

1. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 23
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan çağın insanları.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

2. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 54
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan çağın insanları.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

3. **ebnā-yı zamān:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

4. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 37
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

5. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 41
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

6. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

El-minnetü liʾl-lāh ki zamān ʿahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muġtenem-i nāz u niʿamdür

ebnā-yı zamāne:

1. **ebnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne
Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

2. **ebnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

ebr:

1. **ebri:***-i*
Kaside 5
Mısra: **44**
Bulut.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

2. **ebr:**
Kaside 6
Mısra: **43**
Bulut.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

3. **ebr:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Bulut.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

4. **ebr:**
Kaside 30
Mısra: **61**
Bulut.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

5. **ebre:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **57**
Bulut.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

6. **ebr:**
Kaside 36
Mısra: **50**
Bulut.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

ebr- şiyem:

1. **ebr- şiyem:**
Kaside 57
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Bulut tabiatlı.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

ebr-i ʿaṭā:

1. **ebr-i ʿaṭā:**
Kaside 17
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Bağış, ihsan bulutu.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

ebr-i ʿaṭādur:

1. **ebr-i ʿaṭādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bağış, ihsan bulutu.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

ebr-i bahāra:

1. **ebr-i bahāra:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

ebr-i bahārı:

1. **ebr-i bahārı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Reşḥa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

2. **ebr-i bahārī:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

3. **ebr-i bahārī:**
Kaside 49
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bahar bulutu.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

ebr-i bahār-ı cinān olurdı:

1. **ebr-i bahār-ı cinān olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 32
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Cennetin bahar bulutu hâline gelmek.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti
Olurdı ebr-i bahār-ı cinān duḫān-ı caḥīm

ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab:

1. **ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab:**
Kaside 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Neşe veren /kalbe safa veren gül bahçesinin çimenliğini süsleyen bulut.

Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı ṭarab
Berḳın āteş-fiken-i ḫırmen-i endūh u melāl

ebr-i çemen-ārā-yı suḫan:

1. **ebr-i çemen-ārā-yı suḫan:**
Kaside 10
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Söz bahçesini süsleyen (bakan, sulayan) bulut.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür:

1. **ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür:***-dür*
Kaside 9
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Çemeni süsleyen kutlu, uğurlu bulut.

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür:

1. **ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cömertlik gül bahçesinin çimenliğini parlatan, güzelleştiren, canlandıran bulut.

Aġa-yı mükerrem ki kef-i dest-i kerīmi
Ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür

ebr-i güher-bārı:

1. **ebr-i güher-bārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnci saçan/yağdıran bulut.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

ebr-i güher-pāş-ı himem:

1. **ebr-i güher-pāş-ı himem:**
Kaside 40
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan himmet bulutu.

Āsmān-ı ʿaẓamet ʿālem-i cūd u himmet
Baḥr-ı mevvāc-ı kerem ebr-i güher-pāş-ı himem

ebr-i güher-pāş-ı suḫandür:

1. **ebr-i güher-pāş-ı suḫandür:***-dür*
Kaside 54
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
İnci saçan söz bulutu.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḫandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

ebr-i güher-zāyı:

1. **ebr-i güher-zāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İnci doğuran bulut // yağmur bulutu (Nisan yağmuru sadefin ağzına düştüğünde inci oluşur).

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

ebr-i kilki:

1. **ebr-i kilki:***-i*
Kaside 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Kalem bulutu.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

ebr-i maṭīr:

1. **ebr-i maṭīr:**
Kaside 39
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Yağmur bulutu.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

ebr-i nev-rūza:

1. **ebr-i nev-rūza:***-a*
Kaside 38
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Nevruz bulutu // bahar bulutu.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

ebr-i nīsānī:

1. **ebr-i nīsānī:**
Kaside 45
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Nisan bulutu.

Bulaydı feyż-i nem-i cūdın ebr-i nīsānī
İderdi ġarḳ-ı cevāhir muḥīṭ-i zeḫḫārı

ebr-i ṭūfan:

1. **ebr-i ṭūfan:**
Kaside 44
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Tufan bulutu, şiddetli yağmur bulutu.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

ebr-i zemistānī:

1. **ebr-i zemistānī:**
Kaside 38
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Kış bulutu.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

ebrū:

1. **ebrūsı:***-sı*
Kaside 20
Mısra: **60**
Kaş.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

2. **ebrūlarınuñ:***-lar, -ı, -nuñ*
Kaside 33
Mısra: **28**
Kaş.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

3. **ebrūlar:***-lar*
Gazel 33
Mısra: **1**
Kaş.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

4. **ebrūlarına:***-lar, -ı, -n, -a*
Gazel 58
Mısra: **8**
Kaş.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

5. **ebrū:**
Kaside 4
Mısra: **41**
Kaş.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

ebruvān:

1. **ebruvānı:***-ı*
Kaside 28
Mısra: **7**
Kaşlar.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

ebruvān-ı perīdür:

1. **ebruvān-ı perīdür:***-dür*
Kaside 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Peri kaşları // hat, yazı.

Ya ebruvān-ı perīdür ya ṭurra-i ḥūrī
Sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī

ebrū-yı ham-geşte:

1. **ebrū-yı ḫam-geşte:**
Kaside 47
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Bükülmüş, iki kat olmuş kaş.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

ebrū-yı kemāndāruña:

1. **ebrū-yı kemāndāruña:***-uñ, -a*
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Yay ve ok taşıyan kaş // yay gibi kaş.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

ebrū-yı müşgīni:

1. **ebrū-yı müşgīni:***-i*
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Misk kokulu kaş.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **ebrū-yı müşgīni:***-i*
Kaside 55
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Misk kokulu kaş.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

ebrū-yı niyāza:

1. **ebrū-yı niyāza:**-*a*
   Kaside 35
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yalvarma mihrabı.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

ebrū-yı pür-çīn:

1. **ebrū-yı pür-çīn:**
   Gazel 34
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Çatılmış kaş.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

Ebū Cehle:

1. **ebū cehle:**-*e*
   Kaside 48
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   İslâm'ın ilk döneminde Peygamber efendimizin en azılı düşmanı ve Kureyş'in ileri gelenlerinden biri. Asıl adı Amr b. Hişâm el-Muğira olup önceleri Ebû'l-Hakem künyesiyle anılırken, Müslümanlar tarafından Ebû Cehil (cehâlet babası) diye adlandırılmıştır.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

ebyāt:

1. **ebyātuma:**-*u, -m, -a*
   Kaside 8
   Mısra: **71**
   Beyitler // şiir.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

2. **ebyātımuñ:**-*ım, -u, -ñ*
   Kaside 55
   Mısra: **91**
   Beyitler // şiir.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

ecdād:

1. **ecdādı:**-*ı*
   Kaside 19
   Mısra: **28**
   Atalar, dedeler, cetler.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

2. **ecdāduña:**-*u, -ñ, -a*
   Kaside 25
   Mısra: **4**
   Atalar, dedeler, cetler.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

ecel:

1. **ecel:**
   Kaside 28
   Mısra: **2**
   Ölüm anı, hayatın sonu, ölüm.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

ecel-i mihribān:

1. **ecel-i mihribān:**
   Kaside 4
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Merhametli ecel (âşıkların canlarını alarak onları ızdıraptan kurtardığı için).

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

ecel-i nāgehān olur:

1. **ecel-i nāgehān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Ansızın gelen ecel gibi olmak, ansızın gelen ecele benzemek.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

ecr:

1. **ecrini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 38
   Mısra: **106**
   Manevi karşılık, sevap.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

ecrām:

1. **ecrām:**
Kaside 50
Mısra: **40**
Cansız cisimler.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

ecsām:

1. **ecsām:**
Kaside 50
Mısra: **58**
Cisimler // bedenler, vücutlar.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

eczā-yı ʿālemden:

1. **eczā-yı ʿālemden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Kâinatın parçaları.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne:

1. **eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zamanın bölünmez gam parçaları.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

eczā-yı ḫāke:

1. **eczā-yı ḫāke:**-*e*
Kaside 30
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Toprağın parçaları // yeryüzünün parçaları (taş, toprak, vs.).

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

eczā-yı kitāb-ı rūzgār:

1. **eczā-yı kitāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zaman/devir kitabının parçaları // sultanın tebaası.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

eczā-yı zamāne:

1. **eczā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Devrin, zamanın parçaları.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

edā:

1. **edāda:**-*da*
Kaside 30
Mısra: **100**
Söyleyiş, terennüm.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

2. **edāda:**-*da*
Kaside 37
Mısra: **60**
Dile getirme, söyleme.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Oluṙın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

3. **edāña:**-*ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **12**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

4. **edāsına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 85
Mısra: **13**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

5. **edā:**
Kaside 17
Mısra: **60**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

6. **edāsı:**-*sı*
Kaside 46
Mısra: **12**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

7. **edāsında:**-*sı, -n, -da*
Kaside 48
Mısra: **16**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Maʿānīsinde ẕevḳ-i keyf-i bāde
Edāsında ṣafā-yı āb-ı zemzem

8. **edāsı:**-*sı*
Kaside 49
Mısra: **93**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

9. **edāsı:**-*sı*
Kaside 51
Mısra: **97**
Tarz, üslup, söyleyiş.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

10. **edā:**
Kaside 19
Mısra: **66**
Söyleme, yerine getirme, yapma.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

11. **edā:**
Kaside 40
Mısra: **81**
Söyleme, yerine getirme, yapma.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

12. **edā:**
Kaside 47
Mısra: **85**
Söyleme, yerine getirme, yapma.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

13. **edāya:**-*y, -a*
Kaside 58
Mısra: **81**
Söyleme, yerine getirme, yapma.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

<u>edā eylerdim:</u>

1. **edā eylerdim:**-*r, -dü, -m*
Kaside 42
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

2. **edā eylerdim:**-*r, -di, -m*
Kaside 46
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

<u>edā eyleyemem:</u>

1. **edā eyleyemem:**-*y, -eme, -m*
Kaside 40
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n’eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

2. **edā eyleyemem:**-*y, -eme, -m*
Kaside 44
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

<u>edā itmek:</u>

1. **edā itmek:**-*mek*
Kaside 38
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

2. **edā itmek:**
Kaside 20
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
Yerine getirmek, yapmak.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿş-şān-ı Peyġam-ber

<u>edā itmez:</u>

1. **edā itmez:**-*mez*
Kaside 3

Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Yerine getirmek, yapmak.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

edānī:

1. **edānīde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **80**
Alçak, soysuz kimseler.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

2. **edānīye:**-*ye*
Kaside 58
Mısra: **75**
Alçak, soysuz kimseler.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

edā-yı düyūn:

1. **edā-yı düyūn:**
Kaside 58
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Borçları ödemek.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı ider:

1. **edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı ider:**-*er*
Kaside 30
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Umran (oğlu) Musa'nın asasının hizmetini icra etmek, onun yaptığı işi yapmak.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

edā-yı huṭbe-i nāmı:

1. **edā-yı ḫuṭbe-i nāmı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
(Padişah) adına hutbe okutmak.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫaṭīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

edā-yı medḥ-i sulṭān-ı cihān:

1. **edā-yı medḥ-i sulṭān-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanını methetmek.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

edā-yı medḥüñ:

1. **edā-yı medḥüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 48
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭabʿuñ
Edā-yı medḥüñ olmuşdı muṣammem

edā-yı medḥüñe:

1. **edā-yı medḥüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 36
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

edā-yı medḥüni:

1. **edā-yı medḥüni:**-*ü, -n, -i*
Kaside 32
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Övgü yapmak, methetmek.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

edā-yı midḥatüñ:

1. **edā-yı midḥatüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Övme vazifesini yapma, methetme.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

edā-yı nermüm:

1. **edā-yı nermüm:**-*ü, -m*
Kaside 53
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yumuşak üslup.

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

edā-yı tehniyetdür:

1. **edā-yı tehniyetdür:**-*dür*
   Kaside 18
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Kutlama, tebrik etme.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

edeb:

1. **edebde:**-*de*
   Kaside 47
   Mısra: **126**
   Terbiye, nezâket, zarafet, haya.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

Edhem:

1. **Edhem:**
   Kaside 17
   Mısra: **18**
   Karayağız at // IV. Murad'ın atının ismi.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

2. **Edhem:**
   Kaside 17
   Mısra: **39**
   Karayağız at // IV. Murad'ın atının ismi

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

edhem-i bahtına:

1. **edhem-i baḫtına:**-*ı, -n, -a*
   Kaside 47
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Talihin kara yağız atı.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

edhem-i çāpük-revine:

1. **edhem-i çāpük-revine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 37
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Hızlı giden at.

Ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

edhem-i iclāline:

1. **edhem-i iclāline:**-*i, -n, -e*
   Kaside 55
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Azamet, kudret atı.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

edhem-i şāmı:

1. **edhem-i şāmı:**-*ı*
   Kaside 53
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Akşamın kara yağız atı // akşam, gece.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca:

1. **edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca:**-*a*
   Kaside 27
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Miracın kadri yüce gece atı (kara yağız atı).

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḫāyı

edhem-i şeb:

1. **edhem-i şeb:**
   Kaside 35
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Gecenin kara yağız atı.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

2. **edhem-i şeb:**
   Kaside 17
   Mısra: **165**
   Kelime Tipi: -
   Gecenin kara yağız atı // gece.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür:

1. **edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür:**-*dür*
   Kaside 59
   Mısra: **21**

Kelime Tipi: -
Ezelin hikmet kazanan /hikmetli yazarı.

Endīşem edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür
Nuṭḳum sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür

edīb-i kāmili:

1. **edīb-i kāmili:**-*i*
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İlim, fazilet ve terbiye sahibi kimse // arif.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

edīb-i reʾyi:

1. **edīb-i reʾyi:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Düşünce edibi, düşünceyi güzel ve sanatlı söyleyen.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

ednā:

1. **ednādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **30**
Pek aşağı.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

2. **ednā:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Aşağı, pek aşağı // âşık.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

3. **ednā:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Aşağı, pek aşağı.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

4. **ednā:**
Kaside 11
Mısra: **44**
Aşağı, pek aşağı.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

5. **ednāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **26**
Aşağı, pek aşağı.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

6. **ednāya:**-*y, -a*
Kaside 33
Mısra: **55**
Aşağı, pek aşağı.

İtse n’ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

7. **ednā:**
Kaside 14
Mısra: **57**
En küçük, en düşük.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

8. **ednā:**
Kaside 60
Mısra: **51**
En küçük, en düşük.

Ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ ednā güheri
Ṣadef-i lüʾlū-yı ṣad- dāne-i ʿummān-ı suḫan

9. **ednā:**
Kaside 6
Mısra: **28**
Aşağı, pek aşağı.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

10. **ednā:**
Kaside 6
Mısra: **80**
Daha alçak, en aşağıda.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

11. **ednā:**
Kaside 25
Mısra: **93**
Pek az, cüz'i, azıcık.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

12. **ednā:**
Kaside 7

Mısra: **75**
Küçük, çok küçük.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

13. **ednā:**
Kaside 49
Mısra: **99**
Küçük, çok küçük.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

14. **ednā:**
Kaside 11
Mısra: **42**
Zavallı, küçük, basit.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

15. **ednāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **46**
Aşağı // basit, sıradan kimseler.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

<u>ednā görinür:</u>

1. **ednā görinür:***-ü, -r*
Kaside 41
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Daha aşağıda görünmek, daha aşağıda olmak.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

<u>ednā-yı zamāne:</u>

1. **ednā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın en alçak kişileri.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

<u>Edrine:</u>

1. **Edrine:**
Kaside 25
Mısra: **101**
Edirne.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

<u>Edrine şehri:</u>

1. **Edrine şehri:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Edirne şehri.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

<u>Edrine taḫtın:</u>

1. **Edrine taḫtın:***-n*
Gazel 127
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Edirne tahtı.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

<u>efʿāl:</u>

1. **efʿāli:***-i*
Kaside 51
Mısra: **53**
İşler, ameller.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

<u>efāżıl:</u>

1. **efāżıl:**
Kaside 52
Mısra: **89**
Faziletli kimseler.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

<u>efāżıl-perverā:</u>

1. **efāżıl-perverā:**
Kaside 52
Mısra: **75**
Ey fazilet sahiplerini koruyan, gözeten.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

<u>efḍal:</u>

1. **efḍal:**
Kaside 53
Mısra: **62**
Daha faziletli, daha üstün.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

efġān itmez oldı:

1. **efġān itmez oldı:**-*dı*
   Gazel 27
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Feryat etmeyi bırakmak, feryat etmemek.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efġān mest

efkār:

1. **efkārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **116**
   Fikirler, düşünceler.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu’llāhdur gūyā ki efkārı

efkāra düşdi:

1. **efkāra düşdi:**-*di*
   Gazel 51
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Endişeye düşmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü’ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

efkār-ı ġam-endūz:

1. **efkār-ı ġam-endūz:**
   Gazel 128
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Gam biriktiren/çoğaltan düşünceler.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

efkār-ı ġam-endūzı:

1. **efkār-ı ġam-endūzı:**-*ı*
   Gazel 142
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gam biriktiren/çoğaltan düşünceler.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

efkende olup:

1. **efkende olup:**-*up*
   Tesdis 1
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Biçare, perişan olmak.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

eflāk:

1. **eflāke:**-*e*
   Kaside 18
   Mısra: **33**
   Felekler // gökyüzü.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

2. **eflāke:**-*e*
   Kaside 51
   Mısra: **63**
   Felekler // gökyüzü.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

3. **eflāk:**
   Gazel 109
   Mısra: **7**
   Felekler, gökler.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

4. **eflāki:**-*i*
   Kaside 3
   Mısra: **38**
   Felekler, gökler.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

5. **eflāke:**-*e*
   Kaside 15
   Mısra: **72**
   Felekler // felek, baht, kader.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

eflāke irerse:

1. **eflāke irerse:**-*er, -se*
   Gazel 26
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Göklere ulaşmak, yükselmek.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n’ola ṭarf-ı küleh-i mest

Eflāṭūn:

1. **Eflāṭūn:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Eflatun; Platon (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

2. **Eflāṭun:**
Kaside 49
Mısra: **44**
Eflatun; Platon (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

Eflāṭūn-reşād:

1. **Eflāṭūn-reşād:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Eflatun akıllı, Eflatun gibi akıllı, zeki.

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn-reşād

Eflāṭūn-echel:

1. **Eflāṭūn-echel:**
Kaside 38
Mısra: **98**
Cahil Eflatun.

Yegāne şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baḫtek-i aʿlem

Eflāṭūn-ı İskender-cenāb:

1. **Eflāṭūn-ı İskender-cenāb:**
Kaside 55
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
İskender gibi yüce Eflatun.

Mehdī-i ʿĪsā-nefes Nuʿmān-ı Ḥātem-mekrümet
Ḫıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat Eflāṭūn-ı İskender-cenāb

Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ:

1. **Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın Eflatun'u olmak (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

efsāne:

1. **efsānedür:**-*dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
Asılsız söz, boş söylenti.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

2. **efsāne:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Dillere destan olmuş, meşhur.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

3. **efsānemüz:**-*müz*
Gazel 86
Mısra: **16**
Dillere destan olmuş hikaye, meşhur olmuş hikâye.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

4. **efsānedür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **83**
Gerçeğe dayanmayan, hayal mahsulü söz, hikâye vb.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

efsāne yazmışlar:

1. **efsāne yazmışlar:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Efsane, hikâye yazmak/söylemek.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

efser:

1. **efserini:**-*i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **54**
Taç, padişah tacı.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

2. **efser:**
Kaside 11
Mısra: **19**
Taç, padişah tacı.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

3. **efser:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Taç, padişah tacı.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

efser-dih:

1. **efser-dih:**
Kaside 15
Mısra: **43**
Taç veren.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

efser-i çarha:

1. **efser-i çarḫa:***-a*
Kaside 57
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Talih tacı / devran tacı.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

efser-i Dārāya:

1. **efser-i Dārāya:***-y, -a*
Kaside 30
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dara'nın tacı.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

efser-i iḳbāle:

1. **efser-i iḳbāle:***-e*
Kaside 18
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Mutluluk, saadet tacı.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

efser-i iḳbāline:

1. **efser-i iḳbāline:***-i, -n, -e*
Kaside 7
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İkbal, baht açıklığı tacı.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

efser-i seng-i gevherdür:

1. **efser-i seng-i gevherdür:***-dür*
Kaside 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Mücevherli taç.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

efser-rübā-yı baht-ı İskender:

1. **efser-rübā-yı baḫt-ı İskender:**
Kaside 34
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
İskender'in talih tacını kapan.

Cihān-gīr-i ḫayāl efser-rübā-yı baḫt-ı İskender
Sipeh-sālār-ı maʿnā ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī

efsūn:

1. **efsūn:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Sihir, büyü.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

efsūn-ı kelāmumla:

1. **efsūn-ı kelāmumla:***-u, -m, -la*
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Sözün büyüsü // şiirin tesiri, büyüleyici güzelliği.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

efsürde:

1. **efsürde:**
Kaside 53
Mısra: **4**
Perişan, zayıf, donuk.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

efzūn bulur:

1. **efzūn bulur:***-u, -r*
Kaside 7

Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

efzūn eyledüñ:

1. **efzūn eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 60
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Çoğaltmak, artırmak.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

efzūn eylesün:

1. **efzūn eylesün:**-*sün*
Kaside 62
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Çoğaltmak, artırmak.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

efzūn ide:

1. **efzūn ide:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

2. **efzūn ide:**-*e*
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Artırmak.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

3. **efzūn ide:**-*e*
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

4. **efzūn ide:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Artırmak // uzatmak.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

efzūn olur:

1. **efzūn olur:**-*u, -r*
Kaside 26
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Uzamak, artmak, çoğalmak.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

eger:

1. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Veya.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

2. **eger:**
Kaside 5
Mısra: **90**
Şayet, eğer.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

3. **eger:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Şayet, eğer.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

4. **eger:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

5. **eger:**
Gazel 38
Mısra: **11**
Şayet, eğer.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

6. **eger:**
Gazel 45

Mısra: **3**
Şayet, eğer.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

7. **eger:**
Gazel 50
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

8. **eger:**
Gazel 59
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

9. **eger:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

10. **eger:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Şayet, eğer.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

11. **eger:**
Gazel 76
Mısra: **3**
Şayet, eğer.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

12. **eger:**
Gazel 79
Mısra: **4**
Şayet, eğer.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

13. **eger:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Şayet, eğer.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

14. **eger:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Şayet, eğer.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

15. **eger:**
Gazel 101
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

16. **eger:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Şayet, eğer.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

17. **eger:**
Gazel 110
Mısra: **10**
Şayet, eğer.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

18. **eger:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Şayet, eğer.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

19. **eger:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Şayet, eğer.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

20. **eger:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Şayet, eğer.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

21. **eger:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

22. **eger:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Şayet, eğer.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

23. **eger:**
Kaside 3
Mısra: **50**
Şayet, eğer.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

24. **eger:**
Kaside 5
Mısra: **65**
Şayet, eğer.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

25. **eger:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Şayet, eğer.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

26. **eger:**
Kaside 7
Mısra: **62**
Şayet, eğer.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

27. **eger:**
Kaside 7
Mısra: **68**
Şayet, eğer.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taşmīm

28. **eger:**
Kaside 7
Mısra: **69**
Şayet, eğer.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

29. **eger:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Şayet, eğer.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

30. **eger:**
Kaside 8
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

31. **eger:**
Kaside 9
Mısra: **25**
Şayet, eğer.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

32. **eger:**
Kaside 10
Mısra: **65**
Şayet, eğer.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

33. **eger:**
Kaside 10
Mısra: **117**
Şayet, eğer.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

34. **eger:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Şayet, eğer.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

35. **eger:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Şayet, eğer.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

36. **eger:**
Kaside 14
Mısra: **79**
Şayet, eğer.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

37. **eger:**
Kaside 17
Mısra: **9**
Şayet, eğer.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

38. **eger:**
Kaside 17
Mısra: **22**
Şayet, eğer.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

39. **eger:**
Kaside 17
Mısra: **58**
Şayet, eğer.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

40. **eger:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Şayet, eğer.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

41. **eger:**
Kaside 17
Mısra: **135**
Şayet, eğer.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

42. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **14**
Şayet, eğer.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

43. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Şayet, eğer.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ baṣṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

44. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **24**
Şayet, eğer.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

45. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Şayet, eğer.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

46. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **36**
Şayet, eğer.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

47. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **66**
Şayet, eğer.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

48. **eger:**
Kaside 18
Mısra: **84**
Şayet, eğer.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

49. **eger:**
Kaside 20
Mısra: **35**
Şayet, eğer.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

50. **eger:**
Kaside 20
Mısra: **40**
Şayet, eğer.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

51. **eger:**
Kaside 21
Mısra: **65**
Şayet, eğer.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̱enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

52. **eger:**
Kaside 22
Mısra: **76**
Şayet, eğer.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

53. **eger:**
Kaside 23
Mısra: **66**
Şayet, eğer.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

54. **eger:**
Kaside 23
Mısra**: 80**
Şayet, eğer.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

55. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Şayet, eğer.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

56. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **15**
Şayet, eğer.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur küşe-i dāmān-ı felek

57. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **17**
Şayet, eğer.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

58. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **21**
Şayet, eğer.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

59. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **36**
Şayet, eğer.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿışyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

60. **eger:**
Kaside 24
Mısra: **80**
Şayet, eğer.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

61. **eger:**
Kaside 25
Mısra: **37**
Şayet, eğer.

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

62. **eger:**
Kaside 26
Mısra: **79**
Şayet, eğer.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

63. **eger:**
Kaside 26
Mısra: **89**
Şayet, eğer.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

64. **eger:**
Kaside 29
Mısra: **11**
Şayet, eğer.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

65. **eger:**
Kaside 29
Mısra: **59**
Şayet, eğer.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

66. **eger:**
Kaside 29
Mısra: **107**
Şayet, eğer.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

67. **eger:**
Kaside 29

Mısra: **117**
Şayet, eğer.

Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl āb-ı deşne-i cellād

68. **eger:**
Kaside 29
Mısra: **120**
Şayet, eğer.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

69. **eger:**
Kaside 30
Mısra: **61**
Şayet, eğer.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

70. **eger:**
Kaside 31
Mısra: **16**
Şayet, eğer.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

71. **eger:**
Kaside 31
Mısra: **24**
Şayet, eğer.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

72. **eger:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Şayet, eğer.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

73. **eger:**
Kaside 32
Mısra: **91**
Şayet, eğer.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

74. **eger:**
Kaside 32
Mısra: **93**
Şayet, eğer.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

75. **eger:**
Kaside 33
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

76. **eger:**
Kaside 33
Mısra: **15**
Şayet, eğer.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳş-ı riyādur

77. **eger:**
Kaside 34
Mısra: **30**
Şayet, eğer.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẓūrı

78. **eger:**
Kaside 34
Mısra: **56**
Şayet, eğer.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

79. **eger:**
Kaside 35
Mısra: **52**
Şayet, eğer.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

80. **eger:**
Kaside 35
Mısra: **67**
Şayet, eğer.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

81. **eger:**
Kaside 35
Mısra: **70**
Şayet, eğer.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

82. **eger:**
Kaside 36

Mısra: **50**
Şayet, eğer.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

83. **eger:**
Kaside 37
Mısra: **50**
Şayet, eğer.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

84. **eger:**
Kaside 38
Mısra: **78**
Şayet, eğer.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

85. **eger:**
Kaside 39
Mısra: **80**
Şayet, eğer.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

86. **eger:**
Kaside 40
Mısra: **81**
Şayet, eğer.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

87. **eger:**
Kaside 41
Mısra: **24**
Şayet, eğer.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

88. **eger:**
Kaside 41
Mısra: **25**
Şayet, eğer.

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

89. **eger:**
Kaside 41
Mısra: **8**
Şayet, eğer.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

90. **eger:**
Kaside 41
Mısra: **18**
Şayet, eğer.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

91. **eger:**
Kaside 42
Mısra: **70**
Şayet, eğer.

Ḥamlesine tāb getürmez ʿadū
Olsa eger Güstehem-i rūzgār

92. **eger:**
Kaside 43
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

93. **eger:**
Kaside 43
Mısra: **62**
Şayet, eğer.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

94. **eger:**
Kaside 43
Mısra: **66**
Şayet, eğer.

Zer-i maḥlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

95. **eğer:**
Kaside 44
Mısra: **31**
Şayet, eğer.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

96. **eger:**
Kaside 44
Mısra: **34**
Şayet, eğer.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

97. **eger:**
Kaside 45
Mısra: **24**
Şayet, eğer.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

98. **eger:**
Kaside 45
Mısra: **33**
Şayet, eğer.

Çekeydi ṣūretini levḥ-i āftāba eger
Ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī

99. **eger:**
Kaside 45
Mısra: **42**
Şayet, eğer.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

100. **eger:**
Kaside 46
Mısra: **18**
Şayet, eğer.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

101. **eger:**
Kaside 46
Mısra: **69**
Şayet, eğer.

İnşāʾa'llāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

102. **eger:**
Kaside 49
Mısra: **55**
Şayet, eğer.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

103. **eger:**
Kaside 49
Mısra: **57**
Şayet, eğer.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

104. **eger:**
Kaside 49
Mısra: **62**
Şayet, eğer.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

105. **eger:**
Kaside 50
Mısra: **20**
Şayet, eğer.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

106. **eger:**
Kaside 50
Mısra: **98**
Şayet, eğer.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

107. **eger:**
Kaside 51
Mısra: **25**
Şayet, eğer.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

108. **eger:**
Kaside 51
Mısra: **32**
Şayet, eğer.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

109. **eger:**
Kaside 53
Mısra: **55**
Şayet, eğer.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

110. **eger:**
Kaside 53
Mısra: **64**
Şayet, eğer.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

111. **eger:**
Kaside 56
Mısra: **61**
Şayet, eğer.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

112. **eger:**
Kaside 57
Mısra: **3**
Şayet, eğer.

Feyż-baḫş olsa eger ṭabʿ-ı suḫan-gūyum olur
Ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī ṣuver-i perde-i rāz

113. **eger:**
Kaside 57
Mısra: **19**
Şayet, eğer.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

114. **eger:**
Kaside 57
Mısra: **48**
Şayet, eğer.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

115. **eger:**
Kaside 57
Mısra: **53**
Şayet, eğer.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

116. **eger:**
Kaside 57
Mısra: **63**
Şayet, eğer.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

117. **eger:**
Kaside 58
Mısra: **21**
Şayet, eğer.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

118. **eger:**
Kaside 58
Mısra: **76**
Şayet, eğer.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

119. **eger:**
Kaside 58
Mısra: **77**
Şayet, eğer.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

120. **eger:**
Kaside 58
Mısra: **82**
Şayet, eğer.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

121. **eger:**
Kaside 58
Mısra: **99**
Şayet, eğer.

Neʿūzü bi'l-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

122. **eger:**
Kaside 60
Mısra: **71**
Şayet, eğer.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

123. **eger:**
Kaside 61
Mısra: **35**
Şayet, eğer.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

124. **eger:**
Kaside 61
Mısra: **42**
Şayet, eğer.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

125. **eger:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Şayet, eğer.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

126. **eger:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **11**
Şayet, eğer.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

127. **eger:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **19**
Şayet, eğer.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

128. **eger:**
Mesnevi 1

Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

129. **eger:**
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Şayet, eğer.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

130. **eger:**
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

131. **eger:**
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Şayet, eğer.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

132. **eger:**
Rübai 2
Mısra: **4**
Şayet, eğer.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

133. **eger:**
Rübai 4
Mısra: **3**
Şayet, eğer.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

134. **eger:**
Kaside 35
Mısra: **22**
Her ne kadar ...ise de.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

135. **eger:**
Gazel 18
Mısra: **19**
Şayet, eğer.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

136. **eger:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Şayet, eğer.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

137. **eger:**
Gazel 19
Mısra: **13**
Şayet, eğer.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

138. **eger:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

139. **eger:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Şayet, eğer.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

140. **eger:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Şayet, eğer.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

141. **eger:**
Kaside 28
Mısra: **57**
Şayet, eğer.

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

142. **eger:**
Kaside 41
Mısra: **81**
-sa bile.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

143. **eger:**
Kaside 50
Mısra: **141**
-sa bile.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

eger eger:

1. **eger eger:**
   Kaside 11
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   "gerek ...., gerek ..." anlamını veren bağlaç.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

eger kim:

1. **eger kim:**
   Kaside 18
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Eğer ki, şayet.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

2. **eger kim:**
   Kaside 27
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Eğer ki, şayet.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḫāyı

egerçi:

1. **egerçi:**
   Kaside 22
   Mısra: **58**
   Her ne kadar, ... ise de.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

2. **egerçi:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **33**
   Her ne kadar, ... ise de, gerçi.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

eglen:

1. **eglenür:**-*ü, -r*
   Gazel 114
   Mısra: **5**
   Oyalanmak, vakit geçirmek.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

2. **eglenemem:**-*eme, -m*
   Gazel 35
   Mısra: **3**
   Durup oturmak, oyalanmak.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

eglence:

1. **eglence:**
   Gazel 117
   Mısra: **8**
   Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfī eglence yeterdi dil-i āvāresine

2. **eglencesi:**-*si*
   Gazel 128
   Mısra: **5**
   Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

3. **eglence:**
   Kaside 18
   Mısra: **2**
   Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

4. **eglence:**
   Kaside 22
   Mısra: **61**
   Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

5. **eglence:**
   Gazel 5
   Mısra: **9**
   Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

egn:

1. **egnine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 34
   Mısra: **54**
   Sırt, arka.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

ehem:

1. **ehem:**
Kaside 15
Mısra: **74**
Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

2. **ehemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **38**
Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

3. **ehemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **78**
Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

ehemm:

1. **ehemm:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

ehemm-i işġāl:

1. **ehemm-i işġāl:**
Kaside 35
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
En önemli meşgale, iş.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işġāl

ehl olan:

1. **ehl olan:**-*an*
Kaside 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir işin ustası olmak, usta, mahir olmak.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

2. **ehl olan:**-*an*
Kaside 50
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
İşinin ustası olmak, işini iyi yapmak // aklı başında olmak.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

ehl olana:

1. **ehl olana:**-*an, -a*
Kaside 42
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Bir işin ustası olmak, usta, mahir olmak.

Az çoḳ ehl olana virmez keder
Ḳayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār

ehl olsalar:

1. **ehl olsalar:**-*sa, -lar*
Kaside 14
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Bir işin ustası olmak, mahir olmak.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

ehl-i ʿaşḳ:

1. **ehl-i ʿaşḳ:**
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ceẕbe-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

ehl-i ʿaşḳ olan:

1. **ehl-i ʿaşḳ olan:**-*an*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli olmak, âşık olmak.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol küşe-i vaḥdet-nişest

ehl-i ʿaşḳa:

1. **ehl-i ʿaşḳa:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

2. **ehl-i ʿaşḳa:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **41**

Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

3. **ehl-i ʿaşḳa:***-a*
Terkib-bend 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

ehl-i ʿaşḳuñ:

1. **ehl-i ʿaşḳuñ:***-uñ*
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

ehl-i bezm:

1. **ehl-i bezm:**
Terkib-bend 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Meclistekiler, içki meclisinde bulunanlar.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

ehl-i bilād:

1. **ehl-i bilād:**
Kaside 43
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Ülke halkı.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

ehl-i çemen:

1. **ehl-i çemen:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahçe ehli, bahçede bulunanlar.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

ehl-i dāniş:

1. **ehl-i dāniş:**
Kaside 54
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

2. **ehl-i dāniş:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

ehl-i dāniş ü fehm:

1. **ehl-i dāniş ü fehm:**
Kaside 32
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Akıl ve ilim sahibi, âlim ve arif kişi.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

ehl-i dānişi:

1. **ehl-i dānişi:***-i*
Kaside 58
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi kimseler, âlimler.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

ehl-i dil:

1. **ehl-i dil:**
Kaside 39
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

2. **ehl-i dil:**
Kaside 47
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

3. **ehl-i dil:**
Kaside 35
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

4. **ehl-i dil:**
Kaside 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

5. **ehl-i dil:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

6. **ehl-i dil:**
Müfret 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // âşıklar.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

7. **ehl-i dil:**
Gazel 78
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

8. **ehl-i dil:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // âşıklar.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

9. **ehl-i dil:**
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

10. **ehl-i dil:**
Kaside 8
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ey şeh-i ṣāhib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

11. **ehl-i dil:**
Kaside 11
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

12. **ehl-i dil:**
Kaside 43
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

13. **ehl-i dil:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

14. **ehl-i dil:**
Kaside 17
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Ehl-i dil kān-ı kerem şāh-süvār-ı ʿālem
Ḫusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḳlīm-güşā

15. **ehl-i dil:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli.

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

ehl-i dil ol:

1. **ehl-i dil ol:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olmak, irfan sahibi, arif olmak.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

ehl-i dil ü dāniş:

1. **ehl-i dil ü dāniş:**
   Kaside 41
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli ve ilim ehli // âlim ve arif.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne

2. **ehl-i dil ü dāniş:**
   Kaside 47
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli ve ilim ehli // âlimler ve şairler.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

ehl-i dil ü ʿirfānı:

1. **ehl-i dil ü ʿirfānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   İrfan ve gönül sahipleri, hüner sahibi kişiler.

Alıver dādumuzı çarḫ-ı denī-perverden
Pāymāl itdi ḳatı ehl-i dil ü ʿirfānı

ehl-i dil ü ṭabʿ:

1. **ehl-i dil ü ṭabʿ:**
   Kaside 54
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Şairler ve arifler zümresi.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

ehl-i dil ü ṭabʿa:

1. **ehl-i dil ü ṭabʿa:**-*a*
   Gazel 72
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şairler ve arifler zümresi.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

2. **ehl-i dil ü ṭabʿa:**
   Kaside 24
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Şairler ve arifler zümresi.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

3. **ehl-i dil ü ṭabʿa:**-*a*
   Kaside 43
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şairler ve arifler zümresi.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

4. **ehl-i dil ü ṭabʿa:**-*a*
   Kaside 31
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Şairler ve arifler zümresi.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

ehl-i dildür:

1. **ehl-i dildür:**-*dür*
   Gazel 78
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

2. **ehl-i dildür:**-*dür*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

3. **ehl-i dildür:**-*dür*
   Kaside 47
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli // şair.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

ehl-i dile:

1. **ehl-i dile:**
   Kaside 24
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gönül ehli // şairler.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

2. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 42
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

3. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

4. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 41
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

5. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül erbabı, gönül dilinden anlayan // âşık.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

6. **ehl-i dile:**-*e*
Rübai 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül adamları, arifler.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

7. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül adamları, arifler.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

8. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

9. **ehl-i dile:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül adamları, arifler.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bez̠l-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

10. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kalbi uyanık, basireti ziyade olan, gönül ehli, arif.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

11. **ehl-i dile:**-*e*
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // âşıklar.

Şükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

ehl-i diliz:

1. **ehl-i diliz:**-*iz*
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşıklar // gönül adamları, arifler.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

ehl-i dilüñ:

1. **ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Kaside 42
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ehl-i dilüñ ṭāliʿi yoḳ olsa ger
Pādişeh-i muḥterem-i rūzgār

2. **ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Kaside 36
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

3. **ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Kaside 38
Mısra: **104**

Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

4. **ehl-i dilüñ:***-üñ*
Kaside 45
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

5. **ehl-i dilüñ:***-üñ*
Kaside 11
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli // şairler.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

ehl-i fesād:

1. **ehl-i fesād:**
Kaside 25
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Bozguncular, fesat çıkaranlar.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

ehl-i ġınādur:

1. **ehl-i ġınādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gözü tok kimseler.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

ehl-i ḥaḳīḳat:

1. **ehl-i ḥaḳīḳat:**
Kaside 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hakikat yolunun yolcusu olan aşıklar.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

2. **ehl-i ḥaḳīḳat:**
Kaside 46
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Doğru ve hak yolda olanlar.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

ehl-i ḥased:

1. **ehl-i ḥased:**
Kaside 51
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kıskanç kimseler.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

ehl-i ḥikmet:

1. **ehl-i ḥikmet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hikmet ehli, bilge kimseler.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

ehl-i istiʿdāda:

1. **ehl-i istiʿdāda:***-a*
Kaside 48
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Kabiliyet sahipleri // şairler, sanatkârlar.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

ehl-i kemāle:

1. **ehl-i kemāle:***-e*
Kaside 39
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.

Bāʿiṯ-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

ehl-i maʿārifde:

1. **ehl-i maʿārifde:***-de*
Kaside 3
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
İlim irfan sahibi.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

ehl-i māteme:

1. **ehl-i māteme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Yas tutanlar.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

ehl-i mecāzuñ:

1. **ehl-i mecāzuñ:**-*uñ*
Kaside 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mecazi aşkta olanlar, hakiki aşka ulaşamayanlar.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

ehl-i merḥametüñ:

1. **ehl-i merḥametüñ:**-*üñ*
Kaside 29
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Merhamet ehli, merhametli kimse.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

ehl-i mülk ü māla:

1. **ehl-i mülk ü māla:**-*a*
Kaside 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mal mülk sahibi.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

ehl-i naẓar:

1. **ehl-i naẓar:**
Kaside 3
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Tefekkür ehli, düşünce sahibi, bilgili.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

ehl-i naẓara:

1. **ehl-i naẓara:**-*a*
Kaside 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tefekkür ehli, görüş sahipleri // arifler.

Yaʿnī ki ḥaḳīḳatde ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver
Ehl-i naẓara nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur

ehl-i naẓma:

1. **ehl-i naẓma:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

2. **ehl-i naẓma:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

ehl-i naẓmuñ:

1. **ehl-i naẓmuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Nazım ehli, şairler.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

ehl-i neġam olsa:

1. **ehl-i neġam olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ezgi söyleyen, hanende olmak; şarkıcı, okuyucu olmak.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

ehl-i recāya:

1. **ehl-i recāya:**-*y, -a*
Gazel 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rica ehli, istekte bulunanlar.

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

ehl-i reşküñ:

1. **ehl-i reşkūñ:**-*ūñ*
Kaside 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kıskançlar, kıskanç olanlar.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşkūñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

ehl-i suḫan:

1. **ehl-i suḫan:**
Gazel 75
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Söz sahipleri // şiir erbabı, şairler.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

ehl-i şer:

1. **ehl-i şer:**
Kaside 28
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Şer ehli, günahkâr.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

ehl-i ṭabʿ:

1. **ehl-i ṭabʿ:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şair.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke:

1. **ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Şairler, âlimler ve arifler.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

ehl-i ṭabʿa:

1. **ehl-i ṭabʿa:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Şair.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

ehl-i ṭabʿuñ:

1. **ehl-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şair.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

2. **ehl-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 26
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Şair.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭabʿuñ
Olur endīşesi maġrūr u zaʿīm

3. **ehl-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 35
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Şair.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

4. **ehl-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Şair.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

ehl-i tedbīr:

1. **ehl-i tedbīr:**
Kaside 39
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Akıl sahipleri // idareciler, yöneticiler.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

ehl-i tencīm:

1. **ehl-i tencīm:**
Kaside 7
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Yıldız ilmiyle uğraşanlar.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

ehl-i vilāyet:

1. **ehl-i vilāyet:**
   Kaside 27
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Makam ehli.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

Ehrimen-i bāṭıl:

1. **Eḫrimen-i bāṭıl:**
   Kaside 41
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   Yalancı, itibarsız Ehrimen (şeytan).

Bir Eḫrimen-i bāṭıl u ʿİfrīt-şemāʾil
Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne

ejdehā:

1. **ejdehādur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **34**
   Büyük yılan.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

ejdehā-yı perrāna:

1. **ejdehā-yı perrāna:**-*a*
   Kaside 21
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Uçan ejderha.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

ejder:

1. **ejder:**
   Gazel 5
   Mısra: **7**
   Büyük yılan.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

2. **ejderi:**-*i*
   Gazel 5
   Mısra: **8**
   Büyük yılan // saç teli.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

3. **ejderdür:**-*dür*
   Gazel 33
   Mısra: **8**
   Büyük yılan.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

4. **ejderdür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **55**
   Büyük yılan // kalem (hazineyi beklemesi bağlamında).

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

5. **ejderi:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **90**
   Büyük yılan // Hz. Musa'nın asası.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

6. **ejderdür:**-*dür*
   Kaside 38
   Mısra: **61**
   Büyük yılan.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

ejderhā:

1. **ejderhā:**
   Kaside 17
   Mısra: **20**
   Büyük yılan.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

2. **ejderhā:**
   Kaside 6
   Mısra: **10**
   Büyük yılan.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

ejderhā-yı ʿanḳā-per:

1. **ejderhā-yı ʿanḳā-per:**
   Kaside 11
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Anka kanatlı ejderha // padişahın atı.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

ejderhā-yı Mūsāya:

1. **ejderhā-yı Mūsāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın ejderha olan asası.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

ejder-i āteş-feşāndur:

1. **ejder-i āteş-feşāndur:**-*dur*
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ateş saçan ejder // sevgilinin saçları.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

ejder-i gencīne-i maʿnādur:

1. **ejder-i gencīne-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 35
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Mana hazinesinin ejderi, mana hazinesini bekleyen ejder.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

ejder-i perrān:

1. **ejder-i perrān:**
Kaside 9
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Uçan ejder.

Pertāb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese ṭāvūs-ı cināndur

ejder-i pīçān olsun:

1. **ejder-i pīçān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıvrılmış büyük bir yılan olmak.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

ejder-i pīçān-ı felek:

1. **ejder-i pīçān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Feleğin kıvrım kıvrım olmuş büyük yılanı.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

ekābir-i emcād:

1. **ekābir-i emcād:**
Kaside 29
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Şerefli kimselerin büyükleri.

Ola s̱enāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

ekḥel:

1. **ekḥel:**
Kaside 53
Mısra: **18**
Gözü sürmeli.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

eknāf:

1. **eknāfa:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **13**
Etraf, çevre.

Erişe müjde-i feth ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

ekrem ola:

1. **ekrem ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Daha büyük olmak.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

ekser:

1. **eks̱eri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **86**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

2. **ekser:**
Kaside 10
Mısra: **119**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin ekser
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

3. **ekser:**
Kaside 20
Mısra: **82**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān ekser

4. **ekser:**
Kaside 33
Mısra: **31**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Gerçi ser-i kūyundaki āşüfteler ekser
Dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur

ekserī:

1. **ekserī:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler ekserī efsāne yazmışlar

eksük:

1. **eksük:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Eksik, olması gerekenden az, noksan.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

2. **eksük:**
Gazel 48
Mısra: **12**
Eksik, olması gerekenden az, noksan.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

eksük olmaya:

1. **eksük olmaya:***-y, -a*
Kaside 39
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **-**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḫtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḫm-ı şemşīr

2. **eksük olmaya:***-y, -a*
Kaside 56
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

eksük olsa:

1. **eksük olsa:***-sa*
Kaside 61
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Bulunmamak, mevcut olmamak // olması gerekenden daha az olmak.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

el:

1. **ele:***-e*
Gazel 10
Mısra: **3**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. **ele:***-e*
Gazel 23
Mısra: **1**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

3. **elüme:***-ü, -m, -e*
Kaside 3
Mısra: **96**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ṣanuram kendümi bir ḫvāce-i ṣāḥib-cevher
Aldugımca elüme kilk-i güher-efşānı

4. **elinde:***-i, -n, -de*
Kaside 21
Mısra: **46**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

5. **ele:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **9**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

6. **el:**
Kaside 53
Mısra: **9**
Başkaları, yabancılar.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

7. **eller:**-*ler*
Tesdis 1
Mısra: **37**
Başkaları, yabancılar.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

8. **eller:**-*ler*
Kaside 62
Mısra: **22**
İnsanlar, başkaları.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Beẕl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

9. **ele:**-*e*
Gazel 79
Mısra: **5**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

10. **ele:**-*e*
Gazel 112
Mısra: **2**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

11. **elimüzde:**-*imüz, -de*
Gazel 119
Mısra: **4**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

12. **elimüzde:**-*imüz, -de*
Gazel 119
Mısra: **6**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

13. **ele:**-*e*
Gazel 128
Mısra: **7**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

14. **ele:**-*e*
Gazel 142
Mısra: **9**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

15. **elüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 7
Mısra: **109**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūp-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

16. **el:**
Kaside 11
Mısra: **14**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

17. **elde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **16**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

18. **elinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 17
Mısra: **21**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

19. **ele:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **42**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

20. **ele:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **29**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

21. **elüñdeki:**-*ü, -ñ, -de, -ki*
Kaside 36
Mısra: **8**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

22. **elde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **8**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

23. **elde:**-*de*
Kaside 50
Mısra: **3**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

24. **elinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 18
Mısra: **5**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

25. **ele:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **5**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

26. **elinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 27
Mısra: **5**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

27. **eline:**-*i, -n, -e*
Gazel 88
Mısra: **3**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

28. **elin:**-*i, -n*
Gazel 100
Mısra: **8**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

29. **elde:**-*de*
Gazel 112
Mısra: **4**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

30. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **1**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

31. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **8**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

32. **ele:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **97**

İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

33. **ele:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **55**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

34. **eline:**-*i, -n, -e*
Kaside 15
Mısra: **19**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

35. **elüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 15
Mısra: **73**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

36. **eli:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **122**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

37. **eli:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **122**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

38. **elde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **54**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

39. **elden:**-*den*
Kaside 29
Mısra: **111**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

40. **elde:**-*de*
Kaside 42
Mısra: **4**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

41. **elde:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **58**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

42. **elüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 44
Mısra: **80**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

43. **ele:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **16**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

44. **elümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 53
Mısra: **79**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ ṣuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

45. **ele:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **81**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

46. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **2**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu// sahiplik, mülkiyet.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

47. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **14**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu// sahiplik, mülkiyet.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

48. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **10**
Sahiplik, mülkiyet.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

49. **elimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 119
Mısra: **12**
Sahiplik, mülkiyet.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

50. **el:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Başkası, yabancı.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

51. **elüm:**-*ü, -m*
Gazel 144
Mısra: **8**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu (parmaklar dolayısıyla tarak bağlamında).

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

52. **elinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 14
Mısra: **12**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykārūñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

53. **ele:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **34**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

54. **elüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 39
Mısra: **83**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-peẕīr

55. **elümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 14
Mısra: **115**
Sahiplik, mülkiyet.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

56. **elde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **16**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

57. **ele:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **80**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

58. **eline:**-*i, -n, -e*
Kaside 54
Mısra: **43**
El // güç, kudret, tasarruf.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki ṣunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi't-teʾbīd

59. **elüñden:**-*ü, -ñ, -den*
Gazel 4
Mısra: **10**
İnsanın avuç ve parmaklardan ibaret olan tutma, kavrama ve iş görme uzvu.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

el aç:

1. **el aç:**
Kaside 29
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

el açup:

1. **el açup:**-*up*
Kaside 7
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

2. **el açup:**-*up*
Kaside 54
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

el çekmez:

1. **el çekmez:**-*mez*
Gazel 59
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini çekmek, bırakmak // vazgeçmek.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

2. **el çekmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

el deger:

1. **el deger:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli değmek; bir şey yapmaya vakit ve fırsat bulmak.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

el irmedin:

1. **el irmedin:**-*medin*
Kaside 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ulaşmak, erişmek.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

el kes:

1. **el kes:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek, ilgilenmemek, vazgeçmek.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

el ḳudretü li'l-lāhi teʿālā ve tebārek:

1. **el ḳudretü li'l-lāhi teʿālā ve tebārek:**
Mesnevi 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kudret yüce Allah'a aittir.

Aḥsentü zihī ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mübārek
El ḳudretü li'l-lāhi Teʿālā ve tebārek

el öpdürse:

1. **el öpdürse:**-*se*
Gazel 130
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Elini öpmesine izin vermek.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

el ṣunmadın:

1. **el ṣunmadın:**-*madın*
Kaside 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, dokunmak, tutmak.

Düşde böyle ḫūn-feşān u ḳīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

el ṣunsa:

1. **el ṣunsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, dokunmak, tutmak.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim

Düşde ger el şunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

el uzadur:

1. **el uzadur:**-*u, -r*
   Gazel 117
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uzanmak, almaya teşebbüs etmek.

İtse ger tīġ-i teġāful dili yüz biñ pāre
Şayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

el uzatmaz:

1. **el uzatmaz:**-*maz*
   Kaside 55
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir işi yapmaya teşebbüs etmek, girişmek, kalkışmak.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

el virdi:

1. **el virdi:**-*di*
   Kaside 1
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   İmkân vermek, yardım etmek.

Ol ḳadar el virdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

2. **el virdi:**-*di*
   Kaside 25
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yardım etmek, fırsat vermek.

Ḥamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

3. **el virdi:**-*di*
   Gazel 75
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

el virmesün:

1. **el virmesün:**-*me, -sün*
   Gazel 116
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yardım etmek, fırsat vermek.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

el virmezse:

1. **el virmezse:**-*mez, -se*
   Gazel 18
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yardım etmek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

el virse:

1. **el virse:**-*se*
   Gazel 102
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Müsaade etmek, izin vermek, fırsat vermek.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

el virür:

1. **el virür:**-*ü, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: **-**
   Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

el-amān:

1. **el-amān:**
   Nazm 6
   Mısra: **1**
   Aman, imdat, medet.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

el'ān:

1. **el'ān:**
   Rübai 4
   Mısra: **4**
   Şimdiki hâlde, şu anda.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

elbette:

1. **elbette:**
   Gazel 26
   Mısra: **2**
   Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

2. **elbette:**
Kaside 33
Mısra: **96**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

3. **elbette:**
Kaside 39
Mısra: **12**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

4. **elbette:**
Kaside 41
Mısra: **103**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

5. **elbette:**
Gazel 22
Mısra: **3**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

6. **elbette:**
Gazel 68
Mısra: **1**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

7. **elbette:**
Gazel 110
Mısra: **8**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

8. **elbette:**
Kaside 3
Mısra: **76**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

9. **elbette:**
Kaside 46
Mısra: **27**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

10. **elbette:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

11. **elbette:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

12. **elbette:**
Gazel 84
Mısra: **4**
Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

<u>elçi:</u>

1. **elçi:**
Kaside 4
Mısra: **77**
Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

<u>elçī-i ʿAcem:</u>

1. **elçī-i ʿAcem:**
Gazel 74
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
İran elçisi.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

<u>elde ṭutsa:</u>

1. **elde ṭutsa:***-sa*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, bulundurmak // büyük saygı ve sevgi göstermek, incinmemesi için ne gerekiyorsa yapmak.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

elden ele:

1. **elden ele:**
    Kaside 28
    Mısra: **120**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir şey, bir kimseden öbürüne, ondan da başkasına geçmek.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

elden ḳoma:

1. **elden ḳoma:**
    Gazel 118
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Elden bırakmamak, bir şeye her daim bağlı kalmak, ayrılmamak.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

elden ḳomazsın:

1. **elden ḳomazsın:***-z, -sın*
    Gazel 70
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Elden bırakmamak, hiç terk etmemek.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

elden ne gelür:

1. **elden ne gelür:**
    Gazel 119
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Çaresiz bir durumda yapılacak bir şey olmadığını anlatan bir söz.

Ḳalmazsa ger ol güşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

elem:

1. **elemdür:***-dür*
    Kaside 59
    Mısra: **68**
    Üzüntü, tasa, keder.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir güne elemdür

2. **elem:**
    Gazel 69
    Mısra: **3**
    Üzüntü, tasa, keder.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

3. **elem:**
    Gazel 126
    Mısra: **5**
    Üzüntü, tasa, keder.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

4. **elemden:***-den*
    Kaside 10
    Mısra: **31**
    Üzüntü, tasa, keder.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

5. **elem:**
    Kaside 15
    Mısra: **30**
    Üzüntü, tasa, keder.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

6. **elemi:***-i*
    Kaside 26
    Mısra: **17**
    Üzüntü, tasa, keder.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

7. **elem:**
    Kaside 36
    Mısra: **60**
    Üzüntü, tasa, keder.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

elem virmez:

1. **elem virmez:***-mez*
    Kaside 51
    Mısra: **66**
    Kelime Tipi: -
    Acı, ızdırap vermek.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

el-emān:

1. **el-emān:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Yardım, medet.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

elem-i rūzgār:

1. **elem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın üzüntüsü, kederi.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

el-ḥaḳ:

1. **el-ḥaḳ:**
Gazel 39
Mısra: **2**
Doğrusu.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

2. **el-ḥaḳ:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Doğrusu.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

3. **el-ḥaḳ:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Doğrusu.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

4. **el-ḥaḳ:**
Gazel 131
Mısra: **3**
Doğrusu.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

5. **el-ḥaḳ:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Doğrusu.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

6. **el-ḥaḳ:**
Kaside 27
Mısra: **67**
Doğrusu.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

7. **el-ḥaḳ:**
Kaside 33
Mısra: **91**
Doğrusu.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

8. **el-ḥaḳ:**
Kaside 38
Mısra: **53**
Doğrusu.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

9. **el-ḥaḳ:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
Doğrusu, gerçekten.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

el-ḥaḳḳ:

1. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Gerçekten, hakikaten.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

2. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 14
Mısra: **6**
Gerçekten, hakikaten.

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

elin ṣunduḳca:

1. **elin ṣunduḳca:**-*duḳca*
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, el uzatmak.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

elin ṣunmazdı:

1. **elin ṣunmazdı:**-*maz, -dı*
   Kaside 18
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   El sunmak, el uzatmak.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

elin ṣunsa:

1. **elin ṣunsa:**-*sa*
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   El sunmak, el uzatmak.

Rüstemāne kemāne ṣunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür iʿcāz

elinden:

1. **elinden:**
   Kaside 48
   Mısra: **48**
   (Birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.

Saḫī ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

2. **elinden:**
   Kaside 57
   Mısra: **65**
   (Birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

elinden aldı:

1. **elinden aldı:**-*dı*
   Kaside 43
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir şeyden mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

2. **elinden aldı:**-*dı*
   Kaside 32
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir şeyden mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.

Elinden aldı zimām-ı taṣarrufı şimdi
Yed-i müʾeyyed-i baḫt-ı ḫudāyigān-ı kerīm

elinden düşmeye:

1. **elinden düşmeye:**-*y, -e*
   Kaside 50
   Mısra: **153**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elde tutmak, sahip olmak.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

elinden ḳoymaz:

1. **elinden ḳoymaz:**-*y, -maz*
   Gazel 96
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Elinden bırakmamak, devamlı olarak yanında bulundurmak.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

elḳāb:

1. **elḳābın:**-*ı, -n*
   Kaside 7
   Mısra: **43**
   Lakaplar, unvanlar.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

2. **elḳābuña:**-*u, -ñ, -a*
   Kaside 14
   Mısra: **37**
   Lakaplar, unvanlar.

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

3. **elḳābuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 36
   Mısra: **19**
   Lakaplar, unvanlar.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafhaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

4. **elḳābumı:**-*u, -m, -ı*
   Kaside 54
   Mısra: **78**
   Lakaplar, unvanlar.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

elḳāb-ı hümāyūnuñı:

1. **elḳāb-ı hümāyūnuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 24
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kutlu, uğurlu lakaplar.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

el-ḳıṣṣa:

1. **el-ḳıṣṣa:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Sözün kısası, hülasa.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

2. **el-ḳıṣṣa:**
Terkib-bend 1
Mısra: **32**
Sözün kısası, hülasa.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

elmās:

1. **elmāsdan:**-*dan*
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Elmas, değerli bir taş.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

elmās-ı cihānbānı:

1. **elmās-ı cihānbānı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Cihanı tutan, dünyaya yayılan elmas.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

el-minnetü li'llāh:

1. **el-minnetü li'llāh:**
Kaside 41
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Minnet ancak Allah içindir, Allah'a şükürler olsun.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

el-minnetü li'l-lāh ki:

1. **el-minnetü li'l-lāh ki:**
Kaside 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Minnet ancak Allah içindir, Allah'a şükürler olsun ki.

El-minnetü li'l-lāh ki zamān ʿahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muġtenem-i nāz u niʿamdür

elṭāf:

1. **elṭāfı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **37**
Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

2. **elṭāfı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **59**
Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Elṭāfı mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret
ʿAdli reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur

elṭāf-ı Rabbānī:

1. **elṭāf-ı Rabbānī:**
Kaside 43
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
İlahî yardım, Allah'ın lütfu.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

elṭāf-ı şehenşāhı:

1. **elṭāf-ı şehenşāhı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Şahlar şahının lütufları, ihsanları.

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

elüm erişmez:

1. **elüm erişmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli ermek, ulaşabilmek.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

elümden düşmez:

1. **elümden düşmez:**
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden bırakmamak, bir şeyle sürekli ilgilenmek.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

elümden ḫalāṣ olmaz:

1. **elümden ḫalāṣ olmaz:**-*maz*
Kaside 56
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden kurtulmak; (kendisini yakalamış veya hükmü altına almış olan bir kimseden) kurtulmayı başarmak.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

elüme girdi:

1. **elüme girdi:**-*di*
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek, elde edilmek.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

elümüzden düşmezse:

1. **elümüzden düşmezse:**-*mez, -se, --z, -se*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden düşmemek, sürekli onunla ilgilenmek.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

elüñ irmez:

1. **elüñ irmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli ermek, ulaşabilmek.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

elüñde:

1. **elüñdedür:**-*dür*
Kaside 36
Mısra: **10**
Elinde olmak; egemenliği altında, yetkisinde olmak.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

elzem:

1. **elzem:**
Kaside 36
Mısra: **66**
Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

2. **elzem:**
Kaside 38
Mısra: **102**
Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

3. **elzem:**
Kaside 40
Mısra: **98**
Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

4. **elzem:**
Kaside 48
Mısra: **86**
Daha (en, pek) lazım, lüzumlu.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

emān:

1. **emān:**
Kaside 26
Mısra: **59**
Güven, emniyet.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere bezl-i zer ü sīm

2. **emānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 27
Mısra: **105**
Güven, emniyet.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

emel:

1. **emel:**
Kaside 32
Mısra: **45**
İstek, arzu.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

emil:

1. **emilse:***-se*
Gazel 126
Mısra: **9**
Bir şey nefes, dudak ve dil yardımı ile içe çekilmek // içmek.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

emīn olaydım:

1. **emīn olaydım:***-a, -y, -dı, -m*
Kaside 46
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Emniyet içinde olmak, güvende olmak.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

emīn olmaḳ:

1. **emīn olmaḳ:***-maḳ*
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Emniyet içinde olmak, güvende olmak.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

emīn olurdı:

1. **emīn olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 56
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Emin, emniyette, güvende olmak.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

emīn ü maṣūn ola:

1. **emīn ü maṣūn ola:***-a*
Kaside 58
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Korunmuş ve güvende olmak.

Nite ki ola bu ḳaṣr-ı bülend-i ḥalkārī
Gezend-i ẕelẕele-i fitneden emīn ü maṣūn

emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti:

1. **emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti:***-i*
Kaside 36
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve ihsan mahzeninin emini / onu koruyup gözeten görevli.

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Ḳārūn
Emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti Ḥātem

Emīr-i Dehlevī:

1. **Emīr-i Dehlevī:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Emir Husrev-i Dehlevî (ö. 725/1325), Hindistan'da yaşamış Türk asıllı şair, tarihçi ve mutasavvıf.

Nefʿī-i muʿciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

emn:

1. **emn:**
Kaside 7
Mısra: **86**
Emniyet, güven.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

2. **emn:**
Kaside 26
Mısra: **59**
Emniyet, güven.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere beẕl-i zer ü sīm

3. **emn:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Emniyet, güven.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

4. **emn:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Emniyet, güven.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

5. **emn:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Emniyet, güven.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

emn (ol):

1. **emn (ol):**
Kaside 15
Mısra: **77**
Güvenli, huzur içinde olmak.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

emn ü emān üzre (ol):

1. **emn ü emān üzre (ol):**
Kaside 5
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Güven ve huzur içinde olmak.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

emr:

1. **emrine:***-i, -n, -e*
Gazel 133
Mısra: **10**
Emir, buyruk.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

2. **emre:***-e*
Kaside 56
Mısra: **91**
Emir, buyruk.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

3. **emrüñe:***-ü, -ñ, -e*
Kaside 56
Mısra: **93**
Emir, buyruk.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

4. **emrüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 60
Mısra: **66**
Emir, buyruk.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

5. **emrinde:***-i, -(n)de*
Kaside 61
Mısra: **12**
Emir, buyruk.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde iṣābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

6. **emriyle:***-i, -y, -le*
Kaside 53
Mısra: **50**
Hüküm, ferman // fetva.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

emr eylerse:

1. **emr eylerse:***-r, -se*
Kaside 14
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Emretmek.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

emr eylese:

1. **emr eylese:***-se*
Kaside 47
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Emir vermek.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

emr iderse:

1. **emr iderse:***-er, -se*
Kaside 20
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

2. **emr iderse:***-er, -se*
Kaside 32
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Emir vermek, buyurmak.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

emr itdi:

1. **emr itdi:**-*di*
    Kaside 43
    Mısra: **35**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Ki emr itdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

emr itse:

1. **emr itse:**-*se*
    Kaside 53
    Mısra: **55**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

2. **emr itse:**-*se*
    Kaside 8
    Mısra: **48**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

3. **emr itse:**-*se*
    Kaside 17
    Mısra: **116**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿāl̤i-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

emr itsek:

1. **emr itsek:**-*se, -k*
    Gazel 52
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

emr itseñ:

1. **emr itseñ:**-*se, -ñ*
    Kaside 24
    Mısra: **37**
    Kelime Tipi: -
    Emir vermek, buyurmak.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

emr-i baʿīd olmış:

1. **emr-i baʿīd olmış:**-*mış*
    Kaside 54
    Mısra: **4**
    Kelime Tipi: -
    Uzak, umulmadık emir olmak // gerçekleşmesi çok zor olan bir durum, olay olmak.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

emr-i düşvārı:

1. **emr-i düşvārı:**-*ı*
    Kaside 45
    Mısra: **46**
    Kelime Tipi: -
    Zor, güç iş.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

2. **emr-i düşvārı:**-*ı*
    Kaside 49
    Mısra: **40**
    Kelime Tipi: -
    Zor, güç iş.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

emr-i ehem-i rūzgār:

1. **emr-i ehem-i rūzgār:**
    Kaside 42
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: -
    Devrin önemli işi, emri.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

emr-i ehemm oldı:

1. **emr-i ehemm oldı:**-*dı*
    Kaside 36
    Mısra: **18**
    Kelime Tipi: -
    Çok önemli bir emir olmak.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

emr-i muḥāl:

1. **emr-i muḥāl:**
    Kaside 25

Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İmkânsız, gerçekleşmesi mümkün olmayan iş.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

emr-i muḥāl olur:

1. **emr-i muḥāl olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
İmkânsız, zor bir iş durumuna gelmek.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

emr-i muḳarrerdür:

1. **emr-i muḳarrerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kararlaştırılmış emir.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

emr-i yesīr olur:

1. **emr-i yesīr olur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kolay iş olmak, kolay olmak.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

emr-i ẓāhirde:

1. **emr-i ẓāhirde:**-*de*
Kaside 34
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Görünen olay, açık ve belli olan hadise.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

emrine rām itdi:

1. **emrine rām itdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Buyruğuna itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

emrine rām ḳılmış:

1. **emrine rām ḳılmış:**-*mış*
Kaside 50
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Buyruğuna itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

emtiʿa-i güftārum:

1. **emtiʿa-i güftārum:**-*u, -m*
Kaside 35
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Söz malı // şiir.

Buldı bir güne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

emvāc:

1. **emvāce:**-*e*
Kaside 51
Mısra: **57**
Dalgalar.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı beẕli
Kes̱ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

2. **emvācı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **46**
Dalgalar.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

3. **emvācı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **96**
Dalgalar.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

4. **emvācını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **66**
Dalgalar.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

5. **emvācı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **13**
Dalgalar.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

emvāc-ı deryā:

1. **emvāc-ı deryā:**
   Kaside 13
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Deniz dalgaları.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

emvāc-ı girih-gīr-i zülāl:

1. **emvāc-ı girih-gīr-i zülāl:**
   Kaside 35
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Saf suyun düğümlü dalgaları.

Būy-ı endīşeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eşʿāruma emvāc-ı girih-gīr-i zülāl

emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey:

1. **emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey:**
   Kaside 13
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Art arda ve renk renk dalgalar // mermer üzerindeki renk farklılığı.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

en:

1. **en:**
   Gazel 123
   Mısra: **10**
   Başına geldiği sıfatın o sıfatın ifade ettiği anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

enām:

1. **enām:**
   Kaside 62
   Mısra: **60**
   İnsanlar.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

enbāz:

1. **enbāzı:***-ı*
   Kaside 22
   Mısra: **18**
   Ortak, eş.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

enbāz olur:

1. **enbāz olur:***-u, -r*
   Kaside 57
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Ortak olmak.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

encām:

1. **encām:**
   Kaside 22
   Mısra: **82**
   Son, nihayet.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

2. **encāmı:***-ı*
   Kaside 21
   Mısra: **10**
   Son, akıbet, nihayet.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

3. **encām:**
   Kaside 57
   Mısra: **41**
   Son, nihayet.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

4. **encāmıdur:***-ı, -dur*
   Kaside 62
   Mısra: **9**
   Son, nihayet.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

encām-ı şeb-i tīre vü tārīk-i elemdür:

1. **encām-ı şeb-i tīre vü tārīk-i elemdür:***-dür*
   Kaside 59
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gam karanlığının ve karanlık gecenin sonu.

Āġāz-ı dem-i ṣubḥ-ı cihān-tāb-ı ṣafādur
Encām-ı şeb-i tīre vü tārīk-i elemdür

encüm:

1. **encüm:**
 Gazel 36
 Mısra: **9**
 Yıldızlar.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

2. **encüme:**-*e*
 Gazel 132
 Mısra: **3**
 Yıldızlar.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

3. **encümle:**-*le*
 Kaside 34
 Mısra: **21**
 Yıldızlar.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

4. **encüm:**
 Kaside 53
 Mısra: **102**
 Yıldızlar.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

5. **encümle:**-*le*
 Kaside 62
 Mısra: **39**
 Yıldızlar.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

encüm ü erkān-ı felek:

1. **encüm ü erkān-ı felek:**
 Kaside 24
 Mısra: **50**
 Kelime Tipi: -
 Feleğin yıldızları ve diğer unsurları.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

encümen:

1. **encümeni:**-*i*
 Gazel 136
 Mısra: **10**
 Meclis // içkili eğlenceli meclis, bezm.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

2. **encümene:**-*e*
 Kaside 60
 Mısra: **25**
 Meclis // içkili eğlenceli meclis, bezm.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vaẓʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

encümen-ārā:

1. **encümen-ārā:**
 Kaside 42
 Mısra: **66**
 Meclis süsleyen, meclisin süsü.

Bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ārā ṣanem-i rūzgār

encümen-ārā-yı zamāne ola:

1. **encümen-ārā-yı zamāne ola:**-*a*
 Kaside 41
 Mısra: **120**
 Kelime Tipi: -
 Zamanın meclis süsleyeni olmak.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

encümen-efrūz idelüm:

1. **encümen-efrūz idelüm:**-*elüm, -*
 Gazel 88
 Mısra: **1**
 Kelime Tipi: -
 Meclis parlatıcı, meclisi parlatan yapmak.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

2. **encümen-efrūz idelüm:**
 Gazel 88
 Mısra: **10**
 Kelime Tipi: -
 Meclis parlatıcı, meclisi parlatan yapmak.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet:

1. **encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet:**
 Kaside 3
 Mısra: **3**
 Kelime Tipi: -
 Devlet hareminin meclisini aydınlatan.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

__**encümen-i çār erkān:**__

1. **encümen-i çār erkān:**
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Dört temel erkânın meclisi (şeriat, tarikat, hakikat ve marifeti bir arada bulunduran).

Şems-i ḫūrşīd-eser encümen-i çār erkān
Serv-i ṭāvūs-ḫırām-ı çemen-i heft iḳlīm

__**encüm-i felek:**__

1. **encüm-i felek:**
Kaside 29
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Göğün yıldızları.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

__**endām:**__

1. **endāmına:***-ı, -n, -a*
Kaside 17
Mısra: **68**
Beden, vücut.

Ṭurfa gül-gūn-ı fırībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

2. **endāmı:***-ı*
Kaside 17
Mısra: **82**
Beden, vücut, boy bos.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

3. **endāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **1**
Beden, vücut, boy bos.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

4. **endāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **52**
Beden, vücut, boy bos.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

5. **endām:**
Kaside 41
Mısra: **109**
Beden, vücut, boy bos.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

6. **endāmı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **75**
Beden, vücut, boy bos.

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

__**endīşe:**__

1. **endīşesi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **20**
Fikir, hayal, düşünce.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

2. **endīşem:***-m*
Kaside 13
Mısra: **89**
Fikir, hayal, düşünce.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

3. **endīşem:***-m*
Kaside 32
Mısra: **95**
Fikir, hayal, düşünce.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

4. **endīşemüñ:***-m, -üñ*
Kaside 44
Mısra: **55**
Fikir, hayal, düşünce.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

5. **endīşeden:***-den*
Kaside 9
Mısra: **109**
Fikir, hayal, düşünce.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

6. **endīşe:**
Kaside 33
Mısra: **88**
Fikir, hayal, düşünce.

Taķdīr idemez ķıymet-i ʿıķd-ı dür-i naẓmum
Endīşe ki simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur

7. **endīşesiyle:***-si, -y, -le*
Gazel 29
Mısra: **9**
Düşünce, fikir.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

8. **endīşe:***-, -, -*
Gazel 42
Mısra: **2**
Düşünce, fikir.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

9. **endīşeyi:***-y, -i*
Gazel 42
Mısra: **1**
Düşünce, fikir.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

10. **endīşe:**
Gazel 63
Mısra: **9**
Düşünce, fikir.

Dili dil-berden anuñçün ṣaķınur endīşe
Ġam-ı ʿaşķı bilür ol āfet-i cānum çekemez

11. **endīşe:**
Gazel 78
Mısra: **5**
Düşünce, fikir.

Yine endīşe bilür ķadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

12. **endīşesin:***-si, -n*
Gazel 127
Mısra: **13**
Düşünce, fikir.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

13. **endīşemden:***-m, -den*
Kaside 1
Mısra: **89**
Düşünce, fikir.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

14. **endīşem:***-m*
Kaside 4
Mısra: **18**
Düşünce, fikir.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ķalemüm sürmedān virür

15. **endīşesi:***-si*
Kaside 7
Mısra: **67**
Düşünce, fikir.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaķārın taṣmīm

16. **endīşesi:***-si*
Kaside 7
Mısra: **120**
Düşünce, fikir.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaķīm

17. **endīşe:**
Kaside 8
Mısra: **81**
Düşünce, fikir.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın bezl ider
Naķd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

18. **endīşeye:***-y, -e*
Kaside 8
Mısra: **79**
Düşünce, fikir.

Başlasam endīşeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭķa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānī cān bulur

19. **endīşesi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **69**
Düşünce, fikir.

Endīşesi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī
Naẓmı sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur

20. **endīşede:***-de*
Kaside 10
Mısra: **118**
Düşünce, fikir.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

21. **endīşem:**-*m*
Kaside 10
Mısra: **77**
Düşünce, fikir.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

22. **endīşem:**-*m*
Kaside 10
Mısra: **87**
Düşünce, fikir.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

23. **endīşesi:**-*si*
Kaside 10
Mısra: **100**
Düşünce, fikir.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

24. **endīşeme:**-*m, -e*
Kaside 12
Mısra: **11**
Düşünce, fikir.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

25. **endīşeme:**-*m, -e*
Kaside 14
Mısra: **107**
Düşünce, fikir.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

26. **endīşemle:**-*m, -le*
Kaside 14
Mısra: **110**
Düşünce, fikir.

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

27. **endīşem:**-*m*
Kaside 21
Mısra: **61**
Düşünce, fikir.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

28. **endīşemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 22
Mısra: **54**
Düşünce, fikir.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

29. **endīşesi:**-*si*
Kaside 26
Mısra: **82**
Düşünce, fikir.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭabʿuñ
Olur endīşesi maġrūr u zaʿīm

30. **endīşe:**
Kaside 28
Mısra: **114**
Düşünce, fikir.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

31. **endīşe:**
Kaside 29
Mısra: **114**
Düşünce, fikir.

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

32. **endīşesi:**-*si*
Kaside 33
Mısra: **1**
Düşünce, fikir.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

33. **endīşe:**
Kaside 34
Mısra: **74**
Düşünce, fikir.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

34. **endīşem:**-*m*
Kaside 35
Mısra: **15**
Düşünce, fikir.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

35. **endīşemi:**-*m, -i*
Kaside 39

Mısra: **74**
Düşünce, fikir.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

36. **endīşesi:**-*si*
Kaside 41
Mısra: **50**
Düşünce, fikir.

Ṭabʿı ṣadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī
Endīşesi mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne

37. **endīşem:**-*m*
Kaside 47
Mısra: **111**
Düşünce, fikir.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

38. **endīşesi:**-*si*
Kaside 49
Mısra: **64**
Düşünce, fikir.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

39. **endīşesi:**-*si*
Kaside 50
Mısra: **142**
Düşünce, fikir.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

40. **endīşemi:**-*m, -i*
Kaside 54
Mısra: **28**
Düşünce, fikir.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

41. **endīşesi:**-*si*
Kaside 54
Mısra: **55**
Düşünce, fikir.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

42. **endīşesi:**-*si*
Kaside 59
Mısra: **56**
Düşünce, fikir.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

43. **endīşe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **12**
Düşünce, fikir.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

44. **endīşe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **50**
Düşünce, fikir.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫ^{v}āhıdur

45. **endīşe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **57**
Düşünce, fikir.

Ol ki endīşe senc-i ʿilm-i yaḳīn
Ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur

46. **endīşe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **74**
Düşünce, fikir.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

47. **endīşemi:**-*m, -i*
Rübai 1
Mısra: **2**
Düşünce, fikir.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi teẕvīr ü riyādan ṣaḳla

48. **endīşeyi:**-*y, -i*
Gazel 42
Mısra: **10**
Düşünce, fikir.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

49. **endīşeme:**-*m, -e*
Kaside 1
Mısra: **15**
Düşünce, fikir.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

50. **endīşe:**
Kaside 9
Mısra: **91**
Düşünce, fikir.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

51. **endīşem:***-m*
Kaside 35
Mısra: **22**
Düşünce, fikir.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

52. **endīşem:***-m*
Kaside 51
Mısra: **82**
Düşünce, fikir.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

53. **endīşem:***-m*
Kaside 59
Mısra: **21**
Düşünce, fikir.

Endīşem edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür
Nuṭḳum sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür

54. **endīşe:**
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Düşünce, fikir.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

55. **endīşeyi:***-y, -i*
Gazel 65
Mısra: **3**
Kaygı, tasa // düşünce.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

56. **endīşesi:***-si*
Kaside 33
Mısra: **46**
Düşünce // niyet.

Düstūr-ı mükerrem ki kemāl-ı kereminden
Endīşesi taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur

endīşe ʿāleminde:

1. **endīşe ʿāleminde:***-i, -n, -de*
Kaside 28
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Düşünce âlemi, hayal dünyası.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri:

1. **endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri:***-i*
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İnsan aklının düşüncesi, insan düşüncesi.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

endīşe-i bārīküm:

1. **endīşe-i bārīküm:***-ü, -m*
Kaside 9
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
İnce düşünce.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

endīşe-i derrākümden:

1. **endīşe-i derrākümden:***-ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kolay ve çabuk anlayışlı düşünce.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler:

1. **endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişahın vasıflarını düşünmek /hatırlamak/dile getirmek.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

endīşe-i evṣāfuñı:

1. **endīşe-i evṣāfuñı:***-u, -ñ, -ı*
Kaside 35

Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Vasıfların düşüncesi.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

endīşe-i feyżiyle:

1. **endīşe-i feyżiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 54
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tesirin düşüncesi // ihsanın düşüncesi.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-es̱er kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī:

1. **endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī:**
Kaside 34
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Tuslu Firdevsî'nin düşüncesi, hayali (meşhur İran şairi, Şehnâme yazarı Firdevsî).

Bahār-ı gülşeni endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī
Buḫūr-efrūz-ı bezmi rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī

endīşe-i intihā-yı medḥüñ:

1. **endīşe-i intihā-yı medḥüñ:***-ü, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Övgünün son bulma, bitme düşüncesi.

Endīşe-i intihā-yı medḥüñ
Vehm-i ġalat iştibāh-ı maʿnā

endīşe-i maʿnā:

1. **endīşe-i maʿnā:**
Kaside 11
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Mana düşüncesi.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

endīşe-i medḥ-i erẕāl idem:

1. **endīşe-i medḥ-i erẕāl idem:***-e, -m*
Kaside 35
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Rezil, alçak kimseleri övmeyi düşünmek.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

endīşe-i medhüñ:

1. **endīşe-i medhüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 19
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

2. **endīşe-i medḥüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 59
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

endīşe-i medḥüñle:

1. **endīşe-i medḥüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 19
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Övme düşüncesi.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

endīşe-i naʿt:

1. **endīşe-i naʿt:**
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Naatın düşüncesi, vasıflarını övme düşüncesi.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

endīşe-i pākin:

1. **endīşe-i pākin:***-in*
Kaside 39
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Temiz düşünce.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

endīşe-i s̱enāsı:

1. **endīşe-i s̱enāsı:***-sı*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Övgü düşüncesi.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

endīşe-i zırh u siper eyler:

1. **endīşe-i zırh u siper eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Zırh ve siper ardına sığınma kaygısına kapılmak.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

endīşe-i zūr-āveri:

1. **endīşe-i zūr-āveri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **-**
Zorlayan düşünce (düşüncelerine hâkim olamama bağlamında).

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

endīşe meydānı:

endīşe meydānı:
Kaside 11
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Düşünce, fikir meydanı.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

endīşe-sencān-ı cihānuñ:

1. **endīşe-sencān-ı cihānuñ:***-uñ*
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Cihanın düşünce tartanları // şairler.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

endīşeye düşmez:

1. **endīşeye düşmez:***-mez*
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merak etmek, düşünmek, kafa yormak.

Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler
Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā

endūh-gīn olur:

1. **endūh-gīn olur:***-u, -r*
Kaside 56
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Gamlı, kederli olmak.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

enfās-ı dil-āvīz-i nesīm:

1. **enfās-ı dil-āvīz-i nesīm:**
Kaside 35
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **-**
Hafif esen latif rüzgârın gönül cezbeden nefesi.

Būy-ı endīşeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eşʿāruma emvāc-ı girih-gīr-i zülāl

enfās-ı Rūḥu'llāhdur:

1. **enfās-ı Rūḥu'llāhdur:***-dur*
Kaside 13
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **-**
Hz. İsa'nın nefesi.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

engübīn (it):

1. **engübīn (it):**
Kaside 56
Mısra: **46**
Bal hâline getirmek.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

engüşter:

1. **engüşteri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **118**
Yüzük.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

engüşterīn:

1. **engüşterin:**
Kaside 56
Mısra: **52**
Yüzük.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

enhār:

1. **enhārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **52**
Irmaklar.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

envāʿ-ı güherle:

1. **envāʿ-ı güherle:**-*le*
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mücevher çeşitleri, türleri.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

envāʿ-ı hünerle:

1. **envāʿ-ı hünerle:**-*le*
Kaside 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hünerin çeşitliliği (hünerin her çeşidi).

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

envāʿ-ı maʿārifle:

1. **envāʿ-ı maʿārifle:**-*le*
Kaside 23
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hüner/ilim çeşitleri.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

envāʿ-ı mekārim:

1. **envāʿ-ı mekārim:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Övülmüş, beğenilmiş davranışların çeşitliliği.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

envāʿ-ı mekārimle:

1. **envāʿ-ı mekārimle:**-*le*
Kaside 47
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Övülmüş, beğenilmiş davranışların çeşitliliği.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

envār-ı devlet:

1. **envār-ı devlet:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Talihin nuru.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

Enverī:

1. **Enverī:**
Kaside 60
Mısra: **25**
Enverî: Evhadüddin Muhammed b. Muhammed b. Alî-yi Ebîverdî (ö. 585/1189 [?]) İran edebiyatının en büyük kaside şairi.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vażʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

Enverī-i ʿaṣr:

1. **Enverī-i ʿaṣr:**
Kaside 16
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Asrın Enverî'si // Nef'î.

ʿUrfī-i Rūm Enverī-i ʿaṣr u Ḫāḳānī-i ʿahd
Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār

Enverī-i devr-i zamān:

1. **Enverī-i devr-i zamān:**
Kaside 54
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Zamanın Enverî'si.

ʿĀlem-efrūz-ı beyān Enverī-i devr-i zamān
Suḫan-ārā-yı cihān muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd

Enverī-i devr-i zamānım:

1. **Enverī-i devr-i zamānım:***-ım*
Kaside 41
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Zamanın Enverî'si.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

Enverī-i rūzgārım:

1. **Enverī-i rūzgārım:***-ım*
Kaside 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın Enverî'si.

Enverī-i rūzgārım noḳṭa-i pergār-ı ġayb
Gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur benüm

Enverī-i rūzgārum:

1. **Enverī-i rūzgārum:***-um*
Kaside 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın Enverî'si.

Enveri̱-i rūzgārım kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żiyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

epsem ṭurmaz:

1. **epsem ṭurmaz:***-maz*
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Susmak, sessiz kalmak, ses çıkarmamak (âşığın ah u figan etmemesi).

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

erbāb:

1. **erbābı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **6**
Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mahir olan kimse.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

2. **erbābına:***-ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **60**
Ahali, halk.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

erbāb-ı baġy ü irtidād:

1. **erbāb-ı baġy ü irtidād:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hak yoldan ayrılanlar, dinden çıkanlar.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

erbāb-ı çemen:

1. **erbāb-ı çemen:**
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçe ehli, tüm nebat ve çiçekler.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

erbāb-ı dil:

1. **erbāb-ı dil:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

2. **erbāb-ı dil:**
Kaside 43
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Gönül erleri, arifler.

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

3. **erbāb-ı dil:**
Kaside 49
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gönül erleri, arifler.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

4. **erbāb-ı dil:**
Kaside 48
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, arifler // şairler.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
Ṡenāsın ideler evrāda munẓam

erbāb-ı dil ü dāniş:

1. **erbāb-ı dil ü dāniş:**
Kaside 14
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Gönül ve ilim ehli.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

2. **erbāb-ı dil ü dāniş:**
Kaside 59
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gönül ve ilim ehli.

Ol ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña ḫayl ü ḥaşemdür

erbāb-ı dile:

1. **erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 46
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar // şairler.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

2. **erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

3. **erbāb-ı dile:**-*e*
Kaside 33
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

4. **erbāb-ı dile:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, arifler // şairler.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

erbāb-ı dili:

1. **erbāb-ı dili:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, arifler.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

erbāb-ı dīn ü devletüñ:

1. **erbāb-ı dīn ü devletüñ:**-*üñ*
Kaside 49
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet adamları.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

erbāb-ı düvel:

1. **erbāb-ı düvel:**
Gazel 130
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Devlet sahipleri, hükümdarlar.

Gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup eyyāmınuñ
Pāyına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rūzda

2. **erbāb-ı düvel:**
Kaside 53
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Devlet adamları.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

3. **erbāb-ı düvel:**
Kaside 62
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Devlet adamları.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

erbāb-ı fenāyız:

1. **erbāb-ı fenāyız:**-*y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fanilik mertebesine ulaşan kişiler.

Pīşānī-i ḫūrşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

erbāb-ı fesāḥat:

1. **erbāb-ı fesāḥat:**
Kaside 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dilin doğru, düzgün, açık ve akıcı şekilde kullanılması noktasında uzman olanlar.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

erbāb-ı ġamız:

1. **erbāb-ı ġamız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert sahipleri // âşıklar.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

erbāb-ı ḥased:

1. **erbāb-ı ḥased:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Kıskanç kişiler, kıskançlar.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

erbāb-ı ḥikmet ü tencīm:

1. **erbāb-ı ḥikmet ü tencīm:**
Kaside 32
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yıldız ilmiyle ve felsefeyle uğraşanlar, müneccimler ve filozoflar.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

erbāb-ı hüner:

1. **erbāb-ı hüner:**
Kaside 31
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Hüner sahipleri, sanatkârlar.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

erbāb-ı kemāl:

1. **erbāb-ı kemāl:**
Kaside 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

erbāb-ı kemāli:

1. **erbāb-ı kemāli:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

2. **erbāb-ı kemāli:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahibi kimseler, olgun kişiler.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

erbāb-ı maʿānī vü beyān:

1. **erbāb-ı maʿānī vü beyān:**
Kaside 39
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Maani ve beyan bilenler, belagatçiler.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

erbāb-ı maʿārif:

1. **erbāb-ı maʿārif:**
Kaside 59
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İlim sahipleri, âlimler.

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

erbāb-ı maʿnāda:

1. **erbāb-ı maʿnāda:**-*da*
Kaside 43
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Anlayan insanlar.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

erbāb-ı serā-perde-i ġayba:

1. **erbāb-ı serā-perde-i ġayba:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gayp sarayının perdesinin arkasında bulunanlar // gayp sarayının içinde bulunanlar.

Sözleri münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

erbāb-ı suḫan:

1. **erbāb-ı suḫan:**
Gazel 105
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz erbabı, söz ustaları // şairler.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

erbāb-ı suḫande:

1. **erbāb-ı suḫande:**-*de*
Kaside 33
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Söz erbabı, söz ustaları // şairler.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

erbāb-ı ṭabʿa:

1. **erbāb-ı ṭabʿa:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Şairler.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Feleğüñ köhne resm ü rāhıdur

erbāb-ı ṭabʿuñ:

1. **erbāb-ı ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şairler.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi:

1. **erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
İlim yolunun mensupları, ilim erbapları.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

ercel ide:

1. **ercel ide:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Ayaklarında beyazlık olan at hâline getirmek.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār:

1. **Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zamanın Efrasyab'ı , Behmen'i ve Erdeşir'i.

Ḫusrev-i ẕī-şān ki ḫayl-i ʿaskerinüñ her biri
Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār

Erdşīr-i şīr-efkendür:

1. **Erdşīr-i şīr-efkendür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aslan yıkan Erdeşir // yiğit Erdeşir.

Dilīr-i ṣaf-şikendür Erdşīr-i şīr-efkendür
Müşīr-i müʾtemendür müsteşār-ı kār-fermādur

erḥām:

1. **erḥām:**
Kaside 50
Mısra: **76**
Döl yatakları, rahimler.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

eriş:

1. **erişdi:**-*di*
Gazel 72
Mısra: **3**
Ulaşmak.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

2. **erişse:**-*se*
Kaside 55
Mısra: **53**
Ulaşmak.

Dūzaḫ-ı ʿiṣyān olurdı reşk-i firdevs-i s̱evāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ

3. **erişür:**-*ü, -r*
Gazel 18
Mısra: **6**
Ulaşmak.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

4. **erişe:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **13**
Ulaşmak.

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

5. **erişdi:**-*di*
Gazel 50
Mısra: **1**
(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Ṣād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

6. **erişdi:**-*di*
Gazel 66
Mısra: **3**
(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

7. **erişdi:**-*di*
Gazel 105
Mısra: **11**
(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

8. **erişe:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **95**
(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

9. **erişdi:**-*di*
Gazel 50
Mısra: **14**
(Belli bir zaman) gelmek, gelip çatmak, ermek.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

10. **erişür:**-*ü, -r*
Kaside 17
Mısra: **57**
Ulaşmak, vasıl olmak.

Menzile nūr-ı başar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

11. **erişse:**-*se*
Kaside 44
Mısra: **49**
Ulaşmak, vasıl olmak.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

12. **erişmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **37**
Ulaşmak, yetişmek.

Erişmez gerdine peyk-i serīü's-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

13. **erişemez:**-*emez*
Kaside 26
Mısra: **50**
Ulaşmak, yetişmek.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

14. **erişür:**-*ü, -r*
Kaside 29
Mısra: **56**
Ulaşmak, yetişmek.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

15. **erişmez:**-*mez*
Kaside 56
Mısra: **58**
Ulaşmak, yetişmek.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

16. **erişür:**-*ü, -r*
Kaside 50

Mısra: **95**
Ulaşmak, gelmek.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

erit:

1. **eridür:**-*ü, -r*
Kaside 3
Mısra: **28**
(Katı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

2. **eridür:**-*ü, -r*
Kaside 18
Mısra: **26**
(Katı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

3. **eridüp:**-*üp*
Kaside 31
Mısra: **35**
(Katı bir cismi) ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek.

Eridüp ḳurş-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

erkān:

1. **erkānın:**-*ı, -n*
Gazel 112
Mısra: **1**
Âdet, yol yöntem, usul, adap.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

2. **erkānı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **121**
Sütunlar, direkler.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

erkān-ı bināsında:

1. **erkān-ı bināsında:**-*sı, -n, -da*
Kaside 50
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
Binanın direkleri, esası.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

erkān-ı devlet:

1. **erkān-ı devlet:**
Kaside 56
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Devlet erkanı, devletin ileri gelenleri.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

erkān-ı dīvānı:

1. **erkān-ı dīvānı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
Divan-ı hümayun üyeleri.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

erkān-ı saʿādet:

1. **erkān-ı saʿādet:**
Kaside 40
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Saadetliler, devletin ileri gelenleri, ekâbir.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

erte:

1. **erte:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Yarın, ertesi gün // ahiret günü.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

ervāḥ-ı maʿnā:

1. **ervāḥ-ı maʿnā:**
Kaside 8
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Mana ruhları.

Başlasam endīşeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānī cān bulur

erzānī:

1. **erzānī:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Layık, uygun.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

2. **erzānī:**
Kaside 30
Mısra: **94**
Lâyık, değer, uygun.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

erzānī olmış:

1. **erzānī olmış:**-*mış*
Kaside 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Layık olmak // layık görülmek.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

es:

1. **esdi:**-*di*
Gazel 105
Mısra: **1**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

2. **esdi:**-*di*
Gazel 142
Mısra: **1**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

3. **esince:**-*ince*
Kaside 13
Mısra: **77**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

4. **esdi:**-*di*
Kaside 15
Mısra: **1**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

5. **esdi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **11**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

6. **esdükce:**-*dükce*
Kaside 46
Mısra: **15**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

7. **esmedi:**-*me, -di*
Kaside 53
Mısra: **3**
(Hava için) bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

Esʿad Efendi:

1. **Esʿad Efendi:**
Kaside 54
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **-**
Şeyhülislam Esad Efendi.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

2. **Esʿad Efendi:**
Kaside 55
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Şeyhülislam Esad Efendi.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

esās:

1. **esāsı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **43**
Temel, bir yapının toprak altında kalan ve

yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

esās-ı kāʾināt:

1. **esās-ı kāʾināt:**
   Kaside 52
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Kâinatın temeli.

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn:

1. **esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn:**
   Kaside 52
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: -
   Dünya köşkünün temeli.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

esās-ı mülk:

1. **esās-ı mülk:**
   Kaside 38
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Memleketin, ülkenin temeli.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

esās-ı mülki:

1. **esās-ı mülki:**-*i*
   Kaside 49
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Memleketin, ülkenin temeli.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

esās-ı ṭāḳına:

1. **esās-ı ṭāḳına:**-*ı, -n, -a*
   Kaside 58
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Kubbenin temeli.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

esbāb:

1. **esbāba:**-*a*
   Kaside 53
   Mısra: **68**
   Sebepler.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

2. **esbāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **64**
   Sebepler, şartlar.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

3. **esbābı:**-*ı*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **45**
   Eşyalar, gereçler.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

4. **esbābı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **7**
   Lazım olan eşyalar, gereçler.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

esbāb-ı cihāz:

1. **esbāb-ı cihāz:**
   Kaside 57
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Çeyiz lazımeleri, gelinin lüzumlu şeyleri.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

esbāb-ı nāz:

1. **esbāb-ı nāz:**
   Gazel 57
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Naz sebepleri, naz etmeye vasıta olan unsurlar.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

2. **esbāb-ı nāz:**
   Gazel 59
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Naz sebepleri, naz etmeye vasıta olan unsurlar.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

esbāb-ı ṣafā:

1. **esbāb-ı ṣafā:**
   Kaside 59
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Eğlence sebepleri.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

esbāb-ı ṣafādan:

1. **esbāb-ı ṣafādan:**-*dan*
   Kaside 38
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Eğlence sebepleri.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

esbāb-ı sulṭānī:

1. **esbāb-ı sulṭānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Sultanlık sebepleri.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

esbāb-ı tesellādur:

1. **esbāb-ı tesellādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Teselli sebebi.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ:

1. **esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ:**
   Kaside 38
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Zevk ve neşe sebepleri, zevke ve neşeye sebep olan şeyler.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

esbāb-ı zīb ü zīveri:

1. **esbāb-ı zīb ü zīveri:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Süs eşyaları, takıları, süslenme için gerekli olan şeyler.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

esb-i ferruḫ-pey:

1. **esb-i ferruḫ-pey:**
   Kaside 18
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Mübarek ayaklı at.

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

esb-i ṭabʿına:

1. **esb-i ṭabʿına:**-*ı, -n, -a*
   Gazel 15
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılış atı // şairlik kudreti ve yaratılışı.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

esen:

1. **esen:**
   Müfret 15
   Mısra: **2**
   Sağ salim, sağlıklı, sıhhatli.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

eser:

1. **es̱er:**
   Kaside 20
   Mısra: **33**
   İz, işaret, nişan.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

2. **es̱er:**
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **3**
   İz, işaret, nişan.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

3. **e̱ser:**
Rübai 2
Mısra: **3**
İz, işaret, nişan.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde e̱ser
İstersem eger cenneti zindān eyle

4. **e̱seri:***-i*
Kaside 54
Mısra: **10**
Etki, tesir.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser e̱seri revnaḳ-ı ʿıyd

5. **e̱ser:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Etki, tesir.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne e̱ser var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

6. **e̱ser:**
Kaside 54
Mısra: **63**
Etki, tesir.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden e̱ser ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

7. **eser:**
Kaside 23
Mısra: **75**
İz, eser, nişan // bir şeyin varlığına delalet eden işaret.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

8. **e̱ser:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Ürün, yapıt.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk e̱ser
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

9. **e̱seri:***-i*
Kaside 7
Mısra: **87**
Sarf edilen bir emek, yapılan bir iş.

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler e̱seri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

10. **e̱seri:***-i*
Kaside 54
Mısra: **8**
Sarf edilen bir emek, yapılan bir iş.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱seri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

eser eyler:

1. **e̱ser eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
İz bırakmak.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār e̱ser eyler

eser itmez:

1. **e̱ser itmez:***-mez*
Kaside 42
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Tesir etmek, etki etmek.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez e̱ser baña ġam-ı rūzgār

eser kılsa:

1. **e̱ser ḳılsa:***-sa*
Tesdis 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
İz bırakmak // tesir etmek, etkilemek.

E̱ser ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

eser-i ʿadl:

1. **e̱ser-i ʿadl:**
Kaside 39
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Adaletin yarattığı tesir, adaletin doğurduğu sonuç.

E̱ser-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

eser-i ʿāṭıfetüñle:

1. **e̱ser-i ʿāṭıfetüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 31
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **-**
Cömertliğin, keremin tesiri.

Ḥamdüli'llāh e̱ser-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

eser-i feyżi:

1. **e̱ser-i feyżi:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bereketin etkisi.

E̱ser-i feyżi ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān
Pertev-i luṭfı bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem

eser-i hayradır:

1. **e̱ser-i ḫayradır:**-*a, -dır*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayırlı, faydalı eser (meydana getirme).

Niyyeti dāʾim e̱ser-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

eser-i lutf-ı kelāmumla:

1. **e̱ser-i luṭf-ı kelāmumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 7
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Şiirin verdiği tesir, etki.

E̱ser-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

eser-i pertev-i maʿnā:

1. **e̱ser-i pertev-i maʿnā:**
Mesnevi 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İç güzelliğin eseri, izi.

Vechinde nümāyān e̱ser-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

eser-i takviyet ü hıfzını:

1. **e̱ser-i taḳviyet ü ḥıfẓını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 26
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Koruma ve kuvvetlendirmenin izi, nişanı.

E̱ser-i taḳviyet ü ḥıfẓını gör
Me̱selā ḥükmini itse taʿmīm

esīr:

1. **esīri:**-*i*
Gazel 29
Mısra: **2**
Müptela, düşkün.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

2. **esīr:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Müptela, düşkün.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

3. **esīr:**
Kaside 56
Mısra: **93**
Müptela, düşkün, bağlı.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

esīr eyledi:

1. **esīr eyledi:**-*di*
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tutsak etmek, kayıtsız şartsız kendine bağlamak.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

esīr idebilürdi:

1. **esīr idebilürdi:**-*ebil, -ü, -r, -di*
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tutsak etmek, kayıtsız şartsız kendine bağlamak.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

esīr idemez:

1. **esīr idemez:**-*emez*
Kaside 39
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Tutsak durumuna getirmek // kendine bağlamak, âşık etmek.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

esīr itdi:

1. **esīr itdi:**-*di*
Kaside 57
Mısra: **67**

Kelime Tipi: -
Tutsak etmek.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

2. **esīr itdi:**-*di*
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

3. **esīr itdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

esīr itmege:

1. **esīr itmege:**-*meg, -e*
Gazel 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

2. **esīr itmege:**-*meg, -e*
Gazel 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

esīr itmek:

1. **esīr itmek:**-*mek*
Gazel 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

esīr itse:

1. **esīr itse:**-*se*
Gazel 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız kendine bağlamak, tutsak durumuna getirmek.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

esīr oldı:

1. **esīr oldı:**-*dı*
Gazel 34
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Esaret altına alınmak, tutsak olmak.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

esīrān:

1. **esīrān:**
Kaside 33
Mısra: **27**
Esirler, aşk tutsakları.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

esīrān-ı ʿaşḳına:

1. **esīrān-ı ʿaşḳına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Aşk tutsakları, âşıklar.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız:

1. **esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız:**-*y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bükülmüş/kıvrılmış olan zülfün kıvrımının esirleri.

Āşüfte esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

esīr-i bāde:

1. **esīr-i bāde:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap tutkunu.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḥālī n'ola sözi

esīr-i bādeyim:

1. **esīr-i bādeyim:***-y, -im*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap tutkunu.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

esīr-i bādeyüz:

1. **esīr-i bādeyüz:***-y, -üz*
Kaside 15
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Şarabın esiri, şarap tutkunu.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz:

1. **esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz:***-iz*
Gazel 86
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbete esir olmuş /tutulmuş deliler.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

esīr-i dām-ı nigāhı:

1. **esīr-i dām-ı nigāhı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bakış tuzağının esirleri, bakışına esir olanlar.

Fütāde-i ser-i rāhı Burāḳ-ı firdevsī
Esīr-i dām-ı nigāhı ġazāl-ı Tātārī

esīr-i dūzehe:

1. **esīr-i dūzehe:***-e*
Kaside 49
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Cehennem tutsağı.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāṣ eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

esīr-i ġabġab ol:

1. **esīr-i ġabġab ol:**
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) çene altına müptela olmak, tutulmak.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur:

1. **esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzellerin can acıtıcı gamının esiri.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

esīr-i iştiyāḳıdur:

1. **esīr-i iştiyāḳıdur:***-ı, -dur*
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasret tutsağı, hasretle yanıp tutuşma.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

esīr-i ḳafes ü dām:

1. **esīr-i ḳafes ü dām:**
Kaside 35
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kafes ve tuzak esiri.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

esīr-i ḳayd-ı ṣūret:

1. **esīr-i ḳayd-ı ṣūret:**
Kaside 11
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Şekil kaygısının esiri.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī:

1. **esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī:**
Kaside 30
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gizli ve ince nüktelerin esiri.

Naẓar rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı
Ḫıred esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī

esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ olduḳ:

1. **esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ olduḳ:***-du, -ḳ*
Nazm 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anlamazlıktan gelen yan bakışın, göz ucuyla bakışın esiri olmak.

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

esīr-i renc-i elīm olur:

1. **esīr-i renc-i elīm olur:***-u, -r*
Kaside 32
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Çok ızdırap verici sıkıntıya esir olmak.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

esīr-i tāb-ı rūyuñ:

1. **esīr-i tāb-ı rūyuñ:***-u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Yüzün parlaklığının esiri.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

esīrüñ olalı:

1. **esīrüñ olalı:***-alı*
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tutsağı olmak // âşığı olmak.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

eski:

1. **eski:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman geçmiş olan, kadim.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

esnā-yı evṣāfuñda:

1. **es̱nā-yı evṣāfuñda:***-u, -ñ, -da*
Kaside 52
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Vasıfların övülmesi sırasında, methetme anında.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

esnā-yı tefekkürde:

1. **es̱nā-yı tefekkürde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Düşünme zamanı, düşünürken.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

esrār-ı ḥurūf:

1. **esrār-ı ḥurūf:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Harflerin sırları.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

esrār-ı lebüñ:

1. **esrār-ı lebüñ:***-ü, -ñ*
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağın sırrı.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

eşʿār:

1. **eşʿār:**
Gazel 108
Mısra: **12**
Şiirler // şiir.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

2. **eşʿārımuz:***-ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **14**
Şiirler.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

3. **eşʿārımuz:***-ı, -muz*
Gazel 111
Mısra: **10**
Şiirler.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

4. **eşʿāruma:***-u, -m, -a*
Kaside 3
Mısra: **99**
Şiirler.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

5. **eşʿārım:***-ı, -m*
Kaside 5
Mısra: **85**
Şiirler.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

6. **eşʿārum:***-u, -m*
Kaside 31
Mısra: **115**
Şiirler.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

7. **eşʿārına:***-ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **129**
Şiirler.

O gūne muḍḥikūñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

8. **eşʿāruñ:***-u, -ñ*
Gazel 84
Mısra: **9**
Şiirler.

Eşʿāruñ oḳundukça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

<u>eşʿār-ı revān-bahşuma:</u>

1. **eşʿār-ı revān-baḫşuma:***-u, -m, -a*
Kaside 3
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **-**
Can veren, hayat bağışlayan şiirler.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

<u>eşʿār-ı ṣafā-bahşumda:</u>

1. **eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda:***-u, -m, -da*
Kaside 50
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **-**
Neşe veren şiirler.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

<u>eşcār:</u>

1. **eşcārı:***-ı*
Kaside 19
Mısra: **54**
Ağaçlar.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

2. **eşcārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **4**
Ağaçlar.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

<u>eşell oldı:</u>

1. **eşell oldı:***-dı*
Kaside 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Çolak olmak, kolu sakat olmak.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

<u>eşhāṣ:</u>

1. **eşḫāṣuñ:***-uñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **47**
Şahıslar, insanlar.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

<u>eşheb ü edhem-i rūz ü şeb:</u>

1. **eşheb ü edhem-i rūz ü şeb:**
Kaside 53
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz atı.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

eşheb-i cāhına:

1. **eşheb-i cāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Makam atı, makamın kır/beyaz atı.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

eşheb-i çālākine:

1. **eşheb-i çālākine:**-*i, -n, -e*
Kaside 37
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çevik kır at.

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

eşheb-i çāpük-ʿinān:

1. **eşheb-i çāpük-ʿinān:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Dizgini hızlı kırat.

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

eşheb-i iḳbāline:

1. **eşheb-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 55
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Talih, baht açıklığı atı.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

eşheb-i rūz:

1. **eşheb-i rūz:**
Kaside 17
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Gündüzün kır atı // gündüz.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

2. **eşheb-i rūz:**
Kaside 53
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gündüzün kır atı // gündüz.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür:

1. **eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Zaferin talihi kuvvetli, mübarek gündüz atı (beyaz atı) // zafer habercisi.

Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ:

1. **eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ:**
Kaside 14
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Sabahın altın dizginli atı // güneş.

Eyleye tā Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

eşiʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür:

1. **eşiʿʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür:**-*i, -dür*
Kaside 36
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yıldızın nurunun sıçrayan ışıkları // talihin nurunun yansıması.

O kim eşiʿʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür
Fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam

eşigine yüzler süre:

1. **eşigine yüzler süre:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimsenin önünde saygı, hürmet, sevgi göstermek amacıyla eğilmek, yere kapanmak.

Ola s̱enāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

eşik:

1. **eşiginden:**-*i, -n, -den*
Gazel 97

Mısra: **7**
Kapı önü, eşik // sevgilinin kapısının önü.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

2. **eşigidür:**-*i, -dür*
Kaside 46
Mısra: **31**
Kapı önü, eşik.

Defʿ-i yeʾcūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Menʿ-i ceyş-i eleme dergehidür ḥıṣn-ı ḥaṣīn

eşirrā-yı zamāne:

1. **eşirrā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zamanın kötü, hayırsız kimseleri.

El-minnetü liʾllāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

eşk:

1. **eşk:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Gözyaşı.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

2. **eşkümle:**-*ü, -m, -le*
Gazel 120
Mısra: **7**
Gözyaşı.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

3. **eşkini:**-*i, -n, -i*
Kaside 52
Mısra: **38**
Gözyaşı.

Mevlevīdür şan o ṣadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

4. **eşküm:**-*ü, -m*
Kaside 53
Mısra: **22**
Gözyaşı.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

5. **eşküm:**-*ü, -m*
Gazel 114
Mısra: **1**
Gözyaşı (âşığın kanlı göz yaşı, kırmızı şarap bağlamında).

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

eşk ü ruḫ-ı endīşesi:

1. **eşk ü ruḫ-ı endīşesi:**-*si*
Kaside 7
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Düşünce yanağı ve gözyaşı.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

eşkāl:

1. **eşkāl:**
Kaside 35
Mısra: **80**
Şekiller.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

eşkāl-i mevc-i enhārı:

1. **eşkāl-i mevc-i enhārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Nehir dalgalarının şekilleri.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

eşk-i dīde:

1. **eşk-i dīde:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

eşk-i firāvānı:

1. **eşk-i firāvānı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Çok, aşırı gözyaşları.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

eşk-i revān:

1. **eşk-i revān:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akan gözyaşı.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

eşḳiyā:

1. **eşḳiyāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **71**
Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

2. **eşḳıyā:**
Kaside 39
Mısra: **24**
Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

3. **eşḳıyā:**
Kaside 39
Mısra: **25**
Yol kesen hırsızlar, haydutlar.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

eşrāf:

1. **eşrāf:**
Kaside 57
Mısra: **70**
İleri gelenler, itibar sahipleri.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

2. **eşrāfı:***-ı*
Kaside 57
Mısra: **71**
İleri gelenler, itibar sahipleri.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

eşrāf-ı zamāne:

1. **eşrāf-ı zamāne:***-e*
Kaside 11
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zamanın ileri gelenleri.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā:

1. **eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā:**
Kaside 60
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Şairlerin kalp çocukları.

Behremend olmaġa eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā
Eylemiş ẕātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḫan

etmek:

1. **etmege:***-e*
Kaside 36
Mısra: **71**
Ekmek (nimet bağlamında).

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

2. **etmegi:***-i*
Kaside 3
Mısra: **77**
Ekmek (nimet bağlamında).

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

eṭrāf:

1. **eṭrāfın:***-ı, -n*
Kaside 13
Mısra: **9**
Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

2. **eṭrāf:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

3. **eṭrāfında:***-ı, -n, -da*
Kaside 57
Mısra: **75**
Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

eṭvār:

1. **eṭvārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **6**
Tavırlar, edalar, hareketler.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

2. **eṭvāruña:**-*u, -ñ, -a*
Tesdis 1
Mısra: **21**
Tavırlar, edalar, hareketler.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

3. **eṭvārı:**-*ı*
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Tavırlar, davranışlar, hâller, tarzlar.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

4. **eṭvārı:**-*ı*
Kaside 55
Mısra: **36**
Tavırlar, davranışlar, hâller.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

eṭvār-ı felekden:

1. **eṭvār-ı felekden:**-*den*
Kaside 53
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Feleğin tavırları // talihin, kaderin tutumu.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

evc-i aʿlāda:

1. **evc-i aʿlāda:**-*da*
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
En yüce zirve.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

evc-i aʿlāya:

1. **evc-i aʿlāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
En yüce zirve.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

2. **evc-i aʿlāya:**-*y, -a*
Kaside 20
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
En yüce zirve // arş.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

evc-i eflāk-i maʿānīye:

1. **evc-i eflāk-i maʿānīye:**-*y, -e*
Kaside 57
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mana göğünün en yüksek noktası, doruğu.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

evc-i felek:

1. **evc-i felek:**
Kaside 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek katı.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

evc-i felek-i salṭanatı:

1. **evc-i felek-i salṭanatı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Saltanat göğünün en yüksek noktası.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

evc-i hevāda:

1. **evc-i hevāda:**-*da*
Kaside 28
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

Evc-i hevāda ṣıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan
Āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa reh-güm-künān olur

evhām:

1. **evhāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **12**
Vehimler, kuruntular, kuşkular, tahayyüller.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

2. **evhām:**
Kaside 50
Mısra: **120**
Vehimler, kuruntular, kuşkular, tahayyüller.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

evḳāt:

1. **evḳātı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **101**
Vakitler, zamanlar.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

evḳāt-ı ḳıyāmet:

1. **evḳāt-ı ḳıyāmet:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin ayağa kalktığı, arzıendam ettiği vakitler.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

evḳāt-ı ʿömri:

1. **evḳāt-ı ʿömri:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **-**
Ömür dakikaları, vakitleri // ömür.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

evlā:

1. **evlāsı:**-*sı*
Gazel 51
Mısra: **5**
Daha uygun, daha iyi, daha layık.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

2. **evlādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **90**
Daha uygun, daha iyi, daha layık.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

3. **evlā:**
Kaside 59
Mısra: **38**
Daha iyi.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

evliyā:

1. **evliyā:**-*duğınca*
Gazel 18
Mısra: **18**
Allah dostları, veliler.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduğınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

2. **evliyānuñ:**-*nuñ*
Kaside 21
Mısra: **5**
Allah dostları, veliler.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

evliyādan ḫālī olmaya:

1. **evliyādan ḫālī olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 2
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Evliyalardan yoksun kalmak, evliyasız olmak.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

evliyā-yı suḫane:

1. **evliyā-yı suḫane:**-*e*
Kaside 54
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Söz evliyası // lisan.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fiʾl-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

evliyā-yı ümem:

1. **evliyā-yı ümem:**
Kaside 36
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Ümmetlerin velileri.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

evrād:

1. **evrāda:**-*a*
Kaside 48
Mısra: **92**
Evrat; okunması âdet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̱enāsın ideler evrāda munẓam

evrād-ı şebān-rūzī:

1. **evrād-ı şebān-rūzī:**
Kaside 47
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gece gündüz yapılan dualar / günlük virt.

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

evrāḳ-ı cān:

1. **evrāḳ-ı cān:**
Kaside 5
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Can sayfası, gönül sayfası.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

Evren:

1. **Evren:**
Kaside 17
Mısra: **17**
IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha, efsanevi büyük yılan).

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

2. **Evren:**
Kaside 17
Mısra: **27**
IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha, efsanevi büyük yılan).

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

3. **Evren:**
Kaside 17
Mısra: **19**
IV. Murad'ın atının ismi (evren; ejderha, efsanevi büyük yılan).

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

evreng:

1. **evreng:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Taht.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

evreng-i ʿadālet:

1. **evreng-i ʿadālet:**
Kaside 31
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Adalet tahtı.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

evreng-i pīrūze:

1. **evreng-i pīrūze:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Firuze renkli taht.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

evṣāf:

1. **evṣāfını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 95
Mısra: **1**
Vasıflar, özellikler.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

2. **evṣāfuñ:**-*u, -ñ*
Gazel 107
Mısra: **9**
Vasıflar, özellikler.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

3. **evṣāfuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 10

Mısra: **81**
Vasıflar, özellikler.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

4. **evṣāfuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 14
Mısra: **81**
Vasıflar, özellikler.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

5. **evṣāfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 23
Mısra: **17**
Vasıflar, özellikler.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

6. **evṣāfı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **109**
Vasıflar, özellikler.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

7. **evṣāfın:**-*ı, -n*
Kaside 35
Mısra: **67**
Vasıflar, özellikler.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

8. **evṣāfında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 35
Mısra: **87**
Vasıflar, özellikler.

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur meẕheb-i endīşede itsem ihmāl

9. **evṣāfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 37
Mısra: **75**
Vasıflar, özellikler.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

10. **evṣāfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 40
Mısra: **79**
Vasıflar, özellikler.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

11. **evṣāfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 41
Mısra: **27**
Vasıflar, özellikler.

Böyle ider evṣāfuñı levḥ-ı dile taḥrīr
Nevk-i ḳalem-i nātıḳa-peymā-yı zamāne

12. **evṣāfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 41
Mısra: **75**
Vasıflar, özellikler.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

13. **evṣāfa:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **80**
Vasıflar, özellikler.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

14. **evṣāfuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 44
Mısra: **63**
Vasıflar, özellikler.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

15. **evṣāfı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **79**
Vasıflar, özellikler.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

16. **evṣāfına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 46
Mısra: **29**
Vasıflar, özellikler.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

17. **evṣāfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **93**
Vasıflar, özellikler.

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

18. **evṣāfa:**-*a*
Kaside 11

Mısra: **73**
Vasıflar, özellikler.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

19. **evṣāfuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 25
Mısra: **23**
Vasıflar, özellikler.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

20. **evṣāfuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 37
Mısra: **57**
Vasıflar, özellikler.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Ṣöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

evṣāf-ı perīşān u ferāhem:

1. **evṣāf-ı perīşān u ferāhem:**
Kaside 48
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Toplu ve dağınık vasıflar.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

evtād:

1. **evtād:**
Kaside 29
Mısra: **70**
Direkler, kazıklar.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

evtār:

1. **evtārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **4**
Saz telleri, yay.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

2. **evṭārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **26**
Saz telleri, yay.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

evvel:

1. **evvel:**
Kaside 10
Mısra: **101**
İlk olarak, ilk önce.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

2. **evvel:**
Kaside 53
Mısra: **42**
İlk olarak, ilk önce.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

3. **evvel:**
Kaside 62
Mısra: **54**
İlk olarak, ilk önce.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

4. **evvel:**
Gazel 31
Mısra: **5**
İlk, birinci.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

5. **evvel:**
Kaside 37
Mısra: **47**
Önce.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

6. **evvel:**
Kaside 61
Mısra: **46**
Önce.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

evvel görüşde:

1. **evvel görüşde:**-*de*
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlk görüş, ilk bakış.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

evvel ḳadem:

1. **evvel ḳadem:**
Kaside 14
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlk başta, ilk olarak.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

evvel ḳademde:

1. **evvel ḳademde:**
Kaside 27
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlk başta, ilk olarak.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

evvelā:

1. **evvelā:**
Kaside 17
Mısra: **47**
İlk önce, ilk olarak.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

2. **evvelā:**
Kaside 39
Mısra: **23**
İlk önce, ilk olarak.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

3. **evvelā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **15**
İlk önce, ilk olarak.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr:

1. **evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr:**
Kaside 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevinç ve mutluluk meclisinin başlangıcı.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

evvel-i devleti:

1. **evvel-i devleti:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hâkimliğin, hükûmetin başlangıcı, başı.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

evvel-i ʿıyd:

1. **evvel-i ʿıyd:**
Kaside 9
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Bayramın başlangıcı.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

evvelīn-pāye olsa:

1. **evvelīn-pāye olsa:**-*sa*
Nazm 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İlk basamak olmak.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

evvelki:

1. **evvelki:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Daha önceki, bundan önce gelen veya olan.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

2. **evvelki:**
Kaside 40
Mısra: **13**
Daha önceki, bundan önce gelen veya olan.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

evżāʿ-ı perīşān-ı felek:

1. **evżāʿ-ı perīşān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Feleğin düzensiz, karışık hâlleri.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

ey:

1. **ey:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Seslenme edatı.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

2. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **58**
Seslenme edatı.

Ḫusrevā pādişehā mihr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī

3. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **113**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

4. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **90**
Seslenme edatı.

Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey Şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm

5. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **111**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

6. **ey:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Seslenme edatı.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

7. **ey:**
Kaside 11
Mısra: **97**
Seslenme edatı.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

8. **ey:**
Kaside 15
Mısra: **61**
Seslenme edatı.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

9. **ey:**
Kaside 15
Mısra: **62**
Seslenme edatı.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

10. **ey:**
Kaside 15
Mısra: **62**
Seslenme edatı.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

11. **ey:**
Kaside 16
Mısra: **74**
Seslenme edatı.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

12. **ey:**
Kaside 17
Mısra: **140**
Seslenme edatı.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

13. **ey:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Seslenme edatı.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

14. **ey:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Seslenme edatı.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

15. **ey:**
Kaside 21
Mısra: **99**
Seslenme edatı.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

16. **ey:**
Kaside 23

Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

17. **ey:**
Kaside 23
Mısra: **44**
Seslenme edatı.

Ferḫunde-şiyem pādişehā dād-penāhā
Ey Ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem

18. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **2**
Seslenme edatı.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

19. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **78**
Seslenme edatı.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

20. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **101**
Seslenme edatı.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

21. **ey:**
Kaside 25
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

22. **ey:**
Kaside 25
Mısra: **58**
Seslenme edatı.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

23. **ey:**
Kaside 25
Mısra: **66**
Seslenme edatı.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

24. **ey:**
Kaside 26
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

25. **ey:**
Kaside 26
Mısra: **74**
Seslenme edatı.

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḥalīm

26. **ey:**
Kaside 26
Mısra: **80**
Seslenme edatı.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

27. **ey:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Seslenme edatı.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

28. **ey:**
Kaside 29
Mısra: **127**
Seslenme edatı.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

29. **ey:**
Kaside 30
Mısra: **123**
Seslenme edatı.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

30. **ey:**
Kaside 31
Mısra: **88**
Seslenme edatı.

Ṣadr-ı ʿālī-naẓarā āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā
Ey şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb

31. **ey:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Seslenme edatı.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

32. **ey:**
Kaside 32
Mısra: **103**
Seslenme edatı.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

33. **ey:**
Kaside 33
Mısra: **73**
Seslenme edatı.

Ey ṣaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḥüñ
Pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur

34. **ey:**
Kaside 34
Mısra: **87**
Seslenme edatı.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

35. **ey:**
Kaside 35
Mısra: **82**
Seslenme edatı.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

36. **ey:**
Kaside 35
Mısra: **117**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

37. **ey:**
Kaside 36
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

38. **ey:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Seslenme edatı.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

39. **ey:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Seslenme edatı.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim ḳāfiye teng

40. **ey:**
Kaside 38
Mısra: **101**
Seslenme edatı.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

41. **ey:**
Kaside 39
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Āferīn ey ʿālem-efrāḫte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

42. **ey:**
Kaside 39
Mısra: **70**
Seslenme edatı.

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

43. **ey:**
Kaside 39
Mısra: **99**
Seslenme edatı.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

44. **ey:**
Kaside 40
Mısra: **70**
Seslenme edatı.

Ṣadr-ı Āṣaf-menişā ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā
Ey Hümā-sāye Ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem

45. **ey:**
Kaside 40
Mısra: **76**
Seslenme edatı.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n’eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

46. **ey:**
Kaside 40

Mısra: **97**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

47. **ey:**
Kaside 41
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne
Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

48. **ey:**
Kaside 41
Mısra: **16**
Seslenme edatı.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

49. **ey:**
Kaside 41
Mısra: **51**
Seslenme edatı.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

50. **ey:**
Kaside 42
Mısra: **74**
Seslenme edatı.

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḫalef-i muḥterem-i rūzgār

51. **ey:**
Kaside 45
Mısra: **89**
Seslenme edatı.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

52. **ey:**
Kaside 47
Mısra: **81**
Seslenme edatı.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

53. **ey:**
Kaside 47
Mısra: **135**
Seslenme edatı.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

54. **ey:**
Kaside 50
Mısra: **31**
Seslenme edatı.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

55. **ey:**
Kaside 50
Mısra: **74**
Seslenme edatı.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām

56. **ey:**
Kaside 51
Mısra: **60**
Seslenme edatı.

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

57. **ey:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Seslenme edatı.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

58. **ey:**
Kaside 51
Mısra: **15**
Seslenme edatı.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

59. **ey:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Ṣāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

60. **ey:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Ṣāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

61. **ey:**
Kaside 52
Mısra: **2**
Seslenme edatı.

Bāreka’llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Ṣāneka’l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

62. **ey:**
Kaside 52
Mısra: **76**
Seslenme edatı.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

63. **ey:**
Kaside 53
Mısra: **60**
Seslenme edatı.

Serverā nāmverā fāżıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḫūl-i ʿulemā-yı kümmel

64. **ey:**
Kaside 54
Mısra: **70**
Seslenme edatı.

Dāniş-efrūz ḫıdīvā suḫan-ārā ṣadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endūz-ı vaḥīd

65. **ey:**
Kaside 54
Mısra: **87**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

66. **ey:**
Kaside 55
Mısra: **46**
Seslenme edatı.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

67. **ey:**
Kaside 56
Mısra: **48**
Seslenme edatı.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

68. **ey:**
Kaside 57
Mısra: **62**
Seslenme edatı.

Āṣafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-ṣadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz

69. **ey:**
Kaside 58
Mısra: **103**
Seslenme edatı.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

70. **ey:**
Kaside 59
Mısra: **63**
Seslenme edatı.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Ẕātuñ şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür

71. **ey:**
Kaside 60
Mısra: **7**
Seslenme edatı.

Ey olan ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān
V’ey olan vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan

72. **ey:**
Kaside 60
Mısra: **57**
Seslenme edatı.

N’ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

73. **ey:**
Kaside 61
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣultān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

74. **ey:**
Kaside 61
Mısra: **3**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād
Āṣaf-ı Cem-pāye pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb

75. **ey:**
Kaside 61
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb

76. **ey:**
Kaside 62
Mısra: **29**
Seslenme edatı.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

77. **ey:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ey pādişeh-i serīr-i dāniş
V'ey ḫusrev-i bārgāh-ı maʿnā

78. **ey:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **10**
Seslenme edatı.

Ṣaf çekse ne dem süṭūr-ı ḫaṭṭuñ
Ey ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā

79. **ey:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **24**
Seslenme edatı.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

80. **ey:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Seslenme edatı.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

81. **ey:**
Müfret 18
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

82. **ey:**
Nazm 6
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

83. **ey:**
Rübai 5
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

84. **ey:**
Terkib-bend 1
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

85. **ey:**
Terkib-bend 1
Mısra: **3**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng

86. **ey:**
Terkib-bend 1
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede
Duḫter-i pīr-i muġān hemşīre-i sāḳī-i şeng

87. **ey:**
Tesdis 1
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

88. **ey:**
Tesdis 1
Mısra: **13**
Seslenme edatı.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

89. **ey:**
Gazel 5
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

90. **ey:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

91. **ey:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

92. **ey:**
Gazel 31

Mısra: **11**
Seslenme edatı.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

93. **ey:**
Gazel 31
Mısra: **16**
Seslenme edatı.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

94. **ey:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

95. **ey:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

96. **ey:**
Gazel 34
Mısra: **13**
Seslenme edatı.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

97. **ey:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

98. **ey:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Seslenme edatı.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

99. **ey:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

100. **ey:**
Gazel 48
Mısra: **11**
Seslenme edatı.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

101. **ey:**
Gazel 52
Mısra: **14**
Seslenme edatı.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

102. **ey:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

103. **ey:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

104. **ey:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Seslenme edatı.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

105. **ey:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

106. **ey:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Seslenme edatı.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

107. **ey:**
Gazel 87

Mısra: **13**
Seslenme edatı.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

108. **ey:**
Gazel 91
Mısra: **13**
Seslenme edatı.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

109. **ey:**
Gazel 94
Mısra: **13**
Seslenme edatı.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

110. **ey:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Seslenme edatı.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

111. **ey:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Seslenme edatı.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

112. **ey:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

113. **ey:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Seslenme edatı.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

114. **ey:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

115. **ey:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

116. **ey:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Biz de ey Nefʿī n’ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

117. **ey:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

118. **ey:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

119. **ey:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

120. **ey:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

121. **ey:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n’ola helvālar gibi

122. **ey:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

123. **ey:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

124. **ey:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Seslenme edatı.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

125. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Seslenme edatı.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

126. **ey:**
Kaside 8
Mısra: **59**
Seslenme edatı.

Ey şeh-i ṣāḥib-ḥüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

127. **ey:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Seslenme edatı.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

128. **ey:**
Kaside 10
Mısra: **79**
Seslenme edatı.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

129. **ey:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aṣ şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

130. **ey:**
Kaside 14
Mısra: **76**
Seslenme edatı.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

131. **ey:**
Kaside 14
Mısra: **121**
Seslenme edatı.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

132. **ey:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Seslenme edatı.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

133. **ey:**
Kaside 16
Mısra: **56**
Seslenme edatı.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

134. **ey:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Seslenme edatı.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

135. **ey:**
Kaside 17
Mısra: **163**
Seslenme edatı.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

136. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Seslenme edatı.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

137. **ey:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Seslenme edatı.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

138. **ey:**
Kaside 28
Mısra: **107**
Seslenme edatı.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

139. **ey:**
Kaside 43
Mısra: **99**
Seslenme edatı.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

140. **ey:**
Kaside 62
Mısra: **54**
Seslenme edatı.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

141. **ey:**
Rübai 4
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

142. **ey:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

143. **ey:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

144. **ey:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

145. **ey:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Seslenme edatı.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

146. **ey:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Seslenme edatı.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̱

147. **ey:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

148. **ey:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

149. **ey:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Seslenme edatı.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāḳ ideriz

150. **ey:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

151. **ey:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Seslenme edatı.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

152. **ey:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Seslenme edatı.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

153. **ey:**
Gazel 97

Mısra: **8**
Seslenme edatı.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

154. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Seslenme edatı.

Merḥabā ey ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī
Nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Mes̱nevī

155. **ey:**
Kaside 5
Mısra: **101**
Seslenme edatı.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

156. **ey:**
Kaside 44
Mısra: **45**
Seslenme edatı.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

eyā:

1. **eyā:**
Kaside 43
Mısra: **69**
Ey, seslenme edatı.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

2. **eyā:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Ey, seslenme edatı.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

3. **eyā:**
Kaside 11
Mısra: **70**
Ey, seslenme edatı.

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

4. **eyā:**
Kaside 13
Mısra: **86**
Ey, seslenme edatı.

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

5. **eyā:**
Kaside 19
Mısra: **63**
Ey, seslenme edatı.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

6. **eyā:**
Kaside 20
Mısra: **44**
Ey, seslenme edatı.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

7. **eyā:**
Kaside 21
Mısra: **60**
Ey, seslenme edatı.

Güşāde-baḫt Ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

8. **eyā:**
Kaside 22
Mısra: **1**
Ey, seslenme edatı.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

9. **eyā:**
Kaside 22
Mısra: **46**
Ey, seslenme edatı.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

10. **eyā:**
Kaside 27
Mısra: **54**
Ey, seslenme edatı.

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

11. **eyā:**
Kaside 30
Mısra: **84**
Ey, seslenme edatı.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

12. **eyā:**
Kaside 32
Mısra: **70**
Ey, seslenme edatı.

Kerīm-i ebr-kefā kāmkār-ı baḥr-dilā
Eyā muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm

13. **eyā:**
Kaside 36
Mısra: **56**
Ey, seslenme edatı.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

14. **eyā:**
Kaside 38
Mısra: **76**
Ey, seslenme edatı.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

15. **eyā:**
Kaside 45
Mısra: **78**
Ey, seslenme edatı.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

16. **eyā:**
Kaside 47
Mısra: **59**
Ey, seslenme edatı.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

17. **eyā:**
Kaside 48
Mısra: **72**
Ey, seslenme edatı.

Kerīmā kāmkārā kām-baḫşā
Eyā düstūr-ı ẕī-şān-ı müfaḫḫam

18. **eyā:**
Kaside 49
Mısra: **66**
Ey, seslenme edatı.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

19. **eyā:**
Kaside 58
Mısra: **70**
Ey, seslenme edatı.

Suḫan-penāh-ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn

20. **eyā:**
Kaside 29
Mısra: **90**
Ey, seslenme edatı.

Bülend-mertebe Ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

eyle:

1. **eyledügi:**-*düg, -i*
Kaside 29
Mısra: **30**
Etmek, yapmak.

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

2. **eyledi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **76**
Etmek, yapmak.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

3. **eyledügüm:**-*düg, -ü, -m*
Kaside 39
Mısra: **87**
Etmek, yapmak.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

4. **eylerdim:**-*r, -di, -m*
Kaside 57
Mısra: **63**
Etmek, yapmak.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

5. **eyledi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **8**
Etmek, yapmak.

Gūyiyā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl

6. **eyledi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Etmek, yapmak.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk es̱er
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

7. **eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **94**
Etmek, yapmak.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

8. **eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **114**
Etmek, yapmak.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

9. **eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **124**
Etmek, yapmak.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

10. **eylemez:**-*mez*
Kaside 11
Mısra: **22**
Etmek, yapmak.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

11. **eyler:**-*r*
Kaside 15
Mısra: **15**
Etmek, yapmak.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

12. **eyler:**-*r*
Kaside 62
Mısra: **36**
Etmek, yapmak.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

13. **eyler:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **60**
Etmek, yapmak.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

14. **eylerse:**-*r, -se*
Gazel 29
Mısra: **7**
Etmek, yapmak

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

eyvān-ı esīr:

1. **eyvān-ı es̱īr:**
Kaside 39
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Hafif, latif köşk // gökyüzü.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile şarşılur eyvān-ı es̱īr

eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb:

1. **eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb:**
Kaside 31
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kubbeleri altınla parlatılmış yüce köşk.

Ol ki bir kūşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

eyvān-ı şükūhında:

1. **eyvān-ı şükūhında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 33
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ululuk köşkü, sarayı.

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

eyvān-ı şukūhuñda:

1. **eyvān-ı şukūhuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 41
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ululuk köşkü, sarayı.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān ṭutsa olurdı
Ḳadriyle piristū-beçe ʿAnḳā-yı zamāne

eyyām:

1. **eyyāmıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 130
Mısra: **2**
Zaman, devir.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

2. **eyyāmda:**-*da*
Kaside 24
Mısra: **87**
Zaman, devir.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

3. **eyyāmda:**-*da*
Kaside 41
Mısra: **103**
Zaman, devir.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

4. **eyyāmınuñ:**-*ı, -nuñ*
Gazel 130
Mısra: **21**
Günler.

Gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup eyyāmınuñ
Pāyına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rūzda

5. **eyyāma:**-*a*
Kaside 54
Mısra: **10**
Günler.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser es̱eri revnaḳ-ı ʿıyd

6. **eyyāmda:**-*da*
Gazel 50
Mısra: **6**
Zaman, vakit.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

7. **eyyāmını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **50**
Günler // zaman, devir.

Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

8. **eyyāmıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 15
Mısra: **5**
Günler // zaman, devir.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

eyyām-ı ʿadlüñde:

1. **eyyām-ı ʿadlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Adaletle hükmedilen günler.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

eyyām-ı bāḥūrı:

1. **eyyām-ı bāḥūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşırı sıcak günler // Ağustos günleri.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

eyyām-ı ġamuñ:

1. **eyyām-ı ġamuñ:**-*uñ*
Müfret 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı, keder zamanı.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

eyyām-ı hicrān:

1. **eyyām-ı hicrān:**
Kaside 25
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ayrılık günleri.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

eyyām-ı ʿömri:

1. **eyyām-ı ʿömri:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ömrün günleri, ömür.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

eyyām-ı pīrūzī olmışdur:

1. **eyyām-ı pīrūzī olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Firuze renkli/yeşil günlerin olması, baharın gelmesi, mevsimin bahar olması.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

eyyām-ı şebāb:

1. **eyyām-ı şebāb:**
Kaside 55

Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Gençlik devri, gençlik zamanı.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

eyyām-ı şebāb-ı rūzgār:

1. **eyyām-ı şebāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın gençlik günleri // zamanın güzel günleri.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

eyyām-ı zevāle:

1. **eyyām-ı zevāle:***-e*
Kaside 57
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Bozulma, alçalma zamanı.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr:

1. **eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr:**
Kaside 39
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah seni desteklesin ve zafer versin.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr

ez-ber ider:

1. **ez-ber ider:***-er*
Kaside 20
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Ezberlemek.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

ezel:

1. **ezelden:***-den*
Gazel 30
Mısra: **2**
Başlangıcı olmayan geçmiş zaman.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

2. **ezel:**
Kaside 50
Mısra: **111**
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

3. **ezel:**
Kaside 62
Mısra: **48**
Eskiden, geçmişte.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

ezelī:

1. **ezelī:**
Kaside 60
Mısra: **84**
Çok eskiden beri, öteden beri.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

2. **ezelī:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

3. **ezelī:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **3**
Ezelden, yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri.

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

ezhār:

1. **ezhārı:***-ı*
Kaside 35
Mısra: **13**
Çiçekler.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

2. **ezhārı:***-ı*
Kaside 46
Mısra: **5**
Çiçekler.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

3. **ezhār:**
Kaside 49
Mısra: **4**
Çiçekler.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

ezhār-ı bādāmı:

1. **ezhār-ı bādāmı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Badem çiçekleri, badem ağacının çiçekleri.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

2.2.7. F

faḫr eyler:

1. **faḫr eyler:**-*r*
Kaside 38
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

faḫr ide:

1. **faḫr ide:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

faḫr ider:

1. **faḫr ider:**-*er*
Kaside 39
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

2. **faḫr ider:**-*er*
Kaside 40
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

3. **faḫr ider:**-*er*
Kaside 24
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

faḫr iderse:

1. **faḫr iderse:**-*er, -se*
Kaside 12
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

faḫr-ı ādem:

1. **faḫr-ı ādem:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İnsanlığın övüncü // Hz. Muhammed (SAV).

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

faḫr-ı insān u melek:

1. **faḫr-ı insān u melek:**
Kaside 24
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnsanların ve meleklerin iftihar sebebi.

Ḫalef-i dūde-i ādem şeref-i devlet ü dīn
Faḫr-ı insān u melek ḥāṣıl-ı devrān-ı felek

faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām:

1. **faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām:**
Kaside 50
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yüce ilim adamlarının /efendilerin övüncü.

Mültecā-yı vüzerā Ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā
Kāmkār-ı fużalā faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām

faḫr-ı milel:

1. **faḫr-ı milel:**
Kaside 53
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Milletlerin övüncü, iftihar kaynağı.

Muḳtedā-yı ʿulemā server-i ḫayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faḫr-ı milel

faḫr-ı şuʿarā:

1. **faḫr-ı şuʿarā:**
Kaside 41
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Şairlerin övüncü, iftihar kaynağı.

Faḫr-ı şuʿarā ḳıble-i erbāb-ı maʿārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Āṣaf-ı dānā-yı zamāne

faḫr-ı ümmet:

1. **faḫr-ı ümmet:**
Kaside 52
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ümmetin övüncü.

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

fāʾide:

1. **fāʾide:**
Kaside 10
Mısra: **13**
İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar, nefi.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

fāʾiż olsa:

1. **fāʾiż olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Erişmek, nail olmak.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

fāʾiz olur:

1. **fāʾiz olur:**-*u, -r*
Kaside 29
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Erişmek, nail olmak.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

faḳīr:

1. **faḳīri:**-*i*
Gazel 115
Mısra: **10**
Zavallı, biçare // âşık.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

2. **faḳīre:**-*e*
Kaside 30
Mısra: **21**
Yoksul, muhtaç.

Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī

3. **faḳīre:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **44**
Yoksul, muhtaç.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi:

1. **faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Değersiz, itibarsız, biçare (kimse).

İltifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi

falān:

1. **falānı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **14**
Herhangi bir şahıs, biri.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

falān ibni fulāndur:

1. **falān ibni fulāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Falan oğlu falan.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibni fulāndur

<u>fānūs-ı mīnā itmiş:</u>

1. **fānūs-ı mīnā itmiş:**-*miş*
Kaside 27
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mavi renkli fanus etmek.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

<u>fānūs-ı mīnādur:</u>

1. **fānūs-ı mīnādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Mavi renkli fanus // gökyüzü.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

<u>fānūs-ı mīnāyı:</u>

1. **fānūs-ı mīnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mavi renkli fanus // gökyüzü.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

<u>fāriġ olsaḳ:</u>

1. **fāriġ olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek, el çekmek.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

<u>fāriġ-i bāl:</u>

1. **fāriġ-i bāl:**
Kaside 35
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Rahat, gaile ve gürültüden uzak.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

<u>farḳ:</u>

1. **farḳı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **67**
İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

2. **farḳı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **8**
İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

3. **farḳ:**
Kaside 51
Mısra: **32**
İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

4. **farḳında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 27
Mısra: **66**
Tepe, üst.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

<u>farḳ eylemez:</u>

1. **farḳ eylemez:**-*mez*
Kaside 6
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, anlamak.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

2. **farḳ eylemez:**-*mez*
Kaside 43
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, anlamak.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

3. **farḳ eylemez:**-*mez*
Kaside 58
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, anlamak.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

4. **farḳ eylemez:***-mez*
Kaside 6
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

5. **farḳ eylemez:***-mez*
Kaside 57
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, değişikliği anlamak.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

farḳ eylemezdi:

1. **farḳ eylemezdi:***-mez, -di*
Kaside 13
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

farḳ idemez:

1. **farḳ idemez:***-emez*
Kaside 50
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, ayırt etmek, ayırmak.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

farḳ itmezdi:

1. **farḳ itmezdi:***-mez, -di*
Kaside 6
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Farkına varmak, ayırt etmek, anlamak.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

farḳ olmazdı:

1. **farḳ olmazdı:***-maz, -dı*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayrılmak, seçilmek.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

farḳ olunmaz:

1. **farḳ olunmaz:***-maz*
Gazel 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

2. **farḳ olunmaz:***-maz*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

farḳ olunmazdı:

1. **farḳ olunmazdı:***-maz, -dı*
Kaside 50
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

farḳ-ı ʿāleme:

1. **farḳ-ı ʿāleme:***-e*
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Âlemin tepesi // dünyanın üstü, dünya üzeri.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

farḳ-ı baḫtuma:

1. **farḳ-ı baḫtuma:***-u, -m, -a*
Kaside 25
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Talihin başı.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

farḳ-ı Ferḳadān:

1. **farḳ-ı Ferḳadān:**
Kaside 5
Mısra: **46**

Kelime Tipi: -
Yolcuların yönlerini tayin ettikleri, Küçükayı burcundaki parlak iki yıldızın tepesi.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

farḳ-ı gird-bād:

1. **farḳ-ı gird-bād:**
Kaside 43
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kasırga, hortumun tepesi.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī:

1. **farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī:**
Kaside 33
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hakikat ve mecaz farkı (hakiki aşk ve mecazi aşk arasındaki fark).

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

farḳ-ı ser-i çarh-ı sitemkārı:

1. **farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zalim feleğin başının tepesi.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

farṭ-ı ʿaẓametden:

1. **farṭ-ı ʿaẓametden:**-*den*
Kaside 33
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yüceliğinin aşırılığı, ihtişamının fazlalığı.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

farṭ-ı ʿiṣmetden:

1. **farṭ-ı ʿiṣmetden:**-*den*
Kaside 5
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
İffette aşırılık, aşı derecede iffetli.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

farṭ-ı neşāṭdan:

1. **farṭ-ı neşāṭdan:**-*dan*
Kaside 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Sevinç taşkınlığı, sevinçte aşırılık.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

farṭ-ı rifʿatden:

1. **farṭ-ı rifʿatden:**-*den*
Kaside 58
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Mevki yüksekliğinin aşırılığı, aşı derecede yücelik.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

farṭ-ı ṣafādan:

1. **farṭ-ı ṣafādan:**-*dan*
Kaside 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Neşenin, sevincin aşırılığı.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

farṭ-ı sürʿatden:

1. **farṭ-ı sürʿatden:**-*den*
Kaside 11
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Süratin/hızın aşırılığı.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

farṭ-ı şitābı:

1. **farṭ-ı şitābı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Seğirtmedeki, koşma hızındaki aşırılık.

Çāpüklügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

Fārūk:

1. **Fārūḳuñ:**-*uñ*
Kaside 27
Mısra: **79**
Hz. Ömer.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

farż eyle:

1. **farż eyle:**
Rübai 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi) bir hükme varmak için dayanak olarak kabul etmek üzere varsaymak, öyle imiş gibi kabul etmek.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

farż olur:

1. **farż olur:**-*u, -r*
Kaside 5
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Zaruri, lüzumlu, gerekli olmak.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

farżā:

1. **farżā:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Diyelim ki, varsayalım ki.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

2. **farżā:**
Kaside 43
Mısra: **29**
Diyelim ki, varsayalım ki.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

fāsid:

1. **fāsidi:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **69**
Fesatçı, ara bozucu, müfsit.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

faṣīḥ-lisān:

1. **faṣīḥ-lisān:**
Kaside 30
Mısra: **27**
Lisanı düzgün, güzel, düzgün ve yanlışsız söyleyen.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki zevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

faṣl:

1. **faṣl:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Bir kitabın ana bölümlerinden her biri, mebhas.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

2. **faṣluñ:**-*uñ*
Gazel 36
Mısra: **8**
Mevsim.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

3. **faṣl:**
Kaside 31
Mısra: **7**
Mevsim.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

faṣl itmede:

1. **faṣl itmede:**-*me, -de*
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Hükme varma, ayırma.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

faṣl-ı bahār:

1. **faṣl-ı bahār:**
Kaside 55
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Bahar mevsimi.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī:

1. **faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī:**
Kaside 16

Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gönül açıcı, ferah bahar mevsimi.

ʿAhd-i ʿadli ʿāleme faṣl-ı bahār-ı ḫoş-dilī
Devr-i luṭfı dehre eyyām-ı şebāb-ı rūzgār

faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ:

1. **faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ:**-*uñ*
Kaside 31
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cehennem tutuşturan /yakan mevsim.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

faṣl-ı dey:

1. **faṣl-ı dey:**
Kaside 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

faṣlu'l-ḫitāb:

1. **faṣlu'l-ḫitāb:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Faṣlü'l-ḫitāb; Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir tabir; sözlü ve yazılı ifadelerde başlangıç cümlesini asıl kısımdan ayıran tabir anlamında belâgat terimi.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

faṣṣād:

1. **faṣṣād:**
Kaside 29
Mısra: **84**
Kan alan, cerrah.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd:

1. **fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd:**
Kaside 51
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cemşid'in kadehinin devrinin başlangıcı.

Ġurresi fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd
Selḫi tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem

fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür:

1. **fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin başlaması, başlangıcı.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

fayṣal:

1. **fayṣal:**
Kaside 53
Mısra: **50**
Kesin karar, kati hüküm.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

fażīlet:

1. **fażīletde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **105**
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

2. **fażīlet:**
Kaside 11
Mısra: **87**
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

3. **fażīletde:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **17**
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

fāżıl-i bī-misl ü muʿādil:

1. **fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil:**
Kaside 53
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Eşi ve dengi olmayan fazilet sahibi (kimse).

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̲l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

<u>fāżıl-ı Cāmī:</u>

1. **fāżıl-ı Cāmī:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet sahibi Câmî.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

<u>fāżıl-ı devrāna:</u>

1. **fāżıl-ı devrāna:***-a*
Kaside 53
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın erdemli, faziletli kişisi.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

<u>fāżıl-ı ferḫunde-dilā:</u>

1. **fāżıl-ı ferḫunde-dilā:**
Kaside 53
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Ey gönlü mübarek fazilet sahibi.

Serverā nāmverā fāżıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḥūl-i ʿulemā-yı kümmel

<u>fażl:</u>

1. **fażl:**
Kaside 62
Mısra: **45**
Fazilet, erdem.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

<u>fażl ehli:</u>

1. **fażl ehli:**
Kaside 10
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **-**
Erdem sahibi kişiler.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

<u>fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār:</u>

1. **fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Devrin karnının içindeki fazlalıklar.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

<u>fedā:</u>

1. **fedā:***-a*
Gazel 8
Mısra: **1**
Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

2. **fedā:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

<u>fedā eyledi:</u>

1. **fedā eyledi:***-di*
Gazel 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

<u>fedā idem:</u>

1. **fedā idem:***-e, -m*
Gazel 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

<u>fedā itsem:</u>

1. **fedā itsem:***-se, -m*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

fedā ḳılayım:

1. **fedā ḳılayım:**-*ayım*
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

fedā ḳıldı:

1. **fedā ḳıldı:**-*dı*
Gazel 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Esirgememek, uğruna sarf, telef, heder etmek, gözden çıkarmak, kıymak.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

fedā ola:

1. **fedā ola:**-*a*
Kıt'a 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uğruna vermek.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

fehīm:

1. **fehīm:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Anlayışlı, akıllı, zeki (kimse).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

fehm:

1. **fehm:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Anlama, anlayış, idrak.

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

2. **fehm:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Anlama, anlayış, idrak.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

3. **fehmine:**-*i, -n, -e*
Kaside 26
Mısra: **50**
Anlama, anlayış, idrak.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

fehm eylemez:

1. **fehm eylemez:**-*mez*
Kaside 25
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

fehm idüp:

1. **fehm idüp:**-*üp*
Kaside 26
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Anlamak.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

fehm itmede:

1. **fehm itmede:**-*me, -de*
Kaside 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

fehm itse:

1. **fehm itse:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

fehm-i dil-i pür-feyżi:

1. **fehm-i dil-i pür-feyżi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu gönlün anlayışı.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

<u>**fehm-i ḫıred-i intibāh-ı maʿnā:**</u>

1. **fehm-i ḫıred-i intibāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Mananın basiretli, uyanık aklının anlayışı.

İdrāk-ı taḫayyül-i daḳīḳüñ
Fehm-i ḫıred-i intibāh-ı maʿnā

<u>**fehm-i naḳṣ-ı hüner itmemek:**</u>

1. **fehm-i naḳṣ-ı hüner itmemek:***-me, -mek*
Kaside 32
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hüner noksanlığını anlamak.

Yā fehm-i naḳṣ-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

<u>**fehm-i selīm:**</u>

1. **fehm-i selīm:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Doğru, kusursuz, sağlam anlayış // doğru anlayan, doğru karar veren.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

<u>**felāket:**</u>

1. **felāketle:***-le*
Kaside 53
Mısra: **32**
Bela, musibet.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

2. **felāketden:***-den*
Kaside 61
Mısra: **73**
Bela, büyük dert, sıkıntı.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

<u>**Felāṭūn:**</u>

1. **Felāṭūndur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **110**
MÖ 427-347 yılları arasında yaşamış antik Yunan filozofu.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

<u>**Felāṭūn ola:**</u>

1. **Felāṭūn ola:***-a*
Kaside 40
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Eflatun olmak // akıllı ve zeki olmak.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

<u>**Felāṭūn olsa:**</u>

1. **Felāṭūn olsa:***-sa*
Kaside 43
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Eflatun olmak.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi’llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

<u>**Felāṭūn-ferheng:**</u>

1. **Felāṭūn-ferheng:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Eflatun ilimli /hünerli.

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

<u>**felek:**</u>

1. **felek:**
Kaside 5
Mısra: **59**
Gökyüzü.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

2. **felekde:***-de*
Kaside 9
Mısra: **62**
Gökyüzü.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

3. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Gökyüzü.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

4. **felek:**
Kaside 20
Mısra: **24**
Gökyüzü.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

5. **felekde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **79**
Gökyüzü.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

6. **felek:**
Kaside 27
Mısra: **14**
Gökyüzü.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

7. **felek:**
Kaside 30
Mısra: **47**
Gökyüzü.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

8. **felek:**
Kaside 31
Mısra: **31**
Gökyüzü.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

9. **felekdür:**-*dür*
Kaside 37
Mısra: **43**
Gökyüzü.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

10. **felege:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **5**
Gökyüzü.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

11. **felekde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **76**
Gökyüzü.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

12. **felek:**
Kaside 47
Mısra: **26**
Gökyüzü.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

13. **felek:**
Kaside 47
Mısra: **36**
Gökyüzü.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

14. **felek:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Gökyüzü.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

15. **felekde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **124**
Gökyüzü.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

16. **felek:**
Kaside 51
Mısra: **18**
Gökyüzü.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

17. **felekde:**-*de*
Kaside 52
Mısra: **30**
Gökyüzü.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

18. **felek:**
Kaside 57
Mısra: **75**
Gökyüzü.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

19. **felek:**
Kaside 58
Mısra: **49**
Gökyüzü.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

20. **felek:**
Kaside 62
Mısra: **40**
Gökyüzü.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

21. **feleğüñ:***-üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **56**
Gökyüzü.

Müftī-i kāmrān ki dergāhı
Feleğüñ ṣadr-ı bārgāhıdur

22. **felekler:***-ler*
Kaside 29
Mısra: **21**
Gökyüzü.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı ẓamīme-i evrād

23. **felek:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Talih, baht, kader.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

24. **felek:**
Kaside 26
Mısra: **87**
Talih, baht, kader.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

25. **felek:**
Kaside 31
Mısra: **20**
Talih, baht, kader.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

26. **felek:**
Kaside 36
Mısra: **38**
Talih, baht, kader.

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

27. **feleği:***-i*
Kaside 50
Mısra: **70**
Talih, baht, kader.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış feleği ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

28. **felek:**
Kaside 53
Mısra: **7**
Talih, baht, kader.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduğı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

29. **felek:**
Kaside 53
Mısra: **14**
Talih, baht, kader.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

30. **felek:**
Kaside 61
Mısra: **37**
Talih, baht, kader.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

31. **felek:**
Kaside 62
Mısra: **59**
Talih, baht, kader.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

32. **feleğüñ:***-üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **52**
Talih, baht, kader.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Feleğüñ köhne resm ü rāhıdur

33. **felek:**
Kaside 32
Mısra: **92**
Gökyüzü; zaman, devir.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

34. **felek:**
Kaside 37

Mısra: **59**
Gökyüzü // zaman, devir.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

35. **felek:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Gökyüzü, sema.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

36. **felek:**
Gazel 11
Mısra: **3**
Gökyüzü.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

37. **felekde:***-de*
Gazel 11
Mısra: **2**
Gökyüzü.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

38. **felekler:***-ler*
Gazel 15
Mısra: **2**
Gökyüzü.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

39. **felek:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Gökyüzü.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

40. **felege:***-e*
Gazel 72
Mısra: **3**
Gökyüzü.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

41. **felek:**
Gazel 115
Mısra: **1**
Gökyüzü.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

42. **felek:**
Gazel 142
Mısra: **14**
Gökyüzü.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

43. **felekde:***-de*
Kaside 4
Mısra: **118**
Gökyüzü.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

44. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Gökyüzü.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

45. **felekde:***-de*
Kaside 6
Mısra: **41**
Gökyüzü.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

46. **felekde:***-de*
Kaside 6
Mısra: **74**
Gökyüzü.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

47. **felek:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Gökyüzü.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

48. **felekde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **126**
Gökyüzü.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

49. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Gökyüzü.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

50. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **25**
Gökyüzü.

Felek üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı
Melek murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı

51. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **92**
Gökyüzü.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şāķirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

52. **felekde:***-de*
Kaside 14
Mısra: **11**
Gökyüzü.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

53. **felekde:***-de*
Kaside 14
Mısra: **69**
Gökyüzü.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

54. **feleklerde:***-ler, -de*
Kaside 18
Mısra: **16**
Gökyüzü, gök.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

55. **felekde:***-de*
Kaside 25
Mısra: **55**
Gökyüzü.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

56. **felek:**
Kaside 27
Mısra: **25**
Gökyüzü.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

57. **felek:**
Kaside 27
Mısra: **100**
Gökyüzü.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

58. **felekdür:***-dür*
Kaside 27
Mısra: **43**
Gökyüzü.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

59. **felekde:***-de*
Kaside 28
Mısra: **145**
Gökyüzü.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

60. **felek:**
Kaside 33
Mısra: **52**
Gökyüzü.

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

61. **felek:**
Kaside 34
Mısra: **10**
Gökyüzü.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

62. **felek:**
Kaside 34
Mısra: **15**
Gökyüzü.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

63. **felek:**
Kaside 35
Mısra: **45**
Gökyüzü.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

64. **felek:**
Kaside 35
Mısra: **95**
Gökyüzü.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

65. **felek:**
Kaside 38
Mısra: **6**
Gökyüzü.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

66. **felekde:***-de*
Kaside 38
Mısra: **18**
Gökyüzü.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

67. **felek:**
Kaside 44
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-küşe-i istiġnāyı

68. **felek:**
Kaside 57
Mısra: **38**
Gökyüzü.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

69. **felegüñ:***-üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **72**
Gökyüzü.

Tā ki rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān
Felegüñ şemʿ-i mihr ü māhıdur

70. **felekde:***-de*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **11**
Gökyüzü.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

71. **felekde:***-de*
Kaside 61
Mısra: **52**
Gökyüzü.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

72. **felek:**
Kaside 39
Mısra: **39**
Dünya.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

73. **felekde:***-de*
Gazel 39
Mısra: **1**
Gökyüzü.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

74. **felek:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Talih, baht // dünya devran.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

75. **felekdür:***-dür*
Gazel 73
Mısra: **7**
Talih, baht // dünya devran.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

76. **felek:**
Kaside 4
Mısra: **23**
Talih, baht // dünya devran.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

77. **felek:**
Kaside 29
Mısra: **97**
Talih, baht // dünya devran.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

78. **felek:**
Kaside 35
Mısra: **114**
Talih, baht // dünya devran.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

79. **felek:**
Kaside 36
Mısra: **59**
Talih, baht // dünya devran.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

80. **felek:**
Kaside 38

Mısra: **103**
Talih, baht // dünya devran.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

81. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **92**
Talih, baht // dünya devran.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

82. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **102**
Talih, baht // dünya devran.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

83. **felek:**
Kaside 44
Mısra: **1**
Talih, baht // dünya devran.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

84. **felekden:***-den*
Kaside 59
Mısra: **67**
Talih, baht // dünya devran.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

85. **felek:**
Kaside 61
Mısra: **81**
Talih, baht // dünya devran.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

86. **felekde:***-de*
Kaside 61
Mısra: **64**
Talih, baht // dünya devran.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

87. **felek:**
Kaside 57
Mısra: **65**
Talih, kader.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

88. **felek:***-sa*
Gazel 69
Mısra: **9**
Dünya, âlem, devran.

N’ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

89. **felek:**
Gazel 87
Mısra: **14**
Dünya, âlem, devran.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

90. **felek:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Dünya, âlem, devran.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

91. **felek:**
Kaside 8
Mısra: **62**
Dünya, âlem, devran.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

92. **felegüñ:***-üñ*
Kaside 10
Mısra: **25**
Dünya, âlem, devran.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳazā vü ḳader eyler

93. **felek:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Dünya, âlem, devran.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

94. **felek:**
Kaside 12
Mısra: **53**
Dünya, âlem, devran.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

95. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Dünya, âlem, devran.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

96. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **106**
Dünya, âlem, devran.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

97. **felek:**
Kaside 14
Mısra: **45**
Dünya, âlem, devran.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

98. **felek:**
Kaside 14
Mısra: **116**
Dünya, âlem, devran.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

99. **felek:**
Kaside 42
Mısra: **81**
Dünya, âlem, devran.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntaẓam-ı rūzgār

100. **felegüñ:**-*üñ*
Gazel 76
Mısra: **7**
Dünya, devran.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

101. **felek:**
Kaside 31
Mısra: **117**
Dünya, devran.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

102. **felek:**
Kaside 53
Mısra: **61**
Dünya, devran.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

103. **felek:**
Kaside 54
Mısra: **41**
Kader, talih, baht.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

104. **felek:**
Kaside 55
Mısra: **5**
Kader.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

105. **felek:**
Kaside 3
Mısra: **66**
Kader, baht, talih.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

106. **felekden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **22**
Kader, talih, baht.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

107. **felek:**
Kaside 31
Mısra: **91**
Kader, talih, baht.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

108. **felegi:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **23**
Kader, talih, baht.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

109. **felege:**-*e*
Kaside 54
Mısra: **4**
Kader, talih, baht.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

110. **felek:**
Kaside 3
Mısra: **59**
Dünya, âlem, devran.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

111. **felek:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Dünya, âlem, devran.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

112. **felege:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **89**
Gökyüzü.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

113. **felekden:**-*den*
Kaside 3
Mısra: **75**
Dünya, devir, zaman.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

114. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Dünya, devir, zaman.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

115. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **79**
Dünya, devir, zaman.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

116. **felek:**
Kaside 25
Mısra: **42**
Dünya, devir, zaman.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

117. **felek:**
Kaside 34
Mısra: **48**
Kader, talih, baht.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

118. **felek:**
Kaside 7
Mısra: **56**
Dünya, âlem.

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

119. **felek:**
Kaside 9
Mısra: **50**
Dünya, âlem.

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

120. **felek:**
Kaside 7
Mısra: **32**
Talih, baht.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

121. **felek:**
Kaside 31
Mısra: **78**
Talih, baht.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

122. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **1**
Talih, baht.

Bi-ḥamdi’llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

123. **felek:**
Kaside 43
Mısra: **10**
Talih, baht.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

124. **felek:**
Kaside 27
Mısra: **97**
Devir, zaman.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

125. **felek:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **7**
Devir, zaman.

Ṣanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

126. **felek:**
Kaside 42

Mısra: **23**
Gökyüzü // dünya, devran.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

127. **felek:**
Kaside 58
Mısra: **46**
Talih, baht // devir, zaman.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

128. **felegüñ:**-*üñ*
Kaside 59
Mısra: **58**
Talih, baht // gökyüzü.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

129. **felek:**
Kaside 59
Mısra: **10**
Talih, baht // gökyüzü.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

130. **felege:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **20**
Gökyüzü.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

131. **felegi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **24**
Kader, talih, baht.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

132. **felegüñ:**-*üñ*
Kaside 39
Mısra: **76**
Kader, talih, baht.

Bāʿis̱-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

133. **felege:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **52**
Kader, talih, baht.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

134. **felege:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **59**
Felek, gökyüzü.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

135. **felege:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **98**
Felek, talih, baht // zaman, devran.

Ḥamdüli'llāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

136. **felekler:**-*ler*
Kaside 52
Mısra: **43**
Gökyüzü, gök.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

137. **felekler:**-*ler*
Kaside 50
Mısra: **83**
Gökyüzü, gök.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

felek-i dūn:

1. **felek-i dūn:**
Kaside 41
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Alçak felek // kötü talih.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

felek-i fehm ü dānişe:

1. **felek-i fehm ü dānişe:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İlim ve idrak göğü.

Reʾy-i münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur

felek-i ḥaşmete:

1. **felek-i ḥaşmete:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Azamet, büyüklük göğü.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfi çemen-i devlete āb

felek-i maʿdelete:

1. **felek-i maʿdelete:**-*e*
    Kaside 26
    Mısra: **35**
    Kelime Tipi: -
    Adalet göğü.

Felek-i maʿdelete māh-ı tamām
Ṣadef-i salṭanata dürr-i yetīm

felek-i pür-nīreng:

1. **felek-i pür-nīreng:**
    Kaside 37
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: -
    Hile dolu, çok hileli talih.

Rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe kim ḫavfından
Başını ḫırḳaya çekdi felek-i pür-nīreng

felek-i salṭanata:

1. **felek-i salṭanata:**-*a*
    Kaside 33
    Mısra: **66**
    Kelime Tipi: -
    Hükümdarlık göğü.

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde:

1. **felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde:**-*i, -n, -de*
    Kaside 60
    Mısra: **43**
    Kelime Tipi: -
    Yüce yaratılışın/tabiatın göğü.

Eylemişler felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde ḳırān
Neyyir-i evc-i maʿārif meh-i tābān-ı suḫan

felek-mesned:

1. **felek-mesned:**
    Kaside 49
    Mısra: **65**
    Gök makamlı, makamı yüce.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat:

1. **felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat:**
    Kaside 50
    Mısra: **41**
    Kelime Tipi: -
    Kutsal yaradılışlı, ay yüzlü, gök mertebeli // ay yüzlü, kutsal yaradılışlı şeyhülislam.

O felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām

felek-pāye:

1. **felek-pāye:**
    Kaside 35
    Mısra: **39**
    Yüce rütbeli.

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

felek-peymā:

1. **felek-peymāyı:**-*y, -ı*
    Kaside 44
    Mısra: **26**
    Felek ölçen, gökte dolaşan.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

felek-şükūh:

1. **felek-şükūh:**
    Kaside 30
    Mısra: **83**
    Gökyüzü haşmetli, haşmeti yüce.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

felek-yāver:

1. **felek-yāver:**
    Kaside 55
    Mısra: **46**
    Yardımcısı felek olan, bahtlı, talihli.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

fem-i kilkiyle:

1. **fem-i kilkiyle:**-*i, -y, -le*
    Kaside 60
    Mısra: **45**
    Kelime Tipi: -
    Kalemin ağzı.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

fen:

1. **fende:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **63**
Sanat, hüner // şiir sanatı.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

2. **fende:**-*de*
Kaside 29
Mısra: **107**
Sanat, hüner // şiir sanatı.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

3. **fende:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **34**
İlim, hüner, marifet.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

fenā baḥrine düşdi:

1. **fenā baḥrine düşdi:**-*di*
Müfret 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yokluk denizine düşmek // unutulmak, anılmaz olmak.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

fenn:

1. **fennüñ:**-*üñ*
Kaside 27
Mısra: **85**
Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu // şiir ilmi.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

2. **fennimde:**-*i, -m, -de*
Kaside 60
Mısra: **79**
Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu // şiir ilmi.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

fenn-i mesāḥatda:

1. **fenn-i mesāḥatda:**-*da*
Kaside 57
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Alan ölçme ilmi.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

fenn-i suḫande:

1. **fenn-i suḫande:**-*de*
Kaside 39
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Söz ilmi.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

fer bula:

1. **fer bula:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Parlaklığa kavuşmak.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

ferāġ:

1. **ferāġum:**-*u, -m*
Gazel 89
Mısra: **8**
Vazgeçme, çekilme, el çekme.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

ferāġat itdi:

1. **ferāġat itdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek, bırakmak.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

ferāḥ:

1. **ferāḥ:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Sevinç, gönül açıklığı.

Ġam ferāḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

2. **feraḫla:**-*la*
Gazel 115
Mısra: **6**
Sevinç, gönül açıklığı.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḫla geçer çün şitāb ile

3. **feraḥ:**
Kaside 51
Mısra: **8**
Sevinç, gönül açıklığı.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

feraḥ verdükce:

1. **feraḥ verdükce:**
Kaside 62
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Ferahlık, sevinç vermek.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

ferahnāk ola:

1. **ferahnāk ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **-**
Sevinçli, mesut olmak.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

ferāmūş eyledi:

1. **ferāmūş eyledi:**-*di*
Kaside 47
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Unutmak.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

ferd:

1. **ferde:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **143**
İnsanlardan her biri, belirli olmayan şahıs, kişi, kimse.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

2. **ferd:**
Kaside 47
Mısra: **100**
Eşi olmayan, eşsiz.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

ferdā-yı ḳıyāmet:

1. **ferdā-yı ḳıyāmet:**
Gazel 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Kıyametten sonra // (sevgili) ayağa kalktıktan sonra.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

Ferhād:

1. **Ferhād:**
Kaside 29
Mısra: **110**
Ferhat (Meşhur Ferhat ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı).

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

2. **Ferhādı:**-*ı*
Gazel 33
Mısra: **5**
Ferhat (Meşhur Ferhat ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı).

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

Ferhādveş:

1. **Ferhādveş:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Ferhat gibi.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

ferḫunde:

1. **ferḫunde:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Uğurlu, kutlu.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

ferḫunde-dem:

1. **ferḫunde-dem:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Kutlu nefesli, mübarek nefesli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

ferḫunde-şiyem:

1. **ferḫunde-şiyem:**
Kaside 23
Mısra: **43**
Mübarek tabiatlı // talihli.

Ferḫunde-şiyem pādişehā dād-penāhā
Ey Ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem

ferīd-i ʿaṣr olsañ:

1. **ferīd-i ʿaṣr olsañ:***-sa, -ñ*
Kaside 21
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Zamanında eşi bulunmayan kimse olmak.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

Ferīdūn:

1. **Ferīdūn:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Şehname'de yeryüzü padişahı olması, adaleti, doğruluğu, iyilikseverliği ile anılan Pers kralı.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

2. **Ferīdūn:**
Kaside 18
Mısra: **77**
Şehname'de yeryüzü padişahı olması, adaleti, doğruluğu, iyilikseverliği ile anılan Pers kralı.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

ferḳadān:

1. **ferḳadān:**
Kaside 52
Mısra: **122**
Aynı yerden doğup battıkları, yani gökyüzünde sabit oldukları için yolcuların yönlerini tayin etmekte faydalandığı Küçükayı burcundaki parlak iki yıldız.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

fermān:

1. **fermānı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **18**
Buyruk, emir.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

2. **fermānı:***-ı*
Kaside 5
Mısra: **54**
Buyruk, emir.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

3. **fermānı:***-ı*
Kaside 11
Mısra: **38**
Buyruk, emir.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

4. **fermānına:***-ı, -n, -a*
Kaside 25
Mısra: **104**
Buyruk, emir.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

5. **fermānı:***-ı*
Kaside 39
Mısra: **49**
Buyruk, emir.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

6. **fermānına:***-ı, -n, -a*
Kaside 43
Mısra: **104**
Buyruk, emir.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

7. **fermānı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **37**
Buyruk, emir, irade.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

8. **fermānına:***-ı, -n, -a*
Kaside 23

Mısra: **90**
Buyruk, emir, hâkimiyet.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

fermān eyle:

1. **fermān eyle:**
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

fermān itse:

1. **fermān itse:***-se*
Kaside 49
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

2. **fermān itse:***-se*
Kaside 30
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir buyurmak.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

fermān-ber-i ḥükmi olmuşdur:

1. **fermān-ber-i ḥükmi olmuşdur:***-muş, -dur*
Kaside 34
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Emri yerine getiren olmak.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

fermān-dih-i ʿālem:

1. **fermān-dih-i ʿālem:**
Kaside 33
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Dünyaya hükmeden, dünyaya hükmü geçen.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem:

1. **fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem:**
Kaside 39
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Cömertlik güneşi (olan) hükümdar.

ʿĀlem-i himmete fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem
Mesned-i maʿdelete āṣaf-ı Cemşīd-serīr

fermān-dih-i küll:

1. **fermān-dih-i küll:**
Kaside 23
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dünyaya hükmeden.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sulṭān-ı cihān mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem

fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan:

1. **fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan:**
Kaside 16
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Mamur şiir ülkesinin nüfuzlu padişahı // Nef'î.

Ṣūretā fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan
ʿĀlem-i maʿnāda bir ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār

fermān-dih-i reʾyine:

1. **fermān-dih-i reʾyine:***-i, -n, -e*
Kaside 19
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin emir vermesi/fikrin, düşüncenin emri, hükmü.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü musaḫḫardur

fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb:

1. **fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb:**
Kaside 62
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şam'ın ve Halep'in hüküm verenleri.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

fermān-dih-i ẓī-şān-ı felek:

1. **fermān-dih-i ẓī-şān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **78**

Kelime Tipi: -
Feleğin /devrin şanlı hükümdarı.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

fermān-ı ʿadli:

1. **fermān-ı ʿadli:***-i*
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adalet fermanı.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u ṣaḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

fermān-ı ʿamīm itse:

1. **fermān-ı ʿamīm itse:***-se*
Kaside 7
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Umumi, yaygın ferman çıkarmak, emir vermek.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

fermān-ı felek:

1. **fermān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feleğin fermanı, talihin hükmü.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

fermān-ı ḥükmine:

1. **fermān-ı ḥükmine:***-i, -n, -e*
Kaside 32
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Karar/ yargı fermanı, buyruğu.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn:

1. **ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn:**
Kaside 62
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dinde ve akılda hükmü geçen.

Hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn maḳbūl-ı Sulṭān-ı güzīn
Ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn dārende-i ḥilm ü edeb

ferr ü şükūh-ı baht-ı İskender:

1. **ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender:**
Kaside 47
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İskender'in bahtının yüceliği ve parlaklığı.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḥtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

ferr ü tāb virdi:

1. **ferr ü tāb virdi:***-di*
Kaside 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlaklık vermek.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

ferrāş:

1. **ferrāşı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **32**
Süpüren, çöpçü.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

ferrāş-ı bāb olmasa:

1. **ferrāş-ı bāb olmasa:***-ma, -sa*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kapı süpüren hizmetçi olmak.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

ferr-i bahtı:

1. **ferr-i baḫtı:***-ı*
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bahtın parlaklığı, kutlu baht.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

ferrūḥ-dem:

1. **ferrūḫ-dem:**
Kaside 38

Mısra: **22**
Zamanı uğurlu ve mesut olan.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

ferruḫ-fāl oldum:

1. **ferruḫ-fāl oldum:***-du, -m*
Kaside 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Talihli olmak, bahtı açık olmak.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḫt u iḳbāl
Oldum ās̱ār-ı saʿādetle yine ferruḫ-fāl

ferseng:

1. **ferseng:**
Kaside 37
Mısra: **46**
Beş bin metre veya üç mile eşit bir uzunluk ölçüsü, mesafe, fersah.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

fersūde olur:

1. **fersūde olur:***-u, -r*
Kaside 11
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yıpranmak, aşınmak.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

ferş:

1. **ferşine:***-i, -n, -e*
Kaside 13
Mısra: **13**
Zemin // döşeme, halı, yaygı.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

2. **ferşi:***-i*
Kaside 30
Mısra: **47**
Döşeme, halı, yaygı.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

3. **ferşinde:***-i, -n, -de*
Kaside 34
Mısra: **20**
Zemin // döşeme.

Zemīni āsmān olmış ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

4. **ferşi:***-i*
Kaside 46
Mısra: **3**
Yer, zemin.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

ferş itmege:

1. **ferş itmege:***-meg, -e*
Kaside 22
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kapanmak, yüz sürmek.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

ferş-i dergehi:

1. **ferş-i dergehi:***-i*
Kaside 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dergâhın/sarayın zemini.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

ferş-i eyvānı:

1. **ferş-i eyvānı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarayın zemini.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa:

1. **ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 23
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yücelik hareminin döşemesi olmak.

Ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa revādır
Bu ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem

ferş-i ḥarīm:

1. **ferş-i ḥarīm:**
Kaside 7
Mısra: **60**

Kelime Tipi: -
Haremin zemini, yaygısı.

Kaʿbe-i ʿiṣmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

ferş-i ḥarīm-i cāhına:

1. **ferş-i ḥarīm-i cāhına:***-ı, -n, -a*
Gazel 142
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Makam dairesinin zemini (vezirlik makamının zemini, yeri).

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

ferş-i ḥaṣīr olsa:

1. **ferş-i ḥaṣīr olsa:***-sa*
Kaside 39
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hasır döşeme olmak.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

ferş-i ḳadem:

1. **ferş-i ḳadem:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayağın altında serilen halı.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

ferş-i ḳademüñ olursa:

1. **ferş-i ḳademüñ olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 41
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ayağın altında serilen halı olmak.

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

ferş-i münaḳḳaş oldı:

1. **ferş-i münaḳḳaş oldı:***-dı*
Kaside 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nakışlı bir sergi/döşeme (gibi) olmak.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

ferş-i ruḫām:

1. **ferş-i ruḫām:**
Kaside 50
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Mermer döşeme.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

ferş-i zemīnden:

1. **ferş-i zemīnden:***-den*
Kaside 27
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

ferş-i zemīne:

1. **ferş-i zemīne:***-e*
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

ferş-i zer eyler:

1. **ferş-i zer eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Altınla döşemek.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

ferş-i zer-keşle:

1. **ferş-i zer-keşle:***-le*
Kaside 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş yaygı.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

ferş-i ẓılāl:

1. **ferş-i ẓılāl:**
Kaside 35
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Gölgelerden döşeme, yaygı.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

ferş-rūb-ı ḥarem:

1. **ferş-rūb-ı ḥarem:**
Kaside 36
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Haremin halı süpüreni (harem dairesinin halısını süpüren).

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

feryād:

1. **feryād:**
Kaside 29
Mısra: **30**
Haykırış, çığlık, figan.

Müʾessir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

2. **feryād:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Haykırış, çığlık, figan.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

3. **feryādı:***-ı*
Gazel 108
Mısra: **3**
Haykırış, çığlık, figan.

Feryādı müʾessirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

4. **feryādına:***-ı, -n, -a*
Kaside 23
Mısra: **84**
Haykırış, çığlık, figan.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

5. **feryādım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **14**
Haykırış, çığlık, figan.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

feryād eyledim:

1. **feryād eyledim:***-di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

feryād ider:

1. **feryād ider:***-er*
Kaside 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Şun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

feryād iderek:

1. **feryād iderek:***-erek*
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

feryād itse:

1. **feryād itse:***-se*
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

feryād itsem:

1. **feryād itsem:***-se, -m*
Kaside 57
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırmak // imdat istemek, yardım dilemek.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

feryād u fiġāndur:

1. **feryād u fiġāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Bağırıp çağırma, ağlayıp sızlama.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

feryāde gelmez:

1. **feryāde gelmez:***-mez*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, inlemek.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem oldum:

1. **ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem oldum:***-du, -m*
Kaside 23
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Dünyanın annesiz ve babasız (kalmış) gam oğlu olmak.

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem

ferzend-i kirāmı:

1. **ferzend-i kirāmı:***-ı*
Kaside 23
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Soyu temiz, şerefli oğul.

Ferzend-i kirāmı güher-i dūde-i ādem
Maḫdūm-ı felek reşk-i melek mefḫar-ı ʿālem

2. **ferzend-i kirāmı:***-ı*
Kaside 39
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Soyu temiz, şerefli oğul.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel
Reʾyi ferzend-i kirāmı güher-i ṣubḥ-ı aḫīr

fesād:

1. **fesāda:***-a*
Kaside 37
Mısra: **6**
Kargaşa, karışıklık.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

fesād bulur:

1. **fesād bulur:***-u, -r*
Kaside 29
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bozulmak.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

fesād üzre (ol):

1. **fesād üzre (ol):**
Kaside 43
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Karışıklık içinde olmak, fitne fesat içinde olmak.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

fesād üzre ola:

1. **fesād üzre ola:***-a*
Kaside 43
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Karışıklık, bozgunculuk çıkarmak.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

fesād-ı fāḥiş:

1. **fesād-ı fāḥiş:**
Kaside 36
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Aşırı derecede fenalık, kötülük.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

fesāne:

1. **fesānem:***-m*
Kaside 59
Mısra: **19**
Efsane, destan, hikâye.

Naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum ki fesānem
Ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür

fetḥ:

1. **fetḥ:**
Kaside 13
Mısra: **54**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

2. **fetḥ:**
Kaside 14
Mısra: **126**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

3. **fetḥ:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

4. **fetḥ:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

5. **fetḥ:**
Kaside 36
Mısra: **13**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

6. **fetḥa:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **80**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Nitekim ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maġrıb-zemīni fetḥa ʿalem

7. **feth:**
Kaside 40
Mısra: **51**
Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

<u>fetḥ eyle:</u>

1. **fetḥ eyle:**
Kaside 39
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Fethetmek, ele geçirmek.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedekaʾllāhü teʿālā vü naṣīr

<u>fetḥ idüp:</u>

1. **fetḥ idüp:**-*üp*
Kaside 60
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

<u>fetḥ itdi:</u>

1. **fetḥ itdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

2. **fetḥ itdi:**-*di*
Kaside 40
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

Arẓ-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

<u>fetḥ itdüñ:</u>

1. **fetḥ itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 26
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm

<u>fetḥ itmedük:</u>

1. **fetḥ itmedük:**-*me, -dük*
Kaside 11
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

<u>fetḥ itse:</u>

1. **fetḥ itse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **51**

Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zaptetmek.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

feth-i ʿasīr:

1. **fetḥ-i ʿasīr:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zor fetih.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

fetḥ-i ʿaẓīm itdi:

1. **fetḥ-i ʿaẓīm itdi:**-*di*
Kaside 26
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Büyük fetihler yapmak.

Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle nice fetḥ-i ʿaẓīm

fetḥ-i bāb olur:

1. **fetḥ-i bāb olur:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapıların açılması, muradın gerçekleşmesi, istenilen şeye ulaşma imkânı verilmek.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

fetḥ-i bāb-ı rūzgār:

1. **fetḥ-i bāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Devrin kapısını açan // yeni ve güzel dönemin başlangıcı.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

fetḥ-i Ḫayber:

1. **fetḥ-i Ḫayber:**
Kaside 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hayber'in fethi.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

fetḥ-i heft iḳlīme:

1. **fetḥ-i heft iḳlīme:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin fethi, yedi bölgeyi alma, fethetme.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

2. **fetḥ-i heft iḳlīme:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin fethi, yedi bölgeyi alma, fethetme.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

fetḥ-i mübīn:

1. **fetḥ-i mübīn:**
Kaside 46
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Açık ve parlak zafer.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

fettān:

1. **fettān:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Çekici, gönül alıcı.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

fevrī:

1. **fevrī:**
Kaside 11
Mısra: **10**
Acele ile, süratle, hemen.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

2. **fevrī:**
Kaside 22
Mısra: **37**
Acele ile, süratle, hemen.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

3. **fevrī:**
Kaside 24
Mısra: **38**
Acele ile, süratle, hemen.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

4. **fevrī:**
Kaside 24
Mısra: **86**
Acele ile, süratle, hemen.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

5. **fevrī:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Acele ile, süratle, hemen.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

6. **fevri:**
Kaside 34
Mısra: **58**
Acele ile, süratle, hemen.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

7. **fevrī:**
Kaside 43
Mısra: **59**
Acele ile, süratle, hemen.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

fevt eylerse:

1. **fevt eylerse:**-*r, -se*
Kaside 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elden kaçırmak, eksik etmek.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

fevvāre-i maʿnā:

1. **fevvāre-i maʿnā:**
Kaside 12
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Mana fıskiyesi, mana fışkırtan, mana saçan.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

feylesof-ı daḳīḳa-peymā:

1. **feylesof-ı daḳīḳa-peymā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Düşünce, nükte ölçen filozof.

Feylesof-ı daḳīḳa-peymā kim
ʿAḳl-ı pür-ḥikmet-i İlāhīdür

feylesof-ı ekberi:

1. **feylesof-ı ekberi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
En büyük filozof.

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesof-ı ekberi

feylesof-ı kāmkār:

1. **feylesof-ı kāmkār:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Devlet ve ikbal sahibi filozof.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

feylesof-ı kārdān:

1. **feylesof-ı kārdān:**
Kaside 52
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İş bilir hâkim // hikmet ilmine vâkıf.

Fitne-bend-i dehr-i dūn müşkil-güşā-yı rūzgār
Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārdān

feylesof-ı vüzerā:

1. **feylesof-ı vüzerā:**
Kaside 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin filozofu.

Feylesof-ı vüzerā s̱ānī-i ʿaḳl-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī

Feyyāż-ı ezel:

1. **Feyyāż-ı ezel:**
    Kaside 23
    Mısra: **76**
    Kelime Tipi: **-**
    Allah.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

feyyāż-ı kerem:

1. **feyyāż-ı kerem:**
    Kaside 41
    Mısra: **29**
    Kelime Tipi: **-**
    Cömertliğin feyzi, bereketi.

Feyyāż-ı kerem mıṣdar-ı ās̱ār-ı mekārim
Ḫurşīd-i zemīn kevkebe-baḫşā-yı zamāne

feyż:

1. **feyż:**
    Kaside 58
    Mısra: **26**
    Bereket, bolluk.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḥalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

2. **feyżüñle:**-*ü, -ñ, -le*
    Terkib-bend 1
    Mısra: **10**
    Bereket, bolluk.

Sensin ol ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

3. **feyże:**-*e*
    Kaside 34
    Mısra: **82**
    Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

4. **feyż:**
    Gazel 55
    Mısra: **5**
    Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

5. **feyżinden:**-*i, -n, -den*
    Kaside 7
    Mısra: **73**
    Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

6. **feyż:**
    Kaside 9
    Mısra: **95**
    Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

7. **feyż:**
    Kaside 11
    Mısra: **93**
    Nimet, bağış, ihsan, kerem.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

8. **feyż:**
    Gazel 65
    Mısra: **5**
    Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

9. **feyżüñ:**-*ü, -ñ*
    Terkib-bend 1
    Mısra: **77**
    Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

10. **feyżidür:**-*i, -dür*
    Kaside 2
    Mısra: **11**
    İrfan, ilim ve marifet.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

11. **feyżi:**-*i*
    Kaside 4
    Mısra: **8**
    Mübarek ve uğurlu tesir.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

12. **feyżi:**-*i*
    Kaside 47
    Mısra: **57**
    Mübarek ve uğurlu tesir.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

13. **feyżüñe:**-*ü, -ñ, -e*
    Terkib-bend 1

Mısra: **36**
Bereket, bolluk // huzur, refah, mutluluk.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

feyż alur:

1. **feyż alur:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Manevi haz almak.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

2. **feyż alur:**-*u, -r*
Gazel 74
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir kimsenin ruhaniyetinden veya ilminden faydalanmak, feyizlenmek.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

3. **feyż alur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir kimsenin ruhaniyetinden veya ilminden faydalanmak, feyizlenmek.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

4. **feyż alur:**-*ur*
Kaside 5
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bereket, ihsan almak.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

feyż virse:

1. **feyż virse:**-*se*
Kaside 35
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Feyizlendirmek, bolluk, bereket vermek.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

feyż-bahş olsa:

1. **feyż-baḫş olsa:**-*sa*
Kaside 37
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Feyiz vermek // canlılık kazandırmak.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

2. **feyż-baḫş olsa:**-*sa*
Kaside 57
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feyiz vermek // canlılık kazandırmak.

Feyż-baḫş olsa eger ṭabʿ-ı suḫan-gūyum olur
Ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī ṣuver-i perde-i rāz

Feyżī:

1. **Feyżīyim:**-*y, -im*
Kaside 12
Mısra: **14**
Feyzî-i Hindî, 16. yüzyılda Hindistan'da Ekber Şah döneminin önde gelen şairlerindendir.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān:

1. **feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān:**
Kaside 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Hayat çeşmesinin suyunun feyzi, abıhayat tesiri.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

feyż-i ʿamīm:

1. **feyż-i ʿamīm:**
Kaside 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Herkese mahsus feyiz, ihsan.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

2. **feyż-i ʿamīm:**
Kaside 26
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Herkese mahsus feyiz, ihsan.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

feyż-i cihān-gīr:

1. **feyż-i cihān-gīr:**
Kaside 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapt eden, dünyaya yayılan feyiz / bereket.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

feyż-i cūd:

1. **feyż-i cūd:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin bolluğu, bereketi.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

feyż-ı cūdı:

1. **feyż-ı cūdı:***-ı*
Kaside 16
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin bolluğu, bereketi.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

feyż-i dem-i ṣubḥgāh-ı maʿnā:

1. **feyż-i dem-i ṣubḥgāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mana sabahının nefesinin bereketi (sabah esintisinin bereketi).

Mużmir dem-i nuṭḳ-ı dil-keşüñde
Feyż-i dem-i ṣubḥgāh-ı maʿnā

feyż-i desti:

1. **feyż-i desti:***-i*
Kaside 50
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Elin ihsanı, keremi // el açıklığı, cömertlik.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫāṣṣ
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

feyż-i destini:

1. **feyż-i destini:***-i, -n, -i*
Kaside 32
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin bereketi // el açıklığı, cömertlik.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

feyż-i ebr-i nīsānī:

1. **feyż-i ebr-i nīsānī:**
Kaside 30
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Nisan bulutunun feyzi // nisan yağmurunun bereketi.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

feyż-ı edā-yı pāki:

1. **feyż-ı edā-yı pāki:***-i*
Kaside 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Temiz, akıcı üslubun feyzi.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

feyż-i endīşe-i rengīnüm:

1. **feyż-i endīşe-i rengīnüm:***-ü, -m*
Kaside 7
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Renkli, hoş düşüncenin bereketi, ihsanı.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

feyż-i enfās-ı Mesīḥāya:

1. **feyż-i enfās-ı Mesīḥāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın nefesinin feyzi, tesiri.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

feyż-i enfās-ı seḥer:

1. **feyż-i enfās-ı seḥer:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seher rüzgârının feyzi, tesiri.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

feyż-i enfāsumla:

1. **feyż-i enfāsumla:***-u, -m, -la*
Kaside 14
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Nefesin feyzi, tesiri.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

feyż-i eser-i maḳdem-i nev-rūz:

1. **feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nevruzun gelişiyle oluşan feyiz.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n’eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

feyż-i eser-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur:

1. **feyż-i es̱er-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçki içenlerin sohbetlerinden elde edilecek feyiz.

Şimden girü bīçāre-i derd ü ġama çāre
Feyż-i es̱er-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur

feyż-i evṣāfıyla:

1. **feyż-i evṣāfıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 12
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Vasıfların bereketi // vasıfların verdiği ilham.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

feyż-i evṣāfiyle:

1. **feyż-i evṣāfiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Vasıfların bereketi // vasıfların verdiği ilham.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

feyż-i ezelī:

1. **feyż-i ezelī:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Allah'ın feyzi, Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

feyż-i feraḥ-bahş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver:

1. **feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönle ferahlık veren sabah rüzgârının (o) iç açan, ferahlatan tesiri.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

feyż-i Ḥak:

1. **feyż-i Ḥaḳ:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

2. **feyż-i Ḥaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

3. **feyż-i Ḥaḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür:

1. **feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ebedi hayatın feyzi // ebedi hayatın sırları.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı:

1. **feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı:***-ı*
   Kaside 22
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Adalet ve doğrulukla verilen hükmün feyzi.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beçҫe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

feyż-i ḫulḳ u meşrebi:

1. **feyż-i ḫulḳ u meşrebi:***-i*
   Gazel 127
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   (Padişahın) tabiatının mübarek ve uğurlu tesiri.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

feyż-i iḥsān-ı kefi:

1. **feyż-i iḥsān-ı kefi:***-i*
   Kaside 51
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Elin cömertliğinin bolluğu // ihsanın bereketi, bolluğu.

Gerd-i ḫāk-ı ḳademi rūşenī-i çeşm-i emel
Feyż-i iḥsān-ı kefi zindegī-i cān-ı kerem

feyż-i iḥsān-ı kefüñ:

1. **feyż-i iḥsān-ı kefüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 61
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Elin cömertliğinin bolluğu // ihsanın bereketi, bolluğu.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

feyż-i iḥsānuñ:

1. **feyż-i iḥsānuñ:***-u, -ñ*
   Kaside 55
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf bereketi.

Ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyż-i iḥsānuñ seḥāb

feyż-i iḥsānuñı:

1. **feyż-i iḥsānuñı:***-u, -ñ, -ı*
   Kaside 37
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf bereketi.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

feyż-i İlāhī:

1. **feyż-i İlāhī:**
   Kaside 59
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   İlahî feyiz, Allah'tan gelen ihsan, bereket.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

feyż-i ilhām:

1. **feyż-i ilhām:**
   Kaside 7
   Mısra: **115**
   Kelime Tipi: -
   İlhamın bereketi.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ:

1. **feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ:***-uñ*
   Kaside 2
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   (Mevlana'nın) zatının kabiliyetinin feyzi.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

feyż-i istiʿdādına:

1. **feyż-i istiʿdādına:***-ı, -n, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Kabiliyet ihsanı, nimeti.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

feyż-i kāmilüñ:

1. **feyż-i kāmilüñ:***-ü, -ñ*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Noksansız, mükemmel tesir/bolluk, bereket.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

feyż-i kef-i dest-i cūdı:

1. **feyż-i kef-i dest-i cūdı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik elinin feyzi, bereketi.

Ger olsa feyż-i kef-i dest-i cūdı nāmiyede
İderdi maʿden-i nuḳre dıraḫt-ı bādāmı

feyż-i kef-i iḥsānuñ:

1. **feyż-i kef-i iḥsānuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 50
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf elinin bereketi // cömertliğin bereketi.

Bulsa ger nāmiye feyż-i kef-i iḥsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

feyż-i kef-i pür-cūdı:

1. **feyż-i kef-i pür-cūdı:**-*ı*
   Kaside 59
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik dolu avucun bereketi.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

feyż-i kelām:

1. **feyż-i kelām:**
   Kaside 50
   Mısra: **126**
   Kelime Tipi: -
   İfade, söyleyiş feyzi.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur:

1. **feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Ebedi olarak devam edecek feyiz, ilham.

Āftāb-ı ṣubḥ-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lā-yezāl-i cāvidānumdur benüm

feyż-i leṭāfetle:

1. **feyż-i leṭāfetle:**-*le*
   Kaside 5
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Güzelliğin bereketi.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

feyż-i luṭfı:

1. **feyż-i luṭfı:**-*ı*
   Kaside 48
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   İhsanın, bağışın tesiri.

Olaydı feyż-i luṭfı dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdı sāġar-ı Cem

feyż-i maʿnā:

1. **feyż-i maʿnā:**
   Gazel 90
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Mananın bereketi, bolluğu.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

feyż-i medḥiyle:

1. **feyż-i medḥiyle:**-*i, -y, -le*
   Kaside 1
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Övgünün feyzi.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı:

1. **feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı:**-*ı*
   Gazel 143
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Dünyayı aydınlatan güneşin feyzi.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur:

1. **feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur:**-*u, -ñ, -dur*
   Kaside 55
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf güneşinin bereketi.

Feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk:

1. **feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk:**
   Kaside 35
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Halis /hakiki âşığın bakışının feyzi/tesiri.

Çehre-i dil-bere feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk
Meşreb-i ʿāşıḳa keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl

feyż-i nefesi:

1. **feyż-i nefesi:**-*i*
   Kaside 7
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin tesiri, bereketi.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

feyż-ı nefesüm:

1. **feyż-i nefesüm:**-*ü, -m*
   Kaside 41
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin tesiri.

Feyż-i nefesüm muʿcize-perdāz-ı belāġat
Siḥr-i ḳalemüm āyet-i kübrā-yı zamāne

2. **feyż-ı nefesüm:**-*ü, -m*
   Kaside 39
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin tesiri, bereketi.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

feyż-i nefesümdür:

1. **feyż-i nefesümdür:**-*ü, -m, -dür*
   Gazel 42
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin tesiri.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

2. **feyż-i nefesümdür:**- *ü, -m, -dür*
   Gazel 42
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin tesiri.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

feyż-i nem-i cūdı:

1. **feyż-i nem-i cūdı:**-*ı*
   Kaside 17
   Mısra: **130**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin neminin bereketi, verimliliği.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

feyż-i nem-i cūdın:

1. **feyż-i nem-i cūdın:**-*ı, -n*
   Kaside 45
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik neminin bereketi, verimliliği.

Bulaydı feyż-i nem-i cūdın ebr-i nīsānī
İderdi ġarḳ-ı cevāhir muḥīṭ-i zeḫḫārı

feyż-i nem-i meşrebi:

1. **feyż-i nem-i meşrebi:**-*i*
   Kaside 44
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılışın, mizacın neminin feyzi/tesiri.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

feyż-i neşāṭ:

1. **feyż-i neşāṭ:**
   Kaside 59
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sevinç çokluğu.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Güyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

feyż-i neşāṭ-ı ʿadl:

1. **feyż-i neşāṭ-ı ʿadl:**
   Kaside 38
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Adaletin sevinç veren feyzi.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

feyż-i nesīmiyle:

1. **feyż-i nesīmiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 58
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Latif rüzgârın tesiri.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

feyż-i neşve-i naẓmum:

1. **feyż-i neşve-i naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 30
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Şiirin neşesinin feyzi.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

feyż-i niṣāb alur:

1. **feyż-i niṣāb alur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Şereflenmek, şeref kazanmak.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

feyż-i nisyānī:

1. **feyż-i nisyānī:**
Kaside 20
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Unutkanlık nimeti.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

feyż-i reşḥa-i ḳalemüm:

1. **feyż-i reşḥa-i ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 29
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Kalemin damlasının feyzi, tesiri.

Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl āb-ı deşne-i cellād

feyż-i reşh-i ḳalemi:

1. **feyż-i reşh-i ḳalemi:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kalemden sızan damlanın feyzi.

Feyż-i reşh-i ḳalemi māye-i iksīr-i murād
Bezl-i dest-i keremi mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm

feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi:

1. **feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi:**-*i*
Gazel 116
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in feyzi.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

feyż-i ṣafā-güsteri:

1. **feyż-i ṣafā-güsteri:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Neşe yayan uğurlu tesir.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

feyż-i ṣafānuñ:

1. **feyż-i ṣafānuñ:**-*nuñ*
Kaside 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gönül huzurunun feyzi, bereketi.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

feyż-i şerefden:

1. **feyż-i şerefden:**-*den*
Kaside 51
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Onur, haysiyet feyzi.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

feyż-i şevḳ:

1. **feyż-i şevḳ:**
Kaside 52
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Şiddetli arzunun, coşkunun verdiği feyiz.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

feyż-i ṭabʿum:

1. **feyż-i ṭabʿum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şairliğin feyzi, bereketi.

Feyż-i ṭabʿum cihān-ı maʿnāya
Tāb-ı ḫūrşīd-i ṣubḥgāhīdür

feyż-i teşrīf-i viṣāliyle:

1. **feyż-i teşrīf-i viṣāliyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın gelişinin bereketi, kavuşma zamanının bereketi.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür:

1. **feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür:**-*dür*
Kaside 35
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımının /lütfunun feyzi.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār:

1. **feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dünyanın vahye mazhar olmuş muciz nefesli (belâgatçe en yüce mertebeye erişmiş sözlü) Feyzî'si // Nef'î.

ʿUrfī-i Rūm Enverī-i ʿaṣr u Ḫāḳānī-i ʿahd
Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār

feyż-resān:

1. **feyż-resāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **68**
Feyiz eriştiren, bereket ve bolluk getiren.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

feżā:

1. **feżāsı:**-*sı*
Kaside 13
Mısra: **41**
Gökyüzü.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

2. **feżāsı:**-*sı*
Kaside 58
Mısra: **26**
Geniş ova, yer, alan.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

3. **feżā:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Uçsuz bucaksız, geniş ova.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

4. **feżāda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **3**
Gökyüzü // uçsuz bucaksız yer, alan.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

feżā-yı ḥarīm:

1. **feżā-yı ḥarīm:**
Kaside 32
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Harem dairesi alanı.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān feżā-yı ḥarīm

feżā-yı lā-mekān:

1. **feżā-yı lā-mekān:**
Kaside 49
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mekânsız /uçsuz bucaksız boşluk, uzay.

Şanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl:

1. **feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl:**
Kaside 58
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Hayal /düşünce cenk meydanının göğü.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Fežā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl ġarḳa-i ḫūn

fežā-yı pehnā:

1. **fežā-yı pehnā:**
Kaside 17
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Geniş feza, uçsuz bucaksız gökyüzü.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña fežā-yı pehnā

fežā-yı vādī-i ṭabʿumdadur:

1. **fežā-yı vādī-i ṭabʿumdadur:***-u, -m, -da, -dur*
Kaside 30
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Şairlik vadisinin uçsuz bucaksız alanı.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Fežā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

fırḳa:

1. **fırḳaya:***-y, -a*
Kaside 47
Mısra: **62**
İnsan topluluğu, cemaat.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

2. **fırḳayı:***-y, -ı*
Kaside 29
Mısra: **34**
İnsan topluluğu, cemaat.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

fırḳa-i erbāb-ı dil:

1. **fırḳa-i erbāb-ı dil:**
Kaside 42
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli topluluğu, irfan sahibi kimseler.

Ḳalmasa tā fırḳa-i erbāb-ı dil
Sīne-figār u dijem-i rūzgār

fırḳa-i erbāb-ı dile:

1. **fırḳa-i erbāb-ı dile:***-e*
Kaside 39
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli topluluğu // şair taifesi.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

fırṣat el virmez:

1. **fırṣat el virmez:***-mez*
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İmkân tanımak, uygun şartı sağlamak.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

fırṣat olur:

1. **fırṣat olur:***-u, -r*
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uygun, elverişli zaman olmak/bulmak.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

fiġān:

1. **fiġān:**
Kaside 4
Mısra: **86**
Feryat, haykırıp bağırma.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

fiġān eylemeden:

1. **fiġān eylemeden:***-den*
Gazel 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bağırarak ağlama, inleme.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

fiġān-ı nīm-şebden:

1. **fiġān-ı nīm-şebden:***-den*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gece yarısı feryat etme.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

fiġān-ı şeb:

1. **fiġān-ı şeb:**
Gazel 45

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gece vakti olan ızdıraplı inilti.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

fikr:

1. **fikr:**
Kaside 32
Mısra: **81**
Fikir, düşünce, hayal.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

2. **fikri:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **66**
Fikir, düşünce.

Ṭabʿı āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem
Fikri üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek

3. **fikri:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **61**
Fikir, düşünce.

Fikri Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr
Reʾyi ḫūrşīd-i celī-şaʾşaʾa-i ṣubḫ-ı ṣavāb

4. **fikri:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **45**
Fikir, düşünce.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel
Reʾyi ferzend-i kirāmı güher-i ṣubḥ-ı aḫīr

5. **fikr:**
Kaside 43
Mısra: **34**
Fikir, düşünce.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

6. **fikri:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **48**
Fikir, düşünce.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

7. **fikri:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **51**
Fikir, düşünce.

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

8. **fikrimüz:**-*i, -müz*
Gazel 111
Mısra: **5**
Düşünme, tefekkür.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

9. **fikr:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Düşünme, tefekkür.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

10. **fikri:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **84**
Düşünme, tefekkür.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

11. **fikre:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **95**
Düşünme, tefekkür.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

12. **fikri:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **12**
Fikir, düşünce, hayal.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

13. **fikrüm:**-*ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **21**
Fikir, düşünce, hayal.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

fikr eylerin:

1. **fikr eylerin:**-*r, -in*
Kaside 37
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Düşünmek, tefekkür etmek.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

fikr eyleyince:

1. **fikr eyleyince:***-y, -ince*
   Kaside 28
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Düşünmek // hayal etmek.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

fikr idenüñ:

1. **fikr idenüñ:***-en, -üñ*
   Kaside 46
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Düşünmek.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

fikr idüp:

1. **fikr idüp:***-üp*
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Düşünmek.

Fikr idüp Nefʿī dedi tārīḫini
Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb

fikr itdükçe:

1. **fikr itdükçe:***-dükçe*
   Kaside 11
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Düşünmek.

Ne ṣūret bağladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

fikr itmeyen:

1. **fikr itmeyen:***-me, -y, -en*
   Kaside 7
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: -
   Düşünmek.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

fikr olunsa:

1. **fikr olunsa:***-sa*
   Kaside 39
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Düşünülmek.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

fikr-i dūr-ā-dūr ider:

1. **fikr-i dūr-ā-dūr ider:***-er*
   Gazel 134
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Uzun uzadıya düşünmek // aşağı doğru sarkmak.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

fikr-i evṣāfuñ:

1. **fikr-i evṣāfuñ:***-u, -ñ*
   Kaside 14
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   Vasıfların tefekkürü, vasıfları düşünmek (padişahın vasıflarının tefekkürü).

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

fikr-i ġam-ı ferdāyı:

1. **fikr-i ġam-ı ferdāyı:***-y, -ı*
   Kaside 44
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Yarın derdinin düşüncesi.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

fikri itmez:

1. **fikri itmez:***-mez*
   Kaside 28
   Mısra: **133**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Fikretmek, düşünmek.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

fikr-i laʿl-i yār:

1. **fikr-i laʿl-i yār:**
   Gazel 27
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

fikr-i laʿlüñ:

1. **fikr-i laʿlüñ:***-ü, -ñ*
   Gazel 97
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

fikr-i maʿnāda:

1. **fikr-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 39
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Mana düşünme // manalar bulma.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ:

1. **fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Saf, halis mazmun düşüncesi.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

fikr-i miyānuñla:

1. **fikr-i miyānuñla:***-u, -ñ, -la*
   Gazel 114
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin ince belinin düşüncesi, hayali.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

fikr-i nem-i luṭfuñ:

1. **fikr-i nem-i luṭfuñ:***-u, -ñ*
   Kaside 9
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   İhsanın hafif ıslaklığı (ümidi) düşüncesi.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ:

1. **fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 28
   Mısra: **111**
   Kelime Tipi: -
   Övgünün nüktelerinin düşüncesi.

Taḥrīr-i medḥ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ
Naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur

fikr-i pür- mażmūn:

1. **fikr-i pür- mażmūn:**
   Kaside 6
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Mazmun dolu (nükteli, sanatlı, cinaslı) fikir.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

fikr-i şiʿr:

1. **fikr-i şiʿr:**
   Kaside 35
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Şiir düşüncesi.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

fikr-i şiʿr itmege:

1. **fikr-i şiʿr itmege:***-meg, -e*
   Kaside 35
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Şiir düşünmek (zihninde şiir olmak, şiir tasarlamak).

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

fikr-i şiʿr itse:

1. **fikr-i şiʿr itse:***-se*
   Kaside 50
   Mısra: **142**
   Kelime Tipi: -
   Şiir düşünmek (zihninde şiir olmak, şiir tasarlamak).

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

fikr-i zerd-i ʿārıż:

1. **fikr-i zerd-i ʿārıż:**
   Gazel 67
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -

Sevgilinin sarı yanağının düşüncesi (ayva tüyleri dolayısıyla).

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

fikr-i zülfüñ:

1. **fikr-i zülfüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zülfün düşüncesi, (sevgilinin) saçının düşüncesi.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

fi'l-ḥāl:

1. **fi'l-ḥāl:**
Kaside 35
Mısra: **12**
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

2. **fi'l-ḥāl:**
Kaside 54
Mısra: **23**
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fi'l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

3. **fi'l-ḥāl:**
Kaside 48
Mısra: **29**
Derhâl, anında, bu anda, hemen.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

fincān:

1. **fincāne:**-*e*
Gazel 33
Mısra: **4**
Çay, kahve, süt vb. sıcak şeyleri içmek için kullanılan, porselenden yapılmış kulplu ufak kap.

Duʿā-yı Ḫıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

firāḳ:

1. **firāḳ:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Ayrılık, hicran.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

2. **firāḳuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 22
Mısra: **61**
Ayrılık, hicran.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

3. **firāḳuñla:**-*u, -ñ, -la*
Gazel 35
Mısra: **3**
Ayrılık, hicran.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

firāḳ-ı pādişāhumla:

1. **firāḳ-ı pādişāhumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 22
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Padişahın ayrılığı, padişahtan ayrı düşme.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

firāḳ-ı yār:

1. **firāḳ-ı yār:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrılık.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

Firʿavn:

1. **Firʿavnı:**-*ı*
Kaside 31
Mısra: **20**
Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdarı.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

firāz-ı gülbün-i pür-jāleden:

1. **firāz-ı gülbün-i pür-jāleden:**-*den*
Kaside 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Jale dolu gül fidanının ucu, tepesi.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

firāz-ı rāyetinde:

1. **firāz-ı rāyetinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Sancağın tepesi, ucu.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

Firdevsī:

1. **Firdevsī:**
Kaside 11
Mısra: **74**
Şehname'nin yazarı; Firdevsi.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

2. **Firdevsī:**
Kaside 11
Mısra: **75**
Şehname'nin yazarı; Firdevsi.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

firdevs-i s̱ānī:

1. **firdevs-i s̱ānī:**
Kaside 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İkinci cennet.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱āli̱s̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

firişte-hūy:

1. **firişte-ḫūy:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Melek huylu.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

firḳat:

1. **firḳat:**
Gazel 75
Mısra: **8**
Ayrılık.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

firḳat-i yāri:

1. **firḳat-i yāri:**-*i*
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılığı, sevgilinin ayrılık acısı.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

2. **firḳat-i yāri:**-*i*
Gazel 91
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılığı, sevgilinin ayrılık acısı.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

fīrūzān bir ocaġ olmışdı:

1. **fīrūzān bir ocaġ olmışdı:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yanan, tutuşan bir ocağa dönüşmek.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḥker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı fīrūzān bir ocaġ

fīrūze:

1. **fīrūzeden:**-*den*
Kaside 11
Mısra: **11**
Mavi renkli kıymetli bir taş // bu taşın renginde olan, mavi.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

fitīl ola:

1. **fitīl ola:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mumun yanmasını sağlayan cisim olmak.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam:

1. **fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam:**
Kaside 36
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın yaldızlı mumunun fitili // güneş ışınları.

O kim eşiʿʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür
Fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam

fitne:

1. **fitne:**
Kaside 35
Mısra: **49**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

2. **fitne:**
Gazel 63
Mısra: **2**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

3. **fitnede:**-*de*
Gazel 71
Mısra: **5**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

4. **fitne:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

5. **fitne:**
Kaside 8
Mısra: **1**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

6. **fitne:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

7. **fitne:**
Kaside 12
Mısra: **70**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm
Ben girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ

8. **fitne:**
Kaside 13
Mısra: **83**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

9. **fitneye:**-*y, -e*
Kaside 20
Mısra: **29**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

10. **fitnede:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **66**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

11. **fitne:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

12. **fitne:**
Kaside 25
Mısra: **74**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

13. **fitne:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

14. **fitne:**
Kaside 27
Mısra: **69**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

15. **fitnesi:**-*si*
Kaside 31
Mısra: **63**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

16. **fitne:**
Kaside 38
Mısra: **41**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

17. **fitne:**
Kaside 40
Mısra: **15**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

18. **fitne:**
Kaside 40
Mısra: **57**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarṣıla bu nüh-ṭārem

19. **fitneyi:**-*y, -i*
Kaside 40
Mısra: **61**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

20. **fitne:**
Kaside 43
Mısra: **56**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

21. **fitne:**
Kaside 44
Mısra: **75**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

22. **fitnenüñ:**-*nüñ*
Kaside 45
Mısra: **70**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

23. **fitne:**
Kaside 47
Mısra: **79**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

24. **fitneyi:**-*y, -i*
Kaside 49
Mısra: **60**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

25. **fitneyi:**-*y, -i*
Kaside 54
Mısra: **74**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

26. **fitne:**
Kaside 56
Mısra: **56**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

27. **fitne:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

28. **fitne:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

29. **fitne:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

30. **fitne:**
Kaside 55

Mısra: **51**
Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

31. **fitnedür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **6**
Ara bozucu kimse, kışkırtıcı, fitneci.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

32. **fitne:**
Kaside 37
Mısra: **6**
Fitne, fesat // bela.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

33. **fitneyi:**-*y, -i*
Kaside 3
Mısra: **66**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // kâkül.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

34. **fitneye:**-*y, -e*
Kaside 37
Mısra: **82**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), afet.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

fitne vü āşūb-ı maḥabbet:

1. **fitne vü āşūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin fitne ve fesadı, karıştırıcılığı.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

fitne-bend-i dehr-i dūn:

1. **fitne-bend-i dehr-i dūn:**
Kaside 52
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Alçak dünyanın fitnesini bağlayan, ortadan kaldıran.

Fitne-bend-i dehr-i dūn müşkil-güşā-yı rūzgār
Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārdān

fitne-bend-i memālik-güşā:

1. **fitne-bend-i memālik-güşā:**
Kaside 45
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Memleketler fetheden fitne bağlayıcı, karışıklığı ortadan kaldıran fatih.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

fitne-i āḫir zamānı:

1. **fitne-i āḫir zamānı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ahir zaman fitnesi, dedikodu // sevgilinin hattı.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

fitne-i ʿālemi:

1. **fitne-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dünya fitnesi, kargaşa, bozgunculuk.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet:

1. **fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıyametin ayağa kalmış fitnesi // sevgilinin boyu.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

fitne-i ber-pāy-ı zamāne olsa:

1. **fitne-i ber-pāy-ı zamāne olsa:**-*sa*
Kaside 41
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Zamanın ayakta üzere duran fitnesi olmak.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

fitne-i devr-i zamān:

1. **fitne-i devr-i zamān:**
Gazel 107

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı karıştıran, dünyaya fitne salan.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

fitne-i eyyām:

1. **fitne-i eyyām:**
Kaside 36
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Zamanın fitnesi, kargaşası.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

fitne-i mestānenüñ:

1. **fitne-i mestānenüñ:**-*nüñ*
Gazel 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoş fitneci.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

fitne-i mülk-i dile:

1. **fitne-i mülk-i dile:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gönül mülkünün fitnesi, kargaşalığı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

fitne-i ser-der-kemīndür:

1. **fitne-i ser-der-kemīndür:**-*dür*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pusuda bekleyen baş fitnesi.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

fitne-kemīn:

1. **fitne-kemīn:**
Kaside 46
Mısra: **62**
Pusuya yatmış fitne.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

fitne-nişān:

1. **fitne-nişāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **52**
Fitne gösteren.

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā ṣāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

fülke-i zerdür:

1. **fülke-i zerdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Altın sandal (sandal, büyük gemilerin metaforalarına (dışarıya doğru uzatılmış dikme) asılır.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

fülk-i dil:

1. **fülk-i dil:**
Kaside 14
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gönül gemisi.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

fülk-i dil-i Nefʿī:

1. **fülk-i dil-i Nefʿī:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nef'î'nin gönül gemisi // Nef'î'nin gönlü.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

fürūġ:

1. **fürūġından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 6
Mısra: **31**
Parlaklık, ışık.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri:

1. **fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri:**-*i*
Kaside 38

Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Düşünce güneşinin cihana yayılan ışığı.

Fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri kim oldur
Fürūzān şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem

<u>fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb:</u>

1. **fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb:**
Kaside 28
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın yaldızlı kadehinin ışığı, parıltısı // güneşin ışığı.

Tā kim fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb
Revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur

<u>fürūġ-ı dīde-i devlet:</u>

1. **fürūġ-ı dīde-i devlet:**
Kaside 21
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Talih gözünün parlaklığı // baht açıklığı.

Çerāġ-ı dūde-i iḳbāl gevher-i tācı
Fürūġ-ı dīde-i devlet ġubār-ı aḳdāmı

<u>fürūġ-ı gevher-i tācıyla:</u>

1. **fürūġ-ı gevher-i tācıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 20
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tacın mücevherlerinin ışığı.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

<u>fürūġ-ı güher-i tīġıdır:</u>

1. **fürūġ-ı güher-i tīġıdır:**-*ı, -dır*
Kaside 42
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kılıcın mücevherinin parlaklığı.

Ol ki fürūġ-ı güher-i tīġıdır
Şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

<u>fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı:</u>

1. **fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızının ışığı.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

<u>fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet:</u>

1. **fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet:**
Kaside 48
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Vahdet nurunun parlaklığı.

Sevādında fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet
Ḥurūfunda ḫavāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam

<u>fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri:</u>

1. **fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Parlak /aydınlatan düşüncenin parlaklığının ışığı.

Fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

<u>fürūġ-ı reʾyi:</u>

1. **fürūġ-ı reʾyi:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

2. **fürūġ-ı reʾyi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

<u>fürūġ-ı reʾyini:</u>

1. **fürūġ-ı reʾyini:**-*i, -n, -i*
Kaside 29
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Fikrin ışığı.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

<u>fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı:</u>

1. **fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı:**-*ı*
Kaside 49

Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mumun şulesinin nar çiçeği, mumun nar çiçeği rengindeki alevi.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı:

1. **fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kubbedeki güneş şeklindeki süs motifinin parlaklığı.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

fürūġ-ı ṭalʿatiyle:

1. **fürūġ-ı ṭalʿatiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 19
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yüzün nuru, parlaklığı.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı:

1. **fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan kılıcın parlaklığı.

Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

fürūzān:

1. **fürūzān:**
Kaside 38
Mısra: **36**
Parlak, aydınlık.

Fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri kim oldur
Fürūzān şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem

2. **fürūzān:**
Kaside 19
Mısra: **35**
Parlak, aydınlık.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

3. **fürūzān:**
Kaside 52
Mısra: **27**
Parlayan.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

füsūn:

1. **füsūn:**
Kaside 44
Mısra: **86**
Büyü.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

füsūn eyledi:

1. **füsūn eyledi:**-*di*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyülemek, büyü yapmak // kuvvetle etki altına almak.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

füsūn eyler:

1. **füsūn eyler:**-*r*
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Büyülemek, büyü yapmak // kuvvetle etki altına almak.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

fütāde-i ser-i rāhı:

1. **fütāde-i ser-i rāhı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yolun başındaki düşkünler, tutkunlar.

Fütāde-i ser-i rāhı Burāḳ-ı firdevsī
Esīr-i dām-ı nigāhı ġazāl-ı Tātārī

fütūḥāt-ı kemāle:

1. **fütūḥāt-ı kemāle:**-*e*
Kaside 51
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Olgunluğa ulaşma.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

fütūr:

1. **fütūr:**
Gazel 105
Mısra: **12**
Keder, ümitsizlik.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

füyūżāt-ı ʿulūma:

1. **füyūżāt-ı ʿulūma:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
İlimlerin verdiği feyizler, bereketler.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

füzūn (ol):

1. **füzūn (ol):**
Kaside 58
Mısra: **108**
Artmak, çoğalmak.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

2.2.8. Ġ, G

ġaddār:

1. **ġaddār:**
Kaside 22
Mısra: **50**
Merhametsiz, zalim.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

ġaddāre:

1. **ġaddāresin:**-*si, -n*
Gazel 96
Mısra: **6**
İki tarafı da keskin kısa kılıç.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

ġāfil:

1. **ġāfil:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, basiretsiz.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

2. **ġāfillerüñ:**-*ler, -üñ*
Kaside 6
Mısra: **43**
Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, basiretsiz.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

3. **ġāfil:**
Gazel 29
Mısra: **3**
Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, habersiz, ilgisiz.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

ġāfil ola:

1. **ġāfil ola:**-*a*
Kaside 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Gaflet etmek, habersiz olmak.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

ġāfil olma:

1. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Gaflet içinde olmak, tedbirsiz olmak, boş bulunmak.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

2. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Gaflet içinde olmak, tedbirsiz olmak, boş bulunmak.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

ġaflet:

1. **ġafleti:**-*i*
Gazel 65

Mısra: **8**
Hak'tan habersizlik, kalbin Hak'tan gafil olması.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo keṡreti tenhāya degiş

gāh gāh:

1. **gāh gāh:**
Kaside 40
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Bazen ... bazen...

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

2. **gāh gāh:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

gāh olur:

1. **gāh olur:**
Kaside 8
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen, zaman olur ki.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

2. **gāh olur:**
Kaside 52
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen, zaman olur ki.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

gāhī:

1. **gāhī:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Bazen, bazı defa.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

2. **gāhī:**
Kaside 28
Mısra: **100**
Bazen, bazı defa.

Gāhī meyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

3. **gāhī:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Kimi zaman, bazen.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

4. **gāhī:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Bazen, bazı defa.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

5. **ġāhī:**
Kaside 5
Mısra: **87**
Bazen, bazı defa.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

6. **gāhī:**
Kaside 18
Mısra: **36**
Bazen, bazı defa.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

7. **gāhī:**
Kaside 22
Mısra: **63**
Bazen, bazı defa.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

8. **gāhī:**
Kaside 27
Mısra: **50**
Bazen, bazı defa.

Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

9. **gāhī:**
Kaside 35
Mısra: **121**
Bazen, bazı defa.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

10. **gāhi:**
Kaside 36
Mısra: **43**
Bazen, bazı defa.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

11. **gāhī:**
Kaside 54
Mısra: **91**
Bazen, bazı defa.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

12. **gāhī:**
Müseddes 1
Mısra: **15**
Bazen, bazı defa.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

13. **gāhī:**
Gazel 36
Mısra: **12**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

14. **gāhī:**
Gazel 37
Mısra: **3**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

15. **gāhī:**
Gazel 43
Mısra: **5**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

16. **gāhī:**
Gazel 56
Mısra: **3**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

17. **gāhī:**
Gazel 74
Mısra: **1**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

18. **gāhī:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

19. **gāhī:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

20. **gāhī:**
Kaside 4
Mısra: **61**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

21. **gāhī:**
Kaside 4
Mısra: **97**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

22. **gāhī:**
Kaside 8
Mısra: **19**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

23. **gāhī:**
Kaside 10
Mısra: **75**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

24. **gāhī:**
Kaside 14

Mısra: **24**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

25. **gāhī:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

26. **gāhī:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

27. **gāhī:**
Kaside 28
Mısra: **99**
Kimi zaman, bazen.

Gāhī meyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

28. **gāhī:**
Kaside 18
Mısra: **11**
Kimi zaman, bazen.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

29. **gāhī:**
Kaside 25
Mısra: **53**
Kimi zaman, bazen.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

30. **gāhi:**
Kaside 38
Mısra: **60**
Kimi zaman, bazen.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

31. **gāhī:**
Kaside 38
Mısra: **63**
Kimi zaman, bazen.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

32. **gāhī:**
Kaside 38
Mısra: **65**
Kimi zaman, bazen.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

33. **gāhī:**
Kaside 38
Mısra: **103**
Kimi zaman, bazen.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

34. **gāhī:**
Kaside 40
Mısra: **64**
Kimi zaman, bazen.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

35. **gāhī:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Kimi zaman, bazen.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

36. **gāhī:**
Kaside 11
Mısra: **52**
Ara sıra, bazen.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

gāhī gāh:

1. **gāhī gāh:**
Kaside 43
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

gāhī gāhī:

1. **gāhī gāhī:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

2. **gāhī gāhī:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

<u>gāhī gehī:</u>

1. **gāhī gehī:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen...

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

<u>ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā:</u>

1. **ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā:**
Kaside 38
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Manayı yanlış söyleyen.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

<u>ġālib:</u>

1. **ġālibdür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **2**
Üstün, baskın.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

2. **ġālibdür:**-*dür*
Gazel 138
Mısra: **3**
Üstün, baskın.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

3. **ġālib:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Üstün, baskın.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

4. **ġālibdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **54**
Üstün, baskın.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

5. **ġālibdür:**-*dür*
Kaside 43
Mısra: **48**
Üstün, baskın.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

6. **ġālib:**
Kaside 50
Mısra: **68**
Üstün, baskın.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

7. **ġālib:**
Kaside 19
Mısra: **14**
Üstün gelen // üstün, baskın.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

<u>ġālib oldı:</u>

1. **ġālib oldı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Baskın olmak // teshir etmek, etkisi altına almak.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

2. **ġālib oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

<u>ġālib oldum:</u>

1. **ġālib oldum:***-du, -m*
Kaside 3
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

ġālib olmasun:

1. **ġālib olmasun:***-ma, -sun*
Kaside 19
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

ġālib olurdı:

1. **ġālib olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek, baskın olmak.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

ġālibā:

1. **ġālibā:**
Kaside 61
Mısra: **9**
Herhâlde, sanırım.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

ġālib-i muṭlaḳ:

1. **ġālib-i muṭlaḳ:**
Kaside 47
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız hâkimiyet sahibi.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

gāliyedān:

1. **gāliyedān:**
Kaside 36
Mısra: **45**
Galiye ve güzel koku konulan kutu.

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

ġāliye-sā:

1. **ġāliye-sā:**
Kaside 17
Mısra: **126**
Güzel koku hazırlayan, attar, ıtriyatçı.

Reşḥa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

ġāliye-sāy oldı:

1. **ġāliye-sāy oldı:***-dı*
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu olmak (güzel koku sürmek).

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

ġāliye-sāyān-ı bahār:

1. **ġāliye-sāyān-ı bahār:**
Kaside 50
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Baharın güzel koku hazırlayanları, bahar ıtriyatçıları.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i ḫulḳını ger
İtseler ġāliye-sāyān-ı bahār istişmām

ġam:

1. **ġam:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Kaygı, tasa, keder.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

2. **ġamın:***-ı, -n*
Gazel 14
Mısra: **5**
Kaygı, tasa, keder.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

3. **ġamuñ:***-uñ*
Gazel 87
Mısra: **6**
Kaygı, tasa, keder.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

4. **ġam:**
Gazel 108

Mısra: **1**
Kaygı, tasa, keder.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

5. **ġam:***-dür*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kaygı, tasa, keder.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

6. **ġam:**
Kaside 12
Mısra: **33**
Kaygı, tasa, keder.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

7. **ġam:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Kaygı, tasa, keder.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

8. **ġam:**
Kaside 48
Mısra: **24**
Kaygı, tasa, keder.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

9. **ġam:**
Kaside 53
Mısra: **38**
Kaygı, tasa, keder.

Dāġ-ı ḫırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

10. **ġamdan:***-dan*
Terkib-bend 1
Mısra: **80**
Kaygı, tasa, keder.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

11. **ġam:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Kaygı, tasa, keder.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

12. **ġam:**
Gazel 105
Mısra: **11**
Kaygı, tasa, keder.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

13. **ġam:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Kaygı, tasa, keder.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

14. **ġam:**
Kaside 4
Mısra: **22**
Kaygı, tasa, keder.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

15. **ġamından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 5
Mısra: **64**
Kaygı, tasa, keder.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

16. **ġam:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Kaygı, tasa, keder.

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

17. **ġamı:***-ı*
Kaside 42
Mısra: **7**
Kaygı, tasa, keder.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

18. **ġam:**
Terkib-bend 1
Mısra: **52**
Kaygı, tasa, keder.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

19. **ġam:**
Kaside 40
Mısra: **4**
Kaygı, tasa, keder.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

20. **ġamdur:**-*dur*
   Gazel 1
   Mısra: **10**
   Kaygı, tasa, keder.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

21. **ġam:**
   Kaside 3
   Mısra: **47**
   Kaygı, tasa, keder.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

22. **ġamla:**-*la*
   Kaside 62
   Mısra: **38**
   Kaygı, tasa, keder.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

23. **ġamuñdan:**-*u, -ñ, -dan*
   Tesdis 1
   Mısra: **2**
   Keder, üzüntü.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

24. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **6**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

25. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **12**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

26. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **18**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

27. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **24**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

28. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **30**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

29. **ġamuñla:**-*u, -ñl, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **36**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

30. **ġamuñla:**-*u, -ñ, -la*
   Tesdis 1
   Mısra: **42**
   Keder, üzüntü.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

31. **ġam:**
   Gazel 4
   Mısra: **1**
   Kaygı, tasa, keder.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

32. **ġam:**
   Gazel 12
   Mısra: **2**
   Kaygı, tasa, keder.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

33. **ġam:**
   Gazel 19
   Mısra: **5**
   Kaygı, tasa, keder.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

34. **ġamuñ:**-*uñ*
   Gazel 19
   Mısra: **7**
   Kaygı, tasa, keder.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

35. **ġamı:**-*ı*
Gazel 53
Mısra: **9**
Kaygı, tasa, keder.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

36. **ġam:**
Gazel 56
Mısra: **2**
Kaygı, tasa, keder.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

37. **ġam:**
Gazel 77
Mısra: **7**
Kaygı, tasa, keder.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

38. **ġamum:**-*u, -m*
Gazel 90
Mısra: **1**
Kaygı, tasa, keder.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

39. **ġam:**
Gazel 132
Mısra: **6**
Kaygı, tasa, keder.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

40. **ġam:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Kaygı, tasa, keder.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

41. **ġam:**
Kaside 59
Mısra: **8**
Kaygı, tasa, keder.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

42. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 35
Mısra: **10**
Kaygı, tasa, keder.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿis̱-i meserret olur

43. **ġamı:**-*ı*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kaygı, tasa, keder.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

44. **ġamı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **6**
Dert, keder, sıkıntı.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

ġam çeker:

1. **ġam çeker:**-*er*
Kaside 42
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ġam mı çeker devlet-i dünyā içün
Rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār

ġam çekme:

1. **ġam çekme:**-*me*
Kaside 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

2. **ġam çekme:**-*me*
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

3. **ġam çekme:**-*me*
Gazel 137
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

4. **ġam çekme:**-*me*
Rübai 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

ġam çekmezin:

1. **ġam çekmezin:**-*mez, -in*
Kaside 51
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

ġam çekmezse:

1. **ġam çekmezse:**-*mez, -se*
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

ġam degül:

1. **ġam degül:**
Gazel 111
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez" anlamında kullanılan bir söz.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

2. **ġam degül:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez" anlamında kullanılan bir söz.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

3. **ġam degül:**
Kaside 46
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Dert değil, "önemsemeye, üzülmeye değmez" anlamında kullanılan bir söz.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

ġam mürdesin:

1. **ġam mürdesin:**-*si, -n*
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kederden ölmüş (kişi), âşık.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

ġam u bīm çekmesün:

1. **ġam u bīm çekmesün:**-*me, -sün*
Kaside 26
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkuya kapılmak, tasalanmak.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

ġam virür:

1. **ġam virür:**-*ü, -r*
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü vermek, dertlendirmek.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

ġam yeme:

1. **ġam yeme:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek; tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

2. **ġam yeme:**
Kaside 39
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek; tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr

ġam yersin:

1. **ġam yersin:**-*r, -sin*
Kaside 20

Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.

Bi- ḫamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

ġamām:

1. **ġamām:**
Kaside 50
Mısra: **78**
Bulut.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

ġamdan amān virür:

1. **ġamdan amān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kederden kurtulmaya müsaade etmek.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

ġamdan āzād olmadım:

1. **ġamdan āzād olmadım:***-ma, -dı, -m*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gamdan, kederden kurtulmak.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

ġamdan āzād olmaġa:

1. **ġamdan āzād olmaġa:***-maġ, -a*
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gamdan, kederden kurtulmak.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

ġam-fersā:

1. **ġam-fersādur:***-dur*
Kaside 13
Mısra: **23**
Gam dağıtan, gam gideren.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

ġamgīn olmasam:

1. **ġamgīn olmasam:***-ma, -sa, -m*
Kaside 46
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gamlı, kederli olmak.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

ġam-ḫāne:

1. **ġam-ḫānesin:***-si, -n*
Gazel 15
Mısra: **3**
Gam evi, gam yuvası // gönül.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

2. **ġam-ḫānesi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **12**
Gam evi, gam yuvası // gönül.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

ġam-ı ʿaşḳ:

1. **ġam-ı ʿaşḳ:**
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

ġam-ı ʿaşḳı:

1. **ġam-ı ʿaşḳı:***-ı*
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

ġam-ı ʿaşḳuñ:

1. **ġam-ı ʿaşḳuñ:***-uñ*
Gazel 69
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

2. **ġam-ı ʿaşḳuñ:**-*uñ*
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

ġam-ı cānān:

1. **ġam-ı cānān:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin verdiği gam, keder.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

ġam-ı cāngāh:

1. **ġam-ı cāngāh:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can azaltıcı/yürek yakan üzüntü.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı:

1. **ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin can azaltıcı / yürek yakıcı gamı.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

ġam-ı dehr:

1. **ġam-ı dehr:**
Kaside 39
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Dünya gamı.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

2. **ġam-ı dehr:**
Kaside 46
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Dünya gamı.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

ġam-ı firḳatüñle:

1. **ġam-ı firḳatüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

ġam-ı gīsū-yı perīşān:

1. **ġam-ı gīsū-yı perīşān:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Perişan/dağınık saçların verdiği dert, gam.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

ġam-ı ḫaṭṭını:

1. **ġam-ı ḫaṭṭını:**-*ı, -n, -ı*
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin sebep olduğu dert.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

ġam-ı hicrān:

1. **ġam-ı hicrān:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

ġam-ı hicrāna:

1. **ġam-ı hicrāna:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

ġam-ı hicrānı:

1. **ġam-ı hicrānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **22**

Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

ġam-ı hicrānla:

1. **ġam-ı hicrānla:***-la*
Tesdis 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ayrılık acısı.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

ġam-ı köhne bahārı:

1. **ġam-ı köhne bahārı:***-ı*
Gazel 91
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın üzüntüsü.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

ġam-ı māżīyi:

1. **ġam-ı māżīyi:***-y, -i*
Kaside 53
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Geçmişin sıkıntısı.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

ġam-ı müstaḳbel:

1. **ġam-ı müstaḳbel:**
Kaside 53
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Geleceğin gamı // gelecekle ilgili endişe, sıkıntı.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

ġam-ı nāgehān virür:

1. **ġam-ı nāgehān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ansızın kederlendirmek.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

ġam-ı reşk:

1. **ġam-ı reşk:**
Kaside 54
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kıskanmadan, (bir şeye) gıpta etmeden doğan üzüntü.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

ġam-ı rindān-ı ʿālemdür:

1. **ġam-ı rindān-ı ʿālemdür:***-dür*
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan rintlerinin derdi, kederi.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla:

1. **ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla:***-uñ, -la*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) ayva tüylerinin ve yanağının verdiği keder, sıkıntı.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

ġam-ı rūzgār:

1. **ġam-ı rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın derdi.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez eṡer baña ġam-ı rūzgār

2. **ġam-ı rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın derdi.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

ġam-ı zülfüñle:

1. **ġam-ı zülfüñle:***-ü, -ñ, -le*
Gazel 104
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçından dolayı duyulan keder.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

ġammāz-ı maḥabbet:

1. **ġammāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgi fitleyici, sevgiyi meydana çıkarıcı, duyurucu.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

ġamnāk ider oldı:

1. **ġamnāk ider oldı:***-dı*
Kaside 41
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dertli etmek, kederlendirmeye başlamak.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

ġamze:

1. **ġamzeñ:***-ñ*
Gazel 6
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. **ġamze:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

3. **ġamze:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

4. **ġamzesi:***-si*
Gazel 45
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

5. **ġamze:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

6. **ġamze:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

7. **ġamzeden:***-den*
Kaside 22
Mısra: **71**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

8. **ġamzesine:***-si, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **98**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

9. **ġamze:**
Kaside 28
Mısra: **76**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

10. **ġamzeñ:***-ñ*
Kaside 28
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

11. **ġamzeden:***-den*
Kaside 47
Mısra: **75**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

12. **ġamzeden:***-den*
Kaside 55
Mısra: **85**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

13. **ġamzesin:**-*si, -n*
Kaside 55
Mısra: **82**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

14. **ġamzelerüñden:**-*ler, -ü, -ñ, -den*
Müfret 6
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

15. **ġamzeleri:**-*ler, -i*
Nazm 2
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

16. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 43
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

17. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 98
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

18. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 137
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

19. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 137
Mısra: **8**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

20. **ġamzesi:**-*si*
Kaside 8
Mısra: **15**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

21. **ġamze:**
Kaside 12
Mısra: **68**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

22. **ġamzeden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **67**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

23. **ġamzeñ:**-*ñ*
Kaside 28
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

24. **ġamzeñ:**-*ñ*
Kaside 28
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

25. **ġamzesi:**-*si*
Kaside 47
Mısra: **69**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

26. **ġamze:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

27. **ġamzeden:**-*den*
Gazel 10
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

28. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 10
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

29. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 28
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

30. **ġamzeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 31
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

31. **ġamze:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

32. **ġamzenüñ:**-*nüñ*
Gazel 34
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

33. **ġamzelerden:**-*ler, -den*
Gazel 39
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

34. **ġamzeye:**-*y, -e*
Gazel 55
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

35. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 57
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger ṣād-āb-ı nāz

36. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 57
Mısra: **10**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n’eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

37. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 58
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

38. **ġamze:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

39. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 59
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

40. **ġamzeleri:**-*ler, -i*
Gazel 62
Mısra: **8**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

41. **ġamzeleri:**-*ler, -i*
Gazel 62
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

42. **ġamzeye:**-*y, -e*
Gazel 68
Mısra: **12**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

43. **ġamzesinüñ:**-*si, -nüñ*
Gazel 71

Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

44. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 82
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

45. **ġamze:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

46. **ġamzeye:**-*y, -e*
Gazel 92
Mısra: **8**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

47. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 93
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

48. **ġamzeler:**-*ler*
Gazel 96
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

49. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 98
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

50. **ġamzesiyle:**-*si, -y, -le*
Gazel 99
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

51. **ġamzeye:**-*y, -e*
Gazel 99
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

52. **ġamzesine:**-*si, -n, -e*
Gazel 100
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

53. **ġamze:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

54. **ġamzeden:**-*den*
Gazel 106
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

55. **ġamzeye:**-*y, -e*
Gazel 106
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

56. **ġamzelerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 107
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

57. **ġamze:**
Gazel 108
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

58. **ġamzeñden:**-*ñ, -den*
Gazel 108
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

59. **ġamzede:***-de*
Gazel 113
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

60. **ġamze:**
Gazel 117
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

61. **ġamzesi:***-si*
Gazel 117
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

62. **ġamzeñe:***-ñ, -e*
Gazel 122
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

63. **ġamze:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

64. **ġamze:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

65. **ġamze:**
Gazel 135
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

66. **ġamzeleri:***-ler, -i*
Gazel 135
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

67. **ġamzesi:***-si*
Gazel 137
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

68. **ġamzesi:***-si*
Gazel 137
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

69. **ġamzesi:***-si*
Gazel 137
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

70. **ġamzesi:***-si*
Gazel 137
Mısra: **10**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

71. **ġamze:**
Gazel 138
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

72. **ġamzeler:***-ler*
Gazel 141
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

73. **ġamzesiyle:***-si, -y, -le*
Gazel 141
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

74. **ġamze:**
Müfret 14
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

75. **ġamze:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

76. **ġamzesi:***-si*
Gazel 18
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

77. **ġamze:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

78. **ġamzeñ:***-ñ*
Gazel 19
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

79. **ġamzeñe:***-ñ, -e*
Gazel 22
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

80. **ġamzeleri:***-ler, -i*
Gazel 23
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

81. **ġamzeyle:***-y, -le*
Gazel 23
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

82. **ġamze:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

83. **ġamzesi:***-si*
Gazel 24
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

84. **ġamze:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

85. **ġamzeñ:***-ñ*
Gazel 28
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿiṡ

86. **ġamzesi:***-si*
Gazel 57
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

87. **ġamze:**
Gazel 58
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

88. **ġamzesi:***-si*
Gazel 59
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

89. **ġamze:**
Gazel 123

Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

ġamze-i ʿayyār:

1. **ġamze-i ʿayyār:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hilekâr yan bakış.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

ġamze-i ʿayyāra:

1. **ġamze-i ʿayyāra:**-*a*
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyüleyici yan bakış.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

ġamze-i cādū:

1. **ġamze-i cādū:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

2. **ġamze-i cādū:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

3. **ġamze-i cādū:**
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Büyüleyen süzgün bakış.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

ġamze-i cādū-firīb:

1. **ġamze-i cādū-firīb:**
Gazel 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Büyücüyü bile aldatan, büyüleyen süzgün bakış.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

ġamze-i cellād:

1. **ġamze-i cellād:**
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) öldürücü yan bakışı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

ġamze-i çeşm-i nāhīd:

1. **ġamze-i çeşm-i nāhīd:**
Kaside 54
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının gözlerinin yan bakışı.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

ġamze-i dil-ber:

1. **ġamze-i dil-ber:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

2. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

3. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 5
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

4. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 12
Mısra: **66**

Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

5. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 25
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

6. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

7. **ġamze-i dil-ber:**
Kaside 56
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin süzgün yan bakışı.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

ġamze-i dil-dūz:

1. **ġamze-i dil-dūz:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül delici yan bakış.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

ġamze-i fettān:

1. **ġamze-i fettān:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

2. **ġamze-i fettān:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

3. **ġamze-i fettān:**
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

4. **ġamze-i fettān:**
Kaside 47
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

ġamze-i fettān u ġammāzı:

1. **ġamze-i fettān u ġammāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkarıcı, ortalığı karıştırıcı yan bakış.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

ġamze-i fettānı:

1. **ġamze-i fettānı:**-*ı*
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

ġamze-i fettān-ı bütāndur:

1. **ġamze-i fettān-ı bütāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Güzellerin fitne çıkarıcı, cazibeli süzgün bakışı.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

ġamze-i fettānuña:

1. **ġamze-i fettānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ayartıcı / fitne çıkaran yan bakış.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

ġamze-i ġammāz u ṭannāzı:

1. **ġamze-i ġammāz u ṭannāzı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Alaycı ve fitneci yan bakış.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

ġamze-i ġammāzdur:

1. **ġamze-i ġammāzdur:**-*dur*
   Gazel 85
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Fitneci yan bakış.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

ġamze-i ḥāżır-cevāb:

1. **ġamze-i ḥāżır-cevāb:**
   Gazel 10
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Söz söyleme hünerine sahip yan bakış // ne yapacağı belli olmayan, değişken yan bakış.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **ġamze-i ḥāżır-cevāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Söz söyleme hünerine sahip yan bakış // ne yapacağı belli olmayan, değişken yan bakış.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz:

1. **ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz:**
   Gazel 58
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nazlı, işveli hazırcevap gamze.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār:

1. **ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār:**
   Kaside 16
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın hazır cevap yan bakışı / şivedarı.

Bikr-i fikrüm şehr-bānū-yı şebistān-ı ḫayāl
Ṭabʿ-ı şūḫum ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār

ġamze-i ḫūbān:

1. **ġamze-i ḫūbān:**
   Kaside 14
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

2. **ġamze-i ḫūbān:**
   Kaside 45
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

ġamze-i ḫūbāna:

1. **ġamze-i ḫūbāna:**-*a*
   Gazel 56
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin göz ucu ile süzerek yan bakışı.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

ġamze-i ḫūnī:

1. **ġamze-i ḫūnī:**
   Gazel 131
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Kan dökücü, öldürücü gamze.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī:

1. **ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī:**
   Kaside 12
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Sakinin / sevgilinin kan dökücü gamzesi.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

ġamze-i ḫūn-rīzüñe:

1. **ġamze-i ḫūn-rīzüñe:***-üñ, -e*
   Gazel 103
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Kan dökücü süzgün bakış.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur:

1. **ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur:***-ı, -dur*
   Kaside 1
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Erkeği yere vuran merhametsiz gamze.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

ġamze-i merdüm-küş-i yārı:

1. **ġamze-i merdüm-küş-i yārı:***-ı*
   Kaside 49
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin insan öldüren /katil yan bakışı.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

ġamze-i mestüñ:

1. **ġamze-i mestüñ:***-üñ*
   Müfret 7
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoş yan bakış // süzgün bakış.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

ġamze-i nāvek-figen:

1. **ġamze-i nāvek-figen:**
   Gazel 120
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Ok atıcı, yaralayıcı süzgün bakış.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

ġamze-i nerkis-i maḫmūrların:

1. **ġamze-i nerkis-i maḫmūrların:***-ları, -n*
   Gazel 71
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Mahmur gözlerin yan bakışı.

Ġamze-i nerkis-i maḫmūrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına baḳ

ġamze-i pür-fitne-i nādīde-hᵛāb-ı rūzgār:

1. **ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār:**
   Kaside 16
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın uyku görmemiş/uyumayan fitne dolu yan bakışı // feleğin zulmü, zamanın sıkıntıları.

Tāliʿümde baḫt uyandı ḫᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār

ġamze-i pür-nāz ü sitem:

1. **ġamze-i pür-nāz ü sitem:**
   Kaside 51
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Naz ve sitem dolu yan bakış.

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

ġamze-i sāḳī:

1. **ġamze-i sāḳī:**
   Gazel 26
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sakinin süzgün yan bakışı.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

2. **ġamze-i sāḳī:**
   Gazel 124
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sakinin süzgün yan bakışı.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

ġamze-i ser-mest:

1. **ġamze-i ser-mest:**
   Kaside 22
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoş, baygın yan bakış.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

ġamze-i ser-mest-i bahtı:

1. **ġamze-i ser-mest-i baḫtı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Bahtın sarhoş, süzgün yan bakışı.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

ġamze-i şūh:

1. **ġamze-i şūḫ:**
   Gazel 117
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   İşveli, cilveli yan bakış.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

ġamze-i şūha:

1. **ġamze-i şūḫa:**-*a*
   Kaside 47
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   İşveli, cilveli yan bakış.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

ġamze-i şūhı:

1. **ġamze-i şūḫı:**-*ı*
   Kaside 33
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   İşveli, cilveli yan bakış.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

ġamze-i şūh-ı büt-i maʿnādur:

1. **ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur:**-*dur*
   Kaside 37
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Mana güzelinin işveli yan bakışı.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

ġamze-i şūhına:

1. **ġamze-i şūḫına:**-*ı, -n, -a*
   Gazel 138
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   İşveli, cilveli yan bakış.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

ġamze-i Tātār-nijād-ı hūbān:

1. **ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān:**
   Kaside 44
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin Tatar tabiatlı /yağmacı gamzeleri.

K'idemez ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān
Mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda daḫi yaġmāyı

ġamze-i tīġ-keş:

1. **ġamze-i tīġ-keş:**
   Gazel 71
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kılıç çeken yan bakış.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

ġamzeler eylerdi:

1. **ġamzeler eylerdi:**-*r, -di*
   Kaside 25
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Göz kırpmak, bakış atmak.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

ġanī:

1. **ġanī:**
   Kaside 32
   Mısra: **45**
   Zengin, varlıklı.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

ġanī (eyle):

1. **ġanī:**
   Kaside 10
   Mısra: **42**
   Zenginleştirmek.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

ġanī ider:

1. **ġanī ider:**-*er*
   Kaside 44
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Zenginleştirmek // doyurmak, tok kılmak.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

Ġanī-zāde:

1. **Ġanī-zāde:**
   Nazm 5
   Mısra: **1**
   Ganîzâde Mehmed Nâdirî (ö. 1036/1627), Mi'râciyyesiyle meşhur Osmanlı âlimi, şair ve hattat.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

ġarābet:

1. **ġarābet:**
   Kaside 7
   Mısra: **25**
   Gariplik, tuhaflık.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

2. **ġarābet:**
   Kaside 18
   Mısra: **25**
   Gariplik, tuhaflık.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

3. **ġarābet:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **78**
   Gariplik, tuhaflık.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

ġaraż:

1. **ġarażuñ:**-*uñ*
   Gazel 31
   Mısra: **3**
   Gaye, maksat, amaç.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

2. **ġaraż:**
   Kaside 19
   Mısra: **65**
   Gaye, maksat, amaç.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

3. **ġarazı:**-*ı*
   Kaside 26
   Mısra: **59**
   Gaye, maksat, amaç.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere beẕl-i zer ü sīm

4. **ġaraż:**
   Kaside 38
   Mısra: **79**
   Gaye, maksat, amaç.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

5. **ġaraz:**
   Kaside 47
   Mısra: **84**
   Gaye, maksat, amaç.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

6. **ġaraż:**
   Gazel 110
   Mısra: **3**
   Gaye, maksat, istek, arzu.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

7. **ġaraż:**
   Kaside 58
   Mısra: **71**
   Gaye, maksat, istek, arzu.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n’ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

ġāret itmiş:

1. **ġāret itmiş:**-*miş*
   Kaside 13
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Yağma etmek, yağmalamak.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

ġāret-i īmāna:

1. **ġāret-i īmāna:**-*a*
Nazm 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İmanı yağmalama, imana saldırma.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

ġarīb:

1. **ġarīb:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Tuhaf, acayip.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

2. **ġarīb:**
Gazel 51
Mısra: **14**
Tuhaf, acayip.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

3. **ġarīb:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Tuhaf, şaşılacak, bambaşka.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

4. **ġarīb:**
Kaside 47
Mısra: **23**
Değişik, bambaşka, şaşırtıcı.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

5. **ġarīb:**
Kaside 47
Mısra: **68**
Değişik, bambaşka, şaşırtıcı.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı oldum:

1. **ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı oldum:**-*du, -m*
Kaside 22
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Naza ve nimete batmak, nazla ve nimetlerle dolu olmak.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

ġarḳ- āb iderdi:

1. **ġarḳ- āb iderdi:**-*er, -di*
Kaside 61
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Suya batırmak, suya boğmak.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

ġarḳ ider:

1. **ġarḳ ider:**-*er*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Batırmak, boğmak, bir şeyle aşırı derecede doldurmak.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

ġarḳ olsa:

1. **ġarḳ olsa:**-*sa*
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeyle kaplanmış olma.

N'ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

ġarḳ olur:

1. **ġarḳ olur:**-*u, -r*
Kaside 44
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeyle kaplanmış olma.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

ġarḳ-āb itse:

1. **ġarḳ-āb itse:**-*se*
Kaside 31
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Suya batırmak.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

ġarḳa-i ḫūn olur:

1. **ġarḳa-i ḫūn olur:***-u, -r*
   Kaside 58
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Kana batmak, kana bulanmak.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl ġarḳa-i ḫūn

ġarḳa-i hūn-āb olur:

1. **ġarḳa-i hūn-āb olur:***-u, -r*
   Gazel 37
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kanlı göz yaşına batmak.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı:

1. **ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı:***-u, -r, -dı*
   Kaside 14
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Kan denizine batmak.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

ġarḳ-ı cevāhir iderdi:

1. **ġarḳ-ı cevāhir iderdi:***-er, -di*
   Kaside 45
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   İncilere boğmak, incilerle doldurmak.

Bulaydı feyż-i nem-i cūdın ebr-i nīsānī
İderdi ġarḳ-ı cevāhir muḥīṭ-i zeḫḫārı

ġarḳ-ı emvāc-ı kerem ider:

1. **ġarḳ-ı emvāc-ı kerem ider:***-er*
   Kaside 6
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik dalgalarına boğmak, ihsan dalgalarıyla doldurmak.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

ġarḳ-ı güher ider:

1. **ġarḳ-ı güher ider:***-er*
   Kaside 3
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Mücevhere boğmak, mücevherle doldurmak.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġarḳ-ı güher
Mevc-ḫīz olduğı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun:

1. **ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun:***-sun*
   Kıt'a-ı Kebir 7
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Kan seline batmak, kan selinde boğulmak.

Ser-be-ser ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun
Düşmenüñ kişver-i sitem-ḫīzi

ġarrālan:

1. **ġarrālanursam:***-u, -r, -sa, -m*
   Kaside 6
   Mısra: **63**
   Kibirlenmek, büyüklenmek.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

ġass ü semīn:

1. **ġass ü semīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Tatsızlık, yavanlık ve güzellik, kıymetlilik (söz bağlamında).

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

ġāşiyedār olsa:

1. **ġāşiyedār olsa:***-sa*
   Kaside 17
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Seyis olmak.

Pīş-i pāyında melek ġāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

gāv:

1. **gāv:**
   Kaside 24
   Mısra: **8**
   Öküz // kendini şair zanneden, ehil olmayan kişi.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

ġavġā:

1. **ġavġāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **72**
Kavga, dövüş.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

2. **ġavġādadur:**-*da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Kavga, dövüş.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

3. **ġavġāyı:**-*y, -ı*
Kaside 15
Mısra: **71**
Kavga, mücadele, uğraş.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

4. **ġavġā:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Kavga, mücadele, uğraş.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

ġavġāyı ider:

1. **ġavġāyı ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kavga etmek, çekişmek // şamata etmek.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

ġavġāyı itmez:

1. **ġavġāyı itmez:**-*mez*
Kaside 44
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kavga etmek, mücadele etmek.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

ġavġā-yı ḳıyāmet:

1. **ġavġā-yı ḳıyāmet:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıyamet kavgası // kıyamet kargaşası.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

ġavġā-yı suḫandir:

1. **ġavġā-yı suḫandir:**-*dir*
Kaside 10
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Söz kavgası, şairlik çekişmesi.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

ġavġā-yı zamāne:

1. **ġavġā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Zamanın kavgası, fitnesi.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

gāv-ı ḫar-nijād:

1. **gāv-ı ḫar-nijād:**
Kaside 43
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Eşek tabiatlı öküz.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rācıḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

gāv-ı zemīne:

1. **gāv-ı zemīne:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Arz öküzü; eski inanışa göre dünyayı boynuzu üstünde taşıdığı söylenen efsanevi öküz.

Her bir ḳademde ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ
Gāv-ı zemīne zelzele-i üstüḫᵛān virür

ġavṭa eyledi:

1. **ġavṭa eyledi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Daldırmak, batırmak.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

ġavta itse:

1. **ġavta itse:**-*se*
   Kaside 44
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **-**
   Daldırmak, batırmak.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

ġavvāṣ:

1. **ġavvās:**
   Kaside 53
   Mısra: **58**
   Dalgıç.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

2. **ġavvāṣ:**
   Kaside 31
   Mısra: **123**
   Dalgıç // şair.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup:

1. **ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup:**-*up*
   Kaside 55
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **-**
   Fikir denizinin dalgıcı olmak, fikir denizine dalmak.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati olalı:

1. **ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati olalı:**-*alı*
   Kaside 1
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: **-**
   Övgüsü hayalinin denizine dalmak.

Olalı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati
Cevher-i ṭabʿumuñ zīb-i dükānıdur sözüm

ġāyet:

1. **ġāyeti:**-*i*
   Kaside 3
   Mısra: **71**
   Nihayet, son.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

2. **ġāyet:**
   Kaside 46
   Mısra: **60**
   Oldukça, son derece, pek çok.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

3. **ġāyet:**
   Gazel 47
   Mısra: **1**
   Oldukça, son derece, pek çok.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

4. **ġāyet:**
   Kaside 35
   Mısra: **32**
   Oldukça, son derece, pek çok.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işgāl

5. **ġāyet:**
   Kaside 43
   Mısra: **72**
   Oldukça, son derece, pek çok.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

6. **ġāyet:**
   Gazel 109
   Mısra: **6**
   Oldukça, son derece, pek çok.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

7. **ġāyete:**-*e*
   Kaside 31
   Mısra: **3**
   Fazlalık, çokluk.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

8. **ġāyete:**-*e*
   Kaside 20
   Mısra: **89**
   Fazlalık, çokluk.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

ġāyet ile:

1. **ġāyet ile:**
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı derecede, çok fazla, son derece.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

2. **ġāyet ile:**
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı derecede, çok fazla, son derece.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

<u>ġāyetde:</u>

1. **ġāyetde:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Oldukça, son derece.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

2. **ġāyetde:**
Kaside 41
Mısra: **96**
Oldukça, son derece.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

3. **ġāyetde:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **86**
Oldukça, son derece.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

4. **ġāyetde:**
Terkib-bend 1
Mısra: **63**
Oldukça, son derece.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

<u>ġāyete irdi:</u>

1. **ġāyete irdi:**-*di*
Kaside 45
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, sonlanmak.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

2. **ġāyete irdi:**-*di*
Kaside 50
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

3. **ġāyete irdi:**-*di*
Kaside 51
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

4. **ġāyete irdi:**-*di*
Kaside 57
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, sonlanmak.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

<u>ġāyete irerdi:</u>

1. **ġāyete irerdi:**-*er, -di*
Kaside 29
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, sonlanmak.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

<u>ġāyet-i himmeti:</u>

1. **ġāyet-i himmeti:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İhsanın çokluğu.

Evvel-i devleti eyyām-ı zevāle encām
Ġāyet-i himmeti devrān-ı kemāle āġāz

<u>ġāyet-i imkāna:</u>

1. **ġāyet-i imkāna:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
İmkân sınırı, olabilirliğin son noktası.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

ġāyet-i şeb:

1. **ġāyet-i şeb:**
Kaside 9
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Gecenin sonu.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

ġayr:

1. **ġayra:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **67**
Başkası, başkaları.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

2. **ġayra:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **106**
Başkası, başkaları.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

3. **ġayra:**-*a*
Kaside 62
Mısra: **38**
Başkası, başkaları.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

4. **ġayra:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **7**
Başkası, başkaları.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

ġayret:

1. **ġayret:**
Kaside 51
Mısra: **84**
Tahammül etme, dayanma gücü, sabır.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

ġayret-i aḳrān:

1. **ġayret-i aḳrān:**
Gazel 46
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Emsallerin, arkadaşların kıskançlığı.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

ġayret-i Edhem-i şeb:

1. **ġayret-i Edhem-i şeb:**
Kaside 3
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gece atının (kara yağız at) cesareti, yürekliliği.

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

ġayret-i gülzār-i firdevsi:

1. **ġayret-i gülzār-i firdevsi:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Cennet gül bahçesinin çabası.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

ġayrı:

1. **ġayrı:**
Gazel 64
Mısra: **10**
Başka.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

2. **ġayrı:**
Kaside 48
Mısra: **84**
Artık, bundan böyle.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

3. **ġayrı:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Başkası.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

4. **ġayriye:**-*y, -e*
Kaside 39
Mısra: **22**
Başkası, başka kimse.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

5. **ġayrılar:**-*lar*
Kaside 61
Mısra: **19**
Başkası, başka kimse.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

6. **ġayrı:**
Terkib-bend 1
Mısra: **74**
Artık, bundan böyle.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

7. **ġayrıdan:**-*dan*
Gazel 52
Mısra: **2**
Başkası // rakipler.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

8. **ġayrı:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Başka, diğer.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

9. **ġayrıya:**-*y, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **30**
Başka, diğer.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

ġayr-ı mükerrerdür:

1. **ġayr-ı mükerrerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tekrarı olmayan // eşsiz, benzersiz.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

ġazā:

1. **ġazāya:**-*y, -a*
Kaside 21
Mısra: **24**
Din uğruna yapılan savaş.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

ġazā ferhunde-bād:

1. **ġazā ferḫunde-bād:**
Kaside 25
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Gaza mübarek ola/olsun" hak yolunda güç bir mücadeleye girişenlere teşvik ve böyle bir işin üstesinden gelenlere tebrik sözü olarak kullanılır.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

ġazā itdüñ:

1. **ġazā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

2. **ġazā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

3. **ġazā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

4. **ġazā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Savaşmak (İslam dini uğruna kâfirlerle savaşmak).

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

ġażab:

1. **ġażabı:**-*ı*
Gazel 113

Mısra: **6**
Hiddet, öfke, kızgınlık, hışım.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

2. **ġażabuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **67**
Hiddet, öfke, kızgınlık, hışım.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

ġazāl:

1. **ġazāle:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **66**
Ahu, ceylan.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

2. **ġazāle:**-*e*
Kaside 47
Mısra: **50**
Ahu, ceylan.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

ġazāle:

1. **ġazāle:**
Kaside 36
Mısra: **52**
Dişi geyik yavrusu.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

ġazāl-ı māde:

1. **ġazāl-ı māde:**
Kaside 19
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dişi ceylan.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

ġazāl-ı Tātārī:

1. **ġazāl-ı Tātārī:**
Kaside 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tatar ceylanları.

Fütāde-i ser-i rāhı Burāḳ-ı firdevsī
Esīr-i dām-ı nigāhı ġazāl-ı Tātārī

ġazel:

1. **ġazel:**
Kaside 20
Mısra: **56**
Gazel, şiir.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

2. **ġazel:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Gazel, şiir.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

3. **ġazelde:**-*de*
Gazel 47
Mısra: **9**
Gazel nazım şekli.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

4. **ġazeli:**-*i*
Gazel 50
Mısra: **9**
Gazel, şiir.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

5. **ġazel:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Gazel nazım şekli.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

6. **ġazelüm:**-*ü, -m*
Kaside 21
Mısra: **83**
Gazel, şiir.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

7. **ġazel:**
Kaside 22
Mısra: **63**
Gazel, şiir.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

8. **ġazel:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Gazel, şiir.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

9. **ġazel:**
Kaside 46
Mısra: **71**
Gazel, şiir.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

10. **ġazel:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Gazel, şiir.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

11. **ġazel:**
Kaside 49
Mısra: **83**
Gazel, şiir.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

12. **ġazel:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Gazel, şiir.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

13. **ġazeli:**-*i*
Gazel 72
Mısra: **10**
Gazel, şiir.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

14. **ġazelüñ:**-*üñ*
Gazel 76
Mısra: **10**
Gazel, şiir.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

15. **ġazeller:**-*ler*
Gazel 88
Mısra: **9**
Gazel, şiir.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

16. **ġazeli:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **14**
Gazel, şiir.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

17. **ġazel:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Gazel, şiir.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

18. **ġazeller:**-*ler*
Gazel 126
Mısra: **13**
Gazel, şiir.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

19. **ġazel:**
Kaside 12
Mısra: **64**
Gazel, şiir.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

20. **ġazel:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Gazel nazım şekli.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

21. **ġazel:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Gazel, şiir.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

22. **ġazel:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Gazel, şiir.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

23. **ġazel:**
Kaside 52
Mısra: **92**
Gazel, şiir.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

24. **ġazel:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Gazel, şiir.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

25. **ġazelüm:**-*ü, -m*
Kaside 60
Mısra: **76**
Gazel, şiir.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

26. **ġazel:**
Kaside 61
Mısra: **50**
Gazel, şiir.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

27. **ġazel:**
Kaside 62
Mısra: **47**
Gazel, şiir.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

gazel ṭarḥ itmede:

1. **gazel ṭarḥ itmede:**-*me, -de*
Kaside 47
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gazel tertip etmek, gazel yazmak.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

ġazel ṭarḥında:

1. **ġazel ṭarḥında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 64
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gazel tertip etme, gazel yazma.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

ġazel-gūy:

1. **ġazel-gūy:**
Kaside 57
Mısra: **28**
Gazel söyleyen.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

ġazel-i pür-niyāzıñı:

1. **ġazel-i pür-niyāzıñı:**-*ı, -ñ, -ı*
Gazel 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yalvarmalarla dolu gazel.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

ġazeller söyle:

1. **ġazeller söyle:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gazel okumak.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

ġazel-perdāz olursa:

1. **ġazel-perdāz olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 47
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Gazel söylemek.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

2. **ġazel-perdāz olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 47
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Gazel söylemek.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

ġāzī:

1. **ġāzīler:**-*ler*
Kaside 22
Mısra: **10**

Gaza eden, İslam dini uğruna savaşan, cihat eden.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

gece:

1. **geceyle:**-*y, -le*
Kaside 22
Mısra: **38**
Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

2. **gecede:**-*de*
Kaside 54
Mısra: **56**
Güneş batıp ortalığa karanlık bastıktan gün ağarmaya başlayıncaya kadar geçen süre // gece vakti.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

geç:

1. **geçe:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **101**
Vaktin ilerlemesi.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

2. **geçmese:**-*me, -se*
Gazel 106
Mısra: **9**
(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

3. **geçer:**-*er*
Kaside 49
Mısra: **89**
Saplanmak, batmak, girmek.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

4. **geçer:**-*er*
Gazel 14
Mısra: **1**
Etki etmek, işlemek.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduğın idrāk ide anuñ raḳīb

5. **geçdük:**-*dü, -k*
Gazel 18
Mısra: **9**
(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

6. **geçmezse:**-*mez, -se*
Gazel 104
Mısra: **9**
(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

7. **geçmezse:**-*mez, -se*
Gazel 101
Mısra: **7**
(Bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

8. **geçer:**-*er*
Gazel 114
Mısra: **3**
Bir yandan girip diğer yandan çıkmak.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

9. **geçe:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **6**
Yaşanıp tükenmek, yaşanmak.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

10. **geçer:**-*er*
Gazel 115
Mısra: **6**
Yaşanıp tükenmek, yaşanmak.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

11. **geçe:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **81**
Yaşanıp tükenmek, yaşanmak.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

12. **geçdi:**-*di*
Gazel 130
Mısra: **5**
Zamanı aşmak, geride bırakmak.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

13. **geçse:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **44**
Geride bırakmak, aşmak.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

14. **geçüp:**-*üp*
Kaside 3
Mısra: **38**
Geride bırakmak, aşmak.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

15. **geçer:**-*er*
Kaside 11
Mısra: **64**
Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

geçer:

1. **geçer:**
Kaside 23
Mısra: **69**
Geçinmek, kendini…saymak.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

geçil:

1. **geçilmez:**-*mez*
Kaside 22
Mısra: **71**
Bırakmak, vazgeçmek.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

geçīm:

1. **geçīm:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Atlara giydirilen zırh.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

gecīm olsa:

1. **gecīm olsa:**-*sa*
Kaside 26
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Zırh olmak.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

geçin:

1. **geçinür:**-*ü, -r*
Kaside 10
Mısra: **103**
Kendini … saymak, … imiş gibi davranmak, taslamak.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

2. **geçinür:**-*ü, -r*
Kaside 38
Mısra: **94**
Kendini … saymak, … imiş gibi davranmak, taslamak.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

geçür:

1. **geçürdi:**-*di*
Kaside 52
Mısra: **98**
Bir şeyi bir yerden öteki tarafa götürmek.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçürdi Ḳahramān

2. **geçürdi:**-*di*
Kaside 43
Mısra: **74**
Zaman harcamak.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

gedā:

1. **gedā:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Dilenci, yoksul.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

2. **gedā:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Dilenci, yoksul.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

3. **gedāya:**-*y, -a*
Kaside 4
Mısra: **74**
Dilenci, yoksul.

Şānı şehān-ı ʿālemi ḫvār u ḥaḳīr ider
Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

4. **gedādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **64**
Dilenci, yoksul.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

5. **gedālar:**-*lar*
Kaside 33
Mısra: **57**
Dilenci, yoksul.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

6. **gedā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Dilenci, yoksul.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

7. **gedāyı:**-*y, -ı*
Gazel 30
Mısra: **5**
Dilenci, yoksul.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

8. **gedā:**
Kaside 4
Mısra: **67**
Dilenci, yoksul.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

9. **gedāya:**-*y, -a*
Kaside 32
Mısra: **43**
Dilenci, yoksul.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

10. **gedāyı:**-*y, -ı*
Gazel 36
Mısra: **4**
Dilenci, yoksul // âşık.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

11. **gedā:**
Gazel 133
Mısra: **10**
Dilenci, yoksul // âşık.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

12. **gedāya:**-*y, -a*
Kaside 30
Mısra: **22**
Dilenci.

Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī

13. **gedālara:**-*lar, -a*
Kaside 28
Mısra: **15**
Dilenci // sevgilinin aşkını dilenen âşık.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

<u>gedā-meşreb olan:</u>

1. **gedā-meşreb olan:**-*an*
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dilenci yaratılışlı olmak.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

<u>gedā-yı bī-nevāsı:</u>

1. **gedā-yı bī-nevāsı:**-*sı*
Kaside 8
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Nasipsiz, zavallı dilenci.

İtse bir iḳlime ger bez̲l-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bi̱-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

<u>gedā-yı bī-ser ü pādur:</u>

1. **gedā-yı bī-ser ü pādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sefil ve perişan dilenci /fakir.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti:

1. **gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti:**
Kaside 36
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısında (makamının kapısında) malını mülkünü batırmış fakir.

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Ḳārūn
Emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti Ḥātem

geh:

1. **geh:**
Kaside 20
Mısra: **54**
Kimi zaman, bazen.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

2. **geh:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Kimi zaman, bazen.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

3. **geh:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Kimi zaman, bazen.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

4. **geh:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Bazen, kimi zaman.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

geh gāh:

1. **geh gāh:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

2. **geh gāh:**
Kaside 27
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bazen... bazen.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīğın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

3. **geh gāh:**
Kaside 59
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Bazen ... bazen ...

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

geh gāhī:

1. **geh gāhī:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bazen...bazen...

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

2. **geh gāhī:**
Kaside 50
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Bazen...bazen...

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

3. **geh gāhī:**
Kaside 55
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Bazen...bazen...

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

4. **geh gāhī:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bazen...bazen...

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

5. geh gāhī:
Kaside 25
Mısra: **101**
Kimi zaman, bazen, ara sıra.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

geh geh:

1. **geh geh:**
    Kaside 33
    Mısra: **94**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Geh ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre ʿalemdür
Geh dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya ʿaṣādur

2. **geh geh:**
    Kaside 58
    Mısra: **96**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

3. **geh geh:**
    Gazel 37
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

4. **geh geh:**
    Gazel 87
    Mısra: **11**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

5. **geh geh:**
    Kaside 4
    Mısra: **41**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

6. **geh geh:**
    Kaside 10
    Mısra: **124**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

7. **geh geh:**
    Kaside 15
    Mısra: **77**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

8. **geh geh:**
    Kaside 4
    Mısra: **75**
    Kelime Tipi: -
    Bazen... bazen (de)...

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

geh ü bī-gāh:

1. **geh ü bī-gāh:**
    Gazel 31
    Mısra: **14**
    Kelime Tipi: -
    Vakitli vakitsiz, her zaman.

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

2. **geh ü bī-gāh:**
    Kaside 19
    Mısra: **47**
    Kelime Tipi: -
    Vakitli vakitsiz, her zaman.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme ṣankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

gehī:

1. **gehī:**
    Tesdis 1
    Mısra: **19**
    Bazen.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

gel:

1. **geldikçe:***-dikçe*
    Gazel 69
    Mısra: **3**
    Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

2. **gelsün:***-sün*
    Gazel 122
    Mısra: **4**
    Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

3. **geldim:**-*di, -m*
Kaside 12
Mısra: **63**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

4. **gelse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **87**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

5. **gelür:**-*ü, -r*
Kaside 32
Mısra: **94**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

6. **gelüp:**-*üp*
Kaside 60
Mısra: **29**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

7. **geldi:**-*di*
Nazm 5
Mısra: **4**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

8. **gelince:**-*ince*
Kaside 58
Mısra: **28**
Gelmek, uğramak; buyurmak, şereflendirmek.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

9. **geldi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **22**
Ulaşmak, varmak.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḫda
Geldi mektūb-ı behcet-āmīzi

10. **gelsün:**-*sün*
Gazel 79
Mısra: **10**
Gelmek, uğramak.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

11. **gelse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **37**
Gelmek, uğramak.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

12. **geldük:**-*dük*
Kaside 62
Mısra: **49**
Ulaşmak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

13. **gelecek:**-*ecek*
Kaside 40
Mısra: **40**
Gelmek, buyurmak.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

14. **gelse:**-*se*
Gazel 11
Mısra: **5**
Değmek, dokunmak.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

15. **gel:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

16. **gelse:**-*se*
Kaside 27
Mısra: **56**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

17. **gelür:**-*ü, -r*
Kaside 32
Mısra: **98**
Gelmek, uğramak.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

18. **gelürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 36
Mısra: **70**
Bir makama atanmak.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

19. **gelse:**-*se*
Gazel 35
Mısra: **10**
Gelmek, uğramak, isabet etmek.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿiṣ-i meserret olur

20. **gelmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 41
Mısra: **117**
Gelmek, uğramak, isabet etmek.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

21. **gelüñ:**-*üñ*
Gazel 88
Mısra: **2**
Ulaşmak, varmak.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

22. **gelmeden:**-*meden*
Gazel 61
Mısra: **2**
Ulaşmak, varmak.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

23. **geldi:**-*di*
Gazel 67
Mısra: **2**
Beklenen bir zamanın ulaşması.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

24. **geldi:**-*di*
Gazel 105
Mısra: **11**
Beklenen bir zamanın ulaşması.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olgıl dil-figen

25. **gelmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **2**
Beklenen bir zamanın ulaşması.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

26. **geldi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **11**
Beklenen bir zamanın ulaşması.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

27. **gelsün:**-*sün*
Gazel 15
Mısra: **10**
Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

28. **gelsün:**-*sün*
Gazel 44
Mısra: **9**
Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

29. **gelsün:**-*sün*
Kaside 28
Mısra: **140**
Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

30. **gelsek:**-*se, -k*
Gazel 60
Mısra: **13**
Ele almak, üzerinde durmak.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

31. **geldükçe:**-*dükçe*
Kaside 3
Mısra: **100**
Ele almak, üzerinde durmak.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

32. **gel:**
Gazel 65
Mısra: **1**
İstek bildiren bir cümlenin başında, "Haydi direnme, kabul et" anlamında kullanılır.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

33. **gelmez:**-*mez*
Gazel 82

Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, değmek.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

34. **gelince:**-*ince*
Gazel 97
Mısra: **5**
Gelmek (aklına gelmek, hatırlamak).

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

35. **gelsün:**-*sün*
Gazel 98
Mısra: **9**
Gelmek, buyurmak.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

36. **geldim:**-*di, -m*
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Gelmek, buyurmak.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

37. **gelsün:**-*sün*
Gazel 122
Mısra: **6**
Görünmek.

Ḫüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

38. **geldi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **35**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Güş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

39. **gelsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **37**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

40. **gelüp:**-*üp*
Kaside 3
Mısra: **86**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

41. **gelmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 50
Mısra: **75**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

42. **gelmedi:**-*me, -di*
Kaside 57
Mısra: **25**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

43. **geldükce:**-*dükce*
Kaside 14
Mısra: **77**
Sıra gelmek.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

44. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 12
Mısra: **49**
Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

45. **gelsün:**-*sün*
Kaside 6
Mısra: **11**
Buyurmak, teşrif etmek.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

46. **gelsün:**-*sün*
Terkib-bend 1
Mısra: **2**
Buyurmak, teşrif etmek.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

47. **gelür:**-*ü, -r*
Kaside 8
Mısra: **50**
Gelmek, uğramak.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

48. **gelse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **17**
(Bir maksatla) bir yere uğramak, ziyaret etmek.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāğı bihişt-i cāvidān üzre

49. **gelince:***-ince*
Kaside 13
Mısra: **115**
Çıkmak, sâdır olmak, sudur etmek.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

50. **gelmez:***-mez*
Nazm 4
Mısra: **4**
Çıkmak, sâdır olmak, sudur etmek.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

51. **gelürler:***-ü, -r, -ler*
Kaside 23
Mısra: **59**
(Bir maksatla) bir yere uğramak, ziyaret etmek.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

52. **gele:***-e*
Kaside 23
Mısra: **55**
Erişmek, ulaşmak.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

53. **gel:**
Terkib-bend 1
Mısra: **79**
Gel // hadi.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

54. **gelmiş:***-miş*
Kaside 62
Mısra: **33**
(Bir kimse veya yer üzerinde) belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

55. **gelmez:***-mez*
Nazm 4
Mısra: **1**
Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

56. **gelmez:***-mez*
Nazm 4
Mısra: **2**
Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

57. **gelince:***-ince*
Gazel 11
Mısra: **7**
Değmek, dokunmak.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir güne tāb

58. **gelür:***-ü, -r*
Gazel 8
Mısra: **5**
Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

gelince:

1. **gelince:**
Kaside 11
Mısra: **73**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

2. **gelince:**
Kaside 18
Mısra: **25**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

3. **gelince:**
Kaside 21
Mısra: **61**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

4. **gelince:**
Kaside 21
Mısra: **85**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak"

anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

5. **gelince:**
Kaside 23
Mısra: **17**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

6. **gelince:**
Kaside 40
Mısra: **74**
-e gelince; "sıra gelince, ilgili olarak" anlamlarına gelerek bir konu bittikten sonra sözü başka bir konuya getirmeye yarayan bir söz.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Oluṙn ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

gem:

1. **gemin:***-i, -n*
Kaside 17
Mısra: **51**
Zaptetmek veya istenilen tarafa çevirmek için atın ağzına takılan demir alet.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

genc:

1. **gencüñ:***-üñ*
Kaside 1
Mısra: **56**
Hazine.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

2. **gencüñ:***-üñ*
Kaside 34
Mısra: **76**
Hazine.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

3. **gencinde:***-i, -n, -de*
Kaside 8
Mısra: **74**
Hazine.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

Gence:

1. **Gence:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Bugünkü Azerbaycan'da bulunan 1578-1606 yılları arasında Osmanlı'nın hâkimiyetinde bulunan şehir.

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür:

1. **genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür:***-dür*
Kaside 34
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
İlahi sırların sonsuz hazinesi.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

genc-i defīn:

1. **genc-i defīn:**
Kaside 46
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Gömülü hazine.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

2. **genc-i defīn:**
Kaside 56
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Gömülü hazine.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

genc-i devlet:

1. **genc-i devlet:**
Kaside 12
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **-**
Mutluluk hazinesi.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

genc-i dile:

1. **genc-i dile:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gönül hazinesi // gönüldeki duygular.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

genc-i dürr-i şehvārı:

1. **genc-i dürr-i şehvārı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Padişahlara layık iri inci hazinesi.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

genc-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām:

1. **genc-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām:**
Kaside 50
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Her şeyi bilen, ilmi ebedi ve ezeli olan Allah'ın sırlarının hazinesi.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

genc-i firāvān:

1. **genc-i firāvān:**
Kaside 24
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Çok, bol hazine.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

genc-i gevherden:

1. **genc-i gevherden:**-*den*
Kaside 34
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
İnci hazinesi.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı:

1. **genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Mana ve mazmun mücevherinin hazinesi.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

genc-i güher:

1. **genc-i güher:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cevher hazinesi.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī:

1. **genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī:**
Kaside 54
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Allah'ı bilme, tanıma/irfan mücevherinin hazinesi.

Dili genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī
Sözi miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd

genc-i ḥikem:

1. **genc-i ḥikem:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hikmetler hazinesi.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

genc-i kerem:

1. **genc-i kerem:**
Kaside 29
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Cömertlik hazinesi.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

genc-i maʿānī:

1. **genc-i maʿānī:**
Kaside 58
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Anlamlar hazinesi.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

genc-i pür-gevher:

1. **genc-i pür-gevher:**
Kaside 8
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Mücevher dolu hazine.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

Genc-i Şāyġānumdur:

1. **Genc-i Şāyġānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hüsrev'in sekiz hazinesinden ikincisi; zahmetsiz kazanıldığı için edebiyatta "zahmetsizce, kendiliğinden ele geçen şey" anlamında mazmun olarak kullanılmıştır // ilham.

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

genc-i şikenc-i ṭurradadur:

1. **genc-i şikenc-i ṭurradadur:**-*da, -dur*
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kâkül kıvrımının hazinesi, hazine gibi olan kâkül kıvrımı.

Biz tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i ṭurradadur lānemüz bizüm

genc-i ṭabʿ:

1. **genc-i ṭabʿ:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın hazinesi.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

genc-i temennāya:

1. **genc-i temennāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Arzu, istek hazinesi.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

genc-i temennāyı:

1. **genc-i temennāyı:**-*y, -ı*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Niyaz, arzu hazinesi.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

genc-i temennā-yı muḥāl:

1. **genc-i temennā-yı muḥāl:**
Kaside 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gerçekleşmesi mümkün olmayan istek hazinesi.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

gencīne:

1. **gencīnede:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **2**
Hazine // gönül.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

2. **gencīnesi:**-*si*
Gazel 140
Mısra: **10**
Hazine.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

gencīne-i derd eyledi:

1. **gencīne-i derd eyledi:**
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dert hazinesi hâline getirmek, dertlerin toplandığı yer hâline getirmek.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

gencīne-i dīnār u direm:

1. **gencīne-i dīnār u direm:**
Kaside 51
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş para hazinesi.

Maʿden-i ḥüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencīne-i dīnār u direm

gencīne-i mestūrdan:

1. **gencīne-i mestūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

gencīne-i nā-būd:

1. **gencīne-i nā-būd:**
Kaside 47
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Mevcut olmayan hazine.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

gencīne-i pinhān:

1. **gencīne-i pinhān:**
Kaside 8
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencīnde bir gencīne-i pinhān bulur

gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī:

1. **gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī:**
Kaside 11
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Manevi sırların mücevher dolu hazinesi.

Ḫayālüm kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür
Dilüm gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī

gencīne-i ṭabʿumda:

1. **gencīne-i ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 50
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Yaratılış, tabiat hazinesi // yaratılış, şair yaratılış.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

gencūr:

1. **gencūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **76**
Hazinedar, hazine bekçisi.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

ger:

1. **ger:**
Gazel 68
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

2. **ger:**
Gazel 74
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

3. **ger:**
Gazel 84
Mısra: **2**
Eğer, şayet.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

4. **ger:**
Gazel 113
Mısra: **2**
Eğer, şayet.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

5. **ger:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

6. **ger:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

7. **ger:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

8. **ger:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

9. **ger:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

10. **ger:**
Gazel 18
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

11. **ger:**
Gazel 18
Mısra: **16**
Eğer, şayet.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

12. **ger:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

13. **ger:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

14. **ger:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

15. **ger:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

16. **ger:**
Gazel 31
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Ġaražuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

17. **ger:**
Gazel 48
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

18. **ger:**
Gazel 50
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

19. **ger:**
Gazel 55
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

20. **ger:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger şād-āb-ı nāz

21. **ger:**
Gazel 58
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

22. **ger:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaşmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

23. **ger:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

24. **ger:**
Gazel 74
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

25. **ger:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

26. **ger:**
Gazel 102
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

27. **ger:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

28. **ger:**
Gazel 108
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

29. **ger:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

30. **ger:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

31. **ger:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

32. **ger:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

33. **ger:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

34. **ger:**
Gazel 124
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Müʾe͟s͟sirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

35. **ger:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

36. **ger:**
Gazel 131
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

37. **ger:**
Gazel 133
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

38. **ger:**
Gazel 136

Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

39. **ger:**
Kaside 1
Mısra: **73**
Eğer, şayet.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

40. **ger:**
Kaside 3
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

41. **ger:**
Kaside 3
Mısra: **56**
Eğer, şayet.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

42. **ger:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Eğer, şayet.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

43. **ger:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **89**
Eğer, şayet.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

44. **ger:**
Kaside 4
Mısra: **91**
Eğer, şayet.

ʿAzmi olursa ger sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk
Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

45. **ger:**
Kaside 4
Mısra: **93**
Eğer, şayet.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

46. **ger:**
Kaside 4
Mısra: **105**
Eğer, şayet.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virür

47. **ger:**
Kaside 5
Mısra: **49**
Eğer, şayet.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

48. **ger:**
Kaside 5
Mısra: **62**
Eğer, şayet.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

49. **ger:**
Kaside 5
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīğ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

50. **ger:**
Kaside 5
Mısra: **99**
Eğer, şayet.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

51. **ger:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Eğer, şayet.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

52. **ger:**
Kaside 6
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

53. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

54. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Eğer, şayet.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

55. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Eğer, şayet.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

56. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

57. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Eğer, şayet.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

58. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **100**
Eğer, şayet.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

59. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **16**
Eğer, şayet.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

60. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

61. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **43**
Eğer, şayet.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

62. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

İtse bir iḳlīme ger beẕl-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

63. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

64. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

65. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur
Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet

66. **ger:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Eğer, şayet.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

67. **ger:**
Kaside 10
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

68. **ger:**
Kaside 10
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

69. **ger:**
Kaside 10
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

70. **ger:**
Kaside 11
Mısra: **46**
Eğer, şayet.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

71. **ger:**
Kaside 11
Mısra: **66**
Eğer, şayet.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

72. **ger:**
Kaside 12
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

73. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

74. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Eğer, şayet.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

75. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Eğer, şayet.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

76. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **81**
Eğer, şayet.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

77. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **102**
Eğer, şayet.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

78. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **36**
Eğer, şayet.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

79. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **47**
Eğer, şayet.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

80. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **52**
Eğer, şayet.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

81. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

82. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

83. **ger:**
Kaside 14
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

84. **ger:**
Kaside 14

Mısra: **108**
Eğer, şayet.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

85. **ger:**
Kaside 15
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

86. **ger:**
Kaside 15
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

87. **ger:**
Kaside 16
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

88. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

89. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Eğer, şayet.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

90. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **50**
Eğer, şayet.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

91. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

92. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **127**
Eğer, şayet.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

93. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **130**
Eğer, şayet.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

94. **ger:**
Kaside 17
Mısra: **132**
Eğer, şayet.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

95. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

96. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **26**
Eğer, şayet.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

97. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Eğer, şayet.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

98. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

99. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Eğer, şayet.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

100. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

101. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

102. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **77**
Eğer, şayet.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

103. **ger:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Eğer, şayet.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

104. **ger:**
Kaside 20
Mısra: **22**
Eğer, şayet.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

105. **ger:**
Kaside 20
Mısra: **26**
Eğer, şayet.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

106. **ger:**
Kaside 20
Mısra: **33**
Eğer, şayet.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

107. **ger:**
Kaside 20
Mısra: **41**
Eğer, şayet.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

108. **ger:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Eğer, şayet.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

109. **ger:**
Kaside 21
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu güne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

110. **ger:**
Kaside 21
Mısra: **27**
Eğer, şayet.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

111. **ger:**
Kaside 21
Mısra: **35**
Eğer, şayet.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

112. **ger:**
Kaside 21
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

113. **ger:**
Kaside 21
Mısra: **94**
Eğer, şayet.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

114. **ger:**
Kaside 22
Mısra: **39**
Eğer, şayet.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

115. **ger:**
Kaside 22
Mısra: **41**
Eğer, şayet.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

116. **ger:**
Kaside 22
Mısra: **48**
Eğer, şayet.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

117. **ger:**
Kaside 22
Mısra: **66**
Eğer, şayet.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

118. **ger:**
Kaside 23
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

119. **ger:**
Kaside 23
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

120. **ger:**
Kaside 23
Mısra: **39**
Eğer, şayet.

Ger berḳ-ı seḥāb-ı keremi yaḳsa olurdı
İksīr-i ṭılā cevher-i ḫākister-i ʿālem

121. **ger:**
Kaside 23
Mısra: **41**
Eğer, şayet.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

122. **ger:**
Kaside 23
Mısra: **71**
Eğer, şayet.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

123. **ger:**
Kaside 24
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

124. **ger:**
Kaside 24
Mısra: **69**
Eğer, şayet.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

125. **ger:**
Kaside 24
Mısra: **73**
Eğer, şayet.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

126. **ger:**
Kaside 25
Mısra: **42**
Eğer, şayet.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

127. **ger:**
Kaside 25
Mısra: **43**
Eğer, şayet.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

128. **ger:**
Kaside 25
Mısra: **49**
Eğer, şayet.

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

129. **ger:**
Kaside 25
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

130. **ger:**
Kaside 25

Mısra: **56**
Eğer, şayet.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

131. **ger:**
Kaside 26
Mısra: **68**
Eğer, şayet.

Ḥall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

132. **ger:**
Kaside 27
Mısra: **58**
Eğer, şayet.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

133. **ger:**
Kaside 28
Mısra: **19**
Eğer, şayet.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

134. **ger:**
Kaside 28
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

135. **ger:**
Kaside 28
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

136. **ger:**
Kaside 28
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

137. **ger:-**, -
Kaside 28
Mısra: **103**
Eğer, şayet.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

138. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

139. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

140. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **73**
Eğer, şayet.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

141. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **75**
Eğer, şayet.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

142. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **77**
Eğer, şayet.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

143. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **81**
Eğer, şayet.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi
Olurdı ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem nihād-ı cemād

144. **ger:**
Kaside 29
Mısra: **110**
Eğer, şayet.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

145. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

146. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **71**
Eğer, şayet.

Ḫayāl-i tīğını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

147. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **73**
Eğer, şayet.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

148. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **75**
Eğer, şayet.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

149. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **77**
Eğer, şayet.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

150. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **109**
Eğer, şayet.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

151. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **120**
Eğer, şayet.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

152. **ger:**
Kaside 30
Mısra: **122**
Eğer, şayet.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

153. **ger:**
Kaside 31
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

154. **ger:**
Kaside 31
Mısra: **69**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

155. **ger:**
Kaside 31
Mısra: **81**
Eğer, şayet.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

156. **ger:**
Kaside 31
Mısra: **84**
Eğer, şayet.

Nehyi bu mertebe rüsvālığına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

157. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **48**
Eğer, şayet.

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

158. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti
Olurdı ebr-i bahār-ı cinān duḫān-ı caḥīm

159. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

160. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **66**
Eğer, şayet.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

161. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **100**
Eğer, şayet.

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

162. **ger:**
Kaside 32
Mısra: **103**
Eğer, şayet.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

163. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

164. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

165. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

166. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

167. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **80**
Eğer, şayet.

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendürse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

168. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **81**
Eğer, şayet.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

169. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **83**
Eğer, şayet.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

170. **ger:**
Kaside 34
Mısra: **88**
Eğer, şayet.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

171. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

172. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

173. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

174. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

175. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **74**
Eğer, şayet.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

176. **ger:**
Kaside 35

Mısra: **78**
Eğer, şayet.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

177. **ger:**
Kaside 35
Mısra: **86**
Eğer, şayet.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

178. **ger:**
Kaside 36
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

179. **ger:**
Kaside 37
Mısra: **31**
Eğer, şayet.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

180. **ger:***-u, -r*
Kaside 37
Mısra: **33**
Eğer, şayet.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

181. **ger:**
Kaside 37
Mısra: **35**
Eğer, şayet.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

182. **ger:**
Kaside 37
Mısra: **48**
Eğer, şayet.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

183. **ger:**
Kaside 37
Mısra: **83**
Eğer, şayet.

Düşse ger ʿaks-i ruḫ-ı bikr-i ḫayālüm eyler
Āftāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng

184. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

185. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **30**
Eğer, şayet.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

186. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

187. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **40**
Eğer, şayet.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

188. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **43**
Eğer, şayet.

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

189. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

190. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **47**
Eğer, şayet.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

191. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **49**
Eğer, şayet.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

192. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

193. **ger:**
Kaside 38
Mısra: **90**
Eğer, şayet.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

194. **ger:**
Kaside 39
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

195. **ger:**
Kaside 39
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

196. **ger:**
Kaside 39
Mısra: **64**
Eğer, şayet.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

197. **ger:**
Kaside 39
Mısra: **71**
Eğer, şayet.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

198. **ger:**
Kaside 40
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

199. **ger:**
Kaside 40
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẓāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

200. **ger:**
Kaside 41
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

201. **ger:**
Kaside 41
Mısra: **101**
Eğer, şayet.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

202. **ger:**
Kaside 42
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

203. **ger:**
Kaside 42
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Ehl-i dilüñ ṭāliʿi yoḳ olsa ger
Pādişeh-i muḥterem-i rūzgār

204. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **2**
Eğer, şayet.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

205. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

206. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **15**
Eğer, şayet.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

207. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **26**
Eğer, şayet.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

208. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

209. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **60**
Eğer, şayet.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

210. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

211. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **71**
Eğer, şayet.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

212. **ger:**
Kaside 43
Mısra: **86**
Eğer, şayet.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

213. **ger:**
Kaside 44
Mısra: **23**
Eğer, şayet.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

214. **ger:**
Kaside 44
Mısra: **35**
Eğer, şayet.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

215. **ger:**
Kaside 44
Mısra: **69**
Eğer, şayet.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

216. **ger:**
Kaside 44
Mısra: **77**
Eğer, şayet.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

217. **ger:**
Kaside 45
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

218. **ger:**
Kaside 45
Mısra: **13**
Eğer, şayet.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

219. **ger:**
Kaside 45
Mısra: **30**
Eğer, şayet.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

220. **ger:**
Kaside 45
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Ger etse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

221. **ger:**
Kaside 45
Mısra: **73**
Eğer, şayet.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

222. **ger:**
Kaside 45

Mısra: **88**
Eğer, şayet.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

223. **ger:**
Kaside 46
Mısra: **60**
Eğer, şayet.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

224. **ger:**
Kaside 47
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

225. **ger:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Eğer, şayet.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

226. **ger:**
Kaside 48
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ṣabā ger bulsa būy-ı ḫulḳın eyler
Buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem

227. **ger:**
Kaside 48
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Ger olsa tīr-i mīzān-ı vaḳārı
Olurdı mihver-i çarḫ-ı felek ḫam

228. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

229. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

230. **ger:**
Kaside 49
Mısra: **78**
Eğer, şayet.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

231. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

232. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

233. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i ḫulḳını ger
İtseler ġāliye-sāyān-ı bahār istişmām

234. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **76**
Eğer, şayet.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

235. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **79**
Eğer, şayet.

Bulsa ger nāmiye feyż-i kef-i iḥsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

236. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Eğer, şayet.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

237. **ger:**
Kaside 50
Mısra: **132**
Eğer, şayet.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

238. **ger:**
Kaside 51
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger istese ıṣlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

239. **ger:**
Kaside 51
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı bezli
Kes̱ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

240. **ger:**
Kaside 51
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

241. **ger:**
Kaside 51
Mısra: **99**
Eğer, şayet.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

242. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **20**
Eğer, şayet.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

243. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **72**
Eğer, şayet.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

244. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **74**
Eğer, şayet.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

245. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **84**
Eğer, şayet.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

246. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **93**
Eğer, şayet.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehūñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

247. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **104**
Eğer, şayet.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥūñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

248. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **110**
Eğer, şayet.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥūñe ger āstānında varup açsam dehān

249. **ger:**
Kaside 52
Mısra: **122**
Eğer, şayet.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

250. **ger:**
Kaside 53
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

251. **ger:**
Kaside 53
Mısra: **74**
Eğer, şayet.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥūñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

252. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **54**
Eğer, şayet.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

253. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

254. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **57**
Eğer, şayet.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

255. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

256. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

257. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

258. **ger:**
Kaside 54
Mısra: **67**
Eğer, şayet.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

259. **ger:**
Kaside 55
Mısra: **37**
Eğer, şayet.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

260. **ger:**
Kaside 55
Mısra: **39**
Eğer, şayet.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

261. **ger:**
Kaside 55
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Dūzaḫ-ı ʿiṣyān olurdı reşk-i firdevs-i s̱evāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ

262. **ger:**
Kaside 55
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

263. **ger:**
Kaside 56
Mısra: **45**
Eğer, şayet.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

264. **ger:**
Kaside 56
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

265. **ger:**
Kaside 56
Mısra: **53**
Eğer, şayet.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

266. **ger:**
Kaside 56
Mısra: **59**
Eğer, şayet.

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

267. **ger:**
Kaside 56
Mısra: **71**
Eğer, şayet.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

268. **ger:**
Kaside 57

Mısra: **55**
Eğer, şayet.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı būtān çekmez idi sāġar-ı nāz

269. **ger:**
Kaside 58
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

270. **ger:**
Kaside 58
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

271. **ger:**
Kaside 58
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Ger itse himmeti imdād-ı ʿācizān-ı cihān
Ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı mūr-ı zebūn

272. **ger:**
Kaside 61
Mısra: **30**
Eğer, şayet.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

273. **ger:**
Kaside 61
Mısra: **38**
Eğer, şayet.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

274. **ger:**
Kaside 61
Mısra: **40**
Eğer, şayet.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

275. **ger:**
Kaside 61
Mısra: **52**
Eğer, şayet.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

276. **ger:**
Kaside 61
Mısra: **60**
Eğer, şayet.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

277. **ger:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

278. **ger:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

279. **ger:**
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Eğer, şayet.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

280. **ger:**
Nazm 1
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

281. **ger:**
Gazel 82
Mısra: **1**
-se bile.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

gerçi:

1. **gerçi:**
Kaside 2
Mısra: **32**
Her ne kadar, …ise de.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

2. **gerçi:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **51**
Zaten, işin aslı, doğrusu.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

3. **gerçi:**
Kaside 37
Mısra: **65**
Aslında.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

4. **gerçi:**
Kaside 40
Mısra: **72**
Aslında.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

5. **gerçi:**
Kaside 8
Mısra: **72**
Her ne kadar.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

6. **gerçi:**
Kaside 33
Mısra: **27**
Her ne kadar ... ise de.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

7. **gerçi:**
Terkib-bend 1
Mısra: **33**
Her ne kadar ... ise de.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

8. **gerçi:**
Kaside 33
Mısra: **31**
İşin aslı, doğrusu, zaten.

Gerçi ser-i kūyundaki āşüfteler ekṡer
Dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur

9. **gerçi:**
Gazel 54
Mısra: **1**
Her ne kadar, ...ise de.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

10. **gerçi:**
Gazel 75
Mısra: **11**
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

11. **gerçi:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Her ne kadar, ...ise de.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

12. **gerçi:**
Gazel 133
Mısra: **7**
Her ne kadar, ...ise de.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

13. **gerçi:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Her ne kadar, ...ise de.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

14. **gerçi:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

15. **gerçi:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Her ne kadar, ...ise de.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

16. **gerçi:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Her ne kadar, ...ise de.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

17. **gerçi:**
Kaside 9
Mısra: **110**
Her ne kadar, ...ise de.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

18. **gerçi:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Her ne kadar, ...ise de.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

19. **gerçi:**
Kaside 14
Mısra: **86**
Her ne kadar, ...ise de.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

20. **gerçi:**
Kaside 15
Mısra: **65**
Her ne kadar, ...ise de.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

21. **gerçi:**
Kaside 17
Mısra: **149**
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür baġçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

22. **gerçi:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Her ne kadar, ...ise de.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

23. **gerçi:**
Kaside 25
Mısra: **4**
Her ne kadar, ...ise de.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

24. **gerçi:**
Kaside 25
Mısra: **87**
Her ne kadar, ...ise de.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

25. **gerçi:**
Kaside 26
Mısra: **91**
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle nice fetḥ-i ʿaẓīm

26. **gerçi:**
Kaside 43
Mısra: **84**
Her ne kadar, ...ise de.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

27. **gerçi:**
Kaside 61
Mısra: **24**
Her ne kadar, ...ise de.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

28. **gerçi:**
Kaside 62
Mısra: **48**
Her ne kadar, ...ise de.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

29. **gerçi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
Her ne kadar, ...ise de.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

30. **gerçi:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Her ne kadar, ...ise de.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

31. **gerçi:**
Terkib-bend 1
Mısra: **69**
Her ne kadar, ...ise de.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

32. **gerçi:**
Gazel 29
Mısra: **5**
Her ne kadar, ... ise de.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

33. **gerçi:**
Gazel 61

Mısra: **3**
İşin aslı, doğrusu.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

34. **gerçi:**
Gazel 112
Mısra: **9**
İşin aslı, doğrusu.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

35. **gerçi:**
Kaside 32
Mısra: **17**
İşin aslı, doğrusu.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

36. **gerçi:**
Gazel 111
Mısra: **3**
Çünkü, zira.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

37. **gerçi:**
Kaside 33
Mısra: **20**
İşin aslı, doğrusu.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

gerçi ki:

1. **gerçi ki:**
Kaside 41
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **-**
Her ne kadar, …ise de.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

2. **gerçi ki:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Gerçi, aslında.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

gerçi kim:

1. **gerçi kim:**
Kaside 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Her ne kadar.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

2. **gerçi kim:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Her ne kadar, …ise de.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

3. **gerçi kim:**
Kaside 12
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Her ne kadar, …ise de.

Mest-i cām-ı ʿaşkım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

4. **gerçi kim:**
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Her ne kadar, …ise de.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

gerd:

1. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **10**
Toz, toprak.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

2. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 18
Mısra: **37**
Toz, toprak.

Erişmez gerdine peyk-i serīü's-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

3. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 27
Mısra: **41**
Toz, toprak.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

4. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 29
Mısra: **56**
Toz, toprak.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

5. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 35
Mısra: **71**
Toz, toprak.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

6. **gerdine:***-i, -n, -e*
Kaside 39
Mısra: **61**
Toz, toprak.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

gerdān ide:

1. **gerdān ide:***-e*
Gazel 130
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Döndürmek, dolaştırmak.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

gerdān iderim:

1. **gerdān iderim:***-er, -im*
Gazel 102
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çevirmek, döndürmek.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

gerdān ola:

1. **gerdān ola:***-a*
Kaside 23
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Dönmek, dolaşmak.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

gerden:

1. **gerdenüñe:***-ü, -ñ, -e*
Gazel 103
Mısra: **4**
Boyun, gerdan.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

2. **gerdenine:***-i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **53**
Boyun, gerdan.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

3. **gerdenüm:***-ü, -m*
Kaside 60
Mısra: **59**
Boyun, gerdan.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

4. **gerdenüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **56**
Boyun, gerdan.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

gerden-i ejderhāyı:

1. **gerden-i ejderhāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ejderhanın boynu.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād:

1. **gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād:**
Kaside 43
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Akl-ı maad düşüncesinin boynu.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

gerden-i fitne:

1. **gerden-i fitne:**
Kaside 39
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Fitnenin (kargaşanın, ara bozuculuğun) boynu.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

gerden-i fitnede:

1. **gerden-i fitnede:**-*de*
 Kaside 54
 Mısra: **60**
 Kelime Tipi: -
 Fitnenin (kargaşanın, ara bozuculuğun) boynu.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

gerden-i kāfūr-gūn:

1. **gerden-i kāfūr-gūn:**
 Kıt'a-ı Kebir 4
 Mısra: **7**
 Kelime Tipi: -
 Kafur renkli (beyaz) gerdan, boyun.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

gerden-i mevzūn:

1. **gerden-i mevzūn:**
 Kaside 17
 Mısra: **81**
 Kelime Tipi: -
 Düzgün, orantılı gerdan.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

gerden-i mevzūn u ṭūlānī:

1. **gerden-i mevzūn u ṭūlānī:**
 Kaside 11
 Mısra: **62**
 Kelime Tipi: -
 Uzun ve ölçülü /orantılı gerdan.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

gerden-i zühre:

1. **gerden-i zühre:**
 Kaside 35
 Mısra: **96**
 Kelime Tipi: -
 Çoban yıldızının gerdanı.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

2. **gerden-i zühre:**
 Kaside 47
 Mısra: **123**
 Kelime Tipi: -
 Çoban yıldızının gerdanı.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

gerden-keşān-ı ʿālemi:

1. **gerden-keşān-ı ʿālemi:**-*i*
 Kaside 16
 Mısra: **39**
 Kelime Tipi: -
 Dünyanın asileri, serkeşleri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

gerden-keşān-ı Mıṣrı:

1. **gerden-keşān-ı Mıṣrı:**-*ı*
 Kaside 61
 Mısra: **11**
 Kelime Tipi: -
 Mısır'ın asileri, itaatsiz kişileri.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde iṣābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

gerd-i ġam:

1. **gerd-i ġam:**
 Kaside 15
 Mısra: **26**
 Kelime Tipi: -
 Gam tozu.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

gerd-i gülistān:

1. **gerd-i gülistān:**
 Kaside 5
 Mısra: **15**
 Kelime Tipi: -
 Gül bahçesinin toprağı.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

gerd-i hāk-ı ḳademi:

1. **gerd-i ḫāk-ı ḳademi:**-*i*
 Kaside 51
 Mısra: **47**
 Kelime Tipi: -
 Ayağın toprağının tozu.

Gerd-i ḫāk-ı ḳademi rūşenī-i çeşm-i emel
Feyż-i iḥsān-ı kefi zindegī-i cān-ı kerem

__**gerd-i ḫāk-i meydānı:**__

1. **gerd-i ḫāk-i meydānı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
(Atın koşturduğu) meydanın toprağının tozu.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

__**gerd-i ḫākister:**__

1. **gerd-i ḫākister:**
Kaside 20
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ateş külünün tozu /toprağı // ateş külü.

Olaydı nūr-ı reʾyinden eṡer ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

__**gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme:**__

1. **gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme:**
Kaside 14
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kalemin ayağının toprağının tozu // kalemin yazarken ardında bıraktığı yazı.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

__**gerd-i ḳademdür:**__

1. **gerd-i ḳademdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ayağın tozu.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-fežādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

__**gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi:**__

1. **gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Süratli atın koşarken kaldırdığı toz.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

__**gerd-i rāh-ı ḳademi:**__

1. **gerd-i rāh-ı ḳademi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ayağının yolunun tozu.

Rīzesinüñ ḥaremi gevher-i tāc-ı ḫūrşīd
Gerd-i rāh-ı ḳademi tuḥfe-i aʿyān-ı felek

__**gerd-i raḫşuñ:**__

1. **gerd-i raḫşuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Atın kaldırdığı toz.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

__**gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl:**__

1. **gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl:**
Kaside 35
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hayal süvarisinin yolunun toprağı/tozu.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

__**gerd-i reh-i pākümden:**__

1. **gerd-i reh-i pākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kutsal yolun tozu // şairin üslubu, tarzı.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

__**gerd-i remād:**__

1. **gerd-i remād:**
Kaside 25
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ateş külünün tozu.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

__**gerd-i rikābı:**__

1. **gerd-i rikābı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Makamın, eşiğin toprağı.

Çeşm-i fetḥ ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

__**gerd-i siyāhı:**__

1. **gerd-i siyāhı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Siyah toz // kül.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

gerd-i siyehde:

1. **gerd-i siyehde:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Siyah toz, duman.

Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

gerd-i tīreden:

1. **gerd-i tīreden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bulanıklık.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

gerd-i zemīn:

1. **gerd-i zemīn:**
Kaside 35
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yerdeki toprak, toz.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

gerd-i zemīn-i eşʿār:

1. **gerd-i zemīn-i eşʿār:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Şiir sahasının tozu.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

gerd-i zemīn-i eşʿārı:

1. **gerd-i zemīn-i eşʿārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Şiir sahasının tozu.

İderdi ḥiddet-i reftār-ı tündi peyveste
Sipihr-i maʿniye gerd-i zemīn-i eşʿārı

gerdiş-i cām:

1. **gerdiş-i cām:**
Kaside 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kadehin döndürülmesi.

Māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī neşve-i mey
Menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī gerdiş-i cām

gerdiş-i eflākümden:

1. **gerdiş-i eflākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleklerin dönmesi // talihin güzel olması.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

gerdiş-i gerdūn:

1. **gerdiş-i gerdūn:**
Kaside 59
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönüşü/devr edişi.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

gerdiş-i pür-pīç ü ḫam-ı rūzgār:

1. **gerdiş-i pür-pīç ü ḫam-ı rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Zamanın /feleğin kıvrım kıvrım dönüşü.

Ola müsāʿid o ḳadar baḫtına
Gerdiş-i pür-pīç ü ḫam-ı rūzgār

gerdiş-i yeksān-ı felek:

1. **gerdiş-i yeksān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Feleğin bir şekilde/aynı şekilde dönüşü.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

gerdūn:

1. **gerdūn:**
Kaside 8
Mısra: **32**
Gökyüzü, felek.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

2. **gerdūn:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Felek, dünya, sema.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

3. **gerdūna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **62**
Felek, dünya, sema.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

4. **gerdūn:**
Kaside 13
Mısra: **73**
Felek, dünya, sema.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

5. **gerdūn:**
Kaside 53
Mısra: **101**
Felek, gökyüzü.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

6. **gerdūn:**
Kaside 59
Mısra: **42**
Felek, gökyüzü.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-feżādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

7. **gerdūn:**
Kaside 58
Mısra: **76**
Felek, talih, baht.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

8. **gerdūn:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Gökyüzü, felek.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

9. **gerdūn:**
Kaside 6
Mısra: **81**
Felek, dünya, zaman.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

gerdūn-ı gerden-keş:

1. **gerdūn-ı gerden-keş:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İnatçı, kibirli felek.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

gerek:

1. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 11
Mısra: **95**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

2. **gerek:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

3. **gerek:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

4. **gerek:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

5. **gerek:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

6. **gerek:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

7. **gerekmez:**-*mez*
Kaside 42
Mısra: **1**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

8. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 48
Mısra: **26**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

9. **gerek:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Lazım, bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

10. **gerek:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Olmalı.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

11. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **7**
Gerekmek, lazım gelmek.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

gerek gerek:

1. **gerek gerek:**
Kaside 41
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır (ister...ister).

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

2. **gerek gerek:**
Kaside 44
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır (ister...ister).

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

3. **gerek gerek:**
Kaside 47
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır (ister...ister).

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

4. **gerek gerek:**
Terkib-bend 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır (ister...ister).

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

5. **gerek gerek:**
Gazel 122
Mısra: **8**
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır (ister...ister).

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

germ eyledi:

1. **germ eyledi:**-*di*
Gazel 136
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

germ it:

1. **germ it:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

germ itdi:

1. **germ itdi:***-di*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hararetlendirmek // çoşkunluk vermek, şevklendirmek.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

germ ola:

1. **germ ola:***-a*
Kaside 22
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Coşmak.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

germ oldı:

1. **germ oldı:***-dı*
Kaside 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Isınmak, hararet kazanmak.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

germ olmasun:

1. **germ olmasun:***-ma, -sun*
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hararetlenmek, kızışmak.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

germ olup:

1. **germ olup:***-up, -*
Kaside 38
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Süratlenmek.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

germā:

1. **germāda:***-da*
Kaside 31
Mısra: **9**
Sıcak hava.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

germ-ʿitāb olsa:

1. **germ-ʿitāb olsa:***-sa*
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Azarı hararetli olmak, öfkelenmek, kızgınlığı artmak..

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

germiyyet-i ʿaşḳ:

1. **germiyyet-i ʿaşḳ:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın verdiği şevk, coşku.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

germ-rev olduḳca:

1. **germ-rev olduḳca:***-duḳca*
Kaside 28
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hızlı gitmek.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

geşt idüp:

1. **geşt idüp:***-üp*
Kaside 32

Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak // yayılmak (namı her yere yayılmak).

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

geşt ü güẕār itse:

1. **geşt ü güẕār itse:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Gezip dolaşmak.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

geşt-i gülsitān eyler:

1. **geşt-i gülsitān eyler:**-*r*
Gazel 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde gezmek, dolaşmak.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

getür:

1. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

2. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

3. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **getür:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
Getirmek, ulaştırmak.

Getür āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

6. **getür:**
Kaside 50
Mısra: **31**
Getirmek // sunmak, takdim etmek.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

7. **getürür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **12**
Eriştirmek, ulaştırmak.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

8. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Ẕevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

9. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

10. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Çīn-i ebrūya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getür

11. **getür:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Getirmek, gelmesini sağlamak.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşīd
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

12. **getür:**
Gazel 48

Mısra: **12**
Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

13. **getürür:***-ü, -r*
Gazel 54
Mısra: **5**
Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

14. **getürmez:***-mez*
Kaside 27
Mısra: **97**
Ortaya çıkarmak, bir şeyin oluşmasına vesile olmak.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

15. **getürmeye:***-me, -y, -e*
Kaside 36
Mısra: **69**
Bir yer veya makamın sorumluluğunu üstüne vermek.

Götürmez ise de bārī getürmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

gevher:

1. **gevherler:***-ler*
Kaside 19
Mısra: **49**
İnci.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

2. **gevher:**
Kaside 27
Mısra: **97**
İnci.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

3. **gevher:**
Kaside 53
Mısra: **89**
İnci.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḥulel

4. **gevher:**
Kaside 48
Mısra: **50**
Mücevher.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

5. **gevher:**
Gazel 134
Mısra: **14**
Mücevher.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bez̠l ider dünyāya deryālar gibi

6. **gevherle:***-le*
Kaside 9
Mısra: **101**
Mücevher.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

7. **gevher:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Mücevher.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

8. **gevher:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Mücevher.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

9. **gevheridür:***-i, -dür*
Kaside 60
Mısra: **80**
Mücevher.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

10. **gevherum:***-ü, -m*
Kaside 12
Mısra: **9**
Mücevher.

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

11. **gevheri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **114**
Mücevher.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

12. **gevheri:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **114**
Mücevher // inci.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

gevher olursa:

1. **gevher olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 9
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Mücevher olmak, inci olmak.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

2. **gevher olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 22
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Mücevher olmak, inci olmak.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

gevher-efser-i Sulṭān Selīm:

1. **gevher-efser-i Sulṭān Selīm:**
Kaside 26
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sultan Selim'in tacının incisi.

Aḫter-i ṭāliʿ-i Sulṭān Aḥmed
Gevher-efser-i Sulṭān Selīm

gevher-i Bedaḫşānī eylese:

1. **gevher-i Bedaḫşānī eylese:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Bedahşan mücevheri (lali) hâline getirmek.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

gevher-i gencīne-i faṣlu'l-ḫiṭāb:

1. **gevher-i gencīne-i faṣlu'l-ḫiṭāb:**
Kaside 55
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Doğruyu yanlıştan ayırma hazinesinin incisi.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

gevher-i gerdūn-ṣadefā:

1. **gevher-i gerdūn-ṣadefā:**
Kaside 57
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ey dünya sadefinin incisi.

Āṣafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-ṣadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz

gevher-i güftārınuñ:

1. **gevher-i güftārınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Söz mücevheri.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

gevher-i kāmile:

1. **gevher-i kāmile:**-*ile*
Kaside 11
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Maksat, murat incisi.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

gevher-i mażmūn:

1. **gevher-i mażmūn:**
Kaside 56
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Mazmun incisi.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı:

1. **gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı:**-*ı*
Kaside 55
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Halis, saf mazmun incisi.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını:

1. **gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 28
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Halis, saf mazmun incisi.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

gevher-i mażmūnum:

1. **gevher-i mażmūnum:**-*u, -m*
Kaside 50
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Mazmun incisi.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa lezzet-i güftārum ile şīrīn-kām

gevher-i naẓm-ı ʿālem-efrūzum:

1. **gevher-i naẓm-ı ʿālem-efrūzum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âlemi aydınlatan nazım incisi, mücevheri.

Gevher-i naẓm-ı ʿālem-efrūzum
Şehlerüñ zīver-i külāhıdur

gevher-i naẓmıdur:

1. **gevher-i naẓmıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 24
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Nazım mücevheri, incisi // şiir.

Ol şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i naẓmıdur ārāyiş-i dükkān-ı felek

gevher-i naẓmuñ:

1. **gevher-i naẓmuñ:**-*uñ*
Kaside 45
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Şiir mücevheri.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

gevher-i nefīs:

1. **gevher-i nefīs:**
Kaside 28
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Çok güzel, değerli inci // güzel şiir.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür:

1. **gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Çok kıymetli mücevher, inci // marifet, sanat.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

gevher-i rāz-ı sipihri:

1. **gevher-i rāz-ı sipihri:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Feleğin sır incisi.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür:

1. **gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Ümmühânî'nin kulağındaki büyük inci (Ümmühânî, Peygamberin amcası Ebû Tâlib'in kızı Hind'in lakabı olup Miraç olayı Allah elçisinin onun evinde bulunduğu sırada gerçekleşmiştir).

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

gevher-i silk-i kelāmımuñ:

1. **gevher-i silk-i kelāmımuñ:**
Kaside 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Söz ipliğine dizilmiş inci // güzel /kıymetli söz.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

gevher-i tācı:

1. **gevher-i tācı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Tacın mücevheri.

Çerāġ-ı dūde-i iḳbāl gevher-i tācı
Fürūġ-ı dīde-i devlet ġubār-ı aḳdāmı

gevher-i tāc-ı ḫūrşīd:

1. **gevher-i tāc-ı ḫūrşīd:**
Kaside 24
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Güneşin tacının mücevheri.

Rīzesinüñ ḥaremi gevher-i tāc-ı ḫūrşīd
Gerd-i rāh-ı ḳademi tuḥfe-i aʿyān-ı felek

gevher-i tāc-ı Hūşeng:

1. **gevher-i tāc-ı Hūşeng:**
Kaside 37
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Huşeng'in tacının incisi.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

gevher-i tevḥīde:

1. **gevher-i tevḥīde:***-e*
Kaside 48
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Tevhit mücevheri.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḫzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür:

1. **gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür:***-dür*
Kaside 30
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Yüce soylu kutsal mücevher.

Suḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kānı

gevher-i ẕātı:

1. **gevher-i ẕātı:***-ı*
Kaside 7
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Kişilik cevheri // değerli, kıymetli kişilik.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

gevher-i ẕātuñ:

1. **gevher-i ẕātuñ:***-u, -ñ*
Kaside 57
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Kişilik cevheri // değerli, kıymetli kişilik.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

gevher-i ẕī-ḳıymetdür:

1. **gevher-i ẕī-ḳıymetdür:***-dür*
Kaside 24
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kıymetli cevher, inci.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

gevher-zā:

1. **gevher-zā:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Mücevher, inci doğuran/meydana getiren // yağmur.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

gez:

1. **gezersin:***-er, -sin*
Gazel 53
Mısra: **7**
Dolaşmak.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

2. **gezen:***-en*
Gazel 84
Mısra: **5**
Dolaşmak.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

3. **gezer:***-er*
Kaside 27
Mısra: **74**
Dolaşmak.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

4. **gezme:***-me*
Gazel 46
Mısra: **3**
Yürümek, dolaşmak.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

5. **gezdügi:**-*düg, -i*
Kaside 3
Mısra: **36**
Yürümek, dolaşmak.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

6. **gezdügi:**-*düg, -i*
Kaside 30
Mısra: **14**
Yürümek, dolaşmak.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

7. **gezersin:**-*er, -sin*
Müfret 17
Mısra: **1**
Yürümek, dolaşmak.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

8. **gezen:**-*en*
Kaside 52
Mısra: **32**
Dolaşmak.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

gezende:

1. **gezende:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Isırıcı, zarar verici, zehirli.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

gezend-i mancınıḳ-ı fitneden:

1. **gezend-i mancınıḳ-ı fitneden:**-*den*
Kaside 34
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Fitne mancınığının zararı, musibeti.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

gezend-i zelzele-i fitneden:

1. **gezend-i ẓelẓele-i fitneden:**-*den*
Kaside 58
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Fitne zelzelesinin musibeti, zararı.

Nite ki ola bu ḳaṣr-ı bülend-i ḥalkārī
Gezend-i ẓelẓele-i fitneden emīn ü maṣūn

ġıdā-yı rūḥdur:

1. **ġıdā-yı rūḥdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Ruhun gıdası, ruhu besleyen.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

2. **ġıdā-yı rūḥdur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ruhun gıdası, ruhu besleyen.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

ġıll u ġış:

1. **ġıll u ġış:**
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül darlığı // gönül fesadı, karışıklık.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

ġıll u ġışdan:

1. **ġıll u ġışdan:**-*dan*
Terkib-bend 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül darlığı // gönül fesadı, karışıklık.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

ġınā-yı ebed:

1. **ġınā-yı ebed:**
Kaside 30
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Ebedi zenginlik.

Suḫanverān-ı tehī-kīse-i s̱enākāra
Vire ġınā-yı ebed baḫşiş-i firāvānı

ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān:

1. **ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān:**
Kaside 4
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Maden ocaklarının ve denizlerin ürününün zenginliği.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

gibi:

1. **gibi:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

2. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

3. **gibi:**
Gazel 55
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

4. **gibi:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

5. **gibi:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

6. **gibi:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

7. **gibi:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

8. **gibi:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

9. **gibi:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Benzetme edatı.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

10. **gibi:**
Gazel 19
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

11. **gibi:**
Gazel 20
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

12. **gibi:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

13. **gibi:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

14. **gibi:**
Gazel 23
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

15. **gibi:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥkḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

16. **gibi:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

17. **gibi:**
Gazel 30
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

18. **gibi:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

19. **gibi:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

20. **gibi:**
Gazel 38
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

21. **gibi:**
Gazel 38
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

22. **gibi:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

23. **gibi:**
Gazel 43
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

24. **gibi:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

25. **gibi:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

26. **gibi:**
Gazel 49
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

27. **gibi:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

28. **gibi:**
Gazel 50
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

29. **gibi:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

30. **gibi:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

31. **gibi:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

32. **gibi:**
Gazel 56
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız

33. **gibi:**
Gazel 60
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

34. **gibi:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

35. **gibi:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

36. **gibi:**
Gazel 62
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

37. **gibi:**
Gazel 62
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

38. **gibi:**
Gazel 63
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

39. **gibi:**
Gazel 66
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

40. **gibi:**
Gazel 68
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

41. **gibi:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

42. **gibi:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

43. **gibi:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

44. **gibi:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

45. **gibi:**
Gazel 78

Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

46. **gibi:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

47. **gibi:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

48. **gibi:**
Gazel 83
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

49. **gibi:**
Gazel 86
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

50. **gibi:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

51. **gibi:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

52. **gibi:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

53. **gibi:**
Gazel 90
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

54. **gibi:**
Gazel 94
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

55. **gibi:**
Gazel 96
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

56. **gibi:**
Gazel 100
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

57. **gibi:**
Gazel 102
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

58. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

59. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

60. **gibi:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

61. **gibi:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

62. **gibi:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

63. **gibi:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

64. **gibi:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

65. **gibi:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

66. **gibi:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Benzetme edatı.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

67. **gibi:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

68. **gibi:**
Gazel 118
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

69. **gibi:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

70. **gibi:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

71. **gibi:**
Gazel 127
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

72. **gibi:**
Gazel 130
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

73. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

74. **gibi:**
Gazel 138
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

75. **gibi:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

76. **gibi:**
Gazel 140
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

77. **gibi:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

78. **gibi:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

79. **gibi:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

80. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

81. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Benzetme edatı.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

82. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: **55**
Benzetme edatı.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

83. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: **93**
Benzetme edatı.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

84. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: **66**
Benzetme edatı.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

85. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **24**
Benzetme edatı.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

86. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **30**
Benzetme edatı.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

87. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Benzetme edatı.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

88. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **96**
Benzetme edatı.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

89. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

90. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i bi'llāh gibi
Ola pür-gevher-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm

91. **gibi:**
Kaside 7

Mısra: **70**
Benzetme edatı.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

92. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **116**
Benzetme edatı.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

93. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **120**
Benzetme edatı.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

94. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: **61**
Benzetme edatı.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

95. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: **62**
Benzetme edatı.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

96. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Benzetme edatı.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

97. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Benzetme edatı.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

98. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: **46**
Benzetme edatı.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

99. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: **102**
Benzetme edatı.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

100. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Benzetme edatı.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

101. **gibi:**
Kaside 9
Mısra: **126**
Benzetme edatı.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

102. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Benzetme edatı.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

103. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Benzetme edatı.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

104. **gibidür:***-dür*
Kaside 10
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

105. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Benzetme edatı.

Sikender gibi ṭālib feth̬-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

106. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Benzetme edatı.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

107. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Benzetme edatı.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

108. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **81**
Benzetme edatı.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

109. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **103**
Benzetme edatı.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

110. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **104**
Benzetme edatı.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

111. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **106**
Benzetme edatı.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

112. **gibi:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Benzetme edatı.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İltifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

113. **gibi:**
Kaside 12
Mısra: **77**
Benzetme edatı.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

114. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Benzetme edatı.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

115. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **42**
Benzetme edatı.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

116. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **52**
Benzetme edatı.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

117. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **71**
Benzetme edatı.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

118. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **72**
Benzetme edatı.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

119. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **78**
Benzetme edatı.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

120. **gibi:**
Kaside 14
Mısra: **15**
Benzetme edatı.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

121. **gibi:**
Kaside 14
Mısra: **17**
Benzetme edatı.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

122. **gibi:**
Kaside 14
Mısra: **30**
Benzetme edatı.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

123. **gibi:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Benzetme edatı.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

124. **gibi:**
Kaside 15
Mısra: **49**
Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿİsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

125. **gibi:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿİsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

126. **gibi:**
Kaside 16
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

127. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

128. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **21**
Benzetme edatı.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

129. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **27**
Benzetme edatı.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

130. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **57**
Benzetme edatı.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

131. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **94**
Benzetme edatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

132. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Benzetme edatı.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

133. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **137**
Benzetme edatı.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tīġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

134. **gibi:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Benzetme edatı.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

135. **gibi:**
Kaside 18
Mısra: **32**
Benzetme edatı.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

136. **gibi:**
Kaside 20
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

137. **gibi:**
Kaside 20
Mısra: **46**
Benzetme edatı.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

138. **gibi:**
Kaside 20
Mısra: **50**
Benzetme edatı.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

139. **gibi:**
Kaside 20
Mısra: **70**
Benzetme edatı.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

140. **gibi:**
Kaside 20
Mısra: **87**
Benzetme edatı.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

141. **gibi:**
Kaside 21
Mısra: **24**
Benzetme edatı.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

142. **gibi:**
Kaside 21
Mısra: **52**
Benzetme edatı.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

143. **gibi:**
Kaside 21
Mısra: **56**
Benzetme edatı.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

144. **gibi:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

145. **gibi:**
Kaside 22
Mısra: **18**
Benzetme edatı.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

146. **gibi:**
Kaside 22
Mısra: **42**
Benzetme edatı.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

147. **gibi:**
Kaside 22
Mısra: **56**
Benzetme edatı.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

148. **gibi:**
Kaside 22
Mısra: **59**
Benzetme edatı.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

149. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫurşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

150. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Benzetme edatı.

ʿİsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

151. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **30**
Benzetme edatı.

ʿİsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

152. **gibi:**
Kaside 23

Mısra: **57**
Benzetme edatı.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

153. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **58**
Benzetme edatı.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

154. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **61**
Benzetme edatı.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i bü'l-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

155. **gibi:**
Kaside 23
Mısra: **68**
Benzetme edatı.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

156. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: **68**
Benzetme edatı.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

157. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: **70**
Benzetme edatı.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

158. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: **79**
Benzetme edatı.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

159. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: **91**
Benzetme edatı.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

160. **gibi:**
Kaside 24
Mısra: **103**
Benzetme edatı.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

161. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

162. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: **54**
Benzetme edatı.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

163. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Benzetme edatı.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

164. **gibi:**
Kaside 25
Mısra: **80**
Benzetme edatı.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

165. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

166. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: **75**
Benzetme edatı.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

167. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: **85**
Benzetme edatı.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

168. **gibi:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Benzetme edatı.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

169. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: **28**
Benzetme edatı.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

170. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Benzetme edatı.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

171. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: **93**
Benzetme edatı.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

172. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: **94**
Benzetme edatı.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

173. **gibi:**
Kaside 27
Mısra: **97**
Benzetme edatı.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

174. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **54**
Benzetme edatı.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

175. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Benzetme edatı.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

176. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **120**
Benzetme edatı.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

177. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **127**
Benzetme edatı.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

178. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **145**
Benzetme edatı.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

179. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **17**
Benzetme edatı.

Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bīdād

180. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **59**
Benzetme edatı.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

181. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **79**
Benzetme edatı.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

182. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **101**
Benzetme edatı.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

183. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **105**
Benzetme edatı.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

184. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **106**
Benzetme edatı.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

185. **gibi:**
Kaside 29
Mısra: **113**
Benzetme edatı.

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

186. **gibi:**
Kaside 30
Mısra: **15**
Benzetme edatı.

Çeker selāsile zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı

187. **gibi:**
Kaside 30
Mısra: **87**
Benzetme edatı.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

188. **gibi:**
Kaside 30
Mısra: **99**
Benzetme edatı.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

189. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **27**
Benzetme edatı.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

190. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **31**
Benzetme edatı.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

191. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **35**
Benzetme edatı.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

192. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **71**
Benzetme edatı.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

193. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Benzetme edatı.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

194. **gibi:**
Kaside 31
Mısra: **133**
Benzetme edatı.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

195. **gibi:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

196. **gibi:**
Kaside 32
Mısra: **30**
Benzetme edatı.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

197. **gibi:**
Kaside 32
Mısra: **84**
Benzetme edatı.

Yā fehm-i naḳṣ-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

198. **gibi:**
Kaside 33

Mısra: **24**
Benzetme edatı.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

199. **gibi:**
Kaside 33
Mısra: **39**
Benzetme edatı.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

200. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: **56**
Benzetme edatı.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

201. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: **58**
Benzetme edatı.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

202. **gibi:**
Kaside 35
Mısra: **112**
Benzetme edatı.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

203. **gibi:**
Kaside 36
Mısra: **74**
Benzetme edatı.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

204. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: **42**
Benzetme edatı.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

205. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: **64**
Benzetme edatı.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

206. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: **66**
Benzetme edatı.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

207. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: **88**
Benzetme edatı.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

208. **gibi:**
Kaside 37
Mısra: **89**
Benzetme edatı.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

209. **gibi:**
Kaside 38
Mısra: **4**
Benzetme edatı.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

210. **gibi:**
Kaside 38
Mısra: **68**
Benzetme edatı.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

211. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: **52**
Benzetme edatı.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

212. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: **54**
Benzetme edatı.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

213. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: **66**
Benzetme edatı.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

214. **gibi:**
Kaside 39
Mısra: **82**
Benzetme edatı.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u başīr

215. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Benzetme edatı.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

216. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **90**
Benzetme edatı.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

217. **gibi:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Benzetme edatı.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

218. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Ḫurşīd gibi olsa n'ola kevkeb-i cāhuñ
Ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

219. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Cemşīd gibi olsa n'ola meşreb-i pākūñ
Sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne

220. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **21**
Benzetme edatı.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

221. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **23**
Benzetme edatı.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

222. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **64**
Benzetme edatı.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

223. **gibi:**
Kaside 41
Mısra: **120**
Benzetme edatı.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

224. **gibi:**
Kaside 42
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

225. **gibi:**
Kaside 42
Mısra: **68**
Benzetme edatı.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

226. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **59**
Benzetme edatı.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

227. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **61**
Benzetme edatı.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

228. **gibi:**
Kaside 43
Mısra: **65**
Benzetme edatı.

Zer-i maḫlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

229. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

230. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **27**
Benzetme edatı.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

231. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **28**
Benzetme edatı.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

232. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **60**
Benzetme edatı.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

233. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **76**
Benzetme edatı.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

234. **gibi:**
Kaside 44
Mısra: **81**
Benzetme edatı.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

235. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

236. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **19**
Benzetme edatı.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

237. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **21**
Benzetme edatı.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

238. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **29**
Benzetme edatı.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

239. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **39**
Benzetme edatı.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

240. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **59**
Benzetme edatı.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

241. **gibi:**
Kaside 45
Mısra: **60**
Benzetme edatı.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

242. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

243. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

244. **gibi:**
Kaside 46

Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

245. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **33**
Benzetme edatı.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

246. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Benzetme edatı.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

247. **gibi:**
Kaside 46
Mısra: **47**
Benzetme edatı.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

248. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **97**
Benzetme edatı.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

249. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **103**
Benzetme edatı.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

250. **gibi:**
Kaside 47
Mısra: **104**
Benzetme edatı.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

251. **gibi:**
Kaside 48
Mısra: **69**
Benzetme edatı.

Dür-i yektā gibi ziynet virürdi
Külāh-ı kelle-i ḫūrşīde şeb-nem

252. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

253. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **55**
Benzetme edatı.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫās̱s̱
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

254. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **56**
Benzetme edatı.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫās̱s̱
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

255. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **88**
Benzetme edatı.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide beẕl-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

256. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **97**
Benzetme edatı.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

257. **gibi:**
Kaside 50
Mısra: **117**
Benzetme edatı.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

258. **gibi:**
Kaside 51
Mısra: **53**
Benzetme edatı.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

259. **gibi:**
Kaside 51

Mısra: **54**
Benzetme edatı.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

260. **gibi:**
Kaside 52
Mısra: **104**
Benzetme edatı.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥūñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

261. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: **58**
Benzetme edatı.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

262. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: **101**
Benzetme edatı.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

263. **gibi:**
Kaside 53
Mısra: **102**
Benzetme edatı.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

264. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

265. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

266. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: **53**
Benzetme edatı.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

267. **gibi:**
Kaside 54
Mısra: **56**
Benzetme edatı.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

268. **gibi:**
Kaside 56
Mısra: **11**
Benzetme edatı.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

269. **gibi:**
Kaside 56
Mısra: **72**
Benzetme edatı.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

270. **gibi:**
Kaside 57
Mısra: **25**
Benzetme edatı.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

271. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

272. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

273. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: **23**
Benzetme edatı.

Olurdı ġonca-i gül gibi tā ḳıyāmete dek
Güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şüküfte-derūn

274. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: **25**
Benzetme edatı.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḥalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

275. **gibi:**-*sı*
Kaside 58
Mısra: **26**
Benzetme edatı.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḥalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

276. **gibi:**
Kaside 58
Mısra: **46**
Benzetme edatı.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

277. **gibi:**
Kaside 59
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

278. **gibi:**
Kaside 59
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

279. **gibi:**
Kaside 60
Mısra: **49**
Benzetme edatı.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

280. **gibi:**
Kaside 60
Mısra: **87**
Benzetme edatı.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

281. **gibi:**
Kaside 61
Mısra: **61**
Benzetme edatı.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

282. **gibi:**
Kaside 61
Mısra: **75**
Benzetme edatı.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

283. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿiṡ-i şūr u şeġab

284. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

285. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **22**
Benzetme edatı.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bezl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

286. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **31**
Benzetme edatı.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

287. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **31**
Benzetme edatı.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

288. **gibi:**
Kaside 62
Mısra: **37**
Benzetme edatı.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

289. **gibi:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

290. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

291. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **4**
Benzetme edatı.

Ḳāle gelmez vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti
Ẕāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i ʿālem gibi

292. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

293. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **8**
Benzetme edatı.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi

294. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

295. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

296. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

297. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **16**
Benzetme edatı.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bezl-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḫātem gibi

298. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **18**
Benzetme edatı.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

299. **gibi:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

300. **gibi:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Benzetme edatı.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

301. **gibi:**
Müfret 2
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

302. **gibi:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

303. **gibi:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

304. **gibi:***-miş*
Müfret 14
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

305. **gibi:***-da*
Müfret 14

Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

306. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Benzetme edatı.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

307. **gibi:**
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
Benzetme edatı.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

308. **gibi:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Benzetme edatı.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

309. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: **37**
Benzetme edatı.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

310. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: **39**
Benzetme edatı.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

311. **gibi:**
Gazel 15
Mısra: **3**
Benzetme edatı.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

312. **gibi:**
Gazel 20
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

313. **gibi:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

314. **gibi:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

315. **gibi:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

316. **gibi:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

317. **gibi:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Benzetme edatı.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

318. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa ṣāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

319. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

320. **gibi:**
Gazel 56
Mısra: **7**
Benzetme edatı.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

321. **gibi:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Benzetme edatı.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

322. **gibi:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

323. **gibi:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Benzetme edatı.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

324. **gibi:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

325. **gibi:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

326. **gibi:**
Gazel 137
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

327. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Benzetme edatı.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

328. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **41**
Benzetme edatı.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

329. **gibi:**
Kaside 15
Mısra: **49**
Benzetme edatı.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

330. **gibi:**
Kaside 28
Mısra: **117**
Benzetme edatı.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

331. **gibi:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Benzetme edatı.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

332. **gibi:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Benzetme edatı.

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

333. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Benzetme edatı.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

334. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Benzetme edatı.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

335. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Benzetme edatı.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

336. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Benzetme edatı.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

337. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Benzetme edatı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

338. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **12**
Benzetme edatı.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

339. **gibi:**
Gazel 134
Mısra: **14**
Benzetme edatı.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

gice:

1. **gice:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Gece.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

2. **giceyle:**-*y, -le*
Gazel 132
Mısra: **6**
Gece.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **gice:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Gece.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

4. **gice:**
Kaside 24
Mısra: **104**
Gece.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

5. **gicesi:**-*si*
Kaside 51
Mısra: **12**
Gece.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

6. **gicemiz:**-*miz*
Gazel 7
Mısra: **5**
Gece.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

7. **gice:**
Kaside 53
Mısra: **97**
Gece.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

8. **gice:**
Kaside 52
Mısra: **25**
Gece, gece vakti.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

9. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **1**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

10. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

11. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Zāhidā kevẟeri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

12. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

13. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

14. **gice:**
Gazel 121
Mısra: **10**
Gece, geceleyin, gece vaktinde.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

15. **gice:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Gece, gece vakti.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

16. **gice:**
Gazel 144
Mısra: **3**
Gece, gece vakti.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

giceyi gündüze ḳatmaḳ:

1. **giceyi gündüze ḳatmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aralıksız gece gündüz eğlenmek.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

gider:

1. **gidermez:**-*mez*
Kaside 27
Mısra: **33**
Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

giderek:

1. **giderek:**
Kaside 60
Mısra: **75**
Yavaş yavaş, derece derece, gittikçe.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

2. **giderek:**
Kaside 50
Mısra: **91**
Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

3. **giderek:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Gitgide, zamanla, zaman geçtikçe.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

gir:

1. **girer:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **58**
Şekil/şeklini almak.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

2. **girür:**-*ü, -r*
Gazel 45
Mısra: **7**
Girmek, dâhil olmak, içeriye varmak.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

3. **girmede:**-*me, -de*
Gazel 53
Mısra: **5**
Girmek, dâhil olmak.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

4. **girdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **2**
Girmek, dâhil olmak.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

5. **giricek:**-*icek*
Kaside 10
Mısra: **101**
Katılmak, dâhil olmak, içinde yer almak.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

6. **girdükce:**-*dükce*
Kaside 61
Mısra: **55**
Katılmak, dâhil olmak, içinde yer almak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

7. **girseler:**-*se, ler*
Gazel 15
Mısra: **8**
(Bütünü veya bir kısmı ile) sulu bir şeyin içine batmak, dalmak.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

girān olur:

1. **girān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **-**
Ağır olmak // kulağı ağır işitmek, sağır olmak.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

girān-māye:

1. **girān-māye:**
Kaside 50
Mısra: **35**
Pahalı, kıymetli.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

girān-temkīn:

1. **girān-temkīn:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Ağırbaşlı, vakar sahibi.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

gird-āb:

1. **gird-āb:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Suların dönerek çukurlaştığı yer.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

girdāb:

1. **girdābın:**-*ı, -n*
Kaside 56
Mısra: **42**
Suların dönerek çukurlaştığı yer.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

girdāb olur:

1. **girdāb olur:**-*u, -r*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Girdap hâline gelmek.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

gird-āba düşmiş:

1. **gird-āba düşmiş:**-*miş*
Kaside 12
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
İçinden çıkılmaz zor veya tehlikeli bir durumda bulunmak.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḥalḳa ḥalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna:

1. **gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Kan denizi girdabı // katmer katmer olması yönüyle gül.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

gird-āb-ı ġama düşdi:

1. **gird-āb-ı ġama düşdi:**-*di*
Gazel 95
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Gam girdabına düşmek, derde düçar olmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür:

1. **gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür:***-dür*
Kaside 13
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Mana denizinin kıvrım kıvrım girdabı.

Ṣanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

gird-bād:

1. **gird-bād:**
Kaside 25
Mısra: **56**
Döne döne esen şiddetli rüzgâr, kasırga, hortum.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

gird-bād-ı ġażabı:

1. **gird-bād-ı ġażabı:***-ı*
Kaside 35
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Öfkenin kasırgası.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

2. **gird-bād-ı ġazabı:***-ı*
Kaside 44
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Öfkenin kasırgası.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür:

1. **gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür:***-ü, -ñ, -dür*
Kaside 49
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Azamet /hışım dergâhının toprağının kasırgası.

Ṣanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

gird-i ḳuṭb-ı felegi:

1. **gird-i ḳuṭb-ı felegi:***-i*
Kaside 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyanın her bir ucunun etrafı // dünyanın etrafı.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

gird-i lebinde:

1. **gird-i lebinde:***-i, -n, -de*
Gazel 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağın çevresi, etrafı, kenarı.

Duʿā-yı Ḫıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

girībān:

1. **girībānuña:***-u, -ñ, -a*
Gazel 103
Mısra: **4**
Yaka, elbise yakası.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

2. **girībānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **70**
Yaka, elbise yakası.

Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ:

1. **girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ:**
Kaside 12
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Aşkın verdiği doygunluğun kadehiyle mest olup yakasını parçalamış (kişi).

Fitne ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm
Ben girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ

girībān-ı felek:

1. **girībān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Feleğin yakası.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

2. **girībān-ı felek:**
Kaside 47
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Feleğin yakası.

Bi-ḥamdi'l-lāh zamānında be-ḳavl-i Ṣabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

girībān-ı hevā:

1. **girībān-ı hevā:**
Kaside 17
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Havanın yakası, hava.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

girībān-ı siyeh semmūrdan:

1. **girībān-ı siyeh semmūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Siyah samur kürkün yakası.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

girībānın açmış:

1. **girībānın açmış:**-*mış*
Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaka açmak // gülün açılması.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

giriftār:

1. **giriftārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **74**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

2. **giriftārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **8**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

3. **giriftārın:**-*ı, -n*
Gazel 84
Mısra: **7**
Tutulmuş, tutkun, âşık.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

4. **giriftārız:**-*ız*
Gazel 111
Mısra: **1**
Tutulmuş, tutkun, müptela.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

5. **giriftār:**
Kaside 23
Mısra: **49**
Tutulmuş, yakalanmış, tutsak.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

giriftār ḳalurdı:

1. **giriftār ḳalurdı:**-*u, -r, -dı*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tutsak kalmak.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

giriftār olalı:

1. **giriftār olalı:**-*alı*
Gazel 125
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmek, yakalanmak, tutulmak.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

giriftār olmamak:

1. **giriftār olmamaḳ:**-*ma, -maḳ*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yakalanmak, düşmek.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

giriftār olmazdı:

1. **giriftār olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmek, yakalanmak, tutulmak, âşık olmak.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

giriftār olsa:

1. **giriftār olsa:**-*sa*
   Gazel 2
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Düşmek, yakalanmak, tutulmak.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

giriftār olsun:

1. **giriftār olsun:**-*sun*
   Gazel 101
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Düşmek, yakalanmak, tutulmak, âşık olmak.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

giriftār olur:

1. **giriftār olur:**-*u, -r*
   Gazel 22
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Tutulmak, âşık olmak.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

2. **giriftār olur:**-*u, -r*
   Gazel 118
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Tutulmak, âşık olmak.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

giriftār olursa:

1. **giriftār olursa:**-*u, -r, -sa*
   Gazel 21
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Tutulmak, âşık olmak.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

giriftār-ı ʿaşḳdur:

1. **giriftār-ı ʿaşḳdur:**-*dur*
   Gazel 132
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Aşka tutulmuş, tutkun.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḫālī n'ola sözi

giriftār-ı ebed:

1. **giriftār-ı ebed:**
   Kaside 26
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Sonsuza dek bağlı.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeye yār-ı ḳadīm

giriftār-ı kemend itdi:

1. **giriftār-ı kemend itdi:**-*di*
   Gazel 3
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Tuzağa düşürmek, esir etmek.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

giriftār-ı nigāhı oldı:

1. **giriftār-ı nigāhı oldı:**
   Gazel 131
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   (Sevgilinin) bakışının tutkunu olmak.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

giriftār-ı teb-i reşk itdi:

1. **giriftār-ı teb-i reşk itdi:**-*di*
   Kaside 49
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Haset sıtmasına düşürmek /uğratmak.

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

girih:

1. **girihle:**-*le*
   Gazel 3
   Mısra: **4**
   Düğüm, saç bağı.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

2. **girihler:**-*ler*
   Kaside 5
   Mısra: **62**
   Düğüm, saç bağı.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

girih-güşā-yı umūr-ı meṣāliḥ-i cumhūr:

1. **girih-güşā-yı umūr-ı meṣāliḥ-i cumhūr:**
   Kaside 58
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Halkın işlerinin güçlüklerini, zorluklarını halleden.

Girih-güşā-yı umūr-ı meṣāliḥ-i cumhūr
Ḳılāde-bend-i riḳāb-ı şerīʿat ü ḳānūn

girih-i ġam:

1. **girih-i ġam:**
   Kaside 53
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Gam düğümü.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

girih-i ġonca-i maḳṣūdumı:

1. **girih-i ġonca-i maḳṣūdumı:***-u, -m, -ı*
   Kaside 53
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   İstek goncasının düğümü, kapalılığı.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

girih-i ḥalḳa-i mīm:

1. **girih-i ḥalḳa-i mīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Mim harfinin halkasının düğümü.

Āsmān dāʾire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

girih-i istiġnā:

1. **girih-i istiġnā:**
   Kaside 35
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Tenezzül etmeme, tok gönüllülük düğümü.

Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiġnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl

girih-i kākülüne:

1. **girih-i kākülüne:***-ü, -n, -e*
   Gazel 2
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kâkülün kıvrımı.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

girih-i pür-şiken-i ṭurra - i kākül:

1. **girih-i pür-şiken-i ṭurra - i kākül:**
   Gazel 5
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Alna düşen kâkülün birbirine girmiş, düğüm olmuş kıvrımları.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

girih-i zülfine:

1. **girih-i zülfine:***-i, -n, -e*
   Kaside 33
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Saçın düğümü / kıvrımı.

Dil baġlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

girişme:

1. **girişme:**
   Gazel 27
   Mısra: **1**
   Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

2. **girişme:**
   Gazel 34
   Mısra: **6**
   Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

3. **girişme:**
   Gazel 34
   Mısra: **7**
   Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

4. **girişme:**
   Gazel 56
   Mısra: **5**
   Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

5. **girişme:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

6. **girişmeyle:**-*y, -le*
Gazel 46
Mısra: **9**
Naz, işve, kaş ve gözle yapılan işaret.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

gīsū:

1. **gīsūları:**-*lar, -ı*
Gazel 141
Mısra: **7**
Omuz üstüne dökülen saç.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

2. **gīsūlarını:**-*lar, -ı, -n, -ı*
Gazel 3
Mısra: **6**
Omuz üstüne dökülen saç.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī:

1. **gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī:**
Kaside 34
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hurilerin kıvrım kıvrım saçı.

Ṣafā-yı ṣuffası āb-ı ruḫ-ı kāşāne-i cennet
Duḫān-ı micmeri gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī

gīsū-yı ḫayāl-i yāre:

1. **gīsū-yı ḫayāl-i yāre:**-*e*
Müfret 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin saçları.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

gīsū-yı ḫūbānı:

1. **gīsū-yı ḫūbānı:**-*ı*
Kaside 38
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Güzellerin saçı.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

git:

1. **gitdi:**-*di*
Kaside 62
Mısra: **11**
Sona ermek.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

2. **giden:**-*en*
Kaside 3
Mısra: **86**
Ölmek, dünyadan göçmek.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

3. **gitdükce:**-*dükce*
Kaside 7
Mısra: **64**
Ayrılmak, uzaklaşmak.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

4. **gitse:**-*se*
Gazel 119
Mısra: **12**
Vakti geçmek, eski hâlini kaybetmek.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

5. **gidüp:**-*üp*
Gazel 105
Mısra: **11**
Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

6. **gider:**-*er*
Gazel 139
Mısra: **1**
Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

7. **gitdiyse:**-*di, -y, -se*
Gazel 111
Mısra: **5**
Yok olmak, elden çıkmak.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

8. **gitsün:**-*sün*
Kaside 15
Mısra: **30**
Yok olmak, eser kalmamak.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

9. **gitdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **9**
Yok olmak, sona ermek.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

10. **gitdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **91**
Yok olmak, sona ermek.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

11. **gitse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **1**
Bitmek, yok olmak, kaybolmak.

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

12. **gitse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **95**
Gönderilmek, götürülmek, sevk edilmek.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

13. **gitse:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **54**
Bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek // yönelmek.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

14. **gitse:**-*se*
Kaside 53
Mısra: **64**
Silinmek, kaybolmak.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

15. **gitdi:**-*di*
Gazel 35
Mısra: **7**
Bir yere doğru yönelmek, kapılmak, peşinden koşup durmak.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

gitdükçe:

1. **gitdükce:**
Kaside 41
Mısra: **53**
Gitgide, artarak.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

2. **gitdükce:**
Kaside 46
Mısra: **79**
Gitgide, artarak.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

3. **gitdükce:**
Kaside 54
Mısra: **7**
Gitgide, artarak.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Eṯeri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

4. **gitdükce:**
Kaside 35
Mısra: **123**
Gitgide, zaman geçtikçe.

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

5. **gitdükce:**
Kaside 54
Mısra: **93**
Gitgide, zaman geçtikçe.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

6. **gitdükce:**
Kaside 62
Mısra: **62**
Gitgide, artarak, zaman geçtikçe.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

7. **gitdükçe:**
Kaside 3
Mısra: **118**
Gitgide, artarak.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

giy:

1. **giyüp:**-*üp*
Gazel 105
Mısra: **2**
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

2. **giydi:**-*di*
Gazel 105
Mısra: **4**
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

3. **giyüp:**-*üp*
Gazel 133
Mısra: **2**
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

4. **giyince:**-*ince*
Kaside 34
Mısra: **54**
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

giyāh-ı maʿnā:

1. **giyāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mana otu.

Perverde-i feyż-i ebr-i fikrüñ
Bostān-ı suḫan giyāh-ı maʿnā

ġıybet:

1. **ġıybet:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **46**
Dedikodu, çekiştirme.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

giydür:

1. **giydürür:**-*ü, -r*
Kaside 53
Mısra: **88**
Giydirmek.

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

ġonca:

1. **ġonca:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

2. **ġonca:**
Gazel 79
Mısra: **5**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

3. **ġonca:**
Gazel 105
Mısra: **8**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

4. **ġonca:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

5. **ġoncalar:**-*lar*
Gazel 130
Mısra: **9**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

6. **ġoncalar:**-*lar*
Kaside 18

Mısra: **68**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

7. **ġonca:**
Kaside 30
Mısra: **26**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

8. **ġonca:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış gül.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

9. **ġonca:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

ġonca ider:

1. **ġonca ider:***-er*
Kaside 56
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gonca hâline getirmek, gonca gibi yapmak.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

ġonca ṭūmārı:

1. **ġonca ṭūmārı:**
Kaside 49
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yaprakları henüz açılmamış gül // dürülerek boru biçimi verilmiş kağıda benzeyen gonca.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

ġonca-fem:

1. **ġonca-fem:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Gonca ağızlı // gonca gibi küçük ve güzel ağızlı sevgili.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur:

1. **ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Sonbaharı olmayan (solmayan) dikensiz gonca.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

ġonca-i dil:

1. **ġonca-i dil:**
Kaside 12
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gönül goncası // parçalanmış kalp.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

ġonca-i gül:

1. **ġonca-i gül:**
Kaside 58
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gül goncası.

Olurdı ġonca-i gül gibi tā ḳıyāmete dek
Güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şüküfte-derūn

ġonca-i ḫāṭır:

1. **ġonca-i ḫāṭır:**
Kaside 30
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gönül goncası.

Açıldı ġonca-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

ġonca-i pür-jāle:

1. **ġonca-i pür-jāle:**
Kaside 8
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Çiğ damlalarıyla dolu gonca.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle-tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

ġonca-i pür-jāledür:

1. **ġonca-i pür-jāledür:**-*dür*
Kaside 15
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Çiğ damlalarıyla dolu gonca.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

ġonca-i terdür:

1. **ġonca-i terdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze (yeni açmış) gonca.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

ġoncaveş:

1. **ġoncaveş:**
Kaside 52
Mısra: **102**
Gonca gibi.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

2. **ġoncaveş:**
Kaside 52
Mısra: **81**
Gonca gibi.

Ġoncaveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

göge çıkarsam:

1. **göge çıḳarsam:**-*sa, -m*
Kaside 25
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göklere çıkarmak; aşırı derecede övmek // gökyüzüne çıkarmak.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

gök:

1. **gökde:**-*de*
Gazel 7
Mısra: **10**
Gökyüzü, sema.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

2. **göge:**-*e*
Gazel 19
Mısra: **4**
Gökyüzü, sema.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

3. **göklerde:**-*ler , -de*
Kaside 3
Mısra: **35**
Gökyüzü, sema.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

4. **gökde:**-*de*
Gazel 5
Mısra: **5**
Gökyüzü, sema.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şiḳār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

5. **gökde:**-*de*
Gazel 52
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

6. **gökde:**-*de*
Gazel 72
Mısra: **6**
Gökyüzü, sema.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

7. **gökden:**-*den*
Kaside 17
Mısra: **66**
Gökyüzü, sema.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

8. **gökde:**-*de*
Kaside 31
Mısra: **57**
Gökyüzü, sema.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i nişāb

9. **gökde:**-*de*
Kaside 61
Mısra: **20**
Gökyüzü, sema.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

10. **gökde:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **6**
Gökyüzü, sema.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

gök ü mor olsun:

1. **gök ü mor olsun:**-*sun*
Müfret 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mavi ve mor renk olmak, mavi ve mor renge bürünmek.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

gönder:

1. **gönderür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **77**
Belli bir yere, belli bir işi yapmak üzere gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

göñli açılmaz:

1. **göñli açılmaz:**-*maz*
Gazel 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neşelenmek, içine ferahlık dolmak.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

göñli açılur:

1. **göñli açılur:**-*u, -r*
Kaside 46
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neşelenmek, içine ferahlık dolmak.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

göñlümi düşürsem:

1. **göñlümi düşürsem:**-*se, -m*
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü düşürmek; âşık olmak.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

göñlümüz düşdi:

1. **göñlümüz düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek; âşık olmak.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

2. **göñlümüz düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek; âşık olmak.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

3. **göñlümüz düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek; âşık olmak.

Şevḳimüz yoḳ ẕevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere
Şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra düşdi göñlümüz

göñül:

1. **göñül:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **35**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek..

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

2. **göñül:**
Kaside 47
Mısra: **71**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

3. **göñül:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

4. **göñül:**
Gazel 35
Mısra: **9**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿiṡ-i meserret olur

5. **göñül:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **21**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

6. **göñül:**
Nazm 4
Mısra: **1**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

7. **göñül:**
Gazel 17
Mısra: **7**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Nūş idelden cām-ı lebrīz-i maḥabbetden göñül
Oldı gūyā mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest

8. **göñül:**
Gazel 34
Mısra: **13**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

9. **göñül:**
Gazel 70
Mısra: **5**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Cezbe-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

10. **göñül:**
Gazel 73
Mısra: **3**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

11. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **2**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

12. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **4**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n’ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

13. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **6**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

14. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **8**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

15. **göñül:**
Gazel 86
Mısra: **9**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

16. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **1**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

17. **gönüllerden:***-ler, -den*
Kaside 15
Mısra: **30**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

18. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **10**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

19. **göñlündeki:**-*ü, -ñ, -de, -ki*
Kaside 52
Mısra: **48**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür göñlündeki rāz-ı nihān

20. **göñlüm:**-*ü, -m*
Müseddes 1
Mısra: **19**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

21. **göñlüm:**-*ü, -m*
Müseddes 1
Mısra: **21**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

22. **göñlüm:**-*ü, -m*
Müseddes 1
Mısra: **22**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

23. **göñli:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **112**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

24. **göñlini:**-*i, -n, -i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **6**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

25. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **8**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

26. **göñlünde:**-*ü, -n, -de*
Gazel 23
Mısra: **7**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

27. **göñlümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 63
Mısra: **11**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

28. **göñliyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 81
Mısra: **9**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

29. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **1**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

30. **göñlüme:**-*ü, -m, -e*
Gazel 90
Mısra: **4**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

31. **göñli:**-*i*
Gazel 99
Mısra: **3**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

32. **göñlüne:**-*ü, -n, -e*
Gazel 110
Mısra: **3**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

33. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Kaside 15
Mısra: **2**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded şun cām-ı Cem

34. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **2**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

ʿĀşıḳ olduḳ dām-ı zülf-i yāre düşdi göñlümüz
ʿAḳla uyduḳ bir ġarīb āvāre düşdi göñlümüz

35. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **4**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

36. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **14**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

37. **göñlümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 51
Mısra: **16**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

38. **göñlüm:**-*ü, -m*
Gazel 67
Mısra: **5**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

39. **göñlümde:**-*ü, -m, -de*
Rübai 2
Mısra: **3**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

40. **göñlüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Gazel 80
Mısra: **9**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

41. **göñlüm:**-*ü, -m*
Gazel 84
Mısra: **1**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

42. **göñlüm:**-*ü, -m*
Müseddes 1
Mısra: **20**
İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü, kalp, yürek.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

43. **göñlümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 11
Mısra: **1**
Kalp, yürek.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

göñül ṣayd itmede:

1. **göñül ṣayd itmede:**-*me, -de*
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül avlamak, kendine bağlamak, âşık etmek.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

göñül ṣayd itmeden:

1. **göñül ṣayd itmeden:**-*me, -den*
Kaside 47
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül avlamak, kendine bağlamak, âşık etmek.

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

göñüller açmaġa:

1. **göñüller açmaġa:**-*maġ, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Gönül açmak; insanın iç sıkıntısını gidermek, iç açmak.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

göñüller alur:

1. **göñüller alur:**-*u, -r*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü kendine bağlamak, âşık etmek.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

gör:

1. **gör:**
Kaside 6
Mısra: **50**
Bakmak, düşünmek.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

2. **göreyin:**-*eyin*
Kaside 45
Mısra: **80**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

3. **görür:**-*ür*
Kaside 44
Mısra: **70**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

4. **gören:**-*en*
Kaside 58
Mısra: **97**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

5. **görür:**-*ü, -r*
Kaside 29
Mısra: **19**
Yaşamak, tecrübe etmek.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

6. **görürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 29
Mısra: **19**
Yaşamak, tecrübe etmek.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

7. **görür:**-*ü, -r*
Kaside 29
Mısra: **14**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

8. **gör:**
Kaside 48
Mısra: **79**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

9. **gör:**
Kaside 49
Mısra: **90**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

10. **gör:**
Kaside 62
Mısra: **53**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

11. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **13**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Şest-i destin göreydi Toz Ḳoparan
Dergehine sürerdi rūy-ı niyāz

12. **gör:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

13. **gör:**
Kaside 44
Mısra: **65**
Anlamak, idrak etmek.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

14. **gör:**
Kaside 47
Mısra: **76**
Anlamak, idrak etmek.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

15. **görmezdi:**-*mez, -di*
Kaside 44
Mısra: **36**
Bakmak.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

16. **görse:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **49**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

17. **görürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 29
Mısra: **80**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

18. **gören:**-*en*
Kaside 34
Mısra: **12**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

19. **göremez:**-*emez*
Kaside 53
Mısra: **25**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

20. **görmesün:**-*me, -sün*
Kaside 53
Mısra: **19**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

21. **görse:**-*se*
Kaside 58
Mısra: **2**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

22. **görmesem:**-*me, -se, -m*
Müseddes 1
Mısra: **15**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

23. **görmeseñ:**-*me, -se, -ñ*
Müseddes 1
Mısra: **4**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

24. **gördüm:**-*dü, -m*
Nazm 5
Mısra: **3**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

25. **görse:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **48**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

26. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
Rastlamak, karşılaşmak.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

27. **görmedük:**-*me, -dük*
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Rastlamak, karşılaşmak.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

28. **gör:**
Gazel 71
Mısra: **5**
Görmek, idrak etmek, anlamak.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

29. **görmedin:**-*me, -di, -n*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Görmek, idrak etmek, anlamak.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

30. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 21
Mısra: **27**
Bir şeye tanık olmak.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

31. **görünce:**-*ünce*
Kaside 32
Mısra: **99**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

32. **görse:**-*se*
Kaside 34
Mısra: **83**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

33. **görünce:**-*ünce*
Kaside 45
Mısra: **12**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

34. **görmez:**-*mez*
Kaside 49
Mısra: **58**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlamak.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

35. **göricek:**-*icek*
Gazel 94
Mısra: **5**
Görmek, karşılaşmak, rastlaşmak.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

36. **gördügin:**-*düg, -i, -n*
Gazel 96
Mısra: **5**
Görmek, karşılaşmak, rastlaşmak.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

37. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Kaside 24
Mısra: **88**
Görmek, karşılaşmak, rastlaşmak.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

38. **görmek:**-*mek*
Kaside 25
Mısra: **21**
Görmek, karşılaşmak, rastlaşmak.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

39. **gör:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Görmek, tanık olmak.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

40. **gör:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Görmek, tanık olmak.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

41. **görüñ:**-*üñ*
Kaside 11
Mısra: **41**
Görmek, tanık olmak.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

42. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 20
Mısra: **68**
Görmek, tanık olmak.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

43. **gör:**
Kaside 47
Mısra: **108**
Bakmak, izlemek.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

44. **görünce:**-*ünce*
Kaside 48
Mısra: **77**
Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

45. **gören:**-*en*
Kaside 40
Mısra: **91**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // anlamak, kavramak, sezmek // duymak, işitmek.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

46. **gör:**
Kaside 26
Mısra: **61**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Eṡer-i taḳviyet ü ḥıfẓını gör
Meṡelā ḥükmini itse taʿmīm

47. **görsün:**-*sün*
Kaside 29
Mısra: **123**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduğın idenler yād

48. **görünce:**-*ünce*
Kaside 36
Mısra: **17**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḫatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

49. **gördi:**-*di*
Kaside 42
Mısra: **15**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

50. **göreydüñ:**-*e, -y, -dü, -ñ*
Kaside 45
Mısra: **79**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

51. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 44
Mısra: **75**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

52. **gör:**
Gazel 103
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

53. **göreyin:**-*eyin*
Gazel 104
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

54. **gör:**
Gazel 109
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

55. **görüp:**-*üp*
Kaside 49
Mısra: **27**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

56. **gör:**
Kaside 62
Mısra: **54**
İdrak etmek, anlamak.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

57. **gör:**
Kaside 43
Mısra: **23**
İdrak etmek, anlamak.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

58. **gör:**
Kaside 41
Mısra: **105**
Gör ki.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

59. **göricek:**-*icek*
Gazel 13
Mısra: **6**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

60. **görünce:**-*ünce*
Gazel 132
Mısra: **8**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

61. **görüp:**-*üp*
Kaside 5
Mısra: **18**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

62. **gördükce:**-*dükce*
Kaside 9
Mısra: **87**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

63. **gören:**-*en*
Kaside 11
Mısra: **59**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

64. **görse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **41**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

65. **görüp:**-*üp*
Kaside 27
Mısra: **99**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

66. **görmege:**-*meg, -e*
Kaside 28
Mısra: **73**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

67. **gör:**
Kaside 35
Mısra: **77**

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

68. **göresin:**-*e, -sin*
Kaside 37
Mısra: **67**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

69. **görünce:**-*ünce*
Kaside 38
Mısra: **74**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

70. **görse:**-*se*
Kaside 46
Mısra: **2**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ḥabbez̠ā bağçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

71. **görsünler:**-*sünler*
Kaside 49
Mısra: **22**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

72. **görürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 53
Mısra: **43**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // tanık olmak, yaşamak, izlemek.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

73. **görse:**-*se*
Gazel 22
Mısra: **3**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

74. **görmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 35
Mısra: **6**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

75. **gördükce:**-*dükce*
Gazel 37
Mısra: **4**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

76. **gör:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

77. **görmesem:**-*me, -se, -m*
Kaside 5
Mısra: **62**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

78. **görmiş:**-*miş*
Kaside 6
Mısra: **11**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

79. **görse:**-*se*
Kaside 6
Mısra: **19**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ḥabbez̠ā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

80. **görse:**-*se*
Kaside 6
Mısra: **36**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

81. **gördükce:**-*dükce*
Kaside 8
Mısra: **12**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

82. **görse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **47**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

83. **gören:**-*en*
Kaside 13
Mısra: **24**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

84. **gördükce:**-*dükce*
Kaside 17
Mısra: **51**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ẖā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

85. **gören:**-*en*
Kaside 18
Mısra: **6**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

86. **gören:**-*en*
Kaside 21
Mısra: **49**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

87. **görmek:**-*mek*
Kaside 22
Mısra: **59**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoẖsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

88. **görseydi:**-*se, -y, -di*
Kaside 23
Mısra: **11**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

89. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 27
Mısra: **50**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

90. **görse:**-*se*
Kaside 31
Mısra: **67**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

91. **gören:**-*en*
Kaside 49
Mısra: **15**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

92. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 49
Mısra: **74**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ṣanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

93. **gören:**-*en*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **4**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

94. **görürseñ:**-*ü, -r, -señ*
Gazel 22
Mısra: **9**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

95. **göricek:**-*icek*
Gazel 101
Mısra: **1**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

96. **görse:**-*se*
Gazel 107
Mısra: **7**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

97. **görmek:**-*mek*
Gazel 121
Mısra: **1**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

98. **gör:**
Kaside 2
Mısra: **23**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cezbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

99. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 5
Mısra: **70**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

100. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 5
Mısra: **63**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

101. **görse:**-*se*
Kaside 31
Mısra: **32**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

102. **görse:**-*se*
Kaside 51
Mısra: **26**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

103. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dir*
Kaside 52
Mısra: **5**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

104. **gördükce:**-*dükce*
Gazel 27
Mısra: **2**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // bakmak.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

105. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 27
Mısra: **4**
Rastlamak, karşılaşmak.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

106. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 43
Mısra: **9**
Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

107. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Gazel 62
Mısra: **5**
Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

108. **gördükde:**-*dük, -de*
Gazel 80
Mısra: **4**
Rastlamak, karşılaşmak.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

109. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 1
Mısra: **3**
Rastlamak, karşılaşmak.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

110. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 25
Mısra: **45**
Rastlamak, karşılaşmak.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

111. **gördi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **94**
Rastlamak, karşılaşmak.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

112. **gördi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **5**
Rastlamak, karşılaşmak.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

113. **görmemiş:**-*me, -miş*
Kaside 37
Mısra: **3**
Rastlamak, karşılaşmak.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

114. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 39
Mısra: **40**
Rastlamak, karşılaşmak.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

115. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 53
Mısra: **62**
Rastlamak, karşılaşmak.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

116. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **5**
Rastlamak, karşılaşmak.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

117. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **9**
Rastlamak, karşılaşmak.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

118. **gör:**
Kaside 29
Mısra: **103**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

119. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 32
Mısra: **91**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

120. **gördi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **115**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

121. **gördi:**-*di*
Kaside 44
Mısra: **73**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

122. **göresin:**-*e, -sin*
Nazm 2
Mısra: **1**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

123. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Gazel 31
Mısra: **2**
Tanık olmak // yaşamak.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

124. **gör:**
Gazel 50

Mısra: **4**
Gör!, bak!.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

125. **gör:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Gör!, bak!.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

126. **görsek:***-se, -k*
Gazel 73
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

127. **görmedin:***-me, -din*
Gazel 87
Mısra: **13**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

128. **görsem:***-se, -m*
Gazel 87
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

129. **görsem:***-se, -m*
Gazel 87
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

130. **görsem:***-se, -m*
Gazel 87
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

131. **görüp:***-üp*
Gazel 139
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

132. **görmedim:***-me, -di, -m*
Kaside 16
Mısra: **16**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

133. **gören:***-en*
Kaside 47
Mısra: **57**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

134. **gördi:***-di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **19**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

135. **görsek:***-se, -k*
Gazel 73
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

136. **görsek:***-se, -k*
Gazel 73
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

137. **görsek:***-se, -k*
Gazel 73
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

138. **görsek:***-se, -k*
Gazel 73

Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

139. **görsek:**-*se, -k*
Gazel 73
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

140. **gören:**-*en*
Gazel 75
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

141. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 87
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

142. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 87
Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

143. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 87
Mısra: **12**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

144. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 87
Mısra: **14**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

145. **göricek:**-*icek*
Kaside 14
Mısra: **11**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

146. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 87
Mısra: **6**
Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

147. **görünce:**-*ünce*
Kaside 29
Mısra: **121**
Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

148. **gör:**
Kaside 54
Mısra: **25**
Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı ās̱ār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

149. **görüp:**-*üp*
Kaside 60
Mısra: **74**
Farkında olmak, idrak etmek, anlamak.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

150. **gördügin:**-*düg, -i, -n*
Gazel 107
Mısra: **1**
Rastlamak, karşılaşmak // görünmek.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

151. **gör:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Gör! (bak!), görürsün, göreceksin.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

152. **görür:**-*ü, -r*
Gazel 121
Mısra: **2**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

153. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Gazel 58
Mısra: **9**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // okumak.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

154. **gör:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Anlamak, idrak etmek.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

155. **görsün:**-*sün*
Gazel 101
Mısra: **5**
Anlamak, idrak etmek.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

156. **gör:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Anlamak, idrak etmek.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

157. **görsünler:**-*sünler*
Kaside 50
Mısra: **33**
Anlamak, idrak etmek.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

158. **gördün:**-*dü, -n*
Gazel 101
Mısra: **10**
Rastlamak, tesadüf etmek.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

159. **görmedim:**-*me, -di, -m*
Kaside 26
Mısra: **70**
Rastlamak, tesadüf etmek.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

160. **görem:**-*em*
Kaside 44
Mısra: **84**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // rüyada görmek.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

161. **görse:**-*se*
Kaside 44
Mısra: **69**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // rüyada görmek.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

162. **görür:**-*ü, -r*
Kaside 44
Mısra: **58**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // rüyada görmek.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

163. **görse:**-*se*
Gazel 68
Mısra: **1**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

164. **gördügüm:**-*düg, -ü, -m*
Gazel 90
Mısra: **8**
Düşünmek, hayal etmek.

Sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim ammā
Gördügüm bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı taḳrīr idemem

165. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 30
Mısra: **94**
Mazhar olmak, erişmek.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

166. **görmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 31
Mısra: **134**
Yaşamak, tecrübe etmek // maruz kalmak.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

167. **gördügine:**-*düg, -i, -n, -e*
Gazel 141
Mısra: **4**
Bakmak, nazar etmek.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

168. **görse:***-se*
Gazel 86
Mısra: **12**
Bir şeyin vaziyetini görmek, hâline tanık olmak.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

169. **görmemişdür:***-me, -miş, -dür*
Kaside 14
Mısra: **46**
Rastlamak // şahit olmak.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

170. **görmedi:***-me, -di*
Kaside 40
Mısra: **95**
Rastlamak // şahit olmak.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

171. **görse:***-se*
Kaside 4
Mısra: **25**
Görmek, fark etmek.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

172. **görmedügi:***-düg, -i*
Kaside 29
Mısra: **9**
Yaşamak, tecrübe etmek.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

173. **gör:**
Kaside 10
Mısra: **74**
Bakmak, tanık olmak.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār es̱er eyler

174. **görmedim:***-me, -di, -m*
Kaside 17
Mısra: **90**
Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

175. **görünce:***-ünce*
Kaside 23
Mısra: **8**
Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

176. **görse:***-se*
Kaside 3
Mısra: **70**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

177. **görür:***-ü, -r*
Kaside 28
Mısra: **11**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

178. **gör:**
Kaside 6
Mısra: **63**
Bakmak, incelemek.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

179. **gör:**
Kaside 28
Mısra: **133**
Farketmek, anlamak.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

180. **görmesün:***-me, -sün*
Kaside 37
Mısra: **90**
Maruz kalmak, duçar olmak.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

181. **gören:***-en*
Kaside 30
Mısra: **11**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // okumak.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

182. **gör:**
Kaside 43
Mısra: **79**
Gör!, (bak!), bekle, neler olacağını görürsün.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

183. **görür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **38**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlaşmak.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür miẕlini çeşm-i eyyām

184. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 13
Mısra: **18**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

185. **gören:**-*en*
Kaside 13
Mısra: **108**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // okumak.

Ṣanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

186. **görmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 37
Mısra: **88**
Maruz kalmak, duçar olmak.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

187. **görüñ:**-*üñ*
Müfret 9
Mısra: **1**
Şahit olmak // anlamak, idrak etmek.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

188. **göreydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 30
Mısra: **120**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak // okumak.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

189. **görse:**-*se*
Kaside 43
Mısra: **81**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak // okumak.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse āẕārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

190. **görseler:**-*se, -ler*
Kaside 50
Mısra: **132**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak // okumak.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

191. **görür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **77**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Ağlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

192. **gördi:**-*di*
Kaside 50
Mısra: **38**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek // karşılaşmak, rastlaşmak.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür miẕlini çeşm-i eyyām

193. **göresin:**-*e, -sin*
Nazm 2
Mısra: **2**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

194. **göresin:**-*e, -sin*
Nazm 2
Mısra: **4**
Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

195. **gör:**
Kaside 41
Mısra: **73**
Gör!, anla!, dikkat et.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

196. **görüp:**-*üp*
Gazel 32
Mısra: **2**
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak // şahit olmak, müşahede etmek.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

görelüm:

1. **görelüm:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Bekleyelim bakalım, bekleyip görelim.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

görin:

1. **görinen:***-en*
Kaside 37
Mısra: **27**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

2. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 35
Mısra: **108**
Görünmek ,ortaya çıkmak.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

3. **görinürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 38
Mısra: **38**
Görünmek, ortaya çıkmak.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

4. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **52**
Benzemek, görünüşünde olmak.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

5. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 54
Mısra: **53**
Benzemek, görünüşünde olmak.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

6. **görinür:***-ü, -r*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
Benzemek, görünüşünde olmak.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

7. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 41
Mısra: **111**
Benzemek, görünüşünde olmak.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

8. **görinen:***-en*
Gazel 8
Mısra: **3**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

9. **görinüp:***-üp*
Gazel 82
Mısra: **4**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

10. **görinen:***-en*
Gazel 136
Mısra: **3**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

11. **görinen:***-en*
Kaside 9
Mısra: **62**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

12. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 24
Mısra: **30**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

13. **görinmez:***-mez*
Kaside 34
Mısra: **62**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

14. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 35
Mısra: **56**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

15. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 42
Mısra: **17**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Bir ḫar-ı dü- pāda görinür hemān
Devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār

16. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 49
Mısra: **19**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

17. **görinen:**-*en*
Kaside 57
Mısra: **57**
Görünür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

18. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **6**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

19. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **108**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

20. **görinse:**-*se*
Gazel 87
Mısra: **3**
Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

21. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 53
Mısra: **34**
Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

22. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 53
Mısra: **42**
Görünmek, ortaya çıkmak, yansımak.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

23. **görinmem:**-*me, -m*
Gazel 89
Mısra: **9**
Kendini göstermek, ortaya çıkmak.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

24. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 13
Mısra: **16**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

25. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 39
Mısra: **38**
... gibi gelmek, izlenim uyandırmak.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

26. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 34
Mısra: **58**
Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

27. **görinen:**-*en*
Kaside 26
Mısra: **65**
Görülür hâlde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

28. **görinür:**-*ü, -r*
Kaside 50

Mısra: **142**
… olduğu hissini vermek, … etkisi bırakmak.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

29. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **72**
… olduğu hissini vermek, … etkisi bırakmak.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

30. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **68**
… olduğu hissini vermek, … etkisi bırakmak.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

31. **görinürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 51
Mısra: **64**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

32. **görinür:***-ü, -r*
Kaside 52
Mısra: **48**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

33. **görinür:***-ü, -r*
Gazel 5
Mısra: **7**
Benzemek, görünüşünde olmak, -mış/-miş gibi gelmek.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

34. **görinür:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Benzemek, görünüşünde olmak.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

görinme:

1. **görinmez:***-mez*
Müseddes 1
Mısra: **16**
Gözüne görünmemek; yanında hiç bir değeri olmamak, değer vermemek.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

görün:

1. **görünmez:***-mez*
Kaside 29
Mısra: **119**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, farkedilmek.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

2. **görünmez:***-mez*
Kaside 49
Mısra: **54**
Ortaya çıkmak // görülür olmak.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

3. **görünse:***-se*
Kaside 32
Mısra: **61**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, farkedilmek.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

4. **görünmez:***-mez*
Kaside 7
Mısra: **33**
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

5. **görünmez:***-mez*
Kaside 13
Mısra: **10**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, farkedilmek.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

6. **göründi:***-di*
Kaside 29
Mısra: **8**
Görülür duruma gelmek, görülür olmak, farkedilmek.

Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naḳş-ı murād

görünmez oldı:

1. **görünmez oldı:**-*dı*
Kaside 36
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, ortadan kaybolmak, görünmeyecek hâle gelmek.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

2. **görünmez oldı:**-*dı*
Kaside 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, ortadan kaybolmak, görünmeyecek hâle gelmek.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

gösgötüri:

1. **gösgötüri:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Toptan, tamamen.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

göster:

1. **göster:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Görülmesini sağlamak.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

2. **gösterürken:**-*ü, -r, -ken*
Gazel 98
Mısra: **1**
Ortaya koymak // göstermek.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

3. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **65**
Görülmesini sağlamak.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

4. **gösterür:**-*ü, -r*
Gazel 30
Mısra: **7**
Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

5. **göstermede:**-*me, -de*
Gazel 140
Mısra: **4**
Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

6. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 31
Mısra: **110**
Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

7. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 52
Mısra: **46**
Görülmesini sağlamak // yansıtmak.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

8. **gösterür:**-*ü, -r*
Gazel 98
Mısra: **4**
Ortaya koymak // göstermek.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

9. **göster:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Görülmesini sağlamak, izhar etmek.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

10. **göstere:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **70**
Görülmesini sağlamak, izhar etmek.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

11. **gösterdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 14
Mısra: **6**
Sergilemek, sunmak, bildirmek.

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

12. **gösterürdüm:**-*ü, -r, -dü, -m*
Kaside 44
Mısra: **52**

Görülmesini sağlamak, kanıtlamak, ortaya koymak.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

13. **göstermeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 9
Mısra: **143**
Görmesini sağlamak // yaşatmak, yaşamasına yol açmak.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

14. **göstere:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **80**
… tesiri bırakmak, … intibaını vermek.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

15. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 44
Mısra: **8**
… tesiri bırakmak, … intibaını vermek, ortaya koymak.

Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

16. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 45
Mısra: **3**
… tesiri bırakmak, … intibaını vermek, ortaya koymak.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

17. **gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 44
Mısra: **48**
Göz önüne sermek, teşhir etmek, izhar etmek.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-küşe-i istiġnāyı

18. **gösterse:**-*se*
Kaside 51
Mısra: **57**
Bir şeyden numune olmak üzere örnek vermek, sergilemek.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı beẕli
Kes̱ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

19. **gösterüp:**-*üp*
Kaside 55
Mısra: **73**
Ortaya koymak, sunmak.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

götür:

1. **götürür:**-*ü, -r*
Gazel 69
Mısra: **7**
Yerinden ayırıp uzağa atmak veya yok etmek, gidermek.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

2. **götürmege:**-*mek, -e*
Kaside 4
Mısra: **51**
Bir yere giderken beraberinde bulundurmak, beraber gitmek, refakatine almak.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

3. **götürür:**-*ü, -r*
Kaside 54
Mısra: **76**
Bir yere giderken beraberinde bulundurmak, beraber gitmek, refakatine almak.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

4. **götürmişdür:**-*müş, -dür*
Kaside 34
Mısra: **5**
Yok olmasına neden olmak, gidermek.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

5. **götürüp:**-*üp*
Kaside 36
Mısra: **67**
Yerinden ayırıp uzağa atmak, uzaklaştırmak veya yok etmek // azletmek.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

6. **götürüp:**-*üp*
Kaside 36
Mısra: **68**
Öldürmek, canını almak.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

7. **götürmez:**-*mez*
Kaside 36
Mısra: **69**
Öldürmek, canını almak.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

<u>**göz:**</u>

1. **gözlerinde:***-ler, -i, -n, -de*
   Gazel 32
   Mısra: **5**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

2. **gözi:***-i*
   Gazel 62
   Mısra: **1**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

3. **gözleri:***-ler, -i*
   Gazel 92
   Mısra: **7**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

4. **gözüñ:***-ü, -ñ*
   Gazel 122
   Mısra: **9**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

5. **gözümden:***-üm, -den*
   Gazel 133
   Mısra: **3**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

6. **gözi:***-i*
   Kaside 4
   Mısra: **37**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

7. **göz:**
   Kaside 8
   Mısra: **27**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

8. **gözin:***-i, -n*
   Kaside 27
   Mısra: **77**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

9. **gözüm:***-ü, -m*
   Kaside 53
   Mısra: **19**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

10. **gözi:***-i*
   Müfret 11
   Mısra: **1**
   Görme uzvu, ayn, çeşm.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

11. **gözi:***-i*
   Gazel 132
   Mısra: **4**
   Görme uzvu, ayn, çeşm // yıldız.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

<u>**göz açamaz:**</u>

1. **göz açamaz:***-maz*
   Kaside 40
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Göz açamamak; mahmur olmak, bir şey yapamamak.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarṣıla bu nüh-ṭārem

<u>**göz ḥabsine ṣaldı:**</u>

1. **göz ḥabsine ṣaldı:***-dı*
   Gazel 46
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Göz hapsine uğratmak, göz hapsine almak; bakışlarını üzerinden ayırmamak, gözetlemek.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

<u>**göz merdümin:**</u>

1. **göz merdümin:***-n*
   Kaside 49
   Mısra: **82**

Kelime Tipi: -
Göz bebeği.

Dükendi reşha-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

göz ucıyla:

1. **göz ucıyla:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **göz ucıyla:***-y, -la*
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

3. **göz ucıyla:***-y, -la*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

4. **göz ucıyla:***-y, -la*
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

5. **göz ucıyla:***-y, -la*
Kaside 55
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Yan bakış, gamze.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

göz ucıyla nāẓır olsa:

1. **göz ucıyla nāẓır olsa:***-sa*
Kaside 51
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz ucuyla bakmak.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

göz yumup açınca:

1. **göz yumup açınca:**
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

2. **göz yumup açınca:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

3. **göz yumup açınca:**
Kaside 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

4. **göz yumup açınca:**
Kaside 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

5. **göz yumup açınca:**
Kaside 29
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa zamanda, hemen, göz açıp kapayıncaya kadar.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

gözden geçürse:

1. **gözden geçürse:***-se*
Kaside 30
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -

Gözünün önünden geçirmek; hatırlamak, hayalinde canlanmak.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

gözet:

1. **gözedür:**-*ü, -r*
Kaside 3
Mısra: **78**
Göz önünde tutmak, dikkat etmek, önem vermek, riayet etmek.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

gözle:

1. **gözler:**-*r*
Gazel 96
Mısra: **2**
Gözetmek, önem vermek, korumak, himaye etmek.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

(gözü) reh-güẕārında ḳalur:

1. **(gözü) reh-güẕārında ḳalur:**-*u, -r*
Kaside 24
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şeyin veya birisinin gelmesini) merak, sabırsızlık veya hasretle beklemek.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

gözüm dünyāyı görmez:

1. **gözüm dünyāyı görmez:**-*mez*
Müseddes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hiç kimseye, hiçbir şeye önem, değer vermemek.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

gözüm dünyāyı görsün:

1. **gözüm dünyāyı görsün:**-*sün*
Müseddes 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dünyayı görmek; etrafıyla ilgilenmek // gözü gönlü açılmak, ferahlamak.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

2. **gözüm dünyāyı görsün:**-*sün*
Müseddes 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dünyayı görmek; etrafıyla ilgilenmek // gözü gönlü açılmak, ferahlamak.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

3. **gözüm dünyāyı görsün:**-*sün*
Müseddes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dünyayı görmek; etrafıyla ilgilenmek // gözü gönlü açılmak, ferahlamak.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **gözüm dünyāyı görsün:**-*sün*
Müseddes 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dünyayı görmek; etrafıyla ilgilenmek // gözü gönlü açılmak, ferahlamak.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **gözüm dünyāyı görsün:**-*sün*
Müseddes 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dünyayı görmek; etrafıyla ilgilenmek // gözü gönlü açılmak, ferahlamak.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı ṣahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

gözümden ḫᵛāb gitdi:

1. **gözümden ḫᵛāb gitdi:**-*di*
Kaside 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne uyku girmemek, uyuyamamak.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

gözümüzden gitmez:

1. **gözümüzden gitmez:**
Kaside 33
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önünden gitmemek; zihninden hiç çıkmamak, hiç unutmamak, hep görür gibi olmak.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümüzden
Gūyā ki ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

ġubār:

1. **ġubārın:**-*ı, -n*
Kaside 9
Mısra: **87**
Toz, ince toprak.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

2. **ġubārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **39**
Toz, ince toprak.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

3. **ġubārında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 34
Mısra: **17**
Toz, ince toprak.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

4. **ġubārına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 45
Mısra: **37**
Toz, ince toprak.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

5. **ġubār:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Toz, ince toprak.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

6. **ġubārın:**-*ı, -n*
Kaside 14
Mısra: **113**
Toz, ince toprak.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

7. **ġubārın:**-*ı, -n*
Kaside 31
Mısra: **6**
Toz, ince toprak.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

ġubār-ı aḳdāmı:

1. **ġubār-ı aḳdāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ayakların tozu.

Çerāġ-ı dūde-i iḳbāl gevher-i tācı
Fürūġ-ı dīde-i devlet ġubār-ı aḳdāmı

ġubār-ı berk-i Ṭūbā:

1. **ġubār-ı berk-i Ṭūbā:**
Kaside 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tûbâ yapraklarının tozu.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

ġubār-ı dergehi:

1. **ġubār-ı dergehi:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapının, eşiğin tozu.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı baṣar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur:

1. **ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sadrazam kapısının tozu.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümüzden
Gūyā ki ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

ġubār-ı dil:

1. **ġubār-ı dil:**
Kaside 12
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönül tozu // keder.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

ġubār-ı dil-i ʿaşḳız:

1. **ġubār-ı dil-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşktan tutuşmuş gönlün tozları //aşk ateşiyle yanmış gönlün külleri.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

ġubār-ı haṭṭ-ı nev-hīzi:

1. **ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi:**-*i*
   Gazel 10
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yeni terleyen ayva tüyleri.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

2. **ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi:**-*i*
   Kaside 55
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Yeni terleyen ayva tüyleri.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

ġubār-ı pāyı:

1. **ġubār-ı pāyı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Ayağın tozu.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi ṣarṣar nihād-ı kūhsārı

ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle:

1. **ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle:**-*le*
   Kaside 27
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Askerin ayağının tozu.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı:

1. **ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı:**-*ı*
   Kaside 10
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Süvarilerin soylu atlarının toynağının kaldırdığı toz.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

ġubār-ı tek ü tāz:

1. **ġubār-ı tek ü tāz:**
   Kaside 57
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Koşma tozu.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

ġulām-ı kevkeb-i bahtuñ:

1. **ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 61
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızının kölesi, bendesi.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

ġulāmı oldı:

1. **ġulāmı oldı:**-*dı*
   Kaside 9
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Kölesi, hizmetçisi olma.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı:

1. **ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Padişahın davulunun sesi.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

ġulġul-i kūs-ı ẓafer:

1. **ġulġul-i kūs-ı ẓafer:**
   Kaside 39
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Zafer davulunun sesi.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

ġulġul-ı ṣıyt u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın:

1. **ġulġul-ı ṣıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın:**-*ı, -n*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Doğanın çıngırak /zil sesinin velvelesi, gürültüsü.

İşidüp ġulġul-ı ṣıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
ʿAzīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

ġurre:

1. **ġurresi:**-*si*
   Kaside 51
   Mısra: **21**
   Arabî ayların birinci günü.

Ġurresi fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd
Selḫi tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem

ġurūb:

1. **ġurūbı:**-*ı*
   Kaside 50
   Mısra: **71**
   Batma, güneşin batması.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

gūsfend-i ḳavm-i ʿād:

1. **gūsfend-i ḳavm-i ʿād:**
   Kaside 43
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Âd kavminin koyunları.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

ġuṣṣa:

1. **ġuṣṣayla:**-*y, -la*
   Kaside 23
   Mısra: **51**
   Gam, keder, tasa.

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem

2. **ġuṣṣadan:**-*dan*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **34**
   Gam, keder, tasa.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

gūş:

1. **gūşı:**-*ı*
   Kaside 28
   Mısra: **130**
   Kulak.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

2. **gūşuma:**-*u, -m, -a*
   Kaside 50
   Mısra: **96**
   Kulak.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

3. **gūşuz:**-*uz*
   Gazel 54
   Mısra: **6**
   Kulak (kulak kesilmek manasında).

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa ṣāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

gūş et:

1. **gūş et:**
   Kaside 9
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Dinlemek, kulak vermek.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

gūş eyleyince:

1. **gūş eyleyince:**-*y, -ince*
   Kaside 38
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   Duymak, işitmek.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥüñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

gūş iden:

1. **gūş iden:**-*en*
   Kaside 20
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   İşitmek, dinlemek.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu güne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

gūş idicek:

1. **gūş idicek:**-*icek*
   Kaside 39
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Duymak, işitmek.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

gūş idüñ:

1. **gūş idüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

gūş itse:

1. **gūş itse:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Duymak, işitmek.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

gūşe:

1. **gūşesinden:**-*si, -n, -den*
Kaside 27
Mısra: **70**
Köşe.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

2. **gūşede:**-*de*
Gazel 46
Mısra: **12**
Köşe, taraf, yer.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

3. **gūşesini:**-*si, -n, -i*
Gazel 77
Mısra: **7**
Köşe, taraf, yer.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

4. **gūşe:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Köşe, taraf, yer.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

5. **gūşesi:**-*si*
Gazel 126
Mısra: **2**
Köşe, taraf, yer.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

gūşe gūşe oldı:

1. **gūşe gūşe oldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Köşelere saklanmak, köşelere çekilmek.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

gūşe-i dāmān:

1. **gūşe-i dāmān:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eteğin ucu // sevgilinin eteğinin ucu.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

gūşe-i dāmānından:

1. **gūşe-i dāmānından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 100
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eteğin ucu // sevgilinin eteğinin ucu.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

gūşe-i destārımuz:

1. **gūşe-i destārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarığın ucu.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

gūşe-i gūş-ı güle:

1. **gūşe-i gūş-ı güle:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Gülün kulağının köşesi, ucu.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

gūş-ı eyyāmı:

1. **gūş-ı eyyāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Devrin / zamanın kulağı.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

<u>gūş-ı inṣāf:</u>

1. **gūş-ı inṣāf:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Merhamet ve adalet dairesinde dinleyen kulak.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

<u>gūşına girmez:</u>

1. **gūşına girmez:***-mez*
Kaside 3
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylenilen sözlere önem vermemek, benimsememek.

İşidüp ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

<u>gūşını ṭutsa:</u>

1. **gūşını ṭutsa:***-sa*
Kaside 37
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kulağını tutmak, kulağını tıkamak.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

<u>gūşiş itdügimi:</u>

1. **gūşiş itdügimi:***-düg, -im, -i*
Kaside 32
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çabalamak.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

<u>gūşmāl-i gül:</u>

1. **gūşmāl-i gül:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülün kulağını bükme.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

<u>gūşuma irişürdi:</u>

1. **gūşuma irişürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 52
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına gelmek // işitmek, duymak.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

<u>gūşuma irmezse:</u>

1. **gūşuma irmezse:***-mez, -se*
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına gelmek, duymuş olmak.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsi̱n
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

<u>gūşvār-ı ʿāftāb olsa:</u>

1. **gūşvār-ı ʿāftāb olsa:***-sa*
Kaside 61
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Güneşin küpesi olmak.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

<u>gūyā:</u>

1. **gūyā:**
Kaside 47
Mısra: **28**
Sanki, âdeta.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

2. **gūyā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Sanki, âdeta.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

3. **gūyā:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Sanki, âdeta.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

4. **gūyā:**
Gazel 33

Mısra: **3**
Sanki, âdeta.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

5. **gūyā:**
Gazel 85
Mısra: **6**
Sanki, âdeta.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

6. **gūyā:**
Gazel 110
Mısra: **2**
Sanki, âdeta.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

7. **gūyā:**
Gazel 138
Mısra: **6**
Sanki, âdeta.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

8. **gūyā:**
Gazel 143
Mısra: **5**
Sanki, âdeta.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

9. **gūyā:**
Kaside 1
Mısra: **39**
Sanki, âdeta.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı “len terānī”dür sözüm

10. **gūyā:**
Kaside 10
Mısra: **99**
Sanki, âdeta.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

11. **gūyā:**
Kaside 12
Mısra: **14**
Sanki, âdeta.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

12. **gūyā:**
Kaside 12
Mısra: **59**
Sanki, âdeta.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

13. **gūyā:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Sanki, âdeta.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

14. **gūyā:**
Kaside 16
Mısra: **3**
Sanki, âdeta.

Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūdı bīdār itdi gūyā ḫᵛābdan
Nāle-i dolāb-ı çarḫ-ı āsyāb-ı rūzgār

15. **gūyā:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Sanki, âdeta.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

16. **gūyā:**
Kaside 17
Mısra: **74**
Sanki, âdeta.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

17. **gūyā:**
Kaside 18
Mısra: **21**
Sanki, âdeta.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

18. **gūyā:**
Kaside 22
Mısra: **67**
Sanki, âdeta.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

19. **gūyā:**
Kaside 25
Mısra: **5**
Sanki, âdeta.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

20. **gūyā:**
Kaside 27
Mısra: **43**
Sanki, âdeta.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

21. **gūyā:**
Kaside 27
Mısra: **48**
Sanki, âdeta.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

22. **gūyā:**
Kaside 28
Mısra: **10**
Sanki, âdeta.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

23. **gūyā:**
Kaside 28
Mısra: **90**
Sanki, âdeta.

Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

24. **gūyā:**
Kaside 37
Mısra: **43**
Sanki, âdeta.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

25. **gūyā:**
Kaside 38
Mısra: **51**
Sanki, âdeta.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılur ʿālem

26. **gūyā:**
Kaside 52
Mısra: **98**
Sanki, âdeta.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

27. **gūyā:**
Kaside 54
Mısra: **19**
Sanki, âdeta.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

28. **gūyā:**
Kaside 55
Mısra: **59**
Sanki, âdeta.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

29. **guyā:**
Kaside 61
Mısra: **16**
Sanki, âdeta.

Düşdi ḫāk-i Mışr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

30. **gūyā:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **9**
Sanki, âdeta.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

31. **gūyā:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **11**
Sanki, âdeta.

Oldı gūyā ḫadeng-i ḫūn-pāşı
Bāġ-ı fetḥüñ nesīm-i gül-bīzi

32. **gūyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **20**
Sanki, âdeta.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

33. **gūyā:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Sanki, âdeta.

Nūş idelden cām-ı lebrīz-i maḥabbetden göñül
Oldı gūyā mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest

34. **gūyā:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Sanki, âdeta.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

35. **gūyā:**
Kaside 9
Mısra: **72**
Sanki, âdeta.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

36. **gūyā:**
Kaside 19
Mısra: **7**
Sanki, galiba.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

37. **gūyādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **66**
Söyleyici, söyleyen, dile getiren (yazmak bağlamında).

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

38. **gūyā:**
Kaside 49
Mısra: **79**
Farzedelim ki, söz gelişi.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pāküñ dürr-i şehvārı

39. **gūyā:**
Kaside 49
Mısra: **80**
Farzedelim ki, söz gelişi.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pāküñ dürr-i şehvārı

<u>gūyā iden:</u>

1. **gūyā iden:**-*en*
Kaside 38
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **-**
Konuşturmak, söyletmek.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

<u>gūyā ki:</u>

1. **gūyā ki:**
Gazel 102
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

2. **gūyā ki:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

3. **gūyā ki:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

4. **gūyā ki:**
Kaside 9
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

5. **gūyā ki:**
Kaside 28
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

6. **gūyā ki:**
Kaside 33
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümüzden
Gūyā ki ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

7. **gūyā ki:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Gūyā ki olur devāt u ḫāmeñ
Ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā

8. **gūyā ki:**
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

9. **gūyā ki:**
Gazel 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

10. **gūyā ki:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

11. **gūyā ki:**
Kaside 9
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

12. **gūyā ki:**
Kaside 13
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

13. **gūyā ki:**
Kaside 17
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

14. **gūyā ki:**
Kaside 27
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

15. **gūyā ki:**
Kaside 47
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

16. **gūyā ki:**
Kaside 59
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

<u>gūyā kim:</u>

1. **gūyā kim:**
Kaside 19
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

<u>gūyā olur:</u>

1. **gūyā olur:***-u, -r*
Kaside 48
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Dile gelmek, konuşmak // şiir söylemek.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

<u>gūyā-yı ebkem:</u>

1. **gūyā-yı ebkem:**
Kaside 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dilsiz konuşan.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān gūyā-yı ebkem

<u>gūy-ı girībān-ı hulel ider:</u>

1. **gūy-ı girībān-ı ḫulel ider:***-er*
Kaside 53
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Elbisenin yaka düğmesi yapmak.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḫulel

<u>gūy-ı ham-ı çevgān:</u>

1. **gūy-ı ḫam-ı çevgān:**
Kaside 10
Mısra: **32**

Kelime Tipi: -
Çevganın eğri olan ucundaki top.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

gūy-ı hurşīd-i cihān-tāba:

1. **gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba:***-a*
Kaside 3
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş topu.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

gūy-ı hūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur:

1. **gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur:***-ı, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gaybı bilen gönlün güneş topu // gönülde İlahî sırların tecelli ettiği siyah nokta/süveyda.

Enverī-i rūzgārım noḳṭa-i pergār-ı ġayb
Gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur benüm

gūy-ı hūrşīd-i zer-endūd:

1. **gūy-ı ḫūrşīd-i zer-endūd:**
Kaside 24
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Altın yaldızlı güneş topu.

Vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür
Gūy-ı ḫūrşīd-i zer-endūd ile çevgān-ı felek

gūy-ı zekanuñ:

1. **gūy-ı ẕeḳanuñ:***-uñ*
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çenenin yuvarlaklığı.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

gūy-ı zer-endūde olmış:

1. **gūy-ı zer-endūde olmış:***-mış*
Kaside 20
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Altın yaldızlı top olmak.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

gūyiyā:

1. **gūyiyā:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Güya, sanki.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

2. **gūyiyā:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Güya, sanki.

Ey şanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

3. **gūyiyā:**
Gazel 58
Mısra: **5**
Güya, sanki.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

4. **gūyiyā:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Güya, sanki.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

5. **gūyiyā:**
Gazel 137
Mısra: **8**
Güya, sanki.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

6. **gūyiyā:**
Gazel 141
Mısra: **8**
Güya, sanki.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

7. **gūyiyā:**
Kaside 1
Mısra: **70**
Güya, sanki.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

8. **gūyiyā:**
Kaside 20
Mısra: **32**
Güya, sanki.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

9. **gūyiyā:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Güya, sanki.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

10. **gūyiyā:**
Kaside 35
Mısra: **7**
Güya, sanki.

Gūyiyā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl

11. **gūyiyā:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **6**
Güya, sanki.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

gūy-şıfat:

1. **gūy-şıfat:**
Kaside 28
Mısra: **77**
Top gibi.

Düşdükce ḫāke gūy-şıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

ġuzāt:

1. **ġuzātuñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **12**
Gaziler, cihat edenler.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

güç:

1. **güç:**
Kaside 13
Mısra: **80**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

2. **güç:**
Kaside 27
Mısra: **84**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

3. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

4. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

5. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

6. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

7. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

8. **güç:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

9. **güçdür:***-dür*
Kaside 41
Mısra: **86**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

10. **güç:**
Kaside 47
Mısra: **75**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

11. **güç:**
Kaside 47
Mısra: **75**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

12. **güç:**
Kaside 47
Mısra: **107**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

13. **güç:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Yapılması, başa çıkılması zor olan, zor, müşkül, çetin.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

güç olur:

1. **güç olur:***-u, -r*
Kaside 43
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zor olmak, bir işin yapılması kolay olmamak.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

2. **güç olur:***-u, -r*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zor olmak, bir işin yapılması kolay olmamak.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

güdāzendegī-i mihr:

1. **güdāzendegī-i mihr:**
Kaside 31
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güneşin eritmesi.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

güdāzende-i tīġ-ı kuhsār:

1. **güdāzende-i tīġ-ı kuhsār:**
Kaside 31
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dağ tepesi kılıcını eriten (dağın kılıç gibi sivri olan tepesi).

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

güft ü gūda:

1. **güft ü gūda:***-da*
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı söyleşme, konuşma, sohbet..

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

güft ü gū-yı cān u dil:

1. **güft ü gū-yı cān u dil:**
Kaside 12
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Can ve gönlü söz konusu etme, can ve gönül hakkında konuşma.

Ol nedīm-i beẕle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

güft ü gūy-ı çeşmine:

1. **güft ü gūy-ı çeşmine:***-i, -n, -e*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözün konuşması (sevgilinin gözleriyle konuşması).

N’ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

güft ü gūy-ı dīde-i fettāna:

1. **güft ü gūy-ı dīde-i fettāna:**-*a*
 Gazel 16
 Mısra: **4**
 Kelime Tipi: -
 Fettan gözlerin söyledikleri, anlattıkları.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

güft ü gūy-ı dili:

1. **güft ü gūy-ı dili:**-*i*
 Gazel 62
 Mısra: **9**
 Kelime Tipi: -
 Gönlün söyleşmesi, gönülden geçenler.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm:

1. **güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm:**-*ü, -m*
 Kaside 47
 Mısra: **117**
 Kelime Tipi: -
 Hikmetli kelimeler/sözler.

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

güft ü gūy-ı nāz:

1. **güft ü gūy-ı nāz:**
 Kaside 8
 Mısra: **20**
 Kelime Tipi: -
 Naz dedikodusu.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir küşe-i pinhān bulur

güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī:

1. **güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī:**
 Kaside 48
 Mısra: **5**
 Kelime Tipi: -
 Kutsal ruhun / Cebrail'in sözleri.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

güft ü gūy-ı nigehüñ:

1. **güft ü gūy-ı nigehüñ:**-*üñ*
 Gazel 68
 Mısra: **11**
 Kelime Tipi: -
 Bakışın anlattıkları (sevgilinin bakışlarıyla konuşması, bir şeyler anlatması).

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

güftār:

1. **güftārı:**-*ı*
 Kaside 45
 Mısra: **60**
 Söz, kelam.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

2. **güftārı:**-*ı*
 Kaside 45
 Mısra: **90**
 Söz, kelam // şiir.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

3. **güftārı:**-*ı*
 Kaside 49
 Mısra: **96**
 Söz, kelam // şiir.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

güher:

1. **güherdür:**-*dür*
 Kaside 1
 Mısra: **3**
 Mücevher.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

2. **güher:**
 Kaside 9
 Mısra: **96**
 İnci.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

3. **güher:**
 Kaside 56
 Mısra: **37**
 İnci.

N’ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

4. **güherle:**-*le*
Müfret 2
Mısra: **1**
İnci.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

5. **güherle:**-*le*
Kaside 29
Mısra: **119**
İnci.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

6. **güherdür:**-*dür*
Kaside 60
Mısra: **11**
İnci.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

7. **güheri:**-*i*
Kaside 60
Mısra: **51**
İnci.

Ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ ednā güheri
Ṣadef-i lüʾlū-yı ṣad- dāne-i ʿummān-ı suḫan

8. **güheri:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **94**
Mücevher.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

9. **güher:**
Kaside 6
Mısra: **47**
İnci, mücevher.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

10. **güher:**
Kaside 11
Mısra: **81**
İnci, mücevher.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

11. **güher:**
Kaside 50
Mısra: **35**
İnci, mücevher.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

12. **güher:**
Kaside 62
Mısra: **7**
İnci, mücevher.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

13. **güherdür:**-*dür*
Kaside 3
Mısra: **89**
Mücevher.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

güher eyler:

1. **güher eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
İnci yapmak // küpe yapmak.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

güher-bārī eylerse:

1. **güher-bārī eylerse:**-*r, -se*
Kaside 13
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İnci, mücevher saçmak.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

güherden kūhsār olurdı:

1. **güherden kūhsār olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 38
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İnciden dağ olmak, inci yığını olmak.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

güher-efşān olsañ:

1. **güher-efşān olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 50
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnci saçıcı olmak.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

güher-efşān olur:

1. **güher-efşān olur:***-u, -r*
   Kaside 5
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   İnci saçıcı olmak.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb:

1. **güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan paha biçilmez inci.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

güher-i dūde-i ādem:

1. **güher-i dūde-i ādem:**
   Kaside 23
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   İnsan soyunun incisi.

Ferzend-i kirāmı güher-i dūde-i ādem
Maḫdūm-ı felek reşk-i melek mefḫar-ı ʿālem

güher-i ferruḫ-fāl:

1. **güher-i ferruḫ-fāl:**
   Kaside 35
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Talihi açık, uğurlu mücevher.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

güher-i feyż:

1. **güher-i feyż:**
   Gazel 42
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Feyiz incileri.

Oldum güher-i feyż ile deryā-yı maʿānī
İʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum ḫār u ḫasumdur

güher-i kān-ı suḫan:

1. **güher-i kān-ı suḫan:**
   Kaside 60
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Söz kaynağının incisi.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

güher-i maʿnādur:

1. **güher-i maʿnādur:***-dur*
   Kaside 24
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   Anlam mücevheri.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

güher-i medḥüñ:

1. **güher-i medḥüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 31
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Övgü incisi.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng:

1. **güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng:**
   Kaside 37
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Ayna renkli dokuz sadefin incisi // dokuz kat göğün incisi.

Hem yegāne ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng

güher-i ṣubḥ-ı aḫīr:

1. **güher-i ṣubḥ-ı aḫīr:**
   Kaside 39
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Son sabahın (subh-ı sadık) incisi.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel
Reʾyi ferzend-i kirāmı güher-i ṣubḥ-ı aḫīr

güher-i vaṣfuñı:

1. **güher-i vaṣfuñı:***-u, -ñ, -ı*
   Kaside 42
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Övgü incisi.

Yoḳsa ederdim güher-i vaṣfuñı
Zīver-i gūş-ı niʿam-i rūzgār

güher-pāş olmaġa:

1. **güher-pāş olmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 12
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
İnci, mücevher saçan olmak (güzel söz söyleme bağlamında).

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

güher-senc-i ḫayālüm:

1. **güher-senc-i ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 10
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
(Şiir) cevherini tartan, değerlendiren hayal.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

gül:

1. **gül:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

2. **gül:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

3. **gül:**
Kaside 5
Mısra: **29**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

4. **güllerinde:**-*leri, -n, -de*
Kaside 6
Mısra: **13**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

5. **gül:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

6. **gül:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

7. **güller:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

8. **gül:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

9. **gül:**
Kaside 18
Mısra: **61**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

10. **gül:**
Kaside 26
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

11. **gülleri:**-*ler, -i*
Kaside 46
Mısra: **10**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

12. **gül:**
Kaside 49
Mısra: **11**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

13. **gül:**
Kaside 50
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

14. **gülleri:***-ler, -i*
Kaside 62
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

15. **gül:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // güzel.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

16. **gül:**
Gazel 49
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı renk bağlamında).

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

17. **gül:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı renk bağlamında).

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

18. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı renk bağlamında).

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

19. **gül:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı renk bağlamında).

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

20. **gül:**
Gazel 50
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (gülün açılması; gülmesi, neşeli olması bağlamında).

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

21. **gül:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı renk bağlamında).

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

22. **gül:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Sevgilinin yanağı.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

23. **gül:**
Gazel 129
Mısra: **2**
Neşelenmek, gülmek.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

24. **gül:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Neşelenmek, gülmek.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

25. **gül:**
Gazel 36
Mısra: **9**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

26. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

27. **güller:***-ler*
Gazel 105
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

28. **gül:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

29. **gül:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

30. **gül:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

31. **gül:**
Gazel 127
Mısra: **13**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

32. **gülleri:***-ler, -i*
Gazel 129
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

33. **gül:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

34. **gül:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

35. **gül:**
Kaside 27
Mısra: **28**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

36. **gül:**
Kaside 31
Mısra: **71**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Tāzelense n’ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

37. **gülüz:***-üz*
Gazel 61
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

38. **gül:**
Gazel 112
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

39. **gülüñ:***-üñ*
Gazel 112
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

40. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

41. **gül:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği, goncanın açılmış hâli (yapraklarını açması bağlamında).

Gül gibi k’ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

42. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // sevgili.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

43. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **8**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül

44. **güle:***-e*
Gazel 142
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // sevgili.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

45. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği // sevgili.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

46. **güldi:***-di*
Gazel 105
Mısra: **2**
Tebessüm etmek // (çiçek) açmak.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

47. **gül:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

48. **gülde:***-de*
Kaside 30
Mısra: **73**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

49. **gül:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (kırmızı rengi dolayısıyla âlemi aydınlatan mum, çerağ bağlamında).

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

50. **gül:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Gül ağacının katmerli ve güzel kokulu çiçeği (gül, renk ve şekil bakımından şarap kadehine benzer).

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

51. **güldi:***-di*
Gazel 142
Mısra: **2**
Gülün açılması // (bir şey birine) iyi yüz göstermek, (onu) iyi şeylerle karşılaştırmak; talihin gülmesi, bahtın açılması bağlamında.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

52. **gülerdi:***-er, -di*
Kaside 18
Mısra: **68**
Gülmek // (çiçek için) açılmak.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

53. **güldi:***-di*
Kaside 40
Mısra: **4**
Gülmek // mutlu ve mesrur olmak.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

gül devri:

1. **gül devri:**
Kaside 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, ilkbahar.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

gül gül itdügi:

1. **gül gül itdügi:***-düg, -i*
Kaside 28
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Al al etmek // kan dökerek bulunulan yeri parça parça kırmızıya boyamak.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

gül gül olsa:

1. **gül gül olsa:**-*sa*
   Gazel 87
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Pembe pembe olmak, parça parça kızarmak.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

gül-āb:

1. **gül-āba:**-*a*
   Kaside 8
   Mısra: **7**
   Gül suyu.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

2. **gül-āb:**
   Kaside 19
   Mısra: **54**
   Gül suyu.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

3. **gül-āb:**
   Kaside 61
   Mısra: **60**
   Gül suyu.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

gül-āb-efşān olur:

1. **gül-āb-efşān olur:**-*u, -r*
   Müfret 1
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Gül suyu saçmak.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından:

1. **gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından:**-*ı, -n, -dan*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Davulcunun yüksek sesle okuduğu gülbank (dua, ilahi).

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet:

1. **gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet:**
   Kaside 38
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Mutluluk, saadet müjdesinin davulunun sayhası, sesi.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur:

1. **gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur:**-*ı, -dur*
   Kaside 52
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Çatıdaki bülbülün ötüşü.

Resm-i gülmīḫ-ı deri gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

gülbang-ı senāsiyle:

1. **gülbang-ı s̱enāsiyle:**
   Kaside 41
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Övgü çağırışları, övgü sesleri.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

2. **gülbang-ı s̱enāsiyle:**-*si, -y, -le*
   Kaside 41
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Övgü çağırışları, övgü sesleri.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı:

1. **gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Zaferi duyuran davulun narası, müjdesi.

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

gül-berg:

1. **gül-bergi:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **72**
   Gül yaprağı.

Olsa mes̱elā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-bergi telāfī-i per eyler

gül-berg-i raʿnāya:

1. **gül-berg-i raʿnāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Nazik, latif gül yaprağı.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

gül-berg-i raʿnāyı:

1. **gül-berg-i raʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **-**
Parlak, güzel gül yaprakları.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berg-i raʿnāyı

gül-bün:

1. **gül-bünde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **10**
Gül fidanı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur:

1. **gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Emniyet ve asayiş gülistanını gül fidanlarıyla süsleyip donatmak.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ʿadāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

gülbün-i gülşen-i iḳbāle:

1. **gülbün-i gülşen-i iḳbāle:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Talih, mutluluk gül bahçesinin gül fidanı.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

gülbün-i iḳbāl:

1. **gülbün-i iḳbāl:**
Kaside 49
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **-**
Baht açıklığı gül fidanı.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

gül-bün-i nev-ḫīzdür:

1. **gül-bün-i nev-ḫīzdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Yeni yetişmiş gül fidanı.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb olsa:

1. **gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb olsa:**-*sa*
Kaside 55
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Kabul edilen dua gülistanından gül toplayan olmak.

Vaḳtidür dest-i edeble bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk
Olsa gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb

güler yüz göstere:

1. **güler yüz göstere:**-*e*
Kaside 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi ve yumuşak davranmak.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

güler yüz gösterür:

1. **güler yüz gösterür:**-*ü, -r*
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi ve yumuşak davranmak.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

gül-gūn:

1. **gül-gūn:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Gül renkli, kırmızı.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

2. **gül-gūn:**
Kaside 17

Mısra: **30**
Gül renkli, kırmızı.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

gül-gūne:

1. **gül-gūnedir:***-dir*
Gazel 9
Mısra: **2**
Kadınların kullandıkları gül renkli düzgün.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

gül-gūn-ı ferhunde-şemāʾil:

1. **gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil:**
Kaside 18
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Mübarek tabiatlı gülgûn (gül renkli at).

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

gül-gūn-ı firībende-reviş:

1. **gül-gūn-ı firībende-reviş:**
Kaside 17
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Güzel, çekici yürüyüşlü al (at).

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

gül-gūn-ı hoş-endām u raʿnā:

1. **gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā:**
Kaside 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parlak, revnaklı ve güzel endamlı gülgûn (gülgûn; kızıl renkli bir cins at).

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

gül-gūn-ı sirişküm:

1. **gül-gūn-ı sirişküm:***-üm*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı atı (gülgûn; kızıl renkli bir cins at).

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

gül-i bostān-ı ḥiyel:

1. **gül-i bostān-ı ḥiyel:**
Kaside 53
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Hile, aldatma bahçesinin gülü.

Nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet k'olamaz
Devr-i ʿadlüñde güşāde gül-i bostān-ı ḥiyel

gül-i gülzāra:

1. **gül-i gülzāra:***-a*
Gazel 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin gülü.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

gül-i nāzük-beden:

1. **gül-i nāzük-beden:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazik vücutlu gül // zarif bedenli sevgili.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

gül-i şād-āb u ḫurremdür:

1. **gül-i şād-āb u ḫurremdür:***-dür*
Gazel 30
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül açıcı ve suya kanmış, sulu gül.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

gül-i zerd:

1. **gül-i zerd:**
Kaside 49
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sarı gül.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

gül-i zer-dūzdur:

1. **gül-i zer-dūzdur:***-dur*
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş gül.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

gülistān:

1. **gülistāna:**-*a*
Gazel 50
Mısra: **12**
Gül bahçesi.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

2. **gülistān:**
Gazel 119
Mısra: **10**
Gül bahçesi.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

3. **gülistāndur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **23**
Gül bahçesi.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

4. **gülistānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **24**
Gül bahçesi.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

5. **gülistāne:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **77**
Gül bahçesi.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

6. **gülistāna:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **71**
Gül bahçesi.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

7. **gülistānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **116**
Gül bahçesi.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Feżā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

8. **gülistānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 34
Mısra: **21**
Gül bahçesi.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

9. **gülistāndur:**-*dur*
Kaside 55
Mısra: **77**
Gül bahçesi.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

10. **gülistān:**
Gazel 91
Mısra: **11**
Gül bahçesi // âşığın yaralarla dolu göğsü.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

gülistān iderim:

1. **gülistān iderim:**-*er, -im*
Gazel 102
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesine çevirmek.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

gülistān olduġın:

1. **gülistān olduġın:**-*duk, -ı, -n*
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi olmak.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ:

1. **gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ:**
Kaside 13
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Şairlik cennetinin gül bahçesi.

Gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür
Ki zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas u ḫᵛārı

gülistān-ı emel:

1. **gülistān-ı emel:**
Kaside 53

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İstek bahçesi.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

gülistān-ı Ḫalīlu'llāh olurdı:

1. **gülistān-ı Ḫalīlu'llāh olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 34
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hz. İbrahim'in gül bahçesi olmak (ateşin gül bahçesi olması).

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendürse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

gülistān-ı hüner:

1. **gülistān-ı hüner:**
Kaside 60
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Hüner gül bahçesi.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

gülistān-ı İrem eylemiş:

1. **gülistān-ı İrem eylemiş:***-miş*
Kaside 51
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İrem bağına çevirmek.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

gülistān-ı müferriḥdür:

1. **gülistān-ı müferriḥdür:***-dür*
Kaside 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ferahlık veren gül bahçesi.

Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī
Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim

gülistān-ı suḫandür:

1. **gülistān-ı suḫandür:***-dür*
Kaside 9
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Söz gülistanı.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

gülistān-ı taḫayyül:

1. **gülistān-ı taḫayyül:**
Kaside 31
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Hayal gülbahçesi // dimağ.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül şād-āb

gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ:

1. **gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ:***-u, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Fazilet harem dairesinin kapısının çivisi.

Gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ
Ḫūrşīd-beyān u māh-ı maʿnā

gülmīḫ-ı sīme:

1. **gülmīḫ-ı sīme:***-e*
Kaside 49
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gümüş çivi.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

gülmīḫ-ı zer:

1. **gülmīḫ-ı zer:**
Kaside 52
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Altından yapılmış oymalı ve yaldızlı büyük başlı çivi.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

gül-reng ider:

1. **gül-reng ider:***-er*
Kaside 15
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Gül renginde etmek // kana boyamak, kan içinde bırakmak.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaşma teng ider olursa Sām u Güstehem

gülşen:

1. **gülşende:**-*de*
   Gazel 3
   Mısra: **7**
   Gül bahçesi.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

2. **gülşen:**
   Gazel 36
   Mısra: **11**
   Gül bahçesi.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

3. **gülşen:**
   Gazel 105
   Mısra: **6**
   Gül bahçesi.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

4. **gülşende:**-*de*
   Gazel 134
   Mısra: **1**
   Gül bahçesi.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

5. **gülşeni:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **90**
   Gül bahçesi.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

6. **gülşende:**-*de*
   Kaside 49
   Mısra: **107**
   Gül bahçesi.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

7. **gülşene:**-*e*
   Gazel 2
   Mısra: **9**
   Gül bahçesi, bahçe.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

8. **gülşende:**-*de*
   Kaside 13
   Mısra: **29**
   Gül bahçesi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

9. **gülşende:**-*de*
   Müfret 3
   Mısra: **2**
   Gül bahçesi // sevgilinin yüzü.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

10. **gülşende:**-*de*
   Kaside 52
   Mısra: **101**
   Gül bahçesi // şair meclisi.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

gülşen ide:

1. **gülşen ide:**-*e*
   Kaside 21
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesine çevirmek.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

gülşen-i cennetden:

1. **gülşen-i cennetden:**-*den*
   Kaside 6
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

gülşen-i dehre:

1. **gülşen-i dehre:**-*e*
   Kaside 52
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Dünya bahçesi // dünya.

Resm-i gülmīḫ-ı deri gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

gülşen-i efkāra:

1. **gülşen-i efkāra:**-*a*
   Kaside 51
   Mısra: **103**

Kelime Tipi: -
Düşünce gül bahçesi.

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

gülşen-i eşʿār:

1. **gülşen-i eşʿār:**
Kaside 60
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şiir gül bahçesi.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

gülşen-i iḳbāli:

1. **gülşen-i iḳbāli:***-i*
Kaside 8
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Talihin gül bahçesi.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

gülşen-i maʿnāya:

1. **gülşen-i maʿnāya:***-y, -a*
Kaside 39
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Mana gül bahçesi.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

gülşen-i meʾvā:

1. **gülşen-i meʾvā:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sığınılacak gül bahçesi, Cennet-i me'vâ.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

gülşen-i ruḫuñda:

1. **gülşen-i ruḫuñda:***-uñ, -da*
Kaside 28
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yanak gül bahçesi // sevgilinin gül bahçesine benzeyen yanağı.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

gülsitān:

1. **gülsitān:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

2. **gülsitān:**
Kaside 5
Mısra: **26**
Gül bahçesi.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

3. **gülsitāndır:***-dır*
Kaside 52
Mısra: **49**
Gül bahçesi.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

4. **gülsitānıdur:***-ı, -dur*
Müfret 3
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẓenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

gülsitān etdi:

1. **gülsitān etdi:***-di*
Kaside 52
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline getirmek // bayındır, huzurlu hâle getirmek.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

gülsitān olur:

1. **gülsitān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline gelmek, gül bahçesine dönüşmek.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

2. **gülsitān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Gül bahçesi hâline gelmek, gül bahçesine dönüşmek.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

gülsitān-ı ʿāleme:

1. **gülsitān-ı ʿāleme:***-e*
Kaside 55
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

gülsitān-ı dehre:

1. **gülsitān-ı dehre:***-e*
Kaside 52
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi // yeryüzü.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

gülzār:

1. **gülzāra:***-a*
Kaside 17
Mısra: **127**
Gül bahçesi // bahçe.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

2. **gülzārımuz:***-ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **8**
Gül bahçesi.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

3. **gülzāra:***-a*
Kaside 8
Mısra: **51**
Gül bahçesi.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

4. **gülzāra:***-a*
Kaside 26
Mısra: **101**
Gül bahçesi.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

5. **gülzārdur:***-dur*
Kaside 38
Mısra: **84**
Gül bahçesi.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

6. **gülzāra:***-a*
Kaside 49
Mısra: **3**
Gül bahçesi.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān:

1. **gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān:**
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gönül çelen güzellerin güzelliğinin gül bahçesi.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫiz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

güm ola:

1. **güm ola:***-a*
Kaside 24
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Kaybolmak (etkisi, namı, izi yok olmak).

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

güm-nām-ı ʿademdür:

1. **güm-nām-ı ʿademdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Adı sanı yok olmuş.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

güm-nām-ı genc-i nisyānı ḳılduñ:

1. **güm-nām-ı genc-i nisyānı ḳılduñ:***-du, -ñ*
Kaside 30
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Unutma hazinesinde adsız kılmak // unutturmak.

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḫātemi güm-nām-ı genc-i nisyānı

gümüş telden:

1. **gümüş telden:***-den*
Kaside 49
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Gümüşten tel // sicim gibi yağmur, damlaları birbiri ardınca teli andırır şekilde dökülen yağmur.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

gün:

1. **gün:**
Kaside 62
Mısra: **25**
Zaman, vakit.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

2. **gün:**
Kaside 61
Mısra: **75**
Güneş.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

3. **gün:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Güneş.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

4. **günde:***-de*
Gazel 8
Mısra: **8**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

5. **günde:***-de*
Gazel 141
Mısra: **3**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

6. **güni:***-i*
Kaside 27
Mısra: **64**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

7. **günde:***-de*
Kaside 30
Mısra: **57**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

8. **günde:***-de*
Kaside 39
Mısra: **102**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

9. **gün:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi // an, zaman.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ṭarf-ı küleh-i mest

10. **gün:**
Kaside 25
Mısra: **16**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi//an, zaman.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

11. **gün:**
Gazel 15
Mısra: **3**
Güneş.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

12. **gün:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Güneş.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

13. **gün:**
Kaside 13
Mısra: **52**
Güneş.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

14. **gün:**
Kaside 14

Mısra: **31**
Güneş.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

15. **gün:**
Kaside 20
Mısra: **87**
Güneş.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

16. **gün:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Güneş.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

17. **gün:**
Kaside 28
Mısra: **145**
Güneş.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

18. **gün:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Güneş.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḫtefī vü ʿadīm

19. **günden:***-den*
Kaside 52
Mısra: **46**
Güneş.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

20. **gün:**
Kaside 56
Mısra: **11**
Güneş.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

21. **gün:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Güneş.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

22. **gün:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Gündüz; günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

23. **günler:***-ler*
Gazel 36
Mısra: **2**
Zaman, vakit.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

24. **gündür:***-dür*
Gazel 40
Mısra: **3**
Zaman, vakit.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

25. **gün:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Zaman, vakit.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

26. **günler:***-ler*
Gazel 139
Mısra: **4**
Zaman, vakit.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

27. **günler:***-ler*
Kaside 12
Mısra: **48**
Zaman, vakit.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

<u>gün başına:</u>

1. **gün başına:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Her gün, günlük.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

2. **gün başına:**
Kaside 33

Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Her gün, günlük.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

gün gibi ẓāhir:

1. **gün gibi ẓāhir:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gün gibi açık, meydanda, besbelli.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

gün göstere:

1. **gün göstere:***-e*
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu etmek, huzura kavuşturmak.

Biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
Bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

günāh:

1. **günāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **48**
Günah, suç.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

günāh-ı ḳaṭl-i merdüm:

1. **günāh-ı ḳaṭl-i merdüm:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adam öldürmenin günahı.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳaṭl-i merdüm n'eydügin

gün-be-gün:

1. **gün-be-gün:**
Gazel 142
Mısra: **18**
Günden güne, gün geçtikçe.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

2. **gün-be-gün:**
Kaside 61
Mısra: **79**
Günden güne, gün geçtikçe.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

günc-i deri:

1. **günc-i deri:***-i*
Kaside 32
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kapı eşiği.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

günc-i halvet-hānesinde:

1. **günc-i ḫalvet-ḫānesinde:***-si, -n, -de*
Kaside 52
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Halvet yerinin köşesi.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

günc-i tenhāyı:

1. **günc-i tenhāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Issız (bir) köşe.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

günden güne:

1. **günden güne:**
Kaside 3
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

2. **günden güne:**
Kaside 25
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

3. **günden güne:**
Kaside 43

Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

4. **günden güne:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

gündüz:

1. **gündüz:**
Kaside 54
Mısra: **56**
Günün aydınlık olan kısmı, gün.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

2. **gündüzi:**-*i*
Gazel 132
Mısra: **6**
Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

3. **gündüz:**
Kaside 53
Mısra: **97**
Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan kısmı.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup:

1. **gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup:**-*i-up*
Gazel 130
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüzü bayram gibi sevinçli, gecesi Kadir gecesi gibi kıymetli olmak.

Gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup eyyāmınuñ
Pāyına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rūzda

gündüzi ʿıyd u şebi ḳadr oldı:

1. **gündüzi ʿıyd u şebi ḳadr oldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüzü bayram gibi sevinçli, gecesi Kadir gecesi gibi kıymetli olmak.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

gündüzin:

1. **gündüzin:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Gündüz vakti.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

güneh:

1. **günehüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **10**
Günah, suç, hata.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

güneh-i mest:

1. **güneh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoşun günahı.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

2. **güneh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoşun günahı.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

3. **güneh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoşun günahı.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

güneş:

1. **güneş:**
Gazel 66
Mısra: **2**

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

2. **güneş:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

3. **güneş:**
Kaside 20
Mısra: **24**
Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

4. **güneş:**
Kaside 27
Mısra: **23**
Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

5. **güneş:**
Gazel 132
Mısra: **1**
Güneş gibi aydınlık, parlak.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

<u>güni günden yig ola:</u>

1. **güni günden yig ola:**-*a*
Kaside 44
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günü gününden daha iyi olmak, her geçen gün daha iyi olmak.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

<u>güni günden yig olsun:</u>

1. **güni günden yig olsun:**-*sun*
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günü gününden daha iyi olmak, her geçen gün daha iyi olmak.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

<u>gürbe-i bīd:</u>

1. **gürbe-i bīd:**
Kaside 51
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Söğüt kedisi.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

<u>güreş ṭutsun:</u>

1. **güreş ṭutsun:**-*sun*
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güreşmek // boy ölçüşmek, yarışmak.

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

<u>gürk:</u>

1. **gürke:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **84**
Kurt.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ẖıṣāl-ı şubān virür

<u>gürūh-ı müstaʿīn:</u>

1. **gürūh-ı müstaʿīn:**
Kaside 56
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Yardım dileyen zümresi // ihtiyaç sahipleri.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

<u>güsiste:</u>

1. **güsiste:**
Kaside 58
Mısra: **68**
Kırılmış.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

<u>güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet:</u>

1. **güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet:**
Gazel 41

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İrfan meclisinde hüner gösterme gayretinde olan.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

Güstehem-i rūzgār olsa:

1. **Güstehem-i rūzgār olsa:**-*sa*
Kaside 42
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Devrin Güstehem'i olmak.

Ḥamlesine tāb getürmez ʿadū
Olsa eger Güstehem-i rūzgār

güşād:

1. **güşād:**
Kaside 29
Mısra: **52**
Açık, açılmış.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

güşāde:

1. **güşāde:**
Kaside 45
Mısra: **66**
Açık, açılmış.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

2. **güşāde:**
Kaside 20
Mısra: **11**
Açık, açılmış, ferah.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

3. **güşāde:**
Kaside 34
Mısra: **29**
Açık, açılmış.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẓūrı

güşāde ider:

1. **güşāde ider:**-*er*
Kaside 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açmak, ferahlatmak.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

güşāde ola:

1. **güşāde ola:**-*a*
Kaside 58
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Açılmak, ferahlamak.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

güşāde (ol):

1. **güşāde (ol):**
Kaside 53
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Açılmak.

Nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet k'olamaz
Devr-i ʿadlüñde güşāde gül-i bostān-ı ḥiyel

güşāde olmazdı:

1. **güşāde olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 41
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Açılmak, şenlenmek.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

güşāde-baht:

1. **güşāde-baḫt:**
Kaside 21
Mısra: **59**
Bahtı açık, talihi yaver, şanslı.

Güşāde-baḫt Ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

2. **güşāde-baḫt:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Bahtı açık, talihi yaver, şanslı.

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

güşāde-çehre vü handān-leb ü şüküfte-derūn olurdı:

1. **güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şükūfte-derūn olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 58
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönlü ferah, gülen dudaklı ve güler yüzlü olmak.

Olurdı ġonca-i gül gibi tā ḳıyāmete dek
Güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şükūfte-derūn

güşāde-meşreb olunca:

1. **güşāde-meşreb olunca:**-*unca*
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rahat, şuh, güler yüzlü olmak.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

güvāh:

1. **güvāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **20**
Tanık, şahit.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

güzāf:

1. **güzāf:**
Kaside 40
Mısra: **97**
Boş söz, manasız laf.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

2. **güzāfı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **163**
Boş söz, manasız laf.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

güzāf u lāf:

1. **güzāf u lāf:**
Kaside 34
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Boş lakırdı, yersiz söz.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güzāf u lāf menfūrı

güẕār eylerdi:

1. **güẕār eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 11
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

2. **güẕār eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 18
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

güẕār eylerse:

1. **güẕār eylerse:**-*r, -se*
Kaside 38
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

güẕār eylese:

1. **güẕār eylese:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

2. **güẕār eylese:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

3. **güẕār eylese:**-*se*
Kaside 58
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

güẕār itdügi:

1. **güẕār itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 35
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Geçmek // esmek, esip geçmek.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

<u>güẕār itse:</u>

1. **güẕār itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Güẕār itse ger andan ṣoñra bāġ u rāġ-ı firdevse
ʿAbīr-efşān u ʿanber-pāş olurdı ceyb-i ḥavrāya

2. **güẕār itse:**-*se*
Kaside 33
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Uğramak, geçip gitmek.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

3. **güẕār itse:**-*se*
Kaside 51
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Geçmek, yürümek, gitmek.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

<u>güzel:</u>

1. **güzellerle:**-*ler, -le*
Gazel 40
Mısra: **2**
Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

2. **güzel:**
Gazel 113
Mısra: **1**
Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

3. **güzel:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

4. **güzel:**
Gazel 87
Mısra: **2**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

5. **güzeller:**-*ler*
Gazel 87
Mısra: **10**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

6. **güzeli:**-*i*
Gazel 94
Mısra: **13**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

7. **güzeller:**-*ler*
Gazel 96
Mısra: **2**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

8. **güzellerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 123
Mısra: **10**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

9. **güzel:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Sevgili, dilber, güzel kişi.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

10. **güzel:**
Gazel 47
Mısra: **2**
İyi, hoş, âlâ.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

11. **güzel:**
Gazel 94

Mısra: **2**
Güzel, hoş, cemil.

Māʾilim cezbe-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

12. **güzel:**
Gazel 94
Mısra: **3**
Güzel, hoş, cemil.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

13. **güzel:**
Kaside 17
Mısra: **82**
Güzel, hoş, cemil.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

14. **güzelsin:***-sin*
Tesdis 1
Mısra: **10**
Güzel, hoş, cemil // ayıpsız, kusursuz.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

güzel sevmekde:

1. **güzel sevmekde:***-mek, -de*
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bir güzeli sevmek, bir güzele gönül vermek.

Felekde miṡli yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

güzelim:

1. **güzelim:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

2. **güzelim:**
Gazel 89
Mısra: **2**
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāğum
Çoḳdur güzelim devlet-i ʿaşḳuñda çerāğum

3. **güzelim:**
Müfret 17
Mısra: **1**
Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

güzellen:

1. **güzellenmededür:***-me, -de, -dür*
Kaside 41
Mısra: **53**
Güzelleşmek.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

güzellik:

1. **güzellik:**
Gazel 34
Mısra: **12**
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

2. **güzellikde:***-de*
Gazel 64
Mısra: **6**
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

3. **güzellik:**
Kaside 19
Mısra: **18**
Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

güzer eyler:

1. **güẕer eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Geçmek, geçip gitmek.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

2. **güẕer eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **76**

Kelime Tipi: -
Geçmek.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

güẕer ider:

1. **güẕer ider:**-*er*
Kaside 50
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Geçmek.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

güẕerüñ düşdi:

1. **güẕerüñ düşdi:**-*di*
Kaside 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yolu düşmek; giderken uğramak, rastgele önünden geçmek.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

güzīde:

1. **güzīde:**
Kaside 29
Mısra: **97**
Seçkin, seçilmiş.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

2. **güzīde:**
Kaside 29
Mısra: **113**
Seçkin, seçilmiş.

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

3. **güzīde:**
Kaside 34
Mısra: **41**
Seçkin, seçilmiş.

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzīde Ṣadr-ı dīvānı
Şehenşāh-ı cihān-gīrüñ sipeh-sālār-ı manṣūrı

4. **güzīde:**
Kaside 38
Mısra: **21**
Seçkin, seçilmiş.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

5. **güzīde:**
Kaside 40
Mısra: **35**
Seçkin, seçilmiş.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

6. **güzīde:**
Kaside 45
Mısra: **47**
Seçkin, seçilmiş.

Güzīde dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

7. **güzīde:**
Kaside 50
Mısra: **39**
Seçkin, seçilmiş.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

8. **güzīde:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
Seçkin, seçilmiş.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

güzīde faḫr-ı millet:

1. **güzīde faḫr-ı millet:**
Kaside 49
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Milletin seçkin kıvancı.

Sütūde kehf-i ümmet iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber
Güzīde faḫr-ı millet maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī

güzīde-i efrād ola:

1. **güzīde-i efrād ola:**
Kaside 29
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kişilerin seçkini olmak, seçkin bir kişi olmak.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

2.2.9. Ḥ, Ḫ, H

<u>hᵛāb:</u>

1. **ḫᵛābdan:**-*dan*
   Kaside 40
   Mısra: **57**
   Uyku.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarṣıla bu nüh-ṭārem

<u>hᵛāba vardı:</u>

1. **ḫᵛāba vardı:**-*dı*
   Kaside 16
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uykuya varmak, uyumak // sessizlik, hareketsizlik içine girmek.

Tāliʿümde baḫt uyandı ḫᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār

<u>hᵛāba varduḳca:</u>

1. **ḫᵛāba varduḳca:**-*duḳca*
   Kaside 44
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uykuya varmak, uyumak.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

<u>hᵛāba varmaz:</u>

1. **ḫᵛāba varmaz:**-*maz*
   Kaside 37
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uykuya varmak, uyumak.

Ḫᵛāba varmaz dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng

<u>hᵛāba varmazsa:</u>

1. **ḫᵛāba varmazsa:**-*maz, -sa*
   Kaside 44
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Uykuya varmak, uyumak.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

<u>hᵛāba varsa:</u>

1. **ḫᵛāba varsa:**-*sa*
   Gazel 52
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uykuya varmak, uyumak.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

2. **ḫᵛāba varsa:**-*sa*
   Kaside 44
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Uykuya varmak, uyumak.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

<u>hᵛāba varur:</u>

1. **ḫᵛāba varur:**-*u, -r*
   Gazel 34
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uykuya varmak, uyumak.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

<u>ḥabāb:</u>

1. **ḥabāb:**
   Gazel 11
   Mısra: **4**
   Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

2. **ḥabāba:**-*a*
   Kaside 3
   Mısra: **68**
   Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

3. **ḥabābın:**-*ı, -n*
   Kaside 27
   Mısra: **45**
   Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

4. **ḥabāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **26**
   Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

5. **ḥabāb:**
Kaside 32
Mısra: **67**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes ʿiẓām-ı remīm

6. **ḥabāb:**
Kaside 49
Mısra: **29**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

7. **ḥabāb:**
Kaside 55
Mısra: **40**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

8. **ḥabāb:**
Kaside 61
Mısra: **42**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

9. **ḥabābın:**-*ı, -n*
Gazel 74
Mısra: **7**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı // kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

ḥabāb olur:

1. **ḥabāb olur:**-*u, -r*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Hava kabarcığı olmak.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

ḥabābāsā:

1. **ḥabābāsā:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Su üzerindeki hava kabarcığı gibi.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış:

1. **ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış:**-*mış*
Kaside 14
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
(Su üzerinde) devamlı olan/sabit hava kabarcığı olmak.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

ḥabāb-ı tesnīm:

1. **ḥabāb-ı tesnīm:**
Kaside 7
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Tesnim ırmağındaki su kabarcığı.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

ḥabbeẕā:

1. **ḥabbeẕā:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

2. **ḥabbeẕā:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

3. **ḥabbeẕā:**
Kaside 35
Mısra: **63**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

4. **ḥabbeẕā:**
Kaside 40
Mısra: **17**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

5. **ḥabbeẕā:**
Kaside 46

Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

6. **ḥabbeẕā:**
Kaside 51
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

7. **ḥabbeẕā:**
Kaside 54
Mısra: **9**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser es̱eri revnaḳ-ı ʿıyd

8. **ḥabbeẕā:**
Kaside 56
Mısra: **15**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

9. **ḥabbeẕā:**
Kaside 56
Mısra: **17**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

10. **ḥabbeẕā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

ḥabb-i nāb:

1. **ḥabb-i nāb:**
Kaside 61
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Halis, saf tane /tohum // sevgilinin beni.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

ḫᵛābdan bīdār itdi:

1. **ḫᵛābdan bīdār itdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uykudan uyandırmak // talihin açılması.

Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūdı bīdār itdi gūyā ḫᵛābdan
Nāle-i dolāb-ı çarḫ-ı āsyāb-ı rūzgār

ḫaber:

1. **ḫaber:**
Kaside 57
Mısra: **53**
Haber, bilgi.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

ḫaber eyler:

1. **ḫaber eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber etmek, haber vermek, bildirmek.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

ḫaber virür:

1. **ḫaber virür:**-*ü, -r*
Gazel 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir durumun, bir olayın belirtisi olmak.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

ḫaberdār:

1. **ḫaberdārız:**-*ız*
Gazel 111
Mısra: **4**
Vâkıf, bilen, tanıyan.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

ḫaberdār olmaz:

1. **ḫaberdār olmaz:**-*maz*
Kaside 3
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Haberi olmak, bilmek, öğrenmek, vâkıf olmak.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

haberdār olsa:

1. **ḫaberdār olsa:***-sa*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Haberi olmak, bilmek, öğrenmek, vâkıf olmak.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

haber-i vaṣluñ:

1. **ḫaber-i vaṣluñ:***-uñ*
   Gazel 89
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   (Sevgiliye) kavuşma haberi.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

hᵛābgāh eyler:

1. **ḫᵛābgāh eyler:***-r*
   Kaside 14
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Uyku yeri / yatak yapmak.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫᵛābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

hᵛābgāh-ı ahterān:

1. **ḫᵛābgāh-ı aḫterān:**
   Kaside 52
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızların yatağı, yıldızların uyuduğu yer.

Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı hem-ser-i ẕātü'l-bürūc
Sāye-i saḳf-ı bülendi ḫᵛābgāh-ı aḫterān

hᵛābgeh-i mest:

1. **ḫᵛābgeh-i mest:**
   Gazel 26
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoşun yatağı, sarhoşun sızdığı yer.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

2. **ḫᵛābgeh-i mest:**
   Gazel 24
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoşun yatağı, sarhoşun sızdığı yer.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her kūşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

hᵛāb-ı ġafletden:

1. **ḫᵛāb-ı ġafletden:***-den*
   Kaside 11
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gaflet uykusu.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

hᵛāb-ı humārdan:

1. **ḫᵛāb-ı ḫumārdan:***-dan*
   Kaside 45
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoşluk uykusu.

Ger etse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

hᵛāb-ı nāzda:

1. **ḫᵛāb-ı nāzda:***-da*
   Müfret 14
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Naz uykusu.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

habīr olaydım:

1. **ḫabīr olaydım:***-a, -y, -dı, -m*
   Kaside 39
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Haberdar olmak.

Bāʿiṯ-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

ḥabl-i metīn-i feyż:

1. **ḥabl-i metīn-i feyż:**
   Kaside 14
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Feyzin sağlam ipi.

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıṣṭarı

ḥabl-i verīd olur:

1. **ḥabl-i verīd olur:***-u, -r*
Kaside 54
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Şah damarı olmak.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

ḥabs:

1. **ḥabse:***-e*
Kaside 49
Mısra: **55**
Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma, hapsetme.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

ḥabs eyler:

1. **ḥabs eyler:***-r*
Kaside 44
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Hapsetmek, dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatmak, alıkoymak.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

ḥabs-i nefes:

1. **ḥabs-i nefes:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kendini tutma.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

ḥacc-ı ekberdür:

1. **ḥacc-ı ekberdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Büyük hac.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

ḫᵛāce:

1. **ḫᵛāce:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Dinî hizmetlerde görevli kimse, hoca, molla.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī:

1. **ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī:**
Kaside 35
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Mana pazarının üstadı, efendisi.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

ḫᵛāce-cihān:

1. **ḫᵛāce-cihān:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Cihan hocası, efendisi.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür:

1. **ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür:***-üñ, -dür*
Kaside 49
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Hüsnükabulün / iyi karşılamanın tüccarı.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher:

1. **ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher:**
Kaside 3
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Mücevher sahibi tüccar, cevahir tüccarı.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

ḥācet yoġ:

1. **ḥācet yoġ:**
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
"Gerekliği yok, gerekli değil, istemez." anlamında kullanılan bir söz.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

hacīl ider:

1. **ḫacil ider:**-*er*
   Kaside 30
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: **-**
   Utandırmak, mahcup etmek.

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şukūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

2. **ḫacīl ider:**-*er*
   Kaside 27
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: **-**
   Utandırmak, mahcup etmek.

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

3. **ḫacīl ider:**-*er*
   Kaside 45
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **-**
   Utandırmak, mahcup etmek.

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

ḥacle-i ṭabʿum:

1. **ḥacle-i ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 9
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: **-**
   Şairliğin gelin odası.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

ḥad:

1. **ḥad:**
   Kaside 3
   Mısra: **29**
   Sınır, hudut.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

2. **ḥad:**
   Kaside 10
   Mısra: **81**
   Sınır, hudut.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

ḥadd:

1. **ḥadd:**
   Kaside 62
   Mısra: **33**
   Sınır.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

2. **ḥadd:**
   Gazel 70
   Mısra: **8**
   Sınır, bir şeyin sonu.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

3. **ḥadd:**
   Kaside 35
   Mısra: **115**
   Sınır, bir şeyin sonu.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

ḥadd ü pāyānı buldı:

1. **ḥadd ü pāyānı buldı:**-*dı-ı*
   Kaside 11
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: **-**
   Sona ermek.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

2. **ḥadd ü pāyānı buldı:**-*dı*
   Kaside 30
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: **-**
   Sona ermek.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

ḥadden efzūn:

1. **ḥadden efzūn:**
   Kaside 1
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çok fazla.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

ḥadden füzūn (ol):

1. **ḥadden füzūn (ol):**
Kaside 29
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Çok fazla olmak, haddinden fazla olmak.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

ḥaddi degül:

1. **ḥaddi degül:**
Kaside 56
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
(Bir kimsenin bir şey yapmaya) hakkı, yetkisi veya yeterliği olmamak, (o iş) ona düşmemek.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

ḥadd-i imkānı:

1. **ḥadd-i imkānı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
İmkân sınırı, mümkün olabilme derecesi.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ:

1. **ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sınırı ve sonu olmamak.

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānın ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ
Peyk-i endīşe ʿaceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

ḥaddüm bilüp:

1. **ḥaddüm bilüp:**-*üp*
Kaside 5
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haddini bilmek; seviyesinin ve gücünün ne ölçüde olduğunu bilip ona göre davranmak, kendisine uygun olanının veya yapabileceğinin ötesine geçmemek.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

ḫadeng:

1. **ḫadengidür:**-*i, -dür*
Gazel 114
Mısra: **8**
Ok.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

2. **ḫadengi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **6**
Ok // kirpik.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

ḫadeng-endāz-ı endīşem:

1. **ḫadeng-endāz-ı endīşem:**-*m*
Kaside 5
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin ok atıcısı.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

ḫadeng-endāz-ı fikrim:

1. **ḫadeng-endāz-ı fikrim:**-*i, -m-im*
Kaside 27
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin, hayalin ok atıcısı.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

ḫadeng-i fetḥe:

1. **ḫadeng-i fetḥe:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Fetih oku.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri:

1. **ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Çok nazik / en hafif yan bakış oku.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

ḫadeng-i hışmı:

1. **ḫadeng-i ḫışmı:***-ı*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öfke, gazap oku.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

ḫadeng-i ḫūn-pāşı:

1. **ḫadeng-i ḫūn-pāşı:***-ı*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kan saçan ok.

Oldı gūyā ḫadeng-i ḫūn-pāşı
Bāġ-ı fetḥüñ nesīm-i gül-bīzi

ḫadeng-i Rüstem:

1. **ḫadeng-i Rüstem:**
Kaside 39
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in oku.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

ḫadeng-i Rüstemde:

1. **ḫadeng-i Rüstemde:***-de*
Kaside 21
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in oku.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı:

1. **ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin anlamazlıktan gelme ve nazlanma okluğunun oku.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

Hādī-i ezel:

1. **Hādī-i ezel:**
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ezelî hidayet sahibi.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

hādī-i vādī-i dīn:

1. **hādī-i vādī-i dīn:**
Kaside 50
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Din vadisinin rehberi // dinî konularda doğru yolu gösteren.

Hādī-i vādī-i dīn bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn
Pey-rev-i müctehidīn ḥażret-i Şeyḫü'l-islām

ḫādim:

1. **ḫādimi:***-i*
Kaside 1
Mısra: **25**
Hizmetkâr.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

ḥadīs-i ser-güzeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı:

1. **ḥadīs̱-i ser-güz̠eşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Hüsrev, Şirin ve Şapur'un macerasının kıssası.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güz̠eşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

ḥadīs-i tīġını:

1. **ḥadīs̱-i tīġını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 36
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kılıcın sözü // kılıcın bahsi.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

ḫafī:

1. **ḫafī:**
Kaside 13
Mısra: **98**
Gizli.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

ḫafīf gelür:

1. **ḫafīf gelür:***-ü, -r*
Kaside 50
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Ağırlık bakımından az olmak // (Bir kimse, birini veya bir şeyi) basit bulmak.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

Ḥāfıẓ:

1. **Ḥāfıẓuñ:***-uñ*
Gazel 85
Mısra: **13**
Hâfiz-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

2. **Ḥāfıẓ:**
Kaside 15
Mısra: **70**
Hâfiz-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

3. **Ḥāfıẓım:***-ım*
Kaside 15
Mısra: **68**
Hâfiz-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

4. **Ḥāfıẓ:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Hâfiz-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

5. **Ḥāfıẓ:**
Kaside 60
Mısra: **18**
Hâfiz-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

ḥāfıẓ-ı devlet:

1. **ḥāfıẓ-ı devlet:**
Gazel 142
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Devleti koruyan.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

2. **ḥāfıẓ-ı devlet:**
Kaside 41
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Devleti koruyan.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

ḥāfıẓ-ı dīn:

1. **ḥāfıẓ-ı dīn:**
Kaside 42
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Dinin muhafızı.

Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Ṣadr-ı cihān
Mehdī-i Aḥmed ʿalem-i rūzgār

ḥāfıẓ-ı genc-i kerem:

1. **ḥāfıẓ-ı genc-i kerem:**
Gazel 31
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kerem, ihsan hazinesinin koruyucusu.

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza:

1. **ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza:***-a*
Kaside 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Mahfilde oturup nağme söyleyen hafiz.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür:

1. **ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kükremiş erkek arslanın kız kardeşi.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

hāʾin:

1. **ḫāʾin:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Hıyanet eden, nankörlük eden, hayın.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

hak:

1. **Ḥaḳ:**
Kaside 46
Mısra: **82**
Allah.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

2. **Ḥaḳdan:***-dan*
Kaside 61
Mısra: **78**
Allah.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

3. **Ḥaḳ:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Allah.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

4. **Ḥaḳ:**
Gazel 76
Mısra: **3**
Allah.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

5. **Ḥaḳ:**
Gazel 127
Mısra: **17**
Allah.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle ẕevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

6. **Ḥaḳ:**
Kaside 21
Mısra: **18**
Allah.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

7. **Ḥaḳdan:***-dan*
Kaside 33
Mısra: **105**
Allah.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

8. **Ḥaḳ:**
Kaside 36
Mısra: **68**
Allah.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

9. **Ḥaḳdan:***-dan*
Kaside 36
Mısra: **3**
Allah.

Şunuldı baḫtuña dest-i iʿnāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem

10. **Ḥaḳ:**
Kaside 52
Mısra: **123**
Allah.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

11. **Ḥaḳ:**
Kaside 59
Mısra: **81**
Allah.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

12. **Ḥaḳ:**
Kaside 60
Mısra: **48**
Allah.

Behremend olmaġa eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā
Eylemiş ẕātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḫan

13. **Ḥaḳ:**
Kaside 61
Mısra: **83**
Allah.

Ḫaṣmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

14. **Ḥaḳ:**
Kaside 62
Mısra: **27**
Allah.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

15. **Ḥaḳ:**
Kaside 62
Mısra: **61**
Allah.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

16. **Ḥaḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **18**
Allah.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

17. **Ḥaḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Allah.

Niyyeti dāʾim es̱er-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

18. **ḫāk:**
Kaside 43
Mısra: **58**
Toprak.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

19. **ḫāke:**-*e*
Gazel 5
Mısra: **6**
Toprak, yer.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

20. **ḫāki:**-*i*
Gazel 127
Mısra: **7**
Toprak, yer.

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

21. **ḫākinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 5
Mısra: **100**
Toprak, yer.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

22. **ḫāke:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **19**
Toprak, yer.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

23. **ḫāke:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **70**
Toprak, yer.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

24. **ḫāk:**
Kaside 17
Mısra: **7**
Toprak, yer.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

25. **ḫāki:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **71**
Toprak, yer.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

26. **ḫāk:**
Kaside 31
Mısra: **5**
Toprak, yer.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

27. **ḫāke:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **88**
Toprak, yer.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

28. **ḫāke:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **57**
Toprak, yer.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

29. **ḫāki:**-*i*
Kaside 61
Mısra: **16**
Toprak.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

30. **ḫākde:**-*de*
Gazel 69

Mısra: **8**
Toprak // beden.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

31. **ḥaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Doğru, gerçek.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

32. **ḥaḳdur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **21**
Doğru, gerçek.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

33. **ḫāki:***-i*
Kaside 5
Mısra: **47**
Toprak.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

34. **ḫāk:**
Kaside 8
Mısra: **58**
Toprak.

Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur
Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet

35. **ḫāke:***-e*
Kaside 8
Mısra: **57**
Toprak.

Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur
Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet

36. **ḫāk:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Toprak.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

37. **ḫāke:***-e*
Kaside 13
Mısra: **12**
Toprak // yeryüzü.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

38. **ḫāk:**
Kaside 27
Mısra: **48**
Toprak // yeryüzü.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

39. **ḫāke:***-e*
Kaside 27
Mısra: **100**
Toprak // yeryüzü.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

40. **ḫāke:***-e*
Kaside 31
Mısra: **7**
Toprak // yeryüzü.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

41. **ḫākde:***-de*
Kaside 56
Mısra: **36**
Toprak // yeryüzü.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

42. **ḫāke:***-e*
Kaside 28
Mısra: **77**
Toprak // yer.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

<u>Ḥaḳ bilür:</u>

1. **Ḥaḳ bilür:**
Kaside 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Allah bilir ya..." manasında kullanılan bir söz kalıbı.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

<u>ḥaḳ bu:</u>

1. **ḥaḳ bu:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

ḥaḳ bu ki:

1. **ḥaḳ bu ki:**
   Kaside 39
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Eṡer-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾṡīr

2. **ḥaḳ bu ki:**
   Kaside 10
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

3. **ḥaḳ bu ki:**
   Kaside 17
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

ḥaḳ bu kim:

1. **ḥaḳ bu kim:**
   Kaside 61
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

ḥaḳ budur:

1. **ḥaḳ budur:**
   Kaside 56
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

2. **ḥaḳ budur:**
   Kaside 37
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

ḥaḳ budur kim:

1. **ḥaḳ budur kim:**
   Kaside 61
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Doğrusu, gerçekte, aslında.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Vażʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

ḫāk ideriz:

1. **ḫāk ideriz:***-er, -iz*
   Gazel 53
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **-**
   Toprak etmek, toprak olmak, ölmek.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

ḫāk ile yeksān eyler:

1. **ḫāk ile yeksān eyler:***-r*
   Kaside 3
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yerle bir etmek, değersizleştirmek.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

ḫāk ile yeksān olduġın:

1. **ḫāk ile yeksān olduġın:***-duk, -ı, -n*
   Gazel 87
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yerle bir olmak, yok olmak, yıkılıp harap olmak.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

ḫāk ile yeksān olsun:

1. **ḫāk ile yeksān olsun:***-sun*
   Gazel 104
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yerle bir olmak // perişan olmak, yerlerde sürünmek (saçın uzunluğu dolayısıyla yere değmesi).

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

ḫāk ile yeksān olurdı:

1. **ḫāk ile yeksān olurdı:***-u, -r, -dı*
   Kaside 25
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yerle bir olmak, yok olmak, ortadan kalkmak.

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

ḫaḳ isbāt idem:

1. **ḥaḳ is̱bāt idem:**-*em*
   Kaside 5
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Haklı olduğunu kanıtlamak.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

Ḥaḳ mübārek ide:

1. **Ḥaḳ mübārek ide:**-*e*
   Kaside 40
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   Allah bereketlendirsin, mübarek kılsın.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

Ḥaḳ muʿīn ola:

1. **Ḥaḳ muʿīn ola:**
   Kaside 46
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   Allah yardımcı olsun, Allah yardım etsin.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

ḫāk olsun:

1. **ḫāk olsun:**-*sun*
   Gazel 81
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Ölmek, toprağa karışmak, toprak olmak.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

2. **ḫak olsun:**-*sun*
   Gazel 97
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ölmek, toprağa karışmak, toprak olmak.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

Ḥaḳ ṣaḳlaya:

1. **ḥaḳ Ṣaḳlaya:**
   Gazel 19
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   "Allah korusun, Allah kötü durumla karşılaştırmasın" anlamında kullanılan bir söz.

Dil ġamzeñ ile ṭurrañа pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

Ḥaḳ Teʿālā:

1. **Ḥaḳ Teʿālā:**
   Kaside 3
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

Ḥaḳ Teʿālā ʿömrin efzūn eylesün:

1. **Ḥaḳ Teʿālā ʿömrin efzūn eylesün:**-*sün*
   Gazel 27
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   "Yüce Allah ömrünü artırsın, uzun ömür versin." manasında dua ifadesi.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efgān mest

Ḥaḳ Teʿālānuñ:

1. **Ḥaḳ Teʿālānuñ:**-*nuñ*
   Kaside 27
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

ḥak üzre:

1. **ḥaḳ üzre:**
   Kaside 14
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

2. **ḥaḳ üzre:**
   Kaside 19
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ġaraż maḳdūrumı bez̠l itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

3. **ḥaḳ üzre:**
Kaside 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

4. **ḥaḳ üzre:**
Kaside 38
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

5. **ḥaḳ üzre:**
Kaside 40
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

6. **ḥaḳ üzre:**
Kaside 56
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Hakkıyla, gereği gibi, layıkane.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

ḫāḳān:

1. **ḫāḳānsın:**-*sın*
Kaside 15
Mısra: **64**
Hükümdar.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

Ḫāḳānī:

1. **Ḫāḳānī:**
Kaside 11
Mısra: **74**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

2. **Ḫāḳānīden:**-*den*
Kaside 11
Mısra: **72**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

3. **Ḫāḳānīyim:**-*y, -im*
Kaside 15
Mısra: **64**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

4. **Ḫāḳānīyim:**-*y, -im*
Kaside 15
Mısra: **69**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

5. **Ḫāḳānīye:**-*y, -e*
Kaside 19
Mısra: **72**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

6. **Ḫāḳānī:**
Kaside 30
Mısra: **122**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

7. **Ḫāḳānī:**
Kaside 39
Mısra: **95**
Hâkānî-i Şirvânî. Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199) İranlı meşhur kaside şairi.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe:

1. **ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüce rütbeli hükümdar.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

hāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın:

1. **ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın:**-*sın*
   Kaside 11
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın şanı yüce sultanı.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

hāḳān-ı bülend-efser:

1. **ḫāḳān-ı bülend-efser:**
   Kaside 22
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Tacı yüce hükümdar.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

hāḳān-ı Çīn:

1. **ḫāḳān-ı Çīn:**
   Kaside 4
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Çin hükümdarı.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

hāḳān-ı dīn-perver:

1. **ḫāḳān-ı dīn-perver:**
   Kaside 5
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

hāḳān-ı gerdūn-menzilet:

1. **ḫāḳān-ı gerdūn-menzilet:**
   Gazel 105
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Rütbesi, makamı yüce hükümdar.

Dārā-yı mülk-i salṭanat Ḫāḳān-ı gerdūn-menzilet
Ḫān-ı serīr-i maʿdelet şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken

hāḳān-ı hümāyūn-fer:

1. **ḫāḳān-ı hümāyūn-fer:**
   Kaside 20
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Şanı yüce hükümdar.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

hāḳān-ı kerem-perdāza:

1. **ḫāḳān-ı kerem-perdāza:**-*a*
   Gazel 18
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   İhsanda bulunan, cömert hükümdar.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

hāḳān-ı muẓaffer:

1. **ḫāḳān-ı muẓaffer:**
   Kaside 9
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Zafer kazanmış hükümdar.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

2. **ḫāḳān-ı muẓaffer:**
   Kaside 19
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Zafer kazanmış hükümdar.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

hāḳān-ı ʿOsmānī-neseb:

1. **ḫāḳān-ı ʿos̱mānī-neseb:**
   Kaside 15
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Osmanlı soyunun hakanı.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

hāḳān-ı suhandān:

1. **ḫāḳān-ı suḫandān:**
   Kaside 23
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Güzel söz söyleyen hükümdar.

Memdūḥ-ı cihān Ḫān Murād-ı hüner-endūz
Ḫāḳān-ı suḫandān u zebān-āver-i ʿālem

Ḫāḳānī-i ʿahd:

1. **Ḫāḳānī-i ʿahd:**
   Kaside 16
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Hâkânî'si // Nef'î.

ʿUrfī-i Rūm Enverī-i ʿaṣr u Ḫāḳānī-i ʿahd
Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār

Ḫāḳānī-i ʿahdüm:

1. **Ḫāḳānī-i ʿahdüm:***-üm*
   Kaside 8
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Hâkânî'si // Nef'î.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

ḫāke yüzüñ sür:

1. **ḫāke yüzüñ sür:**
   Gazel 80
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Toprağa yüz sürmek // tevazu sahibi olmak.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

2. **ḫāke yüzüñ sür:**
   Kaside 15
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Toprağa yüz sürmek // tevazu sahibi olmak.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

ḫāk-i āstān:

1. **ḫāk-i āstān:**
   Kaside 5
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Eşiğin toprağı.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

ḫāk-i cenābı:

1. **ḫāk-i cenābı:***-ı*
   Kaside 39
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Eşiğin toprağı.

Çeşm-i fetḥ ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

ḫāk-i cennet:

1. **ḫāk-i cennet:**
   Kaside 43
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Cennet toprağı.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

ḫāk-i dergāhuña:

1. **ḫāk-i dergāhuña:***-u, -ñ, -a*
   Kaside 53
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Eşiğin, huzurun toprağı // padişahın huzuru, kapısı.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

ḫāk-i dergehine:

1. **ḫāk-i dergehine:***-i, -n, -e*
   Kaside 16
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Eşiğin toprağı// padişahın huzuru, kapısı.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

ḫāk-i deri:

1. **ḫāk-i deri:***-i*
   Kaside 14
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Kapının toprağı // eşik.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

2. **ḫāk-i deri:***-i*
   Kaside 33
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Kapının toprağı // eşik, huzur.

Hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül ḥażret-i Pāşā
Kim ḫāk-i deri maʿbed-i cān-ı fużalādur

ḫāk-i der-i meyhāne:

1. **ḫāḳ-i der-i meyḫāne:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meyhane kapısının toprağı.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

hāk-i der-i meyhāneye:

1. **ḫāk-i der-i meyḫāneye:***-y, -e*
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhane kapısının toprağı.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ṭarf-ı küleh-i mest

hāk-i derin:

1. **ḫāk-i derin:***-i, -n*
Kaside 52
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kapının, eşiğin toprağı.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

hāk-i derinden:

1. **ḫāk-i derinden:***-i, -n, -den*
Kaside 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapının toprağı, eşik // yüksek mevkide bulunan kimsenin huzuru, makamı.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

hāk-i ḥaremi:

1. **ḫāk-i ḥaremi:***-i*
Kaside 33
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Kapının toprağı // kapı, eşik, makam.

Ḫāk-i ḥaremi menşe-i iḳbāl-i ekābir
Ceyb-i keremi kīse-i erbāb-ı recādur

hāk-i mestāne:

1. **ḫāk-i mestāne:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmuş toprak.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

hāk-i Mışr:

1. **ḫāk-i Mıṣr:**
Kaside 61
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mısır toprağı.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

hāk-i pāk-i āstānı:

1. **ḫāk-i pāk-i āstānı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eşiğin temiz toprağı.

Dergeh-i devlet-penāhı mültecā-yı ḫāṣ u ʿām
Ḫāk-i pāk-i āstānı būse-cāy-ı ins ü cān

hāk-i pāye:

1. **ḫāk-i pāye:***-e*
Kaside 47
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı // huzur, makam.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

hāk-i pāy-ı Şeyh ʿAṭṭārım:

1. **ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım:***-ım*
Kaside 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Şeyh Attar'ın ayağının toprağı (Feridüddin Muhammed Attar, İranlı büyük şair ve mutasavvıf).

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım ki oldı himmeti
Ṭabʿuma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

hāk-i pāyına:

1. **ḫāk-i pāyına:***-ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

hāk-i pāyından:

1. **ḫāk-i pāyından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 55
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

hāk-i pāyinden:

1. **ḫāk-i pāyinden:**-*i, -n, -den*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı // eşik, huzur.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

hāk-i pāyine:

1. **ḫāk-i pāyine:**-*i, -n, -e*
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ayağının toprağı.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

2. **ḫāk-i pāyine:**-*i, -n, -e*
Kaside 26
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı (padişahın ayağının toprağı // eşik, huzur.

Maʿdelet-güster-i aʿẓam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem ʿarş-ı aẓīm

hāk-i pāyını:

1. **ḫāk-i pāyını:**-*ı, -n, -ı*
Nazm 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

hāk-i pāyum:

1. **ḫāk-i pāyum:**-*u, -m*
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ayağın tozu.

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

hāk-i rāhı:

1. **ḫāk-i rāhı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yolun toprağı (padişahın ayağının bastığı toprak).

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

hāk-i rehi:

1. **ḫāk-i rehi:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yolunun toprağı.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

2. **ḫāk-i rehi:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yolun toprağı, ayak basılan yer.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

hāk-i reh-i ehl-i dil ol:

1. **ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol:**
Gazel 46
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin yolunun toprağı olmak.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

hāk-i reh-i mest olsam:

1. **ḫāk-i reh-i mest olsam:**-*sa, -m*
Gazel 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun yolunun toprağı olmak.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

hāk-i reh-i mest olurdı:

1. **ḫāk-i reh-i mest olurdı:**-*u, -r, -dı*
Gazel 25
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Sarhoşun yolunun toprağı olmak.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

hāk-i reh-i tevsen-i dildāra:

1. **ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin serkeş atının yolunun toprağı.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

hāk-i rehin:

1. **ḫāk-i rehin:***-i, -n*
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yolun toprağı, ayak basılan yer.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

hāk-i rehüñde:

1. **ḫāk-i rehüñde:***-ü, -ñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yolunun toprağı.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

hāk-i ten:

1. **ḫāk-i ten:**
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bedenin toprağı (toprak olmuş beden).

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

ḥaḳīḳat:

1. **ḥaḳīḳat:**
Kaside 57
Mısra: **72**
Gerçek.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

2. **ḥaḳīḳati:***-i*
Kaside 32
Mısra: **21**
Gerçek.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

3. **ḥaḳīḳat:**
Gazel 110
Mısra: **8**
Vefalı, sadakatli olma.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

4. **ḥaḳīḳatden:***-den*
Tesdis 1
Mısra: **33**
Vefalı, sadakatli olma.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

5. **ḥaḳīḳatdür:***-dür*
Kaside 34
Mısra: **65**
Doğru, gerçek.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güẕāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güẕāf u lāf menfūrı

6. **ḥaḳīḳat:**
Kaside 43
Mısra: **87**
Doğru, gerçek.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur iṣbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

7. **ḥaḳīḳatdür:***-dür*
Kaside 47
Mısra: **134**
Doğru, gerçek.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

8. **ḥaḳīḳat:**
Tesdis 1
Mısra: **40**
Sadakat, doğruluk, bağlılık.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

ḥaḳīḳat üzre:

1. **ḥaḳīḳat üzre:**
Kaside 29
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olması gerektiği gibi, doğru şekilde.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

ḥaḳīkatde:

1. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 19
Mısra: **19**
Gerçekte, aslına bakılırsa.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

2. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 40
Mısra: **72**
Gerçekte, aslına bakılırsa.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

3. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 47
Mısra: **5**
Gerçekte, aslına bakılırsa.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

4. **ḥaḳīḳatde:**
Rübai 4
Mısra: **3**
Gerçekten, esasen.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki elʾān yine ʿālem yoġimiş

5. **ḥaḳīḳatde:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Gerçekte, gerçek manada, tam manasıyla.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

6. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 33
Mısra: **3**
Gerçekte, gerçek manada, tam manasıyla.

Yaʿnī ki ḥaḳīḳatde ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver
Ehl-i naẓara nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur

7. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 22
Mısra: **77**
Gerçekte, aslına bakılırsa.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

8. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 43
Mısra: **97**
Gerçekte, aslına bakılırsa.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

9. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 11
Mısra: **92**
Gerçekte, aslında, esasında.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

10. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 19
Mısra: **4**
Gerçekte, aslında, esasında.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

11. **ḥaḳīḳatde:**
Kaside 21
Mısra: **93**
Gerçekte, aslında, esasında.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

ḥākim:

1. **ḥākimi:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **36**
Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

2. **ḥakīm:**
Gazel 98
Mısra: **7**
Akıllı, derin düşünceli, hükümleri sağlam, basiret ve sağ duyu sahibi kimse.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna şor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

hakīm-endīşe:

1. **ḥakīm-endīşe:**
   Kaside 47
   Mısra: **109**
   Düşünce âlimi, filozof.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

hakīm-i ʿaḳlı:

1. **ḥakīm-i ʿaḳlı:**-*ı*
   Kaside 44
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Eşyanın hakikatini kavrayan akıl.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

Ḥakīm-i Ġaznevī:

1. **Ḥakīm-i Ġaznevī:**
   Kaside 2
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   İranlı mutasavvıf şair Hakîm Senâî.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

Ḥakīm-i Ġaznevīyim:

1. **Ḥakīm-i Ġaznevīyim:**-*y, -im*
   Kaside 2
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   İranlı mutasavvıf şair Hakîm Senâî.

Nefʿī-i muʿciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

ḥākim-i maḥkeme-i şerʿ-i şerīf-i nebevī:

1. **ḥākim-i maḥkeme-i şerʿ-i şerīf-i nebevī:**
   Kaside 54
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Muhammed'in İslam şeriatının mahkemesinin hâkimi.

Ḥākim-i maḥkeme-i şerʿ-i şerīf-i nebevī
Maẓhar-ı sırr-ı kemāl-i kerem-i Rabb-i mecīd

ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat:

1. **ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat:**
   Kaside 53
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Şeriatın mahkemeyi süsleyen hâkimi.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

ḥakīm-i Yūnānī:

1. **ḥakīm-i Yūnānī:**
   Kaside 21
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Yunan filozofları.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

2. **ḥakīm-i Yūnānī:**
   Kaside 30
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   Yunan filozofları.

İderdi vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender
Bulaydı nüsḫa-i şiʿrüm ḥakīm-i Yūnānī

ḫākister-i pür-aḫkere:

1. **ḫākister-i pür-aḫkere:**-*e*
   Kaside 31
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Ateş koruyla dolu kül.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

Hakk:

1. **Ḥaḳḳ:**
   Kaside 9
   Mısra: **141**
   Allah.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

2. **Ḥaḳḳ:**
   Kaside 14
   Mısra: **78**
   Allah.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

3. **Ḥaḳḳ:**
Kaside 14
Mısra: **125**
Allah.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

4. **Ḥaḳḳ:**
Kaside 53
Mısra: **101**
Allah.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

5. **Ḥaḳḳ:**
Kaside 54
Mısra: **94**
Allah.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

6. **Ḥaḳḳa:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **73**
Allah.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

7. **Ḥaḳḳ:**
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Allah.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

8. **ḥaḳḳa:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **103**
Doğru, gerçek.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

9. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 37
Mısra: **60**
Doğru, gerçek.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

10. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **134**
Doğru, gerçek, hakikat.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

ḥaḳḳā:

1. **ḥaḳḳā:**
Kaside 17
Mısra: **82**
Doğrusu.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

2. **ḥaḳḳā:**
Kaside 38
Mısra: **100**
Doğrusu.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

3. **ḥaḳḳā:**
Kaside 25
Mısra: **62**
Doğrusu, gerçekte.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

4. **ḥaḳḳā:**
Kaside 28
Mısra: **119**
Doğrusu, gerçekte.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

ḥaḳḳā ki:

1. **ḥaḳḳā ki:**
Kaside 61
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

2. **ḥaḳḳā ki:**
Kaside 33
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

3. **ḥaḳḳā ki:**
Kaside 62
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten de, doğrusu.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

haḳḳ-ı edādur:

1. **ḥaḳḳ-ı edādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yapılması gerekli.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

haḳḳ-ı nānı:

1. **ḥaḳḳ-ı nānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Ekmek hakkı, tuz ekmek hakkı.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

haḳḳında:

1. **ḥaḳḳıñda:**-*ıñ, -da*
Gazel 47
Mısra: **2**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

2. **ḥaḳḳında:**
Kaside 16
Mısra: **82**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

3. **ḥaḳḳında:**
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
İlgili olarak, üzerine, için, hususunda, dair.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

haḳḳumda:

1. **ḥaḳḳumda:**-, -
Kaside 10
Mısra: **111**
Hakkımda, benim için.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

hāk-pāy:

1. **ḫāk-pāyı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **54**
Ayağın toprağı, ayağın tozu, ayağın bastığı toprak.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

hāk-pāy-ı naʿt-gūyānım:

1. **ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım:**-*ım*
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Naat yazanların ayağının toprağı.

Ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı aʿẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur sözüm

hāk-pāyine yüzüm sürünce:

1. **ḫāk-pāyine yüzüm sürünce:**-*ünce*
Kaside 12
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağın toprağına /ayağın bastığı yere yüz sürmek // saygı, hürmet, sevgi gösterisi için yere eğilmek, ayağa kapanmak.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

hāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun:

1. **ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Devrin en büyük padişahının kapısının süpürgesi olmak.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bārī
Ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

hāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ:

1. **ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kadri yüce makamın düşkünü.

Ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyż-i iḥsānuñ seḥāb

ḥaḳ-şinās:

1. **ḥaḳ-şinās:**
Kaside 3
Mısra: **110**
Hak gözeten, hak bilir.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

ḫāl:

1. **ḫāl:**
Kaside 35
Mısra: **50**
Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

2. **ḫāller:**-*ler*
Kaside 61
Mısra: **57**
Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

3. **ḥālini:**-*i, -n, -i*
Gazel 13
Mısra: **5**
Vaziyet, durum.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

4. **ḥālüm:**-*ü, -m*
Gazel 16
Mısra: **1**
Vaziyet, durum.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

5. **ḥāl:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Vaziyet, durum.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

6. **ḥālim:**-*i, -m*
Kaside 23
Mısra: **53**
Vaziyet, durum.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

7. **ḥāli:**-*i*
Kaside 36
Mısra: **70**
Vaziyet, durum.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n’olur yine ʿālemüñ bilmem

8. **ḥāl:**
Kaside 43
Mısra: **2**
Vaziyet, durum.

Bi-ḥamdi’llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

9. **ḥālini:**-*i, -n, -i*
Kaside 50
Mısra: **77**
Vaziyet, durum.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

10. **ḥāl:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Vaziyet, durum.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

11. **ḥāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 26
Mısra: **21**
Vaziyet, durum.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

12. **ḥāl:**
Kaside 57
Mısra: **81**
Vaziyet, durum.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n’ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

13. **ḥālüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 57
Mısra: **68**
Vaziyet, durum.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

14. **ḥāli:**-*i*
Rübai 3
Mısra: **3**
Vaziyet, durum.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

15. **ḫāl:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

16. **ḥāli:***-i*
Gazel 47
Mısra: **7**
Vaziyet, durum.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

17. **ḥāli:***-i*
Gazel 139
Mısra: **3**
Vaziyet, durum.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

18. **ḫālüñ:***-üñ*
Gazel 66
Mısra: **5**
Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Ḫālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

19. **ḫāl:**
Kaside 52
Mısra: **69**
Ben, vücuttaki küçük esmer benek.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

20. **ḥālümi:***-ü, -m, -i*
Kaside 53
Mısra: **77**
Vaziyet, durum.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

21. **ḥāli:***-i*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vaziyet, durum.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

<u>ḥālā:</u>

1. **ḥālā:**
Kaside 14
Mısra: **81**
Şu anda, hâlen.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

2. **ḥālā:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Şu anda, hâlen.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

3. **ḥālā:**
Kaside 41
Mısra: **57**
Şu anda, hâlen.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

4. **ḥālā:**
Kaside 46
Mısra: **65**
Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

5. **ḥālā:**
Kaside 59
Mısra: **23**
Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

6. **ḥālā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **27**
Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

<u>halāṣ oldum:</u>

1. **ḫalāṣ oldum:***-du, -m*
Kaside 61
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

halāṣ olmaḳ:

1. **ḫalāṣ olmaḳ:**-*maḳ*
   Gazel 34
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Kurtulmak.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

halāṣ olmaz:

1. **ḫalāṣ olmaz:**-*maz*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kurtulmak.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

ḥalāvet:

1. **ḥalāvet:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **74**
   Tatlılık, lezzet.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

ḥālden ḳāle getürmek:

1. **ḥālden ḳāle getürmek:**-*mek*
   Gazel 90
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   İçinde bulunulan hâli dile getirmek, anlatmak.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

hāle:

1. **hāle:**
   Kaside 61
   Mısra: **47**
   Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

halef:

1. **ḫalef:**
   Kaside 29
   Mısra: **113**
   Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse // şiir (şairin şiirinin yerine geçecek şiir).

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

ḫalef-i ādem:

1. **ḫalef-i ādem:**
   Kaside 40
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Âdemoğlu, insanoğlu.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred:

1. **ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred:**
   Kaside 44
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Soyut aklın yerine geçen.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlū-yı suḫan-lālāyı

ḫalef-i dūde-i ādem:

1. **ḫalef-i dūde-i ādem:**
   Kaside 24
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   İnsan soyunun/neslinin devamı/halefi.

Ḫalef-i dūde-i ādem şeref-i devlet ü dīn
Faḫr-ı insān u melek ḥāṣıl-ı devrān-ı felek

2. **ḫalef-i dūde-i ādem:**
   Kaside 50
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   İnsan soyunun/neslinin devamı/halefi.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel:

1. **ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel:**
   Kaside 37
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Akl-ı evvelin biricik halefi, evladı.

Hem yegāne ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng

ḫalef-i muḥterem-i rūzgār:

1. **ḫalef-i muḥterem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **74**

Kelime Tipi: -
Zamanın saygıdeğer halifesi /vekili (padişah vekili).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḫalef-i muḥterem-i rūzgār

ḥalel gelür:

1. **ḥalel gelür:***-ü, -r*
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zarar gelmek, bozulmak.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

ḥalel viremez:

1. **ḥalel viremez:***-emez*
Kaside 53
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Bozmak, zarar vermek.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḥalel

ḥālet:

1. **ḥālet:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Nitelik, durum, hâl.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne eṡer var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

2. **ḥālet:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Hâl, keyfiyet.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

3. **ḥālet:**
Kaside 60
Mısra: **23**
Hâl, keyfiyet.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

4. **ḥāletle:***-le*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
İçinde bulunulan durum, vaziyet.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

5. **ḥālet:**
Kaside 58
Mısra: **97**
Hâl, durum.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı:

1. **ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı:***-ı*
Kaside 31
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Âşıkların sarhoşluk hâlleri.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

ḫālī:

1. **ḫālī:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Boş, tehi, tenha.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

2. **ḫālī:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Boş, tehi, tenha.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

3. **ḫālī:**
Kaside 55
Mısra: **86**
Boş, tehi, tenha.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

4. **ḫālī:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Boş, tehi, tenha.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü ṡenādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

ḥāl-i dil-i āşüfte:

1. **ḥāl-i dil-i āşüfte:**
Kaside 26
Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Perişan gönlün hâli // âşığın hâli.

Nicedür ḥāl-i dil-i āşüfte
Şāneden çekmez ola renc-i elīm

hāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā:

1. **ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā:**
   Gazel 131
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Divane Nef'î'nin gönlünün hâli.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

hāl-i dil-i ʿuşşāḳdan:

1. **ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan:***-dan*
   Gazel 99
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlünün hâli, durumu.

N'ola olsa mużṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

hāl-i dil-i zārı:

1. **ḥāl-i dil-i zārı:***-ı*
   Kaside 47
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan, inleyen gönlün hâli.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

hāl-i dil-i zārumı:

1. **ḥāl-i dil-i zārumı:***-u, -m, -ı*
   Gazel 45
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan, inleyen gönlün hâli.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

hāl-i harāb-ı rūzgār:

1. **ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār:**
   Kaside 16
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Devrin/dünyanın harap durumu.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

hāl-i lebüñ:

1. **ḥāl-i lebüñ:***-üñ*
   Gazel 17
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Dudak beni, dudağın kenarındaki ben.

Ey şanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

hālī olmaz:

1. **ḫālī olmaz:***-maz*
   Gazel 37
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   ... sız olmak, boş olmak.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

hāli perīşān olmazdı:

1. **ḥāli perīşān olmazdı:***-maz, -dı*
   Nazm 3
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Perişan, dağınık durumda olmak.

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

hāl-i perīşānım:

1. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
   Tesdis 1
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

2. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
   Tesdis 1
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

3. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
   Tesdis 1
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

4. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **ḥāl-i perīşānım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Perişan, acınacak hâl.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

ḥāl-i perīşānın:

1. **ḥāl-i perīşānın:***-ı, -n*
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dağınık, karmakarışık hâl, durum.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

ḥāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber:

1. **ḥāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber:**
Kaside 46
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünden çalınan ben.

Lālesi ḥāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber
Sünbüli bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn

hāl-i ruhsār-ı zemīn:

1. **ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn:**
Kaside 56
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün beni (yeryüzü yanağındaki ben).

Pertev-i ḫūrşīd-i reʾyi şemʿ-i eyvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn

hāl-i siyeh:

1. **ḫāl-i siyeh:**
Kaside 54
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Siyah ben.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

halīde olurdı:

1. **ḫalīde olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 30
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Batmak, saplanmak.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

Halīl Pāşā:

1. **Ḫalīl Pāşā:**
Kaside 36
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Halil Paşa.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

halīm eyler:

1. **ḥalīm eyler:***-r*
Kaside 7
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Yumuşatmak, yumuşak huylu etmek.

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler es̱eri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

ḥāline ḳomaz:

1. **ḥāline ḳomaz:**-*maz*
Kaside 41
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendi hâline bırakmamak, müdahale etmek, karışmak.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

ḥāliyā:

1. **ḥāliyā:**
Kaside 62
Mısra: **49**
Şimdi.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

halḳ:

1. **ḫalḳ:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Ahali, insanlar.

Olursa ḳıyāmetde ḳadūñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

2. **ḫalḳı:**-*ı*
Gazel 59
Mısra: **4**
Ahali, insanlar.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

3. **ḫalḳ:**
Kaside 5
Mısra: **106**
Ahali, insanlar.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

4. **ḫalḳınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 25
Mısra: **5**
Ahali, insanlar.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

5. **ḫalḳı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **95**
Ahali, insanlar.

Ol ḳadar ḫalḳı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı racīm

6. **ḫalḳına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 26
Mısra: **86**
Ahali, insanlar.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

7. **ḫalḳı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **71**
Ahali, insanlar.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülkün
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

8. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **75**
Ahali, insanlar.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

9. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 54
Mısra: **84**
Ahali, insanlar.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

10. **ḫalḳ:**
Kaside 61
Mısra: **7**
Ahali, insanlar.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

11. **ḫalḳı:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Ahali, insanlar.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

halḳ eylemiş:

1. **ḫalḳ eylemiş:**-*miş*
Kaside 38
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

2. **ḫalḳ eylemiş:**-*miş*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

halḳ idelden:

1. **ḫalḳ idelden:**-*elden*
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

halḳ olmadın:

1. **ḫalḳ olmadın:**-*madın*
Kaside 15
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yaratılmak.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

ḥalḳa:

1. **ḥalḳadan:**-*dan*
Kaside 52
Mısra: **98**
Daire şeklinde olan şey.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

2. **ḥalḳa:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Saçın kıvrımı.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

3. **ḥalḳasın:**-*sı, -n*
Kaside 55
Mısra: **10**
Kapıların üzerinde kapıya vurmak için kullanılan ortası boş çember.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı rikāb

halḳa halḳa:

1. **ḥalḳa ḥalḳa:**
Kaside 12
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḥalḳa ḥalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

2. **ḥalḳa ḥalḳa:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

3. **ḥalḳa ḥalḳa:**
Kaside 49
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İç içe halkalar biçiminde, kıvrım kıvrım.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

4. **ḥalḳa ḥalḳa:**
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İç içe halkalar biçiminde, kıvrım kıvrım.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

ḥalḳa-i der:

1. **ḥalḳa-i der:**
Kaside 31
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kapı halkası.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ:

1. **ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 69
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saçın halka gibi kıvrımı.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

ḥalḳa-i zülfinden:

1. **ḥalḳa-i zülfinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 96
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Zülfün kıvrılmış, halka gibi olmuş ucu (pencere bağlamında).

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

<u>halḳ-ı ʿālem:</u>

1. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

2. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

3. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

4. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Kaside 52
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

<u>halḳ-ı ʿāleme:</u>

1. **ḫalḳ-ı ʿāleme:***-e*
Kaside 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

<u>halḳ-ı cihān:</u>

1. **ḫalḳ-ı cihān:**
Kaside 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

2. **ḫalḳ-ı cihān:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

3. **ḫalḳ-ı cihān:**
Kaside 26
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar.

Olsa devrinde n'ola ḫalḳ-ı cihān
Dāʾimā muġtenem-i nāz u naʿīm

4. **ḫalḳ-ı cihān:**
Kaside 36
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı // halk, ahali.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

<u>halḳ-ı cihāndan:</u>

1. **ḫalḳ-ı cihāndan:***-dan*
Kaside 62
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Dünya halkı, bütün insanlar, herkes.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

<u>halḳ-ı Çīn:</u>

1. **ḫalḳ-ı Çīn:**
Kaside 58
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Çin halkı.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

<u>ḥall:</u>

1. **ḥall:**
Kaside 53
Mısra: **40**
Çözmek, üstesinden gelmek.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

ḥall ider:

1. **ḥall ider:***-er*
   Kaside 49
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

2. **ḥall ider:***-er*
   Kaside 54
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

ḥall ile:

1. **ḥall ile:**
   Kaside 60
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Dâhil ederek /yazarak.

Kilk-i üstād-ı ḳader eyleye bu maṭlaʿumı
Ḥall ile ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan

ḥall itmedi:

1. **ḥall itmedi:***-me, -di*
   Kaside 53
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çözmek, açmak.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

ḥall itmek:

1. **ḥall itmek:***-mek*
   Gazel 70
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Çözmek, çözüm yolu bulmak.

Cezbe-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

ḥall olur:

1. **ḥall olur:***-u, -r*
   Kaside 26
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Çözümlenmek // sıkıntı ve kederin giderilmesi.

Ḥall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

ḥall olursa:

1. **ḥall olursa:***-u, -r, -sa*
   Gazel 130
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çözümlenmek // sıkıntı ve kederin giderilmesi.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede:

1. **ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede:***-de*
   Kaside 14
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Nükte bağlama ve çözme (nükteli söz söyleme ve nükteyi anlama).

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesof-ı ekberi

Ḫallāḳ-ı Ezel:

1. **Ḫallāḳ-ı Ezel:**
   Kaside 53
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Ezelin yaratıcısı, Allah.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

ḫallāḳ-ı girişme:

1. **ḫallāḳ-ı girişme:**
   Gazel 131
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Naz, işve yapıcı/yapan.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

Ḫallāḳ-ı Maʿānī:

1. **Ḫallāḳ-ı Maʿānī:**
   Kaside 1
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   "Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

İşte Ḫallāḳ-ı Maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

2. **Ḫallāḳ-ı Maʿānī:**
Kaside 7
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

3. **Ḫallāḳ-ı Maʿānī:**
Kaside 25
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

4. **Ḫallāḳ-ı Maʿānī:**
Kaside 60
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı kāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

<u>hallāḳ-ı maʿānī olsam:</u>

1. **ḫallāḳ-ı maʿānī olsam:**-*sa, -m*
Gazel 42
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Manalar yaratıcısı olmak, yeni manalar ortaya koymak.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

<u>Hallāḳ-ı Maʿānīden:</u>

1. **Ḫallāḳ-ı Maʿānīden:**-*den*
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı İranlı şair Kemal-i İsfehânî.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı Maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

<u>halvet-i dil:</u>

1. **ḫalvet-i dil:**
Kaside 58
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gönül yalnızlığı.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

2. **ḫalvet-i dil:**
Kaside 13
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gönül yalnızlığı, gönül âlemi.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

<u>halvet-serā-yı hāṭıra:</u>

1. **ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül sarayı.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

<u>ham:</u>

1. **ḫamında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 8
Mısra: **10**
Büklüm, kıvrım (zülf için).

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

2. **ḫamında:**-*ı, -n, -da*
Müfret 5
Mısra: **2**
Büklüm, kıvrım (zülf için).

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

3. **ḫām:**
Kaside 50
Mısra: **142**
Olgunlaşmamış.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

4. **ḫamdur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **58**
Eğri, bükülmüş.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

5. **ḫamı:**-*ı*
Kaside 35
Mısra: **14**
Büklüm, kıvrım.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

ḫam ider:

1. **ḫam ider:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Eğmek, bükmek.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

ḫam olurdı:

1. **ḫam olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 48
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Eğilmek, bükülmek.

Ger olsa tīr-i mīzān-ı vaḳārı
Olurdı mihver-i çarḫ-ı felek ḫam

ḥamāʾil:

1. **ḥamāʾil:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Muska, tılsım.

Baġladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

ḥamāḳat:

1. **ḥamāḳat:**
Terkib-bend 1
Mısra: **66**
Ahmaklık.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

ḫam-der-ḫam eylesün:

1. **ḫam-der-ḫam eylesün:**-*sün*
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm yapmak // dolaştırmak.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

ḥamdüli'llāh:

1. **ḥamdüli'llāh:**
Kaside 31
Mısra: **97**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥamdüli'llāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

2. **ḥamdüli'llāh:**
Kaside 40
Mısra: **1**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

3. **ḥamdüli'llāh:**
Kaside 24
Mısra: **32**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

4. **ḥamdüli'llāh:**
Kaside 25
Mısra: **17**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

5. **ḥamdüli'llāh:**
Kaside 54
Mısra: **1**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥamdüli'llāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

ḫāme:

1. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 15
Mısra: **70**
Kalem.

Ḫāḳānīyim ben Muḫteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

2. **ḫāme:**
Kaside 36
Mısra: **20**
Kalem.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafḥaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

3. **ḫāme:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Kalem.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

4. **ḫāmemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 1
Mısra: **54**
Kalem.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

5. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 4
Mısra: **19**
Kalem.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūh-ı revān virür

6. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 9
Mısra: **114**
Kalem.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

7. **ḫāmemdür:**-*m, -dür*
Kaside 10
Mısra: **89**
Kalem.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

8. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 13
Mısra: **93**
Kalem.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

9. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 13
Mısra: **102**
Kalem.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

10. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 14
Mısra: **89**
Kalem.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

11. **ḫāmemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 14
Mısra: **103**
Kalem.

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıṣṭarı

12. **ḫāmesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **21**
Kalem.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

13. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 18
Mısra: **86**
Kalem.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

14. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 27
Mısra: **94**
Kalem.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

15. **ḫāmemi:**-*m, -i*
Kaside 29
Mısra: **123**
Kalem.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın idenler yād

16. **ḫāme:**
Kaside 30
Mısra: **108**
Kalem.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse s̱ebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

17. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 30
Mısra: **101**
Kalem.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

18. **ẖāmesine:**-*si, -n, -e*
Kaside 30
Mısra: **13**
Kalem.

ʿAceb mi ẖāmesine Ḫıżr-ı pey-ẖuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

19. **ẖāmemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 33
Mısra: **91**
Kalem.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ẖāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

20. **ẖāmem:**-*m*
Kaside 35
Mısra: **107**
Kalem.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

21. **ẖāme:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Kalem.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ẖāme vü şemşīrine tāc u evreng

22. **ẖāmem:**-*m*
Kaside 37
Mısra: **79**
Kalem.

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suẖan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

23. **ẖāmesi:**-*si*
Kaside 37
Mısra: **38**
Kalem.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

24. **ẖāme:**
Kaside 43
Mısra: **84**
Kalem.

Müfīd ü muẖtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ẖāme teks̱īr-i sevād üzre

25. **ẖāmem:**-*m*
Kaside 48
Mısra: **82**
Kalem.

Olur mı bir nefes ẖāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ẖāmem

26. **ẖāmem:**-*m*
Kaside 54
Mısra: **81**
Kalem.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suẖandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

27. **ẖāmemi:**-*m, -i*
Kaside 54
Mısra: **30**
Kalem.

Eyledi ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel
Ḫāmemi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye kilīd

28. **ẖāmesi:**-*si*
Kaside 54
Mısra: **52**
Kalem.

Nāmesi nüsẖa-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel
Ḫāmesi lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd

29. **ẖāmesi:**-*si*
Kaside 56
Mısra: **44**
Kalem.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ẖulḳını bir ṣāḥib-suẖan
Bezm-i naẓma ẖāmesi olur buẖūr-ı ʿanberīn

30. **ẖāmemi:**-*m, -i*
Kaside 58
Mısra: **96**
Kalem.

Midād-ı surẖ u siyehle yazup ẖaṭ-ı şiʿrüm
İdince ẖāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

31. **ẖāmesi:**-*si*
Kaside 60
Mısra: **42**
Kalem.

Ẓulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmuş
Ḫāmesi lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suẖan

32. **ẖāmeñ:**-*ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **11**
Kalem.

Gūyā ki olur devāt u ẖāmeñ
Ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā

33. **hāmen:**-*n*
Kaside 52

Mısra: **78**
Kalem // hüküm, karar (Fetva bağlamında).

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

hāme-i cādū-zebān:

1. **ḫāme-i cādū-zebān:**
Kaside 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Büyücü dilli / büyüleyici söz söyleyen kalem.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

hāme-i çāpük-revi:

1. **ḫāme-i çāpük-revi:***-i*
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Hızlı yürüyen /yazan kalem.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

hāme-i fikri:

1. **ḫāme-i fikri:***-i*
Kaside 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Düşünce kalemi.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

hāme-i iʿcāza:

1. **ḫāme-i iʿcāza:***-a*
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Mucize gibi sözler yazan kalem.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

hāme-i muʿciz-iştibāhīdür:

1. **ḫāme-i muʿciz-iştibāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Mucizeye benzer kalem.

Ol ki imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn
Ḫāme-i muʿciz-iştibāhīdür

hāme-i naḳḳāşına:

1. **ḫāme-i naḳḳāşına:***-ı, -n, -a*
Kaside 46
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Süsleme ustasının /sanatkârının kalemi.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

hāme-i Yāḳūt:

1. **ḫāme-i Yāḳūt:**
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Yakut'un kalemi (Yâkût El Müsta'simî, Aklâm-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat).

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

ḥamel:

1. **ḥamel:**
Gazel 130
Mısra: **20**
Koç burcu (güneş 21 Mart'ta yani ilkbaharın başlangıcıyla ilk burç olan koç burcuna girmektedir).

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

hāmemi cārī iderdim:

1. **ḫāmemi cārī iderdim:***-er, -di, -m*
Kaside 53
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalem yürütmek, kalem oynatmak // yazı yazmak, şiir yazmak.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥüñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

ḫam-ı ebrūsına:

1. **ḫam-ı ebrūsına:***-sı, -n, -a*
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Kaşın kıvrımı.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

ḫam-ı gīsūya:

1. **ḫam-ı gīsūya:**-*y, -a*
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

ḫam-ı zülf-i siyehüñde:

1. **ḫam-ı zülf-i siyehüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah zülfün/saçın kıvrımı.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

ḫam-ı zülfine:

1. **ḫam-ı zülfine:**-*i, -n, -e*
Kaside 33
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

2. **ḫam-ı zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

ḥāmī-i dīn:

1. **ḥāmī-i dīn:**
Kaside 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dinin koruyucusu.

Revnaḳ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Ḥāmī-i dīn ʿalem-efrāz-ı cihān-ārāyī

ḥāmī-i şerʿ-i nebī:

1. **ḥāmī-i şerʿ-i nebī:**
Kaside 51
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Peygamberin şeriatını koruyan.

Ḥāmī-i şerʿ-i nebī ḥüccet-i ehl-i sünnet
Ḳıble-i mülk ü milel Kaʿbe-i erkān-ı ümem

ḥāmile olmaḳ:

1. **ḥāmile olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 18
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gebe kalmak.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyıḳ görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred olsa:

1. **ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred olsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Soyut ruhları üzerinde bulundurmak, soyut ruhlara gebe olmak.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

ḥāmī olur:

1. **ḥāmī olur:**-*u, -r*
Kaside 21
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Himaye etmek, korumak.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

ḥaml itme:

1. **ḥaml itme:**-*me*
Kıt'a 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir sebebe yüklemek, yormak // yüklemek, zannetmek.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

ḥamle:

1. **ḥamlede:**-*de*
Kaside 27
Mısra: **62**
Saldırış, harekete geçme, hücum.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

2. **ḥamlede:**-*de*
Kaside 28

Mısra: **95**
Saldırış, harekete geçme, hücum.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

3. **ḥamlesine:**-*si, -n, -e*
Kaside 42
Mısra: **69**
Saldırış, harekete geçme, hücum.

Ḥamlesine tāb getürmez ʿadū
Olsa eger Güstehem-i rūzgār

ḥamle ider:

1. **ḥamle ider:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Atılmak, saldırmak.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

ḥamle-güster-i leşker-şiken:

1. **ḥamle-güster-i leşker-şiken:**
Kaside 45
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Düşman askerini bozguna uğratan komutan (hücum eden, saldıran).

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

ḥamle-i pür-ṣavletine:

1. **ḥamle-i pür-ṣavletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 40
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Ani ve şiddetli saldırı.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

ḥamle-i tīġına:

1. **ḥamle-i tīġına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 48
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Kılıcın saldırışı.

Dil-āver Ḳahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

hāmūn iderdi:

1. **hāmūn iderdi:**-*er, -di*
Kaside 58
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ova hâline getirmek.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

ḫamūş:

1. **ḫamūşuz:**-*uz*
Gazel 54
Mısra: **1**
Suskun, sessiz.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

ḫamūş oldı:

1. **ḫamūş oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Susmak.

İşidüp şıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

ḫāmūş olur:

1. **ḫāmūş olur:**-*u, -r*
Kaside 48
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Susmak, söz söylememek.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

ḫān:

1. **ḫāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **48**
Padişah, hükümdar.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

Ḫān Aḥmed:

1. **Ḫān Aḥmed:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sultan I. Ahmed.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

2. **Ḫān Aḥmed:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sultan I. Ahmed.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

3. **Ḫān Aḥmed:**
Kaside 9
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Sultan I. Ahmed.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

Ḫān Aḥmed-i ʿādil:

1. **Ḫān Aḥmed-i ʿādil:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Adaletli Ahmed Han (Sultan I. Ahmed).

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

Ḫān Murād:

1. **Ḫān Murād:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

2. **Ḫān Murād:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

Ḫān Murāda:

1. **ḫān murāda:**-*a*
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

Ḫān Murād-ı hüner-endūz:

1. **Ḫān Murād-ı hüner-endūz:**
Kaside 23
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Hüner kazanan IV. Murad Han.

Memdūḥ-ı cihān Ḫān Murād-ı hüner-endūz
Ḫāḳān-ı suḫandān u zebān-āver-i ʿālem

ḫān virür:

1. **ḫān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hükümdar tayin etmek (eski hükümdarı azl ile başkasını tayin etmek).

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

ḫançer:

1. **ḫançeri:**-*i*
Gazel 13
Mısra: **2**
Hançer // *sevgilinin kirpikleri.*

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **ḫançer:**
Kaside 20
Mısra: **60**
İki yanı keskin bıçak, hançer.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

ḫançer çeker:

1. **ḫançer çeker:**-*er*
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hançeri birisine karşı doğrultmak, saldırmak // sevgilinin bakışları veya kirpiğini yönlendirmesi.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

ḫançer-i bürrān:

1. **ḫançer-i bürrān:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keskin hançer.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

hançer-i bürrāna:

1. **ḫançer-i bürrāna:**-*a*
   Gazel 16
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Keskin hançer.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

hançer-i bürrānuña:

1. **ḫançer-i bürrānuña:**-*u, -ñ, -a*
   Gazel 103
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Keskin hançer II sevgilinin yan bakışı.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

hançer-i müjgān-ı cānān:

1. **ḫançer-i müjgān-ı cānān:**
   Kaside 12
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin kirpik hançeri.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

hançer-i pūlād:

1. **ḫançer-i pūlād:**
   Gazel 38
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Çelik hançer // sevgilinin kaşı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

hançer-i Rüstem:

1. **ḫançer-i Rüstem:**
   Gazel 125
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Rüstem'in hançeri.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

hançerin içürmez:

1. **ḫançerin içürmez:**-*mez*
   Gazel 64
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hançer vurmak, hançerlemek.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

handān:

1. **ḫandān:**
   Kaside 26
   Mısra: **104**
   Gülen, neşeli, mutlu.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

2. **ḫandān:**
   Kaside 8
   Mısra: **88**
   Gülen, neşeli, mutlu.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

hande:

1. **ḫande:**
   Gazel 136
   Mısra: **2**
   Gülme, gülüş.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

hande ider:

1. **ḫande ider:**-*er*
   Kaside 5
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Gülmek // mutlu olmak.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

hande-i nerm:

1. **ḫande-i nerm:**
   Gazel 115
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yumuşak gülüş, tatlı gülüş.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

handeler eyler:

1. **ḫandeler eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **38**

Kelime Tipi: -
Gülmek // istihza etmek, küçümsemek.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

hande-rūy:

1. **ḫande-rūy:**
Kaside 32
Mısra: **46**
Güler yüzlü.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

hāne:

1. **ḫānede:***-de*
Gazel 69
Mısra: **4**
Ev // gönül evi.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

2. **ḫānemüz:***-müz*
Gazel 86
Mısra: **2**
Ev // gönül evi.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

hāne-ber-endāz:

1. **ḫāne-ber-endāz:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Evden kovulmuş, atılmış.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

hānedān:

1. **ḫānedān:**
Kaside 52
Mısra: **124**
Kökten büyük ve asil aile, ocak.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

hānedān-ı İslāmı:

1. **ḫānedān-ı İslāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İslam hanedanı // Osmanlı Devleti.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

hāne-harāb-ı rūzgār:

1. **ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Hadisat tarafından evi barkı yıkılmış, gönül evi harap olmuş, kırgın.

Ṣūretā fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan
ʿĀlem-i maʿnāda bir ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār

hāne-i aġyār u ʿuşşāḳa:

1. **ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa:***-a*
Kaside 52
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Âşıkların ve gayrıların evi // âşıkların ve yabancıların gönlü.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

hāne-i cismini:

1. **ḫāne-i cismini:***-i, -n, -i*
Kaside 61
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Cisim evi, beden.

Ḫaṣmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

hāne-i iclāline:

1. **ḫāne-i iclāline:***-i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Azamet, büyüklük evi.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

hāne-i vīrān:

1. **ḫāne-i vīrān:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yıkık, dökük ev // gönül.

Ḫāne-i vi̱rāndur ammā ti̱şe urduḳça ḫayāl
Her tehi̱ genci̱nde bir genci̱ne-i pinhān bulur

hāne-i vīrāndur:

1. **ḫāne-i vīrāndur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Yıkılmış, harap olmuş ev // gamlı gönül.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

hāne-i zühdi:

1. **ḫāne-i ẕühdi:**-*i*
Terkib-bend 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Züht evi.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẕühdi ḫarāb

hᵛān-ı keremi:

1. **ḫᵛān-ı keremi:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sofrası.

Reşḥ-i ḳalemi māye-i āsāyiş-i ʿālem
Ḫᵛān-ı keremi ṣofra-i yaġmā-yı zamāne

hān-ı serīr-i maʿdelet:

1. **ḫān-ı serīr-i maʿdelet:**
Gazel 105
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Adalet tahtının sultanı, adalet tahtına oturan sultan.

Dārā-yı mülk-i salṭanat Ḫāḳān-ı gerdūn-menzilet
Ḫān-ı serīr-i maʿdelet şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken

hān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād:

1. **ḫān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı soyu yüce han.

Ḫān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād
Yaʿni Cānbek Girāy-ı Çingīzī

hᵛān-ı yaġmādur:

1. **ḫᵛān-ı yaġmādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Herkesin faydalandığı nîmetler, ikramlar.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

hānḳāhī:

1. **ḫānḳāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **40**
Tekke ehli, derviş.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

hānmān:

1. **ḫānmānı:**-*ı*
Gazel 73
Mısra: **7**
Ev, bark, ocak, yurt, yuva.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

2. **ḫānmānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **78**
Ev, bark, ocak, yurt, yuva.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

hānmān-sūz-ı dilim:

1. **ḫānmān-sūz-ı dilim:**-*im*
Kaside 12
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gönül evini yakan.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḫalḳa ḫalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

hānmān-sūz-ı haṭā:

1. **ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā:**
Kaside 55
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Günahın ev bark yakıcılığı.

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

har:

1. **ḫār:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Diken.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

2. **ḫar:**
Kaside 42
Mısra: **19**
Eşek.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

3. **ḫara:***-a*
Kaside 42
Mısra: **19**
Eşek.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

4. **ḫar:**
Kaside 28
Mısra: **132**
Eşek.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

5. **ḫar:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **39**
Eşek.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

6. **ḫar:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Eşek.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

7. **ḫardur:***-dur*
Kaside 19
Mısra: **74**
Eşek.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

8. **ḫar:**
Kaside 47
Mısra: **128**
Eşek // cahil kişi.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

9. **ḫara:***-a*
Kaside 24
Mısra: **8**
Eşek // kendini şair zanneden, ehil olmayan kişi.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

10. **ḫar:**
Kaside 20
Mısra: **76**
Eşek // kendini şair zannedenler, çekemeyenler.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

11. **ḫarı:***-ı*
Kaside 20
Mısra: **79**
Eşek // kendini şair zannedenler, çekemeyenler.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

12. **ḫarı:***-ı*
Kaside 43
Mısra: **33**
Eşek (vezir bağlamında).

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

har eyler:

1. **ḫar eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **-**
Eşek yapmak.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

har-mühre:

1. **ḫar- mühre:**
Kaside 53
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Katır boncuğu, boncuk.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

hᵛār u ḥaḳīr ider:

1. **ḫᵛār u ḥaḳīr ider:***-er*
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Değersiz ve itibarsız kılmak.

Şānı şehān-ı ʿālemi ḫᵛār u ḥaḳir ider

Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

hār u has:

1. **ḫār u ḫas:**
Kaside 14
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

2. **ḫār u ḫas:**
Kaside 27
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

hār u hāşāk-i deri:

1. **ḫār u ḫāşāk-i deri:***-i*
Kaside 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kapısının çer çöpü.

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

hār u hasdur:

1. **ḫār u ḫasdur:***-dur*
Kaside 31
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

2. **ḫār u ḫasdur:***-dur*
Kaside 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

hār u hasumdur:

1. **ḫār u ḫasumdur:***-u, -m, -dur*
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çalı çırpı, çer çöp.

Oldum güher-i feyż ile deryā-yı maʿānī
İʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum ḫār u ḫasumdur

hārā:

1. **ḫārā:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli eski bir kumaş çeşidi.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

2. **ḫārā:**
Kaside 6
Mısra: **70**
Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli eski bir kumaş çeşidi.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

3. **ḫārāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **12**
Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli eski bir kumaş çeşidi.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

4. **ḫārāda:***-da*
Kaside 49
Mısra: **15**
Düz renkli, üzerinde mermer damarlarına benzeyen dalgalar bulunan sof cinsinden menevişli eski bir kumaş çeşidi.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

harāb ideli:

1. **ḫarāb ideli:***-eli*
Terkib-bend 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yıkmak, viran etmek.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i zühdi ḫarāb

harāb oldı:

1. **ḫarāb oldı:***-dı*
Gazel 139
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Bozulmak, yıkılmak, viran olmak.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

harāb olmış:

1. **ḫarāb olmış:**-*mış*
Kaside 27
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Bozulmak, yıkılmak, viran olmak.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

harābāt:

1. **ḫarābāta:**-*a*
Gazel 1
Mısra: **3**
Meyhane, içki içilen yer.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem gönlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

2. **ḫarābāt:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Meyhane, içki içilen yer.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

harābāt ehli:

1. **ḫarābāt ehli:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhane ehli // rint.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

harābāt-ı maḥabbetdür:

1. **ḫarābāt-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Sevgi meyhanesi // gönül.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

harāb-ender-ḥarāb eylesün:

1. **ḫarāb-ender-ḫarāb eylesün:**-*sün*
Kaside 61
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Büsbütün viran etmek, çok kötü duruma sokmak.

Ḫaṣmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

harāc:

1. **ḫarācı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **84**
Haraç vergisi, Müslüman olmayan tebaadan ve sahibi Müslüman olmayan araziden alınan vergi.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

harāc alur:

1. **ḫarāc alur:**-*u, -r*
Kaside 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vergiye bağlamak // zor kullanarak para veya kıymetli bir şeyi almak.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

harāc u bāc-ı mülk-i ʿālem:

1. **ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem:**
Kaside 43
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Dünya mülkünün vergisi.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

ḥarām:

1. **ḥarām:**
Kaside 50
Mısra: **32**
Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

hārā-yı dil-i saht-ı nihādı:

1. **ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı:**-*ı*
Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tabiat sertliği ile taş gibi katılaşmış gönül.

ʿĀşıḳlarınuñ bilse ʿayār-ı zer-i rūyın
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı mihekk olsa

harc ider:

1. **ḫarc ider:**-*er*
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

2. **ḫarc ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek // feda etmek.

Ḫarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

harc-ı esāsına:

1. **ḫarc-ı esāsına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 58
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Temel masrafı, temel için harcanan para.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

harc-ı reh-i devlet ü dīn ider:

1. **ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet yoluna harcamak.

Mālik-i baḥr-ı kerem ḥażret-i Caʿfer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn

harc-ı yek-rūzedür:

1. **ḫarc-ı yek-rūzedür:**-*dür*
Kaside 35
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Bir günlük masraf.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

harekāt:

1. **ḥarekātı:**-*ı*
Kaside 37
Mısra: **51**
Hareketler, tavırlar.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

2. **ḥarekātı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **91**
Hareketler, tavırlar, davranışlar.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

3. **ḥarekātı:**-*ı*
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Hareketler // harflerin yazılmak suretiyle ilerlemesi, hareket etmesi.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

hareḳet eyler:

1. **hareḳet eyler:**-*r*
Kaside 35
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hareket etmek, yerini veya durumunu değiştirmek.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

ḥarem:

1. **ḥaremi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **63**
Harem (herkesin girmesine izin verilmeyen yer).

Rīzesinüñ ḥaremi gevher-i tāc-ı ḫūrşīd
Gerd-i rāh-ı ḳademi tuḥfe-i aʿyān-ı felek

ḥarem-i devletine:

1. **ḥarem-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 39
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün, makamın haremi.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

2. **ḥarem-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 51
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün, makamın haremi.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

3. **ḥarem-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Devletin haremi /saadetin, ikbalin haremi.

Kaʿbe-i ʿiṣmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

ḥarem-i himmetine:

1. **ḥarem-i himmetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 31
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İhsan, iyilik haremi.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem:

1. **ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Âlemin eşekleri içinde eşek.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

ḥarf:

1. **ḥarfidür:**-*i, -dür*
Kaside 14
Mısra: **91**
Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

Ḥarfidür mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl
Noḳṭasıdur mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī

2. **ḥarf:**
Kaside 50
Mısra: **135**
Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

ḫar-ı Deccāl:

1. **ḫar-ı Deccāl:**
Kaside 38
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Deccal'in eşeği.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-ı Deccāl ile tevʾem

ḫar-ı dü- pāda:

1. **ḫar-ı dü- pāda:**-*da*
Kaside 42
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İki ayaklı eşek.

Bir ḫar-ı dü- pāda görinür hemān
Devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār

ḫār-ı ḫuşk:

1. **ḫār-ı ḫuşk:**
Kaside 38
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kuru diken.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

ḫār-ı ḫuşkin:

1. **ḫār-ı ḫuşkin:**-*i, -n*
Kaside 56
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kuru diken.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

ḫarīdār:

1. **ḫarīdārına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 35
Mısra: **115**
Satın alıcı, müşteri, talip.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

2. **ḫarīdārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **54**
Satın alıcı, müşteri, talip.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

3. **ḫarīdārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **102**
Satın alıcı, müşteri, talip.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

ḫarīdār-ı misk olanlara:

1. **ḫarīdār-ı misk olanlara:**-*an, -lar*
   Kaside 58
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Misk alıcısı olmak, misk alanlar.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

ḫarīdārı olmasañ:

1. **ḫarīdārı olmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
   Kaside 43
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Müşterisi olmak.

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

ḫarīdārı olurdı:

1. **ḫarīdārı olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 13
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Müşterisi olmak.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

ḥarīf olmaz:

1. **ḥarīf olmaz:**-*maz*
   Kaside 1
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Eş olmak, denk olmak.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

ḥarīfāne:

1. **ḥarīfāne:**
   Gazel 144
   Mısra: **6**
   Masrafı bölüşülerek gerçekleştirilen, ortaklıkla yapılan.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur:

1. **ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Azgın filin hücumuna karşı durmak.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

ḥarīm-i dili:

1. **ḥarīm-i dili:**-*i*
   Gazel 19
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gönlün sevgiliye has yeri.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

ḥarīm-i gülşeni:

1. **ḥarīm-i gülşeni:**-*i*
   Kaside 58
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesinin haremi.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

ḥarīm-i ḫāṣı:

1. **ḥarīm-i ḫāṣı:**-*ı*
   Kaside 47
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Büyük bir zatın kendi dairesi.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

ḥarīr-i zülfi:

1. **ḥarīr-i zülfi:**-*i, -*
   Gazel 74
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Saçın ipek telleri, ipek saç.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

ḥāris-i bilād ü ʿibād ola:

1. **ḥāris-i bilād ü ʿibād ola:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Kulların ve beldelerin koruyucusu olmak.

Nite ki salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ʿibād

ḥāris-i devlet:

1. **ḥāris-i devlet:**
Kaside 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Devletin koruyucusu.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

ḥāris-i kālā:

1. **ḥāris-i kālā:**
Kaside 6
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kumaş /sermaye muhafızı, koruyucusu.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

ḥāris-i ḳānūn-ı devlet:

1. **ḥāris-i ḳānūn-ı devlet:**
Kaside 56
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Devlet kanununun koruyucusu.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftiḫār-ı salṭanat
Ḥāris-i ḳānūn-ı devlet nāṣır-ı aḥkām-ı dīn

ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat olsa:

1. **ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat olsa:**-*sa*
Kaside 49
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sıhhat şehrinin bekçisi olmak.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

ḥāris-i memleket ü dīn:

1. **ḥāris-i memleket ü dīn:**
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dinin ve memleketin koruyucusu.

Ḥāris-i memleket ü dīn ü medār-ı İslām
Maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī

ḥāris-i mülk-i inṣāf:

1. **ḥāris-i mülk-i inṣāf:**
Kaside 51
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İnsaf ülkesinin koruyucusu.

Āṣaf-ı maʿdeleti ḥāris-i mülk-i inṣāf
Ḳahramān-ı ġażabı ṣaf-şiken-i ḫayl-i sitem

ḥāris-i salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm:

1. **ḥāris̱-i salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm:**
Kaside 35
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yedi iklim memleketlerinin saltanatının muhafızı, koruyucusu.

Ḥāris̱-i salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Cümletü'l-mülk-i şehenşāh-ı ḳader-istiḳlāl

harlik:

1. **ḫarlikden:**-*den*
Kaside 23
Mısra: **75**
Eşeklik, anlayışsızlık ve kaba davranış.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

2. **ḫarlikle:**-*le*
Kaside 39
Mısra: **79**
Eşeklik, anlayışsızlık ve kaba davranış.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

har-ṭabʿ:

1. **ḫar-ṭabʿ:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Eşek tabiatlı.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

Hārūt:

1. **Hārūta:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **89**
Arkadaşı Marut ile birlikte sihir yaptığı için

Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

har-ẓarīf-i hod-reʾye:

1. **ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye:**-*y*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Dik kafalı hilekâr eşek.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

has u hāşāki:

1. **ḫas u ḫāşāki:**-*i*
   Gazel 69
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Çalı çırpı, çer çöp.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

has u hārı:

1. **ḫas u ḫārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Çalı çırpı, çer çöp.

Gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür
Ki zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas u ḫārı

hasb-i hāl-i hadd-i inṣāfın:

1. **ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın:**-*ı, -n*
   Tesdis 1
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Merhametin derecesinin sohbeti, merhametin derecesi hakkında konuşma.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

hasb-i hālimdür:

1. **ḥasb-i hālimdür:**-*i, -m, -dür*
   Kaside 14
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Hâl, hâlet, durum.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

hased:

1. **ḥasedinden:**-*i, -n, -den*
   Kaside 3
   Mısra: **112**
   Kıskançlık, çekememe.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

2. **ḥased:**
   Kaside 10
   Mısra: **96**
   Kıskançlık, çekememe.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

3. **ḥasedden:**-*den*
   Kaside 10
   Mısra: **95**
   Kıskançlık, çekememe.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

4. **ḥasedden:**-*den*
   Kaside 56
   Mısra: **68**
   Kıskançlık, çekememe.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

5. **ḥased:**
   Kaside 9
   Mısra: **11**
   Kıskanma, imrenme.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

hased eylerse:

1. **ḥased eylerse:**-*r, -se*
   Kaside 55
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Kıskanmak.

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N’ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

hased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ oldı:

1. **ḥased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ oldı:**-*dı*
   Kaside 3
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: -
   Iraklı şairleri kıskandırmak.

Sözlerüm oldı ḥased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ
Belki reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Ḳāşānī

<u>ḥāsid:</u>

1. **ḥāsid:**
   Gazel 108
   Mısra: **11**
   Hasetçi, kıskanç (kimse).

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

2. **ḥāsidüñ:***-üñ*
   Kaside 3
   Mısra: **112**
   Hasetçi, kıskanç (kimse).

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

3. **ḥāsid:**
   Kaside 28
   Mısra: **131**
   Hasetçi, kıskanç (kimse).

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

<u>ḥāsid-i keç-rev:</u>

1. **ḥāsid-i keç-rev:**
   Kaside 1
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: **-**
   Her şeye eğri bakan, ters gören kıskanç kimseler.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

<u>ḥāṣıl ider:</u>

1. **ḥāṣıl ider:***-er*
   Kaside 27
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: **-**
   Meydana getirmek.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

<u>ḥāṣıl olur:</u>

1. **ḥāṣıl olur:***-u, -r*
   Kaside 27
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: **-**
   Var olmak, mevcut olmak.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

<u>ḥāṣılı:</u>

1. **ḥāṣılı:**
   Gazel 61
   Mısra: **9**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

2. **ḥāṣılı:**
   Gazel 81
   Mısra: **2**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

3. **ḥāṣılı:**
   Gazel 94
   Mısra: **12**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

4. **ḥāṣılı:**
   Kaside 40
   Mısra: **79**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

5. **ḥāṣılı:**
   Kaside 51
   Mısra: **31**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

6. **ḥāṣılı:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **75**
   Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

7. **ḥāṣılı:**
   Kaside 3
   Mısra: **46**
   Sonuç olarak, velhasıl, doğrusu.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥāṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

8. **ḫāṣılı:**
Kaside 3
Mısra: **107**
Sözün kısası.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

9. **ḫāṣılı:**
Kaside 54
Mısra: **31**
Sonuç olarak, velhasıl, doğrusu.

Ḥāṣılı terbiyet-i feyż ile oldı naẓmum
Müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd

ḥāṣıl-ı baḥr u kānı:

1. **ḥāṣıl-ı baḥr u kānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Maden ocağının ve denizin ürünü // cevher ve inci.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

ḥāṣıl-ı devrān-ı felek:

1. **ḥāṣıl-ı devrān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönüşünün neticesi.

Ḫalef-i dūde-i ādem şeref-i devlet ü dīn
Faḫr-ı insān u melek ḥāṣıl-ı devrān-ı felek

ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī:

1. **ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sultanlık göğünün dönüşünün neticesi.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı virürdi:

1. **ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı virürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 32
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Abıhayat tesiri vermek.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

ḫāṣiyet-i feyżi:

1. **ḫāṣiyet-i feyżi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
İhsanın tesiri.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār eṯer eyler

ḫāṣiyet-i ḥıfẓı:

1. **ḫāṣiyet-i ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Koruyuculuğun tesiri.

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni:

1. **ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini dolaşma tesiri.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı:

1. **ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Koruyuculuk özelliği.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri:

1. **ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri:**-*leri*
Kaside 10
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Sohbetin tesiri.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

ḫāṣıyyet-i temkīni:

1. **ḫāṣıyyet-i temkīni:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **41**

Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık özelliği, vakarlı olma.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

2. **ḫāṣiyyet-i temkīni:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık özelliği, vakarlı olma.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

haṣlet ü ḫūy-ı firişte:

1. **ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Melek huyu ve yaratılışı.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

haṣm:

1. **ḫaṣma:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **121**
Hasım, düşman.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

2. **ḫaṣmını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 24
Mısra: **18**
Hasım, düşman.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

3. **ḫaṣmuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **118**
Hasım, düşman.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

4. **ḫaṣma:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **58**
Hasım, düşman.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

5. **ḫaṣma:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **59**
Hasım, düşman.

Sürdükce ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

6. **ḫaṣm:**
Kaside 20
Mısra: **79**
Hasım, düşman.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

7. **ḫaṣmum:**-*u, -m*
Kaside 41
Mısra: **88**
Hasım, düşman.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

8. **ḫaṣmuñ:**-*uñ*
Kaside 57
Mısra: **23**
Hasım, düşman.

İderim daʿvī-i tezvīrini ḫaṣmuñ ibṭāl
Eylesem ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum ibrāz

9. **ḫaṣmınuñ:**-*ı, -n, -uñ*
Kaside 61
Mısra: **83**
Hasım, düşman.

Ḫaṣmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

10. **ḫaṣma:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **14**
Hasım, düşman.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaṣma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

11. **ḫaṣm:**
Kaside 28
Mısra: **137**
Hasım, düşman // rakip.

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

haṣm itdi:

1. **ḫaṣm itdi:**-*di*
Kaside 41
Mısra: **105**

Kelime Tipi: -
Düşman etmek.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

<u>ḫaṣm olamaz:</u>

1. **ḫaṣm olamaz:**-*amaz*
Kaside 36
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düşman olmak, karşı tarafta yer almak.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

<u>ḫaṣm olsa:</u>

1. **ḫaṣm olsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşman olmak.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

<u>ḫaṣmāne:</u>

1. **ḫaṣmāne:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Düşmanca.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

2. **ḫaṣmāne:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Düşmanca.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

<u>ḥasm-efken-i meydān-ı taḫayyül:</u>

1. **ḥasm-efken-i meydān-ı taḫayyül:**
Kaside 9
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Hayal meydanının düşmanı yere yıkıcısı.

Ammā yine ḥasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿi̇-i şemşi̇r-zebāndur

<u>ḫaṣm-ı ʿanīd:</u>

1. **ḫaṣm-ı ʿanīd:**
Kaside 54
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
İnatçı düşman.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

<u>ḫaṣm-ı devlete:</u>

1. **ḫaṣm-ı devlete:**-*e*
Kaside 56
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Devlet düşmanı.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

<u>ḫaṣm-ı tüvānādur:</u>

1. **ḫaṣm-ı tüvānādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Güçlü, kuvvetli düşman.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

<u>ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne:</u>

1. **ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Zamanın güçlü kuvvetli hasmı, düşmanı.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

<u>ḥasr:</u>

1. **ḥasr:**
Kaside 62
Mısra: **33**
Sınırlı ve dar bir yer içine alma, kuşatma.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

<u>ḥaṣr idüp:</u>

1. **ḥaṣr idüp:**-*üp*
Kaside 29
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
(Bir şeyi yalnız belli bir şeye) ayırmak, ona tahsis etmek.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

ḥaşr itdükce:

1. **ḥaşr itdükce:**-*dükce*
Kaside 49
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
(Bir şeyi yalnız belli bir şeye) ayırmak, ona tahsis etmek.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaşr itdükce güftārı

ḥasret-i ḥālüñle:

1. **ḥasret-i ḥālüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Gazel 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) benine olan özlem, iştiyak.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

ḫāss:

1. **ḫās̱s:**
Kaside 50
Mısra: **55**
Saf, hâlis, katışıksız (şey).

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫās̱s
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

Ḥassān:

1. **Ḥassānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **100**
Hz. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş Arap şairi Hassan bin Sabit.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

haste:

1. **ḫaste:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Hasta, yaralı.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

2. **ḫastedür:**-*dür*
Müfret 9
Mısra: **2**
Hasta // çaresiz âşık.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

3. **ḫaste:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Hasta, yaralı.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

4. **ḫasteye:**-*y, -e*
Kaside 9
Mısra: **20**
Hasta // rint, âşık.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

1. **ḫasteye:**-*y, -e*
Gazel 29
Mısra: **2**
Hasta // aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫasteye tīmār güç

2. **ḫastesine:**-*si, -n, -e*
Gazel 64
Mısra: **4**
Hasta // aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastesine rāyegān virmez

haste görinür:

1. **ḫaste görinür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hasta olduğu hissini vermek // süzgün, baygın bakmak.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫaste görinür ki cān virür

haste-i bī-tāb-ı nāz:

1. **ḫaste-i bī-tāb-ı nāz:**
Gazel 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bitkin düşmüş, hâlsiz kalmış naz hastası.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

haste-i derd ü ġama:

1. **ḫaste-i derd ü ġama:**-*a*
Kaside 52

Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gam ve dert hastası.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

hasūd:

1. **ḥasūd:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

2. **ḥasūd:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

3. **ḥasūd:**
Kaside 21
Mısra: **91**
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

4. **ḥasūda:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **93**
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

5. **ḥasūduñ:**-*uñ*
Kaside 28
Mısra: **130**
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

hasūd ola:

1. **ḥasūd ola:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Hasetçi olmak, kıskanç olmak.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

hasūd-ı hodkāmı:

1. **ḥasūd-ı ḫodkāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Bencil, kendini beğenen hasetçi /kıskanç.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

haşūd-ı nābekārı:

1. **ḥaşūd-ı nābekārı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
İşe yaramaz kıskanç insanlar.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

hāşā:

1. **ḥāşā:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Asla, katiyen, hiçbir şekilde.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

2. **ḥāşā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
Asla, katiyen, hiçbir şekilde.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

haşāk-i dürüştin:

1. **ḫaşāk-i dürüştin:**-*i, -n*
Kaside 56
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Sert, kalın çöp.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

haşem-i devletine:

1. **ḥaşem-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 59
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Makamın, rütbenin maiyeti.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-feżādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

haşr:

1. **ḥaşre:**-*e*
Gazel 104
Mısra: **14**
Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

2. **ḥaşre:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **19**
Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

<u>ḥaşr ide:</u>

1. **ḥaşr ide:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Bir araya getirmek, bir araya toplamak.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

<u>ḥaşr olunca:</u>

1. **ḥaşr olunca:**-*unca*
Kaside 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

2. **ḥaşr olunca:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar.

Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur benüm

2. **ḥaşr olunca:**-*unca*
Kaside 22
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

<u>ḥaşre dek:</u>

1. **ḥaşre dek:**
Gazel 127
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

2. **ḥaşre dek:**
Kaside 3
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

3. **ḥaşre dek:**
Kaside 13
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

4. **ḥaşre dek:**
Kaside 16
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ola ṣıḥḥatle serīr-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı ʿömr ü devlet kāmyāb-ı rūzgār

5. **ḥaşre dek:**
Kaside 17
Mısra: **166**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

6. **ḥaşre dek:**
Kaside 27
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

7. **ḥaşre dek:**
Kaside 37
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

8. **ḥaşre dek:**
Kaside 38
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

9. **ḥaşre dek:**
Kaside 43
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

10. **ḥaşre dek:**
Kaside 43
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

11. **ḥaşre dek:**
Kaside 48
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḫātem

12. **ḥaşre dek:**
Kaside 49
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

13. **ḥaşre dek:**
Kaside 52
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

14. **ḥaşre dek:**
Kaside 53
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥüñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

15. **ḥaşre dek:**
Kaside 56
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

ḥaşr-ender-ḥaşr eyler:

1. **ḥaşr-ender-ḥaşr eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **-**
Mahşer gibi kalabalık hâle getirmek, bir araya toplamak.

Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
ʿAskerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler:

1. **ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **-**
Kapı ve duvar aralıklarının içini doldurmak, kapı ve duvar yarıklarını tıkamak.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

hat:

1. **ḫaṭ:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

2. **ḫaṭuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **7**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

N'ola olmazsa gül-āba iḫtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

3. **ḫaṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Yazı.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

4. **ḫaṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Yazı.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

5. **ḫaṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Yazı.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

6. **ḫaṭ:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

7. **ḫaṭ:**
Kaside 35
Mısra: **50**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

8. **ḫatuñ:***-uñ*
Gazel 32
Mısra: **6**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

<u>ḫaṭ gelse:</u>

1. **ḫaṭ gelse:***-se*
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin belirmesi.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

<u>ḫaṭā:</u>

1. **ḫaṭādan:***-dan*
Kaside 17
Mısra: **168**
Yanlış, kusur, kabahat.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerīfini ḫaṭādan Mevlā

2. **ḫaṭādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **20**
Yanlış, kusur, kabahat.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

3. **ḫaṭālardan:***-lar, -dan*
Kaside 47
Mısra: **139**
Yanlış, kusur, kabahat.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

4. **ḫaṭādan:***-dan*
Rübai 1
Mısra: **1**
Yanlış, kusur, kabahat.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tezvīr ü riyādan ṣaḳla

<u>ḫaṭ-āver olmadan:</u>

1. **ḫaṭ-āver olmadan:***-madan*
Kaside 25
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyleri çıkmış olmak.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

<u>Ḫātem:</u>

1. **Ḫātem:**
Kaside 48
Mısra: **52**
Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḫātem

2. **Ḫātem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **16**
Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bezl-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

3. **ḫātem:**
Kaside 36
Mısra: **8**
Mühür.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

4. **ḫātem:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Yüzük // mühür.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

5. **Ḥātem:**
Kaside 36
Mısra: **40**
Arapların Tayy kabilesinden ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı olup cömertlik timsali olarak anılmıştır.

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Ḳārūn
Emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti Ḥātem

6. **Ḥātem:**
Kaside 47
Mısra: **16**
Arapların Tayy kabilesinden ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı olup cömertlik timsali olarak anılmıştır.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

7. **ḫātem:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Mühür // yüzük.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

Ḥātem-i devrān:

1. **Ḥātem-i devrān:**
Kaside 41
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Devrin Hâtem'i.

Ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā Ḥātem-i devrān
Zer-dūz-ı suḫan nādire-pīrā-yı zamāne

ḫātem-i iḳbāline:

1. **ḫātem-i iḳbāline:***-i, -n, -e*
Kaside 56
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Talih, saadet yüzüğü.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iḳbāline resm-i kerem naḳş-ı nigīn

Ḥātem-mekremet:

1. **Ḥātem-mekremet:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Hâtem gibi cömert olan, keremi Hâtem'e benzeyen.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

ḫaṭ-ı ʿanber-şiken:

1. **ḫaṭ-ı ʿanber-şiken:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Anber yayan hat // amber kokusu yayan ayva tüyü.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

ḫaṭ-ı fettān:

1. **ḫaṭ-ı fettān:**
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Fitne çıkarıcı hat (sevgilinin ayva tüyleri).

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle:

1. **ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle:***-ü, -m, -le*
Kaside 29
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **-**
Şiirin birbiri ardınca sıralanan hattı, yazısı.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın idenler yād

ḫaṭ-ı müşgīn:

1. **ḫaṭ-ı müşgīn:**
Kaside 61
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Misk kokulu ayva tüyleri.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

haṭ-ı naẓm-ı revişüñde:

1. **ḫaṭ-ı naẓm-ı revişüñde:***-ü, -ñ, -de*
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Üslubun, tavrın şiir yazısı.

Ẓāhir ḫaṭ-ı naẓm-ı revişüñde
Mehtāb-ı şeb-i siyāh-ı maʿnā

haṭ-ı nev-ḫīz:

1. **ḫaṭ-ı nev-ḫīz:**
   Kaside 8
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Yeni belirmeye başlamış sakal/ayva tüyü.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫiz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

haṭ-ı nev-ḫīzi:

1. **ḫaṭ-ı nev-ḫīzi:***-i*
   Gazel 34
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Yeni belirmeye başlamış sakal/ayva tüyü.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

haṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür:

1. **ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür:***-dür*
   Kaside 19
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yeni belirmeye başlamış ayva tüyü.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

haṭ-ı şiʿrinden:

1. **ḫaṭ-ı şiʿrinden:***-i, -n, -den*
   Kaside 35
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Şiir yazısı.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

haṭ-ı şiʿrüm:

1. **ḫaṭ-ı şiʿrüm:***-ü, -m*
   Kaside 58
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Şiir yazısı.

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

haṭ-ı taʿlīḳ:

1. **ḫaṭ-ı taʿlīḳ:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

haṭ-ı taʿlīḳını:

1. **ḫaṭ-ı taʿlīḳını:***-ı, -n, -ı*
   Kaside 25
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

2. **ḫaṭ-ı taʿlīḳını:***-ı, -n, -ı*
   Kaside 43
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Ta'lik yazı çeşidi ile yazılmış yazı.

Suḫanver olduğından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

haṭīb-i minberi:

1. **ḫaṭīb-i minberi:***-i*
   Kaside 14
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Minber hatibi, minbere çıkıp hutbe okuyan // Müşterî gezegeni (lakabı hâtib-i felek'tir).

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

hatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān:

1. **ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān:**
   Kaside 5
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -

Melek taifesinin namaz safının minberindeki hatip // meleklere hutbe okuyan hatip.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

ḫāṭıf-ı ḳudsī:

1. **ḫāṭıf-ı ḳudsī:**
   Kıt'a-ı Kebir 10
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gaibden haber veren kutsal melek.

Ḫāṭıf-ı ḳudsī dedi tārīḫini
ʿAyn-ı ṣafā çeşme-i Sulṭān Murād

ḫāṭır:

1. **ḫāṭırı:**-*ı*
   Kaside 57
   Mısra: **40**
   Gönül, kalp.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

2. **ḫāṭıra:**-*a*
   Kaside 52
   Mısra: **91**
   Zihin, fikir, akıl.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

3. **ḫāṭırda:**-*da*
   Kaside 53
   Mısra: **33**
   Gönül.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

4. **ḫāṭırı:**-*ı*
   Kaside 60
   Mısra: **40**
   Gönül, kalp // akıl, zihin.

Sīnesi āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn
Ḫāṭırı maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan

5. **ḫāṭırda:**-*da*
   Gazel 87
   Mısra: **6**
   Gönül.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

6. **ḫāṭırda:**-*da*
   Kaside 45
   Mısra: **81**
   Gönül.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

7. **ḫāṭırum:**-*u, -m*
   Kaside 53
   Mısra: **15**
   Gönül.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

8. **ḫāṭırda:**-*da*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **60**
   Gönül.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i zühdi ḫarāb

9. **ḫāṭıra:**-*a*
   Kaside 3
   Mısra: **64**
   Gönül, kalp.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

10. **ḫāṭır:**
    Kaside 38
    Mısra: **83**
    Zihin, hafıza.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

11. **ḫāṭırda:**-*da*
    Kaside 51
    Mısra: **81**
    Zihin, hafıza.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

12. **ḫāṭırda:**-*da*
    Kaside 57
    Mısra: **63**
    Zihin, hafıza.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

ḫāṭır yoḳlasa:

1. **ḫāṭır yoḳlasa:**-*sa*
   Gazel 128
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hâl hatır sormak.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

hāṭır-ı deryā:

1. **ḫāṭır-ı deryā:**
Kaside 19
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Denizin gönlü // deniz altı, dibi.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

hāṭır-ı endīşede:

1. **ḫāṭır-ı endīşede:***-de*
Kaside 50
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin gönlü.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

hāṭır-ı feyyāżuma:

1. **ḫāṭır-ı feyyāżuma:***-u, -m, -a*
Kaside 60
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Feyizli gönül.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

hāṭır-ı mahzūnunı:

1. **ḫāṭır-ı maḥzūnunı:***-u, -n, -ı*
Terkib-bend 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü gönül.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

hāṭır-ı mażmūn:

1. **ḫāṭır-ı mażmūn:**
Kaside 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mazmunun gönlü.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

hāṭır-ı nā-şāde gelmez:

1. **ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mahzun, kederli gönlünden geçmek, düşünmek, içinden geçirmek.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

hāṭır-ı ʿuşşāḳ içün:

1. **ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlü hoş olsun diye.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

hāṭırım perīşān eylerdi:

1. **ḫāṭırım perīşān eylerdi:***-r, -di*
Kaside 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü perişan etmek, üzmek, kederlendirmek // aklı fikri karmakarışık etmek.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

hāṭır-nişān:

1. **ḫāṭır-nişānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **50**
Hatırda kalan, unutulmayan.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

hatm eyle:

1. **ḫatm eyle:**
Kaside 23
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Bitirmek, sona erdirmek.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

hatm idelüm:

1. **ḫatm idelüm:***-e, -lüm*
Kaside 22
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Tamamlamak, sonlandırmak, bitirmek.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

hatm oldı:

1. **ḫatm oldı:**-*dı*
Kaside 34
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

2. **ḫatm oldı:**-*dı*
Kaside 47
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

hatt:

1. **ḫaṭṭıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 19
Mısra: **2**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri // el yazısı.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

2. **ḫaṭṭuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 70
Mısra: **5**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri // el yazısı.

Cez̠be-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

3. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Gazel 33
Mısra: **3**
Ayva tüyü // zulümat, karanlıklar.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

4. **ḫaṭṭıñ:**-*ıñ*
Gazel 95
Mısra: **1**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

5. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **43**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü.

Ḫaṭṭı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

6. **ḫaṭṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Yazı.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̠ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

hatt-ı cevāz:

1. **ḫaṭṭ-ı cevāz:**
Kaside 57
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İzin, müsaade yazısı.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

hatt-ı dil-ārādur:

1. **ḫaṭṭ-ı dil-ārādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen ayva tüyleri // sevgilinin ayva tüyleri.

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

hatt-ı dil-āşūb:

1. **ḫaṭṭ-ı dil-āşūb:**
Gazel 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül karıştıran, kalbi meftun eden ayva tüyleri.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

2. **ḫaṭṭ-ı dil-āşūb:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü karıştıran, gönlü meftun eden yazı.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

hatt-ı hümāyūn-ı mübārek:

1. **ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mübārek:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Mübarek, kutlu padişah fermanı / padişahın el yazısı.

Aḥsentü zihī ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mübārek
El ḳudretü li'l-lāhi Teʿālā ve tebārek

haṭṭ-ı ʿİmād:

1. **ḫaṭṭ-ı ʿİmād:**
Kaside 43
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İmâd hattı, yazısı (İmâd; talik yazmakta meşhur bir İranlı hattattır.).

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

haṭṭ-ı muʿanber:

1. **ḫaṭṭ-ı muʿanber:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu ayva tüyleri.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

haṭṭ-ı sāyesi:

1. **ḫaṭṭ-ı sāyesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Gölge hattı (eskiden satırların düzgün gitmesi için kağıdın altına koyulan mıstarın kağıt üzerinde bıraktığı gölge şeklindeki çizgiler).

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıştarı

haṭṭı yaklaşdı:

1. **ḫaṭṭı yaḳlaşdı:**-*dı*
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin belirginleşmesi, sevgilinin güzellik çağı.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

haṭṭına emān virmezse:

1. **ḫaṭṭına emān virmezse:**-*mez, -se*
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin çıkmasına izin vermek, tıraş olmamak // ölüm fermanından vazgeçmek.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

havā:

1. **havāda:**-*da*
Kaside 30
Mısra: **64**
Gökyüzü.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

2. **havāda:**-*da*
Kaside 29
Mısra: **59**
Gökyüzü.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

havāle eyledi:

1. **ḥavāle eyledi:**-*di*
Kaside 36
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Bir işin yapılmasını birine devretmek, birine ısmarlamak, onun sorumluluğuna bırakmak.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

havāṣṣ-ı edʿiye-i kudsiyān:

1. **ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān:**
Kaside 4
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Meleklerin dualarının özelliği, niteliği.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

havāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam:

1. **ḫavāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam:**
Kaside 48
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İsm-i azam'ın özellikleri.

Sevādında fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet
Ḥurūfunda ḫavāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam

havāṣṣ-ı muʿciz-i ʿİsā-yı Meryem:

1. **ḫavāṣṣ-ı muʿciz-i ʿisā-yı meryem:**
Kaside 48
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın mucizelerinin niteliği.

Şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ʿUmrān
Ḫavāṣṣ-ı muʿciz-i ʿĪsā-yı Meryem

__hāven-i lālede:__

1. **hāven-i lālede:**-*de*
Kaside 50
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Lale havanı (havan; içinde çeşitli şeylerin dövülüp ufalandığı çukurca kap).

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

__havf:__

1. **ḫavfi:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **1**
Korku.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aṣıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

2. **ḫavfıdür:**-*dur*
Kaside 35
Mısra: **111**
Korku.

Ḫavfıdur dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

3. **ḫavfından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 37
Mısra: **7**
Korku.

Rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe kim ḫavfından
Başını ḫırḳaya çekdi felek-i pür-nīreng

4. **ḫavfından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 38
Mısra: **41**
Korku.

Biribirine girdi fitne ḫavfından zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

5. **ḫavfumdan:**-*u, -m, -dan*
Kaside 54
Mısra: **75**
Korku.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

6. **ḫavfından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 58
Mısra: **47**
Korku.

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfından
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

__havf ider:__

1. **ḫavf ider:**-*er*
Kaside 12
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Korkmak.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

__havf idüp:__

1. **ḫavf idüp:**-*üp*
Kaside 61
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Korkmak.

ʿĀlemi āvāze-i ʿadlüñ ṭutaldan ḫavf idüp
Perdeden çıḳmaz ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb

__havf u recāda ḳosa:__

1. **ḫavf u recāda ḳosa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Korku ve ümit arasında bırakmak.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

__havf u recāyı:__

1. **ḫavf u recāyı:**-*y, -ı*
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korku ve ümit (cehennem korkusu ve cennet ümidi).

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

__havf-ı hücūmı:__

1. **ḫavf-ı hücūmı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Saldırı korkusu.

Yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki düşmene
Ḫavf-ı hücūmı tefriḳa-i ḫānümān virür

__havf-ı şemşīri:__

1. **ḫavf-ı şemşīri:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu // padişahın kılıcının korkusu, onunla savaşmaktan duyulan korku.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle:

1. **ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle:**-*si, -y, -le*
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yan bakış kılıcının korkusu.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyi̱nede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

ḫavf-i tīġın:

1. **ḫavf-i tīġın:**-*ı, -n*
Kaside 27
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu // güç, saldırış.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

ḫavf-i tīġıyla:

1. **ḫavf-i tīġıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 40
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

2. **ḫavf-i tīġıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 26
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu // güç, saldırış.

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

ḫavf-ı tīġuñla:

1. **ḫavf-ı tīġuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 25
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür:

1. **ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Âhir zaman fitnesinin meydana çıktığı korkusunu vermek (kıyametin belirtilerinden biri olan fitnenin kopmak üzere olduğu korkusunu vermek).

Ḫaṭṭı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

ḥavrā-yı maʿāniyle:

1. **ḥavrā-yı maʿāniyle:**-*y, -le*
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Mana hurileri.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

ḥavṣala-sūz-ı ḫısset:

1. **ḥavṣala-sūz-ı ḫısset:**
Kaside 50
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cimriliğin tahammülünü yıkan, mahveden.

Baḫşiş-āmūz-ı himem ḥavṣala-sūz-ı ḫısset
Kīse-perdāz-ı kerem ḳāfile-sālār-ı kirām

ḥavż:

1. **ḥavżı:**-*ı*
Gazel 65
Mısra: **4**
Havuz // kevser havuzu.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

ḥavż-ı laṭīf:

1. **ḥavż-ı laṭīf:**
Kaside 46
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hoş, güzel havuz.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

ḥavż-ı pāk u laṭīf:

1. **ḫavż-ı pāk u laṭīf:**
Kaside 58
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hoş ve temiz havuz.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḫavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

ḫavż-ı pür-āb:

1. **ḫavż-ı pür-āb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Su dolu havuz.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

ḫavż-ı şādırvān:

1. **ḫavż-ı şādırvān:**
Kaside 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şadırvan havuzu.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

ḫayāl:

1. **ḫayāl:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

2. **ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 11
Mısra: **77**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Ḫayālüm kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür
Dilüm gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī

3. **ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 14
Mısra: **97**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

4. **ḫayālümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 38
Mısra: **65**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

5. **ḫayālinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 44
Mısra: **77**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

6. **ḫayālüñdür:**-*ü, -ñ, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **8**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce, fikir.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

7. **ḫayālinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 45
Mısra: **15**
Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş // düşünce.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

8. **ḫayālinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 21
Mısra: **47**
Düşünce, fikir.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

9. **ḫayāli:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **80**
Düşünce, fikir.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

10. **ḫayālüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kıt'a 2
Mısra: **4**
Düşünce, fikir.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

11. **ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **23**
Düşünce, tasavvur etme gücü.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

12. **ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 9
Mısra: **95**
Düşünce, tasavvur etme gücü.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

13. **ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 13
Mısra: **101**
Düşünce, tasavvur etme gücü.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

14. **ḫayālümdür:**-*ü, -m, -dür*
Kaside 13
Mısra: **105**
Düşünce, tasavvur etme gücü.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

15. **ḫayālüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **49**
Düşünce, tasavvur etme gücü.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

16. **ḫayāle:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **47**
Şiirdeki ince mana, fikir.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

17. **ḫayālüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 22
Mısra: **54**
Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

18. **ḫayāli:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **72**
Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

ḫayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis:

1. **ḫayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis:**
Kaside 36
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Her şeyini kaybetmiş âşığın hayali.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn eyledükce:

1. **ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn eyledükce:**-*dükce*
Kaside 58
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Benzeri olmayan çeşit çeşit fikirler ortaya koymak.

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

ḫayāl-i evṣāfı:

1. **ḫayāl-i evṣāfı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Vasıflarının hayali, düşüncesi.

Metāʿ-ı maḫzen-i sīne ḫayāl-i evṣāfı
Cilā-yı āyīne-i dīde nūr-ı dīdārı

ḫayāl-i fāsidi:

1. **ḫayāl-i fāsidi:**-*i*
Kaside 38
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kötü düşünce.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla:

1. **ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 38
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Vasıfların düşüncesinin hayali.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

ḫayāl-i ḫaṭı:

1. **ḫayāl-i ḫaṭı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) ayva tüylerinin hayali.

Ammā ki ḫayāl-i ḫaṭı gitmez gözümüzden
Gūyā ki ġubār-ı der-i ṣadre'l-vüzerādur

hayāl-i hᵛāb:

1. **ḫayāl-i ḫᵛāb:**
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rüya.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

hayāl-i medḥi:

1. **ḫayāl-i medḥi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Methin hayali, övme düşüncesi.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

hayāl-i medḥüñi:

1. **ḫayāl-i medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 38
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Methin hayali, övme düşüncesi.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

hayāl-i naḳş-ı ʿarūsān-ı ḥacle-i ṭabʿum:

1. **ḫayāl-i naḳş-ı ʿarūsān-ı ḥacle-i ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 21
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Şairliğin gelin odası gelinlerinin suretinin hayali (şairliğin bikr-i mazmunun hayali).

Ḫayāl-i naḳş-ı ʿarūsān-ı ḥacle-i ṭabʿum
İder ṣanemkede Beytü'l-ḥarām ifhāmı

hayāl-i reşḥası:

1. **ḫayāl-i reşḥası:**-*sı*
Kaside 12
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
(Bir) damlanın hayali.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

hayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ:

1. **ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Huy, yaratılış güzelinin hayali.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

hayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı:

1. **ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ahlakın perçeminin kıvrımının hayali.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

hayāl-i tīġı:

1. **ḫayāl-i tīġı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) kılıcının hayali.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġı
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

2. **ḫayāl-i tīġı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) kılıcının hayali.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

hayāl-i tīġ-ı bürrānı:

1. **ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıcının hayali /düşüncesi.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

hayāl-i tīġını:

1. **ḫayāl-i tīġını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 21
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) kılıcının hayali.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

2. **ḫayāl-i tīġını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 30
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
(Sadrazamın) kılıcının hayali.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

ḫayāl-i yār:

1. **ḫayāl-i yār:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayali.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

ḥayāt virür:

1. **ḥayāt virür:**-*ü, -r*
Kaside 21
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlandırmak; sıkıntısını gidermek, mutlu etmek.

Virür ḥayāt dil-i bī-dilān-ı nākāma
İder şikeste ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı

ḥayāt-bahş-ı ḳatīl olurdı:

1. **ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 29
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Öldürülmüş kişiye hayat vermek, canlandırmak.

Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl āb-ı deşne-i cellād

ḥayāt-efzā:

1. **ḥayāt-efzā:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Hayat artırıcı, hayat bahşedici, canlandırıcı.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

ḥayāt-ı cāvidān:

1. **ḥayāt-ı cāvidān:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ebedî, sonsuz hayat.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

ḥayāt-ı nev:

1. **ḥayāt-ı nev:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeni hayat, taze can.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

ḥayāt-ı tāze buldı:

1. **ḥayāt-ı tāze buldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Taze hayat bulmak, yeniden canlanmak.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

ḥayāt-ı tāze bulsun:

1. **ḥayāt-ı tāze bulsun:**-*sun*
Kaside 11
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Taze hayat bulmak, yeniden canlanmak.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

Ḥaydar-ı Kerrār:

1. **Ḥaydar-ı Kerrār:**
Kaside 21
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali / kahramanca döne döne düşmana saldıran.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı Kerrār gibi iḳdāmı

Ḥayder-i Kerrāra:

1. **Ḥayder-i Kerrāra:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

Ḥayder-i Kerrār-ı endīşem:

1. **Ḥayder-i Kerrār-ı endīşem:**
Kaside 43
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Düşüncemin Haydar-ı Kerrâr'ı (döne döne hamle eden defalarca saldıran arslanı).

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i Kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā:

1. **Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā:**
Kaside 11
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Mananın Haydar-ı Kerrâr'ı (tekrar tekrar yeni söyleyişler bulan manasında).

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

Ḥayder-i ʿOsmān-şiyem:

1. **Ḥayder-i ʿO̠smān-şiyem:**
Kaside 55
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hz. Osman huylu Haydar.

Peyrev-i aṣḥāb-ı Peyġam-ber imām-ı ehl-i dīn
Ḥayder-i ʿO̠smān-şiyem Ṣıddīḳ-ı Fārūḳ-iḥtisāb

Ḥayder-i Yūsuf-şiyem-i rūzgār:

1. **ḥayder-i yūsuf-şiyem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zamanın Yûsuf ahlaklı Haydar'ı.

Maʿreke-perdāz-ı pesendīde-reʾy
Ḥayder-i Yūsuf-şiyem-i rūzgār

ḥayf:

1. **ḥayf:**
Kaside 24
Mısra: **89**
Eyvah!, Yazık!.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

ḫayl u ḥaşem:

1. **ḫayl u ḥaşem:**
Kaside 40
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Süvari ve maiyet.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

ḫayl ü ḥaşem ola:

1. **ḫayl ü ḥaşem ola:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Süvarisi ve maiyeti olmak.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿazm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

ḫayl ü ḥaşemdür:

1. **ḫayl ü ḥaşemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Süvari ve maiyet.

Ol ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña ḫayl ü ḥaşemdür

ḫayli:

1. **ḫayli:**
Kaside 33
Mısra: **10**
Çokça, epeyce, oldukça.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

2. **ḫayli:**
Gazel 3
Mısra: **10**
Çokça, epeyce, oldukça.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

3. **ḫaylī:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Çokça, epeyce, oldukça.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

4. **ḫayli:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Çokça, epeyce, oldukça.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

hayl-i aʿdānuñ:

1. **ḫayl-i aʿdānuñ:**-*nuñ*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşman güruhu, zümresi.

Kesdi ʿırḳını ḫayl-i aʿdānuñ
Virdi ḥükmini tīġ-ı ser-tīzi

hayl-i ʿadūya:

1. **ḫayl-i ʿadūya:**-*y, -a*
Kaside 28
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Düşman ordusu , düşman sürüsü.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

hayl-i ʿaskerinüñ:

1. **ḫayl-i ʿaskerinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 16
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ordu.

Ḫusrev-i ẕī-şān ki ḫayl-i ʿaskerinüñ her biri
Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār

hayl-i düşmene:

1. **ḫayl-i düşmene:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Düşman ordusu.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

hayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle:

1. **ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle:**-*e*
Kaside 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan kabiliyetli kimseler zümresi.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

haymegāh:

1. **ḫaymegāhında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 27
Mısra: **14**
Çadır kurulan yer.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

hayme-i āmāli:

1. **ḫayme-i āmāli:**-*i*
Kaside 61
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İstek çadırı.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

hayme-i ḳadrüñi:

1. **ḫayme-i ḳadrüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 53
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Değer, kıymet çadırı.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

hayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār:

1. **ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār:**
Kaside 55
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş mavi renkli çadır // gökyüzü.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

hayr:

1. **ḫayradur:**-*a, -dur*
Kaside 39
Mısra: **11**
İyilik, iyi, faydalı iş.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

2. **ḫayradur:**-*a, -dur*
Kaside 3
Mısra: **39**
İyilik, iyi, faydalı iş.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḫ u laṭīfe bānī

3. **ḫayr:**
Kaside 24
Mısra: **85**
İyilik, iyi, faydalı iş.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

4. **ḫayr:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **68**
İyilik, iyi, faydalı iş // fayda.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

ḫayr duʿā eyleyelüm:

1. **ḫayr duʿā eyleyelüm:**-*y, -elüm*
Kaside 60
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hayırlı dua etmek, Allah'tan bir kimsenin iyiliğini istemek.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

ḫayr işe:

1. **ḫayr işe:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hayırlı iş.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

ḥayrān:

1. **ḥayrān:**
Kaside 21
Mısra: **43**
Bir kimseyi beğenme, taktir etme // şaşıp kalma, kendinden geçme derecesinde bir beğeni.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

2. **ḥayrānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **24**
Çok beğenen, hayranlık duyan, tutkun.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

ḥayrān bulmazsa:

1. **ḥayrān bulmazsa:**-*maz, -sa*
Kaside 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiş olarak görmek.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyinede
Ḫavf-i tiġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

ḥayrān bulur:

1. **ḥayrān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiş olarak görmek.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyineden
ʿAḳsini gördükce zirā kendüyi ḥayrān bulur

ḥayrān ider:

1. **ḥayrān ider:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Hayrette bırakmak // büyülemek.

İder leṭāfet-i ḥüsn-i taḫayyülüm ḥayrān
Müfessirān-ı kelām-ı ʿalīm ü ʿallāmı

ḥayrān ḳalur:

1. **ḥayrān ḳalur:**-*u, -r*
Kaside 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok beğenmek.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

2. **ḥayrān ḳalur:**-*u, -r*
Kaside 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok beğenmek.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

ḥayrān-ı reftārı:

1. **ḥayrān-ı reftārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşün hayranı.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

hayret:

1. **ḥayretinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 6
Mısra: **20**
Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

2. **ḥayretdeyim:**-*de, -y, -im*
Müseddes 1
Mısra: **7**
Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

hayret düşse:

1. **ḥayret düşse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayranlık içinde kalmak.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

hayretde kaldı:

1. **ḥayretde kaldı:**-*dı*
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şaşakalmak, çok şaşırmak.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

hayret-dīde-i ṣūretgerān:

1. **ḥayret-dīde-i ṣūretgerān:**
Kaside 5
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ressamların hayrette kalmış gözleri.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

hayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur:

1. **ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin /filozofların aklındaki düşünceye hayret veren.

Ol nādire-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur

hayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur:

1. **ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gerçek ve şüpheli düşünceleri hayrette bırakan, şaşırtan.

Çāpüklügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

hayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm olur:

1. **ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm olur:**-*u, -r*
Kaside 32
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Akıllı, sağduyu sahibi kişileri şaşırtmak.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

hayvān:

1. **ḥayvānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **96**
Akılsız, idraksiz, ahmak kimse // manadan anlamayanlar.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

Hayyām olurdum:

1. **Ḫayyām olurdum:**-*u, -r, -du, -m*
Kaside 50
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Ömer Hayyam olmak.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

hayyiz-i imkān bulur:

1. **ḥayyiz-i imkān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gerçekleşme sahası bulmak.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

ḥayyiz-i imkānda:

1. **ḥayyiz-i imkānda:***-da*
   Kaside 40
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Gerçekleşme sahası, imkân dahili.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

ḫazān:

1. **ḫazān:**
   Gazel 52
   Mısra: **7**
   Sonbahar, güz.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

2. **ḫazān:**
   Kaside 62
   Mısra: **56**
   Sonbahar, güz.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

ḥaẕer eyler:

1. **ḥaẕer eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Çekinmek, sakınmak.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

2. **ḥaẕer eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: -
   Çekinmek, sakınmak.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

3. **ḥaẕer eyler:***-r*
   Kaside 20
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Çekinmek, sakınmak.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

ḫazīne:

1. **ḫazīneñ:***-ñ*
   Kaside 9
   Mısra: **101**
   Toplu hâlde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddi değeri yüksek şeylerin bütünü.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

ḫazīne-ḫāne-i endīşedür:

1. **ḫazīne-ḫāne-i endīşedür:***-dür*
   Kaside 2
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Tefekkür/düşünce hazinehanesi.

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

ḫāzin-i esrār-ı ḳażā:

1. **ḫāzin-i esrār-ı ḳażā:**
   Kaside 50
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Kaza sırlarını saklayan.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya:

1. **ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya:***-y, -a*
   Kaside 57
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Kaza sırlarını saklayan.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

ḥāżır:

1. **ḥāżır:**
   Kaside 56
   Mısra: **63**
   Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

2. **ḥāżır:**
   Gazel 44
   Mısra: **8**
   Hazır olan, mevcut.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

3. **ḥāżır:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

<u>ḥāżır ider:</u>

1. **ḥāżır ider:***-er*
Kaside 61
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hazırlamak, belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirmek.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

<u>ḥāżır olur:</u>

1. **ḥāżır olur:***-u, -r*
Kaside 22
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Her duruma karşı hazırlıklı, uygun vaziyette olmak.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

<u>ḥāżır-vaḳt olsa:</u>

1. **ḥāżır-vaḳt olsa:***-sa*
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hâlihazırda var olmak, bulunmak.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

<u>ḥażret-i Aḥmed Paşa:</u>

1. **ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Gazel 31
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ahmed Paşa Hazretleri. Müezzin-zâde Hâfız Ahmed Paşa (d. 1564 - ö. 1632).

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

<u>ḥażret-i ʿĀlī Beg:</u>

1. **ḥażret-i ʿĀlī Beg:**
Kaside 60
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ali Bey hazretleri (Gelibolulu Mustafa Âlî).

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

<u>ḥażret-i Caʿfer Pāşā:</u>

1. **ḥażret-i Caʿfer Pāşā:**
Kaside 46
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cafer Paşa hazretleri.

Mālik-i baḥr-ı kerem ḥażret-i Caʿfer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn

<u>ḥażret-i Feyyāż-ı ezel:</u>

1. **ḥażret-i Feyyāż-ı ezel:**
Kaside 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah.

Anı taḳsīm idicek ḥażret-i Feyyāż-ı ezel
Herkesi eylememiş maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan

<u>ḥażret-i Ḥaḳḳ:</u>

1. **ḥażret-i Ḥaḳḳ:**
Kaside 53
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Allah.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

<u>ḥażret-i Ḫān Murād:</u>

1. **ḥażret-i Ḫān Murād:**
Kaside 24
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad Han Hazretleri.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

2. **ḥażret-i Ḫān Murād:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad Han Hazretleri.

Ḥażret-i Ḫān Murād kim ʿömri
Ola dāmān-ı rūzgāra ṭırāz

ḥażret-i Ḫusrev Pāşā:

1. **ḥażret-i Ḫusrev Pāşā:**
   Kaside 39
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Hüsrev Paşa Hazretleri ((ö. 1041/1632) Osmanlı veziriazamı).

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

2. **ḥażret-i Ḫusrev Pāşā:**
   Kaside 40
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Hüsrev Paşa Hazretleri ((ö. 1041/1632) Osmanlı veziriazamı).

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

ḥażret-i Mevlā:

1. **ḥażret-i Mevlā:**
   Gazel 64
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Allah.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

ḥażret-i Mollā-yı Rūm:

1. **ḥażret-i Mollā-yı Rūm:**
   Kaside 2
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Mevlânâ Celâleddîn Hazretleri.

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

ḥażret-i pāşā:

1. **ḥażret-i pāşā:**
   Kaside 33
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Paşa hazretleri.

Hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül ḥażret-i Pāşā
Kim ḫāk-i deri maʿbed-i cān-ı fużalādur

ḥażret-i pāşā-yı Aḥmed-nām:

1. **ḥażret-i pāşā-yı Aḥmed-nām:**
   Kaside 43
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Ahmed adlı Paşa hazretleri (Hâfiz Ahmed Paşa, IV. Murad devri sadrazamlarından).

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın nakş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

ḥażret-i pāşā-yı dīn-perver:

1. **ḥażret-i pāşā-yı dīn-perver:**
   Kaside 56
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Dine hizmet eden paşa hazretleri.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn

ḥażret-i pāşā-yı ẕī-şān:

1. **ḥażret-i pāşā-yı ẕī-şān:**
   Kaside 34
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı paşa hazretleri.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād:

1. **ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād:**
   Kaside 25
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Bütün yaratılmışların Rabbi olan Allah.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz:

1. **ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz:**
   Kaside 60
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Şirazlı mutlu Sa'di hazretleri.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

ḥażret-i ṣadr-ı cihān:

1. **ḥażret-i ṣadr-ı cihān:**
   Kaside 42
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Cihan sadrazamı hazretleri.

Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Ṣadr-ı cihān
Mehdī-i Aḥmed ʿalem-i rūzgār

<u>**ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād:**</u>

1. **ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād:**
   Kıt'a-ı Kebir 10
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Temiz yaratılışlı şahlar şahı /padişah hazretleri.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk es̱er
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

<u>**ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī:**</u>

1. **ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī:**
   Kaside 2
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Dünya ve ahiret saadetine eren manevi hükümdar /kutup // Mevlana Celaleddin Rumi.

Merḥabā ey ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī
Nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Mes̱nevī

<u>**ḥażret-i şeyḫü'l-islām:**</u>

1. **ḥażret-i şeyḫü'l-islām:**
   Kaside 50
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Şeyhülsilam hazretleri // Şeyhülislam Muhammed Efendi.

Hādī-i vādī-i dīn bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn
Pey-rev-i müctehidīn ḥażret-i Şeyḫü'l-islām

<u>**ḥażret-i Sulṭān Aḥmed:**</u>

1. **ḥażret-i Sulṭān Aḥmed:**
   Kaside 3
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sultan I. Ahmed hazretleri.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

<u>**ḥażret-i Sulṭān Murād:**</u>

1. **ḥażret-i Sulṭān Murād:**
   Kaside 25
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Sultan Murad hazretleri (IV. Murad).

Kāmkār-ı pür-kerem şāhenşeh-i ʿālī-himem
Salṭanat-pīrā-yı ʿālem ḥażret-i Sulṭān Murād

<u>**ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān:**</u>

1. **ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān:**
   Gazel 51
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Şanı büyük Sultan Murad Han hazretleri.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

<u>**ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger:**</u>

1. **ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger:**
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Adaletli sultan IV. Murad hazretleri.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger
Kim odur şāhenşeh-i mālik-riḳāb

<u>**ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān:**</u>

1. **ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān:**
   Gazel 127
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Azametli, güçlü, devletli Sultan Murad Hazretleri.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle ẕevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

<u>**ḥaẓẓ ider:**</u>

1. **ḥaẓẓ ider:***-er*
   Gazel 97
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Hoşlanmak, zevk almak.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

2. **ḥaẓẓ ider:***-er*
   Gazel 69
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Hoşlanmak, zevk almak.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

<u>**ḥaẓẓ itmesün:**</u>

1. **ḥaẓẓ itmesün:***-me, -sün*
   Kaside 40
   Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Sevinmek, hoşnut olmak.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

heb:

1. **heb:**
Kaside 62
Mısra: **40**
Tamamen.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

2. **heb:**
Kaside 62
Mısra: **4**
Her zaman.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

3. **heb:**
Kaside 62
Mısra: **52**
Her zaman.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

hebā itdi:

1. **hebā itdi:**-*di*
Kaside 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ziyan etmek, mahvetmek.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

hecr:

1. **hecr:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Ayrılık.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

hedef olsa:

1. **hedef olsa:**-*sa*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nişangâh olmak.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

heder eyler:

1. **heder eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Boş yere harcamak, ziyan etmek // hesap sormamak.

Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin eks̱er
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

heft-çarḫuñ:

1. **heft-çarḫuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Yedi kat gök.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

heft-deryāya:

1. **heft deryāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yedi deniz (Pasifik okyanusu, Atlas okyanusu, Karadeniz, Akdeniz, Taberiye, Aral ve Hazer).

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

heft-ecrām:

1. **heft-ecrām:**
Kaside 50
Mısra: **98**
Heft Ahter de denilen dünyanın etrafında dönmekte olan yedi yıldız: Ay, Utarit, Zühre, Güneş, Merih, Müşteri, Zuhal.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

2. **heft-ecrāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **56**
Heft Ahter de denilen dünyanın etrafında dönmekte olan yedi yıldız: Ay, Utarit, Zühre, Güneş, Merih, Müşteri, Zuhal.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

heft-evreng:

1. **heft-evreng:**
Kaside 37
Mısra: **4**
Büyük Ayı ve Küçük Ayı yıldız kümelerini meydana getiren yedi yıldız.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

heft-iḳlīm:

1. **heft-iḳlīm:**
Kaside 26
Mısra: **12**
Batlamyos coğrafyasına göre dünyanın yedi bölgesi // yeryüzü.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

heft-iḳlīme:

1. **heft iḳlīme:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Batlamyos coğrafyasına göre dünyanın yedi bölgesi // yeryüzü.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

heft-seyyāre-i peyk:

1. **heft-seyyāre-i peyk:**
Kaside 37
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Dönen, hızlı giden yedi gezegen.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

helāk eylemez:

1. **helāk eylemez:**-*mez*
Kaside 40
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

helāk eyler:

1. **helāk eyler:**-*r*
Müfret 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvetmek, perişan etmek.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

helāk itdi:

1. **helāk itdi:**-*di*
Gazel 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvetmek, perişan etmek.

İltifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

helāk itse:

1. **helāk itse:**-*se*
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvetmek, perişan etmek.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

helāk oldı:

1. **helāk oldı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvolmak, perişan olmak.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

helāk oldum:

1. **helāk oldum:**-*du, -m*
Kaside 62
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvolmak, perişan olmak.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

helāk olmaḳ:

1. **helāk olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 25
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvolmak, perişan olmak.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

helāk olur:

1. **helāk olur:**-*u, -r*
Kaside 14
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvolmak, perişan olmak.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

hele:

1. **hele:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Özellikle.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

2. **hele:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Özellikle.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

3. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Özellikle.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

4. **hele:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Özellikle.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

5. **hele:**
Kaside 11
Mısra: **39**
Özellikle.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

6. **hele:**
Kaside 39
Mısra: **79**
Özellikle.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

7. **hele:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Özellikle.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̠l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

8. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Özellikle.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

9. **hele:**
Kaside 60
Mısra: **83**
Artık.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

10. **hele:**
Rübai 4
Mısra: **1**
Artık.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

11. **hele:**
Kaside 24
Mısra: **21**
Daha, henüz.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

12. **hele:**
Kaside 24
Mısra: **88**
Daha, henüz.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

13. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Daha, henüz.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

14. **hele:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Nihayet, sonunda, akıbet.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

15. **hele:**
Gazel 100
Mısra: **4**
Daha, daha fazla.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

16. **hele:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Bari, hiç olmazsa.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

17. **hele:**
Gazel 71
Mısra: **8**
Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

18. **hele:**
Gazel 92
Mısra: **9**
Özellikle.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

19. **hele:**
Kaside 17
Mısra: **95**
Özellikle.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

20. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **2**
Doğrusu.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

21. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **4**
Doğrusu.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

22. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **6**
Doğrusu.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

23. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Doğrusu.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

24. **hele:**
Gazel 111
Mısra: **10**
Doğrusu.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

25. **hele:**
Kaside 41
Mısra: **87**
Doğrusu.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

26. **hele:**
Kaside 41
Mısra: **91**
Doğrusu.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

27. **hele:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Yine de.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

28. **hele:**
Kaside 40
Mısra: **41**
Bilhassa, özellikle.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

29. **hele:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **53**
Bilhassa, özellikle.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

30. **hele:**
Kaside 43

Mısra: **80**
Şöyle, şöyle bir.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

31. **hele:**
Kaside 62
Mısra: **51**
Nihayet, sonunda.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

32. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **15**
Böylece, bu şekilde.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

33. **hele:**
Terkib-bend 1
Mısra: **16**
Böylece, bu şekilde.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

34. **hele:**
Kaside 46
Mısra: **67**
Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġa<u>ss</u> ü semīn

35. **hele:**
Nazm 2
Mısra: **3**
Özellikle, her şeyden önce, hususiyle.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

<u>helvā:</u>

1. **helvālar:**-*lar*
Gazel 134
Mısra: **10**
Helva, tatlı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

<u>hem:</u>

1. **hem:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Üstelik, bir de.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

2. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **69**
Üstelik, bir de.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

3. **hem:**
Kaside 29
Mısra: **26**
Üstelik, bir de.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

4. **hem:**
Kaside 40
Mısra: **20**
Üstelik, bir de.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

5. **hem:**
Kaside 44
Mısra: **91**
Üstelik, bir de.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

6. **hem:**
Gazel 97
Mısra: **2**
Aynı zamanda.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

7. **hem:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Ayrıca, ilave olarak.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

8. **hem:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Üstelik, bir de.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

9. **hem:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Üstelik, bir de.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

10. **hem:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Üstelik, bir de.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

11. **hem:**
Kaside 13
Mısra: **113**
Üstelik, bir de.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

12. **hem:**
Kaside 18
Mısra: **92**
Üstelik, bir de.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

13. **hem:**
Kaside 21
Mısra: **29**
Üstelik, bir de.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

14. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **11**
Üstelik, bir de.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

15. **hem:**
Kaside 31
Mısra: **125**
Üstelik, bir de.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

16. **hem:**
Kaside 43
Mısra: **3**
Üstelik, bir de.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

17. **hem:**
Kaside 23
Mısra: **9**
Ayrıca, üstelik.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

18. **hem:**
Kaside 54
Mısra: **7**
Ayrıca, üstelik.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Es̱eri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

19. **hem:**
Kaside 62
Mısra: **41**
Ayrıca, üstelik.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

20. **hem:**
Kaside 19
Mısra: **82**
Hem, bir de.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

21. **hem:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Hem de.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

22. **hem:**
Kaside 29
Mısra: **112**
Hem de.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

23. **hem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **63**
Üstelik, ayrıca.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

24. **hem:**
Gazel 83
Mısra: **8**
Üstelik, zaten, bir de.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

25. **hem:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Üstelik, zaten, bir de.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

26. **hem:**
Gazel 83
Mısra: **14**
Bundan sonra, daha, gayrı.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

27. **hem:**
Kaside 38
Mısra: **14**
Ayrıca, aynı zamanda.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur hem

28. **hem:**
Gazel 86
Mısra: **15**
Ayrıca, üstelik.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

29. **hem:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Ayrıca, üstelik.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

30. **hem:**
Kaside 20
Mısra: **55**
Ayrıca, üstelik.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

31. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **36**
Ayrıca, üstelik.

Żamīri mū-şikāf-ı ḥikmetüʿl-işrāḳ-ı vicdānī
Velī hem pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī

32. **hem:**
Kaside 38
Mısra: **86**
Ayrıca, üstelik.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

33. **hem:**
Kaside 43
Mısra: **61**
Ayrıca, üstelik.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

34. **hem:**
Kaside 54
Mısra: **93**
Ayrıca, üstelik.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

35. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **64**
Üstelik, bir de.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri z̠evḳ-ı şehnāzı

36. **hem:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Aynı zamanda.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

37. **hem:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Aynı zamanda.

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

38. **hem:**
Kaside 6
Mısra: **79**
Aynı zamanda.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

39. **hem:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Aynı zamanda.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

40. **hem:**
Kaside 35
Mısra: **123**
Aynı zamanda.

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

41. **hem:**
Kaside 39
Mısra: **103**
Aynı zamanda.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

42. **hem:**
Kaside 43
Mısra: **75**
Aynı zamanda.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

43. **hem:**
Kaside 46
Mısra: **44**
Aynı zamanda.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

44. **hem:**
Kaside 51
Mısra: **112**
Aynı zamanda.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

45. **hem:**
Mesnevi 1
Mısra: **26**
Aynı zamanda.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

46. **hem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
Aynı zamanda.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

47. **hem:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Aynı zamanda.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

48. **hem:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Üstelik, ilaveten, ayrıca.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

49. **hem:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Ayrıca, bir de // bazen de.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

50. **hem:**
Kaside 14
Mısra: **111**
Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

51. **hem:**
Kaside 43
Mısra: **99**
Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

52. **hem:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **9**
Aynı zamanda, bir de, üstelik.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

53. **hem:**
Kaside 12
Mısra: **22**
Aynı zamanda, hem de.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

54. **hem:**
Kaside 48

Mısra: **50**
Aynı zamanda, hem de.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

55. **hem:**
Kaside 10
Mısra: **121**
Üstelik, aslında, esasen.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

56. **hem:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Dahi, -de/-da.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

57. **hem:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Hem de, aynı zamanda.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

58. **hem:**
Kaside 22
Mısra: **80**
Ve dahi.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

59. **hem:**
Kaside 46
Mısra: **59**
Yine, böyle.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

60. **hem:**
Kaside 48
Mısra: **84**
Üstelik, zaten.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

<u>hem daḫi:</u>

1. **hem daḫi:**
Kaside 29
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem de, ayrıca.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

<u>hem hem:</u>

1. **hem hem:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

2. **hem hem:**
Gazel 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḫṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

3. **hem hem:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

4. **hem hem:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

5. **hem hem:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

6. **hem hem:**
Gazel 68

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

7. **hem hem:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

8. **hem hem:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

9. **hem hem:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

10. **hem hem:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

11. **hem hem:**
Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

12. **hem hem:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

13. **hem hem:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

14. **hem hem:**
Kaside 5
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

15. **hem hem:**
Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

16. **hem hem:**
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

17. **hem hem:**
Kaside 11
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -

Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

18. **hem hem:**
Kaside 11
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

19. **hem hem:**
Kaside 15
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

20. **hem hem:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

21. **hem hem:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

22. **hem hem:**
Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

23. **hem hem:**
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem mekteb-i endīşede üstād-ı siḥir-sāz
Hem maʿreke-i fitnede çāpük-ter-i ʿālem

24. **hem hem:**
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem çekerler şevḳ-i teşrīfüñle derd-i intiẓār
Hem iderler cān u dilden ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād

25. **hem hem:**
Kaside 27
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

26. **hem hem:**
Kaside 29
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Görünce lez̠z̠et ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

27. **hem hem:**
Kaside 33
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

28. **hem hem:**
Kaside 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem yegāne ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng

29. **hem hem:**
Kaside 37
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

30. **hem hem:**
Kaside 38
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

31. **hem hem:**
Kaside 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

32. **hem hem:**
Kaside 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne

33. **hem hem:**
Kaside 52
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Mevlevīdür ṣan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

34. **hem hem:**
Kaside 56
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

N'ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

35. **hem hem:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

36. **hem hem:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

37. **hem hem:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Vechinde nümāyān eṡer-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

38. **hem hem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

39. **hem hem:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

40. **hem hem:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

41. **hem hem:**
Gazel 143
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

42. **hem hem:**
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

43. **hem hem:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

44. **hem hem:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

45. **hem hem:**
Rübai 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

46. **hem hem:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

47. **hem hem:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

<u>hem hem hem:</u>

1. **hem hem hem:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bağlaç (hem...hem...hem de).

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

2. **hem hem hem:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bağlaç (hem...hem...hem de).

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

3. **hem hem hem:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bağlaç (hem...hem...hem de).

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

4. **hem hem hem:**
Kaside 19
Mısra: **38**

Kelime Tipi: -
Bağlaç (hem...hem...hem de).

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

hem- mekteb-i ehl-i dilim:

1. **hem- mekteb-i ehl-i dilim:***-im*
Kaside 15
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli ile okuldaş, gönül ehli ile birlikte olma.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem olur:

1. **hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem olur:***-u, -r*
Kaside 36
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kükremiş yırtıcı erkek aslanla kucak kucağa olmak.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

hemān:

1. **hemān:**
Kaside 35
Mısra: **12**
Hemen, o anda, öylece.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

2. **hemān:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Hemen, vakit kaybetmeden.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

3. **hemān:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Hemen, vakit kaybetmeden.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

4. **hemān:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Hemen, vakit kaybetmeden.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

5. **hemān:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Hemen, vakit kaybetmeden.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

6. **hemān:**
Kaside 24
Mısra: **101**
Hemen, vakit kaybetmeden.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

7. **hemān:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Hemen, vakit kaybetmeden.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medḥüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

8. **hemān:**
Gazel 34
Mısra: **16**
Her zaman, daima.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

9. **hemān:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Her zaman, daima.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

10. **hemān:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Her zaman, daima.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

11. **ḫemān:**
Kaside 21
Mısra: **70**
Her zaman, daima.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

12. **hemān:**
Kaside 22

Mısra: **53**
Her zaman, daima.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

13. **hemān:**
Kaside 29
Mısra: **95**
Her zaman, daima.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

14. **hemān:**
Kaside 33
Mısra: **50**
Her zaman, daima.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

15. **hemān:**
Kaside 39
Mısra: **21**
Her zaman, daima.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

16. **hemān:**
Kaside 42
Mısra: **17**
Her zaman, daima.

Bir ḫar-ı dü- pāda görinür hemān
Devlet-i s̱ābit-ḳadem-i rūzgār

17. **hemān:**
Kaside 46
Mısra: **41**
Her zaman, daima.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

18. **hemān:**
Müfret 17
Mısra: **2**
Her zaman, daima.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

19. **hemān:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Sadece.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

20. **hemān:**
Kaside 25
Mısra: **91**
Sadece.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

21. **hemān:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Sadece.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẕāf eyleme kim ḳāfiye teng

22. **hemān:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **9**
Hemen // aynen.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

23. **hemān:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Hemen, şimdi.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

24. **hemān:**
Kaside 20
Mısra: **81**
Hemen, şimdi.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

25. **hemān:**
Kaside 46
Mısra: **73**
Hemen, şimdi.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

26. **hemān:**
Kaside 47
Mısra: **44**
Sadece, yalnızca.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

27. **hemān:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Ancak, sadece, yalnız // fakat, illa.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

28. **hemān:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Ancak, sadece, yalnız // mutlaka.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

29. **hemān:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Hemen, o anda.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

30. **hemān:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Sürekli, daima.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

31. **hemān:**
Kaside 9
Mısra: **92**
Ancak, sadece, yalnız.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

32. **hemān:**
Kaside 36
Mısra: **73**
Ancak, sadece, yalnız.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

33. **hemān:**
Kaside 45
Mısra: **87**
Ancak, sadece, yalnız.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

34. **hemān:**
Kaside 47
Mısra: **42**
Ancak, sadece, yalnız.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

35. **hemān:**
Kaside 52
Mısra: **80**
Ancak, sadece, yalnız.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne kūşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

<u>**hem-dem:**</u>

1. **hem-dem:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **35**
Dost, arkadaş.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

2. **hem-dem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
Dost, arkadaş.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

3. **hem-demdür:***-dür*
Gazel 1
Mısra: **14**
Dost, arkadaş.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hem-demdür baña

4. **hem-demdür:***-dür*
Gazel 30
Mısra: **1**
Dost, arkadaş.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

5. **hem-dem:**
Gazel 46
Mısra: **13**
Dost, arkadaş.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

6. **hem-dem:**
Gazel 83
Mısra: **13**
Dost, arkadaş.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

7. **hem-dem:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Dost, arkadaş.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şîşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

hem-dem (ol):

1. **hem-dem:**
   Kaside 48
   Mısra: **90**
   Arkadaş olmak, dost olmak.

Döne dā'im murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

hem-dem olsa:

1. **hem-dem olsa:***-sa*
   Gazel 130
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

2. **hem-dem olsa:***-sa*
   Kaside 18
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Birlikte bulunmak.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet:

1. **hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet:**
   Gazel 23
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet dostu ve sırdaşı.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

hem-dem-i bezmi:

1. **hem-dem-i bezmi:***-i*
   Kaside 47
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Meclis dostu.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

hem-dem-i dīrīnede:

1. **hem-dem-i dīrīnede:***-de*
   Gazel 110
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kadim dost, eski dost.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur:

1. **hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur:***-dur*
   Kaside 9
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Gönlü perişan olanların /âşıkların kadim dostu.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

hem-dem-i dīrīnesi:

1. **hem-dem-i dīrīnesi:***-si*
   Gazel 140
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kadim dost, eski dost.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

hem-dem-i erbāb-ı dāniş:

1. **hem-dem-i erbāb-ı dāniş:**
   Kaside 48
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   İlim irfan sahiplerinin dostu.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān gūyā-yı ebkem

hem-dem-i nev-rūz oldı:

1. **hem-dem-i nev-rūz oldı:***-dı*
   Gazel 50
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzla arkadaş olmak.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

2. **hem-dem-i nev-rūz oldı:***-dı*
   Gazel 50
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzla arkadaş olmak.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

hem-dem-i rāz-ı nihānumdur:

1. **hem-dem-i rāz-ı nihānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gizli sırları bilen arkadaş, sırdaş.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye:

1. **hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı şahlar şahı ile birlikte bulunan.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

hem-dem-i şāh-ı cihān olsa:

1. **hem-dem-i şāh-ı cihān olsa:**-*sa*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının arkadaşı olmak, cihan padişahına arkadaşlık etmek.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

hem-ḫāne:

1. **hem-ḫāne:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Ev halkı, aynı evde oturan.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

hem-ḫᵛābe olur:

1. **hem-ḫᵛābe olur:**-*u, -r*
Kaside 46
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Dost, arkadaş olmak.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

hem-ʿinān:

1. **hem-ʿinān:**
Gazel 15
Mısra: **9**
At başı beraber giden, eşit durumda olan.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

hemīşe:

1. **hemīşe:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Daima, her zaman.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

2. **hemīşe:**
Kaside 21
Mısra: **92**
Daima, her zaman.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

3. **hemīşe:**
Kaside 21
Mısra: **101**
Daima, her zaman.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

4. **hemīşe:**
Kaside 30
Mısra: **125**
Daima, her zaman.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

5. **hemīşe:**
Kaside 41
Mısra: **39**
Daima, her zaman.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

6. **hemīşe:**
Kaside 45
Mısra: **84**
Daima, her zaman.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

7. **hemīşe:**
Kaside 47
Mısra: **27**
Daima, her zaman.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

8. **hemīşe:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **23**
Daima, her zaman.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

hem-meşreb olsañ:

1. **hem-meşreb olsañ:***-sa, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yaradılışı bir (aynı) olmak.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

hem-nām-ı Fahrü'l-Mürselīn:

1. **hem-nām-ı Faḫrü'l-Mürselīn:**
Kaside 62
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed ile aynı adı taşıyan.

Hem-nām-ı Faḫrü'l-Mürselīn maḳbūl-ı Sulṭān-ı güzīn
Ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn dārende-i ḥilm ü edeb

hem-nām-ı Fahrü'l-Mürselīn olmuş:

1. **hem-nām-ı Faḫrü'l-Mürselīn olmuş:***-muş*
Kaside 56
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in adaşı olmak.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-Mürselīn

hem-nām-ı hudāvend-i rüsül:

1. **hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:**
Kaside 41
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin hükümdarı (Hz. Muhammed) ile aynı adı taşıyan.

Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül:

1. **hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül:**
Kaside 33
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Peygamberler şahının adaşı (Hz. Muhammed'in adaşı).

Hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül ḥażret-i Pāşā
Kim ḫāk-i deri maʿbed-i cān-ı fużalādur

hem-pā olmaz:

1. **hem-pā olmaz:***-maz*
Kaside 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arkadaş olmak, yoldaş olmak.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

hem-pā olur:

1. **hem-pā olur:***-u, -r*
Kaside 17
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Arkadaş olmak, yoldaş olmak.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

hem-pūye olsa:

1. **hem-pūye olsa:**
Kaside 17
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Beraber koşmak, eşlik etmek.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

hem-rāh:

1. **hem-rāh:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Yol arkadaşı, yoldaş.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

hem-rāz:

1. **hem-rāz:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Sırdaş.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

2. **hem-rāz:**
Kaside 57
Mısra: **40**
Sırdaş.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

3. **hem-rāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **54**
Sırdaş, dost.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

<u>hem-reh ola:</u>

1. **hem-reh ola:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Yoldaş olmak.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

<u>hem-reng-i peleng itmeyicek:</u>

1. **hem-reng-i peleng itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 76
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaplanla aynı renkte etmek (âşığın vücudunu aşkından dolayı dağlayarak siyah yanık yaraları ile doldurup kaplan görüntüsü kazanması).

Bağlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

<u>hem-rikāb olsun:</u>

1. **hem-rikāb olsun:**-*sun*
Kaside 55
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Üzengisi bir olmak // aynı seviyede, denk (kimse) olmak.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

<u>hem-ser:</u>

1. **hem-serdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **12**
Benzer, eş, denk.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

<u>hem-ser-i ẕātü'l-bürūc:</u>

1. **hem-ser-i ẕātü'l-bürūc:**
Kaside 52
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Burçlarla dolu göğe benzer // gökyüzüne eş.

Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı hem-ser-i ẕātü'l-bürūc
Sāye-i saḳf-ı bülendi ḫᵛābgāh-ı aḫterān

<u>hem-seyr olamaz:</u>

1. **hem-seyr olamaz:**-*amaz*
Kaside 17
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yol arkadaşı olmak, beraber gitmek.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

<u>hemşīre-i sāḳī-i şeng:</u>

1. **hemşīre-i sāḳī-i şeng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Neşeli, şuh sakinin kız kardeşi.

Merḥabā ey şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede
Duḫter-i pīr-i muġān hemşīre-i sāḳī-i şeng

<u>hemtā:</u>

1. **hemtā:**
Kaside 9
Mısra: **75**
Eş, benzer, denk.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

2. **hemtā:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Eş, benzer, denk.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

<u>hemtā-yı zamāne:</u>

1. **hemtā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zamanın denk, eş (kimsesi) // bu devirde yaşayan (şaire) denk kimse.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

hemvār:

1. **hemvār:**
   Gazel 3
   Mısra: **5**
   Daima, her zaman.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

hemvāre:

1. **hemvāre:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **53**
   Daima, her zaman.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

2. **hemvāre:**
   Kaside 59
   Mısra: **58**
   Daima, her zaman.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

3. **hemvāre:**
   Kaside 51
   Mısra: **15**
   Daima, her zaman.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

4. **hemvāre:**
   Kaside 9
   Mısra: **68**
   Daima, her zaman.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

5. **hemvāre:**
   Kaside 17
   Mısra: **117**
   Daima, her zaman.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

6. **hemvāre:**
   Kaside 34
   Mısra: **71**
   Daima, her zaman.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

7. **hemvāre:**
   Kaside 54
   Mısra: **83**
   Daima, her zaman.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

hemyān-ı felek:

1. **hemyān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin kesesi // gökyüzü.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

hem-zebān olmaz:

1. **hem-zebān olmaz:**-*maz*
   Kaside 11
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Aynı şeyleri söylemek, ağzı bir olmak, arkadaş olmak.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

hem-zebān olsa:

1. **hem-zebān olsa:**-*sa*
   Gazel 29
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Aynı dili konuşmak.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

hem-zebān olur:

1. **hem-zebān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Aynı şeyleri söylemek, söz birliği yapmak.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

hemzebān-ı dil-nevāz:

1. **hemzebān-ı dil-nevāz:**
   Gazel 1
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gönül okşayan yakın dost, arkadaş.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

hem-zebān-ı nüktedānıdur:

1. **hem-zebān-ı nüktedānıdur:**
    Kaside 1
    Mısra: **54**
    Kelime Tipi: -
    İnce manaları söylemekte aynı dili kullanan.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

hendese-i tedbīrüñ:

1. **hendese-i tedbīrüñ:**-*ü, -ñ*
    Kaside 50
    Mısra: **81**
    Kelime Tipi: -
    Önlem mühendisliği.

Virdi miʿmār-ı ḳażā hendese-i tedbīrüñ
Ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

hengām:

1. **hengāmıdur:**-*ı, -dur*
    Kaside 15
    Mısra: **5**
    Zaman, vakit.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

2. **hengāmı:**-*ı*
    Kaside 21
    Mısra: **58**
    Zaman, vakit.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

3. **hengāmıdur:**-*ı, -dur*
    Kaside 6
    Mısra: **78**
    Zaman, vakit.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

4. **hengāmıdur:**-*ı, -dur*
    Kaside 62
    Mısra: **9**
    Zaman, vakit.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

hengām-ı duʿādur:

1. **hengām-ı duʿādur:**-*dur*
    Kaside 33
    Mısra: **102**
    Kelime Tipi: -
    Dua zamanı.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur:

1. **hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur:**-*dur*
    Kaside 47
    Mısra: **136**
    Kelime Tipi: -
    Arşa yükselen dua zamanı.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

hengām-ı keremde:

1. **hengām-ı keremde:**-*de*
    Kaside 10
    Mısra: **41**
    Kelime Tipi: -
    Cömertlik zamanı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

hengām-ı pūyede:

1. **hengām-ı pūyede:**-*de*
    Kaside 28
    Mısra: **79**
    Kelime Tipi: -
    Koşma zamanı (at için koştuğu, seğirttiği zaman).

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

hengām-ı veġāda:

1. **hengām-ı veġāda:**-*da*
    Kaside 47
    Mısra: **18**
    Kelime Tipi: -
    Savaş zamanı.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret
Ki hengām-ı veġāda ṣaf-der-i bī-bāk ü pervādur

henüz:

1. **henüz:**
    Kaside 61
    Mısra: **64**
    Daha şimdi, yeni.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

hep:

1. **hep:**
   Kaside 47
   Mısra: **102**
   Hepsi.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

2. **hep:**
   Kaside 23
   Mısra: **59**
   Sürekli olarak, her zaman, daima.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

3. **hep:**
   Kaside 32
   Mısra: **76**
   Hepsi, tamamı.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

4. **hep:**
   Kaside 62
   Mısra: **47**
   Hepsi, tamamı.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

5. **hep:***-er*
   Gazel 133
   Mısra: **5**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

6. **hep:**
   Kaside 17
   Mısra: **92**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

7. **hep:**
   Kaside 31
   Mısra: **2**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

8. **hep:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **16**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

9. **hep:**
   Müseddes 1
   Mısra: **9**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

10. **hep:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **36**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

11. **hep:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **64**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

12. **hep:**
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **4**
   Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün olarak, cümle.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

13. **hep:**
   Kaside 21
   Mısra: **86**
   Daima, her zaman.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

14. **hep:**
   Kaside 25
   Mısra: **41**
   Daima, her zaman.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

15. **hep:**
Kaside 36
Mısra: **8**
Daima, her zaman.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

16. **hep:**
Kaside 53
Mısra: **102**
Daima, her zaman.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

17. **hep:**
Kaside 59
Mısra: **75**
Daima, her zaman.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

18. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Daima, her zaman.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿiṡ

19. **hep:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

20. **hep:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Daima, her zaman.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

21. **hep:**
Kaside 8
Mısra: **47**
Daima, her zaman.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

22. **hep:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Daima, her zaman.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

23. **hep:**
Kaside 15
Mısra: **41**
Daima, her zaman.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

24. **hep:**
Kaside 24
Mısra: **22**
Daima, her zaman.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

25. **hep:**
Kaside 26
Mısra: **106**
Daima, her zaman.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

26. **hep:**
Kaside 42
Mısra: **14**
Daima, her zaman.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

27. **hep:**
Kaside 43
Mısra: **105**
Daima, her zaman.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

28. **hep:**
Kaside 58
Mısra: **59**
Daima, her zaman.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

29. **hep:**
Kaside 50
Mısra: **60**
Hepsi, tamamı.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

30. **hep:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

31. **hep:**
Gazel 112
Mısra: **4**
Daima, her zaman.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

32. **hep:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Daima, her zaman.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

33. **hep:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Daima, her zaman.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

34. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

35. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

36. **hep:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

37. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Tüm, bütün.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

38. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Tüm, bütün.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

39. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Tüm, bütün.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

40. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Tüm, bütün.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

41. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **4**
Tüm, bütün.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

42. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Tüm, bütün.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

43. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Tüm, bütün.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

44. **hep:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Tüm, bütün.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

45. **hep:**
Gazel 76

Mısra: **9**
Tüm, bütün.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

46. **hep:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Tüm, bütün.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

47. **hep:**
Gazel 108
Mısra: **7**
Tüm, bütün.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

48. **hep:**
Kaside 10
Mısra: **59**
Tüm, bütün.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

49. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Tamamen.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

50. **hep:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Tamamen.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

51. **hep:**
Gazel 127
Mısra: **6**
Tamamen.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

52. **hep:**
Kaside 22
Mısra: **14**
Tamamen.

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

53. **hep:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Tamamen.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

54. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Daima, her zaman // bütün, tüm.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

55. **hep:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Tamamen.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

56. **hep:**
Kaside 60
Mısra: **24**
Tamamen.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

57. **hep:**
Kaside 26
Mısra: **77**
Tamamen.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

58. **hep:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Bütün, tamamen // her zaman.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

59. **hep:**
Kaside 4
Mısra: **78**
Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

60. **hep:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Hepsi, tamamı.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

61. **hep:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **11**
Büsbütün, tamamen.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

62. **hep:**
Kaside 16
Mısra: **39**
Bütün, tüm.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

63. **hep:**
Kaside 61
Mısra: **54**
Tamamen, büsbütün.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

64. **hep:**
Kaside 24
Mısra: **30**
Her zaman // tamamen.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

65. **hep:**
Kaside 61
Mısra: **13**
Her zaman // tamamen.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Vażʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

66. **hep:**
Kaside 31
Mısra: **27**
Hepsi, tamamı.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

her:

1. **her:**
Terkib-bend 1
Mısra: **13**
Tüm.

Cürʿaña virmezdi cān her ʿāşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

2. **her:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Her, her bir.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

3. **her:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Bütün.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

4. **her:**
Kaside 9
Mısra: **106**
Bütün.

Ammā yine ḫasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

5. **her:**
Kaside 43
Mısra: **83**
Bütün.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

6. **her:**
Kaside 53
Mısra: **95**
Bütün.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

7. **her:**
Kaside 22
Mısra: **12**
Her biri.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

8. **her:**
Kaside 28
Mısra: **110**
Her biri.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

9. **her:**
Kaside 52
Mısra: **31**
Her biri.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

10. **her:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Her biri.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

11. **her:**
Kaside 29
Mısra: **12**
Tüm, bütün.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

12. **her:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Her bir // bütün.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

13. **her:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Hep, bütün.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

14. **her:**
Kaside 3
Mısra: **115**
Hep, bütün.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

15. **her:**
Kaside 20
Mısra: **87**
Hep, bütün.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

16. **her:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Hep, bütün.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

17. **her:**
Gazel 18
Mısra: **20**
Hep, bütün.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

18. **her:**
Gazel 64
Mısra: **5**
Hep, bütün.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

19. **her:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Her bir.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

20. **her:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Her bir.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

21. **her:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Her bir.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

22. **her:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Her bir.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

23. **her:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Her bir.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

24. **her:**
Kaside 5
Mısra: **103**
Her bir.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

25. **her:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Her bir.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

26. **her:**
Kaside 8
Mısra: **74**
Her bir.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

27. **her:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Her bir.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

28. **her:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Her bir.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

29. **her:**
Kaside 14
Mısra: **28**
Her bir.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

30. **her:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Her bir.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

31. **her:**
Kaside 20
Mısra: **60**
Her bir.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

32. **her:**
Kaside 20
Mısra: **60**
Her bir.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

33. **her:**
Kaside 23
Mısra: **36**
Her bir.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

34. **her:**
Kaside 23
Mısra: **81**
Her bir.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

35. **her:**
Kaside 23
Mısra: **82**
Her bir.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

36. **her:**
Kaside 28
Mısra: **80**
Her bir.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

37. **her:**
Kaside 29
Mısra: **62**
Her bir.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

38. **her:**
Kaside 32
Mısra: **102**
Her bir.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

39. **her:**
Kaside 33
Mısra: **25**
Her bir.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

40. **her:**
Kaside 33

Mısra: **78**
Her bir.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mışḳala-i jeng-zidādur

41. **her:**
Kaside 34
Mısra: **12**
Her bir.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

42. **her:**
Kaside 35
Mısra: **14**
Her bir.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

43. **her:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Her bir.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

44. **her:**
Kaside 50
Mısra: **114**
Her bir.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

45. **her:**
Kaside 52
Mısra: **71**
Her bir.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

46. **her:**
Kaside 52
Mısra: **73**
Her bir.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

47. **her:**
Kaside 55
Mısra: **66**
Her bir.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

48. **her:**
Kaside 56
Mısra: **78**
Her bir.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

49. **her:**
Kaside 61
Mısra: **22**
Her bir.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

50. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **23**
Her bir.

Her dürr-i sitāre tāb-ı naẓmuñ
Pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā

51. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **25**
Her bir.

Her şāhid-i nāzenīn-lafẓuñ
Revnaḳ-dih-i ʿıydgāh-ı maʿnā

52. **her:**
Müfret 2
Mısra: **2**
Her bir.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

53. **her:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Bütün, tüm.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

54. **her:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Bütün, tüm.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

55. **her:**
Gazel 68
Mısra: **1**
Bütün, tüm.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

56. **her:**
Gazel 77
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

57. **her:**
Gazel 85
Mısra: **10**
Bütün, tüm.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

58. **her:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Bütün, tüm.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

59. **her:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Bütün, tüm.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

60. **her:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Bütün, tüm.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

61. **her:**
Gazel 126
Mısra: **2**
Bütün, tüm.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

62. **her:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Bütün, tüm.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

63. **her:**
Gazel 127
Mısra: **16**
Bütün, tüm.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

64. **her:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Bütün, tüm.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

65. **her:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Bütün, tüm.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

66. **her:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Bütün, tüm.

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

67. **her:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Bütün, tüm.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

68. **her:**
Kaside 3
Mısra: **121**
Bütün, tüm.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

69. **her:**
Kaside 4
Mısra: **11**
Bütün, tüm.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

70. **her:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Bütün, tüm.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

71. **her:**
Kaside 5
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

72. **her:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Bütün, tüm.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

73. **her:**
Kaside 8
Mısra: **21**
Bütün, tüm.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

74. **her:**
Kaside 8
Mısra: **46**
Bütün, tüm.

İtse bir iḳlīme ger bezl-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

75. **her:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Bütün, tüm.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

76. **her:**
Kaside 14
Mısra: **97**
Bütün, tüm.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

77. **her:**
Kaside 17
Mısra: **85**
Bütün, tüm.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

78. **her:**
Kaside 19
Mısra: **44**
Bütün, tüm.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

79. **her:**
Kaside 21
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

80. **her:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Bütün, tüm.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

81. **her:**
Kaside 28
Mısra: **21**
Bütün, tüm.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

82. **her:**
Kaside 28
Mısra: **107**
Bütün, tüm.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

83. **her:**
Kaside 28
Mısra: **119**
Bütün, tüm.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

84. **her:**
Kaside 28
Mısra: **123**
Bütün, tüm.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

85. **her:**
Kaside 30
Mısra: **133**
Bütün, tüm.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

86. **her:**
Kaside 31

Mısra: **63**
Bütün, tüm.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

87. **her:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Bütün, tüm.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

88. **her:**
Kaside 32
Mısra: **106**
Bütün, tüm.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

89. **her:**
Kaside 33
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

90. **her:**
Kaside 45
Mısra: **46**
Bütün, tüm.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

91. **her:**
Kaside 46
Mısra: **62**
Bütün, tüm.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

92. **her:**
Kaside 49
Mısra: **40**
Bütün, tüm.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

93. **her:**
Kaside 51
Mısra: **101**
Bütün, tüm.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü işbāt-ı meserret müdġam

94. **her:**
Kaside 52
Mısra: **23**
Bütün, tüm.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

95. **her:**
Kaside 52
Mısra: **25**
Bütün, tüm.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

96. **her:**
Kaside 54
Mısra: **78**
Bütün, tüm.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

97. **her:**
Kaside 56
Mısra: **89**
Bütün, tüm.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

98. **her:**
Kaside 57
Mısra: **59**
Bütün, tüm.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

99. **her:**
Kaside 59
Mısra: **60**
Bütün, tüm.

Vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı kim
Her şāʿir-i ʿĪsā-nefese muʿciz-i demdür

100. **her:**
Kaside 60
Mısra: **87**
Bütün, tüm.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

101. **her:**
Kaside 61
Mısra: **24**
Bütün, tüm.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

102. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **21**
Bütün, tüm.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

103. **her:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

104. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Bütün, tüm.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

105. **her:**
Müseddes 1
Mısra: **2**
Bütün, tüm.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

106. **her:**
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Bütün, tüm.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

107. **her:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

108. **her:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ṭarf-ı küleh-i mest

109. **her:**
Gazel 31
Mısra: **18**
Bütün, tüm.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

110. **her:**
Gazel 50
Mısra: **6**
Bütün, tüm.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

111. **her:**
Gazel 87
Mısra: **3**
Bütün, tüm.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

112. **her:**
Gazel 108
Mısra: **3**
Bütün, tüm.

Feryādı müʾe̲s̲sirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

113. **her:**
Kaside 4
Mısra: **81**
Bütün, tüm.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

114. **her:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Bütün, tüm.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

115. **her:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Her bir.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı fīrūzān bir ocaġ

116. **her:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Her bir.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

117. **her:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Her bir.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

118. **her:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Her bir.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

119. **her:**
Kaside 10
Mısra: **62**
Her bir.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

120. **her:**
Kaside 10
Mısra: **64**
Her bir.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

121. **her:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Her bir.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

122. **her:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Her bir.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

123. **her:**
Kaside 28
Mısra: **95**
Her bir.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

124. **her:**
Kaside 49
Mısra: **11**
Her bir.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

125. **her:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Her bir, tek tek, ayrı ayrı.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

126. **her:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Bütün, tüm.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

127. **her:**
Gazel 113
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

128. **her:**
Kaside 21
Mısra: **18**
Bütün, tüm.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

129. **her:**
Kaside 23
Mısra: **34**
Bütün, tüm.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

130. **her:**
Kaside 24
Mısra: **87**
Bütün, tüm.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

131. **her:**
Kaside 24
Mısra: **103**
Bütün, tüm.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

132. **her:**
Kaside 41

Mısra: **103**
Bütün, tüm.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

133. **her:**
Kaside 48
Mısra: **93**
Bütün, tüm.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem

134. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Bütün, tüm.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

135. **her:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Her bir, bütün.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

136. **her:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Her bir, bütün.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

137. **her:**
Kaside 55
Mısra: **49**
Her bir, bütün.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

138. **her:**
Kaside 55
Mısra: **50**
Her bir, bütün.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

139. **her:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Her bir, bütün.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

140. **her:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Her bir, bütün.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

141. **her:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Her ne zaman, her defasında.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

142. **her:**
Gazel 113
Mısra: **6**
Bütün, tüm.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

143. **her:**
Kaside 13
Mısra: **104**
Bütün, tüm.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

144. **her:**
Kaside 14
Mısra: **26**
Bütün, tüm.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

145. **her:**
Kaside 4
Mısra: **5**
Bütün, tüm.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

146. **her:**
Kaside 13
Mısra: **103**
Bütün, tüm.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

147. **her:**
Kaside 23
Mısra: **85**
Bütün, tüm.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

148. **her:**
Kaside 31
Mısra: **133**
Bütün, tüm.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

149. **her:**
Kaside 4
Mısra: **3**
Bütün, tüm.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

150. **her:**
Kaside 24
Mısra: **87**
Bütün, tüm.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

151. **her:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Bütün, tüm.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

152. **her:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Her bir.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

153. **her:**
Kaside 4
Mısra: **67**
Bütün, tüm.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

154. **her:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Bütün, tüm.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

155. **her:**
Kaside 4
Mısra: **83**
Bütün, tüm.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫışāl-ı şubān virür

156. **her:**
Kaside 24
Mısra: **104**
Bütün, tüm.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

157. **her:**
Kaside 49
Mısra: **101**
Bütün, tüm.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

158. **her:**
Kaside 3
Mısra: **61**
Bütün, tüm.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

159. **her:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Bütün, tüm.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

160. **her:**
Kaside 10
Mısra: **114**
Bütün, tüm.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede nʾeyledi daḫi neler eyler

161. **her:**
Kaside 10
Mısra: **125**
Bütün, tüm.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

162. **her:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Bütün, tüm.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

163. **her:**
Kaside 9
Mısra: **24**
Bütün, tüm.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

164. **her:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Bütün, tüm.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

165. **her:**
Kaside 28
Mısra: **9**
Her bir, bütün, tüm.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

166. **her:**
Kaside 9
Mısra: **22**
Her bir, bütün.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

167. **her:**
Kaside 9
Mısra: **132**
Her bir.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

168. **her:**
Kaside 9
Mısra: **135**
Her bir, bütün.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

169. **her:**
Kaside 52
Mısra: **32**
Her biri.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

her bir:

1. **her bir:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

2. **her bir:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

3. **her bir:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

4. **her bir:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

5. **her bir:**
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Her bir ḳademde ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ
Gāv-ı zemīne zelzele-i üstüḫᵛān virür

6. **her bir:**
Kaside 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N’eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

7. **her bir:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

8. **her bir:**
Kaside 13

Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

9. **her bir:**
Kaside 20
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

10. **her bir:**
Kaside 60
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

11. **her bir:**
Müfret 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

12. **her bir:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

13. **her bir:**
Kaside 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

<u>**her biri:**</u>

1. **her biri:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

2. **her biri:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

3. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

4. **her biri:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

5. **her biri:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

6. **her biri:**
Kaside 14
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

7. **her biri:**
Kaside 16
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

8. **her biri:**
Kaside 16
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ḫusrev-i ẕī-şān ki ḫayl-i ʿaskerinüñ her biri
Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār

9. **her biri:**
Kaside 17
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

10. **her biri:**
Kaside 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

11. **her biri:**
Kaside 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

12. **her biri:**
Kaside 20
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

13. **her biri:**
Kaside 24
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

14. **her biri:**
Kaside 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

15. **her biri:**
Kaside 41
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ārāste ol güne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

16. **her biri:**
Kaside 44
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

17. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

18. **her biri:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvi̱
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-i kevn ü mekāndur

19. **her biri:**
Kaside 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

20. **her biri:**
Kaside 60
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vaẓʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

21. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

22. **her biri:**
Kaside 10
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

23. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

24. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

25. **her biri:**
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

<u>her birimüz:</u>

1. **her birimüz:**-*i, -müz*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

<u>her birine:</u>

1. **her birine:**-*n, -e*
Kaside 17
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Menzile nūr-ı başar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

<u>her birinüñ:</u>

1. **her birinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 10
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

2. **her birinüñ:**-*nüñ*
Kaside 3
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

3. **her birinüñ:**-*nüñ*
Kaside 43
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

<u>her birisi:</u>

1. **her birisi:**-*si*
Gazel 126
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

2. **her birisi:** *-si*
Kaside 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

3. **her birisi:** *-si*
Kaside 46
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

<u>her birisinüñ:</u>

1. **her birisinüñ:**-*si, -nüñ*
Kaside 19
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

<u>her dem:</u>

1. **her dem:**
   Kaside 38
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

2. **her dem:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

3. **her dem:**
   Kaside 40
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

4. **her dem:**
   Kaside 38
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

5. **her dem:**
   Gazel 110
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

6. **her dem:**
   Kaside 1
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

7. **her dem:**
   Kaside 2
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

8. **her dem:**
   Kaside 13
   Mısra: **122**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

9. **her dem:**
   Gazel 133
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

10. **her dem:**
   Kaside 1
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

11. **her dem:**
   Kaside 4
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

12. **her dem:**
   Kaside 5
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

13. **her dem:**
   Kaside 11
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Her zaman, daima.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

14. **her dem:**
Kaside 12
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

15. **her dem:**
Kaside 13
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

16. **her dem:**
Kaside 53
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

17. **her dem:**
Kaside 57
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

18. **her dem:**
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi:
Her an, daima.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

her demde:

1. **her demde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḥ u laṭīfe bānī

2. **her demde:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

her gāh:

1. **her gāh:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

her gāh ki:

1. **her gāh ki:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki, her ne zaman.

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

her gün:

1. **her gün:**
Kaside 8
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Yine her gün āsitānı keŝret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dịvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

2. **her gün:**
Kaside 34
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

3. **her gün:**
Kaside 38
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

4. **her gün:**
Kaside 11
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

<u>her ḳaçan:</u>

1. **her ḳaçan:**
   Kaside 61
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Her ne zaman.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

2. **her ḳaçan:**
   Kaside 8
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Her ne zaman.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādi̱-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

<u>her ḳande:</u>

1. **her ḳande:**
   Kaside 22
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Her nerede.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

<u>her ḳande ki:</u>

1. **her ḳande ki:**
   Kaside 9
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Her nereye ki, herhangi bir yere.

Her ḳande ki ʿazm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

<u>her kim:</u>

1. **her kim:**
   Kaside 7
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

2. **her kim:**
   Kaside 10
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

3. **her kim:**
   Kaside 61
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

4. **her kim:**
   Kaside 20
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

5. **her kim:**
   Kaside 26
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

<u>her kime:</u>

1. **her kime:**-*e*
   Gazel 118
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Hangi kimse, herhangi biri.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

<u>her kimi:</u>

1. **her kimi:**-*i*
   Gazel 26
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

<u>her kimüñ:</u>

1. **her kimüñ:**-*üñ*
   Kaside 55
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi kimse, herhangi biri.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

<u>her laḥẓa:</u>

1. **her laḥẓa:**
   Kaside 14
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Her an, daima, sürekli.

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

<u>her ne:</u>

1. **her ne:**
   Kaside 40
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Her ne, hangi şey.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

2. **her ne:**
   Kaside 46
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Her ne, hangi şey.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

3. **her ne:**
   Gazel 52
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

4. **her ne:**
   Kaside 1
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

5. **her ne:**
   Kaside 14
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

6. **her ne:**
   Kaside 54
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

7. **her ne:**
   Kaside 1
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı isbāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

8. **her ne:**
   Kaside 30
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

9. **her ne:**
   Kaside 56
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

10. **her ne:**
   Kaside 8
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

11. **her ne:**
   Kaside 14
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

12. **her ne:**
   Kaside 14
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

13. **her ne:**
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿāli̱-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

14. **her ne:**
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi şey, herhangi, ne olursa olsun.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

15. **her ne:**
Kaside 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nasıl, ne türlü.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

16. **her ne:**
Kaside 53
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nasıl, ne türlü.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā güy-ı girībān-ı ḥulel

17. **her ne:**
Kaside 51
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Hangi şey, herhangi.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

her ne dem:

1. **her ne dem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

her ne gūne:

1. **her ne gūne:**
Kaside 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne çeşit, her çeşit.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

her ne ḥāl ise:

1. **her ne ḥāl ise:**
Kaside 24
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuşsa olmuş, olanları bırakalım, uzatmayalım.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

her ne ḳadar:

1. **her ne ḳadar:**
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **her ne ḳadar:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

3. **her ne ḳadar:**
Kaside 21
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

4. **her ne ḳadar:**
Kaside 39
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

5. **her ne ḳadar:**
Müfret 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

her ne yaña:

1. **her ne yaña:**
Kaside 36
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nereye, hangi tarafa.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿaẓm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

her ne zamān:

1. **her ne zamān:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

2. **her ne zamān:**
Kaside 17
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

3. **her ne zamān:**
Kaside 29
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

4. **her ne zamān:**
Kaside 50
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir işin yapıldığı) her seferde, her defada.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

her neyse:

1. **her neyse:***-y, -se*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne olursa olsun., her şey.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

2. **her neyse:**
Kaside 35
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne olursa olsun.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

her rūz:

1. **her rūz:**
Kaside 35
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Her gün.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

her sāl:

1. **her sāl:**
Kaside 9
Mısra: **141**
Her sene.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

1. **her sāl:**
Kaside 35
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Her sene.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

her ṭarafa:

1. **her ṭarafa:***-a*
Kaside 57
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

her yaña:

1. **her yaña:**
Kaside 31
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her tarafa.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

her zamān:

1. **her zamān:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daima, sürekli.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

2. **her zamān:**
Kaside 27
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daima, sürekli.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

3. **her zamān:**
Kaside 61
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daima, sürekli.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

hercāyī:

1. **hercāyī:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Vefasız // kararsız // şıpsevdi.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

2. **hercāyī:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **45**
Vefasız // kararsız.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

herem-i rūzgār:

1. **herem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Zamanın kocaması, zamanın ihtiyarlaması.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

hergiz:

1. **hergiz:**
Kaside 38
Mısra: **39**
Asla, hiçbir zaman, katiyyen.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

2. **hergiz:**
Kaside 30
Mısra: **82**
Asla, hiçbir zaman, katiyyen.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı:

1. **ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 58
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Süleyman kılığına giren devin arkadaşı olmak // dev gibi güçlü olmak.

Ger itse himmeti imdād-ı ʿācizān-ı cihān
Ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı mūr-ı zebūn

herkes:

1. **herkes:**
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Herkes, birçokları.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

2. **herkes:**
Kaside 61
Mısra: **80**
İnsanların tümü, cümle âlem.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

3. **herkesin:**-*in*
Kaside 56
Mısra: **61**
Herkes // diğer şairler.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

4. **herkesüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **80**
Herkes // şairler.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

5. **herkesi:**-*i*
Kaside 60
Mısra: **14**
Herkes // şairler.

Anı taḳsīm idicek ḥażret-i Feyyāż-ı ezel
Herkesi eylememiş maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan

6. **herkes:**
Kaside 62
Mısra: **48**
İnsanların bütünü, cümle âlem.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

herze:

1. **herze:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **45**
Abes, saçma, beyhude söz.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

herze yer:

1. **herze yer:**-*r*
Kaside 47
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Deyim**
Münasebetsiz bir şey söylemek veya yapmak.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

hevā:

1. **hevāña:**-*ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **6**
Makam, nağme.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

2. **hevāsı:**-*sı*
Kaside 4
Mısra: **84**
Hava.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı şubān virür

3. **hevādan:**-*dan*
Kaside 5
Mısra: **26**
Hava.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

4. **hevā:**
Kaside 10
Mısra: **64**
Hava.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

5. **hevāsı:**-*sı*
Kaside 13
Mısra: **42**
Hava.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

6. **hevāsı:**-*sı*
Kaside 13
Mısra: **47**
Hava.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

7. **hevāsında:**-*sı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **45**
Hava.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

8. **hevāsından:**-*sı, -n, -dan*
Kaside 13
Mısra: **43**
Hava.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

9. **hevā:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Hava.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

10. **hevā:**
Kaside 31

Mısra: **9**
Hava.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

11. **hevā:**
Kaside 31
Mısra: **132**
Hava.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

12. **hevāda:**-*da*
Kaside 31
Mısra: **20**
Hava.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

13. **hevādan:**-*dan*
Kaside 49
Mısra: **28**
Hava.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

14. **hevāsı:**-*sı*
Kaside 58
Mısra: **25**
Hava.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

15. **hevā:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Hava, gökyüzü.

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

16. **hevāya:**-*y, -a*
Kaside 25
Mısra: **56**
Hava, gökyüzü.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

17. **hevāsı:**-*sı*
Gazel 28
Mısra: **5**
Teneffüs olunan latif ve seyyal cisim // iklim.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

18. **hevādur:**-*dur*
Gazel 108
Mısra: **4**
Musiki terimi olarak özel bir şarkı veya çalgı makamı.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

19. **hevāsın:**-*sı, -n*
Gazel 101
Mısra: **6**
İstek, arzu, heves.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

20. **hevā:**
Kaside 28
Mısra: **23**
İstek, arzu, heves.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

21. **hevādan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **21**
İstek, arzu, heves.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

22. **hevā:**
Gazel 116
Mısra: **1**
Hava.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

23. **hevālarda:**-*lar, -da*
Gazel 142
Mısra: **3**
Hava, gökyüzü.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

24. **hevā:**
Kaside 35
Mısra: **51**
Hava, gökyüzü.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

<u>hevā vü āb u ḫāk ü āteşi:</u>

1. **hevā vü āb u ḫāk ü āteşi:**-*i*
Kaside 19

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hava, su, toprak, ateş (anasır-ı erbaa).

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

hevādār olmasa:

1. **hevādār olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 12
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Taraftar, kafadar olmak, iş ve düşüncede bir olmak.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

hevā-yı ʿaşk:

1. **hevā-yı ʿaşḳ:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk arzusu.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

hevā-yı ʿaşḳuñdan:

1. **hevā-yı ʿaşḳuñdan:**-*u, -ñ, -dan*
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk arzusu.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

hevā-yı cünbişi:

1. **hevā-yı cünbişi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi ṣarṣar nihād-ı kūhsārı

hevā-yı cünbişin:

1. **hevā-yı cünbişin:**-*i, -n*
Kaside 38
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

hevā-yı cünbişinden:

1. **hevā-yı cünbişinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 38
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Hareketin havası, hareket ettikçe oluşan hava akımı.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

hevā-yı dil-keşi:

1. **hevā-yı dil-keşi:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbeden hava.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

hevā-yı ebr-i tīġıyle:

1. **hevā-yı ebr-i tīġıyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 38
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kılıç bulutunun havası.

Hevā-yı ebr-i tīġıyle bahār-ı maʿreke ṣād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla:

1. **hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 38
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlakın sevgisi.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

hevā-yı Şāmı:

1. **hevā-yı Şāmı:**-*ı*
Nazm 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şam'ın havası // sevgilinin siyah zülfünün sevdası.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

hevā-yı ṣayd:

1. **hevā-yı ṣayd:**
   Kaside 28
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Avlanma arzusu.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür:

1. **hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür:**-*ü, -ñ, -dür*
   Kaside 38
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Övme isteğine düşkünlük, övme arzusunun hevesi.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

hevā-yı temāşāsı:

1. **hevā-yı temāşāsı:**-*sı*
   Kaside 58
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Gezme isteği, arzusu.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

heves:

1. **hevesin:**-*i, -n*
   Gazel 46
   Mısra: **1**
   Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

2. **heves:**
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **19**
   Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

3. **hevesinden:**-*i, -n, -den*
   Rübai 2
   Mısra: **3**
   Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

4. **heves:**
   Kaside 32
   Mısra: **10**
   Bir şeye karşı duyulan istek, arzu, meyil.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

heves itdükce:

1. **heves itdükce:**-*dükce*
   Kaside 17
   Mısra: **145**
   Kelime Tipi: -
   İstemek, arzu etmek.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

ḥeves-i bāġ-ı behişti:

1. **ḥeves-i bāġ-ı behişti:**-*i*
   Gazel 50
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi arzusu.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

heves-i bezm-i şarāb idince:

1. **heves-i bezm-i şarāb idince:**-*ince*
   Kaside 31
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: -
   Şarap meclisine heveslenmek (şarap meclisinde olmayı istemek).

Mest olur nükhet-i ṣaḥbā-yı maʿāniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

heves-i dil-ber ü mey:

1. **heves-i dil-ber ü mey:**
   Gazel 116
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Güzel ve mey arzusu.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

heves-i lāf u güzāf eyleme:

1. **heves-i lāf u güzāf eyleme:**-*me*
   Kaside 37
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Yersiz söze heves etmek.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim ḳāfiye teng

heves-i nev-hevesāndur:

1. **heves-i nev-hevesāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bir işte sebat etmeyip her gün yeni bir şeye heves duyanların, hevesi çabuk geçenlerin hevesi/arzusu.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

heves-i ṣayd-ı kebūterle:

1. **heves-i ṣayd-ı kebūterle:**-*le*
Kaside 31
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Güvercin avlama hevesi.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

2. **heves-i ṣayd-ı kebūterle:**-*le*
Kaside 46
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Güvercin avlama hevesi.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

hey:

1. **hey:**
Müfret 18
Mısra: **1**
Beğenme, hayret ifade eden ünlem.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

heyʾet-i nāfı:

1. **heyʾet-i nāfı:**-*ı*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göbek çevresi.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

heyhāt ki:

1. **heyhāt ki:**
Kaside 23
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

heykel:

1. **heykeli:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **9**
Cismani beden.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

heyūlā-yı taṣavvurdan beri:

1. **heyūlā-yı taṣavvurdan beri:**
Kaside 12
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Zihinde tasavvur edilemeyen, hayale sığmayan.

Cevher-i ferdim heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

hezār:

1. **hezār:**
Kaside 58
Mısra: **30**
Bin // binlerce.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāḥ-ı cenneti merhūn

2. **hezār:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Bin // binlerce.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

3. **hezār:**
Kaside 30
Mısra: **86**
Bin // binlerce.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

hezārān:

1. **hezārān:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Binlerce, pek çok.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

2. **hezārān:**
Kaside 37
Mısra: **46**
Binlerce, pek çok.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

hezeyān:

1. **heẕeyāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **138**
Saçmalama, saçma sapan konuşma.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

hıdīvā:

1. **ḫıdīvā:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Ey hükümdar.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

2. **ḫıdīvā:**
Kaside 21
Mısra: **59**
Ey hükümdar.

Güşāde-baḫt ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

3. **ḫıdīvā:**
Kaside 22
Mısra: **45**
Ey hükümdar.

Cihān-pīrā şehenşāhā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

4. **ḫıdīvā:**
Kaside 45
Mısra: **77**
Ey vezir.

Kerem-şiʿār ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

5. **ḫıdīvā:**
Kaside 49
Mısra: **65**
Ey vezir.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

hıdīv-i ʿālem-ārā:

1. **ḫıdīv-i ʿālem-ārā:**
Kaside 38
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen vezir.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

hıdīv-i aʿẓam:

1. **ḫıdīv-i aʿẓam:**
Kaside 45
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Büyük, yüce vezir.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

hıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet:

1. **ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet:**
Kaside 35
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Himmeti yüce ve çok azametli vezir // cömert ve ihtişamlı vezir.

O ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

hıdīv-i bārgeh-i mesned-i cihānbānī:

1. **ḫıdīv-i bārgeh-i mesned-i cihānbānī:**
Kaside 30
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hükümdarın dayandığı divanın veziri.

Ḫudāyegān-ı müşīrān-ı memleket-perver
Ḫıdīv-i bārgeh-i mesned-i cihānbānī

hıdīv-i dād-güster:

1. **ḫıdīv-i dād-güster:**
Kaside 48
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Adalet yayan vezir.

Cihān-pīrā ḫıdīv-i dād-güster
Cihān-dāver Ḫudāvend-i muʿaẓẓam

hıdīv-i ehl-i dil:

1. **ḫıdīv-i ehl-i dil:**
Kaside 25
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli padişah, basiret sahibi hükümdar.

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

hıdīv-i kāmyāb:

1. **ḫıdīv-i kāmyāb:**
Kaside 55
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar, talihli vezir.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

hıdīv-i muhterem:

1. **ḫıdīv-i muḥterem:**
Kaside 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıymetli şerefli padişah.

Çerāġ-ı dūde-i ādem şeh ü şehzāde-i ʿālem
Ḫıdīv-i muḥterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

hıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taht-ı Süleymānī:

1. **ḫıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taḫt-ı Süleymānī:**
Kaside 13
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Süleyman/padişahlık tahtını süsleyen namlı vezir /zarif kişi.

Ḫıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taḫt-ı Süleymānī
Cihān-gīr-i muẓaffer ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı

hıdīv-i pür-hüner:

1. **ḫıdīv-i pür-hüner:**
Kaside 19
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Birçok şeyde hünerli padişah.

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

hıdīv-i ṣadr-ı saʿādet:

1. **ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet:**
Kaside 58
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Saadet makamının veziri.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

hıdīv-i tīr-endāz:

1. **ḫıdīv-i tīr-endāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ok atan, kemankeş vezir.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

Hıdr-ı maʿānī:

1. **Ḫıḍr-ı maʿānī:**
Kaside 30
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Mana Hızır'ı.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

hıfz:

1. **ḥıfẓ:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Koruma, muhafaza etme.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

2. **ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **55**
Koruma, muhafaza etme.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

3. **ḥıfẓ:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Koruma, muhafaza etme.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

4. **ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 30

Mısra: **77**
Koruma, muhafaza etme.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

5. **ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **59**
Koruma, muhafaza etme.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

6. **ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **53**
Koruma, muhafaza etme.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

7. **ḥıfẓuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **65**
Koruma, muhafaza etme.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

8. **ḥıfẓ:**
Kaside 55
Mısra: **39**
Koruma, muhafaza etme.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

<u>ḥıfẓ eyleye:</u>

1. **ḥıfẓ eyleye:**-*y, -e*
Kaside 47
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **-**
Korumak, muhafaza etmek.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

<u>ḥıfẓ ide:</u>

1. **ḥıfẓ ide:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **168**
Kelime Tipi: **-**
Korumak, muhafaza etmek.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı Murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerīfini ḫaṭādan Mevlā

2. **ḥıfẓ ide:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Korumak, esirgemek.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

<u>ḥınnā:</u>

1. **ḥınnāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **4**
Kına.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

<u>ḥınnā urmış:</u>

1. **ḥınnā urmış:**-*mış*
Kaside 17
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Kına sürmek.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

<u>ḫırām:</u>

1. **ḫırāmuñ:**-*uñ*
Gazel 20
Mısra: **5**
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Şarşılsa n’ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

2. **ḫırām:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

3. **ḫırāmında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 35
Mısra: **76**
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

<u>ḫırām eylemede:</u>

1. **ḫırām eylemede:**-*me, -de*
Kaside 17
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Salınarak yürümek.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

hırām eyler:

1. **ḫırām eyler:**-*r*
   Kaside 38
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Salınarak yürümek.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

hırām itdükce:

1. **ḫırām itdükce:**-*dükce*
   Kaside 17
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Salınarak yürümek.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

2. **ḫırām itdükce:**-*dükce*
   Kaside 18
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Salınarak yürümek.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

hırāmān olsa:

1. **ḫırāmān olsa:**-*sa*
   Kaside 51
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Salına salına, nazlı nazlı yürümek.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

2. **ḫırāmān olsa:**-*sa*
   Kaside 51
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Salına salına, nazlı nazlı yürümek.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

hırām-ı dil-keşe:

1. **ḫırām-ı dil-keşe:**-*e*
   Kaside 38
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

hırām-ı dil-keşi:

1. **ḫırām-ı dil-keşi:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

hırām-ı dil-keşine:

1. **ḫırām-ı dil-keşine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 45
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gönül çeken, cezbedici yürüyüş.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

hırām-ı nāzik ü dil-keş:

1. **ḫırām-ı nāzik ü dil-keş:**
   Kaside 11
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Cezbedici ve zarif edalı yürüyüş.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dil-keş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

hırāş eyler:

1. **ḫırāş eyler:**-*r*
   Kaside 34
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Tırmalamak, kazımak.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

hıred:

1. **ḫıred:**
   Kaside 2
   Mısra: **1**
   Akıl.

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

2. **ḫıred:**
   Kaside 5
   Mısra: **9**
   Akıl.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur ās̱ār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

3. **ḫıred:**
Kaside 13
Mısra: **91**
Akıl.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

4. **ḫıred:**
Kaside 30
Mısra: **8**
Akıl.

Naẓar rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı
Ḫıred esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī

5. **ḫıred:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Akıl.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫıred meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

hıred-i ṣāḥib-intibāhıdur:

1. **ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Uyanıklığa sahip, basiret sahibi akıl.

Ol ki endīşe senc-i ʿilm-i yaḳīn
Ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur

hırḳa:

1. **ḫırḳa:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

2. **ḫırḳa:**
Terkib-bend 1
Mısra: **46**
Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

hırḳa-pūşān-ı beyān:

1. **ḫırḳa-pūşān-ı beyān:**
Kaside 50
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Söz söyleme dervişleri // şairler.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

hırmen:

1. **ḫırmeninden:***-i, -n, -den*
Gazel 15
Mısra: **5**
Harman.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bez̠l ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

hırmen-i encüm:

1. **ḫırmen-i encüm:**
Kaside 14
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Yıldızlar harmanı.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

hırmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād:

1. **ḫırmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād:**
Kaside 29
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Ayak direyenlerin, karşı gelenlerin sabır ve tahammül harmanı.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

ḥırz:

1. **ḥırz:**
Kaside 10
Mısra: **35**
Koruma, korunma // kötülüklerden, belalardan korunmak için yazılan muska.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür:

1. **ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bahtlı kişinin gönlünün kol muskası (gönüllerini nazara karşı koruyan muska).

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

hırz-ı mükerrem:

1. **ḥırz-ı mükerrem:**
Kaside 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce tılsım.

Teʿāla'l-lāh zihī ḥırz-ı mükerrem
Maḥhabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem

hışāl-ı şubān virür:

1. **ḫışāl-ı şubān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Çoban karakteri vermek (çoban gibi koruyucu, gözetici özellik kazandırmak).

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫışāl-ı şubān virür

hışn-ı haşīn:

1. **ḥışn-ı ḥaşīn:**
Kaside 46
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli, sağlam kale.

Defʿ-i yeʾcūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Menʿ-i ceyş-i eleme dergehidür ḥışn-ı ḥaşīn

hısset:

1. **ḫıssetle:***-le*
Kaside 48
Mısra: **51**
Hasislik, cimrilik, pintilik.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḫātem

hışm:

1. **ḫışmuñ:***-uñ*
Kaside 61
Mısra: **31**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

2. **ḫışm:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

3. **ḫışm:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

4. **ḫışm:**
Gazel 38
Mısra: **2**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

5. **ḫışm:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

6. **ḫışmı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **27**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

7. **ḫışm:**
Kaside 4
Mısra: **39**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

8. **ḫışm:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

9. **ḫışm:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

10. **ḫışm:**
Kaside 21

Mısra: **32**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ṣununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

11. **ḫışmı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **4**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

12. **ḫışm:**
Kaside 53
Mısra: **24**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

<u>hıṭāb-ı imtiḥānīdür:</u>

1. **ḫıṭāb-ı imtiḥānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
İmtihan edici söz.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı iṡbāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

<u>hıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār:</u>

1. **ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın iyi / güzel hitabı.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

<u>hıṭāb-ı rūzgār:</u>

1. **ḫıṭāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın hitabı, seslenmesi.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

<u>hıṭṭa-i cāhıdur:</u>

1. **ḫıṭṭa-i cāhıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 57
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Makam ülkesi.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

<u>hıṭṭa-i cūduñda:</u>

1. **ḫıṭṭa-i cūduñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 55
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Cömertlik ülkesi.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

<u>hıṭṭa-i fażlına:</u>

1. **ḫıṭṭa-i fażlına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 51
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
İlim, irfan ülkesi.

Ḫıṭṭa-i fażlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munẓamm

<u>hıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz:</u>

1. **ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz:**
Kaside 57
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Hicaz bölgesinin ülkesi, Mekke ve Medine'nin bulunduğu ülke.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

<u>hıyām-ı rifʿatine:</u>

1. **ḫıyām-ı rifʿatine:**-*i, -n, -e*
Kaside 29
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Yücelik çadırı.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

<u>Hıżır-dāniş:</u>

1. **Ḫıżır-dāniş:**
Kaside 51
Mısra: **78**
Hızır irfanlı, Hızır gibi irfan sahibi.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Aristo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿİsā-dem

Hıżr:

1. **Ḫıżr:**
    Kaside 39
    Mısra: **10**
    Hızır Aleyhisselam.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

2. **Ḫıżr:**
    Terkib-bend 1
    Mısra: **19**
    Hızır Aleyhisselam.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

3. **Ḫıżr:**
    Gazel 25
    Mısra: **3**
    Hızır Aleyhisselam.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

4. **Ḫıżra:**-*a*
    Gazel 80
    Mısra: **11**
    Hızır Aleyhisselam.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

5. **Ḫıżr:**
    Kaside 50
    Mısra: **10**
    Hızır Aleyhisselam.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

Hıżr olsa:

1. **Ḫıżr olsa:**-*sa*
    Gazel 82
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Hızır olmak (ölümsüz olmak).

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

2. **Ḫıżr olsa:**-*sa*
    Kaside 28
    Mısra: **14**
    Kelime Tipi: -
    Hızır olmak (ölümsüz olmak).

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

Hıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım:

1. **Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım:**-*ım*
    Kaside 9
    Mısra: **123**
    Kelime Tipi: -
    Şiirin İsa nefesli Hızır'ı.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

Hıżr-ı Mesīḥā-nefes olurdı:

1. **Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes olurdı:**-*u, -r, -dı*
    Kaside 32
    Mısra: **68**
    Kelime Tipi: -
    İsa nefesli Hızır olmak.

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes ʿiẓām-ı remīm

Hıżr-ı pey-huceste:

1. **Ḫıżr-ı pey-ḫuceste:**
    Kaside 30
    Mısra: **13**
    Kelime Tipi: -
    Ayağı uğurlu Hızır.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

Hıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum:

1. **Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum:**-*u, -m*
    Kaside 7
    Mısra: **105**
    Kelime Tipi: -
    Nazm/şiir menbaının Hızır'ı.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

Hıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat:

1. **Ḫıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat:**
    Kaside 55
    Mısra: **18**
    Kelime Tipi: -
    Yûsuf çehreli Hızır.

Mehdī-i ʿĪsā-nefes Nuʿmān-ı Ḥātem-mekrümet
Ḫıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat Eflāṭūn-ı İskender-cenāb

ḥicāb:

1. **ḥicābından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 27
Mısra: **99**
Utanma, mahcubiyet.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

ḥicāb itmez:

1. **ḥicāb itmez:**-*mez*
Gazel 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanmak.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

hicrān:

1. **hicrānuñ:**-*uñ*
Gazel 89
Mısra: **1**
Ayrılık // ayrılık acısı.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

2. **hicrānuñ:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Ayrılık // ayrılık acısı.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

hicrān giriftārı:

1. **hicrān giriftārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Ayrılığa, hicrana düşmüş.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

hicv:

1. **hicvüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **71**
Yermek, kötülemek, zemmetmek.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

hicv iderdüm:

1. **hicv iderdüm:**-*er, -düm*
Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yermek, kötülemek, zemmetmek.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

2. **hicv iderdüm:**-*er, -düm*
Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yermek, kötülemek, zemmetmek.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

hicv itmeyem:

1. **hicv itmeyem:**-*me, -y, -e, -m*
Kaside 22
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yermek, kötülemek, zemmetmek.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

hicv itmeyim:

1. **hicv itmeyim:**-*me, -y, -im*
Kaside 22
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yermek, kötülemek, zemmetmek.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

hīç:

1. **hīç:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Katiyen, asla.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

2. **hiç:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Katiyen, asla.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

3. **hīç:**
Gazel 75

Mısra: **10**
Katiyen, asla.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

4. **hīç:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Katiyen, asla.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi rağbet idecek ādem imiş bu

5. **hīç:**
Kaside 13
Mısra: **87**
Katiyen, asla.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

6. **hīç:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Katiyen, asla.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

7. **hīç:**
Kaside 23
Mısra: **37**
Katiyen, asla.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

8. **hīç:**
Kaside 24
Mısra: **34**
Katiyen, asla.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

9. **hīç:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Katiyen, asla.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

10. **hiç:**
Kaside 25
Mısra: **83**
Katiyen, asla.

Ne memālikde olur hiç iḫtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

11. **hīç:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **16**
Katiyen, asla.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

12. **hīç:**
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
Katiyen, asla.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

13. **hīç:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Katiyen, asla.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

14. **hīç:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Katiyen, asla.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

15. **hīç:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Katiyen, asla.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoğı hīç görinmez baña va'llāhī

16. **hīç:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Katiyen, asla.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

17. **hīç:**
Tesdis 1
Mısra: **28**
Asla.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

18. **hīç:**
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
Katiyen, asla.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

19. **hīç:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Hiçbir zaman.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

20. **hīç:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Hiçbir zaman.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

21. **hīç:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Hiçbir zaman.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

22. **hīç:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Hiçbir zaman.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

23. **hīç:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Hiçbir zaman.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

24. **hīç:**
Kaside 39
Mısra: **78**
Hiçbir zaman.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

25. **hīç:**
Kaside 41
Mısra: **118**
Hiçbir zaman.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

26. **hīç:**
Kaside 44
Mısra: **94**
Hiçbir zaman.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

27. **hīç:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

28. **hīç:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

29. **hīç:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

30. **hiç:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Asla, hiçbir zaman.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

31. **hīç:**
Kaside 40
Mısra: **80**
Asla, hiçbir zaman.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

32. **hīç:**
Kaside 41
Mısra: **68**
Asla, hiçbir zaman.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

33. **hīç:**
Kaside 41
Mısra: **73**
Asla, hiçbir zaman.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

34. **hīç:**
Kaside 42
Mısra: **67**
Asla, hiçbir zaman.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

35. **hīç:**
Kaside 46
Mısra: **47**
Asla, hiçbir zaman.

Ḥarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

36. **hīç:**
Kaside 61
Mısra: **20**
Asla, hiçbir zaman.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

37. **hīç:**
Nazm 6
Mısra: **3**
Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

38. **hīç:**
Kaside 47
Mısra: **81**
Katiyen, asla.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

39. **hīç:**
Kaside 57
Mısra: **18**
Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

40. **hīç:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır, asla, katiyen.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

41. **hīç:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Hiçbir zaman.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

42. **hīç:**
Kaside 42
Mısra: **15**
Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyen, asla.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

<u>hīç bir:</u>

1. **hīç bir:**
Kaside 25
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe ait olduğunu anlatır.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

2. **hīç bir:**
Kaside 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe ait olduğunu anlatır.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

<u>hīç bir kimse:</u>

1. **hīç bir kimse:**
Gazel 63

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

hīçe şayar:

1. **hīçe şayar:**-*ar*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsememek, önem vermemek.

Himmetüm hīçe şayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

hidāyet-i Ḥaḳ:

1. **hidāyet-i Ḥaḳ:**
Kaside 30
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

ḥiddet-i ʿazminden:

1. **ḥiddet-i ʿazminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 54
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kararlılığın sertliği, şiddeti, keskinliği.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından:

1. **ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 50
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Işık dolu parıltının şimşeğinin şiddeti.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe ẓulmet-i şām

ḥiddet-i reftār-ı tündi:

1. **ḥiddet-i reftār-ı tündi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Süratli gidişin sertliği, hiddeti.

İderdi ḥiddet-i reftār-ı tündi peyveste
Sipihr-i maʿniye gerd-i zemīn-i eşʿārı

hidmet:

1. **ḫidmetinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 16
Mısra: **11**
Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

2. **ḫidmetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 60
Mısra: **29**
Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

3. **ḫidmetde:**-*de*
Kaside 11
Mısra: **9**
Birinin isteklerini yapma, arzularını yerine getirme işi.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

4. **ḫidmete:**-*e*
Gazel 95
Mısra: **8**
Hizmet, görev, vazife.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

5. **ḫidmete:**-*e*
Kaside 39
Mısra: **13**
Hizmet, görev, vazife.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

6. **ḫidmetin:**-*i, -n*
Kaside 43
Mısra: **35**
Hizmet, görev, vazife.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

7. **ḫidmeti:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **77**
Hizmet, görev, vazife // methetme.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

hidmet-i dadı vü lālaya:

1. **ḫidmet-i dadı vü lālaya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Lala ve dadının hizmeti, yardımı.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

hidmet-i rindānı iderdi:

1. **ḫidmet-i rindānı iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 29
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Rintlerin hizmetini görmek, rintlere hizmet etmek.

Virürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

hidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda:

1. **ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda:**-*u, -ñ, -da*
   Kaside 32
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Şahsın güzel vasıflarının hizmeti (güzel vasıflarını övme).

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

hidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur:

1. **ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Eteği belinde/işe hazır, becerikli hizmetçi.

Fitne ḫidmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm
Ben girībān-çāk-ı mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ

hidmetkār-ı hançerdārımuz oldı:

1. **ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz oldı:**-*dı*
   Gazel 52
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Hançer tutan (bir) hizmetkâr olmak.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

hidmetüñ itsek:

1. **ḫidmetüñ itsek:**-*sek*
   Kaside 53
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Hizmet etmek; bir kimsenin işini yapmak.

Ḳullaruñla oturup ḫidmetüñ itsek dirler
Celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel

hikāyet:

1. **ḥikāyet:**
   Kaside 56
   Mısra: **32**
   Hikâye, anlatı.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

hikmet:

1. **ḥikmet:**
   Kaside 10
   Mısra: **16**
   Hakimlik, bilgelik.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

2. **ḥikmet:**
   Kaside 10
   Mısra: **17**
   Hakimlik, bilgelik.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

3. **ḥikmetdür:**-*dür*
   Müseddes 1
   Mısra: **1**
   Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

4. **ḥikmet:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **70**
   Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

5. **ḥikmeti:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **26**

Felsefe; akla, akıl yürütmeye dayanılarak kavramlar düzeyinde ifade edilen, her aşamasında eleştiriye açık gerçek arayışı.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler

6. **ḥikmetüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **66**
Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

ḥikmet-i Bārī:

1. **ḥikmet-i Bārī:**
Kaside 45
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hikmeti.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm:

1. **ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yıldızların hareketi ve dünyanın dönmesindeki hikmet/gizli sebep.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna ṣor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ:

1. **ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Fikir ve hayal hikmeti / felsefesi.

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesof-ı ekberi

ḥikmet-i ḥaḳḳ:

1. **ḥikmet-i Ḥaḳḳ:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hikmeti.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

2. **ḥikmet-i Ḥaḳḳ:**
Kaside 50
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hikmeti.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

ḥikmet-i maʿnāda:

1. **ḥikmet-i maʿnāda:**-*da*
Kaside 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hakikatin hikmeti, batıni sır.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

ḫilāf itmege:

1. **ḫilāf itmege:**-*meg, -e*
Kaside 41
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Karşı durmak, muhalif olmak.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

ḫilāf-ı gerdiş-i devrān:

1. **ḫilāf-ı gerdiş-i devrān:**
Kaside 27
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dünyanın dönüşünün tersi / aksine.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫilāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

ḫilāf-ı muʿtād:

1. **ḫilāf-ı muʿtād:**
Kaside 53
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Alışılmışın dışında, usul ve kurala uymayan.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫilāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

ḫilāf-ı reʾy-i cumhūrı:

1. **ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Halkın düşüncesine aykırı, halkın düşüncesine uymayan.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫilāf-ı reʾy-i cumhūrı

<u>hilāl:</u>

1. **hilāli:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **62**
Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

2. **hilāli:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **92**
Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

3. **hilāle:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **52**
Yeni ay, ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

<u>hilāl-i dāʾire-sāz:</u>

1. **hilāl-i dāʾire-sāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Daire yapan, daire şekline giren hilal // dolunay.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

<u>hilāl-i kevākib-feşān olur:</u>

1. **hilāl-i kevākib-feşān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yıldız saçan hilal olmak (hilal şeklindeki nalın demirinden koştukça kıvılcımlar çıkması).

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

<u>hilʿat-i dībā:</u>

1. **ḫilʿat-i dībā:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İpekli kumaştan kaftan.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

<u>hilʿat-i nūr u duḫān virür:</u>

1. **ḫilʿat-i nūr u duḫān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Karanlık ve aydınlık kaftanını giydirmek.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

<u>ḥīle:</u>

1. **ḥīle:**
Kaside 39
Mısra: **94**
Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

<u>hilḳat:</u>

1. **ḫilḳate:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **2**
Tabiat, yaratılış.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

2. **ḫilḳatın:**-*ı, -n*
Kaside 62
Mısra: **28**
Tabiat, yaratılış.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

<u>himmet:</u>

1. **himmete:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **51**
Lütuf, kerem, yardım.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

2. **himmeti:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **63**
Lütuf, kerem, yardım.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

3. **himmet:**
Kaside 30
Mısra: **97**
Lütuf, kerem, yardım.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

4. **himmetime:***-i, -m, -e*
Kaside 35
Mısra: **91**
Lütuf, kerem, yardım.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

5. **himmeti:***-i*
Kaside 42
Mısra: **37**
Lütuf, kerem, yardım.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

6. **himmet:**
Kaside 52
Mısra: **68**
Lütuf, kerem, yardım.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

7. **himmetde:***-de*
Kaside 59
Mısra: **52**
Lütuf, kerem, yardım.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

8. **himmetüm:***-ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **5**
Lütuf, kerem, yardım.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

9. **himmeti:***-i*
Kaside 2
Mısra: **27**
Manevi güç, manevi yardım.

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım ki oldı himmeti
Ṭabʿuma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

10. **himmeti:***-i*
Kaside 22
Mısra: **41**
Yardım, ihsan.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

11. **himmeti:***-i*
Kaside 26
Mısra: **55**
Yardım, ihsan.

Himmeti muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd
Devleti nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm

12. **himmeti:***-i*
Kaside 29
Mısra: **49**
Yardım, ihsan.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

13. **himmet:**
Kaside 33
Mısra: **62**
Yardım, ihsan.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

14. **himmete:***-e*
Kaside 46
Mısra: **42**
Yardım, ihsan.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

15. **himmet:**
Kaside 47
Mısra: **101**
Yardım, ihsan.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

16. **himmet:**
Kaside 55
Mısra: **4**
Yardım, ihsan.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

17. **himmeti:***-i*
Kaside 58
Mısra: **65**
Yardım, ihsan.

Ger itse himmeti imdād-ı ʿācizān-ı cihān
Ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı mūr-ı zebūn

18. **himmetüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 60

Mısra: **75**
Yardım, ihsan.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

19. **himmetüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **53**
Yardım, ihsan.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

20. **himmet:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **3**
Yardım, ihsan.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

21. **himmetde:**-*de*
Mesnevi 1
Mısra: **38**
Yardım, ihsan.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

himmet eyle:

1. **himmet eyle:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Lütufta bulunmak, yardım etmek.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

himmet eyleñ:

1. **himmet eyleñ:**-*ñ*
Müfret 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

himmet eyleyeyim:

1. **himmet eyleyeyim:**-*y, -eyim*
Kaside 29
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, gayret etmek.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

himmet idüñ:

1. **himmet idüñ:**-*üñ*
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

himmet itse:

1. **himmet itse:**-*se*
Kaside 55
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Manevi yardımda bulunmak.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

himmet-āmūz-ı kerem:

1. **himmet-āmūz-ı kerem:**
Kaside 31
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin iyilik öğreteni.

Taḳviyet-baḫş-ı ẓafer silsile-bend-i aʿdā
Himmet-āmūz-ı kerem ʿuḳde-güşā-yı aḥbāb

himmet-i ʿālīdür:

1. **himmet-i ʿālīdür:**-*dür*
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı, lutfu.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

himmet-i ʿālī-şānī:

1. **himmet-i ʿālī-şānī:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Himmeti yüce.

Maʿdelet-pīşe ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet
İftiḫār-ı kerem ü himmet-i ʿālī-şānī

himmet-i āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh:

1. **himmet-i āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyanık gönüllü/basiret sahibi Âsaf'ın (vaktin büyük vezirinin) lutfu, ihsanı.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

himmet-i merdān:

1. **himmet-i merdān:**
Kaside 27
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin gayreti, çalışması.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

himmet-i şāhenşeh-i ʿādil:

1. **himmet-i şāhenşeh-i ʿādil:**
Kaside 10
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişahın lütfu, yardımı.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

himmet-i sāḥib-kerem-i rūzgār:

1. **himmet-i sāḥib-kerem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Devrin kerem sahibinin lütfu.

Ola ḫuṣūṣā ki mürebbī aña
Himmet-i sāḥib-kerem-i rūzgār

himmet-i şehdür:

1. **himmet-i şehdür:***-dür*
Kaside 3
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Padişahın lütuf ve keremi.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

himmet-i sulṭān-ı cihāndur:

1. **himmet-i sulṭān-ı cihāndur:***-dur*
Kaside 17
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanının lütfu.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu güne kelimāt-ı ġarrā

himmet-i ṭabʿ-ı bülendim:

1. **himmet-i ṭabʿ-ı bülendim:***-i, -m*
Kaside 27
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Yüce şairliğin düşüncesi // şairlik kudreti.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

himmet-i vālā-yı zamāne:

1. **himmet-i vālā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın yüce himmeti, büyük yardımı.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

Hind:

1. **Hind:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Hindistan.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

2. **Hindi:***-i*
Kaside 3
Mısra: **30**
Hindistan.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

3. **Hind:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Hindistan.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

4. **Hindi:***-i*
Kaside 21
Mısra: **84**
Hindistan.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

5. **Hinde:***-e*
Kaside 51

Mısra: **90**
Hindistan.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

Hindūstān:

1. **Hindūstānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **14**
Hindistan.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

Hindū-yı āteş-perest:

1. **Hindū-yı āteş-perest:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Ateşe tapan Hintli.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

Hindū-yı bām olursa:

1. **Hindū-yı bām olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 50
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Dam bekçisi olmak.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

Hindū-yı bām u deri:

1. **Hindū-yı bām u deri:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Kapısının ve damının Hintli bekçisi.

Hindū-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i ḫurşīd
Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı per-i Cibrīl-i emīn

Hindū-yı mest-i kemīn-güşā:

1. **Hindū-yı mest-i kemīn-güşā:**
Kaside 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Tuzak kuran sarhoş Hintli // sevgilinin mahmur siyah gözleri.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

ḥisāb:

1. **ḥisāb:**
Kaside 35
Mısra: **115**
Ölçü, sayı.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

2. **ḥisāb:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Ölçü, sayı // sorgulama.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

ḥisāb u kitāb:

1. **ḥisāb u kitāb:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Hesap yapıp kitaba başvurmak.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi:

1. **ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın ay ve yıl hesabı.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

ḥiṣār:

1. **ḥiṣārı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **4**
Kale.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

ḥiṣār-ı āhenīn olsa:

1. **ḥiṣār-ı āhenīn olsa:**-*sa*
Kaside 56
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **-**
Demirden kale olmak.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

ḥiṣār-ı şīşe:

1. **ḥiṣār-ı şīşe:**
Kaside 34
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **-**
Sırça kale.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

ḥiṣṣe:

1. **ḥiṣṣe:**
Kaside 50
Mısra: **133**
Pay, nasip.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

ḥizebr-i maʿreke:

1. **ḥizebr-i maʿreke:**
Kaside 21
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Cenk meydanının aslanı.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

ḫod:

1. **ḫod:**
Kaside 25
Mısra: **13**
Kendi.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

2. **ḫod:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Bile, dahi.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

3. **ḫod:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Kimse.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

4. **ḫod:**
Kaside 9
Mısra: **60**
De/da, dahi.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

5. **ḫod:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **24**
De/da, dahi.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

6. **ḫod:**
Kaside 17
Mısra: **39**
De/da, dahi.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

7. **ḫod:**
Kaside 21
Mısra: **83**
De/da, dahi.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

8. **ḫod:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Kendi, kendisi, bizzat.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

9. **ḫod:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Kendi, kendisi, bizzat.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

10. **ḫod:**
Kaside 4
Mısra: **79**
Kendi, kendisi, bizzat.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

11. **ḫod:**
Kaside 6
Mısra: **55**
Artık.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

12. **ḫod:**
Kaside 21
Mısra: **85**
De/da, bile, dahi.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

13. **ḫod:**
Kaside 17
Mısra: **55**
De/da, dahi.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

14. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **17**
İse.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

hokka-i çīnī:

1. **ḥoḳḳa-i çīnī:**
Kaside 51
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Çini hokka.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

hor u pest düşürdi:

1. **ḫor u pest düşürdi:**-*di*
Gazel 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Küçük düşürmek, hor ve hakir duruma getirmek, alçaltmak//aşağıya düşürmek (gerçek anlamda).

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

Horasān:

1. **Ḫorasānı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **104**
Horasan şehri.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

hoş geçe:

1. **ḫoş geçe:**-*e*
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel vakit geçirmek, eğlenmek.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

hoş ol:

1. **ḫoş ol:**
Kaside 51
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Esenlikte olmak.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

hoşā:

1. **ḫoşā:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

hoş-āmed:

1. **ḫoş-āmed:**
Kaside 40
Mısra: **72**
Birini güzel söz ve hareketlerle karşılama // riyakarlık etmek, yaranmak, hoşa gidecek hareketler yapmak.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

hoş-āyende:

1. **ḫoş-āyendedür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **4**
Hoşa giden, beğenilen.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

2. **ḫoş-āyende:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Hoşa giden, beğenilen.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

hoş-bū:

1. **ḫoş-bū:**
Kaside 13
Mısra: **39**
Güzel kokulu.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

2. **ḫoş-bū:**
Kaside 23
Mısra: **35**
Güzel kokulu.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

hoş-bū ide:

1. **ḫoş-bū ide:***-e*
Kaside 26
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu yapmak.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

hoş-būy ider:

1. **ḫoş-būy ider:***-er*
Kaside 61
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu hâle getirmek // güzel kokutmak.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

hoş-būy oldı:

1. **ḫoş-būy oldı:***-dı*
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu olmak.

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

hoş-dil:

1. **ḫoş-dil:**
Kaside 7
Mısra: **97**
Gönlü hoş, memnun.

E̱ser-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

hoş-edā:

1. **ḫoş-edā:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Güzel, beliğ.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

hoş-ḥāl:

1. **ḫoş-ḥāl:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Mutlu, mesut, memnun.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

hoş-lehçe:

1. **ḫoş-lehçe:**
Gazel 108
Mısra: **14**
Tatlı dilli, güzel (şiir) söyleyen.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

hoşnūd eyledüñ:

1. **ḫoşnūd eyledüñ:***-düñ*
Kaside 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Memnun etmek, gönlünü hoş etmek, razı etmek.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

hoş-nüvīs:

1. **ḫoş-nüvīs:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Güzel yazı yazan, hattat.

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

hoş-soḥbet:

1. **ḫoş-soḥbet:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Sohbeti tatlı, güzel (olan).

Nedīm-i bez̠le-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

hoş-ṭabʿān:

1. **ḫoş-ṭabʿāna:**-*a*
   Gazel 18
   Mısra: **13**
   Güzel huylular, huyu güzel olanlar.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

hoş-ter:

1. **ḫoş-ter:**
   Kaside 20
   Mısra: **64**
   Daha güzel, çok güzel.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

hoş-ẕāt:

1. **ḫoş-ẕāt:**
   Kaside 20
   Mısra: **8**
   Kişiliği güzel.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

2. **ḫoş-ẕāt:**
   Kaside 23
   Mısra: **29**
   Kişiliği güzel.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

hoş-ẕāt-ı serverdür:

1. **ḫoş-ẕāt-ı serverdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: **-**
   Kişiliği güzel başkan /padişah.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

hū çekelüm:

1. **hū çekelüm:**-*elüm*
   Kaside 26
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

hū çeker:

1. **hū çeker:**-*er*
   Gazel 134
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek // feryat figan etmek.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

ḫūb:

1. **ḫūb:**
   Kaside 61
   Mısra: **58**
   Güzel, hoş.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

ḫūb olur:

1. **ḫūb olur:**-*u, -r*
   Kaside 61
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: **-**
   Güzel olmak.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

ḫūbān:

1. **ḫūbānuñ:**-*uñ*
   Gazel 87
   Mısra: **7**
   Güzeller/dilberler.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

2. **ḫūbāne:**-*e*
   Gazel 113
   Mısra: **3**
   Güzeller/dilberler.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

3. **ḫūbān:**
   Kaside 27
   Mısra: **69**
   Güzeller/dilberler.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

4. **ḫūbāna:**-*a*
   Kaside 28

Mısra: **18**
Güzeller/dilberler.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

5. **ḫūbānı:**-*ı*
Gazel 22
Mısra: **6**
Güzeller.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

ḫūbān-ı fettānuñ:

1. **ḫūbān-ı fettānuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Cazibeli, fitne çıkarıcı güzeller.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

ḥüccet:

1. **ḥüccet:**
Kaside 14
Mısra: **79**
Belge, vesika, delil.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

ḥüccet-i daʿvāmuñ:

1. **ḥüccet-i daʿvāmuñ:**-*m, -uñ*
Kaside 22
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İddianın delili (şairlik iddiasının delili, belgesi).

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

ḥüccet-i ehl-i sünnet:

1. **ḥüccet-i ehl-i sünnet:**
Kaside 51
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ehl-i sünnetin delili.

Ḥāmī-i şerʿ-i nebī ḥüccet-i ehl-i sünnet
Ḳıble-i mülk ü milel Kaʿbe-i erkān-ı ümem

ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel:

1. **ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel:**
Kaside 59
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Peşin verilen, geciktirilmeyen ihsanın belgesi.

Ḥükm-i ḳalemi ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel
Şerʿ-i keremi nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür

ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum:

1. **ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 57
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Şiir mazmununun delili.

İderim daʿvī-i tezvīrini ḫaṣmuñ ibṭāl
Eylesem ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum ibrāz

ḫuceste olursa:

1. **ḫuceste olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayırlı olmak, uğurlu olmak.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu güne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

ḫuceste-ẕāt:

1. **ḫuceste-ẕāt:**
Kaside 29
Mısra: **40**
Uğurlu, talihli kişi.

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

2. **ḫuceste-ẕāt:**
Kaside 38
Mısra: **22**
Uğurlu, talihli kişi.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

Ḫudā:

1. **Ḫudā:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Allah.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

2. **Ḫudādan:**-*dan*
Gazel 104
Mısra: **13**
Allah.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

3. **Ḫudā:**
Kaside 9
Mısra: **143**
Allah.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

4. **Ḫudā:**
Kaside 10
Mısra: **125**
Allah.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

5. **Ḫudānuñ:**-*nuñ*
Kaside 21
Mısra: **6**
Allah.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

6. **Ḫudā:**
Kaside 35
Mısra: **30**
Allah.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

7. **Ḫudā:**
Kaside 45
Mısra: **88**
Allah.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

8. **Ḫudā:**
Kaside 47
Mısra: **139**
Allah.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

9. **Ḫudā:**
Kaside 58
Mısra: **44**
Allah.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

10. **Ḫudā:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Allah.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

11. **Ḫudā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **20**
Allah.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

12. **Ḫudā:**
Tesdis 1
Mısra: **16**
Allah.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

13. **Ḫudā:**
Kaside 32
Mısra: **105**
Allah.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

14. **Ḫudā:**
Kaside 43
Mısra: **14**
Allah.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

Ḫudā bilür:

1. **Ḫudā bilür:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan başka kimse bilmez, sadece Allah bilir.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

2. **Ḫudā bilür:**
Kaside 45
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan başka kimse bilmez, sadece Allah bilir.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

Ḫudā bilür ki:

1. **Ḫudā bilür ki:**
Kaside 58

Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah biliyor ki.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

2. **Ḫudā bilür ki:**
Kaside 58
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah biliyor ki.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

Hudā pāyende kılsun:

1. **Ḫudā pāyende ḳılsun:**
Gazel 142
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Dua Sözü**
"Allah daim/payidar etsin" anlamında kullanılan bir temennî sözü.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

hudāvendā:

1. **ḫudāvendā:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Ey sultan!

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

2. **ḫudāvendā:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Ey sultan!

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

3. **ḫudāvendā:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Ey sultan!

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

4. **ḫudāvendā:**
Kaside 21
Mısra: **59**
Ey sultan!

Güşāde-baḫt Ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

5. **ḫudāvendā:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Ey Sultânım!

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

6. **ḫudāvendā:**
Kaside 27
Mısra: **53**
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

7. **ḫudāvendā:**
Kaside 27
Mısra: **87**
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

8. **ḫudāvendā:**
Kaside 34
Mısra: **65**
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güzāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güzāf u lāf menfūrı

9. **ḫudāvendā:**
Kaside 49
Mısra: **65**
Ey efendi! (vezir bağlamında).

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

hudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān:

1. **ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān:**
Kaside 19
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Şanı büyük hükümdar.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

hudāvend-i cihān:

1. **ḫudāvend-i cihān:**
Kaside 57
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cihan hükümdarı.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

hudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām:

1. **ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām:**
Kaside 50
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Oturduğu yer gökyüzü ve hizmetçileri melekler olan hükümdar /şeyhülislam.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām

hudāvend-i fuḫūl-i ʿulemā-yı kümmel:

1. **ḫudāvend-i fuḫūl-i ʿulemā-yı kümmel:**
Kaside 53
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahibi âlimlerin önde gelenlerinin efendisi.

Serverā nāmverā fāżıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḫūl-i ʿulemā-yı kümmel

hudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh:

1. **ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh:**
Kaside 52
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Makam ve fazilet sahiplerinin efendisi.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

hudāvend-i hümā-himmet:

1. **ḫudāvend-i hümā-himmet:**
Kaside 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hüma himmetli padişah, lütfu her yanı kaplamış olan padişah.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

hudāvend-i hümāyūn:

1. **ḫudāvend-i hümāyūn:**
Kaside 35
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kutlu, saadetli vezir.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

hudāvend-i hümāyūn- elḳāb:

1. **ḫudāvend-i hümāyūn- elḳāb:**
Kaside 31
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Mübarek lakaplı vezir.

Müşterī-kevkebe düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr
Āsumān-pāye Ḫudāvend-i hümāyūn- elḳāb

hudāvend-i hümāyūn-maḳdem:

1. **ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem:**
Kaside 40
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Gelişi uğurlu vezir.

Ṣadr-ı Āṣaf-menişā ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā
Ey Hümā-sāye Ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem

hudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver:

1. **ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver:**
Kaside 40
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Savaşçı ve hüner sahibi vezir.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

hudāvend-i hünerver:

1. **ḫudāvend-i hünerver:**
Kaside 22
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Marifet sahibi hükümdar.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

hudāvend-i kerīm ü kişver-ārā:

1. **ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā:**
Kaside 43
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen cömert hükümdar /vezir.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

hudāvend-i muʿaẓẓam:

1. **ḫudāvend-i muʿaẓẓam:**
Kaside 7
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulu hükümdar.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

2. **ḫudāvend-i muʿaẓẓam:**
Kaside 17
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulu hükümdar.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

3. **ḫudāvend-i muʿaẓẓam:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulu hükümdar.

Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāris̱-i mülk-i cihān İskender-i s̱ānī

4. **ḫudāvend-i muʿaẓẓam:**
Kaside 48
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulu vezir.

Cihān-pīrā ḫıdīv-i dād-güster
Cihān-dāver Ḫudāvend-i muʿaẓẓam

hudāvend-i mükerrem:

1. **ḫudāvend-i mükerrem:**
Kaside 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce, aziz, muhterem hükümdar.

Ḫudāvend-i mükerrem pādişāh-ı ʿārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serīr-efrūz-ı dānişver

2. **ḫudāvend-i mükerrem:**
Kaside 23
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce, aziz, muhterem hükümdar.

Sulṭān-ı kerem-pīşe ḫudāvend-i mükerrem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ʿālem

hudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret:

1. **ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret:**
Kaside 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali ahlaklı ve Hz. Ömer adaletli hükümdar.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

hudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād:

1. **ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād:**
Kaside 25
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Hz. Ebubekir itikatli/inançlı ve Hz. Ömer adaletli padişah.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

hudāvend-i serīr-i ḥaşmet:

1. **ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Haşmet tahtının sultanı.

Maʿdelet-pīşe ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet
İftiḫār-ı kerem ü himmet-i ʿālī-şānī

hudāvend-i serīr-i maʿrifet:

1. **ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet:**
Kaside 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İlim, irfan tahtının hükümdarı // Hz. Mevlânâ.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

hudāvend-i suhanver:

1. **ḫudāvend-i suḫanver:**
Kaside 25
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Düzgün ve güzel konuşan hükümdar.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

hudāvend-i yegāne:

1. **ḫudāvend-i yegāne:**
Kaside 18
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, müstesna hükümdar.

Şehenşāh-ı zamāne Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib
Ḫudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

hudāvend-i zamān:

1. **ḫudāvend-i zamān:**
Kaside 19
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Zamanın hükümdarı, efendisi.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

hudāvend-i zamāne:

1. **ḫudāvend-i zamāne:**
Kaside 13
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zamanın hükümdarı, efendisi.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Ḫudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

hudāyegān-ı müşīrān-ı memleket-perver:

1. **ḫudāyegān-ı müşīrān-ı memleket-perver:**
Kaside 30
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Memleketi seven, memlekete hizmet eden vezirlerin şahlar şahı.

Ḫudāyegān-ı müşīrān-ı memleket-perver
Ḫıdīv-i bārgeh-i mesned-i cihānbānī

Hudā-yı aʿlem ü aḥkem:

1. **Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem:**
Kaside 38
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
En iyi bilen ve en doğru hüküm veren Allah.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

Hudā-yı ʿalīm:

1. **Ḫudā-yı ʿalīm:**
Kaside 32
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İlmi ebedî ve ezelî olan Allah.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne güşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

Hudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem:

1. **ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem:**
Kaside 48
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Sonsuz güç ve kudret sahibi olan, her şeyi kendi varlığıyla ayakta tutan ve en doğru hükmü veren Allah.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem

Hudā-yı müsteʿān:

1. **Ḫudā-yı müsteʿān:**
Kaside 56
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Kendisinden yardım istenen Allah.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

Hudā-yı müteʿāl:

1. **Ḫudā-yı müteʿāl:**
Kaside 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

2. **Ḫudā-yı müteʿāl:**
Kaside 35
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

hufte:

1. **ḫufte:**
Kaside 47
Mısra: **71**
Uyumuş, uykuda.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

hulāṣa-i eser-i ṣunʿ-ı kudret-i Bārī:

1. **ḫulāṣa-i eṡer-i ṣunʿ-ı ḳudret-i Bārī:**
Kaside 45
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yaratma kudreti eserinin özü / neticesi.

Ḳıvām-ı ṭıynet-i terkīb-i ʿālem ü ādem
Ḫulāṣa-i eṡer-i ṣunʿ-ı ḳudret-i Bārī

hulāṣa-i haber-i bī-tereddüd:

1. **ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd:**
Kaside 30
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşünmeksizin, zorlanmadan söylenen sözün özü.

Ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd işʿārı
Netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf iḥsānı

hulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā:

1. **ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā:**
Kaside 32
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Hz İsa'nın mucize anlamının /kavramının özü.

Sözüm ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm

hulāṣa-i suhan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn:

1. **ḫulāṣa-i suḫan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn:**
Kaside 58
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Efatun'un ve İbni Sina'nın sözlerinin özü.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Ḫulāṣa-i suḫan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn

hulāṣa-i taḳdīr:

1. **ḫulāṣa-i taḳdīr:**
Kaside 30
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın) takdirinin özü.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

hulefā:

1. **ḫulefāda:**-*da*
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Halifeler.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

hulḳ:

1. **ḫulḳı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **3**
Huy, tabiat, yaratılış.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

2. **ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **72**
Ahlak, huy.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

3. **ḫulḳın:**-*ı, -n*
Kaside 39
Mısra: **55**
Huy, tabiat, yaratılış // ahlakının güzel kokusu, güzel ahlak.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşk ü ʿabīr

hulḳ-ı ḥasen:

1. **ḫulḳ-ı ḥasen:**
Kaside 62
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlak.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

hulḳ-ı kerīmi:

1. **ḫulḳ-ı kerīmi:**-*i*
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cömert tabiat, yaratılış.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

hulūṣ:

1. **ḫulūṣum:**-*u, -m*
Kaside 38
Mısra: **82**
Doğruluk, samimiyet.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

2. **ḫulūṣum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **85**
Doğruluk, samimiyet.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

3. **ḫulūṣımı:**-*ı, -m, -ı*
Kaside 58
Mısra: **71**
Doğruluk, samimiyet, sevgi.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

humār:

1. **ḫumār:**
Gazel 4
Mısra: **5**
(İçkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

humār-ı bādeden:

1. **ḫumār-ı bādeden:**-*den*
Gazel 122
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Şarabın verdiği baş ağrısı.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

humār-ı ḫᵛābdan:

1. **ḫumār-ı ḫᵛābdan:**-*da*
Kaside 38
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Uyku sersemliği.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

hum-ḫāne:

1. **ḫum-ḫāneler:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **7**
Şarap küpleri konan yer, şarap mahzeni // meyhane.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

hum-ı mey:

1. **ḫum-ı mey:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Şarap küpü.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

hūn:

1. **ḫūn:**
Kaside 14
Mısra: **15**
Kan.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

2. **ḫūn:**
Kaside 28
Mısra: **71**
Kan.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

hūn-āb:

1. **ḫūn-āb:**
Kaside 31
Mısra: **80**
Kanlı su.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

hūn-ābe:

1. **hūn-ābe:**
Kaside 9
Mısra: **23**
Kanlı su (kanlı gözyaşı).

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

hūn-feşān:

1. **ḫūn-feşān:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Kan saçıcı, kan dökücü.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

hūn-feşān olur:

1. **ḫūn-feşān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Kan saçan olmak, kan saçmaya başlamak.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

hūnī:

1. **ḫūnī:**
    Kaside 22
    Mısra: **68**
    Kan dökücü, zalim // sevgilinin gözleri.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

hūn-ı dil:

1. **ḫūn-ı dil:**
    Kaside 50
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: -
    Gönül kanı.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan lez̠z̠et-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

2. **ḫūn-ı dil:**
    Kaside 53
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: -
    Gönül/ciğer kanı.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

3. **ḫūn-ı dil:**
    Gazel 4
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: -
    Gönül/yürek kanı.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

4. **ḫūn-ı dil:**
    Gazel 22
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: -
    Gönül kanı.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

hūn-ı dili:

1. **ḫūn-ı dili:***-i*
    Gazel 83
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Gönül kanı.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol lez̠z̠et ile zehr-i cefāyı çekemez dil

hūn-ı düşmen:

1. **ḫūn-ı düşmen:**
    Kaside 28
    Mısra: **74**
    Kelime Tipi: -
    Düşmanın kanı.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

hūn-ı fitne:

1. **ḫūn-ı fitne:**
    Kaside 5
    Mısra: **66**
    Kelime Tipi: -
    Fitne kanı, fitneden dolayı dökülen kan.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

hūnī gözlere:

1. **ḫūnī gözlere:***-ler, -e*
    Gazel 141
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: -
    Kan dökücü göz.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

hūnī gözlerüñ:

1. **ḫūnī gözlerüñ:***-ler, -üñ*
    Gazel 96
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Kan dökücü göz.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

hūn-ı şemşīr-zebān:

1. **ḫūn-ı şemşīr-zebān:**
    Kaside 37
    Mısra: **82**
    Kelime Tipi: -
    Kılıç dilin kanı (kılıç gibi olan dilin kanı).

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

hūn-pālā:

1. **ḫūn-pālā:**
    Kaside 6
    Mısra: **50**
    Kan dökücü.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

ḥūr:

1. **ḥūr:**
   Gazel 89
   Mısra: **7**
   Cennet kızı, huri

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

2. **ḥūrdan:***-dan*
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **6**
   Cennet kızı, huri

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

3. **ḥūr:**
   Kaside 18
   Mısra: **81**
   Cennet kızı, huri.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

ḥūr olsa:

1. **ḥūr olsa:***-sa*
   Kaside 7
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: **-**
   Huri olmak.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

hurde:

1. **ḫurde:**
   Kaside 45
   Mısra: **21**
   Ufak, parça, kırıntı.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

ḥūr-ı ʿīn:

1. **ḥūr-ı ʿīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: **-**
   İri ve güzel gözlü huri.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

hurrem:

1. **ḫurrem:**
   Kaside 8
   Mısra: **88**
   Gönül açıcı, şen.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

2. **ḫurrem:**
   Kaside 58
   Mısra: **21**
   Gönül açıcı, şen.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

3. **ḫurremdür:***-dür*
   Kaside 19
   Mısra: **55**
   Sevinçli, mutlu.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

4. **ḫurrem:**
   Kaside 26
   Mısra: **104**
   Sevinçli, mutlu.

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

5. **ḫurrem:**
   Kaside 32
   Mısra: **11**
   Sevinçli, mutlu.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

6. **ḫurrem:**
   Kaside 46
   Mısra: **7**
   Sevinçli, mutlu.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

7. **ḫurrem:**
   Kaside 57
   Mısra: **5**
   Sevinçli, mutlu.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

8. **ḫurrem:**
   Kaside 38

Mısra: **8**
Sevinçli, mutlu.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

9. **ḫurrem:**
Kaside 58
Mısra: **55**
Sevinçli, mutlu.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

10. **ḫurrem:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Sevinçli, mutlu.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

11. **ḫurrem:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Taze ve hoş, canlı.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

hurrem ide:

1. **ḫurrem ide:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

hurrem itdi:

1. **ḫurrem itdi:**-*di*
Kaside 44
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

2. **ḫurrem itdi:**-*di*
Gazel 127
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, şenlendirmek.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İlṭifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

hurrem ḳıldı:

1. **ḫurrem ḳıldı:**-*dı*
Kaside 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, şenlendirmek.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

hurrem oldı:

1. **ḫurrem oldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevinmek, mutlu olmak.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

hurrem olup:

1. **ḫurrem olup:**-*up*
Kaside 31
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Sevinçli olmak.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

hurrem ṭuta:

1. **ḫurrem ṭuta:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Şenlendirmek, ferah kılmak.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

hurrem ṭutar:

1. **ḫurrem ṭutar:**-*ar*
Kaside 45
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Şenlendirmek, ferah kılmak.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

hurrem ü āşüfte oldı:

1. **ḫurrem ü āşüfte oldı:**-*dı*
Kaside 35
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sevinçli olmak ve aklı başından gitmek, meftun olmak.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

hurrem ü ferhunde ola:

1. **ḫurrem ü ferḫunde ola:**-*a*
   Kaside 24
   Mısra: **109**
   Kelime Tipi: -
   Kutlu / mesut ve sevinçli olmak.

Dāʾimā ḫurrem ü ferḫunde ola devrinde
Ṣubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı ġarībān-ı felek

hurrem u handān ola:

1. **ḫurrem u ḫandān ola:**-*a*
   Kaside 19
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Sevinçli ve neşeli olmak, mutlu olmak.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

hurrem ü handān oldı:

1. **ḫurrem ü ḫandān oldı:**-*dı*
   Gazel 50
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sevinçli ve neşeli olmak.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

hurrem ü hoş-hāl ola:

1. **ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola:**-*a*
   Kaside 35
   Mısra: **123**
   Kelime Tipi: -
   Sevinçli ve memnun olmak.

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

hurrem ü şād kıldı:

1. **ḫurrem ü şād ḳıldı:**-*dı*
   Kaside 29
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevinçli ve bahtiyar etmek.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

hurrem-dil:

1. **ḫurrem-dil:**
   Gazel 143
   Mısra: **9**
   Gönlü şen, sevinçli, mutlu.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

2. **ḫurrem-dil:**
   Kaside 13
   Mısra: **79**
   Gönlü şen, sevinçli, mutlu.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

hurrem-mekān:

1. **ḫurrem-mekān:**
   Kaside 52
   Mısra: **6**
   İç açıcı mekân.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

hūrşīd:

1. **ḫūrşīd:**
   Kaside 53
   Mısra: **69**
   Güneş.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

2. **ḫurşīd:**
   Kaside 58
   Mısra: **10**
   Güneş.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı baṣar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

3. **ḫurşīdi:**-*i*
   Gazel 13
   Mısra: **6**
   Güneş.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

4. **ḫūrşīd:**
   Gazel 19
   Mısra: **4**
   Güneş.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

5. **ḫurşīd:**
Gazel 41
Mısra: **8**
Güneş.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

6. **ḫurşīde:**-*e*
Gazel 96
Mısra: **10**
Güneş.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

7. **ḫūrşīd:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Güneş.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

8. **ḫūrşīd:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Güneş.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Küçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

9. **ḫurşīd:**
Kaside 2
Mısra: **24**
Güneş.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

10. **ḫurşīde:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **39**
Güneş.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

11. **ḫūrşīd:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Güneş.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

12. **ḫūrşīd:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Güneş.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

13. **ḫurşīdim:**-*im*
Kaside 12
Mısra: **21**
Güneş.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

14. **ḫūrşīd:**
Kaside 13
Mısra: **95**
Güneş.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

15. **ḫūrşīd:**
Kaside 17
Mısra: **104**
Güneş.

Pīş-i pāyında melek ġāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

16. **ḫūrşīd:**
Kaside 17
Mısra: **136**
Güneş.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

17. **ḫūrşīdüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **79**
Güneş.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

18. **ḫūrşīd:**
Kaside 23
Mısra: **12**
Güneş.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

19. **ḫūrşīd:**
Kaside 28
Mısra: **54**
Güneş.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

20. **ḫūrşīddür:**-*dür*
Kaside 28
Mısra: **70**
Güneş.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

21. **ḫūrşīd:**
Kaside 30
Mısra: **133**
Güneş.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

22. **ḫūrşīd:**
Kaside 35
Mısra: **59**
Güneş.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

23. **ḫurşīd:**
Kaside 41
Mısra: **11**
Güneş.

Ḫurşīd gibi olsa n'ola kevkeb-i cāhuñ
Ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

24. **ḫurşīd:**
Kaside 41
Mısra: **120**
Güneş.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

25. **ḫūrşīd:**
Kaside 45
Mısra: **73**
Güneş.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

26. **ḫurşīdi:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **55**
Güneş.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

27. **ḫūrşīdi:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **14**
Güneş.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

28. **ḫūrşīdüñ:**-*üñ*
Kaside 57
Mısra: **57**
Güneş.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

29. **ḫurşīde:**-*e*
Kaside 61
Mısra: **20**
Güneş.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

30. **ḫūrşīd:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **6**
Güneş.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Ṣanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

31. **ḫūrşīd:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **19**
Güneş.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

<u>ḫūrşīd-beyān:</u>

1. **ḫūrşīd-beyān:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **14**
Anlatımı güneş gibi (açık).

Gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ
Ḫūrşīd-beyān u māh-ı maʿnā

<u>ḫūrşīd-i celī-şaʾşaʾa-i ṣubḫ-ı ṣavāb:</u>

1. **ḫūrşīd-i celī-şaʾşaʾa-i ṣubḫ-ı ṣavāb:**
Kaside 31
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Doğruluk sabahının parlak güneşi.

Fikri Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr
Reʾyi ḫūrşīd-i celī-şaʾşaʾa-i ṣubḥ-ı ṣavāb

hūrşīd-i cihān-ārā:

1. **ḫūrşīd-i cihān-ārā:**
   Kaside 2
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı süsleyen güneş.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

hurşīd-i cihān-ı devletüñ:

1. **ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ:***-üñ*
   Kaside 34
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Devletin cihanı aydınlatan güneşi.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

hūrşīd-i cihān-tāb:

1. **ḫūrşīd-i cihān-tāb:**
   Gazel 25
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan güneş..

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

2. **ḫūrşīd-i cihān-tāb:**
   Kaside 37
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan güneş.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

3. **ḫurşīd-i cihān-tāb:**
   Kaside 47
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan güneş.

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

hurşīd-i cihān-tāba:

1. **ḫurşīd-i cihān-tāba:***-a*
   Kaside 50
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan güneş.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

hurşīd-i cihān-tāb-ı felek:

1. **ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek:**
   Kaside 3
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan güneş.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

hūrşīd-i dirahşān:

1. **ḫūrşīd-i diraḫşān:**
   Kaside 19
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Parlak güneş.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

hurşīd-i felek:

1. **ḫurşīd-i felek:**
   Kaside 53
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzündeki güneş.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

hurşīd-i fişek-bāzı:

1. **ḫurşīd-i fişek-bāzı:***-ı*
   Kaside 22
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Fişekle oynayan güneş // ışınlarıyla parlayan güneş.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

hūrşīd-i istiʿdādı:

1. **ḫūrşīd-i isti'dādı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kabiliyetinin güneşi.

Virse ger ḫūrşịd-i isti'dādı ḫāke terbiyet
Ḥāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur

hurşīd-i kerem:

1. **ḫurşīd-i kerem:**
Kaside 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, ihsan güneşi.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

hūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn:

1. **ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn:**
Kaside 10
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün yıldız ailesinin güneşi // şahlar şahı.

Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
'Askerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

hūrşīd-i ḳudsī-pertevi:

1. **ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Mukaddes ışıklı güneş.

Āsmān-ı devletüñ ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri

hurşīd-i seḥer:

1. **ḫurşīd-i seḥer:**
Kaside 34
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sabah güneşi.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şem'-i kāfūrī

hūrşīd-i zemīn:

1. **ḫūrşīd-i zemīn:**
Kaside 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün güneşi.

Cemşīd-i zamān tācver-i maşrıḳ u maġrib
Ḫūrşīd-i zemīn şem'-i żiyā-güster-i 'ālem

2. **ḫurşīd-i zemīn:**
Kaside 41
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün güneşi.

Feyyāż-ı kerem mıṣdar-ı ās̱ār-ı mekārim
Ḫurşīd-i zemīn kevkebe-baḫşā-yı zamāne

hūrşīd-i zer-efşān:

1. **ḫūrşīd-i zer-efşān:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Altın saçan güneş.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

hurşīd-i zer-feşān:

1. **ḫurşīd-i zer-feşān:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Altın saçan güneş // padişah (cömertlik bağlamında).

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

2. **ḫurşīd-i zer-feşān:**
Kaside 4
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Altın saçan güneş (sarı ışıklarıyla dünyayı aydınlatması bakımından).

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti 'ıyān virür

hūrşīd-şıfat:

1. **ḫūrşīd-şıfat:**
Kaside 60
Mısra: **89**
Güneş gibi.

Ḳaplaya 'ālemi ḫūrşīd-şıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

ḫurūf:

1. **ḫurūf:**
Kaside 30
Mısra: **17**
Harfler.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

2. **ḫurūf:**
Kaside 31
Mısra: **116**
Harfler.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

3. **ḫurūfunda:***-u, -n, -da*
Kaside 48
Mısra: **12**
Harfler.

Sevādında fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet
Ḥurūfunda ḫavāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam

4. **ḫurūfuñ:***-uñ*
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Harfler.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

<u>ḫurūf-ı cāhını:</u>

1. **ḫurūf-ı cāhını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 58
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Makamın harfleri.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

<u>ḫurūş:</u>

1. **ḫurūşuz:***-uz*
Gazel 54
Mısra: **2**
Coşma, gürleme.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

<u>ḫurūş ḳıldı:</u>

1. **ḫurūş ḳıldı:***-dı*
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Coşmak, coşkunluk göstermek (bülbülün coşku ve neşeyle şakıması).

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

<u>ḫurūşa geldi:</u>

1. **ḫurūşa geldi:***-di*
Kaside 47
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Coşmak.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

<u>ḫurūşa getürse:</u>

1. **ḫurūşa getürse:***-se*
Kaside 30
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Coşturmak, dalgalandırmak.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

<u>ḫuşk itdi:</u>

1. **ḫuşk itdi:***-di*
Kaside 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kurutmak.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

<u>ḫusrān:</u>

1. **ḫusrānı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **90**
Beklenenin, umulanın elde edilememesinden doğan acı, mahrumiyet acısı, beklenene erişememekten doğan hüzün.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

<u>ḫusrān-ı felek:</u>

1. **ḫusrān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Feleğin zararı, ziyanı.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

<u>Ḫusrev:</u>

1. **Ḫusrevdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **55**
Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahı.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

2. **Ḫusrev:**
Kaside 4
Mısra: **56**
Hüsrev-i Pervîz, İran'ın Sâsâniyan sülalesinden bir padişah olup, Nuşirevân'ın torunu, Hürmüz'ün oğludur.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫusrev ʿinān virür

ḫusrevā:

1. **ḫusrevā:**
Kaside 22
Mısra: **45**
Ey hükümdar, ey padişah.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

2. **ḫusrevā:**
Kaside 26
Mısra: **73**
Ey hükümdar, ey padişah.

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḥalīm

3. **ḫusrevā:**
Kaside 3
Mısra: **57**
Ey hükümdar, ey padişah.

Ḫusrevā pādişehā mihr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī

4. **ḫusrevā:**
Kaside 6
Mısra: **63**
Ey hükümdar, ey padişah.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

5. **ḫusrevā:**
Kaside 16
Mısra: **55**
Ey hükümdar, ey padişah.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

6. **ḫusrevā:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Ey hükümdar, ey padişah.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

7. **ḫusrevā:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Ey hükümdar, ey padişah.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

husrevān-ı devrānı:

1. **ḫusrevān-ı devrānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dünya padişahları.

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şukūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

ḫusrevānī-ḫum:

1. **ḫusrevānī-ḫum:**
Kaside 44
Mısra: **72**
Hükümdarlara layık/çok iyi şarap küpü.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

ḫusrev-i ʿālī-güherā:

1. **ḫusrev-i ʿālī-güherā:**
Kaside 24
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Ey cevheri/mayası yüce padişah.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

ḫusrev-i ʿālī-nijād:

1. **ḫusrev-i ʿālī-nijād:**
Kaside 15
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yüksek yaratılışlı padişah.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

husrev-i ʿaşḳuñ:

1. **ḫusrev-i ʿaşḳuñ:**-*uñ*
   Kaside 49
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Aşk padişahı // gül.

Açılduḳca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

husrev-i bārgāh-ı maʿnā:

1. **ḫusrev-i bārgāh-ı maʿnā:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Mana sarayının padişahı.

Ey pādişeh-i serīr-i dāniş
V'ey ḫusrev-i bārgāh-ı maʿnā

husrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem:

1. **ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın Feridun şevketli ve Cem makamlı padişahı.

Ferḫunde-şiyem pādişehā dād-penāhā
Ey Ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem

husrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān:

1. **ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān:**
   Kaside 24
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın Cem azametli hükümdarı.

Ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Naʿl-i Şebdīzi olursa meh-i tābān-ı felek

husrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā:

1. **ḫusrev-i cem-kevkebe-i memleket-ārā:**
   Kaside 10
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Memleketi süsleyen Cem ihtişamlı padişah.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

husrev-i Cem-şiyem:

1. **ḫusrev-i cem-şiyem:**
   Kaside 17
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Cem tabiatlı padişah.

Ehl-i dil kān-ı kerem şāh-süvār-ı ʿālem
Ḫusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḳlīm-güşā

husrev-i dīvān-ı nażmum:

1. **ḫusrev-i dīvān-ı nażmum:**-*um*
   Kaside 8
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Şiir divanının hükümdarı.

Ḫusrev-i dīvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿiri
Naḳş-ı elḳābumla zīb ü zīver-i ʿunvān bulur

husrev-i encüm:

1. **ḫusrev-i encüm:**
   Kaside 10
   Mısra: **123**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızların sultanı // güneş.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

husrev-i endīşe:

1. **ḫusrev-i endīşe:**
   Kaside 2
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Tefekkür padişahı.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

husrev-i evreng-i nażmım:

1. **ḫusrev-i evreng-i nażmım:**-*ım*
   Kaside 16
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Nazım tahtının padişahı // Nef'î.

Ḫusrev-i evreng-i nażmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

husrev-i ġāzī:

1. **ḫusrev-i ġāzī:**
   Kaside 22
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Gaza eden, gazi hükümdar.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

2. **ḫusrev-i ġāzī:**
Kaside 25
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gaza eden, gazi hükümdar.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım:

1. **Ḫusrev-i gencīne-perdāzım:***-ım*
Kaside 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hazineler düzen Hüsrev (Hüsrev'in sekiz hazinesine telmihen).

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

ḫusrev-i ḫāver:

1. **ḫusrev-i ḫāver:**
Kaside 27
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Doğunun hükümdarı (güneş bağlamında).

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān:

1. **ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān:**
Kaside 60
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İrfan ve fazilet, olgunluk ülkesinin padişahı.

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

ḫusrev-i kāmrān:

1. **ḫusrev-i kāmrān:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Talihli hükümdar.

Ḫusrev-i kāmrān ki lāyıḳdur
Āftāb olsa naʿl-i Şebdīzi

ḫusrev-i kişver-i naẓmum:

1. **ḫusrev-i kişver-i naẓmum:***-um*
Kaside 54
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Şiir ülkesinin hükümdarı.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

ḫusrev-i mālik-riḳāb:

1. **ḫusrev-i mālik-riḳāb:**
Kaside 61
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kul, köle sahibi hükümdar.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde iṣābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

ḫusrev-i maʿnā:

1. **ḫusrev-i maʿnā:**
Kaside 7
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Mana sultanı.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

2. **ḫusrev-i maʿnā:**
Kaside 44
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Mana sultanı.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

3. **ḫusrev-i maʿnā:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Mana sultanı.

Vechinde nümāyān es̱er-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

ḫusrev-i reʿyidür:

1. **ḫusrev-i reʿyidür:***-i, -dür*
Kaside 37
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Düşünce hükümdarı.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe:

1. **ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe:**
Kaside 34
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Düşünce / hayal ülkesinin başarılı hükümdarı.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb:

1. **ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb:**
Kaside 14
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **-**
Doğunun ve batının kutlu zamanda doğmuş hükümdarı // güneş.

Eyleye tā Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf:

1. **ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf:**
Kaside 25
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Kabiliyetli hükümdar (her şeyi dilediği gibi kullanma ve yönetme kabiliyetine sahip hükümdar).

Ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall
Naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll sermāye-i rüşd ü sedād

ḫusrev-i seyyāre:

1. **ḫusrev-i seyyāre:**
Kaside 10
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **-**
Gezegenlerin sultanı // güneş.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār:

1. **ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın altın üzengisinde gezen padişahı.

İde tā kim nuḳre-ḫınk-i çarḫ ile cevlāngeri
Ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār

ḫusrev-i vālā-himem:

1. **ḫusrev-i vālā-himem:**
Kaside 15
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Himmeti yüce padişah/ lütfu, keremi çok padişah.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre:

1. **ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre:**
Kaside 36
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Gezegenin altın sancaklı padişahı // güneş.

Nitekim ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maġrıb-zemīni fetḥa ʿalem

ḫusrev-i ẕī-şān:

1. **ḫusrev-i ẕī-şān:**
Kaside 16
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Şanlı hükümdar.

Ḫusrev-i ẕī-şān ki ḫayl-i ʿaskerinüñ her biri
Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār

ḥuṣūl-i murād:

1. **ḥuṣūl-i murād:**
Kaside 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Arzuların gerçekleşmesi.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

ḫuṣūṣ:

1. **ḫuṣūṣa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **32**
Konu, mevzu.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

2. **ḫuṣūṣuñ:**-*uñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **20**
Konu, mevzu.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

ḫuṣūṣā:

1. **ḫuṣūṣā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **54**
Bilhassa, özellikle, hele.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

2. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Bilhassa, özellikle.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

3. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 10
Mısra: **115**
Bilhassa, özellikle.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

4. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 14
Mısra: **85**
Bilhassa, özellikle.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

5. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 24
Mısra: **91**
Bilhassa, özellikle.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

6. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 27
Mısra: **85**
Bilhassa, özellikle.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

7. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 30
Mısra: **99**
Bilhassa, özellikle.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

8. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 47
Mısra: **61**
Bilhassa, özellikle.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

9. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 48
Mısra: **25**
Bilhassa, özellikle.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

10. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 50
Mısra: **3**
Bilhassa, özellikle.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

11. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 50
Mısra: **87**
Bilhassa, özellikle.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide bez̠l-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

12. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 5
Mısra: **85**
Özellikle, ayrıca, bilhassa.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

13. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 10
Mısra: **83**
Özellikle, ayrıca, bilhassa.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

14. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 48
Mısra: **86**
Özellikle, ayrıca, bilhassa.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

15. **ḫuṣūṣā:**
Kaside 58
Mısra: **87**
Bilhassa, özellikle.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

16. **ḫuṣūṣā:**
Mesnevi 1
Mısra: **38**
Bilhassa, özellikle.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

huṣūṣā ki:

1. **ḫuṣūṣā ki:**
   Kaside 42
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Özellikle, bilhassa ki.

Ola ḫuṣūṣā ki mürebbī aña
Himmet-i ṣāḥib-kerem-i rūzgār

hūş-rübā:

1. **hūş-rübā:**
   Kaside 17
   Mısra: **94**
   İnsanın aklını başından alan, akıl alıcı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

2. **hūş-rübādur:**-*dur*
   Kaside 33
   Mısra: **24**
   İnsanın aklını başından alan, akıl alıcı.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

hūş-rübāy oldı:

1. **hūş-rübāy oldı:**-*dı*
   Gazel 116
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   İnsanın aklını başından almak.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

huşyār:

1. **huşyārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **80**
   Ayık, uyanık, aklı başında kimse.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

2. **huşyāruñ:**-*uñ*
   Kaside 43
   Mısra: **67**
   Ayık, uyanık, aklı başında kimse.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

hūt:

1. **hūtı:**-*ı*
   Kaside 61
   Mısra: **34**
   Balık // balık burcu.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

huṭbe-i emn ü emānıdur:

1. **ḫuṭbe-i emn ü emānıdur:**-*ı, -dur*
   Kaside 1
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Güven ve huzur /dirlik düzenlik hutbesi.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

huṭūr eylemez:

1. **ḫuṭūr eylemez:**-*mez*
   Kaside 42
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Gönlüne gelmek, aklına gelmek.

Belki ḫuṭūr eylemez aṣlā dile
Yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār

hūy:

1. **ḫūy:**
   Kaside 7
   Mısra: **38**
   Huy, mizaç, tabiat.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

hūy-feşān olmadadur:

1. **ḫūy-feşān olmadadur:**-*mada, -dur*
   Kaside 31
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ter dökmek, terlemek.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

hūy-ı maḥabbet:

1. **ḫūy-ı maḥabbet:**
   Gazel 22
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın tabiatı//sevgilinin huyu.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

hużūra ḳomam:

1. **ḥużūra ḳomam:**-*mam*
   Gazel 102
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Rahat bırakmak, huzur vermek.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

ḥużūr-ı ṭabʿum:

1. **ḥużūr-ı ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 32
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Şairliğin rahatlığı, rahat olması.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

hücūm:

1. **hücūmı:**-*ı*
   Kaside 9
   Mısra: **45**
   Saldırı, saldırma.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

2. **hücūmum:**-*u, -m*
   Kaside 9
   Mısra: **107**
   Saldırı, saldırma.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḥaşem-i ḥasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

3. **hücūmumdan:**-*u, -m, -dan*
   Kaside 11
   Mısra: **85**
   Saldırı, saldırma.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

4. **hücūmı:**-*ı*
   Kaside 33
   Mısra: **41**
   Saldırı, saldırma.

Ol ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet ki hücūmı
Dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur

5. **hücūmı:**-*ı*
   Kaside 41
   Mısra: **45**
   Saldırı, saldırma.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

6. **hücūma:**-*a*
   Kaside 52
   Mısra: **105**
   Saldırı, üşüşme.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim ṭāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

hücūm edicek:

1. **hücūm edicek:**-*icek*
   Kaside 28
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Saldırmak.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār:

1. **hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār:**
   Kaside 28
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Mızraklı yiğitlerin hücumu.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

hücūm-ı gedāyān:

1. **hücūm-ı gedāyān:**
   Kaside 4
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Dilencilerin hücumu, kapışması.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

hücūm-ı iḳbāli:

1. **hücūm-ı iḳbāli:**-*i*
   Kaside 30
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Talihin, baht açıklığının hamlesi, saldırısı.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

hücūm-ı nāzdan:

1. **hücūm-ı nāzdan:**-*dan*
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz hücumı, nazın art arda gelmesi.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

hüdhüd-i hidāyetdür:

1. **hüdhüd-i hidāyetdür:**-*dür*
Kaside 30
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Doğru yola ulaştıran hüdhüd (çavuş kuşu da denilen bu kuşun başında tacı andıran tüy vardır).

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

ḥükemā-yı zamān:

1. **ḥükemā-yı zamān:**
Kaside 42
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Zamanın filozofları.

Eyleyeler tā ḥukemā-yı zamān
Baḥs̱-ı ḥudūs̱ ü ḳıdem-i rūzgār

ḥükkām-ı Baġdād u Yemen:

1. **ḥükkām-ı baġdād u yemen:**
Kaside 62
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yemen'in ve Bağdat'ın hâkimleri.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

ḥükm:

1. **ḥükmünden:**-*ü, -n, -den*
Kaside 3
Mısra: **17**
Emir, buyruk.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

2. **ḥükm:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Emir, buyruk.

Sikender gibi ṭālib feth-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

3. **ḥükmini:**-*in, -i*
Kaside 17
Mısra: **116**
Emir, buyruk.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

4. **ḥükmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 24
Mısra: **37**
Emir, buyruk.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

5. **ḥükmini:**-*i, -n, -i*
Kaside 26
Mısra: **62**
Hüküm, emir, komuta.

Es̱er-i taḳviyet ü ḥıfẓını gör
Mes̱elā ḥükmini itse taʿmīm

6. **ḥükminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 30
Mısra: **81**
Hüküm, emir, komuta.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

7. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **39**
Hüküm, emir, komuta.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

8. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **44**
Hüküm, emir, komuta.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

9. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 53
Mısra: **55**
Hüküm, emir, komuta.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

10. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **45**
Hüküm, emir, komuta.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

11. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **51**
Hüküm, emir, komuta.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

12. **ḥükmi:**-*i*
Gazel 36
Mısra: **8**
Tesir, nüfuz, kudret.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

13. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **81**
Yönetme, hüküm, karar.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

14. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **89**
Yönetme, hüküm, karar.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

15. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **132**
Yönetme, hüküm, karar.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

16. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **67**
Yönetme, hüküm, karar.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

17. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **69**
Yönetme, hüküm, karar.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

18. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **57**
Yönetme, hüküm, karar.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

19. **ḥükmini:**-*i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **70**
Tesir, nüfuz, kudret.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

20. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **67**
Tesir, nüfuz, kudret.

Müʾe<u>ss</u>ir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

21. **ḥükmin:**-*i, -n*
Kaside 43
Mısra: **14**
Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

22. **ḥükminden:**-*i, -n, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **13**
Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

23. **ḥükmi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **87**
Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

24. **ḥükm:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

Bir ola <u>s</u>ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

25. **ḥükmüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 26
Mısra: **105**
Yönetme, emir, komuta.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

ḥükm eylerse:

1. **ḥükm eylerse:***-r, -se*
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Üzerinde hâkimiyet kurmak, egemenliği altında bulundurmak.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

ḥükm ide:

1. **ḥükm ide:***-e*
Kaside 28
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hükmetmek, emri ve idaresi altında olmak, yönetmek.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

ḥükm-i feyżin:

1. **ḥükm-i feyżin:***-i, -n*
Kaside 7
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Feyzin tesiri / ihsanın, lütfun tesiri.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

ḥükm-i idrākin:

1. **ḥükm-i idrākin:***-i, -n*
Kaside 43
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Aklî hükümler // akla uygun buyruklar, emirler.

Ne güne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

ḥükm-i ḳalemi:

1. **ḥükm-i ḳalemi:***-i*
Kaside 59
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kaleminin yazdığı hüküm, verdiği hüküm.

Ḥükm-i ḳalemi ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel
Şerʿ-i keremi nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür

ḥükm-i ḳānūn-ı münīf:

1. **ḥükm-i ḳānūn-ı münīf:**
Kaside 56
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Yüce kanunun hükmü.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

ḥükm-i ḳażādur:

1. **ḥükm-i ḳażādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Her hususta Allah tarafından önceden verilmiş hüküm.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

ḥükm-i ḳażāyı:

1. **ḥükm-i ḳażāyı:***-y, -ı*
Kaside 39
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Her hususta Allah tarafından önceden verilmiş hüküm.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür:

1. **ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnsanların ve cinlerin padişahının (Süleyman Peygamber'in) yüzüğünün /mührünün etkisini göstermek.

Laʿli ki reşk-i ḫātem-i Cemdür zamānede
Ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür

ḥükm-i pādişāhī:

1. **ḥükm-i pādişāhī:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişahlık hükmü.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

ḥükmi revāndur:

1. **ḥükmi revāndur:**-*dur*
Kaside 30
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Hükmü yürümek // hükmü geçmek, sözü geçmek.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

ḥükm-i teʾsīr:

1. **ḥükm-i teʾs̱īr:**
Kaside 39
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Etkinin kuvveti.

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

ḥükmi virmez:

1. **ḥükmi virmez:**-*mez*
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hüküm vermek, karar vermek.

Virmez feleğüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler

ḥükmin vire:

1. **ḥükmin vire:**-*e*
Kaside 56
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Tā vire ḥükmin s̱enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

ḥükmin yürütse:

1. **ḥükmin yürütse:**-*se*
Kaside 24
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nüfuzunu devam ettirmek, sözünü geçirmek.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

ḥükmini virdi:

1. **ḥükmini virdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Kesdi ʿırḳını ḫayl-i aʿdānuñ
Virdi ḥükmini tīġ-ı ser-tīzi

2. **ḥükmini virdi:**-*di*
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

ḥükmini virsem:

1. **ḥükmini virsem:**-*se, -m*
Kaside 23
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Gereğini yerine getirmek, layıkıyla yapmak.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

ḥükmini yürütse:

1. **ḥükmini yürütse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nüfuzunu devam ettirmek, sözünü geçirmek.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

hümā:

1. **hümāyız:**-*y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **10**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

2. **hümādur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **12**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

3. **hümā:**
Kaside 28
Mısra: **31**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

4. **hümādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **96**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

5. **hümā:**
Kaside 35
Mısra: **109**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

6. **hümādur:**-*dur*
Kaside 52
Mısra: **100**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

7. **hümālar:**-*lar*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **6**
Devlet kuşu, talih kuşu . Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

8. **hümā:**
Gazel 62
Mısra: **12**
Devlet kuşu, talih kuşu . Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

9. **hümādur:**-*dur*
Gazel 108
Mısra: **10**
Devlet kuşu, talih kuşu . Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

10. **hümā:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Devlet kuşu, talih kuşu . Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş..

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

11. **hümādur:**-*dur*
Gazel 138
Mısra: **10**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş // turra, kakül.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

12. **hümālar:**-*lar*
Kaside 5
Mısra: **100**
Devlet kuşu, talih kuşu . Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫakinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

13. **hümā:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, canlı olarak ele geçmediği söylenen efsanevi bir kuş.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

<u>hümā-sāye:</u>

1. **hümā-sāye:**
Kaside 40
Mısra: **70**
Hümâ gölgeli (cömertlik ve iyilikleriyle herkese kol kanat germe bağlamında).

Ṣadr-ı Āṣaf-menişā ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā
Ey Hümā-sāye Ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem

<u>hümā-yı lā-mekān:</u>

1. **hümā-yı lā-mekān:**
Kaside 52
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **-**
Mekânsız hüma, mekândan münezzeh olan hüma kuşu. Ele geçmediği, yakalanmadığı için ve varlık

âlemine tenezzül etmediğinden hümâ, "lâ-mekân" ibaresiyle vasıflandırılmıştır.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

<u>hümāyūn-fer:</u>

1. **hümāyūn-fer:**
   Kaside 17
   Mısra: **119**
   Kuvvet, iktidar sahibi hükümdar.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

<u>hümāyūn-kevkebe:</u>

1. **hümāyūn-kevkebe:**
   Kaside 20
   Mısra: **15**
   Yıldızı kutlu, talihi iyi.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

<u>hümāyūn-pāye:</u>

1. **hümāyūn-pāye:**
   Kaside 5
   Mısra: **37**
   Yüce mertebeli.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

<u>hüner:</u>

1. **hüner:**
   Gazel 47
   Mısra: **7**
   Marifet.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

2. **hüner:**
   Kaside 11
   Mısra: **91**
   Marifet.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

3. **hünerdir:***-dir*
   Gazel 72
   Mısra: **10**
   Maharet, marifet, ustalık.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

4. **hüneri:***-i*
   Kaside 10
   Mısra: **15**
   Maharet, marifet, ustalık.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

5. **hüneri:***-i*
   Kaside 10
   Mısra: **96**
   Maharet, marifet, ustalık.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

6. **hünerden:***-den*
   Kaside 15
   Mısra: **53**
   Maharet, marifet, ustalık.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

7. **hüner:**
   Kaside 27
   Mısra: **101**
   Maharet, marifet, ustalık.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

8. **hüner:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **31**
   Maharet, marifet, ustalık.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

9. **hüner:**
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **3**
   Bilgi, ilim // ustalık, maharet.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

10. **hüner:**
    Kaside 49
    Mısra: **103**
    Marifet, sanat.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

11. **hüner:**
    Kaside 49
    Mısra: **79**
    İlim, irfan, marifet.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pākūñ dürr-i şehvārı

12. **hünerle:**-*le*
Kaside 62
Mısra: **45**
İlim, irfan, marifet.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

13. **hünerüñ:**-*ü, -ñ*
Rübai 5
Mısra: **2**
İlim, irfan, marifet.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

14. **hünerde:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **7**
Bilgi, ilim // ustalık, maharet.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

hüner-endūz-ı ahālī-perver:

1. **hüner-endūz-ı ahālī-perver:**
Kaside 44
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Halkı korumakla hüner kazanan, halkı korumakla marifetli.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

hüner-endūz-ı vaḥīd:

1. **hüner-endūz-ı vaḥīd:**
Kaside 54
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Hüner kazanmada tek olan, biricik hünerli.

Dāniş-efrūz ḫıdīvā suḫan-ārā ṣadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endūz-ı vaḥīd

hünermend-i hümā-sāye:

1. **hünermend-i hümā-sāye:**
Kaside 57
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Hüma gölgeli hüner sahibi.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

hünermend-i yegāne:

1. **hünermend-i yegāne:**
Kaside 49
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet sahibi olmada mükemmel olan, biricik kişi.

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı ḫudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pīrā-yı nikū-kārī

2. **hünermend-i yegāne:**
Kaside 54
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet sahibi olmada mükemmel olan, biricik kişi.

Dāniş-efrūz ḫıdīvā suḫan-ārā ṣadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endūz-ı vaḥīd

hüner-perver:

1. **hüner-perver:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Sanat sever // hünerli, marifet sahibi.

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

hünerverā:

1. **hünerverā:**
Kaside 45
Mısra: **77**
Ey hünerli, marifet sahibi.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

2. **hünerverā:**
Kaside 58
Mısra: **69**
Ey hünerli, marifet sahibi.

Suḫan-penāh-ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn

hünkār:

1. **hünkāra:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **8**
Sultan // gönül sultanı, sevgili.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

hürmet:

1. **ḥürmet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Değer, itibar.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

2. **ḥürmetüñ:***-ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Değer, itibar.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

Hüseyn-ism:

1. **Ḥüseyn-ism:**
Kaside 38
Mısra: **25**
Hz. Hüseyin isimli.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

hüsn:

1. **ḥüsn:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Güzellik.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

2. **ḥüsnüñ:***-üñ*
Gazel 68
Mısra: **1**
Güzellik.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

3. **ḥüsni:***-i*
Gazel 84
Mısra: **8**
Güzellik.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

4. **ḥüsn:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Güzellik.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

5. **ḥüsni:***-i*
Gazel 94
Mısra: **3**
Güzellik.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

6. **ḥüsn:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Güzellik.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

7. **ḥüsni:***-i*
Gazel 112
Mısra: **7**
Güzellik.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

8. **ḥüsn:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Güzellik.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

9. **ḥüsnüñi:***-üñ, -i*
Gazel 122
Mısra: **5**
Güzellik.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

10. **ḥüsni:***-i*
Kaside 5
Mısra: **20**
Güzellik.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

11. **ḥüsnini:***-i, -n, -i*
Kaside 49
Mısra: **21**
Güzellik.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

12. **ḥüsn:**
Kaside 57
Mısra: **11**
Güzellik.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

13. **ḥüsn:**
Gazel 113
Mısra: **4**
Güzellik.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

14. **ḥüsn:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Güzellik.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

ḥüsn ü ān:

1. **ḥüsn ü ān:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

2. **ḥüsn ü ān:**
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat-pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

ḥüsn-i aḫlāḳı:

1. **ḥüsn-i aḫlāḳı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Ahlak güzelliği, güzel ahlak.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

ḥüsn-i beyān:

1. **ḥüsn-i beyān:**
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İfade güzelliği.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı:

1. **ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Unvanın güzel ifadesi.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

ḥüsn-i edā:

1. **ḥüsn-i edā:**
Kaside 21
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Üslup güzelliği.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

2. **ḥüsn-i edā:**
Kaside 62
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliği // güzel söyleyiş.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

3. **ḥüsn-i edā:**
Kaside 59
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliği.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

ḥüsn-i edāya:

1. **ḥüsn-i edāya:**-*y, -a*
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üslup, söyleyiş güzelliği // güzel söyleyiş.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

ḥüsn-i endāmı:

1. **ḥüsn-i endāmı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Endamın güzelliği, güzel beden.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

ḥüsn-i ḥāl-i kişver:

1. **ḥüsn-i ḥāl-i kişver:**
Kaside 20
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Ülkenin iyi hâli.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra:

1. **ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra:***-a*
Gazel 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaratılışı güzel ay yüzlü şah.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi gönlümüz

ḥüsn-i iʿtimād üzre olursam:

1. **ḥüsn-i iʿtimād üzre olursam:***-u, -r, -sa, -m*
Kaside 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İtimat etmek, güvenmek.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa:

1. **ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa:***-a*
Kaside 38
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Şairliğin güzel karşılaması, şairliğe uygun gelme.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña:

1. **ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña:***-uñ, -a*
Kaside 20
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tabiatın, yaratılışın güzel karşılaması // tabiatına uygun gelme, beğenme.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

ḥüsn-i ḳabūlüñ:

1. **ḥüsn-i ḳabūlüñ:***-üñ*
Kaside 14
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
İyi karşılama, iyi kabul etme.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

ḥüsn-i Leylā:

1. **ḥüsn-i Leylā:**
Kaside 17
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Leylâ'nın güzelliği.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

ḥüsn-i naẓarı:

1. **ḥüsn-i naẓarı:***-ı*
Kaside 53
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Güzel bakış, iyi gözle bakma, takdir etme, iltifat.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

ḥüsn-i reftārı:

1. **ḥüsn-i reftārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşün güzelliği, güzel yürüyüş.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

ḥüsn-i reftārın:

1. **ḥüsn-i reftārın:***-ı, -n*
Kaside 38
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşün güzelliği, güzel yürüyüş.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

ḥüsn-i rıżāyile:

1. **ḥüsn-i rıżāyile:***-y, -ile*
Kaside 58
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Rıza gösterme, hoş görme.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī:

1. **ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın eserinin güzelliği, Allah'ın yaratışının güzelliği.

Ne ṣūret bağladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı:

1. **ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söylemenin, anlatışın güzel ifadesi.

Denilmez ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı
Lisānü'l-ġaybdur Allāhu aʿlem

ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden:

1. **ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Toprağın üzerindeki çimenin dilindeki güzel ifade.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

ḥüsn-i taʿbīrüm:

1. **ḥüsn-i taʿbīrüm:**-*ü, -m*
Kaside 31
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Söyleyişin güzelliği, güzel ifade.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

2. **ḥüsn-i taʿbīrüm:**-*ü, -m*
Kaside 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Söyleyişin güzelliği, güzel ifade.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

ḥüsn-i tedārik:

1. **ḥüsn-i tedārik:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Güzel/iyi hazırlık, gerekli olanın güzelini yapma.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

ḥüsn-i tedārik eyledi:

1. **ḥüsn-i tedārik eyledi:**-*di*
Kaside 43
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Güzel/iyi hazırlık yapmak, gerekli olanın güzelini yapma.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu güne reşād üzre

ḥüsn-i tedārikle:

1. **ḥüsn-i tedārikle:**-*le*
Kaside 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel/iyi hazırlık, gerekli olanın güzelini yapma.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

ḥüsn-i tedbīr:

1. **ḥüsn-i tedbīr:**
Kaside 34
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Etraflı, iyi düşünerek hareket etme.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

hüveydā:

1. **hüveydādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **24**
Belli, apaçık, aşikâr.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

2.2.10. I, ʿI

ʿıḳd-ı dür-i naẓmum:

1. **ʿıḳd-ı dür-i naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 43
Mısra: **92**

Kelime Tipi: -
Nazım incisinin dizisi // şiirin inci gerdanlığı.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

ʿıḳd-ı gevher:

1. **ʿıḳd-ı gevher:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İnci dizisi.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

ʿıḳd-ı leʾāl:

1. **ʿıḳd-ı leʾāl:**
Kaside 35
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İnci dizisi.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

ʿıḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā:

1. **ʿıḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā:**
Kaside 37
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ülker yıldız takımının inci dizisi // Ülker denen yıldız kümesi.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

ʿıḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ:

1. **ʿıḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ:***-u, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Nazım inci dizisi // şiir.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

ʿıḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur:

1. **ʿıḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Ülker yıldızının ipi kopmuş gerdanlığıdır (dağılmış yıldızlar).

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

ʿıḳd-ı süreyyādur:

1. **ʿıḳd-ı süreyyādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Ülker denen yıldız kümesi.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

ʿıḳd-ı süreyyāyı:

1. **ʿıḳd-ı süreyyāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Ülker denen yıldız kümesi.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

ıḳtırān:

1. **ıḳtırāna:***-a*
Kaside 30
Mısra: **76**
Yaklaşma, yakın olma.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

ʿIrāḳ:

1. **ʿIrāḳ:**
Kaside 57
Mısra: **14**
Irak ülkesi.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāḳ u Şīrāz

ʿırḳını kesdi:

1. **ʿırḳını kesdi:***-di*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kökünü kesmek, soyunu kurutmak.

Kesdi ʿırḳını ḫayl-i aʿdānuñ
Virdi ḥükmini tīġ-ı ser-tīzi

ışın:

1. **ışınurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 31

Mısra: **19**
Üşümesini gidermek.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

ışlāḥ eyle:

1. **ışlāḥ eyle:**
Kaside 24
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İyi duruma koymak, düzeltmek, iyileştirmek.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ışlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

ışlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān:

1. **ışlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān:**
Kaside 51
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dünyanın zararlarının düzeltilmesi, iyileştirilmesi.

ʿAdli ger istese ışlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

ıṣṭabl-ı şehenşāha:

1. **ıṣṭabl-ı şehenşāha:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Şahlar şahının ahırı.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür baġçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda:

1. **ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda:**-*da*
Kaside 17
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen şahlar şahının ahırı.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

ışık:

1. **ışıḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **32**
Gezginci batıni derviş.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

ıṭnāb:

1. **ıṭnābından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 22
Mısra: **78**
Sözü uzatma, gereksiz ayrıntıya boğma.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

ʿıṭr-ı kelām:

1. **ʿıṭr-ı kelām:**
Kaside 60
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sözün güzel kokusu.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

ʿıṭr-ı meşām ider:

1. **ʿıṭr-ı meşām ider:**-*er*
Kaside 50
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Burnu güzel koku almak.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān ʿıṭr-ı meşām

ʿıṭr-sūz olmaġ:

1. **ʿıṭr-sūz olmaġ:**-*maġ*
Kaside 50
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Güzel koku yakmak.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

ıṭṭırād üzre olunca:

1. **ıṭṭırād üzre olunca:**-*unca*
Kaside 43
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Uygun şekilde olmak.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

ʿıyān:

1. **ʿıyān:**
Kaside 4
Mısra: **66**
Açıkça, belli bir şekilde.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

2. ʿ**ıyān:**
Kaside 52
Mısra: **46**
Açıkça, belli bir şekilde.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

ʿıyān idüp:

1. ʿ**ıyān idüp:***-üp*
Kaside 50
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Ortaya koymak, aşikâr etmek.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

ʿıyd:

1. ʿ**ıydımuz:***-ı, -muz*
Gazel 39
Mısra: **8**
Bayram.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

2. ʿ**ıyd:***-a*
Gazel 128
Mısra: **1**
Bayram.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

3. ʿ**iyd:**
Gazel 130
Mısra: **5**
Bayram.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

4. ʿ**ıyd:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Bayram.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

5. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **3**
Bayram.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

6. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **4**
Bayram.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

7. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **5**
Bayram.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

8. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **6**
Bayram.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

9. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **109**
Bayram.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

10. ʿ**ıyd:**
Kaside 51
Mısra: **110**
Bayram.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

ʿıyd u ḳadr olsun:

1. ʿ**ıyd u ḳadr olsun:***-sun*
Gazel 143
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bayram ve Kadir Gecesi gibi olmak (gündüzü bayram, gecesi Kadr olmak).

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur:

1. ʿ**ıyd u nev-rūz-ı zamānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın bayram ve nevruzu (bayram ve nevruz zamanı).

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

__ʿıydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur:__

1. **ʿıydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın yedi ikliminin bayram yeri.

   Şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur mesnedi
   ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

__ʿıyd-ı feraḥ-bahş-ı hümāyūn-maḳdem:__

1. **ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem:**
   Kaside 51
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gelişi uğurlu ferahlık veren bayram.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

__ʿıyd-ı hümāyūn:__

1. **ʿıyd-ı hümāyūn:**
   Kaside 51
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Mübarek bayram.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

__ʿıyd-ı meserret oldı:__

1. **ʿıyd-ı meserret oldı:**-*dı*
   Kaside 40
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Bayram sevinci olmak.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

__ʿıyd-ı mübārek-demidür:__

1. **ʿıyd-ı mübārek-demidür:**-*i, -dür*
   Kaside 3
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Uğurlu, kutlu bayram.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

__ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat:__

1. **ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat:**
   Kaside 51
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Mukaddes yaradılışlı bayram.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

__ʿıyd-ı ramażāndur:__

1. **ʿıyd-ı ramażāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Ramazan Bayramı.

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

2. **ʿıyd-ı ramażān:**
   Kaside 9
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ramazan Bayramı.

   Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
   ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

__ıżṭırāb:__

1. **ıżṭırāb:**
   Gazel 9
   Mısra: **10**
   Acı, keder.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

__ıżṭırāb çekmez oldum:__

1. **ıżṭırāb çekmez oldum:**-*du, -m*
   Kaside 61
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Acı çekmez olmak, mutlu olmak.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

__ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem:__

1. **ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem:**-*m*
   Kaside 38
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce denizinin sıkıntısı // düşünce yükü.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

ıżṭırāb-ı dil-i bī-tāb:

1. **ıżṭırāb-ı dil-i bī-tāb:**
   Gazel 68
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **-**
   Hâlsiz, güçsüz gönlün sıkıntısı, acısı.

   Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
   Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

ıżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāk:

1. **ıżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ:**
   Gazel 3
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **-**
   Âşıkların gönül acısı.

   Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
   Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

ıżṭırārī:

1. **ıżṭırārī:**
   Gazel 51
   Mısra: **16**
   Mecburi, zorunlu.

   Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
   Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

2. **ıżṭırārī:**
   Gazel 106
   Mısra: **7**
   Mecburi, zorunlu.

   Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
   Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

3. **ıżṭırārī:**
   Kaside 3
   Mısra: **99**
   Mecburi, zorunlu.

   Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
   Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

2.2.11. İ, ʿİ, Ī

ʿibād:

1. ʿ**ibād:**
   Kaside 43
   Mısra: **42**
   Kullar.

   O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
   Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

ʿibādet:

1. ʿ**ibādet:**
   Kaside 38
   Mısra: **106**
   Kulun Allah'ın rızasını kazanmak ve ona yakınlaşmak için yaptığı iş ve davranışlar.

   Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
   ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

ʿibāret:

1. ʿ**ibāretinüñ:***-i, -nüñ*
   Kaside 30
   Mısra: **100**
   İbareler, cümleler, ifadeler.

   Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
   Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini:

1. ʿ**ibāret-i şīrīn ü dil-keşini:***-i, -n, -i*
   Kaside 30
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **-**
   Cezbedici ve tatlı, latif sözler.

   Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
   Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

iblīs:

1. **iblīs:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **42**
   Şeytan.

   Kiminüñ başı penbe dükkānı
   Dili iblīs tekyegāhıdur

iblīs-i pür-telbīs-i fettān:

1. **iblīs-i pür-telbīs-i fettān:**
   Kaside 25
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: **-**
   Fitne çıkaran hilekâr /çok hileli iblis.

   Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
   İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

İbn-i Yemīnim:

1. **İbn-i Yemīnim:**-*im*
Kaside 50
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Emîr Fahrüddîn (Kutbüddîn) Mahmûd b. Emîr Yemînüddîn-i Tuğrâî (ö. 769/1368). Kıtaları ile meşhur İranlı şair.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

İbrāhim Pāşā:

1. **İbrāhim Pāşā:**
Kaside 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İbrahim Paşa (Mısır Valisi).

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

ibrāmı iderse:

1. **ibrāmı iderse:**-*er, -se*
Kaside 21
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
İbram itmek, zorlamak.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

ibrāz:

1. **ibrāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **76**
Ortaya koyma, gösterme.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

ibrāz eylesem:

1. **ibrāz eylesem:**-*se, -m*
Kaside 57
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ortaya koymak, göstermek.

İderim daʿvī-i tezvīrini ḫaṣmuñ ibṭāl
Eylesem ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum ibrāz

ibṭāl iderim:

1. **ibṭāl iderim:**-*er, -im*
Kaside 57
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Hükümsüz bırakmak, bozmak.

İderim daʿvī-i tezvīrini ḫaṣmuñ ibṭāl
Eylesem ḥüccet-i mażmūn-ı kelāmum ibrāz

iʿcāb ider:

1. **iʿcāb ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Hayrete düşürmek, şaşırtmak.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

īcāb itdi:

1. **īcāb itdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Gerek olmak.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

icād:

1. **icādına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 46
Mısra: **38**
Vücuda getirme, meydana çıkarma, yapma.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Beẕl-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

īcād itdügin:

1. **īcād itdügin:**-*dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni bir şey meydana getirmek.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

īcād-ı suḫan:

1. **īcād-ı suḫan:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Söz icat etme, yeni manalar ortaya koyma.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

īcāz:

1. **īcāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **78**
Sözü kısa ve özlü söyleme, az sözle çok şey anlatma.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

i'cāz:

1. **iʿcāz:**
Kaside 57
Mısra: **2**
Herkesi aciz bırakan şey, mucize.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

2. **iʿcāz:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Mucize sayılacak kadar düzgün söz söyleme.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

3. **iʿcāzına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **6**
Herkesi aciz bırakan şey, mucize.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

iʿcāz gösterür:

1. **iʿcāz gösterür:**-*ü, -r*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mucize göstermek; akıl almaz, olağanüstü bir iş yapmak.

Rüstemāne kemāne ṣunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür iʿcāz

īcāz itse:

1. **īcāz itse:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kısa kesmek, kısaltmak.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

icāzet:

1. **icāzetüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Kaside 58
Mısra: **72**
İzin, ruhsat.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

icāzet olursa:

1. **icāzet olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 29
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
İzin verilmek.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

icāzet vereydüñ:

1. **icāzet vereydüñ:**-*e, -y, -düñ*
Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İzin vermek, müsaade etmek.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

iʿcāz-ı maḥabbet:

1. **iʿcāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet mucizesi.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḫṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

iʿcāz-ı nuṭḳ:

1. **iʿcāz-ı nuṭḳ:**
Kaside 29
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Söz mucizesi.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

iʿcāz-nümā:

1. **iʿcāz-nümādur:**-*dur*
Mesnevi 1
Mısra: **19**
Mucize gösteren, mucize gibi şeyler yapan.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

iclāl:

1. **iclālini:**-*i, -n, -i*
Kaside 54
Mısra: **94**
Büyüklük, ululuk, azamet, kudret.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

icmāl ideyin:

1. **icmāl ideyin:**-*eyin*
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Özetlemek, hulasa etmek, kısa ve öz şekilde anlatmak.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

icrā:

1. **icrādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **134**
Yapma, yerine getirme, uygulama.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

icrā eyledi:

1. **icrā eyledi:**-*di*
Gazel 116
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yerine getirmek, uygulamak, yapmak.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

2. **icrā eyledi:**-*di*
Kaside 43
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yerine getirmek, uygulamak, yapmak.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

icrā idemez:

1. **icrā idemez:**-*emez*
Kaside 27
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Uygulamak, yapmak.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

icrā-yı ḥükmüñle:

1. **icrā-yı ḥükmüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Kaside 25
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Emrin/buyruğun yerine getirilmesi, uygulanması.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

ictihād:

1. **ictihādiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 53
Mısra: **46**
Din bilginlerinin, ayet, hadis ve kıyasa uyarak ve onlardan hareket ederek dinî konuları açıklamak için çalışmaları.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

ictihād eyledüñ:

1. **ictihād eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gücü kuvveti yettiği kadar çalışmak, mücadele etmek.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

ictihād üzre (ol):

1. **ictihād üzre (ol):**
Kaside 43
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gayret etmek, çalışmak.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

iç:

1. **iç:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // öpmek.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

2. **içermiş:***-er, -miş*
Gazel 121
Mısra: **3**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

3. **içse:***-se*
Kaside 50
Mısra: **27**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

4. **içdükce:***-dükce*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i H̱ıżrı şād

5. **içüp:***-üp*
Gazel 139
Mısra: **10**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // içki içmek.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

6. **içüp:***-üp*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak // içki içmek.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

<u>içinde:</u>

1. **içinde:**
Müfret 18
Mısra: **2**
İçinde, ortamında.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

2. **içinde:**
Kaside 49
Mısra: **93**
İçinde, ortamında.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

3. **içinde:**
Kaside 58
Mısra: **6**
İçinde, ortamında.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

4. **içinde:**
Kaside 30
Mısra: **25**
İçinde, ortamında // arasında.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

<u>içre:</u>

1. **içre:**
Kaside 30
Mısra: **111**
İçinde.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

2. **içre:**
Kaside 49
Mısra: **74**
İçinde.

Ṣanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

3. **içre:**
Müfret 8
Mısra: **1**
İçinde.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

4. **içre:**
Müfret 8
Mısra: **2**
İçinde.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

5. **içre:**
Gazel 58
Mısra: **2**
İçinde.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

6. **içre:**
Gazel 79
Mısra: **1**
İçinde.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

7. **içre:**
Gazel 79
Mısra: **5**
İçinde.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

8. **içre:**
Kaside 7
Mısra: **104**
İçinde.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

9. **içre:**
Kaside 25
Mısra: **54**
İçinde.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

10. **içre:**
Kaside 27
Mısra: **65**
İçinde.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

11. **içre:**
Kaside 31
Mısra: **7**
İçinde.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

12. **içre:**
Kaside 49
Mısra: **11**
İçinde.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

13. **içre:**
Kaside 49
Mısra: **22**
İçinde.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

14. **içre:**
Kaside 55
Mısra: **52**
İçinde.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

15. **içre:**
Kaside 55
Mısra: **73**
İçinde.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

16. **içre:**
Gazel 52
Mısra: **9**
İçinde, -da/-de.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

17. **içre:**
Kaside 9
Mısra: **87**
İçinde, hâlinde.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

18. **içre:**
Kaside 28
Mısra: **73**
İçinde // esnasında, zamanında.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

<u>içün:</u>

1. **içün:**
Kaside 24
Mısra: **89**
Uğruna.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

2. **içün:**
Kaside 32
Mısra: **77**
Uğruna.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

3. **içün:**
Kaside 42
Mısra: **31**
Uğruna.

Ġam mı çeker devlet-i dünyā içün
Rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār

4. **içün:**
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
İçin, hakkında.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

5. **içün:**
Kaside 11
Mısra: **89**
İçin, açısından, bakımından.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

6. **içün:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Uğruna, yoluna.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

7. **içün:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Amacıyla, maksadıyla.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

8. **içün:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Amacıyla, maksadıyla.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

9. **içün:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Uğruna

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

10. **içün:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Amacıyla, maksadıyla.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

11. **içün:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Amacıyla, maksadıyla.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

12. **içün:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Amacıyla, maksadıyla.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

13. **içün:**
Kaside 3
Mısra: **75**
Amacıyla, maksadıyla.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

14. **içün:**
Kaside 4
Mısra: **111**
Amacıyla, maksadıyla.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

15. **içün:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Amacıyla, maksadıyla.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

16. **içün:**
Kaside 8
Mısra: **20**
Amacıyla, maksadıyla.

Çeşm-i maẓmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

17. **içün:**
Kaside 9
Mısra: **117**
Amacıyla, maksadıyla.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

18. **içün:**
Kaside 10
Mısra: **121**
Amacıyla, maksadıyla.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

19. **içün:**
Kaside 13

Mısra: **11**
Amacıyla, maksadıyla.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

20. **içün:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Amacıyla, maksadıyla.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

21. **içün:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Amacıyla, maksadıyla.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

22. **içün:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

23. **içün:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Amacıyla, maksadıyla.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

24. **içün:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Amacıyla, maksadıyla.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

25. **içün:**
Kaside 17
Mısra: **80**
Amacıyla, maksadıyla.

Birisi daḫi Ṣurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

26. **içün:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Amacıyla, maksadıyla.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ başṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

27. **içün:**
Kaside 18
Mısra: **80**
Amacıyla, maksadıyla.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

28. **içün:**
Kaside 23
Mısra: **59**
Amacıyla, maksadıyla.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

29. **içün:**
Kaside 29
Mısra: **24**
Amacıyla, maksadıyla.

Uruldı rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya
Revāc-ı şöhret içün sikke-i mübārek-bād

30. **içün:**
Kaside 29
Mısra: **84**
Amacıyla, maksadıyla.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

31. **içün:**
Kaside 29
Mısra: **87**
Amacıyla, maksadıyla.

Virürdi mā-melekin bez̲l içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

32. **içün:**
Kaside 31
Mısra: **15**
Amacıyla, maksadıyla.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

33. **içün:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Amacıyla, maksadıyla.

Bir ola s̲ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

34. **içün:**
Kaside 31
Mısra: **65**
Amacıyla, maksadıyla.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

35. **içün:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Amacıyla, maksadıyla.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

36. **içün:**
Kaside 32
Mısra: **53**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

37. **içün:**
Kaside 32
Mısra: **97**
Amacıyla, maksadıyla.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

38. **içün:**
Kaside 34
Mısra: **77**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

39. **içün:**
Kaside 35
Mısra: **90**
Amacıyla, maksadıyla.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

40. **içün:**
Kaside 35
Mısra: **96**
Amacıyla, maksadıyla.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

41. **içün:**
Kaside 43
Mısra: **82**
Amacıyla, maksadıyla.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

42. **içün:**
Kaside 45
Mısra: **15**
Amacıyla, maksadıyla.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

43. **içün:**
Kaside 50
Mısra: **26**
Amacıyla, maksadıyla.

Keyfī bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Mes̱elā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

44. **içün:**
Kaside 50
Mısra: **63**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

45. **içün:**
Kaside 50
Mısra: **94**
Amacıyla, maksadıyla.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

46. **içün:**
Kaside 51
Mısra: **18**
Amacıyla, maksadıyla.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

47. **içün:**
Kaside 54
Mısra: **23**
Amacıyla, maksadıyla.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fī'l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

48. **içün:**
Kaside 55
Mısra: **57**
Amacıyla, maksadıyla.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

49. **içün:**
Kaside 55
Mısra: **97**
Amacıyla, maksadıyla.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

50. **içün:**

Kaside 57
Mısra: **16**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

51. **içün:**

Kaside 58
Mısra: **75**
Amacıyla, maksadıyla.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

52. **içün:**

Kaside 58
Mısra: **99**
Amacıyla, maksadıyla.

Neʿūzü bi'l-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

53. **içün:**

Kaside 62
Mısra: **26**
Amacıyla, maksadıyla.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

54. **içün:**

Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **27**
Amacıyla, maksadıyla.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

55. **içün:**

Gazel 5
Mısra: **6**
Amacıyla, üzere.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

56. **içün:**

Gazel 5
Mısra: **10**
İçin, uğruna.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

57. **içün:**

Kaside 43
Mısra: **78**
İçin, uğruna.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

58. **içün:**

Kaside 2
Mısra: **33**
Amacıyla, maksadıyla.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

59. **içün:**

Kaside 4
Mısra: **65**
Hakkında.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

60. **içün:**

Kaside 7
Mısra: **86**
Amacıyla, maksadıyla.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

61. **içün:**

Kaside 7
Mısra: **87**
Amacıyla, maksadıyla.

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler eṡeri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

62. **içün:**

Kaside 10
Mısra: **35**
Amacıyla, maksadıyla.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

63. **içün:**

Kaside 23
Mısra: **87**
Amacıyla, maksadıyla.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

64. **içün:**

Kaside 24
Mısra: **35**
Amacıyla, maksadıyla.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

65. **içün:**

Kaside 24

Mısra: **59**
Amacıyla, maksadıyla.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

66. **içün:**
Kaside 24
Mısra: **75**
Amacıyla, maksadıyla.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

67. **içün:**
Gazel 49
Mısra: **3**
İçin, uğruna, yoluna.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

68. **içün:**
Kaside 28
Mısra: **55**
İçin, uğruna, yoluna.

Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

69. **içün:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

70. **içün:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

71. **içün:**
Gazel 91
Mısra: **14**
Amacıyla, maksadıyla // uğruna.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

72. **içün:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Hatırına.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

73. **içün:**
Kaside 58
Mısra: **29**
Amacıyla, maksadıyla.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāh-ı cenneti merhūn

74. **içün:**
Kaside 61
Mısra: **9**
İçin, -den dolayı, -den ötürü, sebebiyle.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

75. **içün:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Hakkında.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

76. **içün:**
Kaside 36
Mısra: **13**
Sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

__**idi:**__

1. **idi:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

2. **idi:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

3. **idi:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

4. **idi:**
Gazel 59

Mısra: **7**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

5. **idi:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

6. **idi:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

7. **idim:**-*m*
Gazel 93
Mısra: **7**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

8. **idi:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

9. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

10. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

11. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

12. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

13. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **3**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

14. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

15. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **6**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

16. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

17. **idi:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

18. **idük:**-*k*
Gazel 144
Mısra: **5**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

19. **idüm:**-*m*
Gazel 144
Mısra: **2**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

20. **idüm:**-*m*
Gazel 144
Mısra: **7**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

21. **idi:**
Kaside 17
Mısra: **42**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

22. **idi:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

23. **idi:**
Kaside 17
Mısra: **129**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

24. **idi:**
Kaside 24
Mısra: **35**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

25. **idi:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

26. **idi:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

27. **idi:**
Kaside 26
Mısra: **87**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

28. **idi:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

29. **idi:**
Kaside 29
Mısra: **119**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

30. **idi:**
Kaside 32
Mısra: **23**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

31. **idi:**
Kaside 35
Mısra: **60**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

32. **idi:**
Kaside 37
Mısra: **61**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

33. **idi:**
Kaside 44
Mısra: **32**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

34. **idim:**-*m*
Kaside 44
Mısra: **33**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

35. **idim:**-*m*
Kaside 44
Mısra: **50**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

36. **idi:**
Kaside 45
Mısra: **36**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

37. **idi:**
Kaside 46
Mısra: **17**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

38. **idi:**
Kaside 50
Mısra: **58**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

39. **idi:**
Kaside 50
Mısra: **64**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

40. **idi:**
Kaside 50
Mısra: **111**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

41. **idi:**
Kaside 51
Mısra: **81**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

42. **idi:**
Kaside 53
Mısra: **71**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

43. **idi:**
Kaside 57
Mısra: **56**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

44. **idüm:**-*m*
Kaside 57
Mısra: **80**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

45. **idi:**
Kaside 61
Mısra: **67**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

46. **idi:**
Kaside 61
Mısra: **69**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

47. **idi:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

48. **idi:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

49. **idi:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

50. **idüm:**-*m*
Kaside 3

Mısra: **37**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

51. **idüm:**-*m*
Kaside 17
Mısra: **9**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

52. **idüñ:**- *ñ*
Kaside 26
Mısra: **9**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bu ḳadar neşr-i şemīm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳīm

53. **idim:**- *m*
Gazel 95
Mısra: **3**
Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

<u>**idmān-ı felek:**</u>

1. **idmān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Feleğin alışkanlığı.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

<u>**idrāk:**</u>

1. **idrāk:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Anlayış, anlama yeteneği.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

2. **idrākinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 38
Mısra: **13**
Anlayış, anlama yeteneği.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

3. **idrāki:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **68**
Anlayış, anlama yeteneği.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

4. **idrāki:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **24**
Anlayış, anlama yeteneği.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

5. **idrākin:**-*in*
Kaside 43
Mısra: **69**
Anlayış, anlama yeteneği.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

<u>**idrāk eyler:**</u>

1. **idrāk eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

<u>**idrāk ide:**</u>

1. **idrāk ide:**-*e*
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akıl erdirmek, anlamak, kavramak.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

<u>**idrāk idemez:**</u>

1. **idrāk idemez:**-*emez*
Kaside 26
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

<u>**idrāk idene:**</u>

1. **idrāk idene:**-*en, -e*
Kaside 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Anlamak, farkına varmak.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

idrāk ideriz:

1. **idrāk ideriz:**-*er, -iz*
   Gazel 53
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Duymak, hissetmek, anlamak.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

idrāk idüp:

1. **idrāk idüp:**-*üp*
   Kıt'a-ı Kebir 3
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Anlamak, farkına varmak.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

idrāk olunurdı:

1. **idrāk olunurdı:**-*u, -r, -dı*
   Gazel 54
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Anlaşılmak, kavranılmak.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

idrāke ziyāndur:

1. **idrāke ziyāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Akla zarar; pek şaşılacak, akıl almaz, inanılmaz, düşündükçe insanı şaşkınlığa düşürecek (şey, hâl).

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

idrāk-i çālākı:

1. **idrāk-i çālākı:**-*ı*
   Kaside 49
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Çabuk /çevik /hızlı anlayış.

Mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner idrāk-i çālākı
Müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem ṭabʿ-ı sebük-bārı

idrāk-ı taḫayyül-i daḳīḳüñ:

1. **idrāk-ı taḫayyül-i daḳīḳüñ:**-*ü, -ñ*
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   İnce, nazik hayalin anlaşılması.

İdrāk-ı taḫayyül-i daḳīḳüñ
Fehm-i ḫıred-i intibāh-ı maʿnā

idrāksiz:

1. **idrāksiz:**
   Gazel 65
   Mısra: **3**
   İdraki, kavrayışı olmayan, anlayışsız, ahmak//kaba sofu.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı şahbāya degiş

idügüm:

1. **idügüm:**
   Kaside 50
   Mısra: **131**
   Olduğum.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī ider:

1. **ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī ider:**-*er*
   Kaside 30
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Manevi ölümsüzlük suyuna feyiz vermek.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

ifrāṭ-ı cūd:

1. **ifrāṭ-ı cūd:**
   Kaside 30
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin aşırılığı.

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḫātemi güm-nām-ı genc-i nisyānı

ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti:

1. **ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti:**-*i*
Kaside 5
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Elinin ve gönlünün ihsanının aşırılığı (el açıklığı ve gönül açıklığının / cömertliğin aşırılığı).

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

ifrāz eylemiş:

1. **ifrāz eylemiş:**-*miş*
Kaside 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ayırmak, bölmek.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

ifrāz itseler:

1. **ifrāz itseler:**-*se, -ler*
Kaside 57
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Ayırmak, bölmek.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş:

1. ʿ**ifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş:**
Kaside 25
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Küfür düşünen dinsiz /kâfir dinli ifrit.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

ʿifrīt-şemāʾil:

1. ʿ**ifrīt-şemāʾil:**
Kaside 41
Mısra: **107**
İfrit görünüşlü.

Bir Eḫrimen-i bāṭıl u ʿİfrīt-şemāʾil
Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne

ifşā:

1. **ifşāya:**-*y, -a*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **49**
Gizli bir şeyi veya konuyu açığa çıkarma, yayma.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

iftiḫār-ı kerem:

1. **iftiḫār-ı kerem:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin kıvanç vesilesi.

Maʿdelet-pīşe ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet
İftiḫār-ı kerem ü himmet-i ʿālī-şānī

iftiḫār-ı salṭanat:

1. **iftiḫār-ı salṭanat:**
Kaside 56
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlığın, devletin övüncü.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftiḫār-ı salṭanat
Ḥāris-i ḳānūn-ı devlet nāṣır-ı aḥkām-ı dīn

iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber:

1. **iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber:**
Kaside 49
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Peygamber (İslamiyet) şeriatının iftiharı.

Sütūde kehf-i ümmet iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber
Güzīde faḫr-ı millet maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī

iġvā-yı zamāne:

1. **iġvā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Zamanın ayartması, baştan çıkarması.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

ihānet:

1. **ihānet:**
Kaside 28
Mısra: **20**
Hor ve hakir görmek, tahkir etmek.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

ihâṭa iden:

1. **iḥāṭa iden:**-*en*
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Etrafını çevrelemek, kuşatmak, sarmak.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

iḥāṭā ider:

1. **iḥāṭā ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Etrafını çevreleme, kuşatma, sarma.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

iḥāṭā itse:

1. **iḥāṭā itse:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma.

Āsmān dāʾire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

ihlāṣ:

1. **iḫlāṣ:**
Kaside 61
Mısra: **74**
Doğruluk, samimiyet.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

2. **iḫlāṣuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **89**
Doğruluk, samimiyet // saf ve temiz sevgi, gönülden gelen dostluk.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

3. **iḫlāṣumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 47
Mısra: **84**
Saf ve temiz sevgi, gönülden gelen dostluk.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

ihlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür:

1. **iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür:**-*dür*
Kaside 53
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kulluğun, bağlılığın samimiyeti, saflığı.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāġlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

ihmāl itsem:

1. **ihmāl itsem:**-*se, -m*
Kaside 35
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeme.

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur meẕheb-i endīşede itsem ihmāl

iḥrām:

1. **iḥrāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **70**
Hacıların Kâbe'yi tavâf için Mekke hâricinde örtünmeğe mecbur oldukları dikişsiz ve pamuktan yapılma elbise.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḥemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

iḥrāz:

1. **iḥrāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **20**
Erişmek, nail olmak.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

iḥrāz eyledi:

1. **iḥrāz eyledi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, erişmek.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

iḥrāz eylemiş:

1. **iḥrāz eylemiş:**-*miş*
Kaside 57
Mısra: **32**

Kelime Tipi: -
Erişmek, nail olmak.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

ihrāz-ı kemāl itmede:

1. **iḥrāz-ı kemāl itmede:**-*me, -de*
Kaside 23
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mükemmelliğe erişme.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i bü'l-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

iḥsān:

1. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **100**
Cömertlik, lutuf // bağış, hediye.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

2. **iḥsānumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 1
Mısra: **5**
Lütuf, kerem, iyilik.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

3. **iḥsānuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 3
Mısra: **69**
Lütuf, kerem, iyilik.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

4. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **42**
Lütuf, kerem, iyilik.

Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

5. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **20**
Lütuf, kerem, iyilik.

Ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd işʿārı
Netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf iḥsānı

6. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **57**
Lütuf, kerem, iyilik.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

7. **iḥsāna:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **4**
Lütuf, kerem, iyilik.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

8. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Kaside 58
Mısra: **81**
Lütuf, kerem, iyilik.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

9. **iḥsāna:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **26**
Lütuf, kerem, iyilik.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

10. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 62
Mısra: **14**
Lütuf, kerem, iyilik.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

11. **iḥsānuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 62
Mısra: **33**
Lütuf, kerem, iyilik.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

12. **iḥsānı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **15**
Lütuf, kerem, iyilik.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Beẕl-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

13. **iḥsānımla:**-*ı, -m, -la*
Tesdis 1
Mısra: **37**
Lütuf, kerem, iyilik.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

14. **iḥsān:**
Kaside 26
Mısra: **79**
Lütuf, bağış.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

ihsān eyle:

1. **iḥsān eyle:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bağışta bulunma, iyilik etme.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

2. **iḥsān eyle:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Bağışta bulunma, iyilik etme.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

ihsān-ı felek:

1. **iḥsān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feleğin ihsanı, nimeti.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

ihsān-ı Ḫudā:

1. **iḥsān-ı Ḫudā:**
Kaside 46
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

ihtimāl-ı ihtilāl:

1. **iḥtimāl-ı iḫtilāl:**
Kaside 25
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Karışıklık, düzensizlik ihtimali.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

ihtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur:

1. **iḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
İfadesi insanı şaşırtan, acze düşüren kalemin mahsulü.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

ihtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına:

1. **iḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına:***-ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel ve ince söz söyleyen kalemin benzeri görülmemiş şey vücuda getirmesi, yazması.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

ihtirāz:

1. **iḥtirāzından:***-ı, -n, -dan*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **8**
Sakınma, çekinme, kaçınma.

İşidüp ġulġul-ı ṣıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
ʿAzīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

2. **iḥtirāza:***-a*
Gazel 106
Mısra: **8**
Sakınma, çekinme, kaçınma.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

ihtisāb-ı ʿadli:

1. **iḥtisāb-ı ʿadli:***-i*
Kaside 49
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Adaletin hesap soruculuğu.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

2. **iḥtisāb-ı ʿadli:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Adaletin hesap soruculuğu.

Rūzgār iḥtisāb-ı ʿadli ile
Ol ḳadar dāfiʿ-i menāhīdür

ihtisāb-ı emr ü nehyi:

1. **iḫtisāb-ı emr ü nehyi:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Emir ve yasaklardan sorgulama, hesap sorma.

Ger olsa iḫtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

ihtişām:

1. **iḫtişāmı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **34**
Debdebe, görkem.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḫtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

ihtiyāc:

1. **iḫtiyācı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Gereksinim.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḫtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

ihtiyāc çekmem:

1. **iḫtiyāc çekmem:**-*mem*
Kaside 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç duymak, bir şeyin kendisi için gerekli olduğunu hissetmek, bir şeyi kendisi için gerekli saymak.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḫtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

ihtiyācı olmazsa:

1. **iḫtiyācı olmazsa:**-*maz, -sa*
Kaside 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Bir şeyin yokluğunu hissedip ona gereklilik duymak.

N’ola olmazsa gül-āba iḫtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

ihtiyār:

1. **iḫtiyār:**
Kaside 22
Mısra: **65**
İrade, kendi isteğiyle seçme ve hareket etme, isteme.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

ihtiyār elde degül:

1. **iḫtiyār elde degül:**
Gazel 94
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyarı elde olmamak; iradesini kullanamamak, seçme gücü elinde bulunmamak, iradesi dışında gerçekleşmek.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

2. **iḫtiyār elde degül:**
Kaside 35
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
İhtiyarı elde olmamak; iradesini kullanamamak, seçme gücü elinde bulunmamak, iradesi dışında gerçekleşmek.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

ihtiyār eyler:

1. **iḫtiyār eyler:**-*r*
Kaside 57
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Seçmek, tercih etmek.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

ihtiyār itmiş:

1. **iḫtiyār itmiş:**-*miş*
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Tercih etmek, istemek.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

ihtiyār itsün:

1. **iḫtiyār itsün:**-*sün*
Kaside 61
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Yeğlemek, tercih etmek, seçmek.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

ihtiyārım elden gider:

1. **iḫtiyārım elden gider:**-*er*
Gazel 94
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İradesi üzerindeki kontrolünü kaybetmek, kendine hâkim olamayacak duruma gelmek.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

ihvān:

1. **iḫvānı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **17**
Kardeşler // sadık, candan dostlar.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

iḥyā:

1. **iḥyānā:**-*n, -a*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Taze can verircesine iyilik, lütfetme.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

iḥyā eyledi:

1. **iḥyā eyledi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayat vermek, diriltilmek, canlandırmak.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

2. **iḥyā eyledi:**-*di*
Kaside 61
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Çok iyi duruma getirmek, geliştirmek, kalkındırmak.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

iḥyā iden:

1. **iḥyā iden:**-*en*
Kaside 41
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, memnun etmek.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

2. **iḥyā iden:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

3. **iḥyā iden:**-*en*
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

iḥyā ider:

1. **iḥyā ider:**-*er*
Gazel 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak, hayatiyet kazandırmak.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḥṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

2. **iḥyā ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Diriltmek, hayat vermek.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūh-ı revān virür

3. **iḥyā ider:**-*er*
Kaside 43
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlandırmak, diriltmek // sevindirmek, memnun etmek.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

iḥyā idüp:

1. **iḥyā idüp:**-*üp*
Kaside 56
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlandırmak.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

iḥyā itdüñ:

1. **iḥyā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 17
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak // sevindirmek, memnun etmek.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

ihyā itmede:

1. **iḥyā itmede:**-*mede*
Kaside 47
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlandırmak, diriltmek.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmemem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

ihyā kıl:

1. **iḥyā ḳıl:**
Terkib-bend 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfūñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

ihyā kılur:

1. **iḥyā ḳılur:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

ihyā-yı maʿānīde:

1. **iḥyā-yı maʿānīde:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Manayı canlandırma, manaya canlılık katma.

Taḥḳīḳ-i taṣavvurda Arisṭo-yı sebük-rūḥ
İḥyā-yı maʿānīde Mesiḥā-yı zamāne

ihżār itmege:

1. **iḥżār itmege:**-*meg, -e*
Kaside 61
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hazır etme, hazırlama.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

īḳād ider:

1. **īḳād ider:**-*er*
Kaside 29
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yakmak.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

ikbāl:

1. **iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **164**
Mutluluk, saadet, baht, talih.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

2. **iḳbāl:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Mutluluk, saadet, baht, talih.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

3. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **46**
Mutluluk, saadet, baht, talih.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

4. **iḳbālini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Mutluluk, saadet, baht, talih.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

5. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **47**
Baht, talih.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

6. **iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 10
Mısra: **55**
Baht, talih.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

7. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **15**
Baht, talih.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

8. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **39**
Baht, talih.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor feth itmedük ne kāfiristānı

9. **iḳbāl:**
Kaside 15
Mısra: **78**
Baht, talih.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

10. **iḳbāl:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Talih ve baht açıklığı.

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

11. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **37**
Talih ve baht açıklığı.

Sikender gibi ṭālib feth-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

12. **iḳbāl:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Talih ve baht açıklığı.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

13. **iḳbāl:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Talih ve baht açıklığı.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce feth ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

14. **iḳbāl:**
Kaside 52
Mısra: **16**
Talih ve baht açıklığı.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

15. **iḳbāl:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Talih ve baht açıklığı.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

16. **iḳbāl:**
Kaside 51
Mısra: **113**
Mutluluk, saadet.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

iḳbāl eyleyelden:

1. **iḳbāl eyleyelden:**-*y, -elden*
Kaside 61
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Teveccüh etmek, meyletmek.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Vażʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān:

1. **iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān:**
Kaside 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşmuş, bahtiyar talih // baht açıklığı.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

iḳbāl-i bihrūzī:

1. **iḳbāl-i bihrūzī:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Talihin iyi olması, baht açıklığı.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

2. **iḳbāl-i bihrūzī:**
Gazel 142
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mutluluk makamı, baht açıklığı.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

ikbāl-i bülend:

1. **iḳbāl-i bülend:**
   Kaside 39
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: **-**
   Yüce talih.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

ikbāl-i Pervīz-i ʿAcem:

1. **iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem:**
   Kaside 15
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: **-**
   Acem'in Perviz'inin talihi, devleti.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

ikbāl-i Sikender:

1. **iḳbāl-i Sikender:**
   Kaside 9
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: **-**
   İskender'in talihi.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

ikdām iderin:

1. **iḳdām iderin:***-er, -in*
   Kaside 50
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: **-**
   Bir şeyi elde etmek için gayretle çalışmak, sürekli çaba göstermek.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

ikdāmı ider:

1. **iḳdāmı ider:***-er*
   Kaside 21
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: **-**
   Devamlı çalışmak, sürekli çaba göstermek.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

iken:

1. **iken:**
   Gazel 9
   Mısra: **3**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

2. **iken:**
   Gazel 5
   Mısra: **5**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

3. **iken:**
   Gazel 16
   Mısra: **7**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

4. **iken:**
   Gazel 44
   Mısra: **5**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

5. **iken:**
   Gazel 71
   Mısra: **2**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

6. **iken:**
   Gazel 122
   Mısra: **3**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

7. **iken:**
   Gazel 138
   Mısra: **5**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

8. **iken:**
   Kaside 3
   Mısra: **106**
   Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

İşidüp ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

9. **iken:**
Kaside 6
Mısra: **61**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

10. **iken:**
Kaside 7
Mısra: **24**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

11. **iken:**
Kaside 24
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

12. **iken:**
Kaside 28
Mısra: **135**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

13. **iken:**
Kaside 30
Mısra: **26**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

14. **iken:**
Kaside 30
Mısra: **96**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

15. **iken:**
Kaside 30
Mısra: **97**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

16. **iken:**
Kaside 31
Mısra: **34**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

17. **iken:**
Kaside 32
Mısra: **73**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

18. **iken:**
Kaside 33
Mısra: **19**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

19. **iken:**
Kaside 33
Mısra: **26**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

20. **iken:**
Kaside 35
Mısra: **73**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

21. **iken:**
Kaside 35
Mısra: **102**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

22. **iken:**
Kaside 35
Mısra: **114**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

23. **iken:**
Kaside 38
Mısra: **67**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

24. **iken:**
Kaside 41
Mısra: **73**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

25. **iken:**
Kaside 44
Mısra: **63**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

26. **iken:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

27. **iken:**
Kaside 47
Mısra: **74**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

28. **iken:**
Kaside 54
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

29. **iken:**
Kaside 58
Mısra: **19**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

30. **iken:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

31. **iken:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

iki:

1. **iki:**
Kaside 47
Mısra: **44**
İki, sayı sıfatı.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

2. **iki:**
Gazel 3
Mısra: **1**
İki, sayı sıfatı.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

3. **iki:**
Gazel 34
Mısra: **5**
İki, sayı sıfatı.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

4. **iki:**
Gazel 134
Mısra: **8**
İki, sayı sıfatı.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

5. **iki:**
Gazel 134
Mısra: **8**
İki, sayı sıfatı.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

6. **iki:**
Gazel 138
Mısra: **8**
İki, sayı sıfatı.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

7. **iki:**
Kaside 9
Mısra: **78**
İki, sayı sıfatı.

Her ḳande ki ʿazm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

8. **iki:**
Kaside 17
Mısra: **18**
İki, sayı sıfatı.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

9. **iki:**
Kaside 17
Mısra: **39**
İki, sayı sıfatı.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

10. **iki:**
Kaside 17
Mısra: **39**
İki, sayı sıfatı.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

11. **iki:**
Kaside 17
Mısra: **54**
İki, sayı sıfatı.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

12. **iki:**
Kaside 19
Mısra: **1**
İki, sayı sıfatı.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

13. **iki:**
Kaside 19
Mısra: **3**
İki, sayı sıfatı.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

14. **iki:**
Kaside 19
Mısra: **10**
İki, sayı sıfatı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

15. **iki:**
Kaside 19
Mısra: **11**
İki, sayı sıfatı.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

16. **iki:**
Kaside 25
Mısra: **71**
İki, sayı sıfatı.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

17. **ikisi:**-*si*
Kaside 25
Mısra: **77**
İki, sayı sıfatı.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

18. **ikisinüñ:**-*si, -nüñ*
Kaside 25
Mısra: **72**
İki, sayı sıfatı.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

19. **iki:**
Kaside 48
Mısra: **88**
İki, sayı sıfatı.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

20. **ikisi:**-*si*
Kaside 51
Mısra: **31**
İki, sayı sıfatı.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

21. **iki:**
Kaside 54
Mısra: **76**
İki, sayı sıfatı.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

22. **iki:**
Kaside 58
Mısra: **97**
İki, sayı sıfatı.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

<u>**iki cihānda:**</u>

1. **iki cihānda:**-*da*
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve ahiret.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

iki şaḳḳ olmış:

1. **iki şaḳḳ olmış:**-*mış*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki parça olmak.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

ikimiz:

1. **ikimiz:**
Gazel 14
Mısra: **4**
İki kişi // âşık ve sevgili.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

ikisi:

1. **ikisi:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Her ikisi.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

2. **ikisi:**
Kaside 19
Mısra: **6**
İki kişi, her ikisi.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

3. **ikisi:**
Kaside 19
Mısra: **13**
İki kişi, her ikisi.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

iḳlīm:

1. **iḳlīme:**-*e*
Gazel 127
Mısra: **16**
Ülke, memleket, diyar.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

2. **iḳlīme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **45**
Ülke, memleket, diyar.

İtse bir iḳlīme ger bez̲l-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

iḳlīm-i ʿadālet:

1. **iḳlīm-i ʿadālet:**
Kaside 51
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Adalet ülkesi.

Ḫıṭṭa-i fażlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munżamm

iḳlīm-i maʿāniye:

1. **iḳlīm-i maʿāniye:**-*y, -e*
Kaside 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Manalar ülkesi.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

iḳlīm-i sitem:

1. **iḳlīm-i sitem:**
Kaside 55
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zulüm ülkesi.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

iḳlīm-sitān:

1. **iḳlīm-sitāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **46**
Ülke alıcı, ülkeler alan.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

ikrām ider:

1. **ikrām ider:**-*er*
Kaside 50
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ağırlamak, hürmet etmek, saygı göstermek.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

ikrāmı eyler:

1. **ikrāmı eyler:**-*r*
Kaside 21
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İkram etmek, ihsan etmek.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

iḳrār:

1. **iḳrār:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Gizlemeyip açıklama, itiraf etme.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

2. **iḳrārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **118**
Kabul ve tasdik etme.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki iḳrārı

3. **iḳrār:**
Kaside 31
Mısra: **104**
Kabul etme, tasdik etme.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

iḳrār idemem:

1. **iḳrār idemem:**-*eme, -m*
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizlemeyip açıklamak, itiraf etmek.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

iḳrār iderin:

1. **iḳrār iderin:**-*er, -in*
Kaside 37
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

iḳrār ider:

1. **iḳrār ider:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kabul etme, tasdik etme.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

iksīr:

1. **iksīr:**
Kaside 39
Mısra: **44**
Eski kimyacıların, toprağı ve madenleri altın yaptığına ve olağanüstü kuvveti olduğuna inandıkları mevhum sıvı.

Çeşm-i feth ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

iksīr-i ṭılā olurdı:

1. **iksīr-i ṭılā olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 23
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Altın yaldız iksiri olmak // altın iksiri olmak.

Ger berḳ-ı seḥāb-ı keremi yaḳsa olurdı
İksīr-i ṭılā cevher-i ḫākister-i ʿālem

iḳtidār:

1. **iḳtidārum:**-*u, -m*
Kaside 39
Mısra: **88**
Bir işi yapabilme gücü, güç, kudret.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

2. **iḳtidārı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **61**
Güç, kudret.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

iḳtidār-ı ṭabʿ:

1. **iḳtidār-ı ṭabʿ:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şairlik yeteneğinin gücü, şairlik gücü.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

iktisāb eylesün:

1. **iktisāb eylesün:**-*sün*
Kaside 61
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kazanmak, elde etmek.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

iktisāb ider:

1. **iktisāb ider:**-*er*
Kaside 55
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kazanmak, elde etmek.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

2. **iktisāb ider:**-*er*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kazanmak, elde etmek.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

iḳtiżā:

1. **iḳtiżā:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Gerekme, gerektirme.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

iḳtiżā itdi:

1. **iḳtiżā itdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Lazım gelmek, gerekmek.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

ʿilāc itmekde:

1. **ʿilāc itmekde:**
Gazel 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deva olmak, şifa vermek.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

iʿlām:

1. **iʿlāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **86**
Bildirmek, belli etmek, anlatmak.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

iʿlām iden:

1. **iʿlām iden:**-*en*
Kaside 50
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Bildirmek, anlatmak.

Zūr-ı endīşe vü ās̱ār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

ile:

1. **ile:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **ile:**
Gazel 126
Mısra: **11**
"ve" anlamında bağlaç.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

3. **ile:**
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

4. **ile:**
Kaside 3

Mısra: **62**
"ve" anlamında bağlaç.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

5. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **19**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

6. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **165**
"ve" anlamında bağlaç.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

7. **ile:**
Kaside 18
Mısra: **5**
"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

8. **ile:**
Kaside 18
Mısra: **77**
"ve" anlamında bağlaç.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

9. **ile:**
Kaside 18
Mısra: **78**
"ve" anlamında bağlaç.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

10. **ile:**
Kaside 20
Mısra: **42**
"ve" anlamında bağlaç.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

11. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **38**
"ve" anlamında bağlaç.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

12. **ile:**
Kaside 22
Mısra: **68**
"ve" anlamında bağlaç.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

13. **ile:**
Kaside 23
Mısra: **71**
"ve" anlamında bağlaç.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

14. **ile:**
Kaside 24
Mısra: **40**
"ve" anlamında bağlaç.

Vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür
Gūy-ı ḫūrşīd-i zer-endūd ile çevgān-ı felek

15. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **60**
"ve" anlamında bağlaç.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

16. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **109**
"ve" anlamında bağlaç.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

17. **ile:**
Kaside 34
Mısra: **44**
"ve" anlamında bağlaç.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

18. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **51**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

19. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **10**
"ve" anlamında bağlaç.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

20. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **5**
"ve" anlamında bağlaç.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munżamm

21. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **35**
"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

22. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **36**
"ve" anlamında bağlaç.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

23. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **57**
"ve" anlamında bağlaç.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

24. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **88**
"ve" anlamında bağlaç.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

25. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **10**
"ve" anlamında bağlaç.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

26. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **28**
"ve" anlamında bağlaç.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

27. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **28**
"ve" anlamında bağlaç.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

28. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **82**
"ve" anlamında bağlaç.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

29. **ile:**
Kaside 62
Mısra: **56**
"ve" anlamında bağlaç.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

30. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **59**
"ve" anlamında bağlaç.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

31. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **12**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice mümkindür nażīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

32. **ile:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

33. **ile:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

34. **ile:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

35. **ile:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

36. **ile:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīrī-i fitne
Āşūb-ı ḫırāmıyla mübāhāt-ı ḳıyāmet

37. **ile:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

38. **ile:**
Gazel 50
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

39. **ile:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

40. **ile:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

41. **ile:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

42. **ile:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

43. **ile:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

44. **ile:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

45. **ile:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

46. **ile:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

47. **ile:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

48. **ile:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

49. **ile:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

50. **ile:**
Gazel 13
Mısra: **7**
"ve" anlamında bağlaç.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

51. **ile:**
Gazel 144
Mısra: **3**
"ve" anlamında bağlaç.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

52. **ile:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

53. **ile:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

54. **ile:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

55. **ile:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

56. **ile:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

57. **ile:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

58. **ile:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

59. **ile:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

60. **ile:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

61. **ile:**
Gazel 91
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

62. **ile:**
Gazel 19
Mısra: **11**
"ve" anlamında bağlaç.

Dil ġamzeñ ile ṭurrañа pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

63. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **55**
"ve" anlamında bağlaç.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

64. **ile:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

65. **ile:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

66. **ile:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

67. **ile:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

68. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

69. **ile:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

70. **ile:**
Gazel 119
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N’eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

71. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

72. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

73. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

74. **ile:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

75. **ile:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

76. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

77. **ile:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

78. **ile:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

79. **ile:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Naẓmumuzla n’ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

80. **ile:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

81. **ile:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu ḥāl ile āvārelik el virse baña ger
Başdan başa dünyāyı gülistān iderim ben

82. **ile:**
Gazel 30
Mısra: **5**
"ve" anlamında bağlaç.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n’ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

83. **ile:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

84. **ile:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

85. **ile:**
Gazel 67
Mısra: **6**
"ve" anlamında bağlaç.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

86. **ile:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

87. **ile:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

88. **ile:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

89. **ile:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

90. **ile:**
Gazel 38
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

91. **ile:**
Gazel 42
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Oldum güher-i feyż ile deryā-yı maʿānī
İʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum ḫār u ḫasumdur

92. **ile:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

93. **ile:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

94. **ile:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

95. **ile:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳirāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

96. **ile:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

97. **ile:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

98. **ile:**
Gazel 65
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

99. **ile:**
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

100. **ile:**
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

101. **ile:**
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

102. **ile:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

103. **ile:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

104. **ile:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

105. **ile:**
Gazel 75
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

106. **ile:**
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

107. **ile:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

108. **ile:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

109. **ile:**
Gazel 83

Mısra: **5**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

110. **ile:**

Gazel 83

Mısra: **6**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

111. **ile:**

Gazel 83

Mısra: **13**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

112. **ile:**

Gazel 85

Mısra: **17**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Medḥ ü s̱enā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād ile
Şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur sözüm

113. **ile:**

Gazel 86

Mısra: **6**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

114. **ile:**

Gazel 89

Mısra: **1**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

115. **ile:**

Gazel 89

Mısra: **10**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

116. **ile:**

Gazel 92

Mısra: **7**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

117. **ile:**

Gazel 92

Mısra: **8**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

118. **ile:**

Gazel 93

Mısra: **6**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

119. **ile:**

Gazel 95

Mısra: **2**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

120. **ile:**

Gazel 96

Mısra: **3**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

121. **ile:**

Gazel 104

Mısra: **5**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

122. **ile:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

123. **ile:**
Gazel 105
Mısra: **12**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

124. **ile:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

125. **ile:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

126. **ile:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

127. **ile:**
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

128. **ile:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

129. **ile:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

130. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

131. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

132. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

133. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

134. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

135. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

136. **ile:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

137. **ile:**
Gazel 116
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

138. **ile:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

139. **ile:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

140. **ile:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

141. **ile:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

142. **ile:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

143. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

144. **ile:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

145. **ile:**
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

146. **ile:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

147. **ile:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

148. **ile:***-dür*
Gazel 138
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

149. **ile:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

150. **ile:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

151. **ile:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

152. **ile:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

153. **ile:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

154. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **75**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

155. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

156. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

157. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

158. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

159. **ile:**
Kaside 3
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

160. **ile:**
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

161. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūḥ-ı revān virür

162. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

163. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

164. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

165. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **39**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

166. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

167. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

168. **ile:**
Kaside 5
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

169. **ile:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

170. **ile:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

171. **ile:**
Kaside 5

Mısra: **17**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

172. **ile:**

Kaside 5

Mısra: **79**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

173. **ile:**

Kaside 5

Mısra: **84**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

174. **ile:**

Kaside 5

Mısra: **87**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

175. **ile:**

Kaside 5

Mısra: **101**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

176. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **39**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

177. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **57**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

178. **ile:**

Kaside 6

Mısra: **73**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

179. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **21**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

180. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **26**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

181. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **27**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

182. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **44**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

183. **ile:**

Kaside 7

Mısra: **95**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

184. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **96**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

185. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **99**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
İtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

186. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **106**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

187. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **113**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

188. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **115**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

189. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **118**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

190. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

191. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

192. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **29**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yine her gün āsitānı kes̱ret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

193. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

194. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫīz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

195. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

196. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **88**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

197. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

198. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **110**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

199. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **133**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

200. **ile:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

201. **ile:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

202. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

203. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

204. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

205. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

206. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **36**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

207. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

208. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **93**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

209. **ile:**
Kaside 12
Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

210. **ile:**
Kaside 13
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

211. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

212. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **18**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

213. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

214. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

215. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

216. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

217. **ile:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

218. **ile:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

219. **ile:**
Kaside 16
Mısra: **27**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

220. **ile:**
Kaside 16
Mısra: **75**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

221. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

222. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

223. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

224. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **125**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reşḥa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

225. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **126**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Reşḥa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

226. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **130**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

227. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **155**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

228. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **164**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

229. **ile:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

230. **ile:**
Kaside 18
Mısra: **86**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

231. **ile:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

232. **ile:**
Kaside 20
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

233. **ile:**
Kaside 20
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

234. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aṣıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

235. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **16**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

236. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **30**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

237. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **31**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

238. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **32**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

239. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **68**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

240. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **74**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

241. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **82**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

242. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

243. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **90**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

244. **ile:**
Kaside 21
Mısra: **94**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

245. **ile:**
Kaside 22

Mısra: **15**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

246. **ile:**
Kaside 22
Mısra: **40**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beçče-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

247. **ile:**
Kaside 22
Mısra: **46**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

248. **ile:**
Kaside 22
Mısra: **56**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

249. **ile:**
Kaside 22
Mısra: **65**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

250. **ile:**
Kaside 23
Mısra: **18**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

251. **ile:**
Kaside 23
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

252. **ile:**
Kaside 23
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

253. **ile:**
Kaside 23
Mısra: **83**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

254. **ile:**
Kaside 24
Mısra: **27**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

255. **ile:**
Kaside 24
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

256. **ile:**
Kaside 24
Mısra: **79**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

257. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devlet ü iḳbāl ile dārü’s-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü’l-cihād

258. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

259. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **41**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

260. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü’l-ʿibād

261. **ile:**
Kaside 25
Mısra: **100**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü’l-fuʿād

262. **ile:**
Kaside 26
Mısra: **12**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

263. **ile:**
Kaside 26
Mısra: **66**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

264. **ile:**
Kaside 26
Mısra: **79**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

265. **ile:**
Kaside 27
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

266. **ile:**
Kaside 27
Mısra: **24**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

267. **ile:**
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

268. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

269. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **114**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü’l-lisān olur

270. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **126**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

271. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

272. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **21**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı żamīme-i evrād

273. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **28**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

274. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿazm-i cihād

275. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **88**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürdi mā-melekin bez̠l içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

276. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **100**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olunca medḥ ü s̠enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

277. **ile:**
Kaside 29
Mısra: **111**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

278. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **17**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

279. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

280. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **53**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̠ānī

281. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **54**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̠ānī

282. **ile:**
Kaside 30

Mısra: **76**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

283. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **85**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

284. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **91**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḫātemi güm-nām-ı genc-i nisyānı

285. **ile:**
Kaside 30
Mısra: **127**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

286. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

287. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

288. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

289. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **76**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi daġdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

290. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **91**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

291. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **99**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

292. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **102**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

293. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **103**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

294. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **104**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

295. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **129**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

296. **ile:**
Kaside 31
Mısra: **131**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

297. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḫtefī vü ʿadīm

298. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḫtefī vü ʿadīm

299. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

300. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **101**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

301. **ile:**
Kaside 32
Mısra: **110**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

302. **ile:**
Kaside 33
Mısra: **75**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

303. **ile:**
Kaside 33
Mısra: **79**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

304. **ile:**
Kaside 34
Mısra: **40**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

305. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fiʾl-ḥāl

306. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **15**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḫż-ı ḫayāl

307. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

308. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **24**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

309. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

310. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **27**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

311. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **93**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

312. **ile:**
Kaside 35
Mısra: **122**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

313. **ile:**
Kaside 36
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

314. **ile:**
Kaside 36
Mısra: **58**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

315. **ile:**
Kaside 36
Mısra: **62**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

316. **ile:**
Kaside 36
Mısra: **65**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

317. **ile:**
Kaside 36
Mısra: **81**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿaẓm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

318. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **36**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

319. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **40**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

320. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **53**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

321. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **54**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

322. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **59**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

323. **ile:**
Kaside 37
Mısra: **82**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

324. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

325. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

326. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

327. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **54**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü’l-ġayb ile tevʾem

328. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **94**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

329. **ile:**
Kaside 38
Mısra: **103**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

330. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

331. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **19**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

332. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **40**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

333. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **41**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

334. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **42**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

335. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **60**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

336. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

337. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

338. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **74**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

339. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-pez̠īr

340. **ile:**
Kaside 39
Mısra: **95**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

341. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **51**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

342. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **52**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

343. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **58**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarṣıla bu nüh-ṭārem

344. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **98**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

345. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **103**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Arẓ-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

346. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

347. **ile:**
Kaside 40
Mısra: **14**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

348. **ile:**
Kaside 41
Mısra: **82**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

349. **ile:**
Kaside 41
Mısra: **109**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

350. **ile:**
Kaside 42
Mısra: **16**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

351. **ile:**
Kaside 42
Mısra: **63**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Muʿciz-i güftār ile dirsem n’ola
ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

352. **ile:**
Kaside 43
Mısra: **31**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

353. **ile:**
Kaside 43
Mısra: **74**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

354. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

355. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

356. **ile:**
Kaside 44

Mısra: **72**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin şahbāyı

357. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **78**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

358. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **86**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

359. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **87**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

360. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **93**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

361. **ile:**
Kaside 44
Mısra: **93**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

362. **ile:**
Kaside 45
Mısra: **3**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

363. **ile:**
Kaside 45
Mısra: **35**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

364. **ile:**
Kaside 45
Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

365. **ile:**
Kaside 45
Mısra: **91**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

366. **ile:**
Kaside 45
Mısra: **94**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

367. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **28**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

368. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **49**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

369. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **54**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

370. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **60**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

371. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **68**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġas̲s̲ ü semīn

372. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

373. **ile:**
Kaside 46
Mısra: **77**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

374. **ile:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

375. **ile:**
Kaside 47
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

376. **ile:**
Kaside 47
Mısra: **120**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

377. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **50**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīraṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

378. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **52**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

379. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **94**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

380. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **95**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

381. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **105**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

382. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **109**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

383. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **115**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa leẕẕet-i güftārum ile şīrīn-kām

384. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **116**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa leẕẕet-i güftārum ile şīrīn-kām

385. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **127**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İderin ḳuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum ile
Cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı istiḫdām

386. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **135**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

387. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **136**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

388. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **140**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

389. **ile:**
Kaside 50
Mısra: **150**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

390. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

391. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **16**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

392. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

393. **ile:**
Kaside 51

Mısra: **83**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

394. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

395. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **89**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

396. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **90**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

397. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **110**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

398. **ile:**
Kaside 51
Mısra: **112**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

399. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

400. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **29**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

401. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **30**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

402. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **43**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

403. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **90**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

404. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **91**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḫāṭıra esnā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

405. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **117**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldığında ḳalmaya reyb ü gümān

406. **ile:**
Kaside 52
Mısra: **123**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

407. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

408. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **17**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

409. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **18**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

410. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **24**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

411. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **31**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı meṡel

412. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

413. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **36**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

414. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **37**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāġ-ı ḥırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

415. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **40**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

416. **ile:**
Kaside 53
Mısra: **93**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

417. **ile:**
Kaside 54
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

418. **ile:**
Kaside 54

Mısra: **19**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

419. **ile:**

Kaside 54

Mısra: **31**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥāṣılı terbiyet-i feyż ile oldı naẓmum
Müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd

420. **ile:**

Kaside 54

Mısra: **88**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

421. **ile:**

Kaside 54

Mısra: **89**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

422. **ile:**

Kaside 54

Mısra: **92**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

423. **ile:**

Kaside 55

Mısra: **64**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

424. **ile:**

Kaside 55

Mısra: **69**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

425. **ile:**

Kaside 55

Mısra: **82**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

426. **ile:**

Kaside 56

Mısra: **24**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn

427. **ile:**

Kaside 56

Mısra: **83**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

428. **ile:**

Kaside 56

Mısra: **87**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

429. **ile:**

Kaside 57

Mısra: **5**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

430. **ile:**

Kaside 57

Mısra: **6**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

431. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

432. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **22**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

433. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **58**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣanmañuz ṣaʿṣaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

434. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **59**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

435. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **66**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

436. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **82**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

437. **ile:**
Kaside 57
Mısra: **84**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

438. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **25**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḥalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

439. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **26**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḥalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

440. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **30**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāḥ-ı cenneti merhūn

441. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **58**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

442. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **64**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı şarşarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

443. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **77**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

444. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **94**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭabʿum
Nuḳūş-ı siḥr ile reşk-i cihān-ı būḳalemūn

445. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **97**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

446. **ile:**
Kaside 58
Mısra: **107**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

447. **ile:**
Kaside 59
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

448. **ile:**
Kaside 59
Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

449. **ile:**
Kaside 59
Mısra: **79**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

450. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

451. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

452. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

453. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

454. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **25**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vażʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

455. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **27**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik,

beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

456. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

457. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

458. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **46**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

459. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **63**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

460. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **73**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

461. **ile:**
Kaside 60
Mısra: **90**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

462. **ile:**
Kaside 61
Mısra: **74**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

463. **ile:**
Kaside 62
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳatar yār ile olsa leb-ā-leb

464. **ile:**
Kaside 62
Mısra: **22**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̲l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

465. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **28**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḫālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

466. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **61**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

467. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **67**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rūzgār iḥtisāb-ı ʿadli ile
Ol ḳadar dāfiʿ-i menāhīdür

468. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

469. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **15**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

470. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaṣma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

471. **ile:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **19**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İlṭifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi

472. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i meṡānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

473. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

474. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

475. **ile:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

476. **ile:**
Müfret 13
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

477. **ile:**
Müfret 16
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

478. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

479. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

480. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: **19**

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

481. **ile:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

482. **ile:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

483. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

484. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

485. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

486. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

487. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

488. **ile:**
Terkib-bend 1
Mısra: **75**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

489. **ile:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

490. **ile:**
Tesdis 1
Mısra: **14**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

491. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

492. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾiẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

493. **ile:**
Kaside 9
Mısra: **134**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

494. **ile:**
Kaside 15
Mısra: **78**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

495. **ile:**
Kaside 16
Mısra: **20**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

496. **ile:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

497. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **11**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

498. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

499. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

500. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **86**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

501. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

502. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

503. **ile:**
Kaside 17
Mısra: **85**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

504. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **10**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

505. **ile:**
Kaside 28

Mısra: **71**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

506. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

507. **ile:**
Kaside 16
Mısra: **77**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İde tā kim nuḳre-ḫınk-i çarḫ ile cevlāngeri
Ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār

508. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

509. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

510. **ile:**
Kaside 10
Mısra: **81**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

511. **ile:**
Kaside 14
Mısra: **124**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eyleye tā Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

512. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

513. **ile:**
Kaside 10
Mısra: **103**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

514. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

515. **ile:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

516. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

517. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **32**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

518. **ile:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫurşīddür cilvegehi āsmān olur

519. **ile:**
Kaside 49
Mısra: **31**
Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

ilet:

1. **iletdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
İletmek, götürmek, ulaştırmak.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

2. **ileteydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 52
Mısra: **20**
İletmek, götürmek, ulaştırmak.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

ilhām:

1. **ilhām:**
Kaside 12
Mısra: **39**
İçe doğan şey.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

2. **ilhāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **66**
Allah tarafından kulun gönlünde doğan bilgi, sezgi.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̱enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

ilhām (ol):

1. **ilhām:**
Kaside 7
Mısra: **3**
İçe doğan düşünce // İlahî düşünce.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

ilhām-ı Ḫudādur:

1. **ilhām-ı Ḫudādur:**-*dur*
Gazel 108
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ilhamı, Allah tarafından insanın gönlüne verilen duygu.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

ilhām-ı İlāhī:

1. **ilhām-ı İlāhī:**
Kaside 46
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
İlahî ilham.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

illā:

1. **illā:**
Kaside 22
Mısra: **47**
Ancak, yalnız.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

2. **illā:**
Kaside 41
Mısra: **69**
Ancak, yalnız.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

3. **illā:**
Kaside 15
Mısra: **60**
-den/ -dan başka.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

4. **illā:**
Kaside 29
Mısra: **35**
-den/ -dan başka.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

5. **illā:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Bilhassa, özellikle, hele.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

6. **illā:**
Kaside 14
Mısra: **90**
"–den başka" anlamında istisna bildirir, ancak, sadece.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

7. **illā:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Ancak.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

8. **illā:**
Kaside 25
Mısra: **91**
Ancak.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

illā kim:

1. **illā kim:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutlaka, muhakkak.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

ʿillet:

1. ʿ**illet:**
Kaside 53
Mısra: **68**
Bir şeyin var olmasını sağlayan sebep.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

ʿillet-i īcād:

1. ʿ**illet-i īcād:**
Kaside 29
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Meydana gelme sebebi.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ʿillet-i īcād

ʿilm:

1. ʿ**ilm:**
Kaside 11
Mısra: **87**
Bilim, bilgi, marifet.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

2. ʿ**ilm:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Bilim, bilgi, marifet.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

3. ʿ**ilm:**
Kaside 47
Mısra: **101**
Bilme, biliş.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn:

1. ʿ**ilm ü fażl-ı rūz-efsūn:**
Kaside 58
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Ömür uzatan ilim ve fazilet.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

ʿilm ü ʿirfān:

1. ʿ**ilm ü ʿirfān:**
Kaside 52
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zahir ve batın bütün ilimler.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

ʿilm ü ʿirfānı:

1. ʿ**ilm ü ʿirfānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **88**

Kelime Tipi: -
İlim ve marifet.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

ʿilm ü ʿirfānıyla:

1. **ʿilm ü ʿirfānıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 52
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İlim ve marifet.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

ʿilm-i edvārı:

1. **ʿilm-i edvārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Musiki ilmi.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

2. **ʿilm-i edvārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Devretme, dönme ilmi.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

ʿilm-i vaḥdetde:

1. **ʿilm-i vaḥdetde:***-de*
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Vahdet ilmi, bütün yaratılışta kendisinden başka bir varlık bulunmayan Allah'ın varlığının bir ve tek olması ilmi.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

iltica eylediler:

1. **iltica eylediler:***-di, -ler*
Kaside 60
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Himayesine girmek, sığınmak.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

ilṭifāt:

1. **iltifātuñ:***-uñ*
Kaside 24
Mısra: **9**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

2. **ilṭifātuñ:***-u, -ñ*
Kaside 48
Mısra: **77**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

3. **iltifātuñla:***-u, -ñ, -la*
Kaside 60
Mısra: **60**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

4. **iltifātuñla:***-u, -ñ, -la*
Kaside 61
Mısra: **64**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

5. **ilṭifāt:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **19**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

İlṭifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi

6. **ilṭifātuñla:***-uñ, -la*
Kaside 17
Mısra: **154**
Teveccüh, ilgi, rağbet.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İlṭifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

ilṭifāt it:

1. **ilṭifāt it:**
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Değer vermek, ilgi göstermek.

İlṭifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

ilṭifāt itmez:

1. **ilṭifāt itmez:**-*mez*
Gazel 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, alaka göstermek // dönüp bakmak.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

iltifāt-ı himmetüñ:

1. **iltifāt-ı himmetüñ:**-*üñ*
Kaside 25
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Emek vermek, gayret göstermek.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

ilṭifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine:

1. **ilṭifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin Cem makamlı sultanının teveccühü, ilgisi.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İlṭifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

ilṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur:

1. **ilṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Güzel ve nükteli sözden anlayan padişahın ilgisi.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İlṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

iltihāb eyler:

1. **iltihāb eyler:**-*r*
Kaside 55
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Alevlendirmek, ateş çıkarmak.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

iltizām-ı sitem itmişler:

1. **iltizām-ı sitem itmişler:**-*miş, -ler*
Kaside 36
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Eziyeti, cefayı gerekli bulmak ve buna göre eziyet etmek.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

İlyās:

1. **İlyās:**
Kaside 39
Mısra: **10**
İlyas Aleyhisselam.

Başladı gūş idicek Sūre-i fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

İlyās Pāşādur:

1. **İlyās Pāşādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlyas Paşa.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

ilzām:

1. **ilzāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **90**
Cevap veremez hâle getirme, susturma.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

ilzām ḳılsa:

1. **ilzām ḳılsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Bir tartışmada kuvvetli delil ve fikirlerle karşısındakini cevap veremez duruma getirme, susturma, susmaya mecbur etme.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

īmā itse:

1. **īmā itse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
İşaret etmek.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

imām-ı ehl-i dīn:

1. **imām-ı ehl-i dīn:**
Kaside 55
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Din ehlinin lideri // şeyhülislam.

Peyrev-i aṣḥāb-ı Peyġam-ber imām-ı ehl-i dīn
Ḥayder-i ʿOs̱mān-şiyem Ṣıddīḳ-ı Fārūḳ-iḥtisāb

imām-ı evliyā:

1. **imām-ı evliyā:**
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Evliyanın imamı // Hz. Mevlana.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

ʿimāret-i cāh u celālinüñ:

1. ʿ**imāret-i cāh u celālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 30
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Büyüklük ve makam saltanatı, yurdu.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

imdād:

1. **imdād:**
Gazel 38
Mısra: **14**
Yardım.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

2. **imdādı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **5**
Yardım.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

3. **imdādı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **5**
Yardım.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

imdād eylese:

1. **imdād eylese:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

imdād ide:

1. **imdād ide:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿṣ-şān-ı Peyġam-ber

2. **imdād ide:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

imdāde gelmez:

1. **imdāde gelmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

imdād-ı ʿācizān-ı cihān itse:

1. **imdād-ı ʿācizān-ı cihān itse:**-*se*
Kaside 58
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Dünyanın acizlerine yardım etmek.

Ger itse himmeti imdād-ı ʿācizān-ı cihān
Ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı mūr-ı zebūn

imdād-ı nigāh:

1. **imdād-ı nigāh:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakışın kuvveti, tesiri.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīrī-i fitne
Āşūb-ı ḫırāmıyla mübāhāt-ı ḳıyāmet

imiş:

1. **imiş:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

2. **imiş:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

3. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

4. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

5. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

6. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

7. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

8. **imiş:**
Kaside 24
Mısra: **19**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

9. **imiş:**
Kaside 44
Mısra: **66**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

10. **imiş:**
Kaside 50
Mısra: **34**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

11. **imiş:**
Kaside 60
Mısra: **17**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

12. **imiş:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

13. **imiş:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

14. **imiş:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

15. **imiş:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

16. **imiş:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

17. **imiş:**
Kaside 62
Mısra: **48**
Ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimi.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

imkān:

1. **imkānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **82**
Olabilecek durumda bulunma, mümkün olma, olabilirlik, olanak.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

imkān-ı suḫan:

1. **imkān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Söz imkânı, yeterliği.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

imlā itse:

1. **imlā itse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Yazmak.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

imsāk:

1. **imsākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **6**
Nefsine hâkim olup bir şeyden el çekme.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

imtidād bulsa:

1. **imtidād bulsa:**-*sa*
Kaside 25
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
(Süre olarak) uzamak.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

imtidād üzre itse:

1. **imtidād üzre itse:**-*se*
Kaside 43
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Uzatmak, uzun sürdürmek.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

imtidād üzre ola:

1. **imtidād üzre ola:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **-**
Uzamak, uzayıp gitmek.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād:

1. **imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād:**
Kaside 43
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Sultan Murad'ın devletinin/saltanatının devamı.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

imtiḥān olur:

1. **imtiḥān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **140**
Kelime Tipi: **-**
Denenmek, sınanmak.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

imtilā-yı keremi:

1. **imtilā-yı keremi:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Cömertliğin dolgunluğu.

Rīze- çīn-i niʿamı ṣofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

imtinān:

1. **imtinān:**
Kaside 5
Mısra: **12**
İstiğna.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

imtizāc itmiş:

1. **imtizāc itmiş:***-miş*
Kaside 61
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Uyum sağlamak.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

imżā:

1. **imżāsını:***-sı, -n, -ı*
Kaside 54
Mısra: **42**
İmza // hüküm, karar.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

imżā eyler:

1. **imżā eyler:***-r*
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **-**
İmzalamak, mührünü basmak.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿāl̤ī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn:

1. **imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Dinin şeri hükümlerini imzalayan // şeyhülislam.

Ol ki imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn
Ḫāme-i muʿciz-iştibāhīdür

in:

1. **iner:***-er*
Kaside 17
Mısra: **66**
Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

ʿinād:

1. **ʿinād:**
Kaside 43
Mısra: **2**
Bir konuda direnme, ayak direme // karşı çıkma, karşı düşünce ileri sürme.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

ʿinād eyler:

1. **ʿinād eyler:***-r*
Kaside 25
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
Direnmek, inat etmek.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

inʿām:

1. **inʿāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **6**
Lütuf, ihsan.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

ʿinān:

1. **ʿinān:**
Kaside 4
Mısra: **56**
Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı idare etmeye yarayan kayış.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

2. **ʿināna:***-a*
Kaside 17
Mısra: **8**
Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı idare etmeye yarayan kayış.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

3. **ʿināna:***-a*
Kaside 27
Mısra: **40**
Dizgin, gemin uçlarına bağlanarak hayvanı idare etmeye yarayan kayış.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

inandur:

1. **inanduramazsın:**-*amaz, -sın*
Kaside 21
Mısra: **88**
İnanmasını sağlamak, inanmasına sebep olmak, ikna etmek.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

ʿinān-ı ḳaleme:

1. ʿ**inān-ı ḳaleme:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kalem dizgini.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

ʿināyet:

1. ʿ**ināyet:**
Kaside 16
Mısra: **13**
Lütuf, ihsan, iyilik.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

ʿināyet-i ezelīdür:

1. ʿ**ināyet-i ezelīdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Varlığı ezelî olan Allah'ın inayeti, yardımı.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu güne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

inbisāṭ:

1. **inbisāṭı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **15**
Ferahlama, iç açılması, inşirah.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

inbisāṭ-ı ʿamīm:

1. **inbisāṭ-ı ʿamīm:**
Kaside 32
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Umumi bir ferahlık, mutluluk.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

incāz itmedi:

1. **incāz itmedi:**-*me, -di*
Kaside 57
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
(Bir sözü, bir vaadi) yerine getirme.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

incin:

1. **incinme:**-*me*
Gazel 37
Mısra: **3**
Üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

2. **incinmem:**-*me, -m*
Tesdis 1
Mısra: **10**
Üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

indür:

1. **indürem:**-*e, -m*
Kaside 44
Mısra: **86**
(Yukarıdan aşağıya doğru) gelmesini, inmesini sağlamak.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

iñen:

1. **iñende:**-*de*
Gazel 115
Mısra: **1**
Aşırı derecede, o kadar.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

infirād üzre olur:

1. **infirād üzre olur:**-*u, -r*
Kaside 43
Mısra: **98**

Kelime Tipi: -
Tek olmak, yalnız kalmak // başkalarından ayrılmak.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

inhā:

1. **inhādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **84**
Bildirme, haber verme.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

inʿidām-ı ḥükmi:

1. **inʿidām-ı ḥükmi:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hâkimiyetin, kuvvetin yok olması.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

inkār:

1. **inkāra:**-*a*
Kaside 33
Mısra: **99**
Reddetmek, kabul etmemek.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

2. **inkār:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Reddetmek, kabul etmemek.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

3. **inkār:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Reddetmek, kabul etmemek.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

4. **inkārı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **111**
Reddetmek, kabul etmemek.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

inkār edemez:

1. **inkār edemez:**-*emez*
Kaside 51
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

inkār idemez:

1. **inkār idemez:**-*emez*
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

inkār iden:

1. **inkār iden:**-*en*
Terkib-bend 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

inkār idenler:

1. **inkār idenler:**-*en, -ler*
Kaside 49
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

inḳār ider:

1. **inkār ider:**-*er*
Kaside 19
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaşūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

2. **inḳār ider:**-*er*
Terkib-bend 1

Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Kabul ve tasdik etmemek, tanımamak, reddetmek.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

inḳılāb:

1. **inḳılāb:**
Kaside 61
Mısra: **30**
Bir hâlden diğer hâle geçme, değişme.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

2. **inḳılābından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 38
Mısra: **39**
Bir hâlden diğer hâle geçme, değişme.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

inḳılāb-ı rūzgār:

1. **inḳılāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın değişimi.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

inkisār:

1. **inkisār:**
Kaside 46
Mısra: **68**
Kırgınlık.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġas̱s̱ ü semīn

inḳıyād göstere:

1. **inḳıyād göstere:***-e*
Kaside 25
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaat etmek.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

inḳıyād üzre ola:

1. **inḳıyād üzre ola:***-a*
Kaside 43
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

inḳıyād üzre olsa:

1. **inḳıyād üzre olsa:***-sa*
Kaside 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi olur:

1. **innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi olur:***-u, -r*
Kaside 14
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kılıca ve miğfere "İnnâ fetahnâ" okuyan/okuyucu olmak (İnnâ fetahnâ leke fethan mübinen "Muhakkak biz sana apaçık bir fetih verdik." ayetiyle başlayan Fetih suresini okuyan).

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

ins:

1. **ins:**
Kaside 14
Mısra: **120**
İnsan, beşer.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

2. **ins:**
Kaside 29
Mısra: **6**
İnsan, beşer.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

ins ü cān:

1. **ins ü cān:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İnsan ve cin taifesi.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

inşā:

1. **inşāmı:**-*m, -ı*
Kaside 21
Mısra: **80**
Edebî nesir.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

2. **inşāya:**-*y, -a*
Kaside 21
Mısra: **79**
Edebî nesir.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

3. **inşāda:**-*da*
Kaside 60
Mısra: **37**
Edebî nesir.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Şaḥbān-ı suḫan

inşā ider:

1. **inşā ider:**-*er*
Kaside 48
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yazmak, kaleme almak.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

inşāʾa'llāh:

1. **inşāʾa'llāh:**
Kaside 46
Mısra: **69**
Allah isterse, Allah nasip etti ise.

İnşāʾa'llāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

inṣāf:

1. **inṣāfın:**-*ı, -n*
Tesdis 1
Mısra: **32**
Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet, merhamet duygusu.

Eṡer ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

2. **inṣāf:**
Gazel 78
Mısra: **4**
Hakka ve adalete uygun davranış // kabul edilebilir davranış.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

3. **inṣāf:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

inṣāf it:

1. **inṣāf it:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hakça davranmak, adalet göstermek, acıyıp merhamet etmek.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

inṣāfa gelüp:

1. **inṣāfa gelüp:**
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

2. **inṣāfa gelüp:**-*üp*
Kaside 54
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

3. **inṣāfa gelüp:**-*üp*
Kaside 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

insān:

1. **insān:**
Kaside 60
Mısra: **12**
Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

2. **insān:**
Gazel 92
Mısra: **9**
Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

3. **insān:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

4. **insānı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **104**
Kişi, şahıs, âdemoğlu.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

insidād bulur:

1. **insidād bulur:***-u, -r*
Kaside 25
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **-**
Tıkanmak, kapanmak.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

insidād üzre olmuşdı:

1. **insidād üzre olmuşdı:***-muş, -dı*
Kaside 43
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **-**
Tıkanmak, kapanmak.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

inşirāḥ-ı fuʿād buldı:

1. **inşirāḥ-ı fuʿād buldı:***-dı*
Kaside 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Kalp ferahlığı bulmak, ferahlamak.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

intihā buldı:

1. **intihā buldı:***-dı*
Kaside 15
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Nihayete erişmek, sona ermek.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

intiḫāb itdim:

1. **intiḫāb itdim:***-di, -m*
Kaside 61
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Seçmek.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

intiḫāb itdüm:

1. **intiḫāb itdüm:***-dü, -m*
Kaside 55
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Seçmek.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

intiḫāb itmiş:

1. **intiḫāb itmiş:***-miş*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Seçmek.

Ṣanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

intiḫāb-ı rūzgār:

1. **intiḫāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın seçtiği // zamanın en seçkini.

Ḳahramān-ı Cem-ḥaşem ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem
Zübde-i şāhān-ı ʿālem intiḫāb-ı rūzgār

intiḳād itmek:

1. **intiḳād itmek:***-mek*
Kaside 25
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
İyiyi kötüden ayırmak.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

intiḳād üzre:

1. **intiḳād üzre:**
Kaside 43
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İyiyi kötüyü birbirinden ayırmak üzere.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

intiḳām:

1. **intiḳām:**
Kaside 58
Mısra: **99**
Öç alma, yapılan bir kötülüğe gereken karşılığı verip acısını çıkarma.

Neʿūzü bi'l-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

intiṣāb eyledim:

1. **intiṣāb eyledim:**-*di, -m*
Kaside 61
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak, hizmetine girmek.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

intisāb ḳıldum:

1. **intisāb ḳıldum:**-*du, -m*
Kaside 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İntisap etmek, bağlanmak, mensup olma.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

intisāb-ı rūzgār:

1. **intisāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Rüzgârın bağlılığı.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

intiẓām-ı ḥāli:

1. **intiẓām-ı ḥāli:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Durumun düzeni.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli:

1. **intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli:**-*i*
Kaside 20
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Adil yönetim düzeni, adaletle hükmetme.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

intiẓām-ı umūr-ı cihān virür:

1. **intiẓām-ı umūr-ı cihān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Dünya işlerine düzen vermek.

Olsun ḳapuñda muntaẓam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intiẓām-ı umūr-ı cihān virür

intiẓār:

1. **intiẓārı:**-*ı*
Gazel 63
Mısra: **8**
Bekleme, bekleyiş.

Bana bir dil-ber-i şūḫ olsa hemān ḥāżır-vaḳt
İntiẓārı dil-i fettān-ı cihānum çekemez

ir:

1. **irdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **27**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̲ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

2. **iremez:**-*emez*
Gazel 19
Mısra: **14**
Ulaşmak, vasıl olmak.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

3. **irince:**-*ince*
Kaside 30
Mısra: **93**
Ulaşmak, vasıl olmak.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

4. **irmesün:**-*me, -sün*
Kaside 53
Mısra: **21**
Ulaşmak, vasıl olmak.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

5. **irer:**-*er*
Gazel 65
Mısra: **5**
Ulaşmak, erişmek.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

6. **irmez:**-*mez*
Gazel 144
Mısra: **9**
Ulaşmak, erişmek.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

7. **ire:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **43**
Ulaşmak, erişmek.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n’ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

8. **iremez:**-*emez*
Kaside 17
Mısra: **10**
Ulaşmak, erişmek.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

9. **irdi:**-*di*
Kaside 30
Mısra: **88**
Ulaşmak, erişmek.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

10. **irdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **3**
Ulaşmak, erişmek.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

11. **irdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **89**
Ulaşmak, erişmek.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

12. **irmedin:**-*medin, -*
Kaside 55
Mısra: **63**
Ulaşmak, erişmek.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

13. **irse:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **53**
Ulaşmak, erişmek.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

14. **irerdi:**-*er, -di*
Kaside 61
Mısra: **30**
Ulaşmak, erişmek.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n’ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

15. **iremez:**-*emez*
Kaside 35
Mısra: **71**
Ulaşmak, yetişmek.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

16. **iremez:**-*emez*
Kaside 39
Mısra: **61**
Ulaşmak, yetişmek.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

17. **iremez:**-*emez*
Kaside 45
Mısra: **37**
Ulaşmak, yetişmek.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

18. **irmez:**-*mez*
Kaside 52
Mısra: **17**
Ulaşmak, yetişmek.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

19. **ire:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **89**
Ulaşmak, erişmek.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

20. **irse:**-*se*
Gazel 87
Mısra: **1**
Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

21. **irse:**-*se*
Gazel 139
Mısra: **3**
Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

22. **irdi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **100**
Zaman olarak gelmek, vakti gelmek.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

23. **irmese:**-*me, -se*
Kaside 61
Mısra: **31**
Erişmek, ulaşmak, yetişmek.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

24. **irdi:**-*di*
Gazel 116
Mısra: **1**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

25. **irdi:**-*di*
Gazel 116
Mısra: **3**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

26. **irdi:**-*di*
Gazel 130
Mısra: **5**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

27. **irdi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **1**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

28. **irdi:**-*di*
Kaside 15
Mısra: **3**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her kūşe bir bāġ-ı İrem

29. **irdi:**-*di*
Gazel 142
Mısra: **7**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

30. **irdi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **1**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

31. **irdi:**-*di*
Gazel 142
Mısra: **1**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

32. **irdi:**-*di*
Gazel 143
Mısra: **1**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

33. **ire:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **74**
Gelmek.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

34. **irdi:**-*di*
Kaside 49

Mısra: **3**
Erişmek, ulaşmak.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān irdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

35. **irdi:**-*di*
Gazel 67
Mısra: **2**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam irdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

36. **irdi:**-*di*
Gazel 105
Mısra: **9**
Beklenilen bir zamanın gelmesi.

İrdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

iʿrāb:

1. **iʿrāb:**
Kaside 31
Mısra: **116**
Arapça kelimelerin sonunda değişen hareke veya harf // süs.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

iʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum:

1. **iʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum:**-*u, -m*
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Sözün/şiirin harfleri ve düzgünlüğü.

Oldum güher-i feyż ile deryā-yı maʿānī
Īʿrāb u ḥurūf-ı suḫanum ḫār u ḫasumdur

īrād eyledim:

1. **īrād eyledim:**-*di, -m*
Kaside 29
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Söylemek.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

irāde iderse:

1. **irāde iderse:**-*er, -se*
Kaside 30
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **-**
Emretmek, buyurmak, yapılmasını istemek.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

Īrān:

1. **Īrānı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **17**
İran memleketi.

Yüri feth eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedekaʾllāhü teʿālā vü naṣīr

ʿirfān:

1. **ʿirfānına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 60
Mısra: **15**
Bilme, anlama, kavrama.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳıṣ
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

irḫā gösterse:

1. **irḫā gösterse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Salıvermek, bırakıvermek, gevşetmek.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

irḫāyı gösterse:

1. **irḫāyı gösterse:**-*se*
Kaside 27
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
İrhâ göstermek; gevşetmek, serbest bırakmak.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

2. **irḫāyı gösterse:**-*se*
Kaside 44
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
İrhâ göstermek; gevşetmek, serbest bırakmak.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

iriş:

1. **irişmez:**-*mez*
Kaside 27

Mısra: **41**
Erişmek, ulaşmak.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

2. **irişmez:**-*mez*
Kaside 27
Mısra: **83**
Erişmek, ulaşmak.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

3. **irişdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **2**
Erişmek, ulaşmak.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

4. **irişdi:**-*di*
Kaside 20
Mısra: **45**
Erişmek, ulaşmak.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

5. **irişse:**-*se*
Kaside 20
Mısra: **31**
Erişmek, ulaşmak.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

6. **irişdi:**-*di*
Kaside 29
Mısra: **9**
Erişmek, ulaşmak.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

7. **irişdi:**-*di*
Kaside 32
Mısra: **3**
Erişmek, ulaşmak.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

8. **irişe:**-*e*
Kaside 33
Mısra: **105**
Erişmek, ulaşmak.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

9. **irişdi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **7**
Erişmek, ulaşmak.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

10. **irişse:**-*se*
Gazel 18
Mısra: **10**
Yetişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

11. **irişse:**-*se*
Kaside 32
Mısra: **66**
Yetişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

12. **irişür:**-*ü, -r*
Kaside 35
Mısra: **73**
Yetişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

13. **irişüp:**-*üp*
Gazel 31
Mısra: **10**
Ulaşmak, yetişmek.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

14. **irişür:**-*ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **47**
Ulaşmak, varmak.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

15. **irişdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **1**
(Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

16. **irişüp:**-*üp*
Kaside 51
Mısra: **109**
(Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

irşād etseñ:

1. **irşād etseñ:**-*se, -ñ*
   Kaside 60
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Terbiye etmek, eğitmek.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

irşād ider:

1. **irşād ider:**-*er*
   Kaside 15
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Doğru yolu göstermek.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

irtidād üzre olurdı:

1. **irtidād üzre olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 43
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Dininden dönmek.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

irtifāʿ-ı şān:

1. **irtifāʿ-ı şān:**
   Kaside 8
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Şanın yüceliği, yüce şan.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

2. **irtifāʿ-ı şān:**
   Kaside 16
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Şanın yüceliği, yüce şan.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

irtifāʿın almaġa:

1. **irtifāʿın almaġa:**-*maġ, -a*
   Kaside 52
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Yüksekliğini ölçmek.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

irtikāb-ı şuġl-ı zemīm olur:

1. **irtikāb-ı şuġl-ı zemīm olur:**-*u, -r*
   Kaside 32
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Kötü /beğenilmeyen bir iş işlemek, kötü işle uğraşmak.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

ʿĪsā:

1. **ʿĪsā:**
   Kaside 23
   Mısra: **29**
   Hz. İsa.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

2. **ʿĪsāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 44
   Mısra: **86**
   Hz. İsa.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

3. **ʿĪsā:**
   Kaside 12
   Mısra: **77**
   Hz. İsa.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

4. **ʿĪsāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **80**
   Hz. İsa.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

işābet:

1. **işābet:**
   Kaside 34
   Mısra: **57**
   Yerini bulma, rastlama.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

i̇ṣābet itse:

1. **iṣābet itse:**-*se*
   Kaside 41
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: -
   Rast gelmek, ulaşmak, değmek.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

isābet ḳıldı:

1. **is̱ābet ḳıldı:**-*dı*
   Kaside 61
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Doğru ve yerinde iş görmüş, söz söylemiş olmak.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde is̱ābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

iṣābet oldı:

1. **iṣābet oldı:**
   Kaside 25
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   "Çok iyi oldu, yerinde oldu, tam isteğe uygun" anlamında kullanılan bir söz.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

iṣābet olur:

1. **iṣābet olur:**-*u, -r*
   Kaside 43
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Doğru ve yerinde, tam isteğe uygun olmak.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

ʿĪsā-dem:

1. **ʿĪsā-dem:**
   Kaside 51
   Mısra: **78**
   İsa nefesli.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve’y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

ʿĪsā-demüñ:

1. **ʿĪsā-demüñ:**
   Gazel 33
   Mısra: **3**
   İsa nefesli // nefesi can veren sevgili.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

īṣāl:

1. **īṣāle:**-*e*
   Kaside 1
   Mısra: **90**
   Ulaştırma, eriştirme.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

īs̱ār-ı merām itmede:

1. **īs̱ār-ı merām itmede:**
   Kaside 50
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   İstekleri verme, arzuları yerine getirme.

Ṭutsa dünyāyı n’ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

isbāt:

1. **is̱bāta:**-*a*
   Kaside 23
   Mısra: **80**
   Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

isbāt ider:

1. **is̱bāt ider:**-*er*
   Kaside 1
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Ortaya koymak, kanıtlamak // gerçekleştirmek.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

is̱bāt-ı ḥaḳ:

1. **is̱bāt-ı ḥaḳ:**
   Kaside 43
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Doğruyu gösterme.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur iṣbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

isbāt-ı istiʿdād:

1. **is̱bāt-ı istiʿdād:**
   Kaside 11
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Kabiliyetin isbatı, kabiliyeti gösterme, ortaya koyma.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

isbāt-ı ḳıyāmet eylerse:

1. **is̱bāt-ı ḳıyāmet eylerse:***-r, -se*
   Gazel 21
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ayağa kalkmak, kendini göstermek.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola is̱bāt-ı ḳıyāmet

isbāt-ı meserret:

1. **is̱bāt-ı meserret:**
   Kaside 51
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Sevinç verme.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

isbāt-ı vücūd eylemiş:

1. **is̱bāt-ı vücūd eylemiş:***-miş*
   Gazel 60
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Var olduğunu göstermek, kendini göstermek, görünmek.

Pīşānī-i ḫūrşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

ise:

1. **iseñ:***-ñ*
   Gazel 4
   Mısra: **10**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

2. **ise:**
   Gazel 19
   Mısra: **7**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

3. **ise:**
   Gazel 22
   Mısra: **5**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

4. **iseñ:***-ñ*
   Gazel 22
   Mısra: **1**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

5. **ise:**
   Gazel 25
   Mısra: **6**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

6. **iseñ:***-ñ*
   Gazel 28
   Mısra: **7**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

7. **ise:**
   Gazel 30
   Mısra: **3**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

8. **ise:**
   Gazel 31
   Mısra: **3**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

9. **ise:**
   Gazel 31
   Mısra: **6**
   Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

10. **ise:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

11. **ise:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

12. **ise:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

13. **ise:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

14. **ise:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

15. **iseñ:**-*ñ*
Gazel 50
Mısra: **7**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ eger ḳo heves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

16. **isek:**-*k*
Gazel 56
Mısra: **7**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

17. **iseñ:**-*ñ*
Gazel 62
Mısra: **13**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

18. **iseñ:**-*ñ*
Gazel 65
Mısra: **8**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

19. **ise:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

20. **ise:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

21. **iseñ:**-*ñ*
Gazel 82
Mısra: **2**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

22. **ise:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

23. **ise:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

24. **ise:**
Gazel 91
Mısra: **3**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

25. **ise:**
Gazel 94

Mısra: **8**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

26. **ise:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

27. **ise:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

28. **ise:**
Gazel 108
Mısra: **14**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

29. **ise:**
Gazel 111
Mısra: **10**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

30. **isek:***-k*
Gazel 111
Mısra: **6**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

31. **ise:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

32. **ise:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

33. **iseñ:***-ñ*
Gazel 122
Mısra: **7**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

34. **iseñ:***-ñ*
Gazel 122
Mısra: **9**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

35. **ise:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

36. **ise:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Düşürür dilleri çāh-ı zeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

37. **ise:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

38. **ise:**
Gazel 131
Mısra: **2**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

39. **iseñ:***-ñ*
Gazel 142
Mısra: **8**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

40. **ise:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

41. **ise:**
Kaside 6
Mısra: **11**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

42. **ise:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

43. **ise:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

44. **ise:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

45. **ise:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

46. **ise:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

47. **ise:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

48. **ise:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

49. **isem:**-*m*
Kaside 17
Mısra: **60**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

50. **ise:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

51. **ise:**
Kaside 22
Mısra: **72**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

52. **ise:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

53. **ise:**
Kaside 23
Mısra: **70**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

54. **ise:**
Kaside 23
Mısra: **80**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

55. **ise:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

56. **ise:**
Kaside 24
Mısra: **25**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

57. **ise:**
Kaside 24
Mısra: **26**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

58. **iseñ:***-ñ*
Kaside 24
Mısra: **15**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

59. **ise:**
Kaside 26
Mısra: **17**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

60. **ise:**
Kaside 26
Mısra: **21**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

61. **ise:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

62. **ise:**
Kaside 28
Mısra: **92**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

63. **ise:**
Kaside 28
Mısra: **140**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

64. **ise:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

65. **ise:**
Kaside 33
Mısra: **13**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

66. **ise:**
Kaside 33
Mısra: **15**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳş-ı riyādur

67. **ise:**
Kaside 33
Mısra: **98**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

68. **ise:**
Kaside 33
Mısra: **99**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

69. **ise:**
Kaside 35
Mısra: **4**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

70. **ise:**
Kaside 35
Mısra: **86**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

71. **ise:**
Kaside 36

Mısra: **69**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

72. **isem:**-*m*
Kaside 37
Mısra: **63**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

73. **ise:**
Kaside 39
Mısra: **84**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-peẕīr

74. **iseñ:**-*ñ*
Kaside 39
Mısra: **87**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

75. **ise:**
Kaside 40
Mısra: **40**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

76. **ise:**
Kaside 40
Mısra: **103**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Arẓ-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

77. **isem:**-*m*
Kaside 40
Mısra: **73**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Olurın ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

78. **ise:**
Kaside 41
Mısra: **85**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

79. **ise:**
Kaside 43
Mısra: **13**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

80. **isem:**-*m*
Kaside 46
Mısra: **63**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

81. **ise:**
Kaside 47
Mısra: **1**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

82. **ise:**
Kaside 47
Mısra: **71**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

83. **ise:**
Kaside 47
Mısra: **82**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

84. **ise:**
Kaside 50
Mısra: **32**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

85. **ise:**
Kaside 51
Mısra: **32**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

86. **ise:**
Kaside 51
Mısra: **99**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

87. **isem:***-m*
Kaside 51
Mısra: **85**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

88. **ise:**
Kaside 55
Mısra: **99**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

89. **ise:**
Kaside 56
Mısra: **56**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

90. **ise:**
Kaside 57
Mısra: **17**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

91. **ise:**
Kaside 59
Mısra: **24**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

92. **ise:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

93. **ise:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **3**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

94. **ise:**
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

95. **ise:**
Müfret 10
Mısra: **2**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

96. **ise:**
Rübai 3
Mısra: **2**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

97. **ise:**
Rübai 4
Mısra: **2**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

98. **iseñ:***-ñ*
Rübai 4
Mısra: **3**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

99. **ise:**
Terkib-bend 1
Mısra: **44**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

100. **iseñ:***-ñ*
Gazel 17
Mısra: **10**
Ek fiilin şart eki (-sA) almış şekli.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

<u>ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār:</u>

1. **ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın nefesi kutlu İsa'sı.

Muʿciz-i güftār ile dirsem n'ola
ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

ʿĪsī-i Meryem:

1. **ʿĪsī-i Meryem:**
   Kaside 15
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Meryem oğlu İsa.

Ṣāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

2. **ʿĪsī-i Meryem:**
   Kıt'a-ı Kebir 3
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Meryem oğlu İsa.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

ʿĪsī-i Meryem olaydım:

1. **ʿĪsī-i Meryem olaydım:***-a, -y, -dı, -m*
   Kaside 38
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Meryem oğlu İsa olmak.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

İskender:

1. **İskender:**
   Kaside 19
   Mısra: **41**
   MÖ 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

2. **İskender:**
   Kaside 20
   Mısra: **22**
   M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

3. **İskender:**
   Kaside 22
   Mısra: **18**
   M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

4. **İskender:**
   Kaside 23
   Mısra: **10**
   M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

5. **İskender:**
   Kaside 30
   Mısra: **31**
   M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

6. **İskender:**
   Kaside 6
   Mısra: **36**
   MÖ 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

7. **İskendere:***-e*
   Kaside 40
   Mısra: **21**
   Hızr ile birlikte âb-ı hayatı arayan hükümdar.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

İskender-i ʿālem:

1. **İskender-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın İskender'i (dünyanın bir çok yerini fethetmesi yönüyle dünyanın padişahı olarak düşünülür).

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

İskender-i devrān:

1. **İskender-i devrān:**
   Kaside 13
   Mısra: **49**

Kelime Tipi: -
Zamanın İskender'i.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

İskender-i gītī-sitān:

1. **İskender-i gītī-sitān:**
Kaside 52
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Cihanı zapteden İskender.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

İskender-i iḳlīm-güşā:

1. **İskender-i iḳlīm-güşā:**
Kaside 17
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Ülkeler açan/fetheden İskender.

Ehl-i dil kān-ı kerem şāh-süvār-ı ʿālem
Ḫusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḳlīm-güşā

İskender-i sānī:

1. **İskender-i s̱ānī:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İkinci İskender (Büyük İskender'den telmihle).

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

2. **İskender-i s̱ānī:**
Kaside 11
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İkinci İskender (Büyük İskender'den telmihle).

Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāris̱-i mülk-i cihān İskender-i s̱ānī

İskender-i Yūsuf-şiyem:

1. **İskender-i Yūsuf-şiyem:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
(Hz.) Yusuf tabiatlı İskender.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

2. **İskender-i Yūsuf-şiyem:**
Kaside 19
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
(Hz.) Yusuf tabiatlı İskender.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab:

1. **İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab:**
Kaside 15
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Arab'ın Ömer'inin müslümanlığı.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

İsmāʿīl Aġa:

1. **İsmāʿīl Aġa:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Darüssaade ağası İsmail Ağa.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

ism-i aʿẓam:

1. **ism-i aʿẓam:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
En büyük isim; Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş).

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

ism-i bī-müsemmādur:

1. **ism-i bī-müsemmādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
İsimlendirdiği şey mevcut olmayan isim, adı olup da kendisi olmayan.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

iste:

1. **istese:***-se*
Kaside 54

Mısra: **57**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

1. **istese:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **89**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

2. **isterse:**-*r, -se*
Kaside 44
Mısra: **1**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

3. **ister:**-*r*
Gazel 18
Mısra: **5**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

4. **ister:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **1**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

5. **ister:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **2**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

6. **ister:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **6**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

7. **ister:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **8**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

8. **ister:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **14**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

9. **isterse:**-*r, -se*
Gazel 79
Mısra: **10**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

10. **ister:**-*r*
Gazel 91
Mısra: **11**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

11. **istese:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **26**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

12. **istesem:**-*se, -m*
Kaside 4
Mısra: **24**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

13. **istedügüm:**-*düg, -üm*
Kaside 50
Mısra: **11**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

14. **istese:**-*se*
Kaside 51
Mısra: **55**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

ʿAdli ger istese ıṣlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

15. **istedim:**-*di, -m*
Kaside 55
Mısra: **69**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

16. **istese:**-*se*
Kaside 56
Mısra: **45**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

17. **istemez:**-*mez*
Kaside 57
Mısra: **12**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

18. **istese:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **51**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

19. **ister:**-*r*
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

20. **ister:**-*r*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **35**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

21. **istedügi:**-*düg, -i*
Müfret 4
Mısra: **2**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

22. **istersem:**-*r, -se, -m*
Rübai 2
Mısra: **4**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde eṡer
İstersem eger cenneti zindān eyle

23. **istesem:**-*se, -m*
Gazel 64
Mısra: **1**
Dilemek, talep etmek.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

24. **iste:**
Kaside 11
Mısra: **100**
Dilemek, talep etmek.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

25. **istese:**-*se*
Kaside 53
Mısra: **53**
Dilemek, talep etmek.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

26. **istedügün:**-*düg, -ün*
Gazel 53
Mısra: **7**
Dilemek, arzu etmek.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

27. **istesek:**-*se, -k*
Gazel 55
Mısra: **9**
Dilemek, arzu etmek.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

28. **ister:**-*r*
Gazel 62
Mısra: **11**
Dilemek, arzu etmek.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

29. **ister:**-*r*
Gazel 96
Mısra: **11**
Dilemek, arzu etmek.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

30. **istemezse:**-*mez, -se*
Gazel 125
Mısra: **2**
Dilemek, arzu etmek.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

31. **istese:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **31**
Dilemek, arzu etmek.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

32. **istese:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **46**
Dilemek, arzu etmek.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

33. **istese:**-*se*
Kaside 39
Mısra: **53**
Dilemek, arzu etmek.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

34. **istese:**-*se*
Kaside 40
Mısra: **67**
Dilemek, arzu etmek.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

35. **istedigüñ:**-*dig, -üñ*
Müfret 17
Mısra: **1**
Dilemek, arzu etmek.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

36. **istemezse:**-*mez, -se*
Gazel 85
Mısra: **9**
İstek duymak, arzulamak.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

37. **istemez:**-*mez*
Gazel 59
Mısra: **4**
İhtiyaç duymak, gerekmek.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

38. **istese:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **95**
Dilemek, arzu etmek.

Mīm-i mekāna istese pergār-ı himmeti
Miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür

39. **istesem:**-*se, -m*
Kaside 12
Mısra: **8**
Dilemek, arzu etmek.

Sāḥir-i vaḥy-āzmāyım muʿciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

40. **istese:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **132**
Dilemek, arzu etmek.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

ister:

1. **ister:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

2. **ister:**
Gazel 38
Mısra: **12**
Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

3. **ister:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

4. **ister:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmesinin bağlı olduğu şey, gerek, icap, lüzum.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

istibʿād iderse:

1. **istibʿād iderse:**-*er, -se*
Kaside 29

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzak görmek, ihtimal vermemek.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

istiʿcāl eylese:

1. **istiʿcāl eylese:**-*se*
Kaside 35
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Acele etme, sabısızlanma.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

istiʿdād:

1. **istiʿdāda:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **84**
Yetenek, kabiliyet.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

2. **istiʿdād:**
Kaside 20
Mısra: **73**
Yetenek, kabiliyet.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

3. **istiʿdāda:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **46**
Yetenek, kabiliyet.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

4. **istiʿdādı:**-*ı*
Kaside 37
Mısra: **35**
Yetenek, kabiliyet.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

5. **istiʿdādı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **46**
Yetenek, kabiliyet.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

6. **istiʿdād:**
Kaside 47
Mısra: **6**
Yetenek, kabiliyet.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

7. **istiʿdād:**
Kaside 50
Mısra: **93**
Yetenek, kabiliyet.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

8. **istiʿdād:**
Kaside 56
Mısra: **24**
Yetenek, kabiliyet.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn

9. **istiʿdādı:**-*ı*
Kaside 57
Mısra: **31**
Yetenek, kabiliyet.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān:

1. **istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tufanın cevherine sahip olma (elde etme) kabiliyeti.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

istidlāl ider:

1. **istidlāl ider:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Delillere dayanarak bir hükme varmak.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

istiġnā:

1. **istiġnā:**
Kaside 6
Mısra: **30**
Nazlanma, nazlı davranma.

Ṣāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

2. **istiġnāsı:**-*sı*
Kaside 6
Mısra: **30**
Nazlanma, nazlı davranma.

Ṣāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

3. **istiġnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 15
Mısra: **72**
Kayıtsızlık, nazlanma, isteksizlik.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

4. **istiġnā:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Kayıtsızlık, nazlanma, isteksizlik.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

istiġnā-yı pinhānı ider:

1. **istiġnā-yı pinhānı ider:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Gizlice, gizli istiğna etmek.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

istiġrāb ider:

1. **istiġrāb ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şaşırmak, hayret etmek.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

istiḫdām iderin:

1. **istiḫdām iderin:**-*er, -in*
Kaside 50
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Hizmetinde bulundurmak.

İderin ḳuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum ile
Cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı istiḫdām

istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur:

1. **istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kapıcılık rütbesini hak etmek.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

istiḥkām virdi:

1. **istiḥkām virdi:**-*di*
Kaside 50
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Virdi miʿmār-ı ḳażā hendese-i tedbīrüñ
Ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

istiḳbāl ider:

1. **istiḳbāl ider:**-*er*
Kaside 35
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Karşılamak.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

2. **istiḳbāl ider:**-*er*
Kaside 38
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Karşılamak.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

istiḳlāl bula:

1. **istiḳlāl bula:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Tek olma, başlı başına buyruk olma (hüküm sahibi olma).

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

istimdād idüp:

1. **istimdād idüp:**-*üp*
Kaside 29
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Medet ummak, yardım istemek.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

istinād:

1. **istinād:**
Kaside 43
Mısra: **44**
Dayanma, güvenme.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

istinād ider:

1. **istinād ider:***-er*
Kaside 25
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Dayanmak, (birinden, bir şeyden) güç ve kuvvet almak, ona güvenmek.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

istinād itdüm:

1. **istinād itdüm:***-dü, -m*
Kaside 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Dayanmak, sığınmak.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

istinād-ı devletiyle:

1. **istinād-ı devletiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Devletin güvencesi, gücü.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dįn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

istişmām itseler:

1. **istişmām itseler:***-se, -ler*
Kaside 50
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Koklamak.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i ḫulḳını ger
İtseler ġāliye-sāyān-ı bahār istişmām

ʿiṣyān:

1. **ʿiṣyāna:***-a*
Kaside 24
Mısra: **36**
Karşı gelme, itâatsizlik etme, baş kaldırma.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

ʿiṣyān-ı felek:

1. **ʿıṣyān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Feleğin itaatsizliği, talihin arzuya muhalif davranması.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

iş:

1. **işi:***-i*
Gazel 12
Mısra: **8**
Yapılan şey, davranış, eylem.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

2. **işüñde:***-üñ, -de*
Gazel 31
Mısra: **18**
Yapılan şey, davranış, eylem.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

3. **işi:***-i*
Kaside 46
Mısra: **80**
Yapılan şey, davranış, eylem.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

4. **iş:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Sorun, konu, mesele.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

5. **iş:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Yapılan şey, davranış, eylem.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳta aña dāʾiredür fermānı

6. **işde:***-de*
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Yapılan şey, davranış, eylem.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

iş'ār:

1. **iş'ārı:**-*ı*
 Kaside 30
 Mısra: **19**
 Yazı ile bildirme, haber verme.

Ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd iş'ārı
Netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf iḥsānı

iş düşer:

1. **iş düşer:**-*er*
 Kaside 9
 Mısra: **7**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Birinin iş yapması gerekmek.

Şimden girü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

işhād:

1. **işhāda:**-*a*
 Kaside 3
 Mısra: **109**
 Şahit gösterme, şahitlik.

Müdde'ī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

işhād ideyin:

1. **işhād ideyin:**-*eyin*
 Kaside 44
 Mısra: **85**
 Kelime Tipi: **-**
 Şahit olarak göstermek.

Kimi işhād ideyin eyledügüm da'vāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger 'Īsāyı

işidil:

1. **işidilmezse:**-*mez, -se*
 Kıt'a-ı Kebir 8
 Mısra: **20**
 İşitilmek, duyulmak.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭab'umda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

işi düşdiyse:

1. **işi düşdiyse:**-*di, -y, -se-i*
 Kaside 54
 Mısra: **27**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Yapılacak bir işi bulunmak.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i ma'nāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī te'yīd

işle:

1. **işlerse:**-*r, -se*
 Gazel 26
 Mısra: **4**
 Yapmak.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

2. **işlerse:**-*r, -se*
 Kaside 14
 Mısra: **59**
 Yapmak.

Her ne işlerse zamāne tābi'-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

işit:

1. **işidirken:**-*i, -r, -ken*
 Tesdis 1
 Mısra: **14**
 Duymak.

Bilürken saña mā'il oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

2. **işitmem:**-*me, -m*
 Kaside 57
 Mısra: **68**
 Duymak.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

3. **işidüp:**-*üp*
 Kıt'a-ı Kebir 9
 Mısra: **7**
 Duymak.

İşidüp ġulġul-ı ṣıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
'Azīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

4. **işitmedi:**-*me, -di*
 Kaside 25
 Mısra: **45**
 Duymak, haber almak.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle isti'dāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

5. **işitmedük:**-*me, -dük*
 Mesnevi 1
 Mısra: **29**
 Duymak, haber almak.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

6. **işidüp:**-*üp*
Kaside 25
Mısra: **64**
Duymak, haber almak.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

7. **işitdim:**-*di, -m*
Gazel 93
Mısra: **9**
Duymak.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

8. **işidüp:**-*üp*
Kaside 3
Mısra: **105**
Duymak.

İşidüp ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

9. **işitmez:**-*mez*
Kaside 28
Mısra: **130**
Duymak.

Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

10. **işitse:**-*se*
Kaside 32
Mısra: **93**
Duymak.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

11. **işitmekle:**-*mek, -le*
Kaside 48
Mısra: **75**
Duymak, haber almak.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭabʿuñ
Edā-yı medḥüñ olmuşdı muṣammem

işkence-i ḳullāb:

1. **işkence-i ḳullāb:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kanca, çengel gibi olan saç kıvrımının âşığa verdiği cefa.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

işrāb ide:

1. **işrāb ide:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İma yoluyla anlatma, çıtlatma.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

işrāb-ı nāz ider:

1. **işrāb-ı nāz ider:**-*er*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İma yoluyla naz göstermek, cilve yapmak.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nā

2. **işrāb-ı nāz ider:**-*er*
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İma yoluyla naz göstermek, cilve yapmak.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

ʿişret:

1. **ʿişret:**
Kaside 21
Mısra: **7**
Yeme içme // zevk u safa.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

ʿişret idecek:

1. **ʿişret idecek:**-*ecek*
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yiyip içip eğlenmek.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

ʿişret-ābād-ı bülend:

1. **ʿişret-ābād-ı bülend:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşenin, sevincin bol olduğu yüce yer.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

ʿişretgāh-ı düstūrī:

1. **ʿişretgāh-ı düstūrī:**
   Kaside 34
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Vezire ait işret yeri.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda:

1. **ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda:***-da*
   Kaside 34
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Güzel tertip edilmiş gönül avutan meyhane // dünya.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

ʿişret-ḫāne:

1. **ʿişret-ḫāne:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **57**
   Yeme içme yeri, eğlence mahalli.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

işretkede-i rūḥānī:

1. **işretkede-i rūḥānī:**
   Kaside 46
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Manevi meyhane.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

ʿişretkede-i sīm-berāndur:

1. **ʿişretkede-i sīm-berāndur:***-dur*
   Kaside 9
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Gümüş göğüslülerin (gençlerin) içki içtikleri yer.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

ʿişretkede-i ṭabʿum:

1. **ʿişretkede-i ṭabʿum:***-um*
   Gazel 6
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yaradılış meyhanesi.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

ʿişret-serā-yı Cem (ol):

1. **ʿişret-serā-yı Cem (ol):**
   Kaside 38
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Cem'in işret sarayı olmak.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

işte:

1. **işte:**
   Gazel 40
   Mısra: **4**
   Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

2. **işte:**
   Gazel 92
   Mısra: **3**
   Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

3. **işte:**
   Kaside 1
   Mısra: **35**
   Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

4. **işte:**
   Kaside 22
   Mısra: **73**
   Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

5. **işte:**
   Kaside 40
   Mısra: **42**

Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

6. **işte:**
Kaside 55
Mısra: **100**
Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

7. **işte:**
Gazel 94
Mısra: **14**
Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

8. **işte:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

iştibāh-ı maʿnā:

1. **iştibāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Mana şüphesi (manayı doğru verememekten endişelenme).

Endīşe-i intihā-yı medḥüñ
Vehm-i ġalat iştibāh-ı maʿnā

iştidād bulmuşdı:

1. **iştidād bulmuşdı:***-muş, -dı*
Kaside 25
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Şiddetlenmek, artmak.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

iştidād üzre olunca:

1. **iştidād üzre olunca:***-unca*
Kaside 43
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Şiddetlenmek, artmak.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

iştiġāl itseñ:

1. **iştiġāl itseñ:***-se, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Uğraşmak, ilgilenmek, meşgul olmak.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

iştihār-ı bülend:

1. **iştihār-ı bülend:**
Kaside 21
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Yüce nam, şöhret.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

iştirāk:

1. **iştirāḳ:**
Kaside 36
Mısra: **62**
(Bir işte) yer alma, birlikte olma.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

ʿişve:

1. ʿ**işve:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Cilve, naz, eda.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. ʿ**işve:**
Kaside 55
Mısra: **81**
Cilve, naz, eda.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

it:

1. **ider:***-er*
Kaside 24
Mısra: **33**
Etmek, eylemek, yapmak.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

2. **itdügin:**-*dük, -i, -n*
Gazel 70
Mısra: **8**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

3. **itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 76
Mısra: **2**
Etmek, eylemek, yapmak.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

4. **iderdi:**-*er, -di*
Kaside 13
Mısra: **82**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

5. **iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Kaside 20
Mısra: **80**
Etmek, eylemek, yapmak.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

6. **itsin:**-*sin*
Kaside 20
Mısra: **76**
Etmek, eylemek, yapmak.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

7. **itdügümi:**-*düg, -ü, -m, -i*
Kaside 21
Mısra: **86**
Etmek, eylemek, yapmak.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

8. **ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **17**
Etmek, eylemek, yapmak.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

9. **itmiş:**-*miş*
Kaside 25
Mısra: **63**
Etmek, eylemek, yapmak.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

10. **itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 32
Mısra: **106**
Etmek, eylemek, yapmak.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

11. **iderdüm:**-*er, -dü, -m*
Kaside 40
Mısra: **82**
Etmek, eylemek, yapmak.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

12. **ider:**-*er*
Kaside 61
Mısra: **18**
Etmek, eylemek, yapmak.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

13. **ide:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **96**
Etmek, yapmak.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

14. **ide:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **71**
Etmek, yapmak.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

15. **ide:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **89**
Etmek, eylemek, yapmak.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

16. **ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **65**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

17. **itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 9
Mısra: **65**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

18. **idemez:**-*emez*
Kaside 49
Mısra: **14**
Etmek, eylemek, yapmak.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

19. **itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 57
Mısra: **66**
Etmek, eylemek, yapmak.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

20. **itse:**-*se*
Kaside 44
Mısra: **17**
Yapmak, etmek.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlū-yı suḫan-lālāyı

21. **itse:**-*se*
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Etmek, eylemek, yapmak.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

ʿitāb:

1. **ʿitāb:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Azarlama, tersleme, paylama.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **ʿitāb:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Azarlama, tersleme, paylama.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

3. **ʿitāb:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Azarlama, tersleme, paylama.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

4. **ʿitāb:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Azarlama, tersleme, paylama.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

5. **ʿitāb:**
Kaside 28
Mısra: **11**
Azarlama, tersleme, paylama.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

6. **ʿitāb:**
Kaside 61
Mısra: **70**
Azarlama, tersleme, paylama.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

itʿāb eyleye:

1. **itʿāb eyleye:**-*y, -e*
Kaside 31
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yormak, zahmet vermek.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

ʿitāb (it):

1. **ʿitāb:**
Kaside 55
Mısra: **79**
Azarlamak.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

ʿitāb itse:

1. **ʿitāb itse:**-*se*
Kaside 31
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Azarlamak, paylamak.

Nehyi bu mertebe rüsvālıġına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

ʿitāb-ı nāz eyler:

1. **ʿitāb-ı nāz eyler:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazla azarlamak.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

ʿitāb-ı renciş:

1. **ʿitāb-ı renciş:**
Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İncitme/ızdırap azarı.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

ʿitāb-ı zehrnāk eyler:

1. **ʿitāb-ı zehrnāk eyler:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Izdırap verecek derecede azarlamak // helak edecek şekilde, hışımla bakmak.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

iʿtibār itse:

1. **iʿtibār itse:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Değer verme, rağbet etme.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

iʿtibār-ı müteşābih:

1. **iʿtibār-ı müteşābih:**
Kaside 57
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Benzer itibarlar, hürmetler.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

ʿitidāl:

1. **ʿitidāl:**
Kaside 53
Mısra: **53**
Bir şeyde veya hâlde ifrat veya tefrite düşmemek // yumuşaklık, uygunluk.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

iʿtidāl-i ṭabʿ:

1. **iʿtidāl-i ṭabʿ:**
Kaside 19
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Tabiatın, mizacın ölçülü olması.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

iʿtiḳād:

1. **iʿtiḳādum:**-*u, -m*
Kaside 17
Mısra: **43**
İnanma, inanç.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

2. **iʿtiḳādumca:**-*u, -m, -ca*
Kaside 40
Mısra: **75**
İnanma, inanç.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

3. **iʿtikād:**
Kaside 43
Mısra: **6**
İnanma, inanç.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

4. **iʿtiḳādum:**-*u, -m*
Kaside 39
Mısra: **20**
İnanma, inanç, düşünce.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

5. **iʿtiḳādınca:**-*ınca*
Kaside 20
Mısra: **76**
İnanma, inanç, düşünce.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

6. **iʿtiḳādumca:**-*u, -m, -ca*
Kaside 38
Mısra: **77**
İnanma, inanç, düşünce.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

iʿtiḳāde getür:

1. **iʿtiḳāde getür:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğru yola getirmek.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

iʿtiḳād-ı fāsidin:

1. **iʿtiḳād-ı fāsidin:**-*in*
Kaside 28
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Fesatçının inancı, düşüncesi.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

iʿtiḳād-ı ḥakīm:

1. **iʿtiḳād-ı ḥakīm:**
Kaside 32
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Filozofun inancı.

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

iʿtimād eyle:

1. **iʿtimād eyle:**
Kaside 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnanmak, güvenmek.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

iʿtimād itmez:

1. **iʿtimād itmez:**-*mez*
Kaside 39
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
İnanmak.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

iʿtirāf:

1. **iʿtirāfum:**-*u, -m*
Kaside 38
Mısra: **81**
Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklama, söyleme, bildirme.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

iʿtiyād bulduñ:

1. **iʿtiyād bulduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Alışkanlık kazanmak.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

iʿtiyād üzre olaydı:

1. **iʿtiyād üzre olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 43
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Alışmak, alışkanlık edinmek.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

iʿtiyād üzre olsun:

1. **iʿtiyād üzre olsun:**-*sun*
Kaside 43
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Alışmak, alışkanlık edinmek.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

iʿtiẕār:

1. **iʿtiẕār:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Özür dileme, mazeretini bildirme.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

itlāf:

1. **itlāf:**
Gazel 78
Mısra: **8**
Gereksiz yere harcama, israf.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

2. **iṭlāfı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **65**
Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

3. **iṭlāfı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **50**
Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

4. **iṭlāfı:**-*ı*
Kaside 59
Mısra: **54**
Telef etmek, savurmak, bol bol vermek.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

itmām:

1. **itmāme:**-*e*
Kaside 33
Mısra: **101**
Tamamlama, bitirme.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

ittifāḳ:

1. **ittifāḳ:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Fikir birliği, anlaşma, birlikte hareket etmek üzere sözleşme.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

ittifāḳ itse:

1. **ittifāḳ itse:**-*se*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Birleşmek, bir araya gelmek.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

ittifāḳ üzre:

1. **ittifāḳ üzre:**
Kaside 20
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Fikir birliği ile.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

ittiḥād itdi:

1. **ittiḥād itdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
Birlik etmek, birleşmek.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

ittiḥād ḳılmış:

1. **ittiḥād ḳılmış:**-*mış*
Kaside 62
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Bir araya gelmek, birlik olmak.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

ittiḥād üzre (ol):

1. **ittiḥād üzre (ol):**
Kaside 43
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Bir olmak, birleşmek.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

ittiḫāẕ edinmek:

1. **ittiḫāẕ edinmek:**-*mek*
Kaside 28
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **-**
Kabul etmek, öyle saymak, ... edinmek.

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

ittiḫāẕ itmek:

1. **ittiḫāẕ itmek:**-*mek*
Kaside 20
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, öyle saymak, ... edinmek.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

ʿiẓām-ı remīm:

1. **ʿiẓām-ı remīm:**
Kaside 32
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Çürümüş kemikler.

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes ʿiẓām-ı remīm

ʿiẓam-ı şān u şükūhından:

1. **ʿiẓam-ı şān u şükūhından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 31
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Haşmetin ve şanın büyüklüğü.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿİẓam-ı şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

izʿān:

1. **izʿānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **108**
Anlayış, kavrayış, feraset.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan izʿānı

2. **izʿānı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **59**
Anlayış, kavrayış, feraset.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf izʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

3. **izʿān:**
Kaside 57
Mısra: **32**
Anlayış, kavrayış, feraset.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü izʿān u kemāli iḥrāz

4. **izʿānumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 62
Mısra: **51**
İtaat.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz izʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

izʿān-ı felek:

1. **izʿān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Feleğin basireti, anlayışı, zekâsı.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar izʿān-ı felek

ʿiẕār:

1. **ʿiẕāruñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 66
Mısra: **5**
Yanak, yüz.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya:

1. **ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya:**-*y, -a*
Kaside 52
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Mana güzelinin yanağı.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

iʿzāzı eylerse:

1. **iʿzāzı eylerse:**-*r, -se*
Kaside 22
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Saygı gösterme, hürmet etme.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʾl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

izdıyād (bul):

1. **izdıyād:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Uzamak (gündüz veya gecenin uzaması).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

izdiyād üzre ola:

1. **izdiyād üzre ola:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

izhār:

1. **iẓhārı:**-*ı*
Gazel 29
Mısra: **5**
Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

iẓhār etmemek:

1. **iẓhār etmemek:**-*me, -mek*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Göstermek, meydana çıkarmak.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

iẓhār eyleye:

1. **iẓhār eyleye:**-*y, -e*
Kaside 49
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

iẓhār ider:

1. **iẓhār ider:**-*er*
Kaside 56
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Göstermek, açığa vurmak.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

iẓhār ideyin:

1. **iẓhār ideyin:**-*eyin*
Kaside 44
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Göstermek, açığa vurmak.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

iẓhār idüp:

1. **iẓhār idüp:**-*üp*
Kaside 62
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Göstermek, açığa vurmak.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

iẓhār itmek:

1. **iẓhār itmek:**-*mek*
Gazel 96
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Göstermek, açığa vurmak.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

iẓhār-ı ḥıvel ider:

1. **iẓhār-ı ḥıvel ider:**-*er*
Kaside 53
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hâlden hâle geçirmek, hâli değiştirmek.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

iẓhār-ı şevḳ eyler:

1. **iẓhār-ı şevḳ eyler:**-*r*
Kaside 52
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İsteğini, arzusunu göstermek.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

ʿizz ü devlet:

1. **ʿizz ü devlet:**
Kaside 52
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Yücelik ve ikbal.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

ʿizzet:

1. **ʿizẕetle:**-*le*
Kaside 40
Mısra: **101**
Değer, kıymet // yücelik, ululuk.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

2. **ʿizzet:**
Kaside 41
Mısra: **93**
Değer, kıymet // yücelik, ululuk.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

3. **ʿizzetle:**-*le*
Kaside 26
Mısra: **108**
Şeref, itibar, kıymet.

Mesned-i salṭanat-ı ʿālemde
Olasın devlet ü ʿizzetle muḳīm

4. **ʿizzet:**
Kaside 16
Mısra: **2**
Şeref, itibar.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

2.2.12. J

jāle:

1. **jāle:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

jeng:

1. **jeng:**
Kaside 37
Mısra: **88**
Pas, kir.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

jeng-i ebr-i tīreden:

1. **jeng-i ebr-i tīreden:**-*den*
Kaside 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karanlık bulut pası // kara bulutlar.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

jeng-i ġamdan:

1. **jeng-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gam pası.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

2. **jeng-i ġamdan:**-*dan*
Kaside 37
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Gam pası.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

jeng-pezīr olmış:

1. **jeng-peẕīr olmış:**-*mış*
Kaside 39
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Paslanmak.

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-peẕīr

jīve:

1. **jīve:**
Kaside 21
Mısra: **52**
Civa.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

2.2.13. Ḳ, K

<u>**ḳabā:**</u>

1. **ḳabāda:**-*da*
Gazel 19
Mısra: **3**
Üste giyilen, önü daima açık duran kaftan, cübbe.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli maʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

2. **ḳabā:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Üste giyilen, önü daima açık duran kaftan, cübbe.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

<u>**ḳabā-yı cismini:**</u>

1. **ḳabā-yı cismini:**-*i, -n, -i*
Kaside 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Vücut elbisesi, beden.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

<u>**Kaʿbe:**</u>

1. **Kaʿbe:**
Kaside 41
Mısra: **21**
Bütün Müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

2. **Kaʿbe:**
Kaside 57
Mısra: **22**
Bütün Müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

3. **Kaʿbe:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Bütün Müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

4. **Kaʿbe:**
Kaside 44
Mısra: **6**
Bütün Müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

<u>**Kaʿbe-i ehl-i dildür:**</u>

1. **Kaʿbe-i ehl-i dildür:**-*dür*
Kaside 40
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ehlinin Kâbe'si //gönül ehli, şairler için mukaddes bir yer.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

<u>**Kaʿbe-i erkān-ı ümem:**</u>

1. **Kaʿbe-i erkān-ı ümem:**
Kaside 51
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Ümmetlerin adap Kâbe'si // ümmetlerin adap, usul öğrendikleri makam.

Ḥāmī-i şerʿ-i nebī ḥüccet-i ehl-i sünnet
Ḳıble-i mülk ü milel Kaʿbe-i erkān-ı ümem

<u>**Kaʿbe-i İslāmdur:**</u>

1. **Kaʿbe-i İslāmdur:**-*dur*
Kaside 52
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
İslâm'ın mukaddes sayılan yeri.

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi ṣāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

<u>**Kaʿbe-i ʿiṣmetine:**</u>

1. **Kaʿbe-i ʿiṣmetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 7
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
İsmet Kâbe'si // iffet, namus.

Kaʿbe-i ʿiṣmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

2. **Kaʿbe-i ʿiṣmetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 31
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
İsmet Kâbe'si // iffet, namus.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

Kaʿbe-i kūyuñ:

1. **Kaʿbe-i kūyuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
(Memduhun) Kâbe'ye benzetilen mahallesi, bulunduğu yer.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merḥūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

Kaʿbe-i maʿnāya:

1. **Kaʿbe-i maʿnāya:**-*y, -a*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mana Kâbe'si.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

Kaʿbe-i ʿulyā:

1. **Kaʿbe-i ʿulyā:**
Kaside 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce Kâbe.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

Kaʿbe-i ʿulyāsı:

1. **kaʿbe-i ʿulyāsı:**-*sı*
Kaside 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce Kâbe.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn:

1. **Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn:**
Kaside 46
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün yüce Kâbe'si.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

ḳābil:

1. **ḳābil:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Mümkün, olabilir.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

2. **ḳābil:**
Kaside 17
Mısra: **151**
Kabiliyetli, münasip, uygun.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

ḳābil olur:

1. **ḳābil olur:**-*u, -r*
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Makbul olmak, (dikkat çekmesi) mümkün olmak.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem olurdı:

1. **ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 29
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Hikmet alması mümkün olmak.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi
Olurdı ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem nihād-ı cemād

ḳābil-i izʿān-ı suḫan olamaz:

1. **ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan olamaz:**-*amaz*
Kaside 60
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sözü anlayan, sözden anlayan olmak.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

ḳabūl:

1. **ḳabūle:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **28**
Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama, onaylama, tasdik etme.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

2. **ḳabūli:**-*i*
Kaside 10

Mısra: **21**
Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama, onaylama, tasdik etme.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

3. **ḳabūline:**-*i, -n, -e*
Kaside 50
Mısra: **146**
Doğru ve yerinde olduğunu hükme bağlama, onaylama, tasdik etme.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

ḳabūl eylemeyen:

1. **ḳabūl eylemeyen:**-*me, -y, -en*
Kaside 3
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

ḳabūl ide:

1. **ḳabūl ide:**-*e*
Kaside 53
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

2. **ḳabūl ide:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
(Allah) katında makbul saymak, beğenip karşılığını vermek.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

ḳabūl iderse:

1. **ḳabūl iderse:**-*er, -se*
Kaside 45
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

(kabul) it:

1. **itmeyen:**-*me, -y, -en*
Kaside 3
Mısra: **104**
Bir şeye rıza göstermek, razı olmak, onaylamak.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

ḳabūl itdi:

1. **ḳabūl itdi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Bir şeye rıza göstermek, razı olmak, onaylamak.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

ḳabūl itmedim:

1. **ḳabūl itmedim:**-*me, -di, -m*
Tesdis 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Bir şeye rıza göstermek, razı olmak.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

ḳabża:

1. **ḳabżaya:**-*y, -a*
Kaside 8
Mısra: **18**
(Kılıç, tabanca, ok vb.nin) tutulacak yeri.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

ḳabża-i ġaddāresine:

1. **ḳabża-i ġaddāresine:**-*si, -n, -e*
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki tarafı keskin kılıcın kabzası.

Ġamze ṣunduḳca elin ḳabża-i ġaddāresine
Acır aġyār daḫi ʿāşıḳ-ı bī-çāresine

ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı:

1. **ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı:**-*y, -ı*
Kaside 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kazanın dünyayı hükmü altına almış kılıcının kabzası.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

kaç:

1. **ḳaçar:**-*ar*
   Kaside 27
   Mısra: **35**
   (Birinden veya bir şeyden) kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

2. **ḳaçmaz:**-*maz*
   Kaside 33
   Mısra: **29**
   Uzak durmak, sakınmak.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

3. **ḳaçsa:**-*sa*
   Kaside 14
   Mısra: **30**
   (Birinden veya bir şeyden) kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

4. **ḳaçar:**-*ar*
   Kaside 4
   Mısra: **36**
   Karşılaşmamaya çalışmak, yüz yüze gelmek istememek, uzaklaşmak.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

5. **ḳaçma:**-*ma*
   Gazel 46
   Mısra: **15**
   Uzak durmak, sakınmak.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

kaçıl:

1. **ḳaçılur:**-*u, -r*
   Kaside 10
   Mısra: **95**
   Kaçmak işi yapılmak.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

kad:

1. **ḳadüñ:**-*üñ*
   Gazel 20
   Mısra: **7**
   Boy, kamet.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

kad u kāmet:

1. **ḳad ü ḳāmet:**
   Gazel 20
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Boy bos.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

2. **ḳad u ḳāmet:**
   Nazm 2
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Boy bos.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

kadar:

1. **ḳadar:**
   Kaside 3
   Mısra: **122**
   "Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

2. **ḳadar:**
   Kaside 17
   Mısra: **136**
   "Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

3. **ḳadar:**
   Kaside 32
   Mısra: **38**
   "Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

4. **ḳadar:**
   Kaside 40
   Mısra: **68**
   "Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

5. **ḳadar:**
Kaside 51
Mısra: **87**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

6. **ḳadar:**
Kaside 53
Mısra: **91**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

kadd:

1. **ḳaddümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 76
Mısra: **4**
Boy, kamet.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

2. **ḳaddine:**-*i, -n, -e*
Gazel 100
Mısra: **7**
Boy, kamet.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

3. **ḳaddim:**-*i, -m*
Gazel 7
Mısra: **7**
Boy, kamet.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

kadd-i bütān:

1. **ḳadd-i bütān:**
Kaside 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Güzellerin boyu.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

kaddi ham (ol):

1. **ḳaddi ḫam (ol):**
Nazm 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
İki büklüm olmak.

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

kaddini ham eylerse:

1. **ḳaddini ḫam eylerse:**-*r, -se*
Kaside 51
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Eğilmek, iki büklüm olmak.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

kaddini rast kılsa:

1. **ḳaddini rast ḳılsa:**-*sa*
Kaside 52
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Boyunu doğrultmak, düz ve dik hâlde durmak.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

kadeh:

1. **ḳadeḥ:**
Kaside 53
Mısra: **8**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

2. **ḳadeḥ:**
Gazel 27
Mısra: **8**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

3. **ḳadeḥler:**-*ler*
Gazel 77
Mısra: **3**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

4. **ḳadeḥ:**
Gazel 81
Mısra: **1**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

5. **ḳadeḥ:**
Gazel 89

Mısra: **3**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

6. **ḳadeḥ:**
Gazel 139
Mısra: **8**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

7. **ḳadeḥ:**
Gazel 30
Mısra: **10**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

8. **ḳadeḥ:**
Gazel 30
Mısra: **1**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

9. **ḳadeḥ:**
Gazel 30
Mısra: **4**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḥurremdür ḳadeḥ

10. **ḳadeh:**
Gazel 30
Mısra: **6**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

11. **ḳadeḥ:**
Gazel 81
Mısra: **10**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

12. **ḳadeḥ:**
Gazel 30
Mısra: **2**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

13. **ḳadeḥ:**
Gazel 30
Mısra: **8**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

14. **ḳadeḥ:**
Gazel 126
Mısra: **7**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

15. **ḳadeḥ:**
Kaside 42
Mısra: **4**
İçki içmekte kullanılan ayaklı bardak // şarap.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

<u>kadeh ṭutmaġa:</u>

1. **ḳadeḥ ṭutmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 42
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Eline kadeh almak// içki içmek // mutlu, neşeli olmak.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

<u>ḳadem:</u>

1. **ḳadem:**
Kaside 36
Mısra: **32**
Ayak.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

2. **ḳademde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **63**
Adım.

Her bir ḳademde ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ
Gāv-ı zemīne zelzele-i üstüḫᵛān virür

<u>ḳadem başdı:</u>

1. **ḳadem başdı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Adım atmak // teşrif etmek, gelmek.

İtdi devlet yine evvelki maķāmında ķarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ķadem

ķadem başdım:

1. **ķadem başdım:**-*dı, -m*
Rübai 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak, adım atmak, bir işe girişmek.

Başdım reh-i vādī-i rübāʿīye ķadem
Ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan ṣaķla

ķadem başduġınca:

1. **ķadem başduġınca:**-*duġ, -ınca*
Kaside 51
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ayak basmak, dâhil olmak // bir işi yapmaya başlamak.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ķalemüm dāʾire-i naẓma ķadem

ķadem başduķca:

1. **ķadem başduķca:**-*duķca*
Kaside 15
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Ayak basmak, bir yere varmak, yürümek.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduķca meydāna ķadem

ķader:

1. **ķader:**
Kaside 27
Mısra: **22**
Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ķudsī kim
Aña itmiş ķader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

2. **ķader:**
Kaside 34
Mısra: **46**
Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ķader fermān-ber-i ḥükmi ķażā maḥkūm u meʾmūrı

ķader-kevkebe:

1. **ķader-kevkebe:**
Kaside 24
Mısra: **78**
Talih yıldızlı // talihi parlak.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ķader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

2. **ķader-kevkebe:**
Kaside 26
Mısra: **74**
Talih yıldızlı // talihi parlak.

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ķader-kevkebe ķahhār-ı ḥalīm

ķadīmī:

1. **ķadīmī:**
Kaside 14
Mısra: **58**
Eskiden beri var olan, eski.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iķbālinüñ devlet ķadīmī çākeri

2. **ķadīmi:**
Kaside 21
Mısra: **63**
Eskiden beri var olan, eski.

Ķadīmi ʿāşıķ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ķalur mı ārāmı

3. **ķadīmī:**
Kaside 43
Mısra: **7**
Eskiden beri var olan, eski.

Ki terk idüp ķadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

ķādir:

1. **ķādirdür:**-*dür*
Kaside 39
Mısra: **13**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Bir seferde bu ķadar ḫidmete kim ķādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

2. **kādirdür:**-*dür*
Kaside 53
Mısra: **63**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Manṭıķuñ yine beyān itmege kādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ķāʾide-i naḥv ü ʿilel

3. **ḳādir:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

4. **ḳādir:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

5. **ḳādir:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

6. **ḳādir:**
Gazel 56
Mısra: **5**
Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne sahip olan (kimse), muktedir.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

7. **ḳādirdür:***-dür*
Kaside 43
Mısra: **14**
Her şeye gücü yeten, muktedir.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

ḳādir olsam:

1. **ḳādir olsam:***-sa, -m*
Kaside 22
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Gücü yetmek, muktedir olmak.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

ḳadr:

1. **ḳadrüm:***-ü, -m*
Kaside 60
Mısra: **73**
Kıymet, değer.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

2. **ḳadrini:***-i, -n, -i*
Kaside 3
Mısra: **45**
Kıymet, değer.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

3. **ḳadr:**
Kaside 6
Mısra: **79**
Kıymet, değer.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

4. **ḳadri:***-i*
Kaside 6
Mısra: **81**
Kıymet, değer.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

5. **ḳadrüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 7
Mısra: **112**
Kıymet, değer.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

6. **ḳadri:***-i*
Kaside 35
Mısra: **61**
Kıymet, değer.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġiçün bedr ü hilāl

7. **ḳadrini:***-i, -n, -i*
Kaside 35
Mısra: **114**
Kıymet, değer.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

8. **ḳadri:***-i*
Kaside 39
Mısra: **47**
Kıymet, değer.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

9. **ḳadriyle:***-i, -y, -le*
Kaside 41

Mısra: **10**
Kıymet, değer.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān ṭutsa olurdı
Ḳadriyle piristū-beçe ʿAnḳā-yı zamāne

10. **ḳadrüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 41
Mısra: **19**
Kıymet, değer.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

11. **ḳadr:**
Kaside 51
Mısra: **31**
Kıymet, değer.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

12. **ḳadri:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **16**
Kıymet, değer.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

13. **ḳadrüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **65**
Kıymet, değer.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

14. **ḳadrüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **61**
Kıymet, değer.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

15. **ḳadri:**-*i*
Kaside 42
Mısra: **89**
Kıymet, değer // rütbe, derece.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

<u>ḳadr-i dür-i ġalṭān:</u>

1. **ḳadr-i dür-i ġalṭān:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İri, yuvarlak incinin değeri.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

<u>ḳadr-i dür-i ġalṭānı:</u>

1. **ḳadr-i dür-i ġalṭānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak incinin kıymeti.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

<u>ḳadr-i dür-i güftārum:</u>

1. **ḳadr-i dür-i güftārum:**-*u, -m*
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Söz incisinin değeri.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

<u>ḳadr-i dür-i güftāruñı:</u>

1. **ḳadr-i dür-i güftāruñı:**-*u, -ñ, -ı*
Gazel 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz incisinin değeri.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

<u>ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı bilür:</u>

1. **ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı bilür:**-*ü, -r*
Kaside 49
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şiirlerdeki mazmun /mana incisinin kıymetini bilmek, değerini takdir etmek.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīrāṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

<u>ḳadr-i dür-i nażmumı:</u>

1. **ḳadr-i dür-i nażmumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Nazım incisinin değeri // (şairin) şiirinin değeri.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nażmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

<u>ḳadr-i erbāb-ı dili:</u>

1. **ḳadr-i erbāb-ı dili:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Gönül erbabının /şairlerin kıymeti.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

2. **ḳadr-i erbāb-ı dili:**-*i*
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ehli /âşıkların kıymeti.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

kadr-i gevher-i māhiyyet-i insān:

1. **ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān:**
Kaside 8
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
İnsan cevherinin değeri.

Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet
Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur

kadr-i güftār:

1. **ḳadr-i güftār:**-*ı*
Kaside 38
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Sözün kıymeti, değeri.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

kadr-i ḫāk-i kūy-ı ahlāḳın:

1. **ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın:**-*ı, -n*
Kaside 14
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Ahlakı semtinin toprağının kıymeti (padişahın ahlakı semt olarak düşünülmüştür).

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

kadr-i suhan:

1. **ḳadr-i suḫan:**
Kaside 57
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Sözün, şiirin değeri.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

kadr-i zer zerger-şināsed kadr-i gevher gevherī:

1. **ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Altının kıymetini kuyumcu bilir, mücevherin kadrini mücevherci bilir.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi

kadrin bile:

1. **ḳadrin bile:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

kadrin bilse:

1. **ḳadrin bilse:**-*se*
Kaside 46
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

kadrin bilsün:

1. **ḳadrin bilsün:**-*sün*
Kaside 49
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

kadrin bilür:

1. **ḳadrin bilür:**-*ü, -r*
Kaside 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

2. **ḳadrin bilür:**-*ü, -r*
Kaside 12
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

3. **ḳadrin bilür:**-*ü, -r*
Kaside 27
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

4. **ḳadrin bilür:**-*ü, -r*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilür yoḳdur şeh-i ekrem gibi

5. **(ḳadrin) bilür:**
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nażmumı ẕīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

(ḳadrin) bilürdi:

1. **(ḳadrin) bilürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 14
Mısra: **73**
Anlamak, değerlendirmek, takdir etmek.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

ḳadrini bilür:

1. **ḳadrini bilür:**-*ü, -r*
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

ḳadrüm añlar:

1. **ḳadrüm añlar:**-*r*
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadrini anlamak, değerinin farkına varmak, değerini bilmek.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

ḳadrüm bilip:

1. **ḳadrüm bilip:**-*ip*
Kaside 51
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

ḳadrüm bilmezse:

1. **ḳadrüm bilmezse:**-*mez, -se*
Gazel 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

ḳadrüm bilür:

1. **ḳadrüm bilür:**-*ü, -r*
Kaside 14
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

ḳadrümi añlamamaḳ:

1. **ḳadrümi añlamamaḳ:**-*ma, -maḳ*
Kaside 24
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

ḳadrümi bilmezse:

1. **ḳadrümi bilmezse:**-*mez, -se*
Kaside 41
Mısra: **66**
Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ben şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum
Bilmezse n'ola ḳadrümi mollā-yı zamāne

kadrümi bilür:

1. **ḳadrümi bilür:**-*ü, -r*
 Kaside 39
 Mısra: **91**
 Kadrini bilmek; kıymetini bilmek, takdir etmek.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

kadrüñ bilür:

1. **ḳadrüñ bilür:**-*ü, -r*
 Kaside 20
 Mısra: **75**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

kadrüñ bilürse:

1. **ḳadrüñ bilürse:**-*ü, -r, -se*
 Gazel 74
 Mısra: **11**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

kafes:

1. **ḳafes:**
 Kaside 28
 Mısra: **28**
 Kafes // içinde gönül bulunan göğüs kafesi.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

kafes-i ʿaşkdan:

1. **ḳafes-i ʿaşḳdan:**-*dan*
 Gazel 60
 Mısra: **10**
 Kelime Tipi: -
 Aşk kafesi.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

kafes-i dānişe:

1. **ḳafes-i dānişe:**-*e*
 Kaside 9
 Mısra: **113**
 Kelime Tipi: -
 İlim kafesi.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

kafes-i teng-i sīnede:

1. **ḳafes-i teng-i sīnede:**-*de*
 Kaside 28
 Mısra: **23**
 Kelime Tipi: -
 Göğsün dar kafesi.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

kāfī:

1. **kāfīdür:**-*dür*
 Kaside 25
 Mısra: **93**
 Yeten, yetişen, elveren, yeterli.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

kāfile:

1. **ḳāfile:**
 Gazel 3
 Mısra: **4**
 Birlikte hareket eden topluluk // âşıklar zümresi.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

kāfile-sālār-ı kirām:

1. **ḳāfile-sālār-ı kirām:**
 Kaside 50
 Mısra: **44**
 Kelime Tipi: -
 Cömert, eli açık kimselerin önderi.

Baḫşiş-āmūz-ı himem ḥavṣala-sūz-ı ḫısset
Kīse-perdāz-ı kerem ḳāfile-sālār-ı kirām

kāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz:

1. **ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz:**
 Kaside 59
 Mısra: **39**
 Kelime Tipi: -
 Hüner kazanan yüce kimselerin önderi.

Ol ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz
Erbāb-ı dil ü dāniş aña ḫayl ü ḥaşemdür

kāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşkım:

1. **ḳāfile-sālār-ı reh-i kaʿbe-i ʿaşḳım:**-*ım*
   Gazel 42
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Aşk Kâbe'si yolunun kervanbaşı, önderi.

Ol ḳāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳım
Kim nāle-i ʿuşşāḳ ṣadā-yı ceresümdür

kāfir:

1. **kāfir:**
   Gazel 91
   Mısra: **3**
   Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

2. **kāfir:**
   Gazel 137
   Mısra: **5**
   Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

3. **kāfir:**
   Kaside 14
   Mısra: **30**
   Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

4. **kāfire:**-*e*
   Kaside 14
   Mısra: **6**
   Allah'ın varlığını inkâr eden veya Müslüman olmayanlara verilen ad.

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

5. **kāfirüñ:**-*üñ*
   Kaside 47
   Mısra: **132**
   Dinsiz // kendini şair zanneden cahil.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

kāfir-i muṭlak:

1. **kāfir-i muṭlaḳ:**
   Kaside 21
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   Hiçbir dinî değere inanmayan inkârcı.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

kāfiristān:

1. **kāfiristānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **40**
   Kâfir ülkeleri.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

kāfiye:

1. **ḳāfiyesin:**-*si, -n*
   Gazel 76
   Mısra: **10**
   Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

2. **ḳāfiye:**-*dı*
   Kaside 2
   Mısra: **31**
   Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

3. **ḳāfiye:**
   Kaside 9
   Mısra: **137**
   Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

4. **ḳāfiye:**
   Kaside 37
   Mısra: **86**
   Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẓāf eyleme kim ḳāfiye teng

5. **ḳāfiye:**
   Kaside 43
   Mısra: **99**
   Beyit veya mısra sonunda tekrarlanan harfler ve herekeler.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

kāğıd:

1. **kāğıda:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **80**
Kağıt.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāğıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

ḳahhār-ı ḥalīm:

1. **ḳahhār-ı ḥalīm:**
Kaside 26
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yumuşak huylu, insaflı kuvvet sahibi (hükümdar).

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḥalīm

kāh-ı ṣafādan:

1. **kāḫ-ı ṣafādan:**-*dan*
Kaside 53
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sefa köşkü.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger ās̱ār-ı ṭalel

kāhī:

1. **kāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **70**
Saman çöpü renginde, sarı.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

kāhkeşān:

1. **kāhkeşāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **62**
Saman uğrusu, saman çeken; geceleri gökyüzünde beyaz yol şeklinde görünen yıldız topluluğu, saman yolu.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

2. **kāhkeşān:**
Kaside 54
Mısra: **56**
Saman uğrusu, saman çeken; geceleri gökyüzünde beyaz yol şeklinde görünen yıldız topluluğu, saman yolu.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

ḳahr:

1. **ḳahr:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Perişan etme, mahvetme, helak etme.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

2. **kahrını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 137
Mısra: **7**
Perişan etme, mahvetme, helak etme.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

3. **ḳahrı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **71**
Celal, öfke, gazap.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

4. **ḳahrı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **75**
Celal, öfke, gazap.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

5. **ḳahrıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 22
Mısra: **28**
Celal, öfke, gazap.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

6. **ḳahrı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **27**
Celal, öfke, gazap.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

7. **ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 59
Mısra: **44**
Celal, öfke, gazap.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

8. **ḳahruñ:***-u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **29**
Celal, öfke, gazap.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

9. **ḳahruñdur:***-u, -ñ, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
Celal, öfke, gazap.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār:

1. **ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feleğin azabı ve kahrı.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

Kahramān:

1. **Ḳahramān:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır. Sevgilinin yan bakışı için kullanılmıştır.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **Ḳahramān:**
Kaside 55
Mısra: **85**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır. Sevgilinin yan bakışı için kullanılmıştır.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

3. **Ḳahramānı:***-ı*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır. Rüstem tarafından öldürülür.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

4. **Ḳahramān:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır. Rüstem tarafından öldürülür.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

5. **Ḳahramān:**
Kaside 37
Mısra: **26**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

6. **Ḳahramān:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

7. **Ḳahramān:**
Kaside 21
Mısra: **30**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

8. **Ḳahramān:**
Kaside 28
Mısra: **127**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

9. **Ḳahramān:**
Kaside 45
Mısra: **42**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

10. **Ḳahramān:**
Kaside 52
Mısra: **98**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhur olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

11. **Ḳahramāndur:**-*dur*
Gazel 141
Mısra: **1**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhûr olup "Kahraman-ı Katil" lakabı ile anılmıştır // müjgan.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

12. **Ḳahramānım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **5**
Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır // yiğit, cesur kimse.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

13. **ḳahramān:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Yiğit, cesur kimse.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

Ḳahramān olsa:

1. **Ḳahramān olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kahraman gibi yiğit ve cengaver olmak.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

Ḳahramān-ı Cem-ḥaşem:

1. **ḳahramān-ı cem-ḥaşem:**
Kaside 16
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Cem azametli kahraman // maiyeti Cem gibi olan kahraman.

Ḳahramān-ı Cem-ḥaşem ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem
Zübde-i şāhān-ı ʿālem intiḫāb-ı rūzgār

Ḳahramān-ı Cem-kevkeb:

1. **Ḳahramān-ı Cem-kevkeb:**
Kaside 36
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cem talihli Kahraman.

Tehemten-i vüzerā Ḳahramān-ı Cem-kevkeb
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem

Ḳahramān-ı çeşmine:

1. **ḳahramān-ı çeşmine:**-*i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gözün Kahraman'ı, Kahraman gibi olan göz.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

ḳahramān-ı dīn ü devletdür:

1. **ḳahramān-ı dīn ü devletdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dinin ve devletin kahramanı /din ve devlet için mücadele eden cesur, yiğit kimse.

Penāh-ı salṭanatdur ḳahramān-ı dīn ü devletdür
Medār-ı memleketdür kāmkār-ı kişver-ārādur

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet:

1. **Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Adaletin felek tahtlı Kahraman'ı.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

ḳahramān-ı ġażabı:

1. **ḳahramān-ı ġażabı:**-*ı*
Kaside 24
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Öfkenin kahramanı.

Pehlivān-ı keremi sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān
Ḳahramān-ı ġażabı rāʾiż-i yekrān-ı felek

2. **ḳahramān-ı ġażabı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Öfkenin kahramanı, yiğidi.

Āṣaf-ı maʿdeleti ḥāris-i mülk-i inṣāf
Ḳahramān-ı ġażabı ṣaf-şiken-i ḫayl-i sitem

Ḳahramān-ı ġażabnākdür:

1. **Ḳahramān-ı ġażabnākdür:**-*dür*
   Kaside 28
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Hiddetli, öfkeli Kahraman (Kahraman, İran mitolojisindeki Kahraman-ı Katil lakabıyla anılan pehlivan.).

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

Ḳahramān-ı ḥalīm:

1. **Ḳahramān-ı ḥalīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Yumuşak huylu Kahraman.

Müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner bir merdüm-ḫū
Cihān-sitān-ı kerem-pīşe Ḳahramān-ı ḥalīm

Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür:

1. **Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür:**-*dür*
   Kaside 38
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Hücum eden Kahraman.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılur ʿālem

Ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat:

1. **Ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat:**
   Gazel 34
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik ülkesini süsleyen Kahraman.

Ne ġamze Ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

Ḳahramān-ı leşker-endāz:

1. **Ḳahramān-ı leşker-endāz:**
   Kaside 48
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Asker salan (düşman üzerine ordu gönderen) Kahraman.

Dil-āver Ḳahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib:

1. **Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib:**
   Kaside 18
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Batının ve doğunun hükümdarı.

Şehenşāh-ı zamāne Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib
Ḫudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber:

1. **Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber:**
   Kaside 20
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Karanın ve denizin (tüm dünyanın) kahramanı /hükümdarı.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

Ḳahramān-ı nigehi:

1. **Ḳahramān-ı nigehi:**-*i*
   Gazel 38
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Bakış Kahraman'ı, Kahraman gibi öldürücü bakış.

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i hūbānı:

1. **Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı:**-*ı*
   Kaside 7
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin süzgün bakış Kahraman'ı (güzellerin öldüren süzgün bakışı).

Defʿi bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler eseri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur:

1. **Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur:**-*dur*
   Kaside 34
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Bileği güçlü Kahraman.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

Ḳahramān-ı şūḫdur:

1. **Ḳahramān-ı şūḫdur:**-*dur*
Gazel 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cevr ü cefa edici, kan dökücü Kahraman // gamze.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

Ḳahramān-ı tīġ- zendür:

1. **Ḳahramān-ı tīġ- zendür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
İyi kılıç kullanan Kahraman.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

ḳahramān-ı vüzerā:

1. **ḳahramān-ı vüzerā:**
Kaside 39
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin kahramanı.

Ḳahramān-ı vüzerā ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā
Merd-i meydān-ı veġā ṣaf-der-i Ḥayder-şemşīr

Ḳahramān-ı zamān:

1. **Ḳahramān-ı zamān:**
Kaside 30
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Devrin Kahraman'ı.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

Ḳahramān-ṣavlet:

1. **Ḳahramān-ṣavlet:**
Kaside 26
Mısra: **27**
Kahraman gibi saldıran // yiğitçe, kahramanca saldıran.

Ḳahramān-ṣavlet ü Yūsuf-ṣūret
Bü'l-ʿaceb ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ʿalīm

Ḳahramānvārī:

1. **Ḳahramānvārī:**
Kaside 45
Mısra: **94**
Kahraman gibi.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

ḳahr-ı dehr:

1. **ḳahr-ı dehr:**
Kaside 36
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın eziyeti.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

ḳahr-ı İlāhī:

1. **ḳahr-ı İlāhī:**
Kaside 39
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gazabı.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı:

1. **ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı:**-*ı*
Kaside 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Barış antlaşmasının kuralları.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
Es̱eri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār:

1. **ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Devrin zaruri /mühim kuralı, dayanağı.

Çāre ne çün devr ideli böyledür
Ḳāʿide-i mültezim-i rūzgār

ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel:

1. **ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel:**
Kaside 53
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Gramer kuralları ve sebepleri.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

ḳāʿide-i nāz u niyāzı:

1. **kāʿide-i nāz u niyāzı:**-*ı*
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıklık ve maşukluk kaideleri.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

kāʾid-i iḳbāline:

1. **ḳāʾid-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 50
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Baht açıklığının önderliği, serveri.

Ṣadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş ḳāʾid-i iḳbāline teslīm-i zimām

kāʾil:

1. **ḳāʾiliz:**-*iz*
Gazel 114
Mısra: **10**
Razı olmuş.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

2. **ḳāʾiliz:**-*iz*
Gazel 115
Mısra: **7**
Razı olmuş, boyun eğmiş.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

3. **ḳāʾil:**
Kaside 11
Mısra: **16**
Razı olmuş, boyun eğmiş.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

kāʾil olup:

1. **ḳāʾil olup:**-*up*
Kaside 3
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
İnanmak, kabul etmek, razı olmak.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

kāʾināt:

1. **kāʾināta:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **50**
Âlem, evren, bütün mahlukat.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

2. **kāʾinātı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **45**
Dünya, âlem, cihan.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

3. **kāʾināt:**
Kaside 55
Mısra: **106**
Dünya, âlem, cihan.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

4. **kāʾinātı:**-*ı*
Kaside 56
Mısra: **2**
Dünya, âlem, cihan.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

kākül:

1. **kākülüñ:**-*ü, -ñ*
Nazm 3
Mısra: **2**
Saç.

Olduḳ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ḳayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

2. **kākülüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 115
Mısra: **4**
Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

3. **kākül:**
Gazel 119
Mısra: **11**
Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

4. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 134
Mısra: **3**
Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

kākül-i ber-dūş:

1. **kākül-i ber-dūş:**
   Kaside 20
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Omuzdaki saç, omuz üstüne dökülen saç.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

kākül-i fettāna:

1. **kākül-i fettāna:***-a*
   Gazel 118
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Fitne çıkaran kâkül.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

kākül-i pür-ham:

1. **kākül-i pür-ḫam:**
   Kaside 38
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım perçem.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

ḳal:

1. **ḳalmadı:***-ma, -dı*
   Kaside 33
   Mısra: **102**
   Elde bulunmak.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

2. **ḳalsa:***-sa*
   Kaside 47
   Mısra: **45**
   (Bir sebepten dolayı) yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

3. **ḳalmadı:***-ma, -dı*
   Kaside 53
   Mısra: **12**
   Kalıcı olmak, varlığını sürdürmek.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger ās̱ār-ı ṭalel

4. **ḳalmadı:***-ma, -dı*
   Kaside 36
   Mısra: **76**
   Sürmek, devam etmek, durmunu muhafaza etmek.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

5. **ḳalur:***-u, -r*
   Kaside 25
   Mısra: **81**
   (Bir sebepten dolayı) yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

6. **ḳalmaz:***-maz*
   Gazel 11
   Mısra: **5**
   Varlığını korumak, sürdürmek.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

7. **ḳalmazsa:***-maz, -sa*
   Gazel 119
   Mısra: **1**
   Varlığını korumak, sürdürmek.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

8. **ḳalmadı:***-ma, -dı*
   Kaside 5
   Mısra: **61**
   Varlığını korumak, sürdürmek.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

9. **ḳala:***-a*
   Kaside 29
   Mısra: **104**
   Varlığını korumak, sürdürmek.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

10. **ḳalmadı:***-ma, -dı*
    Kaside 40
    Mısra: **4**
    Varlığını korumak, sürdürmek.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

11. **ḳalmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 42
Mısra: **25**
Varlığını korumak, sürdürmek.

Ḳalmasa tā fırḳa-i erbāb-ı dil
Sīne-figār u dijem-i rūzgār

12. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 52
Mısra: **81**
Varlığını korumak, sürdürmek.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

13. **ḳalmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 52
Mısra: **118**
Varlığını korumak, sürdürmek.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldığında ḳalmaya reyb ü gümān

14. **ḳalur:**-*u, -r*
Gazel 20
Mısra: **9**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

15. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 43
Mısra: **99**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

16. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 45
Mısra: **82**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

17. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 47
Mısra: **43**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

18. **ḳalursa:**-*u, -r, -sa*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **19**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

19. **ḳaldı:**-*dı*
Müfret 6
Mısra: **1**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

20. **ḳalmamışdır:**-*ma, -mış, -dır*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

21. **ḳalursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 45
Mısra: **3**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

22. **ḳalmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 58
Mısra: **3**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

23. **ḳalursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 110
Mısra: **10**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

24. **ḳalursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 134
Mısra: **6**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

25. **ḳalursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 7

Mısra: **31**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

26. **ḳalursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 14
Mısra: **16**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

27. **ḳalmaz:***-maz*
Kaside 15
Mısra: **17**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

28. **ḳalaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 43
Mısra: **2**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

29. **ḳalsa:***-sa*
Gazel 99
Mısra: **7**
(Bir iş, bir sorumluluk) birinin üzerine düşme.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

30. **ḳalur:***-u, -r*
Gazel 108
Mısra: **13**
Geri kalmak, (birinden) daha aşağı derecede olmama.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

31. **ḳalmaz:***-maz*
Gazel 37
Mısra: **9**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

32. **ḳalur:***-u, -r*
Gazel 46
Mısra: **7**
Durumunu korumak, bir hâlde bulunmaya devam etmek, sürmek.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

33. **ḳalur:***-u, -r*
Gazel 77
Mısra: **8**
Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

34. **ḳalur:***-u, -r*
Kaside 21
Mısra: **64**
Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥūñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

35. **ḳalur:***-u, -r*
Kaside 6
Mısra: **17**
Geri kalmamak; birinden daha aşağı derecede olmamak.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

36. **ḳalmaz:***-maz*
Kaside 17
Mısra: **49**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

37. **ḳalursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 31
Mısra: **13**
Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

38. **ḳalurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 5
Mısra: **66**
Bir mekânda bulunmaya devam etmek, ayrılmamak.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

39. **ḳalur:**-*u, -r*
Kaside 24
Mısra: **16**
… içinde olmak, … kendisini kaplamış olmak.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

40. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **92**
Bir bütünden artmak.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

41. **ḳalmaz:**-*maz*
Kaside 15
Mısra: **60**
Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

42. **ḳalam:**-*a, -m*
Kaside 23
Mısra: **49**
… durumuna gelmek, … durumda olmak.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

43. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 53
Mısra: **4**
… durumuna gelmek, … durumda olmak.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

44. **ḳaldım:**-*dı, -m*
Müseddes 1
Mısra: **8**
–de, … içinde olmak, … kendisini kaplamış olmak.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

kālā-yı fāḫirdür:

1. **kālā-yı fāḫirdür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Kıymetli kumaş // şiir.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

ḳalb:

1. **ḳalbimüz:**-*i, -müz*
Gazel 88
Mısra: **7**
Kalp, gönül.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

2. **ḳalbi:**-*i*
Gazel 65
Mısra: **2**
Kalp, gönül // insanın iç âlemi.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

ḳalb-i ʿāşıḳ:

1. **ḳalb-i ʿāşıḳ:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşığın kalbi, gönlü.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

ḳalb-i cehele:

1. **ḳalb-i cehele:**
Kaside 60
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Cahillerin kalbi.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

ḳalb-i münşīsine:

1. **ḳalb-i münşīsine:**-*si, -n, -e*
Kaside 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâtibin kalbi.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre:

1. **ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre:**-*e*
Kaside 33
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Sihir gösterme meydanı safının ortası // şairler safının ortası.

Geh ḳalb-i ṣaf-ı maʿreke-i siḥre ʿalemdür
Geh dest-i Kelīmu'llāh-ı maʿnāya ʿaṣādur

kaldır:

1. **ḳaldırınca:**-*ınca*
Kaside 13
Mısra: **12**
Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

kaldur:

1. **ḳaldur:**
Kaside 15
Mısra: **73**
Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

ḳāle gelmez:

1. **ḳāle gelmez:**-*mez*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Söz ile anlatılması mümkün olmamak.

Ḳāle gelmez vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti
Ẕāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i ʿālem gibi

ḳāleb:

1. **ḳāleb:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Kalıp, her nesnenin kalıbı.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

ḳāleb-i huṣk-i hayāle:

1. **ḳāleb-i ḫuṣk-i ḫayāle:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Hayalin kuru/ruhsuz kalıbı.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuṣk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

ḳāleb-i ʿirfāna:

1. **ḳāleb-i ʿirfāna:**-*a*
Kaside 52
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
İrfan kalıbı, bedeni.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

ḳalem:

1. **ḳalem:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Kalem // Yaratıcının İlahî sırları yazması.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

2. **ḳalemler:**-*ler*
Gazel 32
Mısra: **10**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

3. **ḳalem:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

4. **ḳalemi:**-*i*
Gazel 116
Mısra: **14**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

5. **ḳalem:**
Kaside 1
Mısra: **53**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

6. **ḳalem:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

7. **ḳalem:**
Kaside 3
Mısra: **31**

Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

8. **ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 4
Mısra: **18**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

9. **ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 7
Mısra: **93**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḳalemüm nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn
Suḫanum ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm

10. **ḳalem:**
Kaside 9
Mısra: **117**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

11. **ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 10
Mısra: **78**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

12. **ḳalem:**
Kaside 13
Mısra: **94**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

13. **ḳalem:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

14. **ḳalem:**
Kaside 24
Mısra: **42**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

15. **ḳalemi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **71**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

16. **ḳalem:**
Kaside 34
Mısra: **73**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

17. **ḳalem:**
Kaside 36
Mısra: **48**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

18. **ḳalemi:**-*i*
Kaside 36
Mısra: **45**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

19. **ḳalem:**
Kaside 40
Mısra: **80**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

20. **ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 40
Mısra: **87**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

21. **ḳalem:**
Kaside 41
Mısra: **84**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

22. **ḳalemüm:***-ü, -m*
Kaside 44
Mısra: **82**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

23. **ḳalem:**
Kaside 47
Mısra: **66**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

24. **ḳalem:**
Kaside 50
Mısra: **16**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

25. **ḳalem:**
Kaside 51
Mısra: **72**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

26. **ḳalem:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

27. **ḳalemüm:***-ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **7**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

28. **ḳalemüm:***-ü, -m*
Kaside 39
Mısra: **98**
Yazma, çizme vb. işlemlerde kullanılan araç // şiir yazma.

Gülşen-i maʿnāya feyż-ı nefesüm bād-ı bahār
Çemenistān-ı ḫayāle ḳalemüm ebr-i maṭīr

29. **ḳalemüm:***-ü, -m*
Kaside 51
Mısra: **106**
Yazma, çizme vb. işlemlerde kullanılan araç // şiir yazma.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ḳalemüm dāʾire-i naẓma ḳadem

30. **ḳalemüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **69**
Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerdeki araç // ferman yazma, hüküm verme.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

kalem-i çāpük ü zībende-hırām:

1. **ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām:**
Kaside 50
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **-**
Hızlı ve güzel salınan kalem.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

kalem-i gūyāyı:

1. **ḳalem-i gūyāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Söyleyen kalem // yazan kalem.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

kalem-i hercāyī:

1. **ḳalem-i hercāyī:**
Kaside 44
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Sebatsız, kararsız kalem.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı şehenşāh-ı kerīm:

1. **ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı şehenşāh-ı kerīm:**
Kaside 7
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi şahlar şahının ihsanının gelin süsleyicisi kalemi.

Çehre-perdāz-ı ʿarūsān-ı suḫan ola meger
Ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı Şehenşāh-ı kerīm

ḳalemkārī:

1. **ḳalemkārī:**
Kaside 49
Mısra: **14**
Nakkaşlık.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

ḳalem-rev:

1. **ḳalem-revimdür:**-*i, -m, -dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **11**
Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

2. **ḳalem-rev:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **3**
Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke.

Cem-rütbe şeh-i suḫan ḳalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı maʿnā

ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi:

1. **ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Emir verme yetkisi tahtının ülkesi // hüküm yürütülen yer.

Zemīn ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı

ḳalender:

1. **ḳalender:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **40**
Dünyadan elini eteğini çekip her şeyi hoş gören (kimse), derviş.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

ḳālib-i mażmūna:

1. **ḳālib-i mażmūna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Mazmun kalıbı.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

ḳalur gider:

1. **ḳalur gider:**-*er*
Nazm 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gidip kalmak // sürekli kalmak.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

kām:

1. **kām:**
Kaside 13
Mısra: **115**
Damak, ağız.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

kām alması:

1. **kām alması:**-*ma, -sı*
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Umduğuna ve istediğine erişmek.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

kām almasun:

1. **kām almasun:**-*ma, -sun*
Kaside 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Umduğuna ve istediğine erişmek.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

kām u leb-i endīşeyi:

1. **kām u leb-i endīşeyi:**
Kaside 10
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin dudağı ve damağı.

Rengīn ü lez̲īz̲ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

kām-bahş ola:

1. **kām-baḫş ola:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bağışçı, ihsan edici olmak.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

kām-bahşā:

1. **kām-baḫşā:**
Kaside 48
Mısra: **71**
Ey mutluluk bahşeden, herkesin arzusunu yerine getiren.

Kerīmā kāmkārā kām-baḫşā
Eyā düstūr-ı z̲ī-şān-ı müfaḫḫam

kām-bahş-ı ʿaẓamet:

1. **kām-baḫş-ı ʿaẓamet:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Herkesin arzusun yerine getiren cömert, yüce (padişah).

Kām-baḫş-ı ʿaẓamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnaḳ-ı salṭanat ārāyiş-i dīn ü dünyā

kām-bahş-ı maʿdelet-güster:

1. **kām-baḫş-ı maʿdelet-güster:**
Kaside 38
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Herkesin arzusunu yerine getiren adaletli vezir // adil vezir.

Mürebbī-i ahālī kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Niẓāmü'l-mülk-i ahd ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem

kām-bahş-ı serverī:

1. **kām-baḫş-ı serverī:**
Kaside 14
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlığın murat bağışlayanı (herkesin dileğini yerine getiren hükümdarlık).

Naḳd-i vaḳt-i salṭanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gīr-i dīn ü devlet kām-baḫş-ı serverī

kām-bīn ḳıldı:

1. **kām-bīn ḳıldı:**-*dı*
Kaside 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Talihli, nasipli etmek.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

ḳamer:

1. **ḳamer:**
Kaside 52
Mısra: **25**
Ay.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

2. **ḳamer:**
Kaside 61
Mısra: **20**
Ay.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

ḳāmet:

1. **ḳāmeti:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **58**
Boy.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

2. **ḳāmet:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Boy, endam.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

3. **ḳāmet:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Boy // sevgili.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola is̲bāt-ı ḳıyāmet

4. **ḳāmetüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 35
Mısra: **6**
Boy, endam.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

ḳāmet-i ḫam-geşte:

1. **ḳāmet-i ḫam-geşte:**
Gazel 36
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eğrilmiş, bükülmüş boy.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

ḳāmet-i mevzūn:

1. **ḳāmet-i mevzūn:**
Kaside 20
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Düzgün, ölçülü boy // sevgili.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

kāmil:

1. **kāmil:**
Gazel 16
Mısra: **9**
İlim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

2. **kāmil:**
Kaside 60
Mısra: **15**
İlim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

3. **kāmil:**
Kaside 40
Mısra: **43**
Noksansız, tam, bütün, mükemmel.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

kāmil görüp:

1. **kāmil görüp:**-*üp*
Kaside 62
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Noksansız, kusursuz kabul etmek.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

kāmil ola:

1. **kāmil ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Mükemmel olmak.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

2. **kāmil ola:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Mükemmel olmak.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

kāmil olan:

1. **kāmil olan:**-*an*
Kaside 3
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Noksansız, tam olmak.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

kāmkārā:

1. **kāmkārā:**
Kaside 14
Mısra: **75**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **kāmkārā:**
Kaside 16
Mısra: **55**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

3. **kāmkārā:**
Kaside 38
Mısra: **75**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

4. **kāmkārā:**
Kaside 48
Mısra: **71**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kerīmā kāmkārā kām-baḫşā
Eyā düstūr-ı ẕī-şān-ı müfaḫḫam

5. **kāmkārā:**
Kaside 55
Mısra: **45**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

6. **kāmkārā:**
Kaside 60
Mısra: **55**
Ey devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pākūñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet:

1. **kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet:**
Kaside 39
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yüce himmetli ve azametli devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

kāmkār-ı baḥr-dilā:

1. **kāmkār-ı baḥr-dilā:**
Kaside 32
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey deniz gönüllü devlet ve ikbal sahibi (sadrazam).

Kerīm-i ebr-kefā kāmkār-ı baḥr-dilā
Eyā muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm

kāmkār-ı felek:

1. **kāmkār-ı felek:**
Kaside 31
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Devrin devlet ve ikbal sahibi.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem:

1. **kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem:**
Kaside 58
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Melek huylu, felek makamlı ikbal sahibi.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

kāmkār-ı fużalā:

1. **kāmkār-ı fużalā:**
Kaside 50
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Faziletli kimselerin saadetlisi, muradına ereni.

Mültecā-yı vüzerā ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā
Kāmkār-ı fużalā faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām

kāmkār-ı heft-kişver:

1. **kāmkār-ı heft-kişver:**
Kaside 16
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin hükümdarı.

Kāmkār-ı heft-kişver pādişāh-ı baḥr ü ber
Dād-güster dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār

kāmkār-ı kişver-ārādur:

1. **kāmkār-ı kişver-ārādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Memleket süsleyen devlet ve ikbal sahibi // memleket süsleyen vezir.

Penāh-ı salṭanatdur ḳahramān-ı dīn ü devletdür
Medār-ı memleketdür kāmkār-ı kişver-ārādur

kāmkār-ı mülk ü millet:

1. **kāmkār-ı mülk ü millet:**
Kaside 56
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ülkenin ve milletin bahtiyarı, ilkbal sahibi.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftiḫār-ı salṭanat
Ḥāris-i ḳānūn-ı devlet nāşır-ı aḥkām-ı dīn

kāmkār-ı pür-kerem:

1. **kāmkār-ı pür-kerem:**
Kaside 25
Mısra: **33**

Kelime Tipi: -
Kerem sahibi hükümdar.

Kāmkār-ı pür-kerem şāhenşeh-i ʿālī-himem
Salṭanat-pīrā-yı ʿālem ḥażret-i Sulṭān Murād

kāmkār-ı vüzerā:

1. **kāmkār-ı vüzerā:**
Kaside 40
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin ikbal sahibi, muzaffer olanı.

Kāmkār-ı vüzerā ḳıble-i cāh-ı fużalā
Dest-gīr-i fuḳarā dād-penāh-ı ʿālem

kāmrān:

1. **kāmrān:**
Kaside 32
Mısra: **45**
Arzusuna, muradına ermiş, bahtiyar.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

kāmrān eyler:

1. **kāmrān eyler:***-r*
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna nail etmek.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

kāmrān ola:

1. **kāmrān ola:***-a*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Arzusuna nail olmak, mesut bahtiyar olmak.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

kāmrān olur:

1. **kāmrān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Arzusuna nail olmak, mesut bahtiyar olmak.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam:

1. **kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam:***-sa, -m*
Gazel 140
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazım mülkünün hükümdarı olmak, şiir vadisinin hükümdarı olmak.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

kām-revā olmaz:

1. **kām-revā olmaz:***-maz*
Kaside 46
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
İsteğine erişmek, gayesine ulaşmak.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

kām-revāy oldı:

1. **kām-revāy oldı:***-dı*
Gazel 116
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İsteğine erişmek, gayesine ulaşmak.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

kām-şümār olsa:

1. **kām-şümār olsa:***-sa*
Kaside 29
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İstek saymak.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

kām-yāb ḳılmadıñ:

1. **kām-yāb ḳılmadıñ:***-ma, -dı, -ñ*
Nazm 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar etmek, muradına erdirmek.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

kām-yāb oldum:

1. **kām-yāb oldum:***-du, -m*
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

kām-yāb olmaya:

1. **kām-yāb olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 57
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar olmak, muradına ermek, arzu edilene kavuşmak.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

kāmyāb-ı rūzgār ola:

1. **kāmyāb-ı rūzgār ola:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Zamandan/hayattan muradını almak.

Ola ṣıḥḥatle serīr-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı ʿömr ü devlet kāmyāb-ı rūzgār

kāmyāb-ı rūzgār oldum:

1. **kāmyāb-ı rūzgār oldum:**-*du, -m*
Kaside 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamandan/hayattan muradını almak.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

2. **kāmyāb-ı rūzgār oldum:**-*du, -m*
Kaside 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamandan/hayattan muradını almak.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

kān:

1. **ḳana:**-*a, -, -*
Gazel 15
Mısra: **8**
Vücuttaki hayati sıvı.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

2. **ḳanı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **32**
Vücuttaki hayati sıvı.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

3. **ḳan:**
Kaside 8
Mısra: **16**
Vücuttaki hayati sıvı.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

4. **ḳandur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **26**
Vücuttaki hayati sıvı.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

5. **ḳanı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **33**
Vücuttaki hayati sıvı.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

6. **ḳana:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **89**
Vücuttaki hayati sıvı.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

7. **kān:**
Kaside 8
Mısra: **76**
Maden ocağı, bir şeyin madeni, kaynağı.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

8. **ḳanalum:**-*alum*
Gazel 119
Mısra: **7**
Bir arzusunu yeteri kadar karşılayıp tatmin olmak, yeterince haz alarak bir şeye doymak.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

9. **ḳane:**-*a*
Gazel 114
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı (ciğer kanı).

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

10. **kāne:**-*a*
Gazel 140
Mısra: **10**
Maden yatağı, maden ocağı.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

11. **kān:**
Kaside 3
Mısra: **69**
Maden yatağı, maden ocağı.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

12. **kān:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Maden yatağı, maden ocağı.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

13. **kānı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **42**
Maden yatağı, maden ocağı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

14. **kānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **60**
Maden yatağı, maden ocağı.

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

15. **kān:**
Kaside 2
Mısra: **21**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Küçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

16. **kān:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

17. **kān:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

18. **kāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **66**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

19. **kānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **48**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

20. **kānuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **103**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

21. **kānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **114**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Suḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kānı

22. **kānuñ:**-*uñ*
Kaside 50
Mısra: **77**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

ḳan aġlamaz:

1. **ḳan aġlamaz:**-*maz*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı göz yaşı dökmek, büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

kan dökdi:

1. **ḳan dökdi:**-*di*
   Kaside 14
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

kan döke:

1. **ḳan döke:**-*e*
   Kaside 29
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

kan döküp:

1. **ḳan döküp:**-*üp*
   Kaside 5
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

kan eylemek:

1. **ḳan eylemek:**-*mek*
   Gazel 141
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Öldürmek, kan dökmek.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

kan ider:

1. **ḳan ider:**-*er*
   Gazel 18
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Öldürmek, kan dökmek.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

kan olur:

1. **ḳan olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kavga ve kargaşa meydana gelmek, kan dökülmek.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

kana boyadı:

1. **ḳana boyadı:**-*dı*
   Gazel 22
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kan içinde bırakmak.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

kanāʿat itmedi:

1. **ḳanāʿat itmedi:**-*me, -di*
   Kaside 61
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Yetinmek, kâfi bulmak.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

kanad:

1. **ḳanadıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 17
   Mısra: **24**
   Kanat, uçma organı // yele.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

kande:

1. **ḳande:**
   Kaside 56
   Mısra: **56**
   Nerede.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳande fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

2. **ḳande:**
   Kaside 17
   Mısra: **160**
   Nerede.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

3. **ḳande:**
   Kaside 17
   Mısra: **160**
   Nerede.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

4. **ḳande:**
Kaside 14
Mısra: **126**
Nereye.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

ḳande ḳande:

1. **ḳande ḳande:**
Kaside 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
.... nerede .... nerede; karşılaştırılan iki yer veya şeyin arasında çok mesâfe veya çok nitelik farkı bulunduğunu anlatır.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

2. **ḳande ḳande:**
Kaside 14
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
.... nerede .... nerede; karşılaştırılan iki yer veya şeyin arasında çok mesâfe veya çok nitelik farkı bulunduğunu anlatır.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

ḳand-i naẓm-ı pādişāh:

1. **ḳand-i naẓm-ı pādişāh:**
Gazel 134
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Padişahın şiirinin şekeri (IV. Murad'ın lezzetli/güzel şiirleri).

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medḥüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm:

1. **ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm:***-ü, -m*
Kaside 27
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Tatlı şiirin şekeri.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

ḳandīl:

1. **ḳandīlle:***-le*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kandil, sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

kān-ḥavṣala:

1. **kān-ḥavṣala:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Tahammül, müsamahakarlık madeni // hoşgörülü.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Beẕl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

ḳanı:

1. **ḳanı:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Hani, nerede.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

kān-ı cūd:

1. **kān-ı cūd:**
Kaside 42
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ocağı, madeni.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

kān-ı dād:

1. **kān-ı dād:**
Gazel 105
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Adalet madeni.

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕü'l-minen

kān-ı dil:

1. **kān-ı dil:**
Kaside 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül madeni.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

kān-ı güher:

1. **kān-ı güher:**
   Kaside 35
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   Mücevher madeni, cevher kaynağı.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

kān-ı imkānı:

1. **kān-ı imkānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   İmkân /olanak madeni.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

kān-ı kerem:

1. **kān-ı kerem:**
   Kaside 40
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik madeni // iyilik, ihsan kaynağı.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

2. **kān-ı kerem:**
   Kaside 17
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik madeni // iyilik, ihsan kaynağı.

Ehl-i dil kān-ı kerem şāh-süvār-ı ʿālem
Ḫusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḳlīm-güşā

kān-ı maʿārifdür:

1. **kān-ı maʿārifdür:**-*dür*
   Kaside 13
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Bilgi, hüner ocağı.

Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güher-bārī

kān-ı pür-gevher:

1. **kān-ı pür-gevher:**
   Kaside 51
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Cevher dolu maden.

Maʿden-i ḥüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencīne-i dīnār u direm

ḳannād:

1. **ḳannād:**
   Kaside 29
   Mısra: **122**
   Şekerci, şeker satan.

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

ḳānūn:

1. **ḳānūn:**
   Kaside 58
   Mısra: **104**
   Âdet, kural.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

2. **ḳānūnı:**-*ı*
   Kaside 4
   Mısra: **82**
   Yasa, emir, hüküm.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

3. **ḳānūnı:**-*ı*
   Kaside 56
   Mısra: **87**
   Yasa, emir, hüküm.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

4. **kānūn:**
   Kaside 58
   Mısra: **62**
   Ateş ocağı, fırın.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

ḳānūn-ı belāġat:

1. **ḳānūn-ı belāġat:**
   Kaside 57
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Belagat kanunu (müzik aleti) // belagat kuralları.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

kānūn-ı devr-i dāʾime:

1. **ḳānūn-ı devr-i dāʾime:**-*e*
 Kaside 15
 Mısra: **21**
 Kelime Tipi: -
 Devamlı dönüş kanunu (dünyadaki her şey bir devr-i daim içindedir).

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

kānūn-ı dīvānı:

1. **ḳānūn-ı dīvānı:**-*ı*
 Kaside 27
 Mısra: **18**
 Kelime Tipi: -
 Divan (devlet işlerinin görüşüldüğü meclis) kanunu.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

kānūn-ı suḫanda:

1. **ḳānūn-ı suḫanda:**-*da*
 Kaside 14
 Mısra: **83**
 Kelime Tipi: -
 Söz /şiir kanunu.

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall ü ʿaḳd-ı nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesof-ı ekberi

kap:

1. **ḳapsa:**-*sa*
 Gazel 108
 Mısra: **9**
 Birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

kapkara kılsun:

1. **ḳapḳara ḳılsun:**-*sun*
 Gazel 76
 Mısra: **7**
 Kelime Tipi: -
 Simsiyah, çok kara yapmak (duman ile siyaha boyamak).

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

kapla:

1. **ḳaplaya:**-*y, -a*
 Kaside 25
 Mısra: **103**
 Etrafı sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

2. **ḳapladı:**-*dı*
 Kaside 51
 Mısra: **89**
 Etrafı sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

3. **ḳaplaya:**-*y, -a*
 Kaside 60
 Mısra: **89**
 Etrafı sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

kaplu:

1. **ḳaplu:**
 Kaside 34
 Mısra: **54**
 Kaplanmış.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

kapu:

1. **ḳapuñda:**-*ñ, -da, -*
 Tesdis 1
 Mısra: **25**
 Kapı.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

2. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
 Kaside 4
 Mısra: **113**
 (Padişah) kapısı // makam, huzur.

Olsun ḳapuñda muntaẓam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intiẓām-ı umūr-ı cihān virür

3. **ḳapuñdan:**-*ñ, -dan*
 Kaside 62
 Mısra: **60**
 Kapı // makam, huzur.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

4. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Tesdis 1
Mısra: **14**
Kapı.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

Kapuaġası Ṭorısıdur:

1. **Ḳapuaġası Ṭorısıdur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

kār:

1. **kārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 52
Mısra: **10**
İş, fiil, amel.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

2. **kārı:**-*ı*
Gazel 96
Mısra: **5**
İş, fiil, amel.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

kaʿr:

1. **ḳaʿrına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 31
Mısra: **125**
Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

kār eyler:

1. **kār eyler:**-*r*
Kaside 14
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etki etmek, tesir etmek.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

kār itmez:

1. **kār itmez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etki etmek, tesir etmek.

Āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Defʿ-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı maʿānīdür sözüm

ḳarār:

1. **ḳarār:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Değişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat, istikrar.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

ḳarār bula:

1. **ḳarār bula:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahat, huzur bulma // devamlı ve sürekli olma.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

ḳarār eylemişdi:

1. **ḳarār eylemişdi:**-*miş, -di*
Kaside 51
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karar kılmak; birçok şey veya husustan birini seçmek, biri üzerinde durmak.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

ḳarār iderdi:

1. **ḳarār iderdi:**-*er, -di*
Kaside 61
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabit durmak // yer edinmek.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

ḳarār itdi:

1. **ḳarār itdi:**-*di*
Kaside 40
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karar kılmak, sabit durmak // oturmak, yerleşmek.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

ḳarārın bulsa:

1. **ḳarārın bulsa:**-*sa*
 Kaside 49
 Mısra: **106**
 Kelime Tipi: **Deyim**
 Kararını bulmak; tam ölçüsünde, gereken ölçüde olmak.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

kārbān:

1. **kārbān:**
 Kaside 4
 Mısra: **88**
 Kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

2. **kārbān:**
 Kaside 6
 Mısra: **55**
 Kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

3. **kārbān:**
 Kaside 52
 Mısra: **108**
 Kervan // mana kafilesi.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

kārbān-ı heft-iḳlīm:

1. **kārbān-ı heft-iḳlīm:**
 Kaside 32
 Mısra: **98**
 Kelime Tipi: -
 Yedi iklimin kervanları.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür:

1. **kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür:**-*dür*
 Kaside 11
 Mısra: **77**
 Kelime Tipi: -
 Mana ülkesinin kervanbaşı, mana ülkesini yöneten.

Ḫayālüm kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür
Dilüm gencīne-i pür-gevher-i esrār-ı rūḥānī

kār-fermā-yı ʿadālet:

1. **kār-fermā-yı ʿadālet:**
 Kaside 37
 Mısra: **25**
 Kelime Tipi: -
 Adalet hükümdarı.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

kār-fermā-yı edā:

1. **kār-fermā-yı edā:**
 Kaside 60
 Mısra: **35**
 Kelime Tipi: -
 Üslup, tarz hükümdarı.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

kārgāh-ı ʿāleme:

1. **kārgāh-ı ʿāleme:**-*e*
 Kaside 16
 Mısra: **41**
 Kelime Tipi: -
 Dünya.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

kārgāh-ı derūn:

1. **kārgāh-ı derūn:**
 Kaside 58
 Mısra: **92**
 Kelime Tipi: -
 Kalp dünyası, kalp.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

kārgāh-ı nüh-ḳıbāb:

1. **kārgāh-ı nüh-ḳıbāb:**
 Kaside 61
 Mısra: **36**
 Kelime Tipi: -
 Dokuz kubbeli dünya.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

kārgeh-i ʿālemde:

1. **kārgeh-i ʿālemde:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Dünya.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

kārger düşmez:

1. **kārger düşmez:**-*mez*
Kaside 14
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Etki etmek, tesir etmek.

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

kārger eyler:

1. **kārger eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etkili olmak // hükmünü yürütmek.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

kārger olur:

1. **kārger olur:**-*u, -r*
Kaside 14
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etkilemek.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda:

1. **ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda:**-*da*
Kaside 31
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Cehennem kuyusunun dibi.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

kaʿr-ı deryāda:

1. **kaʿr-ı deryāda:**-*da*
Kaside 55
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Denizin dibi.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

ḳaʿr-ı deryāyı:

1. **ḳaʿr-ı deryāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Denizin dibi.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile şanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

ḳaʿr-ı ḫāke:

1. **ḳaʿr-ı ḫāke:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Toprağın derinliği, dibi.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

kār-ı müşkili:

1. **kār-ı müşkili:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Zor iş.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

2. **kār-ı müşkili:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Zor iş.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda:

1. **ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda:**-*da*
Kaside 53
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gam kuyusunun karanlık dibi.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

karīn:

1. **ḳarīn:**
Kaside 56

Mısra: **94**
Yakın, arkadaş.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

karīn iderse:

1. **ḳarīn iderse:***-er, -se*
Kaside 29
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **-**
Yakın etmek, yaklaştırmak.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

karīn olur:

1. **ḳarīn olur:***-u, -r*
Kaside 46
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Yakın olmak.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

karīn olursa:

1. **ḳarīn olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 29
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Yakın olmak // ulaşmak, erişmek.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

karşu ṭurmaz:

1. **ḳarşu ṭurmaz:***-maz*
Kaside 14
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Direnmek, dayanmak.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

karşu ṭurur:

1. **ḳarşu ṭurur:***-u, -r*
Gazel 71
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Direnmek, dayanmak.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

karşu ṭurup:

1. **ḳarşu ṭurup:***-up*
Gazel 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Karşısına dikilmek.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

Ḳārūn:

1. **Ḳārūn:**
Kaside 36
Mısra: **39**
Kur'ân'da adı Firavun ve Hâmân'la birlikte anılan, Mûsâ Peygamber zamanında yaşamış, zenginliği, cimriliği, Allah'a olan isyanıyla ünlenip sonunda malı ve mülküyle birlikte yere geçmiş İsrailoğullarından biridir.

Gedā-yı müflis-i dergāh-ı devleti Ḳārūn
Emīn-i maḫzen-i luṭf u mürüvveti Ḥātem

ḳaṣāʾid:

1. **ḳaṣāʾidüm:***-ü, -m*
Kaside 4
Mısra: **13**
Kasideler.

Vaṣṣāf-ı Muḫteşem-suḫanım kim ḳaṣāʾidüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

kaṣd:

1. **ḳaṣdını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 135
Mısra: **3**
Niyet, amaç, gaye.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

kaṣd itse:

1. **ḳaṣd itse:***-se*
Kaside 34
Mısra: **55**

Kelime Tipi: -
Yönelmek, niyet etmek.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

2. **ḳaṣd itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, istemek.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

ḳaṣd-ı cān eyler:

1. **ḳaṣd-ı cān eyler:**-*r*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.

Ġamze-i tīğ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

ḳaṣd-ı cān ider:

1. **ḳaṣd-ı cān ider:**-*er*
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

ḳaṣd-ı ceng ider:

1. **ḳaṣd-ı ceng ider:**-*er*
Kaside 15
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Savaşa yönelmek, savaşmaya başlamak.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaşma teng ider olursa Sām u Güstehem

ḳaṣd-ı şikār-ı nahcīr eylese:

1. **ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr eylese:**-*se*
Kaside 39
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Av avlamaya niyet etmek.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim meṡelā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

ḳaṣdıma ider:

1. **ḳaṣdıma ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kast etmek; kötülük etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her kūşede biñ fitne-kemīn

kāse:

1. **kāse:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Kadeh // şarap.

Bir cām şun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan:

1. **kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Söz içkisini içenlerin kadehlerini döndürme (görevi).

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

kāse-gerdānı olmuş:

1. **kāse-gerdānı olmuş:**-*muş*
Kaside 11
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kâse dolaştıran olmak // dilenci olmak.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

kāse-i lāle:

1. **kāse-i lāle:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Lale kâsesi.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

kāse-i ser:

1. **kāse-i ser:**
Gazel 37

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kafatası, kafatası kadehi.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

kāse-i sümmi:

1. **kāse-i sümmi:**
Kaside 27
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Toynak / tırnak kasesi (atın tırnağının kaseye benzemesi dolayısıyla).

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

kāse-i yāḳūta:

1. **kāse-i yāḳūta:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yakut /kırmızı kâse.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

kāse-i zehr-i ġam olurdı:

1. **kāse-i zehr-i ġam olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 17
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Gam zehrinin kâsesi hâline gelmek, gam zehrinin kadehi olmak.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdil̄-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

ḳasem:

1. **ḳasemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **72**
Yemin, ant.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

2. **ḳasem:**
Kaside 51
Mısra: **80**
Yemin, ant.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

ḳasem ider:

1. **ḳasem ider:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek.

Maʿdelet-güster-i aʿẓam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem ʿarş-ı aẓīm

ḳasem-i rūzgār:

1. **ḳasem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Zamanın yemini, andı.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

kāse-şūy-ı maṭbaḫına:

1. **kāse-şūy-ı maṭbaḫına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Mutfaktaki bulaşıkçı.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

ḳaṣīde:

1. **ḳaṣīde:**
Kaside 11
Mısra: **98**
Kaside // şiir.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

2. **ḳaṣīde:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Kaside.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

3. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 13
Mısra: **104**
Kaside // şiir.

O ḳānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

4. **ḳaṣīde:**
Kaside 17

Mısra: **155**
Kaside // şiir.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

5. **ḳaṣīde:**
Kaside 20
Mısra: **53**
Kaside // şiir.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

6. **ḳaṣīdemde:**-*m, -de*
Kaside 20
Mısra: **55**
Kaside // şiir.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

7. **ḳaṣīde:**
Kaside 21
Mısra: **83**
Kaside // şiir.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

8. **ḳaṣīde:**
Kaside 22
Mısra: **75**
Kaside // şiir.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

9. **ḳaṣīde:**
Kaside 46
Mısra: **71**
Kaside.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

10. **ḳaṣīde:**
Kaside 47
Mısra: **83**
Kaside.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

11. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 9
Mısra: **131**
Kaside // şiir, övgü.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

12. **ḳaṣīde:**
Kaside 18
Mısra: **38**
Kaside // şiir, övgü.

Erişmez gerdine peyk-i serīü’s-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

13. **ḳaṣīde:**
Kaside 21
Mısra: **67**
Kaside // şiir, övgü.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

14. **ḳaṣīdenüñ:**-*nüñ*
Kaside 21
Mısra: **100**
Kaside // şiir, övgü.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

15. **ḳaṣīde:**
Kaside 23
Mısra: **79**
Kaside // şiir, övgü.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

16. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 23
Mısra: **77**
Kaside // şiir, övgü.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

17. **ḳaṣīde:**
Kaside 45
Mısra: **90**
Kaside // şiir, övgü.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

18. **ḳaṣīde:**
Kaside 48
Mısra: **83**
Kaside // şiir, övgü.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

19. **ḳaṣīde:**
Kaside 15
Mısra: **75**
Kaside // şiir.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

20. **ḳaṣīdeñ:**-*ñ*
Kaside 15
Mısra: **73**
Kaside // şiir.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

21. **ḳaṣīde:**
Kaside 47
Mısra: **122**
Kaside // şiir.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

22. **ḳaṣīde:**
Kaside 29
Mısra: **106**
Kaside // şiir.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

23. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 50
Mısra: **132**
Kaside // şiir.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

24. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 55
Mısra: **77**
Kaside // şiir.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

25. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 56
Mısra: **75**
Kaside // şiir.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

26. **ḳaṣīde:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Kaside // şiir.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

27. **ḳaṣīdede:**-*de*
Kaside 58
Mısra: **16**
Kaside // şiir.

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

28. **ḳaṣīdeye:**-*y, -e*
Kaside 58
Mısra: **82**
Kaside // şiir.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

29. **ḳaṣīde:**
Kaside 59
Mısra: **77**
Kaside // şiir.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

30. **ḳaṣīde:**
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Kaside // şiir.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

31. **ḳasīdede:**-*de*
Kaside 58
Mısra: **104**
Kaside // şiir, övgü.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

32. **ḳaṣīdeyle:**-*y, -le*
Kaside 61
Mısra: **49**
Kaside // şiir, övgü.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

ḳaṣīde dimege:

1. **ḳaṣīde dimege:**-*meg, -e*
Kaside 17
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Kaside söylemek / yazmak.

Var mı böyle ḳaṣide dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

kaṣīde-perdāz:

1. **ḳaṣīde-perdāz:**
Kaside 57
Mısra: **28**
Kaside söyleyen.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

kāşī-i dīvārı:

1. **kāşī-i dīvārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Duvarın çinisi.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

Ḳāṣım-ı Envār:

1. **Ḳāṣım-ı Envār:**
Kaside 60
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Muînüddîn Alî b. Nasîr b. Hârûn b. Ebi'l-Kāsım-ı Hüseynî (ö. 837/1433 [?]); İranlı mutasavvıf-şair.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vaẓʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

ḳāṣır:

1. **ḳāṣırım:**-*ım*
Kaside 40
Mısra: **71**
Aciz.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

ḳaṣr:

1. **ḳaṣrına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 52
Mısra: **17**
Saray, köşk.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda:

1. **ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda:**-*da*
Kaside 13
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen köşk.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

ḳaṣr-ı ʿālī:

1. **ḳaṣr-ı ʿālī:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyük, yüce saray.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

ḳaṣr-ı Behrāma:

1. **ḳaṣr-ı Behrāma:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Behram-ı Gur'un köşkü.

Beñzedürdüm ḳaṣr-ı Behrāma eger
Bunda Behrām olmasa ferrāş-ı bāb

ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḫalkārī:

1. **ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḫalkārī:**
Kaside 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Halkari tarzda süslenmiş yüksek çardaklı köşk.

Teʿāla'llāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḫalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

ḳaṣr-ı bülend-i ḫalkārī:

1. **ḳaṣr-ı bülend-i ḫalkārī:**
Kaside 58
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Süslü yüce köşk.

Nite ki ola bu ḳaṣr-ı bülend-i ḫalkārī
Gezend-i ẕelẕele-i fitneden emīn ü maṣūn

ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār:

1. **ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş güzel köşk.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

ḳaṣr-ı muʿallā:

1. **ḳaṣr-ı muʿallā:**
Kaside 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce, görkemli köşk.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

2. **ḳaṣr-ı muʿallā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüce, görkemli köşk.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

ḳaṣr-ı pādişāhī:

1. **ḳaṣr-ı pādişāhī:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişah köşkü.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn:

1. **ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn:**
Kaside 46
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzda yapılmış neşe veren köşk.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

ḳaṣr-ı temennāya:

1. **ḳaṣr-ı temennāya:**-*y, -a*
Kaside 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu, isteyiş, dilek köşkü.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat:

1. **ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat:**
Kaside 46
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Altınla yapılmış tezhip sanatıyla dolu köşk.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb:

1. **ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar padişahın altınla parlatılmış köşkü.

Fikr idüp Nefʿī dedi tārīḫini
Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb

ḳaṣr-ı Züleyhāda:

1. **ḳaṣr-ı Züleyhāda:**-*da*
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Züleyha'nın köşkü.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

ḳaş:

1. **ḳaşı:**-*ı*
Gazel 62
Mısra: **1**
Kaş.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **ḳaşı:**-*ı*
Müfret 11
Mısra: **1**
Kaş.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

kāşāne-i şāhāne:

1. **kāşāne-i şāhāne:**
Kaside 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şahlara yakışacak şekilde olan / mükemmel köşk.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

kāşki:

1. **kāşki:**
   Kaside 24
   Mısra: **13**
   "Keşke, mümkünü olsa da..." anlamında temenni edatı.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

ḳaşmer:

1. **ḳaşmer:**
   Kaside 20
   Mısra: **74**
   Maskara, muzip kimse, soytarı.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

ḳaşmer-i ʿālem:

1. **ḳaşmer-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın maskarası, soytarısı.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

ḳat ḳat:

1. **ḳat ḳat:**
   Kaside 43
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Çok, pek çok.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

2. **ḳat ḳat:**
   Kaside 47
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Katlar hâlinde, üst üste.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

3. **ḳat ḳat:**
   Kaside 55
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Katlar hâlinde, üst üste.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

ḳat ḳat olmış:

1. **ḳat ḳat olmış:**-*mış*
   Kaside 14
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım olmak // (yılan için) halka halka kıvrılıp toplanmak, çöreklenmek.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

ḳat ḳat olup:

1. **ḳat ḳat olup:**-*up*
   Gazel 109
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Katman katman, üst üste olmak.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

ḳatar oldı:

1. **ḳatar oldı:**-*dı*
   Gazel 3
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Birbiri arkasına sıralanmak.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı:

1. **ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı:**-*ı*
   Kaside 39
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Ter damlaları.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā:

1. **ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā:**
   Kaside 5
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Mana incisinin dizisi.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

katı:

1. **ḳatı:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Çok, oldukça.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

2. **ḳatı:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Çok, oldukça fazla.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

3. **ḳatı:**
Kaside 3
Mısra: **82**
Çok, oldukça fazla.

Alıver dādumuzı çarḫ-ı denī-perverden
Pāymāl itdi ḳatı ehl-i dil ü ʿirfānı

4. **ḳatı:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Çok, oldukça fazla.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

5. **ḳatı:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Çok, oldukça fazla.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

6. **ḳatı:**
Kaside 59
Mısra: **76**
Çok, oldukça fazla.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

7. **ḳatı:**
Kaside 62
Mısra: **43**
Çok, oldukça fazla.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

<u>ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan idüp:</u>

1. **ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan idüp:**
Kaside 60
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Söz /şiir çölünü aşmak.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

<u>ḳatl:</u>

1. **ḳatli:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **72**
Öldürülme.

İki ḫāʾin idi bunlar kim işābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıżṭırād

2. **ḳatli:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **132**
Öldürülme.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O güne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

<u>ḳatl eylese:</u>

1. **ḳatl eylese:**-*se*
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Öldürmek.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

<u>ḳatl ide:</u>

1. **ḳatl ide:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Öldürmek.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

<u>ḳatl ider:</u>

1. **ḳatl ider:**-*er*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Öldürmek.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

<u>ḳatl idüp:</u>

1. **ḳatl idüp:**-*üp*
Kaside 25
Mısra: **69**

Kelime Tipi: -
Öldürmek, yok etmek.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

katl olmaz:

1. **ḳatl olmaz:***-maz*
Kaside 47
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Öldürülmek.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

katl-i bī-günāh:

1. **ḳatl-i bī-günāh:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Günahsızın katli.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāḥīdür

katl-i ʿuşşāḳ itmeden:

1. **ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden:***-meden*
Gazel 57
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkları katletmek, öldürmek.

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger ṣād-āb-ı nāz

katre:

1. **ḳaṭre:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Damla.

Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

2. **ḳaṭre:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Damla.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

3. **ḳaṭresi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **26**
Damla.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

4. **ḳaṭresi:***-si*
Kaside 10
Mısra: **90**
Damla.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni ṣādāb-ter eyler

5. **ḳaṭreyi:***-y, -i*
Kaside 31
Mısra: **32**
Damla.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

6. **ḳaṭresi:***-si*
Kaside 62
Mısra: **7**
Damla.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳatar yār ile olsa leb-ā-leb

7. **ḳatreñi:***-ñ, -i*
Terkib-bend 1
Mısra: **52**
Damla.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

katre-āb-ı ḥavżı:

1. **ḳaṭre-āb-ı ḥavżı:***-ı*
Kaside 52
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Havuzun suyunun damlası.

Ḳaṭre-āb-ı ḥavżı reşk-i cūy-bār-ı selsebīl
Muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı sürme-i ḥūr-ı cinān

katre-i bārānı:

1. **ḳaṭre-i bārānı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Yağmur damlası.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

katre-i bārān-ı bahārī:

1. **ḳaṭre-i bārān-ı bahārī:**
Kaside 59
Mısra: **43**

Kelime Tipi: -
Bahar yağmurunun damlası.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

katre-i eşküm:

1. **ḳaṭre-i eşküm:**-*ü, -m*
Kaside 53
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı damlası.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

katre-i hūn:

1. **ḳaṭre-i ḫūn:**
Kaside 11
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kan damlası.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

katre-i nemdür:

1. **ḳaṭre-i nemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Su damlası.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

katre-i nīsān olup:

1. **ḳaṭre-i nīsān olup:**-*up*
Kaside 52
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Nisan (yağmuru) damlası olmak.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

katre-i şebnem:

1. **ḳaṭre-i şebnem:**
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Çiğ damlası.

Dizildi ḳaṭre-i şebnem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

2. **ḳaṭre-i şebnem:**
Kaside 38
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Çiğ damlası.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

kavī:

1. **ḳavī:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Sağlam, güvenilir, kuvvetli.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

2. **ḳavī:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Güçlü, kuvvetli.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

3. **ḳavī:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Güçlü, kuvvetli.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

kavī (ol):

1. **ḳavī:**
Kaside 3
Mısra: **119**
Güçlü olmak.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

kavī olmadadur:

1. **ḳavī olmadadur:**-*mada, -dur*
Kaside 53
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Güçlü olmak, sağlam olmak.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

kāviş-i tīşe-i endīşe:

1. **kāviş-i tīşe-i endīşe:**
Kaside 50
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Düşünce baltasının kazısı, hafriyatı.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

ķavī-ṭāliʿ:

1. **ķavī-ṭāliʿ:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Talihi kuvvetli, talihli.

Güşāde-baḫt u ķavī-ṭāliʿ ü bülend-iķbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

ķavl-i ḥükemāya:

1. **ķavl-i ḥükemāya:**-*y, -a*
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Filozofların sözü.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ķavl-i ḥükemāya naẓar eyler

ķayd:

1. **ķayda:**-*a*
Nazm 3
Mısra: **2**
Bağ, zincir.

Olduķ esīr-i nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Bir ķayda daḫi düşmeyelüm çözme kākülüñ

2. **ķaydından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 52
Mısra: **7**
Kaygı, endişe, tasa.

Biz ḫazān u ḫār ķaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

ķayd- ı taṣavvurdan:

1. **ķayd- ı taṣavvurdan:**-*dan*
Kaside 14
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Tahayyülü yazma, zihinde canlandırıp yazma.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaķķ vaṣfuñı ķayd- ı taṣavvurdan beri

ķayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār:

1. **ķayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanın az çok derdinin endişesi.

Az çoķ ehl olana virmez keder
Ķayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār

ķayd-ı taʿalluķ:

1. **ķayd-ı taʿalluķ:**
Kaside 33
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sevgi bağı (birine ya da bir şeye bağlanma zinciri).

Dil bağlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ķayd-ı taʿalluķ ne belādur

ķayd-ı taḥrīrüm:

1. **ķayd-ı taḥrīrüm:**-*ü, -m*
Kaside 7
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Yazı kaydı, yazmakla kayıtlama, bağlama.

Ķayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

Ķayışoġlı Ṭorısı:

1. **Ķayışoġlı Ṭorısı:**
Kaside 17
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ķayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ķıyās it mes̱elā

Ķays:

1. **Ķaysa:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **7**
Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı Mecnun.

Ķaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ķılduķ o yolda biz sebük-bārız hele

ķayṣer:

1. **ķayṣer:**
Kaside 9
Mısra: **48**
Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

2. **ḳayṣeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **52**
Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

ḳayṣer-i ʿālem:

1. **ḳayṣer-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cihanın hükümdarı / cihan hükümdarları.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

kaz:

1. **ḳazanlar:**-*an, -lar*
Kaside 11
Mısra: **82**
Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

ḳażā:

1. **ḳażāyı:**-*y, -ı*
Kaside 8
Mısra: **48**
Allah'ın takdirinin oluşması, kader, alın yazısı.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

2. **ḳażā:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

3. **ḳażā:**
Kaside 1
Mısra: **41**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

4. **ḳażā:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

5. **ḳażā:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **13**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

6. **ḳażā:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

7. **ḳażā:**
Kaside 9
Mısra: **52**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

8. **ḳażā:**
Kaside 16
Mısra: **7**
Allah'ın takdirinin oluşması.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

9. **ḳażā:**
Kaside 17
Mısra: **116**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

10. **ḳażā:**
Kaside 19
Mısra: **52**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

11. **ḳażā:**
Kaside 26
Mısra: **68**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Ḫall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

12. **ḳażā:**
Kaside 29
Mısra: **26**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

13. **ḳażā:**
Kaside 30
Mısra: **79**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Ḳażā selāsil-i devrāna çekdi anuñçün
Sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı

14. **ḳażā:**
Kaside 32
Mısra: **40**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

15. **ḳażā:**
Kaside 32
Mısra: **54**
Allah'ın takdirinin oluşması.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

16. **ḳażā:**
Kaside 33
Mısra: **51**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

17. **ḳażā:**
Kaside 34
Mısra: **8**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaza ve kader.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

18. **ḳażā:**
Kaside 38
Mısra: **10**
Allah'ın takdirinin oluşması.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

19. **ḳażā:**
Kaside 4
Mısra: **117**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

20. **ḳażā:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

21. **ḳażā:**
Kaside 34
Mısra: **46**
Allah'ın takdirinin oluşması, kaderde olanın gerçekleşmesi.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

ḳażā-temşiyet:

1. **ḳażā-temşiyet:**
Kaside 50
Mısra: **46**
İcrası kaza gibi olan // kaderde olanı gerçekleştiren.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

ḳażāya rıżādur:

1. **ḳażāya rıżādur:***-dur*
Kaside 45
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kazaya rıza göstermek; Allah'ın takdirine boyun eğmek.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

kebāb ider:

1. **kebāb ider:***-er*
Kaside 31
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Yakmak.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

kebāb iderdi:

1. **kebāb iderdi:**-*er, -di*
Kaside 61
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Yakmak.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

kebāb itmiş:

1. **kebāb itmiş:**-*miş*
Nazm 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yakmak.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

kebāb-ı pür-nemek:

1. **kebāb-ı pür-nemek:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çok tuzlu kebap // âşığın yaralı gönlü.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

kebg:

1. **kebg:**
Kaside 8
Mısra: **49**
Keklik.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

kebg-i raʿnā:

1. **kebg-i raʿnā:**
Kaside 13
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Güzel keklik.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

kebk-i derī:

1. **kebk-i derī:**
Kaside 47
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Dağ kekliği.

Ṣadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

kebūter:

1. **kebūter:**
Kaside 22
Mısra: **42**
Güvercin.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

2. **kebūter:**
Kaside 57
Mısra: **52**
Güvercin.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

kec (düş):

1. **kec:**
Kaside 9
Mısra: **119**
Eğri duruma gelmek, eğri olmak.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

kecīm-i sīm-keş:

1. **kecīm-i sīm-keş:**
Kaside 45
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Gümüş işlemeli zırh.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

kec-rev:

1. **kec-rev:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Eğri gidişli.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

keder:

1. **kedere:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **4**
Gam, tasa, can sıkıntısı.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

2. **kederden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **27**
Gam, tasa, can sıkıntısı.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

3. **kederden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **122**
Gam, tasa, can sıkıntısı.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

keder çekmezdi:

1. **keder çekmezdi:**-*mez, -di*
Kaside 38
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acı duymak, ızdırap çekmek.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

keder verür:

1. **keder verür:**-*ü, -r*
Kaside 27
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kederlendirmek, üzüntü vermek.

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

keder vire:

1. **keder vire:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı vermek.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

keder virmez:

1. **keder virmez:**-*mez*
Kaside 42
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kederlendirmek, hüzün vermek.

Az çoḳ ehl olana virmez keder
Ḳayd-ı ġam-ı bīş ü kem-i rūzgār

keder-i çūn u çerāyı:

1. **keder-i çūn u çerāyı:**-*y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"niçin, nasıl" endişesi.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

kef:

1. **kefüñden:**-*ü, -ñ, -den*
Kaside 30
Mısra: **88**
El (cömertlik eli bağlamında).

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

2. **kefi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **57**
El ayası, avuç // el.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

3. **kefüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **23**
El ayası, avuç // el.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

4. **kefi:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **56**
El ayası, avuç // el.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

5. **kef:**
Kaside 49
Mısra: **29**
Köpük.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

keff:

1. **keffi:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **49**
El ayası, avuç.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

keffe-i mīzān-ı felek:

1. **keffe-i mīzān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Felek terazisinin gözü /tablası.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

keff-i desti:

1. **keff-i desti:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

2. **keff-i desti:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

keff-i destüñ:

1. **keff-i destüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

keff-i keremüñ:

1. **keff-i keremüñ:**-*üñ*
Kaside 3
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli, cömertlik.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

keff-i mihre:

1. **keff-i mihre:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Güneş eli (avuç ve parmakların güneş ve ışınlarına teşbihi ile).

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

keff-i yemīnüñden:

1. **keff-i yemīnüñden:**-*ü, -ñ, -den*
Kaside 61
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sağ avuç.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

kef-i ʿaṭṭāra:

1. **kef-i ʿaṭṭāra:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Attarın eli, avucu.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

kef-i cūdı:

1. **kef-i cūdı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

kef-i cūdında:

1. **kef-i cūdında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 39
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

kef-i cūdından:

1. **kef-i cūdından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 31
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Cömertlik avucu, cömertlik eli.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

kef-i desti:

1. **kef-i desti:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç içi.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

2. **kef-i desti:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç içi.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

3. **kef-i desti:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
El ayası, avuç içi.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

kef-i dest-i kerīmi:

1. **kef-i dest-i kerīmi:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cömert elinin içi (altın dağıttığı avucu).

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme ṣankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

2. **kef-i dest-i kerīmi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin iç tarafı/ avucu.

Aġa-yı mükerrem ki kef-i dest-i kerīmi
Ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür

kef-i dest-i kerīmünden:

1. **kef-i dest-i kerīmünden:**-*ün, -den*
Kaside 20
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin iç tarafı/ avucu.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

kef-i himmeti:

1. **kef-i himmeti:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
İhsan, lütuf eli, el açıklığı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

kef-i kerīmine:

1. **kef-i kerīmine:**-*i, -n, -e*
Kaside 30
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Cömert el.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

kef-i kifāyetine:

1. **kef-i kifāyetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 29
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İktidar eli, liyakat eli // yönetim.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

kef-i mevci:

1. **kef-i mevci:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Dalga köpüğü.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

kef-i mīzān-ı vaḳārında:

1. **kef-i mīzān-ı vaḳārında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 35
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İzzet, büyüklük terazisinin gözü /tablası.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

kef-i Rüstem-i ṭabʿumda:

1. **kef-i Rüstem-i ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 9

Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Yaratılış/şairlik Rüstem'inin eli.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

kefş:

1. **kefş:**
Kaside 4
Mısra: **88**
Ayakkabı.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

kehf-i ümmet:

1. **kehf-i ümmet:**
Kaside 49
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ümmetin sığınağı.

Sütūde kehf-i ümmet iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber
Güzīde faḫr-ı millet maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī

kehfü'l-emān:

1. **kehfü'l-emān:**
Kaside 52
Mısra: **42**
(Kötülüklerden, günahlardan uzakta) emniyet içinde sığınılacak yer.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

kehfü'l-ümem-i rūzgār:

1. **kehfü'l-ümem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Devrin ümmetlerinin sığınağı, sığınacağı yer.

Bārgehi maḥkeme-i ʿadl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rūzgār

kehkeşān:

1. **kehkeşān:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

2. **kehkeşān:**
Kaside 12
Mısra: **3**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

3. **kehkeşān:**
Kaside 13
Mısra: **67**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

4. **kehkeşān:**
Kaside 37
Mısra: **14**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

5. **kehkeşān:**
Kaside 52
Mısra: **120**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

6. **kehkeşān:**
Kaside 55
Mısra: **33**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

7. **kehkeşān:**
Kaside 61
Mısra: **47**
Samanyolu; berrak gecelerde gökyüzünde bir yol gibi boydan boya uzanan, milyarlarca yıldızdan meydana gelen yıldız topluluğu.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

kelām:

1. **kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **112**
Söz, kavl.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

2. **kelāmuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **50**
Söz, kavl.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

3. **kelāmumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 4
Mısra: **5**
Söz, kavl // şiir.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

4. **kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 9
Mısra: **127**
Söz, kavl // şiir.

Ol nādire-perdāz-ı belīġim ki kelāmum
Darbü'l-meṡel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

5. **kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 10
Mısra: **91**
Söz, kavl // şiir.

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

6. **kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 19
Mısra: **71**
Söz, kavl // şiir.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

7. **kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 27
Mısra: **88**
Söz, kavl // şiir.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

8. **kelāmumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 30
Mısra: **96**
Söz, kavl // şiir.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

9. **kelāmın:**-*ı, -n*
Kaside 57
Mısra: **82**
Söz, kavl // şiir.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

<u>**kelām-ı ḥikmet-āmīzüm:**</u>

1. **kelām-ı ḥikmet-āmīzüm:**-*ü, -m*
Kaside 43
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hikmetli söz, hikmetli şiir.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme tekṡīr-i sevād üzre

<u>**kelām-ı pākimi:**</u>

1. **kelām-ı pākimi:**-*i, -m, -i*
Kaside 8
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Temiz, duru, saf söz.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

<u>**Kelīm:**</u>

1. **Kelīmüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **90**
Hz. Musa.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

<u>**kelimāt-ı ġarrā:**</u>

1. **kelimāt-ı ġarrā:**
Kaside 17
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Parlak, gösterişi kelimeler.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

<u>**kelīm-i Mıṣr:**</u>

1. **kelīm-i Mıṣr:**
Kaside 13
Mısra: **113**

Kelime Tipi: -
Mısır'ın söz söyleyeni // Hz. Musa.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

Kelīmu'l-lāh:

1. **Kelīmu'l-lāhdur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **111**
(Tûr-ı Sînâ'da Allah'ın hitabını duyan) Hz. Musa.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

kelle:

1. **kelleyi:***-y, -i*
Gazel 60
Mısra: **5**
Baş, kafa.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

kelle-i ʿadū:

1. **kelle-i ʿadū:**
Kaside 28
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşman kellesi/ başı.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

kem:

1. **kemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **8**
Eksik, daha az.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

2. **kem:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Kötü, fena.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

3. **kemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **76**
Kötü, değersiz, sıradan.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

4. **kem:**
Kaside 62
Mısra: **51**
Eksik, noksan, yanlış.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

kem bulmadım:

1. **kem bulmadım:***-ma, -dı, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Kötü, fena olduğunu düşünmek.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

kem ola:

1. **kem ola:***-a*
Kaside 51
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Azalmak, eksik olmak.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı beẕli
Kes̱ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

kem olur:

1. **kem olur:***-u, -r*
Gazel 125
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Görünmemek, eksik olmak (ortalarda görünmemek, kendini göstermemek).

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

kemāhī:

1. **kemāhīdür:***-dür*
Gazel 34
Mısra: **12**
Olduğu gibi, olduğu üzere.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

2. **kemāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **22**
Olduğu gibi, olduğu üzere.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

3. **kemāhī:**
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Tam manasıyla, hakkıyla.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

kemāl:

1. **kemālinde:***-i, -n, -de*
Gazel 112
Mısra: **7**
Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

2. **kemāl:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik // yetenek, güç.

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

3. **kemāli:***-i*
Kaside 57
Mısra: **32**
Olgunluk, erginlik, fazilet.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

kemāl ehlinde:

1. **kemāl ehlinde:***-i, -n, -de*
Kaside 11
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner sahibi.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

kemāl ehliyle:

1. **kemāl ehliyle:***-y, -le*
Kaside 49
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner sahibi.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

kemāle erse:

1. **kemāle erse:***-se*
Kaside 35
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
(Güneş için) en yüksek konumuna ulaşmak, en etkin duruma gelmek.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

kemāl-i ʿadl:

1. **kemāl-i ʿadl:**
Kaside 56
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Adalet olgunluğu.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

kemāl-i ʿadl ü inṣāf:

1. **kemāl-i ʿadl ü inṣāf:**
Kaside 11
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Adalet ve insafın mükemmelliği.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

kemāl-i ʿaḳlına:

1. **kemāl-i ʿaḳlına:***-ı, -n, -a*
Kaside 21
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Tam, mükemmel akıl // doğru düşünme.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

kemāl-i dāniş:

1. **kemāl-i dāniş:**
Kaside 30
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İlim mükemmelliği.

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī

kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur:

1. **kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur:***-dur*
Kaside 59

Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Dil ve söyleyiş hünerinin mükemmelliği.

Taḳrīri kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur
Taḥrīri medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur

kemāl-i ḥüsn-i irādetle:

1. **kemāl-i ḥüsn-i irādetle:***-le*
Kaside 29
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Güzel emrin /isteğin mükemmelliği.

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

kemāl-i imtiyāzından:

1. **kemāl-i imtiyāzından:***-ı, -n, -dan*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalığın, üstünlüğün mükemmelliği.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

kemāl-i insānī:

1. **kemāl-i insānī:**
Kaside 30
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İnsanlığın mükemmelliği.

Ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki leṭāfet-i melekī
Rehīn-i cevher-i ẕātı kemāl-i insānī

kemāl-i ḳahr u luṭfından:

1. **kemāl-i ḳahr u luṭfından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 27
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gazabın ve iyiliğin /cömertliğin mükemmelliği, tamlığı.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḥātem-i Ṭāyī

kemāl-ı kereminden:

1. **kemāl-ı kereminden:***-i, -n, -den*
Kaside 33
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Tam ve mükemmel cömertlik.

Düstūr-ı mükerrem ki kemāl-ı kereminden
Endīşesi taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur

kemāl-i ḳuṣūrına:

1. **kemāl-i ḳuṣūrına:***-ı, -n, -a*
Kaside 30
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Kusurun, noksanlığın fazlalığı.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

kemāl-i merḥametinden:

1. **kemāl-i merḥametinden:***-i, -n, -den*
Kaside 29
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Merhametin son haddi, sınırsız merhamet.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

kemāl-i naḳṣ-ı hünerdür:

1. **kemāl-i naḳṣ-ı hünerdür:***-dür*
Kaside 32
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hüner noksanlığının fazlalığı, son derece yeteneksiz olma.

Kemāl-i naḳṣ-ı hünerdür o güne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

kemāl-i revnaḳ bula:

1. **kemāl-i revnaḳ bula:**
Kaside 3
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tam parlaklığa erişmek, ulaşmak.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

2. **kemāl-i revnaḳ bula:***-a*
Kaside 3
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tam parlaklığa erişmek, ulaşmak.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

kemān:

1. **kemānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1

Mısra: **22**
Yay.

Āyet-i “nūn ve’l-ḳalem”dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

2. **kemān:**
Kaside 5
Mısra: **97**
Yay.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

3. **kemāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **120**
Yay.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

4. **kemāne:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **9**
Yay.

Rüstemāne kemāne ṣunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür iʿcāz

5. **kemāne:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **16**
Yay.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

6. **kemāna:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **7**
Yay.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

7. **kemān:**
Kaside 4
Mısra: **41**
Yay // sevgilinin yay gibi kaşı.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

8. **kemān:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Yay.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

kemān olsa:

1. **kemān olsa:**-*sa*
Kaside 39
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Yay olmak.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

kemān-ı dilden:

1. **kemān-ı dilden:**-*den*
Kaside 31
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **-**
Gönül yayı.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

kemān-ı saḫt-ı ḳaderden:

1. **kemān-ı saḫt-ı ḳaderden:**-*den*
Kaside 29
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Kaderin sağlam, sert yayı.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

kemān-keşlik:

1. **kemān-keşlikde:**-*de*
Kaside 49
Mısra: **90**
Okçuluk // kirpik okunu atma.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

kemānum çekemez:

1. **kemānum çekemez:**-*emez*
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Yay germek.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

kemend:

1. **kemend:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

kemend itdi:

1. kemend **itdi:**-*di*
Gazel 2
Mısra: **4**
Kement etmek, kement hâline getirmek, kement yapmak.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

kemend-i reʾyin atsa:

1. **kemend-i reʾyin atsa:**-*sa*
Kaside 54
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Düşünce, fikir kemendini atmak.

Atsa endīşesi ger çarḫa kemend-i reʾyin
Gündüz olur gecede kāhkeşān gibi bedīd

kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ:

1. **kemend-i rüstem-i iḳbālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 13
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
Talih Rüstem'inin kemendi.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

kemend-i silsile-i dil-berān-ı Çīn ü Ḫıṭā:

1. **kemend-i silsile-i dil-berān-ı Çīn ü Ḫıṭā:**
Kaside 29
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **-**
Çin ve Hıta güzellerinin saç örgüsü kemendi.

Kemend-i silsile-i dil-berān-ı Çīn ü Ḫıṭā
Sinān-ı ġamze-i ḫūbān-ı Ḫelluḫ u Nevşād

kemendini ṣal:

1. **kemendini ṣal:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Kement atmak // zülfün kıvrımını göstermek, yüzüne doğru getirmek.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

kemer-bend-i muraṣṣaʿla:

1. **kemer-bend-i muraṣṣaʿla:**-*la*
Kaside 11
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
Mücevherlerle bezenmiş kemer bağı.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

kemer-beste:

1. **kemer-beste:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Kuşak bağlamış, hizmete hazır durumda olan.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

kemīn:

1. **kemīnden:**-*den*
Kaside 45
Mısra: **69**
Pusu.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

kemīne:

1. **kemīne:**
Kaside 19
Mısra: **30**
Hakir, aciz, zavallı.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

2. **kemīne:**
Kaside 29
Mısra: **67**
Az, çok az.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

kem-yāb olsa:

1. **kem-yāb olsa:**-*sa*
Kaside 31
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Az bulunur olmak, bulunmaz olmak.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

kem-yāb olurdı:

1. **kem-yāb olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 34
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Az bulunur olmak.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

kenār:

1. **kenārum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
Kıyı, sahil.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

2. **kenārı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **119**
Kıyı, sahil.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

3. **kenārında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **97**
Bir şeyin veya yerin sınırlarını meydana getiren çizgi // kıyı.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

kenāra çekdi:

1. **kenāra çekdi:**-*di*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıyıya çekmek, ayırmak, uzaklaştırmak // kucaklamak.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

kenār-ı cūybār:

1. **kenār-ı cūybār:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akarsu kıyısı.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

kenār-ı dāmen-i bergüstvānı:

1. **kenār-ı dāmen-i bergüstvānı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zırhın eteğinin kenarı (atın zırhının eteği, ucu).

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

kenār-ı deryāda:

1. **kenār-ı deryāda:**-*da*
Kaside 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deniz kıyısı.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

kenār-ı yem:

1. **kenār-ı yem:**
Kaside 38
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Deniz kıyısı.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

kendi:

1. **kendi:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

2. **kendi:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

3. **kendin:**-*n*
Gazel 84
Mısra: **4**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

4. **kendime:**-*m, -e*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kişinin öz varlığı, zatı.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

5. **kendi:**
Kaside 6
Mısra: **52**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

6. **kendi:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

7. **kendin:**-*n*
Kaside 9
Mısra: **17**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

8. **kendi:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

9. **kendidür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **52**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

10. **kendini:**-*n, -i*
Kaside 20
Mısra: **80**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

11. **kendi:**
Kaside 27
Mısra: **76**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

12. **kendin:**-*n*
Kaside 27
Mısra: **23**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

13. **kendi:**
Kaside 30
Mısra: **119**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

14. **kendi:**
Kaside 32
Mısra: **109**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

15. **kendi:**
Kaside 35
Mısra: **116**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

16. **kendi:**
Kaside 37
Mısra: **43**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

17. **kendin:**-*n*
Kaside 38
Mısra: **91**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

18. **kendi:**
Kaside 39
Mısra: **57**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

19. **kendi:**
Kaside 42
Mısra: **60**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü’n-niʿam-i rūzgār

20. **kendin:**-*n*
Kaside 47
Mısra: **65**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

21. **kendi:**
Kaside 51
Mısra: **92**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

22. **kendi:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

23. **kendin:**-*n*
Gazel 19
Mısra: **10**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

24. **kendüsi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **28**
Kendi; kişinin öz varlığı, zatı.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

25. **kendi:**
Kaside 28
Mısra: **99**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Gāhī meyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

26. **kendim:**-*m*
Gazel 7
Mısra: **2**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

<u>kendi ḥāline ḳalaydı:</u>

1. **kendi ḥāline ḳalaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 43
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başkalarının müdahalesi olmaksızın, yalnız başına kalmak.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

<u>kendi ḥālüme ḳomaz:</u>

1. **kendi ḥālüme ḳomaz:**-*maz*
Kaside 43
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendi hâline bırakmak; karışmamak, müdahale etmemek.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

<u>kendim görem:</u>

1. **kendim görem:**-*e, -m*
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini görmek; kendini beğenmek, kendini üstün görmek.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

<u>kendimüzden bī-ḫaber itse:</u>

1. **kendimüzden bī-ḫaber itse:**-*se*
Gazel 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini bilmez etmek, kendinden uzaklaştırmak, düşünemeyecek hâle getirmek.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

<u>kendü:</u>

1. **kendü:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

2. **kendüsi:**-*si*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kişinin öz varlığı, zatı.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

3. **kendüsi:**-*si*
Kaside 7
Mısra: **24**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

4. **kendüyi:**-*y, -i*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

5. **kendüyi:**-*y, -i*
Kaside 8
Mısra: **13**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tīġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

6. **kendüsi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **75**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

7. **kendümi:**-*m, -i*
Kaside 3
Mısra: **95**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

8. **kendümi:**-*m, -i*
Kaside 25
Mısra: **15**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

9. **kendüyi:**-*y, -i*
Gazel 12
Mısra: **7**
Kişinin öz varlığı, zatı.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

kendü ḫāline ḳosa:

1. **kendü ḫāline ḳosa:**-*sa*
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendi hâline bırakmak; ilgilenmemek, karışmamak.

Kendü ḫāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

kendümi bileli:

1. **kendümi bileli:**
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendimi bildim bileli, öteden beri, eskiden beri.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

kerāmet:

1. **kerāmetdür:**-*dür*
Kaside 30
Mısra: **95**
Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

2. **kerāmet:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

3. **kerāmet:**
Kaside 36
Mısra: **76**
Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

4. **kerāmet:**
Kaside 31
Mısra: **105**
Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl // şiir.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

5. **kerāmetdür:**-*dür*
Kaside 46
Mısra: **41**

Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hâl.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

kerāmet-pīşe:

1. **kerāmet-pīşe:**
Kaside 47
Mısra: **109**
Keramet sahibi.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

kerem:

1. **keremde:***-de*
Kaside 47
Mısra: **107**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

2. **kerem:**
Kaside 30
Mısra: **95**
Cömertlik.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

3. **kerem:**
Kaside 30
Mısra: **67**
Cömertlik.

Kerem ki sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür
İder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānı

4. **kerem:**
Kaside 7
Mısra: **30**
Lütuf, iyilik, ihsan.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

5. **kerem:**
Kaside 15
Mısra: **32**
Lütuf, iyilik, ihsan.

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

6. **kereminden:***-i, -n, -den*
Kaside 35
Mısra: **121**
Lütuf, iyilik, ihsan.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

7. **kerem:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

8. **kerem:**
Kaside 9
Mısra: **60**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

9. **keremde:***-de*
Kaside 9
Mısra: **39**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

10. **keremi:***-i*
Kaside 30
Mısra: **94**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

11. **kerem:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

12. **kerem:**
Kaside 32
Mısra: **46**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

13. **kerem:**
Kaside 47
Mısra: **106**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

14. **kerem:**
Kaside 49
Mısra: **80**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pāküñ dürr-i şehvārı

15. **kerem:**
Kaside 59
Mısra: **49**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

16. **keremle:***-le*
Kaside 62
Mısra: **45**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

17. **kerem:**
Nazm 4
Mısra: **4**
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

kerem it:

1. **kerem it:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İyilikte bulunmak, lütfetmek.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

kerem-güster:

1. **kerem-güster:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Lütuf ve kerem saçan, cömert.

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

2. **kerem-güster:**
Kaside 22
Mısra: **21**
Lütuf ve kerem saçan, cömert.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

kerem-i ebr-i bahārī:

1. **kerem-i ebr-i bahārī:**
Kaside 50
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bahar bulutunun cömertliği.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫāṣṣ
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

kerem-i rūzgār:

1. **kerem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın lütfu, iyiliği.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

kerem-pīşe:

1. **kerem-pīşe:**
Kaside 57
Mısra: **35**
Cömertliği huy edinmiş.

Maʿdelet-kīş ü kerem-pīşe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz

kerem-şiʿār:

1. **kerem-şiʿār:**
Kaside 45
Mısra: **77**
Vasfı cömertlik olan, cömert.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

kerīm:

1. **kerīme:***-e*
Gazel 47
Mısra: **8**
Kerem sahibi, cömert, âlîcenap.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

2. **kerīme:***-e*
Kaside 29
Mısra: **87**
Kerem sahibi, cömert, âlîcenap.

Virürdi mā-melekin bez̲l içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

kerīmā:

1. **kerīmā:**
Kaside 48
Mısra: **71**
Ey kerem sahibi.

Kerīmā kāmkārā kām-baḫşā
Eyā düstūr-ı z̲ī-şān-ı müfaḫḫam

kerīm-i ebr-kefā:

1. **kerīm-i ebr-kefā:**
Kaside 32
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey bulut avuçlu cömert (sadrazam).

Kerīm-i ebr-kefā kāmkār-ı baḥr-dilā
Eyā muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm

kerīm-i kāmrān:

1. **kerīm-i kāmrān:**
Kaside 19
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Devletli / kudretli kerem sahibi.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

2. **kerīm-i kāmrān:**
Kaside 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devletli / kudretli kerem sahibi.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

3. **kerīm-i kāmrān:**
Kaside 48
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Devletli / kudretli kerem sahibi.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ḫoş-z̲āt
Kerīm-i kāmrān Pāşā-yı ekrem

kerīm-i kīse-perdāzı:

1. **kerīm-i kīse-perdāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Para kesesini açan cömert (kesenin ağzını açan, bol bol dağıtan cömert hükümdar).

Zamān-ı ʿadl u dāduñ Mehdī-i ferḫunde- ās̲ārı
Cihān-ı himmet ü cūduñ kerīm-i kīse-perdāzı

kerīmü'ş-şān:

1. **kerīmü'ş-şānuñ:**-*uñ*
Kaside 50
Mısra: **37**
Muhterem(saygıdeğer) şanı büyük (kimse).

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̲lini çeşm-i eyyām

kerrūbiyān:

1. **kerrūbiyāna:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **32**
En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

2. **kerrūbiyān:**
Kaside 52
Mısra: **12**
En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

3. **kerrūbiyān:**
Kaside 58
Mısra: **34**
En büyük melekler, Allah'a en yakın melekler.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

kerrūbiyān-ı nüh-felek:

1. **kerrūbiyān-ı nüh-felek:**
Kaside 38
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dokuz gökteki büyük melekler.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥüñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

kes:

1. **kesdi:**-*di*
Gazel 3
Mısra: **7**
Durdurmak.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

kesād:

1. **kesād:**
Kaside 29
Mısra: **14**
Kıtlık, yokluk, azlık.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

2. **kesādı:***-ı*
Kaside 62
Mısra: **43**
Kıtlık, yokluk, azlık.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

kesād buldı:

1. **kesād buldı:***-dı*
Kaside 25
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Alışverişte durgun hâle gelmek.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

kesād üzre ḳalurdı:

1. **kesād üzre ḳalurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Sürümsüz kalmak, durgunlaşmak (alışverişin olmaması).

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

kesāda düşdi:

1. **kesāda düşdi:***-di*
Terkib-bend 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Değersizleşmek.

Sensin ol ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

kesāda düşürür:

1. **kesāda düşürür:***-ü, -r*
Kaside 31
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Değerini azaltmak, rağbet edilmez duruma getirmek.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

kesād-ı ḳıymet-i müşk:

1. **kesād-ı ḳıymet-i müşk:**
Kaside 58
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Miskin kıymetinin azlığı, miskin değerinin düşmesi.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

kesb ide:

1. **kesb ide:***-e*
Kaside 20
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

2. **kesb ide:***-e*
Kaside 34
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

kesb idüp:

1. **kesb idüp:***-üp*
Kaside 13
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

kesb itdi:

1. **kesb itdi:***-di*
Kaside 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

kesb-i infirād eyledim:

1. **kesb-i infirād eyledim:**-*di, -m*
Kaside 25
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Seçkinlik, üstünlük kazanmak.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

kesb-i kemāl itmededür:

1. **kesb-i kemāl itmededür:**-*mede, -dür*
Kaside 26
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Olgunluk, mükemmellik kazanmak.

ʿAḳl-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına olduḳça nedīm

kesb-i kemāl ü hüner eyler:

1. **kesb-i kemāl ü hüner eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olgunlaşmak ve hüner sahibi olmak.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

kesb-i kemāl-i beşer eyler:

1. **kesb-i kemāl-i beşer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
İnsan niteliği kazanmak.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

kesb-i rūḥ eyler:

1. **kesb-i rūḥ eyler:**-*r*
Kaside 50
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Canlılık kazanmak, canlanmak.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

kesb-i ruṭūbetle:

1. **kesb-i ruṭūbetle:**-*le*
Kaside 5
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Rutubet kazanma, rutubetlenme.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

kesb-i sāmānı ider:

1. **kesb-i sāmānı ider:**-*er*
Kaside 30
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Asayiş, nizam elde etmek.

Kerem ki sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür
İder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānı

kesb-i şeref ider:

1. **kesb-i şeref ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Şeref kazanmak.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i nişāb

kesb-i tezeyyün ider:

1. **kesb-i tezeyyün ider:**-*er*
Kaside 33
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Süslenmek.

Meşşāṭa-i ṭabʿumdan ider kesb-i tezeyyün
Maʿnā ki ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

kesb-i ʿulüvv itmege:

1. **kesb-i ʿulüvv itmege:**-*meg, -e*
Kaside 37
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yücelik elde etmek.

Mihr şanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

kesel:

1. **kesel:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Tembellik, uyuşukluk.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

2. **kesel:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Tembellik, uyuşukluk.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

3. **kesel:**
Kaside 53
Mısra: **8**
Tembellik, uyuşukluk.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

kesel virdikleri:

1. **kesel virdikleri:**-*dik, -leri*
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bezginlik ve bıkkınlık verme.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

kesil:

1. **kesilmez:**-*mez*
Gazel 35
Mısra: **7**
Ayrılmak, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

2. **kesilmezse:**-*mez, -se*
Gazel 99
Mısra: **3**
Ayrılmak, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

kesīr olunca:

1. **kesīr olunca:**-*unca*
Kaside 39
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **-**
Çok olmak // (söz) uzamak.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

keskin:

1. **keskin:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Çok kesici, iyi kesen.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. **keskīndür:**-*dür*
Kaside 50
Mısra: **105**
Çok kesici, iyi kesen // etkili, kuvvetli.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

kesret:

1. **ke̱sretinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 90
Mısra: **6**
Çokluk.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Ke̱sretinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

2. **ke̱sretde:**-*de*
Gazel 40
Mısra: **7**
Bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk hâlinde görülmesi.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi ke̱sretde vaḥdet ʿālemin

3. **ke̱sreti:**-*i*
Gazel 65
Mısra: **8**
Çokluk, mahlukatın çokluğu.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo ke̱sreti tenhāya degiş

kesret-i dürr ü güherden:

1. **ke̱sret-i dürr ü güherden:**-*den*
Kaside 51
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
İnci ve mücevherin bolluğu.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı be̱zli
Ke̱sret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

kesret-i ʿuşşāḳ:

1. **ke̱sret-i ʿuşşāḳ:**
Kaside 8
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Âşıkların çokluğu.

Yine her gün āsitānı keŝret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dịvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

kesr-i şān olur:

1. **kesr-i şān olur:**-*u, -r*
Kaside 28

Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Şana zarar vermek, itibarını düşürmek.

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

kesr-i şān virür:

1. **kesr-i şān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Şana zarar vermek, itibarını düşürmek.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virür

keş-ā-keş:

1. **keş-ā-keşde:**-*de*
Kaside 24
Mısra: **16**
Çekişme, mücadele, kavga.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

2. **keş-ā-keşden:**-*den*
Kaside 49
Mısra: **68**
Çekişme, mücadele, kavga.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

keşf:

1. **keşfe:**-*e*
Gazel 135
Mısra: **4**
Tanıma, öğrenme, anlayıp bilme.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

keşf eylesün:

1. **keşf eylesün:**-*sün*
Kaside 47
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Açmak, aşikâr etmek, ortaya koymak.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

keşf eyleyeyim:

1. **keşf eyleyeyim:**-*ye, -y, -im*
Kaside 50
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Açmak, aşikâr etmek, ortaya koymak.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

keşf olur:

1. **keşf olur:**-*u, -r*
Kaside 40
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Anlaşılmak, bilinmek // açığa çıkmak, görünür olmak.

Keşf olur kūşe-i çeşmiyle baḳınca zīrā
Ṭabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

keşf-i rāz itse:

1. **keşf-i rāz itse:**-*se*
Gazel 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı açığa vurmak, aşikâr etmek.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

keşf-i rāza:

1. **keşf-i rāza:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gizli bir şeyi meydana çıkarma, açıklama.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

2. **keşf-i rāza:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gizli bir şeyi meydana çıkarma, açıklama.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār:

1. **keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın sürekli olan karışıklığı, kavgası.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

Keşşāf:

1. **Keşşāfʿum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **43**
Keşfeden, bilinmeyen şeyleri meydana çıkaran kimse // Zemahşerî'nin tefsiri.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

keştī:

1. **keştī:**
Kaside 11
Mısra: **43**
Gemi.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

keştī nigūn-sār-ı ʿitāb:

1. **keştī nigūn-sār-ı ʿitāb:**
Kaside 55
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Azarlamanın tersine dönmüş, yıkılmış gemisi.

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

keştī-i ʿāleme:

1. **keştī-i ʿāleme:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Dünya gemisi.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

keştī-i çāpük-i felek:

1. **keştī-i çāpük-i felek:**
Kaside 28
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Feleğin süratli gemisi.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı:

1. **keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İnleyen bülbülün rahat / sakin gemisi.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

keştī-i nüh-āsmānuñ:

1. **keştī-i nüh-āsmānuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat göğün gemisi.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

keştī-i ten:

1. **keştī-i ten:**
Müfret 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ten gemisi // beden.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

ketm idebilür:

1. **ketm idebilür:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saklayabilmek, gizli tutabilmek.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

kevākib:

1. **kevākib:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Yıldızlar.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

2. **kevākib:**
Kaside 49
Mısra: **58**
Yıldızlar.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

kevkeb:

1. **kevkebi:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **67**
Yıldız.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

2. **kevkeb:**
Kaside 53
Mısra: **27**
Yıldız.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

3. **kevkebi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **53**
Yıldız // talih.

Kevkebi dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd
Meşrebi rūḥ-ı revān-ı Tesnīm

4. **kevkebüm:**-*ü, -m*
Kaside 61
Mısra: **67**
Yıldız // talih.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

5. **kevkebi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **60**
Yıldız.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

kevkebe:

1. **kevkebe:**
Gazel 52
Mısra: **4**
Yıldız.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

kevkebe başdur:

1. **kevkebe başdur:**-*dur*
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yıldızla kaplamak, yıldıza bürümek // güç kuvvet sahibi olmak.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

kevkebe-bahşā-yı zamāne:

1. **kevkebe-baḫşā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın ihtişam vereni, devrin ihtişamlısı.

Feyyāż-ı kerem mıṣdar-ı ās̱ār-ı mekārim
Ḫurşīd-i zemīn kevkebe-baḫşā-yı zamāne

kevkeb-efşān āfitāb olmazsa:

1. **kevkeb-efşān āfitāb olmazsa:**-*maz, -sa*
Kaside 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yıldız saçan güneş olmak.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

kevkebe-i baht-ı saʿīd:

1. **kevkebe-i baḫt-ı saʿīd:**
Kaside 54
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih yıldızı.

Levḥaşa'l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

kevkebe-i cāhına:

1. **kevkebe-i cāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 7
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Makamın ihtişamı, büyüklüğü.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Ṣulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

kevkebe-i Dārāyı:

1. **kevkebe-i Dārāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dârâ'nın ihtişamı, büyüklüğü.

Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

kevkebe-i rūz:

1. **kevkebe-i rūz:**
Kaside 7
Mısra: **63**

Kelime Tipi: -
Gündüz yıldızları.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

kevkebe-i şevket ü şānı:

1. **kevkebe-i şevket ü şānı:***-ı*
   Gazel 104
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Şöhret ve haşmetin ihtişamı, gösterişi.

ʿĀlemi kevkebe-i şevket ü şānı ṭutsun
Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

kevkebe-i şevketine:

1. **kevkebe-i şevketine:***-i, -n, -e*
   Kaside 37
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Haşmetin, büyüklüğün ihtişamı.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

kevkebe-i ṭabʿum:

1. **kevkebe-i ṭabʿum:***-u, -m*
   Kaside 39
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Şairliğin ihtişamı.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

kevkebe-i ṭabʿumdan:

1. **kevkebe-i ṭabʿumdan:***-u, -m, -dan*
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Şairliğin yıldızı // şairliğin ihtişamı.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOsmān:

1. **kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān:**
   Kaside 40
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Osmanlı Hanedanı'nın talih yıldızı.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

kevkeb-i baht:

1. **kevkeb-i baḫt:**
   Kaside 53
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı // baht, kader.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

kevkeb-i bahtı:

1. **kevkeb-i baḫtı:***-ı*
   Kaside 24
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

2. **kevkeb-i baḫtı:***-ı*
   Kaside 41
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

kevkeb-i bahtıyla:

1. **kevkeb-i baḫtıyla:***-ı, -y, -la*
   Kaside 8
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi s̱ırāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

kevkeb-i bahtumda:

1. **kevkeb-i baḫtumda:***-u, -m, -da*
   Kaside 31
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

kevkeb-i cāh:

1. **kevkeb-i cāh:**
   Gazel 63
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Makam yıldızı.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

kevkeb-i cāhuñ:

1. **kevkeb-i cāhuñ:***-u, -ñ*
Kaside 41
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Makam yıldızı.

Ḫurşīd gibi olsa n'ola kevkeb-i cāhuñ
Ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

kevkeb-i iḳbālüm:

1. **kevkeb-i iḳbālüm:***-ü, -m*
Kaside 31
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Ḥamdüli'llāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

kevkeb-i saʿd-i bülendi:

1. **kevkeb-i saʿd-i bülendi:***-i*
Kaside 31
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yüce uğurlu yıldız // iyi, güzel talih.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfi çemen-i devlete āb

kevkeb-i şiʿrā:

1. **kevkeb-i şiʿrā:**
Kaside 6
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Şi'râ yıldızı. Şi'râü'l- yemânî denilen, semanın güney yarım küresinde bulunan Kelbülekber (Büyük Köpek) burcunun ve bütün semanın görünen en parlak yıldızı.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

kevkeb-i ṭāliʿi:

1. **kevkeb-i ṭāliʿi:***-i*
Kaside 7
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

kevkeb-i ṭāliʿimüñ:

1. **kevkeb-i ṭāliʿimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 53
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

kevn ü mekān:

1. **kevn ü mekān:**
Kaside 44
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi // dünya.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

2. **kevn ü mekān:**
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi, kâinat.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

3. **kevn ü mekān:**
Kaside 5
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi, kâinat.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

kevn ü mekāna:

1. **kevn ü mekāna:***-a*
Kaside 34
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi // dünya.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

2. **kevn ü mekāna:***-a*
Kaside 55
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi // dünya.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

kevn ü mekānumdur:

1. **kevn ü mekānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Varlık âlemi // dünya.

Cevher-i ferdim heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

kevser:

1. **kevs̱er:**
Kaside 32
Mısra: **90**
Cennette bir nehir veya havuz.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

2. **kevs̱eri:***-i*
Gazel 65
Mısra: **4**
Cennette bir nehir veya havuz.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

3. **kevs̱er:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Cennette bir nehir veya havuz.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

4. **kevs̱eri:***-i*
Gazel 121
Mısra: **3**
Cennette bir nehir veya havuz.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

kevser oldı:

1. **kevs̱er oldı:***-dı*
Kaside 61
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Kevser suyu gibi olmak.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

kevser olup:

1. **kevs̱er olup:***-up*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kevser havuzu gibi olmak.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

kevser ü müşk oldı:

1. **kevs̱er ü müşk oldı:***-dı*
Gazel 127
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Kevser ve misk olmak.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

keyf:

1. **keyfüñle:***-ü, -ñ, -le*
Terkib-bend 1
Mısra: **79**
Zevk, haz, neşe.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

2. **keyfi:***-i*
Kaside 50
Mısra: **25**
Zevk, haz, neşe.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Mes̱elā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

3. **keyfe:***-e*
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Zevk, haz, neşe.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

4. **keyfini:***-i, -n, -i*
Terkib-bend 1
Mısra: **54**
Zevk, haz, neşe.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

5. **keyfüñde:***-ü, -ñ, -de*
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Zevk, haz, neşe.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

keyf-i cān-bahşuñ:

1. **keyf-i cān-baḫşuñ:***-u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Can veren keyif.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

keyf-i raḫīḳ-ı mażmūnı:

1. **keyf-i raḫīḳ-ı mażmūnı:**-*ı*
   Kaside 30
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Mana şarabının keyfi, mananın verdiği haz.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḫīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

keyf-i ṣahbā:

1. **keyf-i ṣahbā:**
   Kaside 17
   Mısra: **134**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

keyf-i ṣahbādur:

1. **keyf-i ṣahbādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

keyf-i ṣahbāya:

1. **keyf-i ṣahbāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın keyfi, şarabın verdiği zevk, neşe.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur:

1. **keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Şen hayalin şarabının keyfi // (şairin) sevinçli şiirinin keyfi.

Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur benüm

keyf-i şarāba:

1. **keyf-i şarāba:**-*a*
   Gazel 56
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın verdiği haz, neşe, zevk.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

keyf-i şarāb-ı Edrine:

1. **keyf-i şarāb-ı Edrine:**
   Gazel 127
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Edirne'nin şarabının zevki, neşesi.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

keyf-i şarāb-ı medḫūñ:

1. **keyf-i şarāb-ı medḫūñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 37
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Övgü şarabının keyifi // memduhu övmenin verdiği zevk.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḫūñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

keyf-i şarāb-ı rummānī:

1. **keyf-i şarāb-ı rummānī:**
   Kaside 30
   Mısra: **112**
   Kelime Tipi: -
   Kırmızı şarabın keyfi, hazzı.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

keyf-i şarābuñ:

1. **keyf-i şarābuñ:**-*uñ*
   Gazel 139
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın verdiği hafif sarhoşluk, hafif neşe.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

keyfiyyet:

1. **keyfiyyet:**
   Kaside 48
   Mısra: **19**
   Nitelik, mahiyet.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

2. **keyfiyyetüñ:***-ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **71**
Nitelik, mahiyet.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

keyfiyyet-i maḫṣūṣa:

1. **keyfiyyet-i maḫṣūṣa:**
Kaside 33
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Özel hâl, kendine has durum.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

keyfiyyet-i naẓmumla:

1. **keyfiyyet-i naẓmumla:***-u, -m, -la*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Şiirin verdiği zevk, şiirin tesiri.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl:

1. **keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl:**
Kaside 35
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Vuslat şarabının verdiği keyif // vuslat şarabının özelliği.

Çehre-i dil-bere feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk
Meşreb-i ʿāşıḳa keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl

Keyḳubād:

1. **Keyḳubād:**
Kaside 14
Mısra: **52**
İran'ın Pişdâdiyân sülalesinden sonra gelen şah sülalesi Keyâniyân'ın ilk hükümdarıdır. Adaletiyle ün salmıştır.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

2. **Keyḳubād:**
Kaside 38
Mısra: **30**
İran'ın Pişdâdiyân sülalesinden sonra gelen şah sülalesi Keyâniyân'ın ilk hükümdarıdır. Adaletiyle ün salmıştır.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

keyvān:

1. **keyvānı:***-ı*
Kaside 11
Mısra: **22**
Zuhal yıldızı (yedinci kat gökte aleme nezaret ettiği için bekçi olarak nitelendirilmiştir).

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

2. **keyvānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **76**
Zuhal yıldızı.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

kez:

1. **kez:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Defa, kere.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

ḳıbāb-ı nüh-felek:

1. **ḳıbāb-ı nüh-felek:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Dokuz göğün kubbesi, semavat.

Hevā-yı ʿaşḳ ile deryā-yı eşkim cūşa geldikçe
Ḳıbāb-ı nüh-felek anda görinür bir ḥabābāsā

2. **ḳıbāb-ı nüh-felek:**
Kaside 47
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Dokuz göğün kubbesi, semavat.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

ḳıblegāh:

1. **ḳıblegāhıdur:***-ı, -dur*
Gazel 34
Mısra: **18**
Sığınılan, başvurulan, yönelinen yer.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

2. **ḳıblegāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **74**
Sığınılan, başvurulan, yönelinen yer.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

kıblegāh-ı ʿulemā:

1. **ḳıblegāh-ı ʿulemā:**
Kaside 31
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin sığındığı yer // âlimleri koruyup destekleyen.

Ḳıblegāh-ı ʿulemā dād-penāh-ı fuḳarā
Pādişāh-ı vüzerā Āṣaf-ı Cemşīd-cenāb

kıblegeh-i ins ü cān olur:

1. **ḳıblegeh-i ins ü cān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnsanların ve cinlerin sığındığı yer olmak.

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

kıble-i cāh u iclāl:

1. **ḳıble-i cāh u iclāl:**
Kaside 35
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Makam ve rütbe için başvurulan yer.

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

kıble-i cāh-ı fużalā:

1. **ḳıble-i cāh-ı fużalā:**
Kaside 40
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Faziletli kimselerin makam ve rütbe için başvurduğu yer.

Kāmkār-ı vüzerā ḳıble-i cāh-ı fużalā
Dest-gīr-i fuḳarā dād-penāh-ı ʿālem

kıble-i erbāb-ı maʿārif:

1. **ḳıble-i erbāb-ı maʿārif:**
Kaside 41
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hüner sahiplerinin yöneldiği, çevresinde toplandıkları.

Faḫr-ı şuʿarā ḳıble-i erbāb-ı maʿārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Āṣaf-ı dānā-yı zamāne

kıble-i ḥācāt-ı enām:

1. **ḳıble-i ḥācāt-ı enām:**
Kaside 50
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Halkın isteklerinin gerçekleşmesi için başvurduğu makam.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāḳ-ı cihān
Āstān-ı ḥaremi ḳıble-i ḥācāt-ı enām

kıble-i iḳbāl-i ekābir:

1. **ḳıble-i iḳbāl-i ekābir:**
Kaside 59
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İleri gelenlerin yöneldiği, baş vurduğu makam.

Ol ḳıble-i iḳbāl-i ekābir ki cenābı
Miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

kıble-i iḳbāl-i şehāndur:

1. **ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Şahların yöneldiği, teveccüh ettiği kıble // şahların baht açıklığının kıblesi.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

kıble-i mülk ü milel:

1. **ḳıble-i mülk ü milel:**
Kaside 51
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Milletlerin ve ülkelerin kıblesi, milletlerin ve ülkelerin sığındığı, baş vurduğu makam.

Ḥāmī-i şerʿ-i nebī ḥüccet-i ehl-i sünnet
Ḳıble-i mülk ü milel Kaʿbe-i erkān-ı ümem

kıble-i şāhān-ı ʿālem:

1. **ḳıble-i şāhān-ı ʿālem:**
Kaside 12
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -

Dünyanın tüm padişahlarının yöneldiği, ziyaret ettiği yer.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

kıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār:

1. **ḳıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Devrin Mekke muhafızının sığındığı yer.

Ṣadr-ı muʿaẓẓam ki der-i ʿadlidür
Ḳıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

kıl:

1. **ḳıl:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Yapmak, etmek, eylemek.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

2. **ḳılmışdur:**-*mış, -dur*
Müfret 18
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, eylemek.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

3. **ḳıl:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Kıl, tüy // sevgilinin beli (incelik bağlamında).

Eglenür fikr-i miyānuñla dil-i āşüfte
Bend olur bir ḳıl ile buncılayın dīvāne

kılāde-bend-i riḳāb-ı şerīʿat ü ḳānūn:

1. **ḳılāde-bend-i riḳāb-ı şerīʿat ü ḳānūn:**
Kaside 58
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Şeriatın ve kanunun boyunlarına gerdanlık takan // şeriatı ve kanunları süsleyen, şeriatı uygulayan.

Girih-güşā-yı umūr-ı meṣāliḥ-i cumhūr
Ḳılāde-bend-i riḳāb-ı şerīʿat ü ḳānūn

kılāde-i sīm iderdi:

1. **ḳılāde-i sīm iderdi:**-*er, -di*
Kaside 32
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Gümüş gerdanlık yapmak.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

kır:

1. **ḳırmaz:**-*maz, -*
Gazel 6
Mısra: **9**
Öldürmek, yok etmek.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. **ḳırmada:**-*mada*
Gazel 59
Mısra: **1**
Öldürmek, yok etmek.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

3. **ḳırup:**-*up*
Kaside 27
Mısra: **79**
Öldürmek, yok etmek.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

kırāb:

1. **ḳırāb:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Kılıç ve bıçak kını.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **ḳırāb:**
Kaside 55
Mısra: **86**
Kılıç ve bıçak kını.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

kırān eylemezlerdi:

1. **ḳırān eylemezlerdi:**-*mez, -ler, -di*
Kaside 24
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

kırān eylemişler:

1. **ḳırān eylemişler:***-miş, -ler*
   Kaside 60
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Eylemişler felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde ḳırān
Neyyir-i evc-i maʿārif meh-i tābān-ı suḫan

kırān eyler:

1. **ḳırān eyler:***-r*
   Gazel 52
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Yaklaşmak, yakınlaşmak, bir araya gelmek.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

kırān itmiş:

1. **ḳırān itmiş:***-miş*
   Kaside 52
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Yakınlaşmak // iki yıldızın bir araya gelmesi.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

kırıl:

1. **ḳırılur:***-u, -r*
   Müfret 7
   Mısra: **1**
   Helâk olmak, telef olmak, ölmek.

Çekse tīğın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

kısm:

1. **ḳısmını:***-ı, -n, -ı*
   Kaside 39
   Mısra: **24**
   Bir cinsten veya meslekten olanların tümü.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

kısmet-i İlāhīye:

1. **ḳısmet-i İlāhīye:***-y, -e*
   Kaside 21
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   İlahî kısmet, İlahî takdir, kader.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

kıssa-i Mecnūnı:

1. **ḳıṣṣa-i Mecnūnı:***-ı*
   Gazel 32
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Mecnun ve Leyla kıssası (hikâyesi).

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

kıssa-i medhüñ:

1. **ḳıṣṣa-i medḥüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 49
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Övgü hikâyesi // övgü yapma, vasıflarını anlatma.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

kıssa-i müşkil-ter-i ʿālem:

1. **ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın çok çetin, zor vaka.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

kıssa-perdāz-ı maʿānī:

1. **ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī:**
   Kaside 57
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Manalı, sırlı hikaye anlatanlar.

Feyż-baḫş olsa eger ṭabʿ-ı suḫan-gūyum olur
Ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī ṣuver-i perde-i rāz

kıtʿa-nüvīs:

1. **ḳıtʿa-nüvīs:**
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **5**
   Kıta yazan.

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

kıtʿa-pīrāy:

1. **ḳıtʿa-pīrāy:**
Kaside 57
Mısra: **28**
Kıta donatan, süsleyen.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

ḳıvām-ı ṭıynet-i terkīb-i ʿālem ü ādem:

1. **ḳıvām-ı ṭıynet-i terkīb-i ʿālem ü ādem:**
Kaside 45
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Insan ve âlem terkibinin yaratılışının kıvamı (memduhun yaratılışındaki mükemmellikten bahisle).

Ḳıvām-ı ṭıynet-i terkīb-i ʿālem ü ādem
Ḫulāṣa-i eṡer-i ṣunʿ-ı ḳudret-i Bārī

ḳıyāmet:

1. **ḳıyāmetde:**-*de*
Gazel 20
Mısra: **7**
Kıyamet günü.

Olursa ḳıyāmetde ḳadūñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

2. **ḳıyāmetde:**-*de*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Kıyamet günü.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

3. **ḳıyāmetden:**-*den*
Gazel 40
Mısra: **3**
Kıyamet günü.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

4. **ḳıyāmete:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **60**
Kıyamet günü.

Yā feyż-i destini yād itse bir ṡenā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

5. **ḳıyāmeti:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **104**
Gürültülü karışıklık, kargaşa, büyük felaket, (savaş meydanındaki karışıklık).

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

6. **ḳıyāmetdür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **63**
Kıyamet günü, dünyanın sonu // felaket, afet.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

ḳıyāmet ḳoparur:

1. **ḳıyāmet ḳoparur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük gürültü ve karışıklık çıkarmak, yeri göğü yerinden oynatmak.

Ṣarşılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

ḳıyāmet ḳopmaz:

1. **ḳıyāmet ḳopmaz:**-*maz*
Nazm 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortalık birbirine girmek, büyük gürültü ve karışıklık çıkmak.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

ḳıyāmet ḳopsa:

1. **ḳıyāmet ḳopsa:**-*sa*
Kaside 43
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü gelip bütün yaratılmışlar yok olmak.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

ḳıyāmet olur:

1. **ḳıyāmet olur:**-*u, -r*
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıyamet kopmak.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

ḳıyāmete dek:

1. **ḳıyāmete dek:**
Kaside 58
Mısra: **23**

Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar.

Olurdı ġonca-i gül gibi tā ḳıyāmete dek
Güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şüküfte-derūn

kıyās eyle:

1. **ḳıyās eyle:**
Kaside 39
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

2. **ḳıyās eyle:**
Kaside 21
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Hakkında karar vermek, (şöyle veya böyle olduğu hakkında) bir kanâate varmak, zannetmek.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

3. **ḳıyāṣ eyle:**
Kaside 49
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Mukayese etmek, karşılaştırmak // anlamak, sezmek.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāṣ eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

kıyāş eyler:

1. **ḳıyāṣ eyler:**-*r*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sanmak, zannetmek.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

kıyās it:

1. **ḳıyās it:**
Tesdis 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kıyaslamak, mukayese etmek, karşılaştırmak.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

2. **ḳıyās it:**
Kaside 17
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kıyaslamak, mukayese etmek, karşılaştırmak.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

3. **ḳıyās it:**
Kaside 26
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Düşünmek, tahmin etmek, hayal etmek.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

kıyāṣ itme:

1. **ḳıyāṣ itme:**-*me*
Gazel 108
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
... olduğunu düşünmek, farz etmek, sanmak.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

kıymet:

1. **ḳıymet:**
Gazel 75
Mısra: **10**
Değer, kıymet.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

2. **ḳıymetde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **42**
Değer, kıymet.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı şıṭablı tāc-ı Dārāya

3. **ḳıymetde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **77**
Değer, kıymet.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

4. **ḳıymeti:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **100**
Değer, kıymet.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

5. **ḳıymeti:***-i*
Kaside 62
Mısra: **43**
Değer, kıymet.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

6. **ḳıymet:**
Kaside 3
Mısra: **89**
Değer, kıymet.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

7. **ḳıymetde:***-de*
Kaside 18
Mısra: **74**
Değer, kıymet.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

ḳıymet olmazdı:

1. **ḳıymet olmazdı:***-maz, -dı*
Kaside 43
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Bedel, karşılık olmak.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum:

1. **ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum:***-u, -m*
Kaside 39
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Nazmın inci dizisinin değeri // şiirin değeri.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

2. **ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum:***-u, -m*
Kaside 33
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Nazmın inci dizisinin kıymeti // şiirin kıymeti.

Taḳdīr idemez ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum
Endīşe ki simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur

ḳıymet-i kuḫl-ı cilāyı:

1. **ḳıymet-i kuḫl-ı cilāyı:***-y, -ı*
Kaside 20
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesinin kıymeti, değeri.

Olaydı nūr-ı reʾyinden eṡer ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḫl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı:

1. **ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Parlak incinin değeri.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

ḳıymet-i müşk ü zebād:

1. **ḳıymet-i müşk ü zebā**
Kaside 25
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Misk ve kalemis yağının (misk yağı) değeri.

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

ḳıymetini bilmezler:

1. **ḳıymetini bilmezler:***-mez, -ler*
Kaside 53
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir şeyin) önemini, değerini bilmek.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

ḳızar:

1. **ḳızarsa:***-sa*
Gazel 87
Mısra: **7**
Kırmızı veya ona yakın bir renk almak.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

ḳızıl vālā tutuḳ:

1. **ḳızıl vālā tutuḳ:**
Kaside 5
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kırmızı ipek peçe /örtü // gelinlerin başına ve yüzüne örtülen kırmızı ipek duvak.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

ḳızılbaş:

1. **ḳızılbaşı:***-ı*
Kaside 22

Mısra: **11**
Safevi ordusunun askerleri.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

ki:

1. **ki:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

2. **ki:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

3. **ki:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

4. **ki:**
Gazel 8
Mısra: **10**
Ki bağlacı.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

5. **ki:**
Gazel 28
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿiṡ

6. **ki:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

7. **ki:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

8. **ki:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

9. **ki:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Ki bağlacı.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

10. **ki:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

11. **ki:**
Gazel 74
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

12. **ki:**
Gazel 79
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

13. **ki:**
Gazel 86
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

14. **ki:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

15. **ki:**
Gazel 97

Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

16. **ki:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

17. **ki:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

18. **ki:**
Gazel 123
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

19. **ki:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

20. **ki:**
Gazel 126
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her güşesi reşk-i İrem olsa

21. **ki:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

22. **ki:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

23. **ki:**
Gazel 132
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

24. **ki:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

25. **ki:**
Gazel 142
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

26. **ki:**
Gazel 142
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

27. **ki:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

28. **ki:**
Gazel 143
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

29. **ki:**
Gazel 143
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

30. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **42**
Ki bağlacı.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

31. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

32. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı aʿẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur sözüm

33. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

34. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

35. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

36. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

37. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

38. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

39. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

40. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

41. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

42. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

43. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

44. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

45. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

46. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

47. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūḥ-ı revān virür

48. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

49. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

50. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ḫaṭṭı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

51. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Laʿli ki reşk-i ḫātem-i Cemdür zamānede
Ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür

52. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

53. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

54. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

55. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

56. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

57. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

58. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

Yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki düşmene
Ḫavf-ı hücūmı tefriḳa-i ḫānümān virür

59. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

60. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **77**
Ki bağlacı.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

61. **ki:**
Kaside 4

Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

62. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı şubān virür

63. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

64. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Olsun ḳapuñda muntaẓam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intiẓām-ı umūr-ı cihān virür

65. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **116**
Ki bağlacı.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

66. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

67. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

68. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

69. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

70. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

71. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

72. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

73. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

74. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

75. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

76. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **71**
Ki bağlacı.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

77. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **76**
Ki bağlacı.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

78. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Ki bağlacı.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

79. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

80. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **84**
Ki bağlacı.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

81. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

82. **ki:**
Kaside 5
Mısra: **87**
Ki bağlacı.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

83. **ki:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

84. **ki:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

85. **ki:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

86. **ki:**
Kaside 6
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

87. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

88. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

89. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

90. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

91. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

92. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Sulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

93. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

94. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

95. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **84**
Ki bağlacı.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

96. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

97. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

98. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **103**
Ki bağlacı.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

99. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **105**
Ki bağlacı.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

100. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **107**
Ki bağlacı.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

101. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

102. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

103. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

104. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

105. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

106. **ki:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

107. **ki:**
Kaside 9

Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

108. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

109. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

110. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

111. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

112. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

113. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

114. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Ki bağlacı.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḫr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

115. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Ki bağlacı.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḥasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

116. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **123**
Ki bağlacı.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

117. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **125**
Ki bağlacı.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

118. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **127**
Ki bağlacı.

Ol nādire-perdāz-ı belīġim ki kelāmum
Darbü'l-mes̱el-i nükte-şināsān-ı cihāndur

119. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

120. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

121. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

122. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

123. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

124. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

125. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

126. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

127. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

128. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

129. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

130. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

131. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurre-i ḫulḳı
Es̱nā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

132. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

133. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Ki bağlacı.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

134. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **99**
Ki bağlacı.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

135. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **115**
Ki bağlacı.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

136. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Ne ṣūret bağladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

137. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

138. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **58**
Ki bağlacı.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

139. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Ki bağlacı.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

140. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **76**
Ki bağlacı.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

141. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

142. **ki:**
Kaside 12
Mısra: **21**
Ki bağlacı.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

143. **ki:**
Kaside 12
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

144. **ki:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

145. **ki:**
Kaside 12
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

146. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı ṣādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

147. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Ki bağlacı.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

148. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Ki bağlacı.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

149. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

150. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

151. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

152. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

153. **ki:**
Kaside 13

Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

154. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

155. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **63**
Ki bağlacı.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

156. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **66**
Ki bağlacı.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

157. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **80**
Ki bağlacı.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

158. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **110**
Ki bağlacı.

Gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür
Ki zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas u ḫᵛārı

159. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **111**
Ki bağlacı.

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

160. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

161. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **118**
Ki bağlacı.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki iḳrārı

162. **ki:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

163. **ki:**
Kaside 14
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

164. **ki:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

165. **ki:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

166. **ki:**
Kaside 16
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

167. **ki:**
Kaside 16
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

168. **ki:**
Kaside 16
Mısra: **23**
Ki bağlacı.

Ol ki itmiş naḳş-ı elḳābını ressām-ı ḳader
Ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār

169. **ki:**
Kaside 16
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Ol ki berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur
Nūr-baḫş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār

170. **ki:**
Kaside 16
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ḫusrev-i ẕī-şān ki ḫayl-i ʿaskerinüñ her biri
Erdşīr ü Behmen ü Efrāsyāb-ı rūzgār

171. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

172. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

173. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

174. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **36**
Ki bağlacı.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

175. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **40**
Ki bağlacı.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

176. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

177. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **46**
Ki bağlacı.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

178. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

179. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Bir de Ṭaġlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

180. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Birisi daḫi Ṣurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

181. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **106**
Ki bağlacı.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

182. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **117**
Ki bağlacı.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

183. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Ki bağlacı.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

184. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Ki bağlacı.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

185. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **156**
Ki bağlacı.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

186. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

187. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

188. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **30**
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

189. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **40**
Ki bağlacı.

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

190. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **42**
Ki bağlacı.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı sıṭablı tāc-ı Dārāya

191. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

192. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

193. **ki:**
Kaside 18
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

194. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

195. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

196. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

197. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **40**
Ki bağlacı.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

198. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

199. **ki:**
Kaside 19

Mısra: **44**
Ki bağlacı.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

200. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **46**
Ki bağlacı.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

201. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

202. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

203. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

204. **ki:**
Kaside 19
Mısra: **80**
Ki bağlacı.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

205. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

206. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

207. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **50**
Ki bağlacı.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

208. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

209. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **58**
Ki bağlacı.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

210. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **60**
Ki bağlacı.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

211. **ki:**
Kaside 20
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

212. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

213. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

214. **ki:**
Kaside 21

Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

215. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

216. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Cihān-sitān-ı bahādır ki ṭarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı

217. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

218. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

219. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **70**
Ki bağlacı.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

220. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **72**
Ki bağlacı.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

221. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

222. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Ki bağlacı.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

223. **ki:**
Kaside 21
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

224. **ki:**
Kaside 22
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

225. **ki:**
Kaside 22
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

226. **ki:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

227. **ki:**
Kaside 22
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

228. **ki:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ki bağlacı.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

229. **ki:**
Kaside 23
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

230. **ki:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

231. **ki:**
Kaside 23
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

232. **ki:**
Kaside 23
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem

233. **ki:**
Kaside 23
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

234. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

235. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

236. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iḳbāline meydān-ı felek

237. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

238. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **92**
Ki bağlacı.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

239. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **94**
Ki bağlacı.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

240. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

241. **ki:**
Kaside 24
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

242. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

243. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

244. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Ki bağlacı.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

245. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

246. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

247. **ki:**
Kaside 25
Mısra: **94**
Ki bağlacı.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

248. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **23**
Ki bağlacı.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

249. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

250. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

251. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Maʿdelet-güster-i aʿẓam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem ʿarş-ı aẓīm

252. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **86**
Ki bağlacı.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

253. **ki:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Ki bağlacı.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

254. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

255. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

256. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

257. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

258. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

259. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

260. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

261. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

262. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

263. **ki:**
Kaside 27
Mısra: **88**
Ki bağlacı.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

264. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

265. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

266. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **26**
Ki bağlacı.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

267. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el virür ki ḳafes gülsitān olur

268. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

269. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol ṣaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

270. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ʿadāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

271. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

272. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

273. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

274. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ide
Düzd-i ḥarāmī bedraḳa-i kārbān olur

275. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **72**
Ki bağlacı.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

276. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

277. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

278. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

279. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **107**
Ki bağlacı.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

280. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **109**
Ki bağlacı.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

281. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **113**
Ki bağlacı.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbüʾl-lisān olur

282. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **119**
Ki bağlacı.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

283. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **121**
Ki bağlacı.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḥüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

284. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **123**
Ki bağlacı.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

285. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **139**
Ki bağlacı.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

286. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **146**
Ki bağlacı.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

287. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

288. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

289. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

290. **ki:**
Kaside 29

Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīğından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

291. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

292. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

293. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

294. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **93**
Ki bağlacı.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ʿillet-i īcād

295. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **95**
Ki bağlacı.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

296. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **98**
Ki bağlacı.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

297. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

298. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

299. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

300. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

301. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **24**
Ki bağlacı.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

302. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **26**
Ki bağlacı.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

303. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

304. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **30**
Ki bağlacı.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

305. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

306. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

307. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

308. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **63**
Ki bağlacı.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

309. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Kerem ki sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür
İder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānı

310. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

311. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

312. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

313. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

314. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **100**
Ki bağlacı.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

315. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

316. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **104**
Ki bağlacı.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

317. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **105**
Ki bağlacı.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

318. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **111**
Ki bağlacı.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

319. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **113**
Ki bağlacı.

Suḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kānı

320. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **115**
Ki bağlacı.

Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Fežā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

321. **ki:**
Kaside 30

Mısra: **124**
Ki bağlacı.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

322. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ḥāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

323. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

324. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̲ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

325. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı ẓafer pīş-i rikābında şitāb

326. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

327. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿİẓam-ı şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

328. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ol ki bir kūşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

329. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

330. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

331. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

332. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

333. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

334. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

335. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

336. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **105**
Ki bağlacı.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

337. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

338. **ki:**
Kaside 31
Mısra: **123**
Ki bağlacı.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

339. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

340. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

341. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

342. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

343. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

344. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

345. **ki:**
Kaside 32
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

346. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

347. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

348. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

349. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

350. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

351. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet ki hücūmı
Dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur

352. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Düstūr-ı mükerrem ki kemāl-ı kereminden
Endīşesi taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur

353. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Serdār-ı muʿaẓẓam ki sevād-ı ḥaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

354. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

355. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

356. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

357. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

358. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

359. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

360. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Ol nādire-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur

361. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **85**
Ki bağlacı.

Pākīze- kelāmım ki dür-i baḥr-i ḫayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur

362. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **88**
Ki bağlacı.

Taḳdīr idemez ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum
Endīşe ki simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur

363. **ki:**
Kaside 33
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Meşşāṭa-i ṭabʿumdan ider kesb-i tezeyyün
Maʿnā ki ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

364. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

365. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

366. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

367. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

368. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

369. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

370. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

371. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **68**
Ki bağlacı.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

372. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **71**
Ki bağlacı.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

373. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

374. **ki:**
Kaside 34
Mısra: **76**
Ki bağlacı.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

375. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fiʾl-ḥāl

376. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

Buldı bu şevḳ ile bir güne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

377. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

378. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **30**
Ki bağlacı.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālüʾl-ʿāl

379. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işġāl

380. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **40**
Ki bağlacı.

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

381. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

382. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

383. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġiçün bedr ü hilāl

384. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **76**
Ki bağlacı.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

385. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

386. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

387. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Ki bağlacı.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

388. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **95**
Ki bağlacı.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

389. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **98**
Ki bağlacı.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

390. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

391. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **109**
Ki bağlacı.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

392. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **114**
Ki bağlacı.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

393. **ki:**
Kaside 35
Mısra: **115**
Ki bağlacı.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

394. **ki:**
Kaside 36
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise baṣa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muḥkem

395. **ki:**
Kaside 36
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

396. **ki:**
Kaside 36
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

397. **ki:**
Kaside 36

Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

398. **ki:**
Kaside 36
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

399. **ki:**
Kaside 37
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

400. **ki:**
Kaside 37
Mısra: **68**
Ki bağlacı.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

401. **ki:**
Kaside 37
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

402. **ki:**
Kaside 37
Mısra: **72**
Ki bağlacı.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

403. **ki:**
Kaside 37
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

404. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

405. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

406. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

407. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılur ʿālem

408. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

409. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

410. **ki:**
Kaside 38
Mısra: **68**
Ki bağlacı.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

411. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **34**
Ki bağlacı.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

412. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

413. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

414. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

415. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

416. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

417. **ki:**
Kaside 39
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

418. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

419. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

420. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

421. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **22**
Ki bağlacı.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

422. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **34**
Ki bağlacı.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

423. **ki:**
Kaside 40
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

424. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

425. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

426. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

427. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

428. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

429. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

430. **ki:**
Kaside 41
Mısra: **87**
Ki bağlacı.

El-minnetü liʾllāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

431. **ki:**
Kaside 42
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

432. **ki:**
Kaside 42
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol ki aña maṣraf-ı yek-rūzedir
Mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār

433. **ki:**
Kaside 42
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şuḳḳa-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār

434. **ki:**
Kaside 42
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ol ki fürūġ-ı güher-i tīġıdır
Şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

435. **ki:**
Kaside 42
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Ṣadr-ı muʿaẓẓam ki der-i ʿadlidür
Ḳıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

436. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

437. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

438. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

439. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **28**
Ki bağlacı.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

440. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

441. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

442. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **44**
Ki bağlacı.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

443. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Ki bağlacı.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

444. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

445. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **50**
Ki bağlacı.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

446. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

447. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

448. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **56**
Ki bağlacı.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

449. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

450. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **77**
Ki bağlacı.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

451. **ki:**
Kaside 43
Mısra: **96**
Ki bağlacı.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

452. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

453. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

454. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **16**
Ki bağlacı.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

455. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlū-yı suḫan-lālāyı

456. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

457. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

458. **ki:**
Kaside 44

Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

459. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **68**
Ki bağlacı.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

460. **ki:**
Kaside 44
Mısra: **71**
Ki bağlacı.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

461. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

462. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

463. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

464. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

465. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **56**
Ki bağlacı.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

466. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Cihān-penāh-ı ʿadālet ki ṣadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

467. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

468. **ki:**
Kaside 45
Mısra: **86**
Ki bağlacı.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

469. **ki:**
Kaside 46
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

470. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

471. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

472. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne güne istiʿdād dirseñ anda peydādur

473. **ki:**
Kaside 47

Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret
Ki hengām-ı veġāda ṣaf-der-i bī-bāk ü pervādur

474. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet
Ki cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı bāl-i ʿAnḳādur

475. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **24**
Ki bağlacı.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

476. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

477. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **40**
Ki bağlacı.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

478. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **42**
Ki bağlacı.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

479. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **56**
Ki bağlacı.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

480. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

481. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

482. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

483. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **98**
Ki bağlacı.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

484. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **100**
Ki bağlacı.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

485. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **104**
Ki bağlacı.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

486. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **116**
Ki bağlacı.

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

487. **ki:**
Kaside 47
Mısra: **130**
Ki bağlacı.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

488. **ki:**
Kaside 48

Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

489. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

490. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **21**
Ki bağlacı.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

491. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

492. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **44**
Ki bağlacı.

Cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıḳdur olursa ṣadr-ı aʿẓam

493. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **46**
Ki bağlacı.

Dil-āver Ḳahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

494. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **48**
Ki bağlacı.

Saḫī ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

495. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Müʾessir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

496. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **74**
Ki bağlacı.

Buna Allāh Teʿālā şāhidümdür
Ki mektūb-ı şerīfüñden muḳaddem

497. **ki:**
Kaside 48
Mısra: **78**
Ki bağlacı.

Görünce şimdi böyle ilṭifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

498. **ki:**
Kaside 49
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

499. **ki:**
Kaside 49
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

500. **ki:**
Kaside 49
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Cenāb-ı müftī-i ʿālem ki aḥkām-ı fażīletde
Benān-ı fikri āsān ḥall ider her emr-i düşvārı

501. **ki:**
Kaside 49
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

502. **ki:**
Kaside 49
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

503. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **38**
Ki bağlacı.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̱lini çeşm-i eyyām

504. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

505. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Ṣadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş ḳāʾid-i iḳbāline teslīm-i zimām

506. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

507. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

508. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **103**
Ki bağlacı.

Nefʿī-i tīġ-zebānım ki zamānumda benim
Ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām

509. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **106**
Ki bağlacı.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

510. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **108**
Ki bağlacı.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

511. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **110**
Ki bağlacı.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

512. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **118**
Ki bağlacı.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

513. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **138**
Ki bağlacı.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

514. **ki:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Ki bağlacı.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

515. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Ḥabbeẕā ʿıyd-ı feraḥ-baḫş-ı hümāyūn-maḳdem
Ki dil-i ʿālemi bir cām ile ḳıldı ḫurrem

516. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **15**
Ki bağlacı.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

517. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

518. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

519. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **81**
Ki bağlacı.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

520. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **101**
Ki bağlacı.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

521. **ki:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Ki bağlacı.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güzāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

522. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

523. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

524. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **32**
Ki bağlacı.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

525. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

526. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

527. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

528. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayṣal

529. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

530. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

531. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

532. **ki:**
Kaside 53
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḫulel

533. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

534. **ki:**
Kaside 54

Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱s̱eri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

535. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

536. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **41**
Ki bağlacı.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

537. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **43**
Ki bağlacı.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki ṣunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi't-teʾbīd

538. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat ki urur dest-i ḳażā
Ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına mühr-i teʾkīd

539. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

540. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

541. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

542. **ki:**
Kaside 54
Mısra: **77**
Ki bağlacı.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

543. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

544. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **25**
Ki bağlacı.

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

545. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

546. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **62**
Ki bağlacı.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

547. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

548. **ki:**
Kaside 55
Mısra: **89**
Ki bağlacı.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

549. **ki:**
Kaside 56

Mısra: **23**
Ki bağlacı.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn

550. **ki:**
Kaside 57
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

551. **ki:**
Kaside 57
Mısra: **31**
Ki bağlacı.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

552. **ki:**
Kaside 57
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

553. **ki:**
Kaside 57
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

554. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

555. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

556. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **21**
Ki bağlacı.

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

557. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **34**
Ki bağlacı.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

558. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **44**
Ki bağlacı.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

559. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **45**
Ki bağlacı.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

560. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

561. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Ki bağlacı.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

562. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Ki bağlacı.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

563. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **88**
Ki bağlacı.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

564. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **90**
Ki bağlacı.

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

565. **ki:**
Kaside 58
Mısra: **91**
Ki bağlacı.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

566. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Destān- zen-i ḳudsī-naġamātım ki terānem
Āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı İremdür

567. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **19**
Ki bağlacı.

Naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum ki fesānem
Ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür

568. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Ol ḳıble-i iḳbāl-i ekābir ki cenābı
Miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

569. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Aġa-yı mükerrem ki kef-i dest-i kerīmi
Ebr-i çemen-efrūz-ı gülistān-ı keremdür

570. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Vālā-güher-i mekrümet- endīşe ki reʾyi
Māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür

571. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **37**
Ki bağlacı.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

572. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

573. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **52**
Ki bağlacı.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

574. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **66**
Ki bağlacı.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

575. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

576. **ki:**
Kaside 59
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

577. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

578. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

579. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **18**
Ki bağlacı.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

580. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **21**
Ki bağlacı.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

581. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

582. **ki:**
Kaside 60
Mısra: **79**
Ki bağlacı.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

583. **ki:**
Kaside 61
Mısra: **23**
Ki bağlacı.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

584. **ki:**
Kaside 61
Mısra: **73**
Ki bağlacı.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

585. **ki:**
Kaside 62
Mısra: **35**
Ki bağlacı.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

586. **ki:**
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

587. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Nefʿī-i sāḥirim ki üstādum
Ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür

588. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **26**
Ki bağlacı.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

589. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **29**
Ki bağlacı.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

590. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

591. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **55**
Ki bağlacı.

Müftī-i kāmrān ki dergāhı
Felegüñ ṣadr-ı bārgāhıdur

592. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **57**
Ki bağlacı.

Ol ki endīşe senc-i ʿilm-i yaḳīn
Ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur

593. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **59**
Ki bağlacı.

Ol ki imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn
Ḫāme-i muʿciz-iştibāhīdür

594. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **61**
Ki bağlacı.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

595. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Ki bağlacı.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

596. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

597. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

598. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ḫusrev-i kāmrān ki lāyıḳdur
Āftāb olsa naʿl-i Şebdīzi

599. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

600. **ki:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

601. **ki:**
Müfret 5
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

602. **ki:**
Müfret 15
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Dostlar düşdi fenā baḥrine bu keştī-i ten
Himmet eyleñ ki beḳā yaḳasına çıḳa esen

603. **ki:**
Nazm 1
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

604. **ki:**
Terkib-bend 1
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

605. **ki:**
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Ki bağlacı.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

606. **ki:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Ki bağlacı // -dığı için.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

607. **ki:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

608. **ki:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

609. **ki:**
Gazel 31
Mısra: **14**
Ki bağlacı.

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

610. **ki:**
Gazel 32

Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

611. **ki:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Ki bağlacı.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

612. **ki:**-*dür*
Gazel 33
Mısra: **8**
Ki bağlacı.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

613. **ki:**
Gazel 34
Mısra: **20**
Ki bağlacı.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

614. **ki:**
Gazel 35
Mısra: **3**
Ki bağlacı.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

615. **ki:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Ki bağlacı.

Belā budur ki alışdı belālaruñla göñül
Ġamuñ da gelse dile bāʿiṡ-i meserret olur

616. **ki:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

617. **ki:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Ki bağlacı.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

618. **ki:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

619. **ki:**
Gazel 38
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

620. **ki:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

621. **ki:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

622. **ki:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Ki bağlacı.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

623. **ki:**
Gazel 123
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

624. **ki:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

625. **ki:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Ki bağlacı.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

626. **ki:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

627. **ki:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

628. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **27**
Ki bağlacı.

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım ki oldı himmeti
Ṭabʿuma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

629. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **67**
Ki bağlacı.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

630. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **75**
Ki bağlacı.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

631. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **144**
Ki bağlacı.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

632. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Ki bağlacı.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

633. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Ki bağlacı.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

634. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Ki bağlacı.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

635. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Ki bağlacı.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

636. **ki:**
Kaside 14
Mısra: **8**
Ki bağlacı.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

637. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Ki bağlacı.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

638. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **54**
Ki bağlacı.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

639. **ki:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Ki bağlacı.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

640. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Ki bağlacı.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

641. **ki:**
Rübai 4
Mısra: **4**
Ki bağlacı.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

642. **ki:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Ki bağlacı.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

643. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Ki bağlacı.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

644. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **94**
Ki bağlacı.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

645. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **47**
Ki bağlacı.

Şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret ki şuʿlesi
Meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur

646. **ki:**
Kaside 30
Mısra: **5**
Ki bağlacı.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki şunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

647. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Ki bağlacı.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

648. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

649. **ki:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Ki bağlacı.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

650. **ki:**
Kaside 28
Mısra: **49**
Ki bağlacı.

Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

ki zīrā:

1. **ki zīrā:**
Kaside 43
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Zira ki, çünkü.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

k'ide:

1. **k'ide:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Ki ede.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

2. **k'ide:**
Kaside 53
Mısra: **40**
Ki ede.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

kifāyet etse:

1. **kifāyet etse:**-*se*
Kaside 49
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Yetmek, kâfi gelmek.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

kifāyet eylemez:

1. **kifāyet eylemez:**-*mez*
Kaside 22
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yetmek, kâfi gelmek.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

kifāyet eyler:

1. **kifāyet eyler:**-*r*
Kaside 61
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Yetmek, kâfi gelmek.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

kifāyet eylese:

1. **kifāyet eylese:**-*se*
Kaside 58
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yetmek, kâfi gelmek.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

kifāyet itmese:

1. **kifāyet itmese:**-*me, -se*
Kaside 61
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yetmek, kâfi gelmek.

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

kifāyet itmez:

1. **kifāyet itmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yetmek, yetişmek.

Ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iḳbāline meydān-ı felek

2. **kifāyet itmez:**-*mez*
Kaside 55
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Yetmek, yetişmek.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

kifāyet-i taʿmīm vire:

1. **kifāyet-i taʿmīm vire:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Bütün herkese yetecek miktarda olma (özelliği verme).

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

kilāb-ı rūzgār:

1. **kilāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamane köpeği // çekemeyen, düşmanca davranan kişiler.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

kilid:

1. **kilidin:**-*i, -n*
Kaside 27
Mısra: **89**
Anahtar, düğme vb. bir parça ile işleyen kapatma aleti.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

kilīd eyledi:

1. **kilīd eyledi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Anahtar etmek.

Eyledi ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel
Ḫāmemi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye kilīd

kilk:

1. **kilke:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **8**
Kalem.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

kilk-i ʿallāme-i ʿālem:

1. **kilk-i ʿallāme-i ʿālem:**
Gazel 38

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cihan âlimi kalem / kalem sahibi (dünyanın en büyük âlimi).

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

kilk-i ʿanber-efşānı:

1. **kilk-i ʿanber-efşānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Amber saçan, amber kokulu kalem.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

kilk-i bedīʿinde:

1. **kilk-i bedīʿinde:**-*i, -n, -de*
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bedi (yeni ve güzel şeyler yazma) kalemi.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

kilk-i bī-ḳarāruñdur:

1. **kilk-i bī-ḳarāruñdur:**-*u, -ñ, -dur*
Kaside 49
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kararsız kalem // değişken hüküm, emir.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

kilk-i çālāküm:

1. **kilk-i çālāküm:**-*ü, -m*
Kaside 5
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Çabuk hareket eden, çevik kalem.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

kilk-i çāpük-dest:

1. **kilk-i çāpük-dest:**
Kaside 58
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Eli çabuk kalem // hızlı yazan kalem.

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

kilk-i dür-efşān:

1. **kilk-i dür-efşān:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnci saçan kalem.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

kilk-i dür-efşānından:

1. **kilk-i dür-efşānından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnci saçan kalem.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

kilk-i dür-efşānum:

1. **kilk-i dür-efşānum:**-*u, -m*
Kaside 27
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İnci saçan kalem.

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

kilk-i fetvā-yı şerīʿat:

1. **kilk-i fetvā-yı şerīʿat:**
Kaside 54
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şeriat hükümlerinin kalemi, şer'i hükümler veren.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki ṣunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi't-teʾbīd

kilk-i güher-efşānı:

1. **kilk-i güher-efşānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İnciler saçan kalem.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

kilk-i güher-pāşuñ:

1. **kilk-i güher-pāşuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İnci saçan kalem.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pāküñ dürr-i şehvārı

kilk-i ḫalkārī:

1. **kilk-i ḫalkārī:**
Kaside 52
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Halkari tarzda süslenmiş kalem.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı:

1. **kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Nükteli söz söyleyen ve nükteden anlayanların hayallerinin kalemi // şairlerin hayallerinin ürünü olan şiirleri.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

kilk-i iʿcāzı:

1. **kilk-i iʿcāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mucize kalemi (mucize gibi yazan, yazdıkları mucize gibi olan kalem).

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

kilk-i ḳudret:

1. **kilk-i ḳudret:**
Kaside 58
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kudret kalemi.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı:

1. **kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı:**-*ı*
Kaside 37
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Mısır kamışından yapılmış kalem.

Kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı māşıṭa-i kişver-i Rūm
Tīġ-ı Hindī-nesebi memleket-āşūb-ı freng

kilk-i ressāmı:

1. **kilk-i ressāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Ressamın kalemi.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

kilk-i şekerḫā-yı revānumdur:

1. **kilk-i şekerḫā-yı revānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 13
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Akıcı ve tatlı, güzel söyleyen kalem.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

kilk-i ser-sebzüm:

1. **kilk-i ser-sebzüm:**-*ü, -m*
Kaside 32
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Taze kalem // yeni fikirler yazan kalem.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

kilk-i suḫan-pālāyı:

1. **kilk-i suḫan-pālāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Söz damıtan/arıtan kalem.

Ġarḳ olur kevn ü mekān āb-ı ḥayāt-ı feyże
Alduġumca elüme kilk-i suḫan-pālāyı

kilk-i tekrīm:

1. **kilk-i tekrīm:**
Kaside 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Hürmet, ihtiram kalemi.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

kilk-i üstād-ı ḳader:

1. **kilk-i üstād-ı ḳader:**
   Kaside 60
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Kader üstadının kalemi // Allah'ın takdiri.

Kilk-i üstād-ı ḳader eyleye bu maṭlaʿumı
Ḥall ile ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan

kilk-i zerrīnüñ:

1. **kilk-i zerrīnüñ:***-ü, -ñ*
   Kaside 55
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Altın kalem.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

kim:

1. **kim:**
   Kaside 32
   Mısra: **15**
   Soru zamiri.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

2. **kim:**
   Kaside 32
   Mısra: **16**
   Soru zamiri.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

3. **kim:**
   Gazel 11
   Mısra: **2**
   "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

4. **kim:**
   Gazel 88
   Mısra: **6**
   "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

5. **kim:**
   Gazel 31
   Mısra: **17**
   "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

6. **kim:**
   Gazel 32
   Mısra: **4**
   "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

7. **kim:**
   Gazel 18
   Mısra: **17**
   "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

8. **kim:**
   Gazel 22
   Mısra: **3**
   Soru zamiri.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

9. **kim:**
   Gazel 23
   Mısra: **3**
   Soru zamiri.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

10. **kim:**
    Gazel 70
    Mısra: **7**
    Soru zamiri.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

11. **kim:**
    Gazel 76
    Mısra: **2**
    Soru zamiri.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

12. **kim:**
    Gazel 121
    Mısra: **3**
    Soru zamiri.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

13. **kim:**
    Gazel 140

Mısra: **3**
Soru zamiri.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

14. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Soru zamiri.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

15. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Soru zamiri.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

16. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **112**
Soru zamiri.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

17. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **67**
Soru zamiri.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

18. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **113**
Soru zamiri.

Ẓerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

19. **kim:**
Kaside 23
Mısra: **67**
Soru zamiri.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

20. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **11**
Soru zamiri.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

21. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **125**
Soru zamiri.

Kim cemʿ iderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣını
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

22. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **5**
Soru zamiri.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

23. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **79**
Soru zamiri.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

24. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **107**
Soru zamiri.

Lez̠zetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

25. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **32**
Soru zamiri.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

26. **kim:**
Kaside 32
Mısra: **50**
Soru zamiri.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

27. **kimüñ:**-*üñ*
Kaside 33
Mısra: **99**
Soru zamiri.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

28. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **13**
Soru zamiri.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

29. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **19**
Soru zamiri.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

30. **kimi:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **105**
Soru zamiri.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

31. **kime:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **83**
Soru zamiri.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

32. **kimi:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **85**
Soru zamiri.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

33. **kimüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 45
Mısra: **85**
Soru zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

34. **kimüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 45
Mısra: **85**
Soru zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

35. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **65**
Soru zamiri.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

36. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **78**
Soru zamiri.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

37. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **14**
Soru zamiri.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaşm-ı devlete şemşīr-i kīn

38. **kimdür:**-*dür*
Kaside 60
Mısra: **31**
Soru zamiri.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

39. **kimdür:**-*dür*
Kaside 60
Mısra: **32**
Soru zamiri.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāḫ-neverdān-ı suḫan

40. **kimdür:**-*dür*
Kaside 60
Mısra: **33**
Soru zamiri.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

41. **kimdür:**-*dür*
Kaside 60
Mısra: **34**
Soru zamiri.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

42. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **47**
Soru zamiri.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

43. **kimüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **48**
Soru zamiri.

Kim çeker siḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

44. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 15
Mısra: **3**
Soru zamiri.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

45. **kim:**
Gazel 21
Mısra: **7**
Soru zamiri.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

46. **kime:**-*e*
Gazel 57
Mısra: **9**
Soru zamiri.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

47. **kim:**
Gazel 19
Mısra: **12**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil ġamzeñ ile ṭurrañа pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

48. **kim:**
Gazel 34
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

49. **kim:**
Gazel 34
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

50. **kim:**
Gazel 34
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

51. **kim:**
Gazel 36
Mısra: **10**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

52. **kim:**
Gazel 37
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

53. **kim:**
Gazel 39
Mısra: **8**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

54. **kim:**
Gazel 42
Mısra: **8**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳım
Kim nāle-i ʿuşşāḳ ṣadā-yı ceresümdür

55. **kim:**
Gazel 43
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

56. **kim:**
Gazel 44
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

57. **kim:**
Gazel 44
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

58. **kim:**
Gazel 51
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

59. **kim:**
Gazel 54

Mısra: **8**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

60. **kim:**
Gazel 55
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

61. **kim:**
Gazel 58
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

62. **kim:**
Gazel 60
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

63. **kim:**
Gazel 64
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bagışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

64. **kim:**-*ma*
Gazel 79
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül

65. **kim:**
Gazel 90
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

66. **kim:**
Gazel 92
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

67. **kim:**
Gazel 104
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

68. **kim:**
Gazel 114
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

69. **kim:**
Gazel 116
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

70. **kim:**
Gazel 124
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

71. **kim:**
Gazel 124
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müʾessirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

72. **kim:**
Gazel 127
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle ẕevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

73. **kim:**
Gazel 130
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

74. **kim:**
Gazel 134
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher bezl ider dünyāya deryālar gibi

75. **kim:**
Gazel 136
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

76. **kim:**
Gazel 141
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

77. **kim:**
Gazel 142
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

78. **kim:**
Gazel 143
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat kim
Bahār-ı bāġ-ı devletdür cemāl-i ʿālem-efrūzı

79. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

80. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **28**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

81. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

82. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **56**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

83. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

84. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **69**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

85. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **8**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

86. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

87. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

88. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī
Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim

89. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Cezbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

90. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **13**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

91. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **15**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

92. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **25**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

93. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **27**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

94. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **33**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

95. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **61**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

96. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **83**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

İlṭifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

97. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **13**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaṣṣāf-ı Muḥteşem-suḫanım kim ḳaṣāʾidüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

98. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **31**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

99. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **68**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

100. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **109**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

101. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **19**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

102. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **45**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

103. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **47**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

104. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **57**
”Ki” gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

105. **kim:**
Kaside 6

Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

106. **kim:**
Kaside 6
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

107. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

108. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

109. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **75**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

110. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

111. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir küşe-i pinhān bulur

112. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

113. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān bulur

114. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

115. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey şeh-i ṣāḥib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

116. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

117. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Enverī-i rūzgārum kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żıyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

118. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **67**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫusrev-i dīvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿirī
Naḳş-ı elḳābumla zīb ü zīver-i ʿunvān bulur

119. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

120. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

121. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

122. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

123. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **30**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

124. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

125. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

126. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

127. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baḫş-ı zamāndur

128. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

129. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

130. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **64**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

131. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çāpüklügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

132. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **88**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

133. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

134. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **101**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

135. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **104**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

136. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **112**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

137. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **142**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

138. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

139. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **10**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

140. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

141. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

142. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
ʿAskerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

143. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

144. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **80**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

145. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **86**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler

146. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **88**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

147. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

148. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

149. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

150. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

151. **kim:**
Kaside 11

Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

152. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

153. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

154. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

155. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **68**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳulağın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

156. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

157. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

158. **kim:**
Kaside 11
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

159. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **24**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

160. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **48**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

161. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **52**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

162. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **62**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

163. **kim:**
Kaside 12
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

164. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

165. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **27**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

166. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **45**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

167. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **61**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

168. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **97**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

169. **kim:**
Kaside 13
Mısra: **105**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

170. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **26**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

171. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **45**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

172. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

173. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

174. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

175. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

176. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿĀcizim ḥaḳ üzre evṣāfuñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

177. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **90**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

178. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **93**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

179. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **98**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

180. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **122**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

181. **kim:**
Kaside 15
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʾl Ḥarem

182. **kim:**
Kaside 15
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

183. **kim:**
Kaside 15
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

184. **kim:**
Kaside 16
Mısra: **21**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

185. **kim:**
Kaside 16
Mısra: **27**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

186. **kim:**
Kaside 16
Mısra: **60**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

187. **kim:**
Kaside 16
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫusrev-i evreng-i naẓmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

188. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

189. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

190. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

191. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

192. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

193. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **67**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḫınnā

194. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **99**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

195. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **102**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

196. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **115**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

197. **kim:**
Kaside 17

Mısra: **119**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

198. **kim:**
Kaside 17
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

199. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

200. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

201. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

202. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

203. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

204. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

205. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

206. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

207. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **27**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

208. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

209. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

210. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

211. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

212. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

213. **kim:**
Kaside 19
Mısra: **84**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

214. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

215. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **21**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

216. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

217. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

218. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **56**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

219. **kim:**
Kaside 20
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

220. **kim:**
Kaside 21
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna şaʿşaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

221. **kim:**
Kaside 21
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

222. **kim:**
Kaside 22
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

223. **kim:**
Kaside 22
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

224. **kim:**
Kaside 22
Mısra: **52**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

225. **kim:**
Kaside 23
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

226. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

227. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i naẓmıdur ārāyiş-i dükkān-ı felek

228. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
ʿAks-i cām-ı zeridür şemʿ-i şebistān-ı felek

229. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Naʿl-i Şebdīzi olursa meh-i tābān-ı felek

230. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

231. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **97**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

232. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **105**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

233. **kim:**
Kaside 24
Mısra: **107**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

234. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

235. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

236. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

237. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

238. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

239. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

240. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **75**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

241. **kim:**
Kaside 26
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

242. **kim:**
Kaside 26
Mısra: **75**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

243. **kim:**
Kaside 26
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

244. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḥātem-i Ṭāyī

245. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **21**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

246. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

247. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **64**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

248. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **69**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

249. **kim:**
Kaside 27
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

250. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **97**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

251. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **101**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur

252. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **104**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

253. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **114**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

254. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **133**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

255. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **141**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

256. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

257. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **6**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān-ı cihān olur

258. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

259. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **30**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

260. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **46**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

261. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Reʾy-i münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur

262. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

263. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **34**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

264. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

265. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

266. **kim:**
Kaside 29
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

267. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şukūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

268. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

269. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

270. **kim:**
Kaside 30
Mısra: **108**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse s̱ebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

271. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

272. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **109**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

273. **kim:**
Kaside 31
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bu mūr
Bir dem-i germ ile eyler idi deryāyı serāb

274. **kim:**
Kaside 31

Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

275. **kim:**
Kaside 32
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

276. **kim:**
Kaside 32
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

277. **kim:**
Kaside 32
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

278. **kim:**
Kaside 33
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

279. **kim:**
Kaside 33
Mısra: **24**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

280. **kim:**
Kaside 33
Mısra: **44**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül ḥażret-i Pāşā
Kim ḫāk-i deri maʿbed-i cān-ı fużalādur

281. **kim:**
Kaside 33
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey ṣaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḥüñ
Pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur

282. **kim:**
Kaside 33
Mısra: **77**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mıṣḳala-i jeng-zidādur

283. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

284. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

285. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

286. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

287. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

288. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

289. **kim:**
Kaside 34
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

290. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

291. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **67**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

292. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **77**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

293. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

294. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

295. **kim:**
Kaside 35
Mısra: **107**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

296. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

297. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

298. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem

299. **kim:**
Kaside 36
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim eşiʿʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür
Fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam

300. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

301. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

302. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe kim ḫavfından
Başını ḫırḳaya çekdi felek-i pür-nīreng

303. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

304. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

305. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **21**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

306. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

307. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

308. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

309. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

310. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **45**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

311. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

312. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

313. **kim:**
Kaside 37
Mısra: **86**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güzāf eyleme kim ḳāfiye teng

314. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

315. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

316. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri kim oldur
Fürūzān şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem

317. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **42**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

318. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **69**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

319. **kim:**
Kaside 38
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

320. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

321. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

322. **kim:**
Kaside 39
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

323. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

324. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

325. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

326. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḥalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

327. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

328. **kim:**
Kaside 40
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

329. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

330. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

331. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **52**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

332. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **56**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āråste ol güne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

333. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

334. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

335. **kim:**
Kaside 41

Mısra: **100**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ammā olurın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

336. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

337. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **89**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

338. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **91**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

339. **kim:**
Kaside 42
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

340. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

341. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **36**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

342. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

343. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

344. **kim:**
Kaside 43
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

345. **kim:**
Kaside 44
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

346. **kim:**
Kaside 44
Mısra: **7**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

347. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

348. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cebīni kim seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir
Sevād-ı perçem-i müşgīnidiür şeb-i tārī

349. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

350. **kim:**
Kaside 45
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şükūfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

351. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

352. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **21**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

353. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Bez̠l-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

354. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **40**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mālik-i baḥr-ı kerem ḥażret-i Caʿfer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn

355. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

356. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **62**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

357. **kim:**
Kaside 46
Mısra: **72**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

358. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

359. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

360. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

361. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **57**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

362. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

363. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **87**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende kim luṭfı
Mürebbī-i müselmān u yehūd-ı kibr ü tersādur

364. **kim:**
Kaside 47
Mısra: **140**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

365. **kim:**
Kaside 48
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

366. **kim:**
Kaside 48
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

367. **kim:**
Kaside 48
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

368. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

369. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

370. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīraṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

371. **kim:**
Kaside 49
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

372. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

373. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

374. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Keyfī bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Me<u>s</u>elā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

375. **kim:**
Kaside 50
Mısra: **121**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

376. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **13**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

377. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

378. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

379. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

380. **kim:**
Kaside 51
Mısra: **43**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

381. **kim:**
Kaside 51

Mısra: **61**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

382. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **30**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

383. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mevlevīdür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

384. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

385. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

386. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

387. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

388. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **101**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

389. **kim:**
Kaside 53
Mısra: **8**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

390. **kim:**
Kaside 53
Mısra: **24**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

391. **kim:**
Kaside 53
Mısra: **65**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

392. **kim:**
Kaside 53
Mısra: **67**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

393. **kim:**
Kaside 53
Mısra: **77**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

394. **kim:**
Kaside 54
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eṡeri revnaḳ-ı ʿıyd

395. **kim:**
Kaside 54
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-eṡer kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

396. **kim:**
Kaside 54
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

397. **kim:**
Kaside 54
Mısra: **81**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḫandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

398. **kim:**
Kaside 54
Mısra: **83**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

399. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

400. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

401. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **6**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

402. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **9**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

403. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **23**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

404. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

405. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

406. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **71**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

407. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **77**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

408. **kim:**
Kaside 55
Mısra: **95**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

409. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

410. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

411. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **5**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

412. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

413. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **17**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

414. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **25**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret kim olur
Nūr-ı reʾyinden nihān şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn

415. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

416. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **58**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

417. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **61**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

418. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **68**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

419. **kim:**
Kaside 56
Mısra: **84**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

420. **kim:**
Kaside 57
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

421. **kim:**
Kaside 57
Mısra: **47**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

422. **kim:**
Kaside 57
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

423. **kim:**
Kaside 57
Mısra: **58**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

424. **kim:**
Kaside 58
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

425. **kim:**
Kaside 58
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Ḫulāṣa-i suḫan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn

426. **kim:**
Kaside 58
Mısra: **37**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur
Netice-i veraʿ-ı İbn-i Edhem ü Ẕü'n-nūn

427. **kim:**
Kaside 58
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

428. **kim:**
Kaside 58
Mısra: **79**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

429. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **16**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum
Kim naġmelerüm şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür

430. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **24**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

431. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **29**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet kim
Cārūb-ı deri perr-i kūleh-gūşe-i Cemdür

432. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigehbān-ı ḥaremdür

433. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **49**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

434. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **59**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı kim
Her şāʿir-i ʿĪsā-nefese muʿciz-i demdür

435. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Ẕātuñ şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür

436. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **72**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

437. **kim:**
Kaside 59
Mısra: **82**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

438. **kim:**
Kaside 60
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

439. **kim:**
Kaside 60
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

440. **kim:**
Kaside 60
Mısra: **53**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

441. **kim:**
Kaside 60
Mısra: **55**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

442. **kim:**
Kaside 61
Mısra: **31**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

443. **kim:**
Kaside 61
Mısra: **33**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

444. **kim:**
Kaside 62
Mısra: **15**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

445. **kim:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

446. **kim:**
Kıt'a 2
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

447. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **39**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir iki ṣūret uğrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

448. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **63**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Feylesof-ı daḳīḳa-peymā kim
ʿAḳl-ı pür-ḥikmet-i İlāhīdür

449. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

450. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

451. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

452. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥażret-i Ḫān Murād kim ʿömri
Ola dāmān-ı rūzgāra ṭırāz

453. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

454. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

455. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **14**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

456. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **18**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger
Kim odur şāhenşeh-i mālik-riḳāb

457. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 6

Mısra: **19**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

458. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

459. **kim:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

460. **kim:**
Müfret 3
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

461. **kim:**
Müfret 18
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

462. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

463. **kim:**
Nazm 1
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

464. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

465. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

466. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

467. **kim:**
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

468. **kim:**
Kaside 41
Mısra: **73**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

469. **kim:**
Gazel 33
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

470. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **117**
Hangi kişi, her kim.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

471. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Hangi kişi, her kim.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

472. **kim:**
Kaside 52
Mısra: **48**
Hangi kişi, her kim.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

kime:

1. **kime:**
   Kaside 24
   Mısra: **33**
   Herhangi bir kimseye, her kime.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

kimi:

1. **kiminüñ:**-*nüñ*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **41**
   Bazısı.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblīs tekyegāhıdur

2. **kiminüñ:**-*nüñ*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **43**
   Bazısı.

Kiminüñ ṣūreti veliyy-i Ḫudā
Maʿnīde düşmen-i İlāhīdür

3. **kimi:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **45**
   Bazısı.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

4. **kimi:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **40**
   Bazısı.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

5. **kimi:**
   Kaside 9
   Mısra: **81**
   Bazı kimseler, bazısı.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

6. **kimi:**
   Kaside 9
   Mısra: **82**
   Bazı kimseler, bazısı.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

7. **kimi:**
   Kaside 38
   Mısra: **59**
   Bazı kimseler, bazısı.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

8. **kimi:**
   Kaside 38
   Mısra: **59**
   Bazı kimseler, bazısı.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

9. **kimi:**
   Kaside 60
   Mısra: **15**
   Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

10. **kimi:**
   Kaside 60
   Mısra: **15**
   Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

11. **kimi:**
   Kaside 60
   Mısra: **16**
   Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

kimisi:

1. **kimisi:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **40**
   Kimi, bazısı.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

2. **kimisi:**
   Kaside 9
   Mısra: **81**
   Bazı kimseler, bazısı.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

3. **kimisi:**
   Kaside 60

Mısra: **16**
Bazı kimseler, bazısı.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳıṣ
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

4. **kimisi:**
Kaside 3
Mısra: **103**
Kimi, bazısı.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

kimse:

1. **kimse:**
Gazel 63
Mısra: **13**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

2. **kimsede:***-de*
Gazel 101
Mısra: **10**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

3. **kimseyi:***-y, -i*
Kaside 22
Mısra: **47**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Bugünden ʿahdüm olsun kimseyi hicv itmeyem illā
Vereydüñ ger icāzet hicv iderdüm baḫt-ı nā-sāzı

4. **kimse:**
Kaside 28
Mısra: **127**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

5. **kimse:**
Kaside 43
Mısra: **21**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

6. **kimse:**
Kaside 47
Mısra: **57**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgesiz zamir.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

7. **kimse:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Hiç kimse, herhangi biri.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

8. **kimsede:***-de*
Gazel 38
Mısra: **11**
Hiç kimse, herhangi biri.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

9. **kimse:**
Kaside 25
Mısra: **45**
Hiç kimse, herhangi biri.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

10. **kimse:**
Kaside 27
Mısra: **94**
Hiç kimse, herhangi biri.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

11. **kimse:**
Kaside 29
Mısra: **13**
Hiç kimse, herhangi biri.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

12. **kimse:**
Kaside 29
Mısra: **14**
Hiç kimse, herhangi biri.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

13. **kimsenüñ:***-nüñ*
Kaside 29
Mısra: **83**
Hiç kimse, herhangi biri.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

14. **kimseden:***-den*
Kaside 57

Mısra: **68**
Hiç kimse, herhangi biri.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

15. **kimse:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **36**
Hiç kimse, herhangi biri.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

16. **kimse:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
Hiç kimse, herhangi biri.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

17. **kimsedür:***-dür*
Kaside 10
Mısra: **31**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgisiz zamir.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

18. **kimse:**
Kaside 40
Mısra: **63**
Kişi, birey, şahıs anlamlarında belgisiz zamir.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

19. **kimse:**
Kaside 57
Mısra: **77**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

20. **kimseden:***-den*
Gazel 12
Mısra: **8**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

21. **kimseyi:***-y, -i*
Gazel 20
Mısra: **10**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

22. **kimse:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

23. **kimse:**
Gazel 56
Mısra: **6**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

24. **kimse:**
Gazel 82
Mısra: **9**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

25. **kimse:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

26. **kimse:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

27. **kimse:**
Kaside 1
Mısra: **29**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

28. **kimse:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

29. **kimse:**
Kaside 36
Mısra: **11**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

30. **kimse:**
Kaside 39
Mısra: **3**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

31. **kimse:**
Kaside 44
Mısra: **36**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

32. **kimse:**
Kaside 51
Mısra: **91**
Hiç kimse, bir kişi bile.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

33. **kimse:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **14**
Hiç kimse, bir kişi bile.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

34. **kimse:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **9**
Bir kimse, herhangi biri.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

35. **kimse:**
Gazel 47
Mısra: **3**
Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

36. **kimse:**
Gazel 64
Mısra: **10**
Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Bu deñlü saña bāʿiṡ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

37. **kimsede:***-de*
Gazel 134
Mısra: **5**
Hiç kimse, hiçbir şahıs.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

38. **kimse:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Kimse, kişi, şahıs.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

kīmyā:

1. **kīmyā:**
Kaside 12
Mısra: **55**
İksir, toprağı ve madenleri altın yaptığına inanılan mevhum sıvı // değer, itibar.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

kimyā-yı kereme:

1. **kimyā-yı kereme:***-e*
Kaside 39
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Cömertlik kimyası.

Çeşm-i fetḥ ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

kīmyā-yı nāz u naʿīm:

1. **kīmyā-yı nāz u naʿīm:**
Kaside 32
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Nimet ve naz kimyası.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

kīn:

1. **kīn:**
Müfret 13
Mısra: **1**
Düşmanlık, garaz.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

kīne:

1. **kīnesi:**-*si*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kin, birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

2. **kīnesin:**-*si, -n*
Kaside 43
Mısra: **7**
Kin, birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

kīne-cū:

1. **kīne-cū:**
Kaside 8
Mısra: **17**
İntikam almaya çalışan.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

kīni alıp:

1. **kīni alıp:**-*ıp*
Kaside 27
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Öç almak, intikam almak.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

kīn-i şemşīr-i cihān-gīr:

1. **kīn-i şemşīr-i cihān-gīr:**
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı tutan kılıcın gazabı.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

kīn-i zenān-ı Mıṣrı alır:

1. **kīn-i zenān-ı Mıṣrı alır:**-*ı, -r*
Kaside 13
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Mısır kadınlarının öcünü almak, intikamın almak.

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

kirāmī:

1. **kirāmī:**
Kaside 37
Mısra: **10**
Asil, muazzam.

Hem yegāne ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng

kirām-ı dü- kevnüñ:

1. **kirām-ı dü- kevnüñ:**-*üñ*
Kaside 45
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İki âlemin (dünya ve ahiretin) ululları, yüce kişileri.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

ḳīrat:

1. **ḳīrāṭ:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

2. **ḳīrat:**
Kaside 46
Mısra: **49**
Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

3. **ḳīraṭ:**
Kaside 49
Mısra: **50**
Değerli taşların tartısında kullanılan iki desigramlık ölçü birimi.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīraṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

k'iriş:

1. **k'irişür:**-*ü, -r*
Kaside 38

Mısra: **62**
...ki erişir; erişmek, ulaşmak.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K’irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

kirişme:

1. **kirişme:**
Kaside 28
Mısra: **12**
İşve, naz, cilve.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

Kirmān:

1. **Kirmānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **30**
Kirman, İran'da bir eyalet merkezi.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis:

1. **kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis:**
Kaside 24
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
İflas etmiş /parasız pulsuz kalmış âşığın kesesi.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

kīse-i deryā vü kāndur:

1. **kīse-i deryā vü kāndur:**-*dur*
Kaside 56
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Maden ocağı ve derya kesesi // inci ve cevher kesesi.

N’ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

kīse-i erbāb-ı recādur:

1. **kīse-i erbāb-ı recādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dilek ehlinin /ihtiyaç sahiplerinin kesesi.

Ḫāk-i ḥaremi menşe-i iḳbāl-i ekābir
Ceyb-i keremi kīse-i erbāb-ı recādur

kīse-i erzāḳ-ı cihān:

1. **kīse-i erzāḳ-ı cihān:**
Kaside 50
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Dünyanın erzak kesesi.

Āstīn-i keremi kīse-i erzāḳ-ı cihān
Āstān-ı ḥaremi ḳıble-i ḥācāt-ı enām

kīse-i ġonca:

1. **kīse-i ġonca:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gonca kesesi (gül tomurcuğunun keseye benzemesi sebebiyle).

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

kīse-i sebz:

1. **kīse-i sebz:**
Kaside 30
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yeşil kese.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

kīse-perdāz-ı kerem:

1. **kīse-perdāz-ı kerem:**
Kaside 50
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin para kesesini açan.

Baḫşiş-āmūz-ı himem ḥavṣala-sūz-ı ḫısset
Kīse-perdāz-ı kerem ḳāfile-sālār-ı kirām

kişi:

1. **kişi:**
Kaside 9
Mısra: **15**
İnsan, kimse, şahıs.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

2. **kişi:**
Kaside 10

Mısra: **33**
İnsan, kimse, şahıs.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaşmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

3. **kişi:**
Kaside 10
Mısra: **35**
İnsan, kimse, şahıs.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

4. **kişinüñ:**-*nüñ*
Kaside 10
Mısra: **21**
İnsan, kimse, şahıs.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

kişver:

1. **kişver:**
Kaside 5
Mısra: **47**
Memleket, ülke.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

2. **kişvere:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **55**
Memleket, ülke.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

3. **kişveri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **56**
Memleket, ülke.

Şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur mesnedi
ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

4. **kişver:**
Kaside 34
Mısra: **59**
Memleket, ülke.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

5. **kişverde:**-*de*
Kaside 36
Mısra: **51**
Memleket, ülke.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

6. **kişver:**
Kaside 43
Mısra: **16**
Memleket, ülke.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

7. **kişver:**
Kaside 47
Mısra: **49**
Memleket, ülke.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

8. **kişverde:**-*de*
Kaside 55
Mısra: **51**
Memleket, ülke.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

kişver-ārā-yı kerem-pīşe:

1. **kişver-ārā-yı kerem-pīşe:**
Kaside 37
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş vezir (memleketi süsleyen).

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

2. **kişver-ārā-yı kerem-pīşe:**
Kaside 40
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş vezir (memleketi süsleyen).

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib:

1. **kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 22
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Batının ve doğunun fatihi.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

kişver-i ʿālem:

1. **kişver-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Dünya memleketleri.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

kişver-i bī-pāyān:

1. **kişver-i bī-pāyān:**
   Kaside 57
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Sonsuz ülke.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

kişver-i cāh ü celālüñdür:

1. **kişver-i cāh ü celālüñdür:***-ü, -ñ, -dür*
   Kaside 55
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Makam ve büyüklük ülkesi.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

kişver-i cāha:

1. **kişver-i cāha:***-a*
   Kaside 51
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Mevki ve ikbal memleketi.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i luṭfa şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem

kişver-i Çīne:

1. **kişver-i Çīne:***-e*
   Kaside 26
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Çin ülkesi.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

2. **kişver-i Çīne:***-e*
   Kaside 40
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Çin ülkesi.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

kişver-i cūdında:

1. **kişver-i cūdında:***-ı, -n, -da*
   Kaside 7
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik ülkesi.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

kişver-i himmetine:

1. **kişver-i himmetine:***-i, -n, -e*
   Kaside 51
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf, ihsan ülkesi.

Ḫıṭṭa-i faẓlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munẓamm

kişver-i İrān u Tūrānı:

1. **kişver-i İrān u Tūrānı:***-ı*
   Kaside 11
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   İran ve Turan ülkesi.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

kişver-i İrān-zemīne:

1. **kişver-i İrān-zemīne:**
   Kaside 27
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   İran toprakları, İran memleketi.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

kişver-i maʿdelete:

1. **kişver-i maʿdelete:***-e*
   Kaside 54
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Adalet ülkesi.

Kişver-i maʿdelete dāver-i Mehdī-sīret
ʿĀlem-i cāha cihānbān-ı Mesīḥā-tecrīd

kişver-i pür-şūra:

1. **kişver-i pür-şūra:**-*a*
   Kaside 46
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Fitne dolu ülke.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

kişver-i Rūma:

1. **kişver-i Rūma:**-*a*
   Kaside 22
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Anadolu.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

kişver-i sitem-ḫīzi:

1. **kişver-i sitem-ḫīzi:**-*i*
   Kıt'a-ı Kebir 7
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Zulüm sıçratan, zulüm yayan ülke.

Ser-be-ser ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun
Düşmenüñ kişver-i sitem-ḫīzi

kişver-i suḫande:

1. **kişver-i suḫande:**-*de*
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Söz ülkesi.

Tā kim ola kişver-i suḫande
Āmed-şud-ı şāh-rāh-ı maʿnā

kişver-sitān:

1. **kişver-sitān:**
   Kaside 15
   Mısra: **43**
   Ülkeler alan.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

k'it:

1. **k'idemez:**-*emez*
   Kaside 44
   Mısra: **43**
   Ki etmek.

K'idemez ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān
Mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda daḫi yaġmāyı

kıtʿa:

1. **ḳıtʿada:**-*da*
   Kaside 50
   Mısra: **129**
   Kıta (nazım şekli).

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

2. **ḳıtʿaların:**-*lar, -ı, -n*
   Mesnevi 1
   Mısra: **16**
   Kıta (nazım şekli).

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

kitāb:

1. **kitāb:**
   Gazel 70
   Mısra: **6**
   Yazılmış ve basılmış eser // sevgilinin yüzü.

Cezbe-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

2. **kitāb:**
   Kaside 15
   Mısra: **75**
   Yazılmış ve basılmış eser.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

3. **kitāba:**-*a*
   Kaside 47
   Mısra: **96**
   Yazılmış ve basılmış eser.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

4. **kitāb:**
   Kaside 58
   Mısra: **84**
   Yazılmış ve basılmış eser.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

5. **kitāb:**
   Müfret 8

Mısra: **2**
Yazılmış ve basılmış eser.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

6. **kitābum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **114**
Yazılmış ve basılmış eser // divan.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī
Kitābum nüsḫa-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur

kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür:

1. **kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür:**-*i, -dür*
Kaside 58
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **-**
İlim kitabının cildine yazılan yazı.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Ḫulāṣa-i suḫan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn

kitāb-ı ʿaḳl u fikrinde:

1. **kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 34
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Akıl ve fikir kitabı.

Nihād-ı āb u ḫākinde sirişte ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

kitāb-ı cāhına:

1. **kitāb-ı cāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 32
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **-**
Makam kitabı // makamın büyüklüğü.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

kitāb-ı metīn:

1. **kitāb-ı metīn:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Sağlam, güvenilir kitap.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

kitāb-ı müsteṭāb olsa:

1. **kitāb-ı müsteṭāb olsa:**-*sa*
Kaside 55
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Beğenilen, güzel kitap olmak.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

kizb:

1. **kiẕbi:**-*i*
Kaside 62
Mısra: **32**
Yalan.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

ko:

1. **ḳo:**
Gazel 50
Mısra: **7**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

2. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 3
Mısra: **111**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

3. **ḳo:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

4. **ḳo:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

5. **ḳo:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

6. **ḳo:**
Kaside 15
Mısra: **72**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

7. **ḳo:**
Kaside 21
Mısra: **99**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

8. **ḳosañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 32
Mısra: **103**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

9. **ḳo:**
Kaside 35
Mısra: **117**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

10. **ḳo:**
Kaside 48
Mısra: **84**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

11. **ḳo:**
Kaside 59
Mısra: **77**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

12. **ḳo:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

13. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 69
Mısra: **3**
Bırakmak.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

14. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 69
Mısra: **8**
Bırakmak.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

15. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 105
Mısra: **12**
Bırakmak.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

16. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 119
Mısra: **8**
Bırakmak.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

17. **ḳo:**
Gazel 120
Mısra: **16**
Bırakmak.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

18. **ḳor:**-*r*
Gazel 134
Mısra: **5**
Bırakmak.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

19. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 3
Mısra: **77**
Bırakmak.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

20. **ḳoma:**-*ma*
Kaside 27
Mısra: **80**
Bırakmak.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

21. **ḳosun:**-*sun*
Kaside 27

Mısra: **31**
Bırakmak.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

22. **ḳo:**
Kaside 33
Mısra: **101**
Bırakmak.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

23. **ḳomazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 38
Mısra: **44**
Bırakmak.

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

24. **ḳo:**
Kaside 39
Mısra: **17**
Bırakmak.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr

25. **ḳo:**
Kaside 39
Mısra: **99**
Bırakmak.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

26. **ḳodı:**-*dı*
Kaside 45
Mısra: **81**
Bırakmak.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

27. **ḳodı:**-*dı*
Kaside 48
Mısra: **50**
Bırakmak.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı itlāfı ne dür hem

28. **ḳor:**-*r*
Kaside 48
Mısra: **24**
Bırakmak.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

29. **ḳosa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **66**
Bırakmak.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

30. **ḳo:**
Kaside 54
Mısra: **87**
Bırakmak.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

31. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 58
Mısra: **20**
Bırakmak.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

32. **ḳor:**-*r*
Nazm 2
Mısra: **4**
Bırakmak.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

33. **ḳoma:**-*ma*
Rübai 2
Mısra: **3**
Bırakmak.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

34. **ḳor:**-*r*
Gazel 54
Mısra: **7**
Bırakmak, terketmek.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

35. **ḳo:**
Gazel 65
Mısra: **3**
Bırakmak, terketmek.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

36. **ḳo:**
Gazel 65
Mısra: **8**
Bırakmak, terketmek.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

37. **ḳordı:**-*r, -dı*
Gazel 86
Mısra: **11**
Bırakmak, terketmek.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

38. **ḳor:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **26**
Bırakmak, terketmek.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳazā vü ḳader eyler

39. **ḳor:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **102**
Bırakmak, terketmek.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

40. **ḳo:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Bırakmak, terketmek.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

41. **ḳo:**
Kaside 24
Mısra: **17**
Bırakmak, terketmek.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

42. **ḳo:**
Kaside 28
Mısra: **141**
Bırakmak, terketmek.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

43. **ḳosam:**-*sa, -m*
Kaside 32
Mısra: **77**
Bırakmak, terketmek.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

44. **ḳosun:**-*sun*
Kaside 32
Mısra: **22**
Bırakmak, terketmek.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

45. **ḳo:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Bırakmak, terketmek.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

46. **ḳo:**
Kaside 58
Mısra: **103**
Bırakmak, terketmek.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳaṣīdede ḳānūn

47. **ḳomamış:**-*ma, -mış*
Kaside 23
Mısra: **75**
Bırakmak.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

48. **ḳorlardı:**-*r, -lar, -dı*
Kaside 52
Mısra: **19**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

49. **ḳor:**-*r*
Gazel 10
Mısra: **10**
Bırakmak, izin vermek.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

50. **ḳor:**-*r*
Gazel 62
Mısra: **3**
Bırakmak, izin vermek.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

51. **ḳo:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Bırakmak, izin vermek.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

52. **ḳomayın:**-*ma, -y, -ın*
Kaside 35
Mısra: **111**
Bırakmak, izin vermek.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

53. **ḳor:**-*r*
Kaside 42
Mısra: **5**
Bırakmak, izin vermek.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

54. **ḳomadı:**-*ma, -dı*
Kaside 53
Mısra: **68**
Bırakmak, izin vermek.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

55. **ḳor:**-*r*
Kaside 55
Mısra: **88**
Bırakmak, izin vermek.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

56. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 4
Mısra: **10**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

57. **ḳo:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

58. **ḳor:**-*r*
Gazel 26
Mısra: **7**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

59. **ḳordı:**-*r, -dı*
Gazel 120
Mısra: **11**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

60. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 142
Mısra: **8**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

61. **ḳodum:**-*du, -m*
Kaside 55
Mısra: **74**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

62. **ḳo:**
Gazel 64
Mısra: **7**
"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev baġışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

63. **ḳo:**
Gazel 76
Mısra: **7**
"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

64. **ḳo:**
Gazel 81
Mısra: **5**
"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

65. **ḳo:**
Gazel 103
Mısra: **2**
"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

66. **ḳo:**
Gazel 125
Mısra: **9**
"Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

67. **ḳo:**
Kaside 24
Mısra: **7**
Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

68. **ḳo:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Bırakmak, vazgeçmek.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

69. **ḳo:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Bırakmak, vazgeçmek.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

70. **ḳo:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Bırakmak, vazgeçmek.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

71. **ḳo:**
Kaside 45
Mısra: **89**
Bırakmak, vazgeçmek.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

72. **ḳo:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

73. **ḳo:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

74. **ḳo:**
Gazel 104
Mısra: **3**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

75. **ḳomaz:***-maz*
Kaside 5
Mısra: **74**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

76. **ḳomazdı:***-maz, -dı*
Kaside 21
Mısra: **28**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

77. **ḳomaduñ:***-ma, -du, -ñ*
Kaside 26
Mısra: **94**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm

78. **ḳomazdı:***-maz, -dı*
Kaside 30
Mısra: **76**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

79. **ḳomaz:***-maz*
Kaside 34
Mısra: **57**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

80. **ḳomaz:***-maz*
Kaside 35
Mısra: **20**
Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

81. **ḳomış:***-mış*
Gazel 55

Mısra: **3**
Katmak, eklemek.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

82. **ḳor:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **40**
Koymak, bırakmak.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

83. **ḳomış:**-*mış*
Kaside 17
Mısra: **2**
Takmak, vermek (isim takmak bağlamında).

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

84. **ḳo:**
Kaside 51
Mısra: **94**
Bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

85. **ḳo:**
Kaside 5
Mısra: **101**
Bırakmak.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

86. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 50
Mısra: **110**
Koymak, yerleştirmek, bulunmasına izin vermek.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

87. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 53
Mısra: **78**
Koymak, yerleştirmek, bulunmasına izin vermek.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

88. **ḳomış:**-*mış*
Kaside 7
Mısra: **107**
Bırakmak, yerleştirmek, ikâme etmek.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

89. **ḳoyalum:**-*y, -alum*
Kaside 50
Mısra: **149**
Bırakmak.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

90. **ḳo:**
Kaside 16
Mısra: **74**
Bırakmak, terketmek.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

ḳoca:

1. **ḳoca:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Ölçüleri emsalinden çok daha büyük olan, büyük, geniş ve iri.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

k'olamaz:

1. **k'olamaz:**-*amaz*
Kaside 53
Mısra: **51**
Ki olamaz.

Nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet k'olamaz
Devr-i ʿadlüñde güşāde gül-i bostān-ı ḥiyel

k'olmış:

1. **k'olmış:**-*mış*
Kaside 38
Mısra: **17**
Ki olmış.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

2. **k'olmış:**- *mış*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **3**
Ki olmış.

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

3. **k'olmış:** -*mış*
Kaside 15

Mısra: **40**
Ki olmış.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmış naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

4. **k'olmış:**- *mış*
Kaside 60
Mısra: **41**
Ki olmış.

Ẓulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmış
Ḫāmesi lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan

k'olur:

1. **k'olur:**-*u, -r*
Gazel 74
Mısra: **9**
Ki olur.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

ḳoluña ḳuvvet:

1. **ḳoluña ḳuvvet:**
Kaside 25
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Yapacağın iş için Allah güç kuvvet versin" anlamında temenni sözü.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

ḳon:

1. **ḳonmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 97
Mısra: **4**
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde durmak (tozun konması).

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

2. **ḳonmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 120
Mısra: **8**
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde durmak (tozun konması).

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

3. **ḳonmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 5
Mısra: **74**
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde durmak (tozun konması).

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

4. **ḳonmış:**-*mış*
Kaside 6
Mısra: **72**
Konulmak, bırakılmak, yerleştirilmek.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

5. **ḳonsa:**-*sa*
Kaside 31
Mısra: **53**
Konulmak, bırakılmak, yerleştirilmek.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

6. **ḳonup:**-*up*
Kaside 49
Mısra: **25**
(Uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde durmak.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

ḳop:

1. **ḳopdı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **22**
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

2. **ḳopmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 52
Mısra: **122**
Yerinden ayrılmak, bağlı bulunduğu yerle bağlantısı kesilmek.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

3. **ḳopsa:**-*sa*
Kaside 52
Mısra: **122**
Yerinden ayrılmak, bağlı bulunduğu yerle bağlantısı kesilmek.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

4. **ḳopsa:**-*sa*
Nazm 2
Mısra: **2**
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

kopar:

1. **ḳoparur:**-*u, -r*
   Gazel 69
   Mısra: **5**
   Bağlı bulunduğu yerden ayırmak.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

kork:

1. **ḳorḳar:**-*ar*
   Kaside 8
   Mısra: **9**
   Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinden dolayı tedirginlik duymak, endişelenmek, ürkmek.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

korḳarım:

1. **ḳorḳarım:**-*ar, -ın*
   Gazel 15
   Mısra: **2**
   Korkarım (ki); endişe, şüphe, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

korkarın:

1. **ḳorḳarın:**
   Kaside 14
   Mısra: **111**
   Korkarım (ki); endişe, şüphe, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

2. **ḳorḳarın:**
   Kaside 56
   Mısra: **81**
   Korkarım (ki); endişe, şüphe, tereddüt ve ihtimal bildirir.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

korku:

1. **ḳorḳum:**-*m*
   Gazel 110
   Mısra: **9**
   Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

koy:

1. **ḳoyup:**-*up*
   Kaside 18
   Mısra: **13**
   Bırakmak, terk etmek // bir şey nedeniyle vazgeçmek.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

2. **ḳoya:**-*a*
   Kaside 22
   Mısra: **2**
   Bırakmak, terk etmek // bir şey nedeniyle vazgeçmek.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

3. **ḳoyup:**-*up*
   Kaside 57
   Mısra: **83**
   Bırakmak, terketmek.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

4. **ḳoyunca:**-*u, -n, -ca*
   Kaside 5
   Mısra: **72**
   Yerleştirmek, koymak // içine yerleştirmek.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

5. **ḳoydı:**-*dı*
   Kaside 21
   Mısra: **84**
   Bırakmak.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

6. **ḳoya:**-*a*
   Kaside 3
   Mısra: **30**
   Bırakmak, vazgeçmek.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

7. **ḳoyup:**-*up*
   Gazel 84
   Mısra: **5**
   Bırakmak, terketmek.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

8. **ḳoyup:**-*up*
Kaside 3
Mısra: **104**
Bırakmak, terketmek.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

9. **ḳoyup:**-*up*
Kaside 32
Mısra: **97**
Bırakmak, terketmek.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

10. **ḳoyalum:**-*alum*
Kaside 17
Mısra: **163**
Bırakmak, ...den vazgeçmek.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

11. **ḳoyalum:**-*alum*
Kaside 60
Mısra: **83**
Bırakmak, ...den vazgeçmek.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

12. **ḳoymaz:**-*maz*
Kaside 15
Mısra: **26**
Bırakmak.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

13. **ḳoyalum:**-*alum*
Kaside 9
Mısra: **137**
Bırakmak.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

<u>köhne:</u>

1. **köhnedükce:**-*dük, -ce*
Gazel 106
Mısra: **10**
Eskimek.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

2. **köhnedükce:**-*dükce*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **24**
Eskimek.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

3. **köhne:**
Kaside 13
Mısra: **91**
Eski, kadim.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

4. **köhne:**
Kaside 12
Mısra: **27**
Yaşlı, eski, ihtiyar.

Köhne üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtiḥānumdur benüm

5. **köhne:**
Kaside 32
Mısra: **64**
Eski, eskimiş.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

6. **köhne:**
Kaside 46
Mısra: **75**
Eski, eskimiş.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

7. **köhne:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **29**
Eski, eskimiş.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

8. **köhne:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **52**
Eski.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

<u>köhne dolāb:</u>

1. **köhne dolāb:**
Kaside 31
Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Eski dolap, çark // dünya.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

köhne mey:

1. **köhne mey:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıllanmış şarap.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

2. **köhne mey:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıllanmış şarap.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

köhne meyle:

1. **köhne meyle:**-*le*
Gazel 130
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıllanmış şarap.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

köpek:

1. **köpek:**
Kaside 47
Mısra: **125**
Davranışları kötü olan kimse için sövgü sözü olarak kullanılır.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

kör eyle:

1. **kör eyle:**
Kaside 27
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kör olmasına sebep olmak, kör hâle getirmek.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

kubbe:

1. **ḳubbesinde:**-*si, -n, -de*
Kaside 52
Mısra: **29**
Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

ḳubbe-i germābe:

1. **ḳubbe-i germābe:**
Kaside 31
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hamam kubbesi.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

kūçe-i esrārınuñ:

1. **kūçe-i esrārınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sırlar sokağı, sır dolu sokak.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

ḳudret:

1. **ḳudretin:**-*i, -n*
Kaside 62
Mısra: **27**
Allahın ezeli gücü.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

2. **ḳudreti:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **7**
Güç, kuvvet, takat.

Dārātuña yoḳ ḳudreti ṣāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

3. **ḳudretümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 29
Mısra: **107**
Kudret, güç.

Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ideyin bilā-isnād

4. **ḳudrete:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **53**
Kuvvet, güç, iktidar.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

ḳudret ü imkān-ı felek:

1. **ḳudret ü imkān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Feleğin imkânı ve gücü.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

ḳudsī-cibillet:

1. **ḳudsī-cibillet:**
Kaside 19
Mısra: **31**
Mukaddes yaratılış, tıynet.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

ḳudsiyān:

1. **ḳudsiyān:**
Kaside 12
Mısra: **82**
Melekler.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

2. **ḳudsiyān:**
Kaside 25
Mısra: **41**
Melekler.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

3. **ḳudsiyān:**
Kaside 40
Mısra: **6**
Melekler.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

4. **ḳudsiyān:**
Kaside 58
Mısra: **51**
Melekler.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müştāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

5. **ḳudsiyān:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **12**
Melekler.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

ḳudsiyān-ı āsmāndur:

1. **ḳudsiyān-ı āsmāndur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün melekleri.

Hemīşe ḳudsiyān-ı āsmāndur hem-dem-i bezmi
Ḥarīm-i ḫāṣı gūyā Beyt-i maʿmūr-ı muʿallādur

ḳudsiyān-ı āsmānuñ:

1. **ḳudsiyān-ı āsmānuñ:***-uñ*
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün melekleri.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān:

1. **ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān:**
Kaside 50
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Canlılar âleminin /dünyanın göğündeki melekler.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān ʿıṭr-ı meşām

ḳudsiyān-ı Raḥmānī:

1. **ḳudsiyān-ı Raḥmānī:**
Kaside 30
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Allah'ın melekleri.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

ḳudūm:

1. **ḳudūmuñdan:***-u, -ñ, -dan*
Kaside 61
Mısra: **7**
Bir makama gelme, göreve başlama.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

2. **ḳudūmı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **75**
Gelme, ayak basma // doğma.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

<u>ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı:</u>

1. **ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Şanlı şehzade hazretlerinin gelmesi /doğumu.

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

<u>ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye:</u>

1. **ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye:**-*y, -e*
Kaside 37
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Mana hazinesinin kapısının kilidi.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

2. **ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye:**-*y, -e*
Kaside 54
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mana hazinesinin kapısının kilidi.

Eyledi ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel
Ḫāmemi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye kilīd

<u>kūh:</u>

1. **kūh:**
Kaside 5
Mısra: **49**
Dağ.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

2. **kūh:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Dağ.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

3. **kūh:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Dağ.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

4. **kūhdan:**-*dan*
Kaside 31
Mısra: **10**
Dağ.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

<u>kūh-ı belā oldı:</u>

1. **kūh-ı belā oldı:**-*dı*
Kaside 41
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Bela dağı hâline gelmek.

Bir kūh-ı belā oldı dile bir yere geldi
Eczā-yı ġam-ı lā-yetecezzā-yı zamāne

<u>kūh-ı Bīsütūn:</u>

1. **kūh-ı Bīsütūn:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bîsütûn Dağı // Ferhad'ın aşkı uğruna deldiği dağ.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

<u>kūh-ı Elbürzi:</u>

1. **kūh-ı Elbürzi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Elbürz Dağı: İran'ın kuzeyinde yer alıp kuzeybatıda Azerbaycan sınırından başlayıp Hazar Denizi'nin güney kıyısı boyunca ilerleyip doğuda Türkmenistan ve Afganistan sınırında sonlanır. Kafkas sıradağlarının en yükseğidir. Hakkında türlü söylenceler anlatılan Kaf Dağı da aynı isimle anılır.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

<u>kūh-ı girān:</u>

1. **kūh-ı girān:**
Kaside 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ağır / koca dağ.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

kūh-ı girān olurdı:

1. **kūh-ı girān olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 45
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Ağır dağ olmak // dağ kadar ağır olmak.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

kūh-ı girāna:

1. **kūh-ı girāna:**-*a*
   Kaside 4
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Ağır / koca dağ.

ʿAzmi olursa ger sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk
Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

kūh-ı girāndur:

1. **kūh-ı girāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Ağır / koca dağ.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

kūh-ı ḥadīd:

1. **kūh-ı ḥadīd:**
   Kaside 54
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Sert, kuvvetli dağ // demir dağ.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

kūh-ı Ḳāf olsa:

1. **kūh-ı Ḳāf olsa:**-*sa*
   Kaside 50
   Mısra: **147**
   Kelime Tipi: -
   Kâf Dağı gibi olmak.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

kūh-ı Ḳāfa:

1. **kūh-ı Ḳāfa:**-*a*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kaf Dağı.

İşidüp ġulġul-ı şıyṭ u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
ʿAzīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

kūh-ı pā-ber-cā:

1. **kūh-ı pā-ber-cā:**
   Kaside 6
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Ayağı yerde, sabit dağ.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

kūh-ı ser-menzile:

1. **kūh-ı ser-menzile:**-*e*
   Kaside 37
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Menzil dağı, varılacak yer.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

kūhken-i bīsütūn-ı maʿnā:

1. **kūhken-i bīsütūn-ı maʿnā:**
   Kaside 29
   Mısra: **109**
   Kelime Tipi: -
   Mana dağını kazan.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

kuḥl:

1. **kuḥl:**
   Kaside 17
   Mısra: **49**
   Sürme.

Olsa ger cilvegehi ʿarṣa-i mülk-i maʿnā
Kuḥl içün ḳalmaz idi gerd-i zemīn-i eşʿār

kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān:

1. **kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān:**
   Kaside 4
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Yıldızların gözü için sürme.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

ḳuhl-ı rūşenādur:

1. **ḳuhl-ı rūşenādur:**-*dur*
Kaside 52
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Parlak sürme.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

kuḥl-i ʿuyūn:

1. **kuḥl-i ʿuyūn:**
Kaside 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

kūhsār:

1. **kuhsāra:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **53**
Dağlık yer, dağ tepesi.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

2. **kūhsārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **78**
Dağlık yer // dağlar.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

3. **kūhsārı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **27**
Dağlık yer // dağlar.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

kul:

1. **ḳullaruña:**-*lar, -u, -ñ, -a*
Kaside 26
Mısra: **106**
Bir padişahın emri altındaki topluluk, halk.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

2. **ḳuluñ:**-*u, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **22**
Köle, esir // âşık.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

3. **ḳulıyuz:**-*ı, -y, -uz*
Gazel 121
Mısra: **7**
Bende, köle, esir.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

4. **ḳullaruñla:**-*lar, -u, -ñ, -la*
Kaside 53
Mısra: **81**
Hizmetkâr.

Ḳullaruñla oturup ḫidmetüñ itsek dirler
Celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel

5. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 24
Mısra: **24**
Hizmetkâr.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n’ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

kul eylemez:

1. **ḳul eylemez:**-*mez*
Kaside 58
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kendine bağlamak, hizmetine almak.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

kul itdi:

1. **ḳul itdi:**-*di*
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

2. **ḳul itdi:**-*di*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

3. **ḳul itdi:**-*di*
Kaside 30
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kul köle etmek, esir etmek, kendine bağlamak.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

kul oldıġum:

1. **ḳul oldıġum:**-*dıġ, -u, -m*
Tesdis 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Köle, esir olmak.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

kul olmaġı:

1. **ḳul olmaġı:**-*maġ, -ı*
Kaside 61
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Kul olmak, hizmet etmek.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

2. **ḳul olmaġı:**-*maġ, -ı*
Tesdis 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kul olmak. köle olmak, bağlanmak.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

kul olmak:

1. **ḳul olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 47
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Hükmüne girmek, bağlanmak // kulluk yapmak, hizmette bulunmak.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

kul olsam:

1. **ḳul olsam:**-*sa, -m*
Kaside 58
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Hükmüne girmek, bağlanmak // kulluk yapmak, hizmette bulunmak.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

kulaġ:

1. **ḳulaġın:**-*ı, -n*
Kaside 11
Mısra: **67**
Başın iki yanında bulunan işitme organı.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

kulaġum yolda kaldı:

1. **ḳulaġum yolda ḳaldı:**-*dı*
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir sözü duymak veya haberi almak için bütün dikkatiyle beklemek // kulağının izi yolda kalmak.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

kullāb:

1. **ḳullāb:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Çengel, kanca // sevgilinin kıvrılıp kancaya benzeyen saç uçları.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

kullāb olur:

1. **ḳullāb olur:**-*u, -r*
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çengel gibi olmak, çengel görevi yapmak.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

kullan:

1. **ḳullansañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 60
Mısra: **61**
Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

Mülk-i maʿnāda biraz kūşiş idüp ḳullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

kulle-i ikbāle:

1. **ḳulle-i iḳbāle:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Talih, baht açıklığı kulesi.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

ḳulle-i kūhsārı:

1. **ḳulle-i kūhsārı:***-ı*
Kaside 58
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dağ zirvesi.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı şarşarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

ḳulluk:

1. **ḳulluġını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 95
Mısra: **7**
Kul olma durumu, kölelik.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

ḳulūb:

1. **ḳulūba:***-a*
Kaside 25
Mısra: **87**
Kalpler.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

ḳulūb-ı ārifīn:

1. **ḳulūb-ı ārifīn:**
Kaside 56
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ariflerin kalpleri.

Maṭlaʿu'l-envār-ı mihri sīne-i erbāb-ı dil
Maḫzenü'l-esrār-ı iḫlāṣı ḳulūb-ı ārifīn

ḳuluñ olsa:

1. **ḳuluñ olsa:***-sa*
Kaside 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kul olmak; hükmü altında olmak, ona kayıtsız şartsız bağlanmak.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

ḳulzüm-i maʿrifetüm:

1. **ḳulzüm-i maʿrifetüm:***-üm*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İrfan denizi.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum:

1. **ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum:***-u, -m*
Kaside 11
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Tabiatın/şairliğin inci saçan denizi.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

ḳur:

1. **ḳurmuş:***-muş*
Gazel 10
Mısra: **3**
Oluşturmak, meydana getirmek.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

2. **ḳurdı:***-dı*
Kaside 11
Mısra: **11**
Oluşturmak, meydana getirmek.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

3. **ḳurmadın:***-madın*
Kaside 22
Mısra: **3**
Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

4. **ḳura:***-a*
Kaside 5
Mısra: **104**
Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

Ḳurʾān:

1. **Ḳurʾāna:***-a*
Kaside 47
Mısra: **131**
Kur'an'ı Kerim.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O güne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

kurb-ı ev ednā:

1. **ḳurb-ı ev ednā:**
Kaside 6
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Ayet**
"hatta (daha yakın)" Necm Sûresi 53/9. Hazret-i Peygamber'e mahsus makam.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

kurb-ı sulṭān-ı cihānda:

1. **ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda:***-da*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahına yakınlık.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

kurdur:

1. **ḳurdurmazdı:***-maz, -dı*
Kaside 61
Mısra: **65**
Hazırlatmak, kurma işini yaptırmak.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

kūre-i āteş-fürūz olurdı:

1. **kūre-i āteş-fürūz olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 55
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ateş yakan, ateşi alevlendiren küre olmak.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

kureng:

1. **kureng:**
Kaside 37
Mısra: **44**
Al at.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

kurı:

1. **ḳurı:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Zayıf, çelimsiz//boş, faydasız, değersiz.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

kūr-ı māder-zād:

1. **kūr-ı māder-zād:**
Kaside 29
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Anadan doğma kör.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

kurṣ-ı zer-i mihri:

1. **ḳurṣ-ı zer-i mihri:***-i*
Kaside 31
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın parası, güneş altını.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

kurtar:

1. **ḳurtar:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor durumdan uzaklaştırmak.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

2. **ḳurtarduñ:***-du, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **67**
Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor durumdan uzaklaştırmak.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

kurtul:

1. **ḳurtulamam:***-amam*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **18**
İstenmeyen bir durumdan, uzaklaşmak, sıyrılmak.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

2. **ḳurtılurduḳ:***-u, -r, -du, -k*
Gazel 14
Mısra: **4**

İstenmeyen bir durumdan, uzaklaşmak, sıyrılmak.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

kurtuluş yok:

1. **ḳurtuluş yoḳ:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtuluşu olmamak.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

kurul:

1. **ḳurulsun:***-sun*
Gazel 4
Mısra: **12**
Kurma işi yapılmak, oluşturulmak.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

kuş:

1. **ḳuş:**
Kaside 17
Mısra: **9**
Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

2. **ḳuşdur:***-dur*
Kaside 18
Mısra: **21**
Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

3. **ḳuş:**
Kaside 22
Mısra: **56**
Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

kuşan:

1. **ḳuşandım:***-dı, -m*
Kaside 21
Mısra: **70**
Giyinmek.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

küşe:

1. **küşe:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Köşe // yer.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

2. **küşesidür:***-si, -dür*
Kaside 31
Mısra: **51**
Köşe // yer.

Ol ki bir küşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

3. **küşede:***-de*
Kaside 46
Mısra: **62**
Köşe // yer.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

küşe-i bāmında:

1. **küşe-i bāmında:***-ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Çatının, damın köşesi.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Küşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

küşe-i çeşmiyle:

1. **küşe-i çeşmiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 45
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Göz ucu.

Ger etse küşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

küşe-i çeşmiyle baḳınca:

1. **küşe-i çeşmiyle baḳınca:***-ınca*
Kaside 40
Mısra: **83**

Kelime Tipi: -
Göz ucuyla bakmak.

Keşf olur kūşe-i çeşmiyle baķınca zīrā
Ţabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

küşe-i dāmān-ı felek:

1. **kūşe-i dāmān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Feleğin eteğinin ucu // dünya.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ķalur kūşe-i dāmān-ı felek

kūşe-i destār-ı Mesīḥāyı:

1. **kūşe-i destār-ı Mesīḥāyı:**-*y, -ı*
Kaside 31
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hz. İsâ'nın sarığının köşesi.

Çāk idüp kūşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niķāb

kūşe-i ebrū:

1. **kūşe-i ebrū:**
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kaş ucu, kaşın kenarı.

Müddeʿā-fehm o ķadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

kūşe-i ebrūda:

1. **kūşe-i ebrūda:**-*da*
Kaside 56
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kaş ucu, kaşın kenarı.

Kūşe-i ebrūda ancaķ ġamze-i dil-ber degül
Ķanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

kūşe-i ebrū-yı dil-berdür:

1. **kūşe-i ebrū-yı dil-berdür:**-*dür*
Kaside 52
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Güzelin kaşının ucu.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Çāy-ı fitne kūşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

kūşe-i pinhān:

1. **kūşe-i pinhān:**
Kaside 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gizli (bir) köşe.

Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāķ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

kūşe-i pür-fitnesi:

1. **kūşe-i pür-fitnesi:**-*si*
Gazel 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne dolu köşe.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her kūşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

kūşe-i vaḥdet-nişest ol:

1. **kūşe-i vaḥdet-nişest ol:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzlet köşesinde oturmak, inziva köşesine çekilmek.

Ehl-i ʿaşķ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

kūşiş idüp:

1. **kūşiş idüp:**-*üp*
Kaside 60
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, çabalamak, gayret sarfetmek, uğraşmak.

Mülk-i maʿnāda biraz kūşiş idüp ķullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

ķuṣūr:

1. **ķuṣūrum:**-*u, -m*
Kaside 59
Mısra: **65**
Yanlış, hata, eksik.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ķuṣūrum
Ţabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

ķuṣūr itdimse:

1. **ķuṣūr itdimse:**-*di, -m, -se*
Kaside 43
Mısra: **71**

Kelime Tipi: -
Hatalı davranışta bulunmak.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

kuṭb:

1. **ḳuṭbıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 56
Mısra: **10**
Dönen bir tekerleğin ortasından geçen mil // dünyevi ve manevi mertebelerin en yükseğinde bulunan kimse.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

kuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet:

1. **ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet:**
Kaside 30
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Saadet çarkının merkezi.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

kuṭb-ı devrān:

1. **ḳuṭb-ı devrān:**
Kaside 16
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanın en büyüğü.

Şehryār-ı şeh-nişān ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān
Ḳuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār

kuṭb-ı devrān-ı felek:

1. **ḳuṭb-ı devrān-ı felek:**
Kaside 62
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Devrin (büyük) veziri.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

kuṭb-ı gerdūn-ı cihānbānī vü fermānrānī:

1. **ḳuṭb-ı gerdūn-ı cihānbānī vü fermānrānī:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık feleğinin/göğünün kutbu.

Merkez-i dāʾire-i cāh u celāl u ʿaẓamet
Ḳuṭb-ı gerdūn-ı cihānbānī vü fermānrānī

kutb-ı gerdūn-ı hüner:

1. **ḳutb-ı gerdūn-ı hüner:**
Kaside 52
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Hüner dünyasının merkezi.

Merkez-i pergār-ı dāniş ḳutb-ı gerdūn-ı hüner
Mālik-i mülk-i fażāʾil müftī-i devr-i zamān

kuṭb-ı murādı üzre:

1. **ḳuṭb-ı murādı üzre:**
Kaside 38
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Arzunun merkezi üzerine // arzu, istek doğrultusunda.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

kuṭb-ı vüzerā:

1. **ḳuṭb-ı vüzerā:**
Kaside 41
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin başı.

Faḫr-ı şuʿarā ḳıble-i erbāb-ı maʿārif
Ḳuṭb-ı vüzerā Āṣaf-ı dānā-yı zamāne

kuvvet:

1. **ḳuvvetde:**-*de*
Kaside 59
Mısra: **51**
Hüner, fazilet.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde mes̱eldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

kuvvet-i baht:

1. **ḳuvvet-i baḫt:**
Kaside 36
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Talihin gücü, iyi talih.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

kuvvet-i bāzū-yı ḳahrı:

1. **ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **63**

Kelime Tipi: -
Gazap, öfke pazısının kuvveti, gazabının şiddeti.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

kuvvet-i bāzū-yı reʾyi:

1. **ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Düşünce pazısının /kolunun kuvveti.

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

kuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı:

1. **ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 54
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Samimiyetin, sadakatin çekim gücü.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı āsār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

kuvvet-i erkān bulur:

1. **ḳuvvet-i erkān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Esasları, rükünleri güç kazanmak, kuvvetlenmek.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

kuvvet-i izʿān-ı suhan:

1. **ḳuvvet-i izʿān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Söz anlama kuvveti.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i izʿān-ı suḫan

kuvvet-i ḳāhire-i fikr-i Kemāl ü Ḫusrev:

1. **ḳuvvet-i ḳāhire-i fikr-i Kemāl ü Ḫusrev:**
Kaside 50
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Husrev-i Dehlevî ve Kemâl-i Isfahânî'nin fikrinin ezici gücü.

Ḳuvvet-i ḳāhire-i fikr-i Kemāl ü Ḫusrev
Ṣanʿat-ı nādire-i naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām

kuvvet-i ḳahr u ġażabı:

1. **ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı:**-*ı*
Kaside 54
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Öfke ve hiddetin şiddeti.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

kuvvet-i ḳahrıyla:

1. **ḳuvvet-i ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 25
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın şiddeti.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

kuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum:

1. **ḳuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum:**-*u, -m*
Kaside 50
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Düşüncelerin kutsal gücü, Allah tarafından ilham edilmiş düşüncelerin gücü.

İderin ḳuvvet-i ḳudsiyye-i efkārum ile
Cünd-i ervāḥ-ı ricāl-i suḫanı istiḫdām

kuvvet-i ṣıdk:

1. **ḳuvvet-i ṣıdḳ:**
Kaside 31
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Sadakat gücü, samimiyet gücü.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

kuvvet-i ṭabʿı olan:

1. **ḳuvvet-i ṭabʿı olan:**-*an*
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli şairlik yeteneğine sahip olmak.

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

kuvvet-i ṭabʿīde:

1. **ḳuvvet-i ṭabʿīde:**-*de*
Kaside 51

Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Yaratılışta olan kuvvet // doğuştan gelen yiğitlik, cesaret.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

ḳuvvet-i ṭabʿıñ:

1. **ḳuvvet-i ṭabʿıñ:**-*ıñ*
Gazel 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın kudreti, gücü.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

ḳuvvet-i ṭabʿuma:

1. **ḳuvvet-i ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 7
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın kudreti, şairlik gücü.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

ḳuvvet-i ṭabʿumı:

1. **ḳuvvet-i ṭabʿumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 44
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Şair yaratılışın kudreti, şairlik gücü.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe:

1. **ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe:**
Kaside 51
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Talihin ve baht açıklığının kuvveti, gücü // baht açıklığı, iyi talih.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

kūy:

1. **kūyuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 22
Mısra: **7**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

2. **kūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 35
Mısra: **5**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

3. **kūyına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 56
Mısra: **11**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

4. **kūyuna:**-*u, -n, -a*
Gazel 76
Mısra: **1**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

5. **kūyuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 120
Mısra: **7**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

6. **kūyunda:**-*u, -n, -da*
Gazel 16
Mısra: **5**
Mahalle, semt//sevgilinin bulunduğu yer.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

kūy-ı maḥabbet:

1. **kūy-ı maḥabbet:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevginin , muhabbetin olduğu yer//sevgilinin bulunduğu yer.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

kūy-ı zemīni:

1. **kūy-ı zemīni:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

<u>küdūret:</u>

1. **küdūret:**
Terkib-bend 1
Mısra: **44**
Bulanıklık // gam, tasa.

Sende n’eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

2. **küdūretden:**-*den*
Terkib-bend 1
Mısra: **42**
Bulanıklık // gam, tasa.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

3. **küdūretden:**-*den*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
Bulanıklık // kaygı, tasa.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

4. **küdūretden:**-*den*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **3**
Bulanıklık, karanlık.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

<u>küfr olur:</u>

1. **küfr olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
İmansızlık, münafıklık olmak.

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur meẕheb-i endīşede itsem ihmāl

<u>kül itdi:</u>

1. **kül itdi:**-*di*
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Mahvetmek, helâk etmek.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

<u>kül öksizi oldı:</u>

1. **kül öksizi oldı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anasız babasız kalmak, kimsesiz kalmak.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

<u>külāh:</u>

1. **külāhı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **70**
Başa takılan, keçeden yapılma, ucu sivri giyeceğin adı, sikke.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

<u>külāh-ı cāhına:</u>

1. **külāh-ı cāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 20
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Makam külahı // padişah kavuğu.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salṭanat şehper

<u>külāh-ı kelle-i ḫūrşīde:</u>

1. **külāh-ı kelle-i ḫūrşīde:**-*e*
Kaside 48
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Güneşin başındaki külah.

Dür-i yektā gibi ziynet virürdi
Külāh-ı kelle-i ḫūrşīde şeb-nem

<u>külāh-ı Keyḳubād:</u>

1. **külāh-ı Keyḳubād:**
Kaside 43
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Keykubâd'ın külahı.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

<u>külāhın ʿarşa atdı:</u>

1. **külāhın ʿarşa atdı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Külahını havaya atmak; pek çok sevinmek.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı żamīme-i evrād

külāhın atdı:

1. **külāhın atdı:**-*dı*
   Kaside 40
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinç verecek bir haber alınca külahı baştan çıkarıp havaya atmak // (güneş ve ay) ışınlarını salmak.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munżamm

küleh:

1. **küleh:**
   Kaside 10
   Mısra: **54**
   Hükümdarlık alâmeti, padişah külahı.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

külhan:

1. **külḫandan:**-*dan*
   Kaside 52
   Mısra: **74**
   Hamam ocağı.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

2. **külḫanda:**-*da*
   Gazel 110
   Mısra: **2**
   Hamam ocağı.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

külhen:

1. **külḫeni:**-*i*
   Gazel 11
   Mısra: **6**
   Hamam ocağı.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

kümeyt-i hāme:

1. **kümeyt-i ḫāme:**
   Kaside 45
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Kalem atı.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

kümeyt-i kalemi:

1. **kümeyt-i ḳalemi:**-*i*
   Kaside 35
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Doru kalem atı (kızıl kahverengi kalem atı).

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

künbed-i nīlüferī:

1. **künbed-i nīlüferī:**
   Kaside 14
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Nilüfer renkli gök kubbe, mavi gökyüzü.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

künc-i belā-yı firḳatüñde:

1. **künc-i belā-yı firḳatüñde:**-*üñ, -de*
   Kaside 25
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılığın dert köşesi.

Ḥamdüli’llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

künc-i ġam:

1. **künc-i ġam:**
   Gazel 109
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gam köşesi.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

künc-i mihrāb:

1. **künc-i miḥrāb:**-*di*
   Kaside 31
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Mihrap köşesi.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

küngüre-i ʿarşa:

1. **küngüre-i ʿarşa:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek katının tepesi.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

2. **küngüre-i ʿarşa:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek katının tepesi.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

küngüre-i keyvānı:

1. **küngüre-i keyvānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zuhal (Satürn) gezegeninin en yüksek noktası.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

kürsī:

1. **kürsī:**
Kaside 44
Mısra: **4**
Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

2. **kürsī:**
Nazm 1
Mısra: **4**
Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

küstāh ol:

1. **küstāḫ ol:**
Gazel 19
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Korkusuz, cesur olmak, utanmamak.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

küşāde-rūy:

1. **küşāde-rūy:**
Kaside 38
Mısra: **22**
Güleryüzlü.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān:

1. **küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān:**
Kaside 8
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kirpik oklarından ve naz kılıcından ölmüş.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı:

1. **küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı:**-*dı*
Gazel 66
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazım meydanının pehlivanı olmak (şiir vadisinin ustası olmak).

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

kütel ola:

1. **kütel ola:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Yedek at olmak.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

2.2.14. L

lā-büdd:

1. **lā-büdd:**
Gazel 74
Mısra: **12**
Elbette, mutlaka.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

2. **lā-büdd:**
Kaside 20

Mısra: **56**
Elbette, mutlaka.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

lā-cerem:

1. **lā-cerem:**
Kaside 15
Mısra: **72**
Daima, sürekli.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

lāf:

1. **lāf:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Sıradan söz, boş lakırdı.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

2. **lāf:**
Kaside 59
Mısra: **72**
Sıradan söz, boş lakırdı.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

3. **lāf:**
Kaside 6
Mısra: **78**
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

4. **lāf:**
Kaside 11
Mısra: **97**
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

5. **lāf:**
Kaside 14
Mısra: **85**
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

6. **lāfı:**-*ı*
Kaside 24
Mısra: **17**
Söz, gereksiz söz, boş lakırdı.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

7. **lāfı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **101**
Söz // şiir.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

8. **lāfı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **137**
Söz // şiir.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

9. **lāfı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **103**
Söz // konu, bahis.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

10. **lāfı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **149**
Söz // konu, bahis.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

11. **lāfı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **108**
Söz // konu, bahis.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

12. **lāfı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **103**
Söz // konu, bahis.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

13. **lāfı:**-*ı*
Kaside 60
Mısra: **83**
Söz // konu, bahis.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

14. **lāfı:**-*ı*
Tesdis 1
Mısra: **22**
Söz // konu, bahis.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

15. **lāfın:**-*ı, -n*
Tesdis 1
Mısra: **33**
Söz // konu, bahis.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

16. **lāfı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **74**
Söz // konu, bahis.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

<u>lāf eylerse:</u>

1. **lāf eylerse:**-*r, -se*
Kaside 20
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek, konuşmak.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

<u>lāf iderse:</u>

1. **lāf iderse:**-*er, -se*
Kaside 26
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Övünmek.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

<u>lāf itdüñ:</u>

1. **lāf itdüñ:**-*düñ*
Kaside 11
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

<u>laf itmegi:</u>

1. **laf itmegi:**-*meg, -i*
Kaside 33
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

<u>lāf itmem:</u>

1. **lāf itmem:**-*me, -m*
Kaside 13
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

<u>lāf ü güẕāf:</u>

1. **lāf ü güẕāf:**
Kaside 51
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Boş yere söz.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

<u>lāf u güẕāf itmem:</u>

1. **lāf u güẕāf itmem:**-*me, -m*
Kaside 34
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Boş lakırdı etmek, boş konuşmak.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güẕāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güẕāf u lāf menfūrı

<u>lāf u güzāf-ı serserī:</u>

1. **lāf u güzāf-ı serserī:**
Kaside 14
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Serserice saçma sapan laflar, boş sözler.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

<u>lāf urup:</u>

1. **lāf urup:**-*up*
Kaside 28
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşmak, söz etmek // iddiada bulunmak.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

<u>**lāf-ı bī-maʿnā:**</u>

1. **lāf-ı bī-maʿnā:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Manasız söz.

Ḥusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

<u>**lāf-ı suḫani:**</u>

1. **lāf-ı suḫanı:***-ı*
Kaside 35
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Şiirin lafı (şiiri hakkında konuşma).

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

2. **lāf-ı suḫanı:***-ı*
Kaside 54
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Şiirin lafı (şiiri hakkında konuşma).

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

<u>**lāf-ı suḫan-pīrāyī:**</u>

1. **lāf-ı suḫan-pīrāyī:**
Kaside 44
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Söz süsleyiciliğin lafı // güzel söz söyleme iddiası.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

<u>**lafẓ:**</u>

1. **lafẓı:***-ı*
Gazel 14
Mısra: **10**
Söz.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

2. **lafẓumda:***-u, -m, -da*
Kaside 51
Mısra: **101**
Söz // şiir.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

3. **lafẓ:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Söz (kuru bir söz).

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

4. **lafẓı:***-ı*
Kaside 4
Mısra: **4**
Söz.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

5. **lafẓı:***-ı*
Kaside 43
Mısra: **70**
Söz.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

<u>**lafẓ-ı ābdārumda:**</u>

1. **lafẓ-ı ābdārumda:***-u, -m, -da*
Kaside 6
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Zarif, güzel nükteli söz.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

<u>**lafẓ-ı maʿnīdārıma:**</u>

1. **lafẓ-ı maʿnīdārıma:***-ı, -m, -a*
Kaside 56
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Manalı sözler.

Maʿnī-i rengīnüme laʿl-i bütān-ı nāzenīn
Lafẓ-ı maʿnīdārıma cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ

<u>**lafẓ-ı reng-āmīz:**</u>

1. **lafẓ-ı reng-āmīz:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Renkli lafız, ilgi çekici söz.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

lafẓ-ı rengīne:

1. **lafẓ-ı rengīne:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Renkli, hoş söz.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā:

1. **lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā:**
Kaside 53
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Saf güzel şiir.

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

lafẓ-ı rūşen:

1. **lafẓ-ı rūşen:**
Kaside 55
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Parlak söz.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

lafẓ-ı saḳīm:

1. **lafẓ-ı saḳīm:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hatalı, yanlış söz.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

laḫt-ı ciger:

1. **laḫt-ı ciger:**
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ciğer parçası.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

lāl:

1. **lāldür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **59**
Dilsiz, söz söylemeyen, susmuş.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

laʿl:

1. **laʿlin:**-*i, -n*
Gazel 64
Mısra: **7**
Sevgilinin kırmızı dudağı.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

2. **laʿline:**-*i, -n, -e*
Gazel 98
Mısra: **4**
Sevgilinin kırmızı dudağı.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

3. **laʿli:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **45**
Kırmızı dudak.

Laʿli ki reşk-i ḫātem-i Cemdür zamānede
Ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür

4. **laʿlsin:**-*sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Kırmızı değerli taş // şarap.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

lāl itdi:

1. **lāl itdi:**-*di*
Kaside 41
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Konuşamaz duruma sokmak, susturmak.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

lāl olmaz:

1. **lāl olmaz:**-*maz*
Kaside 35
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Dilsiz olmak // susmak, konuşmamak.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

lālası olsa:

1. **lālası olsa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
(Şehzadenin) terbiyecisi olmak.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

lāle:

1. **lāle:**
Kaside 44
Mısra: **81**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

2. **lāle:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

3. **lālesini:**-*si, -n, -i*
Kaside 7
Mısra: **78**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

4. **lāle:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

5. **lāle:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

6. **lāledür:**-*dür*
Kaside 15
Mısra: **27**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

7. **lāle:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

8. **lāle:**
Kaside 18
Mısra: **61**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

9. **lālesi:**-*si*
Kaside 46
Mısra: **13**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Lālesi ḫāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber
Sünbüli bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn

10. **lāle:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

11. **lāle:**
Kaside 49
Mısra: **9**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, çiçeği ise kadehe benzeyen çok renkli bir çiçek.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

lāle-gūn:

1. **lāle-gūn:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Lale renkli, kırmızı.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin:

1. **lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin:**
Terkib-bend 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinin bahçesinde suya kanmış lale // şarap ile dolu kadeh.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

lālesitān:

1. **lālesitāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **134**
Lale bahçesi.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

lāleveş:

1. **lāleveş:**
Kaside 27
Mısra: **27**
Lale gibi.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

lālezār:

1. **lālezār:**
Kaside 49
Mısra: **11**
Lale bahçesi.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

laʿl-i bütān-ı nāzenīn:

1. **laʿl-i bütān-ı nāzenīn:**
Kaside 56
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Nazlı güzellerin dudağı.

Maʿnī-i rengīnüme laʿl-i bütān-ı nāzenīn
Lafẓ-ı maʿnīdārıma cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ

laʿl-i leb-i cānānesin:

1. **laʿl-i leb-i cānānesin:***-sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağı.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

laʿlīn-şarāb:

1. **laʿlīn-şarāb:**
Kaside 61
Mısra: **56**
Kırmızı şarap.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

lā-mekān:

1. **lā-mekān:**
Kaside 32
Mısra: **42**
Mekânsızlık, sonsuzluk.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān fežā-yı ḥarīm

lā-mekān ol:

1. **lā-mekān ol:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mekânsız olmak // sabit bir yeri olmamak, seyir hâlinde olmak (güneş gibi).

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

lā-mekān olur:

1. **lā-mekān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Mekânsız olmak // sabit bir yeri olmamak.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

lā-mekān-seyr:

1. **lā-mekān-seyr:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Fizik ötesi âlemde dolaşan.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

lāne:

1. **lānemüz:***-müz*
Gazel 86
Mısra: **8**
Yuva, kuş yuvası.

Biz tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i ṭurradadur lānemüz bizüm

laʿnet:

1. **laʿnet:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **25**
Allah'ın rahmetinden, af ve merhametinden mahrum olsun.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

laṭīf:

1. **laṭīf:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Hoş, güzel.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

2. **laṭīf:**
Kaside 1
Mısra: **24**
Yumuşak, hoş, letafetli.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye:

1. **laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye:**
Kaside 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gaybi hediyeleri.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

laṭīfe-i ḫulḳıyla:

1. **laṭīfe-i ḫulḳıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 58
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ahlakın, huyun güzelliği, yumuşaklığı.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

lā-yefhem:

1. **lā-yefhem:**
Kaside 51
Mısra: **92**
Akılsız, idrâksiz, cahil.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

lāyıḥ oldı:

1. **lāyıḥ oldı:***-dı*
Kaside 52
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hatıra gelmek.

Ḫāṭıra esnā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

lāyıḳ:

1. **lāyıḳ:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Yakışır, uygun, hak etmiş.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

2. **lāyıḳdur:***-dur*
Kaside 48
Mısra: **44**
Yakışır, uygun, hak etmiş.

Cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıḳdur olursa ṣadr-ı aʿẓam

3. **lāyıḳ:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Yakışır, uygun, münasip.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

4. **lāyıḳdur:***-dur*
Gazel 142
Mısra: **13**
Yakışır, uygun, münasip.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

5. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **43**
Yakışır, uygun, münasip.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

6. **lāyıḳ:**
Kaside 17
Mısra: **149**
Yakışır, uygun, münasip.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür bağçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

7. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **9**
Yakışır, uygun, münasip.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

8. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **40**
Yakışır, uygun, münasip.

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

9. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **30**
Yakışır, uygun, münasip.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

10. **lāyıḳ:**
Kaside 23
Mısra: **45**
Yakışır, uygun, münasip.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

11. **lāyıḳ:**
Kaside 25
Mısra: **86**
Yakışır, uygun, münasip.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

12. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **37**
Yakışır, uygun, münasip.

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

13. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 26
Mısra: **77**
Yakışır, uygun, münasip.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

14. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 27
Mısra: **13**
Yakışır, uygun, münasip.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

15. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 34
Mısra: **47**
Yakışır, uygun, münasip.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

16. **lāyıḳ:**
Kaside 37
Mısra: **25**
Yakışır, uygun, münasip.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

17. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 38
Mısra: **28**
Yakışır, uygun, münasip.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

18. **lāyıḳ:**
Kaside 40
Mısra: **56**
Yakışır, uygun, münasip.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

19. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **25**
Yakışır, uygun, münasip.

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

20. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 45
Mısra: **43**
Yakışır, uygun, münasip.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

21. **lāyıḳ:**
Kaside 50
Mısra: **123**
Yakışır, uygun, münasip.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

22. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **5**
Yakışır, uygun, münasip.

Ḫusrev-i kāmrān ki lāyıḳdur
Āftāb olsa naʿl-i Şebdīzi

23. **lāyıḳ:**
Kaside 55
Mısra: **70**
Yakışır, uygun, münasip.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

<u>lāyık görürlerse:</u>

1. **lāyık görürlerse:**-*ü, -r, -ler, -se*
Kaside 18
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakıştırmak, uygun görmek.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyık görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

<u>lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun:</u>

1. **lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun:**-*duġ, -u, -n*
Kaside 61
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Sadrazamlık makamına layık olmak.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

<u>lāzım:</u>

1. **lāzım:**
Gazel 1
Mısra: **7**
Gerekli.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

2. **lāzım:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Gerekli.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

3. **lāzım:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Gerekli.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

4. **lāzım:**
Kaside 23
Mısra: **80**
Gerekli.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

5. **lāzım:**
Kaside 25
Mısra: **91**
Gerekli.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

6. **lāzım:**
Kaside 37
Mısra: **61**
Gerekli.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

7. **lāzım:**
Kaside 43
Mısra: **17**
Gerekli.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

8. **lāzım:**
Kaside 48
Mısra: **85**
Gerekli.

Duʿā-yı devleti dünyāya lāzım
Ḫuṣūṣā ehl-i istiʿdāda elzem

9. **lāzım:**
Kaside 62

Mısra: **26**
Gerekli.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

10. **lāzım:**
Gazel 94
Mısra: **14**
Gerekli, yakışık, yaraşık.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

lāzım gelicek:

1. **lāzım gelicek:**-*icek*
Kaside 10
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

lāzım gelür:

1. **lāzım gelür:**-*ü, -r*
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

lāzım gelürse:

1. **lāzım gelürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 22
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gerekmek, icap etmek.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

lāzım olan:

1. **lāzım olan:**-*an*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gerekmek.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

2. **lāzım olan:**-*an*
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

lāzım olduḳca:

1. **lāzım olduḳca:**-*duḳca*
Kaside 61
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

lāzım olur:

1. **lāzım olur:**-*u, -r*
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

lāzıme:

1. **lāzımedür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **3**
Lazım olan, gerekli olan şey.

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

lāzıme-i devletinüñ:

1. **lāzıme-i devletinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 3
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
İkbal, kudret, saadet için gerekli olan şey.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

lāzıme-i ġayret ü neng:

1. **lāzıme-i ġayret ü neng:**
Kaside 37
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Çalışmanın, gayret etmenin lüzumu.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

lāzım-ı pāyān-ı suḫan:

1. **lāzım-ı pāyān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Şiirin sona ermesi, bitirilmesi için gerekli olan.

Ḳoyalum lāfı hele ḫayr duʿā eyleyelüm
Çün duʿādur ezelī lāzım-ı pāyān-ı suḫan

__leʾāl:__

1. **leʾāl:**
Kaside 35
Mısra: **58**
İnciler.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

__leb:__

1. **lebleri:***-ler, -i*
Gazel 10
Mısra: **5**
Dudak.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

2. **lebleri:***-ler, -i*
Gazel 98
Mısra: **1**
Dudak.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

3. **lebleri:***-ler, -i*
Kaside 55
Mısra: **83**
Dudak.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

4. **leblerüñ:***-ler, -ü, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **56**
Dudak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

5. **lebleründe:***-ler, -ü, -n, -de*
Kaside 61
Mısra: **57**
Dudak.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

6. **lebin:***-i, -n*
Gazel 124
Mısra: **8**
Dudak.

Müʾes̱s̱irdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

7. **lebi:***-i*
Gazel 133
Mısra: **7**
Dudak (İsa nefesli olması bağlamında).

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

__leb-ā-leb:__

1. **leb-ā-leb:**
Kaside 59
Mısra: **9**
Ağzına kadar dolu.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

2. **leb-ā-leb:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Ağzına kadar (batmak).

Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep
Ālüfte imiş ḫançeri cān ile leb-ā-leb

__leb-ā-leb olsa:__

1. **leb-ā-leb olsa:***-sa*
Kaside 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolmak.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

__leb-be-leb:__

1. **leb-be-leb:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Dudak dudağa.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

__leb-ber-leb ol:__

1. **leb-ber-leb ol:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolmuş olmak.

Ḥıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

leb-beste- dem olur:

1. **leb-beste- dem olur:***-u, -r*
   Kaside 15
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Dili tutulmak.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

leb-i cān-bahşını:

1. **leb-i cān-baḫşını:***-ı, -n, -ı*
   Gazel 95
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   (Sevgilinin) can bağışlayan, hayat veren dudağı.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

leb-i dil-berden:

1. **leb-i dil-berden:***-den*
   Kaside 13
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin dudağı.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

leb-i laʿlüñ:

1. **leb-i laʿlüñ:***-üñ*
   Gazel 17
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Lal gibi kırmızı dudak.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

leb-i muʿciz-beyānı:

1. **leb-i muʿciz-beyānı:***-ı*
   Kaside 19
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Mucize gibi söz söyleyen dudak.

Leb-i muʿciz-beyānı mevrid-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rūşen-żamīri maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i enverdür

leb-i sāḳī:

1. **leb-i sāḳī:**
   Gazel 126
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sakinin dudağı // sevgilinin dudağı.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

leb-teşne:

1. **leb-teşne:**
   Kaside 32
   Mısra: **90**
   Susamış, arzulu.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

2. **leb-teşnedür:***-dür*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **19**
   Susamış, arzulu.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

lehçe-i pākīze:

1. **lehçe-i pākīze:**
   Kaside 33
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Temiz söyleyiş, temiz üslup // güzel söyleyiş.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar lez̠z̠et-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

lehçe-i pākīzeme:

1. **lehçe-i pākīzeme:***-m, -e*
   Kaside 39
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Temiz söyleyiş, temiz üslup // güzel söyleyiş.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

lehçe-i şūḫını:

1. **lehçe-i şūḫını:***-ı, -n, -ı*
   Gazel 2
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ahenkli, güzel söyleyiş.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

le᾿īm:

1. **le᾿īme:**-*e*
Gazel 47
Mısra: **8**
Cimri.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Le᾿īme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

2. **le᾿īm:**
Kaside 29
Mısra: **87**
Cimri.

Virürdi mā-melekin bez̲l içün kerīme le᾿īm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

3. **le᾿īm:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Alçak, aşağılık (kimse).

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u le᾿īm
Kim sitemde her biri nā᾿ib-menāb-ı rūzgār

leked-ḫūrde-i ġamdur:

1. **leked-ḫūrde-i ġamdur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Gam tekmesi yemiş.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

lemʿa:

1. **lemʿası:**-*sı*
Kaside 33
Mısra: **78**
Parıltı.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mıṣḳala-i jeng-zidādur

leng:

1. **leng:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Topal, aksak.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

lenger:

1. **lengeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **20**
Gemi demiri, çapa.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

lenger iderdi:

1. **lenger iderdi:**-*er, -di*
Kaside 20
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Çapa /gemi demiri yapmak.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

lenger olur:

1. **lenger olur:**-*u, -r*
Kaside 7
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Gemiyi sabitlemek için denize atılan büyük demir, çapa olmak.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

lenger-i kūh-ı girān virür:

1. **lenger-i kūh-ı girān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Büyük dağların çapa demirini vermek // demirlemesini, yavaşlamasını, durmasını sağlamak.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

lerzān bulur:

1. **lerzān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Titrer görmek.

Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-i tiġ-ı ġamzesiyle ʿaḳsini lerzān bulur

lerzān u giryān ider:

1. **lerzān u giryān ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Titretmek ve ağlatmak.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

lerze ṭutar:

1. **lerze ṭutar:**-*ar*
   Gazel 100
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

2. **lerze ṭutar:**-*ar*
   Kaside 3
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

3. **lerze ṭutar:**-*ar*
   Kaside 21
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Titremeye tutulmak, titremeye başlamak.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

lerze virür:

1. **lerze virür:**-*ü, -r*
   Kaside 38
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: **-**
   Titretmek, ürperti vermek.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

lerze-i kūh u deryā:

1. **lerze-i kūh u deryā:**
   Kaside 17
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: **-**
   Denizin ve dağın titremesi.

Bir de Ṭaġlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

leşker:

1. **leşkeri:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **36**
   Asker.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

2. **leşker:**
   Kaside 20
   Mısra: **90**
   Asker.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

3. **leşkere:**-*e*
   Kaside 26
   Mısra: **60**
   Asker.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere bez̠l-i zer ü sīm

4. **leşker:**
   Kaside 43
   Mısra: **16**
   Asker.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

5. **leşker:**
   Kaside 47
   Mısra: **51**
   Asker.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

leşker-i ʿālem:

1. **leşker-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: **-**
   Cihanın askerleri.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

leşker-i fikr ü ḫayālāt:

1. **leşker-i fikr ü ḫayālāt:**
   Kaside 60
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: **-**
   Düşünce ve hayal askerleri.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

leşker-i ġam:

1. **leşker-i ġam:**
   Kaside 10
   Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Gam askeri // dertler.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına:

1. **leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına:***-ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
... üzerine ordu/asker salan, gönderen sarhoş gamze.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

leşker-i müjgān:

1. **leşker-i müjgān:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kirpik askeri, sevgilinin kirpiklerinden oluşan askerler.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

leşker-i müjgānı:

1. **leşker-i müjgānı:***-ı*
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kirpik askeri, sevgilinin kirpiklerinden oluşan askerler.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem:

1. **leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem:**
Kaside 38
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Ülkeler fetheden çok adil ve çok cömert kumandan.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

leşker-şikār-ı kāmkār:

1. **leşker-şikār-ı kāmkār:**
Kaside 15
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Asker avlayan muzaffer // orduları dağıtan muzaffer hükümdar.

Ablaḳ-süvār-ı rūzgār āşūb-ı Rūm u Zengbār
Leşker-şikār-ı kāmkār Behrām-ı Āfrīdūn-ʿalem

leṭāfet:

1. **leṭāfet:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Güzellik, hoşluk.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

2. **leṭāfet:**
Gazel 142
Mısra: **3**
Güzellik, hoşluk.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

3. **leṭāfet:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Güzellik, hoşluk.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

4. **leṭāfetden:***-den*
Kaside 49
Mısra: **5**
Güzellik, hoşluk.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

5. **leṭāfetden:***-den*
Gazel 87
Mısra: **3**
Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama, şeffaf hâle gelme.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

6. **leṭāfet:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Hoşluk, güzellik, incelik.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

7. **leṭāfet:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Hoşluk, güzellik, incelik.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

8. **leṭāfetde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **15**
Hoşluk, güzellik, incelik.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

9. **leṭāfetde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **18**
Hoşluk, güzellik, incelik.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

10. **leṭāfet:**
Kaside 50
Mısra: **137**
Hoşluk, güzellik, incelik.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

11. **leṭāfet:**
Müfret 3
Mısra: **1**
Hoşluk, güzellik, incelik.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

12. **leṭāfet:**
Gazel 136
Mısra: **5**
Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama, şeffaf hâle gelme.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

13. **leṭāfet:**
Kaside 24
Mısra: **29**
Maddi varlığı gözle görülebilecek gibi olmama, şeffaf hâle gelme.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

14. **leṭāfet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Hoşluk, güzellik.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

<u>leṭāfet-i ḥüsn-i taḫayyülüm:</u>

1. **leṭāfet-i ḥüsn-i taḫayyülüm:**-*ü, -m*
Kaside 21
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Hayal edilen şeylerin güzelliğinin letafeti, inceliği.

İder leṭāfet-i ḥüsn-i taḫayyülüm ḥayrān
Müfessirān-ı kelām-ı ʿalīm ü ʿallāmı

<u>leṭāfet-i melekī:</u>

1. **leṭāfet-i melekī:**
Kaside 30
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Meleklerin letafeti, inceliği.

Ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki leṭāfet-i melekī
Rehīn-i cevher-i ẕātı kemāl-i insānī

<u>leṭāʾif-i ḫulḳıyla:</u>

1. **leṭāʾif-i ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 32
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, ahlakın güzellikleri.

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

<u>levḥ:</u>

1. **levḥ:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey, kâğıt.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

<u>levḥ ü ḳalem:</u>

1. **levḥ ü ḳalem:**
Kaside 15
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Levh-i mahfuz, Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

<u>levḥa-i sīmīn:</u>

1. **levḥa-i sīmīn:**
Kaside 52
Mısra: **29**

Kelime Tipi: -
Gümüş levha.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

levḥaşa'l-lāh:

1. **levḥaşa'l-lāh:**
Kaside 54
Mısra: **13**
Beğenme, takdir ve âferin sözü olarak bilhassa nazımda "mâşallah, bârekallah" gibi kullanılmıştır.

Levḥaşa'l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

levḥaşa'llāh:

1. **levḥaşa'llāh:**
Kaside 39
Mısra: **6**
Beğenme, takdir ve âferin sözü olarak bilhassa nazımda "mâşallah, bârekallah" gibi kullanılmıştır.

Bāreka'llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa'llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

levḥ-i āftāba:

1. **levḥ-i āftāba:***-a*
Kaside 45
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Güneş levhası, güneşin yüzeyi.

Çekeydi ṣūretini levḥ-i āftāba eger
Ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī

levḥ-i āyīne-i medhüñde:

1. **levḥ-i āyīne-i medhüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kaside 44
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Övgü aynasının levhası (şairin vasıflarının göründüğü ayna).

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

levḥ-i cebhe-i cānāne:

1. **levḥ-i cebhe-i cānāne:***-e*
Gazel 33
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin alnı.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

levḥ-i celīdür:

1. **levḥ-i celīdür:***-dür*
Kaside 13
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Parlak levha.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

levḥ-ı dile:

1. **levḥ-ı dile:***-e*
Kaside 41
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gönül levhası.

Böyle ider evṣāfuñı levḥ-ı dile taḥrīr
Nevk-i ḳalem-i nāṭıḳa-peymā-yı zamāne

2. **levḥ-i dile:***-e*
Kaside 45
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gönül levhası.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

levḥ-i fuʿād:

1. **levḥ-i fuʿād:**
Kaside 43
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Gönül levhası, kalp.

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

levḥ-i ḫayālümde:

1. **levḥ-i ḫayālümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 37
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hayal levhası.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

levḥ-i ḳaderden:

1. **levḥ-i ḳaderden:***-den*
Kaside 49

Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Her şeyin, insan kaderinin, olmuş ve olacakların âlem yaratılmadan önce Allah tarafından takdir edilerek, üzerine yazıldığı İlahî levha.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

levḥ-i maʿānīdeki:

1. **levḥ-i maʿānīdeki:**-*de, -ki*
Kaside 40
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Mana levhası // mana âlemi.

Keşf olur kūşe-i çeşmiyle baḳınca zīrā
Ṭabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür:

1. **levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiirin levh-i mahfuzu (kimsenin söyleyemeyeceği sözlerin Allah tarafından (şairin gönlüne ilham edildiği bağlamında).

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe:

1. **levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe:**
Kaside 37
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Düşünce gönlünün temiz levhası.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

levḥ-i ruḫāma:

1. **levḥ-i ruḫāma:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Mermer levha.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

levḥ-i sāde-i ṭabʿum:

1. **levḥ-i sāde-i ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 58
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Şairliğin sade, temiz levhası.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭabʿum
Nuḳūş-ı siḥr ile reşk-i cihān-ı būḳalemūn

levḥ-i sīme:

1. **levḥ-i sīme:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gümüş levha.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

levḥ-i taʿẓīme:

1. **levḥ-i taʿẓīme:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Azamet, büyüklük levhası.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

levḥ-i żamīr:

1. **levḥ-i żamīr:**
Kaside 47
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Gönül levhası.

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

leyl:

1. **leyl:**
Kaside 4
Mısra: **50**
Gece.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

Leylā:

1. **Leylādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **98**
Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

2. **Leylā:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

3. **Leylāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **70**
Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

<u>leyle-i ḳadr-i ramażān:</u>

1. **leyle-i ḳadr-i ramażān:**
Kaside 35
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ramazan ayının kadir gecesi.

Mūy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ḳadr-i ramażān
Naʿl-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

<u>lezīẕ:</u>

1. **lezīẕ:**
Gazel 134
Mısra: **11**
Lezzetli, tatlı.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan lezīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

<u>lezzet:</u>

1. **leẕẕet:**
Gazel 83
Mısra: **6**
Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

2. **leẕẕet:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

3. **leẕẕetinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 31
Mısra: **107**
Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Leẕẕetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

<u>lezzet ü keyf-i kelāmumı:</u>

1. **leẕẕet ü keyf-i kelāmumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 29
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Sözün /şiirin lezzeti ve keyfi.

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

<u>lezzet-i ġamdan:</u>

1. **leẕẕet-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gamın zevki (aşk derdinin verdiği zevk).

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

<u>lezzet-i güftār:</u>

1. **leẕẕet-i güftār:**
Gazel 129
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

2. **leẕẕet-i güftār:**
Kaside 33
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

<u>lezzet-i güftārum:</u>

1. **leẕẕet-i güftārum:**-*u, -m*
Kaside 50
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Söz lezzeti // tatlı, hoş söz.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa leẕẕet-i güftārum ile şīrīn-kām

<u>lezzet-i kām alan:</u>

1. **leẕẕet-i kām alan:**-*an*
Kaside 50
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Arzu, istek lezzetini tatmak.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan leẕẕet-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

lezzet-i sükker bulur:

1. **leẕẕet-i sükker bulur:***-u, -r*
Kaside 20
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Şeker tadı elde etmek, şeker lezzeti almak.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

lezzet-i vuṣlat:

1. **leẕẕet-i vuṣlat:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kavuşma zevki.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

2. **leẕẕet-i vuṣlat:**
Gazel 91
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kavuşma zevki.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

libās:

1. **libāsı:***-ı*
Kaside 6
Mısra: **70**
Elbise, örtü.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

libās-ı muḫmel:

1. **libās-ı muḫmel:**
Kaside 53
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kadife elbise.

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

līk:

1. **līk:**
Gazel 91
Mısra: **12**
Lâkin, ancak, ama.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

2. **līk:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Lâkin, ancak, ama.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

3. **līk:**
Kaside 38
Mısra: **81**
Lâkin, ancak, ama.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

4. **līk:**
Kaside 53
Mısra: **91**
Lâkin, ancak, ama.

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

5. **līk:**
Kaside 43
Mısra: **17**
Lâkin, ancak, ama.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

lisān:

1. **lisān:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Dil, söz, konuşma.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

2. **lisānum:***-u, -m*
Kaside 47
Mısra: **113**
Dil, söz, konuşma.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī
Kitābum nüsḫa-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur

lisān-ı ḫāl:

1. **lisān-ı ḥāl:**
Kaside 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

lisānü'l-ġayb:

1. **lisānü'l-ġaybdur:***-dur*
Kaside 48
Mısra: **10**
Gayb âleminin dili.

Denilmez ḥüsn-i taʿbīr-i beyānı
Lisānü'l-ġaybdur Allāhu aʿlem

livā:

1. **livāñı:***-ñ, -ı*
Kaside 27
Mısra: **65**
Sancak, bayrak.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi:

1. **livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi:***-i*
Kaside 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in dininin "Livâü'l-hamd"i (Hz Muhammed'in vekili konumunda bulunan padişahın sefere çıkarken beraberinde götürdüğü sancak-ı şerif).

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

livā-yı İslāmı:

1. **livā-yı İslāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İslam sancağı.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

liyāḳat:

1. **liyāḳat:**
Kaside 28
Mısra: **139**
Yetenek, yeterlilik.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

luʿāb:

1. **luʿāb:**
Kaside 31
Mısra: **108**
Tükürük, salya.

Leẕẕetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

lūle:

1. **lūlesinden:***-si, -n, -den*
Kaside 13
Mısra: **20**
Çeşme, içinden su akıtan boru.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż:

1. **lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bereketli abıhayatın oluğu /çeşmesi.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

lūle-i ḫāme-i Nefʿī:

1. **lūle-i ḫāme-i Nefʿī:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nef'î'nin kaleminin dili (kamış kalemin ağzı, dili).

N'ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

lūle-i kevser ider:

1. **lūle-i kevs̱er ider:***-er*
Kaside 44
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kevser (çeşmesi için) boru yapmak.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

lūle-i kilkim:

1. **lūle-i kilkim:***-i, -m*
Kaside 30

Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Kalem çeşmesi.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd:

1. **lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd:**
Kaside 54
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ebedi feyiz çeşmesinin başındaki musluk.

Nāmesi nüsḫa-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel
Ḫāmesi lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd

lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan:

1. **lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Şiirin hayat suyunun başındaki boru (şiirin hayat suyunun akışını sağlayan boru).

Ẓulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmuş
Ḫāmesi lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan

luṭf:

1. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **2**
Hoşluk, güzellik.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

2. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **61**
Hoşluk, güzellik.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

3. **luṭf:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Hoşluk, güzellik // iyi ve yumuşak davranma // kerem.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

4. **luṭfa:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **26**
İhsan, iyilik.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

5. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **32**
İhsan, iyilik.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

6. **luṭfıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 59
Mısra: **43**
İhsan, iyilik.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

7. **luṭf:**
Kaside 61
Mısra: **29**
İhsan, iyilik.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

8. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **33**
İhsan, iyilik.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

9. **luṭf:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **15**
İhsan, iyilik.

Cebr-i ḫāṭır itmedür luṭf ile dāʾim ʿādeti
Budur anuñçün duʿā aña dil-i meksūrdan

10. **luṭf:**
Nazm 4
Mısra: **4**
İhsan, iyilik.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

11. **luṭfından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 73
Mısra: **6**
İyilik, iyi davranış.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

12. **luṭf:**
Gazel 113

Mısra: **6**
İyilik, iyi davranış.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

13. **luṭf:**
Gazel 93
Mısra: **2**
İhsan, kerem, cömertlik.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

14. **luṭf:**
Kaside 3
Mısra: **24**
İhsan, kerem, cömertlik.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

15. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **25**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

16. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **74**
İhsan, kerem, cömertlik.

Ṣānı şehān-ı ʿālemi ḫᵛār u ḥaḳīr ider
Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

17. **luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 4
Mısra: **105**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virür

18. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **71**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

19. **luṭfa:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **71**
İhsan, kerem, cömertlik.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

20. **luṭf:**
Kaside 21
Mısra: **31**
İhsan, kerem, cömertlik.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

21. **luṭfuña:**-*uñ, -a*
Kaside 26
Mısra: **1**
İhsan, kerem, cömertlik.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

22. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **28**
İhsan, kerem, cömertlik.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

23. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **94**
İhsan, kerem, cömertlik.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

24. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 31
Mısra: **99**
İhsan, kerem, cömertlik.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

25. **luṭf:**
Kaside 47
Mısra: **4**
İhsan, kerem, cömertlik.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

26. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **87**
İhsan, kerem, cömertlik.

Be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende kim luṭfı
Mürebbī-i müselmān u yehūd-ı kibr ü tersādur

27. **luṭf:**
Kaside 51
Mısra: **114**
İhsan, kerem, cömertlik.

Ṣāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

28. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **57**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı bez̲li
Kes̲ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

29. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 52
Mısra: **86**
İhsan, kerem, cömertlik.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

30. **luṭf:**
Kaside 53
Mısra: **40**
İhsan, kerem, cömertlik.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

31. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **67**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

32. **luṭfuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 56
Mısra: **93**
İhsan, kerem, cömertlik.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

33. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 57
Mısra: **79**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

34. **luṭfına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 58
Mısra: **32**
İhsan, kerem, cömertlik.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

35. **luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 58
Mısra: **79**
İhsan, kerem, cömertlik.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

36. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **63**
İhsan, kerem, cömertlik.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

37. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **68**
İhsan, kerem, cömertlik.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

38. **luṭf:**
Kaside 62
Mısra: **45**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

39. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 62
Mısra: **14**
İhsan, kerem, cömertlik.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

40. **luṭfıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 62
Mısra: **18**
İhsan, kerem, cömertlik.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

41. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **22**
İhsan, kerem, cömertlik.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̲l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

42. **luṭfuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **34**
İhsan, kerem, cömertlik.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

43. **luṭf:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **15**
İhsan, kerem, cömertlik.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Beẕl-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḫātem gibi

44. **luṭf:**
Gazel 137
Mısra: **7**
İyilik, yumuşaklık, hoşluk // sevgilinin âşığa iyi muamelede bulunması.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

45. **luṭf:**
Kaside 8
Mısra: **23**
İhsan, iyilik.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

46. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **61**
İhsan, iyilik.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

47. **luṭf:**
Kaside 17
Mısra: **155**
İhsan, iyilik.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

48. **luṭf:**
Kaside 35
Mısra: **11**
İhsan, iyilik.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güẕār itdügi demde fi'l-ḥāl

49. **luṭf:**
Kaside 35
Mısra: **122**
İhsan, iyilik.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

50. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **62**
İhsan, iyilik.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

51. **luṭfuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 60
Mısra: **67**
İhsan, iyilik.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

52. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 61
Mısra: **18**
İhsan, iyilik.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

53. **luṭf:**
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
İhsan, iyilik.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

54. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **73**
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār eẟer eyler

55. **luṭfa:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **106**
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

56. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **63**
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾẟīri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

57. **luṭfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 39
Mısra: **25**
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

58. **luṭfı:**-*ı*
Kaside 43

Mısra: **68**
İyilik, güzellik, hoşluk // ihsan, cömertlik.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

lutf et:

1. **luṭf et:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

2. **luṭf et:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

lutf eyle:

1. **luṭf eyle:**
Kaside 39
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

2. **luṭf eyle:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

3. **luṭf eylemek:**-*mek*
Kaside 15
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

lutf eyleye:

1. **luṭf eyleye:**-*y, -e*
Kaside 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

lutf eyleyüp:

1. **luṭf eyleyüp:**-*y, -üp*
Kaside 62
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

2. **luṭf eyleyüp:**-*y, -üp*
Terkib-bend 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

lutf ide:

1. **luṭf ide:**-*e*
Kaside 41
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

lutf ider:

1. **luṭf ider:**-*er*
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **luṭf ider:**-*er*
Gazel 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

3. **luṭf ider:**-*er*
Gazel 37

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak, yardım etmek.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

4. **luṭf ider:**-*er*
Kaside 55
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

luṭf it:

1. **luṭf it:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

İltifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

2. **luṭf it:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

luṭf itdi:

1. **luṭf itdi:**-*di*
Kaside 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

luṭf itdüñ:

1. **luṭf itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

luṭf-ı Ḥaḳdan:

1. **luṭf-ı Ḥaḳdan:**-*dan*
Kaside 29
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, yardımı.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

luṭf-ı Ḥaḳdur:

1. **luṭf-ı Ḥaḳdur:**-*dur*
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

luṭf-ı hevāsından:

1. **luṭf-ı hevāsından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Havanın iyiliği, hoşluğu, yumuşaklığı // havanın cömertliği, keremi.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

luṭf-ı Ḫudā:

1. **luṭf-ı Ḫudā:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

2. **luṭf-ı Ḫudā:**
Kaside 18
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

3. **luṭf-ı Ḫudā:**
Kaside 45
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ihsanı, bağışı.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān:

1. **luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān:**
    Kaside 52
    Mısra: **52**
    Kelime Tipi: -
    Kendisinden yardım istenen Allah'ın lütfu.

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi ṣāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

luṭf-ı İlāhīdür:

1. **luṭf-ı İlāhīdür:***-dür*
    Kaside 20
    Mısra: **49**
    Kelime Tipi: -
    Allah'ın lütfu.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

luṭf-ı kelām-ı Hakkı:

1. **luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı:***-ı*
    Kaside 11
    Mısra: **91**
    Kelime Tipi: -
    Allah'ın kelamının lütfu, Kuranıkerim'in lütfu.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn:

1. **luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn:**
    Kaside 56
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın lütfu.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

luṭf-ı şāhenşāh:

1. **luṭf-ı şāhenşāh:**
    Gazel 143
    Mısra: **12**
    Kelime Tipi: -
    Şahlar şahının lutfu, padişahın ihsanı.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

luṭf-ı şeh-i nüktedān:

1. **luṭf-ı şeh-i nüktedān:**
    Kaside 4
    Mısra: **108**
    Kelime Tipi: -
    Nükteden anlayan padişahın ilgisi/ ihsanı.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi:

1. **luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi:***-i*
    Kaside 32
    Mısra: **61**
    Kelime Tipi: -
    Ülke halkına edilen lütuf.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

luṭf-ı ṭabʿ:

1. **luṭf-ı ṭabʿ:**
    Kaside 58
    Mısra: **77**
    Kelime Tipi: -
    Şairlik ihsanı, lütfu.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

luṭf-ı ṭabʿı:

1. **luṭf-ı ṭabʿı:***-ı*
    Kaside 38
    Mısra: **45**
    Kelime Tipi: -
    Huyun/yaratılışın cömertliği/lütfu.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

2. **luṭf-ı ṭabʿı:***-ı*
    Kaside 50
    Mısra: **55**
    Kelime Tipi: -
    Yaratılıştaki (fıtrat) güzellik, hoşluk.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫās̱s
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

luṭf-ı ṭabʿına:

1. **luṭf-ı ṭabʿına:***-ı, -n, -a*
    Kaside 58
    Mısra: **34**
    Kelime Tipi: -
    Yaratılıştaki (fıtrat) güzellik, hoşluk.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

lutf-ı ṭabʿuñ:

1. **luṭf-ı ṭabʿuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 48
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yaratılıştaki (fıtrat) güzellik, hoşluk.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭabʿuñ
Edā-yı medḥüñ olmuşdı muṣammem

luṭf-ı tebessüm:

1. **luṭf-ı tebessüm:**
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tebessüm lütfu, (bir) gülümsemenin insanı memnun etmesi.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

luṭf-ı Yezdānī:

1. **luṭf-ı Yezdānī:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lutfu, ihsanı.

Nice mīrāṡa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

2. **luṭf-ı Yezdānī:**
Kaside 56
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lutfu, ihsanı.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

luṭf-ı ẓuhūrı:

1. **luṭf-ı ẓuhūrı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meydana çıkmanın lütfu // (bir) makama gelmenin ihsanı.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

luṭfını gördügin:

1. **luṭfını gördügin:**-*düg, -i, -n*
Kaside 56
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhsana nail olmak, iyilik görmek.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

lüʾlū-yı lālādur:

1. **lüʾlū-yı lālādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Parlak inci.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

lüʾlū-yı menşūrı:

1. **lüʾlū-yı menşūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Saçılmış inci.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

lüʿlū-yı şehvārı:

1. **lüʿlū-yı şehvārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İri inci.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

lüʾlū-yı semīn ola:

1. **lüʾlū-yı semīn ola:**-*a*
Kaside 46
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kıymetli inci olmak.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

lüʾlū-yı suḫan-lālāyı:

1. **lüʾlū-yı suḫan-lālāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Parlak söz incisi.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlū-yı suḫan-lālāyı

2.2.15. M

<u>māʿadā:</u>

1. **māʿadā:**
Kaside 43
Mısra: **21**
-den başka, gayrı.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

<u>maʿānī:</u>

1. **maʿānī:**
Kaside 5
Mısra: **88**
Manalar.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

2. **maʿānīsinde:***-si, -n, -de*
Kaside 48
Mısra: **15**
Manalar.

Maʿānīsinde ẕevḳ-i keyf-i bāde
Edāsında ṣafā-yı āb-ı zemzem

3. **maʿānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Manalar.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

4. **maʿānīsi:***-si*
Kaside 30
Mısra: **17**
Manalar, anlamlar.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

<u>maʿānī kişverinden:</u>

1. **maʿānī kişverinden:***-n, -den*
Kaside 52
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Mana ülkesi.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

<u>maʿānī-perver:</u>

1. **maʿānī-perver:**
Kaside 57
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

<u>maʿānī-perver ola:</u>

1. **maʿānī-perver ola:***-a*
Kaside 3
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan (şair) olmak.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

<u>maʿārif:</u>

1. **maʿārif:**
Kaside 62
Mısra: **49**
İlim, irfan, kültür.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

<u>maʿāş aḥvāli:</u>

1. **maʿāş aḥvāli:**
Kaside 43
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yaşam koşulları.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

<u>maʿbed-i cān-ı fużalādur:</u>

1. **maʿbed-i cān-ı fużalādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Faziletli kimselerin gönülden bağlandığı yer.

Hem-nām-ı şehenşāh-ı rüsül ḥażret-i Pāşā
Kim ḫāk-i deri maʿbed-i cān-ı fużalādur

<u>maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes:</u>

1. **maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kutsal feyizler dolu mabet.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

mā-beyn:

1. **mā-beyni:**-*i*
   Gazel 77
   Mısra: **4**
   İki şeyin arası, ara.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

2. **mā-beynimüz:**-*i, -müz*
   Kaside 24
   Mısra: **27**
   İki şeyin arası, ara.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

3. **mā-beynimüzde:**-*i, -müz, -de*
   Kaside 13
   Mısra: **100**
   İki şeyin arası, ara.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

mādām ki:

1. **mādām ki:**
   Kaside 62
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Madem ki.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

māde āhu:

1. **māde āhū:**
   Kaside 46
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Dişi ceylan.

Māde āhū ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

2. **māde āhū:**
   Kaside 20
   Mısra: **42**
   Dişi ceylan.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

maʿdelet:

1. **maʿdeletin:**-*i, -n*
   Kaside 31
   Mısra: **73**
   Adelet.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

maʿdelet-güster-i aʿẓam:

1. **maʿdelet-güster-i aʿẓam:**
   Kaside 26
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   En büyük adalet yayıcı // en büyük adil (padişah).

Maʿdelet-güster-i aʿẓam ki ider
Ḫāk-i pāyine ḳasem ʿarş-ı aẓīm

maʿdelet-kīş:

1. **maʿdelet-kīş:**
   Kaside 57
   Mısra: **35**
   Adalet kılıçlı.

Maʿdelet-kīş ü kerem-pīşe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz

maʿdelet-pīşe:

1. **maʿdelet-pīşe:**
   Kaside 3
   Mısra: **5**
   Adaleti huy edinmiş, adil.

Maʿdelet-pīşe ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet
İftiḫār-ı kerem ü himmet-i ʿālī-şānī

maʿden:

1. **maʿden:**
   Kaside 48
   Mısra: **48**
   Maden, kaynak.

Saḫī şāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

2. **maʿdeni:**-*i*
   Kaside 60
   Mısra: **11**
   Maden, kaynak.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

maʿden-i elmās iderdi:

1. **maʿden-i elmās iderdi:**-*er, -di*
Kaside 14
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Elmas madeni hâline getirmek.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīğı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

maʿden-i ḥüsn ü bahā:

1. **maʿden-i ḥüsn ü bahā:**
Kaside 51
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve zarafet madeni.

Maʿden-i ḥüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencīne-i dīnār u direm

maʿden-i laʿl-i müẕāb itdi:

1. **maʿden-i laʿl-i müẕāb itdi:**-*di*
Kaside 55
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Erimiş lâl madeni hâline getirmek.

Feyż-i mihr-i iltịfātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler:

1. **maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Parlak inci madeni yapmak.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler

maʿden-i nuḳre iderdi:

1. **maʿden-i nuḳre iderdi:**-*er, -di*
Kaside 21
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gümüş madeni etmek, gümüş madeni hâline getirmek.

Ger olsa feyż-i kef-i dest-i cūdı nāmiyede
İderdi maʿden-i nuḳre dıraḫt-ı bādāmı

maʿden-i sīm:

1. **maʿden-i sīm:**
Kaside 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gümüş madeni.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

maʿden-i yāḳūt olur:

1. **maʿden-i yāḳūt olur:**-*u, -r*
Gazel 102
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yakut cevherinin kaynağı olmak, yakutun çıkarıldığı madene benzemek (kırmızı/kanlı gözyaşları dolayısıyla göz).

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

maʿden-i zer ü sīm olur:

1. **maʿden-i zer ü sīm olur:**-*u, -r*
Kaside 32
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş madeni olmak.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

mā-dūn olur:

1. **mā-dūn olur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşağıda, aşağı durumda olmak.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn ḳıla:

1. **mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn ḳıla:**-*a*
Kaside 56
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yedinci kat göğün üstünde etmek.

Tā vire ḥükmin s̱enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

maġbūn eylesün:

1. **maġbūn eylesün:**-*sün*
Kaside 62
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zarara uğratmak.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

maġbūn olur:

1. **maġbūn olur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Aldanmak, zarar ve ziyana uğramak.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

maġfiret-i Raḥmānī:

1. **maġfiret-i Raḥmānī:**
Kaside 3
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuf ve merhamet ederek kullarının günahlarını affetmesi, bağışlaması.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muḳaddes ki bulur
Anda bir secde ḳılan maġfiret-i Raḥmānī

maġlūl:

1. **maġlūl:**
Kaside 39
Mısra: **41**
Zincire vurulmuş, ellerine veya boynuna demir halka geçirilmiş.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

maġrib:

1. **maġribi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **60**
Güneşin battığı yer, batı.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

2. **maġribe:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **73**
Güneşin battığı yer, batı.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

3. **maġribden:**-*den*
Kaside 27
Mısra: **82**
Batı // Osmanlı (İran'a göre batıda olan Osmanlı).

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

maġrūr olan:

1. **maġrūr olan:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kendini beğenen, kendine güvenen.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

maġrūr olma:

1. **maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gururlanmak, güvenmek.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

maġrūr u zaʿīm olmaz:

1. **maġrūr u zaʿīm olmaz:**-*maz*
Kaside 26
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Gururlu ve şerefli olmak.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

maġrūr u zaʿīm olur:

1. **maġrūr u zaʿīm olur:**-*u, -r*
Kaside 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gururlu ve şerefli olmak, kendini öyle görmek.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

2. **maġrūr u zaʿīm olur:**-*u, -r*
Kaside 26
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gururlu ve şerefli olmak.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭabʿuñ
Olur endīşesi maġrūr u zaʿīm

maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem:

1. **maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem:**
Kaside 40
Mısra: **88**

Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın konuşmasındaki nefesin özü.

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī:

1. **maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī:**
Kaside 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın latif nefeslerinin ruhunun özü.

ʿAḳlı nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳı maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī

maġżūb-ı maḥabbet olmaya:

1. **maġżūb-ı maḥabbet olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 19
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet gazabına uğrayanlardan olmak, sevgilinin öfke ve hiddetine uğrayanlardan olmak.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

māh:

1. **māhdur:**-*dur*
Gazel 128
Mısra: **5**
Ay.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

2. **māhı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **47**
Ay.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

3. **māh:**
Kaside 26
Mısra: **65**
Ay.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

4. **māh:**
Kaside 31
Mısra: **55**
Ay.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfi çemen-i devlete āb

5. **māh:**
Kaside 40
Mısra: **5**
Ay.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munżamm

6. **māh:**
Kaside 52
Mısra: **30**
Ay.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

7. **māha:**-*a*
Kaside 58
Mısra: **10**
Ay.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

8. **māh:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **19**
Ay.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

9. **māhuñ:**-*uñ*
Gazel 132
Mısra: **1**
Ay yüzlü güzel.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

10. **māh:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Ay yüzlü güzel, sevgili.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

11. **māh:**
Gazel 64
Mısra: **4**
Ay yüzlü güzel, sevgili.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

12. **māhı:**-*ı*
Gazel 41

Mısra: **8**
Ay.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

13. **māh:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Ay.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

14. **māh:**
Kaside 2
Mısra: **24**
Ay.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

15. **māhında:***-ı, -n, -da*
Gazel 109
Mısra: **5**
Ay // ay yüzlü sevgili.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

16. **māha:***-a*
Gazel 115
Mısra: **3**
Ay // sevgilinin yüzü.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

17. **māh:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Ay yüzlü sevgili.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

maḥabbet:

1. **maḥabbet:**
Kaside 47
Mısra: **82**
Sevgi, aşk, sevda.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

2. **maḥabbet:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Sevgi, aşk, sevda.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

3. **maḥabbet:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Sevgi, aşk, sevda.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

4. **maḥabbet:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Sevgi, aşk, sevda.

Müʾeṣṣirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

5. **maḥabbet:**
Rübai 3
Mısra: **3**
Sevgi, aşk, sevda.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

6. **maḥabbet:**
Kaside 61
Mısra: **70**
Sevgi, dostluk.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

maḥabbet ehli:

1. **maḥabbet ehli:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Aşk ehli, âşıklar.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

maḥabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem:

1. **maḥabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem:**
Kaside 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kerem sahibi vezirin mektubu.

Teʿāla'l-lāh zihī ḥırz-ı mükerrem
Maḥhabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem

maḥabbet yüzi:

1. **maḥabbet yüzi:***-i*
Gazel 109
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **-**
Sevgi, dostluk yüzü // sevgi tarafı.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

maḥal:

1. **maḥal:**
Gazel 47
Mısra: **4**
Yerinde, uygun, münasip, layık.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

2. **maḥal:**
Kaside 17
Mısra: **103**
Yerinde, uygun, münasip, layık.

Pīş-i pāyında melek gāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

3. **maḥal:**
Kaside 17
Mısra: **148**
Yerinde, uygun, münasip, layık.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

4. **maḥal:**
Kaside 26
Mısra: **39**
Yerinde, uygun, münasip, layık.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

5. **maḥal:**
Kaside 53
Mısra: **38**
Yerinde, uygun, münasip, layık.

Dāġ-ı ḥırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

6. **maḥalde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **23**
Yer, mekân, mevki // yeryüzü, dünya.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

7. **maḥalde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **82**
Yer, mekân // bölüm (kasidenin son bölümü).

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

maḥal ḳalmadı:

1. **maḥal ḳalmadı:**-*dı*
Kaside 24
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lüzumu olmamak, gerek kalmamak.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n’ola fitne der-enbān-ı felek

maḥal (ko):

1. **maḥal:**
Kaside 45
Mısra: **81**
Fırsat vermek, yer bırakmak.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

maḥal ola:

1. **maḥal ola:**-*a*
Gazel 130
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Yer, mekân olmak.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

maḥal-gūy:

1. **maḥal-gūye:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **13**
Yerinde söz söyleyen.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

maḥall:

1. **maḥallüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Gazel 80
Mısra: **7**
Yer, bulunulan mekân.

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

2. **maḥallinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 32
Mısra: **53**
Yer, bulunulan mekân.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

3. **maḥalline:**-*i, -n, -e*
Kaside 58
Mısra: **80**
Yer, bulunulan mekân.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

maḥalle:

1. **maḥalleñde:**-*ñ, -de*
Kaside 28
Mısra: **22**
Mahalle, kûy, sevgilinin yaşadığı yer.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

maḥall-i ʿāṭıfet ü luṭf-ı Ḫālıḳ-ı bīçūn:

1. **maḥall-i ʿāṭıfet ü luṭf-ı Ḫālıḳ-ı bīçūn:**
Kaside 58
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Sebep sorulmaz Allah'ın ihsanının ve cömertliğinin yeri, makamı.

Penāh-ı şerʿ-i peyam-ber mürebbī-i ümmet
Maḥall-i ʿāṭıfet ü luṭf-ı Ḫālıḳ-ı bīçūn

maḥallinde:

1. **maḥallinde:**
Kaside 11
Mısra: **91**
Yerinde, uygun, layıkıyla.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

2. **maḥallinde:**
Gazel 29
Mısra: **8**
Yerinde, uygun, layıkıyla.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

maḥalsüz:

1. **maḥalsüz:**
Kaside 23
Mısra: **47**
Hak etmemiş, layık olmayan.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

mā-ḥaṣal:

1. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Hâsıl olan şey, netice.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

2. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 140
Mısra: **7**
Hâsıl olan şey, netice.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān:

1. **mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān:**
Kaside 59
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfandan elde edilen, ilim ve irfanın neticesi.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

mā-ḥaṣal-ı dīvānım:

1. **mā-ḥaṣal-ı dīvānım:**-*ı, -m*
Kıt'a 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Divanın hasılı // şiirler.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār:

1. **mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın denizlerinden ve madenlerinden elde edilenler, zamanın inci ve değerli taşları.

Ol ki aña maṣraf-ı yek-rūzedir
Mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār

mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān:

1. **mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Mehdī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān ẓıll-ı Ḫudā nūr-ı Hüdā

2. **mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān:**
Kaside 51
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Müftī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān
Ṣūret-i cevher-i cān maʿni-i lafẓ-ı ʿālem

mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur:

1. **mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kâinatın/varlığın hasılı, neticesi.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm:

1. **mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm:**
Kaside 40
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Denizin ve madenin hasılı // denizden ve madenden çıkarılan, elde edilen şey.

Feyż-i reşḥ-i ḳalemi māye-i iksīr-i murād
Bezl-i dest-i keremi mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm

mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur:

1. **mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Geçen ömrün süresinin neticesi /hasılı.

Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne:

1. **mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın gizli sırrının hasılı, neticesi.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

maḥbes:

1. **maḥbesden:***-den*
Gazel 34
Mısra: **15**
Hapishane // sevgilinin çene çukuru.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

maḥbūb:

1. **maḥbūbdan:***-dan*
Gazel 89
Mısra: **8**
Sevilen kimse, sevgili.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

2. **maḥbūbı:***-ı*
Gazel 94
Mısra: **7**
Sevilen kimse, sevgili.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

3. **maḥbūb:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Sevilen kimse, sevgili.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

4. **maḥbūb:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Sevilen kimse, sevgili.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

maḥcūb-ı maḥabbet:

1. **maḥcūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşkından mahcup olan, utangaç âşık.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

maḫdūm:

1. **maḫdūmı:***-ı*
Kaside 19
Mısra: **21**
Oğul, erkek evlat.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur

mahdūm-ı felek:

1. **maḫdūm-ı felek:**
   Kaside 23
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Kendisine feleğin/zamanın hizmet ettiği (kimse).

Ferzend-i kirāmı güher-i dūde-i ādem
Maḫdūm-ı felek reşk-i melek mefḫar-ı ʿālem

māh-ı āftāb- eseri:

1. **māh-ı āftāb- e̱seri:**-*i*
   Kaside 30
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Güneş gibi parlayan ay.

Sipihr-i maʿdeletüñ māh-ı āftāb- e̱seri
Riyāż-ı mekremetüñ serv-i Sidre- āġṣānı

māh-ı ʿalem:

1. **māh-ı ʿalem:**
   Kaside 56
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Sancak ayı, bayraktaki ay.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iḳbāline resm-i kerem naḳş-ı nigīn

māh-ı ʿālemdür:

1. **māh-ı ʿālemdür:**-*dür*
   Kaside 27
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın ayı.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür:

1. **māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür:**
   Kaside 59
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Himmet harem dairesinin bayrak yücelten ayı.

Vālā-güher-i mekrümet- endīşe ki reʾyi
Māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür

māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler:

1. **māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Fetih ve zaferin görünen sancak hilali yapmak.

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

māh-ı felek:

1. **māh-ı felek:**
   Kaside 35
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünün ayı.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġiçün bedr ü hilāl

2. **māh-ı felek:**
   Kaside 28
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünün ayı.

Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

māh-ı felek-ārā-yı saʿādet:

1. **māh-ı felek-ārā-yı saʿādet:**
   Kaside 10
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Mutluluk göğünü süsleyen ay.

Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

māh-ı ḫurşīd-i fürūġ-ı felek-i cūd u himem:

1. **māh-ı ḫurşīd-i fürūġ-ı felek-i cūd u himem:**
   Kaside 51
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Yardım ve cömertlik göğünün parlak güneş ve ayı.

Şemʿ-i meh pertev-i bezm-i ḥarem-i dīn ü düvel
Māh-ı ḫurşīd-i fürūġ-ı felek-i cūd u himem

māh-ı maʿnā:

1. **māh-ı maʿnā:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Mana ayı.

Gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ
Ḫūrşīd-beyān u māh-ı maʿnā

māh-ı memālik-ārā:

1. **māh-ı memālik-ārā:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Ülkeler süsleyen ay.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı ẕi-şān
Şāh-ı seyyāre-ḥaşem māh-ı memālik-ārā

māh-ı mihr-efrūzumuz:

1. **māh-ı mihr-efrūzumuz:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güneşe parlaklık veren ay // parlak yüzlü sevgili.

Felekde miẟli yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serīr:

1. **māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serīr:**
Kaside 57
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Felek tahtlı, yıldız maiyetli ve güneş taçlı ay // yüce makamlı, maiyeti yıldız kadar çok olan güneş taçlı vezir.

Māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serīr
Ṣadr-ı dīn-perver ü ḫaṣm-efken ü aḫbāb-nevāz

māh-ı mülk-ārā-yı devlet:

1. **māh-ı mülk-ārā-yı devlet:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Devlet mülkünü süsleyen ay.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret:

1. **māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret:**
Kaside 56
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Vezirlik semasının memleket süsleyen ayı.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret kim olur
Nūr-ı reʾyinden nihān şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn

māh-ı Naḫşeb:

1. **māh-ı Naḫşeb:**
Kaside 25
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Nahşeb ayı (İbn Mukanna adlı sihirbazın Nahşeb'de bir kuyudan sihir yoluyla semaya aksettirdiği bu ay altmış gün semada görünürmüş).

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

māh-ı Naḫşeb ol:

1. **māh-ı Naḫşeb ol:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nahşeb ayı gibi yeri sabit olmak (İbn Mukanna adlı sihirbazın Nahşeb'de bir kuyudan sihir yoluyla semaya aksettirdiği bu ay altmış gün semada görünürmüş).

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

māh-ı nev:

1. **māh-ı nev:**
Kaside 4
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾẟīr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

2. **māh-ı nev:**
Kaside 11
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

3. **māh-ı nev:**
Kaside 44
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-küşe-i istiġnāyı

4. **māh-ı nev:**
Kaside 61
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

5. **māh-ı nev:**
Kaside 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

māh-ı neve:

1. **māh-ı neve:***-e*
Kaside 4
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

māh-ı nevi:

1. **māh-ı nevi:***-i*
Kaside 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

māh-ı nevle:

1. **māh-ı nevle:***-le*
Gazel 52
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

māh-ı perī-peyker-i ʿālem:

1. **māh-ı perī-peyker-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dünyanın güzel yüzlü ay'ı.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

māh-ı şevvāl:

1. **māh-ı şevvāl:**
Kaside 35
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Şevval ayı.

Mūy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ḳadr-i ramażān
Naʿl-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

māh-ı tamām:

1. **māh-ı tamām:**
Kaside 26
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Dolunay.

Felek-i maʿdelete māh-ı tamām
Ṣadef-i salṭanata dürr-i yetīm

māh-ı zemīn cilvegehā:

1. **māh-ı zemīn cilvegehā:**
Kaside 7
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Ey tecelli eden yeryüzü ayı.

Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey Şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm

māh-ı zemīn-pīrā:

1. **māh-ı zemīn-pīrā:**
Kaside 15
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünü süsleyen ay.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā:

1. **māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā:**
Kaside 20
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen zeminde yürüyen (yeryüzündeki) ay.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

māhi:

1. **māhīlerüñ:***-ler, -üñ*
Kaside 52
Mısra: **71**
Balık.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

2. **māhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **8**
Balık.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

māhiyyet:

1. **māhiyyeti:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **67**
Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü, nitelik.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

2. **māhiyyet:**
Kaside 51
Mısra: **23**
Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü, nitelik.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

māhiyyet-i endīşemi:

1. **māhiyyet-i endīşemi:**-*m, -i*
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Düşüncenin esası, mahiyeti.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

maḥkeme-i ʿadl ü dād:

1. **maḥkeme-i ʿadl ü dād:**
Kaside 42
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Adalet ve doğruluk mahkemesi.

Bārgehi maḥkeme-i ʿadl ü dād
Dergehi kehfü'l-ümem-i rūzgār

maḥkūm ola:

1. **maḥkūm ola:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
İtaat etmek, fermanına tabi olmak // hüküm altına girmek, tabi olmak.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

maḥkūm u fermān-ber ola:

1. **maḥkūm u fermān-ber ola:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
(Emri yerine getirmede) itaatkâr ve mecbur olmak.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

maḥkūm u meʾmūrı (ol):

1. **maḥkūm u meʾmūrı (ol):**
Kaside 34
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
(Emri yerine getirmeye) mecbur ve görevli olmak.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

maḥkūm-ı fermānum (ol):

1. **maḥkūm-ı fermānum (ol):**
Kaside 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Emre mahkum olmak.

Murādım üzre tā bu güne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

maḫlaṣ-ı Nefʿī:

1. **maḫlaṣ-ı nefʿī:**
Kaside 60
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Nef'î mahlası.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

maḫlūḳ olalı:

1. **maḫlūḳ olalı:**-*alı*
Kaside 44
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Yaratılmak.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

maḫmūr:

1. **maḫmūr:**
Müfret 14
Mısra: **2**
Sarhoşluktan veya uykudan sersem olma hâli.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

2. **maḫmūr:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Sarhoşluktan veya uykudan sersem olma hâli // sarhoş gözü gibi süzgün bakan göz.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

3. **maḫmūr:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Süzgün, baygın.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

4. **maḫmūr:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Süzgün, baygın.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

5. **maḫmūr:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Süzgün, baygın.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

<u>maḫmūr olup:</u>

1. **maḫmūr olup:***-up*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olmak.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

<u>maḫmūr olursaḳ:</u>

1. **maḫmūr olursaḳ:***-u, -r, -saḳ*
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olmak.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

<u>maḥrem:</u>

1. **maḥrem:**
Kaside 36
Mısra: **42**
Dost, sırdaş.

Dili cemāl-i ḥaḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

2. **maḥrem:**
Rübai 4
Mısra: **2**
Dost, sırdaş.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

3. **maḥrem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **30**
Dost, sırdaş.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

4. **maḥrem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
Dost, sırdaş.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

5. **maḥremdür:***-dür*
Gazel 1
Mısra: **12**
Sırdaş.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

6. **maḥremdür:***-dür*
Gazel 30
Mısra: **2**
Sırdaş.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

7. **maḥrem:**
Gazel 106
Mısra: **6**
Sırdaş.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

8. **maḥrem:**
Kaside 40
Mısra: **46**
Sırdaş.

Sözleri münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

9. **maḥrem:**
Kaside 48
Mısra: **54**
Sırdaş.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḫzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

10. **maḥrem:**
Kaside 51
Mısra: **114**
Eş, yoldaş.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

maḥrem oldı:

1. **maḥrem oldı:**-*dı*
Gazel 125
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Vâkıf olmak.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

maḥrem olmasa:

1. **maḥrem olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 68
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yakın olmak, samimi olmak.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

2. **maḥrem olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yakın olmak, samimi olmak.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

maḥrem-i ʿaşḳız:

1. **maḥrem-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 55
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşkla hemhâl olma, aşk içinde olma.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım:

1. **maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım:**
Kaside 12
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırlarını bilen, aşkın sırdaşı.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

maḥrem-i rāz itmege:

1. **maḥrem-i rāz itmege:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gizli sırlara vâkıf etmek, sır arkadaşı etmek.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

maḥrem-i rāzı:

1. **maḥrem-i rāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kendisine sır söylenen, sır ortağı, sırdaş.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

maḥrūm olmasun:

1. **maḥrūm olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mahrum olmak, yoksun kalmak.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

maḥsūd-ı ʿālem ḳıldı:

1. **maḥsūd-ı ʿālem ḳıldı:**-*dı*
Kaside 48
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/herkesin kıskandığı (kimse) durumuna getirmek.

Görünce şimdi böyle iltifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

maḥṣūl-ı baḥr u kāna:

1. **maḥṣūl-ı baḥr u kāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **16**

Kelime Tipi: -
Denizin ve maden ocaklarının ürünü // inci ve elmas, yakut gibi kıymetli taşlar.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

mahṣūṣ:

1. **maḫṣūṣdur:**-*dur*
Gazel 23
Mısra: **12**
Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḥṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

2. **maḫṣūṣdur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **15**
Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḥṣūṣdur ehl-i dile
Bez̲l-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

3. **maḫṣūṣdur:**-*dur*
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

4. **maḫṣūṣ:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

maḫṣūṣ olaydı:

1. **maḫṣūṣ olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 41
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Has, özgü olmak, özel olmak.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

maḫşer:

1. **maḫşerde:**-*de*
Gazel 49
Mısra: **2**
Haşrolunacak, toplanılacak yer // kıyamette ölülerin dirilip toplanacağı yer.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

maḫşer olmış:

1. **maḫşer olmış:**-*mış*
Gazel 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mahşer hâline gelmek, çok kalabalık olmak.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

māhtāb:

1. **māhtāb:**
Kaside 55
Mısra: **60**
Dolunay.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

2. **māhtāb:**
Kaside 61
Mısra: **54**
Dolunay.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

maḥv olmaz:

1. **maḥv olmaz:**-*maz*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yok olmak.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

maḥv olsa:

1. **maḥv olsa:**-*sa*
Kaside 53
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, ortadan kalkmak.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

maḫzen:

1. **maḫzen:**
Kaside 48
Mısra: **53**
Hazine.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḫzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

mahzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm:

1. **maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm:**-*elüm*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gam biriktiren sırlar mahzeni yapmak, gamla dolu hâle getirmek.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

mahzenü'l-esrār-ı ihlāṣı:

1. **maḫzenü'l-esrār-ı iḫlāṣı:**-*ı*
Kaside 56
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Riyasız samimiyet sırlarının mahzeni.

Maṭlaʿu'l-envār-ı mihri sīne-i erbāb-ı dil
Maḫzenü'l-esrār-ı iḫlāṣı ḳulūb-ı ārifīn

maḥż-ı ḫayāl olur:

1. **maḥż-ı ḫayāl olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hayalin ta kendisi olmak, tam bir hayal olmak.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī:

1. **maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī:**
Kaside 49
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun ta kendisi.

Sütūde kehf-i ümmet iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber
Güzīde faḫr-ı millet maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī

maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur:

1. **maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun ta kendisi.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

maḥż-ı luṭfından:

1. **maḥż-ı luṭfından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 32
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütfun, ihsanın aslı /kendisi.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

maḥzūn eylesün:

1. **maḥzūn eylesün:**-*sün*
Kaside 62
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Gamlandırmak, üzmek.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

maḥẕūrı olmasa:

1. **maḥẕūrı olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 34
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sakıncası, manisi olmak.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

māʾī:

1. **māʾī:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Su rengi, mavi.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

2. **māʾī:**
Kaside 49
Mısra: **15**
Su rengi, mavi.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

māʾ-i ḥamīm:

1. **māʾ-i ḥamīm:**
Kaside 32
Mısra: **86**

Kelime Tipi: -
Kızgın su.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

māʾil:

1. **māʾil:**
Gazel 16
Mısra: **10**
İstekli, hevesli, arzulu.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

2. **māʾil:**
Gazel 56
Mısra: **13**
İstekli, hevesli, arzulu.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız

3. **māʾilim:**-*im*
Gazel 94
Mısra: **1**
İstekli, hevesli, arzulu.

Māʾilim ceẕbe-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

4. **māʾiliz:**-*iz*
Gazel 100
Mısra: **3**
İstekli, hevesli, arzulu.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

5. **māʾiliz:**-*iz*
Gazel 123
Mısra: **10**
İstekli, hevesli, arzulu.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

māʾil oldıġum:

1. **māʾil oldıġum:**-*dıġ, -u, -m*
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlünü kaptırmak.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

māʾil olmasa:

1. **māʾil olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 79
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düşkün olmak, hevesli olmak.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

māʾil olmasun:

1. **māʾil olmasun:**-*ma, -sun*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyletmek, yönelmek, istemek.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

māʾil olurdı:

1. **māʾil olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 18
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayran kalmak, vurulmak, gönlünü kaptırmak.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

māʾili olmaz:

1. **māʾili olmaz:**-*maz*
Kaside 62
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Mail olmak; istekli, hevesli olmak, arzu etmek.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler veʾl-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

maḳām:

1. **maḳāmında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 40
Mısra: **13**
Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

maḳām-ı dil-güşāda:

1. **maḳām-ı dil-güşāda:**-*da*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül açan, ferahlık veren yer.

Bu maḳām-ı dil-güşāda dāʾimā
Eyleye ẕevḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb

makām-ı vezāretde:

1. **makām-ı vezāretde:**-*de*
Kaside 32
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Vezirlik makamı.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

makbūl:

1. **makbūl:**
Kaside 62
Mısra: **48**
Kabul edilen, muteber, beğenilen.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

makbūl ola:

1. **makbūl ola:**-*a*
Kaside 60
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek, beğenilmek.

Zer-i ḫāliş gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

makbūl oldığında:

1. **makbūl oldığında:**-*dığ, -ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

makbūl olur:

1. **makbūl olur:**-*u, -r*
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Makbul olmak, kabul görmek, beğenilmek.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

makbūle geçer:

1. **makbūle geçer:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoşa gitmek, beğenilmek.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

makbūl-i dil-i dānişi:

1. **makbūl-i dil-i dānişi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Gönlün ve aklın /ilmin beğendiği, kabul ettiği.

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

makbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm ola:

1. **makbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm ola:**
Kaside 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zeki, anlayışlı şairlerin gönüllerinde hoş karşılanmak / beğenilmek.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

makbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem:

1. **makbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem:**
Kaside 34
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Dünyanın şahlar şahının beğendiği.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

makbūl-ı sulṭān-ı güzīn:

1. **makbūl-ı sulṭān-ı güzīn:**
Kaside 62
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Seçkin sultanın yanında muteber olan.

Hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn maḳbūl-ı Sulṭān-ı güzīn
Ferman-revā-yı ʿaḳl u dīn dārende-i ḥilm ü edeb

makbūl-ı ṭabʿ-ı şeyh u şāb oldı:

1. **makbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb oldı:**-*dı*
Kaside 61
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gencin ve yaşlının yaratılışına uygun gelmek, herkes tarafından beğenilmek.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Vażʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb olsa:

1. **maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb olsa:***-sa*
Kaside 55
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Gencin ve yaşlının yaratılışına uygun gelmek, herkes tarafından beğenilmek.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

maḳdem:

1. **maḳdemiyle:***-i, -y, -le*
Gazel 127
Mısra: **15**
Gelme, geliş, ayak basma.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

maḳdūr:

1. **maḳdūrumı:***-u, -m, -ı*
Kaside 19
Mısra: **65**
Gücünün yettiği // kudretinin el verdiği.

Ġaraż maḳdūrumı bez̠l itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̠enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

maḳhūrı olur:

1. **maḳhūrı olur:***-u, -r*
Kaside 34
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yenilgiye uğrattığı, mağlup ettiği olmak.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

maḳrūn düşürdi:

1. **maḳrūn düşürdi:***-di*
Kaside 58
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Ulaştırmak, eriştirmek // yakın düşürmek, yakınlaştırmak.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

maḳrūn ola:

1. **maḳrūn ola:***-a*
Kaside 58
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Ulaşmak, erişmek.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

maḳsem:

1. **maḳsem:**
Kaside 51
Mısra: **46**
Taksim edilecek, dağıtılacak yer.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

maḳṣūd:

1. **maḳṣūdum:***-u, -m*
Kaside 18
Mısra: **69**
Amaç, niyet, gaye.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

2. **maḳṣūdunı:***-u, -n, -ı*
Kaside 8
Mısra: **60**
İstek, arzu.

Ey şeh-i ṣāḥib-ḫüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

3. **maḳṣūdını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 35
Mısra: **120**
İstek, arzu.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

4. **maḳṣūdını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 62
Mısra: **60**
İstek, arzu.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

5. **maḳṣūdum:***-u, -m*
Kaside 47
Mısra: **133**
Amaç, niyet, gaye.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

6. **maḳṣūd:**
Kaside 33

Mısra: **13**
Amaç, niyet, gaye.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

7. **maḳṣūdını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 61
Mısra: **80**
İstek, arzu.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

maḳṣūd-ı kāʾināt:

1. **maḳṣūd-ı kāʾināt:**
Kaside 28
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Kâinatın gayesi.

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

maḳṣūd-ı şeh-i devrānı:

1. **maḳṣūd-ı şeh-i devrānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **-**
Cihan padişahının isteği.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

maʿḳūl:

1. **maʿḳūl:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

2. **maʿḳūl:**
Kaside 24
Mısra: **27**
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

3. **maʿḳūl:**
Kaside 39
Mısra: **74**
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

4. **maʿkūl:**
Kaside 46
Mısra: **51**
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

5. **maʿḳūl:**
Kaside 50
Mısra: **140**
Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

6. **maʿḳūl:**
Kaside 23
Mısra: **53**
Uygun.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

7. **maʿḳūl:**
Kaside 46
Mısra: **54**
Akıl, tedbir, kıyas.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

maʿkūs:

1. **maʿkūs:**
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Tersine dönmüş, baş aşağı çevrilmiş.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

māl:

1. **māl:**
Kaside 35
Mısra: **91**
Mal, mülk, varlık.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

2. **māl:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Mal, mülk, varlık.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

3. **māl:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **26**
Mal, mülk, varlık.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

4. **māl:**
Kaside 35
Mısra: **90**
Mal, mülk, varlık.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

māl-ā-māl olursa:

1. **māl-ā-māl olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 35
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Dopdolu olmak, ağzına kadar dolu olmak.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

māl-i zekātdan:

1. **māl-i zekātdan:**-*dan*
Kaside 4
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Zekât malı, zekât olarak verilen mal (sahip olunan malın zekâtı).

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

mālik:

1. **mālik:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

2. **mālik:**
Kaside 30
Mısra: **31**
Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

3. **mālik:**
Kaside 16
Mısra: **40**
Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

4. **mālik:**
Kaside 25
Mısra: **46**
Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

5. **māliki:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **79**
Bir şeye sahip olan kimse, sahip.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pāküñ dürr-i şehvārı

mālik olan:

1. **mālik olan:**-*an*
Kaside 38
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Sahip olmak.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

mālik olaydı:

1. **mālik olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sahip olmak.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

mālik oldı:

1. **mālik oldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sahip olmak.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

mālik olursam:

1. **mālik olursam:**-*u, -r, -sa, -m*
Kaside 18
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Sahip olmak.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem:

1. **mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cihanın karalarının ve denizlerinin sahibi // karalarda ve denizlerde (tüm dünyada) hüküm yürüten.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sulṭān-ı cihān mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem

mālik-i baḥr-ı kerem:

1. **mālik-i baḥr-ı kerem:**
Kaside 46
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizinin sahibi.

Mālik-i baḥr-ı kerem ḥażret-i Caʿfer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn

mālik-i mülk-i fażāʾil:

1. **mālik-i mülk-i fażāʾil:**
Kaside 52
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Faziletler ülkesinin sahibi, hükümdarı.

Merkez-i pergār-ı dāniş ḳutb-ı gerdūn-ı hüner
Mālik-i mülk-i fażāʾil müftī-i devr-i zamān

mālik-i reʾy-i rezīn:

1. **mālik-i reʾy-i rezīn:**
Kaside 56
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sağlam fikir sahibi, tedbirli ve ölçülü düşünen.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Ṣāḥib-i luṭf-ı firāvān mālik-i reʾy-i rezīn

maʿlūm ideyin:

1. **maʿlūm ideyin:***-eyin*
Kaside 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bildirmek, haber vermek.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

maʿlūm olur:

1. **maʿlūm olur:***-u, -r*
Kaside 41
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Bilinmek, anlaşılmak.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur:

1. **maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
İnsanların gönlünün malumu, herkes tarafından bilinmekte.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ:

1. **maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Kaside 57
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yüce zatınız tarafından bilinmek // haberdar olunmak.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

mā-melek:

1. **mā-melekin:***-i, -n*
Kaside 29
Mısra: **87**
Bir kimsenin sahip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

Virürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

2. **mā-melekin:***-i, -n*
Kaside 46
Mısra: **40**
Bir kimsenin sahip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

Mālik-i baḥr-ı kerem ḥażret-i Caʿfer Pāşā
Kim ider mā-melekin ḫarc-ı reh-i devlet ü dīn

mā-melek-i maʿden ü yemdür:

1. **mā-melek-i maʿden ü yemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Denizin ve madenin varlığı // inci ve mücevher.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

maʿmūr:

1. **maʿmūr:**
   Kaside 38
   Mısra: **7**
   Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

maʿmūr idügin:

1. **maʿmūr idügin:**-*n*
   Gazel 93
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şenlikli olduğu, şen olduğu.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

maʿmūr ola:

1. **maʿmūr ola:**-*a*
   Kaside 13
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: -
   İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

2. **maʿmūr ola:**-*a*
   Kaside 15
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

3. **maʿmūr ola:**-*a*
   Kaside 46
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   İmar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

maʿmūr olmaġa:

1. **maʿmūr olmaġa:**-*maġ, -a*
   Kaside 56
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   İmar edilme, gelişip güzelleşme.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

maʿmūr u ābād eyledükce:

1. **maʿmūr u ābād eyledükce:**-*dükce*
   Kaside 16
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Bayındır, şen etmek, refaha ve bolluğa kavuşturmak.

ʿĀlemi maʿmūr u ābād eyledükce ʿadl ile
Ola ḥaḳḳında duʿā-yı müstecāb-ı rūzgār

maʿmūr u ābādān ola:

1. **maʿmūr u ābādān ola:**-*a*
   Kaside 52
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: -
   Şen ve bayındır olmak.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

maʿmūre:

1. **maʿmūresin:**-*si, -n*
   Gazel 73
   Mısra: **3**
   Bakılmış, imar edilmiş, bayındır yer, şehir.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

maʿmūre-i ḫāṭırda:

1. **maʿmūre-i ḫāṭırda:**-*da*
   Gazel 77
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gönül şehri // gönül.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

maʿmūre-i ḳalbin:

1. **maʿmūre-i ḳalbin:**-*i, -n*
   Kaside 61
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Gönül şehri.

Ḫaṣmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

maʿnā:

1. **maʿnā:**
   Kaside 13

Mısra: **115**
Söz, anlam.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu’llāhdur gūyā ki efkārı

2. **maʿnā:**
Kaside 33
Mısra: **90**
Anlam, kavram.

Meşşāṭa-i ṭabʿumdan ider kesb-i tezeyyün
Maʿnā ki ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

3. **maʿnā:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Anlam, kavram.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

4. **maʿnā:**
Kaside 1
Mısra: **69**
Anlam.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfıyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

5. **maʿnāsı:***-sı*
Gazel 14
Mısra: **10**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n’ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

6. **maʿnāyı:***-y, -ı*
Kaside 1
Mısra: **45**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

7. **maʿnāda:***-da*
Kaside 17
Mısra: **145**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

8. **maʿnā:**
Kaside 28
Mısra: **113**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü’l-lisān olur

9. **maʿnādur:***-dur*
Kaside 29
Mısra: **95**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

10. **maʿnāyı:***-y, -ı*
Kaside 38
Mısra: **86**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

11. **maʿnā:**
Kaside 51
Mısra: **81**
Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, anlam.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

12. **maʿnāda:***-da*
Kaside 1
Mısra: **43**
Anlam, anlam verme, açıklama.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

13. **maʿnā:**
Kaside 57
Mısra: **39**
Anlam, anlam verme, açıklama.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫazin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

14. **maʿnāda:***-da*
Kaside 2
Mısra: **8**
Hakikat, gerçek.

Yaʿni sırru’llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

15. **maʿnāda:***-da*
Kaside 43
Mısra: **39**
Hakikat, gerçek.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

16. **maʿnāda:**-*da*
Kaside 47
Mısra: **133**
Hakikat, gerçek.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

17. **maʿnāda:**-*da*
Terkib-bend 1
Mısra: **21**
Hakikat, gerçek.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

18. **maʿnāda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **3**
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

19. **maʿnā:**
Kaside 11
Mısra: **95**
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

20. **maʿnāsını:**-*sı, -n, -ı*
Kaside 11
Mısra: **2**
Anlam, ifade ettiği şey.

Ne ṣūret bağladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

21. **maʿnāda:**-*da*
Kaside 19
Mısra: **3**
Asıl, öz, hakikat, gerçek.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

22. **maʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **54**
Asıl, öz, gerçek, hakîkat // anlam.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

23. **maʿnāda:**-*da*
Kaside 24
Mısra: **91**
Anlam //anlam verme, yeni manalar bulma.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

24. **maʿnāda:**-*da*
Kaside 47
Mısra: **105**
Hakikat, gerçek. // Mana âlemi.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

<u>maʿnā-āferīn:</u>

1. **maʿnā-āferīndür:**-*dür*
Gazel 137
Mısra: **10**
Mana yaratıcı, mana ortaya koyan, yeni manalar bulan.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

<u>maʿnā-yı dürüstin:</u>

1. **maʿnā-yı dürüstin:**-*i, -n*
Kaside 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Doğru mana.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

<u>maʿnā-yı laṭīf:</u>

1. **maʿnā-yı laṭīf:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Hoş, güzel mana.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

<u>maʿnā-yı laṭīf ü mücmel:</u>

1. **maʿnā-yı laṭīf ü mücmel:**
Kaside 53
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Öz ve güzel, hoş mana.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

<u>maʿnā-yı laṭīfi:</u>

1. **maʿnā-yı laṭīfi:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İnce mana.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

maʿnā-yı müfād:

1. **maʿnā-yı müfād:**
Kaside 43
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
İfade edilen, anlatılan mana.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

maʿnā-yı siḥr:

1. **maʿnā-yı siḥr:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sihirli, büyüleyici mana.

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

maʿnen:

1. **maʿnen:**
Kaside 55
Mısra: **65**
Mana yönünden, manaca.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

mānend:

1. **mānendi:**-*i*
Gazel 101
Mısra: **9**
Benzer, eş, misil, nazir.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

2. **mānendi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **43**
Benzer, eş, misil, nazir.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

3. **mānend:**
Kaside 39
Mısra: **34**
Benzer, eş, misil, nazir.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

4. **mānendi:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **15**
Benzer, eş, misil, nazir.

ʿAceb mi olmasa ālemde miṡl ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

mānend-i āb:

1. **mānend-i āb:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Su gibi.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

mānend-i Burāḳ-ı cennet:

1. **mānend-i Burāḳ-ı cennet:**
Kaside 39
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Cennet Burak'ı gibi.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

mānend-i Cem:

1. **mānend-i Cem:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cem gibi.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

mānend-i gül-āb-ı Edrine:

1. **mānend-i gül-āb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin gül suyu gibi.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

mānend-i kümeyt-i hāme:

1. **mānend-i kümeyt-i ḫāme:**
Kaside 17
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Kalem atı (söz meydanının atı) gibi.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña feżā-yı pehnā

mānend-i murġ-ı bāl-şikeste:

1. **mānend-i murġ-ı bāl-şikeste:**
Kaside 28
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kanadı kırık kuş gibi.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn:

1. **mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn:**
Kaside 56
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gerçek, sahici sabah gibi // subh-ı sadık gibi.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

maʿnī:

1. **māʿnī:**
Gazel 19
Mısra: **3**
Mana, iç, iç yüz.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

2. **maʿnīyi:**-*y, -i*
Kaside 10
Mısra: **82**
Mana, anlam.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

3. **maʿnīde:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **44**
Asıl, öz, gerçek, hakikat.

Kiminüñ ṣūreti veliyy-i Ḫudā
Maʿnīde düşmen-i İlāhīdür

Mānī:

1. **Mānī:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Meşhur Çinli nakkaş ve ressam.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

māniʿ:

1. **māniʿdür:**-*dür*
Kaside 16
Mısra: **13**
Engel.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

māniʿ olsa:

1. **māniʿ olsa:**-*sa*
Kaside 49
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Engel olmak.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

māniʿ olur:

1. **māniʿ olur:**-*ur*
Gazel 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Önüne geçmek, engellemek, önlemek.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl:

1. **maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl:**
Kaside 24
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın lütuf ayetinin (ihsan /lütuf hakkındaki ayetlerinin) manası.

Maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl
Ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil ü cān-ı felek

maʿnī-i āyet-i luṭf u iḥsān:

1. **maʿnī-i āyet-i luṭf u iḥsān:**
Kaside 26
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın) lütuf ayetinin (ihsan /lütuf hakkındaki ayetlerinin) manası // cömert.

Maʿnī-i āyet-i luṭf u iḥsān
Ṣūret-i raḥmet-i Raḥmān u Raḥīm

Mānī-i endīşe:

1. **Mānī-i endīşe:**
 Kaside 58
 Mısra: **89**
 Kelime Tipi: -
 Düşüncenin/hayalin Mânî'si (Mânî, meşhur Çinli nakkaşın adıdır).

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

maʿnī-i ġaybı:

1. **maʿnī-i ġaybı:***-ı*
 Kaside 40
 Mısra: **78**
 Kelime Tipi: -
 Gayb âleminden gelen manalar.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

Mānī-i iʿcāz-nümādur:

1. **Mānī-i iʿcāz-nümādur:***-dur*
 Kaside 37
 Mısra: **79**
 Kelime Tipi: -
 Mucize gösteren / mucize gibi şeyler yapan Mânî (ressam).

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

maʿni-i lafẓ-ı ʿālem:

1. **maʿni-i lafẓ-ı ʿālem:**
 Kaside 51
 Mısra: **42**
 Kelime Tipi: -
 Âlem kelimesinin manası // âlemin özü.

Müftī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān
Ṣūret-i cevher-i cān maʿni-i lafẓ-ı ʿālem

maʿnī-i laṭīf:

1. **maʿnī-i laṭīf:**
 Kaside 4
 Mısra: **1**
 Kelime Tipi: -
 Latif, cana benzeyen mana.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

maʿnī-i mülhem:

1. **maʿnī-i mülhem:**
 Kaside 38
 Mısra: **78**
 Kelime Tipi: -
 İçe doğmuş, ilham edilmiş manalar.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

maʿnī-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥīm:

1. **maʿnī-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥīm:**
 Kaside 7
 Mısra: **48**
 Kelime Tipi: -
 Rahim olan Allah'ın lütfunun, kereminin, rahmetinin manası.

Ṣūret-i cevher-i āyīne-i ṣunʿ-ı taḳdīr
Maʿnī-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥīm

maʿnī-i rengīn:

1. **maʿnī-i rengīn:**
 Kaside 6
 Mısra: **71**
 Kelime Tipi: -
 Çeşit çeşit güzel, hoş, latif manalar.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

2. **maʿnī-i rengīn:**
 Kaside 9
 Mısra: **134**
 Kelime Tipi: -
 Çeşit çeşit güzel, hoş, latif manalar.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

maʿnī-i rengīnüme:

1. **maʿnī-i rengīnüme:***-ü, -m, -e*
 Kaside 56
 Mısra: **70**
 Kelime Tipi: -
 Çeşit çeşit güzel, hoş, latif manalar.

Maʿnī-i rengīnüme laʿl-i bütān-ı nāzenīn
Lafẓ-ı maʿnīdārıma cām-ı şarāb-ı pür-neşāṭ

maʿni-i taḳvāya:

1. **maʿni-i taḳvāya:**-*y, -a*
Gazel 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hakiki takva, görünüşte değil kalpte takva sahbi olma.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl:

1. **Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl:**
Kaside 44
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hayal tasvirinin Mânî'si // hayal, düşünce resminin ressamı.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

manṣıb:

1. **manṣıbuñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **58**
Yüksek mevki, makam.

Çıḳar āh-ı derūnum ʿarşa derd-i iştiyāḳuñla
Egerçi manṣıbuñ oldum ġarīḳ-i niʿmet ü nāzı

manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne:

1. **manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın en yüce makamı.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

manṣıb-ı nikūkārī:

1. **manṣıb-ı nikūkārī:**
Kaside 45
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hayırseverlik makamı.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

manṣūr ide:

1. **manṣūr ide:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Zafere ulaştırmak, galip etmek.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

manṭıḳ:

1. **manṭıḳuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **63**
Bir kimsenin kendisine mahsus düşünce ve muhakeme tarzı.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege ḳādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

Manṭıḳī olmuş:

1. **Manṭıḳī olmuş:**-*muş*
Kaside 47
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Mantıkî olmak / filozof olmak (Ebû Süleymân Muhammed b. Tâhir b. Behrâm es-Sicistânî el-Mantıkī (ö. 391/1001 [?]) filozof).

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

manẓara-i ḥūr-nişīn:

1. **manẓara-i ḥūr-nişīn:**
Kaside 7
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Hurilerin oturduğu yer, cennet manzarası.

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

manẓūm:

1. **manẓūm:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Nazm olunmuş, dizilmiş.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

manẓūrı olunca:

1. **manẓūrı olunca:**-*unca*
Kaside 34
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bakılan, görülen (şey) olmak.

Zemīni āsmān olmış ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

mār:

1. **mārdur:***-dur*
Gazel 110
Mısra: **2**
Yılan // zülüf.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

maraż:

1. **maraż:**
Kaside 41
Mısra: **113**
Hastalık // dert, bela.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

maʿreke:

1. **maʿrekede:***-de*
Kaside 9
Mısra: **106**
Savaş alanı // çatışma, kavga.

Ammā yine ḫasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

2. **maʿrekede:***-de*
Kaside 10
Mısra: **114**
Savaş alanı // çatışma, kavga.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede nʾeyledi daḫi neler eyler

3. **maʿrekede:***-de*
Kaside 26
Mısra: **46**
Savaş alanı, harp meydanı.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür:

1. **maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür:***-dür*
Kaside 30
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Bidat ve zulüm meydanını karıştıran.

Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

maʿreke-i fitnede:

1. **maʿreke-i fitnede:***-de*
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Fitnenin harp meydanı // kargaşa meydanı.

Hem mekteb-i endīşede üstād-ı siḥir-sāz
Hem maʿreke-i fitnede çāpük-ter-i ʿālem

maʿreke-i maʿnīye:

1. **maʿreke-i maʿnīye:***-y, -e*
Kaside 10
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **-**
Mana savaşı meydanı // söz meydanı, şairlik meydanı.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

maʿreke-perdāz:

1. **maʿreke-perdāz:**
Kaside 37
Mısra: **20**
Cenk eden, savaşan.

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

maʿreke-perdāz-ı pesendīde-reʾy:

1. **maʿreke-perdāz-ı pesendīde-reʾy:**
Kaside 42
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
Düşüncesi beğenilmiş önemli iş yapan // düşüncesi beğenilmiş vezir.

Maʿreke-perdāz-ı pesendīde-reʾy
Ḥayder-i Yūsuf-şiyem-i rūzgār

mār-ı ḫam-be-ḫam:

1. **mār-ı ḫam-be-ḫam:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Kıvrım kıvrım yılan.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

mār-ı ḫam-ender-ḫam:

1. **mār-ı ḫam-ender-ḫam:**
Gazel 109
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım yılan.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

<u>maʿrifet:</u>

1. **maʿrifetüñ:***-üñ*
Kaside 60
Mısra: **85**
İlim, hüner.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

2. **maʿrifetdür:***-dür*
Kaside 11
Mısra: **87**
İrfan.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

3. **maʿrifet:**
Kaside 47
Mısra: **101**
İrfan.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

<u>mā-ṣadaḳ:</u>

1. **mā-ṣadaḳ:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Uygun, muvafık.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

<u>mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall:</u>

1. **mā-ṣadaḳ-ı "belhüm eḍall":**
Kaside 53
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Ayet**
"Hatta daha sapıktırlar" ayetine uygun (A'raf /179).

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫired ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

<u>māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı nebī:</u>

1. **māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı nebī:**
Kaside 59
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Peygamber ashabının iffetine uygun, dürüstlük ve temizlikte onlar gibi.

Ol māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigehbān-ı ḥaremdür

<u>mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī:</u>

1. **mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī:**
Kaside 3
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İlahi lutfa muvafık, uygun olan.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

<u>maṣʿad-ı iʿlā-yı melek:</u>

1. **maṣʿad-ı iʿlā-yı melek:**
Kaside 53
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Meleğin en yüce mertebesi.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

<u>maṣdar-ı ʿālem:</u>

1. **maṣdar-ı ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Âlemin menbaı, âlemi yaratan.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

<u>masḫara:</u>

1. **masḫara:**
Kaside 47
Mısra: **127**
Maskara, soytarı.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

<u>maṣraf:</u>

1. **maṣrafı:***-ı*
Kaside 29
Mısra: **68**
Harcama.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

<u>maṣraf-ı yek-rūzedir:</u>

1. **maṣraf-ı yek-rūzedir:**-*dir*
Kaside 42
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Bir günlük masraf.

Ol ki aña maṣraf-ı yek-rūzedir
Mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār

māşiṭā:

1. **māşiṭāsına:**-*sı, -n, -a*
Kaside 26
Mısra: **20**
Kadınların saçlarını tarayan ve onları süsleyen kadın.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesüñ māşiṭāsına tefhīm

māşıṭa-i ʿadli:

1. **māşıṭa-i ʿadli:**-*i*
Kaside 37
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Adalet meşşatası, adaletinin süsleyiciliği.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

māşıṭa-i kişver-i Rūm:

1. **māşıṭa-i kişver-i Rūm:**
Kaside 37
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Rum memleketinin /Anadolu'nun süsleyicisi.

Kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı māşıṭa-i kişver-i Rūm
Tīġ-ı Hindī-nesebi memleket-āşūb-ı freng

māşiṭā-i reʾyine:

1. **māşiṭā-i reʾyine:**-*y, -i, -n, -e*
Kaside 9
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Düşünce süsleyicisi, düşünceyi süsleyen.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

maşrıḳ:

1. **maşrıḳuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **73**
Güneşin doğduğu yer, doğu.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

2. **maşrıḳı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **60**
Güneşin doğduğu yer, doğu.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

3. **maşrıḳda:**-*da*
Kaside 35
Mısra: **73**
Güneşin doğduğu yer, doğu.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

maşrıḳ-ı endīşemüñ:

1. **maşrıḳ-ı endīşemüñ:**-*m, -üñ*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin doğduğu yer.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

maşrıḳ-ı idrākümden:

1. **maşrıḳ-ı idrākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlayışın gün doğusu.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür:

1. **maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hidayet sabahının doğduğu yer.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

māt olur:

1. **māt olur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şaşırmak, hayrette kalmak.

Bir seferde bu ḳadar ḫidmete kim ḳādirdür
Fikr olunsa burada māt olur ehl-i tedbīr

maṭbūʿ:

1. **maṭbūʿ:**
Kaside 20
Mısra: **63**
Güzel, hoş, latif.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

2. **maṭbūʿ:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Güzel, hoş, latif.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

3. **maṭbūʿdur:**-*dur*
Kaside 45
Mısra: **11**
Güzel, hoş, latif.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

4. **matbūʿ:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Güzel, hoş, latif.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

mātem:

1. **mātem:**
Gazel 105
Mısra: **11**
Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

2. **mātem:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

3. **mātem:**
Kaside 38
Mısra: **26**
Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

maṭlaʿ:

1. **maṭlaʿıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 33
Mısra: **2**
Tulu edecek, doğacak yer // başlangıç.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

2. **maṭlaʿumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 60
Mısra: **69**
Matla beyti.

Kilk-i üstād-ı ḳader eyleye bu maṭlaʿumı
Ḥall ile ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan

3. **maṭlaʿdan:**-*dan*
Tesdis 1
Mısra: **34**
Matla beyti.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

maṭlaʿ-ı envār olsun:

1. **maṭlaʿ-ı envār olsun:**-*sun*
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nurların kaynağı, nurların ortaya çıktığı yer olmak.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

maṭlaʿ-ı hūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan:

1. **maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Şiirin parlak güneşinin doğduğu yer.

Sīnesi āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn
Ḫāṭırı maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan

maṭlaʿ-ı hūrşīd-i enverdür:

1. **maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i enverdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
En nurlu güneşin doğduğu yer.

Leb-i muʿciz-beyānı mevrid-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rūşen-żamīri maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i enverdür

maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür:

1. **maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür:**-*dür*
   Kaside 55
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı aydınlatan saadet güneşinin doğuş yeri.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

maṭlaʿu'l-envār-ı mihri:

1. **maṭlaʿu'l-envār-ı mihri:**-*i*
   Kaside 56
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet nurlarının doğduğu yer.

Maṭlaʿu'l-envār-ı mihri sīne-i erbāb-ı dil
Maḫzenü'l-esrār-ı iḫlāṣı ḳulūb-ı ārifīn

maṭlūb:

1. **maṭlūbın:**-*ı, -n*
   Gazel 64
   Mısra: **5**
   Talep edilen, istenilen.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

māverā-yı perdeden:

1. **māverā-yı perdeden:**-*den*
   Kaside 11
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Perdenin gerisi, arkası.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

māye alsa:

1. **māye alsa:**-*sa*
   Kaside 38
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Mayalanmak.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

māye-i āsāyiş-i ʿālem:

1. **māye-i āsāyiş-i ʿālem:**
   Kaside 41
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın huzur ve güven cevheri, gücü.

Reşḥ-i ḳalemi māye-i āsāyiş-i ʿālem
Ḫᵛān-ı keremi ṣofra-i yaġmā-yı zamāne

māye-i feyż-i cereyāndur:

1. **māye-i feyż-i cereyāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Akış feyzinin mayası (söz denizini harekete getiren, coşturan maya).

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī:

1. **māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī:**
   Kaside 50
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Ebedi hayat feyzinin mayası.

Māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī neşve-i mey
Menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī gerdiş-i cām

māye-i iksīr-i murād:

1. **māye-i iksīr-i murād:**
   Kaside 40
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Arzu iksirinin mayası.

Feyż-i reşḥ-i ḳalemi māye-i iksīr-i murād
Bezl-i dest-i keremi mā-ḥaṣal-i maʿden ü yemm

maẓhar:

1. **maẓhardur:**-*dur*
   Kaside 19
   Mısra: **84**
   Ulaşan, erişen, nail olan.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

2. **maẓhar:**
   Kaside 36
   Mısra: **17**
   Ulaşan, erişen, nail olan.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

maẓhar düşebilsem:

1. **maẓhar düşebilsem:***-ebil, -se, -m*
 Kaside 60
 Mısra: **67**
 Kelime Tipi: -
 Erişmek, ulaşmak.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

maẓhar ola:

1. **maẓhar ola:***-a*
 Kaside 20
 Mısra: **54**
 Kelime Tipi: -
 Erişmek, ulaşmak, nail olmak.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

maẓhar olaydı:

1. **maẓhar olaydı:***-a, -y, -dı*
 Kaside 18
 Mısra: **67**
 Kelime Tipi: -
 Erişmek, ulaşmak, nail olmak.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

maẓhar-ı ʿālem:

1. **maẓhar-ı ʿālem:**
 Kaside 23
 Mısra: **80**
 Kelime Tipi: -
 Âlemin bildiği, herkesçe bilinen.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

maẓhar-ı āsārı oldı:

1. **maẓhar-ı ās̱ārı oldı:***-dı*
 Kaside 29
 Mısra: **4**
 Kelime Tipi: -
 Eserlerine, tesirlerine nail olmak.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı:

1. **maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı:***-dı*
 Gazel 116
 Mısra: **16**
 Kelime Tipi: -
 Sultanın ihsanına, keremine nail olmak.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

maẓhar-ı elṭāf idüp:

1. **maẓhar-ı elṭāf idüp:***-üp*
 Kaside 32
 Mısra: **105**
 Kelime Tipi: -
 Lütuflara eriştirmek.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi olsa:

1. **maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi olsa:***-sa*
 Kaside 29
 Mısra: **81**
 Kelime Tipi: -
 Anlayışın, idrakin feyzine erişmek, nail olmak.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi
Olurdı ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem nihād-ı cemād

maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti olsa:

1. **maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti olsa:***-sa*
 Kaside 32
 Mısra: **55**
 Kelime Tipi: -
 Cömertliğin havasının feyzine nail olmak // ihsanına erişmek.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i hevā-yı mekrümeti
Olurdı ebr-i bahār-ı cinān duḫān-ı caḥīm

maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem olan:

1. **maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem olan:***-an*
 Kaside 23
 Mısra: **72**
 Kelime Tipi: -
 Âlemin şerrinin ve hayrının tecelli yeri olmak.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan eylememiş:

1. **maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan eylememiş:***-me, -miş*
 Kaside 60
 Mısra: **14**
 Kelime Tipi: -
 Söz lütfuna eriştirmek (sözden anlama ihsanına eriştirmek).

Anı taḳsīm idicek ḥażret-i Feyyāż-ı ezel
Herkesi eylememiş maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan

maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī:

1. **maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İlahî ihsana ve kereme nail olmuş.

Ḥāris-i memleket ü dīn ü medār-ı İslām
Maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī

maẓharı ola:

1. **maẓharı ola:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Erişmek, nail olmak.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm olmış:

1. **maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm olmış:**-*mış*
Kaside 32
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Rahim olan Allah'ın azametinin /yüceliğinin sırrının tecelli ettiği yer.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

maẓhar-ı sırr-ı eḥad:

1. **maẓhar-ı sırr-ı eḥad:**
Kaside 55
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ehadiyet sırrına nail olan.

Muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed maẓhar-ı sırr-ı eḥad
Ẓāhir u bāṭında ẕāt-ı Aḥmede nāʾib-menāb

maẓhar-ı sırr-ı kemāl-i kerem-i Rabb-i mecīd:

1. **maẓhar-ı sırr-ı kemāl-i kerem-i Rabb-i mecīd:**
Kaside 54
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın mükemmel cömertliğinin sırrına nail olan.

Ḥākim-i maḥkeme-i şerʿ-i şerīf-i nebevī
Maẓhar-ı sırr-ı kemāl-i kerem-i Rabb-i mecīd

mażmūn:

1. **mażmūnlar:**-*lar*
Gazel 73
Mısra: **9**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

2. **mażmūnı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **6**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

3. **mażmūnı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **3**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

4. **mażmūnı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **82**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

5. **mażmūnı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **95**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Alur levḥ-i ḳaderden cez̠be-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

6. **mażmūnlar:**-*lar*
Kaside 49
Mısra: **93**
Nükteli, sanatlı, ince söz.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

7. **mażmūnunı:**-*u, -n, -ı*
Kaside 1
Mısra: **41**
Kastedilen asıl mana, gizli anlam.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

8. **mażmūnını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 7
Mısra: **19**
Kastedilen asıl mana, gizli anlam.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şināş
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

9. **mażmūnı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **15**
Kastedilen asıl mana, anlam, kavram.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafż-ı saḳīm

mażmūn-ı fikri:

1. **mażmūn-ı fikri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin meali, anlamı.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

mażmūn-ı ḫafīden:

1. **mażmūn-ı ḫafīden:**-*den*
Kaside 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gizli mana.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur:

1. **mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mübarek yüzlü güzelin ayva tüylerinin meali, manası.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

mażmūn-ı medḥüñi:

1. **mażmūn-ı medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 32
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Övgü manası, mefhumu.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

maʿẕūr:

1. **maʿẕūrdur:**-*dur*
Gazel 130
Mısra: **3**
Mazereti olan, mazeretli.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḫalel nev-rūzda

2. **maʿẕūrdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **10**
Mazereti olan, mazeretli.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

3. **maʿẕūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **32**
Mazereti olan, mazeretli.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿẕūrı

maʿẕūr ola:

1. **maʿẕūr ola:**
Kaside 43
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak, affedilmek.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

2. **maʿẕūr ola:**-*a*
Kaside 46
Mısra: **67**
Kelime Tipi:
Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak, affedilmek.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

3. **maʿẕūr ola:**-*a*
Kaside 59
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Mazeretli sayılmak, kusuruna bakılmamak, affedilmek.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

maʿẕūr ṭut:

1. **maʿẕūr ṭut:**
Kaside 40
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

2. **maʿẕūr ṭut:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

3. **maʿẕūr ṭut:**
Kaside 26
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

4. **maʿẕūr ṭut:**
Kaside 41
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

<u>maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur:</u>

1. **maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur:***-dur*
Gazel 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

2. **maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur:***-dur*
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

3. **maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Akıllı ve ulu kimselerin mazur gördüğü.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz
Mestüñ sözi maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur

<u>meʾāb olalı:</u>

1. **meʾāb olalı:***-alı*
Kaside 31
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Sığınak /sığınacak yer olmak.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

<u>mebhūt ḳalur:</u>

1. **mebhūt ḳalur:***-u, -r*
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Hayran kalmak, şaşkınlığa düşmek.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

<u>mebẕūl olsun:</u>

1. **mebẕūl olsun:***-sun*
Kaside 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin çok fazla olması, bol bol bulunması.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

<u>mecāl:</u>

1. **mecāl:**
Kaside 35
Mısra: **112**
İmkân, fırsat.

Ḫavfīdür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

2. **mecāl:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Güç, kuvvet, takat.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

<u>mecāl ḳalmasa:</u>

1. **mecāl ḳalmasa:***-sa*
Kaside 44
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mecal kalmamak; güç kalmamak, güçsüzleşmek.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

mecāz:

1. **mecāz:**
Kaside 57
Mısra: **72**
Gerçek olmayan, hakikat dışı.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

meclis:

1. **meclis:**
Kaside 34
Mısra: **29**
Oturulacak, toplanılacak yer.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

2. **meclisüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **63**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

3. **meclis:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

4. **meclis:**
Kaside 26
Mısra: **46**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

5. **meclisde:**-*de*
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu II içki meclisi.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

6. **meclise:**-*e*
Gazel 121
Mısra: **9**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

7. **meclisde:**-*de*
Gazel 124
Mısra: **3**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

8. **meclisimüz:**-*i, -müz*
Gazel 144
Mısra: **1**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

9. **meclisde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **43**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

10. **meclisde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **54**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

11. **meclisümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 32
Mısra: **94**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

12. **meclisinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 56
Mısra: **32**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

13. **meclisüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyle bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

14. **meclisine:**-*i, -n, -e*
Kaside 21
Mısra: **28**
Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

meclis-efrūz-ı Cem:

1. **meclis-efrūz-ı Cem:**
Kaside 37
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisini aydınlatan.

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd:

1. **meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd:**
Kaside 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve iyilik haremini aydınlatan.

Merḥabā ey meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb

meclis-efrūz-ı ṣavāb:

1. **meclis-efrūz-ı ṣavāb:**
Kaside 55
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sevabın meclis aydınlatıcılığı.

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

meclis-i erbāb-ı dil:

1. **meclis-i erbāb-ı dil:**
Terkib-bend 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gönül erbabının bulunduğu meclis // âşıklar meclisi.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

meclis-i ḫāṣṣına:

1. **meclis-i ḫāṣṣına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 25
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Hususi, özel meclis.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

meclis-i iḳbāline:

1. **meclis-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 12
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Saadet meclisi.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde:

1. **meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İlahî irfan meclisi.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

meclis-i mestān-ı suḫan eylemiş:

1. **meclis-i mestān-ı suḫan eylemiş:**-*miş*
Kaside 60
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Söz sarhoşlarının meclisi hâline getirmek.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

meclis-i rindāna:

1. **meclis-i rindāna:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rintler meclisi, toplantısı.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

meclis-i rindāne:

1. **meclis-i rindāne:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Rintler meclisi // dünya işlerini önemsemeyen rintlerin içki, eğlence meclisi.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

meclis-i ṣad-gūne-niʿamdür:

1. **meclis-i ṣad-gūne- niʿamdür:***-dür*
   Kaside 59
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Yüz türlü nimetle dolu meclis.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza:

1. **meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza:***-a*
   Gazel 79
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Nevruz padişahının meclisi.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

mecmūʿa:

1. **mecmūʿadur:***-dur*
   Kaside 38
   Mısra: **83**
   İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazıların bulunduğu metin.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

2. **mecmūʿadur:***-dur*
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **12**
   Düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl:

1. **mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl:**
   Kaside 14
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Kemâl'in divanındaki sırların tamamı (Kemâl-i Isfahânî, İran'ın en büyük şairlerinden biri olup, o zamana kadar duyulmamış sözlerin sahibi olduğundan kendisine "Hallâku'l-Ma'ânî (manalar yaratıcısı) denmiştir).

Ḥarfidür mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl
Noḳṭasıdur mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī

mecmūʿa-i gülden:

1. **mecmūʿa-i gülden:***-den*
   Gazel 2
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gül yaprakları // sevgilinin yanağı.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

mecmūʿa-i pür-intiḫāb:

1. **mecmūʿa-i pür-intiḫāb:**
   Kaside 15
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Seçmelerle dolu dergi, seçme şiirlerden oluşan mecmua.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür:

1. **mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür:***-dür*
   Kaside 1
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sırların toplandığı mecmua.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür:

1. **mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür:***-dür*
   Kaside 47
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   İlahî sırlar mecmuası.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur:

1. **mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur:***-dur*
   Kaside 33
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Hevesin anlatıldığı /resmedildiği mecmua // arzu ve isteklerle dolu kitap // kalp.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

Mecnūn:

1. **mecnūn:**
   Gazel 19
   Mısra: **9**

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

2. **Mecnūn:**
Kaside 44
Mısra: **69**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

3. **mecnūn:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Çılgın, deli, divane.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

4. **mecnūn:**
Gazel 96
Mısra: **7**
Çılgın, deli, divane.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

5. **Mecnūn:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Delice seven, tutkun // Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı (aşkından çöllere düşmesi bakımından Mecnun gibi anlamında).

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

6. **mecnūnı:***-ı*
Kaside 47
Mısra: **98**
Çılgın, deli, divane.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ mecnūnı Leylādur

7. **mecnūn:**
Kaside 58
Mısra: **52**
Tutkun, âşık.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müştāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

<u>mecnūn-ı ʿaşḳı olmasa:</u>

1. **mecnūn-ı ʿaşḳı olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 52
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Aşkının mecnunu /divanesi olmak.

Olmasa mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

<u>Mecnūn-ı melāmet-dīde:</u>

1. **Mecnūn-ı melāmet-dīde:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kınanmış, ayıplanmış Mecnun.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

<u>mecrūḥ:</u>

1. **mecrūḥ:**
Gazel 16
Mısra: **7**
Yaralanmış, yaralı // kırgın, incinmiş.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

<u>meczūb-ı maḥabbet:</u>

1. **meczūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet delisi, aşk ile aklı başından gitmiş olan.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

<u>medār:</u>

1. **medār:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Sebep.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

2. **medār:**
Kaside 51
Mısra: **82**
Dayanak, destek.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

<u>medār-ı āsmān ola:</u>

1. **medār-ı āsmān ola:***-a*
Kaside 62

Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün yörüngesi olmak.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

medār-ı dīn ü dünyādur:

1. **medār-ı dīn ü dünyādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Dinin ve dünyanın dayanağı/ din ve dünya hayatının güvencesi.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

medār-ı fikrüm:

1. **medār-ı fikrüm:***-ü, -m*
Kaside 51
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin dayanağı.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

medār-ı İslām:

1. **medār-ı İslām:**
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İslamın yardımcısı.

Ḥāris-i memleket ü dīn ü medār-ı İslām
Maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī

medār-ı kevkebe-i iḥtişām-ı Cemşīdī:

1. **medār-ı kevkebe-i iḥtişām-ı Cemşīdī:**
Kaside 30
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cemşid'in büyüklük yıldızının yörüngesi.

Medār-ı kevkebe-i iḥtişām-ı Cemşīdī
Dilīr-i maʿreke-i ʿarṣa-i Nerīmānı

medār-ı maṣlaḥat-ı mülk-i maşrıḳ u maġrib:

1. **medār-ı maṣlaḥat-ı mülk-i maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 32
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı memleketlerinin dirliğinin /düzeninin dayanağı.

Medār-ı maṣlaḥat-ı mülk-i maşrıḳ u maġrib
Penāh-ı salṭanat-ı şehryār-ı heft-iḳlīm

medār-ı medḥ ide:

1. **medār-ı medḥ ide:***-e*
Kaside 30
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Övme vesilesi, övme sebebi etmek.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

medār-ı memleket:

1. **medār-ı memleket:**
Kaside 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Memleketin dayanağı.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

medār-ı memleketdür:

1. **medār-ı memleketdür:***-dür*
Kaside 47
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Memleketin dayanağı.

Penāh-ı salṭanatdur ḳahramān-ı dīn ü devletdür
Medār-ı memleketdür kāmkār-ı kişver-ārādur

medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād:

1. **medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād:**
Kaside 29
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Temelsiz dünyanın düzeninin dayanağı.

Bülend-mertebe Ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

medār-ı sebeb-i naḳṣ-ı riyādur:

1. **medār-ı sebeb-i naḳṣ-ı riyādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Riya eksikliğinin sebebinin dayanağı, iki yüzlü olmama sebebinin dayanağı.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳṣ-ı riyādur

medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī:

1. **medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī:**
Kaside 3
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık yıldızının şeref vesilesi, hükümdarlık makamına şeref kazandıran.

Ḫusrevā pādişehā mihr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī

medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur:

1. **medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kalemin ve yazı yazmanın şeref vesilesi.

Taḳrīri kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur
Taḥrīri medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur

medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem:

1. **medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem:**
Kaside 36
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cömertlik cisminin ve ihsan ruhunun canlılık sebebi.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem

meddāḥ-ı şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür:

1. **meddāḥ-ı şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zafer kazanmış, dünyayı zaptetmiş büyük hükümdarı öven, metheden.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

meded:

1. **meded:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Yardım, lutuf.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

2. **meded:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Yardım, lutuf.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

3. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

4. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

5. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

6. **meded:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

7. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

8. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Çekemem derd-i firāḳuñ meded ey māh meded
Görmedim buncılayın bir ġam-ı cāngāh meded

9. **meded:**
Gazel 31
Mısra: **16**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

10. **meded:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

11. **meded:**
Kaside 15
Mısra: **2**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

meded eyler:

1. **meded eyler:**-*r*
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

2. **meded eyler:**-*r*
Kaside 59
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

meded eyleye:

1. **meded eyleye:**-*y, -e*
Gazel 31
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

meded ider:

1. **meded ider:**-*er*
Gazel 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Ḥāfıẓ-ı genc-i kerem ḥażret-i Aḥmed Paşa
Ki ider ehl-i recāya geh ü bī-gāh meded

meded itmese:

1. **meded itmese:**-*me, -se*
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

2. **meded itmese:**-*me, -se*
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

meded itmez:

1. **meded itmez:**-*mez*
Gazel 31
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

meded-i himmetiyle:

1. **meded-i himmetiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 29
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Lütfun yardımı.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

medeng olur:

1. **medeng olur:**-*u, -r*
Kaside 37
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Ağaç anahtar olmak.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

medḥ:

1. **medhüñe:**-*ü, -n, -e*
Kaside 44
Mısra: **57**
Övme, övgü.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

2. **medḥ:**
Kaside 5
Mısra: **84**
Övme, övgü.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ iṡbāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

3. **medḥ:**
Kaside 10
Mısra: **121**
Övme, övgü.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

4. **medḥ:**
Kaside 11
Mısra: **73**
Övme, övgü.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

5. **medḥine:***-i, -n, -e*
Kaside 14
Mısra: **77**
Övme, övgü.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

6. **medḥini:***-i, -n, -i*
Kaside 17
Mısra: **60**
Övme, övgü.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

7. **medḥüñe:***-üñ, -e*
Kaside 21
Mısra: **61**
Övme, övgü.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

8. **medḥe:***-e*
Kaside 22
Mısra: **16**
Övme, övgü.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

9. **medḥ:**
Kaside 23
Mısra: **71**
Övme, övgü.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

10. **medḥin:***-i, -n*
Kaside 26
Mısra: **84**
Övme, övgü.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

11. **medḥini:***-i, -n, -i*
Kaside 26
Mısra: **72**
Övme, övgü.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

12. **medḥüñe:***-ü, -ñ, -e*
Kaside 26
Mısra: **77**
Övme, övgü.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

13. **medḥ:**
Kaside 29
Mısra: **99**
Övme, övgü.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

14. **medḥüñe:***-ü, -ñ, -e*
Kaside 29
Mısra: **103**
Övme, övgü.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

15. **medḥin:***-i, -n*
Kaside 36
Mısra: **48**
Övme, övgü.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

16. **medḥüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kaside 38
Mısra: **80**
Övme, övgü.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

17. **medḥüñi:***-ü, -ñ, -i*
Kaside 39

Mısra: **26**
Övme, övgü.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

18. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 39
Mısra: **72**
Övme, övgü.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

19. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 40
Mısra: **81**
Övme, övgü.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

20. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 42
Mısra: **71**
Övme, övgü.

ʿÖmri olunca yazamaz medḥüñi
Münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār

21. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 42
Mısra: **75**
Övme, övgü.

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

22. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 44
Mısra: **65**
Övme, övgü.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

23. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 46
Mısra: **67**
Övme, övgü.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġas̠s̠ ü semīn

24. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 46
Mısra: **71**
Övme, övgü.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

25. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 46
Mısra: **12**
Övme, övgü.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

26. **medḥi:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **80**
Övme, övgü.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

27. **medḥine:**-*i, -n, -e*
Kaside 50
Mısra: **37**
Övme, övgü.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̠lini çeşm-i eyyām

28. **medḥüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **89**
Övme, övgü.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

29. **medḥüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 52
Mısra: **110**
Övme, övgü.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

30. **medḥüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Kaside 52
Mısra: **104**
Övme, övgü.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

31. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 53
Mısra: **73**
Övme, övgü.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥüñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

32. **medḥüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 55

Mısra: **65**
Övme, övgü.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

33. **medḥüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **61**
Övme, övgü.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

34. **medḥüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Kaside 57
Mısra: **63**
Övme, övgü.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

35. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 59
Mısra: **65**
Övme, övgü.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

36. **medḥüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 61
Mısra: **49**
Övme, övgü.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

38. **medḥ:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Övme, övgü.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

39. **medḥe:**-*e*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Övme, övgü.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

40. **medḥinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 3
Mısra: **71**
Övme, övgü.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

41. **medḥüñ**:-*ü, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **83**
Övme, övgü.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

medḥ eylemek:

1. **medḥ eylemek:**-*mek*
Kaside 27
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

medḥ eylemem:

1. **medḥ eylemem:**-*me, -m*
Kaside 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

medḥ eyleyen:

1. **medḥ eyleyen:**-*y, -en*
Kaside 26
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭabʿuñ
Olur endīşesi maġrūr u zaʿīm

medḥ idersem:

1. **medḥ idersem:**-*er, -se, -m*
Kaside 43
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

medḥ (it):

1. **medḥ:**
Kaside 47
Mısra: **133**
Övmek.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

medḥ itdügi:

1. **medḥ itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

medḥ itmesün:

1. **medḥ itmesün:**-*me, -sün*
Kaside 47
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

medḥ itmeyen:

1. **medḥ itmeyen:**-*me, -y, -en*
Kaside 35
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

medḥ ü senā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād:

1. **medḥ ü s̱enā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād:**
Gazel 85
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad hazretlerinin övgüsü, Sultan Murad hazretlerini övme.

Medḥ ü s̱enā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād ile
Şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur sözüm

medḫal:

1. **medḫal:**
Kaside 53
Mısra: **68**
Dâhil olacak yer, karışmak, girilecek yer.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

medḥ-i bülendümle:

1. **medḥ-i bülendümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 25
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüce övgü.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu güne sevād

medḥ-i müstesnā:

1. **medḥ-i müstes̱nā:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mükemmel, nadir övgü.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

medḥ-i şāhān-ı cihānbāna:

1. **medḥ-i şāhān-ı cihānbāna:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Cihanı koruyan padişahların övgüsü.

İltifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

medḥ-i şāhenşāh:

1. **medḥ-i şāhenşāh:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Şahlar şahının övgüsü.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

medḥ-i şāhenşāh u şehzāde Murād:

1. **medḥ-i şāhenşāh u şehzāde Murād:**
Kaside 18
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Şehzade Murad ve şahlar şahının övgüsü.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

medḥ-i şitābın:

1. **medḥ-i şitābın:**-*ı, -n*
Kaside 17
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Süratin, hızlılığın övgüsü.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

medḥ-i vaḳārın:

1. **medḥ-i vaḳārın:**-*ı, -n*
Kaside 7
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) heybetinin övgüsü.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taşmīm

medḥ-i vālāna:

1. **medḥ-i vālāna:**-*n, -a*
Kaside 27
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Yüce övgü.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

medḥin itmek:

1. **medḥin itmek:**-*mek*
Gazel 130
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

medḥin ḳılam:

1. **medḥin ḳılam:**-*a, -m*
Kaside 62
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

medhüñi itsem:

1. **medhüñi itsem:**-*se, -m*
Gazel 134
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

medrese-i ʿālīye:

1. **medrese-i ʿālīye:**-*y, -e*
Kaside 23
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yüce, büyük (bir) medrese.

Çala bir iki beyt-i müzaḫrefle maḥalsüz
Bir medrese-i ʿālīye bir ḳaşmer-i ʿālem

medrese-i ḥikmet ü fażlında:

1. **medrese-i ḥikmet ü fażlında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 54
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve bilgelik medresesi.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

medyūn olursa:

1. **medyūn olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 58
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kendini borçlu hissetmek, teşekkür borcu olmak.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

mefḫar-ı ʿālem:

1. **mefḫar-ı ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Dünyanın iftihar vesilesi, dünyanın kendisi ile övündüğü (zat).

Ferzend-i kirāmı güher-i dūde-i ādem
Maḫdūm-ı felek reşk-i melek mefḫar-ı ʿālem

mefhūm:

1. **mefhūmın:**-*ı, -n*
Kaside 29
Mısra: **28**
Bir sözün veya kelimenin taşıdığı, ifade ettiği mana, anlam, kavram.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

meftūn:

1. **meftūnı:**-*ı*
Gazel 14
Mısra: **3**
Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

2. **meftūn:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

3. **meftūnı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **23**
Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

4. **meftūn:**
Kaside 51
Mısra: **113**
Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

5. **meftūn:**
Kaside 57
Mısra: **7**
Hayran.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

meftūn itdügi:

1. **meftūn itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Âşık etmek, birini kendine bağlamak.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

meftūn (ol):

1. **meftūn (ol):**
Gazel 80
Mısra: **10**
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

meftūn olmaya:

1. **meftūn olmaya:**-*ma, -y, -a*
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

meftūn olmış:

1. **meftūn olmış:**-*mış*
Kaside 44
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

meftūn olsa:

1. **meftūn olsa:**-*sa*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

N'ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

meftūn olur:

1. **meftūn olur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

2. **meftūn olur:**-*u, -r*
Kaside 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur āṣār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

3. **meftūn olur:**-*u, -r*
Kaside 38
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

4. **meftūn olur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Tutulmak // hayran olmak.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

meftūn-ı bāde-i Cemşīd olma:

1. **meftūn-ı bāde-i cemşīd olma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cem'in badesinin tutkunu olmak.

Olma meftūn-ı bāde-i Cemşīd
Cāmını bezm-i Keykubāde getür

meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız:

1. **meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşkın sade /gösterişsiz yazılmış gazelinin üslubuna tutulmuş.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız

meftūn-ı eṭvārı:

1. **meftūn-ı eṭvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Tavırların, davranışların tutkunu /âşığı.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

meftūn-ı eṭvārı olur:

1. **meftūn-ı eṭvārı olur:**-*u, -r*
Kaside 49
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Tavırlarının / davranışlarının hayranı olmak.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı olur:

1. **meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı olur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlakın ve tavırların hayranı olmak.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

meger:

1. **meger:**
Kaside 23
Mısra: **84**
Meğer, oysa, oysaki.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

2. **meger:**
Kaside 13
Mısra: **84**
Bir tek, yalnızca.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

3. **meger:**
Kaside 32
Mısra: **2**
Demek ki.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

4. **meger:**
Kaside 19
Mısra: **19**
Olsa olsa, ancak.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

5. **meger:**
Kaside 47
Mısra: **120**
Olsa olsa, ancak.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

6. **meger:**
Kaside 51
Mısra: **91**
Olsa olsa, ancak.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

7. **meger:**
Kaside 53
Mısra: **80**
Olsa olsa, ancak.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ şuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

8. **meger:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Aslında.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

9. **meger:**
Kaside 13
Mısra: **19**
Aslında.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

10. **meger:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Sanki.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

11. **meger:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Sanki.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

12. **meger:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Çehre-perdāz-ı ʿarūsān-ı suḫan ola meger
Ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı Şehenşāh-ı kerīm

13. **meger:**
Kaside 41
Mısra: **114**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

14. **meger:**
Kaside 53
Mısra: **2**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

15. **meger:**
Kaside 40
Mısra: **57**
Yalnızca.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Şarşar-ı ḳahrı ile şarşıla bu nüh-ṭārem

16. **meger:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

17. **meger:**
Kaside 27
Mısra: **42**
Herhâlde, demek ki, galiba.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

18. **meger:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

19. **meger:**
Gazel 36
Mısra: **12**
Herhâlde, demek ki, galiba.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

20. **meger:**
Kaside 53
Mısra: **12**
Meğer, oysa, oysa ki.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger ās̱ār-ı ṭalel

21. **meger:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Oysa, oysa ki.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

22. **meger:**
Gazel 96
Mısra: **4**
Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Āh ile derdi bilinmez ʿāşıḳ-ı bī-çārenüñ
Çāk çāk ide meger āhı dil-i ṣad-pāresin

23. **meger:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

24. **meger:**
Kaside 20
Mısra: **52**
Ancak, yalnız, şu kadar ki.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿş-şān-ı Peyġam-ber

25. **meger:**
Gazel 134
Mısra: **11**
Ancak, yalnız.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

26. **meger:**
Kaside 22
Mısra: **62**
Ancak, yalnız.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

27. **meger:**
Kaside 27
Mısra: **69**
Ancak, yalnız.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

28. **meger:**
Kaside 44
Mısra: **84**
Ancak, yalnız.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

29. **meger:**
Kaside 44
Mısra: **86**
Ancak, yalnız.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

30. **meger:**
Kaside 49
Mısra: **82**
Ancak, yalnız.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

31. **meger:**
Kaside 3
Mısra: **19**
Olsa olsa, ancak.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

32. **meger:**
Kaside 22
Mısra: **44**
Olsa olsa, ancak.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

33. **meger:**
Kaside 49
Mısra: **70**
Olsa olsa, ancak.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

34. **meger:**
Kaside 17
Mısra: **17**
Ancak, yalnız, sadece.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

35. **meger:**
Kaside 17
Mısra: **87**
Ancak, sadece.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

36. **meger:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Belki de.

Tāliʿümde baḫt uyandı ḫᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār

37. **meger:**
Kaside 3
Mısra: **71**
Yoksa.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

meger ki:

1. **meger ki:**
Kaside 45
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Galiba.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

2. **meger ki:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

3. **meger ki:**
Kaside 45
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhalde, galiba.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

4. **meger ki:**
Kaside 58
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhâlde, galiba.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

5. **meger ki:**
Kaside 29
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dışında, -den başka.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

6. **meger ki:**
Kaside 36
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dışında, -den başka.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

meger kim:

1. **meger kim:**
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belki, belki de, ola ki.

Teʿālaʾllāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḥalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

2. **meger kim:**
Kaside 20
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dışında, -den başka.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

3. **meger kim:**
Kaside 35
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dışında, -den başka.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

4. **meger kim:**
Kaside 55
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dışında, -den başka.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

5. **meger kim:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Galiba, sanki.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

6. **meger kim:**
Kaside 52
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, illa.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

meh:

1. **meh:**
Kaside 31
Mısra: **35**
Ay.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

2. **meh:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ay.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

3. **meh:**
Kaside 52
Mısra: **65**
Ay.

Meh ṣṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sāḳī-i cūdında cām-ı zer-nişān

4. **meh:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Ay.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

5. **mehüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 52
Mısra: **93**
Ay // sevgili.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

6. **meh:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Ay yüzlü sevgili.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

7. **meh:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Ay yüzlü sevgili.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı:

1. **meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı:***-ı*
Kaside 20
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş ve ay // sevgilinin yüzü.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

mehbiṭ-i dūn u esfel:

1. **mehbiṭ-i dūn u esfel:**
Kaside 53
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
En alçak, en aşağıdaki iniş yeri.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur:

1. **mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Feryat/şikâyet ahının eline bırakılmış.

Bi-ḥamdiʾl-lāh zamānında be-ḳavl-i Ṣabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

mehdī-i Aḥmed:

1. **mehdī-i Aḥmed:**
Kaside 42
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Hidayete erdiren Ahmed.

Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Ṣadr-ı cihān
Mehdī-i Aḥmed ʿalem-i rūzgār

Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār:

1. **Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanın gerçek yol göstericisi.

Şehryār-ı şeh-nişān ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān
Ḳuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār

Mehdī-i devr-i zamān:

1. **Mehdī-i devr-i zamān:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Zamanın/ bulunduğu dönemin Mehdî'si, yol göstericisi.

Mehdī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān ẓıll-ı Ḫudā nūr-ı Hüdā

2. **Mehdī-i devr-i zamān:**
Kaside 40
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zamanın/ bulunduğu dönemin Mehdî'si, yol göstericisi.

Mehdī-i devr-i zamān Ḥażreti Ḫusrev Pāşā
Ki ʿadāletde ʿadīl olmaz aña bir ādem

Mehdī-i ferḫunde- āsārı:

1. **Mehdī-i ferḫunde- ās̱ārı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Tesiri kutlu Mehdi.

Zamān-ı ʿadl u dāduñ Mehdī-i ferḫunde- ās̱ārı
Cihān-ı himmet ü cūduñ kerīm-i kīse-perdāzı

Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ:

1. **Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ:**-*suñ*
   Kaside 27
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın kılıç sahibi Mehdî'si // zamanın cihatla vazifeli Mehdî'si.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

Mehdī-i zamāna:

1. **Mehdī-i zamāna:**-*a*
   Kaside 26
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Devrin Mehdî'si.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

Mehdī-i ʿĪsā-dem:

1. **Mehdī-i ʿĪsā-dem:**
   Kaside 19
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   İsa nefesli Mehdi.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

Mehdī-i ʿĪsā-nefes:

1. **Mehdī-i ʿĪsā-nefes:**
   Kaside 55
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   İsâ nefesli Mehdi.

Mehdī-i ʿĪsā-nefes Nuʿmān-ı Ḥātem-mekrümet
Ḫıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat Eflāṭūn-ı İskender-cenāb

meh-i ferverdīn:

1. **meh-i ferverdīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Mart ayı.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem:

1. **meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem:**
   Kaside 51
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Mübarek zamanın günleri değerli ayı.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

meh-i nā-mihribānı:

1. **meh-i nā-mihribānı:**-*ı*
   Gazel 82
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Acımasız, merhametsiz sevgili.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

meh-i tābāne:

1. **meh-i tābāne:**-*e*
   Gazel 36
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Parlak ay.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

meh-i tābān-ı felek:

1. **meh-i tābān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin parlak ayı // hilal, yeni ay.

Ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Naʿl-i Şebdīzi olursa meh-i tābān-ı felek

meh-i tābān-ı suḫan:

1. **meh-i tābān-ı suḫan:**
   Kaside 60
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Şiirin parlak ayı.

Eylemişler felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde ḳırān
Neyyir-i evc-i maʿārif meh-i tābān-ı suḫan

meh-kevkebe:

1. **meh-kevkebe:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **4**
   Ay talihli, talihinin yıldızı ay gibi parlak olan.

Cem-rütbe şeh-i suḫan ḳalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı maʿnā

meh-pāre:

1. **meh-pāreye:**-*y, -e*
   Gazel 68
   Mısra: **2**
   Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

2. **meh-pāre:**
   Gazel 126
   Mısra: **12**
   Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

3. **meh-pāreler:**-*ler*
   Kaside 15
   Mısra: **12**
   Ay parçası // ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

meh-pāre-i mest-i perī-peyker:

1. **meh-pāre-i mest-i perī-peyker:**
   Kaside 20
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: **-**
   Güzellikten sarhoş olmuş ay parçası gibi güzel.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

meh-rūy:

1. **meh-rūy:**
   Kaside 20
   Mısra: **7**
   Ay yüzlü.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

meh-tāb:

1. **meh-tāb:**
   Gazel 122
   Mısra: **6**
   Ay ışığı // dolunay (sevgilinin yüzü).

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

mehtāb-ı şeb-i siyāh-ı maʿnā:

1. **mehtāb-ı şeb-i siyāh-ı maʿnā:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: **-**
   Mananın siyah gecesinin dolunayı.

Ẓāhir ḫaṭ-ı naẓm-ı revişüñde
Mehtāb-ı şeb-i siyāh-ı maʿnā

mekān:

1. **mekān:**
   Kaside 28
   Mısra: **84**
   Yer, bulunulan yer.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

mekān ṭutsa:

1. **mekān ṭutsa:**-*sa*
   Kaside 41
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **-**
   Yer tutmak, yurt edinmek.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān ṭutsa olurdı
Ḳadriyle piristū-beçe ʿAnḳā-yı zamāne

mekān virür:

1. **mekān virür:**-*ü, -r*
   Kaside 4
   Mısra: **112**
   Kelime Tipi: **-**
   Yer vermek, imkân tanımak.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

mekārim-perverā:

1. **mekārim-perverā:**
   Kaside 55
   Mısra: **45**
   Ey kerem sahibi.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

mekīn ol:

1. **mekīn ol:**
   Kaside 56
   Mısra: **88**

Kelime Tipi: -
Oturmak, yerleşmek.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

mekīn ola:

1. **mekīn ola:**-*a*
Kaside 46
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Oturmak, yerleşmek.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

mekremet:

1. **mekremetle:**-*le*
Kaside 30
Mısra: **89**
Cömertlik, el açıklığı, lutuf, ihsan, kerem.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

mekrümet:

1. **mekrümetüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 50
Mısra: **86**
Cömertlik, el açıklığı, lütuf.

Ṭutsa dünyāyı n'ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

2. **mekrümetüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 57
Mısra: **88**
Cömertlik, el açıklığı, lütuf.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

mekteb-i endīşede:

1. **mekteb-i endīşede:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal mektebi.

Hem mekteb-i endīşede üstād-ı siḥir-sāz
Hem maʿreke-i fitnede çāpük-ter-i ʿālem

mektūb:

1. **mektūb:**
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Mektup.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

mektūb-ı behcet-āmīzi:

1. **mektūb-ı behcet-āmīzi:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sevinçli, güzel mektup.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḫda
Geldi mektūb-ı behcet-āmīzi

mektūb-ı ferḫunde-edā:

1. **mektūb-ı ferḫunde-edā:**
Kaside 48
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Üslubu mübarek/uğurlu mektup.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

mektūb-ı ḫuceste:

1. **mektūb-ı ḫuceste:**
Kaside 33
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Uğurlu / hayırlı mektup.

ʿAşḳ ehline tā nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektūb-ı ḫuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

mektūb-ı maḥabbet:

1. **mektūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet mektubu.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

mektūb-ı şerīfüñden:

1. **mektūb-ı şerīfüñden:**-*ü, -ñ, -den*
Kaside 48
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mübarek mektup.

Buna Allāh Teʿālā şāhidümdür
Ki mektūb-ı şerīfüñden muḳaddem

melāḥat:

1. **melāḥatde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **13**
Güzellik, güzel yüzlülük.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

melāhī:

1. **melāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **46**
Oyunlar, eğlenceler.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı gıybet ü melāhīdür

melāʾik:

1. **melāʾik:**
Kaside 47
Mısra: **36**
Melekler.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

melāmet olur:

1. **melāmet olur:**-*u, -r*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Melamete düşmek, ayıplanacak, kınanacak duruma gelmek.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

melceʾ ü meʾvā-yı zamāne ola:

1. **melceʾ ü meʾvā-yı zamāne ola:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın sığınılacak yeri olmak.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

melek:

1. **melek:**
Kaside 32
Mısra: **94**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

2. **melek:**
Kaside 39
Mısra: **8**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

3. **melek:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Güzel yüzlü, iyi huylu, masum kimse.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

4. **melek:**
Gazel 72
Mısra: **6**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

5. **melek:**
Kaside 13
Mısra: **26**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Felek üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı
Melek murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı

6. **melek:**
Kaside 17
Mısra: **103**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Pīş-i pāyında melek gāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

7. **melekdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **13**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

8. **melek:**
Kaside 18

Mısra: **17**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

9. **melek:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

10. **melekler:**-*ler*
Kaside 18
Mısra: **16**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

11. **melekler:**-*ler*
Kaside 29
Mısra: **22**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı żamīme-i evrād

12. **melek:**
Kaside 31
Mısra: **119**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Mest olur nükhet-i ṣaḥbā-yı maʿāniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

13. **melek:**
Kaside 36
Mısra: **37**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

14. **melekdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **6**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

melek (ol):

1. **melek:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Melek gibi olmak, güzel yüzlü, iyi huylu çok temiz ve saf olmak.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

melek olsa:

1. **melek olsa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Melek gibi olmak, güzel yüzlü, iyi huylu çok temiz ve saf olmak.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

melek-ḫū:

1. **melek-ḫūdur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **7**
Melek huylu.

Civān-merd-i cihāndur şūḫ-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

melek-şiyem:

1. **melek-şiyem:**
Kaside 30
Mısra: **83**
Melek huylu.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

memālik:

1. **memālike:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **10**
Memleketler, ülkeler.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

2. **memālik:**
Kaside 59
Mısra: **55**
Memleketler, ülkeler.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

3. **memālikde:**-*de*
Kaside 25

Mısra: **83**
Bir hükümdarın, bir devletin hükmü altında bulunan yerlerin tamamı.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

4. **memālik:**
Kaside 40
Mısra: **2**
Bir hükümdarın, bir devletin hükmü altında bulunan yerlerin tamamı.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

<u>memālik-i ġayrı:</u>

1. **memālik-i ġayrı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **-**
Diğer memleketler.

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

<u>memālik-i maġrıb-zemīni:</u>

1. **memālik-i maġrıb-zemīni:**-*i*
Kaside 36
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Yeri batıda olan ülkeler, batı ülkeleri.

Nitekim ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maġrıb-zemīni fetḥa ʿalem

<u>memālik-i rūy-ı zemīne:</u>

1. **memālik-i rūy-ı zemīne:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **-**
Yeryüzündeki memleketler, dünya ülkeleri.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

<u>memdūḥ:</u>

1. **memdūḥı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **50**
Kasidede övülen/methedilen kişi.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

2. **memdūḥum:**-*u, -m*
Kaside 23
Mısra: **54**
Kasidede övülen/methedilen kişi.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

3. **memdūḥumuñ:**-*um, -uñ*
Kaside 8
Mısra: **63**
Kasidede övülen/methedilen kişi.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

4. **memdūḥı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **93**
Kasidede övülen/methedilen kişi.

İrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

5. **memdūḥum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **53**
Kasidede övülen/methedilen kişi.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

6. **memdūḥ:**
Kaside 8
Mısra: **61**
Övgüye, methe değer.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

7. **memdūḥ:**
Kaside 29
Mısra: **105**
Övgüye, methe değer.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

8. **memdūḥa:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **97**
Övgüye, methe değer.

Ḳarīn iderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt u vidād

<u>memdūḥ idinmek:</u>

1. **memdūḥ idinmek:**-*mek*
Kaside 27
Mısra: **84**

Kelime Tipi: -
Övülen kişi olarak kabul etmek, övmeye talip olmak.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

memdūḥ-ı cihān:

1. **memdūḥ-ı cihān:**
Kaside 23
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Cihanın övgüye değer (kişisi).

Memdūḥ-ı cihān Ḫān Murād-ı hüner-endūz
Ḫāḳān-ı suḫandān u zebān-āver-i ʿālem

memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem:

1. **memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bütün milletlerin methedilmişi, herkesçe övülen.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

memdūḥ-ı güzīn:

1. **memdūḥ-ı güzīn:**
Kaside 56
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Seçkin memduh (övülmüş, methedilmiş kimse).

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

memdūḥ-ı melek-sīretüñ:

1. **memdūḥ-ı melek-sīretüñ:**-*üñ*
Kaside 35
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Melek huylu memduh (övülmüş, methedilmiş kimse).

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur meẕheb-i endīşede itsem ihmāl

memdūḥı olsañ:

1. **memdūḥı olsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Methedilen kişi olmak.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

memdūḥ-ı suḫan ol:

1. **memdūḥ-ı suḫan ol:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Şiirin/sözün methettiği olmak (şiirle methedilen kimse olmak).

Ol mesned-i mekrümetde dāʾim
Memdūḥ-ı suḫan penāḥ-ı maʿnā

memleket:

1. **memlekete:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **59**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere beẕl-i zer ü sīm

2. **memleket:**
Kaside 4
Mısra: **83**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı ṣubān virür

3. **memleket:**
Kaside 8
Mısra: **39**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

4. **memleketinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 9
Mısra: **53**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

5. **memleket:**
Kaside 20
Mısra: **83**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

6. **memleketden:**-*den*
Kaside 27
Mısra: **60**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

7. **memleketdür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **75**
Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

memleket-ārā:

1. **memleket-ārā:**
Kaside 35
Mısra: **81**
Ülkeyi süsleyen, ülkeyi donatan.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḫ-fāl

2. **memleket-ārā:**
Kaside 41
Mısra: **5**
Ülkeyi süsleyen, ülkeyi donatan.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne

memleket-ārā-yı cihāndur:

1. **memleket-ārā-yı cihāndur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **-**
Cihanın memleket süsleyeni, memlekete nizam vereni.

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

memleket-ārā-yı zamāne:

1. **memleket-ārā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın memleket süsleyeni, veziri.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

memleket-āşūb-ı Freng:

1. **memleket-āşūb-ı Freng:**
Kaside 37
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Avrupa memleketlerini karıştıran.

Kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı māşıṭa-i kişver-i Rūm
Tīġ-ı Hindī-nesebi memleket-āşūb-ı Freng

memleket-i baḥr u berüñ:

1. **memleket-i baḥr u berüñ:**-*üñ*
Rübai 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Deniz ve kara memleketi // deniz ve kara.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur:

1. **memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **-**
Hıtâ ve Çin ülkesi.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

memleket-i Çīne:

1. **memleket-i çīne:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Çin ülkesi.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

memleket-i ḫāver:

1. **memleket-i ḫāver:**
Kaside 10
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **-**
Doğu memleketleri, doğu.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

memleket-i ḥüsne:

1. **memleket-i ḥüsne:**-*e*
Kaside 39
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **-**
Güzellik ülkesi.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

memleket-i Rūma:

1. **memleket-i Rūma:**-*a*
   Kaside 40
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Rum diyarı, Anadolu.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

memlū:

1. **memlū:**
   Kaside 62
   Mısra: **18**
   Dolu, dopdolu.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

memnūn:

1. **memnūn:**
   Kaside 58
   Mısra: **56**
   Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan, hoşnut.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

memnūn eyledüñ:

1. **memnūn eyledüñ:**-*dü, -ñ*
   Kaside 25
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Sevindirmek, hoşnut etmek.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

memnūn eylemiş:

1. **memnūn eylemiş:**-*miş*
   Kaside 27
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Sevindirmek, hoşnut etmek.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

memnūn olur:

1. **memnūn olur:**
   Kaside 58
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Sevinmek, hoşnut olmak.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

memnūn olurdum:

1. **memnūn olurdum:**-*u, -r, -du, -m*
   Kaside 58
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Sevinmek, hoşnut olmak.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

memnūn-ı pā-būsı:

1. **memnūn-ı pā-būsı:**-*ı*
   Kaside 27
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Ayak öpmeden memnun (olan).

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

memzūc:

1. **memzūc:**
   Kaside 58
   Mısra: **25**
   Karışık, karışmış.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı:

1. **menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 29
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Kimya iksirinin faydaları.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

menāḳıb:

1. **menāḳıbuñ:**-*uñ*
   Kaside 28
   Mısra: **109**
   Menkıbeler // kahramanlık hikâyeleri.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

menāl:

1. **menāl:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Servet.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

2. **menāli:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **91**
Servet.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

menām:

1. **menām:**
Kaside 50
Mısra: **66**
Uyku.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

menārāsā:

1. **menārāsā:**
Kaside 43
Mısra: **63**
Minare gibi.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

menfūrı olur:

1. **menfūrı olur:**-*u, -r*
Kaside 34
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Nefret edilen (şey) olmak.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güẕāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güẕāf u lāf menfūrı

mengūş olsa:

1. **mengūş olsa:**-*sa*
Kaside 6
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Küpe olmak.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

menhel:

1. **menhel:**
Kaside 53
Mısra: **16**
Otlaklarda, meralarda hayvanların sulandığı yer, pınar, kuyu vb.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

menḥūs:

1. **menḥūs:**
Kaside 61
Mısra: **67**
Uğursuz.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

menʿ-i ceyş-i eleme:

1. **menʿ-i ceyş-i eleme:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Keder ordusunu engelleme.

Defʿ-i yeʾcūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Menʿ-i ceyş-i eleme dergehidür ḥıṣn-ı ḥaṣīn

menkūḥa olurdı:

1. **menkūḥa olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 18
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Eş, zevce olmak.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyıḳ görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī:

1. **menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī:**
Kaside 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ezelî devrin hikmetinin kaynağı.

Māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī neşve-i mey
Menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī gerdiş-i cām

menşe-i iḳbāl-i ekābir:

1. **menşe-i iḳbāl-i ekābir:**
Kaside 33
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İleri gelenlerin /devlet ricalinin mevki kaynağı (yüksek mevki elde edilen yer).

Ḫāk-i ḥaremi menşe-i iḳbāl-i ekābir
Ceyb-i keremi kīse-i erbāb-ı recādur

mensūb:

1. **mensūb:**
   Kaside 25
   Mısra: **76**
   Bir kimse, bir görüş veya şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili, âit, -den olan, -e bağlı.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

menşūr:

1. **menşūrı:**-*ı*
   Kaside 34
   Mısra: **68**
   Ferman (Allah'ın emri).

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

menzil:

1. **menzile:**-*e*
   Kaside 17
   Mısra: **57**
   Varılacak yer.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

2. **menzil:**
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **17**
   Ok, kurşun, gülle vb. şeylerin eriştiği uzaklık, erim.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

menzil-i maḳṣūda:

1. **menzil-i maḳṣūda:**-*a*
   Kaside 53
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **-**
   Varılmak istenen menzil, amaç gaye.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

merātib:

1. **merātib:**
   Kaside 6
   Mısra: **79**
   Mertebeler, dereceler.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

mercān:

1. **mercāndan:**-*dan*
   Gazel 33
   Mısra: **4**
   Denizden çıkan maruf kırmızı cevher.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

2. **Mercān:**
   Kaside 17
   Mısra: **17**
   IV. Murad'ın atının ismi (kızıl rengi dolayısıyla).

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

3. **Mercān:**
   Kaside 17
   Mısra: **29**
   IV. Murad'ın atının ismi (kızıl rengi dolayısıyla).

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür:

1. **merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür:**-*dür*
   Kaside 59
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: **-**
   Ümmetlerin ileri gelenlerinin müracaat ettiği makam.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

merdāne:

1. **merdānesin:**-*sin*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **28**
   Erkekçe, yiğit, mert, bahadır.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı:

1. **merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **-**
   Eline çabuk cesur/korkusuz yiğitler.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

merd-i meydān-ı hüner:

1. **merd-i meydān-ı hüner:**
    Kaside 37
    Mısra: **17**
    Kelime Tipi: -
    Hüner meydanının yiğidi.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müddeʿā-baḫş-ı ẓafer ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng

merd-i meydān-ı veġā:

1. **merd-i meydān-ı veġā:**
    Kaside 26
    Mısra: **43**
    Kelime Tipi: -
    Savaş meydanının kahramanı.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

2. **merd-i meydān-ı veġā:**
    Kaside 39
    Mısra: **28**
    Kelime Tipi: -
    Savaş meydanının kahramanı.

Ḳahramān-ı vüzerā ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā
Merd-i meydān-ı veġā ṣaf-der-i Ḥayder-şemşīr

merd-i Rūyīn-tene:

1. **merd-i Rūyīn-tene:**-*e*
    Kaside 50
    Mısra: **148**
    Kelime Tipi: -
    Tunç bedenli pehlivan // Ruyinten (İsfendiyar) gibi pehlivan.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

merdūd-ı kef-i himmeti:

1. **merdūd-ı kef-i himmeti:**-*i*
    Kaside 59
    Mısra: **46**
    Kelime Tipi: -
    İhsan elinin geri çevirdiği.

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

merdümek-i bināyī olmış:

1. **merdümek-i bināyī olmış:**-*mış*
    Kaside 44
    Mısra: **40**
    Kelime Tipi: -
    Görücülük göz bebeği olmak, gören göz bebeği olmak.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

merdüm-hū:

1. **merdüm-ḫū:**
    Kaside 32
    Mısra: **31**
    İnsan huylu, insan yaratılışlı // izzetli, şerefli.

Müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner bir merdüm-ḫū
Cihān-sitān-ı kerem-pīşe Ḳahramān-ı ḥalīm

merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī:

1. **merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī:**
    Kaside 44
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: -
    Cihanı gören arifliğin/gönlü uyanıklığın göz bebeği.

Feylesof-ı vüzerā s̱ānī-i ʿaḳl-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī

merdüm-i çeşm-i ḥurşīd:

1. **merdüm-i çeşm-i ḫurşīd:**
    Kaside 46
    Mısra: **25**
    Kelime Tipi: -
    Güneşin göz bebeği.

Hindū-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i ḫurşīd
Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı per-i Cibrīl-i emīn

merdüm-i çeşm-i melāʾikden:

1. **merdüm-i çeşm-i melāʾikden:**-*den*
    Kaside 50
    Mısra: **124**
    Kelime Tipi: -
    Meleklerin göz bebeği.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

merdüm-i dānāya:

1. **merdüm-i dānāya:**-*y, -a*
    Gazel 15
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Bilen kimse, âlim, bilgin.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bezl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

merdüm-i dīde-i ḫurşīd:

1. **merdüm-i dīde-i ḫurşīd:**
    Kaside 40
    Mısra: **66**
    Kelime Tipi: -
    Güneşin göz bebeği.

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

merdüm-i dīdesi:

1. **merdüm-i dīdesi:***-si*
    Kaside 7
    Mısra: **70**
    Kelime Tipi: -
    Göz bebeği.

Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġi
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü- nīm

merdüm-i Ḥabeş:

1. **merdüm-i Ḥabeş:**
    Gazel 66
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: -
    Habeşli (Habeşistan'da yaşayan halk, Habeşliler siyahi renkte olurlar) // sevgilinin beni.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

merdüm-i kāmil:

1. **merdüm-i kāmil:**
    Kaside 38
    Mısra: **21**
    Kelime Tipi: -
    Olgun insan.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

merdüm-i pākīze-güher:

1. **merdüm-i pākīze-güher:**
    Kaside 37
    Mısra: **17**
    Kelime Tipi: -
    Cevheri / yaratılışı temiz insan.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müddeʿā-baḫş-ı ẓafer ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng

merdümlük iderken:

1. **merdümlük iderken:***-er, -ken*
    Gazel 98
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: -
    Mertlik etmek, yiğitlik göstermek.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

merdüm-zāde:

1. **merdüm-zādeyim:***-y, -im*
    Gazel 92
    Mısra: **10**
    İnsanoğlu.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

merg-i müfācā-yı zamāne:

1. **merg-i müfācā-yı zamāne:**
    Kaside 41
    Mısra: **114**
    Kelime Tipi: -
    Zamanın ansızın gelen ölümü.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

merḥabā:

1. **merḥabā:**
    Kaside 2
    Mısra: **1**
    Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī
Nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Meṡnevī

2. **merḥabā:**
    Kaside 25
    Mısra: **1**
    Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

3. **merḥabā:**
    Kaside 61
    Mısra: **1**
    Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣultān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

4. **merḥabā:**
Kaside 61
Mısra: **3**
Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād
Āṣaf-ı Cem-pāye pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb

5. **merḥabā:**
Kaside 61
Mısra: **5**
Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb

6. **merḥabā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **1**
Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

7. **merḥabā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **3**
Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng

8. **merḥabā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **5**
Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.

Merḥabā ey şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede
Duḫter-i pīr-i muġān hemşīre-i sāḳī-i şeng

merḥabāsın kesdi:

1. **merḥabāsın kesdi:**-*di*
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Biriyle ilgisini kesmek.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

merḥale:

1. **merḥaleden:**-*den*
Kaside 33
Mısra: **10**
Derece, basamak, aşama, evre.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

merḥamet:

1. **merḥamet:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Acıma, şefkat.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

merhem:

1. **merhem:**
Kaside 51
Mısra: **70**
İlaç, yara üzerine sürülen yumuşak deva.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

merhem urur:

1. **merhem urur:**-*u, -r*
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Merhem sürmek, çare bulmak.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

merhem-i teskīn urur:

1. **merhem-i teskīn urur:**-*u, -r*
Kaside 43
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Yatıştırıcı merhem sürmek, sakinleştirmek.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

merhem-i zaḫm-ı elem-i rūzgār:

1. **merhem-i zaḫm-ı elem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zamanın gam yarasının merhemi.

Reşḥa-i kilk-i kef-i iḥsānıdur
Merhem-i zaḫm-ı elem-i rūzgār

merhūn ḳordı:

1. **merhūn ḳordı:**-*r, -dı*
Kaside 58
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Rehin olarak bırakmak.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāḥ-ı cenneti merhūn

merkez:

1. **merkezde:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **9**
Belli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri, merkez.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

merkez iderdi:

1. **merkez iderdi:**-*er, -di*
Kaside 49
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Merkez yapmak, merkez kabul etmek (merkez; bir daire çizerek dönen bir şeyin bağlı bulunduğu direk veya milin saplandığı yer).

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

merkez-i dāʾire-i cāh u celāl u ʿaẓamet:

1. **merkez-i dāʾire-i cāh u celāl u ʿaẓamet:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İhtişam, büyüklük ve mevki dairesinin merkezi.

Merkez-i dāʾire-i cāh u celāl u ʿaẓamet
Ḳuṭb-ı gerdūn-ı cihānbānī vü fermānrānī

merkez-i noḳṭa olur:

1. **merkez-i noḳṭa olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Noktanın merkezi gibi olmak, dar olmak.

Başlasa cilveye mānend-i kümeyt-i ḫāme
Merkez-i noḳṭa olur aña feżā-yı pehnā

merkez-i nūn-ı mekān:

1. **merkez-i nūn-ı mekān:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Mekân kelimesindeki nun harfinin ortası (kün emrine işaret edilmektedir).

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

merkez-i pergār-ı dāniş:

1. **merkez-i pergār-ı dāniş:**
Kaside 52
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlim irfan pergelinin merkezi.

Merkez-i pergār-ı dāniş ḳutb-ı gerdūn-ı hüner
Mālik-i mülk-i fażāʾil müftī-i devr-i zamān

mermer-i berrāḳ:

1. **mermer-i berrāḳ:**
Kaside 46
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Saf, parlak mermer.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

mertebe:

1. **mertebeden:**-*den*
Kaside 35
Mısra: **89**
Derece, rütbe.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

2. **mertebeme:**-*m, -e*
Kaside 60
Mısra: **68**
Derece, rütbe.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

3. **mertebeden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **83**
Derece , rütbe // makam.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

mertebe-i ʿālü'l-ʿāl:

1. **mertebe-i ʿālü'l-ʿāl:**
Kaside 35
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Çok yüce rütbe.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

mertebe-i āsmān virür:

1. **mertebe-i āsmān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü derecesine çıkarmak // gökyüzü gibi parlak yapmak, mamur etmek.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

mertebe-i şiʿrüme:

1. **mertebe-i şiʿrüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şiirin rütbesi, makamı.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

mertebe-i vālāyı:

1. **mertebe-i vālāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebe, yüce rütbe.

Felek isterse daḫi mertebe-i vālāyı
Eylesün dergeh-i Pāşāya cebīn-fersāyī

Meryemāsā:

1. **Meryemāsā:**
Gazel 116
Mısra: **14**
Hz. Meryem gibi.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

Meryem-i endīşe:

1. **Meryem-i endīşe:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bikr-i mana, el değmemiş, söylenmemiş düşünceler.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

meşʿal:

1. **meşʿal:**
Kaside 53
Mısra: **70**
Işıklı lamba, kandil // aydınlık veren, yol gösteren ışık.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm olsa:

1. **meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm olsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hafif esen rüzgâr kafilesinin yolunu aydınlatan olmak.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur:

1. **meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Şahlar meclisinin meşale yakanı olmak/ şahlar meclisini aydınlatmak.

Şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret ki şuʿlesi
Meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur

meşām:

1. **meşāma:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **8**
Burun.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

mescid:

1. **mescidi:**-*i*
Gazel 86
Mısra: **11**
Namaz kılınan, ibadet edilen yer.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

mesdūd:

1. **mesdūd:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Kapanmış, kapalı.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

mesel:

1. **meṡel:**
   Kaside 51
   Mısra: **53**
   Örnek, benzer, misal.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde meṡel
Ṣubḥ-ı ṡānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

2. **meṡeldür:***-dür*
   Kaside 59
   Mısra: **51**
   Örnek, benzer, misal.

Fehm-i dil-i pür-feyżi ki ḳuvvetde meṡeldür
Feyż-i kef-i pür-cūdı ki himmetde ʿalemdür

meselā:

1. **meṡelā:**
   Kaside 10
   Mısra: **71**
   Misal olarak, söz gelişi.

Olsa meṡelā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-bergi telāfī-i per eyler

2. **meṡelā:**
   Kaside 50
   Mısra: **26**
   Misal olarak, söz gelişi.

Keyfi bir mertebe cünbiş-dih-i istiġnā kim
Meṡelā itmek içün defʿ-i ġumūm u ālām

3. **meṡelā:**
   Kaside 17
   Mısra: **56**
   Misal olarak, söz gelişi.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it meṡelā

4. **meṡelā:**
   Kaside 26
   Mısra: **62**
   Misal olarak, söz gelişi.

Eṡer-i taḳviyet ü ḥıfẓını gör
Meṡelā ḥükmini itse taʿmīm

5. **meṡelā:**
   Kaside 39
   Mısra: **63**
   Misal olarak, söz gelişi.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim meṡelā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

6. **meṡelā:**
   Kaside 35
   Mısra: **77**
   Misal olarak, söz gelişi.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim meṡelā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

mesʾele:

1. **mesʾele:**
   Kaside 9
   Mısra: **58**
   Konu, mevzu.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

meserret:

1. **meserret:**
   Kaside 45
   Mısra: **82**
   Sevinç, mutluluk.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret āṡārı

meserret-encām:

1. **meserret-encām:**
   Kaside 50
   Mısra: **24**
   Sonu sevinçli.

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

Mesīḥ:

1. **Mesīḥ:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **19**
   Hz. İsâ.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

2. **Mesīḥ:**
   Kaside 3
   Mısra: **35**
   Hz. İsâ.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerdeururdı anı

Mesīḥ olursa:

1. **Mesīḥ olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 50
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Hz. İsâ gibi olmak.

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām

Mesīḥā:

1. **Mesīḥādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **110**
Hz. İsâ.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

2. **Mesīḥādan:**-*dan*
Gazel 17
Mısra: **3**
Hz. İsâ.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

3. **Mesīḥā:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Hz. İsâ.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

4. **Mesīḥā:**
Kaside 10
Mısra: **103**
Hz. İsâ.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

5. **Mesīḥā:**
Kaside 27
Mısra: **56**
Hz. İsâ.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

6. **Mesīḥā:**
Kaside 38
Mısra: **94**
Hz. İsâ.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

7. **Mesīḥā:**
Kaside 43
Mısra: **61**
Hz. İsâ.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

Mesiḥā-yı zamāne:

1. **Mesiḥā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zamanın İsâ'sı (nefesiyle canlılık vermesi yönüyle).

Taḥḳīḳ-i taṣavvurda Arisṭo-yı sebük-rūḥ
İḥyā-yı maʿānīde Mesiḥā-yı zamāne

Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur:

1. **Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mucize gösteren İsa (Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi mucizesi).

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

meşġūl ola:

1. **meşġūl ola:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Bir işle uğraşmak, herhangi bir şeyle vakit geçirmek.

Ola s̱enāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

meşḥūn:

1. **meşḥūn:**
Kaside 58
Mısra: **26**
Dolu, dopdolu.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

meşhūr:

1. **meşhūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **40**

Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, şöhretli.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

2. **meşhūr:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, şöhretli.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

meşhūr olsam:

1. **meşhūr olsam:***-sa, -m*
Kaside 17
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Parlamak, herkesçe bilinmek, şöhret sahibi olmak.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pāḳize-edā

meşhūr olurdı:

1. **meşhūr olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 48
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Bilinmek, tanınmak, ün salmak.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḥātem

meşhūr-ı cihāndur:

1. **meşhūr-ı cihāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dünya meşhuru, dünyaca meşhur.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

meşḳ:

1. **meşḳ:**
Gazel 85
Mısra: **9**
(Bir işte, özellikle hüsnühat ve mûsikide) öğrenmek için yapılan ders, talim, çalışma, alıştırma.

Meşḳ istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

meşḳ itse:

1. **meşḳ itse:***-se*
Kaside 58
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
(Hat öğrenmek için) alıştırma yapmak, talim etmek.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

mesken-i erbāb-ı düvel:

1. **mesken-i erbāb-ı düvel:**
Kaside 51
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Devlet adamlarının ikamet ettiği yer.

Maʿden-i ḥüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencīne-i dīnār u direm

meslek:

1. **meslek:**
Kaside 51
Mısra: **45**
Yol, tarik.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur:

1. **meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah âşıklarının gönlündeki aşk yolu, Allah âşıklarının tuttuğu yol.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşḳı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

mesned:

1. **mesnedin:***-i, -n*
Kaside 56
Mısra: **12**
Makam.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

2. **mesnedi:***-i*
Kaside 14
Mısra: **55**
Makam // taht.

Şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur mesnedi
ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

mesned- efrūz-ı cihānbānī:

1. **mesned- efrūz-ı cihānbānī:**
   Kaside 34
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Padişahlık makamını aydınlatan, parlatan.

Şeref-baḫş-ı vezāret mesned- efrūz-ı cihānbānī
Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd ārāyiş-i āyīn-i düstūrī

mesned-ārā:

1. **mesned-ārā:**
   Kaside 25
   Mısra: **32**
   Bulunduğu makamı süsleyen, güzelleştiren.

ʿĀlem-efrūz āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı taḫtgāh-ı ʿadl ü dād

mesned-ārā-yı fażīlet:

1. **mesned-ārā-yı fażīlet:**
   Kaside 54
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Fazilet makamını süsleyen.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki ṣunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi't-teʾbīd

mesned-ārā-yı hudāvendī:

1. **mesned-ārā-yı ḫudāvendī:**
   Kaside 49
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Hükümdarlık makamını süsleyen.

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı ḫudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pīrā-yı nikū-kārī

mesned-ārā-yı mükerrem:

1. **mesned-ārā-yı mükerrem:**
   Kaside 26
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Saygıdeğer hükümdar.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

mesned-ārā-yı nīkū-kārı:

1. **mesned-ārā-yı nīkū-kārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Kerem sahibi hükümdar.

Cihānbān-ı yegāne āftāb-ı āsmān-sāye
Ḫudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nīkū-kārı

mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād:

1. **mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād:**
   Kaside 61
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Adalet ve doğruluk tahtını süsleyen.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād
Āṣaf-ı Cem-pāye pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb

mesned-ārā-yı vezāret:

1. **mesned-ārā-yı vezāret:**
   Gazel 142
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Vezirlik rütbesini süsleyen, güzelleştiren.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

mesned-fürūz-ı kār-fermāyī:

1. **mesned-fürūz-ı kār-fermāyī:**
   Kaside 27
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Vezirlik makamını parlatan.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

mesned-i devlet:

1. **mesned-i devlet:**
   Kaside 21
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Devlet makamı.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

mesned-i devletde:

1. **mesned-i devletde:**-*de*
   Kaside 23
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Devlet makamı.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

2. **mesned-i devletde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Devlet makamı.

Dāʾimā ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān-dāver ile
Ola bī-çūn u çerā mesned-i devletde mekīn

mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel:

1. **mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel:**
Kaside 59
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Devlet erbabının ve gönül ehlinin dayanağı.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Ẕātuñ şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür

mesned-i ḫūrşīd-livā:

1. **mesned-i ḫūrşīd-livā:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Güneş sancaklı, sancağı güneş olan makam.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

mesned-i iclālinüñ:

1. **mesned-i iclālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 14
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Azametli, kudretli, büyük makam.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

mesned-i maʿdelete:

1. **mesned-i maʿdelete:**-*e*
Kaside 39
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Adalet makamı.

ʿĀlem-i himmete fermān-dih-i ḫurşīd-i kerem
Mesned-i maʿdelete āṣaf-ı Cemşīd-serīr

mesned-i mekrümetde:

1. **mesned-i mekrümetde:**-*de*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cömertlik makamı // izzet, hürmet makamı.

Ol mesned-i mekrümetde dāʾim
Memdūḥ-ı suḫan penāh-ı maʿnā

mesned-i naẓmı:

1. **mesned-i naẓmı:**-*ı*
Kaside 60
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şiir tahtı.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

mesned-i ṣadr-ı devlet:

1. **mesned-i ṣadr-ı devlet:**
Kaside 51
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlık makamı.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

mesned-i ṣadr-ı vezāretde:

1. **mesned-i ṣadr-ı vezāretde:**-*de*
Kaside 35
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Sadrazamlık makamı.

Dāʾimā ḫurrem ü ḫoş-ḥāl ola hem gitdükce
Mesned-i ṣadr-ı vezāretde bula istiḳlāl

2. **mesned-i ṣadr-ı vezāretde:**-*de*
Kaside 56
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sadrazamlık makamı.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

mesned-i salṭanat-ı ʿālemde:

1. **mesned-i salṭanat-ı ʿālemde:**-*de*
Kaside 26
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanlığı makamı.

Mesned-i salṭanat-ı ʿālemde
Olasın devlet ü ʿizzetle muḳīm

mesned-i vezāretde:

1. **mesned-i vezāretde:**-*de*
Kaside 30
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Vezirlik makamı.

Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

Mesnevī:

1. **Meṡnevī:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin altı ciltlik Farsça eseri.

Meṡnevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

mesrūr ola:

1. **mesrūr ola:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Sevinmek, mutlu olmak.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

mesrūr olmasın:

1. **mesrūr olmasın:**-*ma, -sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Sevinmek, mutlu olmak.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

mesrūrü'l-fuʿād ide:

1. **mesrūrü'l-fuʿād ide:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Gönlü sevinçli yapmak, sevinçli, şen hâle getirmek.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

mesrūrü'l-ḥāl eyleye:

1. **mesrūrü'l-ḥāl eyleye:**-*y, -e*
Kaside 35
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Sevinçli hâle getirmek, memnun etmek.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

mest:

1. **mest:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

2. **mest:**
Gazel 27
Mısra: **6**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

3. **mest:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

4. **mest:**
Gazel 27
Mısra: **12**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efgān mest

5. **mest:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

6. **mest:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

7. **mestiz:**-*iz*
Gazel 49
Mısra: **2**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

8. **mest:**
Kaside 13
Mısra: **80**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

9. **mest:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

10. **mestüñ:***-üñ*
Kaside 33
Mısra: **22**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz
Mestüñ sözi maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur

11. **mest:**
Kaside 43
Mısra: **67**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

12. **mest:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Süzgün bakışlı göz.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

mest añlama:

1. **mest añlama:***-ma*
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoş zannetmek.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

mest eyler:

1. **mest eyler:***-r*
Kaside 13
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçirmek, aklını başından almak.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

mest ider:

1. **mest ider:***-er*
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

mest itdi:

1. **mest itdi:***-di*
Kaside 37
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

mest itmede:

1. **mest itmede:***-mede*
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Eşʿāruñ oḳundukça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

mest itse:

1. **mest itse:***-se*
Gazel 52
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

mest oldı:

1. **mest oldı:***-dı*
Gazel 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

mest olduġın:

1. **mest olduġın:***-duġ, -ın*
Gazel 139
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

mest olmasun:

1. **mest olmasun:***-ma, -sun*
Gazel 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

mest olmayınca:

1. **mest olmayınca:***-ma, -y, -ınca*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

mest olmaz:

1. **mest olmaz:***-maz*
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

2. **mest olmaz:***-maz*
Kaside 48
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

mest olsa:

1. **mest olsa:***-sa*
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

2. **mest olsa:***-sa*
Kaside 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

3. **mest olsa:***-sa*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

4. **mest olsa:***-sa*
Gazel 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

mest olup:

1. **mest olup:***-up*
Kaside 50
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

2. **mest olup:***-up*
Gazel 87
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

mest olur:

1. **mest olur:***-u, -r*
Kaside 31
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **-**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Mest olur nükhet-i saḫbā-yı maʿāniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

2. **mest olur:***-u, -r*
Gazel 43
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

mest olursañ:

1. **mest olursañ:**-*u, -r, -sa, -ñ*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

mest ü ḫarāb itmiş:

1. **mest ü ḫarāb itmiş:**-*miş*
Kaside 55
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
"Kör kütük (sarhoş)" deyiminin karşılığı olarak "aşırı derecede sarhoş" etmek anlamında kullanılmıştır.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest ü ḫarāb

mestān:

1. **mestānıñ:**-*ı, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Sarhoşlar.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

mestāne:

1. **mestāneyiz:**-*y, -iz*
Gazel 61
Mısra: **2**
Sarhoş.

Bāde ġam virür bize biz ʿāşıḳ-ı dīvāneyiz
Gelmeden bu bezme cām-ı ʿaşḳ ile mestāneyiz

2. **mestāne:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Sarhoş.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

3. **mestāne:**
Gazel 84
Mısra: **2**
Sarhoş.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

4. **mestāneler:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **8**
Sarhoş.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

5. **mestāne:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşcasına//sarhoş.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

6. **mestāne:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Sarhoşça.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

7. **mestāne:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Sarhoşça.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

8. **mestāne:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına // sarhoş.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

9. **mestāne:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına//sarhoş.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

10. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına//sarhoş.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N’ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

11. **mestāne:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

12. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **2**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N’ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

13. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

14. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

15. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **8**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Müʾes̱s̱irdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

16. **mestāne:**
Müfret 14
Mısra: **1**
Sarhoşa yakışacak şekilde, sarhoşçasına.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

17. **mestāne:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Sarhoş.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduğum mestāne yazmışlar

18. **mestāne:**
Gazel 46
Mısra: **11**
Sarhoşçasına, baygın, mahmur.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

19. **mestāneleri:***-ler, -i*
Gazel 93
Mısra: **8**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

20. **mestāne:**
Gazel 124
Mısra: **10**
Sarhoşçasına, kendinden geçmişçesine.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

21. **mestāne:**
Kaside 17
Mısra: **83**
Sarhoşçasına // salınarak.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

22. **mestāne:**
Kaside 49
Mısra: **29**
Sarhoşçasına, salına salına // sağa sola çarparak coşkun akmak.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

mestānelik:

1. **mestāneligüm:***-üm*
Gazel 6
Mısra: **4**
Sarhoşluk.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

mestān-ı elestiz:

1. **mestān-ı elestiz:***-iz*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Elest meclisinin sarhoşları, elest gününde/ezelde mest olmuşlar.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

mestān-ı ḫarābāta:

1. **mestān-ı ḫarābāta:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhane müdavimi sarhoşlar.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

mestān-ı ḫarābātī:

1. **mestān-ı ḫarābātī:**
Gazel 56
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhane müdavimi sarhoşlar.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

mest-i bāde-peymālar:

1. **mest-i bāde-peymālar:**-*lar*
Gazel 134
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap içen sarhoş.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

mest-i cām-ı ʿaşḳım:

1. **mest-i cām-ı ʿaşḳım:**-*ım*
Kaside 12
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının sarhoşu.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım:

1. **mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım:**-*ım*
Gazel 90
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının kadehiyle sarhoş olmuş/kendinden geçmiş.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz:

1. **mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz:**-*üz*
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feyiz veren muhabbet şarabının sarhoşu.

Biz mest-i feyż-baḫş-ı şarāb-ı muḥabbetüz
Besdür cihāna cürʿa-i peymānemüz bizüm

mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze olmasa:

1. **mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 79
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
On günlük mevkiden gurur sarhoşu olmak.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül

mest-i ḫarāb:

1. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoşluk, mestlik.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

mest-i ḫarāb itmiş:

1. **mest-i ḫarāb itmiş:**-*miş*
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Körkütük/aşırı derecede sarhoş etmek.

Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mest-i ḫarāb

mest-i ḫarāb olmayıcaḳ:

1. **mest-i ḫarāb olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcak*
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şaraptan bitkin bir hâle gelmek, körkütük sarhoş olmak.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

mest-i ḫarāb-ı nāz olmayaydı:

1. **mest-i ḫarāb-ı nāz olmayaydı:**-*ma, -y, -a, -y, -dı*
Gazel 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşırı derecede naz sarhoşu olmak.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

mest-i ḫarābım:

1. **mest-i ḫarābım:**-*ım*
Gazel 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşırı derecede içmiş, çok sarhoş.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

mest-i ḫvāb-ālūde-i pür-fitne:

1. **mest-i ḫvāb-ālūde-i pür-fitne:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Fitne dolu uykusu gelmiş sarhoş // çeşm.

Ġamzesi bir mest-i ḫvāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tıġe dāmeninde ḳan bulur

mest-i ḫvāb-ı nāz:

1. **mest-i ḫvāb-ı nāz:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz uykusunun sarhoşu.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫvāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest oldı:

1. **mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest oldı:**-*dı*
Gazel 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Elest bezminin meyinden başı dönmüş sarhoş olmak // ezelden beri sarhoşmuş gibi olmak.

Nūş idelden cām-ı lebrīz-i maḥabbetden göñül
Oldı gūyā mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest

mest-i mey-ḫāne-i feyżim:

1. **mest-i mey-ḫāne-i feyżim:**-*im*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feyiz meyhanesinin sarhoşu.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum:

1. **mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum:**-*duk, -u, -m*
Gazel 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının sarhoşu olmak.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım:

1. **mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım:**-*y, -ım*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah aşkı meyhanesinin meyinin sarhoşu / /Dergâhta (sunulan) Allah aşkının şarabının sarhoşu.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

mest-i mey-i nāb olıcaḳ:

1. **mest-i mey-i nāb olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saf şaraptan sarhoş olmak.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

mest-i müdām:

1. **mest-i müdām:**
Kaside 31
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Devamlı, her zaman sarhoş olan (kimse) // şarap sarhoşu.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

mest-i müdām oldı:

1. **mest-i müdām oldı:**-*dı*
Gazel 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Devamlı sarhoş olmak, hiç ayık gezmemek.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

mest-i nāz:

1. **mest-i nāz:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz sarhoşu // nazdan sarhoş olmuş gamze.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

mest-i rüsvādur:

1. **mest-i rüsvādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Rezil olmuş sarhoş.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

mest-i rüsvāyī olmayınca:

1. **mest-i rüsvāyī olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rezil sarhoş olmak.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

mest-i şarāb-ı nāz olmış:

1. **mest-i şarāb-ı nāz olmış:**-*mış*
Gazel 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz şarabının sarhoşu olmak, naz şarabından sarhoş olmak.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz:

1. **mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Naz şekerlemesinde (naz uykusunda) olan sarhoş // gamze.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz:

1. **mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz:**-*uz*
Kaside 33
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının kadehinden sersem olmuş sarhoş // aşk şarabının sarhoşu.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz
Mestüñ sözi maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur

mest-i ser-endāz-ı maḥabbet:

1. **mest-i ser-endāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbet yolunda baş veren sarhoş.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī:

1. **mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī:**
Kaside 50
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Mutsuzluk meyinin başını sallayan (sarhoşluktan başını sallayan) sarhoşu.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

mest-i tīr-endāza:

1. **mest-i tīr-endāza:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ok atan sarhoş // sevgilinin mahmur gözleri.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

meşreb:

1. **meşrebi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **54**
Yaratılış, huy, tabiat.

Kevkebi dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd
Meşrebi rūḥ-ı revān-ı Tesnīm

2. **meşrebüm:**-*ü, -m*
Kaside 53
Mısra: **16**
Yaratılış, huy, tabiat.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

3. **meşrebi:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
Yaratılış, huy, tabiat.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

4. **meşrebinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 56
Mısra: **31**
Yaratılış, huy, tabiat.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

5. **meşrebimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 55
Mısra: **3**
Yaratılış, huy, tabiat.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

6. **meşrebinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 17
Mısra: **133**
Yaratılış, huy, tabiat.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

7. **meşrebidür:**-*i, -dür*
Kaside 36
Mısra: **33**
Yaratılış, huy, tabiat.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem

8. **meşrebi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **35**
Yaradılış, mizaç.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

meşreb-i ʿāşıḳa:

1. **meşreb-i ʿāşıḳa:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Âşığın mizacı, karakteri.

Çehre-i dil-bere feyż-i naẓar-ı ʿāşıḳ-ı pāk
Meşreb-i ʿāşıḳa keyfiyyet-i ṣahbā-yı viṣāl

meşreb-i bī-bākümden:

1. **meşreb-i bī-bākümden:**-*ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Pervasız, gönlünce davranan mizaç/ tutum.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

meşreb-i dānişi:

1. **meşreb-i dānişi:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Âlim, arif mizaç.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

meşreb-i ehl-i maḥabbetden:

1. **meşreb-i ehl-i maḥabbetden:**-*den*
Kaside 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ehlinin /âşıkların mizacı.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan leẕẕet-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

meşreb-i luṭfı:

1. **meşreb-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömert tabiat, yaratılıştaki cömertlik.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi sirāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

meşreb-i pāk u laṭīfi:

1. **meşreb-i pāk u laṭīfi:**-*i*
Kaside 31
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Temiz ve yumuşak tabiat.

Kevkeb-i saʿd-i bülendi felek-i ḥaşmete māh
Meşreb-i pāk u laṭīfi çemen-i devlete āb

meşreb-i pākidür:

1. **meşreb-i pākidür:**-*i, -dür*
Kaside 12
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, huy.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

meşreb-i pākindeki:

1. **meşreb-i pākindeki:**-*i, -n, -de, -ki*
Kaside 9
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, huy.

Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

meşreb-i pākūñ:

1. **meşreb-i pākūñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 41
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Temiz yaratılış, huy.

Cemşīd gibi olsa n'ola meşreb-i pākūñ
Sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne

meşreb-i şūḫında:

1. **meşreb-i şūḫında:**-*ı, -n, -da*
   Gazel 127
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Neşeli, canlı mizaç.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

meşşāṭa-i ʿadliyle:

1. **meşşāṭa-i ʿadliyle:**-*i, -y, -le*
   Kaside 8
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Adalet süsleyicisi.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat-pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

meşşāṭa-i mülk-i cihān olsa:

1. **meşşāṭa-i mülk-i cihān olsa:**-*sa*
   Kaside 25
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Cihan mülkünü süsleyen olmak // dünyayı süslemek.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

meşşāṭa-i ṭabʿumdan:

1. **meşşāṭa-i ṭabʿumdan:**-*u, -m, -dan*
   Kaside 33
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Şair yaratılışın gelin süsleyiciliği.

Meşşāṭa-i ṭabʿumdan ider kesb-i tezeyyün
Maʿnā ki ʿarūs-ı tutıḳ-ārā-yı edādur

meşşāṭelik ider:

1. **meşşāṭelik ider:**-*er*
   Kaside 4
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Süsleyicilik yapmak, süslemek.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

metāʿ:

1. **metāʿuñ:**-*uñ*
   Kaside 3
   Mısra: **90**
   Mal, elde bulunan varlık, servet.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

2. **metāʿuñ:**-*uñ*
   Kaside 49
   Mısra: **104**
   Mal, elde bulunan varlık // şiir.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ:

1. **metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ:**-*üñ*
   Kaside 13
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Anlayış, idrak ve irfan malı.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur:

1. **metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur:**-*dur*
   Kaside 4
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   İftihar edilen ve az bulunan varlık.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

metaʿ-ı kāsidi:

1. **metaʿ-ı kāsidi:**-*i*
   Kaside 38
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Revaçta olmayan, sürümsüz mal.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

metāʿ-ı keselde:

1. **metāʿ-ı keselde:**-*de*
   Kaside 29
   Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Tembellik malı, tembellik.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

<u>metāʿ-ı maḫzen-i sīne:</u>

1. **metāʿ-ı maḫzen-i sīne:**
Kaside 45
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül mahzeninin malı / hazinesi.

Metāʿ-ı maḫzen-i sīne ḫayāl-i evṣāfı
Cilā-yı āyīne-i dīde nūr-ı dīdārı

<u>metāʿ-ı naẓmum:</u>

1. **metāʿ-ı naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 32
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Şiir metaı /malı, kumaşı (bütün şiirler bağlamında).

Ḳoyup memālik-i ġayrı metāʿ-ı naẓmum içün
Diyār-ı Rūma gelür kārbān-ı heft-iḳlīm

<u>metaʿ-ı naẓmumuñ:</u>

1. **metaʿ-ı naẓmumuñ:**-*u, -m, -uñ*
Kaside 43
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şiir metaı /malı, kumaşı (bütün şiirler bağlamında).

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

<u>metānet:</u>

1. **metānetde:**-*de*
Kaside 51
Mısra: **53**
Dayanıklılık, sağlamlık.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

2. **metānet:**
Mesnevi 1
Mısra: **26**
Dayanıklılık, sağlamlık.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

3. **metānetde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **71**
Dayanıklılık, sağlamlık (şiirin biçimi özelliklerinde).

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

<u>metīn:</u>

1. **metīn:**
Kaside 40
Mısra: **44**
Sağlam.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

2. **metīn:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Yekpare, bütün // güçlü, oturaklı.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

<u>metn-i Ḥikmetü'l-İşrāḳ-ı endīşe:</u>

1. **metn-i Ḥikmetü'l-İşrāḳ-ı endīşe:**
Kaside 47
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Düşünce Hikmetü'l-İşrâk'ının metni (Hikmetü'l-İşrâk; İşrâkıyye ekolünün kurucusu Şehâbeddin es-Sühreverdî el-Maktûl'ün (ö. 587/1191) en önemli eseri).

Nice divānçe metn-i Ḥikmetü'l-İşrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

<u>mevālī:</u>

1. **mevālī:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **24**
Osmanlı devlet teşkilatında mevleviyet payesine erişmiş üst seviyedeki ilim adamları, mollalar, büyük kadılar.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

<u>mevc:</u>

1. **mevc:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Dalga.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

2. **mevc:**
Kaside 54
Mısra: **62**
Dalga.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

3. **mevcidür:**-*i, -dür*
Kaside 11
Mısra: **50**
Dalga.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

4. **mevcidür:**-*i, -dür*
Kaside 11
Mısra: **52**
Dalga.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

5. **mevci:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **99**
Dalga.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

<u>mevc ursa:</u>

1. **mevc ursa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Dalgalanmak.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

<u>mevc-ḫīz olduġı:</u>

1. **mevc-ḫīz olduġı:**-*duġ, -ı*
Kaside 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Dalga kaldırmak, dalgalı olmak (denizin dalgalanması bağlamında).

Luṭfı bir mertebe kim çarḫı ider ġark-ı güher
Mevc-ḫīz olduġı dem baḥr-ı kef-i iḥsānı

<u>mevc-i deryā-yı maʿānī:</u>

1. **mevc-i deryā-yı maʿānī:**
Kaside 24
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Mana deryasının dalgaları.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

<u>mevc-i deryā-yı suḫanda:</u>

1. **mevc-i deryā-yı suḫanda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Söz denizinin dalgası // şiir sahası.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

<u>mevc-i mücevherdür:</u>

1. **mevc-i mücevherdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Mücevher dalgası (denizdeki inciyi dışarı çıkarması bağlamında).

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

<u>mevc-i müselsel:</u>

1. **mevc-i müselsel:**
Kaside 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Birbiri ardınca sıralanan dalgalar.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

<u>mevc-i pey-der-peydür:</u>

1. **mevc-i pey-der-peydür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Art arda gelen dalga // saf saf askerler.

Bir neheng olsa n’ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

<u>mevc-i ṭūfān-ḫīzidür:</u>

1. **mevc-i ṭūfān-ḫīzidür:**-*i, -dür*
Kaside 14
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Tufan kaldıran dalga.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

mevcūd:

1. **mevcūddur:**-*dur*
   Gazel 65
   Mısra: **7**
   Var olan, bulunan.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

mevcūd olan:

1. **mevcūd olan:**-*an*
   Kaside 38
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Var olmak, bulunmak.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

mevhibe:

1. **mevhibeden:**-*den*
   Kaside 29
   Mısra: **25**
   Bahşiş, ihsan, bağış.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

mevkib:

1. **mevkibüñde:**-*ü, -ñ, -de*
   Kaside 36
   Mısra: **82**
   Atlı veya yaya olarak büyük bir zatın yanında yürüyen, ona refakat eden heyet, takım, alay.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿaẓm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

mevḳūf:

1. **mevḳūfdur:**-*dur*
   Kaside 12
   Mısra: **11**
   Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür:

1. **mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür:**-*dür*
   Gazel 34
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Padişahın iltifatının güzelliğine tutulmuş.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

mevḳūf-ı īmādur:

1. **mevḳūf-ı īmādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   İşarete bağlı, işaret etmeye bağlı (meydana gelmesi, olması bir işarete bağlı).

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur:

1. **mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Parmakların hareketine bağlı.

Sāḥir-i vaḥy-āzmāyım muʿciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

Mevlā:

1. **Mevlādan:**-*dan*
   Kaside 11
   Mısra: **100**
   Allah.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

2. **Mevlā:**
   Kaside 17
   Mısra: **168**
   Allah.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerīfini ḫaṭādan Mevlā

3. **Mevlā:**
   Kaside 26
   Mısra: **86**
   Allah.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

4. **Mevlā:**
   Kaside 61
   Mısra: **10**
   Allah.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

5. **Mevlā:**
Kaside 35
Mısra: **126**
Allah.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

Mevlevī:

1. **Mevlevīdür:***-dür*
Kaside 52
Mısra: **37**
Mevlevi tarikatına mensup.

Mevlevīdür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

Mevlevī itmiş:

1. **Mevlevī itmiş:***-miş*
Kaside 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mevlana'ya bağlı yapmak (Mevlevilik tarikatına mensup etmek).

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

mevrid-i ilhām-ı lāhūtī:

1. **mevrid-i ilhām-ı lāhūtī:**
Kaside 19
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlahî ilhama erişme.

Leb-i muʿciz-beyānı mevrid-i ilhām-ı lāhūtī
Dil-i rūşen-żamīri maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i enverdür

mevsim-i ʿadlinde:

1. **mevsim-i ʿadlinde:***-i, -n, -de*
Kaside 10
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Adaletle hüküm sürülen zaman.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

mevsim-i ferḫunde:

1. **mevsim-i ferḫunde:**
Kaside 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mübarek /uğurlu mevsim.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

mevsim-i ferḫunde-dem:

1. **mevsim-i ferḫunde-dem:**
Kaside 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mübarek /uğurlu mevsim.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

mevsim-i ferḫunde-eser:

1. **mevsim-i ferḫunde-eṡer:**
Kaside 54
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Tesiri uğurlu mevsim, zaman.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-eṡer kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

mevsim-i gül:

1. **mevsim-i gül:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

mevsim-i güldür:

1. **mevsim-i güldür:***-dür*
Gazel 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

mevsim-i nev-rūz:

1. **mevsim-i nev-rūz:**
Kaside 33
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Nevruz mevsimi, bahar (canlılık kazandırması dolayısıyla).

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī:

1. **mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī:**
Kaside 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sultan nevruz mevsimi // ilkbahar.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur hem

mevvāc:

1. **mevvāc:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Dalgalı (kumaş için).

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

mevzūn:

1. **mevzūn:**
Kaside 17
Mısra: **91**
Ölçülü, güzel, ahenkli.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

2. **mevzūn:**
Kaside 58
Mısra: **8**
Ölçülü, düzgün.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

3. **mevzūn:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Vezinli, ölçülü.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

4. **mevzūn:**
Kaside 47
Mısra: **130**
Vezinli, ölçülü.

O gūne muḍḥikūñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

mevzūn-peyker:

1. **mevzūn-peyker:**
Kaside 38
Mısra: **71**
Biçimli, orantılı yüz.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

mey:

1. **mey:**
Gazel 30
Mısra: **5**
Şarap, bade.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n’ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

2. **meyden:***-den*
Gazel 54
Mısra: **9**
Şarap, bade.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

3. **meyüñ:***-üñ*
Gazel 77
Mısra: **4**
Şarap, bade.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

4. **mey:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Şarap, bade.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

5. **mey:**
Kaside 4
Mısra: **94**
Şarap, bade.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

6. **mey:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Şarap, bade.

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

7. **mey:**
Kaside 9
Mısra: **25**
Şarap, bade.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

8. **mey:**
Kaside 9
Mısra: **34**
Şarap, bade.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

9. **mey:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Şarap, bade.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

10. **mey:**
Kaside 15
Mısra: **22**
Şarap, bade.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

11. **mey:**
Kaside 15
Mısra: **25**
Şarap, bade.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

12. **mey:**
Kaside 15
Mısra: **27**
Şarap, bade.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

13. **mey:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Şarap, bade.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

14. **meydür:***-dür*
Kaside 15
Mısra: **23**
Şarap, bade.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

15. **mey:**
Kaside 50
Mısra: **13**
Şarap, bade.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

16. **mey:**
Kaside 50
Mısra: **14**
Şarap, bade.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

17. **mey:**
Kaside 50
Mısra: **15**
Şarap, bade.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

18. **mey:**
Kaside 50
Mısra: **17**
Şarap, bade.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān ʿıṭr-ı meşām

19. **meyden:***-den*
Kaside 50
Mısra: **31**
Şarap, bade.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

20. **mey:**
Kaside 62
Mısra: **7**
Şarap, bade.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

21. **meyüñ:***-üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Şarap, bade.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

22. **mey:**
Terkib-bend 1
Mısra: **15**
Şarap, bade.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

meyān:

1. **meyānında:**-*ında*
   Kaside 37
   Mısra: **12**
   Orta, ara.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur:

1. **meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: **-**
   Düşman saflarının ortasını yırtmak, düşman saflarını dağıtmak, parçalamak.

Gāhī meyān-ı şafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur

meyān-ı çarsū-yı gülşeninde:

1. **meyān-ı çarsū-yı gülşeninde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 13
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: **-**
   Gül bahçesi çarşısının ortası // gül bahçesi.

Şabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārı

meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl:

1. **meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl:**
   Kaside 53
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: **-**
   Hak ve batıl arası (doğruluğu ve batıllığı net olmayan durumlar).

Ḥākim-i maḥkeme-pīrā-yı şerīʿat ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḥaḳ u bāṭıl fayşal

meyān-ı maʿrekede:

1. **meyān-ı maʿrekede:**-*de*
   Kaside 21
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: **-**
   Savaşın ortası, muharebe meydanı.

Çekerdi ʿaşḳına düşdükce hem Dil-ārāmuñ
Meyān-ı maʿrekede Ḳahramān ile cāmı

meyān-ı şafda:

1. **meyān-ı şafda:**-*da*
   Kaside 28
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: **-**
   Safın ortası, asker dizisinin ortası.

Gāhī meyān-ı şafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı şaf-ı düşmenān olur

meydān:

1. **meydānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **56**
   Geniş yer, saha.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

2. **meydāna:**-*a*
   Gazel 15
   Mısra: **10**
   Yarışma, karşılaşma yeri // şiir meydanı.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

3. **meydāna:**-*a*
   Gazel 44
   Mısra: **9**
   Yarışma, karşılaşma yeri // şiir meydanı.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

4. **meydāna:**-*a*
   Kaside 15
   Mısra: **56**
   Yarışma, karşılaşma, savaş yeri.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

5. **meydān:**
   Kaside 8
   Mısra: **70**
   Alan, vadi, saha // şiir vadisi.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

meydāna çıḳınca:

1. **meydāna çıḳınca:**-*ınca*
   Kaside 28
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ortaya çıkmak, (bir yerde) görünmek // savaş meydanına çıkmak.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

meydāna çıḳsañ:

1. **meydāna çıḳsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 14
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, (bir yerde) görünmek // savaş meydanına çıkmak.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

meydāna girince:

1. **meydāna girince:**-*ince*
Kaside 40
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cenk meydanına girmek.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

meydāna girse:

1. **meydāna girse:**-*se*
Kaside 28
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cenk meydanına girmek.

Dīvāna çıḳsa Āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur

meydāna girüp:

1. **meydāna girüp:**-*üp*
Kaside 38
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
İleriye doğru atılmak (savaşmak veya kendini göstermek).

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince ṣarṣılur ʿālem

meydāne girse:

1. **meydāne girse:**-*se*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, kendini göstermek veya yarışmak üzere ileriye doğru atılmak (gözyaşı gülgun'unun /kanlı gözyaşının yüze doğru akması).

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

meydān-ı cihān:

1. **meydān-ı cihān:**
Kaside 17
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünya meydanı, dünya.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

meydān-ı dīvānı:

1. **meydān-ı dīvānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Divan meydanı (Topkapı Sarayı'nda devlet işlerinin görüşüldüğü Divanhane'nin ve hemen üzerinde yükselen Adalet Kulesi'nin yer aldığı avluya Divan Meydanı veya Adalet Meydanı da denilirdi).

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

meydān-ı felek:

1. **meydān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü // dünya.

Ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iḳbāline meydān-ı felek

meydān-ı hüner:

1. **meydān-ı hüner:**
Kaside 55
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Hüner meydanı, hüner gösterme sahası.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

meydān-ı maʿānīde:

1. **meydān-ı maʿānīde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Manalar meydanı // şiir meydanı.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

meydān-ı maḥabbetde:

1. **meydān-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanı.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

meydān-ı maḥşer:

1. **meydān-ı maḥşer:**
Kaside 28
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Mahşer meydanı, kıyamet gününde bütün ölülerin dirilip kalkacakları meydan.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

meydān-ı maʿnāya:

1. **meydān-ı maʿnāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mana meydanı.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ başṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

meydān-ı pehnāver:

1. **meydān-ı pehnāver:**
Kaside 20
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Geniş meydan olmak.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

meydān-ı pehnāya:

1. **meydān-ı pehnāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Geniş, büyük meydan // dünya.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

meydān-ı pehnāyı:

1. **meydān-ı pehnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Geniş, büyük meydan // dünya.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

meydān-ı pür-muḥārebede:

1. **meydān-ı pür-muḥārebede:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Savaşla dolu meydan // dünya.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

meydān-ı suḫan:

1. **meydān-ı suḫan:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Söz meydanı // şiir meydanı.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

meydānı ṭutsa:

1. **meydānı ṭutsa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Meydanı kaplamak, doldurmak.

Ṭutsa meydānı dilīrān-ı suḫan yine benim
Sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl

meydān-ı zemīn:

1. **meydān-ı zemīn:**
Kaside 33
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

Serdār-ı muʿaẓẓam ki sevād-ı ḥaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

mey-fürūş:

1. **mey-fürūş:**
Kaside 29
Mısra: **122**
Şarap satan, meyhaneci.

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

mey-hāne:

1. **mey-ḫāne:**
Gazel 6

Mısra: **6**
İçki içilen ve satılan yer.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n'ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

2. **mey-ḫāne:**
Gazel 46
Mısra: **12**
İçki içilen ve satılan yer.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

3. **mey-ḫāne:**
Gazel 84
Mısra: **10**
İçki içilen ve satılan yer.

Eşʿāruñ oḳunduḳça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

4. **mey-ḫāneye:***-y, -e*
Gazel 89
Mısra: **4**
İçki içilen ve satılan yer.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

5. **mey-ḫāne:**
Gazel 139
Mısra: **5**
İçki içilen ve satılan yer.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

6. **mey-ḫāne:**
Kaside 15
Mısra: **9**
İçki içilen ve satılan yer.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

7. **mey-ḫāne:**
Gazel 144
Mısra: **4**
İçki içilen ve satılan yer // gönül.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

<u>mey-ḫāne-i nāz:</u>

1. **mey-ḫāne-i nāz:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **mey-ḫāne-i nāz:**
Müfret 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

<u>meyḫāne-i nāz olmış:</u>

1. **meyḫāne-i nāz olmış:***-mış*
Gazel 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz meyhanesi olmak.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her kūşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

<u>mey-i encümen-efrūz-ı celī-ṣaʿṣaʿa:</u>

1. **mey-i encümen-efrūz-ı celī-ṣaʿṣaʿa:**
Kaside 50
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Parlaklığı yüce meclis aydınlatan mey.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-ṣaʿṣaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

<u>mey-i köhne:</u>

1. **mey-i köhne:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yıllanmış şarap.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

2. **mey-i köhne:**
Kaside 33
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yıllanmış şarap.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

<u>mey-i nāb:</u>

1. **mey-i nāb:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Halis, saf şarap.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

2. **mey-i nāb:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Halis, saf şarap.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

mey-i pür-kişle:

1. **mey-i pür-kişle:***-le*
Gazel 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Çok, pek çok şarap (çok fazla şarap içmek bağlamında).

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

meykede:

1. **meykededür:***-dür*
Gazel 86
Mısra: **2**
Meyhane.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

2. **meykedenüñ:***-nüñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **29**
Meyhane // dünya.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

meykede-i feyż:

1. **meykede-i feyż:**
Kaside 23
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **-**
Feyiz meyhanesi.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

meykedeye düşerdi:

1. **meykedeye düşerdi:***-er, -di*
Gazel 86
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Meyhaneye düşmek, meyhaneye gitmek.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

mey-keş:

1. **mey-keş:**
Rübai 3
Mısra: **2**
İçki içen//sarhoş.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

meyl eyledi:

1. **meyl eyledi:***-di*
Kaside 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Meyletmek, yönelmek, eğilimli olmak.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

meyl-i ebkār-ı maʿānī ider:

1. **meyl-i ebkār-ı maʿānī ider:***-er*
Kaside 7
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Bikr-i manaya /daha önce söylenmemiş yeni manalara meyletmek.

Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ider bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr melek ḫūy besīm

meyl-i ġażab:

1. **meyl-i ġażab:**
Kaside 62
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Öfke, hiddet meyli // öfkeye karşı bir istek, yöneliş.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

meyl-i ḫırām eyler:

1. **meyl-i ḫırām eyler:***-r*
Kaside 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Salına salına yürümeye yönelmek, yürüyüşe niyetlenmek.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

meyl-i ḫırām itse:

1. **meyl-i ḫırām itse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Salına salına yürümeye yönelmek, yürüyüşe niyetlenmek.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Şanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

meyl-i ḫʷāb ide:

1. **meyl-i ḫʷāb ide:**-*e*
Kaside 61
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Uykuya meyletmek (baht bağlamında talihsizleşmek).

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫʷāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫʷāb

meyl-i ṭarab kıla:

1. **meyl-i ṭarab ḳıla:**-*a*
Kaside 62
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Neşe ve şenliğe yönelmek / şenlik, eğlence istemek.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

mey-perest olsa:

1. **mey-perest olsa:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şaraba aşırı derecede düşkün olmak, sürekli olarak içmek.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

meyve-i şīrīn-i eşcārı:

1. **meyve-i şīrīn-i eşcārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Ağaçların tatlı meyvesi.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

mezād:

1. **mezād:**
Kaside 29
Mısra: **116**
Alıcıların toplu olarak bulunduğu bir yerde arttırma yoluyla yapılan satış.

Ağır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

mezād eyler:

1. **mezād eyler:**-*r*
Kaside 13
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Açık artırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Ṣabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārı

mezād itmege:

1. **mezād itmege:**-*meg, -e*
Kaside 35
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Açık artırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

mezād itse:

1. **mezād itse:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Açık artırma (müzayede) usulüyle satışa çıkarmak.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

mezād üzre:

1. **mezād üzre:**
Kaside 43
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Mezada çıkarmak, bir malı satışa çıkarmak.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

mezāḳ-ı dile:

1. **mezāḳ-ı dile:**-*e*
Kaside 37
Mısra: **72**

Kelime Tipi: -
Gönül damağı // gönlün zevk tadacak yeri.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

mezāyā-yı terennüm:

1. **mezāyā-yı terennüm:**
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Terennümün meziyetleri, güzellikleri.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī:

1. **mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī:**
Kaside 22
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Arap, Türk ve Fars dillerinin meziyetleri, üstün vasıfları.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

mezheb-i endīşede:

1. **mez̲heb-i endīşede:**-*de*
Kaside 35
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal yolu // şairlik yolu, mesleği.

Böyle memdūḥ-ı melek-sīretüñ evṣāfında
Küfr olur mez̲heb-i endīşede itsem ihmāl

mezīd ide:

1. **mezīd ide:**-*e*
Kaside 54
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Arttırmak.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet:

1. **mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adalet tohumunun ekildiği toprak, arazi // yeryüzü.

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

meʾẕūn olmasa:

1. **meʾẕūn olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 58
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İzinli olmak, izin almış olmak.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

meʾẕūn olursam:

1. **meʾẕūn olursam:**-*u, -sa, -m*
Kaside 58
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İzinli olmak, izin almış olmak.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

mı:

1. **mı:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Soru eki.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

2. **mı:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Soru eki.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

3. **mı:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Soru eki.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

4. **mı:**
Gazel 46
Mısra: **7**
Soru eki.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

5. **mıdur:**-*dur*
Gazel 46

Mısra: **10**
Soru eki.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

6. **mı:**
Gazel 62
Mısra: **3**
Soru eki.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

7. **mı:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Soru eki.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

8. **mı:**
Gazel 69
Mısra: **4**
Soru eki.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

9. **mı:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Soru eki.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

10. **mı:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Soru eki.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

11. **mı:**
Gazel 94
Mısra: **14**
Soru eki.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

12. **mı:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Soru eki.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

13. **mı:**
Gazel 108
Mısra: **13**
Soru eki.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

14. **mı:**
Gazel 112
Mısra: **4**
Soru eki.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

15. **mı:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Soru eki.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

16. **mı:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Soru eki.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

17. **mı:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Soru eki.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

18. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Soru eki.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

19. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Soru eki.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

20. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Soru eki.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

21. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **17**
Soru eki.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

22. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Soru eki.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

23. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **73**
Soru eki.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

24. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **82**
Soru eki.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

25. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **1**
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

26. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **2**
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

27. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **4**
Soru eki.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

28. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **6**
Soru eki.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

29. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **8**
Soru eki.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

30. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **14**
Soru eki.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

31. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **16**
Soru eki.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

32. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **18**
Soru eki.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

33. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **20**
Soru eki.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

34. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **28**
Soru eki.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

35. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **30**
Soru eki.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

36. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **32**
Soru eki.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

37. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **32**
Soru eki.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

38. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **38**
Soru eki.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

39. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **41**
Soru eki.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

40. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **44**
Soru eki.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

41. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **46**
Soru eki.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

42. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **48**
Soru eki.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

43. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **48**
Soru eki.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

44. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **52**
Soru eki.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

45. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **54**
Soru eki.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

46. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **56**
Soru eki.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

47. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **56**
Soru eki.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

48. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **58**
Soru eki.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

49. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **60**
Soru eki.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

50. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **60**
Soru eki.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

51. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6

Mısra: **64**
Soru eki.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

52. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **64**
Soru eki.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

53. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **66**
Soru eki.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

54. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **68**
Soru eki.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

55. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **70**
Soru eki.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

56. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **72**
Soru eki.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

57. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **74**
Soru eki.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

58. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **75**
Soru eki.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

59. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **76**
Soru eki.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

60. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **80**
Soru eki.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

61. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **80**
Soru eki.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

62. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **82**
Soru eki.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

63. **mı:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Soru eki.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

64. **mı:**
Kaside 10
Mısra: **95**
Soru eki.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

65. **mıdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **47**
Soru eki.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

66. **mıdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **47**
Soru eki.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

67. **mı:**
Kaside 17
Mısra: **157**
Soru eki.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

68. **mıdur:***-dur*
Kaside 17
Mısra: **105**
Soru eki.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

69. **mı:**
Kaside 18
Mısra: **29**
Soru eki.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

70. **mı:**
Kaside 21
Mısra: **64**
Soru eki.

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

71. **mı:**
Kaside 21
Mısra: **97**
Soru eki.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

72. **mı:**
Kaside 23
Mısra: **45**
Soru eki.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

73. **mı:**
Kaside 26
Mısra: **75**
Soru eki.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

74. **mıdur:***-dur*
Kaside 26
Mısra: **22**
Soru eki.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

75. **mı:**
Kaside 29
Mısra: **101**
Soru eki.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdiʾllāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

76. **mıdur:***-dur*
Kaside 29
Mısra: **105**
Soru eki.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

77. **mı:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Soru eki.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

78. **mı:**
Kaside 36
Mısra: **57**
Soru eki.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

79. **mı:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Soru eki.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

80. **mı:**
Kaside 42
Mısra: **5**
Soru eki.

Derd bu kim ḳor mı ḳadeḥ ṭutmaġa
Keşmekeş-i dem-be-dem-i rūzgār

81. **mı:**
Kaside 42
Mısra: **67**
Soru eki.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

82. **mıdur:**-*dur*
Kaside 43
Mısra: **37**
Soru eki.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

83. **mı:**
Kaside 46
Mısra: **19**
Soru eki.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

84. **mı:**
Kaside 47
Mısra: **97**
Soru eki.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

85. **mı:**
Kaside 48
Mısra: **24**
Soru eki.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

86. **mı:**
Kaside 48
Mısra: **81**
Soru eki.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

87. **mı:**
Kaside 48
Mısra: **82**
Soru eki.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

88. **mı:**
Kaside 55
Mısra: **88**
Soru eki.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

89. **mı:**
Kaside 59
Mısra: **25**
Soru eki.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

90. **mı:**
Kaside 61
Mısra: **20**
Soru eki.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

91. **mı:**
Kaside 62
Mısra: **37**
Soru eki.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

92. **mıdur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **13**
Soru eki.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

93. **mı:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Soru eki.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

94. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Soru eki.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

95. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Soru eki.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

96. **mıdur:**-*dur*
Müfret 7
Mısra: **2**
Soru eki.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

97. **mı:**
Nazm 2

Mısra: **2**
Soru eki.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

98. **mı:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Soru eki.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

99. **mı:**
Nazm 6
Mısra: **3**
Soru eki.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

100. **mı:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Soru eki.

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

101. **mı:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Soru eki.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

102. **mı:**
Gazel 68
Mısra: **7**
Soru eki.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

103. **mı:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Soru eki.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

104. **mı:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Soru eki.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

105. **mıdur:**-*dur*
Gazel 79
Mısra: **5**
Soru eki.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

106. **mıdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **15**
Soru eki.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

107. **mı:**
Gazel 92
Mısra: **3**
Soru eki.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

108. **mı:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Soru eki.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

109. **mı:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Soru eki.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

110. **mıdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **48**
Soru eki.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

111. **mı:**
Kaside 16
Mısra: **21**
Soru eki.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

112. **mı:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Soru eki.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

113. **mı:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Soru eki.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

114. **mı:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Soru eki.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

115. **mı:**
Kaside 20
Mısra: **57**
Soru eki.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

116. **mı:**
Kaside 20
Mısra: **70**
Soru eki.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

117. **mıdur:***-dur*
Kaside 23
Mısra: **53**
Soru eki.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

118. **mı:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Soru eki.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

119. **mı:**
Kaside 42
Mısra: **31**
Soru eki.

Ġam mı çeker devlet-i dünyā içün
Rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār

120. **mı:**
Kaside 51
Mısra: **100**
Soru eki.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

121. **mı:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Soru eki.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

122. **mı:**
Gazel 20
Mısra: **9**
Inkar anlamında soru edatı.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

123. **mı:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Soru eki.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

124. **mı:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Soru eki.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

125. **mı:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Soru eki.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

126. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Soru eki.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

127. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **37**
Soru eki.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

128. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **53**
Soru eki.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

129. **mı:**
Kaside 6
Mısra: **57**
Soru eki.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

130. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **10**
Soru eki.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

131. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **12**
Soru eki.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

132. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **22**
Soru eki.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

133. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **24**
Soru eki.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

134. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **26**
Soru eki.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

135. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **34**
Soru eki.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

136. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **36**
Soru eki.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

137. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **40**
Soru eki.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

138. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **42**
Soru eki.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

139. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **50**
Soru eki.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n’ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

140. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **62**
Soru eki.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

141. **mıdur:***-dur*
Kaside 6
Mısra: **62**
Soru eki.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

142. **mı:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Soru eki.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

143. **mı:**
Kaside 12

Mısra: **51**
Soru eki.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

144. **mı:**
Gazel 70
Mısra: **3**
Soru eki.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

mısmār:

1. **mısmārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **78**
Çivi, mıh, kazık.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

Mıṣr:

1. **Mıṣr:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Mısır ülkesi.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

Mıṣr ehli:

1. **Mıṣr ehli:**
Kaside 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Mısırlılar.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

mıṣraʿ:

1. **mıṣraʿı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **135**
Manzum bir parçayı meydana getiren satırlardan her biri.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

mıżrāb:

1. **mıżrāb:**
Kaside 31
Mısra: **118**
Saz zahmesi, telli sazları çalmaya yarayan alet.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

mi:

1. **mi:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Soru eki.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. **mi:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Soru eki.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

3. **mi:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Soru eki.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

4. **miydi:**-*y, -di*
Gazel 31
Mısra: **7**
Soru eki.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

5. **mi:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Soru eki.

Dil giriftār olmamaḳ ḳābil mi bend-i zülfüñe
Anı dāma çekmege her ḥalḳa bir ḳullāb olur

6. **mi:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Soru eki.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

7. **mi:**
Gazel 46
Mısra: **5**
Soru eki.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

8. **mi:**
Gazel 50
Mısra: **8**
Soru eki.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

9. **miydi:**-*y, -di*
Gazel 59
Mısra: **9**
Soru eki.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

10. **midür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **9**
Soru eki.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

11. **midür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **9**
Soru eki.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

12. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **1**
Soru eki.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

13. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **2**
Soru eki.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

14. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **4**
Soru eki.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

15. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **8**
Soru eki.

ʿAşḳıyla giriftārın āvāre iden āfet
Leylā ise de ḥüsni efsāne midür bilmem

16. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **10**
Soru eki.

Eşʿāruñ oḳunduḳça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

17. **mi:**
Gazel 96
Mısra: **2**
Soru eki.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

18. **mi:**
Gazel 100
Mısra: **2**
Soru eki.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

19. **mi:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Soru eki.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

20. **mi:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Soru eki.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

21. **mi:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Soru eki.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

22. **mi:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Soru eki.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

23. **mi:**
Gazel 125

Mısra: **11**
Soru eki.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

24. **mi:**
Gazel 133
Mısra: **10**
Soru eki.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

25. **miydi:***-y, -di*
Gazel 133
Mısra: **3**
Soru eki.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

26. **mi:**
Gazel 134
Mısra: **5**
Soru eki.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

27. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Soru eki.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

28. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Soru eki.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

29. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Soru eki.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

30. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Soru eki.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

31. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Soru eki.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

32. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Soru eki.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

33. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **23**
Soru eki.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

34. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **52**
Soru eki.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

35. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **69**
Soru eki.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

36. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **71**
Soru eki.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

37. **midür:***-dür*
Kaside 6
Mısra: **36**
Soru eki.

Belki dārāt-ı Sikenderle felek bir bendesin
Görse farḳ itmezdi İskender midür Dārā mıdur

38. **midür:***-dür*
Kaside 6
Mısra: **68**
Soru eki.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

39. **mi:**
Kaside 7
Mısra: **112**
Soru eki.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

40. **midür:***-dür*
Kaside 7
Mısra: **15**
Soru eki.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

41. **midür:***-dür*
Kaside 10
Mısra: **27**
Soru eki.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

42. **midür:***-dür*
Kaside 10
Mısra: **109**
Soru eki.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

43. **mi:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Soru eki.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

44. **mi:**
Kaside 21
Mısra: **61**
Soru eki.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

45. **mi:**
Kaside 22
Mısra: **75**
Soru eki.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

46. **mi:**
Kaside 24
Mısra: **3**
Soru eki.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

47. **mi:**
Kaside 24
Mısra: **20**
Soru eki.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

48. **miydi:***-y, -di*
Kaside 24
Mısra: **79**
Soru eki.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

49. **mi:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Soru eki.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

50. **midür:***-dür*
Kaside 25
Mısra: **60**
Soru eki.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

51. **mi:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Soru eki.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

52. **misin:***-sin*
Kaside 28
Mısra: **22**
Soru eki.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

53. **mi:**
Kaside 32
Mısra: **21**
Soru eki.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

54. **mi:**
Kaside 32
Mısra: **83**
Soru eki.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

55. **mi:**
Kaside 33
Mısra: **17**
Soru eki.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

56. **midür:**-*dür*
Kaside 33
Mısra: **6**
Soru eki.

Bir dil ki bu mażmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

57. **mi:**
Kaside 35
Mısra: **21**
Soru eki.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

58. **mi:**
Kaside 42
Mısra: **3**
Soru eki.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

59. **mi:**
Kaside 42
Mısra: **7**
Soru eki.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

60. **mi:**
Kaside 42
Mısra: **15**
Soru eki.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

61. **mi:**
Kaside 42
Mısra: **75**
Soru eki.

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

62. **mi:**
Kaside 46
Mısra: **23**
Soru eki.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

63. **mi:**
Kaside 46
Mısra: **59**
Soru eki.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

64. **mi:**
Kaside 47
Mısra: **129**
Soru eki.

O güne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

65. **mi:**
Kaside 50
Mısra: **4**
Soru eki.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

66. **mi:**
Kaside 50
Mısra: **137**
Soru eki.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

67. **mi:**
Kaside 51
Mısra: **98**
Soru eki.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

68. **midür:**-*dür*
Kaside 57
Mısra: **18**
Soru eki.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n’ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

69. **midür:**-*dür*
Kaside 60

Mısra: **82**
Soru eki.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

70. **mi:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
Soru eki.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

71. **mi:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Soru eki.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

72. **mi:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Soru eki.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

73. **misin:**-*sin*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Soru eki.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

74. **mi:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Soru eki.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

75. **mi:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Soru eki.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

76. **mi:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Soru eki.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

77. **midür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **6**
Soru eki.

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

78. **mi:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Soru eki.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

79. **mi:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Soru eki.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

80. **mi:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Soru eki.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

81. **mi:**
Gazel 139
Mısra: **1**
Soru eki.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

82. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Soru eki.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

83. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **3**
Soru eki.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

84. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Soru eki.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

85. **mi:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Soru eki.

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

86. **midür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **20**
Soru eki.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

87. **mi:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Soru eki.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

88. **midür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **21**
Soru eki.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

89. **mi:**
Kaside 20
Mısra: **79**
Soru eki.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

90. **mi:**
Kaside 23
Mısra: **84**
Soru eki.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

91. **mi:**
Kaside 26
Mısra: **5**
Soru eki.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

92. **mi:**
Kaside 28
Mısra: **73**
Soru eki.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

93. **midür:**-*dür*
Kaside 31
Mısra: **113**
Soru eki.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

94. **mi:**
Kaside 39
Mısra: **72**
Soru eki.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

95. **mi:**
Kaside 50
Mısra: **146**
Soru eki.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

96. **mi:**
Kaside 57
Mısra: **63**
Soru eki.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

97. **mi:**
Kaside 58
Mısra: **79**
Soru eki.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

98. **miydi:**-*y, -di*
Kaside 61
Mısra: **37**
Soru eki.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

99. **mi:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Soru eki.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

100. **mi:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **15**
Soru eki.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

101. **midür:***-dür*
Gazel 13
Mısra: **4**
Soru eki (inkâr anlamında).

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

102. **mi:**
Gazel 14
Mısra: **1**
Vurgu amacıyla kullanılan sözde soru eki.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

103. **mi:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Soru eki (inkâr anlamında).

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

104. **mi:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Soru eki.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

105. **misin:***-sin*
Gazel 46
Mısra: **4**
Soru eki.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

<u>miʿcer:</u>

1. **miʿceri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **100**
Kadınlara mahsus bir çeşit baş örtüsü.

Mūy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur miʿceri

<u>micmere-gerdān olaydı:</u>

1. **micmere-gerdān olaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 38
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **-**
Dönen bir tütsü kabı olmak (döndürülen bir tütsü kabı gibi etrafa koku yaymak).

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

<u>micmere-gerdān olsun:</u>

1. **micmere-gerdān olsun:***-sun*
Gazel 104
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Dönen bir tütsü kabı olmak (döndürülen bir tütsü kabı gibi etrafa koku yaymak).

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

<u>micmere-gerdān-ı suḫan olup:</u>

1. **micmere-gerdān-ı suḫan olup:***-up*
Kaside 60
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Sözün buhurdan döndürücüsü olmak.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

<u>micmere-i nāfe-şemīm:</u>

1. **micmere-i nāfe-şemīm:**
Kaside 7
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **-**
Misk kokulu tütsü kabı // dünya.

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

<u>micmer-fürūz-ı bezmine:</u>

1. **micmer-fürūz-ı bezmine:***-i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Meclisin buhurdan yakıcısı.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

<u>micmer-i ʿālem:</u>

1. **micmer-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **36**

Kelime Tipi: -
Cihanın tütsü kabı.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

micmer-i ʿanber olurdı:

1. **micmer-i ʿanber olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 20
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Amber micmeri olmak, içinde amber yakılan kap olmak.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

midād:

1. **midād:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Mürekkep.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūḥ-ı revān virür

2. **midād:**
Kaside 25
Mısra: **54**
Mürekkep.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

3. **midādı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **13**
Mürekkep.

Midādı vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr
Süṭūrı ṭurra-i Türkān-ı Deylem

midād-ı ḫāmem:

1. **midād-ı ḫāmem:**-*m*
Kaside 29
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

2. **midād-ı ḫāmem:**-*m*
Kaside 31
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

midād-ı ḫāmesine:

1. **midād-ı ḫāmesine:**-*si, -n, -e*
Kaside 20
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

midād-ı ḳalemüm:

1. **midād-ı ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 9
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Kalemin mürekkebi.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

midād-ı kilk-i vaṣfuñla:

1. **midād-ı kilk-i vaṣfuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 43
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Metheden/övgü yazan kalemin mürekkebi.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

midād-ı siyehin:

1. **midād-ı siyehin:**-*i, -n*
Kaside 31
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Siyah mürekkep.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

midād-ı surḫ u siyehle:

1. **midād-ı surḫ u siyehle:**-*le*
Kaside 58
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kırmızı ve siyah mürekkep.

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

midḥat:

1. **midḥatüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 56

Mısra: **82**
Medhetme, övme.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

2. **midḥatüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **53**
Medhetme, övme.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

midḥat-i reʾy-i münīrin:

1. **midḥat-i reʾy-i münīrin:**-*i, -n*
Kaside 6
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Parlak/orijinal fikrin övgüsü.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

midḥat-i reʾy-i münīrini:

1. **midḥat-i reʾy-i münīrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 32
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Parlak/orijinal fikrin övgüsü.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

midḥat-i zātını:

1. **midḥat-i ẕātını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 7
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Zatı övme, methetme.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

miftāh-ı cenneti:

1. **miftāh-ı cenneti:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cennetin anahtarı.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāh-ı cenneti merhūn

miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī:

1. **miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī:**
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Manalar hazinesinin kapısının anahtarı.

Endīşesi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī
Naẓmı sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur

2. **miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Manalar hazinesinin kapısının anahtarı.

Girdi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī elüme
ʿĀleme bezl-i güher eylesem itlāf degül

miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd:

1. **miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd:**
Kaside 54
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Tevhit sırrı mahzeninin kapısının anahtarı.

Dili genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī
Sözi miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd

miftāḥ-ı genc-i rāza:

1. **miftāḥ-ı genc-i rāza:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sır hazinesinin anahtarı.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür:

1. **miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hüsrev-i Perviz'in hazînesi olan Genc-i Şayegân'ın anahtarı (Îran hükümdârı Hüsrev-i Perviz ile savaşmaya başlayan Kayzer, hazinelerini gemilere yükleyip adalara kaçırmak istemiş, fakat rüzgâr gemileri Hüsrev'in sahiline atmış ve bu kıymetli hazineler Îranlıların eline geçmiştir. Çeşitli isimler alan hazineler "zahmetsizce, kendiliğinden ele geçen şey" anlamında divan edebiyatında mazmun olarak kullanılmıştır).

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

mīḫ:

1. **mīḫı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **28**
Çivi.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

mihekk olsa:

1. **mihekk olsa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Bir kimse veya nesnenin değerini anlamaya yarayan) ölçü, mizan olmak.

ʿĀşıḳlarınuñ bilse ʿayār-ı zer-i rūyın
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı mihekk olsa

miḥekk-i ʿāşıḳān:

1. **miḥekk-i ʿāşıḳān:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Âşıkları ölçen, deneyen mihek (taşı) // mey.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

mihmān:

1. **mihmān:**
Kaside 8
Mısra: **50**
Konuk, misafir.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

mihmān-ı felek olmasam:

1. **mihmān-ı felek olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Kaside 24
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleğin misafiri olmak // dünyaya gelmek.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

mihmān-serāy-ı sīnede:

1. **mihmān-serāy-ı sīnede:**-*de*
Kaside 52
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Sine misafirhanesi // kalp.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

miḥnet:

1. **miḥnet:**
Kaside 39
Mısra: **84**
Gam, keder, elem.

Alayın mışḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-peẕīr

2. **miḥnete:**-*e*
Gazel 38
Mısra: **6**
Sıkıntı, eziyet, ıztırap.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

3. **miḥneti:**-*i*
Gazel 109
Mısra: **2**
Sıkıntı, eziyet, ıztırap.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

mihr:

1. **mihrüñ:**-*üñ*
Kaside 50
Mısra: **71**
Güneş.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

2. **mihr:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Sevgi, muhabbet.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

3. **mihrüñ:**-*üñ*
Gazel 81
Mısra: **5**
Sevgi, muhabbet.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

4. **mihr:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Sevgi, muhabbet.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

5. **mihr:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Sevgi, muhabbet.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

6. **mihrüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **94**
Sevgi, muhabbet.

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

7. **mihr:**
Rübai 3
Mısra: **3**
Sevgi, muhabbet.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

8. **mihr:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Güneş // sevgilinin yüzü.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

9. **mihr:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Güneş.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

10. **mihr:**-*le*
Gazel 130
Mısra: **8**
Güneş.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

11. **mihre:**-*e*
Gazel 130
Mısra: **20**
Güneş.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

12. **mihr:**
Kaside 4
Mısra: **100**
Güneş.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

13. **mihri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **50**
Güneş.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

14. **mihrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 6
Mısra: **32**
Güneş.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

15. **mihri:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **47**
Güneş.

Fürūġ-ı reʾyi çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥrı hem kānı

16. **mihr:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Güneş.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

17. **mihre:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **113**
Güneş.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

18. **mihr:**
Kaside 18
Mısra: **65**
Güneş.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

19. **mihrisün:**-*i, -sün*
Kaside 27
Mısra: **81**
Güneş.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

20. **mihr:**
Kaside 31

Mısra: **57**
Güneş.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

21. **mihre:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **24**
Güneş.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

22. **mihre:**-*e*
Kaside 34
Mısra: **53**
Güneş.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

23. **mihr:**
Kaside 37
Mısra: **27**
Güneş.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

24. **mihr:**
Kaside 40
Mısra: **5**
Güneş.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

25. **mihre:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **20**
Güneş.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

26. **mihr:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Güneş.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

27. **mihri:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **22**
Güneş.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

28. **mihridür:**-*i, -dür*
Kaside 56
Mısra: **10**
Güneş.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

29. **mihrüñ:**-*üñ*
Kaside 56
Mısra: **60**
Güneş.

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

30. **mihrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **28**
Güneş // sevgi, muhabbet.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

31. **mihrüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **60**
Güneş // hükümdar.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

<u>mihr ü meh ü ahter-i ʿālem:</u>

1. **mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yıldızı, ayı ve güneşi.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

<u>mihr ü vefādan:</u>

1. **mihr ü vefādan:**-*dan*
Tesdis 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

<u>miḥrāb-ı niyāz:</u>

1. **miḥrāb-ı niyāz:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dua, yalvarma makamı.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **miḥrāb-ı niyāz:**
Müfret 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dua, yalvarma makamı.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

mihrāb-ı niyāz olmasa:

1. **mihrāb-ı niyāz olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalvarma yakarma makamı olmak.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür:

1. **miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Ümmetlerin ileri gelenlerinin gönüllerinin yalvarma makamı.

Ol ḳıble-i iḳbāl-i ekābir ki cenābı
Miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

mihr-āṣār:

1. **mihr-āṣār:**
Kaside 50
Mısra: **45**
Eserleri güneş gibi parlak, etrafı aydınlatan.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-āṣār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

mihr-i ʿālem:

1. **mihr-i ʿālem:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan güneşi, dünyayı aydınlatan güneş.

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

mihr-i ʿālem-ārā:

1. **mihr-i ʿālem-ārā:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyen güneş.

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

mihr-i āsmān-ı baht u devletsin:

1. **mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin:**-*sin*
Kaside 61
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İkbal ve talih göğünün güneşi.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

mihr-i celī-şaʿşaʿadur:

1. **mihr-i celī-şaʿşaʿadur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Parlaklığı ortada güneş, o derece parlak güneş.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür:

1. **mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yücelik göğünün cihanı aydınlatan güneşi.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

mihr-i cihān-tāba:

1. **mihr-i cihān-tāba:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u başīr

mihr-i cihān-tāb-ı felek:

1. **mihr-i cihān-tāb-ı felek:**
Kaside 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Feleğin dünyayı aydınlatan güneşi.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi:

1. **mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi:**-*i*
   Kaside 21
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin dünyayı aydınlatan güneşi.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

mihr-i devletdür:

1. **mihr-i devletdür:**-*dür*
   Kaside 11
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Saadet güneşi, baht güneşi.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

mihr-i dıraḫşān-ı felek:

1. **mihr-i dıraḫşān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünün parlak güneşi.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

mihr-i felek olsa:

1. **mihr-i felek olsa:**-*sa*
   Gazel 113
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünde güneş olmak // güzellik göğünün güneşi olmak (güzellikte tek ve ulaşılmaz olmak).

Ḫūbāne ʿaceb lāzımedür cāẕibe-i dil
Ansuz baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

mihr-i kevākib-sipehā:

1. **mihr-i kevākib-sipehā:**
   Kaside 3
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Ey yıldız askerli güneş, askerleri yıldızlar olan güneş.

Ḫusrevā pādişehā mihr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī

mihr-i ḳudsī:

1. **mihr-i ḳudsī:**
   Kaside 1
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Kutsal güneş.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

mihr-i luṭfı:

1. **mihr-i luṭfı:**-*ı*
   Kaside 49
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf/ihsan güneşi.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

mihr-i ruḫuñ:

1. **mihr-i ruḫuñ:**-*uñ*
   Gazel 115
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yanak güneşi // sevgilinin güneş gibi parlayan yanağı.

Germ olmasun iñende felek āftāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḫuñ āb u tāb ile

mihr-i ẓafer:

1. **mihr-i ẓafer:**
   Kaside 56
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Zafer güneşi.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iḳbāline resm-i kerem naḳş-ı nigīn

mihr-i zer-efşān-ı felek:

1. **mihr-i zer-efşān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzünün altın saçan güneşi.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur:

1. **mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Yüce göğün zerre yayan (ışın yayan) güneşi olmak.

Reʾy-i münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur

mihribān olur:

1. **mihribān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhametli olmak, şefkat göstermek, acımak.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

mihver-i çarḫ-ı felek:

1. **mihver-i çarḫ-ı felek:**
Kaside 48
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkının mili, ekseni.

Ger olsa tīr-i mīzān-ı vaḳārı
Olurdı mihver-i çarḫ-ı felek ḫam

miḳdār:

1. **miḳdārını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 90
Mısra: **12**
Değer, kıymet // derece.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

2. **miḳdārını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 6
Mısra: **80**
Değer, kıymet // derece.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

3. **miḳdārını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 51
Mısra: **92**
Değer, kıymet // derece.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

4. **miḳdārın:**-*ı, -n*
Kaside 38
Mısra: **93**
Değer, kıymet.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür:

1. **miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Fizik ötesi âleme uzanan dairenin çemberi miktarınca büyütmek.

Mīm-i mekāna istese pergār-ı himmeti
Miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür

mīl-i şihāb:

1. **mīl-i şihāb:**
Kaside 52
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Akan yıldız mili // yıldız izi.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

miʿmār:

1. **miʿmār:**
Kaside 58
Mısra: **13**
İmar eden, yapan.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

miʿmār-ı ḳażā:

1. **miʿmār-ı ḳażā:**
Kaside 50
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Kaza mimarı, ezelî takdirin vakti geldiğinde ortaya çıkmasını sağlayan mimar.

Virdi miʿmār-ı ḳażā hendese-i tedbīrüñ
Ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

miʿmārı (ol):

1. **miʿmārı:**
Kaside 13
Mısra: **120**
İmar eden, yapan.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

miʿmārı olsa:

1. **miʿmārı olsa:**-*sa*
Kaside 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İmar eden, yapan.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

mīm-i mekāna:

1. **mīm-i mekāna:**-*a*
   Kaside 4
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: **-**
   Mekân kelimesinin başındaki mim harfi.

Mīm-i mekāna istese pergār-ı himmeti
Miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür

mīnā ḳadeḫle:

1. **mīnā ḳadeḫle:**-*le*
   Kaside 15
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **-**
   Mineli, mine renkli / sırça renkli kadeh.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḫle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

minnet:

1. **minnet:**
   Kaside 61
   Mısra: **73**
   Şükür, hamd.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

2. **minnetümüz:**-*ü, -müz*
   Gazel 49
   Mısra: **3**
   Kendini borçlu sayma, gönül borcu // yalvarma.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

minnet Allāha ki:

1. **minnet Allāha ki:**
   Kaside 35
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   Allah'a şükür olsun ki.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḫt u iḳbāl
Oldum ās̱ār-ı saʿādetle yine ferruḫ-fāl

2. **minnet Allāha ki:**
   Kaside 50
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
   Allah'a şükür olsun ki.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

minnet çekme:

1. **minnet çekme:**-*me*
   Gazel 80
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

minnet çekmese:

1. **minnet çekmese:**-*me, -se*
   Kaside 6
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

minnet eylerse:

1. **minnet eylerse:**-*er, -se*
   Gazel 91
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **-**
   Minnet altında bırakmak, yaptığı iyilikle karşısındakini kendisine karşı borçlu duruma düşürmek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

minnet-i bülbül:

1. **minnet-i bülbül:**
   Gazel 5
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **-**
   Bülbüle yalvarma, kendini borçlu sayma.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez:

1. **minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez:**-*emez*
   Gazel 83
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **-**
   Saba rüzgârının yardımına minnet etmemek.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

minnetin çeker:

1. **minnetin çeker:**-*er*
Kaside 24
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Minnet çekmek; bir iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

minnet-keş-i dermān-ı felek ola:

1. **minnet-keş-i dermān-ı felek ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Feleğin dermanının minnetini çekmek // feleğin göstereceği iyiliğin yükü altında kalmak, ezilmek.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

Mīr ʿAlīnün:

1. **Mīr ʿAlīnün:**-*nün*
Mesnevi 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mir Ali Tebrizi (ö. 850/1446), nesta'lik hattının kaidelerini koyan ilk İranlı hattat.

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

Mīr ʿİmādı:

1. **Mīr ʿİmādı:**-*ı*
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İmâd-i Hasenî-i Seyfî (ö. 1024/1615), nesta'lik yazıyı güzelliğinin zirvesine ulaştıran Safevî hattatı.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

Mīr ʿİmāduñ:

1. **Mīr ʿİmāduñ:**-*uñ*
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İmâd-i Hasenî-i Seyfî (ö. 1024/1615), nesta'lik yazıyı güzelliğinin zirvesine ulaştıran Safevî hattatı.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

miʿrāc:

1. **miʿrācını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 1
Mısra: **75**
Hz. Peygamberin göğe yükselmesi hadisesi.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

mīrāḫūr:

1. **mīrāḫūrı:**
Kaside 17
Mısra: **123**
Sarayın ahırdan sorumlu görevlisi olmak.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

mīrāsa girmişdür:

1. **mīrāṡa girmişdür:**-*miş, -dür*
Kaside 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Miras olarak kalmak.

Nice mīrāṡa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

mirʾāt:

1. **mirʾāta:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **3**
Ayna.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

2. **mirʾāta:**-*a*
Gazel 122
Mısra: **5**
Ayna.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

mirʾāt-i cāma:

1. **mirʾāt-i cāma:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kadeh aynası.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

mirʿāt-ı endīşemde:

1. **mirʿāt-ı endīşemde:**-*m, -de*
Kaside 13
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Düşünce, hayal aynası // şiir.

Ṣanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

mirʾāt-ı ḥabābında:

1. **mirʾāt-ı ḥabābında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 30
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hava kabarcığı aynası (su üzerinde peyda olan hava kabarcığı şekli ve şeffaflığı dolayısıyla ayna olarak tasavvur edilmiştir).

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

mirʿāt-ı Ḫudā:

1. **mirʿāt-ı Ḫudā:**
Kaside 23
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Hak aynası, Hakk'ı gösteren ayna.

Taʿbīr idemem ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın
Mirʿāt-ı Ḫudā āb-ı ruḫ-ı cevher-i ʿālem

mirʾāt-i ḫūrşīde:

1. **mirʾāt-i ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş aynası // güneşin yüzü // güneş.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

mirʾāt-ı ḳalbin:

1. **mirʾāt-ı ḳalbin:**-*i, -n*
Gazel 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne:

1. **mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zamanın parlak aynası.

Ṭabʿı ṣadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī
Endīşesi mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne

mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden:

1. **mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden:**-*den*
Terkib-bend 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi kimselerin gönül aynası.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

mirʿāt-ı żamīrinde:

1. **mirʿāt-ı żamīrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 53
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı olaydı:

1. **mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 20
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Saray ahırının reisi (sarayda atların bakımıyla görevli kimse) olmak.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

mīr-i meclis-i naẓmum:

1. **mīr-i meclis-i naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 55
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şiir meclisinin başkanı, reisi.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

mirrīḫ:

1. **mirrīḫ:**
Kaside 53
Mısra: **28**
Merih, Mars gezegeni.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

misāl:

1. **mis̱āl:**
Kaside 35
Mısra: **108**
Gibi.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

misāl-i hār u has:

1. **mis̱āl-i ḫār u ḫas:**
Kaside 27
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Çalı çırpı gibi.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

mışdar-ı āsār-ı mekārim:

1. **mıṣdar-ı ās̱ār-ı mekārim:**
Kaside 41
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
İyilik, cömertlik eserlerinin mıstarı, düzgün olmasını sağlayan.

Feyyāż-ı kerem mıṣdar-ı ās̱ār-ı mekārim
Ḫurşīd-i zemīn kevkebe-baḫşā-yı zamāne

miskāl:

1. **mis̱ḳāl:**
Kaside 35
Mısra: **46**
Arapların en eski ölçü birimlerinden biri olan ve bugün kullandığımız ağırlık ölçüsü ile 4,2237 gram gelen ağırlık ölçüsü birimi.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

mışkala-i hāme-i medhüñ:

1. **mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 39
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Övgü kaleminin cila aleti (kalemi parlatmak için kullanılan alet).

Alayın mıṣḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-pez̲īr

mışkala-i jeng-zidādur:

1. **mıṣḳala-i jeng-zidādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Pas gideren, parlatan cila aleti.

Kim āyīne-i pür-keder-i māh-ı sipihre
Her lemʿası bir mıṣḳala-i jeng-zidādur

misk-i ezfer:

1. **misk-i ezfer:**
Kaside 52
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Güzel kokulu misk.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

miskī kemhāyı:

1. **miskī kemḫāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Misk kokulu kadife kumaş.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḫāyı

misl:

1. **mis̱lini:**-*i, -n, -i*
Kaside 50
Mısra: **38**
Benzer, eş, denk.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̱lini çeşm-i eyyām

2. **mis̱li:**-*i*
Gazel 39
Mısra: **1**
Benzer, eş, denk.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

3. **misl:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Benzer, eş, denk.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

4. **mis̱l:**
Kaside 58
Mısra: **15**
Benzer, eş, denk.

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirüʾl-mażmūn

5. **mis̱lüm:**-*ü, -m*
Kaside 59
Mısra: **24**
Benzer, eş, denk.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

6. **mis̱li:**
Kaside 26
Mısra: **46**
Benzer, eş, denk.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

misl ü mānendi:

1. **mis̱l ü mānendi:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Eşi ve benzeri.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

mişvārı virürse:

1. **mişvārı virürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 45
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
(Atı) yürütmek // tarz, eda, üslup vermek.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

miyān:

1. **miyānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 11
Mısra: **49**
Orta.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

miyān-ı āba:

1. **miyān-ı āba:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Suyun ortası, denizin ortası.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

miyān-ı cūda:

1. **miyān-ı cūda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Akarsuyun ortası.

Sebz ü ḫurrem bir fežā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

miyān-ı sebzede:

1. **miyān-ı sebzede:**-*de*
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yeşilliğin, çimenliğin ortası.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

miʿyār:

1. **miʿyārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **72**
Herkes tarafından kabul edilmiş, yerleşmiş prensip, ölçü, kıstas.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

2. **miʿyārı:**-*ı*
Kaside 46
Mısra: **51**
Herkes tarafından kabul edilmiş, yerleşmiş prensip, ölçü, kıstas.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

miʿyār-ı izʿānı:

1. **miʿyār-ı izʿānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Anlayış, kavrayış ölçüsü.

Hüner luṭf-ı kelām-ı Ḥaḳḳı bilmekdür maḫallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

mīzāb olıcaḳ:

1. **mīzāb olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Oluk olmak (ab-ı hayatın aktığı oluk olmak).

N'ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

mīzāb-ı çeşmimden:

1. **mīzāb-ı çeşmimden:**
   Gazel 7
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Göz oluğu, gözyaşının akmasına yarayan yol.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

mizāc-ı āba:

1. **mizāc-ı āba:**-*a*
   Kaside 55
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Suyun yaratılışı, tabiatı.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

mizāc-ı bāda:

1. **mizāc-ı bāda:**-*a*
   Kaside 56
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Rüzgârın tabiatı.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

mizāc-ı harçeng:

1. **mizāc-ı ḫarçeng:**
   Kaside 37
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Yengecin tabiatı.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

molla:

1. **mollādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **126**
   Âlim, hoca.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

2. **molla:**
   Kaside 41
   Mısra: **67**
   Efendi, hoca, medrese talebesi.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

molla olur:

1. **molla olur:**-*u, -r*
   Kaside 47
   Mısra: **128**
   Kelime Tipi: -
   Âlim / hoca olmak.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

mollā-yı zamāne:

1. **mollā-yı zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın mollaları, hocaları.

Ben şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum
Bilmezse n'ola ḳadrümi mollā-yı zamāne

muʿādil ola:

1. **muʿādil ola:**-*a*
   Kaside 17
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   Denk olmak, müsavi olmak.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

muʿallā:

1. **muʿallā:**
   Kaside 13
   Mısra: **5**
   Yüksek, yüce.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

muʿallā- mertebe:

1. **muʿallā- mertebe:**
   Kaside 20
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Yüce mertebeli.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

muʿallaḳlar atar:

1. **muʿallaḳlar atar:**-*ar*
   Gazel 103

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Havada taklalar atmak.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

muʿallā-pāye:

1. **muʿallā-pāye:**
Kaside 38
Mısra: **17**
Yüksek rütbeli.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

muʿāmele:

1. **muʿāmelenüñ:**-*nüñ*
Gazel 123
Mısra: **4**
Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

2. **muʿāmeleden:**-*den*
Kaside 28
Mısra: **18**
Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

muʿaṭṭal olurdı:

1. **muʿaṭṭal olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 61
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Boş, işe yaramaz olmak.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

muʿaṭṭar:

1. **muʿaṭṭardur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **56**
Itırlı, güzel kokulu.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

muʿaṭṭar eylemiş:

1. **muʿaṭṭar eylemiş:**-*miş*
Kaside 60
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Güzel koku yaymak // güzelleştirmek, keyiflendirmek.

Eylemiş ʿıṭr-ı kelām ile muʿaṭṭar ʿAṭṭār
Bezm-i ʿirfāna olup micmere-gerdān-ı suḫan

muʿaṭṭar eylese:

1. **muʿaṭṭar eylese:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hoş kokularla bezemek.

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

muʿaṭṭar ider:

1. **muʿaṭṭar ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hoş kokularla bezemek.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

muʿaṭṭar olur:

1. **muʿaṭṭar olur:**-*u, -r*
Kaside 10
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu, ıtırlı olmak.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

muʿāvin-i muḳdim:

1. **muʿāvin-i muḳdim:**
Kaside 29
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gayretle çalışan yardımcı.

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

muʿciz:

1. **muʿciz:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Mucize.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

muʿcizāt:

1. **muʿcizātı:**-*ı*
   Kaside 1
   Mısra: **77**
   Mucizeler.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

muʿciz-dem:

1. **muʿciz-dem:**
   Gazel 60
   Mısra: **14**
   Nefesinin gücüne erişilemeyen, olağanüstü etkili bir nefese sahip olan.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

muʿcize-perdāz:

1. **muʿcize-perdāz-ı:**
   Kaside 7
   Mısra: **13**
   Mucize gibi harikulade söz söyleyen.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

muʿcize-perdāz-ı belāġat:

1. **muʿcize-perdāz-ı belāġat:**
   Kaside 41
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Belagatin mucize yapanı, belagatte mucize gösteren.

Feyż-i nefesüm muʿcize-perdāz-ı belāġat
Siḥr-i ḳalemüm āyet-i kübrā-yı zamāne

muʿciz-gūy:

1. **muʿciz-gūy:**
   Kaside 20
   Mısra: **72**
   Benzeri söylenemeyecek kadar güzel, harikulade sözler söyleyen.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

muʿciz-gūy-ı maʿnāyım:

1. **muʿciz-gūy-ı maʿnāyım:**-*y, -ım*
   Kaside 11
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Mananın mucize söyleyeni // manayı mucize denecek mükemmellikte ifade eden.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

muʿciz-i demdür:

1. **muʿciz-i demdür:**-*dür*
   Kaside 59
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Nefesin mucizesi.

Vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı firişte-ṣıfātı kim
Her şāʿir-i ʿĪsā-nefese muʿciz-i demdür

muʿciz-i dest-i Kelīm:

1. **muʿciz-i dest-i Kelīm:**
   Kaside 12
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Musâ'nın elinin mucizesi.

Sāḥir-i vaḥy-āzmāyım muʿciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

muʿciz-i güftār:

1. **muʿciz-i güftār:**
   Kaside 42
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Söz / şiir mucizesi // mucize gibi olan şiir.

Muʿciz-i güftār ile dirsem n'ola
ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

mūciz-i küll:

1. **mūciz-i küll:**
   Kaside 23
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   (Yaratışıyla) herkesi aciz bırakan // Allah.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

muʿciz-i naẓmım:

1. **muʿciz-i naẓmım:**-*ı, -m*
   Kaside 27
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Şiir mucizesi, mucize gibi olan şiir.

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür:

1. **muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür:**-*dür*
   Kaside 14
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Yüz binlerce sanatı mucizeyle süsleyen.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

muḍḥik:

1. **muḍḥik:**
   Kaside 47
   Mısra: **127**
   Maskaralık ederek halkı güldüren, maskara.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

2. **muḍḥiküñ:**-*üñ*
   Kaside 47
   Mısra: **129**
   Maskaralık ederek halkı güldüren, maskara.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

muġtenem:

1. **muġtenem:**
   Gazel 47
   Mısra: **8**
   Zengin.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḥtezel dirler

muġtenem ola:

1. **muġtenem ola:**-*a*
   Kaside 15
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Duyumlu olmak (nimete doymak).

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

muġtenem oldı:

1. **muġtenem oldı:**-*dı*
   Kaside 38
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Duyumlu olmak (nimete doymak).

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

muġtenem olsa:

1. **muġtenem olsa:**-*sa*
   Gazel 126
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Duyumlu olmak (nimete doymak).

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

muġtenem-i nāz u naʿīm olsa:

1. **muġtenem-i nāz u naʿīm olsa:**-*sa*
   Kaside 26
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Nimete ve naza doymak.

Olsa devrinde n'ola ḫalḳ-ı cihān
Dāʾimā muġtenem-i nāz u naʿīm

muġtenem-i nāz u naʿīm olur:

1. **muġtenem-i nāz u naʿīm olur:**-*u, -r*
   Kaside 7
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Nimete ve naza doymak.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

muġtenem-i nāz u niʿamdür:

1. **muġtenem-i nāz u niʿamdür:**-*dür*
   Kaside 59
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Naz ve nimetlerle dolu, naza ve nimete doymuş olan.

El-minnetü li'l-lāh ki zamān ʿahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muġtenem-i nāz u niʿamdür

muġtenem-i rūzgār:

1. **muġtenem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Devrin nimete kavuşmuşu, doyumlusu.

Gördi mi bir ʿārifi bir kimse hīç
Devlet ile muġtenem-i rūzgār

muḥabbet:

1. **muḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Sevgi, aşk, sevda.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

muḥabbet resmin:

1. **muḥabbet resmin:**-*n*
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbetini gösterme tarzı, usulü.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

muḥāl:

1. **muḥāl:**
Kaside 43
Mısra: **13**
Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkânsız, olamaz.

Muḥāl ise eger devr-i çep-endāz-ı felekden bu
Ḫudā ḳādirdür itse bārī ḥükmin imtidād üzre

muḥālefet itmez:

1. **muḥālefet itmez:**-*mez*
Kaside 58
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Karşı koymak, aksini savunmak veya yapmak.

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḥālefet itmez zamāne-i vārūn

Muḥammed Pāşā:

1. **Muḥammed Pāşā:**
Kaside 57
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Muḥammed Paşa.

Maʿdelet-kīş ü kerem-pīşe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz

2. **Muḥammed Pāşā:**
Kaside 35
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Muhammed Paşa.

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

muḥārebe:

1. **muḥārebede:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **18**
Savaş, harp, cenk.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

muḥaṣṣal:

1. **muḥaṣṣal:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

2. **muḥaṣṣal:**
Kaside 11
Mısra: **95**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

3. **muḥaṣṣal:**
Kaside 22
Mısra: **61**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

4. **muḥaṣṣal:**
Kaside 27
Mısra: **26**
Hasılı, sözün kısası.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

5. **muḥaṣṣal:**
Kaside 38
Mısra: **99**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

6. **muḥaṣṣalı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **85**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

7. **muḥaṣṣal:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Hasılı, sözün kısası.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

8. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
Hasılı, sözün kısası.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

muḥaṣṣal oldı:

1. **muḥaṣṣal oldı:**-*dı*
Gazel 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kazanç olmak.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

muḥaṣṣıl-ı māl:

1. **muḥaṣṣıl-ı māl:**
Kaside 36
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Maliye işlerinde (söz sahibi).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

muḥibb:

1. **muḥibbi:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **91**
Dost.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̱enāsın ideler evrāda munẓam

muḥīṭ olurdı:

1. **muḥīṭ olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Etrafını çevrelemek.

Āsmān dāʾire-i cāhını olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi itse iḥāṭā girih-i ḥalḳa-i mīm

muḥīṭ-i ʿālem-i cūd:

1. **muḥīṭ-i ʿālem-i cūd:**
Kaside 36
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cömertlik âlemini kuşatan.

Cihān-ı ʿadl ü kerem āsmān-ı şevket ü şān
Muḥīṭ-i ʿālem-i cūd āftāb-ı evc-i himem

muḥīṭ-i bī-kerān:

1. **muḥīṭ-i bī-kerān:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Uçsuz bucaksız deniz.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur:

1. **muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünü çepeçevre kuşatan.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya:

1. **muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya:**-*y, -a*
Kaside 20
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü, sema.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm:

1. **muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm:**
Kaside 32
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve keremiyle dünyayı kuşatan.

Kerīm-i ebr-kefā kāmkār-ı baḥr-dilā
Eyā muḥīṭ-i cihān-ı tekerrüm ü tekrīm

muḥīṭ-i cūd u kerem:

1. **muḥīṭ-i cūd u kerem:**
Kaside 29
Mısra: **37**

Kelime Tipi: -
Cömertlik ve lütuf okyanusu.

Muḥīṭ-i cūd u kerem āftāb-ı şān u şükūh
Sipihr-i hükm ü taṣarruf cihān-ı rüşd ü sedād

muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur:

1. **muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mana feyzini (bolluk, bereket) çevreleyen.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

muḥīṭ-i zeḫḫārı:

1. **muḥīṭ-i zeḫḫārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Coşkun, dalgalı deniz.

Bulaydı feyż-i nem-i cūdın ebr-i nīsānī
İderdi ġarḳ-ı cevāhir muḥīṭ-i zeḫḫārı

muḥkem:

1. **muḥkem:**
Kaside 53
Mısra: **11**
Sağlam, dayanıklı.

Dilde bünyād-ı serā-yı ġam u ġussa muḥkem
Ḳalmadı kāḫ-ı ṣafādan meger āṡār-ı ṭalel

2. **muḥkem:**
Kaside 61
Mısra: **66**
Sağlam, dayanıklı.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

3. **muḥkem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **60**
Sağlam, dayanıklı.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i żühdi ḫarāb

4. **muḥkem:**
Kaside 36
Mısra: **16**
Sıkıca, sağlam bir şekilde.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı teveḳküli muḥkem

5. **muḥkem:**
Kaside 38
Mısra: **40**
Sıkıca, sağlam bir şekilde.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

6. **muḥkem:**
Kaside 40
Mısra: **44**
Sağlam.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

7. **muḥkem:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
İyice, adamakıllı, sağlamca.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

muḥkem (ol):

1. **muḥkem (ol):**
Kaside 38
Mısra: **108**
Sağlam, dayanıklı olmak.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

muḥkem ola:

1. **muḥkem ola:**-*a*
Kaside 48
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sağlamlaşmak, kalıcı olmak.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

muḥkem olmasa:

1. **muḥkem olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 42
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli olmak (derece itibarıyla fazla olmak).

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

muḥkem olursa:

1. **muḥkem olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 32
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Sağlam, dayanıklı olmak.

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

muḥkem ṭutan:

1. **muḥkem ṭutan:**-*an*
Kaside 49
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Güçlendirmek, kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

muḥkem ṭutmaz:

1. **muḥkem ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sıkıca, kuvvetli bir şekilde tutmak.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

muḥtāc:

1. **muḥtāc:**
Gazel 114
Mısra: **8**
Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

2. **muḥtāc:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

3. **muḥtāc:**
Kaside 18
Mısra: **4**
Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

muḥtāc olurdı:

1. **muḥtāc olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 36
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç duymak.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

muḥtāc olursa:

1. **muḥtāc olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 18
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç duymak.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

muḥtāc-ı der-i devletüñ:

1. **muḥtāc-ı der-i devletüñ:**-*üñ*
Kaside 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısının muhtacı.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne
Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

muḥtāc-ı fetvādur:

1. **muḥtāc-ı fetvādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Fetvaya ihtiyaç duyma, fetva gerektirme.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

muḥtāc-ı hıḍāb ola:

1. **muḥtāc-ı ḫıḍāb ola:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Boyaya ihtiyaç duymak.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

muḥtāc-ı niyāz itmeye:

1. **muḥtāc-ı niyāz itmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 57
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -

Yalvarmaya muhtaç etmek, zor durumda bırakmak.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

muhtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng ola:

1. **muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng ola:**-*a*
   Kaside 20
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Taç ve taht sahibine /hükümdara ihtiyaç duyma.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

muhtaṣar:

1. **muḥtaṣar:**
   Kaside 28
   Mısra: **110**
   Kısa, öz.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḥtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

2. **muḥtaṣardur:**-*dur*
   Kaside 43
   Mısra: **83**
   Kısa, öz.

Müfīd ü muḥtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

3. **muḥtaṣar:**
   Kaside 56
   Mısra: **62**
   Kısa, öz.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḥtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

muhtaṣar eyler:

1. **muḥtaṣar eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Kısa ve öz anlatmak.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḥtaṣar eyler

muhtefī:

1. **muḥtefī:**
   Kaside 32
   Mısra: **8**
   Gizlenmiş, gizli.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

muhtell:

1. **muḫtell:**
   Kaside 43
   Mısra: **75**
   Bozuk.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

muhtell eyledi:

1. **muḫtell eyledi:**-*di*
   Kaside 53
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Bozmak, berbat etmek.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

muhterem ü muhteşem-i rūzgār:

1. **muḥterem ü muḥteşem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın saygıdeğer büyük zatı.

Dāver-i pür-şevket ü pür-iḥtişām
Muḥterem ü muḥteşem-i rūzgār

muhteriʿ-i ṭarz-ı cedīd:

1. **muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd:**
   Kaside 26
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Yeni tarz / üslup icat eden.

Himmeti muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd
Devleti nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm

2. **muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd:**
   Kaside 54
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Yeni tarz / üslup icat eden.

ʿĀlem-efrūz-ı beyān Enverī-i devr-i zamān
Suḫan-ārā-yı cihān muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd

Muḥteşem:

1. **Muḥteşem:**
   Kaside 57

Mısra: **13**
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

2. **Muḥteşem:**
Kaside 15
Mısra: **68**
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

3. **Muḥteşem:**
Kaside 15
Mısra: **69**
İranlı şair Muhteşem-i Kâşânî.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

muḥtesib-i kişver-i dīn ideli:

1. **muḥtesib-i kişver-i dīn ideli:***-eli*
Kaside 31
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Din ülkesini kuşatmak, çevrelemek, kontrol etmek.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa:

1. **muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa:***-sa*
Kaside 57
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesinin idari ve örfi işleyişini düzenleyen.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

muḫtezel:

1. **muḫtezel:**
Gazel 47
Mısra: **8**
Kendisiyle dalga geçilen, alay edilen.

Hüner ʿaddeyleyüp cānā ʿacebdir ʿālemiñ ḥāli
Leʾīme muġtenem dirler kerīme muḫtezel dirler

muʿīd olur:

1. **muʿīd olur:***-u, -r*
Kaside 54
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ders tekrar ettiren, muallim yardımcısı olmak, asistan olmak.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

muʿīn (ol):

1. **muʿīn (ol):**
Kaside 56
Mısra: **92**
Yardımcı olmak.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

muḳābil:

1. **muḳābil:**
Gazel 83
Mısra: **11**
Karşılık olarak, karşı, karşılığında.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

2. **muḳābil:**
Kaside 31
Mısra: **24**
Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

ʿAks-ı ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbāna döner āyīnede
Düşse deryāda eger mihre muḳābil dür-i nāb

muḳābil ola:

1. **muḳābil ola:***-a*
Kaside 51
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Eşit olmak, denk olmak.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

muḳābil tursaḳ:

1. **muḳābil tursaḳ:***-sa, -ḳ*
Gazel 55
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Karşısında durmak.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

muḳābil-i şīr-i jiyān olur:

1. **muḳābil-i şīr-i jiyān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **-**
Kükremiş arslanın karşılığı olmak.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

<u>muḳaddem:</u>

1. **muḳaddem:**
Kaside 43
Mısra: **31**
Önce.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

2. **muḳaddem:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Önce, öncelikle, ilk olarak.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

3. **muḳaddem:**
Kaside 34
Mısra: **6**
Önceki, evvelki.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

4. **muḳaddem:**
Kaside 48
Mısra: **74**
Önce, evvel.

Buna Allāh Teʿālā şāhidümdür
Ki mektūb-ı şerīfüñden muḳaddem

<u>muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur:</u>

1. **muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 58
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **-**
Ibadet ve takvanın sevabının başlangıcı.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur
Netice-i veraʿ-ı İbn-i Edhem ü Ẕü'n-nūn

<u>muḳaffā:</u>

1. **muḳaffādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **130**
Kafiyelenmiş, kafiyeli.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

<u>muḳallid:</u>

1. **muḳallid:**
Kaside 47
Mısra: **127**
Taklit eden, taklitçi.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

<u>muḳallid-yāve:</u>

1. **muḳallid-yāve:**
Kaside 38
Mısra: **98**
Yalan, saçma söz taklitçisi.

Yegāne şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baḫtek-i aʿlem

<u>muḳārin olmazsa:</u>

1. **muḳārin olmazsa:**-*maz, -sa*
Kaside 31
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **-**
Yakın olmak, eş olmak.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

<u>muḳarrer:</u>

1. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 6
Mısra: **3**
Kesin, şüphesiz.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

2. **muḳarrer:**
Kaside 25
Mısra: **15**
Kesin, şüphesiz.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

3. **muḳarrer:**
Kaside 41
Mısra: **103**
Kararlaştırılmış, gerçekleşmesi kesin.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

<u>muḳarrer olurdı:</u>

1. **muḳarrer olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Açık, ortada olmak, kesinleşmek.

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muḳarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

muḳayyed:

1. **muḳayyed:**
Kaside 29
Mısra: **66**
Bağlı, kayıtlı.

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

muḳayyed olmayıcaḳ:

1. **muḳayyed olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 123
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak, kayıtlanmak.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

muḳīm:

1. **muḳīm:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **9**
Bir yerde devamlı duran.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

muḳīm ola:

1. **muḳīm ola:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Cihānı ʿadl ile evṣāfı geşt idüp kendi
Ola maḳām-ı vezāretde devlet ile muḳīm

muḳīm olasın:

1. **muḳīm olasın:**-*asın*
Kaside 26
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Mesned-i salṭanat-ı ʿālemde
Olasın devlet ü ʿizzetle muḳīm

muḳīm olmasañ:

1. **muḳīm olmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Kaside 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İkâmet etmek.

Bu ḳadar neşr-i şemīm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳīm

muḳīm olsa:

1. **muḳīm olsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, yerleşmek, devamlı olmak.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

muḳtedā-yı ʿulemā:

1. **muḳtedā-yı ʿulemā:**
Kaside 53
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin lideri, rehberi.

Muḳtedā-yı ʿulemā server-i ḫayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faḫr-ı milel

muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār:

1. **muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın hayırlı ve iyi işler yapılmayan devrinin hükmünün gereği.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

muʿlem:

1. **muʿlem:**
Kaside 38
Mısra: **32**
Süslü, işaretli.

Hevā-yı ebr-i tīġıyle bahār-ı maʿreke ṣād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

mūm:

1. **mūmdan:**-*dan*
Kaside 3
Mısra: **34**
Mum // yumuşaklık bakımından kolaylıkla şekil alabilen bir nesne.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

muntaẓam:

1. **muntaẓam:**
Kaside 59
Mısra: **80**
Düzgün.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

muntaẓam oldı:

1. **muntaẓam oldı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Düzgün olmak, iyi olmak.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

muntaẓam-ı silk-i bendegān olsun:

1. **muntaẓam-ı silk-i bendegān olsun:**-*sun*
Kaside 4
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Sıralanmış kulların/kölelerin dizisine katılmak.

Olsun ḳapuñda muntaẓam-ı silk-i bendegān
Devlet ki intiẓām-ı umūr-ı cihān virür

muntaẓamü'l-ḥāl ide:

1. **muntaẓamü'l-ḥāl ide:**-*e*
Kaside 59
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Düzenli, tertipli hâle getirmek.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

muntaẓır:

1. **muntaẓır:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Intizar eden, gözleyen, bekleyen.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

2. **muntaẓırdur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **7**
Intizar eden, gözleyen, bekleyen.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

3. **muntaẓır:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Hazır olarak bekleyen (hizmete hazır bekleyen).

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Kes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

4. **muntaẓır:**
Kaside 52
Mısra: **25**
Hazır olarak bekleyen (hizmete hazır bekleyen).

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

muntaẓır olmış:

1. **muntaẓır olmış:**-*mış*
Kaside 60
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Beklemek, gözlemek.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

munẓam:

1. **munẓam:**
Kaside 38
Mısra: **34**
Bir şeye sonradan katılan, üstüne veya sonuna eklenen, ek.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munẓam

munẓam ide:

1. **munẓam ide:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eklemek, katmak.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

munẓam ideler:

1. **munẓam ideler:**-*e, -ler*
Kaside 48

Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Eklemek, katmak.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̲enāsın ideler evrāda munẓam

munżam iderseñ:

1. **munżam iderseñ:***-er, -se, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eklemek, katmak.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

munẓamm:

1. **munẓamm:**
Kaside 51
Mısra: **52**
Bir şeye sonradan katılan, üstüne veya sonuna eklenen.

Ḫıṭṭa-i fażlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munẓamm

munẓamm eyledi:

1. **munẓamm eyledi:**
Kaside 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eklemek, katmak.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

mūr:

1. **mūrı:***-ı*
Kaside 26
Mısra: **64**
Karınca.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

2. **mūr:**
Kaside 31
Mısra: **3**
Karınca.

İrdi bir ġāyete teʾs̲īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler idi deryāyı serāb

3. **mūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **44**
Karınca.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

murabbā:

1. **murabbādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **120**
Terbiye edilmiş.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

murād:

1. **murād:**
Gazel 8
Mısra: **9**
İstek, dilek, arzu.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

2. **murādım:***-ı, -m*
Kaside 47
Mısra: **134**
İstek, dilek // maksat, amaç.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

3. **Murād:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Özel isim (Sultan IV. Murad).

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

murād eyler:

1. **murād eyler:***-r*
Kaside 25
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

murād itdüm:

1. **murād itdüm:***-dü, -m*
Kaside 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

murād itse:

1. **murād itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

2. **murād itse:**-*se*
Kaside 19
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

3. **murād itse:**-*se*
Kaside 22
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

4. **murād itse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek, arzu etmek

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

murād üzre:

1. **murād üzre:**
Kaside 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

murād-ı ʿālem u ādem:

1. **murād-ı ʿālem u ādem:**
Kaside 27
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnsanın ve dünyanın isteği.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Murād-ı ʿālem u ādem
Müşīr-i muḥterem revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī

murād-ı cihāniyān:

1. **murād-ı cihāniyān:**
Kaside 28
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dünyada yaşayanların /insanların muradı , dileği, amacı.

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

murād-ı fuʾād:

1. **murād-ı fuʾād:**
Kaside 29
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gönül isteği.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

murād-ı pādişāhī:

1. **murād-ı pādişāhī:**
Kaside 27
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Padişahın isteği.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

murādı üzre:

1. **murādı üzre:**
Kaside 45
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Muradınca; istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

2. **murādı üzre:**-*e*
Kaside 48
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Muradınca; istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

murādımca:

1. **murādımca:**
Gazel 64

Mısra: **6**
İstediğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

2. **murādımca:**
Kaside 20
Mısra: **51**
İstediğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿş-şān-ı Peyġam-ber

3. **murādımca:**
Kaside 47
Mısra: **85**
İstediğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

4. **murādımca:**
Kaside 54
Mısra: **5**
İstediğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

5. **murādımca:**
Tesdis 1
Mısra: **10**
İstediğim, dilediğim şekilde, arzuma göre.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

murādım üstine:

1. **murādım üstine:**
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Muradınca, gönlünce, istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

murādım üzre:

1. **murādım üzre:**
Kaside 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Murat üzre, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

murādınca:

1. **murādınca:**
Kaside 44
Mısra: **19**
İstenilen şekilde, arzu edildiğince.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

2. **murādınca:**
Kaside 62
Mısra: **59**
İstenilen şekilde, arzu edildiğince.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

muraṣṣaʿ:

1. **muraṣṣaʿ:**
Kaside 14
Mısra: **24**
Mücevherlerle bezenmiş, mücevherli.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

2. **muraṣṣaʿ:**
Kaside 49
Mısra: **6**
Mücevherlerle bezenmiş, mücevherli.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

murġān-ı gülşen:

1. **murġān-ı gülşen:**
Kaside 49
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Gül bahçesinin kuşları.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

murġān-ı maʿānīyi:

1. **murġān-ı maʿānīyi:***-y, -i*
Kaside 31
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Mana kuşları.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

murġ-ı çemen:

1. **murġ-ı çemen:**
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bülbül.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

murġ-i diller:

1. **murġ-i diller:***-ler*
Gazel 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı:

1. **murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin güzel /latif gülünün mübtelası (olmuş) kuş.

Felek üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı
Melek murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı

murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan:

1. **murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şiirin hoş nağmelerinin kuşu, söyleyicisi.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi:

1. **murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi:***-i*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence kuşu.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

murġ-ı seḥer:

1. **murġ-ı seḥer:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bülbül.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

mūr-ı zebūn:

1. **mūr-ı zebūn:**
Kaside 58
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Güçsüz, aciz karınca.

Ger itse himmeti imdād-ı ʿācizān-ı cihān
Ḥerīf-i dīv-i Süleymān olurdı mūr-ı zebūn

Mūsā:

1. **Mūsā:**
Kaside 41
Mısra: **64**
Hz. Musa.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

2. **Mūsā:**
Kaside 43
Mısra: **82**
Hz. Musa.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

3. **Mūsāyı:***-y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **84**
Hz. Musa.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳca meger düşde görem Mūsāyı

Mūsa Aġa:

1. **Mūsa Aġa:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Musâhib Musa Çelebi.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

muṣaffā:

1. **muṣaffādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **92**
Temiz, pak, saf.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

musahhar:

1. **musaḫḫardur:**-*dur*
Gazel 52
Mısra: **5**
Boyun eğmiş, emrine amade.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

2. **muṣaḫḫardur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **52**
Boyun eğmiş, emrine amade.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

3. **musaḫḫar:**
Kaside 56
Mısra: **93**
Boyun eğmiş, emrine amade.

Emrüñe ʿālem musaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

musahhar eylemiş:

1. **musaḫḫar eylemiş:**-*miş*
Kaside 45
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Açmak, fethetmek // kolaylaştırmak, önünü açmak.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Musaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

musahhar eyleye:

1. **musaḫḫar eyleye:**-*y, -e*
Kaside 27
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, emir ve itaat altına almak.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

musahhar ide:

1. **musaḫḫar ide:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, emir ve itaat altına almak.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

musahhar ider:

1. **musaḫḫar ider:**-*er*
Kaside 36
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, zapt etmek.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña musaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

muṣāḥib:

1. **muṣāḥibi:**-*i*
Gazel 58
Mısra: **6**
Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

muṣammem olmuşdı:

1. **muṣammem olmuşdı:**-*muş, -dı*
Kaside 48
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kararlaştırılmış.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭabʿuñ
Edā-yı medḥüñ olmuşdı muṣammem

muṣavver:

1. **muṣavver:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Tasvir edilmiş, suret verilmiş, bir surete konulmuş.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

muṣavvir:

1. **muṣavvirler:**-*ler*
Gazel 33
Mısra: **5**
Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

2. **muṣavvirler:**-*ler*
Kaside 11
Mısra: **53**
Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

muṣḥaf-ı sīnemde:

1. **muṣḥaf-ı sīnemde:**-*m, -de*
Kaside 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Sine/göğüs kitabı.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

Muṣṭafa Pāşā:

1. **Muṣṭafa Pāşā:**
Kaside 45
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Mustafa Paşa.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall:

1. **mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall:**
Kaside 25
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İdare etmede /çekip çevirmede kılı kırk yaran /çok dikkatli olan.

Ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall
Naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll sermāye-i rüşd ü sedād

mū-şikāf-ı ḥikmetüʾl-işrāḳ-ı vicdānī:

1. **mū-şikāf-ı ḥikmetüʾl-işrāḳ-ı vicdānī:**
Kaside 22
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kalbe doğan manaların hikmetini kılı kırk yararcasına araştıran.

Żamīri mū-şikāf-ı ḥikmetüʿl-işrāḳ-ı vicdānī
Velī hem pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī

mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür:

1. **mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün en ince nüktelerini / semavi (İlahî) nükteleri kılı kırk yararcasına açıklayıcı.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

muşt:

1. **muşt:**
Kaside 58
Mısra: **64**
Yumruk.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı:

1. **muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yolunun toprağının avucu, yolunun bir avuç toprağı.

Ḳaṭre-āb-ı ḥavżı reşk-i cūy-bār-ı selsebīl
Muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı sürme-i ḥūr-ı cinān

muʿtād:

1. **muʿtād:**
Gazel 38
Mısra: **8**
Alışmış, alışık.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

2. **muʿtād:**
Kaside 29
Mısra: **26**
Alışmış, alışık.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

muʿtād üzre:

1. **muʿtād üzre:**
Kaside 47
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Alışıldığı üzere, alışkanlık olarak.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

muʿtādı:

1. **muʿtādı:**
Gazel 95
Mısra: **6**
Âdet edinilmiş, alışılmış, alışkanlık hâline gelmiş.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

muʿteber eyler:

1. **muʿteber eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Değerli kılmak.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

muʿtedil:

1. **muʿtedil:**
Kaside 37
Mısra: **51**
Ölçülü.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

muʿtekid-i bāde-fürūşuz:

1. **muʿtekid-i bāde-fürūşuz:**-*uz*
Gazel 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnançlı, dindar meyhaneci.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız:

1. **muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk seccadesinin mürşidine uymuş // aşk postunda oturan mürşide bağlı.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

muʿterif:

1. **muʿterifdir:**-*dir*
Kaside 50
Mısra: **10**
Kabul eden, tasdik eden, itiraf eden.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

muṭlaḳ:

1. **muṭlaḳ:**
Gazel 47
Mısra: **3**
Kesin olarak, mutlak surette, mutlaka, hiç şüphesiz.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

muṭlaḳā:

1. **muṭlaḳā:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

muṭrib:

1. **muṭrible:**-*le*
Gazel 77
Mısra: **4**
Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

2. **muṭrib:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

3. **muṭrib:**
Gazel 126
Mısra: **11**
Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

4. **muṭribler:**-*ler*
Kaside 15
Mısra: **8**
Bir musiki aleti çalan kimse, sazende.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭribler itdükce naġam

5. **muṭribe:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **44**
Çalgıcı, çalgı çalan kimse, sazende.

Sāḳīye tāc-ı ʿinābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

muṭrib-i endīşem:

1. **muṭrib-i endīşem:**-*m*
Kaside 31
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Düşünce sazendesi (musiki aleti çalan düşünce /hayal).

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

mutrib-i hāmem:

1. **muṭrib-i ḫāmem:**-*m*
   Gazel 85
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sazende kalem, ahenkli sözler yazan kalem.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

2. **muṭrib-i ḫāmem:**-*m*
   Kaside 57
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Sazende kalem, ahenkli sözler yazan kalem.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

mutrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz:

1. **muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz:**
   Gazel 50
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzun eşsiz nefesli/olağanüstü etkili nefese sahip şarkı söyleyeni.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

muttaṣıl:

1. **muttaṣıl:**
   Kaside 1
   Mısra: **9**
   Devamlı, her zaman.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

muvaffaḳ:

1. **muvaffaḳ:**
   Kaside 48
   Mısra: **55**
   Başarı kazanmış, başarılı.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

muvāfıḳ:

1. **muvāfıḳ:**
   Tesdis 1
   Mısra: **21**
   Münasip, uygun.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

muvāfıḳ düşse:

1. **muvāfıḳ düşse:**-*se*
   Kaside 39
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Uymak, eş olmak, denk düşmek.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

muvāfıḳ görinür:

1. **muvāfıḳ görinür:**-*ü, -r*
   Kaside 41
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Uygun olmak, aynı görüşte bulunmak.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

mūy:

1. **mūyı:**-*ı*
   Gazel 5
   Mısra: **7**
   Saç, saç teli.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

mūy-ı endāmı:

1. **mūy-ı endāmı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Bedenin kılı (atın tüyleri bağlamında).

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

mūy-ı gīsū-yı melekdür:

1. **mūy-ı gīsū-yı melekdür:**-*dür*
   Kaside 14
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Melek saçının teli.

Mūy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur miʿceri

mūy-ı miyāndur:

1. **mūy-ı miyāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
İnce bel.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

mūy-ı şeb-reng- dümi:

1. **mūy-ı şeb-reng- dümi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Kuyruğun gece renkli kılı (atın kuyruğunun siyah kılı).

Mūy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ḳadr-i ramażān
Naʿl-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm:

1. **mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm:**-*ü, -m*
Kaside 32
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Kılı kırk yaran ince düşünce.

Görünce mūy-ı şikāfī-i fikr-i bārīküm
ʿAceb mi muḥkem olursa ger iʿtiḳād-ı ḥakīm

muẓaffer eyleye:

1. **muẓaffer eyleye:**-*y, -e*
Kaside 21
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Üstün getirmek, zaferler kazandırmak.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

muẓaffer ola:

1. **muẓaffer ola:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zafer kazanmak, yenmek.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

muẓaffer olursañ:

1. **muẓaffer olursañ:**-*u, -r, -sa, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zafer kazanmak, yenmek.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muḥkem

muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed:

1. **muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed:**
Kaside 55
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in şeriatını ortaya koyan, İslam şeriatına göre muamele eden.

Muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed maẓhar-ı sırr-ı eḥad
Ẓāhir u bāṭında ẕāt-ı Aḥmede nāʾib-menāb

mużmer:

1. **mużmerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **24**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

2. **mużmer:**
Kaside 38
Mısra: **57**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

3. **mużmer:**
Kaside 48
Mısra: **57**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde mużmer
Ṣarīr-i kilk-i çālākinde müdġam

4. **mużmer:**
Kaside 51
Mısra: **102**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam mużmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

5. **mużmer:**
Kaside 20
Mısra: **10**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

6. **mużmer:**
Kıt'a-ı Kebir 2

Mısra: **15**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı.

Mużmir dem-i nuṭḳ-ı dil-keşüñde
Feyż-i dem-i ṣubḥgāh-ı maʿnā

mużṭar:

1. **mużṭardur:***-dur*
Kaside 19
Mısra: **68**
Çaresiz kalmış, zorlanmış.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

mużṭarib olsa:

1. **mużṭarib olsa:***-sa*
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hüzün ve keder içinde olmak, acı ve ızdırap çekmek.

N'ola olsa mużṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem olam:

1. **mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem olam:***-a, -m*
Kaside 23
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Dünyanın çaresiz kalmış ve ızdırap çeken kişisi olmak.

Ben dām-ı taḥayyürde ḳalam böyle giriftār
ʿAcz ile olam mużṭarib ü mużṭar-ı ʿālem

mużṭarr olmasa:

1. **mużṭarr olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 20
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Mecbur kalmak, yapmak zorunda bulunmak.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

mübāhāt eyleyüp:

1. **mübāhāt eyleyüp:***-y, -üp*
Kaside 12
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Övünmek.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

mübāhāt-ı ḳıyāmet:

1. **mübāhāt-ı ḳıyāmet:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıyametin iftiharı.

İmdād-ı nigāh ile cihān-gīrī-i fitne
Āşūb-ı ḫırāmıyla mübāhāt-ı ḳıyāmet

mübāhī:

1. **mübāhīdür:***-dür*
Gazel 34
Mısra: **8**
Övünen, iftihar eden (kimse).

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

2. **mübāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **28**
Övünen, iftihar eden (kimse).

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

3. **mübāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **62**
Övünen, iftihar eden (kimse).

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

mübārek:

1. **mübārek:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **21**
Kutlu, mübarek.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḫda
Geldi mektūb-ı behcet-āmīzi

2. **mübārek:**
Kaside 62
Mısra: **28**
Kutlu, mübarek.

İżhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

3. **mübārek:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **9**
Kutlu, mübarek.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

4. **mübārek:**
Nazm 5
Mısra: **4**
Uğurlu, kutlu.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

mübārek ola:

1. **mübārek ola:***-a*
Kaside 21
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

2. **mübārek ola:***-a*
Gazel 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

3. **mübārek ola:**
Kaside 22
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

4. **mübārek ola:**
Kaside 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

5. **mübārek ola:**
Rübai 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında tebrik veya iyi dilek sözü olarak kullanılır.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

mübārek olsun:

1. **mübārek olsun:**
Kaside 11
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Hayırlı, uğurlu olsun" anlamında kullanılan bir tebrik veya iyi dilek sözü.

Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

mübārız:

1. **mübārız:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Herhangi bir konuda muhalifiyle mücadele eden, mücadeleye girişen kimse, savaş eri.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

müberrā:

1. **müberrādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **78**
Beri, uzak kalmış, arınmış.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

müberrā ḳıl:

1. **müberrā ḳıl:**
Terkib-bend 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Arındırmak.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

mübtelā:

1. **mübtelā:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Tutkun, âşık.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

2. **mübtelālar:***-lar*
Gazel 29
Mısra: **3**
Tutkun, âşık.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

3. **mübtelādur:***-dur*
Gazel 138
Mısra: **6**
Tutkun, âşık.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

4. **mübtelāña:***-ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **2**
Tutkun, âşık.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

5. **mübtelāsına:***-sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **1**
Tutkun, âşık.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

6. **mübtelāyı:***-y, -ı*
Kaside 1
Mısra: **57**
Tutkun, âşık.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

7. **mübtelā:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Tutulmuş, düşkün.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

8. **mübtelādur:***-dur*
Gazel 99
Mısra: **1**
Tutkun, âşık.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

mübtelā olmaḳ:

1. **mübtelā olmaḳ:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Âşık olmak, tutulmak.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

mübtelā olmasun:

1. **mübtelā olmasun:***-ma, -sun*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Âşık olmak, tutulmak.

Olmasun kāfir de böyle dil-rübāya mübtelā
Āfet-i cāndur ġamı āşūb-ı dīndür ġamzesi

mübtelā-yı firḳatiz:

1. **mübtelā-yı firḳatiz:***-iz*
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Ayrılığa alışmış, ayrılığa düşkün.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

mübtelā-yı ḳahr-ı dehre:

1. **mübtelā-yı ḳahr-ı dehre:***-e*
Kaside 52
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın eziyetine, kahrına tutulmuş.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

mübtelā-yı lerze-i mevc olsa:

1. **mübtelā-yı lerze-i mevc olsa:***-sa*
Kaside 49
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Dalganın titreyişine tutulmak, düşkün olmak.

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

mücellā:

1. **mücellā:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **6**
Cilalı, parlak.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden ḳāşī-i dīvārı

mücerred:

1. **mücerred:**
Kaside 33
Mısra: **13**
Yalnızca, sadece, ancak, sırf.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

2. **mücerred:**
Kaside 34
Mısra: **32**
Yalnızca, sadece, ancak, sırf.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿzūrı

3. **mücerred:**
Kaside 48
Mısra: **75**
Yalnızca, sadece, ancak, sırf.

İşitmekle mücerred luṭf-ı ṭabʿuñ
Edā-yı medḥüñ olmuşdı muṣammem

mücerred olmış:

1. **mücerred olmış:***-mış*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Soyut olmak // yalnız olmak, evlenmemiş olmak.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

mücessem:

1. **mücessem:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Gözle görülür, elle tutulur şekilde olan, cisim hâlinde bulunan.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

mücevher:

1. **mücevher:**
Kaside 34
Mısra: **71**
Cevher ile süslenmiş, çok kıymetli.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

müdām:

1. **müdām:**
Kaside 25
Mısra: **73**
Her zaman, daima, devamlı.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

2. **müdām:**
Kaside 35
Mısra: **57**
Her zaman, daima, devamlı.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

3. **müdām:**
Kaside 44
Mısra: **71**
Her zaman, daima, devamlı.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

4. **müdām:**
Kaside 50
Mısra: **6**
Her zaman, daima.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

5. **müdām:**
Kaside 53
Mısra: **97**
Her zaman, daima.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

müdārā:

1. **müdārā:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

2. **müdārā:**
Kaside 23
Mısra: **73**
Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

3. **müdārāya:***-y, -a*
Kaside 24
Mısra: **83**
Yüze gülme, dost gibi görünme // iyi geçinme.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

müdārā-yı zamāne:

1. **müdārā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **86**

Kelime Tipi: -
Zamane ile iyi geçinme.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

müddeʿā:

1. **müddeʿāsına:***-sı, -n, -a*
Gazel 123
Mısra: **6**
İddia olunan, savunulan şey, maksat, düşünce.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

2. **müddeʿāsından:***-sı, -n, -dan*
Kaside 39
Mısra: **76**
İddia olunan, savunulan şey, maksat, düşünce.

Bāʿis̱-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

müddeʿā-baḫş-ı ẓafer:

1. **müddeʿā-baḫş-ı ẓafer:**
Kaside 37
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zafer düşüncesi veren.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müddeʿā-baḫş-ı ẓafer ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng

müddeʿā-fehm:

1. **müddeʿā-fehm:**
Kaside 17
Mısra: **99**
Zeki, anlayışı yüksek.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

müddeʿā-fehm olıcaḳ:

1. **müddeʿā-fehm olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Gazel 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zeki olmak, hâlden anlamak, âşıklığı anlamak.

Gerçi ʿaşḳ iẓhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müddeʿā-fehm olıcaḳ inkār güç

müddeʿī:

1. **müddeʿī:**
Kaside 3
Mısra: **109**
İddia edici, iddia eden.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

müddet-i ārāmīde:

1. **müddet-i ārāmīde:**
Kaside 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kalma, durma zamanı.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler

müddet-i ʿömrüñ:

1. **müddet-i ʿömrüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 57
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Ömür süresi.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

müdebbir-i mülk:

1. **müdebbir-i mülk:**
Kaside 36
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Memleketin / devletin akıl sahibi kişisi (hâkim, vali) // devlet yönetiminde olan.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẕlem

müdevver:

1. **müdevver:**
Kaside 34
Mısra: **12**
Devreden, dönen.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

müdġam:

1. **müdġam:**
Kaside 38
Mısra: **58**
İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

2. **müdġam:**
Kaside 40
Mısra: **90**
İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

3. **müdġam:**
Kaside 48
Mısra: **58**
İç içe geçmiş, kaynaşmış.

Nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde mużmer
Ṣarīr-i kilk-i çālākinde müdġam

4. **müdġam:**
Kaside 51
Mısra: **102**
Başka bir şey içine sokulmuş.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam mużmer ü is̲bāt-ı meserret müdġam

müʾebbed ola:

1. **müʾebbed ola:**-*a*
Kaside 54
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Daimî olmak.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

müʾessir:

1. **müʾes̲s̲irdür:**-*dür*
Gazel 108
Mısra: **3**
Tesirli, etkili.

Feryādı müʾes̲s̲irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

2. **müʾes̲s̲irdür:**-*dür*
Gazel 124
Mısra: **7**
Tesirli, etkili.

Müʾes̲s̲irdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

3. **müʾes̲s̲ir:**
Kaside 48
Mısra: **67**
Tesirli, etkili.

Müʾes̲s̲ir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

müʾessir oldı:

1. **müʾes̲s̲ir oldı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Tesir etmek, etkilemek.

Müʾes̲s̲ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

müferreḥ:

1. **müferreḥ:**
Kaside 32
Mısra: **11**
Şen, mesrur, ferah.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

müferriḥ:

1. **müferriḥ:**
Kaside 6
Mısra: **23**
İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

2. **müferriḥ:**
Kaside 46
Mısra: **7**
İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

müfessirān-ı kelām-ı ʿalīm ü ʿallāmı:

1. **müfessirān-ı kelām-ı ʿalīm ü ʿallāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
(Her şeyi bilen bilen, ilmi ezeli ve ebedi olan) Allah'ın kelamını tefsir edenler /açıklayanler, izah edenler.

İder leṭāfet-i ḥüsn-i taḫayyülüm ḥayrān
Müfessirān-ı kelām-ı ʿalīm ü ʿallāmı

müfīd:

1. **müfīd:**
Kaside 43
Mısra: **83**
Fayda veren, faydalı.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̲īr-i sevād üzre

müflis:

1. **müflisi:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **78**
İflas eden, sermayesini kaybetmiş.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

müflis olurdı:

1. **müflis olurdı:**-*u, -r, -dı*
Gazel 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İflas etmek, malı mülkü kalmamak.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

müftī-i devr-i zamān:

1. **müftī-i devr-i zamān:**
Kaside 51
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Zamanın müftüsü.

Müftī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān
Ṣūret-i cevher-i cān maʿni-i lafẓ-ı ʿālem

2. **müftī-i devr-i zamān:**
Kaside 52
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın müftüsü.

Merkez-i pergār-ı dāniş ḳutb-ı gerdūn-ı hüner
Mālik-i mülk-i fażāʾil müftī-i devr-i zamān

3. **müftī-i devr-i zamān:**
Kaside 54
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Zamanın müftüsü.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

müftī-i kāmrān:

1. **müftī-i kāmrān:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Arzusuna nail olan, bahtiyar müftü.

Müftī-i kāmrān ki dergāhı
Felegüñ ṣadr-ı bārgāhıdur

müftī-i maşrıḳ u maġrib:

1. **müftī-i maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 53
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Doğunun ve batının müftüsü.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

müftī-i muʿcize-perdāz:

1. **müftī-i muʿcize-perdāz:**
Gazel 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi sözler söyleyen müftü.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

mühendis:

1. **mühendis:**
Kaside 57
Mısra: **49**
Mesleği mühendislik olan kimse.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

mühendis olmış:

1. **mühendis olmış:**-*mış*
Kaside 52
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Mühendis olma, mühendislik yapma.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn:

1. **mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn:**
Kaside 58
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Bütün ilim dallarının zorluklarını, meselelerini çözüme kavuşturan mühendis.

Suḫan-penāh-ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn

müheyyā:

1. **müheyyā:**
Kaside 8
Mısra: **47**
Hazır, hazırlanmış olan.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

2. **müheyyādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **4**
Hazır, amade.

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

<u>müheyyā eyledi:</u>

1. **müheyyā eyledi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazır etmek, hazırlamak.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

<u>müheyyā ide:</u>

1. **müheyyā ide:**-*e*
Kaside 43
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Hazır etmek, hazırlamak.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

<u>müheyyā itmede:</u>

1. **müheyyā itmede:**
Kaside 31
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Hazır etmek, hazırlamak.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

<u>müheyyā itmiş:</u>

1. **müheyyā itmiş:**-*miş*
Kaside 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hazır etmek, hazırlamak.

Nice mīrā<u>s</u>a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

<u>mühimmāt:</u>

1. **mühimmātın:**-*ı, -n*
Kaside 8
Mısra: **47**
Önemli işler.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

2. **mühimmātın:**-*ı, -n*
Kaside 43
Mısra: **105**
Hacetler, gerek duyulan şeyler.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

<u>mühimmāt-ı ḳıyāmet:</u>

1. **mühimmāt-ı ḳıyāmet:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıyametin kopması için gerekli şeyler.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola i<u>s</u>bāt-ı ḳıyāmet

<u>mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner:</u>

1. **mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner:**
Kaside 49
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Hüner kanununu hazırlayan.

Mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner idrāk-i çālākı
Müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem ṭabʿ-ı sebük-bārı

<u>mühim-sāz:</u>

1. **mühim-sāzı:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Mühim ve ehemmiyetli işler gören.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

<u>mühim-sāz-ı ʿadālet:</u>

1. **mühim-sāz-ı ʿadālet:**
Kaside 11
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Adaletin önemli işler yapanı.

Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı müselmānī

<u>mühimsāz-ı bahār olsa:</u>

1. **mühimsāz-ı bahār olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Baharın mühim işlerini görmek, yapmak.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

mühim-sāz-ı cihān olmışdur:

1. **mühim-sāz-ı cihān olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 143
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dünyanın mühim/önemli işlerini gören olmak, cihanı yönetmek.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret:

1. **mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret:**
Kaside 33
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zarar ziyanı telafi eden, karşılayan.

Elṭāfı mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret
ʿAdli reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur

mühlet:

1. **mühlet:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Bir işin yapılması için verilen belirli süre, vade.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

mühlik:

1. **mühlik:**
Gazel 29
Mısra: **3**
Öldürücü, helak edici.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

mühmel ḳomaz:

1. **mühmel ḳomaz:**-*maz*
Kaside 53
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kendi hâline bırakmamak, önemsemek //müdahale etmek.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

mühr:

1. **mühri:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **35**
Mühür (sadrazamlık mührü bağlamında).

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

2. **mühri:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **90**
Hz. Süleyman'ın mührü // sadrazamlık mührü.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī:

1. **mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī:**
Kaside 14
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Enverī'nin gönlündeki yaranın başı (Enverî, İran edebiyatının en büyük kaside şairi).

Ḥarfidür mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl
Noḳṭasıdur mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī

mühr-i alı:

1. **mühr-i alı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kırmızı mühür.

Açıldukca görinür mühr-i alı Ḫusrev-i ʿaşḳuñ
Berāt-ı şevḳ-ı bülbüldür degüldür ġonca ṭūmārı

mühr-i sükūt urmam:

1. **mühr-i sükūt urmam:**-*ma, -m*
Kaside 5
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Sessizlik mührü vurmak, konuşmamak.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

mühr-i Süleymān:

1. **mühr-i Süleymān:**
Kaside 52
Mısra: **50**

Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman'ın mührü.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

mühr-i teʾkīd urur:

1. **mühr-i teʾkīd urur:**-*u, -r*
Kaside 54
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Sağlamlaştırma, pekiştirme mührü basmak.

Nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat ki urur dest-i ḳażā
Ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına mühr-i teʾkīd

mühr-i zer-i mihr:

1. **mühr-i zer-i mihr:**
Kaside 25
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın mührü.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

müjde:

1. **müjde:**
Kaside 56
Mısra: **1**
Sevinçli haber, muştu.

Müjde ḫalḳ-ı ʿāleme kim luṭf-ı Rabbü'l ʿālemīn
Kāʾinātı devlet-i sermedle ḳıldı kām-bīn

2. **müjde:**
Kaside 56
Mısra: **3**
Sevinçli haber, muştu.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

3. **müjde:**
Kaside 56
Mısra: **5**
Sevinçli haber, muştu.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

4. **müjdeler:**-*ler*
Kaside 36
Mısra: **13**
Sevinçli haber, muştu.

Bu feth ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

5. **müjde:**
Kaside 40
Mısra: **9**
Sevinçli haber, muştu.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

6. **müjdeyle:**-*y, -le*
Kaside 40
Mısra: **7**
Sevinçli haber, muştu.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

müjdegānī:

1. **müjdegānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **82**
Müjde.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

müjde-i emn ü emān virür:

1. **müjde-i emn ü emān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Asayiş ve emniyet müjdesini/haberini vermek.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

müjde-i feth ü ẓafer:

1. **müjde-i feth ü ẓafer:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer müjdesi.

Erişe müjde-i feth ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

müjde-i feth-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur:

1. **müjde-i feth-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Memleketleri fethetme ve düşmanı helak etme müjdesi.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

müjde-i ḥayāt-ı ebed:

1. **müjde-i ḥayāt-ı ebed:**
   Kaside 32
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ebedî hayat müjdesi.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

müjde-i iḥsān:

1. **müjde-i iḥsān:**
   Kaside 8
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf müjdesi.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver:

1. **müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver:**
   Kaside 30
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Hüsrev-i Perviz'in hazinesinin vereceği baht açıklığının müjdesi.

Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī

müjde-i luṭf:

1. **müjde-i luṭf:**
   Kaside 33
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Lütuf müjdesi haberi.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

müjde-i mihr ü maḥabbet:

1. **müjde-i mihr ü maḥabbet:**
   Kaside 48
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Dostluk ve sevgi müjdesi.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḳunduḳca ṣafā kesb eyler ādem

müjde-i teşrīfüñ:

1. **müjde-i teşrīfüñ:***-üñ*
   Kaside 25
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   (Padişahın) gelişinin müjdesi.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

müjde-i vaṣluñ:

1. **müjde-i vaṣluñ:***-uñ*
   Gazel 54
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşma müjdesi.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

müjde-i yümn-i ḳudūmiyle:

1. **müjde-i yümn-i ḳudūmiyle:***-i, -y, -le*
   Kaside 51
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gelişinin uğurlu müjdesi.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

müje:

1. **müje:**
   Gazel 18
   Mısra: **2**
   Kirpik.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

2. **müje:**
   Gazel 23
   Mısra: **4**
   Kirpik.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

3. **müjeñ:***-ñ*
   Gazel 72
   Mısra: **1**
   Kirpik.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

4. **müjemüñ:***-m, -üñ*
   Gazel 120
   Mısra: **11**
   Kirpik.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

5. **müjeñ:**-*ñ*
Kaside 28
Mısra: **9**
Kirpik.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

6. **müjemi:**-*m, -i*
Müfret 2
Mısra: **2**
Kirpik.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

<u>müjgān:</u>

1. **müjgān:**
Kaside 28
Mısra: **76**
Kirpik.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

2. **müjgānı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **60**
Kirpik.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

3. **müjgānları:**-*lar, -ı*
Gazel 24
Mısra: **6**
Kirpikler, kirpik.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

4. **müjgān:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Kirpikler, kirpik.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

5. **müjgānı:**-*ı*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kirpikler, kirpik.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

6. **müjgān:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Kirpikler, kirpik.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

7. **müjgān:**
Kaside 4
Mısra: **42**
Kirpikler, kirpik.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

8. **müjgānlaruñla:**-*lar, -uñ, -la*
Kaside 28
Mısra: **7**
Kirpikler, kirpik.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

9. **müjgānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **72**
Kirpikler, kirpik.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

10. **müjgānum:**-*um*
Müfret 1
Mısra: **1**
Kirpikler, kirpik.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

11. **müjgānlara:**-*lar, -a*
Gazel 71
Mısra: **3**
Kirpikler, kirpik // ok.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

12. **müjgānlarum:**-*lar, -u, -m*
Gazel 15
Mısra: **8**
Kirpikler, kirpik.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n'ola boyunca ḳana hep

<u>müjgān-ı çeşm-i āftāb olsa:</u>

1. **müjgān-ı çeşm-i āftāb olsa:**-*sa*
Kaside 55
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Güneşin gözünün kirpiği olmak.

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

müjgān-ı ḫūn-feşānını:

1. **müjgān-ı ḫūn-feşānını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 44
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kan döken/saçan kirpikler.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

mükāfāt-ı ʿadāletdür:

1. **mükāfāt-ı ʿadāletdür:***-dür*
Kaside 39
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Adaletin mükâfatı // adaletle iş görmenin karşılığı.

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

mükāfāt-ı ʿamīm itmezse:

1. **mükāfāt-ı ʿamīm itmezse:***-mez, -se*
Kaside 7
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Herkesi mükâfatlandırmak.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

mükāfāt-ı ḳıyāmet:

1. **mükāfāt-ı ḳıyāmet:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ihsanı, lütfu.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

mükāşefe-i rāza:

1. **mükāşefe-i rāza:***-a*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sırrı meydana çıkarma, aşikâr etme.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm:

1. **mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm:**
Kaside 32
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Hz. Musâ'ya vahyedilen kelamın sırrını açığa çıkaran /keşfeden.

Sözüm ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm

mükedder:

1. **mükedder:**
Gazel 31
Mısra: **15**
Kederli, üzgün.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

2. **mükedderdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **34**
Kederli, üzgün // bulanık.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

mükrem:

1. **mükremidür:***-i, -dür*
Kaside 2
Mısra: **1**
İkram olunmuş, ağırlanmış, lütfedilmiş.

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

mükteseb ḳılsun:

1. **mükteseb ḳılsun:***-sun*
Kaside 62
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Elde etmek, kazanmak.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

mülāḥaẓa:

1. **mülāḥaẓaya:***-y, -a*
Kaside 30
Mısra: **4**
Düşünce.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥażaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

mülāḥaża-i bī-meʾāl olurdı:

1. **mülāḥaża-i bī-meʾāl olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 36
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Anlamsız (bir) düşünce olmak.

Hemān mülāḥaża-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

mülāṭefe:

1. **mülāṭefeye:***-y, -e*
Kaside 21
Mısra: **85**
Latife etme, şakalaşma, iltifat etme.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

mülāyim:

1. **mülāyim:**
Gazel 51
Mısra: **6**
Yumuşak huylu, uysal.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

2. **mülāyim:**
Gazel 35
Mısra: **12**
Yumuşak huylu, uysal.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

mülāyim- ṭabʿ:

1. **mülāyim- ṭabʿ:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yumuşak huylu.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

mülāyim-ḫırām:

1. **mülāyim-ḫırām:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Yumuşak yürüyüşlü, salınarak yavaş yavaş yürüyüşlü.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü biʾl-lāh eger itse tünd-reftārī

mülāzım:

1. **mülāzım:**
Kaside 56
Mısra: **94**
Bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık gösteren.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

2. **mülāzımdur:***-dur*
Kaside 18
Mısra: **16**
Bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık gösteren.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

mülḥak:

1. **mülḥaḳ:**
Kaside 38
Mısra: **33**
Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, ilave edilmiş.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munżam

2. **mülḥaḳ:**
Kaside 51
Mısra: **51**
Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, ilave edilmiş.

Ḫıṭṭa-i fażlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munżamm

mülhem:

1. **mülhem:**
Kaside 40
Mısra: **78**
İlham olmuş, içe doğmuş.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

mülhem oldı:

1. **mülhem oldı:***-dı*
Kaside 36
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
İlham almak, içine doğmak.

Bu feth ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

mülhem olmuş:

1. **mülhem olmuş:**-*muş*
   Kaside 48
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **-**
   İlham almak, içine doğmak.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

mülhem olur:

1. **mülhem olur:**-*u, -r*
   Kaside 51
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: **-**
   İlham almak, içine doğmak.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

mülḥid-i bī-meẕheb ol:

1. **mülḥid-i bī-meẕheb ol:**
   Gazel 80
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **-**
   Mezhebsiz kâfir olmak.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

mülḥid-i tebāhīdür:

1. **mülḥid-i tebāhīdür:**-*dür*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: **-**
   Azmış, delalete düşmüş dinsiz imansız kimse.

Bu ṣafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

mülk:

1. **mülkinde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 4
   Mısra: **87**
   Memleket, ülke.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

2. **mülke:**-*e*
   Kaside 4
   Mısra: **116**
   Memleket, ülke.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

3. **mülke:**-*e*
   Kaside 11
   Mısra: **39**
   Memleket, ülke.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor feth itmedük ne kāfiristānı

4. **mülki:**-*i*
   Kaside 27
   Mısra: **61**
   Memleket, ülke.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

5. **mülküñ:**-*üñ*
   Kaside 31
   Mısra: **63**
   Memleket, ülke.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

6. **mülke:**-*e*
   Kaside 33
   Mısra: **71**
   Memleket, ülke.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

7. **mülküñ:**-*üñ*
   Kaside 33
   Mısra: **71**
   Memleket, ülke.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

8. **mülk:**
   Kaside 38
   Mısra: **16**
   Memleket, ülke.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

9. **mülküñ:**-*üñ*
   Kaside 27
   Mısra: **73**
   Memleket, ülke.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

mülk-ārā-yı meh-kevkeb:

1. **mülk-ārā-yı meh-kevkeb:**
   Kaside 19
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Ay gibi parlak memleketin süsü olan (hükümdar) // ihtişamlı, gösterişli hükümdar.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

mülk-i Aʿcāmı:

1. **mülk-i Aʿcāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Acem mülkü / İran.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

mülk-i ʿAcemde:

1. **mülk-i ʿAcemde:**-*de*
   Kaside 27
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   İran memleketi.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

mülk-i bī-kerān:

1. **mülk-i bī-kerān:**
   Kaside 55
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Uçsuz bucaksız memleket.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda:

1. **mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda:**-*da*
   Kaside 44
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Âşığın gönül ve can mülkü, âşığın gönlü ve canı.

K'idemez ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān
Mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda daḫi yaġmāyı

mülk-i cihān:

1. **mülk-i cihān:**
   Kaside 5
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Dünya mülkü, dünya.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

mülk-i cihāna:

1. **mülk-i cihāna:**-*a*
   Kaside 4
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Dünya mülkü, dünya.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

mülk-i cihānı:

1. **mülk-i cihānı:**-*ı*
   Kaside 57
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Dünya mülkü, dünya.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

mülk-i Çīn olmış:

1. **mülk-i Çīn olmış:**-*mış*
   Kaside 56
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Çin ülkesi olmak (güzel koku nedeniyle).

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

mülk-i düşmeni:

1. **mülk-i düşmeni:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Düşman ülkesi.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

mülk-i ḥüsn:

1. **mülk-i ḥüsn:**
   Kaside 55
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik ülkesi.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

mülk-i lā-mekān:

1. **mülk-i lā-mekān:**
   Kaside 38
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Mekânsızlık yurdu, ruhlar âlemi.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munẓam

mülk-i luṭfa:

1. **mülk-i luṭfa:***-a*
   Kaside 51
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   İyilik, ihsan ülkesi.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i luṭfa şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem

mülk-i maʿdelet:

1. **mülk-i maʿdelet:**
   Kaside 55
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Adalet mülkü, adalet ülkesi.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

mülk-i maʿnā:

1. **mülk-i maʿnā:**
   Kaside 12
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Mana ülkesi.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

2. **mülk-i maʿnā:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Mana ülkesi.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

mülk-i maʿnāda:

1. **mülk-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 51
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Mana ülkesi.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

2. **mülk-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 60
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Mana ülkesi.

Mülk-i maʿnāda biraz kūşiş idüp ḳullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

mülk-i mürüvvet:

1. **mülk-i mürüvvet:**
   Kaside 51
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Yiğitlik, mertlik ülkesi.

Ḫıṭṭa-i fażlına iḳlīm-i ʿadālet mülḥaḳ
Kişver-i himmetine mülk-i mürüvvet munẓamm

mülk-i naẓmuñ:

1. **mülk-i naẓmuñ:***-uñ*
   Kaside 1
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Nazım ülkesi, şiir ülkesi.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

mülk-i ʿOsmānī:

1. **mülk-i ʿOsmānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Osmanlı mülkü, Osmanlı Devleti.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

mülk-i pür-ʿadlinde:

1. **mülk-i pür-ʿadlinde:***-i, -n, -de*
   Kaside 6
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Adaletle dolu devlet /padişahın adaletiyle yönettiği devleti.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

mülk-i Rūma:

1. **mülk-i Rūma:**-*a*
   Kaside 27
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Anadolu.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

mülk-i Rūmı:

1. **mülk-i Rūmı:**-*ı*
   Kaside 12
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Anadolu.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

mülk-i şarḳı:

1. **mülk-i şarḳı:**-*ı*
   Kaside 56
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Doğu ülkesi.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

mülk-i vücūda:

1. **mülk-i vücūda:**-*a*
   Kaside 51
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Vücut mülkü, hayat.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

mülteca-yı ḫāṣ u ʿām:

1. **mülteca-yı ḫāṣ u ʿām:**
   Kaside 52
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Herkesin sığınağı.

Dergeh-i devlet-penāhı mülteca-yı ḫāṣ u ʿām
Ḫāk-i pāk-i āstānı būse-cāy-ı ins ü cān

mülteca-yı vüzerā:

1. **mülteca-yı vüzerā:**
   Kaside 50
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Vezirlerin sığınağı.

Mülteca-yı vüzerā Ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā
Kāmkār-ı fużalā faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām

2. **mülteca-yı vüzerā:**
   Kaside 53
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Vezirlerin sığınağı.

Muḳtedā-yı ʿulemā server-i ḫayl-i fuḍalā
Mülteca-yı vüzerā dāver-i dīn faḫr-ı milel

mültezim:

1. **mültezimi:**-*i*
   Kaside 36
   Mısra: **61**
   İltizamcı, kesenekçi, kesimci, devlete ait bir geliri götürü olarak üstüne alıp toplayan.

Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāḳ ile itmişler iltizām-ı sitem

mülūkī:

1. **mülūkī:**
   Kaside 52
   Mısra: **49**
   Padişaha yaraşır.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

mülzem oluṛın:

1. **mülzem olurın:**-*u, -r, -ın*
   Kaside 40
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Konuşamaz duruma gelmek, suskun kalmak.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Olurın ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

mülzem olurlar:

1. **mülzem olurlar:**-*u, -r, -lar*
   Kaside 38
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Bir tartışma, münazara vb.nde yenilip konuşamaz, cevap veremez duruma getirilmek // gerekli görülmemek, dikkate alınmamak.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

mümkin:

1. **mümkin:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan, olabilir.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

2. **mümkin:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

3. **mümkin:**
Kaside 46
Mısra: **42**
Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

4. **mümkindür:***-dür*
Kaside 47
Mısra: **85**
Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

5. **mümkin:**
Kaside 58
Mısra: **86**
Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

6. **mümkin:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Olması, gerçekleşmesi imkân dahilinde olan, olabilir.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

mümkin mi:

1. **mümkin mi:**
Kaside 47
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Mümkün mü // mümkün değil, imkânsız.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

mümkin midür:

1. **mümkin midür:**
Kaside 24
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İmkânı, olanağı var mıdır // mümkün değil, imkânsız..

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

mümkin olaydı:

1. **mümkin olaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 39
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

2. **mümkin olaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 40
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

mümkin olsa:

1. **mümkin olsa:***-sa*
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

(mümkün) ol:

1. **(mümkün) olmuş:***-muş*
Kaside 40
Mısra: **77**
Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

mümtāz:

1. **mümtāzdur:***-dur*
Gazel 85

Mısra: **14**
Seçkin, üstün.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

2. **mümtāz:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Seçkin, üstün.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

3. **mümtāz:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Seçkin, üstün.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

4. **mümtāz:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Seçkin, üstün.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

5. **mümtāz:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Seçkin, üstün.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

6. **mümtāzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **46**
Seçkin, üstün.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

7. **mümtāz:**
Kaside 51
Mısra: **31**
Seçkin, üstün.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

8. **mümtāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **8**
Seçkin, üstün.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

mümtāz olursa:

1. **mümtāz olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 57
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Üstün, seçkin, meşhur olmak.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

mümtāz-ı ʿālem olmamaġa:

1. **mümtāz-ı ʿālem olmamaġa:***-ma, -maġ, -a*
Gazel 85
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Âlemin en seçkini olmak.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

(mümtedd) ol:

1. **(mümtedd) olmazsa:***-maz, -sa*
Kaside 43
Mısra: **15**
Uzamak, sürmek, devam etmek.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

mümtedd ola:

1. **mümtedd ola:***-a*
Kaside 43
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Uzamak, sürmek, devam etmek.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

mümtedd olmış:

1. **mümtedd olmış:***-mış*
Kaside 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Uzamak, sürmek.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler

mümżī:

1. **mümżī:**
Kaside 33
Mısra: **11**
İmza sahibi, imza eden.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

münāfıḳ:

1. **münāfıḳ:**
   Kaside 41
   Mısra: **85**
   Özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

münaḳḳaş:

1. **münaḳḳaş:**
   Kaside 61
   Mısra: **24**
   Nakışlı, süslü.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

münāsib:

1. **münāsib:**
   Kaside 32
   Mısra: **83**
   Uygun.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

2. **münāsib:**
   Gazel 4
   Mısra: **2**
   Uygun, yerinde // yakışık, yaraşık.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

3. **münāsibdir:**-*dir*
   Gazel 47
   Mısra: **3**
   Yaraşır, uygun, yerinde.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

münāsib gördi:

1. **münāsib gördi:**-*di*
   Kaside 29
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Münasip görmek, uygun bulmak.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

münderic:

1. **münderic:**
   Kaside 15
   Mısra: **41**
   Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

2. **münderic:**
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **13**
   Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

münderic ola:

1. **münderic ola:**-*a*
   Kaside 20
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Mevcut olmak, bulunmak, bir şeyin içinde yer almak.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

müneccim:

1. **müneccimler:**-*ler*
   Kaside 31
   Mısra: **29**
   Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe ait hükümler çıkaran kimse.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

münevver:

1. **münevverdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **36**
   Nurlu, parlak, ışıklı.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

münḥall olmaya:

1. **münḥall olmaya:**-*ma, -y, -a*
   Kaside 53
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Çözülmek, açılmak (düğümün çözülmesi).

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

münḥaṣır:

1. **münḥaṣır:**
Kaside 40
Mısra: **24**
Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

2. **münḥaṣırdur:**-*dur*
Kaside 45
Mısra: **56**
Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

3. **münḥaṣırdır:**-*dır*
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

münḳād:

1. **münḳād:**
Kaside 24
Mısra: **37**
Boyun eğmiş, tabi, itaatkâr.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

2. **münḳād:**
Kaside 29
Mısra: **66**
Boyun eğmiş, tâbi, itaatkâr.

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

münḳād u rām olsun:

1. **münḳād u rām olsun:**-*sun*
Kaside 62
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaatkâr olmak.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

münḳalib:

1. **münḳalibdür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **2**
Dönen, dönmüş, değişen.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

2. **münḳalib:**
Kaside 24
Mısra: **87**
Dönen, dönmüş, değişen.

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

münker:

1. **münker:**
Kaside 53
Mısra: **43**
Hoşa gitmeyen, makbul olmayan // caiz olmayan şey.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

münkesir:

1. **münkesir:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Kırılmış, kırık // gücenmiş, kırgın.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

münkir:

1. **münkir:**
Gazel 56
Mısra: **9**
İnkâr eden, kabul etmeyen.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

münkir olan:

1. **münkir olan:**-*an*
Kaside 51
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Ḳadrüm ammā ki bilip münkir olan ehl-i ḥased
Her ne derse ḳo desin çekmezin aṣlā aña ġam

2. **münkir olan:**-*an*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **37**

Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Bu ṣafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

münkir olup:

1. **münkir olup:***-up*
Kaside 31
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Nehyi bu mertebe rüsvālıġına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

münkir olur:

1. **münkir olur:***-u, -r*
Kaside 33
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

2. **münkir olur:***-u, -r*
Kaside 21
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

münkir olursa:

1. **münkir olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 3
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Kabul etmemek, inkâr etmek.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

münkir-i erbāb-ı beyāndur:

1. **münkir-i erbāb-ı beyāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Beyan erbabını inkâr eden // şair ve ediplerin kıymetini bilmeyen.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i naẓmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

münkir-i muṭlaḳ oldum:

1. **münkir-i muṭlaḳ oldum:***-du, -m*
Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız şartsız, kesin olarak reddetmek.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

münsed:

1. **münseddür:***-dür*
Kaside 31
Mısra: **47**
Kapanmış.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

münsedd itdi:

1. **münsedd itdi:***-di*
Kaside 3
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kapamak, tıkamak.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

münşī-i aḥkām:

1. **münşī-i aḥkām:**
Kaside 33
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Hükümleri yazan kâtip.

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār:

1. **münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın kalemi hızlı, hızlı yazan yazarı.

ʿÖmri olunca yazamaz medḥüñi
Münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār

münşī-i dīvān-ı felek:

1. **münşī-i dīvān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Felek divanının/dünyanın usta nesir yazanı.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

münşī-i hıred:

1. **münşī-i ḫıred:**
   Kaside 60
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Akıl münşisi, fikir yazarı.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

münşī-i ḳader:

1. **münşī-i ḳader:**
   Kaside 34
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Kader kâtibi, kaderi yazan // Allah.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

müntehab:

1. **münteḫab:**
   Kaside 13
   Mısra: **99**
   Seçilmiş, seçkin.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

müntehab ḳılmış:

1. **münteḫab ḳılmış:**-*mış*
   Kaside 62
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin kılmak, seçkin hâle getirmek.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

müntehab-ı nüsha-i esrār-ı ḳażā:

1. **münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā:**
   Kaside 40
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Kaza sırlarının nüshasının mecmuası // kaza sırlarının yazılı olduğu bir mecmua.

Sözleri münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

müntehā-yı menzile:

1. **müntehā-yı menzile:**-*e*
   Kaside 38
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Gidilecek en uç nokta.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

münteşir olsa:

1. **münteşir olsa:**-*sa*
   Kaside 5
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Yayılmak.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

münzevī:

1. **münzevī:**
   Kaside 52
   Mısra: **15**
   İnziva eden, köşesine çekilip kimse ile görüşmeyen // tek başına bulunan.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

mürde:

1. **mürdeler:**-*ler*
   Kaside 8
   Mısra: **23**
   Ölü, cansız // âşık.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

2. **mürde:**
   Kaside 43
   Mısra: **61**
   Ölü, ölmüş // perişan, zavallı, yardıma muhtaç.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

mürde-i endūha:

1. **mürde-i endūha:**-*a*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Gamdan ölmüş kimse // âşık.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

mürde-i ġama:

1. **mürde-i ġama:**-*a*
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam çekmekten ölen kimse// âşık.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

müretbī:

1. **mürebbī:**
Kaside 3
Mısra: **91**
Eğiten, terbiye eden kimse, eğitici.

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

mürebbī ola:

1. **mürebbī ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫışāl-ı şubān virür

2. **mürebbi ola:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

3. **mürebbī ola:**-*a*
Kaside 42
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Ola ḫuṣūṣā ki mürebbī aña
Himmet-i ṣāḥib-kerem-i rūzgār

mürebbī olsa:

1. **mürebbī olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

2. **mürebbī olsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Ṭabʿ-ı ḫazāna olsa mürebbī mürüvveti
Revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur

3. **mürebbī olsa:**-*sa*
Kaside 51
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

mürebbī olup:

1. **mürebbī olup:**-*up*
Kaside 57
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Eğitici, terbiye edici olmak.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

mürebbī-i ahālī:

1. **mürebbī-i ahālī:**
Kaside 38
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Halkı besleyen, koruyan.

Mürebbī-i ahālī kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Niẓāmü'l-mülk-i ahd ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem

mürebbī-i fużālā:

1. **mürebbī-i fużālā:**
Kaside 36
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Erdemli kişileri koruyan.

Penāh-ı ehl-i hüner dāver-i ḫuceste-nihād
Mürebbī-i fużālā āṣaf-ı sütūde-şiyem

mürebbī-i gülistān-ı suhan olmış:

1. **mürebbī-i gülistān-ı suḫan olmış:**-*mış*
Kaside 60
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Söz Gülistan'ının yetiştiricisi olmak.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

<u>mürebbī-i Müselmān u Yehūd-ı kibr ü tersādur:</u>

1. **mürebbī-i müselmān u yehūd-ı kibr ü tersādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Müslümanı, kibirli Yahudiyi ve Hristiyanı besleyici.

Be-ḥaḳḳ-ı girdgār-ı münʿim ü baḫşende kim luṭfı
Mürebbī-i müselmān u yehūd-ı kibr ü tersādur

<u>mürebbī-i ümmet:</u>

1. **mürebbī-i ümmet:**
Kaside 58
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ümmetin eğiticisi.

Penāh-ı şerʿ-i peyam-ber mürebbī-i ümmet
Maḥall-i ʿāṭıfet ü luṭf-ı Ḫālıḳ-ı bīçūn

<u>mürekkeb:</u>

1. **mürekkeb:**
Kaside 51
Mısra: **70**
Mürekkep.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

2. **mürekkeb:**
Kaside 31
Mısra: **79**
Mürekkep.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāğıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

3. **mürekkeb:**
Kaside 49
Mısra: **82**
Mürekkep.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

<u>müretteb:</u>

1. **müretteb:**
Kaside 20
Mısra: **88**
Muntazam, sıralı.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

<u>müretteb olsun:</u>

1. **müretteb olsun:**-*sun*
Kaside 52
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Sıralı, muntazam olmak.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

<u>müretteb olup:</u>

1. **müretteb olup:**-*up*
Kaside 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tertip edilmek, sıralanmak.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

<u>müretteb ṭura:</u>

1. **müretteb ṭura:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Düzenli/yerli yerinde olmak.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

<u>müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem:</u>

1. **müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem:**
Kaside 49
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Cömertlik /ihsan sebepleri tertip eden (oluşturduğu sebeplerle lütufta bulunan).

Mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner idrāk-i çālākı
Müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem ṭabʿ-ı sebük-bārı

<u>mürīd oldum:</u>

1. **mürīd oldum:**-*du, -m*
Kaside 54
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İntisap etmek, bağlanmak.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fi’l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

mürşid-i küll:

1. **mürşid-i küll:**
   Kaside 50
   Mısra: **125**
   Kelime Tipi: -
   Herkesin mürşidi, herkese önderlik yapan.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

mürşid-i ṣavmaʿa-i ḫalvetiyān-ı maʿnā:

1. **mürşid-i ṣavmaʿa-i ḫalvetiyān-ı maʿnā:**
   Kaside 54
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Mana halvetilerinin uzlet yerinin / ibadet ettikleri yerin mürşidi, önderi.

Mürşid-i ṣavmaʿa-i ḫalvetiyān-ı maʿnā
Dāniş-āmūz-ı dil-i ʿaḳl-ı kül üstād-ı reşīd

mürtekib-i şuġl-ı zemīm:

1. **mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm:**
   Kaside 26
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Kötü işlerle meşgul olan // günahkâr.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm

mürūr-ı dehr:

1. **mürūr-ı dehr:**
   Kaside 38
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın geçmesi.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

mürüvvet:

1. **mürüvvetde:**-*de*
   Kaside 48
   Mısra: **56**
   İnsaniyet, mertlik, yiğitlik.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

2. **mürüvvet:**
   Kaside 51
   Mısra: **114**
   Cömertlik, ihsan, lutuf.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

3. **mürüvveti:**-*i*
   Kaside 28
   Mısra: **65**
   İyilikseverlik, cömertlik, lütuflkârlık.

Ṭabʿ-ı ḫazāna olsa mürebbī mürüvveti
Revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur

4. **mürüvvet:**
   Kaside 62
   Mısra: **33**
   İyilikseverlik, cömertlik, lütuflkârlık.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

müsāʿade-i mekrümetle:

1. **müsāʿade-i mekrümetle:**-*le*
   Kaside 32
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin, ihsanın yardımı.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

müsāʿid:

1. **müsāʿid:**
   Kaside 34
   Mısra: **55**
   Uygun.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

2. **müsāʿid:**
   Kaside 47
   Mısra: **41**
   Uygun.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

müsāʿid ola:

1. **müsāʿid ola:**-*a*
   Kaside 42
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Uygun, elverişli olmak.

Ola müsāʿid o ḳadar baḫtına
Gerdiş-i pür-pīç ü ḫam-ı rūzgār

müsāʿid olsun:

1. **müsāʿid olsun:**-*sun*
Gazel 97
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uygun, elverişli olmak.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

<u>müsebbiḥān-ı felek:</u>

1. **müsebbiḥān-ı felek:**
Kaside 21
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gökte Allah'ı zikreden melekler.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

<u>müsellem:</u>

1. **müsellemdir:**-*dir*
Kaside 44
Mısra: **16**
Verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

2. **müsellem:**
Kaside 48
Mısra: **56**
Herkes tarafından kabul edilmis, inkâr edilemez.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

3. **müsellemdir:**-*dir*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Herkes tarafından kabul edilmis, inkâr edilemez.

Gehī ʿāşıḳlara mihr ü vefādan baḥs̱ idüp cānā
Müsellemdir baña āyīn-i ḫūbī derseñ iḥyānā

4. **müsellemdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **1**
Verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

5. **müsellemdür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **69**
Verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

6. **müsellem:**
Kaside 47
Mısra: **33**
Verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḥtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

7. **müsellem:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez (güzellik bağlamında).

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

8. **müsellem:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Herkes tarafından kabul edilmiş, inkâr edilemez (güzellik, mükemmellik bağlamında).

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

<u>müsellem oldı:</u>

1. **müsellem oldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Verilmek, teslim edilmek, tevdi olunmak.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

<u>müsellem olsa:</u>

1. **müsellem olsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Verilmek, teslim edilmek, tevdi olunmak.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

<u>müsellem ṭutdı:</u>

1. **müsellem ṭutdı:**-*dı*
Kaside 62
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hakkını teslim etmek, kabul etmek.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

<u>müsellem ṭutsa:</u>

1. **müsellem ṭutsa:**-*sa*
Gazel 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hakkını teslim etmek, kabul etmek.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

Müselmān itdüñ:

1. **Müselmān itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 26
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Müslüman etmek, Müslüman olmasını sağlamak.

Ol ḳadar ḫalḳı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı racīm

Müselmān olduġı:

1. **Müselmān olduġı:**-*duġ, -ı*
Kaside 43
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Müslüman olmak.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

Müselmān-ı ḳavī:

1. **Müselmān-ı ḳavī:**
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeriat kurallarına sıkı sıkıya bağlı Müslüman.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

müstaġnī:

1. **müstaġnī:**
Gazel 45
Mısra: **5**
İlgi, alaka göstermeye tenezzül etmeyen, umursamaz, kayıtsız (kimse).

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

2. **müstaġnī:**
Kaside 32
Mısra: **9**
İstiğna eden, kimseye ihtiyacı olmayan.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

müstaġnī-i ʿālem:

1. **müstaġnī-i ʿālem:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kimseye ihtiyaç duymayan.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

2. **müstaġnī-i ʿālem:**
Kaside 33
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kimseye ihtiyaç duymayan.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

müstaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür:

1. **müstaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kalem ve kılıca ihtiyaç duymayan.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

müstaġraḳ iderdi:

1. **müstaġraḳ iderdi:**-*er, -di*
Kaside 34
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Batırmak, gömmek.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

müstaḥkem ola:

1. **müstaḥkem ola:**-*a*
Kaside 38
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sağlam olmak.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd oldı:

1. **müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd oldı:**
Kaside 54
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Eşsiz hükümdarı / efendiyi övme şerefine layık olmak.

Ḥāṣılı terbiyet-i feyż ile oldı naẓmum
Müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd

müstaḳar eyler:

1. **müstaḳar eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yerleşme yeri yapmak.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

müstaḳarr-ı cāh ü celāl:

1. **müstaḳarr-ı cāh ü celāl:**
Kaside 32
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Büyüklük ve itibar /makam yeri.

Gedāya günc-i deri müstaḳarr-ı cāh ü celāl
Faḳīre ḫāk-i rehi kīmyā-yı nāz u naʿīm

müstecāb ide:

1. **müstecāb ide:**-*e*
Kaside 61
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

müstedām-ı ʿömr ü devlet:

1. **müstedām-ı ʿömr ü devlet:**
Kaside 16
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ömür ve devletin (saltanat) sürekliliği.

Ola ṣıḥḥatle serīr-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı ʿömr ü devlet kāmyāb-ı rūzgār

müsteḥab:

1. **müsteḥabdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **74**
Dinen emredilmediği hâlde yapıldığında sevap kazandıran makbul bir eylem.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

müsteḥab görürmiş:

1. **müsteḥab görürmiş:**-*ü, -r, -miş*
Kaside 62
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Makbul kabul etmek, güzel olarak değerlendirmek.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

2. **müsteḥab görürmiş:**-*ü, -r, -miş*
Kaside 62
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Makbul kabul etmek, güzel olarak değerlendirmek.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

müsteḥaḳḳān-ı zekāt:

1. **müsteḥaḳḳān-ı zekāt:**
Kaside 52
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Zekat vermeye uygun olanlar, zekat verilmeye muhtaç olanlar.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

müstelzim olursa:

1. **müstelzim olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 61
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gerektirmek, gerekli kılmak.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

müstemendān:

1. **müstemendāna:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **31**
Gamlı, üzüntülü kimseler.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

müsteşār-ı kār-fermādur:

1. **müsteşār-ı kār-fermādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İş buyuran, emreden yönetici /vezir.

Dilīr-i ṣaf-şikendür Erdşīr-i şīr-efkendür
Müşīr-i müʾtemendür müsteşār-ı kār-fermādur

müsteşār-ı küll:

1. **müsteşār-ı küll:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Herkesin kendisine danıştığı.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

müsteşār-ı müʾtemen:

1. **müsteşār-ı müʾtemen:**
Kaside 62
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Emin, güvenilir danışılan (kimse).

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

müsteşār-ı salṭanat:

1. **müsteşār-ı salṭanat:**
Kaside 52
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Padişahın kendisine danıştığı (kişi).

ʿAvn-i millet faḫr-ı ümmet müsteşār-ı salṭanat
ʿĀlem-i himmet cihān-ı mekrümet cān-ı cihān

müşābih:

1. **müşābihdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **9**
Benzer.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

müşerref eyleseñ:

1. **müşerref eyleseñ:**-*se, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

müşerref eyleye:

1. **müşerref eyleye:**-*y, -e*
Kaside 30
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

müşerref ideli:

1. **müşerref ideli:**-*eli*
Gazel 127
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şeref vermek, şereflendirmek.

Maḳdemiyle Edrine taḫtın müşerref ideli
Oldı her iḳlīme ġālib āb u tāb-ı Edrine

müşerref itdi:

1. **müşerref itdi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

müşerref ḳıla:

1. **müşerref ḳıla:**-*a*
Kaside 60
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

müşerref ola:

1. **müşerref ola:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Şeref kazanmak, şereflenmek.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

müşevveş-aḥvāl olmazdı:

1. **müşevveş-aḥvāl olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 40

Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Vaziyeti karmakarışık olmak // karmakarışık durumda olmak.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

müşg:

1. **müşg:**
Kaside 14
Mısra: **74**
Misk, güzel koku.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āğışte müşg ü ʿanberi

müşgāsā:

1. **müşgāsā:**
Kaside 6
Mısra: **18**
Misk kokulu.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşgāsā mıdur

müşg-bīz olsa:

1. **müşg-bīz olsa:***-sa*
Kaside 44
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Misk elemek, misk serpmek, misk kokusu dağıtmak.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşg-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

müşg-i bīd-i ser-nigūn:

1. **müşg-i bīd-i ser-nigūn:**
Kaside 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı salkım söğüdün kokusu.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşg-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

müşg-i nāb:

1. **müşg-i nāb:**
Kaside 55
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Saf, katkısız misk.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

2. **müşg-i nāb:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf, katkısız misk.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

müşg-i nāb (ol):

1. **müşg-i nāb (ol):**
Kaside 61
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Saf, katkısız misk olmak, saf misk hâline gelmek.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşg-i nāb

müşgīn:

1. **müşgīn:**
Kaside 38
Mısra: **72**
Mis kokulu.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşgīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

müşgīn-niḳāb:

1. **müşgīn-niḳāb:**
Kaside 55
Mısra: **94**
Siyah peçeli.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

müşgīn-perçem:

1. **müşgīn-perçem:**
Kaside 51
Mısra: **12**
Misk kokulu perçem.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

müşg-i Tātārı:

1. **müşg-i Tātārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Tatar miski.

Ṣabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşg-i Tātārı

müşʿir:

1. **müşʿir:**
   Kaside 32
   Mısra: **79**
   İşaret eden, bildiren, gösteren.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥūñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

müşīrān-ı zamānuñ:

1. **müşīrān-ı zamānuñ:**-*uñ*
   Kaside 34
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Devrin vezirleri.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

müşīr-i Cem-ḳadrā:

1. **müşīr-i cem-ḳadrā:**
   Kaside 29
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Cem rütbeli sadrazam.

Bülend-mertebe Ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

müşīr-i hurde-bīn:

1. **müşīr-i ḫurde-bīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   İnceliklerden anlayan komutan.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

müşīr-i kāmrān u kām-bahş-ı maʿdelet-güster:

1. **müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster:**
   Kaside 43
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Adaletli, herkesin arzusunu yerine getiren, bahtiyar vezir.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

müşīr-i memleket-ārā-yı Āṣaf-istiʿdād:

1. **müşīr-i memleket-ārā-yı Āṣaf-istiʿdād:**
   Kaside 29
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Asaf kabiliyetli memleketi süsleyen komutan, vezir.

Dilīr-i maʿreke-perdāz-ı Ḳahramān- ṣavlet
Müşīr-i memleket-ārā-yı Āṣaf-istiʿdād

müşīr-i muḥterem:

1. **müşīr-i muḥterem:**
   Kaside 27
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Saygıdeğer vezir.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Murād-ı ʿālem u ādem
Müşīr-i muḥterem revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī

müşīr-i müʾtemendür:

1. **müşīr-i müʾtemendür:**-*dür*
   Kaside 47
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Güvenilir, itimat edilir komutan.

Dilīr-i ṣaf-şikendür Erdşīr-i şīr-efkendür
Müşīr-i müʾtemendür müsteşār-ı kār-fermādur

müşīr-i salṭanat:

1. **müşīr-i salṭanat:**
   Kaside 48
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Saltanatın veziri.

Müşīr-i salṭanat ʿaḳl-ı muṣavver
Penāh-ı memleket ʿadl-i mücessem

müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner:

1. **müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner:**
   Kaside 32
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Heybetli, yürekli aslan vezir.

Müşīr-i şīr-i ṣalābet-hüner bir merdüm-ḫū
Cihān-sitān-ı kerem-pīşe Ḳahramān-ı ḥalīm

müşkil:

1. **müşkili:**-*i*
Kaside 48
Mısra: **93**
Sorun, engel, mesele, zorluk.

İde her müşkili düşdükce āsān
Ḫudā-yı ḳādir ü ḳayyūm u aḥkem

2. **müşkil:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Güç, zor, sıkıntılı.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

3. **müşkil:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Güç, zor, sıkıntılı.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

4. **müşkil:**
Kaside 46
Mısra: **80**
Güç, zor, sıkıntılı.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

5. **müşkilimi:**-*i, -m, -i*
Kaside 53
Mısra: **40**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

6. **müşkil:**
Kaside 54
Mısra: **27**
Güç, zor, sıkıntılı.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

7. **müşkil:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele //dermansız.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

8. **müşkil:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Sorun, engel, mesele.

Cevrüñ çekerek ẕevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

9. **müşkil:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Sorun, engel, mesele.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

10. **müşkildür:**-*dür*
Gazel 138
Mısra: **7**
Zor, güç, çetin.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

11. **müşkilüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **89**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele.

Eyleye her müşkilüñ āsān Ḫudā-yı müsteʿān
Olmaya eksük cenābuñdan gürūh-ı müstaʿīn

müşkil olan:

1. **müşkil olan:**-*an*
Kaside 39
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Zor, çetin olmak.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

müşkil olurdı:

1. **müşkil olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 41
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **-**
Zor, çetin olmak.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

2. **müşkil olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Zor, çetin olmak.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

müşkil ü āsān-ı felek:

1. **müşkil ü āsān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kaderin /talihin zorlukları ve kolaylıkları (derdi ve neşesi).

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

müşkilāt:

1. **müşkilātı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **14**
Güçlükler, zorluklar.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

müşkil-güşā-yı rūzgār:

1. **müşkil-güşā-yı rūzgār:**
Kaside 52
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Devrin zor işlerini, problemlerini çözen.

Fitne-bend-i dehr-i dūn müşkil-güşā-yı rūzgār
Çāre-sāz-ı dīn ü devlet feylesof-ı kārdān

müşkil-i aḥkām-ı ḳader:

1. **müşkil-i aḥkām-ı ḳader:**
Kaside 26
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kaderin hükümlerinin zorlukları

Ḥall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

müşkil-i pür-nükte maʿānī:

1. **müşkil-i pür-nükte maʿānī:**
Kaside 51
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Nüktelerle dolu manaların zorluğu.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

müşkil-i rāz-ı felegi:

1. **müşkil-i rāz-ı felegi:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Feleğin sırrının zorluğu, güçlüğü.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

müşkil-pesendān-ı cihān:

1. **müşkil-pesendān-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dünyanın zor beğenenleri / kolay kolay beğenmeyenleri.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

müşṭāḳ:

1. **müşṭāḳ:**
Kaside 58
Mısra: **51**
Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müşṭāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

müşṭāḳ-ı dīdārı:

1. **müşṭāḳ-ı dīdārı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüzünü özleyen, arzu eden.

Felek müşṭāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

müşṭāḳ-ı girişme:

1. **müşṭāḳ-ı girişme:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yan bakış arzulayıcı, isteyici (yaralı olmasına rağmen gamze kılıcını arzulama bağlamında).

Dil ḫaste vü hem cān ile müşṭāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

2. **müşṭāḳ-ı girişme:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yan bakış arzulayıcı, isteyici (yaralı olmasına rağmen gamze kılıcını arzulama bağlamında).

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müşṭāḳ-ı girişme

müşṭāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur:

1. **müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gönül çekici şiiri özleyen, arzulayan.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

müşterek olsa:

1. **müşterek olsa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Birlikte olmak, ortak olmak (ikisi bir arada olmak).

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

müşterī:

1. **müşterīdür:**-*dür*
Kaside 52
Mısra: **30**
Müşteri yıldızı.

Ḳubbesinde levḥa-i sīmīn ile gülmīḫ-ı zer
Müşterīdür kim felekde māh ile itmiş ḳırān

müşterī olsa:

1. **müşterī olsa:**-*sa*
Kaside 62
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Alıcı olmak, talip olmak.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

2. **müşterī olsa:**-*sa*
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alıcı olmak, talip olmak.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

müşterī olur:

1. **müşterī olur:**-*u, -r*
Kaside 14
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Alıcı olmak, talip olmak.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

müşterī olurdı:

1. **müşterī olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 25
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Alıcı olmak, talip olmak.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

müşterī-i müflisi:

1. **müşterī-i müflisi:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İflas etmiş müşteri.

Gevher-i güftārınuñ kān müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınuñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

müşterī-kevkebe:

1. **müşterī-kevkebe:**
Kaside 31
Mısra: **43**
Müşteri ihtişamlı (müşteri /jüpiter en büyük gezegendir).

Müşterī-kevkebe düstūr-ı ʿuṭārid-menşūr
Āsumān-pāye Ḫudāvend-i hümāyūn- elḳāb

müşterī-reʾy:

1. **müşterī-reʾy:**
Kaside 50
Mısra: **45**
Müşteri fikirli // doğru düşünen, akıllı, adil.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-āsār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

müteḥayyir eyledi:

1. **müteḥayyir eyledi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şaşırtmak, hayrete düşürmek.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

mütercem ḳılmış:

1. **mütercem ḳılmış:**-*mış*
Kaside 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çevrilmiş / tercüme edilmiş hâle getirmek.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

müteselli̇̄ olurın:

1. **mütesellī olurın:**-*u, -r, -ın*
Kaside 41
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Teselli bulmak.

Ammā olurın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

müteşāʿir:

1. **müteşāʿirlere:**-*ler, -e*
Kaside 10
Mısra: **113**
Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede nʾeyledi daḫi neler eyler

2. **müteşāʿir:**
Kaside 33
Mısra: **98**
Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

3. **müteşāʿir:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Şair geçinen, şairlik taslayan, kendini şair zanneden (kimse).

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

müttehem-i rūzgār:

1. **müttehem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Devrin suçlananı, töhmetlisi.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

müyesser:

1. **müyesserdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **66**
Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

müyesser ide:

1. **müyesser ide:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Nasip etmek.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

müyesser olsun:

1. **müyesser olsun:**-*sun*
Gazel 142
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

2. **müyesser olsun:**-*sun*
Kaside 61
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

müzdūr:

1. **müzdūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **8**
Ücretle çalışan, işçi, ırgat.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

müzevvir:

1. **müzevvir:**
Kaside 36
Mısra: **64**
Yalancı, dolandırıcı, arabozucu.

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

2. **müzevvir:**
Kaside 38

Mısra: **92**
Söz taşıyan, ispiyoncu, yalancı.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

müzeyyen:

1. **müzeyyen:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Bezenmiş, süslenmiş.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

müzeyyen ola:

1. **müzeyyen ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

müzeyyen olmış:

1. **müzeyyen olmış:**-*mış*
Kaside 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

2.2.16. N

nābe-kār-ı kec-revden:

1. **nābe-kār-ı kec-revden:**-*den*
Kaside 36
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Eğri gidişli, düşüncesi kötü hayırsız.

Felek didükleri ol nābe-kār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

nābe-kār-ı siyeh-baḫtı:

1. **nābe-kār-ı siyeh-baḫtı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Kötü talihli işe yaramaz // hasetçi.

O nābe-kār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

nā-çār:

1. **nā-çār:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Çaresiz.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

2. **nā-çār:**
Gazel 111
Mısra: **6**
Çaresiz, hüzünlü, dertli.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nā-çārız hele

3. **nā-çārız:**-*ız*
Gazel 111
Mısra: **6**
Çaresiz, hüzünlü, dertli.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nā-çārız hele

nā-çār ḳala:

1. **nā-çār ḳala:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Çaresiz kalmak.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

nā-çesbān:

1. **nā-çesbān:**
Kaside 38
Mısra: **95**
Uygun olmayan, yaraşmaz.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

nādān:

1. **nādāna:**-*a*
Gazel 15
Mısra: **6**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

2. **nādāna:**-*a*
Gazel 16

Mısra: **10**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

3. **nādānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **76**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Dāverā dād felekden ki cefā itmek içün
Bulur elbette bir ehl-i dile bir nādānı

4. **nādāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **26**
Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

nādān-ı suḫan:

1. **nādān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Söz cahili, şiirden anlamayan.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

nādim oldı:

1. **nādim oldı:**-*dı*
Kaside 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Pişman olmak.

Müjde ḫayl-i müstaʿiddān-ı perīşān-ḥāle kim
Oldı nādim ʿaksine devr itmeden çarḫ-ı berīn

nādire:

1. **nādire:**
Kaside 31
Mısra: **123**
Benzeri nadir olan, az bulunur şey veya kimse, ender görülen olay ve durum.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

nādir-edā:

1. **nādir-edā:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Mükemmel / az görülür anlatış, tarz.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

nādire-gū:

1. **nādire-gū:**
Kaside 57
Mısra: **1**
Nükteli sözler söyleyen.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

nādire-gūyān-ı suḫan:

1. **nādire-gūyān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Şiirin nükteli söz söyleyenleri // şairler.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

nādire-i mużmer-i ʿālem:

1. **nādire-i mużmer-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **-**
Âlemde gizlenmiş az bulunur (şey).

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

nādire-perdāz-ı belīġim:

1. **nādire-perdāz-ı belīġim:**-*im*
Kaside 9
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **-**
Belagatli, zarif söz söyleyici.

Ol nādire-perdāz-ı beliġim ki kelāmum
Darbü'l-meŝel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

nādire-perdāz-ı maḥabbet:

1. **nādire-perdāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Muhabbeti en beliğ şekilde anlatan söz sanatçısı.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

nādire-perver:

1. **nādire-perver:**
Kaside 28

Mısra: **119**
Müstesna eserler veren.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

nādire-pīrā-yı zamāne:

1. **nādire-pīrā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devin zarif sözler söyleyeni.

Ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā Ḫātem-i devrān
Zer-dūz-ı suḫan nādire-pīrā-yı zamāne

nādire-senc:

1. **nādire-sencim:**-*im*
Kaside 33
Mısra: **83**
Nükteli sözler söyleyen, zarif kimse.

Ol nādire-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur

nādire-sencān-ı cihān:

1. **nādire-sencān-ı cihān:**
Kaside 57
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Dünyanın nükteli söz söyleyenleri, şairleri.

Tā ki dürr-i suḫanı nādire-sencān-ı cihān
İde pīrāye-i memdūḥ-ı s̱enā- gūy-ı nevāz

nādire-sencān-ı ḥikem:

1. **nādire-sencān-ı ḥikem:**
Kaside 40
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Hikmetli sözleri tartanlar // şairler.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

nādire-sencān-ı müzevvir:

1. **nādire-sencān-ı müzevvir:**
Kaside 54
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ara bozucu, yalancı şairler.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

nādīre-senc-i ʿālem:

1. **nādīre-senc-i ʿālem:**
Kaside 3
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Dünyanın en güzel şiir yazanı.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

nādire-zāy oldı:

1. **nādire-zāy oldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ender şeyler meydana getirmek (bulunması güç sözler söylemek).

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

nāfe:

1. **nāfe:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğu kese // göbek miski.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

2. **nāfe:**
Kaside 44
Mısra: **32**
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğu kese // göbek miski.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

3. **nāfeye:**-*y, -e*
Kaside 52
Mısra: **19**
Bir cins ceylanın göbeğinde, içinde miskin bulunduğu kese // misk kesesi.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

nāfe-güşā:

1. **nāfe-güşā:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Nafe açıcı, misk kesesini açıp etrafa kokular saçan // sevgilinin misk kokan saçını açan, dağıtan.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

nāfe-güşāy oldı:

1. **nāfe-güşāy oldı:**-*dı*
   Gazel 116
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin nafe saçını açıcı olmak // sevgilinin misk kokan saçını açan, dağıtan olmak.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

nāfe-i āhū-yı çeşminden:

1. **nāfe-i āhū-yı çeşminden:**-*i, -n, -den*
   Gazel 10
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Göz ceylanının misk kesesi.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

2. **nāfe-i āhū-yı çeşminden:**-*i, -n, -den*
   Kaside 55
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Göz ceylanının misk kesesi.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

nāfe-i müşge:

1. **nāfe-i müşge:**-*e*
   Kaside 18
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Misk kesesi (ceylanın göbeğindeki içi misk dolu kese).

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

nāfe-i pür-müşg-i būyādur:

1. **nāfe-i pür-müşg-i būyādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Misk kokusuyla dolu kese, misk kesesi.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşg-i būyādur

nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat:

1. **nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat:**
   Kaside 54
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Şeriat hükümlerine nüfuz etmiş.

Nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat ki urur dest-i ḳażā
Ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına mühr-i teʾkīd

nā-gāh:

1. **nā-gāh:**
   Gazel 31
   Mısra: **10**
   Ansızın, birdenbire.

Çīn-i zülfüñde giriftār ḳalurdı dil-i zār
İrişüp bād-ı ṣabā itmese nā-gāh meded

naġam itdükce:

1. **naġam itdükce:**-*dükce*
   Kaside 15
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ezgiler söylemek.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

nā-geh:

1. **nā-geh:**
   Gazel 54
   Mısra: **5**
   Ansızın, birdenbire.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

2. **nā-geh:**
   Kaside 48
   Mısra: **27**
   Ansızın, birdenbire.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol güne sersem

nā-gehān:

1. **nā-gehān:**
   Kaside 25
   Mısra: **9**
   Ansızın, birdenbire.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

2. **nāgehān:**
   Kaside 52

Mısra: **92**
Ansızın, birdenbire.

Ḫāṭıra es̱nā-yı evṣāfuñda feyż-i şevḳ ile
Lāyıḥ oldı ʿāşıḳāne bir ġazel de nāgehān

nā-gehānī:

1. **nā-gehānī:**
Kaside 25
Mısra: **20**
Ansızın, birdenbire.

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

naġme:

1. **naġmelerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 57
Mısra: **78**
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

2. **naġmeler:**-*ler*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

3. **naġmelerüm:**-*ler, -ü, -m*
Kaside 59
Mısra: **16**
Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi // şiir.

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum
Kim naġmelerüm şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür

naġme-i çeng ü neyi:

1. **naġme-i çeng ü neyi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Ney ve çengin sesi, ezgisi.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

naġme-i çeng ü rebāb:

1. **naġme-i çeng ü rebāb:**
Kaside 55
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Çeng ve rebab müziği, sesi.

Sāḳīye tāc-ı ʿinābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

naġme-i dil-keş:

1. **naġme-i dil-keş:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Gönül çeken nağme, ses.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

naġme-i ḳānūn-ı belāġatle:

1. **naġme-i ḳānūn-ı belāġatle:**-*le*
Kaside 31
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **-**
Belagat kanununun ezgisi // belagat kuralları.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

naġme-i kilke:

1. **naġme-i kilke:**-*e*
Kaside 37
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Kalemin nağmesi, kalemin yazarken çıkardığı ses.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

naġme-i kilküme:

1. **naġme-i kilküme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 57
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Kalemin nağmesi, kalemin yazarken çıkardığı ses.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

naġme-i nev-peydāyı eyledükce:

1. **naġme-i nev-peydāyı eyledükce:**-*dükce*
Kaside 44
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **-**
Yeni nağmeler ortaya koymak.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

naġme-i şeh-nāzdur:

1. **naġme-i şeh-nāzdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şehnaz makamında nağme, ezgi.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

naġme-i şehnāz-ı maḥabbet:

1. **naġme-i şehnāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin naz sultanının nağmesi // muhabbetin şehnaz makamında nağmesi.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri:

1. **naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Cızırtı sesinin ezgisi.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

naġme-serāy oldı:

1. **naġme-serāy oldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şakımaya, ötmeye başlamak.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

naġmeye ḳarār vire:

1. **naġmeye ḳarār vire:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Fasıl yapmak, şarkı söylemek // şakımak.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

nā-güfte kalur:

1. **nā-güfte ḳalur:**-*u, -r*
Rübai 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söylenmemiş, dile getirilmemiş olmak.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

Naḫcivān:

1. **Naḫcivān:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Nahcivan (Bugün Azerbaycan'a bağlı özerk bir cumhuriyettir.).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

nāhīd:

1. **nāhīd:**
Kaside 13
Mısra: **96**
Venüs, edebiyatta musikinin simgesi zühre yıldızı.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

nāhīd-i felek:

1. **nāhīd-i felek:**
Kaside 7
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Feleğin zühre yıldızı.

Midḥat-i ẕātını fikr itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

nahl-i bār-āver olur:

1. **naḫl-i bār-āver olur:**-*u, -r*
Kaside 30
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Meyve veren hurma ağacı olmak.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse ṡebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

naḫl-i muraṣṣaʿ:

1. **naḫl-i muraṣṣaʿ:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mücevherlerle süslenmiş ağaç.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

nāʾib-menāb:

1. **nāʾib-menāb:**
Kaside 55
Mısra: **22**
Vekil.

Muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed maẓhar-ı sırr-ı eḥad
Ẓāhir u bāṭında ẕāt-ı Aḥmede nāʾib-menāb

nāʾib-menāb olur:

1. **nāʾib-menāb olur:***-u, -r*
Kaside 61
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Vekili olmak, yerini tutmak.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

nāʾib-menāb-ı rūzgār:

1. **nāʾib-menāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Feleğin yerini tutan vekil.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

naḳāre-i devlet:

1. **naḳāre-i devlet:**
Kaside 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Talih, ikbal davulu.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

naḳd:

1. **naḳdin:***-i, -n*
Kaside 62
Mısra: **40**
Para, akçe // sermaye.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

naḳd u selem:

1. **naḳd u selem:**
Kaside 15
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Nakit ve peşin para.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

naḳd-i cān:

1. **naḳd-i cān:**
Kaside 25
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi // canını verme.

Ḳudsiyān olurdı naḳd-i cān ile hep müşterī
ʿIḳd-ı mürvārīd-i naẓmuñ ger felek itse mezād

naḳd-i cān u dil:

1. **naḳd-i cān u dil:**
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül varlığı (sahip olunan en kıymetli şey).

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

naḳd-i cins-i maʿrifetle:

1. **naḳd-i cins-i maʿrifetle:***-le*
Kaside 16
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Marifet cinsinin nakdi.

Ḫusrev-i evreng-i naẓmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

naḳd-i encüm:

1. **naḳd-i encüm:**
Kaside 56
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yıldız akçesi.

Luṭfını aʿlā vü ednā gördügin iẓhār ider
Āsmānda naḳd-ı encüm ḫākde genc-i defīn

naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev:

1. **naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev:**
Kaside 29
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hüsrev'in hazinelerinin akçesi.

Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn:

1. **naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn:**
Kaside 58
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Karun'un hazinelerinin akçesi.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

<u>naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin:</u>

1. **naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin:***-sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Divane âşığın en kıymetlisi, can sermayesi.

Rāḥsın rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḥsun naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin

<u>naḳd-i şiʿrümle:</u>

1. **naḳd-i şiʿrümle:***-ü, -m, -le*
Kaside 8
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şiir akçesi // şiir.

Şāhid-i mażmūnuma endi̱şe vārın be̱zl ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

<u>naḳd-i vaḳt olsa:</u>

1. **naḳd-i vaḳt olsa:***-sa*
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
En büyük servet olmak.

Naḳd-i vaḳt olsa baña ẕevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

<u>naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll:</u>

1. **naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll:**
Kaside 25
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Her şeyi kavrayan aklın (o) zamandaki en kıymetlisi // zamanın en akıllı kişisi.

Ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall
Naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll sermāye-i rüşd ü sedād

<u>naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur:</u>

1. **naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bol zaman akçesi.

Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

<u>naḳd-i vaḳt-i salṭanat:</u>

1. **naḳd-i vaḳt-i salṭanat:**
Kaside 14
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Saltanat devrinin geçer akçesi.

Naḳd-i vaḳt-i salṭanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gīr-i dīn ü devlet kām-baḫş-ı serverī

<u>nāḳıd-ı kālā-yı zamāne:</u>

1. **nāḳıd-ı kālā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın sermayenin /şiirin iyisini kötüsünden ayıran kimsesi.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

<u>nāḳıṣ:</u>

1. **nāḳıṣ:**
Kaside 60
Mısra: **15**
Bir konu hakkında bilgisi yetersiz olan.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳıṣ
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

<u>naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri:</u>

1. **naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri:***-i*
Kaside 8
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin eli hızlı delik açıcısı /kazıcısı.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

<u>naḳḳād:</u>

1. **naḳḳād:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran kimse.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

<u>naḳḳād u baṣīr olıcaḳ:</u>

1. **naḳḳād u baṣīr olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Kaside 39
Mısra: **82**

Kelime Tipi: -
İyiyi kötüden ayırabilen basiret sahibi olmak.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u başīr

naḳş-ı idrākime:

1. **naḳş-ı idrākime:**-*i, -m, -e*
Kıt'a 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anlayış kıtlığı.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

naḳş:

1. **naḳşı:**-*ı*
Kaside 53
Mısra: **42**
Akis, görüntü.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

2. **naḳşı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **5**
Görünüş, suret.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

naḳş ide:

1. **naḳş ide:**-*e*
Kaside 42
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
İşlemek, nakşetmek // süslemek, bezemek.

Naḳş ide nāmın zer-i ḫurşīde tā
Sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār

naḳş ider:

1. **naḳş ider:**-*er*
Kaside 43
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

naḳş-ı āzeri:

1. **naḳş-ı āzeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Ateş resmi.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa:

1. **naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bağın göz alıcı güzellikteki bahar tezyini.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur ās̱ār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

naḳş-ı elḳābını:

1. **naḳş-ı elḳābını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 16
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Unvanların tasviri / resmi.

Ol ki itmiş naḳş-ı elḳābını ressām-ı ḳader
Ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār

naḳş-ı elḳābumla:

1. **naḳş-ı elḳābumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Unvanların sureti, unvanların yazılması.

Ḫusrev-i dịvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿiri̱
Naḳş-ı elḳābumla zi̱b ü zi̱ver-i ʿunvān bulur

naḳş-ı esrārı:

1. **naḳş-ı esrārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Herkese açık olmayan, sırlı suret.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür:

1. **naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür:**-*i, -dür*
Kaside 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Talih yüzüğünün nakşı.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

nakş-ı hıtām ede:

1. **naķş-ı ḫıtām ede:**-*e*
Kaside 50
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Son, nihayet nakışı yapmak // mühür yapmak.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıķardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ķażā naķş-ı ḫıtām

nakş-ı kalemkārī:

1. **naķş-ı ķalemkārī:**
Kaside 13
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Kalem işi nakış, resim.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naķş-ı ķalemkārī

nakş-ı murād:

1. **naķş-ı murād:**
Kaside 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzu edilen, amaçlanan şeyin görüntüsü.

Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naķş-ı murād

nakş-ı nigīn:

1. **naķş-ı nigīn:**
Kaside 56
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mühür nakşı, mühür nişanı.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iķbāline resm-i kerem naķş-ı nigīn

nakş-ı rūy-ı bikr-i fikrim:

1. **naķş-ı rūy-ı bikr-i fikrim:**-*i, -m*
Kaside 5
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Yeni ve taze fikrin yüzünün sureti.

Yazarken naķş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

nakş-ı ṭamġā-yı yed-i kudret:

1. **naķş-ı ṭamġā-yı yed-i ķudret:**
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kudret eliyle damgaladığı nakış // ben, hal.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naķş-ı ṭamġā-yı yed-i ķudret ile sīm-teni

nakş-ı Yūsufla Züleyhādur:

1. **naķş-ı Yūsufla Züleyḫādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Züleyha ile Yusuf'un resmi/tasviri.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulķuñ
Yazılmış bir kitāba naķş-ı Yūsufla Züleyḫādur

naʿl:

1. **naʿli:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **47**
Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

2. **naʿli:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **80**
Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

3. **naʿli:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **61**
Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.

Ṭoķunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īķād

naʿl u mīh-ı rahşı:

1. **naʿl u mīḫ-ı raḫşı:**
Kaside 14
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Atın nalı ve çivisi.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

naʿl ü rikāb olmaġiçün:

1. **naʿl ü rikāb olmaġiçün:**-*mag, -içün*
Kaside 35
Mısra: **62**

Kelime Tipi: -
Nal ve üzengi olmak.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġıçün bedr ü hilāl

nālān idüp:

1. **nālān idüp:***-üp*
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnletmek.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

nāle:

1. **nālesi:***-si*
Gazel 5
Mısra: **9**
İnilti, feryat.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

2. **nāle:**
Kaside 29
Mısra: **30**
İnilti, feryat.

Müʾessir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

nāle kılsam:

1. **nāle ḳılsam:***-sa, -m*
Gazel 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnlemek.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

nāle-i dolāb-ı çarh-ı āsyāb-ı rūzgār:

1. **nāle-i dolāb-ı çarḫ-ı āsyāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya değirmeninin çarkının dolabının iniltisi.

Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūdı bīdār itdi gūyā ḫᵛābdan
Nāle-i dolāb-ı çarḫ-ı āsyāb-ı rūzgār

nāle-i ʿuşşāḳ:

1. **nāle-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşıkların iniltisi.

Ol ḳāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳım
Kim nāle-i ʿuşşāḳ ṣadā-yı ceresümdür

naʿl-i rahşından:

1. **naʿl-i raḫşından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 30
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Atın nalı.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

naʿl-i Şebdīzi olsa:

1. **naʿl-i Şebdīzi olsa:***-sa*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şebdiz'in (atın) nalı olmak.

Ḫusrev-i kāmrān ki lāyıḳdur
Āftāb olsa naʿl-i Şebdīzi

naʿl-i Şebdīzi olursa:

1. **naʿl-i Şebdīzi olursa:**
Kaside 24
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Şebdiz'in (atın) nalı olmak.

Ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Naʿl-i Şebdīzi olursa meh-i tābān-ı felek

naʿl-i semendin:

1. **naʿl-i semendin:***-i, -n*
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Atın nalı.

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rüʾyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

naʿl-i sīneme:

1. **naʿl-i sīneme:***-m, -e*
Kaside 52
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Göğüs nalı // kalp.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

naʿl-i zer-i yekrānı:

1. **naʿl-i zer-i yekrānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Soylu cins atın altın nalı.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

naʿl-i zerrīn:

1. **naʿl-i zerrīn:**
Kaside 55
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Altın nal.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

naʿl-i zerrīndür:

1. **naʿl-i zerrīndür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Altın nal.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

naʿl-i zerrīnine:

1. **naʿl-i zerrīnine:**-*i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Altın nal.

Pīş-i pāyında melek gāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

naʿl-i zerrīn-sümi:

1. **naʿl-i zerrīn-sümi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Toynağın altından nalı (atın toynağının altından nalı).

Mūy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ḳadr-i ramażān
Naʿl-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

nām:

1. **nāmın:**-*ın*
Kaside 42
Mısra: **87**
Ad.

Naḳş ide nāmın zer-i ḫurşīde tā
Sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār

2. **nāmına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 42
Mısra: **90**
Ad.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

3. **nāmın:**-*ı, -n*
Kaside 43
Mısra: **52**
Ad.

Cenāb-ı Ḥāfız-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

4. **nāmuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **9**
Ad.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

5. **nāmın:**-*ın*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **49**
Ad.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

6. **nāmuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 50
Mısra: **89**
Ad // şan, şöhret.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

7. **nāmı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **75**
Ad, san.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

8. **nāmını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 17
Mısra: **2**
Ad, san.

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

9. **nāmuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 25
Mısra: **25**
Ad, san.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

10. **nāmuñ:**-*u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **33**
Ad, san.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

11. **nāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **74**
Şan, şöhret.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

12. **nāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **16**
Şan, şöhret.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

nā-maḥal:

1. **nā-maḥalle:**-*le*
Kaside 28
Mısra: **21**
Uygun olmayan // layık olmayan.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

nā-maḥrem:

1. **nā-maḥrem:**
Kaside 38
Mısra: **96**
Yabancı.

Metaʿ-ı kāsidi ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿa nā-çesbān
Ḫayāl-i fāsidi dūşīze-i maʿnāya nā-maḥrem

nāmdār:

1. **nāmdār:**
Kaside 62
Mısra: **45**
Namlı, şöhretli, meşhur.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

nāme:

1. **nāme:**
Kaside 48
Mısra: **3**
Mektup.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

2. **nāme:**
Kaside 48
Mısra: **5**
Mektup.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

3. **nāme:**
Kaside 48
Mısra: **7**
Mektup.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān gūyā-yı ebkem

4. **nāmedür:**-*dür*
Kaside 30
Mısra: **1**
Mektup.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

5. **nāmedür:**-*dür*
Kaside 30
Mısra: **3**
Mektup.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

6. **nāmedür:**-*dür*
Kaside 30
Mısra: **5**
Mektup.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

7. **nāmesi:**-*si*
Kaside 54
Mısra: **51**
Mektup.

Nāmesi nüsḫa-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel
Ḫāmesi lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd

nāme-i merġūb:

1. **nāme-i merġūb:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Rağbet edilmiş, beğenilmiş, çok güzel mektup.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

nāmı añılmaz oldı:

1. **nāmı añılmaz oldı:**-*dı-ı*
   Kaside 22
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Adı anılmamak, unutulmak, zikredilmemek.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

2. **nāmı añılmaz oldı:**-*dı*
   Kaside 49
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Adı anılmamak, unutulmak, zikredilmemek.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

nām-ı pāküñ:

1. **nām-ı pāküñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 51
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Yüce, temiz isim.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

nām-ı Süleymān Ḫānı:

1. **nām-ı Süleymān Ḫānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Kanunî Sultan Süleyman'ın namı, adı.

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

nā-mihribān olur:

1. **nā-mihribān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Merhametsiz, acımasız olmak.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

nāmiye:

1. **nāmiye:**
   Kaside 18
   Mısra: **67**
   Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

2. **nāmiyede:**-*de*
   Kaside 21
   Mısra: **39**
   Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Ger olsa feyż-i kef-i dest-i cūdı nāmiyede
İderdi maʿden-i nuḳre dıraḫt-ı bādāmı

3. **nāmiyede:**-*de*
   Kaside 30
   Mısra: **109**
   Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

4. **nāmiyede:**-*de*
   Kaside 44
   Mısra: **35**
   Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

5. **nāmiyede:**-*de*
   Kaside 54
   Mısra: **67**
   Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

nāmiye bulsa:

1. **nāmiye bulsa:**-*sa*
   Kaside 50
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Büyüyüp gelişme, yerden bitme kuvveti kazanma.

Bulsa ger nāmiye feyż-i kef-i iḥsānuñ olur
Direm-i rāyic-i bī-sikke bahār-ı bādām

nāmuña:

1. **nāmuña:**
   Kaside 36
   Mısra: **5**
   Adına, yerine.

Çekildi nāmuña dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda
Bilā-mücādele ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem

nā-murād ḳalmadım:

1. **nā-murād ḳalmadım:**-*ma, -dı, -m*
   Kaside 25
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Zavallı, bahtsız, biçare olmak.

Ḥamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

nā-murādān-ı cihāna:

1. **nā-murādān-ı cihāna:**-*a*
   Kaside 1
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Dünyada murada ermemiş olanlar.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

nāmūs:

1. **nāmūs:**
   Gazel 20
   Mısra: **9**
   Ar, edep, haya.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

nāmūs-ı dil-berī:

1. **nāmūs-ı dil-berī:**
   Kaside 28
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik haysiyeti, dilberlik kaidesi.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

nāmūs-ı şāʿiriyyetüme:

1. **nāmūs-ı şāʿiriyyetüme:**-*ü, -m, -e*
   Kaside 28
   Mısra: **138**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik namusu.

Ḥaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

nāmver:

1. **nāmveri:**-*i*
   Rübai 5
   Mısra: **1**
   Namlı, ünlü (kişi).

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

nāmverā:

1. **nāmverā:**
   Kaside 39
   Mısra: **69**
   Ey namlı (vezir).

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

2. **nāmverā:**
   Kaside 42
   Mısra: **73**
   Ey namlı (vezir).

Dādgerā nāmverā dāverā
Ey ḫalef-i muḥterem-i rūzgār

3. **nāmverā:**
   Kaside 51
   Mısra: **59**
   Ey namlı (vezir).

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

4. **nāmverā:**
   Kaside 53
   Mısra: **59**
   Ey namlı (şeyhülislam).

Serverā nāmverā fāżıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḥūl-i ʿulemā-yı kümmel

nā-peydā vü pinhān olduġın:

1. **nā-peydā vü pinhān olduġın:**-*duġ, -ı, -n*
   Gazel 87
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Saklanıp gizlenmek.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

nār:

1. **nārdur:**-*dur*
   Gazel 110
   Mısra: **2**
   Ateş, od.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

nārencī vālāyı:

1. **nārencī vālāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Turuncu kumaş // sancak.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

narh-ı metāʿ-ı derd ü belā:

1. **narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā:**
   Kaside 28
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Dert ve bela malının değeri.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

nār-ı āhum:

1. **nār-ı āhum:**
   Gazel 11
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ah ateşi.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

nār-ı kahruñ:

1. **nār-ı kahruñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 61
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Öfke, gazap ateşi.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

nārven:

1. **nārven:**
   Gazel 120
   Mısra: **6**
   Yüksek boyuyla bilinen karaağaç.

Beñzerdi nihāl-i ḳadūñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

naṣb itse:

1. **naṣb itse:**-*se*
   Kaside 27
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Atamak, tayin etmek.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

nāṣır-ı aḥkām-ı dīn:

1. **nāṣır-ı aḥkām-ı dīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Din hükümlerinin yardımcısı, din hükümlerinin uygulanmasını sağlayan.

Kāmkār-ı mülk ü millet iftiḫār-ı salṭanat
Ḥāris-i ḳānūn-ı devlet nāṣır-ı aḥkām-ı dīn

nāṣıye-i naẓma:

1. **nāṣıye-i naẓma:**-*a*
   Kaside 51
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Şiirin alnı // şiirin başlığı.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pākūñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

nāṣıye-sā:

1. **nāṣıye-sādur:**-*dur*
   Kaside 33
   Mısra: **38**
   Alnını yere süren, büyük hürmet gösteren.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

nāṣıye-sā olur:

1. **nāṣıye-sā olur:**-*u, -r*
   Kaside 17
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   Alnını yere süren olmak // huzurunda eğilmek, hürmet göstermek.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

naṣīb:

1. **naṣīb:**
   Gazel 14
   Mısra: **6**
   Kısmete düşen şey, pay, hisse.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

naṣīb (ol):

1. **naṣīb:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **3**
(Bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

naṣīb oldı:

1. **naṣīb oldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
(Bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

2. **naṣīb oldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kısmet olmak, mümkün olmak, gerçekleşmek.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

naṣīb-i feyż-i cūdından:

1. **naṣīb-i feyż-i cūdından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cömertlik feyzinin hissesi.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

naṣīb-i kāmrānīden:

1. **naṣīb-i kāmrānīden:**-*den*
Kaside 61
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Saadet, bahtiyarlık hissesi.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

naṣībi (ol):

1. **naṣībi (ol):**
Kaside 15
Mısra: **40**
Nasip olmak; (bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm:

1. **nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm:**
Kaside 26
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Eski kanunları düzenleyen.

Himmeti muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd
Devleti nāsic-i ḳānūn-ı ḳadīm

naṣīḥat eyledigümce:

1. **naṣīḥat eyledigümce:**-*dik, -ü, -m, -ce*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Öğüt vermek, birine yapması ve yapmaması gereken şeyleri söylemek.

Dil ise gitdi kesilmez hevā-yı ʿaşḳuñdan
Naṣīḥat eyledigümce beter melāmet olur

nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur:

1. **nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dârâ'nın heybetini,/ihtişamını hükümsüz bırakan.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḥtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür:

1. **nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Selem kanununu ortadan kaldıran.

Ḥükm-i ḳalemi ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel
Şerʿ-i keremi nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür

Naṣūḥ Pāşā:

1. **Naṣūḥ Pāşā:**
Kaside 29

Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

2. **Naṣūḥ Pāşā:**
Kaside 30
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şukūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

3. **Naṣūḥ Pāşā:**
Kaside 32
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı (ö. 1023/1614).

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

Naṣūḥ-ism:

1. **Naṣūḥ-ism:**
Kaside 31
Mısra: **47**
Nasuh isimli.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

nā-şād:

1. **nā-şādı:**-*ı*
Gazel 73
Mısra: **2**
Hüzünlü, gamlı, kederli.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

nā-şikībā:

1. **nā-şikībādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **82**
Sabırsız.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

nā-şüküfte:

1. **nā-şüküfte:**
Kaside 30
Mısra: **25**
Açılmamış (açılmamış, tomurcuk çiçek).

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

natʿ olmış:

1. **natʿ olmış:**-*mış*
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Örtü olmak, döşenmek, örtülmek.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

naʿt-gū olalı:

1. **naʿt-gū olalı:**-*alı*
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Naat söylemek, naat yazmak.

Olalı Peyġam-ber-i āḫir zamāne naʿt-gū
Āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür sözüm

naʿt-gūy:

1. **naʿt-gūy:**
Kaside 1
Mısra: **66**
Naat söyleyen, öven.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

naʿt-hᵛān:

1. **naʿt-ḫᵛānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **66**
Naat okuyan, öven.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

naṭʿ-ı ḫārāda:

1. **naṭʿ-ı ḫārāda:**-*da*
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Üzeri menevişli/dalgalı kumaş örtü.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

naṭʿ-ı jengārī:

1. **naṭʿ-ı jengārī:**
Kaside 49
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Yeşil örtü.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet:

1. **naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet:**
Kaside 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Peygamberlik tahtının en büyük padişahının (Hz. Muhammed'in) övgüsü.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

naṭʿ-ı zerdūzī:

1. **naṭʿ-ı zerdūzī:**
Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş döşek.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

naṭʿ-ı zerdūzī olsa:

1. **naṭʿ-ı zerdūzī olsa:***-sa*
Gazel 142
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş döşek olmak.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

nāṭıḳa:

1. **nāṭıḳa:**
Kaside 12
Mısra: **28**
Düzgün ve güzel söz söyleme.

Köhne üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

2. **nāṭıḳa:**
Kaside 29
Mısra: **57**
Düzgün ve güzel söz söyleme.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

3. **nāṭıḳa:**
Kaside 50
Mısra: **116**
Düzgün ve güzel söz söyleme.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa lez̲z̲et-i güftārum ile şīrīn-kām

nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn:

1. **nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn:**
Kaside 7
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Sihir ve büyünün ağzını bağlayan, tesirsiz hâle getiren (sihir ve büyüden daha tesirli söz söylemek).

Ḳalemüm nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn
Suḫanum ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm

nāṭıḳa-i endīşem:

1. **nāṭıḳa-i endīşem:***-m*
Kaside 40
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin konuşması.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

nāṭıḳa-i insānī:

1. **nāṭıḳa-i insānī:**
Kaside 3
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İnsan sözü, insan konuşması.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

nātüvān:

1. **nātüvān:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Zayıf, güçsüz, çaresiz.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

nā-ümīd:

1. **nā-ümīd:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Ümitsiz.

Bu gūne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

__nāvek:__

1. **nāvekine:**-*i, -n, -e*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **11**
Ok.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

__nāvek-endāz-ı ḫayālüm:__

1. **nāvek-endāz-ı ḫayālüm:**-*üm*
Kaside 54
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Hayal okçusu // hayal avcısı.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

__nāvek-i āh:__

1. **nāvek-i āh:**
Kaside 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ah oku.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

__nāvek-i dil-dūzumuz:__

1. **nāvek-i dil-dūzumuz:**-*u, -muz*
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül delen ok (âşığın ah oku).

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

__nāvek-i fikrüm:__

1. **nāvek-i fikrüm:**-*ü, -m*
Kaside 50
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Düşünce oku.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

__nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur:__

1. **nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 51
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gönlü delen yan bakış oku.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

__nāvek-i ġamzelerüñ:__

1. **nāvek-i ġamzelerüñ:**-*ler, -ü, -ñ*
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) etkili gamze/yan bakış okları.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

__nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur:__

1. **nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kaşların misk kokulu/siyah yayının oku, misk kokulu yay kaşların oku.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

__nāvek-i perrāna:__

1. **nāvek-i perrāna:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Uçan ok.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

__nāz:__

1. **nāzında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 5
Mısra: **11**
İşve, cilve.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

2. **nāz:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

3. **nāza:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **2**

Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

4. **nāz:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳça cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

5. **nāz:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

6. **nāzı:**-*ı*
Gazel 45
Mısra: **3**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

7. **nāzına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

8. **nāza:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **2**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

9. **nāz:**
Gazel 116
Mısra: **5**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

10. **nāz:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

11. **nāz:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

12. **nāz:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

13. **nāza:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **1**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

14. **nāzı:**-*ı*
Kaside 15
Mısra: **17**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

15. **nāz:**
Kaside 17
Mısra: **65**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

16. **nāz:**
Kaside 17
Mısra: **85**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

17. **nāz:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

18. **nāzı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **68**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

19. **nāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **70**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

20. **nāz:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

21. **nāz:**
Kaside 37
Mısra: **54**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

22. **nāz:**
Kaside 45
Mısra: **3**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

23. **nāz:**
Gazel 93
Mısra: **1**
İsteksiz gibi görünerek yalvartmak amacıyla yapılan davranış.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

24. **nāz:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve // şımarıklık.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

nāz eylerim:

1. **nāz eylerim:**-*r, -i, -m*
Kaside 16
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

nāz eylerse:

1. **nāz eylerse:**-*r, -se*
Kaside 6
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

nāz eyleyemez:

1. **nāz eyleyemez:**-*y, -emez*
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

nāz ider:

1. **nāz ider:**-*er*
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

2. **nāz ider:**-*er*
Kaside 28
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

3. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

4. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

5. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

6. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

7. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

8. **nāz ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

nāz iderdi:

1. **nāz iderdi:**-*er, -di*
Kaside 32
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

nāz ideriz:

1. **nāz ideriz:**-*er, -iz*
Gazel 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

nāz iderse:

1. **nāz iderse:**-*er, -se*
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

2. **nāz iderse:**-*er, -se*
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

nāz itmege:

1. **nāz itmege:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

nāz itse:

1. **nāz itse:**-*se*
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **nāz itse:**-*se*
Müfret 11
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

nāz itsek:

1. **nāz itsek:**-*se, -k*
Gazel 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

nāz u ʿitāb ider:

1. **nāz u ʿitāb ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak ve azarlamak /paylamak.

Ḥamdüli'llāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

nāz u ʿitāb-ı rūzgār:

1. **nāz u ʿitāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Feleğin/zamanın nazı ve azarı // talihin cilveleri.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

nāz u şīve ṣatınca:

1. **nāz u şīve ṣatınca:**-*ınca*
Kaside 28
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

nāza başla:

1. **nāza başla:**
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Naz etmeye başlamak.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

naẓar:

1. **naẓarı:**-*ı*
Gazel 83
Mısra: **11**
Bakma, bakış.

Düşdi naẓarı āyīne-i ġayba muḳābil
Aṣlā keder-i çūn u çerāyı çekemez dil

2. **naẓardan:**-*dan*
Kaside 28
Mısra: **54**
Bakma, bakış.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

3. **naẓar:**
Kaside 5
Mısra: **10**
Göz.

Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur ās̱ār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

4. **naẓar:**
Kaside 30
Mısra: **7**
Göz.

Naẓar rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı
Ḫıred esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī

naẓar etse:

1. **naẓar etse:**-*se*
Kaside 45
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Bakmak.

Ger etse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

naẓar eyler:

1. **naẓar eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dikkate almak, göz önünde bulundurmak.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

2. **naẓar eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Bakmak, dikkate almak.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

naẓar itseñ:

1. **naẓar itseñ:***-se, -ñ*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Bakmak.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

naẓar-ı ḳahrı:

1. **naẓar-ı ḳahrı:***-ı*
Kaside 29
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Gazap, öfke bakışı.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

naẓar-ı luṭfına:

1. **naẓar-ı luṭfına:***-ı, -n, -a*
Kaside 29
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Lütuf bakışı // ihsan, yardım.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

nāzende:

1. **nāzende:**
Kaside 19
Mısra: **40**
Nazlı, işveli.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

2. **nāzende:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Nazlı, işveli.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

3. **nāzende:**
Kaside 11
Mısra: **35**
Nazlı, işveli.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

4. **nāzende:**
Kaside 38
Mısra: **7**
Nazlı, işveli.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

5. **nāzende:**
Kaside 50
Mısra: **115**
Nazlı, işveli.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa lez̠zet-i güftārum ile şīrīn-kām

6. **nāzende:**
Kaside 52
Mısra: **4**
Nazlı, işveli.

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

nāzenin:

1. **nāzenin:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **17**
Narin, nazik, ince.

Nāzenin bikr-i fikrimüñ zühre
Şūḫ-ı gīsū-berīde dāhıdur

2. **nāzenīndür:***-dür*
Gazel 137
Mısra: **2**
İşveli, cilveli, nazlı.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

nāzı geçe:

1. **nāzı geçe:***-e*
Gazel 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilediğini kabul ettirecek kadar hatırı sayılmak.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

nāẓım olan:

1. **nāẓım olan:***-an*
Kaside 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Dizen, düzenleyen, tanzim eden.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa:

1. **nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa:**
Kaside 39
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
(Et yiyen)yırtıcı hayvanlarla (ot yiyen) yırtıcı olmayan hayvanların vaziyetlerini düzenlemek.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

nāẓım-ı endīşe:

1. **nāẓım-ı endīşe:**
Kaside 39
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Düşünce, fikir düzenleyen.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem:

1. **nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem:**
Kaside 35
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hâlini düzenleyen, dünyaya düzen veren.

Dāver-i tīġ ü ḳalem nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem
Ṣāḥib-i luṭf u kerem Ṣadr-ı sütūde-aḥvāl

nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet olalı:

1. **nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet olalı:***-alı*
Kaside 44
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Devlet işlerinin kanununu yazan olmak, devlet işlerinde kanun koyucu olmak.

Olalı nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet
Ṭutdı āvāze-i ʿadli o ḳadar dünyāyı

nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum:

1. **nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum:***-um*
Kaside 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz incilerini dizen // şair.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Mesnevī:

1. **nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Meṡnevī:**
Kaside 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mesnevi incilerini şiir ipliğine dizen // Hz. Mevlana.

Merḥabā ey ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnevī
Nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leʿāl-i Meṡnevī

nāzik:

1. **nāzik:**
Gazel 74
Mısra: **2**
İnce, narin.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

2. **nāzik:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Güzel, zarif.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

3. **nāzik:**
Kaside 20
Mısra: **64**
İnce, narin.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzik ü ḫoş-ter

4. **nāzik:**
Gazel 14
Mısra: **1**
İnce, zarif.

Öyle mi nāzik geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

5. **nāzik:**
Kaside 35
Mısra: **79**
İnce, zarif, ölçülü bir şekide.

Ol ḳadar çāpük ü nāzik hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

6. **nāzik:**
Kaside 37
Mısra: **51**
İnce, zarif, ölçülü bir şekide.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzik kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

7. **nāzik:**
Kaside 49
Mısra: **13**
İnce, latif, zarif, ölçülü bir şekide.

Nesīm ol deñlü nāzik ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

8. **nāzik:**
Kaside 49
Mısra: **83**
Hoş, güzel.

Yazam tā dilde bir nāzik ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

9. **nāzikdür:***-dür*
Kaside 50
Mısra: **109**
Hoş, güzel.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzikdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

nāzik-dil:

1. **nāzik-dil:**
Kaside 38
Mısra: **22**
İyi kalpli.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzik-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

nāzik düşer:

1. **nāzik düşer:***-er*
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazik olmak, güzel ve zarif olmak.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

nāzik olaydı:

1. **nāzik olaydı:***-a, -y, -dı*
Gazel 74
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnce, zarif, kibar olmak.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

nāzik oldı:

1. **nāzik oldı:***-dı*
Kaside 57
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnce, güzel olmak //güzel ve ince manalı olmak.

Oldı nāzik suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

nāzik olmasa:

1. **nāzik olmasa:***-ma, -sa*
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnce, narin olmak.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

nāzik olsa:

1. **nāzik olsa:***-sa*
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnce, zarif, kibar olmak.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

nāzik olur:

1. **nāzik olur:***-u, -r*
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Narin, hassas, kırılgan olmak.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

2. **nāzik olur:***-u, -r*
Gazel 74
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İnce, zarif, kibar olmak.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

nāzik olursa:

1. **nāzik olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 10
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
İnce, güzel olmak //güzel ve ince manalı olmak.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzik olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

nāzik ü nerm olsa:

1. **nāzik ü nerm olsa:**-*sa*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zarif ve yumuşak tabiatlı olmak.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

nāzil olan:

1. **nāzil olan:**-*an*
Kaside 31
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İnmek.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

naẓīm ola:

1. **naẓīm ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dizmek, tanzim etmek // şiir yazmak.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

naẓīr:

1. **naẓīrin:**-*i, -n*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
Benzer, eş.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

2. **naẓīrin:**-*i, -n*
Gazel 51
Mısra: **15**
Benzer, eş.

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

3. **naẓīrin:**-*i, -n*
Kaside 1
Mısra: **3**
Benzer, eş, denk.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

4. **naẓīr:**
Kaside 14
Mısra: **90**
Benzer, eş.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

5. **naẓīr:**
Kaside 15
Mısra: **67**
Benzer, eş.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

6. **naẓīri:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **50**
Benzer, eş.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

7. **naẓīr:**
Kaside 39
Mısra: **34**
Benzer, eş.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

8. **naẓīri:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **39**
Benzer, eş.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

9. **naẓīr:**
Kaside 41
Mısra: **73**
Benzer, eş.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

10. **naẓīrüñ:**-*ü, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **9**
Benzer, eş.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

naẓīr ola:

1. **naẓīr ola:**-*a*
Kaside 42
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Benzemek, eşi olmak.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

naẓīr olsun:

1. **naẓīr olsun:**-*sun*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Benzemek.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

naẓīre:

1. **naẓīre:**
Gazel 129
Mısra: **11**
Bir şairin manzum bir eserine, daha ziyade gazeline başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiyede yazılan benzeri.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ lez̠z̠et-i güftār ile nev-rūzda

naẓīre der:

1. **naẓīre der:**-*r*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak, söylemek.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

naẓīre dimem:

1. **naẓīre dimem:**-*mem*
Gazel 102
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak, söylemek.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

naẓīre diye:

1. **naẓīre diye:**-*y, -e*
Kaside 47
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **-**
Nazire söylemek, benzerini yazmak.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

naẓīre diyemez:

1. **naẓīre diyemez:**-*y, -emez*
Kaside 17
Mısra: **156**
Kelime Tipi: **-**
Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak, söylemek.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

naẓīre söyleyenler:

1. **naẓīre söyleyenler:**-*y, -en, -ler*
Gazel 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak, söylemek.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̠erī efsāne yazmışlar

naẓīre-i gerdūn olmış:

1. **naẓīre-i gerdūn olmış:**-*mış*
Kaside 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzüne nazire olmak, gökyüzünün benzeri olmak.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

naẓm:

1. **naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 29
Mısra: **99**
Şiir.

Olunca medḥ ü s̠enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

2. **naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 29
Mısra: **113**
Şiir.

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

3. **naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 54
Mısra: **31**
Şiir.

Ḥāṣılı terbiyet-i feyż ile oldı naẓmum
Müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd

4. **naẓm:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Şiir.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

5. **naẓmuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **43**
Şiir.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

6. **naẓm:**
Gazel 50
Mısra: **11**
Şiir // gazel.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

7. **naẓmumuzla:**-*u, -muz, -la*
Gazel 53
Mısra: **9**
Şiir // gazel.

Naẓmumuzla n’ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

8. **naẓm:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Şiir // gazel.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

9. **naẓma:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **2**
Şiir.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

10. **naẓmumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 4
Mısra: **19**
Şiir.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūh-ı revān virür

11. **naẓmımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Kaside 6
Mısra: **70**
Şiir.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

12. **naẓma:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **29**
Şiir.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

13. **naẓmı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **70**
Şiir.

Endīşesi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī
Naẓmı sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur

14. **naẓmından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 11
Mısra: **94**
Şiir.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

15. **naẓmına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 26
Mısra: **76**
Şiir.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

16. **naẓma:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **95**
Şiir.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

17. **naẓmumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 30
Mısra: **120**
Şiir.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

18. **naẓm:**
Kaside 31
Mısra: **103**
Şiir.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

19. **naẓmum:***-u, -m*
Kaside 31
Mısra: **111**
Şiir.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

20. **naẓmum:***-u, -m*
Kaside 31
Mısra: **127**
Şiir.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

21. **naẓmumda:***-u, -m, -da*
Kaside 31
Mısra: **100**
Şiir.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

22. **naẓmı:***-ı*
Kaside 32
Mısra: **82**
Şiir.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

23. **naẓm:**
Kaside 49
Mısra: **94**
Şiir.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

24. **naẓm:**
Kaside 50
Mısra: **94**
Şiir.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

25. **naẓmum:***-u, -m*
Kaside 50
Mısra: **117**
Şiir.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

26. **naẓm:**
Kaside 4
Mısra: **109**
Şiir // kaside.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

27. **naẓm:**
Kaside 5
Mısra: **102**
Şiir // kaside.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

28. **naẓm:**
Kaside 28
Mısra: **142**
Şiir // kaside.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

29. **naẓm:**
Kaside 31
Mısra: **15**
Nazmetmek, şiir olarak yazmak.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

30. **naẓma:***-a*
Kaside 39
Mısra: **73**
Şiir // kaside yazma.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

31. **naẓma:***-a*
Kaside 46
Mısra: **65**
Şiir // kaside yazma.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

32. **naẓmum:***-u, -m*
Kaside 54
Mısra: **83**
Şiir.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

33. **naẓmuñ:***-uñ*
Kaside 56

Mısra: **66**
Şiir.

Tā vire ḥükmin s̱enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

34. **naẓmumuñ:**-*u, -m, -uñ*
Kaside 55
Mısra: **66**
Şiir // kaside.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

naẓm ehline:

1. **naẓm ehline:**-*i, -n, -e*
Kaside 57
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Şair.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

naẓm ehlinüñ:

1. **naẓm ehlinüñ:**-*nüñ*
Kaside 62
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şairler.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

naẓm idem:

1. **naẓm idem:**-*e, -m*
Kaside 20
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Tertip etmek, düzenlemek // yazmak.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

naẓm ideyin:

1. **naẓm ideyin:**-*eyin*
Kaside 46
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Nazım olarak düzenlemek, şiir söylemek.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

naẓm itmem:

1. **naẓm itmem:**-*me, -m*
Kaside 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Nazım olarak düzenlemek, şiir söylemek.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

naẓma dizdi:

1. **naẓma dizdi:**-*di*
Kaside 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazmetmek, manzum olarak yazmak.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

naẓm-āverān:

1. **naẓm-āverān:**
Kaside 5
Mısra: **102**
Nazım söyleyenler, şairler.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum:

1. **naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum:**-*um*
Kaside 59
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sözleri mucize gibi olan nazım söyleyici // mucize söyleyen şair.

Naẓm-āver-i muʿciz-kelimātum ki fesānem
Ārayiş-i dībāce-i dīvān-ı ḥikemdür

naẓm-ı bülend-i Muḫteşeme:

1. **naẓm-ı bülend-i Muḫteşeme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Muhteşem-i Kâşânî'nin yüce şiiri.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḫteşeme kesr-i şān virür

naẓm-ı bülendümle:

1. **naẓm-ı bülendümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 50
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Yüce şiir // değerli, muhteşem şiir.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

nazm-ı dil-āvīz:

1. **naẓm-ı dil-āvīz:**
   Kaside 9
   Mısra: **133**
   Kelime Tipi: -
   Gönül çelen, gönlü cezbeden şiir.

Yā naẓm-ı dil-āvi̤z ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿni̤-i rengi̤n ile bir lālesitāndur

nazm-ı dil-āvīze:

1. **naẓm-ı dil-āvīze:***-e*
   Gazel 108
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Gönül çelen, gönlü cezbeden şiir.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

nazm-ı dil-firīb:

1. **naẓm-ı dil-firīb:**
   Kaside 4
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gönül aldatan, gönül büyüleyici şiir.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

nazm-ı ġarrāyı:

1. **naẓm-ı ġarrāyı:***-y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Gösterişli, güzel şiir.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

nazm-ı gevher-bāruña:

1. **naẓm-ı gevher-bāruña:***-u, -ñ, -a*
   Gazel 105
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   İnci saçan şiir.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

nazm-ı pāki:

1. **naẓm-ı pāki:***-i*
   Kaside 56
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Güzel, saf şiir.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

nazm-ı pāküñle:

1. **naẓm-ı pāküñle:***-ü, -ñ, -le*
   Kaside 60
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Güzel, saf şiir.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

nazm-ı rengīnümi:

1. **naẓm-ı rengīnümi:***-ü, -m, -i*
   Kaside 31
   Mısra: **109**
   Kelime Tipi: -
   Renkli / hoş, güzel şiir.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

nazm-ı selīsümde:

1. **naẓm-ı selīsümde:***-ü, -m, -de*
   Kaside 54
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Ahenkli ve akıcı şiir.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

nazm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur:

1. **naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur:***-u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **112**
   Kelime Tipi: -
   Şairlerin gönlünün ve elinin işi olmak // şairlerin gönlünün ve kaleminin eseri, şiiri olmak.

Taḥrīr-i medḥ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ
Naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur

nāz-perver:

1. **nāz-perver:**
   Kaside 12
   Mısra: **33**
   Naz yapan, nazlı.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

2. **nāz-perverdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **40**
Naz yapan, nazlı.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

3. **nāz-perver:**
Kaside 38
Mısra: **69**
Naz yapan, nazlı.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫʷābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

nāz-perverlik:

1. **nāz-perverlik:**
Kaside 19
Mısra: **18**
Nazlılık, naz etme.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

ne:

1. **ne:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

2. **ne:**
Kaside 27
Mısra: **37**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

3. **ne:**
Kaside 33
Mısra: **34**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Dil baġlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

4. **ne:**
Müfret 18
Mısra: **1**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

5. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **54**
Hangi.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

6. **ne:**
Kaside 32
Mısra: **79**
Hangi.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

7. **ne:**
Kaside 38
Mısra: **53**
Öyle bir.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

8. **ne:***-mış*
Kaside 48
Mısra: **7**
Öyle bir.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān gūyā-yı ebkem

9. **ne:**
Kaside 27
Mısra: **84**
Ne kadar, oldukça.

İrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāna
Ne güç memdūḥ idinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

10. **ne:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Hangi, nasıl bir.

Ne ṣūret baġladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

11. **ne:**
Kaside 29
Mısra: **110**
Nasıl.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

12. **ne:**
Kaside 48
Mısra: **3**
Öyle bir.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

13. **ne:**
Kaside 48
Mısra: **5**
Öyle bir.

Ne nāme güft ü gūy-ı Rūḥ-ı ḳudsī
Ki ḳılmış ʿaḳl-ı küll anı mütercem

14. **ne:**
Gazel 132
Mısra: **8**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

15. **ne:**
Kaside 17
Mısra: **46**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

16. **ne:**
Kaside 19
Mısra: **49**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

17. **ne:**
Kaside 36
Mısra: **51**
Hangi.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āgūş-ı nerre-şīr-i ücem

18. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **111**
Nasıl, öyle bir.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

19. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **131**
Herhangi.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

20. **ne:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

21. **ne:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

22. **ne:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Nasıl bir.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

23. **ne:**
Kaside 24
Mısra: **16**
Nasıl bir.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur kūşe-i dāmān-ı felek

24. **nedür:***-dür*
Gazel 118
Mısra: **2**
Ne, soru zamiri.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

25. **nedür:***-dür*
Kaside 9
Mısra: **13**
Ne, soru zamiri.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

26. **nedür:***-dür*
Kaside 15
Mısra: **51**
Ne, soru zamiri.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

27. **nedür:***-dür*
Kaside 15
Mısra: **51**
Ne, soru zamiri.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

28. **nedür:**-*dür*
Kaside 15
Mısra: **52**
Ne, soru zamiri.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

29. **ne:**
Kaside 24
Mısra: **22**
Ne, soru zamiri.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

30. **ne:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Ne, soru zamiri.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

31. **nedür:**-*dür*
Kaside 24
Mısra: **1**
Ne, soru zamiri.

Nedür ehl-i dile bu cevr-i firāvān-ı felek
Alıver dādımız ey dāver-i devrān-ı felek

32. **nedür:**-*dür*
Kaside 26
Mısra: **6**
Ne, soru zamiri.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

33. **nedür:**-*dür*
Kaside 32
Mısra: **1**
Ne, soru zamiri.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

34. **nedür:**-*dür*
Kaside 39
Mısra: **75**
Ne, soru zamiri.

Bāʿiṡ-i kīne nedür ehl-i kemāle bilmem
Müddeʿāsından olaydım felegüñ āh ḫabīr

35. **ne:**
Kaside 44
Mısra: **66**
Ne, soru zamiri.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

36. **nedür:**-*dür*
Kaside 44
Mısra: **94**
Ne, soru zamiri.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

37. **nedir:**-*dir*
Kaside 45
Mısra: **86**
Ne, soru zamiri.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

38. **ne:**
Kaside 50
Mısra: **34**
Ne, soru zamiri.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

39. **nedür:**-*dür*
Kaside 53
Mısra: **27**
Ne, soru zamiri.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḥal

40. **nedür:**-*dür*
Kaside 62
Mısra: **47**
Ne, soru zamiri.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

41. **nedür:**-*dür*
Müseddes 1
Mısra: **20**
Ne, soru zamiri.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

42. **nesin:**-*sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Ne, soru zamiri.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

43. **ne:**
Gazel 108

Mısra: **1**
Nasıl.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

44. **ne:**
Kaside 29
Mısra: **103**
Öyle bir.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

45. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **51**
Öyle bir.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

46. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **14**
Nasıl, öyle bir.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱iḳlet-i yārān ne belādur

47. **ne:**
Kaside 31
Mısra: **52**
Nasıl, öyle bir.

Ol ki bir küşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

48. **ne:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Nasıl, öyle bir.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

49. **ne:**
Kaside 20
Mısra: **75**
Neden, niçin.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

50. **ne:**
Gazel 101
Mısra: **5**
Ne, hangi şey, neyi.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

51. **ne:**
Kaside 27
Mısra: **81**
Nasıl bir, öyle bir.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

52. **ne:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Nasıl bir, ne türlü.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

53. **ne:**
Kaside 43
Mısra: **79**
Nasıl bir, ne türlü.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

54. **ne:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Nasıl bir.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

55. **ne:**
Gazel 60
Mısra: **3**
Nasıl bir.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

56. **ne:**
Kaside 40
Mısra: **91**
Nasıl bir.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

57. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **76**
Nasıl bir.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

58. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **108**
Nasıl bir.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

59. **ne:**
Kaside 49
Mısra: **90**
Nasıl bir.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

60. **ne:**
Kaside 49
Mısra: **101**
Ne, nereden, nasıl.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

61. **ne:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Nasıl bir, ne kadar çok.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

62. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Ne kadar çok, ne büyük.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

63. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Ne kadar çok, ne büyük.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

64. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Ne kadar çok, ne büyük.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

65. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Ne kadar çok, ne büyük.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

66. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Ne kadar çok, ne büyük.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

67. **ne:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Ne kadar çok, ne büyük.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

68. **ne:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Neden, niçin.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

69. **ne:**
Kaside 31
Mısra: **33**
Neden, niçin.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

70. **ne:**
Gazel 19
Mısra: **7**
Hangi şey.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

71. **ne:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Hangi şey.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

72. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **49**
Öyle bir.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

73. **ne:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Hangi.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

74. **ne:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Hangi.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

75. **ne:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Hangi, nasıl.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

76. **ne:**
Gazel 35
Mısra: **12**
Hangi.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

77. **ne:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Ne büyük, öyle bir.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

78. **ne:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Nice, ne çok, pek çok.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

79. **ne:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Nice, ne çok, pek çok.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

80. **ne:**
Gazel 133
Mısra: **8**
Nice, ne çok, pek çok.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

81. **ne:**
Müfret 9
Mısra: **1**
Nice, ne çok, pek çok.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

82. **ne:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Her ne.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

83. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **42**
Her ne.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

84. **ne:**
Kaside 50
Mısra: **133**
Her ne.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

85. **ne:**
Kaside 37
Mısra: **67**
Öyle bir.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

86. **ne:**
Kaside 37
Mısra: **69**
Öyle bir.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

87. **ne:**
Gazel 91
Mısra: **13**
Her ne.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Lez̠zet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

88. **ne:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Ne, soru zamiri.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

89. **ne:**
Kaside 9

Mısra: **5**
Ne, soru zamiri.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

90. **ne:**
Kaside 9
Mısra: **29**
Ne, soru zamiri.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

91. **ne:**
Kaside 18
Mısra: **68**
Her ne, hangi şey.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

92. **ne:**
Kaside 25
Mısra: **94**
Ne, soru zamiri.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

93. **ne:**
Kaside 26
Mısra: **77**
Ne, soru zamiri.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

94. **ne:**
Kaside 32
Mısra: **39**
Her ne.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

95. **ne:**
Kaside 35
Mısra: **3**
Her ne.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

96. **ne:**
Kaside 38
Mısra: **9**
Her ne.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

97. **ne:**
Kaside 47
Mısra: **125**
Ne, soru zamiri.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

98. **ne:**
Kaside 53
Mısra: **41**
Her ne, hangi şey.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

99. **ne:**
Gazel 47
Mısra: **2**
Her ne.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

100. **ne:**
Gazel 94
Mısra: **11**
Her ne.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

101. **ne:**
Kaside 53
Mısra: **43**
Her ne.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

102. **ne:**
Kaside 51
Mısra: **73**
Değil.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

103. **ne:**
Gazel 100
Mısra: **10**
Öyle bir, o derece.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

104. **ne:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Nasıl.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

105. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Nasıl, öyle bir.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

106. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Nasıl, öyle bir.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

107. **ne:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Nasıl, öyle bir.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

108. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **4**
Nasıl.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

109. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Nasıl.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

110. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Nasıl bir.

Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı ḳalur ʿāşıḳ olunca
İllā ġam-ı gīsū-yı perīşān ne belādur

111. **ne:**
Kaside 32
Mısra: **76**
Nasıl, ne kadar.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

112. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Nasıl.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

113. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **12**
Nasıl.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

114. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **16**
Hayli, oldukça fazla.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

115. **ne:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Hayli, oldukça fazla.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

116. **ne:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Öyle bir.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

117. **ne:**
Kaside 5
Mısra: **45**
Öyle bir.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

118. **ne:**
Kaside 5
Mısra: **47**
Öyle bir.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

119. **ne:**
Kaside 11
Mısra: **33**
Öyle bir.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

120. **ne:**
Kaside 11
Mısra: **34**
Öyle bir.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ħāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

121. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **27**
Öyle bir.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

122. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Öyle bir.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

123. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **51**
Öyle bir.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

124. **ne:**
Kaside 19
Mısra: **39**
Öyle bir.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

125. **ne:**
Kaside 20
Mısra: **49**
Öyle bir.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

126. **ne:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Öyle bir.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

127. **ne:**
Kaside 21
Mısra: **51**
Öyle bir.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

128. **ne:**
Kaside 21
Mısra: **53**
Öyle bir.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

129. **ne:**
Kaside 27
Mısra: **3**
Öyle bir.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

130. **ne:**
Kaside 27
Mısra: **5**
Öyle bir.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

131. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **1**
Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
İder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstemendānı

132. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **3**
Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

133. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **5**
Öyle bir.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

134. **ne:**
Kaside 34
Mısra: **59**
Öyle bir.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

135. **ne:**
Gazel 51

Mısra: **3**
Nasıl, ne şekilde, ne tür.

Ġamdan āzād olmaġa bilmem ne çāre eylesek
Ḳaldı ḥayretde ʿaceb bī-çāre düşdi göñlümüz

136. **ne:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Öyle bir, oldukça, o kadar çok.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

137. **nedür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **10**
Nasıl bir şey.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

138. **nedür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **5**
Nasıl bir şey.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

139. **nedür:**-*dür*
Kaside 36
Mısra: **60**
Nasıl bir şey.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

140. **ne:**
Gazel 95
Mısra: **6**
Ne, soru zamiri.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

141. **ne:**
Gazel 131
Mısra: **3**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

142. **ne:**
Gazel 131
Mısra: **4**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

143. **ne:**
Kaside 20
Mısra: **76**
Her ne.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

144. **nemüz:**-*müz*
Kaside 10
Mısra: **105**
Ne, soru zamiri.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

145. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **111**
Hangi şey, her ne.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

146. **ne:**
Kaside 20
Mısra: **86**
Hangi şey, her ne.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

147. **ne:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Değil.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

148. **ne:**
Kaside 9
Mısra: **3**
Neden, niçin.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

149. **ne:**
Kaside 30
Mısra: **31**
Değil.

Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

150. **ne:**
Kaside 34
Mısra: **93**
Hangi, nasıl bir.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

151. **ne:**
Kaside 7
Mısra: **77**
Hangi.

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

152. **ne:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Her ne.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

153. **ne:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Ne kadar fazla, oldukça çok.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

154. **nedür:-***dür*
Gazel 35
Mısra: **11**
Ne soru zamiri.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

155. **ne:**
Kaside 39
Mısra: **91**
Nereden, nasıl.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

156. **ne:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Nereden, nasıl.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

157. **ne:**
Kaside 9
Mısra: **99**
Nereden, nasıl.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i naẓmumı ẕīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

ne ʿaceb:

1. **ne ʿaceb:**
Kaside 23
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Virsem ne ʿaceb ḥükmini ger medḥ ile hicvüñ
Ādemdür olan maẓhar-ı ḫayr ü şer-i ʿālem

2. **ne ʿaceb:**
Kaside 30
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

3. **ne ʿaceb:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz // uygundur.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

4. **ne ʿaceb:**
Gazel 55
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

5. **ne ʿaceb:**
Kaside 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar tuhaf.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

6. **ne ʿaceb:**
Kaside 41
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

7. **ne ʿaceb:**
Kaside 39
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

8. **ne ʿaceb:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

9. **ne ʿaceb:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, şaşılmaz.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

ne bilür:

1. **ne bilür:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nereden bilsin, bilmez.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

2. **ne bilür:**
Kaside 50
Mısra: **143**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nereden bilsin, bilemez.

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām

ne cānı var:

1. **ne cānı var:**
Kaside 43
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gücü yetmemek, bir işi yapabilmek için yeterince kabiliyetli olmamak.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

ne cānı var ki:

1. **ne cānı var ki:**
Kaside 29
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gücü yetmez ki.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

ne çāre:

1. **ne çāre:**
Kaside 45
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında kullanılan bir söz.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

2. **ne çāre:**
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında kullanılan bir söz.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

3. **ne çāre:**
Kaside 23
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında kullanılan bir söz.

Ḫarlikden eser ḳomamış ammā ki ne çāre
Feyyāż-ı ezel mūciz-i küll maṣdar-ı ʿālem

4. **ne çāre:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Çaresi yok, elden ne gelir" anlamında kullanılan bir söz.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

ne dem:

1. **ne dem:**
Kaside 40
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

2. **ne dem:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

3. **ne dem:**
Kaside 17
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Şanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

4. **ne dem:**
Kaside 17
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

5. **ne dem:**
Kaside 17
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

6. **ne dem:**
Kaside 17
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

7. **ne dem:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Ṣaf çekse ne dem süṭūr-ı ḫaṭṭuñ
Ey ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā

8. **ne dem:**
Kaside 18
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki, her ne zaman.

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

ne dem ki:

1. **ne dem ki:**
Kaside 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki, her ne zaman.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

2. **ne dem ki:**
Kaside 29
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki, her ne zaman.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

ne dem kim:

1. **ne dem kim:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.

Ne dem kim nāz ile cevlān idüp meyl-i ḫırām eyler
Döner bir dil-rübā-yı al- pūş-ı ḫūb-sīmāya

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**
Kaside 5
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

2. **ne deñlü:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

3. **ne deñlü:**
Kaside 22
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

4. **ne deñlü:**
Kaside 22
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

5. **ne deñlü:**
Kaside 45
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

6. **ne deñlü:**
Müseddes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde, nasıl.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

7. **ne deñlü:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

8. **ne deñlü:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

9. **ne deñlü:**
Kaside 45
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

10. **ne deñlü:**
Kaside 43
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne şekilde.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur işbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

11. **ne deñlü:**
Kaside 29
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

ne fāʾide:

1. **ne fāʾide:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne fayda, ne yazık ki, malesef.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

ne gün:

1. **ne gün:**
Kaside 62
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi gün // ne zaman.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

ne güne:

1. **ne güne:**
Kaside 43
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl.

Ne güne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

ne ḥāl ise:

1. **ne ḥāl ise:**
Kaside 36
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bir durumdaysa // durum ne ise.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı teveḳküli muḥkem

2. **ne ḥāl ise:**
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bir durum ise, ne kadar kötü de olsa.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

ne ḳadar:

1. **ne ḳadar:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

2. **ne ḳadar:**
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // Ne kadar çok.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

3. **ne ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

4. **ne ḳadar:**
Kaside 35
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

5. **ne ḳadar:**
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

6. **ne ḳadar:**
Kaside 41
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

7. **ne ḳadar:**
Gazel 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

8. **ne ḳadar:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

9. **ne ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

10. **ne ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

11. **ne ḳadar:**
Kaside 39
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar çok.

Alayın mışḳala-i ḫāme-i medḥüñ elüme
Ne ḳadar olmış ise miḥnet ile jeng-peẕīr

12. **ne ḳadar:**
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

13. **ne ḳadar:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

14. **ne ḳadar:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

15. **ne ḳadar:**
Kaside 31
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

16. **ne ḳadar:**
Kaside 40
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Oluṙn ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

17. **ne ḳadar:**
Kaside 46
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

18. **ne ḳadar:**
Kaside 57
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

19. **ne ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar // ne kadar çok.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

20. **ne ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi miktarda, ne ölçüde.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzik olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

21. **ne ḳadar:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi miktarda, ne ölçüde.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

<u>**ne lāzım:**</u>

1. **ne lāzım:**
Kaside 11
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.

Sözüm ṣāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

2. **ne lāzım:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

3. **ne lāzım:**
Kaside 21
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

4. **ne lāzım:**
Kaside 27
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

5. **ne lāzım:**
Kaside 40
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

<u>**ne miḳdār:**</u>

1. **ne miḳdār:**
Kaside 10
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne denli.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār es̱er eyler

<u>**ne mümkin:**</u>

1. **ne mümkin:**
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

2. **ne mümkin:**
Kaside 11
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

3. **ne mümkin:**
Kaside 18
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

4. **ne mümkin:**
Kaside 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

5. **ne mümkin:**
Kaside 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

ne mümkindür:

1. **ne mümkindür:***-dür*
Kaside 5
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ iṡbāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

2. **ne mümkindür:***-dür*
Kaside 20
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿş-şān-ı Peyġam-ber

3. **ne mümkindür:***-dür*
Kaside 38
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ne mümkindür ṡenāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

4. **ne mümkindür:***-dür*
Kaside 61
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

5. **ne mümkindür:***-dür*
Gazel 34
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

ne ne:

1. **ne ne:**
Kaside 11
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
"ne...ne..." bağlacı.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

2. **ne ne:**
Kaside 11
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

3. **ne ne:**
Kaside 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

4. **ne ne:**
Kaside 22

Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

5. **ne ne:**
Kaside 27
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

6. **ne ne:**
Kaside 57
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

İʿtibār itse de naẓm ehline eşrāfı ide
İʿtibār-ı müteşābih ne ḥaḳīḳat ne mecāz

7. **ne ne:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

8. **ne ne:**
Gazel 20
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

9. **ne ne:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

10. **ne ne:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

11. **ne ne:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

12. **ne ne:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Dil ise bend-i ḫam-ı silsile-i zülfinde
Ne döyer miḥnete ne cānını āzād ister

13. **ne ne:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

14. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Çekdigüm derdi ne hem-ḫāne ne hem-rāh bilür
ʿĀşıḳum ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür

15. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

16. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

17. **ne ne:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ġamzesi āteş-i sūzana girür bir cādū
Ne dil-i şuʿle-feşān ne ʿalev-i āh bilür

18. **ne ne:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

19. **ne ne:**
Gazel 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

20. **ne ne:**
Gazel 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

21. **ne ne:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

22. **ne ne:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

23. **ne ne:**
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-meẕheb ol

24. **ne ne:**
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

ʿĀşıḳ ol ammā ʿalāyıḳdan berī it göñlüñi
Ne ḫam-ı gīsūya meftūn ne esīr-i ġabġab ol

25. **ne ne:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

26. **ne ne:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ṭoḳunsun dil-i erbāb-ı ġama zülfüñde
Ne perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun

27. **ne ne:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

28. **ne ne:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

29. **ne ne:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne tercümān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

30. **ne ne:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

31. **ne ne:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

32. **ne ne:**
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

33. **ne ne:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

34. **ne ne:**
Kaside 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

35. **ne ne:**
Kaside 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne vücūd-ı bi̱-naẓi̱rüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

36. **ne ne:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

37. **ne ne:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

38. **ne ne:**
Kaside 11
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

39. **ne ne:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

40. **ne ne:**
Kaside 19
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

41. **ne ne:**
Kaside 25
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

42. **ne ne:**
Kaside 29
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

43. **ne ne:**
Kaside 29
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

44. **ne ne:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

45. **ne ne:**
Kaside 35
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

46. **ne ne:**
Kaside 38
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

47. **ne ne:**
Kaside 38
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

48. **ne ne:**
Kaside 39
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

49. **ne ne:**
Kaside 39
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr

50. **ne ne:**
Kaside 40
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

51. **ne ne:**
Kaside 41
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

52. **ne ne:**
Kaside 45
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret āṡārı

53. **ne ne:**
Kaside 46
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ne ḳaṣīde ne ġazel naẓm ideyin medḥüñde
Kim ola her birisi bir dizi lüʾlū-yı semīn

54. **ne ne:**
Kaside 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

55. **ne ne:**
Kaside 48
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

56. **ne ne:**
Kaside 50
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür miṡlini çeşm-i eyyām

57. **ne ne:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

58. **ne ne:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

59. **ne ne:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

60. **ne ne:**
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

61. **ne ne:**
Müfret 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

62. **ne ne:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

63. **ne ne:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

64. **ne ne:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

65. **ne ne:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Nefʿī-i muʿciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

66. **ne ne:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

67. **ne ne:**
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

68. **ne ne:**
Kaside 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı..

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

69. **ne ne:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"ne ... ne" bağlama edatı.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Añа hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

<u>ne ne ne:</u>

1. **ne ne ne:**
Kaside 29
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
"ne...ne... ne de" bağlama edatı.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

2. **ne ne ne:**
Kaside 21
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
"ne...ne... ne de" bağlama edatı.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

3. **ne ne ne:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
"ne...ne... ne de" bağlama edatı.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne mağribi var ne sefer eyler

ne nisbet:

1. **ne nisbet:**
   Kaside 19
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıyaslanamaz, benzeyemez, denk değil.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

ne revā:

1. **ne revā:**
   Kaside 3
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Reva mıdır, layık mıdır.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

2. **ne revā:**
   Kaside 24
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Reva mıdır, layık mıdır.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

ne revādur:

1. **ne revādur:***-dur*
   Kaside 33
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Reva mıdır, layık mıdır, uygun mudur.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

ne söz:

1. **ne söz:**
   Gazel 85
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Söz yok, eleştirilecek bir tarafı yok.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

ne var:

1. **ne var:**
   Kaside 24
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne olur.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

2. **ne var:**
   Gazel 73
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne olur, ne çıkar.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

ne yaña:

1. **ne yaña:**
   Kaside 27
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi tarafa, hangi yöne.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

2. **ne yaña:**
   Kaside 30
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hangi tarafa, hangi yöne.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

necm-i baḫt-ı felek-ārāna:

1. **necm-i baḫt-ı felek-ārāna:***-n, -a*
   Kaside 51
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: **-**
   Gökyüzünü süsleyen talih yıldızı.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

necm-i baḫt-ı kāʾināt:

1. **necm-i baḫt-ı kāʾināt:**
   Kaside 55
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **-**
   Kâinatın talih yıldızı.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

neden:

1. **neden:**
   Gazel 13
   Mısra: **3**
   Niçin, hangi sebepten.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. **neden:**
Kaside 28
Mısra: **21**
Niçin, hangi sebepten.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

3. **neden:**
Tesdis 1
Mısra: **15**
Niçin, hangi sebepten.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

nedīm:

1. **nedīmüm:***-ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **29**
Meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

nedīm ola:

1. **nedīm ola:***-a*
Kaside 48
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Sohbet arkadaşı olmak.

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

nedīm oldukça:

1. **nedīm olduḳça:***-dukça*
Kaside 26
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Sohbet arkadaşı olmak.

ʿAḳl-ı küll itmededür kesb-i kemāl
Bezm-i irfānına olduḳça nedīm

nedīm olsa:

1. **nedīm olsa:***-sa*
Kaside 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Sohbet arkadaşı olmak.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

nedīmān-ı İlāhī:

1. **nedīmān-ı İlāhī:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Allah dostları.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

nedīm-i bezle-gūyum:

1. **nedīm-i beẕle-gūyum:***-y, -um*
Kaside 12
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Latifeci, güzel sözler söyleyen sohbet arkadaşı.

Ol nedīm-i beẕle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

nedīm-i bezle-senc:

1. **nedīm-i beẕle-senc:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Latifeden, güzel sözden anlayan arkadaş.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

nedīm-i bī-zebān:

1. **nedīm-i bī-zebān:**
Kaside 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dilsiz sohbet arkadaşı.

Ne nāme hem-dem-i erbāb-ı dāniş
Nedīm-i bī-zebān gūyā-yı ebkem

nedür:

1. **nedür:**
Gazel 135
Mısra: **9**
Nasıl bir şeydir.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

2. **nedür:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Nasıl bir şeydir.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

3. **nedür:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Nasıl bir şeydir.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

4. **nedür:**
Kaside 58
Mısra: **3**
Nasıl bir şeydir.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

5. **nedür:**
Kaside 13
Mısra: **31**
Nasıl bir şeydir.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

6. **nedür:**
Kaside 46
Mısra: **35**
Nasıl bir şeydir.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

7. **nedür:**
Kaside 46
Mısra: **36**
Nasıl bir şeydir.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

<u>nefāz-ı hükmi:</u>

1. **nefāẕ-ı ḥükmi:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hükmün /emrin nüfuzu, geçerli olması.

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

<u>nefeḥāt-ı suḫanım:</u>

1. **nefeḥāt-ı suḫanım:**-*ı, -m*
Kaside 51
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Şiirin esintisi.

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

<u>nefes:</u>

1. **nefesde:**-*de*
Gazel 1
Mısra: **5**
Soluk // an.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

2. **nefesde:**-*de*
Gazel 1
Mısra: **8**
Soluk // an.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

3. **nefesüm:**-*ü, -m*
Kaside 40
Mısra: **88**
Nefes, soluk // konuşmak, söylemek, söz.

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

4. **nefesüñ:**-*üñ*
Kaside 26
Mısra: **3**
Soluk // esinti, rüzgâr.

ʿĀlemi gül gibi açdı nefesüñ
Eyledi çehre-i eyyāmı besīm

<u>nefes-i bād-ı ṣabā:</u>

1. **nefes-i bād-ı ṣabā:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgârının nefesi, esişi.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

<u>nefes-i nāfe-şemīm:</u>

1. **nefes-i nāfe-şemīm:**
Kaside 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu nefes // misk kokusu yayan rüzgâr.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

Nefʿī:

1. **Nefʿī:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

2. **Nefʿī:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

3. **Nefʿī:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

4. **Nefʿī:**
Gazel 5
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yiter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

5. **Nefʿī:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

6. **Nefʿī:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

7. **Nefʿī:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

8. **Nefʿī:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

9. **Nefʿī:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳaṣd eyleyeni bilmez idi cānına Nefʿī
Cān almaġa dil-teşne olan ġamze imiş hep

10. **Nefʿī:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

11. **Nefʿī:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

12. **Nefʿī:**
Gazel 16
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

13. **Nefʿī:**
Gazel 19
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

14. **Nefʿī:**
Gazel 20
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

15. **nefʿīye:***-y, -e*
Gazel 21
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

16. **Nefʿī:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

17. **Nefʿī:**
Gazel 23
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

18. **Nefʿī:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

19. **Nefʿī:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

20. **Nefʿī:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

21. **Nefʿī:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

22. **Nefʿī:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

23. **Nefʿī:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

24. **Nefʿī:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

25. **Nefʿī:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

26. **Nefʿī:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

27. **Nefʿī:**
Gazel 34
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

28. **Nefʿī:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette feth̩-i bāb olur

29. **Nefʿī:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

30. **Nefʿī:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

31. **Nefʿī:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

32. **Nefʿī:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsam n'ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

33. **Nefʿī:**
Gazel 43
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

34. **Nefʿī:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

35. **Nefʿī:**
Gazel 46
Mısra: **17**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

36. **Nefʿī:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

37. **Nefʿī:**
Gazel 48
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

38. **Nefʿī:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

39. **Nefʿī:**
Gazel 50
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

40. **Nefʿī:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

41. **Nefʿī:**
Gazel 52
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

42. **Nefʿī:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

43. **Nefʿī:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

44. **Nefʿī:**
Gazel 55
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

45. **Nefʿī:**
Gazel 56
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşḳız

46. **Nefʿī:**
Gazel 57
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

47. **Nefʿī:**
Gazel 58
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

48. **Nefʿī:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

49. **Nefʿī:**
Gazel 60
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

50. **Nefʿīyim:***-y, -im*
Gazel 63
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

51. **Nefʿī:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bu deñlü saña bāʿiṡ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

52. **Nefʿī:***-se*
Gazel 68
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

53. **Nefʿī:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

54. **Nefʿī:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

55. **Nefʿī:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

56. **Nefʿī:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

57. **Nefʿī:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

58. **Nefʿī:**
Gazel 75
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

59. **Nefʿī:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

60. **Nefʿī:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk

edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

61. **Nefʿī:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

62. **Nefʿī:**
Gazel 83
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

63. **Nefʿī:**
Gazel 84
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Eşʿāruñ oḳunduḳça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

64. **Nefʿī:**
Gazel 85
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

65. **Nefʿī:**
Gazel 86
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

66. **Nefʿī:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduğın görsem

67. **Nefʿī:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

68. **Nefʿī:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

69. **Nefʿī:**
Gazel 91
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cāna minnet ne çekersem çekeyin ey Nefʿī
Lez̄zet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem

70. **Nefʿī:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

71. **Nefʿī:**
Gazel 93
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

72. **Nefʿī:**
Gazel 94
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

73. **Nefʿī:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

74. **Nefʿī:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

75. **Nefʿī:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

76. **Nefʿī:**
Gazel 99
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

77. **Nefʿī:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

78. **Nefʿī:**
Gazel 102
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

79. **Nefʿī:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dil verdi ise ġamze-i ḫūn-rīzüñe Nefʿī
Bī-çāre hemān ḫançer-i bürrānuña düşsün

80. **Nefʿī:**
Gazel 105
Mısra: **12**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

81. **Nefʿī:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

82. **Nefʿī:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

83. **Nefʿī:**
Gazel 108
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

84. **Nefʿī:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

85. **Nefʿī:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

86. **Nefʿī:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

87. **Nefʿīnüñ:***-nüñ*
Gazel 112
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

88. **Nefʿī:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

89. **Nefʿī:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

90. **Nefʿī:**
Gazel 115
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

91. **Nefʿī:**
Gazel 116
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

92. **Nefʿī:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

93. **Nefʿī:**
Gazel 118
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

94. **Nefʿī:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

95. **Nefʿī:**
Gazel 120
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rācih görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

96. **Nefʿī:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

97. **Nefʿī:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

98. **Nefʿī:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

99. **Nefʿī:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

100. **Nefʿī:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

101. **Nefʿī:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

102. **Nefʿī:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

103. **Nefʿī:**
Gazel 130
Mısra: **14**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

104. **Nefʿī:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḫālī n'ola sözi

105. **Nefʿī:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

106. **Nefʿī:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

107. **Nefʿī:**
Gazel 135
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

108. **Nefʿī:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

109. **Nefʿī:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

110. **Nefʿī:**
Gazel 140
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

111. **Nefʿī:**
Gazel 141
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

112. **Nefʿī:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nefʿī
Ġazeller söyle germ it bezm-i şāhenşāh-ı nev-rūzı

113. **Nefʿī:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

114. **Nefʿī:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

115. **Nefʿīyüm:***-y, -üm*
Kaside 1
Mısra: **81**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

116. **Nefʿī:**
Kaside 3
Mısra: **113**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

117. **Nefʿī:**
Kaside 5
Mısra: **101**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

118. **Nefʿī:**
Kaside 7
Mısra: **111**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

119. **Nefʿī:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

120. **Nefʿī:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

121. **Nefʿī:**
Kaside 11
Mısra: **97**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

122. **Nefʿī:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

123. **Nefʿī:**
Kaside 14
Mısra: **121**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

124. **Nefʿī:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

125. **Nefʿī:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

126. **Nefʿī:**
Kaside 17
Mısra: **163**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

127. **Nefʿī:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

128. **Nefʿī:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

129. **Nefʿī:**
Kaside 21
Mısra: **99**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

130. **Nefʿī:**
Kaside 23
Mısra: **83**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

131. **Nefʿī:**
Kaside 24
Mısra: **101**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

132. **Nefʿī:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

133. **Nefʿī:**
Kaside 26
Mısra: **75**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

134. **Nefʿī:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

135. **Nefʿī:**
Kaside 28
Mısra: **141**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

136. **Nefʿī:**
Kaside 29
Mısra: **127**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

137. **Nefʿī:**
Kaside 30
Mısra: **123**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

138. **Nefʿī:**
Kaside 31
Mısra: **127**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

139. **Nefʿī:**
Kaside 32
Mısra: **103**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

140. **Nefʿī:**
Kaside 33
Mısra: **101**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

141. **Nefʿī:**
Kaside 34
Mısra: **87**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

142. **Nefʿī:**
Kaside 35
Mısra: **117**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

143. **Nefʿī:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẕāf eyleme kim ḳāfiye teng

144. **Nefʿī:**
Kaside 38
Mısra: **101**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

145. **Nefʿī:**
Kaside 39
Mısra: **99**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

146. **Nefʿī:**
Kaside 40
Mısra: **97**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

147. **Nefʿī:**
Kaside 41
Mısra: **115**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

148. **Nefʿī:**
Kaside 42
Mısra: **79**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla duʿā itmege Nefʿī yeter
Şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār

149. **Nefʿī:**
Kaside 43
Mısra: **99**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

150. **Nefʿī:**
Kaside 44
Mısra: **87**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

151. **Nefʿī:**
Kaside 45
Mısra: **89**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

152. **Nefʿī:**
Kaside 46
Mısra: **73**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

153. **Nefʿī:**
Kaside 47
Mısra: **81**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

154. **Nefʿī:**
Kaside 47
Mısra: **135**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

155. **Nefʿī:**
Kaside 48
Mısra: **83**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

156. **Nefʿī:**
Kaside 49
Mısra: **94**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

157. **Nefʿī:**
Kaside 51
Mısra: **107**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

158. **Nefʿī:**
Kaside 54
Mısra: **87**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

159. **Nefʿī:**
Kaside 55
Mısra: **87**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

160. **Nefʿī:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

161. **Nefʿī:**
Kaside 57
Mısra: **82**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

162. **Nefʿī:**
Kaside 58
Mısra: **103**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

163. **Nefʿī:**
Kaside 59
Mısra: **77**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

164. **Nefʿī:**
Kaside 61
Mısra: **61**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

165. **Nefʿī:**
Kaside 62
Mısra: **35**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

166. **Nefʿī:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **25**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Fikr idüp Nefʿī dedi tārīḫini
Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb

167. **Nefʿī:**
Tesdis 1
Mısra: **39**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

168. **Nefʿī:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Nef'î (ö. 1044/1635). 17. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairi. Hiciv ve kaside üstadı olarak tanınmıştır.

Sen de Nefʿī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

Nefʿī-i bīmārı:

1. **Nefʿī-i bīmārı:**-*ı*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Hasta Nef'î.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfūñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

Nefʿī-i bī-pervā:

1. **Nefʿī-i bī-pervā:**
   Gazel 61
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gözü pek, korkusuz Nef'î.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

2. **Nefʿī-i bī-pervā:**
   Kaside 19
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Gözü pek, korkusuz Nef'î.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

Nefʿī-i efkende:

1. **Nefʿī-i efkende:**
   Kaside 53
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Biçare Nef'î.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

Nefʿī-i muʿciz-beyānum:

1. **Nefʿī-i muʿciz-beyānum:**-*um*
   Kaside 2
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Mucize gibi sözler söyleyen Nef'î.

Nefʿī-i muʿciz-beyānum bende-i Mollā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

Nefʿī-i muʿciz-dem:

1. **Nefʿī-i muʿciz-dem:**
   Kıt'a-ı Kebir 3
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Mucize nefesli / nefesi mucize gibi olağanüstü etkili Nef'î.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

Nefʿī-i muʿciz-demim:

1. **Nefʿī-i muʿciz-demim:**-*im*
   Kaside 12
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: -
   Mucize nefesli / nefesi mucizeli Nef'î.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

Nefʿī-i pākīze-edāyı:

1. **Nefʿī-i pākīze-edāyı:**-*y, -ı*
   Gazel 121
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Berrak söyleyişli Nef'î.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ:

1. **Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ:**-*uñ*
   Gazel 101
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin, güzel söz/şiir söyleyen Nef'î.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher:

1. **Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher:**
   Kıt'a-ı Kebir 8
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Cevheri temiz, gönlü aydınlık, anlayışlı Nef'î.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

Nefʿī-i sāḥir:

1. **Nefʿī-i sāḥir:**
   Kaside 22

Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Büyü yapan, büyücü Nef'î // şiirleriyle büyüleyen Nef'î.

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

Nefʿī-i sāḥirim:

1. **Nefʿī-i sāḥirim:**-*im*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Büyü yapan, büyücü Nef'î // şiirleriyle büyüleyen Nef'î.

Nefʿī-i sāḥirim ki üstādum
Ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür

Nefʿī-i şemşīr-zebāndur:

1. **Nefʿī-i şemşīr-zebāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Kılıç dilli Nef'î (dili kılıç gibi keskin ve tesirli olan Nef'î).

Ammā yine ḫasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

Nefʿī-i şikeste-dilüñ:

1. **Nefʿī-i şikeste-dilüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gönlü kırık, mahzun Nef'î.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

Nefʿī-i şīrīn-zebān:

1. **Nefʿī-i şīrīn-zebān:**
Kaside 4
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Tatlı dilli / güzel söyleyen Nef'î.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

Nefʿī-i suḫan-perdāz:

1. **Nefʿī-i suḫan-perdāz:**
Gazel 124
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel /fasih söz söyleyen Nef'î.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā:

1. **Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevdalı, korkusuz ve rezil Nef'î.

Cümleden ol gūne ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden
Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadur

Nefʿī-i tīġ-zebānım:

1. **Nefʿī-i tīġ-zebānım:**-*ım*
Kaside 50
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Dili kılıç gibi olan / tesirli söz söyleyen Nef'î.

Nefʿī-i tīġ-zebānım ki zamānumda benim
Ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām

Nefʿī-i zāruñ:

1. **Nefʿī-i zāruñ:**-*uñ*
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen Nef'î.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

Nefʿīveş:

1. **nefʿīveş:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Nef'î gibi.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

Nefʿiyā:

1. **Nefʿiyā:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Ey Nef'î.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

2. **Nefʿiyā:**
Gazel 8
Mısra: **9**
Ey Nef'î.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

3. **Nefʿiyā:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Ey Nef'î.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

4. **Nefʿiyā:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Ey Nef'î.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

5. **Nefʿiyā:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Ey Nef'î.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

6. **Nefʿiyā:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Ey Nef'î.

Dil küştī-gīr-i ʿarṣa-i naẓm oldı Nefʿiyā
Ṭutsun anuñla ḳuvvet-i ṭabʿı olan güreş

Nefʿī-yi muʿciz-beyānı:

1. **Nefʿī-yi muʿciz-beyānı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Mucize gibi söz söyleyen Nef'î.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

nefs:

1. **nefsini:**-*i, -n, -i*
Kaside 40
Mısra: **93**
Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, heva vü heves gibi zaaflarının merkezi.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

nefy-i ġam:

1. **nefy-i ġam:**
Kaside 51
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Gamı uzaklaştırma, gamı giderme.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

nehār:

1. **nehāra:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **50**
Gündüz.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

neheng olmış:

1. **neheng olmış:**-*mış*
Kaside 37
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Timsah (gibi) olmak.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

neheng olsa:

1. **neheng olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Timsah (gibi) olmak.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

nehy:

1. **nehyi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **93**
Yasak, yasaklama.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

2. **nehyi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **73**
Yasak, yasaklama.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

3. **nehyi:**-*i*
    Kaside 30
    Mısra: **75**
    Yasak, yasaklama.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

4. **nehyi:**-*i*
    Kaside 31
    Mısra: **83**
    Yasak, yasaklama.

Nehyi bu mertebe rüsvālıġına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

5. **nehyinden:**-*i, -n, -den*
    Kaside 57
    Mısra: **53**
    Yasak, yasaklama.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

nehy-i fesād itse:

1. **nehy-i fesād itse:**-*se*
    Kaside 54
    Mısra: **59**
    Kelime Tipi: -
    Fitneyi, karışıklığı engellemek.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

neler:

1. **neler:**
    Kaside 10
    Mısra: **114**
    Neler neler, çok şeyler.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

nem:

1. **nem:**
    Kaside 36
    Mısra: **50**
    Çiğ tanesi.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

2. **nem:**
    Kaside 38
    Mısra: **56**
    Hafif ıslaklık, az yaşlılık, rutubet.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

nem-çekān oldı:

1. **nem-çekān oldı:**-*dı*
    Kaside 31
    Mısra: **31**
    Kelime Tipi: -
    Nem (su damlası) damlatmak.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

nemed:

1. **nemedi:**-*i*
    Gazel 65
    Mısra: **2**
    Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

nemed-külāh-ı gedāyile:

1. **nemed-külāh-ı gedāyile:**-*y, -ile*
    Kaside 58
    Mısra: **74**
    Kelime Tipi: -
    Yoksulun, dilencinin keçe külahı.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

nemed-pāre-i ṣubḥ:

1. **nemed-pāre-i ṣubḥ:**
    Kaside 9
    Mısra: **64**
    Kelime Tipi: -
    Sabahın keçe parçası // ayna olan güneşi muhafaza eden keçe.

Bir āyīnedür māşiṭā-i reʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

nemegīn olmayanı:

1. **nemegīn olmayanı:**-*ma, -y, -an, -ı*
    Gazel 113
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: -
    Cazibeli, alımlı olmak.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

nem-i āb-ı Ḫıżır:

1. **nem-i āb-ı Ḫıżır:**
   Kaside 59
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Ölümsüzlük suyunun nemi.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı:

1. **nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı:***-ı*
   Kaside 50
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin bahar bulutunun ıslaklığı/çiği.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

nem-i ebr-i keremüñle:

1. **nem-i ebr-i keremüñle:***-ü, -ñ, -le*
   Kaside 31
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik, lütuf bulutunun nemi /çiği.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt:

1. **nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt:**
   Kaside 30
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Ölümsüzlük suyunun serpintisinin nemi.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

nemnāk iderim:

1. **nemnāk iderim:***-er, -im*
   Gazel 120
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Islak hâle getirmek, nemlendirmek.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

nemnāk ideriz:

1. **nemnāk ideriz:***-er, -iz*
   Gazel 53
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Islatmak, ıslak hâle getirmek // ıslatıp silmek.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

nemnāk olmadan:

1. **nemnāk olmadan:***-madan*
   Kaside 18
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Nemli olmak, ıslanmak.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

nerd oynamaġa başladı:

1. **nerd oynamaġa başladı:***-dı*
   Gazel 66
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Tavla oynamaya başlamak.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

nerdübān:

1. **nerdübānı:***-ı*
   Kaside 34
   Mısra: **8**
   Merdiven.

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

2. **nerdübān:**
   Kaside 52
   Mısra: **18**
   Merdiven.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

nerdübān eyleye:

1. **nerdübān eyleye:***-y, -e*
   Kaside 3
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Merdiven etmek, merdiven gibi kullanmak.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

nerdübān pāye:

1. **nerdübān pāye:**
   Kaside 20
   Mısra: **27**

Kelime Tipi: **-**
Merdiven basamağı.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salṭanat şehper

nerede:

1. **nerede:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Hangi yerde.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

nergis:

1. **nergisleri:***-ler, -i*
Kaside 46
Mısra: **8**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Dāʾimā ḫurrem ü ṣād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

2. **nergis:**
Gazel 12
Mısra: **9**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda başīret var ise mest-i ḫarāb

3. **nergis:**
Gazel 36
Mısra: **9**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

4. **nergis:**
Gazel 105
Mısra: **3**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

5. **nergis:**
Gazel 143
Mısra: **5**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Açıldı cā-be-cā nergis miyān-ı sebzede gūyā
Döşendi bezmgāh-ı ʿāleme bir naṭʿ-ı zerdūzī

6. **nergis:**
Gazel 112
Mısra: **2**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek (çiçeğin ortasında sarı kısmı kadehe benzer bundan dolayı açılması eline kadeh alması olarak düşünülür).

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

7. **nergis:**
Gazel 130
Mısra: **9**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

8. **nergisüñ:***-üñ*
Kaside 17
Mısra: **129**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

nergis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı:

1. **nergis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Cennet bağının uyanık nergisi // açık talih.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nergis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

Nerīmān:

1. **Nerīmān:**
Kaside 37
Mısra: **26**
Şehnâme'de adı geçen tarihî-efsanevi kahramanlardan olup Sâm'ın babası, Zâl'in dedesidir. Klasik şiirde yiğitlik ve kahramanlık simgesi olarak anılır.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

Nerīmān-ı zamān olsa:

1. **Nerīmān-ı zamān olsa:***-sa*
Kaside 39

Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Devrin Neriman'ı olmak.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

nerm iderken:

1. **nerm iderken:***-erken*
Kaside 27
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yumuşatmak.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

nerm olmasuñ:

1. **nerm olmasuñ:***-ma, -suñ*
Kaside 61
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yumuşamak, mülayim olmak // merhamet etmek, acımak.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-ṣürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

nerm olur:

1. **nerm olur:***-u, -r*
Kaside 29
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Erimek, yumuşamak.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

nerre-şīr-i dilīr:

1. **nerre-şīr-i dilīr:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cesur erkek aslan.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

nesaḳ-sāz ola:

1. **nesaḳ-sāz ola:***-a*
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Düzenleyen, tertip eden olmak.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī olsa:

1. **nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī olsa:***-sa*
Kaside 30
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yüce âlemi düzenleyen olmak // gök âlemini, gökyüzünü düzenlemek.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

neşāṭ:

1. **neşāṭ:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Sevinç, neşe.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

2. **neşāṭı:***-ı*
Kaside 50
Mısra: **12**
Sevinç, neşe.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

3. **neşāṭ:**
Kaside 32
Mısra: **5**
Sevinç, neşe.

Neşāṭ zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam
Ümīd ʿukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm

neşāṭ buldı:

1. **neşāṭ buldı:***-dı*
Kaside 35
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Neşe bulmak, neşelenmek.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḫż-ı ḫayāl

neşāṭ virdi:

1. **neşāṭ virdi:***-di*
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevinç, neşe vermek.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

<u>**neşāṭ-ābād:**</u>

1. **neşāṭ-ābād:**
Kaside 29
Mısra: **16**
Sevinçle dolu yer.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

<u>**neşāṭ-efzā:**</u>

1. **neşāṭ-efzā:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Neşeyi artıran.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

<u>**neşāṭ-engīz:**</u>

1. **neşāṭ-engīz:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Neşe veren.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

2. **neşāṭ-engīz:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Neşe veren.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

<u>**neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle:**</u>

1. **neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle:***-i, -y, -le*
Kaside 13
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

2. **neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle:***-i, -y, -le*
Kaside 20
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

3. **neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle:***-i, -y, -le*
Kaside 38
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Adalet devrinin sevinci (hükümdarın adaletle hükmettiği devrin sevinci, neşesi).

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

<u>**neşāṭ-ı ʿamīm:**</u>

1. **neşāṭ-ı ʿamīm:**
Kaside 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Yaygın / herkese yayılan neşe.

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

<u>**neşāṭ-ı cāvīd:**</u>

1. **neşāṭ-ı cāvīd:**
Kaside 54
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Sonsuz, ebedî neşe.

Böyle bir mevsim-i ferḫunde-es̱er kim ʿālem
Bulur endīşe-i feyżiyle neşāṭ-ı cāvīd

<u>**neşāṭ-ı feyż-i luṭfı:**</u>

1. **neşāṭ-ı feyż-i luṭfı:***-ı*
Kaside 47
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
İyilik ve ihsanın bereketinin sevinci.

Ḫayāl-i tīġ-ı bürrānı ʿadūya āfet-i cāndur
Neşāṭ-ı feyż-i luṭfı dostāne keyf-i ṣahbādur

<u>**neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk:**</u>

1. **neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **-**
(Peygamberin) temiz naatının/övgüsünün feyzinin verdiği mutluluk.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

<u>**neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle:**</u>

1. **neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 19
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
(Padişahı) övme keyfinin neşesi.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

neşāṭ-ı luṭfı:

1. **neşāṭ-ı luṭfı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Lütfun verdiği sevinç, neşe.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

2. **neşāṭ-ı luṭfı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Lütfun verdiği sevinç, neşe.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

neşāṭ-ı luṭfuñ:

1. **neşāṭ-ı luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 44
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Lütfun verdiği sevinç, neşe.

Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāṭ-ı luṭfuñ
Ḫurrem itdi gerek aʿlāyı gerek ednāyı

neşāṭ-ı rūḥānī virür:

1. **neşāṭ-ı rūḥānī virür:**-*ü, -r*
Kaside 30
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ruhani bir sevinç vermek.

Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-ı mażmūnı
Virür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında:

1. **neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 60
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Şairlik kadehinin neşesi.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

nesḫ eyledi:

1. **nesḫ eyledi:**-*di*
Mesnevi 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hükmünü ortadan kaldırmak.

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla:

1. **nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 38
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Mızrak kaleminin dokuması, örmesi.

Hevā-yı ebr-i tīġıyle bahār-ı maʿreke şād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

nesīm:

1. **nesīm:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

2. **nesīm:**
Kaside 8
Mısra: **51**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

3. **nesīm:**
Kaside 49
Mısra: **13**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

4. **nesīmi:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **33**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

5. **nesīm:**
Kaside 26
Mısra: **102**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

6. **nesīm:**
Kaside 32
Mısra: **66**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

7. **nesīmi:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **23**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

8. **nesīm:**
Kaside 46
Mısra: **15**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

9. **nesīm:**
Kaside 50
Mısra: **63**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

10. **nesīm:**
Kaside 51
Mısra: **103**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

nesīmāsā:

1. **nesīmāsā:**
Kaside 38
Mısra: **56**
Hoşa giden, latif bir rüzgâr gibi.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla:

1. **nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 19
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **-**
Yaratılış kokusunun rüzgârı.

Neşāṭ-ı keyf-i medḥiyle dil-i endīşe ḫurremdür
Nesīm-i būy-ı ḫulḳıyla dimāġ-ı cān muʿaṭṭardur

nesīm-i cān-fezā:

1. **nesīm-i cān-fezā:**
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gönle ferahlık veren, iç açan latif rüzgâr.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

nesīm-i ġāliye-sāya:

1. **nesīm-i ġāliye-sāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Güzel kokulu latif rüzgâr.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

nesīm-i ġonca-güşā:

1. **nesīm-i ġonca-güşā:**
Kaside 45
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Goncayı açan latif rüzgâr.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

nesīm-i gül-bīz:

1. **nesīm-i gül-bīz:**
Kaside 57
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Gül serpen rüzgâr.

Nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı nesīm-i gül-bīz
Berḳ-ı ebr-i ġażabı ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz

nesīm-i gül-bīzi oldı:

1. **nesīm-i gül-bīzi oldı:**-*dı*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül serpen latif rüzgâr.

Oldı gūyā ḫadeng-i ḫūn-pāşı
Bāġ-ı fetḥüñ nesīm-i gül-bīzi

nesīm-i ḥıfẓı:

1. **nesīm-i ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Koruma rüzgârı.

Müʾessir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

nesīm-i himmetiyle:

1. **nesīm-i himmetiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 5
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İhsan, yardım rüzgârı.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

2. **nesīm-i himmetiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 38
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İhsan, yardım rüzgârı.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

nesīm-i ḫulḳı:

1. **nesīm-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

2. **nesīm-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

3. **nesīm-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yaradılış/güzel ahlak rüzgârı.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese cihāna olur
Kesād-ı ḳıymet-i müşk ile ḫalḳ-ı Çīn maġbūn

nesīm-i luṭfı:

1. **nesīm-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

2. **nesīm-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

nesīm-i luṭfuñ:

1. **nesīm-i luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 30
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan rüzgârı // cömertlik.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

nesīm-i nev-bahār:

1. **nesīm-i nev-bahār:**
Kaside 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlkbahar rüzgârı.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını:

1. **nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 49
Mısra: **63**

Kelime Tipi: -
Tabiatın /huyun ilk bahar rüzgârı // ilk bahar rüzgârı gibi hoş, latif olan ahlak, huy.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

nesīm-i nev-rūz:

1. **nesīm-i nev-rūz:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın hafif esen, latif rüzgârı.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

nesīm-i ṣubḥ-dem:

1. **nesīm-i ṣubḥ-dem:**
Kaside 15
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti esen hafif rüzgâr, sabah rüzgârı.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

nesīm-i ṣubḥı:

1. **nesīm-i ṣubḥı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah esintisi.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī:

1. **nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nevruzda sabah esen latif rüzgâr.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

nesr:

1. **nesr:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Düzyazı, manzum olmayan söz.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

neşr-i āsār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm ide:

1. **neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm ide:**
Kaside 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa ve Hz. Musa'nın konuşurken verdikleri soluğunun tesirini yaymak.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

nesr-i felegi:

1. **nesr-i felegi:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Felek akbabası.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

nesr-i felekde:

1. **nesr-i felekde:**-*de*
Kaside 35
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Felek kartalı.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

nesr-i ṭāʾir:

1. **nesr-i ṭāʾir:**
Kaside 52
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Kartal kuşu // kartal burcunun en parlak yıldızı.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

nesr-i ṭāʾirle:

1. **nesr-i ṭāʾirle:**-*le*
Kaside 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kartal burcunun en parlak yıldızı.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

nesteren:

1. **nesteren:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Yaban gülü.

Esdi nesīm-i cān-fezā canlandı erbāb-ı çemen
Güller giyüp gül-gūn ḳabā güldi açıldı nesteren

2. **nesteren:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Yaban gülü.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

neşr-i şemīm itmez:

1. **neşr-i şemīm itmez:***-mez*
Kaside 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel koku yaymak.

Bu ḳadar neşr-i şemīm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳīm

neşr-i şemīm itse:

1. **neşr-i şemīm itse:***-se*
Kaside 32
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Güzel koku yaymak.

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

neşv ü nemā bulaydı:

1. **neşv ü nemā bulaydı:***-a, -y, -dı*
Kaside 29
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gelişip büyümek.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

neşv ü nemā bulsa:

1. **neşv ü nemā bulsa:***-sa*
Kaside 17
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Gelişip büyümek.

Nergisüñ düşmez idi cām-ı zeri destinden
Bulsa ger feyż-i nem-i cūdı ile neşv ü nemā

neşve:

1. **neşvesin:***-si, -n*
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
Sevinç, keyif.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

neşve virür:

1. **neşve virür:***-ü, -r*
Kaside 40
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Keyif vermek.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

neşve-i devlet:

1. **neşve-i devlet:**
Kaside 51
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Rütbe, makam mutluluğu.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

neşve-i mey:

1. **neşve-i mey:**
Kaside 50
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfi.

Māye-i feyż-i ḥayāt-ı ebedī neşve-i mey
Menşeʾ-i ḥikmet-i devr-i ezelī gerdiş-i cām

neşve-i rıṭl-ı girānıdur:

1. **neşve-i rıṭl-ı girānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Büyük ve dolu kadehin keyfi // sarhoşluğun verdiği keyif.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

neşve-i zehr virür:

1. **neşve-i zehr virür:***-ü, -r*
Kaside 17
Mısra: **134**

Kelime Tipi: -
Zehir neşesi vermek, zehir tadı vermek.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād:

1. **netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād:**
Kaside 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İsteğin başlangıcının hayırlı sonucu.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf:

1. **netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf:**
Kaside 30
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kalemin zahmetsizce yazdığı şey, zahmet çekmeden, tabi olarak yazılanlar.

Ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd işʿārı
Netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf iḥsānı

netice-i veraʿ-ı İbn-i Edhem ü Zü'n-nūn:

1. **netice-i veraʿ-ı ibn-i edhem ü ẕü'n-nūn:**
Kaside 58
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zünûn-ı Mısri ve İbrahim Edhem'in takvasının sonucu.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur
Netice-i veraʿ-ı İbn-i Edhem ü Ẕü'n-nūn

neʿūzü bi'l-lāh:

1. **neʿūzü bi'l-lāh:**
Kaside 58
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
"Allah'a sığınırız" manasında bir terkiptir.

Neʿūzü bi'l-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

2. **neʿūzü bi'l-lāh:**
Kaside 45
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
"Allah'a sığınırız" manasında bir terkiptir.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

nevʿ:

1. **nevʿ:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Şekil, tarz, biçim.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

2. **nevʿ:**
Kaside 60
Mısra: **6**
Şekil, tarz.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

nevādir-i maʿnā:

1. **nevādir-i maʿnā:**
Kaside 58
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Mananın az bulunanı, nadir olan mana.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

nev-ʿarūs-ı ḫacle-i reʾyine:

1. **nev-ʿarūs-ı ḫacle-i reʾyine:***-i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Düşünce gelin odasının yeni gelini // bikr-i mana.

Bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

nevāy-ı bülbül-i zārı:

1. **nevāy-ı bülbül-i zārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İnleyen bülbülün nağmesi.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

nevā-yı nāleme:

1. **nevā-yı nāleme:***-m, -e*
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnleme sesi.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

nevāzende-i çeng olurdı:

1. **nevāzende-i çeng olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 37
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Çeng okşayan / çeng çalan olmak.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

nevāziş eyleyüp:

1. **nevāziş eyleyüp:**-*y, -üp*
   Kaside 30
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Gönül almak, iltifat etmek.

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḫātemi güm-nām-ı genc-i nisyānı

nev-bahār:

1. **nev-bahār:**
   Gazel 130
   Mısra: **5**
   İlkbahar.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

2. **nev-bahār:**
   Gazel 116
   Mısra: **1**
   İlkbahar.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

nev-bahār-ı bī-ḫazān:

1. **nev-bahār-ı bī-ḫazān:**
   Kaside 52
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Sonbaharı olmayan ilk bahar, daimi ilkbahar.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet:

1. **nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet:**
   Kaside 53
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Adalet bağı çimenliğinin ilk baharı.

Nev-bahār-ı çemen-i bāġ-ı ʿadālet k'olamaz
Devr-i ʿadlüñde güşāde gül-i bostān-ı ḫiyel

nev-bahār-ı devletüñ:

1. **nev-bahār-ı devletüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 52
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Yönetimin ilkbaharı // adaletle oluşan güzel iklim.

Ġonceveş açılmaduḳ devrinde bir dil ḳalmadı
Nev-bahār-ı devletüñ dünyāyı etdi gülsitān

nev-cevān:

1. **nev-cevān:**
   Gazel 64
   Mısra: **6**
   Genç sevgili.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

nev-cevān eyler:

1. **nev-cevān eyler:**-*r*
   Gazel 36
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gençleştirmek.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

nev-heves:

1. **nev-heves:**
   Kaside 50
   Mısra: **141**
   Yeni hevesli, acemi.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

nev-hevesāne:

1. **nev-hevesāne:**
   Kaside 33
   Mısra: **19**
   Acemice, acemilere yakışır şekilde.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

nevk-i ḳalemi:

1. **nevk-i ḳalemi:**-*i*
   Mesnevi 1
   Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Kalemin sivri ucu.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

nevk-i ḳalem-i nāṭıḳa-peymā-yı zamāne:

1. **nevk-i ḳalem-i nāṭıḳa-peymā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın düzgün ve güzel söz söyleyenlerinin kaleminin ucu.

Böyle ider evṣāfuñı levḥ-ı dile taḥrīr
Nevk-i ḳalem-i nāṭıḳa-peymā-yı zamāne

nevk-i ḳaleminden:

1. **nevk-i ḳaleminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 31
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kalemin ucu.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

nevk-i peykān-ı ciger-dūzı:

1. **nevk-i peykān-ı ciger-dūzı:**-*ı*
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ciğeri delip geçen okun ucu.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber:

1. **nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber:**
Kaside 20
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış okunun temreninin ucu.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

nevmīd ḳalur:

1. **nevmīd ḳalur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ümitsiz kalmak.

Anuñla ruḫṣaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

nevmīd olup:

1. **nevmīd olup:**-*up*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ümitsizliğe düşmek, umutsuzluğa kapılmak.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

nevmīd olurdı:

1. **nevmīd olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 20
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ümitsizliğe düşmek, umutsuzluğa kapılmak.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

nev-peydā:

1. **nev-peydā:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Yeni çıkma, yeni zuhur etmiş.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

nev-resīde:

1. **nev-resīde:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Yeni yetişmiş.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

nev-reste:

1. **nev-reste:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Yeni yetişmiş, taze, genç.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

nev-rūz:

1. **nev-rūz:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Baharın ilk günü.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaşmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

2. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **2**
Baharın ilk günü.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

3. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **4**
Baharın ilk günü.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

4. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **6**
Baharın ilk günü.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

5. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **8**
Baharın ilk günü.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

6. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **10**
Baharın ilk günü.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

7. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **12**
Baharın ilk günü.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

8. **nev-rūzımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 39
Mısra: **8**
Baharın ilk günü, bayram.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

9. **nev-rūz:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Baharın ilk günü, bayram.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

10. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **1**
Baharın ilk günü, bayram.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

11. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **1**
Baharın ilk günü, bayram.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

12. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **2**
Baharın ilk günü, bayram.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

13. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **4**
Baharın ilk günü, bayram.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

14. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **6**
Baharın ilk günü, bayram.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

15. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **8**
Baharın ilk günü, bayram.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

16. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **10**
Baharın ilk günü, bayram.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

17. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **12**
Baharın ilk günü, bayram.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

18. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **14**
Baharın ilk günü, bayram.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

19. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **16**
Baharın ilk günü, bayram.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

20. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **18**
Baharın ilk günü, bayram.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

21. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **20**
Baharın ilk günü, bayram.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

22. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **22**
Baharın ilk günü, bayram.

Gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup eyyāmınuñ
Pāyına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rūzda

23. **nev-rūz:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Baharın ilk günü, bayram.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

24. **nev-rūzı:**-*ı*
Müfret 16
Mısra: **2**
Yeni gün, baharın ilk günü.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

<u>nev-rūz idelüm:</u>

1. **nev-rūz idelüm:**-*elüm*
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bayram etmek, gülüp eğlenmek // ilkbaharı kutlamak.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

<u>nev-rūz ider:</u>

1. **nev-rūz ider:**-*er*
Kaside 34
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
İlkbahar gibi yapmak.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

<u>nev-rūz ola:</u>

1. **nev-rūz ola:**-*a*
Gazel 142
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Nevruz gibi şen, mutlu olmak.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

2. **nev-rūz ola:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Nevruz vaktinin gelmesi, baharın gelmesi.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

<u>nev-rūz-ı ṣabādur:</u>

1. **nev-rūz-ı ṣabādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Nevruz-saba makamı (musikimizin en eski makamlarından biri).

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

<u>nev-şüküfte:</u>

1. **nev-şüküfte:**
Kaside 12

Mısra: **72**
Yeni açılmış (çiçek).

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

ney:

1. **neyde:**-*de*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

2. **ney:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

3. **ney:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

n'eydügin:

1. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **1**
Ne olduğunu.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

2. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Ne olduğunu.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

3. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Ne olduğunu.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

4. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Ne olduğunu.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

5. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Ne olduğunu.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna ṣor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

6. **n'eydügin:**
Gazel 98
Mısra: **10**
Ne olduğunu.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

7. **n'eydügin:**
Kaside 50
Mısra: **100**
Ne olduğunu.

Zūr-ı endīşe vü ās̱ār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

8. **n'eydügin:**
Kaside 50
Mısra: **143**
Ne olduğunu.

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām

n'eydügini:

1. **n'eydügini:**
Kaside 33
Mısra: **91**
Ne yaptığını.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

ney-i ḫāmem:

1. **ney-i ḫāmem:**-*m*
Kaside 47
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **-**
Kamış kalem.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

ney-i ḳalem-i ḫuşki:

1. **ney-i ḳalem-i ḫuşki:**-*i*
    Kaside 30
    Mısra: **107**
    Kelime Tipi: **-**
    Kuru /feyizsiz kalem kamışı.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse s̱ebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

ney-i ḳalemüñde:

1. **ney-i ḳalemüñde:**-*ü, -ñ, -de*
    Gazel 135
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **-**
    Kalemin neyi / kamıştan kalem, ney gibi (söyleyen, inleyen, cızırtı çıkaran) kalem.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

n'eyle:

1. **n'eylerüz:**-*r, -üz*
    Gazel 18
    Mısra: **9**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

2. **n'eylesün:**-*sün*
    Gazel 18
    Mısra: **5**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

3. **n'eylesün:**-*sün*
    Gazel 29
    Mısra: **3**
    Ne eylemek, ne yapmak.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

4. **n'eyledi:**-*di*
    Gazel 50
    Mısra: **4**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

5. **n'eyleyeyin:**-*y, -eyin*
    Kaside 37
    Mısra: **58**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

6. **n'eylesün:**-*sün*
    Kaside 47
    Mısra: **99**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

7. **n'eyleyim:**-*y, -im*
    Müseddes 1
    Mısra: **8**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Göñül ālüfte cān āşüfte ben ḥayretdeyim muḥkem
Belā-yı ʿaşḳ ile ḳaldım ne çāre n'eyleyim bilmem

8. **n'eyler:**-*r*
    Terkib-bend 1
    Mısra: **43**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

9. **n'eylesün:**-*sün*
    Gazel 29
    Mısra: **10**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

10. **n'eylesün:**-*sün*
    Gazel 37
    Mısra: **4**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N'eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

11. **n'eylesün:**-*sün*
    Gazel 57
    Mısra: **9**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

12. **n'eyleriz:**-*r, -iz*
    Gazel 86
    Mısra: **5**
    Ne eylemek, ne yapmak.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

13. **n'eyleyin:**-*y, -in*
    Gazel 92

Mısra: **5**
Ne eylemek, ne yapmak.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

14. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 96
Mısra: **7**
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

15. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 99
Mısra: **1**
Ne eylemek, ne yapmak.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

16. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 99
Mısra: **6**
Ne eylemek, ne yapmak.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

17. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 99
Mısra: **8**
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

18. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 99
Mısra: **10**
Ne eylemek, ne yapmak.

N'ola olsa mużṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

19. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 99
Mısra: **12**
Ne eylemek, ne yapmak.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

20. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 100
Mısra: **6**
Ne eylemek, ne yapmak.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

21. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **1**
Ne eylemek, ne yapmak.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

22. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **2**
Ne eylemek, ne yapmak.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

23. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **4**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ġamze cāsūs-ı naẓar ammā hücūm-ı nāzdan
Fırṣat el virmez dile ʿarż-ı niyāza n'eylesün

24. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **6**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

25. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **8**
Ne eylemek, ne yapmak.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

26. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 106
Mısra: **10**
Ne eylemek, ne yapmak.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

27. **n'eyledi:**-*di*
Gazel 109
Mısra: **9**
Ne eylemek, ne yapmak.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

28. **n'eylesün:**-*sün*
Kaside 8
Mısra: **10**
Ne eylemek, ne yapmak.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

29. **n'eyler:**-*r*
Kaside 14
Mısra: **3**
Ne eylemek, ne yapmak.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

30. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 14
Mısra: **77**
Ne eylemek, ne yapmak.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

31. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 14
Mısra: **106**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

32. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 14
Mısra: **115**
Ne eylemek, ne yapmak.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

33. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 14
Mısra: **118**
Ne eylemek, ne yapmak.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

34. **n'eylesün:**-*sün*
Kaside 15
Mısra: **11**
Ne eylemek, ne yapmak.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

35. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 16
Mısra: **61**
Ne eylemek, ne yapmak.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

36. **n'eylesün:**-*sün*
Kaside 21
Mısra: **97**
Ne eylemek, ne yapmak.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

37. **n'eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 24
Mısra: **31**
Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

38. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 35
Mısra: **91**
Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

39. **n'eyleyeyin:**-*y, -eyin*
Kaside 40
Mısra: **75**
Ne eylemek, ne yapmak.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

40. **n'eylesün:**-*sün*
Kaside 44
Mısra: **59**
Ne eylemek, ne yapmak.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

41. **n'eyleyim:**-*y, -im*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **18**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

42. **n'eyleyim:**-*y, -im*
Gazel 95
Mısra: **6**
Ne eylemek, ne yapmak.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

43. **n'eylerler:**-*r, -ler*
Kaside 11
Mısra: **95**
Ne eylemek, ne yapmak.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n'eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

44. **n'eylesün:**-*sün*
Kaside 1
Mısra: **77**
Ne eylemek, ne yapmak.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

45. **n'eyledi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **114**
Ne eylemek, ne yapmak.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

46. **n'eyleyin:**-*y, -in*
Kaside 19
Mısra: **74**
Ne eylemek, ne yapmak.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

47. **n'eyler:**-*r*
Gazel 119
Mısra: **10**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

48. **n'eyler:**-*r*
Gazel 64
Mısra: **2**
Ne eylemek, ne yapmak.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

49. **n'eyleyeyin:**-*y, -eyin*
Kaside 9
Mısra: **31**
Ne eylemek, ne yapmak.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben n'eyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

50. **n'eyler:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **17**
Ne eylemek, ne yapmak.

Nice mīrās̱a girmişdür o tāc u taḫtı n'eyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

51. **n'eyler:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Ne gezer, bulunmaz, mevcut değil.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

52. **n'eylesün:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Ne eylemek, ne yapmak.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

53. **n'eylesün:**
Gazel 99
Mısra: **4**
Ne eylemek, ne yapmak.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

<u>ney-şeker:</u>

1. **ney-şekerden:**-*den*
Kaside 30
Mısra: **12**
Şeker kamışı.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

<u>neyyir-i aʿẓam:</u>

1. **neyyir-i aʿẓam:**
Kaside 32
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Parlaklığı en fazla olan // güneş.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

2. **neyyir-i aʿẓam:**
Kaside 38
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Parlaklığı en fazla olan // güneş.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

3. **neyyir-i aʿẓam:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güneş.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

<u>neyyir-i evc-i maʿārif:</u>

1. **neyyir-i evc-i maʿārif:**
Kaside 60

Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
İlim, bilgi, hüner güneşi.

Eylemişler felek-i ṭabʿ-ı refīʿinde ḳırān
Neyyir-i evc-i maʿārif meh-i tābān-ı suḫan

neyyir-i reʾyi:

1. **neyyir-i reʾyi:**-*i*
Kaside 49
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru // parlak düşünce.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

nezāket:

1. **nezāketle:**-*le*
Gazel 57
Mısra: **2**
Naziklik, incelik, zariflik.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

2. **nezāketle:**-*le*
Gazel 74
Mısra: **5**
Naziklik, incelik, zariflik.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

3. **nezāketle:**-*le*
Gazel 120
Mısra: **13**
Naziklik, incelik, zariflik.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse nʾola ṭarz-ı ḥasen üzre

4. **nezāketde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **71**
Naziklik, incelik, zariflik.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

5. **nezāketle:**-*le*
Kaside 20
Mısra: **55**
Naziklik, incelik, zariflik.

Ola hem münderic her bir ḳaṣīdemde nezāketle
Bu gūne bir ġazel kim gūş iden lā-büdd ider ez-ber

6. **nezāket:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Naziklik, incelik, zariflik.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

neẓẓāre:

1. **neẓẓāreye:**-*y, -e*
Gazel 43
Mısra: **5**
Bakma, bakış, seyretme.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

neẓẓāregeh-i nigāh-ı maʿnā:

1. **neẓẓāregeh-i nigāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mana bakışının baktığı yer.

Vādī-i ḫayāl-i dil-firībüñ
Neẓẓāregeh-i nigāh-ı maʿnā

nıṣf-ı menzilden:

1. **nıṣf-ı menzilden:**-*den*
Kaside 30
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Varılacak yerin yarısı, yolun yarısı.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

niʿam-ı rūzgār:

1. **niʿam-ı rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Devrin nimetleri, yiyecekleri.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

nice:

1. **nice:**
Terkib-bend 1
Mısra: **27**
Pek çok.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

2. **nice:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Nasıl.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

3. **nice:**
Gazel 14
Mısra: **7**
Nasıl.

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

4. **nice:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Nasıl.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

5. **nice:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Nasıl.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

6. **nice:**
Gazel 68
Mısra: **2**
Nasıl.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

7. **nice:**
Gazel 68
Mısra: **11**
Nasıl.

Güft ü gūy-ı nigehüñ dil nice idrāk eyler
Az çoḳ olmasa ger ġamzeye maḥrem ʿāşıḳ

8. **nice:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Nasıl.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

9. **nice:***-dür*
Gazel 102
Mısra: **8**
Nasıl.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

10. **nice:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Nasıl.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n’eylesün

11. **nice:**
Gazel 116
Mısra: **9**
Nasıl.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

12. **nice:**
Gazel 119
Mısra: **7**
Nasıl.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

13. **nice:**
Gazel 127
Mısra: **1**
Nasıl.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

14. **nice:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Nasıl.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

15. **nice:**
Gazel 142
Mısra: **4**
Nasıl.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̠īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

16. **nice:**
Gazel 142
Mısra: **5**
Nasıl.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

17. **nice:**
Gazel 143

Mısra: **2**
Nasıl.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

18. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Nasıl.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

19. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **8**
Nasıl.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reh̲-i ḫayr u şer eyler

20. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Nasıl.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

21. **nice:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Nasıl.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nev-rūz-ı ṣabādur hep nevāy-ı bülbül-i zārı

22. **nice:**
Kaside 15
Mısra: **75**
Nasıl.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

23. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Nasıl.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

24. **nice:**
Kaside 19
Mısra: **66**
Nasıl.

Ġaraż maḳdūrumı bez̲l itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̲enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

25. **nice:**
Kaside 19
Mısra: **77**
Nasıl.

Nice aʿdāya ġālib olmasun Nefʿī-i bī-pervā
Ki meddāḥ-ı Şāhenşāh-ı cihan-gīr ü muẓafferdür

26. **nice:**
Kaside 20
Mısra: **59**
Nasıl.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

27. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **98**
Nasıl.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

28. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **50**
Nasıl.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

29. **nice:**
Kaside 25
Mısra: **59**
Nasıl.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

30. **nice:**
Kaside 25
Mısra: **79**
Nasıl.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

31. **nice:**
Kaside 26
Mısra: **83**
Nasıl.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

32. **nice:**
Kaside 28
Mısra: **8**
Nasıl.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

33. **nice:**
Kaside 28
Mısra: **134**
Nasıl.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

34. **nice:**
Kaside 38
Mısra: **12**
Nasıl.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

35. **nice:**
Kaside 38
Mısra: **12**
Nasıl.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

36. **nice:**
Kaside 38
Mısra: **82**
Nasıl.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

37. **nice:**
Kaside 39
Mısra: **73**
Nasıl.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

38. **nice:**
Kaside 40
Mısra: **10**
Nasıl.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

39. **nice:**
Kaside 40
Mısra: **103**
Nasıl.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

40. **nice:**
Kaside 41
Mısra: **19**
Nasıl.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

41. **nice:**
Kaside 44
Mısra: **59**
Nasıl.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

42. **nice:**
Kaside 46
Mısra: **37**
Nasıl.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Beẕl-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

43. **nice:**
Kaside 47
Mısra: **73**
Nasıl.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

44. **nice:**
Kaside 47
Mısra: **85**
Nasıl.

Ḫulūṣum nice mümkindür murādımca edā ammā
Dil-i pür-iştiyāḳa az çoḳ esbāb-ı tesellādur

45. **nice:**
Kaside 47
Mısra: **128**
Nasıl.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

46. **nice:**
Kaside 48
Mısra: **26**
Nasıl.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

47. **nice:**
Kaside 48
Mısra: **33**
Nasıl.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

48. **nice:**
Kaside 48
Mısra: **49**
Nasıl.

Nice āh itmesün bī-çāreler kim
Ne gevher ḳodı iṭlāfı ne dür hem

49. **nice:**
Kaside 48
Mısra: **79**
Nasıl.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

50. **nice:**
Kaside 48
Mısra: **80**
Nasıl.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

51. **nice:**
Kaside 49
Mısra: **92**
Nasıl.

Anuñ cismi bunuñ cānı yanar bundan ḳıyāş eyle
Nice beñzer esīr-i dūzehe hicrān giriftārı

52. **nice:**
Kaside 55
Mısra: **87**
Nasıl.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

53. **nice:**
Kaside 61
Mısra: **55**
Nasıl.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

54. **nice:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Nasıl.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

55. **nice:**
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
Nasıl.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

56. **nice:**
Kaside 59
Mısra: **66**
Birçok, hayli.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

57. **nice:**
Kaside 53
Mısra: **77**
Nasıl.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

58. **nice:**
Kaside 27
Mısra: **61**
Çok, pek çok, birçok.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

59. **nice:**
Kaside 27
Mısra: **62**
Çok, pek çok, birçok.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

60. **nice:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Çok, pek çok, birçok.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

61. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **17**
Çok, pek çok, birçok.

Nice mīrāṡa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

62. **nice:**
Kaside 26
Mısra: **92**
Çok, pek çok, birçok.

Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle nice fetḥ-i ʿaẓīm

63. **nice:**
Kaside 57
Mısra: **17**
Çok, pek çok, birçok.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

64. **nice:**
Kaside 60
Mısra: **49**
Çok, pek çok, birçok.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

65. **nice:**
Kaside 47
Mısra: **56**
Öyle bir.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

66. **nice:**
Kaside 47
Mısra: **115**
Öyle bir.

Nice divānçe metn-i ḥikmetü'l-işrāḳ-ı endīşe
Ki ḫurşīd-i cihān-tāb aña bir cild-i muṭallādur

67. **nice:**
Kaside 51
Mısra: **3**
Öyle bir.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

68. **nice:**
Kaside 51
Mısra: **4**
Öyle bir.

Nice ʿıyd evvel-i cemʿiyyet-i şādī vü sürūr
Nice ʿıyd āḫir-i hengāme-i endūh ü elem

69. **nice:**
Kaside 51
Mısra: **5**
Öyle bir.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

70. **nice:**
Kaside 51
Mısra: **6**
Öyle bir.

Nice ʿıyd āyīne-i rū-yı cihān-tāb-ı neşāṭ
Nice ʿıyd āfet-i cāngāh-ı dil-i tīre-i ġam

71. **nice:**
Kaside 50
Mısra: **35**
Çok, pek çok, birçok.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

72. **nice:**
Kaside 37
Mısra: **5**
Öyle bir, nasıl.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

73. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **101**
Çok, pek çok, birçok.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

74. **nice:**
Kaside 38
Mısra: **91**
Çok, pek çok, birçok.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

75. **nice:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Nasıl.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

76. **nice:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Nasıl.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

77. **nice:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Nasıl.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

78. **nice:**
Gazel 48

Mısra: **10**
Çok, pek çok, birçok.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

79. **nice:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Çok, pek çok, birçok.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

80. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Çok, pek çok, birçok.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

81. **nice:**
Kaside 27
Mısra: **98**
Çok, pek çok, birçok.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

82. **nice:**
Kaside 31
Mısra: **6**
Çok, pek çok, birçok.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

83. **nice:**
Kaside 57
Mısra: **74**
Çok, pek çok, birçok.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

84. **nice:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Öyle bir, nasıl.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

85. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Öyle bir, nasıl.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

86. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Öyle bir, nasıl.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

87. **nice:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Çok, pek çok, birçok.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

88. **nice:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Çok, pek çok, birçok.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

89. **nice:**
Kaside 14
Mısra: **95**
Hangi.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

90. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Çok, pek çok, birçok.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

91. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **11**
Öyle bir.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

92. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **19**
Öyle bir.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

93. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Öyle bir.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

94. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **25**
Öyle bir.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

95. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **29**
Öyle bir.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

96. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Öyle bir.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

97. **nice:**
Kaside 37
Mısra: **3**
Öyle bir.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

98. **nice:**
Kaside 43
Mısra: **39**
Öyle bir.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rācihdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

99. **nice:**
Kaside 44
Mısra: **3**
Öyle bir.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

100. **nice:**
Kaside 50
Mısra: **13**
Öyle bir.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

101. **nice:**
Kaside 50
Mısra: **14**
Öyle bir.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

102. **nice:**
Kaside 50
Mısra: **15**
Öyle bir.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

103. **nice:**
Kaside 50
Mısra: **17**
Öyle bir.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān ʿıṭr-ı meşām

104. **nice:**
Kaside 58
Mısra: **83**
Öyle bir.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

105. **nice:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Öyle bir.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

106. **nicedür:***-dür*
Kaside 17
Mısra: **56**
Nasıl.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

107. **nice:**
Kaside 16
Mısra: **52**
Çok, pek çok, birçok.

Çeşm-i baḫt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ġarb
Dest-i ḳahr-ı iḳtidārı nice tāb-ı rūzgār

108. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **65**
Çok, pek çok, birçok.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

109. **nice:**
Kaside 45
Mısra: **20**
Çok, pek çok, birçok.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

nice biñ:

1. **nice biñ:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

2. **nice biñ:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Nice biñ ḫānmānı bāda vermiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir ʿāşıḳ da ber-bād itdügin görsek

3. **nice biñ:**
Kaside 5
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

4. **nice biñ:**
Kaside 40
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

5. **nice biñ:**
Kaside 46
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

6. **nice biñ:**
Kaside 51
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

7. **nice biñ:**
Rübai 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

8. **nice biñ:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

nice biñ yıl:

1. **nice biñ yıl:**
Kaside 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce sene.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

2. **nice biñ yıl:**
Kaside 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce sene.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

nice bir:

1. **nice bir:**
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Ḳalbimüz bāde ile maṭlaʿ-ı envār olsun
Nice bir maḫzen-i esrār-ı ġam-endūz idelüm

2. **nice bir:**
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

3. **nice bir:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

4. **nice bir:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

5. **nice bir:**
Kaside 7
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

6. **nice bir:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. **nice bir:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

8. **nice bir:**
Kaside 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

9. **nice bir:**
Kaside 41
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

10. **nice bir:**
Kaside 44
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

11. **nice bir:**
Kaside 51
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

12. **nice bir:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

13. **nice bir:**
Kaside 53
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

14. **nice bir:**
Müfret 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

15. **nice bir:**
Müfret 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

16. **nice bir:**
Müseddes 1
Mısra: **28**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

17. **nice bir:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar // nasıl.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

18. **nice bir:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

<u>nice demdür:</u>

1. **nice demdür:**
Kaside 43
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

2. **nice demdür:**
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

<u>nice demlerdür:</u>

1. **nice demlerdür:***-ler, -dür*
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

<u>nice mümkin:</u>

1. **nice mümkin:**
Kaside 18
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Erişmez gerdine peyk-i serīü's-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

2. **nice mümkin:**
Kaside 23
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

3. **nice mümkin:**
Kaside 40
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

4. **nice mümkin:**
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Nice mümkin böyle vādīde bu güne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

5. **nice mümkin:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

<u>nice mümkindür:</u>

1. **nice mümkindür:***-dür*
Gazel 129
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün mü, mümkün değil.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

<u>nice olur:</u>

1. **nice olur:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.

Cez̲be-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

2. **nice olur:**
Rübai 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Nasıl olur.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

nice yıl:

1. **nice yıl:**
Kaside 13
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllarca.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

2. **nice yıl:**
Kaside 53
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

nice zamān:

1. **nice zamān:**
Kaside 32
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandır.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

nicedür:

1. **nicedür:**
Kaside 26
Mısra: **15**
Uzun zamandan beri.

Nicedür ḥāl-i dil-i āşüfte
Ş̱āneden çekmez ola renc-i elīm

niceye dek:

1. **niceye dek:**
Kaside 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

nic'olur:

1. **nic'olur:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Nasıl olur.

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müşṭāḳ-ı girişme

niçün:

1. **niçün:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Niçin, neden.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. **niçün:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Niçin, neden.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

3. **niçün:**
Gazel 67
Mısra: **1**
Niçin, neden.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

4. **niçün:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Niçin, neden.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiz̲ār andan

5. **niçün:**
Kaside 5
Mısra: **82**
Niçin, neden.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

6. **niçün:**
Kaside 32
Mısra: **19**
Niçin, neden.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

7. **niçün:**
Kaside 47
Mısra: **131**
Niçin, neden.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

8. **niçün:**
Kaside 53
Mısra: **39**
Niçin, neden.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

9. **niçün:**
Kaside 54
Mısra: **17**
Niçin, neden.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

10. **niçün:**
Kaside 57
Mısra: **29**
Niçin, neden.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

11. **niçün:**
Kaside 47
Mısra: **132**
Niçin, neden.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

12. **niçün:**
Kaside 26
Mısra: **89**
Niçin, neden.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

13. **niçün:**
Kaside 31
Mısra: **35**
Niçin, neden.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

n'ideyin:

1. **n'ideyin:**
Kaside 44
Mısra: **55**
Ne edeyim, ne yapayım.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

nifāḳ:

1. **nifāḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **45**
Münafıklık, iki yüzlülük.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

nigāh:

1. **nigāh:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Bakış, nazar.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

2. **nigāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 34
Mısra: **6**
Bakış, nazar.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

3. **nigāhını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 45
Mısra: **10**
Bakış, nazar.

Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nefʿī
Her nigāhını ḳażā āfet-i cāngāh bilür

4. **nigāhı:**-*ı*
Gazel 57
Mısra: **7**
Bakış, nazar.

Her nigāhı bir belā-yı nāgehānīdür dile
Ġayrı dil-berler gibi lāzım degül esbāb-ı nāz

5. **nigāh:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Bakış, nazar.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

6. **nigāh:**
Kaside 17

Mısra: **86**
Bakış, nazar.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

7. **nigāhı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **7**
Bakış, nazar.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

8. **nigāhı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **69**
Bakış, nazar.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

nigāh eyler:

1. **nigāh eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bakmak.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Niş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

nigāh itmedigin:

1. **nigāh itmedigin:**-*me, -dig, -i, -n*
Gazel 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bakmak.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı:

1. **nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hayran (olmuş) seyircilerin gözlerinin bakışı.

Çeker selāsile zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı

nigāh-ı dost:

1. **nigāh-ı dost:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bakışı // dostane bakış, muhabbetle bakış.

Nefʿī bize ne ġamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māʾiliz güzellerüñ en bī-vefāsına

nigāh-ı germ:

1. **nigāh-ı germ:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hararetli, kızgın bakış.

Bir nigāh-ı germ ile biñ cān alurken gözleri
Bir dil-i bī-tāb ile biñ ġamzeye āmādeyim

nigāh-ı germe:

1. **nigāh-ı germe:**-*e*
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıcak, sevgi dolu bakış.

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

nigāh-ı germ-i ḥabābıyla:

1. **nigāh-ı germ-i ḥabābıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 29
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kabarmış öfkeli bakış.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

nigāh-ı germini:

1. **nigāh-ı germini:**-*i, -n, -i*
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıcak, sevgi dolu bakış.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

nigāh-ı ḥasret:

1. **nigāh-ı ḥasret:**
Kaside 45
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hasret, özlem bakışı.

Meger ki cezb ide ʿāşıḳ nigāh-ı ḥasret ile
Ḫadeng-i tirkeş-i nāz u tegāfül-i yārı

nigāh-ı nükte-āmīzinde:

1. **nigāh-ı nükte-āmīzinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Nükteli /imalı bakış.

Her nigāh-ı nükte-āmįzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ:

1. **nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ:**-*u, -ñ*
Gazel 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yüzün parlak bakışı // yanağın parlaklığının aksi.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

nigāh-ı teġāfül:

1. **nigāh-ı teġāfül:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Bilmezlikten, anlamazlıktan gelen bakış.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

nigārı:

1. **nigārı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **9**
Sevgili, put gibi güzel sevgili.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm:

1. **nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm:**-*üm*
Kaside 7
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **-**
Hayal kilisesinin haremindeki put.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

nigeh:

1. **nigehle:**-*le*
Gazel 16
Mısra: **3**
Bakış, nazar.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

2. **nigehle:**-*le*
Gazel 46
Mısra: **11**
Bakış, nazar.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

3. **nigehle:**-*le*
Gazel 57
Mısra: **5**
Bakış, nazar.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

4. **nigehi:**-*i*
Gazel 62
Mısra: **10**
Bakış, nazar.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

5. **nigehi:**-*i*
Gazel 113
Mısra: **5**
Bakış, nazar.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

6. **nigehüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **8**
Bakış, nazar.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

7. **nigeh:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Bakış, nazar.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

8. **nigehi:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **8**
Bakış, nazar.

Cān virür ʿāşıḳ-ı dil-ḫastelere gerçi lebi
Ne göñüller alur ammā göz ucıyla nigehi

9. **nigehde:**-*de*
Gazel 135

Mısra: **2**
Bakış, nazar.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

10. **nigehle:**-*le*
Gazel 135
Mısra: **3**
Bakış, nazar.

Bildürdi bir nigehle dile ġamze ḳaṣdını
Ne keşfe ne mükāşefe-i rāza başladı

11. **nigehle:**-*le*
Gazel 137
Mısra: **7**
Bakış, nazar.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

12. **nigehle:**-*le*
Kaside 47
Mısra: **79**
Bakış, nazar.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

nigehbān:

1. **nigehbānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **48**
Gözcü, bekçi.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

nigehbān ola:

1. **nigehbān ola:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

2. **nigehbān ola:**-*a*
Kaside 34
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

3. **nigehbān ola:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

nigehbān olsa:

1. **nigehbān olsa:**-*sa*
Kaside 46
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gözetmek, korumak // yönetmek, hükmü altına almak.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

nigehbān-ı ḥaremdür:

1. **nigehbān-ı ḥaremdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Haremin bekçisi // darüssaade ağası.

Ol māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigehbān-ı ḥaremdür

nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt olsa:

1. **nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt olsa:**-*sa*
Kaside 30
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Ömür cinsinin ve varlığının bekçisi olmak.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

nigeh-i çeşm-i yār:

1. **nigeh-i çeşm-i yār:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözlerinin bakışı // sevgilinin gözleri.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

nigeh-i düzdīde:

1. **nigeh-i düzdīde:**
Kaside 17
Mısra: **94**

Kelime Tipi: -
Göz ucuyla acele bakış, kaçamak bakış.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

nigeh-i mest:

1. **nigeh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

2. **nigeh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

3. **nigeh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış // sevgilinin baygın yan bakışı.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz:

1. **nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz:**
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz örtüsüne bürünmüş bakış.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

nigeh-i şūhı:

1. **nigeh-i şūḫı:***-ı*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şuh, işveli bakış.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

nigerān:

1. **nigerāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **6**
Bakan, seyreden, gözetleyen.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʿīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

nigūn ide:

1. **nigūn ide:***-e*
Kaside 44
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Ters döndürmek, baş aşağı etmek.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

nigūn olmasa:

1. **nigūn olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı olmak, tersine dönmek.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

nihād:

1. **nihādında:***-ı, -n, -da*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **11**
Tabîat, huy, yaradılış.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

2. **nihādında:***-ı, -n, -da*
Kaside 19
Mısra: **24**
Tabîat, huy yaradılış.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

nihād-ı āb u hākinde:

1. **nihād-ı āb u ḫākinde:***-i, -n, -de*
Kaside 34
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Toprak ve su balçığı // toprak ve suyun mahiyeti (insanın toprak ve sudan yaratıldığına işaretle).

Nihād-ı āb u ḫākinde sirişte ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

nihād-ı ʿaḳl-ı küll:

1. **nihād-ı ʿaḳl-ı küll:**
Kaside 13

Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in tabiatı, huyu.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

nihād-ı cemād:

1. **nihād-ı cemād:**
Kaside 29
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Cansız cisimlerin tabiatı.

Ger olsa maẓhar-ı feyż-i firāset u fehmi
Olurdı ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem nihād-ı cemād

nihād-ı cilvesinde:

1. **nihād-ı cilvesinde:***-si, -n, -de*
Kaside 38
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Göz alıcı hareketlilik tabiatı, huyu.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

nihād-ı hevāya:

1. **nihād-ı hevāya:***-y, -a*
Kaside 4
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Havanın tabiatı, huyu.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

nihād-ı kūhsārı:

1. **nihād-ı kūhsārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dağın tabiatı.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi ṣarṣar nihād-ı kūhsārı

nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde:

1. **nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde:***-i, -n, -de*
Kaside 48
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Çabuk anlayan / zeki tabiat, karakter.

Nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde mużmer
Ṣarīr-i kilk-i çālākinde müdġam

nihāl-i gülbün-i sebzi:

1. **nihāl-i gülbün-i sebzi:***-i*
Kaside 49
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yeşil gül fidanı.

Ḳonup çeng idicek bülbül nihāl-i gülbün-i sebzi
Gümüş telden dizer ebr-i bahārī aña evṭārı

nihāl-i gülsitān:

1. **nihāl-i gülsitān:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin fidanı.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

nihāl-i ḫāmeme:

1. **nihāl-i ḫāmeme:***-m, -e*
Kaside 32
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Kalem fidanı // kalemin boyu.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

nihāl-i ḳadüñe:

1. **nihāl-i ḳadüñe:***-ü, -ñ, -e*
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Boy fidanı, sevgilinin fidana benzeyen uzun boyu.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

nihāl-i sidreye:

1. **nihāl-i sidreye:***-y, -e*
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Sidre ağacı // varılabilecek, erişilebilecek son nokta, son makam.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

nihān:

1. **nihānı:***-ı*
Gazel 94

Mısra: **6**
Gizli, saklı // gizleme, saklama (içinde bulunulan hâli aşikâr etmeme).

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

2. **nihān:**
Kaside 7
Mısra: **104**
Gizli, saklı // gizlenmiş, saklanmış.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

3. **nihāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **124**
Gizli, saklı.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

4. **nihāndur:***-dur*
Kaside 60
Mısra: **41**
Gizli, saklı.

Ẓulmet-ābād-ı devātında nihāndur k'olmuş
Ḫāmesi lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan

5. **nihān:**
Kaside 50
Mısra: **111**
Gizli, saklı.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

nihān itmezdi:

1. **nihān itmezdi:***-mez, -di*
Kaside 20
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak.

Derūnunda nihān itmezdi genc-i dürr-i şehvārı
Eger bīm-i kef-i cūdiyle deryā olmasa mużṭarr

nihān olmasa:

1. **nihān olmasa:***-ma, -sa*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gizlenmek, saklanmak.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

nihān olur:

1. **nihān olur:***-u, -r*
Kaside 56
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gizlenmek // görünmez olmak, kaybolmak.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret kim olur
Nūr-ı reʾyinden nihān şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn

2. **nihān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Gizlenmek, saklanmak.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

nihānī:

1. **nihānī:**
Kaside 47
Mısra: **79**
Gizli, gizlice.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

nihāyet:

1. **nihāyet:**
Kaside 19
Mısra: **4**
Sonunda.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

2. **nihāyet:**
Kaside 47
Mısra: **130**
Sonunda.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

niḳāb:

1. **niḳāb:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Yüz örtüsü, peçe.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

2. **niḳāb:**
Gazel 70

Mısra: **4**
Yüz örtüsü, peçe.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

niḳāb açsa:

1. **niḳāb açsa:**-*sa*
   Kaside 61
   Mısra: **76**
   Yüz örtüsü, peçe açmak, kaldırmak.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

niḳāb eylerdi:

1. **niḳāb eylerdi:**-*r, -di*
   Kaside 31
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Yüz örtüsü, peçe yapmak.

Çāk idüp kūşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

nikāt-ı kelimātum:

1. **nikāt-ı kelimātum:**-*u, -m*
   Kaside 33
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Kelimelerin ince manaları, nükteleri.

Ol nādire-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur

nīkū-ḥaseb:

1. **nīkū-ḥaseb:**
   Kaside 62
   Mısra: **54**
   İyi namlı, nesebi/ şanı iyi olan.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz:

1. **nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz:**
   Kaside 57
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   İyilikler yapan, melek huylu işleri güzel kimse.

Āṣafā baḥr-kefā gevher-i gerdūn-ṣadefā
Ey nīkūkār-ı melek-ḫulḳ u mekārīm-perdāz

nīl-gūn ṭārem:

1. **nīl-gūn ṭārem:**
   Kaside 38
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Lacivert kubbe // gök kubbe.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

nīl-i güftārı:

1. **nīl-i güftārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Söz Nil'i // Nil nehri gibi akıcı söz.

Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şekerḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

nīlī ḳubbe-i ʿālī:

1. **nīlī ḳubbe-i ʿālī:**
   Kaside 5
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Mavi yüce kubbe // gökyüzü.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

nīme:

1. **nīmesin:**-*si, -n*
   Kaside 32
   Mısra: **102**
   Bir bütünün yarısı, yarım.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

niʿmet:

1. **niʿmet:**
   Kaside 24
   Mısra: **9**
   İhsan, bağış.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

niʿmet-i erzān-ı felek:

1. **niʿmet-i erzān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin kolay elde edilebilir nimetleri.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

nīm-mest-i ḫāb-ı nāz:

1. **nīm-mest-i ḫāb-ı nāz:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz uykusundan yarı sarhoş.

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

2. **nīm-mest-i ḫāb-ı nāz:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Naz uykusundan yarı sarhoş.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

niṣāb isterse:

1. **niṣāb isterse:***-r, -se*
Kaside 61
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mertebe, şeref, ikbal istemek.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

niṣāb olur:

1. **niṣāb olur:***-u, -r*
Kaside 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

nis̱ār eyler:

1. **nis̱ār eyler:***-r*
Kaside 19
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

nis̱ār ider:

1. **nis̱ār ider:***-er, -, -*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dökmek, dağıtmak, (bir şey uğruna) feda etmek.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

nis̱ār-ı maḳdem itmeyince:

1. **nis̱ār-ı maḳdem itmeyince:***-me, -y, -ince*
Kaside 51
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gelişine, ayak basışına saçmak // ayağına serpmek, saçmak.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

nisbet:

1. **nisbet:**
Kaside 58
Mısra: **12**
Göre, nazaran, nisbetle.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

2. **nisbet:**
Kaside 52
Mısra: **89**
Göre, nazaran, nisbetle.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

3. **nisbet:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Göre, nazaran, nispetle.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

4. **nisbet:**
Kaside 32
Mısra: **63**
Göre, nazaran, nispetle.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

5. **nisbet:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Göre, nazaran, nispetle.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

6. **nisbet:**
Kaside 41
Mısra: **19**
Göre, nazaran, nispetle.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

7. **nisbet:**
Kaside 47
Mısra: **30**
Göre, nazaran, nispetle.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

8. **nisbet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **8**
Göre, nazaran, nispetle.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

9. **nisbet:**
Kaside 60
Mısra: **15**
Göre, nazaran, nisbetle.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳıṣ
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

nisbetle:

1. **nisbetle:**
Kaside 9
Mısra: **84**
Kıyas edilirse, göre, nazaran, nisbeten.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

2. **nisbetle:**
Kaside 18
Mısra: **65**
Kıyas edilirse, göre, nazaran, nisbeten.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

nişān:

1. **nişānı:**-*ı*
Gazel 40
Mısra: **3**
İz, işaret, belirti.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

2. **nişānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **60**
İz, işaret, belirti.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

3. **nişān:**
Kaside 52
Mısra: **50**
İz, işaret, belirti.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

4. **nişān:**
Gazel 105
Mısra: **6**
İz, eser, alamet.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

5. **nişāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **44**
İz, işaret.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

nişān dikse:

1. **nişān dikse:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hedefe koymak, hedef dikmek.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

nişān itmez:

1. **nişān itmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İz bırakmak.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

nişān ṭutsun:

1. **nişān ṭutsun:**-*sun*
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hedef tutmak, hedef göstermek.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

2. **nişān ṭutsun:**-*sun*
Kaside 55
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Hedef tutmak, hedef göstermek.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

nişān virür:

1. **nişān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Haber vermek, işaret etmek.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

2. **nişān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İşaret etmek, göstermek.

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

3. **nişān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hatırlatmak, benzemek.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

4. **nişān virür:**-*ü, -r*
Kaside 28
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Hatırlatmak, benzemek.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

nişān-ı dāġ-ı fermānı:

1. **nişān-ı dāġ-ı fermānı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Fermanın mührünün nişanı, tuğrası.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

nişān-ı naʿli:

1. **nişān-ı naʿli:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Nal izi, ayak izi.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

nişānum çekemez:

1. **nişānum çekemez:**-*emez*
Gazel 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hedef almak, ulaşılmak istenen amaca göre davranmak.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

nīş-i erḳam:

1. **nīş-i erḳam:**
Kaside 51
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yılanın zehri.

ʿAdli ger istese ıṣlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur:

1. **nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Temren ve hançerin (kirpik oku ve yan bakış hançeri) zehir bulaşmış ucunun yarasını hissetmek.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Niş̱-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

n'it:

1. **n'itsün:**-*sün*
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
Ne etmek, ne yapmak.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

nite ki:

1. **nite ki:**

Kaside 29
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim, nasıl ki, gibi.

Nite ki salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ʿibād

2. **nite ki:**

Kaside 32
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim, nasıl ki, gibi.

Nite ki maẓhar-ı elṭāf idüp cihānı Ḫudā
Vire her itdügi luṭfa kifāyet-i taʿmīm

3. **nite ki:**

Kaside 58
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim, şöyle ki.

Nite ki ola bu ḳaṣr-ı bülend-i ḥalkārī
Gezend-i ẕelẕele-i fitneden emīn ü maṣūn

<u>nitekim:</u>

1. **nitekim:**

Kaside 57
Mısra: **22**
Gibi, olduğu gibi.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

2. **nitekim:**

Kaside 34
Mısra: **89**
Sonuçta, buna bağlı olarak.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

3. **nitekim:**

Kaside 60
Mısra: **86**
Sonuçta.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

4. **nitekim:**

Kaside 53
Mısra: **86**
Gibi, olduğu gibi, nasıl ki.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

5. **nitekim:**

Gazel 130
Mısra: **19**
Nasıl ki, şöyle ki.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

6. **nitekim:**

Gazel 130
Mısra: **20**
Sonuç olarak.

Nitekim cām-ı hilāl-i ʿıydı gerdān ide çarḫ
Nitekim ola maḥal mihre ḥamel nev-rūzda

7. **nitekim:**

Kaside 36
Mısra: **79**
-dığı müddetçe.

Nitekim ḫusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maġrıb-zemīni fetḥa ʿalem

8. **nitekim:**

Kaside 49
Mısra: **107**
-dığı müddetçe.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

9. **nitekim:**

Kaside 51
Mısra: **109**
-dığı müddetçe.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

10. **nitekim:**

Kaside 51
Mısra: **110**
-dığı müddetçe.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

11. **nitekim:**

Kaside 52
Mısra: **119**
-dığı müddetçe.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

12. **nitekim:**

Kaside 53
Mısra: **95**
-dığı müddetçe.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

13. **nitekim:**
Kaside 53
Mısra: **97**
-dığı müddetçe.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

14. **nitekim:**
Kaside 60
Mısra: **85**
-dığı müddetçe.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

15. **nitekim:**
Kaside 5
Mısra: **103**
Sanki, adeta.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

16. **nitekim:**
Kaside 31
Mısra: **131**
Nasıl ki, şöyle ki, gibi.

Nitekim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

niyām:

1. **niyāma:***-a*
Kaside 27
Mısra: **31**
Kın, kılıç kını.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

2. **niyāmdan:***-dan*
Kaside 58
Mısra: **100**
Kın, kılıç kını.

Neʿūzü biʾl-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

niyāz:

1. **niyāz:**
Kaside 5
Mısra: **79**
Yalvarma, yakarma, rica.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

2. **niyāz:**
Kaside 52
Mısra: **117**
Yalvarma, yakarma, rica.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

3. **niyāz:**
Kaside 54
Mısra: **89**
Yalvarma, yakarma, rica.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

4. **niyāz:**
Kaside 57
Mısra: **84**
Yalvarma, yakarma, rica.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

niyāz ehline:

1. **niyāz ehline:***-n, -e*
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yalvarma, yakarma ehli // âşıklar.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

2. **niyāz ehline:***-n, -e*
Müfret 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yalvarma, yakarma ehli // âşıklar.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

niyāz eyle:

1. **niyāz eyle:**
Kaside 18
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Yalvarmak, dua etmek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

2. **niyāz eyle:**
Kaside 35
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Yalvarmak, dua etmek.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

niyāz eylemeyince:

1. **niyāz eylemeyince:**-*me, -y, -ince*
Kaside 57
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Yalvarmak.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

niyāz eylese:

1. **niyāz eylese:**-*se*
Gazel 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yalvarmak.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

niyāz itmege:

1. **niyāz itmege:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarmak.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿiṡ
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿiṡ

niyyet:

1. **niyyeti:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **39**
Maksat, amaç.

Ḫayradur niyyeti her demde ʿaceb mi olsa
Böyle bir cāmiʿ-i ḫoş-ṭarḥ u laṭīfe bānī

2. **niyyet:**
Kaside 21
Mısra: **69**
Maksat, amaç.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

3. **niyyet:**
Kaside 47
Mısra: **92**
Maksat, amaç.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

4. **niyyeti:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **11**
Maksat, amaç.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

5. **niyyeti:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **5**
Maksat, amaç.

Niyyeti dāʾim eṡer-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

niẓām verdi:

1. **niẓām verdi:**-*di*
Kaside 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düzen vermek, tertibe sokmak.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

niẓām vereyim:

1. **niẓām vereyim:**-*eyim*
Kaside 50
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Düzen vermek, sıralamak, dizmek // şiir yazmak.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

niẓām virdüñ:

1. **niẓām virdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Düzeltmek, düzene sokmak.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

Niẓāmī:

1. **Niẓāmī:**
Kaside 26
Mısra: **76**
Nizamî-i Gencevî; 12. yüzyılda, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

2. **Niẓāmī:**
Kaside 34
Mısra: **83**
Nizamî-i Gencevî; 12. yüzyılda, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān:

1. **niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān:**
Kaside 8
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Nuşirevan zamanının düzeni.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşīrvān bulur

niẓām-ı cihān:

1. **niẓām-ı cihān:**
Kaside 4
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Dünyanın düzeni.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

Niẓāmü'lmülk:

1. **Niẓāmü'lmülk:**
Kaside 38
Mısra: **28**
Kıvâmü'd-dîn Ebû Ali Hasan bin Ali. İran Selçukluları'ndan Alparslan ve oğlu Melikşah'ın veziri.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd:

1. **Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd:**
Kaside 34
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Şeref-baḫş-ı vezāret mesned- efrūz-ı cihānbānī
Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd ārāyiş-i āyīn-i düstūrī

Niẓāmü'l-mülk-i ahd:

1. **Niẓāmü'l-mülk-i ahd:**
Kaside 38
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Mürebbī-i ahālī kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Niẓāmü'l-mülk-i ahd ārāyiş-i maʿmūre-i ʿālem

Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi:

1. **niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın Nizamü'l-mülk'ü.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

nīze:

1. **nīzesini:**-*si, -n, -i*
Gazel 120
Mısra: **9**
Mızrak, süngü // sevgilinin kirpikleri.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

2. **nīzesidür:**-*si, -dür*
Kaside 3
Mısra: **31**
Mızrak, süngü.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

3. **nīze:**
Kaside 12
Mısra: **5**
Mızrak, süngü.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

4. **nīzesin:**-*si, -n*
Kaside 28
Mısra: **73**
Mızrak, süngü.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

5. **nīzesini:**-*si, -n, -i*
Kaside 52
Mısra: **98**
Mızrak, süngü.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

noḳṣān:

1. **noḳṣānuñ:**-*uñ*
Kaside 57
Mısra: **49**
Eksiklik, kusur, hata.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

2. **noḳṣānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **100**
Eksiklik, kusur, hata.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

3. **noḳṣānumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 62
Mısra: **52**
Eksiklik, kusur, hata.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

4. **noḳṣānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **120**
Eksik, kusur, hata.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

noḳṣān bula:

1. **noḳṣān bula:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Kısalmak (gündüz veya gecenin kısalması).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

noḳṣān-ı felek:

1. **noḳṣān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin kusuru.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

noḳṭa:

1. **noḳṭa:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

2. **noḳṭaların:**-*lar, -ı, -n*
Kaside 58
Mısra: **97**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

3. **noḳṭaları:**-*lar, -ı*
Kaside 53
Mısra: **84**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāğlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

4. **noḳṭada:**-*da*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek // tas. hakiki birlik, tüm çokluğun aslı.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

5. **noḳṭa:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Merkez.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

6. **noḳṭada:**-*da*
Gazel 65
Mısra: **7**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

7. **noḳṭasıdur:**-*sı, -dur*
Kaside 14
Mısra: **92**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Ḥarfidür mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl
Noḳṭasıdur mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī

8. **noḳṭa:**
Kaside 33

Mısra: **67**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Bir dāʾiredür devlet aña kevkebi noḳṭa
Bir āyīnedür ʿaḳl aña idrāki cilādur

9. **noḳṭa:**
Kaside 50
Mısra: **136**
Kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ufak şekil, benek.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

noḳṭa-i dāġ-ı süveydā:

1. **noḳṭa-i dāġ-ı süveydā:**
Kaside 12
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Aşk dağından meydana gelen (gönüldeki) siyah nokta.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

noḳṭa-i fā:

1. **noḳṭa-i fā:**
Kaside 50
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
"Fe" harfinin noktası.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

noḳṭa-i kilki:

1. **noḳṭa-i kilki:***-i*
Kaside 52
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Kalemin noktası, kalemin kağıda bir defa dokunmasıyla meydana getirdiği benek.

Noḳṭa-i kilki ʿiẕār-ı şāhid-i maʿnāya ḫāl
Cevher-i rūḥ-ı kelāmı ḳāleb-i ʿirfāna cān

noḳṭa-i kilk-i ʿanber-efşānum:

1. **noḳṭa-i kilk-i ʿanber-efşānum:***-u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Amber saçan /amber kokulu kalemin noktası.

Noḳṭa-i kilk-i ʿanber-efşānum
ʿĀlemüñ dāġ-ı mihr ü māhıdur

noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını:

1. **noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 49
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Makam ve büyüklük kaleminin noktası.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

noḳṭa-i nūn-ı suḫan:

1. **noḳṭa-i nūn-ı suḫan:**
Kaside 37
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Suhan kelimesindeki nun harfinin noktası.

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

noḳṭa-i pergār-ı ġayb:

1. **noḳṭa-i pergār-ı ġayb:**
Kaside 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gayp pergelinin noktası (gayp âlemini kuşatan dairenin merkezi).

Enverī-i rūzgārım noḳṭa-i pergār-ı ġayb
Gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġaybdānımdur benüm

n'ola:

1. **n'ola:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

n'ola:

1. **n'ola:**
Kaside 60
Mısra: **57**
Ne olur, olurverse.

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

2. **n'ola:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Ne olur.

Dese Nefʿī bu zemīnde n’ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

3. **n’ola:**
Gazel 20
Mısra: **14**
Ne olur.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n’ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

4. **n’ola:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Ne olur.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n’ola is̱bāt-ı ḳıyāmet

5. **n’ola:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Ne olur.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḫālī n’ola sözi

6. **n’ola:**
Gazel 6
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

Keyfiyyet-i naẓmumla mest olsa n’ola ʿālem
Her beyt-i ṣafā-baḫşı meyḫāne degül mi yā

7. **n’ola:**
Gazel 6
Mısra: **11**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḳadrüm n’ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

8. **n’ola:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n’ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

9. **n’ola:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Ne olur, şaşılır mı.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n’ola boyunca ḳana hep

10. **n’ola:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n’ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

11. **n’ola:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Ne olur, şaşılır mı.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Ṣarṣılsa n’ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

12. **n’ola:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n’ola her nigeh-i mest

13. **n’ola:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Ne olur, şaşılır mı.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n’ola ṭarf-ı küleh-i mest

14. **n’ola:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa Nefʿī n’ola ger endīşesiyle hem-zebān
N’eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

15. **n’ola:**
Gazel 30
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n’ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

16. **n’ola:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Ne olur, şaşılır mı.

N’ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

17. **n’ola:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Olsam n’ola Nefʿī gibi ḫallāḳ-ı maʿānī
İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür

18. **n'ola:**
Gazel 49
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

19. **n'ola:**
Gazel 52
Mısra: **14**
Ne olur, şaşılır mı.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

20. **n'ola:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

21. **n'ola:**
Gazel 55
Mısra: **13**
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

22. **n'ola:**
Gazel 56
Mısra: **7**
Ne olur, şaşılır mı.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

23. **n'ola:**
Gazel 58
Mısra: **8**
Ne olur, şaşılır mı.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

24. **n'ola:**
Gazel 62
Mısra: **12**
Ne olur, şaşılır mı.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

25. **n'ola:**
Gazel 69
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola ġarḳ olsa felek āb-ı ḥayāt-ı suḫane
Lūle-i ḫāme-i Nefʿī mīzāb olıcaḳ

26. **n'ola:**
Gazel 74
Mısra: **11**
Ne olur, şaşılır mı.

Cenāb-ı Āṣaf-ı zī-şān bilürse n'ola ger ḳadrüñ
Olur lā-büdd dil-i maḫdūm-ı pākīze-şiyem nāzik

27. **n'ola:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Ne olur, şaşılır mı.

Bir nefes dīdār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Nice demlerdür esīr-i iştiyāḳıdur göñül

28. **n'ola:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

29. **n'ola:**
Gazel 85
Mısra: **11**
Ne olur, şaşılır mı.

Rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi şād eylesem n'ola
Reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

30. **n'ola:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

31. **n'ola:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

32. **n'ola:**
Gazel 111
Mısra: **2**
Ne olur, şaşılır mı.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

33. **n’ola:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Ne olur, şaşılır mı.

Ṭolsa destümde n’ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

34. **n’ola:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Ne olur, şaşılır mı.

Ẓāhir olmazsa n’ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

35. **n’ola:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Ne olur, şaşılır mı.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n’ola ṭarz-ı ḥasen üzre

36. **n’ola:**
Gazel 124
Mısra: **2**
Ne olur, şaşılır mı.

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N’ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

37. **n’ola:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Ne olur, şaşılır mı.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n’ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

38. **n’ola:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Ne olur, şaşılır mı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n’ola helvālar gibi

39. **n’ola:**
Gazel 134
Mısra: **12**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n’ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

40. **n’ola:**
Gazel 137
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

N’ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

41. **n’ola:**
Gazel 138
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n’ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

42. **n’ola:**
Kaside 1
Mısra: **15**
Ne olur, şaşılır mı.

Ġamze-i dil-ber n’ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

43. **n’ola:**
Kaside 1
Mısra: **47**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n’ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

44. **n’ola:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Ne olur, şaşılır mı.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n’ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

45. **n’ola:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Ne olur, şaşılır mı.

N’ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

46. **n’ola:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Ne olur, şaşılır mı.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n’ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

47. **n’ola:**
Kaside 5
Mısra: **7**
Ne olur, şaşılır mı.

Çekilse n’ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

48. **n’ola:**
Kaside 8

Mısra: **7**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

49. **n'ola:**
Kaside 8
Mısra: **47**
Ne olur, şaşılır mı.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

50. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Ne olur, şaşılır mı.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

51. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Ne olur, şaşılır mı.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

52. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **18**
Ne olur, şaşılır mı.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

53. **n'ola:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Ne olur, şaşılır mı.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

54. **n'ola:**
Kaside 25
Mısra: **64**
Ne olur, şaşılır mı.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

55. **n'ola:**
Kaside 26
Mısra: **57**
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa devrinde n'ola ḫalḳ-ı cihān
Dāʾimā muġtenem-i nāz u naʿīm

56. **n'ola:**
Kaside 26
Mısra: **78**
Ne olur, şaşılır mı.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

57. **n'ola:**
Kaside 30
Mısra: **86**
Ne olur, şaşılır mı.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

58. **n'ola:**
Kaside 31
Mısra: **63**
Ne olur, şaşılır mı.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

59. **n'ola:**
Kaside 31
Mısra: **71**
Ne olur, şaşılır mı.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

60. **n'ola:**
Kaside 33
Mısra: **55**
Ne olur, şaşılır mı.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

61. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **11**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḫurşīd gibi olsa n'ola kevkeb-i cāhuñ
Ārāyiş-i devrān-ı dil-ārā-yı zamāne

62. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **13**
Ne olur, şaşılır mı.

Cemşīd gibi olsa n'ola meşreb-i pāküñ
Sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne

63. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **21**
Ne olur, şaşılır mı.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

64. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **63**
Ne olur, şaşılır mı.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

65. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **83**
Ne olur, şaşılır mı.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

66. **n'ola:**
Kaside 42
Mısra: **63**
Ne olur, şaşılır mı.

Muʿciz-i güftār ile dirsem n'ola
ʿĪsī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

67. **n'ola:**
Kaside 44
Mısra: **39**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḫᵛāba varmazsa n'ola dīde-i baḫtı bir dem
Āftāb olmış aña merdümek-i bināyī

68. **n'ola:**
Kaside 44
Mısra: **62**
Ne olur, şaşılır mı.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

69. **n'ola:**
Kaside 46
Mısra: **8**
Ne olur, şaşılır mı.

Dāʾimā ḫurrem ü ṣād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

70. **n'ola:**
Kaside 46
Mısra: **49**
Ne olur, şaşılır mı.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

71. **n'ola:**
Kaside 47
Mısra: **103**
Ne olur, şaşılır mı.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

72. **n'ola:**
Kaside 49
Mısra: **59**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

73. **n'ola:**
Kaside 50
Mısra: **69**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

74. **n'ola:**
Kaside 50
Mısra: **85**
Ne olur, şaşılır mı.

Ṭutsa dünyāyı n'ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

75. **n'ola:**
Kaside 51
Mısra: **90**
Ne olur, şaşılır mı.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

76. **n'ola:**
Kaside 52
Mısra: **87**
Ne olur, şaşılır mı.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

77. **n'ola:**
Kaside 55
Mısra: **36**
Ne olur, şaşılır mı.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

78. **n'ola:**
Kaside 55
Mısra: **76**
Ne olur, şaşılır mı.

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

79. **n'ola:**
Kaside 56
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

80. **n'ola:**
Kaside 56
Mısra: **37**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola hem zer hem güher bez̲l itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

81. **n'ola:**
Kaside 57
Mısra: **14**
Ne olur, şaşılır mı.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

82. **n'ola:**
Kaside 59
Mısra: **55**
Ne olur, şaşılır mı.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

83. **n'ola:**
Kaside 61
Mısra: **25**
Ne olur, şaşılır mı.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

84. **n'ola:**
Kaside 61
Mısra: **29**
Ne olur, şaşılır mı.

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

85. **n'ola:**
Kaside 61
Mısra: **76**
Ne olur, şaşılır mı.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

86. **n'ola:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **3**
Ne olur, şaşılır mı.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

87. **n'ola:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Ne olur, çok mu.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

88. **n'ola:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Ne olur, çok mu.

N'ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

89. **n'ola:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Ne olur, çok mu.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

90. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **54**
Ne olur, çok mu.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

91. **n'ola:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Ne olur.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

92. **n'ola:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

93. **n'ola:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

94. **n'ola:**
Gazel 30

Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

95. **n'ola:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

96. **n'ola:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

97. **n'ola:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Ne olur, ne çıkar.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

98. **n'ola:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

99. **n'ola:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar.

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

100. **n'ola:**
Gazel 86
Mısra: **14**
Ne olur, ne çıkar.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

101. **n'ola:**
Gazel 96
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

102. **n'ola:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

N'ola olsa muẓṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

103. **n'ola:**
Gazel 99
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

104. **n'ola:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

105. **n'ola:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

106. **n'ola:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

107. **n'ola:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

108. **n'ola:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Ne olur, ne çıkar.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

109. **n'ola:**
Gazel 140
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

110. **n'ola:**
Kaside 1
Mısra: **37**
Ne olur, ne çıkar.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

111. **n'ola:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Ne olur, ne çıkar.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

112. **n'ola:**
Kaside 6
Mısra: **49**
Ne olur, ne çıkar.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

113. **n'ola:**
Kaside 9
Mısra: **129**
Ne olur, ne çıkar.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

114. **n'ola:**
Kaside 12
Mısra: **81**
Ne olur, ne çıkar.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

115. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **28**
Ne olur, ne çıkar.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

116. **n'ola:**
Kaside 28
Mısra: **131**
Ne olur, ne çıkar.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

117. **n'ola:**
Kaside 39
Mısra: **74**
Ne olur, ne çıkar.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

118. **n'ola:**
Kaside 41
Mısra: **66**
Ne olur, ne çıkar.

Ben şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum
Bilmezse n'ola ḳadrümi mollā-yı zamāne

119. **n'ola:**
Kaside 46
Mısra: **30**
Ne olur, ne çıkar.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taḍmīn

120. **n'ola:**
Kaside 57
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

121. **n'ola:**
Kaside 57
Mısra: **82**
Ne olur, ne çıkar.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

122. **n'ola:**
Kaside 58
Mısra: **71**
Ne olur, ne çıkar.

Ġaraż ḫulūṣımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

123. **n'ola:**
Terkib-bend 1
Mısra: **74**
Ne olur, ne çıkar.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

124. **n'ola:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Ne olur, şaşılır mı.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

125. **n'ola:**
Gazel 50
Mısra: **2**
Ne olur, şaşılır mı.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Ṣād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

126. **n'ola:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Ne olur, şaşılır mı.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

127. **n'ola:**
Kaside 20
Mısra: **46**
Ne olur, şaşılır mı.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

128. **n'ola:**
Kaside 47
Mısra: **67**
Ne olur, şaşılır mı.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

129. **n'ola:**
Kaside 24
Mısra: **24**
Şaşılmaz, yerindedir.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

130. **n'ola:**
Kaside 25
Mısra: **22**
Şaşılmaz, yerindedir.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

131. **n'ola:**
Kaside 43
Mısra: **4**
Şaşılmaz, yerindedir.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

132. **n'ola:**
Kaside 49
Mısra: **105**
Şaşılmaz, yerindedir.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

133. **n'ola:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Ne olur.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

134. **n'ola:**
Kaside 62
Mısra: **34**
Ne olur.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

135. **n'ola:**
Gazel 133
Mısra: **1**
Ne çıkar, çok mu.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

n'olaydı:

1. **n'olaydı:**
Kaside 43
Mısra: **12**
Ne olurdu, keşke.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

n'oldı:

1. **n'oldı:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Ne oldu.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

n'olur:

1. **n'olur:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Nasıl olur.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

2. **n'olur:**
Kaside 36
Mısra: **70**
Nasıl olur.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

nopran:

1. **nopran:**
Kaside 41
Mısra: **111**
Davranışı kaba, sert ve gönül kırıcı olan.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

2. **nopran:**
Kaside 43
Mısra: **29**
Davranışı kaba, sert ve gönül kırıcı olan.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

nuḳl itmiş:

1. **nuḳl itmiş:***-miş*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Meze yapmak.

Bādem-i çeşmini nuḳl itmiş idük bezmümüze
Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarīfāne idi

nuḳre-ḫınk-i çarḫ:

1. **nuḳre-ḫınk-i çarḫ:**
Kaside 16
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin gümüş renkli kır atı.

İde tā kim nuḳre-ḫınk-i çarḫ ile cevlāngeri
Ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār

nuḳūş-ı reng-ā-renk:

1. **nuḳūş-ı reng-ā-renk:**
Kaside 58
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Rengârenk nakışlar.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

nuḳūş-ı siḥr:

1. **nuḳūş-ı siḥr:**-, -
Kaside 58
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Büyüleyici resimler.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭabʿum
Nuḳūş-ı siḥr ile reşk-i cihān-ı būḳalemūn

Nuʿmān-ı Ḫātem-mekrümet:

1. **Nuʿmān-ı Ḫātem-mekrümet:**
Kaside 55
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Hatem lütuflu, Hatem gibi cömert Nu'man (Ebu Hanife'ye nispeten İslam âlimi bağlamında).

Mehdī-i ʿĪsā-nefes Nuʿmān-ı Ḥātem-mekrümet
Ḫıżr-ı Yūsuf-ṭalʿat Eflāṭūn-ı İskender-cenāb

numūne-i nūn olur:

1. **numūne-i nūn olur:***-u, -r*
Kaside 58
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Nun harfinin benzeri olmak.

Ḥurūf-ı cāhını meşḳ itse kilk-i ḳudret olur
Güsiste dāʾire-i āsmān numūne-i nūn

nūr:

1. **nūr:**
Kaside 61
Mısra: **51**
Parlaklık, aydınlık.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

2. **nūrı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **59**
Işık, ziya, aydınlık.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

3. **nūrı:***-ı*
Kaside 27
Mısra: **64**
Işık, ziya, aydınlık.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

4. **nūrı:***-ı*
Kaside 28
Mısra: **53**
Işık, ziya, aydınlık.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

5. **nūrı:***-ı*
Kaside 34

Mısra: **14**
Işık, ziya, aydınlık.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

6. **nūrı:**-*ı*
Kaside 38
Mısra: **37**
Işık, ziya, aydınlık.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

7. **nūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **4**
Işık, ziya, aydınlık.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

8. **nūrdan:**-*dan*
Kaside 17
Mısra: **13**
Aydınlık, ziya // İlahî bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık, mübareklik.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

nūrānī eylesün:

1. **nūrānī eylesün:**-*sün*
Kaside 11
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **-**
Işıl ışıl etmek // nurlandırmak.

Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ālem-ārā gibi nūrānī

nūrānī ide:

1. **nūrānī ide:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **-**
Parlatmak.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

nūrānī olurdı:

1. **nūrānī olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Nurlu olmak, parlamak.

Zer-i maḫlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

nūr-bahş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār:

1. **nūr-baḫş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın nur saçan, etrafı nurlandıran ayı ve güneşi.

Ol ki berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur
Nūr-baḫş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār

nūr-bahş-ı āftāb-ı ʿālem-i ṣūrī:

1. **nūr-baḫş-ı āftāb-ı ʿālem-i ṣūrī:**
Kaside 34
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Suret âleminin güneşine /dünya güneşine ışık veren.

Dili āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā
Żamīri nūr-baḫş-ı āftāb-ı ʿālem-i ṣūrī

nūr-ı baṣar:

1. **nūr-ı baṣar:**
Kaside 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Göz nuru.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı baṣar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

2. **nūr-ı baṣar:**
Kaside 17
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Göz nuru.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

nūr-ı bīnāyı:

1. **nūr-ı bīnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Göz nuru, gözün ışığı (gözün görmesi).

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

nūr-ı çerāġ-ı baht-ı şeh-i ahterān olur:

1. **nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yıldızların şahının baht mumunun ışığı olmak.

Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī:

1. **nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī:**
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Peygamber'in şerefli zatının cevherinin nuru.

ʿAḳlı nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳı maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī

nūr-ı dīdārı:

1. **nūr-ı dīdārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Yüzün, çehrenin ışığı, parlaklığı.

Metāʿ-ı maḫzen-i sīne ḫayāl-i evṣāfı
Cilā-yı āyīne-i dīde nūr-ı dīdārı

nūr-ı feyż:

1. **nūr-ı feyż:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Feyzin, bereketin nuru.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

nūr-ı Hüdā:

1. **nūr-ı Hüdā:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kur'ânıkerîm'in nuru.

Mehdi̱-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān ẓıll-ı Ḫudā nūr-ı Hüdā

2. **nūr-ı hüdā:**
Kaside 7
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hidayet, doğru yol nuru.

Kaʿbe-i ʿiṣmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

nūr-ı kevkebi:

1. **nūr-ı kevkebi:***-i*
Kaside 25
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
(Talih) yıldızının ışığı.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

nūr-ı maʿnā:

1. **nūr-ı maʿnā:**
Kaside 35
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Mana ışığı, parıltısı.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

nūr-ı mevvāc-ı maʿānī:

1. **nūr-ı mevvāc-ı maʿānī:**
Kaside 6
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Manalar dalgalanışının nuru.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

nūr-ı rahşānı:

1. **nūr-ı raḫşānı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Parlak ışık.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

nūr-ı reʾyi:

1. **nūr-ı reʾyi:***-i*
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

nūr-ı reʾyinden:

1. **nūr-ı reʾyinden:***-i, -n, -den*
Kaside 20
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

2. **nūr-ı reʾyinden:***-i, -n, -den*
Kaside 56
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin nuru, fikir ışığı.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret kim olur
Nūr-ı reʾyinden nihān şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn

nūr-ı sefīd:

1. **nūr-ı sefīd:**
Kaside 54
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Beyaz nur.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

nūr-ı siyāha:

1. **nūr-ı siyāha:***-a*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah nur.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

nūr-ı vāḥiddür:

1. **nūr-ı vāḥiddür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tek nur.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

nūş eyle:

1. **nūş eyle:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

nūş eylerin:

1. **nūş eylerin:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

nūş eyleyende:

1. **nūş eyleyende:***-y, -ende*
Terkib-bend 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

nūş eyleyenler:

1. **nūş eyleyenler:***-y, -en, -ler*
Terkib-bend 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cürʿañı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

nūş idelden:

1. **nūş idelden:***-el(i), -den*
Gazel 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Nūş idelden cām-ı lebrīz-i maḥabbetden göñül
Oldı gūyā mest-i medhūş-ı mey-i bezm-i elest

nūş idelüm:

1. **nūş idelüm:***-elüm*
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

2. **nūş idelüm:***-elüm*
Kaside 62
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
İçmek.

Dey faṣlınuñ encāmıdur źevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

nūş ider:

1. **nūş ider:**-*er*
Kaside 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan leźźet-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

nūş iderin:

1. **nūş iderin:**-*er, -in*
Kaside 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçmek.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

2. **nūş iderin:**-*er, -in*
Kaside 44
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

nūş iderler:

1. **nūş iderler:**-*er, -ler*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Nūş iderler cām-ı nāzı birbirinüñ ʿaşḳına
İki çeşmüñ iki mest-i bāde-peymālar gibi

nūş it:

1. **nūş it:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

nūş itmede:

1. **nūş itmede:**-*mede*
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Ḫūn-ı dili bir źevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leźźet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

nūş itmek:

1. **nūş itmek:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

nūş itmemek:

1. **nūş itmemek:**-*me, -mek*
Kaside 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

nūş itse:

1. **nūş itse:**-*se*
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçmek.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden:

1. **nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dudağın tatlı gülümsemesinin panzehri.

Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebüñden cān bulur

nūş-dārū-yı şifā-sāz ola:

1. **nūş-dārū-yı şifā-sāz ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
İyileştiren tatlı ilaç olmak, iyileştiren tatlı ilaç hâline gelmek.

ʿAdli ger istese ışlāḥ-ı mażarrāt-ı cihān
Nūş-dārū-yı şifā-sāz ola nīş-i erḳam

nuṣret:

1. **nuṣret:**
    Kaside 13
    Mısra: **54**
    Başarı, üstünlük, zafer // Allah'ın yardımı ile galip gelme.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

2. **nuṣret:**
    Kaside 21
    Mısra: **8**
    Başarı, üstünlük, zafer.

Döşendi ḳaṣr-ı temennāya ʿişret esbābı
Dikildi ḳulle-i iḳbāle nuṣret aʿlāmı

3. **nuṣret:**
    Kaside 14
    Mısra: **126**
    Başarı, üstünlük, zafer.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

4. **nuṣret:**
    Kaside 22
    Mısra: **9**
    Başarı, üstünlük, zafer.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

5. **nuṣret:**
    Kaside 36
    Mısra: **13**
    Başarı, üstünlük, zafer.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

nuṣret-i Yezdānī:

1. **nuṣret-i Yezdānī:**
    Kaside 24
    Mısra: **107**
    Kelime Tipi: -
    Alah'ın yardımı.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

nuṭḳ:

1. **nuṭḳı:***-ı*
    Kaside 7
    Mısra: **22**
    Söz, konuşma, kelam.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

2. **nuṭḳı:***-ı*
    Kaside 2
    Mısra: **14**
    Söz, konuşma, kelam.

ʿAḳlı nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳı maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i ʿĪsevī

3. **nuṭḳumuñ:***-u, -m, -uñ*
    Kaside 4
    Mısra: **7**
    Söz, konuşma, kelam.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

4. **nuṭḳ:**
    Kaside 10
    Mısra: **103**
    Söz, konuşma, kelam.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

5. **nuṭḳum:***-u, -m*
    Kaside 59
    Mısra: **22**
    Söz, konuşma, kelam.

Endīşem edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür
Nuṭḳum sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür

nuṭḳa gelsem:

1. **nuṭḳa gelsem:***-se, -m*
    Kaside 8
    Mısra: **80**
    Kelime Tipi: -
    Konuşmak, konuşmaya başlamak.

Başlasam endişeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānį cān bulur

2. **nuṭḳa gelsem:***-se, -m*
    Kaside 12
    Mısra: **77**
    Kelime Tipi: -
    Konuşmak, konuşmaya başlamak.

Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demim ʿĪsā gibi
Beyt-i maʿmūr-ı maʿānī ḫānmānumdur benüm

nücūm:

1. **nücūma:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **62**
Yıldızlar.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

2. **nücūm:**
Kaside 52
Mısra: **120**
Yıldızlar.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

3. **nücūma:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **72**
Yıldızlar.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

nücūm-ı felek:

1. **nücūm-ı felek:**
Kaside 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki yıldızlar.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

nüh-çarh:

1. **nüh çarḫ:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dokuz felek, dokuz gök.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

nüh- felek-i dāʾire-sāz:

1. **nüh- felek-i dāʾire-sāz:**
Kaside 57
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Daire yapan / dönen dokuz felek.

Gelmedi daḫi benüm gibi cihān-ı naẓma
Devre āġāz ideli nüh- felek-i dāʾire-sāz

nüh-revāḳı:

1. **nüh-revāḳı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat gök.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh-revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

nüh-ḳadeh-i mīnāyı:

1. **nüh-ḳadeh-i mīnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Dokuz sırça kadeh // dokuz kat gök, gök kubbe.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

nüh-ḳıbāb:

1. **nüh-ḳıbāb:**
Kaside 55
Mısra: **64**
Gökyüzünün dokuz kubbesi.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna:

1. **nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna:**-*a*
Kaside 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğün dokuz katı // dokuz kat gök.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

nüh-ṭārem:

1. **nüh-ṭārem:**
Kaside 40
Mısra: **58**
Dokuz kubbe, dokuz kat gök.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile şarşıla bu nüh-ṭārem

nühüfte:

1. **nühüfte:**
Kaside 34
Mısra: **17**
Gizli, saklı.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

nühüfte-nükte:

1. **nühüfte-nükte:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Gizli nükte.

Nice Bū Cehli iʿtiḳāde getür
ʿĀrif ol bir nühüfte-nükte ile

nükhet ü būy-ı gül ü semen:

1. **nükhet ü būy-ı gül ü semen:**
Kaside 29
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yasemin ve gülün kokusu.

Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāna
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

nükhet-i aḫlāḳı:

1. **nükhet-i aḫlāḳı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Ahlakın /huyun güzel kokusu.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ:

1. **nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Masumluğun, temizliğin bahar rüzgârının kokusu.

Dūzaḫ-ı ʿiṣyān olurdı reşk-i firdevs-i s̱evāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ

nükhet-i cān:

1. **nükhet-i cān:**
Kaside 58
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Can veren güzel koku.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

nükhet-i cāndur:

1. **nükhet-i cāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Can veren güzel koku.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı:

1. **nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Güzellerin saçının kokusu.

Nesīmi ġāret itmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

nükhet-i gīsū-yı yāra:

1. **nükhet-i gīsū-yı yāra:***-a*
Kaside 38
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının güzel kokusu.

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı:

1. **nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı:***-ı*
Kaside 57
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ahlakın gül bahçesinin kokusu // güzel ahlak.

Nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı nesīm-i gül-bīz
Berḳ-ı ebr-i ġażabı ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz

nükhet-i gülzār-ı bahār:

1. **nükhet-i gülzār-ı bahār:**
Kaside 39
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Bahar gül bahçesinin güzel kokusu.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşk ü ʿabīr

nükhet-i ḫulḳı:

1. **nükhet-i ḫulḳı:***-ı*
Kaside 17
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

2. **nükhet-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Nükhet-i ḫulḳı muʿaṭṭar eylese ger ʿālemi
Ḫāk ile yeksān olurdı ḳıymet-i müşk ü zebād

3. **nükhet-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

4. **nükhet-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

nükhet-i hulkından:

1. **nükhet-i ḫulḳından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 44
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Behre-yāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġradugı ṣaḥrāyı

nükhet-i hulkıyla:

1. **nükhet-i ḫulḳıyla:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

2. **nükhet-i ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 17
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, huyun kokusu (kişinin karakterinin güzelliği).

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

nükhet-i müşkī-nefesüñ:

1. **nükhet-i müşkī-nefesüñ:**-*üñ*
Kaside 26
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Miskli nefesin güzel kokusu // misk yayan esintinin kokusu.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

nükhet-i müşkiyle:

1. **nükhet-i müşkiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 17
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Misk kokusu.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i hulkını:

1. **nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i ḫulḳını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 50
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yaratılış çimenliğinin misk saçan kokusu // yaratılışın, ahlakın misk kokusu.

Nükhet-i nāfe-güşā-yı çemen-i ḫulḳını ger
İtseler ġāliye-sāyān-ı bahār istişmām

nükhet-i saḥbā-yı maʿāniyle:

1. **nükhet-i saḥbā-yı maʿāniyle:**-*y, -le*
Kaside 31
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Mana şarabının güzel kokusu // şiirdeki mana güzelliği.

Mest olur nükhet-i saḥbā-yı maʿāniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

nükhet-i yāsemen ü sünbül:

1. **nükhet-i yāsemen ü sünbül:**
Kaside 46
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sümbül ve yaseminin güzel kokusu.

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

nükte:

1. **nüktesini:***-si, -n, -i*
Kaside 7
Mısra: **21**
Herkesin anlayamadığı ince mana.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿâciz ḳala yārāne idince tefhīm

2. **nüktede:***-de*
Kaside 1
Mısra: **39**
İnce manalı güzel söz.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

3. **nüktesi:***-si*
Kaside 9
Mısra: **132**
İnce manalı güzel söz.

Gūyā ki gülistān-ı suḫandür bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

4. **nükteyi:***-y, -i*
Kaside 9
Mısra: **14**
İnce manalı güzel söz.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

5. **nüktesini:***-si, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **84**
İnce manalı güzel söz.

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

6. **nüktesi:***-si*
Kaside 15
Mısra: **76**
İnce manalı güzel söz.

Nice ḳaṣīde bir kitāb mecmūʿa-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu'l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

7. **nüktesi:***-si*
Kaside 23
Mısra: **82**
İnce manalı güzel söz.

Her beyt-i ṣafā-güsteri bir meykede-i feyż
Her nüktesi bir nādire-i mużmer-i ʿālem

8. **nükte:**
Kaside 33
Mısra: **1**
İnce manalı güzel söz.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

9. **nüktede:***-de*
Kaside 38
Mısra: **78**
İnce manalı güzel söz.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

10. **nüktelerle:***-ler, -le*
Kaside 55
Mısra: **68**
İnce manalı güzel söz.

Feyż-i mihr-i iltifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

nüktedān:

1. **nüktedān:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Nükte bilen, ince ve zarif kimse.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

2. **nüktedāndur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **8**
Nükte bilen, ince ve zarif kimse.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

nüktedān İskender:

1. **nüktedān İskender:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan İskender // padişah.

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

nüktedān olur:

1. **nüktedān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Nükte yapmakta mahir olmak, nükte bilen olmak.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

nüktedān-server ola:

1. **nüktedān-server ola:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Nükte bilen, ince zarif padişah olmak // şair padişah olmak.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

nükte-i hafī:

1. **nükte-i ḫafī:**
Kaside 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gizli manalı zarif söz.

Her nükte-i ḫafī ki kelāmumda derc olur
Mażmūnı dest-i ʿāleme bir dāstān virür

nükte-i lafzı:

1. **nükte-i lafẓı:**-*ı*
Kaside 58
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sözün ince manası.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

nükte-i mā ḳall ü dell:

1. **nükte-i mā ḳall ü dell:**
Kaside 53
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Az sözle çok şey ifade eden nükte.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥüñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum:

1. **nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum:**-*u, -m*
Kaside 32
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Sözün /şiirin manalarla dolu nüktesi // ince anlamlarla dolu şiir.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

nükte-i ser-beste:

1. **nükte-i ser-beste:**
Rübai 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gizli, örtülü, kapalı söz.

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

nükte-i ser-beste-i sırr-ı ilhām:

1. **nükte-i ser-beste-i sırr-ı ilhām:**
Kaside 50
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kalbe doğan sırrın gizli manası.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

nükte-perdāz:

1. **nükte-perdāz:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Nükteli söz söyleyen.

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

nükte-perdāz-ı maʿānī:

1. **nükte-perdāz-ı maʿānī:**
Kaside 54
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Manaları nükteli şekilde söyleyen.

Nükte-perdāz-ı maʿānī ki beyān-ı ḳalemi
Ḥall ider müşkil-i rāz-ı felegi bī-taʿḳīd

nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm:

1. **nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm:**-*ü, -m*
Kaside 12
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yeni manalar icat edip zarif, güzel bir şekilde söyleyen.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

nükte-pīrā:

1. **nükte-pīrādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **8**
Güzel nükte söyleyen, nükte yapan.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

nükte-senc:

1. **nükte-senc:**
Kaside 57
Mısra: **27**
Nükteden anlayan.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

nükte-sencān-ı İlāhī:

1. **nükte-sencān-ı İlāhī:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İlahî sözlerdeki ince manaları değerlendirenler/tartanlar.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

nükte-sencān-ı zamāne:

1. **nükte-sencān-ı zamāne:***-e*
Kaside 13
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Devrin nükteden anlayanları, nükteyi değerlendirenleri.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

nükte-senc-i endīşem:

1. **nükte-senc-i endīşem:***-m*
Kaside 32
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Nüktedan, nükte bilen fikir / hayal.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz:

1. **nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz:***-y, -iz*
Gazel 86
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Devrin duyulmamış nükteli sözler söyleyeni.

Hem nükte-senc-i nādire-gūy-ı zamāneyiz
Ṭutsa ʿaceb mi ʿālemi efsānemüz bizüm

nükte-senc-i senā-güstere:

1. **nükte-senc-i s̱enā-güstere:***-e*
Kaside 29
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Övgü yazan, öven şair.

Ki naẓma cürʾet idelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i s̱enā-güstere murād-ı fuʾād

nükte-senc-i vaṣṣāfı:

1. **nükte-senc-i vaṣṣāfı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Vasıflarını sayarak metheden şair.

Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i senā-ḫᵛānı

nükte-şinās:

1. **nükte-şinās:**
Kaside 7
Mısra: **19**
İnce manaları anlayan.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

nükte-şināsān:

1. **nükte-şināsān:**
Kaside 10
Mısra: **109**
Nükteden anlayanlar, ince ve güzel manalı sözü anlayıp değerlendirenler.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

nükte-şināsān-ı suḫan:

1. **nükte-şināsān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Şiirin nükteden anlayanları.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

nükte-şināsān-ı zamāne:

1. **nükte-şināsān-ı zamāne:**
Kaside 50
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Zamanın nükteden anlayanları.

Zūr-ı endīşe vü ās̱ār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

nümāyān:

1. **nümāyān:**
Mesnevi 1
Mısra: **35**
Görünen, açık, aşikâr.

Vechinde nümāyān es̱er-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

2. **nümāyān:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Görünen, açık, aşikâr.

ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dirsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsmānuñ naḳş-ı esrārı

3. **nümāyān:**
Kaside 34
Mısra: **18**
Görünen, açık, aşikâr.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

nümāyān ola:

1. **nümāyān ola:***-a*
Kaside 35
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Görünmek.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

2. **nümāyān ola:***-a*
Kaside 42
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Görünmek.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

nümāyān olduġın:

1. **nümāyān olduġın:***-duk, -ı, -n*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Görünmek.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

nüsha:

1. **nüsḫasını:***-sı, -n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **109**
Bir yazıdan çıkarılan suret, yazılı bir şeyin benzeri, eşi, tıpkısı.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

nüsha-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur:

1. **nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur:***-dur*
Kaside 35
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Şairlerin dilini düğümleyen muska.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

nüsha-i ʿaḳd-i lisānıdur:

1. **nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dil bağlayan muska (konuşamaz veya hiçbir şeye itiraz edemez duruma getiren muska).

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

nüsha-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur:

1. **nüsḫa-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Mana ve mazmunla dolu divanın nüshası.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī
Kitābum nüsḫa-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur

nüsha-i esrār-ı Ḫudādur:

1. **nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah'ın sırlarının /hikmetlerinin nüshası.

Yaʿnī ki ḥaḳīḳatde ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver
Ehl-i naẓara nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur

nüsha-i evṣāfuñı:

1. **nüsḫa-i evṣāfuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 46
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Vasıfların nüshası.

İnşāʾaʾllāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

nüsha-i gülzārı:

1. **nüsḫa-i gülzārı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Bahçenin bir kısmı.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

nüsha-i günāhıdur:

1. **nüsḫa-i günāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Günahın nüshası, sureti.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

nüsha-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber:

1. **nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber:**
Kaside 33
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin nüshası.

ʿAşḳ ehline tā nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektūb-ı ḫuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

nüsha-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel:

1. **nüsḫa-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel:**
Kaside 54
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ezel sırlarını ihtiva eden mecmuanın nüshası.

Nāmesi nüsḫa-i mecmūʿa-i esrār-ı ezel
Ḫāmesi lūle-i ser- çeşme-i feyż-i cāvīd

nüsha-i siḥr-i beyāndur:

1. **nüsḫa-i siḥr-i beyāndur:**-*dur*
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söz sihrinin nüshası.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

nüsha-i şiʿrüm:

1. **nüsḫa-i şiʿrüm:**-*ü, -m*
Kaside 30
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Şiirin nüshası (yazılmış şiir metninin aynısını yazmak).

İderdi vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender
Bulaydı nüsḫa-i şiʿrüm ḥakīm-i Yūnānī

nüsha-i şiʿrüñ:

1. **nüsḫa-i şiʿrüñ:**-*üñ*
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şiirin nüshası (yazılmış şiir metninin aynısını yazmak).

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

nüvişte:

1. **nüvişte:**
Kaside 34
Mısra: **50**
Yazılmış, kayıtlı.

Nihād-ı āb u ḫākinde sirişte ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

nüzūl eyler:

1. **nüzūl eyler:**-*r*
Kaside 52
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İnmek.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

2.2.17. O

o:

1. **o:**
Gazel 8
Mısra: **8**
O, işaret sıfatı.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

2. **o:**
Gazel 18
Mısra: **20**
O, işaret sıfatı.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

3. **o:**
Gazel 19
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Mecnūn ne bilür kāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

4. **o:**
Gazel 21
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola is̱bāt-ı ḳıyāmet

5. **o:**
Gazel 21
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

6. **o:**
Gazel 22
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

7. **o:**
Gazel 24
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Meyḫāne-i nāz olmış o çeşm-i siyeh-i mest
Her küşe-i pür-fitnesi bir ḫᵛābgeh-i mest

8. **o:**
Gazel 25
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Cibrīli helāk itse o çeşm-i siyeh-i mest
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

9. **o:**
Gazel 26
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

10. **o:**
Gazel 34
Mısra: **15**
O, işaret sıfatı.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

11. **o:**
Gazel 34
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

12. **o:**
Gazel 35
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

13. **o:**
Gazel 38
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

14. **o:**
Gazel 45
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

15. **o:**
Gazel 58
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

16. **o:**
Gazel 59
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

17. **o:**
Gazel 62

Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

18. **o:**
Gazel 62
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

19. **o:**
Gazel 65
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

20. **o:**
Gazel 68
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Görse ḥüsnüñ olur elbette her ādem ʿāşıḳ
Nice olmasun o meh-pāreye ʿālem ʿāşıḳ

21. **o:**
Gazel 71
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Ḳahramān ḳarşu ṭurur mı gör o müjgānlara
Leşker-i ġamze-i mest-i sipeh-endāzına baḳ

22. **o:**
Gazel 73
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

23. **o:**
Gazel 91
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

24. **o:**
Gazel 95
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

25. **o:**
Gazel 96
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

26. **o:**
Gazel 101
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

27. **o:**
Gazel 111
Mısra: **8**
O, işaret sıfatı.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

28. **o:**
Gazel 121
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

29. **o:**
Gazel 126
Mısra: **12**
O, işaret sıfatı.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

30. **o:**
Gazel 132
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

31. **o:**
Gazel 132
Mısra: **8**
O, işaret sıfatı.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

32. **o:**
Gazel 141
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

33. **o:**
Kaside 1
Mısra: **28**
O, işaret sıfatı.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

34. **o:**
Kaside 1
Mısra: **56**
O, işaret sıfatı.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

35. **o:**
Kaside 3
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

36. **o:**
Kaside 5
Mısra: **20**
O, işaret sıfatı.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

37. **o:**
Kaside 5
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

38. **o:**
Kaside 5
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

39. **o:**
Kaside 5
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

40. **o:**
Kaside 5
Mısra: **75**
O, işaret sıfatı.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

41. **o:**
Kaside 8
Mısra: **63**
O, işaret sıfatı.

Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdüm kim benüm memdūḥumuñ
Āstān-rūb-ı sarāyı devlet-i Ḫāḳān bulur

42. **o:**
Kaside 9
Mısra: **15**
O, işaret sıfatı.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

43. **o:**
Kaside 9
Mısra: **45**
O, işaret sıfatı.

Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīm-sitāndur

44. **o:**
Kaside 9
Mısra: **111**
O, işaret sıfatı.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

45. **o:**
Kaside 10
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

46. **o:**
Kaside 10
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

47. **o:**
Kaside 10
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler

48. **o:**
Kaside 10
Mısra: **87**
O, işaret sıfatı.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

49. **o:**
Kaside 10
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

50. **o:**
Kaside 11
Mısra: **15**
O, işaret sıfatı.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

51. **o:**
Kaside 11
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

Nice mīrās̱a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

52. **o:**
Kaside 11
Mısra: **50**
O, işaret sıfatı.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

53. **o:**
Kaside 11
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i murаṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

54. **o:**
Kaside 11
Mısra: **52**
O, işaret sıfatı.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

55. **o:**
Kaside 11
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

56. **o:**
Kaside 11
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

57. **o:**
Kaside 11
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

58. **o:**
Kaside 11
Mısra: **63**
O, işaret sıfatı.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

59. **o:**
Kaside 11
Mısra: **75**
O, işaret sıfatı.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

60. **o:**
Kaside 12
Mısra: **21**
O, işaret sıfatı.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

61. **o:**
Kaside 13
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

62. **o:**
Kaside 13
Mısra: **63**
O, işaret sıfatı.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

63. **o:**
Kaside 13

Mısra: **65**
O, işaret sıfatı.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

64. **o:**
Kaside 13
Mısra: **103**
O, işaret sıfatı.

O ḳānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʾlū-yı şehvārı

65. **o:**
Kaside 13
Mısra: **104**
O, işaret sıfatı.

O ḳānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʾlū-yı şehvārı

66. **o:**
Kaside 13
Mısra: **105**
O, işaret sıfatı.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

67. **o:**
Kaside 13
Mısra: **121**
O, işaret sıfatı.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

68. **o:**
Kaside 14
Mısra: **108**
O, işaret sıfatı.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

69. **o:**
Kaside 15
Mısra: **15**
O, işaret sıfatı.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

70. **o:**
Kaside 17
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

71. **o:**
Kaside 17
Mısra: **26**
O, işaret sıfatı.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

72. **o:**
Kaside 17
Mısra: **29**
O, işaret sıfatı.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

73. **o:**
Kaside 17
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

74. **o:**
Kaside 17
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

75. **o:**
Kaside 17
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

76. **o:**
Kaside 17
Mısra: **133**
O, işaret sıfatı.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

77. **o:**
Kaside 20
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

78. **o:**
Kaside 20
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

79. **o:**
Kaside 20
Mısra: **76**
O, işaret sıfatı.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

80. **o:**
Kaside 21
Mısra: **95**
O, işaret sıfatı.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

81. **o:**
Kaside 22
Mısra: **68**
O, işaret sıfatı.

Belā-ender-belādur ʿāşıḳ-ı bī-çāreye gūyā
O ḫūnī ġamze-i ser-mest ile çeşm-i sihr-sāzı

82. **o:**
Kaside 23
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

83. **o:**
Kaside 24
Mısra: **29**
O, işaret sıfatı.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

84. **o:**
Kaside 27
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

85. **o:**
Kaside 28
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

86. **o:**
Kaside 28
Mısra: **109**
O, işaret sıfatı.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

87. **o:**
Kaside 28
Mısra: **119**
O, işaret sıfatı.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

88. **o:**
Kaside 28
Mısra: **137**
O, işaret sıfatı.

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

89. **o:**
Kaside 29
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Kemāl-i merḥametinden o müstemendāna
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

90. **o:**
Kaside 29
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

91. **o:**
Kaside 29
Mısra: **109**
O, işaret sıfatı.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

92. **o:**
Kaside 30
Mısra: **101**
O, işaret sıfatı.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

93. **o:**
Kaside 30
Mısra: **103**
O, işaret sıfatı.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

94. **o:**
Kaside 30
Mısra: **105**
O, işaret sıfatı.

Benim o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilkim
İder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

95. **o:**
Kaside 32
Mısra: **77**
O, işaret sıfatı.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

96. **o:**
Kaside 32
Mısra: **95**
O, işaret sıfatı.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

97. **o:**
Kaside 33
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

98. **o:**
Kaside 34
Mısra: **76**
O, işaret sıfatı.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

99. **o:**
Kaside 34
Mısra: **91**
O, işaret sıfatı.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

100. **o:**
Kaside 36
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

101. **o:**
Kaside 37
Mısra: **44**
O, işaret sıfatı.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

102. **o:**
Kaside 38
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

103. **o:**
Kaside 38
Mısra: **72**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

104. **o:**
Kaside 38
Mısra: **72**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

105. **o:**
Kaside 39
Mısra: **58**
O, işaret sıfatı.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

106. **o:**
Kaside 39
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

107. **o:**
Kaside 43
Mısra: **28**
O, işaret sıfatı.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

108. **o:**
Kaside 43
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

109. **o:**
Kaside 43

Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

110. **o:**
Kaside 48
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

111. **o:**
Kaside 50
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

İdeyin medḥine āġāz o kerīmü'ş-şānuñ
Ki ne gördi ne görür mis̱lini çeşm-i eyyām

112. **o:**
Kaside 50
Mısra: **137**
O, işaret sıfatı.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

113. **o:**
Kaside 51
Mısra: **23**
O, işaret sıfatı.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

114. **o:**
Kaside 51
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

115. **o:**
Kaside 51
Mısra: **72**
O, işaret sıfatı.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

116. **o:**
Kaside 52
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

Mevlevīdür ṣan o ṣadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

117. **o:**
Kaside 55
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

118. **o:**
Kaside 55
Mısra: **12**
O, işaret sıfatı.

Āsmān-ı dīn ü devletdür o ʿālī-āstān
Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı saʿādetdür o bāb

119. **o:**
Kaside 55
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

120. **o:**
Kaside 55
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

121. **o:**
Kaside 56
Mısra: **57**
O, işaret sıfatı.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

122. **o:**
Kaside 57
Mısra: **30**
O, işaret sıfatı.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

123. **o:**
Kaside 58
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Nedür o ḳaṣr-ı muʿallā kenār-ı deryāda
Ki ʿaks-i ḳubbesi olmış naẓīre-i gerdūn

124. **o:**
Kaside 58
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḫavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

125. **o:**
Kaside 58
Mısra: **18**
O, işaret sıfatı.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḫavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

126. **o:**
Kaside 58
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

127. **o:**
Kaside 58
Mısra: **79**
O, işaret sıfatı.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

128. **o:**
Kaside 58
Mısra: **87**
O, işaret sıfatı.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

129. **o:**
Kaside 58
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Benim o Mānī-i endīşe kilk-i çāpük-dest
Ki eyledükce ḫayāl-i bedīʿ ü gūn-ā-gūn

130. **o:**
Kaside 59
Mısra: **23**
O, işaret sıfatı.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise miṡlüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

131. **o:**
Kaside 59
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

132. **o:**
Kaside 60
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

133. **o:**
Kaside 60
Mısra: **55**
O, işaret sıfatı.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

134. **o:**
Kaside 61
Mısra: **21**
O, işaret sıfatı.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

135. **o:**
Kaside 62
Mısra: **25**
O, işaret sıfatı.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

136. **o:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **20**
O, işaret sıfatı.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

137. **o:**
Müfret 10
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

138. **o:**
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
O, işaret sıfatı.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

139. **o:**
Kaside 19
Mısra: **41**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O dānişver Ḫudāvend-i ʿaẓīmü'ş-şān ki İskender
Der-i dīvān-ı iclālinde bir derbān-ı kemterdür

140. **o:**
Kaside 19
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

141. **odur:**-*dur*
Kaside 29
Mısra: **93**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ʿillet-i īcād

142. **o:**
Kaside 50
Mısra: **39**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

143. **o:**
Kaside 50
Mısra: **41**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām

144. **o:**
Kaside 50
Mısra: **42**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O felek-mesned-i meh-ṭalʿat u ḳudsī-fıṭrat
O cihān-dāver-i deryā-kerem ü ebr-i inʿām

145. **o:**
Kaside 51
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

146. **o:**
Kaside 58
Mısra: **35**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O kim kitābe-i cild-i kitāb-ı dānişidür
Ḫulāṣa-i suḫan-ı Bū ʿAlī vü Eflāṭūn

147. **o:**
Kaside 58
Mısra: **37**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O kim muḳaddime-i ecr-i zühd ü ṭāʿatıdur
Netice-i veraʿ-ı İbn-i Edhem ü Ẕü'n-nūn

148. **o:**
Kaside 29
Mısra: **55**
O, işaret zamiri.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

149. **o:**
Kaside 34
Mısra: **13**
O, işaret zamiri.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

150. **odur:**-*dur*
Kaside 51
Mısra: **108**
O, işaret zamiri.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güzāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

151. **o:**
Nazm 2
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

152. **o:**
Kaside 58
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

153. **o:**
Kaside 51
Mısra: **19**
O, işaret zamiri.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

154. **o:**
Kaside 51
Mısra: **75**
O, İşaret zamiri.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

155. **o:**
Gazel 68
Mısra: **14**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

156. **o:**
Gazel 108
Mısra: **14**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

157. **odur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **1**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

158. **odur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **2**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

159. **odur:**-*dur*
Gazel 132
Mısra: **5**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

160. **odur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **8**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

161. **o:**
Kaside 3
Mısra: **13**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

162. **o:**
Kaside 5
Mısra: **71**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

163. **odur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **14**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

164. **odur:**-*dur*
Kaside 16
Mısra: **40**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

165. **o:**
Kaside 18
Mısra: **53**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

166. **o:**
Kaside 19
Mısra: **45**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

167. **o:**
Kaside 19
Mısra: **45**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫūrşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

168. **o:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

169. **o:**
Kaside 20
Mısra: **23**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

170. **o:**
Kaside 20
Mısra: **65**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

171. **o:**
Kaside 20
Mısra: **65**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

172. **o:**
Kaside 20
Mısra: **66**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

173. **o:**
Kaside 20
Mısra: **66**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

174. **odur:***-dur*
Kaside 20
Mısra: **20**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

175. **o:**
Kaside 21
Mısra: **19**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna ṣaʿṣaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

176. **o:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

177. **o:**
Kaside 22
Mısra: **31**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

178. **odur:***-dur*
Kaside 23
Mısra: **70**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

179. **o:**
Kaside 26
Mısra: **21**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

180. **o:**
Kaside 26
Mısra: **23**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

181. **o:**
Kaside 26
Mısra: **25**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

182. **o:**
Kaside 34
Mısra: **34**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

183. **o:**
Kaside 34
Mısra: **35**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O düstūr-ı Arisṭo-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

184. **o:**
Kaside 35
Mısra: **28**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

185. **o:**
Kaside 35

Mısra: **29**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

186. **o:**
Kaside 35
Mısra: **31**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işgāl

187. **o:**
Kaside 36
Mısra: **33**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem

188. **o:**
Kaside 36
Mısra: **35**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O kim eşiʿʿa-i pertāb-ı nūr-ı kevkebidür
Fitīl-i şemʿ-i zer-endūd-ı neyyir-i aʿẓam

189. **o:**
Kaside 37
Mısra: **5**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

190. **o:**
Kaside 37
Mısra: **23**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

191. **o:**
Kaside 37
Mısra: **45**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

192. **o:**
Kaside 39
Mısra: **39**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

193. **o:**
Kaside 40
Mısra: **23**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

194. **o:**
Kaside 40
Mısra: **25**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

195. **o:**
Kaside 40
Mısra: **35**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḥalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

196. **odur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **36**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

197. **odur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **71**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

198. **o:**
Kaside 43
Mısra: **29**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

199. **o:**
Kaside 43
Mısra: **41**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

200. **o:**
Kaside 43
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

201. **o:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

202. **o:**
Kaside 44
Mısra: **15**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

203. **o:**
Kaside 45
Mısra: **41**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

204. **o:**
Kaside 45
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

205. **o:**
Kaside 45
Mısra: **45**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O fitne-bend-i memālik-güşā ki luṭf-ı Ḫudā
Müsaḫḫar eylemiş aña her emr-i düşvārı

206. **odur:***-dur*
Kaside 45
Mısra: **54**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

207. **o:**
Kaside 49
Mısra: **41**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

208. **o:**
Kaside 49
Mısra: **43**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

209. **o:**
Kaside 56
Mısra: **9**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

210. **o:**
Kaside 58
Mısra: **33**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O kām-kār-ı felek-mesned-i firişte-şiyem
Ki luṭf-ı ṭabʿına kerrūbiyān olur meftūn

211. **odur:***-dur*
Kaside 60
Mısra: **18**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

212. **odur:***-dur*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **18**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger
Kim odur şāhenşeh-i mālik-riḳāb

213. **o:**
Gazel 37
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

214. **o:**
Gazel 76
Mısra: **8**
O, işaret zamiri.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

215. **o:**
Gazel 97
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

216. **o:**
Gazel 114
Mısra: **8**
O, işaret zamiri.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

217. **o:**
Gazel 142
Mısra: **13**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

218. **o:**
Gazel 143
Mısra: **13**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

219. **o:**
Gazel 144
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

220. **o:**
Kaside 3
Mısra: **49**
O, işaret zamiri.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

221. **o:**
Kaside 10
Mısra: **109**
O, işaret zamiri.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

222. **o:**
Kaside 19
Mısra: **15**
O, işaret zamiri.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

223. **odur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **72**
O, işaret zamiri.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

224. **o:**
Kaside 24
Mısra: **18**
O, işaret zamiri.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

225. **o:**
Kaside 50
Mısra: **19**
O, işaret zamiri.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

226. **odur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **84**
O, işaret zamiri.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

227. **o:**
Kaside 24
Mısra: **23**
O, işaret zamiri.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

228. **o:**
Kaside 33
Mısra: **6**
O, işaret zamiri.

Bir dil ki bu maẓmūn-ı ḫafīden ola ġāfil
Dil midür o mecmūʿa-i taṣvīr-i hevādur

229. **o:**
Kaside 33
Mısra: **92**
O, işaret zamiri.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

230. **o:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

231. **o:**
Kaside 5

Mısra: **55**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

232. **o:**
Kaside 7
Mısra: **43**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

233. **o:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

234. **o:**
Kaside 17
Mısra: **117**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

235. **o:**
Kaside 17
Mısra: **119**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

236. **o:**
Kaside 17
Mısra: **121**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

237. **o:**
Kaside 18
Mısra: **51**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

238. **o:**
Kaside 19
Mısra: **21**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur

239. **o:**
Kaside 22
Mısra: **29**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

240. **o:**
Kaside 27
Mısra: **13**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

241. **o:**
Kaside 27
Mısra: **15**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḫātem-i Ṭāyī

242. **o:**
Kaside 30
Mısra: **41**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

243. **o:**
Kaside 30
Mısra: **43**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

244. **o:**
Kaside 30
Mısra: **45**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

245. **o:**
Kaside 30
Mısra: **57**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

246. **o:**
Kaside 31
Mısra: **47**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

247. **o:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

248. **o:**
Kaside 32
Mısra: **29**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

249. **o:**
Kaside 57
Mısra: **31**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

250. **odur:***-dur*
Kaside 60
Mısra: **37**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

o dem:

1. **o dem:**
Kaside 31
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O an, o anda.

Çāk idüp küşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

2. **o dem:**
Kaside 28
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O an, o anda.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

3. **o dem:**
Kaside 9
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

o demde:

1. **o demde:***-de*
Kaside 32
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O anda.

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

o demler:

1. **o demler:**
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zamanlar, öyle zamanlar.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

o deñlü:

1. **o deñlü:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

2. **o deñlü:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Būy-ı ezhār-ı çemen ṭutdı o deñlü ʿālemi
Baḥs̱ ider bād-ı ṣabā ʿaṭṭār ile nev-rūzda

3. **o deñlü:**
Kaside 11
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

4. **o deñlü:**
Kaside 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

5. **o deñlü:**
Kaside 17
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle şanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

6. **o deñlü:**
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīẖi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

7. **o deñlü:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü surẖ u raẖşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

8. **o deñlü:**
Kaside 19
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme şankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

9. **o deñlü:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü himmeti var baẖt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

10. **o deñlü:**
Kaside 30
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ẖadeng-i perrānı

11. **o deñlü:**
Kaside 45
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

12. **o deñlü:**
Kaside 47
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iẖlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

13. **o deñlü:**
Kaside 50
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ẖırām

14. **o deñlü:**
Kaside 58
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

15. **o deñlü:**
Kaside 58
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü ẖurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

16. **o deñlü:**
Nazm 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Ṣabādan itme dilā ẖāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

17. **o deñlü:**
Kaside 5
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

18. **o deñlü:**
Kaside 38
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

19. **o deñlü:**
Kaside 43
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

20. **o deñlü:**
Kaside 45
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

21. **o deñlü:**
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

22. **o deñlü:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

o ġāyetde:

1. **o ġāyetde:**
Kaside 23
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

2. **o ġāyetde:**
Kaside 24
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

3. **o ġāyetde:**
Kaside 29
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

4. **o ġayetde:**
Kaside 33
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

İḥsānı o ġayetde ki devrinde gedālar
Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i ġınādur

o gūne:

1. **o gūne:**
Kaside 32
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

2. **o gūne:**
Kaside 47
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

3. **o gūne:**
Kaside 47
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O gūne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

4. **o gūne:**
Kaside 10
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Āẟār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

o ḳadar:

1. **o ḳadar:**
Gazel 90
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

2. **o ḳadar:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Kes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

3. **o ḳadar:**
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

4. **o ḳadar:**
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

5. **o ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

6. **o ḳadar:**
Kaside 23
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

7. **o ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

8. **o ḳadar:**
Kaside 37
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

9. **o ḳadar:**
Kaside 40
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

10. **o ḳadar:**
Kaside 44
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

11. **o ḳadar:**
Kaside 44
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

12. **o ḳadar:**
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

13. **o ḳadar:**
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde.

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

14. **o ḳadar:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, öylesine.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

15. **o ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, öylesine.

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

16. **o ḳadar:**
Kaside 41
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, öylesine.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

17. **o ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

18. **o ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i ṣitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

19. **o ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

20. **o ḳadar:**
Kaside 23
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem

21. **o ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

22. **o ḳadar:**
Kaside 31
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

23. **o ḳadar:**
Kaside 31
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

24. **o ḳadar:**
Kaside 33
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

25. **o ḳadar:**
Kaside 35
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

26. **o ḳadar:**
Kaside 35
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

27. **o ḳadar:**
Kaside 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

28. **o ḳadar:**
Kaside 41
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

29. **o ḳadar:**
Kaside 42
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ola müsāʿid o ḳadar baḫtına
Gerdiş-i pür-pīç ü ḫam-ı rūzgār

30. **o ḳadar:**
Kaside 42
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

31. **o ḳadar:**
Kaside 44
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Olalı nāẓım-ı ḳānūn-ı umūr-ı devlet
Ṭutdı āvāze-i ʿadli o ḳadar dünyāyı

32. **o ḳadar:**
Kaside 50
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

33. **o ḳadar:**
Kaside 50
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

34. **o ḳadar:**
Kaside 50
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

35. **o ḳadar:**
Kaside 50
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

36. **o ḳadar:**
Kaside 59
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

ʿĀlem o ḳadar feyż-i neşāṭ ile leb-ā-leb
Gūyā ki felek cām-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

37. **o ḳadar:**
Kaside 59
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

38. **o ḳadar:**
Kaside 59
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

39. **o ḳadar:**
Kaside 31
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

40. **o ḳadar:**
Kaside 57
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

o mertebe:

1. **o mertebe:**
Gazel 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

2. **o mertebe:**
Kaside 28
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

3. **o mertebe:**
Kaside 32
Mısra: **51**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

4. **o mertebe:**
Kaside 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

o miḳdār:

1. **o miḳdār:**
Kaside 42
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

2. **o miḳdār:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

od ider:

1. **od ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yakmak, ateşe vermek.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

ok:

1. **oḳın:**-*ı, -n*
Gazel 69
Mısra: **7**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk // yan bakış, süzgün bakış oku.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

2. **oḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 72
Mısra: **1**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk // kirpik.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

3. **oḳlarınuñ:**-*ları, -nuñ*
Kaside 3
Mısra: **33**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

4. **oḳ:**
Kaside 17
Mısra: **21**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

5. **oḳlar:**-*lar*
Kaside 28
Mısra: **91**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

6. **oḳ:**
Kaside 18
Mısra: **32**
Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk (hız bağlamında).

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

oḳ atarken:

1. **oḳ atarken:**-*arken*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Oku belirlenen hedefe doğru fırlatmak.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

oḳ atmada:

1. **oḳ atmada:**-*da*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ok atma işi, ok atmak.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

oḳ atup:

1. **oḳ atup:**-*up*
   Kaside 3
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Oku fırlatmak.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

oḳu:

1. **oḳusun:**-*sun*
   Gazel 88
   Mısra: **9**
   Okumak, söylemek.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

2. **oḳursa:**-*r, -sa*
   Kaside 31
   Mısra: **107**
   Okumak.

Leẕẕetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

3. **oḳursa:**-*r, -sa*
   Kaside 7
   Mısra: **9**
   Okumak.

Kim oḳursa ide feyż-i nefesi dünyāya
Neşr-i ās̱ār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

4. **oḳursa:**-*r, -sa*
   Kaside 20
   Mısra: **48**
   Okumak.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

5. **oḳusa:**-*sa*
   Kaside 48
   Mısra: **21**
   Okumak.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

6. **oḳudu:**-*du*
   Gazel 2
   Mısra: **7**
   Okumak // şiir söylemek.

Bir ġazel oḳudu mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

oḳun:

1. **oḳunduḳça:**-*duḳça*
   Gazel 84
   Mısra: **9**
   Okuma işine konu olmak.

Eşʿāruñ oḳunduḳça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

2. **oḳunduḳca:**-*duḳca*
   Kaside 34
   Mısra: **85**
   Okuma işine konu olmak.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-peẕīrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

3. **oḳunduḳca:**-*duḳca*
   Kaside 48
   Mısra: **18**
   Okuma işine konu olmak.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḳunduḳca ṣafā kesb eyler ādem

4. **oḳunmazdan:**-*mazdan*
   Kaside 48
   Mısra: **32**
   Okuma işine konu olmak.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

oḳut:

1. **oḳudur:**-*u, -r*
   Kaside 44
   Mısra: **20**
   Ders vermek, öğretmek, okutmak.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

ol:

1. **ol:**
   Gazel 5
   Mısra: **7**
   O, işaret sıfatı.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

2. **ol:**
   Gazel 8
   Mısra: **3**
   O, işaret sıfatı.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

3. **ol:**
Gazel 8
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

4. **ol:**
Gazel 8
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

5. **ol:**
Gazel 10
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

6. **ol:**
Gazel 11
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

7. **ol:**
Gazel 12
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

8. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

9. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

10. **ol:**
Gazel 14
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

11. **ol:**
Gazel 16
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

12. **ol:**
Gazel 16
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

13. **ol:**
Gazel 16
Mısra: **8**
O, işaret sıfatı.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

14. **ol:**
Gazel 18
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

15. **ol:**
Gazel 20
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

16. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

17. **ol:**
Gazel 23
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

18. **ol:**
Gazel 23
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

19. **ol:**
Gazel 23
Mısra: **12**
O, işaret sıfatı.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḥṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

20. **ol:**
Gazel 25
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

21. **ol:**
Gazel 27
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla nāz ider mestāne hem ḫançer çeker
Görmedüm ol ġamze-i cādū gibi fettān mest

22. **ol:**
Gazel 33
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

23. **ol:**
Gazel 33
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

24. **ol:**
Gazel 34
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

Nice ḫᵛāba varur ol ġamze-i ʿayyār kim çeşmi
Hezārān fitne-i mestānenüñ ārāmgāhıdur

25. **ol:**
Gazel 36
Mısra: **12**
O, işaret sıfatı.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

26. **ol:**
Gazel 38
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

27. **ol:**
Gazel 40
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Bu da bir gündür ḳıyāmetden nişānı āşkār
İşte gör ol āftāb-ı ʿalem-ārā bundadur

28. **ol:-, -**
Gazel 42
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Ol ḳāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳım
Kim nāle-i ʿuşşāḳ ṣadā-yı ceresümdür

29. **ol:**
Gazel 43
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

30. **ol:**
Gazel 46
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

31. **ol:**
Gazel 46
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Dünyāyı girişmeyle esīr eyledi bilmem
Cādū mıdur ol ġamze-i fettān ne belādur

32. **ol:**
Gazel 58
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

33. **ol:**
Gazel 60

Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

34. **ol:**
Gazel 62
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

35. **ol:**
Gazel 63
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

36. **ol:**
Gazel 64
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

37. **ol:**
Gazel 67
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

38. **ol:**
Gazel 69
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol ṣafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

39. **ol:**
Gazel 70
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

40. **ol:**
Gazel 71
Mısra: **8**
O, işaret sıfatı.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

41. **ol:**
Gazel 73
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

42. **ol:**
Gazel 73
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

43. **ol:**
Gazel 74
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

44. **ol:**
Gazel 76
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Baġlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāġlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

45. **ol:**
Gazel 77
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

46. **ol:**
Gazel 82
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

ʿĀşıḳı Ḫıżr olsa ger vermez amānı bilmiş ol
Bilmez iseñ ol meh-i nā-mihribānı bilmiş ol

47. **ol:**
Gazel 82
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

48. **ol:**
Gazel 93
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi’llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

49. **ol:**
Gazel 94
Mısra: **12**
O, işaret sıfatı.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

50. **ol:**
Gazel 97
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

51. **ol:**
Gazel 104
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bārī
Ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

52. **ol:**
Gazel 104
Mısra: **13**
O, işaret sıfatı.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

53. **ol:**
Gazel 106
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n’eylesün

54. **ol:**
Gazel 110
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

55. **ol:**
Gazel 115
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

56. **ol:**
Gazel 117
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

57. **ol:**
Gazel 117
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

58. **ol:**
Gazel 118
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

59. **ol:**
Gazel 119
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Ḳalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elimüzde

60. **ol:**
Gazel 120
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

61. **ol:**
Gazel 120
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

62. **ol:**
Gazel 123
Mısra: **4**
O, işaret sıfatı.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

63. **ol:**
Gazel 124
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

64. **ol:**
Gazel 125

Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

65. **ol:**
Gazel 125
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

66. **ol:**
Gazel 125
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

67. **ol:**
Gazel 125
Mısra: **13**
O, işaret sıfatı.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

68. **ol:**
Gazel 126
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

69. **ol:**
Gazel 128
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla merḥabāsın kesdi çün ol bī-vefā
Bāri ḫāṭır yoḳlasa bir ġamze-i dil-dūz ile

70. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

71. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

72. **ol:**
Gazel 131
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

73. **ol:**
Gazel 131
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

74. **ol:**
Gazel 133
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

75. **ol:**
Gazel 133
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

76. **ol:**
Gazel 136
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

77. **ol:**
Gazel 136
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

78. **ol:**
Gazel 144
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nefʿī
O da bir luṭf-ı Ḫudā baḫşiş-i şāhāne idi

79. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **26**
O, işaret sıfatı.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

80. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

81. **ol:**
Kaside 2
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

82. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **45**
O, işaret sıfatı.

Eyledi ḳadrini ol cāmiʿ-i vālā ber-ter
Ḥaṣılı oldı duʿā ḫirmeni At Meydānı

83. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

84. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

85. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

86. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **47**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

87. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **49**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

88. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

89. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

90. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **116**
O, işaret sıfatı.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

91. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

92. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **87**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

93. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

94. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

95. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

96. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **68**
O, işaret sıfatı.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

97. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

98. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **83**
O, işaret sıfatı.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

99. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **91**
O, işaret sıfatı.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

100. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **103**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

101. **ol:**
Kaside 8
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

102. **ol:**
Kaside 8
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

N’ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

103. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

104. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **19**
O, işaret sıfatı.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

105. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **20**
O, işaret sıfatı.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

106. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **29**
O, işaret sıfatı.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

107. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

108. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **41**
O, işaret sıfatı.

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baḫş-ı zamāndur

109. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **43**
O, işaret sıfatı.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

110. **ol:**
Kaside 9

Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

111. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **95**
O, işaret sıfatı.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

112. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **107**
O, işaret sıfatı.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḥaşem-i ḫasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

113. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **119**
O, işaret sıfatı.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

114. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **123**
O, işaret sıfatı.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

115. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **125**
O, işaret sıfatı.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

116. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **127**
O, işaret sıfatı.

Ol nādire-perdāz-ı belīġim ki kelāmum
Darbü'l-meṡel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

117. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

118. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

119. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

120. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

121. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

122. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

123. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **41**
O, işaret sıfatı.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

124. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **113**
O, işaret sıfatı.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

125. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **115**
O, işaret sıfatı.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

126. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

127. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **57**
O, işaret sıfatı.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

128. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

129. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tūlānī

130. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tūlānī

131. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u tūlānī

132. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫvānī

133. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

134. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

135. **ol:**
Kaside 12
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

136. **ol:**
Kaside 12
Mısra: **43**
O, işaret sıfatı.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

137. **ol:**
Kaside 12
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

138. **ol:**
Kaside 12
Mısra: **29**
O, işaret sıfatı.

Ol nedīm-i beẕle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

139. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

140. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

141. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **19**
O, işaret sıfatı.

Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫıżr olur cārī

142. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

143. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **97**
O, işaret sıfatı.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

144. **ol:**
Kaside 14
Mısra: **27**
O, işaret sıfatı.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

145. **ol:**
Kaside 14
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

146. **ol:**
Kaside 15
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

147. **ol:**
Kaside 15
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḫātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

148. **ol:**
Kaside 15
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḫātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

149. **ol:**
Kaside 15
Mısra: **55**
O, işaret sıfatı.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

150. **ol:**
Kaside 15
Mısra: **78**
O, işaret sıfatı.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

151. **ol:**
Kaside 17
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

152. **ol:**
Kaside 17
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

153. **ol:**
Kaside 17
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

154. **ol:**
Kaside 17
Mısra: **105**
O, işaret sıfatı.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

155. **ol:**
Kaside 18
Mısra: **3**
O, işaret sıfatı.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

156. **ol:**
Kaside 18

Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

157. **ol:**
Kaside 18
Mısra: **5**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

158. **ol:**
Kaside 19
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

H̱ıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

159. **ol:**
Kaside 19
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

160. **ol:**
Kaside 20
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

161. **ol:**
Kaside 20
Mısra: **79**
O, işaret sıfatı.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

162. **ol:**
Kaside 21
Mısra: **50**
O, işaret sıfatı.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

163. **ol:**
Kaside 21
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

164. **ol:**
Kaside 21
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

165. **ol:**
Kaside 22
Mısra: **65**
O, işaret sıfatı.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

166. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

167. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **49**
O, işaret sıfatı.

Ḥażret-i H̱ān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

168. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

Ol şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i naẓmıdur ārāyiş-i dükkān-ı felek

169. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
ʿAks-i cām-ı zeridür şemʿ-i şebistān-ı felek

170. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Ḥayf ol ʿārif-i ehl-i dile kim derdi içün
Ḳala nā-çār ola minnet-keş-i dermān-ı felek

171. **ol:**
Kaside 24
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılıṣm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

172. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **69**
O, işaret sıfatı.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

173. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **75**
O, işaret sıfatı.

Bir de ol ʿifrīt-i küfr-endīş-i kāfir-kīş kim
Aña mensūb idi hep erbāb-ı baġy ü irtidād

174. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **21**
O, işaret sıfatı.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

175. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **23**
O, işaret sıfatı.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

176. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **24**
O, işaret sıfatı.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

177. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

178. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **55**
O, işaret sıfatı.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

179. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **66**
O, işaret sıfatı.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

180. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

181. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **87**
O, işaret sıfatı.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

182. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

183. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **26**
O, işaret sıfatı.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

184. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **37**
O, işaret sıfatı.

Ol ṣaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

185. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ʿadāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

186. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **79**
O, işaret sıfatı.

Ol āsmān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

187. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **104**
O, işaret sıfatı.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

188. **ol:**
Kaside 29
Mısra: **63**
O, işaret sıfatı.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

189. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

190. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **123**
O, işaret sıfatı.

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

191. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Mażmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

192. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **75**
O, işaret sıfatı.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

193. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **83**
O, işaret sıfatı.

Ol nādire-sencim ki nikāt-ı kelimātum
Ḥayret-dih-i endīşe-i ʿaḳl-ı ḥukemādur

194. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

195. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **57**
O, işaret sıfatı.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

196. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **58**
O, işaret sıfatı.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

197. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

198. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

199. **ol:**
Kaside 34
Mısra: **77**
O, işaret sıfatı.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

200. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **83**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

201. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

202. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **95**
O, işaret sıfatı.

Benim ol ḫᵛāce-i bāzār-ı maʿānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alur ʿıḳd-ı leʾāl

203. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **97**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

204. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **101**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

205. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **107**
O, işaret sıfatı.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

206. **ol:**
Kaside 36
Mısra: **59**
O, işaret sıfatı.

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

207. **ol:**
Kaside 37
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

208. **ol:**
Kaside 37
Mısra: **41**
O, işaret sıfatı.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

209. **ol:**
Kaside 37
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

210. **ol:**
Kaside 37
Mısra: **79**
O, işaret sıfatı.

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

211. **ol:**
Kaside 37
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

212. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **53**
O, işaret sıfatı.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

213. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

214. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

215. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **72**
O, işaret sıfatı.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

216. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **91**
O, işaret sıfatı.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

217. **ol:**
Kaside 39

Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

218. **ol:**
Kaside 40
Mısra: **85**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

219. **ol:**
Kaside 41
Mısra: **57**
O, işaret sıfatı.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

220. **ol:**
Kaside 43
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

221. **ol:**
Kaside 43
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

222. **ol:**
Kaside 44
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

223. **ol:**
Kaside 44
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

224. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

225. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

226. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

227. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **36**
O, işaret sıfatı.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

228. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **38**
O, işaret sıfatı.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Bez̠l-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

229. **ol:**
Kaside 46
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her küşede biñ fitne-kemīn

230. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **35**
O, işaret sıfatı.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

231. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

232. **ol:**
Kaside 47

Mısra: **49**
O, işaret sıfatı.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

233. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **62**
O, işaret sıfatı.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

234. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

235. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **128**
O, işaret sıfatı.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

236. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **131**
O, işaret sıfatı.

Naẓīre diye Ḳurʾāna niçün ḳatl olmaz ol bī-dīn
O güne kāfirüñ ḳatli niçün muḥtāc-ı fetvādur

237. **ol:**
Kaside 48
Mısra: **34**
O, işaret sıfatı.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

238. **ol:**
Kaside 49
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

239. **ol:**
Kaside 49
Mısra: **90**
O, işaret sıfatı.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

240. **ol:**
Kaside 51
Mısra: **101**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

241. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **77**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

242. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **93**
O, işaret sıfatı.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

243. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **100**
O, işaret sıfatı.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

244. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **101**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

245. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **121**
O, işaret sıfatı.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

246. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **124**
O, işaret sıfatı.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

247. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **13**
O, işaret sıfatı.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

248. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **39**
O, işaret sıfatı.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

249. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **61**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

250. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **75**
O, işaret sıfatı.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

251. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

252. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

253. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **71**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

254. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

255. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḫandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

256. **ol:**
Kaside 54
Mısra: **83**
O, işaret sıfatı.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

257. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **47**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

258. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **69**
O, işaret sıfatı.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

259. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **80**
O, işaret sıfatı.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

260. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **95**
O, işaret sıfatı.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

261. **ol:**
Kaside 56
Mısra: **10**
O, işaret sıfatı.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

262. **ol:**
Kaside 56
Mısra: **67**
O, işaret sıfatı.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

263. **ol:**
Kaside 56
Mısra: **84**
O, işaret sıfatı.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

264. **ol:**
Kaside 57
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

265. **ol:**
Kaside 57
Mısra: **47**
O, işaret sıfatı.

Ḫıṭṭa-i cāhıdur ol kişver-i bī-pāyān kim
İtseler andan eger mülk-i cihānı ifrāz

266. **ol:**
Kaside 58
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

267. **ol:**
Kaside 58
Mısra: **18**
O, işaret sıfatı.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

268. **ol:**
Kaside 58
Mısra: **81**
O, işaret sıfatı.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

269. **ol:**
Kaside 58
Mısra: **107**
O, işaret sıfatı.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

270. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **15**
O, işaret sıfatı.

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum
Kim naġmelerüm şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür

271. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **82**
O, işaret sıfatı.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

272. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **25**
O, işaret sıfatı.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vażʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

273. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāh-neverdān-ı suḫan

274. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **32**
O, işaret sıfatı.

Kimdür ol cālis-i seccāde-i fażl ü dāniş
Kimdür ol bedreḳa-i rāh-neverdān-ı suḫan

275. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **33**
O, işaret sıfatı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

276. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **34**
O, işaret sıfatı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

277. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **77**
O, işaret sıfatı.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

278. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **79**
O, işaret sıfatı.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

279. **ol:**
Kaside 61
Mısra: **18**
O, işaret sıfatı.

Lāyıḳ-ı ṣadr-ı vezāret olduġun ʿālem bilür
Çarḫ ider ol luṭfı bir gün ʿāleme bī-irtiyāb

280. **ol:**
Kaside 61
Mısra: **73**
O, işaret sıfatı.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

281. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿiṡ-i şūr u şeġab

282. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **25**
O, işaret sıfatı.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

283. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
O, işaret sıfatı.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

284. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **13**
O, işaret sıfatı.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

285. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

286. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **19**
O, işaret sıfatı.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

287. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Benim ol Nefʿī-i rūşen-dil ü ṣāfī gevher
Feyż alur cām-ı ṣafā meşreb-i bī-bākümden

288. **ol:**
Müfret 3
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

289. **ol:**
Müfret 8
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

290. **ol:**
Müfret 9
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

291. **ol:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
O, işaret sıfatı.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

292. **ol:**
Nazm 2
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

293. **ol:**
Nazm 4

Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

294. **ol:**
Rübai 3
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

295. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **7**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

296. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **9**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol ser-māye-i bāzār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

297. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **11**
O, işaret sıfatı.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

298. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
O, işaret sıfatı.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

299. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **51**
O, işaret sıfatı.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende zerrece ġam bulmadım

300. **olsa:***-sa*
Kaside 21
Mısra: **39**
Bulunmak.

Ger olsa feyż-i kef-i dest-i cūdı nāmiyede
İderdi maʿden-i nuḳre dıraḫt-ı bādāmı

301. **ol:**
Kaside 51
Mısra: **61**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

302. **ol:**
Gazel 83
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.

Ḫūn-ı dili bir zevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol lezzet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

303. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **24**
O, işaret sıfatı.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

304. **ol:**
Kaside 14
Mısra: **89**
O, işaret sıfatı.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

305. **olmasam:***-ma, -sa, -m*
Kaside 47
Mısra: **105**
Mevcut olmak, var olmak.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

306. **olmasañ:***-ma, -sa, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **106**
Mevcut olmak, var olmak.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

307. **oldur:***-dur*
Gazel 72
Mısra: **5**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

308. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

309. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **7**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

310. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **15**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

311. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **25**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

312. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **27**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

313. **ol:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

314. **olur:**-*u, -r*
Kaside 11
Mısra: **57**
-dır bildirme eki görevinde kullanılan kalıp ifade.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

315. **ola:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **11**
-dır bildirme eki görevinde kullanılan kalıp ifade.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cinādan peyġam

316. **olsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **4**
Bulunmak, sahip olmak.

Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

317. **olmaz:**-*maz*
Gazel 89
Mısra: **8**
Olmak, vuku bulmak, gerçekleşmek.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

318. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 41
Mısra: **24**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

319. **ola:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **110**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

320. **olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 15
Mısra: **51**
Bulunmak, var olmak.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

321. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 5
Mısra: **2**
Bulunmak.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

322. **olsa:**-*sa*
Gazel 72
Mısra: **9**
Bulunmak.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

323. **olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 75
Mısra: **10**
Bulunmak.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

324. **olsa:**-*sa*
Gazel 94
Mısra: **2**
Bulunmak.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

325. **olur:**-*u, -r*
Gazel 110
Mısra: **8**
Bulunmak.

Ġam ferah gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

326. **olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **1**
Bulunmak.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

327. **olan:**-*an*
Kaside 9
Mısra: **21**
Bulunmak.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

328. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Kaside 9
Mısra: **25**
Bulunmak.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

329. **olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 13
Mısra: **21**
Bulunmak.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

330. **olaydı:**-*aydı*
Kaside 21
Mısra: **55**
Bulunmak.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

331. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Kaside 23
Mısra: **74**
Bulunmak.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

332. **olsa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **36**
Bulunmak.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿışyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

333. **olsa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **80**
Bulunmak.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

334. **olur:**-*u, -r*
Kaside 24
Mısra: **3**
Bulunmak.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

335. **olmaz:**-*maz*
Kaside 26
Mısra: **11**
Bulunmak.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

336. **ola:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **105**
Bulunmak.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

337. **olsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **139**
Bulunmak.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

338. **olsa:**-*sa*
Kaside 30
Mısra: **73**
Bulunmak.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

339. **olsa:**-*sa*
Kaside 30
Mısra: **109**
Bulunmak.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

340. **olan:**-*an*
Kaside 31
Mısra: **14**
Bulunmak.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

341. **olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 31
Mısra: **96**
Bulunmak.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

342. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 32
Mısra: **79**
Bulunmak.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

343. **olsa:**-*sa*
Kaside 34
Mısra: **81**
Bulunmak.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

344. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 42
Mısra: **2**
Bulunmak.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

345. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Kaside 42
Mısra: **13**
Bulunmak.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

346. **olan:**-*an*
Kaside 44
Mısra: **65**
Bulunmak.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

347. **olsa:**-*sa*
Kaside 44
Mısra: **35**
Bulunmak.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

348. **olsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **6**
Bulunmak.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

349. **olur:**-*u, -r*
Kaside 46
Mısra: **68**
Bulunmak.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġas̱s̱ ü semīn

350. **ola:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **3**
Bulunmak.

Gül gibi elde ḫuṣūṣā ola cām-ı pür-mey
ʿAḳlı başında olan ʿārif ider mi ārām

351. **olsa:**-*sa*
Kaside 54
Mısra: **67**
Bulunmak.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

352. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 58
Mısra: **15**
Bulunmak.

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

353. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 58
Mısra: **31**
Bulunmak.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

354. **olsa:**-*sa*
Kaside 58

Mısra: **63**
Bulunmak.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

355. **olur:**-*u, -r*
Kaside 58
Mısra: **16**
Bulunmak.

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

356. **olmasa:**-*sa*
Kaside 59
Mısra: **76**
Bulunmak.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

357. **olan:**-*an*
Kaside 60
Mısra: **23**
Bulunmak.

Neşʾe-i sāġar-ı ṭabʿında olan ḥālet ile
Eylemiş ʿālemi hep meclis-i mestān-ı suḫan

358. **olsa:**-*sa*
Kaside 61
Mısra: **38**
Bulunmak.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

359. **olmaz:**-*maz*
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
Bulunmak.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

360. **olsa:**-*sa*
Gazel 6
Mısra: **7**
Mevcut olmak, bulunmak.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

361. **olmaz:**-*maz*
Gazel 38
Mısra: **3**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

362. **olsa:**-*sa*
Gazel 55
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

363. **olmaz:**-*maz*
Gazel 62
Mısra: **7**
Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

364. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **6**
Mevcut olmak, bulunmak.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

365. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **8**
Mevcut olmak, bulunmak.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

366. **olsa:**-*sa*
Gazel 69
Mısra: **5**
Mevcut olmak, bulunmak.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

367. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 70
Mısra: **1**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

368. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 70
Mısra: **6**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ceẕbe-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

369. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 70
Mısra: **8**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

370. **olsa:**-*sa*
Gazel 74
Mısra: **7**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

371. **olmaz:**-*maz*
Gazel 117
Mısra: **3**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

372. **olur:**-*u, -r*
Gazel 143
Mısra: **11**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

373. **olmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

374. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 3
Mısra: **120**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

375. **olur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **61**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

376. **olan:**-*an*
Kaside 9
Mısra: **19**
Mevcut olmak, bulunmak.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

377. **olsa:**-*sa*
Kaside 9
Mısra: **33**
Mevcut olmak, bulunmak.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

378. **olmaz:**-*maz*
Kaside 11
Mısra: **97**
Mevcut olmak, bulunmak.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

379. **olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Kaside 12
Mısra: **39**
Mevcut olmak, bulunmak.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

380. **olmaz:**-*maz*
Kaside 14
Mısra: **90**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḫāmem ol muʿciz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

381. **ola:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

382. **ola:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

383. **ola:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

384. **olsa:**-*sa*
Kaside 16
Mısra: **54**
Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

385. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 17
Mısra: **9**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

386. **olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **65**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

387. **olur:**-*u, -r*
Kaside 18
Mısra: **29**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

388. **olur:**-*u, -r*
Kaside 20
Mısra: **57**
Mevcut olmak, bulunmak.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

389. **olmaz:**-*maz*
Kaside 22
Mısra: **59**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

390. **olmaz:**-*maz*
Kaside 23
Mısra: **56**
Mevcut olmak, bulunmak.

Heyhāt ki bir devre gele ḥaşr ide devrān
Olmaz bu ḳadar ḳıṣṣa-i müşkil-ter-i ʿālem

391. **olmaz:**-*maz*
Kaside 23
Mısra: **61**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i büʾl-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

392. **olmaz:**-*maz*
Kaside 26
Mısra: **45**
Mevcut olmak, bulunmak.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

393. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 30
Mısra: **82**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

394. **olsa:**-*sa*
Kaside 32
Mısra: **13**
Mevcut olmak, bulunmak.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

395. **olan:**-*an*
Kaside 33
Mısra: **23**
Mevcut olmak, bulunmak.

Almışdur olan ʿaḳlımızı bir büt-i nev-res
Kim ʿaşḳı mey-i köhne gibi hūş-rübādur

396. **olmaz:**-*maz*
Kaside 38
Mısra: **99**
Mevcut olmak, bulunmak.

Muḥaṣṣal böyle bir ebleh-firīb-i rūzgār olmaz
ʿAceb ḫalḳ eylemiş ḥaḳḳā Ḫudā-yı aʿlem ü aḥkem

397. **olur:**-*u, -r*
Kaside 40
Mısra: **9**
Mevcut olmak, bulunmak.

Dehre bir bunculayın müjde olur mı daḫi
Nice ḥaẓẓ itmesün Allāhı seversen ʿālem

398. **olmaz:**-*maz*
Kaside 41
Mısra: **73**
Mevcut olmak, bulunmak.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

399. **olsa:**-*sa*
Kaside 42
Mısra: **3**
Mevcut olmak, bulunmak.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

400. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 43

Mısra: **67**
Mevcut olmak, bulunmak.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

401. **olmaz:***-maz*
Kaside 43
Mısra: **19**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

402. **olan:***-an*
Kaside 44
Mısra: **54**
Mevcut olmak, bulunmak.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

403. **olan:***-an*
Kaside 46
Mısra: **67**
Mevcut olmak, bulunmak.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġas̱s̱ ü semīn

404. **olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 61
Mısra: **33**
Mevcut olmak, bulunmak.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

405. **olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 61
Mısra: **66**
Mevcut olmak, bulunmak.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

406. **ol:**
Gazel 6
Mısra: **2**
O, işaret sıfatı.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

407. **olmuş:***-muş*
Gazel 9
Mısra: **6**
Olmak, meydana gelmek.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

408. **ol:**
Gazel 11
Mısra: **8**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

409. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

410. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **37**
Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

411. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

412. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

413. **ol:**
Gazel 14
Mısra: **3**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

414. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **39**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

415. **olmuş:***-muş*
Gazel 14
Mısra: **5**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

416. **olsun:**-*sun*
Kaside 2
Mısra: **35**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

417. **olur:**-*u, -r*
Kaside 21
Mısra: **90**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

418. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 21
Mısra: **90**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

419. **ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **104**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

420. **olmaz:**-*maz*
Kaside 25
Mısra: **94**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

421. **olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **146**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

422. **olunca:**-*unca*
Kaside 29
Mısra: **99**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

423. **olur:**-*u, -r*
Kaside 32
Mısra: **39**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

424. **olmaz:**-*maz*
Kaside 33
Mısra: **79**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar lez̠z̠et-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

425. **oldı:**-*dı*
Kaside 35
Mısra: **12**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Esdi bir luṭf ile bād-ı dem-i ṣubḥ-ı tevfīḳ
Ki hemān oldı güz̠ār itdügi demde fī'l-ḥāl

426. **olalı:**-*alı*
Kaside 39
Mısra: **3**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

427. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 39
Mısra: **20**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

428. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 46
Mısra: **69**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

İnşāʾa'llāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

429. **olur:**-*u, -r*
Kaside 50
Mısra: **84**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

430. **olur:**-*u, -r*
Müfret 16
Mısra: **2**
Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

431. **olmaz:**-*maz*
Gazel 23
Mısra: **7**
Bulunmak, var olmak.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

432. **olmaz:**-*maz*
Kaside 15
Mısra: **67**
Bulunmak, var olmak.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

433. **olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 20
Mısra: **33**
Bulunmak, var olmak.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

434. **olur:**-*u, -r*
Kaside 20
Mısra: **70**
Bulunmak, var olmak.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

435. **olur:**-*u, -r*
Kaside 29
Mısra: **101**
Bulunmak, var olmak.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

436. **olsa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **21**
Bulunmak, var olmak.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

437. **olduġına:**-*duġ, -ı, -n, -a*
Kaside 36
Mısra: **76**
Bulunmak, var olmak.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

438. **olmaz:**-*maz*
Kaside 38
Mısra: **11**
Bulunmak, var olmak.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

439. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 41
Mısra: **68**
Bulunmak, var olmak.

Molla ne ʿaceb bilmese ammā bu ʿacebdür
Hīç olmaya bir nāḳıd-ı kālā-yı zamāne

440. **olur:**-*u, -r*
Kaside 47
Mısra: **97**
Bulunmak, var olmak.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

441. **oldıġın:**-*dıġ, -ı, -n*
Kaside 52
Mısra: **46**
Bulunmak, var olmak.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

442. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **51**
Bulunmak, var olmak.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

443. **olmış:**-*mış*
Kaside 57
Mısra: **70**
Bulunmak, var olmak.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

444. **olmasun:**-*ma, -sun*
Terkib-bend 1
Mısra: **47**
Bulunmak, var olmak.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

445. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcak*
Gazel 23
Mısra: **10**
Bulunmak, var olmak.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

446. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 126

Mısra: **5**
Bulunmak, var olmak.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

447. **ola:**-*a*
Gazel 134
Mısra: **11**
Bulunmak, var olmak.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

448. **olamaz:**-*amaz*
Kaside 46
Mısra: **45**
Bulunmak, var olmak.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

449. **ol:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Üçüncü teklik şahıs zamiri.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

450. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 19
Mısra: **6**
Bulunmak, var olmak.

Ne ġamze esīr idebilürdi dili ne ġam
Olmasa eger fitne vü āşūb-ı maḥabbet

451. **olsa:**-*sa*
Gazel 27
Mısra: **6**
Bulunmak, var olmak.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

452. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 20
Mısra: **7**
Bulunmak, var olmak.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

453. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 21
Mısra: **10**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

454. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 4
Mısra: **105**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḫteşeme kesr-i şān virür

455. **olsa:**-*sa*
Kaside 34
Mısra: **63**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

456. **olsa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **78**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

457. **olursa:**-*u, -r, -sa, -da*
Kaside 41
Mısra: **18**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

458. **olaydı:**-*a, -y, -dı*
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Bu ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile bir nāme-i merġūb
Dil-dārdan olaydı eger ʿāşıḳa mektūb

459. **olan:**-*an*
Gazel 22
Mısra: **10**
Bulunmak, var olmak.

Nefʿī gibi mest añlama bī-hūş görürseñ
Almışdur olan ʿaḳlımuz dārū-yı maḥabbet

460. **olan:**-*an*
Kaside 3
Mısra: **60**
Bulunmak, var olmak.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

461. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 25
Mısra: **5**
Bulunmak, var olmak.

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

462. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Gazel 25
Mısra: **3**
Bulunmak, var olmak.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

463. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 27
Mısra: **5**
Bulunmak, var olmak.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

464. **olsa:**-*sa*
Gazel 26
Mısra: **8**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

465. **ola:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **127**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

466. **olmaz:**-*maz*
Kaside 41
Mısra: **111**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Nopran görinür gerçi ki olmaz daḫi böyle
Bir buñ-zede cādū-yı ciger-ḫā-yı zamāne

467. **ola:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **102**
Bulunmak, var olmak.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

468. **olsa:**-*sa*
Gazel 32
Mısra: **3**
Bulunmak, var olmak.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

469. **olur:**-*u, -r*
Gazel 35
Mısra: **1**
Bulunmak.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

470. **olan:**-*an*
Gazel 108
Mısra: **7**
Bulunmak.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

471. **olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 50
Mısra: **6**
Meydana gelmek, vuku bulmak.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

472. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 3
Mısra: **17**
Meydana gelmek, vuku bulmak.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

473. **olur:**-*u, -r*
Kaside 25
Mısra: **83**
Meydana gelmek, vuku bulmak.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

474. **olur:**-*u, -r*
Kaside 10
Mısra: **9**
Mevcut olmak, bulunmak.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

475. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 70
Mısra: **10**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

476. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 10
Mısra: **117**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

477. **olur:**-*u, -r*
Gazel 56
Mısra: **3**
Uygun düşmek, yerinde olmak.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

478. **olmaz:**-*maz*
Gazel 99
Mısra: **1**
Uygun düşmek, yerinde olmak.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

479. **olacaḳ:**-*acaḳ*
Kaside 40
Mısra: **42**
Uygun düşmek, yerinde olmak.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

480. **olur:**-*u, -r*
Kaside 50
Mısra: **91**
Uygun düşmek, yerinde olmak.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

481. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 102
Mısra: **7**
Bulunmak.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

482. **ol:**
Kaside 55
Mısra: **9**
O, işaret zamiri.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

483. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **76**
O, işaret zamiri.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

484. **ol:**
Gazel 93
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

485. **ol:**
Gazel 138
Mısra: **5**
O, işaret zamiri.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

486. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **15**
O, işaret zamiri.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

487. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **35**
O, işaret zamiri.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

488. **oldur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **1**
O, işaret zamiri.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

489. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **100**
O, işaret zamiri.

Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i nażmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

490. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **17**
O, işaret zamiri.

Nice mīrāṡa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

491. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **68**
O, işaret zamiri.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

492. **ol:**
Kaside 12

Mısra: **14**
O, işaret zamiri.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

493. **ol:**
Kaside 17
Mısra: **143**
O, işaret zamiri.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

494. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **81**
O, işaret zamiri.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

495. **ol:**
Kaside 28
Mısra: **115**
O, işaret zamiri.

Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

496. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **63**
O, işaret zamiri.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

497. **ol:**
Kaside 35
Mısra: **73**
O, işaret zamiri.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

498. **oldur:***-dur*
Kaside 45
Mısra: **65**
O, işaret zamiri.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

499. **ol:**
Kaside 61
Mısra: **70**
O, işaret zamiri.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

500. **olmayıcaḳ:***-ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 83
Mısra: **1**
Bulunmak.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

501. **olsa:***-sa*
Gazel 126
Mısra: **1**
Bulunmak.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

502. **ol:**
Gazel 101
Mısra: **7**
O, işaret zamiri.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

503. **olmış:***-mış*
Gazel 58
Mısra: **6**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Bir Ḳahramān-ı şūḫdur ol ġamze gūyiyā
Olmış muṣāḥibi nigeh-i pür-ḥicāb-ı nāz

504. **olan:***-an*
Gazel 94
Mısra: **4**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

505. **olur:***-u, -r*
Gazel 68
Mısra: **13**
Herhangi bir durumda bulunmak, kalmak.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

506. **olıcaḳ:***-ıcaḳ*
Gazel 69
Mısra: **4**
Bulunmak.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

507. **ola:***-a*
Gazel 72
Mısra: **5**
Herhangi bir durumda bulunmak.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

508. **olmış:**-*mış*
Gazel 84
Mısra: **3**
Olsun ... olsun, cümlede aynı değerdeki iki kelime arasında bağlama vazîfesi görür.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

509. **olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 94
Mısra: **6**
Bulunmak.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

510. **olsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **98**
Yapılmak, imal edilmek.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

511. **oldur:**-*dur*
Gazel 110
Mısra: **9**
O, işaret zamiri.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

512. **oldur:**-*dur*
Kaside 38
Mısra: **35**
O, işaret zamiri.

Fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri kim oldur
Fürūzān şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem

513. **olsa:**-*sa*
Gazel 118
Mısra: **5**
Bulunmak.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

514. **olduḳları:**-*duk, -ları*
Kaside 33
Mısra: **72**
Bulunmak.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

515. **olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **1**
(Zaman bildiren kelimelerle) gelip çatmak, yaklaşmak.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

516. **ola:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **1**
(Zaman bildiren kelimelerle) gelip çatmak, yaklaşmak.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

517. **oldur:**-*dur*
Gazel 140
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

518. **ol:**
Kaside 14
Mısra: **3**
O, işaret zamiri.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

519. **ol:**
Kaside 14
Mısra: **112**
O, işaret zamiri.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

520. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 14
Mısra: **19**
Herhangi bir durumda bulunmak.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

521. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 16
Mısra: **43**
Var olmak, bulunmak.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

522. **olmaz:**-*maz*
Kaside 41

Mısra: **81**
Var olmak, bulunmak.

Olmaz yine defʻ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

523. **olan:**-*an*
Kaside 59
Mısra: **65**
Var olmak, bulunmak.

Maʿẕūr ola medḥūñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

524. **ola:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **18**
Var olmak, bulunmak.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

525. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 3
Mısra: **85**
Mevcut olmak, var olmak.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

526. **ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **5**
Mevcut olmak, var olmak.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

527. **olur:**-*u, -r*
Kaside 16
Mısra: **21**
Mevcut olmak, var olmak.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

528. **olmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Kaside 41
Mısra: **15**
Mevcut olmak, var olmak.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

529. **olur:**-*u, -r*
Kaside 10
Mısra: **21**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

530. **olur:**-*u, -r*
Kaside 21
Mısra: **97**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

531. **ola:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **17**
Bulunmak, var olmak.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

532. **olsa:**-*sa*
Kaside 3
Mısra: **34**
Yapılmak.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

533. **olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **96**
Yapılmak.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

534. **ola:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **12**
Yapılmak.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

535. **ola:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **72**
Yapılmak.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

536. **olsa:**-*sa*
Kaside 37
Mısra: **50**
Yapılmak.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

537. **olalı:**-*alı*
Kaside 40
Mısra: **95**
Yapılmak.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

538. **olsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **122**
Yapılmak.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

539. **olursa:**-*u, -r, -sa*
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Yapılmak.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

540. **olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **104**
Meydana gelmek, vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

541. **ol:**
Kaside 11
Mısra: **101**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

542. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **23**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki itmiş naḳş-ı elḳābını ressām-ı ḳader
Ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār

543. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **25**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki berḳ-ı cevher-i şemşīr-i ʿālem-tābıdur
Nūr-baḫş-ı āftāb u māhtāb-ı rūzgār

544. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **27**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

545. **ol:**
Kaside 19
Mısra: **43**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

546. **ol:**
Kaside 21
Mısra: **98**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Buña taḥammül olur mı yā nʾeylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

547. **ol:**
Kaside 25
Mısra: **35**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

548. **ol:**
Kaside 27
Mısra: **76**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

549. **oldur:**-*dur*
Kaside 30
Mısra: **55**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Fürūġ-ı pertev-i reʾy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

550. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **49**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿİẓam-ı şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

551. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **51**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki bir kūşesidür bārgeh-i rifʿatinüñ
Bu ne eyvān-ı muʿallā-yı zer-endūde- ḳıbāb

552. **ol:**
Kaside 31
Mısra: **53**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

553. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **37**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

554. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **39**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

555. **ol:**
Kaside 33
Mısra: **41**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet ki hücūmı
Dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur

556. **ol:**
Kaside 41
Mısra: **37**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

557. **ol:**
Kaside 41
Mısra: **39**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

558. **ol:**
Kaside 42
Mısra: **37**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

559. **ol:**
Kaside 42
Mısra: **39**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki aña maṣraf-ı yek-rūzedir
Mā-ḥaṣal-i kān u yem-i rūzgār

560. **ol:**
Kaside 42
Mısra: **41**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şuḳḳa-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār

561. **ol:**
Kaside 42
Mısra: **43**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki fürūġ-ı güher-i tīġıdır
Şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

562. **ol:**
Kaside 52
Mısra: **53**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

563. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **41**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

564. **ol:**
Kaside 53
Mısra: **43**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

565. **ol:**
Kaside 56
Mısra: **11**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

566. **ol:**
Kaside 56
Mısra: **49**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

567. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **27**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḳıble-i iḳbāl-i ekābir ki cenābı
Miḥrāb-ı niyāz-ı dil-i eşrāf-ı ümemdür

568. **ol:**
Kaside 59

Mısra: **29**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet kim
Cārūb-ı deri perr-i kūleh-gūşe-i Cemdür

569. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **31**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigehbān-ı ḥaremdür

570. **ol:**
Kaside 59
Mısra: **39**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḳāfile-sālār-ı kirām-ı hüner-endūz
Erbāb-ı dil ü däniş aña ḫayl ü ḥaşemdür

571. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **17**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

572. **ol:**
Kaside 60
Mısra: **20**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Biri de ḥażret-i Ṣaʿdī-i ṣaʿīd-i Şīrāz
Olmış ol daḫi mürebbī-i gülistān-ı suḫan

573. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **12**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

574. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **13**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

575. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **13**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

576. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **14**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

577. **ol:**
Kaside 62
Mısra: **15**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

578. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **57**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki endīşe senc-i ʿilm-i yaḳīn
Ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur

579. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **59**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki imżā-nüvis-i ḥüccet-i dīn
Ḫāme-i muʿciz-iştibāhīdür

580. **ol:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **61**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ol ki endīşe-i s̱enāsı ile
Ehl-i dil dāʾimā mübāhīdür

581. **ol:**
Kaside 47
Mısra: **126**
O, üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

582. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **142**
O, işaret sıfatı // öyle bir.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

583. **olur:***-u, -r*
Kaside 17

Mısra: **141**
Uygun düşmek, yerinde görülmek.

Pīş-keş çeksem olur ben de semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir güne ṣafā

584. **olsa:**-*sa*
Kaside 3
Mısra: **56**
(Bir şeye) sahip olmak.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

585. **olsa:**-*sa*
Kaside 30
Mısra: **61**
(Bir şeye) sahip olmak.

Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt bārānı

586. **ola:**-*a*
Kaside 48
Mısra: **91**
(Bir şeye) sahip olmak.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̲enāsın ideler evrāda munẓam

587. **olsa:**-*sa*
Kaside 41
Mısra: **88**
Bir vasfa sahip olmak.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

588. **olmaz:**-*maz*
Kaside 11
Mısra: **93**
Elde etmek, edinmek.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

589. **olursañ:**-*u, -r, -sa, -ñ*
Kaside 22
Mısra: **53**
Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

590. **olsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **38**
(Bir şey) birinin mülkiyetine geçmek.

Elṭāfı o ġāyetde ki çoḳ görmez aña hīç
Bir bendesinüñ olsa bütün kişver-i ʿālem

591. **ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **34**
Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

592. **olsa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **76**
Bulunmak.

Bir maḥal ḳalmadı āsāyiş içün ʿālemde
Olsa devrüñde n'ola fitne der-enbān-ı felek

593. **olmazsa:**-*maz, -sa*
Kaside 50
Mısra: **2**
Bulunmak.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan lez̲z̲et-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

594. **olur:**-*u, -r*
Kaside 24
Mısra: **92**
Geniş zamanın ve şimdiki zamanın tekil üçüncü şahsı "-dir" anlamında kullanılır ve bildirme ifade eder.

Ola maʿnāda benim gibi ḫuṣūṣā kāmil
Ki olur añlamamaḳ ḳadrümi noḳṣān-ı felek

595. **olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **70**
Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

596. **olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **142**
Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

597. **olur:**-*u, -r*
Kaside 26
Mısra: **2**
Gerçekleşmek veya yapılmak.

Āferīn luṭfuña ey bād-ı nesīm
Bu ḳadar ancaḳ olur feyż-i ʿamīm

598. **olur:**-*u, -r*
Kaside 39

Mısra: **16**
Gerçekleşmek veya yapılmak.

Eṣer-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾṣīr

599. **oldı:**-*dı*
Kaside 31
Mısra: **11**
Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

600. **ola:**-*a*
Müfret 10
Mısra: **2**
Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

601. **ol:**
Kaside 38
Mısra: **61**
O, işaret zamiri.

Ne ejderdür ne ʿAnḳā ol Burāḳ-ı berḳ-sürʿatdür
K'irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aḳdem

602. **olur:**-*u, -r*
Kaside 43
Mısra: **84**
Bulunmak, hareket etmek.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme tekṡīr-i sevād üzre

603. **ola:**-*a*
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

604. **olduġı:**-*duġ, -ı*
Kaside 61
Mısra: **9**
Sahip olmak, taşımak.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

605. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 54
Mısra: **86**
Bulunmak, var olmak.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

606. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 57
Mısra: **64**
Bulunmak, var olmak.

Medḥüñi böyle mi eylerdim eger ḫāṭırda
Olmasa āteş-i sūzān-ı ġam-ı endīşe-güdāz

607. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 57
Mısra: **79**
Bulunmak, var olmak.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

608. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 70
Mısra: **4**
Mevcut olmak, bulunmak.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

609. **olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **32**
Gerçekleşmek, vuku bulmak.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

610. **olsa:**-*sa*
Kaside 42
Mısra: **11**
Bulunmak.

Ehl-i dilüñ ṭāliʿi yoḳ olsa ger
Pādişeh-i muḥterem-i rūzgār

611. **olur:**-*u, r*
Kaside 17
Mısra: **27**
Uygun düşmek, yerinde olmak.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿanḳā

ol an:

1. **ol an:**
Kaside 53
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O anda, hemen, o vakitte.

Ol ki eṭvār-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ʿaḳsine ol an ḳomaz anı mühmel

ol dem:

1. **ol dem:**
    Kaside 31
    Mısra: **27**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O vakit, o zaman.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

2. **ol dem:**
    Kaside 28
    Mısra: **74**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

3. **ol dem:**
    Kaside 31
    Mısra: **91**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O zaman (geçmiş bir zamandan bahisle).

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

4. **ol dem:**
    Kaside 53
    Mısra: **40**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O anda, o zaman.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

5. **ol dem:**
    Kaside 56
    Mısra: **45**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O zaman, o an // hemen, o anda.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

ol dem ki:

1. **ol dem ki:**
    Kaside 8
    Mısra: **84**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

Söz dükendi başla ey Nefʿi̱ duʿāya ṣıdḳ ile
Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur

2. **ol dem ki:**
    Kaside 9
    Mısra: **117**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

3. **ol dem ki:**
    Kaside 15
    Mısra: **57**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

ol demde:

1. **ol demde:***-de*
    Kaside 28
    Mısra: **101**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O vakit, o zaman.

Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur

2. **ol demde:***-de*
    Kaside 18
    Mısra: **12**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

ol demde kim:

1. **ol demde kim:**
    Kaside 4
    Mısra: **65**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    -dığı zaman.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

ol demler:

1. **ol demler:***-ler*
    Kaside 16
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    O zaman (geçmiş bir zamandan bahisle).

Gitdi ol demler ki eylerdi perīşān ḫāṭırım
Bir yaña ġam bir yaña ḳahr u ʿaẕāb-ı rūzgār

ol deñlü:

1. **ol deñlü:**
Kaside 4
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

2. **ol deñlü:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

3. **ol deñlü:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

4. **ol deñlü:**
Kaside 13
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

5. **ol deñlü:**
Kaside 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış şanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

6. **ol deñlü:**
Kaside 19
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

7. **ol deñlü:**
Kaside 19
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

8. **ol deñlü:**
Kaside 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

9. **ol deñlü:**
Kaside 47
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

10. **ol deñlü:**
Kaside 49
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

11. **ol deñlü:**
Mesnevi 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

<u>ol ġāyetdedür:</u>

1. **ol ġāyetdedür:***-dür*
Kaside 61
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

2. **ol ġāyetdedür:***-dür*
Kaside 61
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derecede, aşırı derecede, çok fazla.

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

<u>ol gūne:</u>

1. **ol gūne:**
Gazel 40

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, öylesi.

Cümleden ol gūne ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden
Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadur

2. **ol gūne:**
Kaside 48
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, öylesi.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

3. **ol gūne:**
Kaside 41
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O türlü, o çeşit.

Ārāste ol gūne ʿarūsān-ı ḫayālüm
Kim her biri bir āfet-i raʿnā-yı zamāne

<u>**ol ḳadar:**</u>

1. **ol ḳadar:**
Kaside 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, öyle.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

2. **ol ḳadar:**
Kaside 34
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, öyle.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

3. **ol ḳadar:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar ẕevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

4. **ol ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

5. **ol ḳadar:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o denli.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

6. **ol ḳadar:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

7. **ol ḳadar:**
Kaside 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

8. **ol ḳadar:**
Kaside 14
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

9. **ol ḳadar:**
Kaside 34
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

10. **ol ḳadar:**
Kaside 35
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

11. **ol ḳadar:**
Kaside 47
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

12. **ol ḳadar:**
Kaside 49
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

13. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o denli, öylesine.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Ṣanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

14. **ol ḳadar:**
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

15. **ol ḳadar:**
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

16. **ol ḳadar:**
Kaside 22
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

17. **ol ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ol ḳadar ḥükmüñe münḳād ki ger emr itseñ
Fevrī ʿaksine döner çenber-i gerdān-ı felek

18. **ol ḳadar:**
Kaside 25
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

19. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

20. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

21. **ol ḳadar:**
Mesnevi 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o ölçüde, o denli.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

22. **ol ḳadar:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Müʾes̱s̱irdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

23. **ol ḳadar:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

24. **ol ḳadar:**
Gazel 141
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

25. **ol ḳadar:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

26. **ol ḳadar:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

27. **ol ḳadar:**
Kaside 6
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

28. **ol ḳadar:**
Kaside 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

29. **ol ḳadar:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

30. **ol ḳadar:**
Kaside 25
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
O derece, o denli, öyle.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

31. **ol ḳadar:**
Kaside 34
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

32. **ol ḳadar:**
Kaside 48
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Müʾes̱s̱ir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

33. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Rūzgār iḥtisāb-ı ʿadli ile
Ol ḳadar dāfiʿ-i menāhīdür

34. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

35. **ol ḳadar:**
Kaside 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfiyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

36. **ol ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

37. **ol ḳadar:**
Kaside 14
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

38. **ol ḳadar:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlūferī

39. **ol ḳadar:**
Kaside 25
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

40. **ol ḳadar:**
Kaside 26
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Ol ḳadar ḫalḳı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı racīm

41. **ol ḳadar:**
Kaside 28
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-i ʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

42. **ol ḳadar:**
Kaside 47
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

43. **ol ḳadar:**
Kaside 52
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

44. **ol ḳadar:**
Kaside 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

45. **ol ḳadar:**
Kaside 55
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

46. **ol ḳadar:**
Kaside 56
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar çok, pek çok.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

47. **ol ḳadar:**
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle çok.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

48. **ol ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle çok.

Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

49. **ol ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle çok.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

50. **ol ḳadar:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o denli, öyle çok.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

51. **ol ḳadar:**
Kaside 24
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o miktarda, o derecede.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

ol mertebe:

1. **ol mertebe:**
Kaside 7

Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

2. **ol mertebe:**
Kaside 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

3. **ol mertebe:**
Kaside 35
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġiçün bedr ü hilāl

4. **ol mertebe:**
Kaside 39
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

5. **ol mertebe:**
Kaside 47
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

6. **ol mertebe:**
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

7. **ol mertebe:**
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ġamzeñ ne ḳadar olsa niyāz itmege bāʿis̱
Āhum olur ol mertebe nāz itmege bāʿis̱

8. **ol mertebe:**
Kaside 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Çāpüḳlügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

9. **ol mertebe:**
Kaside 53
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

10. **ol mertebe:**
Kaside 53
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, çok fazla.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

ol mertebeden:

1. **ol mertebeden:**-*den*
Kaside 31
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

ol zamān:

1. **ol zamān:**
Kaside 28
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman // (harp zamanı).

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

ola:

1. **ola:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Belki.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

2. **ola:**
Kaside 42

Mısra: **90**
Olsun.

Ḳadri bülend ola o miḳdār kim
Nāmına ola ḳasem-i rūzgār

3. **ola:**
Kaside 25
Mısra: **101**
Olsun.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

oldukda:

1. **olduḳda:**
Nazm 5
Mısra: **1**
Gelince, geldiğinde.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

olmaz:

1. **olmaz:**
Kaside 47
Mısra: **72**
İmkânsız, gerçekleşemez, gayrimümkün.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

2. **olmaz:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Olması imkânsız, muhal, yoktur.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

olur:

1. **olur:**
Kaside 9
Mısra: **101**
Yerinde olmak, uygun olmak.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

2. **olur:**
Kaside 17
Mısra: **95**
Yerinde olmak, uygun olmak.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

olursa:

1. **olursa:**
Kaside 17
Mısra: **30**
Olsa olsa, ancak.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

oñ:

1. **oñmaz:***-maz*
Gazel 101
Mısra: **7**
Feraha ermek, mutlu olmak.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

on sekiz biñ ʿālemi:

1. **on sekiz biñ ʿālemi:***-i*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Farklı boyutlarıyla beraber kâinatın tamamı, yaratılmışların hepsi.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

ordū-yı hümāyūnuñ:

1. **ordū-yı hümāyūnuñ:***-uñ*
Kaside 14
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Mübarek, kutlu ordu.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

ordū-yı hümāyūnuña:

1. **ordū-yı hümāyūnuña:***-uñ, -a*
Kaside 23
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Padişah ordusu // Osmanlı ordusu.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-feżādır
Bu ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem

ʿOsmān Ḫān:

1. **ʿOsmān Ḫān:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Sultan II. Osman (Genç Osman).

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

ʿOsmān Ḫān Ġāzī:

1. ʿ**Os̱mān Ḫān Ġāzī:**
   Kaside 14
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Sultan II. Osman (Genç Osman).

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

ʿOsmān Ḫān-ı sānī:

1. ʿ**Os̱mān Ḫān-ı s̱ānī:**
   Kaside 11
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Sultan II. Osman (Genç Osman).

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

2. ʿ**Os̱mān Ḫān-ı s̱ānī:**
   Nazm 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sultan II. Osman (Genç Osman).

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

otaġ:

1. **otaġın:**-*ı, -n*
   Kaside 22
   Mısra: **3**
   Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

otāġ-ı sebzidür:

1. **otāġ-ı sebzidür:**-*i, -dür*
   Kaside 5
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Yeşil otağ, yeşil çadır.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

otur:

1. **oturup:**-*up*
   Kaside 53
   Mısra: **81**
   Bir yerde bulunmak, bir araya gelmek.

Ḳullaruñla oturup ḫidmetüñ itsek dirler
Celesū ḫayre celīsin ʿamilū hayre ʿamel

otuz yıldur:

1. **otuz yıldur:**
   Kaside 43
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Otuz yıldan beri.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

2.2.18. Ö

ög:

1. **ögüp:**-*üp*
   Kaside 27
   Mısra: **102**
   Övmek, yüceltmek.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

ögren:

1. **ögrensün:**-*sün*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **2**
   Öğrenmek, yetenek ve beceri kazanmak.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

2. **ögrenür:**-*ü, -r*
   Kaside 49
   Mısra: **28**
   Öğrenmek, yetenek ve beceri kazanmak.

Görüp dūd-ı derūnuñ ḥalḳa ḥalḳa bülbül-i zāruñ
Hevādan ögrenür murġān-ı gülşen ʿilm-i edvārı

ögret:

1. **ögredür:**-*ü, -r*
   Kaside 13
   Mısra: **89**
   Bir şeyi yapmak hususunda alışkanlık kazandırmak, yetenek sahibi etmek, talim etmek.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

2. **ögretdüm:**-*dü, -m*
   Kaside 13
   Mısra: **88**
   Bilinmeyen bir konuda bilgi sahibi olmasını sağlamak.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

ögün:

1. **ögünsün:**-*sün*
Gazel 128
Mısra: **6**
Övünmek, iftihar etmek.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

2. **ögünürse:**-*ü, -r, -se*
Gazel 128
Mısra: **6**
Övünmek, iftihar etmek.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

3. **ögünmem:**-*me, -m*
Kaside 14
Mısra: **87**
Övünmek, kendi kendini övmek, tefâhür etmek.

Ben ögünmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifim düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

4. **ögünmem:**-*me, -m*
Kaside 55
Mısra: **99**
Övünmek, kendi kendini övmek, tefâhür etmek.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

öl:

1. **ölsem:**-*se, -m*
Kaside 4
Mısra: **35**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek // çok acı ve ızdırap çekmek.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

2. **ölmedin:**-*medin*
Gazel 18
Mısra: **10**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

3. **ölürsem:**-*ü, -r, -se, -m*
Gazel 81
Mısra: **6**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

4. **ölürsem:**-*ü, -r, -se, -m*
Gazel 97
Mısra: **7**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

5. **ölmedin:**-*medin*
Kaside 25
Mısra: **21**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

6. **ölürsem:**-*ü, -r, -se, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **21**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

7. **ölmek:**-*mek*
Gazel 29
Mısra: **1**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

8. **ölmedin:**-*me, -din*
Gazel 87
Mısra: **14**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

9. **ölürsem:**-*ü, -r, -se, -m*
Gazel 87
Mısra: **13**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Muḥaṣṣal böyle bir gün görmedin ölürsem ey Nefʿī
Felek ben ölmedin ḫāk ile yeksān olduġın görsem

10. **ölürin:**-*ü, -r, -in*
Gazel 91
Mısra: **6**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

11. **öleyim:**-*e, -y, -im*
Gazel 8

Mısra: **7**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Öleyim dirileyim dünyāda Circīs gibi
Günde bir kez ḳılayım cānım o hünkāra fedā

12. **ölürüm:**-*ü, -r, -üm*
Gazel 35
Mısra: **5**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

öldür:

1. **öldürür:**-*ü, -r*
Gazel 98
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek.

Çeşmi merdümlük iderken öldürür ʿāşıḳların
Ġamzesi bilmez günāh-ı ḳatl-i merdüm n'eydügin

2. **öldürür:**-*ü, -r*
Terkib-bend 1
Mısra: **77**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

3. **öldürmedür:**-*me, -dür*
Gazel 96
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek, eziyet etmek.

Gördügin öldürmedür kārı o ḫūnī gözlerüñ
Ḳoymaz anuñçün elinden ġamzeler ġaddāresin

4. **öldürdüñ:**-*düñ*
Gazel 115
Mısra: **10**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek, eziyet etmek.

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

5. **öldürdi:**-*di, -*
Gazel 4
Mısra: **5**
Ölmesine yol açmak.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

6. **öldürür:**-*ü, -r*
Gazel 23
Mısra: **11**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḫṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

7. **öldürür:**-*ü, -r*
Gazel 117
Mısra: **9**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

8. **öldürmemege:**-*me, -mek, -e*
Gazel 25
Mısra: **4**
Bir canlının hayatına son vermek.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

9. **öldürür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **32**
Bir canlının hayatına son vermek.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

10. **öldürmede:**-*me, -de*
Kaside 39
Mısra: **24**
Bir canlının hayatına son vermek.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

11. **öldürse:**-*se*
Gazel 56
Mısra: **2**
Helak etmek, yok etmek.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

12. **öldürür:**-*ü, -r*
Gazel 82
Mısra: **8**
Çok üzmek, perişan etmek, eziyet etmek // ölümüne sebep olmak.

Ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ içün ḫaṭṭına virmezse emān
Öldürür bu fitne-i āḫir zamānı bilmiş ol

13. **öldürse:**-*se*
Kaside 53
Mısra: **38**

Çok üzmek, perişan etmek, eziyet etmek // ölümüne sebep olmak.

Dāġ-ı ḫırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

14. **öldürdügin:**-*düg, -i, -n*
Kaside 28
Mısra: **11**
Bir canlının hayatına son vermek // çok üzmek, perişan etmek, eziyet etmek.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

<u>ʿÖmer-ʿadl:</u>

1. ʿ**Ömer-**ʿ**adl:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Hz. Ömer adaletli.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

<u>ʿömr:</u>

1. ʿ**ömr:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Hayat, yaşam süresi.

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

2. ʿ**ömrümüzde:**-*ü, -müz, -de*
Gazel 61
Mısra: **3**
Hayat, yaşam süresi.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

3. ʿ**ömre:**-*e*
Gazel 91
Mısra: **5**
Hayat, yaşam süresi.

Minnet eylerse felek bir iki günlük ʿömre
Ölürin derd-i maḥabbetle o bārı çekemem

4. ʿ**ömrüm:**-*üm*
Gazel 115
Mısra: **6**
Hayat, yaşam süresi.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

5. ʿ**ömrüñ:**-*üñ*
Kaside 17
Mısra: **153**
Hayat, yaşam süresi.

ʿÖmrüñ efzūn ide Allāh Teʿālā dilerin
İltifātuñla bu dil-mürdeyi itdüñ iḥyā

6. ʿ**ömründe:**-*ü, -n, -de*
Kaside 18
Mısra: **56**
Hayat, yaşam süresi.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

7. ʿ**ömrüñ:**-*üñ*
Kaside 26
Mısra: **98**
Hayat, yaşam süresi.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

8. ʿ**ömrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 35
Mısra: **126**
Hayat, yaşam süresi.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

9. ʿ**ömr:**
Kaside 43
Mısra: **78**
Hayat, yaşam süresi.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

10. ʿ**ömrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 48
Mısra: **21**
Hayat, yaşam süresi.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

11. ʿ**ömr:**
Kaside 52
Mısra: **123**
Hayat, yaşam süresi.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

12. ʿ**ömri:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **108**
Hayat, yaşam süresi.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

13. ʿ**ömrüñ:**-*üñ*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Hayat, yaşam süresi.

Niyyeti dāʾim es̱er-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

14. ʿ**ömri:**-*i*
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Hayat, yaşam süresi.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

15. ʿ**ömrini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Hayat, yaşam süresi.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

16. ʿ**ömri:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **1**
Hayat, yaşam süresi.

Ḥażret-i Ḫān Murād kim ʿömri
Ola dāmān-ı rūzgāra ṭırāz

ʿömr-i bilā-ġāye:

1. ʿ**ömr-i bilā-ġāye:**
Kaside 18
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
Nihayetsiz, sonsuz ömür.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

ʿömr-i dırāzı:

1. ʿ**ömr-i dırāzı:**-*ı*
Gazel 64
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Uzun ömür.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

ʿömri olunca:

1. ʿ**ömri olunca:**
Kaside 42
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Ömrünce, ömür boyu.

ʿÖmri olunca yazamaz medḥüñi
Münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār

ʿömri ziyād ola:

1. ʿ**ömri ziyād ola:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrü uzun olsun " anlamında dua sözü.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

ʿömrinde:

1. ʿ**ömrinde:**
Kaside 34
Mısra: **31**
Hayatı boyunca.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿzūrı

ʿömrüñ efzūn ola:

1. ʿ**ömrüñ efzūn ola:**
Kaside 26
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrün uzun olsun" anlamında dua sözü.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

ʿömrüñ ziyād ola:

1. ʿ**ömrüñ ziyād ola:**
Kaside 25
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrün uzun olsun " anlamında dua sözü.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

öñünce:

1. **öñünce:**
Kaside 14
Mısra: **30**
Önünden, önü sıra.

Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ n'ola
Ḫār u ḫas gibi öñünce ḳaçsa kāfir ʿaskeri

2. **öñünce:**
Kaside 27
Mısra: **35**
Önünden, önü sıra.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

3. **öñünce:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Önünden, önü sıra.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

4. **öñünce:**
Kaside 29
Mısra: **53**
Önünden, önü sıra.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

5. **öñüñce:**
Kaside 49
Mısra: **44**
Önünden, önü sıra.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

6. **öñünce:**
Kaside 49
Mısra: **108**
Önünden, önü sıra.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

öpdür:

1. **öpdürse:***-se*
Gazel 124
Mısra: **8**
Öpme işini yaptırmak veya öpmesine izin vermek.

Müʾes̱s̱irdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

ört:

1. **örter:***-er*
Kaside 44
Mısra: **5**
Kapamak, kaplamak.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

öykinürmiş:

1. **öykinürmiş:***-ü, -r, -miş*
Gazel 12
Mısra: **9**
Birine veya bir şeye benzemeye çalışmak, taklit etmek, özenmek.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

öyle:

1. **öyle:**
Gazel 14
Mısra: **1**
O şekilde, o tarzda.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

2. **öyle:**
Kaside 14
Mısra: **114**
O şekilde, o tarzda.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

3. **öyle:**
Kaside 31
Mısra: **113**
O şekilde, o tarzda.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

4. **öyle:**
Kaside 22
Mısra: **50**
O şekilde, onun gibi.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

5. **öyle:**
Kaside 49
Mısra: **14**
O şekilde, onun gibi.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

6. **öyle:**
Kaside 62
Mısra: **39**
O şekilde, onun gibi.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

7. **öyle:**
Kaside 62
Mısra: **46**
O şekilde, onun gibi.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

öz ḥāline ḳosa:

1. **öz ḥāline ḳosa:**-*sa*
Kaside 22
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendi hâline bırakmak; karışmamak, müdahale etmemek.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

özge:

1. **özge:**
Kaside 19
Mısra: **84**
Değişik, kendine has.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

2. **özge:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Değişik, kendine has.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

3. **özge:**
Kaside 46
Mısra: **41**
Değişik, kendine has.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

4. **özge:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Başka.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

5. **özge:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Başka.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

6. **özge:**
Kaside 41
Mısra: **95**
Başka.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

7. **özge:**
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
Başka.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

8. **özge:**
Kaside 19
Mısra: **8**
Başka, farklı, kendine has.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

9. **özge:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Bambaşka, farklı, kendine has.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

10. **özge:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Bambaşka, farklı, kendine has.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

11. **özge:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Bambaşka, farklı, kendine has.

Feryādı müʾessirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

12. **özge:**
Kaside 47
Mısra: **70**
Başka, değişik.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu güne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

özge temāşā-yı zamāne:

1. **özge temāşā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Zamanın özge bir temaşası // devrin değişik, kendine has manzarası, görüntüsü.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

ʿöẕr:

1. ʿ**öẕr:**
Kaside 58
Mısra: **30**
Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.

Bahā-yı ruḫṣat içün ḳordı bāġbānında
Hezār ʿöẕr ile miftāh-ı cenneti merhūn

2. ʿ**öẕr:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

3. ʿ**öẕri:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **25**
Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

4. ʿ**öẕr:**
Kaside 57
Mısra: **82**
Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

ʿözr-hᵛāh:

1. ʿ**öẕr-ḫᵛāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **50**
Özür dileyen, özür bildirerek af isteyen.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

ʿözr-i taḳṣīrümi:

1. ʿ**öẕr-i taḳṣīrümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 40
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **-**
Kusur etmenin özrü.

İʿtiḳādumca edā eyleyemem n'eyleyeyin
ʿÖẕr-i taḳṣīrümi maʿẕūr ṭut ey kān-ı kerem

2.2.19. P

pā-bend olsa:

1. **pā-bend olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **148**
Kelime Tipi: **-**
Ayağa vurulan zincir/ayak bağı olmak.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

pā-ber-cā:

1. **pā-ber-cā:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Kaim, sabit, ber-karar, daim.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

pā-der-pā olsa:

1. **pā-der-pā olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Ayak ayağa, yan yana olmak (aynı hizada olmak, yarışa başlarken ayaklar bir hizaya getirilir).

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

pādişāh:

1. **pādişāhuñ:**-*uñ*
Gazel 27
Mısra: **11**
Sultan, hükümdar.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efgān mest

2. **pādişāh:**
Gazel 30
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

3. **pādişāh:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Sultan, hükümdar.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

4. **pādişāh:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Sultan, hükümdar.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

5. **pādişāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

<u>pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd:</u>

1. **pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd:**
Kaside 18
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Nesiller boyunca şah ve padişah, atadan şah ve padişah.

Cihāngīr-i müʾeyyed pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serīr-ārā-yı Cem-pāye

<u>pādişāhān-ı cihān:</u>

1. **pādişāhān-ı cihān:**
Gazel 104
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

ʿĀlemi kevkebe-i şevket ü şānı ṭutsun
Pādişāhān-ı cihān bende-i fermān olsun

2. **pādişāhān-ı cihān:**
Kaside 17
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki olur hemvāre
Pādişāhān-ı cihān dergehine nāṣıye-sā

3. **pādişāhān-ı cihān:**
Kaside 19
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

<u>pādişāhān-ı cihānuñ:</u>

1. **pādişāhān-ı cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 34
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

<u>pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb:</u>

1. **pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb:**
Kaside 14
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Adaletli ve yüce soylu padişah.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

<u>pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād:</u>

1. **pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād:**
Kaside 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adaletli ve yüce soylu padişah.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

<u>pādişāh-ı ʿāleme:</u>

1. **pādişāh-ı ʿāleme:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dünya padişahı.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

<u>pādişāh-ı ʿārif ü kāmil:</u>

1. **pādişāh-ı ʿārif ü kāmil:**
Kaside 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İrfan ve fazilet sahibi.

Ḫudāvend-i mükerrem pādişāh-ı ʿārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serīr-efrūz-ı dānişver

<u>pādişāh-ı āsmān-mesned:</u>

1. **pādişāh-ı āsmān-mesned:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -

Gökyüzü makamlı padişah, makamı, rütbesi yüce hükümdar.

Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsmān-mesned ki dīn
İstinād-ı devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

pādişāh-ı baḥr ü ber:

1. **pādişāh-ı baḥr ü ber:**
   Kaside 16
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Karanın ve denizin padişahı // âlemin padişahı.

Kāmkār-ı heft-kişver pādişāh-ı baḥr ü ber
Dād-güster dāver-i devlet-meʾāb-ı rūzgār

pādişāh-ı heft-kişverdür:

1. **pādişāh-ı heft-kişverdür:***-dür*
   Kaside 19
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yedi iklimin padişahı // cihan hükümdarı.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

pādişāh-ı kāmkāra:

1. **pādişāh-ı kāmkāra:***-a*
   Gazel 43
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Devlet ve ikbal sahibi padişah.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

pādişāh-ı kāmrānıdur:

1. **pādişāh-ı kāmrānıdur:***-ı, -dur*
   Kaside 1
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Azametli, devletli padişah.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

pādişāh-ı māh-dīdārı:

1. **pādişāh-ı māh-dīdārı:***-ı*
   Kaside 13
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Ay yüzlü padişah.

Bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ çerāġ-ı ʿālem-efrūzı
Serīr-i nüh revāḳuñ pādişāh-ı māh-dīdārı

pādişāh-ı maʿnā:

1. **pādişāh-ı maʿnā:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Mana padişahı.

Cem-rütbe şeh-i suḫan ḳalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı maʿnā

pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib:

1. **pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib:**
   Kaside 11
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Doğunun ve batının padişahı.

Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāris̱-i mülk-i cihān İskender-i s̱ānī

pādişāh-ı muḥterem:

1. **pādişāh-ı muḥterem:**
   Kaside 15
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Saygıdeğer, aziz padişah.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

pādişāh-ı müstaʿid:

1. **pādişāh-ı müstaʿid:**
   Kaside 22
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   İstidatlı, kabiliyetli / üstün meziyetlere sahip padişah.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

pādişāh-ı suḫanım:

1. **pādişāh-ı suḫanım:***-ım*
   Gazel 63
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sözün sultanı // şiir ülkesinin padişahı.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā:

1. **pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā:**
   Kaside 25
   Mısra: **27**

Kelime Tipi: -
Suret ve mana (âlemlerinin) padişahı.

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

pādişāh-ı vüzerā:

1. **pādişāh-ı vüzerā:**
Kaside 31
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin şahı.

Ḳıblegāh-ı ʿulemā dād-penāh-ı fuḳarā
Pādişāh-ı vüzerā Āṣaf-ı Cemşīd-cenāb

pādişah-kevkebe:

1. **pādişah-kevkebe:**
Kaside 39
Mısra: **35**
Padişah ihtişamlı.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

pādişeh:

1. **pādişehi:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **10**
Hükümdar, padişah // sevgili.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

2. **pādişeh:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Hükümdar, padişah.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

3. **pādişehüñ:**-*üñ*
Kaside 24
Mısra: **5**
Hükümdar, padişah.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

4. **pādişehim:**-*i, -m*
Kaside 26
Mısra: **89**
Hükümdar, padişah.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

pādişehā:

1. **pādişehā:**
Kaside 3
Mısra: **57**
Ey padişah.

Ḫusrevā pādişehā mihr-i kevākib-sipehā
Ey medār-ı şeref-i kevkebe-i ḫāḳānī

2. **pādişehā:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Ey padişah.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

3. **pādişehā:**
Kaside 23
Mısra: **43**
Ey padişah.

Ferḫunde-şiyem pādişehā dād-penāhā
Ey Ḫusrev-i Cem-cāh-ı Ferīdūn-fer-i ʿālem

4. **pādişehā:**
Kaside 26
Mısra: **73**
Ey padişah.

Ḫusrevā pādişehā dād-gerā
Ey ḳader-kevkebe ḳahhār-ı ḥalīm

pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān:

1. **pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān:**
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce/izzetli ve adaletli padişah.

Dādger pādişeh-i ʿādil ü ʿālī-şān kim
Her ne emr itse ḳażā ḥükmini eyler imżā

pādişeh-i ʿāleme:

1. **pādişeh-i ʿāleme:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

pādişeh-i ʿālī-şān:

1. **pādişeh-i ʿālī-şān:**
Kaside 24
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Yüce şanlı padişah.

Dāver-i devr-i zamān pādişeh-i ʿālī-şān
Revnaḳ-ı mülk-i cihān zīver-i eyvān-ı felek

pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem:

1. **pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanın âlim ve ârif (ilim ve irfan sahibi) padişahı.

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

pādişeh-i ʿārif ü kāmil:

1. **pādişeh-i ʿārif ü kāmil:**
Kaside 23
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlim, fazilet ve irfan sahibi padişah.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa:

1. **pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cem azametli padişah olmak (Cem gibi büyük, ihtişamlı bir padişah olmak).

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan:

1. **pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Söz/şiir dünyasının adil padişahı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

pādişeh-i muḥterem-i rūzgār:

1. **pādişeh-i muḥterem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Devrin yüce padişahı.

Ehl-i dilüñ ṭāliʿi yoḳ olsa ger
Pādişeh-i muḥterem-i rūzgār

pādişeh-i Rūma:

1. **pādişeh-i Rūma:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Osmanlı padişahı.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

pādişeh-i serīr-i dāniş:

1. **pādişeh-i serīr-i dāniş:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlim irfan tahtının padişahı.

Ey pādişeh-i serīr-i dāniş
V’ey ḫusrev-i bārgāh-ı maʿnā

pādişeh-kevkebe:

1. **pādişeh-kevkebe:**
Kaside 35
Mısra: **34**
Padişah ihtişamlı.

Āsmān-sāye cihān-dāver-i vālā-mesned
Pādişeh-kevkebe düstūr-ı pesendīde ḫıṣāl

pādişeh-ṣūret:

1. **pādişeh-ṣūret:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Zahiri padişah.

Vechinde nümāyān es̱er-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

pāk:

1. **pāk:**
Kaside 13
Mısra: **71**
Temiz, saf.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

2. **pāk:**
Kaside 40

Mısra: **43**
Temiz, saf.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

3. **pāk:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **1**
Temiz // güzel.

Eyledi bu çeşmeyi bir pāk es̱er
Ḥażret-i şāhenşeh-i ṣāfī-nihād

4. **pākdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **16**
Temiz.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

5. **pāk:**
Kaside 45
Mısra: **60**
Temiz, saf.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

6. **pāk:**
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Temiz, saf.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

pāk ider:

1. **pāk ider:**-*er*
Gazel 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

pāk ideriz:

1. **pāk ideriz:**-*er, -iz*
Gazel 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

pāk it:

1. **pāk it:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

2. **pāk itdi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

3. **pāk itdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

4. **pāk itmese:**-*me, -se*
Kaside 5
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

pāk ola:

1. **pāk ola:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Temizlenmek, uzak ve berî olmak.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

pāk olsun:

1. **pāk olsun:**-*sun*
Kaside 37
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Temiz olmak.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

pāk-dāmen:

1. **pāk-dāmen:**
Kaside 55
Mısra: **94**
Temiz etekli, namuslu, afif.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

pāk-iʿtiḳād:

1. **pāk-iʿtiḳād:**
Kaside 62
Mısra: **29**
İnancı temiz.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

pākīze:

1. **pākīze:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Güzel, latif.

Ḳadrüm añlar ḳatı az olsa n'ola ey Nefʿī
Çoḳ hünerdir ġazeli böylece pākīze demek

pākīze- kelāmım:

1. **pākīze- kelāmım:***-ım*
Kaside 33
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Söyleyişi güzel olan // anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Pākīze- kelāmım ki dür-i baḥr-i ḫayālüm
Āvīze-i gūş-ı dil-i yārān-ı ṣafādur

pākīze-edā:

1. **pākīze-edāyız:***-y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **14**
Berrak söyleyişli, üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

2. **pākīze-edādur:***-dur*
Gazel 108
Mısra: **14**
Berrak söyleyişli, üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

pākīze-ġazel:

1. **pākīze-ġazel:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Şiiri/gazeli güzel olan, anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

pākīze-güftār:

1. **pākīze-güftārız:***-ız*
Gazel 111
Mısra: **10**
Şiiri güzel olan, anlaşılır ve halis şiirler yazan.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

pākīze-gūyān-ı ʿAcem:

1. **pākīze-gūyān-ı ʿAcem:**
Kaside 62
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Acem'in söyleyişi güzel olanları, Acem şairleri.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

pākīze-gūy-ı nādire-sencim:

1. **pākīze-gūy-ı nādire-sencim:***-im*
Kaside 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnce manalı şiirler söyleyen üslubu güzel (şair).

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

pākīze-sīret:

1. **pākīze-sīret:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **5**
Temiz ahlaklı.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

pākīze-suḫanlik:

1. **pākīze-suḫanlik:**
   Gazel 77
   Mısra: **10**
   Güzel söz/şiir söyleme yeteneği.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

pāk-nihād:

1. **pāk-nihād:**
   Kaside 29
   Mısra: **40**
   Temiz yaradılışlı, güzel huylu.

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

pā-māl idemez:

1. **pā-māl idemez:**-*emez*
   Kaside 26
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

pā-māl itsem:

1. **pā-māl itsem:**-*se, -m*
   Kaside 35
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

pāre:

1. **pārelerin:**-*leri, -n*
   Gazel 69
   Mısra: **7**
   Parça // okun temreni.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

2. **pāresine:**-*si, -n, -e*
   Gazel 117
   Mısra: **6**
   Parça (gönül parçası).

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

3. **pāreye:**-*y, -e*
   Kaside 29
   Mısra: **60**
   Parça..

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

4. **pāresin:**-*si, -n*
   Kaside 31
   Mısra: **86**
   Parça.

Çāk idüp küşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

pāre pāre:

1. **pāre pāre:**
   Gazel 8
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Parça parça.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

pāre-i elmāsdur:

1. **pāre-i elmāsdur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Elmas parçası // kılıç.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur:

1. **pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Cennet hurilerinin gömleğinin parçası.

Mūy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur miʿceri

pārele:

1. **pārelesün:**-*sün*
   Gazel 103
   Mısra: **5**
   Parça parça etmek, yaralamak.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

pāsbān:

1. **pāsbānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **34**
Bekçi, gece bekçisi, gözcü.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

2. **pāsbān:**
Kaside 52
Mısra: **16**
Bekçi, gece bekçisi, gözcü.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

pāsbān itdi:

1. **pāsbān itdi:**-*di*
Kaside 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bekçi, gözcü etmek.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫᵛāb

pāsbān olmış:

1. **pāsbān olmış:**-*mış*
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Bekçi olmak.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

pāsbān-ı genc-i devlet olmış:

1. **pāsbān-ı genc-i devlet olmış:**-*mış*
Kaside 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Devlet hazinesinin bekçisi olmak.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur:

1. **pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Belin gizli hazinesinin bekçisi olmak (sevgilinin beli inceliğinden dolayı gizli, hatta yoktur).

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

pāsbān-ı şarḳ u ġarb:

1. **pāsbān-ı şarḳ u ġarb:**
Kaside 16
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Doğunun ve batının bekçisi.

Çeşm-i baḫt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ġarb
Dest-i ḳahr-ı iḳtidārı nice tāb-ı rūzgār

pās-ı ḥıfẓı:

1. **pās-ı ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Koruma /muhafaza etme bekçiliği.

Ger olsa pās-ı ḥıfẓı ḥāris-i maʿmūre-i ṣıḥḥat
Görünmez çeşm-i dil-berde daḫi ās̱ār-ı bīmārī

pāşā:

1. **pāşāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **2**
İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet memurlarına verilen unvan.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

2. **pāşā:**
Kaside 40
Mısra: **37**
İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet memurlarına verilen unvan.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

3. **pāşā:**
Kaside 27
Mısra: **3**
İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet memurlarına verilen unvan // veziriazam.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

4. **pāşā:**
Kaside 27
Mısra: **5**
İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet memurlarına verilen unvan // veziriazam.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb:

1. **pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb:**
Kaside 61

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Adalet kazanmış paşa, adaletli paşa.

Merḥabā ey mesned-ārāy-ı serīr-i ʿadl ü dād
Āṣaf-ı Cem-pāye pāşā-yı ʿadālet-ʿiktisāb

pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem:

1. **pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem:**
Kaside 28
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Âlemin eşi bulunmayan paşası.

Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

pāşā-yı ekrem:

1. **pāşā-yı ekrem:**
Kaside 48
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Cömert /lütuf ve kerem sahibi paşa.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ḫoş-ẕāt
Kerīm-i kāmrān Pāşā-yı ekrem

pāşā-yı ḥayder-dil:

1. **pāşā-yı ḥayder-dil:**
Kaside 27
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Haydar yürekli paşa // cesur, kahraman paşa.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver:

1. **pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver:**
Kaside 38
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen kahraman, yiğit paşa.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān:

1. **pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān:**
Kaside 43
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Parlak fikirleriyle memleketi süsleyen yüce şanlı paşa.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet:

1. **pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet:**
Kaside 62
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Adalet sahibi, adil paşa.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

pāşā-yı zamāne:

1. **pāşā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Zamanın paşası.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

pāy:

1. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 38
Mısra: **56**
Ayak, kadem.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

2. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 74
Mısra: **13**
Ayak, kadem.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

3. **pāyın:**-*ı, -ı*
Gazel 120
Mısra: **11**
Ayak, kadem.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

4. **pāyını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 3
Mısra: **53**
Ayak, kadem.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

5. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 17

Mısra: **148**
Ayak, kadem.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

6. **pāyı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **35**
Ayak, kadem.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

7. **pāyı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **42**
Ayak, kadem.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

8. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 35
Mısra: **70**
Ayak, kadem.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

9. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 39
Mısra: **66**
Ayak, kadem.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

10. **pāyı:**-*ı*
Kaside 55
Mısra: **63**
Ayak, kadem.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

pāyān:

1. **pāyānına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 55
Mısra: **63**
Son, nihayet.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

pāyān bulur:

1. **pāyān bulur:**-*u, -r*
Kaside 8
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Sona ermek.

Söz dükendi başla ey Nefʿi̱ duʿāya ṣıdḳ ile
Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur

pāyāna erdi:

1. **pāyāna erdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Erdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

2. **pāyāna erdi:**-*di*
Kaside 24
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Erdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

pāyāna erince:

1. **pāyāna erince:**-*ince*
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

pāyāna erişdi:

1. **pāyāna erişdi:**-*iş, -di*
Kaside 20
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Sona varmak, bitmek, nihayete ermek.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz erişdi pāyāna
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān ekẟer

pāydār ola:

1. **pāydār ola:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kalıcı, devamlı olmak.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

2. **pāydār ola:**-*a*
Kaside 52

Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Kalıcı, devamlı olmak.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

pāye:

1. **pāyesi:**-*si*
Gazel 18
Mısra: **15**
Makam, rütbe, derece.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

2. **pāyesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **57**
Makam, rütbe, derece.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

3. **pāyede:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **4**
Makam, rütbe, derece.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

4. **pāyede:**-*de*
Kaside 59
Mısra: **82**
Makam, rütbe, derece.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

5. **pāyede:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **142**
Mertebe, rütbe.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

pāy-endāz eylese:

1. **pāy-endāz eylese:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yoluna halı yapmak.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

pāy-endāz olsa:

1. **pāy-endāz olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Büyük kişilerin geçeceği yola serilen halı olmak.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

pāy-endāz olur:

1. **pāy-endāz olur:**-*u, -r*
Gazel 74
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyük kişilerin geçeceği yola serilen halı olmak.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

pāy-endāz-ı dībādur:

1. **pāy-endāz-ı dībādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Büyük bir kimsenin geçeceği yere serilen ipekli kumaş.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

pāyende:

1. **pāyende:**
Kaside 11
Mısra: **36**
Kalıcı, sürekli, daim.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

2. **pāyende:**
Kaside 52
Mısra: **3**
Kalıcı, sürekli, daim.

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

pāyende ola:

1. **pāyende ola:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Sürekli olmak, kalıcı olmak.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

pāy-ı seg-i kūyuñ:

1. **pāy-ı seg-i kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpeğinin ayağı.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

pāy-ı semendi:

1. **pāy-ı semendi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Atın ayağı.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

pāy-ı sitem:

1. **pāy-ı sitem:**
Kaside 39
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zulmün ayağı.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

pāy-ı suḫan:

1. **pāy-ı suḫan:**
Kaside 7
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Sözün ayağı.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

pāy-ı tevekküli:

1. **pāy-ı tevekküli:**-*i*
Kaside 36
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tevekkül ayağı // tevekkül etme.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muḥkem

pāy-ı zamāne:

1. **pāy-ı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın, devrin ayağı.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

pāyına yüz sürmek:

1. **pāyına yüz sürmek:**-*mek*
Kaside 17
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi olarak ayaklarına kapanmak.

Birisi daḫi Ṣurāḥī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

pāyına yüz sürsün:

1. **pāyına yüz sürsün:**-*sün*
Gazel 130
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi olarak ayaklarına kapanmak.

Gündüzi ʿıyd u leyāli ḳadr olup eyyāmınuñ
Pāyına yüz sürsün erbāb-ı düvel nev-rūzda

pāyine yüz sürüp:

1. **pāyine yüz sürüp:**-*üp*
Kaside 12
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına yüz sürmek, saygı ve sevgi ifadesi olarak ayaklarına kapanmak.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

pāymāl etdi:

1. **pāymāl etdi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altına almak // perişan etmek.

Alıver dādumuzı çarḫ-ı denī-perverden
Pāymāl etdi ḳatı ehl-i dil ü ʿirfānı

pāy-māl eyler:

1. **pāy-māl eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altına almak // hakir ve perişan etmek.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

pāymāl olsun:

1. **pāymāl olsun:***-sun*
   Kaside 14
   Mısra: **128**
   Kelime Tipi: -
   Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek, ezilmek.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

pāyuña yüz sürmege:

1. **pāyuña yüz sürmege:***-meg, -e*
   Gazel 134
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ayağına kapanmak.

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

2. **pāyuña yüz sürmege:***-mek, -e*
   Gazel 20
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayağına doğru-yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

pāyuña yüz sürmek:

1. **pāyuña yüz sürmek:**
   Gazel 103
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayağına doğru-yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

2. **pāyuña yüz sürmek:***-mek*
   Kaside 24
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayağına doğru-yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

peder:

1. **peder:**
   Kaside 19
   Mısra: **26**
   Baba.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

pehlevān-ı ser-efrāz:

1. **pehlevān-ı ser-efrāz:**
   Kıt'a-ı Kebir 5
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin usta kemankeş.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

pehlivān:

1. **pehlivān:**
   Kaside 19
   Mısra: **75**
   Yiğit, güreşçi // şair.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

2. **pehlivānı:***-ı*
   Kaside 27
   Mısra: **86**
   Yiğit, güreşçi // şair.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

pehlivān-ı keremi:

1. **pehlivān-ı keremi:***-i*
   Kaside 24
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik kahramanı.

Pehlivān-ı keremi sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān
Ḳahramān-ı ġażabı rāʾiż-i yekrān-ı felek

pehlū-yı rikābında:

1. **pehlū-yı rikābında:***-ı, -n, -da*
   Kaside 9
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Üzenginin yanı (atın iki yanındaki üzengi bağlamında).

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

pehlū-yı şīr-i neri:

1. **pehlū-yı şīr-i neri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Erkek aslanın yanı, koynu.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

pejmürde:

1. **pejmürde:**
Kaside 53
Mısra: **4**
Dağınık, perişan.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

pejmürde eylersin:

1. **pejmürde eylersin:**-*r, -sin*
Gazel 129
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Soldurmak // perişan etmek.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

pejmürde olmış:

1. **pejmürde olmış:**-*mış*
Kaside 34
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Solmak, perişan olmak.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḫūrı

pek:

1. **pek:**
Gazel 19
Mısra: **11**
Çok, çok fazla.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

2. **pek:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Çok, çok fazla.

Ḥāl pek müşkil eger itmez ise ey Nefʿī
Himmet-i Āṣaf-ı ṣāḥib-dil-i āgāh meded

3. **pek:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Çok, çok fazla.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

4. **pek:**
Kaside 43
Mısra: **2**
Çok, çok fazla.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

5. **pek:**
Gazel 137
Mısra: **2**
Çok, çok fazla, oldukça.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

6. **pek:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Çok, çok fazla, oldukça.

İki ḫāʾin idi bunlar kim iṣābet oldı pek
İkisinüñ daḫi ḳatli ber- sebīl-i ıṭṭırād

7. **pek:**
Kaside 41
Mısra: **101**
Çok, çok fazla, oldukça.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

8. **pek:**
Kaside 43
Mısra: **75**
Çok, çok fazla, oldukça.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

peleng:

1. **peleng:**
Kaside 37
Mısra: **32**
Kaplan.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

penāh-ı ehl-i hüner:

1. **penāh-ı ehl-i hüner:**
Kaside 36
Mısra: **23**

Kelime Tipi: -
Hünerli kişilerin koruyucusu.

Penāh-ı ehl-i hüner dāver-i ḫuceste-nihād
Mürebbī-i fużālā āṣaf-ı sütūde-şiyem

penāh-ı maʿnā (ol):

1. **penāh-ı maʿnā (ol):**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mananın sığınağı olmak.

Ol mesned-i mekrümetde dāʾim
Memdūḥ-ı suḫan penāh-ı maʿnā

penāh-ı memleket:

1. **penāh-ı memleket:**
Kaside 48
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Ülkenin koruyucusu, hamisi.

Müşīr-i salṭanat ʿaḳl-ı muṣavver
Penāh-ı memleket ʿadl-i mücessem

penāh-ı mülk ü milel (ol):

1. **penāh-ı mülk ü milel (ol):**
Kaside 29
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Ülkelerin ve milletlerin sığındığı yer olmak.

Nite ki salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ʿibād

penāh-ı salṭanat:

1. **penāh-ı salṭanat:**
Kaside 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saltanatın sığınağı.

Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

penāh-ı salṭanatdur:

1. **penāh-ı salṭanatdur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Saltanatın sığınağı.

Penāh-ı salṭanatdur ḳahramān-ı dīn ü devletdür
Medār-ı memleketdür kāmkār-ı kişver-ārādur

penāh-ı salṭanat-ı şehryār-ı heft-iḳlīm:

1. **penāh-ı salṭanat-ı şehryār-ı heft-iḳlīm:**
Kaside 32
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Yedi bölge hükümdarlarının /cihan hükümdarlarının saltanatının sığınağı.

Medār-ı maṣlaḥat-ı mülk-i maşrıḳ u maġrib
Penāh-ı salṭanat-ı şehryār-ı heft-iḳlīm

penāh-ı şerʿ-i peyam-ber:

1. **penāh-ı şerʿ-i peyam-ber:**
Kaside 58
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Peygamber şeriatının / İslam şeriatının sığınağı.

Penāh-ı şerʿ-i peyam-ber mürebbī-i ümmet
Maḥall-i ʿāṭıfet ü luṭf-ı Ḫālıḳ-ı bīçūn

penbe:

1. **penbeler:***-ler*
Kaside 7
Mısra: **104**
(Pamuk gibi olan) deniz köpüğü.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

penbe dükkānı:

1. **penbe dükkānı:***-ı*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Pamuk dükkânı // sarık, kavuk.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblīs tekyegāhıdur

penbe-i dāġum:

1. **penbe-i dāġum:***-u, -m*
Kaside 49
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yara pamuğu.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

penbe-i ḫūrşīd:

1. **penbe-i ḫūrşīd:**
Kaside 37

Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Güneş pamuğu.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

penc-beyt:

1. **penc-beyt:**
Gazel 18
Mısra: **11**
Beş beyit // gazel.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

2. **penc-beytüñ:**-*üñ*
Gazel 141
Mısra: **10**
Beş beyit // gazel (beş beyitli gazel).

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

pençe:

1. **pençesini:**-*si, -n, -i*
Gazel 59
Mısra: **8**
El.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

pençe-i āhuma girmez:

1. **pençe-i āhuma girmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah pençesine yakalanmak, ahın eline geçmek // bedduaya uğramak.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

pençe-i mihr-i cihān-tābı:

1. **pençe-i mihr-i cihān-tābı:**-*ı*
Kaside 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneşinin pençesi /ışınları.

Girih-i ġonca-i maḳṣūdumı çarḫ itmedi ḥall
Pençe-i mihr-i cihān-tābı meger oldı eşell

pençe-i mihr-i zer-efşāna:

1. **pençe-i mihr-i zer-efşāna:**-*a*
Kaside 54
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Altın saçan güneş pençesi.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

pençe-i pür-tāb-ı nāz:

1. **pençe-i pür-tāb-ı nāz:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazın kuvvetli pençesi.

Dāmen-i zülfinden el çekmez idi dil eger
Pençesini burmasa pençe-i pür-tāb-ı nāz

pend:

1. **pend:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Öğüt, nasihat.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

pend itdi:

1. **pend itdi:**-*di*
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nasihat etmek, öğüt vermek.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

per:

1. **per:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Kanat.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

per açmaz:

1. **per açmaz:**-*maz*
Kaside 46
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak, uçmak.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

per açmazdı:

1. **per açmazdı:***-maz, -dı*
Kaside 31
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak, uçmak.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

perākende:

1. **perākende:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Dağınık, darmadağınık, perişan.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ:

1. **perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ:**
Kaside 53
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aklı, idraki ve gönlü darmadağınık (olan).

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

perçem:

1. **perçem:**
Kaside 11
Mısra: **62**
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

2. **perçemi:***-i*
Kaside 17
Mısra: **76**
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

3. **perçem:**
Kaside 18
Mısra: **4**
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

4. **perçem:**
Kaside 38
Mısra: **70**
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

perçem-i dil-āvīzi:

1. **perçem-i dil-āvīzi:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbeden sancak püskülü.

Dil-i kerrūbiyānı ṣayd itsün
Ṭūġunuñ perçem-i dil-āvīzi

perçem-i müşgīn:

1. **perçem-i müşgīn:**
Kaside 11
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu kâkül.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

perde:

1. **perdede:***-de*
Gazel 108
Mısra: **3**
Musiki makamı.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

2. **perdeden:***-den*
Gazel 116
Mısra: **6**
Yüze örtülen örtü, peçe, nikap // goncanın yeşil çanak yaprakları.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

3. **perdesi:***-si*
Kaside 28
Mısra: **63**
Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü //örümcek ağı.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

4. **perdede:***-de*
Kaside 47
Mısra: **74**

Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

perde çekdi:

1. **perde çekdi:**-*di*
   Kaside 11
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Bir şeyin önüne perde germek, örtmek.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

perde çeker:

1. **perde çeker:**
   Kaside 5
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Bir şeyin önüne perde germek, örtmek.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

perdedār:

1. **perdedār:**
   Kaside 52
   Mısra: **63**
   Perdeci, kapıcı, odacı // bir şeyin görünmesine ve bilinmesine mâni ve perde olan.

Bānū-yı ḫalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

perdeden çıḳmaz:

1. **perdeden çıḳmaz:**-*maz*
   Kaside 61
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Perdenin arkasından çıkmak // musiki bağlamında makam değiştirmek.

ʿĀlemi āvāze-i ʿadlüñ ṭutaldan ḫavf idüp
Perdeden çıḳmaz ʿarūs-ı naġme-i çeng ü rebāb

perdeden ṭaşra düşmiş:

1. **perdeden ṭaşra düşmiş:**-*miş*
   Gazel 112
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Perdeden dışarı çıkmak, edep dışı davranmak, açılıp saçılmak.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

perde-figenlik:

1. **perde-figenlik:**
   Gazel 77
   Mısra: **1**
   Perde açıcılık yapmak (utanma perdesini yere atmak, ar perdesini yırtmak).

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

perde-i bāb:

1. **perde-i bāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Kapı perdesi.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

perde-i çeşm-i bütān:

1. **perde-i çeşm-i bütān:**
   Kaside 31
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin gözünün perdesi // güzellerin göz kapağı.

Ki olur fitne-i mülk-i dile āsāyiş içün
Perde-i çeşm-i bütān çār-şeb-i pister-i ḫᵛāb

perde-i dībā:

1. **perde-i dībā:**
   Kaside 6
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   İpek perde.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

perde-i dībā-yı zer-tārı:

1. **perde-i dībā-yı zer-tārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Altın sırmalı, altınla işlenmiş ipek perde.

Sevād-ı şām-ı ʿişret dūde-i şemʿ-i şebistānı
Beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

perde-i müşgīn-i ḥacel çeker:

1. **perde-i müşgīn-i ḥacel çeker:**-*er*
Kaside 53
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Siyah haya perdesi çekmek.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate:

1. **perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Hakikat sırrının perdesi.

Dili cemāl-i haḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

perde-i taḳdīre:

1. **perde-i taḳdīre:**-*e*
Kaside 48
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Kader perdesi.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḫzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

perde-serā:

1. **perde-serādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **52**
Küçük çadır.

Dīvān-ı celālinde ḳażā münşī-i aḥkām
Eyvān-ı şükūhında felek perde-serādur

perde-serāy-ı şebden:

1. **perde-serāy-ı şebden:**-*den*
Kaside 3
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Gece çadırı, padişahın otağı // karanlık gökyüzü.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

perestār:

1. **perestārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **96**
Hizmetçi, kul, köle, bende.

Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

pergār:

1. **pergārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **62**
Pergel denilen daire çizecek maruf alet.

İderdi noḳṭa-i kilk-i celāl ü cāhını merkez
Eger devr itmege çarḫuñ kifāyet etse pergārı

pergār-ı çarh-ı gerdānı:

1. **pergār-ı çarḫ-ı gerdānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Dönen dünyanın pergeli.

O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

pergār-ı himmeti:

1. **pergār-ı himmeti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Gayret, azim pergeli.

Mīm-i mekāna istese pergār-ı himmeti
Miḳdār-ı devr-i dāʾire-i lā-mekān virür

perī:

1. **peri:**
Kaside 52
Mısra: **100**
Peri // güzel, sevgili.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

2. **perī:**
Kaside 29
Mısra: **6**
Peri.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

3. **perī:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Peri.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

per-i Cibrīl:

1. **per-i Cibrīl:**
Kaside 40
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in kanadı.

Dergeh-i devleti kim Kaʿbe-i ehl-i dildür
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl aña cārūb-ı ḥarem

per-i Cibrīl-i emīn:

1. **per-i Cibrīl-i emīn:**
Kaside 46
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Güvenilir Cebrail'in kanadı.

Hindū-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i ḫurşīd
Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı per-i Cibrīl-i emīn

per-i Cibrīl-i mücessem:

1. **per-i Cibrīl-i mücessem:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in cisimlenmiş kanadı.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

per-i şāhīn:

1. **per-i şāhīn:**
Kaside 44
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Şahin kuşunun kanatları.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

perīşān:

1. **perīşān:**
Kaside 59
Mısra: **80**
Bozuk, kötü durumda.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

2. **perīşān:**
Kaside 32
Mısra: **64**
Dağınık.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

3. **perīşān:**
Gazel 31
Mısra: **15**
Kötü durumda, muztarip.

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

perīşān eylemezdi:

1. **perīşān eylemezdi:***-mez, -di*
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek // acınacak duruma getirmek.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n’eylesün

perīşān ḥālin oldum:

1. **perīşān ḥālin oldum:***-du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

2. **perīşān ḥālin oldum:***-du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

3. **perīşān ḥālin oldum:***-du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

4. **perīşān ḥālin oldum:**-*du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **perīşān ḥālin oldum:**-*du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **perīşān ḥālin oldum:**-*du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **perīşān ḥālin oldum:**-*du, -m*
Tesdis 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hâli perişan olmak // gamlı, kederli, acınacak durumda olmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

perīşān iderim:

1. **perīşān iderim:**
Gazel 102
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, düzenini bozmak.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

perīşān itmezse:

1. **perīşān itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, düzenini bozmak.

Cemʿiyyet-i aġyārı ger itmezse perīşān
Çarḫ-ı felegi ʿaksine gerdān iderim ben

perīşān ola:

1. **perīşān ola:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Karmakarışık duruma gelmek, düzeni bozulmak, acınacak duruma gelmek.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

perīşān olmış:

1. **perīşān olmış:**-*mış*
Kaside 38
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

perīşān olmuşdur:

1. **perīşān olmuşdur:**-*muş, -dur*
Kaside 49
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dağılmak, darmadağın olmak.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

perīşān olsun:

1. **perīşān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok üzülmek, kederlenmek, alt üst olmak.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim ḫāk ile yeksān olsun

perīşān olur:

1. **perīşān olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

perīşān-ḫāṭır olmasam:

1. **perīşān-ḫāṭır olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Kaside 39
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Aklı fikri karmakarışık olmak, düşünceli olmak.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun:

1. **perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dostl cemiyetinde (dostlar arasında) perişan olmak.

Ne ṭoḳunsun dil-i erbāb-ı ġama zülfüñde
Ne perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun

perīşān-kākül olsa:

1. **perīşān-kākül olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kâkülü dağılmak, karmakarışık olmak.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

perīşānlıġ:

1. **perīşānlıġ:**
Kaside 39
Mısra: **73**
Acınacak durum, zavallılık.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

2. **perīşānlıġı:**-*ı, -*
Gazel 100
Mısra: **5**
Dağınıklık, karışıklık.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N'eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

perīşānlık:

1. **perīşānlıḳdan:**-*dan*
Kaside 56
Mısra: **54**
Dağınıklık, karışıklık.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

perīşān-perçem olsa:

1. **perīşān-perçem olsa:**-*sa*
Kaside 40
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Perçemi dağınık olmak.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

perīveş:

1. **perīveş:**
Kaside 51
Mısra: **105**
Peri gibi.

İder ebkār-ı maʿānīyi perīveş daʿvet
Başduġınca ḳalemüm dāʾire-i naẓma ḳadem

perrende ejderhā:

1. **perrende ejderhā:**
Kaside 38
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Uçan ejderha.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

perr-i ḫadeng:

1. **perr-i ḫadeng:**
Kaside 37
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Okun kanadı.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

perr-i hümā:

1. **perr-i hümā:**
Kaside 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadı.

Kaʿbe-i ʿişmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

perr-i külāh-ı Keyḳubād olsa:

1. **perr-i külāh-ı Keyḳubād olsa:**-*sa*
Kaside 25
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Keykûbad'ın külahının tüyü olmak (Keykûbad; İran'ın Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı.).

Ol cihān-bān-ı ʿazīmü'ş-şān ki lāyıḳdur eger
Olsa cārūb-ı deri perr-i külāh-ı Keyḳubād

perr-i külāhıdur:

1. **perr-i külāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Külahın tüyü.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

perr-i küleh-gūşe-i Cemdür:

1. **perr-i küleh-gūşe-i Cemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cem'in külahının köşesindeki kanat, tüy.

Ol bārgeh- ārāy-ı sarāy-ı ʿaẓamet kim
Cārūb-ı deri perr-i küleh-gūşe-i Cemdür

perr-i küleh-i mest:

1. **perr-i küleh-i mest:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun külahındaki tüy.

Bezm-i Ceme revnaḳ viremez olmayıcaḳ tā
Cārūb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

perr-i melek:

1. **perr-i melek:**
Kaside 31
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Melek kanadı.

Ḥarem-i himmetine devr-i felek ḥalḳa-i der
Kaʿbe-i ʿiṣmetine perr-i melek perde-i bāb

pertāb eyleseñ:

1. **pertāb eyleseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 31
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Atmak.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

pertāb ide:

1. **pertāb ide:**-*e*
Kaside 31
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Atmak.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

pertāb ideydi:

1. **pertāb ideydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 18
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Atılmak, sıçramak.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

per-tāb idince:

1. **per-tāb idince:**-*ince*
Kaside 11
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Atılmak, sıçramak.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

pertāb itdügi:

1. **pertāb itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 18
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Vurmak.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

pertāb itmege:

1. **pertāb itmege:**-*meg, -e*
Kaside 27
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Atmak.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

pertāb itse:

1. **pertāb itse:**-*se*
   Kaside 11
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Atılmak, sıçramak.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

pertāb-ı bülend:

1. **pertāb-ı bülend:**
   Kaside 38
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Yükseğe atlama, sıçrama.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

pertāb-ı bülend eylese:

1. **pertāb-ı bülend eylese:**-*se*
   Kaside 17
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Yüksekten atlamak, sıçramak.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Şanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

pertāb-ı bülend itdügi:

1. **pertāb-ı bülend itdügi:**-*düg, -i*
   Kaside 9
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Yüksekten atlamak, sıçramak, uçmak.

Pertāb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese ṭāvūs-ı cināndur

pertāb-ı bülend itse:

1. **pertāb-ı bülend itse:**-*se*
   Kaside 17
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Yüksekten atlamak, sıçramak, uçmak.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

pertev:

1. **pertevi:**-*i*
   Gazel 122
   Mısra: **6**
   Işık, parlaklık.

Ḥüsnüñi bilmek dilerseñ bir naẓar mirʾāta baḳ
Āftābuñ pertevi meh-tāb gelsün çeşmüñe

2. **pertevi:**-*i*
   Kaside 2
   Mısra: **4**
   Işık, parlaklık.

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

3. **pertevüm:**-*üm*
   Kaside 12
   Mısra: **19**
   Işık, parlaklık.

Lā-mekān-seyr āfitābum ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsmānumdur benüm

4. **pertevin:**-*in, -*
   Kaside 61
   Mısra: **22**
   Işık, parlaklık.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

5. **pertevi:**-*i*
   Kaside 28
   Mısra: **49**
   Işık, parlaklık.

Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

pertev ṣalsa:

1. **pertev ṣalsa:**-*sa*
   Kaside 49
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Işık salmak, aydınlatmak.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

pertev-endāz olsa:

1. **pertev-endāz olsa:**-*sa*
   Kaside 11
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Ziya vermek, nurlandırmak.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

pertev-i bezm-i ḥarem-i dīn ü düvel:

1. **pertev-i bezm-i ḥarem-i dīn ü düvel:**
   Kaside 51
   Mısra: **35**

Kelime Tipi: -
Din ve devlet hareminin meclisinin ışığı.

Şemʿ-i meh pertev-i bezm-i ḥarem-i dīn ü düvel
Māh-ı ḫurşīd-i fürūġ-ı felek-i cūd u himem

pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām:

1. **pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām:**
Kaside 50
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ârifin gönül kadehinin nurunun ışığı.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

pertev-i feyż-i bahār:

1. **pertev-i feyż-i bahār:**
Kaside 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bahar feyzinin aydınlığı.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

pertev-i hurşīd- żiyādur:

1. **pertev-i ḫurşīd- żiyādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Güneş ışığının parlaklığı.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

pertev-i hūrşīd-i reʾyi:

1. **pertev-i ḫūrşīd-i reʾyi:***-i*
Kaside 56
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Fikir güneşinin ışığı.

Pertev-i ḫūrşīd-i reʾyi şemʿ-i eyvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn

pertev-i ilhām:

1. **pertev-i ilhām:**
Kaside 6
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İlham ışığı.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

pertev-i kevkeb-feşānıdur:

1. **pertev-i kevkeb-feşānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yıldızlar saçan ışık.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

pertev-i lutfı:

1. **pertev-i luṭfı:***-ı*
Kaside 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhsanın , cömertliğin ışığı.

Es̱er-i feyżi ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān
Pertev-i luṭfı bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem

pertev-i maʿdeletüñ:

1. **pertev-i maʿdeletüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 53
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Adaletin ışığı.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

pertev-i meşʿale-i rūz:

1. **pertev-i meşʿale-i rūz:**
Kaside 3
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Gündüz kandilinin parlaklığı // güneş ışığı.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

pertev-i nūr-ı İlāhī:

1. **pertev-i nūr-ı İlāhī:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlahî nurun parlaklığı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

pertev-i reʾyi:

1. **pertev-i reʾyi:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Fikir parlaklığı.

Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet devr-i iclāli
Çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet pertev-i reʾyi

2. **pertev-i reʾyi:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Fikir parlaklığı.

Zer-i maḫlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb:

1. **pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb:**-*mış*
Kaside 55
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Devleti koruyan adil vezirin parlak düşüncesinin ışığı.

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

pertev-i reʾyinden:

1. **pertev-i reʾyinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 17
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **-**
Fikir parlaklığı.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

pervāne:

1. **pervāne:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

2. **pervānenüñ:**-*nüñ*
Kaside 14
Mısra: **64**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

3. **pervānedür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **23**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

4. **pervāne:**
Kaside 47
Mısra: **36**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

5. **pervāneyiz:**-*y, -iz*
Gazel 61
Mısra: **8**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği// âşık.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

6. **pervāne:**
Gazel 84
Mısra: **4**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği// âşık.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

7. **pervānemüz:**-*müz*
Gazel 86
Mısra: **6**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği// âşık.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

8. **pervāne:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği// âşık.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

9. **pervāneye:**-*y, -e*
Kaside 10
Mısra: **72**
Işığın etrafında dönmeyi seven gece kelebeği.

Olsa mes̱elā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-berki telāfī-i per eyler

pervāne-i himmet:

1. **pervāne-i himmet:**
Kaside 57

Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İhsan pervanesi.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

pervā-yı ķıyāmet:

1. **pervā-yı ķıyāmet:**
Gazel 20
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıyamet korkusu.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ķad ü ķāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ķıyāmet

pervā-yı zamāne:

1. **pervā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Devrin korkusu // devirden, dönemden çekinme.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

pervāz:

1. **pervāza:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **8**
Uçma, uçuş.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

2. **pervāze:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **112**
Uçma, uçuş.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ķomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

3. **pervāz:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Örtü vb. şeylerde kenarlara geçirilen dar parça, kumaş.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

pervāz eylese:

1. **pervāz eylese:**-*se*
Kaside 57
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Uçmak.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

pervāz ider:

1. **pervāz ider:**-*er*
Gazel 124
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

pervāz itmede:

1. **pervāz itmede:**-*mede*
Kaside 52
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

pervāz itmeye:

1. **pervāz itmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 57
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Uçmak.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

pervāz itse:

1. **pervāz itse:**-*se*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uçmak.

ʿAceb midür ki andan daḫi pervāz itse dehşetle
Ḫaberdār olsa gülbang-ı bülend-i ṭabl-bāzından

pervāz-ı Anķā:

1. **pervāz-ı Anķā:**
Kaside 25
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Anka'nın uçuşu.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anķā ile pervāz-ı cerād

pervāz-ı bülend itse:

1. **pervāz-ı bülend itse:**-*se*
Gazel 138
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yükseklere havalanmak // yükseklerde bulunmak, erişilmez olmak.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

pervāz-ı cerād:

1. **pervāz-ı cerād:**
Kaside 25
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Çekirgenin uçuşu.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

pervāzı iderdüm:

1. **pervāzı iderdüm:**-*er, -dü, -m*
Kaside 22
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Uçmak, kanat çırpmak.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

perverde eylese:

1. **perverde eylese:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Beslemek, büyütmek, yetiştirmek.

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

perverde ider:

1. **perverde ider:**-*er*
Kaside 34
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Beslemek, büyütmek.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

2. **perverde ider:**-*er*
Kaside 34
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Beslemek, yetiştirmek.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

perverde-i feyż-i ebr-i fikrüñ:

1. **perverde-i feyż-i ebr-i fikrüñ:**-*ü, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşünce bulutunun bereketiyle yetiştirilmiş.

Perverde-i feyż-i ebr-i fikrüñ
Bostān-ı suḫan giyāh-ı maʿnā

perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız:

1. **perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın İsa nefesli rintlerinin yetiştirdiği (kimseler).

Çoḳ mı bu ḳadar feyż bize ehl-i diliz hem
Perverde-i rindān-ı Mesīḥā-dem-i ʿaşḳız

perveriş bulsa:

1. **perveriş bulsa:**-*sa*
Kaside 61
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Beslenmek, yetişmek, yetiştirilmek.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

pervīn:

1. **pervīn:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ülker takım yıldızı, Süreyya.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

pes:

1. **pes:**
Kaside 39
Mısra: **66**
Bu şekilde, böylece.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

pesend itdi:

1. **pesend itdi:**-*di*
Gazel 2
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Beğenmek.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

2. **pesend itdi:**-*di*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beğenmek.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

pesend ola:

1. **pesend ola:**-*a*
Müfret 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beğenmek, takdir etmek.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

pesendīde:

1. **pesendīde:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Beğenilmiş, makbul.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

pest:

1. **pestiz:**-*iz*
Gazel 49
Mısra: **8**
Alçak, aşağı.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

2. **pest:**
Kaside 7
Mısra: **24**
Alçak, aşağı.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

pest itdi:

1. **pest itdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Değerini düşürmek.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

pest ü bülend itdi:

1. **pest ü bülend itdi:**-*di*
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşağı yukarı hareket ettirmek, dalgalandırmak.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

pest ü pāmāl eyler:

1. **pest ü pāmāl eyler:**-*r*
Kaside 35
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Değerini düşürmek, alçaltmak.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

Peşeng:

1. **Peşeng:**
Kaside 37
Mısra: **20**
Turan'ın eski hükümdarlarından olup Efrasiyab'ın babasıdır.

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

2. **Peşeng:**
Kaside 17
Mısra: **124**
Turan'ın eski hükümdarlarından olup Efrasiyab'ın babasıdır.

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

peşmīne:

1. **peşmīnede:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **6**
Yünden hırka, sufilere mahsus süssüz kaba hırka.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

peşşe:

1. **peşşe:**
Kaside 28

Mısra: **62**
Sivrisinek.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

pey-ā-pey:

1. **pey-ā-pey:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

2. **pey-ā-pey:**
Kaside 11
Mısra: **52**
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

3. **pey-ā-pey:**
Kaside 47
Mısra: **52**
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

4. **pey-ā-pey:**
Kaside 62
Mısra: **6**
Birbiri ardınca, birbirinin arkasından.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

peydā:

1. **peydādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **6**
Aşikâr, var, mevcut.

ʿAceb mecmūʿa-i sırr-ı İlāhīdür ḥaḳīḳatde
Ki her ne gūne istiʿdād dirseñ anda peydādur

2. **peydā:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Açıkta ve meydanda olan, âşikâr.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

3. **peydāyı:***-y, -ı*
Müseddes 1
Mısra: **2**
Açık, belli.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

4. **peydāyı:***-y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **106**
Açık, belli.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

peydā ider:

1. **peydā ider:***-er*
Kaside 47
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

peydā iderdi:

1. **peydā iderdi:***-er, -di*
Kaside 43
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

peydā idüp:

1. **peydā idüp:***-üp*
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Edinmek, elde etmek.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

peydā itdi:

1. **peydā itdi:***-di*
Kaside 55
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Meydana getirmek.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

2. **peydā itdi:***-di*
Kaside 49
Mısra: **31**

Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

peydā oldı:

1. **peydā oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

pey-der-pey:

1. **pey-der-pey:**
Kaside 17
Mısra: **165**
Birbiri ardınca, art arda.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

2. **pey-der-pey:**
Kaside 40
Mısra: **51**
Birbiri ardınca, art arda.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

3. **pey-der-pey:**
Kaside 51
Mısra: **7**
Birbiri ardınca, art arda.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

peyġam:

1. **peyġam:**
Kaside 50
Mısra: **12**
Haber, bilgi.

Ola ben istedügüm bāde-i pür-feyż ammā
Ki neşāṭı getürür cāne cināndan peyġam

peyġam-ber:

1. **peyġam-beri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **8**
Hz. Muhammed (SAV).

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

2. **peyġam-beri:**-*i*
Kaside 25
Mısra: **67**
Hz. Muhammed (SAV).

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

peyġam-ber-i āḫir zamāne:

1. **peyġam-ber-i āḫir zamāne:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ahir-zaman peygamberi, son peygamber (Hz. Muhammed Mustafa SAV).

Olalı Peyġam-ber-i āḫir zamāne naʿt-gū
Āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür sözüm

pey(i)k:

1. **pey(i)k:**
Kaside 41
Mısra: **23**
Haberci // habercilik için hızlı koşucu olarak eğitilmiş yeniçeri askeri.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

peykān:

1. **peykānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **68**
Okun ucundaki sivri demir, temren.

Ḳulaġın dik ṭutup per-tāb idince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

2. **peykānı:**-*ı*
Gazel 53
Mısra: **5**
Okun ucundaki sivri demir // sevgilin kirpik okunun temreni.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

3. **peykāne:**-*e*
Gazel 114
Mısra: **8**
Okun ucundaki sivri demir.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

4. **peykānı:**-*ı*
Kaside 3

Mısra: **34**
Okun ucundaki sivri demir.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

5. **peykānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **66**
Okun ucundaki sivri demir.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

6. **peykānı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **89**
Okun ucundaki sivri demir.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

peykān-ı ḫadeng-i yār:

1. **peykān-ı ḫadeng-i yār:**
Gazel 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

peykān-ı tīr:

1. **peykān-ı tīr:**
Kaside 28
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
Okun temreni.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

peykān-ı yār:

1. **peykān-ı yār:**
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

2. **peykān-ı yār:**
Kaside 49
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin kirpik okunun temreni.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

peykār:

1. **peykāruñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 14
Mısra: **11**
Cenk, savaş, harp.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

peykār itdügin:

1. **peykār itdügin:**-*düg, -in*
Kaside 27
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **-**
Savaşmak.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

peyker:

1. **peykerim:**-*i, -m*
Gazel 32
Mısra: **1**
Resim, suret.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

2. **peykeri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **61**
Yüz, çehre.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

3. **peykeri:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **39**
Yüz, çehre.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

4. **peykeri:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
Yüz, çehre.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

peyker-i dil-ārāsın:

1. **peyker-i dil-ārāsın:**-*sı, -n*
Kaside 45

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen yüz.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

peyker-i kūh-ı vaḳārı:

1. **peyker-i kūh-ı vaḳārı:***-ı*
Kaside 5
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Vakar dağı (dağ gibi vakar).

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

peyker-i mevzūn:

1. **peyker-i mevzūn:**
Kaside 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ölçülü, orantılı beden.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

2. **peyker-i mevzūn:**
Kaside 37
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Ölçülü, orantılı beden.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

peyk-i çālāk-ı zafer:

1. **peyk-i çālāk-ı ẓafer:**
Kaside 31
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zafer habercisi // galibiyet haberini getiren çevik haberci.

Şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı ẓafer pīş-i rikābında şitāb

peyk-i devāndur:

1. **peyk-i devāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Seğirten, koşan haberci.

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

peyk-i endīşe:

1. **peyk-i endīşe:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Düşünce habercisi.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

2. **peyk-i endīşe:**
Kaside 52
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Düşünce habercisi.

ʿArṣa-i medḥ ü s̱enānın ḥaddi yoḳ pāyānı yoḳ
Peyk-i endīşe ʿaceb mi olsa bī-tāb ü tüvān

peyk-i heves:

1. **peyk-i heves:**
Kaside 53
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Arzu, istek habercisi.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

peyk-i himmet:

1. **peyk-i himmet:**
Kaside 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yardım, lütuf habercisi.

Geldi o demler ki ola ḫidmetinde der-meyān
Peyk-i himmet gibi dāmān-ı şitāb-ı rūzgār

peyk-i iḳbāli:

1. **peyk-i iḳbāli:***-i*
Kaside 40
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Talih habercisi.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

peyk-i ḳader:

1. **peyk-i ḳader:**
Kaside 55
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kader habercisi.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

peyk-i perrende:

1. **peyk-i perrende:**
   Kaside 36
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Uçan haberci.

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

peyk-i rāygānīdür:

1. **peyk-i rāygānīdür:***-dür*
   Kaside 1
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Bedava haberci // gönüllü, candan haberci.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

peyk-i rehvārı olsa:

1. **peyk-i rehvārı olsa:***-sa*
   Kaside 49
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Habercisi olmak, geleceğini önceden bildirmek.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

peyk-i rehvārı olur:

1. **peyk-i rehvārı olur:***-u, -r*
   Kaside 13
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Arkasından gelmek, takip etmek.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

peyk-i sebük-pāyı:

1. **peyk-i sebük-pāyı:***-ı*
   Kaside 27
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Ayağına çabuk, süratli haberci.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

peyk-i serīü's-seyr-i endīşem:

1. **peyk-i serīü's-seyr-i endīşem:***-m*
   Kaside 18
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin /hayalin çok hızlı giden habercisi.

Erişmez gerdine peyk-i serīü's-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

peymāne:

1. **peymāne:**
   Gazel 4
   Mısra: **2**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

2. **peymāne:**
   Gazel 4
   Mısra: **1**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

3. **peymāne:**
   Gazel 32
   Mısra: **1**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

4. **peymāneyiz:***-y, -iz*
   Gazel 61
   Mısra: **6**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

5. **peymāne:**
   Gazel 114
   Mısra: **1**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

6. **peymāne:**
   Gazel 119
   Mısra: **3**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

7. **peymāneler:***-ler*
   Kaside 15
   Mısra: **7**
   Büyük kadeh, şarap bardağı.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

8. **peymāne:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Büyük kadeh, şarap bardağı.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

9. **peymāne:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Büyük kadeh, şarap bardağı.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

10. **peymāne:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Büyük kadeh, şarap bardağı // dide, göz (kanlı gözyaşı olması dolayısıyla).

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

peymāne-i Cem:

1. **peymāne-i Cem:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

peymāne-i leb-rīz-i vefāyı:

1. **peymāne-i leb-rīz-i vefāyı:***-y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu vefa kadehi.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

peymāne-i nāzı:

1. **peymāne-i nāzı:***-ı*
Gazel 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz kadehi // nazlanma.

Ḫışm ile çeker ġamzesi peymāne-i nāzı
Āşūb-ı cihān olsa n'ola her nigeh-i mest

peymāne-i ṣahbā olsa:

1. **peymāne-i ṣahbā olsa:***-sa*
Kaside 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi olmak.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

peymāne-i zerdür:

1. **peymāne-i zerdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.

O mülk-ārā-yı meh-kevkeb o bezm-efrūz-ı Cem-meşreb
Ki ḫurşīd-i diraḫşān aña bir peymāne-i zerdür

peyrev-i aṣḥāb-ı peyġam-ber:

1. **peyrev-i aṣḥāb-ı peyġam-ber:**
Kaside 55
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Peygamberin ashabının izinden giden.

Peyrev-i aṣḥāb-ı Peyġam-ber imām-ı ehl-i dīn
Ḥayder-i ʿOs̱mān-şiyem Ṣıddīḳ-ı Fārūḳ-iḥtisāb

pey-rev-i müctehidīn:

1. **pey-rev-i müctehidīn:**
Kaside 50
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Müçtehitlerin /büyük din âlimlerinin izinden giden.

Hādī-i vādī-i dīn bedreḳa-i rāh-ı yaḳīn
Pey-rev-i müctehidīn ḥażret-i Şeyḫü'l-islām

peyrevlik ider:

1. **peyrevlik ider:***-er*
Kaside 60
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
(Birinin) takipçisi olmak, izinden gitmek, uymak.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

peyveste:

1. **peyveste:**
Kaside 6
Mısra: **37**
Ulaşmış, erişmiş, vasıl olmuş.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

peyveste iderdi:

1. **peyveste iderdi:***-er, -di*
Kaside 45
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ulaşmak, erişmek.

İderdi ḥiddet-i reftār-ı tündi peyveste
Sipihr-i maʿniye gerd-i zemīn-i eşʿārı

pīç pīç ü ṭūlānī ola:

1. **pīç pīç ü ṭūlānī ola:***-a*
Kaside 30
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım ve uzunlamasına olmak (mektubun uzunlamasına rulo yapılması bağlamında).

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

pīç ü tāb:

1. **pīç ü tāb:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

2. **pīç ü tāb:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

pīç ü tāb-ı nāz:

1. **pīç ü tāb-ı nāz:**
Gazel 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazın ıstırabı, yakıcılığı.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

pīçīde:

1. **pīçīde:**
Kaside 9
Mısra: **88**
Dolaşmış, karışmış.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

pīl-i cesīm:

1. **pīl-i cesīm:**
Kaside 26
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Büyük, iri fil.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

pinhān:

1. **pinhān:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Gizli, saklı.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

2. **pinhān:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Gizli, saklı.

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

3. **pinhānım:***-ım*
Kaside 12
Mısra: **21**
Gizli, saklı.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

4. **pinhān:**
Kaside 47
Mısra: **74**
Gizli, saklı.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

5. **pinhānsın:***-sın*
Müfret 4

Mısra: **1**
Gizli, saklı.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

6. **pinhān:**
Müseddes 1
Mısra: **2**
Gizli, saklı.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

7. **pinhān:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Gizli, saklı // cin taifesi.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

pinhān iderim:

1. **pinhān iderim:**-*er, -im*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

pinhān olacak:

1. **pinhān olacaḳ:**-*acaḳ*
Kaside 35
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

pinhān olmaġa:

1. **pinhān olmaġa:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

2. **pinhān olmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 27
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

pinhān olur:

1. **pinhān olur:**-*u, -r*
Kaside 25
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Saklanmak, gizlenmek.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

pinhān ṭutmasa:

1. **pinhān ṭutmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Ġamzeden derdini pinhān ṭutmasa ʿāşıḳ n'ola
Ol ḳadar maḥrem bulunmaz keşf-i rāza n'eylesün

pinhānī:

1. **pinhānī:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Gizlice.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

pīr olduġınca:

1. **pīr olduġınca:**-*duġ, -ınca*
Kaside 61
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yaşlı olmak // görmüş geçirmiş olmak.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

pīrāhen-i bergüstvān:

1. **pīrāhen-i bergüstvān:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
(Savaşlarda atların giydiği) zırh gömlek.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

pīrāhen-i ḥūr-ı cinān:

1. **pīrāhen-i ḥūr-ı cinān:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cennet hurisinin gömleği.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

pīrāmen:

1. **pīrāmeninde:***-i, -n, -de*
Kaside 28
Mısra: **82**
Çevre, etraf.

Ol āteş-i cehende ki olduḳca germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

pīrāste:

1. **pīrāste:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Süslenmiş, donatılmış, süslü.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

2. **pīrāste:**
Kaside 39
Mısra: **40**
Süslenmiş, donatılmış, süslü.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

pīrāye-dih-i salṭanat:

1. **pīrāye-dih-i salṭanat:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Saltanatı /sultanlığı süsleyen.

Pīrāye-dih-i salṭanat ārāyiş-i devlet
Sermāye-i iḥsān u kerem zīver-i ʿālem

pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne:

1. **pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Devrin madden ve manen süsleyicisi.

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne

pīrāye-i ābādānī:

1. **pīrāye-i ābādānī:**
Kaside 44
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Bayındırlık süsü.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

pīrāye-i bezm-i ṣanem:

1. **pīrāye-i bezm-i ṣanem:**
Kaside 15
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Güzeller meclisinin süsü // mey.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

pīrāye-i dībāce-i ḳudret:

1. **pīrāye-i dībāce-i ḳudret:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kudret mukaddimesinin süsü.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

pīrāye-i efser:

1. **pīrāye-i efser:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taç süsü (hükümdarlık tacının süsü).

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

pīrāye-i ḥikmet:

1. **pīrāye-i ḥikmet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hikmet süsü.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

pīrāye-i hulkıyla:

1. **pīrāye-i ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, ahlakın süsü.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat-pi̱rāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

pīrāye-i ḫurşīd ü māh:

1. **pīrāye-i ḫurşīd ü māh:**
Kaside 52
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ayın süsü.

Ẕerre-nūr-ı şemsesi pīrāye-i ḫurşīd ü māh
Rīze-seng-i mermeri ser-māye-i deryā vü kān

pīrāye-i memdūḥ-ı senā- gūy-ı nevāz ide:

1. **pīrāye-i memdūḥ-ı s̱enā- gūy-ı nevāz ide:**-*e*
Kaside 57
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Taltif edici övücülerin övdüklerinin süsü yapmak.

Tā ki dürr-i suḫanı nādire-sencān-ı cihān
İde pīrāye-i memdūḥ-ı s̱enā- gūy-ı nevāz

pīrāye-i mülk ü milel:

1. **pīrāye-i mülk ü milel:**
Kaside 15
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Milletlerin ve memleketin süsü.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā:

1. **pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mananın keçe külahının süsü.

Her dürr-i sitāre tāb-ı naẓmuñ
Pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā

pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur:

1. **pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Şairlerin dil kılıcının süsü.

Ey ṣaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḥüñ
Pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur

pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī:

1. **pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī:**
Kaside 13
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kudret mükemmelliği eserinin süsü.

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

pīrehen:

1. **pīrehen:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Gömlek.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

2. **pīreheni:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **88**
Gömlek.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

3. **pīrehen:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Gömlek, iç gömleği (yasemin çiçeğinin beyaz rengi dolayısıyla gömleğini çıarmış olarak tasavvur edilmiştir).

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

4. **pīrehen:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Gömlek (yakası açılmış gömlek).

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

5. **pīreheni:**-*i*
Gazel 136
Mısra: **6**
Gömlek (yakası açılmış gömlek).

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

pīr-i debistān-ı suḫan eylemiş:

1. **pīr-i debistān-ı suḫan eylemiş:**-*miş*
Kaside 60
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Söz /şiir mektebinin üstadı, hocası yapmak.

Behremend olmaġa eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā
Eylemiş ẕātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḫan

pīr-i dütā olsam:

1. **pīr-i dütā olsam:**-*sa, -m*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kamburu çıkmış, beli bükülmüş (bir) ihtiyar olmak.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

pīr-i dü-tāyı:

1. **pīr-i dü-tāyı:**-*y, -ı*
Gazel 36
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beli bükülmüş, iki kat olmuş ihtiyar.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

pīr-i endīşe:

1. **pīr-i endīşe:**
Kaside 34
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Düşünce piri (düşüncede üstat olan kişi).

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

pīr-i muġān:

1. **pīr-i muġān:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci // pir, mürşit.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

2. **pīr-i muġān:**
Nazm 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.

Çın seḥer gördüm ʿaraḳ-rīz olarak pīr-i muġān
Bir ḳoca desti ile geldi mübārek bāde

pīr-i muġāna:

1. **pīr-i muġāna:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

pīr-i zü-fünūn:

1. **pīr-i zü-fünūn:**
Kaside 55
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İlim sahibi yaşlı (görmüş geçirmiş bir âlim).

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı n'ola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

piristū-beçe:

1. **piristū-beçe:**
Kaside 41
Mısra: **10**
Kırlangıç yavrusu.

Eyvān-ı şukūhuñda mekān ṭutsa olurdı
Ḳadriyle piristū-beçe ʿAnḳā-yı zamāne

pīşānī:

1. **pīşānī:**
Kaside 11
Mısra: **24**
Alın.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

pīşānī-i ḫūrşīde:

1. **pīşānī-i ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güneşin önü.

Pīşānī-i ḫūrşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

pīşānī-i mihre:

1. **pīşānī-i mihre:**-*e*
   Kaside 54
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Güneşin alnı, güneşin üzeri.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī:

1. **pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī:**
   Kaside 22
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Çok bilgili / her ilimde üstat olan Fahreddîn Râzî ve Kutbüddîn Şirâzî tabiatlı.

Żamīri mū-şikāf-ı ḥikmetüʾl-işrāḳ-ı vicdānī
Velī hem pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī

pīşgāh-ı çetr-i cāhında:

1. **pīşgāh-ı çetr-i cāhında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 5
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Makam çadırının önü.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

pīş-i dergāhında:

1. **pīş-i dergāhında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 52
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Dergahın önü, makamın huzuru.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

pīş-i pāyında:

1. **pīş-i pāyında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 17
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Ayağının önü, ön taraf.

Pīş-i pāyında melek ġāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

pīş-i rikābında:

1. **pīş-i rikābında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 31
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Üzenginin önü // önü sıra, önünden.

Şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı ẓafer pīş-i rikābında şitāb

2. **pīş-i rikābında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 33
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Üzenginin önü // önü sıra, önünden.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

pīş-keş çeksem:

1. **pīş-keş çeksem:**-*se, -m*
   Kaside 17
   Mısra: **141**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Peşkeş çekmek, hediye etmek.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir güne ṣafā

pīşrev-i eşheb-i rūz:

1. **pīşrev-i eşheb-i rūz:**
   Kaside 3
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Gündüz atının önde gideni.

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

piyāle:

1. **piyāle:**
   Kaside 15
   Mısra: **21**
   Kadeh, şarap bardağı.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

piyāleveş:

1. **piyāleveş:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Şarap kadehi gibi.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

puhte:

1. **puḫte:**
Kaside 46
Mısra: **51**
Kıvama gelmiş, olgun.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

pul:

1. **pulı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **71**
Balıkların ve sürüngenlerin vücudunu kaplayan boynuzsu sert levhacık.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

pūlād:

1. **pūlād:**
Gazel 9
Mısra: **3**
Polat, çelik.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

2. **pūlād:**
Kaside 29
Mısra: **76**
Polat, çelik.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

pūlād-ı Dımışḳīden:

1. **pūlād-ı Dımışḳīden:**-*den*
Kaside 50
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Şam çeliği.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

pūlād-ı müẕāb:

1. **pūlād-ı müẕāb:**
Kaside 31
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Erimiş / eritilmiş çelik.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

pūte-i gerdūn:

1. **pūte-i gerdūn:**
Kaside 31
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **-**
Felek potası // gökyüzü.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

pūte-i pertāb-ı ser-nigūna:

1. **pūte-i pertāb-ı ser-nigūna:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **-**
Baş aşağı olmuş sıçrayan pota.

Dönerdi pūte-i pertāb-ı ser-nigūna ḥabāb
Olurdı Ḫıżr-ı Mesīḥā-nefes ʿiẓām-ı remīm

pūye:

1. **pūyede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **48**
Koşma, seğirtme.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

pür:

1. **pür:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Dolu.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

pür eylesem:

1. **pür eylesem:**-*se, -m*
Kaside 58
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Doldurmak.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

pür ide:

1. **pür ide:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kaplamak.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

pür ider:

1. **pür ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Doldurmak.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

pür idüp:

1. **pür idüp:**-*üp*
Kaside 50
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Doldurmak // ayın dolunay hâline gelmesi.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

pür itdi:

1. **pür itdi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doldurmak, kaplamak.

Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür itdi nüh revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānı

2. **pür itdi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Doldurmak, kaplamak.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

3. **pür itdi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Doldurmak, kaplamak.

Çalındı bām-ı felekde naḳāre-i devlet
Pür itdi debdebe-i müjde gūş-ı eyyāmı

4. **pür itdi:**-*di*
Kaside 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Doldurmak, kaplamak.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

pür itmiş:

1. **pür itmiş:**-*miş*
Kaside 27
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Doldurmak, kaplamak.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

pür oldı:

1. **pür oldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dolmak.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile şanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

2. **pür oldı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Dolmak.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

pür olmada:

1. **pür olmada:**-*mada*
Kaside 41
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Dolmak, dolu olmak.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

pür olmasa:

1. **pür olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

pür olmaz:

1. **pür olmaz:**-*maz*
   Kaside 11
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Dolu olmak.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

pür olsa:

1. **pür olsa:**-*sa*
   Kaside 26
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Dolu olmak.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

2. **pür olsa:**-*sa*
   Kaside 41
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Dolu olmak.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

pür olsun:

1. **pür olsun:**-*sun*
   Müfret 12
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Dolu olmak.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

2. **pür olsun:**-*sun*
   Kaside 11
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Dolu olmak, kalabalık olmak.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

pür olur:

1. **pür olur:**-*u, -r*
   Kaside 17
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Dolmak, dolu olmak.

Cilve itdükce ne dem olsa perīşān-kākül
Pür olur nükhet-i müşkiyle girībān-ı hevā

pür olursa:

1. **pür olursa:**-*u, -r, -sa*
   Kaside 53
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Dolmak, dolu olmak.

Dāġ-ı ḥırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

pür-āb olur:

1. **pür-āb olur:**-*u, -r*
   Gazel 37
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Su ile dolmak (gözyaşı dökmek bağlamında).

ʿAşkı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

pür-çīn:

1. **pür-çīn:**
   Kaside 20
   Mısra: **62**
   Kıvrım kıvrım.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

pür-çīn-i cebīn:

1. **pür-çīn-i cebīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Alnı kırışıklık dolu (sevgilinin öfkesi bağlamında).

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

pür-cūş:

1. **pür-cūş:**
   Gazel 54
   Mısra: **2**
   Coşkunluk dolu, pek coşkun.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

pür-cūş iden:

1. **pür-cūş iden:**-*en*
Kaside 12
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Coşturmak, coşku dolu yapmak.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İltifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

pür-dür ü gevher olsa:

1. **pür-dür ü gevher olsa:**-*sa*
Kaside 20
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnci ile dolu olmak.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb iderin:

1. **pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb iderin:**-*er, -in*
Kaside 31
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Parlak ve iri taneli şahlara layık incilerle doldurmak.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

pür-dürr:

1. **pür-dürr:**
Kaside 31
Mısra: **101**
İnci dolu.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

2. **pür-dürr:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
İnci dolu.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

pür-dürr olursa:

1. **pür-dürr olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 30
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
İnci dolu olmak, inciyle dolmak.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

pür-emn ola:

1. **pür-emn ola:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

2. **pür-emn ola:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

pür-emn oldı:

1. **pür-emn oldı:**-*dı*
Kaside 52
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Emniyetle dolu olmak, emniyet içinde olmak.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

pür-emn ü emāndur:

1. **pür-emn ü emāndur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Korkusuzluk ve emniyet dolu.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

pür-encümen:

1. **pür-encümen:**
Gazel 105
Mısra: **8**
Meclislerle dolu, kalabaık.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

pür-envār-ı rūḥānī:

1. **pür-envār-ı rūḥānī:**
Kaside 13
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Uhrevi nurlarla dolu.

Feżāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūḥānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ʿārī

pür-fiġān olur:

1. **pür-fiġān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   İnilti ile dolmak, inlemeye başlamak.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

pür-fitne (ol):

1. **pür-fitne (ol):**
   Kaside 43
   Mısra: **101**
   Fitne ile dolmak.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

pür-fitne olur:

1. **pür-fitne olur:**-*u, -r*
   Kaside 43
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Fitne ile dolmak.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

pür-ġam u bīm:

1. **pür-ġam u bīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Korku ve keder dolu.

Eṡer-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

pür-ġavġā olsa:

1. **pür-ġavġā olsa:**-*sa*
   Gazel 107
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Kavgalara tutuşmak.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

pür-gerd olurken:

1. **pür-gerd olurken:**-*u, -r, -ken*
   Kaside 5
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Toz toprak içinde kalmak.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

pür-gevher eyler:

1. **pür-gevher eyler:**-*r*
   Kaside 49
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   İnciyle doldurmak.

Bir ednā mevci eyler dāmen-i eflāki pür-gevher
Getürse cūşa bād-ı şevḳ-ı vaṣfuñ baḥr-i efkārı

pür-gevher ider:

1. **pür-gevher ider:**-*er*
   Kaside 7
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   İnci ile doldurmak.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

pür-gevher iderdi:

1. **pür-gevher iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 30
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Mücevherle doldurmak.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

pür-gevher olur:

1. **pür-gevher olur:**-*u, -r*
   Kaside 24
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   İnci ile dolmak.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

pür-gevher-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm ola:

1. **pür-gevher-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm ola:**-*a*
   Kaside 7
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Her şeyi bilen Allah'ın sırlarının cevherleriyle dolmak.

Silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i biʾllāh gibi
Ola pür-gevher-i esrār-ı Ḫudāvend-i ʿalīm

pür-gevher-i esrār-ı maʿānī olsa:

1. **pür-gevher-i esrār-ı maʿānī olsa:**-*sa*
   Gazel 65
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Mana sırlarının incileriyle dolu olmak.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

pür-güher:

1. **pür-güher:**
   Kaside 11
   Mısra: **50**
   İnci ile dolu.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

pür-gül-şeker eyler:

1. **pür-gül-şeker eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Gül reçeliyle doldurmak.

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

pür-ġurūr u zaʿīm:

1. **pür-ġurūr u zaʿīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Şeref ve gurur dolu, şerefli ve gururlu.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

pür-ḥālet:

1. **pür-ḥālet:**
   Gazel 49
   Mısra: **8**
   Hâlle dolu, değişik hâllerde olma, coşkun.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

pür-ḫam:

1. **pür-ḫam:**
   Kaside 20
   Mısra: **62**
   Kıvrım kıvrım.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

pür-hazān olur:

1. **pür-ḫazān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Sonbahara uğramak, sararıp solmak.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

pür-hırāş:

1. **pür-ḫırāş:**
   Kaside 19
   Mısra: **34**
   Parçalanmış, parça parça edilmiş // kazılmış.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

pür-ḫumār:

1. **pür-ḫumār:**
   Gazel 130
   Mısra: **9**
   Mahmurluk dolu, çok mahmur/süzgün, baygın.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

pür-hüner-i büʾl-ʿaceb:

1. **pür-hüner-i büʾl-ʿaceb:**
   Kaside 23
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Şaşırtıcı, hayrette bırakan hüner sahibi, sanatkâr.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i büʾl-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

pür-ıżṭırāb ḳılan:

1. **pür-ıżṭırāb ḳılan:**
   Gazel 11
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -

Izdırap dolu etmek.

Göñlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āftāb

pür-inḳılāb:

1. **pür-inḳılāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **32**
   Sürekli değişen.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

pür-keder eyler:

1. **pür-keder eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Bulandırmak, toza bulamak.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

pür-mürvārīd ider:

1. **pür-mürvārīd ider:***-er*
   Kaside 54
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   İnci dolu etmek, inciyle doldurmak.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḫandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

pür-müşg ü ʿabīr eylese:

1. **pür-müşg ü ʿabīr eylese:***-se*
   Kaside 39
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Abir ve misk kokusuyla doldurmak.

Bulamaz nükhet-i gülzār-ı bahār ḫulḳın
Dāmenin bād-ı ṣabā eylese pür-müşg ü ʿabīr

pür-müşg-i ter eyler:

1. **pür-müşg-i ter eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Taze misk ile doldurmak, misk kokusu yaymak, güzel kokulu yapmak.

Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşk-i ter eyler

pür-naḳş ü nigār:

1. **pür-naḳş ü nigār:**
   Kaside 46
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Resim, nakış dolu.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

pür-nemek olsa:

1. **pür-nemek olsa:***-sa*
   Gazel 113
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çok cazibeli, alımlı olmak.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

2. **pür-nemek olsa:**
   Gazel 113
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Çok cazibeli, alımlı olmak.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

pür-nīşter eyler:

1. **pür-nīşter eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   İğneyle, hançerle dolu etmek.

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pür-nīşter eyler

pür-nūr idince:

1. **pür-nūr idince:***-ince*
   Kaside 25
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nurla doldurmak, nurlandırmak.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

pür-pīç iderim:

1. **pür-pīç iderim:***-er, -im*
   Müfret 2
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım etmek, kıvırmak.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pîç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

pür-ṣafā:

1. **pür-ṣafā:**
   Gazel 30
   Mısra: **1**
   Neşe dolu, eğlenceli.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

2. **pür-ṣafādur:**-*dur*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **25**
   Neşe dolu, eğlenceli.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

pür-şeġab olduḳca:

1. **pür-şeġab olduḳca:**-*duḳca*
   Kaside 62
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **-**
   Fitne çıkaranlarla, fettanla dolmak.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

pür-şerer eyler:

1. **pür-şerer eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: **-**
   Kıvılcımla dolu yapmak, kıvılcım hâline getirmek.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

pür-şevḳ ider:

1. **pür-şevḳ ider:**-*er*
   Gazel 15
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **-**
   Parlatmak, aydınlatmak // neşeyle, keyifle dolu hâle getirmek.

Gün gibi bilmem kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ ider
Ḫalḳ-ı ʿālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep

pür-şevḳ itse:

1. **pür-şevḳ itse:**-*se*
   Gazel 30
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **-**
   Zevkle, neşeyle doldurmak.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

pür-sīm olurdı:

1. **pür-sīm olurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 7
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: **-**
   Gümüşle dolu olmak.

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

pür-sūz u güdāz itmege:

1. **pür-sūz u güdāz itmege:**-*e*
   Gazel 28
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **-**
   Yanıp yakılma ile doldurmak.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿiṡ

pür-şitāb:

1. **pür-şitāb:**
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **24**
   Çok acele, hemen.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

pür-şīve:

1. **pür-şīvedür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **17**
   Naz ve işve dolu.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur:

1. **pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: **-**
   Yıldızlar saçan parıltı/ışıkla dolu.

Ben o ḫurşīdim ki pinhānım derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

pür-şūr ola:

1. **pür-şūr ola:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kargaşa dolu olmak / kavga, fitne içinde olmak.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

pür-şūr u ġavġādur:

1. **pür-şūr u ġavġādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kavga ve gürültü dolu.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

pür-tāb:

1. **pür-tāb:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Ateşli, hararetli.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

2. **pür-tāb:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Işık ile dolu, parlak.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

3. **pür-tāb:**
Gazel 141
Mısra: **7**
Işık ile dolu, parlak.

Āteşīn dillerle pür-tāb ol ḳadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri

pür-tāb oldı:

1. **pür-tāb oldı:**-*dı*
Kaside 31
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hararetlenmek, sıcaklamak.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

pür-tāb olmış:

1. **pür-tāb olmış:**-*mış*
Kaside 31
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Hararetlenmek.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

pür-tāb u teb ḳıla:

1. **pür-tāb u teb ḳıla:**-*a*
Kaside 62
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Parlak ve sıcak hâle getirmek.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

pür-ṭanīn (eyledi):

1. **pür-ṭanīn (eyledi):**-*di*
Kaside 56
Mısra: **50**
Çınlamayla, gürültüyle doldurmak.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

pür-tef ü tāb oldı:

1. **pür-tef ü tāb oldı:**-*dı*
Kaside 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sıcaklık ve hararet dolu olmak // çok sıcak olmak.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

pür-tezelzül eyler:

1. **pür-teẕelẕül eyler:**-*r*
Kaside 56
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Çok sarsmak.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelẕül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

pür-ṭumṭurāk:

1. **pür-ṭumṭurāḳ:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Çok gösterişli.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

pür-velvele eyledi:

1. **pür-velvele eyledi:**-*di*
Kaside 56
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Gürültü ile doldurmak.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

pür-zelzele ḳılar:

1. **pür-zelzele ḳılar:**-*ar*
Kaside 52
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Zelzeleyle doldurmak, sarsmak.

ʿArṣa-i pehnā-yı maʿnāyı ḳılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ṭabʿum itse raḫş-ı fikri zīr-i rān

pür-zelzele olur:

1. **pür-zelzele olur:**-*u, -r*
Kaside 15
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zelzele ile dolmak // sürekli olarak sarsılmak, sallanmak.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele basduḳca meydāna ḳadem

pür-zer:

1. **pür-zer:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Altınla dolu (gülün ortasındaki sarı tohumlar, gonca kesesindeki altın olarak düşünülmüştür).

Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lāle de bī-şeb-nem olurdı pür-sīm

pür-zer ider:

1. **pür-zer ider:**-*er*
Kaside 27
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Altınla doldurmak.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

pür-zīb ü fer eyler:

1. **pür-zīb ü fer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Süsleyip parlatmak, güzelleştirmek.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

pür-żiyā itdükce:

1. **pür-żiyā itdükce:**-*dükce*
Kaside 30
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Çok parlak etmek // aydınlatmak.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

püşt-i kemāna:

1. **püşt-i kemāna:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yayın sırtı.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

2.2.20. R

Rab:

1. **Rab:**
   Gazel 22
   Mısra: **4**
   Bütün mahlukatı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Cenabıhak, Allah.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt olsa:

1. **rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt olsa:**-*sa*
   Kaside 10
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Mükâfatları/ödüllendirmeleri birbirine bağlamak.

Olsa mes̱elā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-berki telāfī-i per eyler

rāciḥ:

1. **rāciḥdir:**-*dir*
   Kaside 43
   Mısra: **39**
   Üstün olan / kıymetli, faziletli ve itibarı fazla olan.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

rāciḥ görinürse:

1. **rāciḥ görinürse:**-*ü, -r, -se*
   Gazel 120
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Üstün görünmek, üstün gelmek.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

rāciḥ olur:

1. **rāciḥ olur:**-*u, -r*
   Kaside 43
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Üstün olmak / kıymetli, faziletli ve itibarı fazla olmak.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

raġbet:

1. **raġbeti:**-*i*
   Kaside 51
   Mısra: **87**
   İtibar, kabul, hüsnükabul.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

2. **raġbeti:**-*i*
   Kaside 62
   Mısra: **44**
   İtibar, kabul, hüsnükabul.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

raġbet ide:

1. **raġbet ide:**-*e*
   Kaside 60
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Meyletmek, istemek, talep etmek.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

raġbet idecek:

1. **raġbet idecek:**-*ecek*
   Gazel 109
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Alaka göstermek, itibar etmek, meyletmek, teveccüh etmek.

Gör n'eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

raġbet itse:

1. **raġbet itse:**-*se*
   Kaside 49
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Meyletmek, istemek, talep etmek.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

raġbet ḳılmasaḳ:

1. **raġbet ḳılmasaḳ:**-*ma, -sa, -ḳ*
   Gazel 39
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Raġbet göstermek, alaka göstermek, meyletmek.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

rāh:

1. **rāhı:**-*ı*
   Gazel 41
   Mısra: **2**
   Usul, tarz, sistem.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

2. **rāhıdur:**-*ı, -dur*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **52**
   Usul, tarz, sistem.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

3. **rāḥsın:**-*sın*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **17**
   Şarap.

Rāḥsın rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḥsun naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin

rāḥ olmañda:

1. **rāḥ olmañda:**-*ma, -ñ, -da*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: **-**
   Şarap olmak, şarap vasfını taşımak.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

rāḥat:

1. **rāḥat:**
   Kaside 49
   Mısra: **110**
   Huzur.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

2. **rāḥat:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **65**
   Huzur, mutluluk.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

rāḥat ḳor:

1. **rāḥat ḳor:**-*r*
   Gazel 68
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Rahat bırakmak, huzur vermek, rahatsız etmeyi kesmek.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

rāḥat olur:

1. **rāḥat olur:**-*u, -r*
   Gazel 35
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **-**
   Huzur içinde olmak.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin:

1. **rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin:**-*sin*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **-**
   Sarhoşların gönül rahatlığını artıran.

Rāḥsın rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḥsun naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin

rāh-ber eyler:

1. **rāh-ber eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **-**
   Rehber / yol gösterici yapmak.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

rāh-ı beyābān-ı ʿadem ṭutam:

1. **rāh-ı beyābān-ı ʿadem ṭutam:**-*a, -m*
   Kaside 51
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yokluk çölünün yolunu tutmak // ölmek.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

rāh-ı dalālı:

1. **rāh-ı dalālı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: **-**
   Sapıklık, dalalet yolu.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

rāh-ı ġamda:

1. **rāh-ı ġamda:**-*da*
Gazel 111
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam yolu // aşk yolu.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

rāh-ı mesāmāt:

1. **rāh-ı mesāmāt:**
Kaside 28
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Mesame yolları, vücudun teneffüs etmesine yarayan deri üzerindeki gözenekler.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

rāh-ı ṣarṣarı:

1. **rāh-ı ṣarṣarı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarsar rüzgârının yolu.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

rāh-ı sülūk-ı fitne:

1. **rāh-ı sülūk-ı fitne:**
Kaside 14
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Fitnenin takip ettiği yol.

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıṣṭarı

rāh-ı telāfī:

1. **rāh-ı telāfī:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Telafi yolu.

Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek itmezse mükāfāt-ı ʿamīm

rāh-ı ẓuhūr-ı fitne:

1. **rāh-ı ẓuhūr-ı fitne:**
Kaside 25
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Fitnenin göründüğü/meydana çıktığı yol.

Belki dil-berler ḳalur cümle ḫaṭ-āver olmadan
Ol ḳadar rāh-ı ẓuhūr-ı fitne bulur insidād

raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında:

1. **raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 48
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mazmunun (sanatlı ince sözün, mananın) feyiz veren şarabı.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

raḥīḳ-i meşrebi:

1. **raḥīḳ-i meşrebi:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, mizacın saf ve kokulu şarabı.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

raḥīḳ-ı meşrebine:

1. **raḥīḳ-ı meşrebine:**-*i, -n, -e*
Kaside 21
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, mizacın saf ve kokulu şarabı.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

raḥm:

1. **raḥmı:**-*ı*
Gazel 141
Mısra: **4**
Merhamet, acıma.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

2. **raḥm:**
Kaside 55
Mısra: **57**
Merhamet, acıma.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

3. **raḥm:**
Tesdis 1
Mısra: **32**
Merhamet, acıma.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

raḥm eyleyüp:

1. **raḥm eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

raḥm itmez:

1. **raḥm itmez:**-*mez*
Kaside 26
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür:

1. **raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür:**-*dür*
Gazel 34
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rahmeti.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

2. **raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür:**-*dür*
Kaside 43
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rahmeti.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

raḥm-i Meryem:

1. **raḥm-i Meryem:**
Kaside 7
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Hz. Meryem'in rahmi.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

raḫne-i dāġlarım:

1. **raḫne-i dāġlarım:**-*lar, -ı, -m*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanık yarasının deliği, yarığı (yuvarlak olması sebebiyle ayna olarak tasavvur edilmiştir).

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

rāh-nümūn olurdı:

1. **rāh-nümūn olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 58
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Rehber olmak.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

raḫş:

1. **raḫşına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 26
Mısra: **44**
Gösterişli, güzel at.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

2. **raḫşına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **55**
Gösterişli, güzel at.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

3. **raḫşı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **75**
Gösterişli, güzel at.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

4. **raḫş:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Gösterişli, güzel at.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

5. **raḫşına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 35

Mısra: **62**
Gösterişli, güzel at.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki olur māh-ı felek
Raḫşına naʿl ü rikāb olmaġıçün bedr ü hilāl

rahşān:

1. **raḫşān:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Parlak.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

rahş-ı bī-hemtā:

1. **raḫş-ı bī-hemtā:**
Kaside 27
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Eşsiz benzersiz at.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

rahş-ı çāpük-pā:

1. **raḫş-ı çāpük-pā:**
Kaside 6
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk, hızlı koşan at.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

rahş-ı çāpük-seyr-i endīşem:

1. **raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem:**-*m*
Kaside 8
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hızlı koşan atı.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

rahş-ı endīşem:

1. **raḫş-ı endīşem:**-*m*
Kaside 57
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşünce atı // düşünme gücü.

Raḫş-ı endīşem eger başlasa cevlāna çıḳar
Evc-i eflāk-i maʿānīye ġubār-ı tek ü tāz

rahş-ı felek- seyr:

1. **raḫş-ı felek- seyr:**
Kaside 35
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünde gezen, dolaşan güzel at.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

rahş-ı ferruh-pey:

1. **raḫş-ı ferruḫ-pey:**
Kaside 47
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ayağı uğurlu at.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

rahş-ı fikri:

1. **raḫş-ı fikri:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Düşünce atı.

ʿArṣa-i pehnā-yı maʿnāyı ḳılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ṭabʿum itse raḫş-ı fikri zīr-i rān

2. **raḫş-ı fikri:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Düşünce atı.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelzül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

rahş-ı hayāle:

1. **raḫş-ı ḫayāle:**-*e*
Kaside 45
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hayal atı.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

rahş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye:

1. **raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye:**
Kaside 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hüma gölgeli padişah atı.

Teʿālaʾllāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

rahş-ı hümāyūn-sīmā:

1. **raḫş-ı hümāyūn-sīmā:**
   Kaside 17
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Mübarek yüzlü (padişaha layık) at.

Bārekaʾllāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

rahş-ı izʿanum:

1. **raḫş-ı iẕʿanum:**-*u, -m*
   Kaside 60
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Feraset, anlayış atı.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

rahş-ı mübārek-kademe:

1. **raḫş-ı mübārek-ḳademe:**-*e*
   Kaside 17
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Ayağı uğurlu at.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

rahş-ı mübārek-pey-i ferhunde- ʿināndur:

1. **raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Dizgini uğurlu, ayağı mübarek at.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

rahş-ı murād:

1. **raḫş-ı murād:**
   Kaside 53
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Murat, istek atı.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

rahş-ı murād üzre süvār ola:

1. **raḫş-ı murād üzre süvār ola:**-*a*
   Kaside 17
   Mısra: **167**
   Kelime Tipi: -
   Murat atına binmek, dileğine veya amacına ulaşmak.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı Murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerifini ḫaṭādan Mevlā

rahş-ı muraṣṣaʿ:

1. **raḫş-ı muraṣṣaʿ:**
   Kaside 18
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Mücevherlerle bezenmiş gösterişli at.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

rahş-ı sebük-pāya:

1. **raḫş-ı sebük-pāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Ayağına çabuk /hızlı koşan at.

Erişmez gerdine peyk-i serīüʾs-seyr-i endīşem
Ḳaṣīde nice mümkin böyle bir raḫş-ı sebük-pāya

rahş-ı ṭabʿı:

1. **raḫş-ı ṭabʿı:**-*ı*
   Kaside 55
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik atı // şair tabiat.

Ben ögünmem raḫş-ı ṭabʿı her kimüñ çālāk ise
İşte meydān-ı hüner olsun benimle hem-rikāb

rahş-ı ṭabʿum:

1. **raḫş-ı ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 44
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik atı // şair tabiat.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

rahş-ı ṭabʿuma:

1. **raḫş-ı ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
   Kaside 52
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik atı // şair tabiat.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

raht:

1. **raḫt:**
  Kaside 18
  Mısra: **41**
  At takımı, eyer takımı.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

raht-ı sīmīn:

1. **raḫt-ı sīmīn:**
  Kaside 55
  Mısra: **33**
  Kelime Tipi: -
  Gümüş eyer takımı.

Edhem-i iclāline bir raḫt-ı sīmīn kehkeşān
Eşheb-i iḳbāline bir naʿl-i zerrīn āftāb

rāʾiż:

1. **rāʾiżi:**-*i*
  Kaside 27
  Mısra: **40**
  At yetiştiricisi, at terbiyecisi.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

rāʾiż-i baḫtı:

1. **rāʾiż-i baḫtı:**-*ı*
  Kaside 17
  Mısra: **167**
  Kelime Tipi: -
  Talih seyisi, bahtın gidişatını yönlendiren.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı Murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerīfini ḫaṭādan Mevlā

rāʾiż-i baḫtuñ:

1. **rāʾiż-i baḫtuñ:**-*u, -ñ*
  Kaside 53
  Mısra: **99**
  Kelime Tipi: -
  Talih seyisi, bahtın gidişatını yönlendiren.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

rāʾiż-i ṭabʿum:

1. **rāʾiż-i ṭabʿum:**-*u, -m*
  Kaside 56
  Mısra: **74**
  Kelime Tipi: -
  Şairlik seyisi.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelẕül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

rāʾiż-i taḳdīr:

1. **rāʾiż-i taḳdīr:**
  Kaside 18
  Mısra: **89**
  Kelime Tipi: -
  Takdir seyisi // ezeli karar, kader.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

rāʾiż-i yekrān-ı felek:

1. **rāʾiż-i yekrān-ı felek:**
  Kaside 24
  Mısra: **62**
  Kelime Tipi: -
  Feleğin at terbiyecisi.

Pehlivān-ı keremi sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān
Ḳahramān-ı ġażabı rāʾiż-i yekrān-ı felek

raḳam ideli:

1. **raḳam ideli:**-*eli*
  Kaside 51
  Mısra: **88**
  Kelime Tipi: -
  Yazmak.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

raḳam-ı mihr ü vefādur:

1. **raḳam-ı mihr ü vefādur:**-*dur*
  Kaside 33
  Mısra: **104**
  Kelime Tipi: -
  Dostluk ve vefa yazan /yazılı.

ʿAşḳ ehline tā nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektūb-ı ḫuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

raḳīb:

1. **raḳīb:**
  Gazel 14
  Mısra: **2**
  Aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse, bir güzele gönül veren âşıkların diğerine göre durumu.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

2. **raḳībi:**-*i*
Gazel 72
Mısra: **5**
Aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse, bir güzele gönül veren âşıkların diğerine göre durumu.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

3. **rākibi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **8**
Binen kimse, binici.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

4. **rākibi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **28**
Binen kimse, binici.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

5. **rākibi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **74**
Binen kimse, binici.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

6. **rākibi:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **64**
Binen kimse, binici.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

7. **rākibi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **100**
Binen kimse, binici.

Müddeʿā-fehm o ḳadar kim ider āheng-i şitāb
Rākibi kūşe-i ebrū ile itse īmā

raḳīb olmayana:

1. **raḳīb olmayana:**-*ma, -y, -an, -a*
Gazel 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Sevgiliye gönül verenlerden olmak.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

raḳḳāslıġ itmekde:

1. **raḳḳāslıġ itmekde:**-*mek, -de*
Kaside 17
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Raksetmek, dans etmek.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

raḳṣ eylemeden:

1. **raḳṣ eylemeden:**-*meden*
Kaside 35
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Dans etmek, oynamak.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

raḳṣ eyler:

1. **raḳṣ eyler:**-*r*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Dans etmek // çarha girmek, dönmek.

Benim ol ʿāşıḳ-ı şūrīde kim Cibrīl raḳṣ eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestāne

raḳṣ eylesün:

1. **raḳṣ eylesün:**-*sün*
Kaside 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dans etmek, oynamak.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

raḳṣ ider:

1. **raḳṣ ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **-**
Dans etmek // dönmek.

Raḳṣ ider naġme-i ḳānūn-ı belāġatle felek
Destine muṭrıb-ı endīşem alınca mıżrāb

raḳṣa başlasun:

1. **raḳṣa başlasun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Dans etmeye başlamak.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

raḳṣa gelür:

1. **raḳṣa gelür:**-*ü, -r*
Kaside 47
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Dans etmeye, oynamaya başlamak.

Ṣadā-yı zeng-i ṣāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

raḳṣa getürdi:

1. **raḳṣa getürdi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Raks etmesini sağlamak, dans ettirmek.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

rām eyler:

1. **rām eyler:**-*r*
Kaside 22
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

rām idebilsün:

1. **rām idebilsün:**-*ebil, -sün*
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

rām itmiş:

1. **rām itmiş:**-*miş*
Kaside 53
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

rām olup:

1. **rām olup:**-*up*
Kaside 61
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaat etmek.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

raʿnā:

1. **raʿnā:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Hoş, güzel.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

2. **raʿnā:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Hoş, güzel.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

3. **raʿnā:**
Kaside 20
Mısra: **65**
Hoş, güzel.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

4. **raʿnā:**
Kaside 38
Mısra: **73**
Hoş, güzel.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

rāst:

1. **rāst:**
Kaside 13
Mısra: **72**
Doğru.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

2. **rāst:**
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Doğru.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

rāst düşdügi:

1. **rāst düşdügi:**-*düg, -i*
   Kaside 9
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: -
   Doğru duruma gelmek, doğru olmak.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

rāst gelmezse:

1. **rāst gelmezse:**-*mez, -se*
   Kaside 1
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Rastlamak, karşılaşmak // bulmak.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

rāst gelse:

1. **rāst gelse:**-*se*
   Kaside 4
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Tesadüf etmek, karşılaşmak, rastlamak.

Hem uğramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

rāst-gerdiş:

1. **rāst-gerdiş:**
   Kaside 55
   Mısra: **13**
   Doğru dönen.

Rāst-gerdiş āsmān-ı sifle-ḫaṣm u ehl-i dost
ʿĀlem-ārā āftāb-ı cehl-sūz u ʿilm- tāb

rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe:

1. **rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe:**
   Kaside 37
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Talih yıldızı doğru giden, talihli.

Rāst-girdār-ı ḳader-kevkebe kim ḫavfından
Başını ḫırḳaya çekdi felek-i pür-nīreng

raṭbü'l-lisān olmasam:

1. **raṭbü'l-lisān olmasam:**-*ma, -sa, -m*
   Kaside 52
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Güzel söz söylemek, yumuşak sözlü olmak.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur ağzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

raṭbü'l-lisān olur:

1. **raṭbü'l-lisān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Güzel söz söylemek, yumuşak sözlü olmak.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

rāvī-i muʿciz-beyānudur:

1. **rāvī-i muʿciz-beyānıdur:**-*ı, -dur*
   Kaside 1
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Mucize(leri) söyleyen rivayetçi..

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānıdur sözüm

ravża-i ʿanber-siriṣt-i dil-keş ü ḫurrem:

1. **ravża-i ʿanber-siriṣt-i dil-keş ü ḫurrem:**
   Kaside 13
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Gönül açıcı ve gönül çekici amber tabiatlı bahçe.

Nedür ol ravża-i ʿanber-siriṣt-i dil-keş ü ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

ravża-i cennetden:

1. **ravża-i cennetden:**-*den*
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Cennet bahçesi.

Ṣanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

ravża-i ḫuld-ı berīn:

1. **ravża-i ḫuld-ı berīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Pek yüce cennetin bahçesi.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür:

1. **ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür:**-*dür*
   Kaside 56
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Mananın cennet bahçesi.

Bu ḳaṣīdem ravża-i ḫuld-ı maʿānīdür benüm
Naẓm-ı pāki āb-ı Kevs̱er bikr-i fikri ḥūr-ı ʿīn

rāyāt-ı dīn ü devletüñ:

1. **rāyāt-ı dīn ü devletüñ:**-*üñ*
   Kaside 14
   Mısra: **125**
   Kelime Tipi: -
   Dinin ve devletin sancakları.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

rāyegān:

1. **rāyegān:**
   Gazel 64
   Mısra: **4**
   Karşılıksız, bedelsiz, bedava.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

rāyet-güşā-yı ṣaf-deri:

1. **rāyet-güşā-yı ṣaf-deri:**-*i*
   Kaside 14
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Saflar yarma sancağını açan // savaş sancağını açan yiğit.

Āftāb-ı baḥr u ber ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-güşā-yı ṣaf-deri

rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın:

1. **rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın:**-*ı, -n*
   Gazel 142
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Yücelere uzanan baht sancağı // yüce, iyi talih.

Ḫudā pāyende ḳılsun rāyet-i baḫt-ı ser-efrāzın
Müyesser olsun aña gün-be-gün iḳbāl-i bihrūzī

rāyet-i baḫtuñ:

1. **rāyet-i baḫtuñ:**-*uñ*
   Kaside 10
   Mısra: **125**
   Kelime Tipi: -
   Talih sancağı.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

rāyet-i iclāline:

1. **rāyet-i iclāline:**-*i, -n, -e*
   Kaside 56
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Büyüklük, azamet sancağı.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iḳbāline resm-i kerem naḳş-ı nigīn

rāygān:

1. **rāygān:**
   Kaside 4
   Mısra: **16**
   Bedava, bedelsiz.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

rāygān olur:

1. **rāygān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Bedava olmak, değerini kaybetmek.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından:

1. **rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından:**-*sı, -n, -dan*
   Kaside 50
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Ruha canlılık veren koku.

Nice mey rāyiḥa-i rūḥ-fezāsından ider
Ḳudsiyān-ı felek-i ʿālem-i cān ʿıṭr-ı meşām

rāyiż-i endīşe:

1. **rāyiż-i endīşe:**
   Kaside 44
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce seyisi, düşünce eğiticisi.

N’eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

rāyiż-i tünd-eblak-ı devrāna:

1. **rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna:**-*a*
   Kaside 31
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın haşin atının terbiyecisi.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

rāz:

1. **rāzumı:**-*u, -m, -ı*
   Kaside 50
   Mısra: **33**
   Gizlenen şey, sır.

Mest olup rāzumı keşf eyleyeyim görsünler
Ne imiş nükte-i ser-beste-i sırr-ı İlhām

2. **rāzı:**-*ı*
   Gazel 23
   Mısra: **5**
   Gizlenen şey, sır.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

3. **rāzını:**-*ı, -n, -ı*
   Kaside 47
   Mısra: **73**
   Gizlenen şey, sır.

Nice keşf eylesün dil rāzını ol ġamze-i şūḫa
Ki ḳat ḳat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur

rāżı:

1. **rāżı:**
   Kaside 28
   Mısra: **19**
   Kabul eden, uygun bulup benimseyen.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem:

1. **rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem:**
   Kaside 38
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Belirsiz, gizli manaların içindeki sır.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

rāz-ı dil-i mūrı:

1. **rāz-ı dil-i mūrı:**-*ı*
   Kaside 29
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Karıncanın gönlündeki sır.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

rāz-ı dil-i pinhān-ı felek:

1. **rāz-ı dil-i pinhān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin gizli gönül sırları.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrākūñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

rāz-ı güm-nām:

1. **rāz-ı güm-nām:**
   Kaside 50
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Unutulmuş, adı sanı kaybolmuş sır.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

rāz-ı mestūrı:

1. **rāz-ı mestūrı:**-*ı*
   Kaside 34
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sır.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

rāz-ı mübhem:

1. **rāz-ı mübhem:**
   Kaside 51
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sır.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

2. **rāz-ı mübhem:**
   Kaside 40
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sır.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle baḳınca zīrā
Ṭabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

rāz-ı nihān:

1. **rāz-ı nihān:**
Kaside 52
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gizli sır.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

rāżı olmaz:

1. **rāżı olmaz:***-maz*
Kaside 9
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, uygun bulmak.

Zīrā ki kimi ṣāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

rāżı olurdum:

1. **rāżı olurdum:***-u, -r, -du, -m*
Kaside 24
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Rıza göstermek, kabul etmek.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

rebābāsā:

1. **rebābāsā:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Rebap gibi.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

recā:

1. **recā:**
Kaside 32
Mısra: **9**
İstek, dilek.

Recā müsāʿade-i mekrümetle müstaġnī
Heves ḥuṣūl-i murād ile pür-ġurūr u zaʿīm

recā eylerler:

1. **recā eylerler:***-r, -ler*
Gazel 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler recā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

recā it:

1. **recā it:**
Kaside 27
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İstemek, yalvarmak.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

recā itmezdim:

1. **recā itmezdim:***-mez, -di, -m*
Kaside 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtiḳād üzre

recā-yı muvāfaḳat itdükce:

1. **recā-yı muvāfaḳat itdükce:***-dükce*
Kaside 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Uzlaşma, anlaşma isteğinde bulunmak.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

redd:

1. **reddi:***-i*
Kaside 7
Mısra: **28**
Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

2. **redd:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

3. **redd:**
Kaside 50
Mısra: **146**
Kabul etmeme, tanımama, inkâr etme.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

redd-i cevāb ider:

1. **redd-i cevāb ider:**-*er*
   Kaside 31
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Cevap vermek.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

refʿ-i jeng kıldı:

1. **refʿ-i jeng ḳıldı:**-*dı*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Pası gidermek.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

refīk olmayıcak:

1. **refīḳ olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
   Kaside 10
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Yoldaş olmak.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

reftār:

1. **reftār:**
   Gazel 20
   Mısra: **3**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

2. **reftār:**
   Gazel 21
   Mısra: **3**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

3. **reftārına:**-*ı, -n, -a*
   Gazel 21
   Mısra: **1**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola iṡbāt-ı ḳıyāmet

4. **reftārına:**-*ı, -n, -a*
   Gazel 73
   Mısra: **5**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

5. **reftār:**
   Kaside 11
   Mısra: **61**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

6. **reftārını:**-*ı, -n, -ı*
   Kaside 11
   Mısra: **59**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

7. **reftārı:**-*ı*
   Kaside 13
   Mısra: **82**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

8. **reftārı:**-*ı*
   Kaside 38
   Mısra: **67**
   Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

9. **reftārın:**-*ı, -n*
   Kaside 38
   Mısra: **63**
   Gidiş, yürüyüş.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

reftār itmeden:

1. **reftār itmeden:**-*meden*
   Kaside 49
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Yürümek, gitmek // akmak.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

reftār itmez:

1. **reftār itmez:**-*mez*
Kaside 51
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yürümek // yazmak.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

reftāra gelse:

1. **reftāra gelse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

2. **reftāra gelse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

reftāra gelür:

1. **reftāra gelür:**-*ü, -r*
Kaside 17
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

reftārdan ḳalup:

1. **reftārdan ḳalup:**-*up*
Kaside 55
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Salınarak yürüyememek // beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

İrmedin pāyānına pāyı ḳalup reftārdan
İtdi ḳat ḳat āb ile peydā degüldür nüh-ḳıbāb

reftāre gelince:

1. **reftāre gelince:**-*ince*
Kaside 45
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

reftāre gelür:

1. **reftāre gelür:**-*ü, -r*
Kaside 17
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

2. **reftāre gelür:**-*ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Salınmaya, yürümeye başlamak.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

reftār-ı dil-ārāya:

1. **reftār-ı dil-ārāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen yürüyüş.

Dil-ārāmı ḳoyup Behrām olurdı Aşḳara māʾil
Eger mālik olaydı böyle reftār-ı dil-ārāya

reftār-ı germi:

1. **reftār-ı germi:**-*i*
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hızlı yürüyüş.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

reftār-ı ḫoş-āyende:

1. **reftār-ı ḫoş-āyende:**
Kaside 20
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hoşa giden, beğenilen yürüyüş // güzel yürüyüşlü sevgili.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

reftārı ide:

1. **reftārı ide:**-*e*
Kaside 45
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yürümek.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

reftārını tünd itse:

1. **reftārını tünd itse:**-*se*
   Kaside 9
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Yürüyüşünü hızlandırmak.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

reh-beri olsun:

1. **reh-beri olsun:**-*sun*
   Kaside 14
   Mısra: **126**
   Kelime Tipi: -
   Yol gösterici olmak, kılavuz olmak.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

reh-güm-künān olur:

1. **reh-güm-künān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Yolunu kaybetmek.

Evc-i hevāda ṣıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan
Āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa reh-güm-künān olur

reh-güzār-ı bāda:

1. **reh-güzār-ı bāda:**-*a*
   Kaside 5
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Rüzgârın geçtiği yol.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

reh-güẕer-i ṣarṣara:

1. **reh-güẕer-i ṣarṣara:**-*a*
   Kaside 54
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Şiddetli rüzgârın, kasırganın yolu.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

reh-i ʿaşḳ:

1. **reh-i ʿaşḳ:**
   Gazel 52
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Aşk yolu.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

reh-i fikr-i naẓmı:

1. **reh-i fikr-i naẓmı:**-*ı*
   Kaside 7
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Şiirde takip edilen yol.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

reh-i ḥaḳḳı:

1. **reh-i ḥaḳḳı:**-*ı*
   Kaside 10
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Doğru yol.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

reh-i ḳademinde:

1. **reh-i ḳademinde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 58
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Yürünen yol.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

reh-i maʿnāda:

1. **reh-i maʿnāda:**-*da*
   Kaside 54
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Mana yolu.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

reh-i mecrā-yı feyż:

1. **reh-i mecrā-yı feyż:**
   Kaside 43
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Feyiz mecrasının yolu.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

reh-i nişīb ü firāze:

1. **reh-i nişīb ü firāze:**-*e*
   Kaside 45
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   İniş ve yokuş yolu.

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

reh-i vādī-i rübāʿīye:

1. **reh-i vādī-i rübāʿīye:**-*y, -e*
   Rübai 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Rübai vadisinin yolu // rübai (tarzında) yazma.

Başdım reh-i vādī-i rübāʿīye ḳadem
Ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan ṣaḳla

reh-i vādī-i senāña:

1. **reh-i vādī-i s̱enāña:**-*ñ, -a*
   Kaside 59
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Övgü vadisinin yolu // methetme, methiye yazma.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

rehīn-i cevher-i zātı:

1. **rehīn-i cevher-i ẕātı:**-*ı*
   Kaside 30
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Zatın cevherinin, özünün teminatı.

Ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki leṭāfet-i melekī
Rehīn-i cevher-i ẕātı kemāl-i insānī

rehn olmaya:

1. **rehn olmaya:**-*ma, -y, -a*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Uygun, münasip olmak.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

reh-neverd-i sebük-rev:

1. **reh-neverd-i sebük-rev:**
   Kaside 29
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Hızlı yol alan, hızlı giden.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

reh-nümā-yı āsānī ola:

1. **reh-nümā-yı āsānī ola:**-*a*
   Kaside 30
   Mısra: **132**
   Kelime Tipi: -
   Kolaylık rehberi olmak.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

rehvār:

1. **rehvār:**
   Kaside 37
   Mısra: **44**
   Yürüyüş // atın sarsmadan yürüyüşü.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

remād:

1. **remād:**
   Kaside 29
   Mısra: **78**
   Ateş külü.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

2. **remād:**
   Kaside 43
   Mısra: **60**
   Ateş külü.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī ṣāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

remz:

1. **remz:**
   Kaside 60
   Mısra: **9**
   Gizli işaret, sembol // ima.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

renc ü elem çeke:

1. **renc ü elem çeke:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Izdırap, zahmet çekmek; güçlükle karşılaşmak, sıkıntıya katlanmak.

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

renc-i elīm çeke:

1. **renc-i elīm çeke:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Izdırap verici bir sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak.

Çeke mażmūnını fehm itmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat iderse o ḳadar renc-i elīm

renc-i elīm çekmez ola:

1. **renc-i elīm çekmez ola:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Acı veren sıkıntıyı çekmez hâle gelmek, çekmemek.

Nicedür ḥāl-i dil-i āşüfte
Şāneden çekmez ola renc-i elīm

renc-i ḫumārı:

1. **renc-i ḫumārı:**-*ı*
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mahmurluğun sıkıntısı, şarabın verdiği baş ağrısının ızdırabı.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

2. **renc-i ḫumārı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mahmurluğun sıkıntısı, şarabın verdiği baş ağrısının ızdırabı.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

renc-i ḫumārı çekmez:

1. **renc-i ḫumārı çekmez:**-*mez*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonraki baş ağrısının eziyetine katlanmak.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

renc-i ḫumāruñ:

1. **renc-i ḫumāruñ:**-*u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonraki baş ağrısının eziyeti, ağırlığı.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

rencīde:

1. **rencīde:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **14**
İncinmiş, gönlü kırılmış.

ʿĀlem-i maʿnīyüm āzāde ḳażā ḥükminden
Kimse rencīde degül gerdiş-i eflākümden

reng:

1. **reng:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Renk.

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

2. **rengi:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Renk.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

reng itmeyicek:

1. **reng itmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 76
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Oyun etmek, hile yapmak.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

reng ü bū:

1. **reng ü bū:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Renk ve koku.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

reng ü būy-ı dil-firīb:

1. **reng ü būy-ı dil-firīb:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül aldatıcı, büyüleyici renk ve koku.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

reng ü tāb:

1. **reng ü tāb:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Renk ve parlaklık, güzellik.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

reng virür:

1. **reng virür:**-*ü, -r*
Kaside 37
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Renklendirmek // değişik ve hoşa giden bir hava kazandırmak, neşe ve canlılık getirmek.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

reng-ā-reng:

1. **reng-ā-reng:**
Kaside 37
Mısra: **66**
Birkaç renkte olan, alaca // türlü türlü.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

reng-i baḳam:

1. **reng-i baḳam:**
Kaside 51
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Kırmızı boya ağacı rengi.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

reng-i duhān-ı siyeh:

1. **reng-i duḫān-ı siyeh:**
Kaside 54
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Siyah dumanın rengi.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme:

1. **reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 55
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Saf şiirin manasının kokusu ve lafzının rengi.

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

reng-i rū:

1. **reng-i rū:**
Kaside 31
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Yüzün rengi.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

reng-i ruhsār-ı gül ü lālesi:

1. **reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi:**-*si*
Kaside 46
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül ve lale yanağın rengi // al yanağın rengi.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

reng-i rūy:

1. **reng-i rūy:**
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yüzün rengi.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

reng-i yāḳūta:

1. **reng-i yāḳūta:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Yakutun rengi.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

rengīn:

1. **rengīn:**
Kaside 55
Mısra: **68**
Hoş, güzel, renkli.

Feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

2. **rengīn:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Parlak renkli.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

rengīn olmış:

1. **rengīn olmış:**-*mış*
Kaside 51
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Renkli olmak // güzel, hoş olmak.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

rengīn olur:

1. **rengīn olur:**-*u, -r*
Kaside 46
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Renkli olmak.

Reng-i ruḫsār-ı gül ü lālesi bir mertebe kim
Medḥüñi fikr idenüñ olur edāsı rengīn

rengīn ü lezīz oldı:

1. **rengīn ü leẕīẕ oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Renkli ve tatlı olmak.

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşeyi pür-gül-şeker eyler

rengīn-fikr:

1. **rengīn-fikr:**
Kaside 11
Mısra: **84**
Renkli, güzel fikir.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn şaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

resm:

1. **resmini:**-*i, -n, -i*
Kaside 29
Mısra: **60**
Resim, suret, timsal.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

2. **resmidür:**-*i, -dür*
Kaside 52
Mısra: **50**
Resim, suret, timsal.

Bir mülūkī gülsitāndır nüsḫa-i gülzārı kim
Cā-be-cā mühr-i Süleymān resmidür aña nişān

3. **resm:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **52**
Usul, âdet.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

4. **resmin:**-*i, -n*
Gazel 32
Mısra: **6**
Suret, tasvir, timsal.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

5. **resm:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Usul, âdet.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

6. **resm:**
Kaside 60
Mısra: **5**
Yazı.

Verdi bu resm ile iḳlīm-i maʿāniye niẓām
Dizdi bu nevʿ ile naẓma güher-i kān-ı suḫan

resm-i cūd u keremi:

1. **resm-i cūd u keremi:**-*i*
   Kaside 7
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik ve ihsan usulü.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

resm-i ejder ü ʿanḳā:

1. **resm-i ejder ü ʿanḳā:**
   Kaside 6
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Anka ve ejderin resmi.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

resm-i gülmīḫ-ı deri:

1. **resm-i gülmīḫ-ı deri:**-*i*
   Kaside 52
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Kapının çivi pulunun resmi, oyması.

Resm-i gülmīḫ-ı deri gül-bang-ı murġ-ı bāmıdur
Gülşen-i dehre viren berk ü nevāy-ı cāvidān

resm-i heycāyı:

1. **resm-i heycāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Savaş kaidesi, kanunu.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

resm-i kerem:

1. **resm-i kerem:**
   Kaside 56
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin şekli, sureti.

Rāyet-i iclāline mihr-i ẓafer māh-ı ʿalem
Ḫātem-i iḳbāline resm-i kerem naḳş-ı nigīn

resm-i merdüm-āzārī:

1. **resm-i merdüm-āzārī:**
   Kaside 49
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Halka zulmetme âdeti, mesleği.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

resm-i vefā:

1. **resm-i vefā:**
   Gazel 44
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Vefa göstermenin erkânı, usulü.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

ressām-ı ḳader:

1. **ressām-ı ḳader:**
   Kaside 16
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Kader ressamı, Allah.

Ol ki itmiş naḳş-ı elḳābını ressām-ı ḳader
Ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār

reşād üzre olmazdı:

1. **reşād üzre olmazdı:**-*maz, -dı*
   Kaside 43
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Aklın kuvvetli olması, kuvvetli akla sahip olmak.

ʿAceb ḥüsn-i tedārik eyledi bi'llāh ʿaşḳ olsun
Felāṭūn olsa ger olmazdı bu gūne reşād üzre

reşāşe-i āb-ı hayāt:

1. **reşāşe-i āb-ı hayāt:**
   Kaside 36
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Hayat suyunun /ölümsüzlük suyunun serpintisi.

O kim reşāşe-i āb-ı hayāt meşrebidür
Medār-ı zindegī-i cān-ı luṭf u cism-i kerem

reşeḥāt:

1. **reşeḥāt:**
   Gazel 119
   Mısra: **10**
   Damlalar, şebnemler.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

reşeḥāt-ı ḳalemüm:

1. **reşeḥāt-ı ḳalemüm:**-*ü, -m*
   Kaside 51
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin damlaları (kalemin mürekkep damlaları bağlamında).

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

reşḥa:

1. **reşḥası:**-*sı*
   Kaside 4
   Mısra: **20**
   Damla.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūh-ı revān virür

reşḥa-feşān olsa:

1. **reşḥa-feşān olsa:**-*sa*
   Kaside 32
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Damla saçan olmak, damla saçmak.

Benim ki reşḥa-feşān olsa kilk-i ser-sebzüm
Virürdi ḫāṣiyet-ı āb-ı Ḫıżrı māʾ-i ḥamīm

reşḥa-i cūdı:

1. **reşḥa-i cūdı:**-*ı*
   Kaside 17
   Mısra: **126**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğin damlası, sızıntısı.

Reşḥa-i cūdı ile ebr-i bahārı dür-pāş
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā ġāliye-sā

reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem:

1. **reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem:**-*m*
   Kaside 7
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin mürekkebinin feyzinin damlası.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

reşḥa-i ḫāme:

1. **reşḥa-i ḫāme:**
   Kaside 49
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin damlası // mürekkep.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

reşḥa-i ḫāmem:

1. **reşḥa-i ḫāmem:**-*m*
   Kaside 40
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin damlası, kalemden damlayanlar // şiir.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

reşḥa-i ḫāmemle:

1. **reşḥa-i ḫāmemle:**-*m, -le*
   Kaside 55
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin damlası // mürekkep.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

reşḥa-i kevser:

1. **reşḥa-i kevs̱er:**
   Kaside 20
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Kevser (suyunun) damlası.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

reşḥa-i kilki:

1. **reşḥa-i kilki:**-*i*
   Kaside 9
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin damlası, kalemden damlayan / dökülen (mana).

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

reşḥa-i kilk-i kef-i iḥsānıdur:

1. **reşḥa-i kilk-i kef-i iḥsānıdur:**-*ı, -dur*
   Kaside 42
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik elindeki kalemin damlası.

Reşḥa-i kilk-i kef-i iḥsānıdur
Merhem-i zaḫm-ı elem-i rūzgār

reşha-i semdür:

1. **reşḥa-i semdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zehir damlası.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

reşha-i semm:

1. **reşḥa-i semm:**
Kaside 40
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zehir damlası.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

reşha-i semmdür:

1. **reşḥa-i semmdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Zehir damlası.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

reşḥ-i ḳalemi:

1. **reşḥ-i ḳalemi:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kalemin damlası (kalemin ucundan sızan mürekkep) // kalemin yazdığı şey, emir, buyruk.

Reşḥ-i ḳalemi māye-i āsāyiş-i ʿālem
Ḫᵛān-ı keremi ṣofra-i yaġmā-yı zamāne

reşḥ-i kilk:

1. **reşḥ-i kilk:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kalemin sızıntısı, kalemden damlayan // ferman.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

reşḥ-i midād:

1. **reşḥ-i midād:**
Kaside 43
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Mürekkep sızıntısı, damlası.

Zer-i maḥlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

reşḥ-i midādum:

1. **reşḥ-i midādum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Mürekkep sızıntısı, damlası.

Cihānı itmede reşḥ-i midādum dem-be-dem iḥyā
Ney-i ḫāmem meger āb-ı ḥayāt ile murabbādur

reşk:

1. **reşk:**
Kaside 51
Mısra: **90**
Kıskançlık.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

2. **reşk:**
Kaside 53
Mısra: **9**
Kıskançlık.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

3. **reşkden:**-*den*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kıskanma.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

4. **reşki:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **10**
Kıskanma.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

5. **reşk:**
Kaside 10
Mısra: **96**
Kıskanma.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

6. **reşkden:**-*den*
Kaside 14

Mısra: **109**
Kıskançlık, haset.

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

7. **reşk:**
Kaside 56
Mısra: **68**
Kıskançlık, haset.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

reşk eyler:

1. **reşk eyler:**-*r*
Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

2. **reşk eyler:**-*r*
Gazel 105
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

3. **reşk eyler:**-*r*
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

reşk eylese:

1. **reşk eylese:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

reşk eyleseler:

1. **reşk eyleseler:**-*se, -ler*
Kaside 57
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāḳ u Şīrāz

reşk ide:

1. **reşk ide:**-*e*
Kaside 60
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

2. **reşk ide:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i faẓl u hüner eyler

reşk ider:

1. **reşk ider:**-*er*
Kaside 51
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // haset etmek, kıskanmak.

O meh-i muʿteber-eyyām-ı mübārek-dem kim
Reşk ider bir demine devr-i Mesīḥ-i Meryem

2. **reşk ider:**-*er*
Kaside 24
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

3. **reşk ider:**-*er*
Gazel 75
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

4. **reşk ider:**-*er*
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Müʾessirdür maḥabbet ol ḳadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i mümtāz mestāne

5. **reşk ider:**-*er*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

6. **reşk ider:**-*er*
Kaside 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

7. **reşk ider:**-*er*
Kaside 25
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

8. **reşk ider:**-*er*
Kaside 37
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

9. **reşk ider:**-*er*
Kaside 40
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

10. **reşk ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

11. **reşk ider:**-*er*
Kaside 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

reşk iderdi:

1. **reşk iderdi:**-*er, -di*
Kaside 20
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

reşk iderler:

1. **reşk iderler:**-*er, -ler*
Kaside 24
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

2. **reşk iderler:**-*er, -ler*
Kaside 40
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

3. **reşk iderler:**-*er, -ler*
Kaside 53
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

4. **reşk iderler:**-*er, -ler*
Kaside 62
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ol müsteşār-ı müʾtemen kim reşk iderler cümleten
Ḥükkām-ı Baġdād u Yemen fermān-dih-i Şām ü Ḥaleb

reşk itme:

1. **reşḳ itme:**-*me*
Gazel 55
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

reşk itmede:

1. **reşk itmede:***-mede*
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vịrān bulur

reşk itmedük:

1. **reşk itmedük:***-me, -dük*
Kaside 29
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

reşk itmemege:

1. **reşk itmemege:***-me, -meg, -e*
Kaside 46
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek // kıskanmak.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

reşk ü ḥased eylememek:

1. **reşk ü ḥased eylememek:***-me, -mek*
Kaside 35
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, çekememek.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

reşk-i ʿarūsān- ṭırāz:

1. **reşk-i ʿarūsān- ṭırāz:**
Kaside 57
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gelin süsleyicileri kıskandıran.

Ṭabʿ-ı rūşen- güherüm āyīne-i ṣūret-i Çīn
Bikr-i fikr-i suḫanum reşk-i ʿarūsān- ṭırāz

reşk-i ʿaẓīm iderdi:

1. **reşk-i ʿaẓīm iderdi:***-er, -di*
Kaside 32
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Büyük kıskançlık duymak, çok kıskanmak.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

reşk-i bilād oldı:

1. **reşk-i bilād oldı:***-dı*
Kaside 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şehirleri kıskandırmak.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

reşk-i bünyādı:

1. **reşk-i bünyādı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Binayı kıskanma, yapının kıskançlık uyandırması.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

reşk-i būstān-ı naʿīm:

1. **reşk-i būstān-ı naʿīm:**
Kaside 32
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cennet bağını kıskandıran, cennet bağını kıskandıracak nitelikte bulunan.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şükūfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

reşk-i cihān-ı būḳalemūn olur:

1. **reşk-i cihān-ı būḳalemūn olur:***-u, -r*
Kaside 58
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Dönek dünyayı / feleği kıskandıran olmak.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭabʿum
Nuḳūş-ı siḥr ile reşk-i cihān-ı būḳalemūn

reşk-i cinān:

1. **reşk-i cinān:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Cennetleri kıskandıran, cenneti kıskandıracak nitelikte olan.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

reşk-i cūy-bār-ı selsebīl:

1. **reşk-i cūy-bār-ı selsebīl:**
Kaside 52
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Cennet ırmağını kıskandıran.

Ḳaṭre-āb-ı ḥavżı reşk-i cūy-bār-ı selsebīl
Muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı sürme-i ḥūr-ı cinān

reşk-i esnāf-ı melek:

1. **reşk-i esnāf-ı melek:**
Kaside 62
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Melek cinsini kıskandıran.

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

reşk-i feyż-ābād-ı firdevs-i maʿānī:

1. **reşk-i feyż-ābād-ı firdevs-i maʿānī:**
Kaside 13
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Feyiz dolu mana cennetini kıskandıran.

Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla:

1. **reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 19
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin feyzini /bereketini kıskanma.

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

reşk-i firdevs-i sevāb olurdı:

1. **reşk-i firdevs-i s̱evāb olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 55
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Sevap cennetini kıskandıran olmak, cenneti kıskandırmak.

Dūzaḫ-ı ʿiṣyān olurdı reşk-i firdevs-i s̱evāb
Ger erişse nükhet-i bād-ı bahār-ı ʿiṣmetüñ

reşk-i ḫātem-i Cemdür:

1. **reşk-i ḫātem-i Cemdür:***-dür*
Kaside 4
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cem'in yüzüğünün kaşını kıskandıran.

Laʿli ki reşk-i ḫātem-i Cemdür zamānede
Ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür

reşk-i irem olsa:

1. **reşk-i irem olsa:***-sa*
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İrem bağını kıskandıracak derecede olmak.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i irem olsa

reşk-i kilk-i kef-i mānī olur:

1. **reşk-i kilk-i kef-i mānī olur:***-u, -r*
Kaside 7
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Mânî'nin elindeki kalemi kıskandırmak.

Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūp-ı teber-i būt-şiken-i İbrāhīm

reşk-i melek:

1. **reşk-i melek:**
Kaside 23
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Meleklerin kıskandığı.

Ferzend-i kirāmı güher-i dūde-i ādem
Maḫdūm-ı felek reşk-i melek mefḫar-ı ʿālem

reşk-i mihr-i rahşāndur:

1. **reşk-i mihr-i raḫşāndur:***-dur*
Kaside 34
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşi kıskandıran.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī oldı:

1. **reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī oldı:**-*dı*
Kaside 49
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tatar ahusunun misk kesesini kıskandıracak hâle gelmek.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur:

1. **reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hâfiz-ı Şirâzî'nin sesini/şiirini kıskandıran/ kıskandıracak derecede olan.

Rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi şād eylesem n'ola
Reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa:

1. **reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhteşem'in üslubunu kıskandırıcı olmak (Muhteşem-i Kâşânî'nin üslubunu kıskandıracak derecede güzel olmak).

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

reşk-i şebistān-ı semādur:

1. **reşk-i şebistān-ı semādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü yatak odasını kıskandıran.

Serdār-ı muʿaẓẓam ki sevād-ı ḥaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Kāşānī:

1. **reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Kāşānī:**
Kaside 3
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Muhteşem-i Kâşânî'nin sözlerinin kıskançlığı.

Sözlerüm oldı ḥased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ
Belki reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Kāşānī

reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur:

1. **reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hurilerin kıvrım kıvrım kâkülünü kıskandıran.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

revā:

1. **revādır:**-*dır*
Gazel 9
Mısra: **8**
Layık, uygun, yaraşır.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

2. **revādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **62**
Layık, uygun, yaraşır.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOsmān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

3. **revādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **47**
Layık, uygun, yaraşır.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

4. **revā:**
Kaside 17
Mısra: **104**
Layık, uygun, yaraşır.

Pīş-i pāyında melek ġāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrīnine ḫūrşīd yüzin sürse revā

5. **revādur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **102**
Layık, uygun, yaraşır.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

6. **revādur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **77**
Layık, uygun, yaraşır.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

7. **revādur:**-*dur*
Kaside 20
Mısra: **26**
Layık, uygun, yaraşır.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

8. **revādır:**-*dır*
Kaside 23
Mısra: **13**
Layık, uygun, yaraşır.

Ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa revādır
Bu ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem

9. **revā:**
Kaside 29
Mısra: **105**
Layık, uygun, yaraşır.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

10. **revādur:**-*dur*
Kaside 32
Mısra: **103**
Layık, uygun, yaraşır.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

11. **revādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **40**
Layık, uygun, yaraşır.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

12. **revādur:**-*dur*
Kaside 34
Mısra: **87**
Layık, uygun, yaraşır.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

13. **revādur:**-*dur*
Kaside 35
Mısra: **64**
Layık, uygun, yaraşır.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

14. **revādur:**-*dur*
Kaside 38
Mısra: **30**
Layık, uygun, yaraşır.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

15. **revādur:**-*dur*
Kaside 39
Mısra: **47**
Layık, uygun, yaraşır.

Ḳadri ol mertebe ʿālī ki revādur olsa
Ḥarem-i devletine bāl-i Hümā ferş-i ḥaṣīr

16. **revādır:**-*dır*
Kaside 44
Mısra: **17**
Layık, uygun, yaraşır.

Ḫalef-i ʿaḳl-ı mücerred ki revādır itse
Cevher-i medḥine lüʾlū-yı suḫan-lālāyı

17. **revādur:**-*dur*
Kaside 49
Mısra: **44**
Layık, uygun, yaraşır.

O çāpük-rāyiż-i raḫş-ı girān-reftār-ı ḥikmet kim
Revādur olsa Eflāṭun öñüñce peyk-i rehvārı

18. **revādur:**-*dur*
Kaside 51
Mısra: **69**
Layık, uygun, yaraşır.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

19. **revā:**
Kaside 60
Mısra: **50**
Layık, uygun, yaraşır.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

20. **revā:**
Kaside 62
Mısra: **37**
Layık, uygun, yaraşır.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

21. **revādur:**-*dur*
Nazm 1
Mısra: **4**
Layık, uygun, yaraşır.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

22. **revādur:**-*dur*
Kaside 35

Mısra: **43**
Layık, uygun, yaraşır.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

23. **revādur:***-dur*
Kaside 37
Mısra: **15**
Layık, uygun, yaraşır.

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

24. **revādur:***-dur*
Kaside 45
Mısra: **42**
Layık, uygun, yaraşır.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

25. **revā:**
Kaside 43
Mısra: **37**
Layık, uygun, münâsip.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

revāc:

1. **revācı:**
Kaside 4
Mısra: **108**
İtibar, değer, kıymet.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

revāc buldı:

1. **revāc buldı:***-dı*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Değer kazanmak, aranır istenir olmak, değeri artmak.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

2. **revāc buldı:***-dı*
Kaside 35
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Değer kazanmak, aranır istenir olmak, değeri artmak.

Buldı bir gūne revāc emtiʿa-i güftārum
Ki felek eyler iken ḳadrini pest ü pāmāl

revāc-bahş-ı metāʿ-ı dükān-ı huşyārī:

1. **revāc-baḫş-ı metāʿ-ı dükān-ı huşyārī:**
Kaside 45
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Akıllılık dükkânının malına kıymet veren.

Veliyy-i niʿmet-i erbāb-ı dāniş ü idrāk
Revāc-baḫş-ı metāʿ-ı dükān-ı huşyārī

revāc-ı dīn-i mübīne:

1. **revāc-ı dīn-i mübīne:***-e*
Kaside 29
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İslam dininin itibarı.

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

revāc-ı şöhret:

1. **revāc-ı şöhret:**
Kaside 29
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Namın devam etmesi, itibarın artması.

Uruldı rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya
Revāc-ı şöhret içün sikke-i mübārek-bād

revāfıż:

1. **revāfıżdan:***-dan*
Kaside 27
Mısra: **79**
Râfızîler (Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın hilafetlerini kabul etmeyip reddeden Şiî fırkasından olanlar).

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

revāḳ-ı āstān:

1. **revāḳ-ı āstān:**
Kaside 52
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kapı saçağı.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

revāḳ-ı cāhına:

1. **revāḳ-ı cāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 47
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Makamın kubbesi.

Biribirinden aʿlādur ḳıbāb-ı nüh-felek ammā
Revāḳ-ı cāhına nisbet biribirinden ednādur

revāḳ-ı sebʿ-i şidād:

1. **revāḳ-ı sebʿ-i şidād:**
Kaside 29
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Ayet**
Yedi kuvvetli gök (Ve beneynâ fevkakum seb'an şidâdâ(şidâden): Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik. Kur'anı Kerim, 78/Nebe-12).

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

revān:

1. **revāndur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **54**
Yürürlükte, geçerli.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

2. **revāndur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **37**
Yürürlükte, geçerli.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

revān eyler:

1. **revān eyler:**-*r*
Kaside 52
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Akıtmak.

Mevlevīdür ṣan o ṣadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

revān olsa:

1. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 33
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Geçmek // geçerli olmak.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

2. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 39
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yürürlükte olmak, geçerli olmak.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

3. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 44
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kaplamak, hâkim olmak.

Olsa ger feyż-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevs̱er ider gerden-i ejderhāyı

4. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 52
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kaplamak, hâkim olmak.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

revān olur:

1. **revān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Akmak.

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı:

1. **revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rahmetine kavuşmuş ve bağışlanmış Urfî'nin ruhu // Rahmetli Urfî'nin canı.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-pez̠īrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

reviş:

1. **revişdür:**-*dür*
Kaside 33
Mısra: **81**
Tarz, üslup.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

2. **reviş:**
Kaside 17
Mısra: **93**
Tarz, tavır, salınış.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

3. **reviş:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Gidiş, salınış // üslup, tarz.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur:

1. **reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Ceza ve mükafat tarzı öğreten.

Elṭāfı mühim-sāz-ı telāfī-i ḫasāret
ʿAdli reviş-āmūz-ı mükāfāt cezādur

reviş-i bezm ü rezmini:

1. **reviş-i bezm ü rezmini:***-i, -n, -i*
Kaside 21
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Eğlenme ve savaşma tarzı.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

reviş-i dād u dihişde:

1. **reviş-i dād u dihişde:***-de*
Mesnevi 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İhsan etme ve adalet tarzı.

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı:

1. **reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sam ve Rüstem'in savaşma tarzı /cenk tarzı.

Cihān-sitān-ı bahādır ki ṭarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı

reviş-i ṣabr-güdāz:

1. **reviş-i ṣabr-güdāz:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabır tüketen / dayanılmaz yürüyüş.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

reviş-i tāze:

1. **reviş-i tāze:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni tarz, tutum // farklı bir eda.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

revnaḳ:

1. **revnaḳ:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Güzellik, parlaklık, letafet.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

2. **revnaḳ:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Güzellik, parlaklık, letafet.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

3. **revnaḳ:**
Kaside 40
Mısra: **11**
Güzellik, parlaklık, letafet.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

revnaḳ bula:

1. **revnaḳ bula:***-a*
Kaside 5
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Canlılık kazanmak, gelişmek, iyileşmek.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

2. **revnaḳ bula:***-a*
Kaside 49
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Parlaklık, güzellik kazanmak.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

revnaḳ bulurdı:

1. **revnaḳ bulurdı:**-*u, -r, -dı*
   Kaside 16
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Canlılık kazanmak, gelişmek, iyileşmek.

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

revnaḳ bulurken:

1. **revnaḳ bulurken:**-*u, -r, -ken*
   Müseddes 1
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Parlaklık, güzellik kazanmak.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

revnaḳ virdi:

1. **revnaḳ virdi:**-*di*
   Gazel 79
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

2. **revnaḳ virdi:**-*di*
   Kaside 16
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

revnaḳ vire:

1. **revnaḳ vire:**-*e*
   Kaside 29
   Mısra: **131**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

2. **revnaḳ vire:**-*e*
   Kaside 26
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

3. **revnaḳ vire:**-*e*
   Kaside 56
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Ḥabbeẕā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

4. **revnaḳ vire:**-*e*
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Letafet, tazelik vermek, canlandırmak.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

revnaḳ virem:

1. **revnaḳ virem:**-*e, -m*
   Kaside 51
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Canlılık vermek, canlandırmak.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

revnaḳ viremez:

1. **revnaḳ viremez:**-*emez*
   Gazel 24
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Parlaklık, letafet, tazelik vermek.

Bezm-i Ceme revnaḳ viremez olmayıcaḳ tā
Cārūb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

revnaḳ viren:

1. **revnaḳ viren:**-*en*
   Tesdis 1
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

revnaḳ virse:

1. **revnaḳ virse:**-*se*
   Kaside 37
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Güzellik, parlaklık, letafet vermek.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

revnaḳ-dih-i ʿıydgāh-ı maʿnā:

1. **revnaḳ-dih-i ʿıydgāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Mana bayram yerine güzellik veren.

Her şāhid-i nāzenīn-lafẓuñ
Revnaḳ-dih-i ʿıydgāh-ı maʿnā

revnaḳ-efrūz u şeref- bahş-ı serīr-i iʿzāz:

1. **revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz:**
Kaside 57
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Cömertlik tahtına şeref ve güzellik, parlaklık veren.

Maʿdelet-kīş ü kerem-pīşe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz

revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb:

1. **revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb:**
Kaside 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevap, lütuf ve iyilik döşemesinin güzelliğini artıran.

Merḥabā ey meclis-efrūz-ı ḥarīm-i luṭf u cūd
Revnaḳ-efzā-yı bisāṭ-ı ḫayr u iḥsān u s̱evāb

revnaḳ-efzā-yı Müselmānī:

1. **revnaḳ-efzā-yı Müselmānī:**
Kaside 11
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İslamiyetin parlaklığını artıran, İslamiyete hizmet eden.

Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı Müselmānī

revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī:

1. **revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī:**
Kaside 27
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âlimlik makamının parlaklığını artıran.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Murād-ı ʿālem u ādem
Müşīr-i muḥterem revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī

revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur:

1. **revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı meclis yerini parlatan, aydınlatan olmak.

Tā kim fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb
Revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur

revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur:

1. **revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gül ve ergüvanın rengine parlaklık vermek.

Ṭabʿ-ı ḫazāna olsa mürebbī mürüvveti
Revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur

revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb:

1. **revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb:**
Kaside 61
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gençlik devrinin parlaklığı, güzelliği.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

revnaḳ-ı aʿyād:

1. **revnaḳ-ı aʿyād:**
Kaside 29
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bayram güzelliği, parlaklığı.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

revnaḳ-ı bāġ-ı cinān:

1. **revnaḳ-ı bāġ-ı cinān:**
Kaside 4
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Cennet bağının tazeliği, güzelliği.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

revnaḳ-ı bayrāmı:

1. **revnaḳ-ı bayrāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bayram neşesi, zevki.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur:

1. **revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya pazarının göz alıcı güzelliği, letafeti.

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān:

1. **revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān:**
Kaside 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İnsan ve cin taifesinin en büyük şahının divanının parlaklığı.

Yine her gün āsitānı keŝret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i rıḍvān:

1. **revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i rıḍvān:**
Kaside 8
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesinin bahar mevsiminin parlaklığı, letafeti.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫīz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

revnaḳ-ı gülzāra:

1. **revnaḳ-ı gülzāra:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin güzelliği, tazeliği.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

revnaḳ-ı ʿıyd virdi:

1. **revnaḳ-ı ʿıyd virdi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bayram letafeti, güzelliği vermek.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser eŝeri revnaḳ-ı ʿıyd

revnaḳ-ı mülk-i cihān:

1. **revnaḳ-ı mülk-i cihān:**
Kaside 24
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Cihan mülkünün süsü, parlaklığı.

Dāver-i devr-i zamān pādişeh-i ʿālī-şān
Revnaḳ-ı mülk-i cihān zīver-i eyvān-ı felek

revnaḳ-ı salṭanat:

1. **revnaḳ-ı salṭanat:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Saltanatın süsü, ziyneti.

Kām-baḫş-ı ʿaẓamet cān-ı cihān-ı devlet
Revnaḳ-ı salṭanat ārāyiş-i dīn ü dünyā

revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm:

1. **revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm:**
Kaside 7
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık süsü olan taca letafet, parlaklık (veren).

Dest-gīr-i ʿaẓamet dāver-i dīn ü devlet
Revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm

revnaḳ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm:

1. **revnaḳ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm:**
Kaside 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yedi bölge ülkelerinin saltanatının parlaklığı // cihan saltanatının zineti.

Revnaḳ-ı salṭanat-ı memleket-i heft-iḳlīm
Ḥāmī-i dīn ʿalem-efrāz-ı cihān-ārāyī

revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn:

1. **revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn:**
Kaside 56
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İslam şeriatının parlaklığı.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

revnaḳ-ı silsile-i ʿOs̱mānī:

1. **revnaḳ-ı silsile-i ʿOs̱mānī:**
Kaside 26
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Osmanlı soyunun süsü // Osmanlı soyunu süsleyen.

Revnaḳ-ı silsile-i ʿOs̱mānī
Zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm

revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur:

1. **revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Eskilerin güzel anlatışının parlaklığını/güzelliğini kıran (güzelliğini giderecek kadar güzel olma).

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

revnaḳ-şiken-i ravżа-i firdevs-i berīn:

1. **revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn:**
Kaside 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
En yüce cennetin bahçesinin parlaklığını, güzelliğini kıran / gölgede bırakan.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

revzen:

1. **revzenlerinde:***-ler, -i, -n, -de*
Kaside 34
Mısra: **12**
Pencere.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

2. **revzenlerinde:***-ler, -i, -n, -de*
Kaside 52
Mısra: **45**
Pencere.

Berḳ urur revzenlerinde āb-gīne cāmlar
Gösterür dünyāda cennet oldıġın günden ʿıyān

revzen-i neẓẓāresin:

1. **revzen-i neẓẓāresin:***-si, -n*
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Seyredecek, bakacak pencere.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

reʾy:

1. **reʾyi:***-i*
Kaside 10
Mısra: **57**
Görüş, düşünce, fikir.

Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

2. **reʾyini:***-i, -n, -i*
Kaside 26
Mısra: **68**
Görüş, düşünce, fikir.

Ḥall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

3. **reʾyi:***-i*
Kaside 31
Mısra: **62**
Görüş, düşünce, fikir.

Fikri Cemşīd-i cihānbān-ı serīr-i tedbīr
Reʾyi ḫūrşīd-i celī-şaʾşaʾa-i ṣubḥ-ı ṣavāb

4. **reʾyi:***-i*
Kaside 33
Mısra: **66**
Görüş, düşünce, fikir.

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

5. **reʾyi:***-i*
Kaside 39
Mısra: **46**
Görüş, düşünce, fikir.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel
Reʾyi ferzend-i kirāmı güher-i ṣubḥ-ı aḫīr

6. **reʾyine:***-i, -n, -e*
Kaside 41
Mısra: **38**
Görüş, düşünce, fikir.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

7. **reʾyine:***-i, -n, -e*
Kaside 41
Mısra: **40**
Görüş, düşünce, fikir.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

8. **reʾy:**
Kaside 43
Mısra: **54**
Görüş, düşünce, fikir.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

9. **reʾyümce:**-*ü, -m, -ce*
Kaside 43
Mısra: **3**
Görüş, düşünce, fikir.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam nʾola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

10. **reʾyi:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **52**
Görüş, düşünce, fikir.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

11. **reʾyi:**-*i*
Kaside 50
Mısra: **67**
Görüş, düşünce, fikir.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

12. **reʾyi:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **61**
Görüş, düşünce, fikir.

Āsmān-ı mülke reʾyi āftāb-ı bī-zevāl
Gülsitān-ı dehre luṭfı nev-bahār-ı bī-ḫazān

13. **reʾyi:**-*i*
Kaside 55
Mısra: **35**
Görüş, düşünce, fikir.

Reʾyi pīr-i zü-fünūn baḫtı civān-ı pür-şükūh
Olsa eṭvārı nʾola maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

14. **reʾyi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **35**
Görüş, düşünce, fikir.

Vālā-güher-i mekrümet- endīşe ki reʾyi
Māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür

reʾy ü tedbīr-i ṣavāb:

1. **reʾy ü tedbīr-i ṣavāb:**
Kaside 61
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Doğru tedbir ve düşünce.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

reyb ü gümān:

1. **reyb ü gümān:**
Kaside 52
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Şüphe ve zan.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

reyḥān:

1. **reyḥān:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Sevgilinin kâkülü.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse nʾola sünbül ü reyḥān elimüzde

reʾy-i cihan-gīri:

1. **reʾy-i cihan-gīri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Cihanı fetheden düşünce.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri nʾola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

reʾy-i mülk-ārāsıdur:

1. **reʾy-i mülk-ārāsıdur:**-*sı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen düşünce, fikir.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

reʾy-i münīri:

1. **reʾy-i münīri:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Parlak fikir, güzel fikir.

Reʾy-i münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver-i ʿarş āsmān olur

re'y-i münīrinden:

1. **reʾy-i münīrinden:**-*i, -n, -den*
   Kaside 57
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Parlak fikir, güzel fikir.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

reʾy-i peşīmān-ı felek:

1. **reʾy-i peşīmān-ı felek:**
   Kaside 24
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin pişman düşüncesi.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

reʾy-i ṣāʾibüñ:

1. **reʾy-i ṣāʾibüñ:**-*üñ*
   Kaside 28
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   Doğru, isabetli görüş.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

reʾy-i zamāne:

1. **reʾy-i zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın insanlarının düşüncesi, fikri.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

2. **reʾy-i zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Devrin görüşü, düşüncesi.

Ol Āṣaf-ı Cem-cāh-ı muʿaẓẓam ki hemīşe
Reʾyine muvāfıḳ görinür reʾy-i zamāne

rez-duḫter:

1. **rez-duḫterin:**-*i, -n*
   Gazel 87
   Mısra: **5**
   Üzüm kızı // şarap.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

rez-duhteri:

1. **rez-duḫterine:**-*n, -e, -*
   Gazel 132
   Mısra: **7**
   Üzüm kızı // şarap.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

rezīn:

1. **rezīn:**
   Kaside 46
   Mısra: **52**
   Vakarlı, temkinli, sağlam.

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

Rıḍvān:

1. **Rıḍvān:**
   Kaside 58
   Mısra: **27**
   Cennetin kapıcısı olan büyük melek.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

2. **Rıḍvān:**
   Kaside 5
   Mısra: **17**
   Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

3. **Rıḍvān:**
   Kaside 6
   Mısra: **19**
   Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden derdi bu cennet midür dünyā mıdur

4. **Rıḍvān:**
   Kaside 46
   Mısra: **2**
   Cennetin kapısını bekleyen melek.

Ḥabbeẕā baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

rıṭl-ı girān:

1. **rıṭl-ı girān:**
Kaside 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu büyük kadeh.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

rıṭl-ı girān-ı bezmüm:

1. **rıṭl-ı girān-ı bezmüm:***-ü, -m*
Kaside 44
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Meclisin ağzına kadar dolu büyük kadehi.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

rıṭl-ı girānum:

1. **rıṭl-ı girānum:***-u, -m*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu büyük kadeh (feyizle dolu kadeh).

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun:

1. **rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Art arda büyük kadehle şarap sunmak.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

rıżā:

1. **rıżāyile:***-y, -ile*
Kaside 32
Mısra: **40**
Razı olma, razılık, istek, hoşnutluk.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

rıżā-yı nā-çārī:

1. **rıżā-yı nā-çārī:**
Kaside 45
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zorunlu olarak kabullenme, çaresizlikten razı oluş.

Hemān ḳażāya rıżādur bu bābda çāre
Ḳabūl iderse Ḫudā ger rıżā-yı nā-çārī

ricʿat-i seyr-i hadeng-i perrānı:

1. **ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Uçan okun yolundan geri dönmesi.

O deñlü ḥükmi revāndur ki itse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

rifʿat:

1. **rifʿat:**
Kaside 14
Mısra: **57**
Yücelik.

Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

2. **rifʿatde:***-de*
Kaside 24
Mısra: **24**
Yücelik.

O daḫi bencileyin bende-i dergāhuñdur
Olsa rifʿatde n'ola ḳullaruñ aḳrān-ı felek

3. **rifʿate:***-e*
Kaside 31
Mısra: **89**
Yücelik.

İrdi bir rifʿate erbāb-ı hüner devrüñde
Ki ider çarḫ-ı denī-perver-i dūn istiġrāb

4. **rifʿat:**
Kaside 54
Mısra: **94**
Yücelik.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

5. **rifʿatle:***-le*
Kaside 16
Mısra: **2**
Yücelik, yükseklik.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

6. **rifʿat:**
Kaside 16
Mısra: **21**
Makam, mertebe, paye, şan.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

rifʿat bulurdı:

1. **rifʿat bulurdı:**-*u, -r, -dı*
Gazel 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yücelik kazanmak, rütbe elde etmek.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

rifʿat-i ḳadrini:

1. **rifʿat-i ḳadrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kıymetin, değerin yüceliği.

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

rīg:

1. **rīg:**
Kaside 35
Mısra: **80**
Kum.

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

rikāb:

1. **rikābında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 41
Mısra: **23**
Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

2. **rikābumda:**-*u, -m, -da*
Gazel 42
Mısra: **4**
Büyük bir kimsenin katı, huzuru.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

3. **rikābını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **56**
Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka..

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

4. **rikābın:**-*ın*
Kaside 14
Mısra: **19**
Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

5. **rikāba:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **32**
Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

6. **rikābında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 37
Mısra: **42**
Üzengi, ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

rikāb itmez:

1. **rikāb itmez:**-*mez*
Kaside 31
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Üzengi yapmak.

Eridüp ḳurṣ-ı zer-i mihri de meh gibi niçün
İtmez ol rāyiż-i tünd-eblaḳ-ı devrāna rikāb

rikāb-ı himmete:

1. **rikāb-ı himmete:**-*e*
Kaside 36
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Himmet /yardım üzengisi.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı teveḳküli muḥkem

riḳāb-ı rūzgār:

1. **riḳāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın köleleri, cariyeleri.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

<u>**rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya:**</u>

1. **rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı süsleyen usta binicinin (padişahın) üzengisi.

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

<u>**rikāb-ı semendinde:**</u>

1. **rikāb-ı semendinde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 36
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Atın üzengisi.

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

<u>**rīk-i ʿummān:**</u>

1. **rīk-i ʿummān:**
   Kaside 31
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Okyanusun kumu.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

<u>**rind:**</u>

1. **rind:**
   Gazel 4
   Mısra: **10**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

2. **rind:**
   Gazel 17
   Mısra: **10**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Ehl-i ʿaşḳ olan çeker bu bezm-i fānīden ayaġ
Nefʿiyā ger rind iseñ ol kūşe-i vaḥdet-nişest

3. **rind:**
   Gazel 122
   Mısra: **9**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Rind iseñ Nefʿī ḫumār-ı bādeden açma gözüñ
ʿĀlemüñ ḥāli ḫayāl-i ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

4. **rind:**
   Gazel 142
   Mısra: **8**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Bahār irdi açıl lāle gibi dāġ-ı dilüñ göster
Derūnuñda ḳoma rind iseñ efkār-ı ġam-endūzı

5. **rind:**
   Kaside 15
   Mısra: **15**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü ṣād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

6. **rind:**
   Kaside 20
   Mısra: **71**
   Kalender, aldırışsız, dünya işlerini hoş gören.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

7. **rind:**
   Gazel 28
   Mısra: **7**
   Gönül ehli, ârif.

Rind iseñ eger ʿālem-i vaḥdet gibi olmaz
Defʿ-i ġam-ı taḥḳīḳ ü mecāz itmege bāʿis̱

8. **rind:**
   Gazel 50
   Mısra: **7**
   Gönül ehli, ârif.

Rind iseñ eger ḳo ḥeves-i bāġ-ı behişti
Cennet mi degül bezmgeh-i ḫurrem-i nev-rūz

9. **rind:**
   Gazel 65
   Mısra: **8**
   Gönül ehli, ârif, hakiki âşık.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

<u>**rind ol:**</u>

1. **rind ol:**
   Gazel 41
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeme, kalender olmak.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

rind olmayıcaḳ:

1. **rind olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -caḳ*
   Gazel 46
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeme, kalender olmak.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

rindān:

1. **rindān:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **75**
   Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

2. **rindān:**
   Kaside 9
   Mısra: **5**
   Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

3. **rindāne:**-*e*
   Kaside 33
   Mısra: **16**
   Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳş-ı riyādur

4. **rindāna:**-*a*
   Kaside 34
   Mısra: **63**
   Rintler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

rindāne:

1. **rindāne:**
   Gazel 6
   Mısra: **4**
   Rintlere yakışır tarzda.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

2. **rindāne:**
   Gazel 18
   Mısra: **13**
   Rintlere yakışır tarzda.

Böyle ḫoş-ṭabʿāna rindāne ġazel mi derdi ol
Ṣunmasa ger cām-ı feyż-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāza dest

3. **rindāne:**
   Gazel 68
   Mısra: **5**
   Rintlere yakışır tarzda.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

4. **rindāne:**
   Gazel 121
   Mısra: **5**
   Rintlere yakışır tarzda.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

5. **rindāne:**
   Gazel 144
   Mısra: **1**
   Rintlere yakışır tarzda.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

6. **rindāne:**
   Kaside 46
   Mısra: **34**
   Rintlere yakışır tarzda.

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

7. **rindānedür:**-*dür*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **63**
   Rintlere yakışır tarzda.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

rindāne ġazel:

1. **rindāne ġazel:**
   Gazel 114
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Rintçe söylenmiş/yazılmış gazel.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

rindān-ı ʿāleme:

1. **rindān-ı ʿāleme:**-*e*
   Kaside 21
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın rintleri.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

rindān-ı ʿālemiz:

1. **rindān-ı ʿālemiz:**-*iz*
Gazel 86
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın rintleri.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

rindān-ı cihān:

1. **rindān-ı cihān:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın rintleri.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

2. **rindān-ı cihān:**
Nazm 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyanın rintleri.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

rindān-ı güşāde-meşrebiz:

1. **rindān-ı güşāde-meşrebiz:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Neşeli, güler yüzlü rint.

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

rindān-ı harābātī:

1. **rindān-ı ḫarābātī:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhaneden çıkmayan, vaktini meyhanede geçiren gönül erleri.

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

rindān-ı Hudā-perver-i maʿnā:

1. **rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kendini Allah'a adamış kişiler, Allah âşığı rintler.

Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẓar eyler

rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız:

1. **rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının sabah mahmurluğunu gidermiş rintleri.

Cem gibi n'ola çekmez isek renc-i ḫumārı
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bāde-i ʿaşḳız

rindī:

1. **rindī:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **19**
Rintlik, her şeyden vazgeçiş.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

rind-i ʿālī-meşrebi:

1. **rind-i ʿālī-meşrebi:**-*i*
Gazel 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüksek yaratılışlı/karakterli gönül eri.

Görmedüm Nefʿī gibi bir rind-i ʿālī-meşrebi
Hem gedā hem pādişāh-ı kāmkāra nāz ider

rind-i ʿaşḳ olan:

1. **rind-i ʿaşḳ olan:**-*an*
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Aşk rindi olmak, aşktan gayrı her şeye boş vermek.

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

rind-i ʿaşḳız:

1. **rind-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk rindi, aşktan gayrı her şeye boş veren.

Rind-i ʿaşḳız ḥāṣılı Nefʿī-i bī-pervā gibi
Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyiz

rind-i bāde-ḫᵛāhıdur:

1. **rind-i bāde-ḫᵛāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kadeh isteyen rint.

Ki nedīmüm bu köhne meykedenüñ
Bir iki rind-i bāde-ḫᵛāhıdur

rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād:

1. **rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād:**
Kaside 46
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı görmüş serbest tabiatlı rint.

Benim ol rind-i belā-dīde-i āzāde-nihād
Kim ider ḳaṣdıma her kūşede biñ fitne-kemīn

rind-i cihān:

1. **rind-i cihān:**
Kaside 58
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Cihan rindi, cihanın gönül ehli kimsesi.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

rind-i cihān-dīde-i huşyāra:

1. **rind-i cihān-dīde-i huşyāra:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aklı başında cihanı görmüş /tecrübeli rint.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

rind-i cihān-dīdeyim:

1. **rind-i cihān-dīdeyim:**-*y, -im*
Kaside 42
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dünyayı gezip görmüş // tecrübeli rint, kalender kimse.

Baña ne ben rind-i cihān-dīdeyim
İtmez es̱er baña ġam-ı rūzgār

rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār:

1. **rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zamanın Eflatun gibi hikmetlerle dolu rindi.

Ġam mı çeker devlet-i dünyā içün
Rind-i Felāṭūn-ḥikem-i rūzgār

rind-i gedā:

1. **rind-i gedā:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yoksul, fakir rint.

Bir ʿāleme düşsek ki elem olmasa anda
Her rind-i gedā pādişeh-i Cem-ḥaşem olsa

rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum:

1. **rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum:**-*um*
Gazel 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşktan harap olmuş rint.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

rind-i huşyārım:

1. **rind-i huşyārım:**-*ım*
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Aklı başında, ayık rint.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

rind-i ḳalender-meşreb ol:

1. **rind-i ḳalender-meşreb ol:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kalender tabiatlı rint olmak.

ʿĀrif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı ḳavī ne mülḥid-i bī-mez̠heb ol

rind-i levend itdi:

1. **rind-i levend itdi:**-*di*
Gazel 2

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Pervasız rint hâline getirmek.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız:

1. **rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk âleminin kınanmış rindi.

Nāz eyleyemez hīç bize ġamze-i dil-ber
Biz rind-i melāmet-zede-i ʿālem-i ʿaşḳız

rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā:

1. **rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā:**
Kaside 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Mananın İsa nefesli (manaya can veren) rindi // şair.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

rind-i sebük-rūḥ:

1. **rind-i sebük-rūḥ:**
Gazel 83
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnsanın içini açan, neşeli, şen rint.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız:

1. **rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız:**-*ız*
Gazel 46
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cihanın tez canlı, neşeli, şen rindi.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

rind-i s̱enā-güster-i ʿālem:

1. **rind-i s̱enā-güster-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Cihanın övgü yazan / öven rindi.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

rind-i tehī-deste:

1. **rind-i tehī-deste:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eli boş rint.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

risālet-i erzānī görmiş:

1. **risālet-i erzānī görmiş:**-*miş*
Kaside 30
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Elçiliğe layık görmek, uygun görmek.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

rīsmān:

1. **rīsmān:**
Kaside 4
Mısra: **100**
İp.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

2. **rīsmān:**
Kaside 5
Mısra: **90**
İp.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

rīsmān ḳılmış:

1. **rīsmān ḳılmış:**-*mış*
Kaside 52
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İp yapmak, ip gibi kullanmak.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

rişte:

1. **rişteye:**-*y, -e*
Kaside 23

Mısra: **78**
İp.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

2. **rişte:**
Müfret 2
Mısra: **1**
İp.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

rişte-i ʿadliyle:

1. **rişte-i ʿadliyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 16
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Adalet ipi // adalet.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

rişte-i bārāna:

1. **rişte-i bārāna:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yağmur ipi, yağmur damlalarının oluşturduğu ip gibi şekil.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

rişte-i bārīk-i fikr:

1. **rişte-i bārīk-i fikr:**
Kaside 56
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin naziklik ipi.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

rişte-i dilden:

1. **rişte-i dilden:**-*den*
Kaside 53
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Gönül ipi // kalbin siniri, damarı.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

rişte-i luṭfuñdan:

1. **rişte-i luṭfuñdan:**-*u, -ñ, -dan*
Kaside 61
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
İyilik, ihsan ipi.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

rişte-i naẓma çekerdim:

1. **rişte-i naẓma çekerdim:**-*er, -di, -m*
Kaside 49
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Şiir ipine dizmek // şiir yazmak.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

rişte-i tesbīḥ olur:

1. **rişte-i tesbīḥ olur:**-*u, -r*
Kaside 57
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tesbih ipi olmak.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

rivāyet:

1. **rivāyeti:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **110**
Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikâyesi.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

2. **rivāyet:**
Kaside 56
Mısra: **31**
Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikâyesi.

Meşrebinden bir rivāyet çeşme-i āb-ı ḥayāt
Meclisinden bir ḥikāyet ravża-i ḫuld-ı berīn

riyā:

1. **riyādan:**-*dan*
Rübai 1
Mısra: **2**
İki yüzlülük.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tezvīr ü riyādan ṣaḳla

2. **riyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 121

Mısra: **8**
İki yüzlülük, gösteriş yapma.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

riyā ehline:

1. **riyā ehline:**-*n, -e*
Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlüler, riyakârlar.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i muṭlaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

riyā-yı maḥż olur:

1. **riyā-yı maḥż olur:**-*u, -r*
Müseddes 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Riyanın, iki yüzlülüğün ta kendisi olmak.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

riyāyı satar:

1. **riyāyı satar:**-*ar*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğundan farklı görünmek, gösteriş yapmak.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

riyāż-ı ʿālemi:

1. **riyāż-ı ʿālemi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi // dünya.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi ṣīrāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

riyāż-ı cinān olur:

1. **riyāż-ı cinān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçeleri gibi olmak, cennet bahçeleri gibi görünmek.

Bīrūn ider dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

riyāż-ı devletüñ:

1. **riyāż-ı devletüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Devlet bahçesi (Osmanlı Devleti).

Sipihr-i rifʿatüñ tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı
Riyāż-ı devletüñ zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı

riyāż-ı hulḳıdur:

1. **riyāż-ı ḫulḳıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 19
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın /huyun bahçesi.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

riyāż-ı mekremetüñ:

1. **riyāż-ı mekremetüñ:**-*üñ*
Kaside 30
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İzzet ve şeref bahçeleri.

Sipihr-i maʿdeletüñ māh-ı āftāb- es̱eri
Riyāż-ı mekremetüñ serv-i Sidre- āġṣānı

riyāż-ı rıḍvānī itmiş:

1. **riyāż-ı rıḍvānī itmiş:**-*miş*
Kaside 30
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçelerine çevirmek.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

rīze:

1. **rīzesinüñ:**-*si, -nüñ*
Kaside 24
Mısra: **63**
Ufak parça, kırıntı, döküntü.

Rīzesinüñ ḥaremi gevher-i tāc-ı ḫūrşīd
Gerd-i rāh-ı ḳademi tuḥfe-i aʿyān-ı felek

2. **rīzesinüñ:**-*si, -nüñ*
Kaside 37
Mısra: **24**
Ufak parça, kırıntı, döküntü.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

rīze- çīn-i niʿamı:

1. **rīze- çīn-i niʿamı:**-*ı*
Kaside 57
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Nimetlerin kırıntısını toplayan.

Rīze- çīn-i niʿamı ṣofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

rīze-seng-i mermeri:

1. **rīze-seng-i mermeri:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mermer taşının ufak parçası.

Ẕerre-nūr-ı şemsesi pīrāye-i ḫurşīd ü māh
Rīze-seng-i mermeri ser-māye-i deryā vü kān

rīze-seng-i sāḥilinden:

1. **rīze-seng-i sāḥilinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 55
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Sahilin çakıl taşları.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

rubāʿī:

1. **rubāʿīde:**-*de*
Kaside 50
Mısra: **130**
Rubâî; kendine mahsus aruz vezni kalıpları ile yazılan, genellikle tasavvufî, felsefî fikirleri, dünya görüşünü özlü bir şekilde anlatan dört mısrâlık nazım şekli, dübeyt.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

rūbeh:

1. **rūbeh:**
Kaside 28
Mısra: **134**
Tilki.

Gör iʿtiḳād-ı fāsidin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

rū-be-rū:

1. **rū-be-rūdur:**-*dur*
Gazel 140
Mısra: **1**
Yüz yüze.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

rubʿ-ı meskūnı:

1. **rubʿ-ı meskūnı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kara olan dörtte bir kısmı.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı:

1. **rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fermanın ziynet verici nakşına tutulmuş, fermanın yazısına/yazısının güzelliğine kapılmış.

Naẓar rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı
Ḫıred esīr-i nikāt-ı daḳīḳ u pinhānī

ruḫ:

1. **ruḫların:**-*lar, -ı, -n*
Gazel 96
Mısra: **9**
Yanak.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

2. **ruḫı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **3**
Yanak.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

3. **rūḥdur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **9**
Can, nefes.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

4. **rūḥ:**
Kaside 58
Mısra: **25**
İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Hevāsı nükhet-i cān gibi rūḥ ile memzūc
Feżāsı ḫalvet-i dil gibi feyż ile meşḥūn

5. **rūḥsun:**-*sun*
Terkib-bend 1
Mısra: **18**
İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Rāḥsın rāḥat-fezā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḥsun naḳd-ı revān-ı ʿāşıḳ-ı dīvānesin

6. **rūḥsun:**-*sun*
Terkib-bend 1
Mısra: **32**
İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, hayat veren, can.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

7. **ruḫuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 120
Mısra: **5**
Yanak.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

8. **rūḥuna:**-*u, -n, -a*
Kaside 1
Mısra: **89**
Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve manevî cevher // Peygamberin ruhu.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

ruḫām:

1. **ruḫāmında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **15**
Mermer.

Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn u pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

2. **ruḫāmında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **18**
Mermer.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

3. **ruḫāmında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 34
Mısra: **18**
Mermer.

Ġubārında nühüfte āftābuñ nūr-ı raḫşānı
Ruḫāmında nümāyān āsmānuñ rāz-ı mestūrı

ruḫām-ı āyīne-gūn:

1. **ruḫām-ı āyīne-gūn:**
Kaside 58
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ayna renkli mermer, ayna gibi parlak mermer.

O ṭarḥ u važʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

ruḫām-ı ferşi:

1. **ruḫām-ı ferşi:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Zeminin mermeri, mermer döşeme.

Her ruḫām-ı ferşi bir āyīne-i ʿālem-nümā
Her gezen ferrāşı bir İskender-i gītī-sitān

rūḥ-efzā:

1. **rūḥ-efzā:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Cana can katan.

Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zamān āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

rūḥ-fezā:

1. **rūḥ-fezādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **18**
Ruha canlılık veren, cana can katan.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

rūḥ-fezāy oldı:

1. **rūḥ-fezāy oldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ruha canlılık verici olmak.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

rūḥ-ı ʿAṭṭārı:

1. **rūḥ-ı ʿAṭṭārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Attar (Feridüddin Attar)'ın ruhu.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī:

1. **rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī:**
   Kaside 34
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Nişaburlu Attar'ın (Feridüddin Attar) ruhu.

Bahār-ı gülşeni endīşe-i Firdevsī-i Ṭūsī
Buḫūr-efrūz-ı bezmi rūḥ-ı ʿAṭṭār-ı Nişābūrī

rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa:

1. **rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa:**
   Kaside 38
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Yıldırım ve şimşek yaratılışı, karakteri.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

ruḫ-ı cānānı:

1. **ruḫ-ı cānānı:**-*ı*
   Gazel 87
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağı.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

ruḫ-ı dil-ber:

1. **ruḫ-ı dil-ber:**
   Kaside 54
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağı.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

rūḫ-ı dil-berde:

1. **rūḫ-ı dil-berde:**-*de*
   Kaside 54
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağı.

Görinür ḫāl-i siyeh gibi rūḫ-ı dil-berde
Düşse ger āyīne-i reʾyine ʿaks-i ḫūrşīd

rūḥ-ı Gülşenīdür:

1. **rūḥ-ı Gülşenīdür:**-*dür*
   Kaside 2
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Gülşenî'nin ruhu (İbrahim Gülşenî, (ö.1540) mutasavvıf şair. Gülşenî tarikatının kurucusudur. Mevlânâ'nın "Didem ruh-i hub Gülşenira/ An çeşm-ü çerağ-i Ruşenira" beytini söyleyerek ileride Ruşenî ve Gülşenî'nin geleceklerini haber verdiğine inanılmıştır.).

Bir gülistān-ı müferriḥdür dil-i pür-feyżi kim
Aña rūḥ-ı Gülşenīdür bāġbān-ı maʿnevī

rūḥ-ı Ḫayyāmı:

1. **rūḥ-ı Ḫayyāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Ömer Hayyam'ın ruhu.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

rūḥ-ı ʿİmād:

1. **rūḥ-ı ʿİmād:**
   Kaside 25
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   İmâd'ın ruhu (İmâd, ta'lik yazmakta meşhur bir İranlı hattattır.).

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

rūḥ-ı Ḳahramān u Ḫātem-i Ṭāyī:

1. **rūḥ-ı Ḳahramān u Ḫātem-i Ṭāyī:**
   Kaside 27
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Hâtem-i Tâyî'nin ve Kahraman'ın ruhları.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḫātem-i Ṭāyī

rūḥ-ı kelāmı:

1. **rūḥ-ı kelāmı:***-ı*
Kaside 28
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Sözün özü.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

rūḥ-ı kerīmüʿṣ-ṣān-ı peyġam-ber:

1. **rūḥ-ı kerīmüʿṣ-ṣān-ı peyġam-ber:**
Kaside 20
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi peygamberin ruhu.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿṣ-ṣān-ı Peyġam-ber

rūḥ-ı melek-sīret:

1. **rūḥ-ı melek-sīret:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Melek huylu ruh.

ʿİsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

rūḥ-ı Mevlevī:

1. **rūḥ-ı Mevlevī:**
Kaside 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mevlânâ'nın ruhu.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

rūḥ-ı Murtażā:

1. **rūḥ-ı Murtażā:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali'nin ruhu.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

rūḥ-ı muṣavverdür:

1. **rūḥ-ı muṣavverdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cisimlenmiş, suret verilmiş ruh.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

rūḥ-ı muṣavverle:

1. **rūḥ-ı muṣavverle:***-le*
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cisimlenmiş, suret verilmiş ruh // padişah (Sultan II. Osman).

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver:

1. **ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver:**
Kaside 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hattı yeni beliren gencin temiz yanağı.

Yaʿnī ki ḥaḳīḳatde ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver
Ehl-i naẓara nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur

rūḥ-ı pākine:

1. **rūḥ-ı pākine:***-i, -n, -e*
Kaside 2
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Temiz / günahsız ruh.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

ruḫ-ı pür-tāba:

1. **ruḫ-ı pür-tāba:***-a*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parlak yanak (sevgilinin parlak yanağı).

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

ruḫ-ı rengīni:

1. **ruḫ-ı rengīni:***-i*
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Renkli yanak (sevgilinin al yanağı).

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

2. **ruḫ-ı rengīni:**-*i*
Müfret 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Renkli yanak (sevgilinin al yanağı).

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẓenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

rūḥ-ı revān:

1. **rūḥ-ı revān:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

rūḥ-ı revān virür:

1. **rūḥ-ı revān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, canlandırmak // canlandırma özelliği vermek.

Ḫāmem ki naẓmumı ider iḥyā midād ile
Āb-ı ḥayāta reşḥası rūḥ-ı revān virür

rūḥ-ı revāndur:

1. **rūḥ-ı revāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Can.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

rūḥ-ı revānı:

1. **rūḥ-ı revānı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam:

1. **rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam:**
Terkib-bend 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gamdan ölmüş kimsenin ruh ferahlığı // âşıkların ruhunun ferahlığı.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın:

1. **rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın:**-*sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gamdan ölmüşleri canlandıran.

Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
ʿĀlemüñ cānı degülsen cān-ı ʿālemsün hele

rūḥ-ı revān-ı tesnīm:

1. **rūḥ-ı revān-ı tesnīm:**
Kaside 26
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tesnim (cennet ırmağının) ırmağının akan ruhu.

Kevkebi dāġ-ı derūn-ı ḫūrşīd
Meşrebi rūḥ-ı revān-ı Tesnīm

rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi:

1. **rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi:**-*y, -i*
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Urfî'nin ruhu.

Rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi şād eylesem n’ola
Reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

rūḥ-ı revānumdur:

1. **rūḥ-ı revānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Canlılık veren, hareketi sağlayan ruh.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

rūḥı şād olsa:

1. **rūḥı şād olsa:**-*sa*
Kaside 25
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ruhu şad olsun; ölen bir kimse için söylenen, “Ruhu bunu hissetsin, memnun olsun” anlamında hayır dua sözü.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

rūḥ-ı sānīdür:

1. **rūḥ-ı s̱ānīdür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   İkinci bir ruh.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

2. **rūḥ-ı s̱ānīdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   İkinci bir ruh.

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

ruḥ-ı yāre:

1. **ruḫ-ı yāre:**-*e*
   Gazel 119
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağı.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

ruhsār-ı ʿaraḳ-rīzi:

1. **ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi:**-*i*
   Gazel 119
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Ter döken/terleyen yanak.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

ruhsār-ı ṣafā- güster:

1. **ruḫsār-ı ṣafā- güster:**
   Kaside 20
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Neşe, huzur yayan yüz // yüzü huzur veren sevgili.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

ruhṣat:

1. **ruḫṣat:**
   Kaside 47
   Mısra: **135**
   İzin, müsaade.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

2. **ruḫṣat:**
   Gazel 13
   Mısra: **3**
   İzin, müsaade.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

ruhṣat bulsa:

1. **ruḫṣat bulsa:**-*sa*
   Kaside 25
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   İzin, müsaade almak.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

ruhṣat olursa:

1. **ruḫṣat olursa:**
   Kaside 47
   Mısra: **107**
   Kelime Tipi: -
   İzin verilirse, müsaade edilirse.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

ruhṣat vermesün:

1. **ruḫṣat vermesün:**-*me, -sün*
   Gazel 106
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   İzin vermek, müsaade etmek.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

ruhṣat virüp:

1. **ruḫṣat virüp:**-*üp*
   Kaside 27
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   İzin vermek, müsaade etmek.

Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Virüp ruḫṣat ʿināna rāʾiżi gösterse irḫāyı

ruhṣat virür:

1. **ruḫṣat virür:**-*ü, -r*
Gazel 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
İzin vermek, müsaade etmek.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

ruḫṣat-ı neẓẓāre:

1. **ruḫṣat-ı neẓẓāre:**
Kaside 28
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Bakma izni (sevgilinin, âşığın kendini seyretmesine izin vermesi).

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

ruḫṣat-ı neẓẓāresine:

1. **ruḫṣat-ı neẓẓāresine:**-*si, -n, -e*
Gazel 117
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bakma izni (sevgilinin, âşığın kendini seyretmesine izin vermesi).

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

ruḫsaṭ-ı seyr:

1. **ruḫsaṭ-ı seyr:**
Kaside 58
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Gezme, dolaşma izni.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki ṣāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

ruḫṣatuñ oldı:

1. **ruḫṣatuñ oldı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
İzin vermek, müsaade etmek.

Ṭavāf-ı Kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

Rūḥu'l-emīn:

1. **Rūḥu'l-emīn:**
Kaside 56
Mısra: **84**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

Rūm:

1. **Rūm:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Anadolu.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

2. **Rūmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **84**
Anadolu.

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

3. **Rūma:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **59**
Anadolu.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

4. **Rūma:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **14**
Anadolu.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

5. **Rūma:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **6**
Anadolu (burada yaşayan insanlar beyaz ırktan ve güzel oldukları için şiirlerde çoğu zaman Habeş, Zenci, Zengibâ ve Hindû ile karşılaştırılır) // sevgilinin beyaz yüzü.

Ḥālüñ ʿaceb mi olsa ʿiẕāruñda dil-firīb
Rūma düşünce ḳābil olur merdüm-i Ḥabeş

6. **Rūmı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **89**
Anadolu // beyazlık.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

Rumeli ṣadrına:

1. **rumeli ṣadrına:**-*n, -a*
Nazm 5
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Rumeli kazaskerliği.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

rumḥ-ı bürīde-sināna:

1. **rumḥ-ı bürīde-sināna:**-*a*
Kaside 30
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Temreni (sivri ucu) kesilmiş mızrak.

Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rumḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

Rūmı Çīn itdi:

1. **Rūmı Çīn itdi:**-*di*
Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rumeli'yi Çin (ülkesi) hâline getirmek (miskin orda bulunması dolayısıyla).

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

rumūz-ı āsmāna:

1. **rumūz-ı āsmāna:**-*a*
Kaside 52
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Feleğin sırları.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

rūşen:

1. **rūşen:**
Kaside 40
Mısra: **89**
Açık, belli.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

2. **rūşen:**
Kaside 50
Mısra: **67**
Parlak, aydınlık.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

3. **rūşen:**
Kaside 20
Mısra: **12**
Parlak, aydınlık.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle güşāde çehre-i eyyām
Fürūġ-ı gevher-i tācıyla rūşen dīde-i aḫter

4. **rūşen:**
Kaside 25
Mısra: **53**
Parlak, aydınlık.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

5. **rūşen:**
Kaside 31
Mısra: **121**
Parlak, aydınlık.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül ṣād-āb

6. **rūşen:**
Kaside 34
Mısra: **11**
Parlak, aydınlık.

Derūnı ol ḳadar rūşen ki cirm-i āftāb añlar
Gören revzenlerinde her müdevver cām-ı billūrı

7. **rūşendür:**-*dür*
Kaside 50
Mısra: **107**
Parlak, aydınlık.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

8. **rūşen:**
Kaside 58
Mısra: **7**
Parlak, aydınlık.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

9. **rūşen:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **5**
Parlak, aydınlık.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Şanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

10. **rūşen:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **5**
Parlak, aydınlık.

Ol ḳadar rūşen ki farḳ olmazdı hīç
Aña cām-ı revzen olsa āftāb

11. **rūşendür:**-*dür*
Kaside 26
Mısra: **69**
Parlak, aydın // aşikâr, meydanda.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

rūşen ide:

1. **rūşen ide:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

rūşen ola:

1. **rūşen ola:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Aydınlık olmak, parlak olmak, parlamak.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

rūşen oldı:

1. **rūşen oldı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aydınlık olmak, parlak olmak, parlamak.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

rūşen olur:

1. **rūşen olur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aydınlanmak.

Feyż-i Ḥaḳ berḳ urur āyīne-i endīşemden
Çeşm-i cān rūşen olur maşrıḳ-ı idrākümden

rūşenālıḳ:

1. **rūşenālıḳda:**-*da*
Gazel 128
Mısra: **2**
Muhabbet, dostluk, sevme.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin:

1. **rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin:**
Terkib-bend 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kadehe ve meclise parlaklık veren.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān:

1. **rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cihan meclisinin parlak kandili.

Tā ki rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān
Felegüñ şemʿ-i mihr ü māhıdur

rūşenī-i çeşm-i emel:

1. **rūşenī-i çeşm-i emel:**
Kaside 51
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Emel gözünün parlaklığı, istek gözünün sürmesi.

Gerd-i ḫāk-ı ḳademi rūşenī-i çeşm-i emel
Feyż-i iḥsān-ı kefi zindegī-i cān-ı kerem

rūşen-maḳām:

1. **rūşen-maḳām:**
Kaside 52
Mısra: **6**
Aydınlık, parlak makam.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

ruṭūbet:

1. **ruṭūbet:**
Kaside 13
Mısra: **44**
Nem, yaşlılık, su buharı.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

2. **ruṭūbet:**
Kaside 13
Mısra: **45**
Nem, yaşlılık, su buharı.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

rūy:

1. **rūyı:**-*ı*
   Gazel 87
   Mısra: **7**
   Yüz.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

2. **rūyuñ:**-*uñ*
   Kaside 61
   Mısra: **51**
   Yüz.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

3. **rūyuñ:**-*uñ*
   Kaside 61
   Mısra: **59**
   Yüz.

Derlese rūyuñ ḫaṭ-ı müşgīn anı ḫoş-būy ider
Ḫūb olur ger perveriş bulsa benefşeyle gül-āb

4. **rūyuñı:**-*u, -ñ, -ı*
   Gazel 13
   Mısra: **6**
   Yüz.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

rūy u cebīn olmazdı:

1. **rūy u cebīn olmazdı:**-*maz, -dı*
   Kaside 56
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Yüz ve alın olmak (yüz ve alından ibaret olmak).

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı:

1. **rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı:**-*ı*
   Kaside 53
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Talih gelinin yüzü.

Görmesün deyü gözüm rūy-ı ʿarūs-ı baḫtı
Çeker āhum felege perde-i müşgīn-i ḥacel

rūy-ı baḥre:

1. **rūy-ı baḥre:**-*e*
   Kaside 32
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Denizin yüzü, yüzeyi.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

rūy-ı baḫtıyla:

1. **rūy-ı baḫtıyla:**-*ı, -y, -la*
   Kaside 7
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Talihin yüzü (talihin yüzünü göstermesi, talihin güzel, iyi olması).

Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

rūy-ı cihān-tābına:

1. **rūy-ı cihān-tābına:**-*ı, -n, -a*
   Kaside 31
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Dünyayı aydınlatan yüz.

Çāk idüp küşe-i destār-ı Mesīḥāyı o dem
Pāresin rūy-ı cihān-tābına eylerdi niḳāb

rūy-ı deryāda:

1. **rūy-ı deryāda:**-*da*
   Kaside 5
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Denizin yüzü, yüzeyi.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

2. **rūy-ı deryāda:**-*da*
   Kaside 27
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Denizin yüzü, yüzeyi.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

rūy-ı deryāya:

1. **rūy-ı deryāya:**-*y, -a*
   Kaside 52
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Denizin yüzü, deniz yüzeyi // deniz.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

rūy-ı dil:

1. **rūy-ı dil:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül yüzü.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

rūy-ı dil-bere:

1. **rūy-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü.

Beñzedürmiş kendüyi āyīne rūy-ı dil-bere
Her işi ʿaksine ancaḳ kimseden itmez ḥicāb

rūy-ı eyyām:

1. **rūy-ı eyyām:**
Kaside 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Günlerin yüzü.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

rūy-ı ġabrāyı:

1. **rūy-ı ġabrāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Miṡāl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

rūy-ı gül:

1. **rūy-ı gül:**
Kaside 55
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gülün yüzü.

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

rūy-ı gül-i raʿnāyı:

1. **rūy-ı gül-i raʿnāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yarsı sarı yarısı kırmızı gülün yüzü.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

rūy-ı maḥabbet gösterme:

1. **rūy-ı maḥabbet gösterme:**-*me*
Gazel 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgi, yakınlık göstermek, ilgilenmek.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

rūy-ı niyāz sürerdi:

1. **rūy-ı niyāz sürerdi:**-*er, -di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Saygıyla baş eğmek, eğilmek.

Şest-i destin göreydi Toz Ḳoparan
Dergehine sürerdi rūy-ı niyāz

rūy-ı pür-tābında:

1. **rūy-ı pür-tābında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çok parlak yüz.

Mihr-i ʿālem daʿvi-i ḥüsne dırāz itdükçe dest
Rūy-ı pür-tābında anı ay düşürdi ḫor u pest

rūy-ı ṣafā:

1. **rūy-ı ṣafā:**
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mutluluk yüzü.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

rūy-ı yār:

1. **rūy-ı yār:**
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü (sevgilinin güneş gibi parlak yüzü).

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

rūy-ı zemīn:

1. **rūy-ı zemīn:**
   Kaside 53
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **-**
   Yeryüzü.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

2. **rūy-ı zemīn:**
   Kaside 40
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: **-**
   Yeryüzü.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

rūy-ı zemīni:

1. **rūy-ı zemīni:**-*i*
   Kaside 51
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: **-**
   Yeryüzü.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya:

1. **rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya:**-*y, -a*
   Kaside 29
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **-**
   Cihanı süsleyen güneşin altın yüzü.

Uruldı rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya
Revāc-ı şöhret içün sikke-i mübārek-bād

rūy-ı zevāl görmez:

1. **rūy-ı zevāl görmez:**-*mez*
   Kaside 35
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yokluk yüzü görmemek; yok olmaktan uzak bulunmak.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

rūyın gösterür:

1. **rūyın gösterür:**-*ü, -r*
   Kaside 5
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüzünü göstermek; ortaya çıkmak.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

rūz:

1. **rūza:**-*a*
   Kaside 29
   Mısra: **12**
   Gün.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

2. **rūzı:**-*ı*
   Kaside 31
   Mısra: **133**
   Gün.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

3. **rūz:**
   Gazel 128
   Mısra: **2**
   Gündüz.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

4. **rūzı:**-*ı*
   Gazel 143
   Mısra: **18**
   Gündüz.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

5. **rūz:**
   Kaside 25
   Mısra: **98**
   Gündüz.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

6. **rūzı:**-*ı*
   Gazel 142
   Mısra: **12**
   Gün.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

rūz u şeb:

1. **rūz u şeb:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Rūz u şeb kūyunda feryād itse ʿāşıḳlar n'ola
Murġ-i diller düşdi dām-ı ṭurra-i pīçāna hep

2. **rūz u şeb:**
Kaside 62
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

3. **rūz u şeb:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

4. **rūz u şeb:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

5. **rūz u şeb:**
Tesdis 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

6. **rūz u şeb:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece.

Nev-rūz erişdi başladı nerd oynamaġa çarḫ
Ḫaṣmāne rūz u şeb n'ola ger atsalar düşeş

7. **rūz u şeb:**
Kaside 12
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

8. **rūz u şeb:**
Kaside 61
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

rūzdan rūşen (ol):

1. **rūzdan rūşen (ol):**
Gazel 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gündüzden daha aydınlık, daha parlak olmak.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ:

1. **rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ:**-*uñ*
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin oruçluları, aşk derdi sebebiyle yemeden içmeden kesilen âşıklar.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

rūzgār:

1. **rūzgār:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Devir, zaman.

ʿĀrif ol ġam çekme Nefʿī böyle ḳalmaz rūzgār
Luṭf ider bir gün Ḫudā elbette fetḥ-i bāb olur

2. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Gazel 71
Mısra: **8**
Devir, zaman.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

3. **rūzgār:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Devir, zaman.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

4. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Gazel 142

Mısra: **16**
Devir, zaman.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

5. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **88**
Devir, zaman.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

6. **rūzgār:**
Kaside 6
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

7. **rūzgār:**
Kaside 8
Mısra: **87**
Devir, zaman.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

8. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **7**
Devir, zaman.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

9. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **80**
Devir, zaman.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

10. **rūzgār:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Devir, zaman.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

11. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **1**
Devir, zaman.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

12. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **80**
Devir, zaman.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

13. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **98**
Devir, zaman.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

14. **rūzgār:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Devir, zaman.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʾl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

15. **rūzgārda:**-*da*
Kaside 29
Mısra: **102**
Devir, zaman.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

16. **rūzgār:**
Kaside 44
Mısra: **50**
Devir, zaman.

Dāmen-i luṭfuña erişse benüm de destüm
Rūzgār ile daḫi itmez idim ġavġāyı

17. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 45
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Ger etse kūşe-i çeşmiyle rūzgāra naẓar
İderdi ʿālemi ḫᵛāb-ı ḫumārdan ʿārī

18. **rūzgār:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **67**
Devir, zaman.

Rūzgār iḥtisāb-ı ʿadli ile
Ol ḳadar dāfiʿ-i menāhīdür

19. **rūzgāra:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **24**
Devir, zaman.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

20. **rūzgāra:**-*a*
Müfret 13
Mısra: **2**
Devir, zaman.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

21. **rūzgār:**
Kaside 12
Mısra: **47**
Devir, zaman.

Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp der rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nev-rūz-ı zamānumdur benüm

22. **rūzgārdan:**-*dan*
Nazm 4
Mısra: **4**
Yel, esinti // devir, zaman.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

23. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **2**
Esinti, yel.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

24. **rūzgār:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Esinti, yel.

Ölürsem eşiginden ḫāk-i ten dūr olmasun dirsün
Buña olsun mı hīç ey dil müsāʿid rūzgār andan

25. **rūzgār:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Esinti, yel.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

26. **rūzgār:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Esinti, yel.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

27. **rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Esinti, yel.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

28. **rūzgār:**
Kaside 7
Mısra: **61**
Esinti, yel.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

29. **rūzgār:**
Kaside 14
Mısra: **73**
Esinti, yel.

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

30. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **113**
Esinti, yel.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

31. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **44**
Esinti, yel.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

32. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Gazel 81
Mısra: **8**
Âlem, dünya.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

33. **rūzgār:**
Kaside 1
Mısra: **3**
Âlem, dünya.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

34. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **10**
Devir, zaman.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

35. **rūzgārda:**-*da*
Gazel 58
Mısra: **3**
Dünya, cihan.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

36. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **4**
Dünya, cihan.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

37. **rūzgār:**
Kaside 1
Mısra: **5**
Devir, zaman // zamanın şairleri, insanları.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

38. **rūzgār:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Devir, zaman // zamanın şairleri, insanları.

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

39. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **54**
Devir, zaman // felek.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

40. **rūzgār:**
Kaside 21
Mısra: **65**
Devir, zaman // felek.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̱enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

41. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **62**
Devir, zaman // felek.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

42. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 38
Mısra: **39**
Devir, zaman // felek.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

43. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 43
Mısra: **94**
Devir, zaman // felek.

Midād-ı kilk-i vaṣfuñla urur dil merhem-i teskīn
Olunca derd-i zaḫmı rūzgāruñ iştidād üzre

44. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 46
Mısra: **64**
Devir, zaman // felek.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

45. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **38**
Devir, zaman // esinti, yel.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

46. **rūzgāra:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **6**
Talih, baht, kader.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtiḳād üzre

47. **rūzgār:**
Kaside 43
Mısra: **74**
Devir // felek, talih.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

48. **rūzgāruñ:**-*uñ*
Kaside 43
Mısra: **74**
Zaman, vakit.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

49. **rūzgār:**
Kaside 53
Mısra: **5**
Esinti, yel // felek, talih.

Rūzgār itdi hebā berk-i hevā vü hevesi
Gülbün-i gülşen-i iḳbāle daḫi irmedin el

50. **rūzgār:**
Kaside 61

Mısra: **65**
Esinti, yel // felek, talih.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Rişte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

rūzgār-ı dūna:

1. **rūzgār-ı dūna:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Alçak dünya, alçak felek.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

rūzgār-ı dūn-perver:

1. **rūzgār-ı dūn-perver:**
Kaside 45
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Alçakları seven, koruyan dünya /felek.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

rūzgār-ı leʾīm:

1. **rūzgār-ı leʾīm:**
Kaside 32
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Alçak zaman /devir.

Nice zamān idi ʿaksine döndürüp felegi
Cefāyı ʿādet idinmişdi rūzgār-ı leʾīm

rūzgār-ı nā-kāmuñ:

1. **rūzgār-ı nā-kāmuñ:**-*uñ*
Kaside 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muradına eremeyen, talihsiz zaman.

Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naḳş-ı murād

rūzgār-ı pīre:

1. **rūzgār-ı pīre:**
Kaside 55
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İhtiyar zaman.

Devr-i luṭfı gülsitān-ı ʿāleme faṣl-ı bahār
ʿAhd-i ʿadli rūzgār-ı pīre eyyām-ı şebāb

rūz-ı bāzārı:

1. **rūz-ı bāzārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Çarşı günü, alışveriş günü // (ilim ve irfanın) değer gördüğü devir.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

2. **rūz-ı bāzārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Çarşı günü, alışveriş günü // (hünerin) değer gördüğü devir.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

rūz-ı ḥisāb:

1. **rūz-ı ḥisāb:**
Kaside 31
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Hesap günü, mahşer.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

2. **rūz-ı ḥisāb:**
Kaside 55
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Hesap günü, mahşer.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

rūz-ı ḳıyām:

1. **rūz-ı ḳıyām:**
Kaside 50
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

rūz-ı mübārek:

1. **rūz-ı mübārek:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uğurlu, kutlu gün.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

2. **rūz-ı mübārek:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Uğurlu, kutlu gün.

Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem- şevket ü şāndur

rūz-ı nev-rūz:

1. **rūz-ı nev-rūz:**
Kaside 53
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Nevruz günü.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

2. **rūz-ı nev-rūz:**
Kaside 31
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Nevruz günü, bayram günü.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

rūzī ola:

1. **rūzī ola:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, mutluluk veren güzel şeylere erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

Olur mı böyle bir rūz-ı mübārek daḫi ey Nefʿī
Ki hem nev-rūz ola hem luṭf-ı şāhenşāh ola rūzī

rūzī olmış:

1. **rūzī olmış:**-*mış*
Kaside 22
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, kısmet olmak.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

rūz-ı pīrūzı:

1. **rūz-ı pīrūzı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kutlu gün.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

rūz-ı rūşende:

1. **rūz-ı rūşende:**-*de*
Kaside 49
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gün, gündüz.

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

rūz-ı rūşen oldı:

1. **rūz-ı rūşen oldı:**-*dı*
Gazel 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gün olmak, gündüz gibi olmak.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

rūz-ı şumār:

1. **rūz-ı şumār:**
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hesap günü // kıyamet günü.

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

rūz-ı şumār olsa:

1. **rūz-ı şumār olsa:**-*sa*
Gazel 70
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hesap günü, mahşer günü olmak, mahşer günün gelmesi.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

rūz-ı veġāda:

1. **rūz-ı veġāda:**-*da*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Savaş, cenk günü.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

rūz-ı vuṣlat:

1. **rūz-ı vuṣlat:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kavuşma günü.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide:

1. **rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide:***-e*
Kaside 9
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Gündüzünü nevruz/bayram gibi sevinçli, gecesini Kadir gecesi gibi kıymetli etmek.

Ḥaḳḳ rūzını nev-rūz u şebüñ ḳadr ide her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur:

1. **rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Ebedi sultanlığın temel direği olmak.

Ey Āṣaf-ı zamāne ki her reʾy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

rüşd:

1. **rüşd:**
Kaside 25
Mısra: **94**
Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek seviyede olma, olgunluk, kemal.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

2. **rüşd:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek seviyede olma, olgunluk, kemal.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

Rüstem:

1. **Rüstem:**
Kaside 38
Mısra: **28**
Ünlü İran şâiri Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

2. **Rüstem:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

3. **Rüstem:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

4. **Rüstem:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Bir nigehle Ḳahramānı ḳatl ider Rüstem gibi
Baḳsañ ammā çeşmine bir ḫaste-i bī-tāb-ı nāz

5. **Rüstem:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

6. **Rüstem:**
Kaside 15
Mısra: **49**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

7. **Rüstem:**
Kaside 40
Mısra: **50**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Reşk ider cāhına dīvāna çıķınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

8. **Rüstem:**
Kaside 47
Mısra: **15**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

9. **Rüstem:**
Kaside 48
Mısra: **46**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Dil-āver Ķahramān-ı leşker-endāz
Ki döymez ḥamle-i tīġına Rüstem

10. **Rüstem:**
Kaside 51
Mısra: **100**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Ķuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muķābil Rüstem

11. **Rüstem:**
Gazel 120
Mısra: **9**
Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır // gamze.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

12. **Rüstemi:***-i*
Terkib-bend 1
Mısra: **27**
Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaķl almada merdānesin

13. **Rüstem:**
Kaside 39
Mısra: **57**
Ünlü İran şâiri Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşķarı ʿAnķā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

Rüstem olursa:

1. **Rüstem olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rüstem olmak (Rüstem gibi kahraman savaşçı olmak).

Saña bu ķuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

Rüstemāne:

1. **Rüstemāne:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **9**
Rüstem'e yakışır tarzda, onun gibi.

Rüstemāne kemāne ṣunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür iʿcāz

Rüstem-i ʿaşķız:

1. **Rüstem-i ʿaşķız:***-ız*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk Rüstem'i // aşk pehlivanı.

Ṭursaķ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muķābil
Başķa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşķız

2. **Rüstem-i ʿaşķız:***-ız*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk Rüstem'i // aşk pehlivanı.

Ṭursaķ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muķābil
Başķa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşķız

Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem:

1. **Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **68**

Kelime Tipi: -
Cihanın savaşçı, yiğit, kahraman Rüstem'i.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

Rüstem-i Dārā-ḥaşem-i rūzgār:

1. **Rüstem-i Dārā-ḥaşem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın Dara maiyetli /Dara ihtişamlı Rüstem'i.

Ṣaf-şiken-i memleket-i şarḳ u ġarb
Rüstem-i Dārā-ḥaşem-i rūzgār

Rüstem-i ehl-i dilim:

1. **Rüstem-i ehl-i dilim:**-*im*
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, irfan sahibi Rüstem.

Rüstem-i ehl-i dilim ʿaşḳ kemānum çekemez
Pādişāh-ı suḫanım fitne nişānum çekemez

Rüstem-i endīşemüñ:

1. **Rüstem-i endīşemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Düşünce Rüstem'i, Rüstem gibi kuvvetli düşünce.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

Rüstem-i nigāhına:

1. **Rüstem-i nigāhına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bakışın Rüstem'i, Rüstem gibi yiğit savaşçı bakış.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur:

1. **Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Devletli, muzaffer Rüstem (gibi) olmak.

Dīvāna çıḳsa Āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur

Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem:

1. **Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem:**
Kaside 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya arsasının kahraman Rüstem'i.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

rüsūm-ı bezli:

1. **rüsūm-ı bez̲li:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Bol bol verme, dağıtma usulü.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı bez̲li
Kes̲ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

rüsvālıḳ:

1. **rüsvālıḳla:**-*(i)la*
Gazel 32
Mısra: **7**
Ayıplanmışlık, rezillik.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

2. **rüsvālıġı:**-*ı*
Gazel 70
Mısra: **9**
Ayıplanmışlık, rezillik.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

3. **rüsvālıḳ:**-*lıḳ*
Gazel 6
Mısra: **3**
Ayıplanmışlık, rezillik.

Çün ʿāşıḳa rüsvālıḳ elbette muḳarrerdür
Mestāneligüm böyle rindāne degül mi yā

4. **rüsvālıġına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 31
Mısra: **83**
Ayıplanmışlık, rezillik.

Nehyi bu mertebe rüsvālıġına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

rüsvāyī:

1. **rüsvāyī:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Rezil, perişan.

Göñlüm ḳatı rüsvāyī mestāne midür bilmem
Mestāne degülse ger dīvāne midür bilmem

rüsvā-yı cihān eyledi:

1. **rüsvā-yı cihān eyledi:***-di*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya rezil etmek.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

rüsvā-yı dü-ʿālem olsaḳ:

1. **rüsvā-yı dü-ʿālem olsaḳ:***-sa, -ḳ*
Gazel 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İki âleme rezil olmak.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

rüsvā-yı dü-kevn itdi:

1. **rüsvā-yı dü-kevn itdi:***-di*
Gazel 20
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İki âlemde rezil etmek, dünyada ve ahirette rezil duruma düşürmek.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

rüsvā-yı ḳıyāmet eylemesün:

1. **rüsvā-yı ḳıyāmet eylemesün:***-me, -sün*
Gazel 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet günü rezil etmek, utanacak bir duruma sokmak.

Dil-dāde-i ḳaddüñde ḳalur mı daḫi nāmūs
Ḥaḳ eylemesün kimseyi rüsvā-yı ḳıyāmet

rüsvāy-ı zamāne eyledi:

1. **rüsvāy-ı zamāne eyledi:**
Kaside 41
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devrin rüsvası yapmak, dünyaya rezil etmek.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

rütbe:

1. **rütbesin:***-si, -n*
Kaside 56
Mısra: **66**
Mertebe, derece, paye.

Tā vire ḥükmin s̱enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

rütbe-i elfāẓa:

1. **rütbe-i elfāẓa:***-a*
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kelimelerin payesi, derecesi.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

rütbe-i naẓmumı:

1. **rütbe-i naẓmumı:***-u, -m, -ı*
Kaside 51
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Şiirin derecesi, mertebesi.

Rütbe-i naẓmumı inkār edemez kimse meger
Kendi miḳdārını bilmez bir iki lā-yefhem

rütbe-i sāmī:

1. **rütbe-i sāmī:**
Kaside 21
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yüksek, yüce rütbe.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

rüʾyā:

1. **rüʾyāda:***-da*
Kaside 31
Mısra: **67**
Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

2. **rüʾyāda:***-da*
Kaside 35
Mısra: **60**
Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

2.2.21. S̱, S, Ṣ

saʿādet:

1. **saʿādet:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

2. **saʿādetle:***-le*
Kaside 17
Mısra: **106**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

3. **saʿādetle:***-le*
Kaside 20
Mısra: **23**
Mutluluk, bahtiyarlık.

O çevgān-bāz-ı devlet kim aña olmış saʿādetle
Güneş gūy-ı zer-endūde felek meydān-ı pehnāver

4. **saʿādetle:***-le*
Kaside 21
Mısra: **13**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

5. **saʿādetle:***-le*
Kaside 22
Mısra: **53**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

6. **saʿādet:**
Kaside 29
Mısra: **63**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

7. **saʿādete:***-e*
Kaside 29
Mısra: **13**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Olur ne kimse ne deñlü saʿādete fāʾiz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

8. **saʿādeti:***-i*
Kaside 29
Mısra: **132**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

9. **saʿādetle:***-le*
Kaside 34
Mısra: **91**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

10. **saʿādetle:***-le*
Kaside 41
Mısra: **119**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Devletle saʿādetle ola kevkeb-i baḫtı
Ḫurşīd gibi encümen-ārā-yı zamāne

11. **saʿādetle:***-le*
Kaside 44
Mısra: **91**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

12. **saʿādet:**
Kaside 51
Mısra: **113**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

13. **saʿādet:**
Kaside 52
Mısra: **16**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

14. **saʿādet:**
Kaside 55
Mısra: **24**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

15. **saʿādet:**
Kaside 58

Mısra: **107**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

16. **saʿādet:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **20**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

17. **saʿādet:**
Kaside 30
Mısra: **127**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

18. **saʿādetle:***-le*
Kaside 11
Mısra: **71**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

19. **saʿādetle:***-le*
Kaside 22
Mısra: **3**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

20. **saʿādet:**
Kaside 36
Mısra: **81**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿazm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

21. **saʿādetle:***-le*
Kaside 38
Mısra: **105**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

22. **saʿādetle:***-le*
Kaside 39
Mısra: **103**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

23. **saʿādetle:***-le*
Kaside 40
Mısra: **1**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

24. **saʿādetle:***-le*
Kaside 43
Mısra: **37**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

25. **saʿādet:**
Kaside 45
Mısra: **94**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

26. **saʿādetle:***-le*
Kaside 56
Mısra: **51**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

27. **saʿādetle:***-le*
Kaside 56
Mısra: **91**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

28. **saʿādet:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaṣma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

29. **saʿādetle:***-le*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

saʿādet-ḫāne:

1. **saʿādet-ḫānenüñ:***-nüñ*
Kaside 52

Mısra: **121**
Mutluluk ve saadet yuvası // Şeyhülislam Muhammed Efendi'nin evi.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

<u>sāʿat:</u>

1. **sāʿat:**
Kaside 27
Mısra: **63**
Saat // zaman.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

<u>ṣabā:</u>

1. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **1**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

2. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Girih-i kākülüne dilleri bend itdi ṣabā
Ḳadr-i erbāb-ı dili ḫayli bülend itdi ṣabā

3. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Bağladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

4. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Bir ġazel oḳıdı mecmūʿa-i gülden bülbül
Lehçe-i şūḫını ġāyetde pesend itdi ṣabā

5. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

6. **ṣabā:**
Gazel 3
Mısra: **10**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

7. **ṣabā:**
Gazel 54
Mısra: **5**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

8. **ṣabā:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Olsun ḳo ṣabā da ḫam-ı zülfine giriftār
Çeksün biraz işkence-i ḳullāb cefāsın

9. **ṣabā:**
Gazel 104
Mısra: **18**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Āb-ı ʿadliyle cihān bāġ-ı bihişte dönsün
Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā micmere-gerdān olsun

10. **ṣabā:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

11. **ṣabā:**
Gazel 136
Mısra: **8**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

12. **ṣabā:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

13. **ṣabā:**
Kaside 5
Mısra: **22**
Gün doğusundan esen hafîf ve tatlı rüzgâr.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

14. **ṣabā:**
Kaside 13
Mısra: **35**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çarsū-yı gülşeninde müşk-i Tātārı

15. **ṣabā:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

16. **ṣabā:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

17. **ṣabā:**
Kaside 17
Mısra: **10**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

18. **ṣabā:**
Kaside 17
Mısra: **127**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

19. **ṣabā:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

20. **ṣabā:**
Kaside 27
Mısra: **48**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

21. **ṣabā:**
Kaside 38
Mısra: **43**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā ger micmere-gerdān olaydı būy-ı ḫulḳıyla
Ḳomazdı nükhet-i gīsū-yı yāra ārzū-yı şemm

22. **ṣabādan:***-dan*
Kaside 38
Mısra: **42**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

23. **ṣabā:**
Kaside 40
Mısra: **64**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

24. **ṣabā:**
Kaside 44
Mısra: **29**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Behre-yāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġraduġı ṣaḥrāyı

25. **ṣabā:**
Kaside 47
Mısra: **55**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

26. **ṣabā:**
Kaside 48
Mısra: **63**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā ger bulsa būy-ı ḫulḳın eyler
Buḫūr-ı dāmen-i pür-çīn-i perçem

27. **ṣabā:**
Kaside 49
Mısra: **52**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

28. **ṣabā:**
Kaside 49
Mısra: **85**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

29. **ṣabā:**
Kaside 52

Mısra: **20**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

30. **ṣabādan:**-*dan*
Nazm 4
Mısra: **3**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

31. **ṣabā:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

32. **ṣabā:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

33. **ṣabā:**
Gazel 3
Mısra: **2**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

34. **sabā:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

35. **ṣabā:**
Gazel 3
Mısra: **6**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

36. **ṣabā:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgâr.

Kesdi bīhūde fiġān eylemeden gülşende
Gūşmāl-i gül ile bülbüle pend itdi ṣabā

ṣabāḥ:

1. **ṣabāḥı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **72**
Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabah.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

ṣabāḥ-ı ḥaşre:

1. **ṣabāḥ-ı ḥaşre:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Mahşer sabahı, mahşer günü.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk olursa:

1. **sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 4
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Toprağın tabiatına ders vermek.

ʿAzmi olursa ger sabaḳ-āmūz-ı ṭabʿ-ı ḫāk
Kūh-ı girāna cünbüş-i bād-ı vezān virür

sābıḳ:

1. **sābıḳda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **85**
Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

2. **sābıḳda:**-*da*
Kaside 60
Mısra: **17**
Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

s̱ābit:

1. **s̱ābit:**
Kaside 31
Mısra: **29**
Seyyar (gezegen) olmayan, yerinde durur gibi görünen yıldızlar.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

sābit (ol):

1. **s̱ābit (ol):**
Kaside 56
Mısra: **9**
Yerinde durmak, kımıldamamak.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

sābit olmayınca:

1. **s̱ābit olmayınca:***-ma, -y, -ınca*
Kaside 49
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **-**
Sağlam, dayanıklı olmak.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

sābitāt:

1. **s̱ābitāt:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Gezegen cinsinden olmayan gök cisimleri, yıldızlar.

Çarḫ urur berk-i ḫazān gibi felekde s̱ābitāt
Ḳuvvet-i ḳahrıyla ger çıḳsa hevāya gird-bād

sābitāt-ı felegi:

1. **s̱ābitāt-ı felegi:***-i*
Kaside 31
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzünün gezegen olmayan cisimleri // yıldızlar.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

sābit-ḳadem ola:

1. **s̱ābit-ḳadem ola:***-a*
Kaside 47
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlı olmak, varlığı sürüp gitmek, daim olmak.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

ṣabr:

1. **ṣabr:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Sabır, dayanma, katlanma.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

2. **ṣabr:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Sabır, dayanma, katlanma.

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

3. **ṣabra:***-a*
Gazel 62
Mısra: **3**
Sabır, dayanma, katlanma.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

4. **ṣabr:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Sabır, dayanma, katlanma.

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

5. **ṣabra:***-a*
Gazel 27
Mısra: **8**
Sabır, dayanma, katlanma.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

6. **ṣabrı:***-ı*
Gazel 106
Mısra: **2**
Sabır, dayanma, katlanma.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

7. **ṣabr:**
Kaside 58
Mısra: **20**
Olacak, gelecek veya gerçekleşecek bir şeyi telaş göstermeden, telaşa kapılmadan bekleme, acelecilik etmeme.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

8. **ṣabr:**
Kaside 50
Mısra: **110**
Tahammül.

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

ṣabr eylesün:

1. **ṣabr eylesün:**-*sün*
   Gazel 75
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Sabretmek, dayanmak, tahammül göstermek.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā:

1. **ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā:**
   Kaside 59
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Çılgın âşığın gönlündeki sabır.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

ṣaç:

1. **saçar:**-*ar*
   Kaside 50
   Mısra: **78**
   Saçmak, serpmek.

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

2. **ṣaçardı:**-*ar, -dı*
   Kaside 14
   Mısra: **23**
   Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

3. **ṣaçdı:**-*dı*
   Kaside 14
   Mısra: **70**
   Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

4. **ṣaçar:**-*ar*
   Kaside 27
   Mısra: **48**
   Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

ṣaçıl:

1. **ṣaçılır:**-*ı, -r*
   Kaside 11
   Mısra: **83**
   Saçılmak, yayılmak.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

Ṣaçlı Ṭorı:

1. **Ṣaçlı Ṭorı:**
   Kaside 17
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   IV. Murad'ın atının ismi.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

2. **Ṣaçlı Ṭorı:**
   Kaside 17
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

3. **Ṣaçlı Ṭorı:**
   Kaside 17
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Ṣaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

ṣad:

1. **ṣad:**
   Kaside 2
   Mısra: **1**
   Yüz // yüzlerce, pek çok.

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

ṣad çāk itsün:

1. **ṣad çāk itsün:**-*sün*
   Gazel 125
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça etmek.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

ṣad pāre olur:

1. **ṣad pāre olur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **-**
Yüz parça olmak, parça parça olmak.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tiġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

ṣad sāle:

1. **ṣad sāle:**
Kaside 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yüz yıllık, asırlık.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

2. **ṣad sāle:**
Kaside 59
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **-**
Yüz yıllık, asırlık.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

3. **ṣad sāle:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Yüz yıllık, asırlık.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

sadāḳat:

1. **sadāḳatde:**-*de*
Kaside 51
Mısra: **54**
Doğruluk.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

ṣadāret eylemek:

1. **ṣadāret eylemek:**-*mek*
Kaside 43
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Sadrazamlık yapmak.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

ṣadā-yı ceresümdür:

1. **ṣadā-yı ceresümdür:**-*ü, -m, -dür*
Gazel 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Çan sesi.

Ol ḳāfile-sālār-ı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳım
Kim nāle-i ʿuşşāḳ ṣadā-yı ceresümdür

ṣadā-yı kūs-ı devletle:

1. **ṣadā-yı kūs-ı devletle:**-*le*
Kaside 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Saadet, mutluluk davulunun sesi.

Baḫtumı bir āstāne pāsbān itdi felek
Kim ṣadā-yı kūs-ı devletle gözümden gitdi ḫvāb

ṣadā-yı zeng-i şāhinden:

1. **ṣadā-yı zeng-i şāhinden:**-*den*
Kaside 47
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Şahinin çıngırağının sesi (şahinin ayağına takılan çıngırağın sesi).

Ṣadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

sāde:

1. **sādedür:**-*dür*
Terkib-bend 1
Mısra: **42**
Arınmış.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

2. **sāde:**
Kaside 55
Mısra: **66**
Süs ve zorlamadan uzak, açık ve anlaşılır.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

sāde-dil:

1. **sāde-dil:**
Kaside 41
Mısra: **85**
Temiz kalpli.

Ben sāde-dil ebnā-yı zamān ise münāfıḳ
Güçdür baña ġāyetde müdārā-yı zamāne

ṣadef:

1. **şadef:**
Kaside 30
Mısra: **87**
İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

2. **şadef:**
Kaside 27
Mısra: **98**
İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

3. **şadef:**
Kaside 20
Mısra: **46**
İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Kef-i dest-i kerīmünden irişdi feyż-i nisyānī
Ṣadef gibi n'ola olsa dehānum pür-dür ü gevher

4. **şadefdür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **80**
İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pākuñ dürr-i şehvārı

5. **şadef:**
Kaside 36
Mısra: **49**
İçinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

<u>şadef-i dilden:</u>

1. **şadef-i dilden:**-*den*
Kaside 53
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Gönül sedefi.

Her ne gevher ki çıḳarsam ṣadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şuʿarā gūy-ı girībān-ı ḫulel

<u>şadef-i dürr-i yetīm ola:</u>

1. **şadef-i dürr-i yetīm ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Büyük inci sedefi gibi olmak.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

<u>şadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī:</u>

1. **şadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī:**
Kaside 41
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İri taneli mana incisinin sedefi.

Ṭabʿı ṣadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī
Endīşesi mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne

<u>şadef-i keffini:</u>

1. **şadef-i keffini:**-*i, -n, -i*
Kaside 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Avuç sedefi // avuç içi.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

<u>şadef-i lüʾlū-yı şad- dāne-i ʿummān-ı suhan:</u>

1. **şadef-i lüʾlū-yı şad- dāne-i ʿummān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Şiir okyanusunun yüz taneli inci sedefi.

Ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ ednā güheri
Ṣadef-i lüʾlū-yı ṣad- dāne-i ʿummān-ı suḫan

<u>şadef-i salṭanata:</u>

1. **şadef-i salṭanata:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Saltanat sedefi // hükümdarlık.

Felek-i maʿdelete māh-ı tamām
Ṣadef-i salṭanata dürr-i yetīm

<u>şadef-i sāmiʿa-i ʿālemi:</u>

1. **şadef-i sāmiʿa-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kulak sedefi // insanların kulağı.

Ḫāmem ol ebr-i güher-pāş-ı suḫandür kim ider
Ṣadef-i sāmiʿa-i ʿālemi pür-mürvārīd

ṣadef-i semʿ-i ḳabūle:

1. **ṣadef-i semʿ-i ḳabūle:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Kabul kulağının sedefi.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ:

1. **ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ:**-*ı, -n, -uñ*
Kaside 60
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İnci saçan şairlik sedefi.

Ṣadef-i ṭabʿ-ı güher-bārınuñ ednā güheri
Ṣadef-i lüʾlū-yı ṣad- dāne-i ʿummān-ı suḫan

ṣad-ġunc u delāl:

1. **ṣad-ġunc u delāl:**
Kaside 35
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Yüzlerce naz ve işve.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

saʿd-i ekber:

1. **saʿd-i ekber:**
Kaside 55
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Jüpiter (Müşteri) gezegeni.

Necm-i baḫt-ı kāʾināt Esʿad Efendi kim ider
Saʿd-i ekber ḫāk-i pāyından saʿādet iktisāb

saʿd-ı ekber olsa:

1. **saʿd-ı ekber olsa:**-*sa*
Kaside 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Jübiter yıldızı olmak / çok uğurlu yıldız olmak.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

ṣādır oldı:

1. **ṣādır oldı:**-*dı*
Kaside 48
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek, zuhur etmek.

Ki bī-tābāne fi'l-ḥāl oldı ṣādır
Bu evṣāf-ı perīşān u ferāhem

ṣadme-i dest-i ḳahrı:

1. **ṣadme-i dest-i ḳahrı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kahır elinin /gazabın çarpması // gazaba uğrama.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

ṣadme-i ḳahrı:

1. **ṣadme-i ḳahrı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın çarpması.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

2. **ṣadme-i ḳahrı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın çarpması.

Cihān-penāh-ı ʿadālet ki ṣadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

3. **ṣadme-i ḳahrı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın çarpması.

Ṣadme-i ḳahrı ser-nigūn itdi
Çarḫ-ı ġaddār-ı fitne-engīzi

ṣadme-i ḳahrıyla:

1. **ṣadme-i ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 55
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın çarpması.

ʿAvn-ı inṣāfıyla mülk-i maʿdelet bī-iḫtilāl
Ṣadme-i ḳahrıyla iḳlīm-i sitem pür-inḳılāb

ṣadme-i mūr:

1. **ṣadme-i mūr:**
Kaside 26
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Karıncanın vuruşu.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

ṣadme-i naʿlī:

1. **ṣadme-i naʿlī:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Nalın çarpması /hızla vurması.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīẖi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

ṣadme-i pāyı:

1. **ṣadme-i pāyı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ayağın hızla vurması (atın tekme atması bağlamında).

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīẖı s̱üreyyāya

ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ:

1. **ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
(Atın) nalının (yere) kuvvetle vuruşu, çarpması.

Her bir ḳademde ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ
Gāv-ı zemīne zelzele-i üstüẖᵛān virür

ṣadr:

1. **ṣadra:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **69**
Makam.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

ṣadrā:

1. **ṣadrā:**
Kaside 30
Mısra: **83**
Ey Sadrazam.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ẖulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

2. **ṣadrā:**
Kaside 35
Mısra: **81**
Ey Sadrazam.

Āṣafā dādgerā memleket-ārā Ṣadrā
Ey Ḫudāvend-i hümāyūn güher-i ferruẖ-fāl

3. **ṣadrā:**
Kaside 36
Mısra: **55**
Ey Sadrazam.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

4. **ṣadrā:**
Kaside 29
Mısra: **89**
Ey Sadrazam.

Bülend-mertebe Ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

5. **ṣadrā:**
Kaside 45
Mısra: **77**
Ey Sadrazam.

Kerem-şiʿār ẖidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

6. **ṣadrā:**
Kaside 27
Mısra: **53**
Ey sadrazam.

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ẖudāvendā
Eyā şāyeste-i taẖt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

7. **ṣadrā:**
Kaside 38
Mısra: **75**
Ey sadrazam.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

8. **ṣadrā:**
Kaside 49
Mısra: **65**
Ey sadrazam.

Felek-mesned ẖudāvendā ẖıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

9. **ṣadrā:**
Kaside 51
Mısra: **59**
Ey sadrazam.

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

10. **ṣadrā:**
Kaside 52
Mısra: **75**
Ey sadrazam.

Dāverā dānişverā ṣadrā efāżıl-perverā
Ey cihān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānī vü beyān

11. **ṣadrā:**
Kaside 55
Mısra: **45**
Ey sadrazam.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

12. **ṣadrā:**
Kaside 58
Mısra: **69**
Ey sadrazam.

Suḫan-penāh-ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn

ṣadr-ı ʿadl ü dād:

1. **ṣadr-ı ʿadl ü dād:**
Kaside 43
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ve adaletin başı, makamı.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

ṣadr-ı ʿālī-naẓarā:

1. **ṣadr-ı ʿālī-naẓarā:**
Kaside 31
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Ey idraki yüce sadrazam.

Ṣadr-ı ʿālī-naẓarā āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā
Ey şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb

ṣadr-ı Āṣaf-menişā:

1. **ṣadr-ı Āṣaf-menişā:**
Kaside 40
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey Âsaf tabiatlı vezir.

Ṣadr-ı Āṣaf-menişā ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā
Ey Hümā-sāye Ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem

ṣadr-ı aʿẓam:

1. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Kaside 37
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sadrazam, yüce reis.

Ṣadr-ı aʿẓam o cihānbān-ı ʿaẓīmü'ş-şān kim
Rīzesinüñ düridür gevher-i tāc-ı Hūşeng

2. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Kaside 40
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Sadrazam, yüce reis.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

ṣadr-ı aʿẓam olursa:

1. **ṣadr-ı aʿẓam olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 48
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Sadrazam olmak.

Cenāb-ı ḥażret-i İlyās Pāşā
Ki lāyıḳdur olursa ṣadr-ı aʿẓam

ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib:

1. **ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 43
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Doğuda ve batıda hükmünü yürüten sadrazam.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

ṣadr-ı aʿẓamuñ:

1. **ṣadr-ı aʿẓamuñ:***-u, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sadrazam, vezir-i azam.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

ṣadr-ı bālā-hāne-i ḳaṣrın:

1. **ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın:***-ı, -n*
Kaside 34
Mısra: **33**

Kelime Tipi: -
Köşkün en yüksek yeri.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

ṣadr-ı bārgāhıdur:

1. **ṣadr-ı bārgāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yüce divan.

Müftī-i kāmrān ki dergāhı
Feleğüñ ṣadr-ı bārgāhıdur

ṣadr-ı Cem-pāye:

1. **ṣadr-ı Cem-pāye:**
Kaside 50
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı/rütbeli başkan // Cem makamlı şeyhülislam.

Ṣadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş ḳāʾid-i iḳbāline teslīm-i zimām

ṣadr-ı cihān:

1. **ṣadr-ı cihān:**
Kaside 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan sadrazamı.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne
Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

ṣadr-ı devletde:

1. **ṣadr-ı devletde:**-*de*
Kaside 39
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

2. **ṣadr-ı devletde:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

3. **ṣadr-ı devletde:**-*de*
Kaside 57
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Devletin sadrazamlığı, sadrazamlık makamı.

Ṣadr-ı devletde mürebbī olup ehl-i naẓma
İtmeye mekrümetüñ anları muḥtāc-ı niyāz

ṣadr-ı dīn-penāhıdur:

1. **ṣadr-ı dīn-penāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dinin koruyucusu sadrazam.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

ṣadr-ı dīn-perver ü ḫaṣm-efken ü aḥbāb-nevāz:

1. **ṣadr-ı dīn-perver ü ḫaṣm-efken ü aḥbāb-nevāz:**
Kaside 57
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dostlarını hoş tutan, düşmanını yere seren ve dine hizmet eden sadrazam.

Māh-ı mihr-efser ü encüm-ḥaşem ü çarḫ-ı serīr
Ṣadr-ı dīn-perver ü ḫaṣm-efken ü aḥbāb-nevāz

ṣadr-ı dīvān:

1. **ṣadr-ı dīvāna:**-*a*
Kaside 35
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

2. **ṣadr-ı dīvāna:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

3. **ṣadr-ı dīvānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -

Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

4. **ṣadr-ı dīvānı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Divanın başı (Sadrazamlık makamı bağlamında).

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzīde Ṣadr-ı dīvānı
Şehenşāh-ı cihān-gīrüñ sipeh-sālār-ı manṣūrı

ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet:

1. **ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet:**
Kaside 48
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Adalet divanının başı, divan-ı hümayunun başkanı.

Sütūde ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı ʿālem

ṣadr-ı felek- pāye:

1. **ṣadr-ı felek- pāye:**
Kaside 33
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Rütbesi yüksek sadrazam.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

ṣadr-ı fetvāda:

1. **ṣadr-ı fetvāda:**-*da*
Kaside 54
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Fetva verme makamı, şeyhülislamlık.

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

ṣadr-ı güzīn:

1. **ṣadr-ı güzīn:**
Kaside 46
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Seçkin sadrazam.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Bez̠l-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde:

1. **ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde:**
Kaside 41
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Tecrübe sahibi sağlam düşünceli sadrazam.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

ṣadr-ı kevkebe-güster:

1. **ṣadr-ı kevkebe-güster:**
Kaside 32
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İhtişam yayan sadrazam // ihtişamlı, heybetli, ulu sadrazam.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā:

1. **ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā:**
Kaside 50
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin önde gelenlerinin başı, reisi.

Mültecā-yı vüzerā Ṣadr-ı kibār-ı ʿulemā
Kāmkār-ı fużalā faḫr-ı mevālī-i ʿıẓām

ṣadr-ı memleket-ārā:

1. **ṣadr-ı memleket-ārā:**
Kaside 56
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen sadrazam.

Ḥabbez̠ā erkān-ı devlet kim aña revnaḳ vire
Böyle ṣadr-ı memleket-ārā müşīr-i ḫurde-bīn

ṣadr-ı muʿallāya:

1. **ṣadr-ı muʿallāya:**-*y, -a*
Kaside 40
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yüce makam // sadrazamlık.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Basdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

ṣadr-ı muʿallāyı:

1. **ṣadr-ı muʿallāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27

Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Yüce makam // sadrazamlık.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

ṣadr-ı muʿaẓẓam:

1. **ṣadr-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 42
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Büyük, hürmetli sadrazam.

Ṣadr-ı muʿaẓẓam ki der-i ʿadlidür
Ḳıble-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

ṣadr-ı mükerrem:

1. **ṣadr-ı mükerrem:**
Kaside 48
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Aziz, muhterem sadrazam.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem:

1. **ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem:**
Kaside 39
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Perviz maiyetli / Perviz ihtişamlı vezir.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe:

1. **ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe:**
Kaside 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ay ihtişamlı, gönlü aydınlık /anlayışlı sadrazam.

Ṣadr-ı rūşen-dil ü meh-kevkebe Bayram Pāşā
Ki ider devleti bir demde ġanī dünyāyı

ṣadr-ı ṣāḥib-izʿānı:

1. **ṣadr-ı ṣāḥib-izʿānı:**
Kaside 30
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Feraset sahibi sadrazam.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

ṣadr-ı suḫan-perver:

1. **ṣadr-ı suḫan-perver:**
Kaside 43
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Güzel sözler bulup söyleyen / şair sadrazam.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

ṣadr-ı suḫan-pīşe:

1. **ṣadr-ı suḫan-pīşe:**
Kaside 41
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söylemeyi bilen, sözden anlayan sadrazam.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

ṣadr-ı sütūde-aḥvāl:

1. **ṣadr-ı sütūde-aḥvāl:**
Kaside 35
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Övülmeye değer davranışı olan sadrazam, övgüye layık sadrazam.

Dāver-i tīġ ü ḳalem nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem
Ṣāḥib-i luṭf u kerem Ṣadr-ı sütūde-aḥvāl

ṣadr-ı yegāne-i ʿālem:

1. **ṣadr-ı yegāne-i ʿālem:**
Kaside 58
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cihanın biricik başkanı (şeyhülislamı).

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

ṣadr-nişīnān-ı suḫan:

1. **ṣadr-nişīnān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Şiirin başta oturanları, başkanları // büyük şairler.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

ṣāf:

1. **ṣāf:**
Kaside 13
Mısra: **71**
Temiz, berrak, halis.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

2. **ṣāf:**
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Temiz, berrak, halis.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

3. **ṣāf:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Temiz, berrak, halis.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

4. **ṣāf:**
Kaside 40
Mısra: **43**
Temiz, berrak, halis.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

5. **ṣāf:**
Kaside 45
Mısra: **59**
Temiz, berrak, halis.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

6. **ṣāfdur:***-dur*
Kaside 50
Mısra: **117**
Temiz, berrak, halis.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

7. **ṣaf:**
Kaside 55
Mısra: **68**
Temiz, berrak, halis.

Feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

8. **ṣaf:**
Gazel 34
Mısra: **5**
Sıra, dizi.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫʷārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

ṣaf çekse:

1. **ṣaf çekse:***-se*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Sıraya dizilmek.

Ṣaf çekse ne dem süṭūr-ı ḫaṭṭuñ
Ey ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā

ṣaf nişīnān-ı felek:

1. **ṣaf nişīnān-ı felek:**
Kaside 52
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Felekte oturanların safı // melekler.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

ṣāf olmayana:

1. **ṣāf olmayana:***-ma, -y, -an, -a*
Gazel 78
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Temiz kalpli olmak, iyi niyetli olmak, art niyetsiz olmak.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

ṣaf ṣaf:

1. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saflar meydana getirecek şekilde, dizi dizi, sıra sıra.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

2. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saflar meydana getirecek şekilde, dizi dizi, sıra sıra.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

<u>şaf şaf ṭurur:</u>

1. **şaf şaf ṭurur:***-u, -r*
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yan yana dizilmek.

Temāşāya çıḳup şaf şaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ başşa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

<u>şafā:</u>

1. **şafālar:***-lar*
Kaside 34
Mısra: **92**
Gönül huzuru/şenliği.

Saʿādetle o ʿişretgāh-ı ḫoş-ṭarḥ-ı dil-ārāda
Ṣafālar kesb ide dāʾim dil-i pür-feyż-i mesrūrı

2. **şafāsı:***-sı*
Kaside 58
Mısra: **108**
Gönül huzuru/şenliği.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde şafāsı ziyāde ʿömri füzūn

3. **şafāda:***-da*
Kaside 18
Mısra: **54**
Neşe, mutluluk, zevk.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür şafāda keyf-i şahbāya

4. **şafāsın:***-sı, -n*
Müseddes 1
Mısra: **26**
Neşe, mutluluk, zevk.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ şafāsın bilmemek ancaḳ

5. **şafāmuz:***-muz*
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Gönül şenliği, rahat, huzur.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında şafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

6. **şafāya:***-y, -a*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **37**
Saflık, berraklık.

Bu şafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

7. **şafāyı:***-y, -ı*
Gazel 69
Mısra: **2**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ḥaẓẓ ider dil ġam-ı cānān ile bī-tāb olıcaḳ
Ol şafāyı bulamam mest-i mey-i nāb olıcaḳ

8. **şafādan:***-dan*
Gazel 87
Mısra: **9**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

9. **şafāsın:***-sı, -n*
Gazel 101
Mısra: **8**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü şafāsın

10. **şafādan:***-dan*
Kaside 10
Mısra: **37**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde şafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

11. **şafādan:***-dan*
Kaside 48
Mısra: **28**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

12. **şafāsından:***-sı, -n, -dan*
Kaside 48
Mısra: **22**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Ki Bū Cehl oḳusa ʿömrinde bir kez
Ṣafāsından behişt olur cehennem

13. **şafāsından:***-sı, -n, -dan*
Kaside 52
Mısra: **38**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Mevlevīdür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler şafāsından revān

14. **şafā:**
Kaside 53
Mısra: **9**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

El ṣafā cāmın alduḳca ele reşk ile ben
Ḫūn-ı dil nūş iderin bāde-i gülgūna bedel

15. **ṣafā:**
Kaside 61
Mısra: **7**
Gönül şenliği, neşe, zevk.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

16. **ṣafādur:***-dur*
Gazel 108
Mısra: **2**
Gönül huzuru, rahatlık.

Ġam cānuma kār itdi bilmem ne belādur bu
Dil derd ile āsūde ammā ne ṣafādur bu

17. **ṣafā:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Saflık, berraklık.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

18. **ṣafāsın:***-sı, -n*
Gazel 120
Mısra: **3**
Zevk.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

19. **ṣafāsını:***-sı, -n, -ı*
Gazel 136
Mısra: **7**
Zevk.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

20. **ṣafā:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Huzur, rahatlık // zevk, neşe.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

21. **ṣafā:**
Kaside 42
Mısra: **13**
Huzur, rahatlık // zevk, neşe.

Dilde ṣafā olmayıcaḳ ʿārife
Bī-mezedür hep niʿam-ı rūzgār

22. **ṣafāsından:***-sı, -n, -dan*
Kaside 38
Mısra: **88**
Neşe, zevk.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥüñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

23. **ṣafādan:***-dan*
Kaside 48
Mısra: **33**
Neşe, zevk.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

24. **ṣafā:**
Kaside 51
Mısra: **7**
Neşe, zevk.

Müjde-i yümn-i ḳudūmiyle ṣafā pey-der-pey
Feyż-i teşrīf-i viṣāliyle feraḥ dem-ber-dem

25. **ṣafā:**
Kaside 45
Mısra: **81**
Gönül şenliği, rahat, huzur.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

26. **ṣafāya:***-y, -a*
Kaside 45
Mısra: **81**
Gönül şenliği, rahat, huzur.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

27. **ṣafā:**
Kaside 52
Mısra: **47**
Saflık, berraklık.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

28. **ṣafā:**
Kaside 53
Mısra: **93**
Saflık, berraklık // halisane.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

ṣafā buldı:

1. **ṣafā buldı:***-dı*
Kaside 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neşe bulmak, neşelenmek.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

2. **ṣafā buldı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Neşe bulmak, neşelenmek.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

ṣafā bulmada:

1. **ṣafā bulmada:**-*mada*
Kaside 60
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Neşe bulmak, neşelenmek.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

ṣafā eyledim:

1. **ṣafā eyledim:**-*di, -m*
Gazel 95
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zevk almak, neşelenmek.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

ṣafā eyleyelüm:

1. **ṣafā eyleyelüm:**-*y, -elüm*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eğlenmek, vaktini neşe ve zevk içinde geçirmek.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

ṣafā geldüñ:

1. **ṣafā geldüñ:**
Kaside 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sefa geldin (geldiniz); "hoş geldin, hoş geldiniz" anlamında kullanılan ağırlama, karşılama sözü.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

ṣafā itmez:

1. **ṣafā itmez:**-*mez*
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zevk almak, hoşlanmak.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyịneden
ʿAḳsini gördükce zịrā kendüyi ḥayrān bulur

ṣafā kesb eyler:

1. **ṣafā kesb eyler:**-*r*
Kaside 48
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zevk almak.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḳunduḳca ṣafā kesb eyler ādem

ṣafā virmek:

1. **ṣafā virmek:**-*mek*
Kaside 35
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

ṣafā virmez:

1. **ṣafā virmez:**-*mez*
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Bāde bu gūne ṣafā virmez idi meclise ger
Bulmasaḳ Nefʿī-i pākīze-edāyı bu gice

ṣafā virmiş:

1. **ṣafā virmiş:**-*miş*
Kaside 55
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Güzelleştirmek.

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

ṣafā virür:

1. **ṣafā virür:**-*ü, -r*
Kaside 17
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Rahatlatmak, neşe, zevk vermek.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir gūne ṣafā

ṣafā-bahş-ı laṭīfümdür:

1. **ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür:**-*i, -m, -dür*
Kaside 13
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Sefa veren zarif kişilik.

Gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür
Ki zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas u ḫᵛārı

ṣafālar eyleye:

1. **ṣafālar eyleye:**-*y, -e*
Kaside 13
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Eğlenmek, neşelenmek.

Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

ṣaf-ārā:

1. **ṣaf-ārā:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Katıldığı safları süsleyen.

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

ṣafā-yı āb-ı zemzem:

1. **ṣafā-yı āb-ı zemzem:**
Kaside 48
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zemzem suyunun saflığı, duruluğu.

Maʿānīsinde ẕevḳ-i keyf-i bāde
Edāsında ṣafā-yı āb-ı zemzem

ṣafā-yı bāṭın:

1. **ṣafā-yı bāṭın:**
Kaside 30
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Kalbin saflığı, berraklığı.

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī

ṣafā-yı cāvidānīdür:

1. **ṣafā-yı cāvidānīdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Daimi, kalıcı zevk.

Ṣafā-yı cāvidānīdür neşāṭ-ı luṭfı aḥbāba
Belā-yı nāgehānīdür ḫayāl-i tīġı aʿdaya

ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ:

1. **ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Sahip olunan) niteliklerin verdiği zevk.

Ẕevḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

ṣafā-yı ḫāṭır:

1. **ṣafā-yı ḫāṭır:**
Kaside 46
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Gönül rahatlığı, gönül huzuru.

İnşāʾa'llāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

ṣafā-yı ḫāṭır bula:

1. **ṣafā-yı ḫāṭır bula:**-*a*
Kaside 46
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru elde etmek, gönül huzuruna sahip olmak.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

ṣafā-yı ḫāṭır olaydı:

1. **ṣafā-yı ḫāṭır olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 45
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru, gönül şenliği olmak.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

ṣafā-yı meclis-i rindānemüz:

1. **ṣafā-yı meclis-i rindānemüz:**-*müz*
Gazel 86
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rint meclisinin neşesi, zevki.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

ṣafā-yı meşreb-i pākin:

1. **ṣafā-yı meşreb-i pākin:***-i, -n*
   Kaside 20
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Temiz yaratılışın / iyi huyun saflığı, berraklığı.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

ṣafā-yı meşreb-i pākinden:

1. **ṣafā-yı meşreb-i pākinden:***-i, -n, -den*
   Kaside 18
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Temiz yaratılışın neşesi.

Ṣafā-yı meşreb-i pākinden olsa bā-ḫaber Cemşīd
Elin ṣunmazdı ʿömründe daḫi cām-ı muṣaffāya

ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına:

1. **ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına:***-ı, -n, -a*
   Kaside 58
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Hususi sohbetin zevki.

Ṣafā-yı ṣoḥbet-i ḫāṣına ḳudsiyān müştāḳ
Cemāl-i şāhid-i reʾyine ʿaḳl-ı küll mecnūn

ṣafā-yı ṣuffası:

1. **ṣafā-yı ṣuffası:***-sı*
   Kaside 34
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Avlunun neşesi, huzuru.

Ṣafā-yı ṣuffası āb-ı ruḫ-ı kāşāne-i cennet
Duḫān-ı micmeri gīsū-yı ḫam-ender-ḫam-ı ḥūrī

ṣaf-der:

1. **ṣaf-der:**
   Kaside 41
   Mısra: **4**
   Düşman saflarını yarıp geçen kahraman, yiğit.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

1. **ṣaf-derler:***-ler*
   Müfret 14
   Mısra: **1**
   Düşman saflarını yarıp geçen kahraman, yiğit.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣaf-derler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

ṣaf-derā:

1. **ṣaf-derā:**
   Kaside 14
   Mısra: **75**
   Ey düşman saflarını yaran kahraman.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **ṣaf-derā:**
   Kaside 38
   Mısra: **75**
   Ey düşman saflarını yaran kahraman.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

ṣaf-der-i ʿālem:

1. **ṣaf-der-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı, yiğidi // cihanın en büyük şairi.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

2. **ṣaf-der-i ʿālem:**
   Kaside 29
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı, yiğidi.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

ṣaf-der-i ʿālī-himem-i rūzgār:

1. **ṣaf-der-i ʿālī-himem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın yüce himmetli kahramanı.

Āṣaf-ı Cem-mesned-i devr-i zamān
Ṣaf-der-i ʿālī-himem-i rūzgār

ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān:

1. **ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān:**
   Kaside 24
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Felek arsasının /dünyanın düşman saflarını yarıp geçen kahramanı.

Ṣaf-der-i ʿarṣa-i devrān ki kifāyet itmez
Cilve-i Eşheb-i iḳbāline meydān-ı felek

şaf-der-i bī-bāk ü pervādur:

1. **şaf-der-i bī-bāk ü pervādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Korkusuz yiğit, kahraman.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āġışte-i nuṣret
Ki hengām-ı veġāda ṣaf-der-i bī-bāk ü pervādur

şaf-der-i Cem-kevkebe:

1. **şaf-der-i Cem-kevkebe:**
Kaside 33
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Cem ihtişamlı kahraman, yiğit.

Ey ṣaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medḥüñ
Pīrāye-i şemşīr-i zebān-ı şuʿarādur

şaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım:

1. **şaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım:***-ı, -m*
Kaside 10
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Düşmanları öldüren şiir kahramanı.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

şaf-der-i endīşe:

1. **şaf-der-i endīşe:**
Kaside 54
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Düşünce kahramanı, yiğidi.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

şaf-der-i Ḥayder-şemşīr:

1. **şaf-der-i Ḥayder-şemşīr:**
Kaside 39
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali kılıçlı kahraman.

Ḳahramān-ı vüzerā ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā
Merd-i meydān-ı veġā ṣaf-der-i Ḥayder-şemşīr

şaf-der-i ḳalʿa-güşā:

1. **şaf-der-i ḳalʿa-güşā:**
Kaside 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kale zapteden kahraman.

Āferīn ey ʿālem-efrāẖte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

şaf-der-i kāmil:

1. **şaf-der-i kāmil:**
Kaside 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner sahibi kahraman.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣulṭān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

şaf-der-i kişver-güşā:

1. **şaf-der-i kişver-güşā:**
Kaside 14
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Ülkeler fetheden kahraman, yiğit.

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

şaf-der-i maʿnā:

1. **şaf-der-i maʿnā:**
Kaside 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mana (ordusunun) saflarını yaran // mana ülkesini fetheden.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i sāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīġı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

şaf-der-i maʿreke-perdāz-ı Nerīmān-şavlet:

1. **şaf-der-i maʿreke-perdāz-ı nerīmān-şavlet:**
Kaside 40
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanını düzenleyen Neriman saldırışlı kahraman.

Ṣaf-der-i maʿreke-perdāz-ı Nerīmān-ṣavlet
Dāver-i memleket-ārā-yı pesendīde-şiyem

şaf-der-i meydān-ı ʿālem:

1. **şaf-der-i meydān-ı ʿālem:**
Kaside 48
Mısra: **40**

Kelime Tipi: -
Dünya meydanı / yeryüzünün düşman saflarını yaran kahramanı.

Sütūde ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı ʿālem

ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī:

1. **ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī:**
Kaside 45
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanının Hz. Ali saldırışlı kahramanı.

Güzīde dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn:

1. **ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn:**
Kaside 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zafere ermiş kahraman.

N'ola bu s̠ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

ṣaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü ṣāf-żamīr:

1. **ṣaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü ṣāf-żamīr:**
Kaside 39
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Temiz kalpli, yüksek yaratılışlı ve cesur kahraman.

Dāver-i ʿādil ü ʿālī-naẓar u pāk-nihād
Ṣaf-der-i pür-dil ü vālā-güher ü ṣāf-żamīr

ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā:

1. **ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mana harp meydanının saflarını yaran kahraman.

Ṣaf çekse ne dem süṭūr-ı ḫaṭṭuñ
Ey ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā

ṣaf-der-i ṣadr-nişīn:

1. **ṣaf-der-i ṣadr-nişīn:**
Kaside 37
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Başta oturan, başkanlık yapan kahraman.

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā:

1. **ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā:**
Kaside 40
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Ey üslup sahibi kahraman, kendine has tarzı olan kahraman.

Ṣadr-ı Āṣaf-menişā ṣaf-der-i ṣāḥib-revişā
Ey Hümā-sāye Ḫudāvend-i hümāyūn-maḳdem

ṣaf-der-i sipeh-ārā:

1. **ṣaf-der-i sipeh-ārā:**
Kaside 32
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Orduyu süsleyen savaşçı.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

ṣaf-der-i yegāne:

1. **ṣaf-der-i yegāne:**
Kaside 28
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Eşsiz cengâver // Vezir-i azam Murad Paşa.

Ol ṣaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

ṣafder-i yektā:

1. **ṣafder-i yektā:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz kahraman, yiğit // eşsiz, güçlü şair.

Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum
Berhem-zen-i ḫayl ü ḥaşem-i ḥasm-ı cebāndur

ṣaf-der-i yektā:

1. **ṣaf-der-i yektā:**
Kaside 37
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz kahraman, yiğit.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

ṣaf-der-i yektā-yı zamāne:

1. **ṣaf-der-i yektā-yı zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Devrin biricik/eşsiz kahramanı.

Ey ṣadr-ı cihān ṣaf-der-i yektā-yı zamāne
Muḥtāc-ı der-i devletüñ ebnā-yı zamāne

ṣafha:

1. **ṣafhaşına:**-*sı, -n, -a*
   Kaside 36
   Mısra: **19**
   Sayfa, levha.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafhaşına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

ṣafḥa-i āb:

1. **ṣafḥa-i āb:**
   Gazel 136
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Suyun yüzü, su yüzeyi.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

2. **ṣafḥa-i āb:**
   Kaside 14
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Suyun yüzü, su yüzeyi.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āẕeri

ṣafḥa-i ḫāṭırdan:

1. **ṣafḥa-i ḫāṭırdan:**-*dan*
   Kaside 61
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Gönül sayfası.

Bir ḳaṣīdeyle ḳanāʿat itmedi medḥüñde dil
Ṣafḥa-i ḫāṭırdan itdim bir ġazel de intiḫāb

ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı:

1. **ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı:**-*ı*
   Kaside 37
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Bahtın alnı.

Jeng-i ġamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün ṣafḥa-i pīşānī-i baḫtı ājeng

ṣaf-ı aʿdāya:

1. **ṣaf-ı aʿdāya:**-*y, -a*
   Kaside 27
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Düşman safları.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

ṣaf-ı müjgāna:

1. **ṣaf-ı müjgāna:**-*a*
   Gazel 55
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Kirpiklerden oluşan saf, sıra.

Ṭursaḳ ne ʿaceb ger ṣaf-ı müjgāna muḳābil
Başḳa başına her birimüz Rüstem-i ʿaşḳız

ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı:

1. **ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Kendini beğenmiş cesurların safı.

Virür ḥayāt dil-i bī-dilān-ı nākāma
İder şikeste ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı

ṣaf-ı rezminde:

1. **ṣaf-ı rezminde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 47
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Savaş düzeni.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

ṣāfī:

1. **ṣāfī:**
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **33**
   Temiz, arınmış.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

2. **ṣāfī:**
Kaside 55
Mısra: **74**
Saf, halis.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

3. **ṣāfīdür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **4**
Saf, temiz, berrak.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

4. **ṣāfī:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Saf, halis // katıksız, saf şarap.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

ṣāfī dil:

1. **ṣāfī dil:**
Kaside 62
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gönlü temiz.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

ṣaflar düzüp:

1. **ṣaflar düzüp:**-*üp*
Kaside 28
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Saf bağlamak, sıralanmak.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

ṣaf-pīrā:

1. **ṣaf-pīrā:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Safları düzelten, düzenleyen // komutan.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı:

1. **ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Döne döne savaşan yiğit, bahadır.

Ḫıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taḫt-ı Süleymānī
Cihān-gīr-i muẓaffer ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı

ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī:

1. **ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī:**
Kaside 34
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Timur tarzı savaşın düşma safalarını bozan yiğidi.

Cihān-gīr-i ḫayāl efser-rübā-yı baḫt-ı İskender
Sipeh-sālār-ı maʿnā ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī

ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz:

1. **ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz:**
Kaside 37
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşman üzerine ordu gönderen, düşman saflarını yaran yiğit (vezir).

Ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām:

1. **ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām:**
Kaside 50
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Namı /şöhreti söz süsleyen şairlerin saflarını yaran (olan).

Nefʿī-i tīġ-zebānım ki zamānumda benim
Ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām

ṣaf-şiken:

1. **ṣaf-şiken:**
Kaside 28
Mısra: **109**
Düşman saflarını bozan, düşman ordusunu dağıtan.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng:

1. **ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng:**
Kaside 37
Mısra: **18**

Kelime Tipi: -
Cenk meydanının saflar yaran yiğidi.

Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müddeʿā-baḫş-ı ẓafer ṣaf-şiken-i ʿarṣa-i ceng

ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā:

1. **ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā:**
Kaside 21
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kale zaptedip fitne bağlayan (fitneyi ortadan kaldıran) kahraman.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

ṣaf-şiken-i hayl-i sitem:

1. **ṣaf-şiken-i ḫayl-i sitem:**
Kaside 51
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zulüm süvarisinin saflarını bozan // zulmü ortadan kaldıran.

Āṣaf-ı maʿdeleti ḥāris-i mülk-i inṣāf
Ḳahramān-ı ġażabı ṣaf-şiken-i ḫayl-i sitem

ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā:

1. **ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā:**
Kaside 39
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kale zapteden, fetheden kahraman.

Ḳahramān-ı vüzerā ṣaf-şiken-i ḳalʿa-güşā
Merd-i meydān-ı veġā ṣaf-der-i Ḥayder-şemşīr

ṣaf-şiken-i kişver-gīr:

1. **ṣaf-şiken-i kişver-gīr:**
Kaside 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ülkeler alan muzaffer kahraman.

Āferīn ey ʿālem-efrāḫte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ:

1. **ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âşıklar ordusunun saflarını yaran.

Rüstem gibi geh ṣaf-şiken-i leşker-i ʿuşşāḳ
Nefʿī gibi mest-i ser-endāz-ı maḥabbet

ṣaf-şiken-i memleket-i şarḳ u ġarb:

1. **ṣaf-şiken-i memleket-i şarḳ u ġarb:**
Kaside 42
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Doğu ve batı memleketlerinin saflarını yaran /doğu ve batı memleketlerine karşı zafer kazanan.

Ṣaf-şiken-i memleket-i şarḳ u ġarb
Rüstem-i Dārā-ḥaşem-i rūzgār

ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet:

1. **ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet:**
Kaside 33
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Heybetli /yürekli yiğitlerin safını bozan / heybetli yiğitleri yenen, onlara galip gelen.

Ol ṣaf-şiken-i şīr-i ṣalābet ki hücūmı
Dehşet-fiken-i ḳalb-i dilīrān-ı veġādur

ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın:

1. **ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın:***-ı, -n*
Kaside 23
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Huyun/yaratılışın aynasının saflığı // saf, temiz yaratılış.

Taʿbīr idemem ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın
Mirʿāt-ı Ḫudā āb-ı ruḫ-ı cevher-i ʿālem

ṣaġa ṣola çeküp:

1. **ṣaġa ṣola çeküp:***-üp*
Kaside 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sağa sola sallamak // kılıç sallamak, cenk etmek.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

sāġar:

1. **sāġar:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Kadeh // şarap.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

2. **sāġar:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Kadeh // şarap.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

3. **sāġara:***-a*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kadeh // şarap.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

4. **sāġar:**
Kaside 15
Mısra: **12**
Kadeh // şarap.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

5. **sāġarını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 50
Mısra: **15**
Kadeh // şarap.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

6. **sāġar:**
Kaside 4
Mısra: **26**
Kadeh // şarap.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

7. **sāġar:**
Gazel 49
Mısra: **5**
Kadeh.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

8. **sāġaruñ:***-uñ*
Gazel 128
Mısra: **8**
Kadeh.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

9. **sāġarı:***-ı*
Kaside 9
Mısra: **22**
Kadeh.

Dil-bersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

sāġar eylerdük:

1. **sāġar eylerdük:***-r, -dük*
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
İçki kadehi yapmak, kadeh gibi kullanmak.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

sāġar-ı bezm-i keremüñden:

1. **sāġar-ı bezm-i keremüñden:***-ü, -ñ, -den*
Kaside 53
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Lütuf, ihsan meclisinin kadehi.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ ṣuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

sāġar-ı Cem olurdı:

1. **sāġar-ı Cem olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 48
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **-**
Cem'in kadehi olmak (Cem'in kadehi gibi neşe dolu olmak).

Olaydı feyż-i luṭfı dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdı sāġar-ı Cem

sāġar-ı Cemdür:

1. **sāġar-ı Cemdür:***-dür*
Gazel 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Cem'in kadehi.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

sāġar-ı iḳbāli:

1. **sāġar-ı iḳbāli:***-i*
Kaside 28
Mısra: **145**
Kelime Tipi: **-**
Saadet kadehi // talih.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

sāġar-ı mīnā:

1. **sāġar-ı mīnā:**
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ʿişret-ḫānesin

sāġar-ı mīnādadur:

1. **sāġar-ı mīnādadur:***-da, -dur*
Terkib-bend 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

sāġar-ı mīnāya:

1. **sāġar-ı mīnāya:***-y, -a*
Kaside 6
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Sırça kadeh, camdan yapılmış kadeh.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

sāġar-ı mīnā-yı zamāne:

1. **sāġar-ı mīnā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Zamanın sırça kadehi.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

sāġar-ı nāz çekmez:

1. **sāġar-ı nāz çekmez:***-mez*
Kaside 57
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Naz şarabı içmek.

ʿAdli ger muḥtesib-i kişver-i ḥüsn olsa daḫi
Çeşm-i maḫmūr-ı bütān çekmez idi sāġar-ı nāz

sāġar-ı pīrūze:

1. **sāġar-ı pīrūze:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Firuzeden (yeşil renkli taş) yapılmış içki kadehi.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

sāġar-ı ṣahbāya:

1. **sāġar-ı ṣahbāya:***-y, -a*
Gazel 65
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Büyük şarap kadehi.

Dem bu demdür be-hey idrāksiz endīşeyi ḳo
Kevs̱eri ḥavżı ile sāġar-ı ṣahbāya degiş

sāġar-ı sīmīn-mehi:

1. **sāġar-ı sīmīn-mehi:***-i*
Kaside 50
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Gümüş ay kadehi.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

sāġar-ı zerrīni:

1. **sāġar-ı zerrīni:***-i*
Kaside 22
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh // güneş (kadehin güneş gibi dönmesi, elden ele dolaşarak dönmesi dolayısıyla).

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫurşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

sāḥa-i meydān-ı semā:

1. **sāḥa-i meydān-ı semā:**
Kaside 17
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

ṣahbā:

1. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Şarap, bade.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

2. **ṣahbā:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Şarap, bade.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

3. **ṣahbā:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Şarap, bade.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

4. **ṣahbāyı:***-yı*
Kaside 44
Mısra: **72**
Şarap, bade.

Ben ol Çemşīd-i ṭarab-ḫāne-i feyżim ki müdām
Ḫusrevānī-ḫum ile nūş iderin ṣahbāyı

5. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Şarap, bade.

Nice mest olmasun ʿāşıḳ felek peymāne ġam ṣahbā
Münāsib bezm-i ʿaşḳa ḥaḳ bu hem peymāne hem ṣahbā

6. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Şarap, bade.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

7. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Şarap, bade.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

8. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Şarap, bade.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

9. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Şarap, bade.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

10. **ṣahbā:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Şarap, bade.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

11. **ṣahbā:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Şarap, bade.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

12. **ṣahbā:**
Kaside 41
Mısra: **82**
Şarap, bade.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

<u>saḥbān-ı suḫan:</u>

1. **saḥbān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Sözün Sahbân'ı (Sahbân b. Züfer b. İyâs el-Vâilî el-Bâhilî (ö. I. yüzyıl sonları / VIII. yüzyılın başları) Vâil kabilesinin hatip ve şairi.).

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Saḥbān-ı suḫan

<u>ṣahbā-yı zamāne:</u>

1. **ṣahbā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zamanın /devrin kadehi.

Devrān o ḳadar ʿaks-i murād üzre döner kim
Ġamnāk ider oldı dili ṣahbā-yı zamāne

<u>saḫī:</u>

1. **saḫīdir:***-dir*
Kaside 47

Mısra: **8**
Cömert, eli açık.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

2. **saḫī:**
Kaside 48
Mısra: **47**
Cömert, eli açık.

Saḫī şāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

şāḥib:

1. **şāḥibin:**-*i, -n*
Kaside 52
Mısra: **51**
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi şāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

2. **şāḥibin:**-*i, -n*
Kaside 52
Mısra: **123**
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ şāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

3. **şāḥibinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 58
Mısra: **32**
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik.

Anuñla ruḫsaṭ-ı seyr olmasa ḳalur nevmīd
Meger ki şāḥibinüñ luṭfına ola maḳrūn

4. **şāḥibinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 27
Mısra: **73**
Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse // hükümdar.

O mülküñ şāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

şāḥibā:

1. **şāḥibā:**
Kaside 27
Mısra: **53**
Ey sahip, ey iyilik ve ihsan sahibi.

Vezīrā şāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

şāḥib-hüsn olan:

1. **şāḥib-ḥüsn olan:**-*an*
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellik sahip olmak, güzel olmak.

Böyle şāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyineden
ʿAḳsini gördükce ẕirā kendüyi ḥayrān bulur

şāḥib-i erkān-ı suḫan:

1. **şāḥib-i erkān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Söz söylemede önde gelenler, söz üstatları.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine şāḥib-i erkān-ı suḫan

şāḥib-i luṭf u kerem:

1. **şāḥib-i luṭf u kerem:**
Kaside 35
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve iyilik sahibi.

Dāver-i tīġ ü ḳalem nāẓım-ı ḥāl-i ʿālem
Ṣāḥib-i luṭf u kerem Ṣadr-ı sütūde-aḥvāl

şāḥib-i luṭf-ı firāvān:

1. **şāḥib-i luṭf-ı firāvān:**
Kaside 56
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Çok lütuf sahibi, çok ihsanda bulunan.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Ṣāḥib-i luṭf-ı firāvān mālik-i reʾy-i rezīn

şāḥib-i şultān-ı ʿālem:

1. **şāḥib-i şultān-ı ʿālem:**
Kaside 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanının vekili, veziri.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣultān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

şāḥib-istiʿdād:

1. **ṣāḥib-istiʿdād:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Kabiliyet sahibi, yetenekli.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr:

1. **ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr:**
Kaside 39
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Cihana hâkim olan kerem sahibi.

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā:

1. **ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā:**
Kaside 59
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Memleketi süsleyen kerem sahibi.

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

ṣāḥib-keşf:

1. **ṣāḥib-keşf:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Keşif sahibi.

Ben ne Keşşāf'um ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

ṣāḥib-ḳırān:

1. **ṣāḥib-ḳırāndur:***-dur*
Gazel 141
Mısra: **2**
Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Leşker-i müjgānı kim bir Ḳahramāndur her biri
Ġamzesiyle ceng ider ṣāḥib-ḳırāndur her biri

2. **ṣāḥib-ḳırān:**
Kaside 14
Mısra: **75**
Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

3. **ṣāḥib-ḳırān:**
Kaside 15
Mısra: **49**
Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

4. **ṣāḥib-ḳırān:**
Kaside 38
Mısra: **75**
Her zaman muvaffak olan, talihli hükümdar.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām:**
Kaside 20
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
En büyük hükümdar.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Talihi iyi olan hükümdar.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Cem azametli hükümdar.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil:**
Kaside 47
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi vezir.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā:**
Kaside 48
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Ülkeyi süsleyen talihli /muzaffer sadrazam.

Saḫī ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem:**
Kaside 16
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Her zaman muvaffak olan ihtişamlı padişah.

Ḳahramān-ı Cem-ḥaşem ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem
Zübde-i şāhān-ı ʿālem intiḫāb-ı rūzgār

ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb:

1. **ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb:**
Kaside 14
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Doğunun ve batının hükümdarı.

Āftāb-ı baḥr u ber ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-güşā-yı ṣaf-deri

ṣāḥib-lāf olur:

1. **ṣāḥib-lāf olur:***-u, -r*
Kaside 14
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Söz ustası olmak.

Ḥasb-i hālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī:

1. **ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī:**
Kaside 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keyhüsrevlik makamının sahibi (büyük İran hükümdarı Keyhüsrev'e telmihen padişahlık makamının sahibi).

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

ṣāḥib-mezāḳ:

1. **ṣāḥib-meẕāḳıdur:***-ı, -dur*
Gazel 81
Mısra: **2**
Zevk sahibi.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān:

1. **ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān:**
Kaside 52
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Hükümranlıktan yeterince nasiplenen.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār:

1. **ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın nasiplisi, kazançlısı.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

ṣāḥib-rüşd:

1. **ṣāḥib-rüşde:***-e*
Kaside 43
Mısra: **36**
Kemal sahibi.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān:

1. **ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān:**
Gazel 142
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce makam sahibi, vezir.

O ṣāḥib-ṣadr-ı ʿālī-şān ki lāyıḳdur eger olsa
Felek ferş-i ḥarīm-i cāhına bir naṭʿ-ı zerdūzī

ṣāḥib-ṣadr-ı himmet:

1. **ṣāḥib-ṣadr-ı himmet:**
Kaside 27
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Himmet koltuğuna oturan, himmet makamının sahibi.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḥātem-i Ṭāyī

ṣāḥib-serīr-i maʿdelet:

1. **ṣāḥib-serīr-i maʿdelet:**
Kaside 43
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Adaletli taht sahibi // adil vezir.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin:

1. **ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin:***-sin*
Kaside 49
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Lütuf mülkünün taht sahibi, lütuf memleketinin hükümdarı.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

ṣāḥib-suḫan:

1. **ṣāḥib-suḫanuñ:***-uñ*
Kaside 7
Mısra: **23**
Şair.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

2. **ṣāḥib-suḫan:**
Kaside 56
Mısra: **43**
Şair.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

ṣāḥib-ṭabʿ:

1. **ṣāḥib-ṭabʿ:**
Kaside 47
Mısra: **126**
Şairlik yeteneğine sahip, şair.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

ṣāḥib-taht u efserdür:

1. **ṣāḥib-taḫt u efserdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Taç ve taht sahibi // hükümdar.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem:

1. **ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem:**
Kaside 45
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Cihanın tasarruf sahibi, cihanı yöneten.

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

ṣāḥib-vefa:

1. **ṣāḥib-vefā:**
Kaside 48
Mısra: **88**
Vefa sahibi, vefalı.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne olsam:

1. **ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne olsam:***-sa, -m*
Kaside 41
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zamanın beyaz el sahibi olmak // zamanın mucize sahibi olmak.

Ben Enverī-i devr-i zamānım n'ola olsam
Mūsā gibi ṣāḥib-yed-i beyżā-yı zamāne

sāḥil:

1. **sāḥilüm:***-ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **16**
Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

2. **sāḥilini:***-i, -n, -i*
Kaside 10
Mısra: **86**
Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʿlū-yı ter eyler

3. **sāḥilin:***-i, -n*
Kaside 31
Mısra: **126**
Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

4. **sāḥilinde:***-i, -n, -de*
Kaside 32
Mısra: **96**
Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

<u>**sāḥil-i yemm:**</u>

1. **sāḥil-i yemm:**
   Kaside 51
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Deniz kıyısı.

Luṭfı gösterse ger emvāce rüsūm-ı bezli
Kes̱ret-i dürr ü güherden kem ola sāḥil-i yemm

<u>**sāḥir:**</u>

1. **sāḥir:**
   Gazel 60
   Mısra: **13**
   Sihir yapan, büyücü.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

2. **sāḥir:**
   Gazel 82
   Mısra: **9**
   Sihir yapan, büyücü.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

3. **sāḥir:**
   Gazel 137
   Mısra: **8**
   Sihir yapan, büyücü.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

4. **sāḥirdür:**-*dür*
   Kaside 47
   Mısra: **109**
   Sihir yapan, büyücü.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

<u>**sāḥir-i bī-pervāyı:**</u>

1. **sāḥir-i bī-pervāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 44
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Pervasız, gözü pek büyücü.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

<u>**sāḥir-i iʿcāz-nümādur:**</u>

1. **sāḥir-i iʿcāz-nümādur:**-*dur*
   Kaside 33
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Mucize gösteren büyücü.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

<u>**sāḥir-i maʿnā-perdāz:**</u>

1. **sāḥir-i maʿnā-perdāz:**
   Gazel 62
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Değişik manalar söyleyen büyücü.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

<u>**sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim:**</u>

1. **sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim:**-*im*
   Gazel 90
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Hayalin mucize düzenleyen sihirbazı.

Sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim ammā
Gördügüm bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı taḳrīr idemem

<u>**sāḥir-i üstād:**</u>

1. **sāḥir-i üstād:**
   Kaside 41
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Usta büyücü // üstat şair.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

<u>**sāḥir-i vaḥy-āzmā:**</u>

1. **sāḥir-i vaḥy-āzmā:**
   Kaside 43
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Vahiy tecrübe eden, vahiyle iş işleyen büyücü.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

<u>**sāḥir-i vaḥy-āzmāyım:**</u>

1. **sāḥir-i vaḥy-āzmāyım:**-*ım*
   Kaside 12
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Vahiy tecrübe eden, vahiyle iş işleyen büyücü.

Sāḥir-i vaḥy-āzmāyım muʿciz-i dest-i Kelīm
İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

sahḳ itmez:

1. **sahḳ itmez:**-*mez*
   Kaside 50
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Dövmek, döverek ezmek.

ʿIṭr-sūz olmaġ içün bezm-i güle daḫi nesīm
Hāven-i lālede sahḳ itmez idi ʿanber-i ḫām

ṣaḥn:

1. **ṣaḥnında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 52
   Mısra: **26**
   Mekânın ortası, orta yer.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i murașṣaʿ şemʿdān

2. **ṣaḥnından:**-*ı, -n, -dan*
   Kıt'a 1
   Mısra: **3**
   Mekânın ortası, orta yer.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

3. **ṣaḥnında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 34
   Mısra: **9**
   Avlu.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

4. **ṣaḥnında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 55
   Mısra: **92**
   Avlu.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

ṣaḥn-ı bāġ u būstān:

1. **ṣaḥn-ı bāġ u būstān:**
   Kaside 5
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Bağ ve bahçenin ortası.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

ṣaḥn-ı çemen:

1. **ṣaḥn-ı çemen:**
   Gazel 105
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Bahçenin ortası, meydan.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

ṣaḥn-ı cihān:

1. **ṣaḥn-ı cihān:**
   Kaside 59
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Dünya meydanı // yer yüzü.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān:

1. **ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān:**
   Kaside 5
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Mekânsız gökyüzü meydanı.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne:

1. **ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne:**
   Gazel 40
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kağıthane meydanı.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

ṣaḥn-ı riyāżını:

1. **ṣaḥn-ı riyāżını:**-*ı, -n, -ı*
   Kaside 58
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Bahçenin orta yeri, bahçe meydanı.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

ṣahrā:

1. **ṣaḥrāya:**-*y, -a*
   Kaside 5
   Mısra: **49**
   Çöl, kır, ova.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u ṣaḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

2. **ṣaḥrā:**
Kaside 6
Mısra: **60**
Çöl, kır, ova.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

3. **ṣaḥrāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **62**
Çöl, kır, ova.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

4. **ṣaḥrāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **30**
Çöl, kır, ova.

Behre-yāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġraduġı ṣaḥrāyı

5. **ṣaḥrā:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Çöl, kır, ova.

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

6. **ṣaḥrālaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 56
Mısra: **39**
Çöl, kır, ova.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

7. **ṣaḥrāları:**-*lar, -ı*
Kaside 15
Mısra: **57**
Kır, ova // savaş alanı.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

saht:

1. **saḫt:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Güçlü, kuvvetli, sağlam, metin.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

sāʿid:

1. **sāʿidinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 56
Mısra: **38**
Kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı.

N'ola hem zer hem güher bez̠l itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

sāʿiḳa:

1. **sāʿiḳa:**
Kaside 9
Mısra: **81**
Yıldırım.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

2. **ṣāʿiḳa:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Yıldırım.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

3. **ṣāʿiḳa:**
Kaside 29
Mısra: **56**
Yıldırım.

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

sāʿiḳā-engīz:

1. **sāʿiḳā-engīz:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Yıldırım koparan, yıldırım çıkaran.

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz:

1. **ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz:**
Kaside 57
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Dağ yakan, dağı yok eden yıldırım.

Nükhet-i gülşen-i aḫlāḳı nesīm-i gül-bīz
Berḳ-ı ebr-i ġażabı ṣāʿiḳa-i kūh-güdāz

sāḳ:

1. **sāḳ:**
Kaside 38
Mısra: **72**
Baldır.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

sakf:

1. **saḳfın:**-*ı, -n*
   Kaside 13
   Mısra: **11**
   Dam, çatı, kubbe.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

2. **saḳfı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **44**
   Dam, çatı, kubbe.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

saḳf-ı āsmānuñ:

1. **saḳf-ı āsmānuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 58
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **-**
   Göğün çatısı, gök kubbe.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

saḳf-ı künbed-i gerdāne:

1. **saḳf-ı künbed-i gerdāne:**-*e*
   Gazel 33
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **-**
   Gökyüzünün çatısı.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

şakın:

1. **ṣaḳınur:**-*u, -r*
   Gazel 63
   Mısra: **9**
   Kendini gözetmek, korumak.

Dili dil-berden anuñçün ṣaḳınur endīşe
Ġam-ı ʿaşḳı bilür ol āfet-i cānum çekemez

2. **ṣaḳınsun:**-*sun*
   Gazel 124
   Mısra: **9**
   Kendini gözetmek, korumak.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

3. **ṣaḳın:**
   Gazel 74
   Mısra: **6**
   Uzak durmak, çekinmek, kaçınmak.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yāruñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

4. **ṣaḳın:**
   Gazel 117
   Mısra: **10**
   Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

sāḳī:

1. **sāḳī:**
   Gazel 27
   Mısra: **1**
   İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

2. **sāḳī:**
   Kaside 15
   Mısra: **29**
   İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

3. **sāḳī:**
   Kaside 62
   Mısra: **11**
   İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

4. **sāḳīdür:**-*dür*
   Gazel 81
   Mısra: **1**
   İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

5. **sāḳī:**
   Gazel 130
   Mısra: **9**
   İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

6. **sāḳī:**
Gazel 144
Mısra: **3**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

7. **sāḳī:**
Kaside 15
Mısra: **17**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

8. **sāḳīye:***-y, -e*
Kaside 55
Mısra: **43**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sāḳīye tāc-ı ʿinābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

9. **sāḳī:**
Gazel 48
Mısra: **1**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Ẕevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

10. **sāḳī:**
Gazel 74
Mısra: **7**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

11. **sāḳīdür:***-dür*
Gazel 81
Mısra: **10**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

İtse Nefʿī n'ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

12. **sāḳī:**
Kaside 15
Mısra: **2**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

13. **sāḳī:**
Gazel 126
Mısra: **8**
İçki dağıtan, kadeh sunan kimse // sevgili.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

<u>sāḳī olsa:</u>

1. **sāḳī olsa:***-sa*
Kaside 21
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **-**
İçki dağıtan olmak.

Ger olsa meşrebi rindān-ı ʿāleme sāḳī
Bulurdı revnaḳ-ı bayrāmı cumʿa aḫşāmı

<u>sāḳī-i devrān:</u>

1. **sāḳī-i devrān:**
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Felek sakisi.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

<u>sāḳī-i endīşemüñ:</u>

1. **sāḳī-i endīşemüñ:***-m, -üñ*
Kaside 14
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Düşünce sakisi.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ ṭahḳīḳ dürd-i sāġarı

<u>sāḳī-i ezel:</u>

1. **sāḳī-i ezel:**
Kaside 44
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Ezel sakisi // Allah.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

<u>sāḳī-i felek:</u>

1. **sāḳī-i felek:**
Kaside 50
Mısra: **151**

Kelime Tipi: -
Felek sakisi // gökyüzü.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

sāḳī-i ferḫunde-liḳā:

1. **sāḳī-i ferḫunde-liḳā:**
Kaside 50
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Mübarek yüzlü saki.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

sāḳī-i mey-ḫāneyiz:

1. **sāḳī-i mey-ḫāneyiz:***-y, -iz*
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin sakisi, şarap dağıtanı.

Çekmeziz renc-i ḫumārı ʿömrümüzde gerçi biz
Ġam degül maḫmūr olursaḳ sāḳī-i mey-ḫāneyiz

sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne olsa:

1. **sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne olsa:**
Kaside 41
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın neşe veren meclisinin şarap sunan sakisi olmak.

Cemşīd gibi olsa n'ola meşreb-i pāküñ
Sāḳī-i mey-i bezm-i ṭarab-zā-yı zamāne

sāḳī-i mey-i vaḥdet:

1. **sāḳī-i mey-i vaḥdet:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vahdet şarabının sakisi // mürşit.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel:

1. **sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel:**
Kaside 53
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Ecel şarabının sakisi // Azrail.

Çekmezin sāġar-ı bezm-i keremüñden elümi
Bir ayaḳ şuna meger sāḳī-i ṣaḥbā-yı ecel

sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur:

1. **sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur:***-dur*
Kaside 59
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neşe kadehinin sakisi.

Yā devr-i felek sāḳī-i ṣahbā-yı ṭarabdur
ʿĀlem aña bir meclis-i ṣad-gūne niʿamdür

sāḳī-i ṣāḥib-kerem:

1. **sāḳī-i ṣāḥib-kerem:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan sahibi/cömert saki.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

sāḳī-i ṭabʿum:

1. **sāḳī-i ṭabʿum:***-u, -m*
Kaside 31
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Şairlik sakisi.

Mest olur nükhet-i saḥbā-yı maʿāniyle melek
Sāḳī-i ṭabʿum idince heves-i bezm-i şarāb

saḳīm ider:

1. **saḳīm ider:***-er*
Kaside 32
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Hatalı etmek, bozmak.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

sāḳiyā:

1. **sāḳiyā:**
Gazel 9
Mısra: **3**
Ey saki.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

2. **sāḳiyā:**
Kaside 62

Mısra: **1**
Ey saki.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿiṣ̱-i şūr u şeġab

3. **sāḳiyā:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Ey saki.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

4. **sāḳiyā:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Ey saki.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

5. **sāḳiyā:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Ey saki.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

6. **sāḳiyā:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Ey saki.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sākiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

7. **sāḳiyā:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Ey saki.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

8. **sāḳiyā:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Ey saki.

Getir āyīne-i ʿālem-nümā-yı cām-ı şahbāyı
Benim de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyāyı

sakkāyī:

1. **saḳḳāyī:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Su dağıtan, sucu.

Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb itse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyī

ṣakla:

1. **ṣaḳla:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Korumak, esirgemek.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tez̤vīr ü riyādan ṣaḳla

2. **ṣaḳla:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Korumak, esirgemek.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tez̤vīr ü riyādan ṣaḳla

3. **ṣaḳla:**
Rübai 1
Mısra: **4**
Korumak, esirgemek.

Baṣdım reh-i vādī-i rübāʿīye ḳadem
Ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan ṣaḳla

4. **saḳlamaḳ:***-maḳ*
Kaside 47
Mısra: **75**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Demek güç saḳlamaḳ güç ġamzeden ḥāl-i dil-i zārı
Belā-yı ehl-i ʿaşḳı gör ne derd-i ḥayret-efzādur

sāl:

1. **ṣalmazsa:***-maz, -sa*
Kaside 27
Mısra: **100**
Bırakmak, göndermek.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

2. **ṣalduġınca***:- duġınca*
Kaside 14
Mısra: **24**
Savurmak, vurmak, saldırmak.

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefūñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

ṣalā:

1. **ṣalāya:***-y, -a*
Kaside 5

Mısra: **8**
Çağrı, davet.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

2. **ṣalādur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **3**
Çağrı, davet.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

3. **ṣalā:**
Kaside 17
Mısra: **158**
Çağrı, davet.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

4. **ṣalādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **100**
Çağrı, davet.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

5. **ṣalādur:***-dur*
Kaside 13
Mısra: **87**
Meydan okuma sözü; kendine güvenen ortaya çıksın, işte meydan.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

ṣalābet:

1. **ṣalābetde:***-de*
Kaside 39
Mısra: **34**
Kuvvet, sağlamlık.

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

ṣalāḥ:

1. **ṣalāḥ:**
Kaside 29
Mısra: **19**
Düzelme, iyileşme.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

sālār:

1. **sālārı:***-ı*
Kaside 45
Mısra: **78**
Baş, başkan, reis, kumandan.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

2. **sālārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **66**
Baş, başkan, reis, kumandan.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla:

1. **ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla:***-la*
Kaside 29
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Yeme içme, eğlence daveti, çağırısı.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

ṣalā-yı taʿmīm eylemiş:

1. **ṣalā-yı taʿmīm eylemiş:***-miş*
Kaside 7
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Herkesi davet etmek.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

ṣalın:

1. **ṣalınsa:***-sa*
Gazel 20
Mısra: **2**
Naz ve eda ile yürümek.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

2. **ṣalınur:***-u, -r*
Gazel 133
Mısra: **2**
Naz ve eda ile yürümek.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

3. **ṣalınsañ:***-sa, -ñ*
Gazel 134
Mısra: **1**
Naz ve eda ile yürümek.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

4. **ṣalınup:**-*up*
Kaside 17
Mısra: **85**
Naz ve eda ile yürümek.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

5. **ṣalındı:**-*dı*
Gazel 105
Mısra: **4**
Sağa sola veya öne arkaya hafifçe sallanmak.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

__sālik-i bī-tūşe-i gümrāha:__

1. **sālik-i bī-tūşe-i gümrāha:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yolunu kaybetmiş azıksız yolcu.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

__sālim ola:__

1. **sālim ola:**-*a*
Kaside 34
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Güvende olmak.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

__sālis olur:__

1. **s̱ālis̱ olur:**-*u, -r*
Kaside 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üçüncü olmak.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

__salṭanat:__

1. **salṭanat:**
Kaside 4
Mısra: **81**
Hükümdarlık, sultanlık.

Her salṭanat ki ḥükmi nesaḳ-sāz ola aña
Ḳānūnı dād-ı devlet-i Nūşīrevān virür

2. **salṭanat:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Hükümdarlık, sultanlık.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

3. **salṭanat:**
Kaside 4
Mısra: **116**
Hükümdarlık, sultanlık.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

4. **salṭanat:**
Kaside 8
Mısra: **40**
Hükümdarlık, sultanlık.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

5. **salṭanatuñ:**-*uñ*
Kaside 10
Mısra: **80**
Hükümdarlık, sultanlık.

Ey Ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

6. **salṭanatda:**-*da*
Kaside 11
Mısra: **101**
Hükümdarlık, sultanlık.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

7. **salṭanat:**
Kaside 20
Mısra: **84**
Hükümdarlık, sultanlık.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

__salṭanat-ı cāvidān virür:__

1. **salṭanat-ı cāvidān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Ebedi sultanlık vermek.

Şānı şehān-ı ʿālemi ḫᵛār u ḥaḳīr ider
Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

saltanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem:

1. **salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem:**
Kaside 29
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahlarının saltanatı.

Nite ki salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ʿibād

salṭanat-pīrā-yı ʿālem:

1. **salṭanat-pīrā-yı ʿālem:**
Kaside 25
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cihan saltanatını süsleyen.

Kāmkār-ı pür-kerem şāhenşeh-i ʿālī-himem
Salṭanat-pīrā-yı ʿālem ḥażret-i Sulṭān Murād

Sām:

1. **Sām:**
Terkib-bend 1
Mısra: **27**
Şehnâme'de adı geçen, Nerîman'ın oğlu ve Zâl'in babası olan, kuvvetiyle bilinen, İran'ın efsanevî kahramanlarındandır.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

Sām u Güstehem olursa:

1. **Sām u Güstehem olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 15
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Sam ve Güstehem gibi olmak.

Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

ṣamem-i rūzgār:

1. **ṣamem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zamanın sağırlığı.

Böyle mi eylerdim edā medḥüñi
Olmasa muḥkem ṣamem-i rūzgār

sāmiʿa:

1. **sāmiʿa:**
Kaside 50
Mısra: **115**
İşiten, dinleyen.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa lezzet-i güftārum ile şīrīn-kām

ṣan:

1. **ṣan:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Sanki, güya.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

2. **ṣanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 5
Mısra: **69**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

3. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 3
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

4. **ṣanur:**-*u, -r*
Gazel 19
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Mecnūn ne bilür ḳāʿide-i nāz u niyāzı
ʿĀşıḳ mı ṣanur kendin o meczūb-ı maḥabbet

5. **ṣanur:**-*u, -r*
Gazel 27
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

6. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 89
Mısra: **5**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

7. **ṣanurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

8. **şanurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ġamzeñ dili rüsvā-yı cihān eyledi āḫir
Bi'llāh ben ol āfeti hem-rāz ṣanurdım

9. **şanurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Maʿmūr idügin bilmez idim böyle ḫarābāt
Mestāneleri ḫāne-ber-endāz ṣanurdım

10. **şanurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

11. **şanuram:**-*u, -r, -am*
Kaside 3
Mısra: **95**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanuram kendümi bir ḫᵛāce-i ṣāḥib-cevher
Alduġımca elüme kilk-i güher-efşānı

12. **şanmañ:**-*ma, -ñ*
Kaside 9
Mısra: **62**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

13. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 9
Mısra: **87**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

14. **şanma:**-*ma*
Kaside 10
Mısra: **22**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

15. **şanmañ:**-*ma, -ñ*
Kaside 10
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

16. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 11
Mısra: **83**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

17. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **107**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanur gird-āb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

18. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 13
Mısra: **17**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

19. **şanma:**-*ma*
Kaside 14
Mısra: **11**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

20. **şanasın:**-*a, -sın*
Kaside 17
Mısra: **13**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

21. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **33**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

22. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 20
Mısra: **80**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

23. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 21

Mısra: **92**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

24. **şanmañ:**-*ma, -ñ*
Kaside 27
Mısra: **30**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

25. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 27
Mısra: **49**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstünde çul-ı dībā-yı zībāyı

26. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 27
Mısra: **66**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

27. **şandım:**-*dı, -m*
Kaside 30
Mısra: **23**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

28. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 30
Mısra: **11**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gören ʿibāret-i şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

29. **şanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Kaside 31
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

30. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 34
Mısra: **19**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Zemīni āsmān olmış ṣanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

31. **şanmañ:**-*ma, -ñ*
Kaside 37
Mısra: **27**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Mihr ṣanmañ görinen kesb-i ʿulüvv itmege çarḫ
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng

32. **şanma:**-*ma*
Kaside 38
Mısra: **42**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

33. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 38
Mısra: **69**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

34. **şanasın:**-*a, -sın*
Kaside 39
Mısra: **57**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

35. **şanma:**-*ma*
Kaside 44
Mısra: **47**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-küşe-i istiġnāyı

36. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 47
Mısra: **58**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

37. **şanur:**-*u, -r*
Kaside 49
Mısra: **15**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

38. **şanurlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 49

Mısra: **73**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar gird-bād-ı ḫāk-i dergāh-ı celālüñdür
Feżā-yı lā-mekān içre görenler çarḫ-ı devvārı

39. **şan:**
Kaside 52
Mısra: **37**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Mevlevīdür ṣan o ṣadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

40. **şanmañuz:***-ma, -ñ, -uz*
Kaside 57
Mısra: **57**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

41. **şanur:***-u, -r*
Kaside 58
Mısra: **97**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

42. **şanur:***-u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

43. **şanurlar:***-u, -rlar*
Gazel 33
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

44. **şanma:***-ma*
Gazel 119
Mısra: **3**
Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

45. **şanasın:***-asın*
Gazel 120
Mısra: **9**
Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

46. **şanma:***-ma*
Gazel 135
Mısra: **7**
Sanmak, düşünmek, zannetmek.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

47. **şanur:***-u, -r*
Müfret 8
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

48. **şanurdım:***-u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Aġyāre nigāh itmedigin nāz ṣanurdım
Çoḳ luṭf imiş ol ʿāşıḳa ben az ṣanurdım

49. **şanma:***-ma*
Gazel 133
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

50. **şanasın:***-asın*
Gazel 136
Mısra: **5**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

51. **şanasın:***-a, -sın*
Kaside 17
Mısra: **67**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

52. **şanur:***-u, -r*
Kaside 33
Mısra: **71**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Bir mülke güẕār itse ṣanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

53. **şanma:***-ma*
Müfret 3
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

54. **şanurdım:**-*u, -r, -dı, -m*
Gazel 93
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

ṣanādīd-i ümem:

1. **şanādīd-i ümem:**
Kaside 40
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Ümmetlerin ileri gelenleri, büyükleri.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

ṣanʿat:

1. **şanʿatı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **46**
Ustalık, marifet, hüner.

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

ṣanʿat işledigüm:

1. **şanʿat işledigüm:**-*dig, -ü, -m*
Kaside 29
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **-**
Sanat yapmak, ustalık göstermek.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

ṣanʿat-ı nādire-i naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām:

1. **şanʿat-ı nādire-i naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām:**
Kaside 50
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Nizam ve Nizamî 'nin nazmının benzeri az bulunan sanatı (Nizamî: Nizamî-i Gencevî, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır. Nizam: Niẓāmü'l-mülk, Kıvâmü'd-dîn Ebû Ali Hasan bin Ali. İran Selçukluları'ndan Alparslan ve oğlu Melikşah'ın veziri. Âlim, şair ve kadirbilir bir kimse idi.).

Ḳuvvet-i ḳāhire-i fikr-i Kemāl ü Ḫusrev
Ṣanʿat-ı nādire-i naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām

ṣāneka'l-lāh:

1. **şāneka'l-lāh:**
Kaside 52
Mısra: **2**
Allah muhafaza etsin.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Ṣāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

ṣanem:

1. **şanemdür:**-*dür*
Kaside 38
Mısra: **69**
Put kadar güzel, dilber.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

2. **şanemler:**-*ler*
Gazel 8
Mısra: **6**
Put kadar güzel, dilber.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

3. **şanem:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Put kadar güzel, dilber.

Ey ṣanem virür leb-i laʿlüñ Mesīḥādan ḫaber
Gūyiyā ḫāl-i lebüñ bir Hindū-yı āteş-perest

4. **şanem:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Put // put gibi güzel sevgili.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

ṣanem-ḫāne-i maʿnā:

1. **şanem-ḫāne-i maʿnā:**
Kaside 31
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **-**
Mana puthanesi, mana tapınağı.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül şād-āb

ṣanem-i dil-rübāda:

1. **şanem-i dil-rübāda:**-*da*
Kaside 45
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Gönül kapan güzel.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

ṣanem-i müstesnā:

1. **ṣanem-i müstesnā:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Seçkin, eşi bulunmyan güzel.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn:

1. **ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn:**
Kaside 9
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyleri yeni çıkmış (endamı) biçimli güzel.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

ṣanem-i raʿnāya:

1. **ṣanem-i raʿnāya:***-y, -a*
Kaside 17
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, çok güzel dilber.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

2. **ṣanem-i raʿnāya:***-y, -a*
Kaside 35
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Pek güzel, çok güzel dilber.

Cilve itdükce döner bir ṣanem-i raʿnāya
Ki ḫırāmında nümāyān ola ṣad-ġunc u delāl

ṣanem-i rūzgār:

1. **ṣanem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Devrin güzeli.

Bānū-yı Meryem-meniş-i fikridür
Encümen-ārā ṣanem-i rūzgār

ṣanem-i sürḫ-ḳabā:

1. **ṣanem-i sürḫ-ḳabā:**
Kaside 17
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kırmızı elbiseli güzel.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

ṣanemkede ider:

1. **ṣanemkede ider:***-er*
Kaside 21
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Puthane etmek, kilise /deyr hâline getirmek.

Ḫayāl-i naḳş-ı ʿarūsān-ı ḥacle-i ṭabʿum
İder ṣanemkede Beytü'l-ḥarām ifhāmı

ṣanemkede-i Çīne:

1. **ṣanemkede-i Çīne:***-e*
Kaside 58
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Çin puthanesi, Çin tapınağı.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

s̱ānī olur:

1. **s̱ānī olur:***-u, -r*
Kaside 5
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İkinci olmak, ikinci ... olmak.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

s̱ānī-i ʿaḳl-ı evvel:

1. **s̱ānī-i ʿaḳl-ı evvel:**
Kaside 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Akl-ı evvelin ikincisi // ikinci Aristo.

Feylesof-ı vüzerā s̱ānī-i ʿaḳl-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihān-bīn-i dil-i dānāyī

ṣanki:

1. **ṣanki:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Adeta, tıpkı.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Ṣanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

2. **şanki:**
Kaside 19
Mısra: **70**
Adeta, tıpkı.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

3. **şanki:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Adeta, tıpkı.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

4. **şanki:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Adeta, tıpkı.

Nice Evren ki ne dem eylese pertāb-ı bülend
Ṣanki reftāre gelür ḫışm ile bir ejderhā

5. **şanki:**
Kaside 17
Mısra: **64**
Adeta, tıpkı.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

6. **şanki:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Adeta, tıpkı.

Ṣarşılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

7. **şanki:**
Kaside 19
Mısra: **10**
Adeta, tıpkı.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

8. **sanki:**
Kaside 20
Mısra: **61**
Adeta, tıpkı.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

9. **şanki:**
Kaside 37
Mısra: **54**
Adeta, tıpkı.

İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ḫırām
Ṣanki reftāre gelür nāz ile bir dil-ber-şeng

10. **sanki:**
Kaside 50
Mısra: **111**
Adeta, tıpkı.

Sanki gencīne-i ṭabʿumda nihān idi ezel
Genc-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm ü ʿallām

11. **sanki:**
Kaside 51
Mısra: **11**
Adeta, tıpkı.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

12. **şanki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **6**
Adeta, tıpkı.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Ṣanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

13. **şanki:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **7**
Adeta, tıpkı.

Ṣanki bir beyt-i muṣannaʿdur felek
Ravża-i cennetden itmiş intiḫāb

14. **şanki:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Sanki, tıpkı, güya.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

şankim:

1. **şankim:**
Kaside 19
Mısra: **47**
Sanki, sanırsın ki.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme ṣankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

sarāy:

1. **sarāy:**
Kaside 6
Mısra: **3**

Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

2. **sarāy:**
Kaside 46
Mısra: **43**
Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

3. **sarāyında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 46
Mısra: **81**
Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

sarāy-ı ʿālem:

1. **sarāy-ı ʿālem:**
Kaside 46
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dünya sarayı // dünya.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

sarāy-ı devletinde:

1. **sarāy-ı devletinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 6
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Padişahın hüküm sürdüğü, ikamet ettiği saray.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

sarāy-ı dil-güşādur:

1. **sarāy-ı dil-güşādur:**-*dur*
Kaside 56
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Gönül açan, kalbe ferahlık veren saray.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

sarāy-ı felek-āstān-ı sidre-sütūn:

1. **sarāy-ı felek-āstān-ı sidre-sütūn:**
Kaside 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sidre sütunlu, eşiği felek olan saray.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

sarāy-ı şeh-i maʿnādur:

1. **sarāy-ı şeh-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 50
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Mana padişahının sarayı.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

sarāy-ı zībāda:

1. **sarāy-ı zībāda:**-*da*
Kaside 58
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Süslü saray.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

ṣarf ider:

1. **ṣarf ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Harcamak.

Böyle düstūr-ı ḳavī-himmet ü ẕī-şān olamaz
Ṣarf ider ḫayr işe bulsa nice biñ genc-i defīn

ṣarf iderdi:

1. **ṣarf iderdi:**-*er, -di*
Kaside 58
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Harcamak.

İderdi ḫarc-ı esāsına ṣarf anı miʿmār
Kifāyet eylese naḳd-ı ḫazāʾin-i Ḳārūn

ṣarf idersin:

1. **ṣarf idersin:**-*er, -sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Harcamak, tüketmek.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

ṣarf itse:

1. **ṣarf itse:**-*se*
Kaside 62
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Harcamak, tüketmek.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

sārī olsa:

1. **sārī olsa:**-*sa*
Kaside 20
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Sirayet etmek, nüfuz etmek, yayılmak.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

2. **sārī olsa:**-*sa*
Kaside 40
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Sirayet etmek, nüfuz etmek, yayılmak.

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

sārī olur:

1. **sārī olur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Sirayet etmek, yayılmak.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

ṣarıl:

1. **ṣarılmış:**-*mış*
Gazel 112
Mısra: **5**
Dolanmak // kollarını dolamak, kucaklamak.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

2. **ṣarıldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **6**
(Bir şey diğer bir şeyin üzerine veya etrafına) dolanmak.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

ṣarīr-i ḫāmemi:

1. **ṣarīr-i ḫāmemi:**-*m, -i*
Gazel 98
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kalem cızırtısı, kalemin feryadı/inlemesi.

Diñlesün gelsün ṣarīr-i ḫāmemi Nefʿī benüm
Añlayın neyde mezāyā-yı terennüm n'eydügin

2. **ṣarīr-i ḫāmemi:**-*m, -i*
Kaside 38
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kalemin cızırtısı, sesi.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥüñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

ṣarīr-i kilki:

1. **ṣarīr-i kilki:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kalem cızırtısı // yazma (şairlerin yazdıkları şiir bağlamında).

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

ṣarīr-i kilk-i çālākinde:

1. **ṣarīr-i kilk-i çālākinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 48
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Çabuk hareket eden, çevik kalemin cızırtısı.

Nihād-ı ṭabʿ-ı derrākinde mużmer
Ṣarīr-i kilk-i çālākinde müdġam

ṣarrāf:

1. **ṣarrāf:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

ṣarṣ:

1. **şarşar:**-*ar*
Kaside 45
Mısra: **26**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi şarşar nihād-ı kūhsārı

şarşar:

1. **şarşar:**
Kaside 9
Mısra: **81**
Fırtına.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

2. **şarşarda:**-*da*
Kaside 58
Mısra: **63**
Fırtına.

Ger olsa ḳuvvet-i bāzū-yı ḳahrı ṣarṣarda
İderdi ḳulle-i kūhsārı muşt ile hāmūn

3. **şarşar:**
Kaside 17
Mısra: **10**
Fırtına.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

4. **şarşardur:**-*dur*
Kaside 27
Mısra: **35**
Fırtına.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

5. **şarşardan:**-*dan*
Kaside 37
Mısra: **47**
Fırtına.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

şarşar-ı ʿālem:

1. **şarşar-ı ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın şiddetli ve soğuk esen rüzgârı.

Ger eylese ḫāşıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

şarşar-ı ḥıfẓı:

1. **şarşar-ı ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Himaye(si)nin sert ve soğuk rüzgârı.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

şarşar-ı himmeti:

1. **şarşar-ı himmeti:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Lütfun, ihsanın şiddetli rüzgârı.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

şarşar-ı ḳahrı:

1. **şarşar-ı ḳahrı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Öfke fırtınası.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarşıla bu nüh-ṭārem

şarşar-tek-i seyyāre- mesīr:

1. **şarşar-tek-i seyyāre- mesīr:**
Kaside 39
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Gezinti yeri seyyareler olan fırtına koşuşlu (at).

Kendi Rüstem ṣanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o ṣarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

şarşıl:

1. **şarşılsa:**-*sa*
Gazel 20
Mısra: **6**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Ṣarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

2. **şarşılur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **71**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Ṣarşılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

3. **şarşılduğınca:**-*duğınca*
Kaside 28
Mısra: **87**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Ṣarṣılduğınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet ʿayān olur

4. **şarşılur:**-*u, -r*
Kaside 38
Mısra: **52**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince ṣarṣılur ʿālem

5. **şarşılur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **60**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

6. **şarşıla:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **58**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Ḫvābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarṣıla bu nüh-ṭārem

7. **şarşılur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Sallanmak, şiddetle titremek.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

ṣat:

1. **ṣatar:**-*ar*
Gazel 121
Mısra: **8**
Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

2. **ṣatup:**-*up*
Gazel 132
Mısra: **7**
Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

3. **ṣatar:**-*ar*
Kaside 38
Mısra: **91**
(Övünmek maksadıyla) kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, gösteriş yapmak.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaż-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

saṭḥ-ı felege:

1. **saṭḥ-ı felege:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yüzü // yeryüzü.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

saṭḥ-ı semāvāta:

1. **saṭḥ-ı semāvāta:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Göklerin yüzeyi.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

saṭl-ı nuḳre-kūb:

1. **saṭl-ı nuḳre-kūb:**
Kaside 52
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gümüşçü leğeni, kuyumcu potası.

Meh sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sākī-i cūdında cām-ı zer-nişān

saṭl-ı ṣıṭablı:

1. **saṭl-ı ṣıṭablı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ahırın (at sulamaya yarayan) kovası // atın ahırda su içtiği bakraç.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

saṭr:

1. **saṭrı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **15**
Satır, yazı sırası.

Çeker selāsile zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı

saṭr-ı aḥkāmı:

1. **saṭr-ı aḥkāmı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Emirlerin, kanunların satırı // yazılı hüküm, emir.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

saṭr-ı erḳāmı:

1. **saṭr-ı erḳāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yazının satırları.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

saṭr-ı eşʿāruma:

1. **saṭr-ı eşʿāruma:**-*u, -m, -a*
Kaside 35
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Şiirlerin satırı.

Būy-ı endīşeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eşʿāruma emvāc-ı girih-gīr-i zülāl

şaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde:

1. **şaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Şairin yazısının satırı // şairin şiirinin mısraı.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

ṣavlecān olur:

1. **ṣavlecān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Cirit sopası olmak.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

ṣavlecān virür:

1. **ṣavlecān virür:**
Kaside 4
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Çevgan (ucu eğri cirit sopası) hâline getirmek.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

ṣavt-ı niʿamdür:

1. **ṣavt-ı niʿamdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İyiliklerin, nimetlerin sesi.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

saʿy:

1. **saʿyümi:**-*ü, -m, -i*
Kaside 39
Mısra: **77**
Çalışıp çabalama.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

ṣayd:

1. **ṣayd:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Av.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

2. **ṣayd:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Avlama, avlanmak.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

3. **ṣayd:**
Kaside 57
Mısra: **16**
Avlama, avlanmak.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

4. **ṣaydına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 5
Mısra: **5**
Avlama, avlanmak.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

ṣayd eylerdi:

1. **ṣayd eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 22

Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

ṣayd ider:

1. **ṣayd ider:**-*er*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

ṣayd itdügi:

1. **ṣayd itdügi:**-*düg, -i*
Kaside 33
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

ṣayd itsün:

1. **ṣayd itsün:**-*sün*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Avlamak, ele geçirmek.

Dil-i kerrūbiyānı ṣayd itsün
Ṭūġunuñ perçem-i dil-āvīzi

ṣaydgāh-ı şīr-i ner:

1. **ṣaydgāh-ı şīr-i ner:**
Kaside 47
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Erkek aslanın av yeri.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

ṣayd-ı hayālim:

1. **ṣayd-ı ḫayālim:**-*i, -m*
Kaside 35
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Hayal avı.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

sāye:

1. **sāyesinde:**-*si, -n, -de*
Kaside 55
Mısra: **106**
Gölge // himaye, gözetme.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

2. **sāyesi:**-*si*
Kaside 35
Mısra: **73**
Gölge.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

3. **sāyeñ:**-*ñ*
Gazel 21
Mısra: **9**
Gölge.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

4. **sāye:**
Gazel 100
Mısra: **7**
Gölge.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

5. **sāyeñ:**-*ñ*
Gazel 103
Mısra: **2**
Gölge.

Diller nice bir çāḫ-ı zenaḫdānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

6. **sāyesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **4**
Gölge.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

7. **sāyesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **5**
Gölge.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

8. **sāyesi:**-*si*
Kaside 17

Mısra: **7**
Gölge.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

9. **sāyesini:**-*si, -n, -i*
Kaside 37
Mısra: **46**
Gölge.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

10. **sāye:**
Kaside 39
Mısra: **66**
Gölge.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

11. **sāyesi:**-*si*
Kaside 44
Mısra: **6**
Gölge.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

12. **sāyemüz:**-*müz*
Gazel 60
Mısra: **11**
Gölge.

Pīşānī-i ḫūrşīde düşer sāyemüz ancaḳ
İs̱bāt-ı vücūd eylemiş erbāb-ı fenāyız

<u>sāye ṣalmaz:</u>

1. **sāye ṣalmaz:**-*maz*
Kaside 43
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

<u>sāye ṣalmış:</u>

1. **sāye ṣalmış:**-*mış*
Gazel 138
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

2. **sāye ṣalmış:**-*mış*
Nazm 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

<u>sāyebān:</u>

1. **sāyebāndur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **59**
Gölgelik.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

<u>sāyebān idince:</u>

1. **sāyebān idince:**-*ince*
Kaside 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gölgelik hâline getirmek.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

<u>sāyebān ola:</u>

1. **sāyebān ola:**-*a*
Kaside 55
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Gölgelik olmak.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

<u>sāyebān olmasaydı:</u>

1. **sāyebān olmasaydı:**-*ma, -sa, -y, -dı*
Kaside 52
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Gölgelik olmak.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

<u>sāyebān-ı āsmānuñ:</u>

1. **sāyebān-ı āsmānuñ:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü otağı.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

<u>sāye-güster olınca:</u>

1. **sāye-güster olınca:**-*ınca*
Kaside 5
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Gölge salmak.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

sāye-i ʿadli:

1. **sāye-i ʿadli:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Adaletin gölgesi (padişahın adaletinin gölgesi) // padişahın saltanatı.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

sāye-i ʿadlinde:

1. **sāye-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 50
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Adaletin gölgesi // adaletli yönetim.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

2. **sāye-i ʿadlinde:**-*i,-n, -de*
Kaside 14
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Adaletin gölgesi // adaletli yönetim.

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlinde kim
Ḫābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

sāye-i ʿanber-sāyı:

1. **sāye-i ʿanber-sāyı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Anber gibi güzel kokulu gölge.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

sāye-i cāhında:

1. **sāye-i cāhında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Makamın gölgesi.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

2. **sāye-i cāhında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 35
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Makamın gölgesi.

Erse ger sāye-i cāhında kemāle ḫūrşīd
Çeşmi rüʾyāda daḫi görmez idi rūy-ı zevāl

sāye-i çetr-i celāli:

1. **sāye-i çetr-i celāli:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Büyüklük çadırının gölgesi.

Pertev-i ḫūrşīd-i reʾyi şemʿ-i eyvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn

sāye-i dest-i kereminden:

1. **sāye-i dest-i kereminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 54
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin gölgesi.

Alsa ger sāye-i dest-i kereminden behre
Pençe-i mihr-i zer-efşāna döner dest-i ümīd

sāye-i ebr-i ʿināyeti:

1. **sāye-i ebr-i ʿināyeti:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Lütuf bulutunun gölgesi.

Düşeydi sāye-i ebr-i ʿināyeti baḥre
Cihān-ı nüh pedere nāz iderdi dürr-i yetīm

sāye-i luṭf-ı Ḫudā:

1. **sāye-i luṭf-ı Ḫudā:**
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lutfunun gölgesi.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

sāye-i luṭfında:

1. **sāye-i luṭfında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 1
Mısra: **41**

Kelime Tipi: -
Lütfun gölgesi // himaye.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

sāye-i müjgānı:

1. **sāye-i müjgānı:**-*ı*
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kirpiğin gölgesi.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

sāye-i perr-i Hümā:

1. **sāye-i perr-i Hümā:**
Kaside 39
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadının gölgesi.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḫtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḫm-ı şemşīr

sāye-i saḳf-ı bülendi:

1. **sāye-i saḳf-ı bülendi:**-*i*
Kaside 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce damın, çatının gölgesi.

Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı hem-ser-i ẕātü'l-bürūc
Sāye-i saḳf-ı bülendi ḫᵛābgāh-ı aḫterān

sāye-i şimşād:

1. **sāye-i şimşād:**
Kaside 29
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının gölgesi.

Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

sāye-i sünbül:

1. **sāye-i sünbül:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sümbül gölgesi (sevgilinin zülfü bağlamında).

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

sāye-i temkīni:

1. **sāye-i temkīni:**-*i*
Kaside 43
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık gölgesi.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

sāye-i tīġı:

1. **sāye-i tīġı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kılıcın gölgesi.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı:

1. **sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yücelere uzanan tuğun gölgesi.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

sāye-i zülf-i siyāhıdur:

1. **sāye-i zülf-i siyāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah zülfün gölgesi.

Degül ḫaṭṭ-ı muʿanber sāye-i zülf-i siyāhıdur
Degül ebrū-yı pür-çīn ġamzenüñ perr-i külāhıdur

sāyesi düşerdi:

1. **sāyesi düşerdi:**-*er, -di*
Kaside 11
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölgesi düşmek.

Düşerdi sāyebān-ı āsmānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı reʾy-i pinhānı

sāyesinde:

1. **sāyesinde:**
Gazel 127
Mısra: **3**
Yardımıyla, desteğiyle.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

2. **sāyesinde:**
Kaside 11
Mısra: **102**
Yardımıyla, desteğiyle.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

3. **sāyesinde:**
Kaside 13
Mısra: **10**
(Biri veya bir şey) sebebiyle.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

sāyevār:

1. **sāyevār:**
Kaside 16
Mısra: **21**
Gölge gibi.

Bundan aʿlā rifʿat olur mı kim oldum sāyevār
Çehre-fersā-yı ḫāk-pāy-ı Cem-cenāb-ı rūzgār

saʿy-ı meşkūrı:

1. **saʿy-ı meşkūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Teşekküre değer, beğenilmiş çalışma.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

ṣayḳal urmasa:

1. **ṣayḳal urmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 53
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **-**
Cilalamak, parlatmak.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā:

1. **ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā:**
Kaside 55
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **-**
Güzel söyleyiş, güzel davranış aynasının cilası.

Her ḫayālüñ ṣayḳal-ı āyīne-i ḥüsn-i edā
Her kelāmuñ gevher-i gencīne-i faṣlu'l-Ḫiṭāb

ṣayyād-ı suḫan:

1. **ṣayyād-ı suḫan:**
Kaside 57
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Söz avcısı // şair.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

sāz:

1. **sāz:**
Kaside 57
Mısra: **54**
Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

2. **sāza:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **2**
Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

3. **sāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **80**
Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

4. **sāza:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **10**
Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

sāz u seleb:

1. **sāz u seleb:**
Kaside 62
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Pusat, araç gereç.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

sāz u söze:

1. **sāz u söze:**-*e*
Gazel 79

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saz ve söz // inleme ve feryat, yanıp yakılma.

Bülbüli nālān idüp urmazdı āteş cānına
Olmasa māʾil eger ʿālemde sāz u söze gül

<u>sāz-ı maḥabbet:</u>

1. **sāz-ı maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet sazı.

Alduḳca ele ġamzeleri sāz-ı maḥabbet
Dünyāyı ṭutar naġme-i şehnāz-ı maḥabbet

<u>sāzkār:</u>

1. **sāzkār:**
Kaside 52
Mısra: **41**
Uygun.

Ḫaste-i derd ü ġama āb u hevāsı sāzkār
Mübtelā-yı ḳahr-ı dehre dergehi kehfü'l-emān

<u>sebʿa-i seyyāreyi:</u>

1. **sebʿa-i seyyāreyi:***-y, -i*
Gazel 120
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yedi gezegen.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

<u>sebaḳ almış:</u>

1. **sebaḳ almış:***-mış*
Kaside 13
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Ders almak; bir konu üzerinde bir öğrenci yetkili bir kimseden bilgi edinmek.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

<u>sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür:</u>

1. **sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kıdem okulunun hocası.

Endīşem edīb-i ḥikem-endūz-ı ezeldür
Nuṭḳum sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ḳıdemdür

<u>sebaḳ-āmūz-ı direng olsa:</u>

1. **sebaḳ-āmūz-ı direng olsa:***-sa*
Kaside 37
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yavaşlık dersi öğretmek.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür ṣarṣardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

<u>sebaḳdaş:</u>

1. **sebaḳdaşı:***-ı*
Kaside 2
Mısra: **15**
Ders arkadaşı.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

<u>s̱ebāt:</u>

1. **s̱ebāt:**
Kaside 50
Mısra: **119**
Bir noktada kımıldamadan durma, olduğu yerde karar kılma.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

<u>sebeb:</u>

1. **sebeb:**
Kaside 19
Mısra: **81**
Bir olayın meydana gelmesine yol açan şey, neden.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

2. **sebeb:**
Kaside 62
Mısra: **22**
Bir olayın meydana gelmesine yol açan şey, neden.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̠l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

3. **sebeb:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

4. **sebeb:**
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

sebeb olmasa:

1. **sebeb olmasa:***-ma, -sa*
Kaside 50
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Neden olmak, yok açmak.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

sebeb-i emn ü emāndur:

1. **sebeb-i emn ü emāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Emniyet ve huzur sebebi.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

sebeb-i güft ü şinīd olur:

1. **sebeb-i güft ü şinīd olur:***-u, -r*
Kaside 54
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Konuşma sebebi olmak.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

sebeb-i ḳadri:

1. **sebeb-i ḳadri:***-i*
Kaside 51
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kıymet sebebi.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

sebeb-i maʿnevī:

1. **sebeb-i maʿnevī:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Manevi sebep.

Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefhūmın eyledim īrād

sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur:

1. **sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Şairlerin servetinin sebebi // şairlere servet kazandıran.

Endīşesi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī
Naẓmı sebeb-i s̱ervet-i erbāb-ı beyāndur

sebeb-i terk-i cān olur:

1. **sebeb-i terk-i cān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ölmeye (ölümüne) sebep olmak.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

sebel indi:

1. **sebel indi:***-di*
Kaside 53
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göze perde inmek, gözde katarakt olmak.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

sebʿ-i mesānī:

1. **sebʿ-i mes̱ānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yedi ayetten meydana gelen Fatiha Suresi.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

sebʿ-i şidād:

1. **sebʿ-i şidād:**
Kaside 25
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Yedi sağlam bina // yedi kat gök.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

sebḳat ider:

1. **sebḳat ider:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Geçmek, önüne geçmek, üstünlük sağlamak, geride bırakmak.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

sebt:

1. **s̱ebt:**
Kaside 9
Mısra: **117**
Yazma, kaydetme.

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

sebt iden:

1. **s̱ebt iden:**-*en*
Kaside 6
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yazmak, kaydetmek.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

sebt-i kelāmumda:

1. **s̱ebt-i kelāmumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 30
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sözü yazmak, kaydetmek.

Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim itse s̱ebt-i kelāmumda ḫāme cünbānı

sebū:

1. **sebū:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Şarap kabı, desti, ibrik.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

sebū-keş:

1. **sebū-keş:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Testi taşıyan//testi çeken, şarap içen.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

sebū-yı bāde:

1. **sebū-yı bāde:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap testisi.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Ẕevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

sebū-yı pür-mey:

1. **sebū-yı pür-mey:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap dolu testi, dolu şarap testisi.

Bezm-i bāġa bir sebū-yı pür-mey ise ġonca ger
Bāġ-ı bezme bir gül-i şād-āb u ḫurremdür ḳadeḥ

sebük-bār:

1. **sebük-bārız:**-*ız*
Gazel 111
Mısra: **8**
Düşünce ve gamdan azade, derdi düşüncesi olmayan.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

sebük-cilve:

1. **sebük-cilve:**
Kaside 17
Mısra: **29**
Çabuk hareket eden.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

sebük-pāy-ı cihān-peymā:

1. **sebük-pāy-ı cihān-peymā:**
Kaside 17
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihanı süratli bir şekilde dolaşan.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

sebük-pūye:

1. **sebük-pūye:**
Kaside 37
Mısra: **44**
Hızlı koşan.

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

<u>**sebük-rev:**</u>

1. **sebük-rev:**
   Kaside 3
   Mısra: **49**
   Çabuk, hızlı giden.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

<u>**sebük-revlik:**</u>

1. **sebük-revligini:***-i, -n, -i*
   Kaside 39
   Mısra: **63**
   Hızlılık, süratli gitme.

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

<u>**sebük-rūḥ:**</u>

1. **sebük-rūḥ:**
   Kaside 20
   Mısra: **7**
   Hoş sohbet, zarif, şen.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

<u>**sebük-seyr:**</u>

1. **sebük-seyr:**
   Kaside 3
   Mısra: **49**
   Çabuk, hızlı koşan.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

<u>**sebʿün şidād:**</u>

1. **sebʿün şidād:**
   Kaside 43
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: **Ayet**
   "Seb'an şidaden" yedi kat sağlam gök (78-Nebe 12. ayetten iktibas) // felek, gökyüzü.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

<u>**sebz:**</u>

1. **sebz:**
   Kaside 6
   Mısra: **7**
   Yeşil, taze.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

<u>**sebz-gūn:**</u>

1. **sebz-gūn:**
   Gazel 79
   Mısra: **5**
   Yeşil renkli.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

<u>**sebz-pūş:**</u>

1. **sebz-pūş:**
   Gazel 105
   Mısra: **4**
   Yeşil elbiseli, yeşil örtülü.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

<u>**seccāde:**</u>

1. **seccādedür:***-dür*
   Terkib-bend 1
   Mısra: **46**
   Üzerinde namaz kılınan küçük halı.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

<u>**seccāde-i maʿnāda:**</u>

1. **seccāde-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 50
   Mısra: **125**
   Kelime Tipi: **-**
   Anlam seccadesi / anlam postu / anlam makamı.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

<u>**secde:**</u>

1. **secde:**
   Kaside 40
   Mısra: **95**
   Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla vücudu alın, burun, el ayaları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma // tapmak // taparcasına sevmek.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

<u>**secde iderdi:**</u>

1. **secde iderdi:***-er, -di*
   Gazel 74

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Önünde eğilmek, saygı göstermek.

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

secde itse:

1. **secde itse:**-*se*
Kaside 41
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Yönelmek // saygı göstermek.

İtse n'ola Kaʿbe gibi dergāhuña secde
Cümle gerek aʿlā gerek ednā-yı zamāne

secde kılan:

1. **secde ķılan:**-*an*
Kaside 3
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Secde etmek // namaz kılmak.

Ḥabbeẕā maʿbed-i pür-feyż-i muķaddes ki bulur
Anda bir secde ķılan maġfiret-i Raḥmānī

secdegāh-ı tācdārān-ı cihān olmış:

1. **secdegāh-ı tācdārān-ı cihān olmış:**-*mış*
Kaside 14
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahlarının secde ettiği yer olmak.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

secdegeh-i mest:

1. **secdegeh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun ibadet yeri, secde yeri.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıķa Nefʿī
Ḫāķ-i der-i meyḫāne yiter secdegeh-i mest

secde-i şāh ekber-i ʿālem:

1. **secde-i şāh ekber-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âlemin en büyük şahına secde (etme).

Dīdāruñı görseydi ger olurdı muķarrer
Ḫūrşīd gibi secde-i şāh ekber-i ʿālem

sedād:

1. **sedād:**
Kaside 25
Mısra: **94**
Doğruluk, dürüstlük // akıl.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

2. **sedād:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Doğruluk, dürüstlük // akıl.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

sedd:

1. **seddi:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **60**
Engel, mani.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

sedd idemez:

1. **sedd idemez:**-*emez*
Kaside 54
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Set çekmek, engellemek.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

sedd itdi:

1. **sedd itdi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Set çekmek, engellemek, kapatmak.

Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarṣarı

sedd olurdı:

1. **sedd olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Önüne durmak, engel olmak.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaķārı bādbān üzre

sedd yapdı:

1. **sedd yapdı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Set çekmek, engellemek, kapatmak.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

sedd-i reh olmasa:

1. **sedd-i reh olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 53
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yola set olmak, engel olmak.

Ḥaşre dek ḫāmemi medḥüñde iderdim cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḳall ü dell

sedd-i sedīd:

1. **sedd-i sedīd:**
Kaside 46
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yıkılması zor olan, sağlam set, yıkılmayacak derecede sağlam set.

Defʿ-i yeʾcūc-ı ġama eşigidür sedd-i sedīd
Menʿ-i ceyş-i eleme dergehidür ḥıṣn-ı ḥaṣīn

sedd-i sedīd olur:

1. **sedd-i sedīd olur:**-*u, -r*
Kaside 54
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli bir engel olmak.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

sefer:

1. **sefer:**
Kaside 36
Mısra: **1**
Savaş için yapılan yolculuk.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

2. **seferüñ:**-*üñ*
Rübai 5
Mısra: **4**
Savaş için yapılan yolculuk.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

sefer eyler:

1. **sefer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

2. **sefer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

sefer eylese:

1. **sefer eylese:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Seyahat etmek, gezmek, dolaşmak // esmek.

Rūzgār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āftāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

sefer itdükce:

1. **sefer itdükce:**-*dükce*
Kaside 46
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Sefere çıkmak (savaş için).

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

sefer-i dūr u dırāz:

1. **sefer-i dūr u dırāz:**
Kaside 57
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Uzak ve uzun yolculuk.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

seg:

1. **seg:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Köpek.

Bağlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

<u>**seg-i kūyuñ:**</u>

1. **seg-i kūyuñ:**-*uñ*
   Gazel 120
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

<u>**seg-i yāra:**</u>

1. **seg-i yāra:**
   Gazel 8
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin (mahallesinin) köpeği.

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

<u>**segirt:**</u>

1. **segirdürken:**-*ü, -r, -ken*
   Kaside 17
   Mısra: **4**
   Seğirtmek, koşturmak.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

<u>**seḥāb:**</u>

1. **seḥāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **8**
   Bulut.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

2. **seḥāb:**
   Kaside 55
   Mısra: **56**
   Bulut.

Ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyż-i iḥsānuñ seḥāb

3. **seḥāb:**
   Kaside 61
   Mısra: **26**
   Bulut.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

<u>**seḥābāsā:**</u>

1. **seḥābāsā:**
   Gazel 7
   Mısra: **10**
   Bulut gibi.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

<u>**seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ:**</u>

1. **seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 52
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Doğruluk ve adalet bulutu.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

<u>**seḥāb-ı ʿanber-efşān:**</u>

1. **seḥāb-ı ʿanber-efşān:**
   Kaside 5
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Amber saçan/ güzel kokular yayan bulut.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

<u>**seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret:**</u>

1. **seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret:**
   Kaside 13
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Fetih ve zafer ilkbaharının bulutu.

Seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret tīġ-ı sīr-ābı
Çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet baḫt-ı bīdārı

<u>**seḥāb-ı nev-bahārīdür:**</u>

1. **seḥāb-ı nev-bahārīdür:**-*dür*
   Kaside 13
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   İlk bahar bulutu.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

<u>**seḥāb-ı tīrede:**</u>

1. **seḥāb-ı tīrede:**-*de*
   Kaside 28
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Karanlık bulut.

Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

seḥer:

1. **seḥer:**
   Kaside 30
   Mısra: **133**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Cihānı her seḥer itdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

2. **seḥer:**
   Kaside 52
   Mısra: **23**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

3. **seḥer:**
   Kaside 3
   Mısra: **61**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

4. **seḥer:**
   Kaside 57
   Mısra: **59**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

5. **seḥer:**
   Kaside 60
   Mısra: **1**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

6. **seḥer:**
   Kaside 3
   Mısra: **115**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

7. **seḥer:**
   Kaside 24
   Mısra: **103**
   Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

seḥer eyler:

1. **seḥer eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sabah eylemek, sabah olmasını sağlamak.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir:

1. **seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir:**-*dir*
   Kaside 45
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Çabukluk / hız bayram gününün sabahı.

Cebīni kim seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir
Sevād-ı perçem-i müşgīnidiür şeb-i tārī

seḥer-pīşānī:

1. **seḥer-pīşānī:**
   Kaside 3
   Mısra: **52**
   Parlak alınlı.

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

sehī-ḳad:

1. **sehī-ḳadler:**-*ler*
   Kaside 38
   Mısra: **73**
   Fidan boylu.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

sehī-ḳāmet-i pür-şīve:

1. **sehī-ḳāmet-i pür-şīve:**
   Kaside 51
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   İşve dolu fidan boylu.

O sehī-ḳāmet-i pür-şīve ki reftār itmez
İtmeyince dür-i güftārı nis̱ār-ı maḳdem

sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn:

1. **sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn:**
Kaside 56
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kesin ve sağlam bilgi sahibinin düşünce oku.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

sehm-i ḳażā:

1. **sehm-i ḳażā:**
Gazel 44
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaza oku, mukadderat oku, kader.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

sehm-i saʿādet:

1. **sehm-i saʿādet:**
Kaside 52
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bahtiyarlık oku.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

sehmü'l-ġayb:

1. **sehmü'l-ġayb:**
Kaside 38
Mısra: **54**
Gayp oku.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

sehv:

1. **sehv:**
Kaside 17
Mısra: **8**
Yanlış, hata.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

2. **sehv:***-üm, -i*
Rübai 1
Mısra: **1**
Yanlış, hata.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi teẕvīr ü riyādan ṣaḳla

sehv ile:

1. **sehv ile:**
Kaside 35
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yanlışlıkla, hata ile.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

sehv-i lisānumdur:

1. **sehv-i lisānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dil sürçmesi.

Ol nedīm-i beẕle-gūyum bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

selām olsun:

1. **selām olsun:**
Kaside 1
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Esenlik dileklerim ulaşsın" anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

selām virmez:

1. **selām virmez:***-mez*
Kaside 50
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Selamlamak.

Çekse bir mest-i ser-endāz-ı mey-i nā-kāmī
Cürʿa-i cāmını virmez Cem-i devrāna selām

selāmet:

1. **selāmet:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Emniyet, güvenlik.

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

selāsile çeker:

1. **selāsile çeker:***-er*
Kaside 30
Mısra: **15**

Kelime Tipi: **Deyim**
Zincire bağlamak.

Çeker selāsile zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı

selāsil-i devrāna çekdi:

1. **selāsil-i devrāna çekdi:**-*di*
Kaside 30
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devrin zincirine çekmek, bağlamak.

Ḳażā selāsil-i devrāna çekdi anuñçün
Sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı

selāṭīn:

1. **selāṭīnde:**-*de*
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Sultanlar, padişahlar.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

selb eylemek:

1. **selb eylemek:**-*mek*
Kaside 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Olumsuz kılmak, anlamamak.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

selb eylemezüz:

1. **selb eylemezüz:**-*mez, -üz*
Kaside 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Olumsuz duruma getirmek, menfileştirmek.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

selef:

1. **selefin:**-*i, -n*
Kaside 37
Mısra: **3**
Bir mevkide daha önce bulunan ve yerine geçilen kimse.

Nice āṣaf selefin görmemiş ebnā-yı zamān
Gird-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

selḫ:

1. **selḫi:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **22**
Her Arabî ayın son günü.

Ġurresi fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd
Selḫi tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem

Selmān:

1. **Selmān:**
Kaside 39
Mısra: **96**
14.asırda yaşamış, ünlü Fars şairi Selman-ı Saveci.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

Selmān-ı suḫan eylese:

1. **Selmān-ı suḫan eylese:**-*se*
Kaside 60
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Şiirin Selman'ı hâline getirmek (Selman-ı Saveci gibi yapmak).

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

semā:

1. **semā:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Gökyüzü.

Ṣarşılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

semāʿ itmekde:

1. **semāʿ itmekde:**-*mekde*
Kaside 52
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dönmek // raks etmek.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

semāʿ itmemege:

1. **semāʿ itmemege:**-*me, -meg, -e*
Kaside 35
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dönmek // raks etmek.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

semāʿa girmiş:

1. **semāʿa girmiş:***-miş*
   Kaside 2
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   (Mevlevinin) Semaya kalkması.

ʿĀlem-i maʿnā ki ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāʿa anda rūḥ-ı Mevlevī

semend-i bād-peymāyı:

1. **semend-i bād-peymāyı:***-y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Çok hızlı giden çevik at.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

semend-i baḫt u devlet:

1. **semend-i baḫt u devlet:**
   Kaside 18
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Hükümranlığın ve talihin atı.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

semend-i baḫtı:

1. **semend-i baḫtı:***-ı*
   Kaside 45
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: -
   Talih atı.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

semend-i çüst ü çāpük-pā:

1. **semend-i çüst ü çāpük-pā:**
   Kaside 6
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Hızlı ve çevik at.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

semend-i dīv-nijād:

1. **semend-i dīv-nijād:**
   Kaside 29
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Dev tabiatlı at.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

semend-i mülāyim:

1. **semend-i mülāyim:**
   Kaside 45
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yumuşak huylu, uysal at.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

semend-i rāiż-i iclālinüñ:

1. **semend-i rāiż-i iclālinüñ:***-i, -nüñ*
   Kaside 13
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Azamet, kudret seyisinin güzel atı.

Semend-i rāiż-i iclālinüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

semend-i rāyiż-i iḳbālidür:

1. **semend-i rāyiż-i iḳbālidür:***-i, -dür*
   Kaside 47
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Talih /saadet seyisinin atı.

Semend-i rāyiż-i iḳbālidür ol raḫş-ı ferruḫ-pey
Ki gerd-i ḫāk-i meydānı muḥīṭ-i çarḫ-ı vālādur

semend-i ṭabʿum:

1. **semend-i ṭabʿum:***-u, -m*
   Kaside 17
   Mısra: **141**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik tabiatının atı.

Piş-keş çeksem olur bende semend-i ṭabʿum
Ki virür cilvesi anuñ daḫi bir güne ṣafā

semenlik:

1. **semenlik:**
   Gazel 77
   Mısra: **6**
   Yaseminlerle dolu olmak, yasemin bahçesi olmak (sevgilinin yasemin gibi beyaz yanağı bağlamında).

Ol bāġa döner dil ġam-ı ruḫṣār u ḫaṭuñla
Bir yanı çemenzār ola bir yanı semenlik

semenzār:

1. **semenzār:**
 Kaside 49
 Mısra: **22**
 Yasemin bahçesi // mum (beyazlığı dolayısıyla).

Çerāġuñ ḥüsnini inkār idenler rūz-ı rūşende
Semenzār içre görsünler fürūġ-ı şemʿ-i gül-nārı

semʿ-i şerīfüñde:

1. **semʿ-i şerīfüñde:***-ü, -ñ, -de*
 Kaside 53
 Mısra: **85**
 Kelime Tipi: **-**
 Mübarek kulak.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

semiyy-i faḫr-ı ʿālem:

1. **semiyy-i faḫr-ı ʿālem:**
 Kaside 34
 Mısra: **43**
 Kelime Tipi: **-**
 Âlemlerin övünç kaynağı ile aynı adı taşıyan (Hz. Muhammed' in adını taşıyan).

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

semmūr:

1. **semmūrı:***-ı*
 Kaside 34
 Mısra: **54**
 Bu isim ile bilinen hayvan ki derisinden kürk yapılır (derisine, tüyüne ıtlak olunur).

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

semt:

1. **semte:***-e*
 Kaside 13
 Mısra: **54**
 Taraf, yön, yol.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

semt-i ġarībe:

1. **semt-i ġarībe:***-e*
 Kaside 7
 Mısra: **17**
 Kelime Tipi: **-**
 Yabancı bir yer // kolay anlaşılmaz üslup.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

semt-i Hindi:

1. **semt-i Hindi:***-i*
 Kaside 27
 Mısra: **74**
 Kelime Tipi: **-**
 Hint yurdu, Hindistan.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīġın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

semt-i müdārāya:

1. **semt-i müdārāya:***-y, -a*
 Kaside 31
 Mısra: **93**
 Kelime Tipi: **-**
 İyi geçinme semti.

Āsmān semt-i müdārāya döşendi olalı
Āsitān-ı keremüñ ehl-i dil ü ṭabʿa meʾāb

semūm:

1. **semūm:**
 Kaside 32
 Mısra: **65**
 Sam yeli (çölden esen çok etkili sıcak ve kuru rüzgâr).

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

semūm-ı ḳahrı:

1. **semūm-ı ḳahrı:***-ı*
 Kaside 52
 Mısra: **72**
 Kelime Tipi: **-**
 Gazabın sam yeli, gazabın mahveden sıcak rüzgârı.

Her pulı bir dāġ-ı āteşnāk olur māhīlerüñ
Ger semūm-ı ḳahrı olsa rūy-ı deryāya revān

sen:

1. **sen:**
 Gazel 8
 Mısra: **5**
 İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

2. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 9
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyżа-i ḥabāb saña

3. **sensiz:**-*siz*
Kaside 3
Mısra: **60**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

4. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **20**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

5. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **22**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

6. **sen:**
Kaside 28
Mısra: **15**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

7. **sende:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

8. **seni:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

9. **sensin:**-*sin*
Kaside 35
Mısra: **83**
Ikinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

10. **saña:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

11. **sen:**
Kaside 36
Mısra: **15**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ki sen muẓaffer olursañ ne ḥāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı teveḳküli muḥkem

12. **sende:**-*de*
Kaside 36
Mısra: **76**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

13. **saña:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **19**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu ʿadāletle bu iḳbāl-i bülend ile saña
İʿtiḳādum bu ki hīç olmaya bir fetḥ-i ʿasīr

14. **saña:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **22**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

15. **sen:**
Kaside 39
Mısra: **21**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

16. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 40
Mısra: **71**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

17. **saña:**-*a*
Kaside 41

Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Olmaz saña bir kimse fażīletde berāber
Olursa eger Bū ʿAlī Sīnā-yı zamāne

18. **saña:**-*a*
Kaside 41
Mısra: **19**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳadrüñ nice maʿlūm olur kim saña nisbet
Ednā görinür manṣıb-ı aʿlā-yı zamāne

19. **sen:**
Kaside 41
Mısra: **15**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen olmasañ olmazdı güşāde dil-i ʿālem
Ey mā-ḥaṣal-ı sırr-ı muʿammā-yı zamāne

20. **sen:**
Kaside 41
Mısra: **51**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

21. **sen:**
Kaside 47
Mısra: **103**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

22. **sende:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **101**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

23. **sende:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **101**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

24. **sende:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **101**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

25. **seni:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **99**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

26. **seni:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **107**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

27. **sen:**
Kaside 49
Mısra: **67**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol ṣāḥib-serīr-i mülk-i himmetsin ki ḳurtarduñ
Keş-ā-keşden kemāl ehliyle çarḫ-ı dūn u ġaddārı

28. **sensin:**-*sin*
Kaside 51
Mısra: **61**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim dil-i dānāña olur bir demde
Nice biñ müşkil-i pür-nükte maʿānī mülhem

29. **sen:**
Kaside 52
Mısra: **90**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

30. **sensin:**-*sin*
Kaside 52
Mısra: **77**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

31. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 52
Mısra: **79**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

32. **senden:**-*den*
Kaside 53
Mısra: **62**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

33. **sensin:**-*sin*
Kaside 53
Mısra: **61**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol fāżıl-i bī-mis̱l ü muʿādil ki felek
Görmemişdür daḫi devr ideli senden efḍal

34. **sensin:**-*sin*
Kaside 55
Mısra: **47**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

35. **sen:**
Kaside 56
Mısra: **51**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

36. **sensin:**-*sin*
Kaside 56
Mısra: **49**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

37. **saña:**-*a*
Kaside 60
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

38. **sen:**
Kaside 60
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

39. **sen:**
Kaside 60
Mısra: **55**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

40. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 60
Mısra: **56**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

41. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 60
Mısra: **66**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

42. **saña:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Važʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

43. **sen:**
Kaside 61
Mısra: **26**
İkinci tekil şahıs zamiri.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

44. **sen:**
Kaside 61
Mısra: **81**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen civān-baḫt ol felek pīr olduġınca dem-be-dem
Baḫtuña olsun müyesser revnaḳ-ı ʿahd-i şebāb

45. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 61
Mısra: **19**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

46. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

47. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

48. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

49. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

50. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

51. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **41**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ehl-i ʿaşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden beri hem ġıll u ġışdan sādedür

52. **saña:**-*a*
Terkib-bend 1
Mısra: **45**
İkinci tekil şahıs zamiri.

N'itsün ol esbābı ʿāşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

53. **sen:**
Terkib-bend 1
Mısra: **69**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

54. **senden:**-*den*
Terkib-bend 1
Mısra: **56**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

55. **senden:**-*den*
Terkib-bend 1
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

56. **sensin:**-*sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

57. **sensin:**-*sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mirʿāt-ı żamīr-i ehl-i dilden refʿ-i jeng

58. **sensiz:**-*siz*
Terkib-bend 1
Mısra: **47**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensiz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ʿālemde ḥürmet bulmasun

59. **sensüz:**-*süz*
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

60. **senüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **50**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

61. **senüñ:**-*üñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **64**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dirlerse senüñ ḥaḳḳında hep efsānedür

62. **senüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

63. **senüñ:**-*ü, -ñ*
Terkib-bend 1

Mısra: **32**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

64. **saña:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

65. **saña:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

66. **saña:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **38**
İkinci tekil şahıs zamiri.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

67. **sen:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

68. **sende:**-*de*
Tesdis 1
Mısra: **32**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eṡer ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

69. **sende:**-*de*
Tesdis 1
Mısra: **40**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

70. **senden:**-*den*
Tesdis 1
Mısra: **16**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

71. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 29
Mısra: **105**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

72. **sen:**
Kaside 36
Mısra: **67**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

73. **saña:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **98**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

74. **sen:**
Kaside 47
Mısra: **106**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

75. **sen:**
Kaside 60
Mısra: **53**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

76. **saña:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mıṣrı çūn
Ḳıldı emrinde iṡābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

77. **saña:**-*a*
Kaside 61
Mısra: **61**
İkinci tekil şahıs zamiri.

İḫtiyār itsün saña ḳul olmaġı Nefʿī gibi
Her kim isterse naṣīb-i kāmrānīden niṣāb

78. **sen:**
Kaside 61
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

79. **sen:**
Kaside 61
Mısra: **21**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

80. **sen:**
Kaside 61
Mısra: **35**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

81. **senüñ:***-üñ*
Kaside 61
Mısra: **77**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

82. **saña:***-a*
Kaside 62
Mısra: **35**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

83. **sen:**
Kaside 62
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

84. **saña:***-a*
Kıt'a 2
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

85. **sende:***-de*
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

86. **sensin:***-sin*
Terkib-bend 1
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ʿayn-ı şereng

87. **saña:***-a*
Tesdis 1
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Naẓīrüñ görmedim daḫi bu ḥüsn ü ān ile el-ḥaḳ
Murādımca güzelsin budur incinmem saña ancaḳ

88. **saña:***-a*
Tesdis 1
Mısra: **31**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

89. **saña:***-a*
Kaside 36
Mısra: **77**
İkinci tekil şahıs zamiri (Allah yerine).

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

90. **sensin:***-sin*
Kaside 3
Mısra: **59**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol mā-ṣadaḳ-ı luṭf-ı İlāhī ki felek
Her gice sensiz olan devrin añup pinhānī

91. **saña:***-a*
Kaside 36
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

92. **saña:***-a*
Gazel 9
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

93. **saña:***-a*
Gazel 28
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nefʿī gibi ġamzeñ de saña cān ile ʿāşıḳ
Budur dili hep maḥrem-i rāz itmege bāʿis̱

94. **saña:**-*a*
Gazel 31
Mısra: **18**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Böyle dermāndelerüñ derdine dermān it kim
Her işüñde saña da eyleye Allāh meded

95. **sensün:**-*sün*
Gazel 33
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

96. **saña:**-*a*
Gazel 38
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

97. **seni:**-*i*
Gazel 47
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

98. **sen:**
Gazel 53
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

99. **saña:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

100. **saña:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

101. **sen:**
Gazel 65
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

102. **sen:**
Gazel 70
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

103. **seni:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

104. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

105. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

106. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

107. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi çoḳdur cihānda ehl-i suḫan
Reşk ider cümlesi edāña senüñ

108. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 76
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Almasun cānumı Ḥaḳ pīr-i dütā olsam eger
Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ḳaddümi çeng itmeyicek

109. **senden:**-*den*
Gazel 93

Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

110. **seni:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

111. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 93
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

112. **saña:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

113. **sen:**
Gazel 110
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

114. **saña:**-*a*
Gazel 118
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise baġışlar saña az çoḳ günehüñde

115. **sensin:**-*sin*
Gazel 118
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

116. **sen:**
Gazel 120
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

117. **sen:**
Gazel 122
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

118. **sen:**
Gazel 139
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

119. **sen:**
Kaside 9
Mısra: **101**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

120. **sen:**
Kaside 11
Mısra: **71**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

121. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **25**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kim ḥabāb-ı ber-ḳārar olmış aña her çāderi
Bir ʿaceb deryādur ordū-yı hümāyūnuñ senüñ

122. **saña:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **74**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

123. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **63**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

124. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **64**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

125. **saña:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **79**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

126. **sensin:**-*sin*
Kaside 20
Mısra: **78**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

127. **saña:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **72**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

128. **sen:**
Kaside 21
Mısra: **71**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

129. **sende:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

130. **sensin:**-*sin*
Kaside 23
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

131. **sen:**
Kaside 24
Mısra: **15**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur küşe-i dāmān-ı felek

132. **saña:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Devlet ü iḳbāl ile dārü's-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü'l-cihād

133. **saña:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **59**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

134. **saña:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **65**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

135. **saña:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **89**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

136. **sen:**
Kaside 25
Mısra: **61**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

137. **sen:**
Kaside 26
Mısra: **93**
İkinci tekil şahıs zamiri.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẕemīm

138. **sende:**-*de*
Kaside 26
Mısra: **97**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

139. **seni:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **81**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni medḥ eyleyen ehl-i ṭabʿuñ
Olur endīşesi maġrūr u zaʿīm

140. **seni:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **88**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

141. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 26
Mısra: **85**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

142. **sen:**
Kaside 27
Mısra: **55**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devrinde
Mesīḥā gelse icrā idemez āyīn-i aḥyāyı

143. **sen:**
Kaside 27
Mısra: **59**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

144. **sen:**
Kaside 27
Mısra: **81**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

145. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 27
Mısra: **63**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Senüñ düşmenle peykār itdügin sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿālemdür kim pür itmiş nūrı dünyāyı

146. **sensin:**-*sin*
Kaside 28
Mısra: **109**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

147. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 28
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

148. **sen:**
Kaside 43
Mısra: **89**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

149. **sen:**
Müfret 4
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

150. **sen:**
Müfret 4
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

151. **senüñ:**-*üñ*
Müfret 6
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

152. **sen:**
Müfret 17
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

153. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

154. **sen:**
Gazel 62
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

155. **saña:**-*a*
Gazel 64

Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

156. **seni:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

157. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni aġyār ile gören ʿāşıḳ
Nice ṣabr eylesün cefāña senüñ

158. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

159. **sende:**-*de*
Gazel 77
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Her dilden olur āb-ı muṣaffā gibi cārī
Ey Nefʿī nedür sende bu pākīze-suḫanlik

160. **saña:**-*a*
Gazel 94
Mısra: **14**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

161. **sen:**
Gazel 96
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

162. **seni:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Öldürür ġamzesi nāz ile seni ey Nefʿī
Ṣaḳın aldanma anuñ ruḫṣat-ı neẓẓāresine

163. **saña:**-*a*
Gazel 118
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

164. **sen:**
Kaside 7
Mısra: **112**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

165. **sensüz:**-*süz*
Kaside 9
Mısra: **143**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

166. **saña:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **35**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

167. **sen:**
Kaside 14
Mısra: **31**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

168. **senüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 20
Mısra: **74**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

169. **saña:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **30**
İkinci tekil şahıs zamiri.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

170. **saña:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **34**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

171. **sendeki:**-*de, -ki*
Kaside 25
Mısra: **94**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

172. **saña:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña bu ḳuvvet-i baḫt ile kimse ḫaṣm olamaz
Olursa ʿaskerinüñ her birisi bir Rüstem

173. **senüñledür:**-*üñ, -le, -dür*
Kaside 36
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

174. **saña:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **90**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

175. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

176. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

177. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

178. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

179. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

180. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 11
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

181. **seni:**-*i*
Gazel 37
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Āhına incinme gāhī ʿāşıḳ-ı dīvānenüñ
N’eylesün bī-çāre gördükce seni bī-tāb olur

182. **seniñ:**-*iñ*
Gazel 47
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

183. **senden:**-*den*
Gazel 64
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

184. **saña:**-*a*
Gazel 70
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu rüsvālıġı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

185. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 70
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

186. **seni:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

187. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çekdi bīgāneler kenāra seni
Firḳat el virdi āşnāña senüñ

188. **saña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

189. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 20
Mısra: **70**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

190. **saña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

191. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

192. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

193. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Devr-i ḥüsnüñde n'ola olsa cihān pür-ġavġā
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

194. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

195. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

196. **sen:**
Gazel 107
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

197. **seni:**-*i*
Gazel 107
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

senā:

1. **s̱enāsiyle:**-*si, -y, -le*
Kaside 1
Mısra: **71**
Övgü, medih.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

2. **s̱enānı:**-*n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **121**
Övgü, medih.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

3. **s̱enānı:**-*n, -ı*
Kaside 19
Mısra: **66**
Övgü, medih.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

5. **s̱enāña:**-*ñ, -a*
Kaside 21
Mısra: **64**
Övgü, medih.

Ḳadīmi ʿāşıḳ-ı bikr-i ḫayāl-i medḥüñdür
S̱enāña başlamayınca ḳalur mı ārāmı

6. **s̱enāña:**-*ñ, -a*
Kaside 21
Mısra: **66**
Övgü, medih.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̱enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

7. **s̱enāñ:**-*ñ*
Kaside 28
Mısra: **114**
Övgü, medih.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

8. **s̱enāsına:**-*sı, -n, -a*
Kaside 29
Mısra: **99**
Övgü, medih.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

9. **s̱enāsına:**-*sı, -n, -a*
Kaside 29
Mısra: **133**
Övgü, medih.

Ola s̱enāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

10. **s̱enā:**
Kaside 36
Mısra: **19**
Övgü, medih.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafḥaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

11. **s̱enāñı:**-*ñ, -ı*
Kaside 38
Mısra: **77**
Övgü, medih.

Ne mümkindür s̱enāñı iʿtiḳādumca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ maʿnī-i mülhem

12. **s̱enāsın:**-*sı, -n*
Kaside 48
Mısra: **92**
Övgü, medih.

Ola erbāb-ı dil cümle muḥibbi
S̱enāsın ideler evrāda munẓam

13. **s̱enāñı:**-*ñ, -ı*
Kaside 62
Mısra: **36**
Övgü, medih.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

14. **s̱enādan:**-*dan*
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Övgü, medih.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

s̱enā-hᵛān:

1. **s̱enā-ḫᵛānı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **59**
Övücü, methedici.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

2. **senā-ḫᵛānuñ:**-*uñ*
Kaside 47
Mısra: **103**
Övücü, methedici.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

s̱enā-hᵛānī:

1. **s̱enā-ḫᵛānī:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Övücü, methedici.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

s̱enā-hᵛān-ı ḳadīmüñ:

1. **s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ:**-*üñ*
Kaside 25
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Eski övücü, eskiden beri metheden, öven.

Bu s̱enā-ḫᵛān-ı ḳadīmüñ ḫod dilinde bā-ḫuṣūṣ
Ol ḳadar bulmuşdı derd-i iştiyāḳuñ iştidād

senā-ḫᵛān:

1. **senā-ḫᵛānı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **18**
Öven, medheden.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

s̲enānı itmede:

1. **s̲enānı itmede:**-*me, -de*
Kaside 19
Mısra: **68**
Övmek.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̲enānı itmede nā-çār u mużṭardur

senākār:

1. **s̲enākāra:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **62**
Övgüde bulunan, öven, övücü.

Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̲enākāra felek aḳrān bulur

senā-yı şāh-ı ser-efrāzdur:

1. **s̲enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Seçkin, en yüce sultanın övgüsü.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̲enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

senā-yı zāt-ı ʿālī-şānınuñ:

1. **s̲enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 56
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce zatın övgüsü.

Tā vire ḥükmin s̲enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

senc-i ʿilm-i yaḳīn:

1. **senc-i ʿilm-i yaḳīn:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlm-i yakîn tartısı, gerçek ilmi ölçen.

Ol ki endīşe senc-i ʿilm-i yaḳīn
Ḫired-i ṣāḥib-intibāhıdur

sencileyin:

1. **sencileyin:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Senin gibi.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

2. **sencileyin:**
Kaside 23
Mısra: **54**
Senin gibi.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

3. **sencileyin:**
Kaside 24
Mısra: **5**
Senin gibi.

Ne revā sencileyin pādişehüñ devrinde
Böyle cārī ola ehl-i dile fermān-ı felek

4. **sencileyin:**
Kaside 26
Mısra: **11**
Senin gibi.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

5. **sencileyin:**
Kaside 37
Mısra: **61**
Senin gibi.

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

6. **sencileyin:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Senin gibi.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

7. **sencileyin:**
Kaside 50
Mısra: **75**
Senin gibi.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

seng:

1. **senge:**-*e*
   Kaside 29
   Mısra: **61**
   Taş.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

2. **seng:**
   Kaside 37
   Mısra: **36**
   Taş.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

3. **seng:**
   Kaside 62
   Mısra: **24**
   Taş.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

seng-i der-i meyḫāneye:

1. **seng-i der-i meyḫāneye:**-*y, -e*
   Gazel 26
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Meyhane kapısının taşı, meyhane kapısının eşiği.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

seng-i dil-i ḫūbāndan:

1. **seng-i dil-i ḫūbāndan:**-*dan*
   Kaside 50
   Mısra: **122**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin gönül taşı // güzellerin taş kalbi.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

seng-i fesāndur:

1. **seng-i fesāndur:**-*dur*
   Kaside 9
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Bileği taşı.

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

seng-i fesānı:

1. **seng-i fesānı:**-*ı*
   Kaside 14
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Bileği taşı.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

seng-i ḫārāya:

1. **seng-i ḫārāya:**-*y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Çok sert taş, mermer taşı.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

seng-i ḫārāyı:

1. **seng-i ḫārāyı:**-*y, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Çok sert taş, mermer taşı.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

seng-i mezār:

1. **seng-i mezār:**
   Kaside 50
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Mezar taşı.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

seng-i siyeh:

1. **seng-i siyeh:**
   Kaside 30
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Siyah taş.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

seng-i yede-i nuṣret:

1. **seng-i yede-i nuṣret:**
   Kaside 9
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -

Zafer kazandıran yada taşı (yede/ yada / yeşim taşının bir adı da galebe taşıdır).

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

sensüz:

1. **sensüz:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Sen olmadan (sevgili bağlamında).

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

sepīde:

1. **sepīde:**
Kaside 30
Mısra: **24**
Beyaz.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

ser:

1. **seri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **128**
Baş, kafa.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

ser ü kārı:

1. **ser ü kārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
İş güç, uğraş.

Ne çāre devr ideli rūzgār-ı dūn-perver
Hemīşe böyledür ehl-i dilüñ ser ü kārı

ser virmeden:

1. **ser virmeden:**-*me, -den*
Kaside 33
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş vermek // canını feda etmek.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

serā- perde:

1. **serā- perde:**
Kaside 32
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Otağ, padişah çadırı.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān feżā-yı ḥarīm

serāb eyler:

1. **serāb eyler:**-*r*
Kaside 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Serap hâline getirmek.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

serāb itdüm:

1. **serāb itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 55
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Serap hâline getirmek.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

serāb olsa:

1. **serāb olsa:**-*sa*
Kaside 61
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Serap olmak // hayal olmak.

Feyż-i iḥsān-ı kefüñ eyler kifāyet ʿāleme
Aḳmasa ger çeşme-i mihr olsa deryālar serāb

serāb-ı ʿademden:

1. **serāb-ı ʿademden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yokluk serabı (gerçekte olmayan su görüntüsü).

Bir dem murādım üstine devr eylemez felek
Āb istesem serāb-ı ʿademden nişān virür

serāçe-i iḳbālinüñ:

1. **serāçe-i iḳbālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 30
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Mutluluk, saadet sarayı.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

serāçe-i ḳadrinde:

1. **serāçe-i ḳadrinde:***-i, -n, -de*
Kaside 36
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İtibar /değer, kıymet sarayı.

Melek rikāb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serāçe-i ḳadrinde ferş-rūb-ı ḥarem

ser-āġāz-ı nevā itdükce:

1. **ser-āġāz-ı nevā itdükce:***-dükce*
Kaside 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Nağmeye başlamak, (bülbül) şakımaya başlamak.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i nağme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

ser-āmed:

1. **ser-āmed:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **7**
Başta bulunan, ileri gelen.

Her hünerde ser-āmed illā kim
Cümlesinden oḳ atmada mümtāz

2. **ser-āmed:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Başta bulunan, ileri gelen.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

3. **ser-āmed:**
Kaside 56
Mısra: **64**
Başta bulunan, ileri gelen.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

ser-ā-pā:

1. **ser-ā-pā:**
Kaside 39
Mısra: **102**
Baştan ayağa, tamamen.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

2. **ser-ā-pā:**
Kaside 20
Mısra: **63**
Baştan ayağa, tamamen.

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

3. **ser-ā-pā:**
Gazel 36
Mısra: **9**
Baştan başa, tamamen.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

4. **ser-ā-pā:**
Kaside 5
Mısra: **23**
Baştan başa, tamamen.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

5. **ser-ā-pā:**
Kaside 48
Mısra: **17**
Baştan başa, tamamen.

Ser-ā-pā müjde-i mihr ü maḥabbet
Oḳundukça ṣafā kesb eyler ādem

serā-perde-i iclālidür:

1. **serā-perde-i iclālidür:***-i, -dür*
Kaside 42
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Büyüklük sarayının perdesi.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şuḳḳa-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:**
Kaside 21
Mısra: **46**
Baştan başa, tamamen.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

2. **ser-ā-ser:**
Kaside 21
Mısra: **104**
Baştan başa, tamamen.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

3. **ser-ā-ser:**
Kaside 14
Mısra: **36**
Baştan başa, tamamen.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

4. **ser-ā-ser:**
Kaside 35
Mısra: **13**
Baştan başa, tamamen.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

5. **ser-ā-ser:**
Kaside 37
Mısra: **76**
Baştan başa, tamamen.

Düşde fikr eylerin evṣāfuñı bīdār olıcaḳ
Bulurın levḥ-i ḫayālümde ser-ā-ser bī-reng

6. **ser-ā-ser:**
Kaside 54
Mısra: **10**
Baştan başa, tamamen.

Ḥabbeẕā devr-i dil-ārā-yı cihān-pīrā kim
Virdi eyyāma ser-ā-ser es̱eri revnaḳ-ı ʿıyd

serāsīme:

1. **serāsīme:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Sersem, şaşkın.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

serāsīme ider:

1. **serāsīme ider:***-er*
Kaside 45
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Serseme çevirmek.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

serāsīme vü deng olur:

1. **serāsīme vü deng olur:***-u, -r*
Kaside 37
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Sersem ve şaşkın olmak.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

ser-ʿasker:

1. **ser-ʿasker:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Ordunun başı, ordu kumandanı.

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

ser-ʿasker ola:

1. **ser-ʿasker ola:***-a*
Kaside 47
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ordu kumandanı olmak.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

serāy-ı devletine:

1. **serāy-ı devletine:***-i, -n, -e*
Kaside 29
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Büyüklük, ululuk sarayı // talih sarayı.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān:

1. **serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān:**
Kaside 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül alan ve neşe veren saray.

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

serāy-ı dil-güşādur:

1. **serāy-ı dil-güşādur:***-dur*
Kaside 55
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kalbe ferahlık veren saray.

Bir serāy-ı dil-güşādur her biri ebyātımuñ
Cilveger ṣaḥnında ebkār-ı maʿānī bī-ḥicāb

serāy-ı ḥaşmetine:

1. **serāy-ı ḥaşmetine:**-*i, -n, -e*
Kaside 32
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Büyüklük, heybet sarayı.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān feżā-yı ḥarīm

ser-ber olmış:

1. **ser-ber olmış:**-*mış*
Gazel 111
Mısra: **7**
Fazlalık olmak, yük olmak, zahmet olmak.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **15**
Baştan başa.

Ser-be-ser ġarḳ-ı seyl-i ḫūn olsun
Düşmenüñ kişver-i sitem-ḫīzi

ser-beste:

1. **ser-beste:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Gizli, örtülü.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt:

1. **ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt:**
Kaside 12
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun kaynağı.

Meşreb-i pākidür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa:

1. **ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa:**-*ma, -sa*
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hayat suyunun kaynağı olmak.

Ser-çeşme-i Ḫıżr olmasa ger çāh-ı devātı
Mümkin mi idi hīç ḥurūfuñ ḥarekātı

ser-cūş-ı ḫumı:

1. **ser-cūş-ı ḫumı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün üste çıkan/kabaran, coşan köpüğü.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ taḥḳīḳ dürd-i sāġarı

serdār:

1. **serdārı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **44**
Kumandan, başkumandan.

O Ḫāḳān-ı muẓaffer ol cihān-gīr-i hümāyūn-fer
Ki her serdārı bir ṣāḥib-ḳırān-ı baḫt-ı yāverdür

2. **serdāruñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **1**
Kumandan, başkumandan.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

3. **serdār:**
Kaside 49
Mısra: **66**
Kumandan, başkumandan.

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

serdār idüp:

1. **serdār idüp:**-*üp*
Kaside 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başkomutan olarak görevlendirmek.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

serdār-ı ʿazmi:

1. **serdār-ı ʿazmi:**-*i*
Kaside 47
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Azim, gayret kumandanı.

Ne leşker kim aña serdār-ı ʿazmi ola ser-ʿasker
Pey-ā-pey müjde-i fetḥ-i bilād u ḳahr-ı aʿdādur

serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm:

1. **serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm:**
Kaside 39
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Yıldız ordusunun dünyayı zapteden kumandanı // güneş.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

serdār-ı dilīr:

1. **serdār-ı dilīr:**
Kaside 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cesur, yürekli kumandan.

Āferīn ey ʿālem-efrāḫte serdār-ı dilīr
Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā ṣaf-şiken-i kişver-gīr

serdār-ı dilīrān-ı suḫan eyleseñ:

1. **serdār-ı dilīrān-ı suḫan eyleseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 60
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Şiirin yiğit kumandanı etmek.

Mülk-i maʿnāda biraz kūşiş idüp ḳullansañ
Eyleseñ bendeñi serdār-ı dilīrān-ı suḫan

serdār-ı muʿaẓẓam:

1. **serdār-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 33
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Büyük komutan.

Serdār-ı muʿaẓẓam ki sevād-ı ḫaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā:

1. **serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā:**
Kaside 27
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmanı yok eden zafer kılıçlı /muzaffer kumandan.

O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

ser-defter:

1. **ser-defter:**
Kaside 20
Mısra: **78**
Reis, önder.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

ser-defter-i ʿālem:

1. **ser-defter-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Cihanın önde olanı, başı.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i bü'l-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

ser-efrāz:

1. **ser-efrāz:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

2. **ser-efrāzı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **39**
Benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

ser-efrāz eylesün:

1. **ser-efrāz eylesün:**-*sün*
Kaside 14
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek.

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

ser-efrāz ola:

1. **ser-efrāz ola:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Yücelmek, yükselmek.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

2. **ser-efrāz ola:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Yücelmek, yükselmek.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

3. **ser-efrāz ola:**-*a*
Kaside 44
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Yücelmek, yükselmek.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

ser-efrāz-ı cihān:

1. **ser-efrāz-ı cihān:**
Kaside 23
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dünyanın önde geleni.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

ser-efrāz-ı hünermend:

1. **ser-efrāz-ı hünermend:**
Kaside 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hüner sahiplerinin üstünü, hünerliler içinde seçkin olan.

Ḫudāvend-i mükerrem pādişāh-ı ʿārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serīr-efrūz-ı dānişver

ser-efrāz-ı zamāne:

1. **ser-efrāz-ı zamāne:**
Kaside 49
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zamanın seçkin, mümtaz (kişisi).

Ser-efrāz-ı zamāne mesned-ārā-yı ḫudāvendī
Hünermend-i yegāne çehre-pīrā-yı nikū-kārī

ser-ender-ham-ı āġūş-ı benāndur:

1. **ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Başı parmakların kucağının kıvrımında (olan kalem).

Ol dem ki ḳalem s̱ebt içün ās̱ār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

ser-firāz itdi:

1. **ser-firāz itdi:**-*di*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek, yükseltmek.

İltifāt ile ser-firāz itdi
Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i nāçīzi

ser-firāz itdüñ:

1. **ser-firāz itdüñ:**-*düñ*
Kaside 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek, yükseltmek.

Ser-firāz itdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳḳ dest-bürd-i Ḥayderi

ser-fürū eyleye:

1. **ser-fürū eyleye:**-*y, -e*
Kaside 53
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı etmek, alçalmak // dalmak.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

ser-fürū itdükce:

1. **ser-fürū itdükce:**-*dükce*
Kaside 8
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat etmek.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

ser-fürū itmez:

1. **ser-fürū itmez:**-*mez*
Kaside 24
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat etmek.

Ser-fürū itmez idi pāyuña yüz sürmek içün
Olsa ʿıṣyāna eger ḳudret ü imkān-ı felek

ser-fürū itmezse:

1. **ser-fürū itmezse:**-*mez, -se*
Kaside 34
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat etmek.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿzūrı

ser-gerdān olup:

1. **ser-gerdān olup:**-*up*
Kaside 16
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Şaşmak, hayran kalmak, ne yapacağını bilmemek.

Böyle ser-gerdān olup devr eylemezdi ʿālemi
Olsa ḫāk-i dergehine intisāb-ı rūzgār

ser-ḥadd-i Buḫārāyı:

1. **ser-ḥadd-i Buḫārāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Buhara sınırları.

O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-i tīğın ḳıldı āvāre
Gezer geh semt-i Hindi gāh ser-ḥadd-i Buḫārāyı

ser-ḥadd-i Īrāna:

1. **ser-ḥadd-i Īrāna:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İran hududu, sınırı.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā:

1. **ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā:**
Kaside 41
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
İyilik ve ihsan ehli halkasının başı // cömertler topluluğunun başı.

Ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā Ḫātem-i devrān
Zer-dūz-ı suḫan nādire-pīrā-yı zamāne

ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan olasuñ:

1. **ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan olasuñ:**-*a, -suñ*
Kaside 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söz rintlerinin halkasının başında olmak // şairler halkasının başında olmak.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

ser-ḫayl-i maʿārifsin:

1. **ser-ḫayl-i maʿārifsin:**-*sin*
Kaside 60
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
İlmin, hünerin önderi.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

serheng olursa:

1. **serheng olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 37
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bekçi, çavuş olmak.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

serheng ü derbān itse:

1. **serheng ü derbān itse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Bekçi ve kapıcı yapmak.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

serheng ü derbān olsa:

1. **serheng ü derbān olsa:**-*sa*
Kaside 38
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Bekçi ve kapıcı olmak.

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

serheng-i ḥaşem:

1. **serheng-i ḥaşem:**
Kaside 15
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Maiyetin bekçisi, ordunun çavuşu.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

ser-i aʿdāyı:

1. **ser-i aʿdāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başı.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
Ṣadme-i ḳahrı nigūn ide ser-i aʿdāyı

ser-i bī-sāmānı:

1. **ser-i bī-sāmānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Alçak, kötü baş.

Berḳ-ı tīgūñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı:

1. **ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı:**-*ı*
   Kaside 45
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   İnsanlara zulmeden feleğin başı.

Cihān-penāh-ı ʿadālet ki ṣadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr:

1. **ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr:**
   Kaside 5
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı zapteden Cemşid'in başı.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

ser-i dīvāne:

1. **ser-i dīvāne:**-*e*
   Gazel 33
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Divanın başı // güzellik kitabının başı.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

ser-i düşmeni:

1. **ser-i düşmeni:**-*i*
   Kaside 4
   Mısra: **117**
   Kelime Tipi: -
   Düşmanın başı (kafası).

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

ser-i düşmen-i bed-baḫtından:

1. **ser-i düşmen-i bed-baḫtından:**-*ı, -n, -dan*
   Kaside 39
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Talihsiz düşmanın başı.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḫtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḫm-ı şemşīr

ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan düşdi:

1. **ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan düşdi:**-*di*
   Kaside 54
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Düşüncenin başına şiir söyleme sevdası düşmek // şiir söyleme sevdasına tutulmak.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

ser-i erbāb-ı fażl:

1. **ser-i erbāb-ı fażl:**
   Kaside 49
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Fazilet sahiplerinin başı.

Ser-i erbāb-ı fażl üstād-ı küll ʿallāme-i ʿālem
Serīr-i ʿilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

ser-i gāv-ı zemīni:

1. **ser-i gāv-ı zemīni:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Eskiden dünyayı boynuzunda taşıdığına inanılan öküzün başı.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̠üreyyāya

ser-i gīsū-yı perīşāne:

1. **ser-i gīsū-yı perīşāne:**-*e*
   Gazel 144
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Dağınık saçların ucu.

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

ser-i hançer-i bīd:

1. **ser-i ḫançer-i bīd:**
Kaside 54
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Söğüt hançerin ucu.

Olsa ger nāmiyede ḳuvvet-i ḳahr u ġażabı
Çāk iderdi dil-i pūlādı ser-i ḫançer-i bīd

ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm:

1. **ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm:**
Kaside 32
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Anlayış sahibi şairler zümresinin başı.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

ser-i kuhsāra:

1. **ser-i kuhsāra:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Dağ tepesi, dağ başı.

Çıḳa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı muʿtād
Ser-fürū eyleye ġavvās gibi baḥre cebel

ser-i kūyını:

1. **ser-i kūyını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sokak başı // sevgilinin bulunduğu yer.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

ser-i kūyundaki:

1. **ser-i kūyundaki:**-*u, -n, -da, -ki*
Kaside 33
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sokak başı // sevgilinin bulunduğu yer.

Gerçi ser-i kūyundaki āşüfteler ekṡer
Dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr-i dütādur

ser-i mīḫi:

1. **ser-i mīḫi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Çivinin başı (atın nalındaki çivinin başı).

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

2. **ser-i mīḫı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Çivinin başı (atın nalındaki çivinin başı).

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

ser-i mūda:

1. **ser-i mūda:**-*da*
Kaside 17
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kıl ucu.

İstese bu da ider bir ser-i mūda cevlān
Belki raḳḳāslıġ itmekde olur aḥyānā

ser-i mūy:

1. **ser-i mūy:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıl ucu (saç kılının ucu).

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

ser-i mūyında:

1. **ser-i mūyında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıl ucu (ayva tüylerinin ucu).

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

ser-i sāl:

1. **ser-i sāl:**
Kaside 53
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Yılbaşı, sene başı.

Nitekim her ser-i sāl erişe rūz-ı nev-rūz
Cilvegāhuñ ide ḫurşīd-i felek burc-ı ḥamel

ser-i zülfinden:

1. **ser-i zülfinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 125
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının ucu.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

serīr-ārā:

1. **serīr-ārā:**
Kaside 11
Mısra: **25**
Taht süsleyen.

Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

2. **serīr-ārā:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Taht süsleyen.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

serīr-ārā-yı Cem-pāye:

1. **serīr-ārā-yı Cem-pāye:**
Kaside 18
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Cem mertebeli hükümdar.

Cihāngīr-i müʾeyyed pādişāh u şāh-ı cedd-ber-cedd
Cihān-bān-ı felek-mesned serīr-ārā-yı Cem-pāye

serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem:

1. **serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem:**
Kaside 11
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cihan sarayının /mahkemesinin tahtını süsleyen.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

serīr-efrūz-ı dānişver:

1. **serīr-efrūz-ı dānişver:**
Kaside 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tahta parlaklık veren âlim (hükümdar).

Ḫudāvend-i mükerrem pādişāh-ı ʿārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serīr-efrūz-ı dānişver

serīr-i ʿadl ü dāda:

1. **serīr-i ʿadl ü dāda:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Sipihr-i ʿizz ü cāha āftāb-ı ẕerre-perverdür
Serīr-i ʿadl ü dāda dāver-i dīndār u dānādur

serīr-i ʿadl ü dāduñ:

1. **serīr-i ʿadl ü dāduñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **serīr-i ʿadl ü dāduñ:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk tahtı.

Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

serīr-i cāha:

1. **serīr-i cāha:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Makam tahtı.

Serīr-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevkete şāhenşeh-i felek-dīhīm

2. **serīr-i cāha:**-*a*
Kaside 36
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Makam tahtı.

Serīr-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı ḥaşmete şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem

serīr-i devlete:

1. **serīr-i devlete:**-*e*
Kaside 38
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Devlet tahtı // devletin yönetildiği makam.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

serīr-i devletine:

1. **serīr-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 20
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ululuk, büyüklük tahtı.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salṭanat şehper

2. **serīr-i devletine:**-*i, -n, -e*
Kaside 32
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Ululuk, büyüklük tahtı.

Serīr-i devletine āsmān serā- perde
Serāy-ı ḥaşmetine lā-mekān feżā-yı ḥarīm

serīr-i ʿilm ü irfānuñ:

1. **serīr-i ʿilm ü irfānuñ:**-*uñ*
Kaside 49
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan tahtı.

Ser-i erbāb-ı fażl üstād-ı küll ʿallāme-i ʿālem
Serīr-i ʿilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

serīr-i maʿdelet:

1. **serīr-i maʿdelet:**
Kaside 4
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Adalet tahtı.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

serīr-i nüh revāḳuñ:

1. **serīr-i nüh revāḳuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat gök tahtı.

Bisāṭ-ı heft iḳlīmüñ çerāġ-ı ʿālem-efrūzı
Serīr-i nüh revāḳuñ pādişāh-ı māh-dīdārı

serīr-i saʿādet:

1. **serīr-i saʿādet:**
Kaside 28
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Saadet, mutluluk tahtı.

Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

serīr-i salṭanat:

1. **serīr-i salṭanat:**
Gazel 143
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

2. **serīr-i salṭanat:**
Kaside 5
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

serīr-i salṭanatda:

1. **serīr-i salṭanatda:**-*da*
Kaside 25
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

2. **serīr-i salṭanatda:**-*da*
Kaside 16
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola ṣıḥḥatle serīr-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı ʿömr ü devlet kāmyāb-ı rūzgār

3. **serīr-i salṭanatda:**-*da*
Kaside 19
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Ola dāʾim serīr-i salṭanatda ḫurrem u ḫandān
Dil-i pür-feyżi kim bir özge istiʿdāda maẓhardur

serīr-i salṭanatta:

1. **serīr-i salṭanatta:**-*ta*
Kaside 12
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı, saltanat tahtı.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

serīʿü's-seyr-i endīşe:

1. **serīʿü's-seyr-i endīşe:**
Kaside 27
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin çok hızlı gideni.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

ser-keş ola:

1. **ser-keş ola:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dik başlı, inatçı ve itaatsiz olmak // yüz vermemek, ilgi göstermemek.

Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
ʿĀşıḳ odur ki nāzı geçe dil-rübāsına

ser-keşlik iderse:

1. **ser-keşlik iderse:**-*er, -se*
Kaside 24
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Dik başlılık göstermek, itaatsizlik etmek (talihin kişiye muhalif davranması bağlamında).

Kime ser-keşlik iderse ider ammā bilürin
Hīç mümkin midür ola saña ʿıṣyān-ı felek

sermāye:

1. **sermāye:**
Kaside 18
Mısra: **60**
Varlık, servet.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ:

1. **ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıkların neşe pazarının sermayesi.

Sensin ol ser-māye-i bāẕār-ı şevḳ-ı ehl-i ʿaşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

sermāye-i behcet:

1. **sermāye-i behcet:**
Kaside 18
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Sevinç sermayesi // sevinç kaynağı.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur:

1. **sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgârının misk kokulu soluğunun koku sermayesi.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

ser-māye-i cāndur:

1. **ser-māye-i cāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

ser-māye-i deryā vü kān:

1. **ser-māye-i deryā vü kān:**
Kaside 52
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Denizlerin ve madenlerin sermayesi // inci ve mücevher.

Ẕerre-nūr-ı şemsesi pīrāye-i ḫurşīd ü māh
Rīze-seng-i mermeri ser-māye-i deryā vü kān

sermāye-i deryā vü kānıdur:

1. **sermāye-i deryā vü kānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Denizlerin ve madenlerin sermayesi // inci ve mücevher // şiir.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

sermāye-i devlet:

1. **sermāye-i devlet:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Saadet sermayesi.

Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı müselmānī

sermāye-i dīn ü düvel:

1. **sermāye-i dīn ü düvel:**
Kaside 15
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dinin ve devletlerin sermayesi.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

sermāye-i dükkān:

1. **sermāye-i dükkān:**
Kaside 8
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dükkân sermayesi.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın bez̠l ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat:

1. **sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaratılış, mizaç dükkânının sermayesi.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

sermāye-i dükkān-ı ʿAṭṭārī olur:

1. **sermāye-i dükkān-ı ʿAṭṭārī olur:***-u, -r*
Kaside 49
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Attar dükkânının sermayesi olmak // güzel koku olmak.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

sermāye-i emn ü emān:

1. **sermāye-i emn ü emān:**
Kaside 14
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Emniyet ve korkusuzluk sermayesi.

Naḳd-i vaḳt-i salṭanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gīr-i dīn ü devlet kām-baḫş-ı serverī

ser-māye-i fikrüm:

1. **ser-māye-i fikrüm:***-ü, -m*
Kaside 59
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Fikir, hayal sermayesi, varlığı.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoḫsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

sermāye-i iḥsān u kerem:

1. **sermāye-i iḥsān u kerem:**
Kaside 23
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilik sermayesi.

Pīrāye-dih-i salṭanat ārāyiş-i devlet
Sermāye-i iḥsān u kerem zīver-i ʿālem

sermāye-i kilk-i siyāhı:

1. **sermāye-i kilk-i siyāhı:***-ı*
Gazel 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Siyah (mürekkeple yazan) kalemin sermayesi.

Ġarḳ ider bir noḳṭada nūr-ı siyāha ʿālemi
ʿĀrifüñ sermāye-i kilk-i siyāhı böyledür

sermāye-i mażmūn-ı müfīd eylemez:

1. **sermāye-i mażmūn-ı müfīd eylemez:***-mez*
Kaside 54
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Faydalı, faydalanılan mana sermayesi etmek.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

sermāye-i pīr-i muġān:

1. **sermāye-i pīr-i muġān:**
Kaside 15
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin sermayesi // mey.

Meydür miḥekk-i ʿāşıḳān āşūb-ı dil ārām-ı cān
Sermāye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

ser-māye-i rūḥ-efzāyī:

1. **ser-māye-i rūḥ-efzāyī:**
   Kaside 44
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Ruha canlılık veren /cana can katan sermaye.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

sermāye-i rüşd ü sedād:

1. **sermāye-i rüşd ü sedād:**
   Kaside 25
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Doğruluk ve olgunluk sermayesi.

Ḫusrev-i ṣāḥib-taṣarruf mū-şikāf-ı ʿaḳd u ḥall
Naḳd-i vaḳt-i ʿaḳl-ı küll sermāye-i rüşd ü sedād

sermāye-i taṣavvuruma:

1. **sermāye-i taṣavvuruma:**-*u, -m, -a*
   Kaside 4
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce sermayesi // düşünülen, tahayyül edilen, zihinde canlandırılan şeyler.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

ser-mest:

1. **ser-mest:**
   Gazel 124
   Mısra: **3**
   Sarhoş, kendinden geçmiş.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

2. **ser-mest:**
   Gazel 130
   Mısra: **9**
   Sarhoş, kendinden geçmiş.

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

3. **ser-mest:**
   Kaside 33
   Mısra: **26**
   Sarhoş, kendinden geçmiş.

Bir āfet-i pür-şīve ki her ġamze-i şūḫı
Ser-mest iken āmīḫte-i şerm ü ḥayādur

ser-mest olursam:

1. **ser-mest olursam:**-*u, -r, -sa, -m*
   Kaside 12
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoş olmak.

Nāz-perver ʿāşıḳım ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūn-rīz-i sāḳī pāsbānumdur benüm

ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden:

1. **ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden:**-*den*
   Gazel 40
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Hâl sahibi sarhoşlar.

Cümleden ol gūne ser-mestān-ı ṣāḥib-ḥālden
Nefʿī-i şūrīde-i bī-bāk ü rüsvā bundadur

ser-nāme-i levḥ-i dile:

1. **ser-nāme-i levḥ-i dile:**-*e*
   Kaside 60
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gönül levhasının başlığı.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī:

1. **ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   İlahî başlık (yazı başlığı).

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

ser-nigūn:

1. **ser-nigūn:**
   Gazel 1
   Mısra: **2**
   Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

2. **ser-nigūndur:**-*dur*
   Gazel 133

Mısra: **6**
Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

3. **ser-nigūn:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **16**
Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

ser-nigūn eyledi:

1. **ser-nigūn eyledi:***-di*
Kaside 44
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı çevirmek, ters döndürmek.

Gördi sāḳī-i ezel rıṭl-ı girān-ı bezmüm
Ser-nigūn eyledi bu nüh-ḳadeh-i mīnāyı

ser-nigūn ider:

1. **ser-nigūn ider:***-er*
Kaside 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı etmek // ters çevirip dökmek, talihini tersine çevirmek, berbat etmek.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

ser-nigūn itdi:

1. **ser-nigūn itdi:***-di*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı etmek, tersine çevirmek.

Ṣadme-i ḳahrı ser-nigūn itdi
Çarḫ-ı ġaddār-ı fitne-engīzi

ser-nihāde-i revişi olurdı:

1. **ser-nihāde-i revişi olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşüne baş koymak, yürüyüşüne can feda etmek.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān ser-nihāde-i revişi
Ger olsa bir ṣanem-i dil-rübāda eṭvārı

ser-pūş olurdı:

1. **ser-pūş olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Külah olmak.

Olurdı nüh-ṭabaḳ-ı āsmāna bir ser-pūş
Düşünce olmasa ger āb içinde ʿaksi nigūn

ser-sebz:

1. **ser-sebz:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Yemyeşil, canlı, taze.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

ser-sebz ola:

1. **ser-sebz ola:***-a*
Kaside 8
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yeşermek, canlanmak.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

sersem oldı:

1. **sersem oldı:***-dı*
Kaside 48
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Anuñçün destüme erince nā-geh
Ṣafādan oldı dil ol gūne sersem

sersem olsa:

1. **sersem olsa:***-sa*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sersem duruma gelmek, zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

sersem olur:

1. **sersem olur:***-u, -r*
Kaside 38
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olmak.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥūñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

sersem-i ʿaşḳız:

1. **sersem-i ʿaşḳız:**-*ız*
    Gazel 55
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: -
    Aşk sersemi, aşktan ne yaptığını bilmez hâlde olan.

Bir ġamzeye biñ nāz ideriz istesek ammā
Ḳīrāṭ ile maʿḳūl bilür sersem-i ʿaşḳız

ser-tā-be-ḳadem:

1. **ser-tā-be-ḳadem:**
    Kaside 17
    Mısra: **144**
    Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

ser-tā-ḳadem:

1. **ser-tā-ḳadem:**
    Gazel 82
    Mısra: **6**
    Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

2. **ser-tā-ḳadem:**
    Kıt'a-ı Kebir 3
    Mısra: **9**
    Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Rūḥdur ser-tā-ḳadem gūyā mübārek heykeli
Olmış anuñçün mücerred ʿĪsī-i Meryem gibi

3. **ser-tā-ḳadem:**
    Mesnevi 1
    Mısra: **33**
    Baştan ayağa, tamamen, büsbütün.

Ser-tā-ḳadem ārāste aḳsām-ı hünerle
Bir naḫl-i muraṣṣaʿ gibi envāʿ-ı güherle

ser-tā-pā:

1. **ser-tā-pā:**
    Gazel 71
    Mısra: **7**
    Baştan ayağa, tamamen.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

2. **ser-tā-pā:**
    Kaside 17
    Mısra: **120**
    Baştan ayağa, tamamen.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

ser-tā-ser:

1. **ser-tā-ser:**
    Gazel 127
    Mısra: **3**
    Baştan başa, tamamen.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

2. **ser-tā-ser:**
    Kaside 20
    Mısra: **6**
    Baştan başa, tamamen.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

3. **ser-tā-ser:**
    Kaside 38
    Mısra: **50**
    Baştan başa, tamamen.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

4. **ser-tā-ser:**
    Kaside 40
    Mısra: **53**
    Baştan başa, tamamen.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

5. **ser-tā-ser:**
    Kaside 47
    Mısra: **24**
    Baştan başa, tamamen.

Ġarīb āyīne-i ṣaf u mücellādur dil-i pāki
Ki ʿaks-i ʿālem-i idrāk ser-tā-ser hüveydādur

ser-tā-ser-i ʿālem:

1. **ser-tā-ser-i ʿālem:**
    Kaside 23
    Mısra: **90**
    Kelime Tipi: -
    Bütün dünya.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**
Kaside 52
Mısra: **85**
Baştan başa.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

2. **ser-te-ser:**
Kaside 12
Mısra: **16**
Baştan başa.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

3. **ser-te-ser:**
Kaside 27
Mısra: **57**
Baştan başa.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

4. **ser-te-ser:**
Kaside 28
Mısra: **97**
Baştan başa.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

5. **ser-te-ser:**
Kaside 36
Mısra: **48**
Baştan başa.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

6. **ser-te-ser:**
Kaside 47
Mısra: **112**
Baştan başa.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

7. **ser-te-ser:**
Kaside 50
Mısra: **65**
Baştan başa.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Şıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

8. **ser-te-ser:**
Kaside 53
Mısra: **22**
Baştan başa.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

9. **ser-te-ser:**
Kaside 58
Mısra: **56**
Baştan başa.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

10. **ser-te-ser:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Baştan başa, hep.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

serv:

1. **serve:**-*e*
Gazel 112
Mısra: **5**
Uzun boylu, koyu yeşil yapraklı bir ağaç.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

serv- ḳadd:

1. **serv- ḳadd:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Servi boylu // uzun boylu sevgili.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

serverā:

1. **serverā:**
Nazm 6
Mısra: **3**
Ey hükümdar.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

2. **serverā:**
Kaside 39
Mısra: **69**
Ey server/sadrazam.

Serverā nāmverā āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey ʿalī-kevkebe ṣāḥib-kerem-i ʿālem-gīr

3. **serverā:**
Kaside 61

Mısra: **63**
Ey server/sadrazam.

Serverā ḥaḳḳā ki luṭfuñ eyledi iḥyā beni
İltifātuñla henüz oldum felekde behre-yāb

4. **serverā:**
Kaside 50
Mısra: **73**
Ey önder, başkan.

Serverā dādgerā dāver-i vālā-güherā
Ey ḫudāvend-i felek-ṣadr ü melāʾik-ḫuddām

5. **serverā:**
Kaside 53
Mısra: **59**
Ey önder, başkan.

Serverā nāmverā fāżıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḫūl-i ʿulemā-yı kümmel

6. **serverā:**
Kaside 55
Mısra: **45**
Ey önder, başkan.

Kāmkārā serverā ṣadrā mekārim-perverā
Ey cihān-dāver felek-yāver ḫıdīv-i kāmyāb

server-i ʿālem ola:

1. **server-i ʿālem ola:***-a*
Kaside 23
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Cihanın efendisi /cihan hükümdarı olmak.

Maʿḳūl mıdur böyle perīşān ola ḥālim
Memdūḥum ola sencileyin server-i ʿālem

server-i ḫayl-i fuḍalā:

1. **server-i ḫayl-i fuḍalā:**
Kaside 53
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Faziletliler zümresinin lideri, reisi.

Muḳtedā-yı ʿulemā server-i ḫayl-i fuḍalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faḫr-ı milel

servī:

1. **servī:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Uzun boylu, koyu yeşil yapraklı bir ağaç.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

serv-i āzādım:

1. **serv-i āzādım:***-ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu sevgili.

Bilürken saña māʾil oldıġum ey serv-i āzādım
İşidirken ḳapuñda rūz u şeb āh ile feryādım

serv-i āzādum:

1. **serv-i āzādum:***-u, -m*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu sevgili.

Ḳul itdi ʿālemi reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luṭfından āzād itdügin görsek

serv-i çemān:

1. **serv-i çemān:**
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Salınan servi.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

serv-i çemāndur:

1. **serv-i çemāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Salınan servi.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

serv-i gül-endāmuñ:

1. **serv-i gül-endāmuñ:***-uñ*
Kaside 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı gibi güzel ve ince endamlı servi.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

serv-i gül-ruhsār:

1. **serv-i gül-ruḫsār:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Gül yanaklı sevgili (gül yanaklı, servi boylu sevgili).

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

serv-i raʿnālar:

1. **serv-i raʿnālar:***-lar*
Gazel 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel, zarif servi.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

serv-i sehī:

1. **serv-i sehī:**
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Endamı düzgün, fidan gibi sevgili.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

serv-i Sidre- āġṣānı:

1. **serv-i Sidre- āġṣānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sidre dallı selvi.

Sipihr-i maʿdeletüñ māh-ı āftāb- es̱eri
Riyāż-ı mekremetüñ serv-i Sidre- āġṣānı

serv-i ṭāvūs-hırām-ı çemen-i heft iḳlīm:

1. **serv-i ṭāvūs-ḫırām-ı çemen-i heft iḳlīm:**
Kaside 7
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin bahçesinde/yeryüzünde tavus gibi salınan servi.

Şems-i ḫūrşīd-es̱er encümen-i çār erkān
Serv-i ṭāvūs-ḫırām-ı çemen-i heft iḳlīm

sev:

1. **sevse:***-se*
Gazel 35
Mısra: **12**
Âşık olmak, gönül vermek.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

2. **sevdügin:***-dük, -i, -n*
Gazel 72
Mısra: **6**
Âşık olmak, gönül vermek.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

3. **seve:***-e*
Gazel 72
Mısra: **6**
Âşık olmak, gönül vermek.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

4. **sevmemege:***-me, -mek, -e*
Gazel 94
Mısra: **13**
Âşık olmak, gönül vermek.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

5. **sevse:***-se*
Kaside 15
Mısra: **10**
Âşık olmak, gönül vermek.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

6. **severim:***-er, -im*
Gazel 94
Mısra: **1**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

7. **severim:***-er, -im*
Gazel 94
Mısra: **2**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Māʾilim cez̠be-i dīdāra hem anı severim
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severim

8. **severim:***-er, -im*
Gazel 94
Mısra: **4**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

9. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **8**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

10. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **10**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

11. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **12**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

12. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **12**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

13. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **14**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

14. **sevicek:**-*icek*
Gazel 94
Mısra: **7**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

15. **sevmem:**-*me, -m*
Gazel 94
Mısra: **9**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Ne ḳadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevānı severim

16. **sevmezem:**-*mez, -em*
Gazel 94
Mısra: **7**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

17. **sevmezem:**-*mez, -em*
Gazel 94
Mısra: **7**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

18. **sevmeden:**-*me, -den*
Gazel 106
Mısra: **9**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

19. **sevmem:**-*me, -m*
Gazel 113
Mısra: **2**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

20. **sever:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **65**
(Bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

21. **severim:**-*er, -im*
Gazel 94
Mısra: **6**
Beğenmek, hoşlanmak.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

sevābit:

1. **s̱evābit:**
Kaside 27
Mısra: **44**
Gezegenler dışında kalan ve yerinde durur gibi görünen yıldızlar.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

sevād:

1. **sevādı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **13**
Siyahlık, karartı // yazı, karalama // yazılmış nüsha, kopya.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

2. **sevādında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 48
Mısra: **11**
Siyahlık, karalık // yazı.

Sevādında fürūġ-ı nūr-ı vaḥdet
Ḥurūfunda ḫavāṣṣ-ı İsm-i aʿẓam

sevād eylesem:

1. **sevād eylesem:**-*se, -m*
Kaside 25
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Karalamak, yazmak.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

sevād-ı düşmen:

1. **sevād-ı düşmen:**
Kaside 27
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Düşman karalığı // düşman topluluğu.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

sevād-ı ḫaşeminden:

1. **sevād-ı ḫaşeminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 33
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Maiyetin kalabalığı /çokluğu.

Serdār-ı muʿaẓẓam ki sevād-ı ḫaşeminden
Meydān-ı zemīn reşk-i şebistān-ı semādur

sevād-ı ḫaṭda:

1. **sevād-ı ḫaṭda:**-*da*
Kaside 16
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yazının siyahlığı.

Vechi var dinse sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār

2. **sevād-ı ḫaṭda:**-*da*
Kaside 55
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Yazının siyahlığı.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī:

1. **sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī:**
Kaside 30
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım zincir gibi görünen hattın siyahlığı // zincir gibi görünen hat, yazı.

Ya ebruvān-ı perīdür ya ṭurra-i ḥūrī
Sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī

sevād-ı her dü-ʿālem:

1. **sevād-ı her dü-ʿālem:**
Kaside 13
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Her iki âlemin (dünya ve ahiretin) karartısı.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

sevād-ı İṣfahānumdur:

1. **sevād-ı İṣfahānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Isfahan tarzı karalama defteri.

Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür
Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm

sevād-ı kāʾināt:

1. **sevād-ı kāʾināt:**
Kaside 55
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kâinat karalaması // âlem, evren.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

sevād-ı ḳalemüm:

1. **sevād-ı ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 44
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kalemin karalaması, yazısı // şiir.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

sevād-ı mülk-i Lāhōrı:

1. **sevād-ı mülk-i Lāhōrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Lahor şehri.

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

sevād-ı naẓmum:

1. **sevād-ı naẓmum:**-*u, -m*
Kaside 51
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şiirin yazısı // şiir.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿazm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür:

1. **sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın eserinin nüshasının yazısı.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

sevād-ı perçem-i müşgīnidür:

1. **sevād-ı perçem-i müşgīnidür:**-*i, -dür*
Kaside 45
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu perçemin siyahlığı.

Cebīni kim seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir
Sevād-ı perçem-i müşgīnidür şeb-i tārī

sevād-ı peykerinde:

1. **sevād-ı peykerinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 38
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yüzün karalığı / siyahlığı.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

sevād-ı raḳam:

1. **sevād-ı raḳam:**
Kaside 36
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yazının siyahlığı, karaltısı.

Devātı ġāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

sevād-ı şām-ı ʿişret:

1. **sevād-ı şām-ı ʿişret:**
Kaside 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İşret akşamının karanlığı.

Sevād-ı şām-ı ʿişret dūde-i şemʿ-i şebistānı
Beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

sevād-ı şebden:

1. **sevād-ı şebden:**-*den*
Kaside 49
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gece karanlığı.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür:

1. **sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür:**-*dür*
Kaside 56
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşünce ülkesinin başkentinin karartısı.

Yā sevād-ı taḫtgāh-ı kişver-i endīşedür
Bir sarāy-ı dil-güşādur anda her beyt-i metīn

sevdā:

1. **sevdādan:**-*dan*
Gazel 101
Mısra: **7**
Tutku, arzu, heves.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

2. **sevdādan:**-*dan*
  Kaside 14
  Mısra: **108**
  Tutku, arzu, heves.

Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

3. **sevdādan:**-*dan*
  Gazel 104
  Mısra: **9**
  Heves, arzu // aşk.

Dil-i Nefʿī gibi geçmezse bu sevdādan eger
Her ser-i mūy aña bir ejder-i pīçān olsun

4. **sevdādur:**-*dur*
  Kaside 47
  Mısra: **70**
  Heves, arzu // aşk.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu güne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

5. **sevdādan:**-*dan*
  Kaside 47
  Mısra: **78**
  Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

sevdāyī ider:

1. **sevdāyī ider:**-*er*
  Kaside 44
  Mısra: **68**
  Kelime Tipi: **-**
  Karartmak, puslandırmak.

Benim ol çehre-güşā Mānī-i taṣvīr-i ḫayāl
Ki ider ʿaḳlı sevād-ı ḳalemüm sevdāyī

sevdāyī itmişken:

1. **sevdāyī itmişken:**-*miş, -ken*
  Kaside 27
  Mısra: **68**
  Kelime Tipi: **-**
  Karartmak, siyahlaştırmak.

ʿAceb defʿ itdüñ el-ḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen itmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

sevdügüm:

1. **sevdügüm:**
  Gazel 92
  Mısra: **5**
  Sevgilim.

Sevdügüm bir āfet-i cān-ı cihāndur n'eyleyin
Biñ belāya mübtelā bir ʿāşıḳ-ı üftādeyim

seven:

1. **seven:**
  Kaside 28
  Mısra: **17**
  Sevgi besleyen, dostluk gösteren // dost.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

sevgend:

1. **sevgend:**
  Kaside 51
  Mısra: **79**
  Yemin, ant.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

2. **sevgend:**
  Kaside 51
  Mısra: **80**
  Yemin, ant.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

sevḳ-i İlāhī:

1. **sevḳ-i İlāhī:**
  Kaside 58
  Mısra: **80**
  Kelime Tipi: **-**
  Allah'ın yönlendirmesi.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

sevme:

1. **sevmeden:**-*den*
  Gazel 51
  Mısra: **9**
  Âşık olma, gönül verme.

Fāriġ olsaḳ n'ola dil-ber sevmeden Nefʿī gibi
Ḥüsn-i ḫulḳ-ı şāh-ı meh-dīdāra düşdi göñlümüz

sevmeyen:

1. **sevmeyen:**
  Kaside 28

Mısra: **17**

Bir kimseye karşı aşk, sevgi, muhabbet beslemeyen // düşman, hasım.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

sevr-i gerdūnı:

1. **sevr-i gerdūnı:**-*ı*
Kaside 61
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Feleğin boğası, öküzü // Boğa burcu.

Ḫışmuñ ol ġāyetdedür kim āb-ı luṭfuñ irmese
Āteş-i ḳahruñ iderdi sevr-i gerdūnı kebāb

seyl-āb:

1. **seyl-āb:**
Gazel 69
Mısra: **8**
Sel, sel suyu.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

2. **seyl-āb:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Sel, sel suyu.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

seyl-āb-ı sirişküm:

1. **seyl-āb-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göz yaşı seli.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

seyle virür:

1. **seyle virür:**-*ü, -r*
Kaside 15
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sele vermek, sel sularıyla alıp götürmek, mahvolmaya bırakmak.

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

seyl-i hücūmuñ:

1. **seyl-i hücūmuñ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hücum seli.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẓühdi ḫarāb

2. **seyl-i hücūmuñ:**-*u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hücum seli.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẓühdi ḫarāb

seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān:

1. **seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gözün gözyaşı seli.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

seyr:

1. **seyre:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **38**
Gezinti, gezme.

Revāndur ol ḳadar fermānı kim fevrī olur ḥāżır
Murād itse geceyle seyre ḫurşīd-i fişek-bāzı

2. **seyre:**-*e*
Gazel 105
Mısra: **10**
Gezinti, gezme // temaşa.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı ṣan deşt-i Ḫoten

3. **seyr:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Bakma, temaşa etme.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

4. **seyr:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Bakma, temaşa etme.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

5. **seyr:**
Kaside 45
Mısra: **15**
Bakma, temaşa etme.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

6. **seyri:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **19**
Bakma, temaşa etme.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

7. **seyrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 52
Mısra: **95**
Bakma, temaşa etme.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

8. **seyr:**
Kaside 50
Mısra: **119**
Hareket etme, ilerleme.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

seyr eden:

1. **seyr eden:**-*en*
Kaside 47
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

seyr eyle:

1. **seyr eyle:**
Kaside 24
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bakmak, izlemek.

Sen eger dādumı dād itmez iseñ seyr eyle
Ne keş-ā-keşde ḳalur küşe-i dāmān-ı felek

2. **seyr eyle:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakmak, izlemek.

Ġamze-i nerkis-i maḫmūrların seyr eyle
Cilve-i serv ü sehī-ḳadd-i ser-efrāzına baḳ

seyr eylemek:

1. **seyr eylemek:**-*mek*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gezme, gezinme.

On sekiz biñ ʿālemi seyr eylemek lāzım degül
Her nefesde feyż-i Ḥaḳ bir özge ʿālemdür baña

2. **seyr eylemek:**-*mek*
Gazel 87
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bakmak, temaşa etmek.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

seyr eylemesem:

1. **seyr eylemesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakmak, temaşa etmek.

Seyr eylemesem āyīnede ʿaks-i cemālüñ
Ḥüsn ile seni meh gibi mümtāz ṣanurdım

seyr eyleñ:

1. **seyr eyleñ:**-*ñ*
Kaside 11
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İzlemek, bakmak.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

seyr eyleseñ:

1. **seyr eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İzlemek, bakmak.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

seyr eyleyen:

1. **seyr eyleyen:**-*y, -en*
Kaside 34
Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Bakmak, temaşa etmek.

Zemīni āsmān olmış şanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

2. **seyr eyleyen:**-*y, -en*
Kaside 43
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Bakmak, temaşa etmek.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

seyr ideli:

1. **seyr ideli:**-*eli*
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

seyr iden:

1. **seyr iden:**-*en*
Kaside 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

2. **seyr iden:**-*en*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

3. **seyr iden:**-*en*
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

4. **seyr iden:**-*en*
Müfret 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

5. **seyr iden:**-*en*
Kaside 8
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk itmede ebyātuma
Seyr iden gerçi dilüm bir ḫāne-i vi̱rān bulur

6. **seyr iden:**-*en*
Kaside 17
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

7. **seyr iden:**-*en*
Kaside 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

seyr idenler:

1. **seyr idenler:**-*en, -ler*
Kaside 27
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Bakmak // okumak.

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

seyr ideydi:

1. **seyr ideydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 29
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek.

Benim o kūhken-i Bīsütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledigüm seyr ideydi ger Ferhād

seyr it:

1. **seyr it:**
Gazel 120
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İzlemek, temaşa etmek // okumak.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

seyr itmek:

1. **seyr itmek:***-mek*
   Kaside 24
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   İzlemek, temaşa etmek.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

2. **seyr itmek:***-mek*
   Müseddes 1
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   İzlemek, temaşa etmek // gezmek, gezinmek.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

seyr itse:

1. **seyr itse:***-se*
   Kaside 28
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   İzlemek, temaşa etmek.

Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr itse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

seyrāna çıḳınca:

1. **seyrāna çıḳınca:***-ınca*
   Kaside 10
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

seyre çıḳ:

1. **seyre çıḳ:**
   Gazel 129
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

seyre çıḳsa:

1. **seyre çıḳsa:***-sa*
   Kaside 4
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Gezmeye, dolaşmaya çıkmak.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

seyreyle:

1. **seyreyle:**
   Kaside 11
   Mısra: **1**
   Bakmak, müşahede etmek // tasavvur etmek, düşünmek.

Ne ṣūret baġladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

seyr-i cemāline:

1. **seyr-i cemāline:***-i, -n, -e*
   Kaside 7
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Güzelliği seyretmek, güzel yüzü seyretmek.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

seyr-i çemenzāra:

1. **seyr-i çemenzāra:***-a*
   Kaside 5
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Bahçe seyri, bahçede gezinme.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

seyr-i gül ü gülzār:

1. **seyr-i gül ü gülzār:**
   Gazel 129
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesini ve gülleri seyretmek.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

seyr-i gülistān olduġın:

1. **seyr-i gülistān olduġın:***-duk, -ı, -n*
   Gazel 87
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesinde gezme zamanı.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

seyr-i gülzāra:

1. **seyr-i gülzāra:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini gezme.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli mānīʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

<u>seyr-i ḥüsn-i ebkārı:</u>

1. **seyr-i ḥüsn-i ebkārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Bekârların güzelliğinin seyri // daha önce söylenmemiş sözlerin güzelliği.

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

<u>seyyār:</u>

1. **seyyār:**
Kaside 31
Mısra: **29**
Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

<u>seyyār olsa:</u>

1. **seyyār olsa:**-*sa*
Kaside 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gezen, devreden olmak.

N'ola bu s̱ābit o seyyār olsa çarḫ-ı devletüñ
Ḳuṭbıdur bu mihridür ol ṣaf-der-i nuṣret-ḳarīn

<u>seyyāre:</u>

1. **seyyāre:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekāndur

2. **seyyāre:**
Kaside 35
Mısra: **64**
Hareket eden, sabit olmayan yıldız.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

<u>seyyāre-feşān:</u>

1. **seyyāre-feşāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **96**
Yıldız saçan.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

<u>sezā:</u>

1. **sezā:**
Gazel 107
Mısra: **10**
Layık, uygun, yaraşır.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

2. **sezā:**
Kaside 7
Mısra: **13**
Layık, uygun, yaraşır.

Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-gūye sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

3. **sezādur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **78**
Layık, uygun, yaraşır.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

4. **sezādur:**-*dur*
Kaside 23
Mısra: **9**
Layık, uygun, yaraşır.

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

5. **sezādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **106**
Layık, uygun, yaraşır.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

6. **sezā:**
Nazm 6
Mısra: **3**
Layık, uygun, yaraşır.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

<u>Sıddīk:</u>

1. **Ṣıddīḳ:**
Kaside 27
Mısra: **79**
Hz. Ebubekir.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

Ṣıddīḳ-ı Fārūḳ-iḥtisāb:

1. **ṣıddīḳ-ı fārūḳ-iḥtisāb:**
Kaside 55
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ömer adaletli Ebu Bekir.

Peyrev-i aṣḥāb-ı Peyġam-ber imām-ı ehl-i dīn
Ḥayder-i ʿOs̱mān-şiyem Ṣıddīḳ-ı Fārūḳ-iḥtisāb

ṣıdḳ:

1. **ṣıdḳ:**
Kaside 5
Mısra: **101**
İçten bağlılık, samimiyet.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

2. **ṣıdḳ:**
Kaside 7
Mısra: **113**
İçten bağlılık, samimiyet.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

3. **ṣıdḳ:**
Kaside 8
Mısra: **83**
İçten bağlılık, samimiyet.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

4. **ṣıdḳ:**
Kaside 16
Mısra: **75**
İçten bağlılık, samimiyet.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

5. **ṣıdḳ:**
Kaside 17
Mısra: **164**
İçten bağlılık, samimiyet.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

6. **ṣıdḳ:**
Kaside 19
Mısra: **79**
İçten bağlılık, samimiyet.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

7. **ṣıdḳ:**
Kaside 25
Mısra: **95**
İçten bağlılık, samimiyet.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

8. **ṣıdḳ:**
Kaside 40
Mısra: **98**
İçten bağlılık, samimiyet.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

9. **ṣıdḳ:**
Kaside 44
Mısra: **87**
İçten bağlılık, samimiyet.

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

10. **ṣıdḳ:**
Kaside 46
Mısra: **73**
İçten bağlılık, samimiyet.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

11. **ṣıdḳ:**
Kaside 47
Mısra: **84**
İçten bağlılık, samimiyet.

Ḳaṣīde bir bahāne hem ġazel efsānedür ancaḳ
Ġaraz iḫlāṣumı ṣıdḳ ile ḫāk-i pāye inhādur

12. **ṣıdḳ:**
Kaside 50
Mısra: **150**
İçten bağlılık, samimiyet.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

13. **ṣıdḳ:**
Kaside 52
Mısra: **117**
İçten bağlılık, samimiyet.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

14. **ṣıdḳ:**
Kaside 53
Mısra: **93**
İçten bağlılık, samimiyet.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

15. **ṣıdḳ:**
Kaside 54
Mısra: **89**
İçten bağlılık, samimiyet.

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

16. **ṣıdḳ:**
Kaside 57
Mısra: **84**
İçten bağlılık, samimiyet.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

ṣıdḳ-ı daʿvāma:

1. **ṣıdḳ-ı daʿvāma:***-m, -a*
Kaside 51
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İddianın doğruluğu.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

ṣıdḳ-ı irādetle:

1. **ṣıdḳ-ı irādetle:***-le*
Kaside 54
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Can u gönülden, samimiyetle.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fi'l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

ṣıdḳ-ı nefesüm:

1. **ṣıdḳ-ı nefesüm:***-ü, -m*
Kaside 9
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Nefesin saflığı.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

ṣıfat-ı şīve-i reftārını:

1. **ṣıfat-ı şīve-i reftārını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 35
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşteki edanın, tarzın özelliği.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ:

1. **ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ:***-ü, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Temiz/güzel kişiliğin özellikleri.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

ṣıġ:

1. **ṣıġmaz:***-maz*
Gazel 9
Mısra: **7**
Bir yere bütünüyle girebilmek, tamamen içinde bulunmak.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

ṣıḥḥat:

1. **ṣıḥḥat:**
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Sağlık, afiyet.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

2. **ṣıḥḥatle:***-le*
Kaside 23
Mısra: **89**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Ṣıḥḥatle ola mesned-i devletde ser-efrāz
Fermānına maḥkūm ola ser-tā-ser-i ʿālem

3. **ṣıḥḥati:***-i*
Kaside 40
Mısra: **3**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

4. **ṣıḥḥatle:***-le*
Kaside 16
Mısra: **83**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Ola ṣıḥḥatle serīr-i salṭanatda ḥaşre dek
Müstedām-ı ʿömr ü devlet kāmyāb-ı rūzgār

5. **ṣıḥḥatle:**-*le*
Kaside 18
Mısra: **92**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

6. **ṣıḥḥat:**
Kaside 44
Mısra: **93**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Güni günden yig ola devlet ile ṣıḥḥat ile
Bilmeye hīç nedür fikr-i ġam-ı ferdāyı

7. **ṣıḥḥatle:**-*le*
Kaside 46
Mısra: **81**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Bula ṣıḥḥatle sarāyında ṣafā-yı ḫāṭır
Sefer itdükce müyesser ide Ḥaḳ fetḥ-i mübīn

8. **ṣıḥḥat:**
Kaside 56
Mısra: **94**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

ṣıḥḥatde ol:

1. **ṣıḥḥatde ol:**
Kaside 22
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sağlıklı olmak, afiyetde olmak.

Saʿādetle hemān ṣıḥḥatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

ṣıḥḥatde ola:

1. **ṣıḥḥatde ola:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Sağlıklı olmak, afiyetde olmak.

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

ṣıḥḥatde selāmetde ola:

1. **ṣıḥḥatde selāmetde ola:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Sağlık ve esenlik içinde olmak.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl:

1. **ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl:**
Kaside 29
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Hastalıklı vücudun sıhhati.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

sıḳlet:

1. **sıḳletin:**-*i, -n*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **47**
Sıkıntı.

Kim çeker sıḳletin bu eşḫāṣuñ
Bilürin bu kimüñ günāhıdur

s̱ıḳlet-i ʿārı:

1. **s̱ıḳlet-i ʿārı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanç yükü.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

s̱ıḳlet-i yārān:

1. **s̱ıḳlet-i yārān:**
Gazel 46
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dostların ağırlığı, manevi sıkıntısı.

Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānız bize hem-dem
Rind olmayıcaḳ s̱ıḳlet-i yārān ne belādur

s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı:

1. **s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı:**-*y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eğlence arkadaşlarının ağırlığı, manevi sıkıntısı.

Nefʿī gibi bir rind-i sebük-rūḥ ile hem-dem
Hem s̱ıḳlet-i yārān-ı ṣafāyı çekemez dil

ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa:

1. **ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şairler ve arifler zümresi.

Bu ḳadar naẓma da muʿciz dinilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil ü ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

sır:
1. **sır:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Anlamak ve açıklamakta aklın aciz kaldığı şey, giz, gizem.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

sırr:

1. **sırrını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 95
Mısra: **2**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

2. **sırrı:**-*ı*
Kaside 60
Mısra: **9**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

Saña bir remz ile maʿlūm ideyin bu sırrı
Olasuñ sen daḫi ser-ḥalḳa-i rindān-ı suḫan

3. **sırrını:**-*ı, -n, -ı*
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Anlamak ve açıklamakta aklın aciz kaldığı şey.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

sırr-ı ʿaceb:

1. **sırr-ı ʿaceb:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Acayip, şaşırtıcı sır.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

sırr-ı āyet-i Ḳurʾān:

1. **sırr-ı āyet-i Ḳurʾān:**
Kaside 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kuran ayetinin sırrı.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

sırr-ı dile:

1. **sırr-ı dile:**-*e*
Gazel 125
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül sırrı.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

sırr-ı eser:

1. **sırr-ı es̱er:**
Kaside 7
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Eser sırrı, sanatkârlık sırrı.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī:

1. **sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
"Hallâk-ı maânî" (mana yaratıcısı) unvanlı Kemal-i İsfehânî'nin ilhamının sırrı.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

sırr-ı Ḥaḳḳ:

1. **sırr-ı Ḥaḳḳ:**
Kaside 40
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
İlahî sır.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

sırr-ı ḳażāyı:

1. **sırr-ı ḳażāyı:**-*y, -ı*
Kaside 31

Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdirinin sırrı.

Meşreb-i dānişi ol mertebeden ʿālīdür
Ki felek ide aña sırr-ı ḳażāyı işrāb

sırru'llāh-ı aʿẓam:

1. **sırru'llāh-ı aʿẓam:**
Kaside 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allah'ın büyük sırrı.

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ:

1. **ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 56
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İhsanın sesi sedası.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum:

1. **ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum:***-u, -m*
Kaside 3
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Şiirin sesi, sedası // şiirin ünü, şöhreti.

İşidüp ṣıyt u ṣadā-yı suḫanum oldı ḫamūş
Gūşına girmez iken debdebe-i Ḫāḳānī

ṣıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan:

1. **ṣıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan:***-dan*
Kaside 28
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kılıç şakırtısı, kılıçların birbirine vurmasından çıkan ses.

Evc-i hevāda ṣıyt-ı çekāçāk-ı tīġdan
Āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa reh-güm-künān olur

ṣıyt-ı iclāli:

1. **ṣıyt-ı iclāli:***-i*
Kaside 50
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Kudretin sesi.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

Sidre:

1. **Sidre:**
Kaside 32
Mısra: **89**
Sidre ağacı (Cebrail'in gidebildiği son uçtaki ağaç/makam).

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

2. **Sidre:**
Kaside 34
Mısra: **8**
Sidre ağacı (Cebrail'in gidebildiği son uçtaki ağaç/makam).

Ne mümkin böyle bir ʿālī-binā bir daḫi ger olsa
Ḳażā miʿmārı Sidre nerdübānı çarḫ müzdūrı

sifāl-i bādeden:

1. **sifāl-i bādeden:***-den*
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

sifāl-ı meykede:

1. **sifāl-ı meykede:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhane testisi, çanağı.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

sifle-nihād:

1. **sifle-nihād:**
Kaside 24
Mısra: **11**
Alçak huylu, sefil tabiatlı.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

sifle-nihād-ı keç-bāz:

1. **sifle-nihād-ı keç-bāz:**
Kaside 57
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Alçak tabiatlı hilebaz.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

sihām-ı ḳavs-i ḳażādan:

1. **sihām-ı ḳavs-i ḳażādan:**-*dan*
   Kaside 28
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Kaza (mukadderat) yayının oku.

Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān virür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nāgehān olur

siḥr:

1. **siḥrine:**-*i, -n, -e*
   Gazel 71
   Mısra: **6**
   Büyü, efsun.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

2. **siḥri:**-*i*
   Gazel 135
   Mısra: **6**
   Büyü, efsun.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

3. **siḥr:**
   Kaside 5
   Mısra: **87**
   Büyü, efsun.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

4. **siḥr:**
   Kaside 10
   Mısra: **81**
   Büyü, efsun.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

5. **siḥr:**
   Kaside 13
   Mısra: **89**
   Büyü, efsun.

Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

6. **siḥr:**
   Kaside 18
   Mısra: **86**
   Büyü, efsun.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

7. **siḥr:**
   Kaside 43
   Mısra: **82**
   Büyü, efsun.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

8. **siḥr:**
   Kaside 44
   Mısra: **86**
   Büyü, efsun.

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

9. **siḥr:**
   Kaside 57
   Mısra: **2**
   Büyü, efsun.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

siḥr- āferīnān-ı ʿArab:

1. **siḥr- āferīnān-ı ʿArab:**
   Kaside 62
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Arap'ın sihir yapanları, büyüleyenleri.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

siḥr eyler:

1. **siḥr eyler:**-*r*
   Kaside 49
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Sihir yapmak, büyü yapmak.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

2. **siḥr eyler:**-*r*
   Kaside 43
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Sihir yapmak // büyüleyici sözler söylemek.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

siḥr iderdim:

1. **siḥr iderdim:**-*er, -di, -m*
Kaside 44
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Sihir yapmak // büyüleyici, sihir gibi şiir yazmak.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

2. **siḥr iderdüm:**-*er, -di, -m*
Kaside 14
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Sihir yapmak, sihir göstermek.

Siḥr iderdim medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

siḥr idersem:

1. **siḥr idersem:**-*er, -se, -m*
Kaside 44
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sihir yapmak, büyü yapmak.

Siḥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levḥ-i āyīne-i medhüñde olan maʿnāyı

siḥr itdügiñi:

1. **siḥr itdügiñi:**-*düg, -iñ, -i*
Gazel 93
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sihir yapmak, büyü yapmak.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

siḥr itdüñ:

1. **siḥr itdüñ:**-*düñ*
Kaside 20
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Sihir yapmak, büyü yapmak.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

siḥr-ārā:

1. **siḥr-ārā:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Düşünceleri, fikirleri sihirli.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

sihr-i beyānı:

1. **sihr-i beyānı:**-*ı*
Kaside 44
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Sözün büyü gibi olan tesiri // söz sihri.

Kime iẓhār ideyin sihr-i beyānı ammā
Ḫᵛāba varduḳça meger düşde görem Mūsāyı

siḥr-i ḥelāl:

1. **siḥr-i ḥelāl:**
Kaside 35
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Helal sihir // büyüleyici güzellikteki söz.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

siḥr-i ḳalemüm:

1. **siḥr-i ḳalemüm:**-*ü, -m*
Kaside 41
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Kalemin sihri // kalemden dökülenler, yazılanlar.

Feyż-i nefesüm muʿcize-perdāz-ı belāġat
Siḥr-i ḳalemüm āyet-i kübrā-yı zamāne

siḥr-i kilk:

1. **siḥr-i kilk:**
Kaside 27
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kalemin sihri // kalemin yazdığı harika şeyler.

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

siḥr-i mübīn:

1. **siḥr-i mübīn:**
Kaside 40
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Apaçık sihir.

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

siḥr-i mübīndür:

1. **siḥr-i mübīndür:**-*dür*
Gazel 137

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Apaçık sihir // parlak sihir.

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir gūyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum:

1. **siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum:***-um*
Kaside 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Mucize söyleyen / insanları şaşırtacak kadar güzel söz söyleyen büyücü.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

Sikender:

1. **Sikender:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila eylemiştir.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

2. **Sikender:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila eylemiştir.

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

3. **Sikenderdür:***-dür*
Kaside 5
Mısra: **53**
Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila eylemiştir.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

4. **Sikender:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Makedonyalı ünlü Büyük İskender. Üstün zekâsı, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş ve Anadolu, Suriye, İran ve Hind ülkelerini istila eylemiştir.

Sikender gibi ṭālib feth-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

5. **Sikender:**
Kaside 27
Mısra: **59**
İskender-i Zülkarneyn.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

6. **Sikender:**
Kaside 50
Mısra: **10**
İskender-i Zülkarneyn.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

sikke:

1. **sikke:**
Kaside 5
Mısra: **33**
Akçe vb. madeni paralar üzerine vurulan resmi damga.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

sikke-i mübārek-bād uruldı:

1. **sikke-i mübārek-bād uruldı:***-dı*
Kaside 29
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Mübarek olsun damgası vurulmak.

Uruldı rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya
Revāc-ı şöhret içün sikke-i mübārek-bād

sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār:

1. **sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
Devrin akçesini damgalayan.

Naḳş ide nāmın zer-i ḫurşīde tā
Sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār

sil:

1. **siler:***-er*
Gazel 133
Mısra: **3**
Temizlemek, gidermek, görünmez hâle getirmek.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

silāḥ:

1. **silāḥ:**
Kaside 15
Mısra: **59**
Silah, savaş aleti.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

silaḥdār:

1. **silaḥdārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **94**
Padişahı veya sadrazam, vezir, beylerbeyi gibi bir devlet büyüğünü korumakla, silâhlarını muhâfaza etmek ve bakımını yapmakla görevli kimse.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

silaḥdār itse:

1. **silaḥdār itse:**-*se*
Kaside 34
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Silahtar yapmak (padişahı veya sadrazam, vezir gibi bir devlet büyüğünü korumakla, silahlarını muhafaza etmek ve bakımını yapmakla görevlendirmek).

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

silaḥdār (ol):

1. **silaḥdār (ol):**
Kaside 37
Mısra: **26**
Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

silaḥdārı ola:

1. **silaḥdārı ola:**-*a*
Kaside 49
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

silaḥdārı olsa:

1. **silaḥdārı olsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse olmak // muhafız olmak.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

sildi süpürdi:

1. **sildi süpürdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne var ne yoksa hepsini alıp götürmek veya yok etmek.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

silk:

1. **silke:**-*e*
Kaside 34
Mısra: **78**
İnci, boncuk vb. dizilen iplik.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

silk-i beyān:

1. **silk-i beyān:**
Kaside 5
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Söyleme, ifade ipi.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye:

1. **silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye:**-*y, -e*
Kaside 50
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Mana denizinin inci dizisi.

Dürc-i dilden çıḳarup nice girān-māye güher
Vereyim silk-i dür-i baḥr-ı maʿānīye niẓām

silk-i eyyām:

1. **silk-i eyyām:**
Kaside 7
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Günler dizisi // zaman.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

silk-i gevher-i medḥüñde:

1. **silk-i gevher-i medḥüñde:***-ü, -ñ, -de*
Kaside 28
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Övgü incisinin ipi // methiye.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̱enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

silk-i güherdür:

1. **silk-i güherdür:***-dür*
Kaside 54
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
İnci dizisi.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

silk-i leʾāl-i medḥüñ ideyin:

1. **silk-i leʾāl-i medḥüñ ideyin:***-eyin*
Kaside 37
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Övgü incisini dizmek // methiye yazmak.

İdeyin olmaz isem silk-i leʾāl-i medḥüñ
ʿIḳd-ı lüʾlū-yı süreyyā gibi ʿarşa āveng

silk-i mürvārīd-i pür-tābı:

1. **silk-i mürvārīd-i pür-tābı:***-ı*
Kaside 27
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Parlak/parıltılı inci dizisi // şiir.

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı Süreyyāyı

silk-i naẓma:

1. **silk-i naẓma:***-a*
Kaside 4
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Nazım ipi // şiir dizisi.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

2. **silk-i naẓma:***-a*
Kaside 55
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Nazım ipi // şiiri dizisi.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

silk-i naẓmum:

1. **silk-i naẓmum:***-u, -m*
Kaside 31
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Nazım ipi // şiiri dizisi.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

silk-i naẓmuma:

1. **silk-i naẓmuma:***-u, -m, -a*
Kaside 58
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Nazım ipi // şiiri dizisi.

Benim bu demde ḫuṣūṣā o cevherī-i suḫan
Ki silk-i naẓmuma dil-bestedür dür-i meknūn

silk-i s̱enāña:

1. **silk-i s̱enāña:***-ñ, -a*
Kaside 37
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Övgü ipi.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̱enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i bi'llāh:

1. **silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i bi'llāh:**
Kaside 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Velinin gönül tesbihinin ipi.

Silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i bi'llāh gibi
Ola pür-gevher-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿalīm

silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mesānīdür:

1. **silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mes̱ānīdür:***-dür*
Kaside 1

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seb'al-Mesanî (yedi ayetten meydana gelen Fatiha suresi) incisinin dizildiği tesbihin ipi.

ʿUḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-meşānīdür sözüm

silsile:

1. **silsilede:**-*de*
Kaside 41
Mısra: **24**
Zincir.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

2. **silsilede:**-*de*
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Soy kütüğü, şecere.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

silsile-bend-i aʿdā:

1. **silsile-bend-i aʿdā:**
Kaside 31
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Düşman safını bağlayan.

Taḳviyet-baḫş-ı ẓafer silsile-bend-i aʿdā
Himmet-āmūz-ı kerem ʿuḳde-güşā-yı aḥbāb

silsile-cünbān olsun:

1. **silsile-cünbān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçını sallamak, kımıldatmak.

Başlasun bend ile raḳṣa dil-i dīvāne daḫi
Nice bir bād-ı ṣabā silsile-cünbān olsun

silsile-cünbān-ı belāyız:

1. **silsile-cünbān-ı belāyız:**-*y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bela zincirini taşıyan, bela zincirine vurulmuş.

Āşüfte esīrān-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyız
Dīvāne degül silsile-cünbān-ı belāyız

silsile-cünbān-ı suḫan ḳılup:

1. **silsile-cünbān-ı suḫan ḳılup:**-*up*
Kaside 60
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Şiir zincirini sallayan, kımıldatan etmek.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

silsile-cünbānlık:

1. **silsile-cünbānlıġa:**-*a*
Gazel 83
Mısra: **9**
Zincir taşıma, kaldırma.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

silsile-ḫāy oldı:

1. **silsile-ḫāy oldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çağlayıp akmak.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

silsile-i ʿaşḳı:

1. **silsile-i ʿaşḳı:**-*ı*
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk silsilesi // aşkın merhaleleri, mertebeleri.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿiṡ

silsile-i ḫam-der-ḫam:

1. **silsile-i ḫam-der-ḫam:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç örgüsü.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḥāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

silsile-i muntaẓam-ı rūzgār:

1. **silsile-i muntaẓam-ı rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Zamanın düzenli olarak birbirini takip etmesi.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntaẓam-ı rūzgār

silsile-i ʿOsmānī:

1. **silsile-i ʿOs̱mānī:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Osmanlı soyu, Osmanlı hanedanı.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

silsile-i şāhid-i hulkı:

1. **silsile-i şāhid-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Huy, yaratılış güzelinin saçı.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

silsile-i zülfi:

1. **silsile-i zülfi:**-*i*
Gazel 62
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Saç zinciri, saç örgüsü.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

silsile-i zülf-i dü-tāyı:

1. **silsile-i zülf-i dü-tāyı:**-*y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki kat olmuş zülf zinciri.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

sīm:

1. **sīm:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Gümüş.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme bezl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

2. **sīm:**
Kaside 14
Mısra: **70**
Gümüş.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

simāṭ-ı cūdı:

1. **simāṭ-ı cūdı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sofrası.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

sīm-i ahterān:

1. **sīm-i aḫterān:**
Kaside 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Yıldızların gümüşü, gümüş renkli yıldızlar.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

sīmīn:

1. **sīmīn:**
Kaside 38
Mısra: **72**
Gümüş.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

sīmīn-sürāḥī:

1. **sīmīn-sürāḥī:**
Kaside 61
Mısra: **56**
Gümüş sürahi.

Dil nice nerm olmasuñ girdükce bezm-i ḥüsnüñe
Gerdenüñ sīmīn-sürāḥī leblerüñ laʿlīn-şarāb

sīmīn-teng:

1. **sīmīn-teng:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Gümüş tasma (teng; eyerin parçası).

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

sīmīn-teng olsa:

1. **sīmīn-teng olsa:**-*sa*
Kaside 37
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gümüş tasma, yular olmak.

Ṣaf-şıkāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

sīm-raḫt:

1. **sīm-raḫt:**
Kaside 61
Mısra: **47**
Gümüş at takımı.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

simsār-ı ḳażā:

1. **simsār-ı ḳażā:**
Kaside 39
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Felek.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur:

1. **simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Fasih kimselerin /güzel ve usule uygun konuşan kimselerin sözlerinin tellalı /aracısı.

Taḳdīr idemez ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum
Endīşe ki simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur

sīm-ten:

1. **sīm-teni:**-*i*
Gazel 136
Mısra: **4**
Gümüş gibi beyaz vücutlu sevgili.

Heyʾet-i nāfı degüldür görinen buldı revāc
Naḳş-ı ṭamġā-yı yed-i ḳudret ile sīm-teni

Sīmurġ:

1. **Sīmurġ:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **8**
Kaf Dağı'nda yaşadığına inanılan efsanevi kuş.

İşidüp ġulġul-ı ṣıyt u ṣadā-yı zeng-i şeh-bāzın
ʿAzīmet itdi kūh-ı Ḳāfa Sīmurġ iḥtirāzından

sinān:

1. **sinān:**
Kaside 4
Mısra: **42**
Mızrak, süngü (sevgilinin kirpiği bağlamında).

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

2. **sinānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **6**
Mızrak, süngü.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

3. **sināndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **116**
Mızrak, süngü.

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

sinān-ı ġamze-i ḫūbān-ı Ḫelluḫ u Nevşād:

1. **sinān-ı ġamze-i ḫūbān-ı Ḫelluḫ u Nevşād:**
Kaside 29
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Nevşad ve Helluh güzellerinin yan bakış oku (Helluh, Hıtay'da büyük bir şehirdir, İyi cins müşk oradan gelir ve güzelleriyle meşhurdur. Nevşâd da Türkistan'da güzelleriyle meşhur şehirdir. Genellikle Helluh'la birlikte anılır.).

Kemend-i silsile-i dil-berān-ı Çīn ü Ḫıṭā
Sinān-ı ġamze-i ḫūbān-ı Ḫelluḫ u Nevşād

sinān-ı ġamzesin:

1. **sinān-ı ġamzesin:**-*si, -n*
Kaside 52
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Gamze oku, yan bakış oku.

Dikdi naʿl-i sīneme çeşmüñ sinān-ı ġamzesin
Nīzesini ḥalḳadan gūyā geçirdi Ḳahramān

sindān:

1. **sindānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **28**

Üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç, örs.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

sīne:

1. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 19
Mısra: **7**
Göğüs, bağır // gönül yürek.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

2. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 6
Mısra: **7**
Göğüs, bağır // gönül yürek.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

3. **sīnelerde:**-*ler, -de*
Kaside 34
Mısra: **72**
Göğüs, bağır // gönül yürek.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

4. **sīnem:**-*m*
Müfret 12
Mısra: **1**
Göğüs, bağır // gönül yürek.

Sīnem nice bir āh-ı maḥabbetle pür olsun
Birgün dilerin çarḫı daḫi gök ü mor olsun

5. **sīneden:**-*den*
Kaside 49
Mısra: **87**
Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

6. **sīneye:**-*y, -e*
Gazel 11
Mısra: **7**
Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir gūne tāb

7. **sīnede:**-*de*
Gazel 67
Mısra: **3**
Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı fīrūzān bir ocaġ

8. **sīnem:**-*m*
Kaside 38
Mısra: **84**
Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Ḫayāl-i fikr-i evṣāfuñla bir mecmūʿadur ḫāṭır
Hevā-yı ḥüsn-i aḫlāḳuñla bir gülzārdur sīnem

9. **sīnem:**-*m*
Kaside 53
Mısra: **37**
Göğüs, bağır // gönül, yürek.

Dāġ-ı ḫırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

10. **sīnesin:**-*si, -n*
Gazel 10
Mısra: **9**
Göğüs, bağır.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

11. **sīnedeki:**-*de, -ki*
Gazel 53
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.

Eşk ile sīnedeki şerḫayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

12. **sīnemüzi:**-*müz, -i*
Gazel 53
Mısra: **6**
Göğüs, bağır.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

13. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 72
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

14. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 91
Mısra: **11**
Göğüs, bağır.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

15. **sīnesi:**-*si*
Gazel 99
Mısra: **10**
Göğüs, bağır.

N'ola olsa mużṭarib ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳdan
Sīnesi āyīne-i ʿālem-nümādur n'eylesün

16. **sīne:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Göğüs, bağır.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

17. **sīnede:**-*de*
Gazel 133
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

18. **sīne:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Göğüs, bağır.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

19. **sīnesi:**-*si*
Gazel 136
Mısra: **6**
Göğüs, bağır.

Cism-i pākinde leṭāfet o ḳadar kim ṣanasın
Sīnesi āyīnedür āyīnedān pīreheni

20. **sīnesi:**-*si*
Gazel 140
Mısra: **4**
Göğüs, bağır.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

21. **sīnede:**-*de*
Kaside 40
Mısra: **4**
Göğüs, bağır.

Ṣıḥḥati ʿāleme bir ʿıyd-ı meserret oldı
Güldi açıldı cihān ḳalmadı bir sīnede ġam

22. **sīnesin:**-*si, -n*
Kaside 55
Mısra: **87**
Göğüs, bağır.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

23. **sīnem:**-*m*
Gazel 12
Mısra: **6**
Göğüs, bağır // gönül.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

24. **sīnede:**-*de*
Gazel 39
Mısra: **6**
Göğüs, bağır // gönül.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

25. **sīnede:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **1**
Göğüs, bağır // gönül.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

26. **sīnede:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **10**
Göğüs, bağır // gönül.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

27. **sīnede:**-*de*
Kaside 53
Mısra: **83**
Göğüs, bağır // gönül.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāğlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

28. **sīnesi:**-*si, -*
Kaside 60
Mısra: **39**
Göğüs, bağır // gönül.

Sīnesi āyīne-i çehre-nümā-yı mażmūn
Ḫāṭırı maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān-ı suḫan

29. **sīnesi:**-*si*
Gazel 78

Mısra: **3**
Kalp, gönül.

Ehl-i dildür diyemem sīnesi ṣāf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek inṣāf degül

30. **sīnede:**-*de*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kalp, gönül.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

31. **sīnede:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kalp, gönül.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

32. **sīnemde:**-*m, -de*
Kaside 49
Mısra: **84**
Kalp, gönül.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

33. **sīnede:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **1**
Göğüs, bağır // külhan.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

34. **sīne:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Göğüs, bağır (sevgilinin beyaz göğsü).

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

35. **sīnesin:**-*si, -n*
Kaside 12
Mısra: **3**
Göğüs, bağır // gökyüzü, sema.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

36. **sīneden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **115**
Gönül, yürek.

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥu'llāhdur gūyā ki efkārı

<u>sīne dögmez:</u>

1. **sīne dögmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrını dövmek, aşırı üzüntü duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan ağlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

<u>sīne-bend-i kehkeşān:</u>

1. **sīne-bend-i kehkeşān:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Üzerinde boydan boya yıldız gibi parlak süsler olan atın göğsüne bağlanan enli kayış.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

<u>sīne-figār u dijem-i rūzgār:</u>

1. **sīne-figār u dijem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zamanın gönlü yaralı ve kederlisi.

Ḳalmasa tā fırḳa-i erbāb-ı dil
Sīne-figār u dijem-i rūzgār

<u>sīne-i āyīneden:</u>

1. **sīne-i āyīneden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aynanın göğsü // aynanın parlak olan ön tarafı.

Muʿallā Beyt-i maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

<u>sīne-i cānāne:</u>

1. **sīne-i cānāne:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin göğsü.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

<u>sīne-i erbāb-ı dil:</u>

1. **sīne-i erbāb-ı dil:**
    Kaside 56
    Mısra: **33**
    Kelime Tipi: -
    Gönül ehli kimselerin, ariflerin sinesi.

Maṭlaʿu'l-envār-ı mihri sīne-i erbāb-ı dil
Maḫzenü'l-esrār-ı iḫlāṣı ḳulūb-ı ārifīn

<u>sīne-i mūr:</u>

1. **sīne-i mūr:**
    Kaside 3
    Mısra: **50**
    Kelime Tipi: -
    Karıncanın göğsü.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

<u>sīne-i pür-dāġ:</u>

1. **sīne-i pür-dāġ:**
    Kaside 12
    Mısra: **71**
    Kelime Tipi: -
    Yara dolu göğüs.

Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

<u>sīne-i pür-dāġımuzdur:</u>

1. **sīne-i pür-dāġımuzdur:**-*ı, -muz, -dur*
    Gazel 52
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: -
    Yara dolu göğüs.

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

<u>sīne-i ṣad- çākümden:</u>

1. **sīne-i ṣad- çākümden:**-*ü, -m, -den*
    Kıt'a-ı Kebir 8
    Mısra: **20**
    Kelime Tipi: -
    Yüz parça /parça parça olmuş göğüs.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

<u>sīne-i ṣāfın:</u>

1. **sīne-i ṣāfın:**-*ın*
    Tesdis 1
    Mısra: **31**
    Kelime Tipi: -
    Temiz kalp.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

<u>sīne-i sīmīn-berān:</u>

1. **sīne-i sīmīn-berān:**
    Kaside 5
    Mısra: **20**
    Kelime Tipi: -
    Gümüş gibi beyaz göğüslü güzellerin sinesi.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

<u>sīnesiñ çāk itse:</u>

1. **sīnesiñ çāk itse:**-*se*
    Gazel 87
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Göğüsünü parçalamak, elbisenin yakasını yırtmak.

Ṣafādan birbirinüñ sīnesiñ çāk itse dil-berler
Güzeller mest olup dest ü girībān olduġın görsem

<u>sīnesine çekmese:</u>

1. **sīnesine çekmese:**-*me, -se*
    Kaside 37
    Mısra: **74**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Bağrına basmak, kucaklamak.

Ḫᵛāba varmaz dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng

<u>sipāh:</u>

1. **sipāhıdur:**-*ı, -dur*
    Gazel 34
    Mısra: **4**
    Asker, ordu.

Ne ġamze ḳahramān-ı kişver-ārā-yı melāḥat kim
Dizilmiş leşker-i müjgān anuñ ṣaf ṣaf sipāhıdur

2. **sipāh:**
    Kaside 38

Mısra: **16**
Asker, ordu.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

sipāhī:

1. **sipāhīdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **15**
Asker.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

2. **sipāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **32**
Asker.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

3. **sipāhīdür:**-*dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **24**
Asker.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

sipāh-ı düşmenüñ:

1. **sipāh-ı düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Düşman askerleri.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

sipāh-ı feth ü ẓafer:

1. **sipāh-ı fetḥ ü ẓafer:**
Kaside 36
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer ordusu.

Ola saʿādet ile her ne yaña ʿaẓm itseñ
Sipāh-ı fetḥ ü ẓafer mevkibüñde ḫayl ü ḥaşem

sipāh-ı melāʾik:

1. **sipāh-ı melāʾik:**
Kaside 29
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Melek ordusu.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf:

1. **sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf:**
Kaside 14
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Saf saf askerler.

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

sipās:

1. **sipāsı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **22**
(Allah için yapılan) şükür ve övgü, hamd ve sena.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı ẓamīme-i evrād

2. **sipāsı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **6**
(Allah için yapılan) şükür ve övgü, hamd ve sena.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl:

1. **sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl:**
Kaside 35
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Cenk meydanı safını süsleyen.

Ṭutsa meydānı dilīrān-ı suḫan yine benim
Sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl

sipeh-endāz:

1. **sipeh-endāz:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Asker salan, düşman üzerine ordu gönderen.

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā:

1. **sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā:**
Kaside 37
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ordu safını süsleyen komutan (asker gönderen, asker sevk eden).

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver:

1. **sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver:**
Kaside 40
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Her zaman muzaffer olan kumandan.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

sipeh-i mest olmış:

1. **sipeh-i mest olmış:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sarhoş, kendinden geçmiş asker olmak.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

sipeh-i şevketine:

1. **sipeh-i şevketine:***-i, -n, -e*
Kaside 59
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Büyüklük, heybet ordusu.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-feżādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

sipeh-sālār-ı maʿnā:

1. **sipeh-sālār-ı maʿnā:**
Kaside 34
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Mana başkomutanı // manalara hükmeden, manaları yöneten.

Cihān-gīr-i ḫayāl efser-rübā-yı baḫt-ı İskender
Sipeh-sālār-ı maʿnā ṣaf-şikāf-ı rezm-i Tīmūrī

sipeh-sālār-ı manṣūrı:

1. **sipeh-sālār-ı manṣūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zafere ulaşan / muzaffer başkomutan.

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzīde Ṣadr-ı dīvānı
Şehenşāh-ı cihān-gīrüñ sipeh-sālār-ı manṣūrı

sipeh-sālār-ı manṣūruñ:

1. **sipeh-sālār-ı manṣūruñ:***-uñ*
Kaside 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zafere ulaşan / muzaffer başkomutan.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

sipeh-şikāf-ı yegāne:

1. **sipeh-şikāf-ı yegāne:**
Kaside 36
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Biricik muzaffer/düşman saflarını yarıp parçalayan.

Sipeh-şikāf-ı yegāne Ḫalīl Pāşā kim
Cihāna āteş urur berḳ-ı tīġı çekdügi dem

sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī:

1. **sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī:**
Kaside 21
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Behram gibi savaşta asker dağıtan, kıran.

Güşāde-baḫt Ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

sipend-i ser-āteş:

1. **sipend-i ser-āteş:**
Kaside 31
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Başı ateşli üzerlik tohumu, yanmış üzerlik tohumu (nazar değmemesi için üzerlik tohumu yakılmasına istinaden).

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̲ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

siper:

1. **siper:**
Kaside 32
Mısra: **30**
Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

2. **siperdür:**-*dür*
Gazel 12
Mısra: **5**
Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḥālūñle dāġ-ı bī-ḥisāb

3. **siper:**
Kaside 21
Mısra: **56**
Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Olaydı sürʿat-i seyri ḥadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

siper eyler:

1. **siper eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Korunmak veya gizlenmek için bir şeyi siper gibi kullanmak.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaşmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

sipihr:

1. **sipihre:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **98**
Gökyüzü, sema.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

2. **sipihre:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **12**
Gökyüzü, sema.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

3. **sipihri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **106**
Gökyüzü, sema.

Cihānı rūşen ide berḳ-ı tīġ-ı pür-güheri
Sipihri gülşen ide ʿaks-ı cām-ı gül-fāmı

4. **sipihre:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **57**
Gökyüzü, sema.

Eger ṣalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

5. **sipihre:**-*e*
Kaside 58
Mısra: **9**
Gökyüzü, sema.

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

sipihr-i aʿẓam:

1. **sipihr-i aʿẓam:**
Kaside 51
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yüce gök.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

sipihr-i bī-direng:

1. **sipihr-i bī-direng:**
Terkib-bend 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Durmadan dönen gök /felek.

Merḥabā ey cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

sipihr-i bülend:

1. **sipihr-i bülend:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yüce gök.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

sipihr-i ġaddār:

1. **sipihr-i ġaddār:**
Kaside 54
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Zalim felek, kader.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

sipihr-i ḫod-reʾy:

1. **sipihr-i ḫod-reʾy:**
Kaside 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kendi bildiğini yapan talih/ kader.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

sipihr-i hükm ü taṣarruf:

1. **sipihr-i hükm ü taṣarruf:**
Kaside 29
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yönetme, hükmetme göğü.

Muḥīṭ-i cūd u kerem āftāb-ı şān u şükūh
Sipihr-i hükm ü taṣarruf cihān-ı rüşd ü sedād

sipihr-i ʿilm ü fażl:

1. **sipihr-i ʿilm ü fażl:**
Kaside 55
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet göğü.

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

sipihr-i ʿizz ü cāha:

1. **sipihr-i ʿizz ü cāha:***-a*
Kaside 47
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki göğü.

Sipihr-i ʿizz ü cāha āftāb-ı ẕerre-perverdür
Serīr-i ʿadl ü dāda dāver-i dīndār u dānādur

sipihr-i maʿdeletüñ:

1. **sipihr-i maʿdeletüñ:***-üñ*
Kaside 30
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Adalet göğü.

Sipihr-i maʿdeletüñ māh-ı āftāb- eẟeri
Riyāż-ı mekremetüñ serv-i Sidre- āġṣānı

sipihr-i maʿniye:

1. **sipihr-i maʿniye:***-y, -e*
Kaside 45
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Mana göğü.

İderdi ḥiddet-i reftār-ı tündi peyveste
Sipihr-i maʿniye gerd-i zemīn-i eşʿārı

sipihr-i pür-sitemüñ:

1. **sipihr-i pür-sitemüñ:***-üñ*
Kaside 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cefası çok felek.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

sipihr-i rifʿatüñ:

1. **sipihr-i rifʿatüñ:***-üñ*
Kaside 22
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yüce gök, sema.

Sipihr-i rifʿatüñ tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı
Riyāż-ı devletüñ zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı

sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı:

1. **sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Fitneci ve zalim tabiatlı (merhametsiz) olan itaatsiz felek.

Ḳażā selāsil-i devrāna çekdi anuñçün
Sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı

sīrāb idemez:

1. **sīrāb idemez:***-emez*
Kaside 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Suya kandırmak, doyurmak.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

sīrāb ider:

1. **sīrāb ider:***-er*
Kaside 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Suya doyurmak, sulamak.

Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi sı̄rāb ider
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

sirāyet etse:

1. **sirāyet etse:***-se*
Kaside 10
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Geçmek, bulaşmak, yayılmak.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

2. **sirāyet etse:**-*se*
Kaside 54
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Geçmek, bulaşmak, yayılmak.

Etse ḫāṣiyyet-i temkīni sirāyet āba
Mevc olur reh-güẕer-i ṣarṣara bir sedd-i sedīd

sirāyet eylese:

1. **sirāyet eylese:**-*se*
Kaside 58
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Geçmek, bulaşmak, tesir etmek.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

2. **sirāyet eylese:**-*se*
Kaside 23
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yayılmak, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

sirāyet ider:

1. **sirāyet ider:**-*er*
Kaside 47
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

İder ol mertebe feyżi sirāyet kim gören kimse
Ṣanur cirm-i zemīn bir nāfe-i pür-müşk-i būyādur

sirāyet itdi:

1. **sirāyet itdi:**-*di*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

Ol ḳadar itdi sirāyet feyż-i ḫulḳ u meşrebi
Kevs̱er ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine

sirāyet itse:

1. **sirāyet itse:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

Ḥükmi sirāyet itse nihād-ı hevāya ger
Bād-ı vezāna lenger-i kūh-ı girān virür

2. **sirāyet itse:**-*se*
Kaside 43
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

3. **sirāyet itse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yayılmak, yaygın duruma gelip etkisi altına almak.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

sirāyet-i feyż:

1. **sirāyet-i feyż:**
Kaside 32
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bereketin, ihsanın yayılması.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

sīret:

1. **sīreti:**-*i*
Kaside 57
Mısra: **39**
Bir kimsenin içi, hâli, hareketi, ahlakı.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

sirişk:

1. **sirişk:**
Kaside 17
Mısra: **30**
Gözyaşı.

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

sirişk-i dīde:

1. **sirişk-i dīde:**
Gazel 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

siriște:

1. **siriște:**
Kaside 34
Mısra: **49**
Yoğurulmuş, hamuruna, mayasına … karıştırılmış.

Nihād-ı āb u ḫākinde siriște ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

sitāre:

1. **sitāremde:**-*m, -de*
Kaside 53
Mısra: **27**
Yıldız // talih, baht.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḫal

2. **sitāre:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Yıldız // talih, baht.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

sitem:

1. **sitemi:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **83**
Eziyet, zulüm, cefa.

Çarḫuñ sitemi cānuma geçdi n'ola olsa
Destümde ḳalem fitne-i ber-pāy-ı zamāne

2. **sitem:**
Kaside 42
Mısra: **9**
Eziyet, zulüm, cefa.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

3. **sitemden:**-*den*
Gazel 46
Mısra: **15**
Eziyet, zulüm, cefa.

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

4. **sitemde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **60**
Eziyet, zulüm, cefa.

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

5. **sitem:**
Kaside 21
Mısra: **92**
Eziyet, zulüm, cefa.

Ḥasūd münkir olur ḳısmet-i İlāhīye
Ṣanur hemīşe sitem ʿadl u dād-ı ḳassāmı

6. **sitem:**
Kaside 30
Mısra: **69**
Eziyet, zulüm, cefa.

Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

7. **sitem:**
Kaside 32
Mısra: **8**
Eziyet, zulüm, cefa.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḫtefī vü ʿadīm

8. **sitemden:**-*den*
Kaside 49
Mısra: **71**
Eziyet, zulüm, cefa.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

9. **sitem:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **51**
Eziyet, zulüm, cefa.

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Felegüñ köhne resm ü rāhıdur

10. **sitemdür:**-*dür*
Kaside 42
Mısra: **19**
Cefa, zulüm, haksızlık.

Ḫar diyemem belki sitemdür ḫara
Fażla-i ḥaşv-i şikem-i rūzgār

sitem çekmekden:

1. **sitem çekmekden:**-*mek, -den*
Kaside 24
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet çekmek, zulme, haksızlığa uğramak.

Kāşki dehre gelüp böyle sitem çekmekden
Olmasam bir dem olursa daḫi mihmān-ı felek

sitem eylemeden:

1. **sitem eylemeden:**-*meden*
Kaside 24
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

sitem eylemesün:

1. **sitem eylemesün:**-*me, -sün*
Kaside 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

sitem itmeden:

1. **sitem itmeden:**-*me, -den*
Kaside 24
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

sitem olur:

1. **sitem olur:**-*u, -r*
Kaside 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Haksızlık etmiş olmak.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ:

1. **sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Kaside 29
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin haksızlığa uğramışları, haksızlığa uğramış gönül ehli kimseler.

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek:

1. **sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleğin hudutsuz ve sonsuz zulmü.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

sitem-i çarḫ:

1. **sitem-i çarḫ:**
Kaside 9
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Feleğin zulmü, cefası.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

2. **sitem-i çarḫ:**
Kaside 46
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Feleğin zulmü, cefası.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

sitem-i ġamze-i fettānından:

1. **sitem-i ġamze-i fettānından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fitneler koparan gamzelerin cefası, zulmü.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı:

1. **sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yan bakışların sayısız sitemi.

Āşnā çıḳdım ise çeşmüñe kāfir degülem
Sitem-i ġamze-i neẓẓāre-şümārı çekemem

sitem-i rūzgār:

1. **sitem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Devrin zulmü.

Böyle çeker mi bu ġamı ehl-i dil
Niceye dek bu sitem-i rūzgār

sitemkār:

1. **sitemkāruñ:***-u, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **69**
Zulüm ve haksızlık eden, zalim.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

sitemkār olur:

1. **sitemkār olur:***-u, -r*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zalim olmak.

El-ḥaḳ ne sitemkār olur ol ġamze-i ḫūnī
Ammā ne ḫoş-āyendedür aḫlāḳ-ı girişme

sitemkārī:

1. **sitemkārī:**
Kaside 13
Mısra: **66**
Zulüm ve haksızlık eden, zalim.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

sitemkār-ı dil-āşūb:

1. **sitemkār-ı dil-āşūb:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlü karıştıran zalim // sevgili.

O sitemkār-ı dil-āşūb ise dil-dādesini
Dāʾimā bend-i belā çekmege muʿtād ister

siyāh:

1. **siyāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **6**
Siyah renkte olan.

Çeşm-i endīşem ol ḳadar rūşen
Şanki ḫūrşīd anuñ siyāhıdur

siyāh eyler:

1. **siyāh eyler:***-r*
Kaside 53
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Karartmak.

Dūd-ı āh eyler idi āyīne-i çarḫı siyāh
Pertev-i maʿdeletüñ urmasa aña ṣayḳal

siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān:

1. **siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān:**
Kaside 28
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Öldürülmüş olanların sayımının hızla yazılışı.

Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur

siyeh:

1. **siyeh:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Siyah, kara.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

2. **siyeh:**
Kaside 44
Mısra: **6**
Siyah, kara.

Dergeh-i bārgeh-i ṣadr-ı cihān kim örter
Sāyesi Kaʿbe gibi çarḫa siyeh dībāyı

siyeh-kākül:

1. **siyeh-kākül:**
Kaside 51
Mısra: **12**
Siyah perçem.

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

ṣofi:

1. **ṣofi:**
Kaside 40
Mısra: **93**
Sofi, ehl-i tasavvuf.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

ṣofra-güşā-yı himmet:

1. **ṣofra-güşā-yı himmet:**
Kaside 57

Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
İhsan sofrasını açan.

Rīze- çīn-i niʿamı ṣofra-güşā-yı himmet
İmtilā-yı keremi dīv-i şikem-perver-i āz

ṣofra-i niʿmet:

1. **ṣofra-i niʿmet:**
Kaside 34
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Nimet sofrası.

Dem-ā-dem ṣofra-i niʿmet güşāde meclis āmāde
Behişt-i cāvidān derdim eger olmasa maḥẕūrı

ṣofra-i yaġmā-yı zamāne:

1. **ṣofra-i yaġmā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın ganimet sofrası / doyumluk, bereket sofrası.

Reşḥ-i ḳalemi māye-i āsāyiş-i ʿālem
Ḫᵛān-ı keremi ṣofra-i yaġmā-yı zamāne

sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān:

1. **sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān:**
Kaside 24
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Cihan halkının sofra açanı.

Pehlivān-ı keremi sofra-keş-i ḫalḳ-ı cihān
Ḳahramān-ı ġażabı rāʾiż-i yekrān-ı felek

sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür:

1. **sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür:***-dür*
Kaside 30
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
İhsan kabilesinin, hanedanının sofra tertip edeni.

Kerem ki sofre-keş-i dūdmān-ı himmetdür
İder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānı

ṣoḥbet:

1. **ṣoḥbet:**
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Söyleşi, hasbihâl // sohbet meclisi.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

2. **ṣoḥbetüñ:***-ü, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **67**
Mevzu, olay, konu.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

3. **ṣoḥbeti:***-i*
Kaside 44
Mısra: **22**
Söyleşi, hasbihâl // kelam, söz.

Devleti ʿāleme pīrāye-i ābādānī
Ṣoḥbeti ādeme ser-māye-i rūḥ-efzāyī

ṣoḥbet eyler:

1. **ṣoḥbet eyler:***-r*
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sohbet etmek, söyleşmek, hasbihâl etmek.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

ṣoḥbet-i bāde:

1. **ṣoḥbet-i bāde:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap sohbeti.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

2. **ṣoḥbet-i bāde:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap sohbeti, şarap sohbeti (ile alınan zevk), şarabın verdiği zevk.

Leẕẕet-i vuṣlat içün firḳat-i yāri çekemem
Soḥbet-i bāde içün renc-i ḫumārı çekemem

ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār:

1. **ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uygunsuz/birbirini anlamayan dostların sohbeti // kendini anlamayan dostlarla bir arada olmak.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

şoñra:

1. **şoñra:**
   Gazel 80
   Mısra: **11**
   Müteakiben, ardından.

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

2. **şoñra:**
   Gazel 142
   Mısra: **11**
   Müteakiben, ardından.

Duʿāya başla ṣoñra cān u dilden Āṣaf-ı ʿahde
Ki ṭurduḳca cihān devletle nev-rūz ola her rūzı

3. **şoñra:**
   Kaside 5
   Mısra: **80**
   Müteakiben, ardından.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

4. **şoñra:**
   Kaside 18
   Mısra: **70**
   Müteakiben, ardından.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

5. **şoñra:**
   Kaside 26
   Mısra: **100**
   Müteakiben, ardından.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

6. **şoñra:**
   Kaside 37
   Mısra: **77**
   Müteakiben, ardından.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

7. **şoñra:**
   Kaside 1
   Mısra: **37**
   Daha ileri bir zamanda.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

8. **şoñra:**
   Kaside 35
   Mısra: **115**
   Sonra, daha ileri bir zamanda, müteakiben.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

şor:

1. **şor:**
   Gazel 1
   Mısra: **13**
   Sormak, sual etmek.

Baña ṣor Nefʿī hemān ḳadr-i dür-i güftāruñı
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hemdemdür baña

2. **şor:**
   Gazel 98
   Mısra: **7**
   Sormak, sual etmek.

ʿĀşıḳ-ı giryān u ser-gerdāna ṣor bilmez ḥakīm
Ḥikmet-i devrān-ı çarḫ u seyr-i encüm n'eydügin

3. **şormaz:***-maz*
   Kaside 62
   Mısra: **22**
   Sormak, sual etmek.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̠l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

4. **şormadın:***-ma, -dıñ*
   Tesdis 1
   Mısra: **5**
   Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **şormadın:***-ma, -dı, -n*
   Tesdis 1
   Mısra: **11**
   Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **şormadın:***-ma, -dıñ*
   Tesdis 1
   Mısra: **17**
   Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **şormadın:***-ma, -dıñ*
   Tesdis 1
   Mısra: **23**
   Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

8. **ṣormadın:**-*ma, -dıñ*
Tesdis 1
Mısra: **29**
Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

9. **ṣormadın:**-*ma, -dı, -n*
Tesdis 1
Mısra: **35**
Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

10. **ṣormadın:**-*ma, -dıñ*
Tesdis 1
Mısra: **41**
Hâlini hatırını sormak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

ṣorul:

1. **ṣorulmaz:**-*maz*
Gazel 26
Mısra: **4**
(Hesabı) sorulmak.

Āşūb-ı dil ü cān olıcaḳ ġamze-i sāḳī
Mestāne ne işlerse ṣorulmaz güneh-i mest

sög:

1. **sögmeden:**-*meden*
Müfret 13
Mısra: **2**
Sövmek; kötü söz söylemek, küfretmek.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

söyin:

1. **söyinmez:**-*mez*
Gazel 39
Mısra: **6**
Sönmek, yanmaz olmak.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

söyle:

1. **söylemez:**-*mez*
Gazel 100
Mısra: **9**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

2. **söylemez:**-*mez*
Gazel 100
Mısra: **9**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

3. **söylemezdi:**-*mez, -di*
Gazel 130
Mısra: **16**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

4. **söylersem:**-*r, -se, -m*
Kaside 1
Mısra: **40**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

5. **söylemeyin:**-*me, -y, -in*
Kaside 21
Mısra: **67**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

6. **söylesem:**-*se, -m*
Kaside 50
Mısra: **130**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

7. **söylemeziz:**-*mez, -iz*
Gazel 54
Mısra: **1**
Demek, düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

8. **söyle:**
Gazel 72
Mısra: **2**
Söylemek, yapılmasını istemek.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

9. **söyler:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **9**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

10. **söylersem:**-*r, -se, -m*
Kaside 1
Mısra: **41**
Demek //(şiir vb. şeyler için) düzenlemek, tanzim etmek, yazmak.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

11. **söylemek:**-*mek*
Kaside 12
Mısra: **35**
Anlatmak, dile getirmek.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

12. **söylesem:**-*se, -m*
Kaside 12
Mısra: **37**
Anlatmak, dile getirmek.

Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverüm
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

13. **söylese:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **68**
Anlatmak, dile getirmek.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

14. **söylemem:**-*mem*
Kaside 12
Mısra: **39**
Dile getirmek // şiir yazmak.

Mest-i cām-ı ʿaşḳım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

15. **söyleyeni:**-*y, -en, -i*
Kaside 10
Mısra: **22**
Konuşmak, dile getirmek.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

16. **söyledükce:**-*dükce*
Kaside 50
Mısra: **140**
Konuşmak, dile getirmek.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

söyleden:

1. **söyleden:**
Kaside 17
Mısra: **159**
(Şiir) söylemesine sebep olmak veya imkân vermek.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoḫsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

söylen:

1. **söylenür:**-*ü, -r*
Kaside 38
Mısra: **91**
Dillendirilmek, ifade edilmek // şiir okunmak.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaż-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

söyleş:

1. **söyleşür:**-*ü, -r*
Gazel 23
Mısra: **3**
Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

2. **söyleşür:**-*ü, -r*
Gazel 68
Mısra: **5**
Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

3. **söyleşemem:**-*emem*
Gazel 78
Mısra: **2**
Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

4. **söyleşelüm:**-*elüm*
Kaside 45
Mısra: **85**
Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

söyleşil:

1. **söyleşilmez:**-*me, -z*
Gazel 41
Mısra: **1**
Karşılıklı konuşma, sohbet etme // anlaşmak.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

söyleşül:

1. **söyleşülmez:**-*mez*
Gazel 45
Mısra: **5**
Karşılıklı konuşma, sohbet etme.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

2. **söyleşülmez:**-*mez*
Gazel 141
Mısra: **6**
Karşılıklı konuşma, sohbet etme.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

söylet:

1. **söyleden:**-*en*
Gazel 130
Mısra: **15**
Konuşturmak, dile getirmek.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

söyündür:

1. **söyündürmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **75**
Söndürmek.

Āteş-i ʿaşḳım ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

söz:

1. **söz:**
Kaside 31
Mısra: **115**
Söz // şiir.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

2. **sözüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 32
Mısra: **9**
Söz // şiir.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

3. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 4
Mısra: **11**
Söz // şiir.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

4. **söz:**
Kaside 9
Mısra: **138**
Söz, kelam.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

5. **söz:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Söz // şiir.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

6. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 13
Mısra: **103**
Söz // şiir.

O kānuñ her sözüm bir ḳıṭʿa elmās-ı cihānbānı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʿlū-yı şehvārı

7. **söz:**
Kaside 43
Mısra: **99**
Söz, kelam.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

8. **sözde:**-*de*
Kaside 46
Mısra: **68**
Söz // şiir.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

9. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 47
Mısra: **134**
Söz // şiir.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

10. **sözi:**-*i*
Kaside 54
Mısra: **50**
Söz // şiir.

Dili genc-i güher-i maʿrifet-i Rabbānī
Sözi miftāḥ-ı der-i maḫzen-i sırr-ı tevḥīd

11. **sözinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 58
Mısra: **53**
Söz // şiir.

Sözinde nükte-i lafẓı nevādir-i maʿnā
Dilinde genc-i maʿānī cevāhir-i maḫzūn

12. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **64**
Söz // şiir.

Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥiyle dilüñ cān-ı cihānıdur sözüm

13. **sözümüñ:**-*ü, -m, -üñ*
Kaside 24
Mısra: **95**
Söz // şiir.

Sözümüñ her biri bir gevher-i ẕī-ḳıymetdür
Ki bahāsın çekemez keffe-i mīzān-ı felek

14. **sözin:**-*i, -n*
Kaside 25
Mısra: **39**
Söz // şiir.

Ol ḫudāvend-i suḫanver kim sözin fehm eylemez
Bulsa ruḫṣat meclis-i ḫāṣṣına ʿaḳl-ı müstefād

15. **sözde:**-*de*
Gazel 38
Mısra: **9**
Söz // şiir.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

16. **sözümüzde:**-*ü, -müz, -de*
Gazel 55
Mısra: **13**
Söz // şiir.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

17. **söze:**-*e*
Gazel 60
Mısra: **13**
Söz // şiir.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

18. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **1**
Söz // şiir.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

19. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **2**
Söz // şiir.

Bezm-i ḫayāle naġme-i şeh-nāzdur sözüm
Ḥüsn-i edāya ġamze-i ġammāzdur sözüm

20. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **4**
Söz // şiir.

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

21. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **6**
Söz // şiir.

Ṣad-sāle mürde-i ġama cān-baḫş olur hemān
Gūyā Mesīḥ-i muʿcize-perdāzdur sözüm

22. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **8**
Söz // şiir.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

23. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

24. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **12**
Söz // şiir.

Rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi şād eylesem n'ola
Reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

25. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **14**
Söz // şiir.

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

26. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **16**
Söz // şiir.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

27. **sözüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **18**
Söz // şiir.

Medḥ ü s̱enā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād ile
Şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur sözüm

28. **söziñi:**-*iñ, -i*
Gazel 93
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

29. **sözi:**-*i*
Gazel 132
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḫālī n'ola sözi

30. **sözleriñ:**-*ler, -iñ*
Kaside 1
Mısra: **50**
Söz // şiir.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

31. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **1**
Söz // şiir.

ʿUḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mes̱ānīdür sözüm

32. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **2**
Söz // şiir.

ʿUḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mes̱ānīdür sözüm

33. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **4**
Söz // şiir.

Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġānıdur sözüm

34. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **6**
Söz // şiir.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

35. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **8**
Söz // şiir.

Ehl olan ḳadrin bilür ben cevherüm medḥ eylemem
ʿĀlemüñ sermāye-i deryā vü kānıdur sözüm

36. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

37. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **12**
Söz // şiir.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

38. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **14**
Söz // şiir.

Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫi
Cevher-i tīġ-ı ḳażā-yı nāgehānīdür sözüm

39. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **16**
Söz // şiir.

Ġamze-i dil-ber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

40. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **18**
Söz // şiir.

Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrümüñ
Ġamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdur sözüm

41. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **20**
Söz // şiir.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

42. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **22**
Söz // şiir.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

43. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **24**
Söz // şiir.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

44. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **26**
Söz // şiir.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

45. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **28**
Söz // şiir.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

46. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **30**
Söz // şiir.

Kimse inkār idemez māhiyyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-i ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

47. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **32**
Söz // şiir.

Āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Defʿ-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı maʿānīdür sözüm

48. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **34**
Söz // şiir.

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

49. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **36**
Söz // şiir.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

50. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **40**
Söz // şiir.

Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benüm
Her ne söylersem cevāb-ı "len terānī"dür sözüm

51. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **42**
Söz // şiir.

Her ne söylersem ḳażā mażmūnunı is̱bāt ider
Anı bilmez ki ḫıṭāb-ı imtiḥānīdur sözüm

52. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **44**
Söz // şiir.

Ben ne Keşşāfʿum ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnāda
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

53. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **46**
Söz // şiir.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

54. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1

Mısra: **48**
Söz // şiir.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

55. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **50**
Söz // şiir.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

56. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **52**
Söz // şiir.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

57. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **54**
Söz // şiir.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

58. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **56**
Söz // şiir.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

59. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **58**
Söz // şiir.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

60. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **60**
Söz // şiir.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

61. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **62**
Söz // şiir.

Olalı Peyġam-ber-i āḫir zamāne naʿt-gū
Āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir-zamānīdür sözüm

62. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **66**
Söz // şiir.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

63. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **68**
Söz // şiir.

Olalı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati
Cevher-i ṭabʿumuñ zīb-i dükānıdur sözüm

64. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **70**
Söz // şiir.

Ol ḳadar el verdi maʿnā feyż-i evṣāfıyle kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

65. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **72**
Söz // şiir.

Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilüm
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-feşānıdur sözüm

66. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **74**
Söz // şiir.

Kevkeb-efşān āfitāb olmazsa ger ol maşrıḳuñ
ʿIḳd-ı pervīn-i güsiste-rīsmānıdur sözüm

67. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **76**
Söz // şiir.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

68. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **78**
Söz // şiir.

ʿAddolunmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvī-i muʿciz-beyānīdür sözüm

69. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **80**
Söz // şiir.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

70. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **82**
Söz // şiir.

Nefʿīyüm endīşe-i naʿt ile oldum kām-yāb
Nā-murādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

71. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **84**
Söz // şiir.

Ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı aʿẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur sözüm

72. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **86**
Söz // şiir.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

73. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **88**
Söz // şiir.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

74. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **90**
Söz // şiir.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

75. **söz:**
Kaside 3
Mısra: **89**
Söz // şiir.

Bir güherdür söz aña himmet-i şehdür ḳıymet
Ne revā böyle metāʿuñ çekile ḫusrānı

76. **söz:**
Kaside 3
Mısra: **113**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

77. **söze:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **100**
Söz // şiir.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

78. **sözlerüm:**-*ler, -ü, -m*
Kaside 3
Mısra: **97**
Söz // şiir.

Sözlerüm oldı ḥased-kerde-i yārān-ı ʿIrāḳ
Belki reşk-i suḫan-ı Muḥteşem-i Kāşānī

79. **sözüm:**-*üm*
Kaside 3
Mısra: **94**
Söz // şiir.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

80. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 3
Mısra: **103**
Söz // şiir.

Kimisi ḳāʾil olup ḥaḳḳa sözüm itdi ḳabūl
İtmeyen daḫi ḳoyup daʿvī-i bī-bürhānı

81. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 6
Mısra: **63**
Söz // şiir.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

82. **sözümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 6
Mısra: **69**
Söz // şiir.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

83. **söz:**
Kaside 7
Mısra: **15**
Söz // şiir.

Söz midür ol ki çep ü rāst düşe mażmūnı
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

84. **söz:**
Kaside 7
Mısra: **111**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

85. **sözi:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **24**
Söz // şiir.

Böyle ṣāḥib-suḫanuñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u zaʿīm

86. **söz:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Söz // şiir.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

87. **söz:**
Kaside 8
Mısra: **84**
Söz // şiir.

Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur
Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile

88. **sözümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 9
Mısra: **123**
Söz // şiir.

Ol ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i naẓmım ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

89. **söz:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Söz // şiir.

Söz ben dedigüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

90. **söz:**
Kaside 10
Mısra: **109**
Söz // şiir.

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār u der eyler

91. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 11
Mısra: **84**
Söz // şiir.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

92. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 11
Mısra: **89**
Söz // şiir.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

93. **söz:**
Kaside 12
Mısra: **81**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı duʿā itsem n’ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

94. **sözde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **67**
Söz // şiir.

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

95. **söz:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Söz // şiir.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

96. **söz:**
Kaside 17
Mısra: **163**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

97. **söz:**
Kaside 19
Mısra: **80**
Söz // şiir.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

98. **söz:**
Kaside 20
Mısra: **81**
Söz // şiir.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

99. **sözde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **69**
Söz // şiir.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

100. **sözi:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **77**
Söz // şiir.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

101. **sözüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **78**
Söz // şiir.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

102. **sözi:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **83**
Söz // şiir.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

103. **sözleri:**-*ler, -i*
Kaside 26
Mısra: **78**
Söz // şiir.

Ne dise medḥüñe lāyıḳdur hep
Sözleri olsa n'ola dürr-i naẓīm

104. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 28
Mısra: **119**
Söz // şiir.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

105. **sözüyle:**-*ü, -y, -le*
Kaside 28
Mısra: **136**
Söz // şiir.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

106. **söz:**
Kaside 29
Mısra: **127**
Söz // şiir.

Söz āḫir oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya idüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

107. **söz:**
Kaside 30
Mısra: **124**
Söz // şiir.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

108. **sözüme:**-*ü, -m, -e*
Kaside 31
Mısra: **104**
Söz // şiir.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

109. **söz:**
Kaside 32
Mısra: **79**
Söz // şiir.

Ne söz ki olmaya mażmūn-ı medḥüñi müşʿir
Olur ḫayāli dile irtikāb-ı şuġl-ı zemīm

110. **söz:**
Kaside 32
Mısra: **104**
Söz // şiir.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

111. **sözüm:**-*ü, -m*
Kaside 32
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Sözüm ḫulāṣa-i mażmūn-ı muʿciz-i ʿĪsā
Dilüm mükāşif-i sırr-ı kelām-ı vaḥy-i Kelīm

112. **söz:**
Kaside 33
Mısra: **101**
Söz // şiir.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

113. **söz:**
Kaside 35
Mısra: **117**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

114. **sözi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **86**
Söz // şiir.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

115. **söz:**
Kaside 38
Mısra: **91**
Söz // şiir.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

116. **sözümi:***-ü, -m, -i*
Kaside 39
Mısra: **92**
Söz // şiir.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

117. **sözüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 39
Mısra: **100**
Söz // şiir.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

118. **söz:**
Kaside 40
Mısra: **97**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güẕāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

119. **sözümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 40
Mısra: **90**
Söz // şiir.

Nūr-ı feyż āteş-i Mūsā gibi dilde rūşen
Sırr-ı Ḥaḳḳ cevher-i cān gibi sözümde müdġam

120. **sözüme:***-ü, -m, -e*
Kaside 40
Mısra: **86**
Söz // şiir.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

121. **sözde:***-de*
Kaside 41
Mısra: **52**
Söz // şiir.

Ey ṣadr-ı suḫan-pīşe bunı sen de bilürsin
Kim sözde bulunmaz baña hemtā-yı zamāne

122. **söz:**
Kaside 46
Mısra: **73**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

123. **sözde:***-de*
Kaside 47
Mısra: **134**
Söz // şiir.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

124. **söz:**
Kaside 50
Mısra: **149**
Söz // şiir.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

125. **sözüme:***-ü, -m, -e*
Kaside 50
Mısra: **139**
Söz // şiir.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

126. **söz:**
Kaside 51
Mısra: **107**
Söz // şiir.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

127. **sözlerimüñ:***-ler, -ü, -m, -üñ*
Kaside 51
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

128. **söz:**
Kaside 54
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

129. **söze:***-e*
Kaside 54
Mısra: **22**
Söz // şiir.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

130. **söz:**
Kaside 57
Mısra: **83**
Söz // şiir.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

131. **söz:**
Kaside 58
Mısra: **103**
Söz // şiir.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

132. **sözlerüm:***-ler, -ü, -m*
Kaside 60
Mısra: **80**
Söz // şiir.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

133. **sözüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 60
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

134. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 62
Mısra: **41**
Söz // şiir.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

135. **sözüm:***-ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **20**
Söz // şiir.

Bu heves böyle ḳalursa dil-i ṭabʿumda eger
İşidilmezse sözüm sīne-i ṣad- çākümden

136. **sözini:***-i, -n, -i*
Gazel 46
Mısra: **17**
Söz // şiir.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

137. **söz:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

138. **söz:**
Kaside 49
Mısra: **106**
Söz // şiir.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

139. **söz:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Söz // şiir.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

140. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **38**
Söz, nefes // şiir.

Ṣoñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿānīden n'ola
Ḳāleb-i ḫuşk-i ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

141. **söz:**
Kaside 4
Mısra: **107**
Söz // şiir.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

142. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 8
Mısra: **78**
Söz // şiir.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

143. **sözde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **95**
Söz // şiir.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

144. **sözde:***-de*
Kaside 10
Mısra: **99**
Söz // şiir (şiir söyleme, şairlik).

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

145. **sözi:***-i*
Kaside 46

Mısra: **51**
Söz, kelam.

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

146. **söz:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Söz // şiir.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

147. **sözünde:***-ü, -n, -de*
Kaside 20
Mısra: **10**
Söz, kelam.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

148. **sözin:***-i, -n*
Kaside 26
Mısra: **49**
Söz, kelam.

Sözin idrāk idemez fehm idüp
Fehmine erişemez ʿaḳl-ı ḥakīm

149. **söz:**
Kaside 33
Mısra: **19**
Söz, kelam.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

150. **sözi:***-i*
Kaside 33
Mısra: **12**
Söz, kelam.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

151. **sözi:***-i*
Kaside 33
Mısra: **22**
Söz, kelam.

Biz mest-i serāsīme-i cām-ı mey-i ʿaşḳuz
Mestüñ sözi maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur

152. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 47
Mısra: **21**
Söz // şiir.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

153. **sözi:***-i*
Kaside 59
Mısra: **72**
Söz, kelam.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

154. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 5
Mısra: **79**
Söz, kelam // istek, temenni.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

155. **sözleri:***-ler, -i*
Kaside 40
Mısra: **45**
Söz, kelam // emir, hüküm.

Sözleri münteḫab-ı nüsḫa-i esrār-ı ḳażā
Dili erbāb-ı serā-perde-i ġayba maḥrem

156. **sözüm:***-ü, -m*
Kaside 34
Mısra: **65**
Söz // şiir.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güẕāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güẕāf u lāf menfūrı

<u>**söz añlamaz:**</u>

1. **söz añlamaz:***-z*
Kaside 19
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne söylense etkisi olmamak, laf anlamamak.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

<u>**söz der:**</u>

1. **söz der:***-r*
Kaside 47
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek, bahsetmek, hakkında konuşmak.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

<u>**söz ḳabūl itmez:**</u>

1. **söz ḳabūl itmez:***-mez*
Kaside 21
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Deyim**
Laftan anlamak.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

söz söylemede:

1. **söz söylemede:**-*me, -de*
   Gazel 108
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **-**
   Şiir söylemek.

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

söz yoḳ:

1. **söz yoḳ:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Söz yok, diyecek bir şey yok.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

söze geldükce:

1. **söze geldükce:**-*dükce*
   Gazel 124
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söylemek, konuşmaya başlamak.

Meded tīġ-i zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

2. **söze geldükce:**-*dükce*
   Kaside 35
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söylemek, konuşmaya başlamak.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

3. **söze geldükce:**-*dükce*
   Kaside 19
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söylemek, konuşmaya başlamak.

Ne gevherler nis̱ār eyler söze geldükce gūyā kim
Dil-i dür-pāş-ı pür-emvācı deryā-yı tüvān-gerdür

söze gelse:

1. **söze gelse:**-*se*
   Gazel 100
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söylemeye başlamak, konuşmaya başlamak.

Söylemez söylemez ammā söze gelse Nefʿī
Ne cevāhir dökilür kilk-i dür-efşānından

sözi dırāz itme:

1. **sözi dırāz itme:**-*me*
   Gazel 62
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sözü uzatmak, gereğinden çok konuşmak.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

sözi söz:

1. **sözi söz:**
   Kaside 40
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Asla sözünden dönmez.

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

sözüm diñler:

1. **sözüm diñler:**-*r*
   Kaside 14
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

sözümi ṭutdı:

1. **sözümi ṭutdı:**-*dı*
   Kaside 35
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Söz dinlemek, itaat etmek, öğüdüne uymak.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında:

1. **sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 52
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: **-**
   Talih seyisinin ahırı.

Meh sṭabl-ı rāʾiż-i baḫtında saṭl-ı nuḳre-kūb
Çarḫ bezm-i sākī-i cūdında cām-ı zer-nişān

Stanbūl:

1. **Stanbūl:**
Kaside 25
Mısra: **101**
İstanbul.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

2. **Stanbulı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **67**
İstanbul.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

3. **Stanbul:**
Kaside 51
Mısra: **25**
İstanbul.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer:

1. **sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer:**
Kaside 47
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ebû Ma'şer'in usturlabı (Ebû Maʻşer Caʻfer b. Muhammed b. Ömer el-Belhî (ö. 272/886) IX. yüzyılın önde gelen müslüman astronom ve astrologlarından).

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

ṣu:

1. **ṣu:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Yaşam kaynağı, hayati sıvı.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür ṣu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

suʾāl:

1. **suʾāle:**-*e*
Gazel 10
Mısra: **2**
Soru.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **suʾāle:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **80**
Soru.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **suʾāle:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **9**
Sorma, sorgulama.

Ġamzeñ suʾāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

suʾāl itse:

1. **suʾāl itse:**-*se*
Kaside 61
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dilemek, talep etmek.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

suʾāl itsem:

1. **suʾāl itsem:**-*se, -m*
Kaside 61
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Çarḫ bir āh eylesem biñ cevr iderdi cānuma
Biñ suʾāl itsem nücūma biri virmezdi cevāb

ṣubḥ:

1. **ṣubḥ:**
Gazel 18
Mısra: **20**
Sabah.

Āftāb-ı kīmyāger müflis olurdı eger
Açmasa her ṣubḥ o Ḫāḳān-ı kerem-perdāza dest

2. **ṣubḥ:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Sabah.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

3. **ṣubḥ:**
Kaside 21
Mısra: **38**
Sabah.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

4. **ṣubḥ:**
Kaside 52

Mısra: **64**
Sabah.

Bānū-yı ḥalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

5. **ṣubḥ:**
Kaside 56
Mısra: **13**
Sabah.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

6. **ṣubḥ:**
Kaside 47
Mısra: **38**
Sabah // aydınlık, beyazlık.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

ṣubḥ it:

1. **ṣubḥ it:**
Kaside 50
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Sabah hâline getirmek.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

ṣubḥ u şāmınuñ:

1. **ṣubḥ u şāmınuñ:***-ı, -nuñ*
Kaside 22
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Sabah akşam, her zaman.

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

ṣubḥa çıḳınca:

1. **ṣubḥa çıḳınca:***-ınca*
Kaside 53
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Sabaha erişmek // güneşin doğması.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

ṣubḥa çıḳmış:

1. **ṣubḥa çıḳmış:***-mış*
Kaside 5
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Sabaha çıkarmak, ulaştırmak (güneşin doğması bağlamında).

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

ṣubḥ-dem:

1. **ṣubḥ-dem:**
Kaside 20
Mısra: **87**
Sabah vakti.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

2. **ṣubḥ-dem:**
Kaside 15
Mısra: **1**
Sabah vakti.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

ṣubḥ-ı mestān-ı cihān:

1. **ṣubḥ-ı mestān-ı cihān:**
Kaside 24
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Dünya mestlerinin/sarhoşlarının sabahı.

Dāʾimā ḫurrem ü ferḫunde ola devrinde
Ṣubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı ġarībān-ı felek

ṣubḥ-ı nūrānī:

1. **ṣubḥ-ı nūrānī:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nurlu sabah.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

ṣubḥ-ı rūşen:

1. **ṣubḥ-ı rūşen:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Parlak, aydınlık sabah.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl:

1. **ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl:**
Kaside 56
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Devletin uğurlu gününün sabahı.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

ṣubḥ-ı ṣādıḳ:

1. **ṣubḥ-ı ṣādıḳ:**
Kaside 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Subh-i kâzibden sonra tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık, hakîkî fecir.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī:

1. **ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī:**
Kaside 30
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İkinci ve sadık sabah (Subh-i kâzibden sonra tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık, hakîkî fecir, ikinci fecir).

Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ u evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ u s̱ānī

ṣubḥ-ı s̱ānī:

1. **ṣubḥ-ı s̱ānī:**
Kaside 51
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tan yerinde ufuk boyunca görülen ve gittikçe yayılarak güneşin doğuşuna kadar kesintisiz devam eden aydınlık, hakiki fecir.

ʿAḳl-ı evvel gibi efʿāli metānetde mes̱el
Ṣubḥ-ı s̱ānī gibi aḳvāli sadāḳatde ʿalem

ṣubḥ-ı viṣāl:

1. **ṣubḥ-ı viṣāl:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sabahı.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

sūd:

1. **sūdunda:***-u, -n, -da*
Gazel 109
Mısra: **3**
Düğün, eğlence.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

sūdāger-i ʿālem:

1. **sūdāger-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Dünyanın tüccarları.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

ṣudūr ider:

1. **ṣudūr ider:***-er*
Kaside 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek, hâsıl olmak.

Her naẓm-ı dil-firīb ki benden ṣudūr ider
Lafẓı cemāl-i şāhid-i maʿnāya ān virür

sūfār:

1. **sūfārı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **65**
Ok gezi, okun kiriş geçecek gediği, çentik.

Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-i kemāna ḫalīde peykānı

ṣūfī:

1. **ṣūfī:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan, zahit.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini ẕevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

2. **ṣūfī:**
Gazel 26
Mısra: **9**
Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan, zahit.

Ṣūfī degülüm rind-i ḫarābātī-i ʿaşḳum
Nefʿī gibi olsam ne ʿaceb ḫāk-i reh-i mest

3. **ṣūfī:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan, zahit.

Ṣūfī gibi münkir degülüz keyf-i şarāba
Biz muʿteḳid-i mürşid-i seccāde-i ʿaşḳız

4. **ṣūfī:**
Gazel 132
Mısra: **8**
Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan, zahit.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

5. **ṣūfī:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Tasavvuf ehli kimse.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

6. **ṣūfī:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

7. **ṣūfī:**
Gazel 94
Mısra: **11**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

İḫtiyār elde degül ṣūfī ne derseñ de baña
Severim ḥāṣılı ol rūḥ-ı revānı severim

ṣūfī-i dil-mürde:

1. **ṣūfī-i dil-mürde:**
Kaside 50
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gönlü ölü, duygusuz sufi.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

ṣūfī-i nādān:

1. **ṣūfī-i nādān:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cahil, kaba sofu.

Oldı Nefʿī fikr-i laʿl-i yār ile mest-i müdām
Bāde de nūş itse olmaz ṣūfī-i nādān mest

suḫan:

1. **suḫan:**
Kaside 49
Mısra: **101**
Söz // şiir.

Suḫan kālā-yı fāḫirdür ne bilsün her denī ḳadrin
Bu cinsün ḫᵛāce-i ḥüsn-i ḳabūlüñdür ḫarīdārı

2. **suḫan:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Söz // şiir.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

3. **suḫana:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **91**
Söz // şiir.

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

4. **suḫan:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Söz // şiir.

Suḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

5. **suḫanum:**-*u, -m*
Kaside 7
Mısra: **94**
Söz // şiir.

Ḳalemüm nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn
Suḫanum ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm

6. **suḫan:**
Kaside 13
Mısra: **93**
Söz // şiir.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

7. **suḫan:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

8. **suḫan:**
Kaside 24
Mısra: **101**
Söz // şiir.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

9. **suḫanum:***-u, -m*
Kaside 24
Mısra: **99**
Söz // şiir.

Suḫanum āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān
Ṭabʿum āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek

10. **suḫan:**
Kaside 30
Mısra: **113**
Söz // şiir.

Suḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kānı

11. **suḫanda:***-da*
Kaside 30
Mısra: **99**
Söz // şiir.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

12. **suḫanum:***-u, -m*
Kaside 30
Mısra: **104**
Söz // şiir.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

13. **suḫan:**
Kaside 34
Mısra: **75**
Söz // şiir.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

14. **suḫan:**
Kaside 34
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Suḫan ḫatm oldı ey Nefʿī revādur pīr-i endīşe
Virürse ger duʿā-yı devlet ü ʿömrine destūrı

15. **suḫanüm:***-u, -m*
Kaside 35
Mısra: **103**
Söz // şiir.

Nüsḫa-i ʿaḳd-ı lisān-ı şuʿarādur suḫanüm
İdemez ben söze geldükce biri basṭ-ı maḳāl

16. **suḫandan:***-dan*
Kaside 36
Mısra: **44**
Söz // şiir.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

17. **suḫan:**
Kaside 38
Mısra: **101**
Söz // şiir.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

18. **suḫandan:***-dan*
Kaside 38
Mısra: **90**
Söz // şiir.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoḫsa
Dem urmazdım suḫandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

19. **suḫanum:***-u, -m*
Kaside 40
Mısra: **87**
Söz // şiir.

Suḫanum siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

20. **suḫan:**
Kaside 47
Mısra: **105**
Söz // şiir.

Suḫan ben olmasam maʿnāda bir gencīne-i nā-būd
Kerem sen olmasañ ʿālemde ism-i bī-müsemmādur

21. **suḫan:**
Kaside 47
Mısra: **136**
Söz // şiir.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

22. **suḫanda:***-da*
Kaside 47

Mısra: **108**
Söz // şiir.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

23. **suḫanum:**-*u, -m*
Kaside 57
Mısra: **13**
Söz // şiir.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

24. **suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **11**
Söz // şiir.

Bir güherdür ki suḫan maʿdeni baḥr-ı maʿnā
Degme insān olamaz ḳābil-i iẕʿān-ı suḫan

25. **suḫani:**-*i*
Gazel 136
Mısra: **2**
Söz, kelam.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

26. **suḫan:**
Kaside 8
Mısra: **82**
Söz, kelam.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın beẕl ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

27. **suḫane:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **30**
Söz, kelam.

Gūş et ne dir ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki suḫane rūḥ-ı revāndur

<u>suḫan ehline:</u>

1. **suḫan ehline:**-*n, -e*
Kaside 17
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **-**
Söz ehli, şairler.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

<u>suḫan erbābına:</u>

1. **suḫan erbābına:**-*n, -a*
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Söz ustası olanlar, şairler.

İltifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

<u>suḫan-ārā:</u>

1. **suḫan-ārā:**
Kaside 57
Mısra: **27**
Sözü süsleyen, güzel söz söyleyen.

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

<u>suḫan-ārā ṣadrā:</u>

1. **suḫan-ārā ṣadrā:**
Kaside 54
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Ey sözü süsleyen sadrazam.

Dāniş-efrūz ḫıdīvā suḫan-ārā ṣadrā
Ey hünermend-i yegāne hüner-endūz-ı vaḥīd

<u>suḫan-ārā-yı cihān:</u>

1. **suḫan-ārā-yı cihān:**
Kaside 54
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın söz süsleyeni, cihanın güzel söz söyleyeni.

ʿĀlem-efrūz-ı beyān Enverī-i devr-i zamān
Suḫan-ārā-yı cihān muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīd

<u>suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa:</u>

1. **suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa:**
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Nizamî tabiatlı şair.

Āferīn ol suḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu gūne dür-i iʿcāzı naẓīm

<u>suḫandān:</u>

1. **suḫandān:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen (kimse).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

2. **suḫandān:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen (kimse).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

suḫan-fehm:

1. **suḫan-fehm:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **6**
Sözün değerini takdir eden.

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

suḫan-gedālik iderdi:

1. **suḫan-gedālik iderdi:***-er, -di*
Kaside 30
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **-**
Söz /mazmun dilenmek.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

suḫan-güster-i bī-bāk:

1. **suḫan-güster-i bī-bāk:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **-**
Çekinmeden, sakınmadan söz söyleyen.

Çoḳ gerçi dilirāne suḫan-güster-i bi-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

suḫan-ı ehl-i kemāl:
1. **suḫan-ı ehl-i kemāl:**
Kaside 35
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **-**
Olgun, kemal sahibi kişinin sözü.

Vaḳf-ı endīşe-i medḥi dil-i erbāb-ı suḫan
Vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı suḫan-ı ehl-i kemāl

suḫan-ı ehl-i muḥabbet:

1. **suḫan-ı ehl-i muḥabbet:**
Kaside 33
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Muhabbet ehlinin /âşıkların sözü.

Mümżī suḫan-ı ehl-i muḥabbet budur ammā
Selb eylemezüz bu sözi de ḥaḳḳ-ı edādur

suḫan-ı nāzik ü şūḫ:

1. **suḫan-ı nāzik ü şūḫ:**
Kaside 51
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Zarif, ölçülü ve neşeli, kıvrak söz.

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

suḫan-ı pest-pāyesi:

1. **suḫan-ı pest-pāyesi:***-si*
Kaside 4
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **-**
Bayağı, değersiz söz.

Luṭfuñ olursa ger suḫan-ı pest-pāyesi
Naẓm-ı bülend-i Muḥteşeme kesr-i şān virür

suḫan-ı şīrīnüm:

1. **suḫan-ı şīrīnüm:***-ü, -m*
Kaside 31
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **-**
Tatlı söz // iç açıcı, güzel şiir.

Leẕẕetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

suḫan-penāh-ḫıdīvā:

1. **suḫan-penāh-ḫıdīvā:**
Kaside 58
Mısra: **69**
Ey şiirin koruyucusu vezir.

Suḫan-penāh-ḫıdīvā hünerverā ṣadrā
Eyā mühendis-i müşkil-güşā-yı küll-i fünūn

suḫan-perdāz:

1. **suḫan-perdāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **6**
Düzgün ve güzel söz söyleyen, fasih, beliğ.

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

suḫan-perdāz-ı üstādım:

1. **suḫan-perdāz-ı üstādım:***-ım*
Kaside 5

Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Usta bir şair, güzel söz söylemede üstat, üstün.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

suḫan-perver:

1. **suḫan-perver:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Güzel sözler bulup söyleyen // şair.

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

2. **suḫan-perver:**
Kaside 24
Mısra: **79**
Güzel sözler bulup söyleyen // şair.

Çeb düşer miydi benüm gibi suḫan-perver ile
Az çoḳ olsa eger dāniş ü ʿirfān-ı felek

suḫan-perverān-ı pāk-edā:

1. **suḫan-perverān-ı pāk-edā:**
Kaside 30
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Temiz, kusursuz söyleyişli şairler.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

suḫan-pīrā:

1. **suḫan-pīrā:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Süslü söz söyleyen.

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım:

1. **suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım:***-ım*
Kaside 59
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sözleri, söyledikleri beğenilen şair.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise miẟlüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

suḫan-senc-i maʿānī-perverim:

1. **suḫan-senc-i maʿānī-perverim:***-im*
Kaside 56
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Manalar yetiştiren /yeni manalar ortaya koyan şair.

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

suḫan-senc-i pesendīde-kelām:

1. **suḫan-senc-i pesendīde-kelām:**
Kaside 50
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sözü beğenilmiş şair.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide beẕl-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

suḫan-şinās-ı kerem-pīşe:

1. **suḫan-şinās-ı kerem-pīşe:**
Kaside 45
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Cömertliği huy edinmiş sözden anlayan / sözün kıymetini takdir eden (vezir) // sözden/şiirden anlayan cömert vezir.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

suḫanver:

1. **suḫanverdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **38**
Düzgün ve güzel konuşan // şair.

Ḫidīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

suḫanver olduġından:

1. **suḫanver olduġından:***-duġ, -ı, -n, -dan*
Kaside 43
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Düzgün ve güzel konuşmak.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

suḫanverān-ı tehī-kīse-i ẟenākāra:

1. **suḫanverān-ı tehī-kīse-i ẟenākāra:***-a*
Kaside 30

Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Övgüde bulunan kesesi boş şairler.

Suḫanverān-ı tehī-kīse-i s̱enākāra
Vire ġınā-yı ebed baḫşiş-i firāvānı

suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım:

1. **suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım:**-*ım*
Kaside 21
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Zamanın mucize gibi sözler söyleyen (söyledikleriyle herkesi aciz bırakan) şairi.

Ben ol suḫanver-i muʿciz-beyān-ı devrānım
Ki ṭutdı ʿālemi ḥüsn-i edā ile nāmı

suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur:

1. **suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa gibi düzgün ve güzel konuşmak // İsa nefesli güzel söz söyleyen olmak.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

suḫanverlig:

1. **suḫanverligi:**-*i*
Kaside 39
Mısra: **79**
Düzgün ve güzel konuşmak // şairlik.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

sūʾ-i edeb itmiş olur:

1. **sūʾ-i edeb itmiş olur:**-*u, -r*
Kaside 62
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Terbiyesizlik etmiş olmak.

Bir devre geldük ḥāliyā olmış maʿārif bī-bahā
ʿArż itse dil ḥüsn-i edā itmiş olur sūʾ-i edeb

ṣulḥ:

1. **ṣulḥ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Barış.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

sulṭān:

1. **sulṭānuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 61
Mısra: **74**
Padişah, hükümdar // vezir.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

2. **sulṭānumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 62
Mısra: **51**
Padişah, hükümdar // vezir.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

3. **sulṭānuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 53
Mısra: **77**
Padişah, hükümdar // buyruğu geçen kimse, efendi (Şeyhülislam Muhammed Efendi).

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

4. **sulṭānuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 58
Mısra: **77**
Padişah, hükümdar // buyruğu geçen kimse, efendi.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

Ṣulṭān Aḥmed:

1. **Ṣulṭān Aḥmed:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Ṣulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

Sulṭān Aḥmed-i ʿādil:

1. **Sulṭān Aḥmed-i ʿādil:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Adaletli Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

2. **Sulṭān Aḥmed-i ʿādil:**
Kaside 5
Mısra: **37**

Kelime Tipi: -
Adaletli Sultan Ahmed (Sultan I. Ahmed).

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

Sulṭān Aḥmed-i ferhunde ṭalʿat:

1. **Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat:**
Gazel 143
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yüzü uğurlu, mübarek yüzlü Sultan Ahmed.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat kim
Bahār-ı bāġ-ı devletdür cemāl-i ʿālem-efrūzı

sulṭān ibn-i sulṭān:

1. **sulṭān ibni sulṭān:**
Kaside 19
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sultan oğlu sultan.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibni sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

Sulṭān Maḥmūd:

1. **Sulṭān Maḥmūd:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın şehzadesi.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

Sulṭān Muḥammed:

1. **Sulṭān Muḥammed:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sultan Muhammed, IV. Murad'ın şehzadesi.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

Sulṭān Murād:

1. **Sulṭān Murād:**
Gazel 105
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕü'l-minen

2. **Sulṭān Murād:**
Kaside 46
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

3. **Sulṭān Murād:**
Kaside 16
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat Sulṭān Murād
Şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem āftāb-ı rūzgār

4. **Sulṭān Murād:**
Kaside 19
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

5. **Sulṭān Murād:**
Kaside 26
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Sultan Murad (IV. Murad).

Şāh-ı Cem-kevkebe Sulṭān Murād
Vāriṡ-i memleket-i heft-iḳlīm

Sulṭān Murād Ḫān:

1. **Sulṭān Murād Ḫān:**
Kaside 21
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Ḥizebr-i maʿreke Sulṭān Murād Ḫān kim ider
Ġazāya Ḥaydar-ı kerrār gibi iḳdāmı

Sulṭān Murād-ı dād-güster:

1. **Sulṭān Murād-ı dād-güster:**
Kaside 18
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adalet yayan / adaletini her yerde gösteren Sultan Murad.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb:

1. **Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb:**
Kaside 22
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Kahraman ihtişamlı Sultan Murat.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

Sulṭān Murād-ı kāmrān:

1. **Sulṭān Murād-ı kāmrān:**
Kaside 15
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **-**
Azametli, talihli, devletli Sultan Murad.

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster:

1. **Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster:**
Gazel 34
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Adalet ve hak dağıtan, adaletli Sultan Murad.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

Sulṭān Murād-ı ẕī-şān:

1. **Sulṭān Murād-ı ẕī-şān:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **-**
Şanlı Sultan Murad.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı ẕī-şān
Şāh-ı seyyāre-ḥaşem māh-ı memālik-ārā

Sulṭān Murāduñ:

1. **Sulṭān Murāduñ:**-*uñ*
Gazel 50
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Sultan Murad (IV. Murad).

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

2. **Sulṭān Murāduñ:**-*uñ*
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Sultan Murad (IV. Murad).

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

sulṭān olduġın:

1. **sulṭān olduġın:**-*duk, -ı, -n*
Gazel 87
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Padişah olmak, hükmeder olmak.

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

sulṭān olsun:

1. **sulṭān olsun:**-*sun*
Gazel 104
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Padişah olmak, hükmeder olmak.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

Sulṭān ʿOsmān:

1. **Sulṭān ʿOs̱mān:**
Kaside 13
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Sultan II. Osman.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

Sulṭān Selīm Ġāzī:

1. **Sulṭān Selīm Ġāzī:**
Kaside 26
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Gazi Yavuz Sultan Selim.

Gerçi Sulṭān Selīm Ġāzī
İtdi devletle nice fetḥ-i ʿaẓīm

Sulṭān Selīme:

1. **Sulṭān Selīme:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
Yavuz Sultan Selim.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

Sulṭān Selīmi:

1. **Sulṭān Selīmi:**-*i*
  Mesnevi 1
  Mısra: **40**
  Kelime Tipi: -
  Sultan Selim.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

Sulṭān Selīmüñ:

1. **Sulṭān Selīmüñ:**-*üñ*
  Kaside 25
  Mısra: **64**
  Kelime Tipi: -
  Yavuz Sultan Selim.

Bir ġazā itdüñ ki hīç itmiş degül bir pādişāh
İşidüp olsa n'ola Sulṭān Selīmüñ rūḥı şād

sulṭān-ı ʿādil:

1. **sulṭān-ı ʿādil:**
  Kaside 19
  Mısra: **63**
  Kelime Tipi: -
  Adil hükümdar.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā:

1. **sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā:**
  Kaside 11
  Mısra: **21**
  Kelime Tipi: -
  Memleketi süsleyen yüce şanlı padişah.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr:

1. **sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr:**
  Kaside 22
  Mısra: **29**
  Kelime Tipi: -
  Kadri yüce /pek değerli hükümdar.

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

sulṭān-ı cihān:

1. **sulṭān-ı cihān:**
  Kaside 17
  Mısra: **2**
  Kelime Tipi: -
  Cihan sultanı.

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

2. **sulṭān-ı cihān:**
  Kaside 23
  Mısra: **26**
  Kelime Tipi: -
  Cihan sultanı.

Fermān-dih-i küll dādger-i ferd ü yegāne
Sulṭān-ı cihān mālik-i baḥr ü ber-i ʿālem

sulṭān-ı gül:

1. **sulṭān-ı gül:**
  Kaside 49
  Mısra: **2**
  Kelime Tipi: -
  Gül sultanı.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

sulṭān-ı ḥüsn:

1. **sulṭān-ı ḥüsn:**
  Gazel 130
  Mısra: **6**
  Kelime Tipi: -
  Güzellik sultanı // sevgili.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

sulṭān-ı ḳahrı:

1. **sulṭān-ı ḳahrı:**-*ı*
  Kaside 49
  Mısra: **55**
  Kelime Tipi: -
  Kahır padişahı // gazabın büyüklüğü, kahrın şiddeti.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

sulṭān-ı kerem-pīşe:

1. **sulṭān-ı kerem-pīşe:**
  Kaside 23
  Mısra: **3**
  Kelime Tipi: -
  Cömertliği, iyiliği huy edinmiş padişah.

Sulṭān-ı kerem-pīşe ḫudāvend-i mükerrem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ʿālem

sulṭān-ı maʿānīsin:

1. **sulṭān-ı maʿānīsin:**-*sin*
Kaside 60
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Manalar sultanı.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

sulṭān-ı suḫan:

1. **sulṭān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sözlerin sultanı.

Āṣafı ḫidmetine muntaẓır olmış ki gelüp
Mesned-i naẓmı müşerref ḳıla sulṭān-ı suḫan

sulṭān-ı suḫan-perver:

1. **sulṭān-ı suḫan-perver:**
Kaside 13
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Söz ustası sultan.

O sulṭān-ı suḫan-perver ki devr-i dilsitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver:

1. **sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver:**
Kaside 18
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dini koruyan, memleketi süsleyen, güzel söz söyleyen padişah.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

sulṭānım:

1. **sulṭānım:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
Hitap sözü.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

2. **sulṭānım:**
Kaside 57
Mısra: **81**
Hitap sözü.

Ḥāl maʿlūm-ı şerīfüñ olıcaḳ sulṭānum
İtse Nefʿī n'ola ʿöẕr ile kelāmın īcāz

3. **sulṭānım:**
Kıt'a 2
Mısra: **2**
Hitap sözü.

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

4. **sulṭānım:**
Gazel 47
Mısra: **2**
Hitap sözü.

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

ṣunʿ:

1. **ṣunʿını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 36
Mısra: **10**
Eser, iş.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

ṣun:

1. **ṣun:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Vermek, ikram etmek.

İltifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

2. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **2**
Vermek, ikram etmek.

Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

3. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Vermek, ikram etmek.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

4. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **22**
Vermek, ikram etmek.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

5. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Vermek, ikram etmek.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

6. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Vermek, ikram etmek.

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-ı pey-ā-pey ṣun bize gitsün gönüllerden elem

7. **ṣun:**
Kaside 15
Mısra: **33**
Vermek, ikram etmek.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

8. **ṣunar:***-ar*
Kaside 15
Mısra: **12**
Vermek, ikram etmek.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

9. **ṣununca:***-unca*
Kaside 21
Mısra: **31**
Vermek, ikram etmek.

Ṣununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

10. **ṣunar:***-ar*
Kaside 30
Mısra: **5**
Vermek, ikram etmek.

Ne nāmedür bu ki feyż-ı edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

11. **ṣunmadı:***-ma, -dı*
Kaside 53
Mısra: **8**
Vermek, ikram etmek.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

12. **ṣun:**
Kaside 62
Mısra: **6**
Vermek, ikram etmek.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

13. **ṣunar:***-ar*
Kaside 4
Mısra: **41**
Uzatmak, vermek.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

14. **ṣunduġı:-** *duġ, -ı*
Kaside 53
Mısra: **7**
İkram etmek, vermek, nasip etmek.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

15. **ṣunmaḳda:-** *maḳda*
Gazel 13
Mısra: **8**
Göstermek.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür:

1. **ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlahî kudretin eseri.

Nefʿī-i sāḥirim ki üstādum
Ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür

ṣunʿ-ı ġarīb:

1. **ṣunʿ-ı ġarīb:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Anlaşılmaz, sırlı (bir) yaratılış.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

ṣunʿ-ı Ḥakk:

1. **ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Allah'ın eseri.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

ṣunʿ-ı Ḫudādur:

1. **ṣunʿ-ı Ḫudādur:**-*dur*
   Mesnevi 1
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın eseri.

Nevk-i ḳalemi ol ḳadar iʿcāz-nümādur
Gūyā ḫaṭ-ı taʿlīḳ degül ṣunʿ-ı Ḫudādur

ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ʿalīm:

1. **ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ʿalīm:**
   Kaside 26
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Her şeyi bilen Allah'ın yaratıcılığı.

Ḳahramān-ṣavlet ü Yūsuf-ṣūret
Bü'l-ʿaceb ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ʿalīm

ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ḳadīm:

1. **ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ḳadīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Ezelî olan Allah'ın yaratıcılığı.

Büt nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı es̱er ṣunʿ-ı Ḫudāvend-i ḳadīm

ṣunʿ-ı İlāhī:

1. **ṣunʿ-ı İlāhī:**
   Kaside 11
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın yaratma gücü, Allah'ın sanatı.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

ṣunʿ-ı İlāhīdür:

1. **ṣunʿ-ı İlāhīdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın eseri, sanatı.

İkisi de ʿaceb ṣunʿ-ı İlāhīdür melāḥatde
Biribirine ġālib biribirinden ʿaceb-terdür

ṣunʿ-ı ḳudretdür:

1. **ṣunʿ-ı ḳudretdür:**-*dür*
   Kaside 29
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın eseri, sanatı.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yektā ki ṣunʿ-ı ḳudretdür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı sebʿ-i şidād

ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel:

1. **ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel:**
   Kaside 54
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Sonsuz bereket sahibi Allah'ın yardım eli / yardımı.

Eyledi ṣunʿ-ı mededkārī-i feyyāż-ı ezel
Ḫāmemi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye kilīd

ṣunʿ-ı Mevlā:

1. **ṣunʿ-ı Mevlā:**
   Kaside 17
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın kudreti.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

ṣunʿ-ı Yezdānī:

1. **ṣunʿ-ı Yezdānī:**
   Kaside 30
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın sanatı, eseri.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

ṣunul:

1. **ṣunuldı:**-*dı*
   Kaside 36
   Mısra: **3**
   Verilmek, ikram edilmek.

Ṣunuldı baḫtuña dest-i iʿnāyet Ḥaḳdan
Berāt-ı manṣıb-ı ṣāḥib-ḳırānī-i ʿālem

2. **ṣunulmış:**-*mış*
   Kaside 54
   Mısra: **43**
   Verilmek, ikram edilmek.

Mesned-ārā-yı fażīlet ki ṣunulmış eline
Kilk-i fetvā-yı şerīʿat be-tarīḳi't-teʾbīd

sur:

1. **sūr:**
   Gazel 105
   Mısra: **11**
   Sevinç, şenlik.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

2. **sūrı:**-*ı*
   Kaside 34
   Mısra: **90**
   Eskiden düşman saldırılarına karşı korunmak amacıyla yapılan, bir şehrin, şatonun vb. yerin etrafını çeviren kalın ve yüksek duvarlara verilen ad, kale duvarı.

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

sūr olur:

1. **sūr olur:**-*u, -r*
   Kaside 38
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Düğün olmak (şölen hâline gelmek).

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

sūr u dügün olur:

1. **sūr u dügün olur:**-*u, -r*
   Kaside 62
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Düğün, eğlence olmak.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur:

1. **sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur:**-*u, -r*
   Kaside 28
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Mızrak mühresini kapan yılan deliği olmak.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

ṣurāḥī:

1. **ṣurāḥī:**
   Gazel 66
   Mısra: **7**
   Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını ni̠s̠ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

2. **ṣurāḥī:**
   Gazel 126
   Mısra: **8**
   Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣurāḥī gibi ʿālī-himem olsa

3. **ṣurāḥī:**
   Kaside 15
   Mısra: **18**
   Uzun boyunlu su ve şarap şişesi.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣurāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

Ṣurāhī-i ser-efrāz:

1. **Ṣurāhī-i ser-efrāz:**
   Kaside 17
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   IV. Murad'ın atının ismi.

Birisi daḫi Ṣurāhī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

Sūre-i Fetḥa:

1. **Sūre-i Fetḥa:**-*a*
   Kaside 39
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Fetih suresi.

Başladı güş idicek Sūre-i Fetḥa Cibrīl
Eyledi Ḫıżr ile İlyās duʿā vü tekbīr

Sūre-i Nūr:

1. **Sūre-i Nūr:**
   Kaside 44
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Nur suresi.

Döndürür çarḫı murādınca ḥakīm-i ʿaḳlı
Sūre-i Nūr oḳudur mihre edīb-i reʾyi

ṣūret:

1. **ṣūreti:**-*i*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **43**
   Şekil, dış görünüş.

Kiminüñ ṣūreti veliyy-i Ḫudā
Maʿnīde düşmen-i İlāhīdür

2. **ṣūreti:**-*i*
Gazel 65
Mısra: **1**
Dış görünüş, gösteriş.

Ṣūfī bu ṣūreti gel maʿni-i taḳvāya degiş
Ḳalbi pāk it nemedi aṭlas u dībāya degiş

3. **ṣūret:**
Kaside 14
Mısra: **95**
Resim.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

<u>ṣūret baġladı:</u>

1. **ṣūret baġladı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şekil almak, vücut bulmak, hâsıl olmak.

Ne ṣūret baġladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Yezdānī
Ki maʿnāsını fikr itdükçe alur ʿaḳl-ı insānı

<u>ṣūret kesb ider:</u>

1. **ṣūret kesb ider:**-*er*
Kaside 11
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Şekil kazanmak.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

<u>ṣūret uġrısı:</u>

1. **ṣūret uġrısı:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dış görünüşü, kılık ve kıyafetiyle halkı aldatan kimse.

Bir iki ṣūret uġrısı ḫar kim
Ne ḳalender ne ḫānḳāhīdür

<u>ṣūret viren:</u>

1. **ṣūret viren:**-*en*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Biçim vermek, belirli bir formda yazmak.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

<u>ṣūretā:</u>

1. **ṣūretā:**
Kaside 16
Mısra: **67**
Dış görünüşe göre, görünüşte, zahiren.

Ṣūretā fermān-dih-i maʿmūre-i mülk-i suḫan
ʿĀlem-i maʿnāda bir ḫāne-ḫarāb-ı rūzgār

2. **ṣūretā:**
Kaside 19
Mısra: **3**
Dış görünüşe göre, görünüşte, zahiren.

İki dürr ṣūretā maʿnāda ammā nūr-ı vāḥiddür
Ḥaḳīḳatde nihāyet her biri ġayr-ı mükerrerdür

<u>ṣūretde:</u>

1. **ṣūretde:**
Terkib-bend 1
Mısra: **22**
Görünüşte, dış görünüş olarak.

Ābsın maʿnāda ammā āb-ı āteş-pāresin
Laʿlsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

<u>ṣūretde ḳalma:</u>

1. **ṣūretde ḳalma:**-*ma*
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Görünüşe takılıp kalmak, bir nesneyi, bir kişiyi, bir olayı yahut bir fikri değerlendirirken sırf görünüşe bakmak.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

<u>ṣūrete girer:</u>

1. **ṣūrete girer:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Şekle girmek.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

<u>ṣūretger-i Çīn:</u>

1. **ṣūretger-i Çīn:**
Kaside 46
Mısra: **22**

Kelime Tipi: -
Çin'in ressamı; Mani.

Böyle bir ḳaṣr-ı zer-ender-zer-i pür-ṣanʿat kim
Reşk ider ḫāme-i naḳḳāşına ṣūretger-i Çīn

ṣūretger-i deyr-i ifhām:

1. **ṣūretger-i deyr-i ifhām:**
Kaside 50
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Anlatma, bildirme kilisesinin ressamı.

Nice mey dest-i Mesīḥāda çeker sāġarını
Ḳalem alsa ele ṣūretger-i deyr-i ifhām

ṣūretger-i iʿcāz-nümādur:

1. **ṣūretger-i iʿcāz-nümādur:***-dur*
Kaside 10
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Mucize gösteren, insanı şaşırtan şeyler yapan ressam.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil:

1. **ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil:**
Kaside 24
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Temiz gönül aynasına yansıma.

Maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl
Ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil ü cān-ı felek

ṣūret-i cevher-i āyīne-i ṣunʿ-ı taḳdīr:

1. **ṣūret-i cevher-i āyīne-i ṣunʿ-ı taḳdīr:**
Kaside 7
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Takdirle yaratılanların dünya aynasında hakikatlerinin görünüşü.

Ṣūret-i cevher-i āyīne-i ṣunʿ-ı taḳdīr
Maʿnī-i raḥmet ü luṭf u kerem-i Rabb-i raḥīm

ṣūret-i cevher-i cān:

1. **ṣūret-i cevher-i cān:**
Kaside 51
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Can mayasının görünüşü, biçimi // can mayasının biçimlenmiş hâli.

Müftī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān
Ṣūret-i cevher-i cān maʿni-i lafẓ-ı ʿālem

ṣūret-i deyr-i maʿānī:

1. **ṣūret-i deyr-i maʿānī:**
Kaside 8
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Mana kilisesinin putu.

Başlasam endīşeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānį cān bulur

ṣūret-i dīvārınuñ:

1. **ṣūret-i dīvārınuñ:***-ı, -nuñ*
Kaside 14
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Duvar resmi (tapınakların duvarlarındaki resimler bağlamında).

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya:

1. **ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya:***-y, -a*
Kaside 57
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarının görünüşü.

Sīreti ṣūret-i elṭāf-ı Ḫudāya maʿnā
Ḫāṭırı ḫāzin-i esrār-ı ḳażāya hem-rāz

ṣūret-i fitnede:

1. **ṣūret-i fitnede:***-de*
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne suretinde, fitne gibi görünmek.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

ṣūret-i himmetinüñ:

1. **ṣūret-i himmetinüñ:***-i, -nüñ*
Kaside 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Himmet tarzı, himmet edişi.

Ṣāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına:

1. **ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına:***-ı, -n, -a*
Kaside 54
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hükümlerin belgesinin nüshası (verilen hükmün yazılı olduğu belgenin nüshası).

Nāfiẕü'l-ḥükm-i şerīʿat ki urur dest-i ḳażā
Ṣūret-i hüccet-i aḥkāmına mühr-i teʾkīd

ṣūret-i iʿcāzdur:

1. **ṣūret-i iʿcāzdur:***-dur*
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mucize gösterme, keramet gösterme.

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

ṣūret-i kāse-i çīnī:

1. **ṣūret-i kāse-i çīnī:**
Kaside 35
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Çîni kâse biçimi.

Ḫavfidür dāʾim anuñ nesr-i felekde ḳomayın
Ṣūret-i kāse-i Çīnī gibi pervāze mecāl

ṣūret-i raḥmet-i Raḥmān u Raḥīm:

1. **ṣūret-i raḥmet-i Raḥmān u Raḥīm:**
Kaside 26
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Rahman ve Rahim olan Allah'ın rahmetinin görünüşü, tecellisi // merhametli.

Maʿnī-i āyet-i luṭf u iḥsān
Ṣūret-i raḥmet-i Raḥmān u Raḥīm

ṣūretini çekeydi:

1. **ṣūretini çekeydi:***-e, -y, -di*
Kaside 45
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suretini çıkarmak, aynısını yazmak veya çizmek.

Çekeydi ṣūretini levḥ-i āftāba eger
Ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī

surḫ:

1. **surḫ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Kırmızı, kızıl.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

2. **surḫ:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Kırmızı, kızıl.

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

surḫ olmış:

1. **surḫ olmış:***-mış*
Kaside 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kırmızı mürekkep olmak.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

sūsen:

1. **sūsen:**
Kaside 49
Mısra: **108**
Susen çiçeği (sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilmesi bağlamında).

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

2. **sūsen:**
Kaside 52
Mısra: **104**
Susen çiçeği (sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilmesi bağlamında).

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī:

1. **ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī:**
Kaside 45
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Jengari gök kubbesinin nakışının şekilleri.

Çekeydi ṣūretini levḥ-i āftāba eger
Ṣuver- nigār-ı revāḳ-ı sipihr-i jengārī

ṣuver-i perde-i rāz olur:

1. **ṣuver-i perde-i rāz olur:**-*u, -r*
Kaside 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sır perdesi altındaki suretler olmak // sır perdesi altındaki suretlerin vücut bulması.

Feyż-baḫş olsa eger ṭabʿ-ı suḫan-gūyum olur
Ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī ṣuver-i perde-i rāz

<u>sūz:</u>

1. **sūzuñ:**-*uñ*
Gazel 32
Mısra: **9**
Yanma, ıztırap, acı.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

<u>sūz u ṣafādan ḫālī olmasa:</u>

1. **sūz u ṣafādan ḫālī olmasa:**-*dan-ma, -sa-sa*
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acı, keder ve mutluluk orada hep mevcut olmak, kedersiz ve neşesiz olmamak.

Nefʿī esīr-i bāde giriftār-ı ʿaşḳdur
Sūz u ṣafādan olmasa ḫālī n'ola sözi

<u>sūzān iderdi:</u>

1. **sūzān iderdi:**-*er, -di*
Kaside 52
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Yakmak.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

<u>sūzān olmadan:</u>

1. **sūzān olmadan:**-*madan*
Kaside 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yanmak.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

<u>sūzen:</u>

1. **sūzenin:**-*in*
Kaside 3
Mısra: **35**
İğne.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

<u>sūz-ı derūnumdan:</u>

1. **sūz-ı derūnumdan:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi, gönül yanıklığı // gönül derdi, kalp acısı.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

<u>sūz-ı dil:</u>

1. **sūz-ı dil:**
Gazel 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi, acı, ızdırap.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

<u>sūz-ı firḳatle:</u>

1. **sūz-ı firḳatle:**-*le*
Gazel 67
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi, ayrılık acısı.

Sīnede her dāġ-ı surḫ andan bir aḫker-pāredir
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdı firūzān bir ocaġ

<u>sūz-ı maḥabbet:</u>

1. **sūz-ı maḥabbet:**
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi (aşkın verdiği acı, ızdırap).

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

<u>sūz-ı şiʿr:</u>

1. **sūz-ı şiʿr:**
Kaside 55
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şiir, şiirin ateşi.

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

<u>sübha:</u>

1. **sübḥa:**
Kaside 35
Mısra: **58**
Tesbih.

Virse ger ebre biḥār-ı keremi feyż müdām
Dizilür sübḥa gibi rişte-i bārāna leʾāl

sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm:

1. **sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm:**
Kaside 7
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **-**
İnciden dizilmiş tesbih.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

sübḥa-i mercān:

1. **sübḥa-i mercān:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Mercan tesbih.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

sübḥa-i ṣad-dāneyi:

1. **sübḥa-i ṣad-dāneyi:***-y, -i*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Yüzlük tesbih.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

südde-i bābile:

1. **südde-i bābile:***-ile*
Kaside 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Kapının eşiği.

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

süfehā:

1. **süfehānuñ:***-nuñ*
Kaside 10
Mısra: **111**
Sefihler; adi, bayağı kişiler.

Ḥaḳḳumda ne dirlerse o gūne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

2. **süfehādur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **98**
Sefihler; adi, bayağı kişiler.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

sükkān-ı felek:

1. **sükkān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin sakinleri, felekte ikamet edenler // melekler.

İrdi pāyāna suḫan durma hemān ey Nefʿī
Bir duʿā eyle ki āmīn diye sükkān-ı felek

sükkān-ı ʿulvī:

1. **sükkān-ı ʿulvī:**
Kaside 47
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Göğe mensup sakinler, melekler.

Cenāb-ı bārgāh-ı rifʿati ol deñlü ʿālīdür
Ki ḫāk-i pāyına sükkān-ı ʿulvī çehre-fersādur

sükker:

1. **sükker:**
Kaside 27
Mısra: **93**
Şeker.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

sükkerī:

1. **sükkerī:**
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Şekerli, şekerden.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

sükūn:

1. **sükūn:**
Kaside 58
Mısra: **20**
Sakinlik, huzur.

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

Süleymān:

1. **Süleymān:**
   Kaside 33
   Mısra: **39**
   Hz. Süleyman.

Ol Āṣaf-ı s̱ānī ki Süleymān gibi ḥükmi
Başdan başa dünyāya revān olsa revādur

2. **Süleymāna:***-a*
   Kaside 40
   Mısra: **21**
   Hz. Süleyman.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

3. **Süleymān:**
   Kaside 11
   Mısra: **103**
   Hz. Süleyman.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḫşer gibi meydān-ı dīvānı

4. **Süleymān:**
   Kaside 38
   Mısra: **16**
   Hz. Süleyman.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

5. **Süleymānuñ:***-uñ*
   Kaside 56
   Mısra: **51**
   Hz. Süleyman.

Ger Süleymānuñ saʿādetle sen olsañ Āṣafı
Bir dem ārām eylemezdi dīvde engüşterin

6. **Süleymānuñ:***-uñ*
   Kaside 61
   Mısra: **37**
   Hz. Süleyman.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

7. **Süleymān:**
   Kaside 32
   Mısra: **38**
   Hz. Süleyman.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

8. **Süleymān:**
   Kaside 34
   Mısra: **44**
   Hz. Süleyman.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

9. **Süleymāndur:***-dur*
   Kaside 5
   Mısra: **54**
   Hz. Süleyman.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

10. **Süleymān:**
    Kaside 11
    Mısra: **38**
    Hz. Süleyman.

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

Süleymān-ı hayālüm:

1. **Süleymān-ı ḫayālüm:***-üm*
   Kaside 14
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   Hayalin Süleyman'ı (hayallere hükmeden) // hayal (ülkesinin) Süleyman'ı.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

Süleymān-ı zamān:

1. **süleymān-ı zamān:**
   Kaside 44
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Dönemin Süleyman'ı (Hz. Süleyman peygamber kast edilmiştir).

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

Süleymān-kevkebe:

1. **Süleymān-kevkebe:**
   Kaside 13
   Mısra: **61**
   Hz. Süleyman ihtişamlı.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

Süleymānlıġ ider:

1. **Süleymānlıġ ider:**-*er*
Kaside 51
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık etmek, hükmetmek.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

sünbül:

1. **sünbülüñ:**-*üñ*
Gazel 112
Mısra: **8**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki // sevgilinin saçı.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

2. **sünbüle:**-*e*
Gazel 119
Mısra: **13**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

3. **sünbül:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

4. **sünbül:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

5. **sünbül:**
Kaside 47
Mısra: **56**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Ṣabā devr itse būy-ı sünbül-i ḫulḳıyla dünyāyı
Nice sünbül ki reşk-i ṭurra-i pür-çīn-i ḥavrādur

6. **sünbül:**
Kaside 49
Mısra: **108**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

7. **sünbül:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki // sevgilinin zülfü.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

8. **sünbülüñ:**-*üñ*
Nazm 3
Mısra: **4**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

9. **sünbüli:**-*i*
Kaside 46
Mısra: **14**
Zambakgillerden, salkım çiçekli, keskin kokulu, soğanlı otsu bitki.

Lālesi ḥāl-i rübāyende-i rūy-ı dil-ber
Sünbüli bāc-ı sitānende-i zülf-i müşgīn

sünbül-i Çīn:

1. **sünbül-i Çīn:**
Kaside 17
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çin sümbülü // kıvrım kıvrım sümbül.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i Çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

sünbül-i ḫulḳına:

1. **sünbül-i ḫulḳına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 44
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, mizacın sümbülü.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

sünbülzār-ı pür-şeb-nem:

1. **sünbülzār-ı pür-şeb-nem:**
Kaside 34
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Çiğ tanesi dolu sümbül bahçesi.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

sür:

1. **sürünce:**-*ünce*
Kaside 21
Mısra: **50**
İleri doğru götürmek // binmek (ata binmek bağlamında).

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

2. **sürse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **54**
Yöneltmek, hamle yapmak (atı düşmanın üzerine gidecek şekilde ilerletmek bağlamında).

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

3. **sürdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 27
Mısra: **60**
Oturduğu, bulunduğu yerden, ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek, nefyetmek.

Sikender defʿ-i yeʾcūc itmege sedd yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketden sürdüñ aʿdāyı

4. **sürdükce:**-*dükce*
Kaside 15
Mısra: **59**
İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

Sürdükce ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

5. **sürdükce:**-*dükce*
Kaside 27
Mısra: **36**
İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

6. **süre:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **90**
İleri doğru götürmek (at sürmek bağlamında).

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

sürʿat:

1. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **3**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

2. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **56**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Cebeli Ṭorı ile ḫod Ḳayışoġlı Ṭorısı
Nicedür her biri sürʿatde ḳıyās it mes̱elā

3. **sürʿatle:**-*le*
Kaside 17
Mısra: **34**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

4. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **34**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

5. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 27
Mısra: **38**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

6. **sürʿat:**
Kaside 29
Mısra: **57**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Ger olsa nāṭıḳa sürʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

7. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 35
Mısra: **71**
Çabukluk, hızlılık, hız.

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

8. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 37
Mısra: **49**
Çabukluk, hızlılık, hız.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

9. **sürʿatle:**-*le*
Kaside 38
Mısra: **55**
Çabukluk, hızlılık, hız.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

10. **sürʿatde:**-*de*
Kaside 39
Mısra: **61**
Çabukluk, hızlılık, hız.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

11. **sürʿat:**
Kaside 45
Mısra: **35**
Çabukluk, hızlılık, hız.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

sürʿat-i seyri:

1. **sürʿat-i seyri:**-*i*
Kaside 5
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Gidişin, koşuşun hızı.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

2. **sürʿat-i seyri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Gidişin, koşuşun hızı.

Olaydı sürʿat-i seyri ḫadeng-i Rüstemde
Deler geçerdi siper gibi heft-ecrāmı

3. **sürʿat-i seyri:**-*i*
Kaside 37
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **-**
Gidişin, koşuşun hızı.

Kūh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sürʿat-i seyri sebaḳ-āmūz-ı direng

sürʿat-i seyrin:

1. **sürʿat-i seyrin:**-*i, -n*
Kaside 9
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Gidişin, koşuşun hızı.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

süreyyā:

1. **s̱üreyyāya:**-*y, -a*
Kaside 18
Mısra: **28**
Ülker denilen top yıldızlar // gökyüzü, sema.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

sürīn-ferbih:

1. **sürīn-ferbih:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Dolgun, semiz kalça.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

sürme:

1. **sürme:**
Kaside 39
Mısra: **43**
Göze çekilen maruf siyah madde.

Çeşm-i fetḥ ü ẓafere gerd-i rikābı sürme
Kimyā-yı kereme ḫāk-i cenābı iksīr

sürme çeker:

1. **sürme çeker:**-*er*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kirpik diplerini sürme ile boyamak.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

sürme eylerse:

1. **sürme eylerse:**-*r, -se*
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Sürme yapmak, sürme diye göze sürmek.

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

sürmedān:

1. **sürmedān:**
Kaside 52

Mısra: **44**
Sürme kabı.

Çekmege mīl-i şihāb ile felekler çeşmine
Dūdı ḳuhl-ı rūşenādur dūdgāhı sürmedān

sürmedān (vir):

1. **sürmedān (vir):**
Kaside 4
Mısra: **18**
Sürme kabı vermek // sürme çekmek // yazmak.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

sürme-i ḥūr-ı cinān:

1. **sürme-i ḥūr-ı cinān:**
Kaside 52
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Cennet hurilerinin sürmesi.

Ḳaṭre-āb-ı ḥavżı reşk-i cūy-bār-ı selsebīl
Muşt-ı ḫāk-i reh-güẕārı sürme-i ḥūr-ı cinān

sürūd:

1. **sürūd:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Zevk, neşe // şarkı, türkü, nağme.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

sürūd-ı müjde:

1. **sürūd-ı müjde:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Müjde terennümü, nağmesi.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

sürūr:

1. **sürūr:**
Gazel 105
Mısra: **11**
Sevinç, neşe.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

2. **sürūr:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Sevinç, neşe.

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

sürün:

1. **sürünmek:***-mek*
Gazel 21
Mısra: **9**
Sürünerek ilerlemek.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

süst (it):

1. **süst:**
Kaside 32
Mısra: **82**
Zayıf, güçsüz etmek.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

süst-i ḳarār u ʿahdüñ:

1. **süst-i ḳarār u ʿahdüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 57
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Sözün ve kararın gevşekliği // sözünde durmama, vefasızlık ve kararsızlık.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

sütūde:

1. **sütūde:**
Kaside 38
Mısra: **15**
Övülmüş, övülmeye layık.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

2. **sütūde:**
Kaside 48
Mısra: **39**
Övülmüş, övülmeye layık.

Sütūde ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı ʿālem

3. **sütūde:**
Kaside 32
Mısra: **37**
Övülmüş, övülmeye layık.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

4. **sütūde:**
Kaside 34
Mısra: **45**
Övülmüş, övülmeye layık.

Sütūde Āṣaf-ı dīn-perver-i ʿādil ki olmuşdur
Ḳader fermān-ber-i ḥükmi ḳażā maḥkūm u meʾmūrı

5. **sütūde:**
Kaside 36
Mısra: **56**
Övülmüş, övülmeye layık.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

6. **sütūde:**
Kaside 49
Mısra: **35**
Övülmüş, övülmeye layık.

Sütūde kehf-i ümmet iftiḫār-ı şerʿ-i peyġam-ber
Güzīde faḫr-ı millet maḥż-ı luṭf-ı ḥażret-i Bārī

sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn:

1. **sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn:**
Kaside 58
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Din yolunda doğru giden övülmüş (kişi).

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

sütūde-halef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam:

1. **sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam:**
Kaside 51
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
İmam-ı Azam'ın doğrulukla övülmüş halefi // İmam-ı Azam'ın makamında oturan şeyhülislam.

Dāverā nāmverā dād-penāhā ṣadrā
Ey sütūde-ḫalef-i ṣıdḳ-ı İmām-ı Aʿẓam

sütūde-ṣıfāt:

1. **sütūde-ṣıfāt:**
Kaside 29
Mısra: **40**
Övülmeye değer huyları olan, sağlam karakterli.

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

sütūn-ı sāyebān:

1. **sütūn-ı sāyebān:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Otağın / gölgeliğin sütunu.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

sütūn-ı ṣoffası:

1. **sütūn-ı ṣoffası:**-*sı*
Kaside 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Sofanın sütunları, direkleri.

Derūn-ı ḳubbesi evc-i felek gibi rūşen
Sütūn-ı ṣoffası ḳadd-i bütān gibi mevzūn

süṭūr:

1. **süṭūrı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **14**
Satırlar, yazı sıraları.

Midādı vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr
Süṭūrı ṭurra-i Türkān-ı Deylem

2. **süṭūrı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **120**
Satırlar, yazı sıraları.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

süṭūr-ı hattuñ:

1. **süṭūr-ı ḫaṭṭuñ:**-*u, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Yazının satırları.

Ṣaf çekse ne dem süṭūr-ı ḫaṭṭuñ
Ey ṣaf-der-i rezmgāh-ı maʿnā

süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı:

1. **süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **-**
Övülmeye değer davranışlı vezirin övgüsünün satırları.

Meger ki bāl ü per ide Burāḳ gibi aña
Süṭūr-ı medḥ-i vezīr-i sütūde-girdārı

süvār ola:

1. **süvār ola:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

2. **süvār ola:**-*a*
Kaside 45
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ata binen olmak, at sürücüsü olmak // yöneten olmak, hükmetmek.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

süvār olduḳca:

1. **süvār olduḳca:**-*duḳca*
Kaside 11
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

2. **süvār olduḳca:**-*duḳca*
Kaside 38
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Süvār olduḳca gūyā Ḳahramān-ı ḥamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān edince şarşılur ʿālem

süvār olsa:

1. **süvār olsa:**-*sa*
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

2. **süvār olsa:**-*sa*
Kaside 61
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ata binmek // yol almak, ilerlemek.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

süvār olsañ:

1. **süvār olsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 17
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

süvār olup:

1. **süvār olup:**-*u, -p*
Kaside 53
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Ata binmek.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

süveydā-yı dil-i kerrūbiyān:

1. **süveydā-yı dil-i kerrūbiyān:**
Kaside 5
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
En büyük meleklerin kalplerindeki siyah nokta.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

2.2.22. Ş

şāb:
1. **şāb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
Genç, delikanlı.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

şād eyledüñ:

1. **şād eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, memnun etmek.

Birini sen götürüp eyledüñ Stanbulı şād
Birin de Ḥaḳ götürüp ide ālemi ḫurrem

şād eyler:

1. **şād eyler:**-*r*
Kaside 48
Mısra: **32**

Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

şād eylesem:

1. **şād eylesem:**-*se, -m*
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, memnun etmek.

Rūḥ-ı revān-ı ʿŪrfīyi şād eylesem n'ola
Reşk-i nevā-yı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

şād ide:

1. **şād ide:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

şād ider:

1. **şād ider:**-*er*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Dense n'ola çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ider içdükce dil-i Ḫıżrı şād

şād itdi:

1. **şād itdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Gündüzi ʿıyd u şebi Ḳadr oldı gūyā ḫalḳınuñ
Müjde-i teşrīfüñ itdi dillerin ol deñlü şād

şād itdügin:

1. **şād itdügin:**-*dük, -i, -n*
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

şād itmedüñ:

1. **şād itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

şād itse:

1. **şād itse:**-*se*
Gazel 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

şād olmaġa:

1. **şād olmaġa:**-*a-mak, -a*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek.

Ḫalḳ-ı ʿālem bir nefes şād olmaġa cānlar virür
Cānımuñ cānānı gūyā dildeki ġamdur baña

şād olmasun:

1. **şād olmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek // huzurlu olmak.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

şād olmış:

1. **şād olmış:**-*mış*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

şād u ḫurrem ola:

1. **şād u ḫurrem ola:**-*a*
Kaside 51
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Mutlu ve sevinçli olmak.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

şād u hurrem oldı:

1. **şād u ḫurrem oldı:**-*dı*
   Kaside 40
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Mutlu ve sevinçli olmak.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

şād u hurrem olmaḳ:

1. **şād u ḫurrem olmaḳ:**-*maḳ*
   Kaside 48
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Mutlu ve sevinçli olmak.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

şād u hurrem ü bī-ġam olasın:

1. **şād u ḫurrem ü bī-ġam olasın:**-*a, -sın*
   Kaside 36
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Mutlu, sevinçli ve tasasız olmak.

Budur duʿāsı saña Nefʿī-i şikeste-dilüñ
Ki dāʾimā olasın şād u ḫurrem ü bī-ġam

şād-āb:

1. **şād-āb:**
   Kaside 31
   Mısra: **122**
   Taravetli, taze, canlı.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül şād-āb

2. **şād-āb:**
   Kaside 38
   Mısra: **31**
   Taravetli, taze, canlı.

Hevā-yı ebr-i tīġıyle bahār-ı maʿreke şād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

3. **şād-āb:**
   Kaside 46
   Mısra: **7**
   Taravetli, taze, canlı.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

şād-āb-ı nāz olmasa:

1. **şād-āb-ı nāz olmasa:**-*ma, -sa*
   Gazel 57
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Naz suyuna kanmak, naz suyuna doymak (kılıca su vermek bağlamında).

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger şād-āb-ı nāz

şādāb-ter eyler:

1. **şādāb-ter eyler:**-*r*
   Kaside 10
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Suya kandırmak, canlandırmak, yeşertmek.

Ḫāmemdür o ebr-i çemen-ārā-yı suḫan kim
Bir ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

şadırvān-ı sergerdānı:

1. **şadırvān-ı sergerdānı:**-*ı*
   Kaside 52
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Başı dönen şadırvan.

Mevlevīdür şan o şadırvān-ı sergerdānı kim
Hem döner hem eşkini eyler ṣafāsından revān

şād-kām:

1. **şād-kām:**
   Kaside 15
   Mısra: **15**
   Çok sevinçli, arzusuna kavuşmuş, mesut.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

şād-kām oldum:

1. **şād-kām oldum:**-*du, -m*
   Kaside 1
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

şādkām olsun:

1. **şādkām olsun:**-*sun*
   Kaside 12

Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar olmak, mutlu olmak.

Ṣādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā ṣām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

şādmān eyler:

1. **şādmān eyler:**-*r*
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şad etmek, sevindirmek, memnun etmek.

Ḫoşā feyż-i feraḥ-baḫş-ı nesīm-i ṣubḥ-ı cān-perver
Ki hem ġam mürdesin iḥyā ḳılur hem şādmān eyler

şāh:

1. **şāh:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Padişah, hükümdar // sevgili.

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

2. **şāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **36**
Padişah, hükümdar.

Hem-dem ister göñül ne çāre dilüñ
Kimse ne ḥākimi ne şāhıdur

3. **şāhlara:**-*lar, -a*
Kaside 44
Mısra: **8**
Padişah, hükümdar.

Der-i düstūr-ı cihānbān-ı Sikender-şān kim
Gösterür şāhlara kevkebe-i Dārāyı

4. **şāh:**
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Padişah, hükümdar.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

5. **şāḫını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 10
Mısra: **62**
Dal.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

6. **şāhlara:**-*lar, -a*
Kaside 46
Mısra: **50**
Padişah, hükümdar.

Bilse ḳīrat ile ḳadrin n'ola Sulṭān Murād
Olur iḥsān-ı Ḫudā şāhlara böyle ḳarīn

7. **şāhsın:**-*sın*
Müfret 18
Mısra: **1**
Padişah, hükümdar.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

şāh olmaḳdan:

1. **şāh olmaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Kaside 47
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Padişah olmak.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

Şāh Üveys ile menkıbet-ı Selmānı:

1. **Şāh Üveys ile menḳıbet-ı Selmānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Selman ile Şeyh Üveys menkıbeleri (Selman-ı Savecî İran'ın en büyük şairlerinden biri olup Celâyirli sultanlarından Şeyh Üveys'in hem hocalığını yapmış hem de onun yakın sohbet arkadaşı ve kaside yazarı olmuştur).

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

şāhā:

1. **şāhā:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Ey şah.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

2. **şāhā:**
Kaside 22
Mısra: **45**
Ey şah.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

şāhān:

1. **şāhānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **86**
Şahlar, padişahlar.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

şāhāne:

1. **şāhāne:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Şahlara yakışacak şekilde, çok güzel, mükemmel.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

2. **şāhāne:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Şahlara yakışacak şekilde, çok güzel, mükemmel.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

şāhāne-meşreb:

1. **şāhāne-meşreb:**
Kaside 15
Mısra: **49**
Şaha yakışır mizaçlı, mükemmel karakterli.

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿĪsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

şāhān-ı ʿālem:

1. **şāhān-ı ʿālem:**
Kaside 25
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Dünyanın tüm padişahları.

Ḳaplaya başdan başa dünyāyı nūr-ı kevkebi
Göstere fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād

2. **şāhān-ı ʿālem:**
Kaside 25
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünyanın tüm padişahları.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

3. **şāhān-ı ʿālem:**
Kaside 43
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Dünyanın tüm padişahları.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem:

1. **şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cihanın yüce taçlı şahları.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna:

1. **şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna:**
Kaside 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cihanın koruyucusu olan Cem gibi haşmetli padişahlar.

Vaṣṣāf-ı Muḫteşem-suḫanım kim ḳaṣāʾidüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

şāhān-ı cihān:

1. **şāhān-ı cihān:**
Kaside 17
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

O cihānbān-ı Hümā-sāye hümāyūn-fer kim
Cümle şāhān-ı cihān bendesidür ser-tā-pā

2. **şāhān-ı cihān:**
Kaside 33
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

Ol ṣadr-ı felek- pāye ki farṭ-ı ʿaẓametden
Dergāhına şāhān-ı cihān nāṣıye-sādur

şāhān-ı cihān-penāh-ı maʿnā:

1. **şāhān-ı cihān-penāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mananın cihan koruyucusu olan şahları.

Deryūzeger cenāb-ı ṭabʿuñ
Şāhān-ı cihān-penāh-ı maʿnā

şāhān-ı cihānuñ:

1. **şāhān-ı cihānuñ:**-*uñ*
Kaside 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

şāhān-ı dehrüñ:

1. **şāhān-ı dehrüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Dünya padişahları.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn:

1. **şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn:**
Kaside 31
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün rütbesi yüce şahları.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿİẓam-ı şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

şāhān-ı suḫan:

1. **şāhān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Söz /şiir padişahları // büyük şairler.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib:

1. **şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 20
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Batının ve doğunun şahlarının hükümdarı.

ʿAzīmü'ş-şān şāhān-ı tācdār-ı maşrıḳ u maġrib
Cihānbān-ı ḳavī-devlet cihān-gīr-i ẓafer-yāver

şāhān-ı zamāne:

1. **şāhān-ı zamāne:**
Kaside 43
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zamanın hükümdarları.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

şāh-bāz:

1. **şah-bāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **42**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

Ger olsa himmeti ʿāciz-nüvāz u taḳviyet-güster
Kebūter cürre-şāhīn gibi ṣayd eylerdi şah-bāzı

2. **şāh-bāz:**
Kaside 8
Mısra: **49**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

3. **şāh-bāzdur:**-*dur*
Kaside 28
Mısra: **31**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu // sevgilinin saçı.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

4. **şah-bāz:**
Kaside 57
Mısra: **18**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı kuşu.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şah-bāz

şah-bāz-ı ḫayālüm:

1. **şahbāz-ı ḫayālüm:**-*ü, -m*
Kaside 33
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Hayal şahbazı, hayal kuşu /doğan kuşu.

Bāl açsa şikār itmege şah-bāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

şah-bāz-ı hümā-pervāza:

1. **şah-bāz-ı hümā-pervāza:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yükseklerde uçan doğan kuşu.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

şāhenşāh-ı ʿādil:

1. **şāhenşāh-ı ʿādil:**
Kaside 12
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adil, adaletli padişah.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

şāhenşāh-ı dānā-dil:

1. **şāhenşāh-ı dānā-dil:**
Gazel 143
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlü uyanık, arif padişah.

O şāhenşāh-ı dānā-dil ki olmışdur ʿadāletle
Mühim-sāz-ı cihān ʿaḳl-ı selīm-i dāniş-endūzı

şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser:

1. **şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser:**
Kaside 18
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Güneş taçlı şahlar şahı.

O şāhenşāh-ı ḫūrşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil:

1. **şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil:**
Kaside 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül sahibi, gönül güzelliğine sahip padişah.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

şāhenşāh-ı zī-şān:

1. **şāhenşāh-ı zī-şān:**
Gazel 34
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

2. **şāhenşāh-ı ẕī-şān:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş:

1. **şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş:**
Kaside 13
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Korkusuzca zalimleri öldüren memleketin süsü olan şahlar şahı // memleketin süsü olan kahraman hükümdar.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

şāhenşeh:

1. **şāhenşeh:**
Kaside 5
Mısra: **31**
En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar padişahı.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

2. **şāhenşeh:**
Kaside 5
Mısra: **33**
En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar padişahı.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

3. **şāhenşeh:**
Kaside 5
Mısra: **35**
En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar padişahı.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

4. **şāhenşeh:**
Kaside 11
Mısra: **33**
En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

5. **şāhenşeh:**
Kaside 11
Mısra: **34**
En büyük padişah, şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı divān-ḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

şāhenşehā:

1. **şāhenşehā:**
    Kaside 14
    Mısra: **75**
    Ey şahlar şahı.

Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

2. **şāhenşehā:**
    Kaside 16
    Mısra: **55**
    Ey şahlar şahı.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

3. **şāhenşehā:**
    Kaside 25
    Mısra: **57**
    Ey şahlar şahı.

Dād-güster dāverā şāhenşehā dīn-perverā
Ey ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü Ebūbekr-iʿtiḳād

şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür:

1. **şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür:***-dür*
    Kaside 19
    Mısra: **26**
    Kelime Tipi: **-**
    Cihanın sığındığı adaletli padişah.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

şāhenşeh-i ʿālī-himem:

1. **şāhenşeh-i ʿālī-himem:**
    Kaside 25
    Mısra: **33**
    Kelime Tipi: **-**
    Himmeti yüksek olan padişahlar padişahı.

Kāmkār-ı pür-kerem şāhenşeh-i ʿālī-himem
Salṭanat-pīrā-yı ʿālem ḥażret-i Sulṭān Murād

şāhenşeh-i ʿālī-nijād:

1. **şāhenşeh-i ʿālī-nijād:**
    Gazel 105
    Mısra: **15**
    Kelime Tipi: **-**
    Yüksek yaradılışlı / yüce soylu, asil şahlar şahı.

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕüʾl-minen

şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān:

1. **şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān:**
    Kaside 9
    Mısra: **47**
    Kelime Tipi: **-**
    Zamanın Cem ihtişamlı şahlar şahı.

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

şāhenşeh-i Cem-pāye:

1. **şāhenşeh-i Cem-pāye:**
    Kaside 23
    Mısra: **4**
    Kelime Tipi: **-**
    Cem mertebeli şahlar şahı.

Sulṭān-ı kerem-pīşe ḫudāvend-i mükerrem
Şāhenşeh-i Cem-pāye cihān-dāver-i ʿālem

şāhenşeh-i ceng-āveri:

1. **şāhenşeh-i ceng-āveri:***-i*
    Kaside 14
    Mısra: **46**
    Kelime Tipi: **-**
    Yiğit şahlar şahı.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

şāhenşeh-i devrān:

1. **şāhenşeh-i devrān:**
    Kaside 41
    Mısra: **69**
    Kelime Tipi: **-**
    Devrin şahlar şahı.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

şāhenşeh-i devrāna:

1. **şāhenşeh-i devrāna:***-a*
    Kaside 40
    Mısra: **41**
    Kelime Tipi: **-**
    Devrin şahlar şahı.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

şāhenşeh-i devrāne:

1. **şāhenşeh-i devrāne:***-e*
    Kaside 59

Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devrin şahlar şahı.

Ol māṣadaḳ-ı ʿiffet-i aṣḥāb-ı Nebī kim
Şāhenşeh-i devrāne nigehbān-ı ḥaremdür

şāhenşeh-i devrānsın:

1. **şāhenşeh-i devrānsın:***-sın*
   Kaside 15
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Devrin şahlar şahı, zamanın en büyük padişahı.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil:

1. **şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil:**
   Kaside 22
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Dini koruyan adil şahlar şahı.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

şāhenşeh-i ekber:

1. **şāhenşeh-i ekber:**
   Kaside 20
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   En büyük şahlar şahı.

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

şāhenşeh-i felek-dīhīm:

1. **şāhenşeh-i felek-dīhīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzü taçlı şahlar şahı // tacı yüce büyük hükümdar.

Serīr-i cāha cihānbān-ı āftāb-efser
Cihān-ı şevkete şāhenşeh-i felek-dīhīm

şāhenşeh-i ferhunde-baht:

1. **şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt:**
   Kaside 15
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Uğurlu bahtlı / bahtı güzel olan şahlar şahı.

Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

şāhenşeh-i ġāzī:

1. **şāhenşeh-i ġāzī:**
   Kaside 22
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gazi şahlar şahı, gazi hükümdar.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

şāhenşeh-i mālik-riḳāb:

1. **şāhenşeh-i mālik-riḳāb:**
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Kul, köle sahibi şahlar şahı.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı dādger
Kim odur şāhenşeh-i mālik-riḳāb

şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān:

1. **şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān:**
   Kaside 4
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Hindistan eyaletlerinin padişahı.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

şāhenşeh-i mümtāz:

1. **şāhenşeh-i mümtāz:**
   Kaside 26
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin şahlar şahı.

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede miṡli ʿadīm

şāhenşeh-i nāzük-dil:

1. **şāhenşeh-i nāzük-dil:**
   Kaside 19
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   Şefkatli, gönlü güzel padişah.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib:

1. **şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib:**
   Kaside 13
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Batının ve doğunun talihli /muzaffer şahlar şahı.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem:

1. **şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem:**
   Kaside 36
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Yıldız maiyetli şahlar şahı // maiyeti çok olan şahlar şahı.

Serīr-i cāha cihān-dāver-i felek-dergāh
Cihān-ı ḥaşmete şāhenşeh-i sitāre-ḥaşem

şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā:

1. **şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā:**
   Mesnevi 1
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Güzel söz söyleyenlerin ve talik yazanların şahlar şahı.

Bir silsilede görmedük işitmedük aṣlā
Şāhenşeh-i taʿlīḳ-nüvīs ü suḫan-ārā

şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek:

1. **şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek:**
   Kaside 3
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin altın taçlı padişahı // güneş.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

şāh-ı ʿAcem:

1. **şāh-ı ʿAcem:**
   Kaside 40
   Mısra: **60**
   Kelime Tipi: -
   İran şahı.

Ḫavf-i tīġıyla diyār-ı ʿademe cān atdı
Döymedi ḥamle-i pür-ṣavletine şāh-ı ʿAcem

şāh-ı ʿAcemden:

1. **şāh-ı ʿAcemden:**-*den*
   Kaside 4
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   İran şahı.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

şāh-ı ʿAcemi:

1. **şāh-ı ʿAcemi:**-*i*
   Kaside 41
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   İran şahı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

şāh-ı ʿādil:

1. **şāh-ı ʿādil:**
   Müfret 18
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Adil, adaletli padişah.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

şāh-ı ʿaşḳız:

1. **şāh-ı ʿaşḳız:**-*ız*
   Gazel 52
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Aşk padişahı.

Şāh-ı ʿaşḳız her ne emr itsek musaḫḫardur felek
Oldı māh-ı nevle ḫidmetkār-ı ḫançerdārımuz

şāh-ı ʿaşḳum:

1. **şāh-ı ʿaşḳum:**-*um*
   Gazel 1
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşk padişahı.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

şāh-ı bahāruñ:

1. **şāh-ı bahāruñ:**-*uñ*
   Kaside 5
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Baharın sultanı // gül.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

şāh-ı bende-nevāz:

1. **şāh-ı bende-nevāz:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kullarına, emrindekilere iyi davranan padişah.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe:

1. **şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Felek mertebeli, Cem makamlı padişah.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Ṣulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

şāh-ı Cem-cenāb:

1. **şāh-ı Cem-cenāb:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı padişah.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

şāh-ı Cem-kevkebe:

1. **şāh-ı Cem-kevkebe:**
Kaside 26
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cem ihtişamlı padişah.

Şāh-ı Cem-kevkebe Sulṭān Murād
Vāris̱-i memleket-i heft-iḳlīm

şāh-ı cihān:

1. **şāh-ı cihān:**
Kaside 20
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Bi- ḥamdi'llāh bilür şāh-ı cihān ḳadrüñ ne ġam yersin
Ne lāf eylerse itsin iʿtiḳādınca o bāṭıl ḫar

2. **şāh-ı cihān:**
Kaside 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

3. **şāh-ı cihān:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

4. **şāh-ı cihān:**
Gazel 105
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕü'l-minen

şāh-ı cihāna:

1. **şāh-ı cihāna:***-a*
Kaside 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

şāh-ı cihān-ārā:

1. **şāh-ı cihān-ārā:**
Kaside 15
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen padişah.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

şāh-ı cihānbān-ı suḫan olasın:

1. **şāh-ı cihānbān-ı suḫan olasın:***-a, -sın*
Kaside 60
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şiirin cihanı bekleyen hükümdarı olmak.

Ḳaplaya ʿālemi ḫūrşīd-ṣıfat ās̱āruñ
Olasın devlet ile şāh-ı cihānbān-ı suḫan

şāh-ı cihān-gīr:

1. **şāh-ı cihān-gīr:**
Kaside 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Dünyayı hükmü altına almış padişah.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

2. **şāh-ı cihān-gīr:**
Kaside 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyayı hükmü altına almış padişah.

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

şāh-ı cihānumdur:

1. **şāh-ı cihānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Dādger Ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOsmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānumdur benüm

şāh-ı devrāna:

1. **şāh-ı devrāna:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Devrin hükümdarı, padişahı.

Saña Nefʿī gibi icmāl ideyin evṣāfuñ
Şāh-ı devrāna sezā dil-ber-i raʿnāsın sen

2. **şāh-ı devrāna:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Devrin hükümdarı, padişahı.

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

şāh-ı dīn-perver:

1. **şāh-ı dīn-perver:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

2. **şāh-ı dīn-perver:**
Kaside 19
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dine hizmet ve yardım eden padişah.

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

şāh-ı düstūrı:

1. **şāh-ı düstūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sadrazam balkonu, sadrazamın oturduğu yer.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

şāh-ı encüm-sipehā:

1. **şāh-ı encüm-sipehā:**
Kaside 7
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Ey yıldız askerli (askeri yıldızlar kadar olan) padişah.

Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey Şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm

şāh-ı evreng-i ṣafāsın:

1. **şāh-ı evreng-i ṣafāsın:**-*sın*
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Zevk, neşe tahtının sultanı.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

şāh-ı felek-taht:

1. **şāh-ı felek-taḫt:**
Kaside 20
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tahtı gökyüzü kadar yüce olan padişah.

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

şāh-ı gül:

1. **şāḫ-ı gül:**
Kaside 43
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Gül dalı.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

2. **şāh-ı gül:**
Kaside 49
Mısra: **107**

Kelime Tipi: -
Gül dalı.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

3. **şāḫ-ı gül:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gül dalı.

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

şāh-ı gül-i ter:

1. **şāh-ı gül-i ter:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze gül dalı.

Nā-geh getürür diyü ṣabā müjde-i vaṣluñ
Başdan ayaġa şāh-ı gül-i ter gibi gūşuz

şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek:

1. **şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Devrin dil bilen (talihin dilinden anlayan) ve hikmetten anlayan padişahı.

Bāri maʿḳūl ile mā-beynimüz ıṣlāḥ eyle
Ne var ey şāh-ı ḥikem-senc ü zebān-dān-ı felek

şāh-ı hūbānım:

1. **şāh-ı ḫūbānım:**-*ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller sultanı, sevgili.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

şāh-ı huşki:

1. **şāḫ-ı ḫuşki:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Kuru dal.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

şāh-ı İrānı:

1. **şāh-ı İrānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İran şahı.

O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul itdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

şāh-ı kāmyāb-ı Edrine:

1. **şāh-ı kāmyāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin azametli, devletli şahı.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

şāh-ı kerem-pīşe:

1. **şāh-ı kerem-pīşe:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Cömertliği, iyiliği huy edinmiş padişah.

Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı suḫane māye-i feyż-i cereyāndur

şāh-ı kerīm:

1. **şāh-ı kerīm:**
Kaside 26
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Cömert padişah.

Lāf iderse eger iḥsān ile
Anı maʿẕūr ṭut ey şāh-ı kerīm

şāh-ı kevākib-haşem-i rūy-ı zemīn:

1. **şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn:**
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün yıldızlar kadar çok maiyeti olan padişahı.

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baḫş-ı zamāndur

şāh-ı kızılbaşa:

1. **şāh-ı ḳızılbaşa:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kızılbaş şahı // Safevi şahı.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

ṣāh-ı mercān:

1. **ṣāẖ-ı mercān:**
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mercan dalı.

ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı ṣāẖ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

şāh-ı mükerrem:

1. **şāh-ı mükerrem:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi, cömert padişah.

Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

şāh-ı nevrūzuñ:

1. **şāh-ı nevrūzuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Nevruz sultanı, bir sultana benzeyen Nevruz.

Nitekim her dıraẖt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

ṣāh-ı nihāl-i erġavān:

1. **ṣāẖ-ı nihāl-i erġavān:**
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Erguvan fidanının dalı.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen ṣāẖ-ı nihāl-i erġavān üzre

ṣāh-ı nihāl-i gülde:

1. **ṣāẖ-ı nihāl-i gülde:**-*de*
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül fidanının dalı.

Niçün ṣāẖ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

şāh-ı nüktedān:

1. **şāh-ı nüktedān:**
Kaside 5
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan padişah.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb:

1. **şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb:**
Nazm 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Felek kubbeli sarayı olan padişah // cihan padişahı.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād:

1. **şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād:**
Kaside 15
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Adaletli hükümdar.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

şāh-ı seyyāre-ḥaşem:

1. **şāh-ı seyyāre-ḥaşem:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Yıldız maiyetli padişah, maiyeti yıldız kadar çok olan padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı ẕi-şān
Şāh-ı seyyāre-ḥaşem māh-ı memālik-ārā

şāh-ı vālā-rütbe:

1. **şāh-ı vālā-rütbe:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebeli şah.

Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū itdükce gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

2. **şāh-ı vālā-rütbe:**
Kaside 14
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebeli şah.

Şāh-ı vālā-rütbe ʿOs̱mān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

şāhid:

1. **şāhid:**
   Kaside 11
   Mısra: **89**
   Şahit, tanık.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

şāhid olurdı:

1. **şāhid olurdı:***-u, -r, -dı*
   Kaside 30
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: -
   Tanık olmak, görmek // bilmek, tanımak.

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

şāhid-i ʿādil:

1. **şāhid-i ʿādil:**
   Kaside 23
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Adil ve dürüst şahit.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

şāhid-i baḫtına:

1. **şāhid-i baḫtına:***-ı, -n, -a*
   Kaside 51
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: -
   Talih güzeli // güzel talih.

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

şāhid-i devletinüñ:

1. **şāhid-i devletinüñ:***-i, -nüñ*
   Kaside 3
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Baht güzeli.

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

şāhid-i endīşeyi:

1. **şāhid-i endīşeyi:***-y, -i*
   Kaside 37
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Düşünce güzeli.

Ḫᵛāba varmaz dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng

şāhid-i gül:

1. **şāhid-i gül:**
   Gazel 116
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gül güzeli.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

şāhid-i hulkı:

1. **şāhid-i ḫulḳı:***-ı*
   Kaside 40
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılış, ahlak güzeli.

Kişver-i Çīne döner rūy-ı zemīn ser-tā-ser
Şāhid-i ḫulḳı ne dem olsa perīşān-perçem

şāhid-i hulkuñ:

1. **şāhid-i ḫulḳuñ:***-u, -ñ*
   Kaside 47
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılış, ahlak güzeli.

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede:

1. **şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Meyhanenin, içki içilen yerin güzeli.

Merḥabā ey şāhid-i ʿişret-serāy-ı meykede
Duḫter-i pīr-i muġān hemşīre-i sāḳī-i şeng

şāhid-i maʿnā:

1. **şāhid-i maʿnā:**
   Kaside 57
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Mana güzeli.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

şāhid-i maʿnāya:

1. **şāhid-i maʿnāya:**-*y, -a*
 Kaside 53
 Mısra: **88**
 Kelime Tipi: -
 Mana güzeli.

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

şāhid-i maʿnī:

1. **şāhid-i maʿnī:**
 Kaside 37
 Mısra: **39**
 Kelime Tipi: -
 Mana güzeli.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

şāhid-i mażmūnuma:

1. **şāhid-i mażmūnuma:**-*u, -m, -a*
 Kaside 8
 Mısra: **81**
 Kelime Tipi: -
 Mazmun güzeli.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın beẕl ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

şāhid-i mażmūnumda:

1. **şāhid-i mażmūnumda:**-*u, -m, -da*
 Kaside 31
 Mısra: **113**
 Kelime Tipi: -
 Mazmun güzeli.

Reng-i rū öyle midür şāhid-i mażmūnumda
Ki ola çehre-nümā olmada muḥtāc-ı ḫıḍāb

şāhid-i maẓmūnumı:

1. **şāhid-i maẓmūnumı:**-*u, -m, -ı*
 Kaside 44
 Mısra: **69**
 Kelime Tipi: -
 Mazmun güzeli.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

şāhid-i meh-ṭalʿat:

1. **şāhid-i meh-ṭalʿat:**
 Kaside 55
 Mısra: **94**
 Kelime Tipi: -
 Ay yüzlü güzel.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār:

1. **şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār:**
 Kaside 16
 Mısra: **72**
 Kelime Tipi: -
 Zamanın peçesi misk kokulu ay yüzlü dilberi.

Vechi var dinse sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār

şāhid-i memlekete:

1. **şāhid-i memlekete:**-*e*
 Kaside 51
 Mısra: **71**
 Kelime Tipi: -
 Memleket güzeli // güzele benzetilmiş olan memleket.

Şāhid-i memlekete çeşm-i siyehdür o devāt
Nāvek-i ġamze-i dil-dūzıdur anuñ o ḳalem

şāhid-i nāzenīn-lafẓuñ:

1. **şāhid-i nāzenīn-lafẓuñ:**-*u, -ñ*
 Kıt'a-ı Kebir 2
 Mısra: **25**
 Kelime Tipi: -
 Nazlı söz güzeli.

Her şāhid-i nāzenīn-lafẓuñ
Revnaḳ-dih-i ʿıydgāh-ı maʿnā

şāhīn:

1. **şāhīni:**-*i*
 Gazel 108
 Mısra: **10**
 Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

2. **şāhīn:**
 Kaside 34
 Mısra: **60**
 Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

3. **şāhīn:**
Kaside 46
Mısra: **58**
Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

4. **şāhīn:**
Kaside 57
Mısra: **52**
Avlanmak için alıştırılan ve yetiştirilen, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

şāhīn-i hayālümdür:

1. **şāhīn-i ḫayālümdür:***-ü, -m, -dür*
Kaside 9
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Hayal/ düşünce şahini.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

şāhīn-i şikār-efgen:

1. **şāhīn-i şikār-efgen:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Av düşüren, avını yere seren şahin.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

şahne-i maʿdeleti:

1. **şaḥne-i maʿdeleti:***-i*
Kaside 40
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Adalet zabıtası.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

şāh-nişīn:

1. **şāh-nişīn:**
Kaside 46
Mısra: **36**
Odaların sokak ve bahçeye bakan cephelerinde dışarıya doğru çıkan, üç tarafı pencereli küçük bir cumba şeklindeki çıkma.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

şahs-ı kāmil:

1. **şaḫṣ-ı ḳāmil:**
Kaside 60
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Olgun kişi, ilim ve hüner sahibi kişi.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

şahs-ı muʿayyendür:

1. **şaḫṣ-ı muʿayyendür:***-dür*
Kaside 47
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Belirli bir şahıs.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

şāh-süvārān-ı ġama:

1. **şāh-süvārān-ı ġama:***-a*
Kaside 53
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gam binicileri, gam atına binenler // gam, keder.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

şāh-süvār-ı ʿālem:

1. **şāh-süvār-ı ʿālem:**
Kaside 17
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Dünyanın usta binicisi, dünyanın en iyi ata bineni.

Ehl-i dil kān-ı kerem şāh-süvār-ı ʿālem
Ḫusrev-i Cem-şiyem İskender-i iḳlīm-güşā

şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük:

1. **şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük:**
Kaside 36
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hızlı ve cesur binici.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

şāʿir:

1. **şāʿir:**
   Gazel 49
   Mısra: **10**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

2. **şāʿiriz:**-*iz*
   Gazel 60
   Mısra: **13**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

3. **şāʿire:**-*e*
   Gazel 75
   Mısra: **9**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Müşterī olsa şāʿire Nefʿī
Ḳıymet olmazdı hīç bahāña senüñ

4. **şāʿir:**
   Gazel 82
   Mısra: **9**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

5. **şāʿir:**
   Kaside 7
   Mısra: **68**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

6. **şāʿir:**
   Kaside 13
   Mısra: **37**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

7. **şāʿir:**
   Kaside 17
   Mısra: **22**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

8. **şāʿir:**
   Kaside 20
   Mısra: **35**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

9. **şāʿir:**
   Kaside 21
   Mısra: **45**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ḫayāl-i tīġını dilden geçürse bir şāʿir
Dü-nīm olurdı elinde ser-ā-ser aḳlāmı

10. **şāʿir:**
   Kaside 26
   Mısra: **75**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

11. **şāʿir:**
   Kaside 31
   Mısra: **16**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫiṭāb

12. **şāʿir:**
   Kaside 36
   Mısra: **43**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

13. **şāʿir:**
   Kaside 37
   Mısra: **37**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

14. **şāʿir:**
   Kaside 38
   Mısra: **91**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

15. **şāʿir:**
   Kaside 40
   Mısra: **80**
   Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

16. **şāʿirüm:**-*üm*
Kaside 40
Mısra: **72**
Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

17. **şāʿirdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **109**
Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

18. **şāʿir:**
Kaside 49
Mısra: **63**
Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

<u>şāʿir ola:</u>

1. **şāʿir ola:**-*a*
Gazel 68
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şair olmak.

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

<u>şāʿir olur:</u>

1. **şāʿir olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Şair olmak.

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

<u>şāʿir-i ʿālī-meşreb:</u>

1. **şāʿir-i ʿālī-meşreb:**
Kaside 57
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yüce yaratılışlı şair.

Kām-yāb olmaya bir şāʿir-i ʿālī-meşreb
Kām-baḫş ola nice sifle-nihād-ı keç-bāz

<u>şāʿir-i ġarrā-yı zamāne:</u>

1. **şāʿir-i ġarrā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın gösterişli /büyük şairi.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

<u>şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī:</u>

1. **şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī:**
Kaside 54
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Doğruyu söyleyen gözü pek şair.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

<u>şāʿir-i ḫoş-nükte:</u>

1. **şāʿir-i ḫoş-nükte:**
Kaside 51
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Güzel nükteler söyleyen şair, ince manalı güzel sözler söyleyen şair.

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

<u>şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum:</u>

1. **şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum:**-*um, -*
Kaside 39
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Doğruyu söyleyen kutsal nefesli şair.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

<u>şāʿir-i maʿnā-perdāz:</u>

1. **şāʿir-i maʿnā-perdāz:**
Kaside 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel manalar ortaya koyan şair.

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

<u>şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum:</u>

1. **şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum:**-*um*
Kaside 41
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İlham süsleyen mucize nefesli şair.

Ben şāʿir-i muʿciz-dem-i ilhām-ṭırāzum
Bilmezse n'ola ḳadrümi mollā-yı zamāne

şāʿir-i mümtāz ü müsellem:

1. **şāʿir-i mümtāz ü müsellem:**
Kaside 60
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Herkes tarafından kabul görmüş seçkin şair.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā:

1. **şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā:**
Kaside 35
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Üslubu berrak /güzel misk nefesli şair.

Benim ol şāʿir-i müşgīn-dem-i pākīze-edā
Ki olur reşk ü ḥased eylememek emr-i muḥāl

şāʿir-i nādire-gūyum:

1. **şāʿir-i nādire-gūyum:**-*um*
Kaside 50
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Nükteli sözler söyleyen şair.

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

şāʿir-i nāzük-ṭabʿa:

1. **şāʿir-i nāzük-ṭabʿa:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Yaradılışı ve tabiatı nazik olan şair.

Cümleden bencileyin şāʿir-i nāzük-ṭabʿa
Bir dem olmazdı ki çarḫ itmeye biñ dürlü ʿaẕāb

şāʿir-i pākīze-edā:

1. **şāʿir-i pākīze-edā:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan şair.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn:

1. **şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn:**
Kaside 56
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Mana yaratan çok güçlü şair // yeni manalar ortaya koyan güçlü şair.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

şāʿir-i sāḥir:

1. **şāʿir-i sāḥir:**
Kaside 5
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
(Şiirleriyle) büyüleyen şair.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

şāʿir-i sāḥir-beyān:

1. **şāʿir-i sāḥir-beyān:**
Kaside 4
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Büyüleyici sözler söyleyen şair.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

şāʿir-i sencīde-maḳāl:

1. **şāʿir-i sencīde-maḳāl:**
Kaside 35
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Ölçülü söz söyleyen şair.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

şāʿir-i Ṣfāhānī:

1. **şāʿir-i Ṣfāhānī:**
Kaside 30
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
İsfahanlı şair // Kemal İsfahanî

Olurdı kendi kemāl-i ḳuṣūrına şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣfāhānī

şāʿir-i siḥr-āferīn:

1. **şāʿir-i siḥr-āferīn:**
Kaside 30
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan, büyüleyen şair.

Benim o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ider
Edā-yı ḫidmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿUmrānı

şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne:

1. **şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne:**
Kaside 38
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Köyün büyüleyen şairi // köylü, kaba şair.

Yegāne şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baḫtek-i aʿlem

şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem:

1. **şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem:**
Kaside 40
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Mucize nefesli sihir yapan şair.

Benim ol şāʿir-i siḥr-āver-i muʿciz-dem kim
Reşk iderler sözüme nādire-sencān-ı ḥikem

şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem:

1. **şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Cihanın vahiy gibi söz söyleyen şairi.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū:

1. **şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū:**
Kaside 30
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Mucize söyleyen vahiy tecrübe etmiş /vahiyle söyleyen şair.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

şāʿir-i zer-dūzumuz:

1. **şāʿir-i zer-dūzumuz:***-u, -muz*
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sırma işleyici şair // hakiki şair, sanatkâr.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

şāʿir-i ʿĪsā-nefese:

1. **şāʿir-i ʿĪsā-nefese:***-e*
Kaside 59
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İsa nefesli şair // mucize söyleyen şair.

Vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı kim
Her şāʿir-i ʿĪsā-nefese muʿciz-i demdür

şāʿiriyyet:

1. **şāʿiriyyetde:***-de*
Kaside 22
Mısra: **75**
Şairlik.

Kifāyet eylemez mi bu ḳaṣīde şāʿiriyyetde
Eger lāzım gelürse ḥüccet-i daʿvāmuñ ibrāzı

şaḳī oldılar:

1. **şaḳī oldılar:***-dı, -lar*
Kaside 41
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Haydut, haylaz olmak.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

şākird:

1. **şākirdi:***-i*
Kaside 2
Mısra: **16**
Öğrenci, talebe.

ʿİlm-i vaḥdetde sebaḳdaşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maʿnāda şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

2. **şākirdi:***-i*
Kaside 13
Mısra: **91**
Öğrenci, talebe.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

şākird-i ders-i imtiḥānumdur:

1. **şākird-i ders-i imtihānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İmtihan (tecrübe etme, sınama) dersinin öğrencisi.

Köhne üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

şākird-i ders-i müşkilim:

1. **şākird-i ders-i müşkilim:**-*im*
Kaside 15
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Derin manalar dersinin öğrencisi.

Ben gerçi bir bī-ḥāṣılım şākird-i ders-i müşkilim
Hem- mekteb-i ehl-i dilim ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

şām:

1. **şāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **38**
Akşam.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

2. **şāmı:**-*ı*
Gazel 41
Mısra: **7**
Akşam.

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

3. **şāmı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **1**
Akşam.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

4. **şāmı:**-*ı*
Kaside 50
Mısra: **72**
Akşam.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

5. **şām:**
Kaside 47
Mısra: **37**
Akşam // siyahlık.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

Şam Alcası:

1. **Şam Alcası:**
Kaside 17
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Bir de Şam Alcası kim itse ne dem meyl-i ḫırām
Ṣanki reftāra gelür bir ṣanem-i sürḫ-ḳabā

şām u seḥer:

1. **şām u seḥer:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Sabah akşam // sürekli, daima.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

2. **şām u seḥer:**
Kaside 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabah akşam // sürekli, daima.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫuʿl Ḥarem

şām-ı deycūrı:

1. **şām-ı deycūrı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Karanlık akşam // karanlık gece.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

şām-ı ġarībān-ı felek:

1. **şām-ı ġarībān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Dünya gariplerinin /zavallılarının gecesi.

Dāʾimā ḫurrem ü ferḫunde ola devrinde
Ṣubḥ-ı mestān-ı cihān şām-ı ġarībān-ı felek

şāmil:

1. **şāmil:**
Kaside 10
Mısra: **59**
İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

2. **şāmil:**
   Kaside 59
   Mısra: **49**
   İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Devrinde kerem ʿāleme şāmil o ḳadar kim
Āvāz-ı der-gūş-ı ricā ṣavt-ı niʿamdür

şāmil olaydı:

1. **şāmil olaydı:***-a, -y, -dı*
   Kaside 48
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: **-**
   İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Olaydı feyż-i luṭfı dehre şāmil
Dil-i pür-ġam olurdı sāġar-ı Cem

şāmil olsa:

1. **şāmil olsa:***-sa*
   Kaside 8
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: **-**
   İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

2. **şāmil olsa:***-sa*
   Kaside 22
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: **-**
   İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beçce-i kebg-i derī şehbāz ile bāzī

3. **şāmil olsa:***-sa*
   Kaside 34
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: **-**
   İçine almak, kaplamak, kapsamak.

Ger olsa iḥtisāb-ı emr ü nehyi ʿāleme şāmil
Görinmez çeşm-i nergisde daḫi ās̱ār-ı maḫmūrī

şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā olsa:

1. **şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā olsa:**
   Kaside 13
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: **-**
   Hava kuşlarının durumlarını kapsamak, içine almak // gökte uçan kuşları içine almak, kapsamak.

Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
İderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhin üzre reftārı

şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa:

1. **şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa:***-sa*
   Kaside 31
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **-**
   Kuşların hâllerini kapsamak // kuşlar üzerinde etkili olmak.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

şān:

1. **şānı:***-ı*
   Kaside 3
   Mısra: **118**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

2. **şānına:***-ı, -n, -a*
   Kaside 6
   Mısra: **34**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

3. **şānı:***-ı*
   Kaside 24
   Mısra: **59**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

4. **şān:**
   Kaside 34
   Mısra: **39**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

5. **şānuña:***-u, -ñ, -a*
   Kaside 41
   Mısra: **25**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

6. **şānuña:***-u, -ñ, -a*
   Kaside 52
   Mısra: **89**
   Büyüklük, ululuk, azamet.

Şānuña nisbet efāżıl müsteḥaḳḳān-ı zekāt
Devlet-i fażl ile sen ṣāḥib-nisāb-ı kāmrān

7. **şānı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **73**
Ün, şöhret // büyüklük, azamet.

Şānı şehān-ı ʿālemi ḫᵛār u ḥaḳīr ider
Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

8. **şānuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 47
Mısra: **33**
Ün, şöhret // büyüklük, azamet.

Müsellem şānuña ferr ü şükūh-ı baḫt-ı İskender
Anuñçün iḥtişāmı nāsiḫ-i dārāt-ı Dārādur

9. **şān:**
Kaside 22
Mısra: **46**
Nam, şöhret, ün.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

10. **şānuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 62
Mısra: **33**
Nam, şöhret, ün.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

11. **şān:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Büyüklük, azamet // şöhret.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

şān virmez:

1. **şān virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ünü her yere yayılmak, herkes tarafından bilinir duruma gelmek.

Bu deñlü saña bāʿis̱ himmet-i ʿālīdür ey Nefʿī
Ġazel ṭarḥında senden ġayrı kimse böyle şān virmez

şān virür:

1. **şān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ünü her yere yayılmak, herkes tarafından bilinir duruma gelmek.

Vaṣṣāf-ı Muḥteşem-suḫanım kim ḳaṣāʾidüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

şāne:

1. **şāne:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Tarak.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

2. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Tarak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

3. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Tarak.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

4. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Tarak.

Kimse araların ıṣlāḥ idemez müşkil bu
Ser-i zülfinden eger olur ise kem şāne

5. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **6**
Tarak.

Düşürür dilleri çāh-ı ẕeḳana ṭutmaz ise
Dāmen-i zülf-i dil-āvīzini muḥkem şāne

6. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Tarak.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

7. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **12**
Tarak.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

8. **şāne:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Tarak.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

9. **şāne:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Tarak.

Raḫne-i dāġlarım itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāne elüm şāne idi

10. **şāne:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Tarak.

N'ola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

11. **şāne:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Tarak.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

12. **şāneden:***-den*
Kaside 26
Mısra: **16**
Tarak.

Nicedür ḥāl-i dil-i āşüfte
Şāneden çekmez ola renc-i elīm

13. **şāneden:***-den*
Kaside 26
Mısra: **17**
Tarak.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

şāne olsa:

1. **şāne olsa:***-sa*
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tarak olmak.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

2. **şāne olsa:***-sa*
Kaside 17
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Tarak olmak.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

şāne urunca:

1. **şāne urunca:***-unca*
Müfret 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tarak vurmak, taramak.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

şān-ı suhan:

1. **şān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Şiirin yüceliği, azameti.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

şarāb:

1. **şarāb:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Şarap, bade, mey.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

2. **şarāb:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Şarap, bade, mey.

İlṭifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

3. **şarābı:***-ı*
Gazel 74
Mısra: **8**
Şarap, bade, mey.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

4. **şarāb:**
Kaside 61
Mısra: **58**
Şarap, bade, mey // sevgilinin dudağı.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

5. **şarāb:**
Kaside 55
Mısra: **74**
Şarap, bade, mey.

Lafẓ-ı rūşen içre maʿnā-yı laṭīfi gösterüp
Cām-ı billūr-ı ṣafā-baḫşa ḳodum ṣāfī şarāb

şarāb-ı bī-humār:

1. **şarāb-ı bī-ḫumār:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baş ağrısı yapmayan şarap // sevgilinin kırmızı dudağı.

Gelince fikr-i laʿlüñ ʿārifāne ṣoḥbet eyler dil
Kebāb-ı pür-nemek bundan şarāb-ı bī-ḫumār andan

şarāb-ı gül-fām:

1. **şarāb-ı gül-fām:**
Kaside 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.

Meşreb-i ehl-i maḥabbetden alan lez̠z̠et-i kām
Ḫūn-ı dil nūş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

şarāb-ı laʿl-i nāb:

1. **şarāb-ı laʿl-i nāb:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Halis kırmızı şarap // sevgilinin kırmızı dudağı.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

şarāb-ı nāb:

1. **şarāb-ı nāb:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf/katıksız şarap // sevgilinin kırmızı dudağı.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

şark:

1. **şarḳa:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **82**
Doğu // İran.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

şarḳdan ġarba:

1. **şarḳdan ġarba:**
Kaside 17
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Doğudan batıya kadar.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

şaʿşaʿa:

1. **şaʿşaʿası:**-*sı*
Kaside 37
Mısra: **68**
Parlaklık.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̠enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

2. **şaʿşaʿası:**-*sı*
Kaside 39
Mısra: **86**
Parlaklık.

Bir cilā vireyin āyīne-i endīşeme kim
Eyleye şaʿşaʿası dīde-i ḫurşīdi ḍarīr

3. **şaʿşaʿaya:**-*y, -a*
Kaside 32
Mısra: **49**
Parılıtı // ışın (güneş ışını).

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

4. **şaʿşaʿasıdur:**-*sı, -dur*
Kaside 57
Mısra: **57**
Parılıtı // ışın (güneş ışını).

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

şaʿşaʿa-bār oldı:

1. **şaʿşaʿa-bār oldı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Parlaklık saçmak, ışık vermek.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna şaʿşaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

şaʿşaʿa-i mihre:

1. **şaʿşaʿa-i mihre:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Güneşin parıltısı // güneş ışını.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār:

1. **şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zamanın sabah vaktinin parıltısı // güneşin doğuşunun parıltısı.

Ol ki fürūġ-ı güher-i tīġıdır
Şaʿşaʿa-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

şāṭır-ı endīşe:

1. **şāṭır-ı endīşe:**
Kaside 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düşünce postacısı (habercilerin çok hızlı at sürmeleri dolayısıyla).

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

şāyeste:

1. **şāyeste:**
Kaside 20
Mısra: **1**
Layık, yaraşır, uygun.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur:

1. **şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Saygı merasimine yakışır, layık.

Medḥ ü s̱enā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād ile
Şāyeste-i merāsīm-i iʿzāzdur sözüm

şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī:

1. **şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī:**
Kaside 11
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Süleyman Peygamberin mührüne ve Cem'in mülküne layık (olan).

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

şāyeste-i sulṭān-ı cihān olmaz:

1. **şāyeste-i sulṭān-ı cihān olmaz:**-*maz*
Kaside 46
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanına layık olmak.

Nice şāyeste-i Sulṭān-ı cihān olmaz kim
Bez̠l-i maḳdūr ide icādına ol Ṣadr-ı güzīn

şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī:

1. **şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī:**
Kaside 27
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dara'nın ve Cem'in tahtına layık.

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

şāyet:

1. **şāyet:**
Kaside 62
Mısra: **12**
Belki, ola ki, olabilir ki.

Çün gitdi sāḳī faṣl-ı dey olup müretteb cām-ı mey
Ol dāver-i ferḫunde-pey şāyet ḳıla meyl-i ṭarab

şeb:

1. **şeb:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Gece.

Ceng iderler dīdede her şeb ḫayāl-i yār içün
Girseler müjgānlarum n’ola boyunca ḳana hep

2. **şeb:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Gece.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

3. **şeb:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Gece.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

4. **şeb:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Gece.

Rūz-ı vuṣlat ola mı bir ʿıyd ile nev-rūz ile
Rūşenālıḳda şeb olur mı berāber rūz ile

5. **şeb:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Gece.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

6. **şeb:**
Gazel 143
Mısra: **18**
Gece.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

7. **şeb:**
Kaside 3
Mısra: **121**
Gece.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

8. **şeb:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Gece.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

9. **şebde:***-de*
Kaside 32
Mısra: **61**
Gece.

Görünse luṭf-ı sevād-ı ḳalem-revi şebde
İderdi neyyir-i aʿẓam nücūma reşk-i ʿaẓīm

10. **şeb:**
Kaside 34
Mısra: **21**
Gece.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

11. **şeb:**
Kaside 52
Mısra: **63**
Gece.

Bānū-yı ḥalvet-serāy-ı fikrine şeb perdedār
Nev-ʿarūs-ı ḥacle-i reʾyine ṣubḥ āyīnedān

12. **şeb:**
Kaside 61
Mısra: **24**
Gece.

Baḫt-ı bīdāruñ ne mümkindür ki meyl-i ḫᵛāb ide
Gerçi her şeb çarḫ ider ḥāżır münaḳḳaş cāme- ḫᵛāb

13. **şebde:***-de*
Kaside 29
Mısra: **79**
Gece; geceleyin.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

<u>şeb u rūz:</u>

1. **şeb u rūz:**
Kaside 26
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
Gece ve gündüz // sürekli, daima.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

<u>şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür:</u>

1. **şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür:***-dür*
Kaside 14
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **-**
Din ve devletin şebçerağı (dini ve devleti aydınlatan padişah).

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

<u>şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem:</u>

1. **şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem:**
Kaside 38
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
İnsanlık ve dünya hanedanının kandili.

Fürūġ-ı āftāb-ı reʾy-i ʿālem-gīri kim oldur
Fürūzān şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı ʿālem ü ādem

şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOsmān:

1. **şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān:**
Kaside 19
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanı ocağının kandili // Osmanlı ailesinin soyunu devam ettiren.

Fürūzān şeb-çerāġ-ı dudmān-ı ʿĀl-i ʿOs̱mān kim
Fürūġ-ı ṭalʿatiyle dīde-i devlet münevverdür

şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat:

1. **şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat:**
Kaside 16
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Saltanat ocağının kandili // hanedanın varlığını sürdüren.

Şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat Sulṭān Murād
Şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem āftāb-ı rūzgār

şeb-çerāġ-ı nūrānī olurdı:

1. **şeb-çerāġ-ı nūrānī olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 30
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gece parlayan ışıklı taş olmak // mücevher olmak.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur:

1. **şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bekçinin (elinde) parlayan kandil.

Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

şeb-çerāġ-ı tābdār:

1. **şeb-çerāġ-ı tābdār:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlak, ışıklı kandil // parlak kıymetli taş.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

şebden rūzı seçemezler:

1. **şebden rūzı seçemezler:**-*emez, -ler*
Müfret 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geceden gündüzü seçememek, iyiyi kötüyü ayırt edememek.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline:

1. **Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 5
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dünyayı dolaşan heybetli (yüce, büyük) Şebdiz (Hüsrev'in atı).

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

Şebdīz-i muraṣṣaʿ olsa:

1. **Şebdīz-i muraṣṣaʿ olsa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Mücevherle bezenmiş kara yağız at olmak.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

şeb-ender-rūz ola:

1. **şeb-ender-rūz ola:**-*a*
Kaside 34
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Gece içinde gündüz olmak.

Döner ol mihre kim çarḫı şeb-ender-rūz ola anuñ
Giyince egnine bir aḳ dībā ḳaplu semmūrı

şeb-gūn (it):

1. **şeb-gūn (it):**
Kaside 58
Mısra: **96**
Gece renkli, siyah etmek.

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

şeb-i deycūrdan:

1. **şeb-i deycūrdan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

şeb-i hecr-i yārda:

1. **şeb-i hecr-i yārda:***-da*
Gazel 86
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrılığın gecesi.

Biz n'eyleriz çerāğı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

şeb-i tārī:

1. **şeb-i tārī:**
Kaside 45
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Cebīni kim seḥer-i rūz-ı ʿıyd-ı sürʿatdir
Sevād-ı perçem-i müşgīnidiür şeb-i tārī

2. **şeb-i tārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

şeb-i tārīkdür:

1. **şeb-i tārīkdür:***-dür*
Kaside 55
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

şebimüz rūz idelüm:

1. **şebimüz rūz idelüm:***-elüm*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Geceyi gündüz hâline getirmek, gündüz gibi aydınlık, neşeli etmek.

Giceyi gündüze ḳatmaḳ deñile himmet idüñ
Bir ṣafā eyleyelüm kim şebimüz rūz idelüm

şebistān:

1. **şebistāndur:***-dur*
Kaside 1
Mısra: **25**
Yatak odası // divit.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

2. **şebistānuñ:***-uñ*
Kaside 1
Mısra: **26**
Yatak odası.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

3. **şebistānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 34
Mısra: **22**
Yatak odası.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

şebistān-ı devātumdur:

1. **şebistān-ı devātumdur:***-u, -m*
Kaside 13
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Divitin gelin odası (bikr-i mana ile ilgili olarak).

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

şebistān-ı dili:

1. **şebistān-ı dili:***-i*
Kaside 37
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gönül yatak oadası.

Gösterür būḳalemūn-şuʿle-i fikrüm gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dili reng-ā-reng

şebistān-ı senānuñ:

1. **şebistān-ı s̱enānuñ:***-nuñ*
Kaside 49
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Övgü yatak odası.

Çekerdim gevher-i rāz-ı sipihri rişte-i naẓma
Şebistān-ı s̱enānuñ aña raġbet itse ebkārı

şebistān-ı suḫan:

1. **şebistān-ı suḫan:**
Kaside 8
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Söz mahremi / yatak odası.

Enveri-i rūzgārum kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żıyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

şeb-küleh-i mest:

1. **şeb-küleh-i mest:**
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mestin, sarhoşun külahı (şeb-küleh: Gece yatarken giyilen ser-pûş demektir. Sonraları askerî bir ser-pûşa isim olmuştur ki kırmızı çuhadan hilal şeklinde tabir olunur.).

Cām olmayıcaḳ ʿālem olur çeşmine tārīk
Ḫūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleh-i mest

şeb-nem:

2. **şeb-nem:**
Kaside 48
Mısra: **70**
Çiğ tanesi.

Dür-i yektā gibi ziynet virürdi
Külāh-ı kelle-i ḫūrşīde şeb-nem

3. **şeb-nemi:**-*i*
Gazel 119
Mısra: **13**
Çiğ tanesi.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

4. **şeb-nem:**
Kaside 49
Mısra: **31**
Çiğ tanesi.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

5. **şeb-nem:**
Kaside 51
Mısra: **104**
Çiğ tanesi.

Nefeḥāt-ı suḫanım gülşen-i efkāra nesīm
Reşeḥāt-ı ḳalemüm bāġ-ı hayāle şeb-nem

6. **şeb-nem:**
Kaside 5
Mısra: **25**
Çiğ tanesi.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

şeb-nem olurdı:

1. **şeb-nem olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 40
Mısra: **66**
Şebnem olmak, çiğ tanesi *hâline gelmek.*

Olsa ger ḫāṣiyet-i ḥıfẓı cihāna sārī
Merdüm-i dīde-i ḫurşīd olurdı şeb-nem

şeb-nem-i gül-i mażmūn:

1. **şeb-nem-i gül-i mażmūn:**
Kaside 58
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Mazmun gülünün çiğ tanesi.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

şeb-nem-i luṭfı:

1. **şeb-nem-i luṭfı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, ihsan çiyi.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

şeb-nem-i nev-rūz:

1. **şeb-nem-i nev-rūz:**
Gazel 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nevruz şebnemi, bahar mevsiminde çiçekler üzerine düşen çiğ tanesi.

Bezm-i şehe bu naẓm ile olsañ güher-efşān
Gūyā ki gülistāna düşer şeb-nem-i nev-rūz

şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim:

1. **şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim:**-*im*
Kaside 9
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Hayal miracının gece yolcusu.

Ol şeb-rev-i miʿrāc-ı ḫayālim ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

secāʿat:

1. **şecāʿat:**
Kaside 47
Mısra: **101**
Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāküñ hep birbirinden aʿlādur

2. **şecāʿatde:**-*de*
Kaside 48
Mısra: **56**
Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

şefḳat:

1. **şefḳatle:**-*le*
Kaside 57
Mısra: **68**
Merhamet, acıma.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

şeh:

1. **şeh:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Sultan, padişah.

Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭūn eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ u eṭvārı

2. **şeh:**
Kaside 13
Mısra: **51**
Sultan, padişah.

Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

3. **şeh:**
Gazel 73
Mısra: **1**
Sultan, padişah // sevgili.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

4. **şehiñ:**-*iñ*
Gazel 95
Mısra: **7**
Sultan, padişah // sevgili.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

5. **şeh:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Sultan, padişah.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

6. **şeh:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

7. **şeh:**
Kaside 19
Mısra: **39**
Sultan, padişah.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

8. **şeh:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Sultan, padişah.

Nice şeh encümen-efrūz-ı ḥarīm-i devlet
Nice şeh ḥāṣıl-ı devr-i felek-i sulṭānī

9. **şeh:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

10. **şeh:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

11. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **37**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı Ceme ḫandeler eyler

12. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yekrān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

13. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Sultan, padişah.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

14. **şehlerüñ:***-ler, -üñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **14**
Sultan, padişah.

Gevher-i naẓm-ı ʿālem-efrūzum
Şehlerüñ zīver-i külāhıdur

15. **şeh:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Sultan, padişah.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

Şeh Murād Ḫān:

1. **Şeh Murād Ḫān:**
Gazel 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Şeh Murād Ḫān kim devām-ı ʿömrin eylerler ricā
Urduġınca evliyā miftāḥ-ı genc-i rāza dest

2. **Şeh Murād Ḫān:**
Gazel 134
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Murad.

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

şeh ü şehzāde-i ʿālem:

1. **şeh ü şehzāde-i ʿālem:**
Kaside 20
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cihanın şehzadesi ve şahı.

Çerāġ-ı dūde-i ādem şeh ü şehzāde-i ʿālem
Ḫıdīv-i muḥterem ārām-ı cān-ı leşker ü kişver

şehā:

1. **şehā:**
Kaside 21
Mısra: **59**
Ey padişah.

Güşāde-baḫt Ḫıdīvā şehā ḫudāvendā
Eyā sipeh-şiken-i gīrūdār-ı Behrāmī

şehādet ider:

1. **şehādet ider:***-er*
Kaside 20
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Şahitlik etmek, doğruluğunu tasdik etmek.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

2. **şehādet ider:***-er*
Kaside 51
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şahitlik etmek, doğruluğunu tasdik etmek.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

şehān-ı ʿālemi:

1. **şehān-ı ʿālemi:***-i*
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

Şānı şehān-ı ʿālemi ḫᵛār u ḥaḳīr ider
Luṭfı gedāya salṭanat-ı cāvidān virür

şehān-ı dehre:

1. **şehān-ı dehre:***-e*
Kaside 4
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahları.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

şehbāl-i melāʾikden:

1. **şehbāl-i melāʾikden:***-den*
Kaside 37
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Meleklerin kanadı.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

şeh-bāz:

1. **şeh-bāz:**
Kaside 22
Mısra: **40**
İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Ger olsa feyż-i ḥükm-i ʿadl ü dādı ʿāleme şāmil
İderdi beççe-i kebg-i derī şeh-bāz ile bāzī

2. **şeh-bāz:**
Gazel 108
Mısra: **9**
İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

3. **şeh-bāz:**
Kaside 9
Mısra: **111**
İri ve beyaz bir doğan kuşu.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

şeh-bāz-ı dest-āmūz:

1. **şeh-bāz-ı dest-āmūz:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Ele alıştırılmış av kuşu/doğan.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

şeh-bāz-ı ḫayālüm:

1. **şeh-bāz-ı ḫayālüm:***-ü, -m*
Kaside 57
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Hayal doğanı.

ʿĀr ider almaġa çengāline nesr-i felegi
Ṣayd içün eylese şeh-bāz-ı ḫayālüm pervāz

şehd:

1. **şehd:**
Kaside 37
Mısra: **72**
Bal.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

şehd-i şīrīni:

1. **şehd-i şīrīni:***-i*
Kaside 56
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Tatlı bal.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

şehenşāh:

1. **şehenşāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

2. **şehenşāhı:***-ı*
Kaside 11
Mısra: **25**
Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

şehenşāh ibn-i şāhenşāh:

1. **şehenşāh ibn-i şāhenşāh:**
Kaside 19
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Padişah oğlu padişah.

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

şehenşāhā:

1. **şehenşāhā:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Ey şahlar şahı.

Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

2. **şehenşāhā:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Ey şahlar şahı.

Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

3. **şehenşāhā:**
Kaside 22
Mısra: **45**
Ey şahlar şahı.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

şehenşāhī:

1. **şehenşāhī:**
Kaside 11

Mısra: **35**
Şahlar şahlığı, en büyük padişahlık.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe:

1. **şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe:**
Kaside 11
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Adaletli olmayı huy edinmiş padişahlar padişahı.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe:

1. **şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe:**
Kaside 25
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevkisi yüce şahlar şahı.

Ol şehenşāh-ı bülend-iḳbāl ü ʿālī-mertebe
Kim ider dergāhuña şāhān-ı ʿālem istinād

şehenşāh-ı cihān-dārı:

1. **şehenşāh-ı cihān-dārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cihanı tutan / cihana sahip şahlar şahı.

Ser-i erbāb-ı fażl üstād-ı küll ʿallāme-i ʿālem
Serīr-i ʿilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

şehenşāh-ı cihān-gīrüñ:

1. **şehenşāh-ı cihān-gīrüñ:***-üñ*
Kaside 34
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Dünyayı hükmü altına almış şahlar şahı.

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzīde Ṣadr-ı dīvānı
Şehenşāh-ı cihān-gīrüñ sipeh-sālār-ı manṣūrı

şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım:

1. **şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım:**-y, -ım
Kaside 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Mana ülkesinin padişahı.

Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnāyım
Sözleriñ de pādişāh-ı kāmrānıdur sözüm

şehenşāh-ı cihān-perver:

1. **şehenşāh-ı cihān-perver:**
Kaside 12
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Tüm dünyayı himayesi altında bulunduran padişah.

Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dise
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āstānumdur benüm

şehenşāh-ı dil-āver:

1. **şehenşāh-ı dil-āver:**
Kaside 22
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yiğit, kahraman şahlar şahı.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster:

1. **şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster:**
Kaside 17
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Para dağıtan/ihsanda bulunan cömert şahlar şahı.

O şehenşāh-ı direm-pāş-ı kerem-güster kim
Bir eli baḥr-ı seḫādur bir eli ebr-i ʿaṭā

şehenşāh-ı diyār-ı kereme:

1. **şehenşāh-ı diyār-ı kereme:***-e*
Kaside 57
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ülkesinin şahlar şahı.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

şehenşāh-ı felek:

1. **şehenşāh-ı felek:**
Kaside 17
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Cihanın en büyük hükümdarı.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret:

1. **şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret:**
    Kaside 3
    Mısra: **15**
    Kelime Tipi: -
    Kader kudretli ve kaza fikirli şahlar şahı.

O şehenşāh-ı ḳażā-reʾy ü ḳader-ḳudret kim
ʿĀlemüñ ʿıyd-ı mübārek-demidür devrānı

<u>şehenşāh-ı memālik-gīr:</u>

1. **şehenşāh-ı memālik-gīr:**
    Kıt'a-ı Kebir 9
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: -
    Ülkeler alan /fetheden şahlar şahı.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

<u>şehenşāh-ı muʿaẓẓam:</u>

1. **şehenşāh-ı muʿaẓẓam:**
    Kaside 16
    Mısra: **27**
    Kelime Tipi: -
    Yüce şahlar şahı.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

<u>şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver:</u>

1. **şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver:**
    Kaside 24
    Mısra: **51**
    Kelime Tipi: -
    Güzel söz söyleyen/şair şahlar şahı.

Ol şehenşāh-ı suḫandān u suḫan-perver kim
Gevher-i naẓmıdur ārāyiş-i dükkān-ı felek

<u>şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm:</u>

1. **şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm:**
    Kaside 7
    Mısra: **90**
    Kelime Tipi: -
    Yedi iklimin süreyya sancaklı (yedi yıldızlı sancağı olan) şahlar şahı.

Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey Şehenşāh-ı s̱üreyyā-ʿalem-i heft iḳlīm

<u>şehenşāh-ı zamāne:</u>

1. **şehenşāh-ı zamāne:**
    Kaside 18
    Mısra: **43**
    Kelime Tipi: -
    Devrin padişahlar padişahı /en büyük padişahı.

Şehenşāh-ı zamāne Ḳahramān-ı maşrıḳ u maġrib
Ḫudāvend-i yegāne āftāb-ı āsmān-sāye

<u>şehenşeh:</u>

1. **şehenşeh:**
    Kıt'a-ı Kebir 6
    Mısra: **19**
    Padişahlar padişahı.

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

<u>şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin:</u>

1. **şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin:**-*sin*
    Kaside 21
    Mısra: **71**
    Kelime Tipi: -
    Cihanın yüce yaratılışlı şahlar şahı.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

<u>şehenşeh-i devrān:</u>

1. **şehenşeh-i devrān:**
    Kaside 4
    Mısra: **53**
    Kelime Tipi: -
    Zamanın padişahlar padişahı.

Ḫān Aḥmed ol şehenşeh-i devrān ki rūzgār
ʿAdliyle dehre müjde-i emn ü emān virür

<u>şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm:</u>

1. **şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm:**
    Kaside 21
    Mısra: **15**
    Kelime Tipi: -
    Yedi iklimin muzaffer/ kahraman şahlar şahı.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

<u>şeh-i ʿālem:</u>

1. **şeh-i ʿālem:**
    Kaside 5
    Mısra: **30**
    Kelime Tipi: -
    Cihan padişahı.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

<u>şeh-i ʿāleme:</u>

1. **şeh-i ʿāleme:**-*e*
    Kaside 3

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

şeh-i ʿālī-cenāb:

1. **şeh-i ʿālī-cenāb:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce soylu sultan // sevgili.

İltifāt itmez dirīġā ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ġam helāk itdi bizi ṣun sāḳiyā luṭf it şarāb

şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha:

1. **şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı yüce yaratılışlı şah.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

şeh-i ʿālī-neseb:

1. **şeh-i ʿālī-neseb:**
Kaside 22
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yüce soylu şah.

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ:

1. **şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ:**-*uñ*
Kaside 34
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem makamlı padişahı.

Şeh-i Cem-cāh-ı devrānuñ güzīde Ṣadr-ı dīvānı
Şehenşāh-ı cihān-gīrüñ sipeh-sālār-ı manṣūrı

şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān:

1. **şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı şanı yüce padişah.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

şeh-i Cem-rütbe:

1. **şeh-i Cem-rütbe:**
Gazel 143
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı, Cem gibi şanı yüce padişah.

Şeh-i Cem-rütbe Sulṭān Aḥmed-i ferḫunde ṭalʿat kim
Bahār-ı bāġ-ı devletdür cemāl-i ʿālem-efrūzı

şeh-i dānişver:

1. **şeh-i dānişver:**
Kaside 46
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İlim sahibi padişah.

Ḳadrin aʿlā bile gitdükce şeh-i dānişver
Her ne müşkil işi düşse ola Allāh muʿīn

şeh-i ekrem:

1. **şeh-i ekrem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi padişah.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi

şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār:

1. **şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zamanın şerefli padişahı / şerefi felekler kadar yüce olan padişah.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

şeh-i ḫāversitān:

1. **şeh-i ḫāversitān:**
Kaside 52
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Doğunun padişahı // güneş.

Çūp-ı zerrīn ile eyler her seḥer ıẓhār-ı şevḳ
Olmaġa derbān-ı dergāhı şeh-i ḫāversitān

şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem:

1. **şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem:**
Kaside 51
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Gezegen maiyetli, ay köleli padişah.

Kişver-i cāha cihān-dāver-i gerdūn-mesned
Mülk-i luṭfa şeh-i meh-çāker-i seyyāre-ḥaşem

şeh-i meh-kevkebe:

1. **şeh-i meh-kevkebe:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Ay ihtişamlı (ay gibi parlayan) padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı ẕī-şān
Şāh-ı seyyāre-ḥaşem māh-ı memālik-ārā

2. **şeh-i meh-kevkebe:**
Gazel 34
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ay ihtişamlı (ay gibi parlayan) padişah.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

şeh-i merdüm-nihād:

1. **şeh-i merdüm-nihād:**
Kaside 25
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yüce yaratılışlı (her türlü iyi vasıfları üstünde toplayan, izzetli) padişah.

Görmedi işitmedi bu ana dek kimse daḫi
Böyle istiʿdāda mālik bir şeh-i merdüm-nihād

şeh-i ṣāḥib-dil:

1. **şeh-i ṣāḥib-dil:**
Kaside 24
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yürekli, cesur padişah.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

şeh-i ṣāhib-ḥüner:

1. **şeh-i ṣāhib-ḥüner:**
Kaside 8
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Marifet sahibi, hünerli padişah.

Ey şeh-i ṣāḥib-ḥüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdunı āsān bulur

şeh-i suhan:

1. **şeh-i suḫan:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz padişahı.

Cem-rütbe şeh-i suḫan ḳalem-rev
Meh-kevkebe pādişāh-ı maʿnā

şeh-i tācver eyler:

1. **şeh-i tācver eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Taç sahibi padişah etmek.

Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

şeh-i tahtgeh-i memleket-i dāniş:

1. **şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş:**
Kaside 51
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
İlim irfan ülkesi payitahtının padişahı, ilim irfan ülkesinin tahtına oturan padişah.

O şeh-i taḫtgeh-i memleket-i dāniş kim
Mülk-i maʿnāda Süleymānlıġ ider bī-ḫātem

şeh-i vālā-güher:

1. **şeh-i vālā-güher:**
Kaside 18
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yüksek cevherli / değerli padişah.

Şeh-i vālā-güher Sulṭān Murād-ı dād-güster kim
ʿAdāletde naẓīri gelmemişdür daḫi dünyāya

şeh-i vālā-mekāndur:

1. **şeh-i vālā-mekāndur:***-dur*
Kaside 5
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yüce mekânlı / mekânı yüce şah.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur:

1. **şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur:***-dur*
Kaside 51
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -

Sevinç ve şenlik ülkesinin altın sancaklı padişahı.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

şeh-i ẕī-şān:

1. **şeh-i ẕī-şān:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

Ḫān Murād ol şeh-i ẕī-şān ki Ḫudādan dilerin
Ḥaşre dek devlet ile ʿāleme sulṭān olsun

şeh-i ẕī-şānsın:

1. **şeh-i ẕī-şānsın:**-*sın*
Kaside 15
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

şeh-kāse-i yektā-yı faġfūrī:

1. **şeh-kāse-i yektā-yı faġfūrī:**
Kaside 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çin porseleninden yapılmış eşsiz büyük kâse.

Cihān ṣaḥnında bir āmāde bezm-i ḫaṣ-ı şāhāne
Felek bezminde bir şeh-kāse-i yektā-yı Faġfūrī

Şehnāme-i belaġata:

1. **Şehnāme-i belaġata:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Belagat örneği olan Şehname (Firdevsî'nin akıcı ve sade bir dille yazdığı İran'ın efsanevi tarihini anlatan ünlü eseri).

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

Şehnāme-i endīşemüñ:

1. **Şehnāme-i endīşemüñ:**-*m, -üñ*
Kaside 13
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Düşünce Şehnamesi (Firdevsî'nin 60 bin beyitlik Şehnâmesi'ne atıfla düşüncenin /hayalin çokluğu kastedilmiştir).

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek Şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

şehnāz eylemiş:

1. **şehnāz eylemiş:**-*miş*
Kaside 57
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Şehnaz makamında icrada bulunmak.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur:

1. **şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dokuz revaklı gökyüzü tahtı.

Şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur mesnedi
ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

şehper:

1. **şehper:**
Kaside 20
Mısra: **28**
Kuş kanadındaki uzun tüy.

Serīr-i devletine ʿarş-ı rifʿat nerdübān pāye
Külāh-ı cāhına bāl-i Hümā-yı salṭanat şehper

2. **şehper:**
Kaside 35
Mısra: **110**
Kuş kanadındaki uzun tüy /kanat.

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

şehper-i bāl-i melekdendür:

1. **şehper-i bāl-i melekdendür:**-*den, -dür*
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Melek kanadının tüyü.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

şehper-i melek:

1. **şehper-i melek:**
Kaside 29
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Melek kanadı.

Serāy-ı devletine şehper-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

<u>şehper-i şeb-reng-i ġurāb:</u>

1. **şehper-i şeb-reng-i ġurāb:**
Kaside 31
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Karganın gece renkli /siyah uzun tüyü.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

<u>şeh-perr-i küleh olur:</u>

1. **şeh-perr-i küleh olur:***-u, -r*
Kaside 14
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Külah sorgucu olmak.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

<u>şehr:</u>

1. **şehri:***-i*
Gazel 127
Mısra: **2**
Şehir, kent.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

<u>şehr-bānū-yı şebistān-ı hayāl:</u>

1. **şehr-bānū-yı şebistān-ı ḫayāl:**
Kaside 16
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hayal yatak odasının melikesi /gelini.

Bikr-i fikrüm şehr-bānū-yı şebistān-ı ḫayāl
Ṭabʿ-ı şūḫum ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār

<u>şehr-i dārü'l-mülk-i dil:</u>

1. **şehr-i dārü'l-mülk-i dil:**
Kaside 47
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gönül mülkünün başkenti.

Nihānī bir nigehle çeşmi biñ fitne ider peydā
Anuñçün şehr-i dārü'l-mülk-i dil pür-şūr u ġavġādur

<u>şehr-i dilüñ:</u>

1. **şehr-i dilüñ:***-üñ*
Kaside 14
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gönül şehri // âşığın kalbi, gönlü.

Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

<u>şehr-i Edrine:</u>

1. **şehr-i Edrine:**
Kaside 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Edirne şehri.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

<u>şehr-i ḫoş-āb u hevā:</u>

1. **şehr-i ḫoş-āb u hevā:**
Kaside 51
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Havası ve suyu güzel şehir.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

<u>şehr-i laṭīfe:</u>

1. **şehr-i laṭīfe:***-e*
Kaside 51
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Güzel, hoş şehir.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

<u>şehr-i mükerrem:</u>

1. **şehr-i mükerrem:**
Kaside 51
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aziz, muhterem ay.

Ey ḫoş ol şehr-i mükerrem ki ola hemvāre
Böyle bir ʿıyd-ı hümāyūn ile ḳadri ekrem

<u>şehriyār-ı āsmān-mesned:</u>

1. **şehriyār-ı āsmān-mesned:**
Kaside 14
Mısra: **53**

Kelime Tipi: -
Gökyüzü makamlı hükümdar // makamı, rütbesi yüce hükümdar.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

şehriyār-ı dād-güster:

1. **şehriyār-ı dād-güster:**
Kaside 8
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Adalet yayan padişah.

ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-i ʿahd-i Nūşirvān bulur

Şehrizor:

1. **Şehrizor:**
Kaside 22
Mısra: **8**
Kuzey Irak'ta tarihî bölge (Şehrizor Eyaleti / Kerkük Sancağı).

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Baṣra vü Baġdād u Ahvāzı

şehryārā:

1. **şehryārā:**
Kaside 16
Mısra: **55**
Ey hükümdar.

Kāmkārā Şehryārā Ḫusrevā Şāhenşehā
Ey cihān-dāver şeh-i gerdūn-cenāb-ı rūzgār

şehryār-ı şeh-nişān:

1. **şehryār-ı şeh-nişān:**
Kaside 16
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Padişahlar atayan padişah.

Şehryār-ı şeh-nişān ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān
Ḳuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār

şehsüvār-ı ʿālem-ārā:

1. **şehsüvār-ı ʿālem-ārā:**
Kaside 14
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cihanı süsleyen usta binici.

Şehsüvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āftāb u aḫteri

şeh-süvār-ı dil-āver:

1. **şeh-süvār-ı dil-āver:**
Kaside 30
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cesur usta binici.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

şeh-süvār-ı dilīr:

1. **şeh-süvār-ı dilīr:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yiğit, cesur usta binici.

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān:

1. **şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān:**
Kaside 13
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Zamanın gösterişli alaca ata iyi bineni // zamanın kahramanı, yiğidi.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

şeh-süvār-ı endīşe:

1. **şeh-süvār-ı endīşe:**
Kaside 45
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin usta binicisi.

Ġubārına iremez şeh-süvār-ı endīşe
Ne deñlü raḫş-ı ḫayāle virürse mişvārı

şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb:

1. **şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb:**
Kaside 34
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kahraman yıldızlı /bahtlı usta binici.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

şehsüvār-ı memleket:

1. **şehsüvār-ı memleket:**
Kaside 15
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Memleket kahramanı (büyük süvari).

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḥātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

şehsüvār-ı nāmver:

1. **şehsüvār-ı nāmver:**
   Kaside 14
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Ünlü binici (ata binen).

Āftāb-ı baḥr u ber ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-güşā-yı ṣaf-deri

şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān:

1. **şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān:**
   Kaside 21
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Neriman azametli şanlı şehsüvar.

O şeh-süvār-ı Nerīmān-şükūh-ı ẕī-şān kim
Cihāna şaʿşaʿa-bār oldı berḳ-ı ṣamṣāmı

şehsüvār-ı ṣaf-deri:

1. **şehsüvār-ı ṣaf-deri:***-i*
   Kaside 14
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Düşman saflarını yaran usta binici.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet:

1. **şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet:**
   Kaside 31
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Mutluluk meydanı safının en iyi binicisi.

Şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı ẓafer pīş-i rikābında şitāb

şeh-süvār-ı ṭabʿum:

1. **şeh-süvār-ı ṭabʿum:***-u, -m*
   Kaside 52
   Mısra: **112**
   Kelime Tipi: -
   Şairliğin usta binicisi.

ʿArṣa-i pehnā-yı maʿnāyı ḳılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ṭabʿum itse raḫş-ı fikri zīr-i rān

şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān:

1. **şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān:**
   Kaside 45
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Tehemten (Rüstem) haşmetli şanlı binici /yiğit.

O şeh-süvār-ı Tehemten- şükūh-ı ẕī-şān
Revādur olsa eger Ḳahramān silaḥdārı

şeh-zāde:

1. **şeh-zāde:**
   Kaside 19
   Mısra: **1**
   Hükümdar oğlu.

İki şeh-zāde kim her biri bir rūḥ-ı muṣavverdür
Dü nūr-ı çeşm-i yektā pādişāh-ı heft-kişverdür

2. **şeh-zāde:**
   Kaside 18
   Mısra: **73**
   Hükümdar oğlu.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā:

1. **şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā:**
   Kaside 19
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Cihanı süsleyen şehzadeler.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

şeh-zāde-i pākīze-gevherdür:

1. **şeh-zāde-i pākīze-gevherdür:***-dür*
   Kaside 19
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Temiz yaratılışlı şehzade.

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür:

1. **şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür:***-dür*
   Kaside 19
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Ay gibi parlak ve güzel yüzlü yüce soylu şehzade.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur

şekīb:

1. **şekīb:**
   Gazel 14
   Mısra: **8**
   Sabır, tahammül.

Cezbe-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

şekl:

1. **şeklini:***-i, -n, -i*
   Gazel 90
   Mısra: **6**
   Şekil, biçim, görünüş.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Kes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

2. **şeklini:***-i, -n, -i*
   Kaside 39
   Mısra: **68**
   Şekil, biçim, görünüş.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

3. **şekl:**
   Kaside 41
   Mısra: **109**
   Şekil, biçim, görünüş.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

4. **şeklin:***-i, -n*
   Kaside 45
   Mısra: **15**
   Şekil, biçim, görünüş.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

şekle ḳoyup:

1. **şekle ḳoyup:***-up*
   Kaside 10
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Belli bir şekle girmesini sağlamak, biçim kazandırmak.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

şekvā eylesün:

1. **şekvā eylesün:***-sün*
   Gazel 57
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Şikâyet etmek, sızlanmak.

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

şekvā ider:

1. **şekvā ider:***-er*
   Gazel 97
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Şikâyet etmek, sızlanmak.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

şekvā-yı zamāne:

1. **şekvā-yı zamāne:**
   Kaside 41
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: -
   Zamandan yakınma.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār:

1. **şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın cevr ü cefasından şikâyet.

Başla duʿā itmege Nefʿī yeter
Şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār

şeleng urur:

1. **şeleng urur:***-u, -r*
   Kaside 37
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Sıçrayıp atlamak, takla atmak.

Ḫusrev-i reʿyidür ol ṣaf-der-i yektā kim urur
Heft-seyyāre-i peyk gibi rikābında şeleng

şemʿ:

1. **şemʿa:***-a*
   Kaside 27
   Mısra: **65**
   Mum.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

2. **şemʿa:**-*a*
Kaside 50
Mısra: **68**
Mum.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

3. **şemʿ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Mum.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

4. **şemʿ:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Mum.

Biz nʾeyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

5. **şemʿ:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Mum.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

6. **şemʿa:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **64**
Mum.

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şeh-perr-i küleh pervānenüñ bāl ü peri

7. **şemʿa:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **23**
Mum.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

8. **şemʿ:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Mum // sevgili.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

<u>**şemāʾil:**</u>

1. **şemāʾili:**-*i*
Kaside 45
Mısra: **11**
Dış görünüş.

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

<u>**şemāīl-i ḫūbāna:**</u>

1. **şemāīl-i ḫūbāna:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Güzellerin dış görünüşü.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

<u>**şemāme-i ʿanber iderdi:**</u>

1. **şemāme-i ʿanber iderdi:**-*er, -di*
Kaside 32
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu yapmak, güzel kokulu yapmak.

İderdi kūy-ı zemīni şemāme-i ʿanber
Ger itse nükhet-i ḫulḳı cihāna neşr-i şemīm

<u>**şemʿ-i bārgehi:**</u>

1. **şemʿ-i bārgehi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Sarayın mumu.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

<u>**şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī:**</u>

1. **şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī:**
Kaside 27
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kutsal meclisi aydınlatan mum.

Çerāġ-ı reʾyidür ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña itmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

<u>**şemʿ-i bī-fürūġa:**</u>

1. **şemʿ-i bī-fürūġa:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şulesiz, ışıksız mum.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

<u>**şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī olmış:**</u>

1. **şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī olmış:**-*mış*
Kaside 49
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Akıllılık ve anlayış meclisini süsleyen mum.

O dānā-yı bülend-aḫter ki olmış neyyir-i reʾyi
Cihānda şemʿ-i cemʿ-ārā-yı bezm-i derk ü huşyārī

şemʿ-i cemʿ-efrūza:

1. **şemʿ-i cemʿ-efrūza:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meclisi aydınlatan mum.

Bezm-i bāġ içre dönüp bir şemʿ-i cemʿ-efrūza gül
Virdi revnaḳ meclis-i şāhenşeh-i nev-rūza gül

şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem:

1. **şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem:**
Kaside 16
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dünya meclisinin mumu.

Şeb-çerāġ-ı dūdmān-ı salṭanat Sulṭān Murād
Şemʿ-i cemʿ-i bezm-i ʿālem āftāb-ı rūzgār

şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret:

1. **şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret:**
Kaside 28
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Dünya sarayı vezirliğinin mumu.

Şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret ki şuʿlesi
Meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur

şemʿ-i eyvān-ı felek:

1. **şemʿ-i eyvān-ı felek:**
Kaside 56
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Felek köşkünün mumu // gökyüzünün mumu.

Pertev-i ḫūrşīd-i reʾyi şemʿ-i eyvān-ı felek
Sāye-i çetr-i celāli ḫāl-i ruḫsār-ı zemīn

şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese:

1. **şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese:**-*se*
Kaside 51
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Hava kabarcığı fanusunda mum yapmak.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

şemʿ-i fikrümle:

1. **şemʿ-i fikrümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 8
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Düşünce mumu.

Enveri̱-i rūzgārum kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żıyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

şemʿ-i ġama:

1. **şemʿ-i ġama:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gam mumu.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

şemʿ-i ḥarem:

1. **şemʿ-i ḥarem:**
Kaside 7
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Harem mumu.

Kaʿbe-i ʿiṣmetine nūr-ı Hüdā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

şemʿ-i İlāhī:

1. **şemʿ-i İlāhī:**
Kaside 47
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İlahî mum, İlahî nur // güneş.

Çerāġ-ı baḫt-ı bīdārıdur ol şemʿ-i İlāhī kim
Melāʾik aña pervāne felek fānūs-ı mīnādur

şemʿ-i kāfūrī:

1. **şemʿ-i kāfūrī:**
Kaside 34
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Beyaz renkli, güzel kokulu mum.

Gülistānında şeb encümle sünbülzār-ı pür-şeb-nem
Şebistānında ḫurşīd-i seḥer bir şemʿ-i kāfūrī

2. **şemʿ-i kāfūrī:**
Kaside 52

Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Beyaz renkli, güzel kokulu mum.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

şemʿ-i meh:

1. **şemʿ-i meh:**
Kaside 51
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ay mumu // ay ışığı.

Şemʿ-i meh pertev-i bezm-i ḥarem-i dīn ü düvel
Māh-ı ḫurşīd-i fürūġ-ı felek-i cūd u himem

şemʿ-i mihr ü māhıdur:

1. **şemʿ-i mihr ü māhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ay ve güneş mumu.

Tā ki rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān
Felegüñ şemʿ-i mihr ü māhıdur

şemʿ-i mihr-i raḫşānı:

1. **şemʿ-i mihr-i raḫşānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin mumu.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

şemʿ-i muʿanber:

1. **şemʿ-i muʿanber:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu, güzel kokulu mum.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

şemʿ-i münīr eyler:

1. **şemʿ-i münīr eyler:***-r*
Kaside 39
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Parlak mum yapmak.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān:

1. **şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān:**
Kaside 52
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Mücevherle bezenmiş şamdanın mumu // yıldızlı gökyüzü ve ay.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

şemʿ-i naẓmumla:

1. **şemʿ-i naẓmumla:***-u, -m, -la*
Kaside 57
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Şiir mumu.

Şemʿ-i naẓmumla felek fer bula eṭrāfında
Çarḫ urup itmeye pervāne-i himmet pervāz

şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn:

1. **şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn:**
Kaside 56
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dördüncü feleğin mumu // güneş.

Māh-ı mülk-ārā-yı gerdūn-ı vezāret kim olur
Nūr-ı reʾyinden nihān şemʿ-i revāḳ-ı çārümīn

şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür:

1. **şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür:***-i, -dür*
Kaside 55
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Düşünce nurunun çok parlak ışığının mumu.

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

şemʿ-i rūyuñ:

1. **şemʿ-i rūyuñ:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak yüz.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

şemʿ-i şeb-i hicrān:

1. **şemʿ-i şeb-i hicrān:**
Gazel 84
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesi mumu.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

şemʿ-i şebistān-ı felek:

1. **şemʿ-i şebistān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Feleğin gece mumu // ay.

Ol cihān-bān-ı kerem-güster ü Cem-meşreb kim
ʿAks-i cām-ı zeridür şemʿ-i şebistān-ı felek

şemʿ-i şebistān-ı suḫan:

1. **şemʿ-i şebistān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Söz gecesinin mumu.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vaẓʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

şemʿ-i sebz:

1. **şemʿ-i sebz:**
Kaside 30
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yeşil mum.

Erince kīse-i sebz ile destüme ṣandım
Ki şemʿ-i sebz sepīde fitīl ola ānı

şemʿ-i şevḳ-engīz olur:

1. **şemʿ-i şevḳ-engīz olur:***-u, -r*
Gazel 52
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neşe veren, şevk veren mum olmak.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

şemʿ-i żiyā-güster-i ʿālem:

1. **şemʿ-i żiyā-güster-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Âlemin ışık yayan, ışık veren mumu // cihanı aydınlatan mum.

Cemşīd-i zamān tācver-i maşrıḳ u maġrib
Ḫūrşīd-i zemīn şemʿ-i żiyā-güster-i ʿālem

şemīm:

1. **şemīmi:***-i*
Kaside 58
Mısra: **60**
Güzel koku.

Olurdı belki ḫarīdār-ı misk olanlara hep
Şemīmi cānib-i iḳlīm-i Rūma rāh-nümūn

şemīm-i ḫulḳını:

1. **şemīm-i ḫulḳını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 21
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Huy, ahlak ve kişiliğin güzel kokusu.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

2. **şemīm-i ḫulḳını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 36
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Huy, ahlak ve kişiliğin güzel kokusu.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine:

1. **şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine:**
Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Edirne'nin halis misk kokusu.

Nükhet-i ḫulḳıyla ḫoş-būy oldı ḫāki ol ḳadar
Rūmı Çīn itdi şemīm-i müşk-nāb-ı Edrine

şemīm-i suḫanum:

1. **şemīm-i suḫanum:***-u, -m*
Kaside 9
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Sözün/şiirin güzel kokusu.

Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i suḫanum nükhet-i cāndur

şemīm-i sünbül ü nesrīnini:

1. **şemīm-i sünbül ü nesrīnini:**-*i, -n, -i*
Kaside 13
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gülün ve sümbülün güzel kokusu.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla:

1. **şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 18
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın sümbül kokusu.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı:

1. **şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yaratılış, tabiat saçının kokusu.

Şemīm-i ṭurra-i ḫulḳı irişse evc-i aʿlāya
Olurdı gūyiyā çarḫ-ı müşebbek micmer-i ʿanber

şemme:

1. **şemmesi:**-*si*
Kaside 33
Mısra: **69**
Çok az miktar, zerre miktarı.

Bād-ı çemen-i ḫulḳı ki bir şemmesi anuñ
Sermāye-i būy-ı dem-i müşgīn-i ṣabādur

2. **şemmesiyle:**-*si, -y, -le*
Kaside 18
Mısra: **62**
Çok az miktar, zerre miktarı.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

3. **şemmesini:**-*si, -n, -i*
Kaside 28
Mısra: **57**
Çok az miktar, zerre miktarı.

Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa:

1. **şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa:**
Kaside 31
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Feleğin peçesini yere atan güneşi.

Nehyi bu mertebe rüsvālığına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa:

1. **şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa:**-*a*
Kaside 31
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Feleğin peçesini yere atan güneşi.

Nehyi bu mertebe rüsvālığına münkir olup
İtse ger şemse-i burḳaʿ-fiken-i çarḫa ʿitāb

şemse-i şeffāf:

1. **şemse-i şeffāf:**
Kaside 46
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Şeffaf, saydam güneş motifi.

Nedür ol mermer-i berrāḳ ile ol ḥavż-ı laṭīf
Nedür ol şemse-i şeffāf ile ol şāh-nişīn

şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur:

1. **şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 81
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Binanın) kemer ve saçağındaki güneş motifi.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

şems-i duḥādur:

1. **şems-i duḥādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
‘Kuşluk (vaktinin) güneşi’; güneşin en parlak ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman.

ʿAhdi çemen-i memlekete mevsim-i nev-rūz
Reʾyi felek-i salṭanata şems-i duḥādur

şems-i ḫūrşīd-eser:

1. **şems-i ḫūrşīd-eṡer:**
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Güneş tesirli / güneş haşmetli hükümdar.

Şems-i ḫūrşīd-es̱er encümen-i çār erkān
Serv-i ṭāvūs-ḫırām-ı çemen-i heft iḳlīm

şemşīr:

1. **şemşīri:**-*i*
   Kaside 5
   Mısra: **65**
   Kılıç.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

2. **şemşīr:**
   Kaside 20
   Mısra: **60**
   Kılıç.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

3. **şemşīrine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 37
   Mısra: **22**
   Kılıç.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

4. **şemşīrden:**-*den*
   Gazel 10
   Mısra: **8**
   Kılıç.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

5. **şemşīri:**-*i*
   Kaside 4
   Mısra: **70**
   Kılıç.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

6. **şemşīri:**-*i*
   Kaside 9
   Mısra: **73**
   Kılıç.

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

7. **şemşīre:**-*e*
   Kaside 12
   Mısra: **5**
   Kılıç.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

8. **şemşīrüñ:**-*üñ*
   Kaside 14
   Mısra: **13**
   Kılıç.

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaks ile anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlüferī

9. **şemşīr:**
   Kaside 27
   Mısra: **6**
   Kılıç.

Ne pāşā ʿālem-ārā āftāb-ı maṭlaʿ-i nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa fetḥ itdi dünyāyı

10. **şemşīri:**-*i*
   Kaside 28
   Mısra: **71**
   Kılıç.

Şemşīri gül gül itdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

11. **şemşīrden:**-*den*
   Kaside 55
   Mısra: **86**
   Kılıç.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

12. **şemşīrini:**-*i, -n, -i*
   Gazel 24
   Mısra: **5**
   Kılıç.

Almış ele Rüstem gibi şemşīrini ġamze
Olmış aña müjgānları ṣaf ṣaf sipeh-i mest

13. **şemşīri:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **102**
   Kılıç // kalem.

Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

14. **şemşīrini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 8
   Mısra: **18**
   Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

<u>şemşīr çeküp:</u>

1. **şemşīr çeküp:**-*üp*
Kaside 25
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kılıç çekmek; saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Geh Stanbūl ola gāhī Edrine cevlāngehi
Geh çeküp aʿdāya şemşīr eyleye ʿazm-i cihād

<u>şemşīr-i bürrānı:</u>

1. **şemşīr-i bürrānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç.

Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

<u>şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı:</u>

1. **şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korkusuz, pervasız keskin kılıç.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

<u>şemşīr-i cefādur:</u>

1. **şemşīr-i cefādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Cefa, eziyet kılıcı.

Dil-beste esīrān ḫam-ı zülfine gerçi
Ebrūlarınuñ çekdügi şemşīr-i cefādur

<u>şemşīr-i cevherdāruñı:</u>

1. **şemşīr-i cevherdāruñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 25
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Mücevherlerle süslü kılıç.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

<u>şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur:</u>

1. **şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihanı hükmü altına alan dil kılıcı.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīġı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

<u>şemşīr-i ġamzesin çekdükce:</u>

1. **şemşīr-i ġamzesin çekdükce:**-*dükce*
Kaside 4
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Gamze kılıcını çekmek // öfkeyle yan yan bakmak.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

<u>şemşīr-i ḫaṭībe:</u>

1. **şemşīr-i ḫaṭībe:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Hatibin kılıcı (kılıçla fethedilen yerlerde, eskiden hatipler, Cuma ve Bayram hutbelerine kılıçla çıkar ve ona dayanarak hutbelerini okurlardı).

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

<u>şemşīr-i istiġnāsı:</u>

1. **şemşīr-i istiġnāsı:**-*sı*
Gazel 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazlılık kılıcı.

Ḳatl-i ʿuşşāḳ itmeden ʿār eylemezdi ġamzesi
Olmasa şemşīr-i istiġnāsı ger ṣād-āb-ı nāz

<u>şemşīr-i ḳażādur:</u>

1. **şemşīr-i ḳażādur:**-*dur*
Gazel 108
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaza kılıcı, Allah'ın takdiri.

Ġamzeñden emīn olmaḳ mümkin mi dil-i ʿāşıḳ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ḳażādur bu

<u>şemşīr-i kīn çeker:</u>

1. **şemşīr-i kīn çeker:**-*er*
Kaside 56
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kin kılıcı çekmek.

Ṣubḥ ammā ṣubḥ-ı rūz-ı devlet-i ferḫunde-fāl
Kim çeker ḫūrşīdi ḫaṣm-ı devlete şemşīr-i kīn

şemşīr-i mücevher:

1. **şemşīr-i mücevher:**
Kaside 11
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
(Kabzası) mücevher işlemeli kılıç.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

şemşīr-i vālā-gevheri:

1. **şemşīr-i vālā-gevheri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cevheri yüce kılıç, kıymetli cevherden yapılmış kılıç.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı n'eyler ol
Çarḫa çekme bir daḫi şemşīr-i vālā-gevheri

şemşīr-i zebān:

1. **şemşīr-i zebān:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫuṭbe-i emn ü emānıdur sözüm

şemşīr-i zebān çeksem:

1. **şemşīr-i zebān çeksem:**-*se, -m*
Kaside 24
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcını çekmek // yermeye, hicvetmeye başlamak.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

şemşīr-i zebāndur:

1. **şemşīr-i zebāndur:**-*dur*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

şemşīr-i zebānumdan:

1. **şemşīr-i zebānumdan:**-*u, -m, -dan*
Kaside 10
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Ol ṣaf-der-i düşmen-küş-i naẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

şemşīr-i zebānumla:

1. **şemşīr-i zebānumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 41
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // keskin iğneleyici, yaralayıcı dil.

Şemşīr-i zebānumla cezāsını bulurlar
Baḫteklik iderlerse aḥibbā-yı zamāne

şenlik:

1. **şenlik:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Şen olma durumu, sevinç, neşe.

Gencīne-i derd eyledi her gūşesini ġam
Maʿmūre-i ḫāṭırda ḳalur mı daḫi şenlik

2. **şenlige:**-*e*
Gazel 127
Mısra: **3**
Mamurluk, gelişip güzelleşme, bayındır duruma gelme.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

şerʿ:

1. **şerʿ:**
Kaside 56
Mısra: **87**
Şeriat.

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

2. **şerʿ:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Şeriat // kanun.

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

şer:

1. **şeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **32**
Kötülük, fenalık.

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

2. **şer:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Kötülük, fenalık.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

3. **şer:**
Kaside 46
Mısra: **64**
Kötülük, fenalık.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

şerār:

1. **şerār:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Kıvılcım.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

2. **şerār:**
Kaside 30
Mısra: **44**
Kıvılcım.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

3. **şerārı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **73**
Kıvılcım.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

şerār-ı āh-ı bülbüldür:

1. **şerār-ı āh-ı bülbüldür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bülbülün (ateşli) ahının kıvılcımı.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

şerār-ı āteş-i ḳahruñ:

1. **şerār-ı āteş-i ḳahruñ:**-*u, -ñ*
Nazm 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahır (ezme, mahvetme) ateşinin kıvılcımları.

El-amān ey şāh-ı ṣadr-ı ḫusrev-i gerdūn-ḳıbāb
Dilleri itmiş şerār-ı āteş-i ḳahruñ kebāb

şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ʿUmrān:

1. **şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ʿUmrān:**
Kaside 48
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Umran'ın Musa'sının ateşinin kıvılcımı, Umran oğlu Musa'nın ateşinin kıvılcımı.

Şerār-ı āteş-i Mūsā-yı ʿUmrān
Ḫavāṣṣ-ı muʿciz-i ʿĪsā-yı Meryem

şerār-ı şemʿ-i suḫan:

1. **şerār-ı şemʿ-i suḫan:**
Kaside 58
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Söz/şiir mumunun kıvılcımı.

Gören ṣanur bu iki ḥālet ile noḳṭaların
Şerār-ı şemʿ-i suḫan şeb-nem-i gül-i mażmūn

şerbet:

1. **şerbetden:**-*den*
Terkib-bend 1
Mısra: **73**
Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

şerbet-i şehd-i muṣaffā olur:

1. **şerbet-i şehd-i muṣaffā olur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Saf bal şerbeti hâline gelmek.

Leẕẕetinden kim oḳursa suḫan-ı şīrīnüm
Şerbet-i şehd-i muṣaffā olur aġzında luʿāb

şeref:

1. **şeref:**
    Kaside 17
    Mısra: **105**
    Kıymet, değer // yücelik.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

2. **şeref:**
    Kaside 20
    Mısra: **85**
    Kıymet, değer // yücelik.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

3. **şeref:**
    Kaside 32
    Mısra: **51**
    Kıymet, değer // yücelik.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

4. **şerefle:**-*le*
    Kaside 34
    Mısra: **32**
    Kıymet, değer // yücelik.

ʿAceb mi āsmāne ser-fürū itmezse ʿömrinde
Mücerred bu şerefle āstān-rūbān maʿẕūrı

5. **şerefle:**-*le*
    Kaside 51
    Mısra: **31**
    Kıymet, değer // yücelik.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

6. **şeref:**
    Kıt'a-ı Kebir 6
    Mısra: **15**
    Kıymet, değer // yücelik.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

7. **şerefden:**-*den*
    Kıt'a-ı Kebir 6
    Mısra: **14**
    Kıymet, değer // yücelik.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

8. **şeref:**
    Kıt'a-ı Kebir 1
    Mısra: **26**
    Onur, haysiyet.

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

şeref bula:

1. **şeref bula:**-*a*
    Kaside 51
    Mısra: **111**
    Kelime Tipi: -
    Şeref kazanmak, şereflenmek.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

şeref buldı:

1. **şeref buldı:**-*dı*
    Kaside 3
    Mısra: **14**
    Kelime Tipi: -
    Şeref kazanmak, şereflenmek.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

2. **şeref buldı:**-*dı*
    Kaside 57
    Mısra: **21**
    Kelime Tipi: -
    Şeref kazanmak, şereflenmek.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

şeref bulsun:

1. **şeref bulsun:**-*sun*
    Gazel 143
    Mısra: **17**
    Kelime Tipi: -
    Şeref kazanmak, şereflenmek.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

2. **şeref bulsun:**-*sun*
    Kaside 4
    Mısra: **115**
    Kelime Tipi: -
    Şeref kazanmak, şereflenmek.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

şeref virdi:

1. **şeref virdi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

şeref vire:

1. **şeref vire:**-*e*
Kaside 32
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

şeref virmedi:

1. **şeref virmedi:**-*me, -di*
Kaside 40
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ki böyle Pāşā
Ṣadr-ı dīvāna şeref virmedi bundan aḳdem

şeref virüp:

1. **şeref virüp:**-*üp*
Kaside 38
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

şeref-bahş-ı serīr-i bārgāh-ı ʿarş-pīrāye:

1. **şeref-baḫş-ı serīr-i bārgāh-ı ʿarş-pīrāye:**
Kaside 18
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Arşı süsleyen sarayın tahtını şereflendiren.

Bisāṭ-endāz-ı dīvān-ḫāne-i taḫt-ı Süleymānī
Şeref-baḫş-ı serīr-i bārgāh-ı ʿarş-pīrāye

şeref-bahş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb:

1. **şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb:**
Kaside 31
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Cem'in tahtına ve Darab'ın tacına şeref veren.

Ṣadr-ı ʿālī-naẓarā āṣaf-ı ṣāḥib-hünerā
Ey şeref-baḫş-ı serīr-i Cem ü tāc-ı Dārāb

şeref-bahş-ı serīr-i salṭanat:

1. **şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Saltanat tahtını şereflendiren, hükümdarlık makamına şeref veren.

Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı müselmānī

şeref-bahş-ı vezāret:

1. **şeref-baḫş-ı vezāret:**
Kaside 34
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Vezirlik rütbesine şeref veren.

Şeref-baḫş-ı vezāret mesned- efrūz-ı cihānbānī
Niẓāmü'l-mülk-i ʿahd ārāyiş-i āyīn-i düstūrī

şeref-bahş-ı zamāndur:

1. **şeref-baḫş-ı zamāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zamanı şereflendiren.

Ol şāh-ı kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūnı şeref-baḫş-ı zamāndur

şeref-i ʿaḳl-ı mücerred:

1. **şeref-i ʿaḳl-ı mücerred:**
Kaside 50
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Saf aklın yüceliği.

Luṭf-ı ṭabʿı şeref-i ʿaḳl-ı mücerred gibi ḫāṣṣ
Feyż-i desti kerem-i ebr-i bahārī gibi ʿām

şeref-i bahtı:

1. **şeref-i baḫtı:**-*ı*
Kaside 51
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Talihin haysiyeti, yüceliği.

Sebeb-i ḳadri anuñ ʿıyd-ı mübārek-fıṭrat
Şeref-i baḫtı bunuñ dāver-i ferḫunde- şiyem

şeref-i devlet ü dīn:

1. **şeref-i devlet ü dīn:**
   Kaside 24
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   Dinin ve devletin yüz akı, iftiharı.

Ḫalef-i dūde-i ādem şeref-i devlet ü dīn
Faḫr-ı insān u melek ḥāṣıl-ı devrān-ı felek

şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür:

1. **şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür:***-dür*
   Kaside 59
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Anadolu ve İran memleketinin övüncü.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Ẕātuñ şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür

şereng:

1. **şereng:**
   Kaside 37
   Mısra: **72**
   Zehir.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

şereng ider:

1. **şereng ider:***-er*
   Kaside 56
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Zehir hâline getirmek.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

şerer:

1. **şereri:***-i*
   Kaside 29
   Mısra: **62**
   Kıvılcım.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

2. **şereri:***-i*
   Kaside 51
   Mısra: **65**
   Kıvılcım.

Şemʿ-i fānūs-ı ḥabāb eylese ḥıfẓuñ şereri
Bād-ı ṣarṣarda güẕār itse aña virmez elem

3. **şereri:***-i*
   Kaside 7
   Mısra: **75**
   Kıvılcım.

Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

4. **şerer:**
   Kaside 59
   Mısra: **43**
   Kıvılcım.

Luṭfıyla şerer ḳaṭre-i bārān-ı bahārī
Ḳahrıyla nem-i āb-ı Ḫıżır reşḥa-i semdür

şerḥ idemem:

1. **şerḥ idemem:***-emem*
   Kaside 22
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Anlatmak, izah etmek.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

şerḥa:

1. **şerḥayı:***-y, -ı*
   Gazel 53
   Mısra: **1**
   Bıçak yarası, kesik ve yarık izi // yan bakış kılıcı yarası.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

2. **şerḥalarumdur:***-lar, -u, -m, -dur*
   Kaside 53
   Mısra: **84**
   Bıçak yarası, kesik ve yarık izi.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāġlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler:

1. **şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **84**
   Kelime Tipi: -
   Dürer şerhi gibi kitap yapmak (Dürer, Molla Hüsrev'in (ö. 885/1480) fikha dair Gurerü'l-ahkâm adlı eserine kendisinin yazdığı şerh).

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur:

1. **şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Tecellinin özelliklerinin açıklaması, izahı.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

şerḥ-i mütūn:

1. **şerḥ-i mütūn:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Metinlerin şerhi.

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

şerʿ-i keremi:

1. **şerʿ-i keremi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cömertlik kanunu.

Ḥükm-i ḳalemi ḥüccet-i iḥsān-ı muʿaccel
Şerʿ-i keremi nāsiḫ-i ḳānūn-ı selemdür

şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī:

1. **şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī:**
Kaside 10
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Allah'ın inceliklerle dolu bağışlayıcı kanunu.

Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin eks̱er
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

şerʿ-i nebiyy-i Mürsel:

1. **şerʿ-i nebiyy-i Mürsel:**
Kaside 53
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gönderilmiş peygamberin şeriatı // Hz. Muhammed'in getirdiği dinî hükümler.

Müftī-i maşrıḳ u maġrib ki ḳavī olmadadur
İctihādiyle anuñ şerʿ-i nebiyy-i Mürsel

Şerʿī-i Baġdādī:

1. **Şerʿī-i Baġdādī:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şerî-i Bağdâdî (Nef'î'nin bir kıtasında Urfî'ye denk tutulan ve "Bağdat-ı suhan" olarak methetilen şair).

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

şerm:

1. **şerm:**
Kaside 29
Mısra: **111**
Utanma, utanç, mahcubiyet.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

2. **şerminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 44
Mısra: **31**
Utanma, utanç, mahcubiyet.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

3. **şerm:**
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Utanma, utanç, mahcubiyet.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

şerm ü ḥicāb ider:

1. **şerm ü ḥicāb ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Utanmak.

Ol ki şāhān-ı felek-mertebe-i rūy-ı zemīn
ʿİẓam-ı şān u şükūhından ider şerm ü ḥicāb

şermende eyler:

1. **şermende eyler:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Utandırmak, mahcup duruma düşürmek.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

şermende idersin:

1. **şermende idersin:***-er, -sin*
Tesdis 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Utandırmak, mahçup etmek.

İdersin diye iḥsānımla eller gibi şermende
Ḳul olmaġı ḳabūl itmedim saña biñ cān ile ben de

şermende olur:

1. **şermende olur:***-u, -r*
Kaside 27
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Utanmak, mahçup olmak.

O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān u Ḫātem-i Ṭāyī

şermsār-ı dest-i deryā:

1. **şermsār-ı dest-i deryā:**
Kaside 55
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bolluk elinin utangacı (ihsanın bolluk, aşırı derecede verme elinin mahcubu).

Ḫāksār-ı dergeh-i ḳadr-i bülendüñ āsmān
Şermsār-ı dest-i deryā feyż-i iḥsānuñ seḥāb

şest-i destin:

1. **şest-i destin:***-i, -n*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Elindeki okçu yüzüğü // elin başparmağı.

Şest-i destin göreydi Toz Ḳoparan
Dergehine sürerdi rūy-ı niyāz

şeşt-i hümāyūnına:

1. **şeşt-i hümāyūnına:***-ı, -n, -a*
Kaside 3
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Mübarek, kutlu yüzük (okçuların parmaklarına taktıkları yüzük).

ʿĀferīn şeşt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

şeş-cihāt-ı maʿrifet:

1. **şeş-cihāt-ı maʿrifet:**
Kaside 12
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Marifetin her yönü // eşyanın hakikati.

Cevher-i ferdim heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

şeş-cihet:

1. **şeş- cihet:**
Kaside 62
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Altı taraf, altı yön.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

2. **şeş-ciheti:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **9**
Altı yön // her taraf.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

şeşper:

1. **şeşperi:***-i*
Kaside 14
Mısra: **24**
Gürz, topuz (ucunda altı parçalı çıkıntısı olan topuz).

Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi

şeṭāret idemez:

1. **şeṭāret idemez:***-emez*
Gazel 63
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şen olmak.

Nefʿīyim kimse benim gibi şeṭāret idemez
Hīç bir kimse daḫi derd-i nihānum çekemez

şevḳ:

1. **şevḳ:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Ḳażā bu şevḳ ile ḫidmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sulṭānī

2. **şevḳ:**
Kaside 22
Mısra: **15**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

3. **şevḳ:**
Kaside 22
Mısra: **56**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

4. **şevḳ:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Başlasam bu şevḳ ile fevrī hemān evṣāfuña
Dürr-i medhüñ eylesem āvīze-i gūş-ı bilād

5. **şevḳ:**
Kaside 27
Mısra: **24**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

6. **şevḳ:**
Kaside 35
Mısra: **15**
Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Buldı bu şevḳ ile bir gūne neşāṭ endīşem
Ki bu miḳdār ṣafā virmek olur maḥż-ı ḫayāl

7. **şevḳ:**
Kaside 35
Mısra: **19**
Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

8. **şevḳ:**
Kaside 35
Mısra: **23**
Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

9. **şevḳa:***-a*
Gazel 53
Mısra: **9**
Sevinç, neşe, keyif.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

10. **şevḳ:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Sevinç, neşe, keyif.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

11. **şevḳ:**
Kaside 29
Mısra: **21**
Sevinç, neşe, keyif.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı żamīme-i evrād

12. **şevḳ:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Sevinç, neşe, keyif.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

13. **şevḳimüz:***-i, -müz*
Gazel 51
Mısra: **11**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Şevḳimüz yoḳ ẕevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere
Şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra düşdi göñlümüz

14. **şevḳ:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

15. **şevḳ:**
Kaside 29
Mısra: **88**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Virürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

16. **şevḳinden:***-i, -n, -den*
Kaside 38
Mısra: **85**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

17. **şevḳumdan:***-u, -m, -dan*
Kaside 38
Mısra: **81**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

18. **şevḳi:***-i*
Kaside 44

Mısra: **61**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

19. **şevḳ:**
Kaside 55
Mısra: **69**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

20. **şevḳ:**
Kaside 59
Mısra: **71**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

21. **şevḳ:**
Gazel 105
Mısra: **12**
Sevinç, neşe, keyif.

Defʿ oldı ġam erişdi sūr mātem gidüp geldi sürūr
Nefʿī ḳoma dilde fütūr şevḳ ile olġıl dil-figen

22. **şevḳ:**
Kaside 40
Mısra: **5**
Sevinç, neşe, keyif.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munżamm

23. **şevḳimüz:**-*i, -müz*
Gazel 111
Mısra: **3**
Sevinç, neşe, keyif.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var lez̠z̠et-i ġamdan ḫaberdārız hele

24. **şevḳ:**
Kaside 49
Mısra: **105**
Heves, istek, coşku.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

25. **şevḳ:**
Kaside 56
Mısra: **83**
Heves, istek, coşku.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

<u>şevḳ-bahş olmaz:</u>

1. **şevḳ-baḫş olmaz:**-*maz*
Kaside 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Şevk veren, heves veren olmak.

Bu deñlü şevḳ-baḫş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i ṣahbā cihān ʿişret-serā-yı Cem

<u>şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil:</u>

1. **şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **-**
Âşıkların meclisini coşturan.

Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur benüm

<u>şevket:</u>

1. **şevket:**
Kaside 22
Mısra: **46**
Büyüklük, heybet.

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

2. **şevket:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Büyüklük, heybet.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

3. **şevket:**
Kaside 24
Mısra: **59**
Büyüklük, heybet.

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

4. **şevketle:**-*le*
Kaside 34
Mısra: **39**
Büyüklük, heybet.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

5. **şevket:**
Kaside 49
Mısra: **107**
Büyüklük, heybet.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

6. **şevketüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **79**
Büyüklük, heybet.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād:

1. **şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād:**
Kaside 43
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Keykubad ve Efrasyab'ın haşmeti, büyüklüğü.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

şevket-i sulṭān:

1. **şevket-i sulṭān:**
Kaside 8
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Padişah haşmeti, büyüklüğü.

İtse bir iḳlīme ger beẕl-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

şevḳ-i cedīd:

1. **şevḳ-i cedīd:**
Kaside 54
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yeni keyf, neşe // yeni ilham.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

şevḳ-i maʿnā:

1. **şevḳ-i maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mana arzusu, isteği (yeni manalar ortaya koyma isteği).

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

şevḳ-i medḥiyle:

1. **şevḳ-i medḥiyle:***-i, -y, -le*
Gazel 51
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Methetme arzusu, hevesi.

Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān-ı kerīmü'ş-şān kim
Şevḳ-i medḥiyle ġarīb efkāra düşdi göñlümüz

şevḳ-ı medḥüñle:

1. **şevḳ-ı medḥüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 38
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Methetme arzusu, hevesi.

Ṣarīr-i ḫāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḥüñle
Ṣafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem

şevḳ-i mey-i laʿlüñle:

1. **şevḳ-i mey-i laʿlüñle:***-üñ, -le*
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarabın arzusu // sevgilinin kırmızı dudağının arzusu.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

şevḳ-ı rubāʿīlerüm:

1. **şevḳ-ı rubāʿīlerüm:***-ler, -ü, -m*
Kaside 21
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Rubainin keyfi, neşesi.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

şevḳ-i taḳrīrüm:

1. **şevḳ-i taḳrīrüm:***-ü, -m*
Kaside 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anlatışın neşesi, keyfi.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı mażmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

şevḳ-i teşrīfüñle:

1. **şevḳ-i teşrīfüñle:***-üñ, -le*
Kaside 25
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) teşrif etmesinin verdiği sevinç ve heyecan.

Hem çekerler şevḳ-i teşrīfüñle derd-i intiẓār
Hem iderler cān u dilden ʿarż-ı iḫlāṣ-ı vidād

şevvāl-i ṣafā-bahş-ı cihān:

1. **şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān:**
   Kaside 51
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın neşe ve huzur veren şevval (ayı).

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

şeyh:

1. **şeyḫ:**
   Kıt'a-ı Kebir 6
   Mısra: **2**
   İhtiyar, yaşlı, pir.

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

şeyh u şāb-ı Edrine:

1. **şeyḫ u şāb-ı Edrine:**
   Gazel 127
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Edirne'nin genci ve yaşlısı.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

şeyh u şāb-ı rūzgār:

1. **şeyḫ u şāb-ı rūzgār:**
   Kaside 16
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın yaşlıları ve gençleri.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

şeyh-i efāżıl:

1. **şeyḫ-i efāżıl:**
   Kaside 54
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Fazilet sahiplerinin, mümtaz ve bilgili kişilerin şeyhi.

Bu Ḥanīfe-şiyem ol şeyḫ-i efāżıl ki olur
Bū ʿAlī medrese-i ḥikmet ü fażlında muʿīd

Şeyhü'l-harem:

1. **Şeyḫü'l-ḥarem:**
   Gazel 4
   Mısra: **4**
   Harem-i Şerif şeyhi, Mekke muhafızı.

Ne feyż alur sifāl-i bādeden pīr-i muġān bilse
Çekerdi reşkden ḳandīlle Şeyḫü'l-ḥarem ṣahbā

2. **Şeyḫü'l ḫarem:**
   Kaside 15
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Harem-i Şerif şeyhi, Mekke muhafızı.

Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger maʿẕūrdur Şeyḫü'l ḥarem

şeyhü'l-islām eylemiş:

1. **şeyhü'l-islām eylemiş:**-*miş*
   Kaside 52
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Şeyhülislam yapmak, şeyhülislam makamına getirmek.

Kaʿbe-i İslāmdur dirsem ʿaceb mi ṣāḥibin
Şeyhü'l-islām eylemiş luṭf-ı Ḫudā-yı müsteʿān

şeyʿ-i ḥaḳīr:

1. **şeyʿ-i ḥaḳīr:**
   Kaside 39
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Değersiz nesne, değersiz şey.

Kāmkār-ı ʿaẓamet-güster ü ʿālī-himmet
Ki görinür kef-i cūdında cihān şeyʿ-i ḥaḳīr

şeyṭān-ı racīm:

1. **şeyṭān-ı racīm:**
   Kaside 26
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Taşlanmış, lanetlenmiş şeytan.

Ol ḳadar ḫalḳı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı racīm

şibl-i ġażanferdür:

1. **şibl-i ġażanferdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Aslan yavrusu.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

şiddet:

1. **şiddetle:**-*le*
   Kaside 18
   Mısra: **28**
   Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi // sertlik.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

şiddet-i germādan:

1. **şiddet-i germādan:**-*dan*
   Kaside 31
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Sıcak havanın şiddeti, hava sıcaklığının aşırılığı.

Oldı pür-tāb o ḳadar şiddet-i germādan kim
Añdurur ḥālet-i ser-germī-i ʿuşşāḳı ḥabāb

şiddet-i sürʿatle:

1. **şiddet-i sürʿatle:**-*le*
   Kaside 18
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Süratin şiddeti, aşırı hız.

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

şifāḫāne-i luṭfuñdan:

1. **şifāḫāne-i luṭfuñdan:**-*u, -ñ, -dan*
   Kaside 3
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Lütfun şifahanesi.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

Şifā-yı İbn-i Sīnādur:

1. **Şifā-yı İbn-i Sīnādur:**-*dur*
   Kaside 47
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   İbni Sina'nın Şifa isimli eseri.

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

şihāb:

1. **şihāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **32**
   Kayan yıldız, gökyüzünde bazen akıp gittiği görülen ateş parçası.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

şihāb (ol):

1. **şihāb (ol):**
   Kaside 55
   Mısra: **58**
   Akan yıldız olmak.

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

şikāl iderdi:

1. **şikāl iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 45
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Bukağı, köstek etmek, ayak zinciri yapmak.

Murādı üzre ḫayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

şikāl urmasa:

1. **şikāl urmasa:**-*ma, -sa*
   Kaside 35
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Köstek vurmak, zincir vurmak.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

şikār:

1. **şikārı:**-*ı*
   Kaside 9
   Mısra: **111**
   Av.

Şāhīn-i ḫayālümdür o şeh-bāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

3. **şikāra:**-*a*
   Kıt'a-ı Kebir 9
   Mısra: **5**
   Av.

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

şikār almada:

1. **şikār almada:**-*ma, -da*
Kaside 57
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Av yakalamak.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

şikār eylemedür:

1. **şikār eylemedür:**-*me, -dür*
Gazel 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

şikār eylemek:

1. **şikār eylemek:**-*mek*
Gazel 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

şikār eyler:

1. **şikār eyler:**-*r*
Gazel 108
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

şikār idici:

1. **şikār idici:**
Kaside 28
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

şikār itmege:

1. **şikār itmege:**-*meg, -e*
Kaside 33
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

şikār itmek:

1. **şikār itmek:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Avlamak.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

şikārı olur:

1. **şikārı olur:**-*u, -r*
Kaside 29
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Avı olmak.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

2. **şikārı olur:**-*u, -r*
Kaside 36
Mısra: **32**
Avı olmak..

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū başmadın rikāba ḳadem

şikāyet:

1. **şikāyet:**
Kaside 41
Mısra: **115**
Sızlanma, yakınma.

Nefʿī bu şikāyet nice bir başla duʿāya
Düşmez bu ḳadar ʿārife şekvā-yı zamāne

şikenc-i pençe-i ḳahrındadur:

1. **şikenc-i pençe-i ḳahrındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Kaside 30
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Mahvetme /gazap pençesinin kıvrımı // (onun) gazabının eli.

Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

şikenc-i zülf-i ṭarrārı:

1. **şikenc-i zülf-i ṭarrārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
İnsanın aklını başından alan saçın büklümü.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

şiken-i pür-ḫamı:

1. **şiken-i pür-ḫamı:**-*ı*
   Kaside 23
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: **-**
   Kıvrım kıvrım (saçın) büklümü.

Ḫoş-bū o ḳadar silsile-i şāhid-i ḫulḳı
Kim her şiken-i pür-ḫamı bir micmer-i ʿālem

şikest eyler:

1. **şikest eyler:**-*r*
   Kaside 18
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **-**
   Kırmak, parçalamak.

Şikest eyler ser-i gāv-ı zemīni ṣadme-i pāyı
Çıḳar şiddetle pertāb itdügi mīḫı s̱üreyyāya

şikest itdi:

1. **şikest itdi:**-*di*
   Kaside 3
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: **-**
   Kırmak, indirmek, düşürmek.

Bā-ḫuṣūṣ ola benüm gibi maʿānī-perver
Ki şikest itdi sözüm ḳadr-i dür-i ġalṭānı

şikest itdüm:

1. **şikest itdüm:**-*düm*
   Kaside 27
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: **-**
   Kırmak.

Şikest itdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

şikest itmez:

1. **şikest itmez:**-*mez*
   Kaside 27
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: **-**
   Kırmak // bozmak.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

şikeste ider:

1. **şikeste ider:**-*er*
   Kaside 21
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: **-**
   Kırmak, bozmak, dağıtmak.

Virür ḥayāt dil-i bī-dilān-ı nākāma
İder şikeste ṣaf-ı pür-dilān-ı ḫodkāmı

2. **şikeste ider:**-*er*
   Kaside 45
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **-**
   Kesmek.

Cihān-penāh-ı ʿadālet ki ṣadme-i ḳahrı
İder şikeste ser-i çarḫ-ı merdüm-āzārı

şikest-i ġamzeñ:

1. **şikest-i ġamzeñ:**-*ñ*
   Gazel 9
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **-**
   Süzgün bakış kırması, süzgün bakış kılıcı.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

şimāl:

1. **şimāl:**
   Kaside 35
   Mısra: **52**
   Kuzey // kuzey rüzgârı.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

şimālen:

1. **şimālen:**
   Kaside 22
   Mısra: **7**
   Kuzey taraftan, kuzeyden.

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

şimden girü:

1. **şimden girü:**
   Gazel 46
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bundan sonra, artık.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

2. **şimden girü:**
   Kaside 7
   Mısra: **113**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

3. **şimden girü:**
Kaside 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

4. **şimden girü:**
Kaside 16
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz pāyāna ey Nefʿī bu daʿvā nice bir
Lāfı ḳo şimden girü ey bī-ḥicāb-ı rūzgār

5. **şimden girü:**
Kaside 25
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

6. **şimden girü:**
Kaside 25
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

ʿArşa aş şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

7. **şimden girü:**
Kaside 41
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

8. **şimden girü:**
Kaside 47
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

9. **şimden girü:**
Kaside 49
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

N'ola şimden girü şevḳ ile āheng-i duʿā ḳılsam
Duʿādur söz ḳarārın bulsa āyīn-i s̱enākārı

10. **şimden girü:**
Kaside 50
Mısra: **149**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz ġāyete şimden girü lāfı ḳoyalum
İdelüm ṣıdḳ ile āġāz-ı duʿā-yı encām

11. **şimden girü:**
Kaside 56
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

12. **şimden girü:**
Kaside 57
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

13. **şimden girü:**
Kaside 59
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

14. **şimden girü:**
Kaside 59
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

15. **şimden girü:**
Kaside 62
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Besdür bu deñlü himmetüñ şimden girü gör midḥatüñ
Evvel duʿā-yı devletüñ diñle gör ey nīkū-ḥaseb

16. **şimden girü:**
Gazel 20
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

17. **şimden girü:**
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Şimden girü bīçāre-i derd ü ġama çāre
Feyż-i es̱er-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur

18. **şimden girü:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Şimden girü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

19. **şimden girü:**
Kaside 9
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa hez̠eyāndur

20. **şimden girü:**
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

21. **şimden girü:**
Kaside 14
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

22. **şimden girü:**
Kaside 16
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

23. **şimden girü:**
Kaside 38
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

24. **şimden girü:**
Kaside 40
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güz̠āf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

25. **şimden girü:**
Kaside 52
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

26. **şimden girü:**
Kaside 27
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

<u>şimden ṣoñra:</u>

1. **şimden ṣoñra:**
Kaside 13
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

2. **şimden ṣoñra:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmenüñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

3. **şimden ṣoñra:**
Kaside 14
Mısra: **121**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

4. **şimden ṣoñra:**
Kaside 25
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

5. **şimden ṣoñra:**
Kaside 25
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

6. **şimden ṣoñra:**
Kaside 27
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

7. **şimden ṣoñra:**
Kaside 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, artık.

ʿAceb reʾyümce döndi hem ʿaceb luṭf itdi dünyāya
Olursam n'ola şimden ṣoñra ḥüsn-i iʿtimād üzre

şimdi:

1. **şimdi:**
Kaside 32
Mısra: **75**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

2. **şimdi:**
Kaside 34
Mısra: **76**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

3. **şimdi:**
Kaside 45
Mısra: **54**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Suḫan-şinās-ı kerem-pīşe Muṣṭafa Pāşā
Ki şimdi gevher-i naẓmuñ odur ḫarīdārı

4. **şimdi:**
Kaside 49
Mısra: **72**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Sitemden ol ḳadar pāk itdi dehri āb-ı luṭfuñ kim
Cihānda ber-ṭarafdur şimdi resm-i merdüm-āzārī

5. **şimdi:**
Kaside 62
Mısra: **47**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

6. **şimdi:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Şimdi, artık.

Duʿā-yı devletüñ itse aceb mi ṣıdḳ ile şimdi
Ki söz pāyāna erince duʿā emr-i muḳarrerdür

7. **şimdi:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Şimdi ammā böyle rifʿat mi bulurdı pāyesi
Urmasa ger dāmen-i Sulṭān-ı ser-efrāza dest

8. **şimdi:**
Kaside 1
Mısra: **35**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

9. **şimdi:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

10. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: **40**

Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Emrine rām itdi hep gerden-keşān-ı ʿālemi
Şimdi devletle odur mālik riḳāb-ı rūzgār

11. **şimdi:**
Kaside 20
Mısra: **20**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

12. **şimdi:**
Kaside 20
Mısra: **77**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Buña ʿālem ider şimdi şehādet ittifāḳ üzre
Ki sensin ehl-i ṭabʿ u dāniş ü idrāke ser-defter

13. **şimdi:**
Kaside 50
Mısra: **125**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Şimdi seccāde-i maʿnāda benim mürşid-i küll
Ḫırḳa-pūşān-ı beyān benden alur feyż-i kelām

14. **şimdi:**
Kaside 60
Mısra: **77**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Benim ol şāʿir-i mümtāz ü müsellem şimdi
Baña peyrevlik ider nādire-gūyān-ı suḫan

15. **şimdi:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

16. **şimdi:**
Kaside 48
Mısra: **77**
Şimdi, şu anda, mevcut durumda.

Görünce şimdi böyle iltifātuñ
Ki ḳıldı bendeñi maḥsūd-ı ʿālem

17. **şimdi:**
Kaside 59
Mısra: **73**
Şimdi, şu anda, mevcut durumda.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

18. **şimdi:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Artık, bundan böyle.

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

19. **şimdi:**
Kaside 31
Mısra: **72**
Artık, bundan böyle.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

20. **şimdi:**
Kaside 31
Mısra: **97**
Artık, bundan böyle.

Ḥamdüli'llāh es̱er-i ʿāṭıfetüñle şimdi
Felege kevkeb-i iḳbālüm ider nāz u ʿitāb

21. **şimdi:**
Kaside 32
Mısra: **25**
Artık, bundan böyle.

Elinden aldı zimām-ı taṣarrufı şimdi
Yed-i müʾeyyed-i baḫt-ı ḫudāyigān-ı kerīm

22. **şimdi:**
Kaside 51
Mısra: **108**
Artık, bundan böyle.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güz̠āf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

23. **şimdi:**
Kaside 53
Mısra: **75**
Artık, bundan böyle.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

24. **şimdi:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Artık, bundan böyle.

Muḥaṣṣal defʿ-i ġam ḳılmaġa şimdi rūz u şeb göñlüm
Sikender gibi seyr itmek diler dünyāyı hep göñlüm

25. **şimdi:**
Gazel 116

Mısra: **15**
Artık, bundan böyle.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

26. **şimdi:**
Kaside 49
Mısra: **8**
Şimdi, artık.

İrişdi pertev-i feyż-i bahār āyīne-i çarḫa
ʿAceb mi şimdi olsa jeng-i ebr-i tīreden ʿārī

27. **şimdi:**
Kaside 6
Mısra: **78**
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

28. **şimdi:**
Kaside 29
Mısra: **19**
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

29. **şimdi:**
Kaside 29
Mısra: **20**
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥāli ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

30. **şimdi:**
Kaside 41
Mısra: **71**
İçinde bulunulan zaman dilimi // artık, bundan böyle.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

31. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **99**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

32. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **107**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ḥāṣılı şimdi benüm nādīre-senc-i ʿālem
İder iḳrār buna kāmil olan iẕʿānı

33. **şimdi:**
Kaside 12
Mısra: **15**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfahānumdur benüm
Şimdi sırr-ı feyż-i Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür

34. **şimdi:**
Kaside 12
Mısra: **41**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş iden
İlṭifāt-ı pādişāh-ı nüktedānumdur benüm

35. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: **19**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

36. **şimdi:**
Kaside 50
Mısra: **113**
İçinde bulunulan zaman, devir.

Kāviş-i tīşe-i endīşe idüp şimdi ʿıyān
Oldı her gevheri ārāyiş-i silk-i eyyām

37. **şimdi:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda // artık, bundan böyle.

Berhem-zen-i ḫayl ü ḥaşem-i ḥasm-ı cebāndur
Şimdi benüm ol ṣafder-i yektā ki hücūmum

38. **şimdi:**
Kaside 31
Mısra: **103**
İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an.

Eylesem naẓm ile daʿvā-yı kerāmet şimdi
İder ıḳrār ile dünyā sözüme redd-i cevāb

39. **şimdi:**
Kaside 15
Mısra: **74**
Artık, bundan sonra.

Ḳaldur elüñ eyle duʿā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi duʿā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

40. **şimdi:**
Kaside 51

Mısra: **86**
Artık, bundan sonra.

Demidür eyler isem daʿvī-i is̱bāt-ı hüner
Ṣıdḳ-ı daʿvāma ider şimdi şehādet ʿālem

41. **şimdi:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Şimdi, şu anda.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

şimdiden ṣoñra:

1. **şimdiden ṣoñra:**
Kaside 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-i pāk ile
Şimdiden ṣoñra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

2. **şimdiden ṣoñra:**
Kaside 37
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẕāf eyleme kim ḳāfiye teng

3. **şimdiden ṣoñra:**
Kaside 35
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

şināver:

1. **şināverdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **7**
Yüzücü.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

şiʿr:

1. **şiʿr:**
Kaside 60
Mısra: **37**
Şiir.

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Ṣaḥbān-ı suḫan

2. **şiʿr:**
Kaside 62
Mısra: **47**
Şiir.

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

3. **şiʿrüm:***-ü, -m*
Kaside 60
Mısra: **75**
Şiir.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

4. **şiʿre:***-e*
Kaside 4
Mısra: **110**
Şiir.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

5. **şiʿrine:***-i, -n, -e*
Kaside 25
Mısra: **47**
Şiir.

Cān virür gūş itse Ḫallāḳ-ı Maʿānī şiʿrine
Reşk ider görse ḫaṭ-ı taʿlīḳını rūḥ-ı ʿİmād

6. **şiʿrümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 62
Mısra: **52**
Şiir.

Buldum hele sulṭānumı kem añlamaz iẕʿānumı
Kāmil görüp noḳṣānumı luṭf eyleyüp şiʿrümde heb

7. **şiʿrüñde:***-ü, -ñ, -de*
Gazel 11
Mısra: **9**
Şiir.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

8. **şiʿrüñe:***-ü, -ñ, -e*
Gazel 76
Mısra: **9**
Şiir.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

9. **şiʿri:***-i*
Gazel 112

Mısra: **9**
Şiir.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

10. **şiʿrimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 4
Mısra: **9**
Şiir.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

11. **şiʿrimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 14
Mısra: **104**
Şiir.

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıştarı

12. **şiʿrümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 20
Mısra: **48**
Şiir.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

13. **şiʿrimüñ:***-i, -m, -üñ*
Kaside 12
Mısra: **13**
Şiir.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

14. **şiʿrinden:***-i, -n, -den*
Kaside 35
Mısra: **118**
Şiir.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

15. **şiʿre:***-e*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
Şiir.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N’eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

16. **şiʿrimüñ:***-i, -m, -üñ*
Gazel 14
Mısra: **10**
Şiir.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n’ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

__şīr:__

1. **şīr:**
Kaside 39
Mısra: **52**
Aslan.

ʿAdli ger nāẓım-ı aḥvāl-i ded ü dām olsa
Alur āhū-bereyi dāye gibi dūşına şīr

__şīr- bālin-i münaḳḳaş olur:__

1. **şīr- bālin-i münaḳḳaş olur:***-u, -r*
Kaside 37
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Nakışlı aslan yastığı /aslandan yapılmış nakışlı yastık olmak.

Virse ger māşıṭa-i ʿadli cihāna revnaḳ
Şīr- bālin-i münaḳḳaş olur āhūya peleng

__Şīrāz:__

1. **Şīrāzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **2**
Şiraz şehri.

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

2. **Şīrāz:**
Kaside 57
Mısra: **14**
Şiraz şehri.

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N’ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

__şīrāze:__

1. **şīrāzesin:***-si, -n*
Kaside 16
Mısra: **45**
Kitap ciltlerinin iki ucuna konulan ve yaprakları muntazam tutan, ibrişimden örülmüş ince şerit // sultanın adaleti.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

__şiʿr-i ābdārī:__

1. **şiʿr-i ābdārī:**
Gazel 127
Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Nükteli, güzel şiir.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken:

1. **şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken:**
Gazel 105
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düşman saflarını kıran yürekli aslan.

Dārā-yı mülk-i salṭanat Ḫāḳān-ı gerdūn-menzilet
Ḫān-ı serīr-i maʿdelet şīr-i dilīr-i ṣaf-şiken

şiʿr-i dil-peẕīrüm:

1. **şiʿr-i dil-peẕīrüm:***-ü, -m*
Kaside 34
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Beğenilen şiir.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-peẕīrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra:

1. **şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra:***-a*
Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tatlı/güzel sözlü Hakan'ın şiiri // güzel söz söyleyenlerin sultanının şiiri.

Şevḳimüz yoḳ ẕevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere
Şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra düşdi göñlümüz

şiʿr-i hemvārı:

1. **şiʿr-i hemvārı:***-ı*
Kaside 13
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Muntazam şiir.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

şiʿr-i maʿnīdāruña:

1. **şiʿr-i maʿnīdāruña:***-u, -ñ, -a*
Gazel 105
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Manalı, anlamlı şiir.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

şiʿr-i Nefʿī:

1. **şiʿr-i Nefʿī:**
Kaside 6
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Nef'î'nin şiiri.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend:

1. **şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend:**
Müfret 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nef'î'nin güzel ve ahenkli şiiri.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

şīr-i ner:

1. **şīr-i ner:**
Kaside 20
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

2. **şīr-i ner:**
Kaside 46
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Māde āhu ile şīr-i ner olur hem-ḫᵛābe
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmaz şāhīn

şīr-i ner-i silsile-ḫā:

1. **şīr-i ner-i silsile-ḫā:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ağzına zincir vurulmuş erkek aslan.

Kendidür ʿaynı ile şīr-i ner-i silsile-ḫā
Bir de Arslan Ṭorısıdur ki gemin gördükce

şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı:

1. **şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ülkenin saf süsleyen aslanı.

Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i ẓafer-yāver
Dilīr-i nāmver şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyı

<u>şiʿr-i rengīnüm:</u>

1. **şiʿr-i rengīnüm:**-*ü, -m*
Kaside 5
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Güzel, hoş şiir.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

<u>şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama:</u>

1. **şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sadrazamın şiiri.

Nice mümkindür naẓīre şiʿr-i ṣadr-ı aʿẓama
Bülbül olsañ leẕẕet-i güftār ile nev-rūzda

<u>şīr-i ücem:</u>

1. **şīr-i ücem:**
Kaside 15
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Orman aslanı // vahşi aslan.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

<u>şīr-i yele:</u>

1. **şīr-i yele:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kuvvetle saldıran aslan.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele baṣduḳca meydāna ḳadem

<u>şīrīn-kām:</u>

1. **şīrīn-kām:**
Kaside 50
Mısra: **116**
Tadı, tatlılığı damağında kalmış.

Sāmiʿa gevher-i mażmūnum ile nāzende
Nāṭıḳa leẕẕet-i güftārum ile şīrīn-kām

<u>şīrīn-kām iderse:</u>

1. **şīrīn-kām iderse:**-*er, -se*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tadını damağında bırakmak.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

<u>şīrīn-kām itdi:</u>

1. **şīrīn-kām itdi:**-*di*
Kaside 20
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Tadını damağında bırakmak.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa leẕẕet-i sükker

<u>Şirvān:</u>

1. **Şirvānı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **7**
Şirvan şehri (Şirvan, bugün Azerbaycan sınırları içerisinde olan bir şehirdir).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Baṣra vü Baġdād u Ahvāzı

<u>şīşe:</u>

1. **şīşe:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

2. **şīşesi:**-*si*
Kaside 9
Mısra: **26**
Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

<u>şīşe-i bāde-i gül-renge:</u>

1. **şīşe-i bāde-i gül-renge:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap şişesi.

Ḥükm-i feyżin ider ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-i bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

şitāb:

1. **şitāb:**
Gazel 115
Mısra: **6**
Seğirtmek, koşturmak.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe feraḥla geçer çün şitāb ile

2. **şitābı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **27**
Seğirtmek, koşturmak.

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

şitāb eyledügince:

1. **şitāb eyledügince:**-*düg, -ince*
Kaside 17
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Ṣarşılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

şitāb eyler:

1. **şitāb eyler:**-*r*
Kaside 61
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Her ḳaçan olsa ġulām-ı kevkeb-i baḫtuñ süvār
Birbirinden evvel iḥżār itmege eyler şitāb

şitāb ider:

1. **şitāb ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Şeh-süvār-ı ṣaf-ı meydān-ı saʿādet ki ider
Peyk-i çālāk-ı ẓafer pīş-i rikābında şitāb

şitāb idince:

1. **şitāb idince:**-*ince*
Kaside 21
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Şitāb idince döner ejdehā-yı perrāna
Girer şemāīl-i ḫūbāna cilve hengāmı

şitāb idüp:

1. **şitāb idüp:**-*üp*
Kaside 55
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

şitāb itdükce:

1. **şitāb itdükce:**-*dükce*
Kaside 17
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Bir de Ṭağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

2. **şitāb itdükce:**-*dükce*
Kaside 18
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

3. **şitāb itdükce:**-*dükce*
Kaside 37
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

şitāb itmekde:

1. **şitāb itmekde:**-*mekde*
Kaside 6
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Seğirtmek, koşturmak.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

şitāb üzre giderken:

1. **şitāb üzre giderken:**-*er, -ken*
Kaside 9
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Aceleyle gitmek, seğirtmek.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

<u>şīve:</u>

1. **şīvede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **83**
Cilve, eda, naz.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

2. **şīveleri:**-*ler, -i*
Kaside 17
Mısra: **94**
Cilve, eda, naz.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

3. **şīvesi:**-*si*
Kaside 17
Mısra: **92**
Cilve, eda, naz.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

4. **şīve:**
Kaside 22
Mısra: **70**
Cilve, eda, naz.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

5. **şīveyle:**-*y, -le*
Gazel 18
Mısra: **2**
Cilve, eda, naz.

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

6. **şīvede:**-*de*
Gazel 62
Mısra: **10**
Cilve, eda, naz.

Güft ü gūy-ı dili bilmez görinür ġamzeleri
Şīvede her nigehi sāḥir-i maʿnā-perdāz

7. **şīve:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Cilve, eda, naz.

Nice ārāstedür şīve ile ser-tā-pā
Rūzgāruñ hele ol dil-ber-i mümtāzına baḳ

8. **şīvede:**-*de*
Gazel 71
Mısra: **6**
Cilve, eda, naz.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

9. **şīvesine:**-*si, -n, -e*
Gazel 71
Mısra: **2**
Cilve, eda, naz.

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

10. **şīvede:**-*de*
Kaside 38
Mısra: **74**
Cilve, eda, naz.

Ḫırām-ı dil-keşe mālik olan raʿnā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem

<u>şīve-i ādāb-ı nāz:</u>

1. **şīve-i ādāb-ı nāz:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Naz erkânının /âdetlerinin usulü.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

<u>şīve-i bī-cāy-ı zamāne:</u>

1. **şīve-i bī-cāy-ı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Devrin uygun olmayan tavrı, tutumu.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

<u>şīve-i dil-hᵛāh:</u>

1. **şīve-i dil-ḫᵛāh:**
Gazel 45

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlün isteği (olan) naz ve tutum.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

şīve-i dil-ḫᵛāh eylesün:

1. **şīve-i dil-ḫᵛāh eylesün:***-sün*
   Gazel 31
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gönlün isteğine göre işve yapmak.

Ġarażuñ cān ise ger ġamzeñe fermān eyle
Eylesün nāz ile bir şīve-i dil-ḫᵛāh meded

şīve-i güftāruña:

1. **şīve-i güftāruña:***-uñ, -a*
   Gazel 105
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Söyleyiş tarzı, üslup.

Bu şīve-i güftāruña bu şiʿr-i maʿnīdāruña
Bu naẓm-ı gevher-bāruña reşk eyler erbāb-ı suḫan

şīve-i iʿcāza:

1. **şīve-i iʿcāza:***-a*
   Gazel 135
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Mucize gösterme // mucizevi tavır, davranış.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

şīve-i naẓma:

1. **şīve-i naẓma:***-a*
   Gazel 56
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Nefʿī gibi māʾil degülüz şīve-i naẓma
Meftūn-ı edā-yı ġazel-i sāde-i ʿaşkız

şīve-i naẓmum:

1. **şīve-i naẓmum:***-u, -m*
   Gazel 120
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

şīve-i naẓmuma:

1. **şīve-i naẓmuma:***-u, -m, -a*
   Kaside 57
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Nazm tarzı, vezinli kafiyeli söz söyleme tarzı.

Şīve-i naẓmuma erbāb-ı fesāḥat meftūn
Naġme-i kilküme ḳānūn-ı belāġat dem-sāz

şīve-i reftār:

1. **şīve-i reftār:**
   Kaside 18
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda.

Nedür ol şīve-i reftār ile ol peyker-i mevzūn
Gören ḥayrān ḳalur āsār-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ Teʿālāya

şīve-i reftāra:

1. **şīve-i reftāra:***-a*
   Gazel 21
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Nazlı nazlı salınış, yürüyüşteki eda // sevgili.

Ol şīve-i reftāra kim olursa giriftār
Dünyāda mübārek ola āfāt-ı ḳıyāmet

şīve-i reftār-ı rahş-ı ṭabʿum:

1. **şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum:***-u, -m*
   Kaside 32
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Şairlik atının yürüyüşündeki eda.

Göreydi şīve-i reftār-ı raḫş-ı ṭabʿum eger
İderdi aña hilāli felek ḳılāde-i sīm

şīve-i reftār-ı yāra:

1. **şīve-i reftār-ı yāra:***-a*
   Gazel 129
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yürüyüşünün edası, cilvesi.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

şīve-i rindānı:

1. **şīve-i rindānı:**-*ı*
   Gazel 114
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Rint yaratılışlı kişilerin sözleri/ söyleme tarzı.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

şīvesi bisyāra:

1. **şīvesi bisyāra:**-*a*
   Gazel 8
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   İşvesi, nazı çok (sevgili).

Nefʿiyā iki cihānda budurur baş murād
Ki idem cānımı ol şīvesi bisyāra fedā

şol:

1. **şol:**
   Kaside 4
   Mısra: **109**
   Şu, işaret sıfatı.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

şol deñlü:

1. **şol deñlü:**
   Kaside 62
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şu kadar, şu ölçüde, o kadar çok.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

şöhre-i ʿām iderin:

1. **şöhre-i ʿām iderin:**-*er, -in*
   Kaside 50
   Mısra: **136**
   Kelime Tipi:
   Halkın diline düşürmek.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

şöhret:

1. **şöhreti:**-*i*
   Kaside 60
   Mısra: **85**
   Ün, san, nam.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

şöhret buldı:

1. **şöhret buldı:**-*dı*
   Kaside 57
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Meşhur olmak, üne kavuşmak, tanınmak.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

şöhret-i luṭf u keremüñ:

1. **şöhret-i luṭf u keremüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 50
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Cömertliğinin ve iyiliğinin şöhreti.

Ṭutsa dünyāyı n'ola şöhret-i luṭf u keremüñ
İtmede mekrümetüñ ʿāleme īs̱ār-ı merām

şöhretüm şehri ṭutdı:

1. **şöhretüm şehri ṭutdı:**-*dı*
   Gazel 32
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok meşhur olmak, herkesçe tanınmak, şöhreti bütün şehre yayılmak.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

şöyle:

1. **şöyle:**
   Kaside 20
   Mısra: **47**
   Öyle bir, çok.

Beni cüllāb-ı cām-ı luṭfuñ itdi şöyle şīrīn-kām
Ki şiʿrümde bulur her kim oḳursa lez̠zet-i sükker

2. **şöyle:**
   Gazel 114
   Mısra: **3**
   Öyle bir.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

3. **şöyle:**
   Kaside 49
   Mısra: **17**
   Öyle bir.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

4. **şöyle:**
Kaside 53
Mısra: **24**
Şu şekilde // öylesine, öyle bir.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

5. **şöyle:**
Kaside 53
Mısra: **56**
Şu şekilde // öylesine, öyle bir.

Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle rām itmiş aña ʿālemi Ḫallāḳ-ı Ezel

6. **şöyle:**
Kaside 37
Mısra: **71**
O derece.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

7. **şöyle:**
Kaside 50
Mısra: **70**
O derece.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

8. **şöyle:**
Kaside 52
Mısra: **79**
O derece.

Şöyle pür-emn oldı devrānuñda dünyā kim senüñ
Cāy-ı fitne küşe-i ebrū-yı dil-berdür hemān

9. **şöyledür:***-dür*
Kaside 37
Mısra: **58**
Şu tarzda, şu şekilde.

Ben de ıḳrār iderin ʿaczüme evṣāfuñda
Şöyledür n'eyleyeyin lāzıme-i ġayret ü neng

10. **şöyle:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Şu tarzda, şu şekilde.

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

11. **şöyle:**
Kaside 3
Mısra: **61**
Öylesine, o derece.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

12. **şöyle:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Öylesine, o derece.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

13. **şöyledür:***-dür*
Kaside 55
Mısra: **41**
Öylesine, o derece.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

<u>şöyle kim:</u>

1. **şöyle kim:**
Kaside 52
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle ki.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

<u>şöylece:</u>

1. **şöylece:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Şu şekilde, şöyle.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

<u>şu dem ki:</u>

1. **şu dem ki:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-dığı zaman, -ınca.

Gicemiz rūz-ı rūşen oldı belki rūzdan rūşen
Şu dem ki şemʿ-i rūyuñ arża ḳıldıñ āftābāsā

<u>şu deñlü:</u>

1. **şu deñlü:**
Kaside 49
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

2. **şu deñlü:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

<u>şuʿāʿ:</u>

1. **şuʿāʿın:**-*ı, -n*
Kaside 52
Mısra: **22**
Işın, güneşten veya başka bir ışık kaynağından uzanan tel tel ışıklar.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

<u>şuʿāʿ-i mihrden:</u>

1. **şuʿāʿ-i mihrden:**-*den*
Gazel 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Güneş ışını, güneşten uzanan tel tel ışıklar.

Nigāh-ı şuʿle-i rūyuñ olur baña māniʿ
Şuʿāʿ-i mihrden olmuş meger niḳāb saña

<u>şuʿāʿ-i mihri:</u>

1. **şuʿāʿ-i mihri:**-*i*
Gazel 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Güneş ışını // sevgilinin yüzünün parlaklığı, güzelliği.

Şuʿāʿ-i mihri dil āyīnesine ey Nefʿī
Düşelden oldı muḥaṣṣal bu ıżṭırāb saña

<u>şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb:</u>

1. **şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **-**
Âlemi aydınlatan güneşin ışınları.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

<u>şuʿarā:</u>

1. **şuʿarā:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Şairler.

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

2. **şuʿarā:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Şairler.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

3. **şuʿarā:**
Kaside 17
Mısra: **156**
Şairler.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

<u>şuʿbede-bāz:</u>

1. **şuʿbede-bāz:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Hokkabaz.

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

<u>şuʿbede-bāz-ı girişmedür:</u>

1. **şuʿbede-bāz-ı girişmedür:**-*dür*
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Cilve hokkabazı, cilve oyuncusu.

Ġamze degül bu şuʿbede-bāz-ı girişmedür
Siḥri bitürdi şīve-i iʿcāza başladı

<u>şuʿbede-i Mevlāyı:</u>

1. **şuʿbede-i Mevlāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Allah'ın kudreti.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

<u>şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür:</u>

1. **şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Nevruz-ı Acem şubesi (Nevruz Acem makamının şubesi).

Ol bülbül-i ḫoş-zemzeme-i gülşen-i Rūmum
Kim naġmelerüm şuʿbe-i nev-rūz-ı ʿAcemdür

şūḫ:

1. **şūḫ:**
   Gazel 58
   Mısra: **1**
   İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Olmış o şūḫ o mertebe mest-i şarāb-ı nāz
Kim bāde içre ʿaksine eyler ʿitāb-ı nāz

2. **şūḫuñ:**-*uñ*
   Gazel 101
   Mısra: **1**
   İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

3. **şūḫa:**-*a*
   Gazel 43
   Mısra: **3**
   İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Böyle şūḫa mübtelā olmaḳ ne güç ʿāşıḳ degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider

4. **şūḫa:**-*a*
   Kaside 47
   Mısra: **70**
   İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Nigāhı āfet-i dīn ġamzesi āşūb-ı dünyādur
Bu gūne şūḫa dil virmek ʿaceb derd özge sevdādur

5. **şūḫ:**
   Rübai 3
   Mısra: **2**
   İşveli, cilveli güzel // sevgili.

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

6. **şūḫı:**-*ı*
   Gazel 35
   Mısra: **12**
   İşveli, cilveli güzel.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

7. **şūḫ:**
   Gazel 59
   Mısra: **10**
   İşveli, cilveli güzel.

ʿĀşıḳ ider miydi hiç sencileyin ʿārifi
Bilmese Nefʿī o şūḫ şīve-i ādāb-ı nāz

8. **şūḫa:**-*a*
   Gazel 74
   Mısra: **3**
   İşveli, cilveli güzel.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

9. **şūḫa:**-*a*
   Gazel 125
   Mısra: **10**
   İşveli, cilveli güzel.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

10. **şūḫ:**
   Gazel 133
   Mısra: **9**
   İşveli, cilveli güzel.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

11. **şūḫ:**
   Gazel 30
   Mısra: **1**
   İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

12. **şūḫ:**
   Gazel 81
   Mısra: **1**
   İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül
Ehl-i ʿaşḳuñ ḥāṣılı ṣāḥib-meẕāḳıdur göñül

13. **şūḫ:**
   Gazel 81
   Mısra: **10**
   İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

İtse Nefʿī n’ola ger göñliyle dāʾim bezm-i ḫāṣ
Hem ḳadeḥ hem bāde hem bir şūḫ sāḳīdür göñül

14. **şūḫ:**
   Kaside 46
   Mısra: **9**
   İşveli, oynak, hareketlerinde serbest.

Bülbüli ʿāşıḳ-ı ser-mest-i ġazel-ḫᵛān gibi şūḫ
Gülleri dil-ber-i raʿnā gibi pür-çīn-i cebīn

15. **şūḫ:**
   Gazel 74
   Mısra: **10**
   Çekici, işveli, kıvrak.

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k’olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

16. **şūḫ:**
Kaside 17
Mısra: **39**
Çekici, işveli, kıvrak.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

17. **şūḫ:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Çekici, işveli, kıvrak.

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

18. **şūḫ:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Çekici, işveli, kıvrak.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi’l-lāh eger itse tünd-reftārī

19. **şūḫ:**
Kaside 1
Mısra: **19**
İşveli, cilveli, neşeli.

Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānıdur sözüm

20. **şūḫ:**
Kaside 15
Mısra: **54**
İşveli, cilveli, neşeli.

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

21. **şūḫ:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Güzel, çekici.

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

22. **şūḫuñ:**- *uñ*
Gazel 125
Mısra: **13**
İşveli, cilveli güzel.

Bend-i zülfine giriftār olalı ol şūḫuñ
Oldı Nefʿī gibi sırr-ı dile maḥrem şāne

<u>şūh olsa:</u>

1. **şūḫ olsa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli olmak.

Şūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegīn olmayanı ger melek olsa

2. **şūḫ olsa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli olmak.

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

<u>şūh-ı cihān:</u>

1. **şūḫ-ı cihān:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli.

Görmedim ġamze-i fettānı gibi şūḫ-ı cihān
Ṣūret-i fitnede bir dil-ber-i ʿuşşāḳ-nevāz

2. **şūḫ-ı cihān:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

<u>şūh-ı cihāndur:</u>

1. **şūḫ-ı cihāndur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli // dünyanın en işvelisi.

Nedür ol gerden-i mevzūn o sürīn-ferbih
ʿAceb endāmı güzel şūḫ-ı cihāndur ḥaḳḳā

<u>şūh-ı cihānı:</u>

1. **şūḫ-ı cihānı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli.

Dilerim ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severim

<u>şūh-ı dil-āşūb:</u>

1. **şūḫ-ı dil-āşūb:**
Kaside 40
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gönlü altüst eden şuh.

Büte secde olalı görmedi bir kimse daḫi
Bikr-i fikrüm gibi bir şūḫ-ı dil-āşūb ṣanem

şūḫ-ı gīsū-berīde:

1. **şūḫ-ı gīsū-berīde:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Saçı kesilmiş serbest tavırlı (kadın).

Nāzenin bikr-i fikrimüñ zühre
Şūḫ-ı gīsū-berīde dāhıdur

şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler:

1. **şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mücevherle bezeli kemer takmış cilveli (bir) güzel yapmak.

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtın
Her şāḫını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ-kemer eyler

şūḫ-ı şīvekāra:

1. **şūḫ-ı şīvekāra:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cilveli, işveli güzel.

Bir şūḫ-ı şīvekāra esīr itdi kim beni
Ne öldürür cefāsı ne ġamdan amān virür

şūḫ-ı ṭannāzı:

1. **şūḫ-ı ṭannāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İstihza eden, alaycı şuh güzel.

Nice dil iḫtiyār ile sever ol şūḫ-ı ṭannāzı
Ḳosa öz ḥāline ger ġamze-i fettān u ġammāzı

şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā:

1. **şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā:**
Kaside 38
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgârının tabiatındaki canlılık, kıvraklık.

Nihād-ı cilvesinde şūḫī-i ṭabʿ-ı ṣabā mużmer
Sevād-ı peykerinde rūḥ-ı berḳ u ṣāʿiḳa müdġam

şūhlık:

1. **şūḫlıḳ:**
Gazel 34
Mısra: **12**
Şuh olma durumu.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

şūh-meşreb:

1. **şūh-meşrebdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **7**
Şen ve neşeli.

Civān-merd-i cihāndur şūh-meşrebdür melek-ḫūdur
Saḫīdir ehl-i dildür nüktedāndur nükte-pīrādur

şukka-i rāyāt-ı bahtuñla:

1. **şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 14
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Bahtın sancağının kumaşı.

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

şukka-i rāyeti:

1. **şuḳḳa-i rāyeti:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Sancak kumaşı // sancak.

ʿAlem-efrāz-ı nigehbānī-i ʿālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saṭḥ-ı felege ferş-i ẓılāl

şukka-i vālā:

1. **şuḳḳa-i vālā:**
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
İpek kumaş parçası.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

şukka-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār:

1. **şuḳḳa-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār:**
Kaside 42

Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Devrin altın sancağının parçası.

Ol ki serā-perde-i iclālidür
Şuḳḳa-i zerrīn-ʿalem-i rūzgār

<u>şuʿle:</u>

1. **şuʿle:**
Kaside 29
Mısra: **79**
Alev // ışık, parıltı.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

2. **şuʿledür:***-dür*
Kaside 27
Mısra: **66**
Alev, ateş alevi.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

3. **şuʿle:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Alev, ateş alevi.

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

4. **şuʿle:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Alev, ateş alevi.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

5. **şuʿleden:***-den*
Kaside 4
Mısra: **49**
Alev, ateş alevi.

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

6. **şuʿle:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Alev, ateş alevi.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

7. **şuʿle:**
Kaside 35
Mısra: **108**
Alev, ateş alevi.

Ḫāmem ol ejder-i gencīne-i maʿnādur kim
Nūr-ı maʿnā deheninden görinür şuʿle mis̱āl

8. **şuʿledür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **2**
Alev, ateş alevi.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

9. **şuʿlesinde:***-si, -n, -de*
Kaside 24
Mısra: **106**
Işık, parıltı.

Ol ḳadar rūşen ola kevkeb-i baḫtı kim anuñ
Şuʿlesinde güm ola mihr-i dıraḫşān-ı felek

10. **şuʿlesi:***-si*
Kaside 28
Mısra: **47**
Işık, parıltı.

Şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret ki şuʿlesi
Meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur

<u>şuʿle virür:</u>

1. **şuʿle virür:***-ü, -r*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Işık, parıltı vermek // aydınlatmak.

Reʾy-i mülk-ārāsıdur ol şeb-çerāġ-ı tābdār
Kim virür dünyāya şuʿle neyyir-i aʿẓam gibi

<u>şuʿle-figen olsa:</u>

1. **şuʿle-figen olsa:***-sa*
Kaside 21
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Işık salmak.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

<u>şuʿle-i cevvāle:</u>

1. **şuʿle-i cevvāle:**
Kaside 17
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hareketli alev, ışık.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

<u>şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā:</u>

1. **şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā:**
Kaside 17
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dünyayı dolaşan (dünyayı aydınlatan) hareketli ışık // güneş.

Āsmān-pūye zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt
Bād-pā şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā

şuʿle-i dāġ-ı süveydādur:

1. **şuʿle-i dāġ-ı süveydādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
(Gönüldeki) siyah yaranın alevi (gönüldeki yanık yarasının alevi).

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

şuʿle-i dāġıyla:

1. **şuʿle-i dāġıyla:**
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaranın parıltısı (yaranın kırmızı renginin ışığı).

ʿĀşıḳ odur ki şuʿle-i dāġıyla ḫoş geçe
Ġam ʿāleminde bir ola giceyle gündüzi

şuʿle-i gevherle:

1. **şuʿle-i gevherle:***-le*
Kaside 36
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İncinin parıltısı.

Dönerdi şuʿle-i gevherle keff-i mihre ṣadef
Çekeydi çeşme-i reʾyinden ebr eger bir nem

şuʿle-i ḥüsn:

1. **şuʿle-i ḥüsn:**
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik ateşi, ışığı // sevgili.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

şuʿle-i nevk-i aḳlām:

1. **şuʿle-i nevk-i aḳlām:**
Kaside 50
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kalemin ucunun parıltısı.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

şuʿle-i şemʿ-i baḫtı:

1. **şuʿle-i şemʿ-i baḫtı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Baht mumunun alevi // saadetli, bahtlı olma.

ʿĀlemi her şeb ide şuʿle-i şemʿ-i baḫtı
Pertev-i meşʿale-i rūz ḳadar nūrānī

şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm:

1. **şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm:***-ü, -m*
Kaside 50
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Hayal mumunun alevi, ışığı // orijinal, parlak düşünce, hayal.

Şuʿle-i şemʿ-i ḫayālüm o ḳadar rūşendür
Ki görinür dil-i maʿnādaki rāz-ı güm-nām

şuʿle-i şemʿ-i seḥer olur:

1. **şuʿle-i şemʿ-i seḥer olur:***-u, -r*
Kaside 31
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Seher mumunun ışığı olmak // güneş ışığı gibi parlamak.

Görse ger bāriḳa-i reʾyini rüʾyāda olur
Şuʿle-i şemʿ-i seḥer şehper-i şeb-reng-i ġurāb

şuʿle-i şemşīr-i tābdār:

1. **şuʿle-i şemşīr-i tābdār:**
Kaside 28
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Parlak kılıcın ışıltısı.

Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

şuʿle-i sūzān olur:

1. **şuʿle-i sūzān olur:***-u, -r*
Kaside 52
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Yakıcı alev olmak.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

şuʿle-pāş idince:

1. **şuʿle-pāş idince:**-*ince*
Kaside 58
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **-**
Işık saçar hâle getirmek.

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

şūm:

1. **şūm:**
Kaside 61
Mısra: **67**
Uğursuz.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

şūr:

1. **şūr:**
Kaside 14
Mısra: **32**
Kargaşa, fitne.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

2. **şūrından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 46
Mısra: **64**
Kargaşa, fitne.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

3. **şūr:**
Kaside 27
Mısra: **72**
Kavga, fitne.

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

şūrīde-dil:

1. **şūrīde-dilsin:**-*sin*
Gazel 75
Mısra: **5**
Perişan gönüllü, gönlü perişan olmuş.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

şūrīdelik:

1. **şūrīdelik:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Perişanlık.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱iḳlet-i ʿārı çekemem

2. **şūrīdelik:**
Kaside 12
Mısra: **65**
Perişanlık.

ʿĀşıḳım şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nāgehānumdur benüm

3. **şūrīdelik:**
Gazel 116
Mısra: **9**
Çılgınlık, delilik.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

şübhe:

1. **şübhem:**-*m*
Kaside 36
Mısra: **76**
"Öyle mi yoksa değil mi" diye bir hususu kestirememek hâli, zihinde hâsıl olan tereddüt.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduğına sende ḳalmadı şübhem

2. **şübhem:**-*m, -, -*
Terkib-bend 1
Mısra: **32**
"Öyle mi yoksa değil mi" diye bir hususu kestirememek hâli, zihinde hâsıl olan tereddüt.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

şükr:

1. **şükrüm:**-*ü, -m*
Kaside 1
Mısra: **79**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānıdur sözüm

2. **şükri:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **15**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu güne inḳılāb-ı rūzgār

3. **şükrin:**-*i, -n*
Kaside 20
Mısra: **51**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Bunuñ şükrin edā itmek ne mümkindür murādımca
Meger imdād ide rūḥ-ı kerīmüʿṣ-şān-ı Peyġam-ber

4. **şükrüm:**-*ü, -m*
Kaside 59
Mısra: **69**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

5. **şükrüm:**-*ü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **53**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Hele şükrüm budur ki memdūḥum
ʿĀlemüñ ṣadr-ı dīn-penāhıdur

6. **şükrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 58
Mısra: **81**
Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

şükr kim:

1. **şükr kim:**
Kaside 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şükürler olsun ki.

Şükr kim bir dergeh-i iḳbāle itdüm istinād
Kim olur himmet naṣīb-i feyż-i cūdından niṣāb

2. **şükr kim:**
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şükürler olsun ki.

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

3. **şükr kim:**
Kaside 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şükürler olsun ki.

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

şükrāne:

1. **şükrāne:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Teşekkür alameti, minnettarlık göstergesi.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

şükrāne-i maḳdem:

1. **şükrāne-i maḳdem:**
Kaside 38
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Gelişinin şükranesi, gelişine teşekkür olarak.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

şükr-i Ḥaḳ:

1. **şükr-i Ḥaḳ:**
Kaside 43
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Allah'a şükretme.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

şükr-i luṭf-ı Mevlāyı eylemek:

1. **şükr-i luṭf-ı Mevlāyı eylemek:**-*mek*
Kaside 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun şükrünü yapmak, Allah'ın nimetlerine şükretmek.

Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi Şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

şükr-i pā-būsın:

1. **şükr-i pā-būsın:**-*ı, -n*
Kaside 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ayağı öpmenin şükrü.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

şükūfe:

1. **şükūfe:**
Kaside 38
Mısra: **48**
Çiçek.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

şüküfte:

1. **şüküfte:**
Kaside 45
Mısra: **65**
Açılmış.

Şüküfte ġamze-i ser-mest-i baḫtı kim oldur
Güşāde nerkis-i bāġ-ı behişt-i bīdārı

2. **şüküfte:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Şen, şakrak, şakıyan.

Bir gülistāndur ḫayālüm dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

3. **şüküfte:**
Kaside 32
Mısra: **12**
Açılmış // şen, neşeli, ferah.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

şüküfte-dil eyler:

1. **şüküfte-dil eyler:***-r*
Kaside 45
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ferahlatmak, gönlü açılmış hâle getirmek.

Nesīm-i ġonca-güşā gibi seyri bir demde
Açar şüküfte-dil eyler nice dil-efkārı

şükūh:

1. **şükūh:**
Kaside 3
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ululuk, azamet, haşmet.

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

2. **şükūhı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **40**
Ululuk, azamet, haşmet.

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şükūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

3. **şükūhı:***-ı*
Kaside 43
Mısra: **40**
Ululuk, azamet, haşmet.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

şükūh-ı baht u iḳbāl:

1. **şükūh-ı baḫt u iḳbāl:**
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Talihin ve mevkinin haşmeti, büyüklüğü.

Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihān-bānī

şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem:

1. **şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem:**
Kaside 36
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cem ve Behmen'in tacının kıvrımının parıltısının haşmeti.

Tehemten-i vüzerā Ḳahramān-ı Cem-kevkeb
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem

şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī:

1. **şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī:**
Kaside 30
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Sultanlık külahının kıvrımının heybeti, büyüklüğü.

Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

2.2.23. T, Ṭ

tā:
1. **tā:**
Kaside 13
Mısra: **48**
-sın diye.

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

2. **tā:**
Kaside 50
Mısra: **154**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Düşmeye cām-ı mey-i devlet elinden bir dem
Bezm-i iḳbāli müretteb ṭura tā rūz-ı ḳıyām

3. **tā:**
Kaside 38
Mısra: **107**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

4. **tā:**
Kaside 58
Mısra: **23**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Olurdı ġonca-i gül gibi tā ḳıyāmete dek
Güşāde-çehre vü ḫandān-leb ü şüküfte-derūn

5. **tā:**
Kaside 62
Mısra: **40**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Bulmaz bir öyle cevheri encümle olsa müşterī
Tā devr-i Ādemden berī naḳdin felek ṣarf itse heb

6. **tā:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **3**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

K’olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

7. **tā:**
Kaside 44
Mısra: **66**
Bu şekilde, böylece.

Ḳuvvet-i ṭabʿumı medḥüñde olan ʿaczümi gör
Bilesin tā ne imiş şuʿbede-i Mevlāyı

8. **tā:**
Kaside 49
Mısra: **83**
Bu şekilde, böylece.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

9. **tā:**
Kaside 50
Mısra: **90**
Bu şekilde, böylece.

Nāmuñı naẓm-ı bülendümle çıḳardım felege
Ede tā ḫāzin-i esrār-ı ḳażā naḳş-ı ḫıtām

10. **tā:**
Kaside 19
Mısra: **81**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

11. **tā:**
Kaside 43
Mısra: **106**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Mühimmātın müheyyā ide hep elṭāf-ı Rabbānī
Ola tā ḥaşre dek eyyām-ı ʿömri imtidād üzre

12. **tā:**
Kaside 53
Mısra: **94**
Öyle ki.

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

13. **tā:**
Gazel 30
Mısra: **2**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Pür-ṣafā dāʾim dili bir şūḫ hem-demdür ḳadeḥ
Tā ezelden meclis-i rindāna maḥremdür ḳadeḥ

14. **tā:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

15. **tā:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

16. **tā:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest ider
Bezm-i ʿaşḳuñ neşve-i rıṭl-ı girānıdur sözüm

17. **tā:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

18. **tā:**
Kaside 2
Mısra: **33**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

19. **tā:**
Gazel 23
Mısra: **10**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

20. **tā:**
Gazel 24
Mısra: **7**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Bezm-i Ceme revnaḳ viremez olmayıcaḳ tā
Cārūb-ı der-i meykede perr-i küleh-i mest

21. **tā:**
Kaside 50
Mısra: **22**
Uzaklık belirtmek için kullanılan bir kelime.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe ẓulmet-i şām

22. **tā:**
Kaside 8
Mısra: **85**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ḫaṭ-ı nev-ḫīz ile gülzār-ı ḥüsn-i dil-berān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

23. **tā:**
Kaside 10
Mısra: **123**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

24. **tā:**
Kaside 10
Mısra: **126**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

25. **tā:**
Kaside 20
Mısra: **84**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

26. **tā:**
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

27. **tā:**
Kaside 33
Mısra: **103**
Tıpkı, aynı.

ʿAşḳ ehline tā nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı dil-ber
Mektūb-ı ḫuceste raḳam-ı mihr ü vefādur

28. **tā:**
Kaside 42
Mısra: **91**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Çoḳ yaşaya tā o ḳadar kim aña
Ola nümāyān herem-i rūzgār

29. **tā:**
Kaside 3
Mısra: **74**
Ta ki.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

30. **tā:**
Kaside 25
Mısra: **96**
Ta ki.

Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Tā ḳabūl ide duʿāñı Ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād

31. **tā:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Ta ki, için diye.

Reftār-ı germi ḫande-i nerm ile ḳıl ki tā
ʿÖmrüm geçe ferahla geçer çün şitāb ile

32. **tā:**
Gazel 120

Mısra: **8**
Ta ki.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

33. **tā:**
Kaside 44
Mısra: **51**
Sonunda.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

34. **tā:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

35. **tā:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

36. **ta:**
Kaside 26
Mısra: **70**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

37. **tā:**
Kaside 40
Mısra: **18**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ḥabbeẕā kevkebe-i tāliʿ-i Āl-i ʿOs̱mān
Dikdi devletleri tā küngüre-i ʿarşa ʿalem

38. **tā:**
Kaside 40
Mısra: **93**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

39. **tā:**
Kaside 41
Mısra: **121**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

40. **tā:**
Kaside 42
Mısra: **87**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Naḳş ide nāmın zer-i ḫurşīde tā
Sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār

41. **tā:**
Kaside 43
Mısra: **9**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

42. **tā:**
Kaside 44
Mısra: **4**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Nice dergāh cenāb-ı ḥarem-i Kaʿbe-i cāh
Ki ider pāyede tā kürsī ile daʿvāyı

43. **tā:**
Kaside 44
Mısra: **57**
Söze mübalağa katan bir vurgu ifade etmektedir.

Her biri tā o ḳadar medhüñe meftūn olmış
Ḫᵛāba varsa görür elde ḳalem-i gūyāyı

44. **tā:**
Kaside 14
Mısra: **123**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Eyleye tā Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pāleheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

45. **tā:**
Kaside 16
Mısra: **80**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Sāye-i ʿadli ola pāyende farḳ-ı ʿāleme
Tā ṭura ber-pā bu çetr-i bī-ṭınāb-ı rūzgār

46. **tā:**
Kaside 17
Mısra: **165**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Eşheb-i rūz ile tā Edhem-i şeb pey-der-pey
Ḥaşre dek birbiri ardınca ola cilve-nümā

47. **tā:**
Kaside 18
Mısra: **89**
-dığı müddetçe, -dıkça.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

48. **tā:**
Kaside 20
Mısra: **83**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

49. **tā:**
Kaside 23
Mısra: **74**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ebnā-yı zamān ile müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ bende ḫar-ender-ḫar-ı ʿālem

50. **tā:**
Kaside 41
Mısra: **117**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

51. **tā:**
Kaside 42
Mısra: **83**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Eyleyeler tā ḥukemā-yı zamān
Baḥs̱-ı ḥudūs̱ ü ḳıdem-i rūzgār

52. **tā:**
Kaside 47
Mısra: **138**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

53. **tā:**
Kaside 47
Mısra: **138**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

54. **tā:**
Kaside 55
Mısra: **103**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ola bu ḫayme-i pīrūze- reng-i zer-nigār
ʿArṣa-i ʿālemde ber-pā bī-sütūn u bī-ṭınāb

55. **tā:**
Kaside 56
Mısra: **65**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā vire ḥükmin s̱enā-yı ẕāt-ı ʿālī-şānınuñ
Rütbesin naẓmuñ ḳıla mā-fevḳ-ı çarḫ-ı heftümīn

56. **tā:**
Kaside 56
Mısra: **85**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

57. **tā:**
Kaside 56
Mısra: **86**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

58. **tā:**
Kaside 59
Mısra: **79**
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

59. **tā:**
Kaside 6
Mısra: **79**
Ta ki.

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

60. **tā:**
Kaside 17
Mısra: **54**
Ta ki.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

61. **tā:**
Kaside 42
Mısra: **25**
Ta ki.

Ḳalmasa tā fırḳa-i erbāb-ı dil
Sīne-figār u dijem-i rūzgār

62. **tā:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Ta ki, -mek için.

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

63. **tā:**
Kaside 28
Mısra: **26**
-ince.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

64. **tā:**
Kaside 16
Mısra: **76**
Böylece, ki.

Başla ṣıdḳ ile duʿā-yı devlet ü iḳbāline
Cān ile āmīn diye tā şeyḫ u şāb-ı rūzgār

65. **tā:**
Kaside 9
Mısra: **19**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye ser-māye-i cāndur

66. **tā:**
Kaside 28
Mısra: **146**
Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

67. **tā:**
Kaside 9
Mısra: **139**
-ıncaya kadar, dek, değin.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

68. **tā:**
Kaside 9
Mısra: **140**
-ıncaya kadar, dek, değin.

Tā ġāyet-i şeb fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı ramażāndur

69. **tā:**
Kaside 31
Mısra: **134**
-ıncaya kadar, dek, değin.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

70. **tā:**
Kaside 20
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
-ıncaya kadar, dek, değin.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

71. **tā:**
Kaside 55
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
-ıncaya kadar, dek, değin.

Çetr-i iḳbālüñ ola kevn ü mekāna sāyebān
Sāyesinde kāʾināt āsūde tā rūz-ı ḥisāb

tā ebed:

1. **tā ebed:**
Kaside 20
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuza dek.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

tā ezel:

1. **tā ezel:**
Kaside 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezelden beri.

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

2. **tā ezel:**
Kaside 14
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezelden beri.

Şehriyār-ı āsmān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

3. **tā ezel:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezelden beri.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

4. **tā ezel:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezelden beri // başından beri.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā ezel düşdükce söyler bī-bedel

tā ezelden:

1. **tā ezelden:**
   Gazel 99
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ezelden beri.

Göñli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşnādur n'eylesün

2. **tā ezelden:**-*den*
   Kaside 12
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ezelden beri.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

tā ki:

1. **tā ki:**
   Kaside 44
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: -
   Ne zaman ki.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

2. **tā ki:**
   Kaside 52
   Mısra: **118**
   Kelime Tipi: -
   -mesi için, -sin diye // öyle ki.

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

3. **tā ki:**
   Kaside 57
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Bu şekilde, böylece.

Tā ki dürr-i suḫanı nādire-sencān-ı cihān
İde pīrāye-i memdūḥ-ı s̱enā- gūy-ı nevāz

4. **tā ki:**
   Kaside 21
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Öyle ki, yeter ki.

Hemīşe tā ki bu meydān-ı pür-muḥārebede
Muẓaffer eyleye Bārī livā-yı İslāmı

5. **tā ki:**
   Kaside 1
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   - diğinden beri.

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

6. **tā ki:**
   Kaside 2
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Yeter ki, öyle ki.

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duʿā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

7. **tā ki:**
   Kaside 3
   Mısra: **115**
   Kelime Tipi: -
   -dığı zaman, -dıkça.

Her seḥer tā ki çıḳup perde-serāy-ı şebden
İde şāhenşeh-i zer-tāc-ı felek dīvānı

8. **tā ki:**
   Kaside 12
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   -dığı zaman, -dıkça.

Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl-i şādmānumdur benüm

9. **tā ki:**
   Kaside 3
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   -mesi için, -sin diye.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

10. **tā ki:**
    Kaside 46
    Mısra: **75**
    Kelime Tipi: -
    -mesi için, -sin diye.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

11. **tā ki:**
    Kaside 23
    Mısra: **85**
    Kelime Tipi: -
    -dığı müddetçe, -dıkça.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

12. **tā ki:**
Kaside 24
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

13. **tā ki:**
Kaside 25
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

14. **tā ki:**
Kaside 26
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

15. **tā ki:**
Kaside 26
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki revnaḳ vire gülzāra bahār
Tā ki ḫoş-bū ide āfāḳı nesīm

16. **tā ki:**
Kaside 30
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Hemīşe tā ki suḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ide bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

17. **tā ki:**
Kaside 35
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

18. **tā ki:**
Kaside 37
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki āyīne-i ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng

19. **tā ki:**
Kaside 39
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

20. **tā ki:**
Kaside 40
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

21. **tā ki:**
Kaside 42
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki felek devr ide bozulmaya
Silsile-i muntaẓam-ı rūzgār

22. **tā ki:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

23. **tā ki:**
Kaside 50
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

24. **tā ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā ki rūşen-çerāġ-ı bezm-i cihān
Felegüñ şemʿ-i mihr ü māhıdur

25. **tā ki:**
Kaside 54
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Böylece.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

__tā kim:__

1. **tā kim:**
 Kaside 43
 Mısra: **102**
 Kelime Tipi: -
 Sonunda, o zaman.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

2. **tā kim:**
 Kaside 8
 Mısra: **87**
 Kelime Tipi: -
 Ta ki, sonunda.

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

3. **tā kim:**
 Kaside 4
 Mısra: **118**
 Kelime Tipi: -
 -dığı zaman, -dıkça.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

4. **tā kim:**
 Kaside 13
 Mısra: **119**
 Kelime Tipi: -
 -dığı zaman, -dıkça.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

5. **tā kim:**
 Kaside 4
 Mısra: **111**
 Kelime Tipi: -
 -mesi için, -sin diye.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

6. **tā kim:**
 Kaside 15
 Mısra: **77**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

7. **tā kim:**
 Kaside 16
 Mısra: **77**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

İde tā kim nuḳre-ḫınk-i çarḫ ile cevlāngeri
Ḫusrev-i seyyāre-i zerrīn-rikāb-ı rūzgār

8. **tā kim:**
 Kaside 22
 Mısra: **79**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

9. **tā kim:**
 Kaside 23
 Mısra: **87**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

10. **tā kim:**
 Kaside 24
 Mısra: **104**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Her seḥer tā ki döne Cem gibi cām-ı ḫūrşīd
Her gice tā kim ola bezm-i çırāġān-ı felek

11. **tā kim:**
 Kaside 28
 Mısra: **143**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Tā kim fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āftāb
Revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur

12. **tā kim:**
 Kaside 43
 Mısra: **101**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

13. **tā kim:**
 Kaside 45
 Mısra: **91**
 Kelime Tipi: -
 -dığı müddetçe, -dıkça.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

14. **tā kim:**
 Kaside 48

Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Ola tā kim cihānda āşinālıḳ
İki ṣāḥib-vefā beyninde muḥkem

15. **tā kim:**
Kaside 62
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

16. **tā kim:**
Kaside 62
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

17. **tā kim:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
-dığı müddetçe, -dıkça.

Tā kim ola kişver-i suḫande
Āmed-şud-ı şāh-rāh-ı maʿnā

18. **tā kim:**
Kaside 7
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

19. **tā kim:**
Kaside 38
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Mürūr-ı dehr ile tā kim felek biñ yılda bir gāhī
Döne ehl-i dilüñ ḳuṭb-ı murādı üzre bīş ü kem

20. **tā kim:**
Kaside 43
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

21. **tā kim:**
Kaside 13
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Yeter ki, ola ki.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

<u>**taʿab:**</u>

1. **taʿab:**
Kaside 62
Mısra: **44**
Zahmet, meşakkat, sıkıntı, zorluk.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

<u>**taʿab çeker:**</u>

1. **taʿab çeker:***-er*
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çekmek.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

<u>**taʿab çekmesün:**</u>

1. **taʿab çekmesün:***-me, -sün*
Gazel 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zahmet çekmek, güçlükle karşılaşmak.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

<u>**taʿaccüb iderin:**</u>

1. **taʿaccüb iderin:***-er, -in*
Kaside 31
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Şaşmak, hayret etmek.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

<u>**taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne:**</u>

1. **taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zamanın keder veren, gam artıran zulmü.

Pek müşkil olurdı ger olaydı baña maḫṣūṣ
Bu gūne taʿaddī-i ġam-efzā-yı zamāne

ta ʿaḳḳul idemem:

1. **taʿaḳḳul idemem:**-*emem*
   Müseddes 1
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **-**
   Anlamak, akıl erdirmek.

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

tāb:

1. **tābını:**-*ını*
   Kaside 50
   Mısra: **20**
   Işık, parıltı.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

2. **tāb:**
   Kaside 61
   Mısra: **51**
   Işık, parıltı.

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

3. **tāb:**
   Tesdis 1
   Mısra: **2**
   Takat, mecal, güç.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

ṭabʿ:

1. **ṭabʿı:**-*ı*
   Kaside 24
   Mısra: **65**
   Tabiat, huy, yaradılış.

Ṭabʿı āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem
Fikri üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek

2. **ṭabʿuñ:**-*u, -ñ*
   Kaside 52
   Mısra: **87**
   Tabiat, huy, yaradılış.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

3. **ṭabʿı:**-*ı*
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **14**
   Tabiat, huy, yaradılış.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

4. **ṭabʿumuza:**-*u, -muz, -a*
   Gazel 49
   Mısra: **7**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

5. **ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 5
   Mısra: **87**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

6. **ṭabʿumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 10
   Mısra: **85**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʾlū-yı ter eyler

7. **ṭabʿuma:**-*um, -a*
   Gazel 90
   Mısra: **5**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Keṡretinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

8. **ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 14
   Mısra: **93**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

9. **ṭabʿımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
   Gazel 140
   Mısra: **10**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Kāmrān-ı mülk-i naẓm olsam n'ola Nefʿī gibi
Bir dükenmez kāne beñzer ṭabʿımuñ gencīnesi

10. **ṭabʿum:**-*u, -m*
   Kaside 4
   Mısra: **2**
   Tabiat, yaratılış // şairlik.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

11. **ṭabʿımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Gazel 140
Mısra: **1**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Rū-be-rūdur ṭabʿımuñ ḫūrşīd ile āyīnesi
Reşk ider çarḫ aña dāʾim baña oldur kīnesi

12. **ṭabʿımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Kaside 1
Mısra: **53**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

13. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 24
Mısra: **100**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Suḫanum āb-ı zülāl-i çemenistān-ı cihān
Ṭabʿum āteşkede-i sīne-i sūzān-ı felek

14. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 28
Mısra: **121**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ki bād-ı cezbe-i medḥūñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʿālī-feşān olur

15. **ṭabʿumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 28
Mısra: **127**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿumla kimse baḥs̱ idemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

16. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 29
Mısra: **122**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Görünce lez̠z̠et ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

17. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 30
Mısra: **87**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden irdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

18. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 32
Mısra: **71**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Cenāb-ı dergeh-i dāniş- penāhuña ṭabʿum
ʿAceb mi eylese daʿvā-yı intisāb-ı ḳadīm

19. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 35
Mısra: **89**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yoḫsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erz̠āl

20. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 35
Mısra: **101**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

21. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **44**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

22. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 36
Mısra: **14**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

23. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 37
Mısra: **81**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ol ġamze-i şūḫ-ı büt-i maʿnādur kim
Ḫūn-ı şemşīr-zebān ile virür fitneye reng

24. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 38
Mısra: **85**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Verür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

25. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 40
Mısra: **84**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle baḳınca zīrā
Ṭabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

26. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 48
Mısra: **25**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

27. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 50
Mısra: **94**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

28. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 54
Mısra: **19**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

29. **ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 54
Mısra: **26**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı ās̱ār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

30. **ṭabʿuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 54
Mısra: **18**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Niçün ol feyż-i ṣafā-güsteri ehl-i dāniş
Eylemez ṭabʿuña sermāye-i mażmūn-ı müfīd

31. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 55
Mısra: **95**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

32. **ṭabʿumı:**-*u, -m, -ı*
Kaside 55
Mısra: **67**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyż-i mihr-i ilṭifātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

33. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 58
Mısra: **82**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Edāya çāre mi var şükrini ol iḥsānuñ
Olursa ṭabʿum eger biñ ḳaṣīdeye medyūn

34. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 59
Mısra: **14**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

35. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 59
Mısra: **66**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫūrde-i ġamdur

36. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 59
Mısra: **25**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

37. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 62
Mısra: **37**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

38. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 62
Mısra: **41**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Oldı sözüm bī-keyf ü kem ṭabʿum müsellem ṭutdı hem
Pākīze-gūyān-ı ʿAcem siḥr- āferīnān-ı ʿArab

39. **ṭabʿına:**-*ı, -n, -a*
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

40. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **12**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Mülk-i maʿnā ḳalem-revimdür hep
Ṭabʿum endīşe pādişāhıdur

41. **ṭabʿuma:**-*um, -a*
Kaside 2
Mısra: **28**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım ki oldı himmeti
Ṭabʿuma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

42. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **116**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

43. **ṭabʿumuñ:**-*u, -m, -uñ*
Kaside 8
Mısra: **75**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Gāh olur naḳḳāb-ı çāpük-dest-i fikri ṭabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

44. **ṭabʿa:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **67**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

45. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 23
Mısra: **61**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum gibi bir pür-hüner-i bü'l-ʿaceb olmaz
Iḥrāz-ı kemāl itmede ser-defter-i ʿālem

46. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 24
Mısra: **93**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılışm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

47. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 27
Mısra: **97**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

48. **ṭabʿumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 31
Mısra: **100**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

49. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 43
Mısra: **80**
Tabiat, yaratılış // şairlik.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

50. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 4
Mısra: **17**
Şair yaratılış, şairlik.

Ṭabʿum ʿarūs-ı maʿniye meşşāṭelik ider
Endīşem āyīne ḳalemüm sürmedān virür

51. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 7
Mısra: **103**
Şair yaratılış, şairlik.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

52. **ṭabʿımuñ:**-*ı, -m, -uñ*
Kaside 9
Mısra: **109**
Şair yaratılış, şairlik.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

53. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 9
Mısra: **113**
Şair yaratılış, şairlik.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

54. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 10
Mısra: **81**
Şair yaratılış, şairlik.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

55. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 10
Mısra: **113**
Şair yaratılış, şairlik.

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede n'eyledi daḫi neler eyler

56. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 14

Mısra: **117**
Şair yaratılış, şairlik.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

57. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 23
Mısra: **68**
Şair yaratılış, şairlik.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

58. **ṭabʿına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 31
Mısra: **16**
Şair yaratılış, şairlik.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

59. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 33
Mısra: **97**
Şair yaratılış, şairlik.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

60. **ṭabʿuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 35
Mısra: **118**
Şair yaratılış, şairlik.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

61. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 46
Mısra: **66**
Şair yaratılış, şairlik.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

62. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **65**
Şair yaratılış, şairlik.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

63. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 47
Mısra: **104**
Şair yaratılış, şairlik.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n'ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

64. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 48
Mısra: **81**
Şair yaratılış, şairlik.

Olur mı bir nefes ḫāmūş ṭabʿum
Ṭurur mı bir zamān āsūde ḫāmem

65. **ṭabʿuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 54
Mısra: **72**
Şair yaratılış, şairlik.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

66. **ṭabʿım:**-*ı, -m*
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Şair yaratılış, şairlik.

Bir ḳaṣīde dimek ister saña ṭabʿım ki ola
Kim ḫayālüñe fedā mā-ḥaṣal-ı dīvānım

67. **ṭabʿın:**-*ı, -n*
Kaside 6
Mısra: **43**
Tabiat, huy, yaratılış.

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

68. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **81**
Tabiat, huy, yaratılış.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

69. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 24
Mısra: **67**
Tabiat, huy, yaratılış.

Başlasa ṭabʿı dür-efşānlıġa pür-gevher olur
Mevc-i deryā-yı maʿānī gibi dāmān-ı felek

70. **ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 35
Mısra: **19**
Tabiat, huy, yaratılış.

Oldı ṭabʿum o ḳadar ḫurrem ü āşüfte ki şevḳ
Fikr-i şiʿr itmege bir laḥẓa ḳomaz fāriġ-i bāl

71. **ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 41
Mısra: **49**
Tabiat, huy, yaratılış.

Ṭabʿı ṣadef-i gevher-i şehvār-ı maʿānī
Endīşesi mirʿāt-ı mücellā-yı zamāne

72. **ṭabʿuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **76**
Tabiat, huy, yaratılış.

ʿAceb mi mübtelā-yı lerze-i mevc olsa endāmı
Giriftār-ı teb-i reşk itdi ṭabʿuñ baḥr-ı zehhārı

73. **ṭabʿuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **31**
Tabiat, huy, yaratılış.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

74. **ṭabʿa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **5**
Şair yaratılış, şairlik.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

75. **ṭabʿa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **33**
Tab ehli, şair.

Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
İtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

76. **tabʿuñ:**-*u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Tabiat, mizaç.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

77. **ṭabʿında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 62
Mısra: **18**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

tabʿ- ehli:

1. **tabʿ- ehli:**
Gazel 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şairlik kabiliyeti olan, şair.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

tāb getürmez:

1. **tāb getürmez:**-*mez*
Kaside 42
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Güç yetirmek, dayanmak, tahammül etmek.

Ḥamlesine tāb getürmez ʿadū
Olsa eger Güstehem-i rūzgār

tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ:

1. **tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 55
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızının ışığı ve parıltısı.

Bir şeb-i tārīkdür gūyā sevād-ı kāʾināt
Tāb u nūr-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtuñ māhtāb

tāb virür:

1. **tāb virür:**-*ür*
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıcaklık, hararet vermek.

Ābdur peykān-ı yār ammā gelince sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫi virür bir güne tāb

tābān oldı:

1. **tābān oldı:**-*dı*
Kaside 61
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Parlamak.

Çehre-i iḳbāl ü baḫtum oldı tābān gün gibi
Rām olup açsa n'ola dūşīze-i devrān niḳāb

tābdār ider:

1. **tābdār ider:**-*er*
Müfret 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlak, ışıklı hâle getirmek.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng olmasañ:

1. **tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng olmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Terkib-bend 1

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her kederli ve güçsüz gönle ışık saçan / ümit veren olmak.

Cürʿaña virmezdi cān her ʿāşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

tāb-endāz olur:

1. **tāb-endāz olur:***-u, -r*
Kaside 57
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Işık saçmak.

Ṣanmañuz şaʿşaʿasıdur görinen ḫūrşīdüñ
Kim olur anuñ ile her ṭarafa tāb-endāz

tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı:

1. **tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan parlak ay.

Sipihr-i rifʿatüñ tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı
Riyāż-ı devletüñ zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı

tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ:

1. **tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk güneşinin ışığı/nuru.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

ṭabʿ-ı āteşde:

1. **ṭabʿ-ı āteşde:***-de*
Kaside 20
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Olaydı nūr-ı reʾyinden es̱er ger ṭabʿ-ı āteşde
Bulurdı ḳıymet-i kuḥl-ı cilāyı gerd-i ḫākister

ṭabʿ-ı āteşe:

1. **ṭabʿ-ı āteşe:***-e*
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

2. **ṭabʿ-ı āteşe:***-e*
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

3. **ṭabʿ-ı āteşe:***-e*
Kaside 55
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

ṭabʿ-ı Cem:

1. **ṭabʿ-ı Cem:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cem'in tabiatı, yaratılışı.

Ḥabābın sāġar eylerdük mey-i nāb olsa ey sāḳī
Şarābı cām ile çekmezdi olsa ṭabʿ-ı Cem nāzik

ṭabʿ-ı cevāhir-feşān:

1. **ṭabʿ-ı cevāhir-feşān:**
Kaside 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cevherler / inciler ve kıymetli taşlar saçan karakter, özellik.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

tāb-ı cihān-sūz-ı temūz:

1. **tāb-ı cihān-sūz-ı temūz:**
Kaside 31
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Temmuzun dünyayı yakan sıcaklığı, harareti.

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

tāb-ı dīdāruñ:

1. **tāb-ı dīdāruñ:***-u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüzün parlaklığı, ışıltısı.

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

ṭabʿ-ı dilīrüm:

1. **ṭabʿ-ı dilīrüm:**-*ü, -m*
   Kaside 19
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Cesur, yiğit şair yaratılış // şairlik.

Bahādır pehlivān çoḳ gerçi meydān-ı maʿānīde
Benüm ṭabʿ-ı dilīrüm cümleden ammā dil-āverdür

tāb-ı endīşesi:

1. **tāb-ı endīşesi:**-*si*
   Kaside 31
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin sıcaklığı, harareti.

Düşmedin dām-ı ḫayāle daḫi bir demde ider
Tāb-ı endīşesi murġān-ı maʿānīyi kebāb

tāb-ı endīşeyle:

1. **tāb-ı endīşeyle:**-*y, -le*
   Kaside 55
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin sıcaklığı, harareti.

Silk-i naẓma ol ḳadar çekdim dür-i sīrābı kim
Tāb-ı endīşeyle itdüm baḥr-ı maʿnāyı serāb

ṭabʿ-ı Feyżīde:

1. **ṭabʿ-ı Feyżīde:**-*de*
   Kaside 34
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Feyzî'nin yaratılışı // Feyzî'nin şairliği (İranlı şair Feyzî-i Hindî).

Ger olsa āb u tāb-ı feyż-i ṭabʿum ṭabʿ-ı Feyżīde
İderdi feyże müstaġraḳ sevād-ı mülk-i Lāhōrı

tāb-ı fikrümle:

1. **tāb-ı fikrümle:**-*ü, -m, -le*
   Kaside 31
   Mısra: **121**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin ışığı, parıltısı.

Tāb-ı fikrümle ṣanem-ḫāne-i maʿnā rūşen
Āb-ı naẓmumla gülistān-ı taḫayyül şād-āb

tāb-ı fürūġ-ı ruh-ı māh-ı Nehşeb:

1. **tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb:**
   Kaside 50
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Nahşeb ayının yüzündeki parlaklığın ışığı.

Nice mey tāb-ı fürūġ-ı ruḫ-ı māh-ı Neḫşeb
Nice mey pertev-i envār-ı dil-i ʿārif-i cām

tāb-ı ġamdan:

1. **tāb-ı ġamdan:**-*dan*
   Kaside 52
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: -
   Gam ateşi.

Tāb-ı ġamdan şuʿle-i sūzān olur aġzumda dil
Olmasam medḥüñle ger sūsen gibi raṭbü'l-lisān

ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña:

1. **ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña:**-*u, -ñ, -a*
   Gazel 141
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gazel söyleme yeteneği.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

ṭabʿ-ı hazāna:

1. **ṭabʿ-ı ḫazāna:**-*a*
   Kaside 28
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Sonbaharın tabiatı, karakteri.

Ṭabʿ-ı ḫazāna olsa mürebbī mürüvveti
Revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü erġavān olur

ṭabʿ-ı hevā:

1. **ṭabʿ-ı hevā:**
   Kaside 54
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Havanın tabiatı.

Bulsa ger ḥiddet-i ʿazminden es̱er ṭabʿ-ı hevā
Bād-ı perr-i megesi sedd idemez kūh-ı ḥadīd

ṭabʿ-ı hevesnāk:

1. **ṭabʿ-ı hevesnāk:**
   Kaside 44
   Mısra: **56**

Kelime Tipi: -
İstekli yaratılış.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n’ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

ṭabʿ-ı hevesnākümden:

1. **ṭabʿ-ı hevesnākümden:***-ü, -m, -den*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İstekli yaratılış.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N’eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

ṭabʿ-ı Ḫudā-dād:

1. **ṭabʿ-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi mizaç/yaratılış.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

2. **ṭabʿ-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 38
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi mizaç/yaratılış.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm:

1. **ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm:**
Kaside 32
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Akıl ve anlayış sahibi, anlayışlı.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

tāb-ı ḫūrşīd-i sitem:

1. **tāb-ı ḫūrşīd-i sitem:**
Kaside 52
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Zulüm güneşinin harareti, sıcaklığı.

Tāb-ı ḫūrşīd-i sitem sūzān iderdi ʿālemi
Ger seḥāb-ı ʿadl ü dāduñ olmasaydı sāyebān

tāb-ı ḫūrşīd-i ṣubḥgāhīdür:

1. **tāb-ı ḫūrşīd-i ṣubḥgāhīdür:***-dür*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah güneşinin ışığı.

Feyż-i ṭabʿum cihān-ı maʿnāya
Tāb-ı ḫūrşīd-i ṣubḥgāhīdür

tāb-ı ḳahrı:

1. **tāb-ı ḳahrı:***-ı*
Kaside 55
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gazabın, kahrın harareti.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd:

1. **ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd:**
Kaside 51
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Hasetçinin düşüncesi ters, yanlış düşünen tabiatı.

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

ṭabʿ-ı laṭīf:

1. **ṭabʿ-ı laṭīf:**
Kaside 62
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Güzel mizaç.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

tāb-ı mehābeti:

1. **tāb-ı mehābeti:***-i*
Kaside 28
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Heybetin, azametin harareti.

Ol ṣaf-der-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

tāb-ı meşʿal-i tābān:

1. **tāb-ı meşʿal-i tābān:**
Kaside 8
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Parlak meşalenin ışığı.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesim
Ġonca-i pür-jāle-tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

tāb-ı meyden:

1. **tāb-ı meyden:**-*den*
   Gazel 87
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın ateşi, harareti.

Ḳızarsa gül gül olsa tāb-ı meyden rūyı ḫūbānuñ
Ruḫ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduġın görsem

tāb-ı mihr:

1. **tāb-ı mihr:**
   Kaside 31
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Güneşin sıcaklığı.

Tāb-ı mihr oldı güdāzende-i tīġ-ı kuhsār
Cūyveş aḳmadadur her yaña pūlād-ı müẕāb

tāb-ı naẓarı:

1. **tāb-ı naẓarı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Bakışın harareti.

Ḫışmı bir mertebe kim olsa ne dem germ-ʿitāb
Eridür şu gibi tāb-ı naẓarı sindānı

tāb-ı naẓarla:

1. **tāb-ı naẓarla:**-*la*
   Müfret 2
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Bakışın harareti.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

tāb-ı naẓmuñ:

1. **tāb-ı naẓmuñ:**-*u, -ñ*
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Şiirin parıltısı, ışığı.

Her dürr-i sitāre tāb-ı naẓmuñ
Pīrāye-i şeb-külāh-ı maʿnā

ṭabʿ-ı nebātāta:

1. **ṭabʿ-ı nebātāta:**-*a*
   Kaside 51
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Bitkilerin mizacı, karakteri.

Olsa ger ṭabʿ-ı nebātāta mürebbī ġażabuñ
Gürbe-i bīd ola bāzū-şiken-i şīr-i ücem

ṭabʿ-ı Nefʿī:

1. **ṭabʿ-ı Nefʿī:**
   Gazel 18
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin şairliği.

Nice mümkin böyle vādīde bu gūne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

2. **ṭabʿ-ı Nefʿī:**
   Gazel 137
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin şairliği.

N’ola meftūn olsa diller güft ü gūy-ı çeşmine
Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi maʿnā-āferīndür ġamzesi

3. **ṭabʿ-ı Nefʿī:**
   Gazel 138
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin şairliği.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n’ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

4. **ṭabʿ-ı Nefʿī:**
   Kaside 52
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin şairliği.

Ṭabʿ-ı Nefʿī bülbül-i gūyādur ol gülşende kim
Ġoncaveş dem-bestedür anda dehān-ı şāʿirān

ṭabʿ-ı Nefʿīden:

1. **ṭabʿ-ı Nefʿīden:**-*den*
   Gazel 79
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Nef'î'nin yaradılışı, tabiatı // Nef’î’nin şairliği.

Ṭabʿ-ı Nefʿīden ki bāġ-ı nev-bahār-ı feyżdür
Reng ü bū isterse gelsün eylesün deryūze gül

ṭabʿ-ı Nefʿīyi:

1. **ṭabʿ-ı Nefʿīyi:**-*y, -i*
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nef'î'nin mizacı, tabiatı.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

ṭabʿ-ı nüktedānumdur:

1. **ṭabʿ-ı nüktedānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 34
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Nükte yapmakta mahir yaratılış /şairlik.

Suḫan bir genc-i bī-pāyān-ı esrār-ı İlāhīdür
Ki ṭabʿ-ı nüktedānumdur o gencüñ şimdi gencūrı

ṭabʿ-ı pākūñ:

1. **ṭabʿ-ı pākūñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 49
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış.

Hüner gūyā denizdür māliki kilk-i güher-pāşuñ
Kerem gūyā ṣadefdür ṭabʿ-ı pākūñ dürr-i şehvārı

ṭabʿ-ı rūşen- güherüm:

1. **ṭabʿ-ı rūşen- güherüm:**-*ü, -m*
Kaside 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlak cevherli yaratılış, şairlik.

Ṭabʿ-ı rūşen- güherüm āyīne-i ṣūret-i Çīn
Bikr-i fikr-i suḫanum reşk-i ʿarūsān- ṭıraz

tāb-ı rūzgār:

1. **tāb-ı rūzgār:**
Kaside 16
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Devrin gücü, kuvveti.

Çeşm-i baḫt-ı lā-yenāmı pāsbān-ı şarḳ u ġarb
Dest-i ḳahr-ı iḳtidārı nice tāb-ı rūzgār

ṭabʿ-ı şādmāna:

1. **ṭabʿ-ı şādmāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Neşeli yaratılış, sevinçli.

Ger nehyi itse cebr-i ḫavāṣṣ-ı mükeyyifāt
Mey ṭabʿ-ı şādmāna ġam-ı nāgehān virür

ṭabʿ-ı ṣafā-bahşum:

1. **ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum:**-*u, -m*
Kaside 27
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Neşe veren şairlik.

Verür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
İder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

tāb-ı şarāb-ı nāb:

1. **tāb-ı şarāb-ı nāb:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Saf şarabın harareti / parıltısı.

Bulurken bezm ol tāb-ı şarāb-ı nāb ile revnaḳ
Riyā-yı maḥż olur anuñ ṣafāsın bilmemek ancaḳ

ṭabʿ-ı sebük-bārı:

1. **ṭabʿ-ı sebük-bārı:**-*ı*
Kaside 49
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Çabuk tabiatlı (hızlı düşünen, intikali çabuk).

Mühim-perdāz-ı ḳānūn-ı hüner idrāk-i çālākı
Müretteb-sāz-ı esbāb-ı kerem ṭabʿ-ı sebük-bārı

ṭabʿ-ı semenderle:

1. **ṭabʿ-ı semenderle:**-*le*
Kaside 37
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Semenderin tabiatı, mizacı.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

ṭabʿ-ı şuʿarāya:

1. **ṭabʿ-ı şuʿarāya:**-*y, -a*
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Şairlerin tabiatı/ şairlik yeteneği.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

ṭabʿ-ı suḫan-gūyum:

1. **ṭabʿ-ı suḫan-gūyum:**-*u, -m*
Kaside 57

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen tabiat, yaratılış // şairlik.

Feyż-baḫş olsa eger ṭabʿ-ı suḫan-gūyum olur
Ḳıṣṣa-perdāz-ı maʿānī ṣuver-i perde-i rāz

ṭabʿ-ı şūḫı:

1. **ṭabʿ-ı şūḫı:**-*ı*
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

ṭabʿ-ı şūḫum:

1. **ṭabʿ-ı şūḫum:**-*u, -m*
Kaside 48
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Nice gūyā olur gör ṭabʿ-ı şūḫum
Nice inşā ider medḥi dem-ā-dem

2. **ṭabʿ-ı şūḫum:**-*u, -m*
Kaside 16
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Bikr-i fikrüm şehr-bānū-yı şebistān-ı ḫayāl
Ṭabʿ-ı şūḫum ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı rūzgār

3. **ṭabʿ-ı şūḫum:**-*u, -m*
Kaside 44
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Şuh/canlı, şen, kıvrak şairlik.

Fitne maḫlūḳ olalı görmedi çeşm-i eyyām
Ṭabʿ-ı şūḫum gibi bir sāḥir-i bī-pervāyı

tāb-ı şuʿle-i ḳahrı:

1. **tāb-ı şuʿle-i ḳahrı:**-*ı*
Kaside 56
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gazap alevinin harareti.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ:

1. **tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ:**-*uñ*
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın yakıcı harareti.

Fikr-i zülfüñ dilde tāb-ı sūz-ı ʿaşḳuñ sīnede
Nārdur külḫanda gūyā mārdur gencīnede

tāb-ı ṭalʿatıñ:

1. **tāb-ı ṭalʿatıñ:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüzün palaklığı.

Derūn-ı āyīneye tāb-ı ṭalʿatıñ ṣıġmaz
Revādır āyīne olursa āftāb saña

tāb-ı tef-i ḳahrıyla:

1. **tāb-ı tef-i ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gazabın sıcaklığının harareti, gazabın şiddetinin harareti (yeryüzü ısısının artmasına vesile olarak yıldırım oluşması bağlamında).

Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳā-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

tāb-ı temūz:

1. **tāb-ı temūz:**
Kaside 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temmuzun sıcağı, harareti.

Dökülen ḫāke bu faṣl içre degüldür bārān
Ḫūy-feşān olmadadur tāb-ı temūz ile seḥāb

tāb-ı temūz-ı ġamı:

1. **tāb-ı temūz-ı ġamı:**-*ı*
Kaside 31
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder temmuzunun sıcağı, harareti.

Rūz-ı nev-rūz gibi ḫurrem olup her rūzı
Görmeye tāb-ı temūz-ı ġamı tā rūz-ı ḥisāb

tāb-ı temūz-ı ġażabı:

1. **tāb-ı temūz-ı ġażabı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Öfke temmuzunun sıcağı, şiddetli öfkenin harareti.

Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı etse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā pür-şerer eyler

ṭabʿ-ı yārān:

1. **ṭabʿ-ı yārān:**
Gazel 78
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dostların tabiatı, yaradılışı.

Levḥ-i maḥfūẓ-ı suḫandür dil-i pāk-i Nefʿī
Ṭabʿ-ı yārān gibi dükkānçe-i ṣaḥḥāf degül

ṭabīʿat:

1. **ṭabīʿatden:**-*den*
Gazel 52
Mısra: **13**
Yaratılış, mizaç // şair yaratılış.

Bāde-i ʿaşḳa ḫum olmış bir ṭabīʿatden çıḳar
ʿĀlemi mest itse ey Nefʿī n'ola eşʿārımuz

2. **ṭabīʿat:**
Kaside 49
Mısra: **96**
Yaratılış, mizaç // şair yaratılış.

Alur levḥ-i ḳaderden cez̠be-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

ṭabiʿat-ı nāra:

1. **ṭabiʿat-ı nāra:**-*a*
Kaside 58
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ateşin tabiatı, yaratılışı.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

ṭabīb:

1. **ṭabīb:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Tıp âlimi, tıp ilmini bilen, hastalara bakan hekim.

Ol ʿilāc itmekde ʿāciz derdimüñ meftūnı ben
İkimiz de ḳurtılurduḳ geçse dermāndan ṭabīb

ṭabīb olsa:

1. **ṭabīb olsa:**-*sa*
Kaside 51
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hekim olmak, tedavi edici olmak.

Derd-i ḥırmāna ṭabīb olsa revādur ḳalemüñ
Ḥoḳḳa-i Çīnī devāt aña mürekkeb merhem

ṭabīb-i mihribān:

1. **ṭabīb-i mihribān:**
Kaside 52
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Merhamet sahibi hekim.

Ḫalḳ-ı ʿālem ser-te-ser bīmār-ı derd-i iḥtiyāc
Dehr bir dārü'ş-şifā luṭfuñ ṭabīb-i mihribān

tābiʿ-i endīşesi:

1. **tābiʿ-i endīşesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Düşünceye tabi olan, uyan.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

tābiʿ-i fermān:

1. **tābiʿ-i fermān:**
Kaside 8
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Emre itaat eden, boyun eğen, hükme razı.

Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli n'ola
Her ne emr itse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

taʿbīr:

1. **taʿbīr:**
Kaside 7
Mısra: **44**
İfade, anlatım.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

2. **taʿbīrümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 11
Mısra: **76**
İfade, anlatım.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

3. **taʿbīre:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **17**
İfade, anlatım.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

taʿbīr eylerdi:

1. **taʿbīr eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 39
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Söylemek, anlatmak, vasfetmek.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

taʿbīr idemem:

1. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Kaside 41
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Ammā kimi ḫaṣm itdi baña gör felek-i dūn
Taʿbīr idemem özge temāşā-yı zamāne

2. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

3. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 95
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rüyayı yormak, yorumlamak.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

4. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Kaside 10
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār es̱er eyler

5. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Kaside 23
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Taʿbīr idemem ṣafvet-i āyīne-i ṭabʿın
Mirʿāt-ı Ḫudā āb-ı ruḫ-ı cevher-i ʿālem

6. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Kaside 59
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

7. **taʿbīr idemem:**-*eme, -m*
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Taʿbīr idemem sāye-i luṭfında ṣafāmuz
Dāʾim budur Allāh bilür aña duʿāmuz

taʿbīr idince:

1. **taʿbīr idince:**-*ince*
Kaside 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İfade etmek, dile getirmek.

Her maʿnī-i laṭīf ki cāndan nişān virür
Taʿbīr idince ṭabʿum anı naẓma cān virür

taʿbīr-i bülend-i şāh-beytüñ:

1. **taʿbīr-i bülend-i şāh-beytüñ:**-*ü, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
En güzel beytin yüce tabiri, sözü.

Taʿbīr-i bülend-i şāh-beytüñ
ʿUnvān-ı berāt-ı cāh-ı maʿnā

taʿbīr-i laṭīfi:

1. **taʿbīr-i laṭīfi:**-*i*
Kaside 33
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yumuşak, nazik söyleyiş.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā olur:

1. **ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā olur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mana ordusunun sancağı ve davulu olmak.

Gūyā ki olur devāt u ḫāmeñ
Ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā

ṭabla diker:

1. **ṭabla diker:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Hedef tahtası dikmek.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

ṭabla-i rīze-i müşk ider:

1. **ṭabla-i rīze-i müşk ider:**-*er*
Kaside 44
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Misk parçalarının bulunduğu tabla hâline getirmek.

Behre-yāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġraduġı ṣaḥrāyı

tābnāk itmiş:

1. **tābnāk itmiş:**-*miş*
Kaside 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlatmak, aydınlatmak.

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ āsārı

tāc:

1. **tāc:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

2. **tāc:**
Kaside 11
Mısra: **17**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Nice mīrāsa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

3. **tāc:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Nice mīrāsa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

4. **tācı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **29**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı sānī risālet-i erzānī

5. **tāc:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

6. **tāc:**
Kaside 7
Mısra: **118**
Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

7. **tāc:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Başlık, serpuş.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

8. **tāc:**
Kaside 49
Mısra: **30**
Başlık, serpuş.

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

tāc u taḫt:

1. **tāc u taḫt:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Taç ve taht // hükümdarlık.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

tācdārā:

1. **tācdārā:**
Kaside 60
Mısra: **53**
Ey hükümdar.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

tācdār-ı tahtgāh-ı ʿadl ü dād:

1. **tācdār-ı taḫtgāh-ı ʿadl ü dād:**
Kaside 25
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Adalet payitahtının hükümdarı.

ʿĀlem-efrūz āftāb-ı āsmān-ı ʿizz ü cāh
Mesned-ārā tācdār-ı taḫtgāh-ı ʿadl ü dād

tāc-ı Āfrīdūn:

1. **tāc-ı Āfrīdūn:**
Kaside 58
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Feridun'un tacı.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

tāc-ı Dārāya:

1. **tāc-ı Dārāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Eski Fars hükümdarlarından dokuzuncusunun (Keykubat) tacı // hükümdar tacı.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı şıṭablı tāc-ı Dārāya

tāc-ı Edhem:

1. **tāc-ı Edhem:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(İbrahim) Edhem'in tacı.

ʿAşḳ ile gāhī ḫarābāta düşürsem göñlümi
Bāzgūne tāc-ı Edhem sāġar-ı Cemdür baña

tāc-ı Edhemdür:

1. **tāc-ı Edhemdür:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(İbrahim) Edhem'in tacı.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

2. **tāc-ı Edhemdür:***-dür*
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(İbrahim) Edhem'in tacı.

Bir ṭutarsa pādişāh ile gedāyı mey n'ola
Hem sifāl-ı meykede hem tāc-ı Edhemdür ḳadeh

3. **tāc-ı Edhemdür:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(İbrahim) Edhem'in tacı.

Şāh-ı ʿaşḳum ʿālem-i maʿnā müsellemdür baña
Ser-nigūn peymāne-i Cem tāc-ı Edhemdür baña

tāc-ı Ferīdūn:

1. **tāc-ı Ferīdūn:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Feridun'un tacı.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

tāc-ı ḫusrevān:

1. **tāc-ı ḫusrevān:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Padişahların tacı.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

tāc-ı ḫusrev-i ḫāver olursa:

1. **tāc-ı ḫusrev-i ḫāver olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 20
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Doğunun hükümdarının tacı olmak.

Cem-i vālā-nijād-ı encümen-pīrā-yı devrān kim
Revādur ger olursa cāmı tāc-ı Ḫusrev-i ḫāver

tāc-ı ʿinābet:

1. **tāc-ı ʿinābet:**
Kaside 55
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Tövbe tacı // tarikata girme tacı.

Sāḳīye tāc-ı ʿinābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

tāc-ı ser-i iḳbāline:

1. **tāc-ı ser-i iḳbāline:***-i, -n, -e*
Kaside 31
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Talihin baş tacı // saadet tacı.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī:

1. **tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī:**
Kaside 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Altın yaldızlı, parlak taç.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

tāc-ı zerle:

1. **tāc-ı zerle:***-le*
Kaside 5
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Altın taç.

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

tācın yere düşürmezdi:

1. **tācın yere düşürmezdi:***-mez, -di*
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Gülün) taç yapraklarını dökmesi, tazeliğini ve güzelliğini kaybetmesi // saltanatını yitirmek.

Dehre maġrūr olma kim tācın düşürmezdi yere
Olmasa mest-i ġurūr-ı devlet-i deh-rūze gül

tācverā:

1. **tācverā:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Ey hükümdar, ey padişah.

Ḫusrevā dādgerā pādişehā tācverā
Ey şehenşāh-ı felek mesned-i ḫūrşīd-livā

2. **tācverā:**
Kaside 24
Mısra: **77**
Ey hükümdar, ey padişah.

Dāverā tācverā Ḫusrev-i ʿālī-güherā
Ey ḳader-kevkebe fermān-dih-i ẕī-şān-ı felek

tācver-i maşrıḳ u maġrib:

1. **tācver-i maşrıḳ u maġrib:**
Kaside 23
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Batının ve doğunun hükümdarı.

Cemşīd-i zamān tācver-i maşrıḳ u maġrib
Ḫūrşīd-i zemīn şemʿ-i żiyā-güster-i ʿālem

tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān:

1. **tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān:**
Kaside 60
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Söyleme ve mana ülkesinin padişahı.

Kimdür ol tācver-i mülk-i maʿānī vü beyān
Kimdür ol pādişeh-i dāver-i devrān-ı suḫan

taʿdād:

1. **taʿdād:**
Kaside 29
Mısra: **58**
Sayma, sayı sayma.

Ger olsa nāṭıḳa surʿat deminde kām-şümār
İrerdi göz yumup açınca ġāyete taʿdād

tafṣīl-i ḥāli:

1. **tafṣīl-i ḥāli:***-i*
Kaside 21
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Durumunun bütün ayrıntılarının açıklanması.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

2. **tafṣīl-i ḥāli:***-i*
Kaside 45
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Durumunun bütün ayrıntılarının açıklanması.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

taġallüb idecek:

1. **taġallüb idecek:***-ecek*
Kaside 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Galip gelmek, güç yetirmek.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

Ṭaġlar Delisi:

1. **Ṭaġlar Delisi:**
Kaside 17
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Nāmı Ṭaġlar Delisi kendüsi āhū-yı ḥarem
Perçemi sünbül-i çīn cebhesi dībā-yı Ḫıṭā

Ṭaġlar Delisidür:

1. **Ṭaġlar Delisidür:***-dür*
Kaside 17
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
IV. Murad'ın atının ismi.

Bir de Ṭaġlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

taġyīr:

1. **taġyīr:**
Kaside 39
Mısra: **80**
Bozma // başkalaştırma, değiştirme.

Degişirdüm hele ḫarlikle suḫanverligi ben
Mümkin olaydı eger ḥükm-i ḳażāyı taġyīr

taġyīr idemem:

1. **taġyīr idemem:***-eme, -m*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek.

ʿĀdet itdi dil-i dīvāne muḥabbet resmin
N'eyleyim çāre ne muʿtādı taġyīr idemem

taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler:

1. **taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kaza ve kaderi değiştirmek.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

taġyīr-i meẕāḳ u meşreb:

1. **taġyīr-i meẕāḳ u meşreb:**
Kaside 40
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Tadını ve tabiatını değiştirme.

Ḥükmi ger istese taġyīr-i meẕāḳ u meşreb
Cām-ı Cemşīd ḳadar neşve virür reşḥa-i semm

taḥammül:

1. **taḥammül:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Dayanma, katlanma.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

2. **taḥammülümüz:***-ümüz*
Gazel 48
Mısra: **5**
Dayanma, katlanma.

Çīn-i ebrūya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getür

3. **taḥammül:**
Kaside 21
Mısra: **97**
Dayanma, katlanma.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

4. **taḥammül:**
Kaside 24
Mısra: **3**
Dayanma, katlanma.

Bu ḳadar cevre taḥammül mi olur ādemde
Nice bir bu sitem-i bī-ḥad ü pāyān-ı felek

5. **taḥammül:**
Kaside 47
Mısra: **81**
Dayanma, katlanma, sabır.

Taḥammül hīç mümkin mi ġam-ı hicrāna ey Nefʿī
Maḥabbet ġālib-i muṭlaḳ dil ise nā-şikībādur

taḥammül eylemeyince:

1. **taḥammül eylemeyince:***-me, -y, -ince*
Gazel 123
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
ʿĀşıḳ taḥammül eylemeyince cefāsına

taḥammül eylemez:

1. **taḥammül eylemez:***-mez*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

taḥammül eyleye:

1. **taḥammül eyleye:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Şikest-i ġamzeñ iken sāḳiyā senüñ pūlād
Taḥammül eyleye mi beyża-i ḥabāb saña

taḥammül idemezdüm:

1. **taḥammül idemezdüm:***-emez, -dü, -m*
Kaside 57
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Luṭfuñ olmasa taḥammül idemezdüm buña ben
İḫtiyār eyler idüm bir sefer-i dūr u dırāz

taḥammül idemezken:

1. **taḥammül idemezken:***-emez, -ken*
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Çīn-i ebrūya taḥammül idemezken ʿāşıḳ
Girih-i pür-şiken-i ṭurra-i kākül ne belā

taḥammül ider:

1. **taḥammül ider:***-er*
Kaside 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

taḥammül itmez:

1. **taḥammül itmez:***-mez*
Kaside 56
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak.

Rişte-i bārīk-i fikr itmez taḥammül ḳorḳarın
Midḥatüñde ol ḳadar dizdim aña dürr-i s̱emīn

taḫayyül:

1. **taḫayyül:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Hayalde canlandırma.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

2. **taḫayyüli:***-i*
Kaside 32
Mısra: **82**
Hayalde canlandırma.

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

taḫayyül idemez:

1. **taḫayyül idemez:***-emez*
Kaside 9
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Hayale getirmek, hayalde canlandırmak.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

taḥḳīḳ:

1. **taḥḳīḳe:***-e*
Kaside 25
Mısra: **8**
Doğru, gerçek, doğrulanmış.

Muntaẓırdur her biri dīdāruña ol mertebe
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi bu taḥḳīḳe eyle iʿtimād

2. **taḥḳīḳ:**
Kaside 2
Mısra: **33**
Araştırma, soruşturma.

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ʿālemi taḥḳīḳ içün
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

3. **taḥḳīḳ:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Araştırma, soruşturma.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

4. **taḥḳīḳi:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **77**
Araştırma, soruşturma.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

5. **taḥḳīḳe:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **75**
Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp anlamak.

Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānīdür sözüm

6. **taḥḳīḳ:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp anlamak.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

7. **ṭahḳīḳ:**
Kaside 14
Mısra: **102**
Bir nesnenin veya meselenin hakikatini araştırıp anlamak.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ ṭahḳīḳ dürd-i sāġarı

8. **taḥḳīḳ:**
Kaside 41
Mısra: **91**
Şüphesiz, muhakkak // doğru, gerçek.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

taḥḳīḳ eylesem:

1. **taḥḳīḳ eylesem:**-*se, -m*
Kaside 38
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **-**
Göstermek, belli etmek.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

taḥḳīḳ idemem:

1. **taḥḳīḳ idemem:**-*eme, -m*
Kaside 33
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **-**
Araştırmak, soruşturmak.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

taḥḳīḳ idemez:

1. **taḥḳīḳ idemez:**-*eme, -z*
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Hakikatini anlayıp bilmek.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

2. **taḥḳīḳ idemez:**-*eme, -z*
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Hakikatini anlayıp bilme.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

taḥḳīḳ ideyin:

1. **taḥḳīḳ ideyin:**-*eyin*
Kaside 44
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
İspat etmek, göstermek.

ʿĀcizim Ḫusrev-i maʿnā iken evṣāfuñda
Bāri taḥḳīḳ ideyin dāʿiye-i maʿnāyı

taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz:

1. **taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz:**-*dig, -i, -müz*
Kaside 33
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mecazı (mecazi aşkı) araştırmak, incelemek.

Söz baḥs̱-i ḥaḳīḳatde iken nev-hevesāne
Taḥḳīḳ-i mecāz itdigimüz gerçi ḫaṭādur

taḥḳīk-i ṣafā:

1. **taḥḳīk-i ṣafā:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gönül şenliği, huzur arama.

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

taḥḳīḳ-i taṣavvurda:

1. **taḥḳīḳ-i taṣavvurda:**-*da*
Kaside 41
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hakikatini anlama.

Taḥḳīḳ-i taṣavvurda Arisṭo-yı sebük-rūḥ
İḥyā-yı maʿānīde Mesiḥā-yı zamāne

taḥḳīḳ-nümā:

1. **taḥḳīḳ-nümādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **1**
Hakikati gösteren.

Ol nükte ki endīşesi taḥḳīḳ-nümādur
Maẓmūn-ı ḫaṭ-ı dil-ber-i ferḫunde-liḳādur

taḥkīm itse:

1. **taḥkīm itse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Ḥall olur müşkil-i aḥkām-ı ḳader
Reʾyini itse ḳażā ger taḥkīm

taḥḳīr ide:

1. **taḥḳīr ide:**-*e*
Kaside 39
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Hor ve hakir etmek // değersiz, bayağı hâle getirmek.

Ṣadr-ı devletde saʿādetle ser-efrāz ola hem
İde düşmenlerini ḳahr-ı İlāhī taḥḳīr

taḫmīn:

1. **taḫmīn:**
Kaside 46
Mısra: **42**
Yaklaşık olarak değerlendirme, oranlama.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoḫsa bu himmete mümkin degül aṣlā taḫmīn

taḫmīn-i bahāsı:

1. **taḫmīn-i bahāsı:**-*sı*
Kaside 54
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Değerinin, kıymetinin tahmini, değerini kestirmek.

Naẓmum ol silk-i güherdür kim olur hemvāre
Ḫalḳa taḫmīn-i bahāsı sebeb-i güft ü şinīd

taḥrīk idemez:

1. **taḥrīk idemez:**-*emez*
Kaside 23
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kımıldatmak, hareket ettirmek.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

taḥrīk iden:

1. **taḥrīk iden:**-*en*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kımıldatmak, hareket ettirmek // kışkırtmak, harekete geçirmek.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

taḥrīk itdi:

1. **taḥrīk itdi:**-*di*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kımıldatmak, hareket ettirmek.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

taḥrīk-i düvāl eylese:

1. **taḥrīk-i düvāl eylese:**-*se*
   Kaside 35
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Kayışı hareketlendirmek, dizgini kımıldatmak.

İrişür maġribe ol sāyesi maşrıḳda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḥrīk-i düvāl

taḥrīk-i ṣabādur:

1. **taḥrīk-i ṣabādur:**-*dur*
   Gazel 108
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Saba rüzgârının kışkırtması//saba rüzgârının kımıldatması, hareket ettirmesi.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

taḥrīr:

1. **taḥrīre:**-*e*
   Kaside 35
   Mısra: **21**
   Yazma, kaleme alma.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

2. **taḥrīri:**-*i*
   Kaside 59
   Mısra: **62**
   Yazma, kaleme alma.

Taḳrīri kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur
Taḥrīri medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur

taḥrīr idemem:

1. **taḥrīr idemem:**-*eme, -m*
   Gazel 90
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

2. **taḥrīr idemem:**-*eme, -m*
   Gazel 95
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

taḥrīr ider:

1. **taḥrīr ider:**-*er*
   Kaside 39
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

2. **taḥrīr ider:**-*er*
   Kaside 41
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

Böyle ider evṣāfuñı levḥ-ı dile taḥrīr
Nevk-i ḳalem-i nātıḳa-peymā-yı zamāne

3. **taḥrīr ider:**-*er*
   Kaside 24
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

İder elḳāb-ı hümāyūnuñı böyle taḥrīr
Ḳalem alduḳca ele münşī-i dīvān-ı felek

taḥrīr iderdi:

1. **taḥrīr iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 44
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Kaleme almak, yazmak.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

taḥrīr-i medḥ:

1. **taḥrīr-i medḥ:**
   Kaside 28
   Mısra: **111**
   Kelime Tipi: -
   Övgü yazma.

Taḥrīr-i medḥ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ
Naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur

taḥṣīl:

1. **taḥṣīli:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **53**
Ele geçirme, kazanma, hâsıl etme.

Taḥṣīli anuñ mā-ḥaṣal-i dāniş ü ʿirfān
İṭlāfı bunuñ mā-melek-i maʿden ü yemdür

taḥṣīl ide:

1. **taḥṣīl ide:**-*e*
Kaside 38
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
(Bir alacağı) toplamak, almak.

Saʿādetle şeref virüp serīr-i devlete her gün
ʿAdāletle ʿibādet ecrini taḥṣīl ide her dem

taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur:

1. **taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Fakirlerin duasını kazanma /alma.

Düstūr-ı mükerrem ki kemāl-ı kereminden
Endīşesi taḥṣīl-i duʿā-yı fuḳarādur

taḥṣīl-i zād üzre olam:

1. **taḥṣīl-i zād üzre olam:**-*a, -m*
Kaside 43
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Rızık tedariki için çalışmak, rızık peşinde koşmak.

Ki bir laḥẓa ḳomaz āsūde kendi ḥālüme tā kim
Olam bir-iki günlük ʿömr içün taḥṣīl-i zād üzre

taḥsīn:

1. **taḥsīn:**
Kaside 9
Mısra: **129**
Beğenme, övme, takdir etme.

Bir kimseden irmezse n'ola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

taḥsīn eyledi:

1. **taḥsīn eyledi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Takdir etmek, beğenmek, övmek, alkışlamak.

Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn eyledi ʿālem saña
Āferīn ey ḫusrev-i ġāzī ġazā ferḫunde-bād

taḥsīn ider:

1. **taḥsīn ider:**-*er*
Kaside 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Ḥabbeẕā baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

2. **taḥsīn ider:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Iżṭırārī ider eşʿāruma şimdi taḥsīn
Söze geldükçe ḳabūl eylemeyen Ḥassānı

taḥsīn iderdi:

1. **taḥsīn iderdi:**-*er, -di*
Gazel 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Takdir etmek, beğenmek, övgüde bulunmak.

Nefʿī göreydi bu ġazel-i pür-niyāzıñı
Taḥsīn iderdi ġamze-i ḥāżır-cevāb-ı nāz

taht:

1. **taḫt:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Nice mīrās̱a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

2. **taḫt:**
Kaside 11
Mısra: **19**
Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

3. **taḫta:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **15**
Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

4. **taḫtı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **17**
Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Nice mīrās̱a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

5. **taḫtını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 61
Mısra: **37**
Taht, hükümdarların resmen oturdukları büyük sandalye yahut koltuk, makam // hükümdarlık; padişahlık makamı.

Taḫtını ber-bād ider miydi Süleymānuñ felek
Olsa ger Āṣafda böyle reʾy ü tedbīr-i ṣavāb

6. **taḫtına:**-*ı, -n, -a*
Nazm 1
Mısra: **4**
Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

Cihānbān-ı hümāyūn-sāye ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Revādur olsa kürsī taḫtına ger evvelīn-pāye

7. **taḫt:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

tahta:

1. **taḫta:**
Kaside 29
Mısra: **60**
Yontulup biçilmiş ağaç parçası.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

tahta çıksun:

1. **taḫta çıḳsun:**-*sun*
Kaside 11
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamına geçmek.

Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl ü dād itsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḫşer gibi meydān-ı dīvānı

tahta-i rīg-i remmāl:

1. **taḫta-i rīg-i remmāl:**
Kaside 35
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Remilcinin (falcının) kum tahtası.

Ṣıfat-ı şīve-i reftārını gör kim mes̱elā
Olsa ger cilvegehi taḫta-i rīg-i remmāl

tahtgāh-ı Rūm:

1. **taḫtgāh-ı Rūm:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun başkenti, İstanbul.

Ol şeh ki ferr-i baḫtı ile taḫtgāh-ı Rūm
Ferş-i zemīne mertebe-i āsmān virür

taht-ı ʿālī:

1. **taḫt-ı ʿālī:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüce taht // gökyüzü.

Felek fīrūzeden bir taḫt-ı ʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

taht-ı Cem:

1. **taḫt-ı Cem:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cem'in tahtı.

Pīrāye-i mülk ü milel sermāye-i dīn ü düvel
K'olmuş naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

taht-ı Cemşīd:

1. **taḫt-ı Cemşīd:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cemşid'in tahtı.

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

taht-ı gülzārı:

1. **taḫt-ı gülzārı:**-*ı*
   Kaside 49
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesi tahtı.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

taht-ı muʿallā:

1. **taḫt-ı muʿallā:**
   Nazm 1
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yüce taht.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

taht-ı muraṣṣaʿ- nerdübān:

1. **taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān:**
   Kaside 5
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Süslü merdivenli taht.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

taht-ı Süleymān:

1. **taḫt-ı Süleymān:**
   Kaside 29
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Süleyman'ın tahtı.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

taht-ı Yūsufa:

1. **taḫt-ı Yūsufa:**-*a*
   Kaside 61
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Yusuf'un tahtı // vezirlik tahtı.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

taht-nişīn:

1. **taḫt-nişīnüñ:**-*üñ*
   Kaside 10
   Mısra: **53**
   Tahta oturan, padişah.

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

taḥvīl ide:

1. **taḥvīl ide:**-*e*
   Kaside 25
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: -
   Değiştirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

taḥvīl ider:

1. **taḥvīl ider:**-*er*
   Kaside 34
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Değiştirmek.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

taḥvīl itdi:

1. **taḥvīl itdi:**-*di*
   Kaside 61
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Dönüştürmek, çevirmek.

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

tāʾib:

1. **tāʾib:**
   Gazel 54
   Mısra: **9**
   Tövbe eden (kimse).

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

tāʾib-i bī-hūde:

1. **tāʾib-i bī-hūde:**
   Gazel 49
   Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Boş yere, lüzumsuz yere tövbe etme.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

tāʾife:

1. **tāʾife:**
Kaside 10
Mısra: **98**
Güruh, topluluk, bölük.

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

2. **tāʾifenüñ:**-*nüñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **31**
Güruh, topluluk, bölük.

Bā-ḫuṣūṣ ol güzīde tāʾifenüñ
Hem ışıḳ biri hem sipāhīdür

ṭāʾife-i bī-ser ü pādur:

1. **ṭāʾife-i bī-ser ü pādur:**-*dur*
Kaside 33
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Başsız ve ayaksız takımı // sefil ve perişan olanlar.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz:

1. **tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz:**-*iz*
Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hakiki aşkın doruğunda uçanlar.

Biz tāʿirān-ı evc-i hevā-yı hüviyyetiz
Genc-i şikenc-i ṭurradadur lānemüz bizüm

ṭāʾir-i devletüñe:

1. **ṭāʾir-i devletüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Kaside 53
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşu // iyi talih.

Ḳadrüñ ol mertebe kim maṣʿad-ı iʿlā-yı melek
Ṭāʾir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel

taḳaddüm eyledi:

1. **taḳaddüm eyledi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Öncesinde gelmek, ileri geçmek.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

taḳaddüm eyleye:

1. **taḳaddüm eyleye:**-*y, -e*
Kaside 27
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İleri geçmek.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

ṭāḳat:

1. **ṭāḳatımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 56
Mısra: **11**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

2. **ṭāḳati:**-*i*
Gazel 59
Mısra: **5**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

3. **ṭāḳat:**
Gazel 62
Mısra: **3**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Ṣabra ṭāḳat mı ḳor āh itmemege dillerde
O girişme o ḫırām ol reviş-i ṣabr-güdāz

4. **ṭāḳat:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

5. **ṭāḳatüñ:**-*üñ*
Gazel 129
Mısra: **3**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

6. **ṭāḳat:**
Kaside 36
Mısra: **57**
Kuvvet, derman, dayanma gücü.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

ṭāḳat getürmez:

1. **ṭāḳat getürmez:***-mez*
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

2. **ṭāḳat getürmez:***-mez*
Kaside 52
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim ṭāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

ṭāḳat getürsün:

1. **ṭāḳat getürsün:***-sün*
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.

Cez̲be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

2. **ṭāḳat getürsün:***-sün*
Kaside 20
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

ṭāḳat ḳomamışdur:

1. **ṭāḳat ḳomamışdur:***-ma, -mış, -dur*
Kaside 53
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanılacak güç bırakmamak.

Bu belā ile ki ṭāḳat ḳomamışdur dilde
Bu felāketle ki ʿālemde benim ḍarb-ı mes̱el

taḳayyüd itmez:

1. **taḳayyüd itmez:***-mez*
Kaside 6
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Dikkatli davranmak, tedbir almak.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

taḳdīm eyler:

1. **taḳdīm eyler:***-r*
Kaside 26
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **-**
Öncelik verme, öne alma.

Gelse bu devre felek eyler idi
Seni Sulṭān Selīme taḳdīm

taḳdīm itseñ:

1. **taḳdīm itseñ:***-se, -ñ*
Kaside 32
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **-**
Takdim etmek, sunmak.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

taḳdīm olmaz:

1. **taḳdīm olmaz:***-maz*
Kaside 7
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Sunulmak.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöz̲r ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler:

1. **taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler:**
Kaside 10
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **-**
Sabah tesbihinden ve akşam duasından önce yapmak.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

taḳdīr:

1. **taḳdīr:**
Gazel 42

Mısra: **4**
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Ben mest-i mey-i meykede-i ʿaşḳ-ı Ḫudāyım
Taḳdīr rikābumda sebū-keş ʿasesümdür

2. **taḳdīr:**
Kaside 29
Mısra: **51**
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

3. **taḳdīr:**
Kaside 39
Mısra: **12**
Allah'ın takdir ve tayini, kader.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

taḳdīr idemez:

1. **taḳdīr idemez:***-emez*
Kaside 33
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kıymet biçmek, değerini belirlemek.

Taḳdīr idemez ḳıymet-i ʿıḳd-ı dür-i naẓmum
Endīşe ki simsār-ı kelām-ı fuṣaḥādur

2. **taḳdīr idemez:***-emez*
Kaside 39
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Kıymet biçmek, değerini belirlemek.

Benim ol nāẓım-ı endīşe ki simsār-ı ḳażā
İdemez ḳıymet-i ʿaḳd-ı dür-i naẓmum taḳdīr

taḳdirce:

1. **taḳdīrce:**
Kaside 43
Mısra: **29**
(Bu, şu, o sıfatları, aksi kelimesi veya -diği ekiyle kullanıldığında) durum ve şart bildirir; ... hâlde, ... durumda.

O nopran kim müselmān olduġı taḳdīrce farżā
Ḳalaydı kendi ḥāline olurdı irtidād üzre

taḳdīr-i İlāhī:

1. **taḳdīr-i İlāhī:**
Kaside 35
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdiri, kader.

Tā ki taḳdīr-i İlāhī kereminden gāhī
Eyleye ʿālemi bir luṭf ile mesrūrü'l-ḥāl

taḳdīr-i Rabb:

1. **taḳdīr-i Rabb:**
Kaside 62
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdiri.

Ḥaḳ ḳadrüñ efzūn eylesün aʿdānı maḥzūn eylesün
Gitdükce maġbūn eylesün düşmenlerin taḳdīr-i Rabb

ṭāḳ-ı ʿarşa:

1. **ṭāḳ-ı ʿarşa:***-a*
Kaside 13
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gök kubbe.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

ṭāḳ-ı bülend-eyvānı:

1. **ṭāḳ-ı bülend-eyvānı:***-ı*
Kaside 3
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yüce gökler.

Bir binānuñ ki esāsı ire ḳaʿr-ı ḫāke
Saḳfı geçse n'ola bu ṭāḳ-ı bülend-eyvānı

tāk-ı bustānı:

1. **tāk-ı bustānı:***-ı*
Kaside 30
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Bağın asması (üzüm asması).

Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde tāk-ı bustānı

ṭāḳ-ı ebruvān:

1. **ṭāḳ-ı ebruvān:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kaş takı, kemer biçimindeki kaşlar.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aşmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür:

1. **ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür:***-ü, -ñ, -dür*
Kaside 56
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Büyüklük köşkünün kubbesi.

Ṭāḳ-ı eyvān-ı celālüñdür o ʿālī-bārgāh
Kim erişmez aña sehm-i fikr-i erbāb-ı yaḳīn

ṭāḳ-ı eyvānında:

1. **ṭāḳ-ı eyvānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 6
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Sarayın kubbesi.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

ṭāḳ-ı girişme:

1. **ṭāḳ-ı girişme:**
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın kemeri (gözün üstündeki kavisli kemer) // sevgilinin kemer şeklindeki kaşı.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

ṭāḳ-ı lāciverdī:

1. **ṭāḳ-ı lāciverdī:**
Kaside 13
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Lacivert kubbe // gökyüzü.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem:

1. **ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cihanın altın içinde altın olan (altınla tezhipli) yüce kubbesi.

Ferş-i ḥarem-i rifʿatüñ olursa revādır
Bu ṭāḳ-ı muʿallā-yı zer-ender-zer-i ʿālem

ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete:

1. **ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete:***-e*
Kaside 50
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Talihin / makamın sarsıntı dolu kubbesi.

Virdi miʿmār-ı ḳażā hendese-i tedbīrüñ
Ṭāḳ-ı pür-zelzele-i devlete bir istiḥkām

taʿḳīd:

1. **taʿḳīd:**
Kaside 54
Mısra: **86**
İbareyi lafız veya anlam bakımından anlaşılmaz şekilde düzenleme, karışıklık.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

ṭaḳın:

1. **ṭaḳınsun:***-sun*
Gazel 39
Mısra: **3**
Süslenmek yahut korunmak amacıyla bir şey takmak // kılıç kuşanmak.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

taḳlīd:

1. **taḳlīd:**
Kaside 33
Mısra: **79**
Belli bir örneğe benzemeye çalışma, taklit.

Taḳlīd ile olmaz bu ḳadar leẕẕet-i güftār
Bu lehçe-i pākīze baña dād-ı Ḫudādur

taḳlīd idemez:

1. **taḳlīd idemez:***-eme, -z*
Gazel 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Kimse taḳlīd idemez sözde saña ey Nefʿī
Böyle pākīze-ġazel ṭabʿ-ı Ḫudā-dād ister

2. **taḳlīd idemez:***-eme, -z*
Kaside 54
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Benim ol şāʿir-i ḥaḳ-gūy u cerī kim idemez
Ṭabʿuma nādire-sencān-ı müzevvir taḳlīd

3. **taḳlīd idemez:**-*eme, -z*
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Taḳlīd idemez itse ḳalur şerm ile mebhūt
Elmāsdan olursa eger ḫāme-i Yāḳūt

taḳrīb:

1. **taḳrīb:**
Kaside 54
Mısra: **19**
Yakınlık.

Bir ṣafā buldı bu taḳrīb ile ṭabʿum gūyā
Oldı bezm-i ṭarab-ı maʿniye cām-ı Cemşīd

2. **taḳrīb:**
Kaside 3
Mısra: **73**
Bahane, vesile.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

3. **taḳrīb:**
Kaside 35
Mısra: **24**
Bahane, vesile.

Yere degmez ayaġum şevḳ ile raḳṣ eylemeden
Felegi bāri bu taḳrīb ile itsem pā-māl

taḳrīb-i medḥüñle:

1. **taḳrīb-i medḥüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Kaside 49
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Medih vesilesi, övme vesilesi.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

taḳrīr:

1. **taḳrīre:**-*e*
Kaside 52
Mısra: **106**
Anlatma, ifade etme.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim ṭāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

2. **taḳrīri:**-*i*
Kaside 59
Mısra: **61**
Anlatma, ifade etme.

Taḳrīri kemāl-i hüner-i nuṭḳ u zebāndur
Taḥrīri medār-ı şeref-i kilk ü raḳamdur

taḳrīr idemem:

1. **taḳrīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 90
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Sāḥir-i muʿcize-perdāz-ı ḫayālim ammā
Gördügüm bü'l-ʿaceb-i maʿnāyı taḳrīr idemem

2. **taḳrīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Ḫaṭṭıñ evṣāfını bir vech ile taḥrīr idemem
Deheniñ sırrını bir nevʿ ile taḳrīr idemem

taḳrīr ideyin:

1. **taḳrīr ideyin:**-*eyin*
Kaside 3
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Derdümi bārī bu taḳrīb ile taḳrīr ideyin
Tā şifāḫāne-i luṭfuñdan ire dermānı

2. **taḳrīr ideyin:**-*eyin*
Kaside 53
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Nice taḳrīr ideyin ḥālümi sulṭānuma kim
Ġam-ı māżīyi ḳomaz dilde ġam-ı müstaḳbel

3. **taḳrīr ideyin:**-*e, -yin*
Kaside 39
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, bildirmek, ortaya koymak.

İʿtimād itmez iseñ eyledügüm daʿvāya
İḳtidārum ideyin fenn-i suḫande taḳrīr

taḳsīm eylese:

1. **taḳsīm eylese:**-*se*
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir makamdan nağmelerle (doğaçlama olarak) terennüm etmek.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

taḳsīm ider:

1. **taḳsīm ider:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gazel okumak.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i şıyt-ı şarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

taḳsīm idesin:

1. **taḳsīm idesin:**-*esin*
Kaside 26
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Bahşetmek, dağıtmak, ihsan etmek.

Bula ḥükmüñde cihān mülki ḳarār
İdesin ḳullaruña hep taḳsīm

taḳsīm idicek:

1. **taḳsīm idicek:**-*icek*
Kaside 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bölmek, bölüştürmek, paylaştırmak.

Anı taḳsīm idicek ḥażret-i Feyyāż-ı ezel
Herkesi eylememiş maẓhar-ı iḥsān-ı suḫan

taḳsīm (it):

1. **taḳsīm (it):**
Kaside 32
Mısra: **102**
Bölmek.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

taḳṣīr:

1. **taḳṣīrüm:**-*ü, -m*
Kaside 46
Mısra: **67**
Kusur.

Hele maʿẕūr ola medḥüñde olan taḳṣīrüm
İnkisār ile denen sözde olur ġass ü semīn

taḳṣīr idemem:

1. **taḳṣīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 90
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kusur işlemek, yanlış davranışta bulunmak.

Mest-i cām-ı mey-i ʿaşḳım dil-i Nefʿī gibi ben
ʿAḳla miḳdārını bildürmede taḳṣīr idemem

2. **taḳṣīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kusur işlemek, yanlış davranışta bulunmak.

O şehiñ ḳulluġını cānıma minnet bilirüm
Kendime lāzım olan ḫidmete taḳṣīr idemem

taḳṣīr ider:

1. **taḳṣīr ider:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Kusur etmek, kusur işlemek.

Gelince medḥüñe taḳṣīr ider mi endīşem
Çekilse her ne ḳadar rūzgāruñ ālāmı

taḳṣīr itmedi:

1. **taḳṣīr itmedi:**-*me, -di*
Kaside 39
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Kusur etmek, kusur işlemek.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

taḳvā:

1. **taḳvāya:**-*y, -a*
Gazel 130
Mısra: **4**
Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibadetle meşgul olma.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

taḳvīm:

1. **taḳvīm:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Mevsimler ve vakitleri düzenlemek için oluşturulan defter.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

taḳviyet virse:

1. **taḳviyet virse:***-se*
Kaside 28
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Kuvvet vermek, kuvvetlendirmek, iyi ve güçlü olmasını sağlamak.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

2. **taḳviyet virse:***-se*
Kaside 55
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Kuvvet vermek, kuvvetlendirmek, iyi ve güçlü olmasını sağlamak.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger tāb-ı ḳahrı taḳviyet
Kaʿr-ı deryāda dil-i ḫārādan eyler iltihāb

taḳviyet-baḫş-ı ẓafer:

1. **taḳviyet-baḫş-ı ẓafer:**
Kaside 31
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Zaferi kuvvetlendiren.

Taḳviyet-baḫş-ı ẓafer silsile-bend-i aʿdā
Himmet-āmūz-ı kerem ʿuḳde-güşā-yı aḥbāb

ṭal:

1. **ṭaların:***-ar, -ın*
Kaside 31
Mısra: **125**
Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğru sokulmak, gömülmek.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

ṭalʿat:

1. **ṭalʿati:***-i*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **1**
Yüz, çehre.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

ṭaleb idüp:

1. **ṭaleb idüp:***-üp*
Kaside 62
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İstemek, dilemek.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

ṭaleb-güster:

1. **ṭaleb-güster:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Talep yayıcı // talebini gösterici, izhar edici.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

ṭaleb-i feyż:

1. **ṭaleb-i feyż:**
Kaside 54
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Feyz talebi, ilham isteği.

Bī-tereddüd ṭaleb-i feyż içün oldum fi'l-ḥāl
Evliyā-yı suḫane ṣıdḳ-ı irādetle mürīd

ṭalebkār-ı ṣabāyız:

1. **ṭalebkār-ı ṣabāyız:***-y, -ız*
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgârını isteyen.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

ṭāliʿ:

1. **ṭāliʿ:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Talih, baht.

Nedür bu ṭāliʿ ile derdi Nefʿī-i zāruñ
Ne şūḫı sevse mülāyim didükce āfet olur

2. **ṭāliʿüm:**-*ü, -m*
Gazel 35
Mısra: **4**
Talih, baht.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

3. **ṭāliʿi:**-*i*
Gazel 43
Mısra: **8**
Talih, baht.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

4. **ṭāliʿümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 4
Mısra: **27**
Talih, baht.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

5. **ṭāliʿine:**-*i, -n, -e*
Kaside 24
Mısra: **108**
Talih, baht.

İde imdād o ḳadar nuṣret-i Yezdānī kim
Bir ola ṭāliʿine müşkil ü āsān-ı felek

6. **ṭāliʿi:**-*i*
Kaside 41
Mısra: **73**
Talih, baht.

Hīç aña naẓīr olmaz iken ṭāliʿi gör kim
Anı da ḳomaz ḥāline iġvā-yı zamāne

7. **ṭāliʿden:**-*den*
Kaside 43
Mısra: **5**
Talih, baht.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

8. **ṭāliʿüñ:**-*üñ*
Kaside 29
Mısra: **49**
Talih, baht, kader.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

9. **tāliʿümde:**-*ü, -m, -de*
Kaside 16
Mısra: **5**
Kısmet, talih.

Tāliʿümde baḫt uyandı ḫᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār

10. **tāliʿümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 61
Mısra: **69**
Talih, baht.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

<u>**ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ:**</u>

1. **ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ:**
Kaside 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Bahtın mutluluk feyzinin doğuşu.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı āṣārı bende vü āzād

<u>**ṭālib:**</u>

1. **ṭālibe:**-*e*
Gazel 64
Mısra: **5**
Talep eden, isteyen (kişi).

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

2. **ṭālib:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Talep eden, isteyen (kişi).

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

<u>**ṭālib olan:**</u>

1. **ṭālib olan:**-*an*
Kaside 57
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
İstemek, istediğini bildirmek.

Buldı şöhret o ḳadar ḥüsn ile bikr-i fikrüm
Ki aña ṭālib olan istemez esbāb-ı cihāz

<u>**ṭālib olanlar:**</u>

1. **ṭālib olanlar:**-*an, -lar*
Kaside 29
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **-**
İstemek, istediğini bildirmek.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

ṭālib-i derd ol:

1. **ṭālib-i derd ol:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dert istemek, acı çekmeyi dilemek.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

ṭālib-i evzān-ı suḫan olur:

1. **ṭālib-i evzān-ı suḫan olur:**-*u, -r*
Kaside 60
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şiirin tavırlarını, üslubunu istemek /beğenmek.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

ṭāliʿ-i bed-ʿahd:

1. **ṭāliʿ-i bed-ʿahd:**
Kaside 53
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Verdiği sözde durmayan talih.

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

ṭāliʿ-i fīrūz:

1. **ṭāliʿ-i fīrūz:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi talih, uğurlu talih.

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

ṭāliʿ-i fīrūzumuz:

1. **ṭāliʿ-i fīrūzumuz:**-*u, -muz*
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyi talih, uğurlu talih.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

ṭāliʿ-i ḫurrem:

1. **ṭāliʿ-i ḫurrem:**
Kaside 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevinçli talih // iyi talih.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

ṭāliʿi yoḳ:

1. **ṭāliʿi yoḳ:**
Kaside 42
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Talihi olmamak; talihsiz, kötü talihli olmak.

Ehl-i dilüñ ṭāliʿi yoḳ olsa ger
Pādişeh-i muḥterem-i rūzgār

taʿlīḳ eyler:

1. **taʿlīḳ eyler:**-*le, -r*
Gazel 70
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin oluşunu başka bir şeye bağlamak, bağlı kılmak.

Cez̠be-i ḥüsni göñül ḫaṭṭuña taʿlīḳ eyler
Nice ḥall itmek olur anı kitāb olmayıcaḳ

taʿlīḳ itmege:

1. **taʿlīḳ itmege:**-*meg, -e*
Kaside 25
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Asmak.

ʿArşa aṣ şimden girü şemşīr-i cevherdāruñı
Anı taʿlīḳ itmege lāyıḳ degül sebʿ-i şidād

taʿlīḳ-ı celīnüñ:

1. **taʿlīḳ-ı celīnüñ:**-*nüñ*
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Celî talik (hat çeşidi).

Virdi o ḳadar ḥükmini taʿlīḳ-ı celīnüñ
Nesḫ eyledi hep ḳıtʿaların Mīr ʿAlīnün

taʿlīm eyledi:

1. **taʿlīm eyledi:**-*di*
Kaside 32
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Öğretmek.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim verdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

taʿlim ider:

1. **taʿlim ider:**-*er*
   Kaside 26
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Ders vermek, öğretmek.

O cihān-dāver-i ʿādil ki ider
ʿAdli Mehdī-i zamāna taʿlim

taʿlīm itse:

1. **taʿlīm itse:**-*se*
   Kaside 7
   Mısra: **72**
   Kelime Tipi: -
   Öğretmek.

Luṭfı bir mertebe kim itse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

ṭāliʿüm açıldı:

1. **ṭāliʿüm açıldı:**-*dı*
   Kaside 25
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Talihi açılmak, talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Ḥamdüli'llāh devlet el virdi açıldı ṭāliʿüm
Ḳalmadım künc-i belā-yı firḳatüñde nā-murād

tamām:

1. **tamām:**
   Kaside 25
   Mısra: **61**
   Tamamen, bütünüyle.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

2. **tamām:**
   Kaside 45
   Mısra: **3**
   Tamamen, bütünüyle.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

3. **tamām:**
   Kıt'a-ı Kebir 3
   Mısra: **11**
   Tamamen, bütünüyle.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

4. **tamām:**
   Kaside 36
   Mısra: **75**
   Tam olarak.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

5. **tamām:**
   Gazel 30
   Mısra: **7**
   Tamamen, bütünüyle.

Gösterür dünyāyı mirʾāt-ı ḥabābında tamām
Kendü başḳa başına bir özge ʿālemdür ḳadeḥ

6. **tamām:**
   Kaside 29
   Mısra: **11**
   Tamamen, bütünüyle.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Verilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

7. **tamām:**
   Kaside 50
   Mısra: **10**
   Tamamen, bütünüyle.

Bādedür ẕevḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

8. **tamām:**
   Kaside 62
   Mısra: **59**
   Tamamen, bütünüyle.

Dönsün murādınca tamām olsun felek münḳād u rām
Maḳṣūdını cümle enām ḳılsun ḳapuñdan mükteseb

9. **tamām:**
   Kaside 15
   Mısra: **15**
   Tam olarak, eksiksiz.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü ṣād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

10. **tamām:**
   Kaside 43
   Mısra: **20**
   Bütün, tüm, her türlü.

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

tamām ḳıla:

1. **tamām ḳıla:**-*a*
   Kaside 50

Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Tamamlamak.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

tamām oldı:

1. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

2. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

3. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı duʿā itsem n'ola şimden girü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dil-sitānumdur benüm

4. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 17
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿi̱
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

5. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

6. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 35
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫani ey Nefʿī
Ehl-i dil ṭabʿuñı şiʿrinden ider istidlāl

7. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 38
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

8. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı ne lāzım bu güzāf ey Nefʿī
Saña şimden girü ṣıdḳ ile duʿādur elzem

9. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 46
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

10. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 48
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

11. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

12. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 59
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Nefʿī ḳo bu taḥḳīḳi tamām oldı ḳaṣīde
Şimden girü āġāz-ı duʿā itmek ehemdür

13. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **91**

Kelime Tipi: -
Eksiksiz/tam olmak, tamamlanmak.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

tamām olunca:

1. **tamām olunca:**-*unca*
Kaside 29
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i suḫanum
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

2. **tamām olunca:**-*unca*
Kaside 58
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.

Söz āḫir oldı ḳo lāfı bilürsin ey Nefʿī
Tamām olunca duʿādur ḳasīdede ḳānūn

tamām-ı kişver-i Īrānı:

1. **tamām-ı kişver-i Īrānı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İran memleketlerinin tamamı.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı:

1. **ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Fermanının güçlü elinin damgası.

Ol şāh-ı cihān-gīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġa-yı yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

ṭamġā-yı zerrīndür:

1. **ṭamġā-yı zerrīndür:**-*dür*
Kaside 49
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Altın damga (eskiden, tüccarlar, taklit ve hırsızlığın önüne geçmek için kumaşların cinsini veya fiyatını gösteren damgalar vururlardı).

Ṣanur ṭamġā-yı zerrīndür gören bir māʾī ḫārāda
Miyān-ı āba düşmiş ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

ṭamġā-yı zerrīne:

1. **ṭamġā-yı zerrīne:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Altın damga.

Dönerdi mihr aña nisbetle bir ṭamġā-yı zerrīne
Eger ʿaks-i çerāġ-ı reʾyi düşse çarḫ-ı vālāya

taʿmīm itse:

1. **taʿmīm itse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Umumileştirmek, yaygınlaştırmak.

Es̱er-i taḳviyet ü ḥıfẓını gör
Mes̱elā ḥükmini itse taʿmīm

ṭaʿn itmek:

1. **ṭaʿn itmek:**-*mek*
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kınamak, ayıplamak.

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur nʾeylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur nʾeylesün

ṭanbūr:

1. **ṭanbūra:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **4**
Klâsik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

taʿne-zen:

1. **taʿne-zen:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Tan eden, ayıplayan.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan:

1. **ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan:**-*dan*
Rübai 1
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
İki ayaklı cahil eşeğin kınaması.

Başdım reh-i vādī-i rübāʿīye ḳadem
Ṭaʿn-ı ḫar-ı nādān-ı dü-pādan ṣaḳla

ṭannāz:

1. **ṭannāz:**
Kaside 57
Mısra: **6**
Herkesle eğlenen, istihza eden, alaycı.

Şevḳ-i taḳrīrüm ile ḫāṭır-ı maẓmūn ḫurrem
Ḥüsn-i taʿbīrüm ile şāhid-i maʿnā ṭannāz

ṭapān olur:

1. **ṭapān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Çırpınmak.

Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

tapu:

1. **tapuña:***-ñ, -a*
Kaside 60
Mısra: **54**
Huzur // kapı, eşik.

Tācdārā sen o sulṭān-ı maʿānīsin kim
İlticā eylediler tapuña şāhān-ı suḫan

2. **tapuñdan:***-u, -ñ, -dan*
Kaside 61
Mısra: **80**
Huzur, kat, nezd.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

tār:

1. **tāra:***-a*
Gazel 7
Mısra: **7**
Tel (keman teli).

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

tār u mār olurdı:

1. **tār u mār olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 16
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Darmadağınık olmak, dağılmak.

Rişte-i ʿadliyle ger bend itmese şīrāzesin
Tār u mār olurdı eczā-yı kitāb-ı rūzgār

tār u pūd-ı cāmesi:

1. **tār u pūd-ı cāmesi:***-si*
Kaside 14
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Elbisenin atkı ve çözgü ipleri (elbise kumaşının dokusunu oluşturan ipler).

Mūy-ı gīsū-yı melekdür tār u pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur miʿceri

tār u pūd-ı hırḳa-i peşmīnesi:

1. **tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi:***-si*
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yün hırkanın dokuması.

Oldı ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi

ṭarab:

1. **ṭarabla:***-la*
Kaside 15
Mısra: **14**
Sevinmekten gelen coşkunluk, sevinç ve şenlik.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

ṭarab-āġāz:

1. **ṭarab-āġāz:**
Kaside 50
Mısra: **24**
Başı, başlangıcı sevinçli.

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

ṭarabgāh-ı cināndur:

1. **ṭarabgāh-ı cināndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Cennetlerin sevinç ve coşkunluk yeri.

Ḥavrā-yı maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur
Ben neyleyeyin dil-beri kim ḥacle-i ṭabʿum

ṭarab-hāne:

1. **ṭarab-ḫāne:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Eğlence, sevinç evi.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

ṭarab-hāne-i Cem olursa:

1. **ṭarab-ḫāne-i Cem olursa:***-u, -r, -sa*
Kaside 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Cem'in şenlik yeri olmak // Cem meclisi (gibi neşeli) olmak.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

ṭaraf:

1. **ṭarafa:***-a*
Kaside 17
Mısra: **85**
Cihet, yön.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

2. **ṭarafdayken:***-da, -y, -ken*
Kaside 34
Mısra: **57**
Cihet, yön.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ āṡār-ı şer ü şūrı

ṭaraḥ:

1. **ṭaraḥ:**
Kaside 62
Mısra: **58**
Keder, hüzün, tasa.

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān:

1. **ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān:**
Kaside 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Dünya gül bahçesine tazelik veren, dünya bahçesini canlandıran.

Eṡer-i feyżi ṭarāvet-dih-i gülzār-ı cihān
Pertev-i luṭfı bisāṭ-efken-i bezm-i ʿālem

ṭarf-ı çemenzāruñ:

1. **ṭarf-ı çemenzāruñ:***-uñ*
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Çimenliğin etrafı.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

ṭarf-ı küleh-i mest:

1. **ṭarf-ı küleh-i mest:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Sarhoşun külahının ucu, kenarı.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ṭarf-ı küleh-i mest

ṭarḥ:

1. **ṭarḥı:***-ı*
Kaside 6
Mısra: **12**
Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

2. **ṭarḥı:***-ı*
Kaside 46
Mısra: **4**
Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Ferşi dībā-yı Ḫıṭāyī gibi pür-naḳş ü nigār
Ṭarḥı revnaḳ-şiken-i ravża-i firdevs-i berīn

3. **ṭarḥını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 51
Mısra: **26**
Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

4. **ṭarḥ:**
Kaside 58
Mısra: **2**
Yapı, düzen.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

ṭarḥ ide:

1. **ṭarḥ ide:***-e*
Kaside 29
Mısra: **106**

Kelime Tipi: -
Tertip etmek // yazmak.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

ṭarḥ ider:

1. **ṭarḥ ider:***-er*
Kaside 45
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

2. **ṭarḥ ider:***-er*
Kaside 49
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

ṭarḥ idince:

1. **ṭarḥ idince:***-ince*
Kaside 14
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Tertip ve tanzim etmek.

Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ idince reşkden
Eylerin her laḥẓa endīşemle ceng-i zergerī

ṭarḥ itdügi:

1. **ṭarḥ itdügi:***-düg, -i*
Kaside 43
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Uzaklaştırmak.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

ṭarḥ olurdı:

1. **ṭarḥ olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 14
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Yerleştirilmek, yapılmak.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb:

1. **ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb:**
Kaside 58
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Değişik yapı, düzen.

O ṭarḥ u vażʿ-ı ġarīb ol nuḳūş-ı reng-ā-renk
O ḥavż-ı pāk u laṭīf ol ruḫām-ı āyīne-gūn

ṭarḥ-ı Erjeng ider:

1. **ṭarḥ-ı erjeng ider:***-er*
Kaside 37
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Erjeng'i tertip etmek, düzenlemek (Erjeng, Çinli nakkaş Mani'nin resim mecmuasının adı).

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

ṭarḥ-ı ġarīb eylerim:

1. **ṭarḥ-ı ġarīb eylerim:***-r, -im*
Kaside 58
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Değişik, acayip şekilde düzenlemek.

O deñlü ṭarḥ-ı ġarīb eylerim ki bir demde
Döner ṣanemkede-i Çīne kārgāh-ı derūn

ṭarḥ-ı ġazel eylesün:

1. **ṭarḥ-ı ġazel eylesün:***-sün*
Gazel 130
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gazel tertip etmek, gazel yazmak.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

ṭarḥ-ı maṭbūʿına:

1. **ṭarḥ-ı maṭbūʿına:***-ı, -n, -a*
Kaside 46
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Güzel bahçe.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla:

1. **ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 52
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Güzel bahçe (çiçek dikilmiş, çiçekli bahçe).

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

ṭarḥ-ı ṣuver eyler:

1. **ṭarḥ-ı ṣuver eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Suretler, şekiller koymak, resimler yapmak.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

ṭarḥ-ı vādīsini:

1. **ṭarḥ-ı vādīsini:**-*si, -n, -i*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üslup ortaya çıkarma, üslup belirleme.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

tār-ı endīşe:

1. **tār-ı endīşe:**
Kaside 44
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Düşünce ipi // düşünce, hayal.

Ḳalmasa ger per-i şāhīn ḫayālinde mecāl
Tār-ı endīşe ile dāme çeker ʿAnḳāyı

tār-ı mıṣṭarı:

1. **tār-ı mıṣṭarı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Mıstar atkısı (mıstar, ince bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kağıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet, üzerindeki enine ipler de atkı ipi).

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mıṣṭarı

tār-ı şaʿşaʿadan:

1. **tār-ı şaʿşaʿadan:**-*dan*
Kaside 4
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Parıltılı, parlak tel (güneş ışını).

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna:

1. **tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna:**
Kaside 5
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Feleğin zühre yıldızının saçının teli.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

tār-ı zülfinde:

1. **tār-ı zülfinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saç teli.

Tār-ı zülfinde ḳatar oldı o deñlü diller
Bir girihle nice biñ ḳāfile bend itdi sabā

taʿrīf:

1. **taʿrīfe:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **92**
Anlatma, tanımlama.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

2. **taʿrīfde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **19**
Anlatma, tanımlama.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beçce-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

3. **taʿrīfe:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **74**
Anlatma, tanımlama.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Oluṙn ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

4. **taʿrīf:**
Kaside 47
Mısra: **107**
Anlatma, tanımlama.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

5. **taʿrīfe:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **96**
Anlatma, tanımlama.

Alur levḥ-i ḳaderden cez̠be-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

taʿrīf ideyin:

1. **taʿrīf ideyin:**-*eyin*
Kaside 17
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Tarifini yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak, tanımlamak.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

taʿrīf olunsa:

1. **taʿrīf olunsa:**-*sa*
Kaside 56
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Tanıtılmak, anlatılmak.

Herkesin ḥaddi degül ḥaḳ üzre medḥüñ kim eger
Muḫtaṣar taʿrīf olunsa böyle memdūḥ-ı güzīn

taʿrīf-i şāh-ı nüktedān:

1. **taʿrīf-i şāh-ı nüktedān:**
Kaside 14
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan padişahı anlatma.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında:

1. **taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 19
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Nükte bilen/ince ve zarif tabiatı anlatma.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

tārīḫ:

1. **tārīḫ:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **23**
Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten manzumlar // tarih düşürme sanatı.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

2. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **25**
Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten manzumlar // tarih düşürme sanatı.

Fikr idüp Nefʿī dedi tārīḫini
Ḳaṣr-ı zer-endūd-ı şāh-ı kāmyāb

3. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **7**
Bir olayın meydana geldiği tarihi belirten manzumlar // tarih düşürme sanatı.

Ḫāṭıf-ı ḳudsī dedi tārīḫini
ʿAyn-ı ṣafā çeşme-i Sulṭān Murād

tārīḫ-i selef:

1. **tārīḫ-i selef:**
Kaside 12
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Ecdatın tarihi // geçmiş padişahların tarihi.

Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem:

1. **tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem:**
Kaside 51
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cem'in meyhanesinin şarap küpünün kırılma zamanı.

Ġurresi fātiḥa-i gerdiş-i cām-ı Cemşīd
Selḫi tārīḫ-i şikest-i ḫum-ı mey-ḫāne-i Cem

ṭarīḳ-ı rehvārī:

1. **ṭarīḳ-ı rehvārī:**
Kaside 45
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sarsmadan yürüme usulü.

Kümeyt-i ḫāme gibi ʿālem-i taḫayyülde
Müsellem olsa aña ger ṭarīḳ-ı rehvārī

ṭarīḳ-ı reviş-i tāze:

1. **ṭarīḳ-ı reviş-i tāze:**
Kaside 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yeni bir üslup yolu.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

ṭarrār:

1. **ṭarrār:**
Kaside 47
Mısra: **43**
Yankesici, dolandırıcı.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

ṭartıl:

1. **ṭartılur:***-u, -r*
Kaside 37
Mısra: **36**
Ölçülmek, karşılaştırılmak.

Feyż-baḫş olsa cemādāta ger istiʿdādı
Ṭartılur cevher-i māhiyyet-i insān ile seng

ṭarz:

1. **ṭarzı:***-ı*
Kaside 17
Mısra: **143**
Üslup, eda.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

2. **ṭarz:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Eda, davranış.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

3. **ṭarz:**
Kaside 38
Mısra: **68**
Eda, davranış.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

ṭarz-ı āḫerdür:

1. **ṭarz-ı āḫerdür:***-dür*
Kaside 19
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Başka tarz.

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

ṭarz-ı edāsın:

1. **ṭarz-ı edāsın:***-sı, -n*
Gazel 101
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söyleyiş tarzı, üslup.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

ṭarz-ı ḫāṣ:

1. **ṭarz-ı ḫāṣ:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hususi, özel, benzeri olmayan tarz/üslup.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

ṭarz-ı ḫāṣa:

1. **ṭarz-ı ḫāṣa:***-a*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hususi, özel, benzeri olmayan tarz/üslup.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler ekẟerī efsāne yazmışlar

ṭarz-ı Ḥasen:

1. **ṭarz-ı Ḥasen:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hasan bin Sabit'in söyleyiş tarzı.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n’ola ṭarz-ı Ḥasen üzre

ṭarz-ı ḫırām:

1. **ṭarz-ı ḫırām:**
Kaside 38
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüme şekli.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

ṭarz-ı ḳaṣīdem:

1. **ṭarz-ı ḳaṣīdem:**-*m*
   Kaside 34
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Kaside tarzı, üslubu.

Niẓāmī görse ger ṭarz-ı ḳaṣīdem daḫi añmazdı
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Şīrīn ü Şāpūrı

ṭarz-ı pādişāhān-ı selef:

1. **ṭarz-ı pādişāhān-ı selef:**
   Kaside 25
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Önceki padişahların tarzı.

Nice beñzer saña ṭarz-ı pādişāhān-ı selef
Bir midür pervāz-ı Anḳā ile pervāz-ı cerād

ṭarz-ı peykārı:

1. **ṭarz-ı peykārı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Savaş tarzı, cenk etme usulü.

Cihān-sitān-ı bahādır ki ṭarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı

ṭarz-ı şūḫ:

1. **ṭarz-ı şūḫ:**
   Kaside 13
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Şuhane üslup.

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

ṭarz-ı tāze:

1. **ṭarz-ı tāze:**
   Gazel 44
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yeni, orijinal üslup.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

taṣarruf:

1. **taṣarruf:**
   Kaside 32
   Mısra: **101**
   Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi, kullanım.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

2. **taṣarrufda:**-*da*
   Kaside 48
   Mısra: **55**
   Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi, kullanım.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

taṣavvur eylese:

1. **taṣavvur eylese:**-*se*
   Kaside 45
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Zihinde canlandırmak.

Taṣavvur eylese ger peyker-i dil-ārāsın
Dem-i firāḳda añlardı ʿāşıḳ-ı zārı

taṣavvur olsa:

1. **taṣavvur olsa:**-*sa*
   Kaside 43
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   Zihinde canlandırmak.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rāciḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

taṣdīʿ:

1. **taṣdīʿa:**-*a*
   Kaside 47
   Mısra: **135**
   Baş ağrıtma, can sıkma, rahatsız etme.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

ṭās-ı sipihri:

1. **ṭās-ı sipihri:**-*i*
   Kaside 56
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Felek tası // gökyüzü.

Sensin ol kim eyledi ṣıyt u ṣadā-yı himmetüñ
ʿĀlemi pür-velvele ṭās-ı sipihri pür-ṭanīn

taṣmīm eylerdi:

1. **taṣmīm eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 32
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, murat etmek.

Ki ben ʿademde iken nükte-senc-i endīşem
Edā-yı medḥüni eylerdi cān ile taṣmīm

taṣmīm eyleye:

1. **taṣmīm eyleye:**-*y, -e*
Kaside 26
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, murat etmek.

Nice maġrūr u zaʿīm olmaz kim
Şeb u rūz eyleye medḥin taṣmīm

taṣmīm idelüm:

1. **taṣmīm idelüm:**-*elüm*
Kaside 26
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Kati olarak niyet etmek.

ʿÖmrüñ efzūn ola bir hū çekelüm
İdelüm ṣoñra duʿāyı taṣmīm

taṣmīm itse:

1. **taṣmīm itse:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kati olarak niyet etmek.

Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
İtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

taṣvīr:

1. **taṣvīrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 11
Mısra: **53**
Çizmek, resmini yapmak.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavvirler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bihzād eger Mānī

2. **taṣvīri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **95**
Resim.

Armaġān gitse olur Çīne hele taṣvīri
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ṣunʿ-ı Mevlā

3. **taṣvīrin:**-*i, -n*
Kaside 21
Mısra: **53**
Resim, betimleme.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

taṣvīr idemem:

1. **taṣvīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 90
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma.

Muntaẓır ṭabʿuma ebkār-ı maʿānī o ḳadar
Kes̱retinden birinüñ şeklini taṣvīr idemem

taṣvīr idüp:

1. **taṣvīr idüp:**-*üp*
Kaside 37
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Çizmek, resmini yapmak // hayal etmek, zihinde canlandırmak.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

taṣvīr itseler:

1. **taṣvīr itseler:**-*se, -ler*
Kaside 39
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Çizmek, resmini yapmak.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

taṣvīr-i cemād:

1. **taṣvīr-i cemād:**
Kaside 25
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Cansız cisimlerin resmi, tasviri.

Olsa bikr-i fikri ger meşşāṭa-i mülk-i cihān
Rūzgāra ġamzeler eylerdi taṣvīr-i cemād

2. **taṣvīr-i cemād:**
Kaside 43
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Cansız varlıkların sureti // zavallı, çaresiz kimseler.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nuṭḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

taṣvīr-i dil-ārāsı:

1. **taṣvīr-i dil-ārāsı:**-*sı*
Kaside 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen resim // tasvir (resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma).

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

taṣvīr-i ḥacer:

1. **taṣvīr-i ḥacer:**
Kaside 10
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Taştan heykel.

Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

taṣvīr-i Yūsufdur:

1. **taṣvīr-i Yūsufdur:**-*dur*
Müfret 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hz. Yusuf'un tasviri/resmi.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

ṭaş:

1. **ṭaşlar:**-*lar*
Gazel 7
Mısra: **2**
Taş // değirmen taşı.

Aḳar mīzāb-ı çeşmimden sirişk-i dīde ābāsā
N'ola kendim dögersem ṭaşlar ile āsyābāsā

2. **ṭaşa:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **94**
Taş.

Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

3. **ṭaşdı:**-*dı*
Gazel 22
Mısra: **8**
Sıvı maddelerin içinde bulundukları yere sığmayarak kabarıp kenarlardan aşması.

Ḳana boyadı kūyuñı seyl-āb-ı sirişküm
Ḫūn-ı dil ile ṭaşdı meger cūy-ı maḥabbet

4. **ṭaşı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **122**
Taş.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

5. **ṭaşı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **34**
Taş.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

ṭaşra:

1. **ṭaşra:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Dışında, haricinde.

N'ola ḥükmünden anuñ ṭaşra bir iş olmasa hiç
Çarḫ bir noḳṭa aña dāʾiredür fermānı

tātār ġamzeñ:

1. **tātār ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yağmacı, zalim gamze (Tatar gibi kırıp yıkan, vurup alan gamze).

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

tavāf:

1. **tavāfa:**-*a*
Kaside 47
Mısra: **91**
Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.

Tavāfa Kaʿbe-i kūyuñ be-ḳavl-i Bāḳī-i merhūm
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

ṭavāf-ı dergehi:

1. **ṭavāf-ı dergehi:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) makamının /eşiğinin tavafı.

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

ṭavāf-ı kaʿbe-i dergāhuñ itmedür:

1. **ṭavāf-ı kaʿbe-i dergāhuñ itmedür:**-*me, -dür*
Kaside 21
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dergâhının kâbesini tavaf etmek (Kâbe gibi mübarek olan huzurunu, kapısını ziyaret etmek).

Ṭavāf-ı kaʿbe-i dergāhuñ itmedür niyyet
Ḫemān ki ruḫṣatuñ oldı ḳuşandım iḥrāmı

ṭavḳ-ı fermānı:

1. **ṭavḳ-ı fermānı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Buyruk halkası, buyruk tasması.

Ṭavḳ-ı fermānı ile gerden-i fitne maġlūl
Saṭr-ı aḥkāmı ile pāy-ı sitem der-zencīr

ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ:

1. **ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ:**
Kaside 61
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Mücevherle bezenmiş gerdanlık.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

ṭavḳ-ı riḳāb ider:

1. **ṭavḳ-ı riḳāb ider:**-*er*
Kaside 55
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Boyun gerdanlığı /tasma etmek.

Ol der-i çāker-nevāz u bende-perver kim ider
Ḥalḳasın bī-ḫtiyār āzādeler ṭavḳ-ı riḳāb

ṭavḳ-ı riḳāb olur:

1. **ṭavḳ-ı riḳāb olur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Boyun gerdanlığı olmak.

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

ṭavḳ-ı tāʿlīme:

1. **ṭavḳ-ı tāʿlīme:**-*e*
Kaside 60
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Eğitme halkası, tasması.

Ṭavḳ-ı tāʿlīme çeküp gerdenüm etseñ irşād
İltifātuñla ḳılup silsile-cünbān-ı suḫan

ṭavr:

1. **ṭavrın:**-*ı, -n*
Kaside 17
Mısra: **89**
Eda, hareket, davranış.

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

2. **ṭavrına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 38
Mısra: **68**
Eda, hareket, davranış.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

ṭavr-ı ʿaceb:

1. **ṭavr-ı ʿaceb:**
Kaside 62
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hoş, latif tavır.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

ṭāvūs-ı cināndur:

1. **ṭāvūs-ı cināndur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Cennet tavusu.

Gelse reftāra döner bir ṣanem-i raʿnāya
Başlasa cilveye ṭāvūs-ı cināndur gūyā

2. **ṭāvūs-ı cināndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Cennet tavusu (salınarak yürüyüşü dolayısıyla).

Pertāb-ı bülend itdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese ṭāvūs-ı cināndur

ṭāvus-ı hırāmānı:

1. **ṭāvus-ı ḫırāmānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Salınarak yürüyen tavus kuşu.

Ne raʿnā raḫş olur el-ḥaḳ ol ejderhā-yı ʿAnḳā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvus-ı ḫırāmānı

ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem:

1. **ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Cihanın parlak kanatlı tavusu // güneş.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

ṭāvūs-ı raʿnā:

1. **ṭāvūs-ı raʿnā:**
   Kaside 38
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   Güzel görünümlü tavus.

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

taʿyīn itse:

1. **taʿyīn itse:**-*se*
   Gazel 99
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Bir göreve yerleştirmek, atamak, görevlendirmek.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

ṭayy ider:

1. **ṭayy ider:**-*er*
   Kaside 17
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Atlamak, üzerinden geçmek, katetmek // dolaşmak.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

2. **ṭayy ider:**-*er*
   Kaside 17
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Atlamak, üzerinden geçmek, katetmek // dolaşmak.

Ṭayy ider ʿālemi bir göz yumup açınca bu da
Bu ḳadar çāpük ü çālāk olur mı ʿacabā

ṭayy iderdi:

1. **ṭayy iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 3
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Geçmek, aşmak.

Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bir demde iderdi anı ṭayy
Olsa ger ʿarṣa-i pehnā-yı felek meydānı

2. **ṭayy iderdi:**-*er, -di*
   Kaside 45
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Geçmek, aşmak.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

ṭayy itmege:

1. **ṭayy itmege:**-*meg, -e*
   Kaside 55
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Geçmek, aşmak.

Kişver-i cāh ü celālüñdür o mülk-i bī-kerān
Ki anı ṭayy itmege peyk-i ḳader idüp şitāb

ṭayy oldı:

1. **ṭayy oldı:**-*dı*
   Mesnevi 1
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Aşmak, geçmek.

Ṭayy oldı ise ʿömri eger Mīr ʿİmāduñ
Ḥaḳḳ ʿömrini efzūn ide Sulṭān Murāduñ

Ṭayyār:

1. **Ṭayyār:**
   Kaside 17
   Mısra: **9**
   Uçucu, uçan // IV. Murad'ın atının ismi.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

2. **Ṭayyār:**
   Kaside 17

Mısra: **11**
IV. Murad'ın atının ismi.

Nice Ṭayyār o sebük-pāy-ı cihān-peymā kim
Aña hem-seyr olamaz hīç ne ʿAnḳā ne Hümā

ṭayy-ı lisān ide:

1. **ṭayy-ı lisān ide:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Lisanı aşmak, lisanı ortadan kaldırmak // lisan üstü bir dil kullanmak.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

ṭayy-ı lisāndur:

1. **ṭayy-ı lisāndur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **-**
Lisanı aşmak, lisanı ortadan kaldırmak // lisan üstü bir dil kullanmak.

Endīşe taḫayyül idemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisāndur

tāze:

1. **tāze:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Körpe, yeni açmış (güzel ve parlak olma yönüyle).

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

2. **tāze:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **23**
Yeni, canlı.

Tāze revnaḳ vire dīn ü devlete
Köhnedükce rūzgāra pür-şitāb

3. **tāze:**
Kaside 40
Mısra: **11**
Yeni, canlı.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

4. **tāze:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Yeni, canlı.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

5. **tāze:**
Kaside 33
Mısra: **81**
Yeni.

Bir tāze revişdür bu ki taʿbīr-i laṭīfi
Revnaḳ-şiken-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur

6. **tāze:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Daha önce söylenmemiş, düşünülmemiş, değişik, orijinal.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

7. **tāze:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Yeni // daha önce söylenmemiş, düşünülmemiş, orijinal.

Bülbül olsun oḳusun tāze ġazeller Nefʿī
Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm

8. **tāze:**
Gazel 91
Mısra: **11**
Taze, canlı.

Sīnemi dāġ ile dil tāze gülistān ister
Bülbülüm līk ġam-ı köhne bahārı çekemem

9. **tāze:**
Kaside 16
Mısra: **41**
Yeni, canlı.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

10. **tāze:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Körpe, genç.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

tāze cān buldı:

1. **tāze cān buldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Yeniden hayat bulmak, canlanmak.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

<u>tāze dil-ber:</u>

1. **tāze dil-ber:**
   Gazel 140
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Körpe, genç sevgili.

ʿĀşıḳa bir tāze dil-ber de gerekdür mā-ḥaṣal
Köhne mey ʿaşḳ-ı İlāhī hem-dem-i dīrīnesi

<u>tāze ḥayāt bulur:</u>

1. **tāze ḥayāt bulur:**-*u, -r*
   Kaside 7
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Yeniden canlanmak, hayat bulmak, canlılık kazanmak.

Ḫıżr-ı ser-çeşm-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

<u>tāze olur:</u>

1. **tāze olur:**-*u, -r*
   Gazel 106
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Tazelenmek, yinelenmek.

Geçmese Nefʿī n'ola nev-reste dil-ber sevmeden
Köhnedükce ʿaşḳı olur derdi tāze n'eylesün

<u>tāze vādīdür:</u>

tāze vādīdür:-*dür*
   Kaside 12
   Mısra: **79**
   Kelime Tipi: -
   Yeni üslup, yeni tarz.

Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

<u>tāze vü ter:</u>

1. **tāze vü ter:**
   Kaside 53
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Taze ve canlı.

Ḳaṭre-i eşküm ile rūy-ı zemīn tāze vü ter
Dūde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekḥel

<u>tāze zemīnde:</u>

1. **tāze zemīnde:**-*de*
   Gazel 120
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Şiirde yenilik, orijinallik // yeni tarz, yeni üslup.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

<u>tāzele:</u>

1. **tāzelerdük:**-*r, -dük*
   Gazel 130
   Mısra: **11**
   Yenilemek, canlandırmak, dinçletmek.

Cān u dilden tāzelerdük biz de eski derdimüz
Köhne meyle olsa hem-dem bir güzel nev-rūzda

2. **tāzeler:**-*r*
   Kaside 34
   Mısra: **23**
   Canlandırmak.

Nesīmi tāzeler pejmürde olmış berk-i ezhārı
Hevā-yı dil-keşi nev-rūz ider eyyām-ı bāḥūrı

3. **tāzeler:**-*r*
   Kaside 44
   Mısra: **81**
   Yenilemek, canlandırmak.

Tāzeler lāle gibi dāġ-ı derūn-ı felegi
Eyledükce ḳalemüm naġme-i nev-peydāyı

<u>tāzelen:</u>

1. **tāzelenür:**-*ü, -r*
   Gazel 31
   Mısra: **7**
   Yenilenmek, tazelik kazanmak.

Dāġlar lāle gibi tāzelenür miydi eger
Āteş-i sīneme āh itmese her gāh meded

2. **tāzelense:**-*se*
   Kaside 11
   Mısra: **4**
   Yenilenmek, tazelik kazanmak.

Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

3. **tāzelense:**-*se*
   Kaside 31
   Mısra: **71**
   Canlılık kazanmak.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

taʿẓīm:

1. **taʿẓīm:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Saygı, hürmet.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

2. **taʿẓīm:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Saygı, hürmet.

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

3. **taʿẓīm:**
Kaside 16
Mısra: **27**
Saygı, hürmet.

Ol şehenşāh-ı muʿaẓẓam kim aña taʿẓīm ile
Böyledür dāʾim ḫıṭāb-ı müsteṭāb-ı rūzgār

4. **taʿẓīm:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Saygı, hürmet.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

5. **taʿẓīm:**
Kaside 23
Mısra: **18**
Saygı, hürmet.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

6. **taʿẓīm:**
Kaside 32
Mısra: **53**
Saygı, hürmet.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

7. **taʿẓīm:**
Kaside 51
Mısra: **18**
Saygı, hürmet.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

taʿẓīm ider:

1. **taʿẓīm ider:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek, hürmet etmek.

Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Ṣulṭān Aḥmed
Ki ider kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

2. **taʿẓīm ider:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek.

Bir senüñ gibi ʿaẓīmü'ş-şānuñ
Ki ider ḫalḳına Mevlā taʿẓīm

3. **taʿẓīm ider:**-*er*
Kaside 32
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hürmet etmek, saygı göstermek.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

taʿẓīm idüp:

1. **taʿẓīm idüp:**-*üp*
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek, hürmet etmek.

Çarḫ aña taʿẓīm idüp İskender-i s̱ānī dimek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müstes̱nā mıdur

taʿẓīmen:

1. **taʿẓīmen:**
Kaside 41
Mısra: **25**
Hürmet ve ikram ederek.

Lāyıḳdur eger şānuña taʿẓīmen olursa
Ferş-i ḳademüñ çeşm-i temennā-yı zamāne

taʿzīr itsem:

1. **taʿzīr itsem:**-*se, -m*
Kaside 39
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Aslı olmayan bir özür ileri sürme, bahane arama.

Bu perīşānlıġ ile naẓma nice cürʾet ider
N'ola endīşemi maʿḳūl ile itsem taʿzīr

taẓmīn idersem:

1. **taẓmīn idersem:**-*er, -se, -m*
Kaside 46
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Başka bir şaire ait bir mısra veya beyti kimin olduğunu belirterek kendi şiirinde tekrarlamak.

Bu maḥalde ʿaceb evṣāfına çesbān görinür
N'ola bu beytini Bāḳīnüñ idersem taẓmīn

teʿāla'llāh:

1. **teʿāla'llāh:**
Kaside 22
Mısra: **19**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

2. **teʿāla'llāh:**
Kaside 11
Mısra: **21**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

3. **teʿāla'llāh:**
Kaside 13
Mısra: **1**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḥalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

4. **teʿāla'llāh:**
Kaside 18
Mısra: **1**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

5. **teʿāla'llāh:**
Kaside 22
Mısra: **17**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

6. **teʿāla'llāh:**
Kaside 27
Mısra: **37**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

7. **teʿāla'llah:**
Kaside 38
Mısra: **27**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

8. **teʿāla'llāh:**
Kaside 43
Mısra: **11**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

9. **teʿāla'llāh:**
Kaside 48
Mısra: **1**
"Allah ne yücedir" anlamındaki kelime dilimizde beğenilen, takdir edilen bir şey karşısında "maşallah, ne güzel" manasında övgü sözü olarak kullanılır.

Teʿāla'llāh zihī ḥırz-ı mükerrem
Maḥhabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem

teb ṭutar:

1. **teb ṭutar:**-*ar*
Gazel 13
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Ateş basmak, hararet basmak.

ʿArż eyler idi ḥālini feryād iderek ol
Ammā göricek rūyuñı ḫurşīdi ṭutar teb

tebdīl ḳılsaḳ:

1. **tebdīl ḳılsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 53
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dönüştürmek, başka bir şekle sokmak.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā:

1. **tebdīl-i ḫavāṣṣ-ı eşyā:**
Kaside 17
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Eşyanın niteliğini değiştirme.

Kāse-i zehr-i ġam olurdı dile cām-ı şarāb
Ḥükmi ger istese tebdil-i ḫavāṣṣ-ı eşyā

tebdīl-i nihād-ı eżdād:

1. **tebdīl-i nihād-ı eżdād:**
Kaside 54
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Zıt yaratılışları değiştirme.

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

teberrā:

1. **teberrāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **80**
Ehlibeyt'e kötülük ve haksızlık edenleri sevmeme, düşman bilme.

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

tebessüm itmede:

1. **tebessüm itmede:**-*mede*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülümsemek // goncanın hafifçe açılması.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

Tebrīz:

1. **Tebrīzi:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **2**
Tebriz (İran'ın büyük şehirlerinden biridir).

Muẓaffer ola serdāruñ eyā Şāhenşeh-i Ġāzī
Ne Tebrīzi ḳoya şāh-ı ḳızılbaşa ne Şīrāzı

tebşīr itdi:

1. **tebşīr itdi:**-*di*
Kaside 39
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Müjdelemek.

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

tecāhül:

1. **tecāhüli:**-*i*
Kaside 32
Mısra: **22**
Bilmezlikten gelme, bilmiyormuş gibi görünme.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

tecāvüz itmege:

1. **tecāvüz itmege:**-*meg, -e*
Kaside 30
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Bir sınır ve hizanın ötesine geçme, belli bir haddi aşma.

Ki ʿadli her ne irāde iderse ḥükminden
Tecāvüz itmege olmaya hergiz imkānı

tecāvüz itse:

1. **tecāvüz itse:**-*se*
Kaside 50
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Bir sınır ve hizanın ötesine geçme, belli bir haddi aşma.

Ḥadd-i imkānı n'ola itse tecāvüz ḥükmi
Şöyle ḳılmış felegi ḥikmet-i Ḥaḳḳ emrine rām

tecdīd eyledi:

1. **tecdīd eyledi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yenilemek.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

tecdīd ide:

1. **tecdīd ide:**-*e*
Kaside 54
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yenilemek, tazelemek.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

tecdīd-i ḥamel itdi:

1. **tecdīd-i ḥamel itdi:**-*di*
Gazel 130
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Koç burcunu yenilemek // (güneşin) yeniden koç burcuna girmesi.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

tecerrüd:

1. **tecerrüd:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Dünyadan el etek çekme.

Nice demdür çeker ālām-ı dehr ile taʿab göñlüm
Tecerrüd de nedür hīç kendi de bilmez sebeb göñlüm

tecessüs:

1. **tecessüs:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **10**
Anlama merakı.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

tecessüs ider:

1. **tecessüs ider:**-*er*
Kaside 45
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İzlemek, yoklamak.

Nigāhı ġamze-i ḫūbān gibi tecessüs ider
Ḫırām-ı dil-keşine dil viren giriftārı

tecrübe itdüm:

1. **tecrübe itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 41
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Denemek.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

tedahülde ola:

1. **tedaḫülde ola:**-*a*
Kaside 53
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
İç içe olma, birbirinin içine girme.

Gice gündüz nitekim ola tedaḫülde müdām
Eşheb-i rūz ide edhem-i şāmı ercel

tedārük:

1. **tedārükde:**-*de*
Kaside 48
Mısra: **55**
Ele geçirmek, edinmek, hazırlamak.

Tedārükde taṣarrufda muvaffaḳ
Şecāʿatde mürüvvetde müsellem

tedārük ḳılmasañ:

1. **tedārük ḳılmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Düzen, intizam vermek.

Lāzım olduḳca eger sen bir tedārük ḳılmasañ
Bugün olurdı muʿaṭṭal kārgāh-ı nüh-ḳıbāb

tedbīl-i meşreb:

1. **tedbīl-i meşreb:**
Kaside 56
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
(Bir şeyin) tabiatını değiştirme.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

tedbīr:

1. **tedbīr:**
Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **28**
Bir amaca ulaşmak için tutulan yol, önlem.

Fikr-i mażmūn-ı ḫāṣ içün ḥālā
Dil bu tedbīr ile mübāhīdür

2. **tedbīri:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **56**
Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

3. **tedbīrde:**-*de*
Kaside 43
Mısra: **46**
Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

4. **tedbīri:**-*i*
Kaside 62
Mısra: **26**
Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, girişim.

Ceng itse düşmenle ne gün olur o gün sūr u dügün
Tedbīri besdür ceng içün lāzım degül sāz u seleb

5. **tedbīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 34
Mısra: **55**
İdare etme, yönetme.

Müsāʿid ol ḳadar tedbīrine devrān ki ḳaṣd itse
Eger bir emr-i ẓāhirde ḫılāf-ı reʾy-i cumhūrı

6. **tedbīrüñ:**-*üñ*
Kaside 34
Mısra: **58**
İdare etme, yönetme.

İṣābet ol ṭarafdayken ḳomaz taḥvīl ider çarḫı
Görinür fevri ol tedbīrüñ ās̱ār-ı şer ü şūrı

7. **tedbīriyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 43
Mısra: **54**
İdare etme, yönetme.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

8. **tedbīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 59
Mısra: **55**
İdare etme, yönetme.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

9. **tedbīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 39
Mısra: **12**
Fikir, maksat.

Ḫayradur niyyeti endīşe-i pākin ne ʿaceb
Düşse tedbīrine elbette muvāfıḳ taḳdīr

tedbīr idemem:

1. **tedbīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 95
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Bir işi önlemek veya yapılmasını sağlamak için) gereken hazırlıkları yapmak, gerekli çarelere başvurmak.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:

1. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

2. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

3. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

4. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Tesdis 1

Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

5. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:***-ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

6. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:***-ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

7. **tedbīr-i dermānım ḳılmaduñ:***-ma, -du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Şifa tedbiri almak, çare bulmak.

Perīşān ḥālin oldum ṣormadın ḥāl-i perīşānım
Ġamuñla derde düşdim ḳılmaduñ tedbīr-i dermānım

tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla:

1. **tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 38
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Hayırlı, doğru yönetim.

Ola tā ḥaşre dek tedbīr-i reʾy-i pür-ṣavābıyla
Binā-yı salṭanat muḥkem esās-ı mülk müstaḥkem

tedvīn ideyin:

1. **tedvīn ideyin:***-eyin*
Kaside 46
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, kitap hâline getirmek.

İnşāʾa'llāh eger olursa ṣafā-yı ḫāṭır
İdeyin nüsḫa-i evṣāfuñı başḳa tedvīn

tedvīr-i gird-ābından:

1. **tedvīr-i gird-ābından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 13
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Girdabın dönmesi, dönüşü.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i gird-ābından anuñ ʿilm-i edvārı

teʾessüf:

1. **teʾessüfle:***-le*
Kaside 3
Mısra: **61**
Üzülme, esef etme.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

tefāḫür iden:

1. **tefāḫür iden:***-en*
Kaside 50
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
İftihar etmek, övünmek.

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

tefāvüt:

1. **tefāvüt:**
Kaside 13
Mısra: **100**
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

2. **tefāvütleri:***-leri*
Kaside 17
Mısra: **40**
Iki şey arasındaki fark, farklılık.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

3. **tefāvüt:**
Kaside 19
Mısra: **18**
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

4. **tefāvüt:**
Kaside 19
Mısra: **19**
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

5. **tefāvüti:**-*i*
Kaside 58
Mısra: **12**
İki şey arasındaki fark, farklılık.

Bülend o mertebe kim saḳf-ı āsmānuñ olur
Esās-ı ṭāḳına nisbet tefāvüti mā-dūn

tefāvüt eylemez:

1. **tefāvüt eylemez:**-*mez*
Kaside 6
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Fark etmek.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

tefāvüt itmez:

1. **tefāvüt itmez:**-*mez*
Kaside 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fark etmek, ayırt etmek.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

tefekkür:

1. **tefekkürde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **110**
Düşünme.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

teferrüc itmege:

1. **teferrüc itmege:**-*meg, -e*
Kaside 58
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak.

Teferrüc itmege ṣaḥn-ı riyāżını Rıḍvān
Gelince olmasa ḥüsn-i rıżāyile meʾẕūn

tefhīm eylese:

1. **tefhīm eylese:**-*se*
Kaside 32
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bildirme, anlatma.

Bir ehl-i dāniş ü fehm olsa maḥż-ı luṭfından
Bu müşkilātı bize bir bir eylese tefhīm

tefhīm eylesüñ:

1. **tefhīm eylesüñ:**-*süñ*
Kaside 26
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bildirme, anlatma.

Derdmendāne biraz aḥvālin
Eylesüñ māşiṭāsına tefhīm

tefhīm idersin:

1. **tefhīm idersin:**-*er, -sin*
Kaside 7
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Anlatmak.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

tefhīm ideyim:

1. **tefhīm ideyim:**-*eyim*
Kaside 26
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Anlatmak.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

tefhīm idince:

1. **tefhīm idince:**-*ince*
Kaside 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Anlatmak.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

tef-i ḳahrıyla:

1. **tef-i ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 8
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın harareti.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle-tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

2. **tef-i ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 32
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Öfkenin, gazabın harareti.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

tefriḳa:

1. **tefriḳa:**
Kaside 25
Mısra: **87**
Ayrılık, nifak.

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīğuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

tefriḳa-endāz-ı cihān olsa:

1. **tefriḳa-endāz-ı cihān olsa:**-*sa*
Kaside 41
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dünyayı parçalamak, bölmek.

Ger tefriḳa-endāz-ı cihān olsa hücūmı
Gelmezdi daḫi bir yere eczā-yı zamāne

tefriḳa-i ḫānümān virür:

1. **tefriḳa-i ḫānümān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Evi barkı dağıttırmak, kurulu düzeni bozdurmak.

Yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki düşmene
Ḫavf-ı hücūmı tefriḳa-i ḫānümān virür

tefsīr ider:

1. **tefsīr ider:**-*er*
Kaside 39
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yorumlamak, açıklamak.

Ne bilür ḳadrümi erbāb-ı maʿānī vü beyān
Sözümi ʿĀrifibi'l-lāh ider ancaḳ tefsīr

tefsīr-i Ḳurʾānı:

1. **tefsīr-i Ḳurʾānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Kuran tefsiri.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

teġāfül:

1. **teġāfül:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Görmezden gelme, bilmezlikten gelme.

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāfül ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

2. **teġāfüllerle:**-*ler, -le*
Gazel 34
Mısra: **7**
Görmezden gelme, bilmezlikten gelme.

Girişme dil-firībāne teġāfüllerle nāzende
Nigāh mestāne ḳatl-i bī-günāh ile mübāhīdür

teġallüb-i ʿadl:

1. **teġallüb-i ʿadl:**
Kaside 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Adaletin üstünlüğü, adaletin hâkim olması.

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḥtefī vü ʿadīm

teh:

1. **teh:**
Kaside 9
Mısra: **26**
Çürük üzüm, kütüğünde kendiliğinden kuruyan üzüm // şarap.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

teh-cürʿa-i ḥasret:

1. **teh-cürʿa-i ḥasret:**
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret şarabının son damlası.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

tehdīd iderler:

1. **tehdīd iderler:**-*er, -ler*
Kaside 54
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Korkutmak, gözdağı vermek.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

Tehemten-i çāpük-süvār:

1. **Tehemten-i çāpük-süvār:**
Kaside 21
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Ata iyi binen Rüstem (Tehemten, Rüstem'in lakabıdır).

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

Tehemten-i vüzerā:

1. **Tehemten-i vüzerā:**
Kaside 36
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin iri vücutlu yiğidi // vezirlerin Rüstem'i (Tehemten, Rüstem'in lakabıdır).

Tehemten-i vüzerā Ḳahramān-ı Cem-kevkeb
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı Behmen ü Cem

tehī:

1. **tehī:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Boş.

Dil-i erbāb-ı maḥabbet hep aña düşmişdür
Ser-nigūndur diye çāh-ı ẕeḳanuñ ṣanma tehī

2. **tehī:**
Kaside 8
Mısra: **74**
Boş.

Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳça ḫayāl
Her tehī gencinde bir gencīne-i pinhān bulur

3. **tehī:**
Kaside 27
Mısra: **75**
Boş.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

4. **tehī:**
Kaside 43
Mısra: **75**
Boş.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

tehī (eyle):

1. **tehī (eyle):**
Kaside 10
Mısra: **42**
Boşaltmak.

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥrı ber eyler

tehī (it):

1. **tehī (it):**
Kaside 50
Mısra: **152**
Boşaltmak // ayın hilal hâline gelmesi.

Tā ki sāḳī-i felek sāġar-ı sīmīn-mehi
Geh tehī gāhī pür idüp ḳıla devrini tamām

tehī ḳalurdı:

1. **tehī ḳalurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 36
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Boş kalmak, içi boş olmak.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür:

1. **teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür:***-ü, -m, -de, -dür*
Kaside 30
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Gönül dağı yamacının dibi.

Suḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümdedür kānı

tehī olsun:

1. **tehī olsun:***-sun*
Kaside 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Boş olmak, boşalmış olmak.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

tehī olurdı:

1. **tehī olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 24
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Boş olmak, boşalmış olmak.

Dirhem-i encüme dest ursa ger olurdı tehī
Kīse-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi hemyān-ı felek

tehī- tīr-keş:

1. **tehī- tīr-keş:**
Kaside 47
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ok mahfazası boş.

Ṣaf-ı rezminde Rüstem bir tehī- tīr-keş sipāhīdür
Der-i cūdında Ḥātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

tehī-dest:

1. **tehī-dest:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Eli boş.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

tehī-dest ḳala:

1. **tehī-dest ḳala:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli boş kalmak; fakir olmak, parasız kalmak.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

teʾḫīr idemem:

1. **teʾḫīr idemem:**-*eme, -m*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ertelemek, geciktirmek.

Ḥālden ḳāle getürmek eger olsa mümkin
ʿArż-ı ḥāl itmede ehl-i dile teʾḫīr idemem

teʾḫīr itme:

1. **teʾḫīr itme:**-*me*
Kaside 39
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ertelemek, geciktirmek.

Evvelā fırḳa-i erbāb-ı dile luṭf eyle
Eşḳıyā ḳısmını öldürmede itme teʾḫīr

tehniyet:

1. **tehniyete:**-*e*
Nazm 5
Mısra: **2**
Kutlama, tebrik etme.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī:

1. **tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī:**
Kaside 30
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Süleymanlık /hükümdarlık rütbesinin tebriği.

Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i bād-āver
Gedāya tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī

tehniyet-nāme:

1. **tehniyet-nāmeyle:**-*y, -le*
Kaside 22
Mısra: **16**
Kutlama, tebrik etme amacıyla yazılan manzum veya mensur eser.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

tek:

1. **tek:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Yeter ki, yalnız.

Devlet el virmezse geçdük n'eylerüz dünyāyı biz
Ölmedin irişse tek bir dil-ber-i mümtāza dest

2. **tek:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Yeter ki, yalnız.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

3. **tek:**
Kaside 24
Mısra: **7**
Yeter ki, yalnız.

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

4. **tek:**
Kaside 42
Mısra: **2**
Yeter ki, yalnız.

Baña gerekmez kerem-i rūzgār
Olmasa tek dilde ġam-ı rūzgār

5. **tek:**
Kaside 46
Mısra: **64**
Yeter ki, yalnız.

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

6. **tek:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Yeter ki.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

7. **tek:**
Gazel 128
Mısra: **10**
Yeter ki.

Cām-ı mey ʿaḳlın perīşān itse Nefʿī ġam degül
Dil-perīşān olma tek efkār-ı ġam-endūz ile

tek ṭurmaz:

1. **tek ṭurmaz:***-maz*
Kaside 18
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Uslu durmak, yaramazlık etmemek, sessiz kalmak.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātıñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

2. **tek ṭurmaz:***-maz*
Kaside 21
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Hareketsiz, sakin durmak, uslu durmak.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

tek ü pūda:

1. **tek ü pūda:***-da*
Kaside 9
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Koşma, koşuşturma, seğirtme.

Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hemtā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde- ʿināndur

tek ü pū itse:

1. **tek ü pū itse:***-se*
Kaside 31
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Koşuşturmak.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek ü pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

tek ü tāz:

1. **tek ü tāz:**
Kaside 9
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Koşma, seğirtme, koşuşturma.

Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde duḫāndur

tek ü tāz eyledi:

1. **tek ü tāz eyledi:***-di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Öteye beriye koşuşturmak.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

tek ü tāzı idince:

1. **tek ü tāzı idince:***-ince*
Kaside 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Koşturmak // saldırmak, hücum etmek.

Bula bir mertebe nuṣret sipeh-sālār-ı manṣūruñ
İdince ʿarṣa-i heycāda ġāzīler tek ü tāzı

tekāpū:

1. **tekāpū:**
Kaside 44
Mısra: **61**
Sağa sola koşuşturma (kalemin yazarken sayfa üzerindeki hareketi bağlamında).

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

tekāpū eylerdi:

1. **tekāpū eylerdi:**-*r, -di*
   Kaside 41
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Koşuşturmak.

Eylerdi rikābında pey(i)k gibi tekāpū
Olmasa eger silsilede pāy-ı zamāne

tekāver:

1. **tekāverinüñ:**-*i, -nüñ*
   Kaside 32
   Mısra: **51**
   Koşucu, yorga yürüyüşlü at.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

tekāver-i çālāk-i çarḫ:

1. **tekāver-i çālāk-i çarḫ:**
   Kaside 45
   Mısra: **92**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin çevik koşucu atı // güneş.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

tekellüfsüz:

1. **tekellüfsüz:**
   Kaside 21
   Mısra: **81**
   Kolayca, zahmet çekmeden.

Getürdi şevḳ-ı rubāʿīlerüm tekellüfsüz
Çehār pāre ile raḳṣa rūḥ-ı Ḫayyāmı

tekellüm:

1. **tekellümde:**-*de*
   Kaside 47
   Mısra: **110**
   Söyleme, konuşma.

Ḥakīm-endīşe şāʿirdür kerāmet-pīşe sāḥirdür
Tefekkürde Felāṭūndur tekellümde Mesīḥādur

tekellüm itmede:

1. **tekellüm itmede:**-*mede*
   Gazel 105
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Konuşma, söyleme.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

tekellüm itmedin:

1. **tekellüm itmedin:**-*medin*
   Kaside 43
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Konuşma, söyleme.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

tekerrüm itse:

1. **tekerrüm itse:**-*se*
   Kaside 33
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Keremli olmak, cömert davranmak.

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

teklīf eyledüñ:

1. **teklīf eyledüñ:**-*dü, -ñ*
   Kaside 17
   Mısra: **155**
   Kelime Tipi: -
   Yapması için öneride bulunmak, yapması için bir iş istemek.

Eyledüñ luṭf ile bir böyle ḳaṣīde teklīf
Ki naẓīre diyemez bir yere gelse şuʿarā

teklīf iderek:

1. **teklīf iderek:**
   Gazel 2
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Önermek, öneride bulunmak.

Ṣoḥbet-i bāde içün gülşene teklīf iderek
Ṭabʿ-ı Nefʿīyi de bir rind-i levend itdi ṣabā

teklīf-i temāşāyı:

1. **teklīf-i temāşāyı:**-*y, -ı*
   Müseddes 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   İbretle bakma teklifi.

Ne deñlü ʿaḳl u fikr eylerse teklīf-i temāşāyı
Gözüm dünyāyı görmez görmeseñ cām-ı muṣaffāyı

teklīf-i zühd itmezdi:

1. **teklīf-i zühd itmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Züht teklifinde bulunmak, dünya nimetlerine değer vermeyip ibadete yönelmeyi teklif etmek.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

tekmīl-i hüner eylemege:

1. **tekmīl-i hüner eylemege:**-*meg, -e*
Kaside 39
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Hüneri tamamlamak // hüner göstermek, hüner eda etmek.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

tekrār:

1. **tekrār:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Bir daha, yine, yeniden.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

tekrār eylemek:

1. **tekrār eylemek:**-*mek*
Kaside 16
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
(Bir şeyi) yeniden yapmak veya söylemek.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

tekrīm itse:

1. **tekrīm itse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek, yüceltmek.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

teksīr-i sevād:

1. **teks̱īr-i sevād:**
Kaside 43
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Yazı çoğaltmak, karalamak, çok yazı yazmak.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

tekyegāh:

1. **tekyegāhıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **42**
Tekke, yer, mekân.

Kiminüñ başı penbe dükkānı
Dili iblīs tekyegāhıdur

telāfīsin itdi:

1. **telāfīsin itdi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Bir ziyanı, bir eksiği) karşılamak, yerini doldurmak.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

telāfī itmede:

1. **telāfī itmede:**-*me, -de*
Kaside 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kelime Tipi: -
(Ziyan olan ya da elden çıkan bir şeyin) yerini doldurmak, karşılamak.

Ne fevt eylerse esbāb-ı ṣafādan devr-i çarḫ-ı dūn
Ḳażā ḥüsn-i tedārikle telāfī itmede her dem

telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd itdi:

1. **telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd itdi:**-*di*
Kaside 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uzun süren gam devrini telafi etmek.

Ol ḳadar döndi murādımca ki her bir demde
İtdi ṣad sāle telāfī-i ġam-ı ʿahd-i medīd

telāfī-i per eyler:

1. **telāfī-i per eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -

Kanadı telafi etmek, kanadın yerine kanat yapmak.

Olsa mes̱elā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gül-berki telāfī-i per eyler

telāfī-i sitemdür:

1. **telāfī-i sitemdür:***-dür*
Kaside 59
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Eziyetin telafisi.

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

telḫ-kām itseñ:

1. **telḫ-kām itseñ:***-se, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Damağı acı etmek, acı tat vermek // kederlendirmek, üzmek.

Sükkerī şerbetden aʿlāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

telḳīn itmese:

1. **telḳīn itmese:***-me, -se*
Kaside 46
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Telkin etmek; (birine bir fikri) aşılamak, zihnine sokmak, öğretmek.

Bu ḳadar naẓma da kim cürʾet iderdi ḥālā
İtmese ṭabʿuma ilhām-ı İlāhī telḳīn

temāşā:

1. **temāşāsına:***-sı, -n, -a*
Gazel 21
Mısra: **4**
Bakma, izleme, seyretme.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

2. **temāşādur:***-dur*
Gazel 36
Mısra: **7**
Bakma, izleme, seyretme.

Benefşe ḳāmet-i ḫam-geşte ʿarż itmek temāşādur
Bu faṣluñ ḥükmi ḫod pīr-i dü-tāyı nev-cevān eyler

3. **temāşāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **16**
Bakma, izleme, seyretme.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yitmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

4. **temāşāya:***-y, -a*
Kaside 20
Mısra: **59**
Bakma, izleme, seyretme.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

5. **temāşādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **108**
Bakma, izleme, seyretme.

Keremde güç seni taʿrīf ammā ruḫṣat olursa
Suḫanda bende-i vaṣṣāfuñı gör ne temāşādur

6. **temāşā:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Gezip dolaşma.

Maḥşer olmış ṣaḥn-ı Kāġıt-ḫāne dünyā bundadur
Cennete dönmiş güzellerle temāşā bundadur

7. **temāşāsın:***-sın*
Gazel 107
Mısra: **6**
Zevkle seyredilen şey, görünüş, seyirlik.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

8. **temāşādur:***-dur*
Kaside 40
Mısra: **91**
Zevkle seyredilen şey, görünüş, seyirlik.

Der gören reşḥa-i ḫāmem ne temāşādur bu
Çeşme-i āb-ı ḥayāt ola dehān-ı erḳam

9. **temāşāsı:***-sı*
Kaside 13
Mısra: **23**
Bakma, izleme, seyretme.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

10. **temāşādur:***-dur*
Kaside 20
Mısra: **73**
Seyredilen şey, görünüş.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

temāşā eyler:

1. **temāşā eyler:**-*r*
Gazel 96
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Seyretmek, bakmak.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

temāşa idenüñ:

1. **temāşa idenüñ:**-*en, -üñ*
Kaside 46
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Seyretmek, bakmak.

Açılur göñli temāşa idenüñ elbette
Ne ḳadar olsa ġam-ı dehr ile dil-teng ü ḥazīn

temāşāya çıḳup:

1. **temāşāya çıḳup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyre çıkmak; eğlenmek üzere gözlemek, bakmak.

Temāşāya çıḳup ṣaf ṣaf ṭurur ebkār-ı endīşe
Ayaḳ başṣa eger cevlān içün meydān-ı maʿnāya

temāşa-yı gülistāna:

1. **temāşa-yı gülistāna:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Gül bahçesini seyretme.

Ya Rıḍvān baḥs ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

temāşā-yı hırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı:

1. **temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Dağınık kâküllü güzelin salınarak yürüyüşünün seyri.

Gören ol perçem-i müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül- perīşānı

temāşā-yı kıyāmet ider:

1. **temāşā-yı ḳıyāmet ider:**-*er*
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Kıyameti seyretmek // belayı, afeti seyretmek.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider şanki temāşā-yı ḳıyāmet

temeddüḥ:

1. **temeddüḥe:**-*e*
Kaside 58
Mısra: **72**
Kendini övme, böbürlenme.

Ġaraż ḫulūşımı ʿarż itmedür biraz da n'ola
İcāzetüñle olursam temeddüḥe meʾẕūn

2. **temeddüḥ:**
Kaside 7
Mısra: **111**
Kendini övme, böbürlenme.

Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi idersin tefhīm

3. **temedduḥa:**-*a*
Kaside 32
Mısra: **104**
Kendini övme, böbürlenme.

Ḳosañ bu lāfı revādur ger itseñ ey Nefʿī
Söz āḫırında duʿāyı temedduḥa taḳdīm

temennā:

1. **temennāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **104**
Temenni, dilek, istek.

Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā it bu temennāyı

2. **temennādur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **72**
Temenni, dilek, istek.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

temennā-yı ḳıyāmet ider:

1. **temennā-yı ḳıyāmet ider:**-*er*
Gazel 20
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Kıyametin gelmesini istemek, temenni etmek.

Olursa ḳıyāmetde ḳadüñ gibi dil-āşūb
Cān ile ider ḫalḳ temennā-yı ḳıyāmet

temevvüc itmeyince:

1. **temevvüc itmeyince:***-me, -y, -ince*
Kaside 11
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak.

Temevvüc itmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kāmile dāmānı

temevvüc itse:

1. **temevvüc itse:***-se*
Kaside 38
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak.

Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kūhsār olurdı ser-tā-ser kenār-ı yem

temhīd ider:

1. **temhīd ider:***-er*
Kaside 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Islah etmek, düzeltmek, düzenlemek.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱seri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

temkīn:

1. **temkīn:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Mertebe, paye.

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

temkīn virür:

1. **temkīn virür:***-ü, -r*
Kaside 45
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık, usluluk vermek.

Ġubār-ı pāyı virür bād-ı ṣarṣara temkīn
Hevā-yı cünbişi ṣarṣar nihād-ı kūhsārı

temūz:

1. **temūz:**
Kaside 31
Mısra: **1**
Yılın haziran ile ağustos ayları arasındaki otuz gün çeken yedinci ayı, yaz aylarının ikincisi.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

temyīz:

1. **temyīze:***-e*
Kaside 50
Mısra: **119**
Ayırma, ayrılma, seçme, seçilme.

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler:

1. **temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyi ve kötü yolu birbirinden ayırmak.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler

ten:

1. **tendedür:***-de, -dür*
Kaside 62
Mısra: **36**
Beden, vücut, cisim.

Nefʿī ki saña bendedür bir ʿabd-i ser-efkendedür
Mādām ki cānı tendedür eyler s̱enāñı rūz u şeb

2. **tende:***-de*
Gazel 35
Mısra: **1**
Beden, vücut, cisim.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

3. **tenden:***-den*
Gazel 69
Mısra: **7**
Beden, vücut, cisim.

Götürür tenden oḳın pārelerin eşk-i revān
Ḫas u ḫāşāki ḳomaz ḫākde seyl-āb olıcaḳ

4. **ten:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Beden, vücut, cisim.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

5. **tenden:***-den*
Gazel 114
Mısra: **3**
Beden, vücut, cisim.

Nāvek-i ġamzelerüñ şöyle geçer tenden kim
Nevk-i peykān-ı ciger-dūzı bulaşmaz ḳane

6. **tende:***-de*
Müfret 6
Mısra: **1**
Beden, vücut, cisim.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

7. **tende:***-de*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Beden, vücut, cisim.

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

8. **tenlerinde:***-leri, -n, -de*
Kaside 28
Mısra: **97**
İnsan vücudunun dış yüzü, cilt // vücut.

Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-ı mühre-rübā-yı sinān olur

9. **tende:***-de*
Kaside 52
Mısra: **96**
İnsan vücudunun dış yüzü, cilt // vücut.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

tenezzül:

1. **tenezzül:**
Gazel 5
Mısra: **6**
İnme, nüzul etme.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

(tenezzül) eyle:

1. **(tenezzül) eylesem:***-se, -m*
Kaside 21
Mısra: **79**
Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

tenezzül eylemem:

1. **tenezzül eylemem:***-me, -m*
Kaside 21
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

tenezzül eylemez:

1. **tenezzül eylemez:***-mez*
Kaside 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi ya da işi kabul etmek.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

2. **tenezzül eylemez:***-mez*
Kaside 52
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
İnmek, konmak // gönlüne girmek.

Ḫāne-i aġyār u ʿuşşāḳa tenezzül eylemez
Bir Hümādur ol peri ammā Hümā-yı lā-mekān

tenezzül iderdüm:

1. **tenezzül iderdüm:***-er, -dü, -m*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.

Ben bu ḥāletle tenezzül mi iderdüm şiʿre
N'eyleyim ḳurtulamam ṭabʿ-ı hevesnākümden

tenezzül itmem:

1. **tenezzül itmem:***-mem*
Kaside 58
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
(Kendi seviye ve haysiyetine aykırı düşen bir şeyi) kabul etmek, (alçaltıcı bir duruma) razı olmak.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

teng:

1. **teng:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **16**
Dar.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

2. **tengdür:***-dür*
Gazel 136
Mısra: **1**
Dar, küçük.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

3. **teng:**
Kaside 37
Mısra: **74**
Sıkı, sıkıca.

Ḫᵛāba varmaz dil-i şūrīde-niḥād-ı ṭabʿum
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng

4. **teng:**
Kaside 37
Mısra: **86**
Dar // yetersiz, elverişsiz.

Şimdiden ṣoñra duʿā eyle hemān ey Nefʿī
Heves-i lāf u güẕāf eyleme kim ḳāfiye teng

teng ider:

1. **teng ider:***-er*
Kaside 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dar etmek; huzursuzluk verip bulunduğu yeri içinde zor yaşanılır duruma getirmek.

Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ider aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

teng itmeyicek:

1. **teng itmeyicek:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Daraltmak, zorlaştırmak (gazelin kafiyesini daraltmak).

Hep naẓīre der idi şiʿrüñe Nefʿī şuʿarā
Ġazelüñ ḳāfiyesin böylece teng itmeyicek

teng ḳabālar:

1. **teng ḳabālar:***-lar*
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dar elbise.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

teng ola:

1. **teng ola:***-a*
Kaside 60
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Raḫş-ı iẕʿanum eger eylese cevlān-ı suḫan
Teng ola cünbişine ʿarṣa-i meydān-ı suḫan

teng oldı:

1. **teng oldı:***-dı*
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Daralmak (kafiye bulmakta zorlanmak).

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

2. **teng oldı:***-dı*
Kaside 9
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Daralmak (kafiye bulmakta zorlanmak).

Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimden girü söz gevher olursa heẕeyāndur

3. **teng oldı:***-dı*
Kaside 43
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Daralmak (kafiye bulmakta zorlanmak).

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

teng olsa:

1. **teng olsa:***-sa*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dar olmak.

Cānımuñ sīnede teng olsa n'ola cāygehi
Ṣalınur teng ḳabālar giyüp ol serv-i sehī

teng olur:

1. **teng olur:***-u, -r*
Kaside 11

Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Benim ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

2. **teng olur:***-u, -r*
Kaside 17
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

ʿArş-peymālıġa itdükce heves maʿnāda
Teng olur cilvesine sāḥa-i meydān-ı semā

3. **teng olur:***-u, -r*
Kaside 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dar/küçük gelmek.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

teng ü dār olur:

1. **teng ü dār olur:***-u, -r*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dar gelmek, dar ve kasvetli olmak.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

teng-feżā:

1. **teng-feżādır:***-dır*
Kaside 23
Mısra: **15**
Dar, küçük alan.

Ordū-yı hümāyūnuña bir teng-feżādır
Bu ʿarṣa-i pür-vüsʿat-i pehnāver-i ʿālem

2. **teng-feżādur:***-dur*
Kaside 59
Mısra: **41**
Dar, küçük alan.

ʿĀlem ḥaşem-i devletine teng-feżādur
Gerdūn sipeh-i şevketine gerd-i ḳademdür

teng-feżā olurken:

1. **teng-feżā olurken:***-u, -r, -ken*
Kaside 17
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dar olmak.

O Celālī Yaġuzı da ne ḳadar çāpükdür
Ki olurken aña meydān-ı cihān teng-feżā

tenhā:

1. **tenhā:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Sadece, yalnızca.

Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

2. **tenhā:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Tek başına, yalnız.

Bulmazam tenhā ki ḥālüm ʿarż idem cānāna hep
Derd-i hecri bildürem ol āfet-i devrāna hep

3. **tenhā:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Tek başına, yalnız.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

4. **tenḥā:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Tek başına, yalnız.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

5. **tenhā:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Tek başına, yalnız.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

6. **tenhā:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Tek başına, yalnız.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

7. **tenhāya:***-y, -a*
Gazel 65
Mısra: **8**
Yalnız // ıssız.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

8. **tenhā:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Boş, ıssız.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

tenhā düşürmeyince:

1. **tenhā düşürmeyince:**-*me, -y, -ince*
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız, tek başına görmek, rastlamak.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

tenhā düşürsek:

1. **tenhā düşürsek:**-*se, -k*
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız, tek başına görmek, rastlamak.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

ten-i aʿdāda:

1. **ten-i aʿdāda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Düşmanın vücudu, bedeni.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstünde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

ten-i bī-tāb ü tüvānum:

1. **ten-i bī-tāb ü tüvānum:**-*u, -m*
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güçsüz kuvvetsiz beden.

Bileli kendümi ben göñlümi ʿāşıḳ buldum
Bār-ı ġayrı ten-i bī-tāb ü tüvānum çekemez

ten-i zārum:

1. **ten-i zārum:**-*um*
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız beden.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

tennūr-ı pür-āteş:

1. **tennūr-ı pür-āteş:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ateş dolu ocak.

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

tenūr-ı āteşīn (it):

1. **tenūr-ı āteşīn (it):**
Kaside 56
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Ateşten ocak yapmak.

Düşse tāb-ı şuʿle-i ḳahrı ider deryālaruñ
Dürrin aḫker-pāre girdābın tenūr-ı āteşīn

ter:

1. **ter:**
Terkib-bend 1
Mısra: **76**
Yeni, taze.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

ter düşer:

1. **ter düşer:**-*er*
Kaside 55
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Güzel düşmek, güzel olmak.

Ṭabʿum ol baḥr-ı güher-pāş-ı suḫandür kim anuñ
Rīze-seng-i sāḥilinden ter düşer dürr-i ḫoş-āb

ter ü tāze:

1. **ter ü tāze:**
Kaside 60
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Parlak ve taze.

Fem-i kilkiyle ter ü tāze gülistān-ı hüner
Āb-ı naẓm ile ṣafā bulmada bustān-ı suḫan

teraḫḫum:

1. **teraḫḫum:**
Gazel 98

Mısra: **2**
Acıma, merhamet etme.

Gösterürken lebleri luṭf-ı tebessüm n'eydügin
Çeşmi ḳaṣd-ı cān ider bilmez teraḥḥum n'eydügin

teraḥḥum idüp:

1. **teraḥḥum idüp:**-*üp*
Kaside 58
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **-**
Merhamet etmek, acımak.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl ġarḳa-i ḫūn

teraḳḳī:

1. **teraḳḳī:**
Kaside 31
Mısra: **100**
İlerleme, yükselme, gelişme.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

teraḳḳī buldı:

1. **teraḳḳī buldı:**-*dı*
Kaside 60
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
İlerlemek, gelişmek.

Himmetüñle giderek buldı teraḳḳī şiʿrüm
Oldı her bir ġazelüm āleme destān-ı suḫan

teraḳḳīde olsun:

1. **teraḳḳīde olsun:**-*sun*
Kaside 61
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **-**
Artmak.

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

terāne:

1. **terāneye:**-*y, -e*
Gazel 85
Mısra: **10**
Nağme, ezgi.

Meşk istemezse muṭrib-i ḫāmem ʿaceb midür
Bī-perde her terāneye dem-sāzdur sözüm

2. **terānede:**-*de*
Gazel 135
Mısra: **10**
Nağme, ezgi.

Nefʿī nedür ney-i ḳalemüñde bu naġmeler
Gūyā ki her terānede bir sāza başladı

3. **terānem:**-*m*
Kaside 59
Mısra: **17**
Nağme, ezgi.

Destān- zen-i ḳudsī-naġamātım ki terānem
Āvīze-i gūş-ı gül-i bostān-ı İremdür

terbiyet:

1. **terbiyetüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 60
Mısra: **58**
İstenilen şekilde yetişmesini sağlamak için bir kimseye gerekli bilgi ve nitelikleri kazandırma, eğitme.

N'ola ey ḫusrev-i iḳlīm-i kemāl ü ʿirfān
Beni de terbiyetüñ eylese Selmān-ı suḫan

terbiyet eyleyen:

1. **terbiyet eyleyen:**-*y, -en*
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Beslemek, yetiştirmek // eğitmek, güzelleştirmek.

Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

terbiyet verse:

1. **terbiyet verse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Terbiye etmek.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

terbiyet vireydi:

1. **terbiyet vireydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 38
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Terbiye etmek, eğitmek.

Vireydi luṭf-ı ṭabʿı terbiyet ger ebr-i nev-rūza
Behişt-ābād iderdi dūzaḫı bir ḳaṭre-i şebnem

terbiyet virse:

1. **terbiyet virse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

Virse ger ḫūrşīd-i istiʿdādı ḫāke terbiyet
Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur

2. **terbiyet virse:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

3. **terbiyet virse:**-*se*
Kaside 30
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

O virse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şeb-çerāġ-ı nūrānī

4. **terbiyet virse:**-*se*
Kaside 55
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

5. **terbiyet virse:**-*se*
Kaside 56
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

terbiyet virürse:

1. **terbiyet virürse:**-*ü, -r, -se*
Kaside 29
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek, eğitmek.

Virürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur pūlād

terbiyet-i feyż:

1. **terbiyet-i feyż:**
Kaside 54
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Feyiz terbiyesi.

Ḥāṣılı terbiyet-i feyż ile oldı naẓmum
Müstaʿidd-i şeref-i medḥ-i ḫudāvend-i ferīd

terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl:

1. **terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl:**
Kaside 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın hikmetinin terbiye etmesi, eğitmesi.

Gūyiyā āh-ı şerernāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i ḥikmet-i Ḥaḳ celle celāl

terbiyet-i maʿdeletin:

1. **terbiyet-i maʿdeletin:**-*i, -n*
Kaside 37
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Adaletin terbiyesi.

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

terbiyet-i tīġ ü ḳalem:

1. **terbiyet-i tīġ ü ḳalem:**
Kaside 40
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kalem ve kılıcın terbiyesi.

O Ḫudāvend-i hüner-perver-i ceng-āver kim
Münḥaṣır devletine terbiyet-i tīġ ü ḳalem

tercemān:

1. **tercemānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **36**
Bir şeyi anlatmaya yardımcı olan vasıta veya kimse.

İşte Ḫallāḳ-ı maʿānī şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

2. **tercemānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **36**
Bir şeyi anlatmaya yardımcı olan vasıta veya kimse.

Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳım baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgān-ı cānān tercemānumdur benüm

tercemān olmışdur:

1. **tercemān olmışdur:**-*mış, -dur*
Kaside 52
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Bir şeyi anlatmaya yardımcı olma, tercümanlık etme.

Sensin ol dārende-i yarlıġ-ı aḥkām-ı ḳader
Hāmen olmışdur rumūz-ı āsmāna tercemān

tercemān olur:

1. **tercemān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir şeyi anlatmaya yardımcı olma, tercümanlık etme.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

tercemān-ı ġamze:

1. **tercemān-ı ġamze:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın mana ve mahiyetini anlatan, açıklayan.

Ne tercemān-ı ġamze gerek ʿāşıḳa ne nāz
Dil-ber muḳayyed olmayıcaḳ müddeʿāsına

tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur:

1. **tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Meleklerin gönül sırrının tercümanı olmak.

Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ider
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī:

1. **tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī:**
Kaside 47
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Sır âleminin ortada eseri olmayan sırlarının tercümanı.

Lisānum tercemān-ı sırr-ı ġaybu'l-ġayb-ı lāhūtī
Kitābum nüsḫa-i dīvān-ı pür-mażmūn u maʿnādur

tercemān-ı ter-zebānıdur:

1. **tercemān-ı ter-zebānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Taze dilli tercüman.

Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

tercīḥ ider:

1. **tercīḥ ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Üstün tutmak, uygun görüp seçmek.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

2. **tercīh ider:**-*er*
Kaside 43
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Üstün tutmak, uygun görüp seçmek.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

tereddüd ider:

1. **tereddüd ider:**-*er*
Kaside 32
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Karşı durmak // kararsızlık göstermek.

Niçün tereddüd ider derk-i ḥikmetinde bunuñ
Deḳāyıḳ ehli olan ṭabʿ-ı ḫurdedān u fehīm

tereffüh-i ʿālem:

1. **tereffüh-i ʿālem:**
Kaside 32
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ferahlığı, rahatlığı.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

terennüm itmede:

1. **terennüm itmede:**-*mede*
Gazel 105
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel ve alçak sesle şarkı söylemek.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

terk idüp:

1. **terk idüp:**-*üp*
   Tesdis 1
   Mısra: **33**
   Kelime Tipi: -
   Vazgeçmek, bırakmak.

Ḥaḳīḳatden dem urma bāri artıḳ terk idüp lāfın
Bu maṭlaʿdan ḳıyās it ḥasb-i ḥāl-i ḥadd-i inṣāfın

2. **terk idüp:**-*üp*
   Kaside 43
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Vazgeçmek, bırakmak.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

terk itmez:

1. **terk itmez:**-*mez*
   Gazel 76
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Vazgeçmek, bırakmak.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

terk-i ḫānmān eyler:

1. **terk-i ḫānmān eyler:**-*r*
   Gazel 36
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yuvayı terk etmek, yuvadan ayrılmak.

Niçün şāḫ-ı nihāl-i gülde bülbül āşyān eyler
Bu günler ḫod maḥabbet ehli terk-i ḫānmān eyler

terk-i ser ḳılan:

1. **terk-i ser ḳılan:**-*an*
   Gazel 52
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kendini feda etmek, ölümü göze almak.

Biz reh-i ʿaşḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlarız
Çıḳmasa Ferhādveş başa ʿaceb mi kārımuz

terk-i ser ḳılduḳ:

1. **terk-i ser ḳılduḳ:**-*duḳ*
   Gazel 111
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kendini feda etmek, ölümü göze almak.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

terkīb:

1. **terkībidür:**-*i, -dür*
   Kaside 11
   Mısra: **55**
   Birkaç parça veya unsurun birleşmesinden meydana gelen katışık madde.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

2. **terkībi:**-*i*
   Kaside 19
   Mısra: **7**
   Birkaç parça veya unsurun birleşmesinden meydana gelen katışık madde.

Degüldür bunlaruñ terkībi gūyā bu ʿanāṣırdan
Hevā vü āb u ḫāk ü āteşi bir özge cevherdür

3. **terkīb:**
   Kaside 43
   Mısra: **31**
   Vücut, beden, boy bos.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

4. **terkībi:**-*i*
   Kıt'a-ı Kebir 1
   Mısra: **33**
   Vücut, beden, boy bos.

Dili ṣāfī egerçi terkībi
ʿĀlemüñ nüsḫa-i günāhıdur

terkīb olan:

1. **terkīb olan:**-*an*
   Kaside 30
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Bir araya gelmek.

Verür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

terkīb-i ḥurūfında:

1. **terkīb-i ḥurūfında:**-*ı, -n, -da*
   Mesnevi 1
   Mısra: **26**

Kelime Tipi: -
Harflerin bir araya gelmesi, yazı yazma.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

terkīb-i mevālīde:

1. **terkīb-i mevālīde:***-e*
Kaside 19
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Mevcudatın meydana gelmesi.

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

terḳīm iderse:

1. **terḳīm iderse:***-er, -se*
Kaside 7
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

2. **terḳīm iderse:***-er, -se*
Kaside 26
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Ḳalemi şaʿşaʿa-i mihre döner
Medḥini her kim iderse terḳīm

terḳīm itse:

1. **terḳīm itse:***-se*
Kaside 32
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yazmak.

Benānı şaʿşaʿaya keffi āftāba döner
Kim itse midḥat-i reʾy-i münīrini terḳīm

tertīb ide:

1. **tertīb ide:***-e*
Kaside 52
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, yapmak.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur:

1. **tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu büyük kadeh şenliklerinin düzenleneceği zaman.

Şimden girü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

tertīb-i dīvān eylesek:

1. **tertīb-i dīvān eylesek:***-se, -k*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Divan tertip etmek, şiirlerini belirli bir düzen içinde bir araya toplamak.

Biz de ey Nefʿī n'ola tertīb-i dīvān eylesek
Az ise eşʿārımuz pākīze-güftārız hele

tertīb-i mevādd itmedeydi:

1. **tertīb-i mevādd itmedeydi:***-mede, -y, -di*
Kaside 25
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kanun tertip etmek.

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

tertīb-i mevādd üzre olurdı:

1. **tertīb-i mevādd üzre olurdı:***-u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
(Sihir için) maddeleri bir araya getirme usulü üzere hareket etme.

Benim ol sāḥir-i vaḥy-āzmā kim görse ās̱ārım
Olurdı siḥr içün Mūsā da tertīb-i mevādd üzre

terzīḳ-gūy:

1. **terzīḳ-gūyı:***-ı*
Kaside 28
Mısra: **137**
Boş ve anlamsız söz söyleyen (kimse).

Ḫaṣm ittiḫāẕ edinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

tesbīḥ:

1. **tesbīḥe:**-*e*
Kaside 40
Mısra: **6**
"Sübhânallah" sözünü söyleyerek Allah'ı yüceltme ve tenzih etme, Allah'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

Atdı şevḳ ile külāhın felege mihr ile māh
Ḳudsiyān eyledi tesbīḥe sipāsı munẓamm

tesbīḥ-i mercānın:

1. **tesbīḥ-i mercānın:**-*ı, -n*
Gazel 112
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Mercan tesbih.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

tesellāyı virür:

1. **tesellāyı virür:**-*ü, -r*
Kaside 27
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Avutmak, teselli etmek.

Ḳosun şimden girü tiġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

tesellā-yı zamāne:

1. **tesellā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **-**
Devrin tesellisi, zamanın avuntusu.

Tā devr ide dolāb-ı felek gelmeye bir dem
Devr eylemeden hīç tesellā-yı zamāne

tesellī:

1. **tesellī:**
Kaside 53
Mısra: **33**
Avuntu.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

tesellī vir:

1. **tesellī vir:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Avutma, bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak.

Nefʿī dil-i şeydāya bir pāre tesellī vir
Lāyıḳ mı degül ʿaşḳa dīvāne degül mi yā

tesḫīr:

1. **tesḫīr:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım ṭabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālüm n'eyleyin engüşteri

2. **tesḫīri:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **39**
Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

3. **tesḫīre:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **75**
Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

tesḫīr eylememişdür:

1. **tesḫīr eylememişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Zaptetmek, ele geçirmek.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

tesḫīr eyleye:

1. **tesḫīr eyleye:**-*y, -e*
Kaside 39
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **-**
Zaptetmek, ele geçirmek.

Tā ki serdār-ı cihān-gīr-i sipāh-ı encüm
Eyleye ʿālemi bir günde ser-ā-pā tesḫīr

teshīr itmege:

1. **tesḫīr itmege:**-*meg, -e*
   Kaside 56
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Etkisi altına almak.

Çıḳdı tesḫīr itmege gün gibi mülk-i şarḳı ol
Bekledi bu mesnedin mānend-i ṣubḥ-ı rāstīn

teʾsīr:

1. **teʾs̱īrinde:**-*i, -n, -de*
   Kaside 8
   Mısra: **25**
   Etki.

Ḫışm ile geh bir nigāh eyler ki teʾs̱īrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

2. **teʾs̱īri:**-*i*
   Kaside 30
   Mısra: **73**
   Etki, güç.

Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʾs̱īri
İderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

3. **teʾs̱īri:**-*i*
   Kaside 34
   Mısra: **63**
   Etki, güç.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

4. **teʾs̱īrde:**-*de*
   Kaside 53
   Mısra: **28**
   Etki, güç.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḥal

teʾsīr eylemez:

1. **teʾs̱īr eylemez:**-*mez*
   Kaside 16
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Etkilemek, etki etmek.

Rūzgār-ı dūna ben nāz eylerim şimden girü
Bana teʾs̱īr eylemez nāz u ʿitāb-ı rūzgār

teʾsīr eylese:

1. **teʾs̱īr eylese:**-*se*
   Gazel 127
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sirayet etmek // etki etmek.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

teʾsīr idemem:

1. **teʾs̱īr idemem:**-*eme, -m*
   Gazel 90
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Etkilemek, etki etmek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

teʾsīr ider:

1. **teʾs̱īr ider:**-*er*
   Gazel 142
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Etkilemek, etki etmek.

Hevālarda leṭāfet ol ḳadar kim bülbül-i zāruñ
Nice teʾs̱īr ider bilmem güle āh-ı ciger-sūzı

teʾsīr iderim:

1. **teʾs̱īr iderim:**-*er, -im*
   Gazel 90
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Etkilemek, etki etmek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

teʾsīr idince:

1. **teʾs̱īr idince:**-*ince*
   Kaside 48
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Etkilemek, etki etmek.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

teʾsīr-i cibillī:

1. **teʾs̱īr-i cibillī:**
   Gazel 55
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Tabii, fıtri, yaratılıştan gelen tesir.

Olsa sözümüzde n'ola teʾs̱īr-i cibillī
Nefʿī gibi bīgāne degül maḥrem-i ʿaşḳız

teʾsīr-i hevā:

1. **teʾs̱īr-i hevā:**
   Kaside 31
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Havanın tesiri (havanın sıcaklığı bağlamında).

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler idi deryāyı serāb

teʾsīr-i nevrūzī:

1. **teʾs̱īr-i nevrūzī:**
   Gazel 143
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzun tesiri.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

teʾsīr-i şevḳ-i iltifātuñdur:

1. **teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātuñdur:***-uñ, -dur*
   Kaside 18
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   İltifatın, teveccühün sevincinin tesiri.

Bu da teʾs̱īr-i şevḳ-i iltifātuñdur ki tek ṭurmaz
İder siḥr ile ḫāmem ḥamle ejderhā-yı Mūsāya

teʾsīr-i şevk-i medḥi:

1. **teʾs̱īr-i şevk-i medḥi:***-i*
   Kaside 4
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Övgünün iştiyakının, coşkusunun etkisi.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

teʾsīr-i zühd ü ṭāʿati:

1. **teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati:***-i*
   Kaside 55
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   İbadetin ve takvanın etkisi, tesiri.

Şöyledür teʾs̱īr-i zühd ü ṭāʿati ʿālemde kim
İtse bir bezm ehline himmet olur bī-irtiyāb

teskīn eyler:

1. **teskīn eyler:***-r*
   Kaside 46
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Sükunete erdirmek, dindirmek // defetmek, savmak, gidermek.

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

teskīn ider:

1. **teskīn ider:***-er*
   Gazel 11
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Yatıştırmak, sükunete erdirmek, dindirmek.

Gelse peykān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn ider bir külḫeni bir ḳaṭre āb

teslīm:

1. **teslīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **40**
   İtaat, boyun eğme.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

teslīm eyledi:

1. **teslīm eyledi:***-di*
   Kaside 61
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Teslim etmek, vermek.

Saña teslīm eyledi gerden-keşān-ı Mısrı çūn
Ḳıldı emrinde is̱ābet Ḫusrev-i mālik-riḳāb

teslīm ide:

1. **teslīm ide:***-e*
   Kaside 44
   Mısra: **90**

Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

2. **teslīm ide:***-e*
Kaside 26
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

teslīm idelüm:

1. **teslīm idelüm:***-elüm*
Kaside 51
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

teslīm ider:

1. **teslīm ider:***-er*
Kaside 7
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Devletüñde benüm ol ḫusrev-i maʿnā ki ider
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

teslīm iderler:

1. **teslīm iderler:***-er, -ler*
Kaside 50
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
(Öyle olduğunu, gerçek olduğunu) kabul etmek.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

teslīm idüp:

1. **teslīm idüp:***-üp*
Kaside 43
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

teslīm itmiş:

1. **teslīm itmiş:***-miş*
Kaside 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

teslīm oldı:

1. **teslīm oldı:***-dı*
Kaside 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Teslim edilmek, verilmek.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler:

1. **teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kazaya ve kadere (Allah'tan gelene) teslim olmak, Allah'ın hükmüne itirazsız razı olma, boyun eğme, mukadderâtı kabullenme.

Virmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler

teslīm-i zimām eylemiş:

1. **teslīm-i zimām eylemiş:***-miş*
Kaside 50
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yuları teslim etmek // yönetimi, idareyi eline vermek.

Ṣadr-ı Cem-pāye ki cemmāze-keşān-ı eflāk
Eylemiş ḳāʾid-i iḳbāline teslīm-i zimām

tesnīm:

1. **tesnīm:**
Kaside 32
Mısra: **90**
Cennet ırmaklarından biri.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

tesvīd ider:

1. **tesvīd ider:***-er*
   Kaside 54
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Yazmak, karalamak.

Müftī-i devr-i zamān Esʿad Efendi ki felek
İder imżāsını pīşānī-i mihre tesvīd

2. **tesvīd ider:***-er*
   Kaside 54
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Yazmak.

Ḫusrev-i kişver-i naẓmum ki debīrān-ı ḫayāl
İder elḳābumı her dilde bu gūne tesvīd

teşbīh eyleyenler:

1. **teşbīh eyleyenler:***-y, -en, -ler*
   Kaside 27
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Benzetmek.

Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

teşḫīṣ eylemek:

1. **teşḫīṣ eylemek:***-mek*
   Kaside 13
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Ayırmak, fark etmek, tanımak.

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer:

1. **teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer:**
   Kaside 10
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   İyi ve kötü yolu seçme, ayırma.

Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

teşmīm itdi:

1. **teşmīm itdi:***-di*
   Kaside 26
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Koklatmak.

Biñ cihān nükhet-i müşkī-nefesüñ
İtdi bir demde meşāma teşmīm

teşne:

1. **teşnedür:***-dür*
   Gazel 16
   Mısra: **8**
   Susamış // çok hevesli, çok arzulu.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

2. **teşne:**
   Kaside 21
   Mısra: **44**
   Susamış // çok hevesli, çok arzulu.

Kemāl-i ʿaḳlına ḥayrān ḥakīm-i Yūnānī
Raḥīḳ-ı meşrebine teşne ʿārif-i Cāmī

3. **teşne:**
   Gazel 119
   Mısra: **5**
   Susamış.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

teşne oldum:

1. **teşne oldum:***-du, -m*
   Kaside 59
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Susamak // istekli, çok arzulayan, heveskâr olmak.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

teşne-i medḥ ola:

1. **teşne-i medḥ ola:***-a*
   Kaside 48
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Övmeye çok istekli olmak.

Ḫuṣūṣā teşne-i medḥ ola ṭabʿı
Nice olmaḳ gerekdür şād u ḫurrem

teşne-i şeb-nem:

1. **teşne-i şeb-nem:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çiğ tanesinin heveslisi, çiğ tanesini isteyen.

Āh ile perākende ġubār-ı dil-i ʿaşḳız
Ne teşne-i şeb-nem ne ṭalebkār-ı ṣabāyız

teşrīf:

1. **teşrīfüñle:***-ü, -ñ, -le*
Kaside 25
Mısra: **2**
Bir yerden bir yere gelme, gelmesiyle bir yeri onurlandırma.

Oldı teşrīfüñle şehr-i Edrine reşk-i bilād
Merḥabā ey pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-nijād

teşrīf eyleye:

1. **teşrīf eyleye:***-y, -e*
Kaside 27
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

teşrīf ide:

1. **teşrif ide:***-e*
Kaside 56
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek.

Ḥabbeẕā dīvān-ı ʿālī kim anı teşrif ide
Böyle düstūr-ı aḥālī-perver-i dāniş-güzīn

2. **teşrīf ide:***-e*
Kaside 34
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Ki teşrīf ide her gün ṣadr-ı bālā-ḫāne-i ḳaṣrın
O ḫurşīd-i cihān-ı devletüñ dīdār-ı pür-nūrı

3. **teşrīf ide:***-e*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Evvelā yitmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

4. **teşrīf ide:***-e*
Kaside 51
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Nitekim ʿıyd irişüp ide cihānı teşrīf
Nitekim ola cihān ʿıyd ile şād u ḫurrem

teşrīf itdi:

1. **teşrīf itdi:***-di*
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Nice dil-şād olmasunlar şeyḫ u şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi Şāh-ı kāmyāb-ı Edrine

teşrīf-i ḳudūmiyle:

1. **teşrīf-i ḳudūmiyle:***-i, -y, -le*
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Bir yere ayak basmak (gelmek) suretiyle o yeri şereflendirme.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

teşvīş-i dil ü ṭabʿı:

1. **teşvīş-i dil ü ṭabʿı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Akıl ve kalp karışıklığı.

Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye ẕīrā
Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler

tevbe:
1. **tevbenüñ:***-nüñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **60**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadım
İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i ẕühdi ḫarāb

2. **tevbeyi:***-y, -i*
Terkib-bend 1
Mısra: **62**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

tevbe eylerdi:

1. **tevbe eylerdi:***-r, -di*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İşlediği bir hatayı, suç veya günahı bir daha yapmamaya karar vermek, söz vermek.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

tevbe-i ḫaṣmına:

1. **tevbe-i ḫaṣmına:***-ı, -n, -a*
Kaside 31
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Düşmanların tövbesi.

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

tevbeler olsun:

1. **tevbeler olsun:**
Kaside 21
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimsenin herhangi bir işten çok pişman olarak tekrarlamama kararı aldığını anlatan bir söz.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

tevbe-şikenlik:

1. **tevbe-şikenlik:**
Gazel 77
Mısra: **2**
Tövbe bozmak.

Gül gibi k'ide duḫter-i rez perde-figenlik
Lāzım gelür erbāb-ı dile tevbe-şikenlik

tevbe-şikest:

1. **tevbe-şikestiz:***-iz*
Gazel 49
Mısra: **6**
Tövbeyi bozma.

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

tevbesin bozmaḳ:

1. **tevbesin bozmaḳ:***-maḳ*
Terkib-bend 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tövbesini bozmak; bir şeyi yapmayacağına dair verdiği sözde durmamak.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

tevcīh-i ḫıṭāb itse:

1. **tevcīh-i ḫıṭāb itse:***-se*
Kaside 31
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sözü (bir kimseye) yöneltmek // hitap etmek.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫıṭāb

teveccüh:

1. **teveccüh:**
Kaside 43
Mısra: **18**
Yönelme (Allah'a yönelme) // dua etme.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

teveccüh itmezdi:

1. **teveccüh itmezdi:***-mez, -di*
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir yere yönelmek.

İtmezdi teveccüh ḫam-ı ebrūsına diller
Mihrāb-ı niyāz olmasa ger ṭāḳ-ı girişme

teveccüh ḳıl:

1. **teveccüh ḳıl:**
Kaside 27
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Yönelmek.

Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir günc-i tenhāyı

tevellüd itmiş:

1. **tevellüd itmiş:***-miş*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğmak, dünyaya gelmek.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

tevʾem:

1. **tevʾem:**
    Kaside 38
    Mısra: **94**
    İkiz, eş.

Ne miḳdārın bilür ne ḳadr-i güftārı ʿaceb bāṭıl
Mesīḥā geçinür ammā ḫar-i Deccāl ile tevʾem

tevʾem olmasa:

1. **tevʾem olmasa:***-ma, -sa*
    Kaside 51
    Mısra: **24**
    Kelime Tipi: **-**
    İkiz olmak, eş olmak.

Mis̱l ü mānendi bulunmazdı o māhiyyet ile
Olmasa buncılayın şehr-i laṭīfe tevʾem

tevʾem olmış:

1. **tevʾem olmış:***-mış*
    Kaside 38
    Mısra: **54**
    Kelime Tipi: **-**
    İkiz olmak, eş olmak.

Ne çāpük-raḫş olur ol Düldül-i sīmurġ-per el-ḥaḳ
Ki olmış ʿālem-i fıṭratda sehmü'l-ġayb ile tevʾem

tevʾemān olmış:

1. **tevʾemān olmış:***-mış*
    Kaside 52
    Mısra: **54**
    Kelime Tipi: **-**
    İkiz olmak.

Ol ḫudāvend-i ḫudāvendān-ı fażl u cāh kim
ʿİlm ü ʿirfānıyla olmış ʿizz ü devlet tevʾemān

tevfīḳ:

1. **tevfīḳ:**
    Kaside 10
    Mısra: **13**
    Allah'ın yardımı.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

2. **tevfīḳini:***-i, -n, -i*
    Kaside 10
    Mısra: **12**
    Allah'ın yardımı.

Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

3. **tevfīḳ:**
    Kaside 43
    Mısra: **54**
    Allah'ın yardımı.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

tevfīḳ-i İlāhī:

1. **tevfīḳ-i İlāhī:**
    Kaside 54
    Mısra: **28**
    Kelime Tipi: **-**
    Allah'ın yardımı.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

tevḥīd:

1. **tevḥīd:**
    Kaside 14
    Mısra: **101**
    Birlik, Allah'ın birliği.

Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ taḥḳīḳ dürd-i sāġarı

tevḥīd-i Bārī:

1. **tevḥīd-i Bārī:**
    Kaside 55
    Mısra: **44**
    Kelime Tipi: **-**
    Allah'ın birliğini söyleme //"Lâ ilâhe illallah" sözü, zikri.

Sāḳīye tāc-ı ʿinābet cām-ı ġam-fersā-yı mey
Muṭribe tevḥīd-i Bārī naġme-i çeng ü rebāb

tevḳīʿ-i ḳabūl virürin:

1. **tevḳīʿ-i ḳabūl virürin:***-ü, -r, -in*
    Kaside 50
    Mısra: **135**
    Kelime Tipi: **-**
    Kabul fermanına ulaştırmak // yüceltmek.

Virürin dosta bir ḥarf ile tevḳīʿ-i ḳabūl
İderin düşmeni bir noḳṭa ile şöhre-i ʿām

tevḳīr itse:

1. **tevḳīr itse:**-*se*
Kaside 39
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İhtiram etmek, hürmetle anmak, ululamak.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

tevsen:

1. **tevsen:**
Kaside 21
Mısra: **51**
Serkeş, dik başlı at.

Ne tevsen āteş-i çāpük-ʿinān ki tek ṭurmaz
Direng itdügi dem jīve gibi endāmı

tevsen-i çāpük-pāyı:

1. **tevsen-i çāpük-pāyı:**
Kaside 44
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk/hızlı serkeş at.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

2. **tevsen-i çāpük-pāyı:**
Kaside 44
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk/hızlı serkeş at.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice żabṭ etsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

tevsen-i çarh-ı sebük-tāzı:

1. **tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Feleğin hızlı koşan serkeş atı // talih.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarşa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

tevsen-i sebük-kāmı:

1. **tevsen-i sebük-kāmı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Çabuk arzulu serkeş at // aceleci, süratli at.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

tevsen-i ṭabʿum:

1. **tevsen-i ṭabʿum:**-*u, -m*
Kaside 60
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Şairlik atı.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

teʾyīd ḳıldı:

1. **teʾyīd ḳıldı:**-*dı*
Kaside 54
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Desteklemek, kuvvetlendirmek.

Her ne müşkil işi düşdiyse reh-i maʿnāda
Ḳıldı endīşemi tevfīḳ-i İlāhī teʾyīd

teʾyīd-i ezel:

1. **teʾyīd-i ezel:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Allah'ın desteği // takdir.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

teʾyīd-i ḫayālümle:

1. **teʾyīd-i ḫayālümle:**-*ü, -m, -le*
Kaside 34
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Hayalin kuvvetlendirmesi, desteği.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

teʾyīd-i Yezdānī:

1. **teʾyīd-i Yezdānī:**
Kaside 47
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
İlahî doğrulama, kuvvetlendirme.

Müsāʿid ol ḳadar aḥkāmına teʾyīd-i Yezdānī
Ki ne emr eylese çarḫa hemān mevḳūf-ı īmādur

tezvīr:

1. **tezvīr:**
Kaside 39
Mısra: **94**
Yalan dolan.

Bü'l-ʿaceb şāʿir-i ḳudsī-nefes ü ḥaḳ-gūyum
Fikr-i maʿnāda ne ḥīle bilürin ne tezvīr

2. **teẕvīr:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Yalan dolan.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi teẕvīr ü riyādan ṣaḳla

tezyīn:

1. **tezyīn:**
Kaside 55
Mısra: **97**
Süsleme.

Bā-ḫuṣūṣ itdüm ʿarūs-ı medḥüñi tezyīn içün
Bir bir andan gevher-i mażmūn-ı ḫāṣı intiḫāb

2. **tezyīn:**
Kaside 34
Mısra: **77**
Süsleme.

ʿArūs-ı medḥüñi tezyīn içün ol genc-i gevherden
Çıḳardım silke dizdim bir ṭabaḳ lüʾlū-yı menşūrı

tezyīn ide:

1. **tezyīn ide:**-*e*
Kaside 46
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Bezemek, süslemek, donatmak // düzene koymak, bayındır etmek.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür:

1. **ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür:**-*ü, -m, -dür*
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni heveslerle dolu gönül çocuğu.

İḥyā iden endīşeyi feyż-i nefesümdür
Endīşe benim ṭıfl-ı dil-i nev-hevesümdür

ṭıfl-ı mekteb ol:

1. **ṭıfl-ı mekteb ol:**
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Okul çocuğu olmak, talebe olmak.

ʿAḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edīb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

ṭıfl-ı müteḥarrik-endām:

1. **ṭıfl-ı müteḥarrik-endām:**
Kaside 50
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Hareket hâlinde olan, yerinde duramayan çocuk // ağırbaşlı olmayan çocuk.

Kūh-ı Ḳāf olsa gelür noḳṭa-i fā deñlü ḫafīf
Merd-i Rūyīn-tene ṭıfl-ı müteḥarrik-endām

ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz:

1. **ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz yapmaya yeni alışan genç, taze.

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām:

1. **ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām:**
Kaside 50
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Süt içen ağzı yıkanmamış yeni yetişmiş çocuk // ağzı süt kokan çocuk.

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām

ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan olsa:

1. **ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan olsa:**-*sa*
Kaside 60
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şiir dersi okuyan çocuk olmak, talebe olmak.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

ṭılışm olmış:

1. **ṭılışm olmış:**-*mış*
Kaside 24
Mısra: **94**

Kelime Tipi: -
Sihir olmak, büyü olmak.

Ṭabʿum ol genc-i firāvān güher-i maʿnādur
Ki ṭılıṣm olmış aña ejder-i pīçān-ı felek

ṭılısm-ı fitneyi bozduñ:

1. **ṭılısm-ı fitneyi bozduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 25
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Fitne tılsımını /büyüsünü bozmak, etkisiz hâle getirmek.

Ḳatl idüp ol fāsidi bozduñ ṭılısm-ı fitneyi
Buldı bāzār-ı fesād icrā-yı ḥükmüñle kesād

ṭınāb:

1. **ṭınāb:**
Kaside 61
Mısra: **66**
Çadır ipi.

Ḫayme-i āmāli ḳurdurmazdı baña rūzgār
Riṣte-i luṭfuñdan olmasa aña muḥkem ṭınāb

ṭırāz ola:

1. **ṭırāz ola:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Süs olmak.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

2. **ṭırāz ola:**-*a*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süs olmak.

Ḥażret-i Ḫān Murād kim ʿömri
Ola dāmān-ı rūzgāra ṭırāz

ṭırāz-ı āstīn:

1. **ṭırāz-ı āstīn:**
Kaside 52
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Elbise kolunun süsü.

Cāme-i iḳbāline devlet ṭırāz-ı āstīn
Ḫāne-i iclāline himmet revāḳ-ı āstān

ṭıynet-i pākinde:

1. **ṭıynet-i pākinde:**-*i, -n, -de*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, temiz fıtrat.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

ṭıynet-i pākindeki:

1. **ṭıynet-i pākindeki:**-*i, -n, -de, -ki*
Kaside 10
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış, temiz fıtrat.

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāṣiyet-i feyżi ne miḳdār es̱er eyler

ṭıynetin taḫmīr idince:

1. **ṭıynetin taḫmīr idince:**-*ince*
Kaside 62
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Karakterini yoğurmak, belli bir şekle sokmak.

İẓhār idüp Ḥaḳ ḳudretin taḫmīr idince ṭıynetin
Ḳılmış mübārek ḫilḳatın ḫalḳ-ı cihāndan münteḫab

Tiflīs:

1. **Tiflīs:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Tiflis (Gürcistan'ın başkenti).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Baṣra vü Baġdād u Ahvāzı

tīġ:

1. **tīġı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **50**
Kılıç.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

2. **tīġ:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

3. **tīġı:**-*i*

Gazel 6
Mısra: **10**
Kılıç.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

4. **tīġe:**-*e*

Kaside 6
Mısra: **49**
Kılıç.

Tīġe minnet çekmese reʾy-i cihan-gīri n'ola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġı ḫūn-pālā mıdur

5. **tīġ:**

Kaside 12
Mısra: **6**
Kılıç.

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

6. **tīġı:**-*ı*

Kaside 12
Mısra: **2**
Kılıç.

Ṣaf-der-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
Tīġı şemşīr-i cihān-gīr-i zebānumdur benüm

7. **tīġ:**

Kaside 14
Mısra: **31**
Kılıç.

Gün gibi tenḥā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

8. **tīġuña:**-*u, -ñ, -a*

Kaside 14
Mısra: **7**
Kılıç.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

9. **tīġ:**

Kaside 15
Mısra: **55**
Kılıç.

Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür-zelzele başduḳca meydāna ḳadem

10. **tīġsiz:**-*siz*

Kaside 21
Mısra: **28**
Kılıç.

Göreydi ger reviş-i bezm ü rezmini Behrām
Ḳomazdı meclisine tīġsiz Dil-ārāmı

11. **tīġın:**-*ı, -n*

Kaside 27
Mısra: **31**
Kılıç.

Ḳosun şimden girü tīġın niyāma Ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri virür dehre tesellāyı

12. **tīġuñ:**-*u, -ñ*

Kaside 27
Mısra: **62**
Kılıç.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

13. **tīġ:**

Kaside 28
Mısra: **69**
Kılıç.

Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür cilvegehi āsmān olur

14. **tīġı:**-*ı*

Kaside 37
Mısra: **12**
Kılıç.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

15. **tīġına:**-*ı, -n, -a*

Kaside 40
Mısra: **50**
Kılıç.

Reşk ider cāhına dīvāna çıḳınca Āṣaf
Baş eger tīġına meydāna girince Rüstem

16. **tīġ:**

Kaside 4
Mısra: **52**
Kılıç (güneş ışınları kastedilerek).

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

17. **tīġe:**-*e*

Kaside 8
Mısra: **16**
Kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġe dāmeninde ḳan bulur

tīġ çekmiş:

1. **tīġ çekmiş:**-*miş*
   Gazel 10
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

2. **tīġ çekmiş:**-*miş*
   Kaside 55
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşgīni bir şemşīrden ḫālī ḳırāb

tīġ çeküp:

1. **tīġ çeküp:**-*üp*
   Kaside 28
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

tīġ-ı ʿadliyle:

1. **tīġ-ı ʿadliyle:**-*i, -y, -le*
   Kaside 13
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Adalet kılıcı.

Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahrı tīġ-ı ʿadliyle
Çalıp çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

tīġ-i ʿāşıḳ-küş:

1. **tīġ-i ʿāşıḳ-küş:**
   Gazel 39
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Âşık öldüren kılıç // gamze, yan bakış.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

tīġ-ı bāṭınī:

1. **tīġ-ı bāṭınī:**
   Kaside 2
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   İç âlemin/sırların kılıcı // Mesnevî.

Ḫusrev-i endīşe kim aşḳ-ı Ḥüsāmeddīn ile
Oldı tīġ-ı bāṭınī dünyāya bürhān-ı ḳavī

tīġ-ı Behrāmı:

1. **tīġ-ı Behrāmı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Behram'ın (Mirrih yıldızı / harp ilahı) kılıcı.

ʿAceb mi ditrese ḫavfi ile çarḫuñ endāmı
Aşıldı küngüre-i ʿarşa tīġ-ı Behrāmı

tīġ-ı Behrāmı çekince:

1. **tīġ-ı Behrāmı çekince:**-*ince*
   Kaside 21
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Behram'ın kılıcını çekmek.

Şununca luṭf ile aḥbāba cām-ı Cemşīdi
Çekince ḫışm ile aʿdāya tīġ-ı Behrāmı

tīġ-ı bīdād çeküp:

1. **tīġ-ı bīdād çeküp:**-*üp*
   Kaside 53
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Zulüm kılıcını çekmek.

Dāġ-ı ḫırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

tīġ-ı bürrāndur:

1. **tīġ-ı bürrāndur:**-*dur*
   Kaside 34
   Mısra: **71**
   Kelime Tipi: -
   Keskin kılıç.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

tīġ-ı bürrānını:

1. **tīġ-ı bürrānını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 17
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tīġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

tīġ-ı celī:

1. **tīġ-ı celī:**
Kaside 33
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Parlak kılıç.

Ol cevher ile deşne-i ser-tīz-i zebānum
Bir tīġ-ı celī pertev-i ḫurşīd- żiyādur

tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz:

1. **tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan naz kılıcı.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

tīġ-ı ġamze-i bürrān:

1. **tīġ-ı ġamze-i bürrān:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keskin yan bakış kılıcı.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

tīġ-i ġamzeyle:

1. **tīġ-i ġamzeyle:**-*y, -le*
Gazel 125
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yan bakış kılıcı.

Tīġ-i ġamzeyle dil-i ṣāfı ḳo ṣad çāk itsün
Çünki ol şūḫa hem āyīne gerek hem şāne

tīġ-ı Hindī-nesebi:

1. **tīġ-ı Hindī-nesebi:**-*i*
Kaside 37
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hindistan'da yapılan kılıç.

Kilk-i Mıṣrī-ḳaṣabı māşıṭa-i kişver-i Rūm
Tīġ-ı Hindī-nesebi memleket-āşūb-ı freng

tīġ-ı ḫūn-bārı:

1. **tīġ-ı ḫūn-bārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kan döken kılıç.

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

tīġ-ı ḫūn-efşān:

1. **tīġ-ı ḫūn-efşān:**
Kaside 14
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kan saçan kılıç.

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügince tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngeri

tīġ-ı ḫūn-rīzi çekdükçe:

1. **tīġ-ı ḫūn-rīzi çekdükçe:**-*dükçe*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü kılıcı saldırmak amacıyla kınından çıkarmak.

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaṣma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

tīġ-ı ḳahruñla:

1. **tīġ-ı ḳahruñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 25
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gazap kılıcı.

İkisi de tīġ-ı ḳahruñla cezāsın buldılar
Ḳoluña ḳuvvet ola günden güne ʿömrüñ ziyād

tīġ-ı ḳażā:

1. **tīġ-ı ḳażā:**
Kaside 21
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kaza (Allah'ın takdirinin gerçekleşmesi) kılıcı.

Ḳaṣīde söylemeyin ġayra tevbeler olsun
İderse tīġ-ı ḳażā ile çarḫ ibrāmı

tīġ-ı każāyile:

1. **tīġ-ı każāyile:***-y, -ile*
   Kaside 58
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Kaza (Allah'ın takdirinin gerçekleşmesi) kılıcı.

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

tīġ-ı kuhsārı:

1. **tīġ-ı kuhsārı:***-ı*
   Kaside 49
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Dağ kılıcı // dağ sırtları.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

tīġ-ı mücellāyı çekersin:

1. **tīġ-ı mücellāyı çekersin:***-er, -sin*
   Kaside 27
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Parlak kılıcı çekmek // (güneş bağlamında) ışınlarını yaymak, aydınlatmak.

Ne ʿālem mihrisün sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

tīġ-ı müje:

1. **tīġ-ı müje:**
   Gazel 38
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik kılıcı.

Olmaz ol ġamze-i cellād gibi bir āfet
Ki ne tīġ-ı müje ne ḫançer-i pūlād ister

tīġ-ı pür-güher:

1. **tīġ-ı pür-güher:**
   Kaside 14
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Mücevherlerle dolu kılıç, kabzası mücevherlerle süslenmiş kılıç.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

tīġ-ı ser-tīz:

1. **tīġ-ı ser-tīz:**
   Gazel 16
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sivri uçlu, keskin kılıç // sevgilinin yan bakışı.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

tīġ-ı ser-tīzi:

1. **tīġ-ı ser-tīzi:***-i*
   Kıt'a-ı Kebir 7
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Sivri uçlu kılıç.

Kesdi ʿırḳını ḫayl-i aʿdānuñ
Virdi ḥükmini tīġ-ı ser-tīzi

tīġ-i ser-tīz-i zebānum:

1. **tīġ-i ser-tīz-i zebānum:***-u, -m*
   Kaside 50
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: -
   Sivri uçlu, keskin dil kılıcı // tesirli, etkili söz.

Tīġ-i ser-tīz-i zebānum o ḳadar keskīndür
Ki dü-nīm olur anı añsa dil-i Rüstem ü Sām

tīġ-ı sīr-ābı:

1. **tīġ-ı sīr-ābı:***-ı*
   Kaside 13
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: -
   Suya doymuş kılıç, su verilmiş kılıç.

Seḥāb-ı nev-bahār-ı fetḥ u nuṣret tīġ-ı sīr-ābı
Çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet baḫt-ı bīdārı

tīġ-ı süreyyā-cevheri:

1. **tīġ-ı süreyyā-cevheri:***-i*
   Kaside 14
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Süreyya cevherli kılıç, kabzasındaki mücevherleri Süreyya takım yıldızı olan kılıç.

Āferīn ey rūzgāruñ şehsüvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aş şimden girü tīġ-ı süreyyā-cevheri

tīġ-i teġāfül:

1. **tīġ-i teġāfül:**
   Gazel 117
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Bilmezden gelme kılıcı // anlamazlıktan gelerek âşığına eziyet etme.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

tīġ-ı ẓafer:

1. **tīġ-ı ẓafer:**
   Kaside 29
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Galibiyet kılıcı.

Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

tīġ-ı zebān:

1. **tīġ-ı zebān:**
   Kaside 21
   Mısra: **90**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Ḥasūd degme belā ile söz ḳabūl itmez
Olursa tīġ-ı zebān ile olur ilzāmı

2. **tīġ-ı zebān:**
   Kaside 5
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

tīġ-ı zebān çekmeden:

1. **tīġ-ı zebān çekmeden:***-meden*
   Kaside 41
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcını çekmek, dil kılıcıyla hücuma kalkmak // hicvetmek.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

tīġ-ı zebāne:

1. **tīġ-i zebāne:***-e*
   Müfret 13
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı.

Nice bir kīn ile tīġ-ı zebāne dil cilā virsün
Uṣandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

tīġ-ı zebānı:

1. **tīġ-ı zebānı:***-ı*
   Kaside 58
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı.

Neʿūzü biʾl-lāh eger intiḳām içün itsem
ʿAdūya tīġ-ı zebānı niyāmdan bīrūn

tīġ-ı zebānın çeküp:

1. **tīġ-i zebānın çeküp:***-üp*
   Kaside 10
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcını çekmek // hicvetmek.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-ı zebānın siper eyler

tīġ-ı zebānından:

1. **tīġ-ı zebānından:***-ı, -n, -dan*
   Gazel 124
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Meded tīġ-ı zebānından ṣaḳınsun ġamze-i sāḳī
Söze geldükce Nefʿī-i suḫan-perdāz mestāne

tīġ-ı zebānıyla:

1. **tīġ-ı zebānıyla:***-ı, -y, -la*
   Kaside 21
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı // etkili şiir söyleme.

Gelince tīġ-ı zebānıyla ḫod mülāṭefeye
Bilirsin itdügümi hep ne lāzım iʿlāmı

tīġ-ı zebānum:

1. **tīġ-ı zebānum:***-u, -m*
   Kaside 23
   Mısra: **65**

Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

2. **tīġ-ı zebānum:**-*u, -m*
Kaside 19
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // etkili şiir söyleme.

Dilüm endīşe-i medḥüñle bir deryā-yı pür-gevher
Aña tīġ-ı zebānum ṣanki bir mevc-i mücevherdür

tīġ-ı zebānumdan:

1. **tīġ-ı zebānumdan:**-*u, -m, -dan*
Kaside 11
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

tīġ-ı zebānumla:

1. **tīġ-ı zebānumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 54
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Benim ol ṣaf-der-i endīşe ki ebnā-yı zamān
Fitneyi tīġ-ı zebānumla iderler tehdīd

2. **tīġ-ı zebānumla:**-*u, -m, -la*
Kaside 60
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı // kılıç gibi tesirli söz.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

tīġın çekse:

1. **tīġın çekse:**-*se*
Müfret 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek, kılıcı kınından çekip çıkarmak // göz süzerek göz ucu ile bakmak.

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

tīġını çekmiş:

1. **tīġını çekmiş:**-*miş*
Müfret 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek, saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ġamze çekmiş tīġını mestāne ṣafderler gibi
Çeşmi ḫᵛāb-ı nāzda maḫmūr dil-berler gibi

tīġveş:

1. **tīġveş:**
Kaside 28
Mısra: **99**
Kılıç gibi.

Gāhī meyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

tīmār:

1. **tīmār:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Tedavi, iyileştirme.

Ölmek āsān ʿāşıḳa bir dem firāḳ-ı yār güç
Böyle müşkil derd esīri ḫastaya tīmār güç

tīmār itmeseñ:

1. **tīmār itmeseñ:**-*me, -se, -ñ*
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Hastaya) bakmak, tedavi etmek, ilaç vermek.

Derdimüz çoḳ ʿāşıḳız saña giriftārız hele
N'ola tīmār itmeseñ derdüñle bīmārız hele

tīr:

1. **tīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 3
Mısra: **35**
Ok.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerdeururdı anı

2. **tīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 3
Mısra: **37**
Ok.

Āh-ı ʿāşıḳ der idüm tīrine ger nāvek-i āh
Delse eflāki geçüp küngüre-i keyvānı

3. **tīr:**
Kaside 5
Mısra: **97**
Ok.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

4. **tīr:**
Kaside 39
Mısra: **66**
Ok.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

5. **tīrinüñ:***-i, -nüñ*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **21**
Ok.

Tīrinüñ düşdi fikrüm ardınca
Cüst ü cūda çoḳ eyledi tek ü tāz

6. **tīr:**
Kaside 1
Mısra: **22**
Ok.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

7. **tīr:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Ok.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

8. **tīr:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **16**
Ok.

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

9. **tīrini:***-i, -n, -i*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **23**
Ok.

Bulmayup tīrini dedi tārīḫ
Āferīn ey ḫıdīv-i tīr-endāz

10. **tīri:***-i*
Kaside 49
Mısra: **89**
Ok // sevgilinin yan bakış oku.

Geçer bir tīri biñ dilden bulaşmaz ḳana peykānı
Ne siḥr eyler kemān-keşlikde gör ol çeşm-i ḫūn-ḫᵛārı

11. **tīrüñe:***-ü, -ñ, -e*
Gazel 53
Mısra: **6**
Ok // sevgilinin yan bakışı // sevgilinin kirpiği.

Çekmesün diyü taʿab girmede peykānı dile
Tīrüñe ḳarşu ṭurup sīnemüzi çāk ideriz

12. **tīr:**
Kaside 28
Mısra: **8**
Ok // kirpik.

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

tīr (ol):

1. **tīr (ol):**
Kaside 28
Mısra: **76**
Ok olmak.

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

tīre:

1. **tīredür:***-dür*
Gazel 48
Mısra: **3**
Bulanık, kara, karanlık.

Mey-i pür-kişle tīredür dilimiz
Bize bir dil-rübā-yı sāde getür

2. **tīre:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **16**
Karanlık, kara.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya:

1. **tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **34**

Kelime Tipi: -
Arş ölçen /arşa çıkan ah oku.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

tīr-i āhum:

1. **tīr-i āhum:***-u, -m*
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ah oku.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya:

1. **tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya:***-y, -a*
Kaside 10
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kaderin ciğer delen oku.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı:

1. **tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı:***-y, -ı*
Kaside 31
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Feleği delen dua oku.

Demidür ḳuvvet-i ṣıdḳ ile kemān-ı dilden
Eyleseñ tīr-i felek-dūz-ı duʿāyı pertāb

tīr-i ġamzeden:

1. **tīr-i ġamzeden:***-den*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yan bakış oku.

Ġāfil olma göz yumup açınca tīr-i ġamzeden
Görinüp gelmez belā-yı nā-gehānī bilmiş ol

tīr-i ḳażā:

1. **tīr-i ḳażā:**
Kaside 50
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

Nāvek-i fikrüm ider tīr-i ḳażā gibi güẕer
Olsa pūlād-ı Dımışḳīden eger heft-ecrām

2. **tīr-i ḳażā:**
Kaside 17
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

Menzile nūr-ı baṣar gibi berāber erişür
Olsa her birine hem-pūye eger tīr-i ḳażā

tīr-i ḳażādan:

1. **tīr-i ḳażādan:***-dan*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kaza oku // Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

tīr-i mīzān-ı vaḳārı olsa:

1. **tīr-i mīzān-ı vaḳārı olsa:***-sa*
Kaside 48
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılığın, heybetin terazi çubuğu olmak.

Ger olsa tīr-i mīzān-ı vaḳārı
Olurdı mihver-i çarḫ-ı felek ḫam

tīr-i nigāhından:

1. **tīr-i nigāhından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 27
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bakış oku.

İrişmez gerdine biñ serīʿü's-seyr-i endīşe
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

2. **tīr-i nigāhından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 20
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Bakış oku.

Olur mı böyle bir meh-pāre-i mest-i perī-peyker
Ki Cibrīl-i emīn tīr-i nigāhından ḥaẕer eyler

tīr-i yāra:

1. **tīr-i yāra:**-*a*
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (kirpik) oku.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

2. **tīr-i yāra:**-*a*
Kaside 55
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (kirpik) oku.

Nice ṭutsun tīr-i yāra sīnesin Nefʿī nişān
Anı ḳor mı bir ḳarār üzre dil-i pür-ıżṭırāb

tīr-keş:

1. **tīr-keş:**
Kaside 54
Mısra: **76**
Ok atan kimse, okçu // savaşçı.

Nāvek-endāz-ı ḫayālüm ki benüm ḫavfumdan
İki tīrkeş götürür ġamze-i çeşm-i nāhīd

tiryāk ideriz:

1. **tiryāk ideriz:**-*er, -iz*
Gazel 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Panzehir yapmak.

Naẓmumuzla n'ola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

tiryāk-i nāfiʿdür:

1. **tiryāk-i nāfiʿdür:**-*dür*
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Faydalı panzehir.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

tīşe:

1. **tīşe:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Kazma, külünk.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

2. **tīşesin:**-*si, -n*
Kaside 29
Mısra: **111**
Kazma, külünk.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

tīşe urdukça:

1. **tīşe urduḳça:**-*duḳça*
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kazma vurmak, kazmak.

Ḫāne-i vi̱rāndur ammā ti̱şe urduḳça ḫayāl
Her tehi̱ genci̱nde bir genci̱ne-i pinhān bulur

tīşe-i endīşesiyle:

1. **tīşe-i endīşesiyle:**-*si, -y, -le*
Kaside 11
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Düşünce baltası, kazması.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

tīşe-i fikr:

1. **tīşe-i fikr:**
Kaside 35
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Düşünce baltası, kazması.

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

tīz-rev:

1. **tīz-revdür:**-*dür*
Kaside 11
Mısra: **63**
Çabuk yürüyüşlü.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

2. **tīz-revdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **23**
Çabuk yürüyüşlü.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

toġ:

1. **ṭoġmasa:**-*ma, -sa*
  Kaside 3
  Mısra: **47**
  (Güneş, ay, yıldızlar) ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etme.

Ġam degül ṭoġmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

2. **ṭoġmadı:**-*ma, -dı*
  Kaside 53
  Mısra: **3**
  (Güneş, ay, yıldızlar) ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etme.

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

tohm-ı engūrı:

1. **toḫm-ı engūrı:**-*ı*
  Kaside 34
  Mısra: **64**
  Kelime Tipi: -
  Üzüm tohumu.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

toḫm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil:

1. **toḫm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil:**
  Kaside 2
  Mısra: **29**
  Kelime Tipi: -
  Aşkın tohumunu gönül tarlasına serpiyorum.

Toḫm-ı mihreş mī feşānem ber zemīn-i cān u dil
Çün mes̱el bāşed ki her çīzī ki kārī bed-revī

tohm-ı şerer:

1. **toḫm-ı şerer:**
  Kaside 5
  Mısra: **48**
  Kelime Tipi: -
  Kıvılcım tohumu.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

toḳun:

1. **ṭoḳunmaz:**-*maz*
  Kaside 38
  Mısra: **56**
  Dokunmak, değmek.

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

2. **ṭoḳun:**
  Gazel 74
  Mısra: **5**
  Dokunmak, değmek, el sürmek, temas etmek.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

3. **ṭoḳunsun:**-*sun*
  Gazel 104
  Mısra: **7**
  Dokunmak, temas etmek // tedirgin etmek, rahatsız etmek.

Ne ṭoḳunsun dil-i erbāb-ı ġama zülfüñde
Ne perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun

4. **ṭoḳunsa:**-*sa*
  Kaside 18
  Mısra: **24**
  Dokunmak, değmek, temas etmek.

O deñlü tīz-revdür kim ser-i mīḫi nişān itmez
Ṭoḳunsa ṣadme-i naʿlī eger gül-berg-i raʿnāya

5. **ṭoḳunsa:**-*sa*
  Kaside 18
  Mısra: **26**
  Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

6. **ṭoḳunsa:**-*sa*
  Kaside 27
  Mısra: **46**
  Dokunmak, değmek, temas etmek.

Şikest itmez ḥabābın itse cevlān rūy-ı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-i naʿli nerm iderken seng-i ḫārāyı

7. **ṭoḳunsa:**-*sa*
  Kaside 29
  Mısra: **61**
  Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāde naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ider īḳād

8. **ṭoḳunsa:**-*sa*
  Kaside 32
  Mısra: **65**
  Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ṭoḳunsa ger tef-i ḳahrıyla rūy-ı baḥre semūm
İrişse ger dem-i luṭfıyla cevf-i ḫāke nesīm

9. **ṭoḳunsa:**-*sa*
Kaside 43
Mısra: **62**
Dokunmak, değmek, temas etmek.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

10. **ṭoḳunsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **59**
Dokunmak, değmek, temas etmek.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

11. **ṭoḳunsa:**-*sa*
Kaside 32
Mısra: **30**
Dokunmak, değmek, temas etmek.

O ṣaf-der-i sipeh-ārā ki sāye-i tīġı
İder ṭoḳunsa siper gibi āftābı dü- nīm

ṭoḳuz cāmını:

1. **ṭoḳuz cāmını:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Dokuz kadeh // dokuz kat gökyüzü.

Başına çalsun ṭoḳuz cāmını devrān bādesüz
Ṣabra ḳādir mi ḳadeḥ pür olmasa bir ān mest

ṭoḳuz varaḳlu taḳvīm:

1. **ṭoḳuz varaḳlu taḳvīm:**
Kaside 32
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Dokuz sayfalı takvim // dokuz kat gök.

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

ṭol:

1. **ṭolsun:**-*sun*
Gazel 22
Mısra: **1**
Dolu hâle gelmek.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

2. **ṭolsa:**-*sa*
Gazel 114
Mısra: **1**
Dolu hâle gelmek.

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

3. **ṭolsun:**-*sun*
Kaside 15
Mısra: **18**
Dolu hâle gelmek.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

ṭolan:

1. **ṭolanur:**-*u, -r*
Kaside 27
Mısra: **24**
(Bir şeyin etrafında) dönmek, dolaşmak.

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

ṭolaş:

1. **ṭolaşmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **9**
Dolaşmak // saçın bir nesneye dolaşmasıyla birlikte güç çözülür duruma gelmek.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

2. **ṭolaşup:**-*up*
Gazel 46
Mısra: **3**
Gezmek, gezinmek.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

3. **ṭolaşsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **75**
Gezmek, gezinmek.

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

4. **ṭolaşsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 41
Mısra: **97**
Gezmek, gezinmek.

Başdan başa dünyāyı ṭolaşsañ bulamazsın
Bir ʿārif-i ḫoş-ṣoḥbet ü bābā-yı zamāne

5. **ṭolaş:**
Gazel 28
Mısra: **3**
(Saç, iplik vb. şeyler) birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek // yapışmak, karışmak.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿiṡ

ṭolaşdur:

1. **ṭolaşdurmaḳda:***-maḳda*
Kaside 49
Mısra: **12**
Döndürmek.

Dönüp gird-āb-ı baḥr-ı ḫūna her gül lālezār içre
Ṭolaşdurmaḳda keştī-i ḳarār-ı bülbül-i zārı

ṭolı:

1. **ṭolı:**
Gazel 122
Mısra: **1**
İçki ile doldurulmuş, içinde içki bulunan bardak ve teşmil yoluyle kadehin içindeki içki.

Bir ṭolı nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

ṭop eylemişiz:

1. **ṭop eylemişiz:***-miş, -iz*
Gazel 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Top yapmak, başı top yerine koyup oynamak // kendini feda etmek.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

ṭop eylesün:

1. **ṭop eylesün:***-sün*
Kaside 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **-**
Top yapmak, başı top yerine koyup oynamak.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

ṭop oldı:

1. **ṭop oldı:***-dı*
Kaside 49
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **-**
Bir araya gelmek, toplanmak // çevgan oyununda oynanan top gibi yuvarlak bir şekil almak.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

ṭop-ı ejder-peykeri:

1. **ṭop-ı ejder-peykeri:***-i*
Kaside 14
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Ejderha yüzlü/ejderha görünüşlü top (ağzından ateş çıkması dolayısıyla).

Bir neheng olsa n'ola her ṭop-ı ejder-peykeri
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥra sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf

ṭop-ı maḥabbet:

1. **ṭop-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Muhabbet topu.

Gūy-ı ẕeḳanuñ seyr ideli māʿnī ḳabāda
Aġdı göge ḫūrşīd gibi ṭop-ı maḥabbet

ṭoy:

1. **ṭoyunca:***-unca*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kanmak, tatmin olmak.

Biz nice ṭoyunca ḳanalum cām-ı murāda
Bir laḥẓa ḳomaz sāḳī-i devrān elimüzde

toz:

1. **toz:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

2. **toz:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

Toz Ḳoparan:

1. **Toz Ḳoparan:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**

16. yüzyılda yaşamış ünlü okçu Tozkoparan İskender.

Şest-i destin göreydi Toz Ḳoparan
Dergehine sürerdi rūy-ı niyāz

Tūbā:

1. **Ṭūbā:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Bütün cennete gölge saldıgına inanılan, kökü yukarıda dalları asagıda bulunan ağaç.

Kevs̱er olup cūy-ı revān Ṭūbā nihāl-i gülsitān
Her gūşe cennetden nişān gülşen bihişte taʿne-zen

2. **Ṭūbā:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

3. **Ṭūbādan:**-*dan*
Kaside 6
Mısra: **17**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

4. **Ṭūbā:**
Kaside 32
Mısra: **89**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

tūde-i ʿanber olur:

1. **tūde-i ʿanber olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Amber yığını olmak.

Tūde-i ʿanber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳıyla eger ʿālemi devr itse şimāl

tūde-i ḫākisteri:

1. **tūde-i ḫākisteri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kül yığını.

Verse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-i ḫākisteri

tūde-i müşk ü zebād:

1. **tūde-i müşk ü zebād:**
Kaside 43
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Misk ve zebad yığını/ güzel koku maddelerinin yığını.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

ṭūfān:

1. **ṭūfān:**
Kaside 31
Mısra: **6**
Çok şiddetli şekilde yağarak her yeri sular altında bırakan yağmur.

Ḫāk bir mertebe germ oldı ki devrān idemez
Nice ṭūfān ile bir ẕerre ġubārın sīrāb

ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki:

1. **ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Temiz unsurlarından istifade eden.

Ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki leṭāfet-i melekī
Rehīn-i cevher-i ẕātı kemāl-i insānī

ṭūġ:

1. **ṭūġunuñ:**-*u, -nuñ*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **18**
At kılından süpürge biçiminde yapılıp bir sırığa takılan, Osmanlılarda padişah, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi vb. kişilerce kullanılan belirti ve nişan.

Dil-i kerrūbiyānı ṣayd itsün
Ṭūġunuñ perçem-i dil-āvīzi

ṭūġ çeke:

1. **ṭūġ çeke:**-*e*
Kaside 49
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Tuğ taşımak.

Nitekim şāh-ı gül gülşende ıẓhār eyleye şevket
Çeke sünbül öñünce ṭūġ ola sūsen silaḥdārı

tuġrā-yı fetḥ:

1. **ṭuġrā-yı fetḥ:**
Kaside 21
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Fetih fermanındaki tuğra.

Ne şeh şehenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı heft-iḳlīm
Ki ṭutdı ʿālemi ṭuġrā-yı fetḥ ile nāmı

ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem çekildi:

1. **ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem çekildi:***-di*
Kaside 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Acem mülkünün fethi kaydedilmek, mühürlenmek.

Çekildi nāmuña dīvān-ı ʿarş-ı aʿlāda
Bilā-mücādele ṭuġrā-yı fetḥ-i mülk-i ʿAcem

ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur:

1. **ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe padişahının hükmünün tuğrası olmak.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

ṭuġyānı itdükce:

1. **ṭuġyānı itdükce:***-dükce*
Kaside 11
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Taşmak, coşmak.

O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr itdükce ṭuġyānı

tuḥfe:

1. **tuḥfe:**
Kaside 28
Mısra: **120**
Armağan, hediye.

Ḥaḳḳā benim o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

tuḥfe-i aʿyān-ı felek:

1. **tuḥfe-i aʿyān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Feleğin gözünün hediyesi (feleğin gözü için hediye).

Rīzesinüñ ḥaremi gevher-i tāc-ı ḫūrşīd
Gerd-i rāh-ı ḳademi tuḥfe-i aʿyān-ı felek

tuḥfe-i güftārum:

1. **tuḥfe-i güftārum:***-u, -m*
Kaside 23
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Sözün/şiirin yenisi, orijinal söyleyiş.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

tulūʿ:

1. **tulūʿı:***-ı*
Kaside 50
Mısra: **71**
Doğma, doğuş // güneşin doğuşu.

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

ṭulūʿ itdi:

1. **ṭulūʿ itdi:***-di*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Doğmak.

Seyr iden kimse ṭulūʿ itdi ḳıyāṣ eyler hemān
Āftāb-ı ʿālem-ārāyı şeb-i deycūrdan

ṭulūʿ itmege:

1. **ṭulūʿ itmege:***-meg, -e*
Kaside 57
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Doğmak.

Her seḥer dehre ṭulūʿ itmege āb-ı zer ile
Destine reʾy-i münīrinden alur ḫaṭṭ-ı cevāz

ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster:

1. **ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster:**
Kaside 29
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Işık yayan güneşin doğuşu.

Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

Tuma:

1. **Tuma:**
Kaside 17
Mısra: **18**
At ismi.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

ṭūmār-ı eşʿārı:

1. **ṭūmār-ı eşʿārı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Şiirlerin tomarı.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

ṭur:

1. **ṭura:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **88**
Durmak, kalmak, devamlı olmak.

Çıḳa her ṣubḥ-dem gün gibi dīvān-ı hümāyūna
Ṭura erkān-ı dīvānı müretteb tā dem-i maḥşer

2. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 28
Mısra: **3**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla eğlenmek, beklemek.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̱

3. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 20
Mısra: **81**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla eğlenmek, beklemek.

Hemān ṭurma duʿāya başla söz irişdi pāyāne
Duʿādur bu maḥalde ʿādet-i naẓm-āverān eks̱er

4. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 46
Mısra: **73**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla eğlenmek, beklemek.

Söz tamām oldı hemān ṣıdḳ ile ṭurma Nefʿī
Bir duʿā it ki diye ehl-i ḥaḳīḳat āmīn

5. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 48
Mısra: **83**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla eğlenmek, beklemek.

Tamām oldı ḳaṣīde ṭurma Nefʿī
Duʿāya başla ġayrı fikri ḳo hem

6. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 51
Mısra: **108**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla eğlenmek, beklemek.

İrdi söz ġāyete Nefʿī nice bir lāf ü güẕāf
Lāfı ḳo ṭurma duʿā ḳıl ki odur şimdi ehemm

7. **ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 27
Mısra: **35**
Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek.

Ḳaçar ṭurmaz öñünce ḫār u ḫas gūyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

8. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 38
Mısra: **101**
Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā-yı devlet ü iḳbālidür şimden girü elzem

9. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Kaside 61
Mısra: **26**
Olmak, bulunmak.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

10. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 112
Mısra: **3**
Durmak, beklemek.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

11. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 129
Mısra: **1**
Durmak, beklemek.

Ṭurma ey dil böyle āh u zār ile nev-rūzda
Gül açıl seyr-i gül ü gülzār ile nev-rūzda

12. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 5
Mısra: **101**
Durmak, beklemek.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

13. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 7
Mısra: **113**
Durmak, beklemek.

Ṭurma şimden girü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

14. **ṭururlar:**-*u, -r, -lar*
Kaside 9
Mısra: **3**
Durmak, beklemek.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

15. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 18
Mısra: **87**
Durmak, beklemek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

16. **ṭursun:**-*sun*
Kaside 24
Mısra: **21**
Durmak, beklemek.

Āh ṭursun hele şemşīr-i zebān çeksem eger
Ne çeker ben bilürin hep dil-i tersān-ı felek

17. **ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 28
Mısra: **12**
Durmak, beklemek.

Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

18. **ṭurur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **33**
Durmak, beklemek.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

19. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Gazel 23
Mısra: **5**
Olmak, bulunmak.

ʿĀşıḳ nice ketm idebilür rāzı ṭururken
Ol ġamze-i fettān gibi ġammāz-ı maḥabbet

20. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 43
Mısra: **6**
Beklemek, sabretmek.

Çeşmi gāhī mest olur ruḫṣat virür neẓẓāreye
Ṭurmaz ammā ġamze ol ʿahd ü ḳarāra nāz ider

21. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 59
Mısra: **6**
Beklemek, ara vermek.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

22. **ṭurduḳça:**-*duḳça*
Gazel 109
Mısra: **4**
Durmak, kalmak, devamlı olmak, var olmaya devam etmek.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

23. **ṭursun:**-*sun*
Gazel 143
Mısra: **18**
Durmak, kalmak, devamlı olmak, var olmaya devam etmek.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

24. **ṭurmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 126
Mısra: **7**
Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak.

Hīç ṭurmasa devr itse ḳadeḥ bezmi pey-ā-pey
Sāḳī de ṣürāḥī gibi ʿālī-himem olsa

25. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Gazel 140
Mısra: **3**
Var olmak, mevcut olmak.

Kim baḳar mirʾāt-i ḫūrşīde ṭururken rūy-ı yār
Rūy-ı dil göstermede ṣāfīdür andan sīnesi

26. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Kaside 23
Mısra: **67**
Var olmak, mevcut olmak.

Kim at ḳoparur ʿarṣa-i maʿnāda ṭururken
Ṭabʿum gibi bir Rüstem-i ceng-āver-i ʿālem

27. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Kaside 29
Mısra: **105**
Var olmak, mevcut olmak.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

28. **ṭururken:**-*u, -r, -ken*
Kaside 43
Mısra: **37**
Var olmak, mevcut olmak.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

29. **ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 17
Mısra: **21**
Bir yerde olmak, bir yerde bulunmak.

Atılur ḫāmesi oḳ gibi elinde ṭurmaz
İtse bir şāʿir eger medḥ-i şitābın imlā

30. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 15
Mısra: **18**
Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun sürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

31. **ṭuraydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 44
Mısra: **38**
Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

32. **ṭurur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **33**
Şu veya bu durumda bulunmak, belli bir durumda olmak.

Gāhī ki ḥalḳa ḥalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

33. **ṭurur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **99**
Durmak, ayakta durmak, dikilmek.

Gāhī meyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī meyān- şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

34. **ṭururdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 43
Mısra: **63**
Durmak, ayakta durmak, dikilmek.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

35. **ṭurup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **6**
Bir yerde olmak, bir yerde bulunmak, beklemek.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

36. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 62
Mısra: **6**
Bir şey yapmak veya söylemek amacıyla beklemek.

Açıldı bāġuñ gülleri feryād ider bülbülleri
Ṣun sen de cām-ı mülleri ṭurma pey-ā-pey der-ʿaḳeb

37. **ṭurduḳca:**-*duḳca*
Kaside 11
Mısra: **101**
Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

38. **ṭurduḳca:**-*duḳca*
Kaside 7
Mısra: **63**
Durmak, kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

39. **ṭura:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **119**
Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

40. **ṭurduḳca:**-*duḳca*
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak.

Ṭurduḳca cihān devlet ile ola şehenşāh
Günden güne efzūn ide iḳbālini Allāh

41. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 3
Mısra: **5**
Bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek.

Iżṭırāb-ı dil-i ʿuşşāḳ ile ṭurmaz hemvār
Ṣanma gīsūlarını pest ü bülend itdi ṣabā

42. **ṭurmasun:**-*ma-sun*
Gazel 4
Mısra: **11**
Durmak, kalmak.

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

43. **ṭurur:**-*u, -r*
Gazel 6
Mısra: **9**
Durmak, beklemek.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

Tūrān:

1. **Tūrānı:**-*ı*
Kaside 36
Mısra: **9**
Turan, eski İranlılarca Türkler'in Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.

Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munżam

2. **Tūrānı:**-*ı*
Kaside 39
Mısra: **17**
Turan, eski İranlılarca Türkler'in Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedeka'llāhü teʿālā vü naṣīr

Tūrān zemīne:

1. **Tūrān zemīne:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Türk yurdu.

Saʿādetle otaġın ḳurmadın ser-ḥadd-i Īrāna
Düşe Tūrān zemīne sāye-i tūġ-ı ser-efrāzı

ṭurfa:

1. **ṭurfa:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Görülmemiş, tuhaf // yeni, taze, körpe.

Reftār degül ʿāleme bir ṭurfa belādur
Seyr iden ider ṣanki temāşā-yı ḳıyāmet

2. **ṭurfa:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Görülmemiş, nadir.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

3. **ṭurfa:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Görülmemiş, tuhaf.

ʿAşḳ āfet-i ʿaḳl oldı ʿaceb ṭurfa belādur
Hem silsile-i zülf-i dü-tāyı çekemez dil

4. **ṭurfa:**
Kaside 17
Mısra: **67**
Görülmemiş, nadide // körpe, taze.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

5. **ṭurfadur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **143**
Görülmemiş, nadide // körpe, taze.

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

6. **ṭurfa:**
Kaside 20
Mısra: **73**
Garip, gülünecek şey.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

7. **ṭurfa:**
Terkib-bend 1
Mısra: **57**
Yeni.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ ẕevḳinde ʿālem bulmadım

ṭurfa belā:

1. **ṭurfa belā:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yeni, görülmemiş, acayip bela.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

ṭurfa belādur:

1. **ṭurfa belādur:**-*dur*
Gazel 59
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Yeni, görülmemiş, acayip bela.

Ġamze degül ʿāleme ṭurfa belādur ki hīç
Ḫalḳı esīr itmege istemez esbāb-ı nāz

ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm:

1. **ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm:**-*ü, -m*
Gazel 85
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hayal hokkabazının görülmemiş/nadir rindi.

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

ṭurfa-ġazālān-ı belāya:

1. **ṭurfa-ġazālān-ı belāya:**-*y, -a*
Kaside 53
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Körpe bela ceylanları.

Ḫāṭırum şāh-süvārān-ı ġama cevlāngeh
Meşrebüm ṭurfa-ġazālān-ı belāya menhel

ṭurfa-har-ı bī-hūde-i hod-rāy-ı zamāne:

1. **ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Zamanın dik kafalı, faydasız tuhaf eşeği.

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

ṭurfe belādur:

1. **ṭurfe belādur:**-*dur*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Görülmemiş, acayip bela.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

Ṭūr-ı maʿānīdür:

1. **Ṭūr-ı maʿānīdür:**-*dür*
Kaside 47
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Manalar Tur'ı.

Kelīmu'l-lāhdur endīşem dilüm Ṭūr-ı maʿānīdür
Kelāmum ser-te-ser şerḥ-i mezāyā-yı tecellādur

ṭurmayup:

1. **ṭurmayup:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Durmadan, d*evamlı, durmaksızın.*

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

2. **ṭurmayup:**
Kaside 27
Mısra: **24**
Durmadan, d*evamlı, durmaksızın.*

Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb itmege kendin
Ṭolanur ṭurmayup şevḳ ile ol fānūs-ı mīnāyı

ṭurra:

1. **ṭurralar:**-*lar*
Gazel 5
Mısra: **5**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Ṭurralar gökde hümā ṣaydına āmāde iken
Dil şikār itmek içün ḫāke tenezzül ne belā

2. **ṭurraña:**-*ñ, -a*
Gazel 19
Mısra: **11**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

3. **ṭurra:**
Gazel 56
Mısra: **5**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Ne ṭurra esīr itmege ḳādir ne girişme
Kimse bizi bend idemez āzāde-i ʿaşḳız

4. **ṭurradan:**-*dan*
Gazel 60
Mısra: **9**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ḳafes-i ʿaşḳdan āzāde Hümāyız

5. **ṭurralarınuñ:**-*ları, -nuñ*
Gazel 71
Mısra: **5**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

6. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 82
Mısra: **5**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Ġamzesi āşūb-ı cāndur ṭurrası dām-ı belā
Fitnedür ser-tā-ḳadem ol dil-sitānı bilmiş ol

7. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 137
Mısra: **3**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Çekme ġam bir āfet-i pā-der-hevādur ṭurrası
Ġāfil olma fitne-i ser-der-kemīndür ġamzesi

8. **ṭurra:**
Kaside 38
Mısra: **70**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫvābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

9. **ṭurraların:**-*lar, -ı, -n*
Müfret 5
Mısra: **1**
Alın saçı // kıvırcık saç lülesi.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

10. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 117
Mısra: **6**
Kıvırcık saç lülesi.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

11. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **1**
Alın saçı, kâkül.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

12. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **2**
Alın saçı, kâkül.

Dil-nişīndür ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

13. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **10**
Alın saçı, kâkül.

Ṭabʿ-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse n'ola
Āftāba sāye ṣalmış bir Hümādur ṭurrası

14. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **4**
Alın saçı, kâkül.

Ġamze-i ʿayyāra ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der-hevādur ṭurrası

15. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **6**
Alın saçı, kâkül.

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫvāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

16. **ṭurrası:**-*sı*
Gazel 138
Mısra: **8**
Alın saçı, kâkül.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

ṭurra-i cādū:

1. **ṭurra-i cādū:**
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyücü, büyüleyen kâkül.

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

ṭurra-i der-ber:

1. **ṭurra-i der-ber:**
Kaside 20
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Sinenin üzerine dökülen saç.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

ṭurra-i dil-ber:

1. **ṭurra-i dil-ber:**
Kaside 12
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin perçemi.

Ḫānmān-sūz-ı dilim gird-āba düşmiş āteşim
Ḫalḳa ḫalḳa ṭurra-i dil-ber duḫānumdur benüm

2. **ṭurra-i dil-ber:**
Kaside 39
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin perçemi.

Olsa fermānı revān memleket-i ḥüsne daḫi
İdemez ṭurra-i dil-ber dil-i ʿuşşāḳı esīr

ṭurra-i dil-berde:

1. **ṭurra-i dil-berde:***-de*
Kaside 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin saçı.

Bu ḳadar neşr-i şemīm itmez idüñ
Olmasañ ṭurra-i dil-berde muḳīm

ṭurra-i ḫam-der-ḫamda:

1. **ṭurra-i ḫam-der-ḫamda:***-da*
Gazel 125
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

ṭurra-ı ḫūbān:

1. **ṭurra-ı ḫūbān:**
Kaside 3
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Güzellerin kâkülü.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

ṭurra-i ḥūrī:

1. **ṭurra-i ḥūrī:**
Kaside 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Huri kâkülü // hat, yazı.

Ya ebruvān-ı perīdür ya ṭurra-i ḥūrī
Sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī

ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı:

1. **ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı:***-ı*
Kaside 49
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dalgalı saçı /kâkülü.

Ṣabā çevgān idince ṭurra-i pertāb-ı dil-dārı
Gelüp ʿāşıḳlaruñ bir yere ṭop oldı dil-i zārı

ṭurra-i pīçānuña:

1. **ṭurra-i pīçānuña:***-u, -ñ, -a*
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç.

Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar atar dil
Bir kerre hele ṭurra-i pīçānuña düşsün

ṭurra-i pür-ḫam:

1. **ṭurra-i pür-ḫam:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç lülesi.

Düşürür birbirine biñ dili bir dem şāne
İstemezse n'ola ol ṭurra-i pür-ḫam şāne

ṭurra-i pür-pīç ü tāb:

1. **ṭurra-i pür-pīç ü tāb:**
Kaside 55
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç, kıvırcık saç.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

ṭurra-i sünbül:

1. **ṭurra-i sünbül:**
Kaside 56
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Sünbüle benzeyen alın saçı, sevgilinin alnından sarkan kıvırcık saç lülesi, kâkül.

Ger mizāc-ı bāda virse ʿadl ü dāduñ terbiyet
Ṭurra-i sünbül perīşānlıḳdan olurdı emīn

ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı:

1. **ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı:***-ı*
Kaside 46
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kapı ve pencere üstü saçakları.

Hindū-yı bām u deri merdüm-i çeşm-i ḫurşīd
Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı per-i Cibrīl-i emīn

2. **ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı:**-*ı*
Kaside 52
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kapı ve pencere üstü saçakları.

Ṭurra-i ṭāḳ u revāḳı hem-ser-i ẕātü'l-bürūc
Sāye-i saḳf-ı bülendi ḫᵛābgāh-ı aḫterān

ṭurra-i ṭāliʿimüñ:

1. **ṭurra-i ṭāliʿimüñ:**-*i, -m, -üñ*
Kaside 35
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Talih kâkülü.

Çemen-i baḫtımuñ ezhārı ser-ā-ser bīdār
Ṭurra-i ṭāliʿimüñ her ḫamı bir devlete dāl

ṭurra-i Türkān-ı Deylem:

1. **ṭurra-i Türkān-ı Deylem:**
Kaside 48
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Deylem Türklerinin kâkülü.

Midādı vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr
Süṭūrı ṭurra-i Türkān-ı Deylem

ṭurra-i yār:

1. **ṭurra-i yār:**
Kaside 44
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin perçemi.

Sünbül-i ḫulḳına beñzer der idim ṭurra-i yār
Müşk-bīz olsa eger sāye-i ʿanber-sāyı

ṭut:

1. **ṭutdı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **13**
Kaplamak, doldurmak.

Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyim gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

2. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 10
Mısra: **7**
Varsaymak, farzetmek.

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reḫ-i ḫayr u şer eyler

3. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 10
Mısra: **81**
Varsaymak, farzetmek.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

4. **tutalum:**-*alum*
Kaside 47
Mısra: **127**
Varsaymak, farzetmek.

Muḳallid masḫara muḍḥik tutalum Manṭıḳī olmuş
Nice molla olur ol ḫar ʿaceb bīhūde daʿvādur

5. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 51
Mısra: **97**
Varsaymak, farzetmek.

Ṭutalum olmış anuñ daḫi edāsı rengīn
Reng-i yāḳūta berāber mi olur reng-i baḳam

6. **ṭutsa:**-*sa*
Kaside 27
Mısra: **58**
Doldurmak, istila etmek, görülecek şekilde etrafı kaplamak.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

7. **ṭutmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 18
Mısra: **5**
Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n'eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

8. **ṭutup:**-*up*
Kaside 11
Mısra: **14**
Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

9. **ṭuta:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **15**
Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

10. **ṭutaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 38
Mısra: **40**
Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Keder çekmezdi hergiz rūzgāruñ inḳılābından
Ṭutaydı dāmen-i iḳbālini ger āsmān muḥkem

11. **ṭutsa:**-*sa*
Kaside 46
Mısra: **8**
Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

12. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 7
Mısra: **35**
Varsaymak, farz etmek.

Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

13. **ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 67
Mısra: **6**
Bir yerde kalmasını sağlamak, engellemek, durdurmak.

Fikr-i zerd-i ʿārıż ile göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim ṭutmaz beni bend ile bāġ

14. **ṭutar:**-*ar*
Gazel 112
Mısra: **4**
Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline almak.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

15. **ṭutar:**-*ar*
Kaside 4
Mısra: **56**
Elde bulundurmak, ele almak.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

16. **ṭutar:**-*ar*
Kaside 7
Mısra: **103**
Tutmak, saklamak, muhafaza etmek.

Ṭabʿum ol baḥr-ı suḫandur ki kef-i mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlū-yı naẓīm

17. **ṭutsun:**-*sun*
Gazel 72
Mısra: **2**
Bir nesneyi elle kavramak.

Sīnemi deldi müjeñ oḳları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemāndāruña ṭutsun çekerek

18. **ṭutalum:**- *alum*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Varsaymak, farz etmek.

Ṭutalım ʿālem olmış şād ʿālem ḫalḳı hep ḫurrem
İçüp mest olmayınca baña teng ü dār olur ʿālem

19. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 3
Mısra: **29**
Varsaymak, farz etmek.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

20. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 40
Mısra: **77**
Varsaymak, farz etmek.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

21. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 57
Mısra: **77**
Varsaymak, farz etmek.

Diñlemez kimse niyāz eylemeyince ṭutalum
Eylemiş naġmelerin muṭrıb-ı ḫāmem şehnāz

22. **ṭutalum:**-*alum*
Gazel 70
Mısra: **7**
Varsaymak, farz etmek.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

23. **ṭutalum:**-*alum*
Kaside 46
Mısra: **19**
Varsaymak, farz etmek.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

tut ki:

1. **ṭut ki:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Çekdigüm derde taḥammül eylemez insān hele
Ṭut ki Nefʿī gibi ne insān ne merdüm-zādeyim

2. **ṭut ki:**
Gazel 141

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Ġamzeler ḫod çāk çāk itmekde dāʾim dilleri
Söyleşülmez ṭut ki şemşīr-i zebāndur her biri

3. **ṭut ki:**
Kaside 28
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

4. **ṭut ki:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Varsay ki, farz et ki.

Ḳalemüm ol ḳadar şināverdür
Ṭut ki baḥr-ı suḫande māhīdür

<u>ṭutalum kim:</u>

1. **ṭutalum kim:**
Kaside 24
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Diyelim ki, farz edelim ki.

Ṭutalum kim elüm erişmez imiş dāmenine
Pençe-i āhuma girmez mi girībān-ı felek

<u>ṭūṭī:</u>

1. **ṭūṭī:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Papağan.

Ṭūṭī tekellüm itmede bülbül terennüm itmede
Ġonca tebessüm itmede ṣaḥn-ı çemen pür-encümen

<u>ṭūṭī ider:</u>

1. **ṭūṭī ider:***-er*
Kaside 30
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Papağan etmek // papağan gibi söyletmek.

Bu gūne himmet ider ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

<u>ṭūṭī-i endīşeme:</u>

1. **ṭūṭī-i endīşeme:***-m, -e*
Kaside 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşünce papağanı.

Āferīniş ṭūṭī-i endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-i pür-imtinānıdur sözüm

<u>ṭūṭī-i gūyā:</u>

1. **ṭūṭī-i gūyā:**
Kaside 9
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Ṭabʿum ḳafes-i dānişe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

<u>ṭūṭī-i gūyālar:</u>

1. **ṭūṭī-i gūyālar:***-lar*
Gazel 134
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Ḳand-i naẓm-ı pādişāh ola meger bundan leẕīẕ
Medhüñi itsem n'ola ṭūṭī-i gūyālar gibi

<u>ṭūṭī-i gūyāya:</u>

1. **ṭūṭī-i gūyāya:***-y, -a*
Kaside 18
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.

Olaydı nāmiye ger feyż-i istiʿdādına maẓhar
Gülerdi ġoncalar ne söylese ṭūṭī-i gūyāya

<u>ṭūṭī-i hatı:</u>

1. **ṭūṭī-i ḫaṭı:***-ı*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hat papağanı // (sevgilinin) yüzünün papağanı (sevgilinin yüzü ve yanağının aynaya, dudağının şekere benzetilmesi münasebetiyle ayva tüyleri de papağan olarak tasavvur edilir).

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

<u>ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur:</u>

1. **ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Mucize (gibi söz) söyleyen papağan.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

ṭūṭī-i muʿcize-gūyem:

1. **ṭūṭī-i muʿcize-gūyem:**-*em*
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi söz söyleyen/tatlı dilli papağan.

Ṭūṭī-i muʿcize-gūyem ne disem lāf degül
Çarḫ ile söyleşemem āyīnesi ṣāf degül

ṭūṭī-i şeker-ḫāyı:

1. **ṭūṭī-i şeker-ḫāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Şeker çiğneyen papağan // tatlı sözlü papağan.

Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

ṭūṭī-i suḫan-gūdur:

1. **ṭūṭī-i suḫan-gūdur:**-*dur*
Kaside 30
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen/ konuşan papağan.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

tūtiyā:

1. **tūtiyādan:**-*dan*
Gazel 133
Mısra: **4**
Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu.

Rūzgār anı siler miydi gözümden her dem
Tūtiyādan da ʿazīz olmasa ger ḫāk-i rehi

tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur:

1. **tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur:**-*u, -r*
Kaside 25
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Güneşin gözüne sürme olmak.

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger nūr-ı reʾyi terbiyet
Tūtiyā-yı dīde-i ḫurşīd olur gerd-i remād

ṭutul:

1. **ṭutulmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **69**
Yakalanmak, ele geçirilmek.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

ṭutuş:

1. **ṭutuşsa:**-*sa*
Gazel 52
Mısra: **12**
Yanmak, ateş almak.

Bezm-i ġamda cismimüz bir şemʿ-i şevḳ-engīz olur
Āteş-i dilden ṭutuşsa gūşe-i destārımuz

2. **ṭutuşdı:**-*dı*
Kaside 29
Mısra: **46**
Yanmak, ateş almak.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

ṭuy:

1. **ṭuymasın:**-*ma, -sın*
Kaside 14
Mısra: **111**
İşitmek // haber almak, öğrenmek.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

2. **ṭuyalı:**-*alı*
Kaside 39
Mısra: **77**
İşitmek // haber almak, öğrenmek.

Ṭuyalı saʿyümi tekmīl-i hüner eylemege
İtmedi hīç cefā itmede bir dem taḳṣīr

3. **ṭuymaz:**-*maz*
Kaside 5
Mısra: **76**
Duymak, hissetmek, anlamak.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

tüken:

1. **tükendi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **77**
Bitmek, sona ermek, kalmamak.

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

tünd:

1. **tünd:**
Kaside 17
Mısra: **72**
Sert, şiddetli, haşin.

Ṣarṣılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

2. **tünd:**
Kaside 38
Mısra: **67**
Sert, şiddetli, haşin // hızlı.

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

tünd eblāḳ-ı devrānı:

1. **tünd eblāḳ-ı devrānı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Zamanın haşin atı.

İde tā rāʾiż-i taḳdīr cevlān-ı şebān-rūzī
Süre tünd eblāḳ-ı devrānı bu meydān-ı pehnāya

tünd itse:

1. **tünd itse:**-*se*
Kaside 38
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Hızlandırmak, şiddetlendirmek.

Dem-i cevlānda gāhī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gūn ṭārem

tünd olursa:

1. **tünd olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 22
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Sert, haşin olmak.

O çāpük-şeh-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki rām eyler
Ne deñlü tünd olursa tevsen-i çarḫ-ı sebük-tāzı

tünd-reftār:

1. **tünd-reftāra:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **25**
Sert, haşin yürüyüş // sert ve süratli gidiş.

Ġarābet bundadur ammā gelince tünd-reftāra
Eridür berḳ-ı naʿli ger ṭoḳunsa seng-i ḫārāya

tünd-reftārī itse:

1. **tünd-reftārī itse:**-*se*
Kaside 45
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sert ve bir şekilde yürümek.

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü biʾl-lāh eger itse tünd-reftārī

Türk-i lā-yefhem:

1. **Türk-i lā-yefhem:**
Kaside 38
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Anlayışsız Türk.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir şatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

Türkistān:

1. **Türkistānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **40**
Türk yurdu.

Hele tesḫīri mülke başlasun iḳbāli seyr eyleñ
Ne Türkistānı ḳor fetḥ itmedük ne kāfiristānı

türktāz:

1. **türktāzından:**-*ı, -n, -dan*
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **4**
Koşma, seğirtme.

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-ṣavlet
Ki ʿālem ṣarṣılur rūz-ı veġāda türktāzından

2.2.24. U, ʿU, Ū

u:

1. **u:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Ġamze dil-dūz olıcaḳ nāz u teġāful ne belā
Dilde ṣabr olmayıcaḳ nāza taḥammül ne belā

2. **u:**

Gazel 8
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Cān u dil ḫāk-i reh-i tevsen-i dildāra fedā
Pāre pāre dil-i ṣad-pāre seg-i yāra fedā

3. **u:**

Gazel 14
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

4. **u:**

Gazel 18
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ġamzesi maḫmūr olup ṣunduḳca cām-ı nāza dest
Nāz u şīveyle urur her bir müje bir sāza dest

5. **u:**

Gazel 25
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

6. **u:**

Gazel 27
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

7. **u:**

Gazel 31
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Ḳaldum ayaḳda perīşān u mükedder aḥvāl
Dest-gīr ol baña ey Āṣaf-ı Cem-cāh meded

8. **u:**

Gazel 34
Mısra: **17**
Ve (bağlama edatı).

O şāhenşāh-ı zī-şān u bülend-iḳbāl-i devrān kim
Cenābı pādişāhān-ı cihānuñ ḳıblegāhıdur

9. **u:**

Gazel 36
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

N'ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

10. **u:**

Gazel 38
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Āh u feryād ile dil her ne zamān dād ister
Ḳahramān-ı nigehi ḫışm ile cellād ister

11. **u:**

Gazel 41
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

12. **u:**

Gazel 49
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

13. **u:**

Gazel 52
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Biz ḫazān u ḫār ḳaydından beri bülbülleriz
Sīne-i pür-dāġımuzdur bāġımuz gülzārımuz

14. **u:**

Gazel 57
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz
Biribirine nezāketle ider işrāb-ı nāz

15. **u:**

Gazel 68
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Ḳahramān ġamze-i fettānuña meftūn u esīr
Çeşm-i cādū-yı siḥir-sāzına Rüstem ʿāşıḳ

16. **u:**

Gazel 73
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

17. **u:**

Gazel 73

Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

18. **u:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

19. **u:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

20. **u:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

21. **u:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

22. **u:**
Gazel 113
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

23. **u:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nefʿī hele şūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

24. **u:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

25. **u:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

26. **u:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

27. **u:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

28. **u:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Sāye-i luṭf-ı Ḫudā Ḥażret-i Sulṭān Aḥmed
Ki Ferīdūn u Sikender olamaz derbānı

29. **u:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

30. **u:**
Kaside 3
Mısra: **118**
Ve (bağlama edatı).

Bula dīvān-ı hümāyūnı kemāl-i revnaḳ
Arta günden güne gitdükçe şükūh u şānı

31. **u:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

32. **u:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Ve (bağlama edatı).

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

33. **u:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

34. **u:**
Kaside 4
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

35. **u:**
Kaside 4
Mısra: **84**
Ve (bağlama edatı).

Her memleket ki ʿadli mürebbī ola aña
Āb u hevāsı gürke ḫıṣāl-ı şubān virür

36. **u:**
Kaside 4
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

37. **u:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

38. **u:**
Kaside 5
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

39. **u:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

40. **u:**
Kaside 5
Mısra: **49**
Ve (bağlama edatı).

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

41. **u:**
Kaside 5
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

42. **u:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Baḥr ider mi kāʾinātı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

43. **u:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Ve (bağlama edatı).

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

44. **u:**
Kaside 6
Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Söz tükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şāʿiri
Lāf u daʿvā şimdi duʿā hengāmıdur ber-ṭaraf

45. **u:**
Kaside 7
Mısra: **118**
Ve (bağlama edatı).

Dür-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ide tāc u dīhīm

46. **u:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Ve (bağlama edatı).

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Şunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

47. **u:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Ve (bağlama edatı).

ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

48. **u:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

49. **u:**
Kaside 11
Mısra: **17**
Ve (bağlama edatı).

Nice mīrāṡa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

50. **u:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Ve (bağlama edatı).

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

51. **u:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

52. **u:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Hevāsı böyle cān-baḫş u neşāṭ-efzā gerek el-ḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

53. **u:**
Kaside 13
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

54. **u:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

55. **u:**
Kaside 13
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

56. **u:**
Kaside 13
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf itmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ u şiʿr-i hemvārı

57. **u:**
Kaside 13
Mısra: **115**
Ve (bağlama edatı).

Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı rūḥuʾllāhdur gūyā ki efkārı

58. **u:**
Kaside 13
Mısra: **120**
Ve (bağlama edatı).

Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr u ʿĀdil şāh miʿmārı

59. **u:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

60. **u:**
Kaside 14
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābın olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān u lengeri

61. **u:**
Kaside 14
Mısra: **32**
Ve (bağlama edatı).

Gün gibi tenhā da çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenüñ şūr u şeri

62. **u:**
Kaside 14
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

63. **u:**
Kaside 14

Mısra: **85**
Ve (bağlama edatı).

Ḥasb-i ḥālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvā ber-ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı ṭabʿuñ eks̱eri

64. **u:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

65. **u:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Bir cām ṣun Allah içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ u ḳalem

66. **u:**
Kaside 15
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ʿaceb ṣunʿ-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb cenk idicek şīr-i ücem

67. **u:**
Kaside 15
Mısra: **59**
Ve (bağlama edatı).

Sürdükce ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

68. **u:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ʿālem bir yaña
Pür-ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓım ne Muḥteşem

69. **u:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Evvelā Ḳapuaġası Ṭorısıdur birisi
Ki berāberdür aña pūyede kūh u ṣaḥrā

70. **u:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Ṣarṣılur arż u semā ṣanki ḳıyāmet ḳoparur
Böyledür tünd şitāb eyledügince ammā

71. **u:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Ve (bağlama edatı).

Ṭarz u ṭavrın nice taʿrīf ideyin anuñ da
Görmedim bunculayın dil-ber-i şūḫ u raʿnā

72. **u:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü surḫ u raḫşān mūy-ı endāmı ki lāyıḳdur
Ḳabā-yı cismini ger beñzedürsem al dībāya

73. **u:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

ʿAraḳ mevc ursa gāhī şiddet-i sürʿatle cisminde
Döner ol demde bir mevvāc u rengīn al ḫārāya

74. **u:**
Kaside 18
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

Olur mı böyle bir āteş-ʿinān-ı ṣaʿiḳa-cünbiş
Ki cürʾet idemez anuñla berḳ u bād daʿvāya

75. **u:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Ve (bağlama edatı).

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

76. **u:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Ve (bağlama edatı).

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

77. **u:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Ve (bağlama edatı).

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

78. **u:**
Kaside 18
Mısra: **74**
Ve (bağlama edatı).

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

79. **u:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Ve (bağlama edatı).

Aña ḥūr u melek dadı vü lāla olmaġa ḥāżır
Ne dem muḥtāc olursa ḫidmet-i dadı vü lālaya

80. **u:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Biri Sulṭān Maḥmūd u biri Sulṭān Muḥammed kim
İkisi de ʿaceb şeh-zāde-i pākīze-gevherdür

81. **u:**
Kaside 19
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Şehenşāh ibn-i şāhenşāh u sulṭān ibn-i sulṭān kim
Çıḳınca Ādeme ecdādı ṣāḥib-taḫt u efserdür

82. **u:**
Kaside 19
Mısra: **31**
Ve (bağlama edatı).

Cihān-sālār-ı ʿālī-fıṭrat u ḳudsī-cibillet kim
Ṭavāf-ı dergehi kerrūbiyāna ḥacc-ı ekberdür

83. **u:**
Kaside 19
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Kerīm-i kāmrān kim reşk-i feyż-i dest-i cūdıyla
Dil-i kān pür-ḫırāş u ḫāṭır-ı deryā mükedderdür

84. **u:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

85. **u:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

86. **u:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

87. **u:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

88. **u:**
Kaside 19
Mısra: **81**
Ve (bağlama edatı).

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

89. **u:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

90. **u:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

91. **u:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

92. **u:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

93. **u:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

94. **u:**
Kaside 20
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Hümāyūn-kevkebe māh-ı zemīn-seyr-i cihān-pīrā
Muʿallā- mertebe şāh-ı felek-taḫt u cihān-dāver

95. **u:**
Kaside 20
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Serīr-ārā ḫudāvendā ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı aʿẓām u şāhenşeh-i ekber

96. **u:**
Kaside 20
Mısra: **63**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

97. **u:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

98. **u:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

99. **u:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

100. **u:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

101. **u:**
Kaside 22
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

102. **u:**
Kaside 22
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

103. **u:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Erişe müjde-i fetḥ ü ẓafer eṭrāf u eknāfa
Ṭuta dünyāyı hep gülbank-ı kūs-ı nuṣret-āvāzı

104. **u:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

105. **u:**
Kaside 22
Mısra: **50**
Ve (bağlama edatı).

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

106. **u:**
Kaside 22
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

107. **u:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Ve (bağlama edatı).

Düşer bir böyle maṭbūʿ u ḫoş-āyende ġazel işte
Alınca destine Nefʿī-i sāḥir kilk-i iʿcāzı

108. **u:**
Kaside 22
Mısra: **82**
Ve (bağlama edatı).

Geçe evḳāt-ı ʿömri ḥaşr olunca ʿayş u ʿişretde
Mübārek ola ṣubḥ u şāmınuñ encām u āġāzı

109. **u:**
Kaside 23

Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

110. **u:**
Kaside 23
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Memdūḥ-ı cihān Ḫān Murād-ı hüner-endūz
Ḫāḳān-ı suḫandān u zebān-āver-i ʿālem

111. **u:**
Kaside 24
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Tek sitem eylemesün baña ḳo mebẕūl olsun
Bir alay gāv u ḫara niʿmet-i erzān-ı felek

112. **u:**
Kaside 24
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

113. **u:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Ve (bağlama edatı).

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

114. **u:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

115. **u:**
Kaside 25
Mısra: **84**
Ve (bağlama edatı).

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

116. **u:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

117. **u:**
Kaside 25
Mısra: **98**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki burcundan ide bir burca taḥvīl āftāb
Rūz u şeb gāhī bula noḳṣān u gāhī izdıyād

118. **u:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

119. **u:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

120. **u:**
Kaside 26
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

121. **u:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Ve (bağlama edatı).

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

122. **u:**
Kaside 27
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Çıḳarduñ eşḳiyāyı mülk-i Rūma virdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

123. **u:**
Kaside 27
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik it ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

124. **u:**
Kaside 27
Mısra: **106**
Ve (bağlama edatı).

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

125. **u:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḥıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

126. **u:**
Kaside 28
Mısra: **86**
Ve (bağlama edatı).

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

127. **u:**
Kaside 29
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

128. **u:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

129. **u:**
Kaside 29
Mısra: **40**
Ve (bağlama edatı).

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

130. **u:**
Kaside 29
Mısra: **40**
Ve (bağlama edatı).

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

131. **u:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

132. **u:**
Kaside 29
Mısra: **122**
Ve (bağlama edatı).

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

133. **u:**
Kaside 29
Mısra: **132**
Ve (bağlama edatı).

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

134. **u:**
Kaside 31
Mısra: **40**
Ve (bağlama edatı).

Kāmkār-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Devr-i mīm-i keremi cān u dile ṭavḳ-ı riḳāb

135. **u:**
Kaside 31
Mısra: **116**
Ve (bağlama edatı).

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

136. **u:**
Kaside 31
Mısra: **124**
Ve (bağlama edatı).

Benüm ol nādire ġavvāṣ ki olsa ne ḳadar
Baḥr-ı endīşe ʿamīḳ u dür-i maʿnā kem-yāb

137. **u:**
Kaside 31
Mısra: **132**
Ve (bağlama edatı).

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

138. **u:**
Kaside 32
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Nedür bu feyż-i cihān-gīr u bu neşāṭ-ı ʿamīm
Meger açıldı der-i luṭf-ı kirdgār-ı kerīm

139. **u:**
Kaside 32
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

140. **u:**
Kaside 32
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Emel veẓāyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

141. **u:**
Kaside 32
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

Kitāb-ı cāhına nisbet cerīde-i eflāk
Ṭoḳuz varaḳlu perīşān u köhne bir taḳvīm

142. **u:**
Kaside 34
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

143. **u:**
Kaside 35
Mısra: **50**
Ve (bağlama edatı).

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

144. **u:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

145. **u:**
Kaside 36
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Devātı gāliyedān u buḫūr olur ḳalemi
Benefşezār-ı bihişte döner sevād-ı raḳam

146. **u:**
Kaside 37
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

147. **u:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

148. **u:**
Kaside 37
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

Kār-fermā-yı ʿadālet kim olursa lāyıḳ
Ḳahramān aña silaḥdār u Nerīmān serheng

149. **u:**
Kaside 37
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

150. **u:**
Kaside 37
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

151. **u:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Ve (bağlama edatı).

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

152. **u:**
Kaside 38
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

153. **u:**
Kaside 38
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

154. **u:**
Kaside 38
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur hem

155. **u:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

156. **u:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

157. **u:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

158. **u:**
Kaside 38
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

159. **u:**
Kaside 38
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

160. **u:**
Kaside 38
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

ʿAdālet-pīşe düstūr-ı muʿaẓẓam kim cenābuñda
Revādur olsa ger serheng ü derbān Keyḳubād u Cem

161. **u:**
Kaside 38
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dil-ber gibi ṭarz u ṭavrına meftūn olur ādem

162. **u:**
Kaside 39
Mısra: **96**
Ve (bağlama edatı).

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

163. **u:**
Kaside 41
Mısra: **107**
Ve (bağlama edatı).

Bir Ehrimen-i bāṭıl u ʿİfrīt-şemāʾil
Deccāl-i yavan-sīret ü sīmā-yı zamāne

164. **u:**
Kaside 42
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

165. **u:**
Kaside 42
Mısra: **59**
Ve (bağlama edatı).

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

166. **u:**
Kaside 43
Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).

Ki böyle ṣāḥib-istiʿdād u ʿārif pādişāh olmaz
Tamām aḥvāl-i dīn ü devletinde ictihād üzre

167. **u:**
Kaside 44
Mısra: **56**
Ve (bağlama edatı).

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

168. **u:**
Kaside 45
Mısra: **23**
Ve (bağlama edatı).

Bu deñlü şūḫ u mülāyim-ḫırām iken gāhī
Neʿūzü bi'l-lāh eger itse tünd-reftārī

169. **u:**
Kaside 45
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

İder şitābı ḫacīl āb u āteşi olsa
Reh-i nişīb ü firāze cehende vü cārī

170. **u:**
Kaside 45
Mısra: **55**
Ve (bağlama edatı).

Ḫıdīv-i aʿẓam u ṣāḥib-taṣarruf-ı ʿālem
Ki münḥaṣırdur aña manṣıb-ı nikūkārī

171. **u:**
Kaside 46
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde nʾola cām-ı zerrīn

172. **u:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

173. **u:**
Kaside 46
Mısra: **51**
Ve (bağlama edatı).

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

174. **u:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

175. **u:**
Kaside 47
Mısra: **126**
Ve (bağlama edatı).

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

176. **u:**
Kaside 47
Mısra: **130**
Ve (bağlama edatı).

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

177. **u:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

178. **u:**
Kaside 47
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

179. **u:**
Kaside 49
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

180. **u:**
Kaside 49
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

181. **u:**
Kaside 49
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

Ḥabāb u kef degül mestāne reftār itmeden cūyuñ
Düşüp başından olmuşdur perīşān tāc u destārı

182. **u:**
Kaside 49
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

Felek-mesned ḫudāvendā ḫıdīvā dāverā Ṣadrā
Eyā erbāb-ı dīn ü devletüñ serdār u sālārı

183. **u:**
Kaside 49
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Döküldi sīneden peykān-ı yār u penbe-i dāġum
Dıraḫt-ı ḫuşke döndüm ḫāke düşmiş berg ile bārı

184. **u:**
Kaside 50
Mısra: **24**
Ve (bağlama edatı).

Çenber-i dāʾire-i meclisi çarḫ-ı ʿişret
Devr-i bezmi ṭarab-āġāz u meserret-encām

185. **u:**
Kaside 50

Mısra: **40**
Ve (bağlama edatı).

O güzīde ḫalef-i dūde-i ādem ki ider
Cevher-i pākine ecrām u ʿanāṣır ikrām

186. **u:**
Kaside 50
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Cilve-i şāhid-i naẓmum o ḳadar nāzükdür
Ki ḳomaz ḫāṭır-ı endīşede ṣabr u ārām

187. **u:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Ve (bağlama edatı).

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıṭʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

188. **u:**
Kaside 51
Mısra: **95**
Ve (bağlama edatı).

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

189. **u:**
Kaside 51
Mısra: **114**
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

190. **u:**
Kaside 52
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Bāreka'llāh ey behişt-ābād u ey reşk-i cinān
Şāneka'l-lāh ey serāy-ı dil-güşā vü dil-sitān

191. **u:**-*en*
Kaside 52
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Görmemişdür çarḫ-ı çārümla behişti seyr iden
Böyle bir rūşen-maḳām u böyle bir ḫurrem-mekān

192. **u:**
Kaside 52
Mısra: **117**
Ve (bağlama edatı).

İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿā şimden girü
Tā ki maḳbūl oldıġında ḳalmaya reyb ü gümān

193. **u:**
Kaside 52
Mısra: **120**
Ve (bağlama edatı).

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

194. **u:**
Kaside 53
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

195. **u:**
Kaside 53
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḥal

196. **u:**
Kaside 53
Mısra: **93**
Ve (bağlama edatı).

Demidür ṣıdḳ u ṣafā ile duʿā eyleyelüm
Tā ḳabūl ide anı ḥażret-i Ḥaḳḳ ʿazze ve cell

197. **u:**
Kaside 55
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Şükr kim bir bārgāh-ı luṭfa ḳıldum intisāb
Kim olur ḫāk-i derinden baḫt u devlet behreyāb

198. **u:**
Kaside 55
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Ol sipihr-i ʿilm ü fażl u āftāb olmış aña
Pertev-i reʾy-i münīr-i dāver-i devlet-meʾāb

199. **u:**
Kaside 55
Mısra: **58**
Ve (bağlama edatı).

Dīv-i buḫlı ḫıṭṭa-i cūduñda olmuş raḥm içün
Keff-i destüñ āsmān u kilk-i zerrīnüñ şihāb

200. **u:**
Kaside 55
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Feyż-i mihr-i iltịfātuñdur ki itdi ṭabʿumı
Ṣaf u rengīn nüktelerle maʿden-i laʿl-i müẕāb

201. **u:**
Kaside 57
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

202. **u:**
Kaside 57
Mısra: **18**
Ve (bağlama edatı).

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

203. **u:**
Kaside 57
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

204. **u:**
Kaside 57
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

205. **u:**
Kaside 57
Mısra: **32**
Ve (bağlama edatı).

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

206. **u:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

207. **u:**
Kaside 57
Mısra: **84**
Ve (bağlama edatı).

İrdi söz ġāyete şimden girü daʿvāyı ḳoyup
İdelüm ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya āġāz

208. **u:**
Kaside 58
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

209. **u:**
Kaside 58
Mısra: **84**
Ve (bağlama edatı).

Nice ḳaṣīde ki her beyti bir kitāb-ı metīn
Nice kitāb ki her faṣl u bābı şerḥ-i mütūn

210. **u:**
Kaside 58
Mısra: **96**
Ve (bağlama edatı).

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

211. **u:**
Kaside 59
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Maḳbūl-i dil-i dānişi erbāb-ı maʿārif
Merdūd-ı kef-i himmeti dīnār u diremdür

212. **u:**
Kaside 59
Mısra: **65**
Ve (bağlama edatı).

Maʿẕūr ola medḥüñde olan ʿacz u ḳuṣūrum
Ṭabʿum nice demdür ki leked-ḫürde-i ġamdur

213. **u:**
Kaside 59
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

Şükrüm bu ki şimden girü endīşe-i medḥüñ
Cān u dile ṣad sāle telāfī-i sitemdür

214. **u:**
Kaside 59
Mısra: **80**
Ve (bağlama edatı).

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

215. **u:**
Kaside 59
Mısra: **80**
Ve (bağlama edatı).

Tā gerdiş-i gerdūn ile aḥvāl-i zamāne
Geh muntaẓam u gāh perīşān u dijemdür

216. **u:**
Kaside 61
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

217. **u:**
Kaside 61
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

218. **u:**
Kaside 61
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Āb-ı luṭf u āteş-i ḳahruñ kifāyet itmese
Devlet-i ʿOs̱māniyān bulmazdı böyle āb u tāb

219. **u:**
Kaside 61
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Luṭf u ḳahruñ birbirin müstelzim olursa n'ola
Eksük olsa ger biri çarḫa irerdi inḳılāb

220. **u:**
Kaside 61
Mısra: **51**
Ve (bağlama edatı).

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

221. **u:**
Kaside 61
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Devr iderler bī-ḳarār olup cihānı rūz u şeb
Hep esīr-i tāb-ı rūyuñ āftāb u māhtāb

222. **u:**
Kaside 61
Mısra: **58**
Ve (bağlama edatı).

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

223. **u:**
Kaside 61
Mısra: **67**
Ve (bağlama edatı).

Kevkebüm menḥūs u baḫtum şūm idi bu ana dek
Ḫayra taḥvīl itdi luṭfuñ çekmez oldum ıżṭırāb

224. **u:**
Kaside 62
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳuṭb-ı devrān-ı felek ol reşk-i esnāf-ı melek
Ol cūd u luṭfı bī-dilek iḥsānı bī-saʿy ü ṭaleb

225. **u:**
Kaside 62
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

226. **u:**
Kaside 62
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

227. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

228. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **69**
Ve (bağlama edatı).

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

229. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Gūyā ki olur devāt u ḫāmeñ
Ṭabl u ʿalem-i sipāh-ı maʿnā

230. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Gülmīḫ-ı der-i ḥarīm-i fażluñ
Ḫūrşīd-beyān u māh-ı maʿnā

231. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 3

Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bez̠l-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

232. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

233. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar matbūʿ u şūḫ u dil-firīb
Kim gören cennet ṣanur bī-irtiyāb

234. **u:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Saʿādetle nice ṣayd u şikāra olmasun māʾil
Ḫalāṣ olmaz Hümālar gökde ceng-i şāh-bāzından

235. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Ve (bağlama edatı).

Eṭvārı pesendīde her aḥvāl u her işde
Himmetde ḫuṣūṣā reviş-i dād u dihişde

236. **u:**
Müfret 11
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

237. **u:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

238. **u:**
Müseddes 1
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ne ḥikmetdür bu kim dil olmayınca mest-i rüsvāyī
Taʿaḳḳul idemem ʿālemde her pinhān u peydāyı

239. **u:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

240. **u:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Kemāl u cāh u iḳbāl ile olsam ʿālemüñ şāhı
Çerāġ-ı ḫānem olsa āsmān-ı devletüñ māhı

241. **u:**
Nazm 3
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Olmazdı böyle ḥāli perīşān u ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başında sünbülüñ

242. **u:**
Nazm 4
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

243. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

244. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

245. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Ve (bağlama edatı).

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

246. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

247. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Sende n'eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

248. **u:**
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
Ve (bağlama edatı).

Saña ḥāşā beñzedem afyon u bengüñ neşvesin
Anlaruñ daḫi ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadım

249. **u:**
Tesdis 1
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Esīrüñ olalı biñ cān ile ey şāh-ı ḫūbānım
Ġamuñdan ḳalmamışdır dilde tāb u tende dermānım

250. **u:**
Tesdis 1
Mısra: **32**
Ve (bağlama edatı).

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

251. **u:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Esrār-ı lebüñ söylemeziz gerçi ḫamūşuz
Ammā ki ḫum-ı mey gibi pür-cūş u ḫurūşuz

252. **u:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

253. **u:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Sen bu rüsvālığı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

254. **u:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

255. **u:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

256. **u:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

N'ola gitdiyse ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u fikrimüz
Ġam degül nāçār isek ʿaşḳuñla nāçārız hele

257. **u:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Nigeh maḫmūr u ġamze mest-i nāz u nāz mestāne
N'ola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

258. **u:**
Kaside 1
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

Cān-ı ʿālem faḫr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olınca naʿt-gūy u naʿt-ḫᵛānıdur sözüm

259. **u:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

260. **u:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Ve (bağlama edatı).

Nice mīrās̱a girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc itmiş müheyyā luṭf-ı Yezdānī

261. **u:**
Kaside 12
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

262. **u:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyüm
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

263. **u:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

264. **u:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Ve (bağlama edatı).

Düşmen-i erbāb-ı dil bir nice ḫar-ṭabʿ u leʾīm
Kim sitemde her biri nāʾib-menāb-ı rūzgār

265. **u:**
Kaside 16
Mısra: **63**
Ve (bağlama edatı).

ʿUrfī-i Rūm Enverī-i ʿaṣr u Ḫāḳānī-i ʿahd
Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār

266. **u:**
Kaside 28
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āstānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

267. **u:**
Kaside 43
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

268. **u:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

269. **u:**
Kaside 54
Mısra: **89**
Ve (bağlama edatı).

El açup ṣıdḳ u niyāz ile duʿāya demidür
Eyle deryūze-i bāb-ı kerem-i Rabb-i mecīd

270. **u:**
Kaside 55
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

Ger mizāc-ı āba virse ḥıfẓ u ʿadli terbiyet
Kūre-i āteş-fürūz olurdı biñ yıl bir ḥabāb

271. **u:**
Rübai 5
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

272. **u:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Kime şekvā eylesün bī-çāre Nefʿī n'eylesün
Ġamzesi maḫmūr u çeşmi nīm-mest-i ḫāb-ı nāz

273. **u:**
Gazel 115
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Rūz-ı şumār u defter-i aʿmāle ḳāʾiliz
Ger derdimüz bilinse ḥisāb u kitāb ile

274. **u:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī çekerdi bār-ı belāñı ne ḥāl ise
Öldürdüñ ol faḳīri de nāz u ʿitāb ile

275. **u:**
Gazel 137
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Bir nigehle bildürür dünyāya luṭf u kahrını
Çeşmi sāḥir güyiyā siḥr-i mübīndür ġamzesi

276. **u:**
Kaside 21
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

uc:

1. **ucından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 114
Mısra: **7**
Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

2. **ucından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 14
Mısra: **15**
Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası // kılıcın ucu.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

3. **ucında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 3
Mısra: **32**
Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.

Nīzesidür o ḳalem cedvel-i taḳvīm-i ẓafer
Ki ʿadūnuñ aña surḫ olmış ucında ḳanı

4. **ucından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 9
Mısra: **115**
Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası

Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

5. **ucından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 28
Mısra: **74**
Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası

Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

uç:

1. **uçar:**-*ar*
Kaside 17
Mısra: **24**
Havada yol almak, havada gitmek.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

2. **uçduġı:**-*duġ, -ı*
Kaside 17
Mısra: **24**
Havada yol almak, havada gitmek.

Nice Ṣaçlı Ṭorı bir bāl-güşā ʿAnḳā kim
Bir ḳanadıyla uçar uçduġı dem bī-pervā

3. **uçardı:**-*ar, -dı*
Kaside 29
Mısra: **59**
Havada yol almak, havada gitmek.

Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bihzād

uçar:

1. **uçar:**
Kaside 18
Mısra: **21**
Uçucu, uçan.

Uçar ḳuşdur şitāb itdükce gūyā beñzer anuñçün
Kenār-ı dāmen-i bergüstvānı bāl-i ʿAnḳāya

uçmaġ:

1. **uçmaġa:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **13**
Cennet // uçmak, havalanmak.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı serāserle ne dem cilve-nümā

2. **uçmaġa:**-*a*
Kaside 39
Mısra: **67**
Cennet // uçmak, havalanmak.

Bāl açar uçmaġa mānend-i Burāḳ-ı cennet
İtseler şeklini bir levḥ-i ruḫāma taṣvīr

ʿūd:

1. ʿ**ūd:**
Kaside 4
Mısra: **79**
Öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ʿūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

2. ʿ**ūd:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç.

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

3. ʿ**ūdı:**-*ı*
Gazel 88
Mısra: **3**
Klâsik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

ufuk:

1. **ufuḳda:**-*da*
   Kaside 4
   Mısra: **97**
   Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi göründüğü yer.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

2. **ufuḳda:**-*da*
   Kaside 13
   Mısra: **11**
   Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi göründüğü yer.

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

uġra:

1. **uġrasa:**-*sa*
   Kaside 35
   Mısra: **53**
   Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Gird-bād-ı ġażabı uġrasa ger kuhsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl

2. **uġrasa:**-*sa*
   Kaside 44
   Mısra: **31**
   Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Uġrasa memleket-i Çīne eğer şerminden
Dilde ḥabs eyler idi nāfe dem-i būyāyı

3. **uġramaz:**-*maz*
   Kaside 4
   Mısra: **35**
   Bir yerin yanından, yakınından geçmek, ziyaret etmek // yaklaşmak.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

4. **uġrasa:**-*sa*
   Kaside 18
   Mısra: **62**
   Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak // Bir yerin yanından veya içinden geçmek.

Dönerdi gül kef-i ʿaṭṭāra lāle nāfe-i müşge
Ṣabā bir şemmesiyle uġrasa ger kūh u ṣaḥrāya

5. **uġraduġı:**-*duġ, -ı*
   Kaside 44
   Mısra: **30**
   Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Behre-yāb olsa ṣabā nükhet-i ḫulḳından ider
Ṭabla-i rīze-i müşk uġraduġı ṣaḥrāyı

6. **uġrar:**-*r*
   Kaside 52
   Mısra: **108**
   Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak // ziyaret etmek.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

ʿuḳāb:

1. ʿ**uḳāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **70**
   Kartal.

ʿAdli ger şāmil-i aḥvāl-i ṭuyūr olsa daḫi
Heves-i ṣayd-ı kebūterle per açmazdı ʿuḳāb

ʿuḳbā:

1. ʿ**uḳbādan:**-*dan*
   Gazel 14
   Mısra: **6**
   Ahiret, öbür dünya.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

ʿuḳde:

1. ʿ**uḳde:**
   Kaside 5
   Mısra: **61**
   Halli güç iş, çözülmesi zor mesele.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

ʿuḳde-güşā-yı aḥbāb:

1. ʿ**uḳde-güşā-yı aḥbāb:**
   Kaside 31
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Dostların müşküllerini halleden.

Taḳviyet-baḫş-ı ẓafer silsile-bend-i aʿdā
Himmet-āmūz-ı kerem ʿuḳde-güşā-yı aḥbāb

ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm:

1. ʿ**uḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **94**
   Kelime Tipi: -
   Hakimlerin / filozofların fikirlerinin karışık

düğümlerini çözen // anlaşılması güç meseleleri anlaşılır hâle getiren.

Ḳalemüm nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn
Suḫanum ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm

ʿukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm:

1. ʿ**ukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm:**
   Kaside 32
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Korkunun boynundaki kemendin düğümünü çözen.

Neşāṭ zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam
Ümīd ʿukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm

ʿuḳde-i ġam:

1. ʿ**uḳde-i ġam:**
   Gazel 130
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Keder düğümü.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

ʿuḳde-i reşk ü ḥased:

1. ʿ**uḳde-i reşk ü ḥased:**
   Kaside 54
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: -
   Kıskançlık ve çekememe düğümü.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

ʿuḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür:

1. ʿ**uḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür:**-*dür*
   Kaside 1
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sır ipucunun düğümü.

ʿUḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-mes̱ānīdür sözüm

ʿuḳūl:

1. ʿ**uḳūl:**
   Kaside 21
   Mısra: **12**
   Akıllar.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

ulaş:

1. **ulaşdı:**-*dı*
   Gazel 19
   Mısra: **11**
   Bitişmek, yapışmak, tutunmak.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

2. **ulaşdılar:**-*dılar*
   Kaside 16
   Mısra: **58**
   Uğraşmak, sataşmak.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

ʿulüvv-i ḳadrini:

1. ʿ**ulüvv-i ḳadrini:**-*i, -n, -i*
   Kaside 58
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Rütbenin yüceliği.

Ḫıdīv-i ṣadr-ı saʿādet ki farṭ-ı rifʿatden
ʿUlüvv-i ḳadrini farḳ eylemez felek gibi dūn

ʿulüvv-i şānı:

1. ʿ**ulüvv-i şānı:**-*ı*
   Kaside 3
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Şan yüceliği, yüksek şeref.

Bulsa erbāb-ı dili ḫāk ile yeksān eyler
Göstere tā ki edānīde ʿulüvv-i şānı

ʿulüvv-i şānına:

1. ʿ**ulüvv-i şānına:**-*ı, -n, -a*
   Kaside 32
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Şan yüceliği, yüksek şeref.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

ʿulüvv-i şevket ü şānı:

1. ʿ**ulüvv-i şevket ü şānı:**-*ı*
   Kaside 11
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Şöhretin ve haşmetin yüceliği.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

um:

1. **umarın:**-*ar, -ı, -n*
Kaside 60
Mısra: **67**
Ümit etmek, beklemek.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

2. **umar:**-*ar*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **3**
Ümit etmek, beklemek.

Āsmān himmet umar kevkebe-i ṭabʿumdan
ʿAḳl-ı küll ders oḳur endīşe-i derrākümden

3. **umarlar:**-*ar, -lar*
Gazel 17
Mısra: **6**
Ümit etmek, beklemek.

Ḍarb-ı seng-i ḥicr ile āyīne-i dil münkesir
Cām-ı vaṣluñdan umarlar ʿāşıḳ-ı ḫāṭır-şikest

ʿumde-i mīrān-ı suḫan olsam:

1. ʿ**umde-i mīrān-ı suḫan olsam:**-*sa, -m*
Kaside 60
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Şiir beylerinin (önde gelen şairlerin) reisi olmak.

Fetḥ idüp tīġ-ı zebānumla diyār-ı naẓmı
Olsam emrüñle senüñ ʿumde-i mīrān-ı suḫan

ʿummān:

1. ʿ**ummānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **60**
Çok büyük engin deniz, okyanus.

İderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

2. ʿ**ummānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **70**
Çok büyük engin deniz, okyanus.

Añsa iḥsānuñı ṭopraḳ ṣavurur başına kān
Görse keff-i keremüñ lerze ṭutar ʿummānı

3. ʿ**ummānı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **64**
Çok büyük engin deniz, okyanus.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

ʿumūm üzre:

1. ʿ**umūm üzre:**
Kaside 54
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Umumiyetle, genel olarak.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

umūr:

1. **umūr:**
Kaside 25
Mısra: **91**
İşler.

Devlete lāzım umūr oldı tamām illā hemān
Ḳaldı erbāb-ı ṭarīḳ-ı ʿilmi itmek intiḳād

2. **umūrunda:**-*u, -n, -da*
Kaside 39
Mısra: **21**
İşler.

Sen hemān cümle umūrunda ʿadālet eyle
Ġayriye müşkil olan saña olur emr-i yesīr

umūr-ı dehre:

1. **umūr-ı dehre:**
Kaside 53
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Dünya işleri.

ʿİtidāl istese ger ʿadli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḳ-ı gülzāra ḫalel

umūr-ı devletde:

1. **umūr-ı devletde:**-*de*
Kaside 30
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Devlet işleri.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

umūr-ı dīn ü devletde:

1. **umūr-ı dīn ü devletde:**-*de*
Kaside 34

Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet işleri.

Ne kār-ı müşkili düşse umūr-ı dīn ü devletde
Düşe maḳbūl-ı şāhenşāh-ı ʿālem saʿy-ı meşkūrı

2. **umūr-ı dīn ü devletde:**-*de*
Kaside 34
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet işleri.

O düstūr-ı Ariṣto-ʿaḳl u İskender-ṣalābet kim
Umūr-ı dīn ü devletde denilmez bezl-i maḳdūrı

umūr-ı salṭanatda:

1. **umūr-ı salṭanatda:**-*da*
Kaside 25
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Devlet işleri // devlet yönetimi.

Sen tamām aḥvāl-i dīn ü devlete virdüñ niẓām
Eyledüñ ḥaḳḳā umūr-ı salṭanatda ictihād

umūr-ı salṭanatdan:

1. **umūr-ı salṭanatdan:**-*dan*
Kaside 43
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Devlet işleri.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

umūr-ı şerʿ-i şerīfe:

1. **umūr-ı şerʿ-i şerīfe:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
İslam şeriatının işleri.

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

ʿunṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i İṣfahānīdür:

1. **ʿunṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i İṣfahānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kemâl-i İsfehânî'nin ruhunun unsuru/bir parçası.

Ḫāk-i pāyum sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı Kemāl-i Iṣfahānīdür sözüm

unut:

1. **unudur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **25**
(Bir kimse veya şeyi) artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

2. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Tesdis 1
Mısra: **28**
(Bir kimse veya şeyi) artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

3. **unuturdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 51
Mısra: **26**
(Bildiği, öğrendiği bir şey) aklında kalmamak, iradesi dışında hatırından çıkmak.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

unutdur:

1. **unutdurur:**-*u, -r*
Kaside 21
Mısra: **26**
Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

Cihān-sitān-ı bahādır ki ṭarz-ı peykārı
Unutdurur reviş-i rezm-i Rüstem ü Sāmı

2. **unutdurur:**-*u, -r*
Kaside 45
Mısra: **2**
Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

ʿunvān:

1. **ʿunvānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **84**
Şan, şöhret.

İlṭifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

ʿunvān-ı berāt-ı cāh-ı maʿnā:

1. ʿ**unvān-ı berāt-ı cāh-ı maʿnā:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mana makamı fermanının unvanı.

Taʿbīr-i bülend-i şāh-beytüñ
ʿUnvān-ı berāt-ı cāh-ı maʿnā

ʿunvān-ı suḫan:

1. ʿ**unvān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Suhan başlığı (suhan kelimesini kitap, şiir vs. başlığı yapmak).

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

ur:

1. **urur:**-*u, -r*
Gazel 125
Mısra: **11**
Saplamak, vurmak.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

2. **urur:**-*u, -r*
Kaside 3
Mısra: **54**
Vurmak.

Dem-i cevlānda ki pāyını ider gāhī ḫam
Gūy-ı ḫurşīd-i cihān-tāba urur çevgānı

3. **ururdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 3
Mısra: **36**
Vurmak, hedefi vurmak.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

4. **urur:**-*u, -r*
Gazel 84
Mısra: **4**
Vurmak, çarpmak.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

5. **urduḳca:**-*duḳca*
Kaside 13
Mısra: **45**
Vurmak, tesir etmek.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

ʿUrfī:

1. ʿ**Ūrfī:**
Gazel 85
Mısra: **13**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

2. ʿ**Urfīden:**-*den*
Gazel 108
Mısra: **13**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

3. ʿ**Urfī:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

4. ʿ**Urfīye:**-*y, -e*
Kaside 19
Mısra: **72**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Nezāketde metānetde kelāmum beñzemez aṣlā
Ne ʿUrfīye ne Ḫāḳānīye bu bir ṭarz-ı āḫerdür

5. ʿ**Urfīden:**-*den*
Kaside 57
Mısra: **13**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāk u Şīrāz

6. ʿ**Urfī:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Urfī-i Şirazî, Meşhur İranlı şair (1556-1591).

Āb-rūy-ı şuʿarā Şerʿī-i Baġdādī kim
Münḥaṣırdır aña ʿUrfī gibi īcād-ı suḫan

ʿUrfī-i Rūm:

1. ʿ**Urfī-i Rūm:**
Kaside 16
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun Urfi'si // Nef'î.

ʿUrfī-i Rūm Enverī-i ʿaṣr u Ḫāḳānī-i ʿahd
Feyzī-i muʿciz-dem-i vaḥy-iktisāb-ı rūzgār

2. ʿ**Urfī-i Rūm:**
Kaside 50
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun Urfi'si // Nef'î.

ʿUrfī-i Rūm idügüm cümle iderler teslīm
Görseler ger bu ḳaṣīdem büleġā-yı Aʿcām

urıl:

1. **urılur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **53**
Vurulmak, takılmak, giydirilmek.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

ʿ**uryān:**

1. ʿ**uryānı:**-*ı*
Kaside 30
Mısra: **78**
Çıplak // maddi varlığı olmayan.

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

2. ʿ**uryān:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Çıplak // kılıcın çıplak olması (kınından çıkmış kılıç).

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

uşan:

1. **uşandım:**-*dı, -m*
Müfret 13
Mısra: **2**
Bıkmak, bezmek.

Nice bir kīn ile tīġ-i zebāne dil cilā virsün
Uşandım rūzgāra sögmeden Allah belā virsün

uṣlan:

1. **uṣlanmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 86
Mısra: **14**
Akıllanmak, aklı başına gelmek.

Nefʿī gibi esīr-i cünūn-ı muḥabbetiz
Uṣlanmasa n'ola dil-i dīvānemüz bizüm

usṭurlāb:

1. **usṭurlāb:**
Kaside 31
Mısra: **30**
Yıldızların uzaklıklarını ölçmeye yarayan alet.

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

usṭurlāb idüp:

1. **usṭurlāb idüp:**-*üp*
Kaside 52
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Usturlap yapmak, yükseklik ölçmede kullanmak.

İrtifāʿın almaġa olmış mühendis çarḫ aña
Mihri usṭurlāb idüp ḳılmış şuʿāʿın rīsmān

uṣūl:

1. **uṣūl:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Takip edilmesi gereken ve alışılmış olan davranış tarzı, âdet, kaide // Klâsik Türk müziğinde belirli düzümler ve kalıplarla sınırlanmış ritmik bütünlüğe verilen isim.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder:

1. **uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder:**
Kaside 19
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
(Anasır-ı erbaa ve) dokuz kat göğü meydana getiren unsurların düzeni..

Sebeb tā iʿtidāl-i ṭabʿ u terkīb-i mevālīde
Uṣūl-i müfredāt-ı nüh- peder hem çār- māderdür

uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı:

1. **uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Ferhar putlarının/güzellerinin süsü olan eda, cilve usulü.

Tamām gösterür itdükce nāz ile cilve
Uṣūl-i ṭarz-ı bütān-ı ṭırāz-ı Ferḫārı

ʿuşşāḳ:

1. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Gazel 6
Mısra: **9**
Âşıklar.

ʿUşşāḳı niçün ḳırmaz ġamzeñ ne ṭurur bilmem
Keskin mi degül tīġı mestāne degül mi yā

2. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 16
Mısra: **3**
Âşıklar.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

3. ʿ**uşşāḳ:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Âşıklar.

ʿUşşāḳ ile ṭolsun dir iseñ kūy-ı maḥabbet
Gösterme raḳīb olmayana rūy-ı maḥabbet

4. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Gazel 22
Mısra: **5**
Âşıklar.

ʿUşşāḳı esīr itmek ise ʿādet-i ġamze
Ḫūbānı şikār eylemedür ḫūy-ı maḥabbet

5. ʿ**uşşāḳuñ:**-*uñ*
Gazel 32
Mısra: **5**
Âşıklar.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

6. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Gazel 59
Mısra: **1**
Âşıklar.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

7. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **2**
Âşıklar.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

8. ʿ**uşşāḳuñ:**-*uñ*
Gazel 108
Mısra: **3**
Âşıklar.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

9. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Gazel 113
Mısra: **5**
Âşıklar.

ʿUşşāḳı ḳosa her nigehi ḫavf u recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

10. ʿ**uşşāḳ:**
Gazel 126
Mısra: **11**
Âşıklar.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

11. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **40**
Âşıklar.

Çekdükce çeşmi ḫışm ile şemşīr-i ġamzesin
ʿUşşāḳa dehşet-i ġażab-ı Ḳahramān virür

12. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **9**
Âşıklar.

Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

13. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **20**
Âşıklar.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

14. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Kaside 62
Mısra: **2**
Âşıklar.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿis̱-i şūr u şeġab

15. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Kaside 33
Mısra: **30**
Âşıklar.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

ʿuşşāḳ-ı dil-figāra:

1. ʿ**uşşāḳ-ı dil-figāra:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüreği yaralı âşıklar.

Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküp ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

ʿuşşāḳ-ı girişme:

1. ʿ**uşşāḳ-ı girişme:**
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın âşıkları, sevgilinin yan bakışına tutkun olanlar.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

ʿuşşāḳ-ı şeydā:

1. ʿ**uşşāḳ-ı şeydā:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çılgın, deli divane âşıklar.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

ʿuşşāḳ-ı şeydālar:

1. ʿ**uşşāḳ-ı şeydālar:**-*lar*
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çılgın, deli divane âşıklar.

Gāhī gülşende ṣalınsañ serv-i raʿnālar gibi
Hū çeker bülbülleri ʿuşşāḳ-ı şeydālar gibi

ʿuşşāḳ-ı zār:

1. ʿ**uşşāḳ-ı zār:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen âşıklar.

Ġam-ı ʿaşḳuñ ki hep şekvā ider ʿuşşāḳ-ı zār andan
O dilden ḥaẓẓ ider hem dil daḫi bī-iḫtiyār andan

ʿuşşāḳ-ı zāra:

1. ʿ**uşşāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen âşıklar.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

ʿuṭārid-ḳalem:

1. ʿ**uṭārid-ḳalem:**
Kaside 50
Mısra: **45**
Utarit kalemli // kitabeti, kalemi kuvvetli.

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

uy:

1. **uydı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **11**
Kapılmak, bağlanmak.

Dil ġamzeñ ile ṭurraña pek uydı ulaşdı
Ḥaḳ ṣaḳlaya kim olmaya maġżūb-ı maḥabbet

2. **uymaz:**-*maz*
Gazel 108
Mısra: **4**
Ölçüleri ve nicelikleri denk gelmek, tam gelmek, uygun olmak.

Feryādı müʾes̱s̱irdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

3. **uy:**
Kaside 15
Mısra: **22**
Ayak uydurmak, riayet etmek.

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

4. **uydılar:**-*dılar*
Kaside 16
Mısra: **58**
Kıskanmak, haset etmek.

Dergehüñde bir dilim nānı baña çok gördiler
Uydılar ulaşdılar birḳaç kilāb-ı rūzgār

5. **uymaz:**-*maz*
Kaside 22
Mısra: **70**
Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutabık olmak.

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

6. **uysa:**-*sa*
Kaside 24
Mısra: **84**
Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutabık olmak.

Her ne ḥāl ise müdārāya olurdum rāżı
Uysa birbirine evżāʿ-ı perīşān-ı felek

7. **uymaz:**-*maz*
Gazel 75
Mısra: **6**
Kapılmak, uyum sağlamak.

Uymaz ehl-i çemen hevāña senüñ
Ḳatı şūrīde-dilsin ey bülbül

uyan:

1. **uyandı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **7**
Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakikati görmek, gözü açılmak.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

2. **uyansa:**-*sa*
Gazel 52
Mısra: **1**
Açılmak (baht bağlamında).

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

uyar:

1. **uyarur:**-*u, -r*
Gazel 86
Mısra: **6**
(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

Biz n'eyleriz çerāġı şeb-i hecr-i yārda
Biñ şemʿ uyarur āh ile pervānemüz bizüm

2. **uyardı:**-*dı*
Gazel 142
Mısra: **6**
(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

3. **uyardı:**-*dı*
Gazel 143
Mısra: **4**
(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

4. **uyarur:**-*u, -r*
Kaside 30
Mısra: **44**
(Işık için) yakmak, ateş ile tutuşturup ışık yaymasını sağlamak.

O şeh-süvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

uyu:

1. **uyur:**-*r*
Kaside 5
Mısra: **50**
Uyku hâlinde olmak.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

2. **uyurdı:**-*r, -dı*
Kaside 50
Mısra: **65**
Uyku hâlinde olmak.

Ser-te-ser sāye-i ʿadlinde uyurdı ʿālem
Ṣıyt-ı iclāli ḳosa çeşm-i kevākibde menām

3. **uyurken:**-*r, -ken*
Müfret 8
Mısra: **1**
Uyku hâlinde olmak.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

4. **uyusa:**-*sa*
Kaside 31
Mısra: **63**
Durgun kalmak, olduğu gibi durmak, bir ilerleme göstermemek.

Uyusa fitnesi devrinde n'ola her mülküñ
İtmede çarḫ o ḳadar aña müheyyā esbāb

5. **uyudı:**-*dı*
Kaside 40
Mısra: **15**
Durgun kalmak, olduğu gibi durmak, bir ilerleme göstermemek.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

uzak:

1. **uzaḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **17**
Yakın olmayan, mesafeli.

Atmadı böyle bir uzaḳ menzil
Daḫi bir pehlevān-ı ser-efrāz

uzat:

1. **uzatsa:***-sa*
Gazel 89
Mısra: **7**
Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

2. **uzatma:***-ma*
Kaside 23
Mısra: **83**
Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

3. **uzatma:***-ma*
Kaside 30
Mısra: **123**
Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānı

4. **uzatma:***-ma*
Kaside 45
Mısra: **90**
Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Ḳaṣīde ġāyete irdi uzatma güftārı

2.2.25. Ü

ü:

1. **ü:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Sen büti deyre gelür diyüben ey rūḥ-ı revān
Cānların ḳıldı ṣanemler der ü dīvāra fedā

2. **ü:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Aġyāra neden tā bu ḳadar ruḫṣat ü temkīn
Ādem midür ol ḫar ki ola bir ḳurı ḳāleb

3. **ü:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Cez̠be-i ḥüsne nice ṭāḳat getürsün ehl-i ʿaşḳ
Bir nigāh-ı germe döymez biñ cihān ṣabr ü şekīb

4. **ü:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

5. **ü:**
Gazel 16
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

6. **ü:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Baḳmaz oldı kāmil ü dānāya Nefʿī çarḫ-ı dūn
Ḫalḳ-ı ʿālem māʾil ancaḳ cāhil ü nādāna hep

7. **ü:**
Gazel 20
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Rüsvā-yı dü-kevn itdi beni ol ḳad ü ḳāmet
Şimden girü ne bīm ü ne pervā-yı ḳıyāmet

8. **ü:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

N’ola bu demde ʿāşıḳ mest ü dil-ber mey-perest olsa
Bu bir demdür ki hep şāh u gedāyı kāmrān eyler

9. **ü:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

10. **ü:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

11. **ü:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Seni ḥüsn ile ġāyet bī-naẓīr ü bī-bedel dirler
Ne dirlerse seniñ ḥaḳḳıñda sulṭānım güzel dirler

12. **ü:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Dense ne ʿaceb ṭabʿumuza baḥr-ı maʿānī
Ṣahbā gibi pür-ḥālet ü cürʿa gibi pestiz

13. **ü:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Olsaḳ n'ola Nefʿī gibi rüsvā-yı dü-ʿālem
Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem bāde-perestiz

14. **ü:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

15. **ü:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

16. **ü:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī gibi tāʾib degülüz dil-ber ü meyden
Biz añlar ile leb-be-leb ü dūş-be-dūşuz

17. **ü:**
Gazel 60
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).
Sāḥir degül şāʿiriz ammā söze gelsek
Nefʿī gibi muʿciz-dem ü pākīze-edāyız

18. **ü:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

ʿĀşıḳ-ı yek-reng ü rindān-ı güşāde-meşrebiz
Bezm-i ḫāṣ-ı vaḥdete hem bāde hem peymāneyiz

19. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

20. **ü:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

21. **ü:**
Gazel 87
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Baḳup geh sīne-i cānāne geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i dīvāne berr ü baḥre sulṭān olduġın görsem

22. **ü:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

23. **ü:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̱er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

24. **ü:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

ʿĀşıḳa ṭaʿn itmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

25. **ü:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

26. **ü:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

27. **ü:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

28. **ü:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

29. **ü:**
Gazel 119
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

30. **ü:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

31. **ü:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

32. **ü:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

33. **ü:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Gündüzin bir mihr ü şeb bir māhdur eglencesi
Ögünürse çarḫ ögünsün ṭāliʿ-i fīrūz ile

34. **ü:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

35. **ü:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Lāle sāḳī ġoncalar ser-mest ü nergis pür-ḫumār
Cām-ı mey nūş itmek ancaḳ mā-ḥaṣal nev-rūzda

36. **ü:**
Gazel 134
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Şeh Murād Ḫān kim dil ü dest-i kerīmi dem-be-dem
Dürr ü gevher beẕl ider dünyāya deryālar gibi

37. **ü:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

38. **ü:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

39. **ü:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

40. **ü:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

41. **u:**
Gazel 143
Mısra: **18**
Ve (bağlama edatı).

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

42. **ü:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

43. **ü:**
Kaside 1
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

44. **ü:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki maʿnā-yı laṭīf ü lafẓ-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dil-ārā dāstānıdur sözüm

45. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözüñüñ mükremidür
"Ene efṣaḥ" ḫaberi muʿciz-i nuṭḳ-ı demidür

46. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **24**
Ve (bağlama edatı).

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

47. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **24**
Ve (bağlama edatı).

Feyż-i istiʿdād-ı ẕātuñ gör kim itmiş tā ezel
Ceẕbesi ḫurşīd ü māh ü āsmānı Mevlevī

48. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Maʿdelet-pīşe ḫudāvend-i serīr-i ḥaşmet
İftiḫār-ı kerem ü himmet-i ʿālī-şānī

49. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Ḥāris-i memleket ü dīn ü medār-ı İslām
Maẓhar-ı mekremet ü mevhibet-i Sübḥānī

50. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

ʿAḳl-ı küll derk idemez rifʿat-i ḳadrini meger
Nerdübān eyleye nüh çarḫ ü çehār erkānı

51. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i devletinüñ fehm ü ḫired meftūnı
Ṣūret-i himmetinüñ luṭf u kerem ḥayrānı

52. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **49**
Ve (bağlama edatı).

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

53. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

54. **ü:**
Kaside 3
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

55. **ü:**
Kaside 4
Mısra: **50**
Ve (bağlama edatı).

Ol şeh ki şemʿ-i bārgehi dūd u şuʿleden
Leyl ü nehāra ḫilʿat-i nūr u duḫān virür

56. **ü:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Ve (bağlama edatı).

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

57. **ü:**
Kaside 5
Mısra: **75**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

58. **ü:**
Kaside 5
Mısra: **97**
Ve (bağlama edatı).

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

59. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

60. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

61. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

62. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Dest ü ṭabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

63. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

64. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesüñ miḳdārını ednā mıdur aʿlā mıdur

65. **ü:**
Kaside 7
Mısra: **86**
Ve (bağlama edatı).

ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur itse
Emn ü āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

66. **ü:**
Kaside 8
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

67. **ü:**
Kaside 8
Mısra: **49**
Ve (bağlama edatı).

ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāh-bāz
Birbirini āşyānında gelür mihmān bulur

68. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

69. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

70. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

71. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

72. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).

Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḫazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerāndur

73. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Ve (bağlama edatı).

Bir dem mey ü maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

74. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

75. **ü:**
Kaside 10
Mısra: **121**
Ve (bağlama edatı).

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

76. **ü:**
Kaside 10
Mısra: **124**
Ve (bağlama edatı).

Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i Ḫāver ü geh bāḫter eyler

77. **ü:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Ve (bağlama edatı).

Sikender gibi ṭālib fetḥ-i heft iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

78. **ü:**
Kaside 11
Mısra: **73**
Ve (bağlama edatı).

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

79. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldırınca ḫāke düşdi tāc u destārı

80. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Ve (bağlama edatı).

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

81. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

82. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **61**
Ve (bağlama edatı).

ʿAlī-rezm ü Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOs̱mān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūn-bārı

83. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

84. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

85. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

86. **ü:**
Kaside 13
Mısra: **80**
Ve (bağlama edatı).

Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

87. **ü:**
Kaside 14
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

88. **ü:**
Kaside 14
Mısra: **74**
Ve (bağlama edatı).

Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

89. **ü:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Ve (bağlama edatı).

Her ne dirsem İsm-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

90. **ü:**
Kaside 14
Mısra: **126**
Ve (bağlama edatı).

Ḥaḳḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn ü devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

91. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

92. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf et açıl sen daḫi gül ey serv- ḳadd ü ġonca-fem

93. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Ve (bağlama edatı).

Ḳānūn-ı devr-i dāʾime uy sen de mey ṣun dem-be-dem
Bu dürd ü bu ṣāfī deme dönsün piyāle ġam yeme

94. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Ve (bağlama edatı).

Ol āftāb-ı salṭanat ol şehsüvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḫātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

95. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Sulṭān Murād-ı kāmrān efser-dih ü kişver-sitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

96. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Ve (bağlama edatı).

Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ʿİsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

97. **ü:**
Kaside 15
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Tā kim cihān maʿmūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

98. **ü:**
Kaside 16
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Şükr kim bī-minnet ü bī-ıżṭırāb-ı rūzgār
ʿİzzet ü rifʿatle oldum kāmyāb-ı rūzgār

99. **ü:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

100. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoḫsa ʿālemde bulunmaz daḫi misl ü hemtā

101. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **124**
Ve (bağlama edatı).

Biri derbānı olurdı biri mīrāḫūrı
Gelseler ʿāleme devrinde Peşeng ü Dārā

102. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Ve (bağlama edatı).

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

103. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Ve (bağlama edatı).

Beñzemez bunlara ol ṭurfadur anuñ ṭarzı
Reviş ü cünbişi ser-tā-be-ḳadem nev-peydā

104. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **164**
Ve (bağlama edatı).

Söz tamām oldı güzāfı ḳoyalum ey Nefʿī
İdelüm devlet ü iḳbāline ṣıdḳ ile duʿā

105. **ü:**
Kaside 18
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

106. **ü:**
Kaside 18
Mısra: **53**
Ve (bağlama edatı).

O şāhenşāh-ı ḫurşīd-efser ü Cemşīd-meşreb kim
Neşāṭ-ı luṭfı ġālibdür ṣafāda keyf-i ṣahbāya

107. **ü:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Mübārek eyleye Allāh Teʿālā ʿömr ü devletle
Ḳudūm-ı ḥażret-i şeh-zāde-i ẕī-şānı dünyāya

108. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

O cān-ı ʿālem ü bu rūḥ-ı s̱ānīdür leṭāfetde
Berāberdür biribirine anuñçün birāderdür

109. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Ve (bağlama edatı).

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

110. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

Ḫudāvend-i zamān kim pādişāhān-ı cihān aña
Kemīne bende-i fermān-ber ü dīrīne çākerdür

111. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Ve (bağlama edatı).

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

112. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Ve (bağlama edatı).

Ḫıdīv-i pür-hüner Sulṭān Murād ol şāh-ı dīn-perver
Ki hem ehl-i dil ü hem ḫoş-nüvīs ü hem suḫanverdür

113. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Riyāż-ı ḫulḳıdur ol ġayret-i gülzār-i firdevsi
Ki āb u ḫāk ü eşcārı gül-āb u ʿūd u ʿanberdür

114. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

115. **ü:**
Kaside 19
Mısra: **67**
Ve (bağlama edatı).

Ġıdā-yı rūḥdur endīşe-i medhüñ dil ü ṭabʿa
İkisi de s̱enānı itmede nā-çār u mużṭardur

116. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

117. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Firişte-ḫūy u meh-rūy u sebük-rūḥ u girān-temkīn
Mülāyim- ṭabʿ u ḫoş-ẕāt ü suḫandān u suḫan-perver

118. **ü:**
Kaside 20

Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

119. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

120. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

121. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i bezle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

122. **ü:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi müteḥayyir ʿuḳūl u evhāmı

123. **ü:**
Kaside 21
Mısra: **14**
Ve (bağlama edatı).

Mübārek ola saʿādetle şāh-ı devrāna
Bu iştihār-ı bülend ü bu rütbe-i sāmī

124. **ü:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Ve (bağlama edatı).

O nerre-şīr-i dilīr ü dil-āver-i ʿālem
Ki ḳıldı burc-ı esed ḫānedān-ı islāmı

125. **ü:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḥcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Başra vü Baġdād u Ahvāzı

126. **ü:**
Kaside 22
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

O sulṭān-ı ʿaẓīmüʿl-ḳadr ü ḫāḳān-ı bülend-efser
Ki lāyıḳdur ne deñlü rūzgār eylerse iʿzāzı

127. **ü:**
Kaside 22
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

128. **ü:**
Kaside 22
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Cihān-pīrā şehenşāhā Ḫıdīvā Ḫusrevā şāhā
Eyā şāhān-ı dehrüñ şevket ü şān ile mümtāzı

129. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

130. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

131. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

132. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Hem bende-i dergāhuñ olurlarsa sezādur
İskender ü Behrām u Cem ü ḳayṣer-i ʿālem

133. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Gerdān ola āsāyiş içün ʿāleme tā kim
Çarḫ-ı felek ü mihr ü meh ü aḫter-i ʿālem

134. **ü:**
Kaside 24
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Maʿnī-i āyet-i iḥsān-ı Ḫudā-yı müteʿāl
Ṣūret-i āyīne-i ṣāf-dil ü cān-ı felek

135. **ü:**
Kaside 24
Mısra: **59**
Ve (bağlama edatı).

Şevket ü şānı o ġāyetde ki seyr itmek içün
Reh-güẕārında ḳalur dīde-i ḥayrān-ı felek

136. **ü:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

137. **ü:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Reşk iderler dil ü dest-i kerem ü dānişine
Baḥr-ı dür-pāş-ı zemīn mihr-i zer-efşān-ı felek

138. **ü:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Devlet ü iḳbāl ile dārü’s-selām olsun saña
Gerçi olmış bir zamān ecdāduña dārü’l-cihād

139. **ü:**
Kaside 25
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Düşdi gerçi ḫavf-ı tīġuñla ḳulūba tefriḳa
İtdi ammā dīn ü devlet birbiriyle ittiḥād

140. **ü:**
Kaside 25
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Aña da kāfīdür ednā iltifāt-ı himmetüñ
Ne murād eyler ki olmaz sendeki rüşd ü sedād

141. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Ḳahramān-ṣavlet ü Yūsuf-ṣūret
Bü’l-ʿaceb ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ʿalīm

142. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Böyle şāhenşeh-i mümtāz olmaz
Meclis ü maʿrekede mis̱li ʿadīm

143. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **59**
Ve (bağlama edatı).

Ġarazı memlekete emn ü emān
ʿĀdeti leşkere beẕl-i zer ü sīm

144. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Ve (bağlama edatı).

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

145. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **104**
Ve (bağlama edatı).

Olasın bāġ-ı cihānda dāʾim
Gül gibi ḫurrem ü ḫandān u besīm

146. **ü:**
Kaside 26
Mısra: **108**
Ve (bağlama edatı).

Mesned-i salṭanat-ı ʿālemde
Olasın devlet ü ʿizzetle muḳīm

147. **ü:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Ve (bağlama edatı).

Teʿāla’llāh ne çāpük-raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ ü bād anuñla idemez sürʿatde daʿvāyı

148. **ü:**
Kaside 27
Mısra: **91**
Ve (bağlama edatı).

Añarlar seyr idenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmım
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

149. **ü:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Ve (bağlama edatı).

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

150. **ü:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Ve (bağlama edatı).

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

151. **ü:**
Kaside 28
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān tīr ü ġamze nā-mihribān olur

152. **ü:**
Kaside 28
Mısra: **111**
Ve (bağlama edatı).

Taḥrīr-i medḥ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ
Naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur

153. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

154. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭāliʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-ẕāt u sütūde-ṣıfāt u pāk-nihād

155. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **56**
Ve (bağlama edatı).

O reh-neverd-i sebük-rev ki gelse reftāra
Ne ṣāʿiḳa erişür gerdine ne berḳ ü ne bād

156. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **99**
Ve (bağlama edatı).

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

157. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **102**
Ve (bağlama edatı).

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

158. **ü:**
Kaside 31
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Döndi ḫākister-i pür-aḫkere rīk-i ʿummān
Aḫkeri gevher ü tennūr-ı pür-āteş gird-āb

159. **ü:**
Kaside 31
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

160 **ü:**
Kaside 31
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Bir ola s̱ābit ü seyyār ü müneccimler ele
Ḥükm içün daḫi ne taḳvīm ala ne usṭurlāb

161. **ü:**
Kaside 32
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

162. **ü:**
Kaside 32
Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Ḳosam o ḫidmeti bir dem ḥużūr-ı ṭabʿum içün
Olur o demde dil ü cān esīr-i renc-i elīm

163. **ü:**
Kaside 32
Mısra: **82**
Ve (bağlama edatı).

Kemāl-i naḳş-ı hünerdür o gūne fikr anuñ
İder taḫayyüli mażmūnı süst ü naẓmı saḳīm

164. **ü:**
Kaside 32

Mısra: **90**
Ve (bağlama edatı).

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

165. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **39**
Ve (bağlama edatı).

ʿArş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Pāşā
Ki der-i devletidür ḳıble-i cāh u iclāl

166. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

167. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **63**
Ve (bağlama edatı).

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

168. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

İremez gerdine sürʿatde Burāḳ-ı cennet
Berḳ-i ḫāṭifden ola aña meger kim per ü bāl

169. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar çāpük ü nāzük hareḳet eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılur eşkāl

170. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **91**
Ve (bağlama edatı).

N’eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetime
Ḫarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl

171. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl

172. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Cürre şāhīn Hümā ṣayd-ı ḫayālim ki benüm
Feyż-i tevfīḳ-i İlāhīdür aña şehper ü bāl

173. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **115**
Ve (bağlama edatı).

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

174. **ü:**
Kaside 35
Mısra: **126**
Ve (bağlama edatı).

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

175. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

176. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

177. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **63**
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

178. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

179. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaṣṣıl-ı māl
Biri birinden aḫass ü müzevvir ü aẓlem

180. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

181. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

Ṣaf-der-i ṣadr-nişīn āṣaf-ı ʿālī-meşreb
Meclis-efrūz-ı Cem ü maʿreke-perdāz Peşeng

182. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **33**
Ve (bağlama edatı).

Bulsa ger terbiyet-i maʿdeletin āteş ü āb
Bir olur ṭabʿ-ı semenderle mizāc-ı ḫarçeng

183. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **51**
Ve (bağlama edatı).

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

184. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Ḥarekātı o ḳadar muʿtedil ü nāzük kim
Eblāḳ-çarḫ aña nisbet görinür kec-rev ü leng

185. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **56**
Ve (bağlama edatı).

Dāverā dād-penāh āṣaf-ı ʿālī-güherā
Ey cihān-dāver ü Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng

186. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

187. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

188. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

189. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **25**
Ve (bağlama edatı).

Ḥüseyn-ism ü ʿAlī-sīret ḫıdīv-i ʿālem-ārā kim
Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihāna sūr olur mātem

190. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **55**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sürʿatle deryādan
Nesīmāsā güẕār eylerse pāyına ṭoḳunmaz nem

191. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Kimi ṭāvūs-ı raʿnā der kimi perrende ejderhā
İdince gāhi pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem

192. **ü:**
Kaside 39
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Ġulġul-i kūs-ı ẓafer ṭutdı cihānı o ḳadar
Cünd-i ervāḥ ü melek birbirin itdi tebşīr

193. **ü:**
Kaside 39
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Es̱er-i ʿadl ü mükāfāt-ı ʿadāletdür bu
Bu ḳadar ancaḳ olur ḥaḳ bu ki ḥükm-i teʾs̱īr

194. **ü:**
Kaside 39
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Ṣadr-ı Pervīz-ḥaşem Ḥażret-i Ḫusrev Pāşā
Ki ṣalābetde bulunmaz aña mānend ü naẓīr

195. **ü:**
Kaside 40
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Suḫanüm siḥr-i mübīn ü ḳalemüm çūp-ı Kelīm
Nefesüm maġz-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

196. **ü:**
Kaside 40
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

197. **ü:**
Kaside 41
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

198. **ü:**
Kaside 41
Mısra: **93**
Ve (bağlama edatı).

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

199. **ü:**
Kaside 41
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

200. **ü:**
Kaside 41
Mısra: **109**
Ve (bağlama edatı).

Bu şekl ü bu endām ile dünyāyı begenmez
Ṭurfa-ḫar-ı bī-hūde-i ḫod-rāy-ı zamāne

201. **ü:**
Kaside 43
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

202. **ü:**
Kaside 43
Mısra: **67**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

203. **ü:**
Kaside 43
Mısra: **83**
Ve (bağlama edatı).

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

204. **ü:**
Kaside 44
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Başla ṣıdḳ ile duʿā itmege Nefʿī nice bir
Daʿvī-i maʿrifet ü lāf-ı suḫan-pīrāyī

205. **ü:**
Kaside 45
Mısra: **91**
Ve (bağlama edatı).

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

206. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

207. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Dāʾimā ḫurrem ü şād-āb u müferriḥ çemeni
Ṭutsa nergisleri elde n'ola cām-ı zerrīn

208. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Dāmen-i çarḫı muʿaṭṭar ider esdükce nesīm
Nükhet-i yāsemen ü sünbül ü būy-ı nesrīn

209. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Fikri maʿḳūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

210. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **53**
Ve (bağlama edatı).

Ol ḳadar ʿāḳıl u dānā-dil ü dānişver kim
Fitne-i ʿālemi maʿḳūl ile eyler teskīn

211. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

Ġam degül kām-revā olmaz isem ʿālemde
Rūzgāruñ tek olaydım şer ü şūrından emīn

212. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

213. **ü:**
Kaside 46
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Tā ki maʿmūr ola bu köhne sarāy-ı ʿālem
Tā ki devr ide felekde meh ü mihr ü pervīn

214. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek ḫaṭṭ-ı dil-ārādur

215. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Ve (bağlama edatı).

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

216. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **100**
Ve (bağlama edatı).

Seni medḥ itmesün yā n’eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

217. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).

Şecāʿat sende himmet sende ʿilm ü maʿrifet sende
Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pākuñ hep birbirinden aʿlādur

218. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **117**
Ve (bağlama edatı).

Degül levḥ-i żamīr ü güft ü gūy-ı ḥikmet-āmīzüm
Sṭurlāb-ı Ebū Maʿşer Şifā-yı İbn-i Sīnādur

219. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Ve (bağlama edatı).

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

220. **ü:**
Kaside 47
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Cihān-ı cūd u himmetdür ʿaceb mi baḥr ü kān olsa
Dil ü desti ki dāʾim luṭf u iḥsāna müheyyādur

221. **ü:**
Kaside 48
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Saḫī ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

222. **ü:**
Kaside 48
Mısra: **90**
Ve (bağlama edatı).

Döne dāʾim murādı üzre devrān
Ola devlet nedīm ü baḫt hem-dem

223. **ü:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

224. **ü:**
Kaside 49
Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

225. **ü:**
Kaside 49

Mısra: **110**
Ve (bağlama edatı).

Bula bāġ-ı murāduñ gülbün-i iḳbāl ile revnaḳ
Ola cāh ü sürūr ü emn ü rāḥat çār dīvārı

226. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

227. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **45**
Ve (bağlama edatı).

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

228. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

229. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Müşterī-reʾy ü ʿuṭārid-ḳalem ü mihr-ās̱ār
ʿArş-temkīn ü ḳażā-temşiyet ü çarḫ-aḥkām

230. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Devr-i cūduñda görür ḥālini baḥr ü kānuñ
Aġlayup aña saçar eşk-i firāvānı ġamām

231. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **119**
Ve (bağlama edatı).

Olmasa seyr ü s̱ebāt añları temyīze sebeb
ʿAḳs-i ḫāmeyle süṭūrı idemez farḳ evhām

232. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **129**
Ve (bağlama edatı).

Ḥāfıẓ u İbn-i Yemīnim ġazel ü ḳıtʿada ger
Söylesem belki rubāʿīde olurdum Ḫayyām

233. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **145**
Ve (bağlama edatı).

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

234. **ü:**
Kaside 50
Mısra: **146**
Ve (bağlama edatı).

Eb ü ceddiyle tefāḫür iden ebced-ḫᵛānuñ
Ehl olan redd ü ḳabūline verür mi aḥkām

235. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **12**
Ve (bağlama edatı).

Sanki bir dil-ber-i ferruḫ-ruḫ ü meh-ṭalʿatdür
Gicesi aña siyeh-kākül ü müşgīn-perçem

236. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Maʿden-i ḥüsn ü bahā mesken-i erbāb-ı düvel
Kān-ı pür-gevher ü gencīne-i dīnār u direm

237. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **31**
Ve (bağlama edatı).

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

238. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿİsā-dem

239. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **77**
Ve (bağlama edatı).

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿİsā-dem

240. **ü:**
Kaside 51

Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

241. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿĪsā-dem

242. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

243. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **80**
Ve (bağlama edatı).

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

244. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **96**
Ve (bağlama edatı).

Ṭabʿ-ı keç-fikr-i ḥasūd u suḫan-ı nāzik ü şūḫ
Dīde-i pür-ḥavel ü ġamze-i pür-nāz ü sitem

245. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **113**
Ve (bağlama edatı).

Şāhid-i baḫtına iḳbāl ü saʿādet meftūn
Ḥarem-i devletine luṭf u mürüvvet maḥrem

246. **ü:**
Kaside 52
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Günc-i ḫalvet-ḫānesinde ʿilm ü ʿirfān münzevī
Kūşe-i bāmında iḳbāl ü saʿādet pāsbān

247. **ü:**
Kaside 52
Mısra: **123**
Ve (bağlama edatı).

Devlet ü ʿömr ile ber-ḫūrdār idüp Ḥaḳ ṣāḥibin
Ḥaşre dek maʿmūr u ābādān ola ol ḫānedān

248. **ü:**
Kaside 53
Mısra: **35**
Ve (bağlama edatı).

Nice bir kevkeb-i baḫt ile bu baḥs̱ ü ġavġā
Nice bir ṭāliʿ-i bed-ʿahd ile bīhūde cedel

249. **ü:**
Kaside 53
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

250. **ü:**
Kaside 53
Mısra: **92**
Ve (bağlama edatı).

Līk ḫar- mühre ḳadar ḳıymetini bilmezler
Bir bölük bī-ḫıred ü mā-ṣadaḳ-ı belhüm eḍall

251. **ü:**
Kaside 54
Mısra: **58**
Ve (bağlama edatı).

Ḥükmi ger istese tebdīl-i nihād-ı eżdād
ʿAks olur reng-i duḫān-ı siyeh ü nūr-ı sefīd

252. **ü:**
Kaside 54
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

253. **ü:**
Kaside 54
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Ṣadr-ı fetvāda müʾebbed ola hem gitdükce
Devlet ü rifʿat ü iclālini Ḥaḳḳ ide mezīd

254. **ü:**
Kaside 55
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Ol ki āb-ı pāk-ı pür-emvāc-ı baḥr-ı luṭfıdur
Çehre-şūy-ı şefḳat ü keştī nigūn-sār-ı ʿitāb

255. **ü:**
Kaside 55
Mısra: **76**
Ve (bağlama edatı).

Reng-i lafẓ u nükhet-i maʿnā-yı naẓm-ı pāküme
N'ola eylerse ḥased rūy-ı gül ü būy-ı gül-āb

256. **ü:**
Kaside 55
Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Bir gülistāndur ḳaṣīdem kim ṣafā virmiş aña
Bu neşāṭ-engīz ü cān-perver ġazel mānend-i āb

257. **ü:**
Kaside 55
Mısra: **90**
Ve (bağlama edatı).

Ben o mīr-i meclis-i naẓmum ki bezm-i maʿrifet
Sūz-ı şiʿr ü reşḥa-i ḫāmemle buldı āb u tāb

258. **ü:**
Kaside 55
Mısra: **94**
Ve (bağlama edatı).

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

259. **ü:**
Kaside 56
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

260. **ü:**
Kaside 56
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

261. **ü:**
Kaside 56
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Ḥaḳ budur ben ol suḫan-senc-i maʿānī-perverim
Kim olur reşk ü ḥasedden dāʾimā endūh-gīn

262. **ü:**
Kaside 56
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Şerʿ ü ḳānūnı idüp iḥyā kemāl-i ʿadl ile
Ḥaşre dek ol mesned-i ṣadr-ı vezāretde mekīn

263. **ü:**
Kaside 56
Mısra: **92**
Ve (bağlama edatı).

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

264. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Benim ol nādire-gū şāʿir-i maʿnā-perdāz
Reşk ider mertebe-i şiʿrüme siḥr ü iʿcāz

265. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Oldı nāzük suḫanum Muḥteşem ü ʿUrfīden
N'ola reşk eyleseler Rūma ʿIrāḳ u Şīrāz

266. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

267. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **32**
Ve (bağlama edatı).

O hünermend-i Hümā-sāye ki istiʿdādı
Eylemiş dāniş ü iẕʿān u kemāli iḥrāz

268. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **35**
Ve (bağlama edatı).

Maʿdelet-kīş ü kerem-pīşe Muḥammed Pāşā
Revnaḳ-efrūz u şeref- baḫş-ı serīr-i iʿzāz

269. **ü:**
Kaside 57
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Ḥükmi bir mertebe kim istese devrinde olur
Āşyān ṭutmada şāhīn ü kebūter enbāz

270. **ü:**
Kaside 58
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Fürūġ-ı şemse-i ṭāḳı sipihre nūr-ı başar
Ġubār-ı dergehi ḫurşīd ü māha kuḥl-i ʿuyūn

271. **ü:**
Kaside 58
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb mi olmasa ālemde mis̱l ü mānendi
Ḳaṣīdede bir olur beyt-i nādirü'l-mażmūn

272. **ü:**
Kaside 58
Mısra: **21**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü ḫurrem ü behcet-fezā ki bir dem eger
Açılsa feyż-i nesīmiyle bir dil-i maḥzūn

273. **ü:**
Kaside 58
Mısra: **75**
Ve (bağlama edatı).

Tenezzül itmem edānīye cāh ü devlet içün
İderse tīġ-ı każāyile cebr eger gerdūn

274. **ü:**
Kaside 60
Mısra: **37**
Ve (bağlama edatı).

Şiʿr ü inşāda ʿadīl olmaz aña ancaḳ odur
Nesr ile Ḫᵛāce-Cihān naẓm ile Şaḥbān-ı suḫan

275. **ü:**
Kaside 61
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Luṭfuñ ol ġāyetdedür kim nār-ı kahruñ olmasa
Cūy-ı elṭāfuñ iderdi delv ü hūtı ġarḳ- āb

276. **ü:**
Kaside 61
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

277. **ü:**
Kaside 61
Mısra: **79**
Ve (bağlama edatı).

Gün-be-gün olsun teraḳḳīde celāl ü şevketüñ
Eylesün maḳṣūdını herkes tapuñdan iktisāb

278. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Ve (bağlama edatı).

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Bez̠l itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

279. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **24**
Ve (bağlama edatı).

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü z̠eheb

280. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

281. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **33**
Ve (bağlama edatı).

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

282. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Hep şimdi erbāb-ı düvel bilmez nedür şiʿr ü ġazel
Maḳbūl imiş gerçi ezel herkes görürmiş müsteḥab

283. **ü:**
Kaside 62
Mısra: **57**
Ve (bağlama edatı).

Devr-i gül ü devr-i ḳadeḥ verdükce dünyāya feraḥ
Defʿ ide dillerden ṭaraḥ olduḳca ʿālem pür-şeġab

284. **ü:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Bezmüñe geldim ise medḥ ü s̱enādan ḫālī
Naḳş-ı idrākime ḥaml itme benim sulṭānım

285. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

286. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

287. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

Laʿnet ol ḫar-ẓarīf-i ḫod-reʾye
Ki şeref aña māl ü cāhıdur

288. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

Kimi herze nifāḳ u hercāyī
Ṣanʿatı ġıybet ü melāhīdür

289. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Gerçi erbāb-ı ṭabʿa böyle sitem
Feleğüñ köhne resm ü rāhıdur

290. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

291. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

292. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

293. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Şeh-süvār-ı dilīr ü ḳıtʿa-nüvīs
Hem suḫan-fehm ü hem suḫan-perdāz

294. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Tevbe eylerdi daḫi itmemege
Hīç tīr ü kemāne dest-i dırāz

295. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı laṭīf ü zer-nigār
Kim naẓīrin görmemişdür şeyḫ ü şāb

296. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).

Ol şehenşeh kim ider ḫūrşīd ü māh
Ḫāk-i pāyinden saʿādet iktisāb

297. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

K'olmış aña naṣīb tā ezelī
Taḫt-ı Cemşīd ü baḫt-ı Pervīzī

298. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Dilerin devlet ü saʿādet ile
Ḫaṣma çekdükçe tīġ-ı ḫūn-rīzi

299. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **15**
Ve (bağlama edatı).

Ḳulzüm-i maʿrifetüm ceyb ü kenārum pür-dürr
Sāḥilüm pākdür ālāyiş-i ḫāşākümden

300. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

301. **ü:**
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Niyyeti dāʾim eser-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

302. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Ve (bağlama edatı).

Vechinde nümāyān eser-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

303. **ü:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

304. **ü:**
Müfret 18
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Hey ne ʿādil şāhsın ey şāh-ı ʿādil kim adın
Emn ü şerʿ ü dād u ʿadl içinde ḳılmışdur Murād

305. **ü:**
Nazm 2
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Başlasun ġamzeleri ġāret-i īmāna hele
Ḳor mı bir dilde daḫi emn ü selāmet göresin

306. **ü:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tezvīr ü riyādan ṣaḳla

307. **ü:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi tezvīr ü riyādan ṣaḳla

308. **ü:**
Rübai 3
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Bilmem nice olur mihr ü maḥabbet ḥāli
Bu nükte-i ser-beste ḳalur nā-güfte

309. **ü:**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Ve (bağlama edatı).

Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñ ile bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

310. **ü:**
Terkib-bend 1
Mısra: **36**
Ve (bağlama edatı).

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

311. **ü:**
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Ve (bağlama edatı).

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

312. **ü:**
Gazel 36
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

Müzeyyen reng ü būy ile dil-i Nefʿī gibi gülşen
Meger ol cān-ı ʿālem gāhī geşt-i gülsitān eyler

313. **ü:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Söyleşilmez çarḫ ile geh şöyle gāhī böyledür
Münḳalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

314. **ü:**
Gazel 41
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Ṣubḥ u şāmı farḳ olunmaz āsmān-ı tabʿumuñ
Maşrıḳ-ı endīşemüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

315. **ü:**
Gazel 45
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

316. **ü:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

317. **ü:**
Gazel 71
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Ġamze-i tīġ-keş ü çeşm-i siḥir-sāzına baḳ
Ḳaṣd-ı cān eyler iken şīvesine nāzına baḳ

318. **ü:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

319. **ü:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Feryādı müʾessirdür her perdede ʿuşşāḳuñ
Uymaz defʿ ü ṭanbūra bir özge hevādur bu

320. **ü:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

321. **ü:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Ve (bağlama edatı).

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

322. **ü:**
Gazel 130
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

323. **ü:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

324. **ü:**
Kaside 4
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

325. **ü:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Ve (bağlama edatı).

Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

326. **ü:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Ve (bağlama edatı).

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

327. **ü:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Ve (bağlama edatı).

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

328. **ü:**
Kaside 10
Mısra: **54**
Ve (bağlama edatı).

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alır küleh ü efserini der-be-der eyler

329. **ü:**
Kaside 10
Mısra: **96**
Ve (bağlama edatı).

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

330. **ü:**
Kaside 11
Mısra: **19**
Ve (bağlama edatı).

Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫt ile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

331. **ü:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Ve (bağlama edatı).

Dīn ü devlet böyle revnaḳ mı bulurdı olmasa
Reşḥ-i kilk ü berḳ-ı tīġı āb u tāb-ı rūzgār

332. **ü:**
Kaside 18

Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

333. **ü:**
Kaside 20
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Ḫudāvend-i mükerrem pādişāh-ı ʿārif ü kāmil
Ser-efrāz-ı hünermend ü serīr-efrūz-ı dānişver

334. **ü:**
Kaside 22
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Şeh-i ʿālī-neseb Sulṭān Murād-ı Ḳahramān-kevkeb
Ki luṭf u ḳahrıdur hep devlet ü dīnüñ mühim-sāzı

335. **ü:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

336. **ü:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Pādişāh-ı ṣūret ü maʿnā ḫıdīv-i ehl-i dil
Nüktedān İskender ü Cem-cāh u Eflāṭūn reşād

337. **ü:**
Kaside 25
Mısra: **100**
Ve (bağlama edatı).

Ola devletle serīr-i salṭanatda ber-ḳarār
İde ʿadl ü dād ile dünyāyı mesrūrü'l-fuʿād

338. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **48**
Ve (bağlama edatı).

Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

339. **ü:**
Kaside 29
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

340. **ü:**
Kaside 31
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

O Naṣūḥ-ism ü ʿalī-kevkebe kim münseddür
Tevbe-i ḫaṣmına dergāh-ı rıżā-yı tevvāb

341. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

ʿAcem degül ʿArab u Hind ü Çīn ü Bulġārı
Saña müsaḫḫar ider hep elüñdeki ḫātem

342. **ü:**
Kaside 36
Mısra: **60**
Ve (bağlama edatı).

Felek didükleri ol nābekār-ı kec-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdügi ʿaẕāb ü elem

343. **ü:**
Kaside 37
Mısra: **62**
Ve (bağlama edatı).

Ḥaḳ budur lāzım idi devlete bir sencileyin
Dāver-i ʿādil ü düstūr-ı ʿadālet-evreng

344. **ü:**
Kaside 38
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

345. **ü:**
Kaside 40
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

ʿAḳlı kāmil dili pāk āyīne-i sīnesi ṣāf
Ḥükmi cārī sözi söz ʿahdi metīn ü muḥkem

346. **ü:**
Kaside 40
Mısra: **51**
Ve (bağlama edatı).

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

347. **ü:**
Kaside 40

Mısra: **62**
Ve (bağlama edatı).

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

348. **ü:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Ve (bağlama edatı).

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

349. **ü:**
Kaside 43
Mısra: **101**
Ve (bağlama edatı).

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

350. **ü:**
Kaside 44
Mısra: **86**
Ve (bağlama edatı).

Kimi işhād ideyin eyledügüm daʿvāya
İndürem siḥr ü füsūn ile meger ʿĪsāyı

351. **ü:**
Kaside 45
Mısra: **11**
Ve (bağlama edatı).

O deñlü dil-keş ü maṭbūʿdur şemāʾili kim
İder görünce serāsīme ʿaḳl-ı ʿayyārı

352. **ü:**
Kaside 51
Mısra: **102**
Ve (bağlama edatı).

Benim ol şāʿir-i ḫoş-nükte ki her lafẓumda
Nefy-i ġam müżmer ü is̱bāt-ı meserret müdġam

353. **ü:**
Kaside 58
Mısra: **20**
Ve (bağlama edatı).

Ḥarīm-i gülşeni dārü'l-ḳarār iken cāna
Ḳomaz hevā-yı temāşāsı dilde ṣabr ü sükūn

354. **ü:**
Müfret 2
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

355. **ü:**
Rübai 3
Mısra: **2**
Ve (bağlama edatı).

Ben ʿāşıḳ-ı hercāyī vü dil-āşüfte
Ol şūḫ ise hem mey-keş ü hem ālüfte

356. **ü:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

357. **ü:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Ne feyż alur dil ü destinden ey Nefʿī k'olur dāʾim
Ḳalem cādū-yı ʿĪsā-dem suḫan hem şūḫ u hem nāzik

358. **ü:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Ben ṭurfa- rind-i şuʿbede-bāz-ı taḫayyülüm
Maʿnā-yı siḥr ü ṣūret-i iʿcāzdur sözüm

359. **ü:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

360. **ü:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

361. **ü:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī de ġazeller dise mümtāz ü müsellem
Her birisi reşk-i reviş-i Muḥteşem olsa

362. **ü:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

úftāde:

1. **üftāde:**
   Kaside 33
   Mısra: **64**
   Düşkün, biçare, zavallı.

Ol pīş-i rikābında cenībet-keş-i iḳbāl
Bu dergeh-i cūdında bir üftāde gedādur

2. **üftādesini:***-si, -n, -i*
   Gazel 23
   Mısra: **11**
   Âşık, tutkun.

Hem öldürür üftādesini hem ider iḥyā
Maḥṣūṣdur ol āfete iʿcāz-ı maḥabbet

3. **üftādesi:***-si*
   Gazel 40
   Mısra: **5**
   Düşkün, biçare, zavallı.

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

4. **üftādesi:***-si*
   Gazel 107
   Mısra: **2**
   Âşık, tutkun.

Gördügin ʿāşıḳ ider bir büt-i raʿnāsın sen
ʿAceb üftādesi çoḳ dil-ber-i yektāsın sen

üftāde geçer:

1. **üftāde geçer:***-er*
   Gazel 100
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **-**
   Düşkün, âşık diye söylenmek, anılmak.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

üftāde-i ʿaşḳız:

1. **üftāde-i ʿaşḳız:***-ız*
   Gazel 56
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **-**
   Aşka düşmüş // âşık.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı:

1. **üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı:**
   Kaside 13
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **-**
   Bahçenin servi ağacının yüce boyunun tutkunu.

Felek üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı
Melek murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı

üftān u ḫīzān:

1. **üftān u ḫīzān:**
   Kaside 49
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **-**
   Düşe kalka.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

ülfet ṭutarsın:

1. **ülfet ṭutarsın:***-ar, -sın*
   Gazel 139
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **-**
   Alışkanlık peyda etmek, alışmak.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

ülfet-i ażdād:

1. **ülfet-i ażdād:**
   Kaside 29
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: **-**
   Birbirine zıt olan şeylerin kaynaşması, bir arada bulunması.

Nefāẕ-ı ḥükmi o ġāyetde kim murād itse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

ülfeti itdüm:

1. **ülfeti itdüm:***-dü, -m*
   Kaside 23
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: **-**
   Ahbaplık etmek, dostluk kurmak, kaynaşmak.

İtdüm o ḳadar ülfeti ġuṣṣayla ki oldum
Ferzend-i ġam-ı bī-peder ü māder-i ʿālem

ümīd:

1. **ümīdüm:***-ü, -m*
   Kaside 43
   Mısra: **15**
   Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

2. **ümīd:**
Kaside 32
Mısra: **6**
Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

Neşāṭ zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam
Ümīd ʿukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm

ümīd-i ṣıḥḥat:

1. **ümīd-i ṣıḥḥat:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Sağlık ümidi.

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i ṣıḥḥat olur
Ne cān bedende ġam-ı firḳatüñle rāḥat olur

ümīdim ṭutmuşdım:

1. **ümīdim ṭutmuşdım:***-muş, -dı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümidini bağlamak; (birinden veya bir şeyden) gerçekleşmesini istediği şeyi beklemek, olacağını ummak.

Belā-yı ʿaşḳuñ āḫir çekmeden nevmīd olup cānım
Ümīdim saña ṭutmuşdım muḥaṣṣal sen de sulṭānım

ümmīd:

1. **ümmīdüm:***-ü, -m*
Kaside 61
Mısra: **78**
Umut, umma, beklenti.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

ümmīd itme:

1. **ümmīd itme:***-me*
Nazm 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Bir şeyin olmasını beklemek, ummak.

Ṣabādan itme dilā ḫāk-i pāyını ümmīd
O deñlü luṭf u kerem rūzgārdan gelmez

ümmīdim ḳaṭʿ idüp:

1. **ümmīdim ḳaṭʿ idüp:***-üp*
Tesdis 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümidini kesmek; olmasını ummaktan vazgeçmek, artık olmayacağını kabul etmek.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

ürd-i behişt:

1. **ürd-i behişt:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Nisan ayı.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her kūşe bir bāġ-ı İrem

üslūb-ı maḥabbet:

1. **üslūb-ı maḥabbet:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Muhabbet tarzı.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

üst:

1. **üstinde:***-i, -n, -de*
Gazel 11
Mısra: **4**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

2. **üstine:***-i, -n, -e*
Gazel 120
Mısra: **11**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

3. **üstine:***-i, -n, -e*
Gazel 124
Mısra: **4**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

4. **üstinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 46
Mısra: **17**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

5. **üstine:**-*i, -n, -e*
Kaside 51
Mısra: **14**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, üzeri.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

üstād:

1. **üstādum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **1**
Öğretici, üstat, hoca.

Nefʿī-i sāḥirim ki üstādum
Ṣunʿ-ı endīşe-i İlāhīdür

2. **üstād:**
Gazel 38
Mısra: **12**
Öğretici, üstat, hoca.

Kimsede ṭabʿ-ı Ḫudā-dād bulunmazsa eger
Kilk-i ʿallāme-i ʿālem gibi üstād ister

3. **üstādı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **93**
Öğretici, üstat, hoca.

Suḫan bir ṭūṭī-i muʿciz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ- zendür dil silaḥdārı

4. **üstād:**
Kaside 29
Mısra: **106**
Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.

Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ide ġayra benüm gibi üstād

5. **üstād:**
Kaside 49
Mısra: **14**
Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

6. **üstādına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 46
Mısra: **2**
Usta.

Ḥabbeẕā baġçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

üstād olıcaḳ:

1. **üstād olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 10
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **-**
Bir işte usta olmak.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

üstād olsa:

1. **üstād olsa:**-*sa*
Kaside 50
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **-**
Usta, hoca vasfını taşımak.

Daḫl iden de sözüme bārī bir üstād olsa
Söyledükce beni maʿḳūl ile ḳılsa ilzām

üstādāne:

1. **üstādāne:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Üstat olan kimseye yakışır tarzda, maharetle, ustaca.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mesnevī oldı:

1. **üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī oldı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Mesnevī'deki güçlükleri çözen (bu konuda ders veren) hoca olmak.

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ʿAṭṭārım ki oldı himmeti
Ṭabʿuma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

üstād-ı ġarrādur:

1. **üstād-ı ġarrādur:**-*dur*
Kaside 47

Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Büyük, ihtişamlı üstat.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel:

1. **üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel:**
Kaside 39
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın yaşlı üstadı.

Fikri üstād-ı kühen-sāle-i ʿaḳl-ı evvel
Reʾyi ferzend-i kirāmı güher-i ṣubḥ-ı aḫīr

üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek:

1. **üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Felek mektebinin yaşlı üstadı/hocası.

Ṭabʿı āyīne-i meşşāṭa-i rūy-ı ʿālem
Fikri üstād-ı kühen-sāl-i debistān-ı felek

üstād-ı küll:

1. **üstād-ı küll:**
Kaside 49
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Her çeşit ilimde çok ileri bilgisi olan, her şeyde üstat.

Ser-i erbāb-ı fażl üstād-ı küll ʿallāme-i ʿālem
Serīr-i ʿilm ü irfānuñ şehenşāh-ı cihān-dārı

üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım:

1. **üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım:***-ım*
Kaside 27
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Mazmun bulup söyleyen /üreten nazım üstadı.

Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmım
Ki pest itdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlū-yı lālāyı

üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim:

1. **üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim:***-y, -im*
Kaside 12
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşünce okulunun öğretmeni.

Köhne üstād-ı muʿallim-ḫāne-i endīşeyim
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtiḥānumdur benüm

üstād-ı reşīd:

1. **üstād-ı reşīd:**
Kaside 54
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kamil üstat, hoca.

Mürşid-i ṣavmaʿa-i ḫalvetiyān-ı maʿnā
Dāniş-āmūz-ı dil-i ʿaḳl-ı kül üstād-ı reşīd

üstād-ı siḥir-sāz:

1. **üstād-ı siḥir-sāz:**
Kaside 23
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan üstat, sihir ustası.

Hem mekteb-i endīşede üstād-ı siḥir-sāz
Hem maʿreke-i fitnede çāpük-ter-i ʿālem

üstād-ı suḫan:

1. **üstād-ı suḫan:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

2. **üstād-ı suḫan:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

3. **üstād-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Söz ustası // şair.

Kimi kāmil kimi ʿirfānına nisbet nāḳış
Kimi üstād-ı suḫan kimisi nādān-ı suḫan

üstād-ı suḫan-güstere:

1. **üstād-ı suḫan-güstere:***-e*
Kaside 3
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Büyük şairler.

Nice üstād-ı suḫan-güstere oldum ġālib
Ki bulunmaz arasañ her birinüñ aḳrānı

<u>üstād-ı suḫan-perver:</u>

1. **üstād-ı suḫan-perver:**
   Kaside 60
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **-**
   Güzel şiir söyleyen üstat.

Ol ki üstād-ı suḫan-perver imiş sābıḳda
Biri Ḥāfıẓ ki odur murġ-ı ḫoş-elḥān-ı suḫan

<u>üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem:</u>

1. **üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem:**
   Kaside 23
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: **-**
   Cihan şairlerinin üstadı // dünyanın üstat şairi.

Böyle ider evṣāfuñı taʿbīre gelince
Taʿẓīm ile üstād-ı suḫan-perver-i ʿālem

<u>üstinde:</u>

1. **üstinde:**
   Kaside 61
   Mısra: **41**
   Üzerinde.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

2. **üstinde:**
   Kaside 31
   Mısra: **116**
   Üzerinde.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

3. **üstinde:**
   Kaside 3
   Mısra: **68**
   Üzerinde.

Berḳ-ı tīgüñ ten-i aʿdāda ider cevşeni āb
Döner üstinde ḥabāba ser-i bī-sāmānı

4. **üstinde:**
   Kaside 27
   Mısra: **50**
   Üzerinde.

Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstinde çul-ı dībā-yı zībāyı

<u>üstine:</u>

1. **üstine:**-*i, -n, -e*
   Kaside 27
   Mısra: **48**
   Üzerine.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

2. **üstine:**
   Nazm 1
   Mısra: **2**
   Üzerine.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

3. **üstine:**
   Kaside 10
   Mısra: **88**
   Üzerine.

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

4. **üstine:**
   Kaside 37
   Mısra: **80**
   Üzerine.

Ḫāmem ol Mānī-i iʿcāz-nümādur ki ider
Noḳṭa-i nūn-ı suḫan üstine ṭarḥ-ı Erjeng

5. **üstine:**
   Kaside 49
   Mısra: **24**
   Üzerine.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

<u>üstine ditrer ṭurur:</u>

1. **üstine ditrer ṭurur:**-*u, -r*
   Gazel 138
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Büyük bir ilgi göstermek, zarar gelmemesi için sürekli büyük bir dikkatle korumak (zülfün, gamzenin üzerinde mahfaza gibi durması).

Üstine ditrer ṭurur ol mest-i ḫᵛāb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫına gūyā mübtelādur ṭurrası

<u>üstühᵛān:</u>

1. **üstüḫᵛān:**
   Kaside 5
   Mısra: **100**
   Kemik.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫakinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

üzre:

1. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **1**
    Üzerine.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

2. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **2**
    Üzerine.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

3. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **6**
    Üzerine.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

4. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **16**
    Üzerine.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

5. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **18**
    Üzerine.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

6. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **22**
    Üzerine.

İder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

7. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **26**
    Üzerine.

Degül şeb-nem şerār-ı āh-ı bülbüldür çıḳduḳca
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

8. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **32**
    Üzerine.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

9. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **34**
    Üzerine.

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

10. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **38**
    Üzerine.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

11. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **40**
    Üzerine.

Cihānbān-ı ḳader- ḳudret ki ḫurşīde olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

12. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **44**
    Üzerine.

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lerzān u giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

13. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **46**
    Üzerine.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān üzre

14. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **64**
    Üzerine.

Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dil-ber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

15. **üzre:**
    Kaside 5
    Mısra: **68**
    Üzerine.

Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

16. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Üzerine.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

17. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Üzerine.

Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhen-i bergüstvān üzre

18. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **80**
Üzerine.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

19. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **82**
Üzerine.

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

20. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **84**
Üzerine.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

21. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **86**
Üzerine.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

22. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **88**
Üzerine.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

23. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **90**
Üzerine.

Çekerdim tār-ı zülf-i Zühre-i Zehrā-yı gerdūna
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmım rīsmān üzre

24. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **94**
Üzerine.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

25. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **96**
Üzerine.

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭā şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dil-sitān üzre

26. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **98**
Üzerine.

Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

27. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **102**
Üzerine.

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

28. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **104**
Üzerine.

Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ u būstān üzre

29. **üzre:**
Kaside 14
Mısra: **68**
Üzerine.

İtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzeri

30. **üzre:**
Kaside 17
Mısra: **7**
Üzerine.

Düşmedin sāyesi ḫāk üzre ider ʿālemi ṭayy
Sehv ile rākibi gösterse ʿināna irḫā

31. **üzre:**
Kaside 25

Mısra: **26**
Üzerine.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

32. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **22**
Üzerine.

Suḫanver olduġından māʿadā seyr eyleyen kimse
Ḫaṭ-ı taʿlīḳını tercīh ider ḫaṭṭ-ı ʿİmād üzre

33. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **28**
Üzerine.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rācıḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

34. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **32**
Üzerine.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

35. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **40**
Üzerine.

Nice āṣaf ki maʿnāda taṣavvur olsa rācıḥdir
Şükūhı şevket-i Efrāsyāb u Keyḳubād üzre

36. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **42**
Üzerine.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

37. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **48**
Üzerine.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

38. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **50**
Üzerine.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

39. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **52**
Üzerine.

Cenāb-ı Ḥāfıẓ-ı dīn ḥażret-i Pāşā-yı Aḥmed-nām
Ki nāmın naḳş ider erbāb-ı dil levḥ-i fuʿād üzre

40. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **58**
Üzerine.

Sirāyet itse būy-ı ḫulḳı ger dünyāya olurdı
Bir avuc ḫāk ġālib tūde-i müşk ü zebād üzre

41. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **60**
Üzerine.

İderdi ḫāk-i cennet gibi fevrī şāḫ-ı gül peydā
Olaydı ger çekīde şeb-nem-i luṭfı remād üzre

42. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **62**
Üzerine.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

43. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **64**
Üzerine.

Menārāsā ḳıyāmet ḳopsa deprenmez ṭururdı ger
Düşeydi sāye-i temkīni farḳ-ı gird-bād üzre

44. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **66**
Üzerine.

Zer-i maḥlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

45. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **68**
Üzerine.

ʿAceb mi olmasa devrinde farḳı mest ü huşyāruñ
O deñlü luṭfı cārīdür dil-i nāşād u şād üzre

46. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **70**
Üzerine.

Eyā Ṣadr-ı suḫan-perver ki idrākin olur cāzim
Tekellüm itmedin bir lafẓı maʿnā-yı müfād üzre

47. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **74**
Üzerine.

Nice demdür ki zīrā Ḥayder-i kerrār-ı endīşem
Geçürdi rūzgāruñ rūzgār ile cihād üzre

48. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **86**
Üzerine.

Ḫarāc u bāc-ı mülk-i ʿālem olmazdı aña ḳıymet
Dizilse ger dür-i naẓmum külāh-ı Keyḳubād üzre

49. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **96**
Üzerine.

Anuñçün ḳadr-i erbāb-ı dili farḳ eylemez devrān
Ki añlar sāye ṣalmaz ʿār ider sebʿün şidād üzre

50. **üzre:**
Kaside 45
Mısra: **22**
Üzerine.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

51. **üzre:**
Kaside 53
Mısra: **99**
Üzerine.

Rāʾiż-i baḫtuñ olup raḫş-ı murād üzre süvār
Eşheb ü edhem-i rūz ü şeb ola aña kütel

52. **üzre:**
Kaside 52
Mısra: **94**
Üzerinde.

Olmasa Mecnūn-ı ʿaşḳı ol mehüñ ger āsmān
Nesr-i ṭāʾir eylemezdi başı üzre āşyān

53. **üzre:**
Kaside 61
Mısra: **42**
Üzerinde.

Çarḫ iderdi cūybār-ı tīġuñ üstinde ḳarār
Ber-ḳarār olsa eger āb-ı revān üzre ḥabāb

54. **üzre:**
Gazel 136
Mısra: **8**
Üzere, üzerine.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

55. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **38**
Üzerinde.

Revā mıdur saʿādetle ṭururken Āṣaf-ı devrān
Ṣadāret eylemek bir dīv ṣadr-ı ʿadl ü dād üzre

56. **üzre:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Üzerine // gereğince.

Ḫayr eger şer ne medār üzre olursa dāʾir
Fevrī ʿaksine döner reʾy-i peşīmān-ı felek

57. **üzre:**
Kaside 51
Mısra: **82**
Üzerine // gereğince.

Ki bu maʿnā idi ḫāṭırda medār-ı fikrüm
Eylemişdi bu medār üzre ḳarār endīşem

58. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **76**
Üstüne.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

59. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **112**
Üzerinde.

Tā kim şehān-ı dehre niẓām-ı cihān içün
Devrān serīr-i maʿdelet üzre mekān virür

60. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **4**
Üzerinde.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

61. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **8**
Üzerinde.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

62. **üzre:**
Kaside 5

Mısra: **10**
Üzerinde.

Ḫired meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnaḳ-ı bāġa
Naẓar ḥayrān ḳalur ās̱ār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

63. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Üzerinde.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

64. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **24**
Üzerinde.

Dizildi ḳaṭre-i şeb-nem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭār-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

65. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **30**
Üzerinde.

Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ- nerdübān üzre

66. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Üzerinde.

O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser-i seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı Ḫusrevān üzre

67. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Üzerinde.

Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḫasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

68. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **48**
Üzerinde.

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

69. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Üzerinde.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

70. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **52**
Üzerinde.

N’ola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmini başdan başa mülk-i cihān üzre

71. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Üzerinde.

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seyl-āb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

72. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Üzerinde.

O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

73. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **58**
Üzerinde.

Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

74. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Üzerinde.

Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

75. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **62**
Üzerinde.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

76. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Üzerinde.

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

77. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Üzerinde.

Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āftāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

78. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **76**
Üzerinde.

O deñlü cüst ü çāpükdür o cism-i kūh- peykerle
Ki cevlān itse ṭuymaz çeşm-i mūr-ı nātüvān üzre

79. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **92**
Üzerinde.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

80. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **100**
Üzerinde.

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

81. **üzre:**
Kaside 10
Mısra: **65**
Üzerinde.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

82. **üzre:**
Kaside 38
Mısra: **48**
Üzerinde.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

83. **üzre:**
Kaside 40
Mısra: **62**
Üzerinde.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

84. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **88**
Üzerinde.

Ḥaḳīḳat böyledir ammā ne deñlü medḥ idersem de
Olur iṣbāt-ı ḥaḳ güç Āṣaf-ı vālā-nihād üzre

85. **üzre:**
Kaside 49
Mısra: **13**
Üzerinde.

Nesīm ol deñlü nāzük ṭarḥ ider āb üzre emvācı
Ki levḥ-i sīme üstād idemez öyle ḳalemkārī

86. **üzre:**
Kaside 49
Mısra: **23**
Üzerinde.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

87. **üzre:**
Kaside 55
Mısra: **83**
Üzerinde.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşk-i nāb

88. **üzre:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Üstünde, üzerinde.

Çemen üzre görinen jāle degül bülbül ol
Eyledi cān güherin ol gül-i gülzāra fedā

89. **üzre:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Üstünde, üzerinde.

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzi degül
Nāfe-i āhū-yı çeşminden dökülmiş müşg-i nāb

90. **üzre:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Üstünde, üzerinde.

Darb-ı taʿn-ı ḥāside āhen siperdür gūyiyā
Sīnem üzre ḥasret-i ḫālüñle dāġ-ı bī-ḥisāb

91. **üzre:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Üstünde, üzerinde.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

92. **üzre:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Üstünde, üzerinde.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

93. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Üstünde, üzerinde.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

94. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Üstünde, üzerinde.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

95. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Üstünde, üzerinde.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

96. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Üstünde, üzerinde.

Almış ṣanasın nīzesini dūşuna Rüstem
Müjgān degül ol ġamze-i nāvek-figen üzre

97. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Üstünde, üzerinde.

Nefʿī bu nezāketle benüm şīve-i naẓmum
Rāciḥ görinürse n'ola ṭarz-ı ḥasen üzre

98. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **16**
Üstünde, üzerinde.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

99. **üzre:**
Kaside 3
Mısra: **50**
Üstünde, üzerinde.

O sebük-seyr ü sebük-rev ki ḫaberdār olmaz
Eylese sīne-i mūr üzre eger cevlānı

100. **üzre:**
Kaside 11
Mısra: **14**
Üstünde, üzerinde.

Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿẓīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u diraḫşānī

101. **üzre:**
Müfret 7
Mısra: **1**
Üzere, üzerine.

Çekse tīğın ḳırılur birbiri üzre ʿālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

102. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **2**
Üzere, doğrultusunda.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

103. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **6**
Üzere, doğrultusunda.

Bu imdādı recā itmezdim aṣlā baḫt u ṭāliʿden
Degüldüm rūzgāra Ḥaḳ bilür bu iʿtikād üzre

104. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **46**
Üzere, doğrultusunda.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

105. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **18**
İçin.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

106. **üzre:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Göre, uygun olarak.

Devr itmez idi bezmi uṣūl üzre ḳadeḥler
Muṭrible meyüñ olmasa mā-beyni düzenlik

107. **üzre:**
Kaside 29
Mısra: **103**
Göre, uygun olarak.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

108. **üzre:**
Kaside 18

Mısra: **83**
İçin, hakkında.

Ne mümkin medḥ-i şāhenşāh u Şehzāde Murād üzre
Eger mālik olursam feyż-i enfās-ı Mesīḥāya

109. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Üzerine, üstüne.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

110. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Üzerine, üstüne.

Eşkümle dem-ā-dem iderim kūyuñı nemnāk
Toz ḳonmaya tā sen gül-i nāzük-beden üzre

111. **üzre:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Üzerine, üstüne.

Ḳordı müjemüñ üstine pāyın seg-i kūyuñ
Olmasa gül āzürde düşünce diken üzre

112. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **12**
Üzerinde, içinde.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

113. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **100**
Üstüne, -A doğru.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

114. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Üzerinde, içinde.

Nesīm ol deñlü cān-baḫş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

115. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Üzerinde, içinde.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā itdükce bülbül āşyān üzre

116. **üzre:**
Terkib-bend 1
Mısra: **40**
Üzerinde, içinde.

Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestānıñ kimi ġavġādadur

117. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **78**
Gibi, doğrultusunda.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

118. **üzre:**
Kaside 27
Mısra: **109**
Gereğince, doğrultusunda.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

119. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **84**
Gereğince, doğrultusunda.

Müfīd ü muḫtaṣardur her kelām-ı ḥikmet-āmīzüm
Olur destümde gerçi ḫāme teks̱īr-i sevād üzre

120. **üzre:**
Kaside 43
Mısra: **44**
Hâlinde, durumunda.

O Ṣadr-ı aʿẓam u fermān-revā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki şāhān-ı zamāne dergehine istinād üzre

2.2.26. V

vā-beste:

1. **vā-beste:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Bağlı, olması başka bir şeyin varlığına bağlı olan.

İḳbāline vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

2. **vā-beste:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Bağlı, olması başka bir şeyin varlığına bağlı olan.

Reftārına vā-beste mühimmāt-ı ḳıyāmet
Eylerse o ḳāmet n'ola is̱bāt-ı ḳıyāmet

vābeste olsa:

1. **vābeste olsa:**-*sa*
    Kaside 59
    Mısra: **55**
    Kelime Tipi: -
    Bağlı olmak.

Olsa n'ola tedbīrine vābeste memālik
Endīşesi mustaġnī-i şemşīr ü ḳalemdür

vācib:

1. **vācibdür:**-*dür*
    Kaside 5
    Mısra: **31**
    Yapılması gerekli olan.

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫatīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

2. **vācib:**
    Kaside 16
    Mısra: **15**
    Yapılması gerekli olan.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu güne inḳılāb-ı rūzgār

3. **vācibdür:**-*dür*
    Kaside 18
    Mısra: **52**
    Yapılması gerekli olan.

O sulṭān-ı suḫan-pīrā-yı mülk-ārā-yı dīn-perver
Ki vācibdür duʿā-yı devleti aʿlā vü ednāya

4. **vācibdür:**-*dür*
    Kaside 43
    Mısra: **17**
    Yapılması gerekli olan.

Bunuñçün şükr-i Ḥaḳ dünyāya lāzım līk vācibdür
Teveccüh imtidād-ı devlet-i Sulṭān Murād üzre

5. **vācibdür:**-*dür*
    Kaside 43
    Mısra: **50**
    Yapılması gerekli olan.

Müşīr-i kāmrān u kām-baḫş-ı maʿdelet-güster
Ki vācibdür duʿā-yı devleti ehl-i bilād üzre

6. **vācibdür:**-*dür*
    Kaside 61
    Mısra: **77**
    Yapılması gerekli olan.

Cān u dilden baña vācibdür duʿān itmek senüñ
Ḥaḳdan ümmīdüm budur ide duʿāmı müstecāb

vaʿd:

1. **vaʿdi:**-*i*
    Kaside 57
    Mısra: **66**
    Söz, vaat.

Āh elinden felek süst-i ḳarār u ʿahdüñ
İtmedi baḫtum ile itdügi vaʿdi incāz

vaʿde-i dil-ber:

1. **vaʿde-i dil-ber:**
    Kaside 59
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: -
    Sevgilinin verdiği söz.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

vaʿde-i dürūġına:

1. **vaʿde-i dürūġına:**-*ı, -n, -a*
    Kaside 4
    Mısra: **28**
    Kelime Tipi: -
    Yalan vaat, muhal söz.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

vādī:

1. **vādīde:**-*de*
    Gazel 15
    Mısra: **9**
    Alan ,saha // şiir vadisi.

Olmaz ey Nefʿī bu vādīde benümle hem-ʿinān
Gelsün esb-i ṭabʿına maġrūr olan meydāna hep

2. **vādīde:**-*de*
    Gazel 18
    Mısra: **11**
    Alan ,saha // şiir vadisi.

Nice mümkin böyle vādīde bu güne penc-beyt
Urmayınca ṭabʿ-ı Nefʿī ḫāme-i iʿcāza dest

3. **vādīler:**-*ler*
    Gazel 73
    Mısra: **9**
    Üslup, tarz.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

4. **vādīde:**-*de*
Gazel 47
Mısra: **10**
Alan,saha // gazel vadisi.

Ġazelde ḳuvvet-i ṭabʿıñ bilindi el-ḥaḳ ey Nefʿī
Ne bu vādīde söz mümkin ne bir böyle ġazel dirler

5. **vādīye:**-*y, -e*
Kaside 33
Mısra: **7**
Saha, alan // heva ve heves vadisi.

Her ʿāşıḳ olan ʿaşkı bu vādīye düşürmez
Bu meslek-i ʿaşḳ-ı dil-i erbāb-ı Ḫudādur

6. **vādīleri:**-*leri*
Kaside 33
Mısra: **10**
Alan, saha // yol, usul.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

7. **vādīde:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **16**
Alan, saha // halkı koruma (vezirlik) sahası.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

8. **vādīde:**-*de*
Kaside 59
Mısra: **73**
Alan, saha // methiye vadisi.

Oldum o ḳadar teşne o vādīde ki şimdi
Deryā-yı maʿānī baña bir ḳaṭre-i nemdür

9. **vādī:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Alan, saha // hat sahası.

Añmaz giderek kimse daḫi Mīr ʿİmādı
Gerçi ana maḫṣūṣ idi devrinde bu vādī

vādī-i endīşede:

1. **vādī-i endīşede:**-*de*
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tefekkür, düşünce vadisi.

Müftī-i muʿcize-perdāz ki idrākinden
ʿAḳl-ı küll vādī-i endīşede imdād ister

vādī-i Eymen:

1. **vādī-i Eymen:**
Kaside 34
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Eymen Vadisi (Musa Peygamberin Tur Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer).

Olurdı vādī-i eymen gülistān-ı Ḫalīlu'llāh
ʿAlevlendürse ger āh-ı derūnum āteş-i Ṭūrı

vādī-i fikri:

1. **vādī-i fikri:**-*i*
Kaside 51
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Düşünce vadisi.

Vādī-i fikri fütūḥāt-ı kemāle meslek
Dergeh-i fażlı füyūżāt-ı ʿulūma maḳsem

vādī-i ḫayāl-i dil-firībüñ:

1. **vādī-i ḫayāl-i dil-firībüñ:**-*ü, -ñ*
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül aldatan, cazibeli hayal vadisi.

Vādī-i ḫayāl-i dil-firībüñ
Neẓẓāregeh-i nigāh-ı maʿnā

vādī-i ḥikmetdedür:

1. **vādī-i ḥikmetdedür:**-*de, -dür*
Kaside 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hikmet ilimleri (hikmet, İslam Ortaçağında varlıkların dış ve iç durumlarından bahseden bilim; felsefe, fizik, kimya, matematik gibi).

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

vādī-i inkāra düşdi:

1. **vādī-i inkāra düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Reddetme, inkâr vadisine uğramak, rastlamak.

Cüst ü cū itdük naẓīrin ʿālem-i endīşede
Iżṭırārī vādī-i inkāra düşdi göñlümüz

vādī-i ḳadīm:

1. **vādī-i ḳadīm:**
   Kaside 7
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Eski (üslup) vadisi.

Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

vādī-i maʿnāda:

1. **vādī-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 8
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Mana vadisi.

Raḫş-ı çāpük-seyr-i endişem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān itmege meydān bulur

2. **vādī-i maʿnāda:***-da*
   Kaside 44
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Mana vadisi.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

vādī-i maʿnāya:

1. **vādī-i maʿnāya:***-y, -a*
   Kaside 35
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Mana vadisi.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

vādī-i medḥüñde:

1. **vādī-i medḥüñde:***-ü, -ñ, -de*
   Kaside 52
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: -
   Övgü vadisi.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

vādī-i midḥat-ı ḫulḳında:

1. **vādī-i midḥat-ı ḫulḳında:***-ı, -n, -da*
   Kaside 31
   Mısra: **81**
   Kelime Tipi: -
   Yaratılışı /karakteri övme sahası.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

vāfir:

1. **vāfir:**
   Kaside 59
   Mısra: **7**
   Çok, bol, pek çok.

Esbāb-ı ṣafā vaʿde-i dil-ber gibi vāfir
Ġam ṣabr-ı dil-i ʿāşıḳ-ı şeydā gibi kemdür

vāfir ola:

1. **vāfir ola:***-a*
   Gazel 119
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Çok, bol olmak.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

vaḥal ider:

1. **vaḥal ider:***-er*
   Kaside 53
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Bataklık hâline getirmek.

İrmesün menzil-i maḳṣūda deyü peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ʿarṣa-i dünyāyı vaḥal

vaḥdet:

1. **vaḥdet:**
   Kaside 1
   Mısra: **60**
   Birlik.

Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı maḥabbetdür dilüm
ʿĀşıḳ-ı hercāyīyim vaḥdet nişānıdur sözüm

vaḥdet ʿālemin:

1. **vaḥdet ʿālemin:***-n*
   Gazel 40
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Birlik âlemi.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi kes̱retde vaḥdet ʿālemin

vaḥy:

1. **vaḥy:**
Kaside 35
Mısra: **84**
İlahî haber, ilham.

Sensin ol dāver-i ṣāḥib-dil ü dīn-perver kim
İder endīşe-i evṣāfuñı vaḥy istiḳbāl

vaḥy ola:

1. **vaḥy ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Vahiy olmak, İlahî haber olmak.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̠-i ʿaẓīm

vaḥy-āver:

1. **vaḥy-āver:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Vahiy gibi söz söyleyen (şair).

Nedīm-i bez̠le-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-soḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

vaḥy-ṭırāz olmaya:

1. **vaḥy-ṭırāz olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 57
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Vahiy gibi söz söylemek, vahiy üsluplu olma.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

vāʿiẓ:

1. **vāʿiẓler:**-*ler*
Gazel 47
Mısra: **5**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

2. **vāʿiẓ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **66**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inḳār ider vāʿiẓ ḥamāḳat bundadur

3. **vāʿiẓ:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Vāʿiẓ ne ḳadar kevs̠er ü ḥūr añsa uzatsa
Olmaz mey ü maḥbūbdan el-ḳıṣṣa ferāġum

4. **vāʿiẓüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **16**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

5. **vāʿiẓ:**
Gazel 86
Mısra: **11**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Vāʿiẓ düşerdi meykedeye ḳordı mescidi
Görse ṣafā-yı meclis-i rindānemüz bizüm

6. **vāʿīẓ:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Dinî öğütlerde bulunan kişi.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʿīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

vaḳf ideyin:

1. **vaḳf ideyin:**-*eyin*
Kaside 21
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Bir şeyin tamamını bir amaca adamak, vermek, hasretmek.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̠enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

vaḳf olsa:

1. **vaḳf olsa:**-*sa*
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Bir amaca adanmak.

Dünyāyı esīr itdi o reftār ʿaceb mi
Vaḳf olsa temāşāsına evḳāt-ı ḳıyāmet

vaḳf-ı endīşe-i medḥi:

1. **vaḳf-ı endīşe-i medḥi:**-*i*
Kaside 35
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Övgü düşüncesine vakfedilmiş, adanmış.

Vaḳf-ı endīşe-i medḥi dil-i erbāb-ı suḫan
Vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı suḫan-ı ehl-i kemāl

vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür:

1. **vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür:***-ü, -ñ, -dür*
Kaside 24
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapteden talihin güçlü eline bağlı.

Vaḳf-ı ser-pençe-i iḳbāl-i cihān-gīrüñdür
Gūy-ı ḫūrşīd-i zer-endūd ile çevgān-ı felek

vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur:

1. **vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bahtiyar yaratılışın vakfı, bahtiyar yaratılışa tahsis edilmiş.

Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

vāḳıʿā:

1. **vāḳıʿada:***-da*
Gazel 95
Mısra: **3**
Rüya, düş.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

2. **vāḳıʿanuñ:***-nuñ*
Kaside 10
Mısra: **2**
Vuku bulmuş, olmuş bir iş, olay.

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

3. **vāḳıʿa:**
Kaside 60
Mısra: **67**
Hakikaten, gerçekten, açıkçası.

Vāḳıʿa luṭfuña maẓhar düşebilsem umarın
Reşk ide mertebeme ṣadr-nişīnān-ı suḫan

4. **vāḳıʿā:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Gerçi, her ne kadar.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan olan:

1. **vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan olan:***-an*
Kaside 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sözün gizli hazinesinden haberdar olmak, sözün gizli hazinesini bilmek.

Ey olan ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān
V'ey olan vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan

vaḳt:

1. **vaḳtidür:***-i, -dür*
Kaside 55
Mısra: **101**
Zaman, vakit.

Vaḳtidür dest-i edeble bāġbān-ı ṣıdḳ-ı pāk
Olsa gülçīn-i gülistān-ı duʿā-yı müstecāb

2. **vaḳtidür:***-i, -dür*
Kaside 56
Mısra: **83**
Zaman, vakit.

Vaḳtidür şimden girü itsem duʿālar şevḳ ile
Ol duʿālar kim aña āmīn diye Rūḥu'l-Emīn

3. **vaḳtidür:***-i, -dür*
Gazel 130
Mısra: **1**
Zaman, vakit.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Ẕevḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

vaḳt-i seḥer:

1. **vaḳt-i seḥer:**
Kaside 23
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.

Her vaḳt-i seḥer tā ki çıḳup bām-ı felekde
Cevlān ide ṭāvus-ı mülemma- per-i ʿālem

vālā-güher-i mekrümet- endīşe:

1. **vālā-güher-i mekrümet- endīşe:**
Kaside 59
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Cömertlik düşünen yüce soylu (kişi).

Vālā-güher-i mekrümet- endīşe ki reʾyi
Māh-ı ʿalem-efrāz-ı şebistān-ı himemdür

vallāhi:

1. **vallāhi:**
Kaside 59
Mısra: **72**
"Allah'a and olsun ki, Allah hakkı için" anlamında yemin sözü.

Bir şevḳ ile düşdüm reh-i vādī-i s̱enāña
Kim bu sözi lāf añlama vallāhi ḳasemdür

2. **va'llāhi:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
"Allah'a and olsun ki, Allah hakkı için" anlamında yemin sözü.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhi

va'llāhu aʿlem bi'r-reşād:

1. **va'llāhu aʿlem bi'r-reşād:**
Kaside 25
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru yolu en iyi Allah bilir.

Bir ġazā itdüñ ki memnūn eyledüñ Peyġam-beri
Belki Cibrīli daḫi va'llāhu aʿlem bi'r-reşād

vām virse:

1. **vām virse:**-*se*
Kaside 50
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Borç vermek.

O mey-i encümen-efrūz-ı celī-şaʿşaʿa kim
Virse ḫurşīd-i cihān-tāba eger tābını vām

var:

1. **varın:**-*ı, -n*
Terkib-bend 1
Mısra: **70**
Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

2. **varuñ:**-*u, -ñ*
Terkib-bend 1
Mısra: **69**
Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

3. **var:**
Gazel 46
Mısra: **15**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var ḫāk-i reh-i ehl-i dil ol ḳaçma sitemden
Erbāb-ı dile ġayret-i aḳrān ne belādur

4. **var:**
Kaside 24
Mısra: **81**
Mevcut, bulunmakta.

Ẕevḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

5. **var:**
Kaside 62
Mısra: **43**
Mevcut, bulunmakta.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

6. **var:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

7. **var:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Ḫıżra minnet çekme var ṣoñra dil-i Nefʿī gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt-ı feyż ile leb-ber-leb ol

8. **var:**
Kaside 26
Mısra: **69**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var ḳıyās it ne ḳadar rūşendür
Görmedim ta bu ḳadar feyż-i ʿamīm

9. **var:**
Kaside 39
Mısra: **63**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).

Var ḳıyās eyle sebük-revligini kim mes̱elā
Eylese rākibi ger ḳaṣd-ı şikār-ı naḫcīr

10. **var:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Mevcut, bulunmakta.

Cibrīl degül Ḫıżr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemege çāre mi var ol nigeh-i mest

11. **var:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Mevcut, bulunmakta.

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

12. **var:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Mevcut, bulunmakta.

Var mı Nefʿī gibi üstād-ı suḫan inṣāf it
İḫtirāʿ-ı ḳalem-i nādire-perdāzına baḳ

13. **var:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

14. **var:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Mevcut, bulunmakta.

Sevmezem sevmezem ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise bir āfet-i cānı severim

15. **var:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Mevcut, bulunmakta.

Mānendi mi var Nefʿī-i pākīze-kelāmuñ
Bir kimsede gördün mi daḫi ṭarz-ı edāsın

16. **var:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Mevcut, bulunmakta.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

17. **var:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvīz nedür ḫāk-i rehüñde

18. **var:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Mevcut, bulunmakta.

Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

19. **var:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Mevcut, bulunmakta.

Nefʿī gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

20. **var:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Mevcut, bulunmakta.

Ġamzeñe pür-tāb iken ṭāḳat getürmez āftāb
Bāde ʿaḳlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe

21. **var:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Mevcut, bulunmakta.

Bu leṭāfet ki var ol ṭurra-i ḫam-der-ḫamda
Olsa lāyıḳ per-i Cibrīl-i mücessem şāne

22. **var:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Mevcut, bulunmakta.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

23. **var:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Mevcut, bulunmakta.

Nice üstād-ı suḫan var bā-hüner ammā biri
Eylesün Nefʿī gibi ṭarḥ-ı ġazel nev-rūzda

24. **var:**
Kaside 6
Mısra: **11**
Mevcut, bulunmakta.

Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün disün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş ü raʿnā mıdur

25. **var:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Mevcut, bulunmakta.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

26. **var:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Mevcut, bulunmakta.

Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḫsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

27. **var:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Mevcut, bulunmakta.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

28. **var:**
Kaside 10
Mısra: **60**
Mevcut, bulunmakta.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

29. **vardur:***-dur*
Kaside 13
Mısra: **118**
Mevcut, bulunmakta.

Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki ıḳrārı

30. **var:**
Kaside 14
Mısra: **115**
Mevcut, bulunmakta.

Böyle cevher var elümde n'eyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

31. **vār:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Mevcut, bulunmakta.

Ser-te-ser ʿālemde şimdi vār ise ancaḳ benim
İrtifāʿ-ı şān ile ṣāḥib-niṣāb-ı rūzgār

32. **var:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Mevcut, bulunmakta.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

33. **var:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Mevcut, bulunmakta.

Meşrebinde o leṭāfet ki var ammā ber-ʿaks
Neşve-i zehr virür ādeme keyf-i ṣahbā

34. **var:**
Kaside 17
Mısra: **157**
Mevcut, bulunmakta.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

35. **var:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Mevcut, bulunmakta.

Devletüñde n'ola ʿUrfī gibi meşhūr olsam
Var mı bir bencileyin şāʿir-i pākīze-edā

36. **var:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Mevcut, bulunmakta.

Cihān ol deñlü pür-emn ü emāndur devr-i ʿadlinde
Ki fitne var ise ancaḳ ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i dil-berdür

37. **vār:**
Kaside 22
Mısra: **72**
Mevcut, bulunmakta.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

38. **var:**
Kaside 23
Mısra: **7**
Mevcut, bulunmakta.

Bu şevket ü bu şān ki var sende ʿaceb mi
Görünce ḳuluñ olsa ger İskender-i ʿālem

39. **var:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Mevcut, bulunmakta.

Hep tuḥfe-i güftārum içün Rūma gelürler
Ḥālā ne ḳadar var ise sūdāger-i ʿālem

40. **var:**
Kaside 24
Mısra: **18**
Mevcut, bulunmakta.

Lāfı ḳo dāmenine irmez elüñ dirseñ eger
O bilür ḫaṣmını var ol ḳadar iẕʿān-ı felek

41. **vār:**
Kaside 24

Mısra: **26**
Mevcut, bulunmakta.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

42. **var:**
Kaside 24
Mısra: **29**
Mevcut, bulunmakta.

O leṭāfet ki var āyīne-i idrāküñde
Görinür hep saña rāz-ı dil-i pinhān-ı felek

43. **var:**
Kaside 26
Mısra: **17**
Mevcut, bulunmakta.

Şāneden var ise az çok elemi
Āh idüp çekmesün aṣlā ġam u bīm

44. **var:**
Kaside 26
Mısra: **75**
Mevcut, bulunmakta.

Var mı Nefʿī gibi bir şāʿir kim
Naẓmına ide Niẓāmī teslīm

45. **var:**
Kaside 28
Mısra: **140**
Mevcut, bulunmakta.

Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benimle var ise bir imtiḥān olur

46. **var:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Mevcut, bulunmakta.

O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
İderse her ne zamān devlet ile ʿaẓm-i cihād

47. **var:**
Kaside 33
Mısra: **99**
Mevcut, bulunmakta.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

48. **var:**
Kaside 35
Mısra: **26**
Mevcut, bulunmakta.

İḫtiyār elde degül olsam dest-efşān
Bu neşāṭ ile semāʿ itmemege var mı mecāl

49. **var:**
Kaside 36
Mısra: **57**
Mevcut, bulunmakta.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

50. **var:**
Kaside 40
Mısra: **40**
Mevcut, bulunmakta.

Gelmemişdür daḫi dünyāya naẓīri belki
Gelecek var ise Allāhü Taʿālā aʿlem

51. **var:**
Kaside 41
Mısra: **3**
Mevcut, bulunmakta.

ʿĀlemde ʿaceb sencileyin bir daḫi var mı
Hem ṣaf-der ü hem memleket-ārā-yı zamāne

52. **var:**
Kaside 42
Mısra: **3**
Mevcut, bulunmakta.

Defʿ-i ġama çāre mi var olsa ger
Elde ḳadeḥ cām-ı Cem-i rūzgār

53. **var:**
Kaside 44
Mısra: **61**
Mevcut, bulunmakta.

Şevḳi var vādī-i maʿnāda tekāpū biraz
N'ola gösterse ʿinān-ı ḳaleme irḫāyı

54. **var:**
Kaside 46
Mısra: **19**
Mevcut, bulunmakta.

Cennet olmış ṭutalum var mı ʿaceb cennetde
Böyle bir ḳaṣr-ı ṣafā-güster-i ṭurfa-āyīn

55. **var:**
Kaside 46
Mısra: **23**
Mevcut, bulunmakta.

Ṭarḥ-ı maṭbūʿına reşk itmemege çāre mi var
Beyt-i maʿmūr-ı felek Kaʿbe-i ulyā-yı zemīn

56. **var:**
Kaside 47
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Kerīm-i kāmrān var ise ger İlyās Pāşādur
Ki dest-i zer-feşānı kān-ı dil dür-pāşı deryādur

57. **vardur:**-*dur*
Kaside 47
Mısra: **130**
Mevcut, bulunmakta.

O gūne muḍḥiküñ eşʿārına söz der mi ehl-i dil
Nihāyet ol ḳadar vardur ki mevzūn u muḳaffādur

58. **var:**
Kaside 48
Mısra: **19**
Mevcut, bulunmakta.

Ne keyfiyyet ne ḥālet ne es̱er var
Raḥīḳ-i feyż-i mażmūnında bilmem

59. **var:**
Kaside 50
Mısra: **5**
Mevcut, bulunmakta.

Başḳa bir ʿālemi var bezm-i meyüñ kim anda
Görinür rind-i cihān-dīde-i huşyāra müdām

60. **var:**
Kaside 50
Mısra: **32**
Mevcut, bulunmakta.

Getür ey sāḳī-i ferḫunde-liḳā bu meyden
Cānı var ise desün ṣūfī-i dil-mürde ḥarām

61. **var:**
Kaside 50
Mısra: **137**
Mevcut, bulunmakta.

O leṭāfet mi var eşʿār-ı ṣafā-baḫşumda
Ki keder vire aña daḫl-i ḥasūd-ı ḫodkām

62. **var:**
Kaside 51
Mısra: **32**
Mevcut, bulunmakta.

Ḥāṣılı ikisi de ḳadr ü şerefle mümtāz
Farḳ eger var ise Allāhu Teʿālā aʿlem

63. **var:**
Kaside 51
Mısra: **99**
Mevcut, bulunmakta.

Ḳuvvet-i ṭabʿīde ger var ise teslīm idelüm
Ola mı Ḥayder-i Kerrāra muḳābil Rüstem

64. **var:**
Kaside 52
Mısra: **47**
Mevcut, bulunmakta.

Bir ṣafā var cām-ı billūrında kim āyīneveş
Kim baḳarsa görinür gönlündeki rāz-ı nihān

65. **var:**
Kaside 56
Mısra: **56**
Mevcut, bulunmakta.

Kūşe-i ebrūda ancaḳ ġamze-i dil-ber degül
Ḳanda fitne var ise devrüñde oldı der-kemīn

66. **var:**
Kaside 57
Mısra: **17**
Mevcut, bulunmakta.

Nice ṣayyād-ı suḫan var ise devrümde n'ola
Bir midür hīç şikār almada bāz u şahbāz

67. **var:**
Kaside 60
Mısra: **85**
Mevcut, bulunmakta.

Nitekim şöhreti var maʿrifetüñ ʿālemde
Nitekim ʿālem olur ṭālib-i evzān-ı suḫan

68. **vardur:**-*dur*
Kaside 62
Mısra: **32**
Mevcut, bulunmakta.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

69. **var:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **11**
Mevcut, bulunmakta.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

70. **var:**
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **3**
Mevcut, bulunmakta.

Ne ḳadar var ise cihānda hüner
Eyledi bir bir anı hep iḥrāz

71. **var:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **13**
Mevcut, bulunmakta.

Böyle bir ḳaṣr-ı muʿallā var mıdur
Kim ola dāʾim şerefden behreyāb

72. **var:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Mevcut, bulunmakta.

Var kilk-i bedīʿinde o miḳdār nezāket
Terkīb-i ḥurūfında hem ol deñlü metānet

73. **var:**
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Mevcut, bulunmakta.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

74. **var:**
Terkib-bend 1
Mısra: **31**
Mevcut, bulunmakta.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

75. **var:**
Terkib-bend 1
Mısra: **32**
Mevcut, bulunmakta.

Beñzemez bir keyfe keyfüñde ʿālem var senüñ
Rūḥsun el-ḳıṣṣa rāḥ olmañda şübhem var senüñ

76. **var:**
Terkib-bend 1
Mısra: **44**
Mevcut, bulunmakta.

Sende n’eyler ġıll u ġış bir pāk u ṣāf āyīnesün
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

77. **var:**
Gazel 35
Mısra: **3**
Mevcut, bulunmakta.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

78. **vardur:***-dur*
Gazel 39
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

79. **var:**
Rübai 5
Mısra: **2**
Mevcut, bulunmakta.

Ey nāmveri memleket-i baḥr u berüñ
Var baḥr u berde nice biñ hünerüñ

80. **var:**
Kaside 38
Mısra: **81**
Mevcut, bulunmakta.

Benim de ʿaczüme var iʿtirāfum līk şevḳumdan
Ḫulūṣum bundan özge nice taḥḳīḳ eylesem bilmem

81. **var:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

82. **var:**
Müfret 10
Mısra: **2**
Mevcut, bulunmakta.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

83. **varını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 15
Mısra: **6**
Sahip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Bez̠l ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

84. **vārın:***-ın*
Kaside 8
Mısra: **81**
Sahip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.

Şāhid-i mażmūnuma endīşe vārın bez̠l ider
Naḳd-i şiʿrümle suḫan sermāye-i dükkān bulur

85. **var:**
Gazel 19
Mısra: **7**
Mevcut, bulunmakta.

Sīnemde ne var ise ġamuñ sildi süpürdi
Pāk itdi ḥarīm-i dili cārūb-ı maḥabbet

86. **vardur:***-dur*
Gazel 39
Mısra: **2**
Mevcut, bulunmakta.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

87. **vardur:***-dur*
Gazel 39

Mısra: **4**
Mevcut, bulunmakta.

Ṭaḳınsun dil-rübālar ġamzelerden tīġ-i ʿāşıḳ-küş
Bizüm de āhımuzdan nāvek-i dil-dūzumuz vardur

88. **vardur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **6**
Mevcut, bulunmakta.

N'ola seyl-i sirişk-i çeşm-i giryān ṭurmayup aḳsa
Söyinmez sīnede bir āteş-i cān-sūzumuz vardur

89. **vardur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **8**
Mevcut, bulunmakta.

Güni günden yig olsun rūzedārān-ı ġam-ı ʿaşḳuñ
Dimezler kim bizüm de ʿıydımuz nev-rūzımuz vardur

90. **vardur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **10**
Mevcut, bulunmakta.

ʿAceb mi būriyā-bāfān-ı naẓma ḳılmasaḳ raġbet
Bizüm Nefʿī gibi bir şāʿir-i zer-dūzumuz vardur

91. **var:**
Gazel 85
Mısra: **15**
Mevcut, bulunmakta.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

92. **var:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Mevcut, bulunmakta.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

93. **var:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Mevcut, bulunmakta.

Var ise ger şīve-i reftār-ı yāra ṭāḳatüñ
Seyre çıḳ bir serv-i gül-ruḫsār ile nev-rūzda

94. **var:**
Kaside 59
Mısra: **24**
Mevcut, bulunmakta.

Ḥālā o suḫan-senc-i ḫoş-āyende- kelāmım
Kim var ise mis̱lüm daḫi güm-nām-ı ʿademdür

95. **var:**
Rübai 4
Mısra: **2**
Mevcut, bulunmakta.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

96. **varma:**-*ma*
Gazel 129
Mısra: **6**
Gitmek, ulaşmak.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

97. **varsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **15**
Gitmek, ulaşmak.

Ṣabā gerd-i gülistān ile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

98. **varınca:**-*ınca*
Kaside 17
Mısra: **158**
Gitmek, ulaşmak.

Var mı böyle ḳaṣīde dimege cürʾet ider
Şarḳdan ġarba varınca suḫan ehline ṣalā

99. **var:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Gitmek, ulaşmak.

Cāna cān ḳatmaḳ dilerseñ bāġa var Nefʿī hemān
Köhne mey nūş eyle bir dil-dār ile nev-rūzda

100. **varup:**-*up*
Kaside 53
Mısra: **39**
Gitmek, ulaşmak.

Niçün ol fāżıl-ı devrāna varup ʿarż itmem
K'ide bir luṭf ile biñ müşkilimi ol dem ḥall

101. **var:**
Gazel 46
Mısra: **5**
Mevcut, bulunmakta.

Āh itmemege çāre mi var ʿāşıḳ-ı bī-tāb
Ḥabs-i nefes ü çāk-ı girībān ne belādur

102. **var:**
Gazel 111
Mısra: **4**
Mevcut, bulunmakta.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

103. **var:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Mevcut, bulunmakta.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

104. **var:**
Kaside 10
Mısra: **105**
Mevcut, bulunmakta.

Ġavġā-yı suḫandir bu fażīletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yer eyler

105. **var:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Mevcut, bulunmakta.

Saʿādetle sen ol Ḫāḳān-ı ʿālī-şān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir s̱enā-ḫᵛānī

106. **var:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Mevcut, bulunmakta.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

107. **var:**
Kaside 23
Mısra: **70**
Mevcut, bulunmakta.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

108. **var:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Mevcut, bulunmakta.

Kim çeker minnetin ol sifle-nihād u dūnuñ
Başına çalsun eger var ise iḥsān-ı felek

109. **var:**
Kaside 26
Mısra: **97**
Mevcut, bulunmakta.

Sende bu ʿadl ü bu inṣāf ki var
ʿÖmrüñ efzūn olur Allāhu ʿalīm

110. **var:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Mevcut, bulunmakta.

Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

111. **varını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 66
Mısra: **7**
Sahip olunan şeylerin bütünü // mal, mülk, can.

ʿĀşıḳ ṣurāḥī gibi ider varını nis̱ār
Dil-ber güşāde-meşreb olunca piyāleveş

112. **varamam:***-ama, -m*
Gazel 76
Mısra: **1**
Gitmek, ulaşmak, ayak basmak.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

113. **varınca:***-ınca*
Gazel 89
Mısra: **4**
Gitmek, ulaşmak.

Şevḳ-i mey-i laʿlüñle ḳadeḥ düşmez elümden
Mey-ḫāneye varınca yere degmez ayaġum

114. **var:**
Gazel 92
Mısra: **3**
Mevcut, olma.

ʿĀşıḳa āzādelik de var mı işte ben bilmem
Ġamdan āzād olmadım gerçi esīr-i bādeyim

115. **varsa:***-sa*
Kaside 17
Mısra: **127**
Gitmek.

Varsa ger nükhet-i ḫulḳıyla ṣabā gülzāra
Lāle de sünbül ü gül gibi olurdı būyā

116. **varup:***-up*
Kaside 52
Mısra: **110**
Gitmek, ulaşmak.

İrişürdi gūşuma āvāz-ı taḥsīn-i melek
Medḥüñe ger āstānında varup açsam dehān

117. **var:**
Kaside 21
Mısra: **95**
Başına geldiği cümlelere "istersen, haydi" vb. anlamlar katar.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

118. **var:**
Kaside 33
Mısra: **98**
Mevcut olmak, bulunmak.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

119. **vārını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 46
Mısra: **47**
Elde bulunan, sahip olunan her şey, varlık.

Ḫarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

120. **var:**
Kaside 51
Mısra: **87**
Bulunmak, mevcut olmak.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pāküñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

121. **varınca:**-*ınca*
Kaside 50
Mısra: **92**
Gitmek, ulaşmak.

Giderek ʿarşa çıḳarmaḳ da olur ʿarşa degül
İderin ġāyet-i imkāna varınca iḳdām

var ise:

1. **var ise:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Galiba, olsa olsa.

Şu deñlü bāde-i ter verdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

2. **var ise:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olsa olsa.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

3. **var ise:**
Kaside 41
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Olsa olsa.

Hem-nām-ı Ḫudāvend-i rüsül ḥāfıẓ-ı devlet
Kim ancaḳ odur var ise pāşā-yı zamāne

var ola:

1. **var ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mevcut bulunmak.

Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum
Çoḳdur güzelüm devlet-i ʿaşḳuñda çerāġum

2. **var ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mevcut bulunmak.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

varı yoġı:

1. **varı yoġı:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bütün varlığı, sahip olduğu her şey.

Baḳup mirʾāt-i cāma görmesem rūy-ı ṣafā gāhī
Cihānuñ varı yoġı hīç görinmez baña va'llāhī

vārid ola:

1. **vārid ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gelmek, erişmek, ulaşmak.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

vāridāt:

1. **vāridāt:**
Kaside 5
Mısra: **91**
Kalbe gelen ilhamlar.

Nice biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olınca sāye-güster kilk-i çālāküm benān üzre

2. **vāridāt-ı:**
Kaside 21
Mısra: **66**
Kalbe gelen ilhamlar.

Amān verürse eger rūzgār ʿahd olsun
S̲enāña vaḳf ideyin vāridāt-ı ilhāmı

3. **vāridāt:**
Kaside 52
Mısra: **105**
Kalbe gelen ilhamlar.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

vāridāt-ı feyż-i aḳdes:

1. **vāridāt-ı feyż-i aḳdes:**
Kaside 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mukaddes feyzin ilhamı.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

2. **vāridāt-ı feyż-ı aḳdes:**
Kaside 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mukaddes feyzin ilhamı.

Ne nāme vāridāt-ı feyż-ı aḳdes
Ki olmuş ḳalb-i münşīsine mülhem

vāridāt-ı ġayb:

1. **vāridāt-ı ġayb:**
Kaside 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gayptan gelenler, ilham.

Ḫusrev-i gencīne-perdāzım dükenmez gevherum
Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāyġānumdur benüm

vāris-i memleket-i heft-iḳlīm:

1. **vāriṡ-i memleket-i heft-iḳlīm:**
Kaside 26
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yedi iklim memleketlerinin mirasçısı // cihanın sahibi (cihana hükmeden).

Şāh-ı Cem-kevkebe Sulṭān Murād
Vāriṡ-i memleket-i heft-iḳlīm

vāris-i mülk-i cihān:

1. **vāriṡ-i mülk-i cihān:**
Kaside 11
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Cihan mülkünün /dünyanın varisi, mirasçısı.

Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāriṡ-i mülk-i cihān İskender-i ṡānī

vaṣf:

1. **vaṣfuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 14
Mısra: **78**
Nitelik, özellik.

Siḥr iderdüm medḥine geldükce ammā n'eyleyin
Eylemiş Ḥaḳḳ vaṣfuñı ḳayd- ı taṣavvurdan beri

2. **vaṣfını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 25
Mısra: **53**
Nitelik, özellik.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

3. **vaṣfını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 31
Mısra: **15**
Nitelik, özellik.

Naẓm içün vaṣfını bu faṣl-ı caḥīm-efrūzuñ
İtse bir şāʿir eger ṭabʿına tevcīh-i ḫiṭāb

4. **vaṣfuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 46
Mısra: **59**
Nitelik, özellik.

Dāverā böyle mi eylerdim edā vaṣfuñı hem
Olmasam ger sitem-i çarḫ ile ġāyet ġamgīn

5. **vaṣfın:**-*ı, -n*
Kaside 50
Mısra: **67**
Nitelik, özellik.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

6. **vaṣfuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 52
Mısra: **105**
Övgü, övme // betimleme.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

vaṣf idemem:

1. **vaṣf idemem:**-*eme, -m*
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Bir şey veya kimsenin) durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak tarif etmek, anlatmak.

Dil bir cevān-ı nev-heves-i dil-rübā bilür
Vaṣf idemem lisān ile ancaḳ Ḫudā bilür

vaṣf iderse:

1. **vaṣf iderse:**-*er, -se*
Kaside 28
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Övmek.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

vaṣf idüp:

1. **vaṣf idüp:**-*üp*
Kaside 57
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, tarif etmek // övmek.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

vaṣf-ı baḥr-ı keremin:

1. **vaṣf-ı baḥr-ı keremin:**-*i, -n*
Kaside 7
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizinin methi.

Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ider
Vaṣf-ı baḥr-ı keremin her kim iderse terḳīm

vaṣf-ı būy-ı hulḳı:

1. **vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yaratılış kokusunun özellikleri // güzel huyunun vasıfları.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

vaṣf-ı būy-ı hulḳını:

1. **vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 56
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yaratılış kokusunun vasıfları.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

vaṣf-ı cemīlüñde:

1. **vaṣf-ı cemīlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 19
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Güzel vasıf.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoḫsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

2. **vaṣf-ı cemīlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 20
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Ki biñ dāne ḳaṣīde naẓm idem vaṣf-ı cemīlüñde
Geh ola her biri ḥüsn-i ḳabūl-ı ṭabʿuña maẓhar

3. **vaṣf-ı cemīlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 40
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Ḳāṣırım her ne disem vaṣf-ı cemīlüñde senüñ
Şāʿirüm gerçi ḥaḳīḳatde ḫoş-āmed bilmem

4. **vaṣf-ı cemīlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 43
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Ḳuṣūr itdimse ger maʿẕūr ola vaṣf-ı cemīlüñde
Reh-i mecrā-yı feyż olmuşdı ġāyet insidād üzre

5. **vaṣf-ı cemīlüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 44
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Güzel özelliklerini anlatma, övme.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı ḳıldı:

1. **vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı ḳıldı:**-*dı*
Kaside 49
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Temiz amelli adil hükümdarı methetmek.

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

vaṣf-ı düşmen:

1. **vaṣf-ı düşmen:**
Kaside 29
Mısra: **47**

Kelime Tipi: -
Düşmanın sıfatı, özelliği.

Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı:

1. **vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı:**-*ı*
Kaside 59
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Huyu melek gibi olan zatın yaratılıştan gelen kabiliyetinin, mayasının özellikleri.

Vaṣf-ı güher-i ẕāt-ı ferişte-ṣıfātı kim
Her şāʿir-i ʿĪsā-nefese muʿciz-i demdür

vaṣf-ı kef-i pür-cūdı:

1. **vaṣf-ı kef-i pür-cūdı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
İhsan dolu avucun övgüsü.

Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti:

1. **vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sahip olduğu mizacın /tabiatın güzel vasıfları.

Ḳāle gelmez vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti
Ẕāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i ʿālem gibi

vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı:

1. **vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı:**-*ı*
Kaside 35
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Memduhun kişiliğinin, tabiatının övgüsü.

Vaḳf-ı endīşe-i medḥi dil-i erbāb-ı suḫan
Vaṣf-ı māhiyyet-i ẕātı suḫan-ı ehl-i kemāl

vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳın:

1. **vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳın:**-*ı, -n*
Kaside 14
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Ahlakın güzel kokusunun vasfı // ahlakın vasıfları.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını:

1. **vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 56
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Ahlakın güzel kokusunun vasfı // ahlakın vasıfları.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

vaṣf-ı şemşīrine:

1. **vaṣf-ı şemşīrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kılıcın nitelikleri.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

vaṣf-ı şemşīrini:

1. **vaṣf-ı şemşīrini:**-*i, -n, -i*
Kaside 31
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kılıcın nitelikleri // kılıcın övgüsü.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāğıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

vaṣf-ı temkīnini:

1. **vaṣf-ı temkīnini:**-*i, -n, -i*
Kaside 44
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlı ve düşünceli olma özelliği.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde:

1. **vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Kaside 43
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Eşsiz kişiliğin övgüsü.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

vaṣf-ı ẕātında:

1. **vaṣf-ı ẕātında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 60
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Kişiliğin övgüsü.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

vaṣf-ı ẕātuñ:

1. **vaṣf-ı ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 40
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Kişiliğin övgüsü.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

vaṣf-ı ẕātuñda:

1. **vaṣf-ı ẕātuñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 50
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **-**
Kişiliğin övgüsü.

Vaṣf-ı ẕātuñda ḫuṣūṣā ide beẕl-i maḳdūr
Bir benim gibi suḫan-senc-i pesendīde-kelām

vāṣıl olunca:

1. **vāṣıl olunca:**-*unca*
Terkib-bend 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Erişmek, ulaşmak.

Ẕevḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

vāsıṭa:

1. **vāsıṭa:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, kullanılan nesne, alet.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

Vaṣṣāf:

1. **Vaṣṣāfım:**-*ım*
Kaside 11
Mısra: **75**
Molla Reşîdüddin Fazlullâh Şirâzî. Edebiyatçı ve tarihçilerin meşhurlarından olup hicri sekizinci asırda yaşamış, Moğol hükümdarı Cengiz'den itibaren İlhanlıların tarihini yazmıştır. Bu eser "Târîh-i Vassâf" olarak bilinip fesahat ve belâgatinden dolayı çok beğenilmiştir.

Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿciz-gūy-ı maʿnāyım
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ider aḥvāl-i vicdānī

Vaṣṣāf-ı ʿahdim:

1. **Vaṣṣāf-ı ʿahdim:**-*im*
Kaside 11
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Zamanın Vassaf'ı.

Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdim kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benimle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı olalı:

1. **vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı olalı:**-*alı*
Kaside 12
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **-**
Altın saçan (cömert) eli vasfeden olmak.

Olalı vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşānı āftāb
Cild-i dīvān-ı muḫayyel-dāstānumdur benüm

vaṣṣāf-ı hudāvend-i pesendīde-şiyemdür:

1. **vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür:**-*dür*
Kaside 59
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Huyu beğenilmiş hükümdarın /efendinin vasıflarını metheden.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

vaṣṣāf-ı Muhteşem-suhanım:

1. **vaṣṣāf-ı Muḫteşem-suḫanım:**-*ım*
Kaside 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Muhteşem gibi söyleyen övücü /vasfedici (Muhteşem, 16. yy. İran şairi).

Vaṣṣāf-ı Muḫteşem-suḫanım kim ḳaṣāʾidüm
Şāhān-ı Cem-şükūh-ı cihānbāna şān virür

Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza:

1. **Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **-**
Sihir yapan, büyücü Vassâf // sihir gibi sözler söyleyen şair.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ:

1. **Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ:***-u, -ñ*
Kaside 22
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan, büyücü Vassâf // sihir gibi sözler söyleyen şair.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

vażʿ:

1. **vażʿını:***-ı, -n, -ı*
Kaside 58
Mısra: **2**
Durum, biçim.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u vażʿını görse behişt olur meftūn

vaẓʿ idüp:

1. **vaẓʿ idüp:***-üp*
Kaside 60
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Koymak.

Enverī Ḳāṣım-ı Envār ile ol encümene
Vaẓʿ idüp her biri bir şemʿ-i şebistān-ı suḫan

vażʿ-ı devrān-ı felek:

1. **vażʿ-ı devrān-ı felek:**
Kaside 61
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönüş biçimi.

Ḥaḳ budur kim saña iḳbāl eyleyelden oldı hep
Vażʿ-ı devrān-ı felek maḳbūl-ı ṭabʿ-ı şeyḫ u şāb

vaẓīfe-i cūdıyla:

1. **vaẓīfe-i cūdıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 58
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Cömertlik vazifesi, ihsan etme.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

vebāl:

1. **vebāl:**
Kaside 33
Mısra: **15**
Günah, kötülük.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳş-ı riyādur

2. **vebālüm:***-ü, -m*
Kaside 43
Mısra: **76**
Günah.

Tehī ceyb-i maʿīşet hem maʿāş aḥvāli pek muḫtell
Vebālüm gerden-i endīşe-i ʿaḳl-ı maʿād üzre

vebālin çekeyim:

1. **vebālin çekeyim:***-eyim*
Kaside 24
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vebali boynuna almak; bir günah, bir suç varsa üstüne almak, bir işin günahını yüklenmek.

Bendeñe böyle sitem itmeden el çekmez ise
Ben vebālin çekeyim vār ise ḫusrān-ı felek

vecāhet:

1. **vecāhetde:***-de*
Kaside 19
Mısra: **9**
Güzel yüz, güzellik, gösterişlilik.

Müşābihdür biri birine ol deñlü vecāhetde
Açılmış ṣanki bir gül-bünde iki ġonca-i terdür

vech:

1. **vechinde:***-i, -n, -de*
Mesnevi 1
Mısra: **35**
Yüz, çehre.

Vechinde nümāyān eṡer-i pertev-i maʿnā
Hem pādişeh-ṣūret ü hem ḫusrev-i maʿnā

vech-i imkān-ı ẓuhūrın:

1. **vech-i imkān-ı ẓuhūrın:***-ı, -n*
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkma imkânının sebebi.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

vechi var:

1. **vechi var:**
Kaside 16
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygundur, yerindedir, bir nedeni var.

Vechi var dinse sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Şāhid-i meh-ṭalʿat-i müşgīn-niḳāb-ı rūzgār

vefā:

1. **vefāñı:**-*ñı*
Gazel 47
Mısra: **3**
Sevgi bağlılığı, sevgi göstergesi.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

2. **vefāña:**-*ñ, -a*
Gazel 75
Mısra: **1**
Sevgi bağlılığı, sevgi göstergesi.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

vefāsız:

1. **vefāsız:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Vefası olmayan, sevgisinde, dostluğunda sebat göstermeyen.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender iderdi:

1. **vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender iderdi:**-*er, -di*
Kaside 30
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
İskender'in zırhının yakasında muska etmek.

İderdi vefḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender
Bulaydı nüsḫa-i şiʿrüm ḥakīm-i Yūnānī

vefḳ-ı murād üzre:

1. **vefḳ-ı murād üzre:**
Kaside 36
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Tamām vefḳ-ı murād üzre ḫalḳa luṭf itdüñ
Kerāmet olduġına sende ḳalmadı şübhem

2. **vefḳ-ı murād üzre:**
Kaside 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

3. **vefḳ-ı murād üzre:**
Kaside 43
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstediğine uygun olarak, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre.

Ola tā kim cihān gāhī pür-emn ü gāh pür-fitne
Döne tā kim felek biñ yılda bir vefḳ-ı murād üzre

vehme düşürdi:

1. **vehme düşürdi:**-*di*
Kaside 31
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Korkuya uğratmak, korku içinde olmasını sağlamak.

İdeli maʿdeletin muḥtesib-i kişver-i dīn
ʿAlemi vehme düşürdi o ḳadar bīm-i ʿiḳāb

vehm-i ġalat:

1. **vehm-i ġalat:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hata (yapma) korkusu.

Endīşe-i intihā-yı medḥüñ
Vehm-i ġalat iştibāh-ı maʿnā

2. **vehm-i ġalat:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hata (yapma) korkusu.

Endīşe-i intihā-yı medḥüñ
Vehm-i ġalat iştibāh-ı maʿnā

3. **vehm-i ġalat:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hata (yapma) korkusu.

Endīşe-i intihā-yı medḥüñ
Vehm-i ġalat iştibāh-ı maʿnā

vekīl:

1. **vekīli:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **76**
Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

vekīl-i reʾy-i pür-nūrı:

1. **vekīl-i reʾy-i pür-nūrı:**-*ı*
Kaside 38
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Çok parlak düşüncenin vekili.

Muʿallā-pāye düstūr-ı şehenşāh-ı zemīn k'olmış
Vekīl-i reʾy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿẓam

ve'l-ḥāṣıl:

1. **ve'l-ḥāṣılı:**-*ı*
Kaside 62
Mısra: **24**
Sözün kısası, kısacası.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

velī:

1. **velī:**
Kaside 11
Mısra: **8**
Fakat, ama.

Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

2. **velī:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **37**
Yine.

Bu ṣafāya velī olan münkir
Bir iki mülḥid-i tebāhīdür

3. **velī:**
Kaside 37
Mısra: **12**
Şöyle ki.

ʿĀlem-i cūd u cihān-ı ʿaẓamet kim olmış
Velī deryā-yı kerem tīġı meyānında neheng

4. **velī:**
Gazel 47
Mısra: **4**
Ama, fakat, lâkin.

Vefāñı muṭlaḳ aġyāra münāsibdir dimez kimse
Velī cevr ü cefāñı ʿāşıḳ-ı zāre maḥal dirler

5. **velī:**
Kaside 4
Mısra: **103**
Ama, fakat, lâkin.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

6. **velī:**
Kaside 4
Mısra: **107**
Ama, fakat, lâkin.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

7. **velī:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **5**
Ama, fakat, lâkin.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

8. **velī:**
Terkib-bend 1
Mısra: **28**
Ama, fakat, lâkin.

Bī-ser ü sāmān idersin nice Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ʿaḳl almada merdānesin

9. **velī:**
Kaside 22
Mısra: **36**
Hem dahi.

Żamīri mū-şikāf-ı ḥikmetüʿl-işrāḳ-ı vicdānī
Velī hem pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī

veliyy-i Ḫudā:

1. **veliyy-i Ḫudā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Allah'a yakın olma mertebesine erişmiş kimse, veli, ermiş.

Kiminüñ ṣūreti veliyy-i Ḫudā
Maʿnīde düşmen-i İlāhīdür

veliy-yi niʿmet-i ʿālem:

1. **veliy-yi niʿmet-i ʿālem:**
Kaside 47
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cihanın velinimeti.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

veliyy-i niʿmet-i erbāb-ı dāniş ü idrāk:

1. **veliyy-i niʿmet-i erbāb-ı dāniş ü idrāk:**
Kaside 45
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İlim irfan ehline iyilik ve bağışta bulunan.

Veliyy-i niʿmet-i erbāb-ı dāniş ü idrāk
Revāc-baḫş-ı metāʿ-ı dükān-ı huşyārī

veliyyü'n-niʿam-i rūzgār:

1. **veliyyü'n-niʿam-i rūzgār:**
Kaside 42
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zamanın velinimeti /zamanın nimet vereni, ihsan edeni.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

velvele virince:

1. **velvele virince:**-*ince*
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gürültüye boğmak, telaş ve heyecan uyandırmak.

Dehre bu ḳadar velvele virince ḫırāmuñ
Şarṣılsa n'ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

verziş-i āh iderek:

1. **verziş-i āh iderek:**-*erek*
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ah talimi etmek.

Verziş-i āh iderek āh-ı mücessem oldum
Çarḫa teʾs̱īr iderim göñlüme teʾs̱īr idemem

vesīm:

1. **vesīm:**
Kaside 7
Mısra: **96**
Damgalanmış, damgalı.

Ḳayd-ı taḥrīrüm ile pāy-ı suḫan der-zincir
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

vesīm idelden:

1. **vesīm idelden:**-*elden*
Kaside 32
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Damgalamak.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

vesīm itdi:

1. **vesīm itdi:**-*di*
Kaside 26
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Damgalamak.

Görinen māh degüldür itdi
Dāġ-ı fermānı ile çarḫı vesīm

vesme-i ebrū-yı zühre iderdi:

1. **vesme-i ebrū-yı zühre iderdi:**-*er, -di*
Kaside 34
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının kaşına rastık /siyah boya yapmak.

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr:

1. **vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr:**
Kaside 48
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Keşmir güzellerinin rastığı / sürmesi.

Midādı vesme-i ḫūbān-ı Keşmīr
Süṭūrı ṭurra-i Türkān-ı Deylem

vesvese idemez:

1. **vesvese idemez:**-*emez*
Kaside 26
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Vesvese vermek // batıl inanca sürüklemek.

Ol ḳadar ḫalḳı müselmān itdüñ
İdemez vesvese şeyṭān-ı racīm

vesvese-i şeyṭānī:

1. **vesvese-i şeyṭānī:**
   Kaside 3
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Şeytani kuruntular, vesveseler.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

ve'y:

1. **ve'y:**
   Kaside 51
   Mısra: **78**
   Ve ey, seslenme edatı.

Ey ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-ʿilm ü Arisṭo-ḥikmet
Ve'y Ḫıżır-dāniş ü Aḥmed-reviş ü ʿIsā-dem

2. **v'ey:**
   Kaside 60
   Mısra: **8**
   Ve ey, seslenme edatı.

Ey olan ʿārif-i esrār-ı rumūz-ı ʿirfān
V'ey olan vāḳıf-ı gencīne-i pinhān-ı suḫan

3. **v'ey:**
   Kıt'a-ı Kebir 2
   Mısra: **2**
   Ve ey, seslenme edatı.

Ey pādişeh-i serīr-i dāniş
V'ey ḫusrev-i bārgāh-ı maʿnā

4. **v'ey:**
   Kaside 15
   Mısra: **61**
   Ve ey, seslenme edatı.

Ey Ḫusrev-i ʿālī-nijād v'ey dāver-i pāk- iʿtiḳād
Ey şāh-ı ṣāḥib-ʿadl ü dād ey pādişāh-ı muḥterem

5. **v'ey:**
   Kaside 23
   Mısra: **2**
   Ve ey, seslenme edatı.

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

vezān olsa:

1. **vezān olsa:**-*sa*
   Kaside 8
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Esmek.

Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesi̱m
Ġonca-i pür-jāle-tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

2. **vezān olsa:**-*sa*
   Kaside 10
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Esmek.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

3. **vezān olsa:**-*sa*
   Kaside 52
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Esmek.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

4. **vezān olsa:**-*sa*
   Kaside 48
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Esmek, yayılmak.

Müʾes̱sir ol ḳadar ḥükmi ki bāġa
Vezān olsa nesīm-i ḥıfẓı bir dem

vezāret:

1. **vezāretle:**-*le*
   Kaside 11
   Mısra: **41**
   Vezirlik.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

2. **vezāret:**
   Kaside 43
   Mısra: **35**
   Vezirlik.

Ki emr etdi vezāret ḫidmetin teslīm idüp mühri
O ṣāḥib-rüşde kim aḥvāl-i dehri intiḳād üzre

3. **vezārete:**-*e*
   Kaside 29
   Mısra: **131**
   Vezirlik makamı.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

vezāret eyleye:

1. **vezāret eyleye:**-*y, -e*
Kaside 43
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Vezirlik yapmak.

Vezāret eyleye devletle dīvān-ı hümāyūnda
Ola fermānına şāhān-ı ʿālem inḳıyād üzre

vez̤āyif-i cūdıyla:

1. **vez̤āyif-i cūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 32
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Cömertlik işleri // el açıklığı, cömertlik.

Emel vez̤āyif-i cūdıyla kāmrān u ġanī
Kerem leṭāʾif-i ḫulḳıyla ḫande-rūy u besīm

vezīr:

1. **vezīr:**
Kaside 39
Mısra: **40**
Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

O cihānbān-ı muʿaẓẓam ki felek devr ideli
Görmedi ʿadl ile pīrāste bir böyle vezīr

2. **vezīri:**-*i*
Kaside 40
Mısra: **22**
Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Ne Süleymāna naṣīb oldı ne İskendere bu
Ki vezīri ola bir Āṣaf-ı ṣāḥib-ḫātem

3. **vezīri:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **64**
Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
Ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

4. **vezīri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **75**
Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Geh bir vezīri şāh-ı ʿAcemden ḫarāc alur
Geh bir vekīli ʿasker-i Tātāra ḫān virür

vezīr ola:

1. **vezīr ola:**-*a*
Kaside 40
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Vezirlik makamına gelmek.

Böyle düstūr-ı cihānbāna kim oldı mālik
Ki vezīr ola dilīr ola Felāṭūn ola hem

vezīrā:

1. **vezīrā:**
Kaside 27
Mısra: **53**
Ey vezir.

Vezīrā ṣāḥibā Ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem ü evreng-i Dārāyī

2. **vezīrā:**
Kaside 30
Mısra: **83**
Ey vezir.

Felek-şükūh Vezīrā melek-şiyem Ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr ṣunʿ-ı Yezdānī

3. **vezīrā:**
Kaside 36
Mısra: **55**
Ey vezir.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

4. **vezīrā:**-*de*
Kaside 38
Mısra: **75**
Ey vezir.

Vezīrā kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Ṣadrā
Eyā leşker-keş ü kişver-güşā-yı aʿdel ü ekrem

vezīrān-ı cihānuñ:

1. **vezīrān-ı cihānuñ:**-*uñ*
Kaside 34
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dünya vezirleri.

Vezīrān-ı cihānuñ şān u şevketle ser-efrāzı
Müşīrān-ı zamānuñ ḥüsn-i tedbīr ile meşhūrı

vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn:

1. **vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn:**
   Kaside 56
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Yeryüzü padişahının rütbesi yüce veziri.

Āṣafā deryā-kefā dīn-perverā dānişverā
Ey vezīr-i āsmān- ḳadr-i şeh-i rūy-ı zemīn

vezīr-i aʿẓam:

1. **vezīr-i aʿẓam:**
   Kaside 40
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Büyük vezir, sadrazam.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

2. **vezīr-i aʿẓam:**
   Kaside 40
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Büyük vezir, sadrazam.

Ḥaḳ mübārek ide şāhenşeh-i devrāna hele
Böyle olsa olacaḳ işte vezīr-i aʿẓam

vezīr-i aʿẓam u ekrem:

1. **vezīr-i aʿẓam u ekrem:**
   Kaside 27
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Cömert ve yüce vezir.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Murād-ı ʿālem u ādem
Müşīr-i muḥterem revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī

2. **vezīr-i aʿẓam u ekrem:**
   Kaside 29
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Cömert ve yüce vezir.

Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

3. **vezīr-i aʿẓam u ekrem:**
   Kaside 38
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Cömert ve yüce vezir.

Cihān-sālār-ı ʿālī-şān cihān-gīr-i ḳader-fermān
Cihānbān-ı felek-eyvān vezīr-i aʿẓam u ekrem

vezīr-i ferrūḫ-dem:

1. **vezīr-i ferrūḫ-dem:**
   Kaside 36
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Zamanı /devri uğurlu ve mesut olan vezir.

Sefer mübārek ola ey Vezīr-i Ferrūḫ-dem
Senüñledür bile ġam çekme evliyā-yı ümem

vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver:

1. **vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver:**
   Kaside 35
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Halkı korumakla /halka bakmakla hüner kazanmış vezir.

O vezīr-i hüner-endūz-ı reʿāyā-perver
Ki ʿadāletdür aña ġāyet ehemm-i işġāl

vezīr-i kāmyāb:

1. **vezīr-i kāmyāb:**
   Kaside 61
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Muradına eren sadrazam.

Merḥabā ey ṣaf-der-i kāmil vezīr-i kāmyāb
Ṣāḥib-i ṣulṭān-ı ʿālem dāver-i ʿālī-cenāb

vezīr-i kevkebe-güster:

1. **vezīr-i kevkebe-güster:**
   Kaside 30
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: -
   İhtişamlı vezir.

Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
İder şukūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

vezīr-i murtażā-sīret:

1. **vezīr-i Murtażā-sīret:**
   Gazel 74
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Hz. Ali ahlaklı vezir (Güzelce Ali Paşa).

Vezīr-i Murtażā-sīret ʿAlī Pāşā ki pāyına
İderdi secde ger olaydı elçī-i ʿAcem nāzik

vezīr-i nüktedān:

1. **vezīr-i nüktedān:**
Kaside 43
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Nükteli söz söyleyen, arif, zarif vezir.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

2. **vezīr-i nüktedān:**
Kaside 48
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Nükteli söz söyleyen vezir.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ḫoş-ẕāt
Kerīm-i kāmrān Pāşā-yı ekrem

vezīr-i nükte-perver:

1. **vezīr-i nükte-perver:**-, -
Gazel 130
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan, zeki, irfan sahibi vezir.

Ol vezīr-i nükte-perver kim dil ü tāb ehline
Medḥin itmek oldı aḳṣā-yı emel nev-rūzda

vezīr-i şāh-ı cihān:

1. **vezīr-i şāh-ı cihān:**
Kaside 32
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının veziri.

Vezīr-i şāh-ı cihān kim ne emr iderse olur
Ḳażā rıżāyile fermān-ı ḥükmine teslīm

vezīr-i şeh-nişān:

1. **vezīr-i şeh-nişān:**
Kaside 56
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Padişahlık gösteren vezir // padişah fermanlı vezir.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Ṣāḥib-i luṭf-ı firāvān mālik-i reʾy-i rezīn

vicdān:

1. **vicdān:**
Kaside 13
Mısra: **71**
İnsanın içindeki iyiyi kötüden ayırabilen ve iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevi his.

Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf u pāk vicdān
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst ü rāst miʿyārı

vidād üzre ola:

1. **vidād üzre ola:**-*a*
Kaside 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet beslemek, sevmek.

Ki terk idüp ḳadīmī kīnesin ehl-i dil ü ṭabʿa
Güler yüz göstere luṭf eyleye ola vidād üzre

vifāḳ:

1. **vifāḳı:**-*ı*
Kaside 54
Mısra: **92**
Anlaşma, barış.

Tā ki inṣāfa gelüp gāhī sipihr-i ġaddār
İde ehl-i dil ü ṭabʿ ile vifāḳı tecdīd

vilāyet:

1. **vilāyetde:**-*de*
Kaside 57
Mısra: **69**
Şehir, il, yer.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

vir:

1. **virüp:**-*üp*
Gazel 33
Mısra: **6**
Vermek.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

2. **virmez:**-*mez*
Gazel 15
Mısra: **5**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Dāne virmez ḫırmeninden merdüm-i dānāya çarḫ
Beẕl ider varını ammā bulsa bir nādāna hep

3. **virmez:**-*mez*
Gazel 64

Mısra: **4**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

İçürmez ḫançerin cān almayınca ʿāşıḳ-ı zāra
Bir içim ṣuyı ol māh ḫastasına rāyegān virmez

4. **virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **6**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

5. **virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **8**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

6. **virür:**-*ü, -r*
Gazel 64
Mısra: **5**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Virür her ṭālibe maṭlūbın ammā ḥażret-i Mevlā
Güzellikde murādımca baña bir nev-cevān virmez

7. **vire:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **114**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Söz tamām oldı duʿā eyleyelüm ey Nefʿī
Ḥaḳ Teʿālā vire maḳṣūd-ı şeh-i devrānı

8. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **26**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Destümde cām görse benüm ser-nigūn ider
Nādāna sāġar istese rıṭl-ı girān virür

9. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **52**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

10. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **58**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ḫurşīd-i zer-feşān ki kefi feyż-i cūd ile
Dehre ġınā-yı mā-ḥaṣal-ı baḥr u kān virür

11. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **66**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

12. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **78**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ḫāḳān-ı Çīn ki dergehine elçi gönderür
Hep kāse-şūy-ı maṭbaḫına armaġān virür

13. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **88**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Mülkinde düzd-i müflise māl-i zekātdan
Destār u kefş ü pīreheni kārbān virür

14. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 11
Mısra: **41**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

15. **vire:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **92**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

16. **virdi:**-*di*
Kaside 35
Mısra: **4**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Ne dedimse sözümi ṭutdı sipihr-i ḫod-reʾy
Ne murād itdüm ise virdi Ḫudā-yı müteʿāl

17. **vire:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **120**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Şimdiden ṣoñra duʿāya el açup eyle niyāz
Vire maḳṣūdını her neyse Ḫudā-yı müteʿāl

18. **virmiş:**-*miş*
Kaside 35
Mısra: **30**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

O Ḫıdīv-i ʿaẓamet güster ü ʿālī-himmet
Ki Ḫudā virmiş aña mertebe-i ʿālü'l-ʿāl

19. **virmiş:**-*miş*
Kaside 58
Mısra: **44**
Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

ʿAzīz Efendi o ṣadr-ı yegāne-i ʿālem
Ki virmiş aña Ḫudā ʿilm ü fażl-ı rūz-efsūn

20. **virürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 29
Mısra: **87**
Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi bırakmak.

Virürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

21. **virsem:**-*se, -m*
Kaside 37
Mısra: **69**
Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi bırakmak.

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

22. **virse:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **22**
Bir şeyi bir şey uğruna vermek // feda etmek.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

23. **virmese:**-*me, -se*
Gazel 96
Mısra: **10**
Müsaade etmek, izin vermek.

Ḥalḳa-i zülfinden eyler dil temāşā ruḫların
Virmese ḫurşīde n'ola revzen-i neẓẓāresin

24. **virmez:**-*mez*
Gazel 120
Mısra: **3**
Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

25. **virmez:**-*mez*
Gazel 136
Mısra: **7**
Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

26. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 22
Mısra: **64**
Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i ṣıyt-ı ṣarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

27. **virmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 53
Mısra: **8**
Bir hâli bir kimse veya yerde hâkim kılmak, hasıl etmek.

ʿĀleme cām-ı ṣafā ṣunduġı dem baña felek
Bir ḳadeḥ ṣunmadı kim virmeye biñ dürlü kesel

28. **vire:**-*e*
Gazel 127
Mısra: **17**
İhsan etmek, bahşetmek, nasip etmek.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle ẕevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

29. **virmiş:**-*miş*
Kaside 60
Mısra: **21**
İhsan etmek, bahşetmek, nasip etmek.

Biri de fāżıl-ı Cāmī ki Ḫudā virmiş aña
Kāse-gerdān-ı mey-i bādya-nūşān-ı suḫan

30. **virürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 14
Mısra: **71**
Yaymak.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

31. **viren:**-*en*
Kaside 3
Mısra: **84**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

İlṭifāt it suḫan erbābına kim anlardur
Medḥ-i şāhān-ı cihānbāna viren ʿunvānı

32. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **10**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Ol nāẓım-ı leʾālī-i naẓmum ki şiʿrimüñ
Reşki cemāda ṭabʿ-ı cevāhir-feşān virür

33. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **12**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Pākīze-gūy-ı nādire-sencim ki her sözüm
Şehnāme-i belaġata ḥüsn-i beyān virür

34. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **108**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Söz bir metāʿ-ı fāḫir ü kemyābdur velī
Aña revācı luṭf-ı şeh-i nüktedān virür

35. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **110**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Naẓm āḫir oldı başlayalum şol duʿāya kim
Şiʿre ḫavāṣṣ-ı edʿiye-i ḳudsiyān virür

36. **virmez:**-*mez*
Kaside 5
Mısra: **19**
Kazandırmak, sahip olmasını sağlamak.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

37. **viren:**-*en*
Kaside 4
Mısra: **16**
Vermek, satmak.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

38. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **16**
Vermek, satmak.

Bir dānesini gevher-i silk-i kelāmımuñ
Maḥṣūl-ı baḥr u kāna viren rāygān virür

39. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **34**
Sunmak, ikram etmek.

Bir bī-vefā ki her dem esīrān-ı ʿaşḳına
Dārū-yı ṣıḥḥati ecel-i mihribān virür

40. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **62**
Sunmak, ikram etmek.

Gāhī ki gerd-i pūye-i raḫş-ı sebük-revi
Gerdūna kuḥl-ı bāṣıra-i aḫterān virür

41. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **80**
Sunmak, ikram etmek.

Micmer-fürūz-ı bezmine ḫod ūd u ʿanberi
Şāhenşeh-i memālik-i Hindūstān virür

42. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **100**
Sunmak, ikram etmek.

Çekdükçe silk-i naẓma dür-i medḥin āsmān
Mihr aña tār-ı şaʿşaʿadan rīsmān virür

43. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 10
Mısra: **29**
Sunmak, ikram etmek.

Gün başına bir ḫilʿat-i dībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

44. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **42**
Uzatmak, sunmak.

Geh Ḳahramān-ı çeşmine ebrū kemān ṣunar
Geh Rüstem-i nigāhına müjgān sinān virür

45. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **56**
Uzatmak, sunmak.

Cemşīd-i kāmrān ki süvār olsa raḫşına
Dārā ṭutar rikābını Ḫüsrev ʿinān virür

46. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **86**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

47. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **102**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Ey dāver-i zemāne ki āb-ı ʿadāletüñ
Mülk-i cihāna revnaḳ-ı bāġ-ı cinān virür

48. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 30
Mısra: **111**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse virür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

49. **virürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 58
Mısra: **62**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Sirāyet eylese luṭfı ṭabiʿat-ı nāra
Virürdi ḫāṣiyet-i seyr-i gülşeni kānūn

50. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **104**
Ortaya koymak, oluşturmak.

Çoḳ devletüñde şāʿir-i sāḥir-beyān velī
Dad-ı edāyı Nefʿī-i şīrīn-zebān virür

51. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 14
Mısra: **113**
Vermek, feragat ederek başkasına bir şeyi bırakmak.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

52. **vire:**-*e*
Kaside 30
Mısra: **130**
Bağışlamak, ihsan etmek.

Suḫanverān-ı tehī-kīse-i s̱enākāra
Vire ġınā-yı ebed baḫşiş-i firāvānı

53. **virmede:**-*me, -de*
Kaside 25
Mısra: **84**
Ödemek, tediye etmek.

Ne memālikde olur hiç iḥtimāl-ı iḫtilāl
Ne ʿadū bāc u ḫarācı virmede eyler ʿinād

54. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 31
Mısra: **82**
Yaymak, salmak, neşretmek.

Vādī-i midḥat-ı ḫulḳında ger itse tek u pū
ʿAraḳ-ı cebhe-i endīşe virür būy-ı gül-āb

55. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 29
Mısra: **78**
Meydana getirmek, hasıl etmek, ortaya çıkarmak.

Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Virür menāfiʿ-i iksīr-i kimyāyı remād

56. **virmedin:**-*me, -din*
Kaside 29
Mısra: **51**
Bahşetmek, nasip etmek.

Olur şikārı ʿadū virmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fetḥe güşād

57. **vire:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **33**
Teslim etmek.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

58. **virdi:**-*di*
Gazel 9
Mısra: **1**
Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Şu deñlü bāde-i ter virdi reng ü tāb saña
Meger ki var ise gül-gūnedir şarāb saña

59. **virdi:**-*di*
Kaside 32
Mısra: **15**
Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Bu inbisāṭı basīṭ-i zemīne kim virdi
Bu devr uṣūlini çarḫa kim eyledi taʿlīm

60. **virmiş:**-*miş*
Kaside 50
Mısra: **93**
Vermek, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak.

Minnet Allāha ki virmiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

61. **virürdi:**-*ü, -r, -di*
Kaside 21
Mısra: **48**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Virürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

62. **virür:**-*ür*
Kaside 30
Mısra: **17**
(Bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek.

Virür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

63. **virdi:**-*di*
Kaside 24
Mısra: **31**
(Kendisine ait bir şeyi başka birine veya bir yere) bırakmak, onun istifadesine sunmak.

N'eyledüm ben aña yā baña ne virdi alamaz
Ḥamdüli'llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

64. **virür:**-*ü, -r*
Kaside 38
Mısra: **86**
Sunmak, ikram etmek.

Ḫayāl-i medḥüñi şevḳinden istiḳbāl ider ṭabʿum
Virür mevcūd olan maʿnāyı hem şükrāne-i maḳdem

viril:

1. **virilse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **12**
Sahip olması sağlanmak.

Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
Virilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

vīrān eylesün:

1. **vīrān eylesün:**-*sün*
Kaside 61
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Yıkmak, harap etmek // perişan hâle getirmek.

Ḫaşmınuñ Ḥaḳ ḫāne-i cismini vīrān eylesün
Eylesün maʿmūre-i ḳalbin ḫarāb-ender-ḫarāb

vīrān iderim:

1. **vīrān iderim:**-*er, -im*
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yıkmak, harap etmek.

Derdüm nice bir sīnede pinhān iderim ben
Bir āh ile bu ʿālemi vīrān iderim ben

vīrān itdi:

1. **vīrān itdi:**-*di*
Gazel 73
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yıkmak, harap etmek.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

vīrān olur:

1. **vīrān olur:**-*u, -r*
Kaside 49
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Yıkılmak.

Ṭutan muḥkem esās-ı mülki kilk-i bī-ḳarāruñdur
Binā vīrān olur ger s̱ābit olmayınca mısmārı

vīrāne:

1. **vīrāne:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Yıkılmış, harap olmuş yer, yapı // âşığın bedeni.

Biñ genc-i güher olsa pinhān n'ola sīnemde
ʿİşretkede-i ṭabʿum vīrāne degül mi yā

vird eyleye:

1. **vird eyleye:**-*y, -e*
Kaside 20
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

İre bir ġāyete devrinde ḥüsn-i ḥāl-i kişver kim
Duʿā-yı imtidād-ı devletin vird eyleye leşker

vird ider:

1. **vird ider:**-*er*
Kaside 30
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

Benim o şāʿir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gū
Ki vird ider suḫanum ḳudsiyān-ı Raḥmānī

vird iderdi:

1. **vird iderdi:**-*er, -di*
Kaside 21
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Her zaman tekrarlamak, dile dolamak.

Tenezzül eylemem inşāya eylesem belki
Müsebbiḥān-ı felek vird iderdi inşāmı

vird-i zebān eyledi:

1. **vird-i zebān eyledi:**-*di*
Gazel 46
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sürekli söylemek, dilden düşürmemek.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

vird-i zebānıdur:

1. **vird-i zebānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dilin sürekli tekrarladığı, sürekli söyleme, dilden düşürmeme.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

vird-i zebānumdur:

1. **vird-i zebānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Her zaman tekrar edilen dua, istek, temenni // dilde tekrar edilip söylenen.

Şādkām olsun serīr-i salṭanatta rūz u şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

viṣāl:

1. **viṣāle:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **4**
Sevdiğine kavuşma, ulaşma.

Ne çāre var ki firāḳuñla eglenemem bir dem
Ne ṭāliʿüm meded eyler viṣāle fırṣat olur

2. **viṣālüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Tesdis 1
Mısra: **26**
Sevdiğine kavuşma, ulaşma.

Ḳapuñda bunca feryād eyledim dād itmedüñ āḫir
Viṣālüñle dil-i maḥzūnumı şād itmedüñ āḫir

vizr ü vebāl olur:

1. **vizr ü vebāl olur:**-*u, -r*
Kaside 35
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Günah, suç olmak.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

vuḳūʿ:

1. **vuḳūʿın:**
Kaside 29
Mısra: **10**
Olma, meydana gelme.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n'ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

vuṣlat:

1. **vuṣlat:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Kavuşma, ulaşma.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

2. **vuṣlatı:**-*ı*
Gazel 16
Mısra: **3**
Kavuşma, ulaşma.

Bir nigehle bildürür ʿuşşāḳa hecr ü vuṣlatı
ʿĀşıḳuz ol güft ü gūy-ı dīde-i fettāna hep

3. **vuṣlata:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **7**
Kavuşma, ulaşma.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

4. **vuṣlata:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **14**
Kavuşma, ulaşma.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıḳ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

5. **vuṣlat:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Kavuşma, ulaşma.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

vuṣlat hevesin itme:

1. **vuṣlat hevesin itme:**-*me*
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma isteği duymak, kavuşmayı arzulamak.

İtme ol şūḫ ile vuṣlat hevesin ey Nefʿī
Emrine rām idebilsün mi gedā pādişehi

<u>**vü:**</u>

1. **vü:**
   Gazel 2
   Mısra: **4**
   Ve (bağlama edatı).

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

2. **vü:**
   Gazel 14
   Mısra: **6**
   Ve (bağlama edatı).

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

3. **vü:**
   Gazel 27
   Mısra: **1**
   Ve (bağlama edatı).

Ġamze maḫmūr u girişme sāḳī vü müjgān mest
Olsa gördükce ʿaceb mi ʿāşıḳ-ı ḥayrān mest

4. **vü:**
   Gazel 34
   Mısra: **6**
   Ve (bağlama edatı).

İki ṣaf ʿasker-i ḫūn-ḫᵛārdur gūyā ki müjgānı
Girişme aña ṣaf-pīrā vü ser-ʿasker nigāhıdur

5. **vü:**
   Gazel 40
   Mısra: **6**
   Ve (bağlama edatı).

Dil-berüñ bālā-bülendi ʿāşıḳuñ üftādesi
Bir yere gelmiş bu gün aʿlā vü ednā bundadur

6. **vü:**
   Gazel 44
   Mısra: **4**
   Ve (bağlama edatı).

Ne ʿādet-i cefā vü ne resm-i vefā bilür
Ammā o deñlü ṭıfl-ı nev-āmūz-ı nāz kim

7. **vü:**
   Gazel 44
   Mısra: **10**
   Ve (bağlama edatı).

Bir böyle ṭarz-ı tāze vü nādir-edā bilür
Gelsün benümle var ise meydāna Nefʿiyā

8. **vü:**
   Gazel 46
   Mısra: **12**
   Ve (bağlama edatı).

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

9. **vü:**
   Gazel 49
   Mısra: **1**
   Ve (bağlama edatı).

Rindān-ı ḫarābātī vü mestān-ı elestiz
Maḥşerde daḫi cām-ı mey-i ʿaşḳ ile mestiz

10. **vü:**
   Gazel 49
   Mısra: **6**
   Ve (bağlama edatı).

Düşmezse n'ola gül gibi sāġar elümüzden
Ne tāʾib-i bī-hūde vü ne tevbe-şikestiz

11. **vü:**
   Gazel 56
   Mısra: **12**
   Ve (bağlama edatı).

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

12. **vü:**
   Gazel 60
   Mısra: **4**
   Ve (bağlama edatı).

Bilmem ne füsūn eyledi ol ṭurra-i cādū
Kim böyle serāsīme vü āşüfte-nümāyız

13. **vü:**
   Gazel 61
   Mısra: **8**
   Ve (bağlama edatı).

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i ʿaşḳ ile biz
Dāġ-ı derde şuʿle vü şemʿ-i ġama pervāneyiz

14. **vü:**
   Gazel 62
   Mısra: **7**
   Ve (bağlama edatı).

Böyle pīrāste vü būḳalemūn-ḥüsn olmaz
Kendi gūyā ki melek ġamzeleri şuʿbede-bāz

15. **vü:**
   Gazel 68
   Mısra: **13**
   Ve (bağlama edatı).

Ehl-i dil bāde vü dil-bersüz olur mı bir dem
O da Nefʿī gibi hem şāʿir ola hem ʿāşıḳ

16. **vü:**
Gazel 85
Mısra: **13**
Ve (bağlama edatı).

Nefʿī ne söz edāsına ʿŪrfī vü Ḥāfıẓuñ
Ammā benim ser-āmed ü mümtāzdur sözüm

17. **vü:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Aṭlas-ı çarḫa degişmezdüñ anı ey ḫᵛāce sen
Ger bulayduñ bulduġum ben ḫırḳa vü peşmīnede

18. **vü:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Ve (bağlama edatı).

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

19. **vü:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Dil ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme
Ol ġamze-i cādū ise ḫallāḳ-ı girişme

20. **vü:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Ve (bağlama edatı).

Bilmem nic'olur ḥāl-i dil-i Nefʿī-i şeydā
Hem ḫaste vü hem cān ile müştāḳ-ı girişme

21. **vü:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Dün gice sāḳī ile sāġara ḥācet yoġ idi
Dil ü dīdem baña peymāne vü mey-ḫāne idi

22. **vü:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Ne gülistāne güẕār eylese bir demde ider
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

23. **vü:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

24. **vü:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Ve (bağlama edatı).

Taḥḳīk-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-ı hevā vü heves-i nev-hevesāndur

25. **vü:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

Ne kān ider ol itdügi iṭlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

26. **vü:**
Kaside 11
Mısra: **44**
Ve (bağlama edatı).

Degül deryāda keştī āsmānda māh-ı nev olmuş
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

27. **vü:**
Kaside 12
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Ḳahramānım nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

28. **vü:**
Kaside 13
Mısra: **66**
Ve (bağlama edatı).

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

29. **vü:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Ve (bağlama edatı).

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū boş ṭurmasun peymāne hem

30. **vü:**
Kaside 17
Mısra: **29**
Ve (bağlama edatı).

Nice Mercān o sebük-cilve vü çāpük-rev kim
Aña gül-gūn sirişk olur olursa hem-pā

31. **vü:**
Kaside 20
Mısra: **1**
Ve (bağlama edatı).

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

32. **vü:**
Kaside 20
Mısra: **64**
Ve (bağlama edatı).

ʿAceb maṭbūʿ u dil-keşdür ser-ā-pā ḥüsn-i endāmı
Biribirinden aʿlā vü laṭīf ü nāzük ü ḫoş-ter

33. **vü:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Ve (bağlama edatı).

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

34. **vü:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-ṣoḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

35. **vü:**
Kaside 20
Mısra: **72**
Ve (bağlama edatı).

Nedīm-i beẕle-senc ü nüktedān u rind ü ḫoş-ṣoḥbet
Suḫan-pīrā vü siḥr-ārā vü muʿciz-gūy u vaḥy-āver

36. **vü:**
Kaside 21
Mısra: **83**
Ve (bağlama edatı).

Ḳaṣīde vü ġazelüm ḫod pür itdi dünyāyı
Ne Rūmı ḳoydı ne Hindi ne mülk-i Aʿcāmı

37. **vü:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Baṣra vü Baġdād u Ahvāzı

38. **vü:**
Kaside 22
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Şimālen Naḫcivān u Gence vü Tiflīs ü Şirvānı
Cenūben Şehrizor u Baṣra vü Baġdād u Ahvāzı

39. **vü:**
Kaside 22
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

İder hem ʿāşıḳa bir yüzden istiġnā-yı pinhānı
Anuñçün birbirine uymaz aṣlā şīve vü nāzı

40. **vü:**
Kaside 24
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Münḳalib ḥükmi her eyyāmda vü her demde
Görmedim ben hele bir gerdiş-i yeksān-ı felek

41. **vü:**
Kaside 25
Mısra: **74**
Ve (bağlama edatı).

Biri bu iblīs-i pür-telbīs-i fettān kim müdām
İtmedeydi fitne vü āşūba tertīb-i mevādd

42. **vü:**
Kaside 26
Mısra: **47**
Ve (bağlama edatı).

Sipeh-endāz u ṣaf-ārā vü dilīr
Nükte-perdāz u suḫandān u fehīm

43. **vü:**
Kaside 27
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

44. **vü:**
Kaside 29
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

45. **vü:**
Kaside 29
Mısra: **30**
Ve (bağlama edatı).

Müʾes̱s̱ir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

46. **vü:**
Kaside 30

Mısra: **78**
Ve (bağlama edatı).

Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

47. **vü:**
Kaside 31
Mısra: **100**
Ve (bağlama edatı).

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

48. **vü:**
Kaside 31
Mısra: **132**
Ve (bağlama edatı).

Nite kim tāb-ı cihān-sūz-ı temūz ile olur
ʿĀlem āteşkede vü āb u hevā āteş-tāb

49. **vü:**
Kaside 32
Mısra: **8**
Ve (bağlama edatı).

Kerem sirāyet-i feyż ile gün gibi meşhūr
Sitem teġallüb-i ʿadl ile muḫtefī vü ʿadīm

50. **vü:**
Kaside 32
Mısra: **89**
Ve (bağlama edatı).

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

51. **vü:**
Kaside 32
Mısra: **102**
Ve (bağlama edatı).

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

52. **vü:**
Kaside 33
Mısra: **55**
Ve (bağlama edatı).

İtse n'ola aʿlāya vü ednāya tekerrüm
Hem baḥr-ı keremdür kefi hem ebr-i ʿaṭādur

53. **vü:**
Kaside 34
Mısra: **90**
Ve (bağlama edatı).

Nitekim ola sālim bu ḥiṣār-ı şīşe dīvāruñ
Gezend-i mancınıḳ-ı fitneden dervāze vü sūrı

54. **vü:**
Kaside 37
Mısra: **22**
Ve (bağlama edatı).

Kişver-ārā-yı kerem-pīşe ʿAli Pāşā kim
Reşk ider ḫāme vü şemşīrine tāc u evreng

55. **vü:**
Kaside 38
Mısra: **70**
Ve (bağlama edatı).

Ṣanurlar nāz-perver bir ṣanemdür kim ḫırām eyler
Ḫumār-ı ḫᵛābdan olmış perīşān ṭurra vü perçem

56. **vü:**
Kaside 41
Mısra: **5**
Ve (bağlama edatı).

Hem memleket-ārā vü hem ehl-i dil ü dāniş
Pīrāye-dih-i ṣūret ü maʿnā-yı zamāne

57. **vü:**
Kaside 43
Mısra: **16**
Ve (bağlama edatı).

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

58. **vü:**
Kaside 46
Mısra: **34**
Ve (bağlama edatı).

Dil-i ʿāşıḳ gibi işretkede-i rūḥānī
Beyt-i şāʿir gibi rindāne vü mevzūn u metīn

59. **vü:**
Kaside 46
Mısra: **51**
Ve (bağlama edatı).

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

60. **vü:**
Kaside 46
Mısra: **52**
Ve (bağlama edatı).

Fikri maʿkūl u sözi puḫte vü miʿyārı dürüst
Dāniş ü bīnişi ber-ḳāʿide vü reʾyi rezīn

61. **vü:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Ve (bağlama edatı).

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

62. **vü:**
Kaside 50
Mısra: **71**
Ve (bağlama edatı).

Farḳ olunmazdı tulūʿı vü ġurūbı mihrüñ
Şāmı ṣubḥ it dise bir demde ṣabāḥı aḫşām

63. **vü:**
Kaside 50
Mısra: **99**
Ve (bağlama edatı).

Zūr-ı endīşe vü ās̱ār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

64. **vü:**
Kaside 50
Mısra: **134**
Ve (bağlama edatı).

Şāʿir-i nādire-gūyum ne disem ḥiṣṣe çıḳar
Düşmen ü dosta bī-tevriye vü bī-īhām

65. **vü:**
Kaside 53
Mısra: **4**
Ve (bağlama edatı).

Esmedi bād-ı himem ṭoġmadı ḫurşīd-i kerem
Ḳaldı pejmürde vü efsürde gülistān-ı emel

66. **vü:**
Kaside 53
Mısra: **87**
Ve (bağlama edatı).

Lafẓ-ı rengīn-i muṣaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i maʿnāya libās-ı muḫmel

67. **vü:**
Kaside 55
Mısra: **26**
Ve (bağlama edatı).

Ol ki şemʿ-i rūşen-i pür-tāb-ı nūr-ı reʾyidür
Ḫānmān-sūz-ı ḫaṭā vü meclis-efrūz-ı ṣavāb

68. **vü:**
Kaside 56
Mısra: **6**
Ve (bağlama edatı).

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

69. **vü:**
Kaside 57
Mısra: **27**
Ve (bağlama edatı).

Nükte-senc ü suḫan-ārā vü maʿānī-perver
Ḳıtʿa-pīrāy u ġazel-gūy u ḳaṣīde-perdāz

70. **vü:**
Kaside 59
Mısra: **38**
Ve (bağlama edatı).

Ṣāḥib-kerem-i memleket-ārā ki duʿāsı
Aṣḥāb-ı dile cümleden evlā vü ehemdür

vücūd:

1. **vücūdı:**-*ı*
Gazel 34
Mısra: **20**
Varlık, mevcudiyet.

Şeh-i meh-kevkebe Sulṭān Murād-ı maʿdelet-güster
Ki dünyāya vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür

2. **vücūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 143
Mısra: **17**
Varlık, mevcudiyet.

Vücūdıyla şeref bulsun serīr-i salṭanat dāʾim
Cihān ṭurduḳca ṭursun ʿıyd u ḳadr olsun şeb u rūzı

3. **vücūduñla:**-*uñ, -la*
Kaside 4
Mısra: **115**
Varlık, mevcudiyet.

Bulsun şeref hemīşe vücūduñla salṭanat
Ol salṭanat ki mülke beḳā-yı emān virür

4. **vücūduñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **144**
Varlık, mevcudiyet.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

5. **vücūdıyle:**-*ı, -y, -le*
Kaside 11
Mısra: **32**
Varlık, mevcudiyet.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOs̱mān Ḫān-ı s̱ānī kim
Vücūdıyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOs̱mānī

6. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **76**
Varlık, mevcudiyet.

Ḳudūmı pādişāh-ı ʿāleme sermāye-i behcet
Vücūdı efser-i iḳbāle bir dürr-i girān-māye

7. **vücūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 20
Mısra: **85**
Varlık, mevcudiyet.

Vücūdıyla şeref kesb ide dīvān-ḫāne-i devlet
Ola ne emr iderse āsmān maḥkūm u fermān-ber

8. **vücūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 21
Mısra: **103**
Varlık, mevcudiyet.

Müşerref ola vücūdıyla mesned-i devlet
Musaḫḫar ide cihānı ser-ā-ser aḥkāmı

9. **vücūdları:**-*ları*
Kaside 36
Mısra: **66**
Varlık, mevcudiyet.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

10. **vücūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 38
Mısra: **15**
Varlık, mevcudiyet.

Sütūde āṣaf-ı ẕī-şān ki faḫr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taḫt u mülk ü efser ü ḫātem

11. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **42**
Varlık, mevcudiyet.

O dīn-perver Ḫudāvend-i kerīm ü kişver-ārā kim
Vücūdı raḥmet-i maḥż-ı İlāhīdür ʿibād üzre

12. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 43
Mısra: **97**
Varlık, mevcudiyet.

Vücūdı her birinüñ başḳa ālemdür ḥaḳīḳatde
Olur anuñçün ehl-i dil cihānda infirād üzre

13. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **43**
Varlık, mevcudiyet.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

14. **vücūdın:**-*ı, -n*
Kaside 47
Mısra: **100**
Varlık, mevcudiyet.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

15. **vücūdı:**-*ı*
Tesdis 1
Mısra: **32**
Varlık, mevcudiyet.

Eser ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

16. **vücūdın:**-*ı, -n*
Kaside 10
Mısra: **31**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

17. **vücūdın:**-*ı, -n*
Kaside 14
Mısra: **33**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Şeb-çerāġ-ı dīn ü devletdür vücūdın ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft çarḫuñ çenberi

18. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 32
Mısra: **28**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

O ṣadr-ı kevkebe-güster ki ʿadl içün olmış
Vücūdı maẓhar-ı sırr-ı celāl-i Rabb-i raḥīm

19. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **102**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Dāʾimā devlet ü ʿizzetle geçe evḳātı
Ola ṣıḥḥatde selāmetde vücūdı her dem

20. **vücūdın:**-*ı, -n*
Kaside 59
Mısra: **81**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Ḥaḳ muntaẓamü'l-ḥāl ide devletle vücūdın
Ol pāyede kim merciʿ-i eşrāf-ı ümemdür

21. **vücūdın:**-*ı, -n*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **18**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Ḳurb-ı sulṭān-ı cihānda ola dāʾim kāmrān
Ḥaḳ vücūdın ḥıfẓ ide āsīb-i dūr-ā-dūrdan

22. **vücūdım:**-*ı, -m*
Tesdis 1
Mısra: **7**
Beden, cisim // varlık, mevcudiyet.

Vücūdım ḫalḳ idelden dest-i ṣunʿ-ı Ḳādir-i Muṭlaḳ
Ḫayālüñdür viren ḫalvet-serā-yı ḫāṭıra revnaḳ

23. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 47
Mısra: **26**
Beden.

Cihān gūyā ki bir şaḫṣ-ı muʿayyendür cenābuñda
Felek ebrū-yı ḫam-geşte vücūdı çeşm-i bīnādur

24. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **33**
Yaratılış, zat.

Ārāste envāʿ-ı maʿārifle vücūdı
Her fende ser-efrāz-ı cihān bihter-i ʿālem

25. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 56
Mısra: **60**
Beden, cisim.

İtmese ger ārzū-yı secde-i ḫāk-i derüñ
Mihrüñ olmazdı vücūdı cümleten rūy u cebīn

26. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 34
Mısra: **15**
Gövde, cisim (köşk, bina gövdesi).

Vücūdı ol ḳadar kem-yāb olurdı kim felek bulsa
İderdi vesme-i ebrū-yı zühre şām-ı deycūrı

<u>**vücūda geleydi:**</u>

1. **vücūda geleydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 30
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Doğmak, dünyaya gelmek.

Suḫan-gedālik iderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

<u>**vücūda gelmedi:**</u>

1. **vücūda gelmedi:**-*me, -di*
Kaside 29
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Doğmak // yazılmak (şiir bağlamında).

Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

<u>**vücūd-ı ādeme:**</u>

1. **vücūd-ı ādeme:**-*e*
Kaside 13
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnsan vücudu.

Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayātāsā vücūd-ı ādeme sārī

<u>**vücūd-ı bī-naẓīrin:**</u>

1. **vücūd-ı bī-naẓīrin:**-*i, -n*
Kaside 47
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Eşi benzeri olmayan varlık, zat.

Ḫudā ḥıfẓ eyleye dāʾim ḫaṭālardan belālardan
Vücūd-ı bī-naẓīrin kim medār-ı dīn ü dünyādur

<u>**vücūd-ı bī-naẓīrüñ:**</u>

1. **vücūd-ı bī-naẓīrüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Eşi benzeri olmayan varlık, zat.

Ne vücūd-ı bį-naẓįrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benüm gibi s̱enākāra felek aḳrān bulur

<u>**vücūd-ı encüm ü eflāke:**</u>

1. **vücūd-ı encüm ü eflāke:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Göklerin ve yıldızların varlığı.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāke ʿillet-i īcād

<u>**vücūd-ı ġam:**</u>

1. **vücūd-ı ġam:**
Kaside 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Derdin vücudu // derdin varlığı, dert.

Pür itdi ʿālemi gül-bang-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görünmez oldı ʿAnḳā gibi ʿālemde vücūd-ı ġam

<u>**vücūd-ı insān:**</u>

1. **vücūd-ı insān:**
Kaside 40
Mısra: **99**

Kelime Tipi: **-**
İnsan vücudu.

Tā ki aḥkām-ı ʿanāṣırla vücūd-ı insān
Gāh ṣıḥḥatde ola gāh çeke renc ü elem

vücūd-ı pādişāhı:

1. **vücūd-ı pādişāhı:***-ı*
Kaside 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Padişahın vücudu.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

vücūd-ı şerīfi:

1. **vücūd-ı şerīfi:***-i*
Kaside 29
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **-**
Mübarek vücut // mübarek varlık.

Vire vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

vücūd-ı sevād:

1. **vücūd-ı sevād:**
Kaside 29
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **-**
Karanlık vücut.

Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

vücūd-ı sitem ü fitne:

1. **vücūd-ı sitem ü fitne:**
Kaside 7
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Fitne ve zulmün vücudu.

Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

vücūh ile:

1. **vücūh ile:**
Kaside 58
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu luṭf-ı ṭabʿ ile sulṭānuma ḳul olsam eger
Ḫudā bilür ki olurdum vücūh ile memnūn

2. **vücūh ile:**
Kaside 32
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu demde gerçi bu gūne tereffüh-i ʿālem
Olur vücūh ile ḥayret-fezā-yı ʿaḳl-ı selīm

3. **vücūh ile:**
Kaside 36
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerle.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

2.2.27. Y

yā:
1. **yā:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Yahut, veya.

Ḳāmet mi bu yā fitne-i ber-pā-yı ḳıyāmet
Ṣalınsa ṭutar ʿālemi ġavġā-yı ḳıyāmet

2. **yā:**
Gazel 79
Mısra: **5**
Yahut, veya.

Ġonca mıdur sebz-gūn berk içre yā almış ele
Bāde-i surḫ ile pür bir sāġar-ı pīrūze gül

3. **yā:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Yahut, veya.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

4. **yā:**
Kaside 1
Mısra: **5**
Yahut, veya.

Rūzgār iḥsānumı bilmiş benüm yā bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānīdür sözüm

5. **yā:**
Kaside 1
Mısra: **21**
Yahut, veya.

Āyet-i "nūn ve'l-ḳalem"dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

6. **yā:**
Kaside 2
Mısra: **19**
Yahut, veya.

Der-güşāde yā ḫazīne-ḫāne-i endīşedür
Anda çeşm-i Rūşenīdür dīdebān-ı münzevī

7. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **68**
Yahut, veya.

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

8. **yā:**
Kaside 10
Mısra: **33**
Yahut, veya.

Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīġ-i zebānın siper eyler

9. **yā:**
Kaside 15
Mısra: **28**
Yahut, veya.

Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonca-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

10. **yā:**
Kaside 17
Mısra: **17**
Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

11. **yā:**
Kaside 17
Mısra: **17**
Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

12. **yā:**
Kaside 17
Mısra: **18**
Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

13. **yā:**
Kaside 17
Mısra: **18**
Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

14. **ya:**
Kaside 25
Mısra: **25**
Yahut, veya.

Ya çıḳarsam nāmuñı medḥ-i bülendümle göge
Eylesem mühr-i zer-i mihr üzre bu gūne sevād

15. **yā:**
Kaside 32
Mısra: **83**
Yahut, veya.

Yā fehm-i naḳş-ı hüner itmemek münāsib mi
Benim gibi ser-i ḫayl-i suḫanverān-ı fehīm

16. **yā:**
Kaside 40
Mısra: **82**
Yahut, veya.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

17. **yā:**
Kaside 62
Mısra: **3**
Yahut, veya.

Devr-i ḳadeḥ yā devr-i gül devrān budur ġayrı degül
Ammā ki devr-i cām-ı mül devr-i ṣafādur cümle heb

18. **yā:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Yahut, veya.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

19. **yā:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Yahut, veya.

Ḫaṭ mı bu yā pīrāye-i dībāce-i ḳudret
Ḫaṭ mı bu yā sermāye-i dükkānçe-i fıṭrat

20. **yā:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Yahut, veya.

Ḫaṭ mı bu yā ser-nāme-i ʿunvān-ı İlāhī
Taḥḳīḳ idemez sırrını endīşe kemāhī

21. **yā:**
Kaside 6

Mısra: **14**
Yahut, veya.

Güllerinde var mı böyle reng ü būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

22. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **62**
Yahut, veya.

Berḳ-ı maḥż iken direng itse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

23. **yā:**
Kaside 10
Mısra: **35**
Yahut, veya.

Yā ol kişi kim ḥırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı şeh-i dādger eyler

24. **yā:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Yahut, veya.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

25. **yā:**
Kaside 17
Mısra: **18**
Yahut, veya.

Meger Evren ola yā Ṣaçlı Ṭorı yā Mercān
Yā Celālī Yaġuzı yā iki Edhem yā Tuma

26. **yā:**
Kaside 32
Mısra: **59**
Yahut, veya.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

27. **yā:**
Kaside 45
Mısra: **85**
Yahut, veya.

Kimüñle söyleşelüm yā kimüñle ceng idelüm
Ḫudā bilür ki nedir bunda ḥikmet-i Bārī

28. **yā:**
Kaside 46
Mısra: **17**
Yahut, veya.

Cennet altında yā üstinde dimek cāʾiz idi
Bir leṭāfetde eger cennet olaydı taʿyīn

29. **yā:**
Kaside 50
Mısra: **123**
Yahut, veya.

Yā sarāy-ı şeh-i maʿnādur olursa lāyıḳ
Merdüm-i çeşm-i melāʾikden aña Hindū-yı bām

30. **ya:**
Kaside 51
Mısra: **13**
Yahut, veya.

Ya şeh-i zer-ʿalem-i mülk-i ṭarabdur kim anuñ
Çetr-i aṭlas çeker üstine sipihr-i aʿẓam

31. **yā:**
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **9**
Yahut, veya.

Yā dil-ārā bir ʿarūs-ı ḫūbdur
Āyīne olmış aña ḥavż-ı pür-āb

32. **yā:**
Gazel 108
Mısra: **13**
Anlamı güçlendiren ek (özellikle çekimli fiillerden sonra).

Ḳalur mı yā ʿUrfīden söz söylemede Nefʿī
Ḫoş-lehçe ise ger o pākīze-edādur bu

33. **yā:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Anlamı güçlendiren ek (özellikle çekimli fiillerden sonra).

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

34. **yā:**
Tesdis 1
Mısra: **22**
Ya da, yahut.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıḳ itdügin daʿvā
Ḳo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ḳuluñ zīrā

35. **yā:**
Kaside 32
Mısra: **75**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Yā şimdi ḫidmet-i vaṣf-ı cemīl- ẕātuñda
Ne gūşiş itdügimi hep bilür Ḫudā-yı ʿalīm

36. **yā:**
Kaside 6

Mısra: **18**
Peki ya.

Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda müşkāsā mıdur

37. **yā:**
Kaside 15
Mısra: **11**
Peki ya.

Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

38. **yā:**
Tesdis 1
Mısra: **15**
Peki ya.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

39. **yā:**
Kaside 57
Mısra: **29**
Peki ya.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

40. **yā:**
Kaside 35
Mısra: **21**
Soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirir.

Fikr-i şiʿr olsa da yā el mi deger taḥrīre
Ne ḳadar eylese endīşem eger istiʿcāl

41. **yā:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Olsa Nefʿī n'ola ger endīşesiyle hem-zebān
N'eylesün yā ṣoḥbet-i yārān-ı nā-hemvār güç

42. **yā:**
Gazel 62
Mısra: **14**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Sen de Nefī dilüñi ḳurtar eger ḳādir iseñ
Sözi yā silsile-i zülfi gibi itme dırāz

43. **yā:**
Gazel 64
Mısra: **2**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Dil ehlinden dime cān istesem cāna revān virmez
Seni cāndan seven ʿāşıḳ yā n'eyler saña cān virmez

44. **yā:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

45. **yā:**
Kaside 20
Mısra: **59**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Temāşāya nice ṭāḳat getürsün yā dil-i ʿāşıḳ
Ki her ebrūsı bir şemşīr ü her müjgānı bir ḫançer

46. **yā:**
Kaside 21
Mısra: **97**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Buña taḥammül olur mı yā n'eylesün ʿārif
Ol nice eylemesün rūzgāra düşnāmı

47. **yā:**
Kaside 26
Mısra: **89**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Yā niçün dirseñ eger pādişehim
İdeyim aṣlını bir bir tefhīm

48. **yā:**
Kaside 58
Mısra: **79**
Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Ḳul eylemez mi o luṭfuñ yā ehl-i dānişi kim
Düşürdi sevḳ-i İlāhī maḥalline maḳrūn

49. **yā:**
Kaside 26
Mısra: **6**
O hâlde, öyleyse.

Kişver-i Çīne mi düşdi güẕerüñ
Yā nedür bu nefes-i nāfe-şemīm

50. **yā:**
Kaside 28
Mısra: **21**
O hâlde, öyleyse.

Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẓẓāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maḥalleñde ḳan olur

51. **yā:**
Kaside 33
Mısra: **14**
O hâlde, öyleyse.

Maḳṣūd eger cevher-i ʿaşḳ ise mücerred
Yā farḳ-ı mecāzī vü ḥaḳīḳī ne revādur

52. **ya:**
Kaside 30
Mısra: **25**
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

53. **yā:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Seslenme edatı.

Kim görse olur ġamzeñe elbette giriftār
Yā Rab ne füsūn eyler o cādū-yı maḥabbet

54. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

55. **yā:**
Gazel 102
Mısra: **14**
Bilakis, lakin, ama.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

56. **yā:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Artık, bundan böyle, daha.

Nefʿī sözini vird-i zebān eyledi ʿālem
Şimden girü yā defter ü dīvān ne belādur

57. **yā:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Hele.

Yā bilmesüñ mi ʿārif olan kim ḳażā daḫi
Her bir nigāh-ı germini ḥāżır belā bilür

58. **yā:**
Kaside 41
Mısra: **38**
Hele.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

59. **yā:**
Gazel 96
Mısra: **7**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

60. **yā:**
Kaside 47
Mısra: **99**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

61. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **4**
Yahut, veya, yoksa.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

62. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **38**
Yahut, veya, yoksa.

Aṭlas-ı gerdūn mı peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-i vālā mıdur

63. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **82**
Yahut, veya, yoksa.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

64. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Yahut, veya, yoksa.

Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur

65. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Yahut, veya, yoksa.

Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
Yā miyān-ı cūda ʿaḳs-ı künbed-i ḫaḍrā mıdur

66. **yā:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Yahut, veya, yoksa.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

67. **yā:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Belki, sanırım.

Tāliʿümde baḫt uyandı ḫᵛāba vardı yā meger
Ġamze-i pür-fitne-i nādīde-ḫᵛāb-ı rūzgār

68. **ya:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Ya da, veya, veyahut.

Ya Rıḍvān baḥs̱ ile gelse temāşa-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāġı bihişt-i cāvidān üzre

69. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Ya da, veya, veyahut.

Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

70. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **70**
Ya da, veya, veyahut.

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libāsı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

71. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Ya da, veya, veyahut.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

72. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **75**
Ya da, veya, veyahut.

Fikr-i pür- mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAḳs-i naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

73. **yā:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Ya da, veya, veyahut.

Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
Diḳḳat itse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

74. **yā:**
Kaside 9
Mısra: **135**
Ya da, veya, veyahut.

Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

75. **yā:**
Kaside 15
Mısra: **51**
Ya da, veya, veyahut.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

76. **ya:**
Kaside 19
Mısra: **11**
Ya da, veya, veyahut.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

77. **yā:**
Kaside 21
Mısra: **47**
Ya da, veya, veyahut.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

78. **yā:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Ya da, veya, veyahut.

N’eyledüm ben aña yā baña ne verdi alamaz
Ḥamdüli’llāh degilüm düşmen-i nādān-ı felek

79. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **40**
Yahut, veya, yoksa.

Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-i dībā mıdur

80. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **53**
Yahut, veya, yoksa.

Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı ṣaṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı suḫanda ʿanber-i sārā mıdur

81. **yā:**
Kaside 6
Mısra: **56**
Yahut, veya, yoksa.

Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod itmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

82. **yā:**
Kaside 6

Mısra: **57**
Yahut, veya, yoksa.

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

83. **yā:**
Kaside 15
Mısra: **48**
Yahut, veya, yoksa.

Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āftāb-ı pür-kerem

84. **ya:**
Kaside 30
Mısra: **27**
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

85. **yā:**
Kaside 30
Mısra: **29**
Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı s̱ānī risālet-i erzānī

86. **yā:**
Kaside 48
Mısra: **24**
Hiç, soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Ebū Cehle idince böyle teʾs̱īr
Dil-i ṣāḥib-suḫanda ḳor mı yā ġam

__**yā Rab:**__

1. **yā Rab:**
Rübai 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

2. **yā Rab:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Yā Rab dilümi sehv ü ḫaṭādan ṣaḳla
Endīşemi teẕvīr ü riyādan ṣaḳla

3. **yā Rab:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Yā Rab kerem it bendeñe iḥsān eyle
Düşvār olan aḥvālümi āsān eyle

4. **yā Rab:**
Kaside 43
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Ey Rabbim. Allah'a yalvarma, yakarma ifadesidir.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

__**yā yā:**__

1. **yā yā:**
Kaside 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
"ya... ya da" bağlacı.

Yaʿni yā vaḥy ola maẓmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

2. **yā yā:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
"ya... ya da" bağlacı.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

3. **yā yā:**
Kaside 9
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **-**
"ya... ya da" bağlacı.

Yā naẓm-ı dil-āvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

4. **ya ya:**
Kaside 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
"ya... ya da" bağlacı.

Ya ebruvān-ı perīdür ya ṭurra-i ḥūrī
Sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānī

5. **yā yā:**
Kaside 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

İrişdi ʿāleme yā müjde-i ḥayāt-ı ebed
Yā oldı dehre berāt-ı müsellemi teslīm

6. **yā yā:**
Kaside 33
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Bāl açsa şikār itmege şahbāz-ı ḫayālüm
Ṣayd itdügi elbette yā ʿAnḳā yā Hümādur

7. **yā yā:**
Kaside 51
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Yā virem medḥüñ ile mülk-i vücūda revnaḳ
Yā ṭutam ġayret ile rāh-ı beyābān-ı ʿadem

8. **yā yā:**
Kaside 53
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Ḳaʿr-ı tārīk-çeh-i ġamda beni yā göremez
Dīde-i baḫt-ı siyehkāruma yā indi sebel

9. **yā yā:**
Kaside 56
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

10. **yā yā:**
Kaside 59
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Yā ṣaḥn-ı cihān bir çemenistān-ı dil-ārā
Ṭabʿum aña bir bülbül-i şūrīde-naġamdur

11. **yā yā:**
Gazel 84
Mısra: **3**
"ya... ya da" bağlacı.

Yā şuʿle-i ḥüsn olmış yā şemʿ-i şeb-i hicrān
Elbette urur kendin pervāne midür bilmem

yā yāḫud:

1. **yā yāḫud:**
Kaside 57
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
"ya... ya da" bağlacı.

Bir vilāyetde ki böyle biline ḳadr-i suḫan
Anda eşrāf u ahālī yā çoġ olmış yāḫud az

yaban:

1. **yabanda:**-*da*
Gazel 84
Mısra: **5**
Issız kır, insandan hali yer, çöl // dışarı, başka memleket (sevgilinin kapısından başka yer).

Ḳoyup der-i cānānı yabanda gezen ʿāşıḳ
Mecnūn ise de ʿaşḳa bīgāne midür bilmem

2. **yabana:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **111**
Kır, taşra // uzak.

Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
İderdi hem bu bahāneyle başını āzād

yabane yazmışlar:

1. **yabane yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boşuna/boş yere yazmak.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

yād:

1. **yād:**
Kaside 29
Mısra: **104**
Yabancı, hasım kimse.

Ne himmet eyleyeyim ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk itmedük cihānda ne yād

yād eyledügince:

1. **yād eyledügince:**-*düg, -i, -n, -ce*
Kaside 17
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Anmak, zikretmek.

Dilleri bār-ı ṣanavber gibi ṣad pāre olur
Tiġ-ı bürrānını yād eyledügince aʿdā

yād eylemez oldum:

1. **yād eylemez oldum:**-*du, -m*
   Mesnevi 1
   Mısra: **40**
   Kelime Tipi: -
   Hatırlamamak, anmamak.

Ḳul itdi beni tā o ḳadar ḫulḳ-ı kerīmi
Yād eylemez oldum daḫi Sulṭān Selīmi

yād eylese:

1. **yād eylese:**-*se*
   Kaside 37
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, zikretmek.

Feyż-i iḥsānuñı yād eylese bir şāʿir olur
Ḫāmesi ḳufl-ı der-i genc-i maʿānīye medeng

yād eylesem:

1. **yād eylesem:**-*se, -m*
   Kaside 38
   Mısra: **65**
   Kelime Tipi: -
   Hatırlamak, anmak.

Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāhī ḫayālümde
Virür dünyāya lerze ıżṭırāb-ı baḥr-ı endīşem

yād ide:

1. **yād ide:**
   Kaside 49
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, zikretmek.

Añılmaz oldı nāmı devr-i ʿadlüñde sitemkāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i merdüm-küş-i yārı

2. **yād ide:**-*e*
   Kaside 22
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, zikretmek.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

3. **yād ide:**-*e*
   Kaside 48
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, zikretmek.

Ṣafādan nice mest olmaz o dil kim
Anı yād ide ol ṣadr-ı mükerrem

yād idenler:

1. **yād idenler:**-*en, -ler*
   Kaside 29
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, zikretmek.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın idenler yād

yād itdigüm:

1. **yād itdigüm:**-*düg, -ü, -m*
   Kaside 56
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, hatırlamak.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

yād itmedüñ:

1. **yād itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
   Tesdis 1
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Hatırlatmak, akla getirmek.

Bilüp ḳul oldıġum ammā ki āzād itmedüñ āḫir
Unutduñ bendeñi bir kerre hīç yād itmedüñ āḫir

yād itmesem:

1. **yād itmesem:**-*me, -se, -m*
   Kaside 25
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, hatırlamak.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

yād itmez:

1. **yād itmez:**-*mez*
   Kaside 13
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Anmak, hatırlamak.

Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād itmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

yād itse:

1. **yād itse:**-*se*
Kaside 21
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse yā ḫayālinde
Verürdi būy-ı ḫaṭ-ı yāri saṭr-ı erḳāmı

2. **yād itse:**-*se*
Kaside 29
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Fürūġ-ı reʾyini yād itse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

3. **yād itse:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zikretmek, söylemek.

Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād itse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

4. **yād itse:**-*se*
Kaside 20
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Zikretmek, söylemek.

Ṣafā-yı meşreb-i pākin eger yād itse bir şāʿir
Midād-ı ḫāmesine reşk iderdi reşḥa-i kevs̱er

5. **yād itse:**-*se*
Kaside 32
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zikretmek, söylemek.

Yā feyż-i destini yād itse bir s̱enā-ḫᵛānı
Olur ḳıyāmete dek ceybi maʿden-i zer ü sīm

6. **yād itse:**-*se*
Kaside 36
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Zikretmek, söylemek.

Şemīm-i ḫulḳını yād itse gāhi bir şāʿir
Anuñla başlasa ṭabʿı suḫandan urmaġa dem

7. **yād itse:**-*se*
Kaside 44
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

8. **yād itse:**-*se*
Kaside 49
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Nesīm-i nev-bahār-ı ḫulḳını yād itse bir şāʿir
Olur endīşesi sermāye-i dükkān-ı ʿaṭṭārī

yād olduḳca:

1. **yād olduḳca:**-*duḳca*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hatırlanmak, anılmak // adı geçmek.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

yād olmaz:

1. **yād olmaz:**-*maz*
Kaside 13
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Anılmak, hatırlanmak.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

yāde gelmez:

1. **yāde gelmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra gelmek, hatırlanmak.

Gider keyf-i şarābuñ ẕevḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

yāde getür:

1. **yāde getür:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra getirmek, hatırlatmak.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Ẕevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

yādgār-ı meclis-i Cemdür:

1. **yādgār-ı meclis-i Cemdür:**-*dür*
Gazel 30
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Cem meclisinin yadigarı, Cem meclisinden kalan hatıra.

N'ola pür-şevḳ itse dünyāyı dil-i Nefʿī gibi
Rūzgāra yādgār-ı meclis-i Cemdür ḳadeḥ

yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem:

1. **yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem:**
   Terkib-bend 1
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Cem devrinin meclisinden kalan, Cem meclisinden hatıra.

Merḥabā ey yādgār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng

yād-ı leb-i cānān iderim:

1. **yād-ı leb-i cānān iderim:***-er, -im*
   Gazel 102
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin dudağını anmak, hatırlamak.

Gūyā ki olur dīdelerüm maʿden-i yāḳūt
Her gāh ki yād-ı leb-i cānān iderim ben

yād-ı lebüñle:

1. **yād-ı lebüñle:***-ü, -ñ, -le*
   Gazel 86
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Dudağın yadı (düşüncesi, hatırlanması).

Çekmezse ġam n'ola dil-i mestānemüz bizüm
Yād-ı lebüñle meykededür ḫānemüz bizüm

yād-ı merg-i nāgehān:

1. **yād-ı merg-i nāgehān:**
   Kaside 16
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Ansızın gelen ölümü hatırlama.

Ḫavf-ı şemşīri cihāna yād-ı merg-i nāgehān
Feyż-ı cūdı kāʾināta fetḥ-i bāb-ı rūzgār

yād-ı ruḫıyla:

1. **yād-ı ruḫıyla:***-ı, -y, -la*
   Müfret 1
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yanağın hatırlanması, akla getirilmesi.

Urunca şāne gīsū-yı ḫayāl-i yāre müjgānum
Gül-āb-efşān olur yād-ı ruḫıyla çeşm-i giryānum

yād-ı ṣafā-yı meşrebi:

1. **yād-ı ṣafā-yı meşrebi:***-i*
   Kaside 8
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: -
   Tabiatının saflığının hatırası.

Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

yād-ı şemşīr-i zebānumla:

1. **yād-ı şemşīr-i zebānumla:***-u, -m, -la*
   Kaside 7
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcının yadı, hatırlanması.

Es̱er-i luṭf-ı kelāmumla ahibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam u bīm

yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār:

1. **yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār:**
   Kaside 42
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın varlığını ve yokluğunu anma.

Belki ḫuṭūr eylemez aṣlā dile
Yād-ı vücūd u ʿadem-i rūzgār

yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār:

1. **yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār:**
   Kaside 16
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın hesapsız zulmünün hatırası.

İtdi cümle çekdigim cevrüñ telāfīsin ḳażā
Gitdi dilden yād-ı ẓulm-ı bī-ḥisāb-ı rūzgār

yādına gelmez:

1. **yādına gelmez:***-mez*
   Kaside 17
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hatırına gelmek, hatırlamak.

Görse ger bunları Mecnūn-ı melāmet-dīde
Yādına gelmez idi bir daḫi ḥüsn-i Leylā

yaġmā:

1. **yaġmāyı:***-y, -ı*
   Kaside 44

Mısra: **44**
Zor kullanmak suretiyle talan etme // zorla gönlünü almak, âşık etmek.

K'idemez ġamze-i Tātār-nijād-ı ḫūbān
Mülk-i cān u dil-i ʿāşıḳda daḫi yaġmāyı

yaġmā ider:

1. **yaġmā ider:**-*er*
Kaside 17
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Yağmalamak, ele geçirmek.

Ṣalınup her ṭarafa nāz ile itdükce ḫırām
Bir nigāh ile ider cān-ı cihānı yaġmā

yaġmala:

1. **yaġmalar:**-*r*
Gazel 134
Mısra: **6**
Yağma edip ele geçirmek, yağma etmek.

Naḳd-i cān u dil mi ḳor tātār ġamzeñ kimsede
Böyle ḳalursa eger dünyāyı yaġmalar gibi

yah-pāre:

1. **yaḫ-pāre:**
Gazel 119
Mısra: **6**
Buz parçası.

Dil teşne beden ʿaşḳ ile bir mertebe pür-tāb
Yaḫ-pāre olur aḫker-i sūzān elimüzde

yāḫud:

1. **yāḫud:**
Kaside 14
Mısra: **21**
Yoksa.

Berk uran destinde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āftāb-ı ḫāveri

2. **yaḫud:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Veya, yoksa.

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

3. **yaḫud:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Veya, yoksa.

Kehkeşān mıdur felekde nesr-i ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

4. **yaḫud:**
Kaside 6
Mısra: **71**
Veya, yoksa.

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫud
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

5. **yāḫud:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Veya.

Ḥıfẓ içün yāḫud vücūd-ı pādişāhı cūylar
Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

6. **yāḫud:**
Terkib-bend 1
Mısra: **20**
Veya.

Cürʿa-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫud laʿl-i leb-i cānānesin

7. **yāḫūd:**
Kaside 28
Mısra: **31**
Ya da.

Yāḫūd Hümā şikār idici şāh-bāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşyān olur

8. **yaḫud:**
Kaside 52
Mısra: **39**
Ya da.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

9. **yāḫud:**
Kaside 56
Mısra: **63**
Veya, ya da.

Biñ cihān maʿnā gerek ḥāżır yāḫud Nefʿī gibi
Bir ser-āmed şāʿir-i pür-zūr-ı maʿnā-āferīn

yak:

1. **yaḳdı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **1**
Ateşe vermek, tutuşturmak. // gönlü tutuşturmak, ızdırap çektirmek.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

2. **yaḳar:**-*ar*
Gazel 70
Mısra: **4**
Ateşe vermek, tutuşturmak.

Āftāb ol ruḫ-ı pür-tāba naẓīr olsun mı
Bu yaḳar ʿālemi bir laḥẓa niḳāb olmayıcaḳ

3. **yaḳar:**-*ar*
Gazel 110
Mısra: **9**
Ateşe vermek, tutuşturmak.

Ḳorḳum oldur bir gün ey Nefʿī yaḳar dünyāyı hep
Böyle ḳalursa eger sūz-ı maḥabbet sīnede

4. **yaḳsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **39**
Ateşe vermek, tutuşturmak.

Ger berḳ-ı seḥāb-ı keremi yaḳsa olurdı
İksīr-i ṭılā cevher-i ḫākister-i ʿālem

5. **yaḳar:**-*ar*
Kaside 27
Mısra: **57**
Ateşe vermek, tutuşturmak.

Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Mis̱āl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

6. **yaḳmaz:**-*maz*
Gazel 67
Mısra: **2**
Işık vermesini sağlamak.

Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḳşam erdi yaḳmaz mı daḫi ol meh çerāġ

7. **yaḳmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 52
Mısra: **26**
Işık vermesini sağlamak.

Muntaẓır her gice çarḫ-ı pür-kevākible ḳamer
Yaḳmaġa ṣaḥnında bir şemʿ-i muraṣṣaʿ şemʿdān

8. **yaḳmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 53
Mısra: **70**
Işık vermesini sağlamak.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

9. **yaḳdı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **3**
Işık vermesini sağlamak.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

yaḳasın çeker:

1. **yaḳasın çeker:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaka yırtmak; üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.

Her seḥer şöyle teʾessüfle çeker kim yaḳasın
Bir olur çāk-ı girībānı ile dāmānı

yaḳlaş:

1. **yaḳlaşdı:**-*dı*
Kaside 33
Mısra: **101**
Gerçekleşmek üzere olmak.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

yāḳūt-ı müẕāb:

1. **yāḳūt-ı müẕāb:**
Kaside 31
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Erimiş yakut.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

yāḳūt-ı rümmānī olduḳca:

1. **yāḳūt-ı rümmānī olduḳca:**
Kaside 11
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Nar tanesi gibi olan çok değerli yakut olmak, kırmızı yakut olmak.

Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılır tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

yāl:

1. **yāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 17
Mısra: **147**
At yelesi, ense.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

2. **yāl:**
Kaside 18

Mısra: **4**
At yelesi, ense.

Aġa Alcası ol gül-gūn-ı ḫoş-endām u raʿnā kim
Degüldür perçem ü yāl ü dümi muḥtāc ḥınnāya

3. **yāl:**
Kaside 35
Mısra: **44**
At yelesi, ense.

Āṣaf-ı Ḫusrev-i ẕī-şān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraṣṣaʿ düm ü yāl

4. **yāl:**
Kaside 38
Mısra: **72**
At yelesi, ense.

O mevzūn-peyker ol ṭarz-ı ḫırām ol cilve-i nāzük
O sīmīn sāḳ o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḫam

yāl ü bāl:

1. **yāl ü bāl:**
Kaside 11
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Boy pos, endam.

O yāl ü bāl o reftār ol ḫırām-ı nāzik ü dilkeş
O perçem ol cebīn ol gerden-i mevzūn u ṭūlānī

yāl-i siyeh-i ʿanber-sā:

1. **yāl-i siyeh-i ʿanber-sā:**
Kaside 17
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Amber kokulu siyah yele.

Nice Şaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

yalıñuz:

1. **yalıñuz:**
Kaside 31
Mısra: **99**
Yalnızca, sadece.

Yalıñuz kevkeb-i baḫtumda degül luṭfuñ ile
İtdi ṭabʿumda vü naẓmumda teraḳḳī īcāb

2. **yalıñuz:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Yalnızca, sadece.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāḫ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

yamān olur:

1. **yamān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
(Bir iş) kötü olmak, iyi ve isabetli olmamak.

Rāżı degülse ger buna nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dirse böyle ihānet yamān olur

yan:

1. **yana:***-a*
Gazel 15
Mısra: **2**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Ḳorḳarım sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

2. **yanar:***-ar*
Kaside 17
Mısra: **25**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Nice Şaçlı Ṭorı gūyā ki yanar āteşdür
Dūdıdur anuñ o yāl-i siyeh-i ʿanber-sā

3. **yanumda:***-u, -m, -da*
Kaside 22
Mısra: **60**
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

4. **yanumda:***-u, -m, -da*
Kaside 47
Mısra: **90**
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Derūnumda o deñlü cāy-gīr olmışdur iḫlāṣuñ
Ki yanumda ḳul olmaḳ saña şāh olmaḳdan evlādur

5. **yanuña:***-u, -ñ, -a*
Gazel 103
Mısra: **6**
Yan, taraf, yön // yakın, civar.

Şāne ḳo ciger pārelesün sīne degül tek
Dil pāyuña yüz sürmek içün yanuña düşsün

6. **yanuma:***-u, -m, -a*
Kaside 4
Mısra: **35**
Yakın, civar.

Hem uġramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

7. **yanumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 15
Mısra: **69**
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

8. **yanumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 58
Mısra: **73**
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

9. **yanumda:**-*u, -m, -da*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **19**
Bakış, nazar // gözünde; ... a göre.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

10. **yanuñda:**-*u, -ñ, -da*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Yakın, civar.

Neden ʿār eylemek yanuñda yād olduḳca yā adım
Dimez misin ḳıyāmetde Ḫudā senden ala dādım

yan virür:

1. **yan virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Uzak durmak, sırt çevirmek, kaçınmak.

Hem uğramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

yaña:

1. **yaña:**
Kaside 52
Mısra: **74**
-e doğru.

Her şerārı ḳaṭre-i nīsān olup eyler nüzūl
Ger nesīm-i luṭfı külḫandan yaña olsa vezān

2. **yañadan:**-*dan*
Kaside 21
Mısra: **5**
Taraf, yön, cihet.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

yanalum yaḳılalum:

1. **yanalum yaḳılalum:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdinden sızlanmak.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

yane yazmışlar:

1. **yane yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yanayazmak, az kalsın yanmak, yanma tehlikesi atlatmak.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

yaʿni:

1. **yaʿnī:**
Gazel 72
Mısra: **6**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

2. **yaʿni:**
Kaside 2
Mısra: **7**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Yaʿni sırru'llāh-ı aʿẓam Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
Kim odur maʿnāda ṣāḥib-mesned-i Keyḫusrevī

3. **yaʿni:**
Kaside 7
Mısra: **3**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Yaʿni yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
Bunı faṣl itmede aḥbāb ideler baḥs̱-i ʿaẓīm

4. **yaʿni:**
Kaside 56
Mısra: **7**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden

önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Yaʿni ṣadr-ı aʿẓamuñ serdār idüp şāh-ı cihān
Eyledi aña Niẓāmü'l-mülk-i ʿahdi cā-nişīn

5. **yaʿnī:**
Kaside 62
Mısra: **10**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Dey faṣlınuñ encāmıdur ẕevḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

6. **yaʿni:**
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **2**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Ḫān-ı vālā-nijād-ı pāk-nihād
Yaʿni Cānbek Girāy-ı Çingīzī

7. **yaʿni:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Yaʿni Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

8. **yaʿni:**
Kaside 51
Mısra: **17**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

9. **yaʿni:**
Kaside 51
Mısra: **25**
Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

Şehr-i ḫoş-āb u hevā yaʿni Stanbul kim eger
Ṭarḥını görse behişti unuturdı Ādem

yaʿnī ki:

1. **yaʿnī ki:**
Kaside 15
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Yani, şöyle ki.

Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhenşeh-i devrānsın
Yaʿnī ki sen ḫāḳānsın devrinde ben Ḫāḳānīyim

2. **yaʿnī ki:**
Kaside 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Yani, şöyle ki.

Yaʿnī ki ḥaḳīḳatde ruḫ-ı pāk-i ḫaṭ-āver
Ehl-i naẓara nüsḫa-i esrār-ı Ḫudādur

yaʿni kim:

1. **yaʿni kim:**
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Yani, şöyle ki.

Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dāʾimā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānıdur sözüm

yanınca:

1. **yanınca:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Yanında, beraberinde.

Muṭrib alsun eline ʿūdı yanınca biz de
Yanalum yaḳılalum bir dem-i dil-sūz idelüm

2. **yanınca:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Yanında, beraberinde.

Ol şeh ki seyre çıḳsa yanınca götürmege
Çarḫ āfitāba tīġ u hilāle kemān virür

3. **yanınca:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Yanında, beraberinde.

Sāyeñ gibi yanınca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

yanında:

1. **yanında:**
Kaside 60
Mısra: **50**
Yan, iki şeyi mukayese ederken kullanılır.

Nice Ḫallāḳ-ı Maʿānī gibi şaḫṣ-ı ḳāmil
Olsa yanında revā ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı suḫan

2. **yanında:**
Kaside 15
Mısra: **52**
Gözünde, nazarında.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd u selem

3. **yanında:**
Kaside 9
Mısra: **86**
Yan, iki şeyi mukayese ederken kullanılır.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

4. **yanında:**
Kaside 50
Mısra: **28**
Gözünde, nazarında.

İçse bir cürʿasını berhemen-i ṣad sāle
Bir olur seng-i mezār ile yanında aṣnām

5. **yanında:**
Kaside 62
Mısra: **24**
Gözünde, nazarında.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler ve'l-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

6. **yanında:**
Kaside 42
Mısra: **37**
Gözünde, nazarında.

Ol ki olur himmeti yanında bir
Baḫşiş-i naḳd u selem-i rūzgār

7. **yanında:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Gözünde, nazarında.

Yeksān ise yanında seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

yanından geçer:

1. **yanından geçer:***-er*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaklaşmak, yakınına gelmek.

Ḳurtuluş yoḳ sitem-i ġamze-i fettānından
Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından

yap:

1. **yapar:***-ar*
Kaside 27
Mısra: **61**
Düzenli duruma getirmek, mamur etmek.

Yapar bir laḥzada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

yapdur:

1. **yapdura:***-a*
Kaside 46
Mısra: **43**
İnşa ettirmek.

Yapdura pādişeh-i ʿāleme bir böyle sarāy
Hem donanma çıḳarup ide cihānı tezyīn

yār:

1. **yāri:***-i*
Kaside 22
Mısra: **52**
Sevgili // dost.

Firāḳ-ı pādişāhumla dilüñ şerḥ idemem derdüñ
Bu da bir derd-i āḫer kim ne yāri var ne dem-sāzı

2. **yār:**
Kaside 26
Mısra: **11**
Dost, arkadaş.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

3. **yār:**
Kaside 62
Mısra: **8**
Sevgili // dost.

Mey gibi ḳanı bir güher her ḳaṭresi cānlar deger
Ḥaḳḳā ki cāna cān ḳaṭar yār ile olsa leb-ā-leb

4. **yār:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Sevgili.

Āb u tāb eksük degül şiʿrüñde ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

5. **yārdur:***-dur*
Gazel 14
Mısra: **6**
Sevgili.

Yārdur çünkim bize dünyā vü ʿuḳbādan naṣīb
Yā bu gün olmuş yā erte çekmezüz vuṣlat ġamın

6. **yār:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Sevgili.

Bir yüzden idi yār ile üslūb-ı maḥabbet
Ḫaṭṭıyla irişdi hele mektūb-ı maḥabbet

7. **yāre:***-e*
Gazel 24
Mısra: **9**
Sevgili.

Mestāne niyāz eylese Nefʿī n'ola yāre
Maʿẕūr-ı kirām-ı ʿuḳalādur güneh-i mest

8. **yār:**
Gazel 29
Mısra: **3**
Sevgili.

ʿAşḳ mühlik yār ġāfil mübtelālar n'eylesün
Birbirine derdini inkār güç iḳrār güç

9. **yār:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Sevgili.

Yār eger ʿāşıḳ ne eylerse muḥabbet iḳtiżā
Etmemek olur maḥallinde ānı iẓhār güç

10. **yāri:***-i*
Gazel 40
Mısra: **8**
Sevgili.

Yāri tenhā avlayan ʿuşşāḳ-ı şeydā bundadur
Añmasun ṣūfī daḫi keṡretde vaḥdet ʿālemin

11. **yārimüz:***-i, -müz*
Gazel 52
Mısra: **2**
Sevgili.

Baḫt uyansa ḫᵛāba varsa dīde-i bīdārımuz
Düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārimüz

12. **yārüñ:***-üñ*
Gazel 56
Mısra: **11**
Sevgili.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

13. **yāre:***-e*
Gazel 68
Mısra: **10**
Sevgili.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

14. **yārdan:***-dan*
Gazel 70
Mısra: **10**
Sevgili.

Sen bu rüsvālığı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

15. **yāre:***-e*
Gazel 70
Mısra: **1**
Sevgili.

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcaḳ
Cürmüm iḳrār idemem mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

16. **yār:**
Gazel 83
Mısra: **1**
Sevgili.

Yār olmayıcaḳ cām-ı ṣafāyı çekemez dil
Her neyse çeker böyle belāyı çekemez dil

17. **yāre:***-e*
Gazel 85
Mısra: **7**
Sevgili.

Tenhā düşürmeyince dimem yāre derdümi
Ser-beste ʿarż-ı ḥāl-i dil-i rāzdur sözüm

18. **yāre:***-e*
Gazel 89
Mısra: **9**
Sevgili.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

19. **yārı:***-ı*
Gazel 94
Mısra: **5**
Sevgili.

İḫtiyārım gider elden göricek her yārı
ʿArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severim

20. **yār:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Sevgili.

Leb-i cān-baḫşını būs itmiş idim vāḳıʿada
Bir ṣafā eyledim ey yār ki taʿbīr idemem

21. **yār:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Sevgili.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

22. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 119
Mısra: **9**
Sevgili.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

23. **yār:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Sevgili.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

24. **yār:**
Gazel 135
Mısra: **1**
Sevgili.

Mest oldı yār ġamzeleri nāza başladı
Her bir nigehde bir reviş-i tāze başladı

25. **yār:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Sevgili.

Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi
Ben idüm sāġar idi şemʿ idi pervāne idi

26. **yār:**
Kaside 9
Mısra: **25**
Sevgili.

Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

27. **yār:**
Kaside 15
Mısra: **13**
Sevgili.

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

28. **yār:**
Kaside 47
Mısra: **71**
Sevgili.

Göñül āşüfte yār ālüfte çeşm-i baḫt ise ḫufte
ʿAceb ʿāşıḳ ʿaceb dil-ber ʿaceb olmaz temennādur

29. **yāruñ:**-*uñ*
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Sevgili.

Çekmezdi ġam-ı ḫaṭṭını yāruñ daḫi aṣlā
Añlardı anuñla dil-i bī-tābını tenhā

30. **yārüñ:**-*üñ*
Müfret 3
Mısra: **1**
Sevgili.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Ẕenaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

31. **yāre:**-*e*
Gazel 18
Mısra: **8**
Sevgili.

Vāsıṭa çoḳ vuṣlata ammā hemān lāzım olan
Yāre dāmān-ı keşīde ʿāşıḳ-ı ser-bāza dest

32. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 46
Mısra: **3**
Sevgili.

Dāʾim ṭolaşup gezme ser-i kūyını yāruñ
Bilmez misin ol ʿāfet-i devrān ne belādur

33. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 74
Mısra: **5**
Sevgili.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

34. **yārine:**-*i, -n, -e*
Gazel 97
Mısra: **9**
Sevgili.

Niçün evvel görüşde yārine cān virmemiş Nefʿī
Bu günden böyle hīç maḳbūl olur mı iʿtiẕār andan

35. **yār:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Dost // bildik, tanıdık.

Yār u bīgāne müsellem ṭutsa ey Nefʿī n'ola
Şiʿrimüñ hep āşnādur lafẓı maʿnāsı ġarīb

yār olan:

1. **yār olan:**-*an*
Gazel 86

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Sevgili olmak // dost olmak.

Rindān-ı ʿālemiz ki bize yār olan göñül
Olur ʿadū-yı ṣoḥbet-i bīgānemüz bizüm

yār olmaz:

1. **yār olmaz:**-*maz*
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Sevgili olmak, nasip olmak, kavuşmak.

Ġamze yār olmaz ki hem hercāyī hem dil-dādeyim
ʿAşḳ reşk eyler kim hem dil-dāde hem āzādeyim

yār olsa:

1. **yār olsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **-**
Yardım etmek, yararlı olmak.

Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felek bādbān olur

yār u nedīm olurdı:

1. **yār u nedīm olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 32
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Sohbet arkadaşı ve dost olmak.

İşitse nükte-i pür-maʿānī-i kelāmum eger
Gelür olurdı melek meclisümde yār u nedīm

yara çeküp:

1. **yara çeküp:**-*üp*
Gazel 89
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acı çekmek, üzülmek.

Nefʿī gibi ben yara çeküp yāre görinmem
Biñ var ola hicrānuñ ile sīnede dāġum

yārān:

1. **yārāne:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **48**
Dostlar.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

2. **yārānı:**-*ı*
Kaside 3
Mısra: **110**
Dostlar.

Müddeʿī münkir olursa çekerin işhāda
Ḥaḳ-şinās ehl-i naẓar anladıġum yārānı

3. **yārānum:**-*u, -m*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **23**
Arkadaşlar, dostlar.

Ehl-i dildür hemīşe yārānum
Ne mevālī ne ḫod sipāhīdür

4. **yārān:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Dostlar // sohbet ve eğlence meclisinin sakinleri (şarap ve meclis bağlamında).

Hem eyle dāʾimā himmet ki ḫālī ṭurmasun yārān
Ḳurulsun cā-be-cā meclis çekilsün dem-be-dem ṣahbā

5. **yārān:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Arkadaşlar, dostlar // şairler.

Bir söz mi var ki şimdi o yārān pesend ola
Var ise şiʿr-i Nefʿī-i şūḫ u levend ola

6. **yārāne:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **13**
Dostlar (şair dostlar).

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

7. **yārān:**
Kaside 28
Mısra: **136**
Dostlar (şair dostlar).

Bir düzd-i nābekār-ı maʿānī-tıraş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

8. **yārānı:**-*ı*
Gazel 84
Mısra: **9**
Dostlar, arkadaşlar.

Eşʿāruñ oḳundukça mest itmede yārānı
Nefʿī dil-i pür-feyżüñ mey-ḫāne midür bilmem

9. **yārāne:**-*a*
Gazel 114

Mısra: **10**
Dostlar, arkadaşlar.

Böyle rindāne ġazel az dinilür ey Nefʿī
Ḳāʾiliz şīve-i rindānı bilen yārāne

10. **yārāne:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **22**
Dostlar, arkadaşlar.

Kendi fehm itse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne idince tefhīm

11. **yārān:**
Kaside 26
Mısra: **12**
Dostlar, arkadaşlar.

ʿĀşıḳa sencileyin yār olmaz
Olsa yārān ile pür heft-iḳlīm

yārān-ı ʿAcem:

1. **yārān-ı ʿAcem:**
Kaside 51
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
İranlı dostlar // İranlı şairler.

Ḳapladı medḥüñ ile Rūmı sevād-ı naẓmum
Hinde ʿaẓm itse n'ola reşk ile yārān-ı ʿAcem

yārān-ı hoş-ṭabʿuñ:

1. **yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 34
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Güzel tabiatlı dostlar.

Ḫudāvendā ḥaḳīḳatdür sözüm lāf u güẕāf itmem
Olur yārān-ı ḫoş-ṭabʿuñ güẕāf u lāf menfūrı

yārān-ı ṣafā:

1. **yārān-ı ṣafā:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence arkadaşları.

Gāhī leb-i sāḳī vü gehī sāġar emilse
Yārān-ı ṣafā būse ile muġtenem olsa

2. **yārān-ı ṣafā:**
Kaside 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence arkadaşları.

Çekilse n'ola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

yārān-ı sebük-rūḥa:

1. **yārān-ı sebük-rūḥa:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neşeli, şen, latifeci dostlar.

Şimden girü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya:

1. **yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya:**-*a*
Kaside 33
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen ve güzel sözü anlayan dostlar.

İnkāra kimüñ cürʾeti var ise desünler
Yārān-ı suḫan-fehm ü suḫan-gūya ṣalādur

yārān-ı suḫan-perver:

1. **yārān-ı suḫan-perver:**
Gazel 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Söz ustası olan, şair dostlar.

Ḳadrüm n'ola bilmezse yārān-ı suḫan-perver
Ehl-i dile tabʿ- ehli bīgāne degül mi yā

yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız:

1. **yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız:**-*ız*
Gazel 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk şehzadesinin yumuşak mizaçlı dostları.

Yārān-ı tenük- meşreb-i şeh-zāde-i ʿaşḳız
Nāz itsek olur ġamze-i ḫūbāna da gāhī

yaraş:

1. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 24
Mısra: **55**
Yakışmak, uygun düşmek.

Ḫusrev-i Cem-ḥaşem-i devr-i zamān kim yaraşur
Naʿl-i Şebdīzi olursa meh-i tābān-ı felek

2. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 31
Mısra: **53**
Yakışmak, uygun düşmek.

Ol ki tāc-ı ser-i iḳbāline ḳonsa yaraşur
Bu dıraḫşān güher-i bī-bedel-i ʿālem-tāb

3. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 39
Mısra: **36**
Yakışmak, uygun düşmek.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

4. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 53
Mısra: **85**
Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur semʿ-i şerīfüñde dür-i güftārum
Nitekim gūşe-i gūş-ı güle dürdāne-i ṭall

5. **yaraşmış:**-*mış*
Kaside 61
Mısra: **57**
Yakışmak, uygun düşmek.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

6. **yaraşur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **5**
Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur ger cevherin idrāk idüp şāh-ı cihān
Elde ṭutsa dāʾimā göñlini cām-ı Cem gibi

7. **yaraşur:**-*u, -r*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **11**
Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşur ger felekde nāvekine
Hedef olsa hilāl-i dāʾire-sāz

8. **yaraşur:**-*u, -r*
Terkib-bend 1
Mısra: **75**
Yakışmak, uygun düşmek.

Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül tabʿuñ ʿaraḳ gibi leṭāfet bundadur

9. **yaraşur:**-*u, -r*
Gazel 50
Mısra: **9**
Yakışmak, uygun düşmek.

Nefʿī yaraşur bu ġazeli eylese taḳsīm
Bülbül gibi bir muṭrib-i muʿciz-dem-i nev-rūz

10. **yaraşur:**-*u, -r*
Gazel 62
Mısra: **2**
Yakışmak, uygun düşmek.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

11. **yaraşur:**-*u, -r*
Gazel 91
Mısra: **7**
Yakışmak, uygun düşmek.

ʿĀşıḳım ʿāşıḳa şūrīdelik aʿlā yaraşur
Pek denāʾet görinür s̱ıḳlet-i ʿārı çekemem

12. **yaraşur:**-*u, -r*
Gazel 137
Mısra: **2**
Yakışmak, uygun düşmek.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

13. **yaraşdı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **19**
Yakışmak, uygun düşmek.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

14. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 14
Mısra: **51**
Yakışmak, uygun düşmek.

Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
İtse ger serheng ü derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

15. **yaraşır:**-*ı, -r*
Kaside 17
Mısra: **3**
Yakışmak, uygun düşmek.

Ne ṣabā ṣāʿiḳa dirsem yaraşır sürʿatde
Ki segirdürken aña sāyesi olmaz hem-pā

16. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **60**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Birisi daḫi Aġa Alcası kim anuñ da
Yaraşur eyler isem medḥini bu gūne edā

17. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **80**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Birisi daḫi Ṣurāḥī-i ser-efrāz ki çarḫ
Yaraşur pāyına yüz sürmek içün olsa dütā

18. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **97**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur aṭlas-ı çarḫ olsa aña pāy-endāz
Eylese her ne zamān cilve-i pür-istiġnā

19. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **101**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur dirsem eger aña Burāḳ-ı cennet
Ki revādur buña taʿẓīm o ḳadar kim farżā

20. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **147**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

21. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 37
Mısra: **13**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Ṣaf-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn-teng

22. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 55
Mısra: **93**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur dense sevād-ı ḫaṭda bikr-i fikrüme
Pāk-dāmen şāhid-i meh-ṭalʿat ü müşgīn-niḳāb

23. **yaraşur:**-*u, -r*
Müfret 11
Mısra: **2**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Gözi mey-ḫāne-i nāz u ḳaşı miḥrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne ḳadar itse niyāz ehline nāz

24. **yaraşur:**-*u, -r*
Gazel 127
Mısra: **11**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaraşur Nefʿī bu şiʿr-i ābdārī ʿāleme
Ber-güẕār eylerse mānend-i gül-āb-ı Edrine

25. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **151**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Cirid oynamaġa ḳābil degül ammā yaraşur
Bāġçe seyrine çıḳduḳca süvār olsañ aña

26. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 26
Mısra: **43**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Merd-i meydān-ı veġā kim yaraşur
Raḫşına aṭlas-ı çarḫ olsa gecīm

27. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 29
Mısra: **121**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Denilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

28. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 40
Mısra: **7**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Bir ṣafā buldı bu müjdeyle cān kim yaraşur
Dil-i erbāb-ı ġam olursa ṭarab-ḫāne-i Cem

29. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 50
Mısra: **121**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Beytimüñ her biri bir bütkededür kim yaraşur
Olsa seng-i dil-i ḫūbāndan aña ferş-i ruḫām

30. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 51
Mısra: **17**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Yaʿni şevvāl-i ṣafā-baḫş-ı cihān kim yaraşur
Aña taʿẓīm içün eylerse felek ḳaddini ḫam

31. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 52
Mısra: **113**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Vādī-i medḥüñde cevlān itdigiyçün yaraşur
Aṭlas-ı çarḫ olsa raḫş-ı ṭabʿuma bergüstvān

32. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 55
Mısra: **7**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Ol cenāb-ı āsmān-rifʿat ki olsa yaraşur
Ḫār u ḫāşāk-i deri müjgān-ı çeşm-i āftāb

33. **yaraşur:**-*u, -r*
Kaside 57
Mısra: **37**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Āsmān-pāye ḫudāvend-i cihān kim yaraşur
Eylese aña felek aṭlasını pāy-endāz

34. **yaraşır:**-*ı, -r*
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Cūy-ı maʿnā iki şaḳḳ olmış aḳar ṣaḥnından
Yaraşır dirsem eger ṭabʿına Bāġdād-ı suḫan

yāre:

1. **yāresine:**-*si, -n, -e*
Gazel 117
Mısra: **4**
Yara.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

2. **yāresin:**-*si, -n*
Gazel 96
Mısra: **1**
Yara.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

3. **yāresin:**-*si, -n*
Gazel 96
Mısra: **12**
Yara.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

yār-ı cānīdür:

1. **yār-ı cānīdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Can dostu.

Ḥāsid-i keç-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānīdür sözüm

yār-ı cānumdur:

1. **yār-ı cānumdur:**-*u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Can dostu.

Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

yār-ı hem-dem:

1. **yār-ı hem-dem:**
Terkib-bend 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Can dostu.

Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadım
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadım

yār-ı ḳadīm:

1. **yār-ı ḳadīm:**
Kaside 26
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eski dost.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeye yār-ı ḳadīm

yarın:

1. **yarın:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Ahiret günü, ahirette.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

yaş dök:

1. **yaş dök:**
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözyaşı dökmek, ağlamak.

ʿĀşıḳ iseñ aġlamaḳla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

yaşa:

1. **yaşamaḳ:**-*maḳ*
Kaside 9
Mısra: **13**
Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.

Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dirsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

2. **yaşamaz:**-*maz*
Kaside 9
Mısra: **15**
Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.

Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze cevāndur

yāsemen:

1. **yāsemen:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği.

Murġ-ı seḥer ḳıldı ḫurūş gül nergis oldı çeşm ü gūş
Servī ṣalındı sebz-pūş aḳ sāde giydi yāsemen

2. **yāsemen:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

3. **yāsemeni:**-*i*
Gazel 136
Mısra: **8**
Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

4. **yāsemen:**
Kaside 5
Mısra: **6**
Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

yāsemīn (it):

1. **yāsemīn (it):**
Kaside 56
Mısra: **40**
Yasemin çiçeği hâline getirmek, yasemin gibi etmek.

Aḳsa āb-ı çeşme-i luṭfı ider ṣaḥrālaruñ
Ḫār-ı ḫuşkin ġonca ḫaşāk-i dürüştin yāsemīn

yat:

1. **yatur:**-*u, -r*
Kaside 28
Mısra: **35**
Boylu boyunca uzanmak.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

2. **yatar:**-*ar*
Kaside 32
Mısra: **96**
Bulunmak, var olmak // bir şey üzerinde boylu boyunca uzanmak.

O baḥr-ı mevc-zen-i pür-güherdür endīşem
Ki sāḥilinde yatar deste deste dürr-i naẓīm

yāve:

1. **yāve:**
Kaside 16
Mısra: **61**
Saçma sapan söz, anlamsız boş lakırdı.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n'eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

yāve-derāyī olur:

1. **yāve-derāyī olur:**-*u, -r*
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Saçma sapan konuşma olmak.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

yāve-gū:

1. **yāve-gū:**
Kaside 20
Mısra: **74**
Saçma sapan konuşan.

Ol istiʿdād ile ammā ʿaceb ṭurfa temāşādur
Senüñle daʿvī-i şiʿr eyleye bir yāve-gū ḳaşmer

yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri:

1. **yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Fazilet taslayan (sözde) söz ustaları.

ʿAczüme bir ḥüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı fażīlet-güsteri

__yāy:__

1. **yāyı:**-*ı*
Kaside 27
Mısra: **86**
Ok atma aracı.

Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrim ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdigüm yāyı

2. **yāyı:**-*ı*
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Ok atma aracı.

Ol mertebe rāst çeker ʿaksine yāyı
Maʿkūs dimek olur ana yāve-derāyī

__yaz:__

1. **yazarken:**-*ar, -ken*
Kaside 5
Mısra: **93**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikr-i fikrim farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḥayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

2. **yazdı:**-*dı*
Kaside 36
Mısra: **19**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Bu gūne yazdı s̱enā ṣafhaṣına elḳābuñ
Alınca destine ḫāme debīr-i endīşem

3. **yazsa:**-*sa*
Kaside 56
Mısra: **43**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳını bir ṣāḥib-suḫan
Bezm-i naẓma ḫāmesi olur buḫūr-ı ʿanberīn

4. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **1**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

5. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **6**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Degüldür gözlerinde sāye-i müjgānı ʿuşşāḳuñ
Ḫatuñ resmin beyāż-ı dīde-i giryāne yazmışlar

6. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 33
Mısra: **6**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

7. **yazup:**-*up*
Gazel 33
Mısra: **5**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Muṣavvirler yazup Ferhādı kūh-ı Bīsütūn üzre
Virüp destine tīşe ḫaylī üstādāne yazmışlar

8. **yazınca:**-*ınca*
Kaside 21
Mısra: **54**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Ne āteş āb-ı ḥayāt-ı revān ki taṣvīrin
Yazınca lerze ṭutar elde kilk-i ressāmı

9. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **2**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

10. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 33
Mısra: **8**
Tasvir etmek, nakşetmek, çizmek.

Ṣanurlar ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı āhum evc-i aʿlāda
Bir ejderdür ki saḳf-ı künbed-i gerdāne yazmışlar

11. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 32
Mısra: **4**
... olarak kaydetmek.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

12. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 33
Mısra: **1**
Yazmak, nakşetmek.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

13. **yazar:**-*ar*
Kaside 5
Mısra: **86**
Yazmak, nakşetmek.

Ḫuṣūṣā ol suḫan-perdāz-ı üstādım ki eşʿārım
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

14. **yazmışlar:**-*mışlar*
Gazel 33
Mısra: **2**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ol ebrūlar ki levḥ-i cebhe-i cānāne yazmışlar
Cemālī maṭlaʿıdur kim ser-i dīvāne yazmışlar

15. **yazan:**-*an*
Kaside 3
Mısra: **92**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

16. **yazmış:**-*mış*
Kaside 3
Mısra: **91**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazmış elṭāf-ı şehenşāhı mürebbī suḫana
Şāh Üveys ile yazan menḳıbet-ı Selmānı

17. **yazar:**-*ar*
Kaside 7
Mısra: **43**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

18. **yazup:**-*up*
Kaside 7
Mısra: **84**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥkāmını ehl-i tencīm

19. **yazsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **71**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulkın virürdi ʿāleme
Gerd-i ḫāk-pāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

20. **yazdıġumca:**-*dıġ, -u, -m, -ca*
Kaside 25
Mısra: **53**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ol ḳadar rūşen ki gāhī yazdıġumca vaṣfını
Māh-ı Naḫşeb gibi berḳ urur devāt içre midād

21. **yazmaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 35
Mısra: **68**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Çüst ü çālāk o ḳadar kim eger evṣāfın anuñ
Başlasa yazmaġa bir şāʿir-i sencīde-maḳāl

22. **yazup:**-*up*
Kaside 58
Mısra: **95**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Midād-ı surḫ u siyehle yazup ḫaṭ-ı şiʿrüm
İdince ḫāmemi geh şuʿle-pāş u geh şeb-gūn

23. **yazsa:**-*sa*
Kaside 31
Mısra: **79**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

24. **yazsa:**-*sa*
Kaside 31
Mısra: **109**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Naẓm-ı rengīnümi kim yazsa midād-ı siyehin
Gösterür ʿaks-i ṣafā-güsteri yāḳūt-ı müẕāb

25. **yazınca:**-*ınca*
Kaside 36
Mısra: **48**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser būrīde ḳalem

26. **yazar:**-*ar*
Kaside 37
Mısra: **78**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ṣoñra taṣvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın naġme-i kilke āheng

27. **yazamaz:**-*amaz*
Kaside 42
Mısra: **71**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

ʿÖmri olunca yazamaz medḥüñi
Münşī-i çāpük-ḳalem-i rūzgār

28. **yazam:**-*a, -m*
Kaside 49
Mısra: **83**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Yazam tā dilde bir nāzük ġazel taḳrīb-i medḥüñle
Anuñla añlayam sīnemde bu cān-ı dil-efkārı

29. **yazarken:**-*ar, -ken*
Kaside 50
Mısra: **67**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Reʾyi bir mertebe rūşen ki yazarken vaṣfın
Şemʿa ġālib görinür şuʿle-i nevk-i aḳlām

30. **yazarken:**-*ar, -ken*
Kaside 50
Mısra: **118**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ṣāfdur āb-ı revān gibi o deñlü naẓmum
Ki yazarken ḳalem-i çāpük ü zībende-ḫırām

31. **yazdı:**-*dı*
Kaside 60
Mısra: **4**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Ḫāme-i fikri alup destine münşī-i ḫıred
Yazdı ser-nāme-i levḥ-i dile ʿunvān-ı suḫan

32. **yazmış:**-*mış*
Kaside 34
Mısra: **68**
(Allah) Kader olarak belirlemek.

Benim ol ḫusrev-i ṣāḥib-ḳırān-ı mülk-i endīşe
Ki münşī-i ḳader yazmış berātumda bu menşūrı

33. **yazınca:**-*ınca*
Gazel 32
Mısra: **10**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

34. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 33
Mısra: **4**
Kaleme almak, yazı hâline getirmek, nakşetmek.

Duʿā-yı Ḥıżrı bir mercāndan fincāne yazmışlar
Degül gird-i lebinde ḫaṭṭı ol ʿĪsā-demüñ gūyā

yaz u ḳış:

1. **yaz u ḳış:**
Kaside 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaz ve kış // daima, sürekli.

Yaz u ḳış açılur ezhārı tefāvüt itmez
Ne dem-i ürd-i behişt ü ne meh-i ferverdīn

yazan:

1. **yazanlar:**-*lar*
Gazel 32
Mısra: **1**
Tasvir eden, resim çizen.

Yazanlar peykerim destümde bir peymāne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i ʿaşḳ olduġum mestāne yazmışlar

2. **yazanlar:**-*lar*
Gazel 32
Mısra: **8**
Yazan kişi, yazar.

Benim ʿāşıḳ ki rüsvālıḳla ṭutdı şöhretüm şehri
Yazanlar ḳıṣṣa-i Mecnūnı hep yabane yazmışlar

yazıl:

1. **yazılmış:**-*mış*
Kaside 47
Mısra: **96**
Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Dilümde bikr-i fikrümle ḫayāl-i şāhid-i ḫulḳuñ
Yazılmış bir kitāba naḳş-ı Yūsufla Züleyḫādur

2. **yazılan:**-*an*
Kaside 53
Mısra: **83**
Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Yazılan sīnede iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetdür
Dāġlar noḳṭaları şerḥalarumdur cedvel

3. **yazılmışdur:**-*mış, -dur*
Müfret 8
Mısra: **2**
Yazma işi yapılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Uyurken seyr iden ol dil-rübāyı cāme-ḫᵛāb içre
Ṣanur taṣvīr-i Yūsufdur yazılmışdur kitāb içre

4. **yazılsa:**-*sa*
Kaside 28
Mısra: **109**
Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

5. **yazılan:**-*an*
Kaside 31

Mısra: **115**
Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Söz degül āb-ı revāndur yazılan eşʿārum
Ḫār u ḫasdur anuñ üstinde ḥurūf u iʿrāb

6. **yazılsa:**-*sa*
Kaside 45
Mısra: **44**
Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

O ḥamle-güster-i leşker-şiken ki lāyıḳdur
Yazılsa levḥ-i dile dāstān-ı peykārı

7. **yazılsa:**-*sa*
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Yazma işi yapılmak, kaleme alınmak.

Bu ḫaṭṭ ile yazılsa eger sebʿ-i mes̱ānī
Reşk eyler idi rütbe-i elfāẓa maʿānī

yazuk:

1. **yazuḳdur:**-*dur*
Gazel 129
Mısra: **5**
Yazık olmak, boş yere zarar verilmek.

Gülleri pejmürde eylersin yazuḳdur bülbüle
Varma bāġa āh-ı āteş-bār ile nev-rūzda

yazuḳlar:

1. **yazuḳlar:**
Gazel 32
Mısra: **4**
"Yazıklar olsun" anlamında kınama bildirir.

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

2. **yazuḳlar:**
Kaside 47
Mısra: **78**
"Yazıklar olsun" anlamında kınama bildirir.

Belā-ender-belādur dilde derd-i ʿaşḳ-ı yār ammā
Yazuḳlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur

yeʾcūc-ı sitem:

1. **yeʾcūc-ı sitem:**
Kaside 40
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zulüm, cefa kavmi.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

yedi:

1. **yedisin:**-*si, -n*
Kaside 18
Mısra: **35**
Yedi, sayı sıfatı.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

2. **yedi:**
Kaside 41
Mısra: **43**
Yedi, sayı sıfatı.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

3. **yedi:**
Kaside 31
Mısra: **4**
Yedi, sayı sıfatı.

İrdi bir ġāyete teʾs̱īr-i hevā kim bir mūr
Bir dem-i germ ile eyler yedi deryāyı serāb

yedi beytümi:

1. **yedi beytümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 120
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yedi beyitlik şiir /gazel.

Seyr it bu yedi beytümi bu tāze zemīnde
Ḳo sebʿa-i seyyāreyi çarḫ-ı kühen üzre

yed-i beyżā:

1. **yed-i beyżā:**
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve harikulade hâller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

yed-i beyżāyı:

1. **yed-i beyżāyı:**-*y, -ı*
Kaside 44
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve harikulade hâller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Siḥr iderdim o ḳadar vaṣf-ı cemīlüñde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyżāyı

yed-i beyżā-yı ḳudretdür:

1. **yed-i beyżā-yı ḳudretdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah'ın Hz. Musa'ya bahşettiği beyaz el (mec. harikulade yetenek, mimarın, mimarlık hünerini ifade için kullanılmıştır).

Teʿālaʾllāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḫalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

yed-i iḳbāline:

1. **yed-i iḳbāline:**-*i, -n, -e*
Kaside 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Talihin eli.

Ol ki itmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

yed-i ḳudret:

1. **yed-i ḳudret:**
Kaside 17
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kudret eli, Allah'ın her şeyi yapabilme gücü.

Ṭurfa gül-gūn-ı firībende-reviş kim ṣanasın
Cümle endāmına urmış yed-i ḳudret ḥınnā

yed-i müʾeyyed-i baht-ı hudāyigān-ı kerīm:

1. **yed-i müʾeyyed-i baḫt-ı ḫudāyigān-ı kerīm:**
Kaside 32
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi sadrazamın talihinin güçlü eli // cömert sadrazamın iyi talihi.

Elinden aldı zimām-ı taṣarrufı şimdi
Yed-i müʾeyyed-i baḫt-ı ḫudāyigān-ı kerīm

yed-i ṭūlāsını:

1. **yed-i ṭūlāsını:**-*sı, -n, -ı*
Gazel 71
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Geniş bilgi ve maharet (fitne çıkarmada).

Fitnede ṭurralarınuñ yed-i ṭūlāsını gör
Şīvede ġamzesinüñ siḥrine iʿcāzına baḳ

yeg:

1. **yegdür:**-*dür*
Kaside 22
Mısra: **78**
Daha iyi, daha üstün.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

2. **yegdür:**-*dür*
Kaside 41
Mısra: **92**
Daha iyi, daha üstün.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

yegāne:

1. **yegāne:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Biricik, tek.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

2. **yegāne:**
Gazel 142
Mısra: **15**
Biricik, tek.

Yegāne mesned-ārā-yı vezāret ḥāfıẓ-ı devlet
Ki devr-i devletidür rūzgāruñ rūz-ı pīrūzı

3. **yegāne:**
Kaside 11
Mısra: **28**
Biricik, tek.

Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāris̱-i mülk-i cihān İskender-i s̱ānī

4. **yegāne:**
Kaside 13
Mısra: **53**
Biricik, tek.

Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse fetḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

5. **yegāne:**
Kaside 20
Mısra: **20**
Biricik, tek.

Cenāb-ı ḥażret-i Sulṭān Murād-ı ʿālem-ārā kim
Odur şimdi yegāne Ḳahramān-ı mülk-i baḥr ü ber

6. **yegāne:**
Kaside 21
Mısra: **17**
Biricik, tek.

Yegāne ṣaf-şiken-i fitne-bend-i ḳalʿa-güşā
Ki her muḥārebede aña Ḥaḳ olur ḥāmī

7. **yegāne:**
Kaside 37
Mısra: **9**
Biricik, tek.

Hem yegāne ḫalef-i dūde-i ʿaḳl-ı evvel
Hem kirāmī güher-i nüh-ṣadef-i āyīne-reng

8. **yegāne:**
Kaside 22
Mısra: **12**
Biricik, tek, eşsiz.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

9. **yegāne:**
Kaside 22
Mısra: **33**
Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

10. **yegāne:**
Kaside 29
Mısra: **45**
Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne ṣaf-der-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫirmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

11. **yegāne:**
Kaside 34
Mısra: **47**
Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şehsüvār-ı Ḳahramān- kevkeb ki lāyıḳdur
Felek aña silaḥdār itse Behrām-ı silaḥ-şōrı

12. **yegāne:**
Kaside 36
Mısra: **31**
Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şāh-süvār-ı dilīr ü çāpük kim
Olur şikārı ʿadū baṣmadın rikāba ḳadem

13. **yegāne:**
Kaside 38
Mısra: **21**
Biricik, tek, eşsiz.

Güzīde merdüm-i kāmil yegāne dāver-i ʿādil
Küşāde-rūy u nāzük-dil ḫuceste-ẕāt u ferrūḫ-dem

14. **yegāne:**
Kaside 38
Mısra: **97**
Biricik, tek, eşsiz.

Yegāne şāʿir-i siḥr-āferīn-i rūstā-ḫāne
Muḳallid-yāve Eflāṭūn-echel baḫtek-i aʿlem

15. **yegāne:**
Kaside 40
Mısra: **25**
Biricik, tek, eşsiz.

O yegāne sipeh-endāz-ı ẓafer-yāver kim
Cünd-i ervāḥ-ı melāʾikdür aña ḫayl u ḥaşem

16. **yegāne:**
Kaside 44
Mısra: **15**
Biricik, tek, eşsiz.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

17. **yegāne:**
Kaside 45
Mısra: **48**
Biricik, tek, eşsiz.

Güzīde dāver-i dīvān-ı ʿadl-i Fārūḳī
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı rezm-i Kerrārī

18. **yegāne:**
Kaside 45
Mısra: **78**
Biricik, tek, eşsiz.

Kerem-şiʿār ḫidīvā hünerverā Ṣadrā
Eyā kirām-ı dü- kevnüñ yegāne sālārı

19. **yegāne:**
Kaside 48
Mısra: **40**
Biricik, tek, eşsiz.

Sütūde ṣadr-ı dīvān-ı ʿadālet
Yegāne ṣaf-der-i meydān-ı ʿālem

yek reng ide:

1. **yek reng ide:**-*e*
Kaside 37
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Tek renkli etmek, değişiklik göstermeyen hâle getirmek.

Ne cevāhir dizeyin silk-i s̲enāña göresin
Ki ide şaʿşaʿası çarḫ-ı dü- rengi yek reng

yek-reng ider:

1. **yek-reng ider:**-*er*
Kaside 14
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Tek renk etmek, aynı renkte etmek.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

yek-reng iderdi:

1. **yek-reng iderdi:**-*er, -di*
Kaside 21
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Aynı konuma getirmek, aynı özelliklere sahip kılmak.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

yek-reng olalum:

1. **yek-reng olalum:**-*alum*
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
İçi dışı bir, riyasız olmak.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

yek-rengi-i māhiyyeti:

1. **yek-rengi-i māhiyyeti:**-*i*
Kaside 44
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **-**
Niteliğinin, kişiliğinin değişiklik göstermeyen rengi.

Olsa yek-rengi-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daḫi rūy-ı gül-i raʿnāyı

yek-rūze:

1. **yek-rūze:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Bir günlük.

Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

yeksān:

1. **yeksāndur:**-*dur*
Kaside 58
Mısra: **73**
Bir, beraber // eşit.

Benim o rind-i cihān kim yanumda yeksāndur
Nemed-külāh-ı gedāyile tāc-ı Āfrīdūn

2. **yeksāndur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **33**
Bir, eşit, müsavi.

Yegāne pādişāh-ı müstaʿid kim aña yeksāndur
Mezāyā-yı zebān-ı Fārisī vü Türkī vü Tāzī

3. **yeksān:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Bir, eşit, müsavi.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

4. **yeksān:**
Kaside 37
Mısra: **72**
Bir, eşit, müsavi.

Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medḥüñ
Ki mezāḳ-ı dile yeksān görinür şehd ü şereng

5. **yeksāndur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **19**
Bir, eşit, müsavi.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

yeksān görür:

1. **yeksān görür:**-*ü, -r*
Kaside 34
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **-**
Bir, eşit görmek.

Semiyy-i Faḫr-ı ʿālem ḥażret-i Pāşā-yı ẕī-şān kim
ʿAdāletde görür yeksān Süleymān ile bir mūrı

yeksān oldı:

1. **yeksān oldı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Bir olmak, eşit, müsavi olmak.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

yeksān olur:

1. **yeksān olur:**-*u, -r*
Kaside 13
Mısra: **77**

Kelime Tipi: -
Bir, eşit, aynı seviyede olmak.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

yek-şebe:

1. **yek-şebe:**
Kaside 35
Mısra: **66**
Bir gece, bir gecelik.

Mūy-ı şeb-reng- dümi leyle-i ḳadr-i ramażān
Naʿl-i zerrīn-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl

yektā:

1. **yektā:**
Kaside 43
Mısra: **45**
Tek, eşsiz, benzersiz.

O yektā feylesof-ı kāmkār u müsteşār-ı küll
Ki istiʿdādı her tedbīrde rüşd ü sedād üzre

2. **yektādur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **100**
Tek, eşsiz, benzersiz.

Seni medḥ itmesün yā n'eylesün ehl-i dil ü dāniş
Ki envāʿ-ı mekārimle vücūdın ferd ü yektādur

yektā gevher:

1. **yektā gevher:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz inci.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā:

1. **yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat göğün eşsiz incisi.

Nice şeh-zāde yektā-gevher-i nüh-hoḳḳa-i mīnā
Ki ḳıymetde degişmez cān u dil genc-i temennāya

yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān:

1. **yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zamanın eşsiz binicisi / büyük kahramanı.

Yektā-süvār-ı ʿarṣa-i devrān ki düşmene
Ḫavf-ı hücūmı tefriḳa-i ḫānümān virür

yektāyī:

1. **yektāyī:**
Kaside 44
Mısra: **16**
Birlik, teklik.

O yegāne hüner-endūz-ı ahālī-perver
Ki bu vādīde müsellemdir aña yektāyī

yek-tene:

1. **yek-tene:**
Kaside 15
Mısra: **59**
Yalnız başına, tek başına.

Sürdükce ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

yel:

1. **yeler:***-er*
Gazel 101
Mısra: **7**
Koşmak, koşturmak.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

2. **yeler:***-er*
Gazel 60
Mısra: **6**
Koşmak, koşturmak.

Ṭop eylemişiz kelleyi çevgān-ı belāya
Meydān-ı maḥabbetde yeler bī-ser ü pāyız

3. **yelerek:***-erek*
Gazel 101
Mısra: **2**
Esmek, koşmak.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

yel gibi:

1. **yel gibi:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Çok hızlı bir biçimde, çabucak, hızla.

O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb itse ʿummānı

2. **yel gibi:**
Kaside 18
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Çok hızlı bir biçimde, çabucak, hızla.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

yelek:

1. **yelek:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Okun havada düzgün uçmasını ve hedefe şaşmadan varmasını sağlayan yönlendirici tüyler, peylek.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña şanki yelek

Yemen:

1. **Yemen:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

Görüñ bir gün virür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

yem-i cūdından:

1. **yem-i cūdından:***-ı, -n, -dan*
Kaside 38
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

yem-i kereminde:

1. **yem-i kereminde:***-i, -n, -de*
Kaside 58
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

yem-i luṭf:

1. **yem-i luṭf:**
Kaside 42
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İyilik, ihsan denizi.

Desti yem-i luṭf u dili kān-ı cūd
Kendi veliyyü'n-niʿam-i rūzgār

yemīn:

1. **yemīn:**
Kaside 51
Mısra: **79**
And.

Necm-i baḫt-ı felek-ārāna yemīn ü sevgend
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü iḳbālüñe sevgend ü ḳasem

yemīn eylerse:

1. **yemīn eylerse:***-r, -se*
Kaside 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek, ant içmek.

Tīġuña n'ola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā itdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

yemīn itmiş:

1. **yemīn itmiş:***-miş*
Kaside 61
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek, ant içmek.

İtse deryālar n'ola keff-i yemīnüñden suʾāl
Sen ṭururken cūd u iḥsāna yemīn itmiş seḥāb

yemm:

1. **yemm:**
Kaside 48
Mısra: **48**
Deniz.

Saḫī ṣāḥib-ḳırān-ı kişver-ārā
Ki āh eyler elinden maʿden ü yemm

yen:

1. **yenemem:***-eme, -m*
Kaside 44
Mısra: **56**
Bastırmak, tutmak.

Bilürin ʿaczini endīşemüñ ammā n'ideyin
Yenemem ṭabʿ-ı hevesnāk u dil-i şeydāyı

yeni ayı:

1. **yeni ayı:**-*ı*
   Kaside 27
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Hilal.

Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı s̱evābit naʿl-i zerrīndür yeni ayı

yeñiden:

1. **yeñiden:**
   Kaside 26
   Mısra: **93**
   Bir daha, tekrar.

ʿĀlemi sen yeñiden fetḥ itdüñ
Ḳomaduñ mürtekib-i şuġl-ı ẓemīm

yer:

1. **yerde:**-*de*
   Gazel 87
   Mısra: **3**
   Yeryüzü, zemin.

Leṭāfetden görinse āsmānuñ ʿaksi her yerde
Çemende başḳa bir ʿālem nümāyān olduġın görsem

2. **yerde:**-*de*
   Kaside 27
   Mısra: **47**
   Yeryüzü, zemin.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

3. **yere:**-*e*
   Kaside 28
   Mısra: **84**
   Yeryüzü, zemin.

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

4. **yerde:**-*de*
   Gazel 72
   Mısra: **6**
   Yeryüzü.

ʿĀşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
Sevdügin yaʿnī seve yerde beşer gökde melek

5. **yerde:**-*de*
   Kaside 31
   Mısra: **58**
   Yeryüzü.

Gökde mihr aḫter-i baḫtından ider kesb-i şeref
Yerde deryā kef-i cūdından alur feyż-i niṣāb

6. **yere:**-*e*
   Kaside 50
   Mısra: **60**
   Yeryüzü.

Ger ṭoḳunsa felege ṣadme-i dest-i ḳahrı
Dökilürdi yere hep cevher-i tīġ-ı Behrām

7. **yerde:**-*de*
   Gazel 5
   Mısra: **8**
   Yer, mekân.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

8. **yerde:**-*de*
   Gazel 53
   Mısra: **7**
   Yer, mekân.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

9. **yere:**-*e*
   Gazel 88
   Mısra: **2**
   Yer, mekân.

Gül gibi cām-ı meyi encümen-efrūz idelüm
İttifāḳ ile gelüñ bir yere nev-rūz idelüm

10. **yerlerde:**-*ler, -de*
   Kaside 3
   Mısra: **36**
   Yer, mekân.

Sūzenin dikse nişān tīrine göklerde Mesīḥ
Oḳ atup gezdügi yerlerde ururdı anı

11. **yer:**
   Kaside 13
   Mısra: **83**
   Yer, mekân.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

12. **yer:**
   Kaside 15
   Mısra: **60**
   Yer, mekân.

Sürdükce ḫaşma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yer ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ʿadem

13. **yeri:**-*i*
   Kaside 30
   Mısra: **14**
   Yer, mekân.

ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste disem
Ki gezdügi yeri itmiş riyāż-ı Rıḍvānī

14. **yerin:**-*i, -n*
Kaside 31
Mısra: **75**
Yer, mekân.

Ki yerin ġamze-i dil-ber gibi her mest-i müdām
Eyledi dağdaġa-i ḫavf ile künc-i miḥrāb

15. **yerde:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **49**
Yer, mekân.

Ne kişver kim aña ʿadli nigehbān ola ol yerde
Ġazāle ṣaydgāh-ı şīr-i ner cāy-ı temāşādur

16. **yerinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 52
Mısra: **122**
Yer, mekân.

Olsun erkānı müretteb ol saʿādet-ḫānenüñ
Ḳopmasun bir ṭaşı ger ḳopsa yerinden ferḳadān

17. **yeri:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **71**
Yer, mekân.

Gevher-i mażmūn ḫalāṣ olmaz elümden ger yeri
Cevher-i ḫançer gibi olsa ḥiṣār-ı āhenīn

18. **yeriyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 53
Mısra: **68**
Yer // taraf.

Luṭfuñ ol mertebe kim kārgeh-i ʿālemde
Ḳomadı ʿillet ü esbāba yeriyle medḫal

19. **yerinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 69
Mısra: **5**
Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı boşluk, mahal, mekân.

Dil degül kevn ü mekān olsa yerinden ḳoparur
Ḥalḳa-i ṭurra-i zülfüñ gibi ḳullāb olıcaḳ

20. **yere:**-*e*
Gazel 74
Mısra: **4**
Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin.

Ḥarīr-i zülfi pāy-endāz olur anuñçün ol şūḫa
Ayaḳ başmaz yere ger olmasa ferş-i ḳadem nāzik

21. **yer:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

22. **yerde:**-*de*
Gazel 126
Mısra: **2**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Yār olsa bahār olsa dilā cām-ı Cem olsa
Bir yerde ki her gūşesi reşk-i İrem olsa

23. **yerde:**-*de*
Gazel 126
Mısra: **12**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Āheng-i nevā eylese ʿuşşāḳ ile muṭrib
Bir yerde o meh-pāre de ehl-i neġam olsa

24. **yeri:**-*i*
Gazel 126
Mısra: **4**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Ol bezm-i ṣafā-baḫşa dili olmasa maḥrem
Aġyār-ı denīnüñ yeri çāh-ı ʿadem olsa

25. **yerin:**-*i, -n*
Kaside 4
Mısra: **71**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Ḳahrı sipihr-i pür-sitemüñ od ider yerin
Ḫulḳı cihāna būy-ı gül ü gülsitān virür

26. **yerinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 31
Mısra: **28**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

İrdi ol dem ki sipend-i ser-āteş gibi hep
S̱ābitāt-ı felegi ide yerinden pertāb

27. **yer:**
Kaside 33
Mısra: **72**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Bir mülke güẕār itse şanur ḫalḳı o mülküñ
Olduḳları yer memleket-i Çīn ü Ḫıṭādur

28. **yerde:**-*de*
Kaside 34
Mısra: **59**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Ne kişver kim aña ḥıfẓı nigehbān ola ol yerde
İder perverde şāhīn beyża-i güncişk ü ʿuṣfūrı

29. **yer:**
Kaside 36
Mısra: **51**
Bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge.

Ne yer ki ʿadli mürebbi ola o kişverde
Olur ġazāle hem-āġūş-ı nerre-şīr-i ücem

30. **yeridür:**-*i, -dür*
Gazel 89
Mısra: **5**
Bir şeyden kalan iz, nişan.

Pāy-ı seg-i kūyuñ yeridür ṣanma yer üzre
Ḳaldı ḫaber-i vaṣluñ içün yolda ḳulaġum

31. **yeriyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 45
Mısra: **82**
Bir şeyden kalan iz, nişan.

Ki ne ṣafā ḳodı ḫāṭırda ne ṣafāya maḥal
Yeriyle ḳalmadı dilde meserret ās̱ārı

32. **yerde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **5**
Mekân, mahal // dünya.

Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl ü hüner eyler

33. **yerde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **70**
Taraf, bölge, mahal.

ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

34. **yerden:**-*den*
Kaside 54
Mısra: **25**
Taraf, bölge, mahal.

Ḳuvvet-i cāzibe-i ṣıdḳumı gör bir yerden
Oldı ās̱ār-ı teveccühleri ṭabʿumda bedīd

35. **yerde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **125**
Taraf, bölge, ülke.

Manṣūr ide her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

36. **yerde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **83**
Mekân, mahal.

Bir yerde direng itse şitāb üzre giderken
Nisbetle ana kūh-ı girān bād-ı vezāndur

37. **yerde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **44**
Mekân, mahal.

İʿtiḳādum bu ki mānendi bulunmaz birinüñ
Bulunursa daḫi bir yerde bulunmaz illā

38. **yerde:**-*de*
Kaside 25
Mısra: **79**
Mekân, mahal.

Fitne bir yerde daḫi baş gösterür mi gör nice
Ġamze-i dil-ber gibi pinhān olur ehl-i fesād

39. **yerleri:**-*ler, -i*
Kaside 31
Mısra: **14**
Mekân, mahal.

Böyle ḳalursa güdāzendegī-i mihr eyler
Maʿden-i sīm olan yerleri baḥr-ı sīm-āb

40. **yer:**
Kaside 35
Mısra: **49**
Mekân, mahal.

Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dil-berde meger kim ḫaṭ u ḫāl

41. **yer:**
Kaside 52
Mısra: **107**
Mekân, mahal.

Yer bulunmaz gāh olur mihmān-serāy-ı sīnede
Ol ḳadar uġrar maʿānī kişverinden kārbān

42. **yer:**
Kaside 56
Mısra: **80**
Mekân, mahal.

Yā cihān-ı naẓm-ı ʿālem-gīrdür olmış aña
Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳını yād itdigüm yer mülk-i Çīn

43. **yerde:**-*de*
Kaside 57
Mısra: **67**
Mekân, mahal.

Beni bir yerde esīr itdi ki feryād itsem
Kimseden ḥālüme şefḳatle işitmem āvāz

44. **yerde:**-*de*
Kaside 60
Mısra: **87**
Mekân, mahal.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

45. **yerde:**-*de*
Müfret 17
Mısra: **1**
Mekân, mahal.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

46. **yerden:**-*den*
Nazm 2
Mısra: **2**
Mekân, mahal.

Dehre bir āfet olur ol ḳad u ḳāmet göresin
Ḳopsa bir yerden o ḳopmaz mı ḳıyāmet göresin

47. **yere:**-*e*
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Mekân, mahal.

Bir yere cemʿ olsa ʿāşıḳ şemʿ ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadım

48. **yerde:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **35**
Gezinilen, ayakla basılan taban, zemin.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur

49. **yeri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **82**
Durum, konum, mevki.

Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı ev ednā mıdur

50. **yerde:**-*de*
Kaside 38
Mısra: **91**
Alan, saha // bir uzmanlık ve çalışma konusunu içine alan çevre.

Nice söz söylenür ol yerde kim şāʿir ṣatar kendin
Ġalaṭ-perdaẓ-ı maʿnā bir müzevvir Türk-i lā-yefhem

51. **yerde:**-*de*
Kaside 44
Mısra: **38**
Alan, saha // bir uzmanlık ve çalışma konusunu içine alan çevre.

Vaṣf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taḥrīr
Dedigim yerde ṭuraydı ḳalem-i hercāyī

52. **yerdeyim:**-*de, -y, -im*
Gazel 7
Mısra: **10**
Yeryüzü, zemin.

ʿAceb mi Nefʿiyā bārān-ı eşkim dinmese bir dem
Ne yerdeyim ne gökde bād-ı ʿaşḳ ile seḥābāsā

yer eyler:

1. **yer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yer edinmek, yerleşmek.

ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

2. **yer eyler:**-*r*
Kaside 27
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
İz bırakmak.

Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gül-berk-i raʿnāyı

yer eylerse:

1. **yer eylerse:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerleşmek // iz bırakmak.

Göñlünde yer eylerse n'ola ʿāşıḳuñ olmaz
Bir buncılayın hem-dem ü hem-rāz-ı maḥabbet

yer itdi:

1. **yer itdi:**-*di*
Kaside 49
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyice yerleşmek.

Yer itdi būy-ı gül şöyle dil-i pür-ḫūn-ı bülbülde
Ki oldı cismi reşk-i nāfe-i āhū-yı Tātārī

yer ḳalır:

1. **yer ḳalır:**-*ı, -r*
Gazel 69
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yer, alan, mahal kalmak.

Ġam-ı ʿaşḳuñ dile geldikçe ḳomaz cānda elem
Yer ḳalır mı kedere ḫānede aḥbāb olıcaḳ

yer ḳomaz:

1. **yer ḳomaz:***-maz*
   Gazel 10
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mahal vermek, bir olayın gerçekleşmesine fırsat vermek, müsaade etmek.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʾāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

2. **yer ḳomaz:***-maz*
   Kaside 55
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mahal vermek, bir olayın gerçekleşmesine fırsat vermek, müsaade etmek.

Göz ucıyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suʿāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāżır-cevāb

yer yer:

1. **yer yer:**
   Kaside 27
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yer yer, bölge bölge.

Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
İder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

2. **yer yer:**
   Gazel 143
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Her yandan.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

3. **yer yer:**
   Kaside 49
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bölge bölge, birçok yerde.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

4. **yer yer:**
   Kaside 49
   Mısra: **93**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ara ara.

Edāsı āb içinde yer yer āteş-pāre mażmūnlar
ʿAceb mi itse Nefʿī naẓm ile daʿvā-yı seḥḥārı

yere geçe:

1. **yere geçe:***-e*
   Kaside 45
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: **-**
   Yere batmak, yok olmak.

Ṣafā-yı ḫāṭır olaydı göreydüñ evṣāfı
Yere geçe göreyin çarḫ-ı dūn u ġaddārı

yere geçirür:

1. **yere geçirür:***-ü, -r*
   Kaside 44
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **-**
   Yere batmak, yok olmak.

Çāh-ı Bābil gibi yere geçirür kūhsārı
Ebr-i ṭūfan gibi çarḫa çıḳarur deryāyı

yere geçse:

1. **yere geçse:***-se*
   Kaside 42
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **-**
   Yere batmak, yok olmak.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

yeridür:

1. **yeridür:**
   Kaside 53
   Mısra: **37**
   "Layıktır, uygundur, münasiptir" anlamında kullanılan bir söz.

Dāġ-ı ḥırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīġ-ı bīdād çeküp ġam beni öldürse maḥal

2. **yeridür:***-dür*
   Gazel 114
   Mısra: **2**
   "Layıktır, uygundur, münasiptir" anlamında kullanılan bir söz.

Ṭolsa destümde n'ola eşküm ile peymāne
Girse gül-gūn-ı sirişküm yeridür meydāne

3. **yeridür:**
   Kaside 17
   Mısra: **150**
   "Layıktır, uygundur, münasiptir" anlamında kullanılan bir söz.

Gerçi ıṣṭabl-ı Şehenşāha degüldür lāyıḳ
Yeridür bağçe-i ḫāṣṣāda itse çerā

4. **yeridür:**
Kaside 3
Mısra: **65**
"Layıktır, uygundur, münasiptir" anlamında kullanılan bir söz.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yeridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

yerüñ bekle:

1. **yerüñ bekle:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Bulunduğu yeri korumak, mevkiini muhafaza etmek.

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

yerin ṭutmaz:

1. **yerin ṭutmaz:***-maz*
Kaside 61
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerini tutmak; yerine geldiği şey veya kimseyi aratmayacak gibi olmak, onun yerine kāim olmak.

Ġayrılar ṭutmaz yerin dīvān-ı şāhīde senüñ
Hīç olur mı gökde ḫurşīde ḳamer nāʾib-menāb

yerinde:

1. **yerinde:**
Kaside 17
Mısra: **91**
Pek iyi, güzel, iyi durumda, yeterli.

Ḥüsn-i aḫlāḳı yerinde ḥarekātı mevzūn
Şīvesi cilvesi hep biribirinden aʿlā

yerinden ḳopsa:

1. **yerinden ḳopsa:***-sa*
Kaside 9
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **-**
Bulunulan yerden ayrılmak, kalkmak, kalkıp gitmek.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

yerine:

1. **yerine:**
Kaside 52
Mısra: **19**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Misk-i ezfer yerine ḳorlardı anı nāfeye
Ger ṣabā ḫāk-i derin ileteydi Çīne armaġān

2. **yerine:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Baġladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

3. **yerine:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

4. **yerine:**
Kaside 31
Mısra: **19**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Işınurdı yerine ḳaʿr-ı çeh-i dūzaḫda
İtse Firʿavnı felek böyle hevāda ġarḳ-āb

5. **yerine:**
Kaside 31
Mısra: **79**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Vaṣf-ı şemşīrini kim yazsa mürekkeb yerine
Dökülür kāġıda nevk-i ḳaleminden ḫūn-āb

6. **yerine:**
Kaside 38
Mısra: **48**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Yem-i cūdından alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ḫār-ı ḫuşk üzre şükūfe yerine dirhem

7. **yerine:**
Kaside 39
Mısra: **106**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḫtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḫm-ı şemşīr

8. **yerine:**
Kaside 49
Mısra: **82**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Dükendi reşḥa-i ḫāme dükenmez ḳıṣṣa-i medḥüñ
Meger göz merdümin idem mürekkeb yerine cārī

9. **yerine:**
Gazel 76

Mısra: **5**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Bağlamaz seg yerine ʿāşıḳını ol āhū
Dāğlar cismini hem-reng-i peleng itmeyicek

10. **yerine:**
Kaside 9
Mısra: **96**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Ol feyż ile bir baḥr-ı revāndur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşāndur

11. **yerine:**
Kaside 5
Mısra: **88**
Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile ġāhī
Maʿānī yerine dürler dizer silk-i beyān üzre

yerini ṭutar:

1. **yerini ṭutar:**-*ar*
Kaside 3
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bulunmayan bir nesnenin yerini almak, onu aratmamak.

Ġam degül ṭoğmasa ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Ṭutar anuñ yerini naʿl-i zer-i yekrānı

yerleş:

1. **yerleşir:**-*i, -r*
Kaside 28
Mısra: **113**
Yerleşmek; belli bir yerde yer almak.

Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yerleşir
Endīşe kim s̲enāñ ile raṭbü'l-lisān olur

yerli yerine geçdi:

1. **yerli yerine geçdi:**-*di*
Kaside 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendine ait olan yere geçmek.

Bir seḥer kim açılup defter-i dīvān-ı suḫan
Geçdi yerli yerine ṣāḥib-i erkān-ı suḫan

yeryüzi:

1. **yeryüzinden:**-*n, -den*
Kaside 34
Mısra: **6**
Dünya.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i mez̲kūrı

yeʾs:

1. **yeʾs:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Şiddetli üzüntü, keder.

Sūdunda sürūd añlamadım ben bunuñ aṣlā
Ṭurduḳça hemān yeʾs ile bir mātem imiş bu

yeşil:

1. **yeşil:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Yeşil (renk).

Cūylar mı devr iden ṭarf-ı çemenzāruñ yaḫud
Māʾī pervāz ile natʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

yet:

1. **yetmez:**-*mez*
Kaside 23
Mısra: **84**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

Ḫatm eyle duʿā ile uzatma sözi Nefʿī
Feryādına yetmez mi meger dāver-i ʿālem

2. **yetmez:**-*mez*
Gazel 47
Mısra: **5**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Bize pend ile vāʿiẓler kesel virdikleri yetmez
Kesel defʿini ḳo cām-ı ṣafādan hem kes el dirler

3. **yeter:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **7**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

4. **yeter:**-*er*
Gazel 83
Mısra: **3**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Teh-cürʿa-i ḥasret yeter āşüfte dimāġum
Peymāne-i leb-rīz-i vefāyı çekemez dil

5. **yeterdi:**-*er, -di*
Gazel 117

Mısra: **8**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

6. **yeter:***-er*
Gazel 119
Mısra: **3**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

7. **yeter:***-er*
Gazel 119
Mısra: **9**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzi yeter baḳmaġa yāruñ
N'eyler reşeḥāt ile gülistān elimüzde

8. **yeter:***-er*
Gazel 119
Mısra: **11**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n'ola sünbül ü reyḥān elimüzde

9. **yetmez:***-mez*
Gazel 125
Mısra: **11**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Deşne-i ġamzesi yetmez mi ki bir demde urur
Dil-i mecrūḥuma biñ ḫançer-i Rüstem şāne

10. **yeter:***-er*
Kaside 11
Mısra: **89**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Sözüm şāhid yeter is̱bāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

11. **yeter:***-er*
Kaside 18
Mısra: **2**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

12. **yeter:***-er*
Kaside 18
Mısra: **60**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

13. **yeterdi:***-er, -di*
Kaside 20
Mısra: **21**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

O şāhenşāh-ı ẕī-şān kim yeterdi aña bu devlet
Olaydı mīr-i ıṣṭabl-ı hümāyūnı ger İskender

14. **yeter:***-er*
Kaside 23
Mısra: **65**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Behrām-ı ḫayālüm ki yeter tīġ-ı zebānum
Bir fitnede cemʿ olsa eger leşker-i ʿālem

15. **yeter:***-er*
Kaside 23
Mısra: **79**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Daʿvāma yeter şāhid-i ʿādil bu ḳaṣīde
İs̱bāta eger lāzım ise maẓhar-ı ʿālem

16. **yetmez:***-mez*
Kaside 33
Mısra: **17**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Ẕevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

17. **yeter:***-er*
Kaside 42
Mısra: **79**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Başla duʿā itmege Nefʿī yeter
Şekve-i ẓulm ü sitem-i rūzgār

18. **yetmez:***-mez*
Kaside 43
Mısra: **33**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Umūr-ı salṭanatdan ol ḫarı ṭarḥ itdügi yetmez
Olur ḳat ḳat iṣābet fikr olunca ıṭṭırād üzre

19. **yetmez:**-*mez*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **17**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Bu kerāmet aña yetmez mi ki daḫi görmedin
Bir senā-ḫᵛānı ola Nefʿī-i muʿciz-dem gibi

20. **yeter:**-*er*
Gazel 21
Mısra: **9**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Sāyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefʿīye ger olursa mükāfāt-ı ḳıyāmet

21. **yeter:**-*er*
Kaside 54
Mısra: **88**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Söz tamām oldı ḳo lāf-ı suḫanı ey Nefʿī
Ġam-ı reşk ile helāk oldı yeter ḫaṣm-ı ʿanīd

22. **yeter:**-*er*
Gazel 5
Mısra: **9**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

ʿĀşıḳa nālesi eglence yeter ey Nefʿī
Naġme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belā

23. **yeter:**-*er*
Gazel 25
Mısra: **10**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ne bütkede ne Kaʿbe gerek ʿāşıḳa Nefʿī
Ḫāḳ-i der-i meyḫāne yeter secdegeh-i mest

24. **yetmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **15**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Ḫırām-ı dil-keşi dünyāyı meftūn itdügi yetmez
Feleklerde melekler de mülāzımdur temāşāya

25. **yetmez:**-*mez*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **15**
Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Evvelā yetmez mi aña bu şeref
Anı teşrīf ide şāh-ı Cem-cenāb

26. **yetmez:**-*mez*
Kaside 10
Mısra: **97**
Yetmek, yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

Yetmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir tāʾife kim daʿvī-i fażl u hüner eyler

yeter:

1. **yeter:**
Kaside 47
Mısra: **135**
Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

2. **yeter:**
Kaside 11
Mısra: **97**
Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf itdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

3. **yeter:**
Kaside 15
Mısra: **71**
Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem
Nefʿī yeter daʿvāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo

4. **yeter:**
Kaside 21
Mısra: **100**
Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

5. **yeter:**
Kaside 43
Mısra: **99**
Yeter artık, "yeterli, kâfi, son bulsun" anlamında ünlem ifadesi.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

yetiş:

1. **yetişmez:**-*mez*
Kaside 17
Mısra: **9**
Ulaşmak, ermek, vasıl olmak.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

2. **yetişdi:**-*di*
Kaside 21
Mısra: **5**
Yardım etmek, yardımına koşmak.

Yetişdi her yañadan evliyānuñ imdādı
Taḳaddüm eyledi ammā Ḫudānuñ inʿāmı

yıḳ:

1. **yıḳar:**-*ar*
Kaside 26
Mısra: **63**
Devirmek, yerle bir etmek.

Kūh-ı Elbürzi yıḳar ṣadme-i mūr
Mūrı pā-māl idemez pīl-i cesīm

yıḳıl:

1. **yıḳılsa:**-*sa*
Kaside 42
Mısra: **23**
Devrilmek, çökmek, dağılmak.

Bāri yıḳılsa yere geçse felek
Ber-ṭaraf olsa elem-i rūzgār

2. **yıḳılup:**-*up*
Kaside 50
Mısra: **83**
Devrilmek, çökmek, dağılmak.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

3. **yıḳıldı:**-*dı*
Gazel 139
Mısra: **5**
Parçalanıp dağılmak.

Ḫarāb oldı yıḳıldı ḳalb-i ʿāşıḳ gibi mey-ḫāne
Ḫarābāt ehli bilmem n'oldı kimse dāde gelmez mi

yıl:

1. **yılda:**-*da*
Kaside 27
Mısra: **98**
Sene, dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zamān dehre
Nice yılda ider ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

2. **yıl:**
Kaside 50
Mısra: **141**
Sene, dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

3. **yıl:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Sene, dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

4. **yıl:**
Kaside 18
Mısra: **60**
Sene, dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

5. **yıl:**
Kaside 43
Mısra: **31**
Sene, dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman.

O terkīb ile beş biñ yıl muḳaddem gelse dünyāya
ʿAceb çoban olurdı gūsfend-i ḳavm-i ʿĀd üzre

yılda bir olur:

1. **yılda bir olur:**-*u, -r, -*
Gazel 50
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yılda bir kere olmak.

Yılda bir olur bu dem-i ferḫunde ʿaceb mi
Olmazsa her eyyāmda ger ʿālem-i nev-rūz

yine:

1. **yine:**
Kaside 36
Mısra: **73**
Aynıyla.

Hemān mülāḥaẓa-i bī-meʾāl olurdı yine
Hayāl-i ʿāşıḳ-ı müflis gibi cihānda direm

2. **yine:**
Rübai 4
Mısra: **4**
Aynıyla.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el'ān yine ʿālem yoġimiş

3. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **77**
Yine de, sonunda.

Vaṣf-ı ẕātuñ nice mümkin yine olmuş ṭutalum
Bir nefesde nice biñ maʿnī-i ġaybı mülhem

4. **yine:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **21**
Yine de, sonunda.

Ben ölürsem yine āşüfte olur ḫalḳ-ı cihān
Ḥüsn-i taʿbīr-i zebān-ı çemen-i ḫākümden

5. **yine:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Bu ṭarz-ı ḫāṣa ey Nefʿī yine ṣūret viren sensün
Naẓīre söyleyenler eks̱erī efsāne yazmışlar

6. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **15**
Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Bu şevḳ ile yine germ ola Vaṣṣāf-ı siḥir-sāzuñ
İde bir tehniyet-nāmeyle böyle medḥe āġāzı

7. **yine:**
Kaside 3
Mısra: **86**
Tekrar, aynıyla.

Kim bilürdi şuʿarā olmasa ger sābıḳda
Dehre devletle gelüp yine giden şāhānı

8. **yine:**
Müfret 17
Mısra: **1**
Tekrar, aynıyla.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

9. **yine:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Yeniden, bir daha, tekrar.

ʿAşḳı olmaz yine ḫālī hīç āb u tābdan
Kendüsi bī-tāb olursa dīdesi pür-āb olur

10. **yine:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz
Şād itse n'ola dilleri cām-ı Cem-i nev-rūz

11. **yine:**
Gazel 50
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Gül gibi cihān oldı yine ḫurrem ü ḫandān
Gör n'eyledi feyż-i es̱er-i maḳdem-i nev-rūz

12. **yine:**
Gazel 56
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Erbāb-ı ġamız ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i ʿaşḳız
Öldürse bizi ġam yine āmāde-i ʿaşḳız

13. **yine:**
Gazel 58
Mısra: **7**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Çeşmi ḫadeng-i ḫışmı yine ḳıldı der-kemān
Ebrūlarına düşse n'ola pīç ü tāb-ı nāz

14. **yine:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Sen bu rüsvālığı ey Nefʿī ḳomazsın elden
Yārdan yine saña ḫışm u ʿitāb olmayıcaḳ

15. **yine:**
Gazel 72
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Tīr-i āhum yine bir demde erişdi felege
Şehper-i bāl-i melekdendür aña ṣanki yelek

16. **yine:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne mażmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ Nefʿī
Yine bir ṭarz-ı ḫāṣ u tāze īcād itdügin görsek

17. **yine:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irse yine seyr-i gülistān olduġın görsem
Güzel seyr eylemek ʿuşşāḳa āsān olduġın görsem

18. **yine:**
Gazel 87
Mısra: **5**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine rez-duḫterin peydā idüp ʿazm-i kenār itsem
Ġamuñ ḫāṭırda nā-peydā vü pinhān olduġın görsem

19. **yine:**
Gazel 93
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoḫsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

20. **yine:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

21. **yine:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Erdi yine ṣubḥ-ı viṣāl nāfe-güşā bād-ı şimāl
Gel seyre ey çeşm-i ġazāl bāġ oldı şan deşt-i Ḫoten

22. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

23. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bezm-i bahāruñ dizdi gül āyīn ü erkānın yine
Nergis alup cāmın ele sürmekde devrānuñ yine

24. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **4**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

25. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **6**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne cāme var ne pīrehen serve ṣarılmış yāsemen
Gül ṭaşra düşmiş perdeden açmış girībānın yine

26. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **8**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

27. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

28. **yine:***-dı*
Gazel 116
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

29. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nev-bahār irdi hevā ġāliye-sāy oldı yine
Nefes-i bād-ı ṣabā nāfe-güşāy oldı yine

30. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Tāze cān buldı cihān irdi nesīm-i nev-rūz
Feyż-i enfās-ı seḥer rūḥ-fezāy oldı yine

31. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **6**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Başladı cilveye nāz ile ʿarūsān-ı bahār
Perdeden şāhid-i gül çehre-nümāy oldı yine

32. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **8**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Açılup ġonca n'ola çāk-ı girībān itse
ʿAndelībān-ı çemen naġme-serāy oldı yine

33. **yine:**
Gazel 116

Mısra: **10**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nice şūrīdelik el virmesün ehl-i ʿaşḳa
Heves-i dil-ber ü mey hūş-rübāy oldı yine

34. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḫāk-i mestāne gibi başladı keşf-i rāza
Āb-ı dīvāne gibi silsile-ḫāy oldı yine

35. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **14**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Feyż-i Rūḥü'l-ḳudüsi eyledi icrā Nefʿī
Meryemāsā ḳalemi nādire-zāy oldı yine

36. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **16**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Gün gibi başı göge irse ʿaceb mi şimdi
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i ẓıll-ı Ḫudāy oldı yine

37. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **18**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḫān Murād ol şeh-i Cem-cāh-ı kerīmü'ş-şān kim
Devr-i cūdında cihān kām-revāy oldı yine

38. **yine:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bir sünbüle beñzer ki ola şeb-nemi vāfir
Nefʿī yine bu kilk-i dür-efşān elimüzde

39. **yine:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Düşmedi görmek o bī-mihr ü vefāyı bu gice
Ne görür dil yine gör düşde belāyı bu gice

40. **yine:**
Gazel 127
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

41. **yine:**
Gazel 130
Mısra: **7**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ṭurdı devletle yine dīvāna defterdār-ı gül
ʿĀleme mihr itdi tecdīd-i ḥamel nev-rūzda

42. **yine:**
Gazel 131
Mısra: **6**
Yeniden, bir daha, tekrar.

ʿAḳl u dil ü cān oldı giriftār-ı nigāhı
Buldı yine birbirini ʿuşşāḳ-ı girişme

43. **yine:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Virdi Nefʿī yine bu naẓm ile dünyāya neşāṭ
Şanki bir cām ile germ eyledi biñ encümeni

44. **yine:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

N'olur yā ʿıyd u nev-rūz irse yine ʿālemüñ ḥāli
Bu günler cām-ı mey ġam defʿine imdāde gelmez mi

45. **yine:**
Gazel 141
Mısra: **9**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Āferīn Nefʿī yine ṭabʿ-ı ġazel-perdāzuña
Penc-beytüñ nüsḫa-i siḥr-i beyāndur her biri

46. **yine:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine esdi nesīm-i ṣubḥ-ı nev-rūzī
Açıldı ʿālemüñ gül gibi güldi baḫt-ı fīrūzı

47. **yine:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Figān-ı nīm-şebden nice maḥrūm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ʿālem-efrūzı

48. **yine:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine gör feyż-i mihr-i ʿālem-efrūzı
Nice germ itdi bir cām ile bezm-i şāh-ı nev-rūzı

49. **yine:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Yeniden, bir daha, tekrar.

ʿAceb mi düşse āteş āşyān-ı bülbüle yer yer
Uyardı yine her gül bir çerāġ-ı ḫānmān-sūzı

50. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
Seḥāb-ı ʿanber-efşān oldı peydā būstān üzre

51. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **5**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

52. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

53. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

54. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

55. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **85**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Reftārını tünd itse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

56. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **15**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yek-reng ider baḥr u beri

57. **yine:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

İrdi yine ürd-i behişt oldı hevā ʿanber-sirişt
ʿĀlem behişt-ender-behişt her küşe bir bāġ-ı İrem

58. **yine:**
Kaside 15
Mısra: **7**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükce naġam

59. **yine:**
Kaside 20
Mısra: **69**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne siḥr itdüñ yine sözde hezār aḥsente ey Nefʿī
Senüñ gibi ʿaceb olur mı bir cādū-yı efsūnger

60. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Yeniden, bir daha, tekrar.

İde munẓam yine evvelki gibi kişver-i Rūma
Çeküp ṣaġa ṣola şemşīr-i bürrān-ı ser-endāzı

61. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **55**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

62. **yine:**
Kaside 25
Mısra: **21**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ölmedin görmek naṣīb oldı yine dīdāruñı
İtmesem şimden girü n'ola ġam-ı hicrānı yād

63. **yine:**
Kaside 27
Mısra: **110**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Murād-ı Pādişāhī üzre aʿdādan alıp kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

64. **yine:**
Kaside 29

Mısra: **7**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
Göründi āyīne-i ṭāliʿinde naḳş-ı murād

65. **yine:**
Kaside 31
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine irişdi temūz oldı cihān pür-tef ü tāb
Girdi bir ḫilḳate hep āteş ü bād āb u turāb

66. **yine:**
Kaside 31
Mısra: **71**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Tāzelense n'ola gül gibi yine bāġ-ı cihān
Āb-ı ʿadliyle döner şimdi bu köhne dolāb

67. **yine:**
Kaside 31
Mısra: **125**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ṭaların ḳaʿrına bir demde yine hem iderin
Sāḥilin pür-dür-i şeh-dāne vü şehvār u ḫoş-āb

68. **yine:**
Kaside 32
Mısra: **102**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ki cüzʾ-i lā-yetecezzāyı bu taṣarruf ile
İder dü- nīme vü her nīmesin yine taḳsīm

69. **yine:**
Kaside 35
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Minnet Allāha ki bī-minnet-i baḫt u iḳbāl
Oldum ās̱ār-ı saʿādetle yine ferruḫ-fāl

70. **yine:**
Kaside 35
Mısra: **27**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ṣadr-ı dīvāna şeref virdi yine devlet ile
O cihānbān-ı Hümā-ẓıll ü hümāyūn-iḳbāl

71. **yine:**
Kaside 36
Mısra: **70**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Götürmez ise de bārī getirmeye ṣadra
Gelürse ḥāli n'olur yine ʿālemüñ bilmem

72. **yine:**
Kaside 36
Mısra: **71**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

73. **yine:**
Kaside 37
Mısra: **60**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Gūşını ṭutsa felek penbe-i ḫūrşīd ile ben
Olurın ḥaḳḳı edāda yine bī-tāb u direng

74. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḥamdüli'llāh ki saʿādetle Vezīr-i aʿẓam
ʿĀfiyet buldı yine oldı memālik ḫurrem

75. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **11**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

76. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **12**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Buldı dīvān-ı hümāyūn yine tāze revnaḳ
Oldı erkān-ı saʿādet yine şād u ḫurrem

77. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **13**
Yeniden, bir daha, tekrar.

İtdi devlet yine evvelki maḳāmında ḳarār
Başdı çün devlet ile ṣadr-ı muʿallāya ḳadem

78. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **15**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Uyudı fitne cihān oldı yine āsūde
Az ḳalmışdı ki baş ḳaldura yeʾcūc-ı sitem

79. **yine:**
Kaside 43
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bi-ḥamdi'llāh felek döndi yine vefḳ-ı murād üzre
Olurdı ḥāl pek müşkil ḳalaydı ger ʿinād üzre

80. **yine:**
Kaside 43
Mısra: **16**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ümīdüm bu ki mümtedd ola ger olmazsa bī-şübhe
Olur kişver yine pür-fitne vü leşker fesād üzre

81. **yine:**
Kaside 43
Mısra: **23**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne gūne eyledi gör yine icrā ḥükm-i idrākin
Ola günden güne idrāki yā Rab izdiyād üzre

82. **yine:**
Kaside 47
Mısra: **121**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine geldi ḫurūşa baḥr-ı gevher-pāş-ı endīşem
Degüldür bu ḳaṣīde bir dizi lüʾlū-yı lālādur

83. **yine:**
Kaside 49
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

84. **yine:**
Kaside 49
Mısra: **2**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Bahār irdi yine bāġa döşendi naṭʿ-ı jengārī
Yine sulṭān-ı gül itdi müşerref taḫt-ı gülzārı

85. **yine:**
Kaside 49
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine bād-ı ṣabā üftān u ḫīzān erdi gülzāra
Dem-i ʿĪsā-veş iḥyā eyledi ezhār u eşcārı

86. **yine:**
Kaside 54
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ḥamdüli'l-lāh yine inṣāfa gelüp çarḫ-ı ʿanīd
Eyledi baḫtum ile ʿahd-ı vifāḳı tecdīd

87. **yine:**
Kaside 54
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne ʿaceb döndi murād üzre yine olmış iken
Böyle bir devr-i muvāfıḳ felege emr-i baʿīd

88. **yine:**
Kaside 54
Mısra: **7**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Başladı hem yine bir devre ki gitdükce ider
E̱seri ḳāʿide-i ʿahd-i vifāḳı temhīd

89. **yine:**
Kaside 54
Mısra: **21**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

90. **yine:**
Kaside 54
Mısra: **22**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine düşdi ser-i endīşeme sevdā-yı suḫan
Yine ḳopdı dil ü cāndan söze bir şevḳ-i cedīd

91. **yine:**
Kaside 56
Mısra: **6**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Müjde erbāb-ı kemāl ü ehl-i mülk ü māla kim
Yine maʿmūr olmaġa meyl eyledi dünyā vü dīn

92. **yine:**
Kaside 58
Mısra: **101**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine teraḥḥum idüp der- niyām idince olur
Feżā-yı maʿreke-cāy-ı ḫayāl ġarḳa-i ḫūn

93. **yine:**
Kaside 62
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Devrān-ı güldür sāḳiyā dönsün yine cām-ı ṭarab
ʿUşşāḳa bülbüller gibi ol baʿis̱-i şūr u şeġab

94. **yine:**
Nazm 5
Mısra: **1**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Rumeli ṣadrına olduḳda Ġanī-zāde yine
Oldı rindān-ı cihān tehniyete āmāde

95. **yine:**
Rübai 5
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

İtdüñ yine dīn ġayretine ʿazm-i cihād
Devletle mübārek ola yā Rab seferüñ

96. **yine:**
Terkib-bend 1
Mısra: **77**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
ʿĀşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

97. **yine:**
Terkib-bend 1
Mısra: **79**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

98. **yine:**
Terkib-bend 1
Mısra: **80**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nefʿī-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnunı ġamdan müberrā ḳıl yine

99. **yine:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Yine de.

Ammā yine ġamzeyle müdārā nice mümkin
Tā olmayıcaḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı maḥabbet

100. **yine:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Yine de.

Çeşmi o deñlü mest iken erbāb-ı dil yine
Müjgān-ı ḫūn-feşānını sehm-i ḳażā bilür

101. **yine:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Yine de.

ʿĀşıḳ olmaḳdur yine evlāsı ammā derd bu
Bir mülāyim āfet-i mekkāra düşdi göñlümüz

102. **yine:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Yine de.

Mest-i mey-ḫāne-i feyżim yine rindān-ı cihān
İttifāḳ itse biri rıṭl-ı girānum çekemez

103. **yine:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Yine de.

Olsa pür-gevher-i esrār-ı maʿānī ʿālem
Sen yine anı dil-i Nefʿī-i şeydāya degiş

104. **yine:**
Gazel 68
Mısra: **5**
Yine de.

Söyleşür ġamze-i fettān ile rindāne yine
Ne ḳadar olsa ġam-ı ʿaşḳ ile sersem ʿāşıḳ

105. **yine:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Yine de.

Iżṭırāb-ı dil-i bī-tāb anı rāḥat ḳor mı
Ġamze ḳatl eylese ṭurmaz yine epsem ʿāşıḳ

106. **yine:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Yine de.

Lā-mekān ol hem maḥallüñde yerüñ bekle yine
Gāh mihr-i ʿālem-ārā gāh māh-ı Naḫşeb ol

107. **yine:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Yine de.

Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cemʿiyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

108. **yine:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Yine de.

Virmez yine ol pīrehen ü sīne ṣafāsın
Berk-i semeni dökse ṣabā nesteren üzre

109. **yine:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Yine de.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

110. **yine:**
Gazel 136

Mısra: **7**
Yine de.

Virmez ol pīrehen ü sīne ṣafāsını yine
Dökse ger ṣafḥa-i āb üzre ṣabā yāsemeni

111. **yine:**
Kaside 7
Mısra: **28**
Yine de.

Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

112. **yine:**
Kaside 7
Mısra: **25**
Yine de.

ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese bir fehm-i selīm

113. **yine:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Yine de.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

114. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **82**
Yine de.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

115. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **105**
Yine de.

Ammā yine ḫasm-efken-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

116. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **109**
Yine de.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

117. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Yine de.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

118. **yine:**
Kaside 21
Mısra: **88**
Yine de.

Belā budur ki ne deñlü ferīd-i ʿaṣr olsañ
Yine inanduramazsın ḥasūd-ı ḫodkāmı

119. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **70**
Yine de.

Çoḳ ʿarṣa-i maʿnāda dil-āver geçer ammā
Var ise yine ancaḳ odur ṣaf-der-i ʿālem

120. **yine:**
Kaside 31
Mısra: **112**
Yine de.

Lafẓ-ı rengīne de olmazsa muḳārin naẓmum
Ḥüsn-i taʿbīrüm ider yine cihānı iʿcāb

121. **yine:**
Kaside 35
Mısra: **102**
Yine de.

Ṭabʿum ol bülbül-i şūḫ-ı çemen-i maʿnādur
Ki esīr-i ḳafes ü dām iken olmaz yine lāl

122. **yine:**
Kaside 35
Mısra: **105**
Yine de.

Ṭutsa meydānı dilīrān-ı suḫan yine benim
Sipeh-ārā-yı ṣaf-ı maʿreke-i ceng ü cidāl

123. **yine:**
Kaside 36
Mısra: **66**
Yine de.

Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāḥiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem

124. **yine:**
Kaside 39
Mısra: **65**
Yine de.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

125. **yine:**
Kaside 41
Mısra: **81**
Yine de.

Olmaz yine defʿ-i ġama çāre eger olsa
Ṣahbā ile pür sāġar-ı mīnā-yı zamāne

126. **yine:**
Kaside 41
Mısra: **99**
Yine de.

Ammā olurın yine bunuñla mütesellī
Kim böyledür aḥvāl-i ser-ā-pā-yı zamāne

127. **yine:**
Kaside 50
Mısra: **142**
Yine de.

Nev-heves bir müteşāʿir ki daḫi biñ yıl eger
Fikr-i şiʿr itse görinür yine endīşesi ḫām

128. **yine:**
Kaside 53
Mısra: **29**
Yine de.

Nice yıl ʿaksine dönse yine çarḫ-ı gerdān
Olmaya rişte-i dilden girih-i ġam münḥall

129. **yine:**
Kaside 55
Mısra: **65**
Yine de.

Medḥüñe maʿnen yine itmez kifāyet olsa ger
Naẓmumuñ her sāde beyti bir kitāb-ı müsteṭāb

130. **yine:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **6**
Yine de.

Himmetüm hīçe ṣayar genc-i temennāyı velī
Ġamı dünyāya degişmem yine imsākümden

131. **yine:**
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **9**
Yine de.

Devr ider şeş-ciheti hem yine merkezde muḳīm
Çoḳ degüldür bu tecessüs dil-i çālākümden

132. **yine:**
Kaside 8
Mısra: **29**
Yine de, buna rağmen.

Yine her gün āsitānı kes̱ret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

133. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **77**
Yine de, buna rağmen.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

134. **yine:**
Kaside 37
Mısra: **49**
Yine de, buna rağmen.

Yine anuñla berāber olamaz sürʿatde
Olsa şehbāl-i melāʾikden eger perr-i ḫadeng

135. **yine:**
Kaside 52
Mısra: **17**
Yine de, buna rağmen.

Rast ḳılsa ḳaddini irmez yine ḳaṣrına çarḫ
İde tertīb ʿanāṣırdan meger kim nerdübān

136. **yine:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Yine de, buna rağmen.

Ne ādemler helāk eyler görüñ ol çeşm-i cellādı
Añılsa yine ammā nātüvān bir ḫastedür adı

137. **yine:**
Kaside 11
Mısra: **94**
Ancak, sadece.

Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

138. **yine:**
Gazel 1
Mısra: **11**
Sadece.

ʿĀşıḳum ammā yine dūşīzegān-ı fikrüme
Cebraʾīlüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña

139. **yine:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Sadece.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

140. **yine:**
Kaside 40
Mısra: **82**
Sadece.

Mümkin olaydı eger medḥüñi ḥaḳ üzre edā
Ben iderdüm yine yā nāṭıḳa-i endīşem

141. **yine:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Tekrar, aynıyla.

Ben mest-i ḫarābım dil mestāne degül mi yā
Gerdūn yine ol bezme peymāne degül mi yā

142. **yine:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Tekrar, aynıyla.

Āftāb-ı ʿālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdur cihānı hem yine bī-kevkeb ol

143. **yine:**
Kaside 36
Mısra: **72**
Tekrar, aynıyla..

Olurdı ḫalḳ-ı cihān yine etmege muḥtāc
Ḳalurdı yine tehī ceyb ü kīse-i ʿālem

144. **yine:**
Kaside 41
Mısra: **69**
Tekrar, aynıyla.

İllā yine şāhenşeh-i devrān ki cenābı
Devletle ola melceʾ ü meʾvā-yı zamāne

145. **yine:**
Kaside 41
Mısra: **92**
Tekrar, aynıyla.

Çoḳ tecrübe itdüm hele taḥḳīḳ budur kim
Yegdür yine aḥbābdan aʿdā-yı zamāne

146. **yine:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **22**
Tekrar, aynıyla.

Her hevādan ferāġat itdi göñül
Şevḳ-i maʿnā yine kemāhīdür

147. **yine:***-dür*
Gazel 11
Mısra: **3**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

148. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Baḳduḳca bir nigāh ile biñ cān alur gözi
Hem yine şöyle ḫasta görinür ki cān virür

149. **yine:**
Kaside 16
Mısra: **42**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Tāze revnaḳ virdi ʿadli kārgāh-ı ʿāleme
Oldı yine muntaẓam ḥāl-i ḫarāb-ı rūzgār

150. **yine:**
Kaside 43
Mısra: **79**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ne siḥr eyler yine gör vaṣf-ı ẕāt-ı bī-naẓīrüñde
Hele ṭabʿum biraz evṣāfa olsun iʿtiyād üzre

151. **yine:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Yine de, buna rağmen.

Tīġ-ı ser-tīz ile ben āşüfte- dil mecrūḥ iken
Teşnedür ʿālem yine ol ḫançer-i bürrāna hep

152. **yine:**
Gazel 90
Mısra: **2**
Yine de, buna rağmen.

Derd var dilde ġamum ʿāleme taʿbīr idemem
Feyż-i maʿnā o ḳadar kim yine taḥrīr idemem

153. **yine:**
Kaside 3
Mısra: **34**
Yine de, buna rağmen.

ʿĀferīn şeṣt-i hümāyūnına kim oḳlarınuñ
Mūmdan olsa yine ṭaşı deler peykānı

154. **yine:**
Kaside 3
Mısra: **111**
Yine de, buna rağmen.

Ḳomaz eşʿār-ı revān-baḫşuma inkārı yine
Ḥāsidüñ aġzına gelse ḥasedinden cānı

155. **yine:**
Kaside 31
Mısra: **128**
Yine de, buna rağmen.

Dürr-i meknūn ise de naẓmum eger ey Nefʿī
Düşürür yine kesāda anı ʿayb-ı ıṭnāb

156. **yine:**
Kaside 47

Mısra: **66**
Yine de, buna rağmen.

Ferāmūş eyledi kendin bu ẕevḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

157. **yine:**
Kaside 53
Mısra: **63**
Yine de, buna rağmen.

Manṭıḳuñ yine beyān itmege kādirdür anı
Gitse maḥv olsa eger ḳāʾide-i naḥv ü ʿilel

158. **yine:**
Gazel 50
Mısra: **14**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Ārāyiş içün bezmini Sulṭān Murāduñ
Erişdi bahār oldı yine hem-dem-i nev-rūz

159. **yine:**
Gazel 73
Mısra: **4**
Yeniden, bir daha, tekrar.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

160. **yine:**
Gazel 34
Mısra: **12**
Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

161. **yine:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

162. **yine:**
Gazel 78
Mısra: **5**
Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Yine endīşe bilür ḳadr-i dür-i güftārum
Rūzgār ise denī dehr ise ṣarrāf degül

163. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **54**
Her zamanki gibi.

Saʿādetle hemān ṣıḥhatde ol her ḳande olursañ
Ḫayālüñdür yine endīşemüñ dem-sāz u hem-rāzı

164. **yine:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Her zamanki gibi.

Ḳırmada ʿuşşāḳı hep tīġ-ı cihān-tāb-ı nāz
Ġamzesi ammā yine mest-i şeker-ḫᵛāb-ı nāz

165. **yine:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Her zamanki gibi.

Varamam kūyuna aġyār ile ceng itmeyicek
Cenge āhengi kim itsün yine ben itmeyicek

166. **yine:**
Kaside 10
Mısra: **59**
Her zamanki gibi.

Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

167. **yine:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Yine de, buna rağmen.

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

168. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **105**
Yine de, buna rağmen.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

169. **yine:**
Kaside 17
Mısra: **45**
Bundan başka.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

170. **yine:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Tekrar.

Şīvede cilvede mestāne ḫırām eylemede
Var ise yine odur bir ṣanem-i müstesnā

171. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Ancak, sadece.

Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

172. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **71**
Ancak, sadece.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

173. **yine:**
Kaside 50
Mısra: **84**
Yine de, buna rağmen.

Ki felekler yıḳılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

174. **yine:**
Kaside 53
Mısra: **33**
Yine de, buna rağmen.

Yine ḫāṭırda tesellī bulunur baḳduḳca
Görinür dilde bu maʿnā-yı laṭīf ü mücmel

175. **yine:**
Kaside 57
Mısra: **49**
Yine de, buna rağmen.

Bir mühendis yine farḳ eylemez noḳṣānuñ
Ne ḳadar fenn-i mesāḥatda olursa mümtāz

176. **yine:**
Kaside 58
Mısra: **86**
Yine de, buna rağmen.

Muḥaṣṣalı dür-i naẓmumla dāmen-i medḥüñ
Pür eylesem yine mümkin degül edā-yı düyūn

yoġ:

1. **yoġimiş:***-imiş*
Rübai 4
Mısra: **1**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

2. **yoġimiş:***-imiş*
Rübai 4
Mısra: **2**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ey dil hele ʿālemde bir ādem yoġimiş
Var ise de ehl-i dile maḥrem yoġimiş

3. **yoġimiş:***-imiş*
Rübai 4
Mısra: **4**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ġam çekme ḥaḳīḳatde eger ʿārif iseñ
Farż eyle ki el’ān yine ʿālem yoġimiş

4. **yoġimiş:***-imiş*
Tesdis 1
Mısra: **40**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Olup Nefʿī gibi āḫir ġam-ı hicrānla efkende
Ümmīdim ḳaṭʿ idüp bildim ḥaḳīḳat yoġimiş sende

yoḫsa:

1. **yoḫsa:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Yoksa, aksi hâlde.

Ġam-ı rindān-ı ʿālemdür benüm de çekdügim yoḫsa
Yegāne ḫūn-ı dil nūş eylerin ger bulmasam ṣahbā

2. **yoḫsa:**
Gazel 34
Mısra: **11**
Yoksa, aksi hâlde.

Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi ancaḳ bir belā oldı dile yoḫsa
Güzellik dil-rübālıḳ şūḫlıḳ yine kemāhīdür

3. **yoḫsa:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Yoksa, aksi hâlde.

Söyleden anı da bir kān-ı keremdir yoḫsa el
Söylemezdi bülbülāsā bī-maḥal nev-rūzda

4. **yoḫsa:**
Kaside 11
Mısra: **95**
Yoksa, aksi hâlde.

Muḥaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa n’eylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bīhūde ḥayvānı

5. **yoḫsa:**
Kaside 16
Mısra: **62**
Yoksa, aksi hâlde.

İḳtiżā itdi birāz yāve anuñçün n’eyleyin
Yoḫsa dāʾim böyledür baña ḫıṭāb-ı rūzgār

6. **yoẖsa:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Yoksa, aksi hâlde.

Dil-nevāz ola meger aña muʿādil dil-ber
Yoẖsa ʿālemde bulunmaz daẖi misl ü hemtā

7. **yoẖsa:**
Kaside 17
Mısra: **159**
Yoksa, aksi hâlde.

Söyleden himmet-i sulṭān-ı cihāndur yoẖsa
Ḳande ben ḳande bu gūne kelimāt-ı ġarrā

8. **yoẖsa:**
Kaside 19
Mısra: **66**
Yoksa, aksi hâlde.

Ġaraż maḳdūrumı beẕl itmedür vaṣf-ı cemīlüñde
S̱enānı yoẖsa ḥaḳ üzre edā nice müyesserdür

9. **yoẖsa:**
Kaside 22
Mısra: **60**
Yoksa, aksi hâlde.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoẖsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

10. **yoẖsa:**
Kaside 38
Mısra: **79**
Yoksa, aksi hâlde.

Ġaraż ʿarż-ı ẖulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoẖsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

11. **yoẖsa:**
Kaside 38
Mısra: **89**
Yoksa, aksi hâlde.

Hevā-yı şevḳ-ı medḥüñdür beni gūyā iden yoẖsa
Dem urmazdım suẖandan ger olaydım ʿĪsi-i Meryem

12. **yoẖsa:**
Kaside 46
Mısra: **42**
Yoksa, aksi hâlde.

Ḥaḳ muʿīn ola hemān özge kerāmetdür bu
Yoẖsa bu himmete mümkin degül aṣlā taẖmīn

13. **yoẖsa:**
Kaside 59
Mısra: **75**
Yoksa, aksi hâlde.

Hep feyż-i İlāhī meded eyler baña yoẖsa
Ol olmasa ser-māye-i fikrüm ḳatı kemdür

14. **yoẖsa:**
Terkib-bend 1
Mısra: **72**
Yoksa, aksi hâlde.

Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoẖsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

15. **yoẖsa:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Yoksa, aksi hâlde.

Siḥr itdügiñi senden işitdim yine Nefʿī
Yoẖsa söziñi hep senüñ iʿcāz ṣanurdım

16. **yoẖsa:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Yoksa, aksi hâlde.

Ḳorḳarın hem āftāb-ı kīmyāger ṭuymasın
Yoẖsa biñ şevḳ ile olur ol daẖi bir müşterī

17. **yoẖsa:**
Kaside 35
Mısra: **89**
Yoksa, aksi hâlde.

Yoẖsa ṭabʿum benüm ol mertebeden ʿālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḥ-i erẕāl

18. **yoẖsa:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Yoksa, acaba.

Bir dıraẖt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoẖsa ancaḳ vāʿiẓüñ medḥ itdügi Ṭūbā mıdur

19. **yoẖsa:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Yoksa, acaba.

Yoẖsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āftāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

20. **yoẖsa:**
Kaside 6
Mısra: **52**
Yoksa, acaba.

Midḥat-i reʾy-i münīrin s̱ebt iden farḳ eylemez
Kendi keff-i desti mi yoẖsa yed-i beyżā mıdur

21. **yoẖsa:**
Kaside 16

Mısra: **13**
Yoksa, aksi hâlde.

Luṭf-ı Ḥaḳdur bu ʿināyet yoḫsa māniʿdür buña
Muḳteżā-yı ḥükm-i devr-i nā-ṣevāb-ı rūzgār

22. **yoḫsa:**
Kaside 42
Mısra: **77**
Yoksa, aksi hâlde.

Yoḫsa ederdim güher-i vaṣfuñı
Zīver-i gūş-ı niʿam-i rūzgār

yoḳ:

1. **yoḳ:**
Kaside 41
Mısra: **7**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Dārātuña yoḳ ḳudreti şāhān-ı cihānuñ
Olursa eger her biri Dārā-yı zamāne

2. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **87**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

El-minnetü li'llāh ki yoḳdur hele ʿaczüm
Olsa ne ḳadar ḫaṣmum eşirrā-yı zamāne

3. **yoḳdurur:**-*durur*
Kaside 60
Mısra: **36**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kār-fermā-yı edā ḥażret-i ʿĀlī Beg kim
Vaṣf-ı ẕātında anuñ yoḳdurur imkān-ı suḫan

4. **yoḳ:**
Kaside 35
Mısra: **115**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ṣoñra gördi ki ḫarīdārına yoḳ ḥadd ü ḥisāb
Başladı kendi mezād itmege oldı dellāl

5. **yoḳ:**
Kaside 41
Mısra: **95**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ tīġ-ı zebān çekmeden özge daḫi çāre
Ġāyetde şaḳī oldılar ebnā-yı zamāne

6. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **37**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ol ṣadr-ı ḳavī-reʾy-i cihān-dīde ki yoḳdur
Reʾyine ḫilāf itmege yā reʾy-i zamāne

7. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 41
Mısra: **57**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ḥālā benim ol sāḥir-i üstād ki yoḳdur
Bir bencileyin şāʿir-i ġarrā-yı zamāne

8. **yoḳ:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ḫumār öldürdi hem ġam cānumuzdan eyledi bīzār
Meded yoḳ mı bize ey sāḳī-i ṣāḥib-kerem ṣahbā

9. **yoḳ:**
Gazel 48
Mısra: **5**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Çīn-i ebrūya yoḳ taḥammülümüz
Dil-rübā-yı cebīn-güşāde getür

10. **yoḳ:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Muntaẓır cān u dil vefāña senüñ
Merḥamet yoḳ mı mübtelāña senüñ

11. **yoḳ:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kimse taḥḳīḳ idemez sāḥir midür şāʿir midür
Bir bilür yoḳ Nefʿī-yi muʿciz-beyānı bilmiş ol

12. **yoḳ:**
Gazel 94
Mısra: **13**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Çāre yoḳ bir güzeli sevmemege ey Nefʿī
Saña lāzım mı dimek işte falānı severim

13. **yoḳ:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Vermesün dil ruḫṣat āh-ı cān-güdāza n'eylesün
Ṣabrı yoḳ bī-çārenüñ biñ dürlü nāza n'eylesün

14. **yoḳ:**
Gazel 106
Mısra: **8**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Iżṭırārī dil nice cān virmesün ol ġamzeye
Çāre yoḳ tīr-i ḳażādan iḥtirāza n'eylesün

15. **yoḳ:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Dünyā dime ey dil buña künc-i ġam imiş bu
Bir ʿālemi yoḳ miḥneti çoḳ ʿālem imiş bu

16. **yoḳ:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Māhında maḥabbet yüzi yoḳ mihr ü vefāsız
Kām alması müşkil hele ġāyet kem imiş bu

17. **yoḳdur:***-dur*
Gazel 110
Mısra: **4**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

ʿĀşıḳuñ göñlüne baḳ mirʾāta baḳmaḳsa ġaraż
Yoḳdur ey meh ol ṣafā maʿẕūr ṭut āyīnede

18. **yoḳ:**
Gazel 111
Mısra: **3**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Ẕevḳimüz var leẕẕet-i ġamdan ḫaberdārız hele

19. **yoḳdur:***-dur*
Gazel 128
Mısra: **8**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ṣayd ider murġ-ı ṣafā vü ẕevḳi alduḳca ele
Farḳı yoḳdur sāġaruñ şeh-bāz-ı dest-āmūz ile

20. **yoḳ:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

21. **yoḳdur:***-dur*
Gazel 134
Mısra: **9**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse n'ola helvālar gibi

22. **yoḳ:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Günde biñ ḳan eylemek çoḳ mı o ḫūnī gözlere
Gördügine raḥmı yoḳ bir bī-emāndur her biri

23. **yoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Vaṣf-ı şemşīrine ḥad yoḳ ṭutalum bir demde
Peyk-i endīşe ne Hindi ḳoya ne Kirmānı

24. **yoḳ:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bunca demdür daʿvī-i ṣāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübārız yoḳ mı meydān-ı suḫan tenhā mıdur

25. **yoḳ:**
Kaside 9
Mısra: **109**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿımuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

26. **yoḳ:**
Kaside 10
Mısra: **81**

Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

27. **yoḳdur:***-dur*
Kaside 10
Mısra: **13**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

28. **yoḳ:**
Kaside 17
Mısra: **40**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

İki Edhem ḫod iki şūḫ ʿArab dil-beridür
Ki tefāvütleri yoḳ biri birinden aṣlā

29. **yoḳ:**
Kaside 19
Mısra: **18**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

30. **yoḳ:**
Kaside 19
Mısra: **19**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ḥaḳīḳatde tefāvüt yoḳ meger taʿrīfde ancaḳ
Ki biri beççe-i şāhīn biri şibl-i ġażanferdür

31. **yoḳdur:***-dur*
Kaside 19
Mısra: **73**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bu daʿvāmı benüm inkār ider yoḳdur ahālīde
Ḥaṣūd-ı nābekārı n'eyleyin söz añlamaz ḫardur

32. **yoḳ:**
Kaside 22
Mısra: **61**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Muḥaṣṣal yoḳ bir eglence firāḳuñda dil-i zāra
Meger kilk-i ḫayāl-i nükte-senc ü nükte-perdāzı

33. **yoḳdur:***-dur*
Kaside 25
Mısra: **89**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

34. **yoḳ:**
Kaside 26
Mısra: **22**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

O daḫi ḥāline raḥm itmez ise
Yoḳ mıdur ʿadl-i şehenşāh-ı kerīm

35. **yoḳ:**
Kaside 30
Mısra: **100**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ola suḫanda ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

36. **yoḳ:**
Kaside 33
Mısra: **97**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ münkir olur ṭabʿuma erbāb-ı suḫande
Var ise bir iki müteşāʿir süfehādur

37. **yoḳ:**
Kaside 43
Mısra: **91**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Bahā taḫmīn ider bir kimse yoḳ erbāb-ı maʿnāda
Otuz yıldur felek ʿıḳd-ı dür-i naẓmum mezād üzre

38. **yoḳdur:***-dur*
Kaside 47
Mısra: **135**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yeter şimden girü taṣdīʿa ruḫṣat yoḳdur ey Nefʿī
Suḫan ḫatm oldı hengām-ı duʿā-yı ʿarş-peymādur

39. **yoḳ:**
Kaside 53
Mısra: **23**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Kevkeb-i ṭāliʿimüñ yoḳ baña ḥüsn-i naẓarı
Ḫışm ile şöyle baḳar kim ider iẓhār-ı ḥıvel

40. **yoḳ:**
Kaside 54
Mısra: **85**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

ʿUḳde-i reşk ü ḥased yoḳ dil-i bī-bākümde
Olmasa naẓm-ı selīsümde ʿaceb mi taʿḳīd

41. **yoḳ:**
Kaside 62
Mısra: **18**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Düstūr-ı vālā-menzilet Pāşā-yı ṣāḥib-maʿdelet
Luṭfıyla memlū şeş- cihet ṭabʿında yoḳ meyl-i ġażab

42. **yoḳ:**
Kaside 62
Mısra: **21**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Deryā-dil ü kān-ḥavṣala bir daḫi yoḳ böyle hele
Beẕl itmede luṭfuñ ile eller gibi ṣormaz sebeb

43. **yoḳ:**
Kaside 62
Mısra: **33**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ ḥadd ü ḥasr iḥsānuña gelmiş mürüvvet şānuña
Düşsem n'ola dāmānuña ben de idüp luṭfuñ ṭaleb

44. **yoḳ:**
Kaside 62
Mısra: **44**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ammā kesādı var ḳatı naẓmuñ denilmez ḳıymeti
Naẓm ehlinüñ yoḳ raġbeti budur belā budur taʿab

45. **yoḳ:**
Kaside 62
Mısra: **46**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Luṭf u keremle nāmdār fażl u hünerle behredār
Medḥin ḳılam bī-iḫtiyār yoḳ öyle bir ʿālī-neseb

46. **yoḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **49**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Nāmın ifşāya çāre yoḳ ammā
Her dem endīşe ʿöẕr-ḫᵛāhıdur

47. **yoḳdur:**-*dur*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **8**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ḳadr-i zer zerger-şināsed ḳadr-i gevher gevherī
Ḳadrin anuñçün bilir yoḳdur şeh-i ekrem gibi

48. **yoḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **3**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ṭıynet-i pākinde yoḳ aṣlā küdūretden es̱er
Cismini ḫalḳ eylemiş Bārī Teʿālā nūrdan

49. **yoḳ:**
Terkib-bend 1
Mısra: **35**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u derviş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

50. **yoḳ:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Öykinürmiş çeşm-i yāra Nefʿiyā nergis daḫi
Yoḳ imiş anda baṣīret var ise mest-i ḫarāb

51. **yoḳ:**
Gazel 20
Mısra: **13**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Nefʿī gibi yoḳ pāyuña yüz sürmege çāre
Ṭutsam n'ola dāmānuñı ferdā-yı ḳıyāmet

52. **yoḳ:**
Kaside 42
Mısra: **9**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

53. **yoḳ:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Felekde mis̱li yoḳ bir māh-ı mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-ḥaḳ ṭāliʿ-i fīrūzumuz vardur

54. **yoḳ:**
Gazel 56
Mısra: **11**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

55. **yoḳ:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Mecnūn gibi yoḳ silsile-cünbānlıġa ṭāḳat
Hem minnet-i imdād-ı ṣabāyı çekemez dil

56. **yoḳ:**
Kaside 22
Mısra: **18**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

57. **yoḳ:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Yoḳ bāde içün minnetümüz pīr-i muġāna
Sāḳī-i mey-i vaḥdet ile dest-be-destiz

58. **yoḳ:**
Gazel 51
Mısra: **11**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şevḳimüz yoḳ zevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere
Şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra düşdi göñlümüz

59. **yoḳ:**
Gazel 59
Mısra: **5**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Defʿ-i ḫumār itmege ṭāḳati yoḳ çeşminüñ
Ṭurmaz ider dāʾimā ġamzesi işrāb-ı nāz

60. **yoḳ:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Düşdi fülk-i dil-i Nefʿī yine gird-āb-ı ġama
Çāre yoḳ ʿazm-i kenār itmege tedbīr idemem

61. **yoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **71**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Medḥinüñ ġāyeti yoḳ ṭayy-ı lisān ide meger
Dimege biñde birin nāṭıḳa-i insānī

62. **yoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

63. **yoḳ:**
Kıt'a-ı Kebir 9
Mısra: **2**
Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.

Şehenşāh-ı memālik-gīr ü şāhīn-i şikār-efgen
Ki medḥe iḥtiyācı yoḳ kemāl-i imtiyāzından

yoḳ yere:

1. **yoḳ yere:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

2. **yoḳ yere:**
Kaside 40
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Ḥāṣılı ḥayyiz-i imkānda degül evṣāfuñ
Almasun yoḳ yere bir şāʿir ele hīç ḳalem

3. **yoḳ yere:**
Müfret 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

4. **yoḳ yere:**
Kaside 31
Mısra: **92**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Gitdi ol dem ki felek ārzū-yı devlet ile
Eyleye yoḳ yere erbāb-ı kemāli itʿāb

5. **yoḳ yere:**
Gazel 27
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere, boşu boşuna.

Ḥaḳ Teʿālā Pādişāhuñ ʿömrin efzūn eylesün
İtmez oldı devletinde yoḳ yire efgān mest

yoḳla:

1. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 41
Mısra: **10**
Aramak, araştırmak.

Yalıñuz Nefʿī degül güstāẖ-ı bezm-i maʿrifet
Yoḳlasañ cümle nedīmān-ı İlāhī böyledür

2. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 65
Mısra: **7**
Aramak, araştırmak.

Yoḳlasañ noḳṭada mevcūddur esrār-ı ḥurūf
Rind iseñ ġafleti ḳo kes̱reti tenhāya degiş

3. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **46**
Aramak, araştırmak.

Biñde bir maʿnāyı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasañ mecmūʿa-i rāz-ı nihānīdür sözüm

4. **yoḳlamazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 96
Mısra: **1**
Arayıp hatırını sormak, gidip ziyaret etmek // sorup soruşturmak.

Yoḳlamazsın hīç var mı dilde dāġın yāresin
Böyle mi gözler güzeller ʿāşıḳ-ı bī-çāresin

5. **yoḳla:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Arayıp hatırını sormak, gidip ziyaret etmek.

Derdin iẓhār itmek ister dāʾimā Nefʿī saña
Sen de luṭf it yoḳla bir gün dilde dāġın yāresin

6. **yoḳlar:**-*r*
Gazel 110
Mısra: **7**
Kendini göstermek, etkisini hissettirmek // ziyaret etmek.

Ġam feraḥ gibi degül her dem yoḳlar beni
Olur elbette ḥaḳīḳat hem-dem-i dīrīnede

yoḳlan:

1. **yoḳlansa:**-*sa*
Kaside 41
Mısra: **103**
Araştırılmak.

Yoḳlansa her eyyāmda elbette muḳarrer
Ehl-i dile bir ḫaṣm-ı tüvānā-yı zamāne

yol:

1. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 33
Mısra: **29**
Gaye, uğur, maksat.

Ḳaçmaz biri ser virmeden ammā ki yolında
ʿUşşāḳı ʿaceb ṭāʾife-i bī-ser ü pādur

2. **yoluñda:**-*u,-ñ, -da*
Gazel 37
Mısra: **1**
Gaye, uğur, maksat.

Kāse-i ser kim yoluñda ġarḳa-i hūn-āb olur
Baḥr-ı ʿaşḳa geh ḥabāb olur o geh girdāb olur

3. **yoluñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 81
Mısra: **5**
Gaye, uğur, maksat.

Dildedür mihrüñ ḳo ḫāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem ʿālem-i maʿnāda bāḳīdür göñül

4. **yolunda:**-*u, -n, -da*
Gazel 97
Mısra: **3**
Gaye, uğur, maksat.

Ten-i zārum ḳo ḫak olsun yolunda cāna minnetdür
Hemān tek ḳonmasun ol dāmen-i pāke ġubār andan

5. **yolda:**-*da*
Gazel 111
Mısra: **8**
Gaye, uğur, maksat.

Ḳaysa başdan ser-ber olmış rāh-ı ġamda āşyān
Terk-i ser ḳılduḳ o yolda biz sebük-bārız hele

6. **yoluñda:**-*u, -ñ, -da*
Kaside 4
Mısra: **117**
Gaye, uğur, maksat.

Ṭop eylesün yoluñda ser-i düşmeni ḳażā
Tā kim felekde māh-ı neve ṣavlecān virür

7. **yolını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 53
Mısra: **2**
Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir //bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık, tarik.

Eşk ile sīnedeki şerḥayı nemnāk ideriz
ʿĀşıḳız mihr ü maḥabbet yolını pāk ideriz

8. **yoluñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 53
Mısra: **8**
Gaye, uğur, maksat // yol, güzergâh.

Yine sen istedügün yerde gezersin güzelim
Cismimüz yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk ideriz

9. **yolunda:**-*u, -n, -da*
Kaside 14
Mısra: **128**
Yol, güzergâh.

Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

10. **yoldan:**-*dan*
Kıt'a-ı Kebir 8
Mısra: **11**
Yol, güzergâh.

Kaʿbe-i maʿnāya bir yoldan iletdi beni kim
Ḳudsiyān sürme çeker gerd-i reh-i pākümden

11. **yolda:**-*da*
Kaside 4
Mısra: **36**
Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Hem uğramaz firāḳ ile ölsem de yanuma
Hem yolda rāst gelse ḳaçar baña yan virür

12. **yollarına:**-*ları, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **68**
Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

13. **yol:**-*er*
Kaside 45
Mısra: **22**
Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah.

Gelince bād-ı ṣabā gibi ḫurde reftāre
Yol üzre ṭarḥ ider eşkāl-i mevc-i enhārı

14. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Müfret 17
Mısra: **2**
Güzergâh, gidilecek yer // gaye, uğur, maksat.

Yine sen istedigüñ yerde gezersin güzelim
Cismimi yoḳ yere yoluñda hemān ḫāk iderim

15. **yolıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 33
Mısra: **9**
Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir.

Bu ehl-i ḥaḳīḳat yolıdur ehl-i mecāzuñ
Vādīleri bu merḥaleden ḫayli cüdādur

16. **yolda:**-*da*
Kaside 37
Mısra: **46**
Güzergâh, gidilecek yer.

O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdükce şitāb
Bıraġur sāyesini yolda hezārān ferseng

yol açmasa:

1. **yol açmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kapanmış olan yolu geçilir duruma getirmek.

Tengdür ġāyet ile ol büt-i şūḫuñ deheni
Ḫande yol açmasa andan çıḳamazdı suḫani

yol bulımaz:

1. **yol bulımaz:**-*ımaz*
Kaside 3
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Ulaşmaya fırsat ve imkân bulmak.

İtdi ʿadlüñ o ḳadar rāh-ı dalālı münsedd
Ḫāṭıra yol bulımaz vesvese-i şeyṭānī

yolda bıraġur:

1. **yolda bıraġur:**-*u, -r*
Kaside 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarı yolda bırakmak.

Bıraġur anı daḫi sāyesi gibi yolda
Olsa ger şāṭır-ı endīşe ile pā-der-pā

yolu düşse:

1. **yolu düşse:**-*se*
Kaside 18

Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yerden geçmesi gerekmek, yolu üzerinde olmak.

Yedisin de güẕār eylerdi nemnāk olmadan pāyı
Yolu düşse eger yel gibi gāhī heft deryāya

yolunı yitirürdi:

1. **yolunı yitirürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 53
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **-**
Nereye gideceğini, hangi yolu takip edeceğini bilememek.

Yitirürdi yolunı ṣubḥa çıḳınca ḫūrşīd
Yaḳmasa bedraḳa-i reʾy-i münīrüñ meşʿal

yuḳardan pervāz eylerse:

1. **yuḳardan pervāz eylerse:***-r, -se*
Gazel 62
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüksekten uçmak //gerçekleşmesi mümkün/kolay olmayacak şeyleri istemek.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N'ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

yum:

1. **yumup:***-up*
Kaside 8
Mısra: **27**
Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıḳın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

Yūsuf:

1. **Yūsuf:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Hz. Yusuf.

Belki Yūsuf da seni görse olurdı ʿāşıḳ
Ol ḳadar ḥüsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen

2. **Yūsufla:***-la*
Kaside 19
Mısra: **17**
Hz. Yusuf.

Ne nisbet bunlara Yūsufla iḫvānı ki bunlarda
Tefāvüt yoḳ güzellik nāz-perverlik berāberdür

3. **Yūsuf:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Hz. Yusuf.

Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyhāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

4. **Yūsufdan:***-dan*
Kaside 13
Mısra: **111**
Hz. Yusuf.

Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alır kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

5. **Yūsuf:**
Kaside 20
Mısra: **68**
Hz. Yusuf.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

6. **Yūsuf:**
Kaside 23
Mısra: **30**
Hz. Yusuf.

ʿĪsā gibi bir rūḥ-ı melek-sīret ü ḫoş-ẕāt
Yūsuf gibi bir māh-ı perī-peyker-i ʿālem

Yūsuf-ı ḫulḳıdur:

1. **Yūsuf-ı ḫulḳıdur:***-ı, -dur*
Kaside 37
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **-**
Yaratılışın Yusuf'ı // yaratılışın güzelliği.

Yūsuf-ı ḫulḳıdur ol şāhid-i maʿnī kim olur
Dil -i ʿaḳl āfet-i ʿaşḳ ile serāsīme vü deng

Yūsuf-ı naẓmum:

1. **Yūsuf-ı naẓmum:***-u, -m*
Kaside 41
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Şiir Yusuf'u // şiirin güzelliği.

Gitdükce güzellenmededür Yūsuf-ı naẓmum
Artarsa n'ola derd-i Züleyhā-yı zamāne

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ:

1. **Yūsuf-ı ṭabʿumuñ:***-u, -m, -uñ*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Şairlik Yusuf'u.

Yūsuf-ı ṭabʿumuñ sipihr-i bülend
Ser-nigūn teng ü tīre çāhıdur

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem:

1. **yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem:**
   Kıt'a-ı Kebir 4
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   İsa huylu Yusuf.

Yūsuf-ı ʿĪsā-şiyem Mūsa Aġa kim ṭalʿati
Gün gibi bir şuʿledür gūyā çerāġ-ı Ṭūrdan

Yūsuf-ṣūret:

1. **yūsuf-ṣūret:**
   Kaside 26
   Mısra: **27**
   Hz. Yusuf görünüşlü // güzel, yakışıklı.

Ḳahramān-ṣavlet ü Yūsuf-ṣūret
Bü'l-ʿaceb ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ʿalīm

Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur:

1. **Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur:**-*dur*
   Kaside 19
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Güneş gibi parlak ve Hz. Yusuf gibi güzel yüzlü.

Bu bir şeh-zāde-i vālā-nijād-ı māh-peykerdür
O bir maḫdūmı Yūsuf-ṣūret-i ḫūrşīd-ṭalʿatdur

yümn-i maḳdemüñle:

1. **yümn-i maḳdemüñle:**-*ü, -ñ, -le*
   Kaside 61
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gelişinin uğuru.

Sen ṣafā geldüñ ḳudūmuñdan ṣafā kesb itdi ḫalḳ
Oldılar Mıṣr ehli yümn-i maḳdemüñle behre-yāb

yüri:

1. **yüri:**
   Gazel 46
   Mısra: **2**
   Haydi durma.

Vuṣlat hevesin ḳo ġam-ı hicrān ne belādur
Var ṭālib-i derd ol yüri dermān ne belādur

2. **yüri:**
   Kaside 39
   Mısra: **17**
   Haydi durma.

Yüri fetḥ eyle ne Īrānı ḳo ne Tūrānı
Ġam yeme eyyedekaʾllāhü teʿālā vü naṣīr

3. **yürisem:**-*se, -m*
   Kaside 60
   Mısra: **63**
   Yürümek, gitmek.

Leşker-i fikr ü ḫayālāt ile çıḳsam yürisem
Tevsen-i ṭabʿum idüp ḳaṭʿ-ı beyābān-ı suḫan

yürü:

1. **yürür:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **77**
   Yürümek // bir şeyin üzerinde yürümek, ezmek, çiğnemek.

Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākimi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

yürüyüş:

1. **yürüyüş:**
   Kaside 17
   Mısra: **93**
   Yürümek işi, tarzı.

O reviş ol yürüyüş ol nigeh-i düzdīde
Dil-ber-i şūḫ gibi şīveleri hūş-rübā

yüz:

1. **yüz:**
   Kaside 61
   Mısra: **73**
   Yüzlerce // pek çok.

Ḥaḳḳa yüz minnet ki oldum ol felāketden ḫalāṣ
Eyledim sulṭānuma iḫlāṣ ile çün intiṣāb

2. **yüzüñden:**-*ü, -ñ, -den*
   Gazel 115
   Mısra: **4**
   Yüz, suret, çehre.

Ṣal mihr ü māha ḥüsn ü leṭāfet kemendini
Göster yüzüñden kākülüñi pīç ü tāb ile

3. **yüzi:**-*i*
   Gazel 132
   Mısra: **1**
   Yüz, suret, çehre.

Yaḳdı beni kül itdi o māhuñ güneş yüzi
Oldı dil-i żaʿīf ü şikeste kül öksizi

4. **yüzünde:**-*ü, -n, -de*
   Kaside 20
   Mısra: **9**
   Yüz, suret, çehre.

Yüzünde pertev-i nūr-ı İlāhī gün gibi ẓāhir
Sözünde vāridāt-ı feyż-i aḳdes cān gibi mużmir

5. **yüzüm:**-*ü, -m*
Kaside 22
Mısra: **55**
Yüz, suret, çehre.

Yüzüm ferş itmege yine cenāb-ı bārgāhuñda
İderdüm ḳādir olsam ḳuş gibi şevḳ ile pervāzı

6. **yüzi:**-*i*
Gazel 132
Mısra: **4**
Yüz, suret, çehre // ay.

Bir gice yoḳ ki çıḳmaya tā māh u encüme
Āhumla āsmānuñ alışdı yüzi gözi

7. **yüzin:**-*i, -n*
Gazel 76
Mısra: **7**
Çehre, surat, ön cephe // gökyüzü.

Dūd-ı āhum ḳo yüzin ḳapḳara ḳılsun felegüñ
Cevri terk itmez o bir şöylece reng itmeyicek

8. **yüzüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 22
Mısra: **59**
Yüz, çehre // zat, kişi.

Yüzüñ görmek gibi bir devlet olmaz baña ʿālemde
Yanumda yoḫsa dünyānuñ berāberdür çoġı azı

yüz:

1. **yüz:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Yüzmek, girmek, dalmak.

Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
ʿAşḳ olsun ol muʿāmelenüñ āşnāsına

yüz biñ:

1. **yüz biñ:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Gökde her bir aḫtere yüz biñ şerār eyler ḳırān
Kevkebe başdurdı çarḫı āh-ı āteş-bārımuz

2. **yüz biñ:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıkın
Küşte-i şemşịr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

3. **yüz biñ:**
Kaside 18
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Şemīm-i sünbül-i ḫulḳıyla hem-dem olsa ger bir dem
Yeter sermāye yüz biñ yıl nesīm-i ġāliye-sāya

4. **yüz biñ:**
Kaside 22
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Boza bir ḥamlede hem ḳatl ide yüz biñ ḳızılbaşı
Ġuzātuñ her yegāne merd-i çāpük-dest-i ser-bāzı

5. **yüz biñ:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Çeşmi yüz biñ ḳan ider bir cünbiş-i müjgan ile
Dest-i ḳudretdür meger ol mest-i tīr-endāza dest

6. **yüz biñ:**
Kaside 1
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

7. **yüz biñ:**
Kaside 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Ḥabbeẕā bağçe-i pādişeh-i rūy-ı zemīn
Görse Rıḍvān ider üstādına yüz biñ taḥsīn

yüz biñ pāre düşdi:

1. **yüz biñ pāre düşdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz bin parça olmak, yüz bin parçaya bölünmek.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīğ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

yüz biñ pāre itse:

1. **yüz biñ pāre itse:**-*se*
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz bin parçaya bölmek, parça parça etmek.

İtse ger tīġ-i teġāfül dili yüz biñ pāre
Ṣayd içün el uzadur ṭurrası her pāresine

yüz döndürür:

1. **yüz döndürür:**-*ü, -r*
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimse veya şeye karşı tavrını değiştirip soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek.

Dehre maġrūr olma ey ġāfil ki bunda ādeme
Ṭāliʿi yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider

yüz sür:

1. **yüz sür:**
Kaside 43
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Secde etmek, Cenab-ı Hakk'ın huzurunda hiçliğini, aczini bilip teslimiyetle yere kapanıp dua ve tesbih etmek.

Yeter söz ḳalmadı hem ḳāfiye teng oldı ey Nefʿī
Duʿāya başla yüz sür dergeh-i Rabbü'l-ʿibād üzre

yüz süre:

1. **yüz süre:**-*e*
Kaside 35
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rūz
Devlet ü ʿömrini efzūn ide Mevlā her sāl

yüz süreli:

1. **yüz süreli:**-*eli*
Kaside 44
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere eğilmek.

Māh-ı nev ṣanma felek yüz süreli dergehüñe
Gösterür çīn-i küleh-kūşe-i istiġnāyı

yüz sürer:

1. **yüz sürer:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere eğilmek.

Sensin o cihān-bān-ı muʿaẓẓam ki sürer yüz
Dergāhuña şāhān-ı bülend-efser-i ʿālem

yüz sürmede:

1. **yüz sürmede:**-*mede*
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yere kapanmak // aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz sürmede ḫāk-i der-i meyḫāneye her gün
Eflāke irerse n'ola ṭarf-ı küleh-i mest

yüz sürmededür:

1. **yüz sürmededür:**-*me, -de, -dür*
Kaside 59
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz sürmededür dāmen-i iclāline dāʾim
Hemvāre anuñçün felegüñ ḳāmeti ḫamdur

yüz sürmege:

1. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Gazel 56
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yoḳ ṭāḳatımuz kūyına yüz sürmege yārüñ
Mestān-ı ḫarābātī vü üftāde-i ʿaşḳız

2. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Terkib-bend 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek, değdirmek // aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuña yüz sürmege āmādedür

yüz sürmegi:

1. **yüz sürmegi:**-*meg, -i*
Kaside 53
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Benim ol Nefʿī-i efkende ki şimdi itdüm
Ḫāk-i dergāhuña yüz sürmegi aḳṣā-yı emel

yüz sürmesem:

1. **yüz sürmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Ne şeb ki kūyuña yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

yüz ṭutdı:

1. **yüz ṭutdı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli bir durum olma yönünde ilerlemek, meyletmek, yönelmek.

Sāyesinde şenlige yüz ṭutdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı maʿmūr u ḫarāb-ı Edrine

yüzin göstermedi:

1. **yüzin göstermedi:**-*di*
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü göstermemek, ortalıkta görünmemek.

ʿIyd geçdi nev-bahār irdi yüzin göstermedi
Bāri ol sulṭān-ı ḥüsn öpdürse el nev-rūzda

yüzin sürse:

1. **yüzin sürse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için (huzurunda, eşiğinde) yere eğilmek, yere kapanmak.

Piş-i pāyında melek gāşiyedār olsa maḥal
Naʿl-i zerrinine ḫūrşid yüzin sürse revā

yüzsüz oldı:

1. **yüzsüz oldı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanmaz, sıkılmaz, çekinmez, arsız duruma gelmek, yüzsüzleşmek // tesbihsiz olmak, zikir ehli olmamak.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

yüzsüzi:

1. **yüzsüzi:**
Gazel 132
Mısra: **8**
Arsız, utanmaz // zikir ehli olmayan.

Rez-duḫterine sübḥa-i ṣad-dāneyi ṣatup
Ṣūfī ne yüzsüz oldı görünce o yüzsüzi

yüzüm ferş eyledükden:

1. **yüzüm ferş eyledükden:**-*dük, -den*
Kaside 5
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yüzünü döşemek, yüz sürmek.

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābuñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āstān üzre

2. **yüzüm ferş eyledükden:**-*dük, -den*
Kaside 18
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yüzünü döşemek, yüz sürmek.

Ḫudāvendā edā-yı tehniyetdür şimdi maḳṣūdum
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra dergāh-ı muʿallāya

yüzüñ sür:

1. **yüzüñ sür:**
Kaside 11
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek // secde etmek.

Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

2. **yüzüñ sür:**
Kaside 18
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek // secde etmek.

Tamām oldı suḫan ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Niyāz eyle yüzüñ sür āsitān-ı luṭf-ı Mevlāya

2.2.28. Z, Ẕ, Ż, Ẓ,

żabṭ:
1. **żabṭı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **7**
Tutmak.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

żabṭ idemem:

1. **żabṭ idemem:**-*eme, -m*
Kaside 14
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Tutmak, kontrol altına almak, hâkim olmak.

Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
N'eyleyin żabṭ idemem endīşe-i zūr-āveri

żabṭ itmegiçün:

1. **żabṭ itmegiçün:**-*meg, -içün*
Kaside 44
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Ele geçirmek, yönetimi altına almak, sahip olmak.

Tā ki bir Āṣaf-ı ẕī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide żabṭ itmegiçün dünyāyı

żabṭ itmek:

1. **żabṭ itmek:**-*mek*
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Tutmak, kontrol altına almak // bir şeyi güç kullanarak önlemek.

Ḳāfiye teng oldı āġāz-ı duʿā itsem n'ola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

żabṭ itmesi:

1. **żabṭ itmesi:**-*me, -si*
Kaside 17
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Tutmak, kontrol altına almak.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencir ki żabṭ itmesi āsān ola tā

ẓabṭ itsün:

1. **ẓabṭ itsün:**-*sün*
Kaside 44
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Tutmak, kontrol altına almak, dizginlemek.

N'eylesün rāyiż-i endīşe nice ẓabṭ itsün
Raḫş-ı ṭabʿum gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı

żabṭ olunmazdı:

1. **żabṭ olunmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 35
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Tutulmak, ele geçirilmek.

Żabṭ olunmazdı kümeyt-i ḳalemi destinde
Ḫaṭ-ı şiʿrinden eger urmasa pāyına şikāl

żabṭ u rabṭ-ı memlekette:

1. **żabṭ u rabṭ-ı memlekette:**-*te*
Kaside 25
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Ülkenin intizamı, düzeni.

Saña şimden ṣoñra yoḳdur hīç bir emr-i muḥāl
Bulduñ aʿlā żabṭ u rabṭ-ı memlekette iʿtiyād

żabṭa ḳādir olmayan:

1. **żabṭa ḳādir olmayan:**
Gazel 96
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zapt edilemeyen, tutulamayan.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

żabṭ-ı āh eylemedür:

1. **żabṭ-ı āh eylemedür:**-*dür*
Gazel 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ahı zaptetmek, tutmak, ah etmemeye çalışmak.

Żabṭ-ı āh eylemedür ʿāşıḳa evvel çāre
Ben ise āhsız ārām idemem āh meded

żabṭ-ı mülk-i ḥüsni:

1. **żabṭ-ı mülk-i ḥüsni:**-*i*
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesini zaptetme, tutma.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n'eylesün

zād-ı uḫrevī:

1. **zād-ı uḫrevī:**
Kaside 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ahiret azığı.

Ol ḫudāvend-i serīr-i maʿrifet kim feyżidür
Sālik-i bī-tūşe-i gümrāha zād-ı uḫrevī

żaʿf:

1. **żaʿfdan:***-dan*
Gazel 7
Mısra: **7**
Zayıflık.

Kemāna döndi ḳaddim tāra beñzer żaʿfdan cismim
ʿAceb mi nāle ḳılsam bezm-i ʿaşḳıñda rebābāsā

ẓafer:

1. **ẓafer:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

ʿİnāyet-i ezelīdür bu gūne fetḥ u ẓafer
ʿAceb midür ger olursa ḫuceste encāmı

2. **ẓafer:**
Kaside 27
Mısra: **108**
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

Ne yaña ʿazm iderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl ü ẓafer peyk-i sebük-pāyı

3. **ẓafer:**
Kaside 40
Mısra: **51**
Savaşta kazanılan galibiyet, nusret.

Peyk-i iḳbāli ile feth ü ẓafer pey-der-pey
Nükhet-i ḫulḳı ile bād-ı ṣabā dem-ber-dem

ẓafer bulmaġ:

1. **ẓafer bulmaġ:***-maġ*
Kaside 10
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **-**
Zafer kazanmak, yenmek.

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġ içün medḥ ü s̱enānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

ẓafer-penāh:

1. **ẓafer-penāh:**
Kaside 36
Mısra: **55**
Zaferin koruyucusu // muzaffer.

Ẓafer-penāh Vezīrā cihān-güşā Ṣadrā
Eyā sütūde cihānbān-ı aʿdel ü ekrem

ẓafer-yāver:

1. **ẓafer-yāver:**
Kaside 22
Mısra: **22**
Yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan.

Kerem-güster Ḫudāvend-i hünerver dāver-i kāmil
Ẓafer-yāver şehenşāh-ı dil-āver Ḫusrev-i ġāzī

ẓafer-yāver-i ʿālem:

1. **ẓafer-yāver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Cihanın yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan (padişah).

Ey pādişeh-i ʿārif ü dānişver-i ʿālem
V'ey şāh-ı cihān-gīr ü ẓafer-yāver-i ʿālem

ẓafer-yāver-i ġāzī:

1. **ẓafer-yāver-i ġāzī:**
Kaside 26
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Yardımcısı zafer olan, her zaman muzaffer olan gazi (hükümdar).

O ẓafer-yāver-i ġāzī ki olur
Ḫavf-i tīġıyla dil-i fitne dü- nīm

ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur:

1. **ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur:***-dur*
Kaside 33
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Ülkeler alan/ fetheden muzaffer.

Devlet ki ẓafer-yāver-i iḳlīm-sitāndur
Himmet ki cihān-perver-i gencīne-güşādur

zāhid:

1. **zāhidde:***-de*
Gazel 32
Mısra: **3**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Baña teklīf-i zühd itmezdi idrāk olsa zāhidde
Yazuḳlar kim anı ʿāḳıl beni dīvāne yazmışlar

2. **zāhid:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Zāhid bizi ḳor ġayra satar şimdi riyāyı
Duymış bizi kim muʿtekid-i bāde-fürūşuz

3. **zāhid:**
Gazel 112
Mısra: **4**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Ṭurmaz döner cām-ı ṭarab dönmez mi ʿahdinden ʿaceb
Zāhid ṭutar mı elde hep tesbīḥ-i mercānın yine

4. **zāhid:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Zāhid bize peymāne yeter ṣanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sübḥa-i mercān elimüzde

zāhid ol:

1. **zāhid ol:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Züht ve takva sahibi olmak, dindar olmak.

Zāhid ol rind ol hemān ṣūretde ḳalma ʿārif ol
ʿĀlem-i maʿnāda ḥükm-i pādişāhī böyledür

zāhidā:

1. **zāhidā:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Ey zahit.

Jeng-i ġamdan pāk ider mirʾāt-ı ḳalbin ʿāşıḳuñ
Zāhidā iç mevsim-i güldür şarāb-ı laʿl-i nāb

2. **zāhidā:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Ey zahit.

Zāhidā kevs̱eri yarın kim içermiş görelüm
Hele biz nūş idelüm cām-ı ṣafāyı bu gice

zāhid-i ḫod-bīn olup:

1. **zāhid-i ḫod-bīn olup:***-up*
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Mağrur, kibirli / bencil zahit olmak.

Riyā ehline ben Nefʿīveş oldum münkir-i mutḷaḳ
Nice bir zāhid-i ḫod-bīn olup kendim görem ancaḳ

zāhid-i ṣad-sāle:

1. **zāhid-i ṣad-sāle:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Yüz yıllık zahit.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḫalel nev-rūzda

ẓāhir:

1. **ẓāhirde:***-de*
Kaside 8
Mısra: **17**
Gerçek, asıl.

Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

2. **ẓāhirdür:***-dür*
Gazel 32
Mısra: **9**
Açık, ortada, görünür.

Nice ẓāhirdür ey Nefʿī sözüñden dildeki sūzuñ
Yazınca nüsḫa-i şiʿrüñ ḳalemler yane yazmışlar

3. **ẓāhir:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Açık, ortada, görünür.

Cebīninde anuñ envār-ı devlet ẓāhir ü bāhir
Nihādında bunuñ ās̱ār-ı istiʿdād mużmerdür

4. **ẓāhir:**
Kaside 32
Mısra: **21**
Açık, ortada, görünür.

Bunuñ ḥaḳīḳati ẓāhir degül mi dünyāda
Ḳosun tecāhüli erbāb-ı ḥikmet ü tencīm

5. **ẓāhir:**
Kıt'a-ı Kebir 2
Mısra: **17**
Açık, ortada, görünür.

Ẓāhir ḫaṭ-ı naẓm-ı revişüñde
Mehtāb-ı şeb-i siyāh-ı maʿnā

6. **ẓāhir:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Açık, ortada, görünür.

Gün gibi ẓāhir iken cān gibi pinhānsın sen
Ehl-i dil istedügi dil-ber-i fettānsın sen

Ẓahīr:

1. **Ẓahīr:**
Kaside 39
Mısra: **96**
12. yüzyılda yaşamış İran'da ünlü bir kaside şairi olan Zahîr-i Faryâbî.

Faḫr ider kevkebe-i ṭabʿum ile Ḫāḳānī
Cān virür lehçe-i pākīzeme Selmān u Ẓahīr

zāhir eyler:

1. **ẓāhir eyler:**-*r*
Kaside 61
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Meydana çıkarmak.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

zāhir ola:

1. **ẓahīr ola:**-*a*
Kaside 56
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Her ne emre iştiġāl itseñ saʿādetle ola
ʿAvn-ı Rabbānī ẓahīr ü luṭf-ı Yezdānī muʿīn

2. **ẓāhir ola:**-*a*
Kaside 56
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Görünmek.

Tā ola ʿālemde cārī ḥükm-i ḳānūn-ı münīf
Tā ola dünyāda ẓāhir revnaḳ-ı şerʿ-i mübīn

zāhir olan:

1. **ẓāhir olan:**-*an*
Kaside 4
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Görünür duruma gelmek, görünmek.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

zāhir oldı:

1. **ẓāhir oldı:**-*dı*
Kaside 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

zāhir oldukca:

1. **ẓāhir olduḳca:**-*duḳca*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Cebhe-i berrāḳ ile ol gerden-i kāfūr-gūn
Ẓāhir olduḳca girībān-ı siyeh semmūrdan

zāhir olmazsa:

1. **ẓāhir olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 114
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Ẓāhir olmazsa n'ola āhum ucından şuʿle
Ġam ḫadengidür o muḥtāc degül peykāne

zāhir olsa gerek:

1. **ẓāhir olsa gerek:**
Kaside 4
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Görünür duruma gelmiş olmalı.

Ḫaṭṭı ki ẓāhir olsa gerek daḫi ʿāleme
Ḫavf-ı ẓuhūr-ı fitne-i āḫir zamān virür

zāhir olurdı:

1. **ẓāhir olurdı:**-*u, -r, -dı*
Tesdis 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Es̱er ḳılsa saña āh-ı derūnī sīne-i ṣāfın
Olurdı sende de ẓāhir vücūdı raḥm u inṣāfın

zāhir olursa:

1. **ẓāhir olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 53
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Ol ki aḥkām-ı ḳaderden ne olursa ẓāhir
Naḳşı mirʿāt-ı żamīrinde görinür evvel

zāhir ü bāṭın:

1. **ẓāhir ü bāṭın:**
Kaside 52

Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İç ve dış.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

zāhir u bāṭında:

1. **ẓāhir u bāṭında:***-da*
Kaside 55
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İç ve dış // suret ve siret.

Muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed maẓhar-ı sırr-ı eḥad
Ẓāhir u bāṭında ẕāt-ı Aḥmede nāʾib-menāb

zāhir ü cārī olanı:

1. **ẓāhir ü cārī olanı:***-an, -ı*
Kaside 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meydana çıkmak ve akmak.

Böyle germāda ki deryāları ḫuşk itdi hevā
Kūhdan ẓāhir ü cārī olanı ṣanmañuz āb

zāhirde:

1. **ẓāhirde:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **12**
Görünüşte.

Ḫaṣlet ü ḫūy-ı firişte var nihādında tamām
Görinür ẓāhirde gerçi peykeri ādem gibi

zahm:

1. **zaḫm:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Yara.

Olmaz ol ġamze-i cādū gibi dil-cū āfet
Zaḫm ile merhem urur ʿāşıḳınuñ yāresine

2. **zaḫm:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Yara.

Her nefesde ḫançer-i bürrān gibi bir zaḫm açar
Hemzebān-ı dil-nevāz āh-ı dem-ā-demdür baña

zahm urdı:

1. **zaḫm urdı:***-dı*
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Çeşmi bir zaḫm urdı tīġ-ı ġamze-i bürrān ile
Göz yumup açınca yüz biñ pāre düşdi göñlümüz

zahm urduġın:

1. **zaḫm urduġın:***- duġ, -ı, -n*
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Öyle mi nāzük geçer ol ġamze-i cādū-firīb
ʿĀşıḳa zaḫm urduġın idrāk ide anuñ raḳīb

zahm urur:

1. **zaḫm urur:***-u, -r*
Gazel 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Her kimi esīr itse o çeşm-i siyeh-i mest
Bir zaḫm urur elbette aña her nigeh-i mest

zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm çekmeye:

1. **zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm çekmeye:***-me, -y, -e*
Kaside 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düzenleme endişesinin zahmetini çekmek /sıkıntısına katlanmak.

ʿIḳd-ı gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
Çekmeye nāẓım olan zahmet-i ḳayd-ı tanẓīm

zahm-ı ciger-i düşmen:

1. **zaḫm-ı ciger-i düşmen:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ciğer yarası.

Ol rāst bu kec düşdügi bīhūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāndur

zahm-ı nāsūrı:

1. **zaḫm-ı nāsūrı:***-ı*
Kaside 34
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Nasır yarası // kabuk bağlamış yara.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

zaḫm-ı nevk-i tīrüñ:

1. **zaḫm-ı nevk-i tīrüñ:**-*ü, -ñ*
   Kaside 52
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Okun sivri ucunun yarası.

Dīdelerdür ẓāhir ü bāṭın cemālüñ seyrine
Dilde zaḫm-ı nevk-i tīrüñ tende dāġ-ı ḫūn-feşān

zaḫm-ı şemşīr:

1. **zaḫm-ı şemşīr:**
   Kaside 39
   Mısra: **106**
   Kelime Tipi: -
   Kılıç yarası.

Eksük olmaya ser-i düşmen-i bed-baḫtından
Sāye-i perr-i Hümā yerine zaḫm-ı şemşīr

zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur:

1. **zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur:**-*u, -m, -dur*
   Kaside 12
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Öç alıcı dil kılıcının (hicvin) yarası.

Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīn-sitānumdur benüm

zaḫmnāk eylemedük:

1. **zaḫmnāk eylemedük:**-*me, -dük*
   Müfret 6
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yaralamak.

Zaḫmnāk eylemedük tende ne dil ḳaldı ne cān
El-emān ġamzelerüñden senüñ ey şūḫ-ı cihān

zāʾid yire:

1. **zāʾid yire:**
   Kıt'a-ı Kebir 3
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Boş, gereksiz yere.

Luṭf u iḥsānı bunuñ maḫṣūṣdur ehl-i dile
Bezl-i maḳdūr eylemez zāʾid yire Ḥātem gibi

żaʿīfān:

1. **żaʿīfāna:**-*a*
   Kaside 28
   Mısra: **61**
   Güçsüzler.

Ger virse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

zāʾil olmaz:

1. **zāʾil olmaz:**-*maz*
   Gazel 127
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yok olmak.

Meşreb-i şūḫında bir sır var ki teʾs̱īr eylese
Zāʾil olmaz ḥaşre dek keyf-i şarāb-ı Edrine

zāʾil olsa:

1. **zāʾil olsa:**-*sa*
   Kaside 28
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Yok olmak, ortadan kalkmak.

Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

Zāl-i zer:

1. **Zāl-i zer:**
   Kaside 17
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Sarışın ihtiyar. (Zâl: Firdevsî'nin Şeh-nâme'sinde anlatılan İranlı tarihî-efsanevî kahramanlardandır. Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunudur. İnanışa göre, doğduğu zaman saçı, kirpiği ve kaşı bembeyaz veya sapsarı olduğu için Zâl'e, "Zâl-i Zer" (sarışın ihtiyar) lakabı verilmiştir.

Bu da Evren gibi pertāb-ı bülend itse olur
Rākibi Zāl-i zer ü kendüsi gūyā ʿAnḳā

ẓālim:

1. **ẓālimden:**-*den*
   Gazel 45
   Mısra: **3**
   Zulmeden, acımasız, merhametsiz kimse // sevgili.

Dād o ẓālimden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne figān-ı şeb ü ne āh-ı sehergāh bilür

2. **ẓālim:**
Gazel 73
Mısra: **3**
Zulmeden, acımasız, merhametsiz kimse // sevgili.

Göñül maʿmūresin cevriyle vīrān itdi ol ẓālim
Gelüp inṣāfa bir gün yine ābād itdügin görsek

zamān:

1. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 29
Mısra: **83**
Devir, dönem.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-ı cism-i ʿalīl içün faṣṣād

2. **zamān:**
Kaside 32
Mısra: **12**
Devir, dönem.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

3. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 32
Mısra: **108**
Devir, dönem.

Vire memālik-i rūy-ı zemīne ʿadli şeref
Pür ide dehri zamānında inbisāṭ-ı ʿamīm

4. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 36
Mısra: **53**
Devir, dönem.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

5. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 37
Mısra: **6**
Devir, dönem.

Nice āṣaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng

6. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 38
Mısra: **41**
Devir, dönem.

Biribirine girdi fitne ḫavfinden zamānında
Ṣabādan ṣanma kim gīsū-yı ḫūbānı olur derhem

7. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 40
Mısra: **57**
Devir, dönem.

Ḫᵛābdan göz açamaz fitne zamānında meger
Ṣarṣar-ı ḳahrı ile ṣarşıla bu nüh-ṭārem

8. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 47
Mısra: **43**
Devir, dönem.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

9. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 47
Mısra: **63**
Devir, dönem.

Bi-ḥamdi'l-lāh zamānında be-ḳavl-i Ṣabrī-i şākir
Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı şekvādur

10. **zamānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 48
Mısra: **52**
Devir, dönem.

Olurdı ḥaşre dek ḫıssetle meşhūr
Zamānında geleydi dehre Ḫātem

11. **zamān:**
Kaside 51
Mısra: **29**
Devir, dönem.

Bulmış anuñla zamān feyż-i şerefden behre
Eylemiş rūy-ı zemīni bu gülistān-ı İrem

12. **zamān:**
Kaside 58
Mısra: **55**
Devir, dönem.

Zamān laṭīfe-i ḫulḳıyla dem-be-dem ḫurrem
Cihān vaẓīfe-i cūdıyla ser-te-ser memnūn

13. **zamān:**
Kaside 59
Mısra: **1**
Devir, dönem.

El-minnetü li'l-lāh ki zamān ʿahd-i keremdür
Ebnā-yı zamān muġtenem-i nāz u niʿamdür

14. **zamāndur:**-*dur*
Kaside 59
Mısra: **3**
Devir, dönem.

Defʿ-i ġama devrān-ı müsāʿid bu zamāndur
Āzādelere mevsim-i ferḫunde bu demdür

15. **zamān:**
Kaside 19
Mısra: **40**
Devir, dönem.

Ne şeh İskender-i Yūsuf-şiyem Mehdī-i ʿĪsā-dem
Ki ʿadliyle zamān nāzende ʿālem nāz-perverdür

16. **zamān:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Devir, dönem, mevsim.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

17. **zamānı:***-ı*
Kaside 10
Mısra: **4**
Vakit.

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

18. **zamānda:***-da*
Kaside 9
Mısra: **11**
Vakit, mevsim.

Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġam-ḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

19. **zamān:**
Kaside 28
Mısra: **26**
Vakit, mevsim.

Kim gülşen-i ruḫuñda vire naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

20. **zamānumda:***-u, -m, -da*
Kaside 16
Mısra: **65**
Devir, dönem.

Ḫusrev-i evreng-i naẓmım kim zamānumda benüm
Naḳd-i cins-i maʿrifetle behreyāb-ı rūzgār

21. **zamānumda:***-u, -m, -da*
Kaside 34
Mısra: **73**
Devir, dönem.

Ḳalem bir Ḳahramān-ı saḫt-bāzūdur zamānumda
Ki teʾyīd-i ḫayālümle olur endīşe maḳhūrı

22. **zamān:**
Kaside 38
Mısra: **11**
Devir, dönem.

Bu dem bir özge demdür böyle ferḫunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem

23. **zamānumda:***-u, -m, -da*
Kaside 50
Mısra: **103**
Devir, dönem.

Nefʿī-i tīġ-zebānım ki zamānumda benim
Ṣaf-şikāf-ı şuʿarā-yı suḫan-ārā-yı benām

24. **zamāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **4**
Vakit, an, mevsim.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

25. **zamānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 40
Mısra: **63**
Devir, dönem.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

26. **zamānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **66**
Devir, hükümdarın saltanat devri.

O şāhenşāh-mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

27. **zamānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 13
Mısra: **83**
Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

28. **zamānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 20
Mısra: **29**
Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında bulunmaz fitneye bir cāy-ı āsāyiş
Meger kim nevk-i peykān-ı hadeng-i ġamze-i dil-ber

29. **zamānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 22
Mısra: **43**
Devir, hükümdarın saltanat devri.

Zamānında añılmaz oldı nāmı düzd ü ʿayyāruñ
Meger yād ide ʿāşıḳ ġamze-i ġammāz u ṭannāzı

30. **zamānuñda:***-uñ, -da*
Kaside 23

Mısra: **45**
Devir, hükümdarın saltanat devri.

Lāyıḳ mı zamānuñda ḳala böyle tehī-dest
Bir bencileyin şāʿir-i vaḥy-āver-i ʿālem

31. **zamān:**
Kaside 33
Mısra: **102**
Vakit, süre.

Yaḳlaşdı söz itmāme ḳo laf itmegi Nefʿī
Daʿvāya zamān ḳalmadı hengām-ı duʿādur

zamān düşer ki:

1. **zamān düşer ki:**
Kaside 58
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman gelir ki, öyle bir zaman gelir ki.

Zamān düşer ki olur levḥ-i sāde-i ṭabʿum
Nuḳūş-ı siḥr ile reşk-i cihān-ı būḳalemūn

zamān virür:

1. **zamān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir iş için belli bir süre ayırmak, bir süre tanımak, mühlet vermek.

İtdükce ṭāliʿümle recā-yı muvāfaḳat
Her vaʿde-i dürūġına biñ yıl zamān virür

zamāne:

1. **zamānede:***-de*
Kaside 29
Mısra: **35**
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Degül zamānede ḫod mā-ṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

2. **zamānede:***-de*
Kaside 29
Mısra: **100**
İçinde bulunulan zaman dilimi.

Olunca medḥ ü s̱enāsına ḥaṣr idüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

3. **zamāne:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Devir // felek, baht.

Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

4. **zamāne:**
Kaside 49
Mısra: **56**
Devir // felek.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

5. **zamāne:**
Kaside 14
Mısra: **59**
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

6. **zamāne:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Zamāne görmedügi devlete irişdi n’ola
İderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

7. **zamāne:**
Kaside 39
Mısra: **36**
Devir, dönem // içinde bulunulan zamanın insanları.

Pādişah-kevkebe düstūr-ı mükerrem ki aña
Yaraşur her ne ḳadar itse zamāne tevḳīr

8. **zamānede:***-de*
Kaside 4
Mısra: **45**
Devir, dönem.

Laʿli ki reşk-i ḫātem-i Cemdür zamānede
Ḥükm-i nigīn-i pādişeh-i ins ü cān virür

9. **zamāne:**
Kaside 38
Mısra: **8**
Devir, dönem.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

10. **zamāne:**
Kaside 32
Mısra: **38**
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Sütūde Āṣaf-ı devrān Naṣūḥ Pāşā kim
İder zamāne Süleymān ḳadar aña taʿẓīm

11. **zamāne:**
Kaside 26
Mısra: **40**
Devir, dönem.

Mesned-ārā-yı mükerrem ki maḥal
Ne ḳadar itse zamāne tekrīm

12. **zamāne:**
Kaside 43
Mısra: **10**
Devir, dönem.

Murādım üzre tā bu gūne devr itmezdi ger olsa
Felek maḥkūm-ı fermānum zamāne inḳıyād üzre

13. **zamāne:**
Kaside 49
Mısra: **10**
Felek.

Degüldür lāle yer yer ẓāhir oldı andan āteşler
Zamāne ṭutdı çarḫ-ı āftāba tīġ-ı kuhsārı

14. **zamāne:**
Kaside 21
Mısra: **72**
Felek, kader, talih, baht.

Sen ol Şehenşeh-i ʿālī-nijād-ı ʿālemsin
Ki cümleden saña eyler zamāne ikrāmı

15. **zamāne:**
Kaside 30
Mısra: **50**
İçinde bulunulan zamanın insanları.

Zemīn ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı

zamāne-i vārūn:

1. **zamāne-i vārūn:**
Kaside 58
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Ters, aksi devir.

Sütūde- rāst-rev-i rāh-ı dīn ki ḫavfinden
Aña muḫālefet itmez zamāne-i vārūn

zamān-ı ʿadl u dāduñ:

1. **zamān-ı ʿadl u dāduñ:***-uñ*
Kaside 22
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Adalet devri.

Zamān-ı ʿadl u dāduñ Mehdī-i ferḫunde- ās̱ārı
Cihān-ı himmet ü cūduñ kerīm-i kīse-perdāzı

zamān-ı ʿadl ü dāduñda:

1. **zamān-ı ʿadl ü dāduñda:***-uñ, -da*
Kaside 19
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Adaletli zaman, adalet zamanı // padişahın adaletle hükmettiği zaman.

Eyā sulṭān-ı ʿādil kim zamān-ı ʿadl ü dāduñda
Ġazāl-ı māde ḫᵛaher-gīr-i şīr-i şerze-i nerdür

zamān-ı ʿadl ü inṣāfı:

1. **zamān-ı ʿadl ü inṣāfı:***-ı*
Kaside 47
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İnsafın ve adaletin zamanı // insaflı ve adaletli yönetim.

Ṣadā-yı zeng-i şāhinden gelür kebk-i derī raḳṣa
Zamān-ı ʿadl ü inṣāfı ʿaceb devr-i ṭarab-zādur

zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı:

1. **zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı:***-ı*
Kaside 4
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in zamanı.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur:

1. **zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur:***-dur*
Kaside 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muradına ermiş sadrazamın baht açıklığı ve mutluluk zamanı.

Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulṭānī
Zamān-ı devlet ü iḳbāl-i ṣadr-ı kāmrāndur hem

zamān-ı devlet ü ʿömrine:

1. **zamān-ı devlet ü ʿömrine:***-i, -n, -e*
Kaside 38
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ömrün ve devletin /makamın devri.

Cihān-ı şevket ü cāhına mülk-i lā-mekān mülḥaḳ
Zamān-ı devlet ü ʿömrine devrān-ı beḳā munẓam

zamān-ı devlet-i Nūşīrevān:

1. **zamān-ı devlet-i Nūşīrevān:**
Kaside 5
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Nuşirevan'ın zamanı // Nuşirevan'ın hükmettiği zaman.

Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşīrevān üzre

zamān-ı devletinde:

1. **zamān-ı devletinde:***-i, -n, -de*
Kaside 49
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hüküm sürülen zaman.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zındān-ı ḫʷāba baḫt-ı bīdārı

zamān-ı devletüñdür:

1. **zamān-ı devletüñdür:***-ü, -ñ, -dür*
Kaside 49
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Hüküm sürülen zaman.

Hüner dünyā deger bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür
Zamān-ı devletüñdür bu metāʿuñ rūz-ı bāzārı

zamān-ı ferrūḫda:

1. **zamān-ı ferrūḫda:***-da*
Kıt'a-ı Kebir 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Uğurlu, sevinçli zaman.

Bir mübārek zamān-ı ferrūḫda
Geldi mektūb-ı behcet-āmīzi

zamān-ı itmāmı:

1. **zamān-ı itmāmı:***-ı*
Kaside 21
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Bitirme, tamamlama zamanı.

Duʿāya başla ḳo tafṣīl-i ḥāli ey Nefʿī
Yeter ḳaṣīdenüñ irdi zamān-ı itmāmı

zamān-ı maʿdeletinde:

1. **zamān-ı maʿdeletinde:***-i, -n, -de*
Kaside 45
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı.

Zamān-ı maʿdeletinde kemīnden çıḳamaz
Ne deñlü fitnenüñ olursa germ bāzārı

zamīme-i evrād itdi:

1. **ẓamīme-i evrād itdi:***-di*
Kaside 29
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Günlük yapılan zikirlere eklemek.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler itdi sipāsı ẓamīme-i evrād

żamīr:

1. **żamīri:***-i*
Kaside 22
Mısra: **35**
Gönül, kalp.

Żamīri mū-şikāf-ı ḥikmetüʿl-işrāḳ-ı vicdānī
Velī hem pīşe-i ʿallāme-i Şīrāzī vü Rāzī

2. **żamīri:***-i*
Kaside 34
Mısra: **52**
Gönül, kalp.

Dili āyīne-i ṣūret-nümā-yı şāhid-i maʿnā
Żamīri nūr-baḫş-ı āftāb-ı ʿālem-i ṣūrī

3. **żamīri:***-i*
Kaside 36
Mısra: **42**
Gönül, kalp.

Dili cemāl-i haḳīḳat-nümāya āyīne
Żamīri perde-i sırr-ı ḥaḳīḳate maḥrem

4. **żamīri:***-i*
Kaside 48
Mısra: **54**
Gönül, kalp.

Derūnı gevher-i tevḥīde maḥzen
Żamīri perde-i taḳdīre maḥrem

5. **żamīrüñ:***-ü, -ñ*
Kaside 51
Mısra: **63**
Kişinin kendisi, zatı // kalp, gönül.

Olsa eflāke żamīrüñ göz ucıyla nāẓır
Görinürdi dil-i ʿĪsādaki rāz-ı mübhem

żamīr-i cevher-i küll:

1. **żamīr-i cevher-i küll:**
Kaside 45
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Kâinatın özünün derunu, içi.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

żamīr-i pāküm:

1. **żamīr-i pāküm:**-*ü, -m*
Kaside 13
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Temiz kalp, gönül.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü- ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

żamm eyleye:

1. **żamm eyleye:**-*y, -e*
Kaside 40
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Eklemek, katmak.

Arż-ı rūmı nice fetḥ itdi ise devlet ile
Eyleye memleket-i Rūma Ḫorasānı da żamm

zanbak:

1. **zanbaḳdur:**-*dur*
Kaside 30
Mısra: **25**
Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, güzel, iri, beyaz çiçekli, çok yıllık süs bitkisi.

Ya nā-şüküfte berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç pīç ü ṭūlānī

zann ider:

1. **ẓann ider:**-*er*
Kaside 31
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Sanmak; bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek.

Nem-çekān oldı felek ḳubbe-i germābe gibi
Ẓann ider nāzil olan ḳaṭreyi kim görse şihāb

zann iderdi:

1. **ẓann iderdi:**-*er, -di*
Kaside 47
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Sanmak; bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

zann iderdim:

1. **ẓann iderdim:**-*er, -di, -m*
Kaside 25
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sanmak.

Kim helāk olmaḳ muḳarrer ẓann iderdim kendümi
Bulsa birḳaç gün daḫi eyyām-ı hicrān imtidād

zann iderler:

1. **ẓann iderler:**-*er, -ler*
Kaside 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sanmak.

Kim cemāl-i bā-kemālüñ ẓann iderler nā-gehān
ʿĀlemi pür-nūr idince āftāb-ı bāmdād

zannet:

1. **ẓannedüp:**-*üp*
Gazel 124
Mısra: **4**
Sanmak.

Degül pervāne bir ser-mest bülbüldür ki meclisde
İder gül ẓannedüp şemʿ üstine pervāz mestāne

zanneyle:

1. **ẓanneyler:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **49**
Zannetmek, sanmak.

Gören Tehemten-i çāpük-süvār ẓanneyler
Sürünce düşmene ol tevsen-i sebük-kāmı

zānū-yı melek:

1. **zānū-yı melek:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meleğin dizi.

Seng-i der-i meyḫāneye ḳor başını düşde
Zānū-yı melek olsa eger ḫᵛābgeh-i mest

zānū-yı pelengi:

1. **zānū-yı pelengi:***-i*
Kaside 46
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kaplanın dizi.

ʿAdli bir kişver-i pür-şūra nigehbān olsa
İder āhū bere zānū-yı pelengi bālīn

zānū-yı şīrān-ı jiyān:

1. **zānū-yı şīrān-ı jiyān:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kükremiş aslanların dizi.

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

zār:

1. **zār:**
Kaside 53
Mısra: **13**
Ağlayan, inleyen.

Benim ol zār u perākende-dil ü ṭabʿ u dimāġ
Ki felek eyledi aḥvālümi bir bir muḫtell

2. **zār:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Ağlayan, inleyen.

O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek

zār u nizār ider:

1. **zār u nizār ider:***-er*
Müfret 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlatıp inletmek, perişan etmek.

Bād-ı ṣabā ki ṭurraların tābdār ider
Her bir ḫamında biñ dili zār u nizār ider

żarar eyler:

1. **żarar eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Zarar etmek, maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak.

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarar eyler

2. **żarar eyler:***-r*
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zarar etmek, maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak.

Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

żarār itmez:

1. **żarār itmez:***-mez*
Kaside 41
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Zarar vermek, zarar getirmek.

Biñ dürlü maraż itse iṣābet żarār itmez
Luṭf ide meger merg-i müfācā-yı zamāne

ẓarīf:

1. **ẓarīf:**
Kaside 62
Mısra: **32**
İnce, kibar, nazik.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

żarūrī:

1. **żarūrī:**
Kaside 41
Mısra: **43**
Zorunlu olarak, mecburi.

Ceng-āver-i yektā ki yedi defʿa żarūrī
Şāh-ı ʿAcemi eyledi rüsvāy-ı zamāne

ẕāt:

1. **ẕātuñ:***-u, -ñ*
Kaside 62
Mısra: **31**
Kişilik, şahsiyet.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

2. **ẕātuñla:***-u, -ñ, -la*
Kaside 62
Mısra: **30**
Kişilik, şahsiyet.

Ey dāver-i kāmil-nihād ṣāfī dil ü pāk-iʿtiḳād
Ẕātuñla ḳılmış ittiḥād ḫulḳ-ı ḥasen ṭavr-ı ʿaceb

3. **ẕātı:**-*ı*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **12**
Kişilik, şahsiyet.

Hem-dem-i şāh-ı cihān olsa ʿaceb mi rūz u şeb
Ẕātı bir mecmūʿadur aḫlāḳ-ı nā-maḥṣūrdan

4. **ẕātında:**-*ı, -n, -da*
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **13**
Kişilik, şahsiyet.

Münderic ẕātında envāʿ-ı mekārim ol ḳadar
Farḳ olunmaz ṭabʿı bir gencīne-i mestūrdan

5. **ẕātuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 49
Mısra: **96**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Alur levḥ-i ḳaderden cezbe-i fikr ile mażmūnı
Ṭabīʿat ẕātuñı taʿrīfe ḥaṣr itdükce güftārı

6. **ẕātını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 60
Mısra: **48**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Behremend olmaġa eṭfāl-i ḳulūb-ı şuʿarā
Eylemiş ẕātını Ḥaḳ pīr-i debistān-ı suḫan

7. **ẕātı:**-*ı*
Gazel 109
Mısra: **9**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Gör n’eyledi ḳahr ile bu Nefʿī gibi ẕātı
Hīç dimedi raġbet idecek ādem imiş bu

8. **ẕātuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 20
Mısra: **50**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Bu ne luṭf-ı İlāhīdür bu Vaṣṣāf-ı siḥir-sāza
Ki memdūḥı ola ẕātuñ gibi bir nüktedān-server

9. **ẕātuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 23
Mısra: **57**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Ẕātuñ gibi bir pādişeh-i ʿārif ü kāmil
Bendeñ gibi bir rind-i s̱enā-güster-i ʿālem

10. **ẕātuñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 40
Mısra: **74**
Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Olurın ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

11. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 3
Mısra: **14**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

O Ḫudāvend-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-sīret kim
Buldı ẕātıyla şeref silsile-i ʿOs̱mānī

12. **ẕātında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 15
Mısra: **41**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ḫāḳān-ı ʿOs̱mānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ʿArab iḳbāl-i Pervīz-i ʿAcem

13. **ẕātı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **6**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

14. **ẕātı:**-*ı*
Kaside 24
Mısra: **50**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ḥażret-i Ḫān Murād ol şeh-i ṣāḥib-dil kim
Faḫr ider ẕātı ile encüm ü erkān-ı felek

15. **ẕātında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 32
Mısra: **51**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Şeref o mertebe ẕātında kim tekāverinüñ
Nişān-ı naʿli idelden cebīn-i ḫāki vesīm

16. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 33
Mısra: **106**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Gün başına bir müjde-i luṭf irişe Ḥaḳdan
Ẕātuñ o ḳadar devlete ḥaḳḳā ki sezādur

17. **ẕātuñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **104**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Benim gibi senā-ḫᵛānuñ sen olsañ n’ola memdūḥı
Ki ẕātuñ gibi ṭabʿum daḫi bī-mānend ü hemtādur

18. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 51

Mısra: **111**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Bula ẕātıyla şeref mesned-i ṣadr-ı devlet
Neşve-i devlet ile göñli ferahnāk ola hem

19. **ẕātuña:**-*u, -ñ, -a*
Kaside 56
Mısra: **94**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Emrüñe ʿālem müsaḫḫar luṭfuña dünyā esīr
Ẕātuña ṣıḥḥat mülāzım baḫtuña devlet ḳarīn

20. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 59
Mısra: **64**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Ey mesned-i ehl-i dil ü erbāb-ı düvel kim
Ẕātuñ şeref-i memleket-i Rūm u ʿAcemdür

21. **ẕātuñla:**-*u, -ñ, -la*
Kaside 61
Mısra: **10**
Varlık // kişilik, şahsiyet.

Nāmuñ İbrāhim Pāşā olduġı içün ġālibā
Virdi taḫt-ı Yūsufa ẕātuñla Mevlā ferr ü tāb

zāt-ı Aḥmede:

1. **ẕāt-ı Aḥmede:**-*e*
Kaside 55
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Hz. Muhammed'in zatı // Hz. Muhammed.

Muẓhir-i şerʿ-i Muḥammed maẓhar-ı sırr-ı eḥad
Ẓāhir u bāṭında ẕāt-ı Aḥmede nāʾib-menāb

zāt-ı ḫabīsi:

1. **ẕāt-ı ḫabīs̱i:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **-**
Soysuz, alçak, fesat kişilik.

O nābekār-ı siyeh-baḫtı var ḳıyās eyle
Ki hem ḥasūd ola ẕāt-ı ḫabīs̱i hem ʿāmī

zāt-ı kāmili:

1. **ẕāt-ı kāmili:**-*i*
Kaside 56
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet ve hüner sahibi kişi.

Ḥażret-i Pāşā-yı dīn-perver ki ẕāt-ı kāmili
Olmuş istiʿdād ile hem-nām-ı Faḫrü'l-mürselīn

zāt-ı kāmilsin:

1. **ẕāt-ı kāmilsin:**-*sin*
Kaside 27
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet ve hüner sahibi kişi.

Bi-ḥamdi'llāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsin
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

zāt-ı kerīmü'ş-şānuña:

1. **ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña:**-*u, -ñ, -a*
Nazm 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Şanı büyük muhterem kişi.

Hīç sezā mı serverā ẕāt-ı kerīmü'ş-şānuña
Bunca demdir ḳılmadıñ bu derdmendi kām-yāb

zāt-ı laṭīf:

1. **ẕāt-ı laṭīf:**
Kaside 50
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Mülayim, zarif, hoş kimse.

Gelmeye ʿāleme bir sencileyin ẕāt-ı laṭīf
Olsa ger ḥāmil-i ervāḥ-ı mücerred erḥām

zāt-ı pāki:

1. **ẕāt-ı pāki:**-*i*
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Temiz, saf yaratılış.

Ḳāle gelmez vaṣf-ı luṭf-ı ʿunṣūr-ı māhiyyeti
Ẕāt-ı pāki cevher-i cān u dil-i ʿālem gibi

zāt-ı pür-cūduñ:

1. **ẕāt-ı pür-cūduñ:**-*u, -ñ*
Kaside 47
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Çok cömert olan kimse.

Eyā ṣāḥib-ḳırān-ı ehl-i dil kim ẕāt-ı pür-cūduñ
Bu devr erbābına bī-şübhe maḥż-ı luṭf-ı Mevlādur

zāt-ı pür-cūduñı:

1. **ẓāt-ı pür-cūduñı:**-*u, -ñ, -ı*
Kaside 35
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Çok cömert olan kimse.

Ẕāt-ı pür-cūduñı medḥ itmeyen ehl-i ṭabʿuñ
Sözi ger siḥr-i ḥelāl ise olur vizr ü vebāl

zāt-ı şerīf:

1. **ẓāt-ı şerīf:**
Kaside 62
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Şerefli saygıdeğer kişi.

Ẕātuñ gibi ẕāt-ı şerīf ṭabʿuñ gibi ṭabʿ-ı laṭīf
Vardur diyen aḥmaḳ ẓarīf kiẕbi görürmiş müsteḥab

zāt-ı şerīfi:

1. **ẓāt-ı şerīfi:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Musaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

zāt-ı şerīfini:

1. **ẓāt-ı şerīfini:**-*i, -n, -i*
Kaside 17
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Rāʾiż-i baḫtı ola raḫş-ı Murād üzre süvār
Ḥıfẓ ide ẕāt-ı şerịfini ḫaṭādan Mevlā

zāt-ı şerīfiyle:
1. **ẓāt-ı şerīfiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 40
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Ṣadr-ı aʿẓam o güzīde ḫalef-i ādem kim
Faḫr ider ẕāt-ı şerīfiyle ṣanādīd-i ümem

zāt-ı şerīfüñ:

1. **ẓāt-ı şerīfüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 39
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u baṣīr

2. **ẓāt-ı şerīfüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdi'llāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

3. **ẓāt-ı şerīfüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 36
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Görünce ẕāt-ı şerīfüñ bu devlete maẓhar
Edā-yı midḥatüñ oldı dile bir emr-i ehemm

4. **ẓāt-ı şerīfüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 28
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Kim vaṣf iderse ẕāt-ı şerīfüñ benim gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālib-i mażmūna cān olur

zāt-ı şerīfüñle:

1. **ẓāt-ı şerīfüñle:**-*ü, -ñ, -le*
Kaside 5
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Yüce zat.

Bula ẕāt-ı şerīfüñle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

zebān:

1. **zebānum:**-*u, -m*
Kaside 19
Mısra: **59**
Dil // konuşma, söylem.

Zebānum lāldür taʿrīf-i ṭabʿ-ı nüktedānında
ʿAceb şāhenşeh-i nāzük-dil ü ḫoş-ẕāt-ı serverdür

2. **zebān:**
Kaside 52
Mısra: **106**
Dil // konuşma, söylem.

Başladuḳca vaṣfuña başlar hücūma vāridāt
Şöyle kim tāḳat getürmez anı taḳrīre zebān

3. **zebānum:**-*u, -m*
Kaside 34
Mısra: **71**
Dil // konuşma, söylem.

Zebānum bir mücevher tīġ-ı bürrāndur ki hemvāre
Ḫırāş eyler ḫayāli sīnelerde zaḫm-ı nāsūrı

4. **zebānum:**-*u, -m*
Kaside 30
Mısra: **86**
Dil // lisan, konuşma.

Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
N'ola iderse zebānum hezār destānı

5. **zebān:**
Kaside 36
Mısra: **47**
Dil // lisan, konuşma.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

6. **zebānumda:**-*u, -m, -da*
Kaside 36
Mısra: **57**
Dil // lisan, konuşma.

Edā-yı medḥüñe ṭāḳat mı var zebānumda
ʿAcebdür olmadıġum ḳahr-ı dehr ile ebkem

7. **zebānum:**-*u, -m*
Kaside 39
Mısra: **72**
Dil // lisan, konuşma.

Olmasam ger ġam-ı dehr ile perīşān-ḫāṭır
Medḥüñi böyle mi eylerdi zebānum taʿbīr

8. **zebānum:**-*u, -m*
Gazel 63
Mısra: **4**
Dil // lisan, konuşma.

Āftāb olsa eger kevkeb-i cāh ile ḥasūd
Kīn-i şemşīr-i cihān-gīr zebānum çekemez

9. **zebānum:**-*u, -m*
Kaside 57
Mısra: **29**
Dil // lisan, konuşma.

Yā niçün vaṣf idüp olmaya zebānum her dem
O şehenşāh-ı diyār-ı kereme vaḥy-ṭırāz

<u>zebān u dehān virür:</u>

1. **zebān u dehān virür:**-*ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağız ve dil vermek // konuşturmak.

Ol siḥrsāz-ı muʿcize-gūyum ki nuṭḳumuñ
Feyżi devāt u kilke zebān u dehān virür

<u>zebān-āver-i ʿālem:</u>

1. **zebān-āver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Cihanın akıcı ve düzgün söz söyleyeni.

Memdūḥ-ı cihān Ḫān Murād-ı hüner-endūz
Ḫāḳān-ı suḫandān u zebān-āver-i ʿālem

<u>zebāne-keş olduḳca:</u>

1. **zebāne-keş olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alevlenmek.

Olduḳca dilden āteş-i āhum zebāne-keş
Bir şemʿ-i bī-fürūġa döner gūyiyā güneş

<u>zebān-ı dil:</u>

1. **zebān-ı dil:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül dili.

Söyleşülmez nigeh-i şūḫı ʿaceb müstaġnī
Ne zebān-ı dil ü ne şīve-i dil-ḫᵛāh bilür

<u>zebān-ı ḫāmede:</u>

1. **zebān-ı ḫāmede:**-*de*
Kaside 47
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kalemin dili.

Zebān-ı ḫāmede evṣāfuñ evrād-ı şebān-rūzī
Derūn-ı dilde mihrüñ şuʿle-i dāġ-ı süveydādur

<u>zebān-ı ḳaleminden:</u>

1. **zebān-ı ḳaleminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 33
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kalemin dili, kalemin ucundan dökülen kelimeler.

Fermān-dih-i ʿālem ki zebān-ı ḳaleminden
Cārī olan aḥkāmı hemān ḥükm-i ḳażādur

zebān-ı nāṭıḳa:

1. **zebān-ı nāṭıḳa:**
Kaside 38
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Konuşan dil // konuşma yeteneği.

Ġaraż ʿarż-ı ḫulūṣ u bezl-i maḳdūr itmedür yoḫsa
Olur ḥaḳ üzre medḥüñde zebān-ı nāṭıḳa ebkem

zebān-ı sūsen:

1. **zebān-ı sūsen:**
Kaside 49
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Susenin dili (susen; sivri, uzun ve keskin görünümlü yeşil çanak yaprakları vesilesiyle dile /zebana benzetilmiştir.).

Degül şeb-nem zebān-ı sūsen itdi āb ile peydā
Şu deñlü ḳıldı vaṣf-ı dāver-i pākīze-girdārı

zebūn ola:

1. **zebūn ola:**
Kaside 3
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve düşkün duruma gelmek.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

2. **zebūn ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve düşkün duruma gelmek.

Ola aʿdāsı zebūn baḫt-ı cihāngīri ḳavī
Olmaya lāzıme-i devletinüñ noḳṣānı

zecr:

1. **zecr:**
Kaside 61
Mısra: **70**
Eziyet, cefa, zorluk.

Tāliʿümle her zamān bir cins idi bāzārımuz
Ben maḥabbet ʿarż iderdim ol baña zecr ü ʿitāb

zeheb:

1. **ẕeheb:**
Kaside 62
Mısra: **24**
Altın.

Şol deñlü ʿālīdür dili dünyānuñ olmaz māʾili
ʿArż itseler veʾl-ḥāṣılı yanında bir seng ü ẕeheb

zehr:

1. **zehri:**-*i*
Gazel 53
Mısra: **10**
Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

Naẓmumuzla nʼola ḳılsaḳ ġamı şevḳa tebdīl
Zehri ey Nefʿī biz efsūn ile tiryāk ideriz

2. **zehr:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

Eflāk degül ḳat ḳat olup iden iḥāṭa
Zehr ile dolu mār-ı ḫam-ender-ḫam imiş bu

3. **zehri:**-*i*
Gazel 134
Mısra: **10**
Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

Degme sözde yoḳdur ey Nefʿī bu leẕẕet bilmiş ol
Zehri şīrīn-kām iderse nʼola helvālar gibi

zehr-āb (ol):

1. **zehr-āb (ol):**
Kaside 31
Mısra: **106**
Acı su olmak.

Bu kerāmet baña besdür ki midād-ı ḫāmem
Dosta āb-ı ḥayāt ola ʿadūya zehr-āb

zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam:

1. **zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam:**
Kaside 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gamın sinesinin derinliklerindeki ödü patlatan // gamı korkutan.

Neşāṭ zehre-şikāf-ı derūn-ı sīne-i ġam
Ümīd ʿukde-güşā-yı kemend-i gerden-i bīm

zehr-i cefāyı:

1. **zehr-i cefāyı:**-*y, -ı*
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cefa, eziyet zehri.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

zehr-i ġam-ı hicrān:

1. **zehr-i ġam-ı hicrān:**
   Kaside 9
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık derdinin zehri.

Hūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u figāndur

zehr-i ḳahrına:

1. **zehr-i ḳahrına:**
   Gazel 4
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Kahır zehri/dert, keder zehri.

ʿAceb tiryāk-i nāfiʿdür cihānuñ zehr-i ḳahrına
Ḳoma Nefʿī elüñden rind iseñ mānend-i Cem ṣahbā

zehr-i sitemdür:

1. **zehr-i sitemdür:**-*dür*
   Gazel 102
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Zulüm, cefa zehri // acı veren, keder artıran bir zehir.

Yār olmayıcaḳ zehr-i sitemdür baña bāde
Bilmem nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben

zehr-i telhı:

1. **zehr-i telḫı:**-*ı*
   Kaside 56
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Acı zehir.

Ḥükmi ger tedbīl-i meşreb istese ol dem ider
Şehd-i şīrīni şereng ü zehr-i telḫı engübīn

zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız:

1. **zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız:**-*ız*
   Gazel 55
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın gam zehrini içenler.

Ṣahbā yerine zehr-keşān-ı ġam-ı ʿaşḳız
Reşḳ itme bizüm cāmımuza biz Cem-i ʿaşḳız

zekā:

1. **zekāda:**-*da*
   Kaside 43
   Mısra: **48**
   İnsandaki düşünme, gerçekleri algılama, akıl yürütme, yargılayıp sonuç çıkarma yeteneği, anlama gücü, zihin keskinliği, anlak, zeyreklik.

Vezīr-i nüktedān düstūr-ı ehl-i ʿilm ü ṣāḥib-dil
Ki ġālibdür zekāda fikri ʿaḳl-ı müstefād üzre

zelle-i ber-hᵛān-ı felek olamam:

1. **ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek olamam:**-*ama, -m*
   Kaside 24
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Eleğin sofrasında (bulunarak) hata yapmak, günah işlemek.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

zelzele:

1. **zelzeleden:**-*den*
   Gazel 20
   Mısra: **6**
   Deprem, yer sarsıntısı.

Dehre bu ḳadar velvele verince ḫırāmuñ
Şarşılsa n'ola zelzeleden cāy-ı ḳıyāmet

2. **zelzeleden:**-*den*
   Kaside 17
   Mısra: **70**
   Deprem, yer sarsıntısı.

Bir de Ṭağlar Delisidür ki şitāb itdükce
Bir olur zelzeleden lerze-i kūh u deryā

zelzele-i ḥamleden:

1. **zelzele-i ḥamleden:**-*den*
   Kaside 28
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   Hücumun zelzelesi.

Şarşılduġınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet ʿayān olur

zelzele-i üstüḫᵛān virür:

1. **zelzele-i üstüḫᵛān virür:**-*ü, -r*
   Kaside 4
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Kemiklerini sarsmak, çatırdatmak.

Her bir ḳademde ṣadme-i pür-zūrı naʿlinüñ
Gāv-ı zemīne zelzele-i üstüḫᵛān virür

zemīn:

1. **zemīni:**-*i*
Gazel 36
Mısra: **10**
Zemin, yer, toprak, taban.

Ser-ā-pā nergis encüm gül meh-i tābāne dönmüşdür
Bahāruñ ṣunʿını gör kim zemīni āsmān eyler

2. **zemīn:**
Kaside 6
Mısra: **60**
Zemin, yer, toprak, taban.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

3. **zemīn:**-*i*
Kaside 30
Mısra: **49**
Yeryüzü, dünya.

Zemīn ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫidmet-güẕār-ı fermānı

4. **zemīn:**
Kaside 32
Mısra: **12**
Yeryüzü, dünya.

Cihān müferreḥ ü dil-keş cihāniyān ḫurrem
Zamān şüküfte zemīn reşk-i būstān-ı naʿīm

5. **zemīn:**
Kaside 35
Mısra: **46**
Yeryüzü, dünya.

Zīr-i ʿanḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

6. **zemīn:**
Kaside 38
Mısra: **7**
Yeryüzü, dünya.

Zemīn feyż-i neşāṭ-ı ʿadl ile maʿmūr u nāzende
Zamāne ārzū-yı intiẓām-ı ḥāl ile ḫurrem

7. **zemīnde:**-*de*
Gazel 3
Mısra: **9**
Mevzu, konu, tema.

Dese Nefʿī bu zemīnde n'ola tekrār ġazel
Ṭarḥ-ı vādīsini çün ḫayli pesend itdi ṣabā

8. **zemīn:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Yer, yeryüzü.

Gedā şāhāne ʿişret idecek demdür ki olmışdur
Zemīn evreng-i pīrūze zamān eyyām-ı pīrūzī

9. **zemīn:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Yer, yeryüzü.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

10. **zemīn:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Yer, yeryüzü.

Şükr-i pā-būsın edā itmez eger gösgötüri
Virse şükrāne zemīn ḥāṣıl-ı baḥr u kānı

11. **zemīn:**
Kaside 5
Mısra: **12**
Yer, yeryüzü.

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında
Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

12. **zemīnüñ:**-*üñ*
Kaside 5
Mısra: **2**
Yer, yeryüzü.

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

13. **zemīn:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Yer, yeryüzü.

Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

14. **zemīn:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Yer, yeryüzü.

ʿAhdinde zemīn mezraʿa-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

15. **zemīnden:**-*den*
Kaside 11

Mısra: **66**
Yer, yeryüzü.

Güẕār eylerdi ʿaksi düşmeden āyīne-i çarḫa
Buraḳāsā zemīnden ʿarşa dek ger itse cevlānı

16. **zemīnden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **32**
Yer, yeryüzü.

Cehende-āteş-i bālā-devān derdim eger āteş
Zemīnden oḳ gibi pertāb ideydi evc-i aʿlāya

17. **zemīnden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **33**
Yer, yeryüzü.

Buraḳāsā zemīnden ger ʿazīmet itse eflāke
İder sürʿatde sebḳat tīr-i āh-ı ʿarş-peymāya

18. **zemīni:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **51**
Yer, yeryüzü.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü musaḫḫardur

19. **zemīn:**
Kaside 27
Mısra: **25**
Yer, yeryüzü.

Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı memnūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

20. **zemīn:**
Kaside 28
Mısra: **86**
Yer, yeryüzü.

Ṣaflar düzüp hücūm edicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsmān u zemīn pür-fiġān olur

21. **zemīn:**
Kaside 28
Mısra: **87**
Yer, yeryüzü.

Ṣarşıldugınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı rüsteḫīz- i ḳıyāmet ʿayān olur

22. **zemīn:**
Kaside 29
Mısra: **16**
Yer, yeryüzü.

Sürūd-ı müjde ile āsmān ṭarab-ḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

23. **zemīne:**-*e*
Kaside 44
Mısra: **25**
Yer, yeryüzü.

Gird-bād-ı ġazabı itse zemīne ġavta
Ṣarṣar-ı himmeti yād itse felek-peymāyı

24. **zemīn:**
Kaside 47
Mısra: **138**
Yer, yeryüzü.

Ola s̱ābit-ḳadem devletle dārü'l-mülk-i ṣıḥḥatde
Felek tā böyle ber-pā vü zemīn tā böyle ber-cādur

25. **zemīn:**
Kaside 49
Mısra: **5**
Yer, yeryüzü.

Leṭāfetden zemīn ferş-i münaḳḳaş oldı ʿaksiyle
Muraṣṣaʿ sāyebān idince çarḫ ebr-i güher-bārı

26. **zemīnüñ:**-*üñ*
Kaside 34
Mısra: **4**
Yeryüzü.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añılduḳca
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

27. **zemīni:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **4**
Yer, taban, toprak sathı.

Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
Yā zemīni cennet olmış Kaʿbe-i ʿulyā mıdur

28. **zemīne:**-*e*
Kaside 45
Mısra: **36**
Yer, taban, toprak sathı.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

29. **zemīni:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **12**
Bir şeyin üzerinde geliştiği, cereyan ettiği ortam // toprak // anne.

Ya iki gül-bün-i nev-ḫīzdür kim her birisinüñ
Zemīni başḳadur ammā biri birine hem-serdür

30. **zemīni:**-*i*
Kaside 34
Mısra: **19**
Yer, taban, döşeme.

Zemīni āsmān olmış şanur seyr eyleyen anı
Olunca ʿaks-i eşkāl-i felek ferşinde manẓūrı

31. **zemīn:**
Kaside 58
Mısra: **50**
Yeryüzü.

Felek reh-i ḳademinde bisāṭ-ı pāy-endāz
Zemīn yem-i kereminde cezīre-i meskūn

32. **zemīne:**-*e*
Kaside 13
Mısra: **44**
Yer, yeryüzü.

Degül deryā seḥāb-ı nev-bahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb idüp düşmiş zemīne āsmānvārı

zemīn (eyle):

1. **zemīn (eyle):**
Kaside 19
Mısra: **51**
Yeryüzüne indirmek, yeryüzü yapmak.

Zemīni āsmān çarḫı zemīn eyler murād itse
Ḳażā fermān-dih-i reʾyine ol deñlü muṣaḫḫardur

zemīn ile zamān:

1. **zemīn ile zamān:**
Kaside 62
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Bütün dünya.

Tā kim zemīn ile zamān ola medār-ı āsmān
Tā kim bahār ile ḫazān dehri ḳıla pür-tāb u teb

zemīn ü āsmān:

1. **zemīn ü āsmān:**
Kaside 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Yer ve gök // dünya.

Südde-i bābile pāyende esās-ı kāʾināt
Ṭarḥ-ı maṭbūʿıyla nāzende zemīn ü āsmān

zemīn-būs-ı cenābından:

1. **zemīn-būs-ı cenābından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 11
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Huzura kapanıp yer öpme.

Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

zemīn-būs-ı cenābıyla:

1. **zemīn-būs-ı cenābıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 12
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Huzura kapanıp yer öpme.

Faḫr iderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

zemīn-gerd:

1. **zemīn-gerd:**
Kaside 3
Mısra: **52**
Yeryüzünü dolaşan.

Ġayret-i Edhem-i şeb pīşrev-i Eşheb-i rūz
Āsmān-seyr ü zemīn-gerd ü seḥer-pīşānī

zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt:

1. **zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt:**
Kaside 17
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **-**
Hızla, zincirleme şekilde yeryüzünü dolaşan.

Āsmān-pūye zemīn-gerd-i müselsel-ḥarekāt
Bād-pā şuʿle-i cevvāle-i ʿālem-peymā

zemīn-i eşʿār:

1. **zemīn-i eşʿār:**
Kaside 57
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Şiir zemini, şiir sahası.

Beyt-i naẓmumla şeref buldı zemīn-i eşʿār
Nitekim Kaʿbe ile ḫıṭṭa-i iḳlīm-i Ḥicāz

zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda:

1. **zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda:**-*da*
Kaside 34
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**

İki yüzlülük ve kaba sofuluğun verimsiz, çorak toprağı.

Ger olsa luṭfı rindāna ider perverde teʾs̱īri
Zemīn-i şūre-i zühd ü riyāda toḫm-ı engūrı

zemīni zamān üstine taḳdīm ider:

1. **zemīni zamān üstine taḳdīm ider:**-*er*
Kaside 32
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
(Kaderin gerçekleşmesinde) zemini /mekânı zamanın önüne almak.

ʿUlüvv-i şānına taʿẓīm içün maḥallinde
İder zemīni zamān üstine ḳażā taḳdīm

zemīn-peymā:

1. **zemīn-peymā:**
Kaside 39
Mısra: **59**
Çok yolculuk etmiş olan, dünyayı dolaşan.

Bāreka'llāh o cihān-gerd zemīn-peymā kim
Bād-ı reftārı ile ṣarṣılur eyvān-ı es̱īr

zemm itmek:

1. **zemm itmek:**-*mek*
Kaside 47
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Yermek, çekiştirmek.

Beni medḥ anı zemm itmek degül maʿnāda maḳṣūdum
Ḥaḳīḳatdür sözüm sözde murādım ḥaḳḳı icrādur

zemzem:

1. **zemzem:**
Kıt'a-ı Kebir 3
Mısra: **2**
Kâbe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sayılan suyu, zemzem suyu.

Hem-dem-i şāhenşeh-i Cem-pāye İsmāʿīl Aġa
Kim küdūretden berīdür meşrebi zemzem gibi

zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām:

1. **zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām:**
Kaside 50
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İlham habercisinin çıngırak nağmesi.

Eylesem her ne zamān fikre ʿazīmet erişür
Gūşuma zemzeme-i zeng-i berīd-i ilhām

zen ü şevher olurdı:

1. **zen ü şevher olurdı:**-*u, -r, -dı*
Kaside 20
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Karı koca olmak, birbirine eş olmak.

Ger olsa intiẓām-ı ḥükm-i ʿadli ʿāleme sārī
Olurdı māde-āhū ile şīr-i ner zen ü şevher

zenahdān:

1. **z̤enaḫdān:**
Müfret 3
Mısra: **2**
Çene // çene çukuru.

Ruḫ-ı rengīni kim yārüñ leṭāfet gülsitānıdur
Z̤enaḫdān ṣanma ol gülşende bülbül āşiyānıdur

zencir:

1. **zencīr:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile // sevgilinin kâkülü.

Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenüñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

2. **zencīr:**
Kaside 17
Mısra: **54**
Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile.

Urılur gerdenine anuñ içün altundan
İki zencīr ki żabṭ itmesi āsān ola tā

zencīre çeker:

1. **zencīre çeker:**-*er*
Kaside 40
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zincir ile bağlamak.

Şaḥne-i maʿdeleti fitneyi zencīre çeker
Ḫāl ü ḫaṭ üzre degül silsile-i ḫam-der-ḫam

zencīre çekmiş:

1. **zencīre çekmiş:**-*miş*
Kaside 20

Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zincir ile bağlamak.

Meh ü ḫūrşīd-i ʿālem-tābı çekmiş sanki zencīre
O pür-çīn kākül-i ber-dūş o pür-ḫam ṭurra-i der-ber

zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler:

1. **zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **-**
Taş üzerine yapılmış kabartma zincir etmek.

Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

zencīr-i cezā:

1. **zencīr-i cezā:**
Kaside 54
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **-**
Ceza zinciri.

ʿAdli ger nehy-i fesād itse ʿumūm üzre olur
Gerden-i fitnede zencīr-i cezā ḥabl-i verīd

zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ:

1. **zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 47
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Saçın delilik zinciri (delilere takılan zincir).

Olur mı şāhid-i ḫulḳuñ gibi ʿālemde bir dil-ber
Ki zencīr-i cünūn-ı zülfinüñ Mecnūnı Leylādur

zencīr-i emvāc:

1. **zencīr-i emvāc:**
Kaside 49
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Dalgalar zinciri // dalgalar oluşturarak.

Ger olsa iḥtisāb-ı ʿadli māniʿ seyr-i gülzāra
Ṣabā zencīr-i emvāc ile bend eylerdi enhārı

zengī:

1. **zengī:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Zenci.

Bir şebistāndur devātum ḫāme zengī ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dil-sitānıdur sözüm

zengī- pāsbān eyler:

1. **zengī- pāsbān eyler:**-*r*
Kaside 49
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **-**
Zenci /siyahî gece bekçisi yapmak.

Eger sulṭān-ı ḳahrı ḥabse fermān itse ḫurşīdi
Zamāne aña zengī- pāsbān eyler şeb-i tārı

zer:

1. **zeri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **65**
Altın.

Ol demde kim hücūm-ı gedāyān içün zeri
Ḫurşīd-i zer-feşān gibi desti ʿıyān virür

2. **zerdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **47**
Altın.

Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl itdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

3. **zeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **70**
Altın.

ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

4. **zer:**
Kaside 56
Mısra: **37**
Altın.

N'ola hem zer hem güher beẕl itse desti ʿāleme
Kīse-i deryā vü kāndur sāʿidinde āstīn

5. **zerle:**-*le*
Kaside 4
Mısra: **67**
Altın.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

zerd:

1. **zerd:**
Kıt'a-ı Kebir 1

Mısra: **70**
Sarı.

Ki meyüñ surḫ u al iken rengi
Bīm-i ḳahrıyla zerd ü kāhīdür

zer-dūz-ı suḫan:

1. **zer-dūz-ı suḫan:**
Kaside 41
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Söz nakkaşı // güzel sözler söyleyen.

Ser-ḥalḳa-i erbāb-ı seḫā Ḫātem-i devrān
Zer-dūz-ı suḫan nādire-pīrā-yı zamāne

zer-endūde:

1. **zer-endūde:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Altın yaldızlı.

Āftāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsmān eblāḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

zer-feşān:

1. **zer-feşāndur:***-dur*
Kaside 19
Mısra: **47**
Altın saçan.

Geh ü bī-gāh o deñlü zer-feşāndur ʿāleme şankim
Kef-i dest-i kerīmi āftāb-ı kīmyāgerdür

zerger-i dehr:

1. **zerger-i dehr:**
Kaside 31
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zamanın kuyumcusu // felek.

Ne ṭurur zerger-i dehr aña taʿaccüb iderin
Bu ḳadar olmış iken pūte-i gerdūn pür-tāb

zerger-i kāmil:

1. **zerger-i kāmil:**
Kaside 60
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Usta kuyumcu.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

zer-i ḫāliṣ:

1. **zer-i ḫāliṣ:**
Kaside 60
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Halis, saf altın.

Zer-i ḫāliṣ gibi maḳbūl ola her yerde sözüñ
Cān ile raġbet ide nükte-şināsān-ı suḫan

zer-i ḫurşīde:

1. **zer-i ḫurşīde:***-e*
Kaside 42
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Güneş altını.

Naḳş ide nāmın zer-i ḫurşīde tā
Sikke-ṭırāz-ı direm-i rūzgār

zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb:

1. **zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb:**
Kaside 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cihanı aydınlatan güneş altını (altın renkli güneş).

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫurşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

zer-i maḥlūl-ı raḫşende:

1. **zer-i maḥlūl-ı raḫşende:**
Kaside 43
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Parlak eritilmiş altın.

Zer-i maḥlūl-ı raḫşende gibi olurdı nūrānī
Düşeydi pertev-i reʾyi eger reşḥ-i midād üzre

zer-i nev-sikke:

1. **zer-i nev-sikke:**
Kaside 51
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yeni akçenin altını.

Zer-i nev-sikke ḳadar raġbeti var sözlerimüñ
Nām-ı pākūñ ideli nāṣıye-i naẓma raḳam

zer-külāh:

1. **zer-külāhıyla:***-ı, -y, -la*
Kaside 52
Mısra: **39**
Altın külah.

Zer-külāhıyla yaḫud bir dil-ber-i raḳḳāṣdur
Bir ayaġ üzre semāʿ itmekde dāmen-der-meyān

zer-mīḫ-ı niʿāl olsa:

1. **zer-mīḫ-ı niʿāl olsa:**-*sa*
Kaside 35
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Nalların altın çivisi olmak.

Ḥabbeẕā raḫş-ı felek- seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur aña zer-mīḫ-ı niʿāl

zer-pālāheng olsa:

1. **zer-pālāheng olsa:**-*sa*
Kaside 37
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Altın dizgin olmak.

Sipeh-endāz-ı ṣaf-ārā ki revādur olsa
Āftāb Eşheb-i çālākine zer-pālāheng

zer-peykān:

1. **zer-peykān:**
Kaside 52
Mısra: **28**
Altın temren, altından ok demiri.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

zerrāfe:

1. **zerrāfe:**
Kaside 43
Mısra: **28**
Zarif kimseler.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rāciḥ o gāv-ı ḫar-nijād üzre

zerre:

1. **ẕerredür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **7**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ẕerredür ammā ki tāb-ı āftāb-ı ʿaşḳ ile
Rūzgāruñ şemse-i ṭāḳ u revāḳıdur göñül

2. **ẕerresiyle:**-*si, -y, -le*
Kaside 2
Mısra: **4**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maʿrifet
Ẕerresiyle āfitābınuñ berāber pertevi

3. **ẕerre:**
Kaside 8
Mısra: **56**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

4. **zerre:**
Kaside 17
Mısra: **136**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi żiyā

5. **ẕerreyi:**-*y, -i*
Kaside 20
Mısra: **38**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

6. **ẕerresi:**-*si*
Kaside 21
Mısra: **38**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ger olsa mihr-i cihān-tāb-ı reʾyi şuʿle-figen
İderdi ẕerresi yek-reng ṣubḥ ile şāmı

7. **ẕerreyi:**-*y, -i*
Kaside 23
Mısra: **42**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ger eylese ḫāṣıyyet-i temkīni sirāyet
Bir ẕerreyi taḥrīk idemez ṣarṣar-ı ʿālem

8. **ẕerre:**
Kaside 28
Mısra: **54**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

9. **ẕerre:**
Kaside 35
Mısra: **56**

Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Düşse ger vādī-i maʿnāya fürūġ-ı reʾyi
Görinür ẕerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

10. **ẕerresin:**-*si, -n, -i*
Kaside 39
Mısra: **81**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ẕerresin mihr-i cihān-tāba degişmem ammā
Olıcaḳ ẕāt-ı şerīfüñ gibi naḳḳād u başīr

11. **ẕerreden:**-*den*
Kaside 61
Mısra: **22**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Sen o mihr-i āsmān-ı baḫt u devletsin bu gün
Ẓāhir eyler pertevin her ẕerreden bir āftāb

12. **ẕerresin:**-*si, -n*
Kaside 14
Mısra: **113**
Çok küçük parçacık, güneş ışığında görünen ufacık madde.

Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virür
Cevherīyim ben cihāna virmem öyle gevheri

zerre deñlü:

1. **ẕerre deñlü:**
Kaside 28
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar.

Ger ẕerre deñlü nūrı żiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

zerre miḳdārı:

1. **ẕerre miḳdārı:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar.

Cihān-ı mücmelim ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

zerrece:

1. **ẕerrece:**
Kaside 34
Mısra: **14**
Zerre kadar, çok az.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

2. **ẕerrece:**
Kaside 38
Mısra: **37**
Zerre kadar, çok az.

Düşeydi ʿālem-i endīşeye ger ẕerrece nūrı
Görinürdi dile rāz-ı derūn-ı maʿnī-i mübhem

3. **ẕerrece:**
Kaside 49
Mısra: **57**
Zerre kadar, çok az.

Eger şalsa sipihre mihr-i luṭfı ẕerrece pertev
Kevākib ḥaşre dek görmez sevād-ı şebden ās̱ārı

4. **ẕerrece:**
Terkib-bend 1
Mısra: **52**
Zerre kadar, çok az // çok az bile olsa.

Nice mesrūr olmasın ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳatreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadım

zerre-i sebük-bārı:

1. **ẕerre-i sebük-bārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Ağırlığı olmayan / hafif zerre.

Ger olsa çarḫ-ı vaḳārında cilveger ḫūrşīd
Olurdı kūh-ı girān ẕerre-i sebük-bārı

zerre-nūr-ı şemsesi:

1. **ẕerre-nūr-ı şemsesi:**-*si*
Kaside 52
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Güneş şeklindeki süsleme motifinin parlaklığının zerresi.

Ẕerre-nūr-ı şemsesi pīrāye-i ḫurşīd ü māh
Rīze-seng-i mermeri ser-māye-i deryā vü kān

zer-rikāb:

1. **zer-rikāb:**
Kaside 45
Mısra: **91**
Altın üzengi.

Kecīm-i sīm-keş ü zer-rikāb ile tā kim
İde tekāver-i çālāk-i çarḫ reftārı

zerrīn-ḫançer:

1. **zerrīn-ḫançeri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **12**
Altın hançer // hilal.

Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

zerrīn-naʿl:

1. **zerrīn-naʿl:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Altından nal.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

zerrīn-nāvdān olursa:

1. **zerrīn-nāvdān olursa:**-*u, -r, -sa*
Kaside 52
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Altın oluk olmak, altından yapılmış oluk olmak.

Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı feyżdür ṭabʿuñ n'ola
Kilk-i ḫalkārī olursa ana zerrīn-nāvdān

zerrīn-riḳāb:

1. **zerrīn-riḳāb:**
Kaside 61
Mısra: **48**
Altın üzengi.

Hāle bir ṭavḳ-ı muraṣṣaʿ kehkeşān bir sīm-raḫt
Çarḫ bir dikme abālı māh-ı nev zerrīn-riḳāb

zerrīn-şemse:

1. **zerrīn-şemse:**
Kaside 13
Mısra: **9**
Altın işlemeli şemse (güneş şeklinde süsleme motifi).

O deñlü tābnāk itmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āftāb-ı ṣubḥuñ ās̱ārı

zerrīn-şemse-i tābān:

1. **zerrīn-şemse-i tābān:**
Kaside 34
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli parlak şemse (güneş şeklindeki süsleme motifi).

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

zerrīn-siper:

1. **zerrīn-siper:**
Kaside 49
Mısra: **23**
Altın kalkan.

Döner gülmīḫ-ı sīme cā-be-cā zerrīn-siper üzre
Döküldükce gül-i zerd üstine bādāmuñ ezhārı

zevāyā-yı zamāne:

1. **zevāyā-yı zamāne:**
Kaside 41
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Devrin zaviyeleri /tekkeleri.

Düstūr-ı kerem-pīşe ki pür olmada dāʾim
Gülbang-ı s̱enāsiyle zevāyā-yı zamāne

zevḳ:

1. **ẕevḳi:**-*i*
Gazel 28
Mısra: **5**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Ẕevḳi budur ʿālem-i ʿaşḳuñ ki hevāsı
Olur dili pür-sūz u güdāz itmege bāʿis̱

2. **ẕevḳ:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Bir ẕevḳ ḳomış ḥikmet-i Ḥaḳḳ meşrebimüzde
Kim mest-i ġam ārām-ı dil-i ḫurrem-i ʿaşḳız

3. **ẕevḳ:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Ḫūn-ı dili bir ẕevḳ ile nūş itmede ġamze
Ol leẕẕet ile zehr-i cefāyı çekemez dil

4. **ẕevḳ:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Geçmezse bu sevdādan eger ol yeler oñmaz
Āvāreligin bilmez imiş ẕevḳ ü ṣafāsın

5. **z̲evḳimüz:**-*i, -müz*
Gazel 111
Mısra: **4**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Şevḳimüz yoḳ gerçi dilde mübtelā-yı firḳatiz
Z̲evḳimüz var lez̲z̲et-i ġamdan ḫaberdārız hele

6. **z̲evḳi:**-*i*
Gazel 139
Mısra: **1**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Gider keyf-i şarābuñ z̲evḳi böyle yāde gelmez mi
Meger hīç mevsim-i gül devr-i cām-ı bāde gelmez mi

7. **z̲evḳ:**
Kaside 47
Mısra: **65**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Ferāmūş eyledi kendin bu z̲evḳ ü şevḳ ile ṭabʿum
Ḳalem ammā yine destümde muʿtād üzre gūyādur

8. **z̲evḳ:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Eğlence.

ʿUḳde-i ġam vaḳtidür olursa ḥall nev-rūzda
Z̲evḳ ü şevḳ eyyāmıdur n'eyler kesel nev-rūzda

9. **z̲evḳi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **81**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Z̲evḳi var ehl-i dil ü ṭabʿa sitem eylemeden
Çāre ne devr ideli böyledür idmān-ı felek

10. **z̲evḳini:**-*i, -n, -i*
Kaside 50
Mısra: **9**
Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, haz.

Bādedür z̲evḳini idrāk idene āb-ı ḥayāt
Muʿterifdir buña Ḫıżr ile Sikender de tamām

11. **z̲evḳı:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **15**
Keyif, eğlence.

Z̲evḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

12. **z̲evḳe:**-*e*
Terkib-bend 1
Mısra: **29**
Keyif, eğlence.

Z̲evḳe dāʾirdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāne maḥrem ġayrıya bīgānesin

13. **z̲evḳinde:**-*i, -n, -de*
Terkib-bend 1
Mısra: **58**
Keyif, eğlence.

Ehl-i ʿaşḳa ṭurfa ʿişret-ḫāne buldum ʿālemi
Sensüz ammā ʿālemüñ z̲evḳinde ʿālem bulmadım

14. **z̲evḳüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Terkib-bend 1
Mısra: **61**
Keyif, eğlence.

Z̲evḳüñe vāṣıl olunca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadım

15. **z̲evḳüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Keyif, neşe.

Mürde-i endūha söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ z̲evḳüñe anuñ da ṣoḥbet bundadur

z̲evḳ u ṣafā:

1. **z̲evḳ u ṣafā:**
Kaside 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlenme, keyfetme; eğlence.

Gül devri ʿayş eyyāmıdur z̲evḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

2. **z̲evḳ u ṣafā:**
Kaside 62
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eğlenme, keyfetme; eğlence.

Dey faṣlınuñ encāmıdur z̲evḳ u ṣafā hengāmıdur
Yaʿnī bahār eyyāmıdur nūş idelüm āb-ı ʿineb

z̲evḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb eyleye:

1. **z̲evḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb eyleye:**-*y, -e*
Kıt'a-ı Kebir 6
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Hesapsız eğlenmek, rahat ve eğlenceli bir şekilde yaşamak.

Bu maḳām-ı dil-güşāda dāʾimā
Eyleye z̲evḳ ü ṣafā-yı bī-ḥisāb

zevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat:

1. **zevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat:**
   Gazel 91
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşmanın zevk ve sefası.

Naḳd-i vaḳt olsa baña zevḳ ü ṣafā-yı vuṣlat
Bir nefes ārzū-yı būs u kenārı çekemem

zevḳ-i bezm-i elesti:

1. **zevḳ-i bezm-i elesti:**-*i*
   Gazel 48
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Elest meclisinin zevki.

Durma sāḳī sebū-yı bāde getür
Zevḳ-i bezm-i elesti yāde getür

zevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine eyleye:

1. **zevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine eyleye:**-*y, -e*
   Gazel 127
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Edirne'nin sayısız nimetlerine hükmetmek.

Ḥażret-i Sulṭān Murād-ı kāmrān kim Ḥaḳ vire
Eyleye devletle zevḳ-i bī-ḥisāb-ı Edrine

zevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere:

1. **zevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere:**-*e*
   Gazel 51
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin saf kırmızı şarabının (dudağının) zevki.

Şevḳimüz yoḳ zevḳ-i cām-ı laʿl-i nāb-ı dil-bere
Şiʿr-i Ḫāḳān-ı şeker-güftāra düşdi göñlümüz

zevḳ-i ġam:

1. **zevḳ-i ġam:**
   Gazel 54
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gam zevki, gam çekmenin verdiği zevk.

Cevrüñ çekerek zevḳ-i ġam idrāk olunurdı
Müşkil bu ki biz ʿaşḳ ile bī-ṭāḳat u hūşuz

zevḳ-ı ġamı:

1. **zevḳ-ı ġamı:**-*ı*
   Kaside 33
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Gam zevki, gam çekmenin verdiği zevk.

Yetmez mi bu keyfiyyet-i maḫṣūṣa aña kim
Zevḳ-ı ġamı erbāb-ı dile rūḥ-fezādur

zevḳ-i ġam-ı firḳati:

1. **zevḳ-i ġam-ı firḳati:**-*i*
   Gazel 53
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık gamının zevki.

Kendimüzden ne ḳadar bī-ḫaber itse bizi ʿaşḳ
Ol ḳadar zevḳ-i ġam-ı firḳati idrāk ideriz

zevḳ-i keyf-i bāde:

1. **zevḳ-i keyf-i bāde:**
   Kaside 48
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın verdiği keyfin/neşenin hazzı.

Maʿānīsinde zevḳ-i keyf-i bāde
Edāsında ṣafā-yı āb-ı zemzem

zevḳ-i mey-i nābuñ:

1. **zevḳ-i mey-i nābuñ:**-*uñ*
   Gazel 25
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Halis meyin verdiği zevk.

Ṣūfī ne bilür ḳadrini zevḳ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdı hemān ḫāk-i reh-i mest

zevḳ-i nesri:

1. **zevḳ-i nes̱ri:**-*i*
   Kaside 30
   Mısra: **28**
   Kelime Tipi: -
   Nesrin/yazının zevki.

Ya bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i suḫan-gūdur
Ki zevḳ-i nes̱ri virür dād-ı naẓm-ı Selmānı

zevḳ-ı şehnāzı:

1. **zevḳ-ı şehnāzı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **64**
   Kelime Tipi: -
   Şehnaz makamının zevki, şehnaz makamının verdiği zevk.

Bu gūne ʿāşıḳāne bir ġazel taḳsīm ider gāhī
Virür hem naġme-i şıyt-ı şarīri ẕevḳ-ı şehnāzı

zevḳ-i suhan:

1. **ẕevḳ-i suḫan:**
   Kaside 50
   Mısra: **143**
   Kelime Tipi: -
   Söz güzelliği.

Ne bilür ẕevḳ-i suḫan n'eydügin olursa Mesīḥ
Ṭıfl-ı nev-reste-i nā-şüste-leb-i şīr-āşām

zevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı:

1. **ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı:***-ı*
   Kaside 4
   Mısra: **86**
   Kelime Tipi: -
   Ney namesinin zevki.

Devrinde ehl-i māteme farṭ-ı neşāṭdan
Ẕevḳ-ı sürūd-ı naġme-i nāyı fiġān virür

zevḳ-i tekellüm:

1. **ẕevḳ-i tekellüm:**
   Gazel 98
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Konuşma zevki.

Hem ʿitāb-ı zehrnāk eyler cihāna ġamzesi
Gösterür hem laʿline ẕevḳ-i tekellüm n'eydügin

zevḳ-i vuṣlat:

1. **ẕevḳ-i vuṣlat:**
   Gazel 68
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşmanın zevki.

Ẕevḳ-i vuṣlat da ḥaḳīḳatde bilinmez el-ḥaḳ
Cān fedā itmeyicek yāre muḳaddem ʿāşıḳ

zevḳ-ı vuṣlatdan:

1. **ẕevḳ-ı vuṣlatdan:***-dan*
   Kaside 20
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşmanın zevki.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

zevraḳ-ı zerrīn-i mihre:

1. **zevraḳ-ı zerrīn-i mihre:***-e*
   Kaside 20
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Güneşin altın kayığı.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

zeyn itdi:

1. **zeyn itdi:***-di*
   Gazel 112
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Süslemek.

Nefʿīnüñ ammā bu ġazel zeyn itdi dīvānın yine
Her şiʿri gerçi tā-ezel düşdükce söyler bī-bedel

zeyn itmegiçün:

1. **zeyn itmegiçün:***-meg, -içün*
   Müfret 2
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Süslemek.

Zeyn itmegiçün rişte gibi dürr ü güherle
Pür-pīç iderim her müjemi tāb-ı naẓarla

ẓılāl-ı eşcārı:

1. **ẓılāl-ı eşcārı:***-ı*
   Kaside 45
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Ağaçların gölgeleri.

O deñlü sürʿat ile ṭayy iderdi ʿālemi kim
Düşürmez idi zemīne ẓılāl-ı eşcārı

ẓılāl-i sāyebān-ı devleti:

1. **ẓılāl-i sāyebān-ı devleti:***-i*
   Kaside 5
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Devletin koruyup gözeten gölgesi.

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmişdür
Ẓılāl-i sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

ẓıll-ı Ḫudā:

1. **ẓıll-ı Ḫudā:**
   Kaside 17
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın yeryüzündeki gölgesi // Sultan IV. Murad.

Mehdī-i devr-i zamān mā-ḥaṣal-ı kevn ü mekān
Āftāb-ı dü-cihān ẓıll-ı Ḫudā nūr-ı Hüdā

2. **ẓıll-ı Ḫudā:**
Kaside 17
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yeryüzündeki gölgesi.

Çoḳ mıdur bu şeref ol raḫş-ı mübārek-ḳademe
Ki saʿādetle süvār ola aña ẓıll-ı Ḫudā

ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān:

1. **ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān:**
Kaside 16
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kendisinden yardım dilenen Allah'ın gölgesi.

Şehryār-ı şeh-nişān ẓıll-ı Ḫudā-yı müsteʿān
Ḳuṭb-ı devrān Mehdī-i bī-irtiyāb-ı rūzgār

ẓıll-ı Ḫudā-yı zü'l-minen:

1. **ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕü'l-minen:**
Gazel 105
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Lütuf sahibi Allah'ın gölgesi.

Şāh-ı cihān Sulṭān Murād şāhenşeh-i ʿālī-nijād
Baḥr-ı ʿadālet kān-ı dād ẓıll-ı Ḫudā-yı ẕü'l-minen

ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat:

1. **ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat:**
Kaside 25
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Saltanat Hüma'sının gölgesi // saltanatın gölgesi (padişahın himayesi).

Düşdi farḳ-ı baḫtuma ẓıll-ı Hümā-yı salṭanat
Nā-gehānī eyledim devletle kesb-i infirād

ẓıll-ı rākibi:

1. **ẓıll-ı rākibi:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Binicinin gölgesi (atın binicisinin gölgesi).

Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

ẓıll-ı reʾfetüñ:

1. **ẓıll-ı reʾfetüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 61
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Merhamet gölgesi.

Düşdi ḫāk-i Mıṣr u āb-ı Nīle ẓıll-ı reʾfetüñ
Ābı Kevs̱er oldı anuñ ḫāki guyā müşk-i nāb

ẓıll-ı temkīni:

1. **ẓıll-ı temkīni:**-*i*
Kaside 20
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Vakarın, azametin gölgesi.

Düşeydi ẓıll-ı temkīni muḥīṭ-i çarḫ-ı vālāya
İderdi zevraḳ-ı zerrīn-i mihre ẕerreyi lenger

żımnında:

1. **żımnında:**
Kaside 53
Mısra: **102**
Hakkında // etrafında.

Ḫayme-i ḳadrüñi gerdūn gibi Ḥaḳḳ ide bülend
Ola żımnında hep encüm gibi erbāb-ı düvel

zırh-ı ṣaf-deri:

1. **zırh-ı ṣaf-deri:**-*i*
Kaside 38
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Safları yaran kahramanın zırhı.

Hevā-yı ebr-i tīğıyle bahār-ı maʿreke ṣād-āb
Nesīc-i ḫāme-i rumḥıyla zırh-ı ṣaf-deri muʿlem

zīb:

1. **zīb:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Süs, bezek.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

zīb ü zīver-i ʿunvān:

1. **zīb ü zīver-i ʿunvān:**
Kaside 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Unvan süsü.

Ḫusrev-i dīvān-ı nażmum kim berāt-ı şāʿiri̱
Naḳş-ı elḳābumla zi̱b ü zi̱ver-i ʿunvān bulur

zībā:

1. **zībā:**
Kaside 17
Mısra: **46**
Güzel, süslü, gösterişli.

Yine ıṣṭabl-ı şehenşāh-ı cihān-ārāda
Ki ne atlar bulunur biri birinden zībā

2. **zībā:**
Kaside 61
Mısra: **57**
Güzel, hoş.

Ḫāller zībā yaraşmış lebleründe cā-be-cā
Ḥaḳ bu kim ḫūb imtizāc itmiş şarāb u ḥabb-i nāb

3. **zībā:**
Kaside 20
Mısra: **66**
Süslü // güzel, hoş.

O raʿnā ḳāmet-i mevzūn o reftār-ı ḫoş-āyende
O zībā ʿārıż-ı gül-gūn o ruḫsār-ı ṣafā- güster

zībā-ṣūret:

1. **zībā-ṣūret:**
Kıt'a-ı Kebir 4
Mısra: **5**
Güzel yüzlü.

Böyle zībā-ṣūret ü pākīze-sīret görmedim
Bir melekdür gūyiyā itmiş tevellüd ḥūrdan

zībende:

1. **zībende:**
Kaside 20
Mısra: **6**
Süslü.

Cihāna gelmemişdür böyle şāhenşāh-ı ṣāḥib-dil
ʿAceb zībende envāʿ-ı hünerle ẕātı ser-tā-ser

zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı:

1. **zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı:***-ı*
Kaside 22
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Boyunu kaldıran /yücelere uzanan güzel/taze serv (henüz genç yaşta olan Sultan IV. Murad).

Sipihr-i rifʿatüñ tābende-māh-ı ʿālem-efrūzı
Riyāż-ı devletüñ zībende-serv-i ḳāmet-efrāzı

zīb-i dükānıdur:

1. **zīb-i dükānıdur:***-ı,-dur*
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Dükkânın süsü.

Olalı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati
Cevher-i ṭabʿumuñ zīb-i dükānıdur sözüm

zīb-i dükānumdur:

1. **zīb-i dükānumdur:***-u, -m, -dur*
Kaside 12
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dükkânın süsü.

Meclis-i iḳbāline geldim güher-pāş olmaġa
Cevherīyim bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

zīb-i erkān:

1. **zīb-i erkān:**
Kaside 56
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Büyüklerin, devletin ileri gelenlerinin süsü.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Ṣāḥib-i luṭf-ı firāvān mālik-i reʾy-i rezīn

zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb olur:

1. **zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb olur:***-u, -r*
Kaside 55
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Levh-i mahfuzun gerdanının ve kulağının süsü olmak.

Sensin ol deryā-yı bī-pāyān-ı dāniş kim olur
Dürr-i lafẓuñ zīb-i gūş u gerden-i ümmü'l-kitāb

zīb-i reh-i kehkeşān virür:

1. **zīb-i reh-i kehkeşān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Samanyolu gibi süslemek.

Ol deñlü dāmenin pür ider zerle her gedā
Kim yollarına zīb-i reh-i kehkeşān virür

zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḫūrīdür:

1. **zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Cennet kızlarının ok atan kirpiklerinin süsü.

Gülistān-ı cinān-ı ṭabʿ ṣafā-baḫş-ı laṭīfümdür
Ki zīb-i tīr-keş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas u ḫᵛārı

zih-gīr (ol):

1. **zih-gīr (ol):**
Kaside 39
Mısra: **62**
Sağ elin başparmağına takılan atış yüzüğü olmak.

İremez gerdine sürʿatde ḫadeng-i Rüstem
Çarḫ destinde kemān olsa hilāli zih-gīr

zihī:

1. **zihī:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī ʿāṭıfet-i Rabbānī
Ki şeh-i ʿāleme olmış ezelī erzānī

2. **zihī:**
Kaside 11
Mısra: **21**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llāh zihī Sulṭān-ı ʿālī-şān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı hümāyūnunda Keyvānı

3. **zihī:**
Kaside 13
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḥalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

4. **zihī:**
Kaside 17
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-sīmā
Ki ḳomış nāmını sulṭān-ı cihān Bād-ı Ṣabā

5. **zihī:**
Kaside 18
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llāh zihī raḫş-ı hümāyūn-ı hümā-sāye
Ki taṣvīr-i dil-ārāsı yeter eglence dünyāya

6. **zihī:**
Kaside 18
Mısra: **39**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī gül-gūn-ı ferḫunde-şemāʾil esb-i ferruḫ-pey
Ki lāyıḳdur rikāb-ı şeh-süvār-ı ʿālem-ārāya

7. **zihī:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī raḫş-ı muraṣṣaʿ raḫt u zerrīn-naʿl u sīmīn-teng
Ki ḳıymetde deger saṭl-ı ṣıṭablı tāc-ı Dārāya

8. **zihī:**
Kaside 19
Mısra: **25**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ʿālī-neseb şeh-zādegān-ı ʿālem-ārā kim
Peder şāhenşeh-i ʿālem-penāh-ı dād-güsterdür

9. **zihī:**
Kaside 20
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī şāyeste vü bāyiste ḫāḳān-ı hümāyūn-fer
Ki hem ārāyiş-i evreng ü hem pīrāye-i efser

10. **zihī:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ʿalāmet-i iḳbāl ü baḫt-ı rūz-efzūn
Ki eyledi mütehayyir ʿuḳūl u evhāmı

11. **zihī:**
Kaside 22
Mısra: **17**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llāh zihī kişver-güşā-yı maşrıḳ u maġrib
Ki yoḳ devletle İskender gibi ālemde enbāzı

12. **zihī:**
Kaside 22
Mısra: **19**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llāh zihī şāhenşeh-i dīn-perver-i ʿādil
Ki olmış aña rūzī devlet-i dāreynüñ iḥrāzı

13. **zihī:**
Kaside 27
Mısra: **17**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳıbet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i heycāyı

14. **zihī:**
Kaside 29
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem ü şād

15. **zihī:**
Kaside 29
Mısra: **3**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
Ki oldı maẓhar-ı ās̱ārı bende vü āzād

16. **zihī:**
Kaside 29
Mısra: **5**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʿād

17. **zihī:**
Kaside 34
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī kāşāne-i şāhāne ʿişretgāh-ı düstūrī
Ki olmış ferş-i zer-keşle müzeyyen şāh-ı düstūrı

18. **zihī:**
Kaside 34
Mısra: **3**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī firdevs-i s̱ānī kim olur s̱ālis̱ añıldukça
Zemīnüñ Kaʿbe-i ʿulyāsı çarḫuñ Beyt-i maʿmūrı

19. **zihī:**
Kaside 34
Mısra: **5**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ʿālī-binā kim reşk-i bünyādı götürmişdür
Nice biñ yıl muḳaddem yeryüzinden beyt-i meẕkūrı

20. **zihī:**
Kaside 37
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ʿālem teng

21. **zihī:**
Kaside 38
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī iḳbāl-i baḫt-ı kāmrān u ṭāliʿ-i ḫurrem
Ki oldı muġtenem esbāb-ı ẕevḳ u şevḳ ile ʿālem

22. **zihī:**
Kaside 38
Mısra: **27**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'llah zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı ceng-āver
Ki lāyıḳdur denilse hem Niẓāmü'lmülk hem Rüstem

23. **zihī:**
Kaside 39
Mısra: **5**
Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa'llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

24. **zihī:**
Kaside 39
Mısra: **6**
Ne güzel, ne hoş.

Bāreka'llāh zihī devlet-i fetḥ ü nuṣret
Levḥaşa'llāh zihī ʿāṭıfet-i ḥayy-ı ḳadīr

25. **zihī:**
Kaside 41
Mısra: **72**
Ne güzel, ne hoş.

Şimdi odur iḥyā iden erbāb-ı kemāli
Aḥsente zihī himmet-i vālā-yı zamāne

26. **zihī:**
Kaside 43
Mısra: **11**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'l-lāh zihī devr-i dil-ārā-yı murād-āver
N'olaydı çarḫ bu devre olaydı iʿtiyād üzre

27. **zihī:**
Kaside 43

Mısra: **55**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ṣāḥib-serīr-i maʿdelet kim bīm-i ḳahrıyla
Ne cānı var ki devrüñde ola fitne fesād üzre

28. **zihī:**
Kaside 45
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī semend-i mülāyim ki ḥüsn-i reftārı
Unutdurur dil-i ʿuşşāḳa cilve-i yārı

29. **zihī:**
Kaside 46
Mısra: **48**
Ne güzel, ne hoş.

Ḫarc ider vārını deryā gibi deprenmez hīç
Bāreka'llāh zihī āṣaf-ı ṣāḥib-i temkīn

30. **zihī:**
Kaside 47
Mısra: **17**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ceng-āver-i meydān-ı ḫūn-āğışte-i nuṣret
Ki hengām-ı veġāda ṣaf-der-i bī-bāk ü pervādur

31. **zihī:**
Kaside 47
Mısra: **19**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī ārāyiş-i eyvān-ı dīvān-ḫāne-i devlet
Ki cārūb-ı der-i ʿālem-penāhı bāl-i ʿAnḳādur

32. **zihī:**
Kaside 48
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Teʿāla'l-lāh zihī ḥırz-ı mükerrem
Maḥabbet-nāme-i düstūr-ı ekrem

33. **zihī:**
Kaside 48
Mısra: **31**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī mektūb-ı ferḫunde-edā kim
Dili şād eyler oḳunmazdan aḳdem

34. **zihī:**
Kaside 49
Mısra: **47**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī Dārā-yı dārü'l-mülk-i ḥüsn-i ḫulḳ u sīret kim
Olur erbāb-ı dil biñ cān ile meftūn-ı eṭvārı

35. **zihī:**
Kaside 49
Mısra: **49**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī cevher-şinās-ı çārsū-yı nüktedānī kim
Bilür ḳīraṭ ile ḳadr-i dür-i mażmūn-ı eşʿārı

36. **zihī:**
Kaside 54
Mısra: **13**
Ne güzel, ne hoş.

Levḥaşa'l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

37. **zihī:**
Kaside 54
Mısra: **14**
Ne güzel, ne hoş.

Levḥaşa'l-lāh zihī cilve-i ḥüsn-i ṭāliʿ
Bāreka'llāh zihī kevkebe-i baḫt-ı saʿīd

38. **zihī:**
Kaside 58
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī sarāy-ı felek-āstān-ı Sidre-sütūn
Ki ṭarḥ u važʿını görse behişt olur meftūn

39. **zihī:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Aḥsentü zihī ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mübārek
El ḳudretü li'l-lāhi Teʿālā ve tebārek

40. **zihī:**
Nazm 1
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş.

Zihī taḫt-ı muʿallā bārgāh-ı ʿarş- pīrāye
Ki ṣalmış āftāb-ı heft-kişver üstine sāye

41. **zihī:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Ne güzel, ne iyi // acaba.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

42. **zihī:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Ne güzel, ne iyi // acaba.

Zemīn ser-sebz ü ebnā-yı zamān ḫoş-ḥāl ü ḫurrem-dil
Zihī teʾs̱īr-i nevrūzī zihī iḳbāl-i bihrūzī

43. **zihī:**
Kaside 43
Mısra: **53**
Ne güzel, ne iyi.

Zihī pāşā-yı mülk-ārā-yı rūşen-reʾy-i ʿālī-şān
Ki dāʾim reʾy ü tedbīriyle tevfīḳ ittiḥād üzre

zihn-i pākümde:

1. **ẕihn-i pākümde:***-ü, -m, -de*
Kaside 60
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **-**
Açık , temiz zihin.

Eyledüñ maḫlaṣ-ı Nefʿī ile ḳadrüm efzūn
Ẕihn-i pākümde görüp ḳuvvet-i iẕʿān-ı suḫan

zī-ḳıymet:

1. **ẕī-ḳıymet:**
Kaside 11
Mısra: **81**
Kıymetli, değerli.

Ne mümkin dürr-i nazmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

zikr:

1. **ẕikri:***-i*
Kaside 59
Mısra: **68**
Sözünü etme, dile getirme, anma.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

zikr idemez:

1. **ẕikr idemez:***-emez*
Kaside 36
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **-**
Söylemek, dile getirmek.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

zikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur:

1. **ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **-**
Meleklerin dillerinin zikir ve tesbihi.

Ḫāk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı aʿẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdur sözüm

zillet:

1. **ẕillet:**
Kaside 41
Mısra: **93**
Hakirlik, alçaklık.

Birdür baña şimden girü çün ẕillet ü ʿizzet
Ne bīm-i ġam-ı dehr ü ne pervā-yı zamāne

zillet idüp:

1. **ẕillet idüp:***-üp*
Kaside 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Küçülmek, hakir duruma düşme.

İltifātuñ baña dünyā ṭolısı niʿmet iken
Olamam ẕillet idüp ẕelle-i ber-ḫᵛān-ı felek

zimām-ı devleti:

1. **zimām-ı devleti:***-i*
Kaside 43
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **-**
Devlet idaresi, yönetim.

Zimām-ı devleti aldı elinden bir apordosın
Ki zerrāfe olur rācih o gāv-ı ḫar-nijād üzre

zimām-ı taṣarrufı:

1. **zimām-ı taṣarrufı:***-ı*
Kaside 32
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
İdare etme, yönetme dizgini // idareyi ele alma.

Elinden aldı zimām-ı taṣarrufı şimdi
Yed-i müʾeyyed-i baḫt-ı ḫudāyigān-ı kerīm

zimām-ı umūrı:

1. **zimām-ı umūrı:***-ı*
Kaside 29
Mısra: **33**

Kelime Tipi: -
İşlerin yönetimi, idaresi.

Vire zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i merḥametüñ kim ide bu fırḳayı şād

zincir-keş-i şīr-i jiyāndur:

1. **zincir-keş-i şīr-i jiyāndur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kükremiş aslanın zincirini çeken // kükremiş, öfkeli aslanı yularından tutup götüren.

Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincir-keş-i şīr-i jiyāndur

zindān:

1. **zindān:**
Gazel 27
Mısra: **6**
İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer // çok karanlık, sıkıntılı yer.

Göñli açılmaz elinde cām-ı gül-fām olmasa
Bādesüz bāġ-ı behişt olsa ṣanur zindān mest

2. **zindān:**
Gazel 46
Mısra: **12**
İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer.

Göz ḥabsine ṣaldı dili mestāne nigehle
Bir gūşede mey-ḫāne vü zindān ne belādur

zindān eyle:

1. **zindān eyle:**
Rübai 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yeri yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz bir duruma getirmek.

Dünyā hevesinden ḳoma göñlümde es̱er
İstersem eger cenneti zindān eyle

zindānī eyledi:

1. **zindānī eyledi:***-di*
Kaside 3
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Zindana kapatmak, mahkum etmek.

Düşse çāh-ı ẕeḳana ṭurra-ı ḫūbān yiridür
Eyledi fitneyi devrüñde felek zindānī

zindān-ı ḫᵛāba bıraḳdı:

1. **zindān-ı ḫᵛāba bıraḳdı:***-dı*
Kaside 49
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Uyku zindanına koymak // uyutmak, etkisiz hâle getirmek.

N'ola olsa zamān-ı devletinde ʿālem āsūde
Bıraḳdı fitneyi zindān-ı ḫᵛāba baḫt-ı bīdārı

zindān-ı suḫan:

1. **zindān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Söz zindanı.

Beñzemez ḫāṭır-ı feyyāżuma ḳalb-i cehele
Bir midür gülşen-i eşʿār ile zindān-ı suḫan

zinde:

1. **zinde:**
Gazel 58
Mısra: **3**
Canlı, diri.

Ḳalmazdı rūzgārda bir zinde ʿāşıḳı
Ger olmayaydı ġamzesi mest-i ḫarāb-ı nāz

2. **zindedür:***-dür*
Kaside 40
Mısra: **94**
Canlı, diri.

Ṣofi nefsini helāk eylemez tā o ḳadar
Zindedür āb-ı ḥayāt-ı suḫanümle ʿālem

zinde ider:

1. **zinde ider:***-er*
Kaside 34
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak, diriltmek.

Oḳunduḳca bu şiʿr-i dil-pez̠īrüm bezm-i ʿālemde
İder zinde revān-ı ʿUrfī-i merḥūm u maġfūrı

2. **zinde ider:***-er*
Kaside 45
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Canlandırmak, diriltmek.

Raḥīḳ-i meşrebi ḫurrem ṭutar dil-i Ḫıżrı
Nesīm-i ḫulḳı ider zinde rūḥ-ı ʿAṭṭārı

zinde ḳılan:

1. **zinde ḳılan:***-an*
   Kaside 3
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Canlı tutmak, unutulmamasını sağlamak.

Ḥaşre dek āb-ı ḥayāt-ı suḫan-ı Bāḳīdür
Añdurup zinde ḳılan nām-ı Süleymān Ḫānı

zinde olur:

1. **zinde olur:***-u, -r*
   Kaside 43
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Canlı, diri olmak // sıkıntısız bir şekilde yaşamak.

Olur zinde Mesīḥā gibi hem mürde ider iḥyā
Dem-i nutḳı eger ṭoḳunsa taṣvīr-i cemād üzre

zindegī-i cān-ı kerem:

1. **zindegī-i cān-ı kerem:**
   Kaside 51
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik, lütuf canının zindeliği, cömertliğe canlılık veren.

Gerd-i ḫāk-ı ḳademi rūşenī-i çeşm-i emel
Feyż-i iḥsān-ı kefi zindegī-i cān-ı kerem

zinhār:

1. **zinhār:**
   Gazel 34
   Mısra: **15**
   Sakın, asla.

Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dime zinhār o maḥbesden
Hemān mevḳūf-ı ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhīdür

2. **zinhār:**
   Gazel 65
   Mısra: **5**
   Sakın, asla.

Feyż bir demde irer ādeme zinhār o demi
Bul ne bu ʿāleme ne ʿālem-i ferdāya degiş

zīn-pūş itseler:

1. **zīn-pūş itseler:***-se, -ler*
   Kaside 27
   Mısra: **52**
   Kelime Tipi: -
   Eyer örtüsü yapmak.

Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā- ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş itseler bir miskī kemḫāyı

zīn-pūş-ı ser-ā-serdür:

1. **zīn-pūş-ı ser-ā-serdür:***-dür*
   Kaside 47
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Baştan başa eyer örtüsü.

Degül şām Eşheb-i cāhına zīn-pūş-ı ser-ā-serdür
Degül ṣubḥ Edhem-i baḫtına pāy-endāz-ı dībādur

zīn-pūş-ı ser-ā-serle:

1. **zīn-pūş-ı ser-ā-serle:***-le*
   Kaside 17
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Baştan başa altın işlemeli eyer örtüsü.

Nūrdan bāl açar uçmaġa melekdür ṣanasın
Olsa zīn-pūş-ı ser-ā-serle ne dem cilve-nümā

zīr ü bālāya:

1. **zīr ü bālāya:***-y, -a*
   Kaside 18
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Yer ve gök.

Beşer meftūn-ı eṭvārı melek ḥayrān-ı reftārı
N'ola düşse ḫırām itdükce ḥayret zīr ü bālāya

zīr ü bem idince:

1. **zīr ü bem idince:***-ince*
   Kaside 15
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Kalemin mızrap gibi aşağı yukarı hareket edip yazması // şiir söylemek.

Ḫāḳānīyim ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste- dem ḫāmem idince zīr ü bem

zīr ü zeber eyler:

1. **zīr ü zeber eyler:***-r*
   Kaside 10
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Altüst etmek, düzenini bozmak.

İķbāline vā-beste felek tā o ķadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

zīr ü zeber olsa:

1. **zīr ü zeber olsa:**-*sa*
   Kaside 50
   Mısra: **83**
   Kelime Tipi: -
   Alt üst olmak.

Ki felekler yıķılup olsa cihān zīr ü zeber
Olur erkān-ı bināsında anuñ yine devām

zīrā:

1. **zīrā:**
   Gazel 127
   Mısra: **13**
   Çünkü, onun için ki.

Açdı ḫurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādişāh-ı Cem-cenāb-ı Edrine

2. **zīrā:**
   Kaside 15
   Mısra: **52**
   Çünkü, onun için ki.

Dünyā vü mā-fīhā nedür cennet olursa yā nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naķd u selem

3. **zīrā:**
   Tesdis 1
   Mısra: **22**
   Çünkü, onun için ki.

Degül eṭvāruña ammā muvāfıķ itdügin daʿvā
Ķo yā bu lāfı iḥsān eyle işte ben ķuluñ zīrā

4. **zīrā:**
   Gazel 19
   Mısra: **14**
   Çünkü.

Nefʿī gibi küstāḫ ol eger ʿāşıķ olursañ
Zīrā iremez vuṣlata maḥcūb-ı maḥabbet

5. **zīrā:**
   Gazel 60
   Mısra: **10**
   Çünkü.

Bir dāma ṭutulmaz dilimüz ṭurradan özge
Zīrā ķafes-i ʿaşķdan āzāde Hümāyız

6. **zīrā:**
   Gazel 74
   Mısra: **6**
   Çünkü.

Nezāketle ṭoķun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaķın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

7. **zīrā:**
   Gazel 108
   Mısra: **6**
   Çünkü.

Ġamzeñden emīn olmaķ mümkin mi dil-i ʿāşıķ
Ġamze diyemem zīrā şemşīr-i ķażādur bu

8. **zīrā:**
   Gazel 108
   Mısra: **12**
   Çünkü.

Bu naẓm-ı dil-āvīze daḫl eyleyemez ḥāsid
Eşʿār degül zīrā ilhām-ı Ḫudādur bu

9. **zīrā:**
   Gazel 130
   Mısra: **4**
   Çünkü.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taķvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

10. **zīrā:**
    Kaside 8
    Mısra: **12**
    Çünkü.

Böyle ṣāḥib-ḥüsn olan itmez ṣafā āyīneden
ʿAķsini gördükce zīrā kendüyi ḥayrān bulur

11. **zīrā:**
    Kaside 9
    Mısra: **5**
    Çünkü.

Zīrā ne demekdür bu ki rindān ile vāʾīẓ
Bir yerde ṭurup cām-ı hilāle nigerāndur

12. **zīrā:**
    Kaside 9
    Mısra: **99**
    Çünkü.

Devrān ne bilür ķadr-i dür-i nażmumı zīrā
Ol devr ideli münkir-i erbāb-ı beyāndur

13. **zīrā:**
    Kaside 9
    Mısra: **144**
    Çünkü.

Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

14. **zīrā:**
Kaside 10
Mısra: **19**
Çünkü.

Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler
Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā

15. **zīrā:**
Kaside 10
Mısra: **96**
Çünkü.

Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk ü ḥased muʿteber eyler

16. **zīrā:**
Kaside 11
Mısra: **16**
Çünkü.

Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

17. **zīrā:**
Kaside 11
Mısra: **55**
Çünkü.

ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī bü'l-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

18. **zīrā:**
Kaside 12
Mısra: **68**
Çünkü.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

19. **zīrā:**
Kaside 13
Mısra: **77**
Çünkü.

Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

20. **zīrā:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Çünkü.

Şükri tekrār eylemek vācib degül mi dem-be-dem
Görmedim zīrā bu gūne inḳılāb-ı rūzgār

21. **zīrā:**
Kaside 17
Mısra: **34**
Çünkü.

Seyr iden cilvesini şuʿle-i cevvāle ṣanur
Devr ider ʿālemi sürʿatle o deñlü zīrā

22. **zīrā:**
Kaside 20
Mısra: **79**
Çünkü.

Saña ḫaṣm ittiḫāẕ itmek düşer mi ol ḫarı zīrā
İderseñ kendini ādem ṣanur bir cāhil-i ebter

23. **zīrā:**
Kaside 22
Mısra: **49**
Çünkü.

Beni dūr itdi zīrā dergeh-i devlet-penāhuñdan
Nice hicv itmeyim bir öyle ġaddār u çep-endāzı

24. **zīrā:**
Kaside 22
Mısra: **77**
Çünkü.

Duʿāyile sözi ḫatm idelüm zīrā ḥaḳīḳatde
Sözüñ gevher olursa yegdür ıṭnābından īcāzı

25. **zīrā:**
Kaside 33
Mısra: **33**
Çünkü.

Dil baġlamazız biz girih-i zülfine zīrā
Āzādelere ḳayd-ı taʿalluḳ ne belādur

26. **zīrā:**
Kaside 36
Mısra: **14**
Çünkü.

Bu fetḥ ü nuṣret içün müjdeler saña benden
Bu oldı ṭabʿuma zīrā vücūh ile mülhem

27. **zīrā:**
Kaside 36
Mısra: **47**
Çünkü.

Ḥadīs̱-i tīġını ẕikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-te-ser bürīde ḳalem

28. **zīrā:**
Kaside 39

Mısra: **25**
Çünkü.

Eşḳıyā luṭfuñı zīrā unudur bir demde
Ehl-i dil böyle ider medḥüñi ammā taḥrīr

29. **zīrā:**
Kaside 39
Mısra: **100**
Çünkü.

ʿArż-ı ḥāli ḳo duʿā demleridür ey Nefʿī
Az olur ḳıymeti zīrā sözüñ olunca kesīr

30. **zīrā:**
Kaside 41
Mısra: **75**
Çünkü.

Maʿẕūr ṭut evṣāfuñı bu mertebe zīrā
Lāl itdi beni şīve-i bī-cāy-ı zamāne

31. **zīrā:**
Kaside 47
Mısra: **68**
Çünkü.

Ġazel-perdāz olursa n'ola bī-tābāne bu demde
Gazel ṭarḥ itmede zīrā ġarīb üstād-ı ġarrādur

32. **zīrā:**
Kaside 59
Mısra: **25**
Çünkü.

Çoḳ mı bu ḳadar ḥüsn-i edā ṭabʿuma zīrā
Vaṣṣāf-ı ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

33. **zīrā:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **73**
Çünkü.

Pāydār ola devleti zīrā
Dili endīşe ḳıblegāhıdur

34. **zīrā:**
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Çünkü.

Maḫṣūṣdur ancaḳ bu hüner Ḫān Murāda
Zīrā ne selāṭīnde var ne ḫulefāda

35. **zīrā:**
Gazel 85
Mısra: **16**
Çünkü.

Mümtāz-ı ʿālem olmamaġa çāre var mıdur
Zīrā s̱enā-yı şāh-ı ser-efrāzdur sözüm

36. **zīrā:**
Kaside 22
Mısra: **72**
Çünkü.

Ne deñlü āfet olursa geçilmez ġamzeden yine
Odur vār ise zīrā ʿāşıḳuñ bir maḥrem-i rāzı

37. **zīrā:**
Kaside 40
Mısra: **83**
Çünkü.

Keşf olur küşe-i çeşmiyle baḳınca zīrā
Ṭabʿuma levḥ-i maʿānīdeki rāz-ı mübhem

38. **zīrā:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Çünkü, şundan dolayı ki.

Kim söyleşür ol çeşm-i füsūn-sāz ile zīrā
Her bir müje bir nādire-perdāz-ı maḥabbet

39. **zīrā:**
Kaside 5
Mısra: **83**
Çünkü, şundan dolayı ki.

Ne deñlü daʿvi-i naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

40. **zīrā:**
Kaside 43
Mısra: **89**
Aslında.

Metaʿ-ı naẓmumuñ sen olmasañ zīrā ḫarīdārı
Ḳalurdı ḥaşre dek bāzār-ı endīşem kesād üzre

41. **zīrā:**
Kaside 47
Mısra: **21**
Çünkü.

Veliy-yi niʿmet-i ʿālem desem ḥaḳdur sözüm zīrā
Simāṭ-ı cūdı dünyāya çekilmiş ḫᵛān-ı yaġmādur

<u>**zīrā ki:**</u>

1. **zīrā ki:**
Kaside 9
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Zīrā ki kimi sāʿiḳa der kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżı kimi der berḳ-i cihāndur

2. **zīrā ki:**
Kaside 59
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Taʿbīr idemem çekdügim ālāmı felekden
Zīrā ki anuñ ẕikri de bir gūne elemdür

3. **zīrā ki:**
Kaside 10
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin eks̱er
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

4. **zīrā ki:**
Kaside 33
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Taḥḳīḳ idemem n'eydügini ḫāmemüñ el-ḥaḳ
Zīrā ki o bir sāḥir-i iʿcāz-nümādur

5. **zīrā ki:**
Kaside 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Ḳuş yetişmez dir idüm olmasa Ṭayyār eger
İremez gerdine zīrā ki ne ṣarṣar ne ṣabā

<u>zīr-i ʿAnḳā-yı şükūhında:</u>

1. **zīr-i ʿAnḳā-yı şükūhında:***-ı, -n, -da*
Kaside 35
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Haşmet, büyüklük Anka'sının altı.

Zīr-i ʿAnḳā-yı şükūhında felek bir beyża
Kef-i mīzān-ı vaḳārında zemīn bir mis̱ḳāl

<u>zīr-i eyvānında:</u>

1. **zīr-i eyvānında:***-ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Köşkün altında.

Pīş-i dergāhında ber-pā ṣaf nişīnān-ı felek
Zīr-i eyvānında pervāz itmede kerrūbiyān

<u>zīr-i ḫāk olmaḳ:</u>

1. **zīr-i ḫāk olmaḳ:***-maḳ*
Kaside 62
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Toprak altında olmak // değeri bilinmemek.

Ṭabʿum gibi bir dürr-i pāk olmaḳ revā mı zīr-i ḫāk
Oldum bu ġamla ben helāk ammā gelür ġayra ʿaceb

<u>zīr-i külehüñde:</u>

1. **zīr-i külehüñde:***-üñ, -de*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Külahın altı (külahın altındaki saç).

Olmazdı dil ol kākül-i fettāna giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zīr-i külehüñde

<u>zīr-i pāyında:</u>

1. **zīr-i pāyında:***-ı, -n, -da*
Kaside 6
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Ayak altı.

Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ṣaḥrā mıdur

2. **zīr-i pāyında:***-ı, -n, -da*
Kaside 51
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Ayak altı.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

<u>zīr-i rān itse:</u>

1. **zīr-i rān itse:***-se*
Kaside 52
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Uyluğun altına almak // at için binmek.

ʿArṣa-i pehnā-yı maʿnāyı ḳılar pür-zelzele
Şeh-süvār-ı ṭabʿum itse raḫş-ı fikri zīr-i rān

<u>zīr-i rān-ı devletine çeke:</u>

1. **zīr-i rān-ı devletine çeke:**-*e*
Kaside 45
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Hâkimlik uyluğunun altına almak (at sürme durumu) // hükmü altına almak.

Semend-i baḫtı çeke zīr-i rān-ı devletine
Saʿādet ile süvār ola Ḳahramānvārī

zīr-i rānında:

1. **zīr-i rānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 6
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Āsmān mı āftāb ile şitāb itmekde yā
Zīr-i rānında semend-i çüst ü çāpük-pā mıdur

2. **zīr-i rānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 18
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu) // hükmü altında.

Ola dāʾim semend-i baḫt u devlet zīr-i rānında
Vire ṣıḥḥatle hem luṭf-ı Ḫudā ʿömr-i bilā-ġāye

3. **zīr-i rānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 37
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Kendi ḫūrşīd-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zīr-i rānında o rehvār u sebük-pūye kureng

4. **zīr-i rānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 39
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Uyluğun altı (ata binme, at sürme durumu).

Kendi Rüstem şanasın Aşḳarı ʿAnḳā-perdür
Zīr-i rānında o şarṣar-tek-i seyyāre- mesīr

zīr-ı ṭāḳında:

1. **zīr-ı ṭāḳında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 52
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kapı veya pencere üstündeki kubbenin altı.

Zīr-ı ṭāḳında fürūzān şemʿ-i kāfūrī degül
Oldı zer-peykān ile sehm-i saʿādet der-kemān

zīr-i zemīnde:

1. **zīr-i zemīnde:**-*de*
Kaside 50
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yerin altı // mezar.

Düşse ger ḫāke nem-i ebr-i bahār-ı luṭfı
Kesb-i rūḥ eyler idi zīr-i zemīnde ecsām

zīr-i zīn idince:

1. **zīr-i zīn idince:**-*ince*
Kaside 56
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Eyerin altına almak, atı eyerlemek.

ʿĀlem-i maʿnāyı eyler pür-teẕelẕül cünbişi
Rāʾiż-i ṭabʿum idince raḫş-ı fikri zīr-i zīn

zīver bula:

1. **zīver bula:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Ola tā memleket muḥtāc-ı ṣāḥib-efser ü evreng
Bula tā salṭanat āyīn-i ʿadl ü dād ile zīver

zīver ola:

1. **zīver ola:**-*a*
Kaside 57
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Süs olmak.

Gevher-i ẕātuñ ola efser-i çarḫa zīver
Müddet-i ʿömrüñ ola dāmen-i eyyāma ṭırāz

zīver-i ʿālem:

1. **zīver-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Cihanın süsü.

Pīrāye-dih-i salṭanat ārāyiş-i devlet
Sermāye-i iḥsān u kerem zīver-i ʿālem

zīver-i dīvān:

1. **zīver-i dīvān:**
Kaside 56
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yüce meclisin süsü.

Zīb-i erkān zīver-i dīvān vezīr-i şeh-nişān
Ṣāḥib-i luṭf-ı firāvān mālik-i reʾy-i rezīn

zīver-i dīvān iderim:

1. **zīver-i dīvān iderim:***-er, -im*
Gazel 102
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Divana (şiir mecmuasına) süs etmek.

Nefʿī gibi yārāne dimem daḫi naẓīre
Yā bu ġazeli zīver-i dīvān iderim ben

zīver-i dükkān-ı suḫan:

1. **zīver-i dükkān-ı suḫan:**
Kaside 60
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Şiir dükkânının süsü.

Benim ol zerger-i kāmil ki bugün fennimde
Sözlerüm gevheridür zīver-i dükkān-ı suḫan

zīver-i eyvān ola:

1. **zīver-i eyvān ola:***-a*
Kaside 52
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Köşkün, kasrın süsü olmak.

Nitekim ola esās-ı ḳaṣr-ı gerdūn pāydār
Zīver-i eyvān ola aña nücūm u kehkeşān

zīver-i eyvān-ı felek:

1. **zīver-i eyvān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün süsü.

Dāver-i devr-i zamān pādişeh-i ʿālī-şān
Revnaḳ-ı mülk-i cihān zīver-i eyvān-ı felek

zīver-i gūş-ı niʿam-i rūzgār ederdim:

1. **zīver-i gūş-ı niʿam-i rūzgār ederdim:***-er, -di, -m*
Kaside 42
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zamanın nimetlerinin kulağına küpe yapmak.

Yoḳsa ederdim güher-i vaṣfuñı
Zīver-i gūş-ı niʿam-i rūzgār

zīver-i külāhıdur:

1. **zīver-i külāhıdur:***-ı, -dur*
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Külahın süsü.

Gevher-i naẓm-ı ʿālem-efrūzum
Şehlerüñ zīver-i külāhıdur

zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa:

1. **zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa:***-maġ, -a*
Kaside 55
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kabul kulağının süsü olmak.

İstedim ol şevḳ ile ġavvāṣ-ı baḥr-i fikr olup
Zīver-i semʿ-i ḳabūl olmaġa lāyıḳ dürr-i nāb

zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm:

1. **zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm:**
Kaside 26
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Saltanat tacının süsü // hükümdarlığı, saltanatı süsleyen.

Revnaḳ-ı silsile-i ʿOs̱mānī
Zīver-i tāc-ı serīr ü dīhīm

zīver-i tīġ u sinānıdur:

1. **zīver-i tīġ u sinānıdur:***-ı, -dur*
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve mızrağın süsü (şairlerin kaleminin süsü bağlamında).

Bī-ʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ u sinānıdur sözüm

zīver-i zerrīn-güle:

1. **zīver-i zerrīn-güle:***-e*
Kaside 39
Mısra: **54**

Kelime Tipi: -
Altın gülün süsü // güneşin süsü.

Ḥıfẓı ger istese eyler ḳaṭarāt-ı ʿaraḳı
Dür gibi zīver-i zerrīn-güle şemʿ-i münīr

ẓiyā virse:

1. **ẓiyā virse:***-se*
Kaside 28
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Işık vermek, aydınlatmak.

Ger ẕerre deñlü nūrı ẓiyā virse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

ẓiyā virürdi:

1. **ẓiyā virürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 17
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Işık vermek, aydınlatmak.

Behre-yāb olsa cihān pertev-i reʾyinden eger
Zerre ḫūrşīd ḳadar ʿāleme virürdi ẓiyā

ziyād eyleye:

1. **ziyād eyleye:***-y, -e*
Kıt'a-ı Kebir 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Artırmak // daim etmek.

Niyyeti dāʾim es̱er-i ḫayradır
Eyleye Ḥaḳ devlet ü ʿömrüñ ziyād

ziyāde:

1. **ziyāde:**
Gazel 48
Mısra: **12**
Fazla, çok.

Cebr-i noḳṣāna baḳma ey Nefʿī
Eksük alduñsa ger ziyāde getür

2. **ziyāde:**
Gazel 112
Mısra: **7**
Fazla, çok.

Ḥüsni kemālinde gülüñ derdi ziyāde bülbülüñ
Añmazsın ammā sünbülüñ ḥāl-i perīşānın yine

3. **ziyāde:**
Kaside 29
Mısra: **124**
Fazla, çok.

Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın idenler yād

ziyāde (ol):

1. **ziyāde (ol):**
Kaside 58
Mısra: **108**
Artmak, çoğalmak.

Ola saʿādet ile ol sarāy-ı zībāda
Dili güşāde ṣafāsı ziyāde ʿömri füzūn

ziyāde olur:

1. **ziyāde olur:***-u, -r*
Kaside 23
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Çok, fazla olmak.

Olur yine ḳıymetde ziyāde bu ḳaṣīdem
Bir rişteye cemʿ olsa dür ü gevher-i ʿālem

ziyān olur:

1. **ziyān olur:***-u, -r*
Kaside 28
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zararı, kaybı olmak, zarar gelmek.

Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

ziyān virür:

1. **ziyān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zarar vermek, kötü tesir edip birinin veya bir şeyin kayba uğramasına sebep olmak.

Bu iḳtidār-ı ṭabʿ ile ammā ne fāʾide
Sermāye-i taṣavvuruma ġam ziyān virür

2. **ziyān virür:***-ü, -r*
Kaside 4
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Zarar vermek, kötü tesir edip birinin veya bir şeyin kayba uğramasına sebep olmak.

Gāhī ufuḳda ẓāhir olan māh-ı nev degül
Teʾs̱īr-i şevk-i medḥi sipihre ziyān virür

ẓiyā-pāş olsa:

1. **ẓiyā-pāş olsa:***-sa*
Kaside 34

Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Işık saçmak.

O zerrīn-şemse-i tābān ki reşk-i mihr-i raḫşāndur
Żiyā-pāş olsa ger kevn ü mekāna ẕerrece nūrı

żiyā-yı neyyir-i raḫşān:

1. **żiyā-yı neyyir-i raḫşān:**
Kaside 8
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin ışığı.

Enverī-i rūzgārum kim şebistān-ı suḫan
Şemʿ-i fikrümle żiyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

ziynet:

1. **ziynet:**
Kaside 47
Mısra: **123**
Süs, bezek.

Bulaydı ger bunuñla zīb ü ziynet gerden-i zühre
Felekde ẓann iderdi seyr eden ʿıḳd-ı süreyyādur

ziynet buldı:

1. **ziynet buldı:***-dı*
Kaside 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Süslenmek, güzelleşmek.

Buldı ziynet ruḫ-ı dil-ber gibi rūy-ı eyyām
Oldı rūşen dil-i ḫūrşīd gibi çeşm-i ümmīd

ziynet virürdi:

1. **ziynet virürdi:***-ü, -r, -di*
Kaside 48
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Süslemek, güzelleştirmek.

Dür-i yektā gibi ziynet virürdi
Külāh-ı kelle-i ḫūrşīde şeb-nem

ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan eyleye:

1. **ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan eyleye:***-y, -e*
Kaside 60
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Şiir köşkünün kapısının üzerindeki süs yapmak.

Kilk-i üstād-ı ḳader eyleye bu maṭlaʿumı
Ḥall ile ziynet-i ser-levḥa-i eyvān-ı suḫan

ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOsmān bulur:

1. **ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur:***-u, -r*
Kaside 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hz. Osman'ın Kuran'ının satırlarının yazılışındaki güzelliği kazanmak.

Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOs̱mān bulur

ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār itmiş:

1. **ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār itmiş:***-miş*
Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Devrin dokuz kubbesinin çardak ve eyvanının süsü etmek.

Ol ki itmiş naḳş-ı elḳābını ressām-ı ḳader
Ziynet-i ṭāḳ u revāḳ-ı nüh-ḳıbāb-ı rūzgār

ziynet-yāb:

1. **ziynet-yāb:**
Kaside 31
Mısra: **102**
Süs bulmak // güzellik, letafet kazanmak.

Baḥr-ı ṭabʿum nem-i ebr-i keremüñle pür-dürr
Silk-i naẓmum güher-i medḥüñ ile ziynet-yāb

ziynet-yāb olur:

1. **ziynet-yāb olur:***-u, -r*
Kaside 8
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ziynet bulmak, süslenmek.

Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat-pīrāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

zuḥāl:

1. **zuḥāl:**
Kaside 30
Mısra: **48**
Satürn gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Zuḥāl serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

2. **zuḥal:**
Kaside 53
Mısra: **28**
Satürn gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Bilemem ben de sitāremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña teʾs̱īrde mirrīḫ u zuḥal

__ẓuhūr:__

1. **ẓuhūra:**-*a*
   Kaside 8
   Mısra: **1**
   Meydana çıkma, görünme.

Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

__ẓuhūr ider:__

1. **ẓuhūr ider:**-*er*
   Kaside 28
   Mısra: **123**
   Kelime Tipi: -
   Meydana çıkmak, görünmek // oluşmak, meydana gelmek.

Her gevher-i nefīs ki andan ẓuhūr ider
Ārayīş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

__ẓuhūr itdi:__

1. **zuhūr itdi:**-*di*
   Kaside 60
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Ortaya çıkmak, belirmek.

Kāmkārā sen o ser-ḫayl-i maʿārifsin kim
Naẓm-ı pāküñle zuhūr itdi senüñ şān-ı suḫan

__ẓuhūr itmeye:__

1. **ẓuhūr itmeye:**-*me, -y, -e*
   Kaside 41
   Mısra: **122**
   Kelime Tipi: -
   Ortaya çıkmak, belirmek.

Pür-emn ola devrinde cihān tā o ḳadar kim
Bir yerde ẓuhūr itmeye ġavġā-yı zamāne

__ẓulm:__

1. **ẓulme:**-*e*
   Gazel 70
   Mısra: **8**
   Eziyet, cevir, cefa.

Ṭutalum rūz-ı şumār olsa kim eyler daʿvā
İtdügin ẓulme senüñ ḥadd ü ḥisāb olmayıcaḳ

2. **ẓulmün:**-*ü, -n*
   Gazel 139
   Mısra: **7**
   Eziyet, cevir, cefa.

Görüp çarḫuñ bu ẓulmün derd ile def sīne dögmez mi
Ḳadeḥ ḳan aġlamaz mı çeng ü ney feryāde gelmez mi

3. **ẓulm:**
   Kaside 42
   Mısra: **9**
   Eziyet, cevir, cefa.

Ehl-i dile ẓulm u sitem gibi yoḳ
Hīç bir emr-i ehem-i rūzgār

4. **ẓulme:**-*e*
   Kaside 55
   Mısra: **51**
   Eziyet, cevir, cefa.

Fitne bir kişverde devrüñde uzatmaz ẓulme el
Mülk-i ḥüsn içre meger kim ṭurra-i pür-pīç ü tāb

5. **ẓulmune:**-*ü, -n, -e*
   Kaside 4
   Mısra: **29**
   Haksızlık, acımasız davranma, eziyet.

Her ẓulmune taḥammül ider āşikāre dil
Ammā bu cevri cāna ʿaẕāb-ı nihān virür

__ẓulmet-ābād-ı devātında:__

1. **ẓulmet-ābād-ı devātında:**-*ı, -n, -da*
   Kaside 60
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Divitin karanlığı.

Ẓulmet-ābād-ı devātında nihāndur k’olmuş
Ḫāmesi lūle-i ser-çeşme-i ḥayvān-ı suḫan

__ẓulmet-i baḥr:__

1. **ẓulmet-i baḥr:**
   Müfret 16
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Denizin karanlığı, denizin kararması.

Ẓulmet-i baḥr ile şebden seçemezler rūzı
Böyle eyyām-ı ġamuñ böyle olur nev-rūzı

__ẓulmet-i şām:__

1. **ẓulmet-i şām:**
   Kaside 50
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Akşam karanlığı.

Ḥiddet-i bāriḳa-i pertev-i pür-nūrından
Düşe tā çāh-ı ʿamīḳ-ı ʿademe ẓulmet-i şām

__zuʿm:__

1. **zuʿmı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **99**
Zan, batıl zan, boş inanç.

Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

zuʿmumca:

1. **zuʿmumca:**
Kaside 40
Mısra: **73**
Zannıma göre.

Ne ḳadar daʿvi-i naẓm eyler isem zuʿmumca
Olurın ẕātuñı taʿrīfe gelince mülzem

zuʿmunca:

1. **zuʿmunca:**
Kaside 9
Mısra: **104**
Zannına göre.

Çoḳ gerçi dilīrāne suḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i fulāndur

2. **zuʿmunca:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Zannına göre.

Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

3. **zuʿmunca:**
Kaside 28
Mısra: **132**
Zannına göre.

Ḥāsid benimle daʿvī-i naẓm eylese n'ola
Zuʿmunca ḫar suḫanver-i ʿĪsā-beyān olur

4. **zuʿmunca:**
Kaside 47
Mısra: **126**
Zannına göre.

Bana āmī diyen bāṭıl ne herze yer köpek cāhil
Edebde ol daḫi zuʿmunca ṣāḥib-ṭabʿ u mollādur

zūr u ibrām eylemezin:

1. **zūr u ibrām eylemezin:**-*mez, -in*
Kaside 50
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **-**
Zorlamak.

Minnet Allāha ki vermiş o ḳadar istiʿdād
Naẓm içün eylemezin ṭabʿuma zūr u ibrām

zūr-ı bāzū:

1. **zūr-ı bāzū:**
Kaside 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Pazı gücü, kol kuvveti.

Fetḥ-i Ḫayber olalı eylememişdür kimse
Zūr-ı bāzū ile bir böyle ḥiṣārı tesḫīr

zūr-ı bāzūda:

1. **zūr-ı bāzūda:**-*da*
Kaside 39
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Pazı gücü, kol kuvveti.

Zūr-ı bāzūda Nerīmān-ı zamān olsa yine
Pes pāyına düşer sāye gibi atduġı tīr

2. **zūr-ı bāzūda:**-*da*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Pazı gücü, kol kuvveti.

Rüstemāne kemāne ṣunsa elin
Zūr-ı bāzūda gösterür iʿcāz

zūr-ı dest ü bāzūsın:

1. **zūr-ı dest ü bāzūsın:**-*sı, -n*
Kıt'a-ı Kebir 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Kolun ve elin kuvveti.

Gördi çün zūr-ı dest ü bāzūsın
Oḳ atarken o şāh-ı bende-nevāz

zūr-ı endīşe:

1. **zūr-ı endīşe:**
Kaside 50
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **-**
Düşüncenin gücü.

Zūr-ı endīşe vü āẟār-ı ḫayālümdür iden
N'eydügin nükte-şināsān-ı zamāne iʿlām

zūr-ı pençe-i hūrşīd-i nūr-efşān:

1. **zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān:**
Kaside 8
Mısra: **56**

Kelime Tipi: -
Işık saçan güneşin pençesinin kuvveti (güneşin, ışınlarıyla birlikte el ayası ve parmakların (pençe) görünümünde olması dolayısıyla).

Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı reʾyi ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

zübde-i şāhān-ı ʿālem:

1. **zübde-i şāhān-ı ʿālem:**
Kaside 16
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahlarının en seçkini.

Ḳahramān-ı Cem-ḥaşem ṣāḥib-ḳırān-ı muḥteşem
Zübde-i şāhān-ı ʿālem intiḫāb-ı rūzgār

zühd:

1. **zühd:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme // kaba sofuluk.

Bir bölük bāde-keşiz bāde-furūşuñ ḳulıyuz
Ne alur var ne ṣatar zühd ü riyāyı bu gice

2. **zühdi:**-*i*
Gazel 121
Mısra: **5**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme // kaba sofuluk.

Zühdi ḳo gel beri yek-reng olalum rindāne
Ber-ṭaraf eyleyelüm ḫavf u recāyı bu gice

3. **zühd:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme // kaba sofuluk.

Nice ülfet ṭutarsın zühd ile bilmem sen ey Nefʿī
İçüp mest olduġın hīç ḫāṭır-ı nā-şāde gelmez mi

4. **zühd:**
Gazel 130
Mısra: **4**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

Zāhid-i ṣad-sāle mest olsa yine maʿẕūrdur
Zühd ü taḳvāya gelür zīrā ḥalel nev-rūzda

5. **zühd:**
Kaside 21
Mısra: **94**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

Ḥasūda kāfir-i muṭlaḳ denür ḥaḳīḳatde
Olursa zühd ile ger Bāyezīd-i Bistāmī

6. **zühd:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **19**
Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

Zühd ü rindī yanumda yeksāndur
Bu ḫuṣūṣuñ Ḫudā güvāhıdur

zühd-i Ṭayfūrī:

1. **zühd-i Ṭayfūrī:**
Kaside 34
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Tayfuri züht // Bayezid-i Bestamî zühtü.

Nihād-ı āb u ḫākinde sirişte ʿadl-i Fārūḳī
Kitāb-ı ʿaḳl u fiḳrinde nüvişte zühd-i Ṭayfūrī

zühhād:

1. **zühhāda:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **4**
Zahitler, kaba sofular.

Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāda taġallüb idecek dem bu zamāndur

2. **zühhād:**
Kaside 29
Mısra: **88**
Zahitler, kaba sofular.

Virürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʾīm
İderdi ḫidmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

3. **zühhāda:**-*a*
Kaside 33
Mısra: **15**
Zahitler, kaba sofular.

Zühhāda vebāl ise eger ʿaşḳ-ı mecāzī
Rindāne medār-ı sebeb-i naḳṣ-ı riyādur

zühre:

1. **zühre:**
Kaside 61
Mısra: **52**
Çobanyıldızı, Venüs (parlaklığı yönüyle ifade edilmiştir.).

Dürr-i mengūşuñla rūyuñ deñlü bulmaz nūr u tāb
Zühre ger olsa felekde gūşvār-ı ʿāftāb

2. **zühreye:**-*y, -e*
Kaside 57
Mısra: **54**
Çoban yıldızı, Venüs, Zühre (çalgıcı özelliği ile).

İrse nehyinden eger ʿālem-i bālāya ḫaber
Zühreye rişte-i tesbīḥ olur ebr- şiyem sāz

3. **zühre:**
Kaside 17
Mısra: **66**
Çobanyıldızı, Venüs (parlaklığı yönüyle ifade edilmiştir).

Olsa bu cilve bu nāz Aşḳar-ı Behrāmda ger
Zühre gökden iner olurdı dil-ārām aña

4. **zühre:**
Kaside 37
Mısra: **69**
Çoban yıldızı, Venüs (feleğin sazendesi olarak bilinir, bu yüzden edebî metinlerde şarkı, eğlence, çalgı, aşk ile birlikte anılır).

Ne cevāhir ki birin virsem olurdı zühre
Ḥaşre dek bezm-i ḫayālümde nevāzende-i çeng

5. **zühre:**
Kaside 30
Mısra: **76**
Çoban yıldızı, Venüs.

Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile ıḳtırāna keyvānı

6. **zühre:**
Kıt'a-ı Kebir 1
Mısra: **17**
Çoban yıldızı, Venüs.

Nāzenin bikr-i fikrimüñ zühre
Şūḫ-ı gīsū-berīde dāhıdur

7. **zühre:**
Kaside 42
Mısra: **68**
Çoban yıldızı, Venüs.

Aña naẓīr ola mı ālemde hīç
Zühre gibi müttehem-i rūzgār

zühre vü keyvān-ı felek:

1. **zühre vü keyvān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Feleğin Zühre ve Zühal yıldızı.

Nehyi ger ʿālem-i bālāda yürütse ḥükmin
Eylemezlerdi ḳırān zühre vü keyvān-ı felek

zühre-i fettān-ı felek:

1. **zühre-i fettān-ı felek:**
Kaside 24
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Feleğin cazibeli Zühre yıldızı (Yunan mitolojisinde aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit).

Bikr-i fikrüm o ḳadar şūḫ u dil-ārādur kim
Reşk ider ġamzesine zühre-i fettān-ı felek

zühre-i zehrā:

1. **zühre-i zehrā:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Parlak Zühre yıldızı.

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āftāb u zühre-i zehrā mıdur

zühre-i zehrāyı:

1. **zühre-i zehrāyı:**-*y, -ı*
Kaside 18
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Parlak Zühre yıldızı.

Eger kim Zühre-i zehrāyı da lāyıḳ görürlerse
Olurdı ḥāmile olmaḳ içün menkūḥa ʿĪsāya

zühre-i zehrā-yı çengī:

1. **zühre-i zehrā-yı çengī:**
Kaside 22
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Çenk çalan Zühre yıldızı (Venüs, Nahid, çoban yıldızı da denilen yıldız, feleğin sazendesi olarak bilinir. Yunan mitolojisine göre âşık ve müzik tanrıçası Afrodit veya Venüs budur.).

Döne tā kim felekde sāġar-ı zerrīni ḫūrşīdüñ
Ala hem zühre-i zehrā-yı çengī destine sāzı

zülāl-i çeşme-i dil:

1. **zülāl-i çeşme-i dil:**
Kaside 45
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gönül çeşmesinin saf suyu.

Żamīr-i cevher-i küll gibi ṣāf iẕʿānı
Zülāl-i çeşme-i dil gibi pāk güftārı

zülāl-i naẓmuma:

1. **zülāl-i naẓmuma:**-*u, -m, -a*
Kaside 32
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Şiirin tatlı suyu.

Nihāl-i ḫāmeme dil-beste Sidre vü Ṭūbā
Zülāl-i naẓmuma leb-teşne kevs̱er ü tesnīm

Züleyḫā:

1. **Züleyḫā:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Yusuf kıssasında geçen ve Yusuf'a âşık olup iftira atan Mısır azizinin karısı.

Revādur ger Ferīdūn ile Behrām olsa lālası
Sezādur ger Züleyḫā ile Belḳīs olsalar dāye

2. **Züleyḫā:**
Kaside 20
Mısra: **67**
Yusuf kıssasında geçen ve Yusuf'a âşık olup iftira atan Mısır azizinin karısı.

Züleyḫā tā ebed nevmīd olurdı ẕevḳ-ı vuṣlatdan
Bu istiġnā vü bu nāzı göreydi düşde Yūsuf ger

zülf:

1. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 74
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Nezāketle ṭoḳun zülfine ey bād-ı ṣabā yārüñ
Ṣaḳın dilden olur zīrā dil-i erbāb-ı ġam nāzik

2. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 103
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Çöz zülfini bārī bu bahāneyle dil-i zār
Geh gerdenüñe gāh girībānuña düşsün

3. **zülfüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Gazel 104
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ne ṭoḳunsun dil-i erbāb-ı ġama zülfüñde
Ne perīşānī-i cemʿiyyet-i yārān olsun

4. **zülfüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Gazel 104
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Eylesün bād-ı ṣabā zülfüñi ḳo ḫam-der-ḫam
Dil-i dīvāneyi bend eylemek āsān olsun

5. **zülfi:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **8**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Kendü ḥāline ḳosa ʿāşıḳı ol ġamze-i şūḫ
Zülfi eglence yeterdi dil-i āvāresine

6. **zülfi:**-*i*
Gazel 137
Mısra: **1**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Dil-rübādur zülfi ammā dil-nişīndür ġamzesi
Nāz iderse yaraşur pek nāzenīndür ġamzesi

7. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Kaside 8
Mısra: **9**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Şāne sūzān olmadan ḳorḳar ṭolaşmaz zülfine
N'eylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

8. **zülfi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **67**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ġamzeden kim ḫavf ider zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hem-dem-i rāz-ı nihānumdur benüm

9. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 28
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Allāh içün ey āh ṭolaş zülfine ṭurma
Ol silsile-i ʿaşḳı dırāz itmege bāʿis̱

10. **zülfi:**-*i*
Gazel 34
Mısra: **14**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Esīr oldı göñül çāh-ı zenaḫdānında ey Nefʿī
Degüldür zülfi anuñ dūd-ı pīç-ā-pīç-i āhıdur

11. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 96
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfine bend itmesün yā n'eylesün Mecnūn gibi
Żabṭa ḳādir olmayan ʿāşıḳ-ı dil-āvāresin

12. **zülfi:**-*i*
Gazel 99

Mısra: **6**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

N'ola taʿyīn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsni ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser-der-hevādur n’eylesün

13. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 99
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfine ḳalsa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taḥrīk iden bād-ı ṣabādur n’eylesün

14. **zülfi:**-*i*
Gazel 100
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfi de ḳaddine üftāde geçer sāye gibi
Çekmez anuñçün elin gūşe-i dāmānından

15. **zülfi:**-*i*
Gazel 119
Mısra: **11**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Ḫaṭ gelse ruḫ-ı yāre yeter kākül ü zülfi
Gül gitse n’ola sünbül ü reyḥān elimüzde

16. **zülf:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Beñzerdi nihāl-i ḳadüñe zülf ü ruḫuñla
Açılsa eger sünbül ü gül nārven üzre

17. **zülfin:**-*i, -n*
Gazel 3
Mısra: **1**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

İki zülfin ki biribirine bend itdi ṣabā
Dil-i Cibrīli giriftār-ı kemend itdi ṣabā

18. **zülfi:**-*i*
Gazel 62
Mısra: **11**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil-i Cibrīli şikār eylemek ister zülfi
N’ola eylerse Hümā gibi yuḳardan pervāz

19. **zülfin:**-*i, -n*
Gazel 18
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil elinde ṭutmaḳ ister zülfin ammā n’eylesün
Erişür mi hīç şah-bāz-ı Hümā-pervāza dest

20. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 135
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Ṣanma ki itdi zülfini taḥrīk rūzgār
Bāl açdı ṭūṭī-i ḫaṭı pervāza başladı

21. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 2
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Baġladı boynına zülfini ḥamāʾil yerine
Bu bahāneyle ʿaceb defʿ-i gezend itdi ṣabā

22. **zülfi:**-*i*
Gazel 43
Mısra: **2**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Nāz iderse ġamzesi ʿuşşāḳ-ı zāra nāz ider
Zülfi bir āşüftedür kim rūzgāra nāz ider

23. **zülfinüñ:**-*i, -nüñ*
Gazel 100
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfinüñ daḫi perīşānlıġı bīhūde degül
N’eylesün lerze ṭutar cünbiş-i müjgānından

24. **zülfi:**-*i*
Gazel 101
Mısra: **6**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Görsün ne çekermiş dil-i erbāb-ı maḥabbet
Başına belā eylemesün zülfi hevāsın

25. **zülfinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 102
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Āh ile ḳomam dilleri zülfinde ḥużūra
Cemʿiyyet-i aġyārı perīşān iderim ben

26. **zülfüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 107
Mısra: **5**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfüñ āşūb-ı dil ü ġamzelerüñ āfet-i cān
ʿĀleme ṭurfa belā özge temāşāsın sen

27. **zülfüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 108
Mısra: **9**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

Dil ḳapsa n'ola dāʾim şeh-bāz gibi zülfüñ
Şāhīni şikār eyler bir ṭurfa Hümādur bu

28. **zülfüñde:**-*ü, -ñ, -de*
Gazel 108
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Birbirine düşdi hep zülfüñde olan diller
Az fitne ḳıyāṣ itme taḥrīk-i ṣabādur bu

29. **zülfi:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **7**
Saç, sevgilinin uzun saçı.

Yeter ʿömr-i dırāzı dil saña zülfi ḳo laʿlin kim
Ḥayāt-ı nev bağışlarsa ḥayāt-ı cāvidān virmez

30. **zülfüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 103
Mısra: **2**
Saç, sevgilinin uzun saçı.

Diller nice bir çāh̲-ı zenah̲dānuña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānuña düşsün

31. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 104
Mısra: **2**
Saç, sevgilinin uzun saçı.

Nice bir dil ġam-ı zülfüñle perīşān olsun
Göreyin zülfini kim h̲āk ile yeksān olsun

32. **zülfüñ:**-*ü, -ñ*
Kaside 28
Mısra: **29**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı h̲am-be-h̲am
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

33. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 2
Mısra: **4**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Ne ʿaceb kendi de ger dāma giriftār olsa
Dilleri dāne vü zülfini kemend itdi ṣabā

34. **zülfüñ:**- *üñ*
Gazel 5
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi // saç.

Dile her mūyı bir ejder görinür ol zülfüñ
Nice biñ ejderi bir yerde taḫayyül ne belā

zülf-i bütān:

1. **zülf-i bütān:**
Kaside 30
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Güzellerin zülfü/saçı.

Çeker selāsile zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāyiyān-ı ḥayrānı

zülf-i cānāne:

1. **zülf-i cānāne:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Zülf-i cānāne giriftār-ı ebed
Dil-i sevdā-zedeye yār-ı ḳadīm

zülf-i dil-āvīz:

1. **zülf-i dil-āvīz:**
Kaside 47
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Gönül çekici zülüf.

Göñül ṣayd itmeden ḳalsa ʿaceb mi bīm-i ḳahrıyla
Gerek zülf-i dil-āvīz ü gerek h̲aṭṭ-ı dil-ārādur

zülf-i dil-bere:

1. **zülf-i dil-bere:**-*e*
Gazel 99
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzelin zülfü.

Olmasa Nefʿī n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūh̲ı dāme düşmez bir Hümādur n'eylesün

zülf-i dildārı:

1. **zülf-i dildārı:**-*ı*
Kaside 45
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Murādı üzre h̲ayālinde seyr içün şeklin
Şikāl iderdi aña belki zülf-i dildārı

zülf-i dü-tāsın:

1. **zülf-i dü-tāsın:**-*sı, -n*
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki kat olmuş, büklüm olmuş, kıvrılmış saç.

Bend oldı o şūḫuñ göricek zülf-i dü-tāsın
Āḫir yelerek bād-ı ṣabā buldı belāsın

zülf-i dü-tāyı:

1. **zülf-i dü-tāyı:***-y, -ı*
   Gazel 104
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   İki kat olmuş, büklüm olmuş, kıvrılmış saç.

Deste deste idüp ol zülf-i dütāyı bārī
Ḫāk-rūb-ı der-i şāhenşeh-i devrān olsun

zülf-i ḫam-be-ḫam:

1. **zülf-i ḫam-be-ḫam:**
   Gazel 74
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım saç.

Düşer gāhī ʿaraḳnāk olsa zülf-i ḫam-be-ḫam nāzik
Ruḫ-ı rengīni ammā gül gibi hem tāze hem nāzik

2. **zülf-i ḫam-be-ḫam:**
   Kaside 15
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım saç.

Ẕevḳı o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

zülf-i ḫam-der-ḫam:

1. **zülf-i ḫam-der-ḫam:**
   Kaside 36
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım saç.

Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çehre-i ḫūbānda zülf-i ḫam-der-ḫam

zülf-i ḥavrā:

1. **zülf-i ḥavrā:**
   Kaside 17
   Mısra: **148**
   Kelime Tipi: -
   Hurilerin zülüfleri.

Olsa şāne yaraşur yāline bāl-i Cibrīl
Olsa pā-bend maḥal pāyına zülf-i ḥavrā

zülf-i muṭarrādur:

1. **zülf-i muṭarrādur:***-dur*
   Kaside 47
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Göz alıcı güzellikte, parlak saç lülesi.

Zamānında vücūdı ḳalmadı ṭarrār u ʿayyāruñ
Hemān bir ġamze-i fettān iki zülf-i muṭarrādur

zülf-i perīşān:

1. **zülf-i perīşān:**
   Gazel 13
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Dağınık saç.

Ol ḫaṭṭ-ı dil-āşūb ile ol zülf-i perīşān
Ṣunmaḳda ʿaceb ʿāleme dīvān-ı müretteb

zülf-i perīşānından:

1. **zülf-i perīşānından:***-ı, -n, -dan*
   Gazel 100
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Dağınık, karışık, perişan saç.

Māʾiliz ġamzesine her ne ḳadar āfet ise
Hele āşüfte degül zülf-i perīşānından

zülf-i pür-çīn-i bütān:

1. **zülf-i pür-çīn-i bütān:**
   Kaside 5
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Güzellerin kıvrım kıvrım saçı.

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

zülf-i pür-ḫam:

1. **zülf-i pür-ḫam:**
   Kaside 5
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Kıvrım kıvrım saç.

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

zülf-i pür-tābına:

1. **zülf-i pür-tābına:***-ı, -n, -a*
   Kaside 44
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: -
   Kıvırcık saç, kıvrım kıvrım saç.

Görse ger şāhid-i maẓmūnumı düşde Mecnūn
Zülf-i pür-tābına dil-beste görür Leylāyı

zülf-i semen-sālar:

1. **zülf-i semen-sālar:**-*lar*
Gazel 134
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yasemin gibi saç (dolanarak tırmanmaları bakımından).

Kākülüñ de çıḳdı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Pāyuña yüz sürmege zülf-i semen-sālar gibi

zülf-i semen-sāyı:

1. **zülf-i semen-sāyı:**-*y, -ı*
Kaside 27
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yasemin kokulu saç.

Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semen-sāyı

zülf-i şimşādı:

1. **zülf-i şimşādı:**-*ı*
Kaside 40
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Uzun saç.

Kimse olmazdı zamānında müşevveş-aḥvāl
Zülf-i şimşādı ṣabā itmese gāhī derhem

zülf-i siyāhın:

1. **zülf-i siyāhın:**-*ı, -n*
Kaside 51
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Siyah saç // yazı.

Ne ḳalem bir büt-i raʿnā ki ḫırāmān olsa
Zīr-i pāyında ḳılur zülf-i siyāhın derhem

zülf-i siyehüñ:

1. **zülf-i siyehüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah zülüf.

Zülf-i siyehüñ mi ḫaṭ-ı ʿanber-şiken üzre
Yā sāye-i sünbül mi döşenmiş çemen üzre

zülf-i yārdan:

1. **zülf-i yārdan:**-*dan*
Nazm 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Ḳalur gider bu göñül zülf-i yārdan gelmez
Hevā-yı Şāmı bilen ol diyārdan gelmez

zülf-i zühre:

1. **zülf-i zühre:**
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zühre'nin zülfü (Zühre, Hârût ve Mârût'u baştan çıkaran ve sonra yıldız olan fettan kadındır.) Zühre yıldızının hüzmeleri.

Oldı ʿaşḳ-ı bikr-i fikrümle bir abdāl āftāb
Zülf-i zühre tār u pūd-ı ḫırḳa-i peşmīnesi

Zülfiḳār-ı ʿAlīden:

1. **Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan çok meşhur kılıcı.

Devri zamān-ı Aḥmed-i Muḫtārı añdurur
Şemşīri Ẕülfiḳār-ı ʿAlīden nişān virür

zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke:

1. **zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke:**-*e*
Kaside 47
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Anlayış ve kabiliyet sahipleri topluluğu // âlimler ve şairler.

Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı istiʿdād ü idrāke
Ki çarḫ ol fırḳaya devr ideli ḫaṣm-ı tüvānādur

zümre-i nādān:

1. **zümre-i nādān:**
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Cahil zümresi, cahiller.

Bir dilim etmegi bir ehl-i maʿārifde ḳomaz
Gözedür zümre-i nādān ile ḥaḳḳ-ı nānı

SONUÇ

Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] adlı bu çalışma ile klasik Türk şiirinin 17. yy.daki en önemli temsilcilerinden Nef'î'nin divanındaki söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Nef'î Divanı'nın söz varlığını oluşturan sözcükler, tamlamalar, atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ifadeler, ayetler bağlamlı dizin yardımı ile belirlenerek alfabetik olarak sıralanmış ve bunların işlevsel anlamları tespit edilmiştir.

Nef'î Divanı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün ortaya çıkarılmasının Nef'î'nin üslubunun belirlenmesinde önemli bir rolü olacağı düşünülmektedir. Şairin kelime kadrosu, bunların kullanım sıklıkları ve hangi bağlamlarda kullanıldıkları, tercih edilen vezinler, ünlemler, zamirler, edat ve bağlaçların çeşitliliği ve kullanım sıklıkları vb. birçok özellik bağlamlı dizin yardımı ile alfabetik olarak dökümlenen verilerden sayısal olarak elde edilmektedir. Bu somut veriler hem şairin üslubunu belirlemeye hem de şairler ve dönemler üzerine yapılacak mukayeseli araştırmalara imkân sağlayacağı için önem arz etmektedir.

Nef'î, klasik üslubun temsilcilerinden olmakla birlikte Sebk-i Hindî akımının da üslup özelliklerine sahip bir şairdir. Onun, şiirlerinde yeni ve orijinal kelime ve terkipler kullanması, genişletilmiş tamlamalara ve alışılmamış bağdaştırmalara sıkça yer vermesi, anlatımındaki mübalağa, aşırı hayalcilik ve paradoks bu üslubun etkisi olarak kabul edilebilir.

TEBDİZ sisteminin sağladığı imkânlarla Nef'î divanında 54425 kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelime sayısı, şairin oldukça geniş kelime hazinesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu geniş kelime hazinesi tabi olarak onun ifade kudretini artırmıştır.

Bağlamlı dizin; ata sözü, deyim, ayet gibi edebî malzemelerin tespitini sağlamıştır. Buna göre Nef'î divanında 501 adet deyim, 6 ayet, 2 Farsça atasözü tespit edilmiştir. Deyimlerin divandaki kullanım sıklığı, divanda konuşma diline yer verilmesi, günlük dilin şairin şiir dünyasında nasıl şekillendiğini göstermektedir. Divanda yer alan "hastaya suyun temkinli verilmesi, muska yazdırmak, boyna muska takmak, kılıçla hutbe okumak, kılıç çeliğine su vermek" gibi çeşitli adet ve gelenekler de şairin yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel yaşamı hakkında bilgi vermektedir.

Nef'î Divanı'nda 16 çeşit aruz kalıbı kullanılmıştır. Söz konusu kalıplardan en

fazla kullanılan dört aruz kalıbının kullanım oranı ve sıklığı şu şekildedir: Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün kalıbı %25.5 oran ile 64 kez, Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün kalıbı %23.9 oranla 60 kez, Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün kalıbı %15.94, 40 kez ve Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün kalıbı da % 15.94 ile 39 kez kullanılmıştır. Bu veriler Nef'î'nin de 15. yy.dan itibaren klasik Türk şiirinde en çok kullanılan ilk üç kalıbı (Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün, Feilâtün feilâtün feilâtün feilün, Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün) tercih ettiğini göstermektedir. Düzenli ritmik bir sese sahip olan bu kalıpların tercih edilmesi, şairin şiirde ahenge önem verdiğini göstermektedir.

Şairin, sanatının ana vasıflarından biri olarak kabul edilen ahenk, vezin dışında redif, kafiye, ses, söz ve mısra tekrarlarıyla da temin edilmiştir. Divanda yer alan 144 gazelin ve 62 kasidenin tamamında kafiye; kasidelerin 33'ünde ve gazellerin 132'sinde ise redif kullanmıştır.

Nef'î Divanı'nda gerek kelime gerekse kelime grubu şeklinde birçok tekrar bulunmaktadır. Bunlardan bağlaç tekrarları dikkat çekecek derecede sık kullanılmıştır. Divanda "ne ne" bağlacının 72, "hem hem" bağlacının 51, "gâh gâh /gâh geh/..." bağlacının 22 ve "ya ya" bağlacının da 11 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca atıf vavları (u, ü, vü) da -tamlama içinde ele alınanlar dışında- 708 kez kullanılmıştır.

Nef'î'nin üslubunun ayırt edici bir özelliği de fahriyedir. O, edebiyatımızda övgüde olduğu gibi övünmede de ön sırada olan şairimizdir. Nef'î'nin fahriyeciliğinde çok beğendiği Örfî'nin ve dolayısıyla Sebk-i Hindî akımının etkisi olduğu söylenmektedir. Şairin divanında, 315 kez "ben" zamiri, yine ben zamiri manasına 64 kez "biz" zamiri kullanılmıştır. Şiirlerinde "ben vurgusu" ön plana çıkmış olan şairin bu tavrı, sanat kabiliyetinin yüksekliğinden, sözdeki kudretinden kaynaklanmakta ve "ben" zamirlerini kullanırken çoğunlukla da şairliği ile övünmektedir.

Bağlamsal sözlükler metinlerin doğru okunmasına da katkı sağlamaktadır. Kelime ve kelime gruplarına bulunduğu bağlama göre anlam verilmesi, okuma hatalarının tespitini sağlamış, bu hataların düzeltilmesi ile Nef'î Divanı'nın daha sağlam bir çevirisi oluşturulmuştur.

Nef'î Divanı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlandığı bu çalışma, şairin üslubu ve sanatı hakkında bilgi vermesinin yanı sıra ortaya koyduğu veriler ve bağlamsal anlamlar ile 17. yy. Türk edebiyatı çalışmalarına kolaylık sağlayacak, Nef'î Divanı'nın günümüz insanı için anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile klasik Türk şiiri üzerinde yapılabilecek birçok çalışma alanına veri sağlanmakla birlikte tanıklı ve tarihsel bir Türkçe sözlüğün oluşturulmasına da katkı sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Abdürrezzak Kâşânî. (2015). Tasavvuf Sözlüğü. (çev.: Ekrem Demirli). İstanbul: İz Yayıncılık.

Açıkgöz, Namık. (1999). Nef'î, İstanbul: Timaş Yayınları.

Ahterî Mustafa Efendi. (2009). Ahterî-i Kebîr. (haz. Ahmet Kırkkılıç, Yusuf Sancak). Ankara: TDK Yayınları.

Akarca, Döndü. (2006). "Nef'î'nin Gazellerinin Mahlas Beyitlerinde Şiir ve Şair", ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C 15 (2), 1-16.

Akkuş, Metin. (1991), Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin). (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akkuş, Metin. (1993). Nef'î Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akkuş, Metin. (2006). "Nef'î", İslam Ansiklopedisi, (32, 523-525). İstanbul: TDV Yayınları.

Aksan, Doğan. (1999). Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan. (2000). Türkçenin Sözvarlığı (Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar). Ankara: Engin Yayınları.

Aksan, Doğan. (1995). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara: Engin Yayınları.

Aksoy, Ömer Asım. (1988). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. C 1, 2. Ankara: İnkılap Kitabevi Yayınları.

Aksoyak, İsmail Hakkı. (1995). "Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri". Türklük Bilimi

Araştırmaları, S 1, 81-94.

Ali Nâzimâ-Faik Reşad. (2009). Mükemmel Osmanlı Lügati. (haz. Necat Birinci, Kâzım Yetiş, Fatih Andı, Erol Ülgen, Nuri Sağlam, Ali Şükrü Çorok). İstanbul: TDK Yayınları.

Andrews, W. (2000). Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı. (çev.: Tansel Güney). İstanbul: İletişim Yayınları.

Arslan, Sedanur Dinçer. (2017). Nev'î Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avşar, Ziya. (2003). "Nef'i'nin Hayal Kavramına Yaklaşımı". Bilig, S 24, 89-114.

Ayan, Hüseyin vd. (1987). "Nef'î". Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri Tarih-Antoloji-Ansiklopedi. (5, 105-126), İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.

Aydın, Metin. (2018). Mirzâzâde Mehmed Sâlim Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Babacan, İsrafil. (2010). Klâsik Türk Şiirinin Sonbaharı Sebk-i Hindî (Hint Üslûbu). Ankara: Akçağ Yayınları.

Bakkal Ali. (2009). "Kur'ân'ı Anlamada Siyak-Sibakın Önemi". Bilal Gökkır vd. (ed.), Tarihten Günümüze Kur'an İlimleri ve Tefsir Usûlü (ss. 11-48) İstanbul: İlim Yayma Vakfı Yay.

Balalan, Ali. (2012). "Nef'î'nin Kasidelerinde Mübalağa Sanatındaki Ayrıntılar". Turkish Studies, C 7, S3, 453-468.

Başkan, Özcan. (2003). Bildirişim İnsan Dili ve Ötesi. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Bilgegil, Kaya. (1980). Edebiyat Bilgi ve Teorileri I Belâgat. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yay.

Boz, Erdoğan. (2011). Yunus Emre Divanı'nın Bağlamsal Sözlüğü ve Dizini Üzerine Bir Deneme. X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni (s. 91-97). Eskişehir: Eskişehir Valiliği.

Canpolat, Hülya. (2006). Sa'dî'nin Gülistân Önsözüne Yapılan Türkçe Şerhlerin Karşılaştırılmalı İncelenmesi. (Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cebecioğlu, Ethem. (1997). Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü. Ankara: Rehber Yayıncılık.

Coşkun, Menderes. (2007). Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Çağbayır, Yaşar. (2007). Ötüken Türkçe Sözlük C 1-5. İstanbul: Ötüken.

Çakır, Cemal. (2004). "Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim". Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 243-255.

Çavuşoğlu, Mehmet. (1981). Divanlar Arasında. Ankara: Umran Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmet. (1987). "Kaside Şairi Nef'î". Ölümünün Üçyüzellinci Yılında Nef'î. (ss. 79-89). Ankara: AKM Yayınları.

Çınar, Bekir. (2001). "Divân Şiirinde Adâlet". TÜBAR, S X, 294-332.

Dankoff, Robert. (2004). Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü. (Katkılarla çev. Semih Tezcan). İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 37.

Değirmençay, Veyis. (2010). Farsça Edatlar ve Bağlaçlar Sözlüğü. İstanbul: Kurtuba Kitap.

Demirel, Gamze. (2009). “Nef’î Dîvânı’nda ‘Güneş’ ve ‘Güneş ile İlgili Hayaller’. e-Jornal of New World Siciences Academy Humanities. C 4 (4), 313-327.

Devellioğlu, Ferid. (1997). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin, Cem (2000). “Divan Şiirinde Paralel ve Ortak Söz Yapılarından Metin Eleştirisinde Yararlanma”. Türkoloji Dergisi, C XIII, S 1, 33-66.

Dilçin, Cem (1991). "Fuzuli'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi", Türkoloji Dergisi, C IX, S 1, 43-98.

Dingeç, Emine. (2011). “18. Yüzyılın İkinci Yarısında Saray Atlarının Binit Takımları”. UÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 12 (20), 1-20.

Enginün, İnci. (2011). “Yeni Türk Edebiyatında Nef’î”. Gazi Türkiyat. S 8, 165-193.

Eyuboğlu, İsmet Zeki. (1994). Divan Şiiri 2. İstanbul: Say Yayınları.

Gök, Selim. (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gölpınarlı, Abdülbaki. (1977). Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Hacıeminoğlu, Necmettin. (1992). Türk Dilinde Edatlar. İstanbul: MEB Yayınları.

Hatipoğlu, Vecihe. (1981). Türk Dilinde İkileme. Genişletilmiş İkinci Baskı. Ankara: TDK Yayınları.

Horata, Osman. (2012). “Nef’î’nin Sözüm Redifli Kasidesinin İstiare Zemini”. Bilig, S 61, 143-156.

https://media.turuz.com/.../3407-Hemzename-Qehremanlarinin_Turk_Destan_Edebiy...

İbrahim Cûdî Efendi. (2006). Lügat-ı Cûdî. (haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar). Ankara: TDK Yayınları.

İmer, Kamile; Ahmet, Kocaman; A. Sumru Özsoy. (2011). Dilbilim Sözlüğü. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

İpekten, Haluk. (2012). Nef'î Hayatı-Eserleri-Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları. Ankara: Akçağ Yayınları.

İsen, Tûbâ Işınsu. (2002). Divan Şiirinde Fahriye. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kahraman, Âlim. (2012). "Ülûp", İslam Ansiklopedisi, (42, 387-388). İstanbul: TDV Yayınları.

Kahraman, Bahattin. (1994-1995). "Heft Peyker Çevirileri ve Ali Şîr Nevâî'nin Seb'a-i Seyyâre'si". SÜ Edebiyat Dergisi. S 9-10, 345-366.

Kalkışım, Muhsin. (2010). "Klasik Şâirde "Benlik" Psikolojisi". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 3, S 15, 138-150.

Kanar, Mehmet. (2008). Farsça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.

Kanar, Mehmet. (2011). Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları.

Kapal, M. Nurefşan. (2014). "17. Yüzyıl Divanlarında Nef'î Etkisi". CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi. C 12 (1), 234-243.

Kapal, M. Nurefşan. (2012). "Nef'î Divanında Gönül". Turkish Studies International

Periodical For tfe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 7/3, 1605-1618.

Kaplan, Hasan. (2014). "Bâkî'nin Bir Gazelinde Ses-Anlam İlişkisi". Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. S 36, 85-100.

Karaağaç, Günay. (2013). Anlam Bilimi ve İletişim. İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaağaç, Günay. (2018). Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1980). Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1992). Nef'î Divanı'ndan Seçmeler. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karahan, Abdülkadir. (1954). "Ölümünün 319. Yıldönümünde: Vesikaların Işığı Altında Nef'î'nin Hayatından Çizgiler". Türk Dili. C 3 (29), 262-266.

Karaköse, Saadet. (2012). "Kozmik Âlemde Nef'î'nin Seyri". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. S 12, 29-48.

Kaya, Bayram Ali. (2011). "Atasözleri ve Deyimlerin Divan Şiirinde Kullanımı ile Divanların Bu Söz Varlıklarımız Bakımından Önemi". Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi. S 6, 11-54.

Kaya, Bülent. (2017). "Divan Şiirinde At ve Şiirlerde İşlenişi". TÜBAV Bilim, C 10, S 3, 86-99.

Kayaokay, İlyas. (2015). "17. Asır ve Sonrası Divan Şairlerinin Beyitlerinde Nef'î". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 8 (41), 220-240.

Kesik, Beyhan. (2007). “Nef’î’de Rindlik”. EKEV Akademi Dergisi. S 33, 257-270.

Kılıç, Atabey. (2001). “Nef’î’nin Bir Beyti Üzerine Düşünceler”. Erciyes, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi. S 284, 4-5.

Koçu, Reşad Ekrem. (1996). Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. İstanbul: Güncel Yayıncılık.

Korkmaz, Zeynep. (2009). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi. Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Zeynep. (1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Koşik, Halil Sercan. (2013). “Nef’î Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi”. Turkish Studies. C 8 (1), 1977-1993.

Köksal, M. Fatih. (1997). “Bir Kaside İki Şair: Nef’î-Cevrî”. Türklük Bilimi Araştırmaları, S 4, 191-202.

Köksal, M. Fatih. (2001). “’Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri’ne Ekler”. Türklük Bilimi Araştırmaları, S 10, 234-253.

Kurnaz, Cemal. (1996). Hayâlî Bey Divanının Tahlili. İstanbul: MEB Yayınları.

Kurtçu, Nuran. (2006). Hamza-name (16. cilt) Hamza-name kahramanlarının Türk Destan Edebiyatındaki Yeri. (Yüksek Lisan Tezi). Çanakakle: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lutfullah b. Ebu Yusuf el-Halimî. (2013). Lügat-i Halîmî (haz. Adem Uzun). Ankara: TDK Yayınları.

Macit, Muhsin. (1996). Divân Şiirinde Âhenk Unsurları. Ankara: Akçağ Yayınları.

Macit, Muhsin. (2010). “Söz Meydanının Usta Binicisi: Nef’î”. Dil ve Edebiyat Dergisi. S 21, 14-27.

Mengi, Mine. (2010). “Bağlam ya da Şiirde Sözün Gelişi Üzerine”. Divan Şiirinin Arka Bahçesi. (ss. 99-119). Ankara: Akçağ Yayınları.

Mermer, Ahmet; N. K. (2005). Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.

Mum, Cafer. (2006). “Sebk-i Hindî'de Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama”. Sözde ve Anlamda Farklılaşma Sebk-i Hindî. (ss. 108-141). İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Mum, Cafer. (2013). “Nef’î’ye Giden Yolda Fahriye Şairi Olarak Bâkî”. Prof. Dr. F. Tulga OCAK’a Armağan. (ss. 218-230). Ankara.

Mütercim Âsım Efendi. (2009). Burhân-ı Katı (haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs). İstanbul: TDK Yayınları.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Esad Efendi (Süleymaniye Ktb.) No. 2701 /1.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Hacı Mahmud Efendi (Süleymaniye Ktb.) 3394.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Ayasofya Ktb. (Süleymaniye Ktb.) No. 3979.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Reisülküttab Mustafa Efendi (Süleymaniye Ktb.) No. 982.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”.Halet Efendi Mülhakı (Süleymaniye Ktb.)

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. H. Hüsnü Paşa (Süleymaniye Ktb.) 000973.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî, “Divan”. Manisa İl Halk Kütüphanesi. 45 Hk 5167.

Nef'i Ömer b. Muhammed Erzurûmî. (1252/1836). “Divan”. Kahire. Bulak Matbaası.

Nimetullah Ahmed. (2015). Lügat-i Ni’metu’llâh. (haz. Adnan İnce). Ankara: TDK Yayınları.

Ocak, Fatma Tulga. (1987). “Nef’î ve Eski Türk Edebiyatımızdaki Yeri”. Ölümünün Üçyüzellinci Yılında Nef’î. (ss. 1-44). Ankara: AKM Yayınları.

Okay, Orhan. (1990). “Nef’î’nin Şiirlerinde Ses Unsuru”. Sanat ve Edebiyat Yazıları. (ss. 95-100). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Olgun, İbrahim; Drahşan, Cemşit. (1984). Farsça-Türkçe Sözlük. Ankara: Elhan Kitabevi.

Onan, Necmettin H. (1989). İzahlı Divan Şiiri Antolojisi. İstanbul: MEB Yayınları.

Onay, Ahmet Talat. (2000). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı. (haz. Cemal Kurnaz). Ankara: Akçağ Yayınları.

Özön, Mustafa Nihat. (1987). Osmanlıca Türkçe Sözlük. İstanbul: Anka Ofset Basımevi.

Öztürk, Furkan. (2007). Bakî Divanı Sözlüğü / Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, Furkan. (2008). “İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam”. Turkish Studies. S 3, 326-334.

Pakalın, Mehmet Zeki. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (I-III). İstanbul: MEB Yayınları.

Pala, İskender. (1998). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Redhouse, James W. (2009). Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniyye. (haz. Recep Toparlı, Betül Eyövge Yılmaz, Yaşar Yılmaz). Ankara: TDK Yayınları.

Saraç, Yekta. (2007). Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat. İstanbul: 3F Yayınları.

Selçuk, Bahir. (2004). Ahenk Unsurları Bakımından Nef'î Divanı'nın Tahlili. (Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Selçuk, Bahir. (2006). "Nef'î'de Söz ve Savaş İlgisi". EKEV Akademi Dergisi. S 28, 233-246.

Selçuk, Bahir. (2013). "Nef'î, Ömer Efendi". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, 17.04.2019.

Selçuk, Bahir. (2014). "Divan Şiirinde Ritmik Bir Unsur: Atıf Terkipleri". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 24, S 1, 1-11.

Sevindim, Yasemin. (2007). Nef'î Dîvânı'nın Söz Varlığı. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Soykut, İ. Hilmi. (1974). Türk Atalar Sözü Hazinesi. İstanbul: Ülker Yayınları.

Şahin, Esma. (2016). "Osmanlı Şiirinden Giyim-Kuşam Literatürüne Bazı Ekler". Journal of Turkish Language and Literature. C 2, 131-146.

Şemseddin Sâmi. (1989). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Enderun Kitabevi.

Şenödeyici, Özer. (2011). Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]. (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şenödeyici, Özer. (2007). "Nef'î Biyografisine Ek". Türklük Bilimi Araştırmaları, S 21, 179-199.

Şenödeyici, Özer. (2017). "Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği". Journal of Turkish Language and Literature, S 3, 282-306.

Şentürk, Ahmet Atilla. (2009). Osmanlı Şiiri Antolojisi. İstanbul: YKY.

Şentürk, Ahmet Atilla. (2016). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C 1, İstanbul: OSEDAM

Şentürk, Ahmet Atilla. (2017). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C 2, İstanbul: OSEDAM

Şükün, Ziya. (1996). Farsça-Türkçe Lügat Gencinei Güftar Ferhengi Ziya (I-III). İstanbul: MEB Yayınları.

AKDTYK. (2004). Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I- II. Ankara: TDK Yayınları.

http://tebdiz.com/index.php

Tietze, Andreas. (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı. Birinci Baskı. İstanbul: Simurg.

Tökel, Dursun Ali. (2000). Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar Şahıslar Mitolojisi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tuğlacı, Pars. (1985). Okyanus Ansiklopedik Sözlük. C 1-10, 8. Baskı. İstanbul: Cem Yayınevi.

Tuğluk, İbrahim Halil. (2009). "Bir Mecmuada Bâkî, Nev'î (Yahya) ve Nef'î ile İlgili Bazı Latifeler". Turkish Studies International Periodical For tfe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/2, 1025-1038.

Tulum, Mertol. (2011). 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı. Ankara: TDK Yayınları.

Turan, Veysi. (2018). Emrî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük). (Doktora Tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uludağ, Süleyman. (1991). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Marifet Yayınları.

Uysal, İdris Nebi. (2012). "Ağız Araştırmalarında Bağlamsal Sözlük ve Dizin Kullanımı". Diyalektolog, 5, 55-62.

Ünver, İsmail. (1987). "Övgü ve Yergi Şairi Nef'î". Ölümünün Üçyüzellinci Yılında Nef'î". (ss. 45-78). Ankara: AKM Yayınları.

Ünver, İsmail. (1993). "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". Türkooji Dergisi C XI, S 1, 51-89.

Vardar, Berke. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yeşilyaprak, Yakup. (2017). Adlî Dîvânı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. (Yüksek Lisansa Tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, Ali. (2003). "Zıtlık Kavramı ve Divan Şiirinde Zerre-Güneş Sembolizmi". Bittg. S 25, 125-138.

Yıldırım, Ali. (2007). "'Siyâh-bahâr' Tamlamasının Bir Üslup Özelliği Olarak Divan Şiirinde Yer Alması" İlmî Araştırmalar. S 23, 139-150.

Yıldız, Fatih. (2011). “Hiciv Oklarına Çekilen Kılıç: Nef’î’nin Ölümü”. Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi. S 1/2, 276-290.

Yılmaz, Mehmet. (1992). Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Yılmaz, Ozan. (2014). “‘Toprak Başa Baş Toprağa’ Tarihî Bir Türk Kargışının Klasik Türk Şiirine Yansımaları”. Millî Folklor. S 101, 171-181.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Gülcan ALICI
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi ve yeri	26.06.1975 / Kahramanmaraş
E-posta	gulcanalici75@gmail.com

Eğitim Derecesi	**Okul/Program**	**Mezuniyet Yılı**
Lise	Atatürk Kız Lisesi	1992
Üniversite	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1997
Yüksek Lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2002
Doktora	Adıyaman Üniversitesi	2019

İş Deneyimi, Yıl	**Çalıştığı Yer**	**Görev**
1	Millî Eğitim Bakanlığı	Öğretmen
19	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil	İngilizce

Yayınlar	Alıcı, Tanıdır Gülcan. (2009). Mevlid Mar'aşî Kurrâ zâde Nâdirî Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Eserleri. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları. Alıcı, Tanıdır Gülcan. (2011). Sünbülzâde Vehbî Lutfiyye-i Vehbî Çeviri Yazı Günümüz Türkçesi Tıpkıbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları. Alıcı, Tanıdır Gülcan; Alıcı Lütfi. (2012). Halîlî-i Mar'aşî Ravzatü'l îmân Tenkitli Metin Sözlük Tıpkbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları. Alıcı, Tanıdır Gülcan; Alparslan Yaşar. (2012). Zübdetü'l Âsâr Fî Mevlidi'n Nebiyyi'l Muhtâr Çeviri Yazı Sözlük Tıpkıbasım. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları. Alıcı, Gülcan. (2016). "Klasik Türk Şiiri Kaynaklarından Mecmua ve Sa'dedîn El-Mar'aşî'nin Şiir Mecmuası".

	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C 13, S 2, 371-418. Alıcı, Gülcan; Görer Deniz. (2017). "Hâfız-ı Mar'aşî ve Divanındaki Tahmisler".International Journal of Language Academy. C 5/3, 35-47. Alıcı, Gülcan; Polat, Göksel. (2017). "Nâilî'nin Hep Redifli Gazelinin İlk İki Beytini Meânî İlmi Açısından İnceleme Denemesi". International Journal of Language Academy. C 5/4, 234-241. Alıcı, Gülcan; İnciroğlu, Yunus. (2017). "Sünbülzâde Vehbî Divanı'nın Acem Kaynaklı Efsanevi ve Mitolojik Şahısları". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. C 10, S 51. Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. (2018). "Mar'aşîzâde Ahmed Kuddûsî'ye Göre Tarikatın Altı Erkânı". Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, S 6, 13-20. Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. "Sünbülzâde Abdülhay Efendi ve Tasavvuf Risâlesi".Uluslararası Sultanu'ş Şuarâ Sünbülzâde Vehbî Efendi Sempozyumu. Kahramanmaraş, 22.09.2017. Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. "'Sünbülzâde Vehbî'nin "Nasihatnâme-i Vehbî' Adlı Eseri". Uluslararası Sultanu'ş Şuarâ Sünbülzâde Vehbî Efendi Sempozyumu. Kahramanmaraş, 22.09.2017. Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. "Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî'nin Şiirlerinde Derviş Tipi". Uluslararası Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî ve Kadirilik Sempozyumu. Kahramanmaraş, 23.11.2018. Alıcı, Gülcan; Alıcı Lütfi. "Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî'nin Şiirlerinde Ölüm". Uluslararası Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî ve Kadirilik Sempozyumu. Kahramanmaraş, 23.11.2018 Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde ve Kahramanmaraş Ansiklopedisi'nde maddeler.